PRESENTED

BY THE

British and Foreign Bible Society

IN LONDON,

TO THE

PUBLIC LIBRARY OF FLORENCE,

OCTOBER 6th, 1851.

BIBLIA SACRA

DAT IS DE GEHEELE

HEYLIGE SCHRIFTUER

BEDEYLD IN HET

OUDE EN NIEUWE TESTAMENT.

OVERZIEN EN VERBETERD NAER DEN LAETSTEN ROOMSCHEN TEXT
DOOR SOMMIGE DOCTOREN IN DE H. GODHEYD
IN DE UNIVERSITEYT VAN LOVEN
GEDRUKT TE ANTWERPEN BY JAN MOERENTORF 1599.

DEZE UYTGAEF VERVAT ALLE DE BOEKEN VAN HET OUDE TESTAMENT DIE IN DEN HEBREEUWSCHEN TEXT ZYN.

TE BRUSSEL
BY MELINE, CANS EN C°. DRUKKERS.

1838

APPROBATIO.

Biblia haec Winghiana Lovaniensium Theologorum a Caesarea Maiestate ad id muneris deputatorum iudicio iam olim approbata, et nunc recens quorundam Lovaniensium Doctorum indefesso labore ad vaticanum exemplar collata, restituta ac emendata (ita tamen ut subinde verba non tam verbis, quam sensui vulgatae editionis latinae, in ista versione respondeant) digna, censeo, quae ad usum multorum Catholicorum, praecipue Concionatorum, recudantur.

GUILIELMUS FABRICIUS *Noviomagus,* Apostolicus ac Regius Librorum Censor. pridie No. Jul. 1598.

Haec biblia teutonica cum postremo exemplari vaticano collata et ad idem noviter correcta ac multis in locis a plurimis mendis repurgata digna censeo quae ad utilitatem tam concionatorum quam aliorum in lucem emittantur. hac 27 Julii 1598.

SAMUEL LOYAERTS, S. T. Doctor et divi Michaelis Ecclesiae Pastor.

Editionem hanc Bibliorum Belgicorum cura iam altera quorundam Lovaniensium Theologorum ad veritatem editionis vulgatae nuper in vrbe emendatae et restitutae tersiorem et exactiorem, Ecclesiae Belgicae perutilem censeo : praesertim cum in ea magno labore et studio consultis variis aliarum linguarum lectionibus ac interpretationibus et potissimum solidissimis Veterum Commentariis multa secundum idioma Belgicum magno lucro sensus genuini et nulla vulgatae editionis iactura sint expressa. 27 Julii 1598.

JOANNES MALDERUS, S. Theol. Scholasticae Professor Regius.

GOEDKEURING.

Dezen Bybel van Van Winghe door de Godsgeleerden van Loven, die Zyne Keyzerlyke Majesteyt daertoe benoemd had, voor dezen al goedgekeurd, en nu op nieuw door eenige Lovensche Doctoren met een onvermoeyden arbeyd, tegens de Vatikaensche Kopy nagezien, hersteld en verbeterd (zoodanig nochtans dat de woorden van deze Overzetting somwylen niet zoo zeer de eygene woorden, als wel den zin van de Gemeene Latynsche Vertaling uytdrukken) acht ik weerdig om tot het gebruyk van vele Katholyken, en voornamelyk van de Predikers, herdrukt te worden.

GUILELMUS FABRICIUS *van Nimwegen*, Apostolische en Koninklyke keurder der Boeken. Den 6 July 1598.

Dezen Nederduytschen Bybel, die tegens de laetste Vatikaensche Kopy is nagezien, naer dezelve op nieuw verbeterd, en op verscheydene plaetsen van veel fouten gezuyverd, acht ik weerdig om tot nut zoo wel van de Predikers als van anderen in 't licht gegeven te worden. Den 27 July 1598.

SAMUEL LOYAERTS, Leeraer in de Godheyd en Pastoor van S. Michiels Kerke.

Dewyl dezen Druk van den Nederduytschen Bybel nu op nieuw, door de zorg van eenige Lovensche Godsgeleerden, is vergeleken met de waerheyd van de Gemeene Latynsche vertaling, (die in de Stad Roomen onlangs verbeterd en hersteld is geweest,) en vervolgens zuyverder en naeuwkeuriger voor den dag komt, zoo oordeel ik dat dezelve zeer nut zal zyn voor de Nederlandsche Kerke : te meer, nadien in dezen Druk veel zaken, tot groot voordeel van den regten zin, en zonder eenig nadeel van de gemeene Vertaling, zyn uytgedrukt volgens de regte eygenschap der Nederduytsche Tale : hetwelke grooten arbeyd en veel moeyte heeft gekost, en ten welken eynde de verscheydene lezingen en overzettingen van andere Talen, doch voornamelyk de zeer bondige verklaringen der oude Schryvers, nagezien zyn geweest. Den 27 July 1598.

JOHANNES MALDERUS, Koninklyke Leeraer der School-Godsgeleerdheyd.

DE ORDE DER CANONYKE BOEKEN

DES OUDEN EN NIEUWEN TESTAMENTS,

MET HET GETAL DER KAPITTELEN.

HET OUDE TESTAMENT.

HET NIEUWE TESTAMENT.

HET

EERSTE BOEK MOYSES,

In het Hebreeuwsch genoemd BERESITH; in het Grieksch, GENESIS; in het Duytsch, het boek des voortkomsels, of der schepping.

HET I. KAPPITTEL.

Hoe God hemel en aerde, en al dat er in bevangen is geschapen heeft, en hoe hy den mensch geschapen heeft, hem gevende overhand over alle zyne werken.

1. In het begin heeft God geschapen hemel en aerde.

2. Maer de aerde was ydel en ledig, en de duysternissen waren op het platte des afgronds: en den Geest Gods dreef op de wateren.

3. En God heeft gezeyd: Dat het licht worde: en het licht is geworden.

4. En God heeft het licht gezien dat het goed was: en hy heeft het licht van de duysternissen gescheyden.

5. En hy heeft het licht genoemd Dag, en de duysternissen Nacht: en het is geworden avond en morgen, eenen dag.

6. En God heeft gezeyd: Daer worde een firmament in het midden der wateren: en het scheyde de wateren van de wateren.

7. En God heeft het firmament gemaekt, en heeft de wateren die onder het firmament waren, gescheyden van de wateren die boven het firmament waren. En het is alzoo geschied.

8. En God heeft het firmament genoemd Hemel: en het is geworden avond en morgen, den tweeden dag.

9. En God heeft gezeyd: Dat de wateren die onder den hemel zyn vergaderd worden op eene plaets: dat het drooge gezien worde. En het is alzoo geschied.

10. En God heeft het drooge genoemd Aerde, en de vergadering der wateren heeft hy genoemd Zee. En God heeft gezien dat het goed was.

11. En hy heeft gezeyd: Dat de aerde voortspruyte groeyend en bezaeyend kruyd, en fruythout, vruchtbarende naer zynen aerd, wiens zaed in zich zelven zy op de aerde. En het is alzoo geschied.

12. En de aerde heeft groeyend kruyd voortgebragt, en zaeyend naer zynen aerd, en vruchtbaer hout, hebbende elk zyn zaedsel op zynen aerd. En God heeft gezien dat het goed was.

13. En het is geworden avond en morgen, den derden dag.

14. En God heeft gezeyd: Dat worden lichten in het firmament des hemels, en dat die scheyden den dag en den nacht, en dat zy zyn tot teekenen en tyden, en dagen en jaren:

15. Opdat zy schynen in het firmament des hemels, en de aerde verlichten. En het is alzoo geschied.

16. En God heeft twee groote lichten gemaekt: het meerdere licht, om dat het over den dag zyn zoude: en het mindere licht, dat het over den nacht zyn zoude: en sterren.

17. En hy heeft die gezet in het firmament des hemels, dat zy op de aerde zouden lichten,

18. En dat zy zouden over den dag en nacht zyn, en dat zy het licht en de duysternissen scheyden zouden. En God heeft gezien dat het goed was.

19. En het is geworden avond en morgen, den vierden dag.

20. En God heeft ook gezeyd : Dat de wateren voortbrengen het gewemelte der levende ziel, en het gevogelte boven de aerde onder het firmament des hemels.

21. En God heeft groote walvisschen geschapen, en allerhande levende en roerende zielen, welke de wateren voortgebragt hadden naer een iegelyks aerd, en alle gevogelte naer zynen aerd. En God heeft gezien dat het goed was.

22. En hy heeft die gezegend, zeggende : Wast en vermeerdert u, en vervult de wateren der zee : en de vogelen vermeerderen zich op de aerde.

23. En het is geworden avond en morgen, den vyfden dag.

24. En God heeft ook gezeyd : De aerde brenge voort levende zielen naer haren aerdzoene, jokvee, en kruypelingen, en beesten der aerde naer hunnen aerd. En het is alzoo geschied.

25. En God heeft gemaekt de beesten der aerde naer haren byzonderen aerd, en het jokvee, en alle kruypeling naer zynen aerd. En God heeft gezien dat het goed was.

26. En heeft gezeyd : Laet ons den mensch maken naer ons beeld en gelykenis : en dat hy overhoofd zy den visschen der zee, en het gevogelte des hemels, en de beesten, en alle de aerde, en alle kruypeling, welk op de aerde geroerd wordt.

27. En God heeft den mensch geschapen naer zyn beeld : naer Gods beeld heeft hy hem geschapen, man en vrouw heeft hy ze geschapen.

28. En God heeft ze gezegend, en gezeyd : Wast en wordt vermenigd, en vervult de aerde, en onderwerpt ze, en overheerschapt de visschen der zee, en het gevogelte des hemels, en alle gedierten die op de aerde geroerd worden.

29. En God heeft gezeyd : Ziet daer, heb ik u gegeven alle kruyd, zaed voortbrengende op de aerde, en alle boomen die in zich zelven huns aerds bezaedsel hebben, dat die u zyn tot eene spys :

30. En voor alle gedierte der aerde, en voor alle de vogelen des hemels, en voor al dat zich op de aerde roert, en daer eene levende ziel in is, dat zy te eten hebben. En het is alzoo geschied.

31. En God heeft gezien alle dingen die hy gemaekt had : en waren alle zeer goed. En het is geworden avond en morgen, den zesden dag.

HET II. KAPITTEL.

Hoe God den zevenden dag rustte, en denzelven gebenedydde, Adam in het paradys stelde, en hem gezelschap verleende, en den huwelyken staet instelde.

1. Zoo zyn dan volbragt hemel en aerde, en hun gansch sieraed.

2. En God heeft ten zevenden dage voldaen al zyn werk dat hy gemaekt had : en hy heeft gerust op den zevenden dag van alle werk dat hy volbragt had :

3. En hy heeft den zevenden dag gezegend : en heeft dien geheyligd : want hy in dien had opgehouden van al zynen werke, welk God geschapen heeft om dat hy het maken zoude.

4. Dit zyn de voortkomselen van hemel en aerde, als zy geschapen zyn geweest, in den dag als God den Heer heeft hemel en aerde gemaekt :

5. En allerley roeyspruyten des velds eer het wies op de aerde, en allerley kruyd des lands eer het groeyde : want God den Heer had niet geregend op de aerde, en daer was geen mensch die het land bouwde :

6. Maer daer klom eene fonteyn uyt de aerde op, vochtigende de geheele pleyn der aerde.

7. Aldus heeft dan God den Heer den mensch gemaekt van het slym der aerde, en hy heeft in zyn aenzigt geblazen een adem des levens, en den mensch is toegemaekt tot eene levende ziel.

8. En God had van het begin geplant een lustparadys : waerin hy gesteld heeft den mensch die hy gefatsoend had.

9. En den Heer God heeft uyt de aerde voortgebragt allerley hout, lustig om zien, en liefelyk om te eten : en ook den boom des levens midden in het lustparadys, en den boom der kennis des goeds en des kwaeds.

10. En een vloed ging uyt de plaets der lusten, om het paradys te wateren, die van daer gedeyld wordt in vier hoofden.

11. Den eenen is genoemd Phison : dezen is die vliet om het gansche land Hevilath, alwaer goud wast :

12. En het goud van dit land is het allerbeste : en aldaer vindt men bdellium, en den steen onichinus.

13. En den naem van den tweeden

vloed is Gehon, dezen is het die loopt rondom het gansche Moorenland.

14. Dan den naem van den derden vloed is Tygris, dezen gaet tegen die van Assyrien. En den vierden vloed die is Euphrates.

15. Aldus heeft God den Heer den mensch genomen, en heeft hem gesteld in het lustparadys, dat hy het bouwen en bewaren zoude.

16. En hy heeft hem geboden, zeggende : Eet van alle de boomen des paradys.

17. Maer van den boom der kennis des goeds en kwaeds eet niet, want op wat dag dat gy daer af eet, zoo zult gy de dood sterven.

18. En God den Heer heeft ook gezeyd : Het is niet goed den mensch alleen te zyn, laet ons hem eene hulp maken zyns gelyken.

19. Als dan God den Heer van de aerde gefatsoend had alle gedierte der aerde, en het gansche gevogelte des hemels, zoo heeft hy die gebragt voor Adam, dat hy zoude bezien hoe hy die noemen zoude, want alle ziels levendig zoo het Adam heeft benoemd het zelve is zyn naem.

20. En Adam heeft alle gedierten genoemd elk met zynen naem, en alle dat gevogelte der lucht, en alle de beesten der aerde : maer men vond Adam geen helper zyns gelyken.

21. Dus heeft God den Heer eenen diepen slaep in Adam gezonden, en als hy in het slapen was, zoo heeft hy eene zyner ribben genomen, en heeft daervoor vleesch ingevuld.

22. En God den Heer heeft de rib die hy van Adam genomen had, gesticht tot eene vrouw, en hy heeft ze Adam toegeleyd.

23. En Adam heeft gezeyd : Dat is nu been van myne beenen, en vleesch van myn vleesch, men zal ze mannin heeten, om dat zy van den man genomen is.

24. Daerom zoo zal een mensch verlaten zynen vader, en moeder, en zal zyn wyf aenhangen, en zy twee zullen wezen een vleesch.

25. En zy waren beyde naekt, te welen Adam en zyn wyf, en zy schaemden zich niet.

HET III. KAPITTEL.

Van de bekoring en overtreding van Adam en Eva, van het vermaledyden der slang, en het vervloeken van den mensch, en het verjagen uyt het paradys.

1. Voorts was ook de slang listiger dan alle dieren der aerde, die God den Heer gemaekt had, dewelke heeft gezeyd tot de vrouw : Waerom heeft u God geboden, dat gy niet eten zoudt van allerley boomen des paradys?

2. Wien heeft de vrouw geantwoord : Van de vruchten der boomen die in het paradys zyn, eten wy :

3. Dan van de vrucht des booms die midden in het paradys staet, heeft ons God geboden, dat wy niet eten zouden, en dat wy dat niet zouden aenraken, opdat wy by geval niet sterven.

4. Maer de slang heeft gezeyd tot de vrouw : Gy zult geenszins de dood sterven.

5. Want God weet, dat, in wat dag gy daer af eet, zoo zullen uwe oogen geopend worden, en gy zult wezen als goden, wetende goed en kwaed.

6. Dus zoo heeft de vrouw gezien dat dezen boom goed was om te eten, en schoon den oogen, en lustig te aenzien, en heeft van zyne vrucht genomen, en die geëten, en haren man gegeven.

7. En hunner beyder oogen zyn geopend, en als zy gewaer werden dat zy naekt waren, zoo naeyden zy te zamen vyge bladeren en hebben zichzelven gemaekt schorten.

8. En als zy gehoord hadden de stem Gods des Heeren, wandelende in het paradys ter namiddag lucht, zoo heeft zich Adam met zyn wyf verborgen van het aenzigt Gods des Heeren, in het midden van het hout des paradys.

9. En God den Heer heeft Adam geroepen en hem gezeyd : Waer zyt gy?

10. Denwelken antwoordde : Ik heb uwe stem gehoord in het paradys, en gevreesd, om dat ik naekt was, en ik heb my geborgen.

11. Tot wien den Heer zeyde : Maer wie heeft u te kennen gegeven dat gy naekt waert, anders dan dat gy hebt geëten van den boom, daer ik u af bevolen had dat gy daer af niet eten zoudt?

12. En Adam heeft gezeyd : Dat wyf

hetwelk gy my tot eene gezellin hebt gegeven, die heeft my van den boom gegeven, en ik heb het geëten.

13. En toen zeyde God den Heer tot de vrouw: Waerom hebt gy dit gedaen? Dewelke heeft geantwoord: De slang heeft my bedrogen, en ik heb geëten.

14. En God den Heer heeft gezeyd tot de slang: Want gy dat gedaen hebt, zoo zyt gy vervloekt onder alle gedierten, en beesten der aerde: op uwe borst zult gy gaen, en gy zult aerde eten alle de dagen uws levens.

15. Ik zal vyandschap stellen tusschen u en de vrouw, en tusschen uw zaed en haer zaed, zy zal u den kop verpletten, en gy zult hare versenen belistigen.

16. En tot de vrouw heeft hy ook gezeyd: Ik zal uwe ellendigheden en uwe zwakheden vermenigvuldigen, met pynen zult gy uwe kinderen baren, en gy zult onder de magt des mans wezen, en hy zal uw heer zyn.

17. Maer tot Adam heeft hy gezeyd: Om dat gy gehoord hebt de stem uws wyfs, en geëten van den boom, daer ik u geboden had dat gy niet af eten zoudt, vervloekt zy de aerde in uw werk: in arbeyden zult gy daer af eten al uwe leefdagen.

18. Doornen en distelen zal zy u voortbrengen, en gy zult eten het kruyd der aerde.

19. In het zweet uws aenzigts zult gy uw brood eten, tot dat gy wederkeert in de aerde daer gy af genomen zyt: want gy zyt stof der aerde, en zult wederkeeren tot het stof.

20. En Adam heeft genoemd den naem zyner huysvrouw Eva, om dat zy eene moeder was aller levendigen.

21. God den Heer heeft ook Adam en zyne huysvrouw gemaekt pelsrokken, en trok ze hen aen.

22. En hy zeyde: Ziet Adam is geworden als onzer een, wetende goed en kwaed: nu dan, dat hy by aventuren zyne hand niet strekke, en neme ook van den boom des levens en ete, en leve in de eeuwigheyd.

23. En God den Heer heeft hem uytgezonden van het lustparadys, dat hy de aerde zoude bouwen, daer hy van genomen is.

24. En hy heeft Adam uytgeworpen: en heeft voor het lustparadys gesteld Cherubim, en een vlammig zweerd ligtkeerbaer, te bewaren den weg tot den boom des levens.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe het menschelyk geslacht vermenigd wordt, Kaïn Abel vermoordt, en wordt vlugtig en vervloekt, en van zyn zaed.

1. En Adam heeft zyne huysvrouw Eva bekend, dewelke heeft ontvangen en gebaerd Kaïn, zeggende: ik heb eenen mensch verkregen door God.

2. En anderwerf heeft zy gebaerd zynen broeder Abel. Abel dan is een schaepherder geweest en Kaïn een akkerman.

3. En het is gebeurd na vele dagen dat Kaïn offerde giften den Heere van de vruchten der aerde.

4. En Abel offerde ook van de eerstelingen zyner kudden, en van hun vet. En God heeft Abel en zyne offeranden aengezien.

5. Maer Kaïn en zyne offeranden zag hy niet aen, en Kaïn is zeer magtelyk gestoord geweest, en het aenzigt is hem gezonken.

6. En den Heer heeft tot hem gezeyd: Waerom zyt gy gram, en waerom is uw gelaet vervallen:

7. Doet gy wel, zult gy het niet ontvangen? en doet gy ook kwalyk zal uwe zonde niet terstond daer in de deur zyn? Maer onder u zal haren lust wezen, en gy zult daer heer over zyn.

8. En Kaïn heeft gezeyd tot Abel zynen broeder: Laet ons buyten gaen. En als zy op het veld waren, zoo is Kaïn opgestaen tegen zynen broeder Abel, en heeft hem dood geslagen.

9. En den Heer heeft gezeyd tot Kaïn: Waer is Abel uw broeder? Die antwoordde: Ik weet het niet: ben ik myns broeders hoeder?

10. En heeft tot hem gezeyd: Wat hebt gy gedaen? De stem des bloeds uws broeders roept tot my van de aerde.

11. Zoo zult gy dan vervloekt wezen op de aerde, die hare muyl heeft open gedaen, en het bloed uws broeders ontvangen van uwe hand.

12. Als gy de aerde zult bebouwd hebben, zoo zal zy u hare vruchten niet

geven, ongestadig en vlugtig zult gy wezen op de aerde.

13. En Kaïn heeft gezeyd tot den Heer: Myne boosheyd is meerder, dan dat ik genade verdien.

14. Ziet gy werpt my heden uyt van het aenzigt der aerde, en ik zal verborgen worden van uw aengezigt, en ik zal ongestadig en vlugtig wezen op de aerde: zoo zal my dan, wie my vindt, dood slaen.

15. En den Heer heeft tot hem gezeyd: Het zal alzoo niet geschieden. Maer zoo wie Kaïn dood slaet, die zal zevenvoudig gestraft worden. En den Heer heeft Kaïn een teeken gesteld, dat een iegelyk die hem vond hem niet zoude dooden.

16. En Kaïn uytgegaen zynde van het aenzigt des Heeren, heeft vlugtig gewoond op de aerde, aen de oostzyde van Eden.

17. En Kaïn heeft zyne huysvrouw bekend, dewelke heeft ontvangen en gebaerd Henoch. En hy timmerde eene stad, en hy noemde haren naem naer den naem van zynen zoon Henoch.

18. En Henoch genereerde Irad, en Irad genereerde Maviael, en Maviael genereerde Mathusaël, en Mathusaël genereerde Lamech.

19. Denwelken heeft genomen twee huysvrouwen, den naem der eene was Ada, en den naem der andere was Sella.

20. En Ada bragt voort Jabel, denwelken een vader was der gene die in tenten woonden, en der herders.

21. En den naem zyns broeders was Jubal, die een vader was der spelers op harpen en orgelen.

22. En Sella die genereerde Tubalcaïn die een grofsmid was, en een smid van alle metael en yzerwerken. En de zuster van Tubalcaïn was Noëma.

23. En Lamech zeyde tot zyne huysvrouwen Ada en Sella: Hoort myne stem, gy huysvrouwen van Lamech, neemt waer myne woorden, want ik heb eenen man verslagen tot myner wonden, en eenen jongeling tot myner stramen.

24. Zevenvoud wraek zal gegeven worden van Kaïn, maer van Lamech zeventig werf zevenvoud.

25. En Adam heeft nog zyne huysvrouw bekend, en zy heeft eenen zoon gebaerd, en hiet zynen naem Seth, zeggende: God heeft my een ander zaed gesteld voor Abel, denwelken Kaïn verslagen heeft.

26. En Seth werd ook een zoon geboren, denwelken hy noemde Enos: dezen begon aen te roepen den naem des Heeren.

HET V. KAPITTEL.

Hier wordt verhaeld het geslacht van Adam, en den ouderdom der mannen tot Noë.

1. Dit is den boek van Adams voortkomsel: in den dag als God den mensch geschapen heeft, zoo heeft hy hem gemaekt naer Gods gelykenis.

2. Hy heeft ze geschapen man en vrouw, en hy heeft ze gebenedyd: en heeft hunnen naem genoemd mensch, op den dag dat zy geschapen waren.

3. En Adam heeft geleefd honderd en dertig jaren: en heeft gegenereerd naer zyn beeld en gelykenis, en hy heeft hem genoemd Seth.

4. En de dagen van Adam na dat hy Seth gewonnen had zyn geworden acht honderd jaren: en hy heeft zonen en dochters gewonnen.

5. En allen den tyd die Adam geleefd heeft, is geworden negen honderd en dertig jaren, en hy is gestorven.

6. En Seth heeft geleefd honderd en vyf jaren, en hy heeft Enos gewonnen.

7. En Seth heeft geleefd, na dat hy Enos had gewonnen, acht honderd en zeven jaren, en hy heeft zonen en dochters gewonnen.

8. En alle de dagen van Seth zyn geworden negen honderd en twaelf jaren, en hy is gestorven.

9. En Enos heeft negentig jaren geleefd, en heeft gewonnen Kaïnan.

10. Na wiens geboorte heeft hy geleefd acht honderd en vyftien jaren, en heeft zonen en dochters gewonnen.

11. En alle de dagen van Enos zyn geworden negen honderd en vyf jaren, en hy is gestorven.

12. En Kaïnan heeft geleefd zeventig jaren, en hy heeft gewonnen Malaleël.

13. En Kaïnan heeft geleefd na dat hy Malaleël gewonnen heeft, acht honderd en veertig jaren, en heeft zonen en dochters gewonnen.

14. En alle de dagen van Kaïnan zyn

geworden negen honderd en tien jaren, en hy is gestorven.

15. En Malaleël heeft geleefd vyf en zestig jaren, en heeft gewonnen Jared.

16. En Malaleël heeft geleefd, na dat hy Jared gewonnen had, acht honderd en dertig jaren, en heeft zonen en dochters gewonnen.

17. En alle de dagen van Malaleël zyn geworden acht honderd vyf en negentig jaren, en hy is gestorven.

18. En Jared heeft geleefd honderd twee en zestig jaren, en hy heeft gewonnen Henoch. En Jared heeft geleefd, na dat hy Henoch gewonnen had, acht honderd jaren, en heeft zonen en dochters gewonnen.

19. En alle de dagen van Jared zyn geworden negen honderd twee en zestig jaren, en hy is gestorven.

20. En Henoch heeft geleefd vyf en zestig jaren, en hy heeft gewonnen Mathusalem.

21. En Henoch heeft met God gewandeld:

22. En heeft geleefd, na dat hy Mathusalem gewonnen had, dry honderd jaren, en hy heeft zonen en dochters gewonnen.

23. En alle de dagen van Henoch zyn geworden dry honderd vyf en zestig jaren.

24. En hy heeft met God gewandeld, en hy is niet meer gezien geweest: want God heeft hem gehaeld.

25. En Mathusalem heeft geleefd honderd zeven en tachentig jaren, en hy heeft gewonnen Lamech.

26. En Mathusalem heeft geleefd na dat hy Lamech had gewonnen, zeven honderd twee en tachentig jaren, en hy heeft zonen en dochters gewonnen.

27. En alle de dagen van Mathusalem zyn geworden negen honderd negen en zestig jaren, en hy is gestorven.

28. En Lamech heeft geleefd honderd twee en tachentig jaren, en hy heeft eenen zoon gewonnen:

29. En heeft hem genoemd Noë, zeggende: Dezen zal ons vertroosten van de werken en arbeyden onzer handen op de aerde, de welke God vermaledyd heeft.

30. En Lamech heeft geleefd, na dat hy Noë gewonnen had, vyf honderd vyf en negentig jaren, en hy heeft zonen en dochters gewonnen.

31. En alle de dagen van Lamech zyn geworden zeven honderd zeven en zeventig jaren, en hy is gestorven.

32. En Noë, als hy vyf honderd jaren oud was, zoo heeft hy gewonnen Sem, Cham en Japhet.

HET VI. KAPITTEL.

Van de oorzaken des overvloeds, waer door al dat op de aerde was verging, uytgenomen Noë met hen achten, en van het maken der ark.

1. Als nu de menschen begonnen te vermenigvuldigen op de aerde, en dat zy dochters gewonnen hadden,

2. De kinderen Gods ziende de dochters der menschen dat zy schoon waren, zy hebben uyt alle de huysvrouwen genomen die zy verkoren hadden.

3. En God heeft gezeyd: Myn geest zal eeuwiglyk in den mensch niet blyven, want hy vleesch is: en zyne dagen zullen wezen van honderd en twintig jaren.

4. En daer waren in dien tyd reusen op de aerde: want na dat de kinderen Gods met de dochters der menschen verzaemd zyn, en zy baerden, deze zyn geweldige in de wereld, en vermaerde mannen.

5. En God ziende dat der menschen boosheyd veel was op de aerde en dat alle der herten gedachten tot kwaed genegen waren ten allen tyden.

6. Zoo is het hem berouwd dat hy den mensch op de aerde gemaekt had. En beroerd zynde met eenen rouw zyns herten van binnen:

7. Ik zal, zeyde hy, den mensch dien ik geschapen heb te niet doen van het aenzigt der aerde, van den mensch voorts aen tot de beesten, en van de kruypende dieren tot de vogels der lucht: want het berouwt my dat ik die gemaekt heb.

8. Maer Noë heeft gratie gevonden voor God.

9. Dit is het geslacht van Noë. Noë was een regtveerdig en een volmaekt man in zyn geslacht, met God heeft hy gewandeld.

10. En hy heeft gewonnen dry zonen, Sem, Cham en Japhet.

11. En de aerde is verdorven voor God, en vervuld met boosheden.

12. En als God gezien had dat de aerde verdorven was (want alle vleesch had zynen gang verargerd op de aerde.)

13. Zoo zeyde hy tot Noë : Het eynde van alle vleesch is voor my gekomen : de aerde is met boosheyd vervuld van henlieden aenschyn , en ik zal ze verderven met de aerde.

14. Maekt u eene ark van geschaefd hout : gy zult in de ark woonstedekens maken , en gy zult ze met lym bestryken van binnen en van buyten.

15. En aldus zult gy die maken : de lengte der ark zal wezen van dry honderd cubitus, de wydte van vyftig cubitus , en de hoogte van dertig cubitus.

16. Eene venster zult gy in de ark maken, en gy zult die in haer opperste tot eenen cubitus volbrengen : maer de deur der ark zult gy ter zyden stellen : nederwaerts zult gy daer eetkamers en dry stagien in maken.

17. Ziet ik zal de waters des overvloeds aenbrengen op de aerde , om te dooden alle vleesch daer een geest des levens in is onder den hemel : al dat op de aerde is zal te niet gebragt worden :

18. En ik zal myn verbond met u maken , en zult in de ark gaen : gy en uwe zonen, uwe huysvrouw en uwer zonen huysvrouwen met u.

19. En uyt alle gedierte van allen vleesch zult gy by paren in de ark brengen , op dat zy met u leven : mannekens en wyfkens.

20. Van de vogelen naer hunnen aerd, en van het jokvee naer zynen aerd , en uyt alle kruypende dieren der aerde naer hunnen aerd.

21. Zy zullen van elks een paer met u daer in gaen , op dat zy mogen leven. Gy zult dan met u nemen van allerley eetbaer voedsels , en zult die by u byeendragen , en die zullen alzoo wel u , als de beesten wezen tot spys.

22. Dus heeft Noë gedaen alles dat hem God geboden had.

HET VII. KAPITTEL.

Noë is in de ark gegaen ; en God liet het water komen op de aerde.

1. En den Heer heeft tot hem gezeyd : Gaet gy en al uw huysgezin in de ark : want ik heb u regtveerdig voor my gezien in dit geslacht.

2. Van alle reyne dieren zoo neemt met u zeven en zeven , manneken en wyfken ; maer van de onreyne dieren twee en twee, manneken en wyfken.

3. Maer ook van de vogelen des hemels , zeven en zeven manneken en wyfken : op dat het zaed mag onderhouden worden , op het aenschyn der gansche aerde.

4. Want nog na zeven dagen zal ik op de aerde regenen veertig dagen en veertig nachten lang : en ik zal te niet doen van den aerdbodem alle dat wezen heeft , dat ik gemaekt heb.

5. Dus heeft Noë gedaen alles dat hem God bevolen had.

6. En hy was zes honderd jaren oud , als de wateren des overvloeds vloeyden op de aerde.

7. En Noë en zyne zonen , zyne huysvrouw , en zyner zonen huysvrouwen zyn met hem gegaen in de Ark om de wateren des overvloeds.

8. En van de zuyvere en onzuyvere dieren en van de vogelen, en van alle dat zich roert op de aerde ,

9. Zyn twee en twee gegaen binnen in de ark tot Noë , manneken en wyfken , alzoo den Heer Noë had geboden.

10. En als de zeven dagen voorby waren , zoo zyn de wateren des overvloeds gekomen op de aerde.

11. In het zes honderdste jaer des levens van Noë , in de tweede maend, den zeventienden dag der maend, zoo zyn geborsten alle de fonteynen des grooten afgronds , en de sluyzen des hemels zyn open gedaen.

12. En het heeft geregend op de aerde veertig dagen en veertig nachten.

13. Effen in het beginsel des zelfden dags , zoo zyn Noë , en Sem , en Cham , en Japhet, zyne zonen: zyne huysvrouw, en zyner zonen huysvrouwen met hen in de ark gegaen.

14. Zy en alle gedierten elk naer zynen aerd , en al het vee naer zynen aerd , en al dat zich roert op de aerde , elk naer zynen aerd , en alle gevogelte elk naer zynen aerd ,

15. Alle vogelen en alle vliegende dieren zyn by Noë in de ark gegaen, twee en twee van alle vleesch , daer den geest des levens in was.

16. En die daer ingegaen zyn , die

gingen daer in, manneken en wyfken, van alle vleesch gelyk hem God bevolen had : en den Heer sloot hem van buyten daer in.

17. En den overvloed is geweest op de aerde veertig dagen : en de wateren zyn vermeerderd, en hebben de ark geheven in de hoogte boven de aerde :

18. Want zy vloeyden zeer krachtelyk : en zy overdekten alle het overste der aerde : maer de ark dreef boven de wateren.

19. En de wateren werden zeer magtig op de aerde : en alle de hooge bergen zyn overdekt onder den geheelen hemel.

20. En het water was vyftien cubitus hooger boven alle de bergen welke het bedekte.

21. En alle vleesch dat zich op de aerde roerde is vernield, van vogelen, dieren, beesten, en van alle kruypende gedierten dat op de aerde kruypt :

22. Alle de menschen, en alle daer een levenden adem in is op de aerde, zyn gestorven.

23. En God heeft vernield alle dat wezen had op de aerde, van den mensch tot de beesten, zoo wel het kruypende gewormte, als het gevogelte des hemels : en zyn alle vergaen van de aerde : maer Noë is alleen overgebleven en die met hem in de ark waren.

24. En het water stond op de aerde honderd en vyftig dagen.

HET VIII. KAPITTEL.

Van Noës uytgang uyt de ark, van zyn offeranden en Gods beloften.

1. Maer God heeft, (gedachtig wezende Noë en aller gedierte en des gansch jokvee, en die met hem waren in de ark,) heeft eenen wind op de aerde gebragt, en de wateren zyn geminderd.

2. En de fonteynen des afgronds, en de sluyzen des hemels zyn gesloten : en den regen is van den hemel verboden.

3. En de wateren zyn weder gekeerd, van de aerde gaende en wederkomende, en begonnen te minderen na honderd en vyftig dagen.

4. En de ark heeft gerust in de zevende maend, den zeven-en-twintigsten dag der maend, op het gebergte van Armenien,

5. Maer de wateren gingen en minderden tot de tiende maend : want in de tiende maend, den eersten dag van de maend, worden gezien de toppen der bergen.

6. En toen veertig dagen overleden waren, Noë opendoende de venster die hy gemaekt had,

7. Heeft eene raef uytgelaten : de welke uytging, en keerde niet weder tot dat de wateren verdroogd waren op de aerde.

8. En hy heeft na haer ook eene duyf uytgezonden, om dat hy zien zoude of de wateren nu weg waren van het aenzigt der aerde.

9. Dewelke (toen zy niets vond daer haren voet rusten mogt) is weder tot hem gekomen in de ark : want de wateren waren op alle aerdryk : en hy stak zyne hand uyt, en bragt ze gegrepen in de ark.

10. Maer verbeydende voort nog zeven dagen, zoo heeft hy weder de duyf uyt de ark afgezonden,

11. En zy kwam tot hem des avonds dragende eenen olyftak met groeyende bladeren in haren bek. Dus zoo heeft Noë verstaen dat de wateren vergaen waren op de aerde.

12. En niettemin heeft hy nog zeven andere dagen gebeyd, en heeft de duyf uytgelaten, dewelke niet meer is tot hem weder gekomen.

13. Aldus dan in het zes honderdste en een jaer, ter eerste maend, op den eersten dag der maend, zoo zyn de wateren geminderd op de aerde : en Noë opendoende het dak van de ark, heeft aengemerkt en gezien dat het overste der aerde gedroogd was.

14. Ter tweede maend, op den zeven en twintigsten dag dier maend, zoo is het aerdryk doordroogd.

15. En God heeft tot Noë gesproken, zeggende :

16. Gaet uyt de ark gy en uwe huysvrouw, uwe zonen, en de huysvrouwen van uwe zonen met u.

17. Alle dieren die by u zyn, van allerley vleesch, zoo wel van de vogelen als van de beesten, en van allerley kruypende dieren, die op de aerde kruypen, leydt uyt met u, en gaet in

op de aerde. Wast en wordt vermenigvuldigd op haer.

18. Zoo is dan uytgegaen Noë en zyne zonen: zyne huysvrouw, en de huysvrouwen van zyne zonen met hem.

19. Maer ook alle levende gedierte, jokvee, en gewormte, welk op de aerde kruypt naer zynen aerd, zyn uyt de ark gegaen.

20. En Noë heeft den Heere een' autaer gemaekt, en nemende van alle de zuyvere beesten en vogelen, heeft hy die op den autaer geofferd tot eenen brandoffer.

21. En den Heer heeft geroken den reuk der zoetigheyd, en heeft gezeyd: Ik zal voortaen niet meer de aerde vermaledyen om der menschen wil: want de zinnen en de gedachten van des menschen hert zyn tot kwaed genegen van hunne jongheyd af. Zoo zal ik dan niet meer verslaen alle levende gedierte, als ik gedaen heb.

22. Alle de dagen des aerdryks zullen niet rusten den zaeytyd en den maeytyd, koude en hitte, zomer en winter, nacht en dag.

HET IX. KAPITTEL.

God gebenedydt Noë en zyne zonen, en maekt met hem een verbond, hy laet hun toe de gedierte tot spys, Noë plant den wyngaerd, en naekt liggende wordt bespot, daerom wordt den spotter vervloekt.

1. En God heeft Noë gebenedyd, en zyne kinderen: en heeft tot hem gezeyd: Wast en wordt vermenigvuldigd, en vervult het aerdryk.

2. En de vrees en grouwel van ulieden zy op alle het gedierte der aerde, en op alle de gevogelte des hemels, met alle dat zich roert op de aerde: alle de visschen der zee zyn uwer hand geleverd.

3. En al dat zich roert en leeft zal u wezen tot eene spys: ik heb u alle deze gegeven als groene kruyden.

4. Uytgenomen dat gy het vleesch niet zult eten met het bloed.

5. Want het bloed van uwe zielen zal ik verzoeken van allerley beesten hand: en van de hand des menschen, van de hand des mans en van zyns broeders hand zal ik verzoeken de ziel des menschen.

6. Zoo wie menschen bloed stort, diens bloed zal ook gestort worden: want den mensch is gemaekt naer het beeld Gods.

7. Maer wast gy, en wordt vermenigvuldigd, en gaet in op de aerde en vervult die.

8. Dit heeft God ook gezeyd tot Noë, en tot zyne zonen met hem:

9. Ziet ik zal een verbond vastmaken, met ulieden, en met uw zaed na u:

10. En tot elke levende ziel die met u is, zoo wel tot de vogelen als tot de behulpelyke dieren en alle beesten der aerde, die uyt de ark gegaen zyn, en tot alle gedierte der aerde.

11. Ik zal myn verbond met ulieden vastmaken, en voortaen zal niet meer gedood worden alle vleesch met de wateren des overvloeds, noch daer zal voortaen geenen overvloed meer wezen die het aerdryk verderven zal.

12. En God heeft gezeyd: Dit is het teeken des verbonds dat ik geef tusschen my en u, en tot alle levende ziel, die met ulieden is in eeuwiger geboorten.

13. Ik zal mynen boog stellen in de wolken, en die zal een teeken des verbonds zyn tusschen my en tusschen de aerde.

14. En zoo wanneer ik den hemel zal met wolken overtrokken hebben, dan zal mynen boog zich openbaren in de wolken:

15. En ik zal gedachtig wezen myns verbonds, welk ik gemaekt heb met u en met alle levende ziel die vleesch levende maekt: en de wateren des overvloeds zullen niet meer wezen om alle vleesch te verderven.

16. En mynen boog zal in de wolken wezen, en ik zal dien zien, en ik zal gedachtig wezen des eeuwig verbonds dat vastgemaekt is tusschen God en tusschen alle levende zielen van allerley vleesch, welk op de aerde is.

17. En God heeft gezeyd tot Noë: Dit is het teeken des verbonds dat ik vast gesteld heb tusschen my en alle vleesch op de aerde.

18. Aldus waren de zonen van Noë die uyt de ark gegaen waren, Sem, Cham, en Japhet: voorts Cham die is vader van Chanaan.

19. Deze dry zyn de zonen van Noë, en van deze zyn breed gezaeyd alle ge-

slachten van menschen over het geheele aerdryk.

20. En Noë een akkerman heeft begonnen de aerde te oefenen, en hy heeft eenen wyngaerd geplant.

21. En wyn drinkende is dronken geworden, en lag naekt in zyne tent.

22. Het welk als Cham den vader van Chanaan gezien had, te weten, dat zyns vaders schamelheyd ontdekt was, zoo heeft hy dat zynen twee broeders daer buyten te kennen gegeven.

23. Maer Sem en Japhet die leyden eenen mantel op hunne schouderen, en achterwaerts gaende hebben zy huns vaders schamelheyd bedekt: en hun aenzigten waren omgekeerd, en huns vaders manuelykheyd hebben zy niet gezien.

24. Maer als Noë ontwaekte van den wyn, en hy vernam wat hem zyn jongsten zoon gedaen had,

25. Zoo heeft hy gezeyd: Vermaledyd zy Chanaan, een knecht der knechten zal hy zynen broeders wezen.

26. En hy heeft ook gezeyd: Gebenedyd moet wezen God den Heer van Sem, Chanaan moet zyn knecht wezen.

27. God wil verbreyden Japhet, en dat hy wone in de tenten van Sem, en Chanaan zy zyn knecht.

28. En Noë heeft geleefd na den overvloed, dry honderd vyftig jaren.

29. En alle zyne dagen zyn vervuld tot negen honderd en vyftig jaren: en hy is gestorven.

HET X. KAPITTEL.

Van het geslacht van Noë, en zyne kinderen, uyt de welke zyn gekomen alle natien der wereld.

1. Dit zyn de afkomsten der zonen van Noë, Sem, Cham, en Japhet: en hun zyn kinderen geboren na den overvloed.

2. De kinderen van Japhet: Gomer en Magog, en Madai, en Javan, en Thubal, en Mosoch en Thiras.

3. Voorts de kinderen van Gomer, Askenez, en Riphat, en Thogorma.

4. En de kinderen van Javan, Eliza en Tharsis, Kettim en Dodanim.

5. Van deze zyn gedeyld de eylanden der heydenen in hunne landschappen, een iegelyk naer zyne tael, en naer zyne familie in zyne natie.

6. En de kinderen van Cham: Chus, en Mesraïm, en Phut, en Chanaan.

7. De kinderen van Chus: Saba, en Hevilath, en Sabatha, en Regma, en Sabatacha. De kinderen van Regma: Saba en Dadan.

8. Maer Chus die heeft gewonnen Nemrod; dezen begon magtig te worden op de aerde.

9. En was een geweldig jager voor den Heer: daerom is er uyt gekomen een gemeyn zeggen: het is een geweldig jager voor den Heer als Nemrod,

10. En het beginsel van zyn ryk was Babylon, en Arach, en Achad, en Chalanne in het land van Sennaar.

11. Uyt dien lande is Assur gekomen, en hy heeft getimmerd de stad Ninive, en de straten van de stad, en Chale.

12. Resen ook tusschen Ninive en Chale, dit is eene groote stad.

13. Voorts Mesraïm, genereerde Ludim, en Anamim, en Labim, en Nephtuïm,

14. En Phetrusim, en Chasluïm: waer uyt gekomen zyn Philistym, en Captorim.

15. Maer Chanaan die heeft gewonnen Sidon zynen eersten zoon, en Hetheum.

16. En Jebuseum, en Amorrheum, en Gergeseum,

17. En Heveum, en Araceum: Sineum.

18. En Aradium, Samareum, en Amatheum. En na dezen zyn gezaeyd verscheyde volken der Chananiten.

19. En de palen van Chanaan zyn geworden als men komt van Sidon naer Gerar tot Gaza, tot dat men komt in het land van Sodoma en Gomorrha, en Adama en Seboim, tot Lesa toe.

20. Dit zyn de kinderen van Cham in hunne maegschappen, talen, en afkomsten, landen en natien van volken.

21. En van Sem, die een vader was van alle de kinderen van Heber, en een broeder van Japhet den oudsten, zyn ook kinderen geboren.

22. De kinderen van Sem, Elam, en Assur, en Arphaxad, en Lud, en Aram.

23. De kinderen van Aram: Us, en Hul, en Gether, en Mes.

24. Maer Arphaxad heeft gewonnen Sale, daer Heber af geboren is.

25. En Heber zyn twee zonen geboren: den eenen was genoemd Phaleg, om dat in zyne dagen het land ge-

scheyden was: en zyn broeders naem was Jectam,

26. Welken Jectam heeft gewonnen Elmodad, en Saleph, en Asarmoth, Jare,

27. En Adurram, en Uzal, en Decla.

28. En Ebal, en Abimael, Saba, en Ophir, en Hevilath, en Jobab.

29. Dit waren alle Jectams kinderen:

30. En hunne woning is geworden, als men gaet van Messa tot den berg Sephar in den oosten.

31. Dit zyn Sems kinderen naer hunne geslachten, en talen, en landschappen in hunne volken.

32. Dit zyn de familien van Noë naer hare volken en natien. Van dezen zyn uytbedeyld de lieden na de diluvie.

HET XI. KAPITTEL.

Van den toren van Babel, zyne timmeragien, en verwerring der talen, en van Sems geslacht.

1. Maer het aerdryk was al van eener tale, en van eener sprake.

2. En toen zy van den oosten vertrokken, zoo hebben zy een veld gevonden in het land van Sennaar, en hebben daer in gewoond.

3. En den eenen zeyde tot den anderen zynen naesten: komt, laet ons steenen van aerde maken, en die met het vuer bakken. Aldus hebben zy kareelen voor steenen gehad, en lym voor mortel, en zy hebben gezeyd:

4. Komt laet ons eene stad maken, en een' toren, wiens hoogte den hemel raken mag: en laet ons onzen naem vermaerd maken, eer dat wy van malkanderen verscheyden worden in alle landen.

5. Toen is den Heer nedergekomen, dat hy die stad en dien toren zien zoude, welke Adams kinderen maekten.

6. En hy zeyde: ziet het is al een volk, en zy zyn al van eener tale: en zy hebben die begonnen te maken, en zy zullen niet ophouden van hunne gedachten, tot dat zy die met de werken volbrengen.

7. Hierom komt, laet ons nederwaerts gaen, en laet ons daer hunne spraek verwerren, zoo dat den eenen des anderens stem niet versta.

8. En alzoo heeft ze den Heer gescheyden van die plaetsen, in alle landen, en zy hebben opgehouden te timmeren de stad.

9. En daerom is den naem van haer genoemd Babel, om dat de spraek van alle landschappen daer verwerd is: en van daer heeft ze den Heer verstroeyd over het aenschyn van alle landen.

10. Dit zyn de afkomsten van Sem: Sem was honderd jaren oud, als hy Arphaxad gewonnen heeft, twee jaren na den overvloed.

11. En Sem leefde vyf honderd jaren na dat hy Arphaxad gewonnen had: en hy heeft gewonnen zonen en dochteren.

12. Voorts zoo heeft Arphaxad geleefd vyf en dertig jaren, en heeft gewonnen Sale.

13. En na dat hy Sale gewonnen had, zoo heeft Arphaxad geleefd dry honderd en dry jaren: en won zonen en dochteren,

14. En Sale leefde ook dertig jaren, en hy heeft gewonnen Heber.

15. En Sale heeft geleefd, na dat hy Heber gewonnen had, vier honderd en dry jaren: en won zonen en dochteren.

16. Maer Heber leefde vier en dertig jaren, en heeft gewonnen Phaleg.

17. En na dat hy Phaleg gewonnen had, zoo leefde Heber vier honderd en dertig jaren, en won zonen en dochteren.

18. Phaleg leefde ook dertig jaren, en heeft gewonnen Reü.

19. En Phaleg heeft geleefd, na dat hy Reü gewonnen had, twee honderd en negen jaren, en won zonen en dochteren.

20. Voorts zoo heeft Reü geleefd twee en dertig jaren, en heeft gewonnen Sarug.

21. En Reü leefde, na dat hy Sarug gewonnen had, twee honderd en zeven jaren: en won zonen en dochteren.

22. En Sarug heeft geleefd dertig jaren, en heeft gewonnen Nachor.

23. En Sarug leefde, na dat hy Nachor gewonnen had, twee honderd jaren: en won zonen en dochteren.

24. Nachor leefde negen en twintig jaren, en heeft gewonnen Thare.

25. En na dat hy Thare gewonnen had, heeft Nachor geleefd honderd en negentien jaren: en hy won zonen en dochteren.

26. En Thare leefde zeventig jaren, en heeft gewonnen Abram en Nachor en Aran.

27. En dit zyn de geslachten van Thare, Thare heeft gewonnen Abram, Nachor, en Aran. Voorts zoo heeft Aran gewonnen Lot.

28. En Aran is gestorven voor Thare zynen vader, in het land daer hy geboren was, te Ur der Chaldeen.

29. Maer Abram en Nachor hebben huysvrouwen genomen : den naem van Abrams huysvrouw was Sarai : en den naem van Nachors huysvrouw was Melcha, eene dochter van Aran, die vader was van Melcha, en vader van Jescha.

30. Maer Sarai was onvruchtbaer en zy had geene kinderen :

31. Aldus zoo heeft Thare genomen Abram zynen zoon, en Lot zyns zoons Arans zoon, en Sarai zyne behuwde dochter, Abrams zyns zoons huysvrouw, en hy heeft die geleyd van Ur der Chaldeen, dat zy zouden in het land van Chanaan gaen : en zy zyn gekomen tot Haran, en hebben daer gewoond.

32. En de dagen van Thare zyn geworden twee honderd en vyf jaren, en hy is gestorven te Haran.

HET XII. KAPITTEL.

Abram trekt door Gods bevel uyt zyn land met Sarai zyne huysvrouw, en Lot zyn' neef naer Egypten, daer hy zeyde dat Sarai zyne zuster was.

1. En den Heer heeft gezeyd tot Abram: Gaet uyt uw land en uyt uwe maegschappen, en uyt uws vaders huys, en komt in een land dat ik u toonen zal.

2. En ik zal u maken tot een groot volk, en ik zal u gebenedyden, en uwen naem groot maken, en gy zult gebenedyd zyn.

3. Die u gebenedyden, die zal ik gebenedyden, en ik zal vermaledyden die u vermaledyden, en in u zullen alle de geslachten der aerde gebenedyd worden.

4. Aldus is Abram uytgegaen gelyk hem den Heer bevolen had, en Lot is met hem gegaen : Abram was vyf en zeventig jaren oud, toen hy uyt Haran ging.

5. En hy nam Sarai zyne huysvrouw, en Lot zyns broeders zoon, en alle hunne have welke zy bezeten hadden, en de zielen die zy gemaekt hadden te Haran : en zy zyn uytgegaen om te reyzen in het land van Chanaan. En als zy daer gekomen waren,

6. Zoo heeft Abram het land doorgaen, tot de plaets van Sichem, en tot dat zeer vermaerd dal : in dien tyd zoo woonden de Chananiten in dat land.

7. En den Heer heeft Abram geopenbaerd, en tot hem gezeyd : Dit land zal ik uwen zade geven. En hy stichtte aldaer eenen autaer den Heere die hem geopenbaerd had.

8. En van daer doorgaende naer den berg die daer was tegen de oostzyde van Bethel, sloeg hy daer zyne tent, hebbende Bethel ten westen, en Hai ten oosten. Hy heeft daer ook den Heer eenen autaer gesticht, en heeft zynen naem aengeroepen.

9. En Abram is gereysd gaende en voort trekkende naer den zuyden.

10. Maer daer is eenen duren tyd opgestaen in het land : en Abram is nederwaerts gereysd naer Egypten, dat hy daer zoude eenen vreemdeling wezen : want de duerte had de overhand in het land gekregen.

11. En als hy naby was, dat hy in Egypten komen zoude, zoo heeft hy gezeyd tot Sarai zyne huysvrouw : Ik weet wel dat gy eene schoone vrouw zyt,

12. En dat de Egyptenaers (als zy u zullen zien) zeggen zullen : Dit is zyne huysvrouw : en zullen my dooden, en u behouden.

13. Zegt dan, bid ik u, dat gy myne zuster zyt, op dat my wel geschiede om uwen wil, en dat myne ziel mag levende blyven ter liefde van u.

14. Als dan Abram in Egypten gekomen was, zoo hebben de Egyptenaers de vrouw gezien dat zy schoon was boven mate.

15. En de prinsen hebben dat Pharao geboodschapt, en zy hebben haer zeer geprezen voor hem : en de vrouw is opgenomen ten huyze van Pharao.

16. Maer Abram deden zy wel om haren wil : en hy heeft gehad schapen en ossen, ezelen en knechten, dienstvrouwen, en ezelinnen en kameels.

17. Maer den Heer heeft Pharao en zyn huys geslagen met de allergrootste plagen, om Sarai Abrams wyfs wil.

18. En Pharao heeft Abram geroepen,

en heeft tot hem gezeyd : Wat is dit dat gy my gedaen hebt? Waerom hebt gy my niet te kennen gegeven dat zy uwe huysvrouw was?

19. By wat zaken hebt gy gezeyd dat zy uwe zuster was, om dat ik haer my tot eene huysvrouw zoude nemen? Nu dan ziet daer is uwe huysvrouw, neemt ze en gaet.

20. En Pharao heeft zynen mannen bevolen van Abram : en zy hebben hem en zyne huysvrouw en alle dat hy had uytgeleyd.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe Abram vertrok uyt Egypten, en het land deelde met Lot, en hoe hy de beloften ontving van God, dat hy en zyn zaed het land zouden bezitten en ontvangen in de eeuwigheyd.

1. Abram is dan opgetrokken uyt Egypten, hy en zyne huysvrouw, en al dat hy had, en Lot met hem naer de zuydzyde.

2. En Abram was zeer ryk in het bezitten van goud en zilver.

3. En is wedergekeerd door den weg daer hy door gekomen was van den zuyden tot Bethel, tot de plaets daer hy te voren zyne tent gesteld had, tusschen Bethel en Hai;

4. Ter plaetse van den autaer die hy te voren had gemaekt, en heeft daer aengeroepen den naem des Heeren.

5. En Lot die met Abram was, had ook kudden van schapen, en groot vee, en tenten.

6. En het land mogte henlieden niet begrypen, dat zy zoude te zamen woonen : want hunliede have was zeer vele, en zy konden niet in het gemeyne woonen.

7. Waerom dat ook een twist is opgerezen tusschen de herders van Abrams kudden en Lots kudden.

8. Ter dier tyd woonden de Chananiten en Pheresiten in dat land. Dus zoo heeft Abram gezeyd tot Lot : Ik bid u, laet geenen twist wezen tusschen my en u, en tusschen myne herders en uwe herders : want wy zyn broeders.

9. Ziet alle het land is u te voren : scheydt van my, bid ik u, is het dat gy gaet ter slinker zyde, zoo zal ik de regte zyde behouden, en is het dat gy de regte zyde kiezen wilt, zoo zal ik ter slinker zyde trekken.

10. Lot dan opheffende zyne oogen, heeft aengezien al het land omtrent de Jordaen, welk gansch bewaterd werd eer den Heer Sodoma en Gomorrha verdorf, gelyk het paradys des Heeren, en gelyk het land van Egypten, als men komt tot Segor.

11. En Lot heeft voor hem gekozen de landstreek omtrent de Jordaen, en hy is gescheyden van den oosten : en zy zyn onderling wederzyden elk van zynen broeder gescheyden.

12. Abram heeft gewoond in het land van Chanaan : maer Lot heeft gewoond in de steden die omtrent de Jordaen waren, en heeft zyne wooning gesteld te Sodoma.

13. Maer de lieden van Sodoma waren de kwaedste, en boven mate groote zondaers voor den Heer.

14. En den Heer heeft gezeyd tot Abram, na dat Lot van hem gescheyden was : Heft op uwe oogen regtuyt voor u, en ziet van de plaets daer gy nu in zyt, noordwaerts en zuydwaerts, oostwaerts en westwaerts.

15. Alle het land dat gy ziet zal ik u geven, en uwen zade tot in de eeuwigheyd.

16. En ik zal uw zaed maken als het stof der aerde. Is er eenig mensch die tellen kan het stof der aerde, die zal ook uw zaed mogen tellen.

17. Daerom staet op, en doorwandelt het land in zyne lengte en breedte : want ik zal u dat geven.

18. Dus heeft Abram vervoerd zyne tent, en is gekomen, en heeft gewoond by het land van Mambre het welk is tot Hebron : en aldaer heeft hy den Heere eenen autaer gesticht.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe dat Lot gevangen werd, en hoe hem Abram verloste, wien Melchisedech brood en wyn gevende gebenedydde.

1. Het is geschied in dien tyd, dat Amraphel den koning van Sennaar, en Arioch den koning van Pontus, en Chodorlahomor den koning van de Elamiters, en Thadal den koning der heydenen,

2. Aennamen eenen oorlog tegen Bara

den koning van Sodoma, en tegen Bersa den koning van Gomorrha, en tegen Sennaab den koning van Adama, en tegen Sember den koning van Seboïm, en tegen den koning van Bala, die is Segor.

3. Alle deze kwamen te zamen in het wilde dal, welk nu is de Zoute zee.

4. Want zy hadden twaelf jaren Chodorlahomor gediend, en ten dertiende jare zyn zy van hem afgevallen.

5. Aldus dan zoo is Chodorlahomor in het veertiende jaer gekomen en de koningen die met hem waren, en zy hebben geslagen Raphaïm te Astaroth-Karnaïm en Zuzim met hun, en Emim te Save Cariathaïm.

6. En de Chosryten in het gebergte van Seyr, tot het plat land van Pharan, welk is in de woesteyn.

7. En zy zyn wedergekeerd, en zyn gekomen tot de fonteyn van Misphat, die is Cades: en zy hebben geslagen alle het land van de Amalechiten, en de Amorrhiten die daer woonden te Asasonthamar.

8. En den koning van Sodoma, en den koning van Gomorrha, en den koning van Adama, en den koning van Seboïm, en ook den koning van Bala, de welke is Segor, zyn uyt getrokken: en hebben hun heyr aengevoerd tegen henlieden in het wilde dal.

9. Te weten tegen Chodorlahomor den koning van de Elamiten en Thadal den koning der heydenen, en Amraphel den koning van Sennaar, en Arioch den koning van Pontus: vier koningen tegen vyf.

10. En het wilde dal had veel lymputten. Zoo dan den koning van Sodoma, en den koning van Gomorrha hebben den rug gekeerd, en hebben daer de nederlaeg gehad: en die daer overgebleven waren, zyn gevloden naer het gebergte.

11. En zy hebben genomen alle de have van de Sodomiters, en Gomorrhiters, en al dat de spys aengaet, en zyn weg getrokken:

12. En zy namen ook met zich Lot Abrams broeders zoon, en zyne have, die daer woonde te Sodoma.

13. En ziet, een die het ontloopen was heeft dit te kennen gegeven Abram den hebreeuwschen die daer woonde in de dallinge van Mambre des Amorrhiters, des broeders van Eschol en des broeders van Aner: want deze hadden een verbond gemaekt met Abram.

14. Het welk als Abram gehoord had, te weten dat Lot zyn broeder gevangen was, zoo heeft hy geteld rassche dienstknechten zyns eygen huysgezins, dry honderd en achttien: en heeft ze vervolgd tot Dan toe.

15. En bedeyld hebbende zyne gezellen heeft hy die overvallen des nachts: en hy heeft ze geslagen, en heeft ze vervolgd tot Hoba toe, welk is ter slinker zyde van Damascus.

16. En hy heeft weder gebragt alle de have, en Lot zynen broeder met zyne haven, en de vrouw met het volk.

17. En den koning van Sodoma is hem te gemoet gegaen, na dat hy gekomen was uyt den slag van Chodorlahomor, en der koningen die met hem waren in het dal van Save, welk is des konings dal.

18. Maer Melchisedech den koning van Salem voortbrengende brood en wyn, want hy was een priester van den alleroppersten God,

19. Heeft hem gebenedyd en gezeyd: gebenedyd is Abram den overhoogen Gode, die hemel en aerdryk geschapen heeft:

20. En gebenedyd is den overhoogen God, door wiens beschermen de vyanden in uwe handen zyn. En hy heeft hem tiende van alles gegeven.

21. Maer den koning van Sodoma zeyde tot Abram: Geeft my de zielen, en al het andere neemt voor u.

22. Denwelken hem antwoordde: Ik hef myne hand op tot den overhoogen Heer God, bezitter van hemel en aerde,

23. Dat ik van deze des uytslags tot eenen kouseband toe niet nemen zal van alle dat u is, op dat gy niet zegget: Ik heb Abram ryk gemaekt.

24. Uytgenomen het gene dat de jongelingen verteerd hebben, en de deelen der mannen die met my geweest zyn, te weten Aner, Eschol, en Mambre: deze zullen hunne deelen nemen.

HET XV. KAPITTEL.

Hoe dat Abram ten derden male de beloften ontvangen heeft, van het bezitten des lands, en hem voorzeyde van zyn zaed.

1. Als deze dingen aldus geleden waren, zoo is het woord des Heeren tot Abram geschied door een visioen, zeg-

gende: Wilt niet vreezen, Abram, ik ben uw beschermer, en uw loon groot bovenmaten.

2. En Abram heeft gezeyd: O Heer God, wat zult gy my geven? Ik zal weggaen zonder kinderen: en den zoon van den bezorger myns huysgezins dezen Damascus Eliezer.

3. En Abram heeft daertoe nog gezeyd: Maer my hebt gy geen zaed gegeven: en ziet myn huysknecht zal myn erfgenaem wezen.

4. En terstond is het woord des Heeren tot hem geschied, zeggende: Dezen zal uw erfgenaem niet zyn: maer die uyt uw ligchaem komen zal, dien zult gy tot eenen erfgenaem hebben.

5. En hy heeft hem buyten geleyd, en heeft tot hem gezeyd: Aenziet opwaerts den hemel, en telt de sterren, is het u mogelyk. En hy zeyde tot hem: Alzoo zal uw zaed wezen.

6. Abram heeft God geloofd, en het is hem gerekend tot regtveerdigheyd.

7. En hy zeyde tot hem: Ik ben den Heer die u geleyd heb uyt Ur der Chaldeen, om dat ik u dit land geven zoude, en dat gy het bezitten zoudt.

8. Maer hy heeft gezeyd: O Heer God, waeruyt mag ik dit weten, dat ik het bezitten zal?

9. En den Heer antwoordde en zeyde: Neemt voor my eene dryjarige koey, en eene dryjarige geyt, en eenen ram van dry jaren, en eene tortelduyf met eene andere duyf.

10. Denwelken deze alle nemende, heeft ze gedeyld overmidden, en hy leyde beyde de deelen het eene tegen het andere: maer de vogelen heeft hy niet gedeyld.

11. En de vogelen zyn nedergedaeld op de doode beesten, en Abram joeg ze daeraf.

12. En als de zon ondergaen zoude, zoo heeft een grooten vaek Abram overvallen, en een grooten en duysteren grouwel heeft hem bevangen.

13. En daer is tot hem gezeyd: Weet van te voren bekennende dat uw zaed zal vreemdeling wezen in een land dat zyne niet wezen zal, en zy zullen hen ten onder brengen tot slaverny, en zy zullen ze zwaerlyk kwellen vier honderd jaren.

14. Maer nogtans ik zal regt doen over het volk dien zy dienen zullen: en daerna zullen zy uyttrekken met groote schatten.

15. Maer gy zult varen tot uwe vaders in vrede, en zult begraven worden in goeden ouderdom.

16. En ten vierde geslachte zullen zy hier wederkeeren: want de boosheden der Amorrheen zyn nu nog niet volbragt.

17. Als dan de zon ondergegaen was, zoo is er eene zeer donkere duysternis gekomen, en daer is vertoond een rookenden oven, en eene brandende lamp, doorgaende tusschen de deelen.

18. Op dien dag maekte den Heer een verbond met Abram, zeggende: Uwen zade zal ik dit land geven, van de rivier van Egypten, tot de groote rivier Euphrates.

19. De Kineen en de Kenezeen, de Kedmonen,

20. En Hetheen, en Pherezeen, Raphaim ook,

21. Met de Amorrheen, en Chananeen, en Gergeseen en Jebuseen.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe dat Agar bevrucht werd van Abram. En hoe zy vlood hare vrouw Sarai, en van den engel Gods vertroost werd.

1. Aldus dan had Sarai Abrams huysvrouw geene kinderen gebaerd: maer alzoo zy had eene dienstmaegd uyt Egypten geboren Agar genaemd,

2. Zeyde zy tot haren man: Ziet den Heer heeft my gesloten, dat ik niet baren mag: gaet verzaemt u met myn jong wyf, of ik by aventuer van haer mogt kinderen krygen. En als hy hare bede verhoord had,

3. Zoo heeft zy genomen hare dienstmaegd Agar de Egyptenares, na dat zy tien jaren had gewoond in het land van Chanaan: en zy heeft ze haren man gegeven tot eene huysvrouw.

4. Denwelken met haer verzaemd is. Maer toen zy zag dat zy ontvangen had, heeft zy hare vrouw versmaed.

5. En Sarai heeft gezeyd tot Abram: Gy doet my onregt: ik heb myne dienstmaegd in uwen schoot gegeven, dewelke ziende dat zy ontvangen heeft, versmaedt my. Den Heer zy regter tusschen my en u.

6. En Abram heeft haer geantwoord: Ziet, zegt hy, uw dienstwyf is in uwe

hand, gebruykt ze alzoo u dat belieft. Als Sarai dan haer hard viel, zoo is zy weggeloopen.

7. En als den engel des Heeren haer gevonden had by de waterfonteyn in de woestyn, die daer is op den weg van Sur in de wildernis.

8. Zoo heeft hy tot haer gezeyd : Agar, dienstwyf van Sarai, van waer komt gy? en waer gaet gy henen? Dewelke heeft geantwoord : Ik vlied van Sarai myner vrouwe aenzigt.

9. En den engel des Heeren zeyde tot haer : Keert weder tot uwe vrouw, en verootmoedigt u onder hare hand.

10. En nog zoo zeyde hy : Ik zal menigvuldiglyk vermenigvuldigen uw zaed, en het zal niet geteld mogen worden, om zyne groote menigvuldigheyd.

11. En voorts zeyde hy : Ziet gy hebt ontvangen, en zult baren eenen zoon : en gy zult hem noemen Ismaël, om dat God uwe ellende verhoord heeft.

12. Dit zal een wilden mensch wezen : zyne hand zal wezen tegen een iegelyk, en een iegelyks hand tegen hem : en tegen over alle zyne broeders zal hy tenten stellen.

13. En zy heeft den naem des Heeren die tot haer sprak genoemd : Gy God die my gezien hebt. Want zy heeft gezeyd : Voorwaer hier heb ik het achterste gezien van hem die my ziet.

14. En daerom zoo noemde zy dien put, Den put des levenden en my zienden. Dezen is tusschen Kades en Barad.

15. En Agar baerde Abram eenen zoon, denwelken zynen naem noemde Ismaël.

16. Zes en tachentig jaren oud was Abram als Agar hem baerde Ismaël.

HET XVII. KAPITTEL.

Van het veranderen der namen van Abram en Sarai, van de besnydenis, en belofte Abraham van God gedaen.

1. Als hy dan begon negen en negentig jaren oud te worden, zoo heeft hem den Heer geopenbaerd : en zeyde tot hem : Ik ben den Heer almagtig : wandelt voor my, en weest volmaekt.

2. En ik zal myn verbond stellen tusschen my en u : en ik zal u vermenigvuldigen uytermate zeer.

3. Abram viel plat neder op zyn aenzigt.

4. En God heeft tot hem gezeyd : Ik ben het, en myn verbond is met u, en gy zult wezen een vader van velerhande volk.

5. En uw naem zal voortaen niet meer genoemd wezen Abram : maer gy zult genoemd worden Abraham : want ik heb u gesteld eenen vader van velerhande volk.

6. En ik zal u doen wassen uytermate zeer sterkelyk, en ik zal u stellen in veel volks, en koningen zullen uyt u komen.

7. En ik zal myn verbond vastmaken tusschen my en u, en tusschen uw zaed na u, in zyne generatien met een eeuwig verbond : opdat ik uw God zy, en uws zaeds na u.

8. En ik zal u en uwen zade het land, daer gy een vreemdeling in zyt, geven, al het land van Chanaan tot eene eeuwige bezitting, en ik zal hun God wezen.

9. God heeft wederom tot Abraham gezeyd : Zoo zult gy dan ook myn verbond onderhouden, en uw zaed na u, in zyne geslachten.

10. Dit is myn verbond dat gy onderhouden zult tusschen my en u, en uw zaed na u : Allen manspersoon onder u zal besneden worden.

11. En gy zult besnyden het vleesch van de voorhuyd uws mannelyken lids, opdat het mag wezen een teeken des verbonds tusschen my en u.

12. Een kind van acht dagen zal besneden worden onder u, alle manspersoonen in uwe geslachten : zoo wel uwen huysgeboren knecht, als die gekocht is, zal besneden worden, en ook die van uw geslacht niet is :

13. En myn verbond zal in uw vleesch wezen tot een eeuwig verbond.

14. Een manspersoon wiens vleesch van de voorhuyd zyner mannelykheyd niet besneden is, diens ziel zal uytgedaen worden uyt zyn volk : om dat hy myn verbond ontvestigd heeft.

15. En God heeft ook tot Abraham gezeyd : Sarai uwe huysvrouw zult gy niet noemen Sarai, maer Sara.

16. En ik zal haer gebenedyden, en van haer zal ik u eenen zoon geven, denwelken ik zal gebenedyden, en hy zal worden tot in veel natien, en koningen

van velerhande volk zullen van hem geboren worden.

17. En Abraham viel op zyn aenzigt, en heeft gelagchen in zyn hert, zeggende: Meynt gy dat eenen man van honderd jaren een zoon geboren zal worden? en dat Sara negentig jaren oud zynde baren zal?

18. En hy heeft tot God gezeyd: Och oft Ismaël mogt leven voor u!

19. En God zeyde tot Abraham: Sara uwe huysvrouw zal u eenen zoon baren, en gy zult zynen naem noemen Isaac, en ik zal myn verbond met hem stellen tot eene eeuwige vastheyd, en met zynen zade na hem.

20. Van Ismaël heb ik u ook verhoord: ziet ik zal hem gebenedyden, en ik zal hem zeer vermeerderen en vermenigvuldigen: twaelf vorsten zal hy voortbrengen, en ik zal hem maken tot een groot volk.

21. Maer myn verbond zal ik vastmaken met Isaac, denwelken u Sara baren zal op dezen tyd het ander jaer.

22. En als de spraek des geens die met hem sprak voleynd was, zoo ging God opwaerts van Abraham.

23. En Abraham nam Ismaël zynen zoon, en alle zyne te huys geboren knechten, en alle die hy gekocht had, en al dat mannelyk was, van de mans zyns huysgezins: en hy besneed het vleesch van de voorhuyd hunner mannelykheyd, terstond op den zelfden dag, gelyk hem God bevolen had.

24. Abraham was negen en negentig jaren oud, als hy besneed het vleesch van de voorhuyd zyner mannelykheyd.

25. En Ismaël zyn zoon had dertien jaren vervuld, ten tyde zyner besnydenis.

26. Op eenen dag is Abraham besneden en Ismaël zyn zoon.

27. En alle de mans zyns huysgezins, zoo te huys geboren knechten als gekochten: en ook de vreemdelingen zyn al te zamen besneden.

HET XVIII. KAPITTEL.

De engelen Gods worden van Abraham te gast ontvangen, die hem in Gods beloften versterken, en het verkondigen van het verderven van Sodoma en Gomorrha, voor de welke Abraham bidt.

1. En den Heer openbaerde hem in het dal van Mambre, als hy zat in de deur zyner tent, in het heetste van den dag.

2. En als hy zyne oogen ophief, zoo openbaerden hem dry mannen staende by hem: dewelke als hy gezien had, zoo liep hy hen te gemoet van de deur zyner tent, en hy aenbad neder ter aerde waert.

3. En hy zeyde: Heer, heb ik genade gevonden voor uwe oogen, zoo wilt uwen dienaer niet voorbygaen:

4. Maer laet my halen een luttel waters, en wascht uwe voeten, en rust onder den boom.

5. En ik zal u een mondvol broods voorzetten, op dat uw hert versterkt wordt, en daer na zult gy voorts doorgaen; want daerom zyt gy ter zyden afgegaen tot uwen dienaer. Dewelke zeyden: Doet alzoo gy gezeyd hebt.

6. En Abraham is haestelyk gegaen in de tent tot Sara, en heeft tot haer gezeyd: Haest u, en beslaet dry maten meelbloem, en maekt aschkoeken.

7. En hy liep tot het groot vee, en haelde van daer een zeer teer kalf van de besten, en hy gaf het zynen knecht: denwelken dat haestelyk heeft gekookt.

8. En hy haelde ook boter en melk, en het kalf welk hy gekookt had, en hy stelde hen dat voor: maer hy stond voor hen onder den boom. En als zy geëten hadden, zoo zeyden zy tot hem:

9. Waer is Sara uwe huysvrouw? Hy antwoordde: Ziet zy is binnen in de tent.

10. Toen zeyde hy tot hem: Ik zal wederom keerende tot u komen ter dezer tyd (is men levende) en dan zal Sara uwe huysvrouw eenen zoon hebben. En als Sara dit hoorde, zoo lachte zy achter de deur van de tent.

11. En zy waren beyde oud en zeer bedaegd, zoo dat Sara niet meer ging naer der vrouwen aerd.

12. Dewelke lachte by zich zelve, zeggende: Zal ik my ter wellustigheyd geven, na dat ik oud ben geworden, en myn heer ook een oud man is?

13. En den Heer heeft gezeyd tot Abraham: Waerom heeft Sara gelagchen, zeggende: Zal ik in der waerheyd ook baren die eene oude vrouw ben?

14. Meynt gy dat Gode ook iets zwaer is? Dus zoo zal ik weder tot u komen, op dezen zelven tyd (is men levende) en dan zal Sara eenen zoon hebben.

15. En Sara heeft dat geloochend zeggende uyt vrees verschrikt : Ik heb niet gelagchen. Maer den Heer zeyde : Het is alzoo niet, maer gy hebt gelagchen.

16. Als dan de mans van daer opgestaen waren, zoo keerden zy hunne oogen tegen Sodoma, en Abraham ging mede, doende hun geleyde.

17. En den Heer heeft gezeyd : Zal ik ook mogen voor Abraham verbergen het geen dat ik doen zal.

18. Aengezien dat hy zal worden tot een groot en zeer magtig volk, en dat door hem alle de geslachten des aerdryks gebenedyd worden zullen?

19. Want ik weet wel dat hy zyne kinderen en zynen huyze na hem bevelen zal, dat zy bewaren zullen den weg des Heeren, en dat zy regt oordeel en regtveerdigheyd doen zullen: op dat den Heer mag volbrengen om Abrahams wil, al het gene dat hy tot hem gezeyd heeft.

20. Zoo heeft den Heer dan gezeyd : Den roep der inwooners van Sodoma en Gomorrha is vermenigvuldigd, en haer misdaed is boven mate zeer zwaer geworden,

21. Dus zal ik nederwaerts gaen, en bezien of zy met de werken ook volbragt hebben den roep die tot my gekomen is : of dat zoo niet is, op dat ik mag weten.

22. En zoo zyn zy van daer omgekeerd, en weggegaen naer Sodoma : en Abraham stond nog al voor den Heer.

23. En nader komende heeft hy gezeyd : Zult gy ook den regtveerdigen met den boozen te niet doen?

24. Is het zake dat er vyftig regtveerdigen in de stad zyn, zullen die ook mede verloren gaen? En zult gy die plaets niet sparen om vyftig regtveerdigen, is het dat zy daer in zyn?

25. Ver moet dit van u wezen, dat gy dat doen zoudet, en dat gy den regtveerdigen zoudet doodslaen met den boozen, en dat den regtveerdigen zoude wezen als den boozen, dat betaemt u alzoo niet te doen : gy die alle aerdryk regt doet, zult geenszins dit vonnis geven.

26. En den Heer heeft gezeyd tot hem : Is het zake dat ik te Sodoma vyftig regtveerdige menschen vinden mag in het midden der stad, zoo zal ik het allen de plaetse vergeven om hunnen wil.

27. En Abraham antwoordde, en zeyde: Aengezien dat ik eens begonnen heb, zoo zal ik spreken tot mynen Heer, hoe wel ik stof en asch ben.

28. En of er vyf min dan vyftig regtveerdigen gevonden worden? zult gy dan de heele stad bederven om die vyf en veertig wil? En hy zeyde : Ik zal ze niet verderven, is het dat ik daer vyf en veertig regtveerdigen vind.

29. En nog anderwerf heeft hy tot hem gezeyd : En of er veertig gevonden worden, wat zult gy doen? Hy zeyde : Ik zal ze niet slaen, om de veertig.

30. Ik bid u, Heer (zeyde hy), wilt het niet onweerdelyk nemen, al is het dat ik spreek : en of er dertig gevonden worden? En hy antwoordde : Ik zal het niet doen, is het dat ik er dertig vinden mag.

31. Aengezien (zeyde hy) dat ik eens heb begonnen, zoo zal ik spreken tot mynen Heer. En of er twintig gevonden worden, wat zult gy doen? Hy antwoordde : Ik zal ze niet doodslaen, om der twintig wil.

32. Ik bid u hertelyk, o Heer (zeyde hy) wilt niet gram wezen al spreek ik nog eens : en of er tien gevonden worden? En hy zeyde: Ik zal ze niet verderven om de tien.

33. En den Heer is weggegaen na dat hy ophield met Abraham te spreken : en Abraham keerde weder tot zyne plaets.

HET XIX. KAPITTEL.

Sodoma en Gomorrha werden gruwelyk vernield, Loth werd van de engelen beschermd, met zyne huysvrouw en kinderen, maer zyne huysvrouw werd veranderd in eenen zoutsteen, en dronken zynde sliep by by zyne twee dochters.

1. En twee engelen zyn te Sodoma gekomen des avonds, toen Lot zat in de poort der stad. En als hy die zag, zoo is hy opgestaen en hen te gemoet gegaen : en hy aenbad tot de aerde toe geboogd, en zeyde :

2. Ik bid u, heeren, wilt u vernederen te komen ten huyze van uwen dienaer, en daer blyven : wascht uwe voeten, en morgen vroeg zoo zult gy voort reyzen uwen weg. Zy zeyden : Geenszins, maer wy zullen op de straet blyven.

3. Maer hy dwong ze zeer, dat zy te zynent zouden komen : en als zy in zyn huys waren gegaen, zoo heeft hy eene maeltyd bereyd, en hy heeft ongedeesemd brood gebakken : en zy hebben geëten.

4. Maer eer zy slapen gingen, zoo hebben de mannen van de stad het huys omleyd, van den jongsten tot den oudsten, al het volk te zamen.

5. En zy riepen Loth, en zeyden tot hem : Waer zyn de mans die dezen nacht tot u gekomen zyn, brengt ze hier buyten uyt, op dat wy die mogen bekennen.

6. En Loth is tot hen uytgekomen en sluytende de deur achter hem,

7. Heeft gezeyd : Wilt, dat bid ik u, myne broeders, wilt doch dit kwaed niet doen.

8. Ik heb twee dochters die nog geenen man bekend hebben : die zal ik tot u hier buyten brengen, misbruykt deze alzoo u dat belieft, behoudelyk dat gy deze mannen geen kwaed doet, want zy zyn ingekomen onder de schaduwe myns daks.

9. Maer zy zeyden : Maekt u derwaerts weg. En wederom : Gy zyt hier ingekomen (zeyden zy) als een vreemdeling : zyt gy gekomen om te regten? Dus zullen wy u meerder lyden aendoen dan deze mannen. En zy deden hem zeer kragtelyk geweld aen : en het was er al zeer by, dat zy de deur zouden opengebroken hebben.

10. En ziet de mannen reykten uyt hunne hand, en zy bragten Loth binnen by hen, en zy sloten de deur,

11. En zy sloegen met blindheyd alle die daer buyten waren van den minsten tot den meesten, alzoo dat zy de deur niet vinden mogten.

12. En zy zeyden tot Loth : Hebt gy hier iemand die u aengaet? te weten eenigen behuwden zoon, of eenige zonen of dochteren, alle die u toebehooren, leydt ze uyt deze stad :

13. Want wy zullen deze plaets te niet doen, om dat haren roep te groot geworden is voor den Heer, die ons gezonden heeft, dat wy die zouden te niet doen.

14. Aldus is Loth uytgegaen, en heeft zyne schoonzonen aengesproken die zyne dochters zouden trouwen, en hy zeyde : Staet op en gaet uyt deze plaets : want den Heer zal deze stad te niet doen. En hen dacht dat hy in boerten sprak.

15. Als het nu vroeg morgen was, zoo dwongen hem de engelen, zeggende : Staet op, en neemt uwe huysvrouw, en uwe twee dochteren die gy hebt : op dat gy ook niet mede vergaet in de boosheyd van de stad.

16. En toen hy dat nog niet meynde, zoo namen zy zyne hand, en de hand van zyne huysvrouw, en van zyne twee dochteren, om dat God hem sparen wilde.

17. En zy leydden hem uyt, en stelden hem buyten de stad. En aldaer spraken zy tot hem, zeggende : Bewaert uwe ziel : wilt achter rug niet omzien, noch staet niet in al het land, hier omtrent : maer behoudt u op den berg, op dat gy ook te zamen niet vergaet.

18. En Loth zeyde tot hem : Ik bid u, Myn heer,

19. Want uw dienaer gratie by u gevonden heeft, en gy uwe bermhertigheyd hebt groot gemaekt die gy met my gedaen hebt, om dat gy myne ziel zoudt behouden, en ik mag niet behouden worden op den berg, want my mogt by aventuer eenig kwaed overkomen, alzoo dat ik er af sterve.

20. Hier by is eene kleyne stad, daer ik toe vlieden mag, en in haer behouden worden : is zy doch niet kleyn op dat myne ziel daer mag te leven blyven ?

21. En hy heeft tot hem gezeyd : Ziet in dit heb ik uw gebed ook ontvangen, dat ik de stad niet zal verderven, daer gy voor gesproken hebt.

22. Haest u en behoudt u aldaer : want ik zal niets mogen doen, voor dat gy daer binnen gekomen zyt. Daerom zoo is de stad genoemd Zegor.

23. De zon is opgegaen op de aerde, en Loth is gegaen binnen Zegor.

24. Aldus heeft den Heer op Sodoma en Gomorrha geregend solfer en vuer van den Heer uyt den hemel :

25. En hy heeft deze steden omgeworpen, en al het land daer omtrent, alle de inwooners der steden, en al dat op de aerde groeyende was.

26. En zyne huysvrouw achterwaerts omziende, is verkeerd in een zoutsteensbeeld.

27. Maer Abraham vroeg opstaende ter plaetse daer hy te voren met den Heer gestaen had,

28. Heeft aengezien Sodoma en Gomorrha, en al het land daer omtrent liggende: en hy heeft de vonken van de aerde zien opgaen, als den rook van eenen oven.

29. Want als den Heer verdorf de steden van dit landschap, zoo heeft hy Abrahams gedachtig geweest, en heeft Loth verlost uyt de verderfenis der steden, daer hy in gewoond had.

30. Loth is opwaerts gereysd van Zegor, en heeft zyne wooning genomen in den berg, en zyne twee dochters ook met hem, (want hy vreesde te Segor te blyven) en hy woonde in eene spelonk, en zyne twee dochteren met hem.

31. En de oudste dochter zeyde tot de jongste: Ons vader is oud, en daer is geen man overgebleven op de aerde, die hem zoude mogen met ons verzamen, naer de gewoonte aller landen.

32. Komt, laet ons hem met wyn dronken maken, en laet ons by hem slapen, op dat wy mogen zaed behouden van onzen vader.

33. Dus zoo hebben zy haren vader wyn te drinken gegeven dien nacht: en de oudste is ingekomen, en heeft by haren vader geslapen: maer hy gevoelde het niet wanneer zyne dochter zich by hem leyde, noch wanneer zy opstond.

34. Des anderen daegs zeyde de oudste tot de jongste: Ziet ik heb gisteren by mynen vader geslapen, laet ons hem nog wyn te drinken geven ook dezen nacht, en dan zult gy by hem slapen, op dat wy mogen zaed behouden van onzen vader.

35. En zy hebben ook dien nacht haren vader wyn te drinken gegeven, en de jongste dochter is ingegaen, en heeft by hem geslapen: en nog toen gevoelde hy ze niet, wanneer zy zich by hem leyde, of wanneer zy opstond.

36. Aldus zyn Loths twee dochteren bevrucht van haren vader.

37. En de oudste baerde eenen zoon, en zy noemde hem Moab: hy is den vader der Moabiten, tot dezen dag toe.

38. En de jongste baerde ook eenen zoon, en zy noemde hem Ammon, dat is te zeggen, een zoon myns volks: deze is den vader van de Ammoniten tot op dezen dag.

HET XX. KAPITTEL.

Abraham wandelt in het land Gerar, en Abimelech neemt zyne huysvrouw, om het welk hy geplaegd werd, maer Abraham verbidt hem.

1. Abraham is van daer gereysd naer het zuydenland, en heeft gewoond tusschen Kades en Sur: en hy is een vreemdeling geworden te Gerar.

2. En hy heeft gezeyd van Sara zyne huysvrouw: Het is myne zuster. Dus heeft Abimelech den koning van Gerar gezonden, en haer doen halen.

3. Maer God is tot Abimelech gekomen, door een' droom des nachts, en heeft tot hem gezeyd: Ziet, gy zult sterven om de vrouw die gy genomen hebt, want zy heeft eenen man.

4. Maer Abimelech had haer niet aengeroerd, en zeyde: Heer, zult gy dan een onwetend en regtveerdig volk dooden?

5. En heeft hy my niet gezeyd: Het is myne zuster? En heeft zy niet gezeyd: Het is myn broeder? Ik heb dit gedaen met eenvoudiger herte, en met zuyverheyd myner handen.

6. En God heeft tot hem gezeyd: Ik weet ook wel, dat gy het met simpeler herte gedaen hebt: en daerom, heb ik u behoed, dat gy tegen my niet zoudt zondigen, en ik heb het niet toegelaten dat gy haer genaken zoudt.

7. Nu dan zoo geeft de huysvrouw haren man wederom, want hy een profeet is: en hy zal voor u bidden, dat gy zult mogen te leven blyven: maer is het zake dat gy hem die niet wedergeven wilt, zoo weet dat gy de dood sterven zult, en al dat het uwe is.

8. En terstond Abimelech opstaende in den nacht, heeft alle zyne dienaers geroepen, en heeft alle deze woorden gesproken in hunne ooren, en alle de mans hebben zeer gevreesd.

9. Maer Abimelech heeft Abraham ook geroepen, en hem gezeyd: Wat hebt gy ons gedaen? Wat hebben wy tegen u misdaen, dat gy op my en op myn ryk eene zoo groote zonde hebt gebragt? Gy hebt ons gedaen dat gy niet behoorde te doen.

10. En wederom vereyschende heeft hy nog gezeyd: Wat hebt gy verzien dat gy dit hebt gedaen?

11. En Abraham heeft geantwoord:

Ik dacht in my zelven, zeggende: Misschien is op deze plaets de vree Gods niet: en zullen my doodslaen om myner huysvrouw wil:

12. Maer anders zoo is zy ook waerachtig myne zuster, eene dochter myns vaders, maer niet myner moeder dochter, en ik heb ze tot eene huysvrouw genomen.

13. Maer nadien dat my God geleyd heeft uyt myns vaders huys, zoo heb ik tot haer gezeyd: Deze bermhertigheyd zult gy my bewyzen: in alle plaetsen, daer wy zullen komen, zult gy zeggen dat ik uw broeder ben.

14. Dus heeft Abimelech genomen schapen en ossen, en knechten en dienstvrouwen, en heeft die Abraham gegeven: en heeft hem Sara zyne huysvrouw wedergegeven en gezeyd:

15. Het land is voor u, waer dat u belieft, daer maekt uwe wooning.

16. En tot Sara heeft hy ook gezeyd: Ziet ik heb uwen broeder duyzend zilvere penningen gegeven, dat zal u wezen tot een deksel uwer oogen voor alle die met u zyn, en waer dat gy reyst: en weest gedachtig dat gy bevonden zyt geweest.

17. En als Abraham biddende was, zoo heeft God genezen Abimelech, en zyne huysvrouw, en zyne dienstvrouwen, en zy hebben gebaerd, want God had besloten alle baermoeders des huysgezins van Abimelech, om Sara Abrahams wyfs wil.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe dat Isaac geboren wordt naer Gods belofte, en Agar met haer kind verworpen, en van het verbood tusschen Abraham en Abimelech.

1. En den Heer heeft Sara bezocht, gelyk hy beloofd had, en heeft volbragt dat hy gezeyd had.

2. En zy heeft ontvangen en gebaerd eenen zoon in haren ouderdom, ten tyde als God haer dat te voren gezeyd had.

3. En Abraham heeft den naem van zynen zoon, die hem Sara voortgebragt had, genoemd Isaac.

4. En hy heeft hem besneden op den achtsten dag, alzoo hem God geboden had.

5. Toen hy honderd jaren oud was: want in dezen ouderdom des vaders is Isaac geboren.

6. En Sara heeft gezeyd: Een lagchen heeft my God gemaekt, zoo wie dat hoort die zal met my lagchen.

7. En nog heeft zy gezeyd: Wie zoude gelooven dat Abraham zal hooren dat Sara eenen zoon zooget, denwelken zy hem gebaerd heeft nu oud zynde:

8. Dus is het kind opgewassen, en het is gespeend. En Abraham heeft eene groote maeltyd gehouden op den dag van zyne speening.

9. En als Sara den zoon van Agar de egyptenares heeft zien spelen met haren zoon Isaac,

10. Zoo heeft zy gezeyd tot Abraham: Werpt uyt deze dienstvrouw met haren zoon: want der dienstvrouw zoon zal geen erfgenaem wezen met mynen zoon Isaac.

11. Dat heeft Abraham hardelyk genomen om zynen zoon.

12. Tot wien God heeft gezeyd: Laet u dit niet schamper dunken des jongens en dienstmaegd halven. In alles dat u Sara zegt verhoort hare woorden: want door Isaac zal uw zaed genoemd worden,

13. Maer der dienstvrouw zoon zal ik ook maken tot een groot volk, om dat het uw zaed is.

14. Hierom is Abraham vroeg opgestaen, en nam brood, en eene leeren flesch waters, en heeft het geleyd op hare schouders, en hy heeft haer het kind gegeven, en alzoo heeft hy haer doen weggaen. En als zy weggegaen was, zoo doolde zy in de woesteyn van Bersabee.

15. Als dan het water der leeren flesch al uyt was, zoo heeft zy het kind van haer geworpen onder eenen van de boomen die daer waren.

16. En zy is weggegaen, en is daertegenover gezeten, zoo ver van daer als eenen boog schieten mag. Want zy zeyde: Ik zal het kind niet zien sterven: en tegenover zittende, heeft zy hare stem opgeheven, en geweend.

17. En God heeft verhoord de stem des kinds: en den engel Gods heeft Agar van uyt den hemel geroepen, zeggende:

18. Wat maekt gy Agar? wilt niet vreezen: want God heeft de stem des kinds verhoord van de plaets daer het

is. Staet op, en haelt het kind, en neemt het met zyne hand, want ik zal het maken tot een groot volk.

19. En God heeft hare oogen open gedaen, en ziende eenen waterput, is zy derwaerts gegaen, en heeft hare leeren flesch gevuld, en heeft den kinde te drinken gegeven.

20. En hy is hem mede geweest; den welken is opgewassen, en heeft gewoond in de woesteyn, en het is een schutter jongen geworden.

21. En hy heeft gewoond in de woesteyn te Pharan, en zyne moeder heeft hem eene huysvrouw genomen uyt den lande van Egypten.

22. Op den zelfden tyd zoo zeyden Abimelech en Phicol zyn veldhoofdman tot Abraham: God is u mede in alles dat gy doet.

23. Zweert my dan by God, dat gy my, noch myne nakomelingen en myn geslacht geen hinder zult doen: maer dat gy my en dezen lande daer gy als een vreemdeling in verkeerd hebt, zult doen naer de bermhertigheyd die ik u gedaen heb.

24. En Abraham heeft gezeyd: Ik zal het zweeren.

25. En hy heeft Abimelech gestraft om den waterput, den welken zyne knechten met geweld hadden ontnomen.

26. En Abimelech heeft geantwoord: Ik heb niet geweten wie dat dit gedaen heeft: en gy hebt het my ook niet te kennen gegeven, en ik heb het niet gehoord voor dezen dag.

27. Dus zoo heeft Abraham gehaeld schapen en ossen, en heeft ze Abimelech gegeven en zy hebben beyde te zamen een vast verbond gemaekt.

28. En Abraham heeft op eene zyde gesteld zeven ooylammeren uyt de kudden.

29. Tot wien Abimelech heeft gezeyd: Wat beduyden deze zeven ooylammeren die gy daer bezyden hebt doen staen.

30. En hy zeyde: Zeven ooylammeren zult gy nemen van myne hand: om dat zy my mogen wezen tot eene getuygenis, dat ik dezen put gegraven heb.

31. Daerom is de stede genoemd Bersabee: want daer hebben zy beyde gezworen.

32. En zy hebben een verbond gemaekt om den put des eeds.

33. Toen is Abimelech en Phicol zyn veldhoofdman opgestaen en zy zyn wedergekeerd in het land van de Philistynen. Maer Abraham heeft eene boschagie geplant te Bersabee, en daer aengeroepen den naem van den eeuwigen Heer God.

34. En hy is een uytlander geweest in het land van de Philistynen eenen langen tyd.

HET XXII. KAPITTEL.

Abraham was God gehoorzaem in het offeren zyns zoons, waerom hy anderwerf de belofte ontving.

1. Nadien dat deze dingen gebeurd zyn, zoo heeft God Abraham beproefd, en tot hem gezeyd: Abraham, Abraham. En hy heeft geantwoord: Hier ben ik.

2. Hy zeyde tot hem: Neemt uwen eenigen geboren zoon, denwelken gy lief hebt, Isaac, en gaet in het land des gezigts: en offert hem aldaer tot eene brandofferande op een' van de bergen die ik u zal toonen.

3. Zoo dan Abraham des nachts opstaende, heeft zynen ezel bereyd: leydende met hem twee jongelingen, en Isaac zynen zoon: en als hy het hout had gehouwen tot den brandoffer, zoo is hy gegaen ter plaetse die hem God bevolen had.

4. En op den derden dag opheffende zyne oogen, heeft hy de plaets van ver gezien:

5. En heeft gezeyd tot zyne dienaers: Verbeydt hier met den ezel: ik en het kind wy zullen haestelyk tot daer gaen, en weder tot u komen, als wy aengebeden hebben.

6. En hy nam ook het hout tot den brandoffer, en leyde het op zynen zoon Isaac: maer hy droeg in zyne handen het vuer en het zweerd. En als zy twee te zamen voortgingen,

7. Zoo zeyde Isaac tot zynen vader: Myn vader. En hy heeft geantwoord:

8. Wat wilt gy, zoon? Ziet (zeyde hy) hier is vuer en hout, waer is de offerande des brandoffers? Maer Abraham heeft gezeyd: God zal zich van de offerande des brandoffers voorzien, myn zoon.

9. Alzoo zyn zy beyde te zamen voortgegaen, en zyn gekomen ter plaetse die hem God getoond had, en hy heeft daer

eenen autaer gemaekt, en heeft daerop het hout schikkelyk geleyd: en als hy zynen zoon Isaac gebonden had, zoo stelde hy hem op den autaer, boven op den tas des houts.

10. En hy reykte uyt zyne hand, en nam het zweerd, om zynen zoon tot een offer te dooden.

11. En ziet den engel des Heeren heeft uyt den hemel geroepen, zeggende: Abraham, Abraham. Denwelken heeft geantwoord: Hier ben ik:

12. En hy heeft tot hem gezeyd: Steekt uwe hand niet aen het kind, noch doet hem niets: nu heb ik bekend dat gy God vreest, en dat gy uwen eenigen zoon niet hebt gespaerd om mynen wil.

13. Abraham heeft zyne oogen opgeheven, en hy heeft achter rug gezien een' ram verwerd tusschen de doornen met zyne hoornen, denwelken hy heeft genomen, en tot een brandoffer geofferd voor zynen zoon.

14. En hy heeft de plaets genoemd: Den Heer ziet: waerom dat men zegt tot den dag van heden: Op den berg zal den Heer zien.

15. En den engel des Heeren heeft Abraham de tweede reys van den hemel geroepen,

16. Zeggende: Ik heb by my zelven gezworen zegt den Heer: om dat gy dit ding gedaen hebt, en dat gy uwen eenigen zoon niet hebt gespaerd om my:

17. Zoo zal ik gebenedyden, en uw zaed vermenigvuldigen als de sterren des hemels, en gelyk het zand dat er is aen den oever der zee. Uw zaed zal bezitten de poorten zyner vyanden,

18. En al het volk der aerde zal gebenedyd worden in uw zaed, om dat gy myne stem hebt geboorzaem geweest.

19. Abraham is wedergekeerd tot zyne knechten, en zy zyn te zamen gegaen tot Bersabee, en hy heeft daer gewoond.

20. Na dat deze dingen geschied waren, zoo is Abraham geboodschapt, hoe dat Melcha ook had kinderen gebaerd zynen broeder Nachor,

21. Hus den eersten geboren, en Bus zynen broeder, en Kamuel den vader van die van Syrien,

22. En Cased, en Azan, Peldas ook, en Jedlaph,

23. En Bathuël, daeraf dat geboren is Rebecca: deze acht heeft Melcha gebaerd Nachor Abrahams broeder.

24. Maer zyne concubine genoemd Roma, heeft hem gebaerd Thabee, en Gaham, en Tabas, en Maacha.

HET XXIII. KAPITTEL.

Van de dood van Sara, en hare begraving.

1. Sara heeft geleefd honderd en zeven en twintig jaren,

2. En zy is gestorven in de stad van Arbee, welke is Hebron in het land van Chanaan: en Abraham is gekomen om dat hy ze beklagen en beweenen zoude.

3. En als hy opgestaen was van den dienst des lyks, zoo heeft hy gesproken tot de kinderen van Heth, zeggende:

4. Ik ben een uytlander en pelgrim by u: geeft my het regt van begrafenis met u, dat ik myne dooden mag begraven.

5. En de zonen van Heth hebben geantwoord, zeggende:

6. Hoort ons, Heer, gy zyt een prins Gods by ons: dus begraeft uwe dooden in onze uytnemende graven: en niemand zal u mogen verbieden dat gy uwe dooden niet zult mogen in zyn graf begraven.

7. Toen stond Abraham op, en hy heeft het volk des lands aengebeden, te weten de kinderen van Heth:

8. En heeft tot hen gezeyd: Is het dat uwer ziele belieft, dat ik myne dooden begraef, zoo hoort my, en bidt voor my aen Ephron den zoon van Zeor,

9. Dat hy my geve de dubbele spelonk die hy heeft op het uyterste van zynen akker: en dat hy ze my levere voor u voor de weerde van het geld, tot eene bezitting der begrafenis.

10. En Ephron woonde in het midden van Heths kinderen. En Ephron heeft tot Abraham geantwoord dat zy het alle hoorden die daer kwamen in de poort van die stad, zeggende:

11. Neen, myn heer, het zal alzoo geenszins geschieden, maer wilt doch gy liever aenhooren dat ik zeg: den akker lever ik u over, en de spelonk die daer in is, in de tegenwoordigheyd van de kinderen myns volks, begraeft uwe dooden.

12. Abraham heeft aenbeden in de

tegenwoordigheyd van het volk des lands.

13. En hy heeft gezeyd tot Ephron, daer zyn volk alom stond: Ik bid u wilt my hooren: ik zal geld voor den akker geven: ontvangt het, en alzoo laet my myne dooden daerin begraven.

14. En Ephron heeft geantwoord:

15. Myn heer, hoort my: het land dat gy begeert, is vier honderd sikkelen silvers weerd: dit is den prys tusschen u en my: maer hoe veel dat is? Begraeft uwe dooden.

16. Als Abraham dit gehoord had, zoo woog hy het geld welk Ephron geëyscht had, daer het alle de kinderen van Heth hoorden, te weten vier honderd sikkelen zilvers, gekeurd gangbare munt:

17. En den akker die wylen Ephron toebehoorde, daerin eene dubbele spelonk was, tegen over Mambre, zoo wel den akker als de spelonk, met alle zyne boomen staende in het ronde aen alle zyne zyden is bevestigd.

18. Abraham ter bezitting, daer het aenzagen de kinderen van Heth, en alle die daer kwamen in de poort van die stad.

19. En aldus zoo heeft Abraham Sara zyne huysvrouw begraven in de dubbele spelonk des akkers, die stond tegenover Mambre, dit is Hebron in het land van Chanaan.

20. En den akker met het hol het welk daer in was, is Abraham bevestigd tot een erfgraf van Heths kinderen.

HET XXIV. KAPITTEL.

Hoe Abraham zynen knecht zond om eene huysvrouw voor zynen zoon Isaac, en hoe hy ze verkreeg.

1. Maer Abraham was oud, en van vele dagen: en den Heer had hem in alles gebenedyd.

2. En hy heeft gezeyd tot den oudsten knecht van zyn huys, die over al was dat hy had:

3. Legt uwe hand onder myne heup, dat ik u mag bezweeren by den Heer God des hemels en der aerde, dat gy voor mynen zoon geene huysvrouw neemt van de dochteren der Chananeën, daer onder ik woonachtig ben.

4. Maer dat gy zult gaen tot myn land en maegschap en van daer zult gy voor mynen zoon Isaac eene huysvrouw nemen.

5. En den knecht heeft geantwoord: Is het zake dat de vrouw niet wilt met my komen in dit land, zal ik dan uwen zoon moeten weder leyden ter plaetse daer gy uytgegaen zyt?

6. En Abraham heeft gezeyd: Wacht u daer voor, dat gy nimmermeer mynen zoon derwaerts wederom leydt.

7. Den Heer God van hemelryk en aerdryk, die my uyt myns vaders huys genomen heeft, en uyt het land van myne geboorte, die my heeft gezeyd, en my gezworen zeggende: Dit land zal ik uwen zade geven: die zal zynen engel voor u zenden, en gy zult van daer eene huysvrouw nemen voor mynen zoon:

8. Maer is het by alzoo dat u de vrouw niet wilt volgen, zoo zult gy in den eed niet gehouden wezen: alleen zoo leydt mynen zoon derwaerts niet weder.

9. Dus heeft den knecht zyne hand geleyd onder de heup Abrahams zyns heeren, en hy heeft hem gezworen op deze woorden.

10. En hy heeft genomen tien kamelen uyt de kudde van zynen heer, en hy is weggegaen, dragende met hem van allerley zyns heeren goede, en wegreyzende is hy getrokken in Mesopotamië tot de stad Nachor.

11. En als hy de kamelen had doen nederliggen by de stad by eenen waterput, des avonds ter tyde als de vrouwen plegen uyt te komen om water te scheppen.

12. Zoo heeft hy gezeyd: O Heer God myns heeren Abrahams, ik bid u wilt my heden ontmoeten en doen bermhertigheyd met mynen heer Abraham.

13. Ziet ik sta hier by deze waterfonteyn, en de dochteren van de inwooners dezer stad zullen uytkomen om water te scheppen.

14. Aldus dan de jonge dochter daer ik toe zeggen zal: Neygt uwe kruyk neder, dat ik drinken mag: en dat zy dan zegge: Drinkt, en daer toe zal ik uwe kamelen ook te drinken geven, dat is dezelve die gy bereyd hebt voor Isaac uwen dienaer: en daer door zal ik verstaen dat gy bermhertigheyd gedaen hebt met mynen heer.

15. Hy had nog deze woorden niet volzeyd in zich zelven, en ziet Rebecca kwam uyt, de dochter van Bathuel des zoons van Melcha der huysvrouw van Nachor Abrahams broeder, hebbende eene kruyk op hare schouderen :
16. Eene jonge dochter wezelyk boven mate, en eene zeer schoone maegd, en van geenen man bekend : en zy was nederwaerts ter fonteyn gegaen, en had hare kruyk gevuld, en kwam wederom.
17. En den knecht is haer te gemoet geloopen, en heeft gezeyd : Geeft my een luttel waters te drinken uyt uwe kruyk.
18. En zy heeft geantwoord : Drinkt, myn heer, en haestelyk zettede zy de kruyk neder op haren arm, en gaf hem te drinken.
19. En als hy gedronken had, zoo zeyde zy daer toe : Nog zal ik ook uwe kamelen te drinken scheppen, tot dat zy alle gedronken hebben.
20. En zy heeft hare kruyk uytgegoten in de drinkbakken, en is wedergeloopen tot den put, om water te scheppen : en als zy het geschept had, zoo heeft zy het alle den kamelen gegeven.
21. En hy zag haer aen al stilzwygende, begeerende te weten, of God zyne reys gelukkig had gemaekt of niet.
22. Maer na dat de kamelen gedronken hadden, zoo heeft den man uytgehaeld gouden oorsierselen wegende twee sikkelen, en zoo vele armringen wegende tien sikkelen.
23. En hy heeft tot haer gezeyd : Wiens dochter zyt gy? zegt het my : is in uws vaders huys ook plaets om te herbergen?
24. En zy antwoordde : Ik ben de dochter van Bathuel des zoons van Melcha dien zy baerde Nachor.
25. En daertoe heeft zy nog gezeyd : Te onzent is ook veel kafs en hooys, en ruyme plaets om te herbergen.
26. Den man heeft zich nedergebogen, en heeft den Heer aenbeden,
27. Zeggende : Gebenedyd is God den Heer myns heeren Abrahams, die zyne bermhertigheyd en waerachtigheyd niet heeft ontnomen van mynen heer, en heeft my door den regten weg gebragt ten huyze van myns heeren broederen.
28. Aldus dan is de jonge dochter geloopen, en heeft geboodschapt in haers moeders huys al dat zy gehoord had.
29. En Rebecca had eenen broeder genoemd Laban, denwelken is haestelyk uytgegaen tot den man daer de fonteyn was.
30. En als hy gezien had in zyne zusters handen de gouden oorsierselen en armringen, en als hy gehoord had alle de woorden die zy vertelde, zeggende : Deze dingen heeft my den mensch gezeyd : zoo is hy by den man gekomen, die daer stond by de kamelen, en by de waterfonteyn :
31. En hy heeft tot hem gezeyd : Komt binnen, gy gebenedyden des Heeren : waerom staet gy buyten? Ik heb het huys bereyd, en de plaets voor de kameels.
32. En hy heeft hem ter herbergen ingebragt : en de kameels ontladen, en kaf en hooy gegeven, en water om te wasschen de voeten der kamelen, en der mannen die met hem gekomen waren.
33. En hem is brood voorgeleyd. Maer hy zeyde : Ik zal niet eten tot dat ik myne redenen gezeyd heb. Hy antwoordde hem : Spreekt.
34. En hy zeyde : Ik ben een knecht van Abraham :
35. En den Heer heeft mynen heer zeer gebenedyd, en hy is magtig geworden : en hy heeft hem gegeven schapen, en ossen, zilver, en goud, knechten, en dienstvrouwen, kameels, en ezels.
36. En Sara myns heeren huysvrouw heeft mynen heer eenen zoon gebaerd in zyne oude dagen, en hy heeft dien gegeven al dat hy had.
37. En myn heer heeft my bezworen, zeggende : Gy zult voor mynen zoon geene huysvrouw nemen van de dochteren der Chananeën, in welker land ik woon :
38. Maer gy zult reyzen tot myns vaders huys, en gy zult voor mynen zoon eene huysvrouw nemen van myn maegschap :
39. Maer ik antwoordde mynen heer : of het zoo ware, dat de vrouw wilde niet met my komen?
40. Den Heer (zeyde hy) voor wiens aenschyn ik wandel, zal zynen engel met u zenden, en hy zal uwen weg voorspoedig maken : en gy zult mynen zoon een wyf nemen van myn geslacht, en van myns vaders huys.
41. En als gy komt tot myne magen, en zy u geen geven, zoo zult gy myner vermaledyding ontslagen zyn.

42. Dus ben ik heden gekomen tot by de waterfonteyn, en ik heb gezeyd: Heer God myns heeren Abraham, hebt gy mynen weg beschikt, dien ik nu wandel,

43. Ziet ik sta by deze waterfonteyn, en de maegd die uytkomen zal om water te scheppen, en van my hooren zal: Geeft my een luttel te drinken uyt uwe kruyk:

44. En zy my zeggen zal: Drinkt gy, en ik zal uwen kamelen ook scheppen: dat is de vrouw de welke den Heer bereyd heeft voor myns heeren zoon.

45. En toen ik dit stillyk by my zelven peynsde, zoo is Rebecca gezien komende met eene der kruyken, die zy droeg op hare schouderen: en zy ging nederwaerts ter fonteynen, en heeft water geschept. En ik zeyde tot haer: Geeft my een luttel te drinken.

46. En zy heeft haestelyk hare kruyk afgezet van hare schouderen, en heeft tot my gezeyd: Drinkt gy, en uwen kamelen zal ik ook te drinken geven. Ik heb gedronken, en zy heeft de kameels gewaterd.

47. En ik heb haer gevraegd en gezeyd: Wiens dochter zyt gy? en zy heeft geantwoord: Ik ben Bathuels dochter, die een zoon is van Nachor, welke hem Melcha gebaerd heeft. Zoo heb ik haer oorsierselen aengehangen om haer aenzigt te versieren, en ik heb armringen aen hare handen gedaen.

48. En ik heb my nedergebogen, en den Heer aenbeden, en ik heb gebenedyd den Heer myns heeren Abrahams God, die my door den regten weg gebragt heeft, dat ik zoude nemen de dochter van myns heeren broeder voor zynen zoon.

49. Daerom is het zake dat gy met mynen heer bermhertigheyd en waerachtigheyd doet, zoo zegt het my, maer is het dat u anders belieft, zegt my dat ook, dat ik mag gaen weg, ter regter of ter linker zyde.

50. En Laban en Bathuel hebben geantwoord: Dit woord is van den Heer gekomen, daerom zoo mogen wy buyten zyn welbehagen met u niet spreken.

51. Ziet Rebecca is voor u, neemt ze, en reyst weg. en laet ze wezen de huysvrouw van uws heeren zoon, gelyk den Heer gesproken heeft.

52. Als den knecht van Abraham dit gehoord heeft, zoo is hy nedergevallen, en heeft den Heer aengebeden.

53. En hy heeft uytgehaeld zilveren en gouden juweelen en kleederen, en heeft ze Rebecca gegeven voor eene gift. En haren broeder en moeder heeft hy ook giften gegeven.

54. En eene maeltyd houdende, en te zamen etende en drinkende zyn zy daer gebleven. Maer den knecht 's morgens opstaende heeft gezeyd: Geeft my oorlof, dat ik mag reyzen tot mynen heer.

55. En haer broeder en hare moeder hebben geantwoord: Laet de jonge dochter immer tien dagen by ons blyven, en dan zal zy wegreyzen.

56. Wilt my (zeyde hy) niet houden, want den Heer heeft mynen weg voorspoedig gemaekt: geeft my oorlof dat ik mag reyzen tot mynen heer.

57. En zy hebben gezeyd: Laet ons de jonge dochter roepen, en laet ons haren wil vragen.

58. En als zy geroepen en gekomen was zoo hebben zy gevraegd: Wilt gy met dezen man gaen? En zy zeyde: Ik zal gaen.

59. Dus hebben zy haer laten gaen, en hare voedster, en Abrahams knecht met zyne gezellen.

60. Hare zuster geluk biedende, en zeggende: Gy zyt onze zuster, wassen moet gy tot duyzend duyzenden, en uw zaed moet bezitten de poorten van zyne vyanden.

61. Aldus is Rebecca met hare dienstmaegden op de kamelen gegaen, en heeft den man gevolgd: die zeer haestelyk wederom reysde naer zynen heer.

62. Op dien tyd zoo wandelde Isaac over den weg die gaet naer den put, die men noemt des levenden en zienden: want hy woonde in het zuydenland.

63. En hy was uytgegaen tot den akker om te overdenken als den dag by den avond was: en als hy zyne oogen ophief, zoo heeft hy van ver de kameels zien komen.

64. En als Rebecca had Isaac gezien, zoo is zy van den kameel gegaen.

65. En zy zeyde tot den knecht: Wie is den man die daer op het veld ons te gemoet komt? En hy heeft haer gezeyd: Dat is myn heer.

66. Toen nam zy terstond den mantel en bedekte zich, maer den knecht ver-

telde Isaac zynen heer al dat hy gedaen had.

67. Toen bragt Isaac haer in de tent van Sara zyner moeder, en hy nam haer tot eene huysvrouw : en hy had haer zoo lief, dat hy daer door verzachte den rouw die hem van zyner moeder dood gekomen was.

HET XXV. KAPITTEL.

Hoe dat Abraham, na de dood van Sara, Ketura trouwde. Van Ismaëls geslachte. Van Rebeccas dragt. En hoe Esau zyne eerste geboorte verkoopt.

1. Maer Abraham heeft eene andere huysvrouw genomen, Ketura genoemd.

2. De welke hem baerde Zamram, en Jeksan, en Madan, en Madian, en Jesbok, en Sue.

3. Jeksan heeft ook gewonnen Saba en Dadan. De kinderen van Dadan waren Assurim, en Latussim, en Loomim.

4. En voorts van Madian is geboren Epha, en Epher, en Henoch, en Abida, en Eldaa : alle deze waren kinderen van Ketura.

5. En Abraham heeft Isaac gegeven al dat hy bezeten had ;

6. Maer de kinderen van de byvrouwen, heeft hy giften gegeven en hy heeft die gescheyden van zynen zoon Isaac, dewyl dat hy nog leefde, ten oostzydenwaert.

7. En de dagen van Abrahams leven zyn geweest honderd en vyf-en-zeventig jaren.

8. En afnemende is hy gestorven in goede oudheyd, wezende ver voortgegaen in ouderdom, en vol van dagen : en hy is verzaemd met zyn volk.

9. En Isaac en Ismaël zyne zonen hebben hem begraven in de dubbele spelonk, die daer gelegen is in den akker van Ephron Sohars des Hethiters zoon, tegen over Mambre;

10. Den welken hy gekocht had van Heths kinderen : daer is hy begraven, en Sara zyne huysvrouw.

11. En na zyne dood zoo heeft God Isaac zynen zoon gebenedyd, die daer woonde omtrent den put die men noemt des levenden en zienden.

12. Dit zyn de geslachten van Ismaël Abrahams zoon, denwelken hem Agar, de egyptenares, Saras dienstvrouw gebaerd heeft :

13. En dit zyn de namen zyner zonen, elk by hunne namen en geslachten : den eerstgeboren van Ismaël was Nebajoth, daerna Kedar, en Adbeel en Mabsam,

14. Masma ook, en Duma, en Massa,

15. Hadar, en Thema, en Jethur, en Naphis, en Kedma.

16. Dit zyn de zonen van Ismaël : en dit zyn hunne namen, in hunne kasteelen en steden, twaelf prinsen van hunne geslachten.

17. En de jaren van Ismaëls leven zyn geworden honderd en zeven-en-dertig, en afnemende is hy gestorven, en verzaemd met zyn volk.

18. En hy heeft gewoond van Evila tot Sur, welk daer is tegenover Egypten, als men komt in het land van Assyrien, in de tegenwoordigheyd van alle zyne broeders is hy gestorven.

19. En dit zyn de geslachten van Isaac, Abrahams zoon : Abraham heeft gewonnen Isaac :

20. Denwelken als hy veertig jaren oud was, heeft tot eene huysvrouw genomen Rebecca Bathuels dochter van Syrië te Mesopotamien, Labans zuster.

21. En Isaac heeft den Heer gebeden voor zyne huysvrouw, om dat zy onvruchtbaer was : denwelken hem verhoord heeft, en heeft Rebecca verleend dat zy zwanger wierd.

22. Maer de kindertjes werden van het een het ander gestooten in haren buyk : dewelke heeft gezeyd : Stond my dit aldus te geschieden, wat nood was het dat ik bevrucht werd? Daerom zoo is zy gegaen om van den Heer raed te vragen.

23. Denwelken haer heeft geantwoord en gezeyd : Tweederhande volk is in uw lighaem, en tweederhande lieden zullen zich scheyden uyt uwen buyk, en het een volk zal het ander volk te boven gaen, en het meeste zal den minsten dienen.

24. Den tyd des barens was nu gekomen, en ziet daer zyn tweelingen in haer ligchaem bevonden.

25. Die vooruyt gekomen is, die was roodverwig en heel rouw gelyk een hairig vel : en hy is genoemd Esau.

26. Terstond daerna den anderen uytkomende, hield de plant van zyns broeders voet met de hand; en daerom heette hy hem Jacob. Isaac was zestig jaren

oud als hem de kindertjes geboren werden.

27. De welke als zy groot gewassen waren, zoo is Esau geworden een ervaren jager en een akkerman : maer Jacob een man zonder dubbelheyd woonende in de tenten.

28. Isaac beminde Esau, om dat hy at van het wildbraed zyner jagt : en Rebecca beminde Jacob.

29. En Jacob heeft gekookt een geregt: en Esau is by hem gekomen al moede uyt het veld,

30. En heeft gezeyd : Geeft my van deze roode koking, want ik ben zeer vermoeyd, daerom is hy Edom genoemd.

31. En Jacob heeft tot hem gezeyd : Verkoopt my uwe eerst geboorte.

32. En hy heeft geantwoord : Ziet ik sterf, wat zal my baten myne eerst geboorte?

33. En Jacob zeyde : Zweert het my dan, en Esau heeft het hem gezworen, en hy heeft zyne eerst geboorte verkocht.

34. En aldus nemende brood en het vitsengeregt, heeft hy geëten en gedronken, en is weggegaen : kleyn achtende dat hy zyne eerst geboorte verkocht had.

HET XXVI. KAPITTEL.

Isaac trekt om den duren tyd naer Gerar. En hy ontvangt de beloften van Abraham zyn vader. Abimelech berispt hem om dat hy Rebecca zyne zuster heette. Zyne herders hebben geschil, en hy maekt een verbond tuschen Abimelech en zich zelven.

1. Maer toen daer een duren tyd opgestaen was op het land, na den onvruchbaren tyd, die geweest was in Abrahams tyd, zoo is Isaac weggereysd tot Abimelech den koning van de Philistynen te Gerar.

2. En den Heer heeft hem geopenbaerd, en gezeyd : Gaet niet nederwaerts in Egypten, maer rust in het land dat ik u zeggen zal.

3. En weest daer een vreemdeling, en ik zal met u zyn, en ik zal u gebenedyden : want u en uwen zade zal ik alle deze landen geven, volbrengende den eed dien ik gezworen heb Abraham uwen vader.

4. En ik zal uw zaed vermenigvuldigen gelyk de sterren des hemels : en ik zal uwe nakomelingen alle deze landen geven : en door uw zaed zal alle volk des aerdryks gebenedyd worden,

5. Om dat Abraham myne woorden is gehoorzaem geweest, en heeft bewaerd myne geboden, en bevelen, en zeden, en wetten onderhouden heeft.

6. Dus is Isaac gebleven te Gerar.

7. En toen hem de mannen van die plaets vraegden van zyne huysvrouw, zoo antwoordde hy : Het is myne zuster. Want hy vreesde hen te kennen te geven dat het zyne huysvrouw was, meynende dat zy hem by aventuer mogten dooden, om hare schoonheyd wil.

8. Als het nu lang geleden was, en hy daer woonde, zoo heeft Abimelech den koning van de Philistynen door eene venster ziende, gemerkt, dat hy boerde met Rebecca zyne huysvrouw.

9. En heeft hem geroepen en gezeyd : Het is klaer dat dit uwe huysvrouw is : waerom hebt gy gelogen, zeggende dat het uwe zuster is? En hy heeft geantwoord : Ik vreesde dat ik zoude sterven om haren wil.

10. En Abimelech heeft gezeyd : Waerom hebt gy ons bedrogen? Want daer had iemand van den volke mogen met uwe huysvrouw verzamen, en alzoo zoudt gy op ons eene groote zonde gebragt hebben.

11. En hy heeft al den volke geboden, zeggende : Zoo wie de huysvrouw van dezen man aentast, die zal de dood sterven.

12. En Isaac heeft in dat land gezaeyd, en hy heeft op dat jaer gevonden honderd voud, en den Heer heeft hem gebenedyd.

13. En den man is ryk geworden, en hy is voortgegaen toenemende, en wassende, tot dat hy zeer groot geworden is.

14. En hy had groot goed van schapen, en groot vee, en veel huysgezins : waerom hebben de Philistynen hem benydende,

15. Op dien tyd gestopt alle de putten dewelke zyns vaders Abrahams dienaers gegraven hadden, vullende die met aerde :

16. Alzoo dat Abimelech zelfs ook zeyde tot Isaac : Trekt weg van ons, want gy zyt zeer veel magtiger geworden dan wy zyn.

17. En hy is weggegaen om te komen aen de beek van Gerar en aldaer te woonen :

18. En hy heeft wederom andere putten gegraven, dewelke Abraham zyns vaders dienaers gegraven hadden, en dewelke na zyne dood de Philistynen wylen gestopt hadden : en hy noemde die met den zelfden naem, zoo zyn vader die te voren genoemd had.
19. En zy groeven in de beek, en zy vonden levende water.
20. Maer daer was ook eenen twist der herders van Gerar, tegen de herders van Isaac, die zeyden : Dat water is het onze : waerom zoo heeft Isaac den naem van den put genoemd, valsch verwyt, om het geen dat daer geschied was.
21. En zy hebben nog eenen anderen gegraven : en daerom hebben zy ook gekeven, en hy heeft dien genoemd vyandschappen.
22. En hy is van daer gereysd, en heeft eenen anderen put gegraven, daer zy niet om gekeven hebben : daerom noemde hy dien breedheyd, zeggende : nu heeft ons den Heer verbreyd, en heeft ons doen wassen op de aerde.
23. Maer hy is van die plaets opwaerts getrokken naer Bersabee.
24. Daer hem den Heer op dien nacht openbaerde, zeggende : Ik ben Abrahams uws vaders God, wilt niet vreezen, want ik ben met u : en ik zal u gebenedyden, en ik zal uw zaed vermenigvuldigen om Abraham mynen dienaer.
25. Aldus zoo heeft hy daer eenen autaer getimmerd : en aenroepende den naem des Heeren, zoo heeft hy de tent gespannen : en heeft zyne knechten bevolen dat zy eenen put graven zouden.
26. En als Abimelech en Ochozath zyn vriend, en Phicol kapiteyn van het oorlogs volk van Gerar tot die plaetsen gekomen waren.
27. Zoo heeft Isaac tot hen gezeyd : Waertoe komt gy tot my eenen mensch dien gy haet en van u verdreven hebt ?
28. Dewelke hebben geantwoord : Wy hebben gezien dat den Heer met u is, en daerom hebben wy gezeyd : Laet daer een eed wezen tusschen ons en laet ons een verbond maken.
29. Op dat gy ons geen kwaed doet, gelyk wy ook niet van den uwen hebben aengetast, noch hebben gedaen iets dat u hinderen mag: maer wy hebben u met vrede laten gaen vermeerderd door de benediktie des Heeren.
30. Dus heeft hy hen een maeltyd gedaen, en na dat zy geëten en gedronken hadden,
31. 'S morgens vroeg opstaende, hebben zy malkanderen eed gedaen : en Isaac heeft ze vredelyk laten gaen tot hunner stede.
32. Maer ziet, op dien zelfden dag zyn Isaacs knechten gekomen, en hebben hem geboodschapt van den put dien zy gegraven hadden, zeggende : Wy hebben water gevonden.
33. Waeraf dat hy dien put heeft genoemd, overvloedigheyd : en de stad is genoemd Bersabee, tot op dezen dag toe.
34. Maer Esau veertig jaren oud zynde, heeft twee huysvrouwen genomen, Judith Beeri des Hethiters dochter, en Basemath Eloms dochter van de zelfde stede :
35. Die alle beyden hadden vertoornd den moed van Isaac en Rebecca.

HET XXVII. KAPITTEL.

Jacob wordt door zyner moeder raed voor Esau gebenedyd, van wiens haet te schouwen, trekt hy (mits zyner moeder raed) naer Laban zynen oom.

1. Isaac is oud geworden, en zyne oogen zyn verduysterd, en hy konde niet zien : en hy heeft Esau zynen grootsten zoon geroepen en tot hem gezeyd : Myn zoon? Denwelken antwoordde :
2. Ik ben hier. Toen zeyde hem zyn vader : Gy ziet wel dat ik oud ben geworden, en dat ik mynen sterfdag niet weet.
3. Dus neemt uwe wapenen, uwen pylkoker, en boog, en gaet uytwaerts : en als gy met jagen iets gevangen zult hebben,
4. Zoo maekt daer eene spys af gelyk gy weet dat ik begeer, en brengt het my dat ik eten mag : en dat myne ziel u gebenedyde eer ik sterf.
5. Hetwelk als Rebecca gehoord had, en hy ten velde was weggegaen, om zyns vaders gebod te volbrengen,
6. Zoo heeft zy gezeyd tot Jacob haren zoon : Ik heb uwen vader hooren spreken met Esau uwen broeder, en zeggen:
7. Haelt my van uwen bejaegden wildbraed, en maekt daer spys af dat ik die

mag eten, en u gebenedyden voor den Heer eer ik sterf.

8. Nu dan, myn zoon, volgt mynen raed:

9. En gaende tot de kudde, haelt my twee der beste bokjes dat ik daeraf uwen vader mag spys maken die hy geerne eet:

10. Dewelke na dat gy zult ingebragt hebben, en hy daeraf zal geëten hebben, u gebenedyde eer hy sterft.

11. Denwelken tot haer antwoordde: Gy weet wel dat Esau myn broeder een rouwhairig mensch is, en ik zacht:

12. Dus is het dat myn vader my aentast, en dat gevoelt, ik vrees dat hy meynen mogt dat ik hem wilde bespotten, en dat ik over my eene vermaledyding brenge voor eene gebenedyding.

13. Tot denwelken de moeder: Deze vermaledyding zy op my (zeyde zy) myn zoon: alleen hoort doch myne stem, en gaet, haelt het geen dat ik u gezeyd heb.

14. Hy is weggegaen en heeft het gebragt, en zyner moeder gegeven. En zy heeft de spys bereyd gelyk zy wist dat zyn vader wilde.

15. En zy heeft hem gekleed met die zeer goede kleederen van Esau die zy te huys by haer had.

16. En de velletjes van de bokjes heeft zy om zyne handen gedaen, en het bloot van zynen hals bedekt.

17. En zy gaf hem het geregt, en de brooden die zy gebakken had, heeft zy gegeven.

18. En als hy die binnen gebragt had, zoo zeyde hy: Myn vader? En hy antwoordde: Ik hoor: wie zyt gy, myn zoon?

19. En Jacob zeyde: Ik ben uw eerst geboren zoon Esau: ik heb gedaen alzoo gy my bevolen hebt: staet op, zit en eet van myne jagt, op dat uwe ziel my gebenedyde.

20. En Isaac heeft weder gezeyd tot zynen zoon: Hoe hebt gy dat zoo haest kunnen vinden, myn zoon? En hy heeft geantwoord: het is den wil Gods geweest, dat my haest ontmoeten zoude dat ik begeerde.

21. En Isaac heeft gezeyd: Komt tot hier dat ik u mag tasten, myn zoon, en dat ik proeven mag of gy ook myn zoon Esau zyt of niet.

22. En hy is tot by zynen vader gegaen, en als hem Isaac aengetast had, zoo zeyde hy: De stem is waerachtelyk Jacobs stem, maer de handen zyn Esaus handen.

23. En hy heeft hem niet gekend, om dat de hairachtige handen uytgaven de gelykenis van den grootsten zoon, en hy heeft hem gebenedyd.

24. En gezeyd: Zyt gy myn zoon Esau? En hy heeft geantwoord: Ik ben het.

25. En hy zeyde: Geeft my de spys van uwe jagt, myn zoon, op dat u myne ziel mag gebenedyden. En als hem de spys gebragt was, en hy die geëten had, zoo gaf hy hem ook wyn, en als hy dien gedronken had,

26. Zoo heeft hy tot hem gezeyd: Komt by my en kust my, myn zoon.

27. Hy is by hem gekomen en heeft hem gekust. En terstond als hy gevoelde den goeden reuk van zyne kleederen, heeft hy hem gebenedydende gezeyd: Ziet den reuk van mynen zoon, is gelyk den reuk van eenen vollen akker, denwelken den Heer gebenedyd heeft.

28. God geve u van den dauw des hemels, en van de vetheyd der aerde korens en wyns overvloedigheyd.

29. En volken moeten u dienen, en geslachten aenbidden: weest een heer over uwe broeders, en dat uwer moeder kinderen zich voor u buygen. Vermaledyd moet hy zyn, die u vermaledydt: en die u benedydt, die moet met benedydingen vervuld worden.

30. Naeuwelyks had Isaac zyne woorden voleynd: en toen Jacob uytgegaen was, zoo is Esau gekomen.

31. En hy bragt zynen vader binnen de gekookte spyzen van zyne jagt, zeggende: Staet op, myn vader, en eet van uws zoons wildbraed: op dat uwe ziel my gebenedyde.

32. En Isaac heeft tot hem gezeyd: Maer wie zyt gy? En hy heeft geantwoord: Ik ben uwen eerst geboren zoon Esau.

33. Isaac die verschrikte zich met groote verveerte: en meer dan men gelooven mag, verwonderende, heeft hy gezeyd: Wie dan is den genen die my nu korts gebragt heeft gevangen wildbraed, en ik heb daeraf van alles geëten eer gy kwaemt? en ik heb hem gebenedyd, en hy zal gebenedyd zyn.

34. Als Esau zyns vaders woorden gehoord had, zoo heeft hy met een groot gekryt vreesselyk geroepen: en zeer ver-

slagen wezende, heeft hy gezeyd : Gebenedydt my ook, myn vader.

35. En hy heeft gezeyd : Uw broeder is met list gekomen, en hy heeft uwe benedydingen genomen.

36. En Esau zeyde daerna : Te regt is zyn naem Jacob genoemd : want ziet hy heeft my nu vertreden de tweede reys : myne eerstgeboorte heeft hy my te voren ontdragen, en nu ten tweeden heeft hy myne benediktie ontnomen. En hy heeft wederom tot zynen vader gezeyd :

37. Hebt gy voor my ook niet eene benedyding gehouden? En Isaac heeft geantwoord : Ik heb hem gesteld eenen heer over u : en alle zyne broeders heb ik onder zyn bedwang ten diensten gesteld : met kooren en wyn heb ik hem gevestigd en wat mag ik u na dezen meer doen, myn zoon?

38. En Esau zeyde tot hem : Hebt gy maer eene benediktie, vader? Ik bid u wilt my ook benedyden. En toen hy met een groot jammer weende,

39. Zoo is Isaac beweegd geweest, en heeft gezeyd tot hem : In de vetheyd der aerde en in den dauw des hemels van boven, zy uwe benedyding.

40. Gy zult met het zweerd leven en uwen broeder dienen : en den tyd zal komen dat gy zyn jok zult afschudden en van uwen hals ontbinden.

41. Daerom haette altyd Esau Jacob, om der benedyding wil, daer hem zyn vader mede gebenedyd had : en hy heeft gezeyd in zyn hert : De dagen van myns vaders rouw zullen komen, en ik zal Jacob mynen broeder doodslaen.

42. En deze woorden zyn Rebecca geboodschapt : en zy heeft gezonden en doen roepen haren zoon Jacob, en tot hem gezeyd : Ziet uw' broeder Esau dreygt u dood te slaen.

43. Nu dan, myn zoon, hoort myne stem, en opstaende vliedt tot Laban, mynen broeder, te Haran :

44. En gy zult by hem woonen een luttel dagen, tot dat den toorn uws broeders gezwicht zy,

45. En dat zyne verbolgenheyd ophoude, en dat hy vergete het geen dat gy tegen hem gedaen hebt : daerna zal ik zenden en u van daer doen halen, waerom zal ik van beyden myne zonen berooft worden op eenen dag?

46. En Rebecca heeft gezeyd tot Isaac : Myn leven verdriet my om de dochteren van Heth : is het dat Jacob eene huysvrouw neemt van het geslacht dezes lands zoo begeer ik niet te leven.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Jacob reyzende tot Mesopotamien, heeft slapende gezien eene ladder, op wiens opperste rustte God, die hem vernieuwde de belofte zynen voorvaders gedaen, waerom hy ontwaekt, Gode wederom gelofte doet.

1. Isaac heeft dan Jacob geroepen en hem gebenedyd, en bevolen zeggende : Wilt geene huysvrouw nemen van het geslacht van Chanaan :

2. Maer gaet en reyst tot Mesopotamien in het land van Syrien ten huyze van Bathuel uwer moeder vader, en neemt voor u daer eene huysvrouw van Laban uws ooms dochteren.

3. En den Almagtigen God wilt u gebenedyden, en doen u wassen, en vermenigvuldigen u; op dat gy moogt wezen tot scharen van volken.

4. En hy geve u de benedyding van Abraham en uwen zade na u : op dat gy moogt bezitten het land daer gy een vreemdeling in zyt, hetwelk hy uwen groot-vader belooft heeft.

5. En als hem Isaac had laten gaen, zoo is hy gereysd en gekomen tot Mesopotamien in Syrien, tot Laban Bathuels zoon van Syrien, den broeder van Rebecca zyner moeder.

6. Maer Esau ziende dat zyn vader had Jacob gebenedyd, en had hem gezonden tot Mesopotamien in Syrien, dat hy van daer eene huysvrouw nemen zoude : en dat hy hem na de benedyding bevolen had, zeggende : Neemt geene huysvrouw van de dochteren van Chanaan :

7. En dat Jacob zyne ouders onderdanig wezende gegaen was naer Syrien :

8. En bevindende dat zyn vader niet geerne zag de dochteren van Chanaan.

9. Zoo is hy gegaen tot Ismaël, en hy heeft tot eene huysvrouw genomen (zonder die hy nog te vooren had) Maheleth de dochter van Ismaël Abrahams zoon, de zuster van Nabajoth.

10. Aldus dan Jacob uytgegaen zynde van Bersabee, is gereysd naer Haran.

11. En als hy op eene plaets gekomen was daer hy rusten wilde, na der zonne

ondergang, zoo heeft hy genomen van de steenen die daer lagen, en dien onder zyn hoofd geleyd, en op de zelfde plaets geslapen.

12. En in zynen droom heeft hy eene ladder gezien op de aerde staende, die met het opperste eynde den hemel raekte: en de engelen Gods klimmende daer langs opwaerts en nederwaerts,

13. En den Heer leunende op de ladder, zeggende tot hem: Ik ben den Heer Abrahams uws vaders God, en Isaacs God: dit land daer gy op slaept zal ik u geven, en uwen zade.

14. En uw zaed zal zyn als het stof der aerde: gy zult verbreyd worden, westwaert, en oostwaert, noordwaert en zuydwaert: en door u, en door uw zaed zullen alle de geslachten der aerde gebenedyd worden.

15. En ik zal uw behoeder wezen, werwaert gy heen gaet, en zal u weder brengen in dit land: ik zal u niet verlaten tot dat ik volbragt heb dat ik gezeyd heb.

16. En als Jacob uyt den slaep ontsprongen was, zoo zeyde hy: Voorwaer den Heer is op deze plaets, en ik wist het niet.

17. En bevreesd wezende heeft hy gezeyd: Hoe vervaerlyk is deze plaets: het is hier anders niet dan het huys Gods, en eene poort des hemels.

18. Jacob dan 's morgens vroeg opstaende heeft den steen genomen, denwelken hy onder zyn hoofd geleyd had, en regt op gesteld tot eenen tytel, gietende olie daer op.

19. En hy noemde de stad Bethel, die te vooren Luza genoemd was.

20. En hy heeft den Heer ook een gelofte geloofd, zeggende: Is het dat den Heer met my zy, en my bewaert op den weg dien ik wandel, en my brood geeft om te eten, en kleederen om aen te doen,

21. En dat ik voorspoedelyk weder tot myns vaders huys kom: zoo zal den Heer my tot eenen God zyn,

22. En dezen steen dien ik opgeregt heb tot eenen tytel, zal genoemd worden het huys Gods: en ik zal u tiende offeren van al dat gy my geven zult.

HET XXIX. KAPITTEL.

Jacob ontvangen van Laban, heeft zeven jaren om Rachel gediend, voor welke hem Lia is gegeven, waerom hy nog andere zeven jaren heeft gediend om haer, die onvruchtbaer bleef, als Lia vier zonen baerde.

1. Zoo is dan Jacob reyzende gekomen in het oostenland.

2. En hy heeft op het veld eenen put gezien en dry kudden schapen daer by liggende: want uyt dien put werden het vee te drinken gegeven, en den mond van den put was met eenen grooten steen gesloten.

3. En het was de manier dat men dien steen afwentelde als alle de schapen vergaderd waren, en als de kudden vermaekt waren, leyden zy den steen weder op den mond van den put.

4. En hy zeyde tot de herders: Broeders, van waer zyt gy? En zy hebben geantwoord: Van Haran.

5. En hy heeft hen gevraegd, zeggende: Kent gy Laban niet, Nachors zoon? En zy hebben gezeyd: Wy kennen hem.

6. Is hy ook gezond? zeyde hy: zy zeyden: Hy is welvarend: en ziet Rachel zyne dochter komt met hare kudde.

7. En Jacob heeft gezeyd: Het is nog lang dag, en het is nog geen tyd om de kudden ter kooyen te dryven: geeft de schapen eerst te drinken, en leydt ze alzoo weder ter weyden.

8. Dewelke hebben geantwoord: Wy mogen niet, tot dat alle het vee vergaderd is, en dat wy dan den steen van den mond des puts afleggen, om de kudden te wateren.

9. Zy spraken nog, en ziet Rachel kwam met haers vaders schapen, want zy hoede de kudde.

10. Dewelke als Jacob gezien had, en wist dat het zyns ooms dochter was, en dat dit waren Labans zyns ooms schapen: zoo heeft hy den steen afgedaen daer den put mede besloten was.

11. En als hy de kudde had gewaterd heeft hy haer gekust, en heeft met luyder stem geweend.

12. En hy heeft haer te kennen gegeven dat hy haers vaders broeder was, en den zoon van Rebecca: en zy heeft dat haestelyk haren vader te kennen gegeven.

13. Denwelken gehoord hebbende dat

Jacob zyner zuster zoon gekomen was, zoo is hy hem te gemoet geloopen: en heeft hem omvangen, en gekust, en geleyd in zyn huys. En als hy gehoord had de zaken van zyne reys,

14. Zoo heeft hy geantwoord: Gy zyt myn gebeente en myn vleesch. En als de dagen van eene maend over waren,

15. Zoo heeft hy tot hem gezeyd: Zult gy my voor niets dienen om dat gy myn broeder zyt? Zegt, wat loon dat gy hebben zult.

16. En hy had twee dochteren, de meeste was genaemd Lia: maer de jongste heette Rachel.

17. Maer Lia had leepe oogen: Rachel was schoon van aenzigt, en fraey van gedaente.

18. Dewelke Jacob liefhebbende heeft gezeyd: Ik zal u zeven jaren dienen om Rachel uwe jongste dochter.

19. En Laban antwoordde: Het is beter dat ik u die geve dan eenen anderen man; blyft by my.

20. Dus heeft Jacob om Rachel gediend zeven jaren: en het dacht hem luttel dagen te zyn, overmits de grootheyd der liefde.

21. En hy heeft tot Laban gezeyd: Geeft my myne huysvrouw: want den tyd is nu volbragt dat ik met haer verzamen zoude.

22. Den welken vele scharen van vrienden ter maeltyd geroepen hebbende, heeft de bruyloft gemaekt.

23. En des avonds heeft hy Lia zyne dochter by hem binnen gebragt.

24. Gevende zyner dochter eene dienstvrouw Zelpha genaemd. En toen Jacob naer de gewoonte met haer verzaemd is geweest,

25. Heeft hy des morgens vroeg gezien Lia: en hy heeft tot zyn' schoonvader gezeyd: Wat is dit dat gy hebt willen doen? Heb ik u niet om Rachel gediend? waerom hebt gy my bedrogen?

26. Laban heeft geantwoord: Het is in onze plaets geene gewoonte, dat wy de jongste voor ten huwelyk geven.

27. Volbrengt de week der dagen van dezen huwelyke: en ik zal u deze ook geven, voor het werk daer gy my nog zeven andere jaren mede dienen zult.

28. En hy was daer mede te vreden: en als de week voorleden was, zoo heeft hy Rachel tot eene huysvrouw genomen.

29. Der welker haer vader had gegeven eene dienstvrouw Bala genaemd.

30. Als hy dan ten laetste verkregen had de begeerde bruyloft, zoo heeft hy de liefde der laetste voorgezet der liefde van de eerste, dienende by hem nog andere zeven jaren.

31. Maer den Heer ziende dat hy Lia verachtte, zoo heeft hy hare baermoeder ontsloten, hare zuster blyvende onvruchtbaer.

32. Dewelke heeft ontvangen en gebaerd eenen zoon en heeft hem genoemd Ruben, zeggende: Den Heer heeft myne verworpenheyd aenzien, nu zal myn man my lief hebben.

33. En zy heeft wederom ontvangen, en gebaerd eenen zoon, en zeyde: Om dat den Heer gehoord heeft dat ik versmaed werd: zoo heeft hy my dezen ook gegeven: en zy heeft hem genoemd Simeon.

34. En zy heeft ten derden male ontvangen, en eenen anderen zoon gebaerd, en gezeyd: Nu zal zich myn man ook met my verzamen om dat ik hem dry zonen gebaerd heb, en daerom heeft zy zynen naem genoemd Levi.

35. Ten vierden heeft zy ontvangen en eenen zoon gebaerd, en gezeyd: Nu zal ik den Heer loven; en daerom noemde zy hem Juda, en zy hield op van baren.

HET XXX. KAPITTEL.

Rachel onvruchtbaer zynde, en Lia ophoudende van baren, hebben hare dienstvrouwen Jacob overgegeven, van denwelken zy zonen ontvangen hebben. Rachel baert ook eenen zoon, en Jacob wilt naer huys, maer hy ontvangt loon voor dienst.

1. Maer Rachel, ziende dat zy onvruchtbaer was, heeft hare zuster benyd, en tot haren man gezeyd: Geeft my kinderen, of anders zal ik sterven.

2. En Jacob op haer gram wezende heeft geantwoord: Ben ik in Gods stede, die u benomen heeft de vrucht uws lighaems?

3. En zy heeft gezeyd: Ik heb eene dienstvrouw, Bala, verzaemt u met haer, op dat zy mag op mynen schoot baren, en ik van haer kinderen hebben.

4. En zy gaf hem Bala ten huwe-

lyk : dewelke als den man met haer verzaemd is,

5. Heeft ontvangen en gebaerd eenen zoon.

6. En Rachel heeft gezeyd : Den Heer heeft my regt gedaen, en myne stem verhoord, gevende my eenen zoon, en daerom heeft zy hem genoemd Dan.

7. En Bala, wederom ontvangende, heeft nog eenen zoon gebaerd,

8. Waerom dat Rachel heeft gezeyd : Den Heer heeft my gelyk gemaekt myner zuster, en ik ben sterker geworden, en zy heeft hem genoemd Nephthali.

9. Lia, gevoelende dat zy niet meer baerde, heeft Zelpha hare dienstvrouw haren man gegeven.

10. En als die ontvangen had, en eenen zoon baerde,

11. Zoo heeft Lia gezeyd : Gelukkiglyk, en daerom gaf zy hem den naem, Gad.

12. En Zelpha heeft nog eenen zoon gebaerd,

13. En Lia heeft gezeyd : Dat is voor myne zaligheyd : want nu zullen de vrouwen my zalig heeten, daerom heeft zy hem Aser genoemd.

14. En als Ruben uytgegaen was te velde, ten tyde van den tarwenoogst, zoo heeft hy vruchten van mandragoren gevonden : dewelke hy Lia zyner moeder heeft gebragt. En Rachel zeyde : Geeft my een deel van uws zoons mandragoren :

15. En zy antwoordde : Dunkt het u niet genoeg, dat gy mynen man ontnomen hebt, ten zy dat gy my ook ontneemt myns zoons mandragoren? En Rachel zeyde : Laet hem dezen nacht by u slapen voor uws zoons mandragoren.

16. En toen Jacob des avonds uyt den velde kwam, zoo is Lia hem te gemoet gegaen, en heeft hem gezeyd : Gy zult u met my verzamen, want ik heb u met eenen loon gehuerd, om myns zoons mandragoren. En hy heeft dien nacht by haer geslapen.

17. En God heeft haer gebed verhoord : en zy heeft ontvangen, en gebaerd den vyfden zoon,

18. En zy zeyde : God heeft my geloond om dat ik myn dienstwyf mynen man gegeven heb, en zy heeft hem genoemd Issachar.

19. En Lia, wederom ontvangende, heeft den zesden zoon gebaerd,

20. En zy zeyde : God heeft my begiftigd met eene goede huwelyks gift : dus zal deze reys myn man ook met my wezen, om dat ik hem zes zonen heb voortgebragt : en daerom heeft zy hem genoemd Zabulon.

21. En na dien zoo baerde zy eene dochter genoemd Dina.

22. En den Heer denkende op Rachel, heeft haer verhoord, en hare baermoeder ontsloten.

23. En zy heeft ontvangen en gebaerd eenen zoon, zeggende : God heeft my myn verwyt weg genomen.

24. En zy heeft hem genoemd Joseph, zeggende : God geve my hier toe nog eenen anderen zoon.

25. Maer als Joseph geboren was, zoo heeft Jacob gezeyd tot zynen schoonvader : Geeft my oorlof dat ik mag wederom gaen naer myns vaders land, en naer myn aerdryk :

26. Geeft my myne huysvrouwen en kinderen, daerom ik u gediend heb, dat ik weg ga : gy weet den dienst daer mede ik u gediend heb.

27. En Laban heeft tot hem gezeyd : Laet my gratie vinden voor uw aenzigt : ik heb by experientie bevonden dat my God gebenedyd heeft om uwen wil :

28. Stelt uwen loon die ik u geve.

29. En hy heeft geantwoord : Gy weet wel hoe dat ik u gediend heb, en hoe groot dat uw goed geweest is in myne handen.

30. Gy had luttel eer ik by u kwam, en nu zyt gy ryk geworden : en den Heer heeft u gebenedyd ten myner inkomsten. Het is dan regt dat ik ook eens myn huys bezorge.

31. En Laban zeyde : Wat zal ik u geven? En hy zeyde : Ik begeer niets : maer is het dat gy doen wilt dat ik begeer, zoo zal ik weder uw vee voeden en hoeden.

32. Gaet alle uwe kudden om, en scheydt uyt, alle de bonte schapen, en welker vlies van menigerley verwen is : en al dat er rosachtig zwart en beplekt, en van verscheyde verwen is, zoo wel onder de schapen als onder de geyten, dat zal mynen loon wezen.

33. En morgen zal myne regtveerdigheyd my antwoorden als den behaegden tyd komen zal voor u : en al dat er niet menigerley is, en beplekt en rosachtig zwart, zoo wel onder de schapen als

onder de geyten, dat zal my van diefte overtoonen.

34. En Laban heeft gezeyd: Ik neem in dank dat gy begeert.

35. En hy heeft op dien dag uytgescheyden de bonte en beplekte geyten en schapen en bokken, en rammen: maer alle de kudden van eene verwen, te weten van witte of zwarte vellen, gaf hy in zyner kinderen hand.

36. En hy stelde eene ruymte van dry dagreyzen tusschen zich en zynen behuwden zoon die zyne andere kudden weydde.

37. Toen heeft Jacob genomen groene roedjes van populierboomen, en van amandelboomen, en van platanusboomen, en schelde ze eensdeels: en als de schorssen afgetrokken waren, zag men in de geschelde roeden wittigheyd: maer daer zy geheel waren, daer bleven zy groen: en aldus is de verf verscheyden geworden.

38. En hy leyde de roeden in de waterbakken, daer het water in gegoten werd: dat de kudden zouden deze roeden voor oogen hebben als zy kwamen drinken, en in het aenzien van dien ontvangen.

39. En het is geschied dat de schapen hebben aenzien deze roeden in de hitte des bespringens, en hebben voortgebragt bonten van verscheydene verwen en van beplekte vellen.

40. En Jacob scheydde de kudden, en hy leyde de roeden in de waterbakken voor de oogen van de rammen: en al dat heel wit en zwart was dat behoorde Laban toe, en de andere behoorde Jacob toe, in verscheyden kudden van malkanderen.

41. Wanneer dan in den voorsten tyd de schapen besprongen werden, zoo leyde Jacob de roeden in de waterbakken, voor der rammen en der ooyen oogen, dat zy ontvangen zouden in het aenzien van dien.

42. Maer als het den spaden loop was, en den laetsten ontvang, dan leyde hy de roeden niet. En het is geschied aldus dat de spadelingen werden Labans: en de vroegtydigen werden Jacobs.

43. En den mensch is boven maten zeer ryk geworden, en hy had vele kudden vees, vele dienstvrouwen en dienaers, kameels en ezels.

HET XXXI. KAPITTEL.

Jacob gaet zonder oorlof te nemen aen zynen zweer, naer zyn' vader, wien Laban navolgt, Rachel bedriegt haer vader in 't zoeken der afgoden, naderhand maken Jacob en Laban onderling een verbond.

1. Maer als hy gehoord heeft de woorden van Labans kinderen, die zeyden: Jacob heeft genomen al dat onzen vader toebehoorde, en van zynen goede is hy ryk en heerlyk geworden:

2. Ook zoo heeft hy gemerkt het aenzigt van Laban, dat tot hem niet was als gisteren en eergisteren allermeest,

3. Want hem den Heer zeyde: Keert wederom in uwer vaderen land, en tot uwen geslachte, en ik zal met u wezen.

4. Dus heeft hy gezonden, en geroepen Rachel en Lia op het veld daer hy de kudde weydde,

5. En hy heeft tot haer gezeyd: Ik zie uws vaders aenzigt, dat niet is te mywaerts als gisteren en eergisteren: maer myns vaders God heeft met my geweest.

6. En gy weet wel dat ik naer al myn vermogen uwen vader gediend heb.

7. En ook zoo heeft uw vader my bedrogen, en hy heeft mynen loon tien reyzen veranderd: en nogtans heeft hem God niet toegelaten dat hy my schaden zoude.

8. Zoo wanneer hy zeyde: De gesprenkelde zullen uwen loon wezen: zoo wierpen de gansche kudden gesprenkelde jongen. En als hy kontrarie zeyde, gy zult alle de witte voor uwen loon nemen: zoo bragten alle de kudden witte voorts:

9. En God heeft uws vaders goed genomen, en my dat gegeven.

10. Want na dat den tyd gekomen was, dat de schapen ontvangen zouden, zoo hief ik myne oogen op, en ik heb in den droom gezien de mannetjes klimmende op de wyftjes menigerley beplekte, en van verscheyden verwen.

11. En den engel Gods heeft in den droom tot my gezeyd: Jacob? En ik antwoordde: Ik ben hier.

12. En hy heeft gezeyd: Heft op uwe oogen, en ziet alle de mannetjes klimmende op de wyftjes menigerley van verf, beplekt en besprenkelde. Want ik heb gezien al dat u Laban gedaen heeft.

13. Ik ben den God van Bethel, daer

gy den steen gezalfd hebt, en my een gelofte geloofd. Nu dan staet op, en gaet uyt dezen lande, wederkeerende tot het land daer gy geboren zyt.

14. En Rachel en Lia hebben geantwoord: Hebben wy doch nog iets over in rykdommen en erf des huys onzes vaders?

15. Heeft hy ons doch niet gehouden als vreemden, en ons verkocht, en onzen prys verteerd?

16. Maer God heeft onzes vaders rykdommen genomen, en die ons en onzen kinderen gegeven: daerom doet al dat u God geboden heeft.

17. Zoo is dan Jacob opgestaen, en als hy zyne kinderen en huysvrouwen had op kameels gezet zoo is hy weggereysd.

18. En hy nam al zyn havelyk goed, en zyne kudden, en al dat hy te Mesopotamien verkregen had, reyzende naer Isaac zynen vader in het land van Chanaan.

19. Op dien tyd was Laban gegaen om zyne schapen te scheeren, en Rachel heeft haers vaders afgoden gestolen.

20. En Jacob heeft zynen schoonvader niet willen belyden dat hy wegvlood.

21. En als hy weggereysd was, zoo wel hy als al dat hem naer regt toebehoorde, en over de vloed gezet hebbende was gaende tegen den berg Galaad.

22. Zoo is Laban op den derden dag geboodschapt, dat Jacob vlood.

23. Denwelken zyne broeders mede genomen hebbende heeft hem vervolgd zeven dagen, en heeft hem achterhaeld op het gebergte van Galaad.

24. En hy zag God in zynen droom tot hem zeggende: Wacht u dat gy niet scherpelyk tegen Jacob spreekt.

25. En Jacob had op dien tyd zyne tent uytgespannen op den berg: en als hy hem achterhaeld had met zyne broeders: zoo heeft hy op den zelfden berg Galaad ook zyne tent gesticht.

26. En hy heeft tot Jacob gezeyd: Waerom hebt gy aldus gedaen, dat gy zonder myne weet hebt myne dochters weggedreven, regt of zy met den zweerde gevangen waren?

27. Waerom hebt gy willen vlieden zonder myne weet, en waerom hebt gy het my niet willen zeggen, dat ik u had mogen uytgeleyde doen, met blydschap, met zangen, met trommen en harpen?

28. En gy hebt niet toegelaten dat ik myne zonen en myne dochteren had mogen kussen: gy hebt dwaesselyk gedaen.

29. En voorwaer nu is myne hand wel magtig u met kwaed weder te loonen: maer uws vaders God heeft my gisteren gezeyd: Wacht u dat gy niet straffelyk tegen Jacob spreekt.

30. En genomen dat gy begeerde tot uwe vrienden te reyzen, en dat gy begeerte had naer uws vaders huys: waerom hebt gy myne goden gestolen?

31. En Jacob antwoordde: Dat ik zonder uwe weet gereysd ben: ik vreesde of gy met geweld my had uwe dochters willen onttrekken.

32. Maer dat gy my dieſte aentygt: by denwelken gy uwe goden bevindt, laet dien dooden voor onze broeders. Onderzoekt, en wat gy by my vindt dat u toebehoort, neemt dat weg: dit zeggende, wist hy niet dat Rachel de afgoden gestolen had.

33. Dus Laban gegaen zynde in de tent van Jacob en Lia, en van beyde der dienstwyven, heeft die niet gevonden. En als hy in Rachels tent gekomen was,

34. Zoo heeft zy haestelyk de afgoden geborgen onder der kamelen strooysel en daer op gezeten: en toen hy alle haer tent onderzocht en niets vond,

35. Zeyde zy: Myn heer belge zich niet, dat ik voor u niet kan opstaen: want my is nu geschied naer der vrouwen gewoonte. En alzoo is de neerstigheyd des onderzoekers bedrogen.

36. En Jacob ophevig zynde, heeft gezeyd met kyven: Wat heb ik misdaen of gezondigd, dat gy zoo op my verhit zyt,

37. En hebt allen mynen huysraed onderzocht? Wat hebt gy gevonden van alle de have uws huys, legt dat hier voor myne broeders en voor uwe broeders, opdat zy het regt vonnis mogen geven tusschen u en my.

38. Heb ik daerom twintig jaren by u gewoond? uwe schapen en geyten hebben niet onvruchtbaer geweest; ik heb de rammen van uwe kudden niet geëten:

39. Noch u getoond dat van de beesten genomen was. Ik was het die uwe gansche schade vergold: en wat by dieſte verloren werd, eyschtet gy van my:

40. Dag en nacht heb ik hitte en vorst bezuerd, en den slaep verging van myne oogen.

41. Aldus heb ik u twintig jaren in uw huys gediend, veertien om uwe dochteren, en zes om uw vee : en gy hebt ook mynen loon tienmael veranderd.

42. En had Abrahams myns vaders God, en de vrees van Isaac my niet bygestaen, gy zoudt my nu by aventuren bloot hebben laten gaen : God heeft myne ellendigheyd, en den arbeyd van myne handen aengezien, en u gisteren gestraft.

43. Laban heeft hem geantwoord : Myne dochteren en zonen, en uwe kudden, en al dat gy ziet, die zyn myn : wat mag ik myne kinderen en myner kinderen zonen doen?

44. Komt dan en laet ons een verbond maken : op dat eene getuygenis mag wezen tusschen u en my.

45. Zoo heeft dan Jacob eenen steen gehaeld, en dien opgeregt tot eenen tytel:

46. En hy zeyde tot zyne broeders : Haelt steenen. En zy hebben vergaderd en eenen hoop gemaekt, en daer op geëten.

47. Denwelken Laban heeft genoemd eenen hoop des getuygens : en Jacob eenen hoop der getuygenis, elk naer de manier zyner talen.

48. En Laban heeft gezeyd : Dezen hoop zal heden een getuygen wezen tusschen u en my, en daerom is hy genaemd Galaad, dat is eenen hoop des getuygens.

49. Den Heer wil aenzien en oordeel geven tusschen ons als wy van malkanderen zullen gescheyden wezen,

50. Is het zake dat gy myne dochters lyden aendoet, en andere wyven daer toe inbrengt : niemand is getuyge van onze woorden zonder God die hier tegenwoordig aenziet.

51. En hy heeft wederom tot Jacob gezeyd : Ziet dezen hoop, en den steen die ik opgeregt heb, zal een getuygen wezen tusschen u en my :

52. Dezen hoop, zeg ik, en dezen steen zy tot eene getuygenis, is het dat ik dien overga, te uwaert trekkende, of dat gy dier voorby gaet, kwaed tegen my denkende,

53. Den God van Abraham en den God van Nachor, en huns vaders God zy een regter tusschen ons. Daerom heeft Jacob gezworen, by zyns vaders Isaacs vreeze.

54. En als hy zyne offeranden geofferd had op den berg, zoo noodigde hy zyne broeders dat zy zouden brood eten : en als zy geëten hadden zoo bleven zy daer:

55. Maer Laban des nachts opstaende heeft zyne zonen en dochteren gekust, en gebenedyd : en is weder gekeerd tot zyne stede.

HET XXXII. KAPITTEL.

Jacob ontmoet de engelen, hy zendt giften aen zynen broeder Esau, hy worstelt tegen den engel, en hy wordt van hem gebenedyd.

1. En Jacob is gereysd voorts over den weg die hy begonnen had, en hem hebben Gods engelen ontmoet.

2. En als hy die gezien had, zoo zeyde hy : Dit zyn Gods heyren : en hy noemde de plaets Mahanaïm, dat is heyrlegers.

3. Hy heeft ook boden gezonden tot Esau zynen broeder voor zich in het land van Seyr, in het landschap van Edom :

4. En hun geboden, zeggende : Aldus zult gy mynen heer Esau zeggen: Dit zegt uw broeder Jacob : Ik heb een vreemdeling geweest by Laban, en daer ben ik geweest tot dezen dag toe.

5. Ik heb ossen, en ezels, en schapen, en knechten, en dienstvrouwen, en ik zend nu een ambassaed tot mynen heer, op dat ik mag gratie vinden voor uwe oogen.

6. En de boden zyn weder gekomen tot Jacob, zeggende : Wy zyn gekomen by Esau uwen broeder, en ziet hy komt haestelyk u te gemoet met vier honderd mannen.

7. Jacob vreesde zeer : en vervaerd zynde heeft hy het volk dat met hem was, gedeyld, en ook de kudden, en de schapen, en de runderen, en de kameels, in twee scharen, zeggende :

8. Is het dat Esau tot de eene schaer komt, en die verslaet zoo zal de andere schaer, die daer overblyft, behouden worden.

9. En Jacob zeyde : God myns vaders Abraham, en God myns vaders Isaac : Heer die my gezeyd hebt: Keert wederom in uw land en in de stede daer gy geboren zyt, en ik zal u wel doen.

10. Ik ben minder dan alle uwe bermhertigheden en de waerheyd, die gy voldaen hebt uwen dienaer. Met mynen stok ben ik door deze Jordaen gegaen : en nu kom ik wederom met twee scharen.

11. Verlost my uyt Esau myns broeders hand, want ik vrees hem zeer : opdat hy by aventuren komende, niet versla de moeder met de kinderen.

12. Gy hebt gezeyd dat gy my wel doen zoudt, en myn zaed verbreyden als het zand der zee, welk men van grootere menigte niet tellen mag.

13. En als hy daer dien nacht geslapen had, zoo heeft hy giften gescheyden uyt al dat hy had, voor Esau zynen broeder.

14. Twee honderd geyten, twintig bokken, twee honderd schapen, en twintig rammen.

15. Zuygende kamelen met hare veulens, dertig, veertig koeyen en twintig verren, twintig ezelinnen en hare tien jongen.

16. En hy heeft deze kudden elk byzonder gezonden met zyne knechten, en hy zeyde tot zyne knechten : Gaet voor my, op dat er mag ruymte wezen tusschen de eene kudde en de andere.

17. En hy heeft den eersten bevolen, zeggende: Is het dat myn broeder Esau u te gemoet komt, en dat hy u vraegt : Wien gaet gy aen? of werwaert gaet gy? of wien behooren deze toe die gy volgt?

18. Zoo zult gy antwoorden : Zy behooren toe Jacob uwen dienaer, hy heeft zynen heer Esau giften gezonden, en hy komt ook achter ons.

19. Desgelyks gebood hy ook den tweeden, en den derden, en allen den genen die de kudden volgden, zeggende : Deze zelfde woorden zult gy zeggen tot Esau als gy hem gevonden hebt.

20. En dit zult gy daer toe zeggen : En uw dienaer Jacob volgt zelve ook onzen gang, want hy zeyde : Ik zal hem verzoenen met giften die daer voorgaen, en daerna zal ik hem zien, misschien zal hy myner genadig wezen.

21. Zoo zyn dan de giften voor hem gegaen, maer hy is dien nacht in de legeren gebleven.

22. En als hy des morgens vroeg opgestaen was, zoo heeft hy zyne twee huysvrouwen genomen, en zoo veel dienstvrouwen, met elf zonen, en hy reysde over het grond water van Jaboc.

23. En als hy het al over gebragt had dat hem aenging,

24. Zoo bleef hy alleen : en ziet daer worstelde een man met hem tot 's morgens toe,

25. Denwelken, als hy zag dat hy hem niet konde verwinnen, zoo raekte hy de zenuwe van zyne heup, en terstond verdorde die.

26. En hy zeyde tot hem : Laet my gaen : want den dageraed is opgegaen. Hy heeft geantwoord : Ik zal u niet laten gaen : ten zy dat gy my gebenedyde.

27. Toen zeyde hy : Hoe is uw naem? Hy antwoordde : Jacob.

28. En hy zeyde : Gy zult voortaen niet meer Jacob heeten, maer Israël : want hebt gy tegen God sterk geweest, hoe veel te meer zult gy de overhand krygen tegen de menschen ?

29. Jacob vraegde hem : Zegt het my met wat naem zyt gy genaemd. Hy antwoordde : Waerom vraegt gy naer mynen naem? En hy gebenedydde hem op dezelfde stede.

30. En Jacob noemde de stede Phanuel. zeggende : Ik heb God gezien, aenzigt tegen aenzigt, en myne ziel is zalig geworden.

31. En als hy Phanuel door gegaen was, zoo is hem terstond de zon opgegaen, maer hy hinkte met den eenen voet.

32. Daerom eten de kinderen van Israel de zenuwe niet die daer verdord is in de heup van Jacob, tot op dezen dag toe : om dat hy de zenuwe zyner heup raekte, en dat die ongevoelyk geworden is.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Esau ontvangt Jacob vriendelyk, en naeuwlyks (bedwongen zynde) ontvangt hy zyne giften, Esau vertrekt naer huys, en Jacob koopt wat lands, en slaet omtrent Salem zyne tent, en maekt eenen autaer.

1. Jacob, opheffende zyne oogen, heeft Esau zien komen, en vier honderd mannen met hem : en hy heeft de kinderen van Lia en Rachel, en van de twee dienstvrouwen gescheyden :

2. En hy stelde beyde de dienstvrouwen met hare kinderen in het voorste : en Lia met hare kinderen in de tweede plaets : maer Rachel en Joseph in de allerlaetste.

3. En hy voortgaende heeft zevenmael aenbeden neder ter aerde waert, tot dat zyn broeder aenkwam.

4. Aldus is Esau zynen broeder te gemoet geloopen, en heeft hem omvangen: en hem omhelzende en kussende heeft hy geweend.
5. En als hy zyne oogen ophief, zoo zag hy de vrouwen met hare kindertjes, en hy zeyde: Wat willen deze zyn? behooren deze u toe? En hy antwoordde: Het zyn de kindertjes die God my uwen dienaer gegeven heeft.
6. En de dienstvrouwen met hare kinderen zyn nader gekomen, en hebben zich nedergebuygd.
7. En Lia is ook by gekomen, met hare kinderen: en als zy ook alzoo aenbeden hadden, zoo hebben ten laetsten Joseph en Rachel ook aenbeden.
8. En Esau heeft gezeyd: Wat scharen zyn dit die my te gemoet gekomen zyn? En hy antwoordde: Om dat ik voor mynen heer zoude mogen genade vinden.
9. En hy zeyde: Ik heb zeer veel, myn broeder, behoudt gy dat u toebehoort.
10. En Jacob heeft gezeyd: Ik bid u wilt zoo niet doen: maer heb ik gratie in uwe oogen gevonden, zoo ontvangt dit geschenk van myne hand: want ik heb uw aenzigt alzoo aenzien gelyk of ik Gods aenschyn aenzage: weest my genadig,
11. En ontvangt den zegen dien ik u aengebragt heb, en dien my God verleend heeft, die alle dingen verleent. En als hy van zynen broeder gedwongen werd, zoo heeft hy naeuwelyks ontvangen en gezeyd:
12. Laet ons te zamen gaen, en ik zal u een gezel wezen over uwen weg.
13. En Jacob zeyde: Myn heer, gy weet wel dat ik teedere kindertjes heb, en schapen en runderen die bevrucht zyn met my: en doe ik deze in het voortgaen te zeer arbeyden, zoo zullen alle de kudden sterven op eenen dag.
14. Myn heer gaet voor zynen dienaer: en ik zal allengskens zyn voetstappen volgen, na dat ik zie dat myne kleyne kinderen zullen vermogen, tot dat ik by mynen heer komen zal te Seyr.
15. En Esau antwoordde: Ik bid u, laet immer eenige van de lieden die met my zyn uwe gezellen blyven over uwen weg. Het is (zeyde hy) van geenen nood: alleen behoef ik, myn heer, dat ik mag genade vinden voor uwe oogen.
16. Aldus is Esau wedergekeerd den weg daer hy door gekomen was tot Seyr.
17. En Jacob is gekomen te Socoth: en als hy daer een huys gemaekt, en zyne tenten geslagen had, zoo heeft hy de plaets genoemd Socoth, dat is tenten.
18. En hy is voortgetrokken tot Salem eene stad der Sichemiten, die daer ligt in het land van Chanaan, na dat hy gekomen was uyt Mesopotamien in Syrië: en hy heeft gewoond by de stad.
19. En hy heeft een stuk lands gekocht, daer hy zyne tenten opgeslagen had, van de kinderen van Hemor die Sichems vader was, om honderd lammeren.
20. En als hy daer eenen autaer opgeregt had, zoo heeft hy daer op aengeroepen den allersterksten God van Israël.

HET XXXIV. KAPITTEL.

Dina de dochter van Jacob is van den jongen prins des lands met kracht genomen en geschonden, waeruyt eene groote bloedstorting nog geschiedt.

1. Maer Dina de dochter van Lia is uytgegaen om te zien de vrouwen van dien lande.
2. En als Sichem den zoon van Hemor des Eviters een prins van dien lande, haer gezien had, zoo heeft hy daer liefde toe gekregen, en heeft ze met kracht genomen en beslapen, verkrachtende de maegd.
3. En zyne ziel is met haer aengekleefd, en met smeekende woorden heeft hy de bedroefde versmeekt.
4. En hy is gegaen tot Hemor zynen vader, zeggende: Neemt my deze jonge dochter tot eene huysvrouw.
5. En als Jacob dit gehoord had, dewyl dat zyne kinderen van daer waren, en bekommerd met het vee te weyden, zoo heeft hy gezwegen tot dat zy weder kwamen.
6. En als Hemor den vader van Sichem uytgekomen was, om te spreken met Jacob,
7. Ziet, zoo kwamen zyne zonen van den velde, en als zy gehoord hadden dat er gebeurd was, zoo zyn zy zeer gram geweest, om dat hy een leelyk ding bedreven had tegen Israël, en dat hy verkrachtende de dochter van Jacob, een onbehoorlyk ding gedaen had.
8. Hemor dan heeft tot hen ge-

zeyd : Sichem myns zoons ziel is vast aengekleefd aen uwe dochter : geeft hem die tot eene huysvrouw.

9. En laet ons van beyden zyden huwelyken maken : geeft ons uwe dochteren, en neemt onze dochteren.

10. En woont met ons : het land is in uwe magt, bouwt het land, doet koopmanschap, en bezit het.

11. En Sichem zeyde ook tot hare vader en broeders : Laet my gratie voor u vinden : en ik zal geven wat dat gy eyschen zult :

12. Vermeerdert de huwelyke gaef, eyscht giften en ik zal geerne geven wat gylieden begeeren zult : alleen geeft my deze jonge dochter tot eene huysvrouw.

13. En Jacobs kinderen hebben geantwoord met bedrog tot Sichem, en zynen vader, wreed zynde om het verkrachten van hunne zuster :

14. Wy mogen niet doen dat gy begeert, noch onze zuster geven eenen man die onbesneden is : het welk by ons verboden, en een onbehoorlyk ding is :

15. Maer daer door mogen wy ons met u verbinden, is het zake dat gy wilt worden ons gelyken, en dat onder u al dat mannelyk is besneden worde :

16. Dan zullen wy onderling geven en nemen uwe en onze dochteren : en wy zullen met u woonen, en een volk worden :

17. Maer is het zake dat gy u niet wilt laten besnyden, zoo zullen wy onze dochter wegnemen, en gaen van hier.

18. Dit bieden behaegde Hemor en Sichem zynen zoon wel :

19. Noch den jongeling verbeydde niet, hy volbragt terstond dat er begeerd was : want hy was zeer verliefd op de jonge dochter, en hy was den heerlyksten in al zyns vaders huys.

20. En zy zyn gegaen in de poort van de stad, en hebben tot den volke gezeyd :

21. Deze mannen zyn vredelyk, en begeren by ons te woonen : laet ze koopmanschappen op het land, en het land bouwen, hetwelk groot en wyd is, en heeft werklieden gebrek : hunne dochters zullen wy tot huysvrouwen nemen, en de onze zullen wy hen ook geven.

22. Maer daer is een ding waer door dat zoo groot goed uytgesteld wordt : is het zake dat wy willen besnyden al dat onder ons mannelyk is, volgende de zeden van dezen volke.

23. En hun goed en hun vee, en al dat zy bezitten zal het onze wezen : alleen laet ons hun believen in dit stuk, zoo zullen wy te zamen woonen, en maken een volk.

24. En zy hebben alle te zamen daer mede te vreden geweest, en hebben al dat mannelyk was besneden.

25. En ziet op den derden dag als de pyn der wonden ten zwaerste is : zoo hebben de twee zonen van Jacob, Simeon en Levi, de broeders van Dina, zweerden genomen, en zyn stoutelyk in de stad gegaen : en verslagen hebbende al dat mannelyk was,

26. Hebben zy Hemor en Sichem ook mede verslagen, nemende Dina hunne zuster uyt Sichems huys.

27. En als zy uyt de stad gekomen waren, zoo zyn de andere Jacobs kinderen met de magt gevallen op de verslagenen : en hebben de stad geplunderd, ter wrake van der maegd verkrachting.

28. Hunne schapen, en runderen, en ezels, en al dat er op het land, en in de huyzen was, hebben zy geroofd.

29. En hunne kinderen en huysvrouwen hebben zy gevangen weg geleyd.

30. En als zy dit stoutelyk bedreven hadden, zoo zeyde Jacob tot Simeon en Levi : Gy hebt my verstoord, en gemaekt dat ik gehaet ben van de Chananeen, en Pherezeen, die in dit land woonen. Wy zyn niet vele : en zy zullen te zamen vergaderen, en verslaen my : en zoo zal ik en myn huys te niet gedaen worden.

31. Zy hebben geantwoord : Waer het behoorlyk, dat zy onze zuster misbruyken zouden gelyk eene gemeyne vrouw?

HET XXXV. KAPITTEL.

Jacob na dat hy de afgoden onder eenen boom begraven had, klom hy naer Bethel, Debroa Rebeccas voedster sterft, Rachel baert Benjamin, en zy sterft in den arbeyd, Ruben slaept by Bala, Isaac sterft.

1. Daerentusschen heeft God gezeyd tot Jacob : Staet op en klimt op naer Be-

thel, en woont daer, en maekt Gode eenen autaer die u openbaerde toen gy vlood uwen broeder Esau.

2. Dus heeft Jacob al zyn huysgezin te zamen roepende gezeyd : Doet weg alle de vreemde goden, die onder u zyn, en wordt zuyver, en verandert uwe kleederen.

3. Staet op en laet ons opwaerts trekken naer Bethel, dat wy daer Gode eenen autaer maken : die my verhoord heeft op den dag myns lydens, en met my was over weg.

4. Hierom hebben zy hem gegeven alle de vreemde goden die zy hadden, en de oorsierselen die in hunne ooren waren : en hy heeft ze begraven onder eenen terebintusboom, die is achter de stad Sichem.

5. En als zy vertrokken waren, zoo heeft den grouwel des Heeren alle de steden bevangen, die daer rondom waren, alzoo dat zy niet durfden hen vervolgen toen zy vertrokken.

6. Aldus is Jacob gekomen tot Luza, welk is in het land van Chanaan, toegenaemd Bethel : hy en al het volk met hem.

7. En hy heeft daer eenen autaer getimmerd, en hy heeft den naem van de plaets genoemd Gods Huys : want daer openbaerde hem God, toen hy vlood van zynen broeder.

8. Op den zelven tyd is gestorven Debora de voedster van Rebecca, en is begraven aen het nederste van Bethel onder den eyk, en de plaets werd genoemd den eyk des weenens.

9. Maer God heeft wederom geopenbaerd Jacob, na dat hy gekomen was van Mesopotamien in Syrië, en heeft hem gebenedyd,

10. Zeggende : Gy zult voortaen niet meer Jacob heeten, maer Israël zal uwen naem wezen. En hy heeft hem Israël genaemd,

11. En hem gezeyd : Ik ben God Almagtig, wast en wordt vermenigvuldigd : lieden en volk van verscheyden geslachten zullen van u komen, koningen zullen uyt uwe lendenen komen.

12. En het land dat ik Abraham en Isaac gegeven heb, zal ik u geven, en uwen zade na u.

13. En hy ging van hem.

14. Maer hy regtte eenen tytel van steenen, ter plaetse daer hem God aengesproken had : stortende daer op drankoffer, en daer olie uyt gietende.

15. En noemde de plaets Bethel.

16. Van daer vertrokken wezende is hy in den voorzomer gekomen in het land van daer men gaet naer Ephrata : tot welker plaets, toen Rachel den arbeyd kreeg,

17. Begon zy in perykel te komen, om de zwaerigheyd des barens. En de vroedvrouw zeyde tot haer : Wilt niet vreezen, want gy zult dezen zoon ook hebben.

18. Maer als haer de ziel ontging van pynen, en dat zy byna dood was, zoo noemde zy haren zoon Benoni, dat is te zeggen, myner pynen zoon, maer zyn vader noemde hem Benjamin, dat is een zoon der regterhand.

19. Aldus is Rachel gestorven, en begraven in den weg, die gaet naer Ephrata, dit is Bethlehem.

20. En Jacob heeft eenen tytel op haer graf geregt : dit is den tytel van Rachels graf, tot op dezen dag toe.

21. Hy is van daer gegaen, en heeft zyne tenten geslagen voorby den Toren der kudden.

22. En als hy in dat landschap woonde, ging Ruben en sliep by Bala zyns vaders bywyf, het welk hem niet verholen bleef. En Jacob had twaelf zonen.

23. De zonen van Lia : Ruben den eersten geboren, en Simeon, en Levi, en Juda, en Issachar, en Zabulon.

24. De zonen van Rachel, Joseph, en Benjamin.

25. De zonen van Bala Rachels dienstvrouw : Dan, en Nephthali.

26. De zonen van Zelpha, Lias dienstvrouw : Gad en Aser : Dit zyn Jacobs zonen die hem geboren zyn te Mesopotamien in Syrië.

27. En hy is ook gekomen by Isaac zynen vader te Mambre, eene stad des lands Arbee, dit is Hebron : daer Abraham en Isaac vreemdelingen geweest zyn.

28. En Isaacs dagen zyn vervuld geweest, honderd en tachentig jaren.

29. En van oudheden verteerd, is hy gestorven : en hy is verzaemd met zynen volke, oud wezende en vol van dagen : en Esau, en Jacob zyne zonen hebben hem begraven.

HET XXXVI. KAPITTEL.

Van de vorsten en prinsen uyt het geslacht van Esau.

1. Dit zyn de generatien van Esau, die is Edom :

2. Esau heeft tot huysvrouwen genomen, van de dochters van Chanaan : Ada Elons des Hethiters dochter, en Oolibama de dochter van Ana, Zebeons des Heviters dochter :

3. En ook Basemath Ismaëls dochter, Nabajoths zuster.

4. En Ada baerde Eliphas : Basemath baerde Rahuël.

5. Oolibama baerde Jehus, en Ihelom, en Kore : dit zyn Esaus zonen, die hem geboren zyn in het land van Chanaan.

6. Maer Esau heeft genomen zyne huysvrouwen, en zonen, en dochteren, en alle de zielen zyns huys, en zyn havelyk goed, en zyn vee, en al dat hy hebben mogt in het land van Chanaan : en hy is in een ander landschap getrokken, en hy heeft zich gescheyden van zynen broeder Jacob.

7. Want zy waren zeer ryk en zy konden te zamen niet woonen : en het land daer zy als vreemdelingen verkeerden, mogt hen beyde niet verdragen, om de menigte der kudden.

8. En Esau heeft zyne woning genomen in het gebergte van Seyr, deze is Edom,

9. En dit zyn de generatien van Esau, Edoms vader, op het gebergte van Seyr,

10. En dit zyn de namen van zyne zonen : Eliphas een zoon van Ada Esaus huysvrouw :

11. En Rahuël Basemaths zyner huysvrouw zoon. En Eliphas had deze zonen : Theman, Omar, Zepho, en Gatham en Kenez.

12. Maer Thamna was een bywyf van Eliphas Esaus zoon : dewelke hem baerde Amalech. Dit zyn de zonen van Ada Esaus huysvrouw.

13. Maer de zonen van Rahuël : Nahath en Zara, Samna en Meza. Dit waren de zonen van Basemath Esaus huysvrouw.

14. Dit waren ook de zonen van Oolibama, des dochters van Ana, Zebeons dochter, der huysvrouw Esaus, die zy hem voortgebragt heeft, Jehus, en Ihelom, en Kore.

15. Dit zyn de vorsten van Esaus kinderen : de kinderen van Eliphas Esaus eersten zoon : den vorst Theman, den vorst Omar, den vorst Zepho, den vorst Kenez,

16. Den vorst Kore, den vorst Gatham, den vorst Amalech. Dit waren Eliphas zonen in het land van Edom, en dit waren de zonen van Ada.

17. Dit waren ook de zonen van Rahuel, Esaus zoon : den vorst Nahath, den vorst Zara, den vorst Samna, den vorst Meza. En dit waren de vorsten van Rahuel in het land van Edom : deze waren de zonen van Basemath Esaus huysvrouw.

18. Maer dit waren de zonen van Oolibama Esaus huysvrouw : den vorst Jehus, den vorst Ihelom, den vorst Kore. Dit waren de vorsten van Oolibama dochter van Ana, Esaus huysvrouw.

19. Dit zyn Esaus zonen, en dit zyn hunne vorsten, deze is Edom.

20. Dit zyn de kinderen van Seyr des Horriters, des lands bewooners : Lotan en Sobal, en Zebeon, en Ana, en Dison, en Eser, en Disan.

21. Dit waren de vorsten des Horriters, zonen van Seyr, in het land van Edom.

22. En de kinderen van Lotan waren Hori, en Heman. En Thamna was Lotans zuster.

23. En dit zyn de kinderen van Sobal, Alvan, en Manahat, en Ebal, en Sepho, en Onam,

24. En dit waren de zonen van Zebeon, Aja en Ana. Dit is Ana die heete wateren gevonden heeft in de woesteyn, als hy Zebeon zyns vaders ezels weydde.

25. En hy had eenen zoon Dison, en eene dochter Oolibama.

26. En dit zyn Disons zonen : Hamdan, en Ezeban, en Jethram, en Charan.

27. Dit waren ook Esers kinderen : Balaan, en Zavan en Akan.

28. En Disan had zonen, Hus en Aram.

29. Dit waren de vorsten van de Horriters : den vorst Lotan, den vorst Sobal, den vorst Zebeon, den vorst Ana,

30. Den vorst Dison, den vorst Eser, den vorst Disan : dit waren de vorsten

van de Horriters, die geregeerd hebben in het land van Seyr.

31. Maer de koningen die geregeerd hebben in het land van Edom, eer de kinderen van Israël eenen koning hadden, waren deze :

32. Bela den zoon van Beor, en zyne stad was genoemd Denaba.

33. Maer Bela is gestorven, en na hem heeft geregeerd Jobab, den zoon van Zara van Bosra.

34. En als Jobab gestorven was, zoo heeft na hem geregeerd Husam uyt den lande der Themaniters.

35. En als dezen ook dood was, zoo heeft in zyn plaets geregeerd Adad den zoon van Badad, denwelken Madian versloeg in het land van Moab, en zyne stad was genoemd Avith.

36. En als Adad dood was, zoo heeft in zyne stede geregeerd Semla van Masreka.

37. En als dezen ook gestorven was, zoo heeft in zyne stede geregeerd Saul van den bloede Rohoboth.

38. En als dezen ook gestorven was, zoo heeft in zyne stede geregeerd Balanan een zoon van Achobor.

39. En als dezen gestorven was, zoo heeft in zyne stede geregeerd Adar, en zyne stad was genoemd Phau, en zyne huysvrouw heette Meetabel, eene dochter van Matred, die eene dochter was van Mezaab.

40. Dit zyn dan de namen van Esaus vorsten, in hunne maegschappen, en steden, en namen : den vorst Thamna, den vorst Alva, den vorst Jetheth,

41. Den vorst Oolibama, den vorst Ela, den vorst Phinon,

42. Den vorst Kenez, den vorst Theman, den vorst Mabsar.

43. Den vorst Magdiel, den vorst Hiram. Dit waren de vorsten van Edom, wonende in het land van hunne heerlykheden, dit is Esau den vader van de Idumiters.

HET XXXVII. KAPITTEL.

Joseph des vaders liefsten zoon werd van zyne broeders gehaet, en in eenen ouden put gesteken, en werd den kooplieden in Egypten verkocht.

1. Maer Jacob woonde in het land van Chanaan, daer zyn vader een vreemdeling geweest had.

2. En dit zyn zyne geslachten : Joseph toen hy zestien jaren oud was, voedde zyns vaders kudde met zyne broeders, toen hy nog een kind was : en hy was by de kinderen van Bala en Zelpha, zyns vaders huysvrouwen : en hy beschuldigde zyne broeders by zynen vader van eene allerkwaedste zonde.

3. En Israël had Joseph lief boven alle zyne kinderen, om dat hy hem in zyne oude dagen gewonnen had : en hy heeft hem eenen rok gemaekt veelverwig van draden.

4. Maer zyne broeders ziende dat hy van hunnen vader boven alle zyne zonen bemind was, zy hebben hem gehaet, en zy konden hem niet vreedelyk toespreken.

5. En het is gebeurd dat hy zyne broeders vertelde eenen droom dien hy gezien had : welke oorzaek is geweest het zaedsel van meerder haet.

6. En hy zeyde tot hen : Hoort mynen droom dien ik gezien heb :

7. My dacht dat wy op het veld schoven bonden : en dat mynen schoof zich opregtte, en stond, en dat uwe schoven daer rondom staende aenbaden mynen schoof.

8. En zyne broeders hebben hem geantwoord : Zult gy dan onzen koning wezen ? of zullen wy onder uwe magt komen ? Daerom heeft deze zaek van droomen en woorden een voedsel geweest van nydigheyd, en van haet.

9. Nog heeft hy eenen anderen droom gezien, denwelken hy zynen broeders ook heeft verteld, en gezeyd : Ik heb door eenen droom gezien, als of de zon, en maen, en elf sterren my aenbaden.

10. Het welk als hy zynen vader en zynen broeders verteld had, zoo heeft hem zyn vader gestraft, en gezeyd : Wat beteekent dezen droom dien gy gedroomd hebt ? Wat meynt gy, zullen ik en uwe moeder, en uwe broeders u aenbidden op het aerdryk ?

11. Daerom benydden hem zyne broeders : maer zyn vader bemerkte deze zaek al zwygende.

12. En als zyne broeders om huns vaders kudden te weyden lagen te Sichem,

13. Zoo zeyde Israël tot hem : Uwe

broeders voeden de schapen te Sichem: komt ik zal u tot hen zenden.

14. En als hy antwoordde: Ik ben hier: zoo zeyde hy tot hem: Gaet heen, en beziet of het met uwe broeders, en met het vee al wel gaet: en brengt my de boodschap wederom, hoe het daer gaet. Als hy dus gezonden was uyt de delling van Hebron, zoo is hy gekomen tot Sichem:

15. En een man heeft hem gevonden dwalende op het veld, en hem gevraegd, wat hy zocht.

16. En hy antwoordde: Ik zoek myne broeders, zegt my doch waer zy de schapen voeden.

17. En den man heeft tot hem gezeyd: Zy zyn van hier gegaen, want ik heb hen hooren zeggen: Laet ons gaen tot Dothaim. Aldus is Joseph gegaen naer zyne broeders, en hy vond ze te Dothaim.

18. En als zy hem van ver gezien hadden, eer dat hy by hen kwam, zoo peynsden zy, dat zy hem dooden zouden:

19. En zy spraken tot malkanderen: Ziet den droomer komt daer:

20. Komt laet ons hem doodslaen en werpen in den ouden kuyl, en wy zullen zeggen: Een allerkwaedst wild dier heeft hem verslonden: en dan zal men zien wat hem zyne droomen baten.

21. Toen Ruben dit hoorde, zoo arbeyde hy om hem te verlossen uyt hunne handen, en zeyde:

22. Laet ons zyne ziel niet dooden noch geen bloed storten: maer werpt hem in dezen put die in de woestyn is, en houdt uwe handen onschuldig: maer dit zeyde hy om dat hy hem wilde verlossen uyt hunne handen, en hem zynen vader wederom leveren.

23. Alzoo haest dan als hy by zyne broeders gekomen was, zoo hebben zy hem ontbloot van zynen rok tot de voeten komende, en veelverwig van draed:

24. En zy wierpen hem in dien ouden put, daer geen water in was.

25. En zittende om brood te eten, hebben zy de Ismaheliters over het land reyzende, zien komen van Galaad met hunne kameels, dragende specery, balzem, en mirrebloemen naer Egypten.

26. Juda dan heeft gezeyd tot zyne broeders: Wat zal ons baten. dat wy onzen broeder dooden, en zyn bloed verborgen?

27. Het is beter dat men hem den Ismaheliten verkoope, en dat onze handen niet besmet worden: want het is doch onzen broeder en ons vleesch. En zyne broeders waren te vreden met zyne woorden.

28. En toen de kooplieden van Madian daer voorby kwamen, hem uyt den put trekkende, hebben zy hem den Ismaheliten verkocht om twintig zilvere penningen, dewelke hem hebben in Egypten geleyd.

29. En Ruben weder gegaen zynde tot den put, vond het kind niet: en met gescheurde kleederen,

30. Gaende tot zyne broeders, heeft gezeyd: Het kind ziet men nergens, en waer zal ik heen gaen?

31. Maer zy hebben zynen rok genomen, en hebben dien gestoken in het bloed van een jong bokje, dat zy gedood hadden:

32. Zendende die het tot hunnen vader dragen zouden, en zeggen: Dezen rok hebben wy gevonden; beziet of het uws zoons rok is of niet.

33. En als den vader dien kende, zoo zeyde hy: Het is myns zoons rok, een allerkwaedst wild dier heeft hem verbeten, eene beest heeft Joseph verslonden.

34. En zyne kleederen scheurende, heeft hy een hairig kleed aengedaen, beschreyende zynen zoon menigen tyd.

35. En als alle zyne kinderen vergaderd waren om huns vaders rouw te verzoeten, zoo wilde hy geenen troost ontvangen, maer hy zeyde: Ik zal nederdalen by mynen zoon al weenende ter hellen waert. En dewyl dat hy in zynen rouw bleef,

36. Zoo hebben die Madianiters Joseph in Egypten verkocht Putiphar den gesneden, den krygmeester van Pharao.

HET XXXVIII. KAPITTEL.

Hoe Juda trouwde en zyne kinderen mede, en hoe hy by zyner zonen wyf slaept, daer af twee knapelyke kinderen geboren worden.

1. Op den zelfden tyd is Juda afgereysd van zyne broeders, en is gekeerd tot eenen man van Odollam, Hyram genaemd.

2. En aldaer zag hy een Chananeus menschen dochter met naem Sue: en als

hy die had tot eene huysvrouw genomen, zoo heeft hy zich met haer verzaemd.

3. Dewelke heeft ontvangen en gebaerd eenen zoon, en noemde zynen naem Her.

4. En toen zy wederom ontvangen had, heette zy den geboren zoon Onan.

5. Zy heeft nog den derden zoon gebaerd, den welken zy genoemd heeft Sela. En toen die geboren was, zoo baerde zy voorts niet meer.

6. Maer Juda heeft zynen eerst geboren zoon Her eene huysvrouw gegeven Thamar genaemd.

7. En Her, Juda eerstgeboren zoon, was erg voor den Heer: en hy is van hem gedood.

8. Daerom heeft Juda gezeyd tot Onan, zynen zoon: Gaet in tot uws broeders huysvrouw, en wordt met haer verzaemd, op dat gy uwen broeder moogt zaed verwekken.

9. Hy wetende dat de kinderen hem niet zouden geboren worden, verzamende zich met zyns broeders huysvrouw, stortte hy het zaed op de aerde, om dat er geene kinderen zouden af geboren worden in zyns broeders naem.

10. En daerom heeft hem God geslagen, want hy een afgrysselyk ding deed.

11. Daerom heeft Juda gezeyd tot Thamar, zyn gehuwde dochter: Blyft weduwe in uws vaders huys, tot dat Sela myn zoon groot gewassen zy: want hy vreesde dat hy ook sterven zoude gelyk zyne broeders. En zy is weg gegaen, en heeft gewoond in haers vaders huys.

12. En als het veel dagen verloopen was, zoo is des Sue dochter, Judas huysvrouw gestorven: die na den rouw troost aengenomen hebbende, is opwaerts gereysd tot zyne schapenscheerders, hy en Hyras, zyn schaepherder, van Odollam naer Thamnas.

13. En het is Thamar gezeyd dat haer zweer opwaerts reysde tot Thamnas om zyne schapen te scheeren.

14. En toen zy afgeleyd had de kleederen van haren weduwelyken staet, zoo heeft zy eenen wimpeldoek aengedaen: en aldus veranderd hebbende hare kleederen, heeft zy gezeten in het scheyden van twee wegen, aldaer men gaet naer Thamnas: om dat Sela gewassen was, en zy dien niet had ontvangen tot eenen man.

15. En als Juda haer zag, vermoede hy dat het eene gemeyne vrouw geweest had: want zy had haer aenzigt bedekt, dat men haer niet kennen zoude.

16. En hy tot haer inkomende heeft gezeyd: Laet my met u verzamen: want hy wist niet dat het zyne behuwde dochter was. En toen zy antwoordde: Wat wilt gy my geven dat gy myns verzamens moogt gebruyken?

17. Zoo heeft hy gezeyd: Ik zal u uyt de kudden eenen bok zenden. En toen zy zeyde: Ik zal gedoogen dat gy wilt, is het dat gy my eenen pand geeft tot dat gy my zendt dat gy belooft.

18. Zoo heeft Juda gezeyd: Wat wilt gy u voor eenen pand gegeven hebben? Zy antwoordde: Uwen ring en uwe armspange, en uwen stok die gy in uwe hand hebt. Dus heeft de vrouwe met een verzamen ontvangen.

19. En is opgestaen, en weg gegaen: en als zy afgeleyd had het habyt hetwelk zy aengedaen had, heeft zy haer met weduwelyke kleederen gekleed.

20. En Juda heeft eenen bok gezonden met zynen schaepherder den Odollamiter, dat hy weder halen zoude den pand die hy der vrouwe gegeven had: en als hy haer niet vond,

21. Zoo heeft hy de lieden van die plaets gevraegd: Waer is de vrouw die hier gezeten heeft op den tweescheydigen weg? en alle antwoordende: Hier heeft geene gemeyne vrouw geweest,

22. Zoo is hy weder gekeerd tot Juda, en heeft gezeyd: Ik heb ze niet gevonden: en ook zoo zeyden my de lieden van die plaets, dat daer nooyt gemeyne vrouw gezeten heeft.

23. En Juda zeyde: Laet ze het houden voor zich, zy zal ons immer niet kunnen van leugens berispen: ik heb eenen bok gezonden, denwelken ik beloofd had, en gy hebt ze niet gevonden.

24. Maer ziet na dry maenden, zoo werd Juda geboodschapt van de sommigen die zeyden: Thamar uwe behuwde dochter heeft onkuyscheyd bedreven, en men ziet dat haren buyk groot wordt. En Judas heeft gezeyd: Brengt ze voort, dat zy verbrand worde.

25. En als zy ter pynen uytgeleyd werd, zoo zond zy tot haren zweer, zeggende: Ik heb ontvangen van den man die deze dingen toebehooren: beziet

wien dat deze vingerring, en armspange, en dezen stok toebehooren.

26. En als hy de giften kende, zoo zeyde hy : Zy is regtveerdiger dan ik : want ik heb haer Sela mynen zoon niet gegeven. Maer noglans heeft hy haer niet meer bekend.

27. En als den tyd van baren naekte, zoo zyn er tweelingen in haer ligchaem gevonden :

28. En in het voortkomen der kinderen, zoo stak den eenen zyne hand voorts, en daer bond de vroed-vrouwe eenen purperen draed aen, zeggende : Dezen zal voor uyt komen.

29. En toen die zyne hand wederom trok, zoo is den anderen uytgekomen : en de vrouwe heeft gezeyd : Waerom is om uwen wille die lies gescheurd? En om deze zake zoo noemde zy hem Phares.

30. En daer na is zyn broeder uytgekomen, aen wiens hand was den purperen draed : den welken zy noemde Zara.

HET XXXIX. KAPITTEL.

Hoe Joseph van zynen heer in Egypten bemind werd, en van zyns heeren huysvrouw tot onkuyscheyd verzocht, dewelke als hy niet doen wilde, hy werd gevangen in den kerker.

1. Joseph dan is geleyd in Egypten, en Putiphar een gesneden Pharaos, een prins van het heyr, een Egyptisch man, heeft hem gekocht uyt der Ismaheliters handen, van de welke hy daer gebragt was.

2. En den Heer was met hem, en hy was een man gelukkig in alles handelende : en hy woonde in zyns heeren huys, die wel wist dat den Heer met hem was.

3. En dat al van den Heer gevoorderd werd in zyne handen, dat hy hanteerde.

4. En Joseph heeft gratie gevonden voor zynen heer, en diende hem : van wien als hy nu over al gesteld was, regeerde hy het huys, het welk hem bevolen was, en al dat hem overgegeven was.

5. En den Heer heeft des Egyptenaers huys gebenedyd om Josephs wil, en hy heeft vermenigvuldigd, zoo in huyzen als in landen, al zyn goed :

6. En hy nam geen kennis anders dan van brood dat hy at. En Joseph was schoon van aenzigt, en fraey van aenzien.

7. En na vele dagen, zoo heeft zyne vrouw hare oogen op Joseph geslagen, en heeft gezeyd : Slaept by my.

8. Maer hy geenszins willende hooren naer dat onbehoorlyk werk, heeft tot haer gezeyd : Ziet, myn heer weet niet wat hy in zyn huys heeft, want hy heeft het my al overgegeven :

9. En daer is niets het is al in myner magt, of het is my al van hem overgegeven, uytgenomen gy alleen, die zyne huysvrouw zyt : hoe zoude ik dan mogen dit kwaed bedryven, en tegen mynen God zondigen?

10. Met dusdanige woorden was dagelyks de vrouw den jongeling zeer lastig : maer hy ontzeyde de oneerlykheyd.

11. En het is gebeurd op eenen dag dat Joseph in huys kwam, en eenig werk deed zonder iemands byzyn :

12. En zy grypende de slip van zyn kleed, zeyde : Slaept by my : en hy heeft den mantel in hare handen gelaten, en is gevloden, en uytgeloopen.

13. En als het wyf zag den mantel in hare handen, en dat zy versmaed was,

14. Zoo heeft zy by zich geroepen de lieden van haer huys, en gezeyd tot hen : Ziet, hy heeft ons dezen hebreeuwschen man hier in gebragt, dat hy ons ten spot maken zoude : hy is binnen by my gekomen, om zich met my te verzamen : en toen ik riep,

15. En hy myne stem hoorde, liet hy achter den mantel dien ik hield, en liep weg daer buyten.

16. Zoo dan tot een zeker bescheyd der waerheyd, heeft zy den mantel behouden en dien haren man getoond als hy weder te huys kwam.

17. En zeyde : Dezen hebreeuwschen knecht, den welken gy hier gebragt hebt, is binnen by my gekomen om my ten spot te maken.

18. En als hy my hoorde roepen, zoo liet hy zynen mantel achter, dien ik hield, en vlood buyten weg.

19. Als den heer deze dingen gehoord had, en te zeer geloofde zyns wyfs woorden, zoo is hy zeer gestoord geweest :

20. En hy heeft Joseph overgegeven in den kerker, daer des konings gevangenen bewaerd werden, en daer was hy gesloten.

21. Maer den Heer was met Joseph,

en heeft zyns ontfermende hem gratie verleend in de oogen van den oversten des kerkers.

22. Den welken heeft hem in zyne handen geleverd alle de gevangenen die daer in de gevangenis waren : en wat daer geschiede, dat was onder Joseph.

23. En den oversten des kerkers nam geene kennis ergens af, want hy had het hem al bevolen : want den Heer was hem mede, en bestuerde alle zyne werken.

HET XL. KAPITTEL.

Hoe Joseph beduydt de twee gevangenen hunnen droom.

1. Als deze dingen alzoo gebeurd waren, zoo is het geschied dat er twee gesneden tegen hunnen heer misdeden, des konings van Egypten schenker, en den bakker.

2. En Pharao op hen gram zynde (want den eenen was den oversten van de schenkers, en den anderen van de bakkers)

3. Heeft ze beyde doen steken in den kerker des prinsen van het krygsvolk, daer Joseph ook in gevangen was.

4. Maer den kerkermeester heeft ze Joseph geleverd, denwelken hen ook gediend heeft : het verliep eenen kleynen tyd, en zy werden gehouden in de gevangenis.

5. En zy hebben beyde gedroomd op eenen nacht, naer de beduydenis die hen diende :

6. Tot welke als Joseph des morgens gekomen was, en zag dat zy droevig waren,

7. Zoo heeft hy hen gevraegd, zeggende : Waerom is uw aenzigt heden droever dan het plagt ?

8. Dewelke hebben geantwoord : Wy hebben eenen droom gezien : en daer is niemand die ons dezen mogt beduyden. En Joseph heeft tot hen gezeyd : Behoort de beduydenis Gode niet toe? zegt my wat gy gezien hebt.

9. En den oversten der schenkers heeft eerstmael zynen droom verteld : Ik zag voor my eenen wynstruyk,

10. (Daer dry ranken aen waren) allengskens wassen tot botten toe, en na de bloemen druyven rypen :

11. En Pharaos kop in myne hand : dus nam ik de druyven, en dauwde die uyt in den kop, den welken ik hield, en gaf Pharao den kop.

12. Joseph antwoordde : Dit is de beduydenis van den droom : de dry ranken zyn nog dry dagen :

13. Na dewelke zal Pharao uws dienst gedachtig wezen, en zal u weder stellen in uwen eersten staet : en gy zult hem weder den kop geven naer uw officie, gelyk gy te voren plagt te doen.

14. Alleen wilt myner gedachtig wezen als het u wel gaet, en doet bermhertigheyd met my : dat gy Pharao aengeeft, dat hy my uyt dezen kerker verlosse :

15. Want ik ben dieflyk weggevoerd uyt den hebreeuwschen lande, en hier zonder myne schuld in dezen put gesteken.

16. Den meester der bakkers (ziende dat hy wysselyk dien droom verklaerd had) heeft gezeyd : En ik heb eenen droom gezien, dat ik dry korven meels had op myn hoofd :

17. En dat ik in den eenen korf (welken den alleroppersten was) droeg allerhande spyzen, welke men maken mag naer de bakkers kunste, en dat de vogelen daer uyt aten.

18. Joseph heeft geantwoord : Dit is de beduydenis des drooms : de dry korven, dat zyn nog dry dagen :

19. Na dewelke zal Pharao uw hoofd afnemen, en hy zal u hangen aen het kruys, en de vogelen zullen uw vleesch verscheuren.

20. Daer na den derden dag was den dag van Pharaos geboorte : denwelken toen gaf eene groote maeltyd zynen dienaers, en over maeltyd zoo werd hy denkende op den meester van de schenkers, en op den oversten van de bakkers.

21. En hy heeft den eenen weder gesteld in zyne plaets, dat hy hem zoude te drinken geven.

22. En den anderen hing hy aen eene galg, om dat de waerheyd des raders zoude betoond worden.

23. Nogtans den oversten der schenkers als het wel met hem ging, heeft zynen beduyder vergeten.

HET XLI. KAPITTEL.

Hoe Joseph beduydt Pharao zynen droom, en werd een heer over Egypten gesteld, en hoe den duren tyd begint.

1. Na twee jaren, zag Pharao eenen droom: hem dacht dat hy stond boven eenen vloed,

2. Van waer opkwamen zeven runderen, schoon en zeer vet, en weydden in broekachtige plaetsen.

3. Nog andere zeven gaven hen uyt van den vloede misvallyk en van magerheyd uytgeteerd: en weydden op den vloedoever in groene plaetsen:

4. En zy hebben verslonden de andere, welker schoonheyd en vollyvigheyd wonderlyk was.

5. Pharao wakker geworden zynde sliep wederom, en zag eenen anderen droom: zeven aren groeyden uyt eenen halm, vol, en wel gedaen.

6. Daer kwamen ook voort zoo vele andere dunne en verzengde aren, verslindende de gansche schoonheyd der eersten.

7. Ontwakende Pharao na de rust, en als het nu morgenstond geworden was, met verbaesdheyd vervaerd zynde, heeft gezonden tot alle de waerraders van Egypten, en alle wyzen:

8. En heeft hun zoo zy nu ontboden waren den droom verteld, en daer was niemand die dien bedieden kon.

9. Toen ten laetste den meester van de schenkers gedenkende, zeyde: Ik belyd myne misdaed:

10. Den koning gram wezende op zyne knechten, deed my, en den meester van de bakkers stooten in den kerker des prinsen van het krygsvolk,

11. Daer wy op eenen nacht beyde zagen elk eenen droom, toekomende dingen bediedende.

12. Daer was een hebreeuwsch jongen des zelfden krygsvorst dienaer,

13. Denwelken wy onze droomen vertellende, hebben gehoord al dat er namaels met de daed gebleken is. Want ik ben weder gesteld in mynen dienst, en hy is gehangen aen het kruys.

14. Met dien naer des konings gebod hebben ze terstond den ontslagen Joseph geschoren: en herkleed hem voorgebragt.

15. Wien hy zeyde: Ik heb droomen gezien, en daer is niemand die ze beduydt: welke ik heb gehoord dat gy zeer wysselyk geraed.

16. Joseph antwoordde: God zal Pharao wel gelukkige dingen antwoorden zonder my.

17. Dus heeft Pharao verteld dat hy gezien had. My dacht dat ik stond op den oever van eenen vloed,

18. En dat er zeven runderen uyt den vloed opkwamen, zeer schoon en vet van vleesch, dewelke in de weyde van het broek het groene weydden.

19. En ziet deze volgden zeven andere runderen, zoo zeer leelyk en mager, dat ik nooyt zulke heb gezien in het land van Egypten:

20. Dewelke hebbende verslonden en verteerd de eerste, en gaven geen teeken van verzaedheyd:

21. Maer verdwymelden met der zelver magerte en kwale.

22. Ontspringende, zoo ik wederom van den slaep overvallen werd, zag ik eenen droom: zeven aren wiesen op eenen halm, vol, en zeer schoon.

23. Nog zeven andere dunne en verzengd kwamen ook uyt het strooy:

24. Dewelke hebben der eerster schoonheyd verslonden. Ik heb de beduyders den droom verteld, en daer is niemand die hem my uytlegge.

25. Joseph antwoordde: Des konings droom is een: God heeft Pharao getoond, wat hy doen zal.

26. De zeven schoone runderen, en de zeven volle aren: dat zyn zeven vruchtbare jaren, en begrypen de zelfde drooms magt.

27. En de zeven dunne en magere runderen, welke na hen opkwamen, en de zeven dunne aren en van den dorren wind verzengd: dat zyn zeven jaren van den toekomenden duren tyd.

28. Dewelke in dusdaniger voegen zullen vervuld worden:

29. Ziet daer zullen zeven jaren komen van groote vruchtbaerheyd in het gansche land van Egypten:

30. Dewelke zullen andere zeven jaren volgen van zoo groote onvruchtbaerheyd dat alle de voorleden overvloedigheyd zal vergeten worden: want den honger zal het gansche land uytteeren,

31. En de grootte der armoede zal vernielen de grootte der vruchtbaerheyd,

32. En dat gy ter tweeder reyze gezien

hebt eenen droom de zelfde zaek aengaende : Is een teeken van vastigheyd, om dat Gods woord geschiede en korts volbragt worde.

33. Zoo laet dan den koning nu bezorgen eenen wyzen en verzinnigen man, en stelle hem over het land van Egypten.

34. Denwelken oversten stelle alle de landschappen door, en dat hy het vyfde deel van de vruchten der zeven jaren,

35. Die nu korts komen zullen, vergadere in de schuren : en dat alle het koorn onder Pharaos magt opgeleyd en bewaerd worde in de steden.

36. En laet het te voren bereyd worden tegen den duren tyd van de zeven jaren die het land van Egypten zeer verlasten zal, op dat het land niet heel te niet ga van honger.

37. Den raed heeft Pharao behaegd, en allen zynen dienaren;

38. En hy heeft tot hun gezeyd : Zullen wy ook mogen een zulken man vinden, die vol zy van den Geest Gods?

39. Zoo heeft hy dan gezeyd tot Joseph : Aengezien dat God u getoond heeft al dat gy gesproken hebt, zal ik dan iemand mogen vinden wyzer dan gy en uws gelyken?

40. Gy zult den oversten van mynen huyze zyn, en al het volk zal gehoorzaem wezen den geboden uws monds : alleen zal ik boven u wezen in den stoel des ryks.

41. En Pharao heeft wederom tot Joseph gezeyd : Ziet ik heb u oversten gemaekt van al het land van Egypten.

42. En hy nam eenen ring van zyne hand, en gaf hem dien in zyne hand, en kleedde hem met een overkleed van witte zyde, en hy deed eenen gouden halsband om zynen hals.

43. En deed hem klimmen op zynen tweeden wagen, den uytroeper roepende dat zy alle hunne knien voor hem buygen zouden, en weten dat hy was gemaekt den oversten van geheel Egyptenland.

44. En den koning van Egypten heeft tot Joseph gezeyd : Ik ben Pharao, zonder uw bevel zal niemand hand of voet roeren in het geheel land van Egypten.

45. En hy heeft zynen naem veranderd, en heeft hem naer de tael van Egypten genoemd den zaligmaker der wereld. En hy heeft hem tot eene huysvrouw gegeven Aseneth de dochter van Putiphar des priesters van Heliopolis.

46. Aldus dan is Joseph uytgereysd in het land van Egypten, (en was dertig jaren oud toen hy in de tegenwoordigheyd van den koning Pharao stond) en hy is alle de landen van Egypten om gereysd.

47. En de vruchtbaerheyd van de zeven jaren is gekomen : en het graen is in schooven gebonden, en vergaderd in de schuren van Egypten.

48. Want alle de overvloedigheyd des graens is opgeleyd geweest in elke stad.

49. En de overvloedigheyd der tarwen was zoo groot, dat zy het zand der zee gelyk wierden, en dat de overvloedigheyd boven mate ging.

50. En Joseph zyn twee zonen geboren eer den duren tyd kwam : dewelke hem gebaerd heeft Aseneth de dochter van Putiphar des priesters te Heliopolis.

51. En hy heeft den eerstgeboren Manasses genoemd, zeggende : Den Heer heeft my doen vergeten allen mynen arbeyd en myns vaders huys.

52. En den tweeden noemde hy Ephraïm, zeggende : Den Heer heeft my doen wassen in het land myner armoede.

53. Als dan overleden waren de zeven vruchtbare jaren die in Egypten geweest waren,

54. Zoo begonnen te komen de zeven jaren der armoede, dewelke Joseph te voren gezeyd had : en den duren tyd is magtig groot geworden over al de wereld, maer over al het land van Egypten was brood.

55. Dewelke hongerende, zoo heeft het volk Pharao aengeroepen, biddende om voedsel. Denwelken hy heeft geantwoord : Gaet tot Joseph, en doet al dat hy u zeggen zal.

56. En den duren tyd werd dagelyks meerder in alle landen. En Joseph heeft alle de schuren open gedaen, en den volke van Egypten koorn verkocht; want den duren tyd had hen ook overvallen.

57. En alle de landen kwamen in Egypten om eten te koopen en der armoede kwaed te verzoeten.

HET XLII. KAPITTEL.

Hoe de broeders van Joseph in Egypten komen om koorn te koopen, en hoe zy van hunnen broeder Joseph verschrikt worden.

1. En Jacob hoorende dat men in Egypten voedsel verkocht, heeft tot zyne zonen gezeyd : Waerom verzuymt gy?

2. Ik heb gehoord dat men in Egypten tarwe verkoopt. Reyst nederwaerts, en koopt dat ons van noode is, op dat wy mogen te leven blyven, en van armoede niet vergaen.

3. Zoo zyn dan Josephs tien broeders nederwaerts gereysd, om koorn te koopen in Egypten,

4. Benjamin van Jacob te huys gehouden zynde, want hy gezeyd had tot zyne broeders : Op dat hy by aventuren onder wegen geene rampen lyde :

5. Dus zyn zy gekomen in het land van Egypten, met de anderen die reysden om te koopen : den duren tyd dan was ook in het land van Chanaan.

6. En Joseph was een prins in het land van Egypten, en ten zynen wenke werd het graen den volke verkocht. Als nu zyne broeders hem aenbeden hadden,

7. En hy die gekend heeft, zoo sprak hy straffelyk hen aen, als tot vreemden, en vraegde van hen : Van waer zyt gy gekomen? Die geantwoord hebben : Uyt het land van Chanaan om ons levens nooddruft te koopen.

8. En nogtans kennende zyne broeders is hy van hen niet gekend.

9. En gedachtig wezende der droomen die hy somtyds gezien had, heeft tot hen gezeyd : Gy zyt bespieders, gy zyt gekomen om het krankste van het land te bezien.

10. En zy hebben gezeyd : Het is alzoo niet, myn heer, maer uwe dienaers zyn gekomen om spyzen te koopen.

11. Wy zyn allegader eens mans kinderen : Wy zyn vreéplichtig gekomen, en uwe dienaers hebben geen kwaed op handen.

12. Den welken hy heeft geantwoord : Het is anders : gy zyt gekomen om te bemerken de onsterke plaetsen dezes lands.

13. Maer zy hebben gezeyd : Wy uwe dienaers zyn twaelf gebroeders, eens mans kinderen in het land van Chanaan, den allerjongsten is by onzen vader, en den anderen is niet over.

14. Dit is (zeyde hy) dat ik gezeyd heb: Gy zyt bespieders.

15. Nu aen ik zal u beproeven, by Pharaos welvaert, gy gaet hier niet uyt, ten zy uw jongsten broeder hier kome.

16. Zendt eenen van u allen die hem hale, maer gy zult vast zitten tot dat bewezen worde of het waerachtig of valsch is dat gy gezeyd hebt. Anderzins by Pharaos welvaert zoo zyt gy bespieders.

17. Hy stelde ze dan in bewaerder hand dry dagen,

18. Maer op den derden dag heeft tot hen, (gebragt uyt den kerker wezende), gezeyd : Doet dat ik gezeyd heb, zoo zult gy leven, want ik vrees God.

19. Is het dat gy vreéplichtig zyt, dat een van uwe broeders in den kerker gebonden blyve, en trekt gy weg, en voert het koorn, welk gy gekocht hebt ten uwen huyze,

20. En brengt uwen jongsten broeder tot my met u, op dat ik uwe woorden moge beproeven en dat gy niet stervet.

21. Zy hebben gedaen alzoo hy gezeyd had, en tot malkanderen gezeyd : Met regt lyden wy dit, want wy tegen onzen broeder misdaen hebben, ziende de bedruktheyd zyner ziel als hy ons bad, en wy hoorden hem niet, daerom is deze tribulatie op ons gekomen.

22. Welker een, Ruben, zeyde : Heb ik niet gezeyd : Wilt tegen het kind niet misdoen, en gy hebt my niet gehoord : Ziet nu wordt zyn bloed verzocht.

23. Maer zy wisten niet dat het Joseph verstond, aengezien dat hy hun door een bedieder toesprak.

24. En hy keerde zich een weynig om, en heeft geweend, en wederom keerende heeft hy hen toegesproken,

25. En opnemende Simeon, en bindende in hunne tegenwoordigheyd, beval hy zynen dienaers dat zy hunne zakken met tarwe vullen zouden, en dat zy elks geld in zyn zakjes leggen zouden, en geven hun daer toe proviande in den weg : dewelke hebben alzoo gedaen.

26. En zy zyn weggereysd voerende het graen op hunne ezels.

27. En als er een zynen zak open gedaen had, om het jokvee te voederen in de herberg, het geld gezien hebbende in het opperste van den zak,

28. Heeft hy gezeyd tot zyne broeders:

Myn geld is my weder gegeven, ziet het is in den zak. En zy alle te zamen verwonderd en ontsteld wezende, hebben tot malkanderen gezeyd: Wat is dit het welk ons God gedaen heeft?

29. En aldus zyn zy voortgekomen by Jacob hunnen vader in het land van Chanaan, en vertelden hem al dat hun geschied was, zeggende:

30. Den heer des lands heeft ons hard aengesproken, en meynde dat wy bespieders des lands waren.

31. Denwelken wy antwoordden: Wy zyn vreéplichtig, en hebben geene listen op handen.

32. Wy zyn twaelf broeders al van eenen vader gewonnen: den eenen leeft niet, en den jongsten is by onzen vader in het land van Chanaan.

33. Die ons zeyde: Aldus zal ik bevinden dat gy vreéplichtig zyt: Laet eenen van uwe broeders by my, en neemt nooddruft voor uwe huysgezinnen, en gaet weg,

34. En brengt uwen jongsten broeder by my, dat ik weten mag dat gy geene bespieders zyt, en dat gy dezen mogt weder hebben, die hier gevangen blyft: en voortaen mogt oorlof hebben ten uwen genoege te koopen,

35. Als zy deze dingen gezeyd hadden, en hun koorn uytstorten zouden, zoo heeft een iegelyk zyn geld gevonden gebonden in het opperste van de zakken: en als zy al te zamen verschrikt waren,

36. Zoo zeyde hunnen vader Jacob: Gy hebt gemaekt dat ik van myne kinderen beroofd ben, Joseph leeft niet, Simeon is gevangen: en Benjamin zult gy wegnemen: dit gansche kwaed is op my gedropen.

37. Wien Ruben heeft geantwoord: Doodt beyde myne zonen, is het dat ik u hem niet weder brenge, levert hem in myne handen, en ik zal hem u weder leveren.

38. En hy zeyde: Myn zoon zal met u niet nederwaerts reyzen: zyn broeder is dood, en hy is alleen gebleven: ware het dat hem eenig ongeluk toe kwame in het land daer gy heen reyst, zoo zoudt gy myn grys hair met rouw ter hellewaerts leyden.

HET XLIII. KAPITTEL.

Hoe Benjamin met zyne broeders om koorn naer Egypten reyst, en hoe zy nu nog meer vervaerd worden.

1. Binnen dezen middelen tyd, verdrukte den honger zeer al het land.

2. En als allen den kost verteerd was die zy uyt Egypten gebragt hadden, heeft Jacob gezeyd tot zyne kinderen: Gaet wederom en koopt ons een luttel etens.

3. En Juda heeft geantwoord: Den man heeft ons verklaerd onder eeds betuygenis, zeggende: Gy zult myn aenzigt niet zien, ten zy dat gy uwen jongsten broeder met u brenget.

4. Wilt gy dan hem met ons zenden, zoo zullen wy te zamen gaen, en koopen dat van noode is.

5. Maer wilt gy dat niet, zoo zullen wy niet gaen: want (alzoo wy dikmaels gezeyd hebben) den man heeft ons verklaerd zeggende: Gy zult myn aenschyn niet zien, zonder uwen jongsten broeder.

6. En Israël heeft tot hen gezeyd: Dit hebt gy tot myne ellendigheyd gedaen, dat gy hem te kennen gaeft, dat gy nog eenen broeder had.

7. En zy antwoordden: Den man vraegde ons ordensche gewyze ons gansch geslacht: of ons vader leefde: of wy nog eenen broeder hadden, en wy hebben hem vervolgens geantwoord naer dat hy gevraegd had. Konden wy weten dat hy zeggen zoude: Brengt uwen broeder met u?

8. En Juda heeft nog tot zynen vader gezeyd: Zendt het kind met my, dat wy reyzen en mogen leven, op dat wy niet sterven met onze kleyne kinderen.

9. Ik neem het kind te mywaerts, eyscht het van myne hand, is het zake dat ik het u niet weder brenge, en weder levere, zoo zal ik altyd schuld hebben van zonde tegen u.

10. Ware dat er het uytstellen ondertusschen niet gesteken had, wy waren nu anderwerf overgekomen.

11. Hierom heeft Israël hunnen vader tot hen gezeyd: Moet het alzoo wezen, doet dat u belieft? Neemt van de beste vruchten des lands in uwe vaten, en draegt den man giften, een luttel balsems, en honig, storacstraens,

en myrrebloems, en termentyns, en amandelen.

12. En draegt ook dubbel geld met u, en het geld dat gy in uwe zakken vond draegt weder derwaerts, dat by aventuer by doling niet zy gedaen. En ook uwen broeder neemt weg, en reyst tot den man.

13. En myn God Almagtig make hem tot u verzoenlyk :

14. En dat hy met u weder zende uwen broeder dien hy houdt, en dezen Benjamin: dan zal ik als oirloos zonder kinderen wezen.

15. Zoo hebben dan de mannen giften genomen en dubbel geld, en Benjamin: en zyn nederwaerts gereysd in Egypten, en hebben gestaen voor Joseph.

16. Denwelken als hy gezien had, en met eenen Benjamin, zoo heeft hy zynen hofmeester geboden, zeggende: Leydt de mannen in huys, en slaet offeranden dood, en bereydt eene maeltyd, want zy zullen te middag met my eten.

17. En hy heeft gedaen als hem bevolen was, en de mannen in huys geleyd.

18. En daer vervaerd zynde, zeyden zy tot malkanderen: Wy worden hier binnen geleyd om het geld dat wy in onze zakken eertyds wedergebragt hebben, om dat hy ons overdringe valsche beschulding, en dat hy ons en onze ezels met geweld de slaverny onderwerpe.

19. Daerom regt in de deur tot den hofmeester gaende hebben zy gezeyd :

20. Wy bidden u, Heer, dat gy ons hoort. Hier voortyds hebben wy afgereysd, om nooddruft te koopen : welke gekocht hebbende,

21. Als wy in de herberg gekomen waren, zoo deden wy onze zakken open, en vonden het geld in het opperste van de zakken, hetwelk wy nu in het zelfde gewigt weder gebragt hebben.

22. Ook zoo hebben wy ander geld mede gebragt om te koopen dat ons van noode is. Het is buyten onze weet, wie dat weder in onze buydelen heeft geleyd.

23. Maer hy heeft geantwoord: Vrede zy met u : wilt niet vreezen, uw God en uws vaders God heeft u deze schatten in uwe zakken gegeven. Want het geld dat gy my gegeven hebt, dat heb ik wel gevalueerd. En hy heeft Simeon by hen uytgebragt.

24. En als hy hen in huys geleyd had, zoo bragt hy water, en zy hebben hunne voeten gewasschen, en hy heeft hunne ezels gevoederd.

25. Maer zy bereydden hunne geschenken tegen dat Joseph te middag inkomen zoude : want zy hadden gehoord dat zy daer brood eten zouden.

26. Zoo is dan Joseph te huys gekomen, en zy hebben hem de giften geofferd, houdende die in hunne handen, en aenbaden nedergebogen ter aerde.

27. En als hy hen goedertierenlyk gegroet had, zoo vraegde hy hun, zeggende: Is den ouden man uw vader nog welvarend, daer gy my af gezeyd had? Leeft hy nog?

28. En zy hebben geantwoord: Onzen vader uw dienaer is nog gezond, hy leeft nog: en nederbuygende hebben zy hem aenbeden.

29. En Joseph zyne oogen opheffende, heeft gezien zynen lyfbroeder Benjamin, en heeft gezeyd: Is dit uw minsten broeder, daer gy my af gezeyd had? En wederom zeyde hy: God zy u genadig, myn zoon.

30. En hy haestte zich, want zyne binnensten waren beroerd over zynen broeder, en de tranen borsten hem uyt: en in zyne slaepkamer gaende heeft hy geweend.

31. En anderwerf (na dat hy zyn aenzigt gewasschen had) uytkomende heeft hy zich zelven onthouden, en gezeyd: Legt brood.

32. En als het voorgeleyd was, Joseph byzonder, en zynen broederen byzonder, en den Egyptenaren die daer mede ter maeltyd waren,

33. Zoo zyn zy byzonder (aengezien dat den Egyptenaren ongeoorloofd is met de Hebreeuwschen te eten, en zy zulken maeltyd voor onbetamelyk houden) verscheyden gezeten in zyne tegenwoordigheyd, de eerstgeboren naer zyne eerstgeboorte, en de jongste naer zynen ouderdom. En zy verwonderden zich boven mate zeer,

34. Nemende de portien die zy van hem ontvangen hadden, en de meeste portie viel Benjamin, alzoo dat hy vyf deelen meer had : en zy hebben gedronken, en zyn met hem by drank geworden.

HET XLIV. KAPITTEL.

Hoe Joseph zyne broeders wederom doet halen, uyt welk zy met grooten angst bevangen worden.

1. Maer Joseph heeft zyns huys hofmeester geboden, zeggende: Vult hunne zakken met koorn, alzoo veel als daer in mag gaen, en legt het geld van een iegelyk boven in hunne zakken.

2. Maer mynen zilveren kop, en den prys van de tarwe, die hy gegeven heeft, zult gy leggen boven in den zak van den jongsten; en het is alzoo gedaen.

3. En als den dag opgerezen was, zoo heeft men hen laten gaen met hunne ezelen.

4. En zy waren nu uyt de stad, en een luttel voortgereysd: toen heeft Joseph geroepen zynen hofmeester, en gezeyd: Staet op en vervolgt de mannen, en als gy ze achterhaeld hebt, zoo zegt: Waerom hebt gy goed met kwaed geloond?

5. Den kop dien gy gestolen hebt, is den genen daer myn heer uytdrinkt, en daer mede hy te geraden plagt, gy hebt een zeer kwaed stuk gedaen.

6. En hy heeft gedaen als hem bevolen was. En als hy de mannen achterhaeld had, zoo heeft hy hun dit al op zyne wys gezeyd.

7. Dewelke hebben geantwoord: Waerom spreekt onzen heer aldus, dat uwe dienaers alzulk kwaed werk zouden gedaen hebben?

8. Het geld dat wy vonden boven in onze zakken, dat hebben wy u weder gebragt uyt den lande van Chanaan, en hoe zou het achtervolgen, dat wy zouden zilver of goud uyt uws heeren huys gestolen hebben?

9. By wien van uwe dienaren bevonden wordt het geen dat gy zoekt, laet dien dooden, en wy zullen onzes heeren slaven blyven.

10. En hy heeft tot hen gezeyd: Laet dit geschieden naer uw woord, by denwelken dat het gevonden wordt, die zal myn dienaer wezen, maer gy zult onschuldig wezen.

11. Aldus haestelyk hunne zakken afgeleyd hebbende ter aerde, heeft iegelyk den zynen open gedaen.

12. Dewelke onderzocht hebbende, beginnende van den oudsten tot den jongsten, heeft hy den kop gevonden in Benjamins zak.

13. Maer zy hebbende gescheurd hunne kleederen, en hunne ezels weder geladen, zyn weder in de stad gekomen.

14. En Juda is den eersten met zyne broeders binnen gegaen by Joseph (want hy was nog van die plaets niet gegaen) en zy zyn alle te zamen voor hem ter aerde gevallen.

15. Tot dewelke hy zeyde: Waerom hebt gy aldus gedaen? weet gy niet dat er niemand myns gelyken is in de kunst van waerzeggen?

16. Tot wien Juda heeft gezeyd: Wat zullen wy mynen heer antwoorden? of wat zullen wy zeggen, of waer mede zullen wy ons te regt mogen verschoonen? God heeft de onregtveerdigheyd van uwe dienaers gevonden: Ziet, wy zyn allegader slaven myns heeren, wy en ook den genen by denwelken den kop gevonden is.

17. En Joseph antwoordde: Dat zy ver van my, dat ik alzoo zoude doen: maer die den kop gestolen heeft, die zy myn slaef: maer gaet gy vry weg tot uwen vader.

18. Maer Juda nader komende, heeft kloekelyk gezeyd: Ik bid u, myn heer, laet toch uwen dienaer een woord in uwe ooren spreken, en wilt niet gram wezen op uwen dienaer, want gy zyt toch naest Pharao, myn heer.

19. Gy vraegde eerstmael uwen dienaers: Hebt gy nog eenen vader of eenigen broeder?

20. En wy hebben u, myn heer, geantwoord: Wy hebben eenen vader die oud is, en een kleyn kind hetwelk hem geboren is in zynen ouderdom, wiens lyf-broeder is gestorven, en dezen heeft zyne moeder alleen: en onzen vader heeft het kind zeer teederlyk lief.

21. En gy zeyde tot uwe dienaers: Brengt dien by my, en ik zal myne oogen op hem slaen.

22. En wy gaven myn heer te kennen: Het kind mag zynen vader niet laten, want laet hy hem, zoo zal hy sterven.

23. En gy hebt tot uwe dienaers gezeyd: Ten zy dat uw jongsten broeder met u kome, zoo zult gy niet meer myn aenschyn zien.

24. Hierom toen wy opgekomen waren tot uwen dienaer onzen vader, zoo hebben wy hem gezeyd al dat myn heer gesproken had.

23. En onzen vader heeft gezeyd : Gaet wederom , en koopt ons een weynig tarwe.

26. En wy hebben tot hem gezeyd : Wy mogen niet gaen : is het dat onzen jongsten broeder met ons aftrekt , zoo zullen wy te zamen reyzen : anders hem absent hebbende durven wy voor des mans aenzigt niet komen. Waer op hy antwoordde :

27. Gy weet wel dat myne huysvrouw my twee zonen gebaerd heeft.

28. Den eenen is uytgegaen en gy hebt gezeyd : Eene beest heeft hem verslonden : en tot nog toe komt hy niet te voorschyn.

29. Is het zake dat gy dezen ook weg neemt, en dat hem iets over weg miskomt, zoo zult gy myn grys hair met druk ter hellenwaerts leyden.

30. Hierom is het dat ik by uwen dienaer onzen vader kome, en men het kind gemisse (aengezien dat zyne ziel aen de ziel van het kind hangt,)

31. En hy ziende wordt dat het met ons niet is, zoo zal hy sterven, en uwe dienaers zullen zyn grys hair met druk ter hellenwaerts leyden.

32. Laet my eygenlyk uw knecht wezen, die dit kind op myne trouw ontvangen heb , en daer voor gesproken , zeggende : Is het zake dat ik hem niet weder brenge, zoo zal ik der zonden tegen mynen vader eeuwiglyk schuldig wezen.

33. Daerom zal ik uw dienaer voor dit kind in myns heeren dienst blyven , en laet het kind met zyne broeders opwaerts reyzen.

34. Want ik mag tot mynen vader niet weder komen, als het kind daer niet by ware , op dat ik daer niet by sta als een getuygen des jammers, welke mynen vader overvallen zal.

HET XLV. KAPITTEL.

Hoe Joseph zich zelven zyne broeders kennelyk maekt, en zendt om zynen vader, die zich zeer verblydde dat zyn zoon nog leefde.

1. Niet langer mogt zich Joseph bedwingen, daer veel lieden by stonden: daerom heeft hy bevolen dat zy allegader naer buyten gaen zouden, en dat er niemand vreemds wezen zoude in hunne onderlinge bekentenis.

2. En hy heeft zyne stem opgeheven met geschrey, welke de Egyptenaers, en al Pharaos huysgezin gehoord hebben ,

3. En hy zeyde tot zyne broeders : Ik ben Joseph, leeft myn vader nog ? Zyne broeders konden hem geen antwoord geven , met groote verschriktheyd voor het hoofd geslagen wezende.

4. Tot dewelke hy heeft goedertierenlyk gezeyd : Komt by my. En als zy by hem gekomen waren : Ik ben (zeyde hy) Joseph uw broeder , denwelken gy naer Egypten heen verkocht hebt.

5. Wilt niet verschrikt wezen, noch laet u niet zwaer dunken, dat gy my verkocht hebt in deze landen , want God heeft my om uwe zaligheyd , voor u gezonden naer Egypten.

6. Het is nu twee jaren geleden , dat den duren tyd begonnen is op het aerdryk : en daer volgen nog vyf jaren, in de welke men niet zal konnen akkeren noch maeyen.

7. En God heeft my hier voor u gezonden, om dat gy zoudt op het aerdryk behouden worden , en uw nooddruft mogen hebben om te leven.

8. Ik ben herwaerts niet gezonden door uwen raed , maer door Gods wil : die my gemaekt heeft, als een vader van Pharao , en een heer van alle zyn huysgezin, en een prins over het gansche land van Egypten.

9. Haest u , en reyst opwaerts naer mynen vader, en zult hem zeggen : Dit ontbiedt uw zoon Joseph : God heeft my gemaekt een heer van het gansche land van Egypten , komt nederwaerts by my , verbeydt niet ,

10. En gy zult woonen in het land van Gessen : en zult by my wezen, gy en uwe kinderen , en uwer kinders kinderen , uwe schapen , en uw groot vee , en al dat gy bezit.

11. En daer zal ik u voeden (want daer komen nog vyf jaren van den duren tyd) op dat gy ook niet vergaet , en uw huysgezin , en al dat gy bezit.

12. Ziet, uwe oogen en de oogen myns broeders Benjamin zien , dat mynen mond tot u spreekt.

13. Boodschapt mynen vader alle myne glorie , en al dat gy in Egypten gezien hebt : haest u , en brengt hem by my.

14. En toen hy Benjamin zyn broeder omhelzende hem op den hals gevallen was, heeft hy geweend, desgelyken hy ook weenende op zynen hals.

15. En Joseph heeft alle zyne broeders gekust, en op een iegelyk geweend, waerna zyn zy verstoud met hem te spreken.

16. En het is gehoord en met eene breedstemmende spraek vermaerd in des konings hof: Josephs broeders zyn gekomen: en Pharao heeft blyde geweest, en al zyn huysgezin.

17. En hy heeft tot Joseph gezeyd, dat hy zyne broeders zoude gebieden, zeggende: Ladende uwe beesten, reyst naer het land van Chanaan,

18. En haelt van daer uwen vader, en uw geslacht, en komt tot my: en ik zal u geven al het goed van Egypten, op dat gy etet het merg van den lande.

19. Gebiedt hun ook, dat zy wagens nemen uyt den lande van Egypten, om hunne kleyne kinderen, en huysvrouwen over te voeren: en zegt hun: Neemt uwen vader, en komt haestelyk herwaerts.

20. Noch laet niets achter van uwen huysraed: want alle de rykdommen van Egypten zullen u toebehooren.

21. En de kinderen van Israël hebben gedaen alzoo hun bevolen was, denwelken heeft Joseph wagens gegeven naer Pharaos gebod: en proviande onderwegen.

22. Hy deed ook voor een iegelyk halen een paer eerlyke kleederen: maer Benjamin gaf hy dry honderd zilvere penningen, met vyf van de allerbeste kleederen:

23. Ook zoo veel gelds en kleederen zynen vader zendende, daer toe doende nog tien ezelen, die overvoeren zouden allerhande goed van Egypten, en ook zoo vele ezelinnen, dragende tarwe en brooden onderwegen.

24. Zoo heeft hy dan zyne broeders laten gaen, en hun gezeyd toen zy weg trokken: Wilt onderwegen niet gram worden.

25. Dewelke uyt Egypten opwaerts reyzende, zyn gekomen in het land van Chanaan tot hunnen vader Jacob.

26. En hebben hem geboodschapt, zeggende: Joseph uw zoon leeft: en hy heeft heerschappy over al het land van Egypten. Als Jacob dit hoorde, als ontspringende uyt eenen zwaren slaep, nogtans geloofde hen niet.

27. Zy ter contrarie vertelden hem het gansche vervolg der zaken. En als hy gezien had de wagens, en al dat hy gezonden had, zoo verrees zynen geest,

28. En zeyde: Het is my genoeg, is het dat Joseph myn zoon nog leeft. Ik zal gaen en hem zien eer ik sterve.

HET XLVI. KAPITTEL.

Hoe Jacob trekt naer Egypten, en God doet hem zyne beloften, en zyn geslacht wordt verhaeld.

1. En Israël reyzende met al dat hy had, is gekomen by den put des eeds, en daer slagtofferande gedood hebbende Gode zyns vaders Isaacs,

2. Zoo heeft hy hem gehoord door een nacht visioen, roepende, en hem zeggende: Jacob, Jacob! Wien hy antwoorde: Ziet ik ben hier.

3. God heeft hem gezeyd: Ik ben den allersterksten God uws vaders, wilt niet vreezen, gaet nederwaerts in Egypten, want ik zal u daer maken tot een groot volk.

4. Ik zal met u aftrekken derwaerts, en ik zal u van daer keerende wederom leyden: Joseph zal zyne handen ook op uwe oogen leggen.

5. En Jacob is opgestaen van den put des eeds: en zyne kinderen hebben hem weggevoerd met hunne kleyne kinderen en huysvrouwen, op de wagens die Pharao gezonden had, om den ouden man te voeren,

6. Met al zyn goed dat hy bezeten had in het land van Chanaan: En hy is in Egypten gekomen met allen zynen zade,

7. Zyne zonen, en zyner zonen kinderen, zyne dochteren, en al zyn geslacht te zamen.

8. En dit zyn de namen der kinderen van Israël die in Egypten gereysd zyn, hy met zyne kinderen. Den eerstgeboren Ruben.

9. De kinderen van Ruben waren Henoch, en Phallu, en Hesron, en Charmi.

10. De kinderen van Simeon, Jamuël, en Jamin, en Ahod, en Jachin, en Sohar, en Saul den zoon van de Chananeeusche vrouw.

11. De kinderen van Levi, Gerson, en Kaath, en Merari.

12. De kinderen van Juda, Her, en Onan, en Zela, en Phares, en Zara: maer Her en Onan zyn gestorven in het land van Chanaan. En Phares zyn kinderen geboren, Hesron en Hamul.

13. De kinderen van Issachar, Thola, en Phua, en Job, en Semron.

14. De kinderen van Zabulon: Sared, en Elon, en Jaheiel,

15. Dit waren de kinderen van Lia, die zy gebaerd had, in Syriëns Mesopotamien, met Dina hare dochter. Alle de zielen van hare zonen en dochteren waren dry en dertig.

16. De kinderen van Gad, Sephion, en Aggi, en Suni, en Esebon, en Heri, en Arodi, en Areli.

17. De kinderen van Aser, Jamne, en Jesua, en Jessui, en Beria, en Sara hunne zuster. De kinderen van Beria, Heber, en Melchiël.

18. Dit waren de kinderen van Zelpha, de welke Laban Lia zyner dochter gaf, en deze zestien zielen heeft zy Jacob gebaerd.

19. De kinderen van Rachel Jacobs huysvrouw, Joseph en Benjamin.

20. En Joseph zyn kinderen geboren in het land van Egypten, dewelke hem gebaerd heeft Aseneth de dochter van Putiphar des priesters van Heliopolis: Manasses en Ephraïm:

21. De kinderen van Benjamin, Bela en Bechor, en Asbel, en Gera, en Naaman, en Echi, en Ros, en Mophim, en Ophim, en Ared.

22. Dit waren de kinderen van Rachel, welke Jacob gewonnen heeft: alle te zamen veertien zielen.

23. De kinderen van Dan, Husim.

24. De kinderen van Nephthali, Jasiël, en Guni, en Jeser, en Sallem.

25. Dit waren de kinderen van Bala, dewelke Laban zyner dochter Rachel gaf, en deze heeft zy Jacob gebaerd, al te zamen zeven zielen:

26. En alle de zielen die met Jacob in Egypten gegaen zyn, en die uyt zyne dyen gekomen zyn, uytgenomen zyner kinderen huysvrouwen, waren te zamen zes-en-zestig zielen.

27. En Josephs zonen die hem in het land van Egypten geboren zyn, waren twee zielen. Alle de zielen van Jacobs huys die in Egypten gegaen zyn waren zeventig.

28. En hy heeft Juda voor hem gezonden tot Joseph, dat hy hem zeggen zoude dat hy hem te gemoet komen zoude in het land van Gessen.

29. Waer als hy gekomen was, is Joseph, zynen wagen ingespannen hebbende, opwaerts getrokken zynen vader te gemoet ter zelfder plaets: En hem ziende viel hy hem ten halze, en weende in het omhelzen.

30. En den vader zeyde tot Joseph: Nu zal ik blyde sterven om dat ik uw aenzigt gezien heb, en dat ik u levende na my laet.

31. Maer hy heeft gezeyd tot zyne broeders, en tot alle zyns vaders huysgezin: Ik zal optrekken en Pharao die tyding doen, en hem zeggen: Myne broeders, en myns vaders huysgezin, die in het land van Chanaan waren, zyn tot my gekomen.

32. En het zyn schaepherders voor mannen, en zy beneerstigen vee te voeden, hun kleyn vee, en hun groot vee, en alle dat zy hebben mogten, hebben zy met zich gebragt.

33. En als hy u roepen zal, en zeggen: Wat is uwe hantering?

34. Zoo zult gy antwoorden: Wy uwe dienaers zyn schapers van onze jongheyd aen, tot dezen dag toe, zoo wy als onze vaders mede. En dit zult gy zeggen, op dat gy moogt uwe wooning krygen in het land van Gessen: want de Egyptenaren versmaden alle schaepherders.

HET XLVII. KAPITTEL.

Hoe Pharao Josephs vader met zyne kinderen geeft het land van Gessen; den duren tyd wordt zoo groot, dat de Egyptenaren al hun land Joseph verkochten.

1. Joseph dan ingegaen zynde heeft Pharao geboodschapt, zeggende: Myn vader en broeders, hunne schapen, en groot vee, met al dat zy bezitten, zyn gekomen uyt den lande van Chanaan, en ziet zy houden zich in het land van Gessen.

2. Hy heeft ook vyf mans de uyterste zyner broeders voor den koning gesteld,

3. Denwelken hy gevraegd heeft: Wat is uw werk? Zy hebben geantwoord: Wy uwe dienaers zyn schaepherders, wy en onze vaders.

4. Wy zyn in uw land gekomen, om aldaer gelyk vreemdelingen te woonen: want daer is geen weyde voor uwe dienaers vee, den honger de overhand nemende in den lande van Chanaan: En wy begeren dat gy gebieden wilt, dat wy uwe dienaers mogen woonen in het land van Gessen.

5. Aldus heeft den koning tot Joseph gezeyd: Uw vader en uwe broeders zyn tot u gekomen.

6. Het land van Egypten is voor u, doet ze woonen in de beste steden, en geeft hun het land van Gessen. Is het dat gy weet dat er verstandige mannen onder hen zyn, maekt die meesters van myn vee.

7. Daer na heeft Joseph zynen vader binnen gebragt by den Koning, en heeft hem voor hem gesteld, denwelken hem gebenedydde,

8. En gevraegd van hem: Hoe veel zyn de dagen uws levens? antwoordde hy:

9. De dagen van myn pelgrimagie, zyn van honderd en dertig jaren, kleyn en kwaed, en zy zyn nog niet gekomen tot myner vaderen dagen, in dewelke zy pelgrimagie gedaen hebben.

10. En als hy den koning gebenedyd had, zoo is hy uytgegaen.

11. En Joseph heeft zynen vader en broeders gegeven tot eene bezitting in Egypten in de beste steden des lands, Ramesses, gelyk Pharao bevolen had.

12. En hy voedde hen, en al zyns vaders huysgezin, gevende een iegelyk zynen nooddruft.

13. Want in de gansche wereld was broods gebrek, en den duren tyd had het land verdrukt, allermeest het land van Egypten en Chanaan.

14. Uyt dewelke hy vergaderd heeft al het geld van het verkoopen des koorns, en heeft het al gedragen in des konings schatkamer.

15. En toen den koopers geld gebrak, kwam geheel Egypten tot Joseph, zeggende: Geeft ons brood: waerom moeten wy sterven in uwe tegenwoordigheyd, by gebrek van geld?

16. Tot dewelke hy heeft geantwoord: Brengt uw vee hier, en ik zal u daer voor te eten geven, is het zake dat gy geen geld hebt.

17. En als zy dit gebragt hadden, zoo heeft hy hun spys gegeven voor peerden, en schapen, en ossen, en ezelen: en hy heeft ze dat jaer onderhouden, voor de mangeling van hunne beesten.

18. En zy zyn weder gekomen ten tweeden jare, en hebben hem gezeyd: Wy laten onzen heer weten dat ons het geld gebrekende nu ook het vee gebreekt: en het is u niet onbekend dat wy anders niet meer hebben dan ons ligchamen en landen.

19. Waerom zullen wy dan sterven daer gy het ziet? wy en ons land zullen u toebehooren: koopt ons ten dienste van den koning, en geeft ons zaedkoorn, op dat by gebrek van akkerlieden het land niet heel woest worde.

20. Zoo heeft dan Joseph al het land van Egypten gekocht, een iegelyk verkoopende zyne erf, om den grooten honger. En hy heeft het Pharao onderworpen,

21. En al des lands volk van de uyterste palen van Egypten tot zyn laetste eynde toe,

22. Zonder der priesters land, dat hun van den koning gegeven was: denwelken ook uyt de gemeyne schuren gezette spys gegeven werd, en daerom zyn zy niet bedwongen geweest hunne erven te verkoopen.

23. Zoo heeft dan Joseph gezeyd tot het volk: Ziet als gy nu aenmerkt Pharao bezit u, en uw land, neemt zaedsel, en bezaeyt de velden,

24. Op dat gy vruchten moogt hebben. Het vyfde deel zult gy den koning geven: de andere vier deelen laet ik u tot zaedzel, en om te eten voor uw huysgezin, en uwe kinderen.

25. Dewelke hebben geantwoord: Onze zaligheyd is in uwe handen: alleen ons heer aenziet ons, en wy zullen den koning blydelyk dienen.

26. Van dien tyd voorts tot dezen dag toe, zoo wordt den koning in al het land van Egypten het vyfde deel betaeld, en het is geworden als eene wet, zonder het land der priesteren, welk vry was van deze conditie.

27. Aldus heeft Israël gewoond in Egypten, dat is, in het land van Gessen, en heeft het bezeten: en hy is boven mate zeer vermeerderd en vermenigvuldigd.

28. En hy heeft daer geleefd zeventien jaren, en alle de dagen zyns levens zyn geworden van honderd en zeven en veertig jaren.

29. En als hy zag dat zynen sterfdag

naekte, heeft hy zynen zoon Joseph geroepen, en hem gezeyd: Is het dat ik gratie voor u gevonden heb, zoo legt uwe hand onder myne dy: en gy zult my bermhertigheyd en waertrouwigheyd doen, dat gy my niet begraeft in Egypten: maer dat ik slape met myne vaders, en voert my uyt dit land: en begraeft my in het graf van myne ouders.

30. En Joseph heeft hem geantwoord: Ik zal doen dat gy my geboden hebt.

31. Dan, zeyde hy: Zweert my dat. Denwelken zweerende aenbad Israëls God, keerende zich tot het hoofdeynde van het bed.

HET XLVIII. KAPITTEL.

Hoe Jacob krank wordt, en benedydt Josephs kinderen.

1. Deze dingen aldus geschied zynde, werd Joseph geboodschapt, dat zyn vader krank was: denwelken mede genomen hebbende beyde zyne zonen, Manasses en Ephraïm, heeft bestaen te reyzen.

2. En het is den ouden man gezeyd: Ziet, uw zoon Joseph komt tot u. Den welken versterkt wezende zat in het bed.

3. En als Joseph binnen by hem gekomen was, heeft hy gezeyd: God Almagtig heeft my geopenbaerd te Luza, welke is in het land van Chanaan: en hy heeft my gebenedyd,

4. En gezeyd: Ik zal u vermeerderen en vermenigvuldigen, en ik zal u maken tot groote menigte van volk: en ik zal u dit land geven, en uwen zade na u, tot eene eeuwige bezitting.

5. Daerom uwe twee zonen die u geboren zyn in het land van Egypten, eer ik hier tot u kwam, zullen myne wezen: Ephraïm en Manasses, die zullen my gerekend worden, gelyk Ruben en Simeon.

6. Maer de andere die gy krygen zult na deze, die zullen uwe zyn, en zy zullen met hunner broederen naem genoemd worden in hunne erven.

7. Want toen ik kwam van Mesopotamien, zoo is my Rachel afgestorven in het land van Chanaan, op den zelfden weg, en het was in den lenten tyd: en ik kwam toen in Ephrata, en ik begroef ze omtrent den weg van Ephrata, die anders genoemd wordt Bethlehem.

8. En als hy Josephs zonen zag, zoo zeyde hy tot hem: Wie zyn deze?

9. Hy heeft geantwoord: Dit zyn myne zonen die my God gegeven heeft te dezer plaets. Brengt ze (zeyde hy) tot my, dat ik ze mag gebenedyden.

10. Want Israëls oogen waren verduysterd van grooten ouderdom, en hy konde niet klaerlyk zien. En als zy hem aengevoegd waren, hen kussende en omhelzende, heeft hy gezeyd tot zynen zoon:

11. Ik ben niet bedrogen geweest van u te aenschouwen: en daer toe heeft my God ook uw zaed getoond.

12. En als Joseph de kinderen van zyns vaders schoot genomen had, zoo heeft hy aenbeden neder ter aerde.

13. En hy stelde Ephraïm aen zyne regte hand, dat is aen Israëls slinke hand: maer Manasses stelde hy aen zyne slinke hand, te weten aen zyns vaders regte hand, en alzoo bragt hy ze beyde hem aen.

14. Denwelken uytreykende zyne regte hand, heeft ze geleyd op Ephraïms hoofd des jongsten broeders: en zyne slinke hand op Manasses hoofd, die voor geboren was, wisselende zyne handen.

15. En Jacob heeft Josephs zonen gebenedyd, en gezeyd: God, voor wiens aenschyn myne vaderen Abraham en Isaac gewandeld hebben, God die my voedt van myne jongheyd af tot dezen dag toe!

16. Den Engel die my verlost heeft van allen kwaed, wilt deze kinderen gebenedyden: en laet myn naem aengeroepen worden over hen, en ook de namen myner vaderen Abraham, en Isaac, en laet ze wassen tot menigten op de aerde.

17. Maer Joseph ziende dat zyn vader zyne regte hand geleyd had op Ephraïms hoofd, heeft dat zwaerlyk genomen: en zyns vaders hand grypende heeft die gepeynd te ligten van Ephraïms hoofd, en te verleggen op Manasses hoofd.

18. En hy heeft tot zynen vader gezeyd: Het behoort alzoo niet, vader, want dit is den eerstgeboren, legt uwe regte hand op zyn hoofd.

19. Denwelken al weygerende zeyde: Ik weet wel, myn zoon, ik weet wel: dezen zal ook wel tot veel volks wezen, en vermenigvuldigd worden: maer zyn minder broeder zal meerder worden dan hy: en zyn zaed zal wassen tot natien.

20. En hy heeft ze op dien tyd gebene-

dyd, zeggende: Door u zal Israël gebenedyd worden, en men zal zeggen: God wilt u doen, gelyk Ephraïm, en Manasses. En hy heeft Ephraïm voor Manasses gesteld.

21. En hy heeft tot Joseph zynen zoon gezeyd: Ziet ik sterf, en God zal met u wezen, en u weder leyden tot uwer vaderen land.

22. Ik geef u een deel buyten uwe broeders, dat ik met myn zweerd en boog uyt der Amorrhiters handen verworven heb.

HET XLIX. KAPITTEL.

Hoe Jacob alle zyne kinderen byzonder gebenedydt en hun voorzegt hunne gebeurtenis, en hy stierf.

1. En Jacob heeft zyne kinderen geroepen en gezeyd tot hen: Vergadert u, dat ik u te kennen geve dat u toekomende is in de laetste dagen,

2. Vergadert u, hoort, Jacobs kinderen, hoort Israël uwen vader:

3. Ruben myn eerstgeboren, gy zyt myne sterkheyd, en het beginsel van myn lyden. Den eersten in de gaven, den meesten van bevelen.

4. Gy zyt uytgestort gelyk water, gy wast niet: want gy hebt geklommen op uws vaders bed, en zyne rustplaets besmet.

5. Simeon en Levi gebroeders: strydende instrumenten der boosheyd.

6. In hunnen raed moet myne ziel niet komen, en in hunne vergadering zy myne glorie niet: want in hunnen toorn hebben zy den man gedood, en met hunnen wil hebben zy den muer ondergraven.

7. Vermaledyd zy hunnen toorn, want hy hardnekkig is: en hunne verbolgenheyd, want die hard is: ik zal ze verdeylen in Jacob, en hen verstroeyen in Israël.

8. Juda, uwe broeders zullen u loven, uwe handen zullen in de nekken uwer vyanden wezen, uws vaders zonen zullen u aenbidden.

9. Juda, gy zyt een welp van eenen leeuw: myn zoon, gy zyt opgegaen tot den roof: en rustende zyt gy nedergelegen als een leeuw, en gelyk eene leeuwin, wie zal hem ontwekken?

10. DEN SCHEPTER ZAL VAN JUDA NIET AFGENOMEN WORDEN, noch vorst van zyne dyen, tot dat hy kome die gezonden zal worden, en hy zal het verbeyden der heydenen zyn.

11. Bindende zyn veulen aen den wyngaerd, en aen den wynstok (ô myn zoon) zyne ezelin, hy zal zyn kleed in den wyn wasschen en zyn mantel in het bloed van de wyndruyven.

12. Zyne oogen zyn schooner dan wyn, en zyne tanden witter dan melk.

13. Zabulon zal op den oever der zee woonen, en in de haven der schepen genakende tot Sidon.

14. Issachar eenen sterken ezel liggende tusschen de palen.

15. Hy heeft de rust gezien dat zy goed was: en de aerde dat zy de beste was: en hy heeft zyne schouder daer onder gesteld om te dragen, en is geworden dienende onder tribuet.

16. Dan zal ook zyn volk oordeelen, gelyk een ander geslacht in Israël:

17. Laet Dan worden eene slang in den weg, en een gehoornd serpent in het pad, bytende des peerds klauwen, dat den beryder achterwaerts over valle.

18. HEER, IK ZAL UWEN ZALIGGEVER VERWACHTEN.

19. Gad zal gegord voor zich vechten: en hy zal van achter gegord worden.

20. Aser, zyn brood is vet, en hy zal den koningen hertenlust geven.

21. Nephthali is eenen uytgelaten hert, en schoone uytspraken gevende.

22. Een aenwassende zoon is Joseph, een aenwassende zoon, en schoon van aenzien: De dochteren hebben geloopen op de muren,

23. Maer zy hebben hem vergramd, en gekeven, en hebben hem benyd, de gene die schichten hebben.

24. Zynen boog is in den sterken gezeten, en de banden van zyne armen en handen zyn ontbonden, door de handen des Magtigen van Jacob: daer uyt is den herder gekomen den steen van Israël.

25. Uws vaders God zal uw helper wezen, en den Almagtigen zal u gebenedyden, met de benedictien des hemels van boven, met de benedictien des afgronds nederwaerts liggende, met de benedictien der borsten en des buyks.

26. De gebenedydingen uws vaders zyn versterkt door zyner vaderen benedydingen: tot dat kwame de begeerte der eeuwiger heuvelen: laet ze worden

in het hoofd van Joseph, en op den hoofdtop des Nazareenschen, onder zyne broederen.

27. Benjamin een grypenden wolf, des morgens vroeg zal hy den roof eten, en des avonds de rooven deylen.

28. Alle deze zyn in de twaelf geslachten van Israël : deze dingen heeft hun vader tot hen gesproken, en heeft elk gebenedyd met zyne eygen benedictie.

29. En hun bevolen zeggende : Ik wordt verzaemd met myn volk : begraeft my met myne vaderen in de dubbele spelonk, die daer is op den akker Ephron des Hethiters,

30. Tegen over Mambre in het land van Chanaan, welke spelonk met den akker Abraham gekocht heeft van Ephron den Hethiter tot een erfgraf.

31. Daer hebben zy hem begraven, en Sara zyne huysvrouw. Daer is Isaac begraven met Rebecca zyne huysvrouw : en daer leydt Lia ook begraven.

32. En als voleynd waren de geboden, waer mede hy zyne kinderen onderwees, zoo heeft hy zyne voeten vergaderd op het beddeken, en is overleden en toegevoegd zynen volke.

HET L. KAPITTEL.

Hoe Joseph zyns vaders ligchaem voert naer Chanaan, beweent zyne dood, troost zyne broeders, en last gegeven hebbende van zyne begraving, sterft.

1. Hetwelk Joseph ziende viel hy op zyns vaders aenzigt weenende en hem kussende.

2. En hy heeft zyne dienaren de medecynen bevolen, dat zy zynen vader met kostelyke speceryen zalven zouden.

3. En toen zy volbragten dat hun geboden was, zyn er veertig dagen overgegaen : want dit was de manier der gezalfde doode ligchamen : en Egypten beweende hem zeventig dagen.

4. En als de dagen der beschreyingen over waren, sprak Joseph tot het huysgezin van Pharao : Is het dat ik gratie voor uwe oogen gevonden heb, zoo zegt in de ooren van Pharao :

5. Aengezien dat myn vader my bezworen heeft, zeggende : Ziet, ik sterf, gy zult my begraven in myn graf, hetwelk ik voor my gegraven heb in het land van Chanaan. Daerom laet my optrekken, en mynen vader begraven, en ik zal weder komen.

6. En Pharao heeft tot hem gezeyd : Trekt opwaerts en begraeft uwen vader, alzoo gy bezworen zyt.

7. En als hy opwaerts reysde, zoo zyn alle de ouderen van Pharaos huysgezin met hem gegaen, en alle de oudste des lands van Egypten :

8. Josephs huysgezin met zyne broeders, zonder hunne kleyne kinderen, en kleyn vee, en groot vee, dewelke zy in het land van Gessen gelaten hadden.

9. En hy had ook in zyn gezelschap wagens en volk te peerd, alzoo dat het een grooten hoop volks geworden is.

10. En zy zyn gekomen tot de pleyn van Atad, welke gelegen is over de Jordaen, waer zy de uytvaert houdende met groot en magtig gebaer, zeven dagen overgebragt hebben.

11. Hetwelk als de ingezetenen des lands van Chanaan gezien hadden, zoo zeyden zy : Dit is eene zeer groote beschreying voor de Egyptenaren. En daerom hebben zy de plaets genoemd de beschreying van Egypten.

12. Zoo hebben dan Jacobs kinderen gedaen gelyk hy hun bevolen had,

13. En hebben hem gedragen in het land van Chanaan, en begraven in de dubbele spelonk, welke Abraham met den akker gekocht had tot eene erfbegravenis, van Ephron den Hethiter, tegen over het aenschouwen van Mambre.

14. En Joseph is wederom in Egypten gegaen met zyne broeders, en met al het gezelschap, toen hy zynen vader begraven had.

15. Wien nu dood wezende, vreezende zyne broeders en onder malkanderen sprekende dat hy by aventuer niet gedachtig zy des onregts dat hy geleden heeft, en ons loone van al het kwaed dat wy hem gedaen hebben,

16. Dus hebben zy hem te kennen gegeven, zeggende : Uw vader heeft ons bevolen eer hy stierf,

17. Dat wy u dit met zyne woorden zeggen zouden : Ik bid u, dat gy vergeten wilt het groot misdaed uwer broederen, en de zonde en argheyd die zy tegen u bedreven hebben : en wy bidden u ook, dat gy de dienaren Gods uws vaders dit onregt vergeven wilt. Als Jo-

seph deze woorden hoorde, zoo weende hy,
18. En zyne broeders kwamen tot hem, en aenbiddende gebogen ter aerde, hebben zy gezeyd : Wy zyn uwe dienaers.
19. Tot denwelken hy antwoordde : Wilt niet vreezen : mogen wy Gods wil wederstaen ?
20. Gy hebt het kwaed van my gedacht, maer God heeft dat in het goede verkeerd, om dat hy my verheffen zoude, alzoo gy ziet te dezer tyd, en om dat hy veel volks behouden zoude.
21. Wilt niet vreezen : ik zal u voeden, en uwe kleyne kinderen. En hy heeft ze getroost, en zoetelyk en zachtelyk aengesproken.
22. En Joseph heeft in Egypten gewoond met al zyns vaders huysgezin : en geleefd honderd en tien jaren. En hy heeft Ephraïms kinderen gezien tot de derde afkomst. En de kinderen van Machir zoon van Manasses, zyn geboren op Josephs schoot.
23. En als deze dingen voorleden waren, zoo heeft Joseph gezeyd tot zyne broeders : Na myne dood zal u God bezoeken, en u doen optrekken uyt dit land, naer het land, welk hy Abraham, Isaac, en Jacob toegezworen heeft.
24. En toen hy hen bezworen had, en gezeyd : God zal u bezoeken, draegt myn gebeente met u weg van hier :
25. Zoo is hy gestorven, vervuld hebbende zyns levens honderd en tien jaren. En met kostelyke speceryen gezalfd, is hy geleyd in eene kist in het land van Egypten.

HET

TWEEDE BOEK MOYSES,

in het Hebreeuwsch genoemd VEELLESEMOTH, in het Grieksch EXODUS, in het Duytsch, het boek des uytgangs uyt Egypten.

HET I. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël vermenigvuldigen, en hoe dat een koning, die Joseph niet kende, opstaende in Egypten, dezelfde kinderen zeer verdrukt heeft.

1. Dit zyn de namen der kinderen van Israël, die met Jacob in Egypten gegaen zyn : een iegelyk is met zyn huysgezin daer in gekomen :
2. Ruben, Simeon, Levi, Juda,
3. Issachar, Zabulon, en Benjamin,
4. Dan, en Nephthali, Gad, en Aser.
5. Aldus waren alle de zielen van die uyt Jacobs dy gekomen waren zeventig : maer Joseph was in Egypten.
6. En als hy gestorven was met alle zyne broeders, en al het geslacht,
7. Zoo zyn de kinderen van Israël gewassen en vermenigvuldigd, gelyk of zy gegroeyd hadden : en boven mate zeer sterk wordende, hebben zy het land vervuld.
8. En binnen middelen tyden, zoo is er een nieuwen koning van Egypten opgestaen, die Joseph niet kende,
9. En hy zeyde tot zyn volk : Ziet het volk der kinderen van Israël is zeer veel, en sterker dan wy zyn.
10. Komt, laet ons dat wysselyk verdrukken, op dat het by aventuer niet vermenigvuldigd worde : en op dat het zoo wanneer er een oorlog tegen

ons opreze, onzen vyanden niet by valle, en ons verwonnen hebbende ten lande uyttrekke.

11. Hierom heeft Pharao over hen werkmeesters gesteld, dat die hen zouden kwellen met overlastingen: en zy hebben voor Pharao getimmerd de steden der tabernakelen, Phitom, en Ramesses.

12. En hoe zy die meer verdrukten, zoo zy meer vermenigvuldigd werden en wiessen. En de Egyptenaren haetten de kinderen van Israël,

13. En benaeuwden ze, hen bespottende:

14. En bragten hun leven tot bitterheyd door harde werken van kleem en kareelen, en allerhande dienst, daer zy in het aerdewerk mede gepraemd werden.

15. En den koning van Egypten heeft gezeyd tot de vroedvrouwen der Hebreeuwschen: waer van de eene heette Sephora, en de andere Phua,

16. Gebiedende haer: Wanneer gy de Hebreeuwsche vrouwen als vroedvrouwen bystaen zult, en den tyd des barens nakende is: is het dat het een knechtje is, zoo doodt het: maer is het een meysje zoo behoudt het.

17. Maer de vroedvrouwen vreesden God, en zy deden niet naer des konings van Egypten gebod, maer zy behielden de knechtjes.

18. Dewelke tot zich ontboden hebbende heeft den koning gezeyd: Wat is dit dat gy hebt willen doen, dat gy de knechtjes behoudt?

19. Dewelke antwoordden: De Hebreeuwsche vrouwen zyn niet gelyk de Egyptische vrouwen, want zy hebben zelve de kunst der vroedvrouwen, en zy baren eer dat wy by haer komen.

20. Zoo heeft dan God de vroedvrouwen wel gedaen: en het volk wies en werd versterkt boven mate zeer.

21. En om dat de vroedvrouwen God gevreesd hebben, timmerde hy hare huyzen.

22. Dus heeft Pharao al zyn volk geboden, zeggende: Al wat er mannelyk geboren wordt dat werpt in den vloed, wat vrouwelyk is dat behoudt.

HET II. KAPITTEL.

Hoe Moyses geboren wordt; en door Pharaos dochter uyt het water gevischt. Hoe hy vlood uyt Egypten, en hoe hy des priesters van Madian dochter Sephora trouwde.

1. Na dezen is er een man van den huyze Levi heen gegaen: en heeft eene huysvrouw genomen van zyn geslacht.

2. Dewelke heeft ontvangen en gebaerd eenen zoon: en ziende dat hy fraey was, heeft zy hem dry maenden geborgen:

3. En toen zy dat niet langer konde verbergen, zoo heeft zy genomen een biezen mandeken, en dat met lym en pek bestreken, en heeft het kindeken daer in geleyd, en heeft het uytgeleyd op den lischkant van den oever des vloeds,

4. En zyne zuster stond van ver, gadeslaende hoe het vergaen zoude.

5. En ziet de dochter van Pharao is nederwaerts gekomen om in den vloed gewasschen te worden: en hare jongvrouwen gingen op den oever van den vloed. Dewelke als zy het korfken in de lischpapierkant gezien had, zond zy eene van haren maerten. En deed het halen: en als het gehaeld was,

6. Zoo deed zy het open, en ziende daer in een weenend kindeken, en zyns ontfermende zeyde zy: Dit is een van de Hebreeuwschen kindekens.

7. Toen zeyde de zuster des kindekens: Wilt gy, dat ik ga eene Hebreeuwsche vrouw halen, die dit kindeken zal mogen voesteren?

8. Zy antwoordde: Gaet heen. De jonge dochter is heen gegaen, en heeft hare moeder geroepen.

9. Tot dewelke sprekende Pharaos dochter: Neemt (zeyde zy) dit kind, en voestert my dat: ik zal u uwen loon geven. De vrouw heeft het aenveerd, en het kind gevoesterd.

10. En als het groot gewassen was, heeft zy het der dochter van Pharao geleverd, hetwelk zy aengenomen heeft in de plaets van haren zoon, en hem genoemd Moyses, zeggende: Want ik hem uyt het water nam.

11. In dien tyd als Moyses groot gewassen was, zoo is hy uytgegaen tot zyne broeders: en hy zag hunnen druk, en eenen Egyptischen man, eenen van de Hebreeuwschen zyne broeders slaende.

12. En toen hy herwaerts en derwaerts

omgezien had, en niemand daer omtrent zag, versloeg hy dien Egyptenaer, en bergde hem in het zand.

13. En des anderen daegs uytgegaen zynde zag twee Hebreeuwschen kyven: en hy zeyde tot hem die onregt deed: Waerom slaet gy uwen naesten?

14. Denwelken heeft geantwoord: Wie heeft u een' oversten en een' regter over ons gemaekt? Wilt gy my ook doodslaen gelyk gy gisteren den Egyptenaer dood geslagen hebt? Moyses vreesde en zeyde: Hoe is dit woord in het openbaer gekomen?

15. En Pharao heeft dit gehoord, en zocht Moyses te dooden: denwelken vliedende uyt zyne oogen heeft zich onthouden in het land van Madian, en zat nevens eenen put.

16. En den priester van Madian had zeven dochteren, dewelke gekomen waren om water te scheppen: en als zy de goten gevuld hadden, begeerden zy haers vaders kudden te wateren.

17. De herders kwamen haer over, en verjaegden ze van daer: en Moyses is opgestaen, en heeft de jonge dochters beschermd en hare schapen gewaterd.

18. Welke als zy tot Raguël haren vader weder gekomen waren, zeyde hy tot haer: Waerom zyt gy nu haestiger gekomen dan gy pleegt?

19. Zy antwoorden: Een Egyptisch man heeft ons verlost uyt der herderen hand: en daer en boven met ons ook water geschept, en de schapen te drinken gegeven.

20. En waer is hy? zeyde hy. Waerom hebt gy den man laten gaen? Roept hem, dat hy brood ete.

21. Dus heeft Moyses gezworen, dat hy by hem zoude woonen. En hy heeft Sephora zyne dochter tot eene huysvrouw genomen:

22. Dewelke hem eenen zoon heeft gebaerd, dien hy heette Gersam, zeggende: Ik heb een vreemdeling geweest in vreemde landen. En zy heeft nog eenen gebaerd, denwelken hy genoemd heeft Eliezer, zeggende: Want myns vaders God myn helper heeft my verlost uyt Pharaos hand.

23. Maer na veel tyds is den koning van Egypten gestorven: en de kinderen van Israël verzuchtende van het werk, riepen: en hun roep is tot God opgeklommen van het werk.

24. En hy heeft hun zuchten gehoord, en is gedachtig geworden des verbonds dat hy gemaekt had met Abraham, Isaac en Jacob.

25. En den Heer heeft de kinderen van Israël aengezien, en droeg hun kennis.

HET III. KAPITTEL.

Hoe God Moyses openbarende, hem last gaf tot de kinderen van Israël, en tot den koning Pharao.

1. Moyses voedde de schapen Jethro zyns zweers, des priesters van Madian. En als hy de kudde gedreven had tot het diepste der woesteyn, zoo kwam hy tot den berg Gods Horeb.

2. En den Heer openbaerde hem daer in eene vlam vuers uyt het midden van den doorn: en hy werd ziende dat den doorn brande, en nogtans niet verbrande.

3. Zoo zeyde dan Moyses: Ik zal gaen, en bezien dit groot visioen, waerom dat den doorn niet verbrandt.

4. Maer den Heer ziende dat hy voortkwam om te bezien, heeft hem uyt het midden des doorns geroepen, en gezeyd: Moyses, Moyses! Denwelken antwoordde: Hier ben ik.

5. Maer den Heer: Komt (zeyde hy) hier niet nader, ontbindt de schoenen van uwe voeten, want de plaets daer gy staet is heylige aerde.

6. En hy zeyde: Ik ben den God uws vaders, den God Abrahams, den God Isaacs, den God Jacobs. Moyses bergde zyn aenzigt, want hy verstoutte zich niet tegen God op te zien.

7. Denwelken den Heer zeyde: Ik heb gezien het groot lyden myns volks in Egypten, en heb hun geroep gehoord om de hardigheyd der gene die oversten van de werken zyn,

8. En wetende hun verdriet, ben ik nedergedaeld, om hen te verlossen uyt de handen van de Egyptenaers, en uyt dien lande te leyden in een goed en ruym land, in een land dat vloeyt van melk en honig, tot de plaets der Chananeen, en Hetheen, en Amorrheen, en Phereseen, en Heveen, en Jebuseen.

9. Aldus dan zoo is het geroep der kinderen van Israël tot my toe gekomen,

en ik heb hunnen druk gezien, daer zy van de Egyptenaers mede overvallen worden,

10. Maer komt gy, en ik zal u tot Pharao zenden, dat gy myn volk de kinderen van Israël leydet uyt Egypten.

11. En Moyses heeft tot God gezeyd: Wie ben ik toch, dat ik zoude tot Pharao gaen, en de kinderen van Israël uyt Egypten leyden?

12. Denwelken heeft tot hem gezeyd: Ik zal met u wezen, en dat zult gy voor een teeken hebben, dat ik u gezonden heb: Als gy myn volk zult uyt Egypten weder geleyd hebben, zoo zult gy Gode eene offerande offeren op dezen berg.

13. En Moyses heeft tot God gezeyd: Ziet ik zal tot de kinderen van Israël gaen, en hun zeggen: Uwer vaderen God heeft my tot u gezonden. Is het dat zy my zeggen. Hoe is zyn naem? wat zal ik hun zeggen?

14. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: IK BEN DIE BEN. Hy heeft gezeyd: Aldus zult gy den kinderen van Israël zeggen: DIE IS, heeft my tot u gezonden.

15. En God heeft wederom tot Moyses gezeyd: Dit zult gy den kinderen van Israël zeggen: Den Heer God uwer vaderen, den God van Abraham, den God van Isaac, den God van Jacob, heeft my tot u gezonden, dat is myn naem in de eeuwigheyd, en dat is myne gedenkenis van geslacht tot geslacht,

16. Gaet heen en vergadert de ouderen van Israël, en zult hun zeggen: Den Heer uwer vaderen God heeft my geopenbaerd, Abrahams God, en Isaacs God, en Jacobs God, zeggende: Bezoekende, heb ik u bezocht, en gezien al dat u in Egypten geschied is,

17. En ik heb gezeyd, dat ik u leyden zoude uyt den druk van Egypten in het land der Chananeen, en Hetheen, en Amorrheen, en Phereseen, en Heveen, en Jebuseen, tot een land dat vloeyt van melk en honig.

18. En zy zullen uwe stem hooren: en gy met de ouderen van Israël zult ingaen tot den koning van Egypten, en zult tot hem zeggen, den Heer God der Hebreeuwschen heeft ons geroepen. Wy zullen gaen dry dagreyzen in de woestyn, om daer offerande te doen den Heere onzen God.

19. Maer ik weet dat den koning van Egypten u niet zal laten gaen, dan door eene magtige hand,

20. Want ik zal myne hand uytreyken, en Egypten slaen met alle myne wonderlykheden, die ik doen zal, in het midden van hen. Daer na zal hy u laten gaen,

21. En ik zal dezen volke gratie geven voor de Egyptenaers, en als gy uytgaen zult, zoo zult gy niet ydel uytgaen.

22. Maer eene vrouw zal begeeren van hare geburin, en van hare weerdin, gouden en zilveren vaten, en kleederen, en die zult gy uwen zonen en dochteren opleggen, en zult Egypten berooven.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe God den Heer Moyses met teekenen en woorden versterkte, en hoe hy oorlof nemende van zynen zweer, naer Egypten gereysd is, en van dat hem in den weg gebeurde.

1. Moyses antwoordende heeft gezeyd: Zy zullen my niet gelooven, noch myne stem hooren, maer zy zullen zeggen: Den Heer heeft u niet geopenbaerd.

2. Zoo heeft hy dan tot hem gezeyd: Wat is het dat gy in uwe hand hebt? En hy antwoordde: Eene roede.

3. En den Heer heeft gezeyd: Werpt die op de aerde. Hy heeft ze geworpen, en zy is verkeerd in eene slang, alzoo dat Moyses wegvlood.

4. En den Heer zeyde: Reykt uwe hand uyt, en grypt haren steert: Hy reykte ze uyt, en hield ze, en zy is verkeerd in eene roede.

5. Op dat zy, zeyde hy, gelooven dat den Heer hunner vaderen God u geopenbaerd heeft. Den God van Abraham, den God van Isaac, den God van Jacob.

6. En den Heer heeft wederom gezeyd: Steekt uwe hand in uwen boezem. Dewelke als hy in zynen boezem gestoken had, bragt hy ze uyt melaetsch gelyk sneeuw.

7. Trekt (zeyde hy) uwe hand wederom ten uwen boezemwaert: Hy hertrok en bragt ze weder uyt, en zy was den anderen vleesche gelyk.

8. Is het zake, zeyde hy, dat zy u niet gelooven, of niet hooren de rede-

nen des eersten teekens, zoo zullen zy gelooven het woord van het navolgende teeken.

9. Is het dat zy ook deze twee teekenen niet gelooven, en uwe woorden niet hooren, zoo neemt water van den vloed, en stort dat uyt op het drooge, en wat gy uyt den vloed scheppen zult, dat zal in bloed verkeerd worden.

10. En Moyses heeft gezeyd : Ik bid u, Heer, ik ben niet welsprekend, van gisteren en eergisteren, en van dien tyd dat gy tot uwen dienaer gesproken hebt, zoo ben ik meer belet en trager van tong.

11. En den Heer heeft tot hem gezeyd : Wie heeft des menschen mond gemaekt? Of wie heeft den stommen en dooven, den zienden en blinden gemaekt? ben ik het niet?

12. Gaet dan heen, en ik zal in uwen mond wezen, en u leeren wat gy spreken zult.

13. Maer hy zeyde : Ik bid u, Heer, zendt die gy te zenden hebt.

14. Den Heer gram wezende op Moyses heeft gezeyd : Aaron uw broeder Leviet weet ik dat wel ter tale is. Ziet hy zal uytkomen ten uwen gemoet, en u ziende zal hy zich van herten verblyden.

15. Spreekt tot hem en stelt myne woorden in zynen mond, en ik zal in uwen mond, en in zynen mond zyn, en ik zal u toonen wat gy zult moeten doen,

16. En hy zal voor u tot den volke spreken, en zal uwen mond wezen: maer gy zult hem wezen in de dingen die God aengaen,

17. En deze roede neemt in uwe hand, waermede gy de teekenen doen zult.

18. Moyses is weggegaen, en wedergekeerd tot Jethro zynen zweer, en heeft hem gezeyd : Laet my gaen, en wederkeeren tot myne broeders in Egypten, op dat ik zie of zy nog leven. Wien Jethro zeyde : Gaet in vrede.

19. Zoo heeft dan den Heer tot Moyses gezeyd in het land van Madian : Gaet heen en keert weder in Egypten, want zy zyn alle dood die uwe ziel zochten.

20. Aldus nam Moyses zyne huysvrouw en zyne zonen, en zettede ze op eenen ezel, en hy is weder gegaen naer Egypten, dragende Gods roede in zyne hand.

21. En den Heer zeyde tot hem toen hy wederkeerde naer Egypten : Ziet dat gy alle de wonderlyke teekenen die ik in uwe hand gesteld heb voor Pharao doet: ik zal zyn hert verharden, en hy zal het volk niet laten gaen.

22. En gy zult tot hem zeggen : Dit zegt den Heer : Myn eerstgeboren zoon is Israël.

23. Ik heb u gezeyd : Laet gaen mynen zoon, dat hy my diene, en gy hebt hem niet willen laten gaen. Ziet ik zal uwen eerstgeboren zoon dood slaen.

24. En als Moyses op den weg in de herberg was, zoo kwam hem den Heer te gemoet, en wilde hem dooden.

25. Sephora nam terstond eenen zeer scherpen steen, en zy besneed de voorhuyd van haers zoons mannelyk lid, en zy raekte zyne voeten, en zeyde: Gy zyt my een bruydegom des bloeds.

26. En hy liet hem, na dat zy gezeyd had: Gy zyt my een bruydegom des bloeds, om de besnydenis.

27. En den Heer heeft gezeyd tot Aaron: Gaet heen in de woestyn Moyses te gemoet. Denwelken is hem te gemoet gegaen, ten berge Gods, en hy heeft hem gekust.

28. En Moyses heeft Aaron verteld alle de woorden des Heeren daer hy hem om gezonden had, en de teekenen die hy bevolen had.

29. En zy zyn te zamen gekomen, en hebben vergaderd alle de ouderen der kinderen van Israël.

30. En Aaron heeft alle de woorden gesproken die den Heer tot Moyses gezeyd had, en hy heeft de teekenen voor het volk gedaen, en het volk heeft geloofd.

31. En zy hebben gehoord dat den Heer de kinderen van Israël bezocht had, en dat hy hunnen druk had aengezien, en zy hebben aengebeden nederbuygende.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Moyses en Aaron gingen tot den koning uyt bevel des Heeren, en hoe den koning toornig wordende, het volk nog meer deed overlasten.

1. Daer na zyn Moyses en Aaron binnen gegaen, en hebben tot Pharao gezeyd: Dit zegt den Heer God van Israël : Laet

myn volk gaen dat zy my sacrificie doen in de woesteyn.

2. Maer hy heeft geantwoord : Wie is den Heer, dat ik zyne stem hooren zoude, en Israël laten gaen? Ik ken den Heer niet, en ik zal Israël niet laten gaen.

3. Zy hebben gezeyd: Der Hebreeuwschen God heeft ons geroepen, dat wy zouden gaen eenen weg van dry dagen, in de woestyn, en den Heere onzen God sacrificie doen, dat ons by aventuren geen pestilentie of zweerd overkome.

4. Den koning van Egypten zeyde hun : Waerom moeydet gy Moyses en Aaron het volk van hun werk? gaet heen tot uwen last.

5. En Pharao heeft gezeyd : Het volk des lands is veel, gy ziet dat de menigte gewassen is: hoe veel te meer, is het dat gy hun rust geeft van hunne werken ?

6. Daerom heeft hy ten dien dage den werkmeesters, en schatters des volks bevolen, zeggende :

7. Gy zult het volk voortaen geenszins meer kaf geven om kareelen te maken gelyk te voren, maer dat zy zelven gaen stoppelen rapen, en gy zult over hen de kareelmaet, die zy te voren maekten, inzetten, en niet minderen.

8. En gy zult hen opleggen het zelfde getal der kareelsteenen dat zy te voren maekten, en daer niet af verminderen, want zy zyn ledig, en daerom roepen zy, zeggende : Laet ons gaen en sacrificie doen onzen Gode,

9. Laet ze overvallen met werken, dat zy die volbrengen, op dat zy niet hooren naer de logentalen.

10. Zoo zyn dan de werkmeesters en schatters des volks uytgegaen tot den volke, en hebben gezeyd: Aldus zegt Pharao : Ik geef u geen kaf :

11. Gaet en vergadert het, daer gy het vinden moogt, en daer zal niet geminderd worden van uw werk.

12. En het volk is verstrooyd over al het land van Egypten, om kaf te vergaderen.

13. En de oversten des werks praemden het volk, zeggende : Voldoet uw werk dagelyks, gelyk gy te voren plagt te doen, als u kaf gegeven werd.

14. En de werkmeesters der kinderen van Israël werden gegeesseld van Pharaos schatters, dewelke zeyden : Waerom hebt gy de kareelmaet niet voldaen, noch gisteren noch heden gelyk te voren?

15. En de oversten der kinderen van Israël zyn gekomen, en hebben geroepen tot Pharao, zeggende : Waerom doet gy zoo tegen uwe knechten?

16. Het kaf wordt ons niet gegeven, en de kareelen worden ons gelykelyk ingezet; ziet wy uwe knechten worden met geesselen geslagen,

17. En men handelt ten onregte met uw volk. Denwelken zeyde : Gy zyt ledig, en daerom zegt gy : Laet ons gaen, en den Heer sacrificie doen,

18. Gaet dan heen, en werkt : men zal u geen kaf geven, en gy zult het gewoonlyk getal der kareelen leveren.

19. En de werkmeesteren der kinderen van Israël zagen zich zelven in het kwaed, om dat hun gezeyd werd : Daer zal niets werks van de kareelen geminderd worden tot elken dage.

20. En zy zyn te gemoet gekomen Moyses en Aaron die stonden tegen hen over, komende van Pharao,

21. En hebben tot hen gezeyd : Den Heer wilt aenzien en regt doen, want gy hebt onzen reuk doen stinken voor Pharao en zyne dienaers, en hem een zweerd gegeven om ons dood te slaen.

22. En Moyses is weder gekeerd tot den Heer, en heeft gezeyd: O Heer, waerom hebt gy den volke lyden aengedaen? waerom hebt gy my gezonden?

23. Want sedert dat ik tot Pharao ben gegaen om te spreken in uwen naem, zoo heeft hy uw volk verdrukt, en gy hebt ze niet verlost.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe Moyses van God nog breeder onderwezen wordt, bevel ontvangt tot het volk van Israël, en den koning Pharao, en van het tellen der geslachten.

1. Den Heer heeft gezeyd tot Moyses : Nu zult gy zien wat ik Pharao doen zal, want door eene sterke hand zal hy ze laten gaen, en door eene magtige hand zal hy ze van zyn land uytwerpen.

2. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

3. Ik ben den Heer die geopenbaerd heb Abraham, Isaac en Jacob, in den Almagtigen God : en mynen naem ADONAI, heb ik hun niet te kennen gegeven,

4. En ik heb een verbond met hen gemaekt, dat ik hun geven zoude het land van Chanaan, het land van hunne pelgrimagien, daer zy vreemdelingen in geweest zyn.

5. Ik heb gehoord het zuchten der kinderen van Israël, daer de Egyptenaren hen mede verdrukt hebben, en ik ben gedachtig geworden myns verbonds.

6. Daerom zegt den kinderen van Israël: Ik ben den Heer die u leyden zal uyt den werkkerker der Egyptenaren, en uyt de slaverny verlossen, en ik zal u verlossen door eenen hoogen arm, en met groote vonnissen,

7. En ik zal u aennemen my tot een volk, en zal uw God wezen: en gy zult weten dat ik ben den Heer uw God, die u zal uytgeleyd hebben uyt den werkkerker der Egyptenaren,

8. En gebragt in het land daer ik myne hand heb opgeheven, dat ik het zoude geven Abraham, Isaac en Jacob, en ik zal het u geven te bezitten, ik ben den Heer.

9. Zoo heeft het dan Moyses al den kinderen van Israël verteld, die hem niet hebben aenhoord, om de benaeuwdheyd huns geests, en het allerhardste werk.

10. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

11. Gaet binnen, en spreekt tot Pharao den koning van Egypten, dat hy de kinderen van Israël laet gaen uyt zyn land.

12. Moyses antwoordde voor den Heer: Ziet de kinderen van Israël hooren my niet: hoe zal my Pharao willen hooren, byzonder aengezien dat ik onbesneden van lippen ben.

13. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, en hun een bevel gegeven aen de kinderen van Israël, en aen Pharao den koning van Egypten, dat zy de kinderen van Israël zouden leyden uyt het land van Egypten.

14. Dit zyn de prinsen der huyzen, naer hunne huysgezinnen, de kinderen van Ruben Israëls eerstgeboren zoon Henoch, en Phallu, Hesron en Charmi. Dit zyn de geslachten van Ruben.

15. De kinderen van Simeon, Jamuël, en Jamin, en Ahod, en Jachin, en Sohar, en Saul eener Chananeescher vrouw zoon. Dit zyn de geslachten van Simeon.

16. En dit zyn de namen der kinderen van Levi naer hunne geslachten: Gerson, en Kaath en Merari. En de jaren des levens van Levi waren honderd zeven en dertig.

17. De kinderen van Gerson, Lobni, en Semei, naer hunne geslachten,

18. De kinderen van Kaath, Amram en Isaar, en Hebron, en Oziel. En de jaren van Kaaths leven, waren honderd dry en dertig.

19. De kinderen van Merari, Moholi en Musi: Dit zyn de geslachten van Levi, naer hunne familien.

20. En Amram nam tot eene huysvrouw Jochabed zyns ooms dochter, dewelke hem baerde Aaron en Moyses. En de jaren van Amrams leven waren honderd zeven en dertig jaren.

21. En de kinderen van Isaar zyn geweest Kore, en Nepheg, en Zechri.

22. En de kinderen van Oziel: Misaël, en Elisaphan, en Sethri.

23. Maer Aaron nam tot eene huysvrouw Elisabeth Aminadabs dochter, de zuster van Nahason, dewelke hem baerde Nadab, en Abiu, en Eleazar, en Ithamar.

24. En de kinderen van Kore: Azar en Elcana, en Abiasaph. Dit zyn de geslachten van de Koriten.

25. Maer Eleazar Aarons zoon nam eene huysvrouw van Phutiëls dochteren, dewelke hem Phinees gebaerd heeft. Dit zyn de prinsen van de huysgezinnen der Leviten, naer hunne geslachten.

26. Dit is Aaron en Moyses, denwelken den Heer bevolen heeft dat zy de kinderen van Israël uyt Egypten zouden leyden naer hunne scharen.

27. Dit zyn de gene die tot Pharao den koning van Egypten spraken, dat zy de kinderen van Israël uyt Egypten zouden leyden. Dit is Moyses en Aaron,

28. Op den dag als den Heer gesproken heeft tot Moyses in het land van Egypten.

29. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende: Ik ben den Heer, spreekt tot Pharao den koning van Egypten al dat ik u zeg.

30. En Moyses zeyde voor den Heer: Ziet ik ben onbesneden van lippen, hoe zal my Pharao hooren?

HET VII. KAPITTEL.

Hoe Moyses en Aaron tot den koning gaen en toonen teekenen, maer hy blyft altyd verhard.

1. Den Heer heeft gezeyd tot Moyses:

Ziet ik heb u Pharaos god gemaekt, en Aaron uw broeder zal uw profeet wezen.

2. Gy zult hem zeggen al dat ik u beveel, en hy zal tot Pharao spreken, dat hy de kinderen van Israël uyt zyn land late gaen.

3. Maer ik zal zyn hert verharden, en myne teekenen en wonderen vermenigvuldigen in het land van Egypten,

4. En hy zal u niet hooren : en ik zal myne hand op het land van Egypten zenden, en myn heyr en volk de kinderen van Israël leyden uyt het land van Egypten, door de allergrootste vonnissen.

5. En de Egyptenaren zullen weten dat ik den Heer ben, die myne hand uytgereykt heb op Egypten, en de kinderen van Israël geleyd uyt het midden van hen.

6. Aldus hebben Moyses en Aaron gedaen gelyk den Heer bevolen had, zoo hebben zy gedaen.

7. En Moyses was tachentig jaren, en Aaron dry en tachentig, als zy Pharao toespraken.

8. En den Heer heeft gezeyd tot Moyses en Aaron :

9. Als Pharao u zeggen zal : Toont teekenen, zult gy tot Aaron zeggen : Neemt uwe roede, en werpt ze voor Pharao, en dat ze in eene slang verkeere.

10. Moyses dan en Aaron, tot Pharao ingegaen zynde, hebben gedaen alzoo hun den Heer bevolen had. En Aaron nam de roede voor Pharao en zyne knechten, welke verkeerde in eene slang.

11. Maer Pharao heeft geroepen de wyzen en tooveraers, en zy deden ook desgelyks door hunne Egyptische tooveryen en sommige verholenheden.

12. En zy hebben elk hunne roeden weggeworpen, welke zyn verkeerd in draken. Maer Aarons roede verslond hunne roeden.

13. En het hert van Pharao is verzwaerd, en hy heeft ze niet gehoord, gelyk den Heer bevolen had.

14. Maer den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Het hert van Pharao is verzwaerd, en hy wilt het volk niet laten gaen.

15. Gaet tot hem morgen vroeg, ziet hy zal uytgaen te waterwaerts, en gy zult staen in zyn gemoet op den oever van de rivier, en de roede die verkeerd is geweest in eenen draek zult gy in uwe hand nemen,

16. En tot hem zeggen : Den Heer, der Hebreeuwschen God, heeft my aen u gezonden, zeggende : Laet myn volk gaen dat het my sacrificie doe in de woestyn, en gy hebt tot nu toe niet willen hooren.

17. Zoo dan dit zegt den Heer : Daer aen zult gy weten dat ik den Heer ben : Ziet ik zal met de roede die in myne hand is slaen het water van den vloed, en het zal in bloed verkeeren.

18. De visschen ook die in den vloed zyn, zullen sterven, en de wateren zullen vuyl stinkend worden, en de Egyptenaers zullen te lyden hebben, drinkende het water van den vloed.

19. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Zegt tot Aaron : Neemt uwe roede en reykt uyt uwe hand op de wateren van Egypten, en op hunne vloeden, en rivieren, en broeken, en alle waterpoelen, dat zy in bloed verkeerd worden, en het bloed zy in gansch Egyptenland, zoo wel in de houten als in de steenen vaten.

20. En Moyses en Aaron hebben gedaen alzoo den Heer bevolen had : en opheffende zyne roede heeft hy geslagen het water van den vloed, voor Pharao en zyne knechten, hetwelk is verkeerd in bloed,

21. En de visschen die in den vloed waren zyn gestorven, en den vloed is vuyl stinkend geworden, en de Egyptenaren konden het water van den vloed niet drinken, en het was bloed in gansch Egyptenland.

22. En de tooveraers van Egypten deden desgelyks met hun tooverdicht, en het hert van Pharao is verhard geworden, en heeft hen niet gehoord gelyk den Heere bevolen had.

23. En hy heeft zich afgekeerd en is in zyn huys gegaen, en heeft deze reys zyn hert daer toe nog niet gegeven.

24. Maer alle de Egyptenaren hebben gegraven al omtrent de rivieren naer water, om te drinken, want zy mogten het water van den vloed niet drinken.

25. En daer zyn zeven dagen overleden, na dat den Heer den vloed geslagen had.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe Pharao geslagen zynde met de tweede plaeg, met de derde, en vierde, belooft het volk te laten gaen, maer als den geessel van den rug is, zoo blyft hy goddeloos.

1. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Gaet in tot Pharao, en gy zult tot hem zeggen : Dit zegt den Heer : Laet myn volk gaen, dat het my sacrificie doe.

2. Maer anders is het dat gy ze niet wilt laten gaen, ziet zoo zal ik alle de palen uws lands met vorschen plagen.

3. En den vloed zal vorschen brobbelen : die opkomen zullen, en ten uwen huyze ingaen, en in uwe slaepkamer, en op uw bed, en in uwer dienaeren huyzen, en in uw volk, en in uwe bakovens, en in de blevelingen van uwe spyzen :

4. En de vorschen zullen tot u, en tot uw volk, en tot alle uwe knechten inkomen.

5. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Zegt tot Aaron : Reykt uyt uwe hand op de vloeden en op de rivieren, en poelen, en trekt de vorschen uyt op het land van Egypten.

6. En Aaron reykte zyne hand uyt over de wateren van Egypten, en de vorschen zyn opgekomen, en hebben het land van Egypten bedekt.

7. Maer de tooveraers deden ook desgelyks door hunne tooverdichten, en bragten ook vorschen uyt op het land van Egypten.

8. Maer Pharao heeft Moyses en Aaron geroepen, en hun gezeyd : Bidt den Heer dat hy de vorschen van my en van myn volk neme : en ik zal het volk laten gaen, dat het den Heer sacrificie doe.

9. En Moyses heeft tot Pharao gezeyd: Dagvaert my wanneer ik voor u bid, en voor uwe dienaers en voor uw volk, dat de vorschen verdreven worden van u, en van uw huys, en van uwe dienaers, en van uw volk : en dat zy alleenlyk in den vloed overblyven.

10. En hy antwoordde : Morgen. En Moyses zeyde : Naer uw woord zal ik doen, op dat gy weten moget, dat er geen is gelyk den Heer onzen God.

11. En de vorschen zullen van u afgaen, en van uw huys, en van uwe knechten, en van uw volk : en zy zullen alleen in den vloed overblyven.

12. En Moyses en Aaron zyn uytgegaen van Pharao : En Moyses heeft tot den Heer geroepen om de belofte der vorschen, die hy Pharao toegezeyd had.

13. En den Heer heeft naer Moyses woord gedaen : en de vorschen zyn gestorven uyt de huyzen, en van de landhuyzen, en van de velden.

14. En zy hebben ze vergaderd in zeer groote hoopen, en de aerde is verrot.

15. En Pharao, ziende dat hem rust gegeven was, heeft zyn hert bezwaerd, en heeft hen niet gehoord, gelyk den Heer bevolen had.

16. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Zegt tot Aaron : Reykt uyt uwe roede, en slaet het stof der aerde : en laet daer muggen wezen over al het land van Egypten.

17. En zy hebben alzoo gedaen. En Aaron heeft zyne hand uytgereykt, houdende de roede, en heeft het stof der aerde geslagen, en daer zyn muggen gekomen op de menschen, en op de beesten : al het stof der aerde is in muggen verkeerd over al het land van Egypten.

18. En de tooveraers hebben desgelyks gedaen met hunne tooverdichten, om muggen voorttebrengen, en zy konden niet. En de muggen waren zoo wel op de menschen als op de beesten.

19. En de tooveraers zeyden tot Pharao : Dit is Gods vinger. En Pharaos hert is verhard geworden, en hy heeft hen niet gehoord, alzoo den Heer bevolen had.

20. En den Heer zeyde tot Moyses : Staet morgen met den dageraed op, en staet voor Pharao: want hy zal uytgaen tot het water : en gy zult tot hem zeggen : Dit zegt den Heer : Laet myn volk gaen, dat het my sacrificie doe.

21. Is het dat gy het niet laet gaen, ziet zoo zal ik zenden op u en op uwe dienaers, en op uw volk, en in uwe huyzen, allerhande naturen van vliegen : en de huyzen der Egyptenaren zullen worden vol vliegen, van verscheydene naturen, en al het land daer zy in zyn.

22. En op dien dag zal ik het land van Gessen wonderlyk maken, daer myn volk is, op dat daer geene vliegen zyn, en gy weten moget dat ik den Heer ben in het midden der aerde.

23. En ik zal eene afdeyling stellen tusschen myn volk en uw volk : morgen zal dit teeken wezen.

24. En den Heer heeft alzoo gedaen. En daer zyn overzware vliegen gekomen in het huys van Pharao, en zyner knechten, en over al het land van Egypten. En het land is bedorven van alzulke vliegen.

25. En Pharao heeft Moyses en Aaron geroepen en tot hen gezeyd : Gaet heen , en doet uwen Gode sacrificie in dit land :

26. En Moyses zeyde : Het mag alzoo niet geschieden : want zullen wy den Heere onzen God offeren de afgrysselykheden der Egyptenaren ? Ware het zake dat wy dood sloegen voor de Egyptenaren het gene dat zy godsdienstelyk eeren , zoo zouden zy ons met steenen overvallen.

27. Wy zullen dry dagreyzen verre reyzen in de woestyn, en den Heere onzen God sacrificie doen , gelyk hy ons bevolen heeft.

28. En Pharao heeft gezeyd : Ik zal u laten gaen om den Heere uwen God sacrificie te doen in de woestyn : Maer nogtans gaet niet verder , bidt voor my.

29. En Moyses zeyde : Als ik van u gegaen ben, zoo zal ik den Heer bidden , en de vliegen zullen van Pharao en van zyne knechten , en van zyn volk morgen weggaen : Maer wilt niet meer bedriegen, dat gy het volk niet laet gaen den Heere sacrificie doen.

30. En Moyses , uytgegaen zynde van Pharao, heeft den Heer gebeden.

31. Denwelken heeft naer zyn woord gedaen : en de vliegen weggenomen van Pharao , en van zyne knechten , en van zyn volk, en daer is niet zoo veel als eene overgebleven.

32. En het hert van Pharao is bezwaerd geworden, alzoo dat hy ook deze reys het volk niet heeft laten gaen.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe de vyfde , en zesde, en zevende plagen op Egypten komen , en hoe Pharao altyd even verhard blyft , en de kinderen van Israël lyden geene schade.

1. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Gaet inwaerts by Pharao , en zegt hem : Dit zegt den Heer der Hebreeuwschen God : Laet gaen myn volk, dat het my sacrificie doe.

2. Is het dat gy het nog weygert , en hen houdt :

3. Ziet zoo zal myne hand wezen over uwe akkers : en over uwe peerden en ezelen , en kamelen, en ossen, en schapen eene zeer zware pestilentie.

4. En den Heer zal wonder doen tusschen de erve der kinderen van Israël , en de erve der Egyptenaren , op dat er niets verdorven worde van al dat den kinderen van Israël toebehoort.

5. En den Heer heeft den tyd gesteld, zeggende : Morgen zal den Heer dit woord doen op het land.

6. Dus heeft den Heer des anderen daegs dit woord gedaen : en alle gedierten der Egyptenaren zyn gestorven , maer van de gedierten der kinderen van Israël, is er niets met allen vergaen.

7. En Pharao zond om het te bezien : en daer was niets met allen dood van het geen dat Israël bezat. En Pharaos hert werd bezwaerd en hy heeft het volk niet laten gaen.

8. En den Heer heeft gezeyd tot Moyses en Aaron : Neemt uwe handen vol asschen uyt den schoorsteen , en dat Moyses die spreye ten hemelwaerts voor Pharao :

9. En stof worde over gansch Egyptenland, want het zullen zyn in de menschen en beesten zweeren en opzwellende bleynen in al het land van Egypten.

10. En zy hebben asch uyt den schoorsteen genomen, en voor Pharao gestaen : en Moyses strooyde de asschen in de lucht.

11. Daer zyn geworden zwellende bleynzweeren op de menschen en beesten, en de tooveraers konden niet staen voor Moyses, om de zweeren die op hen waren , en over al het land van Egypten.

12. En den Heer heeft het hert van Pharao verhard , en hy heeft hen niet gehoord gelyk den Heer tot Moyses gezeyd had.

13. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Staet morgen vroeg op, en staet voor Pharao, en gy zult tot hem zeggen : Dit zegt den Heer der Hebreeuwschen God : Laet myn volk gaen , dat het my sacrificie doe.

14. Want te dezer reyze zal ik alle myne plagen zenden op uw hert, en op uwe dienaers en op uw volk, op dat gy wete dat er op het heel aerdryk niemand is myns gelyken.

15. Want ik zal nu myne hand uytreykende u slaen en uw volk, met de pesti-

lentie, en gy zult vergaen van de aerde.

16. Ik heb u daerom gesteld op dat ik myne sterkheyd aen u toone, en dat myn naem vermaerd worde over al het aerdryk.

17. Houdt gy nog myn volk, en wilt gy dat niet laten gaen?

18. Ziet ik zal regenen morgen te dezer zelfder ure eenen zeer grooten hagel, wiens gelyken nooyt in Egypten geweest is, van den dag dat het gesticht is tot dezen tyd toe.

19. Daerom zendt nu, en vergadert uwe beesten en al dat gy op het veld hebt, want de menschen en de beesten, en al dat buyten gevonden zal worden, en van de velden niet vergaderd zal wezen; en dien hagel daer op valt, zullen sterven.

20. Wie van Pharaos knechten het woord des Heeren vreesde, die deed zyne knechten en zyne beesten in de huyzen vlieden.

21. Maer die op des Heeren woord niet achtte, heeft zyne knechten en beesten op de velden gelaten.

22. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Reykt uyt uwe hand ten hemelwaerts, dat hagel worde over al het land van Egypten, op de menschen en op de beesten en op alle kruyd der velden in het land van Egypten.

23. En Moyses heeft de roede ten hemelwaerts uytgestoken, en den Heer heeft gegeven donder en hagel en bliksems over het aerdryk omloopende: en den Heer heeft eenen hagel geregend op het land van Egypten.

24. En den hagel met vuer gemengd dreven te zamen: en was zoo groot, dat desgelyks te voren nooyt gezien was in al het land van Egypten, van den tyd dat dit volk gemaekt was.

25. En den hagel heeft al verslagen in al het land van Egypten dat er op de velden was, van de menschen tot de beesten: en alle kruyd des velds versloeg den hagel, en brak alle de boomen des lands.

26. Alleen in het land van Gessen daer de kinderen van Israël waren, is geen hagel gevallen.

27. En Pharao heeft uytgezonden, en Moyses en Aaron geroepen, zeggende tot hen: Ik heb nu ook gezondigd, den Heer is regtveerdig, maer ik en myn volk zyn ongoddelyk.

28. Bidt den Heer dat de donderslagen Gods, en den hagel ophouden, op dat ik u late gaen, en gy niet langer blyvet.

29. Moyses zeyde: Als ik uyt de stad zal gegaen wezen, zoo zal ik myne palmen tot den Heer uytreyken, en de donderen zullen ophouden, en het zal niet meer hagelen op dat gy wetet dat het aerdryk des Heeren is.

30. Maer ik weet wel dat noch gy noch uwe knechten God den Heer vreest.

31. Aldus is het vlas en de gerst geschonden, aengezien dat de gerst groeyende was, en het vlas had bollekens voortgebragt.

32. Maer de tarwe en de spelt zyn niet geschonden, om dat zy spade kwamen.

33. En als Moyses van Pharao gegaen was uyt de stad, zoo heeft hy zyne handen tot den Heer uytgestoken, en den donder en hagel hebben opgehouden, noch daer droop geen regen meer op de aerde.

34. Maer Pharao, ziende dat den regen, en hagel, en donder ophield, heeft zyne zonden vermeerderd;

35. En zyn hert, en de herten van zyne dienaers zyn zwaer geworden, en uytermate zeer verhard, en hy heeft de kinderen van Israël niet laten gaen, alzoo den Heer geboden had door Moyses hand.

HET X. KAPITTEL.

Hoe God met de achtste, en negende plagen Egypten slaet, en hoe Pharao nog verhard blyft.

1. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Gaet in by Pharao, want ik heb zyn hert en zyner knechten hert verhard, om dat ik deze myne teekenen in hem doen zoude,

2. En dat gy zoudt vertellen in de ooren van uwe kinderen en kindskinderen, hoe dikmaels ik de Egyptenaren vermorzeld heb, en myne teekenen op hen gedaen heb: en dat gy wetet dat ik den Heer ben.

3. Moyses en Aaron zyn dan binnen gegaen by Pharao, en hebben tot hem gezeyd: Dit zegt den Heer der Hebreeuwschen God: Hoe lang wilt gy my niet onderworpen worden? Laet myn volk gaen dat het my sacrificie doe.

4. Maer is het dat gy wederspannig valt, en het niet wilt laten gaen : ziet zoo zal ik morgen sprinkhanen brengen over alle uwe palen :

5. Dewelke zullen het opperste der aerde bedekken, op dat men van haer niets met allen zie, maer geëten worde al dat na den hagel overgebleven is : want zy zullen afknagen alle boomen, die op de velden groeyende zyn.

6. En zy zullen uwe en uwer knechten en aller Egyptenaren huyzen vervullen, hoe vele uwe vaders en grootvaders nooyt gezien hebben, van den tyd dat zy geboren waren op de aerde tot op dezen dag toe. En hy heeft zich omgekeerd, en is van Pharao uytgegaen.

7. Maer de dienaers van Pharao hebben tot hem gezeyd : Hoe lang zullen wy dien valstrik lyden? laet de lieden gaen dat zy den Heere hunnen God sacrificie doen. Ziet gy niet dat Egypten verdorven is?

8. En zy hebben Moyses en Aaron wederom geroepen tot Pharao, welken hun gezeyd heeft : Gaet en doet sacrificie den Heere uwen God : wie zyn zy die gaen zullen?

9. Moyses heeft gezeyd : Wy zullen reyzen met onze kleyne kinderen, en ouders, met zonen en dochteren, met schapen en groot vee : want het is een hoogtyd des Heeren onzen God.

10. En Pharao heeft geantwoord : Zoo zy den Heer met u, gelyk ik u en uwe kleyne kinderen zal laten gaen, wie twyfelt er aen, of gy peynst uytnemend kwalyk?

11. Het zal alzoo niet geschieden. Maer gaet gy mannen alleen, en doet den Heere sacrificie, want dat hebt gy ook zelven begeerd. En terstond worden zy uytgestooten van Pharaos aenzigt.

12. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Reykt uyt uwe hand op het land van Egypten, tot de sprinkhanen, op dat die daer op komen, en verslinden al het kruyd hetwelk den hagel overgebleven is.

13. En Moyses heeft de roede uytgestoken op het land van Egypten, en den Heer heeft gebragt eenen brandenden wind allen dien dag en dien nacht, en des morgens heeft den brandenden wind de sprinkhanen opgeheven.

14. Dewelke gekomen zyn over al het land van Egypten, en gezeten op alle palen der Egyptenaren, ontellyk veel, wier gelyken niet geweest zyn voor dien tyd, noch namaels zullen zyn.

15. En zy hebben al het overste der aerde bedekt, alle dingen bedervende. Aldus is verslonden al het kruyd der aerde, en wat van fruyt op de boomen was, dat den hagel gelaten had. En daer is ook niets groens gebleven aen de boomen, en de kruyden der aerde, in geheel Egypten.

16. Daerom heeft Pharao haestelyk geroepen Moyses en Aaron, en hun gezeyd : Ik heb gezondigd tegen den Heer uwen God, en tegen u,

17. Maer wilt my de zonde ook deze reys vergeven, en bidt den Heer uwen God dat hy my deze dood wilt afnemen.

18. En Moyses, uytgegaen zynde van Pharaos aenzigt, heeft den Heer gebeden.

19. Denwelken heeft eenen zeer sterken wind doen waeyen uyt den westen, en die heeft de sprinkhanen opgenomen, en geworpen in de Roode zee, daer bleef niet een over, in alle de palen van Egypten.

20. En den Heer heeft het hert van Pharao verhard, en hy heeft de kinderen van Israël niet laten gaen.

21. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Reykt uyt uwe hand ten hemelwaerts, en dat er duysternissen zyn in het land van Egypten, zoo dik dat men die tasten mag,

22. En Moyses heeft zyne hand ten hemelwaerts uytgereykt, en daer zyn grouwelyke duysternissen gekomen over al het land van Egypten dry dagen lang.

23. Niemand zag zynen broeder, noch hy roerde zich niet van de plaets daer hy was : maer waer de kinderen van Israël woonden, daer was licht.

24. En Pharao heeft Aaron en Moyses geroepen, en hun gezeyd : Gaet, en doet den Heere sacrificie : dat alleenlyk uwe schapen en groot vee blyven : dat uwe kinderkens met u gaen.

25. Moyses heeft gezeyd : Gy zult ons ook geven slagofferanden, en brandofferanden, die wy den Heere onzen God offeren mogen.

26. Alle de kudden zullen met ons trekken, en daer zal niet eene klaeuwe achterblyven, die ons noodig zyn ten dienste van den Heer onzen God, byzon-

der aengezien dat wy niet weten wat er zal moeten geofferd worden, voor dat wy tot de plaets zullen komen.

27. En den Heer heeft Pharaos hert verhard, en hy wilde ze niet laten gaen.

28. En Pharao heeft tot Moyses gezeyd: Gaet van my, en wacht u dat gy voortaen niet meer myn aenzigt ziet: want op wat dag dat gy voor myne oogen komt, zoo zult gy sterven.

29. En Moyses heeft geantwoord: Het zal geschieden, alzoo gy gezeyd hebt, ik zal voortaen niet meer uw aenzigt zien.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe God Moyses gebiedt dat zy van het volk zilver en goud ontleenen zouden.

1. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Ik zal Pharao en Egypten nog met eene plaeg raken, en daer na zal hy u laten gaen, en dwingen om uyt te gaen.

2. Gy zult dan al het volk zeggen, dat elk man van zynen vriend, en elke vrouw van hare gebuerin, eysche zilveren en gouden vaten.

3. En den Heer zal zyn volk gratie geven voor de Egyptenaren. En Moyses was een zeer groot geacht man in het land van Egypten, voor Pharaos dienaers en al het volk.

4. En hy heeft gezeyd: Dit zegt den Heer: Te middernacht zal ik ingaen in Egypten,

5. En al dat eerstgeboren is zal in der Egyptenaren land sterven, van Pharaos eerstgeboren zoon die op zynen stoel zit, tot den eerstgeboren der dienstvrouw die aen den molen is, en alle de eerstgeboren van de behelpige beesten.

6. En daer zal een groot geroep wezen in al het land van Egypten, als daer te voren nooyt was, noch namaels zyn zal.

7. En by alle de kinderen van Israël zal niet een hond kikken, van de menschen aen tot de beesten toe: op dat gy wetet, met hoe wonderlyk werk dat den Heer de Egyptenaren van Israël verscheydt.

8. En alle deze uwe knechten zullen afkomen tot by my, en my aenbidden, zeggende: Gaet uyt gy en al het volk dat onder u is: daer na zullen wy uytgaen. En hy is van Pharao uytgegaen boven mate zeer gram.

9. Maer den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Pharao zal u niet hooren, op dat er vele teekenen mogen gedaen worden in het land van Egypten,

10. Maer Moyses en Aaron hebben alle de beschrevene wonderen gedaen voor Pharao, en den Heer heeft het hert van Pharao verhard, en hy heeft de kinderen van Israël niet laten gaen uyt zyn land.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe God Moyses te kennen geeft, hoe het volk het paeschlam eten zal, en ongedeesemde brooden, enz. En als de eerstgeboren gestorven waren, zoo heette Pharao de kinderen van Israël uyt zyn land te trekken.

1. En den Heer heeft ook gezeyd tot Moyses en Aaron, in het land van Egypten:

2. Deze maend, u het beginsel der maenden, zal de eerste wezen van alle de maenden des jaers,

3. Spreekt tot alle de vergadering der kinderen van Israël en zegt hun: Op den tienden dag van deze maend zoo zal een iegelyk huysgenoots wys en huysgewys nemen een lam.

4. Maer is het dat het getal minder ware dan genoeg zoude kunnen zyn om een lam te eten, zoo zal hy zynen gebuer tot zich nemen, die naest zyn huys woont, tot een getal der zielen, die genoeg zouden kunnen zyn om een lam te eten,

5. En het lam zal wezen zonder smet, een manneken eenjarig. Na welke zeden zult gy ook eenen bok nemen,

6. En hem bewaren tot den veertienden dag van deze maend, en de geheele gemeynte der kinderen van Israël zal hem offeren des avonds.

7. En zy zullen van zyn bloed nemen en het stryken aen beyde de stylen, en aen de overste dorpelen van de deuren der huyzen, daer zy hem eten zullen.

8. En zy zullen dien nacht het vleesch eten gebraden aen het vuer, en ongedeesemde brooden met wilde latuw.

9. Gy zult daer af niet rouw eten, noch met water gezoden, maer alleen door het vuer gebraden, en gy zult het

hoofd met de voeten en ingewand verslinden.

10. En daer zal niets overblyven tot des morgens toe, blyft er iets over, dat zult gy in het vuer verbranden.

11. Gy zult dit eten aldus : Uwe lendenen zult gy toegorden, en schoenen zult gy aen uwe voeten hebben, houdende stokken in de handen, en zult haestelyk eten, want het is Phase (dat is den doorgang) des Heeren.

12. En ik zal dien nacht het land van Egypten doorgaen, en verslaen al dat eerstgeboren is in het land van Egypten, van de menschen tot de beesten toe, en over alle de goden van Egypten zal ik oordeelen doen : Ik ben den Heer.

13. En het bloed zal u tot een teeken wezen aen de huyzen daer gy binnen zyn zult, en ik zal het bloed zien, en u voorbygaen, en onder u zal geen verdervende plaeg wezen, als ik het land van Egypten slaen zal.

14. Maer gy zult dezen dag hebben in eene gedenkenis, en dien zult gy hoogelyk vieren den Heere in uwe geslachten met eenen eeuwigen dienst.

15. Zeven dagen lang zult gy ongedeesemd eten, op den eersten dag zal er geen deesem wezen in uwe huyzen. En wie gedeesemd eet, diens ziel zal vergaen uyt Israël, van den eersten dag aen tot den zevenden toe.

16. Den eersten dag zal heylig en feestelyk wezen en den zevenden dag zal met de zelfde hoogheyd eerweerdig wezen. Geen werk zult gy op die dagen doen, uytgenomen de dingen die den eten aengaen.

17. En gy zult het ongeheefd brood onderhouden : want op dien zelfden dag zal ik uw heyr uyt den lande van Egypten leyden, en gy zult dezen dag bewaren onder uwe geslachten met eene eeuwige zedene.

18. In de eerste maend, op den veertienden dag der maend, 's avonds zult gy ongeheefde brooden eten, tot den een en twintigsten dag der zelfde maend des avonds.

19. Zeven dagen lang zal men geen gedeesemd brood vinden in uwe huyzen; zoo wie gedeesemd brood eet, diens ziel zal vergaen uyt de vergadering van Israël, zoo wel van de vreemdelingen, als van de ingeborenen des lands,

20. Alle gedeesemd zult gy niet eten; maer in alle uwe woonsteden zult gy ongedeesemd brood eten.

21. En Moyses heeft alle de ouderen der kinderen van Israël geroepen, en heeft tot hen gezeyd : Gaet en neemt een dier huysgezinswys, en offert Phase.

22. En een bondelken hyzop doopt in het bloed dat aen den dorpel is, en besproeyt daer mede den overdorpel, en beyde de stylen. Niemand van u zal uyt de deur zyns huys gaen tot 's morgens toe.

23. Want den Heer zal doorgaen slaende de Egyptenaren, en als hy het bloed zien zal aen den overdorpel, en beyde de stylen, zoo zal hy over de deur des huys klimmen, en hy zal den slager niet laten in uwe huyzen gaen, en kwetsen.

24. Bewaert dit woord wettelyk voor u en uwe kinderen tot in de eeuwigheyd.

25. En als gy zult zyn in het land, welk den Heer u geven zal gelyk hy beloofd heeft, zoo zult gy deze cerimonien onderhouden.

26. En zoo wanneer uwe kinderen u zeggen zullen : Wat godsdjenst is dit?

27. Zoo zult gy hun zeggen : Het is eene offerande van Gods doorgang, als hy ging voorby de huyzen der kinderen van Israël in Egypten, slaende de Egyptenaren, en onze huyzen vry houdende. En het volk nederbuygende, heeft aengebeden.

28. En de kinderen van Israël zyn uytgegaen, en hebben gedaen alzoo den Heer Moyses en Aaron geboden had.

29. En het is gebeurd in den middernacht, den Heer heeft verslagen alle de eerstgeboren in het land van Egypten, van den eerstgeboren Pharaos die op zynen stoel zat, tot den eerstgeboren van de gevangene vrouw die in den kerker was, en alle de eerstgeboren van de behelpige beesten.

30. En Pharao is des nachts opgestaen en alle zyne knechten, en alle die van Egypten, en daer is een groot geroep opgestaen in Egypten, want daer was geen huys, of daer lag een dooden in.

31. En toen Pharao Moyses en Aaron had geroepen, zeyde hy : Staet op, en gaet weg van myn volk, gy en de kinderen van Israël, gaet en doet sacrificie den Heere gelyk gy zegt.

32. Uwe schapen en groot vee neemt met u gelyk gy begeerd hebt, en weg gaende gebenedydt my.

33. En de Egyptenaren dwongen met magt het volk dat zy haestelyk uyt het land gaen zouden, zeggende : Wy zullen allegader sterven.

34. Dus heeft het volk beslagen meel genomen, eer het gedeesemd was, en zy bindende dat in mantels, leydden het op hunne schouderen.

35. En de kinderen van Israël hebben gedaen gelyk Moyses bevolen had, en zy hebben van de Egyptenaren geëyscht zilveren en gouden vaten, en zeer vele kleederen.

36. En den Heer heeft den volke gratie verleend voor de Egyptenaren dat zy het hun leenden : en zy hebben de Egyptenaren beroofd.

37. En de kinderen van Israël zyn gereysd van Ramesses tot Socoth, byna zeshonderd duyzend mannen te voet, zonder de kleyne kinderen.

38. En met hen is ook eene ontallyke menigte van allerley gemeyn volk opgetrokken, schapen en groot vee, en boven mate zeer vele beesten van verscheyden soort.

39. En zy hebben het meel gebakken, hetwelk zy te voren beslagen uyt Egypten gedragen hadden, en zy hebben ongedeesemde aschkoeken daer af gemaekt, want zy konden het niet deesemen, om dat de Egyptenaren hen dwongen uyt te gaen, en hen niet lieten beyden, en zy hadden ook geene stade gehad, om eenige toespys te bereyden.

40. De wooning der kinderen van Israël dat zy in Egypten woonden, is geweest vier honderd en dertig jaren.

41. Dewelke volbragt zynde, op den zelfden dag is al het heyr des Heeren uyt het land van Egypten gegaen.

42. Dit is den nacht die men den Heer onderhouden moet, als hy hen uyt Egyptenland geleyd heeft, dezen moeten alle de kinderen van Israël onderhouden in hunne geslachten.

43. En den Heer heeft gezeyd tot Moyses en Aaron : Dit is den godsdienst van Phase : Geen vreemdeling zal daer af eten,

44. Maer zoo wie een gekochten knecht is, dien zal men besnyden, en zoo zal hy daer af eten,

45. Een vreemdeling en een huerling zal daer niet af eten.

46. Het moet geëten worden in een huys : noch gy zult van zyn vleesch niet buyten dragen, noch gy zult zyn gebeente niet breken.

47. Alle de vergadering der kinderen van Israël zal dit maken.

48. Is het dat iemand van de vreemdelingen begeert tot uw landschap over te komen, en het Phase des Heeren maken, zoo zal eerstmael besneden worden al dat mannelyk is van den zynen, en dan zal hy wettelyk onderhouden, en wezen als een ingeboren des lands, maer is er iemand die niet besneden is, die zal daer niet af eten.

49. De zelfde wet zal den ingeboren wezen en den inwooner die by u als vreemdeling is.

50. En de kinderen van Israël hebben gedaen alzoo den Heer Moyses en Aaron bevolen had.

51. En op den zelfden dag heeft den Heer de kinderen van Israël uyt het land van Egypten geleyd met hunne heyrscharen.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe God bevolen heeft de heyligmaking van Phase, en der eerstgeboren, ter gedenkenis des uytgangs van Egypten, als zy Josephs gebeenten mede droegen, en geleyd werden met de vurige kolom en wolk.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

2. Heyligt my alle eerstgeboren, dat de moeder opent onder de kinderen van Israël, zoo wel van de menschen, als van de beesten : want zy zyn alle myne.

3. En Moyses zeyde tot het volk : Gedenkt dezen dag op denwelken gy uyt Egypten gegaen zyt, en uyt het huys der slavernyen, want den Heer heeft u met magtiger hand uyt deze plaetsen geleyd : dat gy geen gedeesemd brood etet.

4. Heden gaet gy uyt in de maend der nieuwe vruchten.

5. En als u den Heer zal gebragt hebben in het land van de Chananeen, en Hetheen, en Amorrheen, en Heveen, en Jebuseen, die hy uwen vaderen gezworen heeft u te geven, een land vloeyende

van melk en honig, zoo zult gy feestelyk onderhouden deze manier van godsdiensten op deze maend.

6. Zeven dagen zult gy ongedeesemde brooden eten, en op den zevenden dag zal des Heeren hoogtyd wezen.

7. Ongedeesemde brooden zult gy zeven dagen eten, daer zal geen gedeesemd brood by u gezien worden, noch ook in alle uwe palen.

8. En gy zult uwen zoon op dien dag vertellen, zeggende: Dit is het geene dat my den Heer gedaen heeft, toen ik uyt Egypten ging.

9. En dit zal u wezen als een teeken aen uwe hand, en als eene gedenkenis voor uwe oogen, en op dat de wet des Heeren altyd in uwen mond zy, want door eene magtige hand heeft u den Heer uyt Egypten geleyd.

10. Gy zult dezen dienst onderhouden ten gezetten tyde van dagen tot dagen.

11. En als u den Heer zal gebragt hebben in het land der Chananeen, gelyk hy u en uwe vaderen gezworen heeft, en dat hy u dat zal gegeven hebben,

12. Zoo zult gy uytscheyden al dat de moeder opent, voor den Heer, en al dat eerst voortkomt in uw vee, al wat gy hebt dat een manneken is, dat zult gy den Heere heyligen.

13. De eerste geworpen van eenen ezel zult gy wisselen voor een schaep, is het dat gy het niet verlost, zoo zult gy het doodslaen. Maer alle de eerstgeboren der menschen van uwe zonen, zult gy met den prys lossen.

14. En als uwen zoon u morgen vragen zal, zeggende: Wat is dit? zoo zult gy hem antwoorden: Den Heer heeft ons met eene magtige hand uyt het land van Egypten geleyd, uyt het huys der slavernyen.

15. Want toen Pharao verhard was, en ons niet wilde laten gaen, zoo heeft den Heer verslagen alle de eerstgeboren in het land van Egypten, van de eerstgeboren des menschen tot het eerstgeboren der beesten, daerom offer ik den Heere al wat de moeder eerst open doet dat mannelyk is.

16. En alle de eerstgeboren van myne zonen los ik. Hierom zal u dit wezen als een teeken in uwe hand, en als een aenhangsel tusschen uwe oogen, tot gedenkenis, om dat den Heer ons met magtiger hand geleyd heeft uyt Egypten.

17. Als dan Pharao het volk had uytgelaten, zoo heeft ze God niet geleyd door den weg van der Philistynen land, welken daer by is, denkende dat het by aventuren hen berouwen mogt, hadden zy eenige oorlogen tegen zich zien opstaen, en dat zy dan zouden wedergekeerd hebben naer Egypten.

18. Maer hy heeft hen omgeleyd door den weg der woestyn die daer is by de Roode zee. En de kinderen van Israël trokken op uyt het land van Egypten gewapend.

19. En Moyses droeg Josephs gebeente met zich, om dat hy de kinderen van Israël bezworen had, zeggende: God zal u bezoeken, draegt myn gebeente met u van hier.

20. En als zy getrokken waren van Socoth, zoo maekten zy hun heyrleger tot Etham, in de uyterste palen der woestyn.

21. Maer den Heer ging voor hen om hun den weg te toonen des daegs door eene wolkkolom, en des nachts door eene kolom des vuers, om dat hy op beyde de tyden zoude hun leydsman zyn over weg.

22. Nimmermeer gebrak de wolkkolom 's daegs, noch de kolom des vuers 's nachts voor het volk.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe Pharao de kinderen van Israël vervolgt, maer God bevrydt ze, en verdrinkt Pharao met zyn heyr.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Zegt den kinderen van Israël dat zy wederom keerende hun heyrleger maken tegen over Phihahiroth, welk is tusschen Magdalum en de zee, tegen over Beelsephon, regt daer voor zult gy uw heyrleger maken aen de zee.

3. En Pharao zal zeggen van de kinderen van Israël: Zy zyn in het land benaeuwd, de woestyn heeft ze besloten.

4. En ik zal zyn hert verharden, en hy zal u vervolgen, en ik zal hoogelyk geëerd worden aen Pharao en aen al zyn heyr, en de Egyptenaren zullen weten dat ik den Heer ben. En zy hebben alzoo gedaen:

5. En het is den koning van Egypten

geboodschapt, dat het volk gevloden was, en het hert van Pharao en van zyne dienaers is veranderd op het volk, en zy hebben gezeyd : Wat hebben wy willen doen, dat wy Israël hebben laten gaen, dat hy ons niet meer dienen zoude?

6. Zoo heeft hy dan zynen wagen ingespannen, en al zyn volk met hem genomen.

7. En hy heeft genomen zes honderd uytgelezen wagens, en alle de wagens die in Egypten waren, en de kapiteynen van al het heel heyr.

8. En den Heer heeft het hert van Pharao des konings van Egypten verhard, en hy heeft de kinderen van Israël vervolgd, maer zy waren uyt gegaen door de hooge hand.

9. En toen de Egyptenaren der voorgaenderen voetstappen achtervolgden, zoo hebben zy die gevonden, in het leger by de zee, al het rosvolk en de wagens van Pharao, en al zyn heyr waren te Phihahiroth tegen over Beelsephon.

10. En toen Pharao by gekomen was, en de kinderen van Israël hunne oogen opheffende hebben de Egyptenaren achter zich gezien, en zyn zeer bevreesd geweest, en hebben tot den Heer geroepen,

11. En tot Moyses gezeyd : In Egypten waren by aventuren geene graven, en daerom hebt gy ons weggeleyd, dat wy sterven zouden in de woestyn : Waerom hebt gy dit willen doen dat gy ons uyt Egypten leyddet?

12. Is dit niet het woord dat wy tot u zeyden in Egypten, zeggende : Gaet van ons, dat wy de Egyptenaren dienen? want het is veel beter hen te dienen, dan te sterven in de woestyn.

13. En Moyses heeft tot het volk gezeyd : Wilt niet vervaerd wezen, staet en aenziet de grootdadige werken des Heeren die hy heden doen zal; want de Egyptenaren die gy nu ziet, zult gy voortaen niet meer zien in de eeuwigheyd.

14. Den Heer zal voor u stryden en gy zult zwygen.

15. En den Heer heeft gezeyd tot Moyses : Waerom roept gy tot my? zegt den kinderen van Israël dat zy voorts trekken.

16. Maer heft gy uwe roede opwaerts, en reykt uyt uwe hand op de zee, en scheydt die, dat de kinderen van Israël gaen mogen in het midden der zee door het drooge.

17. En ik zal het hert der Egyptenaren verharden dat zy u zullen vervolgen, en ik zal glorie verwerven aen Pharao, en aen al zyn heyr, en aen zyne wagens, en aen zyn rosvolk,

18. En de Egyptenaers zullen weten dat ik den Heer ben, als ik zal groote eer verkregen hebben aen Pharao, en aen zyne wagens, en aen zyn peerdenvolk.

19. En den Engel des Heeren die voor het heyr van Israël ging, zich opheffende is gegaen achter hen, en met hem te zamen de wolkkolom, latende de voorste achter rugge,

20. En hy heeft gestaen tusschen het heyrleger van de Egyptenaren, en het heyrleger van Israël, en het was eene duystere wolk, en verlichtende den nacht, alzoo dat zy allen den tyd van den nacht tot malkanderen niet komen mogten.

21. En als Moyses zyne hand op de zee uytgestoken had, zoo heeft den Heer die weg genomen door het waeyen van eenen sterken wind, en den ganschen nacht over blakende, en verkeerde ze in het drooge, en het water is gescheyden.

22. En de kinderen van Israël zyn ingegaen door het midden van de drooge zee, want het water was hun gelyk een muer aen hunne regte en aen hunne slinke zyde.

23. En de Egyptenaers vervolgende zyn achter hen ingegaen. En al Pharaos peerdenvolk, zyne wagens en ruyters te peerd door het midden van de zee.

24. En de morgenwaek was nu gekomen, en ziet den Heer ziende op het heyr van de Egyptenaren, door de kolom des vuers en der wolken, heeft hun heyr verslagen,

25. En de raders der wagens om geworpen, en zy voeren in de diepte. Zoo zeyden dan de Egyptenaren : Laet ons vlieden van Israël, want den Heer strydt voor hen, tegen ons.

26. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Reykt uwe hand uyt over de zee, dat de wateren wederkeeren op de Egyptenaers, op hunne wagens en ruyters te peerd.

27. En als Moyses zyne hand tegen de zee uytgereykt had, zoo is die ten vroegsten dageraed wedergekeerd tot hare

eerste plaets, en als de Egyptenaers vloden, zoo zyn hun de wateren tegen gekomen, en den Heer heeft ze omwolven in het midden der vloeden.

28. En de wateren zyn wedergekeerd, en hebben de wagens en het rosvolk van het geheel heyr van Pharao overdekt, die vervolgende in de zee gegaen waren, en daer bleef van hen niet een over.

29. Maer de kinderen van Israël gingen door het midden der drooge zee, en de wateren waren hun als voor muren ter regter en ter slinker zyde,

30. En den Heer heeft op dien dag Israël verlost uyt de handen van de Egyptenaren,

31. En zy hebben de Egyptenaren zien dood liggen op den oever der zee, en de grootdadige hand, welke den Heer te werk gesteld had tegen hen. En het volk heeft den Heer gevreesd, en zy hebben den Heer geloofd, en Moyses zynen dienaer.

HET XV. CAPITTEL.

Moyses en het volk God eenen lofzang gezongen hebbende komen in Marath daer het water verzoet wordt en van daer in Helim.

1. Toen zong Moyses en de kinderen van Israël den Heere dit lied, en zy hebben gezeyd: Laet ons den Heere zingen, want hy is glorieuselyk grootdadig geworden, het peerd met den ryder heeft hy in de zee afgeworpen.

2. Den Heer is myne sterkheyd en myn lof, en hy is my geworden ter zaligheyd. Dit is myn God, en ik zal hem glorie bewyzen, dit is myns vaders God, en ik zal hem verheffen.

3. Den Heer is gelyk een strydbaer man, Almagtig is zynen naem.

4. De wagens van Pharao en zyn heyr heeft hy in de zee geworpen, zyne uytgelezene prinsen zyn verdronken in de Roode zee.

5. De afgronden hebben ze bedekt, zy zyn in de diepte nedergedaeld gelyk eenen steen.

6. O Heer, uwe regte hand is grootdadig geworden door de sterkheyd, uwe regte hand, Heer, heeft den vyand verslagen.

7. En door de menigvuldigheyd uwer glorien hebt gy uwe vyanden nedergeleyd, gy hebt uwe gramschap uytgezonden, dewelke hen verslonden heeft gelyk stoppelen.

8. En door den geest uws toorns zyn de wateren vergaderd, het vloeyende water is blyven staen, en de afgronden zyn vergaderd in het midden van de zee.

9. Den vyand heeft gezeyd: Ik zal ze vervolgen, en bevangen, ik zal de rooven deylen, myne ziel zal verzaed worden: ik zal myn zweerd uyt de scheede trekken, myne hand zal ze dooden,

10. Uwen wind heeft gewaeyd en de zee heeft ze bedekt, zy zyn verzonken gelyk lood in de geweldige wateren.

11. Wie is uws gelyken, onder de sterken, o Heer? wie is uws gelyken, grootdadig in heyligheden, vreesselyk en loffelyk, wonder doende?

12. Gy hebt uwe hand uytgereykt en de aerde heeft ze verslonden.

13. Gy hebt een leydsman geweest door uwe bermhertigheyd den volke hetwelk gy verlost hebt: en gy hebt het gedragen voor uwe sterkheyd tot uwe heylige woonsteden.

14. De volken zyn opgeklommen en gram geworden, de ingezetenen van Philistyn zyn met wee bevangen.

15. Toen werden de vorsten van Edom verstoord, en de sterken van Moab zyn met angst bevangen, en alle de bewooners van Chanaan zyn verstyfd.

16. Dat den angst en de beving hen overvalle door de grootheyd van uwen arm: laet ze onberoerlyk worden gelyk eenen steen, tot dat uw volk doorgegaen zy, o Heer, tot dat dit uw volk gepasseerd zy, hetwelk gy beërfd hebt.

17. Gy zult ze inleyden, en planten op den berg van uwe erffenis, in uwe allersterkste woonstad, die gy, Heer, gewrocht hebt: Uwe heyligdomsstede, Heer, die uwe handen gevestigd hebben.

18. Den Heer zal regneeren in de eeuwigheyd en voorder.

19. Want Pharao te peerd is met zyne wagens en ruyters ter zee ingegaen, en den Heer heeft de wateren der zee wederom op hen gebragt, maer de kinderen van Israël hebben door het drooge gewandeld, in het midden van haer.

20. Zoo heeft dan Maria Aarons zuster de profetes, eene bom in hare hand genomen, en alle de vrouwen zyn haer nagegaen met bommen en dansen,

21. Dewelke zy voorzong, zeggende: Laet ons den Heere zingen want hy is glorieuselyk grootdadig geworden, het peerd met den ryder heeft hy in de zee geworpen.

22. En Moyses heeft Israël genomen van de Roode zee, en zy zyn gegaen in de woestyn van Sur, en hebben gewandeld dry dagen lang door de woestyn, en zy vonden geen water.

23. En zy zyn gekomen tot Mara, en zy mogten het water van Mara niet drinken, want het was bitter: daerom heeft hy dier plaetse eenen bekwamen naem gegeven, noemende die Mara, dat is, bitterheyd.

24. En het volk heeft tegen Moyses gemurmureerd, zeggende: Wat zullen wy drinken?

25. Maer hy heeft tot den Heer geroepen, denwelken heeft hem getoond een hout, hetwelk als hy had in het water geworpen, zoo is het in zoetigheyd verkeerd, daer heeft hy geboden en oordeelen gesteld, en geproefd, zeggende:

26. Is het dat gy de stem van den Heer uwen God hoort, en doet voor hem dat regt is, en zyne geboden gehoorzaem zyt en alle zyne bevelingen onderhoudt, zoo zal ik geen van de ziekten op u brengen, die ik op Egypten gesteld heb: want ik ben den Heer uw gezondmaker.

27. En de kinderen van Israël zyn gekomen tot Elim, daer waren twaelf waterfonteynen, en zeventig palmboomen, en zy hebben hun heyrleger gemaekt omtrent de wateren.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe het volk gemurmureerd heeft tegen Moyses en Aaron, en hoe hun God kwakkelen en Man zendt.

1. En zy zyn getrokken van Elim, en alle de menigte der kinderen van Israël is gekomen in de woestyn Sin, welke is tusschen Elim en Sinaï, op den vyftienden dag der tweede maend, na dat zy uyt Egypten gegaen waren.

2. En alle de vergadering der kinderen van Israël hebben gemurmureerd tegen Moyses en Aaron in de woestyn.

3. En de kinderen van Israël hebben tot hen gezeyd: Och of wy gestorven waren door des Heeren hand in het land van Egypten, als wy zaten op de vleeschpotten, en aten brood met verzaedheden: waerom hebt gy ons in deze woestyn gebragt, dat gy alle deze menigte zoudet met honger dooden?

4. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Ziet ik zal u brood van den hemel regenen, dat het volk uytga, en vergadere dat tot elken dag genoeg zy, dat ik het mag beproeven of het in myne wet wandelt of niet.

5. Maer op den zesden dag zullen zy bereyden dat zy binnen dragen zullen, en dat zal nog zoo veel zyn, als zy plegen te vergaderen ten elken dage,

6. En Moyses en Aaron hebben gezeyd tot alle de kinderen van Israël: T' avond zult gy weten dat u den Heer geleyd heeft uyt het land van Egypten,

7. En morgen vroeg zult gy zien de glorie des Heeren, want ik heb gehoord uwe murmuratie tegen den Heer, want wat zyn wy, dat gy tegen ons hebt gemurmureerd?

8. En Moyses heeft gezeyd: Den Heer zal u t' avond vleesch te eten geven, en morgen brood tot verzading, om dat hy uwe murmuratie gehoord heeft, door dewelke gy tegen hem gemurmureerd hebt. Want wat zyn wy? en uwe murmuratie is tegen ons niet, maer tegen den Heer.

9. En Moyses heeft nog tot Aaron gezeyd: Zegt de geheele vergadering der kinderen van Israël: Komt voorts voor den Heer, want hy heeft uwe murmuratie gehoord.

10. En als Aaron sprak tot alle de vergadering der kinderen van Israël, zoo hebben zy omgezien naer de woestyn, en ziet de glorie des Heeren openbaerde in eene wolk.

11. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

12, Ik heb gehoord de murmuratien der kinderen van Israël. Zegt tot hen: T' avond zult gy vleesch eten, en morgen vroeg zult gy van brooden verzaed worden, en gy zult weten dat ik ben den Heer uw God.

13. Aldus zoo is het avond geworden, en daer zyn kwakkelen opgekomen, de welke hebben het leger overdekt, en des morgens lag er een dauw alom het leger.

14. En als dien het overste der aerde bedekt had, zoo zag men daer in de

woestyn wat kleyns, regt of het met eenen stamper had gestooten geweest, gelyk den rym op de aerde.

15. Hetwelk als de kinderen van Israël zagen, zoo zeyden zy tot malkanderen : Manhu? welk beteekent : Wat is dit? want zy wisten niet wat het was. Tot denwelken heeft Moyses gezeyd : Dit is het brood dat u den Heer gegeven heeft om te eten.

16. Dit is het woord dat u den Heer bevolen heeft : Een iegelyk zal hier af vergaderen zoo veel als het hem genoeg is om te eten, een gomor vol elks hoofd, naer het getal van uwe zielen die in de tabernakelen woonen, zoo zult gy dit nemen.

17. En de kinderen van Israël hebben alzoo gedaen, en zy hebben vergaderd den eenen meer, den anderen min,

18. En zy hebben het gemeten naer de maten gomor, en die meer vergaderd had, had niet meer, en die min bereyd had, vond niet min : maer zy hebben elk vergaderd naer dat zy eten mogten.

19. En Moyses heeft tot hen gezeyd : Niemand late daer af iets overblyven tot 's morgens vroeg.

20. Dewelke naer hem niet hebben gehoord, maer sommige van hen hebben daer af wat overgelaten tot 's morgens, en het begon te krielen van wormen en verrottede. En Moyses is op hen gram geworden.

21. Des morgens dan vergaderde daer af een iegelyk zoo veel als het hem genoeg wezen mogt om te eten : en als de zon heet werd, zoo smolt het.

22. Maer op den zesden dag zoo vergaderden zy dubbele spys, te weten twee gomor voor elken mensch. En alle de prinsen der gemeynten zyn gekomen, en hebben Moyses dit verteld.

23. En hy heeft tot hen gezeyd : Dit is het gene dat den Heer gesproken heeft : Morgen is het de rust van den sabbat den Heere geheyligd : al wat gy doen moet, dat doet : en wat gy koken moet, kookt : en dat er overblyft, legt dat weg tot morgen vroeg.

24. En zy hebben alzoo gedaen gelyk Moyses bevolen had, en het is niet verrot geworden, noch daer is geen gewormte in gevonden.

25. En Moyses heeft gezeyd : Eet dat heden, want het is des Heeren sabbat : men zal dit heden op het veld niet vinden.

26. Op de zes dagen zult gy het vergaderen; maer op den zevenden dag is des Heeren sabbat, daerom zal men dat niet vinden.

27. En den zevenden dag is gekomen : en van het volk zyn er sommige gegaen om te vergaderen, en zy hebben niets gevonden.

28. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Hoe lang wilt gy myne geboden en myne wet niet onderhouden?

29. Ziet, dat u den Heer den sabbat gegeven heeft, en daerom heeft hy u op den zesden dag dubbele spys gegeven : een iegelyk blyve by zich zelven, niemand ga uyt zyne plaets op den zevenden dag.

30. En het volk heeft den sabbat gehouden op den zevenden dag.

31. En het huys van Israël heeft het genoemd Man : het welk was wit gelyk koriander zaed, en zyn smaek was gelyk der tarwenbloem met honig.

32. Moyses dan heeft gezeyd : Dit is het woord dat den Heer geboden heeft : Vult daer af een gomor, en laet dat bewaren voor de nakomende geslachten, op dat zy mogen kennen het brood daer ik u mede gevoed heb in de woestyn, als gy uyt het land van Egypten geleyd waert.

33. En Moyses heeft tot Aaron gezeyd : Neemt een vat, en doet daer Man in, zoo veel als in een gomor gaen mag, en legt het weg voor den Heer, om dat te bewaren tot in uwe geslachten,

34. Gelyk den Heer Moyses bevolen heeft. En Aaron heeft het in het tabernakel te bewaren gezet.

35. En de kinderen van Israël hebben Man geëten veertig jaren lang, tot dat zy kwamen aen het woonbaer land. Met deze spys zyn zy gevoed tot dat zy genaekten de palen des lands van Chanaan.

36. En een gomor is het tiende deel van een ephi.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe het volk tegen Moyses twist om het water, en hoe God uyt eenen steen water geeft, en zy vechten tegen Amalek.

1. Aldus alle de menigte der kinderen

van Israël, gereysd zynde van de woestyn van Sin, tentsche wyze, naer des Heeren woord hebben zy hun heyrleger geslagen in Raphidim, daer geen water was voor het volk om te drinken.

2. De welke tegen Moyses kyvende zeyden: Geeft ons water dat wy drinken. Wien Moyses heeft geantwoord: Wat kyft gy tegen my? Waerom temteert gy den Heer?

3. Zoo heeft dan het volk aldaer dorst gehad by gebrek van water, en zy hebben tegen Moyses gemurmureerd, zeggende: Waerom hebt gy ons doen uyt Egypten gaen, dat gy ons, en onze kinderen, en ons vee zoudt van dorst doen sterven?

4. Maer Moyses heeft tot den Heer geroepen, zeggende: Wat zal ik dezen volke doen? Byna zullen zy my steenigen.

5. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Gaet voor het volk, en neemt met u van de ouderen van Israël, en neemt in uwe hand de roede daer gy den vloed mede geslagen hebt, en gaet heen.

6. Ziet ik zal voor u staen daer op de steenrots van Horeb, en gy zult de steenrots slaen, en daer zal water uytgaen, dat het volk zal mogen drinken. En Moyses heeft alzoo gedaen voor de ouderen van Israël:

7. En hy heeft de plaets genoemd Bekoring, om het gekyf der kinderen van Israël, en om dat zy den Heer getemteerd hadden, zeggende: Is den Heer onder ons, of niet?

8. Maer Amalek is gekomen, en streed tegen Israël in Raphidim.

9. En Moyses heeft gezeyd tot Josue: Kiest mannen uyt, en uytgaende strydt tegen Amalek: morgen zal ik staen op het opperste van den heuvel, hebbende Gods roede in myne hand.

10. En Josue heeft gedaen alzoo hem Moyses bevolen had, en heeft gestreden tegen Amalek. Maer Moyses en Aaron, en Hur zyn gegaen op het opperste van den heuvel.

11. En als Moyses zyne handen ophief zoo verwon Israël: maer als hy die een weynig nederliet, zoo verwon Amalek.

12. En Moyses handen waren zwaer: zoo dan nemende eenen steen hebben dien onder hem geleyd, en daer is hy op gezeten. Maer Aaron en Hur onderhielden zyne handen van beyde zyden. En het is geschied dat zyne handen niet zyn moede geworden, tot den ondergang der zon toe.

13. En Josue heeft Amalek en zyn volk door het scherp van den zweerde verjaegd.

14. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Schryft dit in eenen boek tot eene gedenkenis, en geeft het over in de ooren van Josue. Want ik zal de gedenkenis van Amalek onder den hemel te niet doen.

15. En Moyses heeft eenen autaer gemaekt, en dien genoemd, Den Heer is myne verheffing, zeggende:

16. Want de hand van den stoel des Heeren, en des Heeren oorlog zal tegen Amalek wezen van geslacht tot den geslachte.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe Jethro Moyses zweer hem zyne huysvrouw en kinderen brengt, en hem raed geeft om zynen last te verligten.

1. En als Jethro den priester van Madian Moyses maeg gehoord had alle de dingen welke God Moyses en Israël zynen volke gedaen had, en hoe dat den Heer Israël uyt Egypten geleyd had,

2. Zoo heeft hy Sephora Moyses huysvrouw genomen, dewelke hy wederom gezonden had,

3. En hare twee zonen, waer af den eenen hiet Gersam, om dat den vader zeyde: Ik ben een vreemdeling geweest in vreemden lande,

4. En den anderen hiet Elieser, want myns vaders God (zeyde hy) is myn helper, en hy heeft my verlost van Pharaos zweerd.

5. Zoo dan is Jethro Moyses maeg gekomen, en zyne kinderen, en zyne huysvrouw tot Moyses in de woestyn, daer hy het heyrleger gesteld had, by Gods berg.

6. En hy ontbood Moyses, zeggende: Ik Jethro uw maeg koom tot u, en uwe huysvrouw, en uwe twee zonen met haer.

7. Denwelken uytgegaen zynde zynen maeg te gemoet, heeft aenbeden, en hem gekust: en zy hebben malkanderen gegroet met vredelyke woorden. En als hy in het tabernakel gegaen was,

8. Zoo heeft Moyses zynen maege verteld al het gene dat den Heer Pharao en den Egyptenaren gedaen had, om Israëls wil: en allen den arbeyd die onderwegen hem overkomen was, en dat den Heer hen verlost had.

9. En Jethro heeft zich verblyd van al het goed dat God Israël gedaen had, om dat hy ze verlost had uyt de hand der Egyptenaren,

10. En heeft gezeyd: Gebenedyd moet den Heer wezen, die u verlost heeft uyt de hand der Egyptenaren, en uyt de hand van Pharao, die zyn volk verlost heeft uyt de hand van Egypten,

11. Nu heb ik bekend dat den Heer groot is boven alle goden, om dat zy hooveerdiglyk tegen hem gedaen hebben.

12. Zoo dan heeft Jethro Moyses maeg den Heer brandofferanden geofferd: en Aaron en alle de ouderen der kinderen van Israël zyn gekomen om brood met hem te eten voor God.

13. Des anderen daegs is Moyses gezeten om den volke regt te doen, het welk by Moyses stond van 's morgens tot den avond toe.

14. Hetwelk als zyn maeg gezien had, te weten al dat hy onder het volk deed, zoo heeft hy gezeyd: Wat is dit dat gy onder het volk doet? Waerom zit gy alleen, en al het volk verwacht van 's morgens tot den avond?

15. Wien Moyses heeft geantwoord: Het volk komt tot my vragende Gods sententie.

16. En als er eenig twist tusschen hen opstaet, zoo komen zy tot my, dat ik tusschen hen vonnissen zoude, en dat ik toonen zoude Gods geboden, en zyne wetten.

17. En hy zeyde: Het is niet goed dat gy doet:

18. Gy verderft u zelven met eenen onwyzen arbeyd, zoo wel gy, als dit volk dat met u is: dit werk is boven uwe magt, gy moogt dit alleen niet verdragen:

19. Maer hoort myne woorden en raden, en den Heer zal met u wezen. Weest gy den volke in de dingen die God aengaen, alzoo dat gy overdraegt het gene dat er gezeyd wordt tot hem:

20. En toont gy den volke de ceremonien, en de manieren hoe men God dienen moet, en den weg dien zy ingaen moeten, en het werk dat zy doen moeten.

21. Maer bezorgt uyt al het volk vermogende mannen, en God vreezende, daer de waerheyd in is, en die de gierigheyd haten, en maekt van hen kolonellen, en honderdste mannen, en vyftigste mannen en tiende mannen.

22. Welke den volke ten allen tyden regt doen mogen: en al wat er grootachtig zal zyn, dat zy zulks u overbrengen, en zy alleen de minste zaken berigten, op dat u dit mag ligter om doen zyn, als den last den anderen zal mede gedeeld zyn.

23. Is het dat gy dit doet, zoo zult gy Gods gebod voldoen, en zult dan zyne geboden mogen staende houden, en al dit volk zal met vrede wederkeeren tot zyne steden.

24. En als Moyses deze redenen gehoord had, zoo heeft hy gedaen al dat hy ingegeven had.

25. En gekozen hebbende kloeke mannen uyt gansch Israël, heeft die des volks hoofdlieden gemaekt, te weten, kolonellen, honderdste mannen, vyftigste mannen, en tiende mannen.

26. Dewelke den volke regt deden ten allen tyde: Maer al dat zwaerachtig was, droegen zy tot hem over, alleen oordeelende de ligtste zaken.

27. En hy heeft zynen maeg laten gaen, den welken wederkeerende is weggegaen naer zyn land.

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël aen den berg Sinaï komen, en het volk wordt geheyligd, en Moyses klimt op den berg.

1. In de derde maend des uyttogts Israëls uyt het land van Egypten, zyn zy op dezen dag gekomen in de woestyn van Sinaï.

2. Want toen zy gereysd waren van Raphidim, en gekomen tot in de woestyn van Sinaï, hebben zy hun leger gemaekt ter zelfder steden, en daer hebben die van Israël hunne tenten geslagen, tegen over den berg.

3. Maer Moyses is opwaerts gegaen tot God. En den Heer heeft hem geroepen van op den berg, en gezeyd: Dit zult gy den huyze van Jacob zeggen, en den kinderen van Israël verkondigen:

4. Gy hebt zelve gezien hetgene dat ik den Egyptnaren gedaen heb : hoe dat ik u gedragen heb op de arenden vleugelen, en te mywaert genomen.

5. Is het zake dan dat gy hoort myne stem, en myn verbond onderhoudt, zoo zult gy my wezen tot eenen eygendom uyt alle volken : want het geheele aerdryk behoort my toe.

6. En gy zult my wezen toe een priesterlyk koningryk, en een heylig volk : dit zyn de woorden die gy spreken zult tot de kinderen van Israël.

7. Moyses is gekomen : en als hy vergaderd had de oudsten van het volk, heeft hy uytgeleyd alle de woorden welke den Heer bevolen had.

8. En al het volk heeft te zamen geantwoord : Al dat den Heer gezeyd heeft, zullen wy doen. En als Moyses des volks woorden tot den Heer overgedragen had,

9. Heeft den Heer hem gezeyd : Ik zal nu terstond by u komen in de duysterheyd der wolken, dat het volk my hoore tot u spreken, en u eeuwiglyk geloove. Zoo heeft dan Moyses aen den Heer geboodschapt de woorden des volks.

10. Die hem gezeyd heeft : Gaet tot het volk, en maekt ze heylig heden en morgen, en dat zy hunne kleederen wasschen,

11. En dat zy bereyd zyn tegen den derden dag : want op den derden dag zal den Heer voor al het volk nederdalen op den berg van Sinaï.

12. En gy zult den volke palen zetten in het ronde, en hun zeggen : Wacht u dat gy op den berg niet klimt, of genaekt zyne eynden niet : al die den berg genaekt, zal de dood sterven.

13. Geene hand zal hem aentasten, maer hy zal gesteenigd worden, of met pylen doorschoten : het zy eene beest of een mensch, het zal niet levende blyven. Als de trompet zal beginnen te luyden, dat zy dan op den berg klimmen.

14. En Moyses is van den berg tot den volke gekomen, en heeft het geheyligd. En toen zy hunne kleederen gewasschen hadden,

15. Zoo zeyde hy tot hen : Weest bereyd tegen den derden dag, en wilt uwe huysvrouwen niet genaken.

16. En den derden dag was nu gekomen, en den morgenstond was klaer geworden : en ziet, toen begon men te hooren donderslagen, en bliksemen zien blikken, en eene zeer dikke wolk begon den berg te overdekken, en het geklank van de trompet gaf langs zoo meerder geluyd : en al het volk dat in het leger was is zeer bevreesd geweest.

17. En als Moyses hen had uytgeleyd Gode te gemoet, uyt de plaets des heyrlegers, zoo zyn zy blyven staende onder aen den wortel van den berg.

18. Maer al den berg Sinaï rookte, om dat den Heer daerop nedergedaeld was in het vuer, en den rook van hem opging, als van eenen oven : en al den berg was vervaerlyk.

19. En het geluyd van de bazuyn werd allengskens meerder, en het strekte zich langs zoo verder uyt : Moyses sprak, en God antwoordde hem.

20. En den Heer is nedergedaeld op den berg Sinaï, op het opperste van den berg, en hy heeft Moyses geroepen tot den top des bergs. En als hy daerop geklommen was,

21. Zoo heeft hy tot hem gezeyd : Gaet nederwaerts en getuygt den volke, dat zy by aventure niet overtreden de palen, om den Heer te zien, en dat er van hen geen grooten hoop sterve.

22. En de priesters die tot den Heer gaen, laet ook geheyligd worden, opdat hy ze niet versla.

23. En Moyses zeyde tot den Heer : Het gemeyne volk zal niet mogen klimmen op den berg van Sinaï : want gy hebt getuygd en gesproken, zeggende : Stelt palen omtrent den berg, en heyligt dien.

24. Wien den Heer heeft gezeyd : Gaet henen, en daelt neder, en gy zult opkomen, en Aaron met u : maer de priesters en het volk laet over de palen niet treden, noch tot den Heer opklimmen, dat hy ze by aventure niet doodsla.

25. En Moyses is tot het volk gegaen, en heeft het hun al verteld.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe God zyne geboden den volke vertoent.

1. En God heeft gesproken alle deze woorden :

2. Ik ben den Heer uw God, die u geleyd heb uyt den lande van Egypten, uyt den huyze der slaverny.

3. Gy zult geene vreemde goden hebben beneven my.
4. Gy zult u geen gesneden beeld, of eenige gelykenis maken van hetgeen dat boven in den hemel is, en op de aerde beneden, of ook van hetgeen dat onder de aerde is in de wateren.
5. Gy zult die niet aenbidden, of godsdienst aen doen. Ik ben den Heer uw God, sterk, en een jaloersch liefhebber, verzoekende der vaderen boosheyd in hunne kinderen tot in de derde en vierde afkomst, dergenen die my haten.
6. En bermhertigheyd doende in vele duyzenden, dengenen die my liefhebben en myne geboden onderhouden.
7. Gy zult den naem van den Heer uwen God niet ydelyk aennemen : want den Heer zal hem niet onschuldig houden, die den naem van zynen Heer God te vergeefs aenneemt.
8. Weest gedachtig dat gy den sabbatdag heylig maekt.
9. Zes dagen zult gy werken, en alle uwe werken doen.
10. Maer den zevenden dag is den sabbat des Heeren uws Gods : gy zult geen werk op dien dag doen, gy, en uw zoon, en uwe dochter, uw knecht, en uwe dienstvrouw, uwe behelpige beesten, en den vreemdeling die binnen uwe poorten is.
11. Want op zes dagen heeft God hemel, en aerde, en de zee gemaekt, en al dat er in is, en hy heeft gerust op den zevenden dag, daerom heeft den Heer den sabbatdag gebenedyd, en dien geheyligd.
12. Eert uwen vader en uwe moeder, opdat gy lang moogt leven op de aerde, welke uw Heer uw God u geven zal.
13. Gy zult niet doodslaen.
14. Gy zult geen overspel doen.
15. Gy zult niet stelen.
16. Gy zult tegen uwen naesten geene valsche getuygenis spreken.
17. Gy zult uws naestes huys niet begeeren. Noch gy zult zyne huysvrouw niet begeeren, noch zynen knecht, noch zyn dienstwyf, noch zynen os, noch zynen ezel, noch iets van al dat hem toebehoort.
18. En al het volk zag de stemmen, en de lampen lichten, en het geklank van de bazuynen, en den rookenden berg, en vervaerd zynde, en van angst verslagen, hebben zy van verre gestaen,
19. Zeggende tot Moyses : Spreekt tot ons gy, en wy zullen daernaer hooren : maer laet den Heer tot ons niet spreken, opdat wy by aventure niet sterven.
20. En Moyses heeft tot den volke gezeyd : Wilt niet vreezen : want God is gekomen, om dat hy u proeven zoude, en om dat zyne vervaerdheyd in u zyn zoude, en dat gy niet zondigen zoudet.
21. En het volk heeft van verre gestaen : maer Moyses is gegaen tot in de donkerheyd daer God in was.
22. En den Heer heeft daertoe nog tot Moyses gezeyd : Dit zult gy de kinderen van Israël zeggen : Gy hebt gezien dat ik van den hemel u aengesproken heb.
23. Gy zult geene zilveren goden maken, noch gy zult voor u geene gouden goden maken.
24. Gy zult my maken eenen autaer van aerde, en gy zult daerop offeren brandofferen, en uwen vredeoffer, uwe schapen, en runderen, op alle plaetsen daer gedenkenis myns naems wezen zal : ik zal tot u komen, en u gebenedyden.
25. Maer is het dat gy my eenen steenen autaer maekt, zoo zult gy dien niet maken van gehouwen steenen : want is het dat gy uw mes daerop heft, zoo zal hy miswyd zyn.
26. Gy zult tot mynen autaer niet gaen met trappen, opdat uw afzigt niet ontdekt worde.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoo God ligchamelyke statuten en vonnissen den volke geeft.

1. Dit zyn de regten die gy hun voorleggen zult :
2. Is het dat gy eenen Hebreeuwschen knecht koopt, die zal u zes jaren dienen : in het zevende zal hy om niet vry uytgaen.
3. Met hoedanig kleed dat hy ingekomen is, met zoodanig laet hem uytgaen : is hy ingekomen hebbende eene huysvrouw, zoo zal de huysvrouw ook met hem uytgaen.
4. Maer is het dat zyn heer hem eene huysvrouw gegeven heeft, en dat die zonen en dochteren gebaerd heeft, zoo zal de vrouw met hare kinderen den

heere toebehooren, maer hy zal met zyne kleederen uytgaen.
5. Maer is het zake dat den knecht zegt: Ik heb mynen heer lief en myne huysvrouw, en myne kinderen, ik zal niet vry uytgaen,
6. Zoo zal hem den heer brengen voor de goden, en men zal hem aen de deur en aen de posten voegen, en hy zal hem met eene els zyne ooren doorsteken, en hy zal hem een erfknecht wezen in de eeuwigheyd.
7. Is het zake dat iemand zyne dochter verkoopt tot eene dienstvrouw, die zal niet uytgaen gelyk de dienstwyven plegen uyt te gaen.
8. Is het zake dat zy des heeren oogen misnoegt, denwelken zy overgeleverd was, zoo zal hy haer laten gaen, maer hy zal geene magt hebben haer te verkoopen eenigen vreemden volke, is het dat hy haer versmaedt.
9. Maer is het zake dat hy haer zynen zoon ten huwelyk beloofd heeft, zoo zal hy haer doen als men den dochteren pleegt te doen.
10. En is het dat hy hem eene andere neemt, zoo zal hy der jonger dochter bruyloft bezörgen, en kleederen, en den prys van de eerbaerheyd zal hy niet weygeren.
11. Is het dat hy deze dry dingen niet doet, zoo zal zy vry uytgaen, zonder geld.
12. Zoo wie eenen mensch slaet, willende hem doodslaen, die zal de dood sterven.
13. Maer die niet heeft daer toe lagen geleyd, maer God heeft hem in zyne handen geleverd: ik zal u eene plaets stellen daer hy toe vlieden moet.
14. Is het zake dat iemand al willens en wetens zynen naesten doodslaet, en door listen, dien zult gy van mynen autaer trekken, dat hy sterve.
15. Zoo wie zynen vader of moeder slaet, die sterve de dood.
16. Die eenen mensch gestolen zoude hebben, en dien verkocht, als hy van die schuld overwonnen is, dat hy de dood sterve.
17. Zoo wie zynen vader of moeder bevloekt, dat hy de dood sterve.
18. Is het dat er eenige mannen tegen malkanderen kyven, en dat den eenen zynen naesten slaet met eenen steen, of met eene vuyst, en dat die niet sterft, maer te bed ligt:
19. Is het dat hy opstaet en buyten wandelt op zynen stok, zoo zal hy onschuldig zyn, die hem geslagen heeft, alzoo nogtans, dat hy hem vergelde zyn winwerk, en meestergeld.
20. Zoo wie zyn knecht, of zyn dienstwyf met eene roede slaet, en dat zy dood blyven onder zyne handen, zoo zal hy des misdaeds schuldig wezen:
21. Maer leeft zulken nog een of twee dagen, zoo zal hy der penen ontslagen wezen, want het is zyn geld.
22. Is het dat er mannen kyven, en dat er iemand slaet eene bevruchte vrouw, en dat haer daer eene misboorte afkomt, maer zy te leven blyft, zoo zal hy schade hebben, zoo veel als den man van de vrouw eyschen zal, en de middelaers het oordeelen zullen.
23. Maer is het dat der vrouwen dood daer na volgt, zoo zal hy geven ziel om ziel,
24. Oog om oog, tand om tand, hand voor hand, voet voor voet,
25. Verbrandheyd, voor verbrandheyd, wond voor wond, buyl voor buyl.
26. Is het zake dat iemand slaet de oog van zynen knecht of dienstwyf, en dat hy die blind in de eene oog maekt, zoo zal hy die vry laten gaen, voor de oog die hy hun uytgesmeten heeft.
27. Desgelyks ook, is het dat hy zynen knecht of dienstwyf eenen tand uytslaet, zoo zal hy die ook insgelyks laten vry gaen.
28. Is het dat een os met den hoorn eenigen man of vrouw gekwetst heeft, en dat die gestorven is, zoo zal dien os met steenen gedood worden, en zyn vleesch zal men niet eten, en den heer van dien os zal onschuldig wezen.
29. Maer is dien os met den hoorn stootachtig geweest van gisteren en eergisteren, en dat zy zynen heer daer af vermaend hebben, en hy heeft dien niet opgesloten, en die doodt eenigen man of vrouw, zoo zal men dien os steenigen, en zynen heer ook dooden,
30. Maer is het dat men hem eenen prys van geld daer op stelt, zoo zal hy voor zyne ziel geven wat men van hem eyschen zal.
31. Is het dat hy ook zoon of dochter met den hoorn stoot, zoo zal hem desgelyks geschieden.
32. Is het dat hy eenen knecht of dienstwyf oploopt, zoo zal hy den heere

van den knecht of dienstwyf geven dertig sikkelen zilvers, maer den os zal men steenigen.

33. Is het dat iemand eenen put open doet en graeft, en dien niet bedekt, en daer eenig os of ezel in valt,

34. Zoo zal den heer van den put betalen de weerde van de beesten, maer dat er dood is dat zal het zyne wezen.

35. Is het dat iemands os eens anders os kwetst, en dat dien os sterft, zoo zullen zy den levenden os verkoopen, en het geld van den koop zullen zy deylen, en het dood ligchaem zullen zy ook tusschen hen twee deylen,

36. Maer is het dat hy wel wist dat den os met den hoorn stekende was van gisteren en eergisteren, en dat hem zynen heer niet heeft bewaerd, zoo zal hy eenen os voor den os geven, en het ligchaem van den dooden zal hy geheel behouden.

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe dat men met dieven of dieften leven zal, en met den geleenden en verpanden.

1. Is het zake dat iemand eenen os of schaep gestolen heeft, en het gedood of verkocht, zoo zal hy vyf ossen voor eenen os wedergeven, en vier schapen voor een schaep.

2. Is het dat een dief wordt bevonden een huys openbrekende, of ondergravende, en dat hy eene wond krygt, en daer af sterft, zoo zal hy des bloeds onschuldig wezen die hem geslagen heeft.

3. Maer heeft hy dat gedaen na den zonnen opgang, zoo heeft hy eenen doodslag gedaen, en hy zal ook sterven. Is het zake dat hy niets heeft om voor zyne dievery weder te geven, zoo zal hy verkocht worden.

4. Is het dat men by hem levende vindt het gene dat hy gestolen heeft, het zy os, of ezel, of schaep, zoo zal hy het twee dubbel betalen.

5. Is het zake dat iemand schade doet in den akker of wyngaerd, en dat hy zyne beest heeft laten gaen om iemands anders goed af te weyden, de allerbeste die hy heeft in zynen akker of wyngaerd, zal hy geven naer de schatting van die schaden.

6. Is het dat er een vuer ergens uytkomt, en vat de doornen, en het in de hoopen der schooven komt, of in het graen op het veld staende, zoo zal de schade opregten die het vuer ontstoken heeft.

7. Is het dat iemand zynen vriend bevolen heeft ter bewaernis eenig geld of vat, en dat dit dieflyk hem ontdragen is die het te bewaren had, is het dat den dief gevonden wordt, zoo zal hy het dubbel weder geven :

8. Maer is het dat den dief niet gevonden wordt, zoo zal den huysheer gebragt worden by de goden, en hy zal zweren dat hy zyne hand niet heeft uytgereykt tot zyns naesten good,

9. Om eenig bedrog te doen, zoo wel aen os als aen ezel, en aen schaep, en kleed, en al dat schaden mag: de zaek van hen beyde zal voor de goden komen, en is het dat zy het alzoo oordeelen, zoo zal hy het zynen naesten dubbel wedergeven.

10. Is het dat iemand zynen naesten te bewaren heeft gegeven ezel, os, schaep, en eenigerhande beest, en dat zulk gestorven is, of krank geworden, of van de vyanden genomen, en dat niemand het gezien heeft,

11. Zoo zal het den eed middelen dat hy zyne hand niet uytgereykt heeft tot zyns naesten goed, en den heer daer van zal den eed ontvangen, en hy zal het niet moeten opregten :

12. Maer is het dieflyk weggenomen, zoo zal hy den heere daer van de schade opregten.

13. Is het van eenige beesten verbeten, zoo zal hy het tot hem brengen dat er gedood is, en zal het niet opregten.

14. Die van zynen naesten eenige van dezen ontleent, en het krank wordt of het sterft, daer den heer niet by is, zoo zal hy gedwongen worden het op te regten :

15. Maer is het dat er den heer by is, zoo zal hy het niet opregten, byzonder als hy het gehuerd had voor zynen arbeyds loon.

16. Is het dat iemand eene ongezekerde maegd verleydt en met haer slaept, zoo zal hy haer huwelyks goed geven, en hy zal ze houden voor zyne huysvrouw.

17. Is het dat den vader der maegd haer niet geven wilt, zoo zal hy geld geven, bruydschatsche wyze die de maegden plegen te ontvangen.

18. Geene tooveraers zult gy laten leven.
19. Zoo wie zich verzaemt met eene beest, zal de dood sterven.
20. Zoo wie den goden offerande doet, zonder den Heer alleen, dien zal men doodslaen.
21. Den vreemdeling zult gy niet bedroeven noch hem verdrukken: want gy zyt ook vreemdelingen geweest in het land van Egypten.
22. De weduwen en weezen zult gy geene schade doen.
23. Is het zake dat gy hen hinder doet, zoo zullen zy tot my roepen, en ik zal hunnen roep hooren,
24. En mynen toorn zal gram worden, en ik zal u met het zweerd verslaen, en uwe huysvrouwen zullen weduwen worden en uwe kinderen weezen.
25. Is het zake dat gy geld leent mynen armen volke dat by u woont, zoo zult gy hen niet pramen als een schatter, noch zult hen niet verdrukken met woekery.
26. Is het zake dat gy van uwen naesten een kleed te pand neemt, zoo zult gy hem het wedergeven voor den zonnen ondergang.
27. Want dat is het eenig kleed zyns ligchaems, daer hy mede gedekt wordt, en heeft geen ander daer hy in slapen mogt: is het zake dat hy tot my roept, ik zal hem verhooren, want ik bermhertig ben.
28. De goden zult gy niet lasteren, en den prins uws volks zult gy niet vermaledyden.
29. Uwe tienden en eerstelingen zult gy niet vertrekken te vergelden. Den eerstgeboren van uwe zonen zult gy my geven.
30. Van de ossen en schapen zult gy ook desgelyks doen, dat het zeven dagen by zyne moeder zy, op den achtsten dag zult gy het my vergelden.
31. Gy zult wezen heylige lieden voor my: vleesch dat van de beesten te voren geproefd is, zult gy niet eten, maer gy zult het den honden voorwerpen.

HET XXIII. KAPITTEL.

Hier worden veel geboden en oordeelen onder malkander beschreven.

1. Gy zult geen logentael ontvangen, noch gy zult niet hand aenhouden, om voor eenen ongoddelyken valsche getuygenis te zeggen.
2. Gy zult de menigte niet volgen om kwaed te doen, en in het regt zoo zult gy niet volgen het zeggen van den meesten hoop, dat gy daerom zoudt van de waerheyd scheyden.
3. Den armen ook zult gy in het regt niet ontfermen.
4. Is het zake dat gy te gemoet komt uws vyands os of ezel dolende, zoo leydt die wederom tot hem.
5. Is het dat gy den ezel van die u haet, ziet liggen onder den last, zoo zult gy niet voorby gaen, maer gy zult met hem opheffen.
6. Gy zult niet afwyken ten oordeele des armen. Gy zult logenen schouwen.
7. Den onnoozelen en regtveerdigen zult gy niet dooden, want ik ben den ongoddelyken tegen.
8. Gy zult ook geene giften ontvangen, die verblinden de wyzen, en verkeeren de woorden der regtveerdigen.
9. Den uytlander zult gy niet moeyelyk wezen, want gy kent de zielen van de uytlanders wel, aengezien dat gy zelve ook zyt vreemdelingen geweest in het land van Egypten.
10. Zes jaren zult gy uw land bezaeyen, en zyne vruchten vergaderen,
11. Maer in het zevende jaer zult gy het laten liggen, en doen rusten, op dat de arme menschen uws volks eten: en al dat er overblyft, laet dat de beesten des velds eten: alzoo zult gy doen in uwen wyngaerd, en in uwen olyfgaerd.
12. Zes dagen zult gy werken, op den zevenden dag zult gy ophouden, dat uwen os en ezel mogen rusten, en dat uwer dienstvrouw zoon en den vreemdeling zich mag vermaken.
13. Alle deze dingen die ik u gezeyd heb, zult gy bewaren. En gy zult niet zweren by de namen der vreemde goden, noch het zal uyt uwen mond niet gehoord worden.
14. Alle jaren zult gy my dry reyzen feest houden:
15. Gy zult onderhouden het hoogtyd van de ongedeesemde brooden, zeven dagen lang zult gy ongedeesemde brooden eten, gelyk ik u bevolen heb, op den tyd der maend van de nieuwelingen, als gy uyt Egypten gingt: gy zult u voor myn aenzigt niet ydel vertoonen.

16. En het hoogtyd van den oogst der eerste vruchten uws werks, van al dat gy in den akker gezaeyd zult hebben. En den feestdag ook in het ingaen van den jare, als gy alle uwe vruchten zult uyt den velde vergaderd hebben.

17. Drymael des jaers zoo zal zich vertoonen voor den Heer uwen God al dat onder u mannelyk is.

18. Gy zult het bloed myner offeranden niet offeren op het deesem, en het vet van myn hoogtyd zal niet overblyven tot 's morgens toe.

19. De eerstelingen uws lands zult gy dragen in het huys van den Heer uwen God. Gy zult het jong bokje niet koken in het melk van zyne moeder.

20. Ziet ik zal mynen Engel zenden die u voorgaen zal, en bewaren in den weg, en leyden in de plaets die ik bereyd heb.

21. Slaet hem gade, en hoort zyne stem. Noch meynt hem niet te zyn te verachten: want hy zal het niet vergeven als gy zondigt, en myn naem is in hem.

22. Maer is het dat gy zyne stem hoort, en dat gy doet al dat ik spreek, zoo zal ik een vyand uwen vyanden zyn, en ik zal ze verdrukken die u verdrukken,

23. En mynen Engel zal voor u gaen, en hy zal u inleyden tot de Amorrheen, en Hetheen, en Phereseen, en Chananeen, en Heveen, en Jebuseen, dewelke ik vernielen zal.

24. Gy zult hunne goden niet aenbidden, noch gy zult ze geenen godsdienst aendoen, noch gy zult hunne werken niet doen, maer gy zult ze verderven, en hunne beelden zult gy breken.

25. En gy zult den Heer uwen God dienen, op dat ik uwe brooden en uwe wateren gebenedyde, en de ziekte uyt het midden van u neme.

26. Daer zal geene vrouw zonder vrucht of onvruchtbaer in uw land wezen, het getal van uwe dagen zal ik vol maken.

27. Ik zal mynen grouwel voor u zenden, en zal al het volk doodslaen, daer gy toe komen zult, en ik zal alle uwe vyanden voor u doen te rug keeren,

28. Uytzendende horselen, dewelke zullen de Heveen, en Chananeen, en Hetheen verjagen, eer gy daer in komen zult.

29. Ik zal ze op een jaer van uw aenschyn niet verdryven, op dat het land niet verwoeste, en dat de wilde beesten tegen u niet vermenigvuldigd worden.

30. Allengskens zal ik ze van uw aenschyn verdryven, tot dat gy vermeerderd wordt, en het land moogt bezitten,

31. En ik zal uwe palen stellen van de Roode zee, tot de zee der Philistynen toe, en van de woestyn tot den vloed, ik zal de ingezetenen des lands in uwe handen leveren, en ik zal ze van uw aenschyn verdryven.

32. Gy zult met hen geen verbond maken, noch met hunne goden,

33. Dat ze in uw land niet woonen, op dat zy u misschien niet doen zondigen tegen my, is het zake dat gy hunne goden dient, hetwelk u zekerlyk zal wezen tot valstrik.

HET XXIV. KAPITTEL.

Hier wordt wederom verhaeld dat er boven in het negentiende kapittel gezeyd is van het bloed des verbonds, en hoe Moyses veertig dagen en veertig nachten by den Heer op den berg is.

1. En hy heeft ook tot Moyses gezeyd: Klimt opwaerts tot den Heer, gy en Aaron, Nadab en Abiu, en zeventig ouderen van Israël, en gy zult van verre aenbidden.

2. En Moyses zal alleen tot den Heer opgaen, en zy zullen niet by komen, noch ook het volk zal met hem niet opklimmen.

3. Aldus zoo is Moyses gekomen, en heeft den volke verhaeld alle des Heeren woorden, en vonnissen, en al het volk heeft met eene stem geantwoord: Alle de woorden des Heeren die hy gesproken heeft zullen wy doen.

4. Maer Moyses heeft alle de woorden des Heeren geschreven, en des morgens vroeg opstaende, heeft eenen autaer getimmerd aen het onderste van den berg, en twaelf tyteien naer de twaelf geslachten van Israël.

5. En heeft jongens gezonden van de kinderen van Israël, en zy hebben brandofferen geofferd, en hebben ook vredeoffer geofferd den Heere, kalveren.

6. Zoo heeft dan Moyses de helft des bloeds genomen, en heeft het in groote bekers gedaen, en het ander deel stortte hy op den autaer.

7. En hy heeft het boek des verbonds genomen en het gelezen, daer het volk hoorde, dewelke hebben gezeyd : Al dat den Heer gesproken heeft dat zullen wy doen, en wy zullen gehoorzaem wezen.

8. Maer hy nam het bloed en spreydde het op het volk, en zeyde : Dit is het bloed des verbonds welk God met u vast gemaekt heeft op al deze woorden.

9. Dus zyn Moyses en Aaron, Nadab, en Abiu, en zeventig van de ouderen van Israël opwaerts gegaen,

10. En zy hebben Israëls God gezien, en onder zyne voeten was het gelyk het werk van eenen saphiersteen, en gelyk den hemel als hy klaer is.

11. En hy heeft zyne hand niet geleyd op de gene die van de kinderen van Israël verre weggegaen waren, en zy hebben God gezien, en hebben geëten en gedronken.

12. Maer den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Komt gy by my boven op den berg, en zyt daer, en ik zal u steenen tafelen geven, en de wet, en de geboden, die ik geschreven heb, dat gy hen die leeren moget.

13. En Moyses en Josue zyn dienaer zyn opgestaen, en Moyses op den berg Gods klimmende, heeft tot den ouderen gezeyd :

14. Verbeydt hier, tot dat wy tot u wederkeeren, gy hebt Aaron en Hur met u, is het dat er eenig geschil opstaet, dat zult gy tot hen overdragen.

15. En als Moyses opgekomen was, zoo bedekte eene wolk den berg,

16. En de glorie des Heeren heeft hare stad genomen op Sinaï, bedekkende die met eene wolk zes dagen. Maer op den zevenden dag zoo riep hy hem, uyt het midden der duysterheyd.

17. En de gedaente van de glorie des Heeren was gelyk een brandende vüer, op den top van den berg in het aenzien der kinderen van Israël,

18. En Moyses ingegaen zynde in het midden van den nevel, is op den berg geklommen, en is daer gebleven veertig dagen en veertig nachten.

HET XXV. KAPITTEL.

Hoe God last geeft van de vroege offerande, en van de giften, om het tabernakel Gods te maken, en de tafel, kandelaren, en alles dat er toebehoort.

1. En den Heer heeft gesproken tot Moyses, zeggende :

2. Spreekt tot de kinderen van Israël, dat zy my heffen de eerstelingen: van allen man die ze gewillig offeren zal, zult gy ze aenveerden.

3. En dit is het gene dat gy nemen moet : Goud, en zilver, en metael,

4. Hemelsblaeuwe zyde, purpere zyde, en roode zyde herverwd, en witte zyde, geytenhair,

5. En geroode ramsvellen, en violettevellen, en sethimhout,

6. Olie om de lampen te stellen, specceryen tot zalf en tymspecery goed van reuk.

7. Nagelsteenen, en kostelyke steenen om den witten lyfrok en het borststuk des verstands te versieren.

8. En zy zullen voor my een heyligdomstede maken, en ik zal in het midden van hen woonen :

9. Na alle de gelykenis des tabernakels dat ik u toonen zal, en alle de vaten tot zynen dienst. En gy zult dat maken aldus :

10. Voegt te zamen eene ark van sethimhout, wiens lengte zal wezen van twee cubitus en eenen halven, de breedte van anderhalven cubitus, en de hoogte desgelyks ook van eenen anderhalven cubitus,

11. En gy zult de ark vergulden met het allerpuerste goud binnen en buyten, en zult daer boven in het ronde eene goude kroon maken,

12. En vier gouden ringen, dewelke gy stellen zult aen de vier hoeken van de ark. Twee ringen zullen wezen aen de eene zyde, en twee ringen aen de andere zyde.

13. En gy zult ook handboomen maken van sethimhout, en die met goud bedekken,

14. En gy zult ze steken in de ringen die aen de zyden der ark zyn, dat men die daer mede dragen mag,

15. Dewelke zullen eeuwiglyk in de ringen wezen, en zy zullen daer nimmermeer uytgetrokken worden.

16. En gy zult in de ark leggen het getuygenis, hetwelk ik u geven zal.

17. Gy zult ook eenen genadestoel maken van het allerpuerste goud. Zyne lengte zal wezen twee cubitus en een halven, en zyne breedte anderhalf cubitus.
18. Gy zult ook twee gouden en geslagen cherubienen maken, op beyde de zyden van den godspraekstoel.
19. Den eenen cherub zy aen de eene zyde en den anderen aen de andere zyde,
20. Dat ze beyde de zyden van den stoel der genade bedekken, uytreykende hunne vleugels, en den godspraekstoel bedekkende, en dat ze malkanderen aenzien met het aenzigt gekeerd op den genadestoel daer de ark mede gedekt zal worden,
21. Daer gy het getuygenis in leggen zult, hetwelk ik u geven zal.
22. Van daer zal ik gebieden en tot u spreken op den stoel der genade, en uyt het midden van de twee cherubienen, die daer op de ark des getuygenis zullen zyn, al dat ik door u den kinderen van Israël gebieden zal.
23. Gy zult ook eene tafel maken van sethimhout, hebbende twee cubitus in de lengte en eenen cubitus in de breedte, en anderhalven cubitus in de hoogte,
24. En gy zult die vergulden met het allerpuerste goud. En gy zult dien maken eenen gouden lyst in het ronde,
25. En op den lyst zult gy maken eene uytgegroefde kroon, vier vingeren hoog, en op die nog een ander gouden kroontje.
26. Gy zult ook bereyden vier gouden ringen, en zult die stellen in de vier hoeken der zelfde tafelen, aen elken voet,
27. Onder de kroon zullen de gouden ringen wezen, dat men daer handboomen door steken mag, en dat men de tafel dragen mag.
28. En de handboomen zult gy ook maken van sethimhout, en gy zult die met goud omleggen, om de tafel te dragen.
29. Gy zult ook gereed maken schotelen en schalen, wierookvaten, kroesen, daer men den drankoffer in offeren zal, van het allerpuerste goud,
30. En gy zult op de tafel altyd voor myn aenschyn de brooden der voorlegging stellen.
31. En gy zult ook eenen geslagen kandelaer maken van het allerlouterste goud, zynen standaerd, en schachten, koppen, en ronde klootkens, en lelien uyt hem spruytende.
32. Zes schachten zullen uyt zyne zyden spruyten, dry uyt de eene zyde, en dry uyt de andere,
33. Dry koppen in de manier van noten, aen elken schacht, en het rond klootken mitsgaders, en lelie: en desgelyks dry koppen gelyk eene noot in den anderen schacht, en het rond klootken mitsgaders, en lelie. Dit zal het werk van de zes schachten wezen, die gebracht zullen worden uyt den standaerd.
34. En in den kandelaer zelve zullen vier koppen wezen in eene manier van noten, en by een iegelyk ronde klootkens en lelien,
35. De ronde klootkens zullen wezen onder de twee schachten ter dry plaetsen, hetwelk te zamen zes worden, komende uyt eenen standaerd.
36. Dus zullen de ronde klootkens en de schachten aen dien standaerd komen, al te zamen geslagen van het allerfynste goud.
37. Gy zult ook zeven brandende lampen maken, en gy zult ze op den kandelaer stellen, dat zy daer tegen over lichten.
38. En ook snuyters, en daer men in versmachten zal dat men afsnuyt, laet maken van het allerpuerste goud.
39. Het heel gewigt van den kandelaer, met al zyn toebehooren, zal hebben in het gewigt een talent van het allerpuerste goud.
40. Ziet wel aen, en maekt naer het voorbeeld dat u op den berg getoond is.

HET XXVI. KAPITTEL.

Van de form en manier van het tabernakel, de ark, het zeyl, genadestoel, tafel, kandelaer, en tent, iegelyk naer zyne maet.

1. Maer het tabernakel zult gy aldus maken. Gy zult maken tien gordynen van witte getwynde zyde, en van hemelsblaeuwe zyde, en purpere, en van herverwde roode zyde, geschakeerd met borduerwerk.
2. De lengte van eene gordyn zal hebben acht en twintig cubitus, en de breedte zal van vier cubitus wezen, en alle de gordynen zullen van eene maet wezen.

3. Vyf gordynen zullen aen malkander gehecht worden, en de andere vyf zullen met gelyke voegingen aen malkander gehecht zyn.

4. En gy zult ook litskens maken van hemelsblaeuwe zyden, aen de zyde en oppersten der gordynen, dat men die te zamen aen een zal mogen voegen.

5. Vyftig litskens zal elke gordyn hebben aen beyde zyden, alzoo aengemaekt, dat de eene lits aen de andere lits kome, en dat de eene aen de andere moge gehecht worden.

6. Gy zult ook vyftig gouden ringen maken, daer mede dat de gordyn deksels aen een gevoegd zullen worden, alzoo dat het een tabernakel worden mag.

7. Gy zult ook elf hairen overtrekselen maken om het dak des tabernakels mede te bedekken.

8. De lengte van een overtreksel zal hebben dertig cubitus, en de breedte vier, en alle de overtrekselen zullen van gelyke maet zyn.

9. Daer af gy de vyf zult aen malkander voegen op de eene zyde, en de zes zult gy ook aen malkander hechten, alzoo dat gy het zesde overtreksel dubbel zult leggen aen het voorste van het dak.

10. Gy zult ook vyftig oogen maken aen de lyst van een overtreksel dat men het aen het ander hechten mag, en nog vyftig oogen in de lyst van het ander overtreksel, dat men het met het ander vast maken mag.

11. En gy zult ook vyftig koperen haekskens maken, daer men de malien mede mag aen een vast maken, dat van allen een deksel worden moge.

12. En dat er overschiet van de overtrekselen, die voor het dak bereyd worden, welk is een overtreksel dat er meer is, van die helft zult gy bedekken het achterste des tabernakels.

13. En den eenen cubitus zal hangen ter eene zyde, en den anderen ter andere zyde, die in de lengte der hairenkleederen overschiet, bedekkende beyde de zyden van het tabernakel.

14. En gy zult nog een ander deksel voor het dak maken van geroode ramsvellen, en daer boven nog een ander deksel van violette vellen.

15. Gy zult ook staende berderen des tabernakels maken van sethimhout.

16. Die elk in de lengte hebben moeten tien cubitus, en in de breedte elk anderhalven cubitus.

17. Aen de zyden van de berderen zal men twee schroeven maken, waermede dat het een berd aen het ander mag gevoegd worden. En op deze manier zullen alle de berden bereyd worden,

18. Waer af dat de twintig zullen wezen aen de middag zyde, welke naer den zuyden strekt,

19. Denwelken zult gy veertig zilveren fondamentvoeten gieten, alzoo dat er twee fondamentvoeten geleyd mogen worden onder elk berd aen beyde zyne hoeken,

20. Desgelyks ook in de tweede zyde des tabernakels dat naer den noorden staet, zullen ook twintig berderen wezen.

21. Dewelke ook zullen veertig zilveren fondamentvoeten hebben, twee fondamentvoeten zullen onder elk berd geleyd worden.

22. Maer ter westzyden des tabernakels zult gy zes berderen maken,

23. En nog andere twee, die gerigt zullen worden in de hoeken achter den rug des tabernakels.

24. En zy zullen aen een gevoegd worden van beneden tot boven toe, en zy zullen alle gehecht worden met een voegsel. En in de twee berderen, die op de hoeken gesteld zullen worden, zal ook desgelyke voeging gehouden worden.

25. En er zullen te zamen zyn acht berders, en hunne zilveren fondamentvoeten zestien, altyd twee fondamentvoeten gerekend voor elk berd.

26. En gy zult ook vyf rigchelen maken van sethimhout, om de berders te zamen te houden aen de eene zyde des tabernakels,

27. En vyf andere aen de andere zyde, en ook zoo vele aen de westzyde,

28. Welke rigchelen zullen gestoken worden door het midden van de berderen, van de eene zyde tot de andere.

29. En dezelfde berderen zult gy vergulden, en gy zult daer gouden ringen in gieten, door dewelke de handboomen zullen het geberderde te zamen houden, dewelke gy bedekken zult met gouden platen.

30. En gy zult het tabernakel opregten naer het voorbeeld, dat u op den berg getoond is.

31. Gy zult ook een voorhangsel maken van hemelsblaeuwe zyde, en purpere,

en van herverwde roode zyde en van witte getwynde zyde kunstelyk geborduerd met schoone verscheydene verwen,

32. Hetwelk gy hangen zult voor vier kolommen van sethimhout, dewelke ook zullen verguld wezen, en zullen gouden hoofdstukken hebben, maer zilveren fondamentvoeten.

33. En het voorhangsel zal ingeregen worden met ringen. Waer binnen gy stellen zult de ark des getuygenis. Waermede de heyligdomstede en de heyligdomsteden der heyligdomstede gescheyden zullen worden.

34. Gy zult ook den stoel der genade stellen op de ark des getuygenis, in het heylig der heyligen,

35. En de tafel buyten het voorhangsel, en tegen de tafel den kandelaer aen des tabernakels zuydzyde, want de tafel zal staen aen de noordzyde.

36. Gy zult ook een voorspansel maken aen den ingang des tabernakels, van hemelsblaeuwe zyde, en purpere zyde, en herverwde roode zyde, en van getwynde witte zyde, naer der borduerwerkers kunst.

37. En vyf kolommen van sethimhout zult gy vergulden, waer voor het voorspansel zal geleyd worden, der welker hoofdstukken zullen gouden zyn, en de fondamentvoeten metalen.

HET XXVII. KAPITTEL.

Hoe God doet gereed maken den autaer, de tent, den voorgang des tabernakels en olie der lampen.

1. Gy zult ook eenen autaer maken van sethimhout, denwelken zal hebben vyf cubitus in de lengte, en zoo veel in de breedte, dat is vierkantig, en dry cubitus in de hoogte.

2. En aen de vier hoeken uyt den zelven zullen hoornen wezen, en gy zult hem met metael overtrekken.

3. En gy zult tot zynen gebruyke maken ketelpotten, om de asschen te vatten, en tangen, en kraeuwelkens en vuerpannen. Alle de gereedschappen zult gy van metael maken.

4. En ook een metalen roosterken netsche wyze, aen wiens vier hoekskens zullen vier metalen ringen wezen,

5. Dewelke gy stellen zult onder het vuerhaerdeken van den autaer, en het roosterken zal reyken tot het midden des autaers.

6. En gy zult des autaers twee handboomen maken van sethimhout, die gy ook overtrekken zult met metalen platen:

7. En die steken in de ringen, en zy zullen aen beyde de zyden zyn om te dragen.

8. Niet vol van binnen, maer ydel en hol zult gy dien maken, gelyk u op den berg getoond is.

9. Gy zult ook een voorhof des tabernakels maken, in welks zuydzyde tegen den middag zullen voorspansels wezen van witte getwynde zyden, honderd cubitus zal de eene zyde hebben in de lengte.

10. En twintig kolommen, met zoo vele metalen fondamentvoeten, dewelke zullen hebben zilveren hoofdstukken, met hunne gesnedene werken.

11. Desgelyks ook aen de noordzyde in de lengte zullen zyn voorhangselen van honderd cubitus, twintig kolommen, en alzoo vele metalen fondamentvoeten, en hunne hoofdstukken met hunne gesnedene werken van zilver.

12. Maer in de breedte des voorhofs, welk westwaerts is, zullen voorhangsels zyn, houdende vyftig cubitus, en tien kolommen, en zoo veel fondamentvoeten.

13. En aen de breedte des voorhofs die oostwaerts is, zullen vyftig cubitus zyn.

14. Van denwelken voorhangsels van vyftien cubitus der eene zyde toegeschikt worden, en dry kolommen met zoo vele fondamentvoeten:

15. En op de andere zyde, zullen voorhangsels zyn, houdende vyftien cubitus, dry kolommen, en zoo vele fondamentvoeten.

16. Maer in den ingang des voorhofs zal gemaekt worden een voorhangsel van twintig cubitus, van hemelsblaeuwe zyde, en purpere zyde, en roode herverwde zyde, en van witte getwynde zyde, met borduerwerk, en het zal hebben vier kolommen met zoo vele fondamentvoeten.

17. Alle de kolommen des voorhofs rondom zullen bekleed wezen met zilveren platen, zilveren hoofdstukken, en metalen fondamentvoeten.

18. In de lengte zal het voorhof hebben honderd cubitus, in de breedte vyftig, de hoogte zal van vyf cubitus zyn, en het zal gemaekt worden van witte ge-

twynde zyde, en het zal hebben metalen voeten.

19. Alle de gereedschappen des tabernakels tot alle behoeften, en ceremonien, zoo wel zyne spannagelen als des voorhofs, zult gy van metael maken.

20. Gebiedt den kinderen van Israël, dat zy u olie brengen van olyfboomen van de allerzuyverste, en met den stamper gestooten : dat den lichter altyd mag branden

21. In het tabernakel des getuygenis, buyten het voorhangsel dat er gespannen is voor het getuygenis. En Aaron met zyne zonen zullen dien stellen dat die tot 's morgens toe lichte voor den Heer : Dit zal een eeuwigen godsdienst wezen by hunne vervolgingen van de kinderen van Israël.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Hoe God belast dat men des priesters Aarons en zyner kinderen kleederen maken zal.

1. Neemt tot u ook Aaron uwen broeder met zyne zonen uyt het midden der kinderen van Israël, dat zy het priesterschap voor my bedienen : Aaron, Nadab, en Abiu, Eleazar, en Ithamar.

2. En gy zult een heylig kleed maken voor Aaron uwen broeder, ter glorie en sierlykheyd.

3. En gy zult spreken tot alle degene die wys van herte zyn, dewelke ik vervuld heb met den geest der voorzienigheyd, dat zy de kleederen maken voor Aaron, in dewelke hy geheyligd zynde my diene.

4. En dit zullen de kleederen zyn, die zy maken zullen : Een borststuk der redelykheyd, een schouderkleed, een rok, en een eng linnen kleed, een myter en een gordel : Zy zullen de heylige kleederen maken voor uwen broeder Aaron, en zyne zonen, dat zy het priesterschap my bedienen.

5. En zy zullen nemen goud, en hemelsblaeuwe en purpere zyde, en roode herverwde zyde, en witten zydoek.

6. En zy zullen het schouderkleed maken van gouden draed, en van hemelsblaeuwe en purpere zyde, en van roode zyde tweemael geverwd, en van witte getwynde zyde, met borduerwerk.

7. Het zal twee lysten hebben te zamen gevoegd aen beyde zyden van de eynden, dat die te zamen komen mogen.

8. En hetzelfde maeksel, en alle de verscheydenheyd des werks zal zyn van goud, en van hemelsblaeuwe, en purpere zyde, en van roode zyde tweemael geverwd, en witte getwynde zyde,

9. En gy zult nemen twee nagelgesteenten, en daerin graveren de namen der kinderen van Israël :

10. Zes namen in den eenen steen, en de andere zes in den anderen steen, naer het vervolg van hunne geboorte.

11. Met eens steensnyders werk, en naer de gravering des peerlsnyders zult gy die snyden met de namen der kinderen van Israël, besloten en alom beleyd met goud :

12. En gy zult die stellen op beyde de zyden van het overkleed der schouderen, tot eene gedenkenis der kinderen van Israël. En Aaron zal hunne namen dragen voor den Heer, op beyde zyne schouderen ter gedenkenis.

13. Gy zult ook maken haekskens van goud,

14. En twee ketentjes van het allerpuerste goud, aen malkander hangende, dewelke gy steken zult in de haekskens.

15. Gy zult het borststuk der redelykheyd en des oordeels maken met borduerwerk, gelyk het maeksel van het kleed der schouderen van gouddraed, hemelsblaeuwe en purpere zyde, en roode zyde tweemael geverwd, en van witte getwynde zyde.

16. Vierkantig zal het zyn, en dubbel : hebbende de maet van eene palm, zoo wel in de lengte als in de breedte.

17. En gy zult daerin stellen vier ryen kostelyke steenen, die de eerste ry zal wezen den steen sardix en topaes, en smaragd :

18. In de andere ry een karbonkelsteen, een saffier, en jaspis :

19. In de derde ligurius, een agaet, en amethist :

20. In de vierde, chrisolithus, den nagelsteen en berillus, deze zullen in het goud besloten wezen naer hunne vervolgingen.

21. En zy zullen hebben de namen der kinderen van Israël : met twaelf namen zullen zy ingesneden worden, elken steen met eenen byzonderen naem, naer hunne twaelf geslachten.

22. En gy zult in het borststuk der

redelykheyd ketenen maken aen malkander gehecht, van het allerpuerste goud :

23. En twee gouden ringen, die gy stellen zult aen beyde de opperste lysten des borststuks,

24. En gy zult de gouden ketenen aen de ringen vastmaken, die aen zyne lysten zyn :

25. En de eynden van die ketenen zult gy met twee haken aen een maken, aen beyde de zyden des overkleeds der schouderen, betwelk is tegen over van het borststuk der redelykheyd.

26. En gy zult ook twee gouden ringen maken, dewelke gy vast maken zult aen de overste hoeken van het borststuk der redelykheyd, aen de lysten die daer tegen over zyn des overkleeds van de schouderen, en tegen zyn achterste zien,

27. En nog twee andere gouden ringen, die gesteld moeten worden aen beyde de zyden van het overkleed der schouderen, beneden, hetwelk komt tegen het onderste hechtsel, opdat het mag gevoegd worden met het overkleed der schouderen.

28. En dat het borststuk der redelykheyd met zyne ringen aen de ringen van het overkleed der schouderen te zamen mag vastgemaekt worden met een hemelsblaeuw lint, opdat het kostelyk hechtsel aen een blyven mag, en dat het borststuk der redelykheyd en het overkleed der schouderen van een niet scheyden mogen.

29. En Aaron zal de namen der kinderen van Israël dragen in het borststuk der redelykheyd en des oordeels, op zyne borst, als hy in de heyligdomstede gaen zal, tot eene gedenkenis voor den Heer in de eeuwigheyd.

30. En in het borststuk der redelykheyd en des oordeels, zult gy zetten Leering en Waerachtigheyd, dewelke zullen zyn in Aarons borst, als hy voor den Heer gaen zal : en hy zal het oordeel der kinderen van Israël in zyne borst voor het aenschyn des Heeren altyd dragen.

31. En gy zult maken eenen rok van het overkleed der schouderen, geheel van hemelsblaeuwe zyde,

32. En boven aen zyn midden zal wezen eene hoofdslip, en een geweven boord daer rondom, gelyk men pleegt te maken aen de uyterste eynden der kleederen, dat het niet ligtelyk van een berste.

33. Maer beneden aen de voeten des zelfden lyfroks, zult gy maken in het ronde gelyk granaetappelen, van zyde hemelsblaeuwe, purpere, en roode zyde tweemael geverwd, tusschen beyde onderschoten met bellen,

34. Te weten alzoo dat er eene goude bel zal wezen en een granaetappel : en dan weder eene andere gouden bel, en een granaetappel.

35. En Aaron zal daermede gekleed wezen in het bedienen van zyne officie, opdat men het geluyd mag hooren, als hy in of uyt de heyligdomstede gaet voor het aenschyn des Heeren, en dat hy niet sterve.

36. Gy zult ook eene plaet maken van het allerpuerste goud : daer gy in graveren zult door het werk van eenen graveerder, HET HEYLIG DEN HEERE.

37. En gy zult de plaet binden met een hemelsblaeuw zyde lint, en zal wezen op den myter,

38. Regt voor het vorhoofd des bisschops. En Aaron zal hunne boosheyd dragen, welke de kinderen van Israël geofferd en heylig gemaekt hebben in alle hune offeranden en giften. En de plaet zal altyd aen zyn voorhoofd wezen, opdat den Heer hun toegepeysd wezen mag.

39. En gy zult den rok toebinden met witte zyde, en gy zult ook eenen myter van witte zyde maken, en eenen riem, naer de kunst der borduerwerkers.

40. Voorts zult gy Aarons kinderen maken, linnen rokken en gordelen, en myters ter glorie en tot versiering.

41. En met alle deze zult gy Aaron uwen broeder en zyne zonen met hem kleeden. En gy zult de handen van hen allen wyen, en gy zult ze heyligen, opdat zy my in het priesterschap dienen mogen.

42. Gy zult ook linnen broeken maken, opdat zy het vleesch huns afzigts bedekken, van de lendenen tot de dyen toe :

43. En Aaron en zyne zonen zullen deze gebruyken, als zy gaen zullen in het tabernakel des getuygenis, of wanneer zy omtrent den autaer komen, om te dienen in de heyligdomstede, opdat zy niet sterven door schuld der boosheyd. Dit zal eene eeuwige wet wezen voor Aaron en zyn zaed na hem.

HET XXIX. KAPITTEL.

Hoe God last geeft, hoe men Aaron, zyne kinders, en zyn zaed wyen zal, en ook den autaer.

1. Maer dit zult gy ook doen, op dat zy my in het priesterschap gewyd worden. Neemt een kalf uyt den runderen vee, en twee onbesmette rammen,
2. En ongedeesemde brooden, en een korstkoeksken zonder deesem dat met olie gemengd zy, en ongedeesemde vladen met olie bestreken. Van tarwebloem zult gy het al maken,
3. En gy zult ze offeren geleyd in eenen korf: maer het kalf en de twee rammen,
4. En Aaron met zyne zonen zult gy brengen aen de deur van het tabernakel des getuygenis. En als gy den vader met zyne zonen zult gewasschen hebben met water,
5. Dan zult gy Aaron kleeden met zyne kleederen, te weten den linnen rok en den anderen rok, en het overkleed der schouderen, en het borststuk der redelykheyd, het welk gy te zamen binden zult met den gordel.
6. En gy zult den myter op zyn hoofd zetten, en de heylige plaet op den myter,
7. En gy zult op zyn hoofd gieten de olie der zalvingen, en in dezer wyzen zal hy gewyd worden.
8. Zyne zonen zult gy ook hier toe voegen, en die kleeden met linnen rokken,
9. En gy zult ze omgorden met eenen gordel, te weten Aaron en zyne kinderen, en gy zult hen myters opzetten, en zy zullen myne priesters wezen met eene eeuwige godsdienstigheyd. Als gy hunne handen gewyd hebt,
10. Zoo zult gy het kalf ook aenbrengen voor het tabernakel des getuygenis.
11. En Aaron met zyne zonen zullen hunne handen op zyn hoofd leggen, en gy zult het doodslaen voor het aenschyn des Heeren, by de deur van het tabernakel des getuygenis,
12. En gy zult nemen van het kalfs bloed, en het met uwen vinger stryken aen de hoornen des autaers. Maer al het overschietende bloed zult gy beneden aen den voet des autaers gieten.
13. Gy zult ook nemen al het vet, welk het ingewand bedekt, en het netteken van de lever, en beyde de nieren met het vet dat er over is, en gy zult het offeren tot eenen ontstoken offer op den autaer:
14. Maer het kalfsvleesch en het vel met het mest zult gy buyten het leger verbranden, om dat het is voor de zonde.
15. Gy zult ook eenen ram nemen, op wiens hoofd zullen Aaron en zyne zonen hunne handen leggen.
16. En als gy dien dood geslagen hebt, zoo zult gy nemen van zyn bloed, en gieten het omtrent den autaer.
17. Maer den ram zult gy in stukken snyden, en zult zyn ingewand gewasschen met de voeten leggen op het gesneden vleesch, en op zyn hoofd.
18. En zoo zult gy dien ram geheel tot eenen ontstoken offer op den autaer offeren, dit is den Heer eene offerande, eenen allerzoetsten reuk van des Heeren slagofferande.
19. Gy zult ook eenen anderen ram nemen, op wiens hoofd zullen Aaron en zyne zonen hunne handen leggen.
20. En als gy dien dood geslagen hebt, zoo zult gy van zyn bloed nemen, en stryken het aen het soppeken der regter ooren van Aaron en zyner zonen, en aen de duymen van hunne regte hand, en den grooten teen van hunnen regten voet, en gy zult het bloed op den autaer storten in het ronde.
21. En als gy zult van dit bloed genomen hebben welk op den autaer is, en van de olie der zalvingen, zoo zult gy daer mede besproeyen Aaron en zyne kleederen, zyne zonen en hunne kleederen. En als gy hen, en hunne kleederen zult geheyligd hebben,
22. Zoo zult gy het vet van den ram nemen, en den steert en het roet welk het ingewand bedekt, en het netteken der lever, en de twee nieren met het vet dat daer over is, en de regte schouder, om dat het eenen ram der wyding is:
23. En eenen wrongel broods, een korstken met olie beslagen, en eene vlade uyt den korf van de ongeheefde brooden, denwelken in de tegenwoordigheyd des Heeren is gesteld.
24. En gy zult deze al te zamen op Aarons en zyner zonen handen stellen, en gy zult ze heylig maken, opheffende voor den Heer.
25. En gy zult alle deze dingen van hunne handen nemen en ontsteken die op den autaer, tot eenen brandoffer,

eenen zeer zoeten reuk voor het aenschyn des Heeren, om dat het zyne offerande is.

26. Gy zult ook nemen het borstken van den ram, daer Aaron mede gewyd is, en gy zult het ook heylig maken, heffende het voor den Heer, en het zal u ten deele komen.

27. En gy zult heylig maken het gewyd borstken, en de schouder die gy van den ram genomen hebt,

28. Daer Aaron met zyne zonen mede gewyd is, en deze zullen Aaron en zyne kinderen voor hun deel hebben, met een eeuwig regt van de kinderen van Israël, want het zyn de voorgaven en de beginselen van hunne vreedzamige offeranden die zy den Heere offeren.

29. Maer het heylig kleed hetwelk Aaron gebruyken zal, zullen zyne kinderen na hem hebben dat zy daer in mogen gezalfd worden, en dat hunne handen mogen gewyd worden.

30. Zoo wie van zyne kinderen in zyne plaets oversten priester gemaekt wordt, die zal dit kleed zeven dagen gebruyken, hetwelk zal gaen in het tabernakel des getuygenis, om te dienen in de heyligdomstede,

31. Maer den ram der wydingen zult gy nemen, en zult zyn vleesch koken op de heylige plaets, hetwelk Aaron en zyne kinderen eten zullen, en de brooden die in den korf zyn, zullen zy eten in het portael van het tabernakel des getuygenis,

32. Om dat het mag eene verzoenende offerande wezen, en dat de handen der genen die het offeren mogen geheyligd worden. Geen vreemdeling zal daer af eten, want zy zyn heylig.

33. Is het zake dat er van het geheyligd vleesch of brooden iets overblyft tot 's anderdaegs 's morgens, zoo zult gy de blevelingen in het vuer verbranden, men zal die niet eten, want zy zyn geheyligd.

34. Al dat ik u bevolen heb zult gy doen, over Aaron en zyne kinderen. Zeven dagen lang zult gy hunne handen wyden:

35. En zult een kalf voor de zonden offeren, ten elken dage, om te verzoenen. En gy zult den autaer zuyver maken, als gy den slagtoffer der verzoeningen ten offer geslagen zult hebben, en gy zult dien autaer zalven tot eene heyligmaking.

36. Zeven dagen zult gy den autaer zuyveren en heylig maken, en dien zal wezen heylig der heyligen, en alle die dien aentast, zal geheyligd worden.

37. Dit is het geen dat gy op den autaer maken zult: Twee eenjarige lammeren zult gy ten elken dage eeuwiglyk offeren,

38. Het een lam 's morgens, en het ander des avonds, een tiende deel tarwebloem met gestooten olie beslagen, welk kome ter maten van het vierde deel van een hin, en wyn om te gietofferen naer de zelfde maten zult gy doen tot een lam.

39. En het andere lam zult gy des avonds offeren, naer de manier der morgenstonds offerande, en naer dat wy gezeyd hebben, tot eenen reuk der zoetigheyd:

40. Dit is den Heere een sacrificie tot eene eeuwige offerande in uwe geslachten, aen de deur van het tabernakel des getuygenis voor den Heer, daer zal ik ordineeren om u aen te spreken,

41. En aldaer zal ik de kinderen van Israël gebieden, en dien autaer zal geheyligd worden tot myne glorie.

42. Ik zal ook heylig maken het tabernakel des getuygenis, met den autaer, en Aaron met zyne zonen dat zy my in het priesterschap dienen.

43. En ik zal in het midden der kinderen van Israël woonen, en ik zal hun God zyn.

44. En zy zullen weten dat ik ben den Heer hun God, die hen geleyd heb uyt het land van Egypten, dat ik onder hen blyven zoude, Ik den Heer hun God.

HET XXX. KAPITTEL.

Van het metalen handvat en den autaer des wierooks, van de wyding der zalfolie en reukwerks.

1. Gy zult ook eenen autaer maken om tymspecery daer op te ontsteken van sethimhout,

2. Eenen cubitus lang en eenen breed, dat is vierkantig, en twee cubitus hoog. Daer zullen hoornen uyt dien komen.

3. En gy zult dien autaer bekleeden met het allerzuyverste goud, zoo wel zyn roosterken, als zyne wanden in het omgaen, en zyne hoornen. En gy zult aen dien ook een kleyn gouden kroontje maken rondom,

4. En twee gouden ringen onder de kroon op elke zyde, op dat men daer handboomen in steken mag, en den autaer alzoo dragen.
5. En de zelfde handboomen zult gy van sethimhout maken, en gy zult die vergulden.
6. En gy zult den autaer stellen tegen het voorhangsel, welk daer hangt voor de ark des getuygenis voor den genadestoel, daer het getuygenis mede gedekt wordt, daer ik u toespreken zal.
7. En Aaron zal daer op reukofferande ontsteken, zoeten reuk gevende, des morgens. Als hy de lampen toemaken zal, zoo zal hy het ontsteken,
8. En 's avonds als hy die stelt, dan zal hy den eeuwigen tymoes specery-offer ontsteken voor den Heer in uwe geslachten.
9. Gy zult op dien autaer geen tymoes speceryoffer offeren, op eenige andere manier gemaekt, noch geenen anderen offer, noch slagtoffer, noch drankoffer zult gy daer op storten.
10. En Aaron zal eens des jaers op de hoornen des autaers bidden in het bloed dat er voor de zonde geofferd is, en hy zal daer op genade verwerven in uwe geslachten, het zal het heylig der heyligen zyn voor den Heer.
11. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:
12. Als gy de som der kinderen van Israël by getal zult genomen hebben, zoo zullen zy elk den Heer eenen prys geven voor hunne zielen, en dan zal er geene plaeg onder hen wezen, als zy geteld zyn. .
13. En dit zal een iegelyk geven die te name komt, eenen halven sikkel naer des tempels mate. Eenen sikkel heeft twintig hellingen, eenen halven sikkel zal men den Heer offeren.
14. Die in het getal gehouden wordt, te weten van twintig jaren en daer over, die zal dezen prys geven.
15. Den ryken zal niet meer geven dan eenen halven sikkel, en den armen zal niet min geven:
16. En als gy dit geld van de kinderen van Israël geofferd, zult ontvangen hebben, zoo zult gy het overgeven tot den behoeve van het tabernakel des getuygenis, dat het mag wezen hunne gedenkenis voor den Heer, en dat hy hunner zielen genadig mag wezen.
17. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:
18. Gy zult ook een metalen waschvat maken met zynen standvoet om te wasschen, en gy zult dat stellen tusschen het tabernakel des getuygenis, en den autaer. En als daer water in gedaen is,
19. Zoo zullen Aaron en zyne zonen daer in wasschen hunne handen en voeten,
20. Als zy gaen zullen in het tabernakel des getuygenis, en als zy ten autaer gaen zullen, om daer op tymoes speceryoffer den Heer te offeren,
21. Dat zy by aventuren niet sterven; dit zal eene eeuwige wet zyn voor hem en zynen zade in de nakomsten.
22. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:
23. Neemt by u kostelyke speceryen, vyf honderd sikkelen, van de beste uytgelezen mirre, en half zoo veel kaneels, dat is twee honderd en vyftig sikkelen, desgelyks ook twee honderd en vyftig sikkelen kalmos,
24. En vyf honderd sikkelen kassien naer het gewigt der heyligdomsteden, en eene mate hin olie van olyfboomen.
25. En gy zult maken de heylige olie der wydingen, eene heylige zalf gemengd naer de kunst eens apothekers.
26. En gy zult daer mede zalven het tabernakel des getuygenis, en de ark des testaments,
27. En de tafel met haer gereedschap, den kandelaer met zyne gereedschappen, de autaren van de tymoes speceryen,
28. En van den brandoffer, en alle de gereedschappen die tot hunnen dienst behooren,
29. En gy zult dit alles heyligen, en zoo zullen die wezen heylig der heyligen, zoo wie dat deze dingen aentast, die zal geheyligd worden.
30. Aaron met zyne zonen zult gy zalven en heyligen, dat zy my in het priesterschap dienen mogen.
31. En den kinderen van Israël zult gy ook zeggen: Deze zalfolie zal heylig gehouden worden voor my, onder uwe geslachten.
32. Geen vleesch van menschen zal daer mede gezalfd worden, en gy zult geene andere zalf maken naer dit maeksel: Want deze is geheyligd, en gy zult die voor heylig houden.
33. Zoo wat mensch zulke zalf maekt,

en daer af eenen vreemden geeft, die zal uytgeroeyd worden van zyn volk.

34. En den Heer zeyde tot Moyses : Neemt by u kostelyke speceryen, mirrebloem en onichagalban van goeden reuk, en den klaersten wierook, al van gelyk gewigt.

35. En gy zult een tymoes specerywerk maken, naer de kunst van eenen apotheker, naerstelyk gemengd en zuyver, en zeer weerdig om heylig gemaekt te worden.

36. En als gy alle deze dingen te zamen zult gestooten hebben tot een zeer kleyn poeyer, zoo zult gy daer af stellen voor het tabernakel des getuygenis, daer ik u openbaren zal. En dit tymoes reukwerk zult gy houden voor een heylig der heyligen,

37. Zulk maeksel zult gy niet maken om het voor u zelven te gebruyken, want het is geheyligd den Heere,

38. Zoo wat mensch desgelyks maken zal, om den reuk van dien te gebruyken, die zal vergaen van zyn volk.

HET XXXI. KAPITTEL.

Hoe God twee werklieden verkiest tot zyn werk, van het onderhouden des sabbats, en hoe God Moyses de steenen tafelen geeft.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

2. Ziet ik heb namelyk geroepen Beseleel, den zoon van Uri, Hurs zoon, uyt het geslacht van Juda,

3. En ik heb hem vervuld met den geest Gods, met wysheyd, en verstandigheyd en kennissen in allerhande werk,

4. Om te verdenken alle dingen die men kunstelyk maken mag, van goud, en zilver, en metael,

5. Marmor, en kostelyke gesteente, en van verscheydene manieren van hout.

6. En ik heb hem tot eenen gezel gegeven Ooliab, Achisamechs zoon uyt het geslacht van Dan. En ik heb in het hert aller wyzen gesteld wysheyd : om te maken alle de dingen die ik u bevolen heb,

7. Het tabernakel des verbonds, en de ark des getuygenis, en den genadestoel die boven haer is, en alle de vaten des tabernakels,

8. En de tafel met hare gereedschappen, den allerpuersten kandelaer, met zyne gereedschappen, en den autaer der tymoes reukoffer,

9. En des brandoffers, en alle hunne gereedschappen, het waschvat met zynen standvoet,

10. De heylige kleederen ten dienste van Aaron den priester, en zyne zonen, om hun officie te bedienen in de heylige plaetsen,

11. De olie der zalvingen, en den tymoesreukoffer van kostelyke specery gemaekt, in de heyligdomstede. Alle deze dingen die ik u bevolen heb, zullen zy maken.

12. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

13. Spreekt tot de kinderen van Israël, en gy zult hun zeggen : Ziet dat gy mynen sabbat onderhoudt : want het is een teeken tusschen u en my, onder uwe geslachten, op dat gy weten moget dat ik den Heer ben die u heylig maek.

14. Onderhoudt mynen sabbat, want hy is heylig voor u : zoo wie dat dien ontviert, zal de dood sterven : zoo wie op dien eenig werk doet, diens ziel zal vergaen uyt het midden van zyn volk.

15. Zes dagen zult gy werken, op den zevenden dag zoo is het den sabbat, eene heylige rust den Heere. Al die eenig werk doet op dezen dag, die zal de dood sterven.

16. De kinderen van Israël zullen den sabbat onderhouden, en dien vieren in hun geslacht. Het is een eeuwig verbond

17. Tusschen my en de kinderen van Israël, en een eeuwig teeken, want den Heer maekte hemel en aerde op de zes dagen, en op den zevenden dag zoo hield hy op van zyne werken.

18. En als deze woorden voleynd waren, zoo heeft den Heer Moyses gegeven twee steenen tafelen des getuygenis, geschreven met Gods vinger.

HET XXXII. KAPITTEL.

Hoe het volk het gouden kalf opregt, en hoe Moyses vergramd zynde de twee steenen tafelen breekt, en de overtreders straft.

1. Als het volk zag dat Moyses lang vertrok van den berg te komen, zoo zyn zy tegen Aaron vergaderd, en hebben gezeyd : Staet op, en maekt ons goden

die voor ons gaen mogen. Want wy weten niet wat Moyses dezen man die ons uyt Egypten geleyd heeft, geschied is.

2. En Aaron heeft tot hen gezeyd : Neemt de gouden oorbaggen van uwe huysvrouwen, en van uwe zonen en dochteren ooren, en brengt ze tot my.

3. En het volk heeft gedaen dat hy bevolen had, brengende de oorbaggen tot Aaron.

4. En als hy die ontvangen had, zoo heeft hy die met gegoten werk geformeerd, en daer af gemaekt een gegoten kalf, en zy hebben gezeyd : Dit zyn uwe goden, Israël, die u geleyd hebben uyt het land van Egypten.

5. En als Aaron dit gezien had, zoo heeft hy daer voor eenen autaer gemaekt, en heeft door de stem van eenen uytroeper geroepen, zeggende : Morgen is het de hoogefeest des Heeren.

6. En zy zyn 's morgens opgestaen, en hebben geofferd brandofferen, en vredeofferanden, en het volk is gezeten om te eten en te drinken, en zy zyn opgestaen om te spelen.

7. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende : Gaet en daelt nederwaerts, want uw volk dat gy uyt het land van Egypten geleyd hebt, heeft gezondigd.

8. Zy zyn zeer haest gescheyden van den weg die gy hun getoond hebt, en zy hebben voor zich zelven een gegoten kalf gemaekt, en het hebben zy aenbeden, en hebben dien offeranden geofferd en gezeyd : Israël, dit zyn uwe goden die u uyt het land van Egypten geleyd hebben.

9. En den Heer heeft wederom tot Moyses gezeyd : Ik zie wel dat dit volk hardnekkig is :

10. Laet my geworden, dat myn toorn zyne gramschap baren mag tegen hen en dat ik ze vernielen moge, en ik zal u maken over een groot volk.

11. Maer Moyses bad den Heer zynen God, zeggende : Heer, waerom is uwen toorn gram tegen uw volk, welk gy uyt het land van Egypten geleyd hebt, met groote sterkheyd en met eene magtige hand?

12. Ik bid u dat de Egyptenaren niet zeggen : Listelyk heeft hy ze uytgeleyd, om dat hy ze in het gebergte dood slaen zoude, en van de aerde vernielen zoude. Laet uwe gramschap rusten, en weest verzoenelyk over de boosheyd uws volks.

13. Denkt op Abraham en Isaac, en Israël uwe dienaren, denwelken gy hebt gezworen, by u zelven zeggende : Ik zal uw zaed vermenigvuldigen als de sterren des hemels, en al dit land daer ik af gesproken heb, zal ik uwen zade geven, en gy zult het eeuwiglyk bezitten.

14. En den Heer is te vreden geworden, dat hy het kwaed niet doen zoude, het welk hy tegen zyn volk gesproken had.

15. En Moyses is weder gekomen van den berg, dragende de twee tafelen des getuygenis in zyne hand op beyde zyden beschreven,

16. En gemaekt door des Heeren werk : en Gods schrift was in de tafelen geschreven.

17. Maer Josue hoorende het gerucht van den kryschenden volke, zoo zeyde hy tot Moyses : Men hoort in het leger gekrysch van stryd.

18. Denwelken heeft geantwoord : Het is geen geroep der gene die stryd verwekken, noch het is geen roep der gene die ter vlucht dryven, maer ik hoor eene stem der zingende lieden.

19. En als hy by het leger gekomen was, zoo zag hy het kalf, en de danseryen, en zeer gestoord zynde heeft hy de tafelen uyt zyne hand geworpen, en die gebroken beneden aen het onderste van den berg.

20. En hy grypende het kalf welk zy gemaekt hadden, heeft het verbrand en gemorseld te pulver, hetwelk hy in het water strooyde, en gaf den kinderen van Israël daer af te drinken,

21. En hy heeft tot Aaron gezeyd : Wat heeft dit volk u gedaen, dat gy deze allergrootste zonde op hen hebt gebragt?

22. En hy antwoordde hem : Myn heer verbelge zich niet, want gy kent dit volk wel dat tot kwaed geneygd is :
zy hebben tot my gezeyd :

23. Maekt ons goden, die voor ons gaen mogen, want wy weten niet wat dat dezen Moyses geschied is, die ons uyt Egypten geleyd heeft.

24. En ik zeyde tot hen : Wie is er van u die goud heeft? Zy hebben het gebragt en my gegeven, en ik heb het in het vuer geworpen, en daer is dit kalf uyt gekomen.

25. En Moyses ziende dat het volk bloot gemaekt was, (want Aaron had ze beroofd om de schandelykheyd des vuyls,

en onder hunne vyanden bloot gesteld).

26. En staende in de poort des legers, zeyde: Zoo wie den Heer toebehoort die voege zich tot my. En alle de kinderen van Levi zyn by hem vergaderd,

27. Tot denwelken hy zeyde: Dit zegt den Heer God van Israël: Elk neme zyn zweerd op zyn dy: gaet en komt wederom van de eene poort tot de andere poort, door het midden van het leger, en een iegelyk slaet dood zynen broeder, en vriend, en zynen naesten.

28. En de kinderen van Levi hebben gedaen naer Moyses woorden, en op dien dag werden verslagen omtrent dryen-twintig duyzend menschen.

29. En Moyses zeyde: Gy hebt heden uwe handen den Heere geheyligd, een iegelyk aen zynen zoon, en aen zynen broeder, op dat u de benedictie gegeven worde.

30. En als den anderen dag gekomen was, zoo heeft Moyses tot het volk gezeyd: Gy hebt eene allerzwaerste zonde gezondigd, ik zal tot den Heer klimmen, of ik hem eenigzins zoude mogen verbidden voor uw boos kwaed.

31. En als Moyses weder by den Heer gekomen was, zoo heeft hy gezeyd: Ik bid u, dit volk heeft een allergrootste zonde gedaen, en zy hebben voor zich gouden goden gemaekt:

32. Of vergeeft hun deze misdaed, of doet gy dat niet, zoo streept my uyt uwen boek die gy geschreven hebt.

33. Denwelken heeft den Heer geantwoord: Zoo wie tegen my zondigt, dien zal ik uyt mynen boek streepen.

34. Maer gaet heen gy, en leydt dit volk daer ik u gezeyd heb, mynen Engel zal voor u gaen: maer ik zal ook deze hunne zonde verzoeken in den dag der wraek.

35. Daerom heeft den Heer het volk geslagen voor het misdaed des kalfs welk Aaron gemaekt had.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Hoe God zyn dreygen laet, en hoe Moyses begeert zyn aenzigt en zyne glorie te aenzien, als hy hem aenzigt aen aenzigt gesproken heeft.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende: Gaet en trekt opwaerts van deze plaets, gy en uw volk welk gy uyt het land van Egypten geleyd hebt, in het land welk ik Abraham, Isaac en Jacob by eede beloofd heb, zeggende:

2. Uwen zade zal ik dit geven, en ik zal u tot eenen voorlooper zenden eenen Engel, om uyt te werpen de Chananeen, en Amorrheen, en Hetheen, en Phereseen, en Heveen, en Jebuseen,

3. En dat gy ingaet in het land vloeyende van melk en honig, want ik zal met u niet gaen, want gy zyt een hardnekkig volk, op dat ik u by aventuren onder wegen niet verderve.

4. En als het volk deze zeer kwade spraek hoorde, zoo was het rouwig, en niemand deed zyne sierlyke kleederen aen als hy plagt.

5. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Zegt tot de kinderen van Israël: Gy zyt een hardnekkig volk: Ik zal eens opkomen in het midden van u, en u vernielen. Legt nu terstond uw sieraed af, dat ik weten mag wat ik u doen zal.

6. Dus hebben de kinderen van Israël hun sieraed nedergeleyd by den berg Horeb.

7. En Moyses, nemende het tabernakel, heeft het geslagen verre buyten het heyrleger. En hy noemde het, het tabernakel des verbonds. En al het volk dat eenig geschil had, ging tot het tabernakel des verbonds buyten het leger.

8. En als Moyses uytwaerts ging tot het tabernakel, zoo stond al het volk op, en zy stonden in de deur van hunne tenten, en zagen achter den rug van Moyses, tot dat hy in het tabernakel gegaen was.

9. Maer als hy in het tabernakel des verbonds gegaen was, zoo kwam de wolkkolom neder, en zy stond aen de deur, en den Heer sprak tot Moyses,

10. Dat zy alle zagen dat de wolkkolom stond aen de deur des tabernakels: En zy stonden ook, en aenbaden door de deuren van hunne tabernakelen.

11. En den Heer sprak tot Moyses, aenzigt aen aenzigt, gelyk een mensch pleegt tegen zynen vriend te spreken. En als hy weder keerde tot het heyrleger, zoo ging zyn dienaer Josue Nuns zoon, het kind van het tabernakel niet.

12. En Moyses heeft tot den Heer gezeyd: Gy gebiedt my, dat ik dit volk uytleyden zoude, en gy zegt my niet, wien gy met my zenden zult, byzonder want gy hebt gezeyd: Ik ken u uyt den

naem, en gy hebt gratie voor my gevonden.

13. Daerom heb ik gratie voor uw aenschyn gevonden, zoo toont my uw aenzigt, dat ik u kenne, en gratie vinde voor uwe oogen: aenziet toch uw volk, deze lieden.

14. En den Heer heeft gezeyd: Myn aenzigt zal voor u gaen, en ik zal u rust geven.

15. En Moyses zeyde: Is het zake dat gy zelve niet voor gaet, zoo leydt ons van deze plaets niet.

16. Want waeraen zullen ik en dit volk mogen weten, dat wy gratie voor uwe oogen gevonden hebben, ten zy dat gy met ons wandelt, opdat wy mogen met eer verheven worden van alle volken die op het aerdryk woonen?

17. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Ik zal ook doen dit woord dat gy gezeyd hebt: want gy hebt gratie voor my gevonden en ik heb u gekend uyt uwen naem.

18. En Moyses zeyde: Toont my uwe glorie.

19. En hy antwoordde: Ik zal u alle goed toonen, en ik zal u in den naem des Heeren roepen voor u: en ik zal bermhertigheyd doen, dien ik wil, en goedertieren wezen op dengenen die het my believen zal.

20. En wederom zeyde hy: Gy moogt myn aenschyn niet zien: want geen mensch zal my zien, en leven.

21. En wederom zeyde hy: Ziet daer is eene plaets by my, en gy zult op den steen staen.

22. En als myne glorie voorbygaen zal, zoo zal ik u stellen in het gat van den steen, en ik zal u bedekken met myne regter hand, tot dat ik voorbygegaen ben:

23. En dan zal ik myne hand nemen, en dan zult gy myn achterste zien: want myn aenzigt zult gy niet mogen zien.

HET XXXIV. KAPITTEL.

Hoe God Moyses andere tafelen geeft, en hy sommige statuten vernieuwt. En hoe het volk zicht verschrikt in de klaerheyd van Moyses aenzigt.

1. En voorts: Houwt, zegt hy, voor u twee tafelen, gelyk de eerste, en ik zal daerop schryven de woorden, welke in de eerste tafelen waren, die gy gebroken hebt.

2. Zyt morgen vroeg bereyd, dat gy terstond gaen moogt op den berg Sinaï, en gy zult met my staen op den top van den berg.

3. En laet niemand met u opwaerts gaen, noch laet daer iemand gezien wezen over al den berg: dat ook de ossen en schapen daer tegen over niet weyden.

4. Zoo heeft Moyses dan twee steenen tafelen gehouwen, gelyk de andere te voren geweest waren. En des nachts opstaende zoo is hy geklommen op den berg Sinaï, gelyk hem den Heer bevolen had, dragende met zich de tafelen.

5. En als den Heer door de wolk nedergedaeld was, zoo stond Moyses aldaer met hem, aenroepende den naem des Heeren.

6. En als den Heer voorbyging, zoo zeyde hy: Heerschappy hebbende Heer God, bermhertig en goedertieren, lydzaem, en veel van genade, en waerachtig,

7. Die bermhertigheyd onderhoudt in veel duyzenden: die de boosheyd, misdaden en zonden afneemt, en niemand is by zich zelven voor u onnoozel. Die der vaderen onregtveerdigheyd betaelt hunnen kinderen en kinds kinderen, tot het derde en vierde geslacht.

8. En Moyses heeft zich haestelyk nedergebogen ter aerde, en aenbiddende,

9. Heeft gezeyd: Heer, heb ik genade gevonden voor uw aenschyn, zoo bid ik u dat gy met ons wandelet (want dit een hardnekkig volk is) en dat gy afnemet onze onregtveerdigheden en zonden, en ons bezittet.

10. En den Heer heeft geantwoord: Ik zal een verbond maken dat het een iegelyk zien zal, ik zal teekenen doen, die nooyt op het aerdryk gezien zyn, of ook by geen volk: opdat dit volk daer gy in het midden zyt mag zien, het vervaerlyk werk des Heeren, hetwelk ik doen zal.

11. Onderhoudt alle deze dingen die ik u bevolen heb. Ik zal zelve voor uw aenschyn verdryven de Amorrheen, en Chananeen, en Hetheen, en Phereseen, en de Heveen, en Jebuseen.

12. Wacht u dat gy immermeer vriendschap maekt met de ingezetenen van dien lande, welke u zouden wezen tot eenen val:

13. Maer gy zult hunne autaren afwerpen, hunne beelden zult gy breken, en houwt af hunne boschkens:

14. Wilt geenen vreemden God aenbidden. Den jaloerschen Heer is zyn naem, God is een tegen yveraer.

15. Maekt geen verbond met de menschen van die landen: opdat iemand van hen u by aventuer niet noode om te eten van hunne offeranden, als zy onzuyverheyd bedreven hebben met hunne goden, en hunne beelden aengebeden hebben.

16. Gy zult ook voor uwen zoon geene huysvrouw nemen van hunne dochteren: opdat zy uwe zonen ook niet doen onkuyschheyd bedryven met hunne goden, als zy daer onzuyverheyd mede bedreven hebben.

17. Gy zult geene gegoten goden voor u maken.

18. Gy zult het hoogtyd van de ongedeesemde brooden onderhouden. Zeven dagen lang zult gy ongedeesemd brood eten, alzoo ik u bevolen heb ten tyde van de maend der nieuwelingen: want in de maend van den voorzomer zyt gy uyt Egypten gegaen.

19. Al dat van mannelyke geboorte, de moeders opent, zal myn wezen. Van alle beesten, zoo wel van de runderen, als van de schapen, zal myn wezen.

20. De eerstgeboorte van eenen ezel zult gy met een schaep lossen: maer is het dat gy daer geenen prys voor geven wilt, zoo zal men het doodslaen. De eerstgeboren van uwe zonen zult gy lossen, en gy zult voor myn aenschyn niet ydel komen.

21. Zes dagen zult gy werken, ten zevenden dage zult gy ophouden van akkeren en van maeyen.

22. Het hoogtyd der weken zult gy u maken in de eerstelingen der vruchten van uwen tarwoogst, en het hoogtyd als na het verloop van den jare alle vruchten opgeleyd worden.

23. Ten dry tyden van den jare zoo zal al dat mannelyk is onder u, zich vertoonen voor het aenschyn van den Almagtigen Heer den God van Israël.

24. Want als ik de heydenen zal verdreven hebben uyt uw aenschyn, en dat ik uwe palen zal verbreyd hebben, zoo zal niemand uw land belistigen, als gy drymael des jaers optrekt, en u vertoont voor het aenschyn van uwen Heer God.

25. Gy zult het bloed van myne offeranden niet offeren op gedeesemd brood: noch daer zal ook iets overblyven van de offerande van paschen tot 's morgens toe.

26. De eerstelingen van uws lands vruchten zult gy offeren in het huys des Heeren uws Gods. Gy zult geen jong bokje koken in zyn moeders melk.

27. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Schryft u deze woorden, door dewelke ik een verbond gemaekt heb met u en met Israël.

28. Dus zoo heeft Moyses daer met den Heer geweest veertig dagen en veertig nachten; geen brood heeft hy geëten, en geen water gedronken, en hy schreef in de tafelen de tien woorden des verbonds.

29. En als Moyses van den berg Sinaï kwam, zoo had hy de twee tafelen des getuygenis, en hy wist niet dat zyn aenzigt gehoornd was uyt het verzamen van Gods spraek.

30. En als Aaron en de kinderen van Israël zagen Moyses gehoornd aenzigt, zoo ontzagen zy zich nader te komen.

31. En als zy van hem geroepen waren, zoo zyn zy wedergekeerd zoo wel Aaron als de prinsen der sinagogen. En als zy tot hem gesproken hadden,

32. Zoo kwamen tot hem ook alle de kinderen van Israël: denwelken hy geboden heeft al dat hy van den Heer gehoord had op den berg Sinaï.

33. En als hy zyne woorden voleynd had, zoo leyde hy een deksel op zyn aenzigt.

34. Welk deksel hy afnam als hy by den Heer binnen ging, en met hem sprak, tot dat hy weder uytging, en dan sprak hy tot de kinderen van Israël al dat hem bevolen was.

35. Dewelke zagen dat Moyses aenzigt hoornen had, als hy uytkwam, maer hy dekte wederom zyn aenzigt als hy tot hen sprak.

HET XXXV. KAPITTEL.

Hoe God nog eenige geboden verhaelt, en hoe het volk meer geeft tot het werk des tabernakels dan van noode was, en hoe dat er werklieden gesteld worden.

1. Alzoo dan alle de menigte der kinderen van Israël vergaderd, zynde zoo zeyde hy tot hen: Dit zyn de dingen

welke den Heer geboden heeft te doen :
2. Zes dagen zult gy uw werk doen : maer den zevenden zal u heylig wezen, den sabbat, en rust des Heeren : zoo wie eenig werk op dien doet, dien zal men dooden.
3. Gy zult geen vuer ontsteken in alle uwe woonsteden op den sabbatdag.
4. En Moyses heeft gezeyd tot alle de vergadering der kinderen van Israël : Dit is het woord dat den Heer bevolen heeft, zeggende :
5. Scheydt uyt by u zelven de eerstelingen voor den Heer. Al die gewillig is, en met der herten daer toe geneygd, zal ze den Heer offeren : goud en zilver, en metael,
6. Hemelsblaeuwe en purpere zyde, en roode herverwde zyde, en witte zyde, geytenhair,
7. En geroode en violette ramsvellen, sethimhout,
8. En olie om de lampen te stellen, en om zalve en zeer zoeten tymoesoffer te maken, nagelsteenen,
9. En kostelyke steenen tot sieraed van het overkleed der schouderen, en van het borststuk der redelykheyd.
10. Zoo wie onder u wys is die kome en make het geen dat den Heer geboden heeft :
11. Te weten het tabernakel, en zyn dak en de bekleeding, de ringen en de berderen met hunne rychèlen, de spannagelen, en voeten,
12. De ark met hare handboomen, den genadestoel, en het voorhangsel, hetwelk daer voor gespannen wordt,
13. De tafel met hare handboomen, en haer gereedschap, en met de brooden der voorleggingen,
14. Den kandelaer om de lichten te onderhouden, zyn gereedschap, met zyne lichtvaten, en olie tot het voedsel des vuers,
15. Den autaer van den tymoesoffer, en de handboomen, en de olie der zalvingen, en den tymoes reukoffer van speceryen, het voorspansel aen de deur des tabernakels,
16. Den autaer des brandoffers, en zyn metalen roosterken met zyne handboomen en gereedschappen, het waschvat met zyne voeten,
17. De gordynen des voorhofs met de kolommen en voeten, het voorhangsel in de deur des portaels,
18. De spannagelen des tabernakels en des voorhofs met hunne koordekens.
19. De kleederen die men bezigen moet tot den dienst van de heyligdomstede, te weten, Aaron des oversten priesters en zyner zonen kleederen, dat zy my het priesterschap bedienen.
20. En alle de menigte der kinderen van Israël is uytgegaen van Moyses aenzigt,
21. En hebben den Heer de eerstelingen geofferd, met een zeer bereed en devoot hert, om het werk van het tabernakel des getuygenis te maken. Al wat tot het sieraed, en tot de heylige kleederen van noode was,
22. Dat hebben de mannen met de vrouwen gegeven, armspanselen en oorbaggen, vingerringen en versieringen van den regten arm en allerley gouden juweelen zyn uytgescheyden tot des Heeren gaven.
23. Zoo wie had hemelsblaeuwe en purpere zyde en roode herverwde zyde, witte zyde, en geytenhair, geroode en violette ramsvellen,
24. Zilver en eerenmetael, dat hebben zy den Heer geofferd, en sethimhout tot verscheyden oorboor.
25. Maer de kunstige vrouwen hebben ook geofferd, hetwelk zy gesponnen hadden, hemelsblaeuwe, purpere, en vermilioene, en witte zyde,
26. En geyten hair, gevende het al uyt haren vryen onbedwongen wil.
27. Maer de prinsen offerden nagelsteenen, en kostelyke gesteente tot het overkleed der schouderen, en tot het borststuk der redelykheyd,
28. Speceryen, en olie om de lichten te bereyden, en om de zalfolie te bereyden, en om te maken den tymoes reukoffer van den allerzoetsten reuk.
29. Alle de mannen en vrouwen hebben met devote herten giften geofferd, dat de werken gemaekt zouden worden, welk God geboden had door Moyses hand. Alle de kinderen van Israël hebben den Heere gewillige gaven geheyligd.
30. En Moyses heeft tot de kinderen van Israël gezeyd : Ziet den Heer heeft by namen geroepen Beseleel den zoon van Uri, Hurs zoon uyt den geslachte van Juda,
31. En hy heeft hem vervuld met den geest Gods, met wysheyd en verstandigheyd, en wetendheyd, en allerleye geleerdheyd,

32. Om te bedenken en te maken werken van goud en zilver, en metael,

33. En om kostelyke gesteenten te graveren, en houtwerk te maken, wat men kostelyk versieren mag,

34. Dat heeft hem den Heer in zyn hert gegeven. En daer toe Ooliab, Achisamechs zoon, van Dans geslacht :

35. Deze heeft hy beyde geleerd door wysheyd, dat zy zouden kunnen maken verscheyde werken der timmerlieden, tapytwerkers en borduerwerkers, van hemelsblaeuwe en purpere zyde, en van roode herverwde zyde en van witte zyde, en dat zy alle dingen weven, en allerhande nieuwigheden vinden zouden.

HET XXXVI. KAPITTEL.

Hier wordt verteld wat zy gemaekt hebben.

1. Aldus zoo hebben gedaen Beseleel en Ooliab en alle wyze mannen, denwelken den Heer wysheyd en verstand gegeven heeft, dat zy zouden kunnen kunstelyk werken al dat er noodig was tot behoef der heyligdomstede, en al dat den Heer bevolen had.

2. En als Moyses tot hen geroepen had, met alle de andere kunstige mannen, denwelken God wysheyd gegeven had, en die vrywilliglyk zich zelven hadden gepresenteerd, om dit werk te maken,

3. Zoo heeft hy hun overgeleverd alle de giften der kinderen van Israël : En als zy dagelyks neerstiglyk hun werk deden, zoo offerde het volk 's morgens zyne beloften.

4. Waerom de werklieden bedwongen waren te komen,

5. En hebben tot Moyses gezeyd : Het volk offert meer dan het van noode is.

6. Daerom heeft Moyses door eens uytroepers stem doen roepen : Noch man noch vrouw offere iets voorts meer tot het werk der heylige plaets.

7. En alzoo heeft men niet meer giften geofferd, om dat de geofferde giften genoeg waren, en overschoten.

8. En alle die wys van herten waren, hebben (om te volbrengen het werk des tabernakels) gemaekt, tien gordynen van getwynde witte zyde, en van hemelsblaeuwe en purpere zyde, en van roode herverwde zyde, met een werk van verscheyde maeksel, en naer de kunst der borduerwerkers,

9. Waer af de eene was acht en twintig cubitus lang, en vier cubitus breed, en alle de gordynen waren van eene mate,

10. En hy voegde vyf gordynen te zamen, de eene aen de andere, en nog andere vyf hechtte hy ook aen malkander.

11. En hy heeft hemelsblaeuwe litsen gemaekt aen den kant der eener gordyne, aen beyde de zyden, en aen den kant van de andere gordyne desgelyks,

12. Dat de litsen tegen malkander komen zouden, en alzoo aen malkander hechten,

13. En daerom heeft hy ook vyftig gouden ringen gemaekt, die der gordynen litsen te zamen aen een hechten zouden, en alzoo een tabernakel worden.

14. En hy heeft ook elf overtrekselen gemaekt van geytenhair, om het dak des tabernakels te bedekken :

15. Een overtreksel was dertig cubitus lang, en vier cubitus breed, alle de overtrekselen waren van eene maet.

16. Waer af dat hy de vyf te zamen voegde op de eene zyde, en de andere zes verscheyden.

17. En hy heeft vyftig litsen aen den kant van een overtreksel gemaekt, en nog vyftig aen den kant van het ander overtreksel, dat zy aen malkander zouden mogen gehecht worden.

18. En vyftig metalen haekjes daer men het dak mede zoude te zamen hechten, alzoo dat van alle de overtrekselen een mantel zoude worden.

19. Hy heeft ook een overdeksel des tabernakels gemaekt van geroode ramsvellen, en nog een ander deksel daer over van violette vellen.

20. En hy heeft ook gemaekt de staende planken des tabernakels van sethimhout.

21. Tien cubitus was eene plank lang, en anderhalf cubitus was die breed,

22. Twee groeven waren aen elke plank, dat de eene aen de andere zoude mogen gevoegd worden. Alzoo heeft hy gemaekt aen alle de planken des tabernakels,

23. Waer af dat er twintig waren op de zuydzyde, tegen den zuyden,

24. Met veertig zilveren voeten. Twee voeten worden gesteld onder elke plank aen beyde de hoekzyden, daer de groe-

ven der zyden een eynde nemen in de hoeken.

25. En aen de zyde des tabernakels die tegen den noorden staet, heeft hy ook twintig planken gemaekt,

26. Met veertig zilveren voeten, twee voeten tot elke plank.

27. Maer tegen den westen, dat is tegen de zyde des tabernakels die ter zeewaerts ziet, hy heeft zes planken gemaekt,

28. En nog twee andere aen elken hoek van het tabernakel van achter,

29. Die aen een gevoegd waren, van beneden tot boven toe, en alzoo kwamen zy te zamen aen een voegsel. En aldus heeft hy gemaekt aen beyde de zyden aen de hoeken,

30. Dat er te zamen acht planken waren, dewelke hadden zestien zilveren voeten, te weten twee voeten onder elke tafel.

31. En hy maekte ook rychelen van sethimhout, vyf om de planken van de eene zyde des tabernakels te onthouden,

32. En nog vyf om de planken van de andere zyden ook te onthouden. En buyten deze vyf heeft hy nog andere rychelen gemaekt aen de westzyde des tabernakels tegen de zee.

33. Ook heeft hy een ander rychel gemaekt, die door het midden der planken, van den eenen hoek tot den anderen komen zoude.

34. En alle deze planken heeft hy verguld, en heeft hare voeten van zilver gegoten. En hare ringen heeft hy van goud gemaekt, daer men de rychelen zoude mogen doorsteken, dewelke hy met gouden platen overtrokken heeft.

35. Hy heeft ook een voorhangsel gemaekt van hemelsblaeuwe en purpere zyde, en van roode zyde, en van witte getwynde zyde, naer de kunst der borduerwerkers, een menigvoudig en verscheyden werk,

36. En vier kolommen van sethimhout, dewelke hy met hare hoofdstukken verguld heeft, en hare voeten heeft hy van zilver gegoten.

37. Hy heeft ook een voorhangsel in den ingang des tabernakels gemaekt van hemelsblaeuwe en purpere zyde, en roode zyde, en van witte getwynde zyde, met borduerwerk,

38. En vyf kolommen met hare hoofdstukken, welke hy met goud overdekt heeft, en hare voeten van metael gegoten.

HET XXXVII. KAPITTEL.

Hoe de ark des getuygenis gemaekt wordt van Beseleel, en al dat er toebehoort, met nog meer ander.

1. En Beseleel heeft ook eene ark gemaekt van sethimhout, dewelke had twee cubitus en eenen halven in de lengte, en anderhalven cubitus in de breedte, en de hoogte was ook van anderhalven cubitus,

2. En hy heeft die bekleed met het allerpuerste goud, van binnen en van buyten, en heeft haer in het ronde een gouden kroonement gemaekt,

3. Gietende vier gouden ringen aen hare vier hoeken, twee ringen aen de eene zyde, en twee ringen aen de andere zyde.

4. En hy heeft ook twee handboomen gemaekt van sethimhout, dewelke hy met goud bekleed heeft,

5. En die hy in de ringen gestoken heeft, die daer waren aen de hoeken van de ark, om haer te dragen.

6. En hy heeft ook gemaekt den genadestoel, dat is den godspraekstoel, van het allerzuyverste goud, twee en een half cubitus lang, en anderhalf cubitus breed.

7. En ook twee cherubienen van geslagen goud, dewelke hy gesteld heeft aen beyde de zyden van den genadestoel:

8. Den eenen cherub op het opperste van de eene zyde, en den anderen cherub aen het opperste van de andere zyde: twee cherubienen aen beyde de hoogten van den genadestoel,

9. Hunne vleugelen uytreykende, en bedekkende den genadestoel, malkander en dien aenziende.

10. En hy heeft ook eene tafel gemaekt van sethimhout, twee cubitus lang, en eenen cubitus breed, dewelke had anderhalf cubitus in de hoogte.

11. En hy heeft die omleyd met het allerzuyverste goud, en hy heeft haer een gouden lyst in het ronde gemaekt,

12. En op de lyst eene goude uytgestokene kroon van vier vingeren, en op dezelve nog eene andere goude kroon.

13. Hy heeft ook vier gouden ringen gegoten, welke hy gesteld heeft aen de vier hoeken, aen elken voet van de tafel,

14. Tegen de kroon, en hy heeft daer de

handboomen in gestoken, dat men de tafel zoude mogen dragen.

15. En de handboomen heeft hy van sethimhout gemaekt, en hy heeft ze met goud omleyd.

16. En ook gereedschap tot verscheyden gebruyk der tafelen, te weten schotelen, en schalen en kroesen, en wierookvaten van fyn goud, daer men de drankofferanden in offeren moet.

17. En hy heeft ook eenen geslagen kandelaer gemaekt van het allerpuerste goud, uyt wiens standaerd kwamen schachten, koppen, en ronde klootkens, en ook lelien:

18. Zes aen beyde de zyden, dry schachten uyt de eene zyde, en dry uyt de andere zyde,

19. Dry koppen in de manier van eene noot waren aen elke schacht, en desgelyks ook mede klootkens en lelien, en dry koppen gelyk eene noot waren aen de andere schacht, en ook mede klootkens en lelien. Al gelyk was het werk van de zes schachten, die uyt den standaerd des kandelaers kwamen.

20. En in den zelven standaerd waren vier koppen nootsche wyze, en na elken klootkens en lelien,

21. En onder de twee schachten waren klootkens te dry plaetsen, welke te zamen worden zes schachten komende uyt eenen standaerd.

22. Zoo waren dan de klootkens en de schachten uyt een komende, al te zamen geslagen van het allerpuerste goud.

23. En hy heeft ook zeven lichtvaten gemaekt met hunne snuyters, en vaten daer men het snuytsel in versmachten zoude, al van het fynste goud.

24. Den kandelaer met alle zyne gereedschappen woog een talent in het goud.

25. Hy heeft ook gemaekt den autaer des tymoes reukoffers, van sethimhout, hebbende in zyn vierkant aen elke zyde eenen cubitus, en in zyne hoogte twee cubitus, uyt wiens hoeken kwamen hoornen.

26. En hy heeft die bekleed met het allerpuerste goud met zyn roosterken, en wanden en hoornen.

27. En hy heeft dien autaer een kleyn gouden kroonement gemaekt rondom, en twee gouden ringen onder het kroonement aen elke zyde, dat men daer handboomen in steken zoude, en dat men den autaer zoude mogen dragen,

28. En de handboomen heeft hy van sethimhout gemaekt, en heeft die met gouden platen overdekt.

29. En hy heeft ook olie gemaekt tot de zalf der wyding, en tymoes reukoffer van de allerzuyverste speceryen, naer de apothekers kunst.

HET XXXVIII. KAPITTEL.

Hoe des brandoffers autaer gemaekt wordt, met zyn toebehooren, en wat de kinderen van Israël geofferd hebben.

1. En hy heeft gemaekt des brandoffers autaer van sethimhout, van vyf cubitus in het vierkant, en dry cubitus in de hoogte.

2. Wiens hoornen kwamen uyt de hoeken, en hy overdekte dien met metalen platen.

3. En tot zyn gebruyk zoo bereydde hy verscheyden gereedschap van metael, ziedpotten, tangen, kraeuwels, haken en vuerpannen.

4. En hy maekte het roosterken des autaers op eene manier van eene net al metalen. En daer onder in het midden des autaers een haerdeken,

5. En hy heeft ook vier metalen ringen gegoten aen de vier uyterste eynden des nettekens, om de handboomen daer in te steken om te dragen:

6. Dewelke hy ook heeft van sethimhout gemaekt, en heeft ze met metalen platen bedekt:

7. En hy heeft ze in de ringen gestoken, die aen de zyden des autaers uytstaken. Maer dien autaer was niet digt, maer hol van planken gemaekt, van binnen ydel.

8. Hy heeft ook een metalen waschvat gemaekt met zynen voet, van der vrouwen spiegelen, die daer waekten aen de deur des tabernakels.

9. En hy maekte het voorhof, aen wiens zuydzyde waren voorhangsels van witte getwynde zyde, honderd ellen lang,

10. Twintig metalen kolommen met hare voeten, de hoofdstukken der kolommen met al het gesneden werk was van zilver.

11. Desgelyks aen de noordzyde waren ook voorhangsels, kolommen en standaerdvoeten, en hoofdstukken der

kolommen, van dezelfde maet en werk en metael.

12. Maer aen de zyde, die tegen het westen staet, waren voorhangsels van vyftig ellen lang, tien kolommen met hare voeten van metael, en de hoofdstukken der kolommen, en de heele snede van het werk was van zilver.

13. Maer tegen het oosten, zoo maekte hy voorhangsels van vyftig cubitus:

14. Waerafde vyftien cubitus der dry kolommen met hare voeten hielden de eene zyde:

15. En aen de andere zyde (want hy tusschen die twee maekte des tabernakels ingang) waren desgelyks ook voorhangsels van vyftien cubitus, en dry kolommen, en zoo vele standaerdvoeten.

16. Alle voorhangsels des voorhofs waren geweven van witte getwynde zyde.

17. De pilaervoeten waren metalen, maer hunne hoofden met al hun gesneden werk waren van zilver: en de kolommen van den voorhove heeft hy bekleed met zilver.

18. En in zynen ingang heeft hy een voorhangsel gemaekt borduerwerk, van hemelsblaeuwe en purpere zyde, vermilioene, en witte getwynde zyde, hetwelk had twintig cubitus in de lengte, en de hoogte was vyftig cubitus, naer de maet welke alle voorhangsels des voorhofs hadden.

19. Maer in den ingang waren vier kolommen met hare metalen voeten, en hare hoofden met het gesneden werk waren van zilver.

20. En de spannagelen des tabernakels des voorhofs in het ronde maekte hy van metael.

21. Dit zyn de gereedschappen van het tabernakel des getuygenis, die geteld zyn naer Moyses bevel, tot de godsdiensten der Leviten, door de hand van Ithamar, Aarons des priesters zoon:

22. Dewelke Beseleel den zoon van Uri, Hurs zoon uyt het geslacht van Juda, volmaekt had Gode door Moyses alzoo bevelende,

23. Hebbende met hem tot een gezel Ooliab den zoon van Achisamech, uyt Dans geslacht: denwelken ook een zonderling groot kunstenaer was in houtwerk, en een borduerwerker, en een legwerker van hemelsblaeuwe en purpere zyde, en vermilioene, en van witte zyde.

24. Al het goud dat er verwrocht is in het werk der heyligdomstede, en dat er in de giften geofferd is, was negen en twintig talenten, en zeven honderd en dertig sikkelen naer gewigt der heyligdomstede.

25. En het is geofferd van degene die ten getalle gekomen waren, van twintig jaren, en daerover, te weten van zes honderd duyzend, en dry duyzend en vyf honderd en vyftig gewapende mannen.

26. En daer waren ook nog honderd talenten zilvers, waeraf gemaekt zyn de standvoeten van de heyligdomstede, en van den ingang, daer het voorhangsel hangt.

27. Honderd standvoeten zyn gemaekt van honderd talenten, voor elken voet een talent gerekend.

28. Maer van de duyzend zeven honderd en vyf en zeventig heeft hy de pilaerhoofden gemaekt, dewelke hy ook met zilver bekleed heeft.

29. En daer zyn ook geofferd twee en zeventig duyzend talenten, en daerboven nog vier honderd sikkelen metaels,

30. Waeraf de standvoeten gegoten zyn, in den ingang van het tabernakel des getuygenis, en den metalen autaer met zyn roosterken, en al het gereedschap dat tot zyne behoeften behoorende is,

31. En de standvoeten des voorhofs, zoo wel in zynen omgang als in zynen ingang, en de spannagelen des tabernakels en des voorhofs in het ronde.

HET XXXIX. KAPITTEL.

Hoe de priesterlyke kleederen gemaekt worden.

1. Maer van hemelsblaeuwe en purpere zyde, vermilioene en witte zyde, heeft hy de kleederen gemaekt, daer Aaron mede gekleed zoude worden, als hy diende in de heylige plaets, gelyk den Heer Moyses bevolen heeft.

2. Dus heeft hy het overkleed der schouderen gemaekt van goud en van hemelsblaeuwe en purpere zyde, en van scharlakenroode zyde tweemael geverwd, en van witte getwynde zyde,

3. Naer de kunst der tapytwerkers.

En hy heeft gesneden geslagen goud, en maekte daeraf dunne draden, dat men die mogt in het werk slaen met den inslag van de voorgenoemde verwen,
4. En hy maekte twee zoomen die aen malkander gevoegd waren aen beyde de zyden van de eynden.
5. En eenen riem van dezelfde verwen, gelyk den Heer Moyses bevolen had.
6. En hy bereydde ook twee nagelsteenen, gebonden en gesloten in goud, en daerin gegraveerd de namen der kinderen van Israël, naer de kunst der kostelyke steengraveerders :
7. En hy heeft die gesteld aen de zyden van het overkleed der schouderen, tot eene gedenkenis der kinderen van Israël, gelyk den Heer Moyses bevolen had.
8. En hy heeft ook gemaekt het borststuk des verstands, met borduerwerk, gelyk het werk van het overkleed der schouderen van goud, hemelsblaeuwe, purpere zyde, en van roode zyde twee mael geverwd, en van witte getwynde zyde,
9. Gemaekt vierkant en dubbel, eene palm groot.
10. En hy heeft daerin gesteld vier ryen kostelyke steenen. In de eerste ry was een sardus, topaes, en smaragd.
11. In de tweede was een karbonkel, saffier, en jaspis.
12. In de derde ry was ligurius, een agaet, en amethist.
13. In de vierde ry was chrisolithus, den nagelsteen, en berillus, al omleyd en besloten in goud, elk naer zyne ordinantien.
14. En in deze twaelf steenen waren gesneden de twaelf namen der kinderen van Israël, elken steen met eenen zonderlingen naem.
15. En zy hebben in het borststuk des verstands, ook ketentjes gemaekt, die aen malkander hechtten, van het allerpuerste goud :
16. En twee haekskens, en zoo veel gouden ringen. Maer de ringen hebben zy gesteld aen beyde de zyden van het borststuk der redelykheyd,
17. Daer de twee gouden ketenen aenhingen, dewelke zy hechtten aen de haeken die aen de hoeken van het overkleed der schouderen uytstonden.
18. Deze kwamen voor en achter alzoo aen een, dat het overkleed der schouderen, en het borststuk der redelykheyd aen malkander gehecht werden,
19. Gebonden aen den gordel, en met ringen nog sterker geknocht, dewelke te zamen werden gevoegd door een hemelsblaeuw lint, opdat zy ongebonden zynde niet ontwerpen zouden, en van malkander scheyden, alzoo den Heer Moyses bevolen had.
20. En zy hebben ook gemaekt den lyfrok van het overkleed der schouderen, geheel hemelsblaeuw.
21. En eene hoofdslip in het opperste tegen het midden, en eenen geweven boord rondom de hoofdslip :
22. En beneden aen de voeten, granaetappelen, gemaekt van hemelsblaeuwe, purpere, vermilioene en witte getwynde zyde :
23. En schellekens van het allerlouterste goud, dewelke zy gesteld hebben tusschen de granaetappelen, in het uyterste van den lyfrok, rondom :
24. Het schelleken van goud, en eenen granaetappel, waermede den oversten priester versierd ging, als hy zyne officie bediende, gelyk den Heer Moyses bevolen had.
25. Zy hebben ook witte zyden rokken gemaekt, naer der wevers werk, voor Aaron en zyne zonen :
26. En myters met hunne kroontjes van witte zyde :
27. En daertoe ook linnen broeken van witten zydraed :
28. En den riem van witte getwynde zyde, en van hemelsblaeuwe en purpere zyde, en van herverwd vermilioen, naer de kunst der borduerwerkers, gelyk den Heer Moyses bevolen had.
29. Zy hebben ook de plaet van de heylige eerbieding gemaekt van het allerfynste goud, en zy hebben daerin geschreven naer de kunst der kostelyke steengraveerders, Het heylig des Heeren :
30. En zy bonden die aen den myter met een hemelsblaeuw lint, gelyk den Heer Moyses bevolen had.
31. Aldus dan zoo is volmaekt geweest al het werk des tabernakels en van het dak des getuygenis : en de kinderen van Israël hebben gedaen al dat God Moyses bevolen had.
32. En zy hebben geofferd het tabernakel, en het dak, en al het gereed-

schap, ringen, planken, handboomen, kolommen en de voeten,

33. Het deksel van geroode ramsvellen, en het ander deksel van violette vellen,

34. Het voorhangsel, de ark, de handboomen, den genadestoel,

35. De tafel met hare gereedschappen, en met de brooden der voorleggingen,

36. Den kandelaer, de lampen met hare gereedschappen, met de olie, den gouden autaer,

37. En de olie der zalvingen, den tymoes reukoffer van kostelyke speceryen gemaekt,

38. En het voorhangsel in den ingang des tabernakels,

39. Den metalen autaer, het netteken, de handboomen en alle zyne gereedschappen, het waschvat met zynen voet, de voorhangsels des voorhofs,

40. En de kolommen met hare voeten, het voorhangsel in den ingang van het voorhof, zyne zeelkens en spannagelen. Daer gebrak niets van alle de gereedschappen van denwelken geboden was, dat men ze maken zoude tot den dienst des tabernakels, en tot het dak des verbonds.

41. Ook mede de kleederen welke de priesters gebruyken in de heyligdomstede, te weten Aaron met zyne zonen, hebben de kinderen van Israël geofferd, gelyk den Heer bevolen had.

42. En als Moyses gezien heeft dat alle deze dingen volmaekt waren, zoo heeft hy hen gebenedyd.

HET XL. KAPITTEL.

Hoe God beveelt Moyses dat hy het tabernakel opregte, alle ding daer in ordinere en bereyde.

1. Den Heer heeft gesproken tot Moyses, zeggende :

2. In de eerste maend, op den eersten dag der maend, zoo zult gy het tabernakel des getuygenis opregten,

3. En zult de ark daer in stellen, en gy zult daer voor een voorhangsel laten komen,

4. En als gy de tafel daer in gebragt hebt, zult gy daer op zetten al het geen dat wettelyk bevolen is. Den kandelaer zal staen met zyne lampen,

5. En den gouden autaer daer den reukoffer op ontstoken wordt voor de ark des getuygenis. En gy zult een voorhangsel stellen aen den ingang van het tabernakel,

6. En daer voor den autaer des brandoffers,

7. Het waschvat zult gy stellen tusschen den autaer en het tabernakel, hetwelk gy met water vullen zult.

8. En gy zult het voorhof alom behangen met voorhangsels, en zynen ingang.

9. En gy zult nemen de olie der zalvingen, en zalven het tabernakel met alle zyne gereedschappen, dat zy mogen geheyligd worden,

10. Des brandoffers autaer met al zyn gereedschap,

11. Het waschvat met zynen voet. Gy zult het al heylig maken met de olie der zalvingen op dat die mogen wezen heylig der heyligen.

12. En gy zult Aaron en zyne zonen brengen aen de deur van het tabernakel des getuygenis, en als die met water zullen gewasschen zyn,

13. Zoo zult gy hun aendoen de heylige kleederen dat zy my dienen, en hunne zalving mag vorderen tot een eeuwig priesterschap.

14. En Moyses heeft al gedaen dat hem den Heer geboden had.

15. Aldus dan in de eerste maend van den tweeden jare, op den eersten dag der maend zoo is het tabernakel gesteld.

16. En Moyses heeft het opgeregt, en heeft de planken, voeten en rychelen gesteld, en heeft de kolommen ook opgeregt,

17. En hy heeft het dak gespannen over het tabernakel, en het deksel daer op geleyd, alzoo den Heer bevolen had.

18. En hy heeft het getuygenis ook in de ark gesteld, en daer onder de handboomen gestoken; en den godspraekstoel daer boven gesteld.

19. En als hy de ark gebragt had in het tabernakel, zoo heeft hy voor haer een voordeksel gehangen, dat hy Gods gebod volbrengen zoude.

20. Hy heeft ook de tafel gesteld in het tabernakel des getuygenis, aen de noordzyde, buyten het voorhangsel.

21. En schikte voor de oogen de brooden der voorleggingen, gelyk den Heer Moyses bevolen had.

22. Hy heeft den kandelaer ook gesteld

in het tabernakel des getuygenis tegen over de tafel, aen de zuydzyde,
23. Daer op stellende de lampen vervolgens naer des Heeren gebod.
24. En hy heeft den gouden autaer gesteld onder het dak des getuygenis tegen het voorhangsel,
25. En heeft daer op ontstoken den reukoffer der kostelyke speceryen, gelyk den Heer Moyses bevolen had.
26. En hy heeft ook een voorhangsel gesteld aen den ingang van het tabernakel des getuygenis,
27. En den brandoffers autaer in het portael des getuygenis, offerende daer op brandofferen en sacrificien, als den Heer geboden had.
28. En hy heeft ook het waschvat gesteld, tusschen het tabernakel des getuygenis en den autaer, vullende het met water.
29. En daer hebben hunne handen en voeten in gewasschen Moyses en Aaron en zyne zonen,
30. Als zy onder het dak des verbonds gingen, en tot den autaer gingen, alzoo den Heer Moyses bevolen had.
31. En hy regtte ook op het voorhof, rondom het tabernakel en den autaer, en hy spande een voorhangsel voor den ingang. Als het al volmaekt was,
32. Zoo heeft eene wolk het tabernakel des getuygenis bedekt en des Heeren glorie heeft het vervuld.
33. En Moyses konde in het dak des verbonds niet gaen, dewyl de wolk het al bedekte, en de majesteyt des Heeren daer blonk, want de wolk had het al bedekt.
34. Zoo wanneer de wolk van het tabernakel scheydde, zoo reysden de kinderen van Israël voorts naer hunne heyrscharen:
35. Maer als zy daer boven hing, zoo bleven zy in dezelfde plaets.
36. Want des Heeren wolk rustte des dags op het tabernakel, en het vuer des nachts, daer het gansche volk van Israël zag alle hunne woonsteden door.

HET
DERDE BOEK MOYSES,

Genaemd Leviticus, in het Hebreeuwsch Vaicra.

HET I. KAPITTEL.

Van de ordinantie der brandofferen, en vee, of vogelen.

1. Den Heer heeft Moyses geroepen, en tot hem gesproken van het tabernakel des getuygenis, zeggende:
2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en gy zult tot hen zeggen: Een mensch van u die den Heere eene slagtofferande offert van het vee, dat is van de runderen en schapen offerende slagtofferanden,
3. Is het zake dat zyne offerande is brandoffer, en van het rundervee, zoo zal hy een onbesmet manneken offeren aen de deur van het tabernakel des getuygenis, om zich zelven aen den Heer te verzoenen:
4. En hy zal zyne handen leggen op het hoofd van de offerande, en die zal ontvangbaer zyn, en tot zyne verzoeningen profytelyk.
5. En hy zal een kalf ten offer doodslaen voor den Heer, en Aarons zonen de priesters zullen bloed van dien offeren, stortende dat alom den autaer die

daer is aen de deur des tabernakels.
6. En als het vel van de offeranden afgetrokken is, zoo zullen zy de leden in stukken snyden,
7. En onder in den autaer het vuer steken, als zy daer te voren een tas houts gemaeckt hebben,
8. En de leden die gedeyld zyn daer op stellende, te weten het hoofd en al dat aen de lever hangt,
9. Het ingewand en de voeten met water gewasschen zynde: en den priester zal deze verbranden op den autaer tot eenen brandoffer, en tot eenen zoeten reuk den Heere.
10. Maer is zyne offerande van het kleyn vee, te weten brandoffer van de schapen of geyten, zoo zal hy een eenjarig lammeken zonder smet offeren:
11. En hy zal het ten offer dooden aen de noordzyde des autaers voor den Heer: maer het bloed van dien zullen Aarons zonen op den autaer storten al rondom,
12. En zy zullen de leden deylen, het hoofd met al dat aen de lever hangt, en het leggen op het hout daer men het vuer onder steken zal,
13. Maer het ingewand en de voeten zullen zy met water wasschen. En alle de geofferde zal den priester op den autaer ontsteken tot eenen brandoffer, en tot eenen allerzoetsten reuk voor den Heer.
14. Maer is het dat de offerande des brandoffers is van de vogelen, van tortelduyven of jonge duyven,
15. Zoo zal den priester die offeren op den autaer, en als hy het hoofd achter aen den hals omgewrongen heeft, en de plaets der wonden opengeborsten is, zoo zal hy het bloed doen druypen op den kant des autaers,
16. Maer het kroppeken van de stroot, en de pluymen zal hy by den autaer werpen aen de oostzyde, op de plaets daer men de asschen pleegt uyt te storten,
17. En hy zal hunne vleugeloekselen breken, en hy zal ze niet snyden of met yzer klieven, en hy zal ze ontsteken op den autaer, stekende vuer onder het hout, het is eene brandofferande, en eene offerande van den zoetsten reuk voor den Heer.

HET II. KAPITTEL.

Van spysofferen met bloem van het meel, en menigerley gebak ongedeesemd.

1. Als eene ziel offert den Heere eenen offer der sacrificien, zoo zal zyne offerande wezen tarwebloem, en hy zal daer olie op gieten, en wierook daerop leggen,
2. En hy zal het dragen tot de zonen van Aaron des priesters, waer af eenen zal nemen eene handvol bloem en olie, en al het wierook, en hy zal het stellen tot eene gedenkenis op den autaer, tot eenen allerzoetsten reuk voor den Heer:
3. Maer dat er overschiet van het sacrificie, dat zal Aaron en zynen zonen toebehooren, een heylig der heyligen van de offeranden des Heeren.
4. Maer als hy een sacrificie offert in den oven gebakken van bloem des meels, te weten ongeheefde brooden met olie beslagen en ongedeesemde vladen met olie bestreken.
5. Is het dat uwe offerande is uyt de panne van tarwebloem met olie beslagen en zonder heef,
6. Zoo zult gy die in kleyne stukskens snyden, en gy zult daer olie op gieten.
7. Maer is het dat uw sacrificie is van den rooster, zoo zal desgelyks de tarwebloem met olie beslagen worden,
8. Dewelke gy den Heere offerende, zult in des priesters handen geven.
9. Denwelken als hy die geofferd heeft, zoo zal hy van het sacrificie eene gedenkenis nemen, en het ontsteken op den autaer tot eenen reuk der zoetigheyd voor den Heer,
10. Maer wat daer overblyft, dat zal Aaron en zynen zonen toebehooren, het heylig der heyligen van des Heeren offeranden.
11. Alle offerande die den Heere geofferd wordt, zal zonder heef geschieden, en daer zal geen heef of honig ontstoken worden in des Heeren sacrificie:
12. Maer gy zult daer af alleen offeren de eerste vruchten en giften, maer op den autaer zullen zy niet gesteld worden tot eenen reuk der zoetigheyd.
13. Wat sacrificie gy offert dat zult gy zouten, noch gy zult het zout des verbonds uws Gods van uw sacrificie niet af nemen. In alle offeranden zult gy zout offeren.

14. Maer is het zake dat gy offert eene gifte van uwe eerste vruchten uws graens den Heere, van aren die nog groen zyn, zoo zult gy die aen het vuer verdorren, en breken die op de manier van meel, en alzoo zult gy uwe eerstelingen den Heere offeren,

15. Stortende daer olie op, en wierook op leggende, want het is offerande des Heeren,

16. Waer af zal den priester tot eene gedenkenis der giften een deel van het gebroken meel en van de olie en het heel wierook verbranden.

HET III. KAPITTEL.

Hoe men offert vredeoffer van ossen, schapen, lammeren, en geyten.

1. Maer is zyne offerande een vredeoffer, en dat hy van de runderen wilt offeren, het zy ver of vers, zoo zal hy ze onbevlekt offeren voor den Heer,

2. En zal zyne hand leggen op het hoofd van zyne slagtofferande, welke ten offer zal dood geslagen worden in den ingang van het tabernakel des getuygenis, en Aaron des priesters zonen zullen het bloed storten alom den autaer,

3. En van den vredeoffer zullen zy den Heere ter offeranden offeren het vet dat het ingewand bedekt, en wat er vets binnen is,

4. De twee nieren met het vet, daer de lendenen mede bedekt worden, en het netteken van de lever met de nierkens.

5. En zy zullen het verbranden op den autaer tot eenen brandoffer, stekende het vuer onder het hout, tot eene offerande des allerzoetsten reuk den Heere.

6. Maer is zyne offerande van de schapen, en eene vredeofferande, het zy of hy een manneken offert of een wyfken, zy zullen onbesmet wezen.

7. Is het dat hy een lam voor den Heer offert,

8. Zoo zal hy zyne hand leggen op het hoofd van zyne slagtofferanden, welke zal geslagen worden ten offer in het portael van het tabernakel des getuygenis, en Aarons zonen zullen het bloed storten rondom den autaer,

9. En zy zullen offeren van de vredeofferande, den Heere een sacrificie, het vet en den heelen steert,

10. Met de nieren en het vet welk den buyk binnen en al het ingewand bedekt, en beyde de nierkens, met het vet dat aen de lendenen is, en het netteken der lever met de nierkens,

11. En den priester zal deze al ontsteken op den autaer tot een voedsel des vuers, en des Heeren offerande.

12. Is het zake dat zyne offerande is eene geyte, en dat hy die den Heere offert,

13. Zoo zal hy zyne hand op haer hoofd leggen, en hy zal ze offeren aen den ingang van het tabernakel des getuygenis, en Aarons zonen zullen het bloed van dien rondom den autaer storten,

14. En zullen daer af nemen tot een voedsel van des Heeren vuer, het vet dat den buyk overdekt, en dat al het ingewand bedekt,

15. De twee nierkens met het netteken dat over die is by de lendenen, en het vet van de lever met de nierkens:

16. En den priester zal deze op den autaer ontsteken tot een voedsel des vuers, en tot eenen allerzoetsten reuk.

17. Al het vet zal den Heere toebehooren met een eenwig regt in uwe geslachten, en alle uwe woonsteden, en gy zult geenszins bloed of vet eten.

HET IV. KAPITTEL.

Wat men offeren moet voor de zonde in onwetendheyd gedaen, zoo van den priester, prins, als gemeynte.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Zegt den kinderen van Israël: Eene ziele als zy gezondigd heeft door onwetendheyd, en die iets gedaen heeft van allen Gods geboden, die hy geboden heeft dat men niet doen zoude.

3. Is het dat een priester die gezalfd is gezondigd heeft, doende het volk zondigen, die zal voor zyne zonde den Heere offeren een kalf zonder smet:

4. En hy zal dat brengen voor de deur van het tabernakel des getuygenis, voor den Heer, hy zal zyne hand leggen op het hoofd, en hy zal het ten offer doodslaen voor den Heer.

5. En hy zal nemen van des kalfs bloed, dragende het in het tabernakel des getuygenis.

6. En als hy zynen vinger in het bloed gestoken heeft, zoo zal hy daermede besproeyen zevenwerf voor den Heer tegen het voorhangsel der heylige plaets.

7. En hy zal van hetzelfde blood doen op de hoornen des autaers van den tymoffer, die den Heere alleraengenaemst is, denwelken is in het tabernakel des getuygenis : maer al het andere bloed zal hy storten aen den voet van den autaer des brandoffers, in den ingang des tabernakels.

8. En het binnenste vet van het kalf zal hy offeren voor de zonde, zoo wel hetgene dat het ingewand overdekt, als al dat er binnen is :

9. De twee nierkens, en het netteken dat daerover is by de lendenen, en het vet der lever met de nierkens,

10. Gelyk weggenomen wordt van het kalf der vredeofferanden : en hy zal die ontsteken op den autaer des brandoffers.

11. Maer het vel en al het vleesch met het hoofd en met de voeten, en het ingewand, en met den mest,

12. En met al het andere deel van het ligchaem, zal hy weg uyt het leger dragen, op eene zuyvere plaets, daer men de asschen pleegt uyt te storten : en hy zal die daer ontsteken op eenen tas houts, dewelke zullen op de plaets der uytgestorte asschen verbrand worden.

13. Maer is het by alzoo dat al de gemeynte der kinderen van Israël onwetende geweest is, en by onwetenheyd iets gedaen heeft dat tegen Godsgebod is,

14. En daerna hare zonde verstaet, zoo zal zy voor hare zonde een kalf offeren, en het brengen aen de deur des tabernakels.

15. En de ouderen des volks zullen hunne handen leggen op het hoofd des kalfs, voor den Heer. En als het kalf ten offer doodgeslagen is voor des Heeren aenzigt,

16. Zoo zal den gezalfden priester van des kalfs bloed dragen in het tabernakel des getuygenis,

17. En zynen vinger daerin nat makende, zal hy zevenwerf besproeyen tegen het voorhangsel.

18. En hy zal van hetzelfde bloed doen aen de hoornen des autaers, welk voor den Heer is in het tabernakel des getuygenis, en het bloed dat er overblyft, zal hy storten by den voet van den brandoffers autaer, welk daer is in de deur van het tabernakel des getuygenis.

19. En al zyn vet zal hy nemen, en het aensteken op den autaer :

20. Alzoo ook doende van dit kalf, gelyk hy te voren gedaen had : en als den priester voor hen bidt, zal den Heer hun genadig wezen.

21. Maer hetzelfde kalf zal hy dragen buyten het heyrleger, en het verbranden gelyk het eerste kalf : want het is voor de zonde der gemeynte.

22. Is het dat een prins zondigt, en uyt andere veel zonden iets doet door onwetenheyd, hetwelk door de wet des Heeren verboden wordt :

23. En dat hy namaels zyne zonden verstaet, die zal den Heere eene slagtofferande offeren, eenen bok van de geyten, zonder smet.

24. En hy zal zyne hand leggen op des boks hoofd : en als hy dien heeft ten offer doodgeslagen ter plaets daer men pleegt de brandofferande te dooden voor den Heer, want het voor de zonde is,

25. Zoo zal den priester zynen vinger nat maken in het bloed der offeranden voor de zonde, rakende de hoornen des brandoffers autaer, en het overschot uytgietende aen des autaers voet.

26. Maer het binnenste vet zal hy verbranden boven, gelyk men pleegt te doen in de vreedzamige offeranden : en den priester zal voor hem bidden, en voor zyne zonde, en het zal hem vergeven worden.

27. Maer is het dat er eene ziel van het volk des lands door onwetenheyd gezondigd heeft, alzoo dat zy iets doet van hetgene dat door des Heeren wet verboden is, en dat zy alzoo misdoet,

28. En hare zonde bekent, zoo zal die offeren eene onbesmette geyt.

29. En dien zal zyne handen leggen op het hoofd der slagtofferande, welke voor de zonde is, en zal die ten offer doodslaen in de plaets des brandoffers.

30. En den priester zal van het bloed nemen aen zynen vinger : en rakende de hoornen van des brandoffers autaer, het overschot zal hy uytgieten aen den voet van dien.

31. En al het vet afnemende, alzoo men het pleegt af te nemen van de vredeofferanden, zal hy het ontsteken op den autaer tot eenen reuk der zoetigheyd den

Heere, en hy zal voor hem bidden, en het zal hem vergeven worden.

32. Maer is het dat hy van het kleyn vee offert voor de zonde, te weten een schaep zonder smet,

33. Zoo zal hy zyne handen leggen op des offers hoofd, en hy zal het dooden ter plaetse daer men pleegt te dooden de brandofferanden.

34. En den priester zal van zyn bloed nemen met zynen vinger, en rakende de hoornen des brandoffers autaer, het overschot zal hy storten aen den voet van dien.

35. En al het vet afdoende, gelyk men pleegt af te doen het vet ven den ram die voor den vredeoffer geofferd wordt, zal hy het verbranden op den autaer tot eene reukofferande des Heeren, en hy zal voor hem bidden, en voor zyne zonde, en het zal hem vergeven worden.

HET V. KAPITTEL.

Wat er geofferd zal worden voor eenen valschen eed, voor eene dwaling, of voor eene onwetenheyd.

1. Is het zake dat eene ziel zondigt, en dat zy hoort de stem van iemand die zweert, en dat hy dus een getuygen is dat hy het gezien of geweten heeft: ten zy dat hy het te kennen geve, zoo zal hy zyne boosheyd dragen.

2. Eene ziel die iets onzuyvers raekt, het zy of van eene beest die gedood is, of van zelfs gestorven, of eenig ander kruypende dier: en dat zy hare onzuyverheyd vergeten heeft, die is schuldig en heeft misdaen:

3. En dat die iets van des menschen onreynigheyd raekt, naer alle onzuyverheyd, waermede men pleegt onzuyver te worden, en dat zy dat vergeten hebbende namaels bekent, zoo zal zy der zonde schuldig wezen.

4. Eene ziel die gezworen heeft, en heeft wat met hare lippen uytgesproken, dat zy iets kwalyk zoude doen, of wel, en dat zy hetzelve heeft gevestigd met eed, en met de woorden, en zy dat vergeten hebbende, namaels bekent hare verzuymenis,

5. Die zal penitentie doen voor hare zonde,

6. En zy zal uyt de kudden offeren een ooylam of eene geyt, en den priester zal voor haer bidden en voor hare zonde:

7. Maer is het zake dat hy geen kleyn vee offeren kan, zoo zal hy offeren twee tortelduyven of twee jonge duyven den Heere, de eene voor de zonde, en de andere tot een brandoffer,

8. En hy zal die den priester geven: denwelken de eerste voor de zonde offerende, zal het hoofd van dien omwringen aen zyne vleugelen, alzoo dat het aen den hals blyft hangende, en niet geheel afbreke.

9. En hy zal van den bloede besproeyen den wand des autaers, maer dat er van den bloede nog overblyft, dat zal hy doen druypen aen het fondament des autaers, want het is voor de zonde.

10. Maer het andere duyfken zal hy verbranden tot een brandoffer gelyk men het pleegt te doen: en den priester zal voor hem bidden, en voor zyne zonde, en het zal hem vergeven worden.

11. Maer is het dat zyne hand niet kan twee tortelduyven offeren, of twee jonge duyven, zoo zal hy voor zyne zonden offeren tarwebloem, het tiende deel van een ephi: hy zal daer geene olie in doen, of iets wierooks daerop leggen, want het is voor de zonde.

12. En hy zal het den priester geven, denwelken, daer eene handvol af nemende, zal dat verbranden op den autaer tot eene gedenkenis van hem, die het geofferd heeft,

13. Biddende voor hem, en hem zuyverende, maer het andere deel zal hy hebben tot eene gifte.

14. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

15. Eene ziel, is het dat zy overtredende de ceremonien, door doling zich bezondigt in de dingen, die den Heere geheyligd zyn, zoo zal zy voor hare misdaed uyt de kudden offeren eenen ram zonder smet, die men koopen mag om twee sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede.

16. En de schade, welke hy gedaen heeft, zal hy weder opregten, en zal het vyfde deel daertoe leggen, gevende het den priester, denwelken zal voor hem bidden, offerende den ram, en het zal hem vergeven worden.

17. Eene ziel is het dat zy door onwetenheyd zondigt, en iets doet van het-

gene dat door de wet des Heeren verboden is, en der zonden schuldig zynde hare zonde bekent,

18. Die zal eenen ram zonder smet uyt de kudden offeren den priester, naer de maet en schatting der zonden, denwelken zal voor hem bidden, om dat hy het heeft onwetend gedaen, en het zal hem vergeven worden, om dat hy door doling tegen den Heer misdaen heeft.

HET VI. KAPITTEL.

Van brandoffers en andere offers, ook wat een priester offeren zal in den dag zyner zalving.

1. Den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. De ziel die gezondigd heeft en den Heer versmadende, loochent haren naesten den pand, denwelken hy zyner trouwen te bewaren had gegeven, of die met geweld iets ontnomen heeft,

3. Of ten onregt iets misdaen heeft, of eenig verloren ding gevonden, en dat zy daer boven het zelve loochenende eenen valschen eed doet, en iets anders gedaen heeft van alle de dingen daer de menschen plegen in te zondigen,

4. Als zy verwonnen is van het misdaed,

5. Zoo zal zy het al geheel weder geven dat zy door valsch bedrog heeft willen behouden, en het vyfde deel daer toe den heere, dien zy schade gedaen had.

6. Maer voor zyne zonde zal hy offeren eenen onbesmetten ram uyt de kudde, en zal dien den priester geven naer het schatten, en de maet der zonden,

7. Denwelken zal voor hem bidden voor den Heer, en het zal hem vergeven worden, voor elk dat hy doende misdaen heeft.

8. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende.

9. Gebiedt Aaron en zynen zonen: Dit is de wet des brandoffers: Men zal op den autaer branden allen den nacht tot 's morgens toe: het vuer zal van den zelfden autaer wezen.

10. Den priester zal met den rok gekleed zyn, en met eene linnen broek, en hy zal de asschen nemen, de welke het vuer verslindende gebrand heeft, en leggende die by den autaer,

11. Zal hy de eerste kleederen uytgedaen worden, en met andere kleederen gekleed, zal hy ze uytdragen buyten het heyrleger, en in eene allerzuyverste plaets, zal die doen ten polver te niet doen.

12. Maer het vuer zal in den autaer altoos branden, hetwelk den priester voeden zal, schietende daer hout onder des morgens allen dag, en als hy daer eene brandofferande op geleyd heeft, zoo zal hy daer op ontsteken de vetten der vredeofferen:

13. Dit vuer is eeuwiglyk durende, dat nimmermeer zal in den autaer uytgaen.

14. Dit is de wet van het sacrificie en drankoffers, welke de kinderen van Aaron offeren zullen voor den Heer en voor den autaer.

15. Den priester zal nemen eene hand vol tarwebloem, die met olie beslagen is, en al den wierook die op de tarwebloem geleyd is, en hy zal het ontsteken op den autaer, tot eene gedenkenis van eenen allerzoetsten reuk den Heere:

16. En het ander deel van de bloem des meels zal Aaron met zyne zonen eten zonder heef, en zal het eten in de heylige plaets van den voorhove des tabernakels.

17. En daerom zal het niet gedeesemd worden, want een deel daer af geofferd wordt tot eenen brandoffer des Heeren. Het zal het heylig der heyligen zyn, gelyk het is voor de zonde en verzuymenis.

18. De mannen van Aarons geslacht zullen dat alleen eten. Het zal een wettelyk en eeuwig regt wezen in uwe geslachten van des Heeren sacrificien, alle die deze raekt zal geheyligd worden.

19. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

20. Dit is Aarons en zyner kinderen offerande, die zy moeten offeren op den dag van hunne zalvingen. Zy zullen offeren bloem van meel, het tiende deel van een ephi, tot een eeuwig sacrificie, de helft daer af 's morgens, en de helft des avonds:

21. Dewelke zal in eene pan met olie beslagen geroost worden.

22. En den priester die naer regt in zyns vaders stad zal wezen gesteld, zal deze bloem al warm den Heere offeren, tot eenen zeer zoeten reuk den Heere,

en zy zal op den autaer geheel verbrand worden.

23. Want alle de sacrificien der priesteren zullen met het vuer verteerd worden, en niemand zal daer af eten.

24. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

25. Zegt Aaron en zynen zonen: Dit is het regt van de offerande voor de zonde. Ter plaetse daer men offert den brandoffer, zal men dien ten offer dooden voor den Heer. Het is heylig der heyligen.

26. Den Priester die het offert, zal het eten op de heylige plaets, in het voorhof des tabernakels.

27. Zoo wat van zyn vleesch raekt, dat zal geheyligd worden. Is het zake dat van het bloed der offerande eenig kleed besprenkeld wordt, dat zal men wasschen op de heylige plaets.

28. Een aerden vat daer het in gekookt is, zal men breken, maer is het een metalen pot, zoo zal men dien schuren, en met water afwasschen.

29. Al dat mannelyk is van het priesterlyk geslacht, zal van dit vleesch eten, want het is een heylig der heyligen.

30. Want de slagtofferande die voor de zonde doodgeslagen wordt, wiens bloed gedragen wordt in het tabernakel des getuygenis, in de heyligdomstede, om te zoenen, die zal niet geëten worden, maer men zal die met het vuer verbranden.

HET VII. KAPITTEL.

Van den dankoffer, van het vet en bloed, en van de zalving des priesters.

1. Dit is ook de wet der slagtofferande voor de verzuymenis, zy is een heylig der heyligen,

2. En daerom zal men de offerande voor de verzuymenis slaen daer men den brandoffer dood slaet, het bloed van dien zal op den autaer rondom gestort worden.

3. Zy zullen daer af offeren den staert en het vet dat op het ingewand is,

4. De twee nierkens, en het vet dat aen de lendenen is, en het netteken van de lever met de nierkens,

5. En den priester zal die op den autaer ontsteken: het is des Heeren reukoffer voor de verzuymenis.

6. Al wat mannelyk is van het priesterlyk geslacht zal van dit vleesch eten op de heylige plaets, want het is een heylig der heyligen.

7. Gelyk men de slagtofferande voor de zonde offert, zoo doet men ook voor de verzuymenis. Der beyder offeranden zal eene wet wezen, en het zal toebehooren den priester die ze geofferd heeft.

8. Een priester die eene offerande des brandoffers offert, die zal het vel der offeranden hebben.

9. En alle offerande van bloem des meels welke men in den oven bakt, en wat dat men op den rooster, of in eene roostpan bereydt, dat zal den priester toebehooren van denwelken het geofferd wordt.

10. Het zy of het met olie beslagen is, het zy ook of het droog is. Allen den zonen van Aaron zal men een gelyk deel eenen iegelyken deelen.

11. Dit is de wet van der vreedzamiger offerande die den Heere geofferd wordt.

12. Is het dat de offerande is voor dankbaerheyd, zoo zullen zy offeren brooden zonder deesem met olie beslagen, en vlaeyen zonder heef met olie bestreken, en gekookte bloem van meel, en gewrongen brood met mengsel van olie beslagen:

13. En ook geheefde brooden met de slagtofferande der dankbaerheden, die voor den vredeoffer doodgeslagen wordt.

14. Van welke brooden het eene den Heere geofferd wordt voor de eerste vruchten, en het zal den priester toebehooren die des slagtoffers bloed stort,

15. Wiens vleesch men ook eten zal op den zelfden dag, daer af zal niets over blyven tot 's morgens toe.

16. Is het zake dat iemand uyt belofte of vrywilliglyk eene slagtofferande offert, die zal desgelyks op den zelfden dag geëten worden: maer is het zake dat er ook iets overblyft tot des anderdaegs, zoo mag men dat ook wel eten,

17. Maer wat er op den derden dag af gevonden wordt, dat zal het vuer verbranden.

18. Is het zake dat iemand van des vredeoffers vleesch eet op den derden dag, zoo zal de offerande van onweerde wezen, en zal hem niet baten die ze geofferd heeft: maer dat meer is, zoo wat ziel zich besmet met zulke spyzen,

die zal der overtreding schuldig wezen.

19. Het vleesch dat iets onreyns genaeckt heeft, zal men niet eten, maer men zal het met het vuer verbranden: die zuyver is, die zal daer af eten.

20. Eene besmette ziel die eet van het vleesch der vredeofferande, welke den Heere geofferd is, zal van haren volke vergaen,

21. En die genaekt heeft eenige onreynigheyd van menschen, of van beesten, of van eenig ding dat besmetten mag, en eet van alzulk vleesch, die zal vergaen van haren volke.

22. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

23. Zegt den kinderen van Israël: Het vet des ingewands van de schapen en runderen, en geyten zult gy niet eeten.

24. Het vet des ingewands van eene pry die van zelfs gestorven is, en van zulk dier dat van eene beeste gevangen is, dat zult gy houden tot verscheyden gebruyk.

25. Is het dat iemand eet het vet des ingewands welk men moet offeren tot eenen brandoffer des heeren, die zal vergaen uyt zynen volke.

26. Gy zult ook geen bloed van eenige beesten tot uwe spys nemen, zoo wel van de vogelen als van het vee.

27. Zoo wat ziel bloed eet, zal vergaen van haren volke.

28. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

29. Spreekt tot de kinderen van Israël, zeggende: Die den Heere offert een slagtofferande des vredeoffers, die offert ook mede een sacrificie, dat is zyn drankofferande,

30. Hy zal des ingewands vet van zynen slagtoffer met de handen houden, en het borstken, en als hy die beyde geofferd den Heere geheyligd heeft, zoo zal hy die den priester geven,

31. Den welken zal het vet des ingewands op den autaer ontsteken, maer het borstken zal Aaron en zynen kinderen toebehooren.

32. En de regte schouder van hunne vredeofferande zal den priester toekomen voor eene eersteling.

33. Zoo wie van Aarons zonen het bloed en het vet des ingewands offert, die zal ook voor zyn deel hebben de regte schouder,

34. Want het borstken der opheffingen, en de schouder der afdeelingen heb ik van de kinderen van Israël genomen, van hunne vredeofferande, en ik heb die Aaron den priester en zynen zonen gegeven met een eeuwig regt van al het volk van Israël.

35. Dit is de zalving van Aaron en zyne zonen in de ceremonien des Heeren op den dag als Moyses hen offerde, dat zy het priesterschap bedienen zouden,

36. En welk den Heer bevolen heeft dat hen zoude gegeven worden van de kinderen van Israël tot eenen eeuwigen godsdienst in hunne geslachten.

37. Dit is de wet van den brandoffer, en van het sacrificie voor de zonden en verzuymenis, en voor de wyding, en voor de slagtofferanden der vredeoffers,

38. Welke den Heer Moyses gesteld heeft op den berg van Sinaï, als hy den kinderen van Israël bevolen had, dat zy hunne offeranden den Heere offeren zouden in de woestyn van Sinaï.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe Aarons kinderen, hunne kleederen, het tabernakel, en al dater toebehoort, geheyligd en gezalfd werden.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Neemt Aaron met zyne zonen, hunne kleederen, en de olie der zalvingen, een kalf voor de zonde, twee rammen, eenen korf met ongedeesemde brooden,

3. En gy zult alle de gemeynte vergaderen voor de deur des tabernakels.

4. Moyses heeft gedaen alzoo den Heer bevolen had. En als hy alle de schare voor de deur des tabernakels vergaderd had,

5. Heeft hy gezeyd: Dit is het woord hetwelk den Heer geboden heeft te doen.

6. En terstond heeft hy Aaron en zyne zonen voortgebragt. En als hy hen gewasschen had,

7. Heeft hy den oversten priester gekleed met een linnen hemde, gordende hem met eenen gordel, en doende

hem aen den hemelsblaeuwen zyden rok,

8. En daer boven deed hy hem aen het overkleed der schouderen, hetwelk hy vast toe heeft gebonden met eenen gordel, en gevoegd aen het borststuk der redelykheyd, daer in was Leering en Waerachtigheyd.

9. En hy heeft zyn hoofd met eenen myter gedekt, en daer op tegen het voorhoofd heeft hy eene gouden plaet gesteld, gewyd in de heyligmaking, gelyk hem den Heer bevolen had.

10. En hy heeft ook genomen de olie der zalving, daer hy het tabernakel mede gezalfd heeft met allen zynen huysraed.

11. En als hy wydende den autaer zeven reyzen besproeyd had, zoo zalfde hy dien, en al zyn gereedschap, en het waschvat met zynen voet heeft hy met olie geheyligd.

12. Welke olie hy stortende op Aarons hoofd, heeft hem gezalfd en gewyd,

13. En zyne zonen heeft hy ook aengebragt, en gekleed met linnen overrokken, en hy heeft ze omgord met gordels en hy heeft hun myters opgesteld, alzoo den Heer geboden had.

14. En hy heeft ook een kalf geofferd voor de zonde. En als Aaron en zyne zonen hunne handen op des kalfs hoofd geleyd hadden,

15. Zoo heeft hy het dood geslagen ten offer, vattende het bloed, en zynen vinger daer in doppende, heeft hy geraekt de hoornen des Autaers, rondom, en als die gezuyverd en geheyligd was, zoo heeft hy het overschietende bloed gegoten aen het fondament des autaers.

16. Maer het vet dat op het ingewand was, en het netteken der lever, en de twee nierkens met hunne vettekens heeft hy op den autaer ontstoken,

17. Verbrandende het kalf met het vel en vleesch, en met den mest buyten het leger, gelyk den Heer bevolen had.

18. Hy heeft ook eenen ram geofferd tot eenen brandoffer, op wiens hoofd als Aaron en zyne zonen hunne handen geleyd hadden,

19. Zoo heeft hy dien ten offer geslagen, en zyn bloed gestort rondom den autaer,

20. En den zelfden ram heeft hy in stukken gesneden, zyn hoofd met de leden en het vet des ingewands heeft hy ontstoken met het vuer,

21. Als te voren het ingewand en de voeten gewasschen waren: En den heelen ram heeft hy te zamen op den autaer ontstoken, om dat het een brandoffer was tot een' allerzoetsten reuk den Heere, gelyk hy hem bevolen had.

22. En hy heeft ook den tweeden ram geofferd in de wyding der priesteren, en Aaron met zyne zonen hebben hunne handen op zyn hoofd geleyd,

23. En als Moyses dien ten offer doodgeslagen had, zoo nam hy van zyn bloed en raekte daer mede het uyterste van Aarons regte oor, en den duym van zyne regte hand, en desgelyks ook den grootsten teen van zynen regten voet.

24. En hy heeft de zonen van Aaron ook geofferd. En als hy met het bloed van den ten offer gedooden ram geraekt had het uyterste van iegelyks regte oor, en den duym van hunne regte hand, en den grootsten teen van den regten voet, zoo heeft hy het overschot op den autaer gestort al rondom.

25. Maer het vet des ingewands, en den steert, en al het vet dat de darmen bedekt, en het netteken der lever, en de twee nieren met hare vetten, en met de regte schouder, heeft hy afgescheyden.

26. En nemende uyt den korf der ongedeesemde brooden, die voor den Heer was, een brood zonder deesem, en een gewrongen brood, met olie beslagen, en eene vlade, heeft het op het vet geleyd, en de regte schouder,

27. Gevende deze al te zamen Aaron en zynen zonen, dewelke (na dat zy deze voor den Heere opgeheven hadden)

28. Heeft Moyses weder uyt hunne handen genomen, en die ontstoken op den autaer des brandoffers, om dat het was eene offerande der wydingen, tot eenen reuk der zoetigheyd, van het sacrificie voor den Heer.

29. En hy heeft het borstken genomen, heffende het op voor den Heer, van den ram der wyding, voor zyn deel, gelyk hem den Heer bevolen had.

30. En nemende de zalfolie en het bloed dat op den autaer was, heeft hy het gesproeyd op Aaron en op zyne kleederen, en op zyne zonen, en op hunne kleederen.

31. En als hy die in hunne kleederen

geheyligd had, zoo heeft hy hun bevolen zeggende : Kookt het vleesch voor de deur des tabernakels, en eet het daer, en de brooden der wydingen zult gy ook eten, dewelke in den korf geleyd zyn, gelyk den Heer my bevolen heeft, zeggende : Aaron en zyne zonen zullen die eten,

32. En wat er overblyft van het vleesch, en van de brooden, dat zal men in het vuer verbranden.

33. En gy zult binnen zeven dagen niet gaen van de deur des tabernakels, tot den dag dat den tyd van uwe wyding zal volbragt wezen : want op zeven dagen voleyndt de wyding,

34. Gelyk dat nu ter tyd geschied is, op dat de manier van het sacrificie zoude volbragt worden.

35. Dag en nacht zult gy in het tabernakel blyven, onderhoudende de bewaringen des Heeren, op dat gy niet stervet : want alzoo is my bevolen.

36. En Aaron en zyne zonen hebben gedaen al dat den Heer gesproken heeft door de hand van Moyses.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Aaron en zyne zonen eerst het sacrificie voor de zonden gebruykt hebben, en hoe dat er een vuer van God gezonden is, die het sacrificie verbrand heeft.

1. Als nu den achtsten dag gekomen was, zoo heeft Moyses geroepen Aaron en zyne kinderen, en de ouderen van Israël, en heeft tot Aaron gezeyd :

2. Neemt uyt het runderves een kalf voor de zonde, en eenen ram tot den brandoffer, beyde zonder smet, en offert die voor den Heer,

3. En gy zult tot de kinderen van Israël zeggen : Neemt eenen bok voor de zonde, en een kalf en een lam jarige, en zonder smet tot eenen brandoffer,

4. Eenen os en eenen ram voor den vredeoffer, en slaet die ten offer dood voor den Heer, offerende in een iegelyk sacrificie, tarwebloem met olie beslagen, want heden zal zich den Heer voor u openbaren.

5. Dus hebben zy gebragt voor de deur des tabernakels, al dat Moyses bevolen had : en toen daer alle de gemeynte by stond,

6. Zoo zeyde Moyses : Dit is het woord dat den Heer bevolen heeft : doet dat, en zyne glorie zal u zich vertoonen.

7. En hy heeft tot Aaron gezeyd : Gaet tot den autaer, en slaet eene offerande voor uwe zonde : offert brandoffer, en bidt voor u, en voor het volk : en als gy de slagtofferande des volks zult geslagen hebben, zoo bidt voor hen, gelyk den Heer bevolen heeft.

8. En terstond is Aaron gegaen tot den autaer, en heeft ten offer doodgeslagen een kalf voor zyne zonde,

9. Wiens bloed hem zyne zonen gebragt hebben : en daer in zynen vinger doppende, heeft hy geraekt de hoornen des autaers. En hy stortte dat er overbleef aen het onderste van den autaer.

10. En het vet des ingewands met de nieren, en het netteken der lever, die voor de zonde zyn, heeft hy op den autaer ontstoken, gelyk den Heer Moyses bevolen had :

11. Maer zyn vleesch en vel heeft hy buyten het leger met het vuer verbrand.

12. En hy heeft ook geofferd eene slagtofferande des brandoffers, en zyne zonen hebben hem het bloed gebragt, hetwelk hy heeft gestort aen den omgang des autaers,

13. En dezelfde slagtofferande in stukken gesneden, hebben zy geofferd met het hoofd, en met alle de leden, welke hy al op den autaer met het vuer verbrand heeft,

14. Als hy te voren het ingewand met de voeten had in het water gewasschen.

15. En om offerande te doen voor de zonde des volks, zoo heeft hy eenen bok doodgeslagen : en als hy den autaer gezuyverd had,

16. Zoo heeft hy de brandofferande gedaen,

17. Toe doende in het sacrificie de drankofferanden, welke tezamen geofferd worden, en die ontstekende op den autaer zonder de ceremonien van des morgenstonds brandoffer.

18. En hy heeft eenen os en eenen ram ten offer gedood, tot vreedzamige slagtofferanden des volks, en zyne zonen hebben hem het bloed geofferd, hetwelk hy gestort heeft op den autaer rondom.

19. Maer het vet des ingewands van den os, en steert van den ram, en de nierkens met hunne vetten,

20. En het netteken der lever hebben zy op de borsten geleyd : en als het vet al verbrand was op den autaer,

21. Zoo heeft Aaron hunne borsten en regte schouderen afgescheyden, heffende die op voor den Heer, gelyk Moyses bevolen had.

22. En reykende zyne handen uyt tot het volk, zoo heeft hy het gebenedyd. En als alzoo volbragt waren de slagtofferanden voor de zonde, en brand offers, en de vredeofferanden, zoo is hy nederwaerts gekomen.

23. En Moyses en Aaron zyn gegaen in het tabernakel des getuygenis, en daer na zyn zy uytgekomen, en hebben het volk gebenedyd. En de glorie des Heeren heeft zich vertoond voor alle de menigte:

24. En ziet een vuer is van den Heer uytgekomen, hetwelk heeft verslonden den brandoffer, en de vetten des ingewands die daer op den autaer waren. En als het volk dit gezien had, zoo hebben zy den Heer geloofd, vallende op hunne aenzigten neder.

HET X. KAPITTEL.

Hoe Nadab en Abiu Aarons kinderen van God door het vuer verslagen worden, en hoe zy van het volk, en niet van de priesters beklaegd worden, en van eenige belasting den priesters gedaen.

1. En Nadab en Abiu Aarons zonen, nemende hunne wierookvaten, hebbende daer vuer in gedaen, en leyden den reuk offer daer op, offerende voor den Heer vreemd vuer, hetwelk hun niet bevolen was.

2. En daer is een vuer van den Heer uytgeslagen, hetwelk heeft hen verslonden, en zy zyn voor den Heer gestorven.

3. En Moyses heeft tot Aaron gezeyd: Dat is het gene hetwelk den Heer gezeyd heeft : Ik zal geheyligd worden in de gene die my genaken, en ik zal geglorificeerd worden voor het aenschyn van al het volk. Hetwelk hoorende Aaron heeft gezwegen.

4. En als Moyses geroepen had Misaël en Elisaphan de zonen van Oziel, die Aarons oom was, zoo zeyde hy tot hen : Gaet heen, en draegt uwe broeders weg uyt het aenschyn der heyligdomstede, en draegt ze weg buyten het heyrleger.

5. En zy terstond derwaerts gaende hebben dien genomen gelyk zy daer lagen gekleed met linnen rokken, en hebben ze uytgeworpen, gelyk het hun bevolen was.

6. En Moyses heeft gezeyd tot Aaron, en tot Eleazar en Ithamar zyne zonen : Uwe hoofden wilt niet ontdekken : en uwe kleederen wilt niet in twee snyden, op dat gy by aventuren niet stervet, en dat de gramschap kome over alle de vergadering. Dat uwe broeders en al het huys van Israël beklagen den brand denwelken den Heer verwekt heeft,

7. Maer gy zult uyt de deur des tabernakels niet gaen, of anders zult gy vergaen : want de olie der heylige zalvingen is op u. En zy hebben alle dingen gedaen naer Moyses gebod.

8. En den Heer heeft tot Aaron gezeyd :

9. Wyn en al dat dronken maken mag, zult gy niet drinken gy en uwe zonen, als gy zult gaen in het tabernakel des getuygenis, op dat gy niet stervet : want dit is een eeuwig gebod in uwe geslachten,

10. En op dat gy ook moogt hebben de wetendheyd van te onderscheyden tusschen dat heylig is, en dat niet heylig is, tusschen dat besmet is, en dat onbesmet is,

11. En dat gy de kinderen van Israël moogt leeren alle myne wettelyke geboden die den Heere gesproken heeft tot hun door Moyses hand.

12. En Moyses heeft gesproken tot Aaron en tot Eleazar en Ithamar zyne zonen, die overgebleven waren : Neemt het sacrificie dat overgebleven is van des Heeren offerande, en eet het zonder deesem by den autaer, want het is een allerheyligste der heyligen.

13. En gy zult het eten op de heylige plaets, dat u gegeven is, en uwe zonen van des Heeren offeranden, gelyk my bevolen is.

14. En het borstken ook hetwelk geofferd is, en de schouder die afgedeyld is, zult gy eten in de allerzuyverste plaets, gy en uwe zonen, en uwe dochteren met u, want u en uwe kinderen zyn deze dingen bewaerd van de zalige slagtofferanden der kinderen van Israël.

15. Om dat zy de schouderen en het

borststuk, en de vetten des ingewands, die op den autaer verbrand worden, hebben voor den Heer opgeheven, en dat die u toebehooren zouden, en uwen zonen, door eene eeuwige wet, gelyk den Heer bevolen heeft.

16. Tusschen deze dingen als Moyses zocht den bok die voor de zonde geofferd was, zoo heeft hy bevonden dat hy verbrand was: en gram zynde tegen Eleazar en Ithamar Aarons zonen, die er overgebleven waren, heeft hy gezeyd:

17. Waerom hebt gy de slagtofferande voor de zonde in de heylige plaets niet geëten, die een de allerheyligste der heyligen is, en u gegeven om dat gy de zonde der menigte dragen zoudet en dat gy daer voor bidden zoudet voor des Heeren aenzigt,

18. Byzonder aengezien dat er van zyn bloed niet is gedragen in de heylige plaets, en dat gy die had moeten eten in de heyligdomstede, gelyk my bevolen is?

19. Aaron heeft geantwoord: Daer is heden eene slagtofferande geofferd voor de zonde, en eenen brandoffer voor den Heer: maer my is geschied alzoo gy ziet. Hoe zoude ik die hebben mogen eten, en den Heer in de ceremonien behagen met een rouwig hert?

20. Hetwelk als Moyses gehoord had, zoo liet hy zich genoegen.

HET XI. KAPITTEL.

Van het onderscheyd tusschen de zuyvere en onzuyvere gedierten.

1. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, zeggende:

2. Zegt den kinderen van Israël: Dit zyn de dieren die gy eten moet van alle gedierten der aerde.

3. Al dat van het vee heeft gespleten klaeuwen, en herkaeuwt, dat zult gy eten.

4. Maer wat ook herkaeuwt, en klaeuwen heeft, maer scheydt die niet, gelyk een kameel en diergelyke, dat zult gy niet eten, en gy zult het onder de onzuyvere dieren houden.

5. Den egel die herkaeuwt, en zyne klaeuw niet klieft, is onzuyver.

6. En den haes ook, want hy herkaeuwt, maer klieft zynen klaeuw niet.

7. En het zwyn, het welk al klieft het zynen klaeuw, nogtans niet herkaeuwt.

8. Van dezer vleesch zult gy niet eten, noch hunne doode ligchamen aentasten, want zy zyn u onzuyver.

9. Dit zyn ook die in het water voortkomen, welke gy eten moogt: Al dat vlimmekens en schellen heeft, zoo wel in de zee als in de vloeden, en in de staende wateren, zult gy eten.

10. Maer wat geene vlimmekens of schellen heeft, van de dieren die zich in het water roeren en leven, dat zal u afgrysselyk,

11. En verzakelyk zyn, dier vleesch zult gy niet eten, en het afgestorven zult gy schouwen.

12. Alle dieren die geene vlimmekens of schellen hebben in het water, zullen besmet zyn.

13. Deze zyn het die gy van den vogelen niet eten moogt, en schouwen moet. Den arend en den griffioen, den sparwer,

14. En den woude, en den gier naer hunnen aerd,

15. En al dat van raven aerd is in zyne gelykenis,

16. Den struys, en den nachtuyl, en de waterduyf, en den havik, naer hunnen aerd,

17. Den uyl, en het duykerken, den egyptischen oyevaer,

18. En de zwaen, en den putoor, en den pellicaen, den reyger, en den charadionvogel naer zynen aerd,

19. De hoppe ook en de vledermuys.

20. Al dat van de vogelen is, en gaet op vier voeten, dat zal u afgrysselyk wezen.

21. Maer wat op vier voeten wandelt, maer heeft achter langere beenen, daer mede het op de aerde springt,

22. Dat zult gy eten, gelyk is den kruydworm in zynen aerd, en den attacus en den slangbevechter, en den springhaen, een iegelyk naer zynen aerd.

23. Maer wat van het gevogelte alleen vier voeten heeft, dat zal u verzakelyk wezen.

24. En zoo wie hunne afgestorven genaekt, die zal besmet worden, en zal onzuyver zyn tot den avond toe,

25. En is het noodig dat hy eenig van dezen dooden drage, zoo zal hy zyne kleederen wasschen, en hy zal onzuyver wezen tot den zonnen ondergang.

26. Al zulk gedierte dat klaeuwen heeft, maer die niet klieft, of niet herkaeuwt, dat zal onreyn wezen, en zoo wie zulk raekt, zal onzuyver wezen.

27. Zoo wat op handen gaet van alle gedierte die met vier voeten gaen, dat zal onzuyver wezen, zoo wie dat zyn afstortsel raekt, die zal besmet zyn tot den avond toe.

28. En zoo wie dat zulke pryen draegt, die zal zyne kleederen wasschen, en zal onzuyver wezen tot den avond toe: want alle deze dingen zyn u onzuyver.

29. Item van al dat zich op de aerde roert, zoo zullen deze ook met de onzuyvere dieren gerekend worden, het wezelken, en de muys, en de krokodil, een iegelyk naer zynen aerd,

30. Den muyswezel en kamelion, en de archhaegdis en de haegdis en den mol.

31. Deze zyn al onzuyver. Zoo wie hun afstortsel raekt, zal onzuyver wezen tot den avond toe,

32. En daer iets van hun afstortsel op valt dat zal besmet worden, zoo wel houten vat, en kleed, als pelzen of hairen kleederen, en alle dingen daer men eenig werk mede doet, deze zal men met water nat maken, en die zullen besmet wezen tot den avond toe, en zoo zullen zy namaels gezuyverd worden.

33. Maer een aerden vat daer iets van dezen ingevallen is, dat zal besmet worden, en daerom moet dat gebroken zyn.

34. Alle spys die gy eten zult, is het dat er het water op gegoten wordt, zoo zal die onreyn wezen, en alle nattigheyd dat men drinkt uyt allerhande zulke vaten, dat zal onreyn wezen.

35. En zoo wat van deze afstortselen daer op valt, zal onreyn wezen, het zy ovens of getrefterde potten, die zal men breken, en zy zullen onzuyver wezen,

36. Maer fonteynen of citernen, en alle vergadering van wateren zullen reyn wezen. Zoo wie dat hunne afstortselen aenraekt, die zal onzuyver worden.

37. Is het dat op eenig zaed valt, het zal dat niet besmetten,

38. Maer is het zake dat iemand het zaed met water begiet, en dat namaels geraekt wordt van de afstortselen, zoo zal het terstond besmet worden.

39. Is het zake dat er eenig dier gestorven is hetwelk gy eten moogt, zoo wie de doode pry raekt, die zal onreyn wezen tot den avond toe.

40. En zoo wie daer af iets eet, of draegt, die zal zyne kleederen wasschen, en zal onreyn wezen tot den avond.

41. Al dat op de aerde kruypt dat zal u een walging wezen, en dat zult gy in uwe spyzen niet nemen.

42. Wat viervoetig op zyne borst gaet, en vele voeten heeft, of dat zich langs de aerde voorts gaende uytrekt, dat zult gy niet eten, want het is afgrysselyk.

43. Wilt uwe zielen niet besmetten, noch raekt eenig van dien, op dat gy niet onzuyver wordet.

44. Want ik ben den Heer uw God. Weest heylig, want ik ben heylig. Wilt uwe zielen niet besmetten aen eenig kruypende dier, welk zich op de aerde roert.

45. Want ik ben den Heer, die u geleyd heb uyt het land van Egypten, dat ik uw God zoude wezen. Gy zult heylig zyn, want ik ben heylig.

46. Dit is de wet van de dieren en vogelen, en van alle levende ziel die zich roert in het water, en op de aerde kruypt,

47. Op dat gy zoudet weten het onderscheyd van zuyver en onzuyver, en dat gy weten moget wat gy eten moet, en wat gy verspouwen zult.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe eene vrouw die gebaerd heeft, gereynigd zal worden.

1. En den Heer heeft gesproken tot Moyses, zeggende:

2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en gy zult zeggen tot hen: Is het dat eene vrouw zaed ontvangen hebbende, een knechtje baert, zoo zal zy zeven dagen onzuyver wezen, zoo lange die dagen des afscheydens des maenzuchts duren.

3. En ten achtsten dage zal men het kindeken besnyden,

4. Maer zy zal dry en dertig dagen blyven in het bloed van hare zuyvering. Zy zal niet aentasten al dat heylig is, noch zy zal in de heyligdomstede niet gaen, tot dat de dagen harer zuyvering vervuld zyn.

5. Maer is het dat zy een dochterken ge-

baerd heeft, zoo zal zy twee weken onreyn wezen, naer de zeden des maenzuchts krankheyd, en zy zal zes en zestig dagen blyven in het bloed van hare zuyvering.

6. En als de dagen harer zuyvering voleynd zyn, het zy voor zoon, of voor dochter, zoo zal zy een jarig lammeken brengen tot een brandofferande, en eene jonge duyf, of eene tortelduyf voor de zonde, aen de deur van het tabernakel des getuygenis, en zal het den priester geven,

7. Den welken het offeren zal voor den Heer, en hy zal voor haer bidden, en alzoo zal zy gezuyverd worden van den vloed haers bloeds. Dit is de wet van eene vrouw die zoon of dochter baert.

8. Maer is het dat haer hand niet vindt, en dat zy geen lam kan offeren, zoo zal zy nemen twee tortelduyven of twee jonge duyven, de eene tot eenen brandoffer, en de andere voor de zonde : en den priester zal voor haer bidden, en alzoo zal zy gezuyverd worden.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe men bekennen zal de lazery in menschen of in kleederen.

1. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, zeggende :

2. Een mensch in wiens vel en vleesch gekomen is verscheyden verf, of een puystken, of iets dat klaerlyk blinkt, dat is de ziekte der melaetsheyd, dien zal men brengen tot Aaron den priester, of tot iemand van zyne zonen.

3. Dewelke als hy de melaetsheyd gezien zal hebben in de huyd, en het hair veranderd in witte verf, en dat de gedaente der melaetsheyd neerder is dan het ander vel of vleesch, zoo is het de melaetsche plaeg, en die zal naer des priesters oordeel gescheyden worden.

4. Maer is het zake dat er op het vel eenige blinkende wittigheyd ware, en niet neerder dan het ander vleesch, en de hairen van hunne eerste verf, zoo zal hem den priester zeven dagen opsluyten,

5. En den zevenden dag zal hy het bezien, en is het dat de melaetsheyd niet voorts gewassen is, en dat die in het vel niet breeder is geworden, dan die te voren was, zoo zal hy hem weder andere zeven dagen opsluyten.

6. En ten zevenden dage zal hy het bezien, en is het dat de lazery nog duysterder is, en in het vel niet verder gewassen is, zoo zal hy hem zuyveren, want het is eene schurftheyd : en den mensch zal zyne kleederen wasschen, en zal zuyver wezen.

7. Maer is het zake, dat de lazery nog gewassen is, na dat hy van den priester bezien en gezuyverd is,

8. Zoo zal men dien tot den priester brengen, en hy zal als onreyn verwezen worden.

9. Is het dat de plaeg der melaetsheyd in eenen mensch is, zoo zal men hem tot den priester brengen, en hy zal hem bezien. En is het dat er witte verf in zyne huyd is, en dat de gedaente des hairs veranderd is, en dat het vleesch ook zich vertoont levendig,

10. Zoo zal men dat veroordeelen voor eene zeer oude melaetsheyd, die in het vel verouderd is.

11. Zoo zal hem den priester onreyn maken, en hy zal hem niet opsluyten, want het is klaer dat hy met onzuyverheyd besmet is.

12. Maer is het dat er eenig bloeysel van eene loopende lazery in het vel gekomen is, en dat die al het vleesch bedekt heeft, van het hoofd tot de voeten, wat dat men met den oogen zien mag,

13. Zoo zal hem den priester wel bezien, en hy zal wyzen, dat zulk met een zeer zuyver lazery bevangen is : om dat zy geheel in wittigheyd verkeerd is, en daerom zal den mensch zuyver wezen.

14. Maer als er eenig levende vleesch in hem gezien wordt,

15. Dan zal hy naer het wyzen des priesters besmet worden, en hy zal onder de onreyne gerekend worden : want het levende vleesch als het met lazery besproeyd wordt, is onzuyver.

16. Maer is het zake dat het weder verkeerd wordt in wittigheyd, en dat het den heelen mensch bedekt,

17. Zoo zal den priester hem al om bezien, en zal wyzen dat hy zuyver is.

18. Maer eenig vleesch of vel, daer eene zweer in gewassen en genezen is,

19. En dat in de plaets van de zweer een wit of roodachtig lidteeken ge-

zien wordt, zoo zal den mensch tot den priester gebragt worden,

20. Denwelken als hy de plaets der lazery ziet neerder dan het ander vleesch, en het hair verkeerd in wittigheyd, zoo zal hy hem onreynen, want de melaetsche plaeg is in de zweer gekomen.

21. Maer is het hair van zyne eerste verf, en dat het lidteeken donkerachtig is, en het ook niet neerder is dan het ander vleesch daer omtrent, zoo zal hy hem zeven dagen opsluyten,

22. En is het zake dat het gewassen is, zoo zal hy hem voor lazerig verwyzen.

23. Maer is het dat in zyne plaets is staende gebleven, zoo is het een lidteeken van den zweer, en den mensch zal zuyver wezen:

24. Maer zulk vleesch of vel welk van het vuer gebrand is, en dat genezen zynde, daer na heeft behouden een wit of rood lidteeken,

25. Zoo zal den priester dat bezien, en ziet, het is verkeerd in wittigheyd, en zyne plaets is neerder dan het ander vel, zoo zal hy hem onreyn maken, want de plaeg der lazery is in het lidteeken opgestaen.

26. Maer is het dat de verf des hairs niet veranderd is, noch niet neerder dan het ander vleesch, en dat de gedaente der lazerny donkerachtig is, zoo zal hy hem zeven dagen opsluyten,

27. En op den zevenden dag zal hy hem bezien, is het zake dat de lazery in de huyd gewassen is, zoo zal hy hem onzuyver maken.

28. Maer is het dat de wittigheyd op hare plaets is blyven staende niet klaer genoeg, zoo is het eene brandramp, en daerom zal hy gezuyverd worden, want het is een lidteeken van den brand.

29. Een man of eene vrouw, op wiens hoofd of baerd de lazery gegroeyd is,

30. Dien zal den priester bezien. En is het dat de plaets neerder is dan het ander vleesch, en dat het hair geel en veel dunner is dan het pleegt te zyn; zoo zal hy dien ontzuyveren, want het is de lazery des hoofds en des baerds.

31. Maer ziet hy de plaets van de smetten effen gelyk het ander vleesch daer by, en het hair zwart, zoo zal hy dien opsluyten zeven dagen,

32. En ten zevenden dage zal hy ze bezien. Is het dat de vlek niet meerder geworden is, en dat het hair zyne verf behouden heeft, en dat de plaets der plagen gelyk effen is met het ander vleesch,

33. Zoo zal men den mensch scheren, zonder de plaets der vlekken, en men zal hem nog zeven andere dagen besluyten.

34. En is het by alzoo dat men dan den zevensten dag ziet, dat de plaeg is blyven staende op hare plaets, en dat zy niet neerder geworden is dan het ander vleesch, zoo zal hy dien zuyver maken, en als hy zyne kleederen gewasschen heeft, zoo zal hy zuyver wezen.

35. Maer is het zake dat naer de zuyvering de smet in het vel weder wast,

36. Zoo zal hy niet meer onderzoeken, of het hair in geele verf veranderd is, want hy is openlyk onzuyver.

37. Maer is het zake dat de vlek is blyven staende, en dat de hairen zwart zyn, zoo zal hy weten dat den mensch genezen is, en hy zal van dien met goede trouw uytleggen dat hy zuyver is,

38. Een man of eene vrouw in wiens huyd wittigheyd gezien wordt,

39. Deze zal den priester bezien, en is het zake dat hy bevindt dat er eene donkerachtige wittigheyd blinkt in de huyd, zoo moet hy weten, dat het geene lazery is, maer eene smet van witte verwen, en den mensch zuyver.

40. Een man wiens hair van zyn hoofd ryst, die is kael en zuyver,

41. En is het dat zyn hair van zyn voorhoofd uytreyst, zoo is hy voor kael en zuyver.

42. Maer is het dat in de kaelheyd of in de voorkaelheyd, eenige witte of roode verf opgestaen is,

43. En den priester het ziet, zoo zal hy hem verwyzen zonder twyfel van melaetsheyd, dewelke in de kaelheyd opgestaen is.

44. Zoo wie dan met lazeryen besmet is, en naer het uytwyzen des priesters gescheyden is,

45. Die zal ontnaeyde kleederen hebben, zyn hoofd bloot, zynen mond met een kleed bedekt, en hy zal van zich zelven roepen dat hy besmet en vuyl is.

46. Al den tyd dat hy lazerisch en onzuyver zyn zal, zoo zal hy alleen woonen buyten het heyrleger.

47. Een wollen of linnen kleed hetwelk lazery heeft in den uytslag of in den inslag,

48. Of een vel, of wat van vellen gemaekt is.
49. Is het dat er eene witte of roode plek in is, zoo zal het gehouden worden voor melaetsheyd. En men zal het den priester toonen,
50. Denwelken het overgemerkt hebbende zal opsluyten zeven dagen,
51. En wederom op den zevenden dag het beziende, bevindt hy dat de smet voorts verbreyd is, zoo is het eene gedurige lazery, hy zal het kleed onzuyver wyzen, en al daer het in gevonden is,
52. En daerom zal men het met de vlam verbranden.
53. Maer is het dat hy ziet dat de lazery niet gewassen is,
54. Zoo zal hy bevelen, en zy zullen het wasschen, daer de lazery in is, en dan zal hy het zeven andere dagen opsluyten.
55. En als hy ziet dat de eerste gedaente niet wedergekomen is, maer dat de lazery nogtans niet gewassen is, zoo zal hy uytwyzen dat het onreyn is, en hy zal het in het vuer verbranden, om dat de lazery in het overste van het kleed, of overal besproeyd is,
56. Maer is het dat de plaets van de lazery donkerder is geworden na dat het kleed gewasschen is, zoo zal hy de plek afscheren, en van den geheelen scheyden.
57. Maer is het zake dat daer voorts gezien wordt in de plaetsen die te voren besmet waren, een vliegende ongestadige lazery, zoo moet het verbrand wezen in het vuer.
58. Maer is het dat ophoudt, zoo zal hy nog eens met water wasschen de stukken die zuyver zyn, en zoo zullen die zuyver wezen.
59. Dit is de wet van de lazery der wollen en linnen kleederen des inslags en uytslags, en allerhande kleederen van vellen gemaekt, hoe dat men die moet zuyveren of onreyn maken.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe de lazery in den mensch gereynigd wordt, en wat offer dat een lazerus mensch offeren moet.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:
2. Dit is de wys van eenen melaetschen als hy gezuyverd zal worden: Hy zal tot den priester gebragt worden,
3. Denwelken (uyt het leger gegaen zynde) als hy bevindt dat de lazery gezuyverd is,
4. Zal hem bevelen die daer gezuyverd wordt, dat hy twee levende musschen voor zich zelven offere, dewelke men eten mag. En cederhout, en vermilioen, en hysop.
5. En een van de musschen zal hy gebieden te dooden in een aerden vat, op levende wateren:
6. Maer de andere zal hy levende met het cederhout en met de roode zyde, en hyzop doppen in het bloed van de musch die ten offer gedood is,
7. Waer mede hy hem zevenwerf besproeyen zal, die daer te reynigen is, op dat hy naer regt gereynigd worde, en hy zal de levende musch laten weg in het veld vliegen.
8. En als den mensch zyne kleederen zal gewasschen hebben, zoo zal hy al het hair zyns ligchaems afscheren, en men zal hem in het water wasschen: en alzoo zal hy gezuyverd in het leger gaen, alzoo dat hy nog zeven dagen blyve buyten zyn tabernakel,
9. En op den zevenden dag zal hy scheren het hair van zyn hoofd, en zynen baerd, en zyne wenkbraeuwen, en al het hair zyns ligchaems. En als hy dan wederom zyne kleederen en zyn ligchaem gewasschen heeft,
10. Zoo zal hy op den achtsten dag nemen twee onbesmette lammeren, en een jarig schaep zonder smet, en dry tiende meelbloem tot een sacrificie, dewelke met olie beslagen zy, en byzonder een zestermaet olie.
11. En als den priester den mensch zuyver makende hem en alle deze dingen voor den Heer zal gesteld hebben in de deur van het tabernakel des getuygenis.
12. Zoo zal hy een lam nemen en offeren het voor de verzuymenis, en de zestermaet olie. En als hy het al voor den Heer geofferd heeft,
13. Zoo zal hy het lam ten offer dooden, ter plaetse daer men pleegt de slagtofferande voor de zonde, en de brandofferande te dooden, dat is in de heylige plaets. Want gelyk voor de zonde, alzoo ook voor de verzuymenis behoort de slagt-

offerande den priester toe : zy is een heylig der heyligen.

14. En den priester tot zich nemende van het bloed der slagtofferande die daer ten offer doodgeslagen is voor de verzuymenis, zal het leggen op het uyterste van de regte oor des geens die daer gezuyverd wordt, en op den duym zyner regter hand, en den grootsten teen des regten voets,

15. En van de zestermaten olie zal hy doen in zyne slinker hand.

16. En hy zal zynen regten vinger daer in doppen, en daer mede besproeyen zevenmael voor den Heer,

17. En de olie die er in zyne slinker hand overblyft zal hy storten op het uyterste van de regte oor des geens die er gezuyverd wordt en op den duym zyner regter hand en voet, en op het bloed dat er gestort is voor de verzuymenis, en op zyn hoofd.

18. En den priester zal voor hem bidden voor den Heer,

19. En hy zal sacrificie voor de zonde doen : dan zal hy de brandofferande dooden,

20. En zal die op den autaer leggen met zyne drankofferen, en den mensch zal behoorlyk gezuyverd zyn.

21. Maer is hy arm, en dat zyne hand niet vinden kan de voorzeyde dingen, zoo zal hy voor de verzuymenis met zich nemen een lam tot eene offerande : dat den priester voor hem bidt, en een tiende meelbloem met olie beslagen tot een sacrificie, en eene zestermaet olie,

22. En twee tortelduyven, of twee jonge duyven, waer af de eene zal wezen voor de zonde, en de andere tot eenen brandoffer,

23. En hy zal dit al den priester offeren op den achtsten dag van zyne zuyvering aen de deur van het tabernakel des getuygenis voor den Heer,

24. Denwelken nemende het lam voor de verzuymenis, en de zestermaet olie zal die te zamen opheffen.

25. En als hy het lam zal ten offer gedood hebben, zoo zal hy van dezes bloed doen op het uyterste der regter oor, van hem die daer gezuyverd wordt, en op den duym zyner regter hand, en voet,

26. Maer een deel van de olie zal hy in zyne slinker hand doen,

27. Waer in dat hy den vinger van zyne regter hand doppende, zal zeven mael sprenkelen voor den Heer,

28. En hy zal raken het uyterste van zyne regte oor die er gezuyverd wordt, en den duym zyner regter hand en voet, op de plaets des bloeds dat er voor de verzuymenis gestort is.

29. Maer het ander deel der olie, welk in zyne slinker hand is, zal hy storten op het hoofd van den gezuyverden, op dat hy den Heer voor hem verzoene :

30. En hy zal de tortelduyf of de jonge duyf offeren,

31. De eene voor de verzuymenis, en de andere tot eenen brandoffer met zyne drankoffers.

32. Dit is het sacrificie van den melaetschen die alle dingen niet hebben kan voor zyne zuyvering.

33. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, zeggende :

34. Als gy zult gekomen zyn in het land van Chanaan, hetwelk ik u tot eene bezitting geven zal, is het zake dat er eene plaeg der lazery in eenig huys is,

35. Zoo zal hy, dien het huys toebehoort, gaen, en den priester het te kennen geven, zeggende : My dunkt, dat er wat in myn huys is gelyk eene plaeg der lazery.

36. En hy zal gebieden dat men het al uyt den huyze drage, eer hy daer inkome, en zie of het lazerig is, dat al niet besmet worde dat er in huys is. En daer na zal hy binnen gaen, om de lazery des huys te bezien,

37. En als hy zien zal aen de wanden des huys gelyk dellingen door bleekheyd of roodheyd leelyk, en neerder dan het ander buytenste des wands,

38. Zoo zal hy uyt de deuren des huys gaen, en terstond zal hy het huys sluyten zeven dagen lang.

39. En als hy op den zevenden dag wedergekomen is, zoo zal hy het bezien, en is het dat hy vindt dat de lazery gewassen is,

40. Zoo zal hy de steenen doen uyttrekken daer de lazery in is, en doen die weg werpen buyten de stad op eene onzuyvere plaets :

41. Maer het zelfde huys zal hy van binnen in het ronde doen schrabben, en het gemul van de schrabbingen zal hy doen wegspraeyen buyten de stad op eene onzuyvere plaets,

42. En andere steenen doen leggen voor degene die uytgenomen zyn, en het huys met anderen leem beplaesteren.
43. Maer is het zake dat na de steenen uytgenomen zyn, en het stof uytgedragen is, en het huys met anderen leem bezet is.
44. Den priester daerin komende ziet dat de lazery wedergekomen is, en de muren met smetten besproeyd, zoo is het eene gedurige lazery, en het huys is onzuyver :
45. Hetwelk zy terstond zullen afbreken, en de steenen, en het hout met al het gruys van dien zullen zy buyten de stad werpen op eene onreyne plaets.
46. Zoo wie in het huys gaet als het gesloten is, die zal onzuyver wezen tot den avond toe :
47. En zoo wie daerin slaept, of iets in eet, die zal zyne kleederen wasschen.
48. Maer is het dat den priester daerin komende ziet dat de lazery niet gewassen is in het huys, na dien het wederom beplaesterd is geweest, zoo zal hy het zuyveren als het zyne gezondheyd weder gegeven is.
49. En in des huys zuyvering zal hy twee musschen nemen, en cederhout, en vermilioen en hyzop :
50. En als hy de eene musch ten offer gedood heeft in een aerden vat op levende wateren,
51. Zoo zal hy nemen het cederhout en den hyzop, en de roode zyde en de levende musch, en hy zal die al te zamen doppen in het bloed van de musch die ten offer gedood is, en in de levende wateren, en hy zal het huys zeven mael besproeyen,
52. En zal het zuyver maken zoo wel met het bloed van de musch als met de levende wateren, en door de levende musch, en door het cederhout en den hyzop en het vermilioen.
53. En als hy de musch zal hebben laten vry in het veld vliegen, zoo zal hy voor het huys bidden, en het zal te regte gezuyverd worden.
54. Dit is de wet van allerhande lazery en slage,
55. Van de lazery der kleederen, en der huyzen,
56. Des lidteekens en der uytbrekende puysten, der blinkende smette, en als de verwen in verscheydene gedaenten veranderd worden,
57. Opdat men weten mag wanneer iets zuyver of onzuyver is.

HET XV. KAPITTEL.

Van allerhande onzuyvere vloeden in mannen of vrouwen, en hoe zy gezuyverd worden.

1. En den Heer heeft tot Moyses en Aaron gesproken, zeggende :
2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en zegt tot hen : Een man die den loop zyns zaeds lydt, zal onzuyver wezen.
3. En dan zal men hem oordeelen onderhevig te wezen aen dezen gebreke, als ten allen stonden aen zyn vleesch de vuyle vochtigheyd kleeft, en dat die dik geworden is.
4. Alle bedden, daer hy op slaept, zullen onzuyver wezen, en waerop dat hy zit.
5. Is het dat eenig mensch diens bed aentast, die zal zyne kleederen wasschen; en als hy in het water gewasschen is, zoo zal hy onzuyver wezen tot den avond toe.
6. Is het zake dat hy zit daer dien gezeten heeft, zoo zal hy zyne kleederen wasschen : en als hy met water gewasschen is, zoo zal hy onzuyver wezen tot den avond toe.
7. Zoo wie zyn vleesch genaekt, die zal zyne kleederen wasschen : en als hy met water gewasschen is, zoo zal hy onzuyver wezen tot den avond toe.
8. Is het dat alzulken mensch zyn speeksel werpt op iemand die zuyver is, die zal zyne kleederen wasschen : en als hy in het water gewasschen is, zoo zal hy onzuyver wezen tot den avond toe.
9. En alle zadelen daer hy op gezeten heeft, zullen onzuyver wezen :
10. En wat onder hem geweest is, die den zaedvloed lydt, dat zal onzuyver wezen tot den avond toe. Zoo wie dat iets zulks gedragen heeft, die zal zyne kleederen wasschen : en als hy in het water gewasschen is, zoo zal hy onzuyver wezen tot den avond toe.
11. En alle die hy genaekt die alzulk is, en zyne handen te voren niet gewasschen heeft, die zal zyne kleederen wasschen : en als hy met water gewasschen is, zoo zal hy onzuyver zyn tot den avond toe.
12. Een aerden vat dat hy aengetast

heeft, zal men breken : maer een houten vat zal men met water wasschen.

13. Is het zake dat hy gezond wordt die aldusdanige passie lydt, zoo zal hy zeven dagen tellen na zyne zuyvering, en als hy zyne kleederen en al zyn ligchaem zal gewasschen hebben in levende wateren, zoo zal hy zuyver zyn.

14. Maer op den achtsten dag zoo zal hy nemen twee tortelduyven, of twee jonge duyven, en hy zal voor het aenschyn des Heeren komen, aen de deur van het tabernakel des getuygenis, en hy zal die den priester geven,

15. Denwelken zal de eene ten offer maken voor de zonde, en de andere tot een brandoffer : en hy zal voor hem bidden voor den Heer, dat hy mag gezuyverd worden van den vloed zyns zaeds.

16. Een man uyt wien het zaed der natuerlyke verzamingen gaet, die zal zyn geheel ligchaem met water wasschen : en hy zal onzuyver wezen tot den avond toe.

17. Het kleed en het vel dat hy heeft, zal hy met water wasschen, en die zullen onzuyver wezen tot den avond toe.

18. De vrouw daer hy mede verzaemd is geweest, zal met water gewasschen worden, en zy zal onzuyver wezen tot den avond toe.

19. Eene vrouw die na het verloop van eene maend den bloedloop lydt, die zal men zeven dagen verscheyden.

20. Alle die haer genaekt, zal onzuyver wezen tot den avond toe ;

21. En hetgene daer zy op geslapen of gezeten heeft, in die dagen als zy verscheyden is, dat zal besmet worden.

22. Die haer bed genaekt, zal zyne kleederen wasschen : en als hy met water gewasschen is, zoo zal hy onzuyver wezen tot den avond toe.

23. Alle gereedschap daer zy op gezeten heeft, zoo wie zulks aentast, die zal zyne kleederen wasschen : en als hy met water gewasschen is, zoo zal hy onzuyver wezen tot den avond toe.

24. Is het dat een man zich met haer verzaemt ten tyde haers maenzuchtig bloeds, zoo zal hy zeven dagen onzuyver wezen : en op wat bed dat hy geslapen heeft, dat zal onzuyver wezen.

25. Eene vrouw die veel dagen lydt den bloedloop, niet ten tyde des maenzuchts, of die na het maenzuchtig bloed niet ontslagen is van den loop, alzoo lang als zy aen deze passie onderworpen is, zal zy onzuyver zyn, gelyk of zy ware in den tyd van hare maenstonden.

26. Alle zulk bed daer zy op geslapen heeft, en alle gereedschap daer zy op zit zal onzuyver wezen.

27. Zoo wie dat haer genaekt, die zal zyne kleederen wasschen : en als hy met water gewasschen is, zoo zal hy onzuyver wezen tot den avond toe.

28. Is het zake dat het bloed staende blyft, en niet meer vloeyt, zoo zal zy tellen zeven dagen na hare zuyvering :

29. En op den achtsten dag zal zy voor zich zelve, den priester offeren twee tortelduyven of twee jonge duyven aen de deur van het tabernakel des getuygenis :

30. Denwelken zal de eene ten offer maken voor de zonde, en de andere tot eene brandofferande, en hy zal voor haer bidden voor den Heer, en voor den vloed van hare onzuyverheyd.

31. Zoo zult gy dan de kinderen van Israël leeren, dat zy schouwen alle onzuyverheden, en dat zy niet sterven in hunne vuyligheden, als zy myn tabernakel besmet zouden hebben, hetwelk onder u is.

32. Dit is de wet van dengenen die den vloed zyns zaeds lydt, en die door natuerlyke verzaming besmet wordt,

33. En van de vrouw die den tyde van hare maenstonden verscheyden wordt, of die eenen gedurigen loop des bloeds heeft, en des mans die by haer geslapen heeft.

HET XVI. KAPITTEL.

Wanneer dat den priester in de heylige plaets gaen zal. Van de twee bokken, van het vasten der zevende maend.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, na de dood van Aarons twee zonen, toen zy verslagen waren, vreemd vuer offerende :

2. En hy heeft hem geboden, zeggende : Spreekt tot Aaron uwen broeder, dat hy ten allen tyde in de heyligdomstede niet ga, die daer binnen het voorhangsel is, voor den genadestoel, daer de ark mede bedekt is, opdat hy niet sterve (want ik zal door eene wolk gezien worden op den godspraekstoel.)

3. Ten zy dat hy deze dingen te voren gedaen hebbe : Hy zal een kalf voor de zonde offeren, en eenen ram tot een brandoffer.

4. Hy zal met eenen linnen overrok gekleed wezen, en met een linnen nederkleed zal hy zyne schamelheyd bedekken: hy zal omgord zyn met eenen linnen gordel, en eenen myter van linnen zal hy op zyn hoofd stellen: want deze kleederen zyn heylig: met alle dewelke hy aengedaen zal worden, als hy gewasschen is.

5. En hy zal van alle de menigte der kinderen van Israël nemen twee bokken voor de zonde, en eenen ram tot eenen brandoffer.

6. En als hy het kalf zal geofferd hebben, en voor zich zelven gebeden en voor zyn huys,

7. Zoo zal hy de twee bokken doen staen voor den Heer, in de deur van het tabernakel des getuygenis,

8. En werpende op beyde het lot, het een lot voor den Heer, en het ander op den bok die men weg zenden zal:

9. En den bok wiens lot valt voor den Heer, dien zal men offeren voor de zonde;

10. En wiens lot valt op den uytlatigen bok, dien zal hy levende voor den Heer stellen, dat hy op hem mag gebeden storten, en dat hy dien dan uytzende in de woestyn.

11. Deze dingen wettelyk gedaen zynde, zoo zal hy het kalf offeren, en biddende voor zich zelven en voor zyn huys, zal hy het ten offer doodslaen:

12. En genomen hebbende een wierookvat, hetwelk hy zal vullen met de vurige kolen des autaers, en scheppende met de hand den toegemaekten tymmoes reukoffer, ten eenen ontstoken offer, zoo zal hy gaen binnen het voorhangsel, in de heylige plaets:

13. Op dat, als hy de welriekende speceryen op het vuer geleyd zal hebben, den nevel en domp daer af bedekke den godspraekstoel, welke op het getuygenis ligt, en dat hy niet sterve.

14. En hy zal ook nemen van het kalfs bloed, en zevenwerf met zynen vinger sproeyen tegen den genadestoel ten oosten,

15. En als hy den bok zal gedood hebben voor de zonde des volks, zoo zal hy diens bloed dragen binnen het voorhangsel, gelyk er geboden is van des kalfs bloed, op dat hy daer mede besproeye tegen over den godspraekstoel,

16. En dat hy de heyligdomstede zuyvere van de onzuyverheden der kinderen van Israël, en van hunne overtredingen, en alle zonden. In dezer voegen zal hy doen het tabernakel des getuygenis, het welk geslagen is onder hen in het midden der vuyligheden hunner woningen.

17. Geen mensch zal in het tabernakel wezen, als den oversten priester gaet in de heyligdomstede, om te bidden voor zich zelven, en voor zyn huys, en voor alle de vergadering van Israël tot dat hy uytkome.

18. Maer als hy uytgekomen zal zyn tot den autaer, welken voor den Heer is, zoo zal hy voor zich zelven bidden, en als hy genomen heeft het kalfs bloed en boks bloed, zoo zal hy dat gieten op de hoornen des autaers al rondom:

19. En sproeyende met den vinger zevenmael, zal hy dien zuyver en heylig maken van de onzuyverheden der kinderen Israëls.

20. Maer na dat hy de heyligdomstede, en het tabernakel, en den autaer zal gezuyverd hebben, dan zal hy den levenden bok offeren:

21. En leggende beyde zyne handen op het hoofd van den bok, zoo zal hy belyden alle de boosheden der kinderen van Israël, en alle hunne verzuymenissen en zonden: welke hy hem zal op zyn hoofd toe wenschen, en hy zal hem dan met eenen bereyden man weg schikken in de woestyn,

22. En als den bok alle hunne boosheden gedragen zal hebben in een verlaten land, en gelaten is in de woestyn,

23. Zoo zal Aaron wederkeeren in het tabernakel des getuygenis. En als hy zyne kleederen zal uytgedaen hebben, die hy te voren aen had, toen hy in de heyligdomstede ging, en hy die daer in gelaten heeft,

24. Zoo zal hy zyn vleesch wasschen op de heylige plaets, en hy zal zyne kleederen aendoen. En als hy uytgekomen is, en geofferd zal hebben zyne en des volks brandofferanden, zoo zal hy bidden zoo wel voor zich zelven, als voor het volk,

25. En het vet des ingewands, hetwelk voor de zonde geofferd is, zal hy op den autaer ontsteken.

26. Maer den genen die den uytgezonden bok uytgeleyd heeft, die zal zyne kleederen wasschen, en zyn ligchaem met water, en alzoo zal hy in het leger gaen.

27. Maer het kalf en den bok die voor de zonde geofferd waren, en welker

bloed is in de heyligdomstede gedragen, om dat de zuyvering zoude volbragt worden, die zullen zy buyten het leger wegdragen, en verbranden die in het vuer, zoo wel hunne vellen als hun vleesch, en hunnen mest,

28. En zoo wie die verbrandt, die zal zyne kleederen wasschen en zyn vleesch met water, en alzoo zal hy in het leger komen.

29. En dit zal u wezen een eeuwig regt. In de zevende maend op den tienden dag der maend, zoo zult gy uwe zielen pynigen, en gy zult geen werk doen, het zy een ingeboren, of een uytlander, die een vreemdeling onder u is.

30. Op dezen dag zal uwe verzoening en zuyvermaking wezen, van alle uwe zonden: voor den Heer zult gy gezuyverd wezen,

31. Want het is een sabbat der rusten, en gy zult uwe zielen pynigen met eenen eeuwigen godsdienst.

32. En deze verzoening zal den priester doen die gezalfd is, en wiens handen geweyd zyn daer toe, dat hy het priesterschap bedienen zoude voor zynen vader: en hy zal met een linnen overkleed gekleed worden, en met de heylige kleederen,

33. En hy zal zuyveren de heyligdomstede, en het tabernakel des getuygenis, en den autaer, en de priesteren ook, en al het volk.

34. En dit zal u wezen voor eene eeuwige wet, dat gy bidden zult voor de kinderen van Israël, en voor alle hunne zonden eens binnen den jare. Hierom heeft hy gedaen gelyk den Heer Moyses bevolen had.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe dat men sacrificie doen zal aen de deur des tabernakels. En hoe dat men van het bloed, en dat van zelfs gestorven is, niet eten zal.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Spreekt tot Aaron en tot zyne zonen, en tot alle de kinderen van Israël, zeggende tot hen: Dit is het gezegge dat den Heer bevolen heeft, zeggende:

3. Zoo wat mensch uyt den huyze van Israël doodt rund of schaep, of geyt in het leger, of buyten het leger,

4. En de offerande voor den Heer niet brengt aen de deur van het tabernakel des getuygenis, zoo zal hy des bloeds schuldig wezen: regt of hy bloed gestort had, zoo zal hy vergaen uyt het midden van zyn volk.

5. Daerom moeten de kinderen van Israël hunne slagtofferande den priester offeren, dewelke zy op het veld zullen dooden, op dat die den Heere geheyligd worden voor de deur van het tabernakel des getuygenis, en dat zy die den Heere offeren tot vreedzamige slagtofferanden.

6. En den priester zal het bloed storten op den autaer des Heeren, aen de deur van het tabernakel des getuygenis, en hy zal het vet des ingewands ontsteken tot eenen reuk der zoetigheyd voor den Heer.

7. En zy zullen voortaen hunne slagtofferanden geenszins meer den duyvelen offeren met dewelke zy onkuyscheyd bedreven hebben. Dit zal eene eeuwige wet wezen voor hen, en voor hunne nakomelingen.

8. En gy zult tot hen zeggen: Een mensch van het huys van Israël, en van de uytlanders, die als vreemdelingen by u verkeeren, die eene brandofferande of eene slagtofferande offert,

9. En die niet brengt voor de deur van het tabernakel des getuygenis, om den Heere geofferd te worden, die zal vergaen van zynen volke.

10. Een mensch wie hy zy, uyt den huyze van Israël of van de uytlanders, die onder hen als vreemdelingen verkeeren, is het zake dat hy bloed eet, zoo zal ik myn aenzigt tegen zyne ziel vast verzetten, en ik zal die heel verderven uyt haren volke,

11. Want de ziel des vleeschs is in het bloed, en ik heb u dat gegeven, om dat gy daer mede voor uwe zielen die verzoening doen zoudet op den autaer, en dat het bloed zoude wezen tot eene verzoening der ziel.

12. En daerom zoo heb ik de kinderen van Israël gezeyd: Geene ziel van u zal bloed eten, noch ook van de uytlanders, die als vreemd by u verkeeren.

13. Zoo wat mensch van de kinderen van Israël, of van de uytlanders die onder u als vreemdelingen woonen, is het dat hy door jagen of vliegen eenig wild dier of vogel gevangen heeft, welken men eten

mag, zoo zal hy het bloed van dien storten, en dat met de aerde bedekken.

14. Want de ziel van allen vleesch is in het bloed : waerom zoo heb ik den kinderen van Israël gezeyd : Gy zult geen bloed eten van eenig vleesch, want de ziel des vleeschs is in het bloed : en zoo wie dat het eet, die zal vergaen.

15. Eene ziel die eet een afsterfsel, of het van zelfs gestorven is, of het van eenige beest gevangen is, het zy of hy is van den ingeboren of van de vreemdelingen, die zal zyne kleederen wasschen, en zich zelven met water, en hy zal besmet zyn tot den avond toe: en by dezer voegen zal hy zuyver worden.

16. Is het dat hy zyne kleederen of zyn ligchaem niet wascht, zoo zal hy zyn misdaed dragen.

HET XVIII. KAPITTEL.

Van de graden des maegschaps, en hoe God gebiedt dat de kinderen van Israël der heydenen werken schouwen zullen.

1. Den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en gy zult hen zeggen : Ik ben den Heer uw God,

3. Gy zult niet doen naer de gewoonten des lands van Egypten, daer gy gewoond hebt : en gy zult ook niet doen naer de manier des lands van Chanaan, daer ik u inbrengen zal, noch gy zult naer hunne wetten niet wandelen.

4. Gy zult naer myne regten doen, en myne geboden onderhouden, en daer in wandelen. Ik ben den Heer uw God.

5. Bewaert myne wetten en myne regten, dewelke een mensch doende, zal daer door leven. Ik ben den Heer.

6. Geen man zal gaen tot eene naeste vrouw van zyn bloed, om hare leelykheyd te ontdekken. Ik ben den Heer.

7. Uws vaders leelykheyd en uwer moeder leelykheyd zult gy niet ontdekken. Het is uwe moeder : gy zult hare leelykheyd niet ontdekken.

8. De leelykheyd van uws vaders huysvrouw zult gy niet ontdekken : want het is uws vaders leelykheyd.

9. De leelykheyd van uwe zuster, die uws vaders of uwer moeder dochter is, te huys of buyten huys geboren, zult gy niet ontdekken.

10. De leelykheyd van uws zoons dochter, of uwer dochter dochter zult gy niet ontdekken : want het is uwe leelykheyd.

11. De leelykheyd van uws vaders huysvrouw dochter, die zy uwen vader gebaerd heeft en uwe zuster is, zult gy niet ontdekken.

12. De leelykheyd van uws vaders zuster zult gy niet ontdekken : want het is uws vaders vleesch.

13. De leelykheyd van uwer moeder zuster zult gy niet ontdekken : want het is uws moeders vleesch.

14. De leelykheyd van uws vaders broeder zult gy niet ontdekken, noch gy zult tot zyne huysvrouw niet gaen, die u met maegschap bestaet.

15. De leelykheyd van uws zoons huysvrouw zult gy niet ontdekken, want het is uws zoons huysvrouw, noch gy zult hare schandelykheyd niet ontdekken.

16. De leelykheyd van uws broeders huysvrouw zult gy niet ontdekken: want het is uws broeders leelykheyd.

17. De leelykheyd van uwe huysvrouw en harer dochter zult gy niet ontdekken. Haers zoons dochter, of harer dochters dochter zult gy niet nemen om hare schamelheyd te ontdekken : want die zyn haer vleesch, en zulke verzaming is eene schandelyke onkuyschheyd.

18. Gy zult uws wyfs zuster niet nemen haer ten eenen tegenhoerlok, noch gy zult hare leelykheyd niet ontdekken alzoo lang als uwe huysvrouw nog leeft.

19. Gy zult u niet verzamen met eene vrouw die in hare maenstonden is, noch gy zult hare vuyligheyd niet ontdekken.

20. Gy zult u niet verzamen met uws naestens huysvrouw, noch u besmetten met mengeling des zaeds.

21. Gy zult van uwen zade niet geven, dat het geofferd worde den afgod Moloch, en gy zult den naem uws Gods niet ontzuyveren. Ik ben den Heer.

22. Gy zult u met geene knechten verzamen alzoo men pleegt met de vrouwen, want het is afgrysselyk.

23. Gy zult u met geene beesten verzamen, noch gy zult u daer mede niet besmetten. Eene vrouw zal haer onder geene beest leggen, of zich daermede verzamen : want het is eene grouwelyke boosheyd.

24. Noch wilt u niet besmetten met

eenige van deze dingen, daer alle de heydenen mede besmet zyn, dewelke ik voor uw aenschyn uytdryven zal,

25. En daer het land mede besmet is: wiens grouwelyke zonde ik verzoeken zal, op dat het zyne inwooners uytspouwe.

26. Bewaert myne wettige geboden en regten, en doet niet van alle deze ysselyke zonden, het zy ingeboren of vreemdeling, die als vreemd onder u verkeert.

27. Want alle deze afgrysselykheden hebben de ingezetenen van dezen lande gedaen, die hier voor u gewoond hebben, en hebben het land ontzuyverd.

28. Wacht u dat dit land u ook niet uytwerpe als gy desgelyks doet, gelyk het het volk uytgespogen heeft dat voor u was.

29. Zoo wat ziel iets doet van deze afgrysselykheden, die zal vergaen van het midden zyns volks.

30. Bewaert myne geboden, wilt niet doen dat zy gedaen hebben, die voor u geweest zyn, en wilt u in die dingen niet besmetten. Ik ben den Heer uw God.

HET XIX. KAPITTEL.

In dit kapittel zyn menigerley geboden, en inzettingen.

1. Den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Spreekt tot alle de vergadering der kinderen van Israël, en gy zult tot hen zeggen: Weest heylig, want ik ben heylig, den Heer uw God.

3. Een iegelyk vreeze zynen vader en zyne moeder. Bewaert myne sabbatdagen. Ik ben den Heer uw God.

4. Wilt u niet keeren tot de afgoden, noch maekt voor u geene gegoten goden. Ik ben den Heer uw God.

5. Is het dat gy den Heere offert eene vredeofferande, op dat zy mag verzoenlyk wezen,

6. Zoo zult gy die eten op den zelfden dag dat zy een vredeofferande geworden is, en des anderendaegs: maer wat er overblyft tot op den derden dag, dat zult gy in het vuer verbranden.

7. Zoo wie na den tweeden dag daeraf eet, die zal onzuyver wezen, en der ongoddelykheyd schuldig:

8. En hy zal zyne misdaed dragen, om dat hy het heyligdom des Heeren ontzuyverd heeft, en deze ziel zal vergaen van haer volk.

9. En als gy het graen uws lands maeyen zult, zoo zult gy den aerdbodem ten gronde niet afscheren: noch gy zult den afval van de aren niet vergaderen.

10. En in uwen wyngaerd zult gy ook niet vergaderen de afgevallene druyven, of besikens vergaderen, maer gy zult den armen en den uytlanders die laten afplukken. Ik ben den Heer uw God.

11. Gy zult geene dievery doen. Gy zult niet liegen, en niemand zal zynen naesten bedriegen.

12. Gy zult geenen valschen eed doen by mynen naem, noch gy zult den naem uws Gods niet besmetten. Ik ben den Heer.

13. Gy zult uwen naesten geen onwimpeld onregt doen, noch hem met geweld verdrukken. Den loon van uwen huerling zal by u tot 's morgens niet blyven.

14. Gy zult den dooven niet vervloeken, noch voor den blinden zult gy geen struyksel stellen: maer gy zult den Heer uwen God vreezen, want ik ben den Heer.

15. Gy zult niet doen dat onregt is, noch gy zult geen onregtveerdig vonnis geven. Aenmerkt niet den persoon van den armen, noch eert het aenschyn van den magtigen niet. Geeft uwen naesten regtveerdig vonnis.

16. Gy zult geen achterklapper wezen, of geen heymelyke twistmaker onder het volk. Gy zult niet staen tegen het bloed uws naestens. Ik ben den Heer.

17. Gy zult uwen broeder in uw hert niet haten, maer straft hem in het openbaer, op dat gy van zynent wege geene zonde hebbet.

18. Zoekt geene wraek, noch gy zult niet gedachtig wezen het onregt van uwe borgeren. Gy zult uwen vriend beminnen gelyk u zelven. Ik ben den Heer.

19. Bewaert myne wetten. Uwe behelpige beesten zult gy niet doen verzamen met eenige beesten van andere soort. Uwen akker zult gy niet bezaeyen met verscheyden zaed. Gy zult geen kleed

aendoen, dat van tweederhande draed geweven is.

20. Is het dat eenen man by eene vrouw slaept met verzamen des zaeds, die een dienstwyf is, al is zy ook huwbaer, maer nogtans niet verlost met geld, of niet vry gemaekt: die zullen beyde geslagen worden, en zy zullen niet sterven, om dat de vrouw niet vry was.

21. Maer hy zal voor zyne verzoening den Heer voor de deur van het tabernakel des getuygenis offeren eenen ram:

22. En den priester zal voor hem bidden, en voor zyne zonde voor den Heer, en hy zal hem weder genadig wezen, en de zonde zal vergeven worden.

23. Als gy in het land gekomen zyt, en gy daer zult vruchtbare boomen geplant hebben, zoo zult gy hare eerste uytschietsels afnemen. De vruchten die zy voortbrengen, zullen u onzuyver wezen, en gy zult daer niet af eten.

24. Maer in het vierde jaer zoo zullen alle hunne vruchten geheyligd worden, loffelyk voor den Heer.

25. Maer ten vyfden jare zult gy de vruchten eten, vergaderende de vruchten die zy voortsbrengen. Ik ben den Heer uw God,

26. Gy zult niet met den bloede eten. Gy zult geene waerzeggery doen uyt der vogelen zang, noch geene droomen waernemen.

27. Noch gy zult het hair uws hoofds in het ronde niet scheren, noch uwen baerd scheren.

28. En over eenen dooden zult gy uw vleesch niet snyden, noch gy zult u geene figuren of lidteekenen maken. Ik ben den Heer.

29. Gy zult uwe dochter niet gemeyn maken, op dat het land niet ontzuyverd, en vol van de booze zonde worde.

30. Bewaert myne sabbatdagen, en vreest myne heyligdomstede. Ik ben den Heer.

31. Gaet niet af tot de tooveraers, noch, gy zult iets begeeren te weten van de waerzeggers, dat gy door hen besmet wordt. Ik ben den Heer uw God.

32. Voor een grys hoofd zult gy opstaen, en eert den persoon van de ouderen: en vreest uwen Heer God. Ik ben den Heer.

33. Is het zake dat een uytlander in uw land woont, en dat hy onder u verkeert, zoo zult gy hem niet verwyten:

34. Maer laet hem onder u wezen als eenen ingeboren: en gy zult hem lief hebben gelyk u zelven: want gy hebt zelve ook vreemdelingen geweest in het land van Egypten. Ik ben den Heer uw God.

35. Wilt geen ongelyk doen in het regt, in den regel, in het gewigt, in de maet.

36. Uwe waeg zal regtveerdig zyn, en de gewigten zullen gelyk zyn, het muddevat zal regtveerdig zyn, en het zistervat ook regt. Ik ben uw Heer God, die u uyt het land van Egypten geleyd heb.

37. Bewaert alle myne geboden en alle myne regten, en doet die. Ik ben den Heer.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe God verbiedt den afgod Moloch de kinderen te offeren, en zyne ouders te vloeken, en waerzeggers te rade te gaen.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Dit zult gy den kinderen van Israël zeggen: Een mensch van de kinderen van Israël, en van de vreemdelingen die in Israël woonen, is het dat iemand van zynen zade geeft den afgod Moloch, die zal de dood sterven: het volk des lands zal hem steenigen,

3. En ik zal myn aenzigt tegen dien stellen, en ik zal hem afsnyden uyt het midden van zynen volke, om dat hy den afgod Moloch van zynen zade gegeven heeft, en myne heyligdomstede ontzuyverd, en mynen heyligen naem besmet heeft.

4. En is het dat het volk des lands hier in verzuymelyk ware, en regt of zy myn gebod luttel achten, laten gaen den mensch die van zynen zade Moloch gegeven heeft, en dat zy hem niet willen dooden:

5. Zoo zal ik myn aenzigt op dien mensch zetten, en op zyn geslacht, en ik zal hem, en alle die met hem daer in geconsenteerd hebben, dat hy onkuyschheyd met Moloch doen zoude, uytroeyen uyt het midden van zynen volke.

6. Eene ziel die zich afkeert tot de tooveraers en waerzeggers, en zich met hen ontzuyvert, ik zal myn aenzigt tegen haer stellen, en ik zal die dood-

slaen uyt het midden van haer volk.
7. Wordt geheyligd en weest heylig, want ik ben den Heer uw God.
8. Bewaert myne geboden, en doet die. Ik ben den Heer die u heylig maek.
9. Zoo wie zynen vader of moeder vloekt, die zal de dood sterven: hy heeft zynen vader en moeder gevloekt, zyn bloed zy op hem.
10. Is het zake dat iemand onkuyschheyd bedreven heeft met eens anders huysvrouw, en overspel gedaen heeft met zyns naestens wyf, zoo zullen de overspeler en overspeelster de dood sterven.
11. Zoo wie zyne stiefmoeder beslaept, en zyns vaders schamelheyd ontdekt, die zullen beyde de dood sterven: hun bloed zy op hen.
12. Is het dat iemand zyne behuwde dochter beslaept, die moeten beyde sterven, want zy hebben eene schandelyke zonde gedaen: en hun bloed zy op hen:
13. Zoo wie een knechtjen beslaept, gelyk men met eene vrouw pleegt te verzamen, die hebben beyde eene onsprekelyke groote zonde gedaen: de dood moeten zy sterven: hun bloed zy op hen.
14. Zoo wie boven de dochter die hy voor eene huysvrouw heeft, hare moeder tot eene huysvrouw neemt, die heeft eene grouwelyke boosheyd bedreven: hy zal levende met de wyven gebrand worden, en zoo groote overdaed zal onder u niet blyven.
15. Zoo wie dat zich met eene beest van het groot of kleyn vee verzaemt, die moet de dood sterven: en de beest zult gy ook dooden.
16. Eene vrouw die zich eeniger beeste onderleydt die zal ook met de beest gedood worden: hun bloed kome op hen.
17. Zoo wie zyne zuster tot wyve neemt, die zyns vaders of zyner moeder dochter is, en hy hare leelykheyd ziet, en zy ook hare broeders leelykheyd ziet: die hebben een ongeoorlofd ding gedaen, zy zullen gedood worden voor het aenschyn huns volks, om dat zy malkanders leelykheyd ontdekt hebben: en zy zullen hunne misdaed dragen.
18. Zoo wie zich verzaemt met eene vrouw ten tyde van hare maenzucht, en hare leelykheyd ontdekt, en dat zy ook den vloed haers bloeds open doet, die zullen beyde gedood worden uyt het midden van hunnen volke.
19. De schamelheyd van uwer moeder en uws vaders zuster zult gy niet ontdekken: zoo wie dat gedaen heeft, die heeft ontdekt zyns vleeschs schamelheyd: zy zullen beyde hun misdaed dragen.
20. Zoo wie zich verzaemt met de huysvrouw van zyns vaders of moeders broeder, en ontdekt de schamelheyd van zyn geslacht, die zullen beyde hunne zonden dragen: zonder kinderen zullen zy sterven.
21. Zoo wie zyns broeders huysvrouw trouwt, die doet een ongeoorlofd ding, die heeft zyns broeders schamelheyd ontdekt, zy zullen zonder kinderen wezen.
22. Onderhoudt myne wetten en regten, en doet die, op dat het land u niet uytspouwe daer gy zult ingaen, en in woonen.
23. Wilt niet wandelen naer de wetten der heydenen, dewelke ik voor u uytdryven zal. Want alle deze dingen hebben zy gedaen, en ik heb ze verfoeyd.
24. Maer ik zeg tot u: Bezit hun land, hetwelk ik u geven zal voor eene erffenis, een land vloeyende van melk en honig. Ik ben den Heer uw God, die u gescheyden heb van alle andere volken.
25. Daerom zoo scheydt gy ook eene zuyvere behulpige beest van eene onzuyvere, en eenen zuyveren vogel van eenen ontzuyveren: op dat gy uwe zielen niet besmettet aen eenige beesten of vogelen, en aen iets van al dat zich op de aerde roert, en dewelke ik u getoond heb dat zy onreyn zyn.
26. Gy zult my heylig wezen, want ik den Heer ben heylig, en ik heb u gescheyden van alle andere volken, om dat gy my toebehooren zoudt.
27. Een man of vrouw daer eenen geest der tooverslangen of wigchelaryen in is, dat die de dood sterven. Met steenen zullen ze hen doodwerpen, hun bloed zy op hen.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe dat de priesters reyn en onbesmet zyn zullen, en hoe zy behooren te leven, en zich nergens mede zullen ontsuyveren.

1. En den Heer heeft tot Moyses ge-

zeyd : Spreekt tot de priesters Aarons zonen, en zegt hun : Een priester zal zich niet besmetten aen de dooden zyner burgers,

2. Dan alleen aen zyn geslacht, en zyn maegschap, dat is aen zynen vader, en moeder, en aen zynen zoon en dochter, aen zynen broeder,

3. En zyne zuster, die nog maegd is, die geenen man getrouwd heeft.

4. Noch ook zal hy zich niet ontreynigen aen den prins zyns volks.

5. Zy zullen hun hoofd of baerd niet scheren, noch zy zullen in hun vleesch geene sneden maken.

6. Zy zullen hunnen Gode heylig wezen, en zy zullen zynen naem niet besmetten: want zy offeren den welriekenden offer des Heeren, en huns Gods brooden, en daerom zullen zy heylig wezen.

7. Zy zullen geene hoer of snoode gemeyne vrouw tot eene huysvrouw nemen, noch ook zulke die van haren man verstooten is: want zy zyn hunnen Gode gewyd,

8. En offeren de voorgeleyde brooden. Dus moeten zy heylig zyn, want ik ben heylig, den Heer die hen heylig maek.

9. Is het dat des priesters dochter bevonden wordt in onkuyschheyd, en dat zy haers vaders naem besmet, die zal men met de vlammen verbranden.

10. Den bisschop, dat is den oversten priester onder zyne broeders, op wiens hoofd de olie der zalvingen gestort is, en wiens handen tot het priesterschap gewyd zyn, en die met de heylige kleederen gekleed is, die zal zyn hoofd niet ontdekken, en zyne kleederen niet scheuren.

11. En hy zal geenszins gaen by eenige dooden: ook zal hy zich over zynen vader en moeder niet ontzuyveren,

12. Noch hy zal ook uyt de heylige plaets niet gaen, op dat hy de heyligdomstede des Heere niet besmette, want de olie van zyns Gods heylige zalving is op hem. Ik ben den Heer.

13. Eene maegd zal hy tot eene huysvrouw nemen:

14. Maer eene weduwe of verstooten, of onreyne vrouw, of eene hoer zal hy niet nemen, maer eene jonge dochter van zynen volke:

15. Op dat hy den stam zyns geslachts niet menge met de gemeyne lieden zyns volks: want ik ben den Heer, die hem heylig maek.

16. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

17. Spreekt tot Aaron : Een mensch van uwen zade, door uwe familien, die eene smet heeft, zal zynen God geene brooden offeren.

18. Noch hy zal tot zynen dienst niet gaen, is het dat hy blind of kreupel is, is het dat hy eenen te kleynen, of te grooten, of gewrongen neus heeft,

19. Of heeft hy eenen gebroken voet, of hand,

20. Is het eenen bultenaer, of leepoog, is het dat hy eene witte schelle op zyne oog heeft, of heeft hy eene byblyvende schurftheyd of eene heukselschurfte in zyn lichaem, of is hy gescheurd.

21. Zoo wie van Aaron des priesters zade smet heeft, die zal niet bykomen om offeren de slagtofferanden den Heere, noch brooden zynen Gode.

22. Maer hy zal nogtans eten van de brooden, die in de heyligdomstede geofferd worden,

23. Alleenlyk alzoo dat hy binnen het voorhangsel niet ga, en tot den autaer niet ga, want hy eene smet heeft, en hy moet myne heyligdomstede niet besmetten. Ik ben den Heer die ze heylig maek.

24. Zoo heeft dan Moyses tot Aaron en tot zyne zonen, en tot alle die van Israël gesproken alle deze dingen die hem geboden waren.

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe de priesters en hun huysgezin zyn zullen, en wat men offeren moet.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

2. Spreekt tot Aaron en zyne zonen, dat zy zich wachten van het geheyligde der kinderen van Israël, en dat zy niet besmetten den naem der dingen die my geheyligd zyn, welke zy offeren. Ik ben den Heer.

3. Zegt tot hen, en tot hunne nakomelingen : Zoo wat mensch van uw geslacht gaet tot de dingen die geheyligd zyn, en welke de kinderen van Israël den Heere geofferd hebben, in den welken eenige onzuyverheyd is, die zal vergaen voor den Heer. Ik ben den Heer.

4. Een mensch van Aarons zade die lazerig is, of lydende den vloed des zaeds, die zal niet eten van het gene dat my geheyligd is, voor dat hy genezen is. Zoo wie iets onreyns genaekt over de dooden, en uyt wien zaed komt als des natuerlyken verzamens,

5. En die eenig kruypend gedierte raekt, of iets dat onzuyver is, welks handeling onzuyver is,

6. Die zal onzuyver wezen tot den avond, en zal niet eten van de dingen die geheyligd zyn : maer als hy zyn vleesch zal met water gewasschen hebben,

7. En dat de zon ondergegaen is, dan zal hy gezuyverd eten van dat geheyligd is, want het is zyne spys.

8. Geen dier van zelfs gestorven of van de beesten gevangen, zullen zy eten, noch zy zullen zich daer aen niet besmetten. Ik ben den Heer.

9. Dat zy myne geboden houden, op dat zy der zonden niet onderworpen liggen, en sterven in de heyligdomstede, als zy die ontzuyverd hebben. Ik ben den Heer die ze heylig.

10. Geen vreemdeling zal van het geheyligde eten, des priesters huysgenoot noch zyn huerling zal daer niet af eten.

11. Maer denwelken den priester gekocht heeft, en die zyn huysgeboren knecht is, die zullen daer af eten.

12. Is het zake dat des priesters dochter gehuwd is aen iemand van den gemeynen volke : zoo zal zy niet eten van het geen dat geheyligd is, noch ook van de eerstelingen,

13. Maer is het dat zy eene weduwe, of van haren man verworpen, en zonder kinderen wederom gekomen is tot haers vaders huys: zoo zal zy gevoed worden van haers vaders spys, gelyk zy plagt, toen zy eene jonge dochter was. Geenen vreemdeling zal het geoorlofd wezen daer af te eten.

14. Zoo wie door onwetendheyd eet van de geheyligden, die zal het vyfde deel daer toe doen met het gene dat hy geëten heeft, en dat zal hy den priester geven in de heyligdomstede.

15. En zy zullen niet besmetten de geheyligde dingen der kinderen van Israël, die zy den Heere offeren,

16. Op dat zy by aventuer de boosheyd van hunne misdaed niet dragen, als zy de geheyligde dingen geëten hebben. Ik ben den Heer die ze heylig.

17. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

18. Spreekt tot Aaron en tot zyne zonen en tot alle de kinderen van Israël, en gy zult tot hen zeggen : Een mensch van den huyze van Israël, en van de vreemdelingen die by u woonen, dewelke zyne offeranden offert, het zy beloften betalende, of vrywilliglyk offerende, wat dat hy van dien brengt tot des Heeren brandoffer,

19. Om dat het door u zoude geofferd worden, het zal een onbesmet manneken wezen, van de runderen, van de schapen, en van de geyten :

20. Is het zake dat eenige smet heeft, zoo zult gy het niet offeren, noch het zal niet ontvangbaer wezen.

21. Een mensch die den Heere offert eene vredeofferande, of beloften betalende, of al willens offerende, zoo wel van de ossen als van de schapen, zal hy zonder smet offeren : en op dat het mag ontvangbaer wezen, geene smet zal daer aen wezen.

22. Is het blind, is het gebroken, of heeft het eenig lidteeken of heeft het puystkens, of schurftheyd, of heukselschurft : zoo zult gy dat den Heere niet offeren, noch gy zult daer af niet ontsteken op des Heeren autaer.

23. Een rund en schaep, welks oor of steert afgesneden is, moogt gy wel offeren uyt eenen vryen wil, maer eene belofte moogt gy daer mede niet betalen.

24. Zoo wat dier zyne mannelyke leden onder gewreven zyn, of geplet, of gesneden, of afgenomen, dat zult gy den Heere niet offeren, en in uw land zult gy dat geenszins doen.

25. Gy zult uwen Gode geene brooden offeren van eens vreemdelings hand, en wat anders dat hy geven wilt : want zulke dingen zyn al bedorven en besmet: gy zult die niet ontvangen.

26. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

27. Een rund, schaep of geyt als zy gejongd zyn, zoo zullen zy zeven dagen wezen onder hunner moeders mammen : maer op den achtsten dag, en daer na mag men die den Heere offeren.

28. En het zy eene koey, of een schaep, men zal die ten eenen dage niet ten offer slaen met hunne jongen.

29. Is het dat gy slagtofferande den Heere ten offer slaet tot dankbaerheyd, op dat ze mag verzoenlyk wezen,

30. Zoo zult gy die op den zelfden dag eten, daer zal niets af overblyven tot des anderen daegs 's morgens. Ik ben den Heer.

31. Bewaert myne geboden, en doet die. Ik ben den Heer.

32. Besmet mynen heyligen naem niet, op dat ik geheyligd worde in het midden der kinderen van Israël. Ik ben den Heer die u heylig,

33. En geleyd heb uyt het land van Egypten, dat ik uw God zoude wezen. Ik ben den Heer.

HET XXIII. KAPITTEL.

Van de vierdagen, en hooge feestdagen, als den sabbat, paesschen, pinkster, etc.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken: zeggende:

2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en gy zult tot hen zeggen: Dit zyn des Heeren vierdagen, dewelke gy heylig noemen zult.

3. Zes dagen zult gy werk doen: den zevenden dag, om dat die des sabbats rust is, zoo zal hy heylig genoemd worden. Geen werk zult gy op dien doen. Het is des Heeren sabbat in alle uwe woonsteden.

4. Dit zyn dan de heylige vierdagen des Heeren, die gy vieren moet, tot hunne tyden.

5. In de eerste maend op den veertienden dag der maend des avonds, zoo is het des Heeren paesschen,

6. En op den vyftienden dag van deze zelfde maend, zoo is het feest van des Heeren ongeheefde brooden. Zeven dagen lang zult gy ongeheefd brood eten.

7. Den eersten dag zal u den allerfeestelyksten en heylig wezen: op dien dag zult gy geene slaeffelyke werken doen:

8. Maer gy zult den Heere sacrificien offeren in het vuer zeven dagen lang; maer den zevenden dag zal feestelyker en heyliger wezen: en op dien dag zult gy geen slaeffelyk werk doen.

9. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

10. Spreekt tot de kinderen van Israël, en zult tot hen zeggen: Als gy zult gekomen zyn in het land dat ik u geven zal, en uw graen zult gemaeyd hebben, zoo zult gy schooven der aren dragen, de eerstelingen van uwen oogst, tot den priester.

11. Denwelken zal den schoof voor den Heer opheffen, op dat voor u mag ontvangbaer wezen, des anderendaegs na den sabbatdag, en hy zal dien heylig maken.

12. En op den zelfden dag, als den schoof geheyligd wordt, zoo zal men ook ten offer doodslaen een jarig onbesmet lammeken, tot eenen brandoffer des Heeren.

13. En daer mede zal men ook begoten spysoffer offeren, twee tiende deelen bloem van meel met olie beslagen, tot eenen reukoffer des Heeren, en tot eenen allerzoetsten reuk: en ook drankoffer des wyns een vierendeel van de maet hin.

14. Gy zult geen brood noch mout, noch geen pappen eten van uw graen, voor den dag dat gy daer af uwen Gode zult geofferd hebben. Dit is een eeuwig gebod, in allen uwen geslachten, en woonsteden.

15. Zoo zult gy dan tellen van des anderendaegs na den sabbat, op denwelken gy uwen schoof der eerste vruchten geofferd hebt zeven volle weken.

16. Tot des anderendaegs, na dat de zevende week zal heel volkomen wezen, dewelke maken vyftig dagen: en alzoo zult gy den Heere eene nieuwe offerande offeren,

17. Uyt alle uwe woonsteden, twee brooden der eerste vruchten, gemaekt van twee tiende deelen gedeesemde bloem, dewelke gy zult bakken tot de eerste vruchten des Heeren.

18. En gy zult met de brooden offeren zeven onbesmette lammekens van een jaer, en een kalf uyt de runderen, en twee rammen, en die zullen wezen tot brandoffer, met hunnen bestorten spysoffer, tot eenen allerzoetsten reuk den Heere.

19. Gy zult ook eenen bok ten offer maken voor de zonde, en twee lammeren van een jaer tot vredeofferande.

20. En als den priester deze met den broode der eerste vruchten voor den Heer opgeheven heeft, zoo zullen die komen tot zyn gebruyk.

21. En gy zult dezen dag noemen den allerfeestelyksten en den allerheyligsten. Geen slaeffelyk werk zult gy op dien dag

doen. Eene eeuwige wettelyke manier zal dit wezen in alle uwe woonsteden en geslachten.

22. Maer als gy het graen uws lands zult gemaeyd hebben, zoo zult gy het niet afsnyden tot aen de aerde toe, noch gy zult de achtergebleven aren niet vergaderen, maer gy zult die laten voor de armen, en vreemdelingen. Ik ben den Heer uw God.

23. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

24. Spreekt tot de kinderen van Israël. In de zevende maend op den eersten dag der maend zal het u wezen den sabbat tot eene gedenkenis, met slaende trompetten, en zal heylig genoemd worden.

25. Geen slaeffelyk werk zult gy op dien doen, en gy zult den Heer brandofferande offeren.

26. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

27. Den tienden dag dezer zevende maend zal het wezen den allerfeestelyksten dag der verzoeningen, en zal heylig genoemd worden. En gy zult uwe zielen pynigen op dien dag, en den Heere brandoffer offeren.

28. Geen slaeffelyk werk zult gy doen ten tyde van dezen dag: want het is den verzoendag, op dat den Heer uw God u genadig zy.

29. Zoo wat ziel op dezen dag niet wordt gepynigd, die zal vergaen uyt haer volk,

30. En zoo wie dat eenig werk doet, dien zal ik roeyen uyt zyn volk.

31. Daerom zult gy geen werk op dien dag doen: het zal u wezen eene eeuwige wet, in alle uwe geslachten en woonsteden.

32. Het is den sabbat der rusten, en gy zult uwe zielen pyningen. Op den negenden dag der maend van den avond tot den avond zult gy uwe sabbatdagen houden.

33. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

34. Zegt den kinderen van Israël: Van den vyftienden dag dezer zevende maend zullen de feesten der tabernakelen wezen zeven dagen lang.

35. Den eersten dag zal den feestelyksten en heyligsten genoemd worden: geen slaeffelyk werk zult gy op dien dag doen,

36. En zeven dagen lang zult gy brandofferanden den Heere offeren. En den achtsten dag zal den feestelyksten en den heyligsten zyn, en gy zult den Heere brandofferanden offeren: want het is der vergaderingen en des verzamens dag: geen slaeffelyk werk zult gy op dien dag doen.

37. Dit zyn de feestdagen des Heeren, die gy de allerfeestelykste en heyligste noemen zult, en gy zult, op deze, den Heere offeranden offeren, brandofferanden, en bestorte spysofferanden, naer de behoorte van elken dag,

38. Zonder des Heeren sabbatdagen en uwe gaven, en die gy uyt beloften zult offeren, of die gy vrywilliglyk den Heere offeren zult.

39. Van den vyftienden dag van de zevende maend, als gy alle de vruchten uws lands zult vergaderd hebben, zoo zult gy zeven vierdagen des Heeren onderhouden. Op den eersten en op den achtsten dag zal het sabbat wezen, dat is rust.

40. En gy zult voor u nemen de vruchten van de allerschoonste boomen en ryzen van palmboomen, en takken van boomen die veel en dik van bladeren zyn, en wilgen van de beek, en gy zult u verblyden voor den Heer uwen God,

41. En gy zult zyn hoogtyd houden zeven dagen in het jaer: dit zal eene eeuwiglyke wettige manier wezen in uwe geslachten. In de zevende maend zult gy feestdagen vieren,

42. En gy zult zeven dagen lang in looverhutten woonen. Zoo wie dat van Israëls geslacht is, die zal woonen in de tabernakelen,

43. Op dat uwe nakomelingen mogen leeren, dat ik de kinderen van Israël heb doen woonen in tabernakelen, als ik hen leydde uyt het land van Egypten. Ik ben den Heer uw God.

44. En Moyses heeft tot de kinderen van Israël gesproken van de hoogtyden des Heeren.

HET XXIV. KAPITTEL.

Van de olie tot de lampen en de kandelaren, van de toonbroodem, en de straffing des lasterens en vloekens.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Gebiedt den kinderen van Israël, dat zy u olie brengen van olyfboomen, de allerpuerste en klaer, om de lampen gedurig te bereyden,

3. Buyten het voorhangsel des getuygenis, in het tabernakel des verbonds. En Aaron zal die stellen van 's avonds tot 's morgens toe voor den Heer met eenen eeuwigen godsdienst, en gewoonte in uwe geslachten.

4. Zy zullen altyd gesteld worden op den allerzuyversten kandelaer, voor des Heeren aenschyn.

5. Gy zult ook tarwemeelbloem nemen, en daer af twaelf brooden bakken, die een iegelyk zullen hebben twee tiende deelen :

6. Waer af gy de zes zult stellen aen de eene zyde, en zes aen de andere zyde, op de allerpuerste tafel voor den Heer :

7. En gy zult daer op stellen van den allerklaersten wierook, op dat het brood wezen mag tot eene gedenkenis van des Heere offerande.

8. Tot elken sabbatdag zullen die voor den Heer veranderd worden, ontvangen wezende van de kinderen van Israël, door een eeuwig verbond :

9. En zy zullen Aaron en zynen zonen toebehooren, dat zy die eten zullen op de heylige plaets : want het is een allerheyligste van des Heere sacrificien met een eeuwig regt.

10. En ziet, daer is eener israëlietsche vrouwe zoon uytgegaen, denwelken zy gebaerd had van eenen egyptischen man onder de kinderen van Israël, en hy heeft gekeven in het heyrleger tegen eenen israëlietschen man.

11. En als hy den naem geblasphemeerd had, en dien vermaledyd, zoo is hy tot Moyses gebragt (en zyne moeder heette Salumith Dabris dochter van Dans geslacht)

12. En zy hebben hem in de gevangenis gestoken tot dat zy weten zouden, wat den Heer gebieden zoude.

13. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

14. Leydt uyt den godslasteraer uyt het leger, en alle die het gehoord hebben zullen hunne handen op zyn hoofd leggen, en al het volk zal hem steenigen.

15. En tot de kinderen van Israël zult gy zeggen : Een mensch die zynen God vervloekt, die zal zyne zonden dragen.

16. En zoo wie den naem des Heeren lastert zal de dood sterven : al het volk zal hem met steenen dood werpen, het zy of hy een ingeboren burger is of een uytlander. Zoo wie den naem des Heeren lastert, zal de dood sterven.

17. Zoo wie slaet en doodt eenen mensch, die zal de dood sterven.

18. Zoo wie eene beest doodslaet, die zal eene andere in de stede geven, dit is ziel om ziel.

19. Zoo wie iemand van zyne burgers eenig letsel aendoet : gelyk hy gedaen heeft, alzoo zal hem geschieden :

20. Te weten breuk om breuk, oog om oog, tand om tand, zal hy wederom geven : hoedanig letsel hy aendoet, zal hy gedwongen worden te verdragen.

21. Die iemands behelpige beest doodslaet, zal eene andere wederom geven. Die eenen mensch slaet zal gestraft worden,

22. Gelyk regt zy onder u, het zy of een uytlander of een ingeboren des lands gezondigd heeft : want ik ben den Heer uw God.

23. En Moyses heeft tot de kinderen van Israël gesproken, en zy hebben den godslasteraer geleyd uyt het leger, en met steenen dood geworpen. En de kinderen van Israël hebben gedaen gelyk den Heer Moyses bevolen had.

HET XXV. KAPITTEL.

Van de viering des zevende jaers en van de vryheyd des vyftigste jaers, dat men nu het gulden jaer heet.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken op den berg van Sinaï, zeggende :

2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en gy zult hun zeggen : Als gy zult gekomen zyn in het land dat ik u geven zal, zoo zult gy des Heeren sabbat houden.

3. Zes jaren zult gy uwen akker bezaeyen, en zes jaren zult gy uwen wyngaerd snyden, en zyne vruchten vergaderen,

4. Maer in het zevende jaer zal het des lands sabbat wezen van des Heeren rust : den akker zult gy niet bezaeyen, noch den wyngaerd snyden.

32. Der Levieten huyzen die in beslo-
ten steden zyn, die mogen altyd gelost
worden:
33. Is het zake dat zy niet gelost wor-
den, zoo zullen zy in het jubileus jaer
weder tot hunne heeren komen. Want
de huyzen van de Levieten steden zyn
voor hunne erfbezittingen onder de kin-
deren van Israël.
34. Maer dat hunne voorsteden niet
verkocht worden, want het is eene eeu-
wige bezitting.
35. Is het zake dat uw broeder verarmd
is, en krank in de hand, en dat gy hem
opgenomen hebt als eenen vreemdeling
of uytlander, en dat hy by u leeft,
36. Zoo neemt geenen woeker van
hem, noch iets meer dan gy gegeven
hebt. Vreest uwen God, dat uw broeder
by u mag leven.
37. Gy zult hem uw geld te woeker
niet geven, en gy zult van hem geen was-
dom des graens eysschen.
38. Ik ben den Heer uw God, die u
geleyd heb uyt het land van Egypten, dat
ik u zoude geven het land van Chanaan,
en dat ik uw God wezen zoude.
39. Is het dat uw broeder door ar-
moede bedwongen zynde, zich zelven ver-
koopt, zoo zult gy hem niet verdrukken
met de slaverny der knechten,
40. Maer gy zult hem houden als ee-
nen huerling en een' overgekomen gast:
en hy zal by u werken tot het jubileus
jaer.
41. En daer na zal hy uytgaen met
zyne kinderen, en zal wederkeeren tot
het geslacht en bezitting van zyne va-
deren,
42. Want het zyn myne knechten, en
ik heb ze geleyd uyt het land van Egyp-
ten. Zy zullen niet verkocht worden naer
manier der knechten:
43. Overvalt hem niet met geweld,
maer vreest uwen God.
44. Gy zult knechten en dienstwyven
hebben van de natien die omtrent u
rondom woonen,
45. En van de aenkomelingen die by
u verkeeren, of die van deze geboren zyn
in uw land, deze zult gy voor slaven
hebben,
46. En die zult gy met erfregt uwen
nakomelingen achterlaten, en die eeu-
wiglyk bezitten: maer uwe broederen
kinderen van Israël zult gy met geweld
niet verdrukken.
47. Is het dat by u magtig wordt de
hand van eenigen vreemdeling of uytlan-
der, en dat uw broeder van armoede be-
naeuwd, zich zelven dien verkoopt, of ie-
mand van zulks geslacht;
48. Zoo mag men hem altoos lossen
na dat hy verkocht is. Zoo wie dat wilt
van zyne broeders die mag hem lossen,
49. En zyns vaders broeder, en zyns
ooms zoon, en zyn neef, en maeg. Maer
zoo verre hy kan dat hy ook zich zelven
losse,
50. Alleen rekenende de jaren van den
tyd dat hy verkocht was, tot het jubileus
jaer: en het geld daer hy mede verkocht
was zal hy rekenen naer het getal der ja-
ren, en naer de rekening der huerlingen.
51. Is het zake dat er nog vele jaren
zyn eer het jubileus jaer komen zal, daer
naer zal hy den prys geven,
52. Is het dat er luttel jaren zyn, zoo
zal hy hem rekenen naer het getal der
jaren, en zal den kooper geven de jaren
die er nog komende zyn,
53. Hem afgerekend den loon der ja-
ren die hy hem te voren gediend heeft.
Hy zal hem niet met geweld verlasten
voor uw aenschyn.
54. Maer is het zake dat hy door deze
middelen niet kan verlost worden, zoo
zal hy in het jubileus jaer vry uytgaen
met zyne kinderen.
55. Want de kinderen van Israël zyn
myne dienaers, die ik uyt den lande van
Egypten geleyd heb.

HET XXVI. KAPITTEL.

Hoe God de volbrengers zyner wet veel goeds belooft, maer de overtreders veel leeds.

1. Ik ben den Heer uw God, gy zult
voor u geenen afgod of gesneden beeld
maken, noch gy zult geene tytelen opreg-
ten, noch geenen uytnemenden steen stel-
len in uw land, om dien te aenbidden.
Want ik ben den Heer uw God.
2. Bewaert myne sabbatdagen, en
vreest voor myne heyligdomstede. Ik
ben den Heer.
3. Is het zake dat gy naer myne ge-
boden wandelt, en myne bevelingen be-
waert, en die doet: zoo zal ik u regen
geven te zynen tyde.
4. En de aerde zal haer groeysel

geven, en de boomen zullen vol vruchten worden.

5. Den dorschtyd zal den wyntyd achterhalen, en het snyden des wyngaerds zal den zaeytyd in nemen: en gy zult uw brood eten met verzaedheden, en zult zonder vrees in uw land woonen.

6. Ik zal u vrede geven in uwe palen, gy zult slapen, en daer zal niemand zyn die u vervaren zal. Ik zal de kwade dieren wegnemen : en het zweerd zal door uwe palen niet gaen.

7. Gy zult uwe vyanden vervolgen, en zy zullen voor u vallen.

8. Vyf van den uwen zullen honderd vreemde vervolgen, en honderd van u, tien duyzend: uwe vyanden zullen met den zweerde vallen voor uw aenzigt.

9. Ik zal u aenzien en doen wassen, gy zult vermenigvuldigd worden, en ik zal myn verbond met u vast maken.

10. Gy zult het oudste van den ouden eten, en gy zult het oude (als de nieuwen overkomen zullen) wegwerpen.

11. Ik zal myn tabernakel stellen in het midden van u, en myne ziel zal u niet verwerpen.

12. Ik zal onder u wandelen, en ik zal uw God zyn, en gy zult myn volk wezen.

13. Ik ben den Heer uw God, die u geleyd heb uyt het land der Egyptenaren, dat gy hen niet dienen zoudet, en die van uwe nekken de ketenen gebroken heb, dat gy opgeregt zoudet gaen.

14. Maer is het dat gy my niet hoort, en alle myne geboden niet doet,

15. Is het dat gy myne wetten versmaedt en myne regten veracht, dat gy niet doet de dingen die van my ingesteld zyn, en dat gy myn verbond breekt:

16. Zoo zal ik u ook deze dingen doen: Ik zal u haestelyk verzoeken met armoede en met hitten, dewelke uwe oogen verderven en uwe zielen verteeren zullen. Gy zult uw zaed verloren zaeyen, hetwelk zal van de vyanden verslonden worden.

17. Ik zal myn aenzigt tegen u stellen, en gy zult voor uwe vyanden vallen, en gy zult ten onder geworpen worden hun die u haten; gy zult vlieden als u niemand vervolgt.

18. En is het zake dat gy my nog alzoo niet onderdanig zyt, zoo zal ik uwe straffing zevenmael meerder maken, om uwer zonden wil,

19. En ik zal de hooveerdy van uwe verhardheyd vermorzelen. En ik zal u den hemel van boven maken gelyk yzer, en de aerde metalen.

20. Uwen arbeyd zal te vergeefs gedaen worden: De aerde zal geen groeysel voortbrengen, en de boomen zullen geenen oogst geven.

21. Is het zake dat gy tegen my wandelt, en dat gy my niet hooren wilt, zoo zal ik nog zevenmael uwe plagen vermeerderen om uwer zonden wil.

22. En ik zal de beesten des velds op u zenden, dewelke u zullen vernielen, en uw vee, en zullen alle dingen brengen tot een kleyn getal, en uwe wegen zullen woest worden.

23. En is het zake dat gy alzoo u nog niet wilt laten onderwyzen, maer dat gy tegen my wandelt :

24. Zoo zal ik ook tegen u wandelen, en ik zal u zevenmael meer slaen om uwer zonden wil.

25. En ik zal op u brengen een zweerd myns verbonds wrekere. En als gy in de steden gevloden zult zyn, zoo zal ik de pestilentie in het midden van u zenden; en zult in uwer vyanden handen geleverd worden.

26. Als ik den staf uws broods zal gebroken hebben: alzoo dat zeven vrouwen brooden bakken zullen in eenen oven, en dat zy die zullen met gewigt wedergeven: en gy zult eten en niet verzaed worden:

27. Maer is het dat gy ook hier door my niet hoort, maer dat gy tegen my wandelt:

28. Zoo zal ik ook tegen u wandelen, met kontrarien toorn, en ik zal u straffen met zeven plagen, om uwer zonden wil,

29. Alzoo dat gy eten zult het vleesch van uwe zonen en uwe dochteren.

30. Ik zal uwe hoogten afwerpen en uwer afgoden beelden in stukken breken. Gy zult doodvallen tusschen de vervallingen van uwe afgoden, en myne ziel zal u verfoeyen,

31. Alzoo zeer dat ik uwe steden zal brengen tot woestheyd, en ik zal uwe heyligdomsteden verlaten maken, noch ik zal niet meer den allerzoetsten reuk ontvangen.

32. En ik zal uw land verderven, en uwe vyanden zullen zich daer af zeer verwonderen, als zy des bewooners zyn zullen.

33. Maer u zal ik verstroeyen onder de heydenen, en ik zal het zweerd achter u

uyttrekken, en uw land zal woest zyn, en uwe steden afgeworpen.

34. Dan zal het land behagen hebben in zyne rusten, al de dagen zyner woestheden: als gy zult in der vyanden land zyn, dan zal het zynen sabbat houden en rusten,

35. In de sabbatdagen van zyne woestheden, om dat het niet gerust heeft op uwe sabbattyden, als gy daer in woonde.

36. En den genen die daer van u zullen overblyven, zal ik vrees geven in hunne herten, in de landen van hunne vyanden. Hen zal vervaren het geluyd van een vliegende loof, en zy zullen alzoo vlieden als van een zweerd, zy zullen vallen als ze niemand vervolgt,

37. En zy zullen vallen een iegelyk over zyne broeders, gelyk die uyt de oorlogen vlieden, niemand van u zal zyne vyanden durven wederstaen.

38. Gy zult onder de heydenen vergaen, en der vyanden land zal u vernielen.

39. En is het dat er sommige van dien overblyven, die zullen verdwynen in hunne boosheden in het land van hunne vyanden, en om hunner vaderen, en om hunne zonden zullen gepynigd worden:

40. Tot dat zy hunne, en hunner ouders misdaed belyden zullen, daer mede dat zy overtreden hebben tegen my, en tegen my gewandeld.

41. Daerom zal ik ook tegen hen wandelen, en ik zal ze brengen in een vyandig land, tot dat hun onbesneden hert zich schame. Dan zullen zy voor hunne boosheden bidden.

42. En ik zal myns verbonds gedagtig wezen, dat ik vastgemaekt heb met Jacob en Isaac, en Abraham, en ik zal huns lands ook gedagtig wezen,

43. Hetwelk als het verlaten zal zyn van hen, zoo zal het zyn behagen hebben in zyne rusten, lydende verwoestheyd om hunnen wil. Maer zy zullen voor hunne zonden bidden, om dat zy myne regten verworpen hebben, en myne wetten versmaed.

44. Maer nogtans toen zy ook in der vyanden land waren, zoo heb ik ze niet heel verworpen, noch ik heb ze alzoo niet versmaed, dat zy heel vernield zouden worden, en dat ik breken zoude myn verbond met hen. Want ik ben den Heer hun God.

45. En ik zal gedagtig wezen myns voorleden verbonds, toen ik ze leydde uyt het land van Egypten in het aenzien der heydenen, om dat ik hun God wezen zoude. Ik ben den Heer God.

46. Dit zyn de regten en geboden en wetten, welke den Heer gegeven heeft tusschen zich en de kinderen van Israël op den berg Sinaï door Moyses hand.

HET XXVII. KAPITTEL.

Van beloften, en hoe men die volbrengen zal, en tienden betalen.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en zult hun zeggen: Een mensch die een gelofte gedaen heeft, en zyne ziel Gode beloofd heeft, die zal de weerde geven, naer de weerdering.

3. Is het dat een man is van twintig jaren tot het zestigste jaer, zoo zal hy vyftig sikkelen zilvers geven naer het gewigt der heyligdomstede,

4. Is het eene vrouw, dertig.

5. Maer van het vyfde jaer tot het twintigste, zoo zal een manspersoon twintig sikkelen geven: eene vrouw, tien.

6. Van eene maend oud tot het vyfde jaer, zoo zal men voor een knechtje geven vyf sikkelen, voor een meysje, dry.

7. Een man die zestig jaren, en daer boven oud is, zal vyftien sikkelen geven, eene vrouwe tien.

8. Is het dat die arm is, en dat hy niet magtig is deze gezette weerde te geven, zoo zal hy voor den priester staen, en hoe veel dat hy die weerderen zal, en zien zal dat hy geven kan, zoo veel zal hy geven.

9. Maer is het dat iemand Gode belooft eene beest dewelke men den Heere offeren mag, dat zal heylig wezen,

10. En het mag niet verwisseld worden, dat is, geen beter voor een kwaed, noch geen erger voor een goed: is het dat hy dit verwisselt, zoo zullen zy den Heere geheyligd zyn, zoo wel het gene dat verwisseld is, als dat er de wisseling voor gedaen is.

11. Is het dat iemand belooft eene ontzuyvere beest, welke men den Heere niet offeren mag, die zal men voor den priester brengen,

12. Denwelken oordeelende of het goed of kwaed is, zal den prys stellen,

13. Is het dat hy het geven wilt, die het offert, zoo zal hy het vyfde deel daer op leggen boven de weerdering,

14. Is het dat een mensch zyn huys belooft, en den Heere geheyligd heeft, zoo zal den priester dat bezien of het goed of kwaed is, en naer den prys die van hem gesteld zal worden, zal het verkocht worden:

15. Maer is het zake dat de gene die beloofd heeft hetzelve wilt lossen, zoo zal hy het vyfde deel van de weerderingen daer toe leggen, en hy zal het huys hebben.

16. Is het zake dat hy eenen akker van zyne bezittingen belooft, en den Heere geheyligd heeft: naer de maet zyns zaedkoorns, zal den prys geweerdeerd worden. Is het zake dat het land met dertig mudden gersten bezaeyd wordt, zoo zal men het verkoopen vyftig sikkelen zilvers.

17. Is het dat hy terstond na het beginnende jaer van den jubileus eenen akker geloofd heeft, zoo zal men het weerderen, zoo veel als die zoude mogen gelden,

18. Maer is het na een luttel tyds, zoo zal den priester het geld rekenen naer het getal der jaren, die nog te komen zyn, tot het jubileus jaer, en dat zal men van den prys af nemen.

19. Maer is het dat hy den akker lossen wilt, dien hy beloofd had, zoo zal hy het vyfde deel van het geschat geld daer toe leggen, en hy zal dien bezitten.

20. Maer is het zake dat hy dien niet wilt lossen, maer dat hy iemand anders verkocht wordt, zoo zal hy die hem beloofd heeft, den zelven niet meer mogen lossen,

21. Want als den dag van het jubileus jaer komen zal, zoo zal den akker den Heere geheyligd zyn, en de geheyligde erve behoort der priesters regt toe.

22. Is het zake dat eenen akker gekocht is, en niet van de ouderen erfgoeden den Heere geheyligd wordt,

23. Zoo zal den priester den prys rekenen, naer het getal der jaren, tot het jubileus jaer, en die den akker den Heere beloofd heeft, zal dien geven den Heere.

24. Maer in het jubileus jaer, zoo zal dien akker weder komen tot zynen eersten heer die hem verkocht had, en die hem gehad heeft ten lote zyner bezittingen.

25. Alle weerdering zal gewegen worden naer den sikkel der heyligdomstede, eenen sikkel heeft twintig hellingen.

26. De eerstgeboren, dewelke den Heere toebehooren, zal niemand mogen heylig maken en beloven, het zy of het een os, of een schaep is, zy zyn des Heeren,

27. Maer is het zake dat eene onzuyvere beest is, zoo zal hy het lossen die het geofferd heeft, naer uwe weerdering, en hy zal daer toe doen het vyfde deel van den prys: en wilt hy dat niet lossen, zoo zal het iemand anders verkocht worden, zoo veel als het te voren geweerdeerd was.

28. Al dat den Heere geheyligd wordt, het zy of het een mensch is, of eene beest, of een akker, dat zal men niet verkoopen noch lossen mogen. Zoo wat eens geheyligd is, dat zal een heylig der heyligen wezen den Heere,

29. En al geheyligd, dat van eenen mensch geofferd wordt, zal niet gelost worden, maer het zal de dood sterven.

30. Alle de tienden des lands, het zy van de graenvruchten of van den oogst der boomen, behooren den Heere toe, en die worden hem geheyligd,

31. Maer is het zake dat iemand zyne tienden wilt lossen, die zal het vyfde deel van dien daer toe doen.

32. Van alle tienden van runderen, schapen, en geyten, dewelke onder des herders roede gaen, zoo wat het tiende komt, dat zal den Heere geheyligd wezen,

33. Men zal niet kiezen, noch goed, noch kwaed, noch men zal het eene voor het andere niet verwisselen, maer is het dat iemand verwisselt, zoo zal het gene dat verwisseld is, en het gene daer voor het gewisseld is, den Heere geheyligd zyn, en men zal het niet lossen.

34. Dit zyn de geboden, welke den Heer Moyses bevolen heeft tot de kinderen van Israël, op den berg van Sinaï.

HET

VIERDE BOEK MOYSES,

Genoemd NUMERI, in het Hebreeuwsch VAIEDABBER, in het Duytsch het boek der Tellingen.

HET I. KAPITTEL.

Hoe de strydbare mannen uyt den geslachte der kinderen van Israël geteld worden, en hoe de kinderen Levi gesteld worden om het tabernakel te dragen.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken in de woestyn Sinaï, in het tabernakel des verbonds op den eersten dag van de tweede maend, in het tweede jaer na dat zy uyt Egypten gegaen waren, zeggende:
2. Neemt de som van de geheele vergadering der kinderen van Israël, naer hunne geslachten, en huyzen, en de namen van een iegelyk, wat er is van manspersoonen,
3. Van twintig jaren en opwaerts, van alle de sterke mannen van Israël, en gy zult ze tellen naer hunne scharen, gy en Aaron.
4. En met u zullen wezen de prinsen van de geslachten en huyzen in hunne maegschappen,
5. Der welker namen zyn deze: Van Ruben, Elisur, Sedeurs zoon.
6. Van Simeon, Salamiel, Surisaddaïs zoon.
7. Van Juda, Nahasson, Aminadabs zoon.
8. Van Issachar, Nathanaël, Suars zoon.
9. Van Zabulon, Eliab, Helons zoon.
10. Maer van Josephs zonen, van Ephraïm, Elisama Ammiuds zoon, van Manasses, Gamaliel, Phadassurs zoon.
11. Van Benjamin, Abidan, Gedeons zoon.
12. Van Dan, Ahiezer, Amisaddaïs zoon.
13. Van Aser, Phegiel, Ochrans zoon.
14. Van Gad, Eliasaph, Duels zoon.
15. Van Nephthali, Ahira, Enans zoon.
16. Deze waren de alleredelste prinsen der menigten in hunne geslachten en maegschappen, en hoofden van Israëls heyr:
17. Dewelke Moyses en Aaron hebben genomen met alle de menigte des gemeynen volks:
18. En zy hebben die vergaderd op den eersten dag van de tweede maend, tellende die naer hunne geslachten, huyzen, en huysgezinnen, en de hoofden, en namen van een iegelyk, van het twintigste jaer en daer boven,
19. Gelyk den Heer Moyses bevolen had. En daer zyn geteld in de woestyn Sinaï,
20. Van Ruben Israëls eerstgeboren zoon by hunne geslachten en familien, en huyzen, en namen van iegelyks hoofden, al dat is van manspersoonen, van twintig jaren, en daer boven die ten oorloge trekken,
21. Zes en veertig duyzend en vyf honderd.
22. Van Simeons kinderen, by hunne geslachten, familien, en huyzen van hunne maegschappen, waren geteld by de namen en hoofden van een iegelyk al dat van manspersoon is, van twintig jaren en daer boven, die ten oorloge gingen,
23. Negen en vyftig duyzend en dry honderd.

24. Van Gads kinderen by hunne geslachten en familien, en huyzen van hunne maegschappen zyn geteld by elks namen van twintig jaren en daer boven, alle die ten oorloge gingen,

25. Vyf en veertig duyzend, zes honderd en vyftig.

26. Van Judas kinderen by hunne geslachten en familien en huyzen van hunne maegschappen, by elks namen van twintig jaren en daer over, alle die ten stryde trekken mogten,

27. Zyn er geteld vier en zeventig duyzend en zes honderd.

28. Van Issachars kinderen by de geslachten en familien en huyzen van hunne maegschappen, by elks namen van twintig jaren en daer boven, alle die ten stryde trokken,

29. Zyn er geteld vier en vyftig duyzend en vier honderd.

30. Van Zabulons kinderen by hunne geslachten en familien, en huyzen van hunne maegschappen, zyn er geteld by elks namen, van twintig jaren en daer over, alle die ten oorloge mogten gaen,

31. Zeven en vyftig duyzend, en vier honderd.

32. Van Josephs zonen, van Ephraïms kinderen by hunne geslachten en familien, en huyzen van hunne maegschappen, zyn er geteld by elks namen van het twintigste jaer en daer over, alle die mogten ten oorloge trekken,

33. Veertig duyzend en vyf honderd.

34. Voorts van Manasses kinderen by hunne geslachten en familien, en huyzen van hunne maegschappen, zyn er geteld by elks namen van twintig jaren en daer boven, alle die ten oorloge gaen mogten,

35. Twee en dertig duyzend en twee honderd.

36. Van Benjamins kinderen by hunne geslachten en familien, en huyzen van hunne maegschappen, zyn er geteld by elks namen van twintig jaren en daer boven, alle die ten oorloge gaen mogten.

37. Vyf en dertig duyzend, en vier honderd.

38. Van Dans kinderen by hunne geslachten en familien en huyzen van hunne maegschappen zyn geteld by elks namen van twintig jaren, en daer boven, alle die ten stryde mogten trekken,

39. Twee en zestig duyzend en zeven honderd.

40. Van Asers kinderen, by hunne geslachten en familien, en huyzen van hunne maegschappen, zyn geteld by elks namen van twintig jaren en daer over, alle die mogten ten oorloge trekken,

41. Veertig duyzend, en duyzend vyf honderd.

42. Van Nephthalis kinderen by hunne geslachten en familien, en huyzen van hunne maegschappen, zyn er geteld by elks namen, van het twintigste jaer en daer boven, alle die ten oorloge trekken mogten,

43. Dry en vyftig duyzend en vier honderd.

44. Dit zyn de gene die Moyses en Aaron, en de twaelf prinsen van Israël geteld hebben, eenen iegelyken byzonder, by de huyzen van hunne maegschappen.

45. En van al het getal der kinderen van Israël, naer hunne huyzen, en familien van twintig jaren en daer over, die ten oorloge trekken mogten,

46. Waren zes honderd duyzend, en dry duyzend vyf honderd en vyftig mannen.

47. Maer de Levieten waren in het geslacht van hunne familien met hen niet geteld.

48. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

49. Het geslacht van Levi wilt niet tellen, noch telt hunne som niet by de kinderen van Israël :

50. Maer stelt ze op het tabernakel des getuygenis, en alle zyne vaten, en al dat tot de ceremonien toebehoort. Zy zullen het tabernakel dragen, en alle zyne gereedschap : en zy zullen in den dienst wezen, en zy zullen hun leger maken rondom het tabernakel.

51. En als men zal moeten voort reyzen, zoo zullen de Levieten het tabernakel afleggen, en als men zal het leger neder slaen, zoo zullen zy het opregten. Zoo wie dat er van den anderen aenkwame, dien zal men dooden.

52. En de kinderen van Israël zullen hunne legers maken, een iegelyk naer zyne scharen, vergadering en heyren.

53. Maer de Levieten zullen hunne tenten slaen rondom het tabernakel, op dat er geene gramschap kome op de menigte der kinderen van Israël, en zy zullen de wack houden in de bewaringen van het tabernakel des getuygenis.

34. De kinderen van Israël hebben dan gedaen naer al dat den Heer Moyses bevolen had.

HET II. KAPITTEL.

Hoe dat het leger der kinderen van Israël bedeyld en beslegen wordt.

1. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, zeggende :
2. Alle de kinderen van Israël zullen elk hun leger maken rondom het tabernakel des verbonds, by hunne hoopen, teekenen, en banieren, en huyzen van hunne geslachten.
3. Ten oosten zal Juda zyne tenten slaen, naer de hoopen van zyn heyr, en den prins van zyne kinderen zal zyn Nahasson, Aminadabs zoon,
4. En alle de som der strydbare mannen van zyn geslacht vier en zeventig duyzend en zes honderd.
5. Neffens hem hebben hunne tenten geslagen die van Issachars geslacht, wiens prins was Nathanaël, Suars zoon.
6. En al het getal van zyne strydbare mannen was vier en vyftig duyzend vier honderd.
7. In het geslacht van Zabulon was den prins Eliab, Helons zoon.
8. Al het heyr der strydbare mannen van zyn geslacht zeven en vyftig duyzend, en vier honderd.
9. Alle die in Judas heyr geteld zyn, waren honderd zes en tachentig duyzend, en vier honderd : en met hunne scharen zullen zy de eerste uytgaen.
10. In het leger van Rubens kinderen, aen de zuydzyde, zal den prins zyn Elisur Sedeurs zoon :
11. En al het heyr van zyne strydbare mannen die geteld zyn, waren zes en veertig duyzend, en vyf honderd.
12. By hem hebben tenten geslagen, die van Simeons geslacht : wiens prins was Salamiel Surisaddaïs zoon,
13. En al het heyr van zyne strydbare mannen die geteld zyn, waren negen en vyftig duyzend, en dry honderd.
14. In het geslacht van Gad, was den prins Eliasaph Duëls zoon.
15. En al het heyr van zyne strydbare mannen die geteld zyn, waren vyf en veertig duyzend zes honderd en vyftig.
16. Alle die geteld waren in Rubens leger, waren honderd vyftig duyzend, en duyzend vier honderd en vyftig by hunne hoopen : zy zullen in de tweede plaets voorttrekken.
17. En het tabernakel des getuygenis zal opgeheven worden door der Levieten dienst, en by hunne hoopen; alzoo men het opregten zal, zoo zal men het ook nederleggen. Zy zullen elk byzonder voorttrekken naer hunne plaetsen en ordinantien.
18. Aen de westzyde zullen wezen de legeren der kinderen van Ephraïm, wiens prins was Elisama Ammiuds zoon.
19. Het geheel heyr van zyne strydbare mannen die geteld zyn, waren veertig duyzend en vyf honderd.
20. En met hen het geslacht van Manasses kinderen, wiens prins was Gamaliel Phadassurs zoon.
21. En al het heyr van zyne strydbare mannen die geteld zyn, waren twee en dertig duyzend, en twee honderd.
22. In het geslacht der kinderen van Benjamin was den prins Abidan Gedeons zoon.
23. En het geheel heyr van zyne strydbare mannen die geteld zyn, waren vyf en dertig duyzend vier honderd.
24. Alle die in Ephraïms leger geteld zyn, waren honderd duyzend en acht duyzend, en een honderd by hunne hoopen : zy zullen de derde in het voorttrekken zyn.
25. Aen de noordzyde hebben hun leger geslagen de kinderen van Dan, wiens prins is geweest Ahiezer, Amisaddaïs zoon,
26. En al het heyr van zyne strydbare mannen, die geteld zyn, waren twee en zestig duyzend en zeven honderd.
27. By hem hebben die van Asers geslacht hunne tent geslagen : wiens prins was Phegiel Ochrans zoon,
28. En al het heyr van zyne strydbare mannen, die geteld zyn, waren veertig duyzend, en duyzend vyf honderd.
29. Van het geslacht der kinderen van Nephthali was den prins Ahira Enans zoon.
30. En al het heyr van zyne strydbare mannen, waren dry en vyftig duyzend en vier honderd.
31. Alle die in Dans leger geteld zyn, waren honderd duyzend, zeven en vyftig

duyzend en zes honderd : en zy zullen de laetste voorttrekken.

32. Dit is het getal der kinderen van Israël, by de huyzen van hunne geslachten, en scharen des bedeylde legers, zes honderd duyzend en dry duyzend vyf honderd en vyftig.

33. Maer de Levieten zyn niet geteld onder de kinderen van Israël : want alzoo had den Heer Moyses bevolen.

34. En de kinderen van Israël hebben gedaen naer al dat den Heer geboden had. Zy hebben hunne legers geslagen naer hunne hoopen, en zyn voortgetrokken by hunne familien, en hunner vaders huyzen.

HET III. KAPITTEL.

Hoe Aarons kinderen en den Levieten hunnen dienst beschreven wordt.

1. Dit zyn de geslachten van Aaron en Moyses op den dag toen den Heer tot Moyses gesproken heeft op den berg Sinaï.

2. En dit zyn de namen van Aarons kinderen : Zyn eerstgeboren zoon was Nadab, daer na Abiu, en Eleazar, en Ithamar.

3. Dit zyn de namen van Aarons zonen, der priesteren die gezalfd zyn, en der welker handen gevuld en gewyd zyn, om dat zy het priesterschap zouden bedienen.

4. Want Nadab en Abiu zyn gestorven, toen zy vreemd vuer offerden voor des Heeren aenschyn in de woestyn van Sinaï, zonder kinderen : en Eleazar en Ithamar hebben het priesterschap bediend in de tegenwoordigheyd van Aaron hunnen vader.

5. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

6. Neemt by u het geslacht van Levi, en doet die staen voor Aarons aenzigt, dat zy hem dienen,

7. En dat zy waken en gade slaen al wat den dienst der gemeynten aengaet, voor het tabernakel des getuygenis,

8. En dat zy de gereedschappen des tabernakels bewaren, dienende in zynen dienst.

9. En gy zult de Levieten tot eene gifte geven,

10. Aaron en zynen zonen denwelken zy van de kinderen van Israël geleverd zyn. Maer Aaron en zyne zonen zult gy stellen over den dienst des priesterschaps. Een vreemde die tot den dienst gaet, zal gedood worden.

11. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

12. Ik heb de Levieten uyt de kinderen van Israël genomen voor alle de eerstgeboren, die de moeder opent, onder de kinderen van Israël. En de Levieten zullen my toebehooren.

13. Want myne is al het eerstgeboren, van dien tyd dat ik alle de eerstgeboren van Egypten versloeg in het land van Egypten : zoo heb ik my geheyligd al dat eerstgeboren wordt in Israël, van den mensch aen tot het kleyn vee toe, zy zyn myne. Ik ben den Heer.

14. En den Heer heeft tot Moyses gesproken in de woestyn van Sinaï, zeggende :

15. Telt de kinderen van Levi, door hunner vaderen huyzen en familien, alle manspersoonen van eene maend en daer boven.

16. En Moyses heeft ze geteld, gelyk den Heer bevolen had.

17. En de zonen van Levi zyn gevonden by hunne namen, Gerson, en Kaath, en Merari.

18. De zonen van Gerson : Lebni, en Semeï.

19. De zonen van Kaath : Amram, en Jesaar, Hebron en Oziel.

20. De zonen van Merari : Moholi, en Musi.

21. Van Gerson waren twee familien, te weten der Lebniten, en der Semeïten,

22. Waer af dat geteld is het volk van manspersoonen, van eene maend en daer boven, zeven duyzend en vyf honderd.

23. Deze zullen achter het tabernakel hun leger maken ten westen,

24. Onder den prins Heliasaph, Laels zoon.

25. En zullen de waek hebben in het tabernakel des verbonds,

26. Het tabernakel zelf, en zyn deksel, het voorspansel dat men trekt voor de deur van het dak des verbonds, en de gordynen van het voorhof : en ook mede het voorhangsel, dat men hangt aen den ingang van het voorhof des tabernakels, en al dat tot den zedendienst des autaers

toebehoort, de zeelen des tabernakels en alle zyne gereedschappen.

27. Het geslacht van Kaath zal tot natien hebben de Amramiten, en Jesaariten, en Hebroniten, en Ozieliten. Dit zyn de familien der Kaathiten, geteld by hare namen:

28. Alle manspersoonen van eene maend en daer over, acht duyzend en zes honderd, zy zullen te bewaren hebben de heyligdomstede,

29. En zy zullen hun leger stellen aen de zuydzyde,

30. En hun prins zal wezen Elizaphan Oziels zoon,

31. En zy zullen de ark bewaren, en de tafel, en den kandelaer, de autaren, en de gereedschappen van de heyligdomstede, daer in gediend wordt, en het voorhangsel, en alle desgelyken huysraed.

32. Maer den prins boven der Levieten prinsen, Eleazar, Aarons des priesters zoon, zal wezen over de bewaerders van de hoede der heyligdomstede.

33. Maer van Merari zullen natien zyn de Moholiten en de Musiten, geteld by hunne namen:

34. Alle manspersoonen, van eene maend en daer over, zes duyzend en twee honderd.

35. Hun prins zy Zuriel Abihaïels zoon, zy zullen hun leger maken aen de noordzyde.

36. En onder hunne bewaring zullen wezen de planken des tabernakels en de rigchelen, en de kolommen, en hunne standaerdvoeten, en al dat tot dezer dingen sieraed toebehoort:

37. En de kolommen van het voorhof in het ronde met hunne voeten, en de spannagelen met hunne zeelen.

38. Moyses en Aaron met hunne zonen zullen hun leger maken voor het tabernakel des verbonds, dat is aen de oostzyde, hebbende de bewaring van de heyligdomstede, in het midden der kinderen van Israël. Zoo iemand vreemds daer by komt, die zal sterven:

39. Alle de Levieten die Moyses en Aaron, naer des Heeren gebod geteld hebben, by hunne familien, der manspersoonen, van eene maend en daer boven, waren twee en twintig duyzend.

40. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Telt de eerstgeboren der manspersoonen van de kinderen van Israël, van eene maend en daer boven, en gy zult hunne som hebben,

41. En gy zult voor my nemen de Levieten voor alle de eerstgeboren der kinderen van Israël: Ik ben den Heer. En hun vee, voor alle de eerstgeboren van de beesten der kinderen van Israël.

42. Moyses heeft geteld gelyk den Heer geboden had, de eerstgeboren der kinderen van Israël.

43. En de manspersoonen by hunne namen, van eene maend oud en daer over, waren twee en twintig duyzend, twee honderd dry en zeventig.

44. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

45. Neemt de Levieten voor de eerstgeboren der kinderen van Israël, en het vee der Levieten voor hun vee, en de Levieten zullen myne wezen. Ik ben den Heer.

46. Maer in den prys van de twee honderd en dry en zeventig, dewelke te boven gaen het getal der Levieten van de eerstgeboren der kinderen van Israël,

47. Zult gy nemen voor elk hoofd vyf sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede. Eenen sikkel geldt twintig kleyne penningen.

48. En gy zult het geld Aaron en zynen zonen geven, den prys der gene die daer over zyn.

49. Dus heeft Moyses genomen het geld der gene die er meer waren, en die hy gelost had van de Levieten,

50. Voor de eerstgeboren der kinderen van Israël, van duyzend dry honderd en vyf en zestig sikkelen naer het gewigt der heyligdomstede,

51. En hy heeft het Aaron gegeven en zynen zonen naer het woord welk hem den Heer bevolen had.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe den Levieten by hunne huysgezinnen hunnen dienst besteld wordt.

1. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, zeggende:

2. Neemt de som van Kaaths zonen, uyt het midden der Levieten, by hunne huyzen en familien,

3. Van het dertigste jaer en daer over, tot het vyftigste jaer, van alle die gaen om te staen en te dienen in het tabernakel des verbonds.

4. Dit is den dienst van Kaaths zonen:
5. Als het leger zal vertrekken, dan zal Aaron en zyne zonen gaen in het tabernakel des verbonds, en in de heyligste plaets der heyligen, en zy zullen het voorhangsel afdoen, dat voor den ingang hangt, en daer in zullen zy winden de ark des getuygenis,
6. En zy zullen het wederom bedekken met een dekkleed van violette vellen, en zy zullen daer over trekken nog eenen mantel geheel hemelsblaeuw, en zy zullen de handboomen daerin steken.
7. En de tafel des voorleggens zullen zy ook winden in een hemelsblaeuw dekkleed, en zy zullen by de zelve leggen de wierookvaten, en de mortierkens, kroezen en bekers, om de drankofferen te schenken: de brooden zullen altoos op de tafel wezen.
8. En zy zullen daer over trekken een rood deksel, hetwelk zy wederom overtrekken zullen met een deksel van violette vellen, en zy zullen de handboomen daerin steken.
9. En zy zullen een hemelsblaeuw dekkleed nemen, daer zy den kandelaer mede bedekken zullen, met de lichtvaten en met zyne nypers en snuyters, en met al de olievaten, die om de lampen te stellen noodig zyn:
10. En over alle deze zullen zy een deksel trekken van violette vellen, en zy zullen de handboomen daer in steken.
11. En ook den gouden autaer zullen zy winden in een hemelsblaeuw kleed, en zy zullen daer over trekken een deksel van violette vellen en de handboomen daer in steken.
12. Alle de gereedschappen daer men in de heyligdomstede mede dient, zullen zy winden in een hemelsblaeuw dekkleed, en daer over zullen zy een deksel van violette vellen trekken, en zy zullen de handboomen daer in steken.
13. En den autaer zullen zy ook van de aschen zuyveren, en zy zullen dien in een purper kleed winden,
14. En zy zullen by hem leggen alle de gereedschappen, dewelke zy bezigen tot zynen dienst, te weten de vuerpannen, kraeuwels, en de vorken, en haken en vuerschoppen. Alle de gereedschappen des autaers zullen zy te zamen overdekken met een deksel van violette vellen gemaekt, en zy zullen de handboomen daer in steken.
15. En als Aaron en zyne kinderen de heyligdomstede zullen overdekt hebben, en alle zyne gereedschappen in het optrekken van de legers, dan zullen Kaaths kinderen binnen komen, om de bedekte dingen te dragen: en zy zullen de gereedschap van de heyligdomstede niet handelen op dat zy niet sterven. Dit zyn de lasten van Kaaths kinderen in het tabernakel des verbonds:
16. Waer over dat zyn zal Eleazar Aarons des priesters zoon, tot wiens zorg toebehoort de olie om de lampen te stellen, en het gemaekt reukoffer, en het sacrificie dat men eeuwiglyk offert, en de olie der zalvingen, en al wat tot den dienst des tabernakels behoort, en van alle de gereedschappen die in de heyligdomstede zyn.
17. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, zeggende:
18. Wilt het geslacht van Kaath niet te niet doen uyt het midden van de Levieten,
19. Maer dit zult gy hun doen, dat zy mogen leven, en niet sterven, is het dat zy het heylig der heyligen handelen. Aaron met zyne zonen zullen binnen gaen, en zy zullen elken zyn werk bestellen, en bescheyden wat een iegelyk zal moeten dragen,
20. Maer de andere zullen uyt geene nieuwsgierigheyd bezien de dingen, die in de heyligdomstede zyn, voor dat ze overdekt zyn, of anders zullen zy sterven.
21. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:
22. Neemt ook het heel getal van Gersons zonen, by hunne huyzen en familien, en geslachten,
23. Van dertig jaren en daer over tot de vyftig jaren. Telt ze allegader die daer in gaen, en dienen in het tabernakel des verbonds.
24. Dit is het officie van der Gersonieten familie,
25. Dat zy zullen dragen de gordynen des tabernakels, en het dak des verbonds, het ander deksel, en boven al het violette overdeksel, en het voorspansel dat er hangt voor den ingang van het tabernakel des verbonds,
26. De gordynen des voorhofs, en het voorhangsel aen den ingang, welk daer is voor het tabernakel. Al dat tot den autaer toebehoort, de zeelkens, en de gereedschappen des diensts,

27. Zullen Gersons zonen dragen naer het gebod van Aaron en zyne zonen: en een iegelyk zal weten tot wat last dat zy moeten gesteld zyn.

28. Dit is den dienst van de familie der Gersoniten, in het tabernakel des verbonds, en zy zullen wezen onder de hand van Ithamar Aarons des priesters zoon.

29. En de kinderen van Merari, by de familien en huyzen van hunne vaders zult gy tellen,

30. Van dertig jaren en daer over tot vyftig jaren, alle die daer binnen gaen tot het officie van hunnen dienst, en tot den dienst van het verbond des getuygenis.

31. Dit zyn hunne lasten: Zy zullen dragen de planken des tabernakels en zyne rigchelen, de kolommen en hare voeten,

32. En de kolommen ook des voorhofs in het ronde, met hare voeten, spannagelen en koorden. Alle de vaten en den huysraed zullen zy by getal ontvangen, en alzoo zullen zy die dragen.

33. Dit is het officie der familien van de Merariten, en hunnen dienst in het tabernakel des verbonds. En zy zullen wezen onder de hand van Ithamar, Aarons des priesters zoon.

34. Dus hebben Moyses en Aaron, en de prinsen der synagogen Kaaths zonen geteld by hunne geslachten en hunner vaderen huyzen,

35. Van dertig jaren en daer boven, tot het vyftigste jaer, alle die daer gaen tot den dienst van het tabernakel des verbonds:

36. En daer zyn er gevonden twee duyzend, zeven honderd en vyftig.

37. Dit is het getal des volks van Kaath, die in het tabernakel des verbonds gaen: deze hebben Moyses en Aaron geteld naer des Heeren woord door Moyses hand.

38. En de kinderen van Gerson zyn ook geteld by hunne maegschappen en hunner vaderen huyzen,

39. Van dertig jaren en daer boven, tot het vyftigste jaer, alle die ingaen om te dienen in het tabernakel des verbonds,

40. En daer zyn er gevonden twee duyzend zes honderd en dertig,

41. Dit is het volk van de Gersonieten, dewelke Moyses en Aaron geteld hebben naer des Heeren woord.

42. Ook waren daer geteld de zonen van Merari, by hunne geslachten en hunner vaderen huyzen,

43. Van dertig jaren en daer boven, tot het vyftigste jaer, alle die daer binnen gaen om te volbrengen de godsdiensten van het tabernakel des verbonds,

44. En daer zyn er gevonden dry duyzend en twee honderd.

45. Dit is het getal van Meraris kinderen, dewelke Moyses en Aaron overteld hebben naer des Heeren gebod door Moyses hand.

46. Alle die geteld zyn van de Levieten, en die by namen heeft doen tellen Moyses en Aaron en de prinsen van Israël, by hunne geslachten, en by hunner vaderen huyzen,

47. Van dertig jaren en daer boven, tot vyftig jaer, ingaende tot den dienst des tabernakels en om de lasten te dragen,

48. Waren te zamen acht duyzend vyf honderd en tachentig.

49. Naer des Heeren woord heeft Moyses die geteld, eenen iegelyken naer zynen dienst en lasten, alzoo den Heer hem bevolen had.

HET V. KAPITTEL.

Wie dat er uyt het leger verjaegd wordt en hoe gegeven wordt eene wet der jaloesyen.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Gebiedt den kinderen van Israël, dat zy uyt het leger werpen allen melaetschen, en die den vloed des zaeds hebben, en die over eenen dooden besmet zyn:

3. Beyde man en vrouw dryft uyt het heyrleger, op dat zy dit niet ontzuyveren, als zy by u woonen.

4. En de kinderen van Israël hebben alzoo gedaen, en zy hebben die uyt het leger verdreven, gelyk den Heer tot Moyses gezeyd had.

5. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

6. Spreekt tot de kinderen van Israël: Een man of eene vrouw als zy gedaen hebben eene van alle de zonden die den menschen plegen te geschieden, en dat zy door onachtzaemheyd het gebod des Heeren overtreden hebben, en misdaen,

7. Zoo zullen zy hunne zonde belyden, en zy zullen wederom geven het principael, en het vyfde deel nog daer boven, hem, denwelken zy misdaen hebben:

8. Maer is er niemand die het ontvangt, zoo zullen zy het den Heere geven, en het zal den priester toebehooren, uytgenomen den ram, die voor het verzoenen geofferd wordt, op dat er eene zoenelyke slagtofferande wezen mag.

9. En alle de eerste vruchten, welke de kinderen van Israël offeren, behooren den priester:

10. En wat van een iegelyk in de heyligdomstede geofferd wordt, en den priester in zyne handen geleverd, dat zal zyn wezen.

11. En den Heer heeft gesproken tot Moyses, zeggende:

12. Spreekt tot de kinderen van Israël, en gy zult tot hen zeggen: Een man wiens wyf gedoold heeft, en haren man versmadende,

13. By eenen anderen geslapen heeft, en dat den man dat niet kan bevinden, maer het overspel blyft verborgen, en men kan het door geenen getuygen bewyzen, om dat zy in het werk der onkuyschheyd niet bevonden is:

14. Is het zake dat den geest der jaloerschheyd den man verwekt tegen zyne huysvrouw die ontzuyverd is, of met valschen vermoeden daer af betegen wordt,

15. Zoo zal hy die voor den priester brengen, en hy zal voor haer eene offerande offeren het tiende deel van een satum gersten meels: hy zal daer geen olie op gieten, noch geen wierook op leggen: want het is een sacrificie der jaloerschheyd, en eene offerande onderzoekende het overspel.

16. Hierom zal ze den priester offeren, en voor den Heer stellen.

17. En hy zal nemen heylig water in een aerden vat, en een luttel aerde van den vloer des tabernakels zal hy daer in doen.

18. En als de vrouw voor het aenschyn des Heeren staen zal, dan zal hy haer hoofd ontdekken, en het sacrificie der gedenkenis, en de offerande der jaloerschheyd op hare handen stellen: en hy zal de allerbitterste wateren houden, daer hy met vervloeking de maledictie te zamen ingebragt heeft,

19. En zal ze bezweren en zeggen: Heeft er geen ander man by u geslapen, noch zyt gy niet besmet verlatende uws mans bed, zoo zullen u deze bittere wateren niet hinderen, daer ik de vervloekingen te zamen ingebragt heb.

20. Maer zyt gy van uwen man gescheyden, en zyt gy ontzuyverd, en hebt gy by eenen anderen man geslapen:

21. Zoo zult gy dezer vermaledydingen onderworpen zyn: Den Heer geve u tot eene vervloeking, en tot een exempel van allen zynen volke: hy doe uwe dy verrotten, en uwen buyk moet zwellende bersten.

22. En de vermaledyde wateren moeten in uwen buyk gaen, en uwen buyk verzwellende moet uwe dy verrotten. En de vrouwe zal antwoorden: Amen, Amen.

23. En den priester zal deze vervloekingen in een boeksken schryven, en die afwasschen met de allerbitterste wateren, daer hy de vermaledydingen te zamen ingebragt heeft,

24. En hy zal haer dat te drinken geven. En als zy die uyt gedronken heeft,

25. Zoo zal den priester uyt hare hand nemen de offerande der jaloerschheyd, en hy zal die opheffen voor den Heer, en op den autaer stellen. Alzoo nogtans dat hy eerstmael

26. Neme eene handvol van het sacrificie dat er geofferd wordt, en ontsteeke dat op den autaer: en dat hy alzoo der vrouw de bitterste wateren te drinken geve.

27. Dewelke als zy gedronken heeft, is het zake dat zy besmet is, en dat zy haren man versmaed heeft, en des overspels schuldig is, zoo zullen de wateren der vermaledydingen door haer gaen, en haren buyk gezwollen zynde, zal hare dy verrotten: en de vrouw zal wezen tot vermaledyding, en tot een exempel allen den volke.

28. Maer is het zake dat zy niet besmet is, zoo zal zy ongehinderd zyn, en zal kinderen voortbrengen.

29. Dit is de wet van de jaloerschheyd. Is het zake dat eene vrouw haren man afgevallen is, en is het dat zy besmet is,

30. En dat haer man door den geest der jaloerschheyd verwekt zynde, haer brengt voor het aenschyn des Heeren, en dat haer den priester gedaen heeft naer al dat voorschreven is:

31. Zoo zal den man onschuldig wezen, en zy zal hare boosheyd ontvangen.

HET VI. KAPITTEL.

Van de heyligmaking der Nazareën, en van hunnen offer, en hoe de priesters het volk gebenedyden zullen.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :
2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en zult tot hen zeggen : Een man of vrouw als zy eene gelofte gedaen hebben om geheyligd te worden, en dat zy zich willen den Heere heylig maken,
3. Zoo zullen zy zich onthouden van wyn en van al dat dronken maken mag. Edik van wyn en van eenigen anderen drank gekomen, en al dat men uyt wyndruyven perst, zullen zy niet drinken: zy zullen ook geene versche noch drooge druyven eten,
4. Alle de dagen dat zy door gelofte den Heere geheyligd zyn. Al dat van den wyngaerd wezen mag, van de geperste druyven tot de kernkens toe, zullen zy niet eten.
5. Allen den tyd van zyne afscheydingen zal geen schaers over zyn hoofd gaen, tot dat volkomen is den dag daer in hy den Heere geheyligd wordt. Hy zal heylig wezen dewyl dat het hair zyns hoofd wast.
6. Allen den tyd dat hy geheyligd is, zoo zal hy tot geenen dooden gaen,
7. Noch hy zal zich niet ontzuyveren aen zyn vaders, of moeders, of broeders, of zusters lyk. Want zyns Gods wyding is op zyn hoofd.
8. Alle de dagen van zyne verscheydingen zal hy den Heere heylig wezen.
9. Maer is het zake dat er iemand onverzienlyk voor hem sterft, zoo zal het hoofd zyner wydingen besmet worden: betwelk hy dan terstond zal scheren op den zelfden dag van zyne zuyvering, en wederom op den zevenden dag.
10. Maer op den achtsten dag, zoo zal hy offeren twee tortelduyven, of twee jonge duyven den priester aen den ingang van het verbond des getuygenis,
11. En den priester zal de eene ten offer maken voor de zonde, en de andere tot eenen brandoffer, en hy zal voor hem bidden, om dat hy over eenen dooden gezondigd heeft: en hy zal zyn hoofd heylig maken op dien dag:
12. En zal den Heere heyligen de dagen van zyne afscheyding, offerende een jarig lammeken voor de zonde : alzoo nogtans dat de voorledene dagen van geene weerde zullen wezen, want zyne wyding is besmet.
13. Dit is de wet der heyligmaking. Als de dagen zullen vervuld zyn, dewelke hy met geloften gesteld had : zoo zal hy hem aenbrengen voor de deur van het tabernakel des verbonds,
14. En hy zal zyne offerande den Heere offeren, een jarig lammeken zonder smet tot eenen brandoffer, en een jarig schaep zonder smet voor de zonde, en eenen onbesmetten ram voor eene vreedzamige slagtofferande,
15. En ook mede eenen korf met ongeheefde brooden, die met olie beslagen zyn, en vladen zonder heef met olie bestreken, en de drankofferanden van elks :
16. Welk den priester voor den Heer offeren zal, en zal het ten offer maken zoo wel voor de zonde, als tot eenen brandoffer.
17. Maer den ram zal hy ten offer dooden tot eene vredeofferande den Heere, offerende daer mede den korf der ongeheefde brooden, en de vochtige offeranden die daer naer kostume toebehooren.
18. En dan zal den Nazareus het hair van zyne wyding geschoren worden voor de deur van het tabernakel des getuygenis : en hy zal zyn hair nemen, en zal het op het vuer leggen welk gestoken is onder den vredeoffer,
19. En de gekookte schouderen van den ram, en eenen wronkel broods zonder deesem, uyt den korf, en een ongedeesemde vlade, en hy zal dat in des Nazareus hand geven, na dat zyn hoofd geschoren is.
20. En als hy dat weder van hem ontvangen heeft, zoo zal hy het opheffen voor het aenschyn des Heeren : en die geheyligd zynde zullen des priesters zyn, gelyk het borstken, waer af geboden is dat men het afscheyden zoude, en de heup. En hier na zoo mag de Nazareus wyn drinken.
21. Dit is de wet van den Nazareus, als hy zyne offerande den Heere beloofd heeft, den tyd van zyne wydingen, zonder de dingen welke zyne hand vinden zal. Naer dat hy met het hert geloofd had, alzoo zal hy doen tot volmaektheyd van zyne heyligmaking.

22. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

23. Spreekt tot Aaron en zyne zonen: Aldus zult gy de kinderen van Israël benedyden, en zult hun zeggen:

24. Den Heer gebenedyde u, en beware u.

25. Den Heer toone u zyn aenzigt, en zy uws bermhertig.

26. Den Heer keere zyn aenzigt tot u, en geve u vrede.

27. En zy zullen mynen naem op de kinderen van Israël aenroepen, en ik zal ze gebenedyden.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe de prinsen der geslachten offeren in het wyden des tabernakels, en des autaers.

1. En het is gebeurd op den dag als Moyses het tabernakel volmaekt heeft, en het opgerigt, en het ook gezalfd en geheyligd met alle zyne gereedschappen, en desgelyks ook den autaer met alle zyne gereedschappen.

2. Zoo hebben geofferd de prinsen van Israël, en de hoofden der familien die waren van elken geslachten, en de oversten der gene die geteld waren,

3. Gaven voor den Heer zes gedekte wagens met twaelf ossen. Twee hoofdlieden hebben eenen wagen geofferd, en elk eenen os, en zy hebben die geofferd voor het aenschyn des tabernakels.

4. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd:

5. Ontvangt deze van hen, dat ze dienen mogen tot den dienst des tabernakels, en gy zult die den Levieten geven naer de orde van hunnen dienst,

6. Als dan Moyses de wagens en ossen ontvangen had, zoo heeft hy die den Levieten geleverd,

7. De twee wagens en vier ossen heeft hy Gersons kinderen gegeven, na dat hen noodig was,

8. De andere vier wagens en acht ossen heeft hy den zonen van Merari gegeven naer hunne officien en diensten, onder de hand van Ithamar Aarons des priesters zoon.

9. Maer Kaaths zonen heeft hy geene wagens noch ossen gegeven, want zy dienen in de heyligdomstede, en de lasten dragen zy op hunne eygene schouderen.

10. Aldus zoo hebben de hoofdlieden hunne offeranden geofferd tot des autaers wyding, op den dag als die gezalfd werd voor den autaer.

11. En den Heer sprak tot Moyses: Elk hoofdman zal giften offeren tot zynen byzonderen dag, tot de wyding des autaers,

12. Op den eersten dag heeft zyne offerande gedaen Nahasson Aminadabs zoon van Judas geslacht:

13. En daer in waren eene zilveren schotel, wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael wegende zeventig sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede, alle beyde vol bloem van meel, met olie beslagen tot een sacrificie:

14. Een mortierken uyt tien sikkelen gouds vol reukwerks:

15. Eenen os van de runderen, en eenen ram, en een jarig lam tot eene brandofferande,

16. En eenen bok voor de zonde:

17. En tot eenen vredeoffer, twee ossen, vyf rammen, vyf bokken en vyf eenjarige lammeren; dit is de offerande van Nahasson Aminadabs zoon.

18. Op den tweeden dag offerde Nathanael Suars zoon, hoofdman van Issachars geslacht,

19. Eenen zilveren schotel, wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael wegende zeventig sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede, alle beyde vol bloem van meel met olie beslagen tot een sacrificie:

20. Een gouden mortierken, hebbende tien sikkelen vol reukwerks:

21. Eenen os van de runderen, eenen ram, en een jarig lammeken, tot eenen brandoffer:

22. En eenen bok voor de zonde:

23. En in den vredeoffer twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, en vyf eenjarige lammeren; dit is de offerande van Nathanael Suars zoon.

24. Op den derden dag heeft den prins van Zabulons kinderen, Eliab, Helons zoon,

25. Geofferd eene zilveren schotel wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael wegende zeventig sikke-

len naer het gewigt der heyligdomstede, alle beyde vol meelbloem met olie beslagen, tot sacrificie:
26. Een gouden mortierken wegende tien sikkelen vol reukwerks:
27. Eenen os uyt de runderen, eenen ram, en een jarig lammeken tot den brandoffer,
28. En eenen bok voor de zonde: En in het sacrificie des vredeoffers,
29. Twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, vyf eenjarige lammeren. Dit is de offerande van Eliab Helons zoon.
30. Op den vierden dag zoo heeft den prins van Rubens kinderen Elisur, Sedeurs zoon,
31. Geofferd eene zilveren schotel wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael, wegende zeventig sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede, alle beyde vol meelbloem met olie beslagen tot sacrificie:
32. Een gouden mortierken wegende tien sikkelen vol reukwerks:
33. Eenen os uyt de runderen, en eenen ram, en een jarig lammeken, tot eenen brandoffer:
34. En eenen bok voor de zonde:
35. En tot den vredeoffer, twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, en vyf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Elisur Sedeurs zoon.
36. Op den vyfden dag heeft den prins der kinderen van Simeon, Salamiel Surisaddaïs zoon,
37. Geofferd eene zilveren schotel wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael hebbende zeventig sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede, beyde vol meelbloem met olie beslagen tot sacrificie:
38. Een gouden mortierken wegende tien sikkelen, vol reukwerks:
39. Eenen os uyt de runderen, en eenen ram, en een jarig lammeken tot den brandoffer:
40. En eenen bok voor de zonde:
41. En tot den vredeoffer, twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, en vyf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Salamiel Surisaddaïs zoon.
42. Op den zesden dag den prins der kinderen van Gad, Eliasaph Duels zoon,
43. Heeft geofferd eene zilveren schotel, wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael, hebbende zeventig sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede, beyde vol meelbloem met olie beslagen tot sacrificie:
44. Een gouden mortierken wegende tien sikkelen vol reukwerks:
45. Eenen os uyt de runderen, eenen ram, en een jarig lammeken, tot den brandoffer:
46. En eenen bok voor de zonde:
47. En tot den vredeoffer, twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, en vyf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Eliasaph Duels zoon.
48. Op den zevenden dag den prins van Ephraïms kinderen, Elisama Ammiuds zoon
49. Heeft geofferd eene zilveren schotel wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael hebbende zeventig sikkelen naer het gewigt der heyligdomstede, beyde vol meelbloem met olie beslagen tot sacrificie:
50. Een gouden mortierken wegende tien sikkelen, vol reukwerks:
51. Eenen os uyt de runderen, en eenen ram, en een jarig lammeken tot den brandoffer:
52. En eenen bok voor de zonde:
53. En tot eenen vredeoffer, twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, en vyf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Elisama Ammiuds zoon.
54. Op den achtsten dag den prins van Manasses kinderen, Gamaliel Phadassurs zoon
55. Heeft geofferd eene zilveren schotel wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael wegende zeventig sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede beyde vol meelbloem, met olie beslagen tot sacrificie:
56. Een gouden mortierken wegende tien sikkelen, vol reukwerks:
57. Eenen os uyt de runderen, eenen ram, en een jarig lammeken tot den brandoffer:
58. En eenen bok voor de zonde,
59. En tot den vredeoffer, twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, en vyf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Gamaliel Phadassurs zoon.
60. Op den negenden dag heeft den prins van Benjamins kinderen, Abidan Gedeons zoon,
61. Geofferd eene zilveren schotel wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael hebbende zeventig sikke-

len, naer het gewigt der heyligdomstede, beyde vol meelbloem met olie beslagen tot sacrificie :

62. En een gouden mortierken wegende tien sikkelen, vol reukwerks:

63. Eenen os uyt de runderen, eenen ram, en een jarig lammeken tot den brandoffer,

64. En eenen bok voor de zonde:

65. En tot den vredeoffer twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, en vyf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Abidan Gedeons zoon.

66. Op den tienden dag den prins van Dans kinderen Ahiezer Amisaddaïs zoon,

67. Heeft geofferd eene zilveren schotel wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael hebbende zeventig sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede, beyde vol meelbloem, met olie beslagen tot sacrificie:

68. Een gouden mortierken wegende tien sikkelen vol reukwerks :

69. Eenen os uyt de runderen, en eenen ram, en een jarig lammeken tot den brandoffer :

70. En eenen bok voor de zonde:

71. En tot den vredeoffer, twee ossen, vyf rammen, vyf bokken en vyf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Ahiezer Amisaddaïs zoon.

72. Op den elfden dag den prins van Asers kinderen Phegiel Ochrans zoon,

73. Heeft geofferd eene zilveren schotel, wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael, wegende zeventig sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede, beyde vol meelbloem met olie beslagen tot sacrificie:

74. En een gouden mortierken wegende tien sikkelen, vol reukwerks:

75. Eenen os uyt de runderen, eenen ram, en een jarig lammeken tot den brandoffer :

76. En eenen bok voor de zonde:

77. En tot den vredeoffer, twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, en vyf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Phegiel Ochrans zoon.

78. Op den twaelfden dag den prins van Nephthalis kinderen Ahira Enans zoon,

79. Heeft geofferd eene zilveren schotel, wegende honderd en dertig sikkelen, eene zilveren schael hebbende zeventig sikkelen, naer het gewigt der heyligdomstede, beyde vol meelbloem met olie beslagen tot sacrificie :

80. Een gouden mortierken wegende tien sikkelen, vol reukwerks :

81. Eenen os uyt de runderen, eenen ram, en een jarig lammeken tot eenen brandoffer :

82. En eenen bok voor de zonde :

83. En tot den vredeoffer, twee ossen, vyf rammen, vyf bokken, en vyf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Ahira Enans zoon.

84. Deze zyn geofferd in de wyding des autaers van de prinsen van Israël op den dag als dien geheyligd wordt : te weten twaelf zilveren schotelen, twaelf zilveren schalen, twaelf gouden mortierkens,

85. Alzoo dat eene schotel had in het gewigt honderd en dertig sikkelen, en eene schael had in het gewigt zeventig sikkelen, dat is te zamen van alle de zilveren vaten twee duyzend en vier honderd sikkelen. naer het gewigt der heyligdomstede,

86. En twaelf gouden mortierkens vol reukwerks, wegende elk tien sikkelen naer het gewigt der heyligdomstede, dat is te zamen honderd en twintig sikkelen gouds :

87. Twaelf ossen uyt de runderen tot den brandoffer twaelf rammen, twaelf eenjarige lammeren, en hunne drankofferande : twaelf bokken voor de zonde.

88. En tot den vredeoffer vier en twintig ossen, zestig rammen, zestig bokken, en zestig eenjarige lammeren. Deze dingen zyn geofferd in de wyding des autaers, als dien gezalfd was.

89. En als Moyses in het tabernakel des verbonds ging, om raed te vragen van Gods antwoord, zoo hoorde hy de stem tot hem sprekende van den stoel der genade, welke daer was boven de ark des getuygenis tusschen de twee cherubienen, van daer hy tot hem sprak.

HET VIII. KAPITTEL.

Van den kandelaer, en hoe hy gesteld is, en de lampen, en van den ouderdom der Levieten.

1. En den Heer sprak tot Moyses, zeggende :

2. Spreekt tot Aaron, en zult tot hem zeggen : Als gy de zeven lampen gesteld

hebt, zoo zal den kandelaer opgerigt worden aen de zuydzyde. Zoo dan beveelt dit, dat de lampen tegen den noorden, tegen over zien tot de tafel van de voorgeleyde brooden, tegen de zyde die tegen over den kandelaer is, zullen die moeten lichten.

3. En Aaron heeft het gedaen, en heeft de lampen op den kandelaer gesteld, alzoo den Heer Moyses bevolen had.

4. En dit was het maeksel van den kandelaer, van geslagen goud, zoo wel den middelsten staek, als al het ander werk dat uyt beyde de zyden der schachten kwam: naer den patroon welken den Heer Moyses getoond heeft, alzoo maekte hy den kandelaer.

5. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

6. Neemt de Levieten uyt het midden der kinderen van Israël, en zult ze zuyveren

7. Naer deze wys: Laet ze besproeyen met het water der zuyveringen, en zy zullen al het hair van hun vleesch afscheren. En als zy hunne kleederen zullen gewasschen hebben, en gezuyverd zullen wezen,

8. Zoo zullen zy eenen os uyt het groot vee nemen met zynen stortoffer bloem van meel met olie beslagen: maer gy zult eenen anderen os uyt het groot vee nemen voor de zonde:

9. En gy zult de Levieten inbrengen voor het tabernakel des verbonds, alle de menigte der kinderen van Israël te zamen geroepen wezende.

10. En als de Levieten voor den Heer zullen zyn, zoo zullen de kinderen Israëls hunne handen op hen leggen.

11. En Aaron zal de Levieten offeren tot eene gift voor het aenschyn des Heeren, van de kinderen Israël, om te dienen in zynen dienst.

12. En de Levieten zullen ook hunne handen leggen op der ossen hoofden, waer af dat gy den eenen zult ten offer maken voor de zonde, en den anderen tot eenen brandoffer des Heeren, dat gy voor hen biddet.

13. En gy zult de Levieten stellen voor Aaron, en zyner kinderen aenzigt, en hen geofferd zult ze den Heere wyden,

14. En zult ze scheyden uyt het midden der kinderen Israël, dat zy myne wezen.

15. En daer na gaen in het tabernakel des verbonds, dat zy my dienen. En aldus zult gy ze zuyveren en wyden tot eene offerande des Heeren, want zy my tot eene gifte van de kinderen van Israël gegeven zyn.

16. Voor de eerstgeboren die de moeder openen in Israël heb ik ze aenvaerd.

17. Want myne zyn alle de eerstgeboren der kinderen van Israël, zoo wel van de menschen als van de beesten. Van dien dag toen ik alle de eerstgeboren in het land van Egypten versloeg, heb ik ze voor my geheyligd:

18. En ik heb de Levieten genomen voor alle de eerstgeboren der kinderen van Israël:

19. En ik heb ze Aaron en zynen zonen voor eene gifte gegeven uyt het midden des volks, dat zy my zouden dienen in het tabernakel des verbonds voor Israël, en dat zy voor hen bidden dat er geen plaeg kome onder het volk, ware het zake dat zy zich verstoutten te gaen tot de heyligdomstede.

20. En Moyses met Aaron en alle de menigte der kinderen van Israël hebben over de Levieten gedaen al dat den Heer Moyses bevolen had:

21. En zy zyn gezuyverd, en hebben hunne kleederen gewasschen. En Aaron heeft ze opgeheven in het aenschyn des Heeren en heeft voor hen gebeden,

22. Dat zy gezuyverd zouden mogen gaen tot hunne diensten in het tabernakel des verbonds, voor Aaron en zyne zonen. Gelyk den Heer Moyses bevolen had van de Levieten, alzoo is het gedaen.

23. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

24. Dit is de wet der Levieten: Van vyf en twintig jaren en daer boven zullen zy ingaen om te dienen in het tabernakel des verbonds.

25. En als zy het vyftigste jaer van hunnen ouderdom voleynd hebben, zoo zullen zy niet meer dienen:

26. En zy zullen hunnen broederen dienaers wezen in het tabernakel des verbonds, op dat zy bewaren het geen dat hun bevolen zal worden, maer de werken zullen zy niet doen. Alzoo zult gy de Levieten beschikken in hunne bewaringen.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe men de paeschfeest houden zal, en hoe dat ze de onzuyvere houden zullen, en hoe de wolk bleef staende boven de tent.

1. Den Heer heeft tot Moyses gesproken in de woestyn Sinaï, in het tweede jaer na dat zy uyt het land van Egypten gegaen waren in de eerste maend, zeggende :

2. Dat de kinderen Israël het paeschen maken ten zynen tyde,

3. Op den veertienden dag van deze maend ten avondstonde, naer alle zyne ceremonien en geregtigheden.

4. En Moyses heeft den kinderen Israël bevolen dat zy het paeschen zouden maken.

5. Dewelke het gedaen hebben te zynen tyde op den veertienden dag der maend ten avondstonde op den berg van Sinaï. Naer al dat den Heer bevolen had, zoo hebben de kinderen van Israël gedaen.

6. En ziet sommige die ontzuyverd waren over de ziel van eenen mensch, dewelke op dien dag het paeschen niet hadden mogen maken, komende tot Moyses en Aaron,

7. Hebben hun gezeyd : Wy zyn onzuyver over eens menschen ziel : waerom wordt ons benomen dat wy niet mogen den Heere de offerande offeren te zynen tyde onder de kinderen van Israël?

8. Denwelken heeft Moyses geantwoord : Staet, dat ik mag vragen wat den Heer van u zal gebieden.

9. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

10. Spreekt tot de kinderen van Israël: Een mensch die onzuyver is over eene ziel, of die verre over weg is wezende van uw volk, die zal den Heere het paeschen maken

11. In de tweede maend, op den veertienden dag der maend des avonds : met ongeheefde brooden, en met wilde latuwen zullen zy dat eten :

12. Zy zullen daer af niets over laten blyven tot des morgens, en zy zullen zyn gebeente niet breken, en zy zullen alle de behoorlyke manier van het paeschen onderhouden.

13. Maer is het dat iemand zuyver is, en dat hy over weg niet is geweest, en nogtans geenen paeschen gemaekt heeft, die ziel zal uyt haren volken verdorven worden, om dat zy den Heer het sacrificie niet geofferd heeft ten zynen tyde : zyne zonde zal hy dragen.

14. Is het dat by u woont eenigen vreemdeling of uytlander, die zullen het paeschen maken naer alle zyne behoorlyke ceremonien en alle zyne regten. Het zelfde gebod zal by u zyn, zoo wel den uytlander als den ingeboren.

15. Aldus op den dag als het tabernakel opgerigt was, zoo heeft eene wolk het bedekt. Maer van den avond zoo was op het tabernakel eene gedaente des vuers tot 's morgens toe.

16. En alzoo geschiedde het altyd : in den dag zoo bedekte het eene wolk, en 's nachts als eene gedaente des vuers.

17. En als de wolk weggenomen werd, die het tabernakel overdekte, dan reysden de kinderen van Israël voorts, en ter plaetse daer de wolk bleef staende, daer maekten zy hun heyrleger.

18. Naer het gebod des Heeren reysden zy voorts, en naer zyn gebod zoo sloegen zy tenten. Alle de dagen dat de wolk op het tabernakel bleef, zoo bleven zy op de zelfde plaets :

19. En als het zoo geviel, dat de wolk langen tyd daer op bleef, zoo waren de kinderen van Israël in des Heeren wack, en reysden niet voort,

20. Hoe vele dagen dat de wolk op het tabernakel was. Naer des Heeren gebod zoo rigten zy hunne tenten, en naer zyn gebod zoo leyden zy die ook neder.

21. Ware het zake dat de wolk staende bleef van den avond tot den morgen, en dat zy 's morgens terstond het tabernakel verliet, zoo reysden zy voorts : en ware het dat zy weg ging na eenen dag en nacht, zoo braken zy hunne tenten op,

22. Maer bleef zy twee dagen, of eene maend of nog langer tyd op het tabernakel, zoo bleven de kinderen van Israël ter zelfde plaetse, en reysden niet voorts, maer terstond als de wolk afwykte, zoo vertrokken zy hun leger,

23. Door het woord des Heeren zoo sloegen zy hunne tenten, en door zyn woord zoo reysden zy voorts : en zy waren in de waek des Heeren, naer zyn gebod door de hand van Moyses.

HET X. KAPITTEL.

Van de zilveren trompetten. Hoe dat men die gebruyken zal, hoe de kinderen van Israël opbraken, en met Hobab Moyses zwager wegtogen.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Maekt u twee trompetten van geslagen zilver, waermede gy de menigte moogt te zamen roepen, als het heyrleger optrekken zal.

3. En als gy met de trompetten zult trompen, zoo zal alle de schaer vergaderen by u voor de deur van het tabernakel des verbonds.

4. Is het dat gy eens trompt, zoo zullen de prinsen en de hoofdlieden der menigten van Israël by u komen.

5. Maer is het dat er langer een geklank der trompetten, en met poozen geluyd maekt, zoo zullen hun leger opbreken de eerste die aen de oostzyde liggen,

6. Maer in het tweede geluyd en gelyk gehuyl der trompetten, zullen zy hun leger opbreken die aen de zuydzyde leggen, en naer deze manier zullen de andere doen, wanneer de trompetten zullen huylen ter reyze.

7. Maer als men het volk vergaderen moet, zoo zal der trompetten een simpel geluyd wezen, en zy zullen met geene poozen huylen.

8. En Aarons des priesters zonen zullen met trompetten trompen, en dit zal eene eeuwige wettelyke manier wezen in uwe geslachten.

9. Is het zake dat gy ten oorloge trekt uyt uwen lande tegen uwe vyanden die tegen u stryden, zoo zult gy geklank maken met het gehuyl der trompetten, en uwe gedenkenis zal voor den Heer uwen God wezen, dat gy verlost wordt uyt de handen van uwe vyanden.

10. Zoo wanneer gy hebben zult eenige blyde maeltyden of feestelyke dagen, en nieuwe maenden, zoo zult gy met de trompetten blazen op uwen brandoffer en over uwe vredeoffers, dat zy u wezen tot eene gedenkenis uws Gods. Ik ben den Heer uw God.

11. Op het tweede jaer, in de tweede maend, op den twintigsten dag der maend, zoo is de wolk opgeheven van het tabernakel des verbonds.

12. En de kinderen van Israël zyn gereysd by hunne scharen uyt de woestyn van Sinaï, en de wolk heeft gerust in de woestyn van Pharan.

13. En de eerste hebben hun leger opgetrokken naer des Heeren gebod door de hand van Moyses.

14. De kinderen van Juda by hunne scharen, wier prins was Nahasson Aminadabs zoon.

15. In het geslacht der kinderen van Issachar was den prins Nathanaël Suars zoon.

16. In Zabulons geslacht was den prins Eliab Helons zoon.

17. En het tabernakel is nedergeleyd, hetwelk dragende de kinderen van Gerson en Merari, zyn uytgegaen.

18. En de kinderen van Ruben zyn ook getrokken met hunne scharen, en ordinantien, der welker prins was Helisur den zoon van Sedeur.

19. Maer in het geslacht der kinderen van Simeon was den prins Salamiël, Surisaddaïs zoon.

20. En in Gads geslacht was den prins Eliasaph Duels zoon.

21. En de Kaathiten zyn ook voortgetrokken, dragende de heyligdomstede. Het tabernakel werd zoo lang gedragen, tot dat zy kwamen ter plaetse der opregting.

22. En de kinderen van Ephraïm hebben ook hun leger opgetrokken by hunne scharen, in wiens heyr was den prins Elisama Ammiuds zoon.

23. Maer in het geslacht van Manasses kinderen was den prins Gamaliel Phadassurs zoon.

24. En in het geslacht van Benjamin was den hoofdman Abidan Gedeons zoon.

25. En de laetste van alle de legers zyn voortgereysd de kinderen van Dan by hunne scharen, in wiens heyr heeft den prins geweest Ahiezer Amisaddaïs zoon.

26. Maer in het geslacht van Asers kinderen was den prins Phegiel Ochrans zoon.

27. En in het geslacht der kinderen van Nephthali was den prins Ahira Enans zoon.

28. Dit zyn de heyren en de reyzen der kinderen van Israël by hunne scharen, als zy vertrokken.

29. En Moyses zeyde tot Hobab Raguëls zoon, den Madianiter, zynen maeg: Wy reyzen ter plaetse welke ons den Heer geven zal: komt met ons, op dat

wy u wel doen mogen: want den Heer heeft Israël goede dingen beloofd.

30. Tot wien hy heeft geantwoord: Ik zal met u niet gaen, maer ik zal wederom keeren in myn land daer ik geboren ben.

31. En hy zeyde tot hem: Wilt ons niet verlaten, want gy weet wel op wat plaetsen dat wy in de woestyn moeten ons leger maken, en gy zult onzen leydsman wezen.

32. En als gy met ons zult gekomen zyn, zoo zullen wy u geven al het beste van den rykdom welken ons den Heer geven zal.

33. Aldus zyn zy gereysd van den berg des Heeren, eenen weg van dry dagen: en de ark van des Heeren verbond ging voor hen, dry dagen beschikkende de plaets des heyrlegers.

34. En de wolk des Heeren was op hen in den dag als zy voorttrokken.

35. En als de ark opgeheven werd, zoo zeyde Moyses: Staet op, Heer, en dat uwe vyanden verstrooyd worden, en dat ze van uw aenschyn vlieden die u haten.

36. En als zy nedergeleyd werd, zoo zeyde hy: Keert wederom, Heer, tot de menigte des heyrs van Israël.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe het volk uyt onlydzaemheyd murmureert tegen Moyses, en hoe zy begeeren vleesch te eten, en hoe zy geslagen worden.

1. Binnen dezen tyd zoo is er eene murmuratie des volks opgestaen als bedroefd zynde om den arbeyd, tegen den Heer. Dewelke als den Heer gehoord heeft, is hy gram geweest. En het vuer des Heeren tegen hen ontstoken, heeft het achterste deel des legers verslonden.

2. En als het volk tot Moyses geroepen had, zoo heeft Moyses tot den Heer gebeden, en het vuer is verslonden geweest.

3. En hy heeft de plaets genoemd ontsteking, om dat het vuer des Heeren tegen hen ontstoken is geweest.

4. Want allerhande gemeyn volk, hetwelk met hen opgetrokken was, werd ontstoken van lust, zittende en weenende te zamen met de kinderen van Israël, en zeyden: Wie zal ons vleesch te eten geven?

5. Wy zyn gedachtig der visschen die wy in Egypten om niets aten, en ons komen te voor de komkommeren, en pepoenen, het pourlook, en den ajuyn, en het klysterlook.

6. Onze ziel is dor, onze oogen zien anders niet dan manna.

7. En het manna was gelyk het koriànderzaed, van verf gelyk dellion.

8. En het volk ging om, en vergaderende het, braken het met den meulensteen, of zy morzelden het in den mortier, en zy kookten het in eenen pot, en makende daer af gewrongene koekskens, van smack als oliekoeken.

9. En als den dauw 's nachts op het leger nederviel, zoo viel het manna ook mede van boven.

10. Aldus zoo heeft Moyses het volk hooren weenen by hunne familien eenen iegelyken aen zyn tabernakeldeur. En den toorn des Heeren is zeer vergramd, en het dacht Moyses ook een onverdragelyk ding te wezen.

11. En heeft tot den Heer gezeyd: Waerom hebt gy uwen dienaer gepynigd? Waerom vind ik geene gratie voor u? En waerom hebt gy den last van al dit volk op my geleyd?

12. Heb ik alle deze menigte ontvangen, of heb ik ze gegenereerd, dat gy my zeggen moogt: Draegt ze in uwen schoot, gelyk eene voedster pleegt een kleyn kindeken te dragen, en draegt ze in het land daer gy hunne vaderen om gezworen hebt?

13. Van waer mogt my zoo veel vleesch komen, dat ik het zoo groote menigte geven moge? Zy weenen tegen my zeggende: Geeft ons vleesch, dat wy eten.

14. Ik kan alleen al dit volk niet verdragen, want het is my te lastig.

15. Maer dunkt u anders, zoo bid ik u dat gy my doodet, en laet my gratie verwerven in uwe oogen, dat ik zoo veel kwaeds niet lyde.

16. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Vergadert my zeventig mannen, van de ouderen van Israël, welke gy kent dat des volks ouderen zyn en meesters: en gy zult ze leyden aen de deur van het tabernakel des verbonds, en gy zult ze daer by u doen staen,

17. Op dat ik mag nederdalen en u toespreken, en ik zal van uwen geest afnemen, en dien hun geven, dat zy met

u den last des volks verdragen, en dat gy alleen niet verlast wordet.

18. En tot den volke zult gy ook zeggen : Wordt geheyligd : morgen zult gy vleesch eten, want ik heb u hooren zeggen : Wie zal ons vleesch te eten geven? wel was ons in Egypten. Op dat u den Heer vleesch geve en gy etet :

19. Niet eenen dag of twee, of vyf, of tien, noch ook twintig,

20. Maer tot de maend der dagen, tot dat het uwen neusgaten uyt ga, en dat het u verkeere in walging, om dat gy den Heer verstooten hebt die in het midden van u is, en hebt voor hem geweend, zeggende : Waerom zyn wy uyt Egypten gegaen?

21. En Moyses heeft gezeyd : Zes honderd duyzend voetgangers zyn onder dit volk; en gy zegt : Ik zal hun vleesch te eten geven eene geheele maend lang?

22. Zal men dan eene groote menigte van ossen en schapen slaen, dat die genoeg mogten zyn ter spyze? of zullen alle de visschen der zee te zamen vergaderd worden, om hen te verzaden?

23. En den Heer heeft hem geantwoord : Is de hand des Heeren onmagtig? Nu terstond zult gy zien, of myn woord met den werke zal volbragt worden.

24. Moyses is dan gekomen, en heeft den volke des Heeren woorden verteld, vergaderende zeventig mannen van de ouderen van Israël, dewelke hy heeft doen staen omtrent het tabernakel.

25. En den Heer is nedergekomen door de wolk, en heeft tot hem gesproken, nemende van den geest die in Moyses was, en gevende dien den zeventig mannen. En als den geest in hen gerust had, zoo hebben zy geprofeteerd, en hebben voortaen niet opgehouden.

26. Maer daer waren twee mannen in het leger gebleven, waer af een heette Eldad en den anderen Medad, daer op dat den geest gerust heeft. Want zy waren ook beschreven, en waren niet uytgekomen tot het tabernakel.

27. En als zy nu in het leger profeteerden, zoo is er een knechtjen geloopen en heeft Moyses geboodschapt, zeggende : Eldad en Medad profeteren in het leger.

28. Terstond zeyde Josue Nuns zoon, Moyses dienaer, en uyt vele verkoren : Myn heer Moyses verbiedt hen.

29. Maer hy antwoordde : Waerom hebt gy iever voor my? Wie gave dat al het volk profeteerde, en den Heer hun zynen geest gave?

30. En Moyses en de ouderen van Israël zyn weder gegaen in het leger.

31. En een wind van den Heer voortkomende heeft kwakkelen opgenomen en die gebragt over de zee, en heeft die nedergeleyd in het leger, een streek zoo groot, als men op eenen dag gaen mag, aen alle de zyden des heyrlegers rondom, en de kwakkelen vlogen in de lucht twee cubitus hoog boven de aerde.

32. Het volk dan opstaende, alle dien dag en nacht, en den anderen dag, heeft de kwakkelen vergaderd voor het minste elk tien korusmaten : en zy hebben die gedroogd rondom het leger.

33. Nog was het vleesch in hunne tanden, en aldusdanige spys gebrak nog niet : en ziet den toorn des Heeren verwekt tegen het volk, heeft ze geslagen met eene zware plaeg groot boven mate.

34. En de plaets is genoemd de graven der kwaedlustigheyd : want daer hebben zy het volk begraven dat lust gehad had.

35. En uytgereysd zynde van de graven der kwaedlustigheyd, zyn zy gekomen tot Haseroth, en zyn daer gebleven.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe Aaron en Maria tegen Moyses murmureerden, en hoe Maria met lazery geslagen werd.

1. En Maria en Aaron hebben gesproken tegen Moyses om zyns wyfs wil de Morianin,

2. En zy hebben gezeyd : Heeft den Heer alleen door Moyses gesproken? Heeft hy tot ons ook niet desgelyks gesproken? Hetwelk als den Heer gehoord had,

3. (Want Moyses was den allerzachtmoedigsten man boven alle menschen die op aerdryk woonden)

4. Terstond heeft hy gesproken tot hem, en tot Aaron en tot Maria : Gaet gy dry alleen uyt tot het tabernakel des verbonds. En als zy uytgegaen waren,

5. Zoo is den Heer nedergedaeld in de kolom der wolken, en heeft gestaen

in den ingang des tabernakels, roepende Aaron en Maria. En als zy gegaen waren,

6. Zeyde hy tot hen: Hoort myne woorden: Is er iemand onder u een profeet des Heeren, dien zal ik openbaren door een visioen, of ik zal hem aenspreken door eenen droom.

7. Maer zulk is Moyses myn dienaer niet, die den allergetrouwsten is in myn gansch huys:

8. Want ik spreek hem toe mond aen mond: en hy ziet den Heer openbaerlyk, niet door raedselen en gelykenissen. Waerom hebt gy dan niet gevreesd te lasteren Moyses mynen dienaer?

9. En gram tegen hen zynde is weggegaen:

10. En de wolk is ook weggegaen die op het tabernakel was. En ziet Maria is geschenen wit van lazery, gelyk sneeuw. En als Aaron haer aenzien had, en gezien dat zy met lazery al over besmet was,

11. Zoo zeyde hy tot Moyses: Ik bid u, myn heer, wilt ons deze zonde niet opleggen, dewelke wy zottelyk gedaen hebben,

12. Op dat deze niet worde als eene doode, en gelyk een onvoldragen kind, dat van zyner moeder ligchaem geworpen wordt. Ziet nu de helft van haer vleesch is verslonden van de lazery.

13. En Moyses heeft tot den Heer geroepen, zeggende: O God, ik bid u, geneest haer.

14. En den Heer heeft hem geantwoord: Had haer vader haer in het aengezigt gespogen, zoude zy niet ten minste zeven dagen moeten beschaemd zyn? Laet ze uytscheyden uyt het leger zeven dagen lang, en daer na zal zy wederom geroepen worden.

15. Zoo is Maria dan buyten het leger gesloten zeven dagen lang: en het volk is van die plaets niet geroerd tot dat Maria wederom geroepen was.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe dat er mans gezonden worden om het land te bespieden, en hoe zy wederkomende, het volk verveerd maken met hunne kwade roepen, uytgenomen Josue en Caleb Jephones zoon.

1. En het volk is voortgereysd van Haseroth, en hebben hunne tenten geslagen in de woestyn Pharan.

2. En aldaer heeft den Heer tot Moyses gesproken, zeggende:

3. Zendt mannen die het land van Chanaan bespieden, hetwelk ik den kinderen van Israël geven zal, uyt elken geslachte eenen man van de hoofdlieden.

4. En Moyses heeft gedaen dat den Heer geboden had, zendende hoofdlieden uyt de woestyn Pharan, waer af dit de namen zyn.

5. Van Rubens geslacht, Sammua Zechurs zoon.

6. Van Simeons geslacht, Saphat Huris zoon.

7. Van Judas geslacht, Caleb Jephones zoon.

8. Van Issachars geslacht, Igal Josephs zoon.

9. Van Ephraïms geslacht, Osee Nuns zoon.

10. Van Benjamins geslacht, Phalti Raphus zoon.

11. Van Zabulons geslacht, Geddiel Zodis zoon.

12. Van Josephs geslacht, des schepters van Manasses, Gaddi Susis zoon.

13. Van Dans geslacht, Ammiel Gemallis zoon.

14. Van Asers geslacht, Sthur Michaëls zoon.

15. Van Nephthalis geslacht, Nahabi Vapsis zoon,

16. Van Gads geslacht, Guël Machis zoon.

17. Dit zyn de namen der mannen welke Moyses gezonden heeft om het land te bespieden: en heeft Osee Nuns zoon Josue genoemd.

18. Zoo heeft ze dan Moyses gezonden om het land van Chanaan te bespieden, en tot hen gezeyd: Trekt opwaerts naer de zuydzyde. En als gy tot het gebergte gekomen zyt,

19. Zoo bespiedt het land hoedanig het is, en het volk dat daer in woont, of het sterk is of krank: of zy veel van getal zyn of luttel,

20. En het land goed of kwaed: en wat steden daer zyn, bemuerd of zonder muren:

21. En of de aerde vet, of onvruchtbaer is, boschachtig of zonder boomen. Weest vroom, en brengt ons van de vruchten des lands. En het was den tyd als men nu de vroege druyven eten mogt.

22. En als zy opgetrokken waren, zoo hebben zy het land bespied, van de woestyn Sin, tot Rohob, als men komt in Emath.

23. En zy zyn opwaerts gegaen tot de zuydzyde, en gekomen tot Hebron, daer Achiman, en Sisaï, en Tholmaï Enacs kinderen waren. Want Hebron was getimmerd zeven jaren voor Thanim, de stad van Egypten.

24. En voorts gaende tot de beek der druyven, hebben zy eenen wyngaerdrank afgesneden met zyne druyf, denwelken twee mannen droegen met eenen handboom. En zy hebben ook mede genomen van de granaetappelen, en van de vygen van dier plaetse,

25. Dewelke is genoemd Nehel-Eschol, dat is, de beek der druyven: om dat de kinderen van Israël de druyven van daer gedragen hadden.

26. En de bespieders des lands na veertig dagen weder gekomen zynde, als zy al het land hadden rondom doorgegaen,

27. Zyn gekomen by Moyses en Aaron, en by alle de vergadering der kinderen van Israël in de woestyn te Pharan, welke is in Cades. En zy hebben tot hen en tot alle de menigte gesproken, en hun getoond de vruchten des lands:

28. En vertelden, zeggende: Wy zyn gekomen in het land daer gy ons heen gezonden had, hetwelk in der waerheyd vloeyt van melk en honig, alzoo men aen deze vruchten weten mag:

29. Maer het heeft zeer sterke inwooners, en zeer groote en bemuerde steden. Wy hebben daer gezien het geslacht van Enac.

30. Amalek woont in de zuydzyde, en de Hetheen, en de Jebuseen, en Amorrheen woonen in het gebergte: maer de Chananeen woonen by de zee, en omtrent den vloed der Jordaen.

31. Hier en tusschen Caleb bedwingende de murmuratie des volks die tegen Moyses opstond, zeyde: Laet ons optrekken, en bezitten het land, want wy zullen het mogen krygen.

32. Maer de andere die met hem geweest waren, zeyden: Wy zyn geenszins magtig genoeg om opwaerts tegen dit volk te trekken, want het is veel sterker dan wy.

33. En zy hebben het land, hetwelk zy bezien hadden, gelasterd by de kinderen van Israël, zeggende: Het land dat wy bespied hebben, verslindt zyne inwooners: het volk dat wy gezien hebben, is van grooter hoogte,

34. Wy hebben daer sommige monsters gezien der kinderen van Enac, van der reuzen geslacht: by dewelke wy geleken, schenen springhanen te wezen.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe het volk weent, en murmureert; Josue en Caleb pryzen het land, Gods dienst wordt verstoord, en hy doet de bespieders in de wildernis sterven.

1. De schaer dan luyd roepende heeft geweend op dien nacht,

2. En alle de kinderen van Israël hebben gemurmureerd tegen Moyses en Aaron, zeggende:

3. Och of wy in Egypten gestorven waren: En och of wy vergingen in deze woeste wildernis, en dat den Heer ons niet leyde in dit land, dat wy met den zweerde niet vallen, en onze huysvrouwen en kinderen worden gevangen weggevoerd. Is het niet beter dat wy wederom keeren naer Egypten?

4. En zy zeyden den eenen tot den anderen: Dat wy ons eenen leydsman stellen, en laet ons wederom gaen naer Egypten.

5. Als Moyses en Aaron dit gehoord hadden, zoo vielen zy plat neder ter aerde voor alle de menigte der kinderen van Israël.

6. Maer Josue Nuns zoons en Caleb Jephones zoon, die zelve ook het land bespied hadden, hebben hunne kleederen gescheurd,

7. En gezeyd tot alle de vergadering der kinderen van Israël: Het land dat wy alom doorgegaen hebben is zeer goed.

8. Is het dat den Heer onzer genadig is, zoo zal hy ons daer in brengen, en hy zal ons de aerde geven van melk en honig vloeyende.

9. Wilt tegen den Heer niet wederspannig wezen: noch wilt het volk van dezen lande niet ontzien, want wy mogen ze verslinden gelyk brood. Alle bystand is van hen gegaen. Den Heer is met ons, wilt niet vreezen.

10. En als alle de gemeynte riep, en wilde hen met steenen overvallen, zoo heeft zich de glorie des Heeren geopenbaerd, boven het dak des verbonds, aen alle de kinderen van Israël.

11. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd : Hoe lang zal dit volk my lasteren? Hoe lang zullen zy my niet gelooven door alle de teekenen die ik voor hen gedaen heb?

12. Daerom zal ik ze met de pestilentien slaen, en vernielen : maer ik zal u eenen prins maken over een groot volk, en veel sterker dan dit is.

13. En Moyses zeyde tot den Heer: Op dat de Egyptenaren dit hooren, uyt wiens midden gy dit volk geleyd hebt,

14. En de inwooners van dezen lande, dewelke gehoord hebben dat gy, Heer, in dit volk zyt, en aenzigt tegen aenzigt gezien wordt, en dat uwe wolk hen bedekt, dat gy hen voorgaet door eene kolom der wolken in den dag, en door eene kolom des vuers in den nacht:

15. Dat gy zoo groote menigte verslagen hebt als eenen mensch, en op dat zy zeggen :

16. Hy was niet magtig het volk te brengen in het land, waerom dat hy gezworen had : en daerom heeft hy ze verslagen in de woestyn.

17. Dat dan des Heeren sterkheyd groot geacht worde, gelyk gy gezworen hebt, zeggende :

18. Den Heer is lydzamig en zeer veel van bermhertigheden, afnemende de boosheden en groote misdaden, en niemand ongestraft latende, die der vaderen onregtveerdigheyd verzoekt op de kinderen, tot in het derde en vierde geslacht.

19. Ik bid u, wilt vergeven de zonde van dit volk, naer de grootheyd uwer bermhertigheyd, gelyk gy hun genadig zyt geweest, toen zy uyt Egypten gingen tot deze plaets toe.

20. En den Heer heeft gezeyd : Ik heb het vergeven naer uw woord,

21. Ik leef, en geheel het aerdryk zal vervuld worden van de glorie des Heeren.

22. Maer nogtans alle de menschen die myne majesteyt gezien hebben, en de teekenen die ik in Egypten gedaen heb, en in de woestyn, hebben my nu tienwerf getemteerd, en hebben myner stem niet gehoorzaem geweest,

23. Zullen het land niet zien, daerom dat ik hunnen vaderen gezworen heb: noch daer zal niemand van alle de gene die my gelasterd hebben, het land zien.

24. Mynen knecht Caleb die vol van eenen anderen geest my gevolgd heeft, zal ik leyden in dit land, hetwelk hy alom doorwandeld heeft, en zyn zaed zal het bezitten.

25. Want de Amalekiten en de Chananeen woonen in de valleyen. Breekt morgen het leger op, en keert wederom in de woestyn door den weg van de Roode zee.

26. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, zeggende :

27. Hoe lang zal deze allerkwaedste menigte tegen my murmureren? Ik heb de klachten der kinderen van Israël gehoord.

28. Daerom zegt hun : Ik leef, zegt den Heer : gelyk gy gesproken hebt daer ik het hoorde, alzoo zal ik u doen.

29. In deze woestyn zullen uwe doode ligchamen liggen, alle die geteld zyt van twintig jaren en daer boven, en tegen my gemurmureerd hebt,

30. Zult in het land niet komen daer ik myne hand opgeheven heb, dat ik u daer zoude doen woonen uytgezonderd Caleb Jephones zoon, en Josue Nuns zoon.

31. Maer uwe kleyne kinderen daer gy af gezeyd hebt, dat zy zouden der vyanden roof worden, die zal ik daer in leyden : dat zy het land zien hetwelk u mishaegd heeft.

32. Uwe doode ligchamen zullen in de woestyn liggen.

33. Uwe kinderen zullen ongestadig wezen in de woestyn veertig jaren lang, en zullen uwe onkuyschheyd dragen, tot dat hunner vaderen doode ligchamen zullen vergaen wezen in de woestyn,

34. Naer het getal der veertig dagen, op welke gy het land hebt bezien: Een jaer zal voor eenen dag gerekend worden. En op veertig jaren zult gy ontvangen uwe boosheden, en gy zult myne wraek bekennen :

35. Want alzoo ik gezeyd heb, zoo zal ik doen dezer allerkwaedste menigte die tegen my opgestaen is : zy zullen vergaen en sterven in deze woestyn.

36. Alle de mannen dan die Moyses gezonden had om het land te bespieden, en die wederom gekomen zynde, alle de menigte hebben doen murmureren tegen

hem, lasterende het land dat het kwaed was,

37. Zyn gestorven en geslagen voor het aenschyn des Heeren.

38. Maer Josue Nuns zoon en Caleb Jephones zoon, zyn te leven gebleven van alle die gereysd waren om het land te bezien.

39. En Moyses heeft alle deze woorden gesproken tot alle de kinderen van Israël, en het volk is boven mate zeer treurig geweest.

40. En ziet des morgens vroeg opstaende, zyn zy geklommen op het hoogste van den berg, en hebben gezeyd: Wy zyn bereyd opwaerts te trekken ter plaetse daer den Heer af gesproken heeft: want wy hebben gezondigd.

41. Tot dewelke Moyses: Waerom (zegt hy) overtreedt gy het woord des Heeren, hetwelk u niet tot geluk vergaen zal?

42. Wilt niet opwaerts trekken: want den Heer is met u niet: op dat gy niet valt voor uwe vyanden.

43. De Amalekiten en Chananeën zyn voor u, door wiens zweerd gy vallen zult, om dat gy naer den Heer niet hebt willen hooren, en den Heer zal met u niet wezen.

44. Maer zy verduysterd zynde trokken op het opperste des bergs. Maer de ark van het testament des Heeren, en Moyses zyn van het leger niet gegaen.

45. En de Amalekiten en Chananeën die op het gebergte woonden zyn nedergekomen, en hen slaende en in stukken smytende, hebben ze vervolgd tot Horma toe.

HET XV. KAPITTEL.

Van menigerhanden offer, en hoe eenen gestraft werd en gesteenigd die op den sabbat hout raepte.

1. Den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en zult hun zeggen: Als gy zult gekomen zyn in het land uwer wooningen hetwelk ik u geven zal,

3. En dat gy den Heer eenige offerande doen zult, tot eene brandofferande of slagtofferande, het zy gelofte betalende, of vrywilliglyk offerende giften, of in uwe hooge feestdagen ontstekende den Heere eenen reuk der zoetigheyd, het zy van de ossen of van de schapen:

4. Zoo zal alle die eene slagtofferande ten offer doodt, ook offeren een sacrificie van bloem des meels, het tiende deel van een ephi maet, met olie beslagen, welke olie zal de maet hebben het vierendeel van een hin:

5. En wyn om drankofferanden te storten van de zelfde maet zal hy ook geven tot de brandofferande, of tot de slagtofferande. Tot elk lam:

6. En tot elken ram zal wezen een sacrificie van twee tiende deelen meelbloem, die beslagen zyn met olie het derde deel van een hin:

7. En wyn tot den drankoffer, van het derde deel der zelfde maet zal hy offeren tot eenen reuk der zoetigheyd den Heere.

8. Maer wanneer gy van de ossen doen zult eene brandofferande, of slagtofferande, om te voldoen uwe belofte, of vredeofferanden,

9. Zoo zult gy geven tot elken os dry tiende deelen bloem van meel beslagen met olie, hetwelk hebbe eene helft van een hin,

10. En wyn om den drankoffer te storten, van de zelfde maet, tot eene offerande van eenen allerzoetsten reuk voor den Heer.

11. Alzoo zult gy doen

12. Tot elken os, en elken ram, en lam, en bok.

13. Zoo wel de ingeboren, als de uytlanders

14. Zullen op eene gelyke manier van doen, hunne sacrificien offeren.

15. Een gebod zal wezen en een regt, zoo wel u als den vreemdelingen uws lands.

16. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

17. Spreekt tot de kinderen van Israël, en zult hun zeggen:

18. Als gy zult gekomen zyn in het land hetwelk ik u geven zal,

19. En dat gy zult geëten hebben van de brooden des lands, zoo zult gy den Heere de eerste gaven

20. Van uwe spys uytscheyden, gelyk gy uyt uwe dorschvloeren de eerste vruchten uytscheydt,

21. Alzoo zult gy ook van de potgeregten de eerstelingen den Heere geven.

22. Maer is het zake dat gy by onwetendheyd iets achter laet van deze dingen, welke den Heer tot Moyses gezeyd heeft,

23. En u door hem bevolen, van den dag dat hy heeft begonnen te gebieden, en daer na voorts,

24. En dat de menigte iets vergeten heeft te doen: zoo zal dien een kalf offeren van de runderen eenen brandoffer tot eenen allerzoetsten reuk voor den Heer, en zyn sacrificie en drankofferande, gelyk de ceremonien uyteyschen, en eenen bok voor de zonde:

25. En den priester zal bidden voor alle de menigte der kinderen van Israël: en het zal hun vergeven worden, om dat zy willens en wetens niet gezondigd hebben. Nogtans niettemin den Heere offerende eene reukofferande, voor zich zelven en voor hunne zonde en dolinge:

26. En het zal den heelen volke der kinderen van Israël vergeven worden, en den vreemdelingen, die als vreemd by hen verkeeren: want het is de schuld van al het volk door onwetendheyd.

27. Maer is het zake dat eene ziel onwetende zondigt, zoo zal die een jarig geytken offeren voor hare zonde:

28. En den priester zal voor haer bidden, dat zy onwetende gezondigd heeft voor den Heer: en hy zal haer genade verwerven, en het zal haer vergeven worden.

29. Zoo wel den ingeboren als den uytlanders zal eene wet zyn van hen allen die door onwetendheyd misdaen hebben.

30. Maer eene ziel die iets misdaen heeft door hoovaerdy, het zy of dat hy een burger is, of een uytlander (aengezien dat hy tegen den Heer rebel geweest is) die zal van zyn volk vergaen:

31. Want hy heeft het woord des Heeren versmaed, en zyn gebod gebroken: daerom zal hy uytgeroeyd worden, en zyne boosheyd dragen.

32. En het is geschied, als de kinderen van Israël in de woestyn waren, en dat zy gevonden hadden eenen mensch hout vergaderende op den sabbatdag,

33. Zoo hebben zy dien gebragt voor Moyses en Aaron, en voor alle de menigte.

34. Dewelke hebben hem in den kerker besloten, niet wetende wat zy met hem schuldig waren te doen.

35. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Dat dezen mensch de dood sterve, dat alle de vergadering hem met steenen dood werpe buyten het leger.

36. En als zy hem uytgeleyd hadden, zoo hebben zy hem met steenen geworpen, en hy is gestorven, gelyk den Heer bevolen had.

37. En den Heer heeft ook tot Moyses gezeyd:

38. Spreekt tot de kinderen van Israël, en zult hun zeggen, dat zy voor zich frangien maken aen de hoeken van hunne mantels, stellende daer in hemelsblaeuwe linten,

39. Dewelke als zy zien zullen, zoo mogen zy gedachtig wezen alle des Heeren geboden, en dat zy niet volgen hunne gepeynzen en oogen, bedryvende onkuyschheyd door verscheydene dingen,

40. Maer dat zy meer gedachtig wezende der geboden des Heeren, die doen mogen, en dat zy hunnen Gode mogen geheyligd wezen,

41. Ik ben den Heer uw God, die u geleyd heb uyt het land van Egypten, om dat ik uw God wezen zoude.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe Kore, Dathan en Abiron zyn opgestaen tegen Moyses, en hoe ze de aerde levende verslindt, en hoe dat er vele met Gods vuer verbrand worden.

1. Maer ziet Kore Isaars zoon, die Kaaths zoon was, des zoons Levi, en Dathan, en Abiron Eliabs zonen, en Hon Pheleths zoon van Rubens kinderen,

2. Zyn opgestaen tegen Moyses, en nog twee honderd en vyftig andere mannen uyt de kinderen van Israël, overste der synagogen, en die ten tyde van rade by name geroepen werden.

3. En als zy gestaen waren tegen Moyses en Aaron, zoo hebben zy gezeyd: Laet het u genoeg wezen, dat alle de vergadering der heyligen is, en dat den Heer in hen is, waerom verheft gy u over het volk des Heeren?

4. Hetwelk als Moyses gehoord had, zoo is hy plat neder op zyn aenzigt gevallen:

5. En sprekende tot Kore en tot alle de menigte: Morgen vroeg (zeyde hy)

zal den Heer kennelyk maken, wie dat hem toebehooren, en de heyligen zal hy by zich nemen: en die hy verkiezen zal, die zullen by hem komen.

6. Daerom doet dit : Een iegelyk neme zyn wierookvat, gy, Kore, en allen uw raed,

7. En morgen zoo neemt vuer, en legt daer op het tymoes reukwerk voor den Heer: en zoo wien dat den Heer verkiest die zal heylig wezen: Gy verheft u zeer hoogelyk, gy kinderen van Levi.

8. En hy heeft wederom tot Kore gezeyd: Hoort gy, kinderen van Levi:

9. Is het u luttel dat God van Israël u uytgescheyden heeft van allen den volke, en heeft u tot zich zelven gevoegd, dat gy hem dienen zoudet in den dienst des tabernakels, en dat gy staen zoudet voor de vergadering des volks, en hem dienen?

10. Heeft hy u en alle uwe broeders kinderen van Levi daerom tot zich doen komen, dat gy ook zoudt het priesterschap u aentrekken,

11. En dat allen uwen hoop tegen den Heer staen zoude? Want wie is Aaron, dat gy tegen hem murmureert?

12. Daerom heeft dan Moyses gezonden om te roepen Dathan en Abiron de kinderen van Eliab. Dewelke hebben geantwoord : Wy komen niet,

13. Is u dit luttel dat gy ons geleyd hebt uyt het land, welk vloeyde van melk en honig, dat gy ons dooden zoudt in de woestyn, ten zy dat gy ook heerschappy hebbet over ons?

14. Waerachtiglyk hebt gy ons gebragt in een land welk vloeyt met vloeden van melk en honig, en ons bezittingen van akkers en wyngaerden gegeven. Wilt gy ons ook de oogen uythalen? Wy komen niet.

15. En Moyses, zeer gram wezende, heeft tot den Heer gezeyd : Wilt hunne sacrificien niet aenzien, want gy weet wel dat ik nooyt ezelken van hen genomen heb, noch ooyt iemand gepynigd van hen.

16. En hy heeft tot Kore gezeyd : Gy en alle uwe vergadering staet op byzonder voor den Heer, en Aaron morgen op eene byzondere stede,

17. Neemt elk zyne wierookvaten, en legt daer reukwerk op, offerende den Heere twee honderd en vyftig wierookvaten: en Aaron zal ook zyn wierookvat houden.

18. En als zy dit gedaen hadden, als Moyses en Aaron stonden,

19. En zy tegen hen vergaderd hadden alle de menigte voor de deur des tabernakels, zoo heeft zich de glorie des Heeren vertoond hun allen,

20. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, en gezeyd :

21. Scheydt u uyt het midden van deze vergadering, dat ik die mag haestelyk vernielen.

22. En zy zyn plat neder op hun aenzigt gevallen, en hebben gezeyd : O allersterksten God der geesten van alle vleesch, zal uwe gramschap hare wraek toonen tegen allegader, als er een zondigt?

23. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd :

24. Beveelt allen den volke dat zy zich scheyden van Kores en Dathans, en Abirons tabernakelen.

25. En Moyses is opgestaen, en hy is gegaen tot Dathan en Abiron: en als hem de ouderen van Israël volgden,

26. Zoo zeyde hy tot de schaer : Gaet weg van der booze menschen tabernakelen, en wilt niets genaken van het gene dat hun toebehoort, dat gy ook in hunne zonden niet wordet bevangen.

27. En als zy van hunne tenten gegaen waren in het ronde, zoo zyn Dathan en Abiron uytgekomen, en hebben gestaen in den ingang van hunne tenten, met hunne huysvrouwen en kinderen, en met alle hunne menigte.

28. En Moyses heeft gezeyd : Daer aen zult gy weten dat den Heer my gezonden heeft, dat ik doen zoude al dat gy ziet, en dat ik die uyt myn eygen hert niet versierd heb :

29. Is het zake dat deze met eene gewoonelyke dood der menschen sterven, en dat hy hen verzoekt met eene plaeg daer mede andere menschen verzocht plegen te worden, zoo heeft my den Heer niet gezonden.

30. Maer is het zake dat den Heer een nieuw ding doet, dat de aerde hare muyl openende, verslindt hen, en al dat hun toebehoort, en dat zy levende in de hel nederdalen, zoo zult gy weten dat zy den Heer geblasphemeerd hebben.

31. Aldus terstond als hy ophield van spreken, zoo is de aerde onder hunne voeten van een gescheurd :

32. En haren mond open doende,

heeft zy hen verslonden met hunne tabernakelen, en met alle hunne substantie.

33. En zy zyn levende ter helle nedergedaeld, overdekt met de aerde, en zy zyn vergaen van het midden der menigte.

34. Maer al het volk van Israël dat daer rondom stond, vlood weg van het geroep der gene die daer vergingen, zeggende: Dat ons by aventuren de aerde ook niet verslinde.

35. En ook een vuer van den Heer uytkomende heeft gedood twee honderd en vyftig mannen, die reukwerk offerden.

36. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

37. Gebiedt Eleazar Aarons zoon den priester, dat hy opneme de wierookvaten die daer in den brand liggen, en het vuer herwaerts en derwaerts verstrooye, want zy zyn geheyligd

38. In de dooden van de zondaren: en dat hy die uytsmede tot platen, en die vastmake aen den autaer, om dat daer in reukwerk den Heere geofferd is, en dat zy geheyligd zyn, op dat de kinderen van Israël die mogen zien voor een teeken, en tot eene gedenkenis.

39. En Eleazar den priester heeft de metalen wierookvaten genomen, daer zy in geofferd hadden, die van den brand verslonden waren, en hy heeft die tot platen uytgeslagen, makende die vast aen den autaer:

40. Op dat de kinderen van Israël namaels hebben zouden, waer door zy zouden vermaend worden, dat niemand vreemds daer toe ga, en die van Aarons zaed niet is, om den Heer het reukwerk te offeren, op dat hy niet lyde gelyk Kore geleden heeft, en alle zyne vergadering, alzoo den Heer tot Moyses sprak.

41. Maer alle de menigte der kinderen van Israël hebben des anderendaegs gemurmureerd tegen Moyses en Aaron, zeggende: Gy hebt het volk des Heeren gedood.

42. En als er een oploop opstond, en het gerucht meerder werd,

43. Zoo zyn Moyses en Aaron gevloden tot het tabernakel des verbonds. En als zy daer binnen gekomen waren, zoo heeft de wolk het bedekt, en de glorie des Heeren is geopenbaerd.

44. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd:

45. Gaet weg uyt het midden van deze menigte, want ik zal ze nu ook vernielen. En als zy op de aerde lagen,

46. Zoo zeyde Moyses tot Aaron: Neemt een wierookvat, en neemt vuer van den autaer, en legt daer reukwerk op, gaende haestelyk tot het volk, dat gy voor hen bidden moogt: want de gramschap is nu van den Heer uytgekomen, en de plaeg wordt woedig.

47. En als Aaron dit gedaen had, en geloopen was tot het midden der menigte, dewelke nu van den brand verdorven werd, heeft hy het tymoes reukwerk geofferd;

48. En staende tusschen de dooden en levenden, heeft hy voor het volk gebeden, en de plaeg hield op.

49. En die daer verslagen zyn, waren veertien duyzend menschen, en zeven honderd, zonder de gene die vernield waren in de muytery van Kore.

50. En Aaron is weder by Moyses gekomen aen de deur van het tabernakel des verbonds, na het ophouden des stervens.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe God beval dat de twaelf prinsen elk eene roede brengen zouden. En Aarons roede alleen bloeyde, en is bewaerd in het tabernakel des getuygenis.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

2. Spreekt tot de kinderen van Israël, en neemt van hen byzondere roeden, naer hunne geslachten, van alle de prinsen der geslachten twaelf roeden, en gy zult eens iegelyks naem schryven op zyne roede.

3. En Aarons naem zal wezen in het geslacht van Levi, en eene roede zal byzonder alle huysgezinnen begrypen:

4. En gy zult die stellen in het tabernakel des verbonds voor het getuygenis, daer ik tot u spreken zal.

5. Denwelken ik van dezen verkiezen zal, diens roede zal groeyen, en ik zal de klagten der kinderen van Israël van my keeren, daer mede zy tegen u murmureren.

6. En Moyses heeft gesproken tot de

kinderen van Israël: en alle de prinsen hebben hem roeden gegeven by elk geslacht: en daer waren twaelf roeden, zonder Aarons roede.

7. En als Moyses deze gezet had voor den Heer in het tabernakel des getuygenis:

8. Des anderendaegs wedergekomen zynde, heeft hy gevonden dat Aarons roede gegroeyd was in het huys van Levi: en met opgezwollen botten waren er bloemen uytgeborsten, dewelke met verbreyde bladerkens in amandelen gespeend waren.

9. Hierom heeft Moyses alle de roeden gebragt van het aenschyn des Heeren, tot alle de kinderen van Israël: en zy hebben het gezien, en hebben elk hunne roeden weder ontvangen.

10. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Draegt Aarons roede wederom in het tabernakel des getuygenis, op dat zy daer mag bewaerd worden tot een teeken der wederspannige kinderen van Israël, en dat hunne klagten van my mogen rusten, op dat zy niet sterven.

11. En Moyses heeft gedaen alzoo hem den Heer geboden had.

12. En de kinderen van Israël hebben tot Moyses gezeyd: Ziet, wy zyn te niet gegaen, wy zyn allegader verloren gegaen.

13. Wie dat aen het tabernakel des Heeren genaekt, die sterft. Zullen wy dan alle vernield worden tot den laetsten mensch toe?

HET XVIII. KAPITTEL.

Van den last der priesteren, en de waek der Levieten, en hoe hun de tienden toegeschikt worden.

1. En den Heer heeft tot Aaron gezeyd: Gy en uwe zonen, en uws vaders huys met u, zult de onregtveerdigheyd der heyligdomstede dragen: en gy en uwe zonen zult te zamen de zonden uws priesterschaps dragen.

2. En uwe broeders ook van het geslacht van Levi, en den schepter uws vaders neemt met u, en laet die altyd by u wezen, en u dienen, maer gy en uwe zonen zult dienen in het tabernakel des getuygenis.

3. En de Levieten zullen de waek houden tot uwe geboden, en tot alle de werken des tabernakels: alzoo alleenlyk dat zy aen de gereedschappen der heyligdomstede en tot den autaer niet komen, op dat zy ook niet sterven, en dat gy ook niet mede vergaet.

4. Maer laet ze by u wezen: en laet ze waken in de bewaring des tabernakels, en in alle zyne ceremonien. Een vreemdeling zal zich met u niet mengen.

5. Houdt de waek in de hoede der heyligdomstede en in den dienst des autaers: op dat er geen gramschap opryze over de kinderen van Israël.

6. Ik heb u gegeven de Levieten uwe broeders uyt het midden van de kinderen van Israël, en ik heb ze den Heere voor eene gaef gegeven, dat zy in de diensten van zyn tabernakel dienen zouden.

7. Maer gy en uwe zonen bewaert uw priesterschap: en al dat tot den dienst des autaers behoort, en binnen het voorhangsel is, die zullen by de priesters bediend worden. Is het dat iemand vreemds daer aen gaet, die zal dood geslagen worden.

8. En den Heer heeft tot Aaron gezeyd: Ziet ik heb u gegeven de bewaring van myne eerste vruchten. Alle dingen die van de kinderen van Israël geheyligd worden, heb ik u en uwen zonen gegeven voor het priesterlyk officie, tot een eeuwig wettig regt.

9. Deze dingen dan zult gy ontvangen van dat geheyligd wordt, en den Heere geofferd. Alle offerande en sacrificie, en wat voor de zonde of verzuymenis my gegeven wordt, en dat den heylig der heyligen ten deele valt, dat zal uwe zyn, en uwer kinderen.

10. Gy zult dat eten, in de heyligdomstede: de manspersoonen zullen alleen daer af eten, want het is voor u geheyligd.

11. Maer de eerste vruchten welke de kinderen van Israël beloven en offeren, die heb ik u gegeven, en uwen zonen, en uwer dochteren, tot een eeuwig regt. Zoo wie dat in uw huys zuyver is, die zal daer af eten.

12. Al het merg der olie en van den wyn, en van de tarwe, wat eerste vruchten zy den Heere offeren, die heb ik u gegeven.

13. Alle de eerste vruchten welke de

aerde voortbrengt, en den Heere gebragt worden, die zullen tot uwen gebruyke komen: zoo wie zuyver is in uw huys, die zal daer af eten.

14. Al dat de kinderen van Israël van geloften betalen, dat zal uwe wezen.

15. Zoo wat eerstmael komt uyt moeders ligchaem van allen vleesch, dat zy dit den Heere offeren, het zy of het is van de menschen, of van de beesten, dat zal uw regt zyn: alzoo nogtans, dat gy voor de eerstgeboren van eenen mensch zult prys nemen, en alle beesten die onreyn zyn, zult gy doen lossen,

16. Waer af de lossing wezen zal na eene maend, met vyf sikkelen zilvers, naer het gewigt der heyligdomstede. Een sikkel houdt twintig hellingen.

17. Maer de eerstgeboorte van eenen os en schaep en geyte zult gy niet doen lossen, want zy zyn den Heere geheyligd. Gy zult alleen hun bloed op den autaer storten, en het vet des ingewands zult gy ontsteken tot eenen allerzoetsten reuk den Heere.

18. Maer het vleesch zal komen tot uw gebruyk, gelyk het geheyligd borstken en de regte schouder, zullen uwe zyn.

19. Alle de eerste vruchten der heyligdomstede, welke de kinderen van Israël den Heere offeren, die heb ik u gegeven, en uwen zonen en uwer dochteren tot een eeuwig regt. Het verbond des zouts is eeuwig voor den Heer, u, en uwen zonen.

20. En den Heer heeft tot Aaron gezeyd: In hun land zult gy niets bezitten, noch gy zult geen deel onder hen hebben: Ik ben uw deel en uw erfdom in het midden der kinderen van Israël.

21. Maer de kinderen van Levi heb ik alle de tienden van Israël gegeven tot eene bezitting, voor den dienst dien zy my dienen in het tabernakel des verbonds:

22. Op dat de kinderen van Israël voortaen niet meer komen tot het tabernakel, en geene doodzonde doen,

23. Alleen de kinderen van Levi, my in het tabernakel dienende, en de zonde des volks dragende. Dit zal eene eeuwige wettelyke gewoonte wezen in uwe geslachten: Zy zullen anders niets bezitten,

24. Te vreden wezende met de offeranden der tienden, die ik tot hun gebruyk en noodelykheden uytgescheyden heb.

25. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

26. Gebiedt den Levieten en verkondigt hun: Als gy van de kinderen van Israël ontvangen zult hebben de tienden, welke ik u gegeven heb, zoo zult gy daer af de eerste vruchten den Heere offeren, dat is het tiende deel der tienden,

27. Op dat u mag gerekend worden voor de offerande der eerste vruchten, zoo wel uyt de schuren als van de perssen:

28. En van alle dingen daer gy eerste vruchten af ontvangt, offert den Heere, en geeft die Aaron den priester.

29. Al dat gy van de tienden offeren zult, en dat gy tot Gods gaven uytscheyden zult, dat zullen wezen alle de beste en uytgelezen.

30. En gy zult tot hen zeggen: Is het zake dat gy de schoonste en beste dingen van uwe tienden offert, het zal uw gerekend worden als of gy van uwen dorschvloer en van uwe pers de eerste vruchten gegeven had.

31. En gy zult die eten in alle uwe plaetsen, zoo wel gy als uwe huysgezinnen: want het is den loon voor den dienst, dien gy dient in het tabernakel des getuygenis.

32. En gy zult u daer aen niet bezondigen, behoudende de beste en vetste voor u zelven, op dat gy de offeranden der kinderen van Israël niet besmettet, en sterfdet.

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe het water der zuyveringen gemaekt wordt in het welk menige onzuyverheyd gewasschen wordt.

1. En den Heer heeft gesproken tot Moyses en Aaron, zeggende:

2. Dit is den godsdienst van eene slagtofferande, welke den Heer opgesteld heeft. Gebiedt den kinderen van Israël dat zy u brengen eene roode koey van volkomen ouderdom, daer geene smet aen zy, en die geen jok gedragen heeft:

3. En gy zult die Eleazar den priester geven: en die zal ze uyt het leger leyden, en aldaer ten offer doodslaen in al des volks aenschouwen:

4. En zynen vinger doppende in haer bloed, zal besproeyen daer mede zevenwerf tegen de deur des tabernakels,

5. En hy zal die verbranden daer zy het alle zien zullen, werpende in de vlam zoo wel haer vel met het vleesch, als het bloed van die, met den mest.

6. En den priester zal ook cederhout en hysop met roode tweemael geverwde zyde in de vlam werpen, daer de koey in verbrand wordt.

7. En dan ten laetste zyne kleederen en ligchaem gewasschen hebbende, zal hy in het leger komen, en zal besmet wezen tot den avond toe.

8. Desgelyks die deze koey ook verbrand heeft, zal zyne kleederen en ligchaem ook wasschen, en onzuyver wezen tot den avond toe.

9. Maer een man die zuyver is zal de aschen van de koey vergaderen, en zal die uytstorten op eene zeer zuyvere plaets buyten het leger, dat die de menigte der kinderen van Israël zyn tot eene bewaring, en tot water der besproeying: want de koey is voor de zonde verbrand.

10. En als hy zyne kleederen zal gewasschen hebben, die de aschen van de koey gedragen heeft, zoo zal hy onzuyver wezen tot den avond toe. Dit zullen hebben de kinderen van Israël en de vreemdelingen die onder hen woonen, voor heylig met een eeuwig regt.

11. Zoo wie genaekt heeft een dood ligchaem van eenen mensch, en daerom zeven dagen lang is onzuyver geweest:

12. Die zal met dit water besproeyd worden op den derden en zevenden dag, en alzoo gezuyverd worden: maer is het zake dat hy op den derden dag niet besproeyd is, zoo zal hy op den zevenden dag niet mogen gezuyverd worden.

13. Zoo wie genaekt een afsterfsel van eens menschen ziel, en niet wordt besproeyd met dit mengsel, die zal het tabernakel des Heeren besmetten, en zal uyt Israël vergaen: om dat hy niet is besproeyd met het water der zuyveringen, hy zal onzuyver wezen, en zyne onzuyverheyd zal op hem blyven.

14. Dit is de wet van eenen mensch die in het tabernakel sterft. Alle die in zyne tent gaen, en alle de huysvaten die daer binnen zyn, zullen besmet wezen zeven dagen lang.

15. Een vat dat geen deksel of geen overbindsel heeft, zal onzuyver wezen.

16. Is het dat iemand op het veld genaekt een dood ligchaem van eenen mensch, die verslagen, of van zelfs gestorven is, of ook iets van zyn gebeente, of zyn graf, die zal zeven dagen lang onreyn wezen.

17. En zy zullen nemen van de aschen des brands, en der zonden, en zullen daer op levende water gieten in een vat.

18. In hetwelk als een zuyver mensch zal hysop gedopt hebben, zal hy daer mede besproeyen de gansche tent, en allen den huysraed, en alle de menschen die met deze onzuyverheyd besmet zyn:

19. En met zulke manieren zal een zuyver mensch eenen onzuyveren zuyver maken, op den derden en zevenden dag: en als hy aldus gezuyverd is op den zevenden dag, zoo zal hy zich zelven en zyne kleederen wasschen, en onzuyver wezen tot den avond toe.

20. Is het zake dat iemand met deze manier niet gezuyverd wordt, diens ziel zal vergaen uyt het midden der vergaderingen: om dat hy de heyligdomstede des Heeren besmet heeft, en want hy niet is besproeyd met het water der zuyveringen.

21. Dit zal een eeuwig en wettelyk gebod wezen. En die het water sproeyt zal zyne kleederen ook wasschen. Alle die het water der zuyveringen genaekt, die zal onzuyver wezen tot den avond toe.

22. Wat de onzuyvere genaekt dat zal hy onzuyver maken: en eene ziel die iets van deze dingen genaekt, zal onzuyver zyn tot den avond toe.

HET XX. KAPITTEL.

Maria sterft, het volk murmureert om dat zy geen water hebben, het water vloeyt uyt eenen steen; hoe Edom passagie weygert, Eleazar wordt priester, Aaron sterft.

1. En de kinderen van Israël, en alle de menigte zyn gekomen in de woestyn Sin, op de eerste maend: en het volk is in Kades gebleven. En Maria is daer gestorven, en op de zelfde plaets begraven.

2. En als het volk waters gebrek had, zoo zyn zy te zamen vergaderd tegen Moyses en Aaron:

3. En gekeerd tot eenen oploop, hebben zy gezeyd: Och of wy gestorven waren onder onze broeders voor den Heer.

4. Waerom hebt gy de vergadering

des Heeren uytgeleyd in de woestyn, dat wy en onze beesten zouden sterven?

5. Waerom hebt gy ons doen uyt Egypten optrekken, en hebt ons gebragt in deze allerkwaedste plaets die men niet mag bezaeyen, dewelke geene vygeboomen voortbrengt, noch wyngaerden, noch granaetappelen, en daer toe ook geen water heeft om te drinken?

6. En Moyses en Aaron, latende de menigte, zyn gegaen in het tabernakel des verbonds, en plat neder ter aerde gevallen, hebben tot den Heer geroepen, en gezeyd: Heer God, hoort het geroep van dit volk, en wilt hun uwen schat ontsluyten, de fonteyn des levende waters, op dat (als zy verzaed zyn) hunne murmuratie ophoude. En de glorie des Heeren heeft zich veropenbaerd boven hen.

7. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

8. Neemt de roede en vergadert het volk, gy en Aaron uw broeder, en spreekt in hunne tegenwoordigheyd tot den steen, en die zal water geven. En als gy water uyt den steen zult hebben gebragt, zoo zal alle de menigte drinken, en hunne beesten.

9. Aldus zoo heeft Moyses de roede genomen, die voor het aenschyn des Heeren was, gelyk hy hem bevolen had,

10. En als hy alle de menigte voor den steen vergaderd had, heeft hy hen gezeyd: Hoort gy wederspannige en ongeloovige: zullen wy u uyt dezen steen water mogen doen springen?

11. En als Moyses zyne hand had opgeheven, tweemael slaende den steen met de roede, zyn er overvloedige wateren uytgekomen, alzoo dat het volk dronk, en de beesten.

12. En den Heer heeft gezeyd tot Moyses en Aaron: Om dat gy my niet hebt geloofd, om my heylig te maken voor de kinderen van Israël, daerom zult gy dit volk niet brengen in het land, welk ik hun geven zal.

13. Dit is het water des wederzeggens, daer de kinderen van Israël gekeven hebben tegen den Heer, en hy werd in hen geheyligd.

14. Hier en binnen zoo heeft Moyses van Kades boden gezonden aen den koning van Edom, dewelke zeggen zouden: Dit ontbiedt uw broeder Israël: U is wel bekend allen den arbeyd die ons bevangen heeft,

15. Hoe dat onze vaders nedergedaeld zyn in Egypten, en hoe dat wy daer langen tyd gewoond hebben, en dat de Egyptenaers ons hebben gepynigd, en onze vaders:

16. En hoe dat wy tot den Heer hebben geroepen, en hoe hy ons verhoord heeft, en zynen engel gezonden, die ons uyt Egypten geleyd heeft. Ziet, wy zyn nu te Kades in de stad, welk gelegen is op het uyterste van uwe palen,

17. Bidden u hertelyk dat ons geoorlofd worde te gaen door uw land. Wy zullen door de velden of wyngaerden niet gaen, wy zullen ook geen water drinken uyt uwe putten, maer wy zullen door de gemeyne heyrbaen gaen, ter regter noch ter slinker zyden afgaende, tot dat wy door uwe palen gepasseerd zullen wezen.

18. En Edom heeft hem geantwoord: Gy zult door my niet trekken of anders zal ik u gewapend tegen komen.

19. En de kinderen van Israël hebben gezeyd: Wy zullen over den gebaenden weg gaen: en is het zake dat wy en onze beesten van uw water drinken, zoo zullen wy geven dat regt is: daer zal geene zwarigheyd zyn aen de betaling van den prys, alleenlyk laet ons snellyk passeren.

20. Maer hy heeft geantwoord: Gy zult niet passeren. En terstond is hy te gemoet uytgetrokken met ontallyke menigte en met de magtige hand,

21. En wilde de biddende niet verhooren, dat hy zoude passagie verleenen door zyne palen: daerom zoo is Israël van hem afgekeerd.

22. En als zy hun leger opgetrokken hadden van Kades, zoo zyn zy gekomen op den berg Hor, die daer is in de palen van Edom:

23. Daer heeft den Heer tot Moyses gesproken:

24. Laet (zeyde hy) Aaron reyzen tot zyn volk, want hy zal in het land niet komen hetwelk ik de kinderen van Israël gegeven heb, om dat hy mynen mond niet geloofd heeft, aen de wateren des wederzeggens.

25. Neemt Aaron en zynen zoon met hem, en gy zult ze leyden op den berg Hor.

26. En als gy den vader zult van zyn kleed ontbloot hebben, zoo zult gy Eleazar zynen zoon daer mede kleeden: en Aaron zal verzaemd worden, en daer sterven.

27. Moyses heeft gedaen alzoo den

Heer geboden had. En zy zyn opgeklommen op den berg Hor voor alle de menigte.

28. En als hy Aaron beroofd had van zyne kleederen, zoo heeft hy daer mede gekleed Eleazar zynen zoon.

29. En als Aaron gestorven was op het hoogste van den berg, zoo is hy met Eleazar nedergekomen.

30. En alle de menigte ziende dat Aaron gestorven was, hebben zy over hem geweend dertig dagen lang, by alle hunne familien.

HET XXI. KAPPITEL.

De Chananeën koning van Arad werd van Israël verwonnen, en hoe de vurige slangen het volk plaegden, en hoe Moyses het metalen serpent opregtte.

1. Het welk als gehoord had de Chananeën koning van Arad, die aen het zuyden woonde, te weten, dat Israël gekomen was door den weg der bespieders, zoo heeft hy tegen hen gestreden, en de overhand krygende, heeft hy hun roof afgehaeld.

2. Maer Israël zich met eene belofte aen den Heer verbindende, zeyde: Is het zake dat gy dit volk levert in myne handen, zoo zal ik hunne steden te niet doen.

3. En den Heer heeft het gebed van Israël verhoord, en heeft het Chananeën volk geleverd, hetwelk zy verslagen hebben, en hunne steden verdorven: en hy heeft de plaets genoemd Horma[1], dat is te zeggen, vervloeking.

4. En zy zyn voortgereysd van den berg Hor, door den weg die daer gaet naer de Roode zee, dat zy het land van Edom omgaen zouden. En het begon het volk te verdrieten van den weg en den arbeyd:

5. En zy hebben tegen den Heer en tegen Moyses gesproken, zeggende: Waerom hebt gy ons uyt Egypten geleyd, dat wy in de woestyn zouden sterven? Hier gebreekt brood, hier is geen water: onze ziel walgt van deze allerligste spys.

6. En daerom heeft den Heer onder het volk vurige serpenten gezonden, om welker plagen, en veler lieden dood,

7. Kwamen zy tot Moyses en zeyden: Wy hebben gezondigd, dat wy tegen den Heer gesproken hebben en tegen u: bidt dat hy de serpenten van ons neme. En Moyses heeft voor het volk gebeden,

8. En den Heer heeft tot hem gezeyd: Maekt een metalen serpent, en stelt het voor een teeken: zoo wie geslagen, het aenziet, die zal leven.

9. Hierom heeft Moyses een metalen serpent gemaekt, en heeft het voor een teeken gesteld: en als de geslagenen het aenzagen, werden zy genezen.

10. En de kinderen van Israël voortgereysd zynde hebben hun leger geslagen te Oboth.

11. Van waer gegaen zynde, hebben zy hunne tenten geslagen te Jeabarim, in de woestyn, welk is tegen over Moab, tegen de oostzyde.

12. En van daer trekkende zyn zy gekomen tot de beek Zared:

13. En die ook verlatende hebben zy hun leger gemaekt tegen over Arnon, welk is in de woestyn, en steekt uyt in de palen van de Amorrheen: want Arnon is den pael van Moab, scheydende de Moabiten en de Amorrheen.

14. Waeraf dat men zegt, in het boek van des Heeren stryden: Gelyk hy gedaen heeft in de Roode zee, zoo zal hy ook doen in de beken van Arnon.

15. De rotskens der beken zyn neder gebogen, dat zy in Ar rusten zouden, en nederliggen in de palen der Moabiten.

16. En van die plaets zag men den put, daer af den Heer tot Moyses gesproken heeft: Vergadert het volk, en ik zal hun water geven.

17. Toen zong Israël dit liedeken: Laet opkomen den put. Zy zongen te zamen:

18. Den put, welken de prinsen hebben gegraven, en denwelken de hoofdlieden der menigte bereyd hebben door den wetgever, en met hunne stokken. Zy zyn gereysd uyt de woestyn van Matthana.

19. Van Matthana tot Nahaliel: van Nahaliel tot Bamoth.

20. Van Bamoth is er een dal in het land van Moab op het hoogste van Phasga, welk is tegen over de woestyn.

21. En Israël heeft boden gezonden aen Sehon, koning van de Amorrheen, zeggende:

22. Ik bid dat my geoorlofd zy te passeren door uw land: wy zullen niet bezyden afgaen in de velden en wyngaerden, wy zullen geen water uyt de putten drinken, door de heyrbaen zullen wy gaen, tot dat wy door uwe palen gepasseerd zyn.

23. Die niet heeft willen toelaten dat Israël door zyne palen passeren zoude: maer dat meer is, een heyr vergaderd hebbende, is hem te gemoet gegaen in de woestyn, en is gekomen te Jasa, en heeft tegen hem gestreden.

24. Van denwelken hy met de scherpten van het zweerd verslagen is, en zyn land is bezeten van Arnon tot Jeboek toe, en tot de kinderen van Ammon: want de palen der kinderen van Ammon waren met zeer sterke hoede bewaerd.

25. Aldus heeft Israël alle zyne steden ingenomen, en heeft gewoond in de steden van de Amorrheen, te weten in Hesebon, en in hunne dorpkens.

26. De stad van Hesebon behoorde Sehon der Amorrheen koning toe, denwelken heeft gestreden tegen den koning van Moab: en heeft ingenomen al het land, welk zyner heerlykheyd toebehoord had, tot Arnon toe.

27. En daerom zeyde men in het gemeyn woord: Komt te Hesebon en laet timmeren en opregten de stad Sehon.

28. Een vuer is gekomen uyt Hesebon, eene vlam uyt de stad Sehon, en heeft verslonden der Moabiten Ar, en de inwooners der hoogten van Arnon.

29. Wee u, Moab, gy volk van Kamos zyt verloren: Hy heeft hunne zonen ter vlugt gejaegd, en hunne dochteren ter gevangenis den koning van de Amorrheen Sehon.

30. Hun jok is vernield van Hesebon tot Dibon toe, vermoed zyn zy gekomen tot Nophe, en tot Medaba.

31. Aldus heeft Israël gewoond in het land van de Amorrheen.

32. En Moyses heeft uytgezonden sommige die Jaser bespieden zouden: wiens dorpen zy ingenomen hebben, en hebben de inwooners bezeten.

33. En zy hebben zich gekeerd, en zyn opgetrokken door den weg van Basan, en Og den koning van Basan is hen te gemoet gekomen met al zyn volk, om te stryden in Edrai.

34. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Vreest hem niet, want ik heb hem in uwe hand geleverd, en al zyn volk en zyn land, en gy zult hem doen gelyk gy gedaen hebt Sehon den koning van de Amorrheen, den inwooner van Hesebon.

35. Zoo hebben zy dan dezen ook verslagen met zyne kinderen, en al zyn volk, alzoo dat er niet een overbleef, en zy hebben zyn land bezeten.

HET XXII. KAPITTEL.

Van Balac den koning van Moab en Balaam den waerzegger.

1. En zy zyn voortgetrokken, en hebben hun leger gemaekt op het plat land van Moab, waer over de Jordaen Jericho gelegen is.

2. Maer Balac Sephors zoon ziende al dat Israël den Amorrheen gedaen had,

3. En hoe dat de Moabiten van hen vervaerd waren geweest, en dat zy hun geweld niet zouden konnen verdragen,

4. Zoo heeft hy gezeyd tot de ouderen van Madian: Dit volk zal ze alle vernielen, die in onze palen woonen, gelyk een os pleegt de kruyden tot de wortelen af te weyden. Hy was te dier tyd den koning van Moab.

5. Zoo heeft hy dan boden gezonden aen Balaam Beors zoon, den waerzegger, die daer woonde by den vloed des lands der kinderen van Ammon, dat zy hem roepen zouden, en zeggen: Ziet daer is een volk uyt Egypten gekomen, hetwelk den aerdbodem bedekt heeft, zittende tegen my.

6. Daerom komt, en vermaledydt dit volk, want het is sterker dan ik ben: of ik ze eenigzins slaen mogt, en uyt myn land verdryven: want ik weet wel dat hy gebenedyd is, dien gy benedydt, en vermaledyd dien gy met maledictien overgaet.

7. En de ouderen van Moab en de meest bejaerde der Madianiters zyn gereysd, hebbende den loon van de waerzeggery in hunne handen. En als zy tot Balaam gekomen waren, en hem verteld hadden alle de woorden van Balac:

8. Zoo heeft hy geantwoord: Blyft hier dezen nacht, en ik zal antwoorden zoo wat my den Heer zeggen zal. En dewyl dat zy by Balaam bleven, zoo is God gekomen, en heeft tot hem gezeyd:

9. Wat willen deze lieden hebben by u?

10. En hy heeft geantwoord: Balac Sephors zoon der Moabiten koning heeft aen my gezonden,

11. Zeggende: Ziet het volk hetwelk

uyt Egypten gekomen is, heeft den aerdbodem bedekt: komt en vermaledydt het, of ik eenigzins strydende het mogt verdryven.

12. En God heeft tot Balaam gezeyd: Wilt met hen niet gaen, noch vermaledydt dit volk niet: want het is gebenedyd.

13. En hy des morgens vroeg opstaende heeft tot de prinsen gezeyd: Gaet weg naer uw land, want den Heer heeft my verboden met u te gaen.

14. En als de prinsen weder gekomen waren, zoo hebben zy tot Balac gezeyd: Balaam heeft niet willen met ons komen.

15. En hy heeft wederom gezonden veel meer en edeler dan hy te voren gezonden had.

16. En als deze by Balaam gekomen waren, zoo zeyden zy: Aldus zegt Balac Sephors zoon: Wilt niet vertoeven tot my te komen:

17. Ik ben bereyd u eer te bewyzen, en wat gy wilt, dat zal ik u geven: komt en vermaledydt dit volk.

18. Balaam heeft geantwoord: Al gave my Balac zyn huys vol gouds en zilvers, zoo zal ik niet mogen veranderen het woord van den Heer mynen God, alzoo dat ik iets meer of min spreken zoude.

19. Ik bid u, dat gy hier ook blyft dezen nacht, op dat ik mag weten wat my den Heer wederom antwoorden zal.

20. Aldus zoo is God des nachts tot Balaam gekomen, en heeft hem gezeyd: Is het zake dat deze menschen u zyn komen roepen, zoo staet op, en gaet met hen: alzoo nogtans, dat gy doen zult het geen dat ik u bevelen zal.

21. Balaam is des morgens vroeg opgestaen, en als hy zyne ezelin gezadeld had, zoo is hy met hen gereysd.

22. En God is gram geworden. En den engel des Heeren stond in den weg tegen Balaam die op de ezelin zat, en hy had twee knechten met zich.

23. De ezelin ziende den engel staen in den weg met een bloot zweerd, zoo keerde zy zich uyt den weg en ging door het veld. En als Balaam die sloeg, en wilde die wederom op den weg brengen,

24. Zoo stond den engel in de benaeuwdheden van twee wanden, waermede de wyngaerden beheymd waren:

25. Denwelken de ezelin ziende, heeft zich gedrongen tegen den wand, en vreef hem zoo hy zat, den voet. En hy sloeg ze wederom:

26. En niet te min den engel voort gaende tot op eene enge plaets, daer men noch ter regter noch ter slinker zyde mogt uyt den weg gaen, heeft in haer gemoet gestaen.

27. En als de ezelin zag den engel staende, zoo is zy gevallen onder zyne voeten, zoo hy er op zat. Denwelken gram zynde, sloeg ze nog krachtelyker met den stok op hare zyde.

28. En den Heer heeft den muyl van de ezelin open gedaen, en zy heeft gesproken: Wat heb ik u gedaen? Waerom slaet gy my? ziet nu ter derde reyze?

29. En Balaam antwoordde: Om dat gy dit wel verdiend hebt, en dat gy met my gespot hebt: Och of ik een zweerd had, dat ik u mogt slaen.

30. En de ezelin heeft gezeyd: Ben ik niet uw dier, daer gy altoos pleegt op te zitten tot op dezen dag toe? Zegt wanneer dat ik u iets desgelyks gedaen heb? En hy zeyde: Nooyt.

31. En terstond heeft den Heer Balaams oogen open gedaen, en hy heeft den engel gezien, staende in den weg met een bloot zweerd, en hy aenbad hem plat neder op de aerde.

32. Denwelken den engel zeyde: Waer om slaet gy uwe ezelin de derde reys? Ik ben gekomen, om dat ik u wederstaen zoude, want uw weg is verkeerd en my tegen:

33. En had de ezelin niet geweken van den weg, gevende my plaets als ik haer tegen stond, ik zoude u doodgeslagen hebben, en zy zoude leven.

34. Balaam zeyde: Ik heb gezondigd, niet wetende dat gy tegen my stond: en ziet nu, is het zake dat u mishaegt dat ik ga, zoo zal ik wederom keeren.

35. En den engel heeft gezeyd: Gaet met deze lieden, en wacht u dat gy anders niet spreekt dan ik u bevelen zal. Hierom zoo is hy met de prinsen gegaen.

36. En als Balac dat gehoord had, zoo is hy uytgegaen hem te gemoet, in eene stad der Moabiten, die gelegen is in de uyterste palen van Arnon.

37. En hy heeft tot Balaam gezeyd: Ik heb boden gezonden dat zy u roepen zouden. Waerom kwaemt gy terstond tot my niet? Meynt gy dat ik niet zoude loon mogen geven voor uwe komst?

38. En hy heeft tot hem geantwoord : Ziet ik ben hier : zal ik iets anders mogen zeggen, dan dat God my in mynen mond stellen zal?

39. Hierom zyn zy beyde te zamen gereysd, en gekomen in eene stad, dewelke gelegen is in de uyterste palen van zyn ryk.

40. En als Balac ossen en schapen doodgeslagen had, zoo heeft hy geschenken gezonden aen Balaam, en aen de prinsen die met hem waren.

41. Maer des morgens vroeg, zoo heeft hy hem geleyd tot de hoogten van Baal, en heeft aenzien het uyterste deel des volks.

HET XXIII. KAPITTEL.

Balaam benedydt tot twee reyzen het volk van Israël.

1. En Balaam heeft tot Balac gezeyd : Maekt my hier zeven autaren, en bereydt zoo vele kalveren, en ook alzoo vele rammen.

2. En als hy naer Balaams woorden gedaen had, zoo hebben zy te zamen een kalf en eenen ram op den autaer geleyd.

3. En Balaam heeft gezeyd tot Balac : Staet luttel tyd by uwen brandoffer, tot dat ik weg gegaen ben, of den Heer by aventuren my te gemoet kwam, en al dat hy my gebieden zal, dat zal ik u zeggen.

4. En als hy haestelyk weg gegaen was, zoo is hem God te gemoet gekomen. En Balaam heeft tot hem gesproken : Ik heb, zeyde hy, zeven autaren opgeregt, en heb daer op een kalf en eenen ram geleyd.

5. En den Heer heeft het woord in zynen mond gesteld, en heeft gezeyd : Gaet wederom tot Balac, en gy zult hem deze dingen zeggen.

6. En als hy weder gekomen was, zoo vond hy Balac staende by zynen brandoffer, en alle de prinsen der Moabiten.

7. En zyne gelykenissen opnemende, zeyde hy : Van Aran heeft my gebragt Balac den koning der Moabiten van de bergen van oosten : Komt (zeyde hy) en vermaledydt Jacob : haest u, en vervloekt Israël.

8. Hoe zal ik hen vermaledyden, dewelke God niet vermaledyd heeft? En met wat redenen zal ik dien vervloeken, denwelken den Heer niet vervloekt heeft?

9. Van op de hoogste steenrotsen zal ik hem zien, en van op de heuvelen zal ik hem aenmerken. Dit volk zal alleen woonen, en het zal onder de heydenen niet gerekend worden.

10. Wie zoude kunnen tellen het stof van Jacob, en weten het getal van Israëls geslacht? Myne ziel sterve de dood van den regtveerdigen, en myn uyterste moet worden gelyk de uytersten van dezen.

11. En Balac zeyde tot Balaam : Wat is dit dat gy doet? Ik heb u doen halen om dat gy myne vyanden zoudet vermaledyden: en gy ter contrarie gebenedydt ze.

12. Tot denwelken hy heeft geantwoord : Mag ik iets anders spreken, dan dat den Heer geboden heeft?

13. Zoo heeft dan Balac gezeyd : Komt met my op eene andere plaets, van daer gy een deel van Israël zult zien, en niet geheel zult kunnen zien, van daer vermaledydt hem.

14. En als hy hem geleyd had op eene hooge plaets op het opperste van den berg Phasga, zoo heeft Balaam zeven autaren getimmerd, en als hy daer op kalveren en rammen geleyd had,

15. Zoo heeft hy tot Balac gezeyd : Staet hier by uwen brandoffer tot dat ik te gemoet ga.

16. En als den Heer hem te gemoet gekomen was, en het woord in zynen mond gesteld had, zoo zeyde hy : Keert weder tot Balac, en gy zult hem dit zeggen.

17. En als hy wedergekomen was, zoo vond hy hem staende by zynen brandoffer, en de prinsen der Moabiten met hem. Tot denwelken Balac : Wat heeft (zeyde hy) den Heer gesproken?

18. Maer hy zyne parabole opnemende heeft gezeyd : Staet Balac en luystert, hoort gy, Sephors zoon :

19. God is niet gelyk een mensch, dat hy liegt: noch ook niet als eens menschen zoon, dat hy veranderd mag worden. Hy heeft het gezeyd, zal hy het dan niet doen? hy heeft het gesproken, zal hy het niet volbrengen?

20. Ik ben hier gebragt om te gebenedyden. Ik kan de benedictie niet beletten.

21. Daer is geen afgod in Jacob,

noch geene gelykenis ziet men in Israël. Maer den Heer zyn God is met hem, en het geklank van des konings victorie is in hem.

22. God heeft hem geleyd uyt Egypten, wiens sterkheyd is gelyk de sterkheyd van den eenhoorn.

23. Daer is geene waerzeggery in Jacob, noch geene wichelary in Israël. Ten zynen tyde zal men zeggen Jacob en Israël, wat God gewrocht heeft.

24. Ziet dit volk zal opstaen als eene leeuwin; en het zal zich opregten als een leeuw: het zal niet gaen liggen ter ruste, voor het eenen roof verslonden heeft en tot het der gedooden bloed gedronken heeft.

25. En Balac heeft tot Balaam gezeyd: Wilt ze noch vermaledyden, noch gebenedyden.

26. En hy heeft gezeyd: Heb ik u niet gezeyd, dat ik doen zoude al dat my den Heer gebieden zoude?

27. En Balac zeyde tot hem: Komt ik zal u leyden tot eene andere plaets: of het den Heer by aventuren beliefde, dat gy hen van daer zoudt vermaledyden.

28. En als hy hem geleyd had op den top van den berg Phogor, die daer is tegen over de woestyn,

29. Zoo heeft Balaam tot hem gezeyd: Maekt my hier zeven autaren, en bereydt zoo vele kalveren en ook zoo vele rammen.

30. En Balac heeft gedaen alzoo Balaam gezeyd had: en hy heeft de kalveren en rammen geleyd op elken autaer.

HET XXIV. KAPITTEL.

Balaam gebenedydt de derde reys Israël, en hy profeteert veel van Christus, de Amalekiten, Cineen en Romeynen.

1. En als Balaam gezien heeft dat den Heere beliefde, dat hy Israël zoude gebenedyden, zoo is hy niet meer weg gegaen als te voren, om de waerzeggery te zoeken: maer stellende zyn aenzigt tegen de woestyn,

2. En zyne oogen opheffende heeft hy Israël gezien, woonende in de tenten naer hunne geslachten: En hem den geest Gods invallende,

3. Zoo heeft hy eene parabole opgenomen en gezeyd: Balaam Beors zoon heeft gezeyd: Een mensch wiens oog verstopt is heeft gesproken:

4. En een hoorder van Gods woorden heeft gezeyd, die gezien heeft het visioen van den Almagtigen, die valt, en alzoo worden zyne oogen open gedaen:

5. Hoe schoon zyn uwe tabernakelen, Jacob, en uwe tenten, Israël!

6. Gelyk de boschachtige dellingen, gelyk boomgaerden by de vloeden wel gewaterd, gelyk tabernakelen welke den Heer gevestigd heeft, gelyk de cederboomen by de wateren.

7. Daer zal water van zynen eemer vlieten, en zyn zaed zal tot veel wateren wezen. Om Agags wil zal zynen koning weg genomen worden, en zyn ryk zal afgenomen worden.

8. God heeft hem uyt Egypten geleyd, wiens sterkheyd is gelyk de sterkheyd van den eenhoorn. De heydenen zullen zyne vyanden verslinden, en zy zullen hunne beenderen breeken, en die met schichten doorschieten.

9. Nederliggende heeft hy geslapen als een leeuw, en gelyk eene leeuwin welke niemand zal durven wekken. Zoo wie u gebenedydt, die zal ook gebenedyd wezen: en die u vermaledydt, dien zal het tot eene maledictie gerekend worden.

10. En Balac gestoord zynde tegen Balaam, heeft met te zamen geslagen handen gezeyd: Ik heb u geroepen om myne vyanden te vermaledyden, dewelke gy nu ter contrarie ten derden reyze gebenedyd hebt:

11. Gaet wederom tot uwe stede. Ik had waerlyk voor my genomen dat ik u grootelyks zoude eeren, maer den Heer heeft u beroofd van de eer die u toegeschikt was.

12. En Balaam heeft tot Balac geantwoord: Heb ik uwen boden die gy tot my zondt niet gezeyd:

13. Al gave my Balac zyn huys vol gouds en zilvers, zoo zal ik niet mogen achterlaten het woord van mynen Heer God, alzoo dat ik iets goeds of kwaeds zoude mogen spreken uyt myn hert, maer wat den Heer zeggen zal: dat zal ik spreken?

14. Maer nogtans ik gaende tot myn volk zal raed geven, wat uw volk dezen volke doen zal ten laetsten tyde.

15. Zyne parabole dan opnemende,

heeft hy wederom gezeyd: Balaam Beors zoon heeft gezeyd: Een mensch wiens oog verstopt is, heeft gesproken:

16. En een hoorder van Gods woorden heeft gezeyd, die wel weet de leering des Allerhoogsten, en die des Almagtigen visioenen ziet, die vallende heeft open oogen.

17. Ik zal hem zien, maer nu niet: ik zal hem aenschouwen, maer niet by. Daer zal eene STER OPGAEN uyt Jacob, en eene roede opryzen van Israël: en die zal verslaen de hoofdmannen van Moab, en verwoesten alle de kinderen van Seth.

18. En het land van Edom zal zyne bezitting wezen: en de erffelykheyd van Seyr zal hunne vyanden toekomen: maer Israël zal vromelyk doen.

19. Van Jacob zal een wezen die heerschappy hebben zal, en vernielen de blevelingen der stad.

20. En als hy Amalek gezien had, zoo heeft hy eene parabole opgenomen en gezeyd: Het beginsel der heydenen is Amalek, wiens uyterste zullen vernield worden.

21. En hy heeft ook gezien de Cineën: en opnemende eene parabole, heeft hy gezeyd: Uwe wooning is waerlyk sterk: maer al steldet gy uwen nest in de steenrots,

22. En al waert gy gekoren uyt Cins geslacht, hoe lang zult gy mogen blyven? Want Assur zal u vangen.

23. En opnemende de parabole, heeft hy wederom gesproken: Ay, wie zal dan leven, als God deze dingen doen zal?

24. Zy zullen in groote schepen komen van Italien, zy zullen de Assyrien verwinnen, en de Hebreeuwsche verderven, en ten laetste zullen zy ook vergaen.

25. En Balaam is opgestaen, en weder gegaen tot zyne stede: en Balac is ook wedergekeerd door den weg dien hy gekomen was.

HET XXV. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël onkuysch zyn, en hoe God de prinsen doet hangen, en Phinees geeft het eeuwig priesterschap om de jaloersie die hy voor God had.

1. Israël woonde op dien tyd in Settim: en het volk heeft onkuyscheyd bedreven met de dochteren van Moab,

2. Dewelke hen geroepen hebben tot hare sacrificien. En zy hebben daer af geëten, en hare goden aenbeden.

3. En Israël is Beelphegor toegewyd: en den Heer vergramd wezende,

4. Heeft tot Moyses gezeyd: Neemt alle de prinsen des volks, en hangt ze tegen de zon aen galgen: op dat myn toorn mag van Israël gekeerd worden.

5. En Moyses zeyde tot de regters van Israël: Een iegelyk sla dood zyne naesten, die Beelphegor toegewyd zyn.

6. En ziet een van de kinderen van Israël is in het aenschouwen van zyne broeders ingegaen tot eene Madianietsche gemeyne vrouw, daer het Moyses en alle de scharen der kinderen van Israël zagen, die daer weenden voor de deur des tabernakels.

7. Hetwelk als Phinees Eleazars zoon, Aarons des priesters zoon gezien had, zoo stond hy op uyt het midden der menigte, en nemende eene dagge,

8. Is binnen gegaen naer den Israëlietschen man in het bordeel, en hy doorstak ze alle beyde te zamen, te weten den man en de vrouw, in de plaets van hunne schamelheden. En de plaeg is opgehouden van de kinderen van Israël:

9. En daer zyn vier en twintig duyzend menschen dood geslagen.

10. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd:

11. Phinees den zoon van Eleazar Aarons zoon, heeft myne gramschap afgekeerd van den kinderen Israël: want hy is uyt mynen iever beroerd geweest tegen hen, op dat ik zelve de kinderen van Israël niet vernielen zoude door mynen iever.

12. Daerom zegt tot hem: Ziet ik geef hem den vrede van myn verbond,

13. En de belofte des priesterdoms zal eeuwig wezen, zoo wel voor hem als voor zyn zaed: want hy iever heeft gehad voor zynen God, en heeft verzoend de groote boosheyd der kinderen van Israël.

14. En den naem van den Israëlietschen man die daer dood gestoken was met de Madianietsche vrouw, was Zambri Salus zoon, een hoofdman van Simeons geslacht en afkomst.

15. Maer de Madianietsche vrouw die ook mede doodgestoken was, hiet Cozbi, de dochter van Sur, een allerdelste prins der Madianiten.

16. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :
17. Laet de Madianiten gevoelen, dat gy hunne vyanden zyt, en slaet ze :
18. Want zy hebben vyandelyk gedaen tegen u, en u bedrogen met listen door den afgod Phogor, en Cozbi eens vorsten dochter van Madian hunne zuster, die verslagen is op den dag der plagen om de afgodery van Phogor.

HET XXVI. KAPITTEL.

Hoe geteld worden de Israëlieten bekwaem ter oorloge, die zouden mogen in het land der beloften gaen.

1. Na dat der misdadigen bloed gestort was, zoo heeft den Heer gezeyd tot Moyses en Eleazar Aarons zoon den priester :
2. Telt alle de som der kinderen van Israël, van twintig jaren en daer boven, by hunne huyzen en geslachten, alle die ter oorloge trekken mogen.
3. Aldus zoo hebben Moyses en Eleazar den priester gesproken in de platte landen van Moab op de Jordaen tegen over Jericho, tot de gene die
4. Van twintig jaren waren en daer over, gelyk den Heer bevolen had, waer af dit het getal is :
5. Ruben den eerstgeboren van Israël. Wiens zoon was Henoch, waer af gekomen is de familie der Henochiters : en Phallu, waer af is gekomen de familie der Phalluiters :
6. En Hesron, waer af is gekomen de familie der Hesroniters : en Charmi, waer af is gekomen de familie der Charmiters.
7. Dit zyn de familien van Rubens geslacht : waer af het getal is gevonden dry en veertig duyzend zeven honderd en dertig.
8. Den zoon van Phallu was Eliab.
9. En zyne kinderen waren Namuel en Dathan, en Abiron. Dit zyn Dathan en Abiron de prinsen des volks, die tegen Moyses en Aaron opstonden, in den oploop van Kore, als zy tegen den Heer wederspannig waren :
10. En de aerde deed haren muyl open en verslond Kore, toen er zeer veel stierven, als het vuer verbrandde twee honderd en vyftig mannen. En daer is een groot mirakel geschied,
11. Dat, toen Kore verging, zyne kinderen niet vernield werden.
12. De kinderen van Simeon by hunne geslachten waren : Namuel, waer af is gekomen de familie der Namueliters : en Jamin, daer af is gekomen de familie der Jaminiters : Jachin, waer af is gekomen de familie der Jachiniters :
13. Zare, waer af is gekomen de familie der Zareiters : Saul, waer af is gekomen de familie der Sauliters.
14. Dit zyn de familien van Simeons geslacht, waer af al het getal was twee en twintig duyzend en twee honderd.
15. De kinderen van Gad by hunne geslachten waren : Sephon, van dezen is de familie der Sephoniters : Aggi, waer af is gekomen de familie der Aggiters : Suni waer af is de familie der Suniters :
16. Ozni, waer af is gekomen de familie der Ozniters : Her, waer af is de familie der Heriters ;
17. Arod, waer af is de familie der Aroditers : Ariel, waer af is de familie der Arieliters.
18. Dit zyn Gads familien, waer af al het getal was veertig duyzend en vyf honderd.
19. De kinderen van Juda, Her en Onan, die beyde gestorven zyn in het land van Chanaan.
20. En de kinderen van Juda by hunne geslachten waren : Sela, waer af is het geslacht van de Selaiters : Phares, waer af is de familie der Pharesiters : Zare, waer af is de familie der Zareiters.
21. Voorts waren de kinderen van Phares : Hesron, waer af is de familie der Hesroniters : en Hamul, waer af is de familie der Hamuliters.
22. Dit zyn Judas familien, waer af al het getal was zes en zeventig duyzend, en vyf honderd.
23. De kinderen van Issachar by hunne geslachten : Thola, waer af is de familie van de Tholaiters ; Phua, waer af is de familie der Phuaiters :
24. Jasub, waer af is de familie der Jasubiters : Semran, waer af is de familie der Semraniters.
25. Dit zyn de geslachten van Issachar, waer af het getal was vier en zestig duyzend en dry honderd.
26. Zabulons kinderen by hunne geslachten : Sared, waer af is de familie der Sarediters : Elon, waer af is de familie

der Eloniters: Jalel, waer af is gekomen de familie der Jaleliters.

27. Dit zyn de geslachten van Zabulon, waer af het getal was zestig duyzend en vyf honderd.

28. Josephs kinderen by hunne geslachten waren Manasses en Ephraïm.

29. Van Manasses is geboren Machir, waer af is de familie der Machiriters. Machir heeft Galaad gewonnen, waer af is gekomen de familie der Galaaditers.

30. Galaad had zonen: Jezer, waer af is de familie der Jezeriters: en Helec, waer af is de familie der Heleciters:

31. En Asriel, waer af is de familie der Asrieliters: en Sechem, waer af is gekomen de familie der Sechemiters:

32. En Semida, waer af is de familie der Semidaiters: en Hepher, waer af is de familie der Hepheriters.

33. En Hepher was Salphaads vader, die geene zonen had, maer alleen dochters, waer af dit de namen zyn: Maala, en Noa, en Hegla, en Melcha, en Thersa.

34. Dit zyn Manasses familien, en het getal van haer, twee en vyftig duyzend en zeven honderd.

35. Maer Ephraïms kinderen by hunne geslachten waren deze: Suthala, waer af is de familie der Suthalaiters: Becher, waer af is de familie der Becheriters: Thehen, waer af is gekomen de familie der Theheniters.

36. Voorts was een zoon van Suthala Heran, waer af is de familie der Heraniters.

37. Dit zyn de geslachten van Ephraïms kinderen, waer af het getal was twee en dertig duyzend en vyf honderd.

38. Dit zyn Josephs kinderen by hunne familien. De kinderen van Benjamin in hunne geslachten: Bela, waer af is de familie der Belaiters: Asbel, waer af is de familie der Asbeliters: Ahiram, waer af is de familie der Ahiramiters:

39. Supham, waer af is de familie der Suphamiters: Hupham, waer af is de familie der Huphamiters.

40. De kinderen van Bela: Hered, en Noeman. Van Hered, de familie der Herediters: van Noeman, de familie der Noemaniters.

41. Dit zyn Benjamins zonen by hunne geslachten, waer af het getal was vyf en veertig duyzend zes honderd.

42. Dans kinderen by hunne geslachten: Suham, waer af is de familie der Suhamiters. Dit zyn Dans geslachten by hunne familien.

43. Zy waren alle Suhamiten, waer af het getal was vier en zestig duyzend en vier honderd.

44. Asers kinderen by hunne geslachten: Jemna, daer af de familie der Jemnaïters: Jessui, daer af de familie der Jessuiters: Brie, daer af is gekomen de familie der Brieiters.

45. De zonen van Brie: Heber, waer af is de familie der Heberiters: en Melchiel, daer af is de familie der Melchieliters.

46. En den naem van Asers dochter was Sara.

47. Dit zyn de maegschappen van Asers kinderen, en hun getal was dry en vyftig duyzend en vier honderd.

48. De kinderen van Nephthali, by hunne geslachten waren: Jesiel, waer af de familie der Jesieliters: Guni, waer af de familie der Guniters:

49. Jeser, waer af de familie der Jeseriters: Sellem, waer af de familie der Sellemiters.

50. Dit zyn de geslachten der kinderen van Nephthali by hunne familien: waer af het getal was vyf en veertig duyzend en vier honderd.

51. Dit is de som der kinderen van Israël, die overteld zyn, zes honderd duyzend en een duyzend zeven honderd en dertig.

52. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende:

53. Dezen zal men het land uytdeylen, naer het getal der namen tot hunne bezittingen.

54. Den meesten van getal zult gy meerder deel geven, en die minder zyn een minder. Elken zal men hunne bezittingen geven gelyk zy nu geteld zyn:

55. Alzoo alleenlyk dat het lot het land uytdeyle den geslachten en den familien.

56. Dat er met loten vallen zal, dat zullen de meerdere of de mindere van getal nemen.

57. Dit is ook het getal der kinderen van Levi, naer hunne familien: Gerson, waer af is de familie der Gersoniters: Kaath, waer af is de familie der Kaathiters: Merari, waer af is de familie der Merariters.

58. Dit zyn de familien van Levi: De familie van Lobni, de familie van Hebroni,

de familie van Moholi, de familie van Musi, de familie van Kore. Maer Kaath heeft Amram gewonnen:

59. Denwelken had tot eene huysvrouw Jochabed, de dochter van Levi, die hem in Egypten geboren is. Deze heeft haren man Amram kinderen voortgebragt, Aaron en Moyses, en Maria hunne zuster.

60. Van Aaron zyn geboren Nadab en Abiu, en Eleazar en Ithamar:

61. Waer af dat Nadab en Abiu gestorven zyn, toen zy vreemd vuer voor den Heer geofferd hadden.

62. En waren alle die daer geteld zyn, dry en twintig duyzend van manspersoonen, van eener maend oud en daer over: die niet geteld zyn onder de kinderen van Israël, en hun is geene bezitting gegeven met de anderen.

63. Dit is het getal der kinderen van Israël, die beschreven zyn van Moyses en Eleazar den priester, in de platte landen van Moab, op de Jordaen tegen over Jericho,

64. Waer onder dat niemand was van de genen die te voren van Moyses en Aaron geteld waren in de woestyn Sinaï.

65. Want God had te voren gezeyd, dat zy alle sterven zouden in de woestyn. En daer is van dien niemand overgebleven, dan Caleb Jephones zoon, en Josue Nuns zoon.

HET XXVII. KAPITTEL.

Hoe Salphaads dochter eene erfbezitting gegeven wordt, en Moyses gezeyd wordt dat hy sterven moet, na dat hy het land van beloften aenzien heeft.

1. Maer daer zyn voortgekomen de dochteren van Salphaad, Hephers zoon, Galaads zoon, Machirs zoon, Manasses zoon, denwelken was Josephs zoon: wiens namen waren, Maala, en Noa, en Hegla, en Melcha, en Thersa.

2. En zy stonden voor Moyses en Eleazar den priester, en alle de prinsen des volks aen de deur van het tabernakel des verbonds, en hebben gezeyd:

3. Onzen vader is in de woestyn gestorven, en heeft in den oploop niet geweest, die daer tegen den Heer opgestaen was onder Kore, maer hy is in zyne zonde gestorven: deze had tot kinderen geene manspersoonen. Waerom zal zynen naem vergaen uyt zyne familien, om dat hy geenen zoon heeft? Geeft ons ook eene erfbezitting onder onzes vaders geslacht.

4. En Moyses heeft hunne zaek over gedragen ten vonnisse des Heeren.

5. Denwelken heeft tot hem gezeyd:

6. De dochteren van Salphaad begeeren een regtveerdig ding, geeft haer eene erfbezitting onder haer vaders maegschap en laet ze zyne erfgenamen zyn.

7. En tot de kinderen van Israël zult gy deze dingen zeggen:

8. Als een mensch zonder zoon gestorven is, zoo zal zyn erfdeel voortgaen tot zyne dochter.

9. Is het zake dat hy geene dochter heeft, zoo zal hy zyne broeders voor zyne erfgenamen hebben.

10. En is het zake dat hy geene broeders heeft, zoo zult gy zyn erfdeel zyns vaders broederen geven.

11. Maer is het zake dat hy ook geene ooms heeft, zoo zal men zyne erve geven zynen naesten maegschap, en dit zal de kinderen van Israël heylig wezen met eene eeuwige wet, gelyk den Heer Moyses bevolen heeft.

12. En den Heer heeft ook tot Moyses gezeyd: Klimt op dezen berg Abarim, en beziet van daer het land welk ik den kinderen van Israël geven zal.

13. En als gy het gezien hebben zult, zoo zult gy ook tot uw volk gaen, gelyk Aaron uw broeder gegaen is:

14. Want gy hebt my vertoornd in de woestyn Sin, in het wederzeggen der menigte, en gy hebt my niet willen heylig maken voor hen op de wateren. Dit zyn de wateren des wederzeggen tot Kades, in de woestyn Sin.

15. En Moyses heeft hem geantwoord:

16. Den Heer God der geesten van alle vleesch wil bezorgen eenen man die over deze menigte wezen mag:

17. En die voor hen uyt en in gaen mag, en hen uytleyden of inleyden: op dat des Heeren volk niet zy gelyk schapen zonder herder.

18. En den Heer heeft tot hem gezeyd: Neemt Josue Nuns zoon, den man daer Gods Geest in is, en legt uwe hand op hem.

19. Denwelken zal staen voor Eleazar den priester, en voor alle de menigte:

20. En gy zult hem geboden geven

daer zy het alle zien, en gy zult hem geven een deel van uwe glorie, op dat hem alle de vergadering der kinderen van Israël hoore.

21. Is het zake dat er iets voor dezen te doen zal wezen, zoo zal Eleazar den priester den Heere te rade gaen. Naer zyn woord zal hy uytgaen, en inkomen, hy en alle de kinderen van Israël met hem, en de andere menigte.

22. Moyses heeft gedaen alzoo hem den Heer bevolen had. En als hy Josue gehaeld had, zoo stelde hy hem voor Eleazar den priester, en voor alle de vergadering des volks.

23. En als hy zyne handen geleyd had op het hoofd van Josue, zoo verhaelde hy al dat den Heer bevolen had.

HET XXVIII KAPITTEL.

Eenen iegelyken tyd wordt zynen offer besteld.

1. En den Heer heeft ook tot Moyses gezeyd :

2. Gebiedt den kinderen van Israël, en zult tot hen zeggen : Myne offerande, en de brooden en het reukwerk van den allerzoetsten reuk zult gy ten zynen tyde offeren.

3. Dit zyn de sacrificien die gy offeren moet : Twee onbesmette lammekens van een jaer zult gy alle dagen offeren, tot eenen eeuwigen brandoffer :

4. Het een zult gy des morgens offeren, en het ander des avonds :

5. Het tiende deel van een ephi meelbloem, die beslagen zy met de puerste olie, en hebbe het vierendeel van een hin,

6. Dit is eene eeuwige heele brandofferande, welke gy hebt geofferd op den berg Sinaï, tot eenen allerzoetsten reuk van des Heeren brandoffer.

7. En gy zult drankoffer doen het vierendeel van een hin wyns, op elk lam, in de heyligdomstede des Heeren.

8. En het ander lam zult gy desgelyks offeren omtrent den avond, naer alle de manier van des morgenstonds offerande, en hare drankofferande, eene offerande des allerzoetsten reuks voor den Heer.

9. Maer op den sabbatdag zult gy twee onbesmette lammekens van een jaer offeren, en twee tiende deelen bloem van meel met olie beslagen, tot een sacrificie, en de drankofferanden

10. Die naer behooren gestort worden, in alle sabbaten, tot eenen eeuwigen brandoffer.

11. Maer in de nieuwe maenden, zoo zult gy den Heere eenen brandoffer offeren, twee kalveren uyt de runderen, eenen ram, zeven eenjarige lammeren onbesmet,

12. En dry tiende deelen meelbloem, met olie beslagen tot een sacrificie tot elk kalf : en twee tiende deelen bloem met olie beslagen tot elken ram :

13. En het tiende deel van een tiende bloems uyt de olie in het sacrificie op elk lam. Dit is een brandoffer van den allerzoetsten reuk, en van eenen reukoffer den Heere.

14. Maer den drankoffer des wyns, welken men tot elke slagtofferande storten moet, zullen deze zyn : de helft van een hin tot elk kalf, een derdendeel tot eenen ram, en een vierendeel tot een lam. Dit zal den heelen brandoffer wezen tot elke maend, dewelke na malkander komen in het omgaen des jaers.

15. Eenen bok zal ook den Heer voor de zonde geofferd worden tot eene eeuwige heele brandofferande met zyne drankofferen.

16. Maer in de eerste maend, op den veertienden dag der maend, zoo zal het des Heere paeschen zyn,

17. En op den vyftienden dag zal het hoogtyd wezen : zeven dagen lang zullen zy ongedeesemd brood eten.

18. Waer af den eersten dag zal eerweerdig en heylig wezen : geen werk van slaverny zult gy op dien dag doen.

19. En gy zult offeren ontstoken brandofferande den Heere, twee kalveren uyt de runderen, eenen ram, en zeven onbesmette lammeren van een jaer :

20. En de sacrificie van elken, van bloem die met olie beslagen is, tot elk kalf dry tiende deelen, en twee tiende deelen tot eenen ram,

21. En tot elk lam het tiende deel van een tiende : dat is tot de zeven lammeren.

22. En eenen bok voor de zonde, om voor u te verzoenen,

23. Zonder den brandoffer des morgenstonds, dien gy altyd offeren zult.

24. Alzoo zult gy doen alle de dagen van de zeven dagen, tot een voedsel des

vuers, en tot eenen allerzoetsten reuk voor den Heer, die opgaen zal van den brandoffer, en van elks drankofferanden.

25. En den zevenden dag zal u den allerfeestelyksten en heyligen zyn : geen werk der slaven zult gy op dien dag doen.

26. En den dag der eerste vruchten, als gy den Heere zult nieuwe vruchten offeren, wanneer de weken zullen verloopen zyn, zal eerweerdig en heylig wezen : geen slaeffelyk werk zult gy op dien dag doen.

27. En gy zult brandoffer offeren tot eenen allerzoetsten reuk den Heere, twee kalveren uyt de runderen, eenen ram, en zeven onbesmette eenjarige lammeren :

28. En tot hunne sacrificien, bloem met olie beslagen, dry tiende deelen tot elk kalf, twee tot eenen ram,

29. En tot elk lam het tiende deel van een tiende, die te zamen zyn zeven lammeren, en eenen bok.

30. Die doodgeslagen wordt voor de zuyvering: zonder den eeuwigen brandoffer, en zyne drankofferanden.

31. Deze zult gy al onbesmet offeren met hunne drankofferanden.

HET XXIX. KAPITTEL.

Van de feest der zevende maend, en van hunne offeranden.

1. Den eersten dag der zevende maend, zal u ook eerweerdig en heylig wezen : geen slaeffelyk werk zult gy op dien dag doen, want het is eenen dag des geklanks en der trompetten.

2. En gy zult offeren brandoffer den Heere tot eenen allerzoetsten reuk, een kalf uyt de runderen, eenen ram, en zeven jarige onbesmette lammeren :

3. En in hunne sacrificien, dry tiende deelen bloem met olie beslagen tot elk kalf, twee tiende deelen tot eenen ram:

4. Een tiende deel tot elk lam, dewelke te zamen zyn zeven lammeren :

5. En eenen bok voor de zonde, den welken geofferd wordt tot eene zuyvering des volks,

6. Zonder de brandofferande van de nieuwe maenden met zyne sacrificien, en den eeuwigen brandoffer met zyne gewoonlyke drankofferanden. Met de zelfde ceremonien zult gy ook offeren reukwerk den Heere tot eenen allerzoetsten reuk.

7. En den tienden dag van deze zevende maend zal u heylig wezen en eerweerdig, en gy zult uwe zielen pynigen : geen werk van slaverny zult gy op dien dag doen.

8. En gy zult den Heere brandoffer tot eenen zeer zoeten reuk offeren, een kalf uyt de runderen, eenen ram, zeven jarige lammeren zonder smet :

9. En in hunne sacrificien dry tienden meelbloem met olie beslagen tot elk kalf, twee tiende deelen tot eenen ram,

10. En een tiende deel des tiende deels tot elk lam, welke te zamen zyn zeven lammeren :

11. En eenen bok voor de zonde, zonder het geen dat men pleegt te offeren voor de verzuymenis tot verzoening, en eenen eeuwigen brandoffer, met hunne sacrificie en drankofferanden.

12. Maer op den vyftienden dag der zevende maend, dewelke u zal heylig en eerweerdig wezen, zult gy geen slaeffelyk werk doen, maer gy zult des Heeren hoogtyd vieren zeven dagen lang.

13. En gy zult heelen brandoffer den Heere offeren tot eenen allerzoetsten reuk, dertien kalveren van de runderen, twee rammen, eenjarige lammeren zonder smet veertien :

14. En tot hunne drankofferanden, dry tiende deelen bloem met olie beslagen tot elk kalf, welke te zamen zyn dertien kalveren : en twee tiende deelen tot eenen ram, dat is te zamen twee rammen,

15. En een tiende deel van een tiende deel tot elk lam, welke te zamen zyn veertien lammeren :

16. En eenen bok voor de zonde, zonder den eeuwigen brandoffer, met zyn sacrificie en drankoffer.

17. Op den anderen dag zult gy offeren twaelf kalveren van de runderen, twee rammen, veertien eenjarige lammeren zonder smet :

18. En de sacrificien en drankofferanden van elken, tot de kalveren, en rammen, en lammeren zult gy behoorlyk onderhouden :

19. En eenen bok voor de zonde, zonder den eeuwigen brandoffer, met zyn sacrificie en drankofferande.

20. Op den derden dag zult gy offeren elf kalveren, twee rammen, veertien eenjarige onbesmette lammeren :
21. En de sacrificien en drankofferanden van elken byzonder tot de kalveren en rammen en lammeren zult gy behoorlyk onderhouden :
22. En eenen bok voor de zonde, zonder de eeuwige brandofferande en zyn sacrificie en drankoffer.
23. Op den vierden dag zult gy offeren tien kalveren, twee rammen, veertien eenjarige en onbesmette lammeren :
24. En de sacrificien en drankofferanden van elken byzonder tot de kalveren en rammen en lammeren zult gy behoorlyk onderhouden:
25. En eenen bok voor de zonde, zonder de eeuwige brandofferande, met zyn sacrificie en drankofferande.
26. Op den vyfden dag zult gy offeren negen kalveren, twee rammen, veertien eenjarige en onbesmette lammeren :
27. En de sacrificien en drankofferanden van elken byzonder tot de kalveren en rammen en lammeren, zult gy behoorlyk onderhouden :
28. En eenen bok voor de zonde, zonder de eeuwige brandofferande, met zyn sacrificie en drankofferande.
29. Op den zesden dag zult gy offeren acht kalveren, twee rammen, en veertien eenjarige onbesmette lammeren:
30. En de sacrificien en drankofferanden van elken byzonder tot de kalveren en rammen en lammeren zult gy behoorlyk onderhouden :
31. En eenen bok voor de zonde, zonder de eeuwige brandofferande, met zyn sacrificie en drankofferande.
32. Op den zevenden dag zult gy offeren zeven kalveren, twee rammen en veertien eenjarige onbesmette lammeren.
33. En de sacrificien en drankofferanden van elken byzonder tot de kalveren en rammen en lammeren zult gy behoorlyk onderhouden :
34. En eenen bok voor de zonde, zonder de eeuwige brandofferande, met zyn sacrificie en drankofferande.
35. Op den achtsten dag, welk is den allerfeestelyksten, zult gy geen slaeffelyk werk doen,
36. Offerende brandofferande tot eenen allerzoetsten reuk den Heere, een kalf, eenen ram, zeven eenjarige onbesmette lammeren :
37. En de sacrificien en drankofferanden van elken byzonder, tot de kalveren, en rammen, en lammeren zult gy behoorlyk onderhouden :
38. En eenen bok voor de zonde, zonder de eeuwige brandofferande, met zyn sacrificie en drankofferande.
39. Dit zult gy den Heere offeren in uwe hooge feestdagen: zonder de beloften en vrywillige offeranden in de brandofferande, in het sacrificie, in de drankofferande, en in de vredeofferen.

HET XXX. KAPITTEL.

Van de beloften die van man en wyf gedaen worden.

1. En Moyses heeft den kinderen van Israël verteld al dat hem den Heer bevolen had :
2. En heeft gesproken tot de prinsen der geslachten der kinderen van Israël : Dit is het woord dat den Heer geboden heeft :
3. Is het dat eenig man den Heere eene belofte beloofd heeft of zich zelven met eenen eed verbonden : zoo zal hy zyn woord niet breken, maer hy zal volbrengen al dat hy beloofd heeft.
4. Is het dat eene vrouw iets belooft, en zich met eed verbindt, die nog in haer vaders huys is, en nog in den ouderdom van eene jonge dochter is : Is het dat haer vader verneemt de belofte welke zy beloofd heeft, en den eed daer zy hare ziel mede verbonden heeft, en dat hy zwygt, zoo zal zy de belofte schuldig zyn.
5. Al wat zy beloofd en gezworen heeft, dat zal zy met de werken volbrengen:
6. Maer is het dat haer vader daer tegen zegt, terstond als hy het gehoord heeft : zoo zullen hare beloften en eeden van geene weerde wezen, en zy zal de beloften niet schuldig wezen, om dat haer vader daer tegen gezeyd heeft.
7. Is het dat zy eenen getrouwden man heeft, en dat zy iets belooft, en dat het woord eens uyt haren mond gaende, hare ziel met eenen eed verbonden heeft :
8. Op den dag als het haren man hoort en daer niets tegen zegt, zoo zal zy der beloften schuldig wezen, en zy zal betalen al dat zy beloofd heeft.

9. Maer is het dat hy terstond als hy het hoort daer tegen zegt, en hare beloften van onweerde maekt, en hare woorden daer zy hare ziel mede verbonden had: zoo zal den Heer haer genadig wezen.

10. Eene weduwe en eene vrouw die van haren man verstooten is, die zullen betalen wat zy beloven.

11. Eene gehuwde vrouw in haers mans huys, als zy zich verbindt met eene belofte en by eenen eed,

12. Is het dat haer man het hoort en zwygt, en dat hy tegen de belofte niet zegt, zoo zal zy betalen al dat zy beloofd had.

13. Maer is het dat hy terstond daer tegen zegt, zoo zal zy de belofte niet schuldig wezen : om dat haer man daer tegen gezeyd heeft, en den Heer zal haer genadig wezen.

14. Is het zake dat zy beloofd heeft en zich by eed verbonden, dat zy door vasten of derven van eenige andere dingen hare ziel pynigen zoude, het zal in den wil van den man staen, of zy het doen zal, of niet doen.

15. Maer is het dat haer man dit hoorende zwygt en zyne meyning uytstelt tot des anderen daegs: al wat zy beloofd en toegezeyd had dat zal zy betalen : Om dat haer man zweeg terstond toen hy het hoorde.

16. Maer is het dat hy daer tegen zegt als hy het gehoord heeft, zoo zal hy hare boosheyd dragen.

17. Dit zyn de wetten welke den Heer Moyses gesteld heeft tusschen man en wyf, tusschen vader en dochter, die nog in hare jonge jaren is, of die nog in haers vaders huys woont.

HET XXXI. KAPITTEL.

Hoe Israël tegen de Madianiten strydt, en die verwint, en hoe den buyt en roof gedeeld wordt.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

2. Wreekt eerst de kinderen van Israël van de Madianiters, en alzoo zult gy verzaemd worden tot uw volk.

3. En terstond zeyde Moyses : Wapent van u mannen ten stryde, die des Heeren wraek mogen doen over de Madianiters,

4. Laet kiezen duyzend mannen uyt elk geslacht van Israël, welke men ten stryde zende.

5. En zy hebben er duyzend geleverd uyt elk geslacht, dat is twaelf duyzend, gereed ten stryde :

6. Dewelke Moyses heeft gezonden met Phinees, Eleazars des priesters zoon, en heeft hun geleverd de heylige vaten met de trompetten om geklank te maken.

7. En als zy tegen de Madianiters gestreden en die verwonnen hadden, zoo hebben zy alle de manspersoonen doodgeslagen,

8. En hunne koningen, Evi, en Recem, en Şur, en Hur, en Rebe, vyf prinsen des volks: en Balaam Beors zoon hebben zy ook met den zweerd verslagen.

9. En zy hebben hunne vrouwen en kleyne kinderen gevangen genomen, en al hun vee, en al den huysraed: en wat zy hebben mogten dat hebben zy al geroofd :

10. Zoo wel de steden als de dorpkens en kasteelen heeft de vlam te niet gebragt.

11. En zy hebben den roof genomen, en al dat zy geroofd hadden, zoo wel van menschen als van beesten,

12. En zy hebben dit al gebragt voor Moyses, en Eleazar den priester, en tot alle de menigte der kinderen van Israël: maer al den anderen huysraed hebben zy gedragen in het leger, in de platte landen van Moab, by de Jordaen tegen over Jericho.

13. Maer Moyses en Eleazar den priester, en alle de prinsen der vergaderingen zyn uytgegaen hen te gemoet buyten het heyrleger.

14. En Moyses is gram geworden op de prinsen, op de kolonellen en honderdste mannen des heyrs, die uyt den stryd gekomen waren,

15. En zeyde : Waerom hebt gy de vrouwen behouden?

16. Zyn deze niet de gene die bedrogen hebben de kinderen van Israël, door het ingeven van Balaam, en die u hebben doen overtreden tegen den Heer door de zonde van Phogor, waerom dat het volk verslagen is geweest?

17. Daerom slaet dood al wat er is van manspersoonen, ook de kleyne kinderen: en de vrouwen die van mans bekend zyn door natuerlyk verzamen, steekt den hals af :

18. Maer de jonge dochters, en de vrouwen die nog maegd zyn behoudt voor u:

19. En blyft buyten het leger zeven dagen. Zoo wie eenen mensch doodslaet, of wie eenen die dood geslagen is genaekt, die zal gezuyverd worden op den derden en zevenden dag.

20. En van al den roof, het zy een kleed of eenige gereedschap of iets tot huysraed gemaekt, van geytenvellen, en van hair, of van hout, dat zal men zuyveren.

21. En Eleazar den priester heeft aldus gesproken tot de mannen des heyrs die gestreden hadden: Dit is het gebod der wet welke God Moyses bevolen heeft:

22. Goud en zilver, metael, en yzer, en lood, en tin,

23. En al wat door de vlam passeren mag, dat zal men door het vuer zuyveren: maer wat dat geen vuer verdragen mag, dat zal men heylig maken met het water der zuyveringen.

24. En gy zult uwe kleederen wasschen op den zevenden dag, en als gy gezuyverd zyt, zoo zult gy daer na in het leger komen.

25. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd:

26. Neemt de som van al dat er geroofd is, van den mensch aen tot het vee, gy en Eleazar den priester, en alle de prinsen der gemeynten:

27. En gy zult den roof gelykelyk deelen tusschen de gene die gestreden hebben, en ten oorloge geweest zyn, en tusschen alle de andere menigte.

28. En gy zult een deel voor den Heer uytscheyden, van dien die gestreden hebben, en in den oorlog geweest zyn, eene ziel van de vyf honderd, zoo wel van de menschen, als van de ossen, en ezelen, en schapen,

29. En gy zult die Eleazar den priester geven, want het zyn de eerstelingen des Heeren,

30. En uyt het half deel der kinderen van Israël zult gy nemen het vyftigste hoofd van de menschen, en van de runderen, en van de ezelen en schapen, en van alle beesten, en gy zult die den Levieten geven, die daer waken in de bewaernis van des Heeren tabernakel.

31. En Moyses met Eleazar hebben gedaen gelyk den Heer bevolen had.

32. En den roof welken het heyr geroofd had, was zes honderd duyzend en vyf en zeventig duyzend schapen,

33. Twee en zeventig duyzend runderen,

34. Een en zestig duyzend ezelen,

35. En twee en dertig duyzend zielen der menschen van vrouwspersoonen, die geenen man bekend hadden.

36. En de helft is gegeven den genen die in den stryd geweest waren, te weten dry honderd duyzend en zeven en dertig duyzend, en vyf honderd schapen:

37. Waer uyt geteld zyn tot des Heeren deel, zes honderd en vyf en zeventig schapen.

38. En van de zes en dertig duyzend runderen, zyn uytgeteld twee en zeventig runderen:

39. En van de dertig duyzend en vyf honderd ezelen, zyn uytgeteld een en zestig ezelen:

40. En van de zestien duyzend menschen zielen zyn tot des Heeren deel gekomen twee en dertig zielen.

41. En Moyses heeft het getal van de eerstelingen des Heeren Eleazar den priester geleverd, gelyk hem geboden was,

42. Van het half deel der kinderen van Israël, welk hy afgedeeld had voor de gene die in den stryd geweest waren.

43. Maer van de helft, welke te deel gekomen was der andere menigten des volks, dat is van de dry honderd duyzend en zeven en dertig duyzend en vyf honderd schapen.

44. En van de zes en dertig duyzend ossen,

45. En van de dertig duyzend, en vyf honderd ezelen,

46. En van de zestien duyzend menschen,

47. Heeft Moyses genomen het vyftigste hoofd, en heeft het den Levieten gegeven, die daer waekten in des Heeren tabernakel, gelyk den Heer geboden had.

48. En als de hoofdlieden des heyrs, en de kolonellen, en honderste mannen, by Moyses gekomen waren, zoo hebben zy gezeyd:

49. Wy uwe dienaers hebben overteld het getal der strydbare mannen, welke wy onder onze hand gehad hebben: en daer af is niet een achter gebleven.

50. Om deze zaek zoo offeren wy elk tot des Heeren giften al het goud dat wy in den roof hebben mogen vinden, been-

sieraden en armspangen, en ringen, en sieraden des regten arms, en kleyn gewrongen ketenkens, dat gy den Heer voor ons biddet.

51. En Moyses en Eleazar den priester hebben al het goud ontvangen van verscheydene fatsoenen,

52. In gewigt zestien duyzend zeven honderd en vyftig sikkelen van de kolonellen en honderdste mannen.

53. Want al het goud dat een iegelyk in den roof gekregen had, dat behoorde hem toe.

54. En als zy dit ontvangen hadden, zoo hebben zy het gedragen in het tabernakel des getuygenis, tot eene gedenkenis der kinderen van Israël voor den Heer.

HET XXXII. KAPITTEL.

Hoe de geslachten van Ruben en Gad, en de helft van Manasses het land ontvangen hebben over de Jordaen : zoo nogtans dat ze voor hunne broeders gewapend voorgaen.

1. Maer de kinderen van Ruben en Gad hadden zeer veel vee, en zy hadden een ontallyk goed van behelpige beesten. En als zy gezien hadden Jazer en Galaad zeer bekwame landen om beesten te voeden,

2. Zoo zyn zy gekomen tot Moyses en Eleazar den priester, en tot de prinsen der menigte, en hebben gezeyd :

3. Ataroth, en Dibon, en Jazer, en Nemra, en Hesebon, en Eleale, en Saban, en Nebo, en Beon,

4. Het land dat den Heer verslagen heeft voor de kinderen van Israël, is een zeer vruchtbaer land, om de beesten te weyden : en wy uwe dienaers hebben zeer vele beesten :

5. En wy bidden u, is het dat wy gratie voor u gevonden hebben, dat gy ons uwe dienaren dit land wilt tot eene erfbezitting geven, en dat gy ons niet doet over de Jordaen gaen.

6. En Moyses heeft hun geantwoord : Zullen uwe broeders ten stryde gaen, en gy zult hier stil zitten?

7. Waerom keert gy de herten der kinderen van Israël om, dat zy niet zouden derven voortgaen ter plaetse, dewelke hun den Heer geven zal?

8. Hebben uwe vaders desgelyks niet gedaen, toen ik ze zond van Kadesbarne om het land te bespieden?

9. En als zy gekomen waren tot der druyven dal, toen zy al het land bespied hadden, zoo hebben zy het hert der kinderen van Israël omgekeerd, dat zy niet zouden gaen in de palen des lands, welk hun den Heer gegeven had.

10. En den Heer gram zynde zwoer, zeggende :

11. Deze menschen die uyt Egypten opgetrokken zyn van twintig jaren oud en daer boven, zullen niet zien het land, welk ik beloofd heb met eed Abraham, Isaac, en Jacob : en zy hebben my niet willen volgen,

12. Behalve Caleb Jephones zoon de Kenezeus, en Josue Nuns zoon : deze hebben mynen wil volbragt.

13. En den Heer gram zynde tegen Israël, heeft ze omgeleyd door de wildernis, veertig jaren lang, tot dat al het geslacht vergaen was, die dat kwaed gedaen had voor zyn aenzigt.

14. En ziet (zeyde hy) gy zyt voor uwe vaders opgestaen als groeysel en voedsel der zondige menschen, dat gy des Heeren toorn tegen Israël zoudet vermeerderen.

15. Is het zake dat gy hem niet volgen wilt, zoo zal hy het volk verlaten in de woestyn, en gy zult de zaek wezen van alle hunner dood.

16. Maer zy zyn nader gekomen en hebben gezeyd : Wy zullen schaepstallen maken en stallingen der behelpige beesten, en voor onze kleyne kinderen zullen wy besloten steden maken :

17. Maer wy zullen zelve gewapend en omgord ten stryde trekken voor de kinderen van Israël, tot dat wy hen gebragt hebben in hunne plaetsen. Onze kleyne kinderen en al dat wy hebben mogen, zullen blyven in de bemuerde steden, om der listen wil van de ingezetenen des lands.

18. Wy zullen in onze huyzen niet komen, voor dat de kinderen van Israël hun erfdom bezitten zullen :

19. En wy zullen niets zoeken over de Jordaen, want wy hebben nu ons erfdeel aen zyne oostzyde.

20. Denwelken Moyses zeyde : Is het dat gy doet het gene dat gy belooft, zoo trekt al gereed voor den Heere ten stryde :

21. En laet alle strydbare mannen gewapend trekken over de Jordaen, tot dat den Heer zyne vyanden heel ter neder werpe,

22. En al het land onder zyn bedwang kome: dan zult gy by den Heer onschuldig wezen, en voor Israël, en gy zult behouden de landen, die gy begeert, voor den Heer.

23. Maer is het dat gy niet doet dat gy zegt, zoo twyffelt er niemand aen, of gy misdoet tegen den Heer: en weet dat uwe misdaed u bevangen zal.

24. Dus maekt steden voor uwe kleyne kinderen, en kooyen en stallen voor uwe schapen en behulpzame beesten; en volbrengt dat gy beloofd hebt.

25. En de kinderen van Gad en Ruben hebben tot Moyses gezeyd: Wy zyn uwe dienaers, wy zullen doen dat ons heer gebiedt.

26. Onze kleyne kinderen en vrouwen, en kleyn vee, en behulpzame beesten zullen wy achter laten in de steden van Galaad,

27. Maer wy uwe dienaers zullen al bereed trekken ter oorloge, gelyk gy, heer, zegt.

28. Zoo heeft dan Moyses geboden Eleazar den priester, en Josue Nuns zoon, en den hoofdmannen van de familien der geslachten van Israël, en heeft tot hen gezeyd:

29. Is het zake dat Gads en Rubens kinderen met u trekken over de Jordaen al gewapend ter oorloge voor den Heer, en dat u het land onderdaen wordt: zoo geeft hun het land van Galaad tot eene bezitting.

30. Maer is het dat zy met u niet willen trekken gewapend in het land van Chanaan, zoo laet ze onder u plaets hebben om te woonen.

31. En de kinderen van Gad en Ruben hebben geantwoord: Gelyk den Heer zynen dienaers gezeyd heeft, alzoo zullen wy doen:

32. Wy zullen zelven gewapend trekken voor den Heer in het land van Chanaan, en wy belyden dat wy nu onze erffelyke bezitting ontvangen hebben herwaerts over de Jordaen.

33. Aldus heeft Moyses den kinderen van Gad en Ruben, en der helft van Manasses Josephs zoons geslacht, gegeven het ryk van Sehon der Amorrhiters koning, en het ryk van Og des konings van Basan en hun land met hunne steden al rondom.

34. Zoo hebben dan de kinderen van Gad getimmerd, Dibon, en Ataroth, en Aroer,

35. En Etroth, en Sophan, en Jazer, en Jegbaa,

36. En Bethnemra, en Betharan, besloten steden, en stallingen voor hunne beesten.

37. Maer Rubens kinderen timmerden Hesebon, en Eleale, en Cariathaim,

38. En Nabo, en Baalmeon veranderende hare namen, en ook Sabama: gevende namen der steden die zy getimmerd hadden.

39. En voorts zoo zyn de kinderen van Machir, Manasses zoon, getrokken te Galaad, en hebben het land verwoest, verslagen hebbende de Amorrhiters des lands inwooners.

40. Zoo heeft dan Moyses het land Galaad gegeven Machir Manasses zoon, den welken daer in gewoond heeft.

41. Maer Jair Manasses zoon is weg gegaen, en heeft alle zyne dorpen ingenomen, welke hy genoemd heeft Havoth-Jair, dat is Jairs dorpen.

42. En Nobe is ook uytgetrokken en heeft ingenomen Chanath met zyne dorpkens: en heeft die naer zynen naem genoemd Nobe.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Hier worden verhaeld alle de plaetsen, daer de kinderen van Israël hun leger geslagen hebben.

1. Dit zyn de ligplaetsen der kinderen van Israël, die uyt Egypten getrokken zyn by hunne hoopen, door de hand van Moyses en Aaron,

2. Welke Moyses beschreven heeft, naer de legerplaetsen, welke zy naer des Heeren gebod versteldeden.

3. Aldus zyn weggereysd van Ramesse, op de eerste maend, op den vyftienden dag der eerste maend, des anderen dags na het paeschen, de kinderen Israëls door de hooge hand, dat alle de Egyptenaren zagen,

4. En begravende de eerstgeboren, welke den Heer verslagen had (want over hunne goden had hy ook wraek gedaen)

5. Zoo hebben zy hun leger gemaekt te Soccoth.

6. En van Soccoth zyn zy gekomen tot Etham, welke is in de uyterste palen der wildernis.

7. En als zy vandaer vertrokken waren, zoo zyn zy gekomen tegen Phihahiroth, welke is tegen over Beelsephon, en zy hebben hun leger gemaekt voor Magdalum.

8. En als zy getrokken waren van Phihahiroth, zyn zy gepasseerd door het midden der zee tot in de woestyn : en dry dagen wandelende door de woestyn van Etham, hebben zy hun leger gemaekt te Mara.

9. En van Mara reyzende zyn zy gekomen te Elim, daer twaelf waterfonteynen waren, en zeventig palmboomen : en daer hebben zy hun leger gemaekt.

10. Maer van daer zyn zy ook getrokken, en hebben de tenten geslagen aen de Roode zee. En van de Roode zee gegaen zynde,

11. Zoo hebben zy hun leger gemaekt in de woestyn Sin.

12. En als zy van daer getrokken waren, zoo zyn zy gekomen te Daphca.

13. En van Daphca gereysd zynde, hebben zy hun leger gemaekt te Alus.

14. En als zy van Alus getrokken zyn, hebben zy hunne tenten geslagen te Raphidim, daer het volk water gebrak om te drinken.

15. En als zy gereysd waren van Raphidim, hebben zy hun leger gemaekt in de woestyn te Sinaï.

16. Maer als zy ook uyt de woestyn van Sinaï gereysd waren, zoo zyn zy gekomen tot de graven der begeerlykheyd.

17. En als zy van de graven der begeerlykheyd gereysd waren, zoo hebben zy hun leger gemaekt te Haseroth.

18. En van Haseroth zyn zy gekomen te Rethma.

19. En als zy van Rethma gereysd zyn, zoo hebben zy hun leger gemaekt te Remmomphares.

20. Van waer uytgereysd zynde zyn zy gekomen te Lebna.

21. Van Lebna hebben zy hun leger gemaekt te Ressa.

22. En uytgegaen zynde van Ressa, zyn zy gekomen te Ceelatha.

23. Van waer gegaen zynde, hebben zy hun leger gemaekt op den berg Sepher.

24. En als zy vertrokken waren van den berg Sepher, zoo zyn zy gekomen te Arada.

25. Van daer reyzende hebben zy hun leger gemaekt te Maceloth :

26. En gereysd zynde van Maceloth, zyn zy gekomen te Thahath.

27. Van Thahath hebben zy hun leger gemaekt te Thare.

28. Van waer gereysd zynde, zoo hebben zy hunne tenten geslagen te Methca.

29. En van Methca, hebben zy hun leger gemaekt te Hesmona.

30. En als zy vertrokken waren van Hesmona, zoo zyn zy gekomen tot Moseroth.

31. En van Moseroth, hebben zy hun leger gemaekt te Beneiaacan.

32. En vertrokken zynde van Beneiaacan zyn zy gekomen tot den berg Gadgad.

33. En van daer reyzende hebben zy hun leger gemaekt te Jettebatha.

34. En van Jettebatha, zyn zy gekomen te Hebrona.

35. En uytgegaen zynde van Hebrona, zoo hebben zy hun leger gemaekt te Asiongaber.

36. En van daer gereysd zynde, zyn zy gekomen in de woestyn Sin, dat is Kades.

37. En als zy vertrokken waren van Kades, zoo hebben zy hun leger gemaekt op den berg Hor, in de uyterste palen des lands van Edom.

38. En Aaron den oversten priester is op den berg Hor geklommen naer Gods bevel : en hy is daer gestorven in het veertigste jaer des uytgangs der kinderen Israël uyt Egypten, op de vyfde maend, op den eersten dag der maend,

39. Als hy was honderd en dry-entwintig jaren oud.

40. En Arad de Chananeeusche koning die ten zuyden woonde, heeft gehoord dat de kinderen van Israël gekomen waren in het land van Chanaan.

41. En gereysd zynde van den berg Hor, hebben zy hun leger gemaekt te Salmona.

42. En als zy van daer gegaen waren, zyn zy gekomen te Phunon.

43. En van Phunon reyzende, hebben zy hun leger gemaekt te Oboth.

44. En van Oboth zyn zy gekomen te Jeabarim, welk is in de palen der Moabiters.

45. En van Jeabarim reyzende, hebben zy hunne tenten geslagen te Dibongad.

46. En van daer uytgegaen zynde, hebben zy hun leger gemaekt te Helmondeblathaïm.

47. En als zy uytgegaen waren van Helmondeblathaïm, zyn zy gekomen aen het gebergte van Abarim tegen over Nabo.

48. En als zy uyt het gebergte van Abarim gereysd waren, zoo zyn zy doorgereysd tot het platte land van Moab, op de Jordaen, tegen over Jericho.

49. En daer hebben zy hun leger gemaekt van Bethsimoth tot Abelsatim op de effenste plaetsen der Moabiters,

50. Daer den Heer tot Moyses gesproken heeft :

51. Gebiedt den kinderen van Israël en zegt tot hen : Als gy over de Jordaen zult gepasseerd zyn, komende in het land van Chanaan,

52. Zoo verderft alle de inwooners des lands : breekt hunne tytelen, en verniclt der afgoden beelden, en bederft alle hunne hoogten,

53. Zuyverende het land, en woonende daer in. Want ik heb het u gegeven tot eene erve te bezitten,

54. Hetwelk gy voor u met den lote deylen zult. Der meeste menigten zult gy het breedste land geven, en der minste menigten het engste. Eenen iegelylyken naer dat het lot vallen zal, alzoo zal de erffenis gegeven worden. De erve zal uytgedeyld worden naer de geslachten en familien.

55. Maer is het zake dat gy de inwooners des lands niet wilt verslaen : die er overblyven zullen, die zullen u wezen als nagelen in uwe oogen, en als speren in uwe zyden, en zullen u tegen wezen in het land uwer wooningen,

56. En al dat ik gedacht had hun te doen, dat zal ik u doen.

HET XXXIV. KAPITTEL.

Het land van Chanaan wordt uytgedeyld met zyne palen, en de namen der gener die het uytdeylen zullen, werden genoemd.

1. En den Heer heeft tot Moyses gesproken, zeggende :

2. Gebiedt den kinderen van Israël en zegt hun : Als gy zult in het land van Chanaan gekomen zyn, en dat u dit by lote zal gevallen wezen tot eene beerffenis, zoo zal het tusschen deze palen besloten worden :

3. De zuydzyde zal beginnen van de woestyn Sin, welke is by Edom : en het zal zyne palen hebben tegen den oosten der zoutste zee.

4. Welke palen zullen omgaen de zuydzyde, door den opgang des schorpioens, alzoo dat die zullen doorgaen tot Senna toe, en komen van de zuydzyde tot Kadesbarne toe, waer uyt dat komen zullen de paelgenoten tot het dorp Adar genoemd, en zullen strekken voorts tot Asemona.

5. En deze pael zal in het ronde gaen van Asemona tot de beek van Egypten, en zal een eynde nemen aen den oever der groote zee.

6. Maer de westzyde zal beginnen van de groote zee, en met dien eynde zal die besloten worden.

7. Maer aen de noordzyde zullen van de groote zee de palen beginnen, komende tot den allerhoogsten berg,

8. En van daer zullen zy komen in Emath, tot aen de palen van Sedada :

9. En de palen zullen gaen tot Zephrona, en tot het dorp Enan : dit zullen de palen wezen aen de noordzyde.

10. Van daer zullen zy hunne palen slaen tegen de oostzyde van het dorp Enan, tot Sephama,

11. En van Sephama zullen de palen nederdalen tot Rebla, tegen de fonteyn Daphnim : en van daer zullen zy doorkomen tegen den oosten, aen de zee Kenereth,

12. En zy zullen voortgaen tot de Jordaen toe : en ten laetste zullen zy besloten worden met de zoutste zee. Dit land zult gy hebben achtervolgende deszelfs palen in het ronde.

13. En Moyses heeft den kinderen van Israël bevolen, zeggende : Dit zal het land zyn welk gy met den lote bezitten zult, en hetwelk den Heer bevolen heeft dat men den negen geslachten geven zoude, en den halven geslachte.

14. Want het geslacht van Rubens kinderen by hunne familien, en het geslacht van Gads kinderen naer het getal der maegschappen, en het half geslacht van Manasses ook,

15. Dit zyn twee geslachten en een half, hebben hun deel ontvangen over de Jordaen tegen over Jericho, aen de oostzyde.

16. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd :

17. Dit zyn de namen der mannen die u het land zullen uytdeylen, Eleazar den priester, en Josue Nuns zoon,

18. En elken prins van elk geslacht,

19. Waer af dit de namen zyn : Van Judas geslacht, Caleb Jephones zoon,

20. Van Simeons geslacht, Samuel Ammiuds zoon.

21. Van Benjamins geslacht, Elidad Chaselons zoon.

22. Van het geslacht der kinderen van Dan, Bocci Joglis zoon.

23. Van Josephs kinderen uyt Manasses geslacht, Hanniel Ephods zoon.

24. Van Ephraïms geslacht, Camuel Sephthans zoon.

25. Van Zabulons geslacht, Elisaphan Pharnachs zoon.

26. Van Issachars geslacht, den vorst Phaltiel Ozans zoon.

27. Van Asars geslacht, Ahiud Salomis zoon.

28. Van Nephthalis geslacht, Phedael Ammiuds zoon.

29. Dit zyn de gene wien dat den Heer bevolen had, dat zy het land van Chanaan den kinderen van Israël uytdeylen zouden.

HET XXXV. KAPITTEL.

Hoe God belast dat men den Levieten steden uyt zoude houden. En ook zes steden om de doodslagers vryheyd te hebben.

1. Deze woorden heeft den Heer ook tot Moyses gezeyd, in de platte landen van Moab op de Jordaen, tegen over Jericho :

2. Gebiedt den kinderen van Israël dat zy den Levieten van hunne bezittingen geven

3. Steden om te woonen, en hunne voorsteden al rondom : dat zy in de steden mogen woonen, en de voorsteden zullen wezen voor hun kleyn vee, en jokvee:

4. Dewelke zullen buyten van de muren der steden moeten uytstrekken duyzend schreden verre in het ronde.

5. Tegen den oosten zullen wezen twee duyzend cubitus, en tegen de zuydzyde zullen ook desgelyks zyn twee duyzend cubitus: en aen de zee ook die tegen den westen is, zal dezelfde maet wezen, en de noordzyde zal ook met gelyke palen haer eynde nemen: en de steden zullen in het midden wezen, en de voorsteden buyten.

6. Maer van de steden die gy den Levieten geven zult, zullen er zes uytgescheyden worden tot behulp der gene die vlugtig zyn, dat tot dien vlieden mag, die bloed gestort heeft : en zonder deze zult gy nog twee en veertig andere steden uyt scheyden,

7. Welke te zamen maken acht en veertig steden, met hare voorsteden.

8. En deze steden die men van der kinderen van Israëls bezitting geven zal, zal men meest deel nemen van de genen die meest hebben: en van de genen die minst hebben, zal men minst nemen. Zy zullen elk den Levieten steden geven, naer de maet van hunne erve.

9. Den Heer heeft tot Moyses gezeyd :

10. Spreekt tot de kinderen van Israël, en zult tot hun zeggen : Als gy over de Jordaen zult gepasseerd zyn in het land van Chanaan,

11. Zoo ordineert wat steden dat er wezen zullen tot beschermen der gene die vlugtig zyn, die onwillens bloed gestort hebben :

12. En als den vlugtigen mensch in eene van die steden gevloden is, zoo zal den maeg van den gene die verslagen is, hem niet mogen doodslaen, voor dat hy sta voor de menigte, en zyne zake geoordeeld zal wezen.

13. En van die steden die uytgescheyden worden voor het beschermen der vlugtigen,

14. Zullen er dry wezen over de Jordaen en dry in het land van Chanaan,

15. Zoo wel voor de kinderen van Israël, als voor de vreemdelingen en uytlanders, dat hy tot de steden vlieden mag, die onwillens bloed gestort heeft.

16. Is het dat iemand met een yzeren wapen geslagen heeft en dat hy dood is die geslagen is : zoo zal hy des doodslags schuldig wezen, en ook sterven.

17. Is het dat hy met eenen steen werpt, en dat hy, die geraekt is, sterft: zoo zal hy desgelyks gestraft worden.

18. Is het dat iemand sterft die met een hout geslagen is : zoo zal het ge-

wroken worden met het bloed van den slager.

19. Den naesten des verslagen zal den doodslager doodslaen : terstond als hy hem achterhalen zal, zoo zal hy hem dooden.

20. Is het dat iemand uyt haet iemand stoot : of iets op hem werpt met listigheyd :

21. Of heeft hem toen hy zyn vyand was met de hand geslagen, en dat die sterft : zoo zal den slager des doodslags schuldig wezen. Den maeg des verslagen zal hem aflyvig maken, alzoo haest als hy hem vindt.

22. Maer is het zake dat hy iets desgelyks gedaen heeft aventuerlyk, zonder haet

23. En vyandschap, en dat dit getoond worde,

24. Dat het volk hoort, en dat de zaek tusschen den slager en den maeg des verslagen naer regt onderzocht is :

25. Zoo zal den onnoozelen verlost worden uyt des wraekzoekers hand, en hy zal met vonnis wederom gebragt worden tot de stad, daer hy toe gevloden was, en daer blyven, tot dat den oppersten priester die met de heylige olie gezalfd is, sterve.

26. Is het dat den doodslager bevonden wordt buyten de palen der steden, die den ballingen toegeschikt zyn,

27. En geslagen wordt van hem die des bloeds wreker is : zoo zal hy onschuldig wezen die hem doodslaet.

28. Want den balling had moeten blyven in de stad tot de dood des oversten priesters. Maer als die gestorven is, zoo zal den doodslager wederom komen in zyn land.

29. Deze dingen zullen eeuwig wezen, en wettelyk in alle uwe woonsteden.

30. Een doodslager zal onder getuygen gestraft worden : met eens getuygenis zal niemand verwezen worden.

31. Gy zult geen geld nemen van den genen die des bloeds schuldig is, maer hy zal zelve ook terstond sterven.

32. De ballingen en vlugtigen moeten in geene manier wederkeeren tot hunne steden voor de dood van den oppersten priester :

33. Op dat gy het land uwer wooningen niet ontzuyvert, welk besmet wordt met het bloed der onnoozelen : en men mag het anders niet zuyveren, dan door zyn bloed, die eens anders bloed gestort heeft.

34. En alzoo zal uwe erfbezitting gezuyverd worden ik met u woonende. Want ik ben den Heer die woont onder de kinderen van Israël.

HET XXXVI. KAPITTEL.

Hoe God beveelt dat de geslachten niet te zamen worden gemengeld, maer dat iegelyk in zyn geslacht huwen zoude.

1. De prinsen van Galaads familie Machirs zoon, die een zoon was van Manasses, van Josephs kinderen geslacht, zyn ook gekomen : en hebben gesproken tot Moyses voor de prinsen van Israël, en gezeyd :

2. Den Heer heeft bevolen u onzen heer, dat gy het land met den lote den kinderen van Israël uytdeylen zoudt, en dat gy Salphaads onzes broeders dochteren geven zoudt de erve, welke men haren vader schuldig was :

3. Dewelke, is het zake dat eenige mannen van een ander geslacht tot huysvrouwen nemen, zoo zal hare bezitting volgen : en als die in een ander geslacht overgedragen zal wezen, zoo zal het van ons erfdeel geminderd worden,

4. En alzoo zal het geschieden, dat zoo wanneer het Jubileus, dat is het vyftigste jaer der verlatenis zal gekomen zyn, zoo zal de uytdeyling der loten gemengeld worden, en de erve van de eene zal tot de andere komen.

5. En Moyses heeft geantwoord den kinderen van Israël, en door het gebod des Heeren gezeyd : Het geslacht van Josephs kinderen heeft regt gesproken.

6. En dit is de wet, welke van den Heer verkondigd is over Salphaads dochteren : Laet ze ten huwelyk nemen wat mannen dat zy willen, alleen dat ze mannen nemen van haer geslacht :

7. Op dat de erve der kinderen van Israël niet gemengd worde van het een geslacht in het ander. Want alle de mannen zullen huysvrouwen nemen van hun geslacht en maegschap :

8. En alle de vrouwen zullen mannen nemen van het zelfde geslacht : op dat de erfelykheyd in de familien blyven mag :

9. En dat de geslachten zich onder malkander niet mengen, maer dat zy zoo blyven mogen
10. Alzoo zy van den Heer gescheyden zyn. En Salphaads dochteren hebben gedaen alzoo het bevolen was :
11. En Maala, en Thersa, en Hegla, en Melcha, en Noa, hebben getrouwd haers vaders broeders zonen,
12. Uyt Manasses geslacht, die Josephs zoon was : en aldus zoo is het erfdeel (welk haer gegeven was) gebleven in haers vaders geslacht en familie.
13. Dit zyn de geboden en regten, welke God bevolen heeft door Moyses hand, tot de kinderen van Israël, op het platte land van Moab, op de Jordaen tegen over Jericho.

HET
VYFDE BOEK MOYSES,

In het Hebreeuwsch genoemd ELLEHADDEBARIM, in het Grieksch DEUTERONOMIUM, in het latyn SECUNDA LEX, in het Duytsch De tweede Wet, waer in dat alle de voorzeyde dingen verhaeld worden.

HET I. KAPITTEL.

Hoe in het kort verhaeld wordt het gene dat Israël in de woestyn geschied is.

1. Dit zyn de woorden die Moyses gesproken heeft tot alle die van Israël, over de Jordaen in de veldachtige woestyn, tegen over de Roode zee, tusschen Pharan en Tophël, en Laban, en Haseroth daer zeer veel gouds is :
2. Elf dagen van Horeb, door den weg gaende van den berg Seyr tot Kadesbarne.
3. In het veertigste jaer, in de elfde maend, op den eersten dag der maend, zoo heeft Moyses gesproken tot de kinderen van Israël, alle de dingen, welke hem den Heer bevolen had, dat hy hun zeggen zoude :
4. Na dat hy Sehon der Amorrhiters koning verslagen had, die te Hesebon woonde : en Og den koning van Basan, die te Astaroth woonde, en te Edrai,
5. Over de Jordaen, in het land van Moab. En Moyses heeft begonnen de wet uyt te leggen, en te zeggen :
6. Onzen Heer God heeft tot ons gesproken in Horeb, zeggende : Het is u genoeg dat gy op dezen berg gelegen hebt :
7. Keert wederom, en komt tot den Amorrhiters berg, en tot de andere die daer omtrent liggen platte velden en gebergten en nederplaetsen tegen de zuydzyde, en omtrent den oever der zee, het land der Chananeen en van Libanus, tot den grooten vloed Euphrates.
8. Ziet (zeyde hy) ik heb het u gegeven : gaet daer in en bezit het, waer af den Heer uwen vaderen Abraham, Isaac en Jacob gezworen heeft, dat hy dit land hun geven zoude en hunnen zade na hen.
9. En ik zeyde u in dien tyd :
10. Ik mag u alleen niet verdragen : Want den Heer uw God heeft u vermenigvuldigd, en zyt hedendaegs gelyk de sterren des hemels, zeer vele.
11. (Den Heer uwer vaderen God wilt nog vele duyzenden tot dezen getalle doen, en hy gebenedyde u alzoo hy gesproken heeft.)
12. Ik kan alleen uwe zaken niet vervallen, en uwen last en twisten.
13. Geeft uyt u wyze en verstandige

mannen en der welker bewandeling van geweerde zy in uwe geslachten, op dat ik u die stelle tot prinsen.

14. Toen antwoordde gy my : Het is een goed ding dat gy doen wilt.

15. En ik heb uyt uwe geslachten genomen wyze en edele mannen, en daer af gemaekt prinsen, kolonellen en honderdste mannen, en vyftigste mannen en tiende mannen, die u alle dingen onderwyzen zouden.

16. En ik heb hun geboden, zeggende: Hoort ze, en oordeelt dat regt is : het zy burger of vreemdeling.

17. Daer zal geen onderscheyd der persoonen zyn, gy zult den kleynen alzoo wel hooren als den grooten: en niemands persoon uytnemen, want het is Gods oordeel. Maer dunkt u eenige zaek zwaer te wezen, zoo brengt die over tot my, en ik zal ze hooren.

18. En ik heb bevolen alle de dingen die gy zoudt moeten doen.

19. En als wy van Horeb vertrokken waren, zoo zyn wy gegaen door eene vervaerlyke zeer groote wildernis, dewelke gy gezien hebt over den weg des bergs van de Amorrheen, gelyk den Heer onzen God ons bevolen had. En als wy gekomen waren tot Kadesbarne,

20. Zoo heb ik u gezeyd : Gy zyt gekomen tot den berg van de Amorrhiters, denwelken den Heer onzen God ons geven zal.

21. Beziet het land dat den Heer uw God u geeft: trekt op en bezit het, gelyk den Heer onzen God gezeyd heeft uwen vaderen: wilt niet vreezen, noch ergens voor verveerd zyn.

22. En gy zyt allegader by my gekomen, en hebt gezeyd : Laet ons mannen zenden die het land mogen bezien : en ons wederom tyding brengen, door welken weg dat wy optrekken moeten, en naer wat steden reyzen.

23. En toen my dit woord wel behaegde, zoo heb ik uyt u twaelf mannen gezonden, elk een uyt zynen geslachte.

24. Dewelke als zy weg gereysd waren, en geklommen tot op het gebergte, zoo zyn zy gekomen tot het Wyndruyven dal : en als zy het land bezien hadden,

25. Zoo hebben zy van des lands vruchten genomen dat zy vruchtbaerheyd toonen zouden, en hebben die tot ons gebragt en gezeyd : Het is een goed land, welk den Heer onzen God ons geven zal.

26. En gy hebt niet willen opgaen, maer ongeloovig zynde den woorden des Heeren onzes Gods,

27. Hebt gy gemurmureerd in uwe tabernakelen, en gezeyd: Den Heer haet ons, en daerom heeft hy ons uyt het land van Egypten geleyd, dat hy ons zoude leveren in de hand van de Amorrheen, en te niet doen.

28. Waer heen zullen wy optrekken? De boden hebben ons hert vervaerd, zeggende : Daer is een zeer groote menigte, en hooger van lengte dan wy zyn, de steden zyn groot en tot den hemel toe gemuerd, wy hebben daer Enacims kinderen gezien.

29. En ik zeyde u: Wilt niet vervaerd wezen, noch ontziet hen niet :

30. God den Heer die uw leydsman is, die zal zelve voor u vechten, gelyk hy in Egypten gedaen heeft, daer het alle menschen zagen.

31. En in de woestyn (hebt gy zelve gezien) heeft den Heer uw God u gedragen gelyk een mensch pleegt zyn kleyn kind te dragen, op alle de wegen daer gy doorgewandeld hebt, tot dat gy gekomen waert tot op deze plaets.

32. En gy hebt den Heer God alzoo nog niet willen gelooven,

33. Denwelken over den weg voor u ging, en heeft u de plaets bewezen, daer gy uwe tenten slaen moest, des nachts wyzende u den weg door het vuer, en des daegs door de wolkkolom.

34. En als den Heer de stem van uwe woorden gehoord had, zoo heeft hy gram wordende gezworen, en gezeyd :

35. Niemand van dit allerkwaedste geslacht zal het goed land zien, hetwelk ik met eede uwen vaderen beloofd heb :

36. Behalven Caleb Jephones zoon. Want hy zal het zien, en ik zal hem het land geven dat hy betreden heeft, en zynen kinderen, om dat hy den Heer gevolgd heeft.

37. En de verbolgenheyd des Heeren tegen het volk is niet te verwonderen, aengezien dat den Heer ook op my gram wezende om uwen wil, gezeyd heeft : Gy zult ook daer in niet komen :

38. Maer Josue Nuns zoon uw dienaer, zal voor u daer ingaen : dezen vermaen en versterkt, en hy zal Israël het land met den lote uytdeylen.

39. Uwe jonge kinderen daer gy af gezeyd hebt, dat zy zouden gevangen weg geleyd worden, en uwe kinderen die heden nog geen onderscheyd weten tusschen goed en kwaed, die zullen daer in gaen : en dien zal ik het land geven, en zy zullen het bezitten.

40. Maer gy keert wederom en gaet heen ter woestyn, door den weg der Roode zee.

41. En gy hebt my geantwoord : Wy hebben tegen den Heer misdaen : Wy zullen opklimmen en stryden, gelyk den Heer onzen God bevolen heeft. En als gy wel gewapend trokt op den berg,

42. Zoo zeyde den Heer tot my : Zegt tot hen : Wilt niet opwaerts trekken, noch vecht niet, want ik ben u niet mede : op dat gy niet valt voor uwe vyanden.

43. Ik heb gesproken en gy hebt het niet gehoord: maer Gods geboden wederspannig en opgeblazen van hooveerdy, zyt op den berg geklommen.

44. Aldus zoo is den Amorrhiter uytgekomen, die op het gebergte woonde, en u te gemoet komende heeft hy u vervolgd, gelyk de byen plegen te vervolgen: en heeft u geslagen van Seyr tot Horma toe.

45. En als gy wedergekomen zynde, weendet voor den Heer, zoo heeft hy u niet gehoord, noch hy heeft uwer stem niet te wille geweest.

46. Aldus zoo hebt gy te Kadesbarne langen tyd stil gelegen.

HET II. KAPITTEL.

Hoe Moyses nog voorts vertelt de weldaden Gods, van Sehon den Koning, en het verwinnen zyns lands.

1. En van daer gereysd, zyn wy gekomen in de woestyn die daer leydt tot de Roode zee, gelyk den Heer my gezeyd had: en wy hebben den berg Seyr langen tyd omgegaen.

2. En den Heer heeft tot my gezeyd :

3. Gy hebt genoeg dezen berg omgegaen, gaet heen noordwaerts :

4. En gebiedt den volke, zeggende : Gy zult passeren door de palen van uwe broeders Esaus kinderen, die te Seyr woonen, en zy zullen u vreezen.

5. Hierom ziet neerstiglyk toe, dat gy u tegen hen niet roert : want ik zal u van hun land niet geven zoo veel als den stap van eenen voet betreden mag, want ik heb Esau gegeven den berg Seyr tot eene bezitting.

6. Gy zult spyzen van hen om geld koopen en eten : het water zult gy gekocht scheppen en drinken.

7. Den Heer uw God heeft u gebenedyd in al het werk uwer handen : hy kent uwen weg hoe dat gy gegaen zyt door deze groote woestyn, veertig jaren lang den Heer uw God woonende met u, en u gebrak niets.

8. En toen wy voorby gegaen waren onze broeders Esaus kinderen, die in Seyr woonden, door den veldachtigen weg van Elath en van Asiongaber, zoo zyn wy gekomen tot den weg, die leydt naer de woestyn van Moab.

9. En den Heer heeft tot my gezeyd : Vecht tegen de Moabiten niet, noch neemt geenen stryd aen tegen hen: want ik zal u niet geven van hun land, want ik heb Ar Loths kinderen gegeven tot eene bezitting.

10. Emim waren de eerste inwooners van dien, een groot en magtig volk, en zoo hoog van lengte dat men geloofde dat zy van Enacims geslacht waren,

11. Gelyk reuzen, en waren gelyk Enacims kinderen. Voorts zoo heetten hen de Moabiten Emim.

12. Maer in Seyr woonden eerstmael de Horrhiters : en toen die verdreven en te niet gedaen waren, zoo hebben Esaus kinderen daer gewoond, gelyk Israël gedaen heeft in het land van hunne bezitting, dat den Heer hun gegeven heeft.

13. Hierom opstaende dat wy zouden gaen over de beek Zared, zyn wy tot daer gekomen.

14. En den tyd dat wy gewandeld hebben van Kadesbarne, tot den overgang der beek van Zared, is geweest acht en dertig jaren : tot dat alle de generatie der strydbare mannen vergaen waren uyt de legeren, gelyk den Heer gezworen had ;

15. Wiens hand tegen hen geweest is, dat zy vergaen zouden midden uyt de heyrlegers.

16. Maer na dat alle de strydbare mannen gestorven waren,

17. Zoo heeft den Heer tot my gesproken, zeggende :

18. Gy zult heden door Moabs palen

gaen, door de stad die Ar genoemd is :

19. En komende aen de frontieren der kinderen van Ammon, wacht u dat gy tegen hen niet strydt, noch roert u niet ten stryde: want ik zal u niet geven van Ammons kinderen land, want ik heb Loths kinderen dat gegeven tot eene erffelyke bezitting.

20. Het is geacht voor der reuzen land: en daer hebben voortyds reuzen in gewoond, welke de Ammoniters heeten Zomzommim,

21. Een groot volk en vele en van hooger lengte gelyk Enacim, welke den Heer vernield heeft van hun aenzigt: en hy heeft ze daer in doen woonen in de plaets van dien,

22. Gelyk hy Esaus kinderen gedaen had, die te Seyr woonen, vernielende de Horrhiters, en hun land hun gevende, welk zy bezitten tot op dezen tyd.

23. En de Heveen die te Hazerim woonden tot Gaza toe, zyn verdreven van de Cappadocianen : dewelke uyt Cappadocien gegaen zynde, hebben ze vernield, en voor hen aldaer gewoond.

24. Staet op, en gaet over de beek Arnon: Ziet ik heb in uwe hand geleverd Sehon den koning van Hesebon den Amorrhiter, en begint zyn land te bezitten, en strydt tegen hem.

25. Heden zal ik uwen grouwel en angst beginnen te zenden op al het volk hetwelk onder den geheelen hemel woont: alzoo dat zy beven zullen van angst, als zy van uwen naem gehoord zullen hebben, en zich verschrikken, gelyk de vrouwen die in barens nood zyn, en met pynen bevangen worden.

26. Aldus zoo heb ik boden uytgezonden uyt de woestyn Kademoth tot Sehon den koning van Hesebon, met vreedzamige woorden, zeggende :

27. Wy zullen door uw land passeren, door de gemeyne heyrbaen zullen wy gaen: wy zullen niet bezyden aftreden ter slinker of ter regter zyden.

28. Verkoopt ons spys om prys dat wy eten mogen: en geeft ons water om geld, en alzoo zullen wy het drinken. Alleen is het dat gy ons wilt toelaten eenen doorgang,

29. Gelyk de kinderen van Esau gedaen hebben, die in Seyr woonen, en de Moabiters die te Ar woonen: tot dat wy gekomen zyn aen de Jordaen, en overtrekken mogen tot in het land, welk den Heer onzen God ons geven zal.

30. En Sehon den koning van Hesebon heeft ons niet willen laten doorgaen: want den Heer uw God had zynen geest verhard, en zyn hert verstokt, dat hy in uwe handen geleverd zoude worden, gelyk gy nu ziet.

31. En den Heer heeft tot my gezeyd : Ziet ik heb u begonnen te leveren Sehon en zyn land, begint het te bezitten.

32. En Sehon is tegen ons ten stryde gekomen met alle zynen volke te Jasa.

33. En den Heer onzen God heeft ons dien geleverd: en wy hebben hem verslagen met alle zyne zonen, en met allen zynen volke.

34. En op dien zelfden tyd wonnen wy alle de steden, verslagen hebbende hare inwooners, mannen en vrouwen met de kleyne kinderen : en wy hebben daer niets in laten blyven,

35. Zonder het vee, welk ten deele kwam den genen die ze roofden, en de rooven der steden, welke wy innamen

36. Van Aroer, welk gelegen is by den oever der beek van Arnon der stad, welk in de delling ligt, tot Galaad toe. Daer was geen dorp en stad die onzen handen ontvlieden mogt: den Heer onzen God heeft ze ons al geleverd.

37. Zonder het land van Ammons kinderen, daer wy niet toe gegaen zyn : en alle de landen die daer liggen omtrent de beek Jeboc, en de steden der gebergten, en zonder alle de plaetsen, daer onzen Heer God ons af verboden had.

HET III. KAPITTEL.

Het verhalen van den stryd tegen Og den koning, en van het land over de Jordaen, Ruben, Gad, en half Manasses geslacht gegeven.

1. Hierom zyn wy wedergekeerd, en opwaerts gereysd door den weg van Basan : en Og den koning van Basan is met zynen volke ons tegen gekomen om te stryden in Edrai.

2. En den Heer heeft tot my gezeyd : Vreest hem niet : want hy is in uwe hand geleverd met allen zynen volke, en zynen lande: en gy zult hem doen gelyk gy Sehon der Amorrheen koning gedaen hebt, die te Hesebon woonde.

3. Hierom heeft den Heer onzen God in onze handen ook geleverd Og den koning van Basan, en al zyn volk : en wy hebben ze geslagen tot den laetsten man toe :

4. Beroovende alle zyne steden op eenen tyd. Daer was niet eene stad die ons ontvlieden mogt : zestig steden, al het land van Argob des koningryks van Og in Basan.

5. Alle de steden waren besloten met zeer hooge muren, en met poorten en grendelen, zonder ontellyke steden, die geene muren hadden.

6. En wy hebben die verdorven gelyk wy gedaen hadden Sehon den koning van Hesebon, verdervende alle de steden, en de mannen en vrouwen en kleyne kinderen :

7. Maer het vee en de rooven der steden hebben wy genomen.

8. En wy hebben het land ingenomen op dien tyd, uyt de hand van de twee koningen der Amorrheen, die over de Jordaen waren : van de beek Arnon tot den berg van Hermon toe,

9. Denwelken die van Sidonien Sarion heeten, en de Amorrheen Sanir :

10. Alle de steden die op het platte land liggen, en al het land van Galaad en Basan, tot Selcha, en Edrai de steden van Ogs koningryk in Basan.

11. Want Og den koning van Basan was alleen overgebleven van der reuzen geslacht. Men toont zyn yzeren bed, het welk is te Rabbath, eene stad der kinderen van Ammon, hebbende negen cubitus in de lengte, en vier in de breedte, naer de maet des cubitus van eens mans hand.

12. En wy hebben op dien tyd bezeten het land van Aroer, welk is gelegen op den oever van de beek Arnon, tot de helft van den berg Galaad : en de steden des lands heb ik Ruben en Gad gegeven.

13. Maer het ander deel van Galaad, en geheel Basan van Ogs koningryk heb ik gegeven den halven geslachte van Manasses, al het landschap van Argob : En geheel Basan heet der reuzen land.

14. Jair Manasses zoon bezat al het land van Argob tot aen de palen van Gessuri en Machati. En hy heeft het naer zynen naem Basan geheeten, Havoth-Jair, dat is de dorpen van Jair, tot dezen dag toe.

15. En Machir heb ik ook Galaad gegeven.

16. En den geslachten van Ruben en Gad, heb ik van het land van Galaad gegeven tot de beek Arnon, het midden van de beek, en dat daer by ligt, tot de beek Jebok toe, welke is den pael der kinderen van Ammon :

17. En het plat land der woestyn, en de Jordaen, en de palen van Kenereth tot aen der woestyne zee, welke de allerzoutste is, aen het beginsel van den berg Phasga, tegen den oosten.

18. En ik heb u bevolen op dien tyd, zeggende : Den Heer uw God geeft u dit land tot eene erfbezitting. Gaet al bereyd voor uwe broeders de kinderen van Israël alle vrome mannen :

19. Zonder uwe huysvrouwen, kinderen, en jokvee : want ik weet wel dat gy vele beesten hebt, en dat die zullen moeten in de steden blyven, die ik u gegeven heb,

20. Tot dat den Heer uwen broederen rust zal gegeven hebben, gelyk hy u gegeven heeft : en dat zy ook het land bezitten mogen, het welk hy hun geven zal over de Jordaen : dan zal een iegelyk wederkomen tot zyne bezitting, dewelke ik u gegeven heb.

21. En ik heb op dien tyd Josue ook bevolen, zeggende : Uwe oogen hebben gezien het gene dat den Heer uw God gedaen heeft dezen twee koningen : alzoo zal hy ook doen alle de koningryken daer gy heen trekken zult.

22. Vreest hen niet : want den Heer uw God zal voor u vechten.

23. En ik heb den Heer op dien tyd gebeden, zeggende :

24. Heer God, gy hebt uwen dienaer begonnen te toonen uwe grootdadigheyd, en uwe allermagtigste hand : want daer is geen God, het zy in den hemel of op de aerde, die uwe werken zoude kunnen doen, of by uwe sterkheyd mogen geleken worden.

25. Daerom zal ik voorttrekken, en bezien dit allerbeste land over de Jordaen, en dezen treffelyken berg, en den berg Libanus.

26. En den Heer is tegen my gram geweest om uwen wil, en heeft my niet verhoord, maer heeft my gezeyd : Laet u genoegen : noch wilt my voortaen in geene manieren van deze dingen meer zeggen.

27. Klimt op het opperste van Phasga, en keert uwe oogen al rondom naer den

westen en noorden, en naer den zuyden en oosten, en aenziet het: want gy zult over deze Jordaen niet komen.

28. Gebiedt Josue en versterkt hem, en geeft hem moed: want hy zal voor dit volk gaen, en hun het land deylen hetwelk gy zien zult.

29. En wy zyn gebleven in de delling tegen over den tempel van den afgod Phogor.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe Moyses vermaent het volk om Gods bevelen te onderhouden, en waerom dat God zich niet heeft vertoont op den berg van Horeb in eenige gelykenis of gedaente, en hy voorzeyt zyne dood, en hy stelt dry voorsteden.

1. En nu hoort, Israël, de geboden en regten die ik u leere: op dat gy die doende moogt leven, en dat gy ingaende moogt bezitten het land, hetwelk den Heer uwer vaderen God u geven zal.

2. Gy zult tot den woorde dat ik u zeg, niets toedoen, noch ook iets daer af doen; bewaert de geboden van den Heer uwen God die ik u gebied.

3. Uwe oogen hebben gezien al het gene dat den Heer gedaen heeft tegen Beelphegor, hoe dat hy alle zyne dienaers uyt het midden van u vernield heeft.

4. Maer gy die uwen Heer God byblyft, leeft nog allegader tot op dezen dag toe.

5. Gy weet wel dat ik u geleerd heb geboden en regten, gelyk den Heer myn God my bevolen heeft: alzoo zult gy doen in het land welk gy bezitten zult:

6. En gy zult het onderhouden, en met de werken volbrengen. Want dit is uwe wysheyd en verstandigheyd voor de volken, op dat zy allegader hoorende deze geboden, mogen zeggen: Ziet dit is een wys en verstandig volk, een groot volk.

7. En daer is geene andere natie zoo groot, die zyne goden heeft, haer zoo nakende, gelyk onzen God tegenwoordig is allen onzen gebeden.

8. Want wat ander volk is er zoo heerlyk, dat ceremonien en regtveerdige oordeelen, en de geheele wet heeft, die ik heden u voor oogen leggen zal?

9. Bewaert dan u zelven, en uwe ziel zorgvuldiglyk. Wilt de woorden niet vergeten, welke uwe oogen gezien hebben, noch laet ze uyt uw hert niet vallen alle de dagen uws levens. Gy zult die voorts leeren uwen kinderen, en uwen kindskinderen,

10. Van den dag, in denwelken gy stond voor den Heer uwen God in Horeb, als den Heer tot my sprak, zeggende: Vergadert het volk tot my, dat zy myne woorden hooren, en my leeren vreezen al den tyd dat zy op de aerde leven, en dat zy het hunnen kinderen ook leeren mogen.

11. En gy zyt gekomen aen het beginsel des bergs, die brandde tot den hemel toe: en daer op waren duysternissen, wolken, en een nevel.

12. En den Heer heeft tot u gesproken uyt het midden van den vure: Gy hebt het geluyd van zyne woorden gehoord, en met allen geene gedaente gezien.

13. En hy heeft u zyn verbond getoond welk hy u geboden heeft dat gy doen zoudet, en de tien woorden, die hy in twee steenen tafelen geschreven heeft.

14. En hy heeft my bevolen op dien tyd, dat ik u de ceremonien en regte oordeelen leeren zoude, die gy zoudt moeten doen in het land dat gy bezitten zult.

15. Zoo bewaert dan zorgvuldiglyk uwe zielen. Gy hebt geene gelykenis gezien op den dag als den Heer u aengesproken heeft in Horeb uyt het midden des vuers:

16. Om dat gy (by aventuren bedrogen zynde) u niet zoudt maken eenige gesnedene gelykenis, of beeld van man of vrouw,

17. Of de gedaente van eenige beesten die op de aerde zyn, of der vogelen die onder den hemel vliegen,

18. En der kruypende dieren, die zich op de aerde roeren, of der visschen die onder de aerde in het water woonen:

19. En dat gy by aventuren uwe oogen opheffende ten hemel, niet zoudt aenzien de zon en maen, en alle de sterren des hemels, en (door eenige doling bedrogen zynde) die zoudt aenbidden, en dienst aendoen, welke den Heer uw God geschapen heeft ten dienste van alle natien die onder den hemel zyn.

20. Maer u heeft den Heer genomen, en geleyd uyt den yzeren oven van Egypten, dat hy een erfvolk hebben zoude,

gelyk het is op den tegenwoordigen dag.

21. En den Heer is tegen my gram geworden, om uwer woorden wil, en heeft gezworen, dat ik over de Jordaen niet gaen zoude, en in het allerbeste land niet komen zoude, hetwelk hy u geven zal.

22. Ziet ik sterf in deze aerde, en ik zal over de Jordaen niet gaen: gy zult daer over gaen, en het uytnemende land bezitten.

23. Wacht u dat gy ten geenen tyde het verbond van den Heer uwen God vergeet, het welk hy met u gemaekt heeft: en dat gy voor u niet maekt eenige gesnedene gelykenis van de dingen welke den Heer verboden heeft te maken.

24. Want den Heer uw God is een verteerend vuer, en een jaloerschen God.

25. Is het zake dat gy kinderen en kindskinderen voortbrengt, en in het land woonende blyft, en bedrogen zynde maekt eenige gelykenis voor u, bedryvende kwaed voor den Heer uwen God, alzoo dat gy hem tot gramschap verwekt:

26. Zoo aenroep ik heden tot getuygen hemel en aerde, dat gy gering zult vergaen van het land hetwelk gy bezitten zult, als gy over de Jordaen zult gegaen zyn. Gy zult daer geenen langen tyd in woonen, maer den Heer zal u uytroeyen,

27. En verstroyen onder alle de heydenen, en gy zult luttel van getal wezen onder de natien, tot dewelke u den Heer leyden zal.

28. En daer zult gy de goden dienen, die met menschen handen gemaekt zyn, de houten, en de steenen, die niet zien of hooren, noch eten, noch rieken.

29. En als gy daer zult den Heer uwen God zoeken, zoo zult gy hem vinden: by alzoo nogtans dat gy hem met geheeler herten zoeket, en met geheeler bedruktheyd uwer ziel.

30. Als alle deze dingen die voorzeyd zyn, u zullen bevangen hebben, zoo zult gy ten laetsten tyde wederom keeren tot den Heer uwen God, en zult zyne stem hooren.

31. Want den Heer uw God is een bermhertig God: hy zal u niet verlaten, noch uytroeyen, noch vergeten het verbond, waer mede hy uwen vaderen gezworen heeft.

32. Vraegt van de oude tyden, die voor u geweest zyn, van dien dag aen toen God den Heer den mensch op de aerde geschapen heeft, van het een eynde des hemels, tot het ander toe, of er op eenigen tyd zulke ding gezeyd is, of ooyt bekend is geweest,

33. Dat een volk zoude hooren Gods stem sprekende uyt het midden des vuers, gelyk gy gehoord hebt, en hebt geleefd.

34. Of eenig God gedaen heeft, dat hy zoude gaen en halen voor hem een volk uyt het midden der natien, door onderzoekingen, teekenen, en wonderlyke werken, door stryd, en met geweldiger hand, en eenen uytgestrekten arm, en door vervaerlyke visioenen naer alle de dingen, welke den Heer uw God voor u gedaen heeft in Egypten, daer het uwe oogen zagen:

35. Dat gy weten zoudt dat den Heer zelve God is, en dat er anders geen is behalven hem.

36. Hy heeft u van den hemel doen hooren zyne stem, dat hy u leeren zoude, en op de aerde heeft hy u getoond zyn overgroot vuer, en gy hebt zyne woorden gehoord uyt het midden des vuers,

37. Want hy heeft uwe vaderen lief gehad, en hun zaed na hen verkoren. En hy heeft u geleyd voorgaende met zyne groote magt uyt Egypten,

38. Dat hy zeer groote natien, en sterker dan gy, zoude uytroeyen tot uwer inkomsten: en dat hy u inleyden zoude, en u geven hun land tot eene erfbezitting, gelyk gy ziet op dezen dag.

39. Daerom weet heden en denkt in uw hert, dat den Heer God is in den hemel boven en beneden op de aerde, en dat er geen ander is.

40. Bewaert zyne geboden en bevelingen, die ik u gebied: op dat u wel zy en uwen kinderen na u, en dat gy langen tyd moogt blyven op het land, hetwelk den Heer uwen God u geven zal.

41. Toen heeft Moyses dry steden uytgescheyden over de Jordaen, aen de oostzyde,

42. Om dat daer toe vlieden zoude, zoo wie onwillens zynen naesten doodgeslagen heeft, en die te voren over een of twee dagen hem geen vyand is geweest: dat die mag ontvlieden tot eene van deze steden:

43. Bosor in de woestyn, welke gele-

gen is op het platte land uyt Rubens geslacht: en Ramoth in Galaad, welk is in Gads geslacht: en Golan in Basan, welk is in Manasses geslacht.

44. Dit is de wet, de welke Moyses uytgeleyd heeft voor de kinderen van Israël:

45. En dit zyn de getuygenissen en ceremonien, en vonnissen die hy gesproken heeft tot de kinderen van Israël, als zy uyt Egypten gegaen waren,

46. Over de Jordaen in de valley tegen over den tempel van den afgod Phogor, in het land van Sehon des konings van den Amorrheen, die in Hesebon woonde, denwelken Moyses verslagen heeft. En de kinderen van Israël uyt Egypten komende,

47. Hebben zyn land bezeten, en Ogs des konings van Basan land, der twee koningen van de Amorrheen, die over de Jordaen woonden, aen den zonnen opgang:

48. Van Aroer, welke gelegen is op den oever van de beek Arnon, tot den berg Sion, denwelken is Hermon,

49. Al het platte land over de Jordaen, aen de oostzyde, tot aen de zee der woestyn, en tot de beginselen des bergs Phasga.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Moyses wederom verhaelt de geboden, en vermaent die scherpelyk te onderhouden.

1. En Moyses riep alle die van Israël, en zeyde tot hen: Hoort, Israël, de ceremonien, en de vonnissen die ik spreek in uwe ooren heden: leert die en volbrengt ze met de werken.

2. Den Heer onzen God heeft met ons een verbond gemaekt in Horeb.

3. Hy heeft geen verbond gemaekt met onze vaderen, maer met ons die nu tegenwoordig zyn en leven.

4. Aenzigt tegen aenzigt heeft hy ons gesproken op den berg uyt het midden des vuers.

5. Ik was den scheydsman en middelaer tusschen den Heer en u in die tyden, dat ik u zoude verkondigen zyne woorden: want gy vreesdet het vuer, en klomt op den berg niet. En hy heeft gezeyd:

6. Ik ben den Heer uw God, die u geleyd heb uyt het land van Egypten, uyt het huys der slaverny.

7. Gy zult geene vreemde goden hebben voor myn aenzigt.

8. Gy zult voor u geen gesneden beeld maken, noch geene gelykenis, van alle dingen die boven in den hemel, of beneden op de aerde zyn, en die in het water verkeeren onder de aerde.

9. Gy zult ze niet aenbidden noch dienen. Want ik ben den Heer uw God: een jaloerschen God, der vaderen misdaed wederloonende op de kinderen tot de derde en vierde generatie, den geenen die my haten,

10. En doende bermhertigheyd aen vele duyzenden den geenen die my liefhebben, en myne geboden bewaren.

11. Gy zult den naem des Heeren uws Gods niet te vergeefs misbruyken: want hy zal niet ongestraft wezen die zynen naem over eenig ydel ding gebruykt.

12. Onderhoudt den sabbatdag, dat gy dien heyligt, gelyk u bevolen heeft den Heer uw God.

13. Zes dagen zult gy werken, en doen alle uwe werken.

14. Den zevenden dag is den sabbat, dat is de rust des Heeren uws Gods. Gy zult op dien geen werk doen, gy, en uw zoon, en uwe dochter, uw knecht, en uwe dienstvrouw, uw os, en uw ezel, en alle uwe behelpige beesten, en den uytlander die binnen uwe stadspoorten is; op dat uw knecht en dienstvrouw rusten mogen, zoo wel als gy.

15. Gedenkt dat gy zelve ook in Egypten gediend hebt, en dat den Heer uw God u daer uyt geleyd heeft met eene geweldige hand, en met eenen uytgestrekten arm. Daerom heeft hy u bevolen dat gy den sabbatdag onderhouden zoudt.

16. Eert uwen vader en moeder, gelyk den Heer uw God u bevolen heeft, dat gy langen tyd leeft, en dat u wel zy in het land, het welk den Heer uw God u geven zal.

17. Gy zult niet dood slaen.

18. Noch gy zult geen overspel bedryven.

19. Gy zult ook niet stelen.

20. Noch gy zult tegen uwen naesten geene valsche getuygenis geven.

21. Gy zult uws naestens huysvrouw niet begeeren: noch zyn huys, noch akker, noch knecht, noch dienstvrouw, noch os, noch ezel, noch al dat hem toebehoort.

22. Deze woorden heeft den Heer gesproken tot alle uwe menigte op den berg, uyt het midden des vuers, en der wolken, en des nevels, met eene groote stem, niet meer daer toe doende: En hy heeft deze woorden geschreven in twee steenen tafelen, dewelke hy my geleverd heeft.

23. Maer na dat gy de stem uyt het midden der duysterheyd gehoord had, en den berg zien branden, zoo zyt gy tot my gekomen, alle de prinsen der geslachten, en de oudste van geboorten, en hebt gezeyd:

24. Ziet, den Heer onzen God heeft ons getoond zyne majesteyt en grootheyd. Wy hebben zyne stem gehoord uyt het midden des vuers, en wy hebben heden geproefd, dat een mensch is levend gebleven als God met hem sprak.

25. Waerom zullen wy dan sterven, en waerom zal ons dit overgroot vuer verslinden? Want is het zake dat wy voorts meer hooren de stem des Heeren onzes Gods, zoo zullen wy sterven.

26. Wat is alle vleesch, dat het zoude mogen hooren de stem des levenden Gods, denwelken spreekt uyt het midden des vuers, gelyk wy gehoord hebben, en dat die zoude mogen leven?

27. Gaet gy liever by hem: en hoort al dat den Heer onzen God u zeggen zal: en gy zult tot ons spreken, en wy dat hoorende, zullen het doen.

28. En als den Heer dat gehoord had, zoo heeft hy tot my gezeyd: Ik heb de stem der woorden van dit volk gehoord, dat zy u gezeyd hebben: zy hebben het al wel gezeyd.

29. Wie mogte hun verleenen, dat zy zulk hert hadden, dat zy my vreesden, en alle myne geboden onderhielden ten allen tyde, op dat hun wel ga, en hunnen kinderen in de eeuwigheyd?

30. Gaet en zegt hun: Keert wederom in uwe tenten.

31. Maer staet gy hier by my, en ik zal u spreken alle myne geboden, en myne ceremonien en vonnissen: welke gy hun leeren zult, op dat zy die doen in het land, welk ik hun zal geven tot eene bezitting.

32. Bewaert dan en doet hetwelk God den Heer u bevolen heeft: gy zult daer niet afwyken ter regter noch ter slinker hand:

33. Maer door den weg dien den Heer uw God u geboden heeft, zult gy wandelen op dat gy levet, en dat u wel ga, en dat de dagen uws levens verlengd worden in het land uwer bezittingen.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe God uyt aller herten te beminnen is, en hoe zyne geboden neerstiglyk te onderhouden zyn.

1. Dit zyn de geboden, en ceremonien, en vonnissen, welke den Heer uw God geboden heeft, dat ik u leeren zoude, en dat gy die zoudt doen, in het land daer heen gy overtrekt om te bezitten:

2. Op dat gy den Heer uwen God zoudt vreezen, en alle zyne bevelingen en geboden bewaren, welke ik u gebied, en uwen kinderen en kindskinderen, alle de dagen uws levens, op dat uwe dagen verlengd worden.

3. Hoort, Israël, en ziet toe dat gy doet het gene dat den Heer u geboden heeft, en dat u wel ga, en nog meer moogt vermenigvuldigd wezen, gelyk den Heer uwer vaderen God u beloofd heeft een land vloeyende van melk en honig.

4. Hoort, Israël, den Heer onzen God is een eenig God.

5. Gy zult liefhebben den Heer uwen God uyt uw geheel hert, en uyt uwe geheele ziel, en uyt uwe gansche sterkheyd.

6. En deze woorden die ik u heden beveel, zullen wezen in uw hert:

7. En gy zult die uwen kinderen vertellen, en die overdenken, zittende in uw huys, en wandelende over weg, slapende, en opstaende.

8. En gy zult ze binden, als een teeken aen uwe hand, en zy zullen wezen, en geroerd worden tusschen uwe oogen.

9. En gy zult die schryven op den dorpel en de deuren uws huys.

10. En als den Heer uw God u zal gebragt hebben in het land, waer voor hy uwen vaderen Abraham, Isaac, en Jacob zwoer: en dat hy u zal gegeven hebben groote en zeer goede steden, die gy niet getimmerd hebt,

11. En huyzen vol van allerhande rykdommen, die gy niet gemaekt hebt, waterputten die gy niet gegraven hebt, wyngaerden en olyfgaerden die gy niet geplant hebt.

12. En als gy zult geëten hebben en verzaed wezen:

13. Zoo wacht u neerstiglyk, dat gy den Heer niet vergetet, die u geleyd heeft uyt het land van Egypten, uyt den huyze der slaverny. Gy zult den Heer uwen God vreezen, en dien alleen dienen, en by zynen naem zult gy zweeren.

14. Gy zult niet gaen na de vreemde goden van alle de heydenen, die rondom u zyn:

15. Want den Heer uw God is een jaloersch God in het midden van u: op dat den toorn des Heeren eenigen tyd tegen u niet gestoord worde, en u van den aerdbodem weg hale.

16. Gy zult den Heer uwen God niet tenteren, gelyk gy hem getenteerd hebt, op de stede der tentatien.

17. Bewaert de geboden van den Heer uwen God, en de getuygenissen, en de ceremonien die hy u bevolen heeft:

18. En doet dat behagelyk en goed is voor het aenzigt des Heeren, dat u wel ga: en dat gy inkomende moogt bezitten het allerbeste land, waer af den Heer uwen vaderen gezworen heeft,

19. Dat hy alle uwe vyanden zoude voor u vernielen, gelyk hy gesproken heeft.

20. Als u morgen uw zoon vragen zal, zeggende: Wat willen deze getuygenissen en ceremonien, en regten, welke den Heer onzen God ons bevolen heeft?

21. Zoo zult gy hem zeggen: Wy waren Pharaos slaven in Egypten, en den Heer heeft ons uyt Egypten geleyd met eene geweldige hand:

22. En heeft gedaen groote teekenen en de allerkwaedste wonderen in Egypten, tegen Pharao en al zyn huysgezin voor ons aenzigt,

23. En heeft ons van daer geleyd, dat hy ons (daer in gebragt hebbende) geven zoude het land daer hy onzen vaderen afgezworen heeft.

24. En den Heer heeft ons bevolen, dat wy alle deze wettelyke geboden zouden doen, en onzen Heer God vreezen, op dat met ons wel ga alle de dagen ons levens, gelyk het heden is.

25. En hy zal onzer bermhertig wezen, is het zake dat wy bewaren en volbrengen alle zyne geboden, voor den Heer onzen God, gelyk hy ons geboden heeft.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe den volke verboden wordt met de heydenen niet alleen geen mangeling te maken, maer ook belast wordt hunne afgoden te breken, en bosschen af te houwen.

1. Als den Heer uw God u zal gebragt hebben in het land, daer gy ingaen zult, om het te bezitten, en als hy vele heydenen voor u zal uytgeroeyd hebben, de Hetheen, en Gergezeen, en Amorrheen, Chananeen, en Pherezeen, en Heveen, en Jebuseen, zevenderley volk veel meerder van getal dan gy zyt, en sterker dan gy:

2. En dat den Heer uw God u die geleverd zal hebben, zoo zult gy die dood slaen dat er niemand over blyve. Gy zult met hen geen verbond maken noch hun geene bermhertigheyd doen,

3. Noch met hun geene huwelyken maken. Gy zult uwe dochter zynen zoon niet geven, noch gy zyne dochter nemen voor uwen zoon:

4. Want zy zal uwen zoon verleyden dat hy my niet volge, maer dat hy meer zal de vreemde goden dienen. En des Heeren toorn zal vergrammen, en u haestelyk vernielen.

5. Maer liever zult gy hun dit doen: Hunne autaren werpt om, en breekt hunne beeldwerken, en hunne boschkens houwt af en hunne gesnedene beelden verbrandt.

6. Want gy zyt een heylig volk den Heere uwen Gode. U heeft verkoren den Heer uw God, dat gy hem wezen zoudt een eygen volk van alle de volken die op de aerde zyn.

7. Den Heer is met u niet verzaemd, en heeft u niet verkoren, om dat gy alle de volken in getal te boven gingt, aengezien dat gy de minste van alle volken zyt:

8. Maer om dat den Heer u lief gehad heeft, en heeft gehouden den eed, den welken hy uwen vaderen gezworen heeft: en heeft u uytgeleyd met eene sterke hand, en verlost uyt het huys der slaverny, uyt de hand van Pharao den koning van Egypten.

9. En gy zult weten, dat den Heer uw God zelve een sterken en getrouwen God is, bewarende het verbond en bermhertigheyd den genen die hem lief hebben, en zyne geboden bewaren in duyzende geslachten:

10. En wederloonende terstond de genen die hem haten, alzoo dat hy ze vernielt, en niet langer vertrekt, terstond hun vergeldende dat zy verdienen.

11. Onderhoudt dan de geboden en ceremonien en regten, die ik u heden beveel, dat gy die doen zoudt.

12. Is het dat gy deze regten, na dat gy die gehoord hebt, bewaert en doet, zoo zal den Heer uw God u ook houden het verbond, en de bermhertigheyd die hy uwen vaderen gezworen heeft :

13. En hy zal u liefhebben en vermenigvuldigen, en gebenedyden de vrucht uws ligchaems, en de vrucht uws lands, uw graen, en uwe wynvruchten, en olie, en groot vee, de kudden van uwe schapen op het land, waer voor hy uwen vaderen gezworen heeft, dat hy u dat geven zoude.

14. Gy zult gebenedyd wezen onder alle volken. Daer zal by u niet onvruchtbaer wezen, beyde man of wyf, zoo wel onder de menschen als onder uwe kudden.

15. Den Heer zal u afnemen alle kwalen : en alle de zeer kwade ziekten van Egypten, die gy wel gekend hebt, zal hy op u niet brengen, maer op alle uwe vyanden.

16. Gy zult al het volk verslinden welk den Heer uw God u geven zal. Uwe oog zal ze niet sparen, noch gy zult hunne goden niet dienen, op dat zy u niet zyn tot eenen val.

17. Is het dat gy in uw hert zegt : Deze volken zyn meerder in getal dan ik, hoe zal ik ze mogen vernielen?

18. Wilt niet vreezen, maer gedenkt wat dingen dat den Heer uw God Pharao en alle den Egyptenaeren gedaen heeft,

19. De overgrootste plagen, welke uwe oogen gezien hebben, en de teekenen, en de wonderlyke werken, en de geweldige hand, en den uytgestrekten arm, om dat den Heer uw God u zoude uytleyden. Aldus zal hy ook doen allen den volken die gy ontziet.

20. Daer toe zal den Heer uw God horzelen op hen zenden, tot dat hy ze alle vernield en verdorven zal hebben, die u ontvloden zullen wezen, en voor u hebben mogen verborgen zyn.

21. Gy zult ze niet vreezen, want den Heer uw God is in het midden van u, een grooten en vervaerlyken God :

22. Hy zal deze natien voor uw aenschyn allengskens en by deelen vernielen. Gy zult die al te zamen niet mogen te niet brengen : dat by aventuren de wilde dieren des lands tegen u niet vermenigvuldigd worden.

23. En den Heer uw God zal ze geven in uw aenschyn : en hy zal ze dooden tot dat zy geheel vernield zullen zyn.

24. En hunne koningen leveren in uwe handen, en gy zult hunne namen van onder den hemel te niet doen : niemand zal u mogen wederstaen tot dat gy die heel vernield zult hebben.

25. Hunne gesnedene beelden zult gy in het vuer verbranden; gy zult het goud of het zilver niet begeeren, daer zy af gemaekt zyn, noch neemt daer af niets tot uwen behoeve, op dat gy niet misdoet, want het is een afschroom des Heeren uws Gods.

26. Noch gy zult niets van de afgoden brengen in uw huys, op dat gy niet wordt verbannen, gelyk dat is. Gy zult het verfoeyen gelyk ongespuyldheyd, en daer eene walging af hebben gelyk van een smetsel en vuyligheyd, want het is verbannen.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe Moyses hen vermaent, dat ze Gods geboden niet zullen vergeten, maer de weldaden gedachtig zyn, die hun God gedaen heeft. En hoe hy het land pryst daer zy in komen zullen.

1. Zyt op uwe hoede dat gy neerstiglyk doet alle de geboden die ik u heden gebied : op dat gy leven moget en vermenigvuldigd worden, en komen in het land, en het bezitten, waer af den Heer uwen vaderen gezworen heeft.

2. En gy zult gedachtig wezen allen des wegs, daer door u den Heer uw God gebragt heeft veertig jaren lang door de woestyn, om dat hy u zoude lyden aendoen en beproeven, en dat kenlyk zouden worden alle de dingen die in uw hert waren, of gy zyne geboden onderhield of niet.

3. Hy heeft u verdrukt met armoeden, en u manna tot eene spys gegeven, het welk gy, noch uwe vaders niet kendet : om dat hy u bewyzen zoude, dat den mensch niet alleen van den broode leeft,

maer ook van allen woorde, welk uyt des Heeren mond gaet.

4. Uw kleed daer gy mede bedekt waert, is van oudheyd geenszins vergaen, en uwen voet is onder niet gesleten geweest, ziet het is nu het veertigste jaer.

5. Op dat gy overdenken zoudt in uw hert, dat gelyk een mensch zyn kind leert, alzoo heeft den Heer uw God u geleerd,

6. Dat gy bewaren zoudt de geboden des Heeren uws Gods, en in zyne wegen wandelen, en hem vreezen.

7. Want den Heer uw God zal u leyden in een goed land, een land der vloeden en der wateren, en der fonteynen: in wiens velden en bergen springen uyt afgrondige aderen der vlietende wateren:

8. Een land der tarwe, gerste, en wyngaerden, daer in dat vygen en grenaetappelen en olyfboomen wassen: een land van olie en honig.

9. Daer gy uw brood eten zult zonder eenig gebrek, en aller dingen overvloedigheyd gebruyken: wiens steenen yzer zyn, en uyt zyne bergen worden des kopers metalen gegraven:

10. Op dat gy den Heer uwen God moget gebenedyden voor het overgoed land dat hy u gegeven heeft, als gy zult eten en verzaed worden.

11. Slaet gade en wacht u, dat gy nimmermeer den Heer uwen God vergetet, en dat gy niet verzuymt zyne geboden en regten, en zyne ceremonien, die ik u heden gebied:

12. Op dat na dien dat gy zult geëten hebben, en verzaed wezen, en schoone huyzen getimmerd, en daer in gewoond,

13. En zult hebben groot vee van ossen, en kudden schapen, van goud en zilver, en van allerhande dingen groote menigte,

14. Dat dan uw hert zich niet verheffe, en dat gy dan niet denket op den Heer uw God, die u uyt het land van Egypten geleyd heeft, uyt het huys der slaverny:

15. En die uw leydsman geweest is in de groote en vreesselyke wildernis, daer serpenten waren die door hunnen adem verbrandden, en scorpioenen, en dorstslangen, en met allen geen water: Die uyt eenen zeer harden steen vloeyende wateren deed komen,

16. En u met manna gespysd heeft in de woestyn, welke uwe vaders niet kenden. En na dat hy u verdrukt en geproefd had, zoo is hy u ten laetste genadig geweest,

17. Op dat gy in uw hert niet zoudt zeggen: Myne vromigheyd, en de magt myner hand, hebben my alle deze dingen gegeven.

18. Maer dat gy zoudt denken op den Heer uwen God: dat hy u deze magt verleend heeft, om dat hy zyn verbond zoude volbrengen waer af hy uwen vaderen gezworen had, gelyk den dag van heden bewyst.

19. Maer anders is het dat gy den Heer uwen God vergeet, en de vreemde goden volgt, en die dient en aenbidt: ziet zoo zeg ik u nu te voren, dat gy heel te niet zult gaen.

20. Gelyk de heydenen, welke den Heer vernield heeft tot uwe inkomste, alzoo zult gy ook vergaen, is het zake dat gy der stem van den Heer uwen God ongehoorzaem zyt.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Moyses het volk in ootmoedigheyd sticht, dat zy zich zelven niet, maer God de victorie opdragen zullen.

1. Hoort, Israël: Gy zult heden over de Jordaen gaen, dat gy bezitten zoudt zeer groote natien, en sterker dan gy, groote steden, en tot den hemel toe bemuerd,

2. Een groot en lang volk, Enacims kinderen, die gy zelve gezien en gehoord hebt, tegen dewelke niemand kan wederstaen.

3. Heden dan zult gy weten, dat den Heer uw God zelve voor u doorgaen zal, een verslindende en verteerende vuer, die ze verpletten, en vernielen, en verderven zal voor uw aenzigt zeer haestelyk, gelyk hy u gezeyd heeft.

4. Zegt niet in uw hert, als den Heer uw God die zal vernield hebben voor uw aenzigt: Om myne regtveerdigheyd wil heeft den Heer my gebragt in dit land, dat ik het bezitten zoude, daer deze geslachten vernield zyn om hunner boosheden wil.

5. Want gy zult in hun land niet komen en het bezitten, om uwe regtveerdigheden, of om de geregtigheyd des herten: maer want zy ongoddelyk gedaen hebben, daerom zyn zy vernield als gy

daer in kwaemt: en om dat den Heere zyn woord zoude houden, hetwelk hy by eede gezworen heeft uwen vaderen Abraham, Isaac, en Jacob.

6. Daerom weet dat den Heer uw God dit zeer goed land u niet heeft gegeven tot eene bezitting om uwe regtveerdigheden, aengezien dat gy een zeer hardnekkig volk zyt.

7. Gedenkt en vergeet niet, hoe dat gy den Heer uwen God tot gramschap verwekt hebt in de woestyn. Van dien dag af dat gy uyt Egypten gegaen zyt, tot op deze plaets toe, hebt gy altoos tegen den Heer gestoken.

8. Want te Horeb hebt gy hem gekreyt, en hy wilde u uyt gramschap vernielen,

9. Toen ik op den berg klom, om te ontvangen de steenen tafelen, de tafelen des verbonds, hetwelk God met u gemaekt heeft: en ik verduerde op den berg veertig dagen en nachten, geen brood etende, noch water drinkende.

10. En den Heer heeft my twee steenen tafelen gegeven, beschreven met Gods vinger, en inhoudende alle de woorden die hy u gezeyd heeft op den berg, uyt het midden des vuers, als de gemeynte des volks vergaderd was.

11. En als de veertig dagen en zoo vele nachten overleden waren, zoo gaf my den Heer de twee steenen tafelen, de tafelen des verbonds,

12. En heeft tot my gezeyd: Staet op, en gaet haestelyk van hier nederwaerts: want uw volk dat gy uyt Egypten geleyd hebt, die hebben haest verlaten den weg die gy hun getoond hebt, en hebben zich een gegoten beeld gemaekt.

13. En den Heer zeyde wederom tot my: Ik zie wel dat dit volk hardnekkig is:

14. Gedoogt dat ik ze verderve, en hunnen naem te niet brenge van onder den hemel, en ik zal u maken overste van een volk, dat meerder en sterker zal wezen dan dit is.

15. En als ik van den brandenden berg gekomen was, en de twee tafelen des verbonds met beyde myne handen hield,

16. En gezien had dat gy tegen den Heer uwen God had gezondigd, en gemaekt een gegoten kalf, en haestelyk verlaten den weg dien hy u gewezen had:

17. Zoo wierp ik de tafelen uyt myne handen en brak ze voor uwe oogen.

18. En ik ben nedergevallen voor den Heer, gelyk te voren veertig dagen en veertig nachten lang, geen brood etende, noch geen water drinkende, om alle uwe zonden die gy tegen den Heer gedaen had, en hem tot gramschap verwekt:

19. Want ik vreesde zyn verbolgenheyd en gramschap, waer mede hy tegen u verwekt zynde u verderven wilde. En den Heer heeft my deze reys ook verhoord.

20. En hy was ook tegen Aaron zoo zeer gestoord, dat hy hem wilde verderven, en voor dien heb ik desgelyks ook gebeden.

21. Maer uwe zonde die gy gedaen had, dat is het kalf, heb ik gegrepen en met den vure verbrand, en het al in stukken morzelende, en heel ten pulver brengende, heb ik het gestrooyd in de beek die van den berg afkomt.

22. Ook in den brand, en in de tentatie, en aen de graven der kwaedlustigheyd hebt gy den Heer gekreyt:

23. En als hy u zond van Kadesbarne, zeggende: Trekt opwaerts, en bezit het land hetwelk ik u gegeven heb, en gy hebt het gebod van uwen Heer God versmaed, en hebt hem niet geloofd, noch zyne stem willen hooren:

24. Maer gy zyt altyd wederspannig geweest, van dien dag dat ik u heb begonnen te kennen.

25. En ik heb voor den Heer gelegen veertig dagen en nachten, in dewelke ik hem ootmoediglyk bad, dat hy u niet zoude te niet doen gelyk hy gedreygd had:

26. En biddende heb ik gezeyd: O Heer God wilt uw volk niet heel verderven, en uwe erffelykheyd, welke gy verlost hebt door uwe grootheyd, die gy uyt Egypten geleyd hebt met geweldige hand.

27. Wilt gedenken op uwe dienaers Abraham, Isaac, en Jacob: wilt niet aenzien de hardheyd van dezen volke, en hunne boosheyd en zonde:

28. Dat by aventuren de bewooners des lands, daer wy uytgeleyd zyn, niet zeggen: Den Heer mogt hen niet brengen in het land dat hy hun beloofd had, en hy haette ze: en daerom heeft hy ze uytgeleyd, dat hy ze verslaen zoude in de woestyn.

29. Dewelke uw volk en uw erfdeel zyn, die gy uytgeleyd hebt door uwe groote magt, en uwen uytgestrekten arm.

HET X. KAPITTEL.

Hier wordt verhaeld hoe Moyses twee andere tafelen maekte, van de officie der Levieten, hoe zy de vreemdelingen beminnen zullen, en by Gods naem zweren.

1. Op dien tyd zeyde den Heer tot my: Effent u twee steenen tafelen, gelyk de eerste waren, en komt tot my op den berg: en gy zult eene houten ark maken,
2. En ik zal in de tafelen schryven de woorden die waren in de gene, welke gy te voren gebroken hebt, en gy zult ze leggen in de ark.
3. Ik heb dan eene ark gemaekt van sethimhout. En als ik twee steenen tafelen geschaefd had, gelyk de eerste, zoo ben ik op den berg geklommen, hebbende die in de handen.
4. En hy heeft in de tafelen geschreven, achtervolgende het gene dat hy te voren geschreven had, de tien woorden, welke den Heer tot u gesproken had, op den berg uyt het midden des vuers, als het volk vergaderd was: en heeft my die gegeven.
5. En als ik van den berg weder gekomen was, zoo ben ik nederwaerts gegaen, en heb de tafelen geleyd in de ark, welke ik gemaekt had, dewelke tot nog toe daer zyn, gelyk den Heer my bevolen heeft.
6. Maer de kinderen van Israël vertrokken hun leger van Beroth der kinderen van Jacan in Mosera, daer Aaron gestorven en begraven is: voor wien dat Eleazar zyn zoon oppersten priester geworden is.
7. Van daer zyn zy gekomen te Gadgad: en als zy van dier plaetsen voortgereysd waren, hebben zy hun leger geslagen te Jetebatha, in het land der wateren en der beken.
8. Op dien tyd zoo heeft hy het geslacht van Levi uytgescheyden, dat zy de ark des verbonds dragen zouden, en voor hem staen in den dienst, en dat zy gebenedyden zouden in zynen naem tot op den dag van heden toe.
9. Daerom heeft Levi geen deel, noch bezitting gehad met zyne broeders: want den Heer is zyn erfdeel, gelyk den Heer uw God hem beloofd heeft.
10. Maer ik stond op den berg gelyk te voren, veertig dagen en nachten: en den Heer heeft my deze reys ook verhoord, en heeft u niet willen verderven.
11. En hy heeft tot my gezeyd: Gaet heen en reyst voor dit volk, dat zy mogen komen in het land, en het bezitten, hetwelk ik hunnen vaderen gezworen heb, dat ik het hun zoude leveren.
12. En nu, u Israël: wat begeert den Heer uw God van u, anders dan dat gy den Heer uwen God zoudt vreezen, en in zyne wegen wandelen, en hem liefhebben, en dienen den Heer uwen God met uw geheel hert, en met uwe geheele ziel:
13. En dat gy des Heeren geboden zoudt onderhouden, en zyne ceremonien die ik u heden beveel op dat u wel ga?
14. Ziet, den Hemel, en den hemel der hemelen, de aerde en al dat daer in is, behoort den Heere uwen God toe:
15. En nogtans heeft zich den Heer uwen vaderen aengekleefd en heeft ze liefgehad, en hun zaed na hen verkoren, hetwelk gy zyt, uyt allen den volken, gelyk het heden blykt.
16. Zoo besnydt dan het voorsloofken uwer herten, en wilt uwe nekken niet meer verstyven:
17. Want den Heer uw God, die is God der goden, en Heer der heerschappen, een grooten en magtigen en verveerlyken God, die geene persoonen uytneemt, noch giften.
18. Hy doet den weezen en weduwen regt. Hy bemint den uytlander, en geeft hem kost en kleederen.
19. Zoo hebt gy dan ook de uytlanders lief, want gy zyt zelve ook vreemdelingen geweest in het land van Egypten.
20. En gy zult den Heer uwen God vreezen, en hem dienen: hem zult gy aenhangen, en by zynen naem zweren.
21. Hy is uw lof, en uw God, die u alle deze grootdadige en verveerlyke dingen gedaen heeft, welke uwe oogen gezien hebben.
22. Met zeventig zielen reysden uwe vaderen nederwaerts in Egypten: en nu heeft den Heer uw God u vermenigvuldigd gelyk de sterren des hemels.

HET XI. KAPITTEL.

Hier worden vele Gods weldaden verhaeld, en vele beloften gedaen den volbrengers der geboden Gods.

1. Hebt dan lief den Heer uwen God,

en onderhoudt zyne geboden en ceremonien, regten en wetten ten allen tyde.

2. Bekent heden dat uwe kinderen niet weten, dewelke niet hebben gezien de leering van den Heer uwen God, zyne heerlyke werken, en zyne magtige hand, en zynen uytgereykten arm,

3. De teekenen en werken die hy gedaen heeft in het midden van Egypten, den koning Pharao en allen zynen lande,

4. En allen den heyre der Egyptenaren, en den peerden en wagens: hoe dat de wateren der Roode zee hen overdekt hebben, als zy u vervolgden, en hoe den Heer hen verdorven heeft tot op dezen dag toe:

5. En wat hy u gedaen heeft in de woestyn, tot dat gy gekomen zyt te dezer plaetse:

6. En Dathan en Abiron Eliabs kinderen, die Rubens zoon was: dewelke de aerde haren mond open doende verslonden heeft met hunne huysgezinnen en tabernakelen, en al hun goed dat zy hadden in het midden van Israël.

7. Uwe oogen hebben alle de groote werken des Heeren gezien, die hy gedaen heeft,

8. Om dat gy alle zyne geboden onderhouden zoudt die ik u heden gebied, en dat gy zoudt mogen ingaen, en bezitten het land daer gy intrekt,

9. En dat gy daer in langen tyd moogt leven: hetwelk den Heer uwen vaderen beloofd heeft by eede, en hunnen zade, van melk en honig vloeyende.

10. Want het land daer gy ingaet om het te bezitten, is niet gelyk het land van Egypten, daer gy uyt gekomen zyt, daer men, als het zaed geworpen is, wateren moet leyden om te ververschen in de manier van de hoven:

11. Maer het is bergachtig en veldachtig, verwachtende regen van den hemel.

12. Hetwelk den Heer uw God altyd bezoekt, en zyne oogen zyn daer op, van het beginsel des jaers tot den eynde toe.

13. Is het dat gy dan myne geboden onderdanig zyt, die ik u heden gebied, dat gy den Heer uwen God bemindt, en hem dient met uw geheel hert, en met uwe geheele ziel:

14. Zoo zal hy uwen lande vroegen en spaden regen geven, alzoo dat gy zult mogen vergaderen graen, en wyn, en olie,

15. En hooy uyt den velde om vee te voeden, en dat gy zelve moogt eten en verzaed worden.

16. Wacht dat uw hert by aventuer niet bedrogen wordet, en van den Heer scheydet, en de vreemde goden dienet en die aenbiddet:

17. En dat den Heer vergramd zynde, den hemel toesluyte, en dat er geen regen nedervalle, en het land zyn groeysel niet geve, en dat gy dan terstond ook vergaet van het allerbeste land, hetwelk den Heer u geven zal.

18. Dus stelt deze woorden in uw hert en in uw gemoed, en hangt die voor een teeken aen uwe handen, en stelt ze tusschen uwe oogen.

19. Leert uwe kinderen dat zy ze overpeynzen, als gy zult zitten in uw huys en gaen over weg, en als gy zult ter ruste nederliggen, en opstaen.

20. Gy zult die schryven op de posten en deuren uws huys:

21. Op dat uwe en uwer kinderen dagen vermenigvuldigd worden in het land waer af dat den Heer uwen vaderen gezworen heeft, dat hy hun het zoude geven, zoo lang als den hemel boven de aerde staet.

22. Want is het zake dat gy de geboden bewaert die ik u gebied, en die doet, op dat gy den Heer uwen God bemint, en wandelt in alle zyne wegen hem aenklevende,

23. Zoo zal den Heer alle deze natien voor uw aenzigt verdryven, en zult die bezitten, die meerder en sterker zyn dan gy.

24. Alle de plaetsen die uwen voet zal betreden, zal uwe wezen: van de woestyn aen en van Libanus, en van den grooten vloed Euphrates tot de westzee toe, zullen uwe palen wezen.

25. Niemand zal u tegenstaen: de vrees en de angst van u zal den Heer uw God geven over het gansche land dat gy betreden zult, gelyk hy u gezeyd heeft.

26. Ziet ik zet heden voor uw aenzigt de benedyding en de maledyding:

27. De benedyding, is het dat gy onderdanig zyt den geboden des Heeren uws Gods, die ik u heden gebied:

28. De maledyding, is het dat gy den geboden van den Heer uwen God niet gehoorzaem zyt, maer weg gaet van den weg, denwelken ik u nu bewys, en wandelt naer de vreemde goden die gy niet kent.

29. Maer als u den Heer uwen God gebragt zal hebben in het land daer gy heen reyst, om het te bewoonen, zoo zult gy de benedyding stellen op den berg Garizim en de maledyding op den berg Hebal :

30. Dewelke zyn over de Jordaen, achter den weg die gaet naer den zonnen ondergang, in het land van de Chananeen, die daer woonen op het plat land, tegen over Galgala, welk is gelegen neven de delling, verre strekkende en binnenwaerts gaende.

31. Want gy zult over de Jordaen gaen, om te bezitten het land, hetwelk den Heer uwen God u geven zal, dat gy het hebben en bezitten zoudt.

32. Ziet dan toe, dat gy volbrengt de ceremonien en regten die ik heden u voor oogen stellen zal.

HET XII. KAPITTEL.

Hy schryft hun weder de geboden des Heeren.

1. Dit zyn de geboden en regten die gy doen moet in het land dat den Heer uwer vaderen God u geven zal : dat gy het zoudt bezitten alle de dagen, in dewelke gy op het aerdryk gaen zult.

2. Werpt om alle de plaetsen daer de heydenen, die gy bezitten zult, hunne goden gediend hebben op de hooge bergen en heuvelen, en onder alle looverachtige boomen.

3. Werpt hunne autaren om, en breekt hunne beeldwerken, hunne boschkens verbrandt met den vure, en hunne afgoden breekt al in stukken: en doet te niet hunne namen van die plaetsen.

4. Gy zult den Heere uwen Gode alzoo niet doen :

5. Maer gy zult komen ter plaetse welke den Heer uw God verkiezen zal uyt alle uwe geslachten, om zynen naem daer te stellen, en daer in te woonen :

6. En gy zult op deze plaets offeren uwe brandofferanden en uwe slagtofferanden, de tienden en eerste vruchten van uwe handen, en uwe geloften en giften, de eerstgeboren van de runderen en schapen.

7. En gy zult daer eten voor het aenschyn des Heeren uws Gods : en u verblyden in alle de dingen daer gy en uw huysgezin hand aen slaen zult, in de welke den Heer uw God u gebenedyd zal hebben.

8. Gy zult daer niet doen dat wy hier heden doen, een iegelyk dat hem goed dunkt.

9. Want gy zyt tot op dezen tyd nog niet gekomen ter ruste, en tot de bezitting, welke den Heer uw God u geven zal.

10. Gy zult over de Jordaen trekken, en woonen in het land welk den Heer uw God u geven zal, om te rusten van alle uwe vyanden al rondom: en dat gy zonder eenige vrees woont

11. Op de plaets welke den Heer uw God verkiezen zal , dat zynen naem daer in weze. Derwaerts zult gy al dragen dat ik gebied, brandofferanden en slagtofferanden, en tienden, en de eerste vruchten van uwe handen: en al dat het beste is onder de giften die gy den Heere beloven zult.

12. Daer zult gy vrolyke maeltyden houden voor den Heer uwen God, gy en uwe zonen, en dochteren, knechten en dienstvrouwen, en den Leviet die in uwe steden woont: want die heeft anders geen deel en bezitting onder u.

13. Wacht u, dat gy uwe brandofferanden niet offert op alle plaetsen die gy zien zult :

14. Maer in de plaets welke den Heer verkozen zal hebben, in een van uwe geslachten zult gy de slagtofferanden offeren, en doen al dat ik u beveel.

15. Maer is het zake dat gy eten wilt, en lust hebt in het vleesch te eten, zoo slaet dood, en eet naer de benedyding des Heeren uws Gods, die hy u gegeven heeft in uwe steden: het zy of het onzuyver is, dat is, besmet of krank : het zy of het zuyver is, dat is, gansch en zonder smet, dat men offeren mag, gelyk een kapret of hert, gy zult het eten,

16. Zonder alleen het bloed te eten, hetwelk gy op de aerde storten zult gelyk water.

17. Gy zult niet mogen eten in uwe steden de tiende van uw graen, en wyn, en olie, de eerstgeboren van uwe runderen en kleyn vee, en al dat gy beloofd hebt, en dat gy vrywilliglyk offeren wilt, en de eerste vruchten van uwe handen :

18. Maer gy zult die eten voor den Heer uwen God, ter plaetse welke den Heer uw God zal verkoren hebben, gy

en uw zoon, en uwe dochter, en uw knecht en dienstvrouw, en den Leviet die in uwe steden woont : en gy zult vrolyk zyn, en gespysd worden voor den Heer uwen God in alle de dingen, daer toe gy uwe hand uytsteken zult.

19. Wacht u, dat gy den Leviet niet verlaet, allen den tyd dien gy op de aerde verkeeren zult.

20. Als den Heer uw God uwe palen zal verbreyd hebben, gelyk hy u gezeyd heeft, en dat gy zult willen vleesch eten, daer uwe ziel lust toe heeft :

21. En is het dat de plaets welke den Heer uw God verkoren heeft, dat zynen naem daer zyn zoude, verre is, zoo zult gy van de runderen en kleyn vee doodslaen die gy hebt, gelyk ik u bevolen heb, en die eten in uwe steden, alzoo het u belieft.

22. Gelyk men een kapret of hert eet, alzoo zult gy ze eten : en die zuyver is, en die onzuyver is, zullen daer in het gemeyn af eten.

23. Maer wacht dat alleen, dat gy geen bloed etet : want hun bloed is voor de ziel : en daerom moogt gy de ziel met het vleesch niet eten :

24. Maer gy zult het op de aerde storten gelyk water,

25. Dat u wel zy, en uwen kinderen na u, als gy doet het gene dat behagelyk is voor het aenschyn des Heeren.

26. Maer zulke dingen die gy geheyligd hebt, en den Heer beloofd, zult gy nemen, en komen ter plaetse welke den Heer verkoren zal hebben :

27. En zult uwe offeranden offeren, vleesch en bloed op den autaer des Heeren uws Gods. Het bloed van de gedoode offeranden zult gy op den autaer storten : maer het vleesch zult gy zelve eten.

28. Neemt waer, en hoort alle de dingen, die ik u beveel, op dat u wel zy, en uwen kinderen na u in de eeuwigheyd, als gy gedaen hebt dat goed en behagelyk is voor het aenschyn des Heeren uws Gods.

29. Als den Heer uw God voor uw aenzigt zal verdorven hebben de heydenen daer gy in gaet om die te bezitten, en gy die zult bezeten hebben, en in hun land gewoond :

30. Wacht u, dat gy hen niet volgt, na dat zy tot uwe inkomst zullen verdorven zyn, en dat gy hunne ceremonien niet begeert te weten, zeggende : Gelyk dit volk hunne goden gediend hebben, alzoo zal ik die ook dienen.

31. Gy zult desgelyks den Heere uwen God niet doen. Want alle de afgrysselykheden, die den Heer tegen zyn, hebben zy hunne goden gedaen, offerende hunne zonen en dochteren, en verbrandende die met het vuer.

32. Dat ik u gebied, doet dat alleen den Heere : doet er niets toe, noch mindert er niets af.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe men de valsche profeten kennen en straffen zal.

1. Is het dat er een profeet onder u opstaet, of iemand die zegt dat hy eenen droom gezien heeft, en te voren zegt eenig teeken of wonder,

2. En dat komt te geschieden het gene dat hy gesproken heeft, en hy zegt : Laet ons gaen en volgen de vreemde goden die gy niet kent, en die dienen :

3. Zoo zult gy naer de woorden van dien profeet of droomer niet hooren : want den Heer uw God tenteert u, op dat openbaer worden zoude of gy hem liefhebt of niet, met uw gansch hert, en met uwe geheele ziel.

4. Den Heer uwen God volgt, en vreest hem, en bewaert zyne geboden, en hoort zyne stem : hem zult gy dienen, en hem zult gy aenkleven.

5. Maer den profeet of droomversierder zal gedood worden : want hy gesproken heeft, om dat hy u zoude afkeeren van den Heer uwen God, die u uyt den lande van Egypten geleyd heeft, en u verlost uyt het huys der slaverny : om dat hy u zoude doen dolen van den weg, denwelken u bevolen heeft den Heer uw God : en gy zult het kwaed wegnemen midden uyt u.

6. Is het zake dat uw broeder, uwer moeder zoon, of uw zoon, of dochter, of uwe huysvrouw die in uwen schoot is, of uw vriend dien gy bemint gelyk uwe ziel, u daer toe raden wilt, zeggende al heymelyk : Laet ons gaen, en dienen de vreemde goden, die gy en uwe vaders niet kent,

7. Van alle de heydenen die rondom

ons zyn het zy by of verre, van het begin tot het eynde der aerde,

8. Zoo weest hem niet gewillig, noch hoort hem niet, noch uw oog spare hem niet dat gy hem zoudt genadig wezen, en verbergen,

9. Maer gy zult hem terstond doodslaen. Laet uwe hand eerstmael op hem wezen, en na u zoo zal al het volk de hand daer toe steken.

10. Met steenen overworpen zal hy gedood worden: om dat hy u heeft willen trekken van den Heer uwen God, die u geleyd heeft uyt het land van Egypten, uyt het huys der slaverny:

11. Op dat al Israël hoorende, vreese, en voortaen geenszins desgelyks iets doe.

12. Is het zake dat gy in eene van uwe steden, welke den Heer uw God u geven zal om te bewoonen, hoort sommige, zeggende:

13. Daer zyn Belials kinderen midden uyt u gegaen, en hebben de inwooners van hunne stad afgekeerd, en gezeyd: Laet ons gaen en dienen de vreemde goden, die gy niet kent:

14. Zoo onderzoekt zeer zorgvuldiglyk, en neerstiglyk de waerheyd van de zaken doorzien hebbende, is het dat gy bevindt zeker te zyn, het gene dat men zegt, en deze afgrysselykheyd met den werke volbragt te zyn,

15. Zoo zult gy terstond de ingezetenen van die stad verslaen met het scherp van den zweerde, en de stad te niet doen, en al dat daer binnen is, tot het kleyn vee toe.

16. En al wat er van huysraed zyn zal, dat zult gy vergaderen in het midden van hare straten, en dat met de zelve stad ontsteken, alzoo dat gy het al verdervet den Heere uwen God, en het weze een eeuwig gruyshoop: men zal die niet meer optimmeren,

17. En daer zal niets van dat vervloeksel aen uwe hand kleven: op dat den Heer van de gramschap zyner verbolgenheyd afgekeerd worde, en uwer bermhertig zy, en u vermenigvuldige, gelyk hy uwen vaderen gezworen heeft,

18. Als gy de stem des Heeren uws Gods zult hooren, bewarende alle zyne geboden die ik u heden gebied, op dat gy doet dat behagelyk is in het aenschyn van den Heer uwen God.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe zy een reyn volk zynde, zich wachten moeten van alle onreynigheyd der heydenen, en alle onzuyvere spys.

1. Weest kinderen des Heeren uws Gods: gy zult u niet snyden, noch uw voorhoofd kael maken over eenen dooden.

2. Want gy zyt een heylig volk den Heere uwen God: en u heeft hy uytverkoren, dat gy hem zoudt wezen een eygen byzonder volk uyt alle de volken die op het aerdryk zyn.

3. Eet geene dingen die onreyn zyn.

4. Dit is het gedierte welk gy eten zult, een rund, en schaep, en geyt,

5. En hert, en kapret, den buffel, den bochert, de witgesteerte geyt, de tegenhairige geyt, den kameelluypaerd.

6. Alle dieren die in twee deelen hunnen klaeuw klieven, en herknaeuwen, die zult gy eten.

7. Maer van de gene die herknaeuwen, en den klaeuw niet klieven, moet gy niet eten, gelyk den kameel, den haes, den egel: deze want zy herknaeuwen, maer hunnen klaeuw niet klieven, zullen u onreyn wezen.

8. En het verken, want zynen klaeuw klieft, maer niet herknaeuwt, zoo zal het onzuyver wezen. Gy zult van dezer vleesch niet eten, en hunnen aflyve zult gy niet aenroeren.

9. Deze dieren zult gy eten van alle die in het water woonen: Al wat vlimmekens en schellen heeft, dat zult gy eten:

10. Die zonder vlimmekens en schellen zyn, zult gy niet eten, want die zyn onzuyver.

11. Alle zuyvere vogelen eet.

12. Maer eet geene onzuyvere: te weten den arend, den griffioen, den sperwer,

13. Het gierken, en den gier, en den wouw naer zynen aerdzoen:

14. En al dat van der raven aerd is,

15. En den struysvogel, den nachtuyl, en de waterduyf, en den havik naer zynen aerd:

16. Den reyger, de zwaen, en den Egyptischen oyevaer,

17. En het duykerken, den pellikaen, de nachtraef,

18. Den ezelputoor, en den chara-

drionvogel olk in zynen aerdzoen : de hoppe ook en de vledermuys.

19. En al dat kruypt en vederkens heeft, zal onzuyver zyn, en men zal het niet eten.

20. Al dat zuyver is, zult gy eten.

21. Maer wat van zelfs gestorven is, daer af zult gy niet eten. Den uytlander die binnen uwe poorten is, geeft dat hy ete, of verkoopt het hem : want gy zyt een heylig volk des Heeren uws Gods. Gy zult een jong boksken niet koken in zyner moeder melk.

22. Gy zult het tiende deel van alle uwe vruchten uytscheyden, die op de aerde wassen ten allen jare,

23. En gy zult die eten voor het aenschyn des Heeren uws Gods, ter plaetse die hy verkoren zal hebben, dat daer zynen naem aengeroepen worde : de tiende van uw graen en wyn, en olie, en de eerstgeboorten van uwe runderen en schapen, op dat gy leert den Heer uwen God vreezen ten allen tyde.

24. Maer als den weg verder is, en de plaets welke den Heer uw God zal verkoren hebben, en dat hy u gebenedyd zal hebben, en gy alle deze dingen niet kunt tot hem gedragen,

25. Zoo zult gy het al verkoopen en te gelde maken, en zult het dragen in uwe hand, en reyzen ter plaetse, welke den Heer uw God verkoren zal hebben :

26. En zult van dien gelde koopen wat u belieft, het zy van de runderen of van de schapen, het zy ook wyn of eenigen verheugelyken drank, en al daer uwe ziel lust toe heeft : en gy zult het eten voor den Heer uwen God, en blydelyk maeltyd houden, gy en uw huysgezin;

27. En den Leviet die binnen uwe poorten is, wacht dat gy hem niet verlaet: want hy heeft anders geen deel in uwe erfbezitting.

28. Ten derden jare zult gy eene andere tiende uytscheyden uyt alle de dingen die u wassen op dien tyd, en gy zult die bezyden leggen binnen uwe deuren.

29. En dan zal den Leviet komen, die anders geen deel of bezitting met u heeft, en den uytlander, en wees, en weduwe, die binnen uwe poorten zyn, en zy zullen eten, en verzaed worden : op dat den Heer uw God u gebenedyde, in alle de werken uwer handen die gy doen zult.

HET XV. KAPITTEL.

Van het zevende jaer, en hoe men tegen zynen even mensch leven zal.

1. Ten zevenden jare zult gy kwytschelding doen,

2. Dewelke men in dezer voegen houden zal : Wien men iets schuldig is, die zal het niet mogen eyschen van zynen vriend of naesten, of broeder, want het is des Heeren kwytjaer.

3. Van eenen uytlander en vreemdeling zult gy het eyschen: maer uwen medeburger of naesten hebt gy geen magt te manen.

4. En geenszins zal onder u iemand arm en bedelaer zyn: op dat den Heer uw God u gebenedyde in het land hetwelk hy u geven zal tot eene erfbezitting.

5. Is het noglans dat gy hoort de stem van den Heer uwen God, en bewaert al dat hy geboden heeft, en dat ik u heden gebied, zoo zal hy u gebenedyden, gelyk hy beloofd heeft.

6. Gy zult veel volks leenen, en gy zult van niemand ontleenen. Gy zult heerschappy hebben over vele natien, en niemand zal over u heerschappy hebben.

7. Is het zake dat er iemand van uwe broeders, die binnen uwe stadspoorten woonen, in het land welk den Heer uw God u geven zal, tot armoede gekomen zal wezen : zoo zult gy uw hert niet verharden, noch uwe hand sluyten,

8. Maer die den armen opendoen, en hem leenen het gene dat gy ziet dat hy behoeft.

9. Wacht u, dat u by aventuren geen ongenadig gedacht overkome, en dat gy in uw hert niet zegget : Het zevende jaer der vryheyd is nakende; en dat gy uwe oogen afkeeret van uwen armen broeder, niet willende hem leenen dat hy begeert geleend: op dat hy tegen u niet roepe aen den Heer, en u dat ter zonde gerekend worde.

10. Maer gy zult het hem geven : noch gy zult niet schalkelyk met hem leven in zynen nood te verligten : op dat den Heer uw God u gebenedyde in alle tyden en in alle dingen daer gy uwe handen aen steken zult.

11. Daer zullen geene arme menschen gebreken in het land uwer wooningen.

Daerom zoo gebied ik u, dat gy uwe hand opent uwen behoeftigen en armen broeder, die met u in het land verkeert.

12. Als uw broeder een Hebreeuwsch man of vrouw u verkocht zal wezen, en u zes jaren lang zal gediend hebben, zoo zult gy hem in het zevende jaer vry laten gaen:

13. En wien gy vry maekt, dien zult gy niet ydel laten weggaen,

14. Maer zult hem geven op den weg te teeren, van uwe kudden, en dorschvloer, en perssen, waer mede dat den Heer uw God u gebenedyd heeft.

15. Weest gedachtig dat gy zelve ook gediend hebt in het land van Egypten, en dat den Heer uw God u verlost heeft, en daerom gebied ik u nu.

16. Maer is het zake dat die zegt: Ik wil niet weggaen: om dat hy u en uw huys liefheeft, en gevoelt dat hem wel by u gaet:

17. Zoo zult gy eenen priem nemen, en zyne oor doorbooren, in de deur van uwen huyze, en hy zal u dienen tot in de eeuwigheyd; en uwer dienstvrouwen zult gy desgelyks doen.

18. Wilt uwe oogen van hen niet keeren, als gy die zult laten vry gaen: want zy hebben u zes jaren lang gediend naer den loon der huerlingen: op dat den Heer uw God u gebenedyde in alle uwe werken die gy doet.

19. Van de eerstgeboorte die geboren worden van uwe runderen en schapen, wat een manneken is, dat zult gy den Heere uwen God heyligen. Gy zult niet werken met den eerstgeboren van den osse, en de eerstgeboren van de schapen niet scheren.

20. Maer gy zult die eten voor het aenschyn van den Heer uwen God ten allen jare, gy en uw huysgezin, ter plaetse welke den Heer verkoren zal hebben.

21. Maer is het zake dat dit eenige mismaektheyd heeft, en het kreupel of blind is, of aen eenig lid mismaekt of krank, zoo zal men het den Heere uwen God niet offeren.

22. Maer gy zult het eten binnen uwe stadspoorten; zoo wel de zuyvere als de onzuyvere zullen daer af eten, regt of het ware van eenen kapret, of van eenen hert.

23. Alleen zult gy dit onderhouden, dat gy hun bloed niet etet, maer zult het storten op de aerde gelyk water.

HET XVI. KAPITTEL.

Van de dry feestdagen der kinderen van Israël, en hoe de regters zich hebben zullen.

1. Onderhoudt de maend der nieuwe vruchten, en den eersten tyd van de lente, dat gy paeschen maket den Heere uwen Gode: want in deze maend zoo heeft den Heer uw God u uyt Egypten geleyd in den nacht.

2. En gy zult uwen Heer God het paeschen offeren van de schapen, en van de runderen, ter plaetse welke den Heer uw God verkoren zal hebben, om dat zyn naem daer zoude woonen.

3. Gy zult op dien tyd geen gedeesemd brood eten. Zeven dagen lang zult gy eten zonder heve, het brood des lydens, want met angst zyt gy uyt Egypten gegaen: dat gy alle de dagen uws levens gedachtig zyt des daegs, in den welken gy uyt Egypten gingt.

4. Er zal geen gedeesemd brood gezien worden in alle uwe palen zeven dagen lang. En van het vleesch, dat 's avonds op den eersten dag ten offer gedood is, zal er niet overblyven tot 's morgens toe.

5. Gy zult het paeschen niet mogen offeren, in alle uwe steden welke den Heer uw God u geven zal:

6. Maer op de plaets welke den Heer uw God verkiezen zal, dat zyn naem daer woone: daer zult gy het paeschen dooden ten offere 's avonds, ter zonnen ondergang, wanneer gy uyt Egypten gingt.

7. En gy zult het koken en eten ter plaetse, welke den Heer uw God verkoren zal hebben, en des morgens opstaende zult gy in uwe tabernakelen gaen.

8. Zes dagen zult gy ongedeesemd brood eten: en op den zevenden dag, om dat dan is de vergadering des Heeren uws Gods, zult gy geen werk doen.

9. Gy zult by u zelven tellen zeven weken, van dien dag aen als gy de zeyssen eerst in het graen slaet,

10. En gy zult vieren den feestdag der weken, den Heere uwen Gode, eene vrywillige offerande van uwe hand, welke gy offeren zult naer dat u den Heer uw God gebenedyd heeft:

11. En gy zult vrolyke maeltyd houden voor den Heer uwen God, gy en uw zoon, en uwe dochter, en uw knecht, en uwe dienstvrouw, en den Leviet die

binnen uwe poorten is, en den vreemdeling, en den wees, en weduwe die by u woonen: ter plaetse welke den Heer uw God verkiezen zal, dat zyn naem daer woone:

12. En gy zult gedachtig wezen, dat gy een slaef geweest zyt in Egypten: en gy zult onderhouden en doen dat er geboden is.

13. Gy zult ook vieren den feestdag der tabernakelen zeven dagen lang, als gy uwe vruchten van den dorschvloer en van de perssen zult vergaderd hebben:

14. En gy zult op uwen feestdag vrolyke maeltyd houden, gy en uw zoon, en uwe dochter, en uw knecht, en uw dienstwyf, en ook den Leviet, en den vreemdeling, en den wees, en weduwe die binnen uwe poorten zyn.

15. Zeven dagen lang zult gy den Heere uwen Gode feestdagen vieren, ter plaetse welke den Heer verkoren hebben zal: en den Heer uw God zal u gebenedyden in alle uwe vruchten, en in alle de werken uwer handen, en gy zult in vreugde wezen.

16. Drymael des jaers zullen alle uwe mannelyke persoonen zich vertoonen voor het aenschyn des Heeren uws Gods, ter plaetse die hy verkoren zal hebben: in het hoogtyd van de ongedeesemde brooden, en in het hoogtyd der weken, en in het hoogtyd der tabernakelen. Niemand zal zich ydel voor den Heer vertoonen:

17. Maer een iegelyk zal offeren naer dat hy heeft, en naer de benedictie des Heeren zyns Gods, die hy hem geven zal.

18. Regters en meesters zult gy stellen binnen alle uwe poorten welke den Heer uw God u geven zal, iegelyken uwen geslachten door: dat zy het volk oordeelen met regtveerdige vonnissen,

19. En ter geener zyden wyken. Gy zult niemands persoon uytnemen, of giften ontvangen: want de giften verblinden de oogen der wyzen, en verkeeren der regtveerdige woorden.

20. Regtveerdiglyk zult gy vervolgen dat regt is: op dat gy leven moget, en bezitten het land, welk den Heer uw God u gegeven zal hebben.

21. Gy zult geen boschken of eenige boomen planten neffens den autaer des Heeren uws Gods.

22. Noch gy zult u geen beeldwerk maken noch zetten: de welke den Heer uw God haet.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe men afgodery straffen zal, en in groote zwarigheyd den opperstcn priester zynen raed vragen, en hoe men den koning kiezen zal.

1. Gy zult den Heere uwen Gode noch schaep noch rund ten offer slaen, daer smette of eenig gebrek aen is: want dat is een afgrysselykheyd den Heere uwen Gode.

2. Wanneer by u binnen eenige van uwe poorten, welke den Heer uw God u geven zal, gevonden worden man of vrouw die kwaed doen voor de oogen des Heeren uws Gods, en overtreden zyn verbond,

3. Alzoo dat zy gaen, en dienen de vreemde goden, en die aenbidden, de zon, en de maen, en al het heyr des hemels, dewelke ik niet geboden heb:

4. En dat u dit geboodschapt wordt, en gy dit hoorende neerstiglyk zult onderzocht hebben en waerachtig bevonden, en dat de afgrysselykheyd in Israël geschied is:

5. Zoo zult gy de vrouw en man uytleyden, die zulk allerkwaedste ding bedreven hebben, tot uwe stadspoorten, en zy zullen met steenen doodgeworpen worden.

6. Door den mond van twee of dry getuygen zal hy sterven, die gedood zal worden. Niemand worde gedood, als er maer een tegen hem getuygenis spreekt.

7. De hand der getuygen zal de eerste zyn om hem te dooden, en dan zal de hand van het ander volk ten laetste daer toe gedaen worden: dat gy het kwaed moogt weg doen uyt het midden van u.

8. Is het zake dat gy ziet, dat eenig vonnis by u zwaer en twyfelachtig is, tusschen bloed en bloed, zaek en zaek, lazery en lazery: en dat gy ziet dat de woorden der regters binnen uwe poorten verscheyden zyn: zoo staet op en reyst opwaerts ter plaetse welke den Heer uw God verkoren zal hebben.

9. En gy zult komen by de priesters van het geslacht der Levieten, en tot den regter die in dien tyd wezen zal: en gy

zult van hen vragen, en zy zullen u de waerheyd van het vonnis zeggen.

10. En gy zult doen al dat zy u zeggen, die overste zyn van die plaetsen welke den Heer verkoren zal hebben, en dat zy u leeren zullen

11. Naer zyne wet; en gy zult hun vonnis volgen en niet bezyden afgaen ter regter of ter slinker hand.

12. Maer zoo wie zich verhooveerdigt niet willende onderdanig wezen des priesters geboden die dien tyde den Heer uwen God dient, en des regters vonnis, die mensch zal sterven, en gy zult het kwaed wegdoen uyt Israël :

13. En al het volk dit hoorende zal vreezen, op dat niemand voortaen door hooveerdy opgeblazen worde.

14. Als gy in het land zult gekomen zyn, welk den Heer uw God u geven zal, en gy dat bezeten en daer in gewoond zult hebben, en dan zeggen zult : Ik zal eenen koning over my stellen, gelyk alle natien rondom hebben :

15. Zoo zult gy dien stellen denwelken den Heer uw God kiezen zal uyt het getal van uwe broeders. Gy zult geenen mensch mogen koning maken die van een ander volk is, die uw broeder niet is.

16. En als hy zal gesteld zyn, zal hy voor zich de peerden niet vermenigen, noch hy zal het volk in Egypten niet weder leyden, verhooveerdigd door het getal der ruytery, byzonder want den Heer u bevolen heeft dat gy geenszins meer zoudt door den zelfden weg weder keeren.

17. Hy zal niet zeer vele huysvrouwen hebben, die zyn gemoed mogten aenlokken, noch ook geen onmetelyke gewigten van zilver en goud.

18. Maer als hy in den stoel zyns ryks gezeten zal zyn, zoo zal hy voor zich beschryven het tweede regt van deze wet in eenen boek, nemende het voorschrift van de priesters des Levietschen stams,

19. En hy zal het by zich houden, en lezen alle de dagen zyns levens, op dat hy den Heer zynen God leere vreezen, en bewaren zyne woorden en ceremonien die in de wet geboden zyn.

20. En zyn hert zal door hooveerdy niet verheven worden over zyne broeders, noch hy zal niet afwyken ter regter of ter slinker zyde, op dat hy langen tyd regneren mag, hy en zyne zonen over Israël.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe de priesters en Levieten, voor hun land den offer hebben. Van den waerachtigen profeet, en van den valschen.

1. De priesters en Levieten en alle die van dien zelfden geslachte zyn, zullen geen deel of erffelykheyd hebben met de anderen van Israël, want zy zullen des Heeren sacrificien en zyne offeranden eten,

2. En zullen anders niet ontvangen van hunner broeders bezitting : want den Heer is zelve hunne erve, gelyk hy hun gezeyd heeft.

3. Dit zal der priesters regt zyn van den volke, en van den genen die slagtofferanden offeren: het zy of zy een rund of een schaep offeren, zoo zullen zy den priester geven de schouder en de maeg:

4. De eerste vruchten van het graen, wyn, en olie, en een deel der wollen van het scheersel der schapen.

5. Want hem heeft den Heer uw God verkoren uyt alle uwe geslachten, dat hy staen zoude, en dienen den naem des Heeren, hy en zyne kinderen in de eeuwigheyd.

6. Is het zake dat er een Leviet gegaen is uyt eene van uwe steden, van geheel Israël daer hy in woont, en dat hy komen wilt, begeerende de plaetse, welke den Heer verkoren zal hebben,

7. Zoo zal hy dienen in den naem des Heeren zyns Gods, gelyk alle zyne broeders de Levieten, die ter dier tyde staen zullen voor den Heer.

8. Het zelfde deel der spyzen zal hy ontvangen, dat de andere hebben: zonder het gene dat men hem schuldig is in zyne stad van zyns vaders erfvolging.

9. Als gy zult gekomen zyn in het land welk den Heer uw God u geven zal, zoo wacht u dat gy niet wilt navolgen de afgrysselykheden van dien volke.

10. En dat er niemand onder u gevonden worde die zyn zoon of dochter loutere, leydende die door het vuer : of die iets vraegt van de waerzeggers, en droomen of vogelenzang bediedsel waerneemt : noch daer zy tooveraer,

11. Of tooverdichter, noch die raed vrage van de tooverslangen, of voorzeggers, of die van de dooden de waerheyd vragen.

12. Want alle deze dingen zyn den

Heer afgrysselyk, en om alzulke boosheden zal hy deze lieden vernielen tot uwe inkomsten.

13. Gy zult volmaekt wezen en zonder smet met den Heer uwen God.

14. Deze lieden, derwelker land gy bezitten zult, hooren naer vogelgeschreybedieders, en voorzeggers : maer gy zyt anders geleerd van den Heer uwen God.

15. Den Heer uw God zal u eenen PROFEET verwekken uyt uwen volke, en uwe broeders, myns gelyk : dezen zult gy hooren,

16. Gelyk gy van den Heer uwen God begeert hebt te Horeb, als de menigte vergaderd was, en gy zeyde : Ik zal voortaen niet meer hooren des Heeren myns Gods stem, en dit overgroot vuer zal ik niet meer zien, dat ik niet sterve.

17. En den Heer zeyde tot my : Zy hebben het al wel gezeyd.

18. Ik zal hun eenen Profeet verwekken uyt het midden van hunne broeders, uws gelyk, en ik zal myne woorden in zynen mond stellen, en hy zal tot hen spreken al dat ik hem gebieden zal.

19. En zoo wie zyne woorden die hy in mynen naem spreken zal, niet zal willen hooren, daer zal ik wreker af zyn.

20. Maer een profeet die door vermetelykheyd verargerd wilt spreken in mynen naem, dat ik hem niet heb bevolen te zeggen, of uyt den naem der vreemde goden, dien zal men dooden.

21. Maer is het dat gy door heymelyke gedachten antwoordt : Hoe zal ik mogen kennen welk woord dat den Heer niet gesproken heeft?

22. Zoo zult gy dat teeken hebben : Zoo wat die profeet in den naem des Heeren te voren zeydt hetwelk niet geschiedt : dat heeft den Heer niet gesproken, maer de profeet heeft dat versierd door de opgeblazendheyd zyns herten : en daerom zult gy hem niet vreezen.

HET XIX. KAPITTEL.

Van de zes steden des toevlugts, en de waerachtige en valsche getuygen.

1. Als den Heer uw God zal de heydenen verdorven hebben, wiens land hy u geven zal, en als gy het zult bezitten, en in hunne steden en huyzen woonen :

2. Zoo zult gy voor u dry steden uytscheyden in het midden des lands, dat den Heer uw God u geven zal tot bezitting,

3. Banende neerstiglyk de wegen : en gy zult uw geheel land deylen in dry gelyke deelen : op dat een mensch die vlugtig is, om eenen doodslag, naby hebbe, daer hy ontgaen mag.

4. Dit zal het regt wezen van eenen vlugtigen doodslager, wiens leven behouden zal worden: Zoo wie zynen naesten onwetens geslagen heeft, en dat men niet kan toonen dat hy gisteren of eergisteren daer tegen eenigen haet gehad heeft :

5. Maer dat hy simpelyk met hem in het bosch gegaen is om hout af te houwen, en in het afhouwen des houts de byl uyt zyne hand gevlogen is, en het yzer uyt den steel vallende zynen vriend geraekt, en dood geslagen heeft : deze zal vlieden tot eene van de voorzeyde steden, en leven :

6. Op dat by aventuren den naesten van den genen wiens bloed gestort is, uyt rouwmoedigheyd verwekt, hem niet vervolge en grype, ware het dat den weg verre ware, en sla de ziel van hem die des doods geene schuld heeft : want men toont dat hy te voren tegen hem die dood geslagen is, geenen haet heeft gehad.

7. Daerom gebied ik u dat gy dry steden bedeylet gelykelyk verre van malkander.

8. Maer als den Heer uw God uwe palen zal verbreyd hebben, gelyk hy uwen vaderen gezworen heeft, en u zal gegeven hebben al het land welk hy hun beloofd heeft,

9. (Is het nogtans alzoo dat gy zyne geboden onderhoudt, en doet het gene dat ik u heden gebied, dat gy den Heer uwen God bemindt en wandelt in zyne wegen ten allen tyde) dan zult gy u daer toe doen dry andere steden, en zult het getal van de voorzeyde dry steden dubbelen :

10. Dat er geen onnoozel bloed gestort worde in het midden des lands, welk den Heer uwen God u zal te bezitten geven, op dat gy des bloeds niet schuldig wordet.

11. Maer is het dat er iemand is die haet hebbende tegen zynen naesten, listen leydt zynen leven, en opstaende dien slaet, en dat die sterft, en dat hy dan vliedt tot eene van de voorzeyde steden,

12. Zoo zullen de ouderen van die stad uytzenden, en hem trekken uyt de vlugtstede, en hem leveren in de handen van zyn naeste maegschap, wiens bloed gestort is, en hy zal sterven.

13. Gy zult zyns niet ontfermen, en zult het onnoozel bloed uyt het midden van Israël wegnemen, op dat u wel zy.

14. Gy zult tot u niet nemen of verstellen de palen van uwen naesten, welke uwe voorzaten gesteld hebben in uwe bezittingen, welke den Heer uw God u geven zal in het land dat gy zult ontvangen om te bezitten.

15. Geen getuygen zal alleen opstaen tegen iemand, het zy van wat zonde of misdaed dat het is: maer in den mond van twee of dry getuygen zal alle woord staen.

16. Is het zake dat er een valschen getuygen tegen eenen mensch opstaet, hem aentygende eenige overtreding,

17. Zoo zullen zy beyde dien de zaek aengaet voor den Heer staen, voor het aenschyn der priesters en regters die ten dien tyde zyn zullen.

18. En als zy zeer neerstiglyk onderzoekende bevonden hebben dat den valschen getuygen een logen gezeyd heeft tegen zynen broeder:

19. Zoo zullen zy hem wederom doen gelyk hy zynen broeder gedacht had te doen, en gy zult het kwaed weg doen uyt het midden van u:

20. Op dat de andere dit hoorende mogen vrees hebben, en geenszins zulke dingen durven doen.

21. Gy zult zyner niet ontfermen, maer gy zult eyschen ziel om ziel, oog om oog, tand om tand, hand om hand, voet om voet.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe dat men in eenen stryd handelen zal, en hoe men het beleg voor eene stad maken zal.

1. Is het dat gy ten oorloge trekt tegen uwe vyanden, en ziet het rosvolk en wagens, en de menigte des heyrs van de vyanden grooter dan gy hebt, zoo zult gy hen niet vreezen: want den Heer uw God is met u, die u geleyd heeft uyt het land van Egypten.

2. En als nu den stryd nakende is, zoo zal den priester staen voor het heyr, en aldus zeggen tot den volke:

3. Hoort, Israël, gy strydt heden tegen uwe vyanden, laet uw hert niet vervaerd wezen, wilt niet vreezen, wilt niet wyken, noch ontziet hen niet:

4. Want den Heer uw God is in het midden van u, en hy zal voor u tegen uwe wederparty stryden, om u uyt het perykel te verlossen.

5. En de hoofdmannen zullen ook door elken hoop, dat al het heyr hoore, uytroepen: Wie is er die een nieuw huys getimmerd heeft, en het nog niet gewyd heeft? Die ga weg, en keere wederom in zyn huys, dat hy by aventuren in den stryd niet sterve, en dat een ander het wyde.

6. Wie is er die eenen wyngaerd geplant heeft, en dien nog niet gemeyn gemaekt heeft, daer een iegelyk zoude mogen af eten? Die ga weg, en keere wederom in zyn huys, dat hy by aventuren in den stryd niet sterve, en dat een ander man zyn officie niet onderga.

7. Wie is er die zich aen eene vrouw verloofd heeft en die nog niet tot eene huysvrouw genomen heeft? Die ga weg en keere wederom te huyswaerts dat hy by aventuren in den stryd niet sterve, en een ander haer neme.

8. Als dit gezeyd is, zoo zullen zy de andere dingen nog daer toe zeggen, en spreken tot den volke: Is er iemand die bloode is, en vervaerd van herte? Die ga weg, en keere wederom naer zyn huys, dat hy de herten van zyne broederen niet vervaerd make, gelyk hy met vrees vervaerd is.

9. En als de hoofdmannen des heyrs zwygen en al volzeyd hebben zullen, zoo zal een iegelyk zynen hoop ten stryde bereyden.

10. Als gy komt om eene stad te bevechten, zoo zult gy haer eerstmael peys bieden.

11. Is het dat zy dien ontvangt, en u de poorten open doet, zoo zal al het volk dat er in is, behouden zyn, en u dienen onder tribuet.

12. Maer is het dat zy geen verbond maken wilt en tegen u oorlog aenneemt, zoo zult gy ze bestormen.

13. En als den Heer uw God de stad in uwe hand geleverd zal hebben, zoo zult gy alle manspersoonen die daer bin-

nen zyn, doodslaen met het scherp van den zweerde,

14. Zonder de vrouwen en kinderen, en het jokvee met de andere dingen die in de stad zyn. Alle den roof zult gy den heyre deylen, en gy zult eten van uwer vyanden roof, denwelken den Heer uw God u gegeven zal hebben.

15. Aldus zult gy doen allen den steden die zeer verre van u gelegen zyn, en niet zyn van de steden die gy tot eene bezitting ontvangen zult.

16. Maer van de steden die u zullen gegeven worden, zult gy geenszins iemand laten leven :

17. Maer gy zult ze dooden met het scherp van den zweerde : Te weten de Hethiters, en Amorrhiters, en Chananiters, Pheresiters . en Heviters en Jebusiters, gelyk den Heer uw God u geboden heeft :

18. Dat zy by aventuren niet leeren doen alle de afgrysselykheden, die zy hunne goden gedaen hebben : en dat gy zondigt tegen den Heer uwen God.

19. Als gy eene stad langen tyd belegget, en met sterkte omlegget, om die te winnen, zoo zult gy de boomen niet afhouwen daer men af eten mag, noch gy moet het land met bylen rondom niet verderven : want het is een hout en geen mensch, noch het kan het getal niet vermeerderen der gener die tegen u stryden.

20. Maer zyn er eenige oostelooze boomen, maer wild en bekwaem tot andere gebruyken, houwt die af, en maekt daer af schutgeweer, tot dat gy de stad ingenomen hebt, die tegen u strydt.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe men leven zal met eenen bedekten doodslag, met eene vrouw die gevangen wordt in den oorlog ; met eenen wederspannigen zoon ; met eenen die aen de galg hangt.

1. Wanneer een dood ligchaem gevonden is van eenen gedooden mensch, in het land welk den Heer uw God u geven zal, en men niet weten zal wie des doodslagts schuld heeft,

2. Zoo zullen uwe ouderen en regters uytgaen, en meten van de plaets des doode ligchaems, tot alle de steden die daer in het ronde omtrent liggen :

3. En welke stad zy zien zullen dat die plaets allernaest is, dier stadouderen zullen nemen eene veers uyt de runderen die nog geen jok getrokken heeft, noch het land met de ploeg geakkerd.

4. En zy zullen die leyden tot eene scherpe en steenachtige valley, die nooyt geakkerd is geweest, noch geen zaed ontvangen heeft : en zy zullen daer de veers den nek doorslaen :

5. En de priesters der kinderen van Levi zullen daer by komen, welke den Heer uw God verkoren heeft, dat zy hem dienen zouden, en in zynen naem gebenedyden, en dat alle zaken zouden door hun woord, en wat zuyver of onzuyver is berigt worden.

6. En dan zullen de ouderen van die stad komen tot den verslagenen, en hunne handen wasschen op de veers, die in de valley geslagen is,

7. En zeggen : Onze handen hebben dit bloed niet gestort, noch onze oogen hebben het niet gezien.

8. Wilt uwen volke Israël genadig wezen, Heer, welk gy verlost hebt, en wilt niet schatten dit onnoozel bloed in het midden van uw volk Israël. En dan zal de schuld van dit bloed hun afgenomen worden :

9. En gy zult ontslagen worden van des onnoozel bloeds, welk daer gestort is, als gy gedaen zult hebben dat den Heer bevolen heeft.

10. Is het zake dat gy tegen uwe vyanden ten stryde uyttrekt, en dat den Heer uw God die in uwe hand levert, en gy eenige gevangenen metleydt,

11. En dat gy onder den hoop der gevangenen ziet eene schoone vrouw, en gy daer op verlieft, en wilt die tot eene huysvrouw hebben,

12. Zoo zult gy ze leyden in uw huys: en zy zal het hair van haer hoofd afscheren, en hare nagelen korten,

13. En het kleed daer zy in gevangen is, afleggen : en zy zal in uw huys zittende eene maend lang haren vader en moeder beweenen : en daer na zult gy tot haer komen en by haer slapen, en zy zal uwe huysvrouw zyn.

14. Maer is het dat zy namaels u niet in het hert blyft, zoo zult gy haer laten vry gaen, en gy zult ze om geld niet mogen verkoopen, noch met geweld verdrukken : want gy hebt ze vernederd.

15. Is het zake dat een man twee

huysvrouwen heeft, eene die hy liefheeft, en eene andere die hy haet, en dat zy van hem kinderen gekregen hebben, en den zoon van de huysvrouw die hy haet, den eerstgeboren is,

16. En dat hy zyn goed deylen wilt tusschen zyne kinderen: zoo zal hy den zoon van de beminde vrouw niet mogen den eerstgeboren maken, en dien stellen voor den zoon der gehate vrouw,

17. Maer hy zal den zoon van de gehate huysvrouw kennen voor den eerstgeboren, en dien van al dat hy heeft dubbel geven. Want dezen is het beginsel van alle zyne kinderen, en het regt van de eerstgeboorte behoort hem toe.

18. Is het dat een man eenen zoon gewonnen heeft die wederspannig en spytig is, die naer zyns vaders en moeders geboden niet hooren wilt, en bedwongen zynde, niet wilt onderdanig zyn:

19. Zoo zullen zy hem opnemen, en brengen voor de ouderen van de stad, en aen de poorte daer men regt doet,

20. En zy zullen tot hen zeggen: Dezen onzen zoon is spytig en ongehoorzaem, onze vermaning verfoeyt hy aen te hooren, hy hanteert brasseryen en onkuyschheyd, en banketten:

21. Het volk van de stad zal hem met steenen werpen: en hy zal sterven, dat gy het kwaed weg doet uyt het midden van u, en dat alle die van Israël dit hoorende vreezen mogen.

22. Als iemand zulk misdaed heeft gedaen, dat met de dood moet gestraft worden, en dat hy ter dood verwezen wordt en aen eene galg gehangen:

23. Zoo zal zyn dood ligchaem aen het hout niet blyven, maer op den zelfden dag zal men het begraven. Want van God is hy vermaledyd, die aen het hout hangt: en gy zult geenszins uw land ontzuyveren, welk den Heer uw God u gegeven zal hebben om te bezitten.

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe dat men de liefde tegen den naesten bewyzen zal, en hoe zich een man hebben zal tegen het wyf dat hy geen maegd bevonden heeft.

1. Gy zult den os of schaep uws broeders niet zien dolen, en daer voorby gaen, maer gy zult ze tot uwen broeder wederleyden,

2. Is het ook dat uw broeder u niet nakende is, of dat gy hem niet kent: zoo zult gy die in uw huys leyden, en zy zullen by u blyven, tot dat uw broeder die zoeken zal, en alzoo die weder krygen.

3. Desgelyks zult gy ook doen van eenen ezel, en van een kleed, en van alle uws broeders dingen die verloren zyn: is het dat gy zulks iets vindt, zoo zult gy dat niet ongeacht laten, als of het u vreemd ware.

4. Is het dat gy ziet dat uws broeders ezel of os op den weg gevallen is, zoo zult gy het niet verachten, maer gy zult met hem die opheffen.

5. Eene vrouw zal geene mannelyke kleederen aendoen, en een man zal geene vrouwekleederen bezigen: want hy is afgrysselyk voor God die deze dingen doet.

6. Is het dat gy over weg gaende den nest van eenen vogel vindt op eenen boom, of op de aerde, en de moeder broedende op hare jongen of eyeren: zoo zult gy de moeder niet vangen met de jongen:

7. Maer gy zult de moeder laten vliegen, en de jongen gevangen behouden: op dat u wel geschiede, en dat gy langen tyd leven moget.

8. Als gy een nieuw huys timmert, zoo zult gy eenen muer maken rondom het dak: op dat er geen bloed in uw huys gestort worde, en dat gy niet schuldig wordet als er een ander afviele, en van boven nederwaerts viele.

9. Gy zult uwen wyngaerd met geen ander zaed bezaeyen: op dat het zaed hetwelk gy gezaeyd hebt, en dat er op den wyngaerd wast, beyde niet geheyligd worden.

10. Gy zult niet akkeren met eenen os en ezel te zamen.

11. Gy zult geen kleed aendoen dat van wol en linnen geweven is.

12. Koordekens zult gy in de boorden maken aen de vier hoeken van uwen mantel, daer gy mede bedekt zult zyn.

13. Is het dat een man getrouwd heeft een wyf, en dat hy die daer na hatet,

14. En zoekt oorzaken om haer te verlaten, werpende haer op eenen allerkwaedsten naem, en zegt: Ik heb deze vrouw tot huysvrouw genomen, en als ik

met haer verzaemd ben, zoo heb ik ze geene maegd gevonden :
15. Dan zullen den vader en moeder haer nemen en met hen brengen de teekenen van haren maegdom tot de ouderen van die stad, welke in de poort zyn :
16. En den vader zal zeggen : Ik heb myne dochter dezen man tot eene huysvrouw gegeven : en om dat hy die haet,
17. Zoo leydt hy haer eenen zeer kwaden naem op, alzoo dat hy zegt : Ik heb uwe dochter geene maegd gevonden: en ziet hier, dit zyn te teekenen van myner dochter maegdom. En zy zullen het kleed uytspraeyen voor de ouderen van de stad :
18. En de ouderen van die stad zullen dien man aengrypen en hem slaen,
19. Doemende hem daer boven in honderd sikkelen zilvers, welke hy den vader van de jonge dochter geven zal : om dat hy eene maegd van Israël met eenen zeer kwaden naem befaemd heeft : en hy zal ze tot eene huysvrouw hebben, en haer niet mogen verlaten alle de dagen zyns levens.
20. Maer is het waerachtig dat hy haer opleydt, en dat in de jonge dochter den maegdom niet is gevonden :
21. Zoo zullen zy haer uyt haers vaders huys stooten, en de mannen van die steden zullen ze met steenen overwerpen, en zy zal sterven : want zy heeft een onbehoorlyk stuk gedaen in Israël, indien dat zy onkuyschheyd bedreven heeft in haers vaders huys : en gy zult het kwaed weg doen uyt het midden van u.
22. Is het dat een man by eens anders huysvrouw geslapen heeft, die zullen beyde sterven, dat is den overspeler en overspeelster: en gy zult het kwaed van Israël wegnemen.
23. Is het dat een man met eene jonge dochter die nog maegd is, verloofd is, en dat iemand haer vindt in de stad, en zich met haer verzaemt,
24. Zoo zult gy die beyde leyden tot de stadspoort, en men zal ze met steenen dood werpen : De jonge dochter om dat zy niet geroepen heeft, daer zy in de stad was : Den man om dat hy zyns naestens huysvrouw vernederd heeft, en gy zult het kwaed wegnemen uyt het midden van u.
25. Maer is het dat een man op het veld vindt eene jonge dochter die verloofd is, en dat hy haer aenveerdt, en zich met haer verzaemt, zoo zal hy alleen sterven:
26. De jonge dochter zal niet lyden, noch zy is de dood niet schuldig: want gelyk een moordenaer opstaet tegen zynen broeder, en slaet zyne ziel dood, alzoo heeft deze jonge dochter geleden.
27. Zy was alleen op het veld : zy heeft geroepen, en daer was niemand omtrent die haer had mogen verlossen.
28. Is het dat een man eene jonge maegd vindt die nog geen bruydegom heeft, en dat hy haer aenveerdt, en zich met haer verzaemt, en de zaek voor het regt komt :
29. Zoo zal, hy die ze beslapen heeft, haren vader geven vyftig sikkelen zilvers, en hy zal ze tot eene huysvrouw hebben, want hy heeft ze vernederd : hy zal ze niet mogen verlaten alle de dagen zyns leven.
30. Geen mensch zal zyns vaders huysvrouw nemen, noch zyn deksel ontdekken.

HET XXIII. KAPITTEL.

Hier worden zy genoemd die in de vergadering des Heeren niet gaen zullen.

1. Een gesneden man wiens mannelyke leden onder gebroken of afgehaeld zyn, of diens mannelykheyd voor afgesneden is, zal in de vergadering des Heeren niet komen.
2. Een bastaerd, dat is van eene oneerbare vrouw geboren, zal in de vergadering des Heeren niet komen, tot de tiende generatie :
3. Een Ammoniter en Moabiter ook na de tiende generatie zullen in des Heeren vergadering niet komen in de eeuwigheyd :
4. Om dat zy u niet wilden te gemoet komen met brood en water op den weg als gy uyt Egypten kwaemt : en om dat zy Balaam Beors zoon van Mesopotamien des lands van Syrien tegen u gehuerd hadden, dat hy u zoude vermaledyden :
5. En den Heer uw God heeft nie twillen Balaam hooren, en hy verkeerde zyne maledyding in uwe benedyding, om dat hy u lief had.
6. Gy zult met hen geenen peys maken, noch zoekt hun geen goed, alle de dagen uws levens in de eeuwigheyd.

7. Gy zult den Idumiter niet versmaden, want het is uw broeder: noch ook den Egyptenaer, want gy zyt een vreemdeling geweest in zyn land.

8. Die van hen geboren zyn, zullen ter derde generatie mogen komen in de vergadering des Heeren.

9. Als gy tegen uwe vyanden zult trekken ten stryde, zoo zult gy u bewaren van alle kwade dingen.

10. Is het zake dat er onder u iemand is die door eenen droom des nachts besmet is, die zal buyten het leger gaen,

11. En niet wederkeeren voor dat hy zich tegen den avond met water gewasschen heeft: en na den zonnen ondergang zal hy wederom in het leger komen.

12. Gy zult eene plaets hebben buyten het leger, daer toe gy uytgaen zult om uwer naturen genoeg te doen,

13. Een schuppeken aen uwen riem dragende, en als gy gezeten zyt, zoo zult gy rondom graven, en met de aerde die gy uytgegraven hebt, zult gy bedekken

14. Het geen daer gy af verlicht zyt, (want den Heer uw God wandelt in het midden van het leger, om dat hy u verlossen zoude, en uwe vyanden in uwe handen leveren) en dat uw leger heylig weze, en dat er geene vuyligheyd in gezien worde, op dat hy u niet verlate.

15. Den knecht die tot u gevloden is zult gy zynen heere niet leveren.

16. Maer hy zal by u blyven, woonende ter plaetse daer het hem believen zal, en hy zal rusten in eene van uwe steden: wilt hem niet bedroeven.

17. Daer zal geene gemeyne vrouw wezen van de dochteren van Israël, noch geen hoereerder van de zonen van Israël.

18. Gy zult den loon van eene hoer, noch de weerde van eenen hond niet offeren in des Heeren uws Gods huys, wat het zy dat gy beloofd hebt: want het is beyde eene afgrysselykheyd voor den Heer uwen God.

19. Gy zult uwen broeder geen geld noch graen, noch eenig ander ding op woeker leenen:

20. Maer eenen vreemden, maer uwen broeder zult gy leenen al dat hem van noode is, zonder woeker: dat den Heer uw God u gebenedyde, in allen uw werk, in het land daer gy in komen zult om het te bezitten.

21. Als gy den Heere uwen Gode eene gelofte doet, zoo zult gy het niet uytstellen te betalen: want den Heer uw God zal het verzoeken. En is het dat gy lang beydt, zoo zal u dat tot zonde gerekend worden.

22. Is het dat gy niets beloven wilt zoo zult gy zonder zonde zyn.

23. Maer dat eens uyt uwe lippen gegaen is, dat zult gy onderhouden, en doen alzoo gy het den Heere uwen Gode beloofd hebt, en gelyk gy met uwen eygen wil en monde gesproken hebt.

24. Als gy gaet in uws naestens wyngaerd, zoo eet wyndruyven zoo veel als het u lust: maer draegt er geene met u buyten.

25. Is het zake dat gy komt in uws vriends koren, zoo zult gy de aren breken en met de hand wryven: maer met de zeyssenen zult gy die niet afpikken.

HET XXIV. KAPITTEL.

Den scheydbrief wordt toegelaten, bermhertigheyd tegen de schuldenaers en den armen wordt geboden te doen.

1. Is het dat een man een wyf trouwt, en dat hy die gehad heeft, en die zynen oogen niet wel behaegt, om eenige vuyligheyd: zoo zal hy eenen scheydbrief schryven, en dien in hare hand geven, en laten ze uyt zynen huyze gaen.

2. En als zy uytgegaen zyn zal, en eenen anderen man zal getrouwd hebben,

3. En dat dien haer ook haet, en haer ook eenen scheydbrief geeft, en laet ze uyt zynen huyze gaen, of dat hy immer gestorven is:

4. Zoo zal den eersten man haer niet mogen wederom tot zyne huysvrouw ontvangen: want zy is besmet, en afgrysselyk geworden voor den Heer: op dat gy uw land niet doet zondigen, hetwelk den Heer uwen God u zal geven te bezitten.

5. Als een man onlangs eene huysvrouw getrouwd heeft, zoo zal hy ten oorloge niet trekken, noch hem zal niets noodiglyk van der gemeynten wegen bevolen worden: maer hy zal zonder schuld zich te huys ledig houden, dat hy een jaer met zyne huysvrouw mag vrolyk wezen.

6. Gy zult den ondersten en den opersten molensteen niet nemen ten pande: want zulk heeft u zyne ziel voorgesteld.

7. Is het dat men iemand bevindt zynen

broeder van de kinderen van Israël moeyende, en dat hy dien verkocht hebbende den prys ontvangen heeft, dien zal men dooden, en gy zult het kwaed weg doen uyt het midden van u.

8. Wacht u neerstiglyk dat gy de ziekte der lazery niet kryget, maer gy zult doen al dat u de priesters van der Levieten geslachten leeren zullen, naer dat ik hun bevolen heb: en volbrengt het zorgvuldiglyk.

9. Weest gedachtig wat den Heer uw God Maria gedaen heeft onder wegen, toen gy uyt Egypten gingt.

10. Als gy van uwen naesten eenig ding wedereyschen zult dat hy u schuldig is, zoo zult gy in zyn huys niet gaen om eenen pand te halen:

11. Maer gy zult buyten staen, en hy zal u voortbrengen dat hy heeft.

12. Maer is het dat hy arm is, zoo zal dien pand by u niet vernachten,

13. Maer gy zult het hem terstond wedergeven voor den zonnen ondergang: op dat hy in zyn kleed slapende mag u gebenedyden, en dat gy regt hebbet voor den Heer uwen God.

14. Gy zult den loon niet weygeren van uwen behoeftigen en armen broeder, en den uytlander die met u in het land woont, en is binnen uwe poorten:

15. Maer op den zelfden dag zult gy hem den loon van zynen arbeyd geven voor den zonnen ondergang, want hy arm is, en onderhoudt daer mede zyne ziel: op dat hy tegen u niet roepe aen den Heer, en u dat voor zonde gerekend worde.

16. De vaders zullen voor de kinderen niet gedood worden: noch de kinderen voor de vaders: maer een iegelyk zal voor zyne zonde sterven.

17. Gy zult het regt van den vreemdeling, en weezen niet verkeeren, noch gy zult het kleed van eene weduwe voor eenen pand niet nemen.

18. Gedenkt dat gy in Egypten gediend hebt, en dat den Heer uw God u daer uyt verlost heeft. Daerom beveel ik u dat gy dit ding doet.

19. Als gy uw koren zult gemaeyd hebben op uwen akker, en dat gy eenen schoof vergetens achtergelaten hebt, zoo zult gy niet wederom gaen om dien te halen: maer gy zult den vreemdeling, en den weeze en weduwe dien laten weg halen, dat den Heer uw God u mag gebenedyden in alle de werken uwer handen.

20. Is het dat gy de vruchten van de olyfboomen vergadert, zoo zult gy niet wederkomen om te vergaderen al dat er op de boomen gebleven is: maer gy zult het den vreemdeling, weeze en weduwe laten.

21. Is het dat gy uwen wyngaerd snydt, zoo zult gy de achtergebleven druyven niet vergaderen, maer die zullen komen ten behoeve van den vreemdeling, weeze en weduwe.

22. Gedenkt dat gy ook gediend hebt in Egypten, en daerom beveel ik u dat gy dit doet.

HET XXV. KAPITTEL.

Hoe de regters den misdadigen straffen zullen, en hoe den broeder zyns overleden broeders wyf trouwen zal.

1. Is het dat er eenige zaek is tusschen sommige en dat zy de regters aenroepen: zoo zullen zy de victorie der regtveerdigheyd geven den genen dien zy zien zullen dat regtveerdig is. Wien zy zien ongoddelyk, dien zullen zy der ongoddelykheyd doemen.

2. Maer is het dat zy zien dat den misdadigen slagen verdiend heeft: zoo zullen zy hem nederwerpen, en voor zich doen slaen. Naer de maet der zonde zal de maet der slagen wezen:

3. Alzoo nogtans, dat die boven het getal van veertig niet gaen: op dat uw broeder niet mismaektelyk gekwetst voor uwe oogen wegga.

4. Gy zult den muyl van den os niet toe binden die uw koren op den dorschvloer uyttredend is.

5. Als twee broeders te zamen woonen, en dat den eenen van hen zonder kinderen gestorven is, zoo zal de huysvrouw van den overledenen geenen anderen man nemen: maer zyn broeder zal haer nemen, en zyns broeders zaed verwekken:

6. En den eersten zoon dien hy van haer wint, zal hy noemen met den naem van dien dooden, dat zynen naem niet verga uyt Israël.

7. Maer is het dat hy zyns broeders huysvrouw niet wilt nemen, die hem van der wets wegen toebehoort, zoo zal de vrouw gaen ter stadspoort, en aenroepen de ouderen en zeggen: Myns mans

broeder wilt zyns broeders zaed niet verwekken in Israël: noch my tot eene huysvrouw nemen.

8. En zy zullen terstond dien man doen by zich halen, en hem vragen. Is het dat hy antwoord : Ik wil haer tot huysvrouw niet nemen,

9. Zoo zal die vrouw by hem komen voor de ouderen en zynen schoen van zynen voet nemen, en in zyn aenzigt spouwen en zeggen : Alzoo zal dien man geschieden die zyns broeders huys niet optimmert.

10. En zynen naem zal in Israël genoemd worden, het huys van den ontschoeyden.

11. Is het zake dat er twee mannen tegen malkander eenigen twist hebben, en dat den eenen tegen den anderen begint te kyven, en dat de huysvrouw van den eenen haren man wilt verlossen uyt de hand des geens die sterker is, en dat zy hare hand uytreykt, en grypt zyne schamelheyd :

12. Zoo zult gy haer de hand afsnyden, en u over haer niet laten boogen door eenige bermhertigheyd.

13. Gy zult in uw zaksken geen verscheyden gewigten hebben, meerder en minder.

14. Noch in uw huys zal geen meerder en minder maet wezen :

15. Gy zult een regtveerdig en waerachtig gewigt hebben en uwe mudde zal gelyk en waerachtig wezen: op dat gy moget langen tyd leven op het land het welk den Heer uw God u zal gegeven hebben :

16. Want uw Heer verontweerdigt den genen die zulke dingen doet, en hy heeft eenen afkeer van alle onregtveerdigheyd.

17. Gedenkt wat u Amalek op den weg gedaen heeft, als gy uyt Egypten kwaemt :

18. Hoe dat hy u te gemoet kwam : en versloeg de achtersten van uw heyr die van vermoeydheden achterbleven zittend, als gy van honger en arbeyd mat waert, en dat hy God niet gevreesd heeft.

19. Zoo wanneer dan den Heer uw God u zal rust gegeven hebben, en alle de natien der heydenen rondom onder uw bedwang gebragt in het land dat hy u beloofd heeft : zoo zult gy Amaleks naem te niet doen van onder den hemel. Wacht u dat gy dit niet vergetet.

HET XXVI. KAPITTEL.

Hoe men de eerste vruchten en tienden zal brengen voor God.

1. En als gy in het land zult gekomen zyn, hetwelk den Heer uwen God u te bezitten zal geven en gy dat ingekregen zult hebben, en daer in gewoond :

2. Zoo zult gy van alle uwe vruchten nemen de eerste vruchten, en die in eenen korf leggen, en gaen ter plaets welke den Heer uw God verkoren zal hebben, dat men zynen naem daer aenroepen zoude :

3. En gy zult gaen aen den priester, die in die dagen zyn zal, en hem zeggen : Ik belyd heden voor den Heer uwen God, dat ik gekomen ben in het land, waer af hy onzen vaderen gezworen had, dat hy ons het geven zoude.

4. En den priester dien korf uyt uwe hand ontvangende zal dien stellen voor den autaer des Heeren uws Gods :

5. En gy zult zeggen voor het aenschyn des Heeren uws Gods : Den Syrier vervolgde mynen vader, denwelken is nedergegaen in Egypten, en daer is hy een vreemdeling geweest in zeer kleyn getal: en hy is gewassen tot een groot en sterk volk en van ontellyke menigte.

6. En de Egyptenaers hebben ons zwaerlyk verdrukt en ons vervolgd, zeer zware lasten opleggende :

7. En wy hebben geroepen tot den Heer onzer vaderen God, denwelken ons verhoord heeft, en onze ootmoedigheyd aengezien, en arbeyd en benaeuwdheyd,

8. En heeft ons uyt Egypten geleyd, door eene sterke hand, en met eenen uytgestrekten arm, met grooten angst, door vele teekenen en wonderlyke werken :

9. En hy heeft ons gebragt tot in deze plaets, en ons geleverd een land vloeyende van melk en honig.

10. En daerom offer ik u nu de eerste gaven van de vruchten des lands, hetwelk den Heer my gegeven heeft. En gy zult die laten voor het aenschyn des Heeren uws Gods: en aengebeden hebbende den Heer uwen God,

11. Zult gy met vreugde maeltyd houden, van alle de goederen die den Heer uw God u gegeven zal hebben, en uwen huyze, gy en den Leviet en den vreemdeling die met u is.

12. Als gy de tienden van alle uwe

vruchten heel vergaderd hebt, zoo zult gy die ten derden jare der tienden geven den Leviet, den vreemdeling en weeze, en der weduwe, dat zy die eten binnen uwe poorten, en verzaed worden:

13. En gy zult zeggen voor het aenschyn des Heeren uws Gods: Ik heb van mynen huyze gebragt dat geheyligd is, en heb het gegeven den Leviet en vreemdeling, en weeze, en weduwe, gelyk gy my geboden hebt: ik heb uwe geboden niet overtreden, noch uw bevel vergeten.

14. Ik heb daer af niet geëten in mynen rouw, noch die uytgedeyld tot eenige onzuyverheyd, noch daer af iets uytgegeven ten lykregte. Ik ben des Heeren myns Gods stem onderdanig geweest, en alle dingen gedaen, alzoo gy my bevolen hebt.

15. Ziet nederwaerts van uwe heyligdomstede, en van de hooge wooning der hemelen, en gebenedydt uw volk Israël, en het land hetwelk gy ons gegeven hebt gelyk gy onzen vaderen gezworen hebt, het land van melk en honig vloeyende.

16. Heden heeft den Heer uwen God u geboden, dat gy doen zoudt deze geboden en regten: en dat gy die bewaren en volbrengen zoudt, uyt uw geheel hert, en uyt uwe geheele ziel.

17. Gy hebt heden den Heer verkoren dat hy uw God zoude zyn, en dat gy zoudt in zyne wegen wandelen: en zyne ceremonien en geboden en regten bewaren, en dat gy zyner bevelen zoudt gehoorzaem zyn.

18. En den Heer heeft u heden verkoren dat gy zyn eygen volk zoudt zyn, gelyk hy u gezeyd heeft, en dat gy alle zyne geboden zoudt onderhouden:

19. En hy u stellen zoude boven alle natien, dewelke hy geschapen heeft tot zynen love, en naem, en glorie: dat gy zoudt een heylig volk des Heeren uws Gods zyn, gelyk hy gezeyd heeft.

HET XXVII. KAPITTEL.

Hoe dat men steenen over de Jordaen opregten zal, en daer op de geboden des Heeren schryven zal, en hoe men op de twee bergen goed en kwaed wenschen zal.

1. En Moyses met de ouderen van Israël hebben den volke geboden, zeggende: Onderhoudt alle gebod dat ik u heden gebied.

2. En als gy over de Jordaen zult gegaen zyn in het land dat den Heer uw God u geven zal, zoo zult gy zeer groote steenen opregten, en die met kalk effen maken,

3. Alzoo dat gy daer in moget schryven alle de woorden van deze wet, als gy over de Jordaen zult gekomen zyn: om te gaen in het land dat den Heer uw God u geven zal, een land van melk en honig vloeyende, gelyk hy uwen vaderen gezworen heeft.

4. Als gy dan over de Jordaen gepasseerd zult zyn, zoo regt op de steenen dewelke ik u heden beveel op den berg Hebal, en gy zult ze met kalk effen maken:

5. En daer eenen autaer timmeren den Heere uwen Gode, van steenen daer geen yzer aengeraekt heeft,

6. En van rouwe en ongehouwe steenen: en gy zult daer op den Heere uwen Gode offeren brandofferanden,

7. En gy zult vredeofferanden ten offer slaen, en daer eten en vrolyke maeltyd houden voor den Heer uwen God.

8. En gy zult schryven op de steenen alle de woorden van deze wet, bescheydelyk en klaerlyk.

9. En Moyses met de priesters van der Levieten geslachte hebben gezeyd tot alle die van Israël: Aenmerkt en hoort toe, Israël: eden zyt gy gemaekt des Heeren uws Gods volk:

10. Gy zult naer zyne stem hooren, en doen de geboden, en regten die ik u gebied.

11. En Moyses heeft den volke op dien dag geboden, zeggende:

12. Deze zullen staen om den Heer te gebenedyden op den berg Garizim, als gy over de Jordaen zult gegaen zyn: Simeon, Levi, Juda, Issachar, Joseph en Benjamin.

13. En daer tegen over zullen deze staen op den berg Hebal om te vermaledyden: Ruben, Gad, en Aser, en Zabulon, Dan en Nephthali.

14. En de Levieten zullen uytspreken, en met luyder stem zeggen tot alle de mannen van Israël:

15. Vermaledyd zy den mensch, die eenig gesneden of gegoten afgods beeld maekt, eene afgrysselykheyd des Heeren,

een handwerk der kunstenaren, en dat stellen zal in het verborgen! En al het volk zal antwoorden en zeggen : Amen.

16. Vermaledyd zy hy die niet eert zynen vader, en moeder! En al het volk zal zeggen : Amen.

17. Vermaledyd zy hy die zyns naestens palen verstelt! En al het volk zal zeggen : Amen.

18. Vermaledyd zy hy die eenen blinden in den weg doet dolen! En al het volk zal zeggen : Amen.

19. Vermaledyd zy hy die het regt verkeert van den uytlander, wees en weduwe! En al het volk zal zeggen : Amen.

20. Vermaledyd zy hy die by zyns vaders huysvrouw slaept, en ontdekt het deksel van zyn beddeken! En al het volk zal zeggen : Amen.

21. Vermaledyd zy hy die met eenige beest verzaemt! En al het volk zal zeggen : Amen.

22. Vermaledyd zy hy die by zyne zuster slaept die zyns vaders of zyner moeder dochter is! En al het volk zal zeggen : Amen.

23. Vermaledyd zy hy die by zyne zweerin slaept! En al het volk zal zeggen : Amen.

24. Vermaledyd zy hy, die al heymelyk zynen naesten slaet! En al het volk zal zeggen : Amen.

25. Vermaledyd zy hy die eenige giften neemt om te slaen de ziel van het onnoozel bloed! En al het volk zal zeggen : Amen.

26. Vermaledyd zy hy, die niet blyft in de woorden van deze wet, en met de werken die niet volbrengt! En al het volk zal zeggen : Amen.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Vele goede benedydingen worden den volke beloofd die Gods geboden onderhouden, en vermaledydingen den genen die ze niet houden.

1. Maer is het dat gy hoort de stem des Heeren uws Gods, alzoo dat gy doet en onderhoudt alle zyne geboden, die ik u heden gebied, zoo zal den Heer uw God u hooger maken dan alle natien die op aerdryk verkeeren.

2. En alle deze benedydingen zullen op u komen, en u begrypen : is het zake nogtans dat gy zyne geboden hoort.

3. Gebenedyd zult gy wezen in de stad, en gebenedyd op het veld.

4. Gebenedyd zal wezen de vrucht uws ligchaems, en de vrucht uws lands, en de vruchten van uwe lastdragende beesten, de kudden van uwe runderen, en de kooyen van uwe schapen.

5. Uwe schuren zullen gebenedyd zyn, en uw overschot zal gebenedyd wezen.

6. Gebenedyd zult gy wezen inkomende en uytgaende.

7. Den Heer zal u verleenen dat uwe vyanden die tegen u opstaen vallen zullen voor uw aenschyn : door eenen weg zullen zy tegen u komen, en door zeven wegen voor uw aenschyn vlugten.

8. Den Heer zal de gebenedyding uytzenden op uwe kelders, en op alle de werken uwer handen : en hy zal u gebenedyden in het land dat gy zult verkregen hebben.

9. Den Heer zal u verwekken voor zich zelven tot een heylig volk, gelyk hy u gezworen heeft : is het dat gy de geboden van uwen Heer God onderhoudt, en in zyne wegen wandelt.

10. En alle de volken der aerde zullen zien dat des Heeren naem over u aengeroepen is, en zullen u vreezen.

11. Den Heer zal u ryk maken van allerley goed, van de vruchten uws ligchaems, en van de vruchten uws jokvees, en van de vruchten uws lands, waer af dat den Heer uwen vaderen gezworen heeft dat hy u dat geven zoude.

12. Den Heer zal zynen besten schat den hemel opendoen, om uwen lande te zynen tyde regen te geven : en hy zal alle de werken uwer handen gebenedyden. En gy zult velerhande natien van volk op woeker leenen, en van niemand te woeker nemen.

13. Den Heer zal u stellen tot het hoofd en niet tot den steert : en gy zult altyd boven wezen, en niet onder : is het dat gy nogtans hoort naer de geboden des Heeren uws Gods, die ik u heden gebied, en dat gy die bewaert en doet,

14. En daer niet afgaet ter regter noch ter slinker hand, en dat gy de vreemde goden niet volgt noch dient.

15. Maer is het zake dat gy naer de stem van den Heer uwen God niet hooren wilt, om alle zyne geboden, en ceremonien te bewaren en te doen, die ik u heden beveel : Zoo zullen alle deze ver-

maledydingen op u komen, en u bevangen.

16. Gy zult vermaledyd zyn in de stad, en vermaledyd op het veld.

17. Vermaledyd zal uwe schuer zyn, en alle uwe blevelingen zullen vermaledyd zyn.

18. Vermaledyd zal zyn de vrucht uws ligchaems, en de vrucht uws lands, en het vee van uwe ossen, en de kudden van uwe schapen.

19. Gy zult vermaledyd zyn, inkomende, en vermaledyd uytgaende.

20. En den Heer zal u toezenden duren tyd, en honger, en berisping in alle uwe werken, die gy doen zult: tot dat hy u verdorven en vernield zal hebben haestelyk om uwe allerkwaedste vonden door dewelke gy my verlaten hebt.

21. Den Heer schikke u toe pestilentie, tot dat hy u verslinde van den lande daer gy heen gaen zult om het te bezitten.

22. Den Heer sla u met armoede, koorts, en koude, brand en hitte, en met vuyle kwade lucht, en verzengdheyd, en hy vervolge u tot dat gy vernield zyt.

23. Den hemel die boven u is worde metalen: en de aerde welke gy betreedt, yzeren,

24. Den Heer geve dat den regen uws lands zy stof der aerde, en dat van den hemel op u aschen komen, tot dat gy vernield wordet.

25. Den Heer levere u vallende voor uwe vyanden. Door eenen weg moet gy uyttrekken tegen hen, en door zeven wegen vlieden, en wordet verstrooyd alle de koningryken der aerde door.

26. En uw dood ligchaem zy een aes allen den vogelen des hemels, en den beesten der aerde, en daer zy niemand die ze verjage.

27. Den Heer sla u met de zweren van Egypten, en het deel uws ligchaems daer den drek door komt, met schurftheyd ook en heuksel: alzoo dat gy niet moogt genezen worden.

28. Den Heer sla u met onzinnigheyd, en blindheyd, en razerny des herten,

29. En dat gy tasten moet in den middag gelyk een blinden pleegt te tasten in de duysternissen, alzoo dat gy uwen weg niet moogt regt houden. En ten allen tyde moet gy ongelyk lyden, en verdrukt worden door geweld, en niemand hebben die u verlosse.

30. Eene huysvrouw moet gy trouwen, en een ander moet by haer slapen. Een huys moet gy timmeren, en daer niet in woonen. Eenen wyngaerd moet gy planten en den wyn niet snyden.

31. Uw os moet voor u ten offer geslagen worden, en gy moet daer niet af eten. Uw ezel worde voor uwe oogen geroofd en u niet weder gegeven. Uwe schapen moeten uwen vyanden gegeven worden, en dat er niemand zy die u helpe.

32. Uwe zonen en dochteren moeten geleverd worden eenen anderen volke, daer het uwe oogen zien zullen, en u begeven alle den dag in hun aenzien, en dat er geene magt zy in uwe hand.

33. Een volk dat u onbekend is, moet eten de vruchten uws lands, en allen uwen arbeyd: en gy moet altyd wezen onregt lydende, en verdrukt ten allen tyde,

34. En verbaesd van den grouwel der dingen welke uwe oogen zien zullen.

35. Slaen moet u den Heer met zeer kwade zweren aen uwe knien en braeyen, alzoo dat men u niet zal mogen genezen, van den hole uwer voeten tot den top uws hoofds toe.

36. Den Heer zal u en uwen koning dien gy over u stellen zult, voeren tot een volk welk gy niet kent, gy noch uwe vaders: en aldaer zult gy de vreemde goden dienen, steenen en houten.

37. En gy zult verloren zyn, en voor een gemeyn zeggen en eene fabel wezen allen den volken daer u den Heer onder brengen zal.

38. Gy zult veel zaeds in de aerde werpen, en luttel vergaderen: want de springhanen zullen het al verslinden.

39. Gy zult eenen wyngaerd planten en graven: maer daer geenen wyn af drinken, noch gy zult daer niets af vergaderen: want van de wormen zal het verdorven worden.

40. Gy zult olyfboomen hebben aen alle uwe palen, en met de olie niet gezalfd worden: want de olivetten zullen afvallen en verloren gaen.

41, Gy zult zonen en dochteren winnen en daer geene genugten uws herten af hebben: want zy zullen gevangen weg geleyd worden.

42. De dorre verzengdheyd zal alle uwe boomen en het graen uws lands verderven.

43. De vreemdeling die met u in het land woont, zal boven u opgaen, en zal hooger zyn: maer gy zult nederdalen en neerder zyn.

44. Hy zal u te woeker leenen, en gy zult hem te woeker niet leenen: Hy zal tot den hoofde zyn, en gy zult tot den steerte zyn.

45. En alle deze vermaledydingen zullen op u komen, en u vervolgen en grypen, tot dat gy vergaen zult wezen: om dat gy niet gehoord hebt de stem van den Heer uwen God, en zyne geboden en ceremonien niet gehouden hebt, die hy u geboden heeft.

46. En daer zullen onder u teekenen en wonderlyke dingen zyn, en onder uw zaed tot in der eeuwigheyd:

47. Om dat gy den Heer uwen God niet gediend hebt met blydschappen, en met genugten uws herten, om de overvloedigheyd van alle dingen.

48. Gy zult uwen vyand dienen, den welken den Heer op u zenden zal, met honger en dorst en naektheyd, en alle gebrek: en hy zal een yzeren jok op uwen nek leggen, tot dat hy u vernield zal hebben.

49. Den Heer zal een volk op u zenden uyt verre landen, en van het uyterste eynde der aerde, gelyk eenen arend met er magt vliegende: wiens tael gy niet zult kunnen verstaen:

50. Eene zeer sture pramende natie, die eenen ouden man niet toegeve, noch des kleynes kinds ontferme,

51. En verslinde alle de vruchten van uw lastdragende vee, en de vruchten uws lands: tot dat gy vergaen zult zyn, en zy u niet late tarwe, wyn en olie, vee van ossen, en kudden van schapen: tot dat zy u verdorven en vernield zal hebben,

52. In alle uwe steden, en tot dat uwe sterke en hooge muren zullen gebroken worden, daer gy uw betrouwen op had in al uw land. Gy zult binnen uwe poorten beleyd worden, over al het land welk den Heer uw God u geven zal:

53. En gy zult de vrucht uws lighaems eten, en uwer zonen en dochteren vleesch, dewelke u den Heer uw God zal gegeven hebben, in de benaeuwdheyd en verwoestheyd, daer uw vyand u mede verdrukken zal.

54. Een teer en zeer wellustig man onder u, die zal zeer benyden zynen broeder en zyne huysvrouw die in zynen schoot slaept,

55. Dat hy hun niet geve van zyner kinderen vleesch, welk hy eten zal: om dat hy anders niet zal hebben om te eten, in het beleggen en duren tyd, waer door uwe vyanden u verdorven zullen hebben binnen alle uwe poorten,

56. Eene teere en wellustige vrouw die op de aerde niet gaen mogt, of eenen voetstap vastzetten, om hare zeer groote weekheyd en teerigheyd, die zal haren man benyden, die in haren schoot slaept, op haers zoons en dochters vleesch,

57. En van de onreynigheyd der moederliefkens die uyt het midden van hare dyen komen, en op de kinderkens die op de zelfde ure geboren zyn. Want zy zullen deze heymelyk eten, uyt groot gebrek van allerley dingen in het beleggen en verwoestheyd, waer door uwe vyanden u verdrukken zullen binnen uwe poorten.

58. Ten zy dat gy bewaert en doet alle de woorden van deze wet, die in dit boek geschreven zyn, en ten zy dat gy zynen eerlyken en vreesselyken naem vreest: dat is, den Heer uwen God:

59. Zoo zal den Heer vermeerderen uwe plagen, en de plagen uws zaeds, zeer groote en gedurige plagen, de allerkwaedste ziekten en altyddurende.

60. En hy zal op u keeren allen den druk van Egypten dien gy gevreesd hebt, en zal u aenkleven:

61. En daer toe nog alle de ziekten en plagen die in het boek van deze wet niet geschreven zyn, zal den Heer op u brengen tot dat hy u verniele:

62. En gy zult luttel van getal overblyven, die te voren van menigte waert gelyk de sterren des hemels, om dat gy de stem des Heeren uws Gods niet gehoord hebt.

63. En gelyk den Heer te voren zich verblyd heeft op u, u weldoende en u vermenigvuldigende: alzoo zal hy zich verblyden u vernielende en verdervende, dat gy weggenomen wordet van den lande daer gy in gaen zult, om het te bezitten.

64. Den Heer zal u verstrooyen onder allen volken van het uyterste der aerde, tot aen haer eynde toe: en gy zult daer de vreemde goden dienen, die gy en uwe vaders niet kent, de houten en steenen.

65. En onder het volk zult gy ook geene rust hebben, noch uwe voetstappen zullen daer niet rusten. Want den Heer zal u daer een verveerd hert geven, en gebrekkelyke oogen, en eene ziel verteerd van ongenoegte:

66. En uw leven zal wezen als hangende voor u. Gy zult nacht en dag vreezen, en uw leven niet betrouwen.

67. Des morgens zult gy zeggen: Wie zal my den avond verleenen? En des avonds: Wie zal my den morgen geven? om de verveerdheyd uws herten, waer mede gy zult verschrikt zyn, en om de dingen die gy met uwe oogen zien zult.

68. En den Heer zal u met een schepenvloot weder in Egypten voeren, door den weg daer hy u af gezeyd heeft, dat gy dien niet meer zien zoudt. Daer zult gy uwen vyanden verkocht worden tot slaven en dienstwyven, en er zal niemand zyn die u koopen zal.

HET XXIX. KAPITTEL.

Hoe het verbond vernieuwd wordt in den lande van Moab, en hoe Moyses verhaelt de weldaden en goedertierenheyd Gods, en dat ze op den Heer zich vast blyven betrouwende.

1. Dit zyn de woorden des verbonds, welk den Heer Moyses geboden heeft, dat hy maken zoude met de kinderen van Israël, in het land van Moab: behalve het verbond hetwelk hy met hen gemaekt had in Horeb.

2. En Moyses heeft geheel Israël geroepen, en tot hen gezeyd: Gy hebt gezien alle de dingen, welke den Heer gedaen heeft voor u in het land van Egypten, Pharao en allen zynen dienaers, en allen zynen lande,

3. Groote bekoringen dewelke uwe oogen gezien hebben, de teekenen en overgroote wonderlyke werken,

4. En den Heer heeft u geen verstandig hert, noch ziende oogen, noch ooren die hooren mogten gegeven, tot op den dag van heden toe.

5. Hy heeft u veertig jaren geleyd door de woestyn: uwe kleederen zyn niet versleten, en de schoenen van uwe voeten zyn van oudheden niet vergaen.

6. Gy hebt geen brood geëten, noch geenen wyn of verheugelyken drank gedronken: om dat gy weten zoudt dat ik den Heer uw God ben.

7. En gy zyt tot deze plaetse gekomen: en Sehon den koning van Hesebon is uytgetrokken, en Og den koning van Basan, komende ons tegen ten stryde. En wy hebben ze verslagen,

8. En hun land ingenomen, en het te bezitten gegeven Ruben en Gad, en den halven geslachte van Manasses.

9. Daerom bewaert de woorden van dit verbond, en volbrengt ze: op dat gy verstaen moget al wat gy doet.

10. Gy staet heden al te zamen voor den Heer uwen God, uwe prinsen en geslachten en ouderen, en leeraers, het gansche volk van Israël,

11. Uwe kinderen en huysvrouwen en de vreemdelingen die by u in het leger woonen, uytgenomen de boschhouwers, en de gene die water aenhalen:

12. Dat gy zoudt overkomen in het verbond des Heeren uws Gods, en in den eed denwelken den Heer uw God heden met u vastmaekt:

13. Om dat hy u zoude verwekken tot zyn volk, en uw God zoude wezen, gelyk hy u gezeyd heeft, en gelyk hy uwen vaderen gezworen heeft, Abraham, Isaac, en Jacob.

14. En ik maek dit verbond en dezen eed niet vast met u alleen:

15. Maer met alle de genen die hier tegenwoordig, en niet tegenwoordig zyn.

16. Want gy weet wel hoe dat wy gewoond hebben in het land van Egypten, en hoe wy gegaen zyn door het midden der natien, door dewelke gaende,

17. Hebt gy gezien hunne afgrysselykheden en vuyligheden, dat is, hunne afgoden, hout en steen, zilver en goud, dewelke zy eerden.

18. Op dat er by aventuren onder u niemand zy, man of vrouw, familie of geslacht, wiens hert heden van den Heer onzen God afgekeerd is: dat hy zoude willen gaen en dienen de goden van die natien: en dat alzoo onder u zoude wezen een wortel voortbrengende gal en bitterheyd.

19. En als hy de woorden van dezen eed zal gehoord hebben, dat hy dan zich zelven in zyn herte gebenedyde, zeggende: Ik zal vrede hebben, en wandelen in de kwaedheyd myns herten: en dat de dronkersse tot zich neme den dorstigen,

20. En dat den Heer hem dit niet vergeve: maer dan rooke allermeest zynen toorn en iever tegen dien mensch, alzoo op hem zitten alle de vermaledydingen die in dezen boek geschreven zyn: en dat den Heer zynen naem doe vergaen onder den hemel,

21. En hem verderve, tot dat hy hem vernield heeft uyt alle de geslachten van Israël, naer de vermaledydingen die in den boek dezer wet en verbonds begrepen zyn.

22. En het nakomende geslacht, en de kinderen die daer na zullen geboren worden, en de uytlanders die van verre gekomen zyn, zullen zeggen, als zy zien zullen de plagen van dien lande, en de ziekten daer den Heer die mede gepynigd zal hebben,

23. Met solfer en met den brand des zouts die verbrandende, alzoo dat men het niet meer bezaeye, en dat er niets groens uyt wasse naer de gelykenis der verderffenis van Sodoma en Gomorrha, Adama en Seboïm, welke den Heer omgekeerd heeft in zyne gramschap en toorn.

24. En alle de lieden zullen zeggen: Waerom heeft den Heer dezen landen aldus gedaen? En wat gramschap is dit van zynen onmatelyken toorn?

25. En zy zullen antwoorden: Om dieswil dat zy des Heeren verbond verlaten hebben, dat hy met hunne vaderen gemaekt heeft, als hy ze leydde uyt het land van Egypten,

26. En hebben de vreemde goden gediend, en hen aengebeden die zy niet kenden, en dien zy niet waren toegeschikt:

27. Daerom is den toorn des Heeren verstoord tegen dit land, dat hy daer op brengen zoude alle de vermaledydingen, die in dit boek geschreven zyn:

28. En hy heeft ze uyt hunnen lande verdreven met gramschap en met toorn, en met de allergrootste verbolgenheyd, en heeft ze verworpen in een vreemd land, gelyk het heden blykelyk is.

29. De verholen dingen den Heere onzen Gode: die openbaer zyn, ons en onzen kinderen tot in der eeuwigheyd, dat wy doen alle de woorden dezer wet.

HET XXX. KAPITTEL.

Van Gods bermhertigheyd indien zy zich bekeeren, en van zyne straffing, indien zy niet gehoorzaem zyn.

1. Zoo wanneer dan dat alle deze woorden op u komen zullen, de benedyding of de vermaledyding, welke ik u in uw aenzigt voorgehouden heb: en dat gy beweegd zynde door berouw uws herten onder alle de heydenen, daer u den Heer uw God onder zal verstrooyd hebben,

2. En gy u weder tot hem keeren zult, en onderdanig wezen zynen geboden, gelyk ik heden u gebied, met uwe kinderen, met uw geheel hert en met uwe geheele ziel:

3. Zoo zal den Heer uw God u wederom leyden uyt uwe gevangenis, en uwer bermhertig wezen, en u weder vergaderen uyt alle volken, daer hy u te voren onder verstrooyd had.

4. Al waert gy verstrooyd aen het uyterste des hemels, van daer zal u den Heer uw God wederom trekken,

5. En te zichwaerts nemen, en brengen in het land dat uwe vaders bezeten hebben, en gy zult het inkrygen: en hy zal u gebenedyden, en maken u meerder van getal dan uwe vaderen geweest zyn.

6. En den Heer uw God zal uw hert besnyden en het hert uws zaeds: dat gy den Heer uwen God zult mogen liefhebben met uw geheel hert en met uwe geheele ziel, dat gy moget leven.

7. Maer alle deze vermaledydingen zal hy keeren op uwe vyanden, en op de gene die u haten en vervolgen.

8. Maer gy zult wederkeeren, en hooren de stem des Heeren uws Gods: en doen alle de geboden die ik u heden beveel:

9. En den Heer zal u maken overvloedende in alle de werken uwer handen, in de vrucht uws ligchaems, en in de vrucht van uw behelpig vee, en in de vruchtbaerheyd uws lands, en in overvloedigheyd van alle dingen. Want den Heer zal wederkeeren, dat hy zich verblyde van u in alle goede dingen, gelyk hy zich verblyd heeft in uwe vaderen.

10. Is het zake nogtans dat gy hooren zult naer de stem des Heeren uws Gods, en zyne geboden en ceremonien onderhoudt die in deze wet geschreven zyn: en dat gy tot den Heer uwen God wederkeert met uw geheel hert en met uwe geheele ziel,

11. Dit gebod welk ik u heden gebied is boven u niet, noch verre gelegen,

12. Noch in den hemel gesteld, dat gy zoudt mogen zeggen : Wie is er van ons die in den hemel opklimmen mag, dat hy dit tot ons brenge, dat wy het mogen hooren, en met den werke volbrengen?

13. Noch het is over de zee niet gelegen : dat gy moogt daer op steken en zeggen : Wie is er van ons, die zal mogen over de zee varen, en dat tot by ons halen: op dat wy mogten hooren en doen dat er geboden is?

14. Maer het woord is u zeer naby, in uwen mond, en in uw hert, op dat gy het doen zoudt.

15. Aenmerkt dat ik heden voor uw aenzigt gesteld heb het leven en het goed, en daer tegen de dood en het kwaed:

16. Om dat gy den Heer uwen God zoudt liefhebben, en wandelen in zyne wegen, en zyne geboden en ceremonien en regten zoudt bewaren : en leven, en dat hy u vermenigvuldige, en u gebenedyde in het land daer gy in gaet, om het te bezitten.

17. Maer is het dat uw hert afgekeerd wordt, en gy niet hooren wilt, en dat gy door verdooldheyd bedrogen zynde vreemde goden aenbidt en hen dient,

18. Zoo zeg ik u heden te voren, dat gy vergaen zult, en luttel tyds blyven in het land daer gy nu over de Jordaen gaende zult inkomen, om het te bezitten.

19. Ik aenroep heden hemel en aerde tot getuygen, dat ik u te voren geleyd heb het leven en de dood, de benedyding en de vermaledyding. Daerom zoo verkiest het leven, op dat gy en uw zaed leven moget :

20. En bemint den Heer uwen God, en weest zyner stem gehoorzaem, en blyft hem by (want hy is uw leven, en de langheyd uwer dagen) op dat gy moget woonen in het land, waerom dat den Heer uwen vaderen gezworen heeft, Abraham, Isaac en Jacob, dat hy hun dat geven zoude.

HET XXXI. KAPITTEL.

Hoe Josue in Moyses stede den volke wordt voor eenen hoofdman gegeven. En het boek der tweede wet wordt geschreven, en in de ark geleyd.

1. Aldus is Moyses weggegaen, en heeft alle deze woorden gesproken, tot alle die van Israël,

2. En hun gezeyd : Ik ben heden honderd en twintig jaren oud, ik kan niet meer uyt en ingaen, byzonder want den Heer ook my gezeyd heeft : Gy zult over deze Jordaen niet gaen.

3. Zoo zal dan den Heer uw God voor u overtrekken : hy zal alle deze volken vernielen in uw aenschyn, en gy zult ze bezitten : en dezen Josue zal voor u overtrekken, gelyk den Heer gezeyd heeft.

4. En den Heer zal hun doen gelyk hy Sehon en Og der Amorrhiters koningen, en hunnen lande gedaen heeft, en hy zal ze te niet brengen.

5. Als hy dan u deze ook zal geleverd hebben, zoo zult gy hen desgelyks doen, alzoo ik u bevolen heb.

6. Doet mannelyk, en weest vroom : wilt niet vreezen, noch verveerdt u niet tot hunnen aen schouwen : want den Heer uw God is uw leydsman, en hy zal u niet verlaten noch afgaen.

7. En Moyses heeft Josue geroepen, en hem gezeyd voor geheel Israël : Hebt sterken moed, en weest vroom : want gy zult dit volk brengen in het land, waer af den Heer gezworen heeft hunnen vaderen, dat hy hun het zoude geven, en gy zult het met den lote uytdeylen.

8. En den Heer die uw leydsman is zal met u wezen : hy zal u niet verlaten noch afgaen : wilt niet vreezen of verschrikt zyn.

9. Zoo heeft dan Moyses deze wet geschreven, en die den priesters gegeven, den kinderen van Levi, die droegen de ark van het verbond des Heeren, en alle den ouderen van Israël.

10. En hy heeft hun geboden, zeggende : Na zeven jaren in het jaer der kwytscheldingen, op het hoogtyd der tabernakelen,

11. Als alle die van Israël te zamen komen zullen, om zich te vertoonen voor het aenschyn van den Heer uwen God, ter plaetse welke den Heer zal verkoren hebben, zoo zult gy de woorden van deze wet lezen voor alle die van Israël, daer zy het hooren.

12. En daer het volk al te zamen zal vergaderd wezen, zoo wel de mannen als de vrouwen, kinderen en vreemdelingen, die binnen uwe poorten zyn, op dat zy het hoorende mogen leeren, en vreezen den Heer uwen God, en bewaren

en volbrengen alle de woorden van deze wet.

13. En dat hunne kinderen die het nu nog niet weten, mogen hooren, en vreezen den Heer hunnen God, alle de dagen dat zy verkeeren zullen op het land, waer toe gy nu over de Jordaen gaende, reyst om het te bezitten.

14. En den Heer zeyde tot Moyses: Ziet de dagen uwer dood zyn nakende; roept Josue, en staet in het tabernakel des getuygenis, op dat ik hem gebiede. Moyses dan en Josue zyn weg gegaen, en stonden in het tabernakel des getuygenis.

15. En den Heer heeft zich zelven daer geopenbaerd in eene wolkkolom, de welke heeft gestaen in den ingang des tabernakels.

16. En den Heer heeft tot Moyses gezeyd: Ziet, gy zult slapen met uwe vaderen, en dit volk opstaende zal onkuyschheyd bedryven achter de vreemde goden in het land daer het ingaet om er in te woonen: daer zal het my verlaten, en het verbond breken, hetwelk ik met hen gemaekt heb.

17. En myne heete gramschap zal zich zeer verstooren tegen hen in dien dage: en ik zal hen verlaten, en myn aenschyn van hen verbergen, en zal ter verslinding wezen: en alle kwade dingen en tribulatien zullen hen vinden, alzoo dat het op dien dag zeggen zal: In der waerheyd, om dat God met my niet is, daerom hebben my alle deze kwade dingen gevonden.

18. En ik zal myn aenschyn verbergen, en stoppen op dien dag, om al des kwaeds wil dat zy gedaen hebben, want zy de vreemde goden gevolgd hebben.

19. Daerom zoo schryft nu voor u dit liedeken, en leert het den kinderen van Israël: dat zy het vast in de memorie hebben en met den mond zingen, en dat dit liedeken my zy voor een getuygenis onder de kinderen van Israël.

20. Want ik zal ze brengen in het land, daerom dat ik hunnen vaderen gezworen heb, van melk en honig vloeyende. En als zy zullen geëten hebben, en verzaed, en vet geworden zyn, zoo zullen zy afgekeerd worden tot de vreemde goden, en hen dienen: en zy zullen my lasteren, en myn verbond breken.

21. Als hen dan veel kwaeds en lydens gevonden zullen hebben, zoo zal hun dit liedeken antwoorden voor een getuygenis, hetwelk geene vergetelykheyd zal verdryven uyt den mond huns zaeds. Want ik ken hunne gedachten, die zy nog heden doen zullen, eer ik ze zal brengen in het land dat ik hun beloofd heb.

22. Hierom zoo heeft Moyses den lofzang geschreven, en den kinderen van Israël geleerd.

23. En den Heer heeft Josue Nuns zoon geboden en gezeyd: Wordt versterkt, en weest vroom: want gy zult de kinderen van Israël brengen in het land welk ik beloofd heb, en ik zal met u wezen.

24. Na dat Moyses dan de woorden van deze wet in eenen boek geschreven en voleynd had:

25. Zoo heeft hy den Levieten geboden, die de ark van des Heeren verbond droegen, zeggende:

26. Neemt dezen boek en legt dien binnen aen de zyde der ark des verbonds van den Heer uwen God: dat dien aldaer tegen u mag zyn tot den getuygenisse.

27. Want ik ken uwe wederspannigheyd wel, en uwen zeer harden nek. Want terwyl dat ik nog geleefd heb en met u gegaen, zoo hebt gy altyd wederspanniglyk gedaen tegen den Heer: hoe veel te meer als ik dood zal zyn?

28. Vergadert by my alle de ouderen by uwe geslachten, en uwe leeraers, en ik zal deze woorden spreken dat zy het hooren, en ik zal hemel en aerde tegen hen aenroepen.

29. Want ik weet wel dat gy na myne dood boozelyk doen zult, en zeer korts zult afkeeren van den weg dien ik u geboden heb: en dan zal u veel kwaeds overkomen, ten laetsten tyde als gy zult kwaed gedaen hebben voor het aenschyn des Heeren, om hem te kreyten door uwer handen werken.

30. Zoo heeft dan Moyses, daer het alle de vergadering van Israël hoorde, de woorden van dit liedeken gesproken, en tot het eynde toe volbragt.

HET XXXII. KAPITTEL.

Hoe Moyses een gedenkliedeken zingt, uyt welk hy Gods weldaden verhaelt, en vermaent het volk tot dankbaerheyd: en hoe hy op den berg klimt, daer hy het land van beloften ziet.

1. Hoort gy, hemelen, het geen dat ik

spreek, en de aerde hoore de woorden myns monds.

2. Myne leering renne tot eenen regen, en myne spraek vloeye als den dauw, gelyk den regen op het kruyd, en gelyk de druppelen op het gras.

3. Want ik zal den naem des Heeren aenroepen: geeft onzen Gode de heerlykheyd.

4. Gods werken zyn volmaekt, en alle zyne wegen zyn regte oordeelen: God is getrouw, en zonder eenige onregtveerdigheyd, regtveerdig en regt.

5. Zy hebben tegen hem gezondigd, en niet zyne kinderen met vuyligheden: het slim en bedorven geslacht.

6. Loont gy hier mede den Heer, o gy dwaes en onwys volk? Is hy niet uw vader die u bezeten heeft, en gemaekt, en u geschapen heeft?

7. Gedenkt der ouderen dagen, overpeynst alle de geslachten byzonder: Vraegt uwen vader, en hy zal het u verkondigen, uwen ouderen, en zy zullen het u zeggen.

8. Toen den Allerhoogsten de heydenen bedeylde: als hy Adams kinderen van een scheydde, toen stelde hy de palen der volken naer het getal der kinderen van Israël.

9. Maer des Heeren deel was zyn volk: Jacob was het koordeken van zyner erve.

10. Hy heeft hem gevonden in het woeste land, in de plaets des grouwels en der grooter wildernisse: Hy heeft hem alom geleyd en geleerd: en bewaerd als den appel zyner oogen.

11. Gelyk eenen arend die zyne jongen tot vliegen verwekt, en op hen vliegende, zoo heeft hy zyne vleugelen uytgeslagen, en hy nam hem op en droeg hem op zyne schouderen.

12. Den Heer is alleen zyn leydsman geweest: en daer was geen vreemde God met hem.

13. Hy heeft hem gesteld op een verheven land: om dat hy eten zoude der velden vruchten, en zuygen honig uyt den steen, en olie uyt den allerhardsten steen.

14. Boter van de koeyen, en melk van de schapen met het vet van de lammeren, en rammen der kinderen van Basan: en bokken met het merg der tarwe, en dat hy het allerpuerste bloed van de wyndruyven drinken zoude.

15. Myn beminden is vet geworden, en hy heeft tegengespoord; weeldig geworden zynde, vet en breed, heeft hy verlaten God zynen Schepper, en is van God zynen Zaligmaker gescheyden.

16. Zy hebben hem gekreyt door de vreemde goden, en door de afgrysselykheden hebben zy hem tot gramschappen verwekt.

17. Zy hebben slagtofferanden geofferd den duyvelen en niet Gode, den goden die zy niet kenden: die nieuw en versch zyn gekomen, dewelke hunne vaderen niet gediend hebben.

18. Den God die u gegenereerd heeft hebt gy verlaten, en den Heer uwen Schepper hebt gy vergeten.

19. Den Heer heeft het gezien, en is tot gramschap verwekt: want zyne zonen en dochteren hebben hem gekreyt.

20. En hy heeft gezeyd: Ik zal myn aenzigt van hen verbergen, en hunne uyterste aenmerken: want het is een verkeerd geslacht, en het zyn ongetrouwe kinderen.

21. Zy hebben my opgeroeyd door den genen die geen God was, en zy hebben my met hunne ydelheden gekreyt: en ik zal ze oproeyen door de gene die geen volk zyn, en door een dwaes volk zal ik ze kreyten.

22. Daerom is een vuer ontstoken in myne heete gramschappen, en het zal branden tot het uyterste der hellen: en het land met zyn groeysel verslinden, en het zal de fondamenten der bergen verbranden.

23. Ik zal op hen veel kwaeds vergaderen en myne schichten in hen volleveren.

24. Zy zullen van honger vergaen, en de vogelen zullen ze verslinden met de allerbitterste beten: Der beesten tanden zal ik hen toezenden, met eene razende verwoedheyd der trekkende dieren op de aerde, en der kruypende.

25. Van buyten zal ze het zweerd bederven, en van binnen den angst, beyde den jongeling met de maegd, den zuygeling met den ouden man.

26. Ik heb gezeyd: Waer zyn zy? ik zal hunne gedenkenis doen vergaen van onder de menschen.

27. Maer om der vyanden gramschap wil, heb ik het uytgesteld: op dat hunne vyanden by aventuren zich niet verhooverdigen zouden, en zeggen: Onze verhe

vene hand, en niet den Heer, heeft dit al gedaen.

28. Het is een volk zonder raed, en zonder voorzienigheyd.

29. Och of zy wys waren, en verstonden, en de uyterste voorzagen.

30. Hoe dat er een vervolgen zoude duyzend en dat er twee tien duyzend zoude doen vlieden? Is het niet om dieswil dat ze hun God verkocht heeft, en dat ze den Heer besloten heeft?

31. Want ons God is niet gelyk hunne goden: en onze vyanden zyn er de regters af.

32. Hun wyngaerd is van de Sodomiten wyngaerd, en van de voorsteden van Gomorrha: hunne druyf is eene druyf der gallen, en hunne wyndruyven zyn boven mate zeer bitter.

33. Den drakengal is hun wyn, en een venyn van adderslangen ongeneesselyk.

34. En zyn deze dingen by my niet verborgen en bezegeld in myne schatten?

35. Myne is de wraek, en ik zal het hen loonen ten tyde, alzoo dat hunnen voet struykelen zal: den dag der verderffenissen is by, en de tyden haesten zich om by te zyn.

36. Den Heer zal over zyn volk regt doen, en met zyne dienaers zal hy bermhertig wezen. Hy zal aenzien dat hunne hand onmagtig geworden is, en dat ook de beslotene vergaen zyn, en de overgeblevene vernield zyn.

37. En hy zal zeggen: Waer zyn hunne goden daer zy betrouwen in hadden?

38. Van der welker slagtofferanden zy het binnenste vet aten, en dronken den wyn van hunne drankofferen. Laet ze opstaen en u helpen, en u beschermen in uwen nood.

39. Ziet dat ik het alleen ben, en dat er anders geen God is dan ik. Ik zal dooden en doen leven. Ik zal slaen en ik zal genezen, en daer is niemand die het uyt myne handen zoude mogen trekken.

40. Ik zal myne hand tot den hemel heffen, en zeggen: Ik leve in der eeuwigheyd.

41. Is het dat ik myn zweerd scherp slyp, gelyk eenen bliksem, en dat myne hand het regt oordeel aengrypt: zoo zal ik met de wraek myne vyanden vergelden en den genen die my haten zal ik wederloonen.

42. Ik zal myne pylen met bloed dronken maken, en myn zweerd zal vleesch verslinden, van den bloede der verslagenen, en der gevangenissen, van het gebloot hoofd der vyanden.

43. Looft gy heydenen zyn volk, want hy zal het bloed van zyne dienaers wreken: en hunne vyanden met de wraken betalen, en zyns volks land genadig zyn.

44. Aldus zoo is Moyses gekomen en heeft alle de woorden van dezen lofzang gesproken in de ooren des volks, hy en Josue Nuns zoon.

45. En hy heeft alle deze woorden volzeyd, sprekende tot alle die van Israël.

46. En tot hen gezeyd: Stelt uw hert op alle de woorden die ik u heden getuyg: dat gy die uwen kinderen voort gebiedt te bewaren, en te doen, en te volbrengen al dat er geschreven is van deze wet:

47. Want zy zyn u te vergeefs niet geboden, maer om dat een iegelyk daer door leven zoude: Dewelke gy volbrengende langen tyd moogt blyven in het land daer gy in komen zult om het te bezitten, als gy over de Jordaen zult gepasseerd zyn.

48. En den Heer heeft tot Moyses op den zelfden dag gesproken, zeggende:

49. Gaet op dit gebergte Abarim, dat is te zeggen, der overgangen, tot op den berg Nebo, die daer is in het land van Moab, tegen over Jericho: en beziet het land van Chanaan, hetwelk ik den kinderen van Israël geven zal om te behouden, en sterft daer op den berg.

50. En als gy daer zult gekomen zyn, zoo zult gy by uwen volke verzaemd worden, gelyk uw broeder Aaron gestorven is op den berg Hor, en verzaemd by zynen volke:

51. Want gy hebt tegen my overtreden in het midden der kinderen van Israël, aen de wateren des wederzeggen te bades in de woestyn Sin: en gy hebt my niet geheyligd onder de kinderen van Israël.

52. Gy zult tegen u over het land zien, en gy zult daer niet ingaen, hetwelk ik den kinderen van Israël geven zal.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Hoo Moyses, als hy sterven zoude, Israël gebenedydt, elk geslacht byzonder.

1. Dit is de gebenedyding daer Moy-

ses den man Gods de kinderen van Israël mede gebenedydde voor zyne dood.

2. En hy heeft gezeyd : Den Heer is van Sinaï gekomen, en van Seyr is hy ons opgestaen : hy heeft zich vertoond op den berg Pharan, en met hem vele duyzende heyligen. In zyne regte hand was eene vurige wet.

3. En hy heeft de volken liefgehad, alle de heyligen zyn in zyne hand : en die by zyne voeten komen, zullen van zyne leering ontvangen.

4. Moyses heeft ons de wet geboden, eene erffelykheyd der menigte van Jacob.

5. By den allerregtsten zal een koning wezen, als de prinsen des volks met de geslachten van Israël zullen vergaderd wezen.

6. Leven moet Ruben, en niet sterven, en laet hem kleyn van getal wezen.

7. Dit is Judas benedictie : Heer, hoort de stem van Juda, en brengt hem in tot zynen volke : zyne handen zullen voor hem stryden, en zyn helper zal tegen zyne vyanden zyn.

8. En tot Levi heeft hy ook gezeyd : Uwe volmaektheyd en uwe geleerdheyd is uwen heyligen man, denwelken gy in de bekoring geproefd hebt, en geoordeeld aen de kyfwateren.

9. Die zynen vader en moeder gezeyd heeft : Ik ken u niet ; en zynen broeders : Ik ken u niet, en die hunne kinderen niet gekend hebben. Deze hebben uwe uytspraken bewaerd, en uw verbond onderhouden,

10. Uwe regten, o Jacob, en uwe wet, o Israël : Zy zullen tymoes reukoffer stellen in uwen toorn, en brandoffer op uwen autaer.

11. Gebenedydt, Heer, zyne sterkheyd, en ontvangt de werken zyner handen. Slaet de ruggen van zyne vyanden : en die hem haten laet niet opstaen.

12. En tot Benjamin heeft hy gezeyd : Den allerliefsten des Heeren zal in hem met betrouwen woonen : en daer blyven als in eene slaepkamer allen den dag, en tusschen zyne schouderen zal hy rusten.

13. En tot Joseph heeft hy ook gezeyd : Van des Heeren benedictie is zyn land, van de appelen des hemels, en van den dauw, en van den afgrond die daer onder ligt.

14. Van de appelen der vruchten der zon en der maen.

15. Van de toppen der oude bergen, en van de appelen der eeuwige heuvelen :

16. En van de vruchten der aerde, en van hare volheyd. De benedictie van den genen die in den doorn openbaerde, moet komen op Josephs hoofd, en op den top van den Nazareus onder zyne broeders.

17. Zyne schoonheyd is gelyk des eerstgeboren stiers, zyne hoornen zyn gelyk de hoornen van den eenhoorn : met dien zal hy de heydenen opligten tot de uyterste eynden der aerde : dit zyn de menigte van Ephraïm : en dit zyn de duyzenden van Manasses.

18. En tot Zabulon heeft hy gezeyd : Verblydt u, Zabulon, in uwen uytgang, en Issachar in uwe tabernakelen.

19. Zy zullen de volken tot den berg roepen : daer zullen zy offeren de slagtofferanden der regtveerdigheyd. Die den overvloed der zee zullen zuygen als melk, en de verborgen schatten des zands.

20. En tot Gad heeft hy gezeyd : Gebenedyd is Gad in de breedheyd : als een leeuw heeft hy gerust, en hy heeft genomen den arm en den top des hoofds.

21. En hy heeft zyne heerlykheyd gezien, dat in zyn deel den leeraer gesteld was : die er geweest is met de hoofdlieden des volks en hy heeft de regtveerdigheden des Heeren gedaen, en zyn oordeel met Israël.

22. Tot Dan heeft hy ook gezeyd : Dan is een jong welpken van eenen leeuw, hy zal mildelyk van Basan vloeden.

23. En tot Nephthali heeft hy gezeyd : Nephthali zal de overvloedigheyd gebruyken en vol wezen van des Heeren benedictie : hy zal de zee en de zuydzyde bezitten.

24. En tot Aser heeft hy ook gezeyd : Gebenedyd is in de kinderen Aser, laet hem zynen broeders behagelyk zyn, en zynen voet in de olie doppen.

25. Yzer en metael is zyn schoen. Gelyk de dagen uwer jongheyd, alzoo zal ook uw ouderdom wezen.

26. Daer is geen ander God, gelyk den God des allerregtsten : den opklimmer des hemels is uw helper. Door zyne heerlykheyd dryven de wolken,

27. Zyne woonstad is boven, en beneden de eeuwige armen : hy zal den vyand van uw aenzigt verdryven, en zeggen : Wordt vernield.

28. Israël zal met betrouwen woonen, en alleen. Jacobs oog is in het land van

tarwe en wyn, en de hemelen zullen van den dauw donker wezen.

29. Zalig zyt gy Israël : wie is uws gelyk, gy volk die door den Heer behouden wordt? Den schild van uwe hulp en het zweerd van uwe glorien : uwe vyanden zullen u verzaken en gy zult hunne halzen met de voeten treden.

HET XXXIV. KAPITTEL.

Moyses klimt op den berg, en hy beziet het land, en hy sterft daer, en hy wordt beweend van het volk.

1. Aldus is Moyses opgeklommen van het plat land van Moab op den berg Nebo, op den top van Phasga tegen over Jericho : en den Heer heeft hem getoond al het land van Galaad tot Dan toe,

2. En al het land van Nephthali, en het land van Ephraïm en Manasses, en al het land Juda tot aen de uyterste zee,

3. En de zuydzyde, en de breedheyd van het plat land van Jericho der Palmenstad, tot Segor toe.

4. En den Heer heeft tot hem gezeyd : Dit is het land waerom dat ik Abraham, Isaac en Jacob gezworen heb, zeggende : Ik zal dit uwen zade geven. Gy hebt het met uwe oogen gezien, en gy zult tot daer niet overgaen.

5. En Moyses des Heeren dienaer is daer gestorven in het land van Moab, door des Heeren bevel :

6. En hy heeft hem begraven in het dal des lands van Moab, tegen over Phogor : en geen mensch heeft zyn graf geweten tot op dezen dag toe.

7. Moyses was honderd en twintig jaren oud als hy stierf : zyne oogen waren niet verduysterd, noch zyne tanden waren niet verroerd.

8. En de kinderen van Israël hebben hem beweend in het plat land van Moab dertig dagen lang : en de schreydagen der beweeners van Moyses zyn volbragt geweest.

9. Maer Josue Nuns zoon is met den geest der wysheyd vervuld, want Moyses had zyne handen op hem geleyd. En de kinderen van Israël zyn hem onderdanig geweest, en gedaen alzoo den Heer Moyses bevolen had.

10. En daer is voorts nooyt zulk een profeet in Israël opgestaen als Moyses was, denwelken den Heere kende van aenzigt tot aenzigt.

11. Door alle de teekenen en wonderlyke werken, welke den Heer door hem gezonden heeft om te doen in het land van Egypten, Pharao en alle zynen knechten, en allen zynen landen,

12. En alle de magtige hand, en de groote wonderen die Moyses gedaen heeft voor alle de kinderen van Israël.

HET BOEK JOSUE,

Sprekende hoe het volk Gods over de Jordaen ging in het land van beloften.

HET I. KAPITTEL.

Hoe Josue na Moyses dood het volk vermaent dat ze zich gereed maken zouden om over de Jordaen te reyzen.

1. En het is geschied na de dood van Moyses des Heeren dienaer, dat den Heer gesproken heeft tot Josue Nuns zoon, Moyses dienaer, en hem zeyde :

2. Myn dienaer Moyses is gestorven : Staet op, en trekt over deze Jordaen, gy en al het volk met u in het land dat ik den kinderen van Israël geven zal.

3. Alle de plaetsen welke de voetstap-

pen uwer voeten betreden zullen die zal
ik u geven, gelyk ik Moyses gezeyd heb.
4. Van de woestyn en Libanus, tot de
groote rivier Euphrates, al het land
van de Hethiters tot de groote zee, te-
gen der zonnen ondergang zal uw pael
wezen.
5. Niemand zal u mogen wederstaen
alle de dagen uws levens : gelyk ik met
Moyses geweest ben, alzoo zal ik ook met
u zyn. Ik zal u niet laten, noch van u
scheyden.
6. Wordt versterkt, en zyt vroom:
want gy zult dezen volke het land met den
lote uytdeylen, daerom ik uwen vade-
ren gezworen heb, dat ik het hun leve-
ren zoude.
7. Wordt dan versterkt, en weest zeer
vroom: dat gy onderhoudt en doet alle
de wet, welke Moyses myn dienaer u
bevolen heeft : wilt daer niet af gaen
ter regter of ter slinker zyde, op dat gy
verstaen moget alle dingen die gy doet.
8. Laet het boek van deze wet van
uwen mond niet gaen : maer gy zult
daer op denken by dagen en nachten,
op dat gy onderhouden en doen moget
alle de dingen die daer in geschreven
staen; dan zult gy uwen weg besturen
en dien verstaen.
9. Ziet ik gebied u, wordt versterkt,
en weest vroom. Wilt niet vreezen,
en wilt niet verveerd zyn: want den Heer
uw God is met u in alles daer gy toe
gaen zult.
10. En Josue heeft den prinsen des
volks geboden, zeggende : Gaet door het
midden van het leger, en gebiedt den
volke, en zegt :
11. Voorziet u van spys: want na den
derden dag zult gy over de Jordaen
trekken, en ingaen om te bezitten het
land, welk den Heer uw God u geven zal:
12. En tot de Rubeniten en Gadditen,
en tot het halve geslacht van Manasses
heeft hy gezeyd :
13. Weest gedachtig der woorden de-
welke u Moyses des Heeren dienaer ge-
boden heeft, zeggende : Den Heer uw
God heeft u rust gegeven, en al het land.
14. Uwe huysvrouwen en uwe kinde-
ren, en uw vee zullen blyven in het
land welk Moyses u gegeven heeft over
de Jordaen : maer gaet gy over gewa-
pend voor uwe broeders, alle die sterk
van handen zyt, en strydt voor hen.
15. Tot dat den Heer uwen broederen
rust geve, gelyk hy u gegeven heeft, en
dat zy ook mogen bezitten het land, welk
den Heer uw God hun geven zal : en al-
zoo zult gy wederkeeren in het land van
uwe bezitting, en zult daer in woonen,
welk Moyses des Heeren dienaer u gege-
ven heeft over de Jordaen tegen der zon-
nen opgang.
16. En zy hebben tot Josue geant-
woord en gezeyd : Al dat gy ons bevo-
len hebt zullen wy doen : en werwaerts
dat gy ons zenden zult, zullen wy gaen.
17. Gelyk wy in alle dingen Moyses
onderdanig geweest zyn, alzoo zullen wy
u ook onderdanig zyn : alleen zoo zy
den Heer uw God met u, gelyk hy met
Moyses geweest is.
18. Zoo wie dat tegen uwen mond
spreekt, en niet onderdanig is allen den
woorden die gy hem gebieden zult, die
sterve : alleenlyk weest gy vroom, en
doet mannelyk.

HET II. KAPITTEL.

Hoe dat er naer Jericho bespieders gezonden zyn, en hoe Rahab de weerdin die van de dood beschermd heeft, en hoe zy haer en haren vrienden hun lyf beloofden.

1. Aldus zoo heeft Josue Nuns zoon
van Sethim gezonden twee mannen, be-
spieders in het heymelyk, en tot hen
gezeyd : Gaet, en beziet het land en de
stad van Jericho. En zy zyn gereysd, en
gegaen in het huys van eene gemeyne
vrouw die Rahab heette, en zy hebben by
haer gerust.
2. En het is den koning van Jericho
geboodschapt, en gezeyd : Ziet hier zyn
in den nacht mannen ingekomen van de
kinderen van Israël, om het land te be-
spieden.
3. En den koning van Jericho heeft
gezonden tot Rahab, zeggende : Brengt
de mannen uyt, die tot u gekomen en in
uw huys gegaen zyn : want het zyn be-
spieders en zy zyn gekomen om al het
land te bezien.
4. En de vrouw nemende de mannen,
heeft ze geborgen, en gezeyd : Ik belyd
zy zyn by my gekomen, maer ik wist niet
van waer dat zy waren :
5. En als men de poort sloot in de
duysternis, zoo zyn zy ook te zamen uyt-
gegaen, ik weet niet waer heen dat zy

gegaen zyn : vervolgt ze rasschelyk, en gy zult ze achterhalen.

6. Maer zy deed de mannen boven gaen op den zolder van haer huys, en bedekte ze met stoppelen van vlas, dat daer was.

7. Maer de gene die uyt gezonden waren, zyn hen gevolgd door den weg die leydt naer de ondiepte der Jordaen: en als zy uytgegaen waren, zoo is terstond de poort gesloten.

8. Zy waren nog niet in slaep die daer geborgen lagen, en ziet de vrouw is opwaerts by hen gekomen, en zeyde :

9. Ik weet wel dat den Heer u het land geleverd heeft : want den grouwel van u heeft ons overvallen, en alle de ingezetenen des lands zyn heel onmagtig geworden.

10. Wy hebben gehoord dat den Heer de wateren van de Roode zee verdroogd heeft tot uwen ingang, als gy uyt Egypten gegaen waert : en wat gy gedaen hebt den twee koningen der Amorrhiten die over de Jordaen waren : Sehon en Og, dewelke gy verslagen hebt.

11. En deze dingen hoorende, hebben wy zeer gevreesd, en ons hert is heel verflaeuwd, en daer is geen geest in ons gebleven tot uwe inkomste : want den Heer uw God is God boven in den hemel, en beneden op de aerde.

12. Zoo zweert my dan nu by den Heer, gelyk ik met u bermhertigheyd gedaen heb, dat gy ook alzoo doen zult met myns vaders huys: en dat gy my geven zult een waerachtig teeken,

13. Dat gy zult behouden mynen vader en moeder, myne broeders en zusters en al dat hun toebehoort, en dat gy onze zielen zult van de dood verlossen.

14. Dewelke hebben haer geantwoord: Onze ziel zy voor u in de dood, is het zake nogtans dat gy ons niet verradet. En als den Heer ons dit land zal geleverd hebben, zoo zullen wy aen u genade en waerachtigheyd doen.

15. Zoo heeft zy ze dan neder gelaten met eene koorde, door eene venster : want haer huys was vast aen den stadsmuer.

16. En zy zeyde tot hen : Trekt opwaerts naer het gebergte, op dat zy u in het wederkeeren by aventuren niet ontmoeten: en houdt u daer dry dagen verborgen, tot dat zy weder gekomen zyn, en alzoo zult gy uwen weg gaen.

17. En zy hebben tot haer gezeyd : Wy zullen onschuldig zyn van dezen eed, daer gy ons mede bezworen hebt:

18. Is het dat wy in het land komende, dit rood koordeken een teeken zy, en dat gy het bindet in de venster, door dewelke gy ons nedergelaten hebt: en dat gy uw vader en moeder, en uwe broeders, en allen uw maegschap vergaderd hebt in uw huys.

19. Zoo wie uyt de deur uws huys gegaen zal zyn, diens bloed zal op zyn hoofd wezen, en wy zullen daer vreemd af zyn. Maer het bloed van alle de gene die by u in uw huys zullen wezen, zal op ons hoofd komen, is het dat hen iemand genaket.

20. Maer is het dat gy ons zult willen verraden, en deze woorden in het openbaer brengen, zoo zullen wy van dezen eed zuyver wezen, daer gy ons mede bezworen hebt.

21. En zy heeft geantwoord : Het geschiede alzoo gy gezeyd hebt: en latende hen gaen dat zy voorttrekken zouden, heeft zy het rood koordeken in de venster gehangen.

22. En zy wandelende zyn gekomen tot het gebergte, en zyn daer dry dagen lang gebleven, tot dat zy wederom gekomen waren die hen vervolgd hadden: want toen zy hen door alle de wegen zochten, hebben zy ze niet gevonden.

23. En als die in de stad gekomen waren, zoo zyn de bespieders wedergekeerd, en nedergegaen van den berg: en als zy over de Jordaen gepasseerd waren, zoo zyn zy tot Josue Nuns zoon gekomen, en hebben hem verteld alle de dingen die hun gebeurd waren,

24. En hebben gezeyd : Den Heer heeft al dit land in onze handen geleverd, en alle de ingezetenen des lands zyn van vreeze zeer verslagen.

HET III. KAPITTEL.

Hoe het volk gaet door de Jordaen droogs voets, want zy heel gedroogd was door Gods mirakel.

1. Josue dan des nachts opstaende heeft het leger opgebroken : en van Sethim vertrekkende zyn zy gekomen by de

Jordaen, hy en alle de kinderen van Israël, en zy zyn daer gebleven dry dagen lang.

2. En als die overleden waren, zoo zyn de uytroepers gegaen door het midden van de heyrlegers,

3. En hebben begonnen te roepen: Als gy de ark des Heeren uws Gods zien zult, en de priesters van der Levieten geslachte die dragende, zoo staet gy ook op, en volgt zoo zy voorgaen:

4. En tusschen u en de ark zy eene ruymte van twee duyzend cubitus: op dat gy verre zien moget, en kennen door welken weg dat gy zult moeten gaen: want gy hebt door dien te voren nooyt gewandeld: en wacht u dat gy der ark niet bykome.

5. En Josue heeft tot het volk gezeyd: Wordt geheyligd: want morgen zal den Heer onder u wonder doen.

6. En hy zeyde tot de priesters: Neemt op de ark des verbonds, en gaet voor het volk. Dewelke het gebod volbrengende, hebben de ark opgenomen, en voor hen heen gewandeld.

7. En den Heer heeft tot Josue gezeyd: Heden zal ik u beginnen te verheffen voor geheel Israël: op dat zy weten mogen, dat ik met u ben gelyk ik met Moyses was.

8. Maer gebiedt gy den priesters, die de ark des verbonds dragen, en zegt hun: Als gy zult gekomen zyn in een deel van het water der Jordaen, zoo blyft daer in staende.

9. En Josue heeft gezeyd tot de kinderen van Israël: Komt herwaerts, en hoort het woord des Heeren uws Gods.

10. En wederom: Daer aen, zegt hy, zult gy weten, dat den Heer den levenden God in het midden onder u is, en dat hy voor uw aenschyn zal verderven de Chananeen, en Hetheen, Heveen, en Pherezeen, de Gergeseen ook, en de Jebuseen, en de Amorrheen.

11. Ziet de arke des Heeren van alle de aerde, zal voor u gaen door de Jordaen.

12. Bereydt twaelf mannen van de geslachten van Israël, uyt elk geslacht eenen byzonderen.

13. En als de priesters die de ark des Heeren Gods der gansche aerde dragen, hunne voetstappen zullen gezet hebben in de wateren der Jordaen, zoo zullen de wateren die beneden zyn nederwaerts afloopen en verloopen: en die van boven komen zullen op eenen grooten hoop staende blyven.

14. Het volk is dan uyt zyne tenten gegaen, om dat zy door de Jordaen gaen zouden: en de priesters die de ark des verbonds droegen, gingen voor hen.

15. En als zy in de Jordaen gekomen waren, en dat hunne voeten eens deels met het water nat geworden waren (want de Jordaen had de oeveren van haren loop gevuld ten tyde van den oogst)

16. Zoo bleven de nederloopende wateren op eene plaets staende, en opzwellende gelyk een berg, worden gezien van verre van de stad die Adom genoemd is, tot de plaets van Sarthan: maer de wateren die beneden waren, zyn nederwaerts af geloopen in de zee der woestyn (welke nu genoemd wordt de Doode zee) tot dat zy heel vergaen waren.

17. Maer het volk ging tegen Jericho: en de priesters die de ark des verbonds droegen, stonden op de drooge aerde in het midden van de Jordaen opgeschort, en al het volk ging door den droogen grond.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe dat er twaelf steenen gedragen worden uyt den vloed der Jordaen, ter eeuwige gedenkenis: en ook twaelf andere in gesteld.

1. En als zy overgegaen waren, zoo zeyde den Heer tot Josue:

2. Kiest twaelf mannen uyt elk geslacht eenen man:

3. En gebiedt hun, dat zy uyt het midden van den grond der Jordaen, daer der priesters voeten gestaen hebben, weg dragen twaelf zeer harde steenen, dewelke gy stellen zult op de plaets des legers, daer gy dezen nacht de tenten slaen zult.

4. En Josue heeft twaelf mannen geroepen, die hy gekozen had uyt de kinderen van Israël, uyt elk geslacht eenen byzonderen man,

5. En hy heeft tot hen gezeyd: Gaet voor de ark des Heeren uws Gods tot in het midden der Jordaen, en draegt van daer elk eenen byzonderen steen op uwe schouderen, naer het getal der kinderen van Israël,

6. Op dat een teeken zy tusschen u:

en als uwe kinderen u morgen vragen zullen, zeggende: Wat willen zich deze steenen?

7. Zoo zult gy hun antwoorden: De wateren van de Jordaen zyn vergaen voor de ark van des Heeren verbond, als die daer door ging: daerom zyn deze steenen daer gesteld tot eene gedenkenis der kinderen van Israël, tot in de eeuwigheyd.

8. De kinderen van Israël hebben dan gedaen alzoo hun Josue geboden had, dragende uyt het midden van den grond der Jordaen twaelf steenen, gelyk den Heer hem bevolen had, naer het getal der kinderen van Israël, tot op de plaets daer zy hun leger gemaekt hebben, en daer hebben zy die gesteld.

9. En Josue heeft nog twaelf andere steenen gesteld in het midden van den grond der Jordaen, daer de priesters gestaen hadden die de ark van het verbond des Heeren droegen: en die zyn daer tot op den dag van heden toe.

10. Maer de priesters die de ark droegen, stonden in het midden van de Jordaen, tot dat al volbragt wierd hetwelk den Heer Josue bevolen had, dat hy aen het volk zeggen zoude, en gelyk hem Moyses gezeyd had. En het volk heeft zich gehaest, en is doorgegaen.

11. En als zy allegader over waren, zoo is de ark des Heeren ook doorgegaen, en de priesters gingen voor het volk.

12. En de kinderen van Ruben, en Gad, en het half geslacht van Manasses zyn al gewapend getrokken voor de kinderen van Israël, gelyk hun Moyses bevolen had:

13. En veertig duyzend strydbare mannen by hunne hoopen en scharen gingen door de effene plaetsen, en platte velden der stad van Jericho.

14. Op dien dag heeft den Heer Josue groot gemaekt voor alle die van Israël, dat ze hem ontzien zouden gelyk zy Moyses ontzien hadden, toen hy nog leefde.

15. En hy heeft tot hem gezeyd:

16. Gebiedt den priesters die de ark des verbonds dragen, dat zy opgaen uyt de Jordaen.

17. Denwelken heeft hun bevolen, zeggende: Klimt opwaerts uyt de Jordaen.

18. En als zy opgeklommen waren dragende de ark des Heeren, en begonnen de drooge aerde te betreden, zoo zyn de wateren wederom gekomen in hunne plaets, en vloeyden gelyk zy te voren plagten.

19. En het volk klom uyt de Jordaen op den tienden dag der eerste maend, en zy hebben leger geslagen in Galgalis, tegen de oostzyde der stad van Jericho.

20. En de twaelf steenen die zy uyt den grond der Jordaen genomen hadden, heeft Josue gesteld in Galgalis,

21. En tot de kinderen van Israël gezeyd: Als uwe kinderen morgen van hunne vaders vragen zullen, en hun zeggen: Wat bedieden deze steenen?

22. Zoo zult gy hun leeren en zeggen: Door den droogen grond is Israël gegaen door deze Jordaen.

23. Als den Heer onzen God de wateren van die verdroogde voor uw aenzigt, tot dat gy door waert gegaen,

24. Gelyk hy te voren gedaen had in de Roode zee, dewelke hy droog heeft gemaekt, tot dat wy daer door gegaen waren:

25. Op dat alle het volk der aerde zoude leeren kennen de allersterkste hand des Heeren, en om dat gy ook zoudt vreezen den Heer uwen God tot allen tyde.

HET V. KAPITTEL.

Hoe dat alle de koningen zich verschrikten: En hoe het volk zich anderwerf besnydt, en het paeschlam eet, en ongedeesemde brooden.

1. Na dat dan gehoord hadden alle de koningen der Amorrheen die over de Jordaen woonden, aen de westzyde, en alle de koningen van Chanaan, dewelke bezaten de plaetsen omtrent de groote zee, dat den Heer de vloeden der Jordaen droog gemaekt had voor de kinderen van Israël tot dat zy doorgegaen waren, zoo is hun hert heel onmagtig geworden, en daer is geenen geest in hun gebleven, vreezende de inkomste der kinderen van Israël.

2. Op dien tyd zeyde den Heer tot Josue: Maekt voor u steenen messen, en besnydt anderwerf de kinderen van Israël,

3. En hy heeft gedaen dat den Heer bevolen had, en de kinderen van Israël besneden op den heuvel der oversloefkens.

4. En dit is de zake van de tweede besnydenis. Al het volk van manspersoo-

nen die uyt Egypten gegaen waren, alle strydbare mannen, die zyn in de woestyn gestorven, door de zeer lange omgangen des wegs,

5. Dewelke allegader besneden waren. Maer het volk dat in de woestyn geboren was,

6. Binnen de veertig jaren van de reys der allerbreedste woestyn, dat was onbesneden: tot dat zy al vernield waren, die naer des Heeren woord niet gehoord hadden, en dien hy te voren gezworen had, dat hy hun niet toonen zoude het land van melk en honig vloeyende.

7. Dezer kinderen zyn gekomen in de plaets van hunne vaderen, en van Josue besneden: want zy waren nog onbesneden alzoo zy geboren waren, en niemand had ze onderwegen besneden.

8. Maer na dat zy alle besneden waren, zoo bleven zy op de zelfde legerplaets, tot dat zy genezen waren.

9. En den Heer heeft tot Josue gezeyd: Heden heb ik het verwyt van Egypten u afgenomen. En die plaets is genoemd Galgala, tot op den dag van heden toe.

10. En de kinderen van Israël zyn te Galgala gebleven, en hebben daer Paeschen gehouden, op den veertienden dag der maend, des avonds, op het plat land van Jericho,

11. En zy hebben des anderendaegs geëten van de vruchten des lands, ongedeesemde brooden, en gersten pappen van den zelfden jare.

12. En het manna heeft opgehouden, na dat zy van de vruchten des lands geëten hadden, en de kinderen van Israël hebben die spys niet meer gebruykt, maer zy aten van de vruchten van dien jare, des lands van Chanaan.

13. Maer toen Josue was op het akkerland der stad van Jericho, zoo heeft hy zyne oogen opgeheven, en gezien eenen man tegen hem staende, houdende een bloot zweerd, en hy is tot hem gegaen, en heeft gezeyd: Zyt gy onze, of onzer vyanden?

14. En hy antwoordde: Geenszins: maer ik ben een prins van des Heeren heyr, en ik kom nu.

15. En Josue viel op zyn aenzigt gebogen ter aerde. En aenbiddende heeft hy gezeyd: Wat spreekt myn Heer tot zynen dienaer?

16. Ontbindt, zeyde hy, de schoenen van uwe voeten, want de plaets daer gy op staet is heylig. En Josue heeft gedaen alzoo hem bevolen was.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe het volk rondom de stad gaet, en de muren vallen, en hoe dat er al vermoord wordt, en de stad ten gronde toe nedergeworpen, uytgenomen Rahab de gemeyne weerdin.

1. Maer Jericho was gesloten en bewaerd om den grouwel van de kinderen van Israël, en niemand dorst daer uyt of ingaen.

2. En den Heer heeft tot Josue gezeyd: Ziet ik heb Jericho gegeven in uwe handen, en deszelfs koning, en alle de sterke mannen.

3. Gaet om de stad alle gy strydbare mannen des daegs eens: alzoo zult gy zes dagen lang doen.

4. Maer op den zevenden dag zullen de priesters zeven trompetten nemen, die men in het Jubileus jaer gebruykt, en voor de arke des verbonds gaen: en zevenwerf de stad omgaen, en de priesters zullen met de trompetten geluyd maken.

5. En als de stem der trompet langer en met meer poozen geluyd geeft, en in uwe ooren geklank maekt, zoo zal al het volk te zamen roepen met een zeer groot gekrysch, en de muren der stad zullen tot den gronde toe nedervallen, en dan zal een iegelyk daer in gaen door de plaets daer hy tegen staet.

6. Zoo heeft dan Josue Nuns zoon de priesters geroepen en tot hen gezeyd: Neemt de ark des verbonds: en laet zeven andere priesters nemen de zeven bazuynen van het Jubileus jaer, en laet die gaen voor de ark des Heeren.

7 En tot den volke heeft hy ook gezeyd: Gaet heen en gaet rondom de stad al gewapend, gaende voor de arke des Heeren.

8. En als Josue zyne woorden voleynd had, en de zeven priesters met de zeven trompetten geklank maekten voor de ark des Heeren verbond,

9. En alle het heyr gewapend voorging, zoo is het ander gemeyn volk achter de ark gevolgd, en het weêrklonk over al van de trompetten.

10. Maer Josue had den volke gebo-

den, zeggende: Gy zult niet roepen, noch uwe stem zal niet gehoord worden, noch geen woord zal uyt uwen mond gaen: tot dat den dag komen zal op den welken ik u zeggen zal: Roept en maekt groot gekrysch.

11. Zoo heeft de ark des Heeren eens daegs rondom de stad gegaen, en weder gekeerd zynde in het leger, is daer gebleven.

12. Josue dan des nachts opstaende, hebben de priesters de ark des Heeren genomen,

13. En zeven van hen de zeven trompetten, welke men op het Jubileus jaer bezigt: en zy gingen voor de ark des Heeren, gaende en groot geklank makende: en al het gewapend volk ging voor hen: maer het ander gemeyn volk volgde de ark, en maekte geluyd met trompetten.

14. En zy gingen rondom de stad op den tweeden dag eens, en zyn wederom in het leger gekomen. Alzoo hebben zy zes dagen gedaen.

15. Maer op den zevenden dag, 's morgens vroeg opstaende, hebben zy de stad omgegaen, alzoo het te voren geschikt was, zevenwerf.

16. En als de priesters in den zevenden omgang met de trompetten groot geklank maekten, zoo zeyde Josue tot alle die van Israël: Roept: want den Heer heeft u de stad geleverd:

17. En laet deze stad ten vloeke den Heere verbannen wezen; met al dat er binnen is. Alleen laet leven Rahab de gemeyne vrouw, met alle die by haer in huys zyn: want zy heeft de boden verborgen die wy beschikt hadden.

18. Maer wacht u dat gy niets aentast van alle de dingen die u geboden zyn, en schuldig wordt der overtredingen, en het gansch leger van Israël onder de zonde zy, en verstoord worde.

19. Maer wat er is van goud en zilver en van metalen gereedschap, en van yzer, laet dat den Heere heyligen, en geleyd worden in zynen tresoor.

20. Als dan al het volk groot gekrysch maekte, en de trompetten groot geklank gaven, na dat het geroep en geklank in de ooren der menigte kwam, zoo zyn de muren terstond nedergevallen: en een iegelyk is daer opgeklommen ter plaetse die tegen zich over was: en zy hebben de stad ingenomen,

21. En alles verslagen wat er binnen was van de mannen tot de vrouwen, van de jonge kinderen tot de oude menschen. En de ossen en schapen, en ezels hebben zy ook met het scherp van den zweerde verslagen.

22. En tot de twee mannen, dewelke bespieders uytgezonden waren, heeft Josue gezeyd: Gaet in het huys der gemeyne vrouw, en brengt ze uyt, en al dat haer toebehoort, gelyk gy haer by eed vast beloofd hebt.

23. En de jongelingen zyn daer in gegaen, en hebben daer uyt gebragt Rahab, en hare ouders, en hare broeders met allen haren huysraed en haer maegschap, en zy deden die blyven buyten het heyrleger van Israël.

24. Maer de stad met al dat daer binnen was, hebben zy verbrand; zonder het goud en zilver, en de metalen vaten, en yzer, welke zy geheyligd hebben in den tresoor des Heeren.

25. Maer Rahab de gemeyne vrouw, en haer vaders huys met al dat zy had, heeft Josue doen leven, en zy hebben in het midden van Israël gewoond, tot op dezen dag toe: om dieswil dat zy de boden verborgen had, die hy gezonden had om Jericho te bespieden. Op dien tyd heeft Josue eenen vloek gesproken, zeggende:

26. Vermaledyd moet den man wezen voor den Heer, die weder opregten en timmeren zal de stad van Jericho. In zynen eerstgeboren zoon moet hy de fondamenten leggen, en in den jongsten van zyne kinderen moet hy hare poorten stellen.

27. Aldus zoo is den Heer met Josue geweest, en zyn naem is vermaerd geworden in allen landen.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël tegen het gebod gedaen hebben, en van het vervloekt goed genomen hebben, en hoe zy geslagen worden en Achan gesteenigd.

1. Maer de kinderen van Israël hebben het gebod gebroken, en van het vervloekt goed zich zelven toegeëygend. Want Achan, den zoon van Charmi, des zoons Zabdi, des zoons Zare uyt Judas geslacht, heeft wat genomen van het

vervloekt goed, en den Heer is gram geworden tegen de kinderen van Israël.

2. En toen Josue mannen uytzond van Jericho tegen Hai, die by Bethaven gelegen is, aen de oostzyde der stad van Bethel, zoo zeyde hy tot hen : Klimt opwaerts en bespiedt het land. En zy volbrengende dat hun geboden was, hebben Hai bespied.

3. En wedergekomen zynde, hebben zy tot hem gezeyd : Laet al het volk niet opklimmen, maer laet twee of dry duyzend mannen derwaerts trekken, en de stad heel verderven : waerom zal al het volk te vergeefs gekweld worden tegen zoo zeer luttel vyanden?

4. Hierom zoo zyn er dry duyzend strydbare mannen opwaerts getrokken, dewelke terstond den rug keerende,

5. Zyn geslagen van de mannen der stad van Hai, en daer zyn van hen zes en dertig mannen verslagen: en de vyanden hebben ze vervolgd van de poort tot Sabarim toe, en sloegen ze zoo zy plat nedervloden : en het hert des volks is verveerd geworden, en gesmolten gelyk water.

6. Maer Josue heeft zyne kleederen gescheurd en is plat op zyn aenzigt ter aerde nedergevallen voor de ark des Heeren tot den avond toe, zoo wel hy als alle de ouderen van Israël: en zy hebben stof van de aerde op hunne hoofden geworpen,

7. En Josue heeft gezeyd : Ach, Heer God, waerom hebt gy dat volk willen brengen over den vloed der Jordaen, dat gy ons zoudet leveren in de handen van de Amorrheen, en verderven? Och of wy over de andere zyde der Jordaen gebleven waren, zoo wy begonnen hadden.

8. Myn Heer God, wat zal ik zeggen, ziende Israël zynen vyand den rug keerende?

9. DeChananeen, en alle de inwooners des lands zullen het hooren en te zamen gehoopt zullen zy ons omringen, en onzen naem te niet doen van de aerde : en wat zult gy uwen grooten naem doen?

10. En den Heer heeft tot Josue gezeyd : Staet op, waerom ligt gy plat neder ter aerde?

11. Israël heeft gezondigd en myn verbond overtreden: en zy hebben van het verbannen goed genomen, en gestolen, en gelogen, en het onder hunne gereedschap verborgen.

12. En Israël zal niet mogen staende blyven voor zyne vyanden, en zal ze vlieden : om dat zy besmet zyn met het vervloekt goed. Ik zal voortaen met u niet wezen tot dat gy hem zult vernield hebben, die dezer groote misdaed schuldig is.

13. Staet op, heyligt het volk, en zegt hun : Heyligt u tegen morgen: want dit zegt den Heer God van Israël : Israël, daer is verbannen goed in het midden van u : gy zult niet mogen voor uwe vyanden staende blyven, tot dat hy uyt u vernield worde, die met deze groote zonde besmet is.

14. En gy zult morgen vroeg een iegelyk aenkomen door uwe geslachten : en wat geslacht dat het lot vinden zal, dat zal met zyne maegschappen aenkomen, en elk maegschap by huysgezinnen, en elk huysgezin by mannen.

15. En zoo wie bevonden wordt in dit groot misdaed, die zal in het vuer verbrand worden, met al zyn havelyk goed: om dat hy het verbond des Heeren overtreden heeft, en een ongeoorloofd stuk gedaen in Israël.

16. Josue dan des morgens opstaende, heeft Israël aengebragt by hunne geslachten, en het geslacht van Juda werd bevonden.

17. En als dat geslacht by zyne familien aengebragt was, zoo is de familie van Zare bevonden. En die by hare huysgezinnen offerende, heeft hy bevonden Zabdi :

18. Welks huys by mannen elk byzonder deylende, zoo heeft hy bevonden Achan den zoon van Charmi, des zoons Zabdi: des zoons Zare, van Judas geslacht.

19. En Josue heeft tot Achan gezeyd : Myn zoon, geeft den Heere God van Israël glorie, en belydt en zegt my wat gy gedaen hebt, wilt het niet verbergen.

20. En Achan heeft tot Josue geantwoord, en heeft gezeyd : Voorwaer ik heb gezondigd tegen den Heer God van Israël, en zoo en zoo heb ik gedaen :

21. Want ik zag onder den roof eenen rooden mantel zeer goed, en twee honderd sikkelen zilvers, en een gouden ry van vyftig sikkelen : en begeerende heb ik die weg gedragen, en verborgen in de aerde tegen het midden van myne tent, en het zilver heb ik in de aerde gegraven en bedekt.

22. Aldus zoo heeft Josue dienaers

gezonden: welke loopende tot zyne tent hebben het al verborgen gevonden ter zelfder stede, en het zilver mede.

23. En zy namen het uyt de tent, en bragten het tot Josue, en tot alle de kinderen van Israël, en zy hebben het voor den Heer geworpen.

24. Aldus zoo heeft Josue genomen Achan Zares zoon, en het zilver, en den mantel, en de gouden ry, en zyne zonen ook, en dochteren, ossen en ezelen, en schapen, en ook het tabernakel zelve, en al den huysraed: (en al die van Israël met hem) hebben ze geleyd tot Achors dal:

25. Daer heeft Josue gezeyd: Want gy ons verstoord hebt, zoo vestoore u God op dezen dag. En geheel Israël hebben hem gesteenigd, en al dat hem toebehoorde is met het vuer verdaen.

26. En zy hebben op hem eenen grooten hoop steenen vergaderd, *die nog blyft tot op den dag van heden. En de razende gramschap des Heeren is van hen afgekeerd. En de plaets is genoemd Achors dal, tot op dezen dag toe.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe Hai ingenomen wordt, en al het volk verslagen, en den koning gehangen, en van den Deuteronomium die in den steen gesneden wordt.

1. En den Heer heeft tot Josue gezeyd: Vreest niet noch weest niet verveerd: neemt met u alle de menigte der strydbare mannen, en opstaende reyst opwaerts naer de stad Hai. Ziet ik heb haren koning geleverd in uwe hand, en het volk, en de stad en het land.

2. En gy zult de stad Hai en haren koning doen, gelyk gy Jericho en haren koning gedaen hebt: maer den roof met alle de beesten zult gy voor u nemen: legt lagen der stad achter haer.

3. En Josue is opgestaen en al het heyr der vechtende mannen met hem, om op te trekken naer Hai: en hy heeft uytgekoren dertig duyzend sterke mannen gezonden des nachts,

4. En hun geboden, zeggende: Legt lagen achter de stad: en vertrekt niet verder van daer: en gy zult allegader bereyd zyn.

5. Maer ik en de andere menigte die met my is, zullen regt tegen de stad opkomen. En als zy tegen ons zullen uytgevallen zyn, zoo zullen wy vlieden gelyk wy te voren gedaen hebben en den rug keeren:

6. Tot dat zy vervolgende verre van de stad vertrokken zullen zyn: want zy zullen meynen dat wy vlieden gelyk te voren.

7. Dewyl dan dat wy vlieden, en zy ons vervolgen, zoo zult gy opstaen van de lagen, en de stad verderven: en den Heer uw God zal u die in uwe handen leveren.

8. En als gy die ingenomen hebt, zoo zult gy ze ontsteken, en al doen gelyk ik geboden heb.

9. En hy heeft ze laten gaen, en zy zyn gereysd ter plaetse van de lagen, en nedergelegen tusschen Bethel en Hai, aen de westzyde der stad Hai: maer Josue is dien nacht in het midden des volks gebleven.

10. En des morgens vroeg opstaende heeft hy zyne gezellen geteld, en is met de oudste opgetrokken in het voorste van den heyre, omringeld met de hulp der strydbare mannen:

11. En als zy gekomen waren en opgegaen tegen over de stad, zoo stonden zy aen de noordzyde der stad, daer eene delling was tusschen de stad en hen.

12. Maer hy had vyf duyzend mannen gekozen, die hy gesteld had in de lagen tusschen Bethel en Hai, aen de westzyde der zelfde stad:

13. Maer al het ander heyr stelde zyne slagorde tegen de noordzyde der zelfde stad, alzoo dat de voorste van de menigte kwamen tot aen de westzyde der stad. Zoo is dan Josue dien nacht voortgegaen, en stond in het midden der delling.

14. En als den koning van Hai dit gezien had, zoo heeft hy zich des morgens vroeg gehaest, en is uytgetrokken met al het heyr van de stad, en heeft zyne slagorde geschikt tegen de woestyn, niet wetende dat er achter rug lagen verborgen waren.

15. Maer Josue en alle die van Israël hebben van die plaets geweken, gelatende zich als of zy gevreesd hadden, en zy vloden door den weg der woestyn.

16. Maer die van Hai te zamen groot gekrysch makende, en malkander moed

gevende, hebben hen vervolgd. En als zy van de stad afgetrokken waren,

17. En dat er niet een in de stad van Hai en Bethel gebleven was, die Israël niet vervolgde (latende de steden open alzoo zy daer uytgeloopen waren,)

18. Heeft den Heer tot Josue gezeyd: Heft op den schild, die in uwe hand is, tegen de stad Hai, want ik zal ze u leveren.

19. En als hy den schild opgeheven had tegen over de stad, zoo zyn de lagen die daer verborgen waren terstond opgestaen: en gaende naer de stad, hebben zy ze ingenomen en ontstoken.

20. Maer de mannen van de stad die Josue vervolgden, omziende en ziende den rook van de stad opgaende tot den hemel toe, konden niet meer herwaerts en derwaerts vlieden byzonder om dat de gene die te voren de vlugt geveynsd hadden, en liepen naer de woestyn, nu tegen de vervolgers zeer vromelyk wederstonden.

21. En Josue en alle die van Israël ziende dat de stad ingenomen was, en dat den rook van de stad opging, zoo is hy wederom gekeerd, en heeft de mannen van Hai geslagen.

22. Want de gene die de stad ingenomen en ontstoken hadden, waren ook uyt de stad gekomen hun volk tegen, en begonnen in het midden de vyanden te slaen. Als dan de vyanden van beyde de zyden geslagen werden, alzoo dat er niemand van die groote menigte behouden bleef,

23. Hebben zy ook den koning van de stad Hai levende gevangen en dien voor Josue gebragt.

24. Als zy dan al verslagen waren, die Israël naer de woestyn vliedende vervolgd hadden, en ter zelfde plaetse met den zweerde gevallen waren, zoo zyn de kinderen van Israël wedergekomen, en hebben de stad geslagen.

25. En al die op dien dag verslagen zyn van den man tot de vrouw, waren twaelf duyzend menschen, alle lieden der stad van Hai.

26. Maer Josue heeft zyne hand niet wederom getrokken, die hy hoog opgeheven had, houdende den schild tot dat alle de inwooners van Hai verslagen waren.

27. Maer de beesten en den roof van de stad, hebben de kinderen van Israël onder malkander gedeyld, gelyk den Heer Josue bevolen had.

28. En hy heeft de stad verbrand, en daer af gemaekt eenen eeuwigen hoop:

29. En hunnen koning aen eene galg gehangen tot den avond en tot den zonnen ondergang toe. En Josue heeft geboden, en zy hebben zyn ligchaem van het kruys gedaen: en het geworpen in den ingang zelve der stad, vergaderende daer op hem eenen grooten hoop steenen, die daer blyft tot op den dag van heden.

30. Toen stichtte Josue den Heere den Gode van Israël eenen autaer op den berg Hebal:

31. Gelyk Moyses des Heeren dienaer den kinderen van Israël geboden had, en zoo dat geschreven is in het boek van Moyses wet: eenen autaer van ongehouwe steenen, dewelke geen yzer genaekt heeft: en hy heeft daer op den Heere heel-brandofferanden geofferd, en vredeoffers geslagen.

32. En hy heeft op de steenen geschreven het tweede regt der wet Moyses, dewelke hy geregistreerd had voor de kinderen van Israël.

33. Maer al het volk en de ouderen, en de hoofdmannen en regters stonden aen beyde de zyden van de ark, voor het aenzigt der priesters die de ark van het verbond des Heeren droegen, zoo wel de uytlanders als de ingeboren. De helft van hen stond by den berg van Garizim, en de andere helft by den berg Hebal, gelyk Moyses des Heeren dienaer geboden had. En ten eerste zoo heeft hy het volk van Israël gebenedyd.

34. En daer na zoo heeft hy gelezen alle de woorden van de benedyding, en maledyding, en alle de woorden die er geschreven waren in het boek der wet.

35. En hy heeft niets ongeroerd gelaten van al dat Moyses bevolen had, maer hy heeft het al verhaeld voor alle de menigte van Israël, voor de vrouwen, kinderen, en vreemdelingen, die onder hen woonachtig waren.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe alle de koningen vergaderen tegen Josue. En hoe de Gabaoniten listelyk hun lyf behielden.

1. Als dit gehoord hebben alle de ko-

ningen over de Jordaen die daer woonden op het gebergte en het plat land, aen de zeekanten, en aen den oever van de groote zee, en ook mede die daer woonden by Libanus, de Hethiters en Amorrhiters, Chananiters, Pherezeiters, en Heveiters, en Jebuzeiters,

2. Zoo zyn zy al te zamen vergaderd, dat zy tegen Josue en Israël stryden zouden, met eenen moed en met gelyken zin.

3. Maer die daer woonden te Gabaon, hoorende al dat Josue had gedaen den steden Jericho en Hai:

4. En schalkelyk denkende, hebben met zich spys genomen, leggende oude zakken op ezels, en wynflesschen gescheurd en wederom toegenaeyd,

5. En zeer oude schoenen die tot een teeken der oudheyd met lappekens te zamen genaeyd waren, gekleed met oude kleederen: en de brooden die zy om te teeren over weg droegen, waren hard en in stukken gemorzeld:

6. En zy zyn gereysd tot by Josue, die toen in het leger was te Galgala, en hebben tot hem gezeyd, en te zamen tot alle die van Israël: Wy zyn van zeer verre lande gekomen, begeerende met u peys te maken. En de kinderen van Israël hebben hun geantwoord, en gezeyd:

7. Gy mogt by aventuren woonen in het land welk ons met den lote toegedeyld moet worden, en zoo zouden wy geen verbond met u mogen maken.

8. Maer zy zeyden tot Josue: Wy zyn uwe dienaers. En Josue zeyde tot hen: Wie zyt gy? En van waer komt gy?

9. Zy hebben geantwoord: Wy uwe dienaers zyn van zeer verre lande gekomen in den naem des Heeren uws Gods. Want wy hebben gehoord de vermaerdheyd van zyne magt, al dat hy in Egypten gedaen heeft.

10. En den twee koningen der Amorrhiters, die over de Jordaen waren, Sehon den koning van Hesebon, en Og den koning van Basan, die daer was in Astaroth:

11. En de ouderen en alle de inwooners van ons land hebben ons gezeyd: Neemt spyzen in uwe handen om den zeer langen weg, en gaet hun te gemoet, en zegt: Wy zyn uwe dienaers, wilt een verbond met ons maken.

12. Ziet deze brooden namen wy al heet toen wy uyt onze huyzen gingen, om tot u te komen, nu zyn zy al droog geworden en van te groote oudheyd in stukken verbryzeld.

13. Deze wynflesschen vulden wy al nieuwe, nu zyn zy geborsten en ontbonden. De kleederen en schoenen die wy aenhebben, en die wy aen onze voeten hebben, die zyn van de langheyd des wegs versleten, en byna al heel te niet.

14. Zoo hebben zy dan van hunne spys genomen, en den mond des Heeren niet gevraegd.

15. En Josue heeft vrede met hen gemaekt, en makende een verbond heeft hy hun beloofd, dat zy niet gedood zouden worden en de prinsen der menigte hebben hun ook gezworen.

16. En na dry dagen dat dit verbond gemaekt was, zoo hebben zy gehoord dat zy daer by woonden: en dat zy onder hen zouden woonen.

17. En de kinderen van Israël hebben hun heyrleger vertrokken, en zyn in hunne steden gekomen op den derden dag, waer af de namen zyn Gabaon, en Caphira, en Beroth, en Cariathiarim.

18. En zy hebben ze niet verslagen, om dat de prinsen der menigte hun gezworen hadden in den naem des Heeren Gods Israëls. En al het gemeyn volk heeft gemurmureerd tegen de prinsen.

19. Dewelke hebben hun geantwoord: Wy hebben hun gezworen in den naem des Heeren Israëls Gods, en daerom mogen wy hen niet genaken.

20. Maer dit zullen wy hun doen: Laet ze behouden dat zy te leven blyven mogen, op dat de gramschap des Heeren tegen ons niet verwekt worde, ware het zake dat wy onzen eed braken:

21. Maer laet ze alzoo leven, dat ze tot behoeve van de geheele menigte hout houwen, en water aenbrengen. En als zy dit zeyden:

22. Zoo riep Josue de Gabaoniters, en zeyde tot hen: Waerom hebt gy ons met bedrog willen bedriegen, alzoo dat gy zeydet: Wy woonen zeer verre van u, daer gy in het midden van ons woont?

23. Daerom zult gy onder den vloek staen, en daer zal nimmermeer iemand gebreken van uw geslacht die hout houwe, en water aenhale in het huys van mynen God.

24. En zy hebben geantwoord: Het was ons uwe dienaers geboodschapt, hoe

dat den Heer uw God Moyses zynen dienaer beloofd had, dat hy u al dit land zoude leveren, en alle des lands bewooners vernielen. Zoo waren wy dan zeer verveerd, en hebben onze zielen voorzien, bedwongen zynde uyt den grouwel van u, en hebben dezen raed over een gedragen.

25. Maer nu zyn wy in uwe handen: doet ons dat u goed en regt dunkt.

26. Josue dan heeft gedaen alzoo hy gezeyd had, en heeft ze verlost uyt de handen der kinderen van Israël, dat zy niet gedood zouden worden.

27. En hy heeft geordineerd op dien dag dat zy zyn zouden ten dienste van al het volk, en van des Heeren autaer, hout afhouwende, en water aenbrengende, tot op dezen dag toe, ter plaetse welke den Heer verkoren zoude hebben.

HET X. KAPITTEL.

Vyf koningen hebben Gabaon beleyd, en de zon stil staende worden zy verwonnen en gehangen, en vele steden worden ingenomen.

1. Als dit gehoord heeft Adonisedec koning van Jerusalem, te weten dat Josue Hai ingenomen en afgeworpen had (want gelyk hy Jericho en haren koning gedaen had, alzoo heeft hy ook Hai en haren koning gedaen,) en dat de Gabaoniters overgevloden waren tot Israël, en met hen verbonden,

2. Zoo is hy zeer verveerd geweest. Want Gabaon was eene groote stad, en eene van de koninglyke steden, en meerder dan de stad Hai, en alle hare vechtende mannen waren zeer sterk.

3. Daerom zoo heeft Adonisedec den koning van Jerusalem gezonden aen Oham den koning van Hebron, en aen Pharam den koning van Jerimoth, en ook aen Japhia den koning van Lachis, en aen Dabir den koning van Eglon, zeggende:

4. Komt opwaerts tot my, en brengt hulp, dat wy de stad van Gabaon mogen verwinnen, want zy is tot Josue en Israël overgetrokken.

5. Aldus zyn de vyf koningen der Amorrhiters te zamen vergaderd, en opgetrokken: den koning van Jerusalem, den koning van Hebron, den koning van Jerimoth, den koning van Lachis, den koning van Eglon, te zamen met hunne heyrscharen, en hebben léger gemaekt omtrent Gabaon, die bestrydende.

6. Maer de inwooners van Gabaon der belegerde stad, hebben gezonden tot Josue, die alsdan was in het heyrleger by Galgala, en hem gezeyd: Wilt uwe handen niet aftrekken van de hulp uwer dienaren: komt haestelyk opwaerts, en verlost ons, en komt ons ter hulpe: want alle de koningen van de Amorrhiters, die in het gebergte woonen zyn tegen ons vergaderd.

7. En Josue is opwaerts gereysd van Galgala, en al het heyr der strydbare mannen met hem, zeer sterke mannen.

8. En den Heer heeft gezeyd tot Josue: Wilt ze niet ontzien: want ik heb ze in uwe handen geleverd: niemand van hen zal u mogen wederstaen.

9. Aldus heeft ze Josue overvallen onverhoeds, alle den geheelen nacht opwaerts trekkende van Galgala:

10. En den Heer heeft ze verbaesd gemaekt voor het aenschyn van Israël: en hy heeft ze vernield met eene zware plaeg in Gabaon, en heeft ze vervolgd door den weg des opgangs naer Beth Horon, en geslagen tot Azeca en Maceda toe.

11. En als zy de kinderen van Israël vloden, en waren in den nedergang van Beth Horon, zoo heeft den Heer hun gezonden groote steenen van den hemel tot Azeca: en daer zyn er veel meer gestorven van de hagelsteenen, dan die de kinderen van Israël met den zweerde verslagen hadden.

12. Toen heeft Josue tot den Heer gesproken, op den dag als hy de Amorrhiters geleverd had voor het aenschyn der kinderen van Israël, en hy heeft voor hen gezeyd: Gy zon wordt niet geroerd tegen Gabaon, en gy maen tegen de valley van Ajalon.

13. En de zon en de maen bleven stilstaen, tot dat het volk zich gewroken had over zyne vyanden. Is dat niet geschreven in den boek der regtveerdigen? Zoo heeft dan de zon gestaen in het midden van den hemel, en zy heeft zich niet gehaest onder te gaen den tyd van eenen dag.

14. Daer is voor noch na zoo langen dag niet geweest, den Heer onderdanig wezende der stem van eenen mensch, en voor Israël strydende.

15. En Josue is wedergekeerd met alle die van Israël in het heyrleger van Galgala.

16. Want de vyf koningen waren gevloden, en hadden zich geborgen in eene spelonk der stad Maceda.

17. En het is Josue geboodschapt dat de vyf koningen gevonden waren verborgen in de spelonk der stad Maceda.

18. Denwelken heeft zynen gezellen geboden, en gezeyd: Wentelt groote steenen tot aen het gat der spelonk, en stelt neerstige mannen die ze besloten bewaren mogen:

19. Maer wilt niet staen blyven, maer vervolgt de vyanden, en slaet alle de achterste der gene die vlieden: noch laet ze niet in hunner steden bevrydheden ingaen, dewelke den Heer God geleverd heeft in uwe handen.

20. Als dan de vyanden geslagen waren door eenen grooten slag, en byna heel tot den laetsten man vernield, zoo zyn de gene die Israël hebben kunnen ontvlieden, in sterke bemuerde steden gegaen.

21. En al het heyr is tot Josue wedergekeerd in Maceda, daer toen de heyrlegeren waren, gezond en in geheel getal: en daer heeft niemand tegen de kinderen van Israël durven kikken.

22. En Josue heeft bevolen, zeggende: Doet open het gat der spelonk, en brengt voort tot my de vyf koningen die daer in verborgen zyn.

23. En de dienaers hebben gedaen alzoo hun bevolen was: en zy hebben tot hem gebragt de vyf koningen uyt de spelonk, den koning van Jerusalem, den koning van Hebron, den koning van Jerimoth, den koning van Lachis, den koning van Eglon.

24. En als die tot hem gebragt waren, zoo heeft hy alle de mannen van Israël geroepen, en gezeyd tot de hoofdlieden des heyrs die met hem waren: Gaet heen en stelt uwe voeten op de halzen van deze koningen. En als zy voortgegaen waren, en zy der nederliggende halzen met de voeten traden,

25. Zoo zeyde hy wederom tot hen: Wilt niet vreezen noch verveerd zyn, wordt versterkt en weest vroom: want alzoo zal den Heer doen allen uwen vyanden, tegen dewelke gy strydt.

26. En Josue heeft ze geslagen en gedood, en gehangen aen vyf stylen: en zy waren gehangen tot den avond toe.

27. En als de zon onderging, zoo heeft Josue bevolen den gezellen, dat zy die zouden afdoen van de galgen. Dewelke hebben ze afgenomen en geworpen in de spelonk, daer zy in verborgen waren geweest, en zy hebben op de spelonkmuyl geleyd groote steenen, dewelke daer blyven tot op dezen dag toe.

28. Op den zelfden dag heeft Josue ook Maceda ingenomen en verslagen met het scherp van den zweerde, en den koning van die stad heeft hy gedood, en alle hare bewooners: hy heeft daer in niets gelaten zoo veel als een luttel blevelingen. En hy heeft den koning van Maceda gedaen gelyk hy den koning van Jericho gedaen had.

29. En hy is voortgetrokken met geheel Israël van Maceda tot Lebna, en streed daer tegen:

30. Dewelke den Heer met haren koning geleverd heeft in de handen van Israël: en zy hebben de stad geslagen met het scherp des zweerds, en alle hare bewooners. Zy hebben daer geene blevelingen in gelaten. En zy hebben den koning van Lebna gedaen gelyk zy gedaen hadden den koning van Jericho.

31. Van Lebna is hy overgetrokken in Lachis met geheel Israël: en het heyr rondom gesteld hebbende, bestormde hy ze.

32. En den Heer heeft Lachis in Israëls hand geleverd, en hy heeft die des anderendaegs ingenomen, en geslagen met het scherp des zweerds, en alle de zielen die daer in waren, gelyk hy Lebna gedaen had.

33. Ter dier tyd is opgekomen Horam den koning van Gazer, om dat hy Lachis helpen zoude: denwelken Josue verslagen heeft met al zyn volk, dat er niet een overbleef.

34. En hy is van Lachis voortgereysd tot Eglon, en heeft ze omleyd,

35. En vechtende gewonnen op den zelfden dag: en hy heeft met het scherp des zweerds geslagen alle de zielen die daer in waren, naer al dat hy Lachis gedaen had.

36. En hy is ook met geheel Israël opgetrokken van Eglon tot Hebron, en heeft daer tegen gestreden:

37. Hy heeft ze ingenomen, en verslagen met het scherp des zweerds en ook haren koning, en alle de steden van

dat landschap, en alle de zielen die daer in woonachtig waren : hy heeft daer in niet gelaten eenige blevelingen : gelyk hy Eglon gedaen had, alzoo heeft hy Hebron ook gedaen, al dat hy daerin vond vernielende met den zweerde.

38. En van daer wedergekeerd zynde tot Dabir,

39. Heeft hy die ingenomen en verdorven : en ook haren koning, en alle de steden rondom heeft hy geslagen met het scherp des zweerds : hy heeft daerin niet gelaten eenige blevelingen : gelyk hy gedaen had Hebron, en Lebna, en hare koningen, alzoo heeft hy Dabir en haren koning gedaen.

40. Aldus heeft Josue verslagen al het land des gebergten, en dat zuydwaerts lag, en der platte velden, en Asedoth met hare koningen : hy heeft daer niet gelaten eenige blevelingen, maer al dat adem trekken mogt heeft hy gedood, gelyk hem bevolen had den Heer den God van Israël,

41. Van Kadesbarne tot Gaza toe. Al het land van Gosen tot Gabaon,

42. En alle hunne koningen en hunne landschappen heeft hy met eenen afloop ingenomen en verdorven : want den Heer den God van Israël heeft voor hem gestreden.

43. En hy is wedergekeerd met geheel Israël, tot de legerplaets in Galgala.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe Josue Jabin met nog meer andere koningen verslaet, en volbrengt al dat Moyses hem belast heeft.

1. Welke dingen als Jabin den koning van Asor gehoord had, zoo heeft hy gezonden aen Jobab den koning van Madon, en tot den koning van Semeron, en tot den koning van Achsaph :

2. En tot de koningen van den noorden, die in het gebergte woonden, en in het plat land tegen de zuydzyde van Ceneroth, en ook in de veldachtige landen en landschappen van Dor by de zee.

3. En tot de Chananiters van den oosten en westen, en tot de Amorrhiters, en Hethiters, en Phereseiters, en Jebuseiters in het gebergte : en tot de Heveiters ook die daer woonden aen het onderste van Hermon in het land van Maspha.

4. En zy zyn allegader uytgetrokken met hunne heyrscharen, een volk uyt er maten groot van getal, gelyk het zand hetwelk aen den zeekant is, en ook peerden en wagens van ontellyke menigte.

5. En alle deze koningen zyn te zamen gekomen over een aen de wateren van Merom, dat zy stryden zouden tegen Israël.

6. En den Heer heeft gezeyd tot Josue : Vreest deze niet : want morgen op deze zelfde uer zal ik ze allen leveren om gewond te worden voor het aenschyn van Israël. Hunne peerden zult gy verminken en hunne wagens verbranden met den vure.

7. En Josue is gekomen, en al het heyr met hem tegen hen aen de wateren Merom onverzienlyk, en zy hebben ze overvallen,

8. En den Heer heeft ze geleverd in Israëls handen. Dewelke hen geslagen hebben en vervolgd tot groot Sidon toe, en tot de wateren Maserephoth, en tot het veld van Masphe, welk is aen diens oostzyde. Aldus heeft hy die alle verslagen, dat hy geene blevelingen van hen achter liet :

9. En hy heeft gedaen gelyk den Heer hem bevolen had, hunne peerden heeft hy verminkt, en de wagens met den vure verbrand.

10. En terstond wederomkeerende heeft hy ingenomen Asor : en haren koning heeft hy verslagen met het zweerd. Want Asor hield van ouds de overste heerlykheyd van alle deze ryken.

11. En hy versloeg alle de zielen die daer woonden : hy heeft daer niet gelaten eenige blevelingen, maer hy heeft het al verdorven, alzoo dat er niets te leven bleef, en de stad heeft hy met den brand vernield.

12. En alle de steden rondom en hare coningen heeft hy genomen, verslagen, kn vernield, gelyk hem bevolen had Moyses des Heeren dienaer.

13. Zonder de steden die op de heuvelen en op gehoopte plaetsen gelegen waren, de andere heeft Israël verbrand : alleen eene de allersterkste stad Asor heeft hy met de vlam vernield.

14. En al den roof van deze steden en het vee hebben de kinderen van

Israël onder malkander gedeyld, alle menschen verslagen wezende.

15. Gelyk den Heer Moyses zynen dienaer geboden had, alzoo heeft Moyses Josue geboden, en die heeft het al volbragt: hy heeft van alle de geboden niet alzoo veel als een woord achtergelaten, dat den Heer Moyses bevolen had.

16. Aldus heeft Josue ingenomen al het land der gebergten, en het zuydland, en het land van Gosen, en het plat land, en de westzyde, en den berg Israël, en zyne veldachtige landen:

17. En een deel des bergs die opklimt tot Seyr tot Baalgad toe, door het plat land van Libanus, onder den berg Hermon, alle hunne koningen heeft hy gevangen, geslagen, en gedood.

18. Langen tyd heeft Josue gestreden tegen deze koningen.

19. Daer was niet eene stad die zich overgaf aen de kinderen van Israël, zonder de Heviters, die te Gabaon woonden, want hy heeft ze alle strydende gewonnen.

20. Want het was des Heeren vonnis, dat hunne herten zouden verhard worden, en dat zy stryden zouden tegen Israël, en vallen, en dat zy geene genade zouden verdienen, en vergaen zouden gelyk den Heer Moyses bevolen had.

21. In dien tyd is Josue gekomen, en heeft doodgeslagen Enacim van het gebergte, Hebron, en Dabir, en Anab, en van al het gebergte van Juda en Israël, en hunne steden heeft hy vernield.

22. Hy heeft er niet eenen overgelaten van Enacims geslachte, in het land der kinderen van Israël: zonder de steden van Gaza en Geth, en Azoto, in dewelke zy alleen gelaten zyn.

23. Aldus heeft Josue al het land ingenomen, gelyk den Heer gesproken heeft tot Moyses, en hy heeft het tot eene bezitting geleverd den kinderen van Israël, naer hunne deelen en geslachten. En het land heeft gerust van oorlogen.

HET XII. KAPITTEL.

Hier worden een en dertig koningen geteld, die Moyses en Josue zoo op deze zyde als de andere zyde verslagen hebben.

1. Dit zyn de koningen, dewelke de kinderen van Israël verslagen hebben, en hebben hun land bezeten over de Jordaen, tegen der zonnen opgang, van de beek Arnon tot den berg Hermon, en alle de oostzyde die daer ziet naer de woestyn.

2. Sehon den koning der Amorrheen, die woonde in Hesebon, heeft heerschappy gehad van Aroer, welke gelegen is op den oever der beek Arnon, en van het middelste deel in de valley, en der helft van Galaad tot aen de beek van Jaboc, welke is den pael der kinderen van Ammon.

3. En van de woestyn tot de zee Generoth tegen den oosten, en tot de zee der woestyn, welke is de allerzoutste zee, aen de oostzyde door den weg die leydt tot Bethsimoth: en van de zuydzyde die ligt beneden Asedoth, Phasga.

4. Den pael van Og des konings van Basan van de blevelingen van Raphaim, die gewoond heeft in Astaroth, en in Edrai, en heeft heerschappy gehad op den berg Hermon, en in Salecha, en over geheel Basan tot aen de palen

5. Van Gessuri, en Machati, en van het half deel van Galaad: de palen van Sehon des konings van Hesebon.

6. Moyses des Heeren dienaer, en de kinderen van Israël hebben ze geslagen, en hun land heeft Moyses geleverd tot eene bezitting den Rubeniten, en Gaditen, en de helft van Manasses geslacht.

7. Dit zyn de koningen des lands die Josue verslagen heeft, en de kinderen van Israël over de Jordaen aen de westzyde. Van Baalgad in het veld van Libanus tot den berg, welks deel opklimt tot in Seyr: en Josue heeft het geleverd tot eene bezitting den geslachten van Israël, elken byzonder hunne deelen,

8. Zoo wel in de gebergte als in de platte en veldachtige landen. In Asedoth, en in de woestyn, en in de zuydzyde, waren de Hethiters, en Amorrhiters, Chananiters, en Pherezeiters, Heveiters, en Jebuzeiters.

9. Den koning van Jericho was een: den koning van Hai, welke is ter zyde van Bethel, een:

10. Den koning van Jerusalem een: den koning van Hebron, een:

11. Den koning van Jerimoth een: den koning van Lachis een:

12. Den koning van Eglon een, den koning van Gazer een,
13. Den koning van Dabir een, den koning van Gader een,
14. Den koning van Herma een, den koning van Hered een,
15. Den koning van Lebna een, den koning van Odullam een,
16. Den koning van Maceda een, den koning van Bethel een,
17. Den koning van Taphua een, den koning van Opher een,
18. Den koning van Aphec een, den koning van Saron een,
19. Den koning van Madon een, den koning van Asor een,
20. Den koning van Semeron een, den koning van Achsaph een,
21. Den koning van Thenac een, den koning van Mageddo een,
22. Den koning van Cades een, den koning van Jachanan van den Carmelus een,
23. Den koning van Dor en des landschaps van Dor een, den koning der heydenen van Galgal een,
24. Den koning van Thersa een: alle de koningen waren een en dertig.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe God Josue belast dat hy de kinderen van Israël hun land bedeylen zal.

1. Josue was oud en van grooten ouderdom, en den Heer heeft tot hem gezeyd: Gy zyt oud geworden en van grooten ouderdom, en daer is een zeer breed land gelaten, dat nog niet met den lote gedeyld is:
2. Te weten geheel Galileen, Philisthiim en geheel Gessuri,
3. Van den turbelenvloed die Egypten watert, tot aen de palen van Accaron tegen den noorden: het land van Chanaan, hetwelk in vyf kleyne koningen der Philistynen gedeyld wordt, de Gazeiters en Azotiters, en Ascaloniters, Getheiters, en Accaroniters.
4. Maer aen de zuydzyde zyn de Heveiters, al het land van Chanaan, en Maara der Sidoniters, tot Apheca en de palen der Amorrhiters,
5. En hunne regenoten, en ook het landschap van Libanus, tegen den oosten van Baalgad onder den berg Hermon, tot dat gy komt in Emath.
6. Van alle degene die daer woonen op den berg, van Libanus tot de wateren Maserephoth, en alle de Sidoniters. Ik ben dengenen die ze vernielen zal voor het aenzigt der kinderen van Israël. Daerom laet dit land komen in het deel der erffenis der kinderen van Israël, gelyk ik u bevolen heb.
7. En nu deylt het land tot eene bezitting den negen geslachten, en den halven geslachte van Manasses,
8. Met denwelken Ruben en Gad het land bezeten hebben, hetwelk hun Moyses des Heeren dienaer geleverd heeft over de vloeden der Jordaen, aen de oostzyde.
9. Van Aroër, welke gelegen is aen den oever der beek Arnon, en in het midden der valley, en alle de platte landen van Medaba tot Dibon toe.
10. En alle de steden van Sehon den koning van de Amorrhiters: die geregneerd heeft in Hesebon tot aen de palen der kinderen van Ammon.
11. En Galaad, en den pael van Gessuri en Machati, en al den berg Hermon, en geheel Basan tot Salecha toe,
12. Al het koningryk van Og in Basan, die geregneerd heeft in Astaroth en Edrai, hy was van de overgeblevene van Raphaïm: en Moyses heeft deze verslagen en vernield.
13. En de kinderen van Israël hebben niet willen heel te niet doen Gessuri en Machati: en zy hebben gewoond in het midden van Israël tot op den dag van heden toe.
14. En den geslachte van Levi heeft hy geene bezitting gegeven: maer de sacrificien en slagtofferanden des Heeren Gods van Israël, deze zyn hunne erffenis, gelyk hy hun gezeyd heeft.
15. Aldus heeft Moyses eene bezitting gegeven den geslachte der kinderen van Ruben naer hunne maegschappen.
16. En hun pael was van Aroër, welk gelegen is op den oever der beek van Arnon, en in het midden van de valley der zelfde beek: al het effen land, hetwelk leydt tot Medaba,
17. En Hesebon, en alle hare dorpkens, welke zyn in de veldachtige landen: en ook Dibon en Bamoth-baal, en de stad Baalmaon,
18. En Jassa, en Cedimoth, en Mephaath,
19. En Chariathaim, en Sabama, en Sarathasar op den berg der valley;

20. Bethphogor en Asedoth, Phasga en Bethjesimoth.

21. En alle de steden des platten lands, en alle de ryken van Sehon der Amorrhiters koning, die geregneerd heeft in Hesebon, denwelken Moyses verslagen heeft met de prinsen van Madian: den Heviter, en Recem, en Sur, en Hur, en Rebe de vorsten van Sehon inwooners des lands.

22. En Balaam den zoon van Beör den waerzegger hebben de kinderen van Israël met den zweerde verslagen met de andere verslagene.

23. En den pael der kinderen van Ruben is geworden den vloed Jordaen. Dit is de bezitting der Rubeniters by hunne maegschappen der steden en dorpkens.

24. En Moyses heeft gegeven den geslachte van Gad en hunne kinderen by hunne maegschappen eene bezitting, waer af dit is de deyling.

25. Den pael van Jaser, en alle de steden van Galaad, en het half deel van het land der kinderen van Ammon, tot Aroër, welke is tegen Rabba.

26. En van Hesebon tot Ramoth, Masphe en Betonim: en van Manaim tot de palen van Dabir.

27. En in de valley Betharan, en Bethnemra, en Socoth en Saphon, het ander deel des ryks van Sehon des konings van Hesebon: en het eynde van dezen is ook de Jordaen, tot het uyterste deel der zee Cenereth, over de Jordaen aen de oostzyde.

28. Dit is de bezitting der kinderen van Gad, by hunne familien, hunne steden en dorpen.

29. Ook heeft hy den halven geslachte van Manasses en zynen kinderen, naer hunne maegschappen eene bezitting gegeven,

30. Waer af dit het beginsel is: van Manaim geheel Basan, en alle de ryken van Og, den koning van Basan, en alle de dorpen van Jair, die in Basan zyn, zestig steden.

31. En de helft van Galaad, en Astaroth, en Edrai de steden des ryks van Og in Basan: den kinderen van Machir des zoons van Manasses, den halven deele der kinderen van Machir, by hunne maegschappen.

32. Deze bezitting heeft Moyses gedeyld in de veldachtige landen van Moab, over de Jordaen, tegen over Jericho, aen de oostzyde.

33. En den geslachte van Levi heeft hy geene bezitting gegeven: want den Heer den God van Israël is zelve hunne bezitting, gelyk hy hun gesproken heeft.

HET XIV. KAPITTEL.

Caleb ontvangt Hebron dat hem beloofd was, om dat de andere bespieders lasterden het land van belofte, en hy volgde den Heer.

1. Dit is het gene dat de kinderen van Israël bezeten hebben in het land van Chanaan welk hun gegeven hebben Eleazar den priester, en Josue den zoon van Nun, en de prinsen der familien naer de geslachten van Israël:

2. Met den lote het al deylende, gelyk den Heer bevolen had door de hand van Moyses, den negen geslachten, en den halven geslachte.

3. Want twee geslachten en een half had Moyses over de Jordaen beërfd: zonder de Levieten, die geen land hebben ontvangen onder hunne broeders:

4. Maer in hunne plaets kwamen de kinderen van Joseph in twee geslachten gedeeld, Manasses en Ephraim: en de Levieten ontvingen geen ander deel in het land, dan alleen steden om in te woonen, en hare voorsteden om te voeden hun groot en kleyn vee.

5. Gelyk den Heer Moyses bevolen had, alzoo hebben de kinderen van Israël gedaen en hebben het land gedeyld.

6. Zoo zyn dan de kinderen van Juda gekomen tot Josue in Galgala, en Caleb den zoon Jephone den Cenezeus heeft tot hem gesproken: Gy weet wat den Heer gesproken heeft tot Moyses den man Gods van my en u, in Kadesbarne.

7. Veertig jaren oud was ik, toen Moyses des Heeren dienaer my zond van Kadesbarne, dat ik het land bezien zoude, en ik heb hem geboodschapt dat my waerachtig dacht.

8. Maer myne broeders die met my opgetrokken waren, hebben het hert des volks ontsteld: en dies niet te min heb ik gevolgd den Heer mynen God.

9. En Moyses heeft gezworen op dien dag, zeggende: Het land welk uw

voet betreden heeft, dat zal uwe bezitting wezen en uwer kinderen, in der eeuwigheyd : om dat gy gevolgd hebt den Heer mynen God.

10. Zoo heeft dan my den Heer het leven verleend, gelyk hy beloofd heeft tot op dezen dag toe. Het zyn vyf-en-veertig jaren voorleden, van dat den Heer dit woord gesproken heeft tot Moyses, toen Israël wandelde door de woestyn: heden ben ik vyf-en-tachentig jaren oud,

11. Alzoo welvarende als ik welvarende was op dien tyd, toen ik om te bespieden uytgezonden was : de vromigheyd van dien tyd blyft in my tot op dezen dag toe, zoo wel om te stryden als om te reyzen.

12. Zoo geeft my dan dezen berg, denwelken den Heer beloofd heeft, daer gy het ook hoordet, daer Enacim op zyn, en groote steden en vast besloten : of den Heer by aventuren met my ware, en dat ik ze mogt te niet doen : gelyk hy my beloofd heeft.

13. En Josue heeft hem gebenedyd : en hem geleverd Hebron tot eene bezitting.

14. En van dien tyd heeft Hebron toebehoord Caleb den zoon van Jephone, den Cenezeus, tot op den dag van heden toe : om dat hy gevolgd heeft den Heer den God van Israël.

15. Den naem van Hebron werd te voren genoemd Cariath Arbe : Adam den allermeesten is daer onder de Enacims geleyd : en het land hield op van stryden.

HET XV. KAPITTEL.

Van het land den geslachte van Juda gevallen, en hoe Othoniel Calebs dochter trouwde.

1. Aldus is het deel der kinderen van Juda by hunne maegschappen geweest dit : van den pael Edom, tegen de woestyn Sin tegen den zuyden, en tot aen het uyterste deel der zuydzyde.

2. Zyn beginsel was van het uyterste der allerzoutste zee, en van hare tong die zuydwaerts ziet.

3. En gaet uyt tegen den opgang des scorpioens, en gaet voorts door tot in Sina : en klimt opwaerts in Kadesbarne, en komt door tot in Esron, opgaende tot in Addar, en gaende rondom Carcaa,

4. En van daer voorts doorgaende in Asemona, en komende tot aen de beek van Egypten : en hare palen zullen zyn de groote zee. Dit zal het eynde wezen van de zuydzyde.

5. Maer van den oosten zal het beginsel wezen de allerzoutste zee, tot aen de uyterste der Jordaen : en het geen dat er ziet noordwaerts, van de tong der zee tot den zelfden vloed der Jordaen.

6. En den pael gaet opwaerts in Beth Hagla, en gaet door van den noorden tot in Beth Araba : opklimmende tot den steen Boën des zoons van Ruben.

7. En strekkende voorts tot de palen van Debera van de valley Achor, tegen den noorden ziende tegen Galgala, welke is tegen over den opgang Adommim, van de zuydzyde der beek : en gaet door de wateren die genoemd worden der zonne fonteyn : en zyne uytgangen zullen wezen tot de fonteyn Rogel.

8. En klimt op door de valley der kinderen van Ennom, van de zyde der Jebuzeiters zuydwaerts, dit is Jerusalem : en van daer zich opregtende tot op het top van den berg, die daer is tegen Gehennom westwaerts, in het uyterste der valley Raphaïm tegen den noorden.

9. En gaet voorts door van het opperste des bergs, tot aen de fonteyn des waters Nephtoa, en komt voorts tot aen de dorpen des bergs Ephron : en wordt geneygd in Baala welke is Cariathiarim, dat is, de stad der bosschagien.

10. En het gaet om van Baala westwaerts tot den berg Seyr, en gaet voorts door neffens de zyde des bergs Jarim noordwaerts tot in Cheslon : en daelt neder in Bethsames, en gaet voorts door in Thamna.

11. En komt voorts tegen den noorden des deels van Accaron van bezyden, en het wordt geneygd tot Sechrona, en gaet over den berg Baala : en komt tot in Jebneel toe, en wordt met het eynde der groote zee tegen den westen besloten.

12. Dit zyn de palen der kinderen van Juda, rondom in hunne maegschappen.

13. Maer Caleb den zoon van Jephone heeft hy een deel gegeven in het midden der kinderen van Juda, gelyk hem den Heer geboden had : Cariath Arbe des vaders van Enac, deze is Hebron.

14. En Caleb heeft daer uyt verdorven dry zonen van Enac, Sesai en Ahiman, en Tholmai van Enacs geslacht.

15. En van daer optrekkende is hy ge-

komen tot de bewooners van Dabir, dewelke te voren genoemd werd Cariath Sepher, dat is, der letteren stad.

16. En Caleb heeft gezeyd: Zoo wie Cariath Sepher slaet en die inneemt, dien zal ik Axa myne dochter tot eene huysvrouw geven.

17. En Othoniël den zoon van Cenez Calebs jongsten broeder heeft ze ingenomen: en hy heeft hem Axa zyne dochter tot eene huysvrouw gegeven.

18. Dewelke als zy te zamen reysden, zoo is haer geraden van haren man dat zy van haren vader zoude begeeren een akkerland, en zy verzuchtte alzoo zy op den ezel zat. Tot dewelke Caleb: Wat hebt gy? zeyde hy.

19. En zy heeft geantwoord: Geeft my eene benedictie: een zuydig en dorre land hebt gy my gegeven, geeft daertoe ook een versch land. Hier om heeft haer Caleb gegeven dat gewaterd werd boven en beneden.

20. Dit is de bezitting des geslachts der kinderen van Juda by hunne maegschappen.

21. En de steden van de uyterste zyde der kinderen van Juda, waren by de palen van Edom ten zuyde: Cabseel en Eder, en Jagur,

22. En Cina en Dimona, en Adada,

23. En Cades en Asor, en Jethnam,

24. Ziph, en Telem, en Baloth,

25. Nieuw Asor en Carioth, Hesron, dit is Asor:

26. Amam, Sama, en Molada,

27. En Asergadda, en Hassemon en Bethphelet,

28. En Hasersual en Bersabee, en Baziothia,

29. En Baala, en Iim, en Esem,

30. En Eltholad, en Cesil, en Harma,

31. En Siceleg, en Medemena, en Sensenna,

32. Lebaoth, en Selim, en Aen, en Remon. Alle de steden waren negen en twintig, en hare dorpen.

33. Maer in de veldachtige landen: Estaol en Sarea, en Asena,

34. En Zanoe, en Engannim, en Taphua en Enaim,

35. En Jerimoth en Adullam, Socho en Azeca,

36. En Saraim en Adithaim en Gedera en Gederothaim: veertien steden en hare dorpen.

37. Sanam en Hadassa en Magdalgad,

38. Delean, en Masepha, en Jecthel,

39. Lachis, en Bascath, en Eglon,

40. Chebbon en Leheman en Cethlis,

41. En Gideroth, en Bethdagon, en Naama, en Maceda: zestien steden en hare dorpen.

42. Labana, en Ether, en Asan,

43. Jephtha en Esna, en Nesib,

44. En Ceila, en Achzib, en Maresa: negen steden en hare dorpen.

45. Accaron met hare wyken en dorpkens.

46. Van Accaron tot de zee: al dat er strekt naer Azoten en hare dorpkens.

47. Azoten met hare wyken en dorpkens, Gaza met hare vryheden en dorpkens, tot aen de beek van Egypten, en de groote zee is haer pael.

48. En in den berg: Samir en Jether en Socoth,

49. En Danna, en Cariathsenna, dat is Dabir,

50. Anab en Istemo, en Anim,

51. Gosen, en Olon, en Gilo: elf steden en hare dorpen.

52. Arab, en Ruma, en Esaan,

53. En Janum, en Beththaphua, en Apheca,

54. Athmatha, en Cariath Arbe, dit is Hebron; en Sior: negen steden en hare dorpen.

55. Maon en Carmel en Ziph en Jota,

56. Jezrael, en Jucadam, en Zanoe,

57. Accain, Gabaa, en Thamna: tien steden en hare dorpen.

58. Halhul en Bessur, en Gedor,

59. Mareth, en Bethanoth, en Eltecon: zes steden en hare dorpen.

60. Cariathbaal, dit is Cariathiarim de stad der bosschagien, en Arebba: twee steden en hare dorpen.

61. In de woestyn Betharaba, Meddin en Sachacha,

62. En Nebsan, en de stad des zouts, en Engaddi: zes steden en hare dorpen.

63. En de kinderen van Juda hebben de Jebuzeiters de inwooners van Jerusalem niet kunnen vernielen, en de Jebuzeiters hebben gewoond met de kinderen van Juda in Jerusalem tot op den dag van heden toe.

HET XVI. KAPITTEL.

Van de steden des geslachts van Ephraïm.

1. En het lot der kinderen van Joseph is gevallen van de Jordaen tegen Jericho en zyne wateren ten oosten : de woestyn die opklimt van Jericho tot den berg van Bethel :

2. En gaet uyt van Bethel tot Luza : en het gaet voorts door den pael van Archi, Ataroth.

3. En daelt neder westwaerts by den pael van Jephleti, tot aen de palen van neder Beth Horon, en Gazer : en hare landschappen eynden aen de groote zee :

4. En dit hebben bezeten de kinderen van Joseph, Manasses en Ephraïm.

5. En den pael der kinderen van Ephraïm is geworden by hunne maegschappen : en hunne bezitting is tegen den oosten van Ataroth Addar tot aen de overste Beth Horon.

6. En de eynden gaen uyt tot in de zee : maer Machmethath ziet tegen den noorden, en gaet om de palen tegen den oosten in Thanathselo: en het gaet door van den oosten tot Janoe :

7. En het gaet neder van Janoe in Ataroth, en Naaratha : en het komt door tot in Jericho, en het gaet uyt tot aen de Jordaen.

8. Van Taphua gaet het voorts door tegen de zee in de rietvalley, en zyne uytgangen zyn tot in de allerzoutste zee. Dit is de bezitting van het geslacht der kinderen van Ephraïm by hunne familien.

9. En daer zyn steden uytgescheyden den kinderen van Ephraïm in het midden van de bezitting der kinderen van Manasses en hunne dorpen.

10. En de kinderen van Ephraïm hebben de Chananiters niet gedood, die in Gazer woonden : en den Chananiter heeft gewoond in het midden van Ephraïm tot op dezen dag tribuet gevende.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe der helft van Manasses geslacht, en der dochteren van Salphaad land gegeven wordt.

1. En het lot is gevallen den geslachte van Manasses (want hy is Josephs eerstgeboren zoon) Machir den eerstgeboren van Manasses den vader van Galaad, denwelken is geweest een strydbaer man, en heeft gehad tot eene bezitting Galaad en Basan :

2. En den anderen van Manasses kinderen by hunne familiën, den kinderen van Abiezer, en den kinderen van Helec, en den kinderen van Esriël, en den kinderen van Sechem, en den kinderen van Hepher, en den kinderen van Semida. Dit zyn de kinderen van Manasses Josephs zoon, de mannen by hunne maegschappen.

3. Maer Salphaad den zoon van Hepher, des zoons Galaad, des zoons Machir, des zoons Manasses, had geene zonen, maer alleen dochteren : derwelker namen waren deze, Maala, en Noa, en Hegla, en Melcha, en Thersa.

4. En zy zyn gekomen in het aenschyn van Eleazar den priester, en Josue Nuns zoon, en der prinsen, zeggende : Den Heer heeft geboden door de hand van Moyses, dat men ons eene bezitting geven zoude in het midden van onze broederen. En hy heeft hun naer des Heeren gebod gegeven eene bezitting in het midden van huns vaders broederen.

5. En de koordekens van Manasses zyn tien gevallen, zonder het land van Galaad en Basan over de Jordaen.

6. Want de dochteren van Manasses hebben eene erffelykheyd bezeten in het midden van zyne zonen. Maer het land van Galaad is te lote gevallen den kinderen van Manasses die er nog over waren.

7. En den pael van Manasses was van Aser, Machmethath die ziet tegen Sichem : en gaet uyt ter regter zyde by de bewooners der fonteyn Taphua.

8. Want in Manasses lot was gevallen het land van Taphua, welk is by de palen van Manasses der kinderen Ephraïm.

9. En den pael van de riet valley gaet nederwaerts naer de zuydzyde der beek van Ephraïms steden, dewelke zyn in het midden van Manasses steden : Den pael van Manasses is van de noordzyde der beek, en haren uytgang gaet tot de zee :

10. Alzoo dat het erfdeel van Ephraïm zy van den zuyden, en Manasses erfdeel van den noorden, en beyde de deelen de zee besluyte, en dat zy met malkander aen een komen in het geslacht van Aser, van den noorden, en in het

geslacht van Issachar van den oosten.

11. En de erffenis van Manasses was in Issachar en in Aser, Bethsan en hare dorpkens, en Jeblaam met hare dorpkens, en de ingezetenen van Dor met hare steden, en daer toe ook de bewooners van Endor met hare dorpkens: desgelyks ook de inwooners van Thenac met hare dorpkens : en de inwooners van Mageddo met hare dorpkens, en het derde deel van de stad Nopheth.

12. En Manasses kinderen konden deze steden niet verderven, maer het Chananeus volk bestond in zyn land te woonen.

13. Maer na dat de kinderen van Israël magtig geworden waren, zoo hebben zy het Chananeus volk onder hun bedwang gebragt, en zy hebben ze tributarissen gemaekt, en hebben ze niet verslagen.

14. En de kinderen van Joseph hebben tot Josue gesproken, en gezeyd : Waerom hebt gy my eene bezitting van een lot en van een koordeken gegeven, daer ik van zoo groote menigte ben, en my den Heer gebenedyd heeft?

15. Denwelken Josue heeft gezeyd : Zyt gy een groot volk, zoo gaet opwaerts in de bosschagien, en houwt ruymte af voor u zelven in het land van de Pherezeiters en Raphaïm : want de bezitting van Ephraïms gebergte u te kleyn is.

16. En de kinderen van Joseph hebben hem geantwoord : Wy zullen niet kunnen op het gebergte komen, aengezien dat de Chananiters yzeren wagens gebruyken, die op het vlak land woonen, daer Bethsan gelegen is met hare dorpkens, en Jezraël inhoudende de helft van de valley.

17. En Josue zeyde tot den huyze van Joseph, Ephraïm en Manasses : Gy zyt een volk veel van getal, en van groote magt, gy zult niet een lot hebben,

18. Maer gy zult trekken op het gebergte, en daer voor u afhouwen, en zuyveren ruymte om te woonen : en dan zult gy mogen voorttrekken, als gy het Chananeus volk zult ondergebragt hebben, dewelke gy zegt yzeren wagens te hebben, en zeer sterk te zyn.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe dat er eenige gezonden werden om het land te beschryven, en de ruymte te weten, en van het lot van Benjamin.

1. En alle de kinderen van Israël zyn vergaderd te Silo, en zy hebben daer geslagen het tabernakel des getuygenis, en het land was onder hun bedwang.

2. Maer daer waren nog zeven geslachten der kinderen van Israël overgebleven, die hunne bezittingen nog niet ontvangen hadden.

3. Tot dewelke zeyde Josue : Hoe lang verdwynt gy van traegheyd, en trekt niet in het land om het te bezitten, hetwelk den Heer uwer vaderen God u gegeven heeft?

4. Kiest uyt elk geslacht dry mannen, dat ik ze zende, en dat zy uytreyzen, en het land omgaen, en het beschryven, naer het getal van een iegelyks menigte : en dat zy tot my brengen het gene dat zy beschreven zullen hebben.

5. Deylt voor u het land in zeven deelen : Laet Juda in zyne palen wezen van de zuydzyde, en Josephs huys van den noorden.

6. Het land dat midden tusschen deze ligt, zult gy in zeven deelen beschryven : en gy zult hier by my komen, op dat ik voor den Heer uwen God mag voor u hier het lot werpen :

7. Want de Levieten hebben onder u geen erfdeel, maer het priesterschap des Heeren is hun erfdeel. Maer Gad en Ruben, en het half geslacht van Manasses hadden nu te voren hunne bezittingen ontvangen over de Jordaen, aen de oostzyde : welke hun Moyses des Heeren dienaer gegeven heeft.

8. En als de mannen opgestaen waren dat zy reyzen zouden, om het land te beschryven, zoo heeft Josue hun bevolen, zeggende : Gaet het land om en beschryft het, en komt wederom tot my : op dat ik hier voor den Heer te Silo mag het lot voor u werpen.

9. Aldus zyn zy gereysd : en het land doorziende, hebben zy het gedeeld in zeven deelen, schryvende dit in eenen boek. En zy zyn wederom tot Josue gekomen in het leger te Silo.

10. En hy heeft de loten geworpen voor den Heer te Silo, en den kinderen van Israël het land gedeeld in zeven deelen.

11. En het eerste lot is opgekomen den kinderen van Benjamin, naer hunne familien, dat zy zouden bezitten het land tusschen de kinderen van Juda, en de kinderen van Joseph.
12. En hunne palen waren tegen den noorden van de Jordaen: voortgaende by de zyde van Jericho noordwaerts, en van daer opwaerts gaende naer het gebergte tegen den westen, en voorts doorkomende tot de woestyn van Bethaven,
13. En voorts doorgaende by Luza aen de zuydzyde, deze is Bethel: en het daelt voorts tot Ataroth adder op den berg die gelegen is aen het zuyden van neder Beth Horon,
14. En wordt geneygd gaendeom tegen de zee tot aen de zuydzyde van den berg die tegen over Beth Horon staet west: en zyne uytgangen zyn te Cariathbaal, welke ook genoemd wordt Cariathiarim, der kinderen van Juda stad. Dit is de zyde tegen de zee westwaerts.
15. Maer van den zuyden van de zyde van Cariathiarim, zoo komt den pael uyt tegen de zee, en gaet voorts tot de waterfonteyn van Nephtoa:
16. En daelt neder op een deel van het gebergte welk is tegen over de valley van Ennoms kinderen: en het is tegen de noordzyde, in het uyterste deel van Raphaïms valleye. En gaet nederwaerts tot Geennom (dat is de valley van Ennom) by de zyde van de Jebuseen, aen den zuyden: en komt voorts tot de fonteyn Rogel,
17. Doorgaende naer den noorden, en uytkomende tot Ensemes, dat is, de fonteyn der zon:
18. En het gaet voorts door tot de tomben, die daer zyn tegen over den opgang van Adommim: en gaet nederwaerts tot Aben-boen, dat is den steen van Boën Rubens zoon: en gaet voorts door van de noordzyde tot de platte landen: en gaet nederwaerts tot het effen land,
19. En gaet voorby tegen den noorden van Beth hagla: en zyne uytgangen zyn tegen over de tong van de zoutste zee, van den noorden, ten eynde van de Jordaen, aen de zuydzyde:
20. Welk zyn pael is van den oosten. Dit is de bezitting der kinderen van Benjamin, naer hunne palen in het ronde, en hunne familien.
21. En hare steden waren Jericho, en Beth hagla, en Casis dal,
22. Beth Araba, en Samaraim, en Bethel,
23. En Avim, en Aphara, en Ophera,
24. Het dorp van Emona en Ophni, en Gabee: twaelf steden en hare dorpen.
25. Gabaon, en Rama, en Beroth,
26. En Mesphe, en Caphara, en Amosa,
27. En Recem, en Jarephel, en Tharela,
28. En Sela, Eleph, en Jebus, welke is Jerusalem, Gabaath en Cariath: veertien steden en hare dorpen. Dit is de bezitting der kinderen van Benjamin, naer hunne familien.

HET XIX. KAPITTEL.

Hier worden de loten verhaeld van de zes geslachten.

1. En het tweede lot is uytgekomen der kinderen van Simeon naer hunne maegschappen: en hun erfdeel was:
2. In het midden van de bezitting der kinderen van Juda: Bersabee, en Sabee, en Molada,
3. En Hasersual, Bala en Asem,
4. En Eltholad, Bethul, en Harma,
5. En Siceleg, en Bethmarchaboth, en Hasersusa,
6. En Bethlebaoth, en Sarohen: dertien steden en hare dorpen.
7. Ain en Remmon en Athar en Asan: vier steden en hare dorpen:
8. Alle de dorpkens rondom deze steden tot Baalath, toe Beer Ramath tegen de zuydzyde. Dit is de erffelykheyd van Simeons kinderen naer hunne maegschappen,
9. In de bezitting en koordeken der kinderen van Juda: om dat die grooter was, en daerom hebben Simeons kinderen bezeten in het midden van hun erfdeel.
10. En het derde lot der kinderen van Zabulon naer hunne geslachten is gevallen: en den pael van hunne bezitting is geworden tot Sarid.
11. En het klimt opwaerts van de zee, en van Merala, en komt voorts door tot Debbaseth, tot de beek welke tegen over Jeconam is.
12. En het keert wederom van Sared tegen den oosten tot aen het eynde van Ceseleththabor: en het gaet uyt tot

Dabereth, en het klimt opwaerts tegen Japhie.

13. En van daer gaet het voorts door de oostzyde van Gethhepher en Thacasin: en het komt uyt tot Remmon, Amthar en Noa.

14. En het gaet om tot de noordzyde van Hanathon: en zyne uytgangen zyn de valley Jephtahel,

15. En Cateth, en Naalol, en Semeron, en Jerala, en Bethlehem: twaelf steden en hare dorpen.

16. Dit is het eerfdeel van het geslacht der kinderen van Zabulon, naer hunne familien, hunne steden en dorpen.

17. Issachar is het vierde lot uytgekomen by zyne familien.

18. En zyn erfdeel was Jezraël, en Casaloth, en Sunem,

19. En Hapharaïm, en Seon, en Anabarath,

20. En Rabboth, en Cesion, Abes,

21. En Rameth, en Engannim, en Enhadda, en Bethpheses.

22. En zyn pael komt door tot Thabor en Sehesima en Bethsames: en zyne uytgangen zullen zyn de Jordaen: zestien steden en hare dorpen.

23. Dit is de bezitting der kinderen van Issachar naer hunne maegschappen, hunne steden en dorpen.

24. En het vyfde lot is gevallen den geslachte der kinderen van Aser, by hunne familien:

25. En hun pael was Halcath, en Chali, en Beten, en Axaph,

26. En Elmelech, en Amaad, en Messal: en komt door tot den Carmelus der zee, en tot Sihor, en Labanath.

27. En het keert wederom tegen den oosten van Bethdagon: en het gaet door voorts tot Zabulon toe, en tot het Dal van Jephthael, tegen den noorden, te Bethemec, en Nehiël. En het gaet voorts uyt ter slinke zyde van Cabul.

28. En Abran, en Rohob, en Hamon, en Cana, tot groot Sidon toe.

29. En het keert wederom naer Horma, tot de allervaste stad Tyrus, en tot Hosa toe: en hare uytgangen zullen wezen tot de zee van het koordeken Achziba:

30. En Amma, en Aphec, en Rohob: twee en twintig steden en hare dorpen.

31. Dit is het erfdeel der kinderen van Aser naer hunne maegschappen, en hunne steden en dorpkens.

32. Het zesde lot viel den kinderen van Nephthali naer hunne familien:

33. En hun pael begon van Heleph en Elon tot Saananim, en Adami, welke is Neceb, en Jebnael tot Lecum: en hunne uytgangen zyn tot de Jordaen:

34. En den pael keert daer om tegen den westen tot Azanotthabor, en van daer gaet die voorts uyt tot Hucuca, en gaet voorts door te Zabulon tegen den zuyden, en in Aser tegen den westen, en tot Juda aen de Jordaen tegen den opgang der zon.

35. Zeer vaste steden, Assedim, Ser, en Emath, en Reccath, en Cenereth,

36. En Edema, en Arama, Asor,

37. En Cedes, en Edrai, Enhasor,

38. En Jeron, en Magdalel, Horem en Bethanath, en Bethsames: negentien steden en hare dorpen.

39. Dit is de bezitting van de geslachten der kinderen Nephthali, naer hunne familien, hunne steden en dorpkens.

40. Den geslachte der kinderen van Dan by hunne familien is uytgekomen het zevende lot:

41. En den pael van hunne bezitting was Sara, en Esthaol en Hirsemes, dat is der zonne stad.

42. Selebin en Ajalon, en Jethela,

43. Elon en Themna, en Acron,

44. Elthece, Gebbethon, en Balaath,

45. En Jud, en Bane, en Barach en Gethremmon,

46. En Mejarcon, en Arecon met den pael die tegen Joppe ziet,

47. En met dat eynde wordt besloten. En de kinderen Dan zyn opgetrokken, en hebben gestreden tegen Lesem, en zy hebben de stad ingenomen: en met het scherp van den zweerde verslagen, en zy hebben die bezeten, en daer in gewoond, noemende haren naem Lesem Dan, van den naem Dan huns vaders.

48. Dit is de bezitting van het geslacht der kinderen van Dan, by hunne maegschappen, hunne steden, en dorpkens.

49. En als Josue al voldaen had, van elken naer zyn geslacht het land met den lote te deylen, zoo hebben de kinderen van Israël Josue Nuns zoon eene bezitting gegeven, in het midden van hen,

50. Naer het gebod des Heeren, de stad die hy begeerd heeft, Thamnath Saraa in het gebergte van Ephraïm: en

hy betimmerde de stad, en heeft daerin gewoond.

51. Dit zyn de bezittingen, welke met den lote gedeyld hebben Eleazar den priester, en Josue Nuns zoon, en de prinsen der familien, en geslachten der kinderen van Israël te Silo, voor den Heer, aen de deur van het tabernakel des getuygenis, en zy hebben het land gedeyld.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe dat er zes steden des toevlugts gesteld zyn, en wie tot die zal mogen vlieden, en hoe lang dat men daerin blyven zal.

1. En den Heer heeft tot Josue gesproken, zeggende: Spreekt tot de kinderen van Israël, en zegt hun:

2. Scheydt uyt de steden voor de vluchtigen, daeraf dat ik gesproken heb, door de hand van Moyses;

3. Dat tot die vlieden mag, zoo wie eene ziel onwetens geslagen heeft: en dat hy mag ontvlieden den toorn van den naesten die des bloeds wreker is:

4. Als hy tot eene van deze steden gevloden zal zyn, zal hy staen voor de poort der stad, en spreken den ouderen van die stad alle de dingen, die hem toonen zullen onschuldig: en alzoo zullen zy hem ontvangen, en hem plaets geven om te woonen.

5. En als den wreker des bloeds hem vervolgen zal, zoo zullen zy hem in zyne handen niet leveren: omdat hy zynen naesten onwetens geslagen heeft, en want men niet toonen kan dat hy twee of dry dagen te voren zyn vyand geweest is.

6. En hy zal in die stad woonen, tot dat hy sta voor het regt, reden gevende van zyn feyt, en tot dat den oversten priester sterve, die in dien tyd zyn zal: dan zal den doodslager wederom komen, en gaen in zyne stad en in zyn huys, daer hy uyt gevloden was.

7. En zy hebben daertoe geschikt Cedes, in het land van Galilea des gebergte van Nephthali, en Sichem in het gebergte van Ephraïm, en Cariatharbe, welk is Hebron in het gebergte van Juda.

8. En over de Jordaen tegen de oostzyde van Jericho, hebben zy daertoe geschikt Bosor, dat gelegen is in de platte nederwoestyn van Rubens geslacht, en Ramoth in Galaad van Gads geslacht, en Gaulon in Basan, van Manasses geslacht.

9. Deze steden zyn gesteld allen den kinderen van Israël, en aenkomelingen, die onder hen woonden: dat daertoe vlieden zoude, zoo wie eene ziel onwetens geslagen had, en dat hy niet zoude sterven in des naestens hand, die begeert wraek te doen over het uytgestort bloed, tot dat hy voor het volk stonde om zyne zaek te verklaren.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe den Levieten gegeven worden acht en veertig steden met hare parochien, en als Gods beloften voldaen waren, zoo hadden de kinderen van Israël peys en rust.

1. En de prinsen van de familien der Levieten zyn gegaen tot Eleazar den priester, en tot Josue Nuns zoon, en tot de hoofdmannen van de maegschappen over elk geslacht der kinderen van Israël:

2. En hebben tot hen gesproken te Silo in het land van Chanaan, en gezeyd: Den Heer heeft geboden door de hand van Moyses, dat men ons steden geven zoude om te woonen, en hare voorsteden om beesten te voeden.

3. En de kinderen van Israël hebben van hunne bezittingen steden gegeven met hare voorsteden, naer des Heeren gebod.

4. En het lot is uytgekomen voor de familie van Kaath, Aaron des priesters kinderen, uyt Judas en Simeons en Benjamins geslachten, dertien steden:

5. En den anderen kinderen van Kaath, dat is den Levieten, die er nog overgebleven waren, uyt de geslachten van Ephraïm, en Dan, en den halven geslachte van Manasses, tien steden.

6. Voorts den kinderen van Gerson is het lot uytgekomen, dat zy zouden nemen uyt de geslachten van Issachar en Aser en Nephthali, en van het half geslacht van Manasses, in het land van Basan, dertien steden in getal.

7. En den kinderen van Merari naer hunne familien zyn gevallen uyt de geslachten van Ruben en Gad en Zabulon, twaelf steden.

8. Aldus hebben de kinderen van Israël den Levieten steden en voorsteden gegeven, gelyk den Heer bevolen had door de hand van Moyses, eenen iegelyken die met den lote gevende.
9. Van de geslachten der kinderen van Juda en Simeon heeft Josue steden gegeven: derwelker namen zyn deze:
10. Voor Aarons kinderen naer de familien van Kaath, van der Levieten geslacht (want het eerste lot is hun uytgekomen,)
11. Cariatharbe, die Enacs vader was, dewelke genoemd is Hebron, op het gebergte van Juda, met hare voorsteden rondom.
12. Maer de akkerlanden en hunne dorphuyzen had hy gegeven Caleb Jephones zoon, om te bezitten.
13. Hy heeft dan Aarons des priesters zonen gegeven Hebron de vlugtstede met hare voorsteden: en Lobnam met hare voorsteden:
14. En Jether, en Estemo,
15. En Holon, en Dabir,
16. En Aïn, en Jeta, en Bethsames, met hare voorsteden: negen steden van de twee geslachten, als het voorzeyd is.
17. Maer van het geslacht der kinderen van Benjamin gaf hy Gabaon, en Gabae,
18. En Anathoth, en Almon: vier steden met hare voorsteden.
19. Alle de steden te zamen van Aaron des priesters kinderen, waren dertien met hare voorsteden.
20. Maer den anderen naer de familien van Kaaths kinderen, van der Levieten geslacht, is deze bezitting gegeven.
21 Van Ephraïms geslacht de vlugtsteden Sichem met hare voorsteden in het gebergte van Ephraïm, en Gazer,
22. En Cibsaïm, en Beth Horon met hare voorsteden, vier steden.
23. En van Dans geslacht Eltheco en Gabathon,
24. En Ajalon, en Gethremmon, met hare voorsteden, vier steden.
25. Maer van het half geslacht van Manasses, Thanach en Gethremmon, met hare voorsteden, twee steden.
26. Alle de tien steden en hare voorsteden, zyn gegeven Kaaths kinderen die van nederen graed waren.
27. En den kinderen van Gerson van der Levieten geslacht heeft hy uyt het half geslacht van Manasses gegeven de toevlugtsteden Gaulon in Basan, en Bosram met hare voorsteden, twee steden.
28. Maer uyt het geslacht van Issachar, heeft hy gegeven Cesion, en Dabereth,
29. En Jaramoth, en Engannim met hare voorsteden, vier steden.
30. Maer van Asers geslacht, Masal en Abdon,
31. En Helcath, en Rohob, met hare voorsteden, vier steden.
32. En uyt het geslacht van Nephthali heeft hy gegeven de toevlugtsteden, Cedes in Galilea, en Hammoth Dor, en Carthan, dry steden met hare voorsteden.
33. Alle de steden der familien van Gerson, waren dertien, met hare voorsteden.
34. Maer den kinderen van Merari den Levieten, die van nederen graed waren, naer hunne familien is gegeven uyt het geslacht van Zabulon, Jecnam en Cartha,
35. En Damna, en Naalol, vier steden met hare voorsteden.
36. Van Rubens geslacht over de Jordaen tegen over Jericho zyn gegeven de toevlugtsteden Bosor in de woestyn, Misor, en Jaser, en Jethson, en Mephaath, vier steden met hare voorsteden.
37. Van Gads geslacht de vlugtsteden, Ramoth in Galaad, en Manaïm, en Hesebon, en Jazer, vier steden, met hare voorgehuchten.
38. Alle de steden der kinderen van Merari by hunne familien en maegschappen, waren twaelf.
39. Aldus alle de steden der Levieten in het midden der bezitting der kinderen van Israël waren acht en veertig,
40. Met hare voorsteden, dewelke al byzonder waren gedeeld naer de familien.
41. En den Heer God heeft Israël gegeven al het land dat hy hunnen vaderen gezworen had, dat hy hun geven zoude: en zy hebben het bezeten en daerin gewoond.
42. En daer is van hem peys gegeven in alle de natien rondom: en niemand van de vyanden heeft hun durven wederstaen, maer zy zyn allegader onder hunne heerschappy gekomen.
43. Daer was niet een woord te vergeefs, van al hetgene dat hy hun beloofd

had te geven, maer het is al met de werken volbragt geweest.

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe dat twee geslachten Gad en Ruben, en het half geslacht van Manasses te huyswaerts gezonden zyn, en van hunnen autaer.

1. Ten zelfden tyde heeft Josue geroepen de Rubeniten, en de Gadditen, en het half geslacht van Manasses,

2. En heeft tot hen gezeyd: Gy hebt al gedaen dat Moyses des Heeren dienaer u bevolen had: en zyt my ook in alle dingen gehoorzaem geweest;

3. En gy hebt uwe broeders binnen langen tyd niet verlaten, tot op dezen dag toe, onderhoudende het gebod des Heeren uws Gods.

4. Aengezien dan dat den Heer uw God uwen broeders rust en vrede verleend heeft; gelyk hy beloofd heeft: keert wederom, en gaet tot uwe tabernakelen, en in het land van uwe bezitting, welk Moyses des Heeren dienaer u gegeven heeft over de Jordaen:

5. Alzoo nogtans, dat gy neerstiglyk bewaert, en met den werke vol brengt het gebod en wet, welke Moyses des Heeren dienaer u bevolen heeft, dat gy den Heer uwen God bemint, en wandelt in alle zyne wegen, en dat gy zyne geboden onderhoudt, en hem aenkleeft, en hem dient met uw gansch hert, en uwe gansche ziel.

6. En Josue heeft ze gebenedyd, en laten gaen. En zy zyn wederom gekeerd tot hunne tabernakelen.

7. Maer den halven geslachte van Manasses had Moyses eene bezitting gegeven in Basan: en daerom heeft Josue der andere helft, die er overbleef, een lot gegeven onder hunne andere broeders over de Jordaen aen de westzyde. En als hy hen liet gaen in hunne tabernakelen, en hen gebenedyd had,

8. Zoo zeyde hy tot hen: Met veel goeds en rykdommen keert gy wederom tot uwe steden, met zilver en goud, metael en yzer, en met velerhande kleederen: deylt der vyanden roof met uwe broeders.

9. En de kinderen van Ruben en van Gad, en het half geslacht van Manasses zyn wederom gekeerd, en weggegaen, van de kinderen van Israël uyt Silo, dat gelegen is in het land van Chanaan, dat zy zouden gaen in Galaad het land van hunne bezitting, hetwelk zy verkregen hadden, naer het gebod des Heeren door de hand van Moyses.

10. En als zy gekomen waren aen de tomben der Jordaen in het land van Chanaan, zoo hebben zy by de Jordaen eenen autaer opgeregt van onmetelyke grootheyd.

11. Hetwelk als de kinderen van Israël gehoord hadden, en zekere boden hun dit overgebragt hadden, dat de kinderen van Ruben, en Gad, en het half deel van Manasses geslacht eenen autaer opgeregt hadden in het land van Chanaan, op de tomben der Jordaen, tegen de kinderen van Israël:

12. Zoo zyn zy al te zamen vergaderd te Silo, dat zy zouden optrekken en stryden tegen hen.

13. En by middelertyd zoo zonden zy aen hen in het land van Galaad, Phinees Eleazars zoon des priesters,

14. En tien hoofdmannen met hem, uyt elk geslacht eenen man byzonder.

15. Dewelke zyn gekomen by de kinderen van Ruben en Gad, en het half geslacht van Manasses in het land van Galaad, en hebben tot hen gezeyd:

16. Dit ontbiedt al het volk des Heeren: Wat overtreding is dit? Waerom hebt gy den Heer den God van Israël verlaten, timmerende eenen godlasterlyken autaer, en van zynen dienst scheydende?

17. Dunkt u kleyn te zyn, dat gy misdaen hebt met den afgod Beelphegor, en dat de smet van die groote misdaed nog op ons blyft tot dezen dag toe? en vele van den volke zyn er verslagen.

18. En gy hebt heden den Heer verlaten, en morgen zal zyne gramschap over geheel Israël hare wreedheyd openbaren.

19. Is het zake dat gy u laet dunken dat het land van uw erfdeel onzuyver is, zoo komt over tot het land, daer des Heeren tabernakel is, en woont onder ons: alleenlyk opdat gy van den Heer, en van ons gezelschap niet scheydet, eenen autaer getimmerd hebbende buyten den autaer van den Heer onzen God.

20. Heeft Achan Zares zoon het gebod des Heeren niet overtreden, en is zyne gramschap over het geheel volk

van Israël gevallen? En hy was een man, en och of hy alleen in zyne misdaed vergaen ware.

21. En de kinderen van Ruben en Gad, en het half deel van Manasses geslacht hebben geantwoord den prinsen die van Israël uytgezonden waren :

22. Den Allersterksten God den Heer, Den Allersterksten God den Heer, hy kent, en Israël zal het mede verstaen: is het dat wy dezen autaer gemaekt hebben ter meyninge van eenige overtreding, zoo wille ons den Heer niet bewaren, maer plagen moet hy ons nu op dezen tyd :

23. En is het zake dat wy dezen uyt zulk voornemen gemaekt hebben, dat wy daerop zouden heel-brandofferanden en sacrificie en vreedzamige offeranden opleggen, zoo moet den Heer dat verzoeken en vonnissen :

24. En niet meer ter zulker meyning en onderlingen rade, dat wy zeyden : Morgen zullen uwe kinderen tot onze kinderen zeggen : Wat hebt gy met den Heer den God van Israël te doen?

25. O gy kinderen van Ruben en van Gad, den Heer heeft tusschen ons en u tot eenen pael gesteld den vloed der Jordaen: en daerom hebt gy geen deel in den Heer. En door deze oorzaek zullen uwe kinderen onze kinderen afkeeren van de vrees des Heeren. Dus heeft het ons beter gedacht ,

26. En wy hebben gezeyd : Laet ons voor ons eenen autaer maken, niet tot brandofferanden, noch om slagtofferanden te offeren,

27. Maer tot een getuygenis tusschen ons en u, en tusschen onze kinderen en uwen geslachte, dat wy den Heer mogen dienen, en dat wy ook een regt behouden zouden, om te offeren heel-brandofferanden, en slagtofferanden, en vreedzamige offeranden : en dat uwe kinderen geenszins morgen mogen zeggen tot onze kinderen : Gy hebt geen deel in den Heer.

28. Maer is het zake dat zy het zeggen willen, zoo zullen zy hun zeggen : Ziet daer den autaer des Heeren, denwelken onze vaders gemaekt hebben, niet tot brandoffer en tot sacrificie, maer tot een getuygenis tusschen ons en u.

29. Verre moet de groote misdaed van ons wezen, dat wy zouden van den Heer scheyden, en zyne voetstappen verlaten, uytbouwende eenen autaer, om heel-brandofferanden en sacrificien, of slagtofferanden daerop te offeren, buyten den autaer des Heeren onzes Gods, die daer gemaekt is voor zyn tabernakel.

30. Welke dingen gehoord hebbende Phinees den priester, en de prinsen die met hem uytgezonden waren van Israël, zyn zy gepaeyd geweest : en hebben de woorden der kinderen van Ruben en Gad, en van het half geslacht van Manasses, zeer geerne ontvangen.

31. En Phinees Eleazars zoon den priester heeft tot hen gezeyd : Nu weten wy wel dat den Heer met ons is, aengezien dat gy vreemd zyt van deze overtreding, en hebt de kinderen van Israël verlost uyt de hand des Heeren.

32. En hy is met de prinsen wedergekeerd van de kinderen van Ruben en Gad, uyt het land van Galaad, der palen van Chanaan, tot de kinderen van Israël, en hy heeft het hun verteld.

33. En de reden genoegde wel allen dengenen die ze hoorden. En de kinderen van Israël hebben God geloofd, en zy hebben geenszins meer gezeyd, dat zy tegen hen zouden optrekken, en stryden, en het land van hunne bezitting bederven.

34. En de kinderen van Ruben, en de kinderen van Gad hebben den autaer, dien zy gemaekt hadden, genoemd : Ons getuygenis, dat den Heer zelf God is.

HET XXIII. KAPITTEL.

Hoe Josue het volk vermaent tot het onderhouden der geboden Gods.

1. En na eenen langen tyd, toen den Heer den volke van Israël vrede verleend had, en alle natien in het ronde hun onderworpen waren, en toen Josue nu zeer lang geleefd had, en zeer oud was van jaren :

2. Zoo heeft Josue geheel Israël geroepen, en de ouderen des volks, en de prinsen, en hoofdmannen, en meesters, en hy heeft tot hen gezeyd : Ik ben oud geworden, en zeer overtydig van ouderdom :

3. En gy ziet alle de dingen, welke den Heer uw God gedaen heeft alle der natien des volks die rondom gelegen zyn, hoe dat hy zelf voor u gestreden heeft :

4. En nu aengezien dat hy u met den lote al het land gedeyld heeft, van de oostzyde der Jordaen tot aen de groote zee toe, en want er nog vele natien overgebleven zyn :

5. Zoo zal den Heer uw God die ook verderven, en van uw aenschyn wegnemen, en gy zult het land bezitten, gelyk hy u beloofd heeft.

6. Alleen hebt u vromelyk, en zyt zorgvuldig, dat gy bewaret alle de dingen die daer geschreven zyn in het boek van Moyses wet : en gaet daer niet bezyden af, ter regter noch ter slinker hand :

7. Opdat, als gy ingekomen zult zyn tot de heydenen, die onder u zyn zullen, gy niet zweret by den naem van hunne goden, en dat gy die niet dienet of aenbiddet :

8. Maer dat gy den Heer uwen God vast byblyvet : hetwelk gy gedaen hebt tot op dezen dag toe.

9. En dan zal den Heer uw God voor uw aenschyn wegnemen groote en magtige natien van volken, en niemand zal u mogen wederstaen.

10. Een van u zal van de vyanden duyzend mannen vervolgen : want den Heer uw God zal zelf voor u stryden, alzoo hy beloofd heeft.

11. Alleenlyk ziet zeer neerstiglyk voor u, dat gy den Heer uwen God beminnet.

12. Maer is het zake dat gy wilt aenhangen de dolingen van deze volken, die onder u woonen, en met hen onderlinge huwelyken verzamen, en vriendschappen maken :

13. Zoo weet nu dat den Heer uw God deze natien niet zal vernielen voor uw aenzigt, maer zy zullen u wezen tot eene gracht, en tot eenen strik, en tot een struyksel aen uwe zyde, en eenen scherpen staek in uwe oogen, tot dat hy u zal weggenomen en verdorven hebben van dezen zeer goeden lande, hetwelk hy u gegeven heeft.

14. Ziet ik ga heden den weg in van de heele wereld, en gy zult met geheeler herten bekennen, dat er niet een woord voorby verloren is gegaen, van alle de woorden welke den Heer u beloofd heeft te doen.

15. Daerom, gelyk hy met den werke volbragt heeft dat hy beloofd heeft, en gelyk dat alle dingen gelukkiglyk gekomen zyn : alzoo zal hy ook op u brengen al het kwaed daer hy u mede gedreygd heeft, tot dat hy u zal weggenomen en vernield hebben van dezen zeer goeden lande hetwelk hy u gegeven heeft,

16. Om dat gy zult overtreden hebben het verbond des Heeren uws Gods, hetwelk hy met u gemaekt heeft, en de vreemde goden gediend hebt, en die aenbeden : de gramschap des Heeren zal haestelyk tegen u opstaen, en gy zult van dezen zeer goeden lande weggenomen worden, hetwelk hy u geleverd heeft.

HET XXIV. KAPITTEL.

HoeJosue verhaelt alle Gods weldaden den volke, van het verbond Gods met den volke, van Josues dood, van het begraven der gebeenten Josephs, en de dood van Eleazar den priester.

1. En Josue heeft alle de geslachten van Israël vergaderd te Sichem, en hy heeft de ouderen, en de prinsen, en regters, en meesters geroepen : en zy hebben gestaen voor het aenschyn des Heeren :

2. En hy heeft tot den volke gesproken aldus : Dit zegt den Heer God van Israël : Uwe vaders hebben van eerst gewoond over den vloed, Thare Abrahams vader, en Nachor : en zy hebben de vreemde goden gediend.

3. Daerom heb ik Abraham uwen vader genomen uyt de palen van Mesopotamien : en ik heb hem gebragt in het land van Chanaan : en zyn zaed vermenigvuldigd,

4. En hem Isaac gegeven : en dien heb ik nog voorts gegeven Jacob en Esau. Van dewelke, heb ik Esau het gebergte van Seyr gegeven te bezitten : maer Jacob en zyne zonen reysden nederwaerts in Egypten.

5. En ik heb gezonden Moyses en Aaron, en Egypten geslagen met vele teekenen en vreesselyke dingen.

6. En ik heb u en uwe vaders uyt Egypten geleyd, en gy zyt gekomen tot aen de zee : en de Egyptenaren hebben uwe vaders vervolgd met wagens en rosvolk, tot aen de Roode zee toe.

7. En de kinderen van Israël hebben tot den Heer geroepen : en hy stelde duysternissen tusschen u en de Egyptenaren, en hy heeft de zee op hen gebragt, en

hy heeft ze bedekt. Uwe oogen hebben gezien alle de dingen die ik in Egypten gedaen heb, en gy hebt zeer langen tyd in de woestyn gewoond :

8. En ik heb u gebragt in het land van de Amorrheen, dewelke woonden over de Jordaen. En als zy tegen u streden, zoo heb ik ze in uwe handen geleverd, en gy hebt hun land bezeten, en hen verslagen.

9. Maer Balac Sephors zoon den koning van Moab is opgestaen, en hy heeft tegen Israël gestreden. En hy heeft uytgezonden en doen roepen Balaam Beors zoon, dat hy u vermaledyden zoude :

10. En ik wilde hem niet hooren : maer daertegen heb ik u gebenedyd door hem, en ik heb u uyt zyne hand verlost.

11. En gy zyt door de Jordaen gegaen en gekomen tot Jericho. En de mannen van die stad hebben tegen u gestreden, de Amorrhiters en Pherezeiters, en Chananiters, en Hethiters, en Gergeseiters, en Heveiters, en Jebuzeiters : en ik heb die in uwe handen geleverd.

12. En ik heb voor u horzelen gezonden : en ik heb ze uyt hunne plaetsen verdreven, twee koningen der Amorrhiters, niet met uwen zweerde noch met uwen boge.

13. En ik heb u een land gegeven, daer gy niet in gearbeyd hebt, en steden, die gy niet getimmerd hebt, dat gy daerin woonen zoudt : wyngaerden en olyfgaerden, die gy niet geplant hebt.

14. Daerom nu zoo vreest den Heer, en dient hem met een volkomen en zeer waerachtig hert: en doet weg de goden, dewelke uwe vaders gediend hebben in Mesopotamien en in Egypten, en dient den Heer.

15. Maer is het dat u kwaed dunkt dat gy den Heer dienen zoudt, u wordt keus gegeven : kiest heden dat u belieft, wien dat gy allermeest schuldig zyt te dienen, het zy de goden, dewelke uwe vaders gediend hebben in Mesopotamien, of de goden van de Amorrhiters, in wiens land dat gy woont : maer ik en myn huys zullen den Heer dienen.

16. En het volk heeft geantwoord, en gezeyd : Verre zy van ons dat wy den Heer zouden verlaten, en de vreemde goden dienen.

17. Den Heer onzen God heeft ons en onze vaders geleyd uyt het land van Egypten, en uyt het huys der slaverny : en heeft, daer wy het zagen, gedaen groote teekenen, en hy heeft ons bewaerd in alle de wegen, daer wy doorgereysd hebben, en onder alle de natien daer wy door gepasseerd zyn.

18. En hy heeft alle natien verdreven, de Amorrhiters des lands ingezetenen, in hetwelk wy gekomen zyn. Hierom zullen wy den Heer dienen, want hy is onzen God.

19. En Josue heeft tot den volke gezeyd : Gy zult den Heer niet mogen dienen : want God is heylig, en een sterk wreker, en hy zal uwe zonden en misdaden niet vergeven.

20. Is het dat gy den Heer verlaet, en de vreemde goden dient, zoo zal hy zich omkeeren, en u pynigen en verderven na dat hy u veel goeds zal gedaen hebben.

21. En het volk heeft tot Josue gezeyd : Het zal geenszins alzoo wezen gelyk gy zegt, maer wy zullen den Heer dienen.

22. En Josue tot den volke : Gy zyt getuygen, zeyde hy, dat gy zelve voor u den Heer verkoren hebt om hem te dienen. En zy antwoordden : Wy zyn getuygen.

23. Daerom doet nu, zeyde hy, weg de vreemde goden uyt het midden van u, en buygt uwe herten tot den Heer den God van Israël.

24. En het volk zeyde tot Josue : Den Heer onzen God zullen wy dienen, en zynen geboden gehoorzaem wezen.

25. Aldus zoo heeft Josue op dien dag een verbond gemaekt, en den volke te voren geleyd de geboden en regten in Sichem.

26. En hy heeft ook alle deze woorden geschreven in het boek van des Heeren wet : en heeft eenen zeer grooten steen genomen, en dien gesteld onder den eykenboom, die in de heylige plaets des Heeren was ;

27. En hy zeyde tot allen den volke : Ziet dezen steen zal u wezen tot een getuygenis, dat gy alle de woorden des Heeren gehoord hebt, die hy u gezeyd heeft : opdat gy by aventure het namaels niet zoudt willen loochenen, en liegen den Heere uwen Gode.

28. En hy heeft het volk laten gaen, een iegelyk in zyne bezitting.

29. En na deze is Josue Nuns zoon

des Heeren dienaer gestorven, oud zynde honderd en tien jaren :

30. En zy hebben hem begraven in de palen van zyne bezitting in Thamnathsare, die ligt op het gebergte van Ephraïm, aen de noordzyde van den berg Gaas.

31. En Israël heeft den Heer gediend alle de dagen van Josue, en der ouderen, die langen tyd na Josue leefden, en die alle des Heeren werken kenden, die hy in Israël gedaen had.

32. En het gebeente van Joseph, hetwelk de kinderen van Israël uyt Egypten gebragt hadden, hebben zy begraven te Sichem in een stuk van den akker, denwelken Jacob van Hemors kinderen gekocht had, om honderd jonge schapen, en dezen akker was in de bezitting van Josephs kinderen.

33. En Eleazar Aarons zoon is ook gestorven : en zy hebben hem begraven in Gabaath toebehoorende Phinees, zynen zoon, welk hem gegeven was in het gebergte van Ephraïm.

HET
BOEK DER REGTEREN,

In het Hebreeuwsch genoemd SOPHETIM, in het Latyn JUDICUM.

HET I. KAPITTEL.

Hoe Juda wordt een leydsman des volks, en hy brengt het onder de Chananiten. En hoe Israël de Chananiten niet verderft zoo God bevolen had.

1. Na de dood van Josue, zoo hebben de kinderen van Israël raed van den Heer gevraegd, zeggende : Wie zal voor ons optrekken tegen de Chananiten, en des oorlogs leydsman zyn?

2. En den Heer heeft gezeyd : Juda zal optrekken : ziet ik heb het land in zyne handen geleverd.

3. En Juda zeyde tot Simeon zynen broeder : Komt met my opwaerts in myn lot, en strydt tegen den Chananeus, op dat ik met u trekke in uw lot. En Simeon is met hem weggegaen.

4. En Juda is opwaerts ten stryde getrokken, en den Heer heeft de Chananiters en de Pherezeiters in hunne handen geleverd : en zy hebben te Bezec tien duyzend mannen verslagen.

5. En zy vonden Adonibezec te Bezec, en zy hebben tegen hem gestreden, en zy versloegen de Chananiters en Pherezeiters.

6. Maer Adonibezec vlugtte : denwelken zy vervolgende hebben gevangen, afhouwende hem de duymen aen handen en voeten.

7. En Adonibezec heeft gezeyd : Zeventig koningen met afgehouwen duymen hunner handen en voeten, vergaderden onder myne tafel de blevelingen van myne spyzen : gelyk ik gedaen heb, alzoo heeft my den Heer wederom vergolden. En zy hebben hem gebragt binnen Jerusalem, en daer is hy gestorven.

8. Aldus dan de kinderen van Juda de stad van Jerusalem bestrydende, hebben die ingenomen en verslagen met het scherp van den zweerde, en staken de stad aen.

9. En daerna zyn zy nederwaerts getrokken, en hebben tegen de Chananiters gestreden, die op het gebergte woonden, naer den zuyden, en in de platte nederlanden.

10. En Juda reyzende tegen de Chananiters, die te Hebron woonden (en Hebron heette in voortyden Cariatharbe)

heeft verslagen Sesai, en Ahiman, en Tholmai :

11. En vandaer vertrokken zynde, is hy gereysd tot de inwooners van Dabir, die eertyds heette Cariath Sepher, dat is, der letteren stad.

12. En Caleb heeft gezeyd : Zoo wie Cariath Sepher slaet, en die bederft, dien zal ik Axa myne dochter tot eene huysvrouw geven.

13. En als Othoniël den zoon van Cenez Calebs jongsten broeder die ingenomen had, zoo heeft hy Axa zyne dochter hem tot eene huysvrouw gegeven.

14. Dewelke als zy overweg reysde, zoo vermaende den man haer dat zy van haren vader zoude eenen akker begeeren. Dewelke als zy verzuchtte zittende op eenen ezel, zoo zeyde tot haer Caleb : Wat is u?

15. En zy antwoordde : Geeft my eene benedyding, want gy hebt my een droog land gegeven: geeft my ook een watervloedig land. Dus heeft haer Caleb een land gegeven watervloedig boven en beneden.

16. Maer Cineus kinderen van Moyses maegschap zyn opgetrokken van der palmen stad, met de kinderen van Juda in de woestyn van hunnen lote, welke is gelegen aen de zuydzyde van Arad, en zy hebben met hem gewoond.

17. En Juda is weggetrokken met Simeon zynen broeder, en zy hebben te zamen de Chananiters geslagen, die te Sephaath woonden, en die gedood. En den naem van die stad is genoemd, Horma, dat is, vervloekt van God.

18. En Juda heeft Gaza ingenomen met zyne palen, en Ascalon, en Accaron met zyne palen.

19. En den Heer is met Juda geweest, en hy heeft de gebergten bezeten : en hy heeft de bewooners van de valley niet mogen te niet doen, want zy hadden zeer vele wagens met yzeren zeyssenen.

20. En hebben Caleb gegeven Hebron, gelyk Moyses gezeyd had, denwelken heeft daeruyt dry kinderen van Enac vernield.

21. Maer den Jebuzeiter inwooner van Jerusalem hebben Benjamins kinderen niet vernield : en de Jebuzeiters hebben gewoond met de kinderen van Benjamin binnen Jerusalem, tot op den dag van heden toe.

22. En het huys van Joseph is opgetrokken tot Bethel, en den Heer is met hen geweest.

23. Want als zy de stad beleyd hadden, die te voren Luza heette,

24. Zoo hebben zy eenen man zien uyt de stad komen, en zy hebben tot hem gezeyd : Toont ons den ingang van de stad, en wy zullen met u bermhertigheyd doen.

25. En als hy hun dien getoond had, zoo hebben zy de stad geslagen met het scherp van den zweerde : maer dien man, met al zyn geslacht hebben zy laten gaen.

26. Denwelken, als hy verlost was, is weggegaen in het land van Hetthim, en heeft daer eene stad getimmerd, en die Luza genoemd : dewelke alzoo genoemd is tot op den dag van heden.

27. En Manasses ook heeft Bethsan, en Thanac met hare dorpkens niet vernield, en de ingezetenen van Dor, en Jeblaam, en Mageddo met hare dorpkens, en de Chananiters hebben begonnen by hen te woonen.

28. Maer als Israël magtig geworden was, zoo hebben zy die gedwongen tribuet te geven, en zy hebben ze niet willen heel te niet doen.

29. Ephraïm heeft ook de Chananiters niet gedood, die in Gazer woonden, maer zy hebben met hem gewoond.

30. Zabulon heeft niet heel te niet gedaen de ingezetenen van Cetron, en Naalol : maer het Chananiters volk heeft gewoond in het midden van hem, en zy gaven hem tribuet.

31. En Aser ook heeft niet heel te niet gedaen de inwooners van Accho, en van Sidon, Ahalab, en Achazib, en Helba, en Aphec, en Rohob :

32. En hy heeft gewoond in het midden van de Chananiters bewooners van dien lande, noch hy heeft die niet gedood.

33. Nephthali heeft ook niet heel te niet gedaen de inwooners van Bethsames, en van Bethanath : en hy heeft gewoond onder de Chananeen des lands bewooners, en de Bethsamiters, en Bethaniters zyn tributarissen geweest,

34. En de Amorrhiten hebben de kinderen van Dan benaeuwd in het gebergte, en zy hebben hun geene plaets gegeven, dat zy zouden nederwaerts komen tot de platte nederlanden :

35. En zy hebben gewoond op het gebergte Hares, welk te zeggen is, een ge-

tuygenis, in Ajalon, en Salebim. Maer de hand van Josephs huys is hun zwaer geworden, en zy hebben de Amorrhiten onder tribuet gebragt.

36. En den pael van de Amorrhiten is geweest van den opgang des scorpioens, de steenrots, en de plaetsen daerover liggende.

HET II. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël God verlaten, en hoe den engel Gods hunne ondankbaerheyd straft.

1. En daer kwam den engel des Heeren opwaerts van Galgala tot de plaets der weenenden, en heeft gezeyd : Ik heb u uyt Egypten geleyd, en gebragt in het land, dat ik uwen vaderen gezworen heb : en ik heb beloofd dat ik myn verbond met u niet breken zoude in der eeu wigheyd :

2. Alzoo nogtans dat gy geen verbond zoudt maken met de ingezetenen van dezen lande, en dat gy hunne autaren afwerpen zoudt : en gy hebt myne stem niet willen hooren : Waerom hebt gy dit gedaen?

3. Daerom heb ik ze niet willen heel te niet doen uyt uw aenzigt : om dat gy vyanden hebben zoudt : en dat hunne goden u zouden wezen tot eenen val.

4. En toen den engel des Heeren zulke woorden sprak tot alle de kinderen van Israël : zoo hebben zy hunne stem opgeheven, en weenden.

5. En de plaets is genoemd : De plaets der schreyenden of der tranen : en zy hebben den Heere aldaer slagtofferanden geofferd.

6. Aldus zoo heeft Josue het volk laten gaen, en de kinderen van Israël zyn getogen een iegelyk in zyne bezitting, om dat zy die bezitten zouden :

7. En zy hebben den Heer gediend zoo lang als Josue leefde, en de ouderen die langen tyd na hem leefden, en die alle des Heeren werken wel wisten, die hy met Israël gedaen had.

8. Maer Josue Nuns zoon, des Heeren dienaer is gestorven, oud zynde honderd en tien jaren,

9. En zy hebben hem begraven in de palen van zyne bezitting in Thamnathsare op het gebergte van Ephraïm, aen de noordzyde van den berg Gaas.

10. En al dat geslacht is tot zyne vaders vergaderd : en daer zyn andere opgestaen, die den Heer niet kenden, noch zyne werken die hy Israël gedaen had.

11. En de kinderen van Israël hebben kwaed bedreven voor den Heer, en Baalim gediend.

12. En verlieten den Heer hunner vaderen God, die hen uyt het land van Egypten geleyd had : en zy hebben de vreemde goden gevolgd, en de goden van de volken die rondom van hen woonden, en zy hebben die aenbeden : en den Heer tot gramschap verwekt,

13. Verlatende hem, en dienende Baal en Astaroth.

14. En den Heer is gram geworden tegen Israël, en hy heeft ze geleverd in de handen van de roovers : dewelke hen gevangen hebben, en hebben ze verkocht hunnen vyanden, die rondom hen woonden : en zy mogten hunne wederpartyen niet wederstaen :

15. Maer waerheen dat zy trekken wilden, daer was de hand des Heeren op hen, gelyk hy gesproken heeft, en hun gezworen : en zy zyn zeer gepynigd geweest.

16. En den Heer heeft regters verwekt, die hen verlossen zouden uyt de verdervers handen : maer zy wilden die ook niet hooren,

17. Hoerery bedryvende met de vreemde goden, en die aenbiddende. Zy hebben zeer korts den weg verlaten, door denwelken hunne vaders gewandeld hadden : en de geboden des Heeren hoorende, deden zy heel daertegen.

18. En als den Heer regters verwekte, zoo werd hy in hunne dagen tot bermhertigheyd bewogen, en hy hoorde het zuchten van de verdrukten, en hy verloste ze uyt de hand der moorddadige vyanden.

19. Maer als den regter dood was, zoo keerden zy wederom, en deden veel erger dan hunne voorvaders gedaen hadden, volgende de vreemde goden, die dienende, en die aenbiddende. Zy hebben hunne vonden niet gelaten, noch den allerhardsten weg, daer zy door pleegden te wandelen.

20. En de razende gramschap des Heeren is gestoord geweest tegen Israël, en hy heeft gezeyd : Aengezien dat dit volk myn verbond gebroken heeft, dat ik met hunne vaderen vast gemaekt had,

en hebben versmaed te hooren myne stem :

21. Daerom zal ik de heydenen niet heel te niet doen, die Josue heeft laten blyven toen hy stierf:

22. Opdat ik door deze mag Israël onderzoeken, of zy des Heeren weg bewaren, en daerin wandelen, gelyk hunne vaderen dien bewaerd hebben, of niet.

23. Hierom zoo heeft den Heer alle deze natien van volken laten blyven, en hy heeft die niet terstond willen verdryven, noch hy heeft die in de handen van Josue niet geleverd.

HET III. KAPITTEL.

Hoe het volk God latende, gediend hebben den koning Chusan Rasathaïm, maer door Othoniël worden zy verlost, en door Aod en Samgar dry regteren.

1. Dit zyn de heydenen, dewelke den Heer heeft laten blyven, om dat hy Israël daerdoor leeren zoude, en alle degene die van de oorlogen Chanaan niet wisten :

2. Opdat hunne kinderen namaels ook zouden leeren stryden tegen de vyanden, en dat zy de gewoonte van stryden ook hebben zouden :

3. De vyf vorsten der Philistynen, en alle de Chananiters, en de Sidoniters, en Heveiters, die op het gebergte van Libanus woonden, van den berg Baal Hermon af, tot den ingang van Emath.

4. En hy heeft die gelaten, om dat hy door die zoude Israël proeven, of zy ook naer des Heeren geboden hoorden, die hy hunnen vaderen geboden had door de hand van Moyses, of niet.

5. Aldus zoo hebben de kinderen van Israël gewoond in het midden van de Chananiters, en Hethiters, en Amorrhiters, en Pherezeiters, en Heveiters, en Jebuzeiters :

6. En zy namen hunne dochters tot huysvrouwen, en gaven hunne dochters den zonen van dien volke, en zy hebben hunne goden gediend.

7. En zy hebben kwaed gedaen voor des Heeren aenzigt, en hebben hunnen God vergeten, dienende Baalim en Astaroth.

8. En den Heer tegen Israël gram zynde, heeft ze geleverd in de handen van Chusan Rasathaïm des konings van Mesopotamien, en zy hebben hem gediend acht jaren.

9. En zy riepen tot den Heer : denwelken heeft hun verwekt eenen verlosser, en die heeft ze verlost, te weten Othoniël, Cenez zoon, den jongsten broeder van Caleb :

10. En den Geest Gods was in hem, en hy is een regter geweest over Israël. En hy is uytgetrokken ten stryde, en den Heer heeft Chusan Rasathaïm den koning van Syrien in zyne handen geleverd, en hy heeft dien verwonnen.

11. En het land is veertig jaren in rust geweest, en Othoniël Cenez zoon is gestorven.

12. En de kinderen van Israël hebben wederom kwaed gedaen voor het aenschyn des Heeren : denwelken heeft tegen hen versterkt Eglon den koning van Moab : om dat zy kwaed gedaen hadden voor zyn aenzigt.

13. En hy vergaderde tot hem de kinderen Ammon en Amalek : en Eglon is uytgereysd, en hy heeft Israël geslagen en nam in de Palmstad.

14. En de kinderen van Israël hebben gediend Eglon den koning van Moab achtien jaren :

15. En daerna hebben zy tot den Heer geroepen : denwelken hun eenen verlosser heeft verwekt, genoemd Aod, den zoon van Gera, des zoons van Jemini, die regts en slinks was. En de kinderen van Israël hebben door hem giften gezonden Eglon den koning van Moab.

16. Denwelken maekte zich een zweerd op beyde zyden snydende, hebbende in het midden eenen hecht een palm lang, en hy is daermede omgord onder zyn kleed op zyne regte dy.

17. En hy presenteerde de giften Eglon den koning van Moab. Maer Eglon was bovenmaten zeer vet.

18. En als hy hem de gaven gepresenteerd had, zoo heeft hy zyne gezellen gevolgd, die met hem gekomen waren.

19. En wederom gekomen zynde van Galgala, daer de afgoden waren, zoo heeft hy tot den koning gezeyd : Ik heb u wat heymelyks te zeggen, o koning. En hy gebood dat men zwygen zoude : en als zy allegader uytgegaen waren, die by hem waren,

20. Zoo is Aod by hem ingekomen:

en hy zat alleen in de zomereetkamer. En Aod zeyde : Ik heb aen u het woord Gods. Denwelken opstond terstond uyt zynen troon.

21. En Aod stak zyne slinker hand uyt, en nam het steekzweerd van zyne regte zyde, en hy stak het in zynen buyk

22. Zoo krachtiglyk, dat den hecht het yzer in de wonde volgde, en met de allerdikste vettigheyd des ingewands daerin besloten werd. En hy trok het steekzweerd niet weder uyt, maer hy liet het in het ligchaem alzoo hy het daerin gestoken had : en terstond zoo borst den drek des buyks uyt de secrete plaets der natuer.

23. En als Aod zeer neerstiglyk de deur van de eetkamer gesloten had, en met den slote vastgemaekt,

24. Zoo is hy door de achterdeur uytgegaen. En als des konings knechten inkwamen, zoo zagen zy dat de deur van de eetkamer gesloten was, en zy zeyden : Hy maekt by aventure zyn gevoeg in de zomereetkamer.

25. En verbeydende zoo lang tot dat zy zich schaemden, en ziende dat er niemand opendeed, zoo hebben zy den sleutel gehaeld : en opendoende hebben zy gevonden hunnen heer op de aerde dood liggende.

26. En terwyl dat zy verbaesd waren, zoo is Aod ontvloden, en is voorby gegaen de plaets der afgoden, vandaer hy wedergekomen was. En hy is gekomen te Seirath ;

27. En terstond heeft hy met eene trompet groot geklank gemaekt op het gebergte van Ephraïm : en de kinderen van Israël zyn met hem nederwaerts gereysd, en hy ging voor hen allen in het voorste van het heyr.

28. Denwelken zeyde tot hen : Volgt my : want den Heer heeft onze vyanden de Moabiten in onze handen geleverd. En zy hebben hem nederwaerts gevolgd, en hebben ingenomen de passagien der Jordaen die overzetten naer Moab : en zy lieten niemand passeren :

29. Maer zy versloegen de Moabiters op dien tyd, tot omtrent tien duyzend, alle vrome en sterke mannen. Dat daer niet een ontkwam.

30. En den Moabiter is op dien dag ten onder gebragt onder de hand van Israël : en het land heeft gerust tachentig jaren.

31. Na dezen was Samgar Anaths zoon, die zes honderd mannen van de Philistynen versloeg met eenen ploegkouter : en hy beschermde ook Israël.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël nog kwaed doende, geleverd zyn in de handen van Jabin. Maer Barac met den raed van Debbora wederstaet hem, en Jahel doodt Sisara.

1. En de kinderen van Israël hebben nog voortaen kwaed gedaen voor het aenschyn des Heeren, na de dood van Aod,

2. En den Heer heeft ze geleverd in de hand van Jabin des konings van Chanaan, die te Asor regeerde : en hy had eenen overkapiteyn zyns heyrs Sisara genaemd, dezen woonde in Haroseth der heydenen.

3. En de kinderen van Israël hebben tot den Heer geroepen: want hy had negen honderd wagens met yzeren zeyssenen beslagen, en had hen twintig jaren lang zeer zwaerlyk verdrukt.

4. Ter zelfder tyd was Debbora eene profetes Lapidoths huysvrouw, die den volke in dien tyde regt deed.

5. En zy zat onder den palmboom, die met haren naem genoemd was, tusschen Rama en Bethel, op het gebergte van Ephraïm: en de kinderen van Israël kwamen opwaerts tot haer in alle vonnis.

6. Dewelke heeft gezonden, en geroepen Barac, Abinoëms zoon van Cedes Nephthali: en zy heeft tot hem gezeyd : Den Heer God van Israël heeft u geboden, gaet heen, en leydt een heyr op den berg Thabor, en gy zult met u nemen tien duyzend strydbare mannen van de kinderen Nephthali, en van Zabulons kinderen :

7. En ik zal tot u brengen ter plaetse van de beek Cison, Sisara den overkapiteyn van Jabins heyr, en zyne wagens en alle de menigte, en ik zal die leveren in uwe hand.

8. En Barac heeft tot haer gezeyd : Is het zake dat gy met my komt, zoo zal ik gaen: is het dat gy met my niet komen wilt, zoo zal ik niet reyzen.

9. En zy heeft tot hem gezeyd : Ik zal voorwaer met u trekken, maer te dezer reyze zal de victorie u niet toegeschre-

ven worden, want in eener vrouwe hand zal Sisara geleverd worden. Aldus maekte zich Debbora op, en toog met Barac naer Cedes.

10. En Barac ontbood Zabulon en Nephthali, en is opwaerts getrokken met tien duyzend vechtende mannen, hebbende Debbora in zyn gezelschap.

11. Maer Haber den Cineus man was voortyds vertrokken van de Cineen zyne broeders Hobabs kinderen, Moyses maeg: en hy had zyne tabernakelen uytgespannen tot aen de valley, die men noemt Sennim, en die was by Cedes.

12. En het is Sisara gezeyd, dat Barac Abinoëms zoon getogen was op den berg Thabor:

13. En hy heeft vergaderd negen honderd wagens met zeyssenen beslagen, en al het heyr van Haroseth der heydenen, tot de beek van Cison.

14. En Debbora zeyde tot Barac: Op! want dit is den dag, in welken den Heer Sisara in uwe handen geleverd heeft: ziet hy is uw leydsman. Aldus zoo is Barac afgetrokken van den berg Thabor, en tien duyzend strydbare mannen met hem.

15. En den Heer heeft Sisara en alle zyne wagens en de geheele menigte vervaerd met het scherp van den zweerde, ten aenzien van Barac: zoo dat Sisara van den wagen sprong, en vlugtte te voet,

16. En Barac vervolgde de vliedende wagens, en het heyr tot Haroseth der heydenen toe, en al de menigte der vyanden werd verslagen tot den laetsten man toe.

17. Maer Sisara vliedende kwam tot de tent van Jahel, Haber des Cineus huysvrouw. Want het was peys tusschen Jabin den koning van Asor, en het huys van Haber den Ceneiter.

18. Aldus zoo is Jahel Sisara te gemoet gegaen, en heeft tot hem gezeyd: Komt by my binnen, myn heer: komt binnen, vreest niet. Denwelken is in hare tente gegaen, en toen hy met eenen mantel bedekt was,

19. Zoo zeyde hy tot haer: Ik bid u, geeft my een luttel waters, want ik heb grooten dorst. En zy deed eene flesch melk open en gaf hem te drinken, en zy bedekte hem.

20. En Sisara zeyde tot haer: Staet voor de deur van de tent: en als er iemand komt u vragende, en zeggende: Is hier niemand? zoo zult gy zeggen: Niemand is hier.

21. Aldus zoo heeft Jahel de huysvrouw van Haber gehaeld eenen spannagel van de tent, nemende daermede eenen hamer: en zy kwam al bedektelyk en zwygende binnen, en stelde op den slaep van zyn hoofd den spannagel, en slaende daerop met den hamer, heeft zy dien door zyne hersenen geslagen tot in de aerde toe: en aldus heeft hy dien slaep met de dood verzaemd, en hy is krank geworden, en gestorven.

22. En ziet Barac is gekomen volgende Sisara: en Jahel is hem te gemoet gegaen, en zeyde tot hem: Komt, en ik zal u den man toonen, dien gy zoekt. En als hy by haer binnen de tent gekomen was, zoo heeft hy Sisara gezien dood liggende, en den spannagel in zyn hoofd geslagen.

23. Aldus zoo heeft God op dien dag Jabin den koning van Chanaan vernederd voor de kinderen van Israël:

24. Dewelke dagelyks wiessen, en zy verdrukten Jabin den koning van Chanaan met geweldiger hand, tot dat zy hem geheel te niet gebragt hadden.

HET V. KAPITTEL.

Den lofzang van Debbora en Barac.

1. En Debbora en Barac Abinoëms zoon hebben gezongen op dien dag, zeggende:

2. Gy die vrywilliglyk uyt Israël uwe zielen tot perykel geofferd hebt, gebenedydt den Heer.

3. Hoort gy koningen, en vat met uwe ooren gy prinsen: Ik ben het, ik ben het, die den Heere zingen zal, een psalterlied zal ik den Heere Gode van Israël spelen.

4. O Heer, toen gy uytgingt van Seyr en gingt voort door de landen van Edom, toen beefde de aerde, de hemelen met de wolken dropen met water.

5. De bergen vloeyden voor het aenzigt des Heeren, en Sinaï van het aenzigt des Heeren des Gods van Israël.

6. In de dagen van Samgar Anaths zoon, ten tyde Jahel waren vergaen de wegen: en die daerover gingen, hebben gewandeld door doolwegen.

7. De sterken in Israël hebben opgehouden, en gerust: tot dat Debbora opstond, tot dat opstond de moeder in Israël.

8. Nieuwe stryden heeft den Heer verkoren, en hy heeft zelf der vyanden poorten omgeworpen: daer was schild noch speer te zien onder de veertig duyzend van Israël.

9. Myn hert bemint de prinsen van Israël: die u zelven met uwen eygen wil hebt in het perykel geofferd, gebenedydt den Heer.

10. Die op witte ezels klimt, en in het regt zit, en wandelt over den weg, spreekt.

11. Daer de wagens tegen malkander gebroken zyn, en het heyr der vyanden versmagt is, laet daer verteld worden des Heeren regtveerdigheden, en de goedertierenheyd tot de sterken van Israël: toen ging des Heeren volk beneden aen de poorten, en zy kregen de heerschappy.

12. Staet op, staet op, Debbora, staet op, staet op, en zingt een liedeken: staet op, Barac, en aenveerdt uwe gevangenen, zoon van Abinoëm.

13. De blevelingen des volks zyn verlost, den Heer heeft met de sterken gestreden.

14. Uyt Ephraïm heeft hy die vernield in Amalek, en na dien uyt Benjamin in uwe volken, o Amalek: van Machir zyn de prinsen nedergekomen, en van Zabulon, die het heyr leyden zouden ten stryde.

15. De overkapiteynen van Issachar zyn met Debbora geweest, en zy hebben de voetstappen van Barac gevolgd, denwelken zichzelven in het perykel gegeven heeft, als een die van de hoogte in eene groote diepte zich nederwerpt: als Ruben tegen zich zelven gescheyden was, zoo is der grootmoedigen twist bevonden.

16. Waerom woont gy tusschen twee palen, opdat gy der kudden geblaes zoudt hooren? als Ruben tegen zich zelven gedeyld was, zoo is der grootmoedigen twist bevonden.

17. Galaad rustte over de Jordaen, en Dan bekommerde zich met de schepen: Aser woonde in den oever der zee, en woonde in de havens.

18. Maer Zabulon en Nephthali hebben hunne zielen ter dood overgegeven, in het landschap van Merome.

19. De koningen zyn gekomen en hebben gestreden, de koningen van Chanaan hebben in Tanach gestreden, by de wateren van Mageddo, maer zy bragten geenen roof.

20. Van den hemel werd tegen hen gestreden, de sterren blyvende in hare ordinantie en in haren loop, hebben tegen Sisara gestreden.

21. De beek van Cison heeft hunne doode ligchamen weggetrokken, de beek Cadumim, de beek van Cison: o myne ziel, vertreedt de magtigen.

22. De klaeuwen van de peerdenvoeten zyn afgevallen, toen zy met gedruysch vloden, en toen de sterksten van de vyanden van boven nederwaerts vielen.

23. Vermaledydt het land van Meroz, sprak den engel des Heeren: vermaledydt zyne ingezetenen, om dat zy tot des Heeren hulp niet gekomen zyn, ter hulp van zyne allersterksten.

24. Gebenedyd moet onder de vrouwen wezen, Jahel de huysvrouw van Haber den Ceneiter, en gebenedyd moet zy zyn in haer tabernakel.

25. Dengenen die water begeerde, gaf zy melk, en in der prinsen schael gaf zy boter.

26. Zy heeft hare slinker hand aen den spannagel gestoken, en hare regter hand aen der smeden hamer, en zy heeft Sisara geslagen, zoekende in zyn hoofd eene plaets om hem te kwetsen, en den slaep zyns hoofds magtiglyk doorstekende.

27. Tusschen hare voeten is hy gevallen: hy is onmagtig geworden, en gestorven: hy wentelde voor hare voeten, en lag daer dood zeer deerlyk.

28. Zyne moeder ten venstere uytziende huylde jammerlyk: en van boven op de eetkamer heeft zy gesproken: Waerom toeft zynen wagen wederom te komen? waerom hebben de voeten van zyne wagenpeerden vertoefd?

29. Eene der allerwysten van zyne huysvrouwen, heeft deze woorden haers mans moeder geantwoord:

30. By aventure hy deylt nu de rooven, en de schoonste der vrouwen wordt voor hem uytgekoren: kleederen van verscheydene verwen worden Sisara gegeven voor eenen roof, en verscheyden sieraed wordt vergaderd om de halzen mede te versieren.

31. O Heer, alzoo moeten vergaen alle

uwe vyanden : maer alle die u liefhebben, die moeten blinken als de zon in haren opgang schynt.

32. En het land heeft gerust veertig jaren lang.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe den kinderen van Israël, verdrukt zynde van de Amalekiten, Gedeon door vele teekenen tot een verlosser gezonden wordt.

1. Maer de kinderen van Israël hebben kwaed gedaen voor het aenzigt des Heeren : en hy heeft ze geleverd in de hand van de Madianiters, zeven jaren lang,

2. En zy zyn zeer verdrukt geweest van hen. En zy hebben voor zich zelven gemaekt holen en spelonken in de bergen, en zeer sterke plaetsen om te wederstaen.

3. En als die van Israël gezaeyd hadden, zoo kwamen die van Madian, en van Amalek, en de andere van de oostersche natien :

4. En zy legerden zich tegen hen, en zy verdorven het al, alzoo dat nog groen was tot den ingang van Gaza : en zy lieten in Israël niet met allen dat den lyftocht aengaet, noch schapen, noch ossen, noch ezels.

5. Want zy kwamen op met hun vee en tenten, gelyk een grooten hoop springhanen, en bedekten het al, eene ontellyke menigte van menschen, en van kameelen, al bedervende daer zy aenkwamen.

6. En Israël is zeer vernederd voor het aenzigt van de Madianiters.

7. En zy hebben tot den Heer geroepen, begeerende hulp tegen de Madianiters.

8. Denwelken heeft eenen profeet tot hen gezonden, en die heeft gezeyd : Dit zegt den Heer God van Israël : Ik heb u doen te zamen opkomen uyt Egypten, en ik heb u geleyd uyt het huys der slaverny,

9. En ik heb u verlost uyt de hand der Egyptenaren, en aller uwer vyanden, die u verdrukten : en ik heb die in uwe inkomst verdreven, en u hun land geleverd.

10. En ik heb gezeyd : Ik ben den Heer uw God, wilt niet vreezen der Amorrhiters goden, in welker land dat gy woont. En gy hebt naer myne stem niet willen hooren.

11. Maer den engel des Heeren is gekomen, en hy heeft gezeten onder den eykenboom die daer was te Ephra, welken, toebehoorde Joas den vader der familie van Ezri. En toen Gedeon zyn zoon dorschte en zuyverde de tarwe in de perssen, opdat hy zoude ontvlieden de Madianiters,

12. Zoo heeft hem den engel des Heeren geopenbaerd, en gezeyd : Den Heer met u, gy allersterksten der mannen.

13. En Gedeon zeyde tot hem : Ik bid u, myn heer, is den Heer met ons, waerom hebben ons alle deze dingen bevangen? Waer zyn zyne wonderlyke daden, dewelke onze vaders ons verteld hebben, en gezeyd : Uyt Egypten heeft ons den Heer geleyd? Maer nu heeft ons den Heer verlaten, en ons geleverd in de hand der Madianiters.

14. En den Heer heeft hem aengezien, en gezeyd : Gaet heen met deze uwe magt, en gy zult Israël verlossen uyt der Madianiten hand : weet dat ik u gezonden heb.

15. Denwelken antwoordende zeyde : Ik bid u, myn Heer : Waermede zal ik Israël verlossen? Want ziet myne familie is de allerslechtste van Manasses geslacht, en ik ben den allerminsten in myns vaders huys.

16. En den Heer sprak tot hem : Ik zal met u wezen : en gy zult de Madianiters verslaen gelyk eenen man.

17. En hy zeyde : Heb ik gratie voor u gevonden, zoo geeft my een teeken dat gy het zyt die tot my spreekt.

18. Gaet van hier niet, tot dat ik weder by u kome, brengende sacrificie, en u het offerende. En hy antwoordde : Ik zal uwe komste verwachten.

19. Aldus is Gedeon ingegaen, en heeft een jong boksken gekookt, en van eene maet meels heeft hy ongeheefde brooden gebakken : en het vleesch leggende in eenen korf, en het sop van het vleesch doende in eenen pot, bragt hy het al onder den eyk, en hy heeft het hem geofferd.

20. En den engel des Heeren zeyde tot hem : Neemt het vleesch en de ongeheefde brooden, en legt het op dien steen, en het vleeschsop giet daerop. En toen hy alzoo gedaen had,

21. Zoo stak voort des Heeren engel het eynde van zyne roede, die hy in zyne hand had, en raekte het vleesch en de ongeheefde brooden : en daer is een vuer uyt den steen opgekomen, en heeft het vleesch met de ongeheefde brooden heel verteerd : maer des Heeren engel is verdwenen uyt zyne oogen.

22. En Gedeon ziende dat het een engel des Heeren was, heeft gezeyd : Wee my, Heer God : want ik heb des Heeren engel gezien, aenzigt aen aenzigt.

23. En den Heer heeft tot hem gezeyd : Vrede zy met u, vreest niet, gy zult niet sterven.

24. Toen heeft Gedeon daer eenen autaer opgeregt den Heere, en dien genoemd, des Heeren vrede, tot op den dag van heden toe. En toen hy nog te Ephra was, welk der familie van Ezri toebehoort,

25. Op dien nacht heeft den Heer tot hem gezeyd : Neemt uws vaders stier, en nog eenen anderen stier van zeven jaren, en gy zult Baals autaer breken, die uwen vader toebehoort : en den bosch, die rondom den autaer staet, zult gy afhouwen :

26. En gy zult den Heere uwen God eenen autaer maken, op het hoogste van deze steenrots, daer gy te voren het sacrificie op geleyd hebt : en gy zult den tweeden stier nemen, en dien offeren tot eenen heel-brandoffer, op den tas van het hout, welk gy van het bosch zult afgehouwen hebben.

27. Gedeon dan nemende met zich tien mannen van zyne knechten, heeft gedaen alzoo hem den Heer geboden had. Maer vreezende zyns vaders huys, en de lieden van die stad, heeft hy het niet willen by dage doen, maer heeft het al by nacht gedaen.

28. En toen de lieden van die stad des morgens opgestaen waren, zoo hebben zy gezien Baals autaer afgeworpen, en het boschken afgehouwen, en eenen anderen stier geleyd op den autaer, die toen gemaekt was.

29. En zy hebben tot malkander gezeyd : Wie heeft dit gedaen? En als zy onderzochten dengenen die het gedaen had, zoo is er gezeyd : Gedeon Joas zoon heeft dit al gedaen.

30. En zy hebben tot Joas gezeyd : Brengt voort uwen zoon herwaerts, dat hy sterve : want hy heeft Baals autaer gebroken, en het boschken afgehouwen.

31. En hy heeft hun geantwoord : Zyt gy de wraekzoekers van Baal, dat gy voor hem stryden moet? Zoo wie Baals vyand is, sterven moet die eer dat het licht van morgen opgaen zal : is hy God, zoo laet hem zich zelven wreken over dengenen, die zynen autaer omgeworpen heeft.

32. Van dien dag voorts zoo is Gedeon genoemd geweest Jerobaal, om dat Joas gezeyd had : Laet Baal voor zich zelven wraek doen over dengenen, die zynen autaer omgeworpen heeft.

33. Aldus zyn alle de Madianiters, en de Amalekiters, en de volken uyt oostland te zamen vergaderd, en komende over de Jordaen, hebben zy hun heyrleger gemaekt in de valley van Jezraël.

34. Maer des Heeren geest is op Gedeon gevallen, en hy liet de trompet slaen, en heeft te zamen geroepen het huys van Abiezer, dat zy hem volgen zouden.

35. En hy heeft boden uytgezonden in geheel Manasses, denwelken ook hem gevolgd heeft : en hy heeft nog andere boden gezonden tot het geslacht van Aser en Zabulon en Nephthali, dewelke hem te gemoet gekomen zyn.

36. En Gedeon heeft tot den Heer gezeyd : Is het zake dat gy door myne hand het volk van Israël verlost, gelyk gy gezeyd hebt :

37. Zoo zal ik dit vlies met wol op den dorschvloer leggen : is het dat den dauw op het vlies alleen zyn zal, en in al het land droogte, zoo zal ik weten, dat gy door myne hand, gelyk gy gezeyd hebt, Israël zult verlossen.

38. En het is alzoo geschied. En des nachts Gedeon opstaende wrong het vlies uyt, en vulde eene schelp met den dauw.

39. En hy heeft wederom tot den Heer gezeyd : Laet uwe razende gramschap tegen my niet verstoord wezen, al is het dat ik nog eens tentere, begeerende nog een teeken in het vlies. Ik bid dat het vlies alleen mag droog wezen, en dat al het aerdryk van den dauw vochtig zy.

40. En den Heer heeft gedaen op dien nacht als hy begeerd had : en de droogte was alleen in het vlies, en den dauw op al het land.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe Gedeon zyn volk proeft aen de wateren, en hoe hy zyn heyr deylt, en bevecht de Madianiten.

1. Alzoo dan Jerobaal, die ook Gedeon is, des nachts opstaende, en al het volk met hem, is gekomen by de fonteyn die genoemd wordt Harad. En het leger der Madianiters was in de valley aen de noordzyde van den hoogen heuvel.

2. En den Heer heeft tot Gedeon gezeyd: Daer is veel volks met u, en de Madianiters zullen in hunne handen niet geleverd worden: opdat Israël tegen my niet gloriere, zeggende: Ik ben door myne magt verlost.

3. Spreekt tot het volk, en roept uyt dat zy alle hooren: Zoo wie bloode en verveerd is, die keere weder. En daer zyn er van den berg van Galaad weggegaen, en van het volk zyn er wedergekeerd twee en twintig duyzend mannen, en daer zyn er maer tien duyzend gebleven.

4. En den Heer zeyde tot Gedeon: Nog is het volk vele, leydt ze aen de wateren, en daer zal ik ze beproeven: en van denwelken ik u zeggen zal dat hy met u ga, die reyze: en dien ik verbied met u te gaen, die keere weder.

5. En als het volk beneden aen de wateren gekomen was, zoo zeyde den Heer tot Gedeon: Die met de tong het water lekken, gelyk de honden plegen te lekken, die zult gy op eene zyde stellen: maer die met gebogen knien drinken, die zullen op de andere zyde zyn.

6. Aldus zoo was het getal van degenen die het water gelekt hadden, werpende het met de hand in den mond, dry honderd mannen: maer al de andere menigte had met gebogen knien gedronken.

7. En den Heer zeyde tot Gedeon: Met de dry honderd mannen die het water gelekt hebben, zal ik u verlossen, en de Madianiters in uwe hand leveren: maer al de andere menigte keere weder in hare stede.

8. Als hy dan victalie genomen had, en trompetten naer het getal zyns volks, zoo gebood hy dat alle de andere menigte des volks weggaen zoude naer hare tabernakelen: en hy heeft zich met de dry honderd mannen ten stryde begeven. Maer het leger der Madianiters was beneden in de valley.

9. Op den zelfden nacht heeft den Heer tot hem gezeyd: Staet op, en gaet heen af in het leger: want ik heb die in uwe handen geleverd.

10. Maer is het dat gy u ontziet alleen te gaen, zoo laet Phara uw knecht met u nederwaerts gaen.

11. En als gy gehoord zult hebben wat zy zeggen, dan zullen uwe handen versterkt worden, en dan zult gy vrylyker tot der vyanden heyrleger afdalen. Zoo is hy dan met Phara zynen knecht nederwaerts gegaen in de plaets der gewapende schildwachters.

12. Maer de Madianiters en Amalekiters, met al het volk uyt oostland, lagen verspreyd in de valley, gelyk eene menigte van springhanen: en de kameelen waren ontellyk, gelyk het zand, welk aen den oever der zee ligt.

13. En als Gedeon daer gekomen was, zoo vertelde daer een zynen droom tot zynen naesten: en op deze manier vertelde hy dat hy gezien had: Ik heb eenen droom gezien, en my dacht dat een gersten brood onder de aschen gebakken wentelde, en in der Madianiten leger afkwam: en als het gekomen was aen het tabernakel, zoo sloeg het dat, en wierp het daer neder, en maekte het effen ten gronde gelyk der aerde.

14. Dengenen daer hy toe sprak, antwoordde: Dat is anders niet dan het zweerd van Gedeon Joas zoon des Israëliten: want den Heer heeft de Madianiters in zyne handen geleverd, en al hun heyrleger.

15. En als Gedeon gehoord had den droom, met zyn bediedsel, zoo heeft hy aenbeden: en is wederom gekeerd tot het leger der Israëliten, en heeft gezeyd: Maekt u op, want den Heer heeft der Madianiters heyrleger in onze handen geleverd.

16. En hy heeft de dry honderd mannen in dry deelen gedeeld, en hy heeft trompetten in hunne handen gegeven, en ydele flesschen, en lampen in het midden der flesschen.

17. En hy heeft tot hen gezeyd: Dat gy my zult zien doen, doet dat ook: ik zal in een deel van het leger gaen, en dat ik doen zal, volgt dat na.

18. Als de trompet in myne hand geluyd geven zal, zoo maekt gy ook rondom de legers geklank, en roept al te zamen: Den Heere en Gedeon.

19. Aldus zoo is Gedeon, met de dry honderd mannen, gekomen in een deel van het leger, als de waek van den middernacht begon, en als de wakers opgewekt waren, zoo begonnen zy met de trompetten groot geklank te maken, en de flesschen tegen malkander te slaen.

20. En toen zy rondom het leger te dry steden groot geklank maekten, en hunne kruyken gebroken hadden, zoo hielden zy de brandende lichten in hunne slinker handen, en met de regter handen maekten zy met de trompetten groot geklank, en riepen : Het zweerd des Heeren en Gedeons :

21. Staende elk op zyne plaets rondom der vyanden leger. Toen werd het gansche heyr verbaesd, en al roepende en huylende zyn zy gevloden :

22. En nogtans bleven de dry honderd mannen staen hunne trompetten slaende. En den Heer heeft het zweerd in het gansche heyr gezonden, en zy sloegen malkander dood,

23. Vliedende tot Bethsetta, en tot den oever van Abelmehula in Tebbath. Maer te zamen roepende de mannen van Israël, van Nephthali, en van Aser, en van geheel Manasses, hebben de Madianiters vervolgd.

24. En Gedeon heeft boden uytgezonden over al het gebergte van Ephraïm, zeggende : Komt nederwaerts tegen de Madianiters, en ondergaet hen de wateren tot Bethbera en tot de Jordaen toe. En alle die van Ephraïm hebben geroepen, en hebben hen ondergaen de wateren, en de Jordaen tot Bethbera toe.

25. En toen zy gevangen hadden twee vorsten der Madianiters, Oreb en Zeb, doodden zy Oreb, aen den steen Oreb, en Zeb aen de pers Zeb. En zy vervolgden de Madianiters, de hoofden van Oreb en Zeb brengende tot Gedeon over de vloeden der Jordaen.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe Gedeon Salmana en Zebee verslaet, en de mannen van Soccoth en van Phanuël te niet brengt, hoe dat hy zeventig zonen won, en eenen by zyne concubine.

1. En de mannen van Ephraïm hebben tot hem gezeyd : Waerom hebt gy ons dat gedaen? Dat gy ons niet riept, toen gy ten stryde gingt tegen de Madianiters? En zy keven zeer, byna geweld doende.

2. Maer hy zeyde tot hen : Wat heb ik kunnen doen, zulk als gy gedaen hebt? Is eene druyf van Ephraïm niet beter dan het heele wynsnysdel van Abiezer?

3. Den Heer heeft de prinsen der Madianiters, Oreb en Zeb, in uwe handen geleverd : hoe had ik kunnen dat doen, dat gy gedaen hebt? En als hy dat gezeyd had, zoo is hun geest gezonken, waermede zy te voren tegen hem opgeheven waren.

4. En als Gedeon by de Jordaen kwam, zoo is hy daerover gegaen met dry honderd mannen, die met hem waren : en van vermoeydhede de vlugtende niet vervolgen konden.

5. En hy zeyde tot de mannen van Soccoth : Ik bid u, geeft toch dezen volke, dat met my is, brooden, want zy zyn zeer magteloos geworden : opdat wy mogen Zebee en Salmana, der Madianiters koningen vervolgen.

6. En de prinsen van Soccoth hebben geantwoord : By aventure zyn alree in uwe handen de palmen van Zebees en Salmanas handen, en daerom begeert gy dat wy uw heyr brooden geven zouden.

7. En Gedeon heeft tot hen gezeyd : Wel aen, wanneer dat den Heer Zebee en Salmana in myne handen zal geleverd hebben, en dat ik met victorie in vrede wedergekomen zal wezen, zoo zal ik uw vleesch in stukken wryven met de doornen en distelen der woestyn.

8. En vandaer opwaerts trekkende, is hy gekomen te Phanuël : en hy zeyde tot de mannen van die stede desgelyken. Dewelke hem ook geantwoord hebben, alzoo de mannen van Soccoth geantwoord hadden.

9. Hierom heeft hy tot hen gezeyd : Als ik met vrede verwinnaer wederom zal gekomen zyn, zoo zal ik dezen toren verderven.

10. Maer Zebee en Salmana rusten met al hun heyr. Want daer waren vyf tien duyzend mannen overgebleven, van alle de scharen des oostlandschen volks, na dat er verslagen waren honderd en twintig duyzend strydbare mannen, die het zweerd uyttrekken konden.

11. En Gedeon opwaerts gaende door

den weg dergene die in de tabernakelen woonden aen de oostzyde van Nobe, en Jegbaa, heeft de legeren der vyanden geslagen, die zonder zorg waren, en geen kwaed vermoeden hadden van eenigen tegenspoed.

12. En Zebee en Salmana vloden, dewelke Gedeon vervolgende heeft gevangen, verstoorende hun gansche heyr.

13. En wederkeerende uyt den stryd voor den zons opgang,

14. Nam hy gevangen eenen knecht der mannen van Soccoth: en hy vraegde van hem de namen van de oversten en ouderen van Soccoth, en hy heeft er zeven en zeventig mannen beschreven.

15. En hy is te Soccoth gekomen, en hy zeyde tot hen: Ziet hier Zebee en Salmana, om dewelke gy my versmadet, zeggende: By aventure zyn de handen van Zebee en Salmana in uwe handen, en daerom begeert gy dat wy uwen mannen, die vermoeyd en magteloos geworden zyn, brooden zouden geven.

16. Hierom nam hy de ouderen van de stad, en doornen en distelen uyt de wildernis, en wreef de mannen van Soccoth daermede, en mineerde ze al in stukken.

17. En den toren van Phanuël heeft hy ook omgeworpen, na dat hy alle de ingezetenen der stad verslagen had.

18. En hy zeyde tot Zebee en Salmana: Wat waren het voor mannen die gy doodsloegt te Thabor? En zy antwoordden: Uws gelyken, en den eenen van die was als eens konings zoon.

19. En hy heeft hun geantwoord: Dat waren myne broeders, myn moeders zonen. Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, haddet gy dien het leven behouden, ik zoude u niet dooden.

20. En hy zeyde tot Jether zynen eerstgeboren zoon: Staet op, en slaet ze dood. Maer hy trok zyn zweerd niet uyt: want hy vreesde, aengezien dat hy nog jong was.

21. En Zebee en Salmana zeyden: Staet gy op, en slaet ons: want naer den ouderdom heeft een mensch kracht. Gedeon is opgestaen, en hy heeft Zebee en Salmana doodgeslagen: en hy heeft genomen de sierlyke juweelen en de kostelyke spanselen, daer men de halzen van de koninglyke kameelen mede te sieren pleegt.

22. En alle de mannen van Israël zeyden tot Gedeon: Hebt heerschappy over ons, gy en uw zoon, en uws zoons zoon: want gy hebt ons verlost uyt de hand der Madianiters.

23. Tot dewelke hy zeyde: Ik zal geen heer wezen over u, noch myn zoon zal ook uw overheer niet zyn, maer den Heer zal over u heerschappy hebben.

24. En hy zeyde tot hen: Eene bede begeer ik van u: Geeft my van uwen roof de oorringen. Want de Ismaëliters plagten gouden oorringen te hebben.

25. En zy hebben geantwoord: Wy zullen u die zeer geerne geven. En spreydende eenen mantel op de aerde, wierpen zy daerop de oorringen van den roof:

26. En het gewigt van de oorringen die hy begeerd had, was duyzend en zeven honderd sikkelen gouds, zonder alle de andere sieraden, en halsbanden, en purpere kleederen, die der Madianiters koningen plagten te dragen, en zonder de gouden halsbanden der kameelen.

27. En Gedeon heeft daeraf gemaekt een ephod, en heeft dien gesteld in zyne stad Ephra. En alle die van Israël hebben zich daermede ontzuyverd, en het is Gedeon met alle zynen huyze tot eenen val geworden.

28. En de Madianiters zyn vernederd geweest voor de kinderen van Israël, en zy konden niet meer hunne nekken opregten: maer het land was in rust veertig jaren lang, terwyl dat Gedeon den oversten was.

29. Aldus is Jerobaal Joas zoon gegaen, en woonde in zynen huyze:

30. En hy had zeventig zonen, die uyt zyne dy gekomen waren: om dat hy vele huysvrouwen had:

31. Maer zyn bywyf, die hy had te Sichem, bragt hem voort eenen zoon, Abimelech genaemd.

32. En Gedeon Joas zoon is gestorven in goeden ouderdom, en begraven in Joas zyns vaders graf te Ephra, van de familie van Ezri.

33. Maer na dat Gedeon gestorven was, zoo zyn de kinderen van Israël afgekeerd, en hebben zich ontzuyverd met Baalim. En zy hebben een verbond met Baal gemaekt, dat hy hun God zyn zoude:

34. En zy hebben niet gedacht op den Heer hunnen God, die hen verlost had uyt de handen van hunne vyanden rondom liggende.

35. Ook hebben zy geene bermhertig-

heyd gedaen met het huys van Jerobaal Gedeon, naer alle de weldaden, die hy den huyze van Israël gedaen had.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Abimelech zyne broeders gedood hebbende, geregeerd heeft, en wat hy al bedreef, en hoe hy van eene vrouw met een stuk van eenen molensteen doodgeworpen is.

1. Maer Abimelech Jerobaals zoon is gegaen in Sichem tot zyns moeders broederen, en hy heeft met hen gesproken, en met al het geslacht van zyns moeders vaders huys, zeggende:

2. Spreekt tot alle de mannen van Sichem: Wat is u beter, dat zeventig mannen alle kinderen van Jerobaal heerschappy over u hebben, of dat een man heerschappy over u hebbe? Ook mede zoo aenmerkt, dat ik uw gebeente en uw vleesch ben.

3. En zyns moeders broeders hebben van hem gesproken tot alle de mannen van Sichem alle deze redenen, en zy hebben hunne herten geneygd naer Abimelech, zeggende: Het is onzen broeder.

4. En zy hebben hem gegeven zeventig ponden zilvers uyt den tempel van Baalberit. En hy heeft daermede voor zich gehuerd sommige arme en ongestadige mannen, en die hebben hem gevolgd.

5. En hy is gekomen in zyns vaders huys te Ephra, en heeft zyne broeders gedood Jerobaals zonen, zeventig mannen, op eenen steen: en Joatham den allerjongsten zoon van Jerobaal is te leven gebleven, en is verborgen geweest.

6. En alle mannen van Sichem, en alle familien der stad van Mello zyn vergaderd en weggegaen: en hebben Abimelech koning gemaekt by den eykenboom, die te Sichem stond.

7. Hetwelk als Joatham verkondigd was, zoo is hy gegaen, en heeft gestaen op den top van den berg Garizim: en met opgehevene stem heeft hy geroepen, en gezeyd: Hoort naer my, gy mannen van Sichem, alzoo dat u God hoore.

8. De boomen zyn gegaen dat zy eenen koning over zich zalven zouden: en zy hebben gezeyd tot eenen olyfboom: Weest onzen koning.

9. Denwelken heeft geantwoord: Mag ik myne vettigheyd verlaten, welke de goden en de menschen gebruyken, en komen dat ik onder de boomen mag verheven worden?

10. En de boomen hebben tot den vygenboom gezeyd: Komt, en ontvangt het koningryk over ons.

11. Denwelken antwoordde hun: Zal ik mogen myne zoetigheyd verlaten, en myne overzoete vruchten, en gaen om onder de andere boomen verheven te worden?

12. En de boomen hebben gesproken tot den wynstok: Komt, en weest onzen oversten.

13. Denwelken antwoordde hun: Zal ik mogen mynen wyn verlaten, denwelken verblydt God en de menschen, en onder de andere boomen verheven worden?

14. En alle de boomen hebben gezeyd tot den wilden doornboom: Komt, gy en weest ons overheer.

15. En dien heeft hun geantwoord: Is het zake dat gy waerachtiglyk my tot eenen koning stelt voor u, zoo komt, en rust onder myne schaduwe; maer wilt gy dat niet doen, zoo kome er vuer uyt den doornboom, en verslinde de cederboomen van Libanus.

16. Nu dan, hebt gy naer regt en zonder zonde Abimelech over u koning gemaekt, en hebt gy wel gedaen met Jerobaal, en met zynen huyze, en hebt gy hem wel geloond voor zyne weldaden, die voor u gestreden heeft,

17. En zyne ziel in de perykelen gesteld heeft, om dat hy u zoude verlossen uyt de hand van de Madianiters,

18. Gy die nu opgestaen zyt tegen myns vaders huys, en hebt zyne zonen gedood zeventig mannen op eenen steen, en hebt koning gemaekt Abimelech zyner dienstvrouwe zoon over de ingezetenen van Sichem, om dat hy uw broeder is:

19. Hierom, hebt gy regtveerdiglyk en zonder zonde wel gedaen met Jerobaal, en met zynen huyze, zoo weest heden vrolyk in Abimelech, en laet hem ook vrolyk wezen in u.

20. Maer hebt gy daer kwalyk aen gedaen: zoo kome een vuer uyt hem, en verslinde alle de inwooners van Sichem, en de stad Mello: en daer ga ook een vuer uyt de mannen van Sichem, en van de stad Mello, en verslinde Abimelech.

21. En als hy deze dingen gezeyd had, zoo is hy gevloden, en weggegaen tot

Bera: en is daer blyven woonen uyt vrees van Abimelech zynen broeder.

22. Aldus heeft Abimelech over Israël geregeerd dry jaren.

23. En den Heer heeft eenen boozen geest gezonden tusschen Abimelech en de inwooners van Sichem: dewelke begonnen hem te verachten,

24. En de groote misdaed van de moord der zeventig zonen van Jerobaal, en de bloedstorting van die te leggen op Abimelech hunnen broeder, en op de andere prinsen der Sichemiters, die hem geholpen hadden.

25. En zy hebben tegen hem listige lagen gesteld op het hoogste van de bergen: en terwyl dat zy zyne komste verbeydden, zoo deden zy rooveryen, nemende rooven van degene die voorby gingen, en het is Abimelech geboodschapt.

26. En Gaal Obeds zoon met zyne broeders is gekomen, en voortgegaen tot Sichem. Tot wiens komst die van Sichem verkloekt zynde,

27. Zyn uytgetrokken in de akkers, verdervende de wyngaerden, en de druyven vertredende: en als zy gemaekt hadden dansen van zangers, zoo gingen zy in den tempel van hunnen god, en terwyl dat zy aten en dronken, zoo vervloekten zy Abimelech,

28. Als Gaal Obeds zoon was roepende: Wie is dezen Abimelech, en wat is Sichem, dat wy hem dienen zouden? Is hy niet Jerobaals zoon, en die Zebul zynen knecht eenen prins gemaekt heeft op de mannen van Emor Sichems vader? Waerom zullen wy hem dan dienen?

29. Och of iemand my dit volk onder myne hand gave, dat ik Abimelech van kant helpen mogt. En er is Abimelech gezeyd: Vergadert eene menigte van een heyr, en komt.

30. Want als Zebul den prins van de stad de woorden van Gaal Obeds zoon gehoord had, zoo is hy zeer gram geweest,

31. En hy heeft heymelyk boden tot Abimelech gezonden, zeggende: Ziet, Gaal Obeds zoon is te Sichem gekomen met zyne broeders, en hy bestormt de stad tegen u.

32. Daerom staet in den nacht op met den volke, dat met u is, en houdt u verborgen op het veld:

33. En ten eersten van den dageraed, als de zon opgaet, zoo overvalt de stad. En als hy met zynen volke uytkomt tegen u, zoo doet hem dat gy moogt.

34. Zoo is dan Abimelech met al zyn heyr des nachts opgestaen, en hy heeft lagen geleyd omtrent Sichem te vier plaetsen.

35. En Gaal Obeds zoon trok uyt, en stond in den ingang van de stadspoort. En Abimelech, en al het heyr met hem, maekten zich op van de plaets der lagen.

36. En als Gaal het volk gezien had, zoo zeyde hy tot Zebul: Ziet daer komt eene groote menigte van het gebergte. Dien hy antwoordde: Gy ziet de schaduwen van de bergen gelyk menschenhoofden, en met deze doling wordt gy bedrogen.

37. En Gaal zeyde wederom: Ziet daer komt een volk neder uyt het midden des lands, en een hoop komt door den weg, die tegenover den eykenboom staet.

38. Toen zeyde Zebul tot hem: Waer is nu uwen mond, daer gy mede zeydet: Wie is Abimelech, dat wy hem dienen zouden? Is dit niet het volk, dat gy versmadet? Trekt uyt, en strydt tegen hem.

39. Hierom zoo is Gaal uytgetrokken, en het volk van Sichem zag het aen, en hy heeft tegen Abimelech gestreden,

40. Denwelken hem heeft vervolgd toen hy vlood, en hy heeft hem in de stad gedreven: en daer zyn er zeer vele van zyne zyde verslagen, tot aen de stadspoort toe:

41. En Abimelech bleef te Ruma: maer Zebul heeft Gaal en zyne gezellen uyt de stad verdreven, en hy heeft niet gedoogd dat zy daerin blyven zouden.

42. Hierom zoo is het volk des anderendaegs te velde uytgetrokken. Hetwelk als Abimelech geboodschapt was,

43. Zoo nam hy zyn heyr, en deylde het in dry scharen, leggende listige lagen in de velden. En ziende dat het volk uyt de stad ging, zoo is hy opgestaen, en heeft ze overvallen,

44. Met zynen hoop, bestormende en beleggende de stad: en de twee andere hoopen, loopende herwaerts en derwaerts over den velde vervolgden de vyanden.

45. Maer Abimelech heeft al dien dag lang de stad bestreden: dewelke hy heeft ingenomen, verslaende hare inwooners, en hy heeft die alzoo verdorven, dat hy daerin het zout verstrooyde.

46. En als zy dit hoorden die in den to-

ren van Sichem woonden, zoo zyn zy gegaen in den tempel van hunnen afgod Berith, daer zy verbond met hem gemaekt hadden, en daeraf de plaets haren naem gekregen had, dewelke zeer versterkt was.

47. En Abimelech hoorende dat de ingezetenen van den toren te Sichem al te zamen vergaderd waren,

48. Zoo is hy gegaen met al zyn volk op den berg Selmon: en nemende eene byl, heeft hy eenen tak van eenen boom afgehouwen, en opleggende droeg hy dien op zyne schouder, en hy zeyde tot zyne gezellen: Dat gy my hebt zien doen, doet haestelyk ook.

49. Hierom hebben zy elk om het meest takken van de boomen gehouwen, en alzoo volgden zy hunnen leydsman. En omleggende de sterkte hebben zy die ontstoken; en alzoo is het geschied, dat er van den rook en vuer gedood zyn duyzend menschen, te zamen mannen met de vrouwen, ingezetenen van den toren van Sichem.

50. Abimelech vandaer gaende is gekomen tot de stad Thebes, dewelke hy ook omleggende besloten heeft met zyn heyr.

51. En daer was een hoogen toren in het midden van de stad, daerop dat te zamen gevloden waren mannen en vrouwen, en alle de oversten van de stad, hebbende de deur zeer vast gesloten, en staende boven op het dak van den toren, op de voorgeweeren.

52. Abimelech komende tot aen den toren, heeft vromelyk gestreden: en komende aen de deur, zoo arbeydde hy om het vuer daeronder te steken:

53. En ziet eene vrouw werpende van boven een stuk van eenen molensteen, raekte Abimelechs hoofd, en brak hem zyne hersenen.

54. En hy riep terstond zynen wapendrager, en zeyde tot hem: Trekt uyt uw zweerd, en slaet my: dat men by aventure niet zegge, dat ik van eene vrouw verslagen ben. En hy doende dat hem bevolen was, sloeg hem dood.

55. En als hy dood was, zoo zyn alle die met hem waren van Israël, wederom tot hunne steden gegaen:

56. En God heeft Abimelech geloond van den kwade, dat hy gedaen had tegen zynen vader, toen hy zyne zeventig broeders doodsloeg.

57. En den Sichemiters is ook wederom geloond dat zy gedaen hadden, en den vloek van Joatham Jerobaals zoon is op hen gekomen.

HET X. KAPITTEL.

Thola wordt een regter, en daerna Jaïr. En hoe de kinderen van Israël vallen in afgoderyen, en geleverd worden in de handen der Philistynen, en Ammoniters, en hoe God hen bevrydt en verlost.

1. Na Abimelech zoo is er een ander leydsman opgestaen in Israël, Thola den zoon van Phua Abimelechs oom, een man van Issachar, die woonde te Samir, op het gebergte van Ephraïm:

2. En hy deed Israël regt dry en twintig jaren, en hy is gestorven, en begraven te Samir.

3. In wiens plaets is gevolgd Jaïr van Galaad, denwelken Israël regt deed twee en twintig jaren,

4. Hebbende dertig zonen zittende op dertig veulens van ezelinnen, en waren oversten van dertig steden, die van zynen naem zyn genoemd Havoth Jaïr, dat is, de steden van Jaïr, tot op dezen dag toe, in het land van Galaad.

5. En Jaïr is gestorven; en begraven ter plaetse, die men noemt Camon.

6. Maer de kinderen van Israël doende tot hunne oude zonden nog nieuwe, hebben kwaed bedreven voor het aenzigt des Heeren, en zy hebben gediend de afgoden Baalim en Astaroth, en de afgoden van Syrien, en Sidon, en van Moab, en der kinderen van Ammon en der Philistynen: en zy hebben den Heer verlaten, en zy hebben hem niet gediend.

7. En den Heer is tegen hen gram geworden, en heeft ze geleverd in de handen der Philistynen, en der kinderen van Ammon.

8. En zy zyn gepynigd geweest, en zeer verdrukt achtien jaren lang, namelyk alle die over de Jordaen woonden in der Amorrhiters land, welk is in het land van Galaad:

9. Alzoo zeer, dat de kinderen van Ammon over de Jordaen trekkende, verdorven Juda en Benjamin en Ephraïm: en Israël heeft groot verdriet geleden.

10. En roepende tot den Heer, hebben

zy gezeyd : Wy hebben tegen u gezondigd, want wy hebben den Heer onzen God verlaten, en Baalim gediend.

11. En den Heer heeft tot hen gezeyd : Hebben de Egyptenaers en de Amorrhiters, en de kinderen van Ammon, en de Philistynen,

12. En die van Sidon, en van Amalek, en van Chanaan u niet verdrukt, en altyd hebt gy my aengeroepen, en ik heb u verlost uyt hunne handen?

13. En nogtans hebt gy my verlaten, en de vreemde goden gediend : daerom zal ik niet meer daertoe doen, om u te verlossen :

14. Gaet heen en roept uwe goden aen die gy verkoren hebt : laet u die verlossen in den tyd van uwe benaeuwdheyd.

15. En de kinderen van Israël hebben tot den Heer gezeyd : Wy hebben gezondigd, doet met ons dat u belieft : alleenlyk wilt ons toch nu verlossen.

16. En als zy dit zeyden, zoo wierpen zy uyt hunne palen alle de beelden der vreemde goden, en zy hebben den Heer God gediend : denwelken medelyden gehad heeft over hunne ellendigheden.

17. Aldus de kinderen van Ammon te zamen roepende, hebben hunne tenten nedergeslagen in het land van Galaad : en de kinderen van Israël daertegen vergaderd, hebben hun leger gemaekt te Maspha.

18. En de prinsen van Galaad hebben elk tot hunnen naesten gezeyd : Zoo wie van ons eerst begint te stryden tegen de kinderen van Ammon, die zal een prins wezen des volks van Galaad.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe Jephte een leydsman gemaekt wordt, en hoe hy Israël verlost, en hoe hy zyne dochter offert.

1. Aldus zoo was in dien tyd Jephte den Galaditer een zeer vroom en strydbaer man, een zoon van eene gemeyne vrouw, die geboren is van Galaad.

2. Maer Galaad had eene huysvrouw, daer hy zonen af gekregen heeft : dewelke als zy opgewassen waren, zoo verdreven zy Jephte, zeggende : Gy zult geen erfgenaem mogen zyn in onzes vaders huys, want gy zyt van eene andere moeder geboren.

3. Dewelke hy vliedende en schouwende, heeft gewoond in het land van Tob : en vele arme mannen en straetroovers zyn by hem vergaderd, volgende hem als hunnen prins.

4. In dien tyd zoo streden de kinderen van Ammon tegen Israël.

5. En als die zeer strengelyk den stryd vervolgden, zoo zyn de ouderen van Galaad gegaen, dat zy Jephte zouden uyt het land van Tob nemen tot hunne hulp :

6. En zy hebben tot hem gezeyd : Komt en zyt onzen prins, en strydt tegen de kinderen van Ammon.

7. Tot dewelke hy antwoordde : Zyt gy niet degene die my haten, en hebt my uyt myns vaders huys gestooten, en nu zyt gy tot my gekomen van noode bedwongen?

8. En de prinsen van Galaad hebben tot Jephte gezeyd : Daerom komen wy nu weder tot u, om dat gy met ons trekken zoudt, en stryden tegen de kinderen van Ammon, en dat gy zoudt zyn den prins van alle die in Galaad woonen.

9. En Jephte heeft tot hen gezeyd : Is het dat gy waerachtiglyk tot my gekomen zyt, dat ik voor u tegen de kinderen van Ammon vechten zoude, in zoo verre den Heer die in myne handen levert, zal ik dan uw prins wezen?

10. Dewelke hebben hem geantwoord : Den Heer, die dit hoort, zy een middelaer en een getuygen, dat wy onze beloften voldoen zullen.

11. Zoo is dan Jephte weggegaen met de prinsen van Galaad, en al het volk maekte zynen prins van hem. En Jephte heeft alle zyne woorden gesproken voor den Heer in Maspha.

12. En hy zond boden tot den koning der kinderen van Ammon, die van zynentwege zeggen zouden : Wat hebt gy met my uytstaende, dat gy tegen my gekomen zyt, om myn land te bederven?

13. Tot dewelke hy geantwoord heeft : Om dat Israël myn land genomen heeft, toen zy uyt Egypten kwamen, van de palen van Arnon af tot Jaboc en tot de Jordaen toe : daerom geeft my nu dat met vrede wederom.

14. En Jephte heeft door dezelfde boden wederom ontboden, en beval hun dat zy zeggen zouden den koning van Ammon :

15. Dit zegt Jephte : Israël heeft het

land van Moab, noch het land der kinderen van Ammon niet genomen :

16. Maer als zy uyt Egypten nederwaerts kwamen, zoo gingen zy door de woestyn tot aen de Roode zee, en zyn gekomen tot Cades :

17. En zy zonden boden tot den koning van Edom, zeggende : Geeft ons oorlof dat wy mogen door uw land trekken. En hy wilde hunne bede niet verhooren. En hy zond ook aen den koning van Moab, denwelken ook versmaedde passagie te geven. Alzoo bleef Israël te Cades,

18. En toog om van bezyde het land van Edom, en het land van Moab: en is gekomen tot de oostzyde des lands van Moab, en hy heeft zyn leger gemaekt over Arnon: en hy wilde in de palen van Moab niet gaen: want Arnon is gelegen aen de palen des lands van Moab.

19. En Israël zond boden aen Sehon den koning van de Amorrhiters, die te Hesebon woonde, en zy hebben tot hem gezeyd : Geeft my oorlof dat ik mag door uw land trekken tot aen den vloed toe.

20. Denwelken Israëls woorden ook versmadende, heeft hem niet laten passeren door zyne palen: maer hy heeft een ontellyke menigte van volk vergaderd, en is tegen hem gekomen in Jasa, en heeft sterkelyk wederstaen.

21. En den Heer heeft hem geleverd in de handen van Israël, met al zyn heyr, en zy versloegen hem, en zy hebben bezeten al der Amorrhiters land die in dat landschap woonden,

22. Met alle hunne palen, van Arnon tot Jaboc toe, en van de woestyn tot de Jordaen toe.

23. Aldus zoo heeft den Heer Israëls God de Amorrhiters verdorven, toen het volk van Israël tegen hen streed, en wilt gy nu hun land bezitten?

24. Behoort u niet met regt toe dat Chamos uw god bezeten heeft? Daerom de landen welke den Heer onzen God verwinnaer gekregen heeft, zullen ook tot onze bezitting komen :

25. Ten zy dat gy by aventure beter zyt dan Balac Sephors zoon, den koning van Moab: of dat gy moogt toonen, dat hy tegen Israël twist gehad heeft, en tegen hem gestreden heeft,

26. Toen hy te Hesebon woonde, en in hare dorpkens, en in Aroër, en in hare dorpkens, of in alle de steden by de Jordaen, over dry honderd jaren. Waerom hebt gy binnen zoo langen tyd niets begonnen te doen om deze landen weder te krygen?

27. Daerom ik zondig tegen u niet, maer gy doet tegen my kwalyk, beroepende my tot onregtveerdige oorlogen. Den Heer geve heden een oordeel tusschen Israël en de kinderen van Ammon.

28. Maer den koning der kinderen van Ammon wilde naer de woorden van Jephte niet hooren, welke hy hem door de boden had doen zeggen.

29. Toen kwam den geest des Heeren op Jephte, en gaende rondom Galaad, en Manasses, Maspha ook Galaad, en van daer passerende naer de kinderen van Ammon,

30. Heeft hy den Heer eene gelofte geloofd, zeggende : Is het zake dat gy de kinderen van Ammon in myne handen levert,

31. Zoo wie eerst uyt de deur van myn huys komen zal, en my te gemoet komt, als ik met vrede zal wederom komen van de kinderen van Ammon, dien zal ik tot een brandoffer den Heere offeren.

32. En Jephte is overgetrokken tot de kinderen van Ammon, dat hy tegen hen stryden zoude : dewelke den Heer in zyne handen geleverd heeft.

33. En hy versloeg ze van Aroër af tot daer men komt te Mennith, twintig steden, en tot Abel, die al rondom met wyngaerden beplant is, met eenen zeer grooten slag. En de kinderen van Ammon zyn vernederd van de kinderen van Israël.

34. En als Jephte wederom kwam te Maspha naer zyn huys, zoo is hem zyne eenige dochter te gemoet gekomen, met bommen en dansen: want hy had anders geene kinderen.

35. En als hy haer gezien had, zoo scheurde hy zyne kleederen, en zeyde : Wee my, myne dochter, gy hebt my bedrogen, en gy zyt zelve bedrogen: want ik heb mynen mond opengedaen tot den Heer, en ik zal anders niet mogen doen.

36. Denwelken zy antwoordde : Myn vader, hebt gy uwen mond tot den Heer opengedaen, zoo doet my al wat gy beloofd hebt, naerdien u wraek en victorie van uwe vyanden verleend is.

37. En zy heeft tot haren vader gezeyd: Verleent my alleen daer ik u om bid : Geeft my oorlof dat ik twee maenden

mag rondom de bergen gaen, en mynen maegdom beklagen met myne gespelinnen.

38. En hy heeft haer geantwoord: Gaet heen. En hy heeft ze twee maenden lang laten gaen. En als zy weggegaen was met hare gezellinnen en gespelinnen, zoo beweende zy haren maegdom op de bergen.

39. En als de twee maenden verleden waren, zoo is zy weder by haren vader gekomen, en hy heeft haer gedaen gelyk hy geloofd had, dewelke had geenen man bekend. Van dien tyd voortaen is het voor eene manier geworden, en voor eene gewoonte onderhouden:

40. Dat de kinderen van Israël, als het jaer omgeloopen is, te zamen vergaderen, en beweenen Jephte des Galaaditers dochter vier dagen lang.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe het volk van Ephraïm opstaet tegen Jephte: en hoe zy geslagen worden, en hoe Abesan, Ahialon, en Abdon dry regters den eenen na den anderen volgen.

1. En ziet in Ephraïm is een twistigen stryd opgestaen. Want die van Ephraïm overtrekkende tegen den noorden, hebben tot Jephte gezeyd: Waerom hebt gy ons niet willen roepen, toen gy ten stryde trekkende waert tegen de kinderen van Ammon, dat wy met u hadden gegaen? Daerom zullen wy uw huys aensteken.

2. Denwelken hy antwoordde: Ik en myn volk hadden eene twistige zaek zeer groot uytstaende tegen de kinderen van Ammon: en ik heb u geroepen dat gy my zoudt te hulpe komen, maer gy hebt het niet willen doen.

3. En dat ziende heb ik myne ziel in myne handen gesteld, en ben ten stryde overgereysd tegen de kinderen van Ammon, en den Heer heeft ze in myne handen geleverd. Wat heb ik misdaen, dat gy tegen my zoudt opstaen ten stryde?

4. Hierom, als hy tot zich geroepen had alle de mannen van Galaad, zoo streed hy tegen Ephraïm: en de mannen van Galaad hebben die van Ephraïm geslagen, daerom dat zy zeyden: Galaad is verloopen van Ephraïm, en hy woont in het midden van Ephraïm en Manasses.

5. En de Galaaditers hebben bezet de passagien van de Jordaen, daerdoor dat Ephraïm wederkeeren zoude. En als tot die plaets iemand kwam uyt het getal van Ephraïm, vliedende, en zeyde: Ik bid dat gy my laet doorgaen: zoo zeyden de Galaaditers tot hem: Zyt gy geen Ephrateus man? En als hy zeyde: Ik ben niet,

6. Zoo vraegden zy hem: Zegt dan Schibboleth, welk beteekent een aer. En hy antwoordde, Sibboleth: niet kunnende een aer met de zelfde letter uytspreken. Zoo grepen zy dien terstond en keelden hem daer aen denzelfden doorgang der Jordaen. En op dien tyd zyn er verslagen twee en veertig duyzend van Ephraïm.

7. Aldus zoo is Jephte den Galaaditer, een regter over Israël geweest zes jaren: en hy is gestorven, en begraven in zyne stad Galaad.

8. Na dezen zoo is een regter in Israël geweest Abesan van Bethlehem:

9. Dien had dertig zonen, en zoo vele dochteren, welke dochteren hy uytgesteld heeft, en mannen gegeven, en hy nam zoo vele huysvrouwen voor zyne zonen, brengende die in zyn huys. Dezen heeft Israël geoordeeld zeven jaren lang.

10. En hy is gestorven, en begraven te Bethlehem.

11. En na hem is gekomen Ahialon van Zabulons geslacht: die Israël regt gedaen heeft tien jaren:

12. En hy is gestorven, en begraven in Zabulon.

13. Na dezen is een regter in Israël geweest Abdon Illels zoon, een Pharathoniter:

14. Die had veertig zonen, en van die dertig zoons zonen, rydende op zeventig jonge veulens van ezelinnen, en hy heeft Israël regt gedaen acht jaren:

15. En hy is gestorven, en begraven in Pharathon des lands van Ephraïm, op het gebergte Amalek.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe de Israëliten wederom afgodery doen, en geleverd worden in de handen der Philistynen. Hoe Samson geboren wordt en gebenedyd van den Heer.

1. En de kinderen van Israël hebben wederom kwaed bedreven voor het aen-

zigt des Heeren: en hy heeft ze geleverd in der Philistynen handen veertig jaren lang.

2. Maer daer was een man van Saraa, en uyt Dans geslacht, Manue genaemd, hebbende eene onvruchtbare huysvrouw.

3. Derwelker een engel des Heeren openbaerde, en zeyde tot haer: Gy zyt onvruchtbaer en zonder kinderen: maer gy zult ontvangen en baren eenen zoon:

4. Daerom wacht u dat gy geenen wyn of sterken drank drinket, en dat gy niets onzuyvers etet:

5. Want gy zult ontvangen, en baren eenen zoon, wiens hoofd geen schaers genaken zal: want hy zal van zyne kindscheyd, en uyt zyns moeders ligchaem een Gods verloofden Nazareus wezen, en hy zal Israël beginnen te verlossen uyt der Philistynen hand.

6. Dewelke als zy by haren man gekomen was, zoo heeft zy tot hem gezeyd: Daer is een man Gods tot my gekomen, hebbende een engels aenzigt, bovenmaten zeer vervaerlyk. En als ik hem gevraegd had wie hy was, en van waer dat hy kwam, en hoe dat hy genoemd was, zoo wilde hy my dat niet zeggen:

7. Maer hy antwoordde my dit: Ziet gy zult ontvangen en baren eenen zoon: wacht u dat gy geenen wyn drinket, noch eenigen sterken drank, en dat gy niets onzuyvers etet: want het kind zal een Gods Nazareus wezen van zyne kindscheyd, van zyns moeders ligchaem, tot op den dag van zyne dood toe.

8. Aldus zoo heeft Manue den Heer gebeden, en gezeyd: Ik bid u, Heer, dat den man nog eens komen mag, dien gy gezonden hebt, en dat hy ons leere wat wy met dezen kinde zullen moeten doen, dat er geboren zal worden.

9. En den Heer heeft het gebed van Manue verhoord, en den engel Gods heeft zich wederom zyner huysvrouw geopenbaerd, daer zy op het veld zat. Maer Manue haer man was met haer niet. Dewelke als zy den engel gezien had,

10. Zoo heeft zy zich gehaest, en is geloopen tot haren man: en gaf hem dit te kennen, zeggende: Ziet den man heeft my wederom geopenbaerd, dien ik te voren gezien had.

11. Denwelken is opgestaen, en zyne huysvrouw gevolgd: en komende by den man, heeft hy tot hem gezeyd: Zyt gy die met deze vrouw gesproken hebt? En hy heeft geantwoord: Ik ben het.

12. En Manue zeyde: Als uw woord zal volbragt wezen, wat wilt gy dat dit kind doen zal? of waeraf zal hy zich moeten wachten?

13. En den engel des Heeren heeft tot Manue gezeyd: Hy moet zich wachten van al dat ik uwer huysvrouw gezeyd heb:

14. En wat uyt den wyngaerd spruyt, dat hy dat niet ete: noch geenen wyn en sterken drank drinke, en dat hy ook niets onreyns ete: en dat ik haer bevolen heb, moet hy volbrengen en onderhouden.

15. En Manue zeyde tot den Engel des Heeren: Ik bid u dat gy wilt myn gebed verhooren, en dat gy ons laet voor u eenen bok van de geyten bereyden.

16. Denwelken den Engel antwoordde: Is het dat gy my dwingt, zoo zal ik uwe brooden niet eten: maer wilt gy eene heel-brandofferande doen, zoo offert die den Heere. En Manue wist niet dat het een Engel des Heeren was,

17. En hy zeyde tot hem: Hoe is uw naem, op dat wy u mogen eeren, is het dat uw woord volbragt wordt?

18. Tot denwelken hy heeft geantwoord: Waerom vraegt gy naer mynen naem, die wonderlyk is?

19. Aldus heeft Manue gebragt eenen bok van de geyten, met natte offeranden, en hy leyde die op den steen, offerende den Heere, die wonderlyke dingen doet: maer hy en zyne huysvrouw zagen het aen.

20. En als de vlam van den autaer opwaerts naer den hemel ging, zoo is den Engel des Heeren in de vlam te zamen ook opgeklommen. Hetwelk als Manue en zyne huysvrouw zagen, zoo vielen zy op hun aenzigt plat neder ter aerde,

21. En den Engel des Heeren openbaerde hun voorts niet meer. En terstond heeft Manue verstaen dat het een Engel Gods was,

22. En hy heeft tot zyne huysvrouw gezeyd: Wy zullen de dood sterven, om dat wy den Heer gezien hebben.

23. Tot denwelken heeft de vrouw geantwoord: Had den Heer ons willen dooden, hy zoude de heel-brandofferande en de natte offerande van onze hand niet ontvangen hebben, noch hy zoud ons alle deze dingen niet getoond

hebben, noch ons de dingen die toekomende zyn, gezeyd hebben.

24. Aldus zoo heeft zy eenen zoon gebaerd, en hem genoemd Samson. En het kind is gewassen, en den Heer heeft hem gebenedyd.

25. En den geest des Heeren begon met hem te zyn in de legeren van Dan, tusschen Saraa en Esthaol.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe Samson eene Philistynsche vrouw trouwt, en hoe hy in den weg eenen leeuw verscheurt, en daer na honig in zynen muyl vindt, uyt welk hy den jongers een raedsel geeft.

1. Aldus is Samson nederwaerts gegaen in Thamnatha, en ziende daer eene vrouw van der Philistynen dochters,

2. Is hy opwaerts gekomen, en heeft dat zynen vader en zyner moeder te kennen gegeven, zeggende: Ik heb eene vrouw gezien in Thamnatha, van de Philistynen dochteren: dewelke ik bid dat gy my wilt nemen tot eene huysvrouw.

3. Tot wien zyn vader en zyne moeder hebben gezeyd: Is er geene vrouw onder uwer broeders dochteren, en onder uw volk, dat gy wilt eene huysvrouw nemen van de Philistynen, die onbesneden zyn? En Samson heeft tot zynen vader gezeyd: Neemt deze voor my: want zy heeft mynen oogen behaegd.

4. Maer zyne ouders wisten niet dat dit ding van den Heer geschiedde, en dat hy eene oorzaek zocht tegen de Philistynen. Want in dien tyd hadden de Philistynen heerschappy over Israël.

5. Zoo is Samson nederwaerts gegaen met zynen vader en moeder in Thamnatha. En als zy gekomen waren aen de stads wyngaerden, zoo is daer gezien een jong welp van eenen leeuw, wreed en brieschende, en kwam hem tegen.

6. Maer den geest des Heeren viel haestelyk in Samson, en hy verscheurde den leeuw, regt of hy eenen bok in stukken getrokken had, niet met allen in zyne hand hebbende: en dit heeft hy zynen vader en moeder niet willen te kennen geven.

7. En hy is nederwaerts gegaen, en heeft de vrouw aengesproken, die zynen oogen wel behaegde.

8. En na sommige dagen wederom komende dat hy haer trouwen zoude, zoo ging hy bezyden van den weg af, om te bezien het doode ligchaem van den leeuw, en ziet daer was een zwerm byen in den muyl van den leeuw, en honigraten.

9. Dewelke als hy in zyne handen genomen had, zoo at hy die onderwegen: en komende by zynen vader en moeder, heeft hy hun een deel gegeven, en zy hebben ook geëten: nogtans wilde hy hun niet zeggen, dat hy den honig uyt het ligchaem van den leeuw genomen had.

10. Aldus is zyn vader nederwaerts gereysd tot de vrouw, en hy heeft Samson zynen zoon eenen maeltyd bereyd. Want alzoo pleegden de jongelingen te doen.

11. Als dan de burgers van die stad hem gezien hadden, zoo hebben zy hem dertig gezellen gegeven die met hem zyn zouden.

12. Tot dewelke Samson zeyde: Ik zal u een raedsel te voren leggen: en is het zake dat gy my dat kunt raden binnen de zeven dagen van dezen bruyloftmaeltyd, zoo zal ik u dertig fyn linnen hemden geven, en alzoo vele overkleederen.

13. Maer is het zake dat gy het niet kunt raden en verklaren, zoo zult gy my dertig fyn linnen hemden geven, en zoo vele overkleederen. Dewelke hebben tot hem gezeyd: Brengt voort uw raedsel, en laet ons hooren.

14. En hy heeft tot hen gezeyd: Uyt den etenden is spys gekomen, en uyt den sterken is zoetigheyd gegaen. Maer zy konden binnen dry dagen het raedsel niet raden.

15. En als den zevenden dag gekomen was, zoo hebben zy tot Samsons huysvrouw gezeyd: Smeekt uwen man, en onderwyst hem, dat hy u te kennen geve wat het raedsel beteekent: of is het dat gy dit niet doen wilt, zoo zullen wy u, en uws vaders huys verbranden. Of hebt gy ons daerom ter bruyloft geroepen, dat gy ons berooven zoudt?

16. En zy stortte tranen by Samson, en klaegde, zeggende: Gy haet my, en gy hebt my niet lief: en daerom het raedsel dat gy den kinderen myns volks te voren geleyd hebt, wilt gy my niet uytleggen. En hy antwoordde: Ik heb het mynen vader en myner moeder niet

willen zeggen: en zal ik het u mogen zeggen?

17. Hierom zoo weende zy voor hem de zeven dagen van den bruyloftmaeltyd lang: en ten laetste op den zevenden dag als zy hem zeer kwelde, zoo heeft hy het verklaerd. En zy heeft het terstond haren burgers te kennen gegeven.

18. En zy hebben hem gezeyd op den zevenden dag voor den zonnen ondergang: Wat is zoeter dan honig, en wat is sterker dan een leeuw? Denwelken zeyde tot hen: Hadt gy met myn veerskalf niet geakkerd, gy zoudt myn raedsel niet gevonden hebben.

19. Aldus zoo is den geest Gods haestelyk in hem gevallen, en hy is nederwaerts getrokken tot Ascalon, en heeft daer dertig mannen verslagen. Derwelker kleederen afgenomen hebbende, heeft hy die gegeven dengenen die zyn raedsel geraden hadden. En bovenmaten zeer gram zynde, is hy wederom opwaerts gegaen tot zyns vaders huys:

20. Maer zyne huysvrouw heeft eenen man genomen, eenen van zyne vrienden die over de bruyloft geweest was.

HET XV. KAPITTEL.

Samson ontsteekt de koornvelden der Philistynen, met eene menigte van vossen, en met eens ezels kaeksbeen doodt hy duyzend Philistynen, uyt wiens baktand eene fonteyn spruyt.

1. Maer na een luttel tyds, als de dagen van den tarwoogst aenstaende waren, zoo is Samson gekomen, willende zyne huysvrouw bezoeken, en hy bragt haer eenen bok van de geyten. En toen hy in hare slaepkamer naer gewoonte wilde gaen, zoo heeft haer vader hem dat verboden, zeggende:

2. Ik had gemeynd dat gy haer gehaet hadt, en daerom heb ik ze gegeven uwen vriend: maer zy heeft eene zuster, die nog jonger en schooner is dan zy, laet die voor haer uwe huysvrouw wezen,

3. En Samson heeft hem geantwoord: Van dezen dag zal het myne schuld niet zyn tegen de Philistynen: want ik zal u kwaed doen.

4. En hy is weggegaen, en heeft dry honderd vossen gevangen, en bond ze steert aen steert, en in het midden van die heeft hy fakkelen gebonden:

5. Dewelke hy met vuer ontstekende, heeft laten gaen, dat zy herwaerts en derwaerts loopen zouden. Dewelke zyn terstond geloopen in het koorn van de Philistynen. En als het ontstoken was, zoo is het al verbrand, zoo wel het koorn dat te hoop gedragen was, als dat nog op zyn strooy staende was, zoo veel dat de vlam ook verslond de wyngaerden, en de olyfgaerden.

6. En de Philistynen hebben gezeyd: Wie heeft dit ding bedreven? Denwelken is gezeyd: Samson den behuwden zoon van den Thamnatiter: om dat hy zyn wyf hem ontnomen heeft, en die eenen anderen man gegeven, heeft deze dingen gedaen. En de Philistynen zyn opgetrokken: en hebben verbrand zoo wel de vrouw als haren vader.

7. En Samson zeyde tot hen: Al hebt gy dit gedaen, nogtans zal ik nog eene wraek van u nemen, en dan zal ik ophouden.

8. En hy sloeg ze met eenen zwaren slag, alzoo dat zy verbaesd zynde hunne braeyen op hunne dyen leyden. En nederwaerts gaende heeft hy gewoond in eene spelonk der steenrotse Etam.

9. Toen zyn de Philistynen opgetrokken in het land van Juda, en hebben hun leger gemaekt ter plaetse, die namaels genoemd werd Lechi, dat is te zeggen, kinnebakken, daer is hun heyr breed uytgespreyd.

10. En die van Judas geslacht hebben tot hen gezeyd: Waerom zyt gy tegen ons opgetrokken? En zy hebben geantwoord: Wy zyn gekomen om Samson te binden, en dat wy hem zouden betalen dat hy tegen ons gedaen heeft.

11. Toen zyn er dry duyzend mannen van Juda nederwaerts gegaen tot aen de spelonk der steenrots van Etam, en zy zeyden tot Samson: Weet gy niet dat de Philistynen onze overheeren zyn? Waerom hebt gy dit willen doen? En hy heeft tot hen gezeyd: Gelyk zy my gedaen hebben, zoo heb ik hun gedaen.

12. Wy zyn gekomen, zeyden zy, om u te binden, en te leveren in de handen der Philistynen. Samson zeyde tot hen: Zweert my dan, en belooft my, dat gy my niet dooden zult.

13. Zy zeyden: Wy zullen u niet dooden, maer wy zullen u gebonden leve-

ren. En zy hebben hem met twee nieuwe koorden gebonden, en hem alzoo gebragt uyt de steenrots van Etam.

14. Denwelken als hy gekomen was ter plaetse van het kaeksbeen, en dat de Philistynen al kryschende hem tegenkwamen, zoo is den geest des Heeren in hem gevallen: en gelyk de draden plegen verzengd te worden door den reuk des vuers, alzoo zyn de banden, daer hy mede gebonden was, in stukken geborsten, en ontbonden,

15. En opnemende eene kaek, dat is, een kaeksbeen van eenen ezel, dat hy daer vond liggende, heeft daermede duyzend mannen doodgeslagen.

16. En hy zeyde: Met de kaek van eenen ezel, en met het kaeksbeen van der ezelinnen veulen heb ik ze vernield, en heb verslagen duyzend mannen.

17. En als hy deze woorden al zingende volzeyd had, zoo wierp hy het kaeksbeen uyt zyne hand, en hy noemde die plaets Ramathlechi, dat is te zeggen, de opheffing van het kaeksbeen.

18. En zeer dorstig zynde, heeft hy tot den Heer geroepen, en gezeyd: Gy hebt gegeven door uws dienaers hand deze groote verlossing en victorie: en ziet, ik sterf van dorst, en zal vallen in de handen van de onbesnedenen.

19. Toen heeft den Heer eenen baktand in het ezels kaeksbeen opengedaen, en daer is veel waters uytgekomen. En als hy dat gedronken had, zoo heeft hy zynen geest vermaekt, en wederom magt gekregen; en daerom is den naem van die plaets genoemd, de fonteyn des aenroepers van het kaeksbeen, tot op den dag van heden toe.

20. En hy heeft Israël regt gedaen ten tyde van de Philistynen twintig jaren.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe Samson met de poorten van Gaza op den berg klimt, en hoe hy, van Dalila bedrogen zynde, gevangen wordt: en hoe dat hy stervende, der Philistynen menigte vermoordt.

1. Samson is ook gegaen naer Gaza, en hy zag daer eene gemeyne vrouw, en hy is by haer ingegaen.

2. En als de Philistynen dit gehoord hadden, en dat de nieuwmaer overal by hen verbreyd was, dat Samson in de stad gekomen was, zoo hebben zy hem omleyd, en de wachters in de poort gesteld: en aldaer wachtende met stilligheyd den heelen nacht, dat zy des morgens, als het dag ware, hem zouden doodslaen, als hy uytkomen zoude.

3. Maer Samson heeft geslapen tot den middernacht: en vandaer opstaende, heeft hy beyde de deuren van de poort met hare stylen en slot gegrepen, en die op zyne schouderen geleyd, en gedragen tot op het hoogste van den berg, die tegenover Hebron staet.

4. Daerna heeft hy eene vrouw liefgehad, die woonde in de valley van Sorec, en heette Dalila.

5. En de prinsen der Philistynen kwamen tot haer, en zeyden: Bedriegt hem, en verneemt van hem waerin dat hy zoo groote sterkheyd heeft, en hoe dat wy hem zouden mogen verwinnen, en gebonden pynigen. En is het zake dat gy dit doet, zoo zullen wy u elk duyzend en honderd zilveren penningen geven.

6. Hierom zoo heeft Dalila tot Samson gezeyd: Ik bid u, zegt my toch, waerin dat uwe overgroote magt gelegen is, en waermede dat men u mogt alzoo binden dat gy niet zoudt kunnen ontkomen?

7. Tot dewelke Samson heeft geantwoord: Ware het zake dat ik met zeven zeelen van zenuwen, die nog niet droog zyn, maer nog versch, gebonden ware, zoo zal ik onmagtig zyn gelyk andere menschen.

8. En de vorsten der Philistynen hebben tot haer zeven zeelen gebragt, alzoo hy gezeyd had: met dewelke zy hem gebonden heeft,

9. Wezende by haer verborgen lagen, en in de kamer naer het eynde wachtende, en zy riep tot hem: De Philistynen komen op u, Samson. En hy brak de banden, gelyk of iemand eenen draed brak, die van vlas met speeksel gesponnen is, wanneer het aen het vuer komt: en aldus is het niet bevonden waerin dat zyne sterkheyd was.

10. En Dalila zeyde tot hem: Ziet, gy hebt met my gespot, en hebt gelogen: zegt my immers nu, waermede dat men u binden moet.

11. Toen antwoordde hy haer: Ware het zake dat ik gebonden ware met nieuwe zeelen, die nooyt in geen werk geweest

waren, zoo zal ik onmagtig wezen, en andere menschen gelyk.

12. En Dalila heeft hem wederom daermede gebonden, en heeft geroepen: De Philistynen komen op u, Samson; als de lagen in de kamer listelyk gesteld waren. En hy brak de banden gelyk webbendraed.

13. En Dalila zeyde weder tot hem: Hoe lang zult gy my bedriegen, en logenen zeggen? toont my toch waermede gy gebonden moet zyn. En Samson heeft haer geantwoord: Ware het zake, zeyde hy, dat gy zeven lokken hairs myns hoofds vlochtet met eenen dromdraed, en dat gy eenen nagel daermede alom gebonden zynde, in de aerde vastmaektet, zoo zoude ik onmagtig zyn.

14. En als Dalila dat gedaen had, zoo zeyde zy tot hem: De Philistynen zyn op u, Samson. En hy stond op uyt zynen slaep, en trok den nagel uyt met den haire, en met den dromdraed.

15. En Dalila zeyde tot hem: Hoe moogt gy zeggen dat gy my liefhebt, als uw hert met my niet is? Drymael hebt gy my gelogen, en gy hebt my niet willen zeggen waerin dat u overgroote kracht gelegen is.

16. En toen zy hem zeer kwelde, en hem vele dagen lang altyd aenhing, geenen tyd hem gevende om te rusten, zoo werd zyne ziel magteloos, en hy is tot der dood toe vermoeyd geworden.

17. Toen opende hy haer de waerheyd van de zake, en zeyde tot haer: Nooyt kwam yzer op myn hoofd, want ik ben een Nazareus, dat is, Gode geheyligd van myner moeder ligchaem aen: wordt myn hoofd geschoren, zoo zal myne sterkheyd van my gaen, en ik zal krank worden, en zyn gelyk andere menschen.

18. En als zy zag dat hy haer al zyn hert beleden had, zoo heeft zy gezonden tot de prinsen der Philistynen, en hen ontboden: Komt nog eens opwaerts, want hy heeft my nu zyn hert geopend. En zy zyn opwaerts gekomen, medenemende het geld, dat zy beloofd hadden.

19. En zy deed hem slapen op hare knien, en zyn hoofd in haren schoot nederleggen. En zy deed eenen barbier halen, en die schoor zeven lokken zyns hoofds af, en zy begon hem weg te dryven, en van haer te stooten: want terstond is zyne sterkheyd van hem gegaen:

20. En zeyde: De Philistynen komen op, Samson. En hy stond op uyt zynen slaep, en zeyde in zyn hert: Ik zal uytgaen alzoo ik te voren gedaen heb, en zal my daer uytslaen, niet wetende dat den Heer van hem gegaen was.

21. Denwelken als de Philistynen gevangen hadden, zoo hebben zy hem terstond zyne oogen uytgestoken, en hem geleyd naer Gaza met ketenen gebonden, en in eenen kerker besloten, en doen malen.

22. En zyn hair begon nu weder te wassen,

23. En de prinsen der Philistynen zyn te zamen gekomen, dat zy zeer hoogelyke offeranden zouden offeren hunnen gode Dagon, en blyden maeltyd houden, zeggende: Onzen god heeft onzen vyand Samson in onze handen geleverd.

24. Hetwelk het volk ook ziende, heeft zynen god ook geprezen, en hetzelfde gezeyd: Onzen god heeft onzen vyand in onze handen geleverd, die ons land verdorven heeft, en zeer vele verslagen.

25. En blyde zynde in hunne maeltyden, als zy nu goeden cier gemaekt hadden, zoo spraken zy: Laet Samson halen, dat hy voor ons spele. Denwelken uyt den kerker gebragt zynde, speelde voor hen, en zy deden hem staen tusschen twee kolommen.

26. En hy zeyde tot den jongen die hem leydde: Laet my gaen, dat ik mag genaken de kolommen, daer al het huys op rust, opdat ik daertegen wat leunen mag, en een luttel rusten.

27. En het huys was vol mannen en vrouwen, en daer waren alle de prinsen der Philistynen, en op het dak en op den zolder omtrent dry duyzend menschen beyde mannen en vrouwen ziende Samson spelen.

28. Maer hy aenriep den Heer, en zeyde: O Heer myn God, weest myns gedachtig, en geeft my nu wederom myne eerste sterkheyd, myn God, dat ik my van myne vyanden wreken mag, en dat ik voor het verlies van myne twee oogen eene wraek wederkrygen mag.

29. En grypende beyde de kolommen daer het huys op rustte, en houdende de eene met zyne regter hand, en de andere met de slinker hand,

30. Heeft hy gezeyd: Laet myne ziel sterven met de Philistynen. En als hy krachtiglyk de kolommen te zamen gestooten had, zoo is het huys gevallen op

alle de prinsen, en op de andere menigte, die daer was: en hy heeft er veel meer stervende gedood, dan hy te voren levende gedood had.

31. En zyne broeders met alle zyne maegschap nederwaerts komende, hebben zyn ligchaem gehaeld, en het begraven tusschen Saraa en Esthaol in Manue zyns vaders graf: en hy heeft Israël regt gedaen twintig jaren.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe Michas zich zelven eenen afgod maekte en een priesterlyk kleed, en zynen zoon stelde hy als priester, en naderhand eenen Leviet uyt Bethlehem.

1. In dien tyd was een man van het gebergte van Ephraïm, Michas genaemd,

2. Die tot zyne moeder zeyde: De duyzend en honderd zilveren penningen, die gy voor u uytgescheyden had, en daer gy over gezworen had, dat ik het hoorde, ziet die heb ik, en zy zyn by my. En zy zeyde: Gebenedyd moet myn zoon wezen den Heere.

3. Aldus zoo heeft hy die zyner moeder wederom gegeven, die hem zeyde: Ik heb dit geld den Heere geheyligd en geloofd, dat myn zoon dit van myne hand ontvangen zoude, en maken een gesneden en gegoten beeld: en nu lever ik u dat.

4. Aldus dan gaf hy die zyner moeder weder. En zy nam twee honderd zilveren penningen, en gaf die eenen zilversmid, dat hy daeraf een gesneden en gegoten beeld maken zoude, hetwelk in Michas huys is geweest.

5. En hy heeft dien god ook een kleyn tempelken daerin byzonder gemaekt, en eenen witten lyfrok, en eenen theraphim, dat is, een priesterlyk kleed, gemaekt, en afgoden: en hy vulde de hand van eenen zyner zonen, en die is zyn priester geworden.

6. In dien dagen was er geen koning in Israël, maer een iegelyk wat hem regt dacht, dat deed hy.

7. En daer was nog een ander jongeling van Bethlehem Juda, van zyne maegschap: en die was een Leviet, en hy woonde daer.

8. En uyt de stad van Bethlehem gaende, om ergens als vreemdeling te woonen, daer hy zyn gerief zoude mogen vinden, is hy gekomen op het gebergte van Ephraïm; en toen hy een luttel in het huys van Michas was ter herberge gegaen,

9. Zoo vraegde hem Michas vanwaer hy gekomen was: En hy antwoordde: Ik ben een Leviet van Bethlehem Juda, en ik ga om ergens te woonen daer ik kan, en daer ik zien zal dat my profytelyk zal wezen.

10. En Michas zeyde tot hem: Blyft by my, en weest my een vader en een priester: en ik zal u tot allen jaren geven tien zilveren penningen, en een dubbel kleed, en al dat noodig is om te leven.

11. Hy is te vrede geweest, en is by dien mensch gebleven, en hy is hem geweest als een van zyne kinderen.

12. En Michas vulde zyne hand, en zoo had hy eenen dienaer, die een priester was, by hem,

13. Zeggende: Ik weet nu wel dat God my wel doen zal, als ik eenen priester by my heb, die van der Levieten geslacht is.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe het geslacht van Dan nog niet geheel van lande bezorgd was, en hoe zy Michas afgod en priester namen, en met zich leydden, en wonnen de stad Lais.

1. Te dier tyd was in Israël geen koning, en het geslacht van Dan zocht eene bezitting voor zich, dat zy daerin woonen zouden: want tot op dien dag toe zoo hadden zy nog geen erfdeel ontvangen onder de andere geslachten.

2. Aldus zoo hebben Dans kinderen uytgezonden vyf sterke mannen van hun geslacht en familie, van Saraa en Esthaol, dat zy het land zouden bespieden, en neerstiglyk onderzoeken: en zy hebben tot hen gezeyd: Gaet heen, en beziet het land. Dewelke als zy reyzende gekomen waren op het gebergte van Ephraïm, en gegaen in het huys van Michas, zoo hebben zy daer vernacht:

3. En kennende de stem van den jongeling den Leviet, en gebruykende zyne herberg, hebben zy tot hem gezeyd: Wie heeft u hier gebragt? wat

maekt gy hier? by wat zake hebt gy hier willen komen?

4. En hy heeft hun geantwoord: Deze en deze dingen heeft my Michas gedaen, en hy heeft my om loon gehuerd, dat ik zyn priester wezen zoude.

5. Zy baden hem dat hy van den Heer raed vragen wilde, en dat zy weten mogten of zy ook eene gelukkige reys deden, en of de zaek te werk gaen zoude.

6. En hy heeft tot hen gezeyd: Gaet heen met vrede: den Heer aenziet uwen weg, en uwe reys die gy trekt.

7. Zoo zyn de vyf mannen voortgaende gekomen te Lais: en zy hebben gezien het volk daerin woonende zonder eenige vrees, naer de costume van de Sidoniters, vry en gerust, denwelken met allen niemand tegen was, en zy hadden groote rykdommen, en waren verre verscheyden van Sidon, en van alle menschen.

8. En als zy wedergekomen waren tot hunne broeders te Saraa en Esthaol, en die hun vraegden wat zy gedaen hadden, zoo hebben zy geantwoord:

9. Staet op, en laet ons tot hen optrekken: want wy hebben daer gezien een zeer ryk en vruchtbaer land: wilt niet traeg zyn, wilt niet ophouden, laet ons gaen, en het bezitten, het zal geen arbeyd zyn.

10. Wy zullen daerbinnen komen tot een volk dat zonder zorg is, in een zeer breed land, en den Heer zal ons de plaets leveren, daer niets ontbreekt van alles, wat op aerde is.

11. Toen zyn weggereysd die van Dans geslacht, te weten, die van Saraa en Esthaol zes honderd mannen, omgord met oorlogswapenen,

12. En optrekkende zyn zy gebleven in Carjathiarim Juda: welke plaets van dien tyd voorts heeft den naem gekregen van Dans heyrleger, en het is achterrug van Carjathiarim.

13. En vandaer zyn zy voorts gegaen op het gebergte van Ephraïm. En als zy gekomen waren tot aen Michas huys,

14. Zoo zeyden de vyf mannen, die te voren gezonden waren om te bezien het land van Lais, tot hunne andere broeders: Weet gy wel dat in deze huyzen een Ephod is, en een theraphim, en een gesneden en gegoten beeld? Beziet wat u belieft.

15. En als zy een luttel afgeweken waren, zoo zyn zy gegaen in het huys van den jongeling den Leviet, die in Michas huys was: en zy hebben hem gegroet met vreedzamige woorden.

16. En de zes honderd mannen al gewapend alzoo zy waren, stonden voor de deur.

17. Maer die in het huys van den jongeling gegaen waren, arbeydden om weg te dragen het gesneden beeld, en den ephod, en theraphim, en het gegoten beeld: en den priester stond voor de deur, terwyl dat de zes honderd zeer vrome mannen niet verre van daer verbeydden.

18. Aldus zoo hebben deze, die binnengegaen waren, gehaeld het gesneden beeld, den ephod, en de afgoden, en het gegoten beeld. Tot dewelke den priester zeyde: Wat maekt gy?

19. En zy hebben geantwoord: Zwygt, en legt uwen vinger op uwen mond: en komt met ons, dat wy u mogen hebben tot eenen vader, en priester: Wat is u beter, dat gy den priester zyt in het huys van een man, of in een geslacht en familie van Israël?

20. En als hy dat gehoord had, zoo is hy met hunne woorden te vrede geworden, en hy nam den ephod, en de afgoden, en het gesneden beeld, en hy is met hen gereysd.

21. En als zy weg voorttrokken, en voor zich hadden doen gaen de kleyne kinderen en het vee, en al dat kostelyk was.

22. Toen zy nu verre van Michas huys waren, zoo hebben de mannen die in Michas huys woonden, te zamen roepende hen nagevolgd.

23. En hebben achterrug begonnen te roepen. Dewelke als zy zich omgekeerd hadden, zoo zeyden zy tot Michas: Wat is u? Waerom roept gy?

24. Denwelken antwoordde: Gy hebt myne goden genomen, die ik voor my gemaekt had, en den priester, met al dat ik heb, en gy zegt: Wat is u?

25. En de kinderen van Dan zeyden tot hem: Wacht u dat gy voorts niet meer spreket tot ons, en dat de mannen uyt eenen grammen moed tot u niet komen, en dat gy met al uw huysgezin niet vernield wordet.

26. En alzoo zyn zy dien weg voortgegaen dien zy begonnen hadden. En Michas, ziende dat zy hem te sterk waren, is wederom in zyn huys gekeerd.

27. Maer de zes honderd mannen hebben den priester genomen, en al dat wy voorzeyd hebben : en zyn gekomen te Lais, tot een stil gerust volk, en zonder zorg, en zy hebben die met den zweerde verslagen : en de stad verbrand.

28. En daer was niemand die hun hulp deed, om dat zy verre van Sidon woonden, en dat zy geen gemeenschap of koopmanschap hielden met eenige menschen. En de stad was gelegen in het land van Rohob : dewelke zy weder optimmerende, hebben daerin gewoond,

29. En zy noemden de stad Dan, naer huns vaders naem, denwelken Israël gewonnen had, welke stad te voren Lais heette.

30. En zy hebben voor zich gesteld het gesneden beeld, en Jonathas Gersams zoon, des zoons Moyses, en zyne zonen tot priesters in het geslacht van Dan, tot op den dag van hunne gevangenis toe.

31. En het afgodsbeeld van Michas is by hen gebleven al den tyd, dat het huys Gods te Silo was. In die dagen was geen koning in Israël.

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe een Leviet zyne huysvrouw te huys gehaeld heeft, en hoe zy gedood is grouwelyk en schandelyk van de Gabaoniten.

1. Daer is geweest een Leviet, woonende op de zyde van het gebergte Ephraïm, die eene huysvrouw genomen heeft van Bethlehem Juda :

2. Dewelke hem verliet, en is wederom gegaen tot haers vaders huys te Bethlehem, en zy bleef by hem vier maenden.

3. En haer man is haer gevolgd, willende zynen peys met haer maken, en haer smeeken, en wederom met zich leyden, hebbende in zyn gezelschap eenen jongen en twee ezels : en zy heeft hem ontvangen en gebragt in haers vaders huys. En als zyns wyfs vader dat gehoord had, en hem gezien had, zoo is hy hem blydelyk te gemoet gegaen.

4. En hy heeft den man omhelsd. En den behuwden zoon is in zyns zweers huys gebleven dry dagen, gemeynzaemlyk met hem etende en drinkende.

5. Maer ten vierden dage des nachts opstaende heeft hy willen wegreyzen. Denwelken zyn zweer heeft gehouden, en tot hem gezeyd : Proeft eerstmael een luttel broods, en versterkt uwe maeg, en alzoo zult gy reyzen.

6. En zy zyn te zamen gezeten, en hebben geëten en gedronken. En den vader van de jonge dochter zeyde tot zynen behuwden zoon : Ik bid u dat gy heden hier blyvet, en dat wy te zamen mogen vrolyk wezen.

7 Maer hy opstaende begon willen te reyzen. En niet te min zyn zweer heeft hem met geweld gehouden, en by zich doen blyven.

8. Maer als het vroeg dag was, zoo heeft den Leviet zich op de reys gemaekt. Tot denwelken zyn zweer wederom : Ik bid u hertelyk, zeyde hy, dat gy een luttel spys neemt, en u versterkende, tot dat den dag zal opgegaen zyn, daerna zult gy reyzen. Aldus aten zy te zamen.

9. En den jongeling stond op, dat hy wegreyzen zoude met zyne huysvrouw, en met zynen knecht. Tot denwelken den zweer heeft wederom gezeyd : Aenmerkt dat den dag nu zeer neder is, en ten avondwaert gaet : dus blyft nog heden by my, en maekt eenen blyden dag, en morgen zult gy reyzen om naer uw huys te gaen.

10. Maer den behuwden zoon wilde zyns zweers woorden niet volgen : maer hy is terstond gereysd, en gekomen tegen over Jebus, die anders genoemd wordt Jerusalem, leydende met zich twee geladen ezelen, en zyn bywyf.

11. En als zy nu waren by Jebus, zoo veranderde den dag in den nacht : en den knecht zeyde tot zynen heer : Komt, bid ik u, laet ons in deze stad der Jebuzeiten afgaen, en daerin blyven.

12. Tot denwelken den heer antwoordde : Ik zal niet gaen in de stad van een vreemd volk, hetwelk van de kinderen van Israël niet is, maer ik zal voortgaen tot Gabaa :

13. En als ik tot daer gekomen ben, zoo zullen wy daerin blyven of immer in de stad van Rama.

14. Aldus zyn zy voorby Jebus gegaen, en zyn voortgetrokken over den weg dien zy begonnen hadden, en de zon ging hun onder by Gabaa, welk is in het geslacht van Benjamin :

15. En zy weken daerin om daer te

blyven. En als zy daerin gekomen waren, zoo zaten zy op de straet van de stad, en niemand wilde hen ter herberge ontvangen.

16. En ziet, daer openbaerde een oud man, wederkomende uyt den velde en van zyn werk 's avonds, den welken ook was van het gebergte Ephraïm, en woonde als vreemdeling te Gabaa. En de lieden van dien lande waren kinderen van Jemini.

17. En den ouden man, zyne oogen opheffende, heeft gezien den man zittende met zyne pakskens op de straet van de stad: en hy zeyde tot hem: Van waer komt gy? en waer gaet gy heen?

18. En hy antwoordde hem: Wy zyn gereysd van Bethlehem Juda, en wy gaen naer onze plaets, welke is ter zyde van den berg Ephraïm, van daer wy gegaen waren tot Bethlehem: en nu gaen wy naer het huys Gods, en niemand wilt ons onder zyn dak ontvangen,

19. Hebbende kaf en hooy tot voeder van de ezels, en brood en wyn voor my en uwer dienstvrouwe behoeften, en voor den jongen, die met my is: wy hebben geens dings gebrek, dan alleen herberge.

20. Denwelken den ouden man heeft geantwoord: Vrede zy met u, ik zal u geven al dat van noode is: alleen, bid ik u, dat gy op de straet niet blyvet.

21. En hy leydde hem in zyn huys, en gaf den ezelen voeder: en als zy hunne voeten gewasschen hadden, zoo heeft hy hen ter maeltyd ontvangen.

22. Als zy nu etende waren, en na den arbeyd des reyzens, hunne ligchamen vermaekten met spys en drank, zoo kwamen de mannen van die stad, de kinderen van Belial, (dat is, zonder bedwang) en omleggende het huys van den ouden man, hebben aen de deur begonnen te kloppen, roepende tot den weerd van het huys, en zeggende: Brengt den man buyten, die in uw huys gegaen is, dat wy hem misbruyken mogen.

23. En den ouden man is tot hen buyten gegaen, en heeft gezeyd: Wilt niet, broeders, wilt dit groot kwaed niet doen: want dezen man is in myne herberg gekomen, en wilt ophouden van deze dwaesheyd:

24. Ik heb eene dochter, die nog maegd is, en dezen man heeft een bywyf, ik zal die tot u buyten brengen, dat gy die vernedert, en uwe wellustigheyd volbrengt: alleenlyk, bid ik, dat gy deze groote zonde tegen natuer met den man niet doet.

25. Maer zy wilden naer zyne woorden niet hooren: hetwelk den mensch ziende, heeft zyn bywyf tot hen buyten gebragt; en hy heeft ze hun geleverd, om schandelyk te hanteren: en als zy den heelen nacht die misbruykt hadden, zoo hebben zy haer des morgens laten gaen.

26. Maer de vrouw, als de duysternissen weggingen, is gekomen aen de deur van den huyze, daer haer heer gelogeerd was, en daer viel zy neder.

27. Als het nu morgenstond geworden was, zoo is den man opgestaen, en heeft de deur opengedaen, dat hy zynen weg zoude reyzen, dien hy begonnen had: en ziet, zyne concubine lag voor de deur, met hare handen van een geslagen op den dorpel.

28. Tot dewelke hy sprak, meynende dat zy gerust had: Staet op, dat wy voortgaen mogen. En toen zy niet antwoordde, en gewaer wordende dat zy dood was, zoo heeft hy haer genomen en op zynen ezel geleyd, en hy is wederom tot zyn huys gegaen.

29. En als hy daerin gekomen was, zoo nam hy een zweerd, en het doode ligchaem van zyne huysvrouw met zyn gebeente in twaelf deelen en stukken snydende, heeft die gezonden in alle de palen van Israël.

30. En als zy dat elk gezien hadden, zoo riepen zy te zamen: Nooyt is zulks geschied in Israël, van dien dag, dat onze vaders uyt Egypten optrokken tot op dezen tyd toe: geeft het vonnis, en draegt het overeen te zamen, wat hiertoe van noode is te doen.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël ter wraek van het schandelyk stuk, vechtende tegen Benjamin, en tweemael geslagen zynde, ten derden de Benjamiten zoo geslagen hebben, dat zy al het geslacht, uytgenomen zes honderd mannen, ter dood gebragt hebben.

1. Aldus zyn alle de kinderen van Israël uytgetrokken, en te zamen vergaderd, als een man, van Dan tot Bersabee toe, en van den lande Galaad, tot den Heer in Maspha.

2. En alle de hoeken der volken, en

alle de geslachten van Israël, zyn te zamen gekomen in de vergadering van Gods volk, vier honderd duyzend strydbare mannen te voet.

3. (En de kinderen van Benjamin hebben vernomen dat de kinderen van Israël te Maspha opgekomen waren.) En den Leviet, der vrouwe man die daer gedood was, ondervraegd zynde in wat manier zoo groote boosheyd bedreven is geweest,

4. Heeft geantwoord : Ik kwam te Gabaa Benjamin met myne huysvrouw, en daer ben ik gegaen ter herberge :

5. En ziet, des nachts hebben de lieden van die stad het huys omleyd, daer ik in was ter herberge, willende my dooden, en myne huysvrouw met eene ongelooffelyke razerny der onzuyverheyd kwellende, die daerna gestorven is.

6. Dewelke ik heb gegrepen, en in stukken gehouwen, en heb de deelen gezonden tot alle de palen van uwe bezitting : want nooyt zulke onsprekelyke boosheyd, en zoo groote onzuyverheyd gedaen is in Israël.

7. Gy zyt alle hier gy kinderen van Israël, geeft vonnis wat dat gy behoort te doen.

8. En al het volk staende, heeft geantwoord als met de woorden van eenen mensch : Wy zullen in onze tabernakelen niet weggaen, noch een iegelyk zal in zyn huys niet gaen :

9. Maer wy zullen dit tegen Gabaa in het gemeyn doen.

10. Laet tien mannen kiezen uyt honderd, uyt alle de geslachten van Israël, en honderd van duyzend, en duyzend van tien duyzend, dat zy den heyre victalie aenbrengen, en dat wy mogen stryden tegen Gabaa Benjamin, en hen loonen, voor het groot misdaed, dat zy verdiend hebben.

11. En geheel Israël is vergaderd aen de stad als of het een mensch ware geweest, met eene meyning, en met eenen raed.

12. En zy hebben boden gezonden aen al het geslacht van Benjamin, die zeggen zouden : Waerom is zulke onsprekelyke boosheyd onder u bevonden?

13. Levert de lieden van Gabaa, die dit leelyk feyt bedreven hebben, dat zy sterven, en dat zulk kwaed mag van Israël weggedaen worden. Maer zy hebben niet willen hooren naer het gebod van hunne broeders de kinderen van Israël :

14. Maer uyt alle de steden, die van hun erfdeel waren, zyn er te zamen gekomen naer Gabaa, dat zy hun zouden te hulp komen, en tegen al het volk van Israël stryden.

15. En daer zyn gevonden van Benjamin vyf en twintig duyzend mannen, die het zweerd uyttrokken, zonder de ingezetenen van Gabaa,

16. Dewelke waren zeven honderd zeer sterke mannen, zoo wel met de slinker hand als met de regter hand vechtende : en zoo zekerlyk steenen werpende met den slinger, dat zy ook een hair zouden hebben kunnen raken, zonder missen.

17. De kinderen van Israël, zonder de kinderen van Benjamin, zyn er gevonden vier honderd duyzend, die zweerd uyttrokken, en bereyd waren ten stryde.

18. Dewelke opstaende zyn gekomen in het huys Gods, dat is, in Silo : en hebben den Heer gevraegd, en gezeyd : Wie zal in ons heyr den prins des stryds wezen tegen de kinderen van Benjamin? Tot dewelke den Heer heeft geantwoord : Laet Juda uw leydsman wezen.

19. En terstond de kinderen van Israël 's morgens vroeg opstaende, hebben hunne legeren gemaekt by Gabaa :

20. En vandaer voorts ten stryde trekkende tegen Benjamin, hebben zy de stad begonnen te bestormen.

21. Toen vielen de kinderen Benjamin uyt Gabaa, en hebben op dien dag verslagen van Israël twee en twintig duyzend mannen.

22. En de kinderen van Israël wederom betrouwen hebbende in hunne vromigheyd en groote menigte, hebben hunne slagorde gesteld ten stryde, op dezelfde plaets, daer zy te voren gestreden hadden :

23. Alzoo nogtans dat zy te voren opgingen en weenden voor den Heer tot den nacht toe : en hem vraegden, en zeyden : Moet ik voorts nog ten stryde gaen tegen de kinderen van Benjamin myne broeders, of niet? Tot dewelke hy geantwoord heeft : Trekt opwaerts tot hen, en bestaet te stryden.

24. En als de kinderen van Israël des anderendaegs tegen de kinderen Benjamin ten stryde gegaen waren,

25. Zoo zyn de kinderen Benjamin uyt de poorten van Gabaa met een gedruysch gekomen : en hun te gemoet ko-

mende, hebben zy zoo groote moord in hen gedaen, dat zy nederwierpen achttien duyzend mannen, die alle het zweerd voerden.

26. Om welke zaek zyn alle de kinderen van Israël gekomen in het huys Gods, en zittende weenden zy voor den Heer: en zy hebben dien dag gevast tot den avond toe, en hebben hem geofferd heelbrandofferanden en vreedzamige offeranden,

27. En hem gevraegd van hunnen staet. Ter dier tyd was daer de ark des Heeren,

28. En Phinees den zoon van Eleazar Aarons zoon den oversten van den huyze. Hierom hebben zy den Heer gevraegd, en gezeyd: Zullen wy nog meer moeten uyttrekken ten stryde tegen de kinderen van Benjamin onze broeders, of aflaten? Tot dewelke heeft den Heer gezeyd: Trekt opwaerts, want morgen zal ik die in uwe handen leveren.

29. En de kinderen van Israël hebben lagen geleyd rondom de stad van Gabaa:

30. En zy hebben ter derder reyze hun heyr uytgebragt, en gesteld tegen Benjamin, gelyk zy ter eerster en tweeder reyzen gedaen hadden.

31. En de kinderen Benjamin zyn zeer stoutelyk met een gedruysch uyt de stad gevallen, en hebben hunne vyanden, die vlugtig waren, verre vervolgd, alzoo dat zy sommige van hen kwetsten, als op den eersten en tweeden dag, en dat zy die sloegen door twee wegen den rug keerende, waeraf den eenen ging naer Bethel, en den anderen naer Gabaa, alzoo dat zy nederwierpen omtrent dertig mannen:

32. Want zy meynden dat zy naer de gewoonlyke manier wykten. Dewelke veynsden zich listelyk als of zy gevloden hadden, en overdroegen dien raed, dat zy die zouden verre van de stad aftrekken, en als vlugtige hen brengen tot de voorzeyde wegen toe.

33. Aldus dan alle de kinderen van Israël opstaende van hunne plaetsen, hebben hun slagorde gesteld ter plaetse die genoemd is Baalthamar. En de lagen, die omtrent de stad waren, begonnen zich allengskens te ontdekken,

34. En voort te komen van de westzyde der stad. Maer ook de andere tien duyzend mannen van geheel Israël, hebben de ingezetenen der stad beroepen ten stryde. En den stryd is zeer zwaer geworden tegen de kinderen van Benjamin: en zy merkten niet dat hun de dood van alle zyden naekte.

35. En den Heer heeft ze geslagen in het aenschyn der kinderen van Israël, en zy hebben verslagen op dien dag van hen vyf en twintig duyzend en honderd mannen, alle vechtende mannen en zweerd uyttrekkende.

36. Maer als de kinderen van Benjamin zagen dat zy de nederlaeg hadden, zoo begonnen zy te vlieden. Hetwelk de kinderen van Israël ziende, hebben hun plaets gemaekt om te vlieden, om dat zy komen zouden tot de bereyde lagen, dewelke zy by de stad geleyd hadden.

37. En als die onvoorziens opgestaen waren uyt de plaetsen daer zy verborgen lagen, en Benjamin den rug keerde dengenen die ze sloegen, zoo hebben zy de stad ingenomen, en verslagen met het scherp van den zweerde.

38. En de kinderen van Israël hadden een teeken gegeven dengenen die zy in de lagen gesteld hadden, dat zy het vuer ontsteken zouden, als zy de stad ingenomen zouden hebben: om dat zy, als den rook hoog opging, toonen zouden dat de stad ingenomen was.

39. En als de kinderen van Israël dat zagen, die in den stryd waren gesteld (want de kinderen van Benjamin meynden dat zy gevloden hadden, en zy vervolgden ze te neerstelyker, van hun heyr dertig mannen verslagen hebbende)

40. En hebben gezien van de stad opgaen gelyk eene kolom van rook: en Benjamin ook achterwaerts omziende, toen hy zag dat de stad ingenomen was, en dat de vlam hoog opging:

41. Zoo hebben degene die zich te voren veynsden als of zy gevloden hadden, met omgekeerd aenzicht vromelyker wederstaen. Als dit de kinderen van Benjamin zagen, zoo zyn zy gekeerd ter vlugt,

42. En begonnen te gaen naer den weg der woestyn, en derwaerts vervolgden hen hunne vyanden ook. En die de stad aengestoken hadden, kwamen hen ook tegen.

43. En alzoo is het geschied dat zy aen beyde de zyden van hunne vyanden geslagen werden, alzoo dat den stervenden geene rust werd gegeven. En

zy zyn gevallen, en verslagen aen de oostzyde der stad van Gabaa.

44. En dergene die in dezelfde plaets verslagen waren, waren er achttien duyzend, allegader zeer sterke vechtende mannen.

45. Hetwelk als gezien hadden, die er overgebleven waren van Benjamin, zoo vloden zy in de woestyn : en gingen naer de steenrots, die Remmon genoemd wordt. En in de vlugt hebben zy die ongeschiktelyk loopende, en naer verscheydene plaetsen trekkende, vyf duyzend mannen verslagen. En toen zy nog verder trokken, zoo hebben zy die ook vervolgd, en nog andere twee duyzend verslagen.

46. En alzoo is het geschied, dat alle die van Benjamin op verscheyde plaetsen verslagen, waren vyf en twintig duyzend vechtende mannen, die zeer bereyd waren ten stryde.

47. Aldus zoo zyn er van al den getalle van Benjamin overgebleven, die ontgaen mogten, en vlieden in de wildernis, zes honderd mannen : en zy zaten in de steenrots van Remmon vier maenden.

48. En de kinderen van Israël wederom gekeerd zynde, hebben al dat in de stad overgebleven was met den zweerde verslagen, van de mannen tot de beesten toe, en alle de steden en dorpen van Benjamin heeft de verslindende vlam verteerd.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël het geslacht van Benjamin huysvrouwen gegeven hebben uyt Jabes Galaad, en uyt Silo.

1. Ook zoo hebben de kinderen van Israël in Maspha gezworen en gezeyd : Niemand van ons zal den kinderen van Benjamin eene huysvrouw geven van zyne dochteren.

2. En zy zyn alle te zamen gekomen in het huys Gods in Silo, en in zyn aenzigt zittende tot den avond toe, hebben zy hunne stem opgeheven, en met groot gehuyl begonnen te weenen, zeggende :

3. Waerom, Heer God van Israël, is dit groot kwaed in uw volk geschied, dat er heden een van onze geslachten zoude weggenomen worden uyt ons?

4. Maer 's anderendaegs vroeg opstaende, hebben zy eenen autaer opgerigt : en daerop geofferd heel-brandofferanden, en vreedzamige offeranden, en hebben gezeyd :

5. Wie is er van alle de geslachten van Israël, die in des Heeren heyr niet opgetrokken is? Want zy hadden zichzelven met eenen grooten eed verbonden, toen zy waren in Maspha, dat zy zouden gedood worden, die daer niet geweest waren.

6. En de kinderen van Israël bewogen zynde door berouw over hunnen broeder Benjamin, hebben begonnen te zeggen : Daer is een geslacht van Israël weggenomen,

7. Van waer zullen zy huysvrouwen krygen? Want wy hebben in het gemeyn allegader gezworen, dat wy onze dochters dezen niet geven zouden.

8. Daerom hebben zy gezeyd : Wie is er van alle de geslachten van Israël, die tot den Heer te Maspha niet opgetrokken is geweest? En daer zyn bevonden de ingezetenen van Jabes Galaad, dat zy in het heyr niet geweest waren.

9. (En op den tyd als zy te Silo waren, zoo is er niemand van hen gevonden.)

10. Aldus zoo hebben zy tien duyzend zeer vrome mannen uytgezonden, en hun bevolen : Gaet heen, en verslaet de ingezetenen van Jabes Galaad met het scherp van den zweerde, zoo wel hunne huysvrouwen als hunne kinderen.

11. En dit zal wezen dat gy onderhouden moet : Al dat manspersoon is, en alle de vrouwen, die mannen bekend hebben, slaet dood, maer de maegden behoudt te leven.

12. En daer zyn van Jabes Galaad gevonden vier honderd maegden, die geen mans bed bekend hadden, en zy hebben die tot de legeren gebragt te Silo, in het land van Chanaan.

13. En zy hebben boden gezonden tot de kinderen van Benjamin, die daer in de steenrots van Remmon waren, en hun geboden dat zy de maegden ontvangen zouden in vrede.

14. En de kinderen van Benjamin zyn op dien tyd gekomen, en hun zyn huysvrouwen gegeven van de dochteren Jabes Galaad : maer zy hebben geene andere gevonden, die zy hun alzoo hadden mogen geven.

15. En geheel Israël had grooten rouw, en deed penitentie om dat er een geslacht in Israël verslagen was.

16. En de onderen zeyden : Wat zullen wy den anderen doen die geene huysvrouwen gekregen hebben? alle de vrouwen van Benjamin zyn verslagen,
17. En wy moeten met groote zorg en neerstigheyd voorzien, dat er een geslacht van Israël niet heel verga.
18. Want onze dochters mogen wy hun niet geven, om dat wy verbonden zyn met den eed, en de vermaledyding door dewelke wy zeyden : Vermaledyd moet hy zyn, zoo wie van zyne dochteren dien van Benjamin eene huysvrouw geeft.
19. En zy hebben eenen raed genomen, en gezeyd : Ziet het is een jarig hoogtyd des Heeren te Silo, die noordwaerts ligt tegen Bethel, tegen de oostzyde op de strate, daer men heen opgaet van Bethel naer Sichem, en zuydwaerts ligt zy tegen Lebona.
20. En zy hebben den kinderen van Benjamin bevolen, en gezeyd : Gaet heen, en bergt u in de wyngaerden.
21. En als gy de dochteren van Silo zult zien, naer de gewoonte voortkomen om dansen te gaen, zoo gaet onvoorzienlyk uyt de wyngaerden, en neemt geweldiglyk van dien elk eene huysvrouw, en reyst weg in het land van Benjamin.
22. En als hare vaders en broeders zullen komen, en beginnen tegen u te klagen, en te kyven, zoo zullen wy hun zeggen : Wilt ontfermen over hen : want zy hebben die niet met der magt genomen, naer het regt van vechters of verwinnaers : maer want gy hun uwe dochters niet gegeven hebt als zy het u baden, en daer is misdaen van uwe zyde.
23. En de kinderen van Benjamin hebben gedaen alzoo hun bevolen was : en naer hun getal zoo hebben zy voor zich zelven elk eene huysvrouw genomen, van die daer dansten : en zy zyn weggetrokken naer hunne bezitting, timmerende steden, en daerin woonende.
24. En de kinderen van Israël zyn ook by hunne geslachten en familien wederom gekeerd in hunne tabernakelen. In die dagen was geen koning in Israël : maer een iegelyk deed, dat zich regt dacht.

HET

BOEK VAN RUTH.

HET I. KAPITTEL.

Hoe Elimelech met Noëmi zyne huysvrouw en hunne twee zonen trekt naer de Moabiten mits den duren tyd : waer zyne twee zonen gehuwd en gestorven zyn, en hy ook. En Noëmi komt met Ruth, die haers zoons huysvrouw was, naer huys.

1. In de dagen eens regters, als de regters oversten waren, zoo is het een duren tyd geworden in het land. En daer is een man van Bethlehem Juda weggegaen, om een vreemdeling te zyn in der Moabiten land, met zyne huysvrouw en twee zonen.
2. Hy heette Elimelech, en zyn wyf Noëmi : en zyne twee zonen, den eenen heette Mahalon, en den anderen Chelion, Ephratiters van Bethlehem Juda. En als zy gekomen waren in het land van de Moabiters, zoo woonden zy daer.
3. En Elimelech den man van Noëmi is gestorven : en zy bleef over met hare zonen.
4. Dewelke hebben Moabitsche huysvrouwen genomen, waeraf de eene heette Orpha, en de andere Ruth. En zy zyn daer gebleven tien jaren,
5. En beyde gestorven, te weten Mahalon en Chelion : en de vrouw is overgebleven, beroofd van hare twee zonen en van haren man.

6. En zy is opgestaen dat zy in haer land zoude trekken met beyde hare behuwde dochteren uyt het land van Moab: want zy had gehoord dat den Heer zyn volk aengezien had, en dat hy hun spys gegeven had.

7. Aldus zoo is zy gegaen uyt de plaets van hare pelgrimagie, met beyde hare behuwde dochters; en als zy nu was op den weg om weder te komen in het land van Juda,

8. Zoo heeft zy tot haer gezeyd: Gaet heen in uwer moeder huys, den Heer wille bermhertigheyd met u doen, gelyk gy met de dooden gedaen hebt en met my.

9. Den Heer wille u verleenen dat gy rust vinden moget in de huyzen van de mannen, die gy krygen zult. En zy heeft ze gekust. Dewelke begonnen met luyder stem te weenen,

10. En te zeggen: Wy zullen met u gaen tot uwen volke.

11. Tot dewelke zy geantwoord heeft: Keert wederom, myne dochters, waerom komt gy met my? Zal ik voortaen kinderen hebben in myn ligchaem, dat gy van my zoudt mogen mannen hopen te krygen?

12. Keert wederom, myne dochters, en gaet weg: want ik ben nu van ouderdom gekrenkt, en niet bekwaem tot den band des huwelyks. Ook al mogt ik dezen nacht zonen ontvangen, en baren,

13. Wilt gy die verbeyden tot dat zy wassen, en komen tot hunne mannelyke jaren, zoo zult gy ook oude vrouwen zyn, eer dat gy huwen zoudt. Daerom, myne lieve dochters, wilt alzoo niet doen: want uwe benaeuwdheyd bezwaert my meer, en de hand Gods is tegen my uytgegaen,

14. En zy begonnen wederom met luyder stem te weenen, Orpha heeft haer mans moeder gekust, en is wederom gegaen: Ruth is by haer mans moeder gebleven.

15. Tot dewelke zeyde Noëmi: Ziet uwe nicht is wederom gekeerd tot haren volke, en tot hare goden, gaet heen met haer.

16. Dewelke antwoordde: Wilt my niet tegen zyn, dat ik u zoude laten en weggaen: want werwaerts dat gy gaet, zal ik ook gaen: en daer gy woonen zult, daer zal ik woonen. Uw volk is myn volk, en uw God is myn God.

17. Zoo wat aerde dat u ontvangen zal als gy sterven zult, daerin zal ik ook sterven: en daer zal ik de plaets myner begraving nemen. Dit moet my God doen, en dat nog daertoe doen, is het zake dat u en my iets scheyden zal, dan alleen de dood.

18. Hierom Noëmi ziende dat Ruth met eenen vasten moed opgezet had met haer te reyzen, zoo heeft zy haer niet willen tegenzyn, noch niet meer raden dat zy tot hare vrienden wederom keeren zoude:

19. En zy zyn te zamen gereysd, en gekomen tot Bethlehem. En als zy in de stad gekomen waren, zoo is terstond de tyding overal verbreyd: en de vrouwen zeyden: Dit is Noëmi.

20. Tot dewelke zy zeyde: Heet my niet Noëmi (dat is, schoone), maer noemt my Mara (dat is, bitter), want den Almagtigen heeft my met bitterheden zeer vervuld.

21. Ik ben vol uytgegaen, en den Heer heeft my ydel wederom gebragt. Waerom noemt gy my dan Noëmi, dewelke den Heer vernederd heeft, en den Almagtigen bedrukt?

22. Aldus zoo is Noëmi gekomen met Ruth de Moabitin hare behuwde dochter van het land harer pelgrimagie: en is wedergekeerd in Bethlehem, als men eerst begon de gerst te maeyen.

HET II. KAPITTEL.

Hoe Ruth de achtergelaten aren vergadert, en hoe zy Booz gratie verkrygende, met veel graens en verzaed van spys, te huyswaert keert.

1. Den man Elimelech had eenen maeg, die een magtig man was, en van groote rykdommen, genaemd Booz.

2. En Ruth de Moabitin zeyde tot haer mans moeder: Is het dat gy het gebiedt, zoo zal ik te velde gaen, en vergaderen de aren, die achter der maeyers handen blyven, daer ik ergens vinden mag de gratie van eenen genadigen vader des huysgezins to mywaert. En zy antwoordde: Gaet henen, myne dochter.

3. Aldus is zy weggegaen, en heeft de aren vergaderd achter den rug van de maeyers. En het geviel dat dien akker toebehoorde den man Booz genaemd, die van Elimelechs geslacht was.

4. En ziet, hy kwam van Bethlehem, en zeyde tot de maeyers: Den Heer zy

met u. Dewelke hem antwoordden : Den Heer moet u gebenedyden.

5. En Booz zeyde tot den jongen, die over de maeyers gesteld was : Wiens is deze jonge dochter?

6. En hy antwoordde hem : Dit is de Moabitin, die met Noëmi gekomen is, van het Moabiters land,

7. En zy heeft gebeden dat zy zoude mogen de achterblyvende aren vergaderen, volgende de voetstappen van de maeyers : en van 's morgens tot nu toe blyft zy op het veld, en niet eens is zy te huys geweest.

8. En Booz zeyde tot Ruth : Hoort, dochter, gaet op geen ander veld om te vergaderen, noch gaet van deze plaets niet : maer blyft by myne jonge dochters,

9. En volgt die daer zy maeyen. Want ik heb myne knechten geboden dat u niemand moeyelyk zy : maer ook is het dat gy dorst krygt, zoo gaet tot de pakskens, en drinkt water, daer de knechten af drinken.

10. Dewelke op haer aenzigt nedervallende, en aenbiddende op de aerde, zeyde tot hem : Waeraf komt my dit, dat ik gratie zoude vinden voor uwe oogen, en dat gy u geweerdigen zoudt my te kennen eene vreemde vrouw?

11. Derwelker hy antwoordde : Het is my al te kennen gegeven wat gy uws mans moeder gedaen hebt na de dood van uwen man : en dat gy uwe ouders verlaten hebt, en het land daer gy in geboren zyt, en gekomen zyt tot een volk, hetwelk gy te voren niet kendet.

12. Den Heer moet u loonen voor uw werk, en gy moet vollen loon ontvangen van den Heer den God van Israël, tot wien gy gekomen zyt, en onder wiens vleugelen gy gevloden zyt.

13. En zy zeyde : Ik heb gratie gevonden voor uwe oogen, myn heer, die my vertroost hebt, en gesproken tot het hert van uwe dienstvrouw, die niet ben gelyk eene van uwe dienstvrouwen.

14. En Booz heeft tot haer gezeyd : Als het etens tyd zal wezen zoo komt herwaerts, en eet brood, en dopt uwen beet in den edik. Aldus zoo is zy gezeten aen de zyde van de maeyers, en zy maekte eenen bry voor zich zelve, en zy heeft geëten en is verzaed geworden, en zy nam weg de blevelingen :

15. En stond op van daer, dat zy de aren zoude vergaderen naer de gewoonte. Maer Booz beval zynen knechten, zeggende : Al ware het ook dat zy wilde met u maeyen, zoo verbiedt het haer niet :

16. En van uwe schooven werpt al willens wat bezyden, en laet het liggen, opdat zy zonder schaemte mag rapen, en niemand berispe haer als zy raept.

17. Aldus zoo heeft zy op het veld vergaderd tot den avond toe : en dat zy vergaderd had met eene roede uytslaende en uytdorsschende, vond zy byna eene ephimaet, dat zyn dry vaten gerst.

18. Hetwelk zy dragende, is wederom gegaen ter stede, en zy toonde het haer mans moeder : daerenboven zoo bragt zy ook voort, en gaf haer van de blevelingen van hare spyzen, daer zy mede verzaed was geweest.

19. En haers mans moeder zeyde tot haer : Waer hebt gy heden geraept, en waer hebt gy gewrocht? Gebenedyd moet hy zyn, die u bermhertig geweest is. En zy zeyde haer by wien dat zy gewrocht had : en zy zeyde des mans naem, dat hy Booz heette.

20. Derwelker heeft Noëmi geantwoord : Gebenedyd moet hy zyn van den Heer : want dezelfde gratie, die hy den levenden had gedaen, heeft hy ook gehouden den dooden. En wederom zeyde zy : Dezen man is ons namaegschap.

21. En Ruth. Dat, zegt zy, heeft hy my ook bevolen, dat ik zoo lang by zyne maeyers blyven zoude, tot dat al het koren gemaeyd ware.

22. Tot dewelke haer mans moeder heeft gezeyd : Het is beter, myne dochter, dat gy met zyne dienstmaegden uytgaet om te maeyen, opdat u niemand wedersta in eens anders akker.

23. Aldus zoo is zy gebleven by de dienstmaegden van Booz : en zy heeft zoo lang met hen gemaeyd, tot dat de gerst en de tarwe in de schuren gedragen waren.

HET III. KAPITTEL.

Hoe Ruth zich te voet van Booz werpt, en hoe zy veel vaten gerst tot Noëmi brengt, ontvangen hebbende goede antwoord.

1. Maer na dat zy wedergekomen was by haer mans moeder, zoo hoorde zy van

haer: Myne dochter, ik zal ruste voor u zoeken, en ik zal u voorzien dat u zal mogen wel zyn.

2. Dezen Booz, met wiens dienstmaegden gy op het veld verzaemd zyt, is ons namaegschap, en dezen nacht want hy zyne uytgedorschte gerst.

3. Hierom zoo wascht u, en zalft u, en doet uwe sierlykste kleederen aen, en gaet nederwaerts tot den dorschvloer. Geen mensch zie u, tot dat hy al geëten en gedronken heeft.

4. Maer als hy zal slapen gegaen zyn, zoo slaet gade de plaets daer hy slaept: en gy zult komen en ontdekken den mantel, daer hy mede gedekt is aen het eynde van de voeten, en gy zult u nederleggen, en daer liggen: en zoo zal hy u zeggen wat gy doen moet.

5. Dewelke antwoordde: Al wat gy my gebiedt, dat zal ik doen.

6. En zy is nederwaerts gegaen in den dorschvloer, en heeft het al gedaen dat haer mans moeder haer bevolen had.

7. Als Booz nu geëten en gedronken had, en verheugd was, en gegaen was om te slapen by den hoop der schooven, zoo kwam zy bedektelyk, en als zy den mantel aen zyne voeten opgeslagen had, zoo heeft zy zich daer nedergeworpen.

8. En ziet, nu in den middernacht, zoo verschrikte zich den man, en was verbaesd: en hy heeft gezien eene vrouw liggende aen zyne voeten,

9. En hy zeyde tot haer: Wie zyt gy? En zy antwoordde: Ik ben Ruth uwe dienstvrouw: sprydt uwen mantel uyt op uwe dienstvrouw, want gy zyt ons maegschap.

10. En hy zeyde: Dochter, gebenedyd zyt gy van den Heer, en gy hebt de eerste bermhertigheyd met de laetste te boven gegaen: want gy geene jongelingen gevolgd hebt, het zy arme of ryke.

11. Daerom wilt niet vreezen: maer wat gy my zeggen zult, dat zal ik doen. Want al het volk, dat binnen myne stadspoorten woont, weet wel dat gy eene deugdelyke vrouw zyt.

12. En ik loochen niet dat ik maegschap ben, maer daer is een ander die naerder is dan ik.

13. Rust dezen nacht: en als het morgen geworden zal zyn, is het dat hy u behouden wilt naer maegschaps regt, zoo is de zaek wel vergaen: maer is het dat hy niet wilt, zoo zal ik u zonder twyfel ontvangen, alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft. Slaept tot den morgenstond.

14. Hierom heeft zy by zyne voeten geslapen tot dat den nacht over was. Aldus is zy opgestaen eer de menschen malkander kennen mogten, en Booz zeyde: Wacht dat niemand wete dat gy hier gekomen zyt.

15. En wederom: Spreydt, zegt hy, uwen mantel breed uyt, daer gy mede bedekt zyt, en houdt dien met beyde uwe handen. En als zy dien uytspreydde, en hield, zoo heeft hy gemeten zes maten gerst, en haer die opgeleyd. Dewelke dragende is zy in de stad gegaen,

16. En gekomen by haer mans moeder. Dewelke heeft tot haer gezeyd: Wat hebt gy gedaen, dochter? En zy vertelde haer al dat den man haer gedaen had.

17. En zy zeyde: Ziet hy heeft my zes maten gerst gegeven, en heeft gezeyd: Ik wil niet dat gy ydel zult wederom gaen tot uws mans moeder.

18. En Noëmi zeyde: Dochter, verbeydt tot dat wy zien mogen hoe dit ding eynden zal. Want dezen man zal niet ophouden voor dat hy volbragt zal hebben het gene dat hy gesproken heeft.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe Booz ontvangt het land van Elimelech, en Ruth trouwt tot eene huysvrouw, uyt welke Obed geboren wordt een vader van Isai.

1. Hierom is Booz opwaerts ter poorte gegaen, en heeft daer gezeten. En toen hy den naesten van den bloede zag voorby gaen, daer te voren af gezeyd is, zeyde tot hem: Komt bezyden een luttel, en zit hier: noemende hem met zynen naem. Denwelken is bezyden gegaen, en heeft gezeten.

2. En Booz nemende tien mannen van de ouderen der stad, zeyde tot hen; Zit hier.

3. En als die gezeten waren, zoo heeft hy gezeyd tot den naesten van den bloede: Noëmi zal verkoopen een stuk van den akker onzes broeders Elimelech, die wederom gekomen is uyt der Moabiten landschap:

4. Hetwelk ik wilde dat gy hooren zoudet, en dat ik u dit zeggen zoude voor alle die hier zittende zyn, en de oudsten van mynen volke, die hierby zitten. Is

het dat gy dien wilt bezitten naer regt des maegschaps : zoo koopt hem, en bezit hem. Maer is het zake dat u hetzelve mishaegt, zoo geeft my het te kennen, op dat ik weten mag wat my te doen staet. Want daer is geen namaegschap, zonder u, die den naesten zyt : en ik, die den tweeden ben. En hy heeft geantwoord : Ik zal den akker koopen.

5. Toen zeyde Booz tot hem : Als gy den akker uyt de hand van de vrouw zult gekocht hebben, zoo zyt gy schuldig tot eene huysvrouw te nemen Ruth de Moabitin, welke de huysvrouw is des overledenen : op dat gy moogt verwekken uws naestens naem in zyn erfdeel.

6. Denwelken antwoordde : Ik scheyd van het regt des maegschaps : want ik behoor de nakomelingen van myne familie niet heel te niet te doen. Gebruykt gy myne privilegie, dewelke ik belyd dat ik geerne derf.

7. En dit was van ouds eene gewoonte in Israël tusschen de naesten van eenen bloede, dat zoo wanneer den eenen den anderen zyn regt overgaf : opdat zulk overgeven vast wezen zoude, zoo ontbond zulk mensch zynen schoen, en gaf dien zyne naeste maegschap : dat was een getuygenis van het afscheyden in Israël.

8. Hierom zoo heeft Booz gezeyd tot zynen naesten : Doet uwen schoen uyt. En hy ontbond zynen schoen terstond van zynen voet.

9. En Booz zeyde tot de ouderen en tot al het volk : Gy zyt heden getuygen, dat ik bezeten heb al dat toebehoord heeft Elimelech, en Chelion, en Mahalon, hetwelk Noëmi my overgeeft :

10. En dat ik Ruth de Moabitin, Mahalons huysvrouw, ten huwelyk genomen heb, opdat ik des gestorven naem mag verwekken in zyn erfdeel, opdat zyn naem niet verga uyt zyne familie, en uyt zyne broeders en zyn volk. Hieraf, zeg ik, zyt gy getuygen.

11. En al het volk dat in de poort was, en de ouderen hebben geantwoord : Wy getuygen het : den Heer make deze vrouw, die in uw huys komt, gelyk Rachel en Lia waren, die het huys van Israël opgesticht hebben : opdat zy mag wezen een spiegel der deugd in Ephrata, en dat zy mag hebben eenen eerlyken vermaerden naem in Bethlehem :

12. En dat uw huys, van den zade dat u den Heer geven zal van deze jonge vrouw, mag worden gelyk het huys Phares, denwelken Thamar Juda baerde.

13. Hierom heeft Booz Ruth genomen, en heeft ze getrouwd tot eene huysvrouw : en heeft zich met haer verzaemd, en den Heer heeft haer verleend dat zy ontving, en baerde eenen zoon.

14. En de vrouwen hebben gezeyd tot Noëmi : Gebenedyd zy den Heer. die niet heeft gedoogd dat de nakomelingen van uwe familie vergaen zouden, en opdat zyn naem in Israël niet vergaen zoude.

15. En dat gy hebben zoudt eenen die uwe ziel vertroosten zoude, en uwen ouderdom opvoeden. Want van uwe behuwde dochter is hy geboren, die u lief hebben zal : en deze is u veel beter dan of gy zeven zonen hadt.

16. En Noëmi het kind ontvangende, heeft het in haren schoot geleyd, en was hem in de plaets van eene voedster en drageres.

17. En de vrouwen hare gebuerinnen, met haer blyde zynde, en zeggende : Noëmi is een zoon geboren : hebben zynen naem genoemd Obed : dit is den vader van Isaï, des vaders van David.

18. Dit zyn de generatien van Phares : Phares heeft gewonnen Esron,

19. Esron heeft gewonnen Aram, Aram heeft gewonnen Aminadab,

20. Aminadab heeft gewonnen Nahasson, Nahasson heeft gewonnen Salmon,

21. Salmon heeft gewonnen Booz, Booz heeft gewonnen Obed,

22. Obed heeft gewonnen Isaï, Isaï heeft gewonnen David,

HET
EERSTE BOEK VAN SAMUËL,
Hetwelk wy noemen het Eerste Boek der Koningen.

HET I. KAPITTEL.

Hoe Anna de huysvrouw van Elcana door tranen en beden Samuël den profeet baert.

1. Daer was een man van Ramathaim-sophim, uyt het gebergte Ephraïm, en zyn naem was Elcana, Jerohams zoon, die een zoon was van Eliu, des zoons Thohu, des zoons Suph, een Ephratiter :
2. En hy had twee huysvrouwen, den naem der eene was Anna, en den naem der andere Phenenna. En Phenenna had kinderen : maer Anna had geene kinderen.
3. En den man ging opwaerts van zyne stad ten gezetten dagen, om den Heer der heyrscharen te aenbidden, en hem sacrificie te doen in Silo. Maer daer waren toen priesters des Heeren, twee zonen van Heli, Ophni en Phinees.
4. Aldus zoo is den dag gekomen, en Elcana heeft zyne slagtofferande gedaen, en hy gaf Phenenna zyner huysvrouwe, en allen haren zonen en dochteren deelen :
5. Maer Anna gaf hy een deel, droef zynde, want hy had Anna lief. Maer den Heer had haer ligchaem besloten.
6. En hare benydster kwelde haer, en verdrukte ze zeer, alzoo dat zy haer ook verweet dat den Heer haer ligchaem besloten had :
7. En alzoo deed zy alle jaren, als zy na het verloop des tyds opwaerts trokken tot den tempel des Heeren : en aldus kreytte zy haer. Maer Anna weende, en at niet.
8. Hierom heeft Elcana haer man tot haer gezeyd : Anna, waerom weent gy? en waerom eet gy niet? en waerom wordt uw hert bedrukt? ben ik u niet beter dan tien zonen?
9. Maer Anna is opgestaen na dat zy geëten en gedronken had te Silo. En terwyl dat Heli den priester op zynen stoel zat voor de deurstylen van des Heeren huys,
10. Toen Anna bitter van herten was, zoo heeft zy tot den Heer gebeden, overvloediglyk weenende :
11. En eene gelofte geloofd, zeggende : O Heer der heyrscharen, is het dat gy aenziende ziet het verdriet van uwe dienstvrouw, en dat gy myner gedachtig weest, en uwe dienstvrouw niet vergeet, en uwer dienares geeft eene mannelyke vrucht : zoo zal ik dien den Heere geven alle de dagen zyns levens, en geen schaers zal op zyn hoofd komen.
12. En het is geschied, toen zy haer gebed lang maekte voor den Heer, dat Heli haren mond waernam.
13. Want Anna sprak in haer hert, en hare lippen werden alleenlyk geroerd, maer hare stem hoorde men niet. Aldus zoo meynde Heli dat zy dronken was.
14. En hy zeyde tot haer : Hoe lang zult gy nog dronken zyn? vernuchtert u een luttel van den wyn daer gy dronken af zyt.
15. Anna antwoordde, en zeyde : Neen, myn heer : maer ik ben eene zeer onzalige vrouw, en ik heb geenen wyn gedronken of eenigen sterken drank, die dronken maken mag, maer ik heb myn hert uytgestort voor het aenschyn des Heeren.
16. Wilt uwe dienares niet achten als eene van Belials dochteren : want uyt de

menigvuldigheyd van mynen rouw, en bedroefdheyd, heb ik gesproken tot nu toe.

17. Toen zeyde Heli tot haer: Gaet in vrede; en God van Israël wille u geven uwe begeerte, daer gy hem om gebeden hebt.

18. En zy zeyde: Och of uwe dienstvrouw moge gratie vinden voor uwe oogen. En de vrouw is haren weg heen gegaen, en zy heeft geëten, en haer aenzicht is niet meer veranderd geweest in verscheydene gedaenten.

19. En zy zyn des morgens vroeg opgestaen, en hebben aengebeden voor den Heer; en zyn wederom gekeerd, en tot haren huyze gekomen te Ramatha. En Elcana heeft Anna zyne huysvrouw bekend: en den Heer is haers gedachtig geweest.

20. En het is geschied na eenen omloop van dagen, dat Anna heeft ontvangen, en gebaerd eenen zoon, en zy heeft hem genoemd Samuël: omdat zy hem van den Heer begeerd had.

21. En Elcana haer man, met al zyn huysgezin, is opwaerts getrokken, dat hy den Heer eene feestelyke offerande offeren zoude, en zyne gelofte,

22. En Anna is niet mede opwaerts getrokken: want zy zeyde tot haren man: Ik zal niet gaen, tot dat het kind gespeend zy, en dat ik het mag leyden, dat het mag vertoond worden voor het aenschyn des Heeren, en daer eeuwiglyk blyven.

23. En Elcana haer man zeyde tot haer: Doet dat u goed dunkt, en verbeydt tot dat gy hem gespeend hebt: en ik bid dat den Heer zyn woord wille volbrengen. Aldus is de vrouw te huys gebleven, en zy heeft haren zoon gezogen, tot dat zy hem van de melk speende.

24. En zy bragt hem met zich nadien dat zy hem gespeend had, met dry kalveren, en dry vaten meels, en eene kruyk wyn, en zy bragt hem tot den huyze des Heeren te Silo. Maer het kind was nog een zeer jong kindeken:

25. En zy hebben een kalf geofferd, en het knechtjen voor Heli gebragt.

26. En Anna zeyde: Ik bid u, myn heer, alzoo waerachtiglyk als uwe ziel leeft, heer: ik ben de vrouw die hier voor u gestaen heb, den Heer biddende.

27. Om dit kind heb ik gebeden, en den Heer heeft my gegeven myne begeerte, daer ik hem om bad.

28. En daerom heb ik dit kind den Heere tot zynen dienst toegeschikt, alle de dagen dat hy den Heer oorbaerlyk zyn zal. En zy hebben aldaer den Heer aengebeden. En Anna heeft gebeden, en gezeyd:

HET II. KAPITTEL.

Van den lofzang van Anna, en hoe zy nog kinderen verkrygt. Van de groote boosheyd der kinderen Heli, en hoe den Heer hen dreygt.

1. Myn hert heeft zich verheugd in den Heer, en myn hoorn is verhoogd in mynen God: mynen mond is wyd geopend over myne vyanden: want ik ben verblyd geworden in uwe zaligheyd.

2. Daer is niemand heylig, gelyk den Heer: want daer is ook geen ander buyten u, en daer is geen sterk als onzen God.

3. Wilt niet veel spreken hooge dingen, u beroemende: laet de oude dingen van uwen mond gaen: want den Heer is den God der wetenheyd, en hem worden de gedachten bereyd.

4. Den boog van de sterken is verwonnen, en de kranken zyn omgord met vromigheyd.

5. Die te voren verzaed waren, hebben zich zelven om brooden verhuerd: en de hongerige zyn verzaed geworden, tot dat de onvruchtbare vrouw vele kinderen baerde: en die vele kinderen had, krank geworden is.

6. Den Heer slaet dood en maekt levende, hy leydt tot in de hel, en brengt daer weder uyt.

7. Den Heer maekt arm, en maekt ryk, hy vernedert en verheft.

8. Hy verwekt den behoeftigen uyt het stof der aerde, en uyt den drek verheft hy den armen: dat hy zitten zoude met de prinsen, en den stoel der glorie houden. Want de herren van het aerdryk behooren den Heere toe, en hy heeft de wereld daerop gesteld.

9. Hy zal zyner heyligen voeten bewaren, en de boozen zullen in de duysternissen te zamen zwygen: want een man zal door zyne eygene sterkheyd niet magtig worden.

10. Den Heer zullen alle zyne vyanden ontzien: op hen zal hy in de hemelen donderen: den Heer zal regt doen over alle de hoeken van het aerdryk, en hy

zal zynen koning de heerlykheyd geven, en hy zal verheffen den hoorn van zynen gezalfden.

11. En Elcana is weggegaen te Ramatha, in zyn huys : maer het kind was des Heeren dienaer , voor het aenschyn des priesters Heli.

12. Maer de zonen van Heli waren Belials kinderen, die den Heer niet kenden,

13. Noch ook den dienst der priesteren tot den volke : maer wanneer iemand eene slagtofferande offerde, zoo kwam des priesters knecht, terwyl dat men het vleesch kookte , en hy had een kraeuwelken met dry takken in zyne hand,

14. En dat stak hy in den metalen pot, of in den ketel , of in den aerden pot, of in de teyl : en al dat hy met het kraeuwelken opbragt, dat nam den priester voor zich. En alzoo deden zy allen die van Israël dergene die te Silo kwamen.

15. Desgelyks ook eer zy het vet des ingewands ontstoken hadden, zoo kwam des priesters knecht, en zeyde den genen die zyne offerande doodde : Geeft my vleesch, dat ik het voor den priester mag koken : want ik zal van u geen gekookt vleesch ontvangen, maer rouw.

16. En dengenen die zyne offerande sloeg, zeyde tot hem : Laet het vet des ingewands heden eerstmael ontstoken worden naer de gewoonlyke manier, en dan neemt voor u alzoo veel als uwe ziel begeert. En hy antwoordde, en zeyde tot hem : Het zal alzoo geenszins zyn : maer gy zult het my nu geven, of anders ik zal het met geweld nemen.

17. Aldus zoo was de zonde der kinderen bovenmaten zeer groot voor den Heer : want de menschen versmaedden het sacrificie des Heeren.

18. Maer Samuël diende voor het aenzigt des Heeren, een kind, omgord met eenen linnen ephod.

19. En zyne moeder maekte hem eenen kleynen rok, denwelken zy bragt ten gezetten dagen , als zy opwaerts kwam met haren man, om de feestelyke offerande te offeren.

20. En Heli gebenedydde Elcana en zyne huysvrouw : en hy zeyde tot hem : Den Heer moet u zaed wederom geven van deze vrouw, voor het gewin , hetwelk gy den Heere geleend hebt. En zy zyn wederom gegaen tot hunne woonstede.

21. Hierom heeft den Heer Anna bezocht , en zy heeft ontvangen, en gebaerd dry zonen, en twee dochteren : en het kind Samuël is groot geworden by den Heer.

22. Maer Heli was zeer oud , en hy heeft gehoord alle de dingen die zyne zonen deden allen den volke van Israël: en hoe dat zy sliepen by de vrouwen, die waek hielden aen de deur des tabernakels :

23. En hy zeyde tot hen : Waerom doet gy alzulke dingen, zeer kwade dingen, die ik hoor van al den volke?

24. Wilt zoo niet doen , myne kinderen : want het is geen goed gerucht, dat ik hoor, dat gy het volk des Heeren doet overtreden.

25. Is het zake dat een man tegen eenen man misdoet , zoo mag hem God verzoend worden : maer is het zake dat een man tegen den Heer misdoet, wie zal voor hem bidden? En zy hebben naer huns vaders stem niet gehoord : want den Heer wilde ze dooden.

26. Maer het kind Samuël nam toe en wies, en behaegde zoo wel Gode als den menschen.

27. Toen is daer een man Gods gekomen tot Heli, en heeft tot hem gezeyd : Dit zegt den Heer : Ben ik niet openlyk vertoond geweest den huyze uws vaders, als zy in Egypten waren in Pharaos huys?

28. En ik heb hem verkoren uyt alle de geslachten van Israël voor my tot eenen priester , dat hy opgaen zoude tot mynen autaer, en dat hy my de welriekende offerande ontsteken zoude, en het ephod voor my dragen : en ik heb uws vaders huyze al gegeven van de sacrificien der kinderen van Israël.

29. Waerom hebt gy myne slagtofferande met de versenen weggestooten, en myne giften die ik geboden heb dat men in den tempel offeren zoude : en hebt uwe zonen meer geëerd dan my , omdat gy eten zoudt de beste gaven van alle de sacrificien myns volks Israël?

30. Daerom dit zegt den Heer God van Israël : Ik heb sprekende gezeyd , dat uw huys, en uws vaders huys voor myn aenschyn dienen zouden in der eeuwigheyd. Maer nu zegt den Heer : Verre zy dat van my : doch zoo wie my eer bewyst, dien zal ik ook eeren : maer die my versmaden, die zullen onedel wezen.

31. Ziet de dagen komen : en ik zal uwen arm afsnyden, en den arm van uws vaders huys, alzoo dat er geen oud man in uw huys zy.

32. En gy zult uwen benyder zien in den tempel, in alle de voorspoedigheden van Israël : en daer zal geen oud man in uw huys wezen ten allen dagen.

33. Maer nogtans zal ik niet allen man van uwen geslachte wegnemen van mynen autaer : maer om dat uwe oogen mogen vergaen en uwe ziel verdwynen : en een groot deel van uw huys zal sterven, als zy zullen gekomen zyn tot den mannelyken ouderdom.

34. En het zal u voor een teeken wezen, dat uwen twee zonen toekomen zal, Ophni en Phinees : op eenen dag zullen zy beyde sterven.

35. En ik zal voor my verwekken eenen getrouwen priester, die naer myn hert en naer myne ziel doen zal : en ik zal hem een getrouw huys timmeren, en hy zal voor myn gezalfden wandelen ten allen dagen.

36. Maer het zal nog komen, dat zoo wie van uwen huyze zal overgebleven zyn, die zal komen, om dat men voor hem bidden zoude, en dat hy eenen zilveren penning offere, en eenen wrongel broods, en zegge : Ik bid u, laet my komen tot een priesterlyk deel, opdat ik een mondvol broods eten mag.

HET III. KAPITTEL.

De openbaring en visioen die Samuël geschieden, die hy Heli openbaert.

1. Maer het kind Samuël diende den Heer voor Heli, en het woord des Heeren was kostelyk in dien dagen, daer was geen openbaer visioen.

2. Aldus dan is het gebeurd op eenen dag, als Heli lag op zyne bedstede, en zyne oogen waren verduysterd, en hy konde niet zien :

3. Eer des Heeren lichtvat uytging, sliep Samuël in den tempel des Heeren, daer Gods ark was.

4. En den Heer riep Samuël, denwelken antwoordende, heeft gezeyd : Ziet ik ben hier.

5. En hy liep tot by Heli, en zeyde : Ziet ik ben hier : want gy hebt my geroepen. En hy zeyde : Ik heb u niet geroepen : keert wederom, en slaept. En hy is weggegaen, en heeft geslapen.

6. En den Heer heeft daertoe ten tweeden Samuël geroepen. En Samuël opstaende, is tot Heli gegaen, en heeft gezeyd : Ziet ik ben hier : want gy hebt my geroepen. En hy antwoordde : Ik heb u niet geroepen, myn zoon : gaet wederom, en slaept.

7. Maer Samuël kende den Heer nog niet, en het woord des Heeren was hem nog niet geopenbaerd.

8. En den Heer deed er nog toe, en hy heeft Samuël nog geroepen ten derden male. Denwelken opstaende is gegaen tot Heli,

9. En zeyde : Ziet ik ben hier : want gy hebt my geroepen. Aldus zoo heeft Heli verstaen dat den Heer het kind riep : en hy zeyde tot Samuël : Gaet heen, en slaept : en is het dat hy u nog eens roept, zoo zult gy zeggen : Spreekt, Heer, want uw dienaer hoort. Aldus zoo is Samuël weggegaen, en heeft geslapen op zyne plaets.

10. En den Heer is gekomen, en heeft gestaen : en geroepen, gelyk hy hem ten tweeden geroepen had, zeggende : Samuël, Samuël. En Samuël zeyde: Spreekt, Heer, want uw dienaer hoort.

11. En den Heer zeyde tot Samuël : Ziet ik doe een woord in Israël : dat, zoo wie het hoort, hem zullen beyde zyne ooren tuyten.

12. Op dien dag zal ik doen opstaen tegen Heli alle de dingen die ik tegen zyn huys gesproken heb : ik zal het beginnen, en volbrengen.

13. Want ik heb hem te voren gezeyd, dat ik over zyn huys regt doen zoude in der eeuwigheyd, om de boosheyd, want hy wel wist dat zyne kinderen onweerdiglyk deden, en hy die niet strafte.

14. Daerom heb ik den huyze van Heli gezworen, dat de boosheyd van zynen huyze niet zal gezuyverd worden, noch met slagtofferanden, noch met giften tot in der eeuwigheyd.

15. En Samuël sliep tot den morgenstond toe, en hy deed de deur van des Heeren huys open. En Samuël vreesde het visioen Heli te kennen te geven.

16. Heli heeft dan Samuël geroepen, en gezeyd : Samuël myn zoon? En hy antwoordde, en zeyde : Ik ben hier.

17. En hy vraegde hem : Welk is

het woord, dat den Heer tot u gesproken heeft? Ik bid u, wilt het voor my niet verbergen. God moet u deze dingen doen, en die nog daertoe doen, is het zake dat gy een woord voor my verbergt, van alle de woorden die, u gezeyd zyn.

18. Aldus zoo heeft hem Samuël alle de woorden te kennen gegeven, en hy heeft niets voor hem verborgen. En hy antwoordde: Hy is den Heer: hy doe dat goed is in zyne oogen.

19. Maer Samuël is opgewassen, en den Heer was met hem, en daer viel geen van alle zyne woorden op de aerde.

20. En geheel Israël van Dan aen tot Bersabee heeft gekend, dat den getrouwen Samuël een profeet des Heeren was.

21. En den Heer deed er nog toe, dat hy zich openbaerde te Silo, want den Heer was Samuël geopenbaerd te Silo, naer het woord des Heeren. En Samuëls woord is geschied voor alle die van Israël.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël geslagen worden van de Philistynen, en hoe Gods ark genomen wordt, en Helis kinderen doodgeslagen.

1. En het is geschied in die dagen, dat de Philistynen zyn vergaderd ten stryde: en Israel is de Philistynen tegen getrokken ten stryde, en zy hebben hun leger gemaekt by den steen der hulp. Maer de Philistynen kwamen te Aphec:

2. En zy stelden hunne slagorde tegen Israël. Toen den stryd begonnen was, zoo hebben die van Israël de Philistynen den rug gekeerd: en in dien stryd zyn er verslagen hier en daer op de velden, byna vier duyzend mannen.

3. En het volk is wederom gekeerd in het leger: en de ouderen van Israël zeyden: Waerom heeft ons den Heer heden geslagen voor de Philistynen? Laet ons halen by ons van Silo de ark van het verbond des Heeren, en laet die komen in het midden van ons, opdat zy ons mag verlossen uyt onzer vyanden hand.

4. Hierom heeft het volk te Silo gezonden, en zy hebben vandaer gehaeld de ark van het verbond des Heeren der heyrscharen, zittende op de cherubins: en de twee zonen van Heli waren met de ark van het verbond des Heeren, Ophni en Phinees.

5. En als de ark des verbonds in het heyrleger gekomen was, zoo hebben alle die van Israël geroepen met eenen grooten roep, dat de aerde klonk.

6. En de Philistynen hoorden de stem des geroeps, en zy zeyden: Wat is toch dit voor een gekrysch in het Hebreeuwsch leger? En zy hebben vernomen dat de ark des Heeren in het leger gekomen was.

7. En de Philistynen hebben gevreesd, zeggende: God is in het leger gekomen. En zy verzuchtten, zeggende:

8. Wee ons: want zoo groote vrolykheyd is gisteren noch eergisteren niet geweest: wee ons. Wie zal ons verlossen uyt de hand van deze hooge goden? Dit zyn de goden, die Egypten sloegen met allerhande plagen, in de woestyn.

9. O gy, Philistynen, versterkt u, en weest mannen: op dat gy de Hebreeuwschen niet dienet, gelyk zy ons gediend hebben: hebt u vromelyk, en strydt.

10. Aldus zoo hebben de Philistynen gestreden, en Israël werd geslagen, en een iegelyk is gevloden in zyn tabernakel; en daer is eene zeer groote nederlaeg geschied: en daer zyn er van Israël gevallen dertig duyzend mannen voetvolks.

11. En de ark Gods is genomen: en de twee zonen van Heli zyn ook gestorven, Ophni en Phinees.

12. En een man van Benjamin uyt den stryde loopende, is gekomen te Silo op dien dag, met gescheurde kleederen, en met aerde op zyn hoofd gesproeyd.

13. En als hy gekomen was, zoo zat Heli op eenen zetel tegen den weg verbeydende. Want zyn hert was beangst voor de ark Gods. En als den man binnen gekomen was, zoo heeft hy der stad dit te kennen gegeven: en al de stad heeft jammerlyk gehuyld.

14. En Heli heeft het geluyd des geroeps gehoord, en hy heeft gezeyd: Wat is dit geluyd van dezen geruchte? En den man is haestelyk gekomen, en heeft dit Heli geboodschapt.

15. En Heli was acht en negentig jaren oud, en zyne oogen waren verduysterd, en hy mogt niet zien.

16. En hy zeyde tot Heli: Ik ben den genen die uyt den stryd gekomen ben, en ik ben die uyt de slagorde heden gevloden ben. Tot denwelken hy zeyde: Wat is er geschied, myn zoon?

17. En die de boodschap bragt, heeft geantwoord: Israël, zeyde hy, is gevloden voor de Philistynen, en daer is eene groote nederlaeg geschied onder het volk: en daertoe zoo zyn beyde uwe zonen ook dood, Ophni en Phinees: en de ark Gods is genomen.

18. En als hy Gods ark genoemd had, zoo viel Heli van den zetel achterwaerts over, by de deur, en brekende zynen hals is hy gestorven. Want het was een oud man die lang geleefd had: en hy heeft Israël geoordeeld veertig jaren lang.

19. Maer zyne behuwde dochter, Phinees huysvrouw was bevrucht, en zeer by den tyd van baren: en de boodschap hoorende dat de ark Gods genomen was, en dat haer zweer en haer man dood waren, zoo heeft zy zich nedergebogen en gebaerd: want zy was overvallen met haestige en onvoorziene pynen.

20. En op denzelfden stond van hare dood, zoo zeyden haer de vrouwen, die by haer stonden: Vreest niet, want gy hebt eenen zoon gebaerd. Dewelke hun niet antwoordde, en nam het ook niet ter herte.

21. En zy noemde het kind Ichabod, zeggende: De glorie is weg van Israël, want de ark Gods genomen is, en voor haers mans vader, en voor haren man,

22. Zeyde zy: De glorie is van Israël weg, want de ark Gods genomen was.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Dagon der Philistynen god gebroken werd van God, en hoe de ark van de eene stad in de andere gedragen werd, en hoe het volk gestraft werd.

1. Maer de Philistynen namen Gods ark, en droegen die weg van den steen der hulp tot in Azoten.

2. En de Philistynen namen Gods ark, en droegen die in Dagons tempel, en stelden die by Dagon.

3. En als die van Azoten des morgens vroeg opgestaen waren: ziet zoo lag Dagon plat neder ter aerde op zyn aenzigt, voor des Heeren ark: en zy namen Dagon, en stelden hem weder in zyne plaets.

4. En als zy des anderendaegs vroeg weder opstonden, zoo vonden zy Dagon liggen op zyn aenzigt op de aerde voor des Heeren ark: maer Dagons hoofd, en beyde de palmen van zyne handen waren afgesneden op den dorpel:

5. Maer Dagon den blok alleen was gebleven in zyne plaets. Om deze zaek treden de priesters van Dagon, en alle die in zynen tempel gaen op den dorpel van Dagon niet in Azoten, tot op den dag van heden toe.

6. Doch de hand des Heeren is zwaer geworden over die van Azoten, en hy heeft ze verdorven: en hy sloeg die van Azoten en alle die van hunne palen, in de verborgen plaetse der billen. En de dorpen en de akkers wierpen op in het midden des lands, en daer zyn muyzen voortgekomen, en daer is eene beschaemdheyd van eene groote sterfte afgekomen in de stad.

7. En de mannen van Azoten aldusdanige plaeg ziende, zeyden: Laet de ark des Gods van Israël by ons niet blyven: want zyne hand is op ons verhard, en op Dagon onzen god.

8. En zendende hebben zy vergaderd alle de vorsten der Philistynen tot zich, en hebben gezeyd: Wat zullen wy met deze ark van Israëls God doen? En die van Geth hebben geantwoord: Laet de ark van Israëls God omgedragen worden. En zy hebben de ark van Israëls God omgedragen.

9. Maer als zy die omdroegen, zoo kwam de hand des Heeren over alle de steden door eenen zeer grooten moord: en sloeg de mannen van elke stad van den minsten tot den meesten, en de eynden van hunne eyndeldermen uytstekende verrottede. En die van Geth hebben eenen raed te zamen gevonden, en hebben voor zich stoelen van pelsen gemaekt.

10. Hierom zoo hebben zy de ark Gods gezonden tot Accaron. En als de ark Gods tot Accaron gekomen was, zoo hebben de Accaroniten zeer geroepen, zeggende: Zy hebben de ark van Israëls God by ons gebragt, dat zy ons en ons volk dooden zoude.

11. Aldus zoo hebben zy uytgezonden en vergaderd alle de vorsten der Philistynen, dewelke hebben gezeyd: Laet de ark van Israëls God gaen, en laet ze wederom keeren tot hare plaets, dat zy ons met onzen volke niet doode.

12. Want over alle de steden kwam een grooten angst van de dood, en eene allerzwaerste hand Gods. En welke lieden niet stierven, werden geslagen in de

verborgene plaets van hunne billen : en het gekrysch van elke stad ging op tot den hemel.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe de Philistynen Gods ark wederom zenden naer Israël met sommige giften en offeranden.

1. Aldus was des Heeren ark in der Philistynen land zeven maenden.

2. En de Philistynen hebben geroepen de priesters en waerzeggers, zeggende : Wat zullen wy van de ark des Heeren doen? Zegt ons hoe wy die mogen wederom tot hare plaets zenden. Dewelke hebben gezeyd :

3. Is het zake dat gy de ark des Gods van Israël wederom zendt, zoo wilt die niet ydel laten weggaen, maer betaelt haer dat gy schuldig zyt voor de zonde, en dan zult gy genezen worden : en gy zult weten waerom dat zyne hand van u niet gaet.

4. Dewelke hebben gezeyd : Wat is het dat wy hem voor onze misdaed betalen moeten? En zy hebben geantwoord :

5. Naer het getal der landschappen van de Philistynen, zult gy maken vyf gouden billen, en vyf gouden muyzen : want over u en over uwe vorsten al te zamen was eene plaeg. En gy zult maken de gelykenissen van uwe aersbillen, en de gelykenissen van de muyzen, die het land bedorven hebben. En gy zult Israëls God glorie geven : of hy by aventure verligte zyne hand van u en van uwe goden, en van uw land.

6. Waerom bezwaert gy uwe herten, gelyk Egypten en Pharao hunne herten verzwaerd hebben? Heeft ze Pharao dan niet laten gaen, en zyn zy niet weggereysd na dat hy geslagen was?

7. Hierom gaet toe, en maekt eenen nieuwen wagen : en neemt twee koeyen die jonge kalveren zuygen, dewelke nooyt gareel opgeleyd is, en spant die aen den wagen te zamen, en sluyt hare kalveren te huys.

8. En gy zult de ark des Heeren nemen, en die op den wagen leggen, en de gouden juweelen die gy hem voor uwe misdaed hebt betaeld, zult gy in een kofferken aen hare zyde stellen : en laet ze alzoo varen, dat ze wegga.

9. En gy zult toezien : en by alzoo dat zy door den weg van hare palen opwaerts gaet regt naer Bethsames, zoo heeft hy ons dit groot kwaed gedaen : maer is het zake dat het alzoo niet gebeurt : zoo zullen wy weten dat zyne hand ons geenszins geraekt heeft, maer dat het by gevalle geschied is.

10. Hierom hebben zy in deze manier gedaen : en nemende twee koeyen die kalveren zogen, spanden zy die aen den wagen, en hare kalveren hebben zy te huys gesloten.

11. En zy stelden de ark Gods op den wagen, en het kofferken hetwelk had de gouden muyzen en de gelykenissen van de aersbillen.

12. En de koeyen gingen al regt voort door den weg die daer leydt naer Bethsames, en zy gingen eenen weg, voortgaende en loeyende : en weken noch ter regter, noch ter slinker hand : en de vorsten van de Philistynen volgden tot aen de palen van Bethsames.

13. En de Bethsamiters maeyden tarwe in de valley : en opheffende hunne oogen hebben zy de ark gezien, en zy waren blyde toen zy die zagen,

14. En den wagen is gekomen in Josue des Bethsamiters akker, en daer bleef hy staende. En daer was eenen grooten steen, en zy hebben het hout van den wagen in stukken gehouwen, en leyden de koeyen daerop den Heere tot eenen heel-brandoffer.

15. Maer de Levieten namen de ark af, en het kofferken welk by haer was, daer de gouden juweelen in waren, en stelden die op den grooten steen. En de mannen van Bethsames hebben heel-brandofferanden geofferd, en hebben op dien dag den Heere slagtofferanden ten offer gedood.

16. En de vyf vorsten der Philistynen hebben het aenzien, en zyn wederom gekeerd naer Accaron op dien dag.

17. Dit zyn de gouden aersbillen, welke de Philistynen den Heere betaeld hebben voor hunne misdaed : Azotus een, Gaza een, Ascalon een, Geth een, Accaron een :

18. En gouden muyzen, naer het getal van der Philistynen steden der vyf verscheydene landschappen, van de bemuerde stad aen tot het dorp, welk zonder muren was, en tot groot Abel toe, daer zy de ark des Heeren opgesteld hadden, die tot dien dage toe gebleven was op Josue des Bethsamiters akker.

19. Maer hy heeft sommige van de

Bethsamiters mannen geslagen, om dat zy des Heeren ark gezien hadden: en versloeg van den volke zeventig mannen, en van den gemeynen volke vyftig duyzend. En het volk is zeer rouwig geweest, om dat den Heer het volk met eene groote plaeg geslagen had.

20. En de mannen van Bethsames zeyden: Wie zal mogen staen voor het aenschyn van dezen Heer den heyligen God? en tot wien zal dien van ons opwaerts trekken?

21. En zy hebben boden gezonden tot de ingezetenen van Cariathiarim, zeggende: De Philistynen hebben de ark des Heeren wederom gebragt, komt af en haelt ze wederom te uwaert.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe Gods ark in Aminadabs huys rust, en hoe Samuël het volk raedt de afgoden weg te werpen, en zich te beteren, en hoe zy de Philistynen verwinnen.

1. Hierom zyn de mannen van Cariathiarim gekomen, en hebben des Heeren ark wederom gebragt, en die gedragen in Aminadabs huys te Gabaa: en Eleazar zynen zoon hebben zy geheyligd, om dat hy des Heeren ark bewaren zoude.

2. En het is geschied, van den dage dat des Heeren ark tot Cariathiarim bleef, dat er vele dagen verliepen, (want het was nu het twintigste jaer) en het geheel huys van Israël rustte naer den Heer.

3. Maer Samuël sprak tot het geheel huys van Israël, zeggende: Is het dat gy met geheeler herte tot den Heer wederkeert, zoo neemt weg alle vreemde goden uyt het midden van u, Baalim en Astaroth: en bereydt uwe herten den Heere, en dient hem alleen, en hy zal u verlossen uyt der Philistynen hand,

4. Aldus hebben de kinderen van Israël Baalim en Astaroth weggenomen, en hebben den Heer alleen gediend.

5. Maer Samuël heeft gezeyd: Vergadert heel Israël in Masphath, dat ik den Heer voor u mag bidden.

6. En zy zyn te Masphath vergaderd: en zy hebben water geschept, en het gegoten voor het aenzigt des Heeren, en zy hebben op dien dag gevast, en aldaer gezeyd: Wy hebben den Heere gezondigd. En Samuël heeft de kinderen van Israël regt gedaen te Masphath.

7. En de Philistynen hebben gehoord dat de kinderen van Israël te Masphath vergaderd waren, en de vorsten der Philistynen zyn opgetrokken tot Israël. Als de kinderen van Israël dat gehoord hadden, zoo hebben zy gevreesd van der Philistynen aenzigt.

8. En zy hebben tot Samuël gezeyd: Wilt niet ophouden voor ons te roepen tot den Heer onzen God, dat hy ons verlosse uyt der Philistynen hand.

9. Maer Samuël heeft genomen een zuygende lammeken, en het geofferd al geheel den Heere tot eenen heel-brandoffer: en Samuël heeft tot den Heer geroepen voor Israël, en den Heer heeft hem verhoord.

10. En het is gebeurd, terwyl dat Samuël dien heel-brandoffer offerde, dat de Philistynen begonnen te stryden tegen Israël: maer den Heer heeft gedonderd met eenen zeer grooten donder op dien dag over de Philistynen, en hy heeft ze vervaerd, en zy zyn verslagen van de kinderen van Israël.

11. En de mannen van Israël uyt Masphath trekkende hebben de Philistynen vervolgd, en die verslagen tot de plaets, die daer is beneden Bethchar.

12. En Samuël heeft eenen steen genomen, en dien gesteld tusschen Masphath en tusschen Sen: en heeft die plaets genoemd den Steen der hulp. En hy zeyde: Tot hier toe heeft ons den Heer geholpen.

13. En de Philistynen zyn vernederd, en zy hebben voorts daer niet meer toegedaen om te komen in de palen van Israël. Aldus zoo is de hand des Heeren geworden op de Philistynen, alle de dagen van Samuël.

14. En de steden, dewelke de Philistynen Israël afgenomen hadden, zyn Israël wederom gegeven, van Accaron tot Geth toe, en tot hunne palen: en den Heer heeft Israël verlost uyt der Philistynen hand, en het was peys tusschen Israël en de Amorrheen.

15. En Samuël oordeelde Israël alle zyne leefdagen lang:

16. En hy reysde alle jaren gaende rondom Bethel en Galgala en Masphath, en hy oordeelde Israël in de voorzeyde steden.

17. En hy keerde wederom te Ramatha: want daer was zyn huys, en daer

oordeelde hy Israël: en hy heeft daer den Heere ook eenen autaer getimmerd.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe Samuël, oud zynde, en zyner kinderen den last des volks overgegeven hebbende, mits hunne gierigheyd, het volk begeert eenen koning.

1. En het is gebeurd toen Samuël oud geworden was, dat hy zyne zonen maekte regters van Israël.

2. En den naem van zynen eerstgeboren zoon was Joël: en den naem van den tweeden was Abia, der regteren in Bersabee.

3. En zyne zonen wandelden in zyne wegen niet: maer zy weken af naer de gierigheyd, en ontvingen giften, en verkeerden het regt.

4. Aldus alle de ouderen van Israël te zamen vergaderd zynde, kwamen by Samuël in Ramatha.

5. En zy hebben tot hem gezeyd: Ziet gy zyt oud geworden, en uwe zonen wandelen in uwe wegen niet: dus maekt ons eenen koning, dat dien ons oordeele, gelyk alle andere natien hebben.

6. En deze redenen mishaegden in Samuëls oogen, om dat zy zeyden: Geeft ons eenen koning, dat die ons oordeele. En Samuël heeft tot den Heer gebeden.

7. En den Heer heeft tot Samuël gezeyd: Hoort naer des volks stem in al dat zy u zeggen: want zy hebben u niet verworpen, maer my, dat ik over hen niet regeren zoude.

8. Naer alle hunne werken, die zy gedaen hebben van den dag, dat ik ze uyt Egypten leydde, tot op dezen dag toe: en gelyk zy my verlaten hebben, en hebben gediend vreemde goden, alzoo doen zy u ook.

9. Daerom zoo hoort nu hunne stem: maer nogtans waerschouwt hen, en zegt hun te voren des konings regt, die over hen regeren zal.

10. Aldus zoo heeft Samuël alle des Heeren woorden gesproken tot den volke, die eenen koning van hem begeerd hadden,

11. En hy zeyde: Dit zal des konings regt zyn, die over u regeren zal: Uwe zonen zal hy nemen, en stellen die in zyne wagens, en hy zal ze voor zich maken ruyters te peerd, en voorloopers van zyne wagens,

12. En hy zal ze voor zich maken kapiteynen over duyzend mannen, en over honderd mannen, en akkerlieden van zyne akkerlanden, en koornmaeyers, en smeden van zyne wapenen, en wagenmakers.

13. En uwe dochteren zal hy voor zich maken zalfmaeksters, en kooksters, en baksters.

14. En hy zal ook uwe beste akkerlanden en wyngaerden, en olyfgaerden nemen, en geven die zynen dienaers.

15. Ook zal hy uw graen en de jaerlyksche vruchten van uwe wyngaerden vertienen, om te geven zynen gesneden kamerlingen en knechten.

16. Ook zal hy uwe knechten en uwe dienstvrouwen, en uwe fynste jongelingen, en uwe ezels wegnemen, en die in zyn werk stellen.

17. Uwe kudden zal hy ook vertienen, en gy zult zyne slaven wezen.

18. En in dien dag zult gy roepen van het aenzigt uws konings, denwelken gy voor u gekoren hebt: en den Heer zal u op dien dag niet verhooren, om dat gy eenen koning begeerd hebt voor u.

19. Maer het volk heeft niet willen hooren naer Samuëls stem, maer zy zeyden: Geenszins: want daer zal een koning over ons zyn,

20. En wy zullen ook wezen gelyk alle de heydenen: en onzen koning zal ons oordeelen, en voor ons trekken, en onze oorlogen voor ons stryden.

21. En Samuël heeft alle de woorden des volks gehoord, en die gesproken in de ooren des Heeren.

22. Den Heer dan heeft tot Samuël gezeyd: Aenhoort hunne stem, en stelt over hen eenen koning. En Samuël zeyde tot de mannen van Israël: Een iegelyk ga in zyne stad.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Saül zyns vaders ezelinnen zoekende van Samuël is ter herberge ontvangen geweest.

1. En daer was een man van Benjamin Cis genaemd, een zoon van Abiël, des zoons Seror, des zoons Bechorath, des zoons Aphia, eens mans Jemini zoons, sterk van kracht.

2. En hy had eenen zoon Saül genaemd, uytverkoren en goed: en onder de kinderen van Israël was geen man

beter dan hy : van de schouderen opwaerts was hy hooger van lengte boven al het volk.

3. En de ezelinnen van Cis, Saüls vader, waren verloren : en Cis zeyde tot Saül zynen zoon : Neemt met u eenen van de knechten, en gaet heen, en zoekt de ezelinnen. En als zy over het gebergte Ephraïm gepasseerd waren,

4. En door het landschap van Salisa, en die niet gevonden hadden, zoo zyn zy voortgegaen door het land van Salim, en zy waren daer niet : en ook door het land van Jemini, en zy hebben die niet gevonden.

5. Maer als zy gekomen waren in het land van Suph, zoo zeyde Saül tot den knecht, die met hem was : Komt en laet ons wederom gaen, dat by aventure myn vader de ezelinnen niet heeft laten varen, en zorgvuldig zy voor ons.

6. Denwelken zeyde : Ziet in deze stad is een man Gods, een edel man : al dat hy zegt, dat komt zonder twyfel : daerom laet ons nu tot daer gaen, of hy by aventure mogt het bescheyd zeggen van onze reyze, waerom dat wy gekomen zyn.

7. En Saül zeyde tot zynen knecht : Ziet wy zullen daer gaen : maer wat zullen wy den man Gods dragen? Daer is geen brood meer in onze malen : en wy hebben geene giften, die wy den man Gods mogten geven, noch iets anders.

8. En den knecht heeft wederom geantwoord tot Saül, en gezeyd : Ziet daer is nog een vierendeel van eenen zilveren penning in myne hand gevonden, laet ons dien den man Gods geven, opdat hy ons het bescheyd van onze reys wille zeggen.

9. (Hier voortyds plagt een iegelyk in Israël alzoo te zeggen, gaende om van God raed te halen : Komt, laet ons tot den ziender gaen. Want die men nu ter tyd noemt eenen profeet, dien noemde men hier voortyds eenen ziender.)

10. En Saül zeyde tot zynen knecht : Uw woord is het allerbeste. Komt, laet ons gaen. En zy zyn in de stad gegaen, daer den man Gods in was.

11. En als zy de hoogte van de stad opgingen, zoo vonden zy jonge dochters die uytwaerts gingen om water te scheppen, en zy hebben tot die gezeyd : Is den ziender hier?

12. Dewelke antwoordende, hebben gezeyd : Hy is hier, ziet, voor u, haest u nu : want hy is heden in de stad gekomen, om dat het volk heden een groot sacrificie te doen heeft op de hoogte.

13. En in de stad komende, zult gy hem terstond vinden, eer hy opwaerts op de hoogte gaet om te eten : want het volk zal niet eten voor dat hy komen zal : want hy zal de slagtofferande gebenedyden, en dan zullen zy eten die daer geroepen zyn. Daerom gaet nu opwaerts, want gy zult hem heden vinden.

14. En zy zyn opgegaen in de stad. En als zy wandelden in het midden van de stad, toen werd Samuël gezien uytkomende hun te gemoet, om te gaen opwaerts op de hoogte.

15. Maer den Heer had Samuëls oor opengedaen eenen dag te voren eer Saül kwam, zeggende :

16. Morgen ter dezer zelfder ure, die nu is, zal ik eenen man tot u zenden uyt het land van Benjamin, en gy zult dien zalven tot eenen oversten over myn volk Israël : en hy zal myn volk verlossen uyt der Philistynen hand : want ik heb myn volk aenzien, want hun geroep is tot my gekomen.

17. En als Samuël Saül aenzien had, zoo zeyde den Heer tot hem : Ziet daer den man, dien ik u gezeyd had, dezen zal heerschappy over myn volk hebben.

18. En Saül kwam by Samuël in het midden van de poort, en zeyde : Ik bid u, zegt my waer het huys van den ziender is.

19. En Samuël antwoordde tot Saül, zeggende : Ik ben den ziender : gaet voor my op de hoogte, dat gy heden met my etet, en ik zal u morgen vroeg laten gaen : en al dat in uw hert is, zal ik u zeggen.

20. En van de ezelinnen, die gy eergisteren verloren hebt, wilt niet bezorgd zyn, want zy zyn gevonden. En wien zullen toch alle de beste dingen van Israël toebehooren? zullen die u en uwes vaders huyze niet toebehooren?

21. En Saül antwoordende, zeyde : Ben ik niet een zoon van Jemini van den minsten geslachte van Israël, en is myne familie niet de allerlaetste van alle de familien van Benjamins geslacht? Waerom hebt gy my dan deze reden gezeyd?

22. Aldus Samuël met zich nemende Saül en zynen knecht, heeft die gebragt

in de eetplacts, en hy gaf hun placts in het opperste van alle die daer genood waren: want daer waren omtrent dertig mannen.

23. En Samuël zeyde tot den kok: Geeft het stuk, welk ik u gegeven heb, en bevolen dat gy het by u op eene zyde leggen zoudet.

24. Aldus heeft den kok eene schouder opgedragen, en die geleyd voor Saül. En Samuël zeyde: Ziet daer dat er overgebleven is, legt het voor u, en eet: want het is by voorzienigheyd voor u bewaerd, als ik het volk genood had. En Saül heeft met Samuël geëten op dien dag.

25. En zy zyn weder afgekomen van de hoogte, tot in de stad, en Samuël heeft met Saül gesproken op den zolder: en hy bereydde Saül daer eene plaets om te slapen, en hy heeft geslapen.

26. En als zy des morgens opgestaen waren, en het nu klaer dag werd, zoo riep Samuël Saül op den zolder, zeggende: Staet op, dat ik u mag laten gaen. En Saül is opgestaen: en zy zyn beyde uytgegaen, te weten hy en Samuël.

27. En als zy nederwaerts gingen aen het uyterste deel van de stad, zoo zeyde Samuël tot Saül: Zegt den knecht, dat hy voor ons ga, en doorweg passere: maer blyft gy hier een luttel tyds staende, dat ik u mag te kennen geven het woord des Heeren.

HET X. KAPITTEL.

Hoe Samuël Saül zalft tot eenen koning, en hy voorzeydt zyne geschiedenis, en hoe hy het volk roepende, hun eenen koning geeft.

1. Toen nam Samuël een oliepotken, en stortte het uyt op zyn hoofd, en hy heeft hem gekust, en gezeyd: Ziet den Heer heeft u gezalfd over zyn erfdeel tot eenen prins, en gy zult zyn volk verlossen uyt zyner vyanden handen, die rondom hen zyn. En dit zal u voor een teeken wezen, dat den Heer u tot een prins gezalfd heeft.

2. Als gy heden van my zult gegaen zyn, zoo zult gy twee mannen vinden by Rachels graf, in de uyterste palen van Benjamin, in de zuydzyde, en die zullen u zeggen: De ezelinnen zyn gevonden, daerom dat gy uytgegaen waert, om die te zoeken: en uw vader, op de ezelinnen niet meer denkende, is voor u bezorgd, en zegt: Wat zal ik van mynen zoon doen?

3. En als gy vandaer zult gegaen zyn, en voortgekomen tot den eyk Thabor, daer zullen u vinden dry mannen opwaerts gaende tot den Heer te Bethel, waeraf den eenen dragen zal dry jonge bokskens, en den anderen dry koeken broods, en den derden dragende eene flesch wyn.

4. En als die u zullen groeten, zoo zullen zy u twee brooden geven, en gy zult die van hunne hand nemen.

5. Daerna zult gy komen tot Gods heuvel, daer der Philistynen wacht is: en als gy daer in de stad zult gekomen zyn, zoo zal u eenen hoop profeten ontmoeten, nederwaerts komende van het hoogste, en voor hen zal gaen een psalterspel, en eene bom, en eene pyp, en harp, en zy zullen profeteren.

6. En den geest des Heeren zal haestelyk over u komen, en gy zult met hen profeteren, en veranderd worden in eenen anderen man.

7. Hierom zoo wanneer u alle deze teekenen zullen gekomen zyn, zoo doet al wat u voor handen komt, want den Heer is met u.

8. En gy zult voor my nederwaerts gaen tot Galgala, (want ik zal zekerlyk daer tot u nederwaerts komen) dat gy moogt eene offerande offeren en vredeofferhanden dooden: zeven dagen lang zult gy verbeyden, tot dat ik by u kome, en u toone wat gy doen moet.

9. Aldus toen hy zyne schouderen omgekeerd had, dat hy van Samuël weggaen zoude, zoo heeft hem God zyn hert veranderd in een ander, en alle deze teekenen zyn op dien dag gekomen.

10. En zy zyn gekomen tot den voorzeyden heuvel, en ziet eenen hoop profeten is hem te gemoet gekomen: en den geest des Heeren is op hem gesprongen, en hy heeft in het midden van hen geprofeteerd.

11. En als dit zagen alle die hem van gisteren en eergisteren kenden, dat hy met de profeten was, en profeteerde, zoo zeyden zy tot malkander: Wat ding is den zone van Cis geschied? Is Saül ook onder de profeten?

12. En zy antwoordden den een den

anderen, zeggende : En wie is zyn vader? Daerom is het een gemeyn zegwoord geworden : Is Saül ook onder de profeten?

13 En hy hield op van profeteren, en is gekomen tot op de hoogte.

14. En Saüls oom sprak tot hem, en tot zynen knecht : Waer zyt gy heen gegaen? En zy hebben geantwoord : De ezelinnen zoeken : en als wy die niet vonden, zoo zyn wy gekomen by Samuël.

15. En zyn oom zeyde tot hem : Zegt my, wat heeft u Samuël al gezeyd.

16. En Saül heeft tot zynen oom gezeyd : Hy zeyde ons dat de ezelinnen gevonden waren. Maer van de reden des koningryks heeft hy hem niets gezeyd, wat Samuël tot hem gesproken had.

17. En Samuël heeft het volk zamen geroepen tot den Heer in Maspha :

18. En hy heeft gezeyd tot de kinderen van Israël : Dit zegt den Heer God van Israël : Ik heb Israël uyt Egypten geleyd, en ik heb u verlost uyt de hand der Egyptenaren, en uyt de hand van alle de koningen die u verdrukten.

19. Maer gy hebt heden uwen God verworpen, denwelken alleen u verlost heeft van alle uwe kwaden en tribulatien : en gy hebt gezeyd : Geenszins : maer stelt eenen koning over ons. Daerom staet nu voor den Heer naer uwe geslachten, en naer uwe familien.

20. En Samuël heeft alle de geslachten van Israël voorts aengebragt, en het lot is gevallen op het geslacht van Benjamin.

21. En hy heeft het geslacht van Benjamin aengebragt by zyne familien, en daer is gevallen de familie van Metri, en is gekomen tot Saül Cis zoon. Hierom hebben zy hem gezocht, en hy is niet gevonden.

22. En zy hebben nadezen van den Heer gevraegd, of hy daer ook komen zoude. En den Heer heeft geantwoord : Ziet hy is te huys verborgen.

23. Aldus zyn zy te zamen derwaerts geloopen, en hebben hem vandaer gehaeld : en hy heeft in het midden van den volke gestaen, en hy was het hoofd langer dan al het volk.

24. En Samuël zeyde tot al het volk : Voorwaer gy ziet hem, denwelken den Heer verkoren heeft, want daer niemand zynsgelyk is onder al het volk. En al het volk heeft geroepen, en gezeyd : Den koning moet leven.

25. En Samuël heeft den volke gezeyd de wet des koningryks, en hy heeft het in eenen boek geschreven, en voor den Heer opgeleyd : en Samuël heeft al het volk laten gaen, een iegelyk in zyn huys.

26. Desgelyks is Saül ook gegaen in zyn huys te Gabaa : en een deel van het heyr is met hem gegaen, derwelker herten God geraekt had.

27. Maer Belials kinderen hebben gezeyd : Zal ons dezen mogen verlossen? En zy hebben hem versmaed, en zy hebben hem geene giften gebragt : maer hy veynsde zich als of hy dat niet gehoord had.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe Jabes van den koning van Ammon beleyd wordt, en van Saül verlost en ontzet.

1. En het is geschied byna na eene maend, dat Naas den Ammoniter opwaerts gekomen is, en heeft begonnen te stryden tegen Jabes Galaad. En alle de mannen van Jabes hebben gezeyd tot Naas : Hebt met ons een verbond, en wy zullen u dienen.

2. En Naas den Ammoniter heeft hun geantwoord : Hierdoor zal ik myn verbond met u maken, dat ik de regte oogen van u allen uytsteken zal, en u stellen tot eene schande in geheel Israël.

3. En de ouderen van Jabes hebben tot hem gezeyd : Geeft ons zeven dagen respyt dat wy mogen boden uytzenden tot alle de palen van Israël : en is het dat er niemand is die ons bescherme, zoo zullen wy tot u uytkomen.

4. Hierom zyn de boden gekomen tot Saüls Gabaa : en zy hebben deze woorden gesproken daer het volk het hoorde : en al het volk heeft zyne stem opgeheven, en geweend.

5. En ziet Saül kwam, volgende de ossen van den velde, en hy zeyde : Wat heeft het volk dat het weent? En zy hebben hem verteld de woorden der mannen van Jabes.

6. En den Geest des Heeren is in Saül gesprongen, als hy deze woorden gehoord had, en zynen toorn is bovenmaten zeer gram geworden.

7. En nemende beyde de ossen, heeft hy die in stukken gehouwen, en gezon-

den door al de palen van Israël door de hand der boden, zeggende: Zoo wie niet uytgaet, en niet volgt Saül en Samuël, aldus zal zynen ossen geschieden. Hierom heeft de vrees des Heeren het volk bevangen, en zy zyn uytgetrokken gelyk een man.

8. En hy heeft ze geteld te Bezech: en der kinderen van Israël waren dry honderd duyzend: maer der mannen van Juda waren dertig duyzend.

9. En zy hebben gezeyd tot de boden, die daer gekomen waren: Aldus zult gy zeggen den mannen, die te Jabes Galaad zyn: Morgen zal u zaligheyd geschieden, als de zon zal warm geworden zyn. Aldus zyn de boden gekomen, en hebben dat den mannen van Jabes geboodschapt: dewelke verblyd zyn geweest.

10. En zy hebben gezeyd: Morgen zullen wy tot u komen: en gy zult ons doen al dat u believen zal.

11. En het is geschied, als den dag van morgen gekomen was, dat Saül heeft het volk gesteld in dry deelen: en hy is gegaen in het midden van den heyre in de morgenstondwaek, en hy heeft die van Ammon geslagen tot dat den dag warm werd: maer de andere zyn al verstrooyd, alzoo dat er niet twee byeen bleven.

12. En het volk zeyde tot Samuël: Wie is dezen die gezeyd heeft: Saül zal over ons niet regeren? Levert de mannen, en wy zullen ze dooden.

13. En Saül zeyde: Daer zal niemand op dezen dag gedood worden, want heden heeft den Heer in Israël zaligheyd gewrocht.

14. Toen heeft Samuël tot den volke gezeyd: Komt, en laet ons gaen tot Galgala, en daer het koningryk vernieuwen.

15. En al het volk is gegaen in Galgala, en zy hebben Saül daer koning gemaekt voor den Heer in Galgala, en zy hebben daer vredeofferanden geofferd voor den Heer. En Saül is daer vrolyk geweest, en al de mannen van Israël bovenmaten zeer.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe Samuël het volk straft, en vermaent ter deugd, en belooft dat hy voor hen bidden zal.

1. En Samuël heeft gezeyd tot alle die van Israël: Ziet ik heb uwe stem verhoord, naer al dat gy my gezeyd hebt, en ik heb over u eenen koning gesteld.

2. En nu gaet den koning voor u: maer ik ben oud en grys geworden: voorts zoo zyn myne zonen ook by u: aldus ik heb voor u verkeerd van myne jongheyd af tot op dezen dag toe, en ziet, ik ben hier tegenwoordig.

3. Spreekt van my voor den Heer, en voor zynen gezalfden, of ik iemands os of ezel genomen heb: of ik ook iemand onregt gedaen heb, of ik iemand verdrukt heb, of ik van iemands hand eenige gift ontvangen heb: en ik zal die heden versmaden, en u wederom geven.

4. En zy zeyden: Gy hebt ons geen onregt gedaen, noch verdrukt, noch iets ontvangen van iemands hand.

5. En hy zeyde tot hen: Den Heer is een getuyge tegen u, en zyn gezalfden is ook getuyge op dezen dag, dat gy in myne hand niets gevonden hebt. En zy zeyden: Hy is getuyge.

6. En Samuël zeyde tot den volke: Den Heer die Moyses en Aaron groot gemaekt heeft, en onze vaders uyt het land van Egypten geleyd heeft, is hier tegenwoordig.

7. Daerom zoo staet nu, dat ik met regt tegen u klagen mag voor den Heer, van alle des Heeren bermhertigheden, die hy met u gedaen heeft, en met uwe vaderen:

8. Hoe dat Jacob in Egypten gegaen is, en hoe uwe vaderen geroepen hebben tot den Heer: en hoe den Heer Moyses en Aaron gezonden heeft, en uwe vaderen uyt Egypten geleyd, en gesteld op deze plaets.

9. Dewelke den Heer hunnen God vergeten hebben, en hy heeft ze geleverd in de hand van Sisara, overkapiteyn van Hasor, en in der Philistynen hand, en in de hand van den Moabiter koning, en zy hebben tegen hen gestreden.

10. Maer daerna hebben zy tot den Heer geroepen, en gezeyd: Wy hebben gezondigd, dat wy den Heer verlaten hebben, en gediend Baalim en Astaroth: hierom verlost ons nu uyt onzer vyanden hand, en wy zullen u dienen.

11. En den Heer heeft gezonden Jerobaal, en Badan, en Samson, en Barac, en Jephte, en Samuël, en hy heeft u ver-

lost uyt de hand uwer vyanden rondom, en gy hebt gewoond zonder vrees.

12. Maer ziende dat Naas den koning van Ammons kinderen tegen u gekomen was, zoo hebt gy my gezeyd : Geenszins, maer een koning zal regiment over ons hebben : als nogtans den Heer uw God heerschappy over u had.

13. Hierom zoo is uw koning nu hier tegenwoordig, denwelken gy gekoren en begeerd hebt : ziet den Heer heeft u eenen koning gegeven.

14. Is het zake dat gy den Heer vreest, en hem dient, en zyne stem hoort, en dat gy des Heeren mond niet verbittert : zoo zult gy beyde, gy en den koning, die gebod over u heeft, den Heer uwen God volgen.

15. Maer is het zake dat gy de stem des Heeren niet hoort, en dat gy zyne woorden verbittert, zoo zal des Heeren hand op u, en op uwe vaders zyn.

16. Maer blyft nu ook staende, en ziet dit groot ding, hetwelk God doen zal voor uw aenschyn.

17. Is het heden niet den tarwoogst ? Ik zal den Heer aenroepen, en hy zal geven donderen en regenen : en gy zult weten en zien, dat gy u zelven een groot kwaed gedaen hebt voor des Heeren aenschouwen, eyschende over u eenen koning.

18. En Samuël heeft tot den Heer geroepen, en den Heer heeft op dien dag donderen en regenen gegeven.

19. En al het volk heeft bovenmaten zeer den Heer en Samuël gevreesd, en al het volk heeft tot Samuël gezeyd : Bidt voor uwe dienaers aen den Heer uwen God, dat wy niet sterven. Want wy hebben tot alle onze zonden nog dit kwaed gedaen, dat wy voor ons eenen koning begeerd hebben.

20. Maer Samuël heeft tot den volke gezeyd : Wilt niet vreezen, gy hebt al dit kwaed gedaen : nogtans wilt niet afkeeren achter des Heeren rug, maer dient den Heer met al uw hert.

21. En wilt niet afkeeren naer de ydele dingen, die u niet baten zullen, en u ook niet verlossen zullen, want zy ydel zyn.

22. En den Heer zal zyn volk niet verlaten, om zynen grooten naem : want den Heer heeft gezworen dat hy van u zyn volk maken zoude.

23. Verre moet van my wezen deze misdaed tegen den Heer, dat ik zoude ophouden voor u te bidden, en ik zal u ook leeren den goeden en regten weg.

24. Aldus dan vreest den Heer, en dient hem inderwaerheyd, en uyt uwen geheelen herte : want gy hebt de grootdadige werken gezien, die hy onder u gedaen heeft.

25. Maer is het zake dat gy in uwe kwaedheyd volherdet : zoo zult gy beyde gy en uw koning vergaen.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe de Philistynen maekten hun leger tegen de Israëliten in Machmas, en hoe Saül God ongehoorzaem wezende, van God gestraft wordt.

1. Een kind van eenen jare was Saül, toen hy begon te regeren, en twee jaren regeerde hy over Israël.

2. En Saül heeft voor zich gekozen dry duyzend mannen uyt Israël : en twee duyzend waren er met Saül te Machmas, en op het gebergte van Bethel : en een duyzend met Jonathas te Gabaa Benjamin ; maer al het ander volk heeft hy laten gaen, een iegelyk in zyn tabernakel.

3. En Jonathas heeft der Philistynen leger verslagen, dat te Gabaa was. Hetwelk als de Philistynen gehoord hadden, zoo heeft Saül met eene trompet geslagen over al het land, zeggende : Laet de Hebreeuwen dit hooren.

4. En aldus heeft geheel Israël alzulk gerucht gehoord : Saül heeft der Philistynen hoede verslagen : en Israël heeft zich opgeregt tegen de Philistynen. Daerom heeft het volk naer Saül geroepen te Galgala.

5. En de Philistynen zyn vergaderd om te stryden tegen Israël, dertig duyzend wagens, en zes duyzend ruyters te peerd, en ander gemeyne volk gelyk het zand, hetwelk is aen den oever der zee zeer veel. En optrekkende hebben zy hun leger gemaekt te Machmas, aen de oostzyde van Bethaven.

6. Hetwelk als de kinderen van Israël gezien hadden, dat zy in benaeuwdheyd gesteld waren, (want het volk was zeer verdrukt) zoo hebben zy zich zelven verborgen in spelonken, en in bedekte plaetsen, in de steenrotsen, in de holen, en in de waterputten.

7. Maer de Hebreeuwen zyn over de

Jordaen getrokken in het land van Gad en Galaad. En als Saül nog te Galgala was, zoo is al het volk zeer verveerd geweest, dat hem volgde.

8. En hy verbeydde zeven dagen naer Samuëls believte, en Samuël kwam te Galgala niet, en het volk is hem afgevallen.

9. Daerom heeft Saül gezeyd : Brengt my eene brandofferande, en vredeofferande. En hy offerde eene brandofferande.

10. En als hy voldaen had de heelbrandofferande offerende, ziet toen kwam Samuël : en Saül is hem te gemoet gegaen, dat hy hem zoude groeten.

11. En Samuël heeft tot hem gezeyd : Wat hebt gy gemaekt? Saül antwoordde : Om dat ik zag dat het volk my afviel, en dat gy niet gekomen waert naer de gezette dagen, voorts zoo waren de Philistynen vergaderd te Machmas,

12. Toen zeyde ik : Nu zullen de Philistynen tot my nederwaerts trekken te Galgala, en ik heb des Heeren aenzigt niet verzoend. Aldus van nood bedwongen zynde, heb ik eene brandofferande geofferd.

13. En Samuël heeft tot Saül gezeyd : Gy hebt dwaesselyk gedaen, en gy hebt des Heeren uws Gods geboden niet gehouden, die hy u geboden heeft. Want had gy dit niet gedaen, zoo zoude den Heer uw ryk nu bereyd hebben over Israël tot in der eeuwigheyd.

14. Maer nu zal uw ryk geenszins voorts meer opstaen. Den Heer heeft voor zich eenen man gezocht naer zyn hert : en den Heer heeft hem bevolen dat hy over zyn volk prins zoude zyn, om dat gy niet onderhouden hebt hetgene dat den Heer bevolen heeft.

15. Aldus is Samuël opgestaen, en van Galgala opgegaen tot in Gabaa Benjamin. En het ander volk is naer Saül gereysd, den volke te gemoet, die hen bestreden, komende van Galgala tot Gabaa, op den heuvel van Benjamin. En Saül heeft het volk geteld dat daer by hem gevonden was, omtrent zes honderd mannen.

16. En Saül en Jonathas zyn zoon, en het volk dat met hen gevonden was, dat was in Gabaa Benjamin : maer de Philistynen waren nedergeslagen te Machmas.

17. En daer zyn dry hoopen uyt der Philistynen leger getrokken om te stryden. Den eenen hoop reysde tegen den weg van Ephra naer het land Sual.

18. En den anderen reysde door den weg van Beth-Horon. Maer den derden hoop had zich gekeerd naer den weg der palen in het land van Sabaa, hetwelk gelegen is boven de valley van Seboim, tegen de woestyn.

19. Maer men vond toen geenen yzersmid in al het land van Israël, want de Philistynen hadden het verhoed, dat by aventure de Hebreeuwen niet zouden eenig zweerd of lancie maken.

20. Daerom gingen alle die van Israël nederwaerts tot de Philistynen, opdat een iegelyk scherpen zoude zynen ploegkouter, en zyn houweel, en zyne byl, en zyne gaffel.

21. Aldus waren al bot de scherpten van de ploegkouteren, en houweelen, en gaffelen, en bylen, ook tot het steekyzer te beteren.

22. En als den dag des stryds gekomen was, zoo is er noch zweerd, noch lancie gevonden in de hand van al den volke, dat met Saül en Jonathas was, uytgenomen Saül en Jonathas zyn zoon.

23. En der Philistynen wacht is uytgetrokken om over te reyzen naer Machmas.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe door Jonathas, Saüls zoon, het volk van Israël den stryd gewonnen heeft, en hoe hy byna ter dood gebragt wordt.

1. En het geviel op eenen dag, dat Jonathas, Saülszoon, zeyde tot den jongeling zynen wapendrager : Komt, laet ons overtrekken tot der Philistynen leger, die daer boven ligt. Maer hy heeft dat zynen vader niet te kennen gegeven.

2. En Saül lag stil in het uyterste van Gabaa onder den granaetappelboom, die daer was in den akker te Gabaa : en daer was volk met hem tot omtrent zes honderd mannen.

3. En Achias den zoon van Achitob Ichabods broeder die Phinees zoon was, denwelken gekomen was van Heli, des Heeren priëster te Silo, droeg den ephod. Maer het volk wist ook niet werwaerts dat Jonathas gegaen was.

4. En tusschen de opgangen daer Jonathas over gaen wilde tot der Philisty-

nen heyrleger, waren hooge uytstekende steenrotsen van beyde de zyden, op eene manier van tanden, groote klippen, herwaerts en derwaerts steyl opgaende, de eene heette Boses, en de andere Sene:

5. De eene rots stak hoog uyt noordwaerts, tegenover Machmas, en de andere zuydwaerts tegenover Gabaa.

6. Maer Jonathas zeyde tot den jongeling zynen wapendrager: Komt, laet ons overtrekken tot het heyrleger van deze onbesneden, of den Heer by aventure voor ons deed: want het is den Heer niet zwaer te behouden, het zy door vele, of door luttele.

7. En zyn wapendrager heeft hem gezeyd: Doet al dat uw herte belieft: gaet henen werwaerts dat gy begeert, en ik zal met u zyn, waer dat gy wilt.

8. En Jonathas zeyde: Ziet wy trekken over tot deze mannen. En als wy van hen zullen gezien worden,

9. Is het zake dat zy aldus tot ons zeggen: Blyft daer tot dat wy by u komen: zoo laet ons staen in onze plaets, noch laet ons tot hen niet opwaerts gaen.

10. Maer is het zake dat zy zeggen: Komt opwaerts tot by ons: zoo laet ons opwaerts gaen, want den Heer heeft ze in onze handen geleverd, dit zal ons een teeken wezen.

11. Aldus zoo zyn zy beyde gezien van het heyrleger der Philistynen: en de Philistynen zeyden: Ziet de Hebreeuwen komen uyt de holen, daer zy in verborgen waren.

12. En de mannen van het heyrleger spraken tot Jonathas, en tot zynen schildknecht, en zy zeyden: Komt opwaerts tot by ons, wy zullen u dat wel verleeren. En Jonathas zeyde tot zynen wapendrager: Laet ons opwaerts gaen, volgt my: want den Heer heeft ze geleverd in Israëls handen.

13. Aldus zoo is Jonathas opgegaen klaverende met handen en voeten, en zyn wapendrager na hem. Aldus zoo vielende sommige voor Jonathas, en de andere versloeg zyn wapendrager die hem volgde.

14. En dit is geweest den eersten slag, waerin dat Jonathas en zyn wapendrager versloegen omtrent twintig mannen, op een half bunder lands, hetwelk een paer ossen op eenen dag plegen te akkeren.

15. En daer is een wonderlyk werk geschied in de legers, en over de velden: en al het volk van hun heyrleger, die uytgegaen waren om te rooven, is verbaesd geweest, en de legers zyn verstoord geworden: en het is geschied als een mirakel van God.

16. En de wachters van Saül, die te Gabaa Benjamin waren, hebben uytgezien, en ziet eene menigte des volks was daer nedergeslagen, en herwaerts en derwaerts vliedende.

17. En Saül heeft gezeyd tot den volke, dat met hem was: Onderzoekt en beziet, wie dat er van ons weggegaen is. En als zy het onderzocht hadden, zoo is het bevonden dat Jonathas en zyn wapendrager daer niet waren.

18. En Saül zeyde tot Achias: Brengt hierby des Heeren ark. (Want de ark Gods was op dien dag daer, met de kinderen van Israël.)

19. En toen Saül met den priester sprak, zoo is er een gerucht opgestaen in der Philistynen leger: en het werd allengskens grooter, en het gaf langs zoo klaerder geluyd. En Saül zeyde tot den priester: Trekt uwe hand naer u.

20. Aldus zoo heeft Saül geroepen, en al het volk dat met hem was, en zy zyn gekomen tot de plaets des stryds: en ziet een iegelyks zweerd was gekeerd tegen zynen naesten, en daer was eene moord groot bovenmaten.

21. En de Hebreeuwen, die met de Philistynen geweest waren gisteren en eergisteren, en waren met hen opgetrokken in hun leger, zyn wederom gekeerd, opdat zy met Israël zyn zouden, die daer waren met Saül en Jonathas.

22. Ook alle die van Israël, die zich zelven verborgen hadden op het gebergte van Ephraïm, hoorende dat de Philistynen gevloden waren, hebben zich met hun volk verzaemd in den stryd. En daer waren met Saül omtrent tien duyzend mannen.

23. En den Heer heeft Israël op dien dag verlost: maer den stryd is gekomen tot Bethaven.

24. En de mannen van Israël zyn met malkander verzaemd op dien dag: maer Saül heeft het volk bezworen, zeggende: Vermaledyd moet den man zyn, die brood eet voor den avond, tot dat ik my gewroken zal hebben van myne vyanden. En al het volk at geen brood:

25. En al het gemeyne volk des lands is gekomen in het woud, daer honig was op het aenschyn des akkers.

26. En het volk is in den bosch gegaen, en men zag daer vloeyende honig, want niemand stak zyne hand aen zynen mond: maer het volk ontzag den eed.

27. Maer Jonathas had het niet gehoord toen zyn vader het volk bezwoer: en hy heeft uytgestoken het uyterste van de roede, die hy in zyne hand had, en hy dopte die in de honigraet: en hy keerde zyne hand wederom aen zynen mond, en zyne oogen werden verlicht.

28. Toen antwoordde een van den volke, en zeyde: Uw vader heeft met eenen eed het volk bezworen, zeggende: Vermaledyd moet den man zyn, die heden brood eet, (en het volk was onmagtig geworden.)

29. En Jonathas zeyde: Myn vader heeft het land beroerd: want gy hebt zelve gezien dat myne oogen verlicht zyn, om dat ik van dezen honig een weynig geproefd heb:

30. Hoe veel te meer, had het volk geëten van hunner vyanden roof, die zy gevonden hebben? zou er niet een meerderen slag gedaen zyn tegen de Philistynen?

31. Aldus hebben zy de Philistynen op dien dag geslagen van Machmas tot Ajalon. Maer het volk is bovenmaten zeer moede geworden:

32. En gekeerd zynde tot den roof, namen zy schapen, ossen en kalveren, en zy sloegen die dood op de aerde: en het volk at met den bloede.

33. En zy hebben Saül dit geboodschapt, zeggende dat het volk gezondigd had tegen den Heer, etende met den bloede. En hy heeft gezeyd: Gy hebt overtreden: wentelt nu tot my eenen grooten steen.

34. En Saül zeyde: Verstrooyt u onder het gemeyne volk, en zegt tot hen dat een iegelyk tot my brenge zynen os en zynen ram, en doodt die op dezen steen, en eet, en dan zult gy tegen den Heer niet zondigen, etende met den bloede. Aldus zoo heeft al het volk een iegelyk zynen os, met zyne hand gebragt tot den nacht toe: en zy hebben die aldaer gedood.

35. En Saül heeft den Heer eenen autaer gemaekt: en toen begon hy eerstmael den Heere eenen autaer te maken.

36. En Saül heeft gezeyd: Laet ons in den nacht de Philistynen overvallen, en verderven tot dat den dag opgaet, alzoo dat wy daer niet eenen man laten overblyven. En het volk zeyde: Al dat u in uwe oogen goed dunkt, dat doet. En den priester zeyde: Laet ons herwaerts tot God gaen.

37. En Saül heeft den Heere te rade gegaen, en gevraegd: Zal ik de Philistynen vervolgen? Zult gy die in Israëls handen leveren? En hy antwoordde hem niet op dien dag.

38. En Saül zeyde: Brengt hier by my alle de hoeken des volks: en verneemt, en beziet door wien dat deze misdaed heden geschied is.

39. Zoo waerachtiglyk als den Heer Israëls verlosser leeft, want is het zake dat dit gedaen is door Jonathas myn zoon, zoo zal hy daerom zonder wederzeggen sterven. Waerop dat niemand tegen hem gesproken heeft, van al den volke.

40. En hy heeft gezeyd tot geheel Israël: Scheydt u gy alle op de eene zyde, en ik met Jonathas myn zoon zal op de andere zyde zyn. En het volk antwoordde tot Saül: Dat u goeddunkt in uwe oogen, dat doet.

41. En Saül zeyde tot den Heer God van Israël: Heer God van Israël, geeft een teeken: wat is het, dat gy heden uwen dienaer niet geantwoord hebt? Is het zake dat in my, of in Jonathas myn zoon, deze misdaed zy, zoo geeft eenen toon: of is deze boosheyd in uw volk, zoo geeft heyligheyd. En Saül met Jonathas zyn bevonden, en het volk is er vry uytgegaen.

42. En Saül zeyde: Werpt het lot tusschen my en Jonathas mynen zoon. En Jonathas werd gevangen.

43. Toen zeyde Saül tot Jonathas: Zegt my wat gy gedaen hebt. En Jonathas heeft het hem te kennen gegeven, en hy heeft gezeyd: Al smakende heb ik gesmaekt met het uyterste eynde der roede, die in myne hand was, een luttel honigs, en ziet ik sterf.

44. En Saül zeyde: Dit moet my God doen, en dat daertoe doen, want gy zult de dood sterven, Jonathas.

45. En het volk heeft tot Saül gezeyd: Zal Jonathas daerom sterven, die deze groote zaligheyd in Israël gedaen heeft? Dat is onregt: alzoo waerachtiglyk als

den Heer leeft, zoo zal er geen hair van zynen hoofde op de aerde vallen, want hy heeft heden met God gewrocht. Aldus zoo heeft het volk Jonathas verlost, dat hy niet sterven zoude.

46. En Saül is weggetrokken, en hy heeft de Philistynen niet vervolgd : en de Philistynen zyn tot hunne plaetsen gegaen.

47. En als Saül zyn ryk over Israël vastgemaekt had, zoo streed hy rondom tegen alle zyne vyanden : tegen Moab, en tegen de kinderen van Ammon, en Edom, en de koningen Soba, en tegen de Philistynen : en werwaerts dat hy zich keerde, daer kreeg hy de overhand.

48. En vergaderende een heyr heeft hy Amalek geslagen, en hy heeft Israël verlost uyt de hand van hunne verdervers.

49. En Saüls zonen waren Jonathas, en Jessui, en Melchisua : en de namen van zyne twee dochteren waren deze : den naem van de eerste dochter was Merob, en der jongster naem was Michol.

50. En den naem van Saüls huysvrouw was Achinoam, Achimaas dochter : en den naem van zynen overveldhoofdman was Abner, een zoon van Ner, Saüls ooms zoon.

51. Item was Cis Saüls vader, en Ner, Abners vader, was Abiels zoon.

52. En daer was een magtigen stryd tegen de Philistynen alle de dagen van Saül. Want zoo wat sterken man en bekwaem ten stryde Saül gezien had, dien nam hy tot zich.

HET XV. KAPITTEL.

Hoe Samuël uyt Gods mond Saül belast dat hy Amalek dooden zoude, en hoe Saül wederom ongehoorzaem is, daerom wordt hy van het ryk geworpen.

1. En Samuël zeyde tot Saül : Den Heer heeft my gezonden dat ik u zoude zalven tot eenen koning over zyn volk van Israël : daerom hoort nu des Heeren stem :

2. Dit zegt den Heer der heyrscharen : Ik heb overleyd al dat Amalek Israël gedaen heeft: hoe dat hy hem wederstond in den weg, toen hy uyt Egypten opwaerts kwam.

3. Daerom gaet heen nu, en slaet Amalek, en verderft al dat hem toebehoort : spaert hem niet, noch begeert van zyne dingen niets : maer slaet dood van de mannen tot de vrouwen, en de kleyne kinderen met de zuygelingen, ossen en schapen, kameelen en ezels.

4. Aldus zoo heeft Saül dit den volke geboden, en hy heeft ze geteld gelyk lammeren : twee honderd duyzend voetvolks, en tien duyzend mannen van Juda.

5. En als Saül tot de stad van Amalek gekomen was, zoo legde hy lagen aen de beek.

6. En Saül zeyde tot het Cineus volk : Gaet weg, scheydt van hier, en maekt u weg verre van Amalek : dat ik u by aventure met hem te zamen niet overvalle : want gy hebt bermhertigheyd gedaen met alle de kinderen van Israël, als zy uyt Egypten opkwamen. En het Cineus volk is vertrokken uyt het midden van Amalek.

7. En Saül heeft Amalek geslagen van Hevila aen, tot dat men komt te Sur, welk is tegenover Egypten.

8. En hy heeft Agag den koning van Amalek levende gevangen : maer al het gemeyne volk heeft hy doodgeslagen met het scherp van het zweerd.

9. En Saül, met den volke, heeft Agag gespaerd, en de beste kudden van de schapen en runderen, en de kleederen, en de rammen, met al dat schoon was, en zy hebben die niet willen verderven : maer wat snoode en verworpen was, dat hebben zy verdorven.

10. Toen is het woord des Heeren tot Samuël geschied, zeggende :

11. Het berouwt my dat ik Saül koning gesteld heb : want hy heeft my verlaten, en myne woorden heeft hy met het werk niet volbragt. En Samuël is bedroefd geworden, en hy heeft al den nacht geroepen tot den Heer.

12. En als Samuël des nachts opgestaen was, dat hy des morgens vroeg tot Saül gaen zoude, zoo is het Samuël gezeyd, hoe dat Saül was gekomen op den berg Carmelus, en dat hy zich zelven had opgeregt eenen overwelfden boog der triumphen, en dat hy wederom gekeerd zynde doorgegaen was, en tot Galgala nederwaerts gekomen. Aldus zoo is Samuël tot Saül gekomen, en Saül offerde den Heere brandoffer van de bes-

ten der rooven die hy van Amalek gebragt had.

13. En als Samuël by Saül gekomen was, zoo heeft Saül tot hem gezeyd : Gy zyt gebenedyd den Heere, ik heb des Heeren woord volbragt.

14. En Samuël heeft gezeyd : En wat geroep der kudden is dit, hetwelk daer geluyd maekt in myne ooren, en van het groot vee, welk ik hoor?

15. En Saül zeyde : Van Amalek hebben zy deze gebragt : want het volk heeft de beste schapen en runderen gespaerd, om dat men die den Heere uwen God offeren zoude : maer alle de andere hebben wy gedood.

16. Samuël zeyde tot Saül : Laet my geworden, en ik zal u te kennen geven, wat den Heer my dezen nacht gezeyd heeft. En hy zeyde tot hem : Spreekt.

17. En Samuël zeyde : Is het niet alzoo, toen gy kleyn waert in uwe oogen, zoo zyt gy geworden het hoofd in de geslachten van Israël? En den Heer heeft u gezalfd tot eenen koning over Israël.

18. En den Heer heeft u op den weg gezonden, en gezeyd ; Gaet heen en slaet dood de zondaers van Amalek, en gy zult tegen hen stryden tot dat gy die alle gedood hebt.

19. Waerom hebt gy dan de stem des Heeren niet gehoord : maer zyt gekeerd tot den roof, en hebt kwaed gedaen in des Heeren oogen?

20. En Saül heeft tot Samuël gezeyd : Ik heb immers de stem des Heeren gehoord, en heb gewandeld door den weg, door denwelken my den Heer gezonden heeft, en ik heb Agag den koning van Amalek met my gebragt, en het volk van Amalek verslagen.

21. Maer het volk heeft van den roof genomen schapen en ossen, de beste van al dat er verslagen is, om die den Heere hunnen God te offeren in Galgala.

22. En Samuël zeyde : Meynt gy dat den Heer begeert brandofferen en slagtofferanden, en niet veel meer dat men des Heeren stem onderdanig zy? Want onderdanigheyd is beter dan slagtofferanden : en gehoorzaem zyn is meer dan offeren het vet van rammen.

23. Want gelyk de zonde der toovery is, wederspannig zyn : en als het groot misdaed der afgodery is, niet willen hooren. Daerom want gy het woord des Heeren verworpen hebt, zoo heeft u den Heer ook verworpen, dat gy geen koning wezen zult.

24. En Saül heeft tot Samuël gezeyd : Ik heb gezondigd, om dat ik des Heeren woord en uwe woorden overtreden heb, ontziende het volk, en hunne stem onderdanig zynde.

25. Maer nu bid ik u, wilt myne zonde dragen, en keert met my wederom, dat ik den Heer mag aenbidden.

26. En Samuël zeyde tot Saül : Ik zal met u niet wederom keeren, want gy hebt het woord des Heeren verworpen, en den Heer heeft u verworpen, dat gy geen koning over Israël zyn zoudet.

27. En Samuël keerde zich om dat hy weg gaen zoude : maer Saül greep het opperste van zynen mantel, hetwelk is gescheurd.

28. En Samuël zeyde tot hem : Den Heer heeft het koningryk van Israël van u gescheurd op dezen dag, en heeft het uwen naesten overgegeven die beter is dan gy.

29. Voorts zoo zal den triumfeerder in Israël niet sparen, noch hy zal door geen berouw gebogen worden : want hy is geen mensch dat het hem zoude berouwen.

30. En hy zeyde : Ik heb gezondigd : maer bewyst my nu eere voor de ouders myns volks, en voor Israël, en keert weder met my, dat ik den Heer uwen God aenbidden mag.

31. Aldus zoo is Samuël wederom gegaen, en is Saül gevolgd : en Saül heeft den Heer aenbeden.

32. En Samuël zeyde : Brengt tot my Agag den koning van Amalek. En Agag is al bevende tot hem gebragt, zeer vet. En Agag zeyde : Scheydt de bittere dood alzoo?

33. En Samuël zeyde : Gelyk uw zweerd de vrouwen heeft zonder kinderen gemaekt, alzoo zal uwe moeder onder de vrouwen ook zonder kinderen wezen. En Samuël heeft hem in stukken geslagen voor den Heer in Galgala.

34. Toen is Samuël weggegaen te Ramatha : maer Saül is opwaerts gegaen in zyn huys te Gabaa.

35. En Samuël heeft Saül niet meer gezien tot den dag zyns doods toe : maer nogtans beweende Samuël Saül, om dat den Heere berouw was, dat hy Saül koning had gemaekt over Israël.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe David voor Saül koning gezalfd wordt, en gehaeld wordt tot Saül om voor hem op de harp te spelen.

1. En den Heer heeft tot Samuël gezeyd : Hoe lang zult gy Saül beweenen, aengezien dat ik hem verworpen heb, dat hy over Israël niet regeren zoude? Vult uwen hoorn met olie, en komt, dat ik u zende tot Isaï den Bethlehemiter : want ik heb my voorzien van eenen koning uyt zyne zonen.

2. En Samuël zeyde : Hoe zal ik gaen? Want Saül zal dit hooren, en my dooden. En den Heer zeyde : Gy zult een kalf van den grooten vee brengen met uwe hand, en gy zult zeggen : Ik ben gekomen om den Heere eene slagtofferande te dooden.

3. En gy zult Isaï tot de slagtofferande nooden, en ik zal u toonen wat gy doen zult, en gy zult zalven denwelken ik u toonen zal.

4. Aldus heeft Samuël gedaen gelyk hem den Heer bevolen had. En hy is gekomen te Bethlehem, en de ouderen van de stad hebben zich verwonderd, hem te gemoet gaende, en hebben gezeyd : Is uwe inkomst ook vreedzamig?

5. En hy zeyde : Zy is vreedzamig : want ik ben gekomen om den Heere eene slagtofferande te doen: heyligt u, en komt met my, dat ik de offerande doen mag. Aldus zoo heeft hy Isaï en zyne zonen geheyligd, en die tot het sacrificie genood.

6. En als zy binnen gekomen waren, zoo zag hy Eliab, en zeyde : Is voor den Heer zynen gezalfden?

7. En den Heer zeyde tot Samuël : Aenziet zyn aenzigt niet, noch de hoogheyd zyner lengte : want ik heb hem verworpen, en ik oordeel niet naer der menschen gezigt : want den mensch ziet de dingen die van buyten schynen, maer den Heer doorziet het hert.

8. En Isaï riep Abinadab, en hy bragt dien voor Samuël. En hy zeyde : Dezen heeft den Heer ook niet verkoren.

9. Maer Isaï heeft Samma by hem gebragt, van denwelken hy zeyde : Dezen heeft den Heer ook niet verkoren.

10. Aldus zoo heeft Isaï zyne zeven zonen voor Samuël gebragt : en Samuël heeft tot Isaï gezeyd : Den Heer heeft geen van deze verkoren.

11. En Samuël heeft gezeyd tot Isaï : Zyn alle uwe zonen nu hier gebragt? En Isaï antwoordde : Daer is nog een kleyn knechtken achtergebleven, en dien voedt de schapen. En Samuël zeyde tot Isaï : Zendt, en doet hem herwaerts brengen : want wy zullen ter maeltyd niet zitten gaen, voor dat dien hier gekomen zy.

12. Aldus zoo heeft hy uytgezonden, en hem gehaeld. En hy was rosachtig, schoon van opzien, en wezelyk van aenzigt. En den Heer heeft gezeyd : Staet op, en zalft hem, want hy is het.

13. Hierom zoo heeft Samuël den hoorn met de olie genomen, en heeft hem gezalfd in het midden van zyne broeders : en den Geest des Heeren is geschied in David, van dien dag, en voortaen : en Samuël is opgestaen, en weggegaen naer Ramatha.

14. Maer den Geest des Heeren is van Saül gescheyden, en een kwaden geest van den Heer kwelde hem.

15. En Saüls dienaers zeyden tot hem : Ziet den kwaden geest Gods kwelt u.

16. Onzen heer gebiede, en uwe knechten, die voor u zyn, zullen eenen man zoeken die met eene harp kan spelen, op dat hy, als u den kwaden geest des Heeren overkomt, met zyne hand spele, en dat gy dan te ligter moogt verdragen.

17. En Saül zeyde tot zyne dienaers : Bezorgt my dan iemand die wel spelen kan, en brengt dien by my.

18. En een van de knechten antwoordende, heeft gezeyd : Ziet ik heb Isaï des Bethlehemiters zoon gezien, die wel spelen kan, en is zeer sterk van magt en een strydbaer man, en voorzienig van woorden, en een schoon man : en den Heer is met hem.

19. Daerom zoo heeft Saül boden tot Isaï gezonden, zeggende : Zendt tot my David uwen zoon, die in de weyden is.

20. Aldus zoo nam Isaï eenen ezel met brooden geladen, en eene flesch wyn, en eenen bok uyt de geyten, en heeft dat door David zyns zoons hand tot Saül gezonden.

21. En David is by Saül gekomen, en hy heeft vóor hem gestaen : en hy heeft hem bovenmaten zeer liefgehad, en hy is zyn wapendrager geworden.

22. En Saül heeft tot Isaï gezonden, zeggende : Laet David voor myn aenzigt staen : want hy heeft gratie in myne oogen gevonden.

23. Aldus zoo wanneer den kwaden geest des Heeren Saül aenveerde, zoo

nam David zyne harp, en sloeg die met zyne hand, en Saül werd daerdoor vermaekt, en het werd beter met hem: want den kwaden geest ging dan van hem.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe den jongeling David verslaet den reus Goliath, en hoe de Philistynen vlieden.

1. Maer de Philistynen vergaderende hunne heyren ten stryde, zyn te zamen gekomen te Socho Juda: en zy hebben hun leger gemaeckt tusschen Socho en Azeca, aen de uyterste palen van Dommim.

2. Maer Saül en de kinderen van Israël te zamen vergaderd zynde, kwamen in de valley Terebinthyn, en zy hebben hun heyr geschikt om te stryden tegen de Philistynen.

3. En de Philistynen stonden op den berg op deze zyde, en Israël stond op den berg op de andere zyde: en daer was eene valley tusschen hen beyde.

4. En daer is een bastaerdman uyt der Philistynen leger gekomen, genaemd Goliath, van Geth, zes cubitus en een palm hoog:

5. En een metalen helm was op zyn hoofd, en hy was gekleed met een pantsier met haken gemaekt: en zyn pantsier woog vyf duyzend sikkelen metaels:

6. En hy had metalen beenharnaschen aen zyne beenen: en een metalen schild bedekte zyne schouderen.

7. Maer den stok van zyne lancie was gelyk een weversboom; en het yzer van zyne lancie had zes honderd sikkelen yzers: en zyn wapendrager ging voor hem.

8. En staende riep hy tegen de heyrscharen van Israël, en zeyde tot hen: Waerom zyt gy gekomen bereed om te stryden? Ben ik niet een Philisteus man, en gy Saüls knechten? Kiest uyt u eenen man, en laet dien tot eenen byzonderen kamp nederwaerts komen.

9. Is het zake dat hy tegen my mag kampen, en dat hy my verslaet, zoo zullen wy uwe dienaers zyn: maer is het zake dat ik hem verwin en versla, zoo zult gy slaven worden, en ons dienen.

10. En den Philisteus man zeyde: Ik heb de heyrscharen van Israël heden beschimpt: Geeft my eenen man, en laet dien alleen tegen my eenen kamp aenveerden.

11. Toen Saül en alle die van Israël hoorden aldusdanige woorden van dien Philisteus, zoo waren zy verbaesd, en zeer verveerd.

12. Maer David was een zoon van eenen Ephratheus man, daer te voren afgezeyd is, van Bethlehem Juda, die Isaï genoemd was, denwelken had acht zonen, en ten tyde van Saül was dit een oud man, die lang geleefd had onder de mannen.

13. En zyne dry oudste zonen waren na Saül ter oorloge gegaen: en de namen van zyne dry zonen, die ter oorloge getrokken waren, zyn deze: zyn eerstgeboren zoon heette Eliab, en den tweeden Abinadab, en den derden Samma:

14. Maer David was den allerjongsten. Als dan de dry oudste naer Saül gegaen waren.

15. Zoo is David weggegaen, en is wederom gekomen van Saül, dat hy zyns vaders kudden hoeden zoude in Bethlehem.

16. Maer dezen Philisteus man kwam voort alle dagen des morgens, en des avonds, en stond tot veertig dagen toe.

17. En Isaï zeyde tot David zynen zoon: Neemt voor uwe broeders een ephi brypappe, en deze tien brooden, en loopt in het heyrleger tot uwe broeders,

18. En deze tien vormkens kaes zult gy dragen tot den hoofdman: en gy zult uwe broeders bezoeken, of zy ook in goeden doen zyn: en verneemt met welke zy geschikt zyn.

19. Maer Saül en zy, en alle de kinderen van Israël in de Terebinthyn valley, streden tegen de Philistynen.

20. Aldus zoo is David des morgens vroeg opgestaen, en heeft de kudde den schaepherder bevolen: en hy is geladen weggegaen, gelyk hem Isaï bevolen had. En hy is gekomen ter plaetse van Magala, en tot het heyr, hetwelk uytgetrokken was ten stryde, en had geroepen in den slag.

21. Want Israël had zyne slagorde gesteld, en de Philistynen waren daertegen ook bereyd.

22. Hierom David, achterlatende de pakken die hy gebragt had, onder de hand des bewaerders by de pakken, is hy geloopen ter plaetse des stryds, en hy vraegde of het al wel ging met zyne broeders.

23. En terwyl dat hy nog sprak tot hen, zoo vertoonde zich daer den bastaerdman opwaerts komende, Goliath genaemd, een Philistyn van Geth, uyt der Philistynen heyr: en als hy deze zelfde woorden sprak, zoo heeft David het gehoord.

24. Maer alle die van Israël als zy den man gezien hadden, vloden van zyn aenzigt, vreezende hem zeer.

25. En daer zeyde iemand van Israël: Hebt gy dezen man niet gezien, die opgekomen is? Want hy is opgekomen om Israël te beschimpen. Daerom, den man, die dezen verslaet, zal den koning ryk maken met groote rykdommen, en hy zal hem zyne dochter geven, en zyns vaders huys zal hy vry van tribuet maken in Israël.

26. En David sprak tot de mannen die by hem stonden, zeggende: Wat zal men den man geven, die dezen Philistyn verslaet, en het verwyt van Israël afneemt? Wie is toch dezen onbesneden Philistyn, die het heyr van den levenden God beschimpt heeft?

27. En het volk vertelde hem de zelfde reden, zeggende: Deze dingen zullen den man gegeven worden, die dien verslaen zal.

28. Hetwelk als Eliab, Davids oudsten broeder, gehoord had, toen hy met de andere sprak, zoo werd hy gram tegen David, en zeyde: Waertoe zyt gy gekomen, en waerom hebt gy die luttel schapen in de woestyn gelaten? Ik ken uwe hooveerdigheyd, en uws herten ergheyd: gy zyt nederwaerts gekomen opdat gy den stryd zien zoudet.

29. En David zeyde: Wat heb ik gedaen? Is het anders dan een woord?

30. En hy is een luttel bezyden van hem gegaen, tot eenen anderen: en hy zeyde dezelfde woorden. En het volk antwoordde hem met hetzelfde woord als voren.

31. Aldus zyn Davids woorden, die hy gesproken heeft, gehoord, en verteld voor Saüls aenzigt.

32. Tot denwelken als hy gebragt was, zoo heeft hy tot hem gezeyd: Niemands hert ontzinke in hem: ik uw dienaer zal gaen, en stryden tegen dezen Philistyn.

33. En Saül zeyde tot David: Gy moogt dezen Philistyn niet wederstaen, en tegen hem stryden: want gy zyt een jongsken, maer dezen man is een krygsman van zyner jongheyd.

34. En David heeft tot Saül gezeyd: Uw dienaer voedde zyns vaders kudden, en daer kwam een leeuw of een beer, en droeg eenen ram weg uyt het midden van de kudde:

35. En ik vervolgde die, en sloeg ze, en trok ze uyt hunnen muyl: en zy stonden tegen my op, en ik greep hunnen muyl, en versmachtte ze, en doodde ze.

36. Want ik uw dienaer heb eenen leeuw en eenen beer doodgeslagen: aldus zal dezen onbesneden Philistyn wezen gelyk een van die. Nu zal ik gaen, en het volk van deze schande verlossen: want wie is dezen onbesneden Philistyn, die heeft durven vermaledyden het heyr des levenden Gods?

37. En David zeyde: Den Heer die my verlost heeft uyt de hand van den leeuw, en uyt de hand van den beer, die zal my ook verlossen uyt de hand van dezen Philistyn. En Saül heeft tot David gezeyd: Gaet heen, en den Heer zy met u.

38. En Saül heeft David met zyne kleederen gekleed, en stelde eenen metalen helm op zyn hoofd, en hy heeft hem met een pantsier gekleed.

39. En als David aldus met zynen zweerde omgord was op zyn kleed, zoo begon hy te proeven of hy ook wel zoude gewapend kunnen voortgaen: want hy had de gewoonte niet. En David zeyde tot Saül: Ik kan alzoo niet gaen, want ik ben het niet gewoon. En hy heeft de wapenen afgeleyd,

40. En nam zynen stok, denwelken hy altoos in zyne handen had: en hy koos zich vyf zeer gladde steenen uyt de beke, en hy leyde die in zyne schapersmael, die hy met zich had, en hy droeg eenen slinger in zyne hand: en hy is voortgegaen tegen den Philistyn.

41. En den Philistyn ging al voortgaende, en aenkomende tegen David, en zyn wapendrager ging voor hem.

42. En als den Philistyn opzag, en zag David, zoo heeft hy hem versmaed. Want het was een rosachtig jongeling, en schoon van opzien.

43. En den Philistyn zeyde tot David: Wat dunkt u dat ik een hond ben, dat gy tot my met eenen stok komt? En den Philistyn vermaledydde David door zyne goden:

44. En hy zeyde tot David: Komt tot

my, en ik zal uw vleesch den vogelen der lucht, en den beesten der aerde geven.

45. Maer David heeft tot den Philisteus gezeyd : Gy komt tot my met een zweerd, en lancie, en met eenen schild : maer ik koom tot u in den naem van den Heer der heyrscharen, die een God is van het heyr van Israël, dewelke gy heden beschimpt hebt,

46. En den Heer zal u in myne hand geven, en ik zal u slaen, en uw hoofd van u nemen : en ik zal de doode ligchamen van de heyren der Philistynen heden geven den vogelen der lucht, en den beesten der aerde : opdat al aerdryk weten mag, dat er een God in Israël is.

47. En dat alle deze vergadering mag weten dat den Heer niet verlost met het zweerd of met de lancie : want zyne is den stryd, en hy zal u in onze handen leveren.

48. Als dan den Philistyn opgestaen was en voort nader kwam tegen David, zoo heeft zich David gehaest, en is ten stryde geloopen tegen den Philistyn.

49. En stak zyne hand in de mael, en nam eenen steen, en hy wierp dien met den slinger, en omdraeyende raekte hy den Philistyn in zyn voorhoofd : en dien steen is diep in zyn voorhoofd vast blyven steken, en hy viel met zyn aenzigt op de aerde.

50. En David heeft tegen den Philistyn de overhand gekregen met den slinger, en met eenen steen, en hy heeft den Philistyn geslagen en gedood. En als David geen zweerd in zyne hand had,

51. Zoo liep hy, en stond op den Philistyn, en nam zyn zweerd, en trok het uyt zyne scheede : en sloeg hem dood, en hy hieuw hem het hoofd af. Maer toen de Philistynen nu zagen dat den allersterksten van hen dood was, zoo vlugtten zy.

52. En de mannen van Israël en Juda opstaende, hebben een gekrysch gemaekt, en hebben de Philistynen vervolgd, tot dat zy gekomen waren in de valley, en tot de poorten van Accaron, en sommige van de Philistynen vielen gekwetst op den weg van Saraïm, en tot Geth, en tot Accaron toe.

53. En de kinderen van Israël wederkomende na dat zy de Philistynen vervolgd hadden, hebben hunne legers beloopen.

54. En David nemende het hoofd van den Philistyn, bragt het in Jerusalem : maer zyne wapens stelde hy in zyn tabernakel.

55. Op dien tyd als Saül David zag uytgaende tegen den Philisteus man, zoo zeyde hy tot Abner zynen opperveldheer : Van wat geslacht is dezen jongeling gekomen, Abner? En Abner zeyde : Alzoo waerachtiglyk als uwe ziel leeft, koning, ik weet het niet.

56. En den koning zeyde : Ondervraegt gy, wiens zoon dit kind is.

57. En als David wederom gekomen was na dat hy den Philistyn verslagen had, zoo nam hem Abner, en bragt hem voor Saül, houdende het Philistyns hoofd in zyne hand.

58. En Saül zeyde tot hem : Van wat geslacht zyt gy, o jongeling? En David zeyde : Ik ben een zoon van uwen dienaer Isaï, den Bethlehemiter.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe David en Jonathas worden eedgezellen, en hoe David wysselyk doet in alle des konings zaken, wien Saül uyt schalkheyd zyne dochter gaf, om dat hem de Philistynen zouden verslaen.

1. En het is geschied, toen David zyne woorden tot Saül volzeyd had, dat Jonathas ziel met Davids ziel vereenigd werd, en Jonathas heeft hem bemind gelyk zyne eygene ziel.

2. En Saül heeft hem op dien dag aengenomen, en hy heeft hem geenen oorlof gegeven dat hy wederom in zyns vaders huys gaen zoude.

3. Toen hebben David en Jonathas een verbond gemaekt : want Jonathas beminde hem gelyk zyne ziel.

4. Want Jonathas trok zyn kleed uyt, daer hy mede gekleed was, en gaf het David, en voorts alle zyne andere kleederen tot zyn zweerd, en zynen boog, en tot zynen gordel toe.

5. En David reysde uyt tot alle dingen daer hem Saül toe zond, en hy droeg zich zeer wysselyk : en Saül stelde hem over de mannen van oorlog, en hy was zeer behagelyk voor alle des volks oogen, byzonder voor het aenzigt van Saüls dienaers.

6. Maer toen David den Philistyn verslagen had, en wederom kwam, en bragt zyn hoofd in Jerusalem, zoo gingen de vrouwen uyt alle de steden van Israël,

zingende, en te zamen dansende den koning Saül te gemoet, met tamboeren der blydschappen, met kromme hoornkens.

7. En de vrouwen zongen voor, spelende, en zeggende : Saül heeft er duyzend verslagen, en David tien duyzend.

8. En Saül is bovenmaten zeer gram geworden, en dit woord mishaegde hem in zyne oogen : en hy zeyde : Zy hebben David tien duyzend gegeven, en my hebben zy duyzend gegeven : wat gebreekt hem meer, dan alleen het koningryk?

9. Hierom zoo heeft Saül, van dien dag en voortaen, David met slimme oogen aengezien.

10. Maer na den anderen dag zoo heeft den kwaden geest Gods Saül overvallen, en hy profeteerde in het midden van zynen huyze : maer David speelde snaerspel met zyne hand, gelyk hy alle dagen plagt te doen. En Saül hield eene lans,

11. En schoot die, meynende dat hy David zoude mogen aen den wand speten : en David week de tweede reys uyt zyn aenzigt.

12. En Saül vreesde David, omdat den Heer met David was, en van hem gescheyden was.

13. Daerom heeft hem Saül van zich gedaen, en hy heeft hem gemaekt eenen hoofdman over duyzend mannen : en hy ging uyt en in voor des volks aenzigt.

14. En in alle zyne wegen zoo deed David zeer wysselyk, en den Heer was met hem.

15. Aldus heeft Saül gezien dat hy bovenmaten zeer voorzienig was, en hy heeft zich begonnen te wachten van David.

16. Maer geheel Israël en Juda beminden David : want hy ging uyt en in voor hen.

17. En Saül zeyde tot David : Ziet, daer is myne oudste dochter Merob, deze zal ik u tot eene huysvrouw geven : alleenlyk weest een vroom man, en strydt de stryden des Heeren. Maer Saül dacht by zich zelven, zeggende : Myne hand zy op hem niet, maer laet der Philistynen hand op hem zyn.

18. Maer David heeft tot Saül gezeyd : Wie ben ik, of hoedanig is myn leven, of myns vaders geslacht in Israël, dat ik des konings behuwden zoon zoude worden?

19. En den tyd is gekomen dat men Merob, Saüls dochter, zoude hebben moeten David geven, zoo is zy Hadriel, den Molathiter tot eene huysvrouw gegeven.

20. Maer Michol, Saüls tweede dochter, beminde David. En dit is Saül te kennen gegeven, en het heeft hem wel behaegd.

21. En Saül zeyde: Ik zal hem die geven, opdat zy hem zy tot een struyksel om te vallen, en dat der Philistynen hand op hem komen mag. En Saül zeyde tot David : Door twee dingen zult gy heden myn behuwden zoon zyn.

22. En Saül gebood zynen knechten : Spreekt met David daer ik het niet hoore, zeggende : Ziet gy behaegt den koning wel, en alle zyne knechten hebben u lief. Aldus dan zoo weest des konings behuwden zoon.

23. En Saüls knechten hebben gesproken alle deze woorden in Davids ooren. En David zeyde : Dunkt het u een kleyn ding te wezen, des konings behuwden zoon te zyn? Aengezien dat ik een arm man ben, die niet veel heeft.

24. En de knechten hebben Saül dit wederom te kennen gegeven, zeggende : Aldusdanige woorden heeft David gezeyd.

25. Toen zeyde Saül : Aldus zult gy tot David spreken : Den koning behoeft geen bruylofts goed, anders dan honderd voorsloofkens der mannelykheyd van de Philistynen, dat er wraek mag gedaen worden van des konings vyanden. Maer Saül dacht David te leveren in der Philistynen handen.

26. Als nu zyne dienaers David wederom geboodschapt hadden de woorden die Saül gesproken had, zoo behaegde dit woord in Davids oogen, dat hy des konings behuwden zoon worden zoude.

27. En na een luttel dagen is David opstaende weggegaen met de mannen die onder hem waren. En hy versloeg twee honderd mannen van de Philistynen, en bragt de voorsloofkens van hunne mannelykheyd, en hy leverde die den koning by getalle, opdat hy zyn behuwden zoon worden zoude. Saül heeft dan hem Michol, zyne dochter, tot eene huysvrouw gegeven.

28. En Saül merkte en verstond wel dat den Heer met David was. Maer Michol, Saüls dochter, had hem zeer lief.

29. En Saül begon lang zoo meer

David te ontzien: en Saül is Davids vyand geworden tot alle dagen.

30. En de prinsen der Philistynen zyn wederom uytgetrokken. En van het begin hunner uytkomst, zoo droeg zich David voorzienlyker dan alle Saüls knechten, en zyn naem is bovenmaten zeer vermaerd geworden.

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe Saül voorgenomen hebbende David te dooden, van zynen zoon Jonathas afgesteld wordt, en hoe David ten tweeden mael van Saül ter dood gezocht, ontvlood.

1. Saül heeft gesproken tot Jonathas zynen zoon, en tot alle zyne knechten, dat zy David dooden zouden. Maer Jonathas, Saüls zoon, had David zeer lief.

2. En Jonathas gaf dit David te kennen, zeggende: Myn vader Saül legt er op toe om u te dooden: daerom, bid ik u, wilt u toch morgen vroeg wachten, en houdt u in het heymelyk, en blyft verborgen.

3. En ik zal uytgaen, en staen by mynen vader op het veld, zoo waer hy zyn zal: en ik zal van u tot mynen vader spreken, en al wat ik zien zal, dat zal ik u boodschappen.

4. Aldus heeft Jonathas van David in het beste gesproken tot Saül zynen vader: en hy heeft tot hem gezeyd: O koning, zondigt niet tegen uwen knecht David; want hy heeft u niets misdaen, en zyne werken zyn u zeer goed.

5. En hy heeft zyne ziel in zyne hand gesteld, en den Philistyn verslagen: en den Heer heeft eene groote zaligheyd gewrocht voor geheel Israël: gy hebt het gezien, en u daeraf verblyd. Waerom zondigt gy dan aen het onschuldige bloed, doodende David, die zonder schuld is?

6. Toen Saül dit gehoord had, zoo werd hy tevredengesteld door Jonathas stem, en zwoer: Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, hy zal niet gedood worden.

7. Aldus zoo heeft Jonathas David geroepen, en hem alle deze woorden te kennen gegeven: en Jonathas heeft David binnen by Saül gebragt, en hy is voor hem geweest, gelyk hy daer gisteren en eergisteren was.

8. Wederom is er nog een oorlog opgestaen: en David is uytgetrokken, en heeft tegen de Philistynen gestreden: en heeft die geslagen met eenen zeer grooten slag, en zy vloden van zyn aenzigt.

9. En den kwaden geest des Heeren is in Saül gekomen. En hy zat in zyn huys, en had eene lans in zyne hand: maer David speelde op het snaerspel met zyne hand.

10. En Saül leyde er op toe om David met de lans aen den wand te speten, maer David week van Saüls aenzigt: maer de lans, zonder wond te maken, vloog in den wand, en David vlood, en werd dien nacht behouden.

11. Zoo heeft dan Saül zyne dienaers in Davids huys gezonden, dat zy hem bewaren zouden, en dat men hem des morgens vroeg dooden zoude. En toen Michol, zyne huysvrouw, dit had David te kennen gegeven, zeggende: Ten zy dat gy u zelven dezen nacht verlost, zoo zult gy morgen sterven:

12. Zoo heeft zy hem nedergelaten door eene venster. En hy is weggegaen, en gevloden, en behouden.

13. Toen nam Michol een standbeeld, en leyde dat op het bed, en een hairig geytenvel heeft zy gelegd aen het hoofd van dien, en zy dekte het beeld met kleederen.

14. En Saül zond zyne dienaers, die David zouden met der magt vangen: en daer is geantwoord dat hy ziek was.

15. En Saül heeft wederom boden gezonden, dat zy David bezien zouden, zeggende: Brengt hem tot my op het bed, dat men hem doode.

16. En als de boden daer gekomen waren, zoo is er een beeld op het bed gevonden, en een geytenvel aen het hoofd van dien.

17. En Saül zeyde tot Michol: Waerom hebt gy my aldus bedrogen, en hebt mynen vyand laten gaen dat hy wegvlieden zoude? En Michol antwoordde tot Saül: Omdat hy my zeyde: Laet my gaen, of anders zal ik u dooden.

18. Maer David vliedende is behouden, en hy is by Samuël gekomen te Ramatha, en heeft hem geboodschapt al dat hem Saül gedaen had: en hy en Samuël zyn weggegaen, en hebben gewoond in Naioth.

19. En het is Saül geboodschapt van sommige die zeyden: Ziet David is te Naioth in Ramatha.

20. Hierom heeft Saül dienaren uytgezonden, dat zy David met der magt vangen zouden: dewelke, als zy zagen den hoop der profeten die profeteerden, en Samuël over hen staende, zoo is den geest des Heeren ook in hen geworden, en zy begonnen ook te profeteren.

21. En als dit Saül geboodschapt werd, zoo heeft hy nog andere boden uytgezonden: maer die profeteerden ook. En Saül heeft nog de derde boden uytgezonden: dewelke ook geprofeteerd hebben. En Saül zeer gestoord zynde,

22. Is zelf ook naer Ramatha gegaen, en hy is gekomen tot den grooten put, die daer is te Socho, en hy heeft gevraegd, en gezeyd: Op wat plaets zyn Samuël en David? En hem is gezeyd: Ziet zy zyn te Naioth in Ramatha.

23. En hy is voortgegaen tot Naioth in Ramatha, en den geest Gods is ook geworden op hem, en hy wandelde voortgaende, en hy profeteerde tot dat hy kwam tot Naioth in Ramatha.

24. En hy heeft ook zich zelven ontbloot van zyne kleederen, en profeteerde met de anderen voor Samuël, en hy heeft al naekt gezongen al dien dag en nacht. Waeruyt dat dit gemeyne zegwoord gekomen is: Is Saül ook onder de profeten?

HET XX. KAPITTEL.

Hoe Jonathas David voor Saül ontschuldigt, maer te vergeefs, en hoe hy David verlost.

1. David is gevlugt van Naioth, welk in Ramatha is, en komende, heeft hy tot Jonathas gezeyd: Wat heb ik gedaen? Wat boosheyd en wat zonde heb ik tegen uwen vader gedaen, dat hy myne ziel zoekt?

2. En Jonathas zeyde tot hem: Verre moet dit wezen, gy zult niet sterven: want myn vader zal niets doen, het zy groot of kleyn, ten zy dat hy my het eerst te kennen heeft gegeven: zou dan myn vader dit woord alleen voor my verborgen hebben? Dit zal geenszins zyn.

3. En hy heeft David wederom gezworen. En David zeyde: Uw vader weet voorwaer wel dat ik gratie in uwe oogen gevonden heb, en hy zal zeggen: Laet Jonathas dit niet weten, opdat hy by aventure niet droef zy. Want certeyn ik weet wel, alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, en uwe ziel leeft, dat ik en de dood (opdat ik het zoo zeggen mag) maer eene schrede van malkander verscheyden zyn.

4. En Jonathas heeft tot David gezeyd: Al wat uwe ziel my zeggen zal, dat zal ik u doen.

5. En David zeyde tot Jonathas: Ziet, het is morgen de feest van de nieuwe maend, en ik pleeg dan gewoonlyk by den koning ter maeltyd te zitten: aldus laet my nu gaen, dat ik my verbergen mag in het veld tot den avond van den derden dag.

6. Is het zake dat uw vader omziende, naer my vraegt, zoo zult gy hem antwoorden: David heeft my gebeden, dat hy haestelyk mogt gaen in zyne stad te Bethlehem: want daer feestelyke slagtofferanden te doen zyn voor al zyn geslacht:

7. Is het zake dat hy zegt: Het is goed: zoo zal uwen dienaer vrede zyn. Maer is het zake dat hy gram worde, zoo weet zekerlyk dat zyne kwaedheyd vervuld is.

8. Hierom zoo doet bermhertigheyd met uwen dienaer: want gy hebt my uwen dienaer een verbond des Heeren met u doen maken. Maer is er eenige onregtveerdigheyd in my, zoo slaet gy my dood, en brengt my tot uwen vader niet.

9. En Jonathas zeyde: Verre zy dat van u: want het is niet mogelyk dat ik u het niet zoude te kennen geven, is het zake dat ik zekerlyk bevinde dat myns vaders ergheyd tegen u vervuld is.

10. En David antwoordde tot Jonathas: Wie zal my de boodschap brengen, is het zake dat uw vader by aventure u iets straffelyk van my geantwoord heeft?

11. En Jonathas zeyde tot David: Komt, en laet ons daer buyten op het veld gaen. En als zy beyde buyten op het veld gegaen waren,

12. Zoo zeyde Jonathas tot David: Heer God van Israël, is het zake dat ik myns vaders zin onderzoeke morgen of overmorgen: en dat er iets goeds over David zy, en dat ik terstond tot u niet zende, en u het niet te kennen geve,

13. Zoo moet den Heer Jonathas dit doen, en dat daertoe doen. Maer is het zake dat myns vaders kwaedheyd tegen u gedurig blyft, zoo zal ik het u in uwe oor laten weten, en u laten gaen, dat gy

moogt met vrede weggaen, en dan moet den Heer met u zyn, gelyk hy met mynen vader geweest is.

14. En is het dat ik leve, zoo zult gy my des Heeren bermhertigheyd doen: maer is het dat ik zal gestorven zyn,

15. Zoo zult gy uwe bermhertigheyd niet afkeeren van mynen huyze tot in der eeuwigheyd, als den Heer alle Davids vyanden uytroeyen zal, een iegelyk van de aerde: zoo moet den Heer Jonathas van zynen huyze weghalen, en den Heer moet het verzoeken uyt de hand van Davids vyanden.

16. Aldus zoo heeft Jonathas een verbond gemaekt met Davids huys: en den Heer heeft het verzocht uyt Davids vyanden hand.

17. En Jonathas heeft daertoe David nog gezworen, omdat hy hem lief had: want hy beminde hem gelyk zyne eygene ziel.

18. En Jonathas zeyde tot hem: Morgen zal het de feest van de nieuwe maend zyn, en men zal u dan zoeken:

19. Want men zal begeeren dat gy zoudt komen zitten tot overmorgen toe. Aldus zoo zult gy haestelyk nederwaerts gaen, en komen ter plaetse, daer gy zult verborgen worden op eenigen dag als men werken mag, en gy zult zitten by den steen, die Ezel genoemd is.

20. En ik zal dry pylen op dien schieten, en ik zal schieten regt of ik my oefende naer een teeken.

21. En ik zal ook een knechtken zenden, hem zeggende: Gaet heen, en haelt my de pylen.

22. En is het dat ik den knechtken zegge: Ziet de pylen zyn herwaerts achter u, brengt die: zoo komt gy dan by my, want dan is het met u peys, en niets kwaeds, alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft. Maer is het zake dat ik aldus tot het knechtken zeggen zal: Ziet de pylen liggen voorts voor u: zoo gaet in vrede, want den Heer heeft u laten gaen.

23. Maer van het woord dat wy gesproken hebben, ik en gy, zy den Heer tusschen u en my tot in der eeuwigheyd.

24. Aldus zoo is David op het veld geborgen geweest, en de feest van de nieuwe maend is gekomen, en den koning is gezeten ter maeltyd om brood te eten.

25. En als den koning op zynen stoel gezeten was (naer de gewoonte) welk aen den wand was, zoo stond Jonathas op, en Abner zat ter zyde by Saül, en Davids plaets werd daer ledig gezien.

26. En Saül heeft op dien dag niets gezeyd: want hy dacht dat hem iets by aventure misvallen was, dat hy niet zuyver was, noch gereynigd.

27. En toen den anderen dag, na de feest van de nieuwe maend, gekomen was, zoo zag men Davids plaets nog ydel. En Saül zeyde tot Jonathas zynen zoon: Waerom is den zoon van Isai niet ter maeltyd gekomen, noch gisteren, noch heden?

28. En Jonathas antwoordde Saül: Hy heeft my zeer hertelyk gebeden, dat hy zoude mogen gaen naer Bethlehem,

29. En hy zeyde: Geeft my oorlof, want daer is een zeer feestelyk sacrificie in myne stad, een van myne broeders heeft my geroepen: hierom, heb ik gratie voor uwe oogen gevonden, laet my gering gaen, dat ik myne broeders mag zien. Om deze zaek is hy tot des konings tafel niet gekomen.

30. Toen werd Saül gram tegen Jonathas, en zeyde tot hem: Gy zoon van eene vrouwe die eenen man zonder verzoek zelve aenhaelt, meynt gy dat ik niet weet dat gy den zoon van Isai liefhebt tot uwe schande, en ter schande van uwe schandelyke moeder?

31. Want alle de dagen dat den zoon van Isai op de aerde leeft, zoo zult gy en uw ryk niet gevestigd worden. Aldus dan zoo zendt nu, en doet hem by my brengen: want hy is een kind des doods.

32. En Jonathas heeft Saül zynen vader geantwoord, zeggende: Waerom zal hy sterven? Wat heeft hy gedaen?

33. En Saül greep eene lans dat hy hem slaen zoude. En Jonathas heeft toen gemerkt, dat zyn vader vast opzet gemaekt had dat hy David dooden zoude.

34. Hierom is Jonathas van de tafel opgestaen met groote gestoordheyd zyner gramschap, en hy at op den tweeden dag van de nieuwe maend geen brood. Want hy was bedroefd om David, dat hem zyn vader alzoo beschaemd had.

35. En toen het 's morgens dag geworden was, zoo is Jonathas op het veld gegaen, alzoo hy David gesteld had, en een kleyn jongsken met hem,

36. En hy zeyde tot zynen jongen: Gaet heen, en haelt my de pylen, die ik schiet. En als den jongen geloopen was

derwaerts, zoo schoot hy nog eenen anderen pyl voorby den jongen.

37. Als dan den jongen gekomen was ter plaetse van den pyl, denwelken Jonathas geschoten had: zoo riep Jonathas den jongen achter zynen rug, en zeyde: Ziet daer is eenen pyl verre voorby u.

38. En Jonathas riep nog eens den jongen achterrug naer, zeggende: Haest u gering, wilt niet stil staen. Toen raepte Jonathas jongen alle de pylen te zamen, en hy bragt ze zynen heere :

39. Maer hy wist met allen niet wat men daer deed : want Jonathas en David hadden alleen kennis van de zaek.

40. Daerom zoo heeft Jonathas zyn gereedschap den jongen gegeven, en zeyde tot hem : Gaet weg, en draegt ze in de stad.

41. En als den jongen weggegaen was, zoo is David opgestaen van de plaets die zuydwaerts stond, en vallende op zyn aenzigt neder ter aerde, heeft hy drymael aenbeden : en zy kusten malkander, en weenden beyde te zamen, maer David allermeest.

42. Aldus zoo heeft Jonathas tot David gezeyd : Gaet heen in vrede : al dat wy beyde gezworen hebben in den naem des Heeren, zeggende : Den Heer zy tusschen my en u, en tusschen uw zaed en myn zaed tot in der eeuwigheyd.

43. En David is opgestaen en weggegaen : en Jonathas is ook in de stad gegaen.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe David vliedende kwam te Nobe, en daer Goliaths zweerd verkreeg, en brood; en hoe hy kwam tot den koning van Geth, Achis genaemd.

1. Toen kwam David te Nobe tot Achimelech den priester : en Achimelech verwonderde zich zeer, omdat David daer gekomen was. En hy zeyde tot hem : Waerom zyt gy alleen, en niemand met u?

2. En David zeyde tot Achimelech den priester : Den koning heeft my een woord bevolen, en gezeyd : Laet niemand deze zaek weten, waerom dat gy van my gezonden zyt, en wat geboden dat ik u bevolen heb : want ik heb de knechten besteld te zyn tot die en die plaets.

3. Daerom hebt gy nu iets by de hand, het zy vyf brooden, geeft my die, of iets dat gy vindt.

4. En den priester antwoordende zeyde tot David : Ik heb geen brood voor gemeyne menschen by de hand, maer alleen heylig brood : is het zake dat de knechten zuyver zyn, byzonder van vrouwen?

5. En David antwoordde den priester, en zeyde tot hem : Aengaende de vrouwen, is het dat men daerop lettet, wy hebben ons daeraf onthouden van gisteren en eergisteren als wy uytgingen, en de vaten der kinderen waren heylig. Maer dezen weg is besmet, maer dien zal ook heden geheyligd worden door de vaten.

6. Aldus zoo heeft hem den priester geheyligd brood gegeven. Want daer was geen brood, dan alleen de brooden der voorlegging, die van het aenschyn des Heeren afgedragen waren, opdat men daer warme brooden voor leggen zoude.

7. En daer was een van Saüls knechten, op dien dag, binnen in des Heeren tabernakel, en zyn naem was Doeg, een Idumiter, den allermagtigsten van Saüls herders.

8. En David zeyde tot Achimelech : Hebt gy hier by de hand eenige lans of zweerd? Want ik heb myn zweerd en myne wapenen met my niet gebragt. Want des konings woord was haestig.

9. En den priester zeyde : Ziet hier is het zweerd Goliath des Philistyns, denwelken gy verslagen hebt in de valley der Terebinthen, het is gedekt met eenen mantel achter den ephod : wilt gy dit met u dragen, zoo neemt het weg : want hier is geen ander zonder dit. En David zeyde : Daer is geen ander desgelyk, geeft my dat.

10. Aldus is David opgestaen, en gevlugt uyt Saüls aenzigt op dien dag : en hy is gekomen tot Achis, den koning van Geth :

11. En Achis knechten zeyden tot hem, als zy David zagen : Is dit niet David, den koning des lands? zongen zy niet door de dansen, zeggende : Saül heeft er duyzend verslagen, maer David tien duyzend?

12. Maer David stelde deze woorden in zyn herte, en hy vreesde zeer voor het aenschyn van Achis, den koning van Geth.

13. En hy veranderde zynen mond

voor hen, en hy viel onder hunne handen: en hy stiet aen de deur van de poort, en zyn zeever vloeyde hem neder op zynen baerd.

14. En Achis zeyde tot zyne knechten: Gy hebt gezien dezen man razend: waerom hebt gy dien tot my gebragt?

15. Gebreken ons razende menschen, dat gy dezen man hier binnen gebragt hebt, omdat hy voor my zoude razen? zal dezen dan in myn huys komen?

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe David vliedt in den kuyl Odolla, met nog andere die hem aenvielen, en hoe hy naer het land Juda komt En hoe Saül de priesters van Nobe alle doet vermoorden.

1. Hierom is David vandaer gegaen, en gevloden in de spelonk van Odolla. Hetwelk als zyne broeders, en al zyns vaders huys gehoord hadden, zoo zyn zy daer tot hem nederwaerts gekomen.

2. En daer zyn tot hem vergaderd alle die benaeuwd waren, en met schuld beladen, en die bitter van herte waren: en hy is hun hoofdman geworden, en daer zyn omtrent vier honderd mannen by hem geweest.

3. En David is vandaer getrokken tot Maspha, welk is in Moab: en hy zeyde tot den koning van Moab: Ik bid u, laet toch myn vader en myne moeder by u woonen, tot dat ik weten mag wat God my doen zal.

4. En hy heeft ze gelaten voor den koning der Moabiten: en zy bleven by hem al den tyd dat David in de forte was.

5. En Gad den profeet zeyde tot David: Wilt in de forte niet blyven, reyst voort, en gaet in het land van Juda. En David is weggereysd, en is gekomen in het bosch Haret.

6. En Saül heeft gehoord dat David gezien is geweest, en de mannen die met hem waren. Maer als Saül te Gabaa woonde, en was in het bosch, welk te Rama is, hebbende eene lans in zyne hand, en alle zyne knechten rondom hem stonden,

7. Zoo zeyde hy tot zyne knechten, die by hem stonden: Hoort my nu gy kinderen van Jemini: meynt gy dat den zoon van Isai u allegader zal akkerlanden en wyngaerden geven, en dat hy u allegader zal hoofdmannen maken, over duyzend mannen, en kapiteynen over honderd mannen:

8. Aengezien dat gy alle tegen my gezworen hebt, alzoo dat er niemand is die my iets te kennen geeft, byzonder want ook myn zoon een verbond gemaekt heeft met den zoon van Isai? Daer is niemand van u, die medelyden hebbe met my, of die het my te kennen geve: omdat myn zoon mynen knecht tegen my opgerukt heeft, denwelken my lagen legt tot op dezen dag toe.

9. Toen autwoordde Doeg, een man van Edom, die by hem stond, en was den eersten onder Saüls knechten: Ik heb, zeyde hy, den zoon van Isai gezien te Nobe, by Achimelech, Achitobs zoon, den priester.

10. Denwelken voor hem van den Heer raed vraegde, en hy gaf hem spys: en het zweerd van Goliath, den Philistyn, gaf hy hem ook.

11. Aldus zoo heeft Saül uytgezonden om Achimelech den priester Achitobs zoon te doen halen, en al zyns vaders huys, alle priesters, woonende te Nobe, dewelke allegader zyn by den koning gekomen.

12. En Saül zeyde tot Achimelech: Hoort gy, zoon van Achitob. En hy antwoordde: Hier ben ik, heer.

13. En Saül zeyde tot hem: Waerom hebt gy tegen my gezworen, gy en den zoon van Isai, en hebt hem brooden en een zweerd gegeven, en den Heer voor hem raed gevraegd, dat hy tegen my opstaen zoude, een heymelyken lagenlegger blyvende tot op dezen dag toe?

14. En Achimelech antwoordende den koning, zeyde: En wie is er toch onder alle uwe knechten zoo getrouw als David, en des konings behuwden zoon, en reyzende naer u gebod, en glorieus in uw huys?

15. Heb ik heden eerst begonnen voor hem van den Heer raed te vragen? Verre zy dit van my: den koning wille zulk ding niet vermoeden tegen zynen dienaer in al myns vaders huys: want uw dienaer heeft niet met allen geweten van deze zaek, het zy groot of kleyn.

16. En den koning zeyde: Gy zult de dood sterven, Achimelech, gy en al uws vaders huys.

17. En den koning zeyde tot de art-

siers, die rondom hem stonden : Keert u om, en slaet de priesters des Heeren dood: want hunne hand is met David : wetende dat hy vlugtte, en zy hebben my het niet te kennen gegeven. Maer des konings knechten wilden hunne hand niet uytsteken aen des Heeren priesters.

18. Toen zeyde den koning tot Doeg : Keert gy u om, en valt op de priesters. En Doeg den Idumiter zich omkeerende, overviel de priesters, en versloeg op dien dag vyf en tachentig mannen, gekleed met linnen ephods kleederen.

19. En hy versloeg met den zweerde der priesteren stad Nobe, mannen en vrouwen, kleyne kinderen en zuygelingen, ossen en ezels, en schapen, vernielde hy met het scherp van den zweerde.

20. Maer een zoon van Achimelech, Achitobs zoon, wiens naem was Abiathar, ontkomende, vlugtte tot David,

21. En hy gaf hem te kennen, hoe dat Saül des Heeren priesters gedood had.

22. En David zeyde tot Abiathar : Ik wist wel op dien dag toen den Idumiter Doeg daer was, dat hy het zonder twyfel Saül zeggen zoude : ik ben schuldig alle der zielen uws vaders.

23. Blyft by my, wilt niet vreezen : is het dat iemand myne ziel zoekt, die zal uwe ziel ook zoeken, en gy zult met my behouden worden.

HET XXIII. KAPITTEL.

Hoe David de stad van Ceila ontzet doet van de Philistynen, en hoe hy vliedt naer de woestyn Siph, en hoe dat hem Saül daer vervolgt.

1. En zy hebben David geboodschapt, zeggende: Ziet de Philistynen bestryden Ceila, en zy berooven de dorschvloeren.

2. Hierom heeft David den Heer te rade gegaen, zeggende : Zal ik gaen en slaen deze Philistynen? En den Heer heeft tot David gezeyd : Gaet heen, en gy zult de Philistynen verslaen, en Ceila behouden.

3. En de mannen die met David waren, zeyden tot hem : Ziet, wy vreezen hier zynde in het land van Juda : hoe veel te meer, is het zake dat wy gaen te Ceila, tegen de heyrscharen der Philistynen?

4. Aldus zoo heeft David nog eens van den Heer raed gevraegd. Denwelken antwoordende, heeft gezeyd tot hem : Staet op, en gaet tot Ceila : want ik zal de Philistynen in uwe hand leveren.

5. Hierom is David en zyne mannen gereysd naer Ceila, en hy heeft tegen de Philistynen gestreden, en heeft hun vee weggedreven, en die met eenen grooten slag geslagen : en David heeft de ingezetenen van Ceila verlost.

6. Voorts ten tyde toen Abiathar, Achimelechs zoon, vlugtte tot David in Ceila, zoo was hy afgekomen, hebbende met zich eenen ephod.

7. En het is Saül geboodschapt dat David te Ceila gekomen was, en Saül zeyde : Den Heer heeft hem in myne handen geleverd, en hy is gevangen, in eene stad gegaen zynde, daer poorten en sloten zyn.

8. En Saül heeft al den volke bevolen dat zy nederwaerts ten stryde trekken zouden in Ceila : en dat zy David met zyne mannen omleggen zouden.

9. Hetwelk als David vernomen had, dat Saül al heymelyk op handen had hem kwaed te doen, zoo zeyde hy tot Abiathar den priester : Doet den ephod aen.

10. En David zeyde : Heer God van Israël, uw dienaer heeft eene tyding gehoord, dat Saül opstelt te komen in Ceila, om de stad te bederven, om mynentwil:

11. Zullen de mannen van Ceila my in zyne handen leveren? en zal Saül ook nederwaerts komen, alzoo uw dienaer gehoord heeft? Heer God van Israël, geeft het uwen dienaer te kennen. En den Heer heeft gezeyd : Hy zal nederwaerts komen.

12. En David zeyde : Zullen de mannen van Ceila my en de mannen, die by my zyn, ook in Saüls handen leveren? En den Heer heeft gezeyd : Zy zullen u leveren.

13. Daerom is David opgestaen, en zyne mannen omtrent zes honderd, en uyt Ceila getrokken zynde, zy hebben ongestadiglyk gegaen herwaerts en derwaerts onzeker : en het is Saül geboodschapt dat David van Ceila gevlugt was, en behouden : waerom dat hy niet heeft willen uyttrekken,

14. Maer David woonde in de woestyn in de sterkste plaetsen, en hy bleef op het gebergte der woestyn van Ziph, op eenen donkeren berg : nogtans zocht hem Saül ten alle dagen : en den Heer

heeft hem niet geleverd in zyne handen.

15. En David heeft gezien dat Saül uytgegaen was om zyne ziel te zoeken. Maer David was in de woestyn Ziph in het bosch.

16. En Jonathas, Saüls zoon, is opgestaen, en is by David in het bosch gegaen, en hy heeft zyne handen gesterkt in God : en heeft hem gezeyd :

17. Wilt niet vreezen : want myns vaders Saüls hand zal u niet vinden, en gy zult regeren over Israël, en ik zal naest u den tweeden zyn, maer Saül, myn vader, weet dat ook wel.

18. Hierom zoo hebben zy beyde een verbond gemaekt voor den Heer : en David is in de bosschagie gebleven : maer Jonathas is wederom gekeerd in zyn huys.

19. Toen zyn die van Ziph opgetrokken tot Saül te Gabaa, zeggende : Ziet, is David by ons niet verborgen in de allerbevrydste plaetsen der bosschagien, op den heuvel Hachila, welken ligt ter regter zyde van de woestyn ?

20. Daerom zoo komt nu nederwaerts, gelyk uwe ziel begeert heeft dat gy nederwaerts komen zoudt : en het zal ons behooren hem te leveren in des konings handen.

21. En Saül heeft gezeyd : Gebenedyd zyt gy van den Heer, dat gy medelyden met my gehad hebt.

22. Aldus zoo bid ik u, gaet heen weg, en doet neerstiglyk, en hebt u schalkelyk, en slaet gade de plaets daer zynen voet is, of wie hem daer gezien heeft : want hy peynst dit van my, dat ik hem listiglyke lagen leg.

23. Aenmerkt, en beziet alle de heymelyke plaetsen daer hy verborgen is : en komt dan wederom by my met eene zekere boodschap, dat ik mag met u gaen. En al had hy zich ook onder de aerde verborgen, zoo zal ik hem doorzoeken in alle de duyzenden van Juda.

24. En zy opstaende zyn tot Ziph gegaen voor Saül : maer David en zyne mannen waren in de woestyn Maon, op het platte land ter regter zyde van Jesimon.

25. Zoo is Saül met zyne gezellen gegaen om hem te zoeken : en het is David geboodschapt, en hy is terstond nederwaerts gegaen naer de steenrots, en hy verkeerde in de woestyn Maon. Hetwelk als Saül gehoord had, zoo heeft hy hem vervolgd in de woestyn Maon.

26. En Saül ging ter zyde van den berg op de eene zyde : en David met zyne mannen waren op de andere zyde van den berg : maer David mishoopte dat hy zoude mogen ontgaen van Saüls aenzigt : aldus zoo hebben Saül en zyne mannen, David met zyne mannen omringd in het ronde als eene kroon, opdat zy die vangen zouden.

27. En daer is een bode tot Saül gekomen, zeggende : Haest u, en komt, want de Philistynen zyn met groote menigte op het land gevallen.

28. Aldus zoo is Saül wederom gegaen, ophoudende van David te vervolgen, en hy is gereysd tegen de Philistynen. Daerom hebben zy die plaets genoemd, de Scheydende steenrots.

HET XXIV. KAPITTEL.

Hoe David den boord van Saüls mantel afgesneden heeft, daer hy hem betrapte in de spelonk Engaddi : en hoe hy met Saül spreekt.

1. David is dan vandaer opwaerts gereysd : en heeft gewoond in de allerbevrydste plaetsen van Engaddi.

2. En als Saül wederom gekomen was, na dat hy de Philistynen vervolgd had, zoo hebben zy hem geboodschapt, zeggende : Ziet David is in de woestyn Engaddi.

3. Aldus zoo heeft Saül met hem genomen dry duyzend uytgekoren mannen van geheel Israël, hy is uytgereysd om David en zyne mannen te zoeken, ook op de allersteylste steenrotsen, die alleen den wilden bokken gangbaer waren.

4. En hy is gekomen aen de schaepstallen die onderwegen lagen. En daer was eene spelonk, in dewelke Saül gegaen is om zyn gevoeg te doen : maer David met zyne mannen waren in het binnenste van de spelonk verborgen.

5. En Davids knechten zeyden tot hem : Ziet dit is den dag daeraf dat den Heer tot u gesproken heeft : Ik zal u leveren uwen vyand, dat gy hem doen zoudet alzoo het believen zal in uwe oogen. Hierom zoo stond David op, en sneed af den boord van Saüls mantel al zwygende.

6. Daerna sloeg David zyn hert, om dat hy den boord van Saüls mantel afgesneden had.

7. En hy zeyde tot zyne mannen : Den

Heer wil my genadig wezen, dat ik dit ding niet doe mynen heere, den gezalfden des Heeren, dat ik myne hand zoude aen hem steken, want hy is een gezalfden des Heeren. Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, ten zy dat hem den Heer sla, of dat zynen sterfdag kome dat hy sterve, of dat hy ten stryde trekkende daer verslagen worde, zoo moet my den Heer genadig zyn, dat ik myne hand niet steke aen des Heeren gezalfden.

8. En David heeft zyne mannen gebroken met woorden, en hy heeft hun niet toegelaten dat zy tegen Saül opstaen zouden: maer Saül opstaende uyt de spelonk, ging voort zynen eersten weg.

9. En David is na hem opgestaen: en uyt de spelonk gegaen zynde, heeft hy achter Saüls rug geroepen, zeggende: Mynen heer koning. En Saül zag achter zich om: en David zich nederbuygende met het aenzigt ter aerde, heeft aenbeden,

10. En gezeyd tot Saül: Waerom hoort gy naer de woorden der menschen, die zeggen: David zoekt erg tegen u?

11. Ziet heden hebben uwe oogen gezien dat den Heer u in myne handen geleverd heeft in de spelonk: en ik dacht dat ik u dooden zoude, maer myne oog heeft u gespaerd, want ik zeyde: Ik zal myne hand niet uytreyken aen mynen heer, want hy is des Heeren gezalfden.

12. Daertoe nog meer, myn vader, beziet, en kent hier den boord van uwen mantel in myne hand: want toen ik het uyterste van uwen mantel afsneed, zoo wilde ik myne hand aen u niet steken. Aenmerkt en ziet dat er geen kwaed in myne hand is, noch geene onregtveerdigheyd, noch ik heb tegen u niet gezondigd: maer gy legt lagen myner ziele, dat gy die wegnemen zoudet.

13. Den Heer oordeele tusschen u en my, en den Heer wreke my van u: maer myne hand zy op u niet.

14. Gelyk men in het gemeyne oud zegwoord zegt: Van den boozen zal boosheyd uytkomen: daerom zoo moet myne hand op u niet wezen.

15. Wien vervolgt gy toch, gy, koning van Israël? Wien vervolgt gy? Gy vervolgt eenen dooden hond, en eene vlooy.

16. Den Heer zy regter, en oordeele tusschen my en u: en hy aenzie en oordeele myne zaek, en hy moet my uyt uwe hand verlossen.

17. Maer als David, sprekende tot Saül, alle deze woorden volzeyd had, zoo zeyde Saül: Is dit uwe stem niet, myn zoon David? En Saül hief zyne stem op, en weende:

18. En hy zeyde tot David: Gy zyt regtveerdiger dan ik: want gy hebt my goed gedaen: en ik heb u met kwaed geloond.

19. En gy hebt heden getoond wat goed dat gy my gedaen hebt: hoe dat den Heer my in uwe hand geleverd heeft, en dat gy my niet gedood hebt.

20. Want wie is er die zynen vyand zal laten gaen in eenen goeden weg, als hy hem gevonden heeft? Maer den Heer wille u van deze weldaed loonen, voor hetgene dat gy aen my heden gedaen hebt.

21. En nu aengezien dat ik wel weet dat gy zekerlyk koning zyn zult, en dat gy het ryk van Israël in uwe hand hebben zult:

22. Daerom zweert my by den Heer, dat gy myn zaed na my niet zult te niet doen, en dat gy mynen naem van myns vaders huys niet wegnemen zult.

23. En David heeft Saül dat gezworen. Aldus zoo is Saül weggegaen in zyn huys: en David en zyne mannen zyn ook opwaerts getrokken naer de bevrydste plaetsen.

HET XXV. KAPITTEL.

Hoe Samuël sterft, en hoe Nabal David spys weygert, waerom hy zwoer hem te dooden, maer Abigail heeft hem verzoend, die David, na haers mans dood, tot eene huysvrouw neemt.

1. Maer Samuël is gestorven, en geheel Israël is vergaderd, en zy hebben hem beschreyd, en begraven in zyn huys te Ramatha. En David opstaende is nederwaerts gegaen in de woestyn Pharan.

2. En daer was een man in de woestyn Maon, en zyne bezitting was op den berg Carmelus, en dien man was bovenmaten zeer groot: en hy had dry duyzend schapen, en duyzend geyten: en het is geschied dat men zyne schapen schoor op den berg Carmelus.

3. En den naem van dien man was Nabal: en den naem van zyne huysvrouw was Abigail. En zy was eene zeer verstandige en schoone vrouw: maer haer man was straf en den allerkwaedsten, en vol

boosheden : en hy was van Calebs geslacht.

4. Aldus toen David gehoord had in de woestyn, dat Nabal zyne schapen schoor,

5. Zoo heeft hy tien jongelingen gezonden, en hy zeyde tot hen : Gaet opwaerts tot den berg Carmelus, en gy zult komen tot Nabal, en hem van mynentwege vredelyk groeten.

6. En gy zult zeggen : Mynen broeders en u zy vrede, en uwen huyze zy vrede, en al dat u toebehoort zy vrede.

7. Ik heb gehoord dat uwe schaepherders scheren, dewelke met ons waren in de woestyn : wy zyn hun nooyt kwellyk geweest, noch hun gebrak nooyt iets van de kudde, binnen al den tyd dat zy met ons waren op den berg Carmelus.

8. Vraegt het van uwe knechten, zy zullen u het zeggen. Aldus zoo laet uwe dienaers gratie verwerven voor uwe oogen : want wy zyn op eenen goeden dag gekomen. Zoo wat uwe hand vindt, dat geeft uwen knechten, en uwen zoon David.

9. En als de knechten van David daer gekomen waren, zoo hebben zy tot Nabal alle deze woorden gezeyd van Davids wegen : en zy zwegen.

10. Maer Nabal, Davids knechten antwoordende, heeft gezeyd : Wie is David? En wie is den zoon van Isai? Heden zyn er knechten veel geworden die hunne Heeren ontloopen.

11. Zal ik daerom myne brooden, en myne wateren, en het vleesch van myne beesten, die ik geslagen heb voor myne scheerders, nemen, en geven het vreemden mannen die ik niet ken van waer zy zyn?

12. Aldus zoo zyn Davids knechten wederom gegaen door hunnen weg, en wederkeerende zyn zy gekomen, en hebben hem alle deze woorden te kennen gegeven, die hy gesproken had.

13. Toen zeyde David tot zyne knechten : Een iegelyk gorde zyn zweerd aen zich. En zy hebben allegader hunne zweerden aengegord, en David gordde zyn zweerd ook aen zich : en David zyn gevolgd omtrent vier honderd mannen : maer twee honderd zyn gebleven aen de bagagien.

14. En een van Nabals knechten heeft dit Abigail, zyner huysvrouw, te kennen gegeven, zeggende : Ziet David heeft boden gezonden uyt de woestyn, dat zy onzen heere zouden gebenedyden: en hy heeft ze versmaed.

15. Deze menschen zyn ons goederhande genoeg geweest, en niet kwellyk : en daer is nooyt iets verloren gegaen van al den tyd, dat wy by hen verkeerden in de woestyn :

16. Voor eenen muer waren zy ons, zoo wel des nachts als des daegs, al den tyd dat wy onze kudden weydden by hen.

17. Daerom aenmerkt en bedenkt wat gy doet : want de kwaedheyd is volkomen tegen uwen man, en tegen uw huys, en hy is een zoon van Belial, alzoo dat hem niemand mag aenspreken.

18. Aldus zoo heeft zich Abigail gehaest, en heeft gehaeld twee honderd brooden, en twee leeren vaetkens met wyn, en vyf gekookte hamelen, en vyf maten brypap, en honderd korven rozynen, en twee honderd klonten vygen, en zy leyde dat op ezels :

19. En zy zeyde tot hare knechten : Gaet voor my weg : ziet ik zal u achterrug volgen : maer zy heeft dit Nabal haren man niet te kennen gegeven.

20. Als zy dan op eenen ezel gezeten was, en gekomen was beneden aen het onderste van den berg, zoo kwam David met zyne mannen nederwaerts haer te gemoet : denwelken zy ook te gemoet gekomen is.

21. En David zeyde : In der waerheyd het is te vergeefs dat ik bewaerd heb, al dat dezen man toebehoorde in de woestyn, en dat er niets is verloren gegaen, van al dat hem toebehoorde : en hy heeft my kwaed voor goed geloond.

22. Dit moet God Davids vyanden doen, en dat daertoe doen, is het dat ik, van al dat hem aengaet, tot morgen toe iemand overlate, pissende aen den wand.

23. Maer als Abigail David gezien had, zoo haestte zy zich, en ging af van den ezel, en zy viel voor David neder op haer aenzigt, en aenbad op de aerde,

24. En viel hem te voet, en zy zeyde : Laet deze misdaed, mynen heer, in my zyn : ik bid u, laet toch uwe dienstvrouw in uwe ooren spreken : en hoort de woorden van uwe dienares :

25. Ik bid u, myn heer den koning stelle zyn hert niet tegen dezen boozen man Nabal : want naer zynen naem is hy

een dwaes, en de dwaesheyd is met hem : maer ik uwe dienares, mynen heer, heb uwe knechten niet gezien, die gy gezonden hebt.

26. Daerom nu, mynen heer, alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, en als uwe ziel leeft, dewelke u belet heeft dat gy tot de bloedstorting komen zoudt, en die uwe hand heeft by u behouden: en nu moeten uwe vyanden worden gelyk Nabal, en alle die mynen heer kwaed begeeren.

27. Hierom ontvangt toch deze benedyding, dewelke uwe dienares u mynen heere gebragt heeft : en geeft die den knechten, die u mynen heer volgen.

28. Neemt af uwer dienares onregtveerdigheyd : want den Heer zal u, mynen heer makende, maken een getrouw huys, want gy, mynen heer, strydt de stryden des Heeren : daerom zoo laet geene boosheyd in u gevonden worden alle de dagen uws levens.

29. Want is het zake dat er op eenigen tyd eenig mensch opstaet u vervolgende, en uwe ziel zoekende, zoo zal de ziel van mynen heer bewaerd zyn, als in een bondelken der levenden by den Heer uwen God : maer de ziel van uwe vyanden zal omgedraeyd worden als met den zwank en den omloop van den slinger.

30. Als dan den Heer u, mynen heere, zal gedaen hebben alle de goede dingen, die hy van u gesproken heeft, en hy u zal gemaekt hebben eenen oversten leydsman over Israël,

31. Zoo zal u dit niet wezen tot een verzuchten, en tot een wroegen des herten mynen heere, dat gy onnoozel bloed gestort hebt, of u zelven gewroken hebt : en als den Heer u, mynen heere, zal wel gedaen hebben, zoo zult gy uwer dienstvrouw gedachtig zyn.

32. En David zeyde tot Abigail : Gebenedyd moet zyn den Heer den God van Israël, die u heden gezonden heeft my te gemoet, en gebenedyd is uwe uytspraek,

33. En gebenedyd moet gy ook zyn, die my heden hebt belet dat ik tot de bloedstorting gaen zoude, en my met myne hand wreken.

34. Anders zoo waerachtiglyk als den Heer den God van Israël leeft, denwelken my belet heeft dat ik u kwaed doen zoude : had gy my terstond niet te gemoet gekomen, er zoude van Nabal niet een gebleven zyn tot den dag van morgen, pissende aen den wand.

35. Hierom heeft David van hare hand genomen, al dat zy gebragt had, en hy heeft haer gezeyd : Gaet heen vredelyk in uw huys, ziet ik heb uwe stem gehoord, en uw aenzigt eer bewezen.

36. Aldus zoo is Abigail wederom gekomen tot Nabal : en ziet, hy had eenen maeltyd in zyn huys gelyk eens konings maeltyd, en Nabals hert was vrolyk : want hy was bovenmaten zeer dronken : en zy zeyde hem niet een woord, kleyn noch groot, tot 's morgens toe.

37. Maer des morgens vroeg als Nabal den wyn verteerd had, zoo heeft hem zyne huysvrouw deze woorden te kennen gegeven, en zyn hert is van binnen verstorven, en hy is geworden als een steen.

38. En als het tien dagen geleden was, zoo heeft den Heer Nabal geslagen, en hy is gestorven.

39. Hetwelk als David gehoord had dat Nabal dood was, zoo zeyde hy : Gebenedyd moet den Heer zyn, die regt gedaen heeft van de zaek myner lasteringe van Nabals hand, en zynen dienaer bewaerd van het kwaed, en den Heer heeft Nabal zyne boosheyd wederom op zyn hoofd vergolden. Hierom zoo heeft David uytgezonden, en Abigail aengesproken, om haer tot eene huysvrouw te nemen.

40. En Davids knechten zyn gekomen tot Abigail op den Carmelus, en zy hebben tot haer gesproken, zeggende : David heeft ons tot u gezonden, dat hy u zoude nemen tot eene huysvrouw.

41. Dewelke opstaende, heeft neder op de aerde aenbeden, en gezeyd : Ziet uwe dienstvrouw zy tot eene dienares, dat zy mag de voeten wasschen van myns heeren dienaers.

42. En Abigail heeft zich gehaest, en is opgestaen, en is gaen zitten op eenen ezel, en vyf jonge dochters zyn met haer gegaen, hare kamenieren, en zy heeft Davids boden gevolgd, en is zyne huysvrouw geworden.

43. Maer David had ook getrouwd Achinoam van Jezrahel : en zy waren beyde zyne huysvrouwen.

44. Maer Saül gaf Michol zyne dochter Davids huysvrouw Phalti, Lais zoon, die van Gallim was.

HET XXVI. KAPITTEL.

Hoe de Ziphthiters David verraden, en Saül vervolgt hem, en David haelt hem zyne lans af, en zynen kroes, en hoe zy malkander aenspreken.

1. En die van Ziph kwamen tot Saül in Gabaa, zeggende: Ziet, David is verborgen op den heuvel van Hachila, welken is gelegen tegenover de woestyn.

2 En Saül is opgestaen en nederwaerts gegaen in de woestyn Ziph, en met hem dry duyzend uytgelezene mannen uyt Israël, dat hy David zoeken zoude in de woestyn Ziph.

3. En Saül heeft zyn heyrleger gemaeckt in Gabaa Hachila, welk was tegenover de woestyn in den weg: maer David woonde in de woestyn. Maer ziende dat Saül hem nakwam in de woestyn,

4. Zoo zond hy bespieders uyt, en heeft vernomen dat hy waerachtiglyk daer gekomen was.

5. En David stond al heymelyk op en hy is gekomen ter plaetse daer Saül was: en als hy de plaets gezien had, daer Saül sliep, en Abner Ners zoon, den opperveldheer van zyn heyr, en Saül slapende in zyne tent: en al het ander gemeyne volk rondom hem,

6. Zoo zeyde David tot Achimelech den Hethiter, en tot Abisai, den zoon van Sarvia, Joabs broeder, zeggende: Wie zal met my beneden gaen tot Saül in het leger? En Abisai zeyde: Ik zal met u nederwaerts gaen.

7. Aldus zoo zyn David en Abisai des nachts tot den volke gekomen, en zy hebben Saül gevonden liggende, en slapende in zyne tent, en eene lans in de aerde vastgestoken aen zyn hoofd: maer Abner en het volk slapende al rondom hem.

8. En Abisai zeyde tot David: Den Heer heeft heden uwen vyand besloten in uwe handen: hierom zoo zal ik hem nu met de lans eens tegen de aerde doorsteken, en zoo zal het de tweede reys niet meer van noode wezen.

9. En David zeyde tot Abisai: Doodt hem niet: want wie zal zyne hand steken aen des Heeren gezalfden, en onnoozel wezen?

10. En David zeyde: Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, ten zy dat hem den Heer versla, of dat zynen dag komen dat hy sterve, of dat hy ten oorloge trekke en daer sterve:

11. Zoo moet my den Heer genadig wezen, dat ik myne hand niet steke aen des Heeren gezalfden. Daerom zoo neemt nu de lans, die aen zyn hoofd is, en den kop met het water, en laet ons weggaen.

12. Aldus zoo heeft David de lans, en den kop met het water genomen, die aen Saüls hoofd was, en zy zyn weggegaen: en er was niemand die het zag of merkte, of wakker werd, maer zy sliepen allegader, want den slaep des Heeren had ze overvallen.

13. En als David overgegaen was tegenover, en stond op het hoogste des bergs van verre, en dat er eene groote ruymte was tusschen hen,

14. Zoo riep David tot het volk, en tot Abner Ners zoon, zeggende: Zult gy niet antwoorden, Abner? En Abner antwoordende, zeyde: Wie zyt gy, die daer roept, en doet den koning onrust aen?

15. En David zeyde tot Abner: Zyt gy niet een man; en wie anders is uws gelyk in Israël? waerom hebt gy dan uwen heer den koning niet bewaert? Want daer is een van de schare ingegaen, opdat hy uwen heer den koning doodslaen zoude.

16. Het is niet goed dat gy gedaen hebt: alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, gy zyt alle kinderen des doods, die uwen heer den gezalfden des Heeren niet bewaerd hebt. Daerom zoo beziet nu waer dat des konings lans is, en waer zyn kop is met het water, die aen zyn hoofd was.

17. Toen kende Saül Davids stem, en zeyde: Is dit niet uwe stem, myn zoon David? En David zeyde: Het is myne stem, mynen heer koning.

18. En hy zeyde: Om wat zaek vervolgt mynen heer zynen knecht? Wat heb ik gedaen? Wat kwaed is in myne hand?

19. Daerom zoo bid ik u, mynen heer koning, wilt toch nu hooren uws dienaers woorden: Is het dat den Heer u verwekt tegen my, zoo laet een welriekend sacrificie ontsteken: maer is het dat de kinderen der menschen u oprukken, zoo zyn zy vermaledyd voor des Heeren aenschyn: die my heden verdreven hebben, dat ik in des Heeren erfdeel niet woonen zoude, zeggende: Gaet heen, en dient vreemde goden.

20. En nu zoo laet myn bloed niet uyt-

gestort worden op de aerde voor den Heer: want den koning van Israël is uytgetrokken om eene vlooy te zoeken, gelyk men eene veldhoen vervolgt op het gebergte.

21. En Saül zeyde: Ik heb gezondigd, gaet wederom, myn zoon David: want ik zal u voortaen geen kwaed meer doen: omdat myne ziel heden kostelyk geweest is in uwe oogen: want het is openbaer dat ik dwaesselyk gedaen heb, en dat ik bovenmaten zeer onwetende geweest ben.

22. En David antwoordende, zeyde: Ziet daer is des konings lans: laet een van des konings knechten overkomen, die ze hale.

23. Maer den Heer zal een iegelyk loon geven naer zyne regtveerdigheyd en getrouwigheyd: want den Heer heeft u heden in myne hand geleverd, en ik heb myne hand niet willen uytsteken aen des Heeren gezalfden.

24 En gelyk uwe ziel heden is groot geacht geweest in myne oogen, alzoo moet myne ziel groot geacht worden in des Heeren oogen, en hy wille my verlossen van alle benaeuwdheyd.

25. Hierom zoo heeft Saül tot David gezeyd: Gebenedyd zyt gy, myn zoon David: en voorwaer gy zult doende doen, en gy zult magtig worden, en magtig blyven. Aldus is David zynen weg heen gegaen, en Saül is wederom gekeerd in zyne plaets.

HET XXVII. KAPITTEL.

Hoe David vliedt tot Achis, en van hem verkrygt de stad van Siceleg, en hoe hy menigen roof deed op die van Gessuri, en Gerzi, en de Amalekiten.

1. En David zeyde in zyn hert: Ik zal nog eens op eenen dag in Saüls handen vallen: is het niet beter dat ik vliede, en dat ik behouden worde in der Philistynen land, opdat Saül mishope, en dat hy my voortaen niet meer zoeke in alle de palen van Israël? Aldus zoo zal ik zyne handen vlieden.

2. En David is opgestaen en hy is weggegaen, en zes honderd mannen met hem, tot Achis, Maochs zoon, den koning van Geth.

3. En David heeft by Achis te Geth gewoond, hy en zyne mannen; den man en zyn huysgezin, en beyde zyne huysvrouwen, Achinoam van Jezrahel, en Abigail de huysvrouw van Nabal des Carmeliters.

4. En het is Saül te kennen gegeven dat David te Geth gevloden was, en hy heeft voortaen niet meer daerom gearbeyd om hem te zoeken.

5. Toen zeyde David tot Achis: Is het zake dat ik gratie in uwe oogen gevonden heb, zoo geeft my plaets in eene stad van dezen lande, dat ik daer woonen mag: want waerom woont uw dienaer in des konings stad met u?

6. Hierom zoo heeft hem Achis op dien dag gegeven Siceleg: daervan is Siceleg der koningen van Juda geworden, tot op den dag van heden.

7. En het getal der dagen dat David in der Philistynen land woonde, is geweest vier maenden.

8. En David en zyne mannen zyn opgetrokken, en zy hebben veel roofs gehaeld van Gessuri en Gerzi, en van de Amalekiten: want deze dorpen werden bewoond van ouds, in het land als men gaet naer Sur, tot in het land van Egypten.

9. En David versloeg al het land, en hy liet daer niet eenen levenden man noch vrouw: en nemende schapen, en ossen, en ezelen, en kameelen, en kleederen, keerde hy wederom, en kwam tot Achis.

10. Toen zeyde Achis tot hem: Tegen wien hebt gy heden opgeloopen? En David antwoordde: Tegen de zuydzyde van Juda, en tegen de zuydzyde van Jerameel, en tegen de zuydzyde van Ceni.

11. Geenen man noch vrouw liet David leven, noch hy bragt ze niet te Geth, zeggende: Dat zy by aventure tegen ons niet spreken: Dit deed David: en dit was zyn voornemen alle de dagen dat hy in der Philistynen land woonde.

12. Daerom zoo heeft Achis David betrouwd, zeggende: Hy heeft veel kwaeds gedaen tegen zyn volk van Israël: daerom zal hy myn eeuwigen knecht zyn.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Hoe de Philistynen tegen Saül komen ten stryde, en hoe hy benaeuwd zynde, eene waerzegster te rade gaet, die hem Samuël verwekt, en hoe David met Achis ten stryde trekken zoude.

1. En het is geschied in die dagen, de

Philistynen hebben hunne heyren vergaderd, dat zy zich bereyden zouden ten stryde tegen Israël: en Achis zeyde tot David: Gy zult nu weten dat gy met my in het heyr zult gaen, gy en uwe mannen.

2. En David zeyde tot Achis: Nu zult gy weten wat uw dienaer doen zal. En Achis zeyde tot David: En ik zal u maken eenen behoeder van mynen hoofde tot allen dage.

3. Maer Samuël is gestorven, en geheel Israël heeft rouw over hem gehouden, en zy hebben hem begraven te Ramatha, in zyne stad. En Saül heeft alle de toovenaers en waerzeggers uyt den lande verdreven.

4. En de Philistynen zyn vergaderd en gekomen, en hebben hun heyrleger gemaekt in Sunam: en Saül heeft ook geheel Israël vergaderd, en is tot Gelboe gekomen.

5. En Saül heeft het heyrleger der Philistynen gezien, en heeft gevreesd, en zyn hert is bovenmaten zeer beangst geweest.

6. En hy heeft van den Heer raed gevraegd, maer hy heeft hem niet geantwoord, noch door droomen, noch door priesters, noch door profeten.

7. En Saül heeft tot zyne knechten gezeyd: Zoekt my eene vrouw, die eenen waerzeggenden geest heeft, dat ik mag tot haer gaen, en door haer vernemen de waerheyd. En zyne knechten hebben tot hem gezeyd: Daer is eene vrouw, die eenen waerzeggenden geest heeft, te Endor.

8. Zoo heeft hy dan zyn habyt veranderd, en zich met andere kleederen gekleed, en hy is weggegaen, en twee mannen met hem, en zy zyn tot de vrouw des nachts gekomen, en hy zeyde tot haer: Waerzegt my door den waerzeggenden geest, en verwekt my van de dood dengenen dien ik u zeggen zal.

9. En de vrouw zeyde tot hem: Ziet, gy weet wel wat dat Saül gedaen heeft, en hoe dat hy alle de waerzeggers en toovenaers uytgeroeyd heeft uyt den lande: waerom legt gy myner ziele lagen, dat ik zoude gedood worden?

10. En Saül heeft haer gezworen by den Heer, zeggende: Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, u zal geen kwaed geschieden hierom.

11. En de vrouw zeyde: Wien zal ik u verwekken? En hy zeyde: Verwekt my Samuël.

12. En als de vrouw Samuël gezien had, zoo riep zy met luyder stem, en zeyde tot Saül: Waerom hebt gy my bedrogen? Want gy zyt zelf Saül.

13. En den koning zeyde tot haer: Wilt niet vreezen: wat hebt gy gezien? En de vrouw heeft gezeyd tot Saül: Ik heb de goden zien opklimmen uyt de aerde.

14. En hy zeyde tot haer: Hoedanig is zyne gedaente? En zy zeyde: Daer is een oud man opgekomen, en hy is gekleed met eenen mantel. En Saül verstond dat het Samuël was, en hy boog zich neder met het aenzigt ter aerde, en aenbad.

15. Toen zeyde Samuël tot Saül: Waerom hebt gy my onrust aengedaen dat ik verwekt zoude worden? En Saül zeyde: Ik ben bovenmaten zeer benaeuwd: want de Philistynen stryden tegen my, en God is van my gegaen, en hy heeft my niet willen verhooren, noch door de hand der profeten, noch door droomen: daerom heb ik u geroepen, dat gy my toonen zoudet wat ik doen moet.

16. En Samuël zeyde: Wat vraegt gy my, als den Heer van u gescheyden is, en is tot uwen vyand gegaen?

17. Want den Heer zal u doen gelyk hy gesproken heeft in myne hand, en hy zal uw ryk van uwe hand afsnyden, en dat geven uwen naesten David:

18. Omdat gy des Heeren stem niet gehoorzaem zyt geweest, noch hebt de gramschap van zynen toorn niet volbragt tegen Amalek. Daerom hetgeen dat gy lydt, dat heeft den Heer heden gedaen.

19. En den Heer zal heden Israël ook met u, in de handen van de Philistynen leveren: morgen zult gy en uwe zonen met my zyn: en den Heer zal het heyr van Israël ook leveren in der Philistynen handen.

20. En terstond viel Saül lang uytgestrekt neder ter aerde: want hy was zeer verschrikt van Samuëls woorden, en er was geene kracht in hem, want hy had van al dien dage geen brood geëten.

21. Aldus zoo is die vrouw by Saül gekomen. (want hy was zeer ontsteld) en zy zeyde tot hem: Ziet uwe dienstvrouw is uwer stem gehoorzaem geweest, en ik heb myne ziel in myne hand gesteld: en ik heb uwe woorden gehoord, die gy tot my gesproken hebt.

22. Daerom zoo wilt gy nu ook naer uwer dienstvrouwe stem hooren, en ik zal u eenen beet broods voorzetten, dat gy etende moogt versterkt worden, en alzoo moogt voort over weg gaen.

23. Maer hy weygerde, en hy zeyde: Ik zal niet eten. Maer zyne knechten en de vrouw dwongen hem, en ten laetsten verhoorende hunne stem, stond hy op van de aerde, en zat op het bed.

24. En die vrouw had in haer huys een gemest kalf. en zy heeft zich gehaest, en heeft het doodgeslagen: en nemende meel, besloeg zy dat, en bakte ongeheefde koeken,

25. En zy zette het voor Saül en voor zyne knechten. Dewelke als zy geëten hadden, zoo stonden zy op, en reysden al dien heelen nacht.

HET XXIX. KAPITTEL.

Hoe David gaet met de Philistynen tegen Israël, en hoe de prinsen zich op hem niet getroosten.

1. Aldus zyn alle de heyren der Philistynen vergaderd te Aphec: en Israël heeft ook zyn leger gemaekt op de fonteyn die te Jezrahel is.

2. En de vorsten der Philistynen trokken voort met hoopen van honderd en van duyzend: maer David en zyne mannen waren in den laetsten hoop met Achis.

3. En de prinsen der Philistynen zeyden tot Achis: Wat willen zich deze Hebreeuwen? En Achis zeyde tot de prinsen der Philistynen: Kent gy David niet, die Saüls des konings van Israëls knecht geweest is, en die nu by my is vele dagen of jaren, en ik heb in hem niets gevonden, van den dag af dat hy tot my overgevloden is, tot op dezen dag toe?

4. Maer de prinsen der Philistynen werden gram tegen hem, en zeyden tot hem: Laet dezen man wederom gaen, en in zyne stad blyven. daer gy hem gesteld hebt, en laet hem met ons in den stryd niet trekken, dat hy ons wederpartyder niet worde, als wy begonnen hebben te stryden: want hoe zou hy anders zynen heer verzoenen mogen, dan met onze hoofden?

5. Is dit niet David, denwelken zy zongen aen de dansen, zeggende: Saül heeft in zyne duyzenden geslagen, maer David in zyne tien duyzenden?

6. Hierom heeft Achis David geroepen, en tot hem gezeyd: Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, zoo zyt gy opregt en goed voor myne oogen: en uw uytgang en ingang is by my altyd in het heyr: en ik heb niets kwaeds in u gevonden, van dien dag dat gy tot my gekomen zyt, tot op dezen dag toe: maer den vorsten behaegt gy niet.

7. Aldus zoo gaet wederom in vrede, en verstoort de oogen niet van de vorsten der Philistynen.

8. En David zeyde tot Achis: Wat heb ik gedaen, en wat hebt gy in my uwen dienaer gevonden, van den eersten dag dat ik voor uw aenschyn geweest ben, tot op dezen dag toe, dat ik niet mag komen, en stryden tegen myns heeren des konings vyanden?

9. Maer Achis heeft geantwoord en gezeyd tot David: Ik weet wel dat gy goed zyt in myne oogen, gelyk een Engel Gods: maer de prinsen der Philistynen hebben gezeyd: Hy zal met ons ten stryde niet optrekken.

10. Hierom zoo staet op morgen vroeg, gy en uws heeren dienaers, die met u gekomen zyn: en als gy in den nacht opgestaen zult zyn, en het begint klaer dag te worden, zoo gaet weg.

11. Aldus is David des nachts opgestaen, hy en zyne mannen, dat zy vroeg zouden wegtrekken, en wederom gaen naer der Philistynen land: maer de Philistynen zyn opwaerts getrokken tot Jezrahel.

HET XXX. KAPITTEL.

Hoe Siceleg ontsteken en geroofd is, terwyl dat David in der Philistynen leger was, en hoe hy de roovers vervolgt en wederom den roof te huys brengt, dien gelykelyk bedeylende.

1. En toen nu David en zyne mannen te Siceleg gekomen waren, op den derden dag, zoo hadden de Amalekiten eenen oploop gedaen op Siceleg aen de zuydzyde, en zy hadden geslagen Siceleg, en dat met den vure verbrand.

2. En zy hadden de vrouwen daeruyt gevangen weggeleyd, van den minsten tot den meesten toe: en zy hadden niemand doodgeslagen, maer zy hadden

die met zich geleyd, en reysden alzoo wederom hunnen weg.

3. Als David nu gekomen was, en zyne mannen, tot de stad, en vonden die met den vure ontstoken, en dat hunne huysvrouwen met hunne zonen en dochteren waren gevangen weggeleyd,

4. Zoo hebben David en het volk dat met hem was hunne stem opgeheven, en jammerlyk geweend, tot dat hen de tranen begaven.

5. Want beyde Davids huysvrouwen waren ook gevangen weggeleyd, Achinoam de Jezrahelitinne, en Abigail wylen de huysvrouw van Nabal den Carmeliter.

6. En David is zeer bedroefd geweest: want het volk wilde hem steenigen, want elks mans ziel was bitterlyk bedrukt om zyner zonen en dochteren wil: maer David werd versterkt in den Heer zynen God.

7. En hy zeyde tot den priester Abiathar, Achimelechs zoon: Brengt tot my voort den ephod. En Abiathar bragt den ephod tot David,

8. En David vraegde raed van den Heer, zeggende: Zal ik deze rooverkens vervolgen, en die achterhalen, of niet? En den Heer zeyde tot hem: Vervolgt ze: want gy zult ze zonder twyfel vangen, en hun den roof ontnemen.

9. Aldus zoo is David weggetrokken, en de zes honderd mannen, die met hem waren, en zy zyn gekomen tot de beek Bezor: en sommigen, die moede waren, bleven daer staende.

10. Maer David heeft ze vervolgd, hy en de vier honderd mannen: want daer waren er twee honderd achtergebleven, die, vermoeyd zynde, niet mogten over de beek Besor gaen.

11. En zy hebben eenen Egyptischen man op het veld gevonden, en zy bragten hem tot David: en gaven hem brood, dat hy eten zoude, en water te drinken.

12. En ook eene brok van eenen klont vygen, en twee bondelkens rozynen. En als hy geëten had, zoo is zynen geest wederom gekomen, en hy is vermaekt geweest: want hy had geen brood geëten, noch water gedronken, in dry dagen en dry nachten.

13. Aldus zoo zeyde David tot hem: Wiens zyt gy? en van waer zyt gy? en waer heen gaet gy? Denwelken zeyde: Ik ben een jongeling uyt Egypten, eens Amalekiters knecht: maer myn heer heeft my achtergelaten, omdat ik eergisteren begon ziek te worden.

14. Want wy zyn uytgeloopen aen de zuydzyde van Cerethi, en tegen Juda, en tegen de zuydzyde van Caleb, en wy hebben Siceleg met den vure verbrand.

15. En David zeyde tot hem: Zoudt gy my kunnen geleyden tot aen dezen hoop? Hy zeyde: Zweert my by God, dat gy my niet dooden zult, en dat gy my in myns heeren handen niet leveren zult, en ik zal u tot aen dezen hoop leyden. En David heeft gezworen.

16. En als hy hem geleyd had, ziet zoo waren die nedergezeten breed op de aerde, etende en drinkende, en als eenen grooten feestdag houdende, om al den buyt en de rooven, die zy genomen hadden uyt der Philistynen land en uyt het land van Juda.

17. En David sloeg ze van den avond aen tot des anderendaegs avonds, en daer is niemand van hen ontgaen, dan vier honderd jonge mannen, die op kameelen geklommen waren, en gevloden.

18. Aldus zoo heeft David wederom genomen al hetgeen dat de Amalekiten genomen hadden, en hy ontnam ook beyde zyne huysvrouwen.

19. En daer gebrak niemand van den minsten tot den meesten, zoo wel van de zonen als van de dochteren, en van alle de rooven, en al dat zy geroofd hadden, heeft David wedergebragt.

20. En hy nam alle de kudden van het kleyn vee, en de runderen, en hy dreef die voor zich: en zy zeyden: Dit is Davids roof.

21. Toen kwam David tot de twee honderd mannen die van vermoedheyd achtergebleven waren, en David niet hadden kunnen volgen, en die hy bevolen had, dat zy blyven zitten zouden aen de beek van Besor: dewelke zyn uytgetrokken David te gemoet, en den volke dat met hem was. En David komende tot het volk, heeft ze gegroet vredelyk.

22. En al de boosste en onregtveerdigste van de mannen, die met David gegaen waren, hebben geantwoord en gezeyd: Aengezien dat zy met ons niet gekomen zyn, zoo zullen wy hun niets geven van den roof, dien wy ontnomen hebben: maer zy zullen zich laten genoegen, een iegelyk met zyne huys-

vrouw, en met zyne kinderen : en als zy die ontvangen zullen hebben, zoo laet ze weggaen.

23. Toen zeyde David : Gy zult alzoo niet doen, myne broeders, van deze dingen, die ons den Heer geleverd heeft, die ons ook bewaerd heeft, en heeft de rooverkens, die tegen ons eenen oploop gedaen hadden, geleverd in onze handen :

24. En niemand zal u hooren in deze woorden : want zy zullen gelyk deel hebben, die ten stryde trekken, en die by de bagagie blyven, en zy zullen gelykelyk deylen.

25. En dit is geschied van dien dag, en voortaen alzoo geordineerd en gesteld, en gelyk eene wet in Israël tot op dezen dag toe.

26. Aldus zoo is David gekomen te Siceleg, en hy heeft giften van den roof gezonden tot de ouderen van Juda, zyne naesten, zeggende : Ontvangt de benedyding uyt den roof van des Heeren vyanden :

27. Dengenen die te Bethel woonden, en te Ramoth aen de zuydzyde, en die te Jether,

28. En die te Aroër woonden, en die in Sephamoth, en die in Esthamo,

29. En die in Rachal, en degene die daer woonden in de steden van Jerameel, en die daer woonden in de steden van Ceni,

30. En die in Arama, en aen den poel van Asan woonden, en die in Athach,

31. En die in Hebron woonden, en den anderen, die daer woonden op de plaetsen, daer David verkeerd had, en zyne mannen.

HET XXXI. KAPITTEL.

Hoe Saül met zyne zonen in den stryd verslagen wordt, en hoe de mannen van Jabes Galaad, hunne ligchamen begraven.

1. Maer de Philistynen streden tegen Israël : en de mannen van Israël zyn gevlucht voor het aenschyn der Philistynen, en zy vielen verslagen op het gebergte van Gelboe.

2. En de Philistynen zyn sterk gevallen op Saül, en op zyne zonen, en zy hebben verslagen Jonathas, en Abinadab, en Melchisua, Saüls zonen,

3. En de heele kracht van den stryd is op Saül gekeerd : en de schutters hebben hem achterhaeld, en hy is zeer zwaerlyk van de schutters gewond.

4. Toen zeyde Saül tot zynen wapendrager : Trekt uw zweerd uyt de scheede, en slaet my : opdat deze onbesnedenen by aventure niet komen, en slaen my dood, hunnen spot met my makende. En zyn wapendrager wilde dat niet doen : want hy was met te zeer grooten grouwel verveerd. Aldus zoo heeft Saül zyn zweerd gegrepen, en hy is daerin gevallen.

5. En als zyn wapendrager dat gezien had, te weten dat Saül dood was, zoo is hy ook in zyn zweerd gevallen, en is met hem gestorven.

6. Aldus is Saül gestorven, en zyne dry zonen, en zyn wapendrager, en alle zyne mannen te zamen op dien dag.

7. En de kinderen van Israël, die over de valley, en over de Jordaen waren, ziende dat de mannen van Israël gevloden waren, en dat Saül met zyne kinderen dood was, hebben hunne steden verlaten, en zyn gevlucht : en de Philistynen zyn gekomen, en hebben daer gewoond.

8. Des anderendaegs zyn de Philistynen gekomen, dat zy de verslagene zouden pluysteren, en zy vonden Saül en zyne dry zonen, liggende op het gebergte van Gelboe.

9. En zy hebben Saüls hoofd afgeslagen, en zy deden hem zyn harnas uyt : en zy hebben dat in der Philistynen land gezonden al rondom, dat men het verkondigen zoude in den afgoden tempel, en onder de luyden.

10. En zy stelden zyne wapenen in Astaroths tempel, maer zyn ligchaem hebben zy gehangen op den muer van Bethsan.

11. Hetwelk als die van Jabes Galaad gehoord hebben, al dat de Philistynen Saül gedaen hadden,

12. Zoo zyn alle de sterkste mannen opgestaen, en hebben al den nacht gewandeld, en hebben gehaeld Saüls dood ligchaem, en zyner zonen doode ligchamen van den muer van Bethsan : En zy zyn te Jabes Galaad gekomen, en hebben die daer met den vure verbrand :

13. En zy namen hun gebeente, en begroeven het in het bosch van Jabes, en zy vastten zeven dagen lang.

HET

TWEEDE BOEK VAN SAMUEL,

Hetwelk wy noemen het Tweede Boek der Koningen.

HET I. KAPITTEL.

Hoe David den bode heeft doen dooden die hem kwam zeggen dat hy Saül gedood had, en hoe hy Saül en zynen zoon Jonathas beweende.

1. Na dat Saül dood was, zoo is het geschied dat David wederom kwam van den slag der Amalekiters, en bleef twee dagen te Siceleg.

2. En op den derden dag is daer gezien een mensch komende uyt Saüls heyr met gescheurde kleederen, en met stof der aerde op zyn hoofd gesproeyd; en als hy by David gekomen was, zoo viel hy op zyn aenzigt neder en aenbad.

3. En David zeyde tot hem: Vanwaer komt gy? Denwelken zeyde tot hem: Ik ben gevlugt uyt het heyr van Israël.

4. En David zeyde tot hem: Welk is het woord dat er geschied is? Wilt my dat te kennen geven. Denwelken zeyde: Het volk is uyt den stryd gevlugt, en veel van den volke zyn er gevallen en gestorven: ook zoo zyn Saül en zyn zoon Jonathas gestorven.

5. En David zeyde tot den jongeling, die het hem boodschapte: Waeruyt weet gy dat Saül en zyn zoon Jonathas dood zyn?

6. En den jongeling, die hem deze tyding bragt, zeyde: Ik kwam by geval op den berg Gelboe, en Saül leunde op zyne lans: en de wagens en het rosvolk kwamen hem naby,

7. En achterrug zich keerende, en my ziende, heeft hy geroepen. En als ik hem geantwoord had: Ik ben hier:

8. Zoo zeyde hy my: Wie zyt gy? En ik zeyde tot hem: Ik ben een Amalekiter.

9. En hy zeyde tot my: Staet op my, en slaet my dood: want ik ben bevangen met benaeuwdheden, en myne ziel is nog heel in my.

10. En op hem staende sloeg ik hem dood: want ik wist wel dat hy niet mogt leven na zynen val: en ik nam de kroon, die op zyn hoofd was, en het armsieraed van zynen arm, en ik heb het hier tot u, mynen heer, gebragt.

11. Toen greep David zyne kleederen en scheurde ze, en alle de mannen, die met hem waren,

12. En zy hebben beklaegd, en beweend, en gevast tot den avond toe, over Saül en over Jonathas zynen zoon, en over het volk des Heeren, en over het huys van Israël, omdat zy door het zweerd gevallen waren.

13. En David zeyde tot den jongeling die hem deze boodschap gebragt had: Van waer zyt gy? En hy antwoordde: Ik ben den zoon van een vreemdeling, een Amalekiter.

14. En David zeyde tot hem: Waerom hebt gy niet gevreesd uwe hand uyt te steken, dat gy des Heeren gezalfden zoudt dooden?

15. En David roepende eenen van zyne knechten, zeyde: Gaet toe en slaet op hem. En hy heeft hem geslagen, en hy is gestorven.

16. En David zeyde tot hem: uw bloed zy op uw hoofd: want uwen mond heeft tegen u gesproken, zeggende: Ik heb des Heeren gezalfden doodgeslagen.

17. En David heeft geklaegd over Saül en Jonathas, zynen zoon, aldusdanige klage:

18. (En hy heeft bevolen dat men de kinderen van Juda zoude den boog lee-

ren, gelyk het geschreven is in het boek der regtveerdigen) En hy zeyde: Denkt, Israël, op degene die gestorven zyn, op uwe hoogten gewond.

19. De heerlyke van Israël zyn op uwe bergen doodgeslagen: hoe zyn de magtige nedergevallen?

20. Wilt dit niet boodschappen te Geth, noch zegt het voort op de vergaderingen der straten van Ascalon: dat der Philistynen dochteren zich by aventure niet verblyden, dat de dochteren van de onbesnedenen zich niet verheugen.

21. O gy, bergen van Gelboe, noch regen, noch dauw kome op u, noch geene akkers van de eerste vruchten moeten op u zyn: want daer is den schild van den sterken verworpen, den schild van Saül, regt of hy met olie niet gezalfd ware geweest.

22. Van het bloed der verslagenen, en van het vet der sterken kwam Jonathas pyl nooyt wederom achterwaerts, en Saüls zweerd is nooyt ydel wederom gekomen.

23. Saül en Jonathas zeer minnelyk en schoon in hun leven, zy zyn in de dood ook niet gescheyden: snelder dan arenden, en sterker dan leeuwen.

24. O gy, dochteren van Israël, weent over Saül, die u kleedde met roode zyde in wellustigheden, die gouden juweelen gaf tot uw sieraed.

25. Hoe zyn de magtige in den stryd gevallen? Jonathas is op uwe hoogten verslagen.

26. Ik ben bedroefd over u, mynen broeder Jonathas, bovenmaten zeer schoon, en lieflyk boven der vrouwen liefde. Gelyk eene moeder haren eenigen zoon bemint, al zoo lief had ik u.

27. Hoe zyn de vromen gevallen, en hoe zyn de wapenen der oorlogen vernield?

HET II. KAPITTEL.

Hoe David koning gezalfd wordt over al het huys van Juda, en hoe Isboseth ook koning gezalfd is op Israël, hetwelk grooten twist gemaekt heeft.

1. Nadeze vraegde David den Heer, zeggende: Zal ik opwaerts trekken in eene der steden van Juda? En den Heer zeyde tot hem: Trekt opwaerts. En David zeyde: Waer zal ik heen trekken? En hy antwoordde hem: Naer Hebron.

2. Aldus zoo is David opwaerts getrokken, en beyde zyne huysvrouwen, te weten Achinoam de Jezrahelitin, en Abigail, Nabals des Carmeliters huysvrouw:

3. Ook heeft David met zich geleyd de mannen die by hem waren, een iegelyk met zyn huysgezin: en zy woonden in de steden van Hebron.

4. En de mannen van Juda zyn gekomen, en hebben David daer gezalfd, dat hy regeren zoude over het huys van Juda. En het is David te kennen gegeven, hoe dat de mannen van Jabes Galaad Saül begraven hadden.

5. Daerom zoo heeft David boden uytgezonden tot de mannen van Jabes Galaad, en hun gezeyd: Gebenedyd moet gy den Heere zyn, die deze bermhertigheyd gedaen hebt met uwen heer Saül, en hebt hem begraven.

6. En nu zal u den Heer wederom bermhertigheyd en trouw vergelden: ook zal ik u dankbaerlyk loonen, om dat gy dit gedaen hebt.

7. Uwe handen laet versterken, en weest kinderen der vromigheyd: want al is Saül uw heer dood, nogtans heeft het huys van Juda my gezalfd voor hunnen koning.

8. Maer Abner den zoon van Ner, den opperveldheer van Saüls heyr, heeft genomen Isboseth, Saüls zoon, en hem omgeleyd door het heyrleger,

9. En hy heeft hem koning gemaekt over Galaad, en over Gessuri, en over Jezrahel, en over Ephraïm, en over Benjamin, en over geheel Israël.

10. Veertig jaren oud was Isboseth, Saüls zoon, als hy begon over Israël te regeren, en hy heeft twee jaren geregeerd. Maer het huys van Juda heeft alleen David gevolgd.

11. En het getal der dagen dat David gewoond heeft, regerende te Hebron over het huys van Juda, is geweest zeven jaren en zes maenden.

12. En Abner den zoon van Ner, en Isboseths Saüls zoons knechten, zyn uyt het heyrleger gegaen naer Gabaon.

13. Voorts zoo zyn Joab den zoon Sarvia, en Davids knechten uytgetrokken, en zy kwamen hen te gemoet, by de piscine te Gabaon. En toen zy daer te zamen gekomen waren, zoo zyn zy tegen mal-

kander over gezeten : te weten, deze op de eene zyde van de piscine, en de andere op de andere zyde.

14. En Abner zeyde tot Joab : Laet de jongelingen opstaen, en voor ons spelen. En Joab antwoordde : Laet ze opstaen.

15. Aldus zoo zyn er opgestaen en overgegaen in getal twaelf van Benjamin, van Isboseths Saüls zoons zyde, en twaelf van Davids knechten.

16. En een iegelyk greep zynen medegezel met den kop, en doorstak zyne tegenparty, en aldus zyn zy al te zamen nedergevallen : en de plaets werd genoemd : den Akker van de vromen, te Gabaon.

17. En daer is dien dag een stryd opgestaen hard genoeg : en Abner met de mannen van Israël is verjaegd geweest van Davids knechten.

18. En daer waren dry zonen van Sarvia, Joab, en Abisai, en Asahel : maer Asahel was een zeer rasch looper, gelyk eene wilde geyt, die in de bosschen woonen.

19. En Asahel vervolgde Abner en hy week niet, noch ter regter, noch ter slinker hand aflatende van Abner te vervolgen,

20. Hierom zag Abner achter zynen rug om, en zeyde : Zyt gy niet Asahel? En hy antwoordde : Ik ben het.

21. En Abner zeyde tot hem : Gaet ter regter of ter slinker hand af, en aenveerdt eenen van de jongelingen, en neemt zynen roof voor u weg. Maer Asahel wilde niet aflaten van hem voort te dryven.

22. En Abner heeft nog eens gezeyd tot Asahel : Gaet weg, wilt my niet volgen, dat ik niet gedwongen worde u te doorsteken in der aerde, en dat ik dan niet zoude mogen myn aenzigt opheffen tot Joab uwen broeder.

23. Denwelken versmaedde te hooren, en hy wilde ter zyde niet afkeeren : aldus zoo heeft hem Abner in zyne eegenisse gestoken met omgekeerde lans, en heeft hem doorstoken, en is gestorven op dezelfde plaets : en alle die voorby de plaets gingen, daer Asahel gevallen was en gestorven, bleven staen.

24. En terwyl dat Joab en Abisai den vlugtende Abner vervolgden, zoo is de zon ondergegaen : en zy zyn gekomen tot den heuvel des waterloops, welken gelegen is tegenover de valley, en den weg der woestyn van Gabaon.

25. En de kinderen van Benjamin zyn vergaderd by Abner : en vergaderd in eenen hoop, stonden zy op het opperste van eene hoogte.

26. En Abner riep tot Joab, en zeyde : Zal uw zweerd al wreedelyk verslinden tot den laetsten man toe? Weet gy niet dat het mishopen zeer zorgelyk is? Hoe lang zult gy den volke niet zeggen, dat zy ophouden van hunne broeders te vervolgen?

27. En Joab zeyde : Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, hadt gy gesproken, zoo zoude het volk vroeg weggegaen zyn, en opgehouden hebben van hunnen broeder te vervolgen.

28. Aldus zoo heeft Joab eene trompet geslagen, en al het heyr is blyven staen, en zy hebben Israël niet meer vervolgd, noch geenen stryd meer aengegaen.

29. Maer Abner en zyne mannen zyn weggetrokken al dien nacht door de platte velden : en zy zyn over de Jordaen gegaen, en als zy geheel Bethorondoorwandeld hadden, zoo zyn zy in het leger gekomen.

30. Maer Joab wederom gekomen zynde, achterlatende Abner, heeft al het volk vergaderd : en toen ontbraken er van Davids knechten negentien mannen, uytgenomen Asahel.

31. Maer Davids knechten hadden verslagen van Benjamin, en van de mannen, die met Abner waren, dry honderd en zestig mannen, dewelke ook gestorven zyn.

32. En zy namen Asahel, en begroeven hem in zyns vaders graf te Bethlehem : en Joab en de mannen die met hem waren, hebben al den nacht gereysd, en in den dageraed zoo kwamen zy te Hebron.

HET III. KAPITTEL.

Hoe Abner gram zynde op Isboseth, peys met David maekt, en hoe Abner verraderlyk van Joab vermoord wordt.

1. Aldus is er een langen stryd gerezen tusschen Saüls huys, en tusschen het huys van David : David was toenemende en altyd in zich zelven langs zoo magtiger, maer Saüls huys minderde alle dag.

2. En David werden in Hebron kinderen geboren : en zyn eerstgeboren was Amnon van Achinoam de Jezrahelitin.

3. En na hem was geboren Cheleab van Abigail, Nabals des Carmeliters huysvrouw: voorts was den derden Absalom, den zoon van Maacha, Tholmai des konings van Gessur dochter.

4. Maer den vierden was Adonias, Haggiths zoon: en den vyfden Saphathia, Abitals zoon.

5. En den zesden was Jethraam van Egla Davids huysvrouw. Deze zyn David geboren te Hebron.

6. Als het dan stryd was tusschen Saüls huys en Davids huys, zoo regeerde Abner, den zoon van Ner, het huys van Saül.

7. Maer Saül had eene concubine gehad Respha genaemd, de dochter Aia. En Isboseth zeyde tot Abner:

8. Waerom hebt gy u verzaemd met myns vaders concubine? denwelken zeer gram wezende om Isboseths woorden, zeyde: Wat dunkt u, ben ik heden eens honds hoofd tegen Juda, die bermhertigheyd gedaen heb over Saüls uws vaders huys, en over zyne broeders en zyne naesten, en ik heb u in Davids handen niet geleverd, en gy hebt tegen my gezocht, dat gy my heden zoudt straffen om eene vrouw?

9. God doe Abner dit, en dat nog daertoe, is het dat ik Davids huyze niet doe, gelyk den Heer tot hem gezworen heeft,

10. Dat het koningryk zoude afgenomen worden van Saüls huys, en dat Davids troon zoude verheven worden over Israël, en over Juda, van Dan tot Bersabee toe.

11. En Isboseth konde hem niet antwoorden, want hy ontzag hem.

12. Aldus zoo heeft Abner boden aen David gezonden voor hem, zeggende: Wiens is het land? En dat zy zeggen zouden: Maekt vriendschap met my, en myne hand zal met u zyn, en ik zal geheel Israël wederom tot u brengen.

13. En David heeft gezeyd: Zeer wel; ik zal vriendschap met u maken: maer ik begeer van u een ding, zeggende: Gy zult myn aenschyn niet zien, voor dat gy Michol Saüls dochter tot my gebragt hebt: en alzoo zult gy komen, en my zien.

14. Toen zond David boden aen Isboseth Saüls zoon, zeggende: Geeft my myne huysvrouw Michol weder, dewelke ik tot eene huysvrouw verkregen heb, om honderd oversloofkens der manlykheyd van de Philistynen.

15. Dus heeft Isboseth uytgezonden, en heeft ze doen halen van haren man Phaltiel, Lais zoon.

16. En haer man volgde haer al weenende tot Bahurim toe: en Abner zeyde tot hem: Gaet heen, en keert wederom. En hy is wederom gegaen.

17. Ook zoo heeft Abner tot de ouderen van Israël eene reden gesproken, zeggende: Zoo wel gisteren als eergisteren zocht gy David dat hy over u regeren zoude.

18. Aldus dan zoo doet dat nu: want den Heer heeft tot David gesproken, zeggende: Door David myns dienaers hand zal ik myn volk van Israël verlossen, uyt der Philistynen hand, en alle hunner vyanden.

19. En Abner heeft ook gesproken tot die van Benjamin. En hy is weggegaen dat hy in Hebron David zeggen zoude, al dat behaegd had Israël, en geheel Benjamin.

20. En hy is tot David te Hebron gekomen met twintig mannen: en David maekte hem en zynen mannen, die met hem gekomen waren, eenen maeltyd.

21. En Abner zeyde tot David: Ik zal opstaen om geheel Israël tot u, mynen heere den koning, te vergaderen, en dat ik een verbond met u maken mag, alzoo dat gy moogt overal heerschappy hebben, gelyk uwe ziel begeert. Als nu David Abner had uytgeley gedaen, en hy met vrede weggegaen was,

22. Zoo kwamen terstond Davids knechten en Joab, dewelke hadden de roovers verslagen, brengende eenen zeer grooten roof: maer Abner was toen by David te Hebron niet, want hy had hem nu laten gaen, en hy was met vrede weggegaen.

23. En Joab, en al het heyr, dat met hem was, is achternagekomen: aldus zoo is het Joab te kennen gegeven van sommigen die zeyden: Abner Ners zoon is by den koning gekomen, en hy heeft hem laten gaen, en hy is met vrede weggegaen.

24. En Joab is by den koning ingegaen, en heeft tot hem gezeyd: Wat hebt gy gedaen? Ziet, Abner is by u gekomen: waerom hebt gy hem van u weg laten gaen?

25. Kent gy Abner Ners zoon niet? dat hy daerom tot u gekomen is, dat hy u bedriegen zoude, en dat hy uwen uytgang en ingang vernemen zoude, en weten al wat gy doet?

26. Aldus Joab van David uytgegaen zynde, heeft boden gezonden naer Abner, en heeft hem wederom doen komen van der cisterne Sira, zonder Davids weet.

27. En als Abner wederom te Hebron bekomen was, zoo heeft hem Joab bezyden geleyd, tot het midden van de poort, opdat hy hem spreken zoude met bedrog : en hy stak hem daer in zyne eegenis, en hy is gestorven ter wrack van Asahel, zyns broeders, bloed.

28. En als David hoorde dat daer nu geschied was, zoo zeyde hy : Zuyver ben ik, en myn koningryk, voor God, tot in der eeuwigheyd, van Abners bloed des zoons van Ner,

29. En het moet komen op Joabs hoofd, en op al zyns vaders huys : alzoo dat er van Joabs huyze nimmermeer man gebreke, den loop des zaeds lydende, en melaetsch, en de spil houdende, en door het zweerd vallende, en broods gebrek hebbende.

30. Aldus zoo hebben Joab en Abisaï zyn broeder, Abner verslagen, om dat hy hunnen broeder Asahel verslagen had te Gabaon, in den stryd.

31. Toen zeyde David tot Joab, en tot al het volk, dat met hem was: Scheurt uwe kleederen, en omgordt u met zakken, en beklaegt met rouw voor de uytvaert van Abner. En den koning David volgde de baer.

32. En als zy Abner te Hebron begraven hadden, zoo heeft den koning David zyne stem opgeheven, en geweend op Abners graf : en al het volk heeft ook geweend.

33. En den koning Abner beklagende en weenende, zeyde : Abner is niet gestorven, gelyk de onvromen plegen te sterven.

34. Uwe handen zyn niet gebonden, en uwe voeten zyn in geene boeyen gesloten : maer gy zyt gevallen, gelyk als men voor booze schalken valt. En al het volk hernemende, heeft wederom over hem geweend.

35. En als al de menigte gekomen was om met David spys te nemen, toen het nog klaer dag was, zoo heeft David gezworen, zeggende : Dit moet my God doen, en dat nog daertoe doen, is het zake dat ik voor den zons ondergang brood, of iets anders proeve.

36. En al het volk heeft het gehoord, en het genoegde hun wel, al dat den koning gedaen had voor al het volk.

37. En al het gemeyne volk, en geheel Israël merkten op dien dag, dat het van den koning niet, kwam, dat Abner, den zoon van Ner, gedood was.

38. En den koning zeyde ook tot zyne knechten : Weet gy niet, dat er heden een prins, en een van de allermeesten van Israël gevallen is?

39. En ik ben nog een teer, en gezalfd koning : maer deze mannen, de zonen van Sarvia, zyn my zeer hard. Den Heer wille den kwaeddoender loon geven naer zyne kwaedheyd.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe Baana en Rechab Isboseth dooden, en zyn hoofd tot David brengen, waerom hy hen deed doodslaen.

1. Toen hoorde Isboseth Saüls zoon, dat Abner gedood was te Hebron : en zyne handen zyn magteloos geworden, en geheel Israël werd verbaesd.

2. En Saüls zoon had twee hoofdmannen der roovers, den eenen was genoemd Baana, den anderen heette Rechab, zonen van Remmon des Berothiters, van Benjamins kinderen : want Beroth is ook onder Benjamin gerekend.

3. En de Berothiters waren gevlugt te Gethaim, en zy waren aldaer vreemdelingen tot dien tyd toe.

4. En Jonathas, Saüls zoon, had eenen zoon die kreupel was aen de voeten, want hy was vyf jaren oud, toen den bode kwam van Saül en Jonathas, uyt Jezrahel. Aldus zyne voedster hem opnemende, vluchtte : en toen zy zeer haestig was om te vlieden, zoo viel het kind, en het is kreupel geworden: en het was genoemd Miphiboseth.

5. Aldus komende Remmon des Berothiters kinderen, Rechab, en Baana in de hitte van den dag, zyn gegaen in Isboseths huys: denwelken op zyn bed te middag sliep. En de deurwachteres des huys, tarwe zuyverende, was ontslapen.

6. En zy zyn al bedektelyk in huys gekomen, nemende aren van tarwe, en hebben hem in zyne eegenis gestoken, Rechab en Baana zyn broeder, en zy vloden.

7. Maer toen zy in huys kwamen, zoo lag hy in zyne slaepkamer op zyn bed, en

sliep, en slaende hebben zy hem gedood: en nemende weg zyn hoofd, zy zyn gereysd al den nacht door den weg der woestyn,

8. En zy hebben Isboseths hoofd tot David gebragt te Hebron: en hebben tot den koning gezeyd: Ziet daer is het hoofd van Isboseth, Saüls zoon, uwen vyand, die uwe ziel zocht: en den Heer heeft mynen heere den koning heden wraek verleend van Saül, en van zynen zade.

9. En David antwoordende Rechab en Baana zynen broeder, Remmon des Berothiters kinderen, zeyde tot hen: Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, die myne ziel van alle benaeuwdheyd verlost heeft,

10. Aengezien dat ik dien greep, en doodde te Siceleg, die my boodschapte, en zeyde: Saül is dood: meynde dat hy eene gelukkige boodschap bragt, denwelken ik behoorde te geven loon voor zyne boodschap:

11. Hoe veel te meer nu, als deze booze menschen eenen onschuldigen man doodgeslagen hebben in zyn huys, op zyn bed, zoude ik diens bloed uyt uwe hand niet verzoeken, en u van de aerde wegnemen?

12. Hierom zoo heeft David zynen knechten bevolen, en zy hebben ze dood geslagen: en hunne handen en voeten afslaende, zy hebben die gehangen over de piscine te Hebron: maer het hoofd van Isboseth hebben zy genomen, en begraven in Abners graf, in Hebron.

HET V. KAPITTEL.

Hoe David koning over heel Israël gekroond wordt, en hoe hy het kasteel Sion inneemt, en de Philistynen verwint.

1. En alle de geslachten van Israël zyn gekomen tot David te Hebron, zeggende: Ziet, wy zyn uw gebeente en uw vleesch.

2. Daertoe ook gisteren en eergisteren, toen Saül koning over ons was, zoo leyddet gy Israël uyt en in: en den Heer heeft tot u gezeyd: Gy zult myn volk van Israël hoeden, en gy zult een prins zyn over Israël.

3. Ook zoo zyn de ouderen van Israël by den koning in Hebron gekomen, en den koning David heeft met hen een verbond gemaekt te Hebron, voor den Heer: en zy hebben David tot koning gezalfd over Israël.

4. Een zoon van dertig jaren was David toen hy begon te regeren, en veertig jaren heeft hy geregeerd.

5. Te Hebron regeerde hy over Juda zeven jaren en zes maenden: maer in Jerusalem regeerde hy dry en dertig jaren, over geheel Israël en Juda.

6. En den koning is uytgetrokken, en alle de mannen die met hem waren, naer Jerusalem, tegen de Jebusiters, des lands bewooners: en zy zeyden tot David: Gy zult hier binnen niet komen, ten zy dat gy verdreven zult hebben de blinden en de kreupelen, zeggende: David zal hier binnen niet komen.

7. Aldus zoo heeft David de borg van Sion ingenomen, en dit is Davids stad.

8. Want David had op dien dag eenen prys daerop gesteld, voor dengenen die de Jebusiters verslaen zoude, en aen de goten van de daken zoude komen, en verdryven de blinden en de kreupelen, die Davids ziel haetten. Daerom zegt men in het gemeyne zegwoord: Den blinden en den kreupelen zullen in den tempel niet komen.

9. Toen woonde David in de borg, en hy heeft die genoemd Davids stad: en hy heeft die getimmerd in het ronde van Mello, en van inwaerts.

10. En hy ging altyd voort toenemende en grooter wassende, en den Heer den God der heyrscharen was met hem.

11. Ook zoo heeft Hiram, den koning van Tyren, boden aen David gezonden, en cederhout, en konstige werklieden in hout en in steen om de muren: en zy hebben Davids huys getimmerd.

12. En David heeft gekend dat den Heer hem tot eenen koning over Israël vastgemaekt had, en dat hy zyn koningryk verheven had, over zyn volk van Israël.

13. Aldus zoo heeft David nog concubinen en huysvrouwen genomen, van Jerusalem, na dat hy van Hebron gekomen was: en David werden nog andere zonen en dochteren geboren:

14. En dit zyn de namen dergene die hem te Jerusalem geboren zyn: Samua, en Sobab, en Nathan, en Salomon,

15. En Jebahar, en Elisua, en Nepheg,

16. En Japhia, en Elisama, en Elioda, en Eliphaleth,

17. Aldus zoo hebben de Philistynen gehoord dat men David gezalfd had tot koning over Israël : en zy zyn allegader opgetrokken om David te zoeken : en als David dit hoorde, zoo ging hy nederwaerts in de sterkte.

18. Maer de Philistynen komende, zyn breed nedergeslagen in de valley Raphaïm.

19. En David vraegde den Heer, zeggende : Zal ik opwaerts trekken tot de Philistynen? en zult gy die in myne hand leveren? En den Heer heeft tot David gezeyd : Trekt opwaerts, want ik zal de Philistynen leverende geven in uwe hand.

20. Aldus zoo is David gekomen te Baal-pharasim, en heeft de Philistynen daer geslagen, en gezeyd : Den Heer heeft myne vyanden voor my gedeyld, gelyk de wateren worden gescheyden. Daerom is die plaets genoemd Baal-pharasim.

21. En de Philistynen hebben hunne gesneden afgoden daer gelaten : dewelke David en zyne mannen weggedragen hebben.

22. En de Philistynen bestonden wederom op te trekken, en zy zyn breed gespreyd in de valley van Raphaïm.

23. En David vraegde den Heer : Zal ik tegen de Philistynen optrekken, en zult gy die in myne handen leveren? Denwelken antwoordde : Trekt niet opwaerts tegen hen, maer draeyt om achter hunnen rug, en gy zult hen aenkomen tegenover de peerenboomen.

24. En als gy zult hooren het geruysch van eenen gaende op de toppen van de peerenboomen, dan zult gy den stryd beginnen : want dan zal den Heer voor uw aenzicht uytgaen, om de heyren der Philistynen te verslaen.

25. Aldus zoo heeft David gedaen gelyk hem den Heer bevolen had, en heeft de Philistynen geslagen, van Gabaa tot dat gy komt in Geser.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe David de ark Gods van Abinadabs huys meynt te brengen in de stad David, maer om dat Oza, in den weg, van God doodgeslagen is, zoo laet hy ze in Obed-Edoms huys, en naderhand zoo heeft hy ze met heel Israël naer Jerusalem.

1. Toen heeft David wederom vergaderd alle de uytgelezen van Israël, dertig duyzend.

2. En David is opgestaen, en weggegaen, en al het volk dat met hem was, van de mannen van Juda, dat zy brengen zouden Gods ark, waerover dat den naem des Heeren der heyrscharen aengeroepen is, zittende daer boven tusschen de cherubinen.

3. En zy hebben Gods ark op eenen nieuwen wagen gesteld, en die weggevoerd uyt Abinadabs huys, die te Gabaa woonde : maer Oza en Ahio, Abinadabs zonen, menden den nieuwen wagen :

4. En als zy die gehaeld hadden uyt Abinadabs huys, die te Gabaa woonde, bewarende Gods ark, zoo ging Ahio voor de ark.

5. Maer David en geheel Israël speelden voor den Heer, op allerhande instrumenten van hout konstelyk gemaekt, en op harpen, en lieren, en bommen, en met hoornkens en met cimbalen.

6. Maer toen zy gekomen waren tot den dorschvloer van Nachon, zoo stak Oza zyne hand uyt aen Gods ark, en hy heeft die gehouden : want de ossen sloegen achteruyt, en hadden de ark doen hellen.

7. En den Heer is met onweerdigheden gram geworden tegen Oza, en hy versloeg hem om de vermetelheyd : denwelken is daer gestorven by Gods ark.

8. Toen werd David bedroefd, om dat den Heer Oza verslagen had, en die plaets werd genoemd : het Verslaen van Oza, tot op dezen dag toe.

9. En David heeft den Heer zeer ontzien op dien dag, zeggende : Hoe zal des Heeren ark binnen tot my komen?

10. En hy heeft des Heeren ark niet willen laten ter herberge komen tot hem in Davids stad : maer hy heeft die doen herbergen in het huys van Obed-edom den Gethiter.

11. En de ark des Heeren is geherbergd geweest in Obed-edoms des Gethiters huys, dry maenden lang : en den Heer heeft Obed-edom en al zyn huys gebenedyd.

12. En het is David den koning geboodschapt, dat den Heer Obed-edom en al zyn huys gebenedyd had, om Gods ark. En David zeyde : Ik zal gaen en halen de ark wederom, met de benedyding in myn huys. Aldus zoo is David uytgegeaen, en heeft Gods ark uyt Obed-

eloms huys weggehaeld, tot in Davids stad, met blydschappen. En daer waren met David zeven dansen, en eene slagtofferande van een kalf.

13. En als zy voortgegaen waren, die des Heeren ark droegen, zes schreden, zoo offerde David, eenen os, en eenen ram.

14. En David sprong met al zyne magt voor den Heer: en David was met eenen linnen ephod omgord.

15. En David, en al het huys van Israël, leydden de ark van het verbond des Heeren met jolyd, en met geluyd der trompette.

16. En als de ark des Heeren in Davids stad gekomen was, zoo heeft Michol, Saüls dochter, nederwaerts ziende uyt de venster, den koning David gezien opspringende, en dansende voor den Heer: en zy heeft hem in haer hert versmaed.

17. En zy hebben des Heeren ark ingebragt, en die op hare plaets gesteld in het midden des tabernakels, welk David voor haer uytgespannen had: en David heeft vele brandofferanden en vredeofferanden geofferd voor den Heer.

18. En als hy, offerende heel-brandofferanden en vredeofferanden, voldaen had, toen gebenedydde hy het volk in den naem des Heeren der heyrscharen.

19. En hy heeft bedeyld alle der menigte van Israël, zoo wel den mannen als den vrouwen, elken byzonder eenen koek broods, en een stuk gebraden ossenvleesch, en bloem van meel met olie geroost: en al het volk is weggegaen, een iegelyk in zyn huys.

20. En David is wederom gekomen om zyn huys te benedyden: en Michol Saüls dochter uytgegaen zynde David te gemoet, heeft gezeyd: Hoe glorieus is den koning van Israël heden geweest, ontdekkende zich zelven voor zyner knechten dienstvrouwen, en hy is ontdekt geweest, gelyk of er een van de schudden ontdekt werd.

21. En David zeyde tot Michol: Voor den Heer, die my verkoren heeft meer dan uwen vader, en dan al zynen huyze en die my bevolen heeft dat ik zoude een prins wezen over des Heeren volk in Israël,

22. Zal ik spelen, en nog verworpender worden dan ik geweest ben: en ik zal ootmoedig wezen in myne oogen: en met de dienstvrouwen daer gy af gesproken hebt, zal ik glorieuzer schynen.

23. Hierom zoo heeft Michol, Saüls dochter, geenen zoon gekregen tot den dag haers doods toe.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe David dacht en voor zich nam een huys te maken, maer den Heer verbiedt het hem, om dat hy een oorlogs man geweest was; maer belooft hem dat zyn zoon het doen zal, hem daer toe nog vele beloften doende.

1. En het is geschied als den koning in zyn huys gezeten was, en den Heer hem rust gegeven had van alle zyne vyanden van alle zyden,

2. Zoo zeyde hy tot Nathan den profeet: Ziet gy niet dat ik in een cederen huys woon, en dat de ark Gods gesteld is in het midden onder de vellen?

3. En Nathan heeft tot den koning gezeyd: Gaet heen, en doet al dat gy in uw hert hebt: want den Heer is met u.

4. Maer het gebeurde op dien nacht: en ziet het woord des Heeren is tot Nathan geschied, zeggende:

5. Gaet heen, en zegt mynen knecht David: Dit zegt den Heer: Meynt gy dat gy my zult een huys maken om in woonen?

6. Want ik heb in geen huys gewoond, van dien dag, dat ik de kinderen van Israël uyt het land van Egypten leydde, tot op dezen dag toe: maer ik wandelde in een tabernakel, en in eene tent.

7. Over de plaetsen daer ik door gegaen ben, met alle de kinderen van Israël, heb ik sprekende gezeyd tot eenige van Israëls geslacht, denwelken ik bevolen heb dat zy myn volk Israël zouden hoeden, zeggende: Waerom hebt gy my geen cederen huys gemaekt?

8. En nu, dit zult gy mynen knecht David zeggen: Dit zegt den Heer der heyrscharen: Ik heb u uyt de weyden gehaeld toen gy de schapen volgdet, dat gy zoudt een vorst zyn over myn volk Israël:

9. En ik ben met u geweest in alle plaetsen, daer gy gewandeld hebt, en ik heb alle uwe vyanden doodgeslagen voor uw aenzigt: en ik heb u eenen grooten naem gemaekt, als den naem van de grooten die op de aerde woonen.

10. En ik zal myn volk van Israël eene plaets stellen, en ik zal hen daer vastplanten, en het zal daeronder woo-

nen, en niet meer verstoord worden: en de kinderen der boosheyd zullen hen niet meer verdrukken, gelyk te voren,

11. Van dien dag aen, dat ik regters over myn volk Israël gesteld heb: en ik zal u rust geven van alle uwe vyanden. En den Heer zegt u te voren, dat den Heer u een huys maken zal.

12. En als uwe dagen zullen voleynd zyn, en dat gy met uwe vaderen zult ontslapen zyn, dan zal ik uw zaed na u verwekken, hetwelk uyt uw ligchaem komen zal, en ik zal zyn ryk vastmaken.

13. Dezen zal een huys maken in mynen naem, en ik zal zynen troon vastmaken tot in der eeuwigheyd.

14. Ik zal hem tot eenen vader wezen, en hy zal my tot eenen zoon zyn: en is het zake dat hy iets onregtveerdiglyk doet, zoo zal ik hem straffen met de roede der mannen, en met de plagen der menschen kinderen.

15. Maer myne bermhertigheyd zal ik van hem niet wegnemen, gelyk ik die van Saül genomen heb, denwelken ik van myn aenzigt weggedaen had.

16. En uw huys en uw ryk zal getrouw zyn tot in der eeuwigheyd, voor uw aenzigt, en uwen troon zal altyd vast wezen.

17. Naer alle deze woorden, en naer al dit visioen, heeft Nathan tot David gesproken.

18. Aldus zoo is den koning David ingegaen, en zat voor den Heer, en zeyde: Wie ben ik toch, o Heer God? en wat is myn huys, dat gy my hiertoe hebt gebragt?

19. Maer dit heeft u nog luttel gedacht voor uw aenzigt, o Heer God, ten ware dat gy nog van uws knechts huys gesproken had, van verre nakomende dingen: want dit is de wet van Adam, Heer God.

20. Daerom wat zal David hiertoe meer mogen doen, om met u te spreken? want gy kent uwen knecht, o Heer God.

21. Om uws woords wil, en naer uw hert, hebt gy alle deze grootdadige dingen gedaen, alzoo om dat gy die uwen dienaer zoudt te kennen geven.

22. Daerom zyt gy ook groot geacht, o Heer God, want daer is uws gelyk, noch daer is geen God buyten u, in al dat wy met onze ooren gehoord hebben.

23. Want wat volk is er op de aerde gelyk uw volk Israël, daer God om gegaen is, dat hy het zoude verlossen tot een volk voor zich zelven, en dat hy zich zelven eenen naem maken zoude, en dat hy hun groote wonderlyke, en grouwelyke dingen doen zoude op de aerde, voor het aenzigt van uw volk, hetwelk gy voor u verlost hebt uyt Egypten, het volk, en hunnen God.

24. Want gy hebt het volk van Israël met u vast verbonden tot een eeuwig volk: en gy, Heer God, zyt hun tot eenen God geworden.

25. Hierom dan, Heer God, het woord dat gy van uwen dienaer gesproken hebt, en over zyn huys, verwekt in der eeuwigheyd: en doet gelyk gy gesproken hebt:

26. Opdat uwen naem mag geprezen worden tot in der eeuwigheyd, en dat men zegge: Den Heer der heyrscharen is God over Israël. En Davids uws knechts huys zal gevestigd worden voor den Heer.

27. Want gy, Heer der heyrscharen, God van Israël, hebt uws dienaers oor opengedaen, zeggende: Ik zal u een huys timmeren: daerom heeft uw dienaer zyn hert gevonden, dat hy u met deze bede bidden zoude.

28. Nu dan, o Heer God, gy zyt God, en uwe woorden zullen waerachtig zyn: want gy hebt tot uwen dienaer gezeyd deze goede dingen.

29. Daerom begint toch, en gebenedydt uws dienaers huys, opdat het in der eeuwigheyd mag blyven voor u: want gy, o Heer God, hebt gesproken, met uwe benedyding zal uws dienaers huys gebenedyd worden in der eeuwigheyd.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe David vele natien onder tribuet brengt, en Thoü zynen zoon tot David zendt met giften, en van Davids officiers.

1. Daerna is het geschied dat David de Philistynen geslagen heeft, en die vernederd, en David nam den Tribuets breydel uyt der Philistynen hand.

2. En hy heeft de Moabiten geslagen, en hy heeft ze met een koordeken gemeten, makende die effen gelyk de aerde: en hy heeft ze met twee koordekens gemeten, het een om dood te slaen, en het ander om het leven te geven: en aldus zyn de Moabiten dienende geworden David onder tribuet.

3. En David heeft verslagen Adarezer, Rohobs zoon, den koning van Soba, als hy getrokken was om heerschappy te krygen over de rivier Euphrates.

4. En toen David van zyne zyde gevangen had duyzend en zeven honderd ruyters te peerd, en twintig duyzend voetknechten, zoo heeft hy alle de ingespannen wagenpeerden verminkt: maer hy heeft er van dien honderd wagens gelaten.

5. En van Syrien uyt Damascus zyn er ook gekomen, om Adarezer, den koning van Soba, te helpen: en David heeft van die van Syrien, twee en twintig duyzend mannen verslagen.

6. En David heeft een garnisoen knechten tot Damascus in Syrien gesteld, en Syrien is geworden David dienende onder tribuet: en den Heer heeft David bewaerd, in alles werwaerts dat hy gereysd heeft.

7. En David heeft de goude wapenen genomen, die Adarezers knechten hadden, en hy heeft die gebragt tot Jerusalem.

8. En van Bete, en van Beroth, Adarezers steden, nam David metael bovenmaten veel.

9. Maer Thoü den koning van Emath, heeft gehoord dat David al de magt van Adarezer verslagen had.

10. En Thoü heeft Joram, zynen zoon, aen den koning David gezonden, dat hy hem groeten zoude, mede verblydende, en dat hy hem danken zoude: om dat hy Adarezer bestreden had, en verslagen. Want Thoü was Adarezers vyand, en in zyne hand waren juweelen van goud, en van zilver, en van metael:

11. Dewelke den koning David den Heere geheyligd heeft, met het zilver en goud, hetwelk hy geheyligd had van alle de heydenen, die hy verwonnen had,

12. Van Syrien, en van Moab, en van de kinderen van Ammon, en van de Philistynen, en van Amalek, en van den roof van Adarezer, Rohobs zoon, des konings van Soba.

13. Ook zoo heeft David zich zelven eenen naem gemaekt, als hy wederkeerde naer dat hy Syrien ingenomen had, in de valley der zoutgroeven, hebbende verslagen achtien duyzend mannen:

14. En hy heeft bewaerders geleyd in der Idumiten land, en eene sterke hoede gesteld: en het geheel Idumiters land is geworden dienende David onder tribuet. En den Heer heeft David bewaerd in alles, daer hy heen gereysd is.

15. En David heeft geregeerd over geheel Israël: en David deed ook regt en regtveerdigheyd allen zynen volke.

16. Maer Joab den zoon Sarvia was over het heyr: en Josaphat Ahiluds zoon was griffier.

17. En Sadoc Achitobs zoon, en Achimelech Abiathars zoon, waren priesters, en Saraias, den schryver:

18. Maer Banaias den zoon Joiada, was over Cerethi en Phelethi: maer Davids zonen waren priesters.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe David bermhertigheyd doet met Miphiboseth, Jonathas zoon, wien hy wederom geeft al zyns grootvaders goed, en doet hem aen zyn tafel eten.

1. En David heeft gezeyd: Is er ook iemand overgebleven van Saüls huys, dat ik bermhertigheyd met hem doen mag om Jonathas wil?

2. En daer was een knecht van Saüls huys, Siba genaemd: denwelken als den koning had tot zich geroepen, zoo zeyde hy tot hem: Zyt gy niet Siba? En hy antwoordde: Ik ben uw dienaer.

3. En den koning heeft gezeyd: Is er niemand overgebleven van Saüls huys, dat ik Gods bermhertigheyd met dien doe? En Siba heeft tot den koning gezeyd: Daer leeft nog een zoon van Jonathas, kreupel in zyne voeten.

4. David zeyde: Waer is dien? En Siba tot den koning: Ziet, zegt hy, hy is te Lodabar, in het huys van Machir, Ammiels zoon.

5. Den koning David heeft dan uytgezonden, en dien doen halen uyt den huyze van Machir, Amiels zoon, van Lodabar.

6. Maer toen Miphiboseth, den zoon van Jonathas, Saüls zoon, by David gekomen was, zoo viel hy neder op zyn aenzigt, en heeft aenbeden. En David heeft gezeyd: Miphiboseth. En hy antwoordde: Hier ben ik uw dienaer.

7. En David zeyde tot hem: Vreest niet, want ik zal doende met u bermhertigheyd doen, om Jonathas uws vaders wil, en ik zal u alle de akkerlanden Saüls uws vaders wederom geven, en gy zult altyd aen myne tafel brood eten.

8. Den welken hem aenbiddende, zeyde: Wie ben ik uw dienaer, dat gy op eenen dooden hond gezien hebt, myns gelyk?

9. Aldus zoo heeft den koning Siba Saül's knecht geroepen, en hem gezeyd: Al dat Saül toebehoort, en al zyn huys, heb ik uws heeren zoon gegeven.

10. Daerom gy, en uwe zonen, en uwe knechten, bouwt hem het land: en gy zult uws heeren zoon den kost inbrengen, dat hy onderhouden worde: maer Miphiboseth, uws heeren zoon, zal altyd aen myne tafel brood eten. En Siba had vyftien zonen, en twintig knechten.

11. En Siba zeyde tot den koning: Gelyk gy, mynen heer den koning, uwen dienaer bevolen hebt, alzoo zal uw dienaer doen: en Miphiboseth zal altyd aen myne tafel brood eten, als een van des konings kinderen.

12. En Miphiboseth had eenen kleynen zoon, genaemd Micha: maer al het geslacht des huys van Siba, diende Miphiboseth.

13. En Miphiboseth woonde te Jerusalem: want hy at altyd van des konings tafel: en hy was kreupel aen beyde zyne voeten.

HET X. KAPITTEL.

Hoe Hanon Davids herauten zeer leelyk beschaemde, en hoe hy ruyters tegen hem huerde, maer tot twee reyzen worden zy verjaegd.

1. En het is gebeurd nadezen, dat den koning der kinderen van Ammon stierf, en dat Hanon, zyn zoon, voor hem heeft geregeerd.

2. Toen zeyde David: Ik zal bermbertigheyd doen met Hanon, Naas zoon, gelyk zyn vader my bermbertigheyd gedaen heeft. David heeft dan uytgezonden, troostende hem door zyne knechten, van zyns vaders dood. Maer als Davids knechten in der kinderen van Ammon land gekomen waren,

3. Zoo zeyden de prinsen der kinderen van Ammon tot Hanon, hunnen heer: Meynt gy ook dat David deze troosters aen u gezonden heeft, ter eeren van uwen vader? En meynt gy niet dat David daerom zyne knechten tot u gezonden heeft, dat hy onderzoeken en bespieden zoude de stad, en die verderven?

4. Aldus zoo heeft Hanon Davids knechten genomen, en hunnen baerd half afgeschoren, en hunne kleederen half in het midden afgesneden, tot hunne billen toe, en heeft ze laten gaen.

5. Hetwelk als het geboodschapt was aen David, zoo heeft hy hun te gemoet gezonden: want de mannen waren zeer leelyk beschaemd: en David heeft hun geboden: Blyft te Jericho, tot dat uwen baerd gewassen zy, en dan komt wederom.

6. En de kinderen van Ammon ziende dat zy David onregt gedaen hadden, hebben uytgezonden, en om loon gehuerd de Syriers van Rohob, en de Syriers van Soba, twintig duyzend mannen voetvolks, en van den koning van Maacha, een duyzend mannen, en van Istob, twaelf duyzend mannen.

7. Hetwelk als David gehoord had, zoo heeft hy Joab met al het heyr der strydbare mannen gezonden.

8. Aldus zoo zyn de kinderen van Ammon uytgetrokken, en hebben hunne slagorde gesteld voor den ingang der poort: maer de Syriers van Soba, en van Rohob, en van Istob, en van Maacha waren alleen op eene zyde in het veld.

9. Ziende dan Joab dat er een stryd tegen hem gereed was, zoo wel van voren als van achter, zoo heeft hy uytgekozen uyt alle de uytgelezen van Israël, en heeft zyne slagorde gesteld tegen de Syriers:

10. Maer het ander deel des volks heeft hy Abisaï zynen broeder gegeven, denwelken heeft zyne slagorde gesteld tegen de kinderen van Ammon.

11. En Joab zeyde: Is het zake dat de Syriers my verwinnen, zoo zult gy my helpen: maer is het dat de kinderen van Ammon u te magtig worden, zoo zal ik u helpen.

12. Weest een vroom man, en laet ons stryden voor ons volk, en voor de stad onzes Gods: en den Heer zal doen dat goed is in zyne oogen.

13. Aldus zoo heeft Joab, en het volk dat met hem was, begonnen te stryden tegen de Syriers: dewelke terstond vlugtten voor zyn aenzigt.

14. En de kinderen van Ammon ziende dat de Syriers gevloden waren, zyn ook gevloden voor het aenzigt van Abisaï, en zy zyn in de stad gegaen: en Joab is wedergekeerd van de kinderen van

Ammon, en gekomen te Jerusalem.
15. Ziende dan de Syriers, dat zy voor Israël gevallen waren, zoo zyn zy te zamen vergaderd.
16. En Adarezer heeft uytgezonden, en opgebragt de Syriers, die over de rivier waren, en hy heeft hun heyr aengebragt: en Sobach den veldhoofdman van Adarezer, was hun kapiteyn.
17. Hetwelk als het geboodschapt was David, zoo heeft hy geheel Israël te zamen vergaderd, en hy is over de Jordaen getrokken, en is gekomen tot Helam: en de Syriers hebben hunne slagorde gesteld tegen David, en streden tegen hem.
18. Maer de Syriers zyn gevloden voor het aenzigt van Israël, en David heeft van de Syriers zeven honderd wagens verslagen, en veertig duyzend rosvolks: en Sobach, den kapiteyn des heyrs, heeft hy ook verslagen: denwelken terstond gestorven is.
19. En alle de koningen, die tot Adarezers hulp gekomen waren, ziende dat zy van Israël verwonnen waren, werden verveerd, en zyn gevloden, tot acht en vyftig duyzend mannen toe, voor Israël. En zy hebben met Israël peys gemaekt: en hebben hen gediend, en de Syriers vreesden de kinderen van Ammon meer te helpen.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe David overspeelt met Bethsabee, en haren man doet verslaen in den stryd.

1. En het is geschied als het jaer om was, ten tyde als de koningen plegen ter oorlogen te trekken, dat David gezonden heeft Joab, en zyne knechten met hem, en geheel Israël, en zy hebben de kinderen van Ammon verdorven, en Rabba beleyd. Maer David bleef te Jerusalem.
2. En terwyl dat deze dingen gedaen werden, zoo is het geschied dat David opstond van zyn bed namiddag, en wandelde boven op den zolder van des konings huys: en hy heeft eene vrouw gezien, zich zelve wasschende, regt tegen over van zynen zolder: en het was eene zeer schoone vrouw.
3. Hierom heeft den koning uytgezonden: en vernomen wat vrouw het was. En hem is wederom geboodschapt, dat zy was Bethsabee, Eliams dochter, Urias des Hethiters huysvrouw.
4. Toen heeft David boden uytgezonden, en heeft ze doen halen: dewelke als zy by hem gekomen was, zoo heeft hy by haer geslapen: en terstond is zy geheyligd van hare onzuyverheyd,
5. En is weder in haer huys gegaen, hebbende eene vrucht ontvangen. En zendende heeft zy David geboodschapt, en gezeyd: Ik heb ontvangen.
6. Toen zond David aen Joab, zeggende: Zendt my Urias den Hethiter. En Joab heeft Urias tot David gezonden.
7. En Urias is tot David gekomen, en David heeft gevraegd, hoe wel het Joab maekte, en het volk, en hoe dat den oorlog gevoerd werd.
8. En David zeyde tot Urias: Gaet heen in uw huys en wascht uwe voeten. En Urias is uyt des konings huys gegaen, en des konings spys is hem nagedragen.
9. Maer Urias sliep voor de poort van des konings huys, met de andere dienaers zyns heeren, en hy is in zyn huys niet afgegaen.
10. En het is David te kennen gegeven van sommigen die zeyden: Urias is in zyn huys niet gegaen. En David zeyde tot Urias: Zyt gy niet van den weg gekomen? Waerom zyt gy niet afgegaen in uw huys?
11. En Urias zeyde tot David: De ark Gods, en Israël, en Juda woonen in tenten, en myn heer Joab, en myns heeren knechten, liggen op het aenzigt ter aerde: zal ik dan in myn huys gaen, om te eten en te drinken, en by myne huysvrouw te slapen? By uwe zaligheyd, en by uwer ziele zaligheyd, ik zal dit ding niet doen.
12. Aldus zoo zeyde David tot Urias: Blyft nog heden hier, en morgen zal ik u laten gaen. En Urias bleef te Jerusalem nog dien dag, en des anderendaegs:
13. En David heeft hem genood, dat hy by hem zoude eten en drinken, en hy heeft hem dronken gemaekt: en als hy des avonds uytgegaen was, zoo heeft hy geslapen in zyne rustplaets, met zyns heeren knechten, en is niet nedergegaen in zyn huys.
14. Aldus zoo is het dag geworden, en David heeft eenen brief aen Joab geschreven: en dien door Urias hand gezonden,

15. Schryvende in den brief : Stelt Urias regt tegen den stryd, daer den stryd ten allersterksten is: en valt hem dan af, dat hy, verslagen zynde, sterve.

16. Aldus toen Joab de stad beleyd had, zoo stelde hy Urias in de plaets, daer hy wel wist dat de sterkste mannen waren.

17. En de mannen uytgekomen zynde uyt de stad, hebben tegen Joab gestreden : en daer vielen sommige van den volke van Davids knechten, en Urias den Hethiter is ook gestorven.

18. Daerom heeft Joab aen David gezonden, en hem geboodschapt alle de geschiedenissen van den stryd :

19. En hy heeft den bode bevolen, zeggende : Als gy alle de woorden van den stryd tot den koning zult gezeyd hebben,

20. Is het zake dat gy ziet dat hy gram is, en dat hy zegt : Waerom zyt gy zoo na den muer gegaen om te stryden? Weet gy niet, dat men van boven van den muer veel pylen uytschiet?

21. Wie heeft toch Abimelech, Jerobaals zoon, verslagen? Wierp daer niet eene vrouw op hem een stuk van eenen molensteen van den muer, en doodde hem te Thebes? Waerom zyt gy by den muer gegaen? Zoo zult gy zeggen : Ook is uw knecht Urias den Hethiter gestorven.

22. Den bode is dan weggegaen, en gekomen, en heeft David al verteld dat Joab hem bevolen had.

23. En den bode zeyde tot David : De mannen hebben tegen ons de overhand gekregen, en zyn ons aengekomen te velde : en wy hebben eenen oploop gemaekt, en hun vervolgd tot aen de stadspoort.

24. En de schutters hebben hunne geschutten op uwe dienaers gesteld van boven op den muer : en sommige van des konings knechten zyn gestorven, ook zoo is dood uw dienaer Urias den Hethiter.

25. En David zeyde tot den bode : Dit zult gy Joab zeggen : Laet dit ding uwen moet niet breken : want de aventuer des oorlogs is menigerhanden, en nu dezen, nu dien vernielt het zweerd : versterkt uwe oorlogsmannen tegen de stad, dat gy die bederven moogt, en verwekt ze.

26. En Urias huysvrouw heeft gehoord dat Urias, haer man, dood was, en zy heeft hem beweend.

27. En als den rouw verleden was, zoo heeft David gezonden, en heeft ze in zyn huys doen leyden, en zy is zyne huysvrouw geworden, en zy heeft hem eenen zoon gebaerd. En dit woord dat David gedaen had, mishaegde den Heere.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe David van Nathan gestraft wordt, en hoe hy penitentie doet. Hoe Rabba de stad bedorven wordt, en geschonden.

1. Den Heer heeft dan Nathan aen David gezonden, denwelken als hy tot hem gekomen was, zoo zeyde hy hem : Twee mannen waren in eene stad, den eenen was ryk, en den anderen arm.

2. Den ryken man had zeer vele schapen en runderen :

3. Maer den armen man had nietmetal, dan een kleyn schaepken, hetwelk hy gekocht en opgevoed had, en het was groot geworden te zamen met zyne kinderen, het at van zyn brood, en het dronk uyt zynen beker, en het sliep in zynen schoot : en het was hem als eene dochter.

4. Maer toen tot den ryken man eenen vreemden gast gekomen was, zoo heeft hy vermyd te nemen van zyne schapen en runderen, om dien vreemden gast, die tot hem gekomen was, eenen maeltyd te geven, maer hy heeft des armen mans schaepken genomen, en daeraf spys bereyd den mensch, die tot hem gekomen was.

5. En David uytermate zeer gram zynde, met eene verbolgenheyd tegen dien man, zeyde tot Nathan : Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, den man is een kind des doods, die dat gedaen heeft.

6. Het schaep zal hy vier dubbel wederom geven, om dat hy dit woord volbragt heeft, en niet vermyd heeft.

7. Toen zeyde Nathan tot David : Gy zyt den man. Dit zegt den Heer den God van Israël : Ik heb u gezalfd tot koning over Israël, en ik heb u uyt Saüls hand verlost,

8. En ik heb u uws heeren huys gegeven, en uws heeren huysvrouwen in uwen schoot, en ik heb u het huys van Israël en van Juda gegeven : en zyn dit

kleyne dingen, zoo zal ik u nog veel meerder dingen daertoe werpen.

9. Waerom hebt gy dan des Heeren woord versmaed, dat gy kwaed doen zoudt voor myn aenzigt? Urias den Hethiter hebt gy met het zweerd verslagen, en zyne huysvrouw hebt gy voor u tot eene huysvrouw genomen, en gy hebt hem gedood met het zweerd der kinderen van Ammon.

10. Daerom zoo zal het zweerd van uwen huyze niet weggaen tot in der eeuwigheyd, om dat gy my versmaed hebt, en dat gy de huysvrouw van Urias den Hethiter genomen hebt, dat zy uwe huysvrouw wezen zoude.

11. Aldus dit zegt den Heer: Ziet ik zal een kwaed op u verwekken uyt uwen huyze, en ik zal uwe huysvrouwen nemen voor uwe oogen, en die uwen naesten geven, en hy zal by uwe huysvrouwen slapen, voor de oogen dezer zonne.

12. Want gy hebt dit al bedektelyk gedaen: maer ik zal dit woord volbrengen voor het aenschyn van geheel Israël, en voor het gezigt der zonne.

13. En David zeyde tot Nathan: Ik heb den Heere gezondigd. En Nathan zeyde tot David: Den Heer heeft uwe zonde ook weggenomen: gy zult niet sterven.

14. Maer nogtans, aengezien dat gy des Heeren vyanden hebt doen blasphemeren, om dit woord, zal dezen zoon, die u geboren is, de dood sterven.

15. En Nathan is wederom in zyn huys gegaen. En den Heer heeft het jong kind geslagen, hetwelk Urias huysvrouw David gebaerd had, en daer was geene hoop van zyn leven.

16. En David heeft den Heer gebeden voor het kind: en vastte, en hy is ingegaen alleen, en lag op de aerde.

17. En de ouderen van zynen huyze zyn gekomen, en wilden hem doen opstaen van de aerde: maer hy wilde het niet doen, noch hy heeft met hen geene spys geëten.

18. Aldus zoo gebeurde het op den zevenden dag, dat het kind stierf: en Davids knechten durfden hem niet zeggen dat het kind dood was. Want zy zeyden: Ziet toen het kindeken nog leefde, zoo spraken wy hem aen, en hy hoorde onze stem niet; hoe veel te meer is het zake dat wy zeggen: Het kind is dood, zal hy zich kwellen?

19. Als nu David zyne knechten hoorde heymelyk vezelen, zoo heeft hy verstaen dat het kindeken dood was: en zeyde tot zyne knechten: Is het kind dood? En zy antwoordden hem: Het is dood.

20. En David stond op van de aerde, en heeft zich gewasschen en gezalfd: en als hy zyn kleed veranderd had, zoo is hy in des Heeren huys gegaen: en heeft aenbeden, en is weder in zyn huys gekomen, en hy begeerde dat men hem brood voorleggen zoude, en hy heeft geëten.

21. Toen zeyden hem zyne knechten: Wat woord is dit, dat gy gedaen hebt? Om het kindeken, toen het nog leefde, hebt gy geweend en gevast: en nu, als het kind dood is, zoo zyt gy opgestaen, en hebt brood geëten.

22. Denwelken zeyde: Om het kindeken, toen het nog leefde, heb ik gevast en geweend: want ik zeyde: Wie weet of den Heer by aventure my het geven wilde, en dat het kind mogt leven?

23. Maer nu want het dood is, waerom zoude ik vasten? Zal ik het wederom mogen roepen? Ik zoude eer mogen tot het kind gaen: maer het zal tot my niet wederom komen.

24. En David heeft Bethsabee zyne huysvrouw getroost, en tot haer ingegaen zynde, heeft hy by haer geslapen. Dewelke heeft eenen zoon voortgebragt, en hy noemde zynen naem Salomon, en den Heer heeft hem bemind.

25. En hy heeft gezonden door de hand van Nathan den profeet, en hem genoemd des Heeren beminde, om dat den Heer hem liefhad.

26. En Joab streed tegen Rabbath der kinderen van Ammon, en hy bestormde de koninklyke stad.

27. En Joab heeft boden uytgezonden tot David, zeggende: Ik heb gestreden tegen Rabbath, en de stad der wateren zal ingenomen worden.

28. Aldus dan zoo vergadert nu het ander deel des volks, en belegt de stad, en neemt die in: opdat, als de stad van my verdorven ware, de victorie mynen naem niet toegeschreven worde.

29. Hierom heeft David al het volk vergaderd, en hy is getrokken tegen Rabbath: en als hy het bestormd had, zoo heeft hy het gewonnen.

30. En hy heeft huns konings kroon

van zynen hoofde genomen, in het gewigt hebbende een talent gouds, hebbende ook zeer kostelyke gesteenten, en die is op Davids hoofd gesteld. Ook zoo heeft hy eenen zeer grooten roof van de stad weggedragen:

31. En het volk dier uytbrengende heeft hy gezaegd, en hy heeft over hen doen omgaen wagens met yzeren tanden beslagen: en hy heeft ze met messen in stukken gedeeld, en hy heeft ze vervoerd gelyk men de kareelen doet. Alzoo heeft hy gedaen allen den steden der kinderen van Ammon: en David is wederom gekomen, en al zyn heyr in Jerusalem.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe Amnon, Davids oudsten zoon, zyne zuster verkracht, en hoe hem Absalom zyn broeder daerom deed vermoorden.

1. Daerna zoo is het geschied dat Amnon, Davids zoon, verliefd is geweest op de allerschoonste zuster van Absalom, Davids zoon, genaemd Thamar,

2. En hy was zoo zeer op haer verliefd, dat hy ziek werd om harer liefde: want aengezien dat zy maegd was, zoo dacht hem zwaer om doen, dat hy iets oneerlyks met haer zoude bedryven.

3. Maer Amnon had eenen vriend, genaemd Jonadab, een zoon van Semmaa, Davids broeder, een zeer wys man.

4. Denwelken zeyde tot hem: Waeraf wordt gy zoo mager, van dag tot dag, gy konings zoon? Waerom geeft gy my het niet te kennen? En Amnon heeft tot hem gezeyd: Ik heb Thamar, Absaloms myns broeders zuster, lief.

5. En Jonadab heeft hem geantwoord: Ligt op uw bed, en veynst of gy ziek waert: en als uw vader komen zal om u te bezoeken, zoo zegt hem: Ik bid u, laet toch Thamar myne zuster komen, dat zy my te eten geve, en dat zy my een pappeken make, dat ik het uyt hare hand mag eten.

6. Aldus zoo heeft Amnon gaen liggen te bed, en hy heeft zich begonnen te gelaten als een ziek mensch: en als den koning gekomen was om hem te bezoeken, zoo zeyde Amnon tot den koning: Ik bid u, laet toch Thamar myne zuster komen, dat zy voor myne oogen twee suypekens make, en dat ik het uyt hare hand ete.

7. Zoo heeft dan David aen Thamar in haer huys gezonden, zeggende: komt in Amnon, uws broeders huys, en maekt hem een pappeken.

8. En Thamar is in Amnons haers broeders huys gekomen: maer hy lag: dewelke nemende meel, heeft het gemengeld: en makende het al dun voor zyne oogen, heeft zy het gezoden tot suypekens.

9. En nemende dat zy gezoden had, heeft zy het uytgegoten, en stelde het voor hem: en hy wilde het niet eten: en Amnon zeyde: Jaegt ze al van my. En als zy die alle hadden doen uytgaen:

10. Toen zeyde Amnon tot Thamar: Brengt de spys in de kamer binnen, dat ik het van uwe hand ete. Hierom zoo heeft Thamar het suypen genomen, welk zy gemaekt had, en het by haren broeder Amnon gebragt in de kamer.

11. En als zy hem de spys gebragt had, zoo greep hy haer, en zeyde: Komt, en slaept by my, myne zuster.

12. Dewelke antwoordde: Wilt niet, myn broeder, wilt my niet verkrachten, want dat is niet geoorlofd in Israël: wilt deze dwaesheyd niet doen.

13. Want ik zal myne schande niet kunnen verdragen, en gy zult zyn als een van de dwazen in Israël: maer liever spreekt tot den koning, en hy zal my u niet ontzeggen.

14. Maer hy wilde naer hare beden niet doen, maer verwinnende met der magt, heeft hy haer verkracht, en heeft zich met haer verzaemd.

15. En Amnon haette ze met een bovenmaten zeer grooten haet: alzoo dat dien haet, daer hy ze mede haette, meerder was, dan de liefde daer hy haer te voren mede liefgehad had. En Amnon zeyde tot haer: Staet op, en gaet weg.

16. Dewelke antwoordde: Meerder is dit kwaed dat gy nu tegen my doet, my uytstootende, dan dat gy te voren gedaen hebt. En hy wilde haer niet hooren:

17. Maer roepende den jongen, die hem diende, heeft hy gezeyd: Stoot deze van my daerbuyten, en sluyt de deur achter haer toe.

18. Dewelke was gekleed met eenen

tabbaerd tot de voeten toe : want alzulk habyt droegen des konings dochteren, die nog maegden waren. Aldus heeft haer den dienaer uytgestooten, en de deur achter haer toegesloten.

19. Dewelke sproeyende asschen op haer hoofd, en scheurende haren tabbaerd lang tot de voeten, en leggende hare handen op haer hoofd, ging al gaende, en roepende.

20. Toen zeyde Absalom, haer broeder, tot haer : Heeft Amnon, uw broeder, zich met u verzaemd? Maer nu, zuster, zwygt, het is uw broeder : noch wilt uw hert bedroeven om dit ding. Aldus zoo bleef Thamar verdwynende in Absaloms huys.

21. Maer als den koning David deze woorden gehoord had, zoo is hy zeer bedroefd geweest, en hy wilde Amnons zyn zoons geest niet bedroeven, want hy had hem lief, om dat hy zyn eerstgeboren zoon was.

22. En Absalom heeft Amnon niets gezeyd, noch goed, noch kwaed: want Absalom haette Amnon, om dat hy Thamar zyne zuster geschonden had.

23. En het is gebeurd na den tyd van twee jaren, dat men Absaloms schapen schoor te Baalhasor, welk is by Ephraïm : en Absalom heeft alle des konings zonen geroepen.

24. En hy is by den koning gekomen, en zeyde tot hem : Ziet uws dienaers schapen zullen worden geschoren : ik bid dat den koning, met zyne knechten, wille tot zynen dienaer komen.

25. En den koning zeyde tot Absalom: Wilt niet, myn zoon, wilt niet bidden dat wy alle zouden komen, en u overlasten. Maer toen hy hem zeer kwelde, en hy niet gaen wilde, zoo heeft hy hem gebenedyd.

26. En Absalom zeyde : Is het dat gy niet komen wilt, zoo bid ik u dat ten minste Amnon, myn broeder, met ons mag komen. En den koning zeyde tot hem : Het is geen nood dat hy met u ga.

27. Maer Absalom hield niet op, en hy heeft Amnon met hem laten gaen, en alle des konings zonen. Aldus zoo had Absalom eenen maeltyd bereyd, gelyk eens konings maeltyd.

28. Maer Absalom had zynen knechten bevolen, zeggende : Merkt wel aen, wanneer dat Amnon dronken wordt van den wyn, en als ik het u zeggen zal, zoo slaet, en doodt hem : wilt niet vreezen, want ik ben het die het u beveel : weest vroom, en weest sterke mannen.

29. Aldus zoo hebben Absaloms knechten tegen Amnon gedaen, gelyk hun Absalom bevolen had. En alle des konings zonen opstaende, zyn elk op hunne muylen gaen zitten, en vlugtten weg.

30. En toen zy nog op den weg reysden, zoo is de tyding aen David gekomen, zeggende : Absalom heeft alle des konings zonen verslagen, en daer is niet zoo veel als een overgebleven.

31. Hierom zoo is den koning opgestaen, en heeft zyne kleederen gescheurd: en viel neder op de aerde, en alle zyne knechten, die by hem stonden, scheurden ook hunne kleederen.

32. Maer Jonadab, den zoon van Semmaa, Davids broeder, antwoordende zeyde : Myn heer den koning denke niet dat alle des konings kinderen doodgeslagen zyn : Amnon is alleen dood, want hy was in Absaloms mond gesteld van dien dage dat hy Thamar, zyne zuster, verkrachtte.

33. Daerom nu, myn heer den koning stelle dit woord niet op zyn hert, zeggende : Alle des konings zonen zyn doodgeslagen : want Amnon is alleen dood.

34. Maer Absalom is gevloden : en den knecht den wachter hief op zyne oogen, en zag toe, en ziet daer kwam een groot volk door eenen zyweg ter zyde van den berg.

35. En Jonadab zeyde tot den koning: Ziet des konings zonen zyn hierby : naer uws dienaers woord, alzoo is het geschied.

36. En als hy ophield van spreken, zoo zag men des konings zonen : en binnenkomende, zoo hieven zy hunne stem op, en weenden. Desgelyks zoo heeft den koning, en alle zyne dienaers, ook geweend, met een uytnemende groot geschrey.

37. En Absalom vliedende, is weggegaen tot Tholomaï Ammiuds zoon, den koning van Gessur. David heeft dan grooten rouw gemaekt over zynen zoon ten allen dagen.

38. Maer toen Absalom gevloden was, en gekomen te Gessur, zoo is hy daer gebleven dry jaren.

39. En den koning David vervolgde Absalom niet meer, om dat hy getroost was van Amnons dood.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe Joab mackte Absaloms peys, door eene wyze vrouw van Thecua, en van zyne schoonheyd, en zyne kinderen.

1. Maer Joab, den zoon van Sarvia, verstaende dat des konings hert tot Absalom gekeerd was,

2. Heeft gezonden tot Thecua, en vandaer doen halen eene wyze vrouw : en hy zeyde tot haer : Gelaet u als of gy rouw droegt, en doet rouwkleederen aen, en zalft u niet met olie, dat gy moogt zyn gelyk eene vrouw die langen tyd rouw gedragen heeft over eenen dooden :

3. En gy zult binnen by den koning gaen, en tot hem spreken aldusdanige redenen. En Joab heeft de woorden in haren mond gesteld.

4. Aldus toen de vrouw van Thecua by den koning gekomen was, zoo viel zy voor hem neder ter aerde, en heeft aenbeden, en zeyde : Beschermt my, o koning.

5. En den koning zeyde tot haer : Wat zaken hebt gy? Zy antwoordde : Eylaes, ik ben eene vrouw, die weduwe is : want myn man is gestorven.

6. En uwe dienstvrouw had twee zonen, dewelke tegen malkander hebben gekeven op het veld, en daer was niemand by, die ze had mogen beslechten, en den eenen heeft den anderen geslagen, en hem gedood.

7. En ziet nu, al het geslacht opstaende tegen uwe dienstvrouw, zegt : Levert hem over, die zynen broeder verslagen heeft, dat wy hem ook dooden mogen voor zyns broeders ziel, die hy gedood heeft, en laet ons den erfgenaem te niet doen : en zy zoeken myn vonksken uytteblusschen, welk my overgebleven is, alzoo dat mynen man geenen naem en geene nakomelingen meer overblyven zouden op aerdryk.

8. En den koning zeyde tot de vrouw : Gaet heen in uw huys, en ik zal gebieden tot uwen voordeele.

9. En de vrouw van Thecua zeyde tot den koning : Myn heer den koning, deze onregtveerdigheyd zy op my, en op myns vaders huys: maer den koning en zynen troon moeten onschuldig zyn.

10. En den koning zeyde : Zoo wie tegen u zegt, brengt dien tot my, en hy zal voortaen niet meer daertoe doen om u aen te tasten.

11. En zy zeyde : Den koning gedenke des Heeren zyns Gods, alzoo dat de naesten des bloeds niet te veel worden om wraek te doen, en dat zy mynen zoon geenszins dooden. Den welken zeyde: Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, zoo zal er niet een hair van uws zoons hoofd op de aerde vallen.

12. Aldus zoo heeft de vrouw gezeyd : Laet uwe dienstvrouw tot mynen heer den koning een woord spreken. En hy zeyde : Spreekt.

13. En de vrouw zeyde : Waerom hebt gy alzulk ding tegen Gods volk gedacht, en waerom heeft den koning dit woord gesproken, om te zondigen, en dat hy zynen balling niet wederom haelt?

14. Wy sterven allegader, en als wateren vallen wy in de aerde, die niet wederom komen : en God wilt niet dat de ziel verloren ga, maer hy bedenkt zich dat zulk niet heel verloren ga, die verworpen is.

15. Daerom zoo ben ik nu gekomen, dat ik dit woord zoude spreken tot mynen heer den koning, in de tegenwoordigheyd des volks. En uwe dienstvrouw zeyde : Ik zal tot den koning spreken, of den koning eenigzins het woord van zyne dienstvrouw dede.

16. En den koning heeft het gehoord, dat hy zyn dienstwyf zoude verlossen uyt de hand van alle degene die my en mynen zoon te zamen wilden te niet doen, uyt des Heeren erfdeel.

17. Aldus zoo laet uwe dienstvrouw spreken, dat myns heeren des konings woord worde gelyk een sacrificie. Want myn heer den koning is gelyk eenen engel des Heeren, alzoo dat hy niet bewogen wordt, noch door gebenedyding, noch door vervloeking : en daerom is den Heer uw God met u.

18. En den koning antwoordende, zeyde tot de vrouwe : Verbergt voor my niet het woord, dat ik u vraeg. En de vrouw zeyde tot hem : Spreekt, myn heer den koning.

19. En den koning zeyde : Is Joabs hand met u niet in alle deze redenen? En de vrouw antwoordde, en zeyde : By de zaligheyd uwer ziele, myn heer den koning, het is anders niemand, noch ter rechterzyde, noch ter slinkerzyde, van alle deze, welke myn heer den koning gesproken heeft : want uw dienaer Joab heeft zelf my dit bevolen, en hy heeft

alle deze woorden uwer dienstvrouwe in den mond gegeven :

20. Dat ik de gelykenis van deze redenen zoude omkeeren, dit heeft uw dienaer Joab my bevolen : maer gy, myn heer koning, zyt wys, gelyk een engel Gods wysheyd heeft, om te verstaen alle zaken op de aerde.

21. En den koning zeyde tot Joab : Ziet ik ben te vrede gesteld, en heb gedaen naer uw woord : hierom zoo gaet heen, en roept wederom den jongeling Absalom.

22. En Joab op zyn aenzigt ter aerde vallende aenbad, en gebenedydde den koning : en Joab heeft gezeyd : Heden heeft uw dienaer verstaen dat ik gratie gevonden heb voor uwe oogen, myn heer koning : want gy koning hebt naer uws dienaers woorden gedaen.

23. Aldus zoo is Joab opgestaen, en is weggegaen te Gessur, en heeft Absalom te Jerusalem gebragt.

24. En den koning zeyde : Laet hem in zyn huys wederom keeren, maer dat hy myn aenzigt niet zie. Aldus is Absalom wederom in zyn huys gegaen, en hy heeft des konings aenzigt niet gezien.

25. Daer was in gansch Israël geen man zoo schoon als Absalom, die bovenmaten schoon was : van het hol zyner voeten, tot op den top zyns hoofds, was aen hem geen gebrek.

26. En als hy het hair zyns hoofds afschoor (want eens des jaers werd hy geschoren, om dat den krans zyns hairs hem bezwaerde) zoo woog het hair van zynen hoofde twee honderd sikkelen, naer het gemeyne gewigt.

27. En Absalom werden geboren dry zonen : en eene dochter, Thamar genaemd, schoon van gedaente.

28. En Absalom bleef te Jerusalem twee jaren, en hy zag des konings aenzigt niet.

29. Hierom heeft hy aen Joab gezonden, dat hy hem aen den koning zoude zenden : maer hy wilde by hem niet komen. En toen hy de tweede reys gezonden had, en hy niet wilde komen tot hem,

30. Zoo zeyde hy zynen knechten : Gy weet wel Joabs akker by den mynen, hebbende nu eenen oogst gerste : aldus gaet derwaerts, en verbrandt dien met den vure. Zoo hebben dan Absaloms knechten het koorn op het land aengestoken met den vure. En Joabs knechten komende met gescheurde kleederen hebben gezeyd : Absaloms knechten hebben een deel van den akker met den vure verbrand.

31. En Joab stond op, en kwam tot Absalom in zyn huys, en zeyde : Waerom hebben uwe knechten myn koorn met den vure verbrand ?

32. En Absalom antwoordde tot Joab : Ik heb aen u gezonden, biddende dat gy by my komen zoudt, en dat ik u zenden zoude aen den koning, en dat gy hem zeggen zoudt : Waerom ben ik van Gessur gekomen ? Het was my beter daer te zyn : aldus zoo bid ik, dat ik mag des konings aenzigt zien : maer is hy nog gedachtig myner boosheyd, zoo sla hy my dood.

33. Aldus Joab by den koning gegaen zynde, heeft hem deze dingen al te kennen gegeven : en Absalom is geroepen, en hy kwam in by den koning, en aenbad op het aenzigt der aerde voor hem : en den koning heeft Absalom gekust.

HET XV. KAPITTEL.

Hoe Absalom verkregen hebbende de gratie van den volke, tegen zynen vader opstaet, en hoe David vlugt.

1. Aldus nadezen zoo heeft Absalom voor zich zelven gemaekt wagens, en rosvolk, en vyftig mannen, die voor hem gaen zouden.

2. En Absalom des morgens vroeg opstaende, stond by den ingang van de poort in den weg, en zoo wat man eenige zaek had om te komen tot des konings regt, dien riep Absalom by zich, en zeyde : Van wat stad zyt gy? En als dien antwoordende zeyde : Uyt een van Israëls geslacht ben ik, uw dienaer.

3. Zoo antwoordde hem Absalom : My dunkt dat uwe redenen goed en regtveerdig zyn. Maer daer is niemand van den koning gesteld die u hooren mag ; en Absalom zeyde ook :

4. Wie mogt my regter maken over het land, dat zy alle tot my kwamen, die eenige zaek hadden, en dat ik die mogt regtveerdiglyk oordeelen ?

5. Ook zoo wanneer eenig mensch by hem kwam om hem te groeten, zoo reykte hy zyne hand uyt, en grypende, kuste hy dien.

6. En hy deed dat allen dien van Israël, die te regte kwamen, om van den koning gehoord te worden, en hy trok tot zich de herten der mannen van Israël.

7. Maer na veertig jaren, zoo zeyde Absalom tot den koning David: Laet my gaen, en myne gelofte betalen, welke ik den Heere te Hebron geloofd heb.

8. Want toen uw dienaer te Gessur in Syrien was, zoo geloofde hy eene gelofte, zeggende: Is het zake dat den Heer my wederom brengt te Jerusalem, zoo zal ik den Heere een sacrificie doen.

9. En den koning zeyde tot hem: Gaet heen in vrede. En hy is opgestaen, en weggegaen tot Hebron.

10. En Absalom heeft bespieders uytgezonden tot alle de geslachten van Israël, zeggende: Terstond als gy het geluyd der trompetten hooren zult, zoo zegt: Absalom zal regeren te Hebron.

11. Voorts zoo waren met Absalom tweehonderd mannen gegaen, van Jerusalem geroepen, gaende met simpeler herte, en nietmetal wetende van de zake.

12. Ook zoo heeft Absalom doen halen Achitophel, den Giloniter, Davids raedsman, uyt zyne stad van Gilo. En als hy slagtofferanden offerde, zoo is er een magtig verbond by eede gemaekt, en het volk loopende te hoope vermeerderde met Absalom.

13. Hierom is er een bode aen David gekomen, zeggende: Geheel Israël volgt Absalom met geheeler herte.

14. En David zeyde tot zyne knechten, die met hem te Jerusalem waren: Staet op, laet ons vlieden: want ons zal geen ontvlieden zyn voor Absaloms aenzigt: haest u om uyt te gaen, opdat hy, by aventure komende, ons niet overvalle, en volbrenge over ons den val, en sla de stad door het scherp van den zweerde.

15. En des konings knechten zeyden tot hem: Al dat onzen heer den koning gebiedt, dat zullen wy, uwe dienaers, geerne volbrengen.

16. Aldus is den koning uytgegaen, en al zyn huysgezin te voet: en den koning liet daer tien vrouwen van zyne concubinen, om het huys te bewaren.

17. En den koning uytgaende, en alle die van Israël te voet, stond verre van den huyze:

18. En alle zyne knechten wandelden nevens hem, en de hoopen Cerethi, en Phelethi, en alle de Gethiters, vrome krygslieden, zes honderd mannen die hem gevolgd waren van Geth, gingen te voet voor den koning.

19. En den koning zeyde tot Ethaï den Gethiter: Waerom komt gy met ons? Keert wederom, en woont met den koning, want gy zyt een vreemdeling, en gy zyt uyt uwe stede gegaen.

20. Gisteren kwaemt gy, en heden wordt gy gedwongen met ons uyt te gaen? Maer ik zal gaen derwaerts dat ik gaen zal: keert wederom, en leydt uwe broeders met u wederom: en den Heer zal met u bermhertigheyd en waerachtigheyd doen, want gy hebt gratie en trouw getoond.

21. En Ethaï antwoordde den koning, zeggende: Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, en als myn heer den koning leeft, op wat plaets dat gy zyn zult, myn heer den koning, het zy in de dood, of in het leven, daer zal uw dienaer wezen.

22. En David zeyde tot Ethaï: Komt, en gaet door. En Ethaï den Gethiter ging voort over, en alle de mannen, die met hem waren, en de andere menigte.

23. En zy weenden allegader met luyder stemme, en al het volk ging over den weg: en den koning is ook gegaen over de beek van Cedron, en al het volk ging tegen den weg, die tegenover de woestyn is.

24. Toen kwam daer ook Sadoc, den priester, en alle de Levieten, met zich dragende de ark van Gods verbond, en zy hebben de ark van Gods verbond nedergeleyd: en Abiathar trok in de hoogte, tot dat al het volk voorby gepasseerd was, dat uyt de stad gegaen was.

25. En den koning zeyde tot Sadoc: Draegt Gods ark wederom in de stad: is het zake dat ik gratie vind in de oogen des Heeren, zoo zal hy my wederom brengen, en hy zal ze my toonen, en zyn tabernakel.

26. Maer is het dat hy my zegt: Gy behaegt my niet, zoo ben ik bereyd: hy doet dat goed is voor zich.

27. En den koning zeyde tot Sadoc den priester: O gy ziender, gaet wederom met vrede in de stad: en Achimaas uw zoon, en Jonathas Abiathars zoon, uwe twee zonen, laet by u zyn.

28. Ziet ik zal verborgen zyn in het plat land der woestyn, tot dat er eene bood-

schap van u zal komen, my te kennen gevende.

29. Aldus zoo hebben Sadoc en Abiathar Gods ark wederom in Jerusalem gedragen : en zy zyn daer gebleven.

30. Maer David ging op den berg van de olyfboomen, opklimmende en weenende, en met bloote voeten gaende, en met bedekten hoofde, en ook al het volk, dat met hem was, ging opwaerts met bedekten hoofde al weenende.

31. En het werd David geboodschapt, dat Achitophel ook in de gezworen bende was met Absalom. En David zeyde: Ik bid u, Heere, maekt dwaes Achitophels raed.

32. En als David klimmende was op het hoogste van den berg, daer hy den Heer zoude aenbidden, ziet, zoo kwam hem te gemoet Chusai den Arachiter, met gescheurde kleederen, hebbende zyn hoofd heel met aerde bedekt.

33. En David zeyde tot hem : Is het dat gy met my komt, zoo zult gy my lastig wezen :

34. Maer is het zake dat gy wederom in de stad gaet, en dat gy zegt tot Absalom : Uw dienaer ben ik, o koning : laet my toch leven; gelyk ik uws vaders dienaer geweest ben, alzoo zal ik uw dienaer zyn : zoo zult gy den raed van Achitophel te niet doen.

35. En gy hebt met u Sadoc en Abiathar, de priesters : en alle de woorden die gy hooren zult van des konings huys, zult gy den priesteren Sadoc en Abiathar laten weten.

36. Want met hen zyn hunne twee zonen Achimaas Sadocs zoon, en Jonathas Abiathars zoon : en met deze zult gy aen my zenden alle de woorden, die gy hooren zult.

37. Aldus toen Chusai, Davids vriend, in de stad kwam, zoo is Absalom ook in Jerusalem gekomen.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe David Siba schenkt al Miphiboseths goed, en hoe Semei David vermaledydt en vloekt, en hoe Absalom openbaerlyk zyns vaders bed ontreynigt.

1. En toen David een luttel over het hoogste van den berg gegaen was, zoo kwam Siba, Miphiboseths knecht, hem te gemoet, met twee ezels, die geladen waren met twee honderd brooden, en honderd bondelen rozynen, en honderd klonten vygen, en eene leeren wynflesch.

2. En den koning zeyde tot Siba : Wat wilt gy hiermede doen? En Siba antwoordde : De ezelen, voor des konings huysgezin, dat zy daerop zitten zouden : en de brooden, en de vygen voor uwe knechten om te eten : en den wyn, dat zy dien drinken zouden, ware het dat er iemand flaeuw wierd in de woestyn.

3. En den koning zeyde : Waer is uws heeren zoon? En Siba antwoordde den koning : Hy is te Jerusalem gebleven, zeggende : Heden zal het huys van Israël my wederom geven myns vaders koningryk.

4. En den koning zeyde tot Siba : Het zy al uwe, hetgene dat Miphiboseth plagt toe te behooren. En Siba zeyde : Ik bid u, myn heer den koning, dat ik gratie voor u vinden mag.

5. Aldus zoo is den koning David gekomen tot Bahurim : en ziet daer kwam een man uyt van Saüls huys maegschap, Semei genaemd, een zoon van Gera, en hy kwam voort uytgaende, en hy vermaledydde.

6. En hy wierp steenen tegen David, en tegen alle des konings Davids knechten : en al het volk, en alle de strydbare mannen gingen ter regter en ter slinkerzyde des konings.

7. En aldus sprak Semei, toen hy den koning vermaledydde : Gaet uyt, gaet uyt, gy bloedgierig man, en gy Belials man.

8. Den Heer heeft u betaeld voor al het bloed van Saüls huys : om dat gy het ryk hebt ingenomen in zyne plaets, en nu heeft den Heer het ryk in uws zoons Absaloms hand gegeven : en ziet uwe kwade werken verdrukken u, want gy zyt een bloedgierig man.

9. Toen zeyde Abisai, den zoon van Sarvia, tot den koning : Waerom vermaledydt dezen dooden hond den koning? Laet my gaen, en ik zal hem het hoofd afslaen.

10. En den koning zeyde : Wat heb ik met u te doen, gy kinderen Sarvia? Laet hem vermaledyden : want den Heer heeft hem bevolen dat hy David vermaledyden zoude : en wie is er die zoude durven zeggen, waerom dat hy dit alzoo gedaen heeft?

11. En den koning heeft gezeyd tot Abisai, en tot alle zyne knechten : Ziet myn zoon, die uyt myn ligchaem gekomen is, zoekt myne ziel : hoe veel te meer dezen zoon van Jemini? Laet hem geworden, dat hy vermaledyde naer des Heeren gebod :

12. Of den Heer by aventure myn lyden aenzage, en dat my den Heer goed wederom gave, voor deze vermaledyding op dezen dag.

13. Aldus zoo is David voort over den weg gegaen, en zyne gezellen met hem. Maer Semei ging over de hoogte van den berg ter zyde, tegen hem, vermaledydende, en met steenen werpende tegen hem, en aerde sproeyende.

14. Aldus zoo is den koning gekomen, en al het volk met hem al moede, en zy zyn vermaekt aldaer.

15. Maer Absalom en al zyn volk zyn te Jerusalem binnengekomen, en Achitophel ook met hem.

16. Maer toen Chusai den Arachiter, Davids vriend, by Absalom gekomen was, zoo heeft hy tot hem gezeyd : Weest gegroet koning, weest gegroet koning.

17. Tot denwelken zeyde Absalom : Is dit uwe gratie tot uwen vriend? Waerom zyt gy met uwen vriend niet gegaen?

18. En Chusai antwoordde tot Absalom : Geenszins : maer ik zal diens zyn, denwelken den Heer verkoren heeft, en al dit volk, en geheel Israël, en met dien zal ik blyven.

19. Maer, opdat ik dat ook bybrenge, wien zal ik dienen? zal ik des konings zoon niet dienen? gelyk ik uwen vader gehoorzaem geweest ben, alzoo zal ik u ook gehoorzaem zyn.

20. Toen zeyde Absalom tot Achitophel : Gaet te rade wat dat wy doen moeten.

21. En Achitophel zeyde tot Absalom : Verzaemt u met uws vaders concubinen, die hy gelaten heeft om het huys te bewaren : opdat geheel Israëls handen met u mogen versterkt worden, als zy zullen gehoord hebben, dat gy uwen vader ontzuyverd hebt.

22. Aldus zoo hebben zy Absalom een tabernakel gespannen op den zolder, en hy is ingegaen tot zyns vaders concubinen voor geheel Israël.

23. En den raed van Achitophel, denwelken hy in dien dagen gaf, was regt of iemand van God raed gevraegd had: zulks was al den raed van Achitophel, zoo wel toen hy met David was, als toen hy met Absalom was.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe Chusai den raed van Achitophel te niet doet, waerom hy zich zelven verhangen heeft, en hoe Chusai David zynen raed ontdekt.

1. Aldus zoo zeyde Achitophel tot Absalom : Ik zal my kiezen twaelf duyzend mannen, en opstaende zal ik David vervolgen dezen nacht.

2. En hem haestelyk overvallende (aengezien dat hy nu vermoeyd is, en onmagtig van handen) zal ik hem slaen : en als al het volk gevlugt zal zyn, dat met hem is, dan zal ik den verlaten koning slaen.

3. En ik zal al het volk wederom brengen, gelyk een mensch pleegt wederom te komen : want gy zoekt eenen man : en al het volk zal in vrede zyn.

4. En zyne reden behaegde Absalom wel, en allen den ouderen van Israël.

5. Maer Absalom zeyde: Roept Chusai den Arachiter, en laet ons hooren wat hy ook zeggen zal.

6. En als Chusai by Absalom gekomen was, zoo zeyde Absalom tot hem : Alzulke reden heeft Achitophel gezeyd : Moeten wy dat doen, of niet? Wat raed geeft gy?

7. En Chusai zeyde tot Absalom: Het is geenen goeden raed, die Achitophel gegeven heeft deze reys.

8. En daertoe zeyde Chusai nog : Gy kent uwen vader wel, en de mannen, die met hem zyn, dat zy zeer sterke mannen zyn, en bitter van moed, gelyk eene beerin zich in het bosch zeer wreedelyk heeft, als hare jongen genomen zyn. Daertoe zoo is uw vader een oorlogsman, en hy zal met den volke niet vertoeven.

9. By aventure hy is nu verborgen in de holen, of op eene plaets, daer het hem belieft : en als daer iemand zal in het beginsel gevallen zyn, dat zal iemand hooren die het hooren mag, en die zal zeggen : Daer is een slag geschied in het volk, dat Absalom volgde.

10. En dan zal een iegelyk van de sterksten, wiens hert is als een leeuwenhert, van vreeze onmagtig worden : want al het volk van Israël weet dat uw

vader sterk is, en dat zy alle vrome mannen zyn, die by hem zyn.

11. Maer dit dunkt my regten raed te wezen : Laet geheel Israël by u vergaderen, van Dan tot Bersabee, als het zand van de zee ontellyk : en gy zult in het midden van hen wezen.

12. En wy zullen hem overvallen op wat plaets dat hy zal gevonden worden : en wy zullen hem overdekken, gelyk den dauw pleegt op de aerde te vallen : en wy zullen niet zoo veel als eenen laten leven, van alle de mannen, die met hem zyn.

13. Is het ook dat hy in eenige stad gegaen zal zyn, zoo zullen alle die van Israël zeelen om die stad werpen, en wy zullen die trekken in de beek, alzoo dat men daer niet zoo veel als een kleyn steenken af vinden zal.

14. Toen zeyde Absalom, en alle de mannen van Israël : Den raed van Chusai, den Arachiter, is beter dan Achitophels raed : alzoo is door des Heeren wil den oorbaerlyken raed van Achitophel te niet gedaen, opdat den Heer op Absalom kwaed brengen zoude.

15. En Chusai zeyde tot Sadoc en Abiathar den priester : In deze en in die manier heeft Achitophel geraden Absalom, en den ouderen van Israël : en ik heb aldus en alzoo geraden.

16. Daerom zoo zendt nu uyt aen David haestelyk, zeggende : Blyft dezen nacht op de vlakke velden der woestyne niet, maer zonder vertrekken reyst voort over : opdat den koning by aventure niet verslonden worde, en al het volk dat met hem is.

17. Maer Jonathas en Achimaas stonden aen de fonteyn Rogel : en de dienstvrouw is heengegaen, en heeft hun dit te kennen gegeven : en zy zyn weggereysd, dat zy deze boodschap zouden overdragen aen den koning David : want zy mogten niet gezien zyn, of binnen de stad komen.

18. Maer een knecht heeft ze gezien, en gaf het Absalom te kennen : maer zy zyn rasschelyk gegaen in eens mans huys te Bahurim, denwelken had eenen put in zyn voorhof, en zy daelden daerin.

19. Toen nam de vrouw, en spreydde een dekselkleed over den mond van den put, als of zy gerste gedroogd had : en alzoo is dat verborgen gebleven.

20. En als Absaloms knechten in het huys, tot de vrouw kwamen, zoo zeyden zy : Waer is Achimaas, en Jonathas? En de vrouw antwoordde hun : Zy zyn haestelyk voort doorgegaen, toen zy een luttel waters gedronken hadden. En, die ze zochten, toen zy die niet vonden, zyn wedergekomen te Jerusalem.

21. En toen die weg waren, zoo klommen deze uyt den put, en gingen heen, en boodschapten den koning David, en zeyden : Staet op, en gaet terstond over de rivier, want Achitophel heeft alzulken raed tegen u gegeven.

22. Aldus is David opgestaen, en al het volk dat met hem was, en zy gingen over de Jordaen, tot dat het klaer dag werd : en daer bleef niet een achter, die over de Jordaen niet ging.

23. Maer Achitophel, ziende dat zynen raed niet gedaen was, heeft zynen ezel gezadeld, en is opgestaen, en weggegaen in zyn huys, en in zyne stad : en als hy zyn huys beschikt had, zoo is hy, zich zelven verhangende, gestorven, en in zyns vaders graf begraven.

24. En David is gekomen in het leger, en Absalom is over de Jordaen getrokken, hy en alle de mannen van Israël met hem.

25. Maer Absalom stelde Amasa voor Joab over het heyr : en Amasa was eens mans zoon, die Jethra heette van Jesraël, denwelken zich verzaemd heeft met Abigail Naas dochter, de zuster van Sarvia, dewelke Joabs moeder was.

26. En Israël heeft zyn leger gemaekt met Absalom in het land van Galaad.

27. En als David in het leger gekomen was, toen bragten hem Sobi, Naas zoon, van Rabbath, der kinderen van Ammon, en Machir Ammihels zoon, van Lodabar, en Berzellai een Galaaditer van Rogelim,

28. Beddekleederen en tapyten, en aerden vaten, tarwe en gerst, en meel, en bry, en boonen, en linsen, en geroosto cicereu,

29. En honig, en boter, schapen, en vette kalveren; en zy hebben het David gegeven, en den volken dat met hem was, om te eten : want zy vermoedden dat het volk, van honger en dorst, moede was geworden in de woestyn.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe Absalom tegen zynen vader strydende aen een eyk bleef hangen, daer hy onder reed, en hoe hy doorstoken werd, en hoe hem David beweende.

1. Aldus David, zyn volk overziende, heeft daerover gesteld kapiteynen van duyzend mannen, en van honderd mannen,
2. En hy gaf het derde deel des volks onder Joabs hand, en het derde deel onder de hand van Abisai, den zoon van Sarvia, Joabs broeder, en het derde deel onder de hand van Ethaï, die van Geth was: en den koning zeyde tot den volke: Ik zal ook met u uyttrekken.
3. En het volk heeft geantwoord: Gy zult niet uyttrekken: want al is het dat wy vlieden, zoo zal hun daer niet veel aen liggen: of ook al wordt de helft van ons verslagen, daer zullen zy niet veel naer vragen: want gy alleen wordt voor tien duyzend mannen gerekend: daerom is het beter dat gy in de stad blyft tot onzer bewaring.
4. Tot dewelke den koning zeyde: Wat u goed dunkt, dat zal ik doen. Aldus zoo stond den koning by de poorte: en het volk ging uyt by hunne hoopen, by honderden, en duyzenden.
5. En den koning beval Joab, en Abisai, en Ethaï, zeggende: Bewaert my den jongeling Absalom. En al het volk hoorde den koning gebiedende allen de prinsen voor Absalom.
6. Aldus is het volk te velde uytgetrokken tegen Israël, en den stryd is geschied in de bosschagie van Ephraïm.
7. En het volk van Israël is daer geslagen van Davids heyr, en daer is eene groote nederlaeg geschied op dien dag, van twintig duyzend mannen.
8. En den stryd was daer verstrooyd over het aenschyn van al het land, en daer was er veel meer van den volke, die vernield waren van de bosschagie, dan degene, die op dien dag door het zweerd verslonden waren.
9. En het gebeurde dat Absalom Davids knechten te gemoet kwam, zittende op eenen muyl: en toen dien muyl gegaen was onder eenen dikken en grooten eykenboom, zoo verhing zyn hoofd aen den eykenboom: en terwyle dat hy hing tusschen hemel en aerde, zoo is den muyl, daer hy op zat, voort weggegaen.
10. Dit zag iemand, en boodschapte het Joab, zeggende: Ik heb Absalom zien hangen aen eenen eykenboom.
11. En Joab zeyde tot den man, die hem dit geboodschapt had: Hebt gy het gezien, waerom hebt gy hem niet doorstoken tegen de aerde, en ik zou u tien sikkelen zilvers gegeven hebben, en eenen wapenriem?
12. En hy zeyde tot Joab: Al waer het dat gy my in myne hand duyzend zilveren penningen met gewigte gaeft, zoo zoude ik myne hand geenszins willen slaen aen des konings zoon: want daer wy het hoorden, zoo beval den koning u, en Abisai, en Ethaï, zeggende: Bewaert my het kind Absalom.
13. Maer al had ik dit ook stoutelyk op perykel myner ziele gedaen, dat zoude geenszins voor den koning verborgen hebben mogen blyven; en gy zoudt daer tegen staen?
14. En Joab zeyde: Niet als gy wilt, maer ik zal hem aengaen voor u. Aldus nam hy dry lansen in zyne hand, en stak die in Absaloms hert: en toen hy zich nog roerde hangende aen den eyk,
15. Zoo kwamen daer toegeloopen tien jonge mannen Joabs wapendragers, en slaende, zy hebben hem gedood.
16. Toen blies Joab met eene trompet, en hield het volk stil, dat zy niet meer zouden vervolgen Israël, denwelken vlugtende was, willende de menigte sparen.
17. En zy namen Absalom, en wierpen hem in de bosschagie, in eene groote gracht, en droegen te zamen op hem eenen hoop steenen uytermaten groot: en geheel Israël is gevlugt in zyne tabernakelen.
18. Maer Absalom had voor zich zelven eenen tytel opgeregt, toen hy nog leefde, welken is in des konings valley: want hy had gezeyd: Ik heb geenen zoon, en dit zal eene gedenkenis wezen van mynen naem. En hy noemde dien tytel met zynen naem, en hy wordt genoemd Absaloms hand, tot op den dag van heden toe.
19. Toen zeyde Achimaas Sadocs zoon: Laet my loopen, en den koning de boodschap dragen, hoe dat den Heer hem regt gedaen heeft van de hand zyner vyanden.
20. Tot wien Joab zeyde: Gy zult heden geen bode wezen, maer op eenen anderen dag zult gy de boodschap dra-

gen : ik wil niet dat gy heden den bode zyn zult, want des konings zoon is dood.

21. En Joab zeyde tot Chusi : Gaet heen, en boodschapt den koning dat gy gezien hebt. Chusi aenbad Joab, en liep.

22. Maer Achimaas, Sadocs zoon, zeyde wederom tot Joab : Wat mogt letten dat ik ook na Chusi liep? En Joab zeyde : Waerom wilt gy loopen, myn zoon? gy zult geene goede boodschap dragen.

23. Denwelken antwoordde : Wat mag het schaden of ik loope? En hy zeyde : Loopt henen. Achimaas aldus loopende door eenen korteren weg, ging voorby Chusi.

24. En David zat tusschen twee poorten : en den wachter, die op het hoogste van de poort was, op den muer, heffende zyne oogen op, zag eenen mensch alleen loopen.

25. En luyde roepende, hy heeft den koning dat te kennen gegeven : en den koning zeyde : Is hy alleen, zoo is er eene goede boodschap in zynen mond. En toen hy zeer haestelyk liep, en nader kwam,

26. Zoo heeft den wachter nog eenen anderen man zien loopen, en roepende in het opperste, zeyde hy : Ik zie nog een mensch loopende alleen. En den koning zeyde : Dit is ook een goed bode.

27. En den wachter : Ik merk, zeyde hy, den loop van den eersten, als den loop van Achimaas, Sadocs zoon. En den koning zeyde : Dat is een goed man : en hy komt eene goede boodschap brengen.

28. En Achimaas roepende, zeyde tot den koning : Weest gegroet, koning. En aenbiddende den koning voor hem neder op de aerde, zeyde hy : Gebenedyd zy den Heer uw God, die bevangen heeft de menschen, die hunne handen opgeheven hebben tegen mynen heere den koning.

29. En den koning zeyde : Heeft het kind Absalom ook vrede? En Achimaas zeyde : Ik heb een groot gerucht gezien, o koning, toen Joab uw dienaer my uwen dienaer zond : anders weet ik niet.

30. Tot denwelken den koning : Gaet, zeyde hy, door, en staet hier. En als hy doorgegaen was, en stond,

31. Zoo zag men Chusi : en komende, zeyde hy : Ik breng eene goede boodschap, u myn heer den koning : want den Heer heeft heden regt gedaen voor u, van de hand aller dergenen die tegen u opgestaen waren.

32. Toen zeyde den koning tot Chusi : Is het ook vrede met het kind Absalom? Denwelken Chusi antwoordende : Worden moeten, zeyde hy, gelyk het kind, alle de vyanden van mynen heer den koning, en alle degene, die tegen hem opstaen in erg.

33. Hierom werd den koning bedroefd, en ging op de eetkamer van de poorte, en weende. En alzoo sprak hy al gaende : Myn zoon Absalom, Absalom myn zoon : wie mogt my geven dat ik mogt voor u sterven, Absalom myn zoon, myn zoon Absalom?

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe Joab David bedwingt den volke te gemoet te gaen, en hoe hy wederom reyst naer Jerusalem, oorlof nemende aen Berzellai, en van Semei.

1. En het werd Joab geboodschapt dat den koning weende, en beklaegde zynen zoon :

2. En de victorie is in eenen rouw verkeerd al den volke op dien dag : want het volk hoorde op dien dag zeggen : Den koning is rouwig over zynen zoon.

3. En het volk heeft zich vermyd op dien dag in de stad te komen, gelyk het volk pleegt bezyden te gaen, dat wederom keert, en uyt den stryd vlugt.

4. En den koning heeft zyn hoofd bedekt, en riep met luyder stemme : Myn zoon Absalom, Absalom myn zoon, myn zoon.

5. Hierom Joab tot den koning in huys gaende, heeft gezeyd : Gy hebt heden beschaemd de aenzigten van alle uwe dienaers, die behouden hebben uwe ziel, en de ziel van uwe zonen, en van uwe dochteren, en de ziel van uwe huysvrouwen, en de ziel van uwe concubinen.

6. Gy hebt ze lief, die u haten, en gy haet ze, die u liefhebben : en gy hebt heden getoond dat gy uwe kapiteynen en uwe knechten niet acht : en ik heb nu waerlyk bevonden, ware het dat Absalom nog leefde, en dat wy alle dood waren, dan zou het u wel behagen.

7. Daerom staet nu op, en gaet uyt, en aensprekende, voldoet uwe knechten :

want ik zweer u by den Heer, is het zake dat gy niet uytkomt, dat er niet een man by u blyven zal dezen nacht: en dat zal u kwader zyn. dan al het kwaad hetwelk over u gekomen is, van uwe jongheyd af, tot op dezen dag toe.

8. Den koning is dan opgestaen, en zat in de poort: en het is al den volke gezeyd, hoe dat den koning in de poort zat: en al de menigte is gekomen voor den koning: maer Israël was gevloden in zyne tabernakelen.

9. En al het volk keef onderlinge in alle de geslachten van Israël, zeggende: Den koning heeft ons verlost uyt onzer vyanden hand, hy heeft ons verlost uyt der Philistynen hand: en nu is hy uyt den lande gevloden om Absaloms wille.

10. Maer Absalom denwelken wy over ons gezalfd hadden, is in den stryd gestorven: hoe lang zult gy stille zyn, dat gy den koning niet weder haelt? En den raed van geheel Israël kwam tot den koning.

11. Maer den koning David zond tot Sadoc en Abiathar, priesters, zeggende: Spreekt tot de ouderen van Juda, zeggende: Waerom komt gy de laetsten om den koning weder te leyden in zyn huys? (En het woord van geheel Israël was tot den koning gekomen in zyn huys.)

12. Gy zyt myne broeders, gy zyt myn gebeente, en myn vleesch, waerom komt gy de allerlaetsten om den koning weder te halen?

13. Zegt ook tot Amasa: Zyt gy niet myn gebeente, en myn vleesch? Deze dingen doe my God, en die nog daertoe, alzoo verre als gy niet zult zyn een opperveldheer voor my altyd, in de stede van Joab.

14. En hy boog het hert van alle de mannen van Juda, als eens mans hert: en zy hebben aen den koning gezonden, zeggende: Komt wederom, gy en alle uwe knechten.

15. En den koning is wederom gekeerd: en hy is tot aen de Jordaen gekomen, en alle die van Juda zyn gekomen tot Galgala, om den koning te gemoet te gaen, en dat zy hem over de Jordaen brengen zouden.

16. Maer Semei, Geras zoon des zoons Gemini van Bahurim, heeft zich gehaest, en is nederwaerts gekomen met de mannen van Juda, den koning David te gemoet

17. Met duyzend mannen van Benjamin, en Siba den knecht van Saüls huys: en zyne vyftien zonen, en twintig knechten waren met hem: en met de magt doorbrekende de Jordaen,

18. Zyn zy voor den koning door de passagien gegaen, dat zy des konings huys overhalen zouden, en dat zy naer zyn bevel doen zouden: maer Semei, den zoon van Gera, nedervallende voor den koning, toen hy over de Jordaen gekomen was,

19. Heeft tot hem gezeyd: Wilt my de boosheyd niet wyten, myn heer, noch wilt gedachtig wezen alle der versmaedheden, die ik, uw knecht, u aendeed op den dag toen gy, myn heer koning, uyt Jerusalem gingt, noch stelt het, koning, op uw herte niet.

20. Want ik, uw dienaer, beken myne misdaed, en daerom ben ik heden den allereersten gekomen uyt het geheel huys van Joseph, en nederwaerts gereysd te gemoet mynen heer den koning.

21. Toen antwoordde Abisai, den zoon van Sarvia, en zeyde: Zal Semei om deze woorden niet sterven, denwelken des Heeren gezalfden vermaledyd heeft?

22. En David zeyde: Wat heb ik met u te doen, gy kinderen van Sarvia? Waerom wordt gy my heden als satan? Zal dan heden eenig man gedood worden in Israël? Meynt gy dat ik niet weet dat ik heden koning over Israël geworden ben?

23. En den koning zeyde tot Semei: Gy zult niet sterven. En hy heeft hem gezworen.

24. Ook zoo is Miphiboseth, Saüls zoon, afgekomen den koning te gemoet, met ongewasschen voeten, en met ongeschoren baerd: en hy had zyne kleederen niet gewasschen, van dien dag, dat den koning uytgegaen was, tot op den dag, dat hy met vrede wederom kwam.

25. En als hy te Jerusalem den koning te gemoet kwam, zoo zeyde den koning tot hem: Waerom kwaemt gy met my niet, Miphiboseth?

26. En hy antwoordende, zeyde: Myn heer koning, myn knecht versmaedde my: want ik, uw dienaer, zeyde hem, dat hy my eenen ezel zadelen zoude, en dat ik daerop zittende, zoude met den koning wegtrekken: want ik, uw dienaer, ben kreupel.

27. Daertoe ook zoo heeft hy my, uwen dienaer, beschuldigd voor u, mynen

heer koning: Maer gy, myn heer koning, zyt gelyk een engel Gods, doet dat u belieft.

28. Want myns vaders huys was mynen heer den koning, anders niet dan de dood schuldig: maer gy hebt my, uwen dienaer, gesteld onder degene die aen uwe tafel eten: wat heb ik dan met regt te klagen? of wat mag ik meer roepen tot den koning?

29. Daerom heeft den koning tot hem gezeyd: Wat zult gy meer spreken? Het is vast dat ik gesproken heb: Gy en Siba deylt onderling de bezittingen.

30. En Miphiboseth antwoordde den koning: Laet hem ook altemael nemen, nadien dat myn heer koning vredelyk wederom in zyn huys gekomen is.

31. Berzellai den Galaaditer ook, afkomende van Rogelim, heeft den koning over de Jordaen gehaeld, ook bereed zynde om hem te volgen en uytgeleyde te doen leden den vloed.

32. En Berzellai den Galaaditer was zeer oud, te weten, tachtig jaren, en hy gaf den koning victalie, toen hy in het leger was: want hy was uytermaten zeer ryk.

33. Aldus zoo zeyde den koning tot Berzellai: Komt met my, dat gy moogt vryelyk rusten met my in Jerusalem.

34. En Berzellai zeyde tot den koning: Wat is het nog dat ik te leven heb, dat ik met den koning zoude opwaerts naer Jerusalem reyzen?

35. Ik ben heden oud tachtig jaren: zyn myne zinnen nog vroom genoeg om te onderscheyden zoet of bitter? of mag uwen dienaer voortaen vermaken spys of drank? of mag ik voorts hooren den zang van de zangers of zangeressen? Waerom zou dan uw dienaer mynen heer den koning lastig wezen?

36. Laet my, uwen dienaer, een luttel voort met u gaen van de Jordaen: ik heb dezen wederloon van geenen doene,

37. Maer ik bid u, dat ik, uw dienaer, mag wederom gaen, en in myne stad sterven, en begraven worden by myns vaders en moeders graf. Maer daer is Chamaam uw knecht, laet dien met u gaen, myn heer koning, en doet hem wat u goed dunkt.

38. Aldus zeyde den koning tot hem: Laet Chamaam met my voortgaen, en ik zal hem doen al dat u belieft, en al dat gy van my begeeren zult, dat zult gy verkrygen.

39. Als dan al het volk en den koning over de Jordaen gekomen waren, zoo heeft den koning Berzellai gekust, en hem gebenedyd: en hy is wederom gekeerd in zyne plaets.

40. Aldus zoo is den koning voort overgetrokken tot Galgala, en Chamaam met hem: en al het volk van Juda had den koning overgehaeld, en daer was maer de helft van het volk van Israël by geweest.

41. Hierom alle de mannen van Israël te zamen tot den koning loopende, zeyden hem: Waerom hebben onze broeders de mannen van Juda u heymelyk genomen, en den koning en al zyn huys over de Jordaen gehaeld, en alle Davids mannen met hem?

42. En alle de mannen van Juda antwoordden tot de mannen van Israël: Om dat den koning ons nader is: wat stoort gy u om deze zaek? Hebben wy den koning iets afgeteerd, of zyn ons eenige giften gegeven?

43. En elk man van Israël antwoordde tot de mannen van Juda, en zeyde: Tien deelen ben ik meerder by den koning, en David gaet my meer aen dan u: waerom hebt gy my ongelyk gedaen, en waerom is het my niet eerstmael ontboden, dat ik mynen koning zoude wederom halen? Maer de mannen van Juda hebben straffelyker geantwoord dan de mannen van Israël.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe Seba eene beroerte tegen David maekt, en hem Joab vervolgende, onderwegen doodt zynen maeg Amasa, en Seba ten onder brengt.

1. En het geviel ook dat daer was een Belials man, genaemd Seba, een zoon Bochri, een man uyt den geslachte van Jemini: en hy blies met de trompet, en zeyde: Wy hebben geen deel aen David, noch een erfdeel aen den zoon van Isaï: keert wederom in uwe tabernakelen, Israël.

2. En geheel Israël is van David gescheyden, en gevolgd Seba, den zoon van Bochri: maer de mannen van Juda zyn by hunnen koning gebleven, van de Jordaen af tot Jerusalem toe.

3. Als nu den koning in zyn huys te Jerusalem gekomen was, zoo heeft hy de tien vrouwen, wezende concubinen, genomen, die hy gelaten had om het huys te bewaren, en hy leverde die in eene gevangenisse, gevende haer haren nooddruft: en hy heeft die niet meer beslapen, maer zy bleven besloten tot haren sterfdag toe, levende in den weduwelyken staet.

4. En den koning zeyde tot Amasa: Roept my te zamen alle de mannen van Juda, tegen den derden dag, en zyt gy hier ook tegenwoordig.

5. Aldus zoo is Amasa uytgetrokken om Juda te vergaderen, en hy heeft gebeyd over den gezetten tyd, denwelken hem den koning gesteld had.

6. Toen zeyde David tot Abisai: Nu zal ons Seba, den zoon van Bochri, meerder lyden aendoen: dan Absalom gedaen heeft: hierom neemt uws heeren knechten, en vervolgt hem, dat hy by aventuer geene sterke steden vinde, en ons ontvliede.

7. Aldus zyn Joabs mannen met hem gegaen, en Cerethi ook, en Pelethi: en alle de vromen trokken uyt Jerusalem, om Seba, den zoon van Bochri, te vervolgen.

8. En als zy waren by den grooten steen, die daer is te Gabaon, zoo kwam Amasa hen te gemoet. En Joab was gekleed met eenen eugen rok, vastgemaekt naer de mate zyns habyts, en daerover gegord met een zweerd hangende tot aen zyne lendenen, in eene scheede, hetwelk alzoo gemaekt was dat het ligtelyk mogt uytgaen, en slaen.

9. Aldus zeyde Joab tot Amasa: Weest gegroet, myn broeder. En hy nam Amasa by de kinne met zyne regter hand, als hem kussende.

10. Maer Amasa wachtte op het zweerd niet, dat Joab had, denwelken stak hem in zyne zyde, en stortte zyn ingewand op de aerde, en hy gaf de tweede wonde daertoe niet, en hy is gestorven. Maer Joab, en Abisai, zyn broeder, hebben Seba, den zoon van Bochri, vervolgd.

11. Hiertusschen als sommige mannen van Joabs gezellen stonden by het doode ligchaem van Amasa, zoo hebben zy gezeyd: Ziet hier die voor Joab wilde Davids medegezel zyn.

12. Maer Amasa lag al bebloed in het midden van den weg. Dat zag een man, hoe dat al het volk staende bleef om hem te zien, en hy deed Amasa van den weg op den akker, en dekte hem met een kleed, dat niemand van de voorbygangers daer zoude blyven staen.

13. Hierom toen hy uyt den weg gedaen was, zoo gingen alle de mannen voort volgende Joab, om te vervolgen Seba, den zoon van Bochri.

14. Maer hy was gepasseerd door alle de geslachten van Israël tot Abela en Beth-maacha: en alle de uytgekoren mannen waren tot hem vergaderd.

15. Aldus zyn zy gekomen, en hebben hem bestreden in Abela, en in Beth-maacha, en hebben de stad met bolwerken omringeld, en de stad is belegen: maer al het volk, dat met Joab was, arbeydde om de muren neder te werpen.

16. Toen riep daer eene wyze vrouw uyt de stad: Hoort, hoort, zegt Joab: Komt hier nader, en laet my met u spreken.

17. En als hy by haer gekomen was, zoo zeyde zy tot hem: Zyt gy Joab? En hy antwoordde: Ik ben het. Tot denwelken zy aldus heeft gezeyd: Hoort de woorden van uwe dienstvrouw. Denwelken antwoordde: Ik hoor.

18. En zy zeyde wederom: Men plagt, zeyde zy, een woord te zeggen in de oude byspraek: Degene die vragen, laet ze vragen in Abela: en zoo vorderden zy.

19. Ben ik niet degene die in Israël de waerheyd antwoord, en gy wilt de stad verderven, en omwerpen eene moeder in Israël? Waerom werpt gy neder het erfdeel des Heeren?

20. En Joab antwoordende, zeyde: Dat zy verre, dat zy verre van my: ik werp niet neder, noch ik verderf.

21. Het is alzoo niet, maer een man uyt het gebergte van Ephraïm, Seba, den zoon van Bochri toegenaemd, heeft zyne hand opgeheven tegen den koning David: levert dien alleen, en wy zullen van de stad aftrekken. En de vrouw zeyde tot Joab: Ziet zyn hoofd zal tot u over den muer geworpen worden.

22. Aldus zoo is zy binnenwaerts gegaen tot al den volke, en heeft tot hen wysselyk gesproken: dewelke hebben het afgeslagen hoofd van Seba, den zoon van Bochri, geworpen tot Joab. En hy heeft met eene trompet geblazen, en zy zyn van de stad afgetrokken, een iegelyk in zyn tabernakel. En Joab is wederom gegaen tot Jerusalem tot den koning.

23. Aldus zoo is Joab geweest over al het heyr van Israël : maer Banaias den zoon Joiada over de Ceretheen en Pheletheen.

24. Maer Aduram was rentmeester over de tributen : en Josaphat, Abiluds zoon, was griffier.

25. En Siva was den schryver : Sadoc en Abiathar, waren priesters,

26. Maer Ira den Jairiter, was Davids priester.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe dat er een durentyd opgestaen is in Israël, om dat Saül de Gabaoniten ongelyk gedaen had. En hoe dat zy Saüls zaed verdeden, en van Davids stryden.

1. En daer is een duren tyd opgestaen by Davids tyde dry jaren achtereen durende : en David vraegde raed van des Heeren antwoord : En den Heer heeft gezeyd : Om Saüls wille, en om zyn huys des bloeds, om dat hy de Gabaoniten gedood heeft.

2. Hierom heeft den koning de Gabaoniten geroepen, en zeyde tot hen : (maer de Gabaoniten waren niet van de kinderen van Israël, dan zy waren overgebleven van de Amorrhiten : want de kinders van Israël hadden hun gezworen, en Saül wilde ze verslaen, als ter liefde van de kinderen van Israël en Juda.)

3. Zoo sprak nu David tot de Gabaoniten : Wat zal ik u doen? en waermede zal ik u verzoenen, dat gy het erfdeel des Heeren moogt gebenedyden ?

4. En de Gabaoniten zeyden : Wy hebben geene klachte van goud of van zilver, maer tegen Saül, en tegen zyn huys : noch wy begeeren dat er een mensch van Israël gedood worde. Tot dewelke den koning zeyde : Wat wilt gy dan dat ik u doe ?

5. Dewelke zeyden tot den koning : Den man die ons vernield en verdrukt heeft te onregte, moeten wy alzoo vernielen, dat er niet een van zynen geslachte overblyve in alle de palen van Israël.

6. Men geve ons zeven mannen van zyne kinderen, dat wy die mogen kruyssen voor den Heer te Gabaa in de stad van Saül, wylen den uytverkoren des Heeren. En den koning zeyde : Ik zal ze u geven.

7. En den koning spaerde Miphiboseth, den zoon van Jonathas, Saüls zoon, om het gezworen verbond des Heeren, hetwelk geweest was tusschen David en Jonathas, Saüls zoon.

8. Aldus zoo heeft den koning genomen de twee zonen van Respha, der dochter van Aia, dewelke zy Saül gebaerd had, Armoni, en Miphiboseth : en vyf zonen van Michol, Saüls dochter, dewelke zy gebaerd had Hadriel, den zoon van Berzellai, die van Molathi was,

9. En hy gaf die den Gabaoniten in handen : dewelke hebben deze op den berg gekruyst voor den Heer : en deze zeven zyn gestorven te zamen gedood ten tyde van den vroegen oogst, als men begon de gerst te maeyen.

10. En Respha, de dochter van Aia, nemende een hairen kleed, leyde dat onder zich, op de steenrotse, van het beginsel des oogsts, tot dat het water uyt den hemel op hen druypte : en zy heeft niet toegelaten dat de vogelen hen verscheuren zouden des daegs, of de beesten des nachts.

11. En het werd David geboodschapt al dat Respha, de dochter van Aia, Saüls concubine, gedaen had.

12. En David is weggegaen, en heeft Saüls, en Jonathas, zyns zoons gebeenten gehaeld van de mannen van Jabes Galaad, die deze hadden gestolen van de strate te Bethsan, in dewelke de Philistynen die gehangen hadden, toen zy Saül te Gelboe hadden verslagen :

13. En hy heeft Saüls en Jonathas, zyns zoons gebeenten vandaer weggedragen : en te zamen vergaderende de gebeenten van degene, die gekruyst waren,

14. Hebben zy die te zamen met Saüls en Jonathas, zyns zoons, gebeenten begraven in het land van Benjamin, aen de zyde, in het graf van Cis, Saüls vader : en zy hebben gedaen al dat den koning geboden had, en God is den lande weder verzoend geweest nadezen.

15. En daer is weder een oorlog opgestaen van de Philistynen tegen Israël, en David is nederwaerts getrokken, en zyne knechten met hem, en streden tegen de Philistynen. En toen David vermoeyd werd,

16. Zoo heeft Jesbibenob, die van Araphas geslachte was, van wiens lans

het yser woog dry honderd oncen, en was omgord met een nieuw zweerd, gearbeyd om David te slaen.

17. En Abisai, den zoon van Sarvia, heeft hem geholpen, en den Philistyn doodgeslagen. Toen zwoeren Davids mannen, zeggende: Gy zult nu voortaen met ons niet meer ter oorloge uyttrekken, dat gy by aventure het licht van Israël niet uytblaest.

18. Den tweeden oorlog tegen de Philistynen is geweest te Gob: toen versloeg Sobochai van Husathi, Saph van Araphas geslachte uyt den geslachte der reuzen.

19. Den derden oorlog was ook te Gob, tegen de Philistynen, in denwelken Adeodatus, den zoon van Saltus, een borduerwerker, een Bethlehemiter versloeg Goliath den Gethiter, van wiens lans den stok was gelyk eenen weefboom des wevers.

20. Den vierden oorlog was te Geth: in denwelken was een lang man, die zes vingeren had aen elke van zyne handen, en zes teenen aen elk van zyne voeten, dat is. vier en twintig, en hy was van den geslachte van Arapha.

21. En hy vermaledydde Israël: maer Jonathas, den zoon van Samaa, Davids broeder, versloeg hem.

22. Deze vier waren geboren van Arapha. te Geth, en zy zyn gestorven door de hand van David, en van zyne knechten.

HET XXII. KAPITTEL.

Den lofzang die David zingt om dat hy van alle zyne vyanden verlost was.

1. En David heeft den Heere gesproken de woorden van dit lied, op den dag als hem den Heer verlost had uyt de hand van alle zyne vyanden, en uyt Saüls hand.

2. En hy heeft gezeyd: Den Heer is myn steen, myne sterkheyd, en myn zaligmaker.

3. God is myne sterkte, in hem zal ik hopen: myn schild, en den hoorn myner zaligheyd: myn verheffer, en myn toevlugt: myn verlosser, van de onregtveerdigheyd zult gy my verlossen.

4. Den loffelyken Heer zal ik aenroepen: en van myne vyanden zal ik verlost worden.

5. Want des doods benaeuwdheden hebben my omvangen: Belials beken hebben my vervaerd.

6. De zeelen der helle hebben my omvangen: en de strikken des doods hebben my verrast.

7. In myn lyden zal ik den Heer aenroepen, en tot mynen God zal ik roepen: en hy zal myne stem verhooren van zynen heyligen tempel, en myn roepen zal tot zyne ooren komen.

8. De aerde is beroerd, en zy heeft gebeefd: de fondamenten van de bergen hebben gedaverd, en zyn te zamen gestooten, want hy is op die gram geworden.

9. Een rook is uyt zynen neus opgegaen, en een vuer uyt zynen mond zal verslinden: kolen zyn daeraf ontstoken.

10. Hy heeft de hemelen nedergebogen, en is nedergekomen: en de duysterheyd is onder zyne voeten.

11. En hy is geklommen op de cherubinen, en heeft gevlogen: en hy is weggedreven boven de vederen der winden.

12. Hy heeft de duysternis rondom zich gesteld tot een verbergen: ziftende wateren van de wolken der hemelen.

13. Van de blinkende klaerheyd in zyn aenzigt, zyn er kolen des vuers ontstoken.

14. Den Heer zal van den hemel donderen: en den allerhoogsten zal zyne stem geven.

15. Hy heeft pylen uytgeschoten, en die verstrooyd: bliksem, en hy heeft ze vernield.

16. En de uytberstingen der zee hebben zich geopenbaerd, en de fondamenten der aerde zyn ontdekt van het straffen des Heeren, van het inblazen des geests van zyne razende gramschap.

17. Hy heeft van de hoogte gezonden, en my tot zich genomen: en hy heeft my getrokken uyt vele wateren.

18. Hy heeft my verlost van mynen allermagtigsten vyand, en van degene die my haetten: want zy waren magtiger dan ik.

19. Hy heeft my voorkomen op den dag myns lydens, en den Heer is myne vastigheyd geworden.

20. En hy heeft my uytgeleyd tot in de breedheyd: hy heeft my verlost, want ik hem behaegd heb.

21. Den Heer zal my loonen naer myne regtveerdigheyd: en naer de zuyverheyd

myner handen zal hy my wederom geven.

22. Want ik heb des Heeren wegen bewaerd, en ik heb niet ongoddelyk tegen mynen God gedaen.

23. Want alle zyne oordeelen zyn voor myne oogen: en zyne geboden heb ik van my niet gedaen.

24. En ik zal met hem volmaekt wezen: en ik zal my van myne boosheyd hoeden.

25. En den Heer zal my wederom geven naer myne regtveerdigheyd: en naer myner handen zuyverheyd, in het aenschouwen van zyne oogen.

26. Met den heyligen zult gy heylig zyn: en met den vromen, volmaekt.

27. Met den uytverkoren zult gy uytverkoren wezen: en met den verkeerden zult gy verkeerd worden.

28. En het arme volk zult gy zalig maken: en met uwe oogen zult gy de hoogen vernederen.

29. Want gy, Heer, zyt myn licht: en gy Heer zult myne duysternissen verlichten.

30. Want door u zal ik aengegord loopen: door mynen God zal ik over den muer springen.

31. God is dengenen wiens weg onbesmet is, de uytspraek des Heeren door het vuer geproefd: is eenen schild allen dengenen die in hem hopen.

32. Want wie is God anders dan den Heer: en wie is sterk anders dan onzen God?

33. God die my vast omgordt met sterkheyd: en die mynen volmaekten weg effen gemaekt heeft.

34. Makende myne voeten gelyk der herten, en stellende my op myne hoogten.

35. Leerende myne handen tot den stryd, en voegende myne armen als eenen metalen boog.

36. Gy hebt my den schild uwer zaligheyd gegeven: en uwe zagtmoedigheyd heeft my vermenigvuldigd.

37. Gy zult myne gangen onder my breed maken: en de knokelen myner voeten zullen niet bezwyken.

38. Ik zal myne vyanden vervolgen en in stukken slaen: en ik zal niet omkeeren voor dat ik die al vernield hebbe.

39. Ik zal ze vernielen, en in stukken breken, alzoo dat zy niet weder opstaen zullen: zy zullen onder myne voeten vallen.

40. Gy hebt my met vromigheyd vast omgord ten stryde: onder my hebt gy nedergebogen alle die my verslonden.

41. Myne vyanden hebt gy my doen den rug keeren: die my haten, en ik zal ze verderven.

42. Zy zullen roepen, en daer zal niemand zyn die hen verlossen zal: tot den Heer, en hy zal hen niet verhooren.

43. Ik zal ze uytwisschen als het stof der aerde: ik zal ze morselen, en in stukken breken als slyk der aerde.

44. Gy zult my verlossen van het tegenspreken myns volks: gy zult my bewaren tot een hoofd der heydenen: het volk, dat ik niet ken, zal my dienen.

45. De vreemde kinderen zullen my wederstaen, in het gehoor der ooren zullen zy my onderdanig wezen.

46. De vreemde kinderen zyn weggevloden, en zy zullen benaeuwd worden in hunne bangheden.

47. Den Heer leeft, en gebenedyd moet myn God zyn: en den sterken God myner zaligheyd zal verheven worden.

48. God die my wraek verleent, en veel volks onder myn bedwang brengt.

49. Die my leydt uyt myne vyanden, en verheft my van degene die my wederstaen: gy zult my verlossen van den onregtveerdigen man:

50. Daerom zal ik u loven, Heer, onder de heydenen: en uwen naem lofzingen.

51. Groot makende de zaligheden zyns konings, en bermhertigheyd doende zynen gezalfden David, en zynen zade in der eeuwigheyd.

HET XXIII. KAPITTEL.

De laetste woorden van David, en het getal van zyne vrome mannen.

1. Dit zyn de laetste woorden, dewelke David, den zoon van Isai gesproken heeft: Dit heeft gezeyd een man, denwelken gesteld is van den gezalfden Gods van Jacob, een heerlyk zangdichter in Israël:

2. Des Heeren geest heeft door my gesproken, en zyn woord door myne tong.

3. God van Israël heeft my gezeyd, den sterken van Israël heeft gesproken, een

regeerder der menschen. een regtveerdig regeerder in de vreeze Gods.

4. Gelyk het licht van den dageraed als de zon opstaet, des morgens zonder wolken blinkt, en gelyk door de regenen kruyd uyt de aerde groeyt.

5. Noch myn huys is zoo groot niet by God, dat hy een eeuwig verbond met my zoude maken, in alles vast en wel bewaerd. Want het is al myne zaligheyd en al myn wil : en daer is niets van dien dat niet groeyt.

6. Maer de overtreders zullen allegader gelyk doornen uytgeroeyd worden : die niet genomen worden met de handen.

7. En is het dat ze iemand handelen wilt, die zal zich wapenen met yzer, en met een hout der lansen, en zy zullen met den vure verbrand worden heel te niet.

8. Dit zyn de namen van Davids sterke mannen. David zittende op zyn zetel een den allerwysten prins onder de dry, hy is gelyk een allertederste houtwormken, die acht honderd mannen verslagen heeft met eenen oploop.

9. Na dezen was Eleazar zyns ooms zoon, een Ahohiter, onder de dry vrome mannen, die met David waren, toen zy de Philistynen beschimpten, en zy daer waren ten stryde vergaderd.

10. En als de mannen van Israël opgekomen waren, zoo stond hy, en sloeg de Philistynen tot dat hem zyne hand begaf, en dat die styf werd met den zweerde : en den Heer deed eene groote zaligheyd op dien dag : en het volk, dat gevlugt was, is wederom gekomen, om de rooven af te trekken van degene die daer verslagen waren.

11. En na dezen was Semma, den zoon van Age, van Arari. En de Philistynen zyn vergaderd in het heyrleger : en daer was een akker vol vitsen. En toen het volk gevloden was voor het aenzigt der Philistynen,

12. Zoo stond hy in het midden van den akker, en hy heeft dien beschermd, en hy heeft de Philistynen geslagen : en den Heer heeft eene groote zaligheyd gedaen.

13. Ook daer te voren waren afgekomen de dry, die prinsen waren onder dertig mannen, en waren gekomen ten tyde van den oogst tot David in de spelonk van Odolla : maer het leger der Philistynen was toen gesteld in der reuzen dal.

14. En David was toen in eene sterkte : en de schaerhoede der Philistynen was te Bethlehem.

15. En David begeerde water uyt den put, en hy zeyde : Och of iemand my gave eenen dronk waters uyt den put, die te Bethlehem is by de poort !

16. Hierom zoo zyn deze dry sterke mannen door der Philistynen heyrleger met de magt gebroken, en zy hebben water gevat uyt den put van Bethlehem, die by de poort was, en zy hebben het tot David gebragt : maer hy wilde het niet drinken : maer hy stortte het uyt voor den Heer tot eene offerande,

17. Zeggende : Den Heer zy my genadig dat ik dit niet doe : zou ik het bloed van deze mannen, die derwaerts gegaen zyn, en het perykel van hunne zielen drinken ? Hierom wilde hy het niet drinken. Dit hebben de dry allervroomsten gedaen.

18. Abisai ook Joabs broeder den zoon van Sarvia, was een prins van de dry : hy is dengenen die zyne spies ophief tegen dry honderd mannen, dewelke hy versloeg, vernaemd onder de dry,

19. En onder de dry alleredelsten, en hy was hun prins, maer tot de eerste dry was hy niet gekomen.

20. En Banaias, den zoon van Joiada des allersterksten mans, van groote daden, van Cabseel : die versloeg twee leeuwen van Moab, en hy is nedergedaeld, en heeft eenen leeuw verslagen in het midden van eenen put, in den sneeuwtyd.

21. Hy heeft ook eenen egyptischen man verslagen, eenen man die beziens weerd was, die eene lans in zyne hand had : hierom toen hy nedergegaen was tot hem met eene roede, zoo heeft hy met geweld de lans uyt de hand van den Egyptenaer genomen, en heeft hem met zyns zelfs lans gedood.

22. Deze dingen heeft Banaias Joiadas zoon gedaen.

23. En hy was vernaemd onder de dry vromen die de alleredelsten waren onder de dertig : maer nogtans tot de dry was hy niet gekomen : en David heeft hem gemaekt zynen heymelyken raed.

24. Asael, Joabs broeder, onder de dertig, Elebanan zyns vaders broeders zoon van Bethlehem,

25. Semma van Harodi, Elika van Harodi,

26. Heles van Phalti, Hira Acces zoon, van Thecua,

27. Abiezer van Anathoth, Mobonnai van Husati,

28. Selmon den Ahohiter, Maharai, een Netophathiter,

29. Heled, zoon van Baana, ook een Netophathiter, Ithai den zoon van Ribai, van Gabaath, der kinderen van Benjamin,

30. Banaia de Pharathoniter, Heddai der beke Gaas,

31. Abialbon den Arbathiter, Azmaveth van Beromi,

32. Eliaba van Salaboni. De zonen Jassen, Jonathan,

33. Semma van Orodi, Ahiam, Sarars zoon, den Arariter,

34. Eliphelet, den zoon van Aasbai des zoons Machati, Eliam, Achitophels zoon, den Geloniter.

35. Hesrai van Carmelus, Pharai van Arbi,

36. Igaal, Nathans zoon, van Soba, Bonni van Gadi,

37. Selec van Ammoni, Naharai een Berothiter, den wapendrager van Joab zoon van Sarvia,

38. Ira den Jethriter, Gareb, ook een Jethriter,

39. Urias den Hethiter. Alle zeven en dertig.

HET XXIV. KAPITTEL.

Hoe David zondigt in het tellen des volks, en wat grouwlyke plaeg dat God hierom op het volk gezonden heeft.

1. En de gramschap des Heeren is wederom verbolgen tegen Israël, en heeft David beroerd in hen, zeggende: Gaet heen, telt Israël en Juda,

2. En den koning heeft gezeyd tot Joab, den prins van zyn heyr: Doorwandelt alle de geslachten van Israël, van Dan aen tot Bersabee toe, en telt het volk, dat ik het getal van dien mag weten.

3. En Joab heeft tot den koning gezeyd: Den Heer uw God doe nog meer tot uwen volke, als het nu is, en make het nog honderdvoud meerder in het aenschouwen myns heeren des konings: maer wat wilt zich myn heer den koning in alzulks?

4. En des konings woord heeft Joabs en der prinsen woord verwonnen: en Joab is uytgegaen, en de prinsen der oorlogsmannen, van des konings aenzigt, dat zy het volk van Israël tellen zouden.

5. En toen zy over de Jordaen gegaen waren, zyn zy gekomen te Aroër, ter regter zyde van de stad, die gelegen is in de valley Gad:

6. En door Jazer zyn zy voortgetrokken in Galaad, en in het nederland Hodsi, en zyn gekomen in de wildernis van Dan. En omgaende omtrent Sidon,

7. Zyn zy voortgegaen omtrent de vesten van Tyrus, en al het landschap van de Heveen en Chananeen, en zyn gekomen aen de zuydzyde van Juda in Bersabee:

8. En na dat zy al het land doorzocht hadden, zoo zyn zy wederom, na negen maenden en twintig dagen, tegenwoordig geweest in Jerusalem.

9. Aldus heeft Joab het getal van het beschryven des volks den koning gegeven, en daer zyn gevonden van Israël acht honderd duyzend sterke mannen, die zweerd uyttrekken mogten; en van Juda vyf honderd duyzend strydbare mannen.

10. Maer Davids hert heeft hem geslagen, na dat het volk geteld was: en David zeyde tot den Heer: Ik heb zeer gezondigd in dit werk: maer ik bid u, Heer, dat gy uws dienaers misdaed wegnemen wilt, want ik heb uytermate zeer dwaesselyk gedaen.

11. Aldus is David des morgens opgestaen, en het woord des Heeren is geschied tot Gad den profeet en Davids ziender, zeggende:

12. Gaet heen en spreekt tot David: dit zegt den Heer: Van dry wordt u keus gegeven, kiest een van deze, hetwelk u belieft dat ik u doe.

13. En toen Gad tot David gekomen was, zoo heeft hy hem geboodschapt, zeggende: Of zeven jaren zal u den duren tyd in uw land komen: of gy zult dry maenden lang vlieden van uwe vyanden, en zy zullen u vervolgen: of immers zal de pestilentie dry dagen in uw land zyn. Hierom zoo beraedt u nu, en beziet wat woorden ik hem zal mogen antwoorden, die my gezonden heeft.

14. Toen zeyde David tot Gad: Ik word zeer benaeuwd: maer het is beter dat ik in des Heeren handen valle (want zyne

bermhertigheden veel zyn) dan in der menschen handen.

15. Aldus heeft den Heer gezonden eene pestilentie in Israël, van 's morgens tot den gezetten tyd, en daer zyn er van den volke gestorven, van Dan af, tot Bersabee toe, zeventig duyzend mannen.

16. En toen den engel des Heeren zyne hand uytgereykt had op Jerusalem, om die te verderven, zoo heeft den Heer medelyden gehad over het lyden, en hy heeft gezeyd tot den engel, die het volk sloeg: Het is genoeg: houdt uwe hand nu stille: en den engel des Heeren was by den dorschvloer van Areuna den Jebuseiter.

17. En David zeyde tot den Heer, als hy gezien had den engel het volk slaende: Ik ben het die gezondigd heb, en ik heb booslyk gedaen: wat hebben deze misdaen, die schapen zyn? Ik bid u, laet uwe hand tegen my gekeerd worden, en tegen myns vaders huys.

18. Maer Gad is tot David gekomen op dien dag, en heeft hem gezeyd: Gaet opwaerts, en stelt den Heer eenen autaer in den dorschvloer van Areuna den Jebuseiter.

19. En David is opgegaen naer de woorden van Gad, welke hem den Heer bevolen had.

20. En Areuna aenziende, heeft gemerkt den koning en zyne knechten overkomen tot hem:

21. En uytgegaen zynde, heeft hy den koning aenbeden met het aenzigt neder ter aerde, en hy zeyde: Wat zaek is het dat myn heer den koning tot zynen dienaer komt? Denwelken David zeyde: Om dat ik van u zoude koopen den dorschvloer, en daer den Heer eenen autaer maken, en dat de sterfte mag ophouden, die grouwelyk het volk verslaet.

22. En Areuna zeyde tot David: Myn heer koning neme en offere alzoo het hem belieft: gy hebt ossen tot het heelbrandoffer, en eenen wagen, en de jokken der ossen tot gebruyk van het hout.

23. Alle deze dingen heeft Areuna den koning gegeven: en Areuna heeft tot den koning gezeyd: Den Heer uw God ontvange uwe gelofte.

24. Denwelken den koning antwoordende, zeyde: Geenszins zoo gy wilt, maer ik zal het van u om eenen prys koopen, en ik zal den Heer mynen God geene brandofferhanden offeren, die om niet gegeven zyn. Hierom heeft David gekocht dien dorschvloer, en de ossen, om vyftig sikkelen zilvers:

25. En David heeft daer eenen autaer getimmerd den Heer, en heeft daerop geofferd heel-brandofferanden en vrede-offeranden: en den Heer werd den lande verzoend, en de plaeg is afgekeerd van Israël.

HET

DERDE BOEK DER KONINGEN,

HET I. KAPITTEL.

Hoe Abisag den koning David verwarmt, die oud geworden was, en hoe David Salomon deed koning zalven, verstekende Adonias en de andere kinderen.

1. En den koning David was oud geworden, en hy had zeer vele dagen zyns ouderdoms: en als hy met kleederen overdekt werd, zoo verwarmde hy niet.

2. Hierom zeyden hem zyne knechten: Laet ons voor onzen heer koning zoeken eene jonge maegd, die voor den koning sta, en hem koestere, en die in zynen schoot slape, en verwarme onzen heer koning.

3. Hierom hebben zy gezocht eene schoone jonge dochter, in alle de palen

van Israël, en zy hebben gevonden Abisag, eene Sunamitin, en zy hebben die tot den koning gebracht,

4. En die was eene jonge dochter uytermate schoon, en zy sliep by den koning, en diende hem, maer den koning heeft ze niet bekend.

5. Maer Adonias Haggiths zoon verhief zich, zeggende: Ik zal regeren. En hy maekte voor zich zelven wagens en rosvolk, en vyftig mannen, die voor hem loopen zouden,

6. En zyn vader heeft hem nooyt gestraft, zeggende: Waerom hebt gy dit gedaen? En hy was ook zeer schoon, den tweeden geboren naest Absalom.

7. En hy had spraek met Joab, den zoon van Sarvia, en met Abiathar den priester, dewelke hielpen de bende van Adonias.

8. Maer Sadoc den priester, en Banaias Joiadas zoon, en Nathan den profeet, en Semei en Rei, en de magt van Davids heyr, waren met Adonias niet.

9. Hierom, toen Adonias rammen en kalveren, en allerhande vette beesten ten offer geslagen had by den steen Zoheleth, welken was omtrent de fonteyn Rogel, zoo heeft hy alle zyne broeders genood, des konings kinderen, en alle de mannen van Juda, des konings knechten.

10. Maer Nathan den profeet, en Banaias, en alle de vroomste mannen, en Salomon, zynen broeder, heeft hy niet geroepen.

11. Daerom zeyde Nathan tot Bethsabee Salomons moeder: Hebt gy niet gehoord hoe dat Adonias, Haggiths zoon, geregeerd heeft, en ons heer David weet dit niet?

12. Hierom komt nu, neemt raed van my, en bewaert uwe ziel, en Salomons uws zoons ziel.

13. Gaet heen, en gaet in by den koning David, en zegt hem: Myn heer koning, hebt gy my uwer dienstvrouw niet gezworen, zeggende dat: Salomon uw zoon na my regeren zal, en hy zal in mynen koninklyken stoel zitten? waerom regeert dan Adonias?

14. En terwyl dat gy daer nog met den koning spreken zult, zoo zal ik na u komen, en uwe woorden voorts volmaken.

15. Hierom zoo is Bethsabee binnen by den koning gegaen in de slaepkamer: maer den koning was uytermate zeer oud geworden, en Abisag de Sunamitin diende hem.

16. Bethsabee boog zich neder, en aenbad den koning. Tot dewelke zeyde den koning: Wat wilt gy voor u hebben?

17. En zy antwoordende, zeyde: Myn heer, gy hebt uwer dienstvrouw gezworen by den Heer uwen God, Salomon uw zoon zal na my regeren, en hy zal in mynen ryksstoel zitten.

18. En ziet nu regeert Adonias, daer gy, myn heer koning, niet af weet.

19. Hy heeft geslagen ossen, en van het vetste vee, en zeer veel rammen, en hy heeft alle des konings zonen genood, Abiathar ook den priester, en Joab den opperkapiteyn der oorlogen: maer Salomon uwen dienaer heeft hy niet geroepen.

20. Maer nogtans, myn heer koning, de oogen van geheel Israël zien op u, dat gy hun zoudt te kennen geven wie dat behoord in uwen koninklyken stoel te zitten, myn heer den koning, na u.

21. En het zal geschieden als myn heer koning met zyne vaderen zal ontslapen zyn, dat ik en myn zoon Salomon zullen misdadigen zyn.

22. Terwyl dat zy met den koning nog sprak, zoo is Nathan den profeet gekomen.

23. En zy hebben den koning geboodschapt, zeggende: Nathan den profeet is hier. En als hy voor des konings aenzigt gekomen was, en hy hem aenbeden had, met het aenzigt plat neder ter aerde,

24. Zoo heeft Nathan gezeyd: Myn heer koning, hebt gy gezeyd: Laet Adonias na my regeren, en laet hem op mynen koninklyken stoel zitten?

25. Want hy heden nederwaerts gegaen is, en heeft ten offer geslagen ossen en vet vee, en zeer vele rammen, en hy heeft alle des konings zonen genood, en de hoofdlieden des heyrs, en Abiathar den priester: en terwyl dat zy eten en drinken voor hem, en zeggen: Den koning Adonias moet leven:

26. Zoo heeft hy my uwen dienaer, en Sadoc den priester, en Banaias den zoon van Joiadas, en Salomon uwen dienaer niet genood.

27. Is dit woord uyt mynen heer den koning gekomen, en hebt gy my uwen dienaer niet te kennen gegeven, wie dat op myns heeren des konings stoel na hem zitten zoude?

28. En den koning David heeft geantwoord, zeggende: Roept Bethsabee tot my. En als zy voor den koning binnen gekomen was, en voor hem stond,

29. Zoo heeft den koning gezworen en gezeyd: Alzoo waerachtiglyk als den Heer leeft, die myne ziel verlost heeft van alle benaeuwdheden,

30. Want gelyk ik u gezworen heb by den Heer den God van Israël, zeggende: Salomon uw zoon zal na my regeren, en hy zal op mynen stoel zitten in de plaets van my: alzoo zal ik heden doen.

31. En Bethsabee heeft met geneygden aenzigte ter aerde den koning aenbeden, zeggende: Myn heer den koning David moet leven in der eeuwigheyd.

32. En den koning David heeft gezeyd: Roept my Sadoc den priester, en Nathan den profeet, en Banaias den zoon van Joiadas. En toen die voor den koning binnen gekomen waren,

33. Zoo heeft hy tot hen gezeyd: Neemt met u uws heeren dienaers, en zet Salomon mynen zoon op mynen muyl: en leydt hem te Gihon.

34. En laet Sadoc den priester, en Nathan den profeet, hem daer zalven tot koning over Israël: en gy zult met eene trompet blazen, en zeggen: Den koning Salomon moet leven.

35. En gy zult achter hem opwaerts gaen, en komen, en hy zal op mynen koninklyken stoel zitten, en hy zal in myne plaets regeren: en ik zal hem gebieden dat hy vorst zy over Israël, en over Juda.

36. En Banaias den zoon van Joiadas antwoordde den koning, zeggende: Amen: Alzoo moet den Heer myns heeren des konings God spreken.

37. Gelyk den Heer geweest is met mynen heer den koning, alzoo zy hy ook met Salomon, en hy make zynen koninklyken stoel hooger dan den stoel van mynen heer den koning David.

38. Aldus zoo is Sadoc den priester nederwaerts gegaen, en Nathan den profeet, en Banaias den zoon Joiadas, en Cerethi, en Phelethi: en zy hebben Salomon gezet op des konings Davids muyl, en zy hebben hem geleyd tot Gihon.

39. En Sadoc den priester heeft eenen hoorn met olie genomen uyt het tabernakel, en hy heeft Salomon gezalfd: en zy hebben met eene trompet geblazen, en al het volk heeft gezeyd: Den koning Salomon moet leven.

40. En alle de menigte is achter hem opwaerts gegaen, en het volk met pypen spelende, en met groote blydschappen zich verblydende, en de aerde gaf weder geluyd van hun geroep.

41. En Adonias heeft dit gehoord, en alle die van hem genood waren, en den maeltyd was nu ten eynde gekomen: en toen Joab het geluyd des trompets gehoord had, zoo zeyde hy: Wat bediedt dit geroep der stad, groot gerucht makende?

42. Toen hy nog sprak, zoo is Jonathas Abiathars des priesters zoon gekomen: tot denwelken Adonias zeyde: Komt binnen, want gy zyt een vroom man, en eene goede boodschap brengende.

43. En Jonathas heeft geantwoord tot Adonias: Geenszins: want onzen heer den koning David heeft Salomon koning gemaekt:

44. En hy heeft met hem gezonden Sadoc den priester, en Nathan den profeet, en Banaias den zoon van Joiadas, en Cerethi, en Phelethi, en zy hebben hem op des konings muyl gezet.

45. En Sadoc den priester en Nathan den profeet hebben hem koning gezalfd te Gihon: en zy zyn van daer opwaerts gegaen blydschap makende, en de stad heeft groot gerucht gemaekt: dit is het geluyd dat gy gehoord hebt.

46. Maer ook zoo zit Salomon op des koningryks stoel.

47. En des konings knechten binnen gekomen zynde, hebben onzen heer den koning David gebenedyd, zeggende: God wille Salomons naem breeder maken boven uwen naem, en hy make zynen rykstoel grooter dan uwen stoel. En den koning heeft aenbeden op zyn beddeken.

48. En daertoe heeft hy ook deze dingen gezeyd: Gebenedyd zy den Heer God van Israël, die heden gegeven heeft eenen in mynen stoel zittende, daer het myne oogen aenzien hebben.

49. Hierom zyn zy vervaerd geworden, en allegader opgestaen, die van Adonias genood waren, en een iegelyk is in zynen weg gegaen.

50. Maer Adonias vreezende Salomon, is opgestaen, en is gegaen in des Heeren tabernakel, en heeft den hoorn des autaers gevat.

51. En zy hebben het Salomon geboodschapt, zeggende : Ziet, Adonias vreezende den koning Salomon, heeft den hoorn des autaers gevat, zeggende : Den koning Salomon zweere my heden, dat hy zynen dienaer met den zweerde niet dooden zal.

52. En Salomon heeft gezeyd : Is het dat hy een goed man is, zoo zal daer niet een van zyne haren op de aerde vallen : maer is het dat er kwaed in hem gevonden wordt, zoo zal hy sterven.

53. Daerom heeft den koning Salomon gezonden, en hem van den autaer doen halen : en binnen komende heeft hy den koning Salomon aenbeden : en Salomon heeft tot hem gezeyd : Gaet heen in uw huys.

HET II. KAPITTEL.

David ziende dat hy sterven moest, gaf hy Salomon zynen zoon veel last van diversche menschen.

1. Maer Davids dagen zyn aengekomen dat hy sterven zoude, en hy heeft Salomon zynen zoon bevolen, zeggende :

2. Ik ga den weg in der gansche wereld : versterkt u, en weest een man.

3. En neemt waer de wacht des Heeren uws Gods, dat gy wandelt in zyne wegen, en zyne ceremonien bewaert, en zyne geboden, en regten, en getuygenissen, gelyk in de wet Moyses geschreven is : dat gy moogt verstaen al dat gy doet, en werwaerts dat gy keeren zult.

4. Opdat den Heer zyne woorden vast make, die hy van my gesproken heeft, zeggende : Is het dat uwe zonen hunne wegen bewaren, en voor my wandelen in der waerheyd, met allen hun herte, en met allen hunne ziel, zoo zal u geen man afgenomen worden van den koninklyken stoel van Israël.

5. Gy weet ook wel wat Joab, den zoon van Sarvia, my gedaen heeft, wat hy gedaen heeft den twee overkapiteynen des heyrs van Israël, Abner Ners zoon, en Amasa Jethers zoon : dewelke hy gedood heeft, en het oorlogsbloed in vrede gestort, en heeft des stryds bloed in zynen riddersgordel gedaen, die om zyne lendenen was, en in zynen schoen, die aen zynen voet was.

6. Daerom zult gy doen naer uwe wysheyd, en gy zult zyn grys hair ter hellen niet brengen met vrede.

7. Maer Berzellai des Galaaditers zonen zult gy dankbaer wezen, en zy zullen aen uwe tafel eten : want zy kwamen my te gemoet, toen ik vlugtte van Absalom uws broeders aenzigt.

8. Ook hebt gy by u Semei den zoon van Gera, een zoon Jemini van Bahurim, die my vermaledyd heeft met eene zeer kwade maledictie, toen ik ten heyrleger ging : maer aengezien dat hy nederwaerts kwam my te gemoet, toen ik over de Jordaen ging, en ik hem toen heb gezworen by den Heer, zeggende : Ik zal u met den zweerde niet dooden :

9. Laet hem gy niet ongepunieerd blyven. Maer gy zyt een wys man, alzoo dat gy wel weten moogt wat gy hem doen zult, en gy zult zyn grys hair met bloede te hellenwaert brengen.

10. Aldus is David ontslapen met zyn vaderen, en begraven in Davids stad.

11. En de dagen dat David geregeerd heeft over Israël, zyn veertig jaren : te Hebron regeerde hy zeven jaren : te Jerusalem, dry en dertig.

12. Maer Salomon is gezeten op Davids zyns vaders troon, en zyn koningryk is bovenmate zeer vast geworden.

13. En Adonias, Haggiths zoon, is ingekomen by Bethsabee Salomons moeder. Dewelke heeft tot hem gezeyd : Is uwe inkomst ook vreedzamelyk? Hy antwoordde : Jā, zy is vredelyk.

14. En hy zeyde daertoe : Ik heb een woord aen u. En zy zeyde hem : Spreekt. En hy zeyde :

15. Gy weet wel dat het koningryk myne was, en dat geheel Israël my had over zich zelven gesteld tot koning : maer het koningryk is overgezet, en is geworden myns broeders : want het is van den Heer hem toegeschikt.

16. Daerom bid ik nu eene bede van u : wilt myn aenzigt niet beschamen. En zy zeyde tot hem : Zegt.

17. En hy zeyde : Ik bid u dat gy Salomon den koning zeggen wilt (want hy mag u geen ding weygeren) dat hy my geve Abisag, de Sunamitin, tot eene huysvrouw.

18. En Bethsabee zeyde : Wel, ik zal voor u den koning spreken.

19. Hierom is Bethsabee tot Salomon den koning gekomen, dat zy hem spreken zoude voor Adonias : en den koning

is opgestaen haer te gemoet, en hy heeft ze aenbeden, en is op zynen troon gezeten: en daer is eenen troon gesteld voor des konings moeder, dewelke is gezeten aen zyne regter zyde.

20. En zy zeyde tot hem: Een kleyn bedeken bid ik van u, wilt myn aenschyn niet beschamen. En den koning zeyde haer: Bidt, myne moeder: want het is niet behoorlyk dat ik uw aenzigt afkeeren zoude.

21. Dewelke zeyde: Laet Abisag de Sunamitin, Adonias uwen broeder tot eene huysvrouw gegeven worden.

22. Toen antwoordde den koning Salomon, en zeyde tot zyne moeder: Waerom begeert gy Abisag de Sunamitin voor Adonias? Begeert ook het koningryk voor hem: want hy is myn broeder ouder dan ik, en hy heeft Abiathar den priester, en Joab den zoon Sarvia.

23. Hierom zoo heeft den koning Salomon gezworen by den Heer, zeggende: Dit doe my God, en dat nog daertoe, want Adonias heeft tegen zyne ziel dit woord gesproken.

24. En nu zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, die my vastgemaekt heeft, en my gesteld heeft op Davids myns vaders koninklyken stoel, en die my een huys gemaekt heeft, gelyk hy gezeyd heeft, heden zal Adonias de dood sterven.

25. En den koning Salomon heeft gezonden door de hand van Banaias den zoon van Joiadas, denwelken hem gedood heeft, en hy is gestorven.

26. Ook heeft den koning gezeyd tot Abiathar den priester: Gaet heen naer Anathoth tot uwen akker, voorwaer gy zyt een man des doods: maer ik zal u heden niet dooden, om dat gy de ark des Heeren Gods gedragen hebt voor David mynen vader, en hebt arbeyd verdragen in alles, daer myn vader in gearbeyd heeft.

27. Hierom heeft Salomon Abiathar verdreven, dat hy geen priester des Heeren meer zyn zoude, om dat des Heeren woord zoude volbragt worden, hetwelk hy gesproken heeft over het huys van Heli te Silo.

28. Maer daer is een bode gekomen aen Joab, want Joab afgeweken was naer Adonias, en naer Salomon niet: daerom zoo is Joab gevloden in des Heeren tabernakel, en hy heeft den hoorn des autaers aengetast.

29. En het is Salomon den koning te kennen gegeven, hoe dat Joab in het tabernakel des Heeren gevloden was, en dat hy was by den autaer: en Salomon heeft gezonden Banaias den zoon van Joiadas, zeggende: Gaet heen, en doodt hem.

30. En Banaias is gekomen tot des Heeren tabernakel, en heeft hem gezeyd: Dit zegt den koning: Komt uyt. Hy zeyde: Ik zal niet uytkomen, maer ik zal hier sterven. Banaias heeft den koning deze woorden ontboden, zeggende: Dit heeft Joab gesproken, en dit heeft hy my geantwoord.

31. En den koning heeft hem gezeyd: Doet gelyk hy gezeyd heeft, en slaet hem dood, en begraeft hem, en gy zult het onnoozel bloed, hetwelk van Joab gestort is geweest, van my en van myns vaders huys keeren.

32. En den Heer zal hem zyn bloed wederom geven op zyn hoofd, want hy heeft twee regtveerdige mannen gedood, die beter waren dan hy: en hy heeft die met den zweerde verslagen, zonder Davids myns vaders weet, Abner den zoon van Ner, den prins van het oorlogsvolk van Israël, en Amasa Jethers zoon, den prins van Judas heyr:

33. En het bloed van dien zal wederom keeren op Joabs hoofd, en op zyns zaeds hoofd in der eeuwigheyd. Maer David en zynen zade, en zynen huyze, en zynen troon zy vrede in der eeuwigheyd van den Heer.

34. Aldus is Banaias den zoon Joiadas opgegaen, en hem aenkomende, hy heeft hem gedood: en hy is begraven in zyn huys in de woestyn.

35. En den koning heeft Banaias den zoon van Joiadas voor hem gesteld over het heyr, en Sadoc den priester heeft hy gesteld voor Abiathar.

36. Ook heeft den koning gezonden, en geroepen Semei, en hem gezeyd: Timmert voor u een huys in Jerusalem, en woont daer: en gy zult daer niet uyt gaen herwaerts en derwaerts,

37. Maer op wat dag dat gy uyt zult gegaen zyn, en over de beek van Cedron gereysd, zoo weet dat gy zult gedood worden: uw bloed zal op uw hoofd wezen.

38. En Semei heeft tot den koning gezeyd: Dit is een goed woord; gelyk myn heer den koning gesproken heeft, alzoo

zal uw dienaer doen. Hierom heeft Semei binnen Jerusalem vele dagen gewoond.

39. Maer het is geschied na dry jaren, dat de knechten van Semei vloden tot Achis den zoon van Maacha den koning van Geth : en het is Semei geboodschapt, dat zyne knechten waren te Geth gegaen.

40. En Semei is opgestaen, en heeft zynen ezel gezadeld : en is tot Achis te Geth gegaen, om zyne knechten wederom te krygen, en hy heeft ze wederom gebragt van Geth.

41. Maer het is Salomon geboodschapt dat Semei tot Geth gegaen was van Jerusalem, en wederom gekomen.

42. En uytzendende hy heeft hem geroepen, en tot hem gezeyd : Heb ik u niet gezworen by den Heer, en u te voren gezeyd : Op wat dag dat gy zult uytgegaen zyn herwaerts of derwaerts, zoo weet dat gy sterven zult? En gy hebt my geantwoord : Dit is een goed woord dat ik gehoord heb.

43. Waerom hebt gy dan den eed des Heeren niet bewaerd, en het gebod dat ik u geboden had?

44. En den koning zeyde tot Semei : Gy weet al het kwaed, hetwelk uwen herte wel kennelyk is, dat gy gedaen hebt mynen vader David : den Heer heeft u wederom uwe boosheyd op uw hoofd gegeven.

45. En den koning Salomon zy gebenedyd, en den troon van David zal gestadig zyn voor den Heer tot in der eeuwigheyd.

46. Hierom zoo heeft den koning Banaias den zoon van Joiadas bevolen : denwelken hem aengaende, heeft hem geslagen, en hy is gestorven.

HET III. KAPITTEL.

Salomon nemende tot eene huysvrouw Pharaos dochter, bidt om wysheyd, die hy verkrygt, en ook mede schat en eere, en van zyn eerste vonnis.

1. Aldus zoo is het koningryk vast geworden in Salomons hand, en hy is door zwagerschap vereenigd met Pharao den koning van Egypten : want hy heeft zyne dochter te wyve genomen, en hy heeft ze in Davids stad gebragt, tot dat hy zyn huys gemaekt had, dat hy timmerde, en des Heeren huys, en de muren van Jerusalem in het ronde.

2. Niettemin het volk offerde op de hoogten : want des Heeren tempel was nog niet gestigt tot op dien dag toe.

3. En Salomon heeft den Heer liefgehad, wandelende in David zyns vaders geboden, uytgenomen dat hy offerhande deed op de hoogten, en ontstak welriekende offerande.

4. Hierom is hy gegaen te Gabaon, om dat hy daer zoude offerande doen : want dat was de meeste hoogte : duyzend slagtofferanden offerde Salomon op dien autaer te Gabaon.

5. Maer den Heer openbaerde Salomon door eenen droom des nachts, zeggende : Begeert dat gy wilt, dat ik u dat geve.

6. En Salomon zeyde : Gy hebt met uwen dienaer David, mynen vader, groote bermhertigheyd gedaen, gelyk hy voor uw aenzigt gewandeld heeft in de waerheyd en regtveerdigheyd, en met regter herte met u : gy hebt hem uwe groote bermhertigheyd bewaerd, en hebt hem eenen zoon gegeven, zittende op zynen troon, gelyk het heden is.

7. En nu, o Heer God, gy hebt uwen dienaer doen regeren voor mynen vader David : maer ik ben een kleyn jongeling, en niet verstaende mynen uytgang, en ingang.

8. En uw dienaer is in het midden van een volk, dat gy verkoren hebt, een volk dat zonder eynde is, hetwelk men tellen noch rekenen kan om der menigte.

9. Hierom zult gy uwen dienaer geven een leerbaer hert, dat hy uw volk oordeelen mag, en onderscheyden tusschen goed en kwaed : want wie zoude dit volk kunnen geoordeelen, dit uw volk zoo groot van getal?

10. En dit woord is voor den Heer behagelyk geweest, dat Salomon aldusdanig ding begeerd had.

11. En den Heer heeft tot Salomon gezeyd : Om dat gy dit woord begeerd hebt, en voor u niet hebt begeerd vele dagen, noch rykdommen, of de zielen van uwe vyanden, maer hebt voor u begeerd wysheyd, om het regt oordeel te onderscheyden :

12. Ziet ik heb u gedaen naer uwe woorden, en ik heb u gegeven een wys en verstandig hert, alzoo grootelyk dat er niemand uws gelyken voor u geweest is, noch na u opstaen zal.

13. Maer nog heb ik deze dingen, die gy niet begeerd hebt, u ook gegeven: te weten, rykdommen en glorie, alzoo dat er niemand van de koningen uws gelyken zal geweest hebben in alle voorledene dagen.

14. Maer is het dat gy wandelt in myne wegen, en dat gy myne geboden en inzettingen onderhoudt, gelyk uw vader gewandeld heeft, zoo zal ik uwe dagen lang maken.

15. Aldus is Salomon ontsprongen, en hy heeft verstaen dat het een droom was: en als hy te Jerusalem gekomen was, zoo heeft hy gestaen voor de ark des Heeren verbond, en heeft heel-brandofferanden geofferd, en hy heeft vreedzamige slagtofferanden gedood, en eenen grooten maeltyd gegeven allen zynen dienaren.

16. Toen zyn daer gekomen twee gemeyne vrouwen tot den koning, en hebben voor den koning gestaen:

17. Van dewelke de eene zeyde: Ik bid u, myn heer: ik en deze vrouw woonden in een huys, en ik heb by haer gebaerd in eene slaepkamer.

18. Maer ten derden dage na dat ik gebaerd had, zoo heeft deze ook gebaerd: en wy waren te zamen, en niemand anders was in het huys met ons, uytgenomen ons beyde.

19. Maer dezer vrouwe zoon is des nachts gestorven; want zy heeft dien al slapende dood gelegen.

20. En opstaende in des middernachts stilte, heeft zy mynen zoon genomen van myne zyde, uwer dienares, toen ik sliep, en dien in haren schoot geleyd: maer haren zoon, die dood was, heeft zy in mynen schoot geleyd.

21. En als ik des morgens opgestaen was, om mynen zoon te zogen, zoo zag men dat hy dood was: en toen ik dien wel bezag met den klaren lichte, zoo heb ik bevonden dat dit myn zoon niet was, denwelken ik gebaerd had.

22. En de andere vrouw antwoordde: het is alzoo niet gelyk gy zegt, maer uw zoon is dood, en den mynen is levende. De andere zeyde daer tegen: Gy liegt: want myn zoon leeft, en uw zoon is dood. En in dezer maniere zoo keven zy voor den koning.

23. Toen zeyde den koning: Deze zegt, Myn zoon leeft, en uw zoon is dood. En die heeft geantwoord, Neen, maer uw zoon is dood, en myn zoon is levende.

24. Hierom zeyde den koning: Haelt my een zweerd. En toen zy een zweerd voor den koning gebragt hadden:

25. Deylt, zegt hy, het levende kind in twee stukken, en geeft de eene helft der eene. en de andere helft der andere.

26. Maer de vrouw, wiens zoon dat leefde, zeyde tot den koning: (want haer binnenste waren bewogen over haren zoon) Ik bid u, heere, geeft haer het levende kind, en wilt het niet dooden. Maer de andere zeyde daer tegen: Het zy myne noch uwe, maer laet het deylen.

27. Den koning heeft geantwoord, en gezeyd: Geeft dezer het levende kind, en laet het niet dooden: want dit is zyne moeder.

28. Aldus heeft geheel Israël gehoord het vonnis dat den koning gevonnist had, en zy hebben den koning ontzien, ziende dat Gods wysheyd in hem was om regt te doen.

HET IV KAPITTEL.

Salomons wysheyd, prinsen, en staet. Van spys wordt hier verhaeld.

1. Aldus was den koning Salomon regerende over geheel Israël:

2. En dit waren de prinsen, die hy had: Azarias Sadocs des priesters zoon:

3. Elihoreph, en Ahia, die zonen waren van Sisa den schryver: Josaphat Ahiluds zoon was griffier:

4. Banaias den zoon van Joiadas was opperveldheer: maer Sadoc, en Abiathar waren priesters:

5. Azarias, Nathans zoon, was over degene die by den koning stonden: Zabud, Nathans zoon, was priester, des konings vriend:

6. En Ahisar was den oversten des huys: en Adoniram, den zoon van Abda was rentmeester over de tributen.

7. Ook had Salomon twaelf officiers over geheel Israël, die den koning proviande leverden, en zynen huyze: een iegelyk had des jaers eene maend lang, te bezorgen, dat er van noode was.

8. En dit waren hunne namen: Benhur, in het gebergte van Ephraïm,

9. Bendecar, in Macces, en in Salebim, en in Bethsames, en in Elon, en in Bethanan.

10. Benhesed in Aruboth : en hem behoorde ook toe Socho, en al het land van Epher.

11. Benabinadab, wiens was geheel Nepha-Dor, hy had Tapheth, Salomons dochter, tot eene huysvrouw,

12. Bana, Ahiluds zoon, regeerde Thanac en Mageddo, en geheel Bethsan, welk is omtrent Sarthana beneden Jezrahel, van Bethsan, tot Abelmehula, tegenover Jecmaan.

13. Bengaber in Ramoth-Galaad : had Avothjair des zoons van Manasse in Galaad, hy had regiment over al het landschap van Argob, welk is in Basan, over zestig groote en bemuerde steden, die metalen sloten hadden.

14. Ahinadab, den zoon van Addo was oversten in Manaim,

15. Achimaas in Nephthali : en dezen had ook Basemath, Salomons dochter, ten huwelyk.

16. Baana, den zoon Husi, in Aser, en in Baloth.

17. Josaphat Pharuës zoon, in Issachar.

18. Semei den zoon Ela, in Benjamin.

19. Gaber den zoon van Uri, in het land van Galaad, in het land van Sehon der Amorrhiters koning, en Og des konings van Basan, over al dat in dat land was.

20. Juda en Israël waren ontellyk, gelyk het zand van de zee in menigte : etende. en drinkende, en vrolyk zynde.

21. Maer Salomon was in zyne heerschappy, hebbende alle de koningryken met zich, van den vloed des lands van de Philistynen tot de palen van Egypten : dewelke hem giften bragten, en hem dienden alle de dagen zyns levens.

22. En Salomons spyze was ten elken dagen byzonder, dertig choren bloem van tarwemeel, en zestig choren grof meel.

23. Tien gemeste ossen, en twintig geweyde ossen, en honderd rammen, uytgenomen het wildbraed van herten, capretten, en buffelen, en gemeste vogelen,

24. Want hy bezat al het landschap, dat over den vloed was, als van Thaphsa tot Gaza toe, en alle de koningen van die landschappen : en hy had vrede van alle zyden in het ronde,

25. En Juda, en Israël woonden zonder eenige vrees, een iegelyk onder zynen wyngaerd, en onder zynen vygenboom, van Dan tot Bersabee toe, alle de dagen van Salomon,

26. En Salomon had veertig duyzend kribben van wagenpeerden, en twaelf duyzend reyspeerden,

27. En de voorzeyde officiers des konings voedden deze : maer dat des konings Salomons tafel van noode was, leverden zy ook met groote neerstigheyd ten zynen tyde,

28. Daertoe bragten zy ook gerste, en strooy voor de peerden, en voor het groot vee, ter plaetse daer den koning was, naer dat hun gesteld was.

29. Ook zoo heeft God Salomon wysheyd en voorzienigheyd gegeven zeer veel bovenmate, en breedheyd des herte, gelyk het zand, welk aen den oever der zee is.

30. En Salomons wysheyd ging te boven de wysheyd van alle de Oosterschen en der Egyptenaren,

31. En hy was wyzer dan alle de menschen : wyzer dan Ethan den Ezrahiter, en Heman, en Chalcol, en Dorda Mahols zonen : en hy was vernaemd onder alle de heydenen in het ronde.

32. En Salomon heeft ook gesproken dry duyzend parabolen : en zyne gedichtzangen waren vyf en duyzend.

33. En hy disputeerde van de boomen, van den cederboom, die in Libanus is, tot den hysopen toe, die uyt den muer spruyt : en hy sprak wysselyk van het vee, en van de vogelen, en van het kruypende gedierte, en van de visschen.

34. En zy kwamen uyt alle volken om Salomons wysheyd te hooren, en van alle de koningen des lands, die zyne wysheyd hoorden.

HET V KAPITTEL.

Den koning Hiram zendt aen Salomon den koning naer Jerusalem konstige timmerlieden, om den tempel Gods te maken.

1. En Hiram den koning van Tyrus heeft zyne knechten aen Salomon gezonden : want hy heeft gehoord dat zy hem gezalfd hadden tot koning voor zynen vader : want Hiram altyd Davids vriend geweest was.

2. En Salomon zond tot Hiram, zeggende :

3. Gy weet den wil van mynen vader David, en dat hy niet heeft mogen timmeren het huys voor den naem des Heeren zyns Gods, om der oorlogen wil rondom, tot dat ze den Heer onder de plante van zyne voeten gegeven zoude hebben.

4. Maer nu heeft my den Heer myn God rust gegeven al rondom : en daer is geen satan noch kwaden oploop.

5. Daerom ik denk den naem des Heeren myns Gods eenen tempel te timmeren, gelyk den Heer mynen vader David gesproken heeft, zeggende: Uw zoon, denwelken ik geven zal voor u op uwen koninklyken stoel, die zal mynen naem een huys timmeren.

6. Hierom beveelt uwen knechten dat zy my cederboomen afhouwen van Libanus, en laet myne knechten met uwe knechten zyn: en ik zal uwen knechten loon geven zulk als gy eysschen zult : want gy weet wel dat er geen man onder myn volk is, die boomen afhouwen kan, gelyk die van Sidonien.

7. Aldus toen Hiram Salomons woorden gehoord had, zoo heeft hy zich zeer verblyd, en heeft gezeyd : Gebenedyd zy heden den Heer God, die David eenen allerwysten zoon gegeven heeft over dit groot volk.

8. En Hiram heeft aen Salomon gezonden, zeggende : Ik heb gehoord al dat gy my bevolen hebt : ik zal naer alle uwe begeerte doen in cederboomen en abeelboomen.

9. Myne knechten zullen die afbrengen van Libanus tot aen de zee : en ik zal die aeneen vastmaken tot vloten in de zee, tot de plaetse die gy my zult te kennen geven : en ik zal u die aenbrengen, en gy zult ze halen : en gy zult my geven dat my van noode is, opdat myn huys mag te eten hebben.

10. En aldus zoo gaf Hiram Salomon cederen, en dennenhouten, naer al zyne believte.

11. Maer Salomon gaf Hiram twintig duyzend choren tarwe, tot victalie van zynen huyze, en twintig choren van de zuyversteolie : deze dingen gaf Salomon Hiram alle jaren.

12. Ook zoo heeft den Heer Salomon wysheyd gegeven, gelyk hy hem gezeyd had : en het was peys tusschen Hiram en Salomon, en zy hebben beyde een verbond gemaekt.

13. En den koning Salomon heeft werklieden gekozen uyt geheel Israël, den taks was van dertig duyzend mannen.

14. En hy heeft die gezonden tot Libanus, tot elke maend tien duyzend mannen by beurten, alzoo dat zy twee maenden in hunne huyzen waren : en Adoniram was gesteld over dezen keuze.

15. Salomon had zeventig duyzend mannen die lasten droegen, en tachtig duyzend steenhouwers in het gebergte :

16. Zonder de overste officiers, die over alle de werken byzonder gesteld waren, dry duyzend, en dry honderd in getal, die gebod hadden over het volk, en over degene die het werk deden.

17. En den koning heeft bevolen dat zy groote steenen zouden nemen, kostelyke steenen tot des tempels fondament, en dat zy die zouden vierkantig maken:

18. Deweike Salomons metsers en Hirams metsers effen gemaekt hebben : maer de Gibliiters hebben houten en steenen bereyd om het huys te timmeren.

HET VI. KAPITTEL.

De figuer en timmeragien des tempels, aengaende zyne principaelste deelen van buyten en binnen.

1. Aldus zoo is het geschied in het vier honderd en tachtigste jaer, na dat de kinderen van Israël uyt het land van Egypten gekomen waren, in het vierde jaer van Salomons koningryk over Israël, in de maend Zio, welke is de tweede maend, dat hy heeft begonnen des Heeren huys te timmeren.

2. En het huys, dat den koning Salomon den Heere timmerde, had zestig cubitus in de lengte, en twintig cubitus in de breedte, en dertig cubitus in de hoogte.

3. En daer was een portael voor den tempel twintig cubitus lang, naer de mate van des tempels breedte : en het had tien cubitus van breedte, voor het aenschyn des tempels.

4. En hy heeft in den tempel kromme vensters gemaekt.

5. En hy heeft op den muer des tempels getimmerd galereyen rondom aen de muren des huys rondom den tempel,

en de heyligste plaetse, en hy heeft daer zyschutsels rondom aen gemaekt.

6. De galerey, die onder was, had vyf cubitus in de breedte, en de middelste galerey was van zes cubitus in de breedte, en de derde galerey hebbende zeven cubitus in de breedte. En hy heeft in het huys balken gesteld rondom van buyten, dat die aen des tempels muren niet hielden.

7. Maer toen het huys getimmerd werd, zoo is het van geëffende en volmaekte steenen gemetst: en toen men het huys timmerde, zoo hoorde men daerin noch hamer, noch vyl, noch geenerbande yzeren instrument.

8. Den deur van de middelste zyde was in den muer des huys ter regter zyde: en door eenen windelgraed ging men tot op de middelste kamer, en van de middelste tot op de derde.

9. En hy heeft het huys getimmerd, en volmaekt: ook heeft hy het huys gedekt met haenbalken van cederboomen.

10. En hy heeft eene zoldering over het geheele huys getimmerd vyf cubitus hoog, en hy heeft het huys gedekt met cederenhouten.

11. En het woord des Heeren is tot Salomon geschied, zeggende:

12. Dit huys, welk gy timmert, is het dat gy in myne geboden wandelt, en naer myne regten doet, en alle myne bevelingen onderhoudt, daerdoor wandelende: zoo zal ik myn woord met u vastmaken, hetwelk ik tot David uwen vader gesproken heb.

13. En ik zal in het midden der kinderen van Israël woonen, en myn volk van Israël niet verlaten.

14. Aldus zoo heeft Salomon het huys getimmerd, en volmaekt.

15. En hy heeft de muren des huys van binnen beschud met cederen berderen, van het plaveysel des huys tot het opperste van de muren, en tot aen de haenbalken, en hy heeft die van binnen heel overdekt met cederenhout, en het paviment des huys heeft hy overdekt met abeelen planken.

16. En hy heeft achter in den tempel getimmerd eenen cederen wand twintig cubitus lang, van den vloer aen tot aen het dak toe: en hy heeft het binnenste huys van het oratorie gemaekt tot een heylig der heyligen.

17. Maer den tempel was van veertig cubitus voor de deur van het oratorie,

18. En het geheel huys was van binnen met cederenhout bekleed, hebbende zyne draeyende werken, en toevoegsels konstelyk gemaekt, en verheven gesneden werk: het werd al met berderen van cederenhout bekleed: alzoo dat men geenen steen in den muer zien mogt.

19. Maer de plaets van het oratorie had hy in het midden des huys gemaekt, in het binnenste deel, dat hy de arke van des Heeren verbond daer stellen zoude.

20. En het oratorie had twintig cubitus in zyne lengte, en twintig cubitus in zyne breedte, en twintig cubitus in zyne hoogte: en hy heeft het bedekt en bekleed met het allerpuerste goud. En den autaer heeft hy ook met cederenhout bekleed.

21. Ook heeft hy het huys voor het oratorie met het allerzuyverste goud bekleed, en hy heeft de platen vastgemaekt met gouden nagelen.

22. En daer was niets in den tempel dat met goud niet bedekt was: maer ook heeft hy den geheelen autaer van het oratorie met goud bedekt.

23. En hy heeft in het oratorie twee cherubinen gemaekt van olyfboomenhout tien cubitus hoog.

24. Den eenen vleugel van den cherub was van vyf cubitus, en den anderen vleugel van den cherub was ook van vyf cubitus: dat is, te zamen hebbende tien cubitus, van het uytterste van den eenen vleugel, tot het uytterste des anderen vleugels.

25. En den tweeden cherub was ook van tien cubitus hoog: in gelyker maten, en in beyde de cherubinen was een werk,

26. Dat is, den eenen cherub had de hoogte van tien cubitus, en desgelyks ook den tweeden cherub.

27. En hy heeft de cherubinen gesteld in het midden van den binnensten tempel: en de cherubinen strekten hunne vleugelen uyt, en den eenen vleugel raekte den eenen muer, en den vleugel van den tweeden cherub raekte den anderen muer: maer de andere vleugelen raekten aen malkander in het midden des tempels.

28. En hy heeft de cherubinen ook met goud overdekt.

29. En alle de muren des tempels rondom heeft hy gegroefd met verscheyden gesnedene en gedraeyde werken:

en hy heeft daerin gemaekt cherubinen, en palmboomen, en verscheydene schilderyen, regt of zy uyt den muer gehangen en gesproten hadden.

30. En ook heeft hy het plaveysel des huys met goud overdekt binnen en buyten.

31. En in den ingang des oratories heeft hy twee kleyne deuren van olyfboomenhout gemaekt, en vyfkantige stylen.

32. En de twee deuren waren van olyfboomenhout: en hy sneed daerin de gelykenis van cherubinen, en de gedaente van palmboomen, en zeer uytstekende beeldwerk: en hy heeft die met goud overdekt: en zoo wel de cherubinen als de palmboomen, en de andere, heeft hy met goud overdekt.

33. En hy heeft in den ingang des tempels stylen gemaekt van olyfboomenhout vierkantig:

34. En twee deuren van abeelenhout tegen malkander: en beyde de deuren waren dubbel, en zy gingen open houdende aen malkander.

35. En hy sneed daerop cherubinen en palmboomen, en gesneden werk zeer verre uytstekende: en hy heeft die alle met gouden platen bedekt, bekwamelyk gewrogt op de ry.

36. En hy heeft getimmerd het binnenste voorhof van dry ryen gehouwen steenen, en van eene ry cederenhouten.

37. In het vierde jaer is des Heeren huys gefondeerd in de maend Zio:

38. En in het elfde jaer, in de maend Bul, welk is de achtste maend, is het huys volmaekt in al zyn werk, en in al zynen huysraed: en hy heeft het getimmerd zeven jaren lang.

HET VII. KAPITTEL.

Van Salomons paleys, en van het woud-huys, en zyne groote kostelykheyd.

1. Maer zyn huys heeft Salomon getimmerd dertien jaren, en hy heeft het ter volkomenheyd gebragt.

2. En hy heeft ook getimmerd het huys van het bosch Libanus, honderd cubitus lang, en vyftig cubitus breed, en dertig cubitus hoog: en vier wandelplaetsen tusschen cederen kolommen: want hy had cederboomen tot kolommen doen houwen.

3. En hy bekleedde al het welfsel met cederenberderen, hetwelk onderhouden werd van vyf en veertig kolommen. En de eene ry had vyftien kolommen,

4. Tegen malkander gesteld.

5. En regt tegenover malkander ziende, alzoo dat er gelyke ruymte was tusschen de kolommen, en op de kolommen vierkantige balken in alles gelyk.

6. En hy heeft een portael der kolommen gemaekt vyftig cubitus lang, en dertig cubitus breed: en een ander portael aen het voorste van het meeste portael: en kolommen, en kapiteelen op de kolommen.

7. Ook heeft hy gemaekt het portael van de konsistorie, daer den regterstoel was: en hy heeft het beschud met cederenhout, van het paviment tot het opperste toe.

8. En het huysken daer men te regt zat, was in het midden van het portael van gelyken werke. Ook heeft hy een huys gemaekt voor de dochter van Pharao, (dewelke Salomon tot eene huysvrouw genomen had) van zulken werke, als dit portael was.

9. Deze waren al van kostelyke steenen, dewelke alle naer eene ry en mate, zoo wel van binnen als van buyten, gezaegd waren: van het fondament aen tot het hoogste van de muren toe, en van buyten tot het grootste voorhof.

10. Maer de fondamenten waren van kostelyke steenen, van steenen, die tien of acht cubitus groot waren.

11. En daerboven waren kostelyke steenen van gelyker mate gesneden, en desgelyks ook van het cederhout.

12. En het grootste rond voorhof was van dry ryen van gesneden steenen, en van eene ry van geschaefd cederenhout: alzoo was het ook in het binnenste voorhof van des Heeren huys, en in des huys portael.

13. En Salomon heeft uytgezonden, en doen halen Hiram van Tyrus,

14. Eener weduwe zoon van Nephthalis geslacht, wiens vader was een Tyrier, een konstigen werkman in het metael, en vol wysheyd, en verstand, en leeringe om allerhande werk van metael te maken. Denwelken, als hy by den

koning Salomon gekomen was, heeft al zyn werk gemaekt.

15. En hy heeft gegoten twee metalen kolommen, elke kolom was achtien cubitus hoog: en een koordeken van twaelf cubitus ging rondom beyde de kolommen.

16. Hy maekte ook twee kapiteelen, dewelke men stellen zoude op de hoofden van de kolommen, van metael gegoten: het een kapiteel was vyf cubitus hoog, en het ander kapiteel ook vyf cubitus hoog:

17. En als op eene maniere van een net, en van ketenen aen malkander met een wonderlyk werk gevlochten. Beyde de kapiteelen der kolommen waren gegoten werk: zeven omkeeren der nettekens waren aen het eene kapiteel, en zeven nettekens aen het andere kapiteel.

18. En hy heeft de kolommen volmaekt, en hy heeft gemaekt twee ryen van granaetappelen, in het ronde aen beyde de nettekens, dat zy de kapiteelen bedekken zouden, die op het allerhoogste stonden: en op dezelfde manier heeft hy aen het tweede kapiteel ook gemaekt.

19. Maer de kapiteelkens, die op de hoofden van de kolommen waren, waren konstelyk gemaekt, gelyk een lelienwerk, in het portael vier cubitus groot,

20. En nog andere kapiteelkens op het hoogste van de kolommen, daerboven gesteld naer de mate van de kolommen, tegen de nettekens: en daer waren twee honderd ryen van granaetappelen, rondom het tweede kapiteel.

21. En hy heeft twee kolommen gesteld in het portael des tempels: en als hy de kolom ter regter hand gesteld had, zoo heeft hy haer den naem Jachin gegeven: desgelyks heeft hy de tweede kolom opgeregt: en hy noemde den naem van die Booz.

22. En op der kolommen hoofden heeft hy een werk gesteld naer de manier eener lelie: en het werk der kolommen is volmaekt geweest.

23. Hy heeft ook eene gegoten zee gemaekt, tien cubitus wyd, van den eenen kant tot aen den anderen kant, alom rond: de hoogte van die was van vyf cubitus, en een koordeken van dertig cubitus, liep daer al rondom over.

24. En onder den kant ging een gesneden werk rondom de zee, van tien cubitus: de twee ryen van de uytgegroefde werken, waren gegoten.

25. En stond op twaelf ossen, waeraf de dry waren gekeerd noordwaerts, en de dry westwaerts, en dry zuydwaerts, en dry oostwaerts, en de zee was boven op de ossen: alzoo dat alle hunne agtersten binnenwaerts verborgen waren.

26. En de dikte des ketels was van dry oncen: en zynen uytersten kant was gelyk den boord van eenen kelk, en gelyk het blad van eene open lelie: en hy hield twee duyzend baten.

27. En hy heeft gemaekt tien metalen basementen, elk basement vier cubitus lang, en vier cubitus breed, en dry cubitus hoog.

28. En al het werk van de basementen was geschaefd: en daer was een gesneden werk tusschen de voegselen,

29. En tusschen de kroontjens en vlechten waren leeuwen en ossen, en cherubinen: en desgelyks ook boven in de voegselen: en onder de leeuwen, en ossen, waren gelyk banden van metael uythangende.

30. En vier raderen aen elk basement, en metalen assen: en aen de vier hoeken waren gelyk schouderkens gegoten onder het waschvat, tegen malkander ziende.

31. En den mond van het waschvat van binnen was in het opperste van den hoofde: en dat men buyten zag, was eenen cubitus groot, heel rond, en het had te zamen ook anderhalven cubitus: maer in de hoeken van de kolommen waren verscheydene gesneden werken: en de middelplaetsen tusschen de kolommen waren vierkantig, en niet rond.

32. En de vier raderen, die aen de vier hoeken des basements waren, waren vast aeneen onder het basement: een rad was anderhalf cubitus hoog.

33. En het waren alzulke raderen gelyk men aen de wagens pleegt te maken: en hunne assen, en speeken, en naven, en velgen, waren alle gegoten.

34. Want de schouderkens aen de vier hoeken van het een basement, waren uyt het basement gegoten, en daer vast aen gemaekt.

35. Maer in het opperste van het basement, was eenerhande rondheyd van anderhalf cubitus groot, alzoo gemaekt, dat het waschvat daerboven op gesteld mogt worden, hebbende zyne gesneden

werken, en verscheyden gehold werk uyt zich zelven gewrocht.

36. En hy heeft ook gesneden in de tafelen, die van metael waren, en in de hoeken, cherubinen, en leeuwen, en palmboomen, byna tot de gelykenis van eenen staenden mensch, alzoo dat het scheen dat zy niet waren daeruyt gesneden, maer rondom daeraen gezet.

37. Op deze manier heeft hy tien basementen gemaekt, met een gietsel, en naer eene mate, en met gelyk gesneden beeldwerk.

38. Hy heeft ook gemaekt tien metalen waschvaten : veertig baten hield een waschvat, en het was van vier cubitus: en hy heeft elk waschvat byzonder op een byzonder basement gesteld, te weten, van die tien basementen.

39. En hy heeft tien basementen gesteld, vyf ter regter zyde van den tempel, en vyf aen de slinker zyde: maer de zee heeft hy gesteld aen de regter zyde des tempels, tegenover het oosten aen het zuyden.

40. Aldus heeft Hiram gemaekt ketelen, ronde schotelen, bekkens, en heeft al Salomons des konings werk, in den tempel des Heeren volmaekt.

41. Twee kolommen en twee koordekens van de kapiteelkens op de kapiteelen der kolommen: en twee nettekens, dat zy de twee koordekens bedekken zouden, die op de hoofden der kolommen waren.

42. En vier honderd granaetappelen in de twee nettekens : twee ryen van granaetappelen aen elk netteken, om de koordekens der kapiteelen te bedekken, die op der kolommen hoofden waren.

43. En tien basementen, en tien bekkens op de basementen.

44. En eene zee, en twaelf ossen onder de zee.

45. En ketelen, en schotelen, en bekkens: alle de vaten, die Hiram voor Salomon maekte in des Heeren huys, waren van het fynste metael.

46. In het platte land der Jordaen heeft ze den koning gegoten in leemachtige aerde, tusschen Sochoth en Sarthan.

47. En Salomon heeft alle de vaten gesteld: maer om de zeer groote menigte, zoo was daer geen zeker gewigt van het metael,

48. Ook maekte Salomon al het gereedschap in des Heeren huys: den gouden autaer, en de gouden tafel, daer men de brooden der voorlegging op leggen zoude:

49. En de gouden kandelaren, vyf ter regter zyde, en vyf aen de slinker zyde, tegenover het oratorie van puer goud : en gelyk lelienbloemen, en lampen daerboven, gouden : en gouden snuyters,

50. En waterkruyken, en kraeuwelkens, en fiolen, en mortierkens, en wierookvaten, van het allerfynste goud: en de herren der deuren van het binnenste huys het heylig der heyligen, en van de deuren des tempels huys, waren van goud.

51. En hy heeft volmaekt al het werk, welk Salomon maekte in des Heeren huys, en hy heeft daerbinnen gedragen al dat zyn vader David geheyligd had, zilver en goud, en vaten, en hy heeft die weggeleyd in de schatten van des Heeren huys.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe den tempel volmaekt zynde, alle de ouders gekomen zyn om Gods ark daerin te dragen. Hoe Salomon het volk gebenedydt, en hoe hy biddende verhoord wordt.

1. Toen zyn vergaderd alle de oudste geboren van Israël, met de prinsen der geslachten, en de oversten der familiën van de kinderen van Israël, by den koning Salomon in Jerusalem : dat zy de ark van des Heeren verbond dragen zouden uyt Davids stad, dat is, van Sion.

2. En geheel Israël is by den koning Salomon gekomen, in de maend Ethanim, op eenen feestdag, welke is de zevende maend.

3. En alle de ouderen van Israël zyn gekomen, en de priesters hebben de ark gehaeld,

4. En zy hebben de ark des Heeren gedragen, en het tabernakel des verbonds, en alle de gereedschappen van de allerheyligste plaets, die in het tabernakel waren : en deze dingen droegen de priesters en levieten.

5. Maer den koning Salomon, en al de menigte van Israël, die tot hem gekomen was, ging met hem voor de ark, en zy offerden schapen en ossen zonder waerdering, en zonder getal.

6. En de priesters hebben de ark van des Heeren verbond gedragen op hare

plaets, in het oratorie des tempels, in het heylig der heyligen, onder de vleugelen van de cherubinen.

7. Want de cherubinen strekten hunne vleugelen uyt over de plaets der ark, en zy bedekten de ark, en hare handboomen van boven.

8. En toen de handboomen uytstaken, alzoo dat men hunne uytterste eynden zag buyten de heyligste plaets, voor het oratorie, zoo zag men die niet voorder van buyten; dewelke aldaer ook geweest zyn tot op den dag van heden toe.

9. Maer in de ark was anders niet dan de twee steenen tafelen, dewelke Moyses in Horeb daerin geleyd had, toen den Heer het verbond met de kinderen van Israël maekte, toen zy uyt het land van Egypten gingen.

10. En het is geschied, toen de priesters uyt de heyligste plaets gegaen waren, dat een nevel het huys des Heeren vervulde,

11. En de priesters mogten niet staen, en den Heer dienen om des nevels wil: want des Heeren glorie had des Heeren huys vervuld.

12. Toen zeyde Salomon: Den Heer heeft gezeyd, dat hy in den nevel woonen zoude.

13. Timmerende heb ik een huys getimmerd tot uwe woonstede, uwen zeer vasten stoel in der eeuwigheyd.

14. En den koning keerde zyn aenzigt om, en gebenedydde alle de vergadering van Israël: want de geheele gemeynte van Israël stond.

15. En Salomon zeyde: Gebenedyd moet wezen den Heer den God van Israël, die met zynen mond gesproken heeft tot David mynen vader, en in zyne handen volbragt heeft, zeggende:

16. Van dien dag, dat ik myn volk van Israël uyt Egypten geleyd heb, zoo heb ik geene stad verkoren, uyt alle de geslachten van Israël, dat daer een huys zoude getimmerd worden, en dat myn naem daer zyn zoude: maer ik heb David verkoren, dat hy over myn volk van Israël zyn zoude.

17. En David myn vader heeft een huys willen timmeren, voor den naem des Heeren des Gods van Israël:

18. En den Heer heeft gezeyd tot David mynen vader: Dat gy gedacht hebt in uw hert mynen naem een huys te timmeren, daer hebt gy wel aen gedaen, hetzelve in uw gedacht overleggende.

19. Maer nogtans gy zult my geen huys timmeren, maer uw zoon, die uyt uwe lendenen komen zal, zal mynen naem een huys timmeren.

20. Den Heer heeft zyn woord vastgemaekt, hetwelk hy gesproken heeft: en ik heb gestaen voor mynen vader David, en gezeten op den koninklyken stoel van Israël, gelyk den Heer gesproken heeft: en ik heb den naem des Heeren des Gods van Israël een huys getimmerd.

21. En ik heb daer gesteld de plaets voor de ark, daer des Heeren verbond in is, hetwelk hy vastgemaekt heeft met onze vaderen, toen zy uyt Egypten gegaen waren.

22. En Salomon heeft gestaen voor des Heeren autaer, in het aenschyn der vergadering van Israël, en hy heeft zyne handen ten hemel uytgereykt,

23. En gezeyd: Heer God van Israël, daer is geen God uws gelyken boven in den hemel, en beneden op de aerde: die uw verbond en bermhertigheyd uwen dienaren bewaert, die voor u wandelen uyt ganscher herte.

24. Die uwen dienaer David mynen vader gehouden hebt, hetgene dat gy hem gezeyd had: met den mond hebt gy gesproken, en met de handen hebt gy het volbragt, gelyk dezen dag toont.

25. Hierom, o Heer God van Israël, bewaert uwen dienaer David, mynen vader, hetgene dat gy hem gesproken hebt, zeggende: Daer zal van u geen man weggenomen worden voor my, die zitten zal op den troon van Israël: alzoo nogtans is het dat uwe zonen hunne wegen bewaren, dat zy wandelen voor my, gelyk gy voor myn aenzigt gewandeld hebt.

26. En nu, o Heer God van Israël, laet uwe woorden gevestigd worden, die gy gesproken hebt tot uwen dienaer David mynen vader.

27. Zal men hierom dan meenen, dat God ook waerachtiglyk op aerdryk woont? Want is het dat den hemel, en de hemelen der hemelen u niet begrypen kunnen, hoe veel te meer zal dit huys, het welk ik getimmerd heb, het niet vermogen?

28. Maer ziet op het gebed van uwen dienaer, en op zyne begeerte, o Heer myn God: hoort aen den lof, en het gebed, hetwelk uw dienaer heden voor u bidt;

29. Dat uwe oogen mogen open zyn op dit huys, nacht en dag : op dit huys, daer gy af gezeyd hebt: Mynen naem zal daer zyn : opdat gy verhoort het gebed, hetwelk uw dienaer op deze plaets tot u bidt.

30. Dat gy verhooren wilt het ootmoedig bidden uws dienaers, en uws volks Israël, al dat zy u bidden zullen in deze plaetse, en gy zult het verhooren in de plaets van uwe woonstede in den hemel: en als gy die zult verhoord hebben, zoo zult gy genadig wezen.

31. Is het dat er een mensch gezondigd heeft tegen zynen naesten, en dat hy eenigen eed heeft, daer hy mede verbonden is; en dat die om dien eed komt voor uwen autaer in uw huys,

32. Gy zult het verhooren in den hemel: en doen, en gy zult uwen dienaren regt doen, verdoemende den ongoddelyken, en zynen weg wederom gevende op zyn hoofd, en gy zult den regtveerdigen regtveerdig maken, en hem wedergeven naer zyne regtveerdigheyd.

33. Is het zake dat uw volk van Israël gevloden is voor zyne vyanden, (want zy zullen tegen u zondigen) en dat zy dan penitentie doen, en uwen naem belydende, komen, en bidden, en u ootmoediglyk smeeken in dit huys :

34. Zoo verhoort ze in den hemel, en vergeeft de zonden uws volks van Israël, en gy zult ze wederom brengen in het land, dat gy hunnen vaderen gegeven hebt.

35. Is het dat den hemel gesloten wordt, en het niet regent om hunne zonden wil, en dat zy op deze plaets biddende, penitentie doen uwen naem, en dat zy zich afkeeren van hunne zonden om des verdriets wil :

36. Zoo verhoort hen in den hemel, en vergeeft de zonden uwer dienaers, en uws volks Israël : en toont hun eenen goeden weg, daer zy door wandelen mogen, en geeft regen op uw land, het welk gy uwen volke tot eene erfbezitting gegeven hebt.

37. Is het dat er in het land honger opgestaen is, of eene pestilentie, of eene kwade lucht, of droogte des lands, of sprinkhanen, of verzengdheyd in het koorn, en dat hem zyn vyand lyden aendoet, zyne poorten beleggende, allerhande plagen, alle krankheyd,

38. Eenigerhande verbanning, en vervloeking, die eenigen mensch geschied is, van uwen volke Israël : is het dat er iemand de wonde zyns herte bekent, en dat hy zyne handen uytreykt in dit huys,

39. Dat zult gy verhooren in den hemel, in de plaets van uwe woonstede, en gy zult genadig wezen, en doen dat gy een iegelyken geven zult naer alle zyne wegen, gelyk gy zyn hert zien zult, (want gy kent alleen het hert van alle der menschen kinderen.)

40. Dat zy u vreezen alle de dagen, die zy leven op het aenschyn des lands, welk gy onzen vaderen gegeven hebt.

41. Daertoe ook een vreemdeling, die van uw volk Israël niet is, als die zal gekomen zyn van verre lande, om uwen naem (want uwen grooten naem, en uwe sterke hand, en uwen uytgestrekten arm

42. Zal overal gehoord worden) als hy dan hierom gekomen zal zyn, en zal bidden in deze plaets,

43. Zoo zult gy het verhooren in den hemel, in het firmament van uwe woonstede, en gy zult het al doen, daerom dat den vreemdeling u aenroept : opdat alle volken der aerde uwen naem mogen leeren vreezen, gelyk uw volk Israël, en dat zy bevinden mogen, dat uwen naem over dit huys aengeroepen is, hetwelk ik getimmerd heb.

44. Is het dat uw volk uytgetrokken zal zyn ten stryde tegen zyne vyanden, door den weg, werwaerts dat gy die zenden zult, dan zullen zy u bidden tegen den weg der stad, die gy verkoren hebt, en tegen het huys, dat ik uwen naem getimmerd heb.

45. En gy zult uyt den hemel hunne gebeden, en hun ootmoedig smeeken verhooren, en gy zult hun regt doen.

46. En is het dat zy tegen u zondigen (want daer is geen mensch die niet zondigt) en dat gy gram zynde hen levert hunnen vyanden, en dat zy gevangen weggeleyd worden in der vyanden land verre of by,

47. En dat zy penitentie doen in hun hert, in de plaets van hunne gevangenisse, en dat zy zich bekeerende u bidden in hunne gevangenis, zeggende : Wy hebben gezondigd, wy hebben booslyk gedaen, wy hebben ongoddelyk geleefd :

48. En dat zy wederom tot u keeren met hun geheel hert, en met hunne geheele ziel, in het land van hunne vyanden, daer zy gevangen geleyd zullen zyn: en dat zy u bidden tegen den weg van hun land, hetwelk gy hunnen vaderen gegeven hebt, en der stad, die gy verkoren hebt, en des tempels, dien ik uwen naem getimmerd heb:

49. Zoo zult gy hunne gebeden, en hun ootmoedig aenroepen verhooren in den hemel, in het firmament van uwen stoel, en gy zult hun regt doen:

50. En uwen volke genadig zyn, dat tegen u gezondigd heeft, en aller hunnen boosheden, door dewelke zy tegen u overtreden hebben: en gy zult hun bermhertigheyd verleenen voor degene, die hen gevangen hebben zullen, dat zy hunner ontfermen mogen.

51. Want het is uw volk, en uw erfdom, dewelke gy uyt het land van Egypten geleyd hebt, uyt het midden van den yzeren oven.

52. Opdat uwe oogen mogen open zyn tot uws dienaers gebed, en uws volks Israël, en dat gy die verhoort in alle de dingen, daerom dat zy u aenroepen zullen.

53. Want gy hebt die voor u tot een erfdom uytgescheyden van alle volken des aerdryks, gelyk gy door Moyses uwen dienaer gesproken hebt, toen gy onze vaders uyt Egypten leydet, Heer God.

54. En het is geschied, toen Salomon den Heer biddende al deze bede, en ootmoedige aenroeping voldaen had, dat hy opgestaen is van het aenschyn des autaers des Heeren: want hy had beyde zyne knien op de aerde gebogen, en zyne handen ten hemel uytgereykt.

55. Hierom is hy opgestaen, en heeft met grooter stemme al de vergadering van Israël gebenedyd, zeggende:

56. Gebenedyd zy den Heer, die zynen volke van Israël rust gegeven heeft, naer al dat hy gesproken heeft: daer is niet een woord ontvallen, van al het goed, hetwelk hy gesproken heeft door Moyses zyn en dienaer.

57. Den Heer onzen God zy met ons, gelyk hy met onze vaderen geweest is, ons niet verlatende, noch verwerpende.

58. Maer hy neyge onze herten tot zich, dat wy in alle zyne wegen mogen wandelen, en dat wy mogen onderhouden zyne geboden, en zyne ceremonien, en zyne regten, alle die hy onzen vaderen geboden heeft.

59. En laet deze myne woorden, met dewelke ik voor den Heer gebeden heb, by den Heer onzen God komen nacht en dag, dat hy zynen dienaer regt doe, en zynen volke van Israël tot allen dagen:

60. En dat alle de volken der aerde weten mogen, dat den Heer zelf God is, en dat daer voorts geen ander God is dan hy.

61. En laet ons hert ook volmaek zyn met den Heer onzen God, opdat wy in zyne inzettingen mogen wandelen, en zyne geboden bewaren, gelyk het heden is.

62. Hierom heeft den koning, en geheel Israël met hem, slagtofferanden geofferd voor den Heer.

63. En Salomon heeft vreedzamige offeranden gedood, dewelke hy den Heere geofferd heeft, twee en twintig duyzend ossen, en honderd twintig duyzend schapen: en zy hebben des Heeren tempel gewyd, te weten, den koning, en de kinderen van Israël.

64. Op dien dag heeft den koning geheyligd het midden van het voorhof, dat voor des Heeren huys was: want hy deed daer heel-brandofferande, en sacrificie, en het vet des ingewands van de vreedzamige offerande: want den metalen autaer, die voor den Heer was, was te kleyn, en hy kon te zamen niet houden de heel-brandofferande, en het sacrificie, en het vet des ingewands der vreedzamige offeranden.

65. Aldus heeft Salomon op dien tyd een feestelyk hoogtyd gehouden, en geheel Israël met hem, eene groote menigte van daer men gaet in Emath, tot aen de rivier van Egypten, voor den Heer onzen God, zeven dagen en zeven dagen, dat is, veertien dagen.

66. En op den achtsten dag heeft hy het volk laten gaen: dewelke hebbende den koning gebenedyd, zyn in hunne tabernakelen gegaen vrolyk, en met blyder herte van alle de goede dingen, dewelke den Heer gedaen had David zynen dienaer, en Israël zynen volke.

HET IX. KAPITTEL.

God openbaert den koning Salomon, en belooft hem groote dingen, en Salomon geeft Hiram den koning twintig steden.

1. Maer het is geschied toen Salomon de timmeringe van des Heeren huys volmaekt had, en des konings timmeragie, en al dat hy had begeerd, en willen maken:
2. Dat hem den Heer ten tweeden male geopenbaerd heeft, gelyk hy hem geopenbaerd had te Gabaon.
3. En den Heer heeft tot hem gezeyd: Ik heb uw gebed en uwe ootmoedige begeerte verhoord, die gy voor my gebeden hebt: ik heb dit huys geheyligd, hetwelk gy getimmerd hebt, dat ik mynen naem daer stellen zoude in der eeuwigheyd, en myne oogen en myn hert zullen daer zyn tot allen dagen.
4. Is het dat gy ook voor my wandelt, gelyk uw vader gewandeld heeft, in simpelheyd des herte, en in geregtigheyd: en dat gy doet al dat ik u geboden heb, en dat gy myne wettelyke inzettingen en regten onderhoudt,
5. Zoo zal ik uws koningryks stoel zetten over Israël in der eeuwigheyd, gelyk ik David uwen vader gesproken heb, zeggende: Daer zal geen man van uwen geslachte weggenomen worden uyt den konings stoel van Israël.
6. Maer is het dat gy door eene afkeering, gy en uwe kinderen, afkeert, my niet volgende, noch myne geboden onderhoudende, en myne ceremonien, die ik u te voren geleyd heb, en dat gy weggaet, en dient vreemde goden, en die aenbidt:
7. Zoo zal ik Israël wegnemen van het land, dat ik hun gegeven heb, en den tempel, dien ik voor mynen naem geheyligd heb, zal ik verwerpen van myn aenzigt, en Israël zal wezen tot een gemeyn zegwoord, en zal tot eene fabel zyn allen den volken.
8. En dit huys zal tot een exempel zyn: alle die daer voorby gaet, zal zich verwonderen, en wispelen, en zeggen: Waerom heeft den Heer dezen lande en dezen huyze aldus gedaen?
9. En zy zullen antwoorden: Om dat zy den Heer hunnen God verlaten hebben, die hunne vaderen geleyd heeft uyt het land van Egypten, en zy hebben vreemde goden gevolgd, en die aenbeden, en die gediend: daerom heeft den Heer op hen al dit kwaed gebragt.
10. Toen nu twintig jaren om waren, na dat Salomon getimmerd had de twee huyzen, dat is des Heeren huys, en des konings huys,
11. (Waertoe Hiram den koning van Tyrus leverde Salomon ceder en abeelhout, en goud, naer al dat hem van noode was) toen heeft Salomon Hiram twintig steden gegeven in het land van Galilea.
12. En Hiram is uyt Tyrus gekomen, dat hy de steden bezien zoude, die Salomon hem gegeven had, en zy behaegden hem niet,
13. En hy zeyde: Zyn dit de steden die gy my gegeven hebt, broeder? En hy heeft die genoemd het land van Chabul, tot op dezen dag toe.
14. En Hiram heeft nog aen den koning Salomon gezonden honderd en twintig talenten gouds.
15. Dit is de som van de kosten, welke den koning Salomon gegeven heeft om te timmeren het huys des Heeren, en zyn huys, en Mello, en den muer van Jerusalem, en Heser, en Mageddo, en Gazer.
16. Pharao, den koning van Egypten, is opgetrokken, en heeft Gazer ingenomen, en de stad met het vuer verbrand: en het Chananeus volk, dat daerbinnen woonde, heeft hy doodgeslagen, en heeft de stad zyner dochter Salomons huysvrouw, tot hare huwelyksgift gegeven.
17. Hierom heeft Salomon Gazer opgetimmerd, en neder-Bethoron,
18. En Balaath, en Palmira in der woestynen land.
19. En alle de dorpen, die hem toebehoorden, en zonder muren waren, heeft hy sterk gemaekt, en de steden der wagens, en de steden des rosvolks, en al wat hem beliefd heeft te maken in Jerusalem, en in Libanus, en in al het land zyner heerschappy.
20. Al het volk, dat er overgebleven was van de Amorrhiters, en Hethiters, en Pherezeiters, en Heveiters, en Jebuseiters, die van de kinderen van Israël niet zyn:
21. Dezer kinderen, die in het land overgebleven waren, te weten, die de kinderen van Israël niet hadden kunnen verdryven: heeft Salomon tributarissen gemaekt, tot op dezen dag toe.
22. Maer van de kinderen van Israël heeft Salomon geene in slaeflyken staet

gesteld, maer zy waren oorlogsmannen, en zyne dienaers, en prinsen, en kapiteynen, en provoosten van zyne wagens en peerden.

23. En de prinsen, over alle Salomons werken gesteld, waren vyf honderd en vyftig, die het volk onder hun bedwang hadden, en gebod hadden over de gezette werken.

24. Maer des konings Pharaos dochter is opgegaen van Davids stad in haer huys, hetwelk haer Salomon getimmerd had : toen timmerde hy Mello.

25. Ook zoo offerde Salomon alle jaren drymael heel-brandofferanden, en vreedzamige slagtofferanden, op den autaer, denwelken hy den Heere getimmerd had, en hy ontstak ook welriekende offerande voor den Heer : en den tempel is volmaekt.

26. En Salomon maekte ook eene vloot schepen in Asiongaber, welk is by Ahilath, op den oever der Roode zee, in het land van de Idumiten.

27. En Hiram heeft in de vloot der schepen zyne knechten gezonden, mannen die scheepslieden waren, en zich ter zee wel verstonden, met Salomons knechten.

28. Dewelke, als zy gekomen waren te Ophir, nemende vandaer vier honderd en twintig talenten gouds, hebben dat tot den koning Salomon gebragt.

HET X. KAPITTEL.

Hoe de Koningin van Saba, gehoord hebbende de wysheyd van Salomon, gekomen is om hem te zien naer Jerusalem, en van zynen rykdom.

1. Maer ook de koningin van Saba, gehoord hebbende de vermaerdheyd des konings Salomon, in den naem des Heeren, is gekomen om hem te onderzoeken met raedselen.

2. En als zy binnen Jerusalem gekomen is met groot gezelschap, en rykdommen, en met kameelen die bragten kostelyke speceryen, en ontellyk veel gouds, en kostelyke gesteenten, zoo is zy gekomen tot den koning Salomon, en heeft hem gezeyd al dat zy in haer hert had.

3. En Salomon heeft haer geleerd alle de woorden, die zy hem te voren geleyd had : en daer was niet eene reden, die voor den koning verborgen mogt blyven, en daer hy haer niet op antwoordde.

4. Als dan de koningin van Saba zag alle Salomons wysheyd, en het huys, dat hy getimmerd had,

5. En de spyzen zyner tafel, en zyner knechten wooningen, en de ordinantie van zyne dienaers, en hunne kleederen, en de schenkers, en de heel-brandofferanden, die hy in des Heeren huys offerde : zoo had zy voorts geenen geest meer.

6. En zy zeyde tot den koning : Waerachtig is de sprake, die ik in myn land gehoord heb

7. Van uwe woorden en van uwe wysheyd : en ik geloofde hen niet, die het my vertelden, tot dat ik zelve gekomen ben, en dat met myne oogen gezien, en bevonden heb, dat my de helft niet is geboodschapt : uwe wysheyd en uwe werken zyn al meerder dan de mare, die ik gehoord heb.

8. Zalig zyn uwe mannen, en zalig zyn deze uwe dienaers, die altyd voor u staen, en uwe wysheyd hooren.

9. Den Heer uw God zy gebenedyd, denwelken gy behaegd hebt, en die u gezet heeft op den rykstoel van Israël, om dat den Heer Israël liefgehad heeft in der eeuwigheyd, en heeft u koning gemaekt, dat gy regt en regtveerdigheyd doen zoudt.

10. Hierom heeft zy den koning gegeven honderd en twintig talenten gouds, en bovenmaten zeer veel kostelyke speceryen, en kostelyke gesteenten : daer zyn van dien tyd nooyt zoo veel kostelyke speceryen gebragt, als de koningin van Saba den koning Salomon gaf.

11. (En daertoe de vloot der schepen van Hiram, die goud uyt Ophir bragt, heeft ook van Ophir gebragt thynenhout bovenmaten veel, en kostelyke gesteenten.

12. En den koning heeft van dien thynenhoute gemaekt de steunsels in des Heeren huys, en in des konings huys, en harpen, en lieren voor de zangers : daer zyn nooyt zulke thynenhouten gebragt of gezien tot op dezen dag toe.)

13. Maer den koning Salomon heeft der koninginne van Saba gegeven al dat zy van hem begeerde en eyschte : zonder de dingen, die hy haer ongebeden van zelfs gaf, naer de manier van koninklyke gaven. Dewelke is wederom gekeerd,

en gegaen in haer land met hare dienaers.

14. En het gewigt des gouds, dat Salomon jaerlyks gegeven werd, was zes honderd en zes en zestig talenten gouds:

15. Zonder het goud, dat de mannen bragten, die op de tollen der wegen gesteld waren, en de kooplieden, en die allerhande slechte dingen verkochten, en alle de koningen van Arabien, en de vorsten des lands.

16. Ook heeft Salomon gemaekt twee honderd groote schilden van den allerpuersten goude, en hy gaf zes honderd sikkelen gouds tot de platen van eenen schild.

17. En dry honderd kleyne schilden van fyn goud: en dry honderd ponden gouds bedekten eenen kleynen schild: en den koning heeft deze gesteld in het huys van Libanus woud.

18. Ook zoo heeft den koning Salomon eenen grooten troon van ivoor gemaekt: en hy heeft dien bekleed met fyn goud, dat bovenmaten zeer geel was,

19. Denwelken stoel had zes trappen: en het opperste van den stoel was achter rond: en twee handen waren aen de eene, en aen de andere zyde, houdende de zitplaets: en twee leeuwen stonden aen elke van de handen.

20. En twaelf leeuwkens aen de eene, en aen de andere zyde, staende op de zes trappen: zulk werk was nooyt gemaekt in alle de koningryken.

21. Daertoe alle de vaten, daer den koning Salomon uyt dronk, waren gouden: en al den huysraed des huys van Libanus woud was van het fynste goud: daer was geen zilverwerk, noch het werd van geener weerde gehouden in Salomons tyden,

22. Want des konings vloot van schepen, voer te dry jaren eens, met de vloot van Hirams schepen, door de zee tot Tharsis, halende van daer goud, en zilver, en tanden van elephanten, en simmen, en pauwen.

23. Aldus is den koning Salomon groot geworden boven alle de koningen van aerdryk, in rykdommen en in wysheyd.

24. En alle landen begeerden het aenzigt van Salomon, om zyne wysheyd te hooren, die God in zyn hert gegeven had.

25. En een iegelyk bragt hem giften, zilveren en gouden vaten, kleederen en oorlogswapenen, en ook kostelyke speceryen, en peerden en muylen jaerlyks.

26. En Salomon heeft wagens en peerden vergaderd, en hy heeft gehad duyzend en vier honderd wagens, en twaelf duyzend ruyters te peerd: en hy heeft die beschikt in de vaste steden, en by den koning in Jerusalem.

27. En hy heeft gemaekt dat er zoo veel zilvers te Jerusalem was, als steenen: en hy heeft zoo veel cederboomen geleverd als de wilde vygeboomen, welke in de platte landen wassen.

28. En tot Salomon werden peerden gebragt uyt Egypten, en van Coa. Want des konings kooplieden kochten die van Coa, en om eenen gezetten prys bragten zy die over.

29. En daer kwam eenen wagen met vier peerden uyt Egypten om zes honderd sikkelen zilvers, en een peerd om honderd en vyftig sikkelen. En op deze manier zoo verkochten ook peerden alle de koningen der Hethiters, en des lands van Syrien.

HET XI. KAPITTEL.

Salomon vertoornt den Heere mits de liefde der heydensche vrouwen, waerom hem God eenen rebelleerder verwekt, en deylt zyn ryk, en hoe hy sterft.

1. Maer den koning Salomon heeft vele buytenlandsche vrouwen bemind, en Pharaos dochter, en Moabietsche, Ammonietsche, en Idumietsche, en Sidonietsche, en Hetthietsche vrouwen:

2. Van de heydenen, daeraf dat den Heer de kinderen van Israël gezeyd heeft: Gy zult u met die vrouwen niet verzamen, noch van dien volke zal zich iemand met uwe vrouwen verzamen: want zy zullen waerachtiglyk uwe herten afkeeren, om hare goden te volgen. Aldus is Salomon aen deze vrouwen gekoppeld geweest met zeer heete liefde.

3. En hy had zeven honderd huysvrouwen als koninginnen, en dry honderd concubinen: en de vrouwen hebben zyn hert omgekeerd.

4. En als hy nu oud was, toen is zyn hert verergerd door de vrouwen, dat hy volgde de vreemde goden: en zyn hert was niet volkomen met den Heer zynen God, gelyk Davids zyns vaders hert.

5. Maer Salomon eerde Astarthen de godin der Sidoniters: en Moloch der Ammoniters afgod.

6. En Salomon heeft gedaen dat den Heere niet behaegd heeft, en hy heeft niet volbragt dat hy den Heer volgen zoude, gelyk David zyn vader.

7. Toen timmerde Salomon eenen tempel Chamos, den afgod van Moab, op den berg die tegen Jerusalem is, en Moloch, den afgod der kinderen van Ammon.

8. En in dezer maniere heeft hy allen zynen buytenlandschen vrouwen gedaen, dewelke haren goden wierook ontstaken, en offeranden deden.

9. Hierom werd den Heer gram op Salomon, om dat zyn hert afgekeerd was van den Heer den God van Israël, die hem ten tweeden male geopenbaerd had,

10. En geboden van dit woord, dat hy de vreemde goden niet volgen zoude, en hy heeft niet onderhouden hetgene dat hem God bevolen heeft.

11. Aldus heeft den Heer tot Salomon gezeyd: Om dat gy dit by u hebt gehad, en myn verbond niet hebt bewaerd, en myne geboden, die ik u bevolen heb, zoo zal ik scheurende uw koningryk in twee snyden, en ik zal het uwen knecht geven.

12. Maer nogtans zal ik dat in uwe dagen niet doen, om David uwen vader: ik zal het uyt uws zoons hand snyden,

13. En ik zal het heele koningryk niet afnemen, maer ik zal uwen zoon een geslacht geven, om David myns dienaers wille, en om Jerusalem, die ik verkoren heb.

14. Toen verwekte den Heer Salomon eenen vyand, Adad den Idumiter, van den koninklyken zade, die in Edom was.

15. Want toen David in het land van Edom was, en Joab, den kapiteyn der oorlogen, opgetrokken was om te begraven, die daer verslagen waren, en toen hy verslagen had in der Idumiten land alle manspersoonen,

16. (Want Joab is daer zes maenden gebleven, en geheel Israël, tot dat hy gedood had alle manspersoonen in Idumea land.)

17. Toen vlugtte Adad, hy en sommige mannen van Idumea van zyns vaders knechten met hem, om in Egypten te gaen: maer Adad was een kleyn kind.

18. En als zy van Madian opgestaen waren, zoo zyn zy gekomen tot Pharan, en zy hebben met zich genomen mannen van Pharan, en zyn in Egypten gekomen tot Pharao, den koning van Egypten: denwelken hem een huys heeft gegeven, en nooddruft gesteld, en een land toegeschikt.

19. En Adad heeft goede gratie voor Pharao gevonden, alzoo zeer dat hy hem tot eene huysvrouwe gaf de waerachtige zuster zyner huysvrouwe Taphnes de koningin.

20. En de zuster van Taphnes heeft hem voortgebragt eenen zoon Genubath, en Taphnes heeft dien opgevoed in het huys van Pharao: en Genubath woonde by Pharao met zyne zonen.

21. Als nu Adad in Egypten gehoord had dat David met zyne vaderen ontslapen was, en dat Joab den kapiteyn der oorlogen dood was, zoo zeyde hy tot Pharao: Laet my gaen, dat ik mag in myn land trekken.

22. En Pharao heeft hem gezeyd: Wat gebreekt u by my, dat gy begeert naer u land te gaen? Maer hy heeft geantwoord: Niets: maer ik bid u dat gy my wilt laten gaen.

23. Ook heeft hem God eenen vyand verwekt Razon, den zoon van Eliada, die zynen heer Adarezer, den koning van Soba, ontvloden was.

24. En hy heeft tegen hem mannen vergaderd, en hy is een hoofdman der moordenaren geworden, als David hen versloeg: en zy waren naer Damascus gegaen, en hebben daer gewoond, en zy hebben hem tot koning in Damascus gesteld,

25. En hy was Israëls vyand alle de dagen van Salomon: en dit is het kwaed van Adad, en den haet tegen Israël, en hy heeft geregeerd in Syrien.

26. Ook heeft Jeroboam, Nabaths zoon, een Ephratiter, van Sareda, Salomons knecht, wiens moeder was genaemd Sarva, eene weduwe: zyne hand opgeheven tegen den koning.

27. En dit is de zaek waerom dat hy tegen hem opgestaen is: want Salomon heeft opgetimmerd Mello, en hy heeft gevuld de groote diepte van Davids zyns vaders stad.

28. En Jeroboam was een sterk man en machtig: en Salomon ziende dat het een jongeling was van goede nature, en neerstig, zoo had hy hem gesteld op de tributen van al het huys van Joseph.

29. Aldus is het geschied in dien tyd, dat Jeroboam ging uyt Jerusalem, en dat hem vond Ahias den Siloniter, een profeet, op den weg, overdekt met eenen nieuwen mantel : en zy waren beyde alleen op het veld.

30. En Ahias nemende zynen nieuwen mantel, daer hy mede bedekt was, heeft dien in twaelf stukken gesneden.

31. En hy zeyde tot Jeroboam : Neemt tot u de tien stukken : want dit zegt den Heer God van Israël : Ziet ik zal het ryk snyden van Salomons hand, en ik zal u tien geslachten geven.

32. Maer een geslacht zal hem blyven om David myns dienaers wille, en om de stad Jerusalem, die ik verkoren heb uyt alle de geslachten van Israël :

33. Om dat hy my verlaten heeft, en Astarthen de Sidoniters godin aenbeden, en Chamos, den god van Moab, en Moloch, der kinderen van Ammons god : en om dat hy niet gewandeld heeft in myne wegen, dat hy regtveerdigheyd doen zoude voor my, en myne geboden, en myne regten gelyk David zyn vader.

34. Doch ik zal al het koningryk uyt zyne hand niet wegnemen : maer ik zal hem eenen prins stellen alle de dagen zyns levens, om David mynen dienaer, die ik verkoren heb, die myne inzettingen, en geboden, bewaerd heeft.

35. Maer ik zal het ryk uyt zyns zoons hand wegnemen, en ik zal u tien geslachten geven :

36. Maer zynen zoon zal ik een geslacht geven, opdat David mynen dienaer een licht mag blyven voor my, tot allen dagen in de stad Jerusalem, die ik verkoren heb, dat mynen naem daer zyn zoude.

37. Maer u zal ik tot my nemen, en gy zult regeren over al dat uwe ziel begeert, en gy zult koning over Israël zyn.

38. Hierom, is het dat gy alle de dingen hoort, die ik u gebieden zal, en dat gy wandelt in myne wegen, en doet dat voor my regt is, bewarende myne inzettingen en geboden, gelyk David myn knecht gedaen heeft : zoo zal ik met u zyn, en ik zal u een getrouw huys timmeren, gelyk ik Davids huys getimmerd heb, en ik zal u Israël geven :

39. En ik zal Davids zaed verdriet aendoen, hierop, maer nogtans niet tot allen dagen.

40. Hierom heeft Salomon Jeroboam willen dooden : denwelken is opgestaen en weggevloden in Egypten, tot Sesac den koning van Egypten, en hy is in Egypten gebleven tot Salomons dood toe.

41. Dat er meer is van Salomons woorden, en al dat hy gedaen heeft, en zyne wysheyd : ziet, die zyn alle beschreven in het boek der woorden van Salomons dagen.

42. En de dagen, dewelke Salomon geregeerd heeft, in Jerusalem, over geheel Israël, waren veertig jaren.

43. En Salomon heeft geslapen met zyne vaderen, en hy is begraven in Davids zyns vaders stad, en Roboam, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe Roboam der jongens raed navolgt, en het volk vertoornt, uyt welk hy de tien geslachten verliest. En hoe Jeroboam eene nieuwe afgodery sticht.

1. En Roboam is gekomen in Sichem : want daer was geheel Israël vergaderd om hem koning te maken.

2. Maer Jeroboam Nabats zoon, toen hy nog in Egypten was, in het huys van Pharao, vlugtig van des konings Salomons aenzigt, gehoord hebbende dat hy dood was, is wederom van Egypten gekomen.

3. En zy hebben gezonden, en hem geroepen : hierom is Jeroboam gekomen, en de geheele menigte van Israël, en zy hebben tot Roboam gesproken, zeggende :

4. Uw vader heeft een zeer hard jok op ons geleyd : hierom zoo mindert nu gy een weynig uws vaders harde heerschappy, en het zeer zwaer jok, dat hy ons opgeleyd heeft, en zoo zullen wy u dienen.

5. Hy zeyde tot hen : Gaet weg tot op den derden dag, en komt dan wederom by my. En toen het volk weggegaen was,

6. Zoo heeft den koning Roboam eenen raed gehouden met de ouders, die in de tegenwoordigheyd van zynen vader Salomon stonden, toen hy nog leefde, en hy zeyde : Wat raed geeft gy my, dat ik dezen volke antwoorde?

7. Dewelke hem gezeyd hebben : Is het dat gy heden dezen volke onderda-

nig zyt, en hen dient, en hunner begeerte plaetse geeft, en dat gy hun goede woorden geeft, zoo zullen zy u tot allen dagen dienen.

8. Maer hy heeft der ouderen raed verlaten, dien zy hem gegeven hadden, en hy heeft jongelingen by zich genomen, die met hem opgevoed waren, en by hem stonden,

9. En hy heeft tot hen gezeyd: Wat raed geeft gy my, dat ik dezen volke antwoorde, die my gezeyd hebben: Maekt het jok ligter, hetwelk uw vader ons opgeleyd heeft?

10. En de jongens, die met hem opgevoed waren, hebben gezeyd: Aldus spreekt dezen volke, dat tot u gesproken heeft, zeggende: Uw vader heeft ons jok bezwaerd, verligt gy ons dat. Aldus zult gy tot hen spreken: Myn kleynsten vinger is grooter dan myns vaders rug.

11. En nu myn vader heeft op u een zwaer jok geleyd, maer ik zal op uw jok nog meer toedoen: myn vader heeft u met geesselen geslagen, maer ik zal u met schorpioenen slaen.

12. Aldus zoo is Jeroboam, en al het volk gekomen tot Roboam op den derden dag, gelyk den koning gesproken had, zeggende: Komt wederom by my ten derden dage.

13. En den koning heeft den volke harde woorden geantwoord, verlatende den raed der ouders, denwelken zy hem gegeven hadden,

14. En hy heeft hun gezeyd naer den raed van de jongens, zeggende: Myn vader heeft uw jok bezwaerd, maer ik zal tot uw jok nog meer doen: myn vader heeft u met geesselen geslagen, maer ik zal u met schorpioenen slaen.

15. En den koning heeft het volk niet willen believen: want den Heer eenen afkeer van hem had, opdat hy zyn woord zoude verwekken, dat hy gesproken had in de hand van Ahias, den Siloniter, tot Jeroboam, Nabats zoon.

16. Daerom, het volk ziende dat den koning hen niet hooren wilde, heeft hem geantwoord, zeggende: Wat deel hebben wy in David? of wat erfdeel hebben wy in den zoon van Isai? O Israël, gaet henen in uwe tabernakelen, nu beziet uw huys David. En Israël is in zyne tabernakelen gegaen.

17. Maer over alle de kinderen van Israël, dewelke in de steden van Juda woonden, heeft Roboam geregeerd.

18. Hierom heeft Roboam gezonden Aduram, die over de tributen was: en alle die van Israël hebben hem gesteenigd, en hy is gestorven. Maer den koning Roboam is haestelyk op eenen wagen geklommen, en gevloden in Jerusalem:

19. En Israël is van Davids huys gescheyden, tot op dezen dag toe.

20. En het is geschied, toen geheel Israël gehoord had, dat Jeroboam wedergekomen was, zoo hebben zy gezonden, en hem geroepen, vergaderende de gemeynte, en hebben hem koning gemaekt over geheel Israël, en daer is niemand Davids huys gevolgd, dan het geslacht van Juda alleen.

21. Maer Roboam is te Jerusalem gekomen, en hy heeft het geheel huys van Juda vergaderd, en het geslacht van Benjamin, honderd en tachtig duyzend uytgelezene en strydbare mannen, dat zy stryden zouden tegen het huys van Israël, en het ryk wederom brengen tot Roboam, Salomons zoon.

22. Maer het woord des Heeren is geschied tot Semeia, den man Gods, zeggende:

23. Spreekt tot Roboam, Salomons zoon, den koning van Juda, en tot al het huys van Juda en Benjamin, en tot de andere des volks, zeggende:

24. Dit zegt den Heer: Gy zult niet optrekken, noch stryden tegen uwe broeders, de kinderen van Israël: laet elk man wederom in zyn huys gaen, want dit woord is van my geschied. Zy hebben naer des Heeren woord gehoord, en zy zyn wederom gekeerd van de reyze, gelyk den Heer geboden had.

25. Maer Jeroboam heeft Sichem opgetimmerd, in het gebergte van Ephraim, en hy heeft daer gewoond: en vandaer gegaen zynde, heeft hy Phanuel getimmerd.

26. En Jeroboam heeft in zyn hert gezeyd: Nu zal het koningryk wederom komen tot Davids huys,

27. Is het dat dit volk opwaerts gaet om sacrificien te doen in des Heeren huys te Jerusalem: en het hert van dezen volke zal wedergekeerd worden tot hunnen heer Roboam, den koning van Juda, en zy zullen my doodslaen, en weder tot hem keeren.

28. En eenen raed verzinnende, hy

heeft twee gulden kalveren gemaekt, en tot hen gezeyd : Wilt voortaen niet meer opklimmen naer Jerusalem : ziet uwe goden, Israël, die u uyt Egypten geleyd hebben.

29. En hy heeft het eene gesteld te Bethel, en het andere in Dan :

30. En dat woord is tot eene zonde geworden : want het volk ging om het kalf te aenbidden tot in Dan.

31. En hy heeft ook tempelen gemaekt op hooge plaetsen, en priesters van de laetste des volks, die van de kinderen van Levi niet waren.

32. En hy heeft eenen hooglyken feestdag gesteld in de achtste maend, op den vyftienden dag der maend, tot eene gelykenis des hoogtyds, welk gevierd wordt in Juda. En klimmende op den autaer, hy heeft desgelyks ook gedaen in Bethel, om den kalveren offerande te doen, die hy gemaekt had : en hy heeft in Bethel priesters gesteld van de hoogten, die hy gemaekt had.

33. En hy is geklommen op den autaer, die hy in Bethel getimmerd had, op den vyftienden dag der achtste maend, denwelken hy uyt zyner herte versierd had : en maekte den kinderen van Israël een feest, en hy klom op den autaer, om reukofferande te ontsteken.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe een profeet uyt Juda gekomen is, tegen den autaer, en zyne priesters sprekende; en hoe Jeroboams hand verstyfde, en den profeet stierf, die Gods woord niet onderdaning was.

1. En ziet daer is een man Gods van Juda gekomen, door des Heeren woord, te Bethel, toen Jeroboam op den autaer stond, en wierook wierp.

2. En hy heeft geroepen tegen den autaer in des Heeren woord, en gezeyd : Autaer, autaer, dit zegt den Heer : Ziet den huyze van David zal een zoon geboren worden, Josias genaemd, en die zal op u offeren de priesters der hoogten, die nu op u wierook ontsteken, en gebeenten der menschen zal hy op u verbranden.

3. En hy heeft op dien dag een teeken gegeven, zeggende : Dit zal het teeken zyn, dat den Heer gesproken heeft : Ziet den autaer zal in twee gescheurd worden, en de asschen zullen uytgestort worden, die daerop zyn.

4. En toen den koning het woord van den man Gods gehoord had, hetwelk hy geroepen had tegen den autaer te Bethel, zoo heeft hy zyne hand van den autaer uytgereykt, zeggende : Vangt hem. En zyne hand verdroogde, die hy tegen hem uytgereykt had : en hy kon die niet wederom tot zich trekken.

5. Den autaer is ook gescheurd, en de asschen zyn van den autaer gestort, naer het teeken, dat den man Gods te voren gezeyd had in het woord des Heeren.

6. En den koning zeyde tot den man Gods : Bidt het aenzigt des Heeren uws Gods, en bidt voor my, dat myne hand my mag wederom gegeven worden. En den man Gods heeft des Heeren aenzigt gebeden, en des konings hand is wederom tot hem gekeerd, en zy is geworden gelyk zy te voren was.

7. En den koning heeft tot den man Gods gezeyd : Komt met my t'huys, dat gy den noenmael etet, en ik zal u giften geven.

8. En den man Gods heeft tot den koning geantwoord : Al gavet gy my de helft van uwen huyze, zoo zal ik met u niet komen, noch ik zal brood eten, noch water drinken in deze plaetse :

9. Want alzoo is my bevolen in het woord des Heeren, gebiedende : Gy zult geen brood eten, noch water drinken, noch gy zult wederkeeren door den weg, daer gy door gekomen zyt.

10. Hierom is hy door eenen anderen weg gegaen, en hy is niet wedergekeerd door den weg, waerdoor hy te Bethel gekomen was.

11. Maer daer woonde een oud profeet te Bethel, tot denwelken kwamen zyne zonen, en vertelden hem alle de werken, welke den man Gods op dien dag te Bethel gedaen had : en de woorden, die hy tot den koning gesproken had, en zy hebben dit hunnen vader verteld.

12. En hun vader zeyde hun : Door wat weg is hy weggegaen? Zyne zonen toonden hem den weg, door denwelken den man Gods weggegaen was, die van Juda gekomen was.

13. En hy zeyde tot zyne zonen : Zadelt my eenen ezel. En als zy dien gezadeld hadden, zoo is hy daerop gegaen,

14. En is den man Gods nagereysd, en hy heeft hem gevonden, zittende on-

der eenen therebintynboom, en hy zeyde tot hem: Zyt gy niet den man Gods, die van Juda gekomen zyt? Hy heeft geantwoord: Ik ben het.

15. En hy zeyde tot hem: Komt met my in huys, dat gy brood etet.

16. Denwelken heeft geantwoord: Ik mag niet wederkeeren, noch met u komen, noch ik zal brood eten, noch water drinken op deze plaetse:

17. Want den Heer heeft tot my gesproken in des Heeren woord, zeggende: Gy zult daer geen brood eten, en geen water drinken, noch gy zult wederkomen door den weg, waer gy door gegaen waert.

18. Hy zeyde tot hem: Ik ben ook een profeet uwsgelyk: en den engel heeft tot my gesproken in des Heeren woord, zeggende: Brengt hem wederom in uw huys, dat hy brood ete en water drinke. Hy heeft hem bedrogen,

19. En wederom met zich geleyd: Daerom heeft hy brood in zyn huys geëten, en water gedronken.

20. En toen zy aen de tafel zaten, zoo is het woord des Heeren geschied tot den profeet, die hem wederom geleyd had.

21. En hy riep tot den man Gods, die van Juda gekomen was, zeggende: Dit zegt den Heer: Om dat gy den mond des Heeren niet onderdanig zyt geweest, en niet hebt bewaerd het gebod, hetwelk den Heer uw God u geboden heeft,

22. En zyt wederom gekomen, en hebt brood geëten en water gedronken, in de plaetse, daer ik u bevolen heb dat gy geen brood eten zoudt, noch water drinken, zoo zal uw ligchaem in uwer vaderen graf niet gedragen worden.

23. En toen hy geëten en gedronken had, zoo heeft hy den profeet, denwelken hy wederom geleyd had, zynen ezel gezadeld.

24. Denwelken als hy weggegaen was, zoo heeft hem eenen leeuw op den weg gevonden, en heeft hem gedood, en zyn dood ligchaem was geworpen in den weg: en den ezel stond daerby, en den leeuw stond by het doode ligchaem.

25. En ziet, de mannen daer voorby gaende, hebben gezien het doode ligchaem geworpen in den weg, en den leeuw staende by het doode ligchaem. En zy zyn gekomen en hebben het vermaerd gemaekt in de stad, daer den ouden profeet in woonde.

26. Hetwelk als gehoord had den profeet, die hem van den weg wederom gebragt had, zoo zeyde hy: Het is den man Gods, die des Heeren mond ongehoorzaem is geweest, en den Heer heeft hem den leeuw overgegeven, en die heeft hem verscheurd, en gedood naer des Heeren woord, dat hy hem gesproken had.

27. En hy heeft tot zyne kinderen gezeyd: Zadelt my eenen ezel. En toen zy dien gezadeld hadden,

28. En hy weggereysd was, zoo heeft hy zyn dood ligchaem gevonden in den weg geworpen, en den ezel en den leeuw staende by het doode ligchaem: den leeuw heeft van het doode ligchaem niet geëten, noch den ezel gekwetst.

29. Hierom heeft den profeet het doode ligchaem van den man Gods genomen, en op den ezel geleyd, en wederom komende, hy heeft het in de stad des ouden profeets gebragt, om dat zy hem beklagen zouden.

30. En hy heeft het doode ligchaem in zyn graf geleyd: en zy hebben hem beklaegd: Wee, wee, myn broeder.

31. En als zy hem beklaegd hadden, zoo heeft hy tot zyne zonen gezeyd: Als ik gestorven zal zyn, dan begraeft my in het graf, daer den man Gods in begraven is: by zyn gebeente, legt myn gebeente.

32. Want voorwaer, het woord zal geschieden, dat hy te voren gezeyd heeft in des Heeren woord, tegen den autaer die te Bethel is, en tegen alle de tempelen der hoogten, die in de steden van Samarien zyn.

33. Na deze woorden zoo is Jeroboam niet wedergekeerd van zynen allerkwaedsten weg, maer ter contrarie maekte hy van de laetsten des volks priesters der hoogten: wie het wilde, die vulde zyne hand, en hy werd priester der hoogten.

34. En om deze zaek zondigde het huys van Jeroboam, en het is omgeworpen, en te niet gedaen van de aerde.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe den profeet Abias profeteert dat Jeroboams zaed te niet zal gedaen worden, en hoe Nadab na zynen vader Jeroboam koning is, en na Roboam, over Juda, Abia.

1. In dien tyd zoo was Abia Jeroboams zoon ziek.

2. En Jeroboam zeyde tot zyne huysvrouw : Staet op, en verandert uw habyt, dat gy niet gekend wordet dat gy Jeroboams huysvrouw zyt : en gaet henen te Silo, daer Ahias den profeet is, die my gezeyd heeft dat ik over dit volk regeren zoude.

3. Neemt ook in uwe hand tien brooden, en een koeksken, en een vatje honigs, en gaet tot hem : want hy zal u te kennen geven, wat dezen kinde toekomen zal.

4. De huysvrouw van Jeroboam heeft gedaen gelyk hy gezeyd had : en opstaende is zy gegaen in Silo, en zy is in Ahias huys gekomen : maer hy mogt niet zien, want zyne oogen waren verduysterd van oudheyd.

5. Maer den Heer zeyde tot Ahias : Ziet Jeroboams huysvrouw komt hier binnen om van u raed te vragen van haren zoon, die ziek is; en deze woorden zult gy haer zeggen. Daerom toen zy binnenkwam, en zich veynsde als of zy niet was geweest, die zy was,

6. Zoo heeft Ahias het geruysch van hare voeten gehoord, toen zy door de deur binnenkwam, en hy heeft gezeyd : Komt binnen, Jeroboams huysvrouw : waerom veynst gy u eene andere te wezen? Maer ik ben tot u gezonden een hard bode,

7. Gaet henen, en zegt Jeroboam : Dit zegt den Heer den God van Israël : Want ik u verheven heb uyt het midden des volks, en ik heb u een overhoofd gesteld over myn volk van Israël :

8. En ik heb het ryk van Davids huys gescheurd, en u dat gegeven, en gy zyt niet geweest gelyk David myn knecht, die myne inzettingen bewaerd heeft, en my gevolgd heeft met zyn geheel hert, doende dat behaeglyk was in myn aenzigt:

9. Maer gy hebt kwaed gedaen boven alle die voor u geweest zyn, en gy hebt voor u gemaekt vreemde goden en gegoten, opdat gy my zoudt tot gramschap verwekken, maer my hebt gy achter uwen rug geworpen :

10. Daerom, ziet, ik zal kwaed brengen over Jeroboams huys, en ik zal van Jeroboam slaen ook dat aen den wand pist, en den besloten, en den verworpensten in Israël : en ik zal de blevelingen van Jeroboams huys uytvagen, gelyk men den drek pleegt uyt te vagen, tot dat het gansch met hem uyt zy.

11. Zoo wie van Jeroboam in de stad sterven zullen, dien zullen de honden eten : maer die op het veld sterven zullen, dien zullen de vogelen des hemels verslinden : want den Heer heeft gesproken.

12. Hierom, staet op, en gaet naer huys : en wanneer uwen voet ter stede intreedt, zal het kind sterven,

13. En geheel Israël zal hem beklagen, en begraven : want dezen alleen zal van Jeroboams huys in het graf gedragen worden, om dat aen hem is wat goeds bevonden van den Heer den God van Israël, in Jeroboams huys.

14. Maer den Heer zal zich zelven eenen koning stellen over Israël, denwelken het huys van Jeroboam slaen zal op dezen dag, en op dezen tyd :

15. En den Heer God zal Israël slaen, gelyk het riet pleegt geroerd te worden in het water : en hy zal Israël uytroeyen uyt dit goede land, hetwelk hy hunnen vaderen gegeven heeft, en hy zal die als met den wind wegvoeren over den vloed : want zy hebben voor zich zelven boschkens gemaekt, om dat zy den Heer kreyten zouden.

16. En den Heer zal Israël leveren om Jeroboams zonden, die hy gezondigd heeft, en Israël heeft doen zondigen.

17. En aldus is Jeroboams huysvrouw opgestaen, en weggegaen, en is gekomen in Thersa : en toen zy kwam binnen op den dorpel des huys, zoo is het kind gestorven,

18. En zy hebben het begraven. En geheel Israël heeft hem beklaegd naer des Heeren woord, hetwelk hy gesproken heeft in de hand van zynen dienaer Ahias den profeet.

19. Maer wat meer van Jeroboam te zeggen is, hoe dat hy gestreden heeft, en hoe hy geregeerd heeft, ziet, deze zyn beschreven in de kronyken der koningen van Israël.

20. En de dagen, in dewelke Jeroboam geregeerd heeft, zyn twee en twintig jaren : en hy is ontslapen met zyne vaderen : en Nadab, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

21. Maer Roboam, Salomons zoon, heeft in Juda geregeerd. Een en veertig jaren oud was Roboam, toen hy begon te regeren : zeventien jaren heeft hy geregeerd te Jerusalem in de stad, welke den Heer verkoren heeft om dat hy zynen naem daer stellen zoude, uyt alle de geslachten

van Israël. En zyns moeders naem was Naama, eene Ammonietsche vrouw.

22. En Juda heeft kwaed voor den Heer gedaen, en zy hebben hem tot gramschap verwekt, boven al dat hunne vaders gedaen hadden in hunne zonden, die zy gezondigd hebben.

23. Want zy hebben ook voor zich zelven opgetimmerd autaren, en afgodenbeelden, en boschkens op alle hooge heuvelen, en onder alle boomen dik van bladeren :

24. Ook zoo waren daer in het land verwyfde mans, en zy hebben alle de afgrysselykheden der heydenen gedaen, die den Heer vernield heeft voor het aenschyn der kinderen van Israël.

25. Maer in het vyfde jaer van Roboams koningryk, is Sesac den koning van Egypten opgekomen te Jerusalem,

26. En hy heeft de schatten van des Heeren huys genomen, en des konings schatten, en hy heeft het al geroofd : en ook de gouden schilden, die Salomon had doen maken :

27. Voor dewelke den koning Roboam metalen schilden heeft doen maken, en die geleverd in de hand van de overste der schildknechten, en dergener die daer waekten voor de deur van des konings huys.

28. En als den koning in des Heeren huys ging, zoo droegen zy de schilden, die de officie hadden van voor te gaen : en daerna bragten zy die wederom tot het wapenhuys der schildknechten.

29. Maer wat meer van Roboam te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, ziet, dat is geschreven in de kronyken der koningen van Juda.

30. En het is oorlog geweest tusschen Roboam en Jeroboam tot allen dagen.

31. En Roboam is ontslapen met zyne vaderen, en met hen begraven in Davids stad : en zyns moeders naem was Naama eene Ammonietsche vrouw : en Abiam, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

HET XV. KAPITTEL.

Abiam regeert over Juda, en daerna Asa, die een oorlog had tegen Bassa, den koning van Israël, na hem regeert Josaphat.

1. Aldus in het achtiende jaer des koningryks van Jeroboam, Nabats zoon, werd Abiam koning in Juda.

2. Dry jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd: zyns moeders naem was Maacha, Abessaloms dochter.

3. En hy heeft gewandeld in alle zyns vaders zonden, die hy voor hem gedaen had : en zyn hert was niet opregt met den Heer zynen God, als het hert zyns vaders David.

4. Maer om Davids wille heeft hem den Heer zyn God een licht gegeven in Jerusalem, alzoo dat hy zynen zoon zoude verwekken na hem, en Jerusalem opregten :

5. Om dat David regt gedaen had voor des Heeren oogen, en niet afgekeerd was van al dat hy hem bevolen had, alle de dagen zyns levens, uytgenomen het woord van Urias den Hethiter.

6. Maer nogtans was er altyd oorlog tusschen Roboam en Jeroboam, zoo lang als hy leefde.

7. Wat nu meer van Abiam te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, is dat niet beschreven in de kronyken der koningen van Juda? En het was oorlog tusschen Abiam en tusschen Jeroboam.

8. En Abiam is ontslapen met zyne vaderen, en zy hebben hem begraven in Davids stad : en Asa zyn zoon heeft voor hem geregeerd.

9. Aldus heeft Asa, den koning van Juda, geregeerd in het twintigste jaer van Jeroboam, den koning van Israël.

10. En een en veertig jaren heeft hy geregeerd te Jerusalem. Zyns moeders naem was Maacha, Abessaloms dochter.

11. En Asa heeft regt gedaen voor des Heeren aenschyn, gelyk David zyn vader :

12. En hy heeft de verwyfde mans weggenomen van de aerde, en hy zuyverde alle de vuyligheden der afgoden, die zyne vaderen gemaekt hadden.

13. Daertoe heeft hy Maacha, zyne moeder, ook afgezet, dat zy geene prinses zyn zoude in de sacrificien van Priapus, en in zyn boschken, dat zy gewyd had : en hy heeft zyne spelonk omgeworpen, en het allerleelykste beeld gebroken, en hy heeft het verbrand in de beek Cedron :

14. Maer de hoogten heeft hy niet afgenomen. Maer nogtans was het hert van Asa volkomen met den Heer alle zyne dagen :

15. En hy heeft in des Heeren huys gedragen al dat zyn vader geheyligd had en geloofd, zilver, en goud, en vaten.

16. En daer was oorlog tusschen Asa en Baasa, den koning van Israël, allen hunne dagen.

17. En Baasa, den koning van Israël, is opgetrokken tegen Juda, en hy heeft Rama opgetimmerd, dat er niemand zoude mogen uyt of ingaen, van Asa des konings van Juda wegen.

18. Hierom heeft Asa genomen al het zilver, en het goud, dat overgebleven was in den schat van des Heeren huys, en in den schat van des konings huys, en hy heeft dat gegeven in zyner knechten handen: en gezonden tot Benadad, den zoon van Tabremon, Hezions zoon, koning van Syrien, die in Damascus woonde, zeggende:

19. Een verbond is tusschen u en my, en tusschen mynen vader en uwen vader: daerom heb ik u giften gezonden, zilver, en goud: en begeer dat gy komt, en breekt het verbond, dat gy hebt met Baasa, den koning van Israël, en dat hy van my aftrekke.

20. Benadad, consenterende den koning Asa, heeft de prinsen zyns heyrs gezonden in de steden van Israël, en zy hebben geslagen Ahion, en Dan, en Abel het huys van Maacha, en geheel Cenneroth, te weten, al het land van Nephthali.

21. Als Baasa dat hoorde, zoo liet hy af van Rama te timmeren, en hy is wederom gegaen te Thersa.

22. Maer den koning Asa heeft eenen bode uytgezonden over geheel Juda, zeggende: Niemand zy uytgenomen. En zy hebben genomen de steenen van Rama, en het hout, waermede Baasa getimmerd had, en den koning Asa heeft daeraf getimmerd Gabaa, Benjamin en Maspha.

23. Wat nu meer van Asa te zeggen is, en alle zyne vromigheden, en al dat hy gedaen heeft, en de steden, die hy getimmerd heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronyken der koningen van Juda? Maer nogtans in zyne oudheyd had hy pyn in zyne voeten.

24. En hy is ontslapen met zyne vaderen, en begraven met hen in Davids zyns vaders stad. En Josaphat, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

25. Maer Nadab, Jeroboams zoon, heeft over Israël geregeerd in het tweede jaer van Asa, des konings van Juda: en hy heeft over Israël geregeerd twee jaren.

26. En hy heeft gedaen dat kwaed is voor des Heeren aenzigt, en gewandeld in zyns vaders wegen, en in zyne zonden, waermede hy Israël heeft doen zondigen.

27. Maer Baasa, den zoon van Ahia, uyt den huyze van Issachar heeft hem lagen geleyd, en heeft hem geslagen in Gebbethon, welk is der Philistynen stad: want Nadab en geheel Israël belagen Gebbethon.

28. Aldus heeft hem Baasa gedood in het derde jaer van Asa, des konings van Juda, en hy heeft voor hem geregeerd.

29. En als hy geregeerd had, zoo heeft hy verslagen al het huys van Jeroboam: hy heeft niet zoo veel als eene ziel laten leven, van zynen zade, tot dat hy hem heel vernielde naer des Heeren woord, dat hy gesproken had door de hand zyns knechts Ahia des Siloniters,

30. Om Jeroboams zonden, die hy gezondigd had, en waerdoor hy Israël had doen zondigen: en om de misdaed, waermede hy gekreyt had den Heer God van Israël.

31. Wat nu meer van Nadab te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, zyn deze niet beschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

32. En het is oorlog geweest tusschen Asa, en Baasa, den koning van Israël, alle hunne dagen.

33. In het derde jaer Asa, des konings van Juda, regeerde Baasa, den zoon van Ahia, over geheel Israël, in Thersa, vier en twintig jaren.

34. En hy heeft kwaed voor den Heer bedreven, en hy heeft gewandeld in Jeroboams wegen, en in zyne zonden, daermede dat hy Israël heeft doen zondigen.

HET XVI. KAPITTEL.

Baasa sterft, zyn zoon Ela regeert in zyne plaets; Zambri doodt hem, en neemt het ryk in, het volk wordt gedeyld, en Achab wordt koning.

1. Maer het woord des Heeren is geschied tot Jehu, den zoon Hanani, tegen Baasa, zeggende:

2. Om dat ik u uyt het stof verheven

heb, en gesteld tot eenen vorst over myn volk van Israël, maer gy hebt in Jeroboams weg gewandeld, en myn volk van Israël doen zondigen, dat gy my kreyten zoudt door hunne zonden :

3. Ziet, ik zal afmaeyen de achtersten van Baasa, en de achtersten van zynen huyze : en ik zal uw huys maken gelyk Jeroboams, Nabats zoons huys.

4. Wie dat er van Baasa in de stad sterft, dien zullen de honden eten : en wie van hem sterft op het veld, dien zullen de vogelen des hemels eten.

5. Wat nu meer van Baasa te zeggen is, en al wat hy gedaen heeft, en zyne stryden, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

6. Aldus is Baasa ontslapen met zyne vaderen, en begraven in Thersa : en Ela, zyn zoon, regeerde voor hem.

7. Maer toen des Heeren woord gedaen werd in de hand van Jehu, den zoon Hanani, des profeets, tegen Baasa, en tegen zyn huys, en tegen al het kwaed, dat hy gedaen had voor den Heer, om hem te kreyten door de werken zyner handen, dat hy worden zoude gelyk het huys van Jeroboam : om deze zake heeft hy hem gedood, dat is Jehu, den zoon Hanani, den profeet.

8. In het zes en twintigste jaer van Asa, den koning van Juda, heeft geregeerd Ela, den zoon Baasa, over Israël in Thersa twee jaren.

9. En zyn knecht Zambri, een kapiteyn van de helft der ruytery, is tegen hem opgestaen : en Ela was in Thersa drinkende, en was dronken in het huys van Arsa, den provoost van Thersa.

10. Aldus Zambri daerin vallende, heeft hem geslagen, en gedood in het zeven en twintigste jaer Asa des konings van Juda, en hy was koning voor hem.

11. En toen hy regeerde, en gezeten was op zynen ryksstoel, zoo heeft hy verslagen het gansche huys van Baasa, en hy heeft daeraf niet eenen gelaten aen den wand pissende, en zyn maegschap en vrienden.

12. En Zambri heeft al het huys van Baasa verdaen, naer des Heeren woord, dat hy tot Baasa gesproken had, door Jehu den profeet,

13. Om alle de zonden van Baasa, en de zonden Ela zyns zoons, die gezondigd hebben, en Israël doen zondigen, kreytende den Heer den God van Israël, door hunne ydelheden.

14. Wat nu meer van Ela te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, is dit niet geschreven in het boek der kronyken der koningen van Israël?

15. In het zeven en twintigste jaer Asa des konings van Juda, heeft Zambri geregeerd zeven dagen in Thersa : en het heyr belag Gebbethon der Philistynen stad.

16. En als zy hoorden dat Zambri tegen den koning opgestaen was, en hem verslagen had, zoo heeft geheel Israël voor zich zelven koning gemaekt Amri, die op dien dag opperveldheer was over Israël in het leger.

17. Aldus is Amri, en geheel Israël met hem, opgetrokken van Gebbethon, en zy belagen Thersa.

18. Maer Zambri ziende dat de stad zoude gewonnen worden, is in het paleys gegaen, en heeft zich zelven verbrand met des konings huys : en hy is gestorven

19. In zyne zonden, die hy gezondigd had, kwaed doende voor den Heere, en wandelende in Jeroboams weg, en in zyne zonde, waermede dat hy Israël heeft doen zondigen.

20. Wat nu meer van Zambri te zeggen is, en zyner lagen en tiranny, zyn deze niet geschreven in het boek der kronyken der koningen van Israël?

21. Toen werd het volk van Israël gedeyld in twee deelen : de helft des volks volgde Thebni, Gineths zoon, om hem koning te maken : en de helft volgde Amri.

22. Maer het volk, dat met Amri was, werd magtiger dan het volk, dat Thebni, Gineths zoon, volgde : en Thebni is gestorven, en Amri heeft geregeerd.

23. In het een en dertigste jaer van Asa den koning van Juda, heeft Amri geregeerd over Israël, twaelf jaren : in Thersa heeft hy zes jaren geregeerd.

24. En hy heeft den berg van Samarien gekocht van Somer, om twee talenten zilvers : en hy heeft dien betimmerd, en hy heeft de stad, die hy getimmerd had, genoemd met den naem Semer des bergs heer Samaria.

25. Maer Amri heeft kwaed gedaen voor des Heeren aenzigt, en hy was erger dan alle die voor hem geweest waren.

26. En hy heeft gewandeld in alle de we-

gen van Jeroboam, Nabats zoon, en in zyne zonden, waermede hy Israël had doen zondigen: om den Heer den God van Israël tot gramschap te kreyten door zyne ydelheden.

27. Wat nu meer van Amri te zeggen is, en zyne stryden, die hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der kronyken der koningen van Israël?

28. En Amri is met zyne vaderen ontslapen, en begraven in Samarien: en Achab, zyn zoon, werd koning in zyne stede.

29. Maer Achab, den zoon van Amri, heeft over Israël geregeerd in het acht en dertigste jaer van Asa, den koning van Juda. En Achab, den zoon Amri, heeft over Israël geregeerd in Samarien twee en twintig jaren.

30. En Achab, den zoon Amri, heeft kwaed bedreven voor des Heeren aenzigt, boven alle die voor hem geweest waren.

31. Het was hem ook niet genoeg dat hy wandelde in de zonden van Jeroboam, Nabats zoon: maer daerenboven heeft hy tot eene huysvrouw genomen Jezabel, Ethbaal des konings van de Sidoniters dochter. En hy is weggegaen, en heeft gediend Baal, en dien aenbeden.

32. En hy heeft Baal eenen autaer gesteld in Baals tempel, denwelken hy getimmerd had in Samarien,

33. En hy plantte een boschken: en Achab heeft daertoe meer gedaen in zyn werk, den Heer God van Israël tot gramschap verwekkende, meer dan alle de koningen van Israël, die voor hem geweest zyn.

34. In zyne dagen heeft Hiel, van Bethel, Jericho opgetimmerd: in Abiram, zynen eerstgeboren zoon, heeft hy de stad gefondeerd, en in Segub, zynen jongsten zoon, heeft hy de poorten van de stad gesteld: naer des Heeren woord, dat hy gesproken had in de hand van Josue Nuns zoon.

HET XVII. KAPITTEL.

Ten tyde van Achab was er eene groote droogte en duren tyd, Elias werd gespysd door eene rave, en naderhand door eene weduwe in Sarepte, en hy verwekte van de dood den zoon van de weduwe.

1. En Elias den Thesbiter, van de inwooners van Galaad, heeft gezeyd tot Achab: Alzoo waerachtiglyk als den Heer den God van Israël leeft, voor wiens aenzigt ik sta, zoo zal het binnen deze jaren noch dauw noch regen zyn, dan naer de woorden myns monds.

2. En het woord des Heeren is tot hem geschied, zeggende:

3. Gaet van hier, en gaet tegen het oosten, en weest verborgen aen de beek Carith, die tegen over de Jordane is,

4. En aldaer zult gy van de beek drinken: ik heb den raven bevolen dat zy u daer voeden.

5. Hierom is hy weggegaen, en heeft gedaen naer des Heeren woord: en als hy weggegaen was, zoo is hy gezeten aen de beek Carith, die tegenover de Jordane is.

6. En de raven bragten hem brood en vleesch des morgens, desgelyks ook brood en vleesch des avonds, en hy dronk van de beek.

7. Maer na sommige dagen is de beek verdroogd: want het had op de aerde niet geregend.

8, Hierom is het woord Gods tot hem geschied, zeggende:

9. Staet op, en gaet in Sarephta der Sidoniters stad, en gy zult daer blyven: want ik heb daer eener weduwe bevolen dat zy u voede.

10. Hy is opgestaen, en weggegaen in Sarephta. En als hy gekomen was aen de stadspoort, zoo zag hy daer eene vrouw, die weduwe was, hout rapende, en hy heeft ze geroepen, en tot haer gezeyd: Geeft my een weynig waters in een vatje, om te drinken.

11. En toen zy weg ging om het te halen, heeft hy achter haren rugge geroepen, zeggende: Ik bid u, haelt my ook eenen mondvol broods in uwe hand.

12. Dewelke heeft geantwoord: Zoo waerachtiglyk als den Heer uw God leeft, ik heb geen brood, dan alleen eene handvol meels in eene kruyk, en een lutteiken olie in eenen oliepot: ziet ik raep twee houten om te gaen, en

dat te bereyden voor my en mynen zoon, dat wy eten, en sterven.
13. Tot dewelke heeft Elias gezeyd: Wilt niet vreezen, maer gaet henen, en doet gelyk gy gezeyd hebt: nogtans maekt eerstmael voor my van het zelfde meel een kleyn koeksken onder de assche gebakken, en brengt my dat: en namaels zult gy voor u en uwen zoon een maken.
14. Want dit zegt den Heer den God van Israël: De meelkruyk zal niet ydel worden, noch den oliepot zal geminderd worden, tot den dag toe, als God regen geven zal op de aerde.
15. Dewelke is weggegaen, en heeft naer Elias woord gedaen: en hy heeft geëten, en zy, en al haer huys. En van dien dag aen
16. Faelgeërde de meelkruyk niet, en den oliepot is niet geminderd, naer des Heeren woord, dat hy gesproken had door Elias.
17. Maer nadezen is het geschied dat der vrouwe des huys weerdinne zoon ziek is geworden, en de ziekte was zeer sterk, alzoo dat in hem geen adem bleef.
18. Hierom heeft zy tot Elias gezeyd: Wat heb ik met u te doen, man Gods? zyt gy by my ingekomen, om dat myne boosheden zouden herdacht worden, en dat gy mynen zoon zoudt dooden?
19. En Elias heeft tot haer gezeyd: Geeft my uwen zoon. En hy heeft dien van haren schoot genomen, en gedragen in de bovenste eetkamer, daer hy logeerde, en geleyd op zyn beddeken,
20. En hy heeft tot den Heere geroepen, en gezeyd: O Heer myn God, hebt gy ook deze weduwe, by dewelke ik eenigzins onderhouden word, verdriet aengedaen, dat gy haren zoon dooden zoudt?
21. En hy heeft zich zelven uytgestrekt, en gemeten over het kind drymael, en geroepen tot den Heere, en gezeyd: O Heer myn God, ik bid u, laet toch dezes kinds ziel weder in zyn binnenste komen.
22. En den Heer heeft Elias stem verhoord: en des kinds ziel is weder in hem gekomen, en het is wederom levende geworden.
23. En Elias heeft het kind genomen, en van de eetkamer afgebragt in het onderhuys, en zyner moeder gegeven, en heeft tot haer gezeyd: Ziet, uwen zoon is levende.
24. En de vrouw heeft tot Elias gezeyd: Nu beken ik, dat gy een man Gods zyt, en dat het woord des Heeren in uwen mond waerachtig is.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe Elias tot Achab gezonden wordt, dat hem regen gegeven zoude worden, en hoe hy acht honderd en vyftig profeten doet dooden.

1. Na vele dagen zoo is des Heeren woord gedaen aen Elias, in het derde jaer, zeggende: Gaet henen en vertoont u Achab, dat ik regen geve op de aerde.
2. Hierom is Elias gegaen, om zich te vertoonen voor Achab: en den honger was zeer groot in Samarien.
3. En Achab heeft geroepen Abdias, zynen hofmeester: en Abdias vreesde den Heere zeer.
4. Want toen Jezabel des Heeren profeten doodde, zoo heeft hy honderd profeten genomen, en die verborgen by vyftig en vyftig in spelonken, en voedde die met brood en water.
5. Aldus zoo heeft Achab tot Abdias gezeyd: Gaet henen door het land tot alle de waterfonteynen, en in alle de valleyen, of wy by aventure kruyd vinden mogten, en behouden onze peerden en muylen, en dat de behulpige beesten niet heel verloren gaen.
6. En zy hebben onder hen de landen gedeyld, om die rondom door te gaen: Achab ging door den eenen weg, en Abdias door eenen anderen weg, verscheyden van malkander.
7. En toen Abdias in den weg was, zoo is hem Elias te gemoet gekomen: en toen hy hem kende, zoo is hy op zyn aenzigt gevallen, en hy heeft gezeyd: Zyt gy niet, myn heer, Elias?
8. Tot denwelken hy geantwoord heeft: Ik ben het. Gaet henen, en zegt uwen heere: Elias is hier.
9. En hy zeyde: Wat heb ik misdaen, dat gy my uwen knecht in Achabs hand levert, dat hy my doode?
10. Zoo waerachtiglyk als den Heer uw God leeft, daer is geen volk of koningryk daer myn heer niet gezonden heeft om u te zoeken: en toen zy alle antwoordden: Hy is hier niet: zoo heeft hy alle de koningryken en natien

bezworen, om dat gy niet gevonden werdt.

11. En nu zegt gy tot my: Gaet henen, en zegt uwen heere: Elias is hier.

12. En als ik van u zal gegaen zyn, zoo zal des Heeren geest u wegdragen tot eenige plaets, die ik niet weet: en ik zal komen en boodschappen dit Achab, en is het dat ik u dan niet vinde, zoo zal hy my dooden: en uw knecht vreest den Heere van zyner jongheyd aen.

13. Is het u, mynen heere, niet te kennen gegeven, wat ik gedaen heb toen Jezabel des Heeren profeten doodde, dat ik honderd mannen van des Heeren profeten verborg, by vyftig en vyftig in de spelonken, en voedde die met brood en water?

14. En gy zegt nu: Gaet henen, en zegt uwen heere: Elias is hier: dat hy my doode?

15. En Elias zeyde: Alzoo waerachtiglyk als den Heer der heyrscharen leeft, voor wiens aenschyn ik sta, zoo zal ik my heden voor hem vertoonen.

16. Hierom is Abdias Achab te gemoet gegaen, en hy heeft het hem te kennen gegeven: en Achab is Elias te gemoet gegaen.

17. En als hy hem gezien had, zeyde hy: Zyt gy niet dengenen, die Israël verstoort?

18. En hy heeft gezeyd: Ik heb Israël niet verstoord, maer gy, en uws vaders huys, die des Heeren geboden verlaten hebt, en hebt Baalim gevolgd.

19 Maer nogtans zendt uyt, en vergadert tot my geheel Israël op den berg Carmelus, en ook de vier honderd en vyftig profeten van Baal, en de vier honderd profeten der boschkens, die van Jezabels tafel eten.

20. Achab heeft gezonden tot alle de kinderen van Israël, en hy heeft de profeten vergaderd op den berg Carmelus.

21. En Elias komende by al het volk, heeft gezeyd: Hoe lang gaet gy mank op beyde zyden? Is den Heer God, zoo volgt hem: maer is het Baal, zoo volgt dien. En het volk antwoordde hem niet een woord.

22. En Elias heeft wederom tot den volke gezeyd: Ik ben alleen overgebleven een profeet des Heeren: maer Baals profeten zyn vier honderd en vyftig

23. Men geve ons twee ossen, en laet hun den eenen os voor hen uytkiezen, en dien in stukken houwende, op het hout leggen, maer geen vuer daeronder steken: en ik zal den anderen os nemen, en dien op het hout leggen, maer geen vuer daeronder steken.

24. Roept gy uwer goden namen aen, en ik zal myns Heeren naem aenroepen: en den God, denwelken door het vuer verhooren zal, die zy God. En al het volk antwoordende, heeft gezeyd: Dit is eene zeer goede voorlegging.

25. Hierom heeft Elias tot Baals profeten gezeyd: Kiest voor u den eenen os, en doet gy eerstmael, want gy zyt meerder van getal: en aenroept uwer goden namen, en steekt daer geen vuer onder.

26. Toen zy den os genomen hadden, die hy hun gegeven had, zoo hebben zy dien bereyd: en Baals naem aengeroepen van 's morgens tot den middag toe, zeggende: Baal verhoort ons. En daer was geene stem, noch iemand die antwoordde: en zy hebben over den autaer gesprongen, denwelken zy gemaekt hadden.

27. En als het nu middag was, zoo bespotte Elias hen, zeggende: Roept met luyder stemme: want hy is een god, en by aventure spreekt hy, of hy is in de herberg, of op de reys, of zeker hy slaept, dat hy ontwake.

28. Hierom riepen zy met luyder stemme, en zy doorsneden zich zelven, naer hunne manier, met messen en vliemen, tot dat zy heel bebloed werden.

29. Maer toen den middag verleden was, en terwyle dat zy profeteerden, den tyd gekomen was, dat men pleegt sacrificie te offeren, en daer geene stemme gehoord werd, en niemand antwoordde, noch de bidders aenmerkte:

30. Zoo heeft Elias tot al het volk gezeyd: Komt te mywaert. En toen het volk by hem kwam, zoo heeft hy des Heeren autaer vermaekt, die gebroken was.

31. En hy heeft twaelf steenen genomen, naer het getal der geslachten van Jacobs kinderen, tot denwelken des Heeren woord geschied is, zeggende: Israël zal uwen naem zyn.

32. En hy heeft van die steenen eenen autaer opgetimmerd in den naem des Heeren: en hy heeft eenen waterloop

gemaekt gelyk door twee groefkens rondom den autaer,
33. En hy heeft het hout geschikt: en den os in stukken gedeyld, en dien op het hout geleyd,
34. En zeyde: Vult vier waterkruyken met water, en giet dat op de heelbrandofferande, en op het hout. En hy heeft wederom gezeyd: Doet dat ook ten tweeden male. En als zy het ten tweeden male gedaen hadden, zeyde hy: Doet datzelfde nog ten derden male: En zy hebben het ten derden male gedaen,
35. En de wateren liepen rondom den autaer, en de groeve van den waterloop werd vol.
36. En als het tyd was dat men den heel-brandoffer offeren zoude, zoo heeft Elias den profeet, aenkomende, gezeyd: O Heere Abrahams, en Isaacs, en Israëls God, toont heden dat gy Israëls God zyt, en ik uw knecht, en dat ik alle deze woorden naer uw gebod gedaen heb.
37. Verhoort my, Heer, verhoort my: opdat dit volk weten mag, dat gy den Heer den God zyt, en dat gy hun hert wederom bekeerd hebt.
38. Toen is het vuer des Heeren nedergevallen, en heeft verslonden het heel-brandoffer, en het hout, en de steenen, ook mede het stof, en het water, hetwelk in den waterloop was oplekkende.
39. Hetwelk als al het volk gezien had, zoo is het op zyn aenzigt gevallen, en heeft gezeyd: Den Heer is God zelf, den Heer is God zelf.
40. En Elias zeyde tot hen: Grypt Baals profeten, en laet niet eenen van hen ontvlieden. En als zy die gevangen hadden, zoo heeft Elias die geleyd aen de beek van Cison, en die daer gedood.
41. En Elias heeft tot Achab gezeyd: Gaet opwaerts, eet, en drinkt: want daer is een geruysch van veel regens.
42. Achab is opwaerts gereysd om te eten en te drinken: maer Elias is geklommen op den top van den berg Carmelus, en nedergebogen ter aerde, heeft hy zyn aenzigt tusschen zyne knien gesteld,
43. En gezeyd tot zynen dienaer: Gaet opwaerts, en ziet uyt te zeewaert. En als hy opgegaen was, en bezien had, zoo heeft hy gezeyd: Daer is nietmetal. En Elias zeyde weder tot hem: Gaet wederom zeven reyzen.
44. Maer in de zevende reyze, ziet zoo kwam daer een kleyn wolksken op uyt de zee, gelyk eens menschen voetstap. En hy zeyde: Gaet opwaerts, en zegt Achab: Spant aen uwen wagen, en vaert af, dat u den regen niet overvalle.
45. En toen hy zich keerde herwaerts en derwaerts, ziet, de hemelen zyn heel verduysterd geworden, met wolken en winden, en daer kwam eenen grooten regen. Aldus opgaende is Achab weggereysd te Jezrahel:
46. En de hand des Heeren kwam over Elias, en hy liep henen met opgeschorte lendenen voor Achab, tot dat hy kwam te Jezrahel.

HET XIX. KAPITTEL.

Elias voor Jezabel vlugtende ontsliep onder den geneverboom, en kwam voorts tot den berg Oreb, en werd van daer gezonden om te zalven Hasaël over Syrien, Jehu over Israël, en Elizeus tot profeet.

1. En Achab heeft Jezabel geboodschapt al hetgene dat Elias gedaen had, en hoe dat hy alle de profeten met den zweerde verslagen had.
2. En Jezabel heeft eenen bode aen Elias gezonden, zeggende: Dit moeten my de goden doen, en dat nog daertoe doen, is het dat ik uwe ziel morgen te dezer ure niet stelle gelyk eene van dien.
3. Hierom heeft Elias gevreesd, en opstaende is hy weggegaen waer hy henen wilde: en hy is gekomen in Bersabee Juda, en heeft daer zynen knecht gelaten,
4. En hy is in de woestyn gegaen, eene dagreys. En als hy gekomen was, en zat onder eenen geneverboom, zoo heeft hy zyner ziele begeerd dat zy sterven zoude, en zeyde: O Heer, het is my genoeg, haelt myne ziel: want ik ben niet beter dan myne vaderen.
5. En hy heeft zich nedergeworpen, en hy is ontslapen in de schaduwe van den geneverboom: en ziet den engel des Heeren heeft hem geraekt, en tot hem gezeyd: Staet op, en eet.
6. Hy heeft omgezien, en ziet, aen zyn hoofd was een brood onder de assche gebakken, en een vatje waters: aldus

heeft hy geëten en gedronken, en is wederom ontslapen.

7. En den engel des Heeren is wedergekomen ten tweeden mael, en heeft hem geraekt, en tot hem gezeyd: Staet op, en eet: want u staet nog eenen grooten weg te gaen.

8. En als hy opgestaen was, zoo heeft hy geëten en gedronken, en hy heeft gewandeld door de kracht van die spyze veertig dagen en veertig nachten, tot den berg Gods Horeb.

9. En toen hy daer gekomen was, zoo is hy gebleven in eene spelonk: en ziet, des Heeren woord kwam tot hem, en heeft hem gezeyd: Wat maekt gy hier, Elias?

10. En hy heeft geantwoord: Met jaloersche liefde ben ik jaloers geweest voor den Heer den God der heyrscharen, om dat de kinderen van Israël het verbond des Heeren verlaten hebben: uwe autaren hebben zy gebroken, en uwe profeten gedood met den zweerde, en ik ben alleen overgebleven, en zy zoeken myne ziel, om my het leven te nemen.

11. En hy zeyde hem: Gaet uyt, en staet op den berg voor den Heere: en ziet, den Heer gaet voorby, en een grooten en sterken wind, de bergen omkeerende, en de steenrotsen in stukken brekende, is voor den Heere: den Heer was in den wind niet, en na dien wind kwam eene beroerte: den Heer was in de beroerte niet,

12. En na de beroerte kwam een vuer: den Heer was in het vuer niet, en na het vuer kwam eene blazing van eene dunne lucht.

13. Toen Elias dat hoorde, heeft hy zyn aenzigt met zynen mantel bedekt, en uytgaende hy heeft gestaen in de deur der spelonk, en ziet, eene stem kwam tot hem, zeggende: Wat maekt gy hier, Elias?

14. En hy heeft geantwoord: Ik ben met jaloersche liefde jaloers geweest voor den Heere den God der heyrscharen: om dat de kinderen van Israël uw verbond verlaten hebben: uwe autaren hebben zy gebroken, en uwe profeten hebben zy met den zweerde gedood, en ik ben alleen overgebleven, en zy zoeken myne ziel, om my het leven te nemen.

15. En den Heer heeft tot hem gezeyd: Gaet wederom uwen weg door de woestyn naer Damascus: en als gy daer zult gekomen zyn, dan zult gy Hasaël zalven tot koning over Syrien,

16. En Jehu, den zoon van Namsi, zult gy tot koning zalven over Israël: maer Elizeus, Saphats zoon, die van Abelmeula is, zult gy zalven tot eenen profeet in uwe stede.

17. En het zal geschieden, dat zoo wie Hazaëls zweerd ontvliedt, dien zal Jehu dooden: en zoo wie het zweerd van Jehu ontvliedt, dien zal Elizeus dooden.

18. En ik zal voor my laten overblyven zeven duyzend mannen, derwelker knien niet zyn voor Baal gebogen, en alle mond, die hem niet aenbeden heeft de hand kussende.

19. Aldus Elias vandaer gereysd zynde, heeft Elizeus Saphats zoon gevonden, akkerende met twaelf paer ossen, en onder die met de twaelf paer ossen akkerden, was hy een: en toen Elias by hem gekomen was, zoo heeft hy zynen mantel op hem geleyd.

20. Denwelken is terstond geloopen naer Elias, achterlatende de ossen, en hy zeyde: Ik bid u, laet my toch mynen vader en myne moeder kussen, en alzoo zal ik u volgen. En hy heeft tot hem gezeyd: Gaet henen, en komt wederom: want ik heb u gedaen, dat my toebehoorde.

21. Maer toen hy van hem wederom gekomen was, zoo heeft hy genomen een paer ossen, en die geslagen, en met der ossen ploeg heeft hy het vleesch gekookt, en den volke gegeven, en zy hebben het geëten: en opstaende, hy is weggegaen, en Elias gevolgd, en diende hem.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe die van Syrien zyn verslagen geweest, en Achab wordt gestraft, om dat hy over gekomen was met Benadad.

1. En Benadad, den koning van Syrien, heeft al zyn heyr vergaderd, en twee en dertig koningen met hem, en peerden, en wagens: en optrekkende hy heeft gestreden tegen Samarien, en belegde die.

2. En boden uytzendende tot Achab, den koning van Israël in de stad,

3. Hy heeft gezeyd: Dit zegt Benadad: Uw zilver, en uw goud is myn: en uwe huysvrouwen, en uwe beste zonen zyn myne.

4. En den koning van Israël heeft geantwoord: Naer uw woord, myn heer den koning, zoo ben ik uwen, en al dat my toebehoort.

5. En de boden wederom komende, hebben gezeyd: Dit zegt Benadad, die ons aen u gezonden heeft: Uw zilver, en uw goud, en uwe huysvrouwen, en uwe kinderen zult gy my geven.

6. Hierom zal ik morgen te dezer zelfder ure myne knechten aen u zenden, en zy zullen uw huys doorzoeken, en uwer knechten huys: en al dat hun believen zal, zullen zy in hunne handen nemen, en wegdragen.

7. Maer den koning van Israël heeft geroepen alle de ouders des lands, en gezeyd: Aenmerkt, en ziet hoe dat hy ons lagen legt; want hy heeft aen my gezonden om myne huysvrouwen, en zonen, en om zilver en goud: en ik heb het niet geweygerd.

8. Maer alle de ouders, en al het volk hebben tot hem gezeyd: Hoort niet, noch geeft hem consent.

9. Hierom heeft den koning Benadads knechten geantwoord: Zegt mynen heere den koning: Alle de dingen, waerom dat gy aen my gezonden hebt in het beginsel, zal ik doen: maer dit ding mag ik niet doen.

10. En de boden wederom gaende hebben hem dit overgedragen: Denwelken heeft wederom gezonden, en gezeyd: Dit moeten my de goden doen, en deze dingen nog daertoe, is het zake dat het stof van Samarien genoeg zal zyn om de handen te vullen des volks, dat my navolgt.

11. En den koning van Israël antwoordende, heeft gezeyd: Zegt hem: Die ten stryde omgord is, gloriere niet alzoo zeer, als die ontgord is.

12. Maer het is geschied, toen Benadad dit woord hoorde, dat hy dronk met de koningen in de tenten, en hy heeft zynen knechten gezeyd: Belegt de stad rondom. En zy hebben die rondom belegt.

13. En ziet, een profeet komende by Achab, den koning van Israël, heeft tot hem gezeyd: Dit zegt den Heer: Gy hebt immers deze overgroote menigte gezien? ziet, ik zal die heden in uwe hand leveren, dat gy weten moogt, dat ik den Heer ben.

14. En Achab heeft gezeyd: Door wien? En hy heeft tot hem gezeyd: Dit zegt den Heer: Door de knechten van de vorsten der landschappen. En hy zeyde: Wie zal beginnen te stryden? En hy heeft gezeyd: Gy.

15. Hierom heeft hy overteld de knechten van de prinsen der landschappen, en heeft gevonden het getal van twee honderd en twee en dertig: en daerna heeft hy het volk geteld, alle de kinderen van Israël, zeven duyzend.

16. En zy zyn te middage uytgetrokken. Maer Benadad dronken, dronk in zyne tent, en de twee en dertig koningen met hem, die hem te hulpe gekomen waren.

17. En de knechten van de prinsen der landschappen zyn uytgetrokken in het voorste van het heyr. Aldus heeft Benadad boden uytgezonden. Dewelke hem hebben geboodschapt, zeggende: Daer zyn mannen uyt Samarien gekomen.

18. En hy heeft gezeyd: Het zy of zy komen om peys, zoo vangt ze levende: het zy of zy komen om te stryden, neemt ze levende gevangen.

19. Aldus zyn de knechten van de prinsen der landschappen uytgetrokken, en het ander heyr volgde daerna:

20. En een iegelyk sloeg den man, die hem tegen kwam: en de Syriers zyn gevlugt, en Israël heeft ze vervolgd. Ook zoo is Benadad, den koning van Syrien, gevlugt te peerd met zyn rosvolk.

21. En den koning van Israël is ook uytgetrokken, en heeft verslagen de peerden en wagens, en hy heeft Syrien geslagen met eenen grooten slag.

22. (En den profeet by den koning van Israël komende, heeft hem gezeyd: Gaet henen, en weest vroom, en weet, en beziet wat gy doet: want ten naesten jare zal den koning van Syrien tegen u optrekken.)

23. Maer des konings van Syrien knechten hebben tot hem gezeyd: De berggoden zyn hunne goden, en daerom hebben zy ons verwonnen: maer het is beter dat wy tegen hen stryden in de platte nederlanden, en dan zullen wy hen verwinnen.

24. Hierom doet dit woord: Doet alle de koningen weg, een iegelyk van uwen

heyre, en stelt prinsen in hunne steden :
25. En vervult het getal der strydbare mannen, die van uw volk verslagen zyn, en peerden naer dat de peerden te voren waren, en wagens gelyk de wagens, die gy te voren hebt gehad : en wy zullen tegen hen stryden in de platte nederlanden, en gy zult zien dat wy hen verwinnen zullen. Hy heeft hunnen raed geloofd, en alzoo gedaen.

26. Aldus, toen het jaer verleden was, heeft Benadad de mannen van Syrien geteld, en hy is opgetrokken in Aphec, om tegen Israël te stryden.

27. Maer de kinderen van Israël zyn geteld geweest, en nemende victalie zyn zy gereysd daertegen, en zy hebben hun heyrleger tegen hen over gemaekt, gelyk twee kleyne kudden van geyten : maer de Syriers overdekten het land.

28. (En een man Gods daer komende, heeft gezeyd den koning van Israël : Deze woorden zegt den Heer : Om dieswille dat de Syriers gezeyd hebben : Den Heer is der bergen God, en hy is geen God der valleyen : daerom zal ik alle deze groote menigtein uwe hand leveren, en gy zult weten dat ik den Heer en.)

29. En zy schikten zeven dagen lang hunne slagorden tegen malkander, zoo wel deze als die, en op den zevenden dag is den stryd geschied : en de kinderen van Israël hebben van de Syriers honderd duyzend voetknechten verslagen op eenen dag.

30. Maer die te Aphec gebleven waren, zyn gevlugt in de stad : en daer is een muer gevallen op zeven en twintig duyzend menschen, die daer overgebleven waren. En Benadad vlugtende, is in de stad gekomen, in een kamerken welk binnen de kamer was.

31. En zyne knechten hebben tot hem gezeyd : Ziet, wy hebben gehoord dat de koningen van het huys van Israël goedertieren zyn : hierom laet ons zakken aen onze lendenen doen, en koordekens op onze hoofden, en laet ons uytgaen tot den koning van Israël : by aventure zal hy onze zielen behouden.

32. Zy hebben hunne lendenen met zakken omgord, en koordekens op hunne hoofden gedaen, en zy zyn gekomen tot den koning van Israël, en hebben hem gezeyd : Uw dienaer Benadad zegt : Ik bid u, laet myne ziel leven. En hy zeyde : Is het dat hy nog leeft, zoo is het myn broeder.

33. Hetwelk de mannen genomen hebben voor een goed teeken van geluk : en zy hebben met haest het woord uyt zynen mond genomen, en gezeyd : Uw broeder Benadad. En hy zeyde tot hen : Gaet henen, en brengt hem by my. Hierom is Benadad tot hem uytgekomen, en hy heeft hem opgeheven in zynen wagen.

34. En hy zeyde tot hem : De steden, die myn vader uwen vader afgenomen heeft, zal ik u wedergeven : en maekt voor u straten in Damascus, gelyk myn vader in Samarien gedaen heeft, en als ik een verbond met u gemaekt heb, zoo zal ik van u scheyden. Aldus heeft hy een verbond met hem gemaekt, en heeft hem laten gaen.

35. Toen heeft een man van der profeten kinderen gezeyd tot zynen gezel door des Heeren woord : Slaet my. Maer hy wilde hem niet slaen.

36. Denwelken hy zeyde : Om dat gy des Heeren stem niet hebt willen hooren, ziet, gy zult van my weggaen, en een leeuw zal u slaen. En toen hy een luttel van hem gegaen was, zoo heeft hem een leeuw gevonden, en geslagen.

37. En hy, hebbende nog eenen anderen man gevonden, heeft tot hem gezeyd : Slaet my. Den welken heeft hem geslagen, en gewond.

38. Aldus is den profeet weggegaen, en den koning van Israël te gemoet gekomen op den weg, en hy heeft zynen mond en zyne oogen besmeurd met stof.

39. En toen den koning voorby gegaen was, zoo heeft hy tot den koning geroepen, en gezeyd : Uw dienaer was uytgetrokken om te stryden van by : en toen daer een man gevloden was, zoo heeft een ander dien tot my gebragt, en gezeyd : Bewaert dezen man : is het dat hy u ontloopt, zoo zal uwe ziel voor zyne ziel zyn, of gy zult daervoor een talent zilvers geven.

40. En toen ik, verbaesd zynde, my herwaerts en derwaerts keerde, zoo was den man haestelyk weg uyt de oogen. En den koning van Israël heeft tot hem gezeyd : Dit is uw vonnis, dat gy zelf gegeven hebt.

41. En hy heeft terstond het stof van zyn aenzigt gevaegd, en den koning van Israël heeft hem gekend, dat hy een van de profeten was.

42. Denwelken zeyde tot hem: Deze woorden zegt den Heer: Om dat gy den man, die de dood verdiend had, uyt uwe hand hebt laten gaen, zoo zal uwe ziel voor zyne ziel zyn, en uw volk voor zyn volk.

43. Hierom is den koning van Israël wederom gekeerd in zyn huys, versmadende te hooren, en hy is al razende van gramschap gekomen in Samarien.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe Naboth door het weygeren van zynen wyngaerd wordt gesteenigd, en Achab daerom van Elias gestraft wordt.

1. En na deze geschiedenissen, op dien tyd had Naboth den Jezraheliter eenen wyngaerd, die te Jezrahel was, by Achab des konings van Samarien paleys.

2. En Achab sprak met Naboth, en zeyde: Geeft my uwen wyngaerd, dat ik daeraf eenen warmoeshof maken mag, want hy is my nagelegen, en by myn huys, en ik zal u daer eenen beteren wyngaerd voor geven: of, dunkt u dat profytelyker, eenen prys van zilver zoo groot als hy weerd is.

3. Denwelken Naboth antwoordde: Den Heer zy my genadig, dat ik myner vaderen erfdom u niet geve.

4. Hierom is Achab in zyn huys gekomen verontweerdigd, en op zyne tanden bytende, om dit woord, dat hem Naboth den Jezraheliter gesproken had, zeggende: Ik zal u myner vaderen erfdom niet geven. En hy heeft zich zelven op zyn beddeken geworpen, en zyn aenzigt omgekeerd tegen den wand, en hy heeft geen brood geëten.

5. Maer Jezabel, zyne huysvrouw, is by hem gekomen, en heeft hem gezeyd: Wat is dit, daerom dat uwe ziel bedroefd is? en waerom eet gy geen brood?

6. Hy antwoordde haer: Ik heb Naboth den Jezraheliter gesproken, en hem gezeyd: Geeft my uwen wyngaerd, nemende geld: of, belieft het u, ik zal u eenen beteren wyngaerd daervoor geven. En hy heeft gezeyd: Ik zal u mynen wyngaerd niet geven.

7. Hierom heeft Jezabel, zyne huysvrouw, tot hem gezeyd: Gy zyt van grooter heerlykheyd en macht, en gy regeert het ryk van Israël wel. Staet op, en eet brood, en weest goeds moeds, ik zal u Naboths des Jezraheliters wyngaerd geven.

8. Aldus heeft zy brieven geschreven uyt Achabs naem, en die geteekend met zynen ring, en gezonden aen de ouderen en besten, die in zyne stad waren, en met Naboth woonden.

9. En dit was den zin van den brief: Doet eenen vasten verkondigen, en doet Naboth zitten tusschen de eersten des volks:

10. En maekt toe al heymelyk twee mannen Belials kinderen tegen hem, en laet die valsche getuygenis zeggen: Hy heeft God en den koning gebenedyd: en leydt hem buyten, en steenigt hem, en laet hem alzoo sterven.

11. En zyne borgers, de ouderen, en de treffelyksten, die met hem in de stad woonden, hebben gedaen alzoo Jezabel hun bevolen had, en gelyk in den brief geschreven was, die zy tot hen gezonden had:

12. Zy hebben eenen vasten doen uytroepen, en zy hebben Naboth doen zitten tusschen de eerlyksten des volks.

13. En zy hebben twee mannen des duyvels kinderen voortgebragt, en die doen zitten tegen hem: en zy, te weten als duyvelsche mannen, hebben tegen hem getuygd voor de menigte: Naboth heeft God en den koning gebenedyd: om welke zake hebben zy hem uyt de stad geleyd, en met steenen gedood.

14. En zy hebben aen Jezabel gezonden, zeggende: Naboth is gesteenigd, en gestorven.

15. En het is gebeurd, toen Jezabel gehoord had dat Naboth gesteenigd was, en dood, dat zy zeyde tot Achab: Staet op, en bezit Naboth des Jezraheliters wyngaerd, die naer u niet hooren wilde, noch u dien geven om geld: want Naboth leeft niet, maer hy is dood.

16. Toen Achab dit hoorde, te weten dat Naboth dood was, zoo is hy opgestaen, en ging nederwaerts tot in den wyngaerd van Naboth den Jezraheliter, om dien te bezitten.

17. Toen is des Heeren woord geschied aen Elias den Thesbiter, zeggende:

18. Staet op, en gaet henen af, Achab den koning van Israël te gemoet, die in Samarien is: ziet, hy is afgegaen in Na-

both des Jezraheliters wyngaerd, om dien te bezitten :

19. En gy zult tot hem spreken, zeggende : Dit zegt den Heer : Gy hebt gedood, en daerboven hebt gy ook bezeten. En hierna zult gy nog zeggen : Deze woorden zegt den Heer : Op deze plaets, daer de honden Naboths bloed gelekt hebben, zullen zy uw bloed ook lekken.

20. En Achab heeft tot Elias gezeyd : Hebt gy my uw vyand bevonden? Denwelken heeft gezeyd : Ik heb het bevonden, want gy verkocht zyt, om kwaed te doen voor het aenzigt des Heeren.

21. Ziet, ik zal kwaed op u brengen, en ik zal uwe nakomelingen afmaeyen, en ik zal van Achab doodslaen ook dien, die aen den wand pist, en die besloten is, en den minsten in Israël.

22. En ik zal uw huys maken gelyk het huys van Jeroboam, Nabaths zoon, en gelyk het huys van Baasa, den zoon van Ahia : want gy hebt gedaen om my tot gramschap te verwekken, en gy hebt Israël doen zondigen.

23. Maer den Heer heeft van Jezabel ook gesproken, zeggende : De honden zullen Jezabel eten in den akker van Jezrahel.

24. Is het dat Achab in de stad sterft, zoo zullen hem de honden eten : maer is het dat hy op het veld sterft, zoo zullen hem de vogelen des hemels eten.

25. Aldus was daer niemand zulks als Achab, die verkocht is geweest om kwaed te doen in des Heeren aenschyn : want Jezabel, zyne huysvrouw, roeyde hem op,

26. En hy is afgrysselyk geworden, zoo zeer dat hy de afgoden volgde, welke de Amorrhiters gemaekt hadden, dewelke den Heer vernield heeft voor het aenschyn der kinderen van Israël.

27. Toen Achab deze woorden hoorde, zoo heeft hy zyne kleederen gescheurd, en zyn vleesch met een hairen kleed bedekt, en hy heeft gevast, en geslapen in eenen zak, en gewandeld met den geneygden hoofde.

28. En het woord des Heeren is geschied aen Elias den Thesbiter, zeggende:

29. Hebt gy Achab niet gezien voor my verootmoedigd? Hierom want hy verootmoedigd is om mynentwille, zoo zal ik het kwaed binnen zyne dagen niet doen, maer in zyn zoons dagen zal ik dit kwaed op zyn huys brengen.

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe Achab wordt in den stryd verslagen, en na hem regeerde in Israël Ochozias, en Josaphat sterft.

1. Aldus zyn er dry jaren verleden zonder oorloge, tusschen Syrien en Israël.

2. Maer in het derde jaer is Josaphat, den koning van Juda, nederwaerts gekomen tot den koning van Israël.

3. (En den koning van Israël heeft tot zyne knechten gezeyd : Weet gy niet dat Ramoth Galaad onze is? En wy zyn onachtzaem die wederom te nemen uyt des konings van Syrien hand?)

4. En hy heeft tot Josaphat gezeyd : Zult gy niet met my komen om te stryden te Ramoth Galaad?

5. En Josaphat heeft tot den koning van Israël gezeyd : Gelyk ik ben, alzoo zyt gy ook : myn volk en uw volk dat is een : en myn rosvolk is uw rosvolk. En Josaphat heeft tot den koning van Israël gezeyd : Ik bid u, vraegt heden om des Heeren woord.

6. Toen heeft den koning van Israël de profeten vergaderd, omtrent vier honderd mannen, en heeft tot hen gezeyd : Behoor ik in Ramoth Galaad te trekken om te stryden, of zal ik het laten staen? Dewelke hebben geantwoord : Trekt opwaerts, en den Heer zal de stad in des konings hand leveren.

7. Maer Josaphat heeft gezeyd : Is hier geen profeet des Heeren, dat wy dit mogten door hem vragen?

8. En den koning van Israël zeyde tot Josaphat : Daer is een man achtergebleven, door denwelken wy den Heere vragen mogen : maer ik haet hem, want hy profeteert my niets goeds, maer enkel kwaed, Micheas, den zoon van Jemla. Tot denwelken Josaphat zeyde : Spreekt alzoo toch niet, o koning.

9. Hierom heeft den koning een van zyne gesneden mannen geroepen, en tot hem gezeyd : Haest u, en brengt herwaerts Micheas, den zoon van Jemla.

10. En den koning van Israël, en Josaphat, den koning van Juda, zaten een iegelyk in hunnen koninklyken stoel, gekleed met koninklyke kleederen, op de plaets by de deur der poort van Samarien, en alle de profeten profeteerden voor hen.

11. Ook zoo heeft Sedecias, den zoon van Chanaana, zich zelven gemaekt yze-

ren hoornen, en zeyde: Dit zegt den Heer: Hiermede zult gy Syrien in de lucht werpen, tot dat gy die vernield zult hebben.

12. En alle de profeten profeteerden gelykelyk, zeggende: Trekt opwaerts naer Ramoth Galaad, en gaet voorspoediglyk, en den Heer zal het in des konings handen leveren.

13. Maer den bode, die gegaen was om Micheas te roepen, heeft tot hem gesproken, zeggende: Ziet der profeten woorden verkondigen den koning met eenen monde goede dingen: hierom laet uw woord hunnen woorden gelyk zyn, en spreekt goede dingen.

14. Tot wien Micheas gezeyd heeft: Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, wat my den Heer zeggen zal, dat zal ik spreken.

15. Aldus is hy tot den koning gekomen, en den koning heeft tot hem gezeyd: Micheas, moeten wy te Ramoth Galaad trekken om te stryden, of dat laten? En hy heeft hem geantwoord: Trekt opwaerts, en gaet gelukkiglyk, en den Heer zal het in des konings handen leveren.

16. Maer den koning heeft tot hem gezeyd: Ik bezweer u eens, en nog eens, dat gy my anders niet zegt, dan dat waerachtig is, in den naem des Heeren.

17. En hy heeft gezeyd: Ik heb geheel Israël gezien verstroeyd op het gebergte, gelyk schapen die geenen herder hebben. En den Heer zeyde: Deze hebben geenen heer: laet een iegelyk in zyn huys wederkeeren met vrede.

18. (Toen zeyde den koning van Israël tot Josaphat: Heb ik het u niet gezeyd, dat hy my geen goed profeteert, maer altyd kwaed?)

19. Maer hy heeft daertoe nog gezeyd: Daerom hoort het woord des Heeren: Ik heb gezien den Heer zittende op zynen heerlyken stoel, en al het heyr des hemels by hem staende ter rechter en ter slinker zyde:

20. En den Heer heeft gezeyd: Wie zal Achab den koning van Israël bedriegen, dat hy optrekke, en valle te Ramoth Galaad? En den eenen zeyde dit, den anderen dat.

21. Maer daer is eenen geest uytgekomen, en heeft gestaen voor den Heer, en gezeyd: Ik zal hem bedriegen. Tot denwelken heeft den Heer gezeyd: Waermede?

22. En hy zeyde: Ik zal uytgaen, en eenen logenachtigen geest zyn in den mond van alle zyne profeten. En den Heer heeft gezeyd: Gy zult bedriegen, en verwinnen: gaet uyt, en doet alzoo.

23. Ziet, hierom heeft den Heer nu eenen logenachtigen geest gegeven in den mond van alle uwe profeten, die hier zyn, en den Heer heeft tegen u kwaed gesproken.

24. Toen kwam Sedecias, den zoon van Chanaana, daerby, en sloeg Micheas aen zyne wange, en zeyde: Heeft my dan des Heeren geest verlaten, en u aengesproken?

25. En Micheas heeft gezeyd: Gy zult dat zien op dien dag, als gy gaen zult in het kamerken, binnen het kamerken om verborgen te zyn.

26. En den koning van Israël heeft gezeyd: Neemt Micheas, en laet hem blyven by Amon den prins der stad, en by Joas Amaleks zoon,

27. En zegt hun: Dit zegt den koning: Zet dezen man in den kerker, en onderhoudt hem met het brood des lydens, en water der benaeuwdheyd, tot dat ik wederom zal gekomen zyn in vrede.

28. En Micheas heeft gezeyd: Is het dat gy met vrede wederkomt, zoo heeft den Heer door my niet gesproken. En hy zeyde: Hoort alle, gy luyden.

29. Aldus is den koning van Israël opgetrokken, en Josaphat den koning van Juda, naer Ramoth Galaad.

30. Toen zeyde den koning van Israël tot Josaphat: Neemt uwe wapenen, en gaet in den stryd, en doet uwe kleederen aen. Maer den koning van Israël heeft zyn habyt veranderd, en is in den stryd gegaen.

31. En den koning van Syrien had bevolen den twee en dertig prinsen der wagens, zeggende: Gy zult niet vechten tegen iemand van de minsten of van de meesten, dan tegen den koning van Israël alleen.

32. Hierom, toen de prinsen der wagens Josaphat gezien hadden, zoo vermoedden zy dat hy den koning van Israël was, en hem overvallende, hebben zy tegen hem gestreden: en Josaphat heeft luyde geroepen.

33. En de prinsen der wagens hebben verstaen dat hy den koning van Israël

niet was, en zy keerden zich van hem.

34. Maer een man heeft zynen boog gespannen, schietende eenen pyl in het onzekere, en by gevalle raekte hy den koning van Israël, tusschen de longe en de mage. En hy zeyde tot zynen wagenman: Keert uwe hand, en voert my uyt den heyre, want ik ben zwaerlyk gewond.

35. Aldus is den stryd gedaen op dien dag, en den koning van Israël stond in zynen wagen, tegenover de Syriers, en hy is des avonds gestorven; maer het bloed van zyne wond vloeyde in het midden van den wagen.

36. En den uytroeper maekte geluyd over al het heyr eer de zon onderging, zeggende: Een iegelyk keere wederom in zyne stad, en in zyn land.

37. En den koning is gestorven, en gevoerd in Samarien: en zy hebben den koning begraven in Samarien,

38. En zy hebben zynen wagen gewasschen in de piscine van Samarien, en de honden hebben zyn bloed gelekt, en zy hebben zyne wagengetuygen gewasschen, naer het woord des Heeren, dat hy gesproken had.

39. Wat meer van Achab te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, en het ivooren huys, hetwelk hy getimmerd had, en van alle de steden, die hy gesticht had, zyn deze niet geschreven in het boek der kronyken der koningen van Israël?

40. Aldus is Achab ontslapen met zyne vaderen, en Ochozias, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

41. Maer Josaphat, den zoon van Asa, had begonnen te regeren over Juda in het vierde jaer van Achab den koning van Israël.

42. Vyf en dertig jaren was hy oud toen hy begon te regeren, en vyf en twintig jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd: zyns moeders naem was Azuba, Salai dochter.

43. En hy heeft gewandeld in alle de wegen van Asa zynen vader, en hy is daer niet af gegaen: en hy heeft gedaen dat regt was voor des Heeren aenzigt.

44. Maer nogtans heeft hy de hoogten niet weggedaen: want het volk deed nog sacrificie, en brandde nog welriekenden offer op de hoogten.

45. En Josaphat had vrede met den koning van Israël.

46. Dat er meer is van Josaphat te zeggen, en zyne werken, die hy gedaen heeft, en zyne stryden, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Juda?

47. En hy heeft ook alle de overgebleven verwyfde mannen, die overgebleven waren in Asa zyns vaders dagen, uyt den lande verdreven.

48. En daer was toen geen koning gemaekt in het land van Edom.

49. En den koning Josaphat had vloten van schepen gemaekt in de zee, die naer Ophir varen zouden om goud: maer zy konden daer niet varen, want zy werden gebroken te Asion Gabar.

50. Toen zeyde Ochozias, Achabs zoon, tot Josaphat: Laet myne knechten met uwe knechten in de schepen gaen. En Josaphat wilde dat niet doen.

51. En Josaphat is met zyne vaderen ontslapen, en begraven met hen in David zyns vaders stad: en Joram zyn zoon heeft voor hem geregeerd.

52. Maer Ochozias, Achabs zoon, begon te regeren Israël in Samarien, in het zeventiende jaer van Josaphat, den koning van Juda, en hy heeft Israël geregeerd twee jaren.

53. En hy heeft kwaed gedaen voor des Heeren aenschyn, en gewandeld in zyns vaders en zyns moeders weg, en in den weg van Jeroboam, Nabats zoon, die Israël heeft doen zondigen.

54. En hy heeft ook Baal gediend, en hem aenbeden, en den Heer God van Israël gekreyt, naer al dat zyn vader gedaen had.

HET

VIERDE BOEK DER KONINGEN.

HET I. KAPITTEL.

Hoe Ochozias ziek zynde begeert raed van Beelzebub, waerom hem Elias berispt, en hy sterft, en na hem regeerd Joram.

1. Moab heeft ook overtreden tegen Israël, na dat Achab dood was.

2. En Ochozias is gevallen door de tralien zyner eetkamer, die hy had in Samarien, en hy is ziek geworden : en heeft boden gezonden, zeggende tot hen : Gaet henen, en gaet te raden Beelzebub, den God van Accaron, of ik van deze myner ziekte zal mogen genezen.

3. Maer den engel des Heeren heeft tot Elias den Thesbiter gesproken, zeggende : Staet op, en gaet te gemoet des konings van Samarien boden, en gy zult hun zeggen : Is er dan geen God in Israël, dat gy gaet om Beelzebub, den God van Accaron, raed te vragen?

4. Daerom, dit zegt den Heer : Van den bedde, daer gy op gegaen zyt, zult gy niet afgaen, maer gy zult de dood sterven. En Elias is weggegaen.

5. En de boden zyn wedergekeerd tot Ochozias. Denwelken heeft tot hen gezeyd : Waerom zyt gy wedergekomen?

6. En zy hebben hem geantwoord : Ons is een man tegengekomen, en hy zeyde tot ons : Gaet henen, en keert wederom tot den koning, die u gezonden heeft, en gy zult hem zeggen : Dit zegt den Heer : Is het daerom, want daer geen God in Israël is, dat gy zendt om raed te vragen van Beelzebub, den God van Accaron? Daerom zult gy niet afkomen van den bedde, daer gy op gegaen zyt, maer gy zult de dood sterven.

7. En hy zeyde hun : Van wat gedaente en kleeding is den man, die u te gemoet kwam, en deze woorden sprak?

8. En zy antwoordden : Het was een hairig man, en met eenen leeren riem om zyne lendenen gegord. Hy zeyde : Het is Elias den Thesbiter.

9. En hy heeft tot hem gezonden eenen prins over vyftig mannen, en vyftig mannen, die onder hem waren. Denwelken is tot hem opwaerts gegaen : en heeft tot hem, die daer op den top van den berg zat, gezeyd : Man Gods, den koning heeft bevolen dat gy afkomen zoudt.

10. En Elias antwoordende, heeft gezeyd den kapiteyn over vyftig mannen : Is het dat ik een man Gods ben, zoo dale een vuer van den hemel af, en verslinde u, en uwe vyftig mannen. Toen viel het vuer uyt den hemel, en heeft hem verslonden, en de vyftig mannen, die met hem waren.

11. En hy heeft wederom gezonden eenen anderen kapiteyn over vyftig mannen, en vyftig met hem. Den welken heeft tot hem gezeyd : Man Gods, dit zegt den koning : Haest u, komt af.

12. Elias antwoordende, heeft gezeyd : Is het dat ik een man Gods ben, zoo valle vuer uyt den hemel, en verslinde u, en uwe vyftig. Toen viel het vuer uyt den hemel, en heeft hem verslonden, en zyne vyftig.

13. Hy heeft wederom gezonden den derden prins over vyftig, en de vyftig die met hem waren. Denwelken, toen hy gekomen was, heeft zyne knien gebogen tegen Elias, en hem gebeden, en gezeyd : Man Gods, wilt myne ziel niet versmaden, en uwer knegten zielen, die met my zyn.

14. Ziet het vuer is van den hemel gevallen, en heeft verslonden de twee eerste kapiteynen over vyftig mannen, met de vyftig die met hen waren ; maer

nu bid ik dat gy myner ziele wilt ontfermen.

15. En den engel des Heeren heeft gesproken tot Elias, zeggende : Gaet met hem af, vreest niet. Hierom is hy opgestaen, en met hem afgegaen tot den koning.

16. En heeft hem gezeyd : Dit zegt den Heer : Aengezien dat gy boden gezonden hebt om raed te vragen van Beelzebub, den God van Accaron, regt of er geen God in Israël ware, van denwelken gy mogt raed vragen : daerom zult gy niet afkomen van den bedde, daer gy op gegaen zyt, maer gy zult de dood sterven.

17. En hy is gestorven naer des Heeren woord, dat Elias gesproken heeft, en Joram, zyn broeder, heeft voor hem geregeerd, in het tweede jaer van Joram Josaphats zoon, des konings van Juda : want hy had geenen zoon.

18. Maer dat er meer is van de woorden van Ochozias, die hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der kronyken der koningen van Israël?

HET II. KAPITTEL.

Hoe Elias wordt opgevoerd in den hemel, latende Elizeus zynen mantel, en zynen geest wordt in Elizeus gedobbleerd.

1. En het is geschied, toen den Heer Elias wilde ten hemel halen door eenen stormwind, dat Elias en Elizeus gingen van Galgala.

2. En Elias zeyde tot Elizeus : Blyft hier, want den Heer heeft my gezonden tot Bethel. En Elizeus heeft tot hem gezeyd : Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, en als uwe ziel leeft, ik zal u niet verlaten. En toen zy afgegaen waren tot Bethel :

3. Zoo zyn er profeten kinderen uytgekomen, die te Bethel waren, tot Elizeus, en hebben hem gezeyd : Weet gy niet dat den Heer heden uwen heer van u nemen zal? Hy antwoordde : Ik weet ook wel : zwygt.

4. Maer Elias heeft tot Elizeus gezeyd : Blyft hier, want den Heer heeft my gezonden te Jericho. En hy heeft gezeyd : Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, en als uwe ziel leeft, ik zal u niet verlaten. En toen zy tot Jericho gekomen waren,

5. Zoo zyn er profeten kinderen, die te Jericho waren, tot Elizeus gekomen, en hebben hem gezeyd : Weet gy niet dat den Heer heden uwen heer van u nemen zal? En hy heeft gezeyd : Ik weet wel : zwygt.

6. Toen zeyde Elias tot hem : Blyft hier, want den Heer heeft my gezonden tot de Jordane. Denwelken antwoordde : Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, en uwe ziel leeft, ik zal u niet verlaten. Aldus zyn zy beyde te zamen gegaen.

7. En vyftig mannen van der profeten kinderen hebben hen gevolgd, dewelke stonden tegenover, van verre : maer zy beyde stonden aen de Jordane.

8. En Elias heeft zynen mantel genomen, en dien te zamen gewonden, en heeft de wateren geslagen, dewelke zyn gescheyden aen beyde de zyden, en zy zyn beyde door het drooge gegaen.

9. En toen zy doorgegaen waren, zoo zeyde Elias tot Elizeus : Begeert dat gy wilt, dat ik het u doe, eer ik van u zal gehaeld worden. En Elizeus zeyde : Ik bid dat uwen geest tweevoudig in my worde.

10. Denwelken heeft geantwoord : Gy hebt een zwaer ding begeerd : maer nogtans is het dat gy my zien zult, als ik van u zal genomen worden, zoo zal het u geschieden, dat gy begeerd hebt : maer is het dat gy het niet ziet, zoo zal het niet zyn.

11. En toen zy voortgingen, en al gaende te zamen spraken, ziet eenen vurigen wagen, en vurige peerden hebben ze beyde gescheyden : en Elias is door eenen stormwind in den hemel opgevaren,

12. En Elizeus zag het aen, en riep : Myn vader, myn vader, Israëls wagen, en zynen wagenman. En hy heeft hem niet meer gezien : en hy heeft zyne kleederen gegrepen, en die gescheurd in twee stukken.

13. En hy heeft Elias mantel opgenomen, die hem ontvallen was : en toen hy wedergekomen was, stond hy op den oever der Jordane :

14. En hy heeft met Elias mantel, die hem ontvallen was, de wateren geslagen, en zy zyn niet gescheyden. En hy zeyde : Waer is Elias God nu ook? En hy heeft de wateren geslagen, en zy zyn gescheyden herwaerts en derwaerts, en Elizeus is er door gegaen.

15. En der profeten kinderen, die te Jericho waren, ziende tegenover, hebben gezeyd : Elias geest rust op Elizeus. En komende hem te gemoet, hebben zy hem aenbeden nedergebogen ter aerde,

16. En tot hem gezeyd : Ziet, met uwe knechten zyn vyftig sterke mannen, die mogen gaen, en zoeken uwen Heer, of hem by aventure den geest des Heeren heeft genomen, en geworpen op een van de hooge bergen, of in een van de valleyen. En hy heeft gezeyd : Wilt niet zenden.

17. En zy hebben hem gedwongen tot dat hy oorlof gaf, en zeyde : Zendt ze. En zy hebben vyftig mannen gezonden : dewelke toen zy dry dagen gezocht hadden, zoo hebben zy hem niet gevonden.

18. En zy zyn weder tot hem gekomen : en hy woonde te Jericho, en heeft tot hen gezeyd : Heb ik u niet gezeyd : Wilt niet zenden?

19. En de mannen der stad hebben tot Elizeus gezeyd : Ziet, de wooning dezer stad is zeer goed, gelyk gy, heer, zelf wel ziet : maer het water is zeer kwaed, en het land is ontvruchtbaer.

20. En hy heeft gezeyd : Brengt my een nieuw vat, en doet daer zout in. Hetwelk als zy gebragt hadden,

21. Zoo is hy buyten gegaen aen de fonteyne der wateren, en heeft daer het zout in geworpen, en gezeyd : Dit zegt den Heer : Ik heb deze watere genezen, en daer zal voortaen geene dood, of onvruchtbaerheyd in zyn.

22. Alzoo zyn de wateren genezen tot op dezen dag toe, naer Elizeus woord, dat hy gesproken heeft.

23. En hy is van daer opgetrokken te Bethel : en toen hy opkwam over den weg, zoo zyn daer kleyne kinderen uyt de stad gekomen, en bespotteden hem, zeggende : Komt op, kale kop ; komt op, kale kop.

24. En toen hy achterom zag, zoo heeft hy die gezien, en hen vermaledyd in des Heeren naem : en daer zyn twee beeren uyt het bosch gekomen, en hebben twee en veertig van de kinderen verscheurd.

25. Maer hy is van daer gegaen op den berg Carmelus, en van daer weder gekeerd tot Samarien.

HET III. KAPITTEL.

Hoe de koningen van Juda, Israël, en Edom, stryden tegen den koning van Moab, den welken Elizeus water gaf.

1. Maer Joram, Achabs zoon, heeft over Israël geregeerd in Samarien, in het achtiende jaer van Josaphat den koning van Juda. En hy heeft twaelf jaren geregeerd.

2. En hy heeft kwaed voor den Heer gedaen, maer niet gelyk zyn vader en moeder : want hy heeft Baals beelden weggedaen, die zyn vader gemaekt had.

3. Maer nogtans aen de zonden van Jeroboam, Nabats zoon, die Israël heeft doen zondigen, is hy blyven hangende, en hy is daer niet af gegaen.

4. Mesa, den koning van Moab, voedde veel vees, en hy betaelde den koning van Israël honderd duyzend lammeren, en honderd duyzend rammen met hunne vliesen.

5. En toen Achab dood was, zoo brak hy het verbond, dat hy had met den koning van Israël.

6. Hierom is den koning Joram op dien dag gegaen uyt Samarien, en hy heeft geheel Israël overteld.

7. En hy heeft gezonden tot Josaphat, den koning van Juda, zeggende : Den koning van Moab is van my gescheyden, komt met my tegen hem ten stryde. Den welken heeft geantwoord : Ik zal optrekken : die myne is, die is uwe : myn volk is uw volk : en myne peerden zyn uwe peerden.

8. En hy heeft gezeyd : Door welken weg zullen wy optrekken? En hy heeft geantwoord : Door de woestyn van Idumeën.

9. Aldus zyn getrokken den koning van Israël, en den koning van Juda, en den koning van Edom, en zy hebben omgereden door eenen weg van zeven dagen, en daer was geen water voor het heyr, en de beesten die hen volgden.

10. En den koning van Israël heeft gezeyd : Wee! Wee! Wee! den Heer heeft ons, dry koningen, vergaderd, dat hy ons in Moabs hand leveren zoude.

11. En Josaphat zeyde : Is hier geen profeet des Heeren, dat wy den Heer door hem baden? En daer antwoordde een van de knechten des konings van Israël : Hier is Elizeus, Saphats zoon, die op Elias handen water goot.

12. En Josaphat heeft gezeyd : Des Heeren woord is by hem. En den koning van Israël is tot hem afgegaen, en Josaphat den koning van Juda, en den koning van Edom.

13. En Elizeus heeft tot den koning van Israël gezeyd : Wat heb ik met u te doen? Gaet tot uws vaders en uws moeders profeten. En den koning van Israël heeft tot hem gezeyd : Waerom heeft den Heer deze dry koningen vergaderd, dat hy die leveren zoude in Moabs handen?

14. En Elizeus heeft tot hem gezeyd : Zoo waerachtiglyk als den Heer der heyrscharen leeft, voor wiens aenschyn ik sta, schaemde ik my niet voor het aenschyn van Josaphat den koning van Juda, ik zou u voorwaer niet geacht, of aenzien hebben.

15. Maer nu brengt my eenen harpslager. En toen den harpslager speelde, zoo is op hem de hand Gods geworden, en hy heeft gezeyd :

16. Dit zegt den Heer : Maekt in den grond dezer beke grachten, en grachten.

17. Want dit zegt den Heer : Gy zult geenen wind of regen zien : en dezen grond zal vol waters worden, en gy, en uwe huysgezinnen, en uw vee, zult drinken.

18. En dit is luttel voor den Heer : maer daertoe zal hy Moab ook in uwe handen leveren.

19. En gy zult alle de besloten steden slaen, en alle uytgelezen steden, en gy zult alle vruchtbare boomen afhouwen, en alle de waterfonteynen verstoppen, en gy zult alle de uytnemende akkers met steenen bedekken.

20. Aldus is het morgenstond geworden, als men pleegt sacrificie te offeren, en ziet, de wateren kwamen door den weg van Edom, en het land is vol waters geworden.

21. Maer alle de Moabiters, hoorende dat de koningen opgekomen waren om tegen hen te stryden, hebben vergaderd alle die met eenen ridderlyken gordel boven gegord waren, en stonden aen de palen.

22. En toen zy des morgens vroeg opgestaen waren, en de zon opgegaen was tegenover de wateren, zoo hebben de Moabiters tegenover gezien, dat de wateren rood waren gelyk bloed.

23. En zy hebben gezeyd : Het is bloed van den zweerde : de koningen hebben tegen malkander gestreden, en zy zyn van malkander verslagen : trekt nu henen, Moab, tot den roof.

24. En zy zyn getrokken tot in het heyr van Israël : toen stonden die van Israël op, en hebben Moab geslagen : en zy zyn voor hen gevloden. Hierom zyn zy gekomen, die den stryd gewonnen hadden, en hebben het land van Moab geslagen,

25. En de steden verdorven : en alle de beste akkers hebben zy overdekt, werpende elk steenen daerop : en alle de waterfonteynen hebben zy verstopt : en alle de vruchtbare boomen afgehouwen, alzoo dat er alleen de muren van baksteenen staende bleven : en de stad is omringd van de slingerwerpers, en een groot deel daeraf geslagen.

26. Toen den koning van Moab dit gezien had, te weten, dat de vyanden de overhand gekregen hadden, zoo heeft hy met zich genomen zeven honderd mannen die zweerd uyttrokken, dat zy zouden doorbreken tot by den koning van Edom : maer zy vermogten niet.

27. En nemende zynen eerstgeboren zoon, die voor hem zou geregeerd hebben, heeft hy dien tot een brandoffer op den muer geofferd : en daer is eene groote onweerdigheyd onder Israël gekomen, en terstond zyn zy van hem getrokken, en wederom in hun land gekeerd.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe Elizeus de ydele vaten met olie deed vullen, en de Sunamitin kreeg eenen zoon denwelken gestorven zynde, wordt van Elizeus verwekt.

1. En eene vrouw der profeten huysvrouwen riep tot Elizeus, zeggende : Uw dienaer myn man is gestorven : en gy weet wel dat uw dienaer God vreezende was : en ziet, den schuldheer is gekomen om myne twee zonen te nemen tot zynen dienst.

2. Derwelker Elizeus zeyde : Wat wilt gy dat ik doe? Zegt my, wat hebt gy in uw huys? En zy heeft geantwoord : Ik uwe dienstvrouw heb anders niet in myn huys, dan een luttel olie daer ik my mede zalven mag.

3. Hy zeyde haer : Gaet henen, begeert

van alle uwe geburen dat zy u leenen ydele vaten, en die niet weynig.

4. En gaet binnen, en sluyt uwe deur, als gy binnen zyt, gy en uwe zonen : en giet daeraf in alle deze vaten : en als die vol zyn, zoo zult gy ze wegdoen.

5. Aldus is de vrouw gegaen en heeft hare deur gesloten achter zich, en achter hare zonen : dewelke haer de vaten aenbragten, en zy goot er in.

6. En als de vaten vol waren, zoo zeyde zy tot haren zoon: Brengt my hier nog een vat. En hy antwoordde : Ik heb geen. En de olie stond.

7. En zy is gekomen, en heeft dit den man Gods te kennen gegeven. En hy zeyde : Gaet henen, en verkoopt de olie, en betaelt uwen schuldheer : maer gy, en uwe zonen, leeft van hetgene dat er overblyft.

8. En het is geschied op eenen dag, dat Elizeus ging door Sunam : en daer was eene groote vrouw, die hem gehouden heeft opdat hy by haer eten zoude : en toen hy dikmaels daerdoor ging, zoo ging hy by haer ter herberge om brood te eten.

9. Dewelke zeyde tot haren man : Ik merk dat dit een heylig man Gods is, die dikmaels hier al onzent doorreyst.

10. Daerom laet ons voor hem een kleyn kamerken maken, en daerin hem een beddeken zetten, en eene tafel, en eenen stoel, en eenen kandelaer, opdat hy daer blyve, als hy by ons komt.

11. En het is geschied op eenen dag, dat hy kwam en logeerde in het kamerken, en hy heeft daer gerust :

12. En hy heeft gezeyd tot Giezi, zynen knecht : Roept deze Sunamitin. En toen hy die geroepen had, en zy voor hem stond,

13. Zoo heeft hy tot zynen knecht gezeyd : Zegt haer : Ziet, gy hebt ons in alle dingen neerstiglyk gediend : wat wilt gy dat ik u doe? hebt gy eenige zake, en wilt gy dat ik spreke den koning, of den prins des heyrs? Zy antwoordde : Ik woon in het midden van mynen volke.

14. En hy zeyde : Wat wilt zy dan dat ik haer doe? En Giezi heeft gezeyd: Vraegt het niet : want zy heeft geenen zoon, en haer man is oud.

15. Hierom heeft hy bevolen dat hy ze roepen zoude : en als zy geroepen was, en voor de deur stond,

16. Zoo heeft hy tot haer gezeyd : Te dezer tyd, op deze zelfde ure, is het dat gy levende zyt, zult gy eenen zoon in uw ligchaem hebben. En zy heeft geantwoord : Wilt toch, bid ik, myn heer, man Gods, wilt toch uwer dienstvrouwe niet liegen.

17. En de vrouw heeft ontvangen, en gebaerd eenen zoon ten tyde, en ter zelfder ure, dat Elizeus gezeyd had.

18. En het kind is groot geworden. En het gebeurde op eenen dag, dat het kind, uytgaende, tot zynen vader gegaen was, by de maeyers.

19. En het zeyde tot zynen vader : Myn hoofd doet my wee, myn hoofd doet my wee. En hy zeyde tot zynen knecht : Neemt, en leydt het kind by zyne moeder.

20. En toen hy het genomen had, en by zyne moeder geleyd, zoo heeft zy het op haren schoot genomen tot den middag toe, en het is gestorven.

21. En zy is opwaerts gegaen, en heeft het kind op des mans Gods beddeken geleyd, en de deur gesloten : en toen zy uytgegaen was,

22. Heeft zy haren man geroepen, en gezeyd : Ik bid u, zendt eenen van de knechten, en eene ezelinne met my, dat ik haestelyk uyt reyzen mag tot den man Gods, en wederkomen.

23. Denwelken tot haer gezeyd heeft : Waerom gaet gy tot hem? het is toch heden geene nieuwe maend, noch sabatfeest. Dewelke heeft geantwoord : Ik zal gaen.

24. En zy heeft de ezelinne gezadeld, en den knecht geboden : Dryft voort, en haest u, en maekt my geen vertrek in het gaen, en doet dat ik u gebied.

25. Aldus is zy gereysd, en gekomen by den man Gods op den berg Carmelus: en toen den man Gods haer tegen hem over gezien had, zoo heeft hy gezeyd tot Giezi zynen knecht : Ziet de Sunamitin.

26. Daerom gaet haer te gemoet, en zegt haer : Is het niet wel met u, en met uwen man, en met uwen zoon? Zy heeft geantwoord : Het is al wel.

27. En toen zy by den man Gods op den berg gekomen was, zoo heeft zy zyne voeten gegrepen : en Giezi kwam by haer dat hy ze daeraf weeren zoude. En den man Gods heeft gezeyd : Laet ze geworden : want hare ziel is in bitterheyd, en den Heer heeft het voor my verborgen, en my niet te kennen gegeven.

28. En zy heeft hem gezeyd : Heb ik eenen zoon van mynen Heer begeerd? heb ik u niet gezeyd : Spot met my niet?

29. En hy heeft tot Giezi gezeyd : Omgordt uwe lendenen, en neemt mynen stok in uwe hand, en gaet henen. Is het dat u een mensch te gemoet komt, groet hem niet : is het dat u iemand groet, antwoordt hem niet : en gy zult mynen stok leggen op des kinds aenzigt.

30. Maer des kinds moeder zeyde : Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, en uwe ziel leeft, ik zal u niet laten. Hierom is hy opgestaen, en haer gevolgd.

31. Maer Giezi was voor hen gegaen, en hy had den stok op des kinds aenzigt geleyd, en daer was noch stem, noch gevoelen : en hy is wedergekomen hem te gemoet, en heeft hem geboodschapt, zeggende : Het kind is niet verrezen.

32. Hierom is Elizeus in het huys gegaen, en ziet het kind lag dood in zyn beddeken :

33. En daerbinnen gaende, heeft hy de deur gesloten achter zich, en het kind : en hy heeft tot den Heere gebeden.

34. En hy is opgestaen, en heeft gelegen op het kind : en zynen mond geleyd op des kinds mond, en zyne oogen op des kinds oogen, en zyne handen op des kinds handen : en hy heeft zich op het kind gebogen, en des kinds vleesch is warm geworden.

35. En hy is wederom gegaen, en heeft eens gewandeld in het huys, herwaerts en derwaerts : en hy klom op, en heeft op het kind gelegen : en het kind geeuwde zevenwerf, en het deed zyne oogen open.

36. En hy riep Giezi, en zeyde tot hem : Roept deze Sunamitin. En toen zy geroepen was, zoo is zy tot hem binnen gekomen. Toen zeyde hy : Neemt uwen zoon weg.

37. Zy is gekomen, en is gevallen voor zyne voeten, en heeft aenbeden op de aerde : en zy heeft haren zoon genomen, en is uytgegaen.

38. En Elizeus is wedergegaen te Galgala. En het was eenen duren tyd in het land, en der profeten kinderen woonden met hem. En hy zeyde tot een van zyne dienaers : Stelt hier eenen grooten pot, en kookt eene potagie voor de profeten kinderen.

39. En daer is een te velde gegaen om wilde kruyden te vergaderen : en hy vond een kruyd, gelyk eenen wilden wyngaerd, en hy heeft daeraf vergaderd kolokwinten des velds, en hy vulde zynen mantel daermede, en toen hy wedergekomen was, zoo heeft hy die in den pot der potagien gescherfd : want hy wist niet wat het was.

40. Aldus hebben zy dit hunnen gezellen uytgereykt, dat zy eten zouden : en toen zy van deze kokery gesmaekt hadden, zoo riepen zy, zeggende : De dood is in den pot, man Gods. En zy mogten het niet eten.

41. En hy zeyde : Brengt hier meel. En toen zy dat gebragt hadden, zoo heeft hy het in den pot gedaen, en gezeyd : Reykt het uyt der menigte, dat zy eten. En daer was geene bitterheyd meer in den pot.

42. Daerna is een man gekomen van Baalsalisa, brengende voor den man Gods brooden van de eerste offeranden, en twintig gersten brooden, en nieuwe tarwe in zyne male. En hy zeyde : Geeft het den volke, dat zy eten.

43. En zynen dienaer antwoordde : Hoe veel is dit, dat ik het voor honderd mannen leggen zoude? En hy zeyde wederom : Geeft het den volke, dat zy het eten : want dit zegt den Heer : Zy zullen eten, en daer zal nog overschieten.

44. Hierom heeft hy dit voor hen geleyd : en zy hebben geëten, en daer is nog overgebleven naer des Heeren woord.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Naaman door den raed van Elizeus zevenmael in de Jordane gewasschen zynde, wordt genezen van zyne melaetsheyd, dewelke kwam op Giezi, om de giften die hy genomen had.

1. Naaman des konings van Syrien veldhoofdman, was zeer groot by zynen Heer, en zeer geëerd : want door hem heeft den Heer den lande van Syrien zaligheyd gedaen : en het was een sterk en ryk man, maer hy was melaetsch.

2. En uyt Syrien waren rooverkens getrokken, en die hadden uyt den lande van Israël een kleyn dochterken gevangen weggeleyd, dewelke was in den dienst van Naamans huysvrouw,

3. Dewelke heeft gezeyd tot hare vrouwe : Och of myn heer geweest hadde

tot den profeet, die in Samarien is : voorwaer hy zoude hem van zyne melaetschheyd genezen hebben, die hy heeft.

4. Hierom is Naaman tot zynen heer gegaen, en heeft hem dit te kennen gegeven, zeggende : Aldus en aldus heeft het meysken van het land van Israël gezeyd.

5. En den koning van Syrien heeft tot hem gezeyd : Gaet, en ik zal eenen brief aen den koning van Israël zenden. En toen hy gereysd was, en met hem genomen had tien talenten zilvers, en zes duyzend goudgulden, en tien eerlyke kleederen,

6. Zoo droeg hy eenen brief aen den koning van Israël, in deze woorden : Als gy dezen brief zult ontvangen hebben, zoo weet dat ik Naaman mynen dienaer aen u gezonden heb, dat gy hem zoudt genezen van zyne melaetschheyd.

7. En toen den koning van Israël den brief gelezen had, zoo heeft hy zyne kleederen gescheurd, en gezeyd : Ben ik een God, dat ik mag dooden, en levende maken, aengezien dat dezen aen my gezonden heeft, dat ik den mensch zoude van zyne melaetschheyd genezen? Merkt, en ziet dat hy oorzaken tegen my zoekt.

8. Toen Elizeus, den man Gods, dit gehoord had, te weten, dat den koning van Israël zyne kleederen gescheurd had, zoo heeft hy aen hem gezonden, zeggende : Waerom hebt gy uwe kleederen gescheurd? Laet hem tot my komen, dat hy weten mag dat er een profeet in Israël is.

9. Hierom is Naaman gekomen met peerden en wagens, en heeft gestaen voor de deur van Elizeus huys :

10. En Elizeus heeft eenen bode aen hem gezonden, zeggende : Gaet en laet u zevenmael wasschen in de Jordaen, en u vleesch zal weder gezond worden, en gy zult gezuyverd worden.

11. Naaman vergramd ging weg, zeggende: Ik meynde dat hy tot my uytkomen zoude, en staende aenroepen den naem des Heeren zyns Gods, en dat hy met zyne hand geraekt hebben zoude de plaets der melaetschheyd, en my genezen.

12. Zyn de rivieren van Damascus, Abana, en Pharphar, niet beter dan alle de vloeden van Israël, dat ik daerin gewasschen worden zoude en gezuyverd? En toen hy zich omgekeerd had, en met onweerdigheyd wegging :

13. Zoo kwamen zyne knechten by hem, en zeyden hem : Vader, al had den profeet u een zwaer ding gezeyd, gy had het voorwaer behooren te doen : hoe veel te meer want hy u nu gezeyd heeft : Laet u wasschen, en gy zult zuyver worden?

14. Toen ging hy af, en wiesch zich in de Jordaen zevenwerf, naer des mans Godts woord, en zyn vleesch is weder geworden gelyk het vleesch van een kleyn kind, en hy is gezuyverd.

15. En hy is wedergekomen met al zyn gezelschap tot den man Gods, en heeft gestaen voor hem, en zeyde : Ik beken waerachtiglyk dat er geen ander God is in geheel aerdryk, dan alleen in Israël. Hierom bid ik dat gy eene benedictie van uwen dienaer nemen wilt.

16. En hy antwoordde : Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, voor wien ik sta, ik zal het niet ontvangen. En toen hy hem dwingen wilde, zoo heeft hy het geenszins willen toelaten.

17. En Naaman heeft gezeyd : Alzoo gy wilt : maer, ik bid, verleent my uwen dienaer, dat ik mag dezer aerde met my nemen, zoo veel als twee muylen dragen mogen : want uw dienaer zal voortaen geenen heel-brandoffer of slagtoffer den vreemden goden offeren, dan den Heere.

18. Maer dit is er alleen, waervoor dat gy den Heere bidden zult voor uwen dienaer, wanneer myn heer in Remmons tempel gaen zal, om te aenbidden : en als hy op myne hand rust, is het dat ik aenbid in Remmons tempel, als hy op dezelfde plaets aenbidt, dat den Heer my uwen dienaer deze zaek wille vergeven.

19. En hy zeyde hem : Gaet heen in vrede. Aldus is hy van hem gegaen op den bekwamen tyd des lands.

20. En Giezi den dienaer des mans Gods heeft gezeyd : Myn Heer heeft dezen Syrier Naaman gespaerd, dat hy niet heeft genomen dat hy gebragt heeft : zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, ik zal hem naloopen, en wat van hem nemen.

21. En Giezi is achter Namaans rug geloopen : en als Naaman dien zag tot zich loopende, zoo is hy van den wagen gesprongen hem te gemoet, en heeft gezeyd : Zyn alle dingen niet regt?

22. En hy zeyde : Ja, het is al regt. Myn heer heeft my aen u gezonden, zeggende : Daer zyn my twee jongelingen van der profeten kinderen tot my gekomen van den berg Ephraïm : geeft dien

een talent zilvers, en dubbel sierlyke kleederen.

23. En Naaman heeft gezeyd : Het is beter dat gy twee talenten neemt. En hy heeft hem gedwongen, en twee talenten zilvers gebonden in twee zakken, en dubbel sierlyke kleederen, en hy heeft die twee van zyne knechten opgeleyd, die het ook voor hem droegen.

24. En toen hy nu des avonds wedergekomen was, zoo heeft hy het uyt hunne hand genomen, en bezyden geleyd in huys, en de mannen laten gaen, en zy zyn weggegaen.

25. Maer hy binnen komende stond voor zynen heer. En Elizeus heeft gezeyd : Van waer komt gy, Giezi? Denwelken heeft geantwoord : Uw dienaer is nergens weggegaen.

26. Maer hy zeyde : Was myn hert daer niet tegenwoordig, toen den man van zynen wagen u te gemoet kwam? Gy hebt nu ontvangen zilver, en gy hebt ontvangen kleederen om te koopen olyfgaerden, en wyngaerden, en schapen, en ossen, en knechten, en dienstvrouwen.

27. Maer Naamans melaetschheyd zal u en uwen zade ook aenhangen tot in der eeuwigheyd. En hy is van hem gegaen melaetsch gelyk sneeuw.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe Elizeus het yzer van de byl weder deed komen, en hoe de knechten van den koning van Syrien verblind zynde, worden geleyd van Elizeus in Samarien, en hoe de vrouwen hare kinderen van honger aten.

1. En der profeten kinderen hebben tot Elizeus gezeyd : Ziet de plaets, daer wy in woonen voor u, is ons te naeuw.

2. Laet ons gaen aen de Jordane, en laet een iegelyk aldaer uyt het bosch hout halen, dat wy daer voor ons eene plaets timmeren mogen om te woonen. Denwelken heeft gezeyd : Gaet henen.

3. En een van die heeft gezeyd : Komt gy ook met uwe dienaers. Hy heeft geantwoord : Ik zal komen.

4. En hy is met hen weggegaen. En als zy aen de Jordane gekomen waren, zoo hieuwen zy hout af.

5. Maer het is geschied, toen daer een eenen boom uythieuw, dat het yzer van de byl in het water viel : en hy heeft geroepen, en gezeyd : Wee, wee, wee, myn heer, en hetzelve had ik ontleend.

6. Maer den man Gods zeyde : Waer is het gevallen? En hy heeft hem de plaets getoond. Hierom heeft hy een hout afgehouwen, en dat derwaerts geworpen : en het yzer zwom,

7. En hy zeyde : Neemt het. Denwelken heeft zyne hand uytgestoken, en het genomen.

8. Maer den koning van Syrien streed tegen Israël, en hy heeft eenen raed gehouden met zyne knechten, zeggende : Laet ons in die, en in die plaetse lagen leggen.

9. Hierom heeft den man Gods gezonden aen den koning van Israël, zeggende : Wacht u dat gy niet overreyst tot die plaets : want daer zyn de Syriers in de lagen verborgen.

10. Den koning van Israël heeft daerom gezonden ter plaetse welke hem den man Gods gezeyd had, en hy heeft die te voren ingenomen, en hy heeft zich aldaer bewaerd, niet eens of tweemael alleen.

11. Toen werd het hert des konings van Syrien hierdoor zeer ontsteld : en hy heeft zyne knechten te gader geroepen, en gezeyd : Waerom geeft gy my niet te kennen wie dat myn verrader is by den koning van Israël?

12. En een van zyne knechten zeyde : Het is geenszins alzoo, myn heer koning, maer Elizeus den profeet, die in Israël is, geeft den koning te kennen alle uwe woorden, die gy gesproken hebt in uwe slaepkamer.

13. En hy heeft tot hen gezeyd : Gaet henen, en beziet waer hy is : dat ik mag zenden, en hem vangen. En zy hebben hem geboodschapt, zeggende : Ziet hy is te Dothan.

14. Hierom heeft hy derwaerts peerden en wagens, en eene magt des heyrs gezonden : en toen zy des nachts gekomen waren, hebben zy de stad omleyd.

15. En des mans Gods dienaer in den dageraed opstaende, is uytgegaen, en heeft het heyr gezien rondom de stad, en peerden en wagens : en hy heeft hem dat geboodschapt, zeggende : Wee, wee, wee, myn heer, wat zullen wy doen?

16. Maer hy heeft geantwoord : Wilt niet vreezen : want meer zyn er met ons, dan met hen.

17. En toen Elizeus gebeden had, zoo heeft hy gezeyd : Heer, doet de oogen van dezen open, dat hy zien mag. En den Heer heeft des knechts oogen opengedaen, en hy heeft gezien : en ziet den berg was vol vurige peerden en wagens, rondom Elizeus.

18. En de vyanden trokken nederwaerts af naer hem : maer Elizeus heeft tot den Heer gebeden, zeggende : Ik bid u, wilt toch dit volk met blindheyd slaen. En den Heer heeft ze geslagen dat zy niet zagen, naer Elizeus woord.

19. En Elizeus heeft tot hen gezeyd : Dit is den weg niet, noch dit is de stad : volgt my na, en ik zal u den man toonen, dien gy zoekt. Aldus heeft hy die in Samarien geleyd :

20. En als zy binnen Samarien gekomen waren, zoo zeyde Elizeus : O Heer, opent de oogen van deze, dat zy zien mogen. En den Heer heeft hunne oogen opengedaen, en zy hebben gezien dat zy waren in het midden van Samarien.

21. En den koning van Israël heeft tot Elizeus gezeyd, toen hy deze gezien had : Zal ik ze slaen, myn vader?

22. En hy zeyde : Gy zult ze niet slaen, want gy hebt ze niet gevangen met uwen zweerde en boge, dat gy die slaen zoudt : maer zet brood en water voor hen, dat zy eten en drinken, en laet ze tot hunnen heer gaen.

23. En hun werd voorgeleyd een groot gereedschap van spyzen, en zy hebben geëten en gedronken, en hy heeft ze laten gaen, en zy zyn weggegaen tot hunnen heer : en na dien tyd zyn de roovers van Syrien niet meer gekomen in het land van Israël.

24. En nadezen is het geschied, dat Benadad, den koning van Syrien, zyn heel heyr heeft vergaderd, en is opgetrokken, en belegerde Samarien.

25. En daer is een grooten honger geworden in Samarien : en de stad is zoo lang omleyd, tot dat men een ezels hoofd verkocht heeft tachtig zilveren penningen, en een vierendeel van eenen cabus duyvenmest, vyf zilveren penningen.

26. En toen den koning van Israël op den muer voorby ging, zoo riep daer eene vrouw tot hem, zeggende : Behoudt my, myn heer koning.

27. En hy heeft gezeyd : Neen, den Heer helpe u : waermede mag ik u helpen? van den dorschvloer, of van de wynpers? En den koning heeft tot haer gezeyd : Wat wilt gy hebben? Zy antwoordde :

28. Deze vrouw heeft tot my gezeyd : Geeft uwen zoon, dat wy dien heden eten, en mynen zoon zullen wy morgen eten.

29. Aldus hebben wy mynen zoon gekookt en geëten. En ik heb des anderendaegs tot haer gezeyd : Geeft uwen zoon, dat wy dien eten. En zy heeft haren zoon verborgen.

30. Toen den koning dit hoorde, zoo heeft hy zyne kleederen gescheurd, en ging op den muer. En al het volk heeft het hairen kleed gezien, daer hy onder op zyn lighaem mede gekleed was.

31. En den koning heeft gezeyd : God doe my dit, en dat daertoe, is het dat Elizeus Saphats zoons hoofd heden op hem staende blyft.

32. Maer Elizeus zat in zyn huys, en de ouders zaten met hem. Hierom heeft hy eenen man voorgezonden : en eer dat den bode kwam, zoo heeft Elizeus tot de ouders gezeyd : Weet gy niet hoe dat dit moordkind gezonden heeft, dat men myn hoofd afslaen zoude? Hierom ziet toe, als den bode komt, sluyt de deur, en laet hem niet binnen komen : want ziet, het geruysch van zyns heeren voeten is achter hem.

33. Toen hy nog met hen sprak, zoo zagen zy den bode, die tot hem kwam. En hy zeyde : Ziet, zoo groot kwaed is van den Heer : wat zal ik meer van den Heer verwachten?

HET VII. KAPITTEL.

Hoe Elizeus voorzegt de overvloedigheyd van koorn, en hoe de vier melaetschen de vlugt des volks van Syrien boodschapten.

1. Toen zeyde Elizeus : Hoort des Heeren woord : Dit zegt den Heer : Te dezer tyd morgen zal eene maet bloem des meels eenen stater gelden, en twee maten gerste eenen stater, in de poort van Samarien.

2. En een van de vorsten, op wiens hand den koning rustte, antwoordende den man Gods, zeyde : Al maekte den Heer ook sluyzen in den hemel, zou dit mogen geschieden, dat gy zegt? Hy heeft gezeyd : Gy zult het met uwe oogen zien, en daer niet af eten.

3. En daer waren vier melaetsche mannen by den ingang van de poort: dewelke hebben tot malkander gezeyd: Wat willen wy hier blyven tot dat wy sterven?

4. Het zy dat wy in de stad gaen willen, zoo zullen wy van honger sterven: het zy dat wy hier blyven, zoo moeten wy ook sterven: hierom komt, en laet ons overvlieden tot het leger van de Syriers. Is het zake dat zy ons sparen, zoo zullen wy leven: maer is het dat zy ons willen doodslaen, zoo zullen wy niettemin sterven.

5. Hierom zyn zy des avonds opgestaen om te komen tot der Syriers heyrleger. En toen zy gekomen waren aen het beginsel van der Syriers heyrleger, zoo hebben zy daer niemand gevonden.

6. Want den Heer had doen hooren het geluyd van peerden en wagens, en van een groot heyr, in het heyrleger van de Syriers: en zy hebben tot malkander gezeyd: Ziet den koning van Israël heeft tegen ons om loon gehuerd der Hethiters en Egyptenaers koningen, en zy zyn op ons gekomen.

7. Hierom maekten zy zich op, en zyn gevlugt in de duysternissen, en zy hebben hunne tenten, en peerden, en ezels in het heyrleger gelaten, en zy zyn gevloden, begeerende alleen hunne zielen te behouden.

8. Als dan de melaetschen aldus gekomen waren aen het beginsel van het heyrleger, zoo zyn zy in een tabernakel gegaen, en hebben geëten en gedronken: en zy hebben van daer genomen, zilver, en goud, en kleederen, en zy zyn weggegaen, en hebben het verborgen: en zy zyn wederom gekomen aen een ander tabernakel, en van daer desgelyks nemende, hebben het ook verborgen.

9. En zy hebben tot malkander gezeyd: Wy doen niet regtelyk: want dit is een dag van goede tydinge. Is het dat wy zwygen, en dat niet willen boodschappen voor den morgen, zoo zullen wy van eene groote misdaed beticht worden: komt, laet ons gaen, en in des konings hof boodschappen.

10. En toen zy tot de stadspoort gekomen waren, zoo hebben zy hun verteld, zeggende: Wy zyn gegaen tot der Syriers heyrleger, en wy hebben daer geenen mensch gevonden, dan alleen peerden en ezels gebonden, en uytgespannen tenten.

11. Hierom zyn de poortiers gegaen, en hebben dat geboodschapt binnen des konings paleys.

12. Denwelken is des nachts opgestaen, en heeft tot zyne knechten gezeyd: Ik zeg u wat ons de Syriers gedaen hebben: Zy weten wel dat wy honger lyden, en daerom zyn zy uyt hun leger gegaen, en zy liggen in de velden verborgen, zeggende: Als zy uyt de stad zullen gekomen zyn, zoo zullen wy ze levende vangen, en dan zullen wy in de stad mogen komen.

13. Toen antwoordde daer een van zyne knechten: Laet ons de vyf peerden nemen, die in de stad gebleven zyn (want deze zyn alleen in de geheele menigte van Israël overgebleven, en de andere zyn al verteerd) en uytzendende, zullen wy dit mogen bespieden.

14. Aldus hebben zy twee peerden genomen, en den koning heeft die gezonden tot het leger der Syriers, zeggende: Gaet henen, en ziet.

15. Dewelke zyn hen nagegaen tot aen de Jordane: en ziet, al den weg was vol kleederen en vaten, welke de Syriers weggeworpen hadden, toen zy vervaerd werden: en de boden wederom komende, hebben het den koning te kennen gegeven.

16. En het volk is uytgetrokken, en heeft der Syriers leger beroofd: en het mudde bloem van meel heeft gegolden eenen stater, en twee mudden gerste eenen stater, naer des Heeren woord.

17. En den koning heeft dien prins, op wiens hand hy geleund had, aen de poort gesteld: denwelken het volk vertreden heeft in den ingang van de poort, en hy is gestorven, alzoo den man Gods gesproken had, toen den koning tot hem nederwaerts gekomen was.

18. En het is geschied naer het woord van den man Gods, dat hy den koning gezeyd had, toen hy zeyde: Twee mudden gerste zullen eenen stater gelden, en een mudde bloem van meel eenen stater, op dezen zelfden tyd morgen in de poort van Samarien:

19. Toen den vorst den man Gods geantwoord had, en gezeyd: Al maekte den Heer ook sluyzen in den hemel, zoude dit ook mogen geschieden, dat gy zegt? En hy zeyde hem: Gy zult het met uwe

oogen zien, maer daer niet af eten.
20. Hierom is het geschied alzoo het voorzeyd was, en het volk heeft hem in de poort vertreden, en hy is gestorven.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe daer kwam een duren tyd van zeven jaren, en van Joram den koning van Israël, en Ochozias.

1. En Elizeus heeft gesproken tot de vrouw, wiens zoon hy had doen leven, zeggende : Staet op, gaet henen, gy en uw huys, en wordt vreemdelingen ergens daer gy het best vinden moogt : want den Heer heeft den honger geroepen, en dien zal op het land komen zeven jaren.

2. Dewelke is opgestaen, en heeft gedaen naer des mans Gods woord : en weggaende met haer huysgezin, is zy vreemdeling geworden in der Philistynen land veel dagen.

3. En toen de zeven jaren voleynd waren, zoo is de vrouw uyt der Philistynen land wederom gekomen : en zy is uytgegaen om den koning aen te spreken om haer huys, en om hare akkerlanden.

4. En den koning sprak met Giezi, des mans Gods knecht, zeggende : Vertelt my alle de groote werken, die Elizeus gedaen heeft.

5. En toen hy den koning vertelde, hoe hy eenen dooden verwekt had, zoo kwam daer de vrouw, wiens zoon hy levende gemaekt had, roepende tot den koning om haer huys, en om hare akkerlanden. En Giezi heeft gezeyd : Myn heer den koning, dit is de vrouw, en dit is haer zoon, denwelken Elizeus verwekt heeft.

6. En den koning heeft de vrouw ondervraegd : en zy heeft hem dit verteld. En den koning heeft haer eenen gesneden kamerling gegeven, zeggende : Geeft het haer al wederom, dat haer toebehoort, en alle de renten der akkerlanden, van den dag, dat zy het land verlaten heeft, tot op dezen tyd toe.

7. En Elizeus is tot Damascus gekomen, en Benadad den koning van Syrien was ziek : en zy hebben hem te kennen gegeven, zeggende : Den man Gods komt herwaerts.

8. En den koning zeyde tot Hazaël : Neemt giften met u, en gaet den man Gods te gemoet, en vraegt van den Heer raed door hem, zeggende : Zal ik deze myne ziekte mogen ontgaen?

9. Aldus is Hazaël hem te gemoet gegaen, hebbende met zich giften, en allerhande goederen van Damascus, veertig kameelen last. En toen hy voor hem stond, zoo heeft hy gezeyd : Uw zoon Benadad, den koning van Syrien, heeft my tot u gezonden, zeggende : Zal ik mogen genezen van deze myne ziekte?

10. En Elizeus heeft tot hem gezeyd : Gaet henen, zegt hem : Gy zult genezen : maer den Heer heeft my getoond dat hy de dood sterven zal.

11. En hy stond by hem, en hy is beroerd geworden tot beschaemdheyd zyns aenzigts : en den man Gods heeft geweend.

12. Tot wien Hazaël zeyde : Waerom weent myn heer? En hy zeyde : Want ik weet wel wat kwaed gy den kinderen van Israël doen zult. Hunne besloten steden zult gy met den vure verbranden, en hunne jongelingen zult gy met den zweerde verslaen, en hunne kinderkens zult gy de eene tegen de andere dood stooten, en hunne bevruchte vrouwen verscheuren.

13. En Hazaël heeft gezeyd : Wat ben ik, uw knecht, een hond, dat ik dit groot ding doen zoude? En Elizeus zeyde : Den Heer heeft my getoond, dat gy koning van Syrien zyn zult.

14. En als hy weggegaen was van Elizeus, zoo is hy tot zynen heer gekomen. Denwelken hem zeyde : Wat heeft u Elizeus gezeyd? En hy antwoordde : Hy heeft my gezeyd dat gy genezen zult.

15. Des anderendaegs zoo heeft hy genomen een beddekleed, en daer water op gegoten, en dat op zyn aenzigt gespreyd : en toen hy dood was, zoo werd Hazaël koning in zyne plaets.

16. In het vyfde jaer Joram, Achabs zoon, des konings van Israël, en Josaphat des konings van Juda, heeft Joram, Josaphats zoon, den koning van Juda, geregeerd.

17. Twee en dertig jaren oud was hy, toen hy begon te regeren, en acht jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd.

18. En hy heeft gewandeld in de wegen der koningen van Israël, gelyk het huys van Achab gewandeld had : want Achabs dochter was zyne huysvrouw :

en hy heeft gedaen dat kwaed is voor des Heeren aenzigt.

19. Maer den Heer heeft Juda niet willen verderven, om David zyns knechts wille, gelyk hy hem geloofd had, dat hy hem en zynen zonen een licht geven zoude tot allen dagen.

20. In zynen tyd is Edom afgevallen, dat zy onder Juda niet zyn zouden, en zy maekten zich zelven eenen koning.

21. En Joram is gekomen te Seira, en alle de wagens met hem: en hy is des nachts opgestaen, en hy heeft de Idumeen geslagen, die hem omringeld hadden, en de prinsen der wagens, maer het volk is gevloden in hunne tabernakelen.

22. Aldus is Edom afgevallen, dat hy niet zoude wezen onder Juda, tot op dezen dag toe. Toen viel Lobna ook af, op den zelfden tyd.

23. En dat er meer van Joram te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, zyn deze niet alle geschreven in het boek der kronyken der koningen van Juda?

24. En Joram is met zyne vaderen ontslapen, en met hen begraven in Davids stad, en Ochozias, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

25. In het twaelfde jaer van Joram, Achabs zoon, des konings van Israël, heeft Ochozias, Joram des konings van Juda zoon, geregeerd.

26. Twee en twintig jaren oud was Ochozias toen hy begon te regeren, en een jaer heeft hy in Jerusalem geregeerd: zyns moeders naem was Athalia, Amri des konings van Israël dochter.

27. En hy heeft gewandeld in de wegen des huys van Achab: en hy heeft gedaen dat kwaed is voor den Heer, gelyk Achabs huys: want hy was een behuwden zoon van Achabs huys.

28. Hy is ook weggereysd met Joram Achabs zoon, om te stryden tegen Hazaël, den koning van Syrien, te Ramoth Galaad, en de Syriers hebben Joram gewond:

29. Denwelken is wedergekomen om genezen te worden, in Jezrahel: want de Syriers hadden hem gewond, toen hy te Ramoth streed tegen Hazaël, den koning van Syrien. Maer Ochozias, Jorams zoon, den koning van Juda, is nederwaerts afgegaen om Joram Achabs zoon te bezoeken te Jezrahel, want hy daer ziek lag.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Jehu koning over Israël wordt gezalfd, en doodt Joram, den koning van Israël, en Ochozias den koning van Juda, en ook Jezabel, dewelke de honden geëten hebben.

1. Maer Elizeus den profeet heeft geroepen eenen der profeten zonen, en heeft tot hem gezeyd: Omgordt uwe lendenen, en neemt dit oliepotken in uwe hand, en gaet te Ramoth Galaad.

2. En als gy daer zult gekomen zyn, zoo zult gy zien Jehu, den zoon van Josaphat, des zoons van Namsi: en binnen gekomen zynde, zoo zult gy hem doen opstaen uyt het midden van zyne broeders, en leyden hem in de binnenste kamer.

3. En houdende het potken olie, zult gy het storten op zyn hoofd, en zeggen: Dit zegt den Heer: Ik heb u koning over Israël gezalfd. En gy zult de deur opendoen, en trekken weg, en daer niet staende blyven.

4. Aldus is den jongeling, eens profeten kind, weggegaen tot Ramoth Galaad,

5. En hy is daerbinnen gegaen: maer ziet, de prinsen des heyrs zaten, en hy zeyde: Ik heb een woord aen u, o gy prins. En Jehu heeft gezeyd: Aen wien van ons allen? En hy zeyde: Aen u, o gy prins.

6. En hy is opgestaen, en in de kamer gegaen: en hy stortte de olie op zyn hoofd, en zeyde: Dit zegt den Heer den God van Israël: Ik heb u tot koning gezalfd over des Heeren volk van Israël,

7. En gy zult Achab uws heeren huys verslaen, en ik zal wreken het bloed van myne dienaers de profeten, en alle des Heeren dienaren bloed, van Jezabels handen.

8. En ik zal het geheele huys van Achab verderven: en ik zal van Achab doodslaen ook dat aen den wand pist, en den besloten, en den uytersten in Israël.

9. En ik zal Achabs huys geven, gelyk het huys van Jeroboam, Nabats zoon, en gelyk Baasa, Ahias zoons huys.

10. En de honden zullen Jezabel eten op het veld van Jezrahel, en daer zal niemand zyn, die haer begraven zal. En hy heeft de deur opengedaen, en is weggevloden.

11. Maer Jehu is uytgegaen tot zyns

heeren knechten: dewelke tot hem zeyden: Zyn alle dingen te regte? Waerom is dezen onzinnigen tot u gekomen? En hy zeyde tot hen: Gy kent den man wel, en wat hy gesproken heeft.

12. En zy hebben geantwoord: Het is niet waer, maer liever vertelt het ons gy. Denwelken zeyde: Deze en deze woorden heeft hy my gesproken, en gezeyd: Dit zegt den Heer: Ik heb u tot koning over Israël gezalfd.

13. Hierom hebben zy zich gehaest, en een iegelyk nemende zynen mantel hebben dien geleyd onder zyne voeten, op eene manier van eenen koningsstoel, en zy hebben met eene trompet geluyd gegeven, en gezeyd: Jehu is koning geworden.

14. Hierom heeft Jehu, Josaphats zoon des zoons Namsi, een gezworen verbond gemaekt tegen Joram: maer Joram had Ramoth Galaad omleyd, hy en geheel Israël, tegen Hazaël den koning van Syrien:

15. En hy was wederom gekomen om genezen te worden in Jezrahel van de wonden, want de Syriers hadden hem geslagen, toen hy vechtende was tegen Hazaël den koning van Syrien. En Jehu heeft gezeyd: Is het dat u belieft, zoo laet niemand uyt de stad vlugtig weggaen, dat hy niet ga, en boodschappe dit te Jezrahel.

16. En hy is opwaerts getrokken, en gereysd naer Jezrahel: want Joram lag daer ziek, en Ochozias, den koning van Juda, was nederwaerts afgekomen om Joram te bezoeken.

17. Aldus heeft den wachter, die op den toren van Jezrahel stond, gezien den hoop van Jehu komende, en hy heeft gezeyd: Ik zie eenen hoop. En Joram zeyde: Neemt eenen wagen, en zendt hun te gemoet, en dat hy zegt die derwaerts gaet: Zyn alle dingen te regte?

18. Hierom is hy weggetrokken, die op den wagen gegaen was hem te gemoet, en hy heeft gezeyd: Dit zegt den koning: Zyn alle dingen in vrede? En Jehu zeyde: Wat gaet u den vrede aen? Gaet door, en volgt my. En den wachter heeft dit ook verkondigd, zeggende: Den bode is by hen gekomen, en hy keert niet wederom.

19. Aldus heeft hy den tweeden wagen met peerden gezonden: en hy is tot hen gekomen, en heeft gezeyd: Dit zegt den koning: Is het vrede? En Jehu zeyde: Wat gaet u den vrede aen? Gaet door, en volgt my.

20. En den wachter heeft dit ook verkondigd, zeggende: Hy is tot by hen gekomen, en hy keert niet wederom: en den gang is gelyk den gang van Jehu Namsi zoon, want hy gaet zeer haestelyk.

21. En Joram zeyde: Spant in den wagen. En zy spanden zynen wagen in, en Joram den koning van Israël, en Ochozias den koning van Juda, zyn uytgetrokken, een iegelyk op zynen wagen, en zyn Jehu te gemoet gereysd, en zy hebben hem gevonden in Naboths des Jezraheliters akker.

22. En toen Joram Jehu gezien had, zoo zeyde hy: Is het vrede, Jehu? En hy antwoordde: Wat vrede? Uwer moeder Jezabels onkuyschheden, en vele tooveryen groeyen meer en meer.

23. Maer Joram keerde zyne hand, en vliedende zeyde hy tot Ochozias: Het is verradery, Ochozias.

24. En Jehu spande zynen boog met de hand, en hy kwetste Joram tusschen zyne schouderen: en den pyl is uytgegaen door zyn hert: en terstond viel hy neder in zynen wagen:

25. En Jehu heeft gezeyd tot Badacer den kapiteyn: Neemt, en werpt hem op den akker van Naboth den Jezraheliter: want ik ben wel gedachtig toen ik en gy, op den wagen zittende, Achab zynen vader volgden, dat den Heer dezen last op hem heeft geleyd, zeggende:

26. Is het dat ik u voor Naboths bloed, en voor zyner kinderen bloed, dien ik gisteren gezien heb, sprak den Heer, niet weder loone op dezen akker, zegt den Heer. Hierom neemt hem nu, en werpt hem op den akker, naer des Heeren woord.

27. Maer Ochozias, den koning van Juda, dat ziende, nam de vlugt door den weg van den huyze des hofs: en Jehu heeft hem vervolgd, en gezeyd: Slaet dezen ook in zynen wagen. En zy hebben hem geslagen in den opgang van Gaver, welk is by Jeblaam: denwelken is gevloden te Mageddo, en daer gestorven.

28. En zyne knechten hebben hem op zynen wagen geleyd, en gevoerd in Jerusalem: en begraven met zyne vaderen in Davids stad.

29. In het elfde jaer van Joram,

Achabs zoon, heeft Ochozias geregeerd over Juda.

30. En Jehu is te Jezrahel gekomen. En Jezabel hoorende van zyne inkomst, heeft hare oogen met eenen stibius steen geschilderd, en haer hoofd versierd, en zag uyt de venster

31. Jehu inkomende door de poort, en zy zeyde: Zal Zambri mogen vrede hebben, die zynen heer doodgeslagen heeft?

32. En Jehu hief zyn aenzigt opwaerts ter venstere, en zeyde: Wie is deze? En twee of dry gesneden kamerlingen bogen zich neder voor hem.

33. En hy zeyde tot hen: Werpt ze van boven af. En zy hebben ze van boven afgeworpen, en den muer werd met haren bloede besproeyd, en de peerdenklaeuwen hebben haer vertreden.

34. En toen hy binnen gegaen was om te eten, en te drinken, zoo zeyde hy: Gaet henen, en beziet de vermaledyde vrouw, en begraeft ze: want het is eens konings dochter.

35. En toen zy gegaen waren om haer te begraven, zoo hebben zy niets gevonden dan het bloote hoofd, en de voeten, en het uyterste der handen.

36. En wederom komende, zy hebben hem dat gezeyd. En Jehu zeyde: Dit is des Heeren woord, dat hy gesproken heeft door zynen dienaer Elias den Thesbiter, zeggende: Op den akker van Jezrahel zullen de honden eten het vleesch van Jezabel,

37. En Jezabels vleesch zal zyn gelyk mest op de aerde in den akker van Jezrahel, alzoo dat de voorbygaende zeggen zullen: Is dit Jezabel?

HET X. KAPITTEL.

Hoe Jehu al Achabs geslacht doodt, en Baals tempel met zyne dienaren razeert.

1. Achab had zeventig zonen in Samarien: en Jehu heeft eenen brief geschreven, en gezonden in Samarien tot de besten van de stad, en tot de ouders, en tot Achabs voesterheeren, zeggende:

2. Terstond als gy dezen brief zult ontvangen hebben, gy die uws heeren zonen hebt, en wagens, en peerden, en vaste besloten steden, en wapenen,

3. Kiest den besten, en dengenen die u best aenstaet van uws heeren zonen, en stelt dien op zyns vaders ryksstoel, en strydt voor uws heeren huys.

4. Maer zy vreesden angstiglyk zeer, en zeyden: Ziet twee koningen hebben voor hem niet mogen staende blyven, hoe zullen wy dan mogen wederstaen?

5. Hierom hebben de oversten des huys, en de provoosten der stad, en de ouders, en de voesterheeren, tot Jehu gezonden, zeggende: Wy zyn uwe dienaers, al wat gy ons gebiedt, dat zullen wy doen, en wy zullen geenen koning over ons maken: wat u belieft, dat doet.

6. En hy heeft hun andermael eenen brief geschreven, zeggende: Is het dat gy myne zyt, en my gehoorzaem zyt, zoo neemt de hoofden van uws heeren zonen, en komt tot my te dezer zelfder ure morgen tot Jezrahel. En des konings zonen, zeventig mannen, werden by de besten der stad opgevoed.

7. En toen den brief tot hen gekomen was, zoo hebben zy des konings zonen genomen, en hebben de zeventig mannen doodgeslagen, en hunne hoofden in korven geleyd, en die tot hem gezonden in Jezrahel.

8. En den bode is gekomen, en heeft hem dit te kennen gegeven, zeggende: Zy hebben de hoofden van des konings zonen gebragt. Denwelken antwoordde: Stelt die op twee hoopen by den ingang der poort tot morgen toe.

9. En toen het klaer dag geworden was, zoo is hy uytgegaen, en staende heeft hy tot al het volk gezeyd: Gy zyt regtveerdig: heb ik tegen mynen heer een gezworen verbond gemaekt, en hem doodgeslagen, wie heeft alle deze verslagen?

10. Zoo bekent immers nu dat er niets op de aerde gevallen is, van alle des Heeren woorden, welke den Heer gesproken heeft tegen het huys van Achab, en den Heer heeft gedaen, dat hy gesproken heeft door Elias zyns dienaers hand.

11. Daerom heeft Jehu in Jezrahel verslagen, alle die daer nog overgebleven waren van Achabs huys, en alle zyne edelen, en zyne bekenden, en zyne priesters, tot dat er geene van hen overbleven.

12. En hy is opgestaen, en in Samarien gekomen: en toen hy gekomen was tot het gewelfde huys der herders, in den weg,

13. Daer heeft hy gevonden Ochozias
des konings van Juda broeders, en hy
heeft tot hen gezeyd : Wie zyt gy? En
zy antwoordden : Wy zyn Ochozias
broeders, en zyn afgekomen om te groe-
ten des konings zonen, en der konin-
ginne zonen.
14. Toen zeyde hy : Vangt ze levende.
En als zy die levende gevangen hadden,
zoo hebben zy die gedood in den put by
het gewelfde huys, twee en veertig man-
nen, en hy heeft daer niemand van die
laten overblyven.
15. En toen hy vandaer gegaen was,
zoo heeft hy gevonden Jonadab, Rechabs
zoon, hem te gemoet komende, en hy
heeft hem gebenedyd. En hy heeft tot
hem gezeyd : Is uw hert ook opregt, ge-
lyk myn hert met uw hert is? En Jo-
nadab zeyde : Ja het. Is het alzoo, zeyde
hy, zoo geeft uwe hand. Denwelken
hem zyne hand gaf. En Jehu heeft hem
tot zich zelven in den wagen opgehe-
ven :
16. En zeyde tot hem : Komt met
my, en ziet mynen yver tot den Heer.
En zettende hem op zynen wagen,
17. Hy heeft hem gevoerd in Sama-
rien. En hy heeft geslagen alle die daer
overgebleven waren binnen Samarien
van Achab, tot eenen toe, naer des Hee-
ren woord, dat hy gesproken heeft door
Elias.
18. Toen heeft Jehu al het volk ver-
gaderd, en tot hen gezeyd : Achab heeft
Baal weynig gediend, maer ik zal hem
veel meer dienen.
19. Daerom, roept by my alle Baals
profeten, en alle zyne dienaers, en alle
zyne priesters : dat er niemand achter
blyve, want ik heb Baal eene groote of-
ferande te doen : zoo wie daer niet by
is, die zal te leven niet blyven. Maer
Jehu deed dat listiglyk, om dat hy Baals
dienaers heel te niet doen zoude.
20. En hy heeft gezeyd : Heyligt
Baal eenen feestdag. En hy heeft geroe-
pen,
21. En gezonden in alle de palen van
Israël, en alle Baals dienaers zyn geko-
men : daer bleef niet een achter, die daer
niet kwam. En zy zyn in Baals tempel
gegaen : en Baals huys is vol geworden,
van beneden tot boven toe.
22. En hy heeft gezeyd dengenen, die
den last van de kleederen hadden :
Brengt voort kleederen voor alle Baals
dienaers. En zy hebben hun kleederen
voortgebragt.
23. En Jehu met Jonadab, Rechabs
zoon, in Baals tempel komende, heeft tot
Baals dienaers gezeyd : Onderzoekt, en
beziet dat hier by aventure niemand
met u zy van des Heeren dienaers, maer
dat Baals dienaers alleen zyn.
24. Aldus zyn zy binnengekomen om
slagtofferanden en heel-brandofferanden
te doen : maer Jehu had voor zich daer-
buyten bereyd tachtig mannen, en hun
gezeyd : Zoo wie van deze menschen
ontvliedt, die ik in uwe handen zal bren-
gen, zyne ziel zal voor diens ziel zyn.
25. En het is geschied, toen de heel-
brandofferande voldaen was, dat Jehu
heeft zynen ruyters en kapiteynen be-
volen : Gaet binnen, en verslaet ze, dat er
niemand ontga. En zy hebben ze versla-
gen met het scherp van den zweerde,
en de ruyters en kapiteynen hebben ze
weggeworpen : en zy zyn gegaen in de
stad van Baals tempel,
26. En hebben gehaeld uyt Baals
tempel Baals standbeeld, en zy hebben
het verbrand,
27. En te pulver gebragt. Ook heb-
ben zy Baals tempel verbrand, en daer
voor eene heymelykheyd gemaekt tot op
dezen dag toe.
28. Aldus heeft Jehu Baal te niet ge-
daen uyt Israël :
29. Maer nogtans van Jeroboams, Na-
bats zoons, zonden, die Israël heeft doen
zondigen, is hy niet afgescheyden, en
hy heeft de gouden kalveren niet verla-
ten, die te Bethel en te Dan waren.
30. Maer den Heer heeft tot Jehu
gezeyd : Aengezien dat gy neerstiglyk
gedaen hebt dat regt was, en behaeglyk
in myne oogen, en hebt gedaen tegen
Achabs huys al dat in myn hert was :
daerom zullen uwe zonen tot het vierde
lid zitten op den konings stoel van Is-
raël.
31. Maer Jehu heeft niet gehouden
dat hy wandelen zoude in des Heeren
des Gods van Israëls wet, met zyn geheel
hert : want hy is van Jeroboams zonden
niet gescheyden, die Israël had doen
zondigen.
32. In dien dagen begon het den
Heere te verdrieten over Israël : en Ha-
zaël heeft ze geslagen aen alle de palen
van Israël,
33. Van de Jordane af, tegenover de

oostzyde, al het land van Galaad, en Gad, en Ruben, en Manasses, van Aroër, die aen de beek van Arnon gelegen is, en Galaad, en Basan.

34. Wat nu meer van Jehu te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, en zyne sterkheyd, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

35. En Jehu is met zyne vaderen ontslapen, en zy hebben hem begraven in Samarien: en Jonathas, zyn zoon, heeft in zyne stede geregeerd.

36. En de dagen dat Jehu over Israël geregeerd heeft in Samarien, zyn geweest acht en twintig jaren.

HET XI. KAPITTEL.

Van de tiranny van Athalia, en hoe zy gedood wordt, en Baals tempel geschonden, en Joas wordt koning van Juda.

1. En Athalia, de moeder van Ochozias, ziende dat haer zoon dood was, is opgestaen, en heeft al het koninklyk zaed gedood.

2. Maer Josaba, des konings Jorams dochter, Ochozias zuster, nemende Joas Ochozias zoon, heeft hem met zyne voedster gestolen uyt het midden des konings kinderen, die gedood werden uyt de slaepkamer: en zy heeft hem verborgen voor Athalia, dat hy niet zoude gedood worden.

3. En hy was by haer zes jaren al heymelyk in des Heeren huys: en Athalia was koningin in den lande.

4. Maer op het zevende jaer heeft Joiada uytgezonden, en met zich nemende de honderdste mannen, en de ruyters, hy heeft die tot zich geleyd in des Heeren tempel, en hy heeft met hen een verbond gemaekt: en hen bezweerende in des Heeren huys, hy heeft hun des konings zoon getoond:

5. En hy heeft hun bevolen, zeggende: Dit is het woord, dat gy doen moet:

6. Het derdedeel van u zal op den sabbat inkomen, en houden de wacht van des konings huys: en het ander derdedeel zal zyn aen de poort Sur: en een derdedeel zal zyn aen de poort, die achter der schildmannen huys is: en gy zult de wacht houden van het huys Messa.

7. Maer de twee deelen van u allegader uytgaende op den sabbatdag, laet houden de wacht van des Heeren huys omtrent den koning.

8. En gy zult rondom den koning, staen, houdende wapenen in uwe handen: en is het dat er iemand binnen des tempels bevang komt, dien zal men doodslaen; en gy zult by den koning blyven als hy inkomt, en uytgaet.

9. En de honderdste mannen hebben gedaen naer al hetgene dat hun Joiada den priester bevolen had: en elk met zich nemende zyne mannen, die op den sabbatdag ingingen, met degene die op den sabbatdag uytgingen, zyn gekomen tot Joiada den priester.

10. Denwelken hun heeft gegeven de lansen en wapenen des konings David, die daer in des Heeren huys waren.

11. En zy stonden, elk hebbende geweer in de hand, aen de rechter zyde des tempels, tot aen de slinker zyde des autaers en des tempels, rondom den koning.

12. En hy heeft des konings zoon voortgebragt, en eene kroon op hem gesteld, en het getuygenis: en zy hebben hem koning gemaekt, en gezalfd: en met de handen te zamen slaende, zy hebben gezeyd: Den koning leve.

13. En Athalia heeft gehoord de stem des volks, dat byeen liep, en komende by de schare des volks in des Heeren tempel,

14. Heeft zy den koning gezien staende op zynen regterstoel naer de gewoonte, en zangers, en trompetten by hem, en al het volk des lands blydschap makende, en blazende met trompetten: en zy heeft hare kleederen gescheurd, en geroepen: Muytery, muytery.

15. Maer Joiada heeft den honderdsten mannen, die over het heyr waren, bevolen, en tot hen gezeyd: Leydt ze uyt het bevang des tempels, en zoo wie haer navolgt, dat men dien doodsla met den zweerde. Want den priester had gezeyd: Laet ze in des Heeren tempel niet doodgeslagen worden.

16. En zy hebben hunne handen aen haer geslagen, en haer voortgestooten door den weg van der peerden ingang, by het paleys, en daer is zy gedood.

17. Aldus heeft Joiada een verbond

gemaekt tusschen den Heer en den koning, en het volk, dat zy des Heeren volk zyn zouden, en tusschen den koning en het volk.

18. En al het volk des lands is in Baals kerk gegaen, en zy hebben zynen autaer gebroken, en zyne beelden hebben zy met groote magt in stukken gebroken : ook hebben zy Mathan Baals priester gedood voor den autaer. En den priester heeft wacht gesteld in des Heeren huys.

19. En hy heeft genomen de honderdste mannen, en de legioenen Cerethi en Phelethi, en al het volk des lands, en zy hebben den koning geleyd uyt des Heeren huys : en zyn gekomen door den weg der schildmannen poorte tot in het paleys, en hy is gezeten op der koningen troon.

20. En al het volk des lands heeft zich verblyd, en de stad had rust : maer Athalia is met den zweerde gedood in des konings huys.

21. Zeven jaren oud was Joas, toen hy begon te regeren.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe Joas den tempel Gods deed vermaken, en hoe hy Jerusalem beschermde met goud van Hazaëls hand, en hoe hy doodgeslagen wordt.

1. In het zevende jaer van Jehu regeerde Joas : veertig jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem. Zyns moeders naem was Sebei van Bersabee.

2. En Joas heeft gedaen dat regt was voor den Heere, alle de dagen dat hem Joiada den priester leerde.

3. Maer nogtans heeft hy de hoogten niet weggenomen : want het volk deed nog slagtofferanden, en ontstak reukofferanden op de hoogten.

4. En Joas heeft tot de priesters gezeyd : Al het geld der heyligen, dat in des Heeren tempel gebragt worden zal van degene die voorby gaen, welk geofferd wordt voor eenen prys der ziele, en dat zy uyt zich zelven, en uyt hun herte vryen wil inbrengen in des Heeren tempel :

5. Dat zullen de priesters naer hunne ordinantie ontvangen, en daermede zullen zy vermaken de vervallen timmeragien des huys, is het dat zy iets zien zullen dat noodelyk vermaekt moet worden.

6. En tot het dry en twintigste jaer des konings Joas hebben de priesters des tempels vervallingen niet vermaekt.

7. Toen heeft den koning Joas Joiada, den oppersten priester, en de priesters geroepen, zeggende tot hen : Waerom vermaekt gy des tempels vervallingen niet? Wilt dan ook niet meer het geld ontvangen naer uwe ordinantie, maer geeft het weder over tot des tempels vermaking.

8. En het is den priesters verboden het geld te ontvangen van den volke, en de vervallingen des huys te vermaken.

9. En Joiada den oppersten priester heeft eene offerkist genomen, en daer een gat boven opengedaen, en hy heeft die gesteld by den autaer, ter rechter zyde, daer men in des Heeren huys gaet, en de priesters, die de deur bewaerden, staken daerin al het geld dat er gebragt werd tot des Heeren tempel.

10. En als zy zagen dat er te veel gelds in de offerkist was, zoo kwam des konings schryver opwaerts, en den oppersten priester, en zy goten het uyt, en telden het geld, dat er in des Heeren huys gevonden werd :

11. En zy gaven het by getalle en gewigte in de hand dergener, die het regiment hadden over de metsers van des Heeren huys : dewelke het uytgaven aen de timmerlieden, en aen de metsers, die in des Heeren huys wrochten,

12. En de vervallingen vermaekten : en aen de steenhouwers, en om te koopen hout en steenen, die uytgehouwen werden, alzoo dat de vermaking van des Heeren huys zoude volbragt worden in alles, daer het van noode was kost aen te doen, om het huys sterk te maken.

13. Maer nogtans werden van dien zelfden gelde niet gemaekt de waterkruyken van des Heeren tempel, en de kraeuwelkens, en de wierookvaten, en de trompetten, en alle de gouden en zilveren gereedschappen van den gelde, dat tot des Heeren tempel gebragt werd.

14. Want het werd gegeven dengenen die het werk maekten, om dat des Heeren tempel zoude volmaekt worden :

15. En men stelde hun geene rekening te doen, die het geld ontvingen, om het den konstigen werklieden uyt te

geven, maer zy handelden het geld op hun geloof.

16. Maer het geld voor de verzuymenis, en het geld voor de zonden, bragten zy in des Heeren tempel niet, want het behoorde den priesteren toe.

17. Te dier tyd kwam Hazaël, den koning van Syrien, opwaerts, en streed tegen Geth, en hy heeft het ingenomen: en hy hief het hoofd op, om opwaerts te komen naer Jerusalem.

18. Hierom heeft Joas, den koning van Juda, genomen alle de geheyligde offeranden, die zyne vaderen Josaphat, en Joram, en Ochozias, de koningen van Juda, geheyligd hadden, en die hy ook geofferd had: en al het zilver, dat men vinden mogt in de schatten van des Heeren tempel, en in des konings paleys: en hy heeft het gezonden Hazaël den koning van Syrien, en dien is van Jerusalem getrokken.

19. Wat nu meer van Joas te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, is dit niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Juda?

20. En zyne knechten stonden tegen hem op, en zy maekten eene gezworen muytery met malkander, en zy versloegen Joas in het huys van Mello, in den nedergang van Sella.

21. Want Josachar Semaaths zoon, en Jozabad Somers zoon, zyne knechten, hebben hem verslagen, en hy is gestorven: en zy hebben hem begraven met zyne vaderen in Davids stad, en Amasias, zyn zoon, werd koning in zyne stede.

HET XIII. KAPITTEL.

Joachaz den koning van Israël wordt om zyne zonden zeer geplaegd, maer zich bekeerende, hy wordt verlost, en hoe Joas Syrien bevecht, en Elizeus sterft.

1. In het dry en twintigste jaer van Joas Ochozias zoon, des konings van Juda, heeft Joachaz, Jehus zoon, geregeerd over Israël in Samarien zeventien jaren.

2. En hy heeft kwaed voor den Heer gedaen, en heeft gevolgd de zonden van Jeroboam Nabats zoon, die Israël heeft doen zondigen, en hy is daer niet af gescheyden.

3. En de gramschap des Heeren is toornig geworden tegen Israël, en hy heeft ze geleverd in Hazaëls des konings van Syrien hand, en in de hand van Benadad, Hazaëls zoon, hunne leefdagen.

4. Maer Joachaz heeft den Heere gebeden, en den Heer heeft hem gehoord: want hy heeft de benaeuwdheyd van Israël aenzien, want den koning van Syrien had ze zeer verdrukt:

5. En den Heer heeft Israël eenen verlosser gegeven, en zy zyn verlost uyt des konings van Syrien hand: en de kinderen van Israël hebben in hunne tabernakelen gewoond, gelyk gisteren en eergisteren.

6. Maer nogtans zyn zy niet afgekeerd van Jeroboam Nabats zoons zonden, die Israël had doen zondigen, maer zy hebben daerin gewandeld: want het boschken is in Samarien gebleven.

7. En Joachaz, den koning, zyn van den volke niet meer overgebleven dan vyftig ruyters te peerd, en tien wagens, en tien duyzend voetknechten: want den koning van Syrien had ze al gedood, en hy had die gemaekt als het stof van den dorschvloer.

8. Wat nu meer van Joachaz te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, en zyne sterkheyd, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

9. En Joachaz is met zyne vaderen ontslapen, en zy hebben hem begraven in Samarien: en Joas, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

10. In het zeven en dertigste jaer Joas des konings van Juda, heeft Joas, Joachaz zoon, geregeerd over Israël, in Samarien zestien jaren,

11. En hy heeft gedaen dat kwaed was voor des Heeren aenzigt: hy is niet afgeweken van alle Joroboams Nabats zoons zonden, die Israël heeft doen zondigen, maer hy heeft daerin gewandeld.

12. Wat nu meer van Joas te zeggen is, en al dat hy gedaen heeft, en zyne vromigheyd, hoe dat hy gestreden heeft tegen Amasias, den koning van Juda, zyn deze niet beschreven in het boek der kronyken der koningen van Israël?

13. En Joas is met zyne vaderen ontslapen: en Jeroboam is op zynen koninklyken stoel gezeten. Voorts zoo is Joas in Samarien begraven met de koningen van Israël.

14. En Elizeus was van eene ziekte

krank, daer hy ook af gestorven is : en Joas den koning van Israël is tot hem afgekomen, en hy weende voor hem, en zeyde : Myn vader, myn vader, wagen van Israël, en zynen wagenman.

15. En Elizeus heeft hem gezeyd : Haelt eenen boog en pylen. En toen hy tot hem eenen boog en pylen gebragt had,

16. Zoo heeft hy tot den koning van Israël gezeyd : Legt uwe hand op den boog. En toen hy zyne hand daerop geleyd had, zoo leyde Elizeus zyne handen op des konings handen,

17. En zeyde : Doet de venster ten oosten open. En toen hy die opengedaen had, zoo heeft Elizeus gezeyd : Schiet uyt den pyl. En hy schoot. En Elizeus heeft gezeyd : Dat is eenen pyl van des Heeren zaligheyd, en eenen pyl der zaligheyd tegen Syrien : en gy zult Syrien slaen in Aphec, tot dat gy die vernield zult hebben.

18. En hy zeyde : Neemt de pylen. En toen hy die genomen had, zoo zeyde hy wederom tot hem : Slaet de aerde met eenen pyl. En toen hy die dry reyzen geslagen had, en stil stond,

19. Zoo is den man Gods tegen hem gram geworden, en heeft gezeyd : Had gy vyfwerf of zeswerf of zevenwerf geslagen, zoo zoudt gy Syrien geslagen hebben tot de gansche verderfenis : maer nu zult gy die dry reyzen slaen.

20. Aldus is Elizeus gestorven, en zy hebben hem begraven. Maer de rooverkens van Moab zyn in het land gekomen op het zelfde jaer.

21. En sommige die eenen mensch begroeven, hebben de rooverkens gezien, en zy hebben het doode ligchaem geworpen in Elizeus graf. Hetwelk als het gebeente van Elizeus raekte, zoo is den mensch weder levende geworden, en hy stond op zyne voeten.

22. Aldus heeft Hazaël, den koning van Syrien, Israël zeer verdrukt alle de dagen van Joachaz :

23. En den Heer heeft bermhertigheyd over hen gehad, en hy is wederom tot hen gekeerd, om zyn verbond dat hy had met Abraham, en Isaac, en Jacob : en hy wilde ze niet al te niet brengen, noch geheel verwerpen tot op dezen tyd toe.

24. En Hazaël den koning van Syrien is gestorven, en Benadad, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

25. Maer Joas, Joachaz zoon, heeft de steden genomen uyt de hand van Benadad, Hazaëls zoon, dewelke hy genomen had uyt Joachaz zyns vaders hand, met oorlogsregt, dry reyzen heeft hem Joas geslagen, en hy heeft de steden van Israël weder overgegeven.

HET XIV. KAPITTEL.

Van Joas, Amasias, Jeroboam en Azarias.

1. In het tweede jaer van Joas Joachaz zoon, des konings van Israël, heeft Amasias, Joas des konings van Juda zoon geregeerd.

2. Vyf en twintig jaren was hy oud toen hy begon te regeren : en negen en twintig jaren heeft hy geregeerd te Jerusalem, zyns moeders naem was Joadan van Jerusalem.

3. En hy heeft regt gedaen voor den Heer, maer nogtans niet gelyk David zyn vader. Naer al dat Joas, zyn vader gedaen had, heeft hy ook gedaen :

4. Dan alleen dat hy de hoogten niet weggenomen heeft : want het volk offerde nog slagtofferanden, en ontstak reukoffersande op de hoogten.

5. En toen hy het ryk verkregen had, zoo heeft hy zyne knechten geslagen, die den koning zynen vader gedood hadden :

6. Maer de kinderen der doodslagers heeft hy niet gedood, alzoo daer geschreven staet in het boek van Moyses wet, gelyk den Heer bevolen heeft, zeggende: De vaders zullen voor hunne kinderen niet sterven, noch de kinderen zullen voor hunne vaderen sterven : maer een iegelyk zal voor zyne zonde sterven.

7. Hy heeft Edom geslagen in de valley der zoutgroeven, tien duyzend mannen, en hy heeft ingenomen de steenrotse in den stryd, en hy noemde die Jectehel tot op dezen dag toe.

8. Toen zond Amasias boden tot Joas Joachaz zoon, Jehu des konings van Israël zoon, zeggende : Komt, en laet ons malkander zien.

9. En Joas, den koning van Israël, heeft wederom gezonden aen Amasias, den koning van Juda, zeggende : Den distelstruyk, die in Libanus is, heeft gezonden aen den cederboom, die in Libanus is, zeggende : Geeft uwe dochter mynen zoon tot eene huysvrouw. En de beesten

der bosschagien, die daer zyn in Libanus zyn daerover gegaen, en zy hebben den distelstruyk vertreden.

10. Gy hebt strydende tegen Edom de overhand gehad, en uw hert heeft u verheven : zyt te vrede met uwe glorie, en houdt u stil in uw huys : waerom verwekt gy het kwaed, dat gy vallen zoudt, en Juda met u?

11. En Amasias heeft daernaer niet willen hooren : En Joas den koning van Israël is opgetrokken, en zy hebben malkander gezien, hy en Amasias den koning van Juda, in Bethsames de stad van Juda.

12. En Juda is geslagen voor Israël, en zy zyn gevlugt een iegelyk in zyne tabernakelen.

13. Maer Amasias, den koning van Juda, den zoon van Joas, die Ochozias zoon was, heeft Joas den koning van Israël gevangen binnen Bethsames, en hy heeft hem gebragt te Jerusalem : en hy heeft den muer van Jerusalem een deel gescheurd, van de poort van Ephraïm tot aen de hoekpoort, vier honderd cubitus lang.

14. En hy nam al het goud, en het zilver, en alle de gereedschappen, die gevonden zyn in des Heeren huys, en in des konings schatten, en gyzelaers, en is wederom gekeerd in Samarien.

15. Wat nu meer van Joas te zeggen is, dat hy gedaen heeft, en zyne vromigheyd, hoe dat hy gestreden heeft tegen Amasias den koning van Juda, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

16. En Joas is met zyne vaderen ontslapen, en begraven in Samarien by de koningen van Israël, en Jeroboam, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

17. Maer Amasias, Joas zoon, den koning van Juda, heeft geleefd, na dat Joas Joachaz des konings van Israël zoon dood was, vyftien jaren.

18. En dat er meer is van Amasias te zeggen, zyn die niet geschreven in het boek der kronyken der koningen van Juda?

19. En daer is eene gezworen muytery tegen hem gemaekt binnen Jerusalem : maer hy vlugtte te Lachis. En zy hebben hem nagezonden te Lachis, en hem daer gedood.

20. En zy hebben hem op peerden gebragt, en hy is begraven te Jerusalem, met zyne vaderen, in Davids stad.

21. En al het volk van Juda heeft genomen Azarias zestien jaren oud, en zy hebben hem koning gemaekt voor Amasias zynen vader.

22. Hy heeft Elath getimmerd, en die wederom gekregen aen het land van Juda, na dat den koning met zyne vaderen ontslapen was.

23. In het vyftiende jaer van Amasias, Joas des konings van Juda zoon, heeft Jeroboam, Joas des konings van Israël zoon, in Samarien geregeerd een en veertig jaren :

24. En hy heeft gedaen dat kwaed was voor den Heer. Hy is niet afgegaen van alle de zonden van Jeroboam, Nabats zoon, die Israël heeft doen zondigen.

25. Hy heeft de palen van Israël wederom gekregen, van den ingang van Emath, tot aen de zee der woestyne, naer het woord des Heeren des Gods van Israël, hetwelk hy gesproken heeft door zynen dienaer Jonas, den zoon Amath, profeet, die van Geth was, welk is in Opher.

26. Want den Heer heeft gezien Israëls lyden bovenmaten zeer bitter, en dat zy vernield waren tot degene die in kerkers besloten waren, en tot de uytersten, en dat er niemand was die Israël hielp.

27. En den Heer heeft niet gesproken dat hy Israëls naem uytvagen zoude onder den hemel, maer hy heeft ze verlost door de hand van Jeroboam, Joas zoon.

28. Maer dat er meer is van Jeroboam te zeggen, en al dat hy gedaen heeft, en zyne vromigheyd, waermede hy gestreden heeft, en hoe hy Damascus wederom bragt, en Emath Juda in Israël, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

29. En Jeroboam is met zyne vaderen, de koningen van Israël, ontslapen, en Zacharias, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

HET XV. KAPITTEL.

Hoe Azarias melaetsch wordt, en Joatham voor hem regeert, en van Zacharias, Sellum, Manahem, Phaceia, en Phacee, en hoe Theglath Phalasar de kinderen van Israël overstelt in Assyrien.

1. In het zeven en twintigste jaer van Jeroboam des konings van Israël, heeft

Azarias, Amasias des konings van Juda zoon, geregeerd.

2. Hy was zestien jaren oud toen hy begon te regeren, en twee en vyftig jaren regeerde hy in Jerusalem: zyns moeders naem was Jechelia van Jerusalem.

3. En hy heeft gedaen dat voor den Heer behagelyk was: naer al dat Amasias, zyn vader, gedaen had.

4. Maer nogtans heeft hy de hoogten niet afgebroken: want het volk deed nog sacrificie, en ontstak nog reukoffer op de hoogten.

5. En den Heer heeft den koning geslagen, en hy was melaetsch tot zynen sterfdag toe, en hy woonde in een vryhuys bezyden: en Joathan, des konings zoon, regeerde het paleys, en hy deed regt den volke des lands.

6. Dat er nog meer is van Azarias te zeggen, en al dat hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Juda?

7. En Azarias is met zyne vaderen ontslapen: en zy hebben hem met zyne ouders begraven in Davids stad, en Joathan, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

8. In het acht en dertigste jaer van Azarias, den koning van Juda, heeft geregeerd Zacharias, Jeroboams zoon, over Israël in Samarien zes maenden:

9. En hy heeft gedaen dat kwaed is voor den Heere, gelyk zyne vaderen gedaen hadden: hy is niet afgegaen van Jeroboams Nabats zoons zonden, die Israël heeft doen zondigen.

10. En Sellum, Jabes zoon, heeft tegen hem eene gezworen muytery gemaekt: en hy heeft hem openbaerlyk geslagen, en gedood, en heeft voor hem geregeerd.

11. Dat er meer is van Zacharias te zeggen, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

12. Dit is des Heeren woord, dat hy gesproken heeft tot Jehu, zeggende: Uwe zonen zullen, tot de vierde afkomste van u, zitten op den troon van Israël. En het is alzoo geschied.

13. Sellum, Jabes zoon, heeft geregeerd in het negen en dertigste jaer Azarias des konings van Juda: en hy regeerde eene maend in Samarien.

14. En Manahem Gadis zoon van Thersa is opgetrokken en gekomen in Samarien: en hy heeft Sellum Jabes zoon in Samarien geslagen, en heeft hem gedood, en voor hem geregeerd.

15. Dat er meer is van Sellums woorden, en zyne gezworen muytery, waerdoor hy listige lagen leyde, zyn deze niet beschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

16. Toen sloeg Manahem Thapsa, en alle die daerbinnen waren, en zyne palen van Thersa; want zy hadden hem niet willen opendoen: en hy heeft alle hare bevruchte vrouwen gedood en opengesneden.

17. In het negen en derdigste jaer Azarias des konings van Juda, heeft Manahem, Gadis zoon, geregeerd over Israël tien jaren in Samarien.

18. En hy heeft gedaen dat kwaed was voor den Heer: hy is niet afgekeerd van de zonden van Jeroboam, Nabats zoon, die Israël heeft doen zondigen alle zyne dagen.

19. En Phul, den koning van Assyrien, kwam in Thersa, en Manahem gaf Phul duyzend talenten zilvers, om dat hy hem tot hulpe zyn zoude, en zyn ryk vestigen.

20. En Manahem heeft eene schatting van zilver gesteld over Israël allen den magtigen en ryken, om dat hy den koning van Assyrien zoude geven vyftig sikkelen zilvers voor een iegelyk: en den koning van Assyrien is wederom gekeerd, en hy is niet lang in den lande gebleven.

21. Dat er meer is van Manahems woorden, en al dat hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

22. En Manahem is met zyne vaderen ontslapen: en Phaceia, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

23. In het vyftigste jaer Azarias, des konings van Juda, heeft Phaceia, Manahems zoon, geregeerd over Israël in Samarien twee jaren:

24. En hy heeft gedaen dat kwaed was voor den Heer: hy is niet afgegaen van Jeroboams Nabats zoons zonden, die Israël heeft doen zondigen.

25. Maer Phacee, den zoon Romelia, zyn oorlogskapiteyn, heeft eene gezworen muytery tegen hem gemaekt, en heeft hem geslagen in Samarien, in den toren van des konings huys by Argob, en by Arie, en met hem vyftig mannen van de

Galaaditers kinderen, en hy heeft hem gedood, en voor hem geregeerd.

26. Dat er meer is van Phaceia te zeggen, en al dat hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

27. In het twee en vyftigste jaer Azarias, des konings van Juda, heeft Phacee, den zoon Romelia, geregeerd over Israël in Samarien twintig jaren.

28. En hy heeft gedaen dat kwaed was voor den Heer: hy is niet afgekeerd van de zonden van Jeroboam, Nabats zoon, die Israël heeft doen zondigen.

29. In Phacee des konings van Israël dagen, is Theglath Phalasar den koning van Assur gekomen, en heeft Aion ingenomen, en Abel het huys van Maacha, en Janoe, en Cedes, en Asor, en Galaad, en Galilea, en al het land van Nephthali: en hy heeft ze overgevoerd in Assyrien.

30. En Osee, Elias zoon, heeft eene gezworen muytery gemaekt, en lagen geleyd tegen Phacee, den zoon Romelia, en hy heeft hem geslagen en gedood: en hy heeft voor hem geregeerd in het twintigste jaer Joatham des zoons van Ozias.

31. Maer dat er meer is van Phacee te zeggen, en al dat hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Israël?

32. In het tweede jaer Phacee, des zoons Romelia, des konings van Israël, heeft Joatham, Ozias des konings van Juda zoon, geregeerd.

33. Vyf en twintig jaren was hy oud toen hy begon te regeren, en zestien jaren regeerde hy in Jerusalem: zyn moeders naem was Jerusa, Sadocs dochter.

34. En hy heeft gedaen dat voor den Heer behagelyk was: naer al dat zyn vader Ozias gedaen had, heeft hy ook gedaen.

35. Maer nogtans heeft hy de hoogten niet weggenomen: het volk deed nog offerande, en ontstak nog reukoffer op de hoogten: hy timmerde de allerhoogste poort van des Heeren huys.

36. Dat er meer is van Joatham te zeggen, en al dat hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Juda?

37. In die dagen begon den Heer in Juda te zenden Rasin den koning van Syrien, en Phacee den zoon Romelia.

38. En Joatham is ontslapen met zyne vaderen, en met hen begraven in Davids zyns vaders stad, en Achaz, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

HET XVI. KAPITTEL.

Van den boozen koning Achaz, en Ezechias, zyn goed kind, en van Rasin, koning van Damascus.

1. In het zeventiende jaer Phacee, Romelias zoon, heeft geregeerd Achaz Joathams des konings van Juda zoon.

2. Twintig jaren oud was Achaz toen hy begon te regeren, en zestien jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem: hy heeft niet gedaen dat behagelyk was voor het aenschyn des Heeren zyns Gods, gelyk David zyn vader.

3. Maer hy heeft gewandeld in de wegen der koningen van Israël: daertoe zoo heeft hy ook zynen zoon den afgoden geheyligd, trekkende hem door het vuer, naer der heydenen afgoden: welke den Heer verdreven heeft voor Israël.

4. Hy offerde ook slagtofferanden, en ontstak reukoffer op de hoogten, en op de heuvelen, en onder alle groene boomen.

5. Toen kwam Rasin, den koning van Syrien, opwaerts, en Phacee, Romelias zoon, den koning van Israël, tegen Jerusalem om te stryden: en toen zy Achaz omleyden, zoo konden zy hem niet verwinnen.

6. In dien tyd zoo heeft Rasin den koning van Syrien Aila wederom gekregen tot Syrien, en hy heeft de Joden uyt Aila verdreven: en de Idumiters zyn in Aila gekomen, en zy hebben daer gewoond tot op dezen dag toe.

7. En Achaz heeft boden gezonden tot Theglath Phalasar den koning van Assyrien, zeggende: Uw dienaer en uw zoon ben ik: komt opwaerts, en verlost my uyt des konings van Syrien hand, en van de hand des konings van Israël, dewelke tegen my opgestaen zyn.

8. En toen hy vergaderd had het zilver en het goud, dat men vinden mogt in des Heeren huys, en in des konings schatten, zoo heeft hy den koning van Assyrien giften gezonden.

9. Denwelken zynen wil voldaen heeft:

want den koning van Assyrien is opgekomen in Damascus, en heeft de stad verdorven : en hy heeft hare inwooners overgevoerd te Cyrenen, en Rasin heeft hy doodgeslagen.

10. Hierom is Achaz Theglath Phalasar, den koning van Assyrien, te gemoet gegaen in Damascus. En toen hy den autaer van Damascus gezien had, zoo heeft den koning Achaz het beworp daeraf, en de gelykenis naer al zyn werk, gezonden tot Urias den priester.

11. En Urias den priester heeft eenen autaer opgetimmerd, naer al dat hem den koning Achaz ontboden had van Damascus, alzoo heeft den priester Urias gedaen, tot dat den koning Achaz kwam van Damascus.

12. En toen den koning van Damascus gekomen was, zoo heeft hy den autaer bezien, en heeft dien geëerd : en hy is opgegaen, en heeft brandofferen geofferd, en zyn sacrificie :

13. En hy heeft vogtige offeranden geofferd, en hy heeft gestort het bloed van de vreedzamige offeranden, die hy op den autaer geofferd had.

14. Maer den metalen autaer, die voor den Heer was, heeft hy vervoerd van het aenschyn des tempels, en van des autaers plaets, en van de plaets des tempels des Heeren : en hy heeft dien gesteld aen de noordzyde des autaers.

15. Ook heeft den koning Achaz Urias den priester bevolen, zeggende : Op den grooten autaer offert des morgens heelbrandofferande, en het sacrificie des avonds, en des konings brandofferande, en zyn sacrificie, en de heel-brandofferande van al den volke des lands, en hun spysoffer, en hun drankoffer : en al het bloed van het heel-brandoffer, en al het bloed van de gedoode offeranden zult gy daerop storten : maer den metalen autaer zal bereyd zyn tot mynen wille.

16. Aldus heeft Urias den priester gedaen gelyk hem den koning Achaz geboden had.

17. En den koning Achaz heeft genomen de gesneden basementen, en het waschvat, welk daerop was : en hy heeft de zee afgeleyd van de metalen ossen, die ze onderhielden, en heeft die gesteld op het plaveysel, dat met steenen geplaveyd was.

18. En den Musach van den sabbat, denwelken hy in den tempel getimmerd had, en des konings ingang van buyten heeft hy omgekeerd in des Heeren huys, om des konings van Assyrien wille.

19. Maer dat er meer is van Achaz te zeggen, dat hy gedaen heeft, is dat niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Juda?

20. En Achaz is met zyne vaderen ontslapen, en hy is met hen begraven in Davids stad : en Ezechias, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe de kinderen van Israël werden vervoerd van Salmanasar naer het land der Meden, en wat de natie geschiedde, die in hunne plaets gekomen waren.

1. In het twaelfde jaer Achaz des konings van Juda, heeft Ozee, den zoon van Ela, in Samarien geregeerd over Israël negen jaren.

2. En hy heeft kwaed voor den Heer gedaen : maer niet gelyk de koningen van Israël, die voor hem geweest zyn.

3. Tegen dezen is Salmanasar, den koning van Assyrien, opgekomen, en Ozee is zyn knecht geworden, en hy gaf hem jaerlyks tribuet.

4. En toen den koning van Assyrien bevonden had, dat Ozee arbeydende was om wederspannig te zyn, en dat hy boden gezonden had aen Sua, den koning van Egypten, dat hy den koning van Assyrien geen tribuet meer geven zoude, gelyk hy te allen jaren plagt te doen, zoo heeft hy hem omleyd, en gebonden in den kerker gestoken.

5. En hy heeft al het land doorgereysd : en optrekkende naer Samarien, heeft hy het belegen dry jaren lang.

6. En in het negende jaer van Osee, heeft den koning van Assyrien Samarien gewonnen, en hy heeft die van Israël overgevoerd in het land van Assyrien : en hy heeft ze gesteld in Hala, en in Habor, by den vloed Gozan, in de steden van de Meden.

7. Want het is gebeurd toen de kinderen van Israël tegen den Heer hunnen God gezondigd hadden, die hen uyt het land van Egypten geleyd had, uyt de hand van Pharao, den koning van Egypten, dat zy hebben vreemde goden aenbeden.

8. En zy hebben gewandeld naer de manier der heydenen, welke den Heer vernield had in het aenschyn der kinderen van Israël, en der koningen van Israël: want zy hadden desgelyks gedaen.

9. En de kinderen van Israël hebben den Heer hunnen God vertoornd met onregte woorden: en zy hebben voor zich hoogten getimmerd in alle hunne steden, van den toren der wachters, tot de besloten stad toe.

10. En zy hebben voor zichzelven gemaekt afgodenbeelden en boschkens, op alle hooge heuvelen, en onder alle boschachtige boomen:

11. En zy ontstaken daer reukoffer op de autaren, naer de manier der heydenen, welke den Heer van hun aenzigt weggenomen had: en zy hebben al te zeer booze stukken bedreven, verwekkende tot gramschap den Heer.

12. En zy hebben de onzuyverheden gediend, daer den Heer hun af geboden had, dat zy dat woord niet doen zouden.

13. En den Heer heeft getuygd in Israël en in Juda door de hand van alle de profeten en zienders, zeggende: Keert wederom van uwe allerkwaedste wegen, en bewaert myne geboden, en ceremonien, naer alle de wet, die ik uwen vaderen geboden heb: en gelyk ik tot u gezonden heb door de hand van myne dienaren de profeten.

14. Dewelke niet gehoord hebben, maer zy hebben hunnen nek verhard, gelyk hunne vaders nekken, die den Heer hunnen God niet wilden onderdanig zyn.

15. En zy hebben zyne wettige geboden verworpen, en het verbond, dat hy met hunne vaderen gemaekt had, en de getuygenissen, waermede hy hun getuygd heeft: en zy hebben de ydelheden gevolgd, en ydelyk gedaen: en zy hebben gevolgd de heydenen, die rondom hen waren, waeraf hun den Heer geboden had, dat zy niet doen zouden gelyk die deden.

16. En zy hebben verlaten alle de geboden des Heeren huns Gods: en zy hebben voor zichzelven twee gegoten kalveren gemaekt, en boschkens, en hebben al het heyr des hemels aenbeden: en zy hebben Baal gediend.

17. En hunne zonen en hunne dochteren door het vuer geheyligd: en zy gingen om met tooveryen en waerzeggeryen: en zy hebben zichzelven daertoe gegeven dat zy kwaed doen zouden voor den Heer, en dat zy hem gram maken zouden.

18. En den Heer is op Israël magtiglyk gram geworden, en hy heeft ze weggedaen uyt zyn aenzigt, en daer bleef niet over dan alleen het geslacht van Juda.

19. Maer nog heeft Juda zelf ook de geboden des Heeren zyns Gods niet bewaerd: maer zy hebben ook gewandeld in Israëls dolingen, die zy gedaen hadden.

20. En den Heer heeft al het zaed van Israël weggeworpen, en hy heeft hun zeer veel verdriet aengedaen, en hy heeft ze geleverd in de handen der roovers, tot dat hy die van zyn aenzigt verworpen had:

21. Van dien tyde af dat Israël van Davids huys afgesneden is, en dat zy voor zichzelven maekten eenen koning Jeroboam Nabats zoon: want Jeroboam scheydde Israël van den Heer, en hy heeft ze doen zondigen eene groote zonde.

22. En de kinderen van Israël hebben gewandeld in alle de zonden van Jeroboam, die hy gedaen had: en zy zyn daer niet afgegaen,

23. Tot dat den Heer Israël wegdeed uyt zyn aenzigt, gelyk hy gesproken had door de hand aller zyne dienaers de profeten: en Israël is overgevoerd uyt zynen lande in Assyrien tot op dezen dag toe.

24. En den koning van Assyrien heeft er gebragt van Babylonien, en van Cutha, en van Avah, en van Emath, en van Sepharvaim: en hy heeft die gesteld in de steden van Samarien, in de steden der kinderen van Israël: dewelke hebben Samarien bezeten, en in hunne steden gewoond.

25. En toen zy daer hadden begonnen te woonen, zoo vreesden zy den Heer niet: en den Heer heeft leeuwen op hen gezonden, die ze doodden.

26. En het is den koning van Assyrien geboodschapt, en gezeyd: De lieden, die gy overgevoerd hebt, en hebt die doen woonen in de steden van Samarien, weten de wetten van den God des lands niet: en den Heer heeft leeuwen tegen hen gezonden, en ziet zy dooden ze, om dat zy den dienst van des lands God niet weten.

27. En den koning van Assyrien heeft

bevolen, zeggende: Leydt derwaerts eenen van de priesters, dewelke gy van daer hebt gevangen gebragt, en laet dien gaen, en met hen woonen: en dat hy hun leere de wettelyke manieren van des lands God.

28. Als dan een van die priesters, die gevangen weggeleyd waren van Samarien, daerom gekomen was, zoo heeft hy gewoond te Bethel, en hy leerde het volk, hoe zy den Heer dienen zouden.

29. En elke natie van volk heeft zynen god gemaekt: en zy stelden die in de tempels der hoogten, welke de Samaritanen gemaekt hadden, elke natie van volk byzonder in hunne steden, daer zy in woonden.

30. Want de Babylonische mannen maekten Sochothbenoth: en de Chuteussche mannen maekten Nergel: en de mannen van Emath hebben Asima gemaekt.

31. Voorts hebben de Heveen gemaekt Nebahaz en Tharthac. Maer die van Sepharvaim waren, verbrandden hunne kinderen met den vure, Adramelech en Anamelech den goden van Sepharvaim:

32. En niet te min dienden zy ook den Heer. En zy hebben voor zich priesters der hoogten gemaekt van de minsten des volks, en zy stelden die in de hooge tempels.

33. En terwyle dat zy den Heer dienden, zoo dienden zy ook hunne goden mede, naer de gewoonte der heydenen, uyt dewelke zy overgebragt waren in Samarien:

34. Tot op dezen dag toe volgen zy nog hunne oude manier: zy vreezen den Heer niet, noch zy bewaren zyne ceremonien, en zyne wet, en zyn gebod, welk den Heer bevolen had den kinderen van Jacob, denwelken hy gaf den toenaem Israël:

35. En hy had met hen een verbond gemaekt, en hun bevolen, zeggende: Wilt de vreemde goden niet vreezen, en aenbidt die niet, noch dient die, noch doet hun offerande:

36. Maer den Heer uw God, die u geleyd heeft uyt den lande van Egypten met grooter magt, en door eenen uytgestrekten arm, dien vreest, en dien aenbidt, en dezen doet offerande.

37. En bewaert de ceremonien, en de regten, en de wet, en het gebod, hetwelk hy u geschreven heeft, dat gy het doet tot allen dagen: en dat gy de vreemde goden niet vreest.

38. En het verbond, dat hy met u gemaekt heeft, wilt niet vergeten: noch eert de vreemde goden,

39. Maer vreest den Heer uwen God, en hy zal u verlossen uyt de hand van alle uwe vyanden.

40. Maer zy hebben niet gehoord, dan zy bedreven naer hunne oude gewoonte.

41. Aldus waren deze heydenen ook God vreezende, maer niet te min waren zy ook dienende hunne afgoden: want hunne kinderen, en kindskinderen doen nog tot op den dag van heden toe, gelyk hunne vaders gedaen hebben.

HET XVIII. KAPITTEL.

Van het koningryk van Ezechias en zyne groote godtvruchtigheyd, en hoe hem God van alle vyanden verloste.

1. In het derde jaer van Ozee, Ela des konings van Israël zoon, heeft geregeerd Ezechias, Achaz des konings van Juda zoon.

2. Vyf en twintig jaren oud was hy toen hy begon te regeren: en hy regeerde negen en twintig jaren in Jerusalem: zyn moeders naem was Abi Zacharias dochter.

3. En hy heeft gedaen dat voor den Heer goed was, naer alle de dingen die David, zyn vader, gedaen had.

4. Hy heeft de hoogten te niet gedaen, en de standbeelden gebroken, en de boschkens afgehouwen, ook heeft hy het metalen serpent gebroken, hetwelk Moyses gemaekt had: want tot op dien tyd toe ontstaken de kinderen van Israël daervoor reukofferande: en hy heeft diens naem genoemd Nohestan.

5. Hy heeft gehoopt in den Heer den God van Israël: aldus was er niemand na hem zyns gelyk van alle de koningen van Juda, noch ook onder degene, die voor hem geweest waren:

6. En hy bleef vast aen den Heer, en hy is niet afgegaen van zyne voetstappen, en hy heeft zyne geboden gedaen, welke den Heer Moyses bevolen had.

7. Waerom dat den Heer ook met hem was, en in alles daer hy toe ging, droeg hy zich wysselyk. Ook zoo stelde

hy zich tegen den koning van Assyrien, en hy heeft hem niet gediend.

8. Hy sloeg de Philistynen tot Gaza toe, en alle hunne palen, van den wachtertoren tot de besloten stede toe.

9. In het vierde jaer des konings Ezechias, hetwelk was het zevende jaer Ozee, des zoons Ela, des konings van Israël, zoo is Salmanasar. den koning van Assyrien, opgekomen in Samarien, en hy heeft die bestreden,

10. En ingenomen. Want na dry jaren, in het zesde jaer Ezechias, dat is in het negende jaer Ozee des konings van Israël, zoo is Samarien ingenomen:

11. En den koning van Assyrien heeft Israël overgevoerd in het land van Assyrien, en hy heeft ze gesteld te Hala, en te Habor, op de vloeden Gozan, in de steden van de Meden:

12. Om dat zy naer de stemme des Heeren hunnen God niet hebben willen hooren, maer hebben zyn verbond overtreden: al dat Moyses des Heeren dienaer bevolen had, hebben zy niet gehoord, noch gedaen.

13. In het veertiende jaer des konings Ezechias is Sennacherib, den koning van Assyrien opgetrokken tot alle de besloten steden van Juda: en hy heeft die ingenomen.

14. Toen heeft Ezechias, den koning van Juda, boden gezonden tot den koning van Assyrien in Lachis, zeggende: Ik heb misdaen, gaet van my: en al dat gy my opleggen zult, dat zal ik dragen. Toen heeft den koning van Assyrien Ezechias, den koning van Juda, eene schatting gesteld van dry honderd talenten zilvers, en dertig talenten gouds.

15. En Ezechias heeft gegeven al het zilver, dat in des Heeren huys gevonden was, en in des konings schatten.

16. Op dien tyd heeft Ezechias gebroken de deuren van des Heeren tempel, en de gouden platen, die hy daeraen vastgeslagen had, en heeft die den koning van Assyrien gegeven.

17. En den koning van Assyrien heeft gezonden Tharthan, en Rabsaris, en Rabsacen van Lachis, tot den koning Ezechias, met eene magtige hand naer Jerusalem: en als zy opgetrokken waren, zoo zyn zy tot Jerusalem gekomen, en zy stonden aen den watergang van den oppersten poel, welken is in den weg van des volders akker.

18. En zy hebben den koning geroepen: en tot hen is uytgegaen Eliacim, Helcias zoon, den provoost des huys, en Sobna den schryver, en Joahe, Asaphs zoon, den griffier.

19. En Rabsaces heeft tot hen gezeyd: Zegt Ezechias: Dit zegt den grooten koning, den koning der Assyrien: Wat betrouwen is dit, daer gy u op verlaet?

20. By aventure hebt gy raed genomen, dat gy u ten stryde zoudt bereyden. Waerop hebt gy betrouwen, dat gy u durft tegenstellen?

21. Hebt gy hoop op den gebroken rietstok Egypten, op denwelken, is het dat een mensch rust, zoo zal het breken, en in zyne hand gaen, en die doorsteken? Alzoo is Pharao den koning van Egypten allen dengenen die in hem betrouwen.

22. Maer is het dat gy my zegt: Wy hebben betrouwen in den Heere onzen God: is hy niet dengenen wiens hoogten en autaren Ezechias afgebroken heeft: en heeft bevolen Juda en Jerusalem: Voor dezen autaer zult gy aenbidden in Jerusalem?

23. Daerom komt over tot mynen heer den koning van Assyrien, en ik zal u twee duyzend peerden geven, en beziet of gy zoudt kunnen hebben zoo veel ruyters daerop klimmende.

24. En hoe zoudt gy dan kunnen wederstaen eenen drossaert van myns heeren minste knechten? Of hebt gy uw betrouwen op Egypten om hunne wagens en rosvolk?

25. Meynt gy dat ik zonder des Heeren wil opgekomen ben tot deze plaetse, om die te bederven? Den Heer heeft my gezeyd: Trekt opwaerts tot dit land, en verderft het.

26. Maer Eliacim, Helcias zoon, en Sobna, en Joahe hebben tot Rabsaces gezeyd: Wy bidden u, dat gy ons, uwe dienaers, wilt aenspreken in syrischer tale: want wy verstaen de tale wel: en spreekt ons niet aen in de joodsche tale, dat het volk hoore, welk op de muren is.

27. En Rabsaces heeft geantwoord, zeggende: Meynt gy dat myn heer my gezonden heeft aen uwen heer, en aen u, dat ik deze woorden zeggen zoude, en niet veel meer tot de mannen, die op den muer zitten, dat zy hunnen drek

eten, en hunnen pis drinken zouden met u?

28. Hierom heeft Rabsaces gestaen, en geroepen met luyder stemme in joodscher tale, en gezeyd: Hoort de woorden des grooten konings, des konings van Assyrien.

29. Dit zegt den koning: Laet u niet verleyden van Ezechias: want hy zal u niet kunnen verlossen uyt myne hand.

30. Noch laet hem u betrouwen geven op den Heere, zeggende: Den Heer zal ons verlossende verlossen, en deze stad zal in des konings van Assyrien hand niet geleverd worden.

31. Wilt Ezechias niet hooren: Want dit zegt den koning van Assyrien: Maekt met my dat u profytelyk is, en komt uyt tot my: en een iegelyk zal van zynen wyngaerd eten, en van zynen vygenboom: en gy zult de wateren uyt uwe putten drinken,

32. Tot dat ik komen zal, en u weghalen in een land, hetwelk is gelyk uw land, in een vruchtbaer land, en dat wyn voortbrengt, een land des broods, en der wyngaerden, een land der olyfboomen, en der olien, en des honigs: en gy zult leven, en niet sterven. Wilt Ezechias niet hooren, die u bedriegt, zeggende: Den Heer zal ons verlossen.

33. Hebben de goden der heydenen hun land verlost uyt des konings van Assyrien hand?

34. Waer is den god van Emath, en van Arphad? Waer is den god van Sepharvaïm, Ana, en Ava? Hebben zy Samarien uyt myne hand verlost?

35. Wie zyn ze toch, onder alle der landen goden, die hun landschap uyt myne hand verlost hebben, dat den Heer zoude Jerusalem mogen verlossen uyt myne hand?

36. En het volk heeft gezwegen, en zy hebben hem nietmetal geantwoord: want zy hadden des konings gebod ontvangen, dat zy hem niet antwoorden zouden.

37. En Eliacim, Helcias zoon, den provoost des huys, en Sobna den schryver, en Joahe, Asaphs zoon, den griffier, zyn gekomen tot Ezechias met gescheurde kleederen, en hebben hem Rabsaces woorden te kennen gegeven.

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe den engel Gods op eenen nacht al Sennacheribs heyr vermoordde, honderd en vyf en tachtig duyzend.

1. Als den koning Ezechias dat hoorde, zoo heeft hy zyne kleederen gescheurd, en deed eenen zak aen, en hy is in des Heeren huys gegaen,

2. En hy heeft Eliacim den provoost des huys gezonden, en Sobna den schryver, en de ouders van de priesters gekleed met zakken, tot Isaïas den profeet, Amos zoon.

3. Dewelke hebben gezeyd: Dit zegt Ezechias: Een dag der tribulatie, en der straffinge, en der godslasteringe is dezen dag: de zonen zyn tot de baringe gekomen, en de barende vrouw heeft geene kracht.

4. Of den Heer uw God by aventure hooren wilde alle Rabsaces woorden, denwelken den koning van Assyrien, zyn heer, gezonden heeft, dat hy den levenden God beschimpen zoude, en dat hy dien zoude lasteren met woorden, welke den Heer uw God gehoord heeft: zoo doet een gebed voor de overgeblevene, die gevonden zyn.

5. Aldus zyn Ezechias des konings dienaers gekomen tot Isaïas.

6. En Isaïas heeft hun gezeyd: Dit zult gy uwen heere zeggen: Dit zegt den Heer: Wilt niet vreezen voor deze redenen, die gy gehoord hebt, daermede dat de knechten des konings van Assyrien my geblasphemeerd hebben.

7. Ziet, ik zal hem eenen geest toezenden, en hy zal eene tyding hooren, en wederom in zyn land keeren, en ik zal hem met den zweerde ter neder werpen in zyn land.

8. Aldus is Rabsaces wederom gekomen, en hy heeft den koning van Assyrien gevonden, bestormende Lobna; want hy had gehoord dat hy van Lachis afgetrokken was.

9. En toen hy gehoord had degene die hem zeyden van Tharaca, den koning van der Morianen land: Ziet, hy is uytgetrokken, dat hy tegen u stryden zoude: en toen hy tegen dien ging, zoo heeft hy boden aen Ezechias gezonden, zeggende:

10. Dit zult gy Ezechias, den koning van Juda, zeggen: Laet u niet verleyden van uwen God, daer gy betrouwen in

hebt, noch zegt: Jerusalem zal in des konings van Assyrien hand niet geleverd worden.

11. Want gy hebt zelf gehoord, wat de koningen van Assyrien allen den landen gedaen hebben, hoe dat zy die verwoest hebben: hoe meynt gy dan alleen verlost te worden?

12. Hebben der heydenen goden elk hun volk verlost, dewelke myne vaders verdorven hebben, te weten Gozan, en Haran, en Reseph, en de kinderen van Eden, die in Thelassar waren?

13. Waer is den koning van Emath, en den koning van Arphad, en den koning der stad van Sepharvaïm, Ana, en Ava?

14. En toen Ezechias den brief ontvangen had uyt der boden hand, en dien gelezen, zoo is hy opgegaen tot des Heeren huys, en hy deed dien brief breed open voor den Heer,

15. En bad voor zyn aenzigt, zeggende: O Heere God van Israël, die daer zit op de Cherubinen, gy zyt alleen God van alle de koningen des aerdryks: gy hebt hemel en aerde gemaekt.

16. Neygt uwe oor neder, en hoort: doet, Heere, uwe oogen open, en ziet: en hoort alle de woorden van Sennacherib, denwelken gezonden heeft, om dat hy ons den levenden God zoude lasteren.

17. Het is waer, Heere, de koningen van Assyrien hebben de heydenen te niet gedaen, en alle hunne landen.

18. En zy hebben hunne goden in het vuer geworpen: want het waren geene goden, maer der menschen handwerk, van hout en steen, en zy hebben die te niet gebragt.

19. Hierom, ô Heere onzen God, verlost ons nu uyt zyne hand, opdat alle de koningryken des lands weten mogen dat gy den Heer God alleen zyt.

20. En Isaïas Amos zoon heeft gezonden tot Ezechias, zeggende: Dit zegt den Heer God van Israël: Dat gy my gebeden hebt van Sennacherib, den koning van Assyrien, heb ik verhoord.

21. Dit is het woord, dat den Heer van hem gesproken heeft: O maegd, dochter van Sion, hy heeft u versmaed, en beschimpt: gy dochter van Jerusalem, hy heeft zyn hoofd achter u geschud.

22. Wien hebt gy beschimpt, en wien hebt gy geblasphemeerd? Tegen wien hebt gy uwe stem opgeheven, en uwe oogen hoog verheven? Tegen den heyligen van Israël.

23. Door uwer dienaren hand hebt gy den Heer beschimpt, en hebt gezeyd: Door de menigte van myne wagens ben ik op de hoogten der bergen geklommen, op het opperste van Libanus, en ik heb zyne hooge cederboomen afgehouwen, en zyne uytgelezen abeelboomen. En ik ben gegaen tot zyne uyterste palen, en het woud van zynen Carmelus

24. Heb ik afgehouwen. En ik heb vreemde wateren gedronken, en ik heb met de voetstappen myner voeten alle de besloten wateren uytgedroogd.

25. Hebt gy niet gehoord wat ik van het beginsel gedaen heb? Van de oude dagen heb ik dat geschapen, en nu heb ik het voortgebragt: en de besloten steden zullen zyn tot eenen val der te zamen strydende heuvelen.

26. En die daerin zitten, krank van hande, hebben gebeefd, en zyn beschaemd, zy zyn geworden als het gras des velds, en als het groeyende kruyd der daken, hetwelk verdroogd is, eer het tot rypheyd gekomen was.

27. Uwe woonstede, en uwen uytgang, en uwen ingang, en uwen weg heb ik te voren geweten, en uwe razerny tegen my.

28. Gy hebt tegen my geraesd, en uwe hoovaerdy is in myne ooren opgekomen: hierom zal ik eenen ring in uwen neus stellen, en eenen breydel in uwe lippen, en ik zal u wederom brengen in den weg, daer gy door gekomen zyt.

29. Maer u, Ezechias, zal dit een teeken zyn: Eet dit jaer dat gy vindt, en in het tweede jaer, dat van zelfs wassen zal: maer voorts in het derde jaer, zoo zaeyt en maeyt: plant wyngaerden, en eet de vrucht van die.

30. En al wat er overgebleven zal zyn van het huys van Juda, dat zal zynen wortel nederwaerts schieten, en zyne vrucht opwaerts geven.

31. Want van Jerusalem zullen de blevelingen uytgaen, en dat behouden zal worden van den berg van Sion: de jaloersheyd des Heeren der heyrscharen zal dit doen.

32. Hierom zoo zegt den Heer van den koning van Assyrien: Hy zal in deze stad niet komen, noch hy zal daer eenen pyl in schieten, noch eenen schild

zal daer plaets nemen, noch een bolwerk zal om haer liggen.

33. Door den weg, aldaer hy gekomen is, zal hy wederkeeren: en in deze stad zal hy niet komen, zegt den Heer.

34. En ik zal deze stad beschermen, en ik zal ze behouden om mynentwille, en om David mynen dienaer.

35. Aldus zoo is het gebeurd op dien nacht, dat den engel des Heeren is gekomen, en heeft verslagen in het heyrleger van de Assyriers honderd en vyf en tachtig duyzend mannen. En als hy des morgens vroeg opgestaen was, zoo heeft hy gezien alle de ligchamen der dooden:

36. En Sennacherib, den koning van Assyrien, vertrekkende, is weggegaen en wedergekeerd, en gebleven in Ninive.

37. En als hy in den tempel Nesroch zynen god aenbad, zoo hebben Adramelech en Sarasar, zyne zonen, hem met den zweerde geslagen, en zy zyn gevloden in het land van Armenien: en Asarhaddon, zyn zoon, werd koning in zyne stede.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe Ezechias van zyne ziekte genezen is, en van Isaïas profetie, en hoe Ezechias sterft.

1. In dien dagen was Ezechias tot der dood toe ziek: en Isaïas Amos zoon, den profeet, is tot hem gekomen, en heeft hem gezeyd: Dit zegt den Heer God: Beschikt uwen huyze: want gy zult sterven, en niet levende blyven.

2. Denwelken heeft zyn aenzigt gekeerd te wandwaert, en bad den Heer, zeggende:

3. Ik bid u, Heere, weest toch gedachtig hoe dat ik voor u gewandeld heb in de waerheyd, en met een volmaekt hert, en dat ik gedaen heb hetgeen, dat voor u behagelyk is. Toen heeft Ezechias geweend met een groot geschrey.

4. En eer Isaïas gegaen was uyt het middelste deel van het voorhof, zoo is des Heeren woord tot hem gedaen, zeggende:

5. Keert wederom, en zegt Ezechias, den prins myns volks: Dit zegt den Heer Davids uws vaders God: Ik heb uw gebed verhoord, en uwe tranen aenzien; en ziet, ik heb u genezen, ten derden dage zult gy opklimmen in des Heeren tempel.

6. En ik zal tot uwe dagen nog vyftien jaren doen: ook zoo zal ik u verlossen uyt des konings van Assyrien hand, en deze stad, en ik zal deze stad beschermen om mynentwille, en om Davids myns knechts wille.

7. En Isaïas heeft gezeyd: Haelt eenen klont vygen. En toen zy dien gehaeld hadden, en geleyd op zyne zweer, zoo is hy genezen.

8. Maer Ezechias had tot Isaïas gezeyd: Wat zal het teeken zyn dat my den Heer genezen zal, en dat ik ten derden dage zal opgaen in des Heeren tempel?

9. Isaïas heeft hem gezeyd: Dit zal het teeken zyn van den Heere, dat den Heer doen zal het woord, dat hy gesproken heeft: Wilt gy dat de schaduwe voort opwaerts ga tien linien, of dat zy zoo veel graden achterwaerts wederkeere?

10. En Ezechias heeft gezeyd: Het is ligt doenlyk dat de schaduwe tien linien opga: en ik wil niet dat dit geschiede, maer dat zy achterwaerts wederom keere tien graden.

11. Hierom heeft Isaïas, den profeet, den Heer aengebeden, en hy heeft de schaduwe wederom gebragt over de linien, daer zy nu nederwaerts gegaen was in Achaz zonnewyzer, tien graden achterwaerts.

12. In dien tyde heeft Berodach Baladan, Baladans zoon, den koning van Babylonien, eenen brief en giften gezonden tot Ezechias: want hy had gehoord dat Ezechias ziek was geweest.

13. En Ezechias heeft zich verblyd in hunne komst, en hy heeft hun getoond het huys der speceryen, en het goud en zilver, en verscheyde kostelyke speceryen, en welriekende olien, en het huys van zyne gereedschappen, en al dat hy hebben mogt in zyne tresoren. Daer was niets in zyn huys en in al zyne magt dat Ezechias hun niet toonde.

14. Maer den profeet Isaïas is tot den koning Ezechias gekomen, en heeft hem gezeyd: Wat hebben deze mannen gezeyd? Of van waer zyn zy tot u gekomen? En Ezechias zeyde tot hem: Van verre lande zyn zy tot my gekomen van Babylonien.

15. En hy antwoordde: Wat hebben zy in uw huys gezien? Ezechias heeft

gezeyd : Al dat in myn huys is, hebben zy gezien : daer is niets dat ik hun niet getoond heb in myne tresoren.

16. Hierom heeft Isaias tot Ezechias gezeyd : Hoort des Heeren woord :

17. Ziet de dagen zullen komen, en al dat in uw huys is, en dat uwe vaders in de schatten opgeleyd hebben tot op dezen dag toe, zal weggevoerd worden in Babylonien : daer zal niets overblyven, zegt den Heer.

18. Maer ook sommige van uwe kinderen, die uyt u komen zullen, die gy winnen zult, zullen weggenomen worden, en zy zullen gesneden kamerlingen zyn in des konings van Babylonien paleys.

19. Ezechias heeft tot Isaias gezeyd : Het woord des Heeren, dat gy gesproken hebt, is goed : vrede en waerheyd zy in myne dagen.

20. En dat er meer is van Ezechias te zeggen, en alle zyne vromigheyd, en hoe hy de visscheryen maekte, en den waterloop, en hoe hy de wateren in de stad gebragt heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der kronyken der koningen van Juda ?

21. En Ezechias is ontslapen met zyne vaderen, en Manasses, zyn zoon, heeft in zyne stede geregeerd.

HET XXI. KAPITTEL.

Van het kwaed regiment van Manasses en Amon zyn zoon.

1. Twaelf jaren oud was Manasses toen hy begon te regeren, en vyf en vyftig jaren regeerde hy in Jerusalem : zyn moeders naem was Haphsiba.

2. En hy heeft kwaed gedaen voor des Heeren aenzigt, naer de afgoden der heydenen, welke den Heer vernield heeft van het aenzigt der kinderen van Israël.

3. En hy is omgekeerd, en heeft de hoogten opgetimmerd, welke Ezechias, zyn vader, afgebroken had : en hy heeft Baals autaren opgeregt, en boschkens gemaekt, gelyk Achab den koning van Israël, en hy heeft al het heyr des hemels aengebeden, en die gediend.

4. En hy heeft autaren opgeregt in des Heeren huys, daer den Heer af gezeyd heeft : In Jerusalem zal ik mynen naem stellen.

5. En hy heeft al den heyre des hemels autaren gemaekt in de twee voorhoven van des Heeren tempel.

6. En hy heeft zynen zoon door het vuer geleyd : en hy oefende waerzeggery, en hy merkte op der vogelen zang, en hy heeft duyvelsche waerzeggers gemaekt, en de teekenbedieders uyt het ingewand heeft hy vermenigvuldigd, om kwaed te doen voor den Heer, en hem te kreyten.

7. Ook heeft hy den afgod des boschkens, welken hy gemaekt had, gesteld in des Heeren tempel, waeraf dat den Heer gezeyd heeft tot David, en tot Salomon, zynen zoon : In dezen tempel, en in Jerusalem, die ik verkoren heb uyt alle de geslachten van Israël, zal ik mynen naem in der eeuwigheyd stellen.

8. En ik zal Israëls voet voortaen niet meer laten geroerd worden van den lande, dat ik hunnen vaderen gegeven heb : by alzoo nogtans dat zy met de werken onderhouden al dat ik hun geboden heb, en de geheele wet, welke Moyses, myn dienaer, hun bevolen heeft.

9. Maer zy hebben daernaer niet gehoord : maer zyn verleyd van Manasses, en deden erger dan de heydenen, welke den Heer vernield had voor de kinderen van Israëls aenzigt.

10. En den Heer heeft gesproken door zyne dienaers de profeten, zeggende :

11. Aengezien dat Manasses, den koning van Juda deze allerkwaedste afgrysselykheden gedaen heeft, meer dan al hetgeen dat de Amorrheen voor hem gedaen hebben, en want hy Juda ook heeft doen zondigen door zyne onzuyverheden:

12. Daerom zegt den Heer God van Israël : Ziet, ik zal zulk kwaed op Jerusalem en Juda brengen : dat zoo wie dit hooren zal, dien zullen beyde zyne ooren tuyten.

13. En ik zal over Jerusalem het meetsnoer van Samarien trekken, en den last van Achabs huys : en ik zal Jerusalem uytwisschen, gelyk men de schryftafelen pleegt uyt te wisschen : en ik zal ze uytroeyende omkeeren, en zal de griffie dikmael over hun aenzigt trekken.

14. Maer ik zal sommigen myns erfdeels laten overblyven, en ik zal die leveren in hunner vyanden handen : en zy zullen wezen tot eene verwoesting, en tot eenen roof allen hunnen vyanden :

15. Om dat zy kwaed voor my gedaen

hebben, en hebben volhard my kreytende, van dien dage dat hunne vaderen uyt Egypten gingen, tot op dezen dag toe.

16. Daerenboven heeft Manasses ook bovenmaten zeer veel onnoozel bloeds gestort, tot dat hy Jerusalem vervulde tot den mond toe: zonder zyne zonden, daer hy Juda mede had doen zondigen, dat die kwaed doen zonde voor den Heere.

17. Maer dat er meer is van Manasses te zeggen, en al dat hy gedaen heeft, en zyne zonde, die hy gezondigd heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Juda?

18. En Manasses is ontslapen met zyne vaderen, en hy is begraven in den hof van zyn huys, in Ozas hof: en Amon, zyn zoon, heeft in zyne stede geregeerd.

19. Twee en twintig jaren oud was Amon toen hy begon te regeren: en twee jaren regeerde hy in Jerusalem. Zyn moeders naem was Messalemeth, Harus dochter van Jeteba.

20. En hy heeft kwaed gedaen voor des Heeren aenzigt, gelyk zyn vader Manasses gedaen had.

21. En hy heeft gewandeld in alle de wegen, daer zyn vader door gewandeld had: en hy heeft ook de onzuyverheden gediend, dewelke zyn vader gediend had, en hy heeft die aenbeden,

22. En hy heeft den Heer zyner vaderen God verlaten, en hy heeft in des Heeren weg niet gewandeld.

23. En zyne knechten hebben hem lagen geleyd, en zy hebben den koning gedood in zyn huys.

24. Maer het volk des lands heeft geslagen alle degene, die gezworen muytery gemaekt hadden tegen den koning Amon: en zy hebben voor zich zelven Josias zynen zoon, in zyne stede koning gemaekt.

25. Maer dat er meer is van Amon te zeggen, dat hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Juda?

26. En zy hebben hem begraven in zyn graf, in den hof van Oza: en Josias, zyn zoon, heeft in zyne stede koning geweest.

HET XXII. KAPITTEL.

Van het koningryk van Josias, hoe getrouwelyk en vromelyk hy wandelde in Gods bevelen.

1. Acht jaren oud was Josias toen hy begon te regeren, en een en dertig jaren regeerde hy in Jerusalem: zyns moeders naem was Idida, de dochter van Hadaia van Besecath.

2. En hy heeft gedaen dat voor den Heer behagelyk was, en hy heeft gewandeld door alle Davids zyns vaders wegen: hy keerde daer niet af ter rechter, of ter slinker zyde.

3. En in het achttiende jaer des konings Josias, heeft den koning gezonden Saphan, den zoon Aslia, Messulams zoon, den schryver van des Heeren tempel, hem zeggende:

4. Gaet henen tot Helcias den grooten priester, dat het geld te hoope gebragt worde, hetwelk in des Heeren tempel gebragt is, hetwelk des tempels deurwaerders vergaderd hebben van den volke,

5. En laet dat geven den timmerlieden door de oversten van des Heeren huys: dewelke het zullen deylen dengenen, die in des Heeren tempel werken, om de vervallingen des tempels te vermaken:

6. Te weten den timmerlieden, en den metsers, en dengenen die toemaken dat er vervallen is: en dat men koope hout en steen van de steengroeven, om des Heeren tempel te vermaken.

7. Zoo nogtans dat men geene rekening van hen neme, van den gelde dat zy ontvangen zullen, maer laet hun dat hebben onder hunne magt, en op het geloof.

8. En Helcias den oversten priester heeft gezeyd tot Saphan den schryver: Ik heb den boek der wet gevonden in des Heeren huys: en Helcias heeft Saphan den boek gegeven, en hy heeft dien gelezen.

9. En Saphan den schryver is tot den koning gekomen, en heeft hem wederom geboodschapt van hetgeen dat hy bevolen had, en zeyde: Uwe dienaers hebben het geld te hoope gebragt, dat er in des Heeren huys gevonden is: en zy hebben het gegeven om dat het zoude bedeyld worden den werklieden by de oversten van des Heeren tempel.

10. Ook zoo heeft Saphan den schryver den koning verteld, zeggende: Hel-

cias den priester heeft my eenen boek gegeven. En toen Saphan dien gelezen had voor den koning,

11. En den koning gehoord had de woorden van des Heeren wet, zoo heeft hy zyne kleederen gescheurd.

12. En hy heeft geboden Helcias den priester, en Ahicam Saphans zoon, en Achobor Michas zoon, en Saphan den schryver, en Asaia des konings dienaer, zeggende:

13. Gaet henen, en vraegt raed van den Heer voor my, en voor het volk, en voor geheel Juda, van dezes boeks woorden, die daer gevonden is: want eene groote gramschap des Heeren is tegen ons ontstoken: om dat onze vaders naer de woorden van dezen boek niet hebben gehoord, dat zy doen zouden al dat ons geschreven is.

14. Aldus zyn Helcias den priester, en Ahicam en Achobor, en Saphan, en Asaia gegaen tot Holda de profetes, de huysvrouw van Sellum des zoons Thecua, des zoons Araas, der kleederen bewaerder, die te Jerusalem woonde in het tweede deel: en zy hebben tot haer gesproken.

15. En zy heeft hun geantwoord: Dit zegt den Heer den God van Israël: Zegt den man, die u aen my gezonden heeft:

16. Dit zegt den Heer: Ziet, ik zal plagen op deze plaets brengen, en op hare bewooners, alle de woorden der wet, welke den koning van Juda gelezen heeft:

17. Want zy hebben my verlaten, en den vreemden goden sacrificie gedaen, kreytende my door alle hunner handen werken: en myne verbolgenheyd zal in deze plaets ontstoken worden, en niet uytgeblust worden.

18. Maer den koning van Juda, die u gezonden heeft om den Heer raed te vragen, zult gy aldus zeggen: Dit zegt den Heer God van Israël: Om dat gy de woorden des boeks gehoord hebt,

19. En dat uw hert vervaerd is geweest, en zyt verootmoedigd voor den Heer, als gy de woorden gehoord had tegen deze plaets, en hare inwooners, te weten, dat zy zouden worden tot eene verbaesdheyd en tot eene vervloeking: en hebt uwe kleederen gescheurd, en geweend voor my, en ik heb het gehoord, zegt den Heer:

20. Daerom zal ik u verzamen tot uwe vaderen, en gy zult tot uwen grave vergaderd worden in vrede, opdat uwe oogen niet zien al het kwade dat ik op deze plaets brengen zal.

HET XXIII. KAPITTEL.

Hoe Josias den boek des verbonds heeft doen lezen voor al het volk, en hoe hy Gods dienst weder opregtte, en van Joachaz zyn zoon.

1. En zy hebben den koning wederom geboodschapt dat zy gezeyd had. Den welken heeft gezonden: en alle de ouders van Juda en Jerusalem zyn tot hem vergaderd.

2. En den koning is opgegaen in des Heeren tempel, en alle de mannen van Juda, en alle die te Jerusalem woonden met hem, priesters en profeten, en al het volk van den minsten tot den meesten: en hy heeft gelezen, dat zy het alle hoorden, alle de woorden van den boek des verbonds, die in des Heeren huys gevonden is.

3. En den koning stond op den graed: en hy heeft een verbond gemaekt voor den Heer, dat zy naer den Heer wandelen zouden, en dat zy zyne geboden, zyne getuygenissen, en ceremonien bewaren zouden met geheeler herte, en met geheeler ziele, en dat zy de woorden van dit verbond zouden verwekken, dewelke in dien boek geschreven waren: en het volk consenteerde in het verbond.

4. En den koning heeft Helcias den oversten priester, en den priesteren van de tweede ordinantie, en den deurwachters geboden dat zy uyt des Heeren tempel werpen zouden alle de vaten, die gemaekt waren ten dienste van Baal, en in het bosch, en al den heyre des hemels: en hy heeft die buyten Jerusalem verbrand in de valley Cedron, en hy heeft het pulver van dien gedragen in Bethel.

5. En hy heeft de waerzeggers te niet gebragt, die de koningen van Juda gesteld hadden om sacrificie te doen op de hoogten door de steden van Juda, en rondom Jerusalem: en degene die wierook ontstaken Baal, en der zonne, en der mane, en den twaelf teekenen, en al den heyre des hemels.

6. En hy heeft het boschken doen uytdragen uyt des Heeren huys buyten Je-

rusalem in de valley Cedron, en hy heeft het daer verbrand, en tot pulver gebragt, en het geworpen op de graven der gemeyne lieden.

7. Ook zoo heeft hy afgebroken de huyskens der verwyfde mannen, die in des Heeren huys waren, waervoor de vrouwen gevlochten hebben gelyk huyskens der boschkens.

8. En hy heeft alle de priesters vergaderd uyt de steden van Juda: en hy heeft de hoogten onzuyver gemaekt, daer de priesters sacrificie op deden, van Gabaa tot Bersabee toe: en hy heeft de autaren der poorten afgebroken, aen den ingang der deure van Josue den prins der stad, welke deur was ter slinker zyde der stadspoort.

9. Maer nogtans gingen de priesters der hoogten niet opwaerts tot des Heeren autaer binnen Jerusalem: maer alleen aten zy ongedeesemd brood in het midden van hunne broederen.

10. En hy heeft ook onzuyver gemaekt Topheth, welk is in de valley des zoons van Ennom: dat niemand zynen zoon of dochter zoude door het vuer doen gaen, ten dienste van Moloch.

11. En hy heeft ook weggenomen de peerden, welke de koningen van Juda der zonne gegeven hadden, in den ingang van des Heeren tempel by Nathanmelech des gesneden kamerlings kamer, die te Pharurim was: maer der zonne wagens heeft hy met den vure verbrand,

12. En de autaren, die op het dak van Achaz eetkamer waren, welke de koningen van Juda gemaekt hadden, en de autaren, die Manasses gemaekt had in de twee voorhoven van des Heeren tempel, heeft den koning afgebroken: en hy is van daer geloopen, en heeft de asschen van die geworpen in de beek Cedron.

13. En de hoogten, die binnen Jerusalem waren, aen de rechter zyde van den berg der vertoornisse, dewelke Salomon, den koning van Israël, getimmerd had Astaroth den afgod van de Sidoniters, en Chamos der vertoornisse van Moab, en Melchom der afgrysselykheyd der kinderen van Ammon, heeft den koning onzuyver gemaekt.

14. En hy heeft de standbeelden in stukken gebroken, en de boschkens afgehouwen: en hy heeft hunne plaetsen met gebeenten van dooden vervuld.

15. Daerboven zoo heeft hy ook den autaer, die te Bethel was, en de hoogte, die Jeroboam, Nabats zoon, gemaekt had, die Israël heeft doen zondigen: en dien hoogen autaer heeft hy afgebroken, en verbrand, en te pulver gebragt, en hy heeft ook het boschken verbrand.

16. En Josias zich omkeerende, heeft daer gezien de graven, die op den berg waren: en hy heeft gezonden en gehaeld de beenderen uyt de graven, en die verbrand op den autaer, en hy heeft dien onzuyver gemaekt naer des Heeren woord, dat den man Gods gesproken heeft, die deze woorden te voren gezeyd had.

17. En hy zeyde: Wat titel is dat, dien ik zie? En de borgers dier stad hebben hem geantwoord: Het is het graf van den man Gods, die van Juda gekomen is, en die te voren gezeyd heeft deze woorden, die gy op den autaer van Bethel gedaen hebt.

18. En hy zeyde: Laet hem liggen, niemand roere zyn gebeente. En zyn gebeente bleef ongeroerd, met het gebeente van den profeet, die van Samarien gekomen was.

19. Daertoe heeft Josias ook weggedaen alle de tempels der hoogten, die in de steden van Samarien waren, welke de koningen van Israël gemaekt hadden, om den Heere te kreyten: en hy heeft dien gedaen naer alle de werken, die hy te Bethel gedaen had.

20. En hy heeft alle de priesters der hoogten, die daer waren op de autaren, gedood: en hy heeft menschen beenderen daerop verbrand; en hy is wederom te Jerusalem gekomen.

21. En hy heeft al den volke bevolen, zeggende: maekt Paschen den Heere uwen God, gelyk dat er geschreven is in het boek van dit verbond.

22. Want zulk Paschen is niet gehouden geweest van der regters dagen, die Israël beregt hebben, en van alle de dagen der koningen van Israël, en der koningen van Juda,

23. Gelyk dit Paschen, het welk in het achttiende jaer des konings Josias gehouden is geweest den heere in Jerusalem.

24. En ook alle de duyvelsche waerzeggers, en toovenaers, en de figuren der afgoden, en de onzuyverheden, en afgrysselykheden, die in het land van Juda geweest waren, en in Jerusalem, heeft Josias weggedaen: dat hy de woor-

den der wet opregten zoude, die geschreven zyn in den boek, denwelken Helcias den priester in des heeren tempel gevonden heeft.

25. Voor hem was geen koning zyns gelyk, die tot den Heere wederkeerde van ganscher herte, van ganscher ziele, en met alle zyne kracht naer de geheele wet Moyses : en na hem is geen zyns gelyk opgestaen.

26. Maer nogtans is den Heer niet afgekeerd van de verbolgenheyd zyner groote razende gramschap, daer zyne groote gramschap mede gestoord was tegen Juda : om de kreytingen, daer Manasses hem door verwekt had.

27. Hierom heeft den Heer gezeyd : Ik zal Juda ook wegdoen uyt myn aenzigt, gelyk ik Israël weggedaen heb : en ik zal deze stad Jerusalem, die ik verkoren heb, verwerpen, en dit huys, daer ik af gezeyd heb : Mynen naem zal daer zyn.

28. Dat er meer is van Josias te zeggen, en al dat hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Juda :

29. In die dagen is Pharao Nechao, den koning van Egypten, opgetrokken tegen den koning van Assyrien, tot den vloed Euphrates : en Josias den koning is hem tegengetrokken : en hy is gedood te Mageddo, toen hy hem gezien had.

30. En zyne knechten hebben hem dood gedragen van Mageddo : en gebragt in Jerusalem, en hem begraven in zyn graf. En het volk des lands heeft genomen Joachaz, Josias zoon : en zy hebben dien gezalfd en koning gemaekt voor zynen vader.

31. Joachaz was dry en twintig jaren oud toen hy begon te regeren, en dry maenden heeft hy in Jerusalem geregeerd : zyn moeders naem was Amital, Jerimias dochter van Lobna.

32. En hy heeft kwaed voor den Heer gedaen, naer al dat zyne vaderen gedaen hadden.

33. En Pharao Nechao heeft hem gebonden te Rebla, welk is in het land van Emath, dat hy te Jerusalem niet regeren zoude : en hy heeft op het land eene schatting gesteld van honderd talenten zilvers, en een talent gouds.

34. En Pharao Nechao heeft koning gemaekt Eliacim, Josias zoon, in Josias zyns vaders stede : en hy heeft zynen naem veranderd in Joakim. Maer Joachaz heeft hy genomen, en vervoerd in Egypten, en aldaer is hy gestorven.

35. En Joakim heeft Pharao zilver en goud gegeven, toen hy op het land eene schatting voor elken persoon gesteld had, dat men het te zamen opbrengen zoude, naer het gebod van Pharao : en hy heeft een iegelyk naer zyne magt geschat, zoo wel aen het zilver als aen het goud van den volke des lands : om dat Pharao Nechao te geven.

36. Vyf en twintig jaren oud was Joakim toen hy begon te regeren : en elf jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd : zyn moeders naem was Zebida, Phadaias dochter van Ruma.

37. En hy heeft kwaed voor den Heere gedaen, naer al hetgeen dat zyne vaderen gedaen hebben.

HET XXIV. KAPITTEL.

Den koning Nabuchodonosor verwint Joakim den koning van Juda, en voert zynen zoon tot Babel, en van Matthanias, die ook Sedecias geheeten is.

1. In zyne dagen is Nabuchodonosor, den koning van Babylonien, opgekomen, en Joakim is zyn knecht geworden dry jaren : en hy is wederom tegen hem opgestaen.

2. En den Heer heeft op hem gezonden der Chaldeen rooverkens, en de rooverkens van Syrien, en de rooverkens van Moab, en de rooverkens der kinderen van Ammon : en hy heeft die in Juda gezonden, dat zy hem verderven zouden, naer des Heeren woord, dat hy gesproken had door zyne dienaers de profeten.

3. En dit is geschied door des Heeren woord tegen Juda, om dat hy ze van zyn aenzigt wegdoen zoude, om alle de zonden van Manasses, die hy gedaen heeft :

4. En om het onnoozel bloed, het welk hy gestort heeft, en heeft Jerusalem vervuld met der onnoozelen bloed : en om deze zaek heeft den Heer niet willen gepaeyd zyn.

5. Maer dat er meer is van Joakim te zeggen, en al dat hy gedaen heeft, zyn deze niet geschreven in het boek der woorden van de dagen der koningen van Juda? En Joakim is ontslapen met zyne vaderen :

6. En Joachin, zyn zoon, heeft in zyne stede geregeerd.

7. En den koning van Egypten heeft niet meer bestaen om uyt zynen lande te komen : want den koning van Babylonien had ingenomen van de rivier van Egypten tot den vloed Euphrates, al dat den koning van Egypten toebehoorde.

8. Achttien jaren oud was Joachin toen hy begon te regeren : en dry maenden regeerde hy te Jerusalem : zyn moeders naem was Nohesta, Elnathans dochter, van Jerusalem.

9. En hy heeft kwaed voor den Heer gedaen, naer al hetgeen dat zyn vader gedaen had.

10. In dien tyde zyn Nabuchodonosors des konings van Babylonien knechten opgekomen te Jesusalem, en de stad is met bolwerken omleyd.

11. En Nabuchodonosor, den koning van Babylonien, is tot de stad gekomen met zyne knechten, dat hy die bestormen zoude.

12. En Joachin, den koning van Juda, is uytgegaen tot den koning van Babylonien, hy en zyne moeder, en zyne dienaers, en zyne prinsen, en zyne gesneden kamerlingen : en den koning van Babylonien heeft hem ontvangen in het achtste jaer zyns koningryks.

13. En hy heeft daeruyt gehaeld alle de schatten van des Heeren huys, en de schatten van des konings huys : en hy heeft alle de gouden gereedschappen in stukken gesneden, welke den koning van Israël Salomon gemaekt had in des Heeren tempel, naer des Heeren woord.

14. En hy heeft weggevoerd geheel Jerusalem, en alle de prinsen, en alle de vromen des heyrs, tien duyzend mannen, in de gevangenis : en alle de kunstige werklieden, en alle besluyters : en daer is niets gebleven, uytgenomen de armen van den volke des lands.

15. En hy heeft Joachin ook overgevoerd in Babylonien, en des konings moeder, en des konings huysvrouwen, en zyne gesneden kamerlingen : en de regters des lands heeft hy in de gevangenis geleyd, van Jerusalem tot Babylonien.

16. En alle de vrome mannen, zeven duyzend, en kunstige werklieden, en besluyters, duyzend, alle vrome strydbare mannen : en den koning van Babylonien, heeft ze al gevangen in Babylonien geleyd.

17. En hy heeft Matthanias, zyns vaders broeder, in zyne plaets gesteld : en hy heeft hem genoemd Sedecias.

18. Een en twintig jaren oud was Sedecias toen hy begon te regeren, en elf jaren heeft hy te Jerusalem geregeerd : zyns moeders naem was Amital, Jeremias dochter van Lobna.

19. En hy heeft kwaed gedaen voor den Heer, naer al hetgene dat Joachin gedaen had.

20. Want den Heer was gestoord tegen Jerusalem, en tegen Juda, tot dat hy die verworpen had van zyn aenzigt : en Sedecias is gescheyden van den koning van Babylonien.

HET XXV. KAPITTEL.

Na dat Jerusalem beleyd en ingenomen was, zoo heeft men Sedecias kinders voor zyne oogen gedood. En zyne oogen hem uytgestoken hebbende, hy is met zyne huysvrouw en de reste des volks geleyd naer Babylonien : Godolias, een vorst over de schamel gemeynte gelaten, wordt van Ismaël listiglyk vermoord, waerom het volk naer Egypten vlugt, en Joachin wordt verheven van den koning.

1. En het is geschied in het negende jaer zyns koningryks in de tiende maend, op den tienden dag der maend, dat Nabuchodonosor den koning van Babylonien, hy en al zyn heyr is gekomen te Jerusalem, en zy hebben die omleyd : en zy hebben rondom bolwerken opgeregt.

2. En de stad werd besloten, en heel verbolwerkt, tot den elfden jare des konings Sedecias,

3. Tot op den negenden dag der maend : en den honger is zeer sterk geworden in de stad, en daer was geen brood voor het volk des lands,

4. En de stad werd gebroken : en alle de strydbare mannen zyn des nachts gevloden door den weg der poorte, die daer is tusschen den dubbelen muer, naer des konings hof (maer de Chaldeen hadden de stad beleyd rondom.) aldus is Sedecias gevloden door den weg, die gaet naer de platte velden der woestyne.

5. En het heyr der Chaldeen heeft den koning gevolgd, en heeft hem achterhaeld in het vlakke veld van Jericho : en alle de strydbare mannen, die by hem

waren, zyn verstrooyd, en hebben hem verlaten.

6. Aldus hebben zy den koning gevangen gebragt tot den koning van Babylonien in Reblatha: denwelken heeft over hem een oordeel gesproken.

7. En Sedecias zonen heeft hy voor hem gedood, en hy heeft hem zyne oogen uytgestoken, en hem met ketenen gebonden, en in Babylonien gebragt.

8. In de vyfde maend, op den zevenden dag der maend, welk is het negentiende jaer des konings van Babylonien, zoo is Nabuzardan den overkapiteyn des heyrs, des konings van Babylonien dienaer, gekomen in Jerusalem.

9. En hy heeft ontstoken des Heeren huys, en des konings huys: en de huyzen van Jerusalem, en alle de huyzen heeft hy met den vure verbrand.

10. En al het heyr der Chaldeen, dat met den overkapiteyn der oorlogen was, heeft de muren rondom Jerusalem afgebroken.

11. En het ander deel des volks, dat daer bleef in de stad, en de overvlieders, die tot den koning van Babylonien overgevloden waren, en al het ander gemeyne volk heeft Nabuzardan, den overkapiteyn des heyrs, weggevoerd.

12. En van den armen volke des lands heeft hy gelaten wyngaerders en akkerlieden.

13. Maer de metalen kolommen, die in des Heeren tempel waren, en de basementen, en de metalen zee, die in des Heeren huys was, hebben de Chaldeen gebroken, en zy hebben al het metael weggevoerd in Babylonien.

14. En ook de metalen potten, en watervaten, en riekskens met dry takken, kroezen, en mortierkens, en alle de metalen gereedschappen, daer men mede diende; hebben zy weggenomen.

15. En ook de wierookvaten, en fiolen: en alle de gereedschappen, het zy of die gouden waren, of zilveren, heeft den overkapiteyn weggenomen,

16. Te weten, de twee kolommen, en de zee, en de basementen, dewelke Salomon in des Heeren tempel gemaekt had: het was niet om wegen, het metael van alle de gereedschappen.

17. De eene kolom had achttien cubitus in de hoogte: en op die was een metalen kapiteelken dry cubitus hoog: en een netteken, en granaedappelen waren op het kapiteelken der kolomme, al metalen: en de tweede kolom had desgelyks sieraed.

18. En den overkapiteyn der oorlogen heeft genomen Saraia den eersten priester, en Sophonias den tweeden priester, en dry deurwachters.

19. En van de stad eenen gesneden kamerling, die oversten gemaekt was over de strydbare mannen: en vyf mannen van degene die voor den koning gestaen hadden, dewelke hy in de stad gevonden heeft: en Sopher den prins des heyrs, die de nieuwe oorlogsmannen van den volke des lands leerde: en zestig mannen van den gemeynen volke, die in de stad gevonden waren.

20. Dewelke Nabuzardan den overkapiteyn der oorlogsmannen, genomen en gebragt heeft tot den koning van Babylonien te Reblatha.

21. En den koning van Babylonien heeft ze geslagen, en gedood te Reblatha in het land van Emath: en Juda is weggevoerd uyt zynen lande.

22. En over het volk, dat er gelaten was in het land van Juda, hetwelk den koning van Babylonien daer gelaten had, heeft hy gesteld Godolias, Ahicams zoon des zoons Saphans.

23. Hetwelk als alle de hoofdlieden der oorlogsmannen gehoord hadden, zy en de mannen die met hen waren, te weten, dat den koning van Babylonien Godolias gesteld had: zoo zyn zy tot Godolias gekomen te Maspha, Ismaël Nathanias zoon, en Johanan Carce zoon, en Saraia, Thanehumeths zoon, den Netophathiter, en Jezonias Maachathi zoon, en hunne gezellen.

24. En Godolias heeft hun en hunne medegezellen gezworen, zeggende: Wilt niet vreezen den Chaldeen te dienen: blyft in het land, en dient den koning van Babylonien, en het zal wel met u zyn.

25. En het is gebeurd in de zevende maend, dat Ismaël, Nathanias zoon, des zoons Elisama, van des konings zade, is gekomen, en tien mannen met hem: en zy hebben Godolias geslagen, denwelken ook gestorven is: en zy hebben ook verslagen de Joden, en Chaldeen, die met hen waren te Maspha.

26. En al het volk opstaende, van den kleynen tot den grooten, en de hoofdlieden der oorlogsmannen, zyn in Egypten gekomen, vreezende de Chaldeen.

27. En het is geschied in het zeven en dertigste jaer van Joachin des konings van Juda wegvoering, in de twaelfde maend, op den zeven en twintigsten dag der maend : dat Evilmerodach den koning van Babylonien, in het jaer toen hy begon te regeren, opgeheven heeft Joachins des konings van Juda hoofd uyt den kerker.
28. En hy heeft hem goedertierlyk aengesproken : en hy heeft zynen koninklyken stoel gesteld boven alle de koninklyke stoelen der koningen, die met hem in Babylonien waren.
29. En hy heeft zyne kleederen veranderd, die hy in den kerker gehad had, en hy at altyd brood in zyne tegenwoordigheyd alle de dagen zyns levens.
30. Ook heeft hy hem gesteld zyne proviande zonder ophouden, welke hem van den koning gegeven werd te elken dage, alle de dagen zyns levens.

HET

EERSTE BOEK PARALIPOMENON,

In het Duytsch het boek van de Woorden der Dagen.

HET I. KAPITTEL.

Van het geslacht van Adam tot Abraham, en van Abrahams kinderen zaed met de nakomelingen van Esau, en de koningen en vorsten in Edom, eer er in Israël koningen waren.

1. Adam, Seth, Enos,
2. Cainan, Malaleel, Jared,
3. Henoch, Mathusale, Lamech,
4. Noë, Sem, Cham, en Japheth,
5. De zonen Japheth : Gomer, en Magog, en Madai, en Javan, Thubal, Mosoch, Thiras.
6. Voorts waren Gomers zonen : Ascenez, en Riphath, en Thogorma.
7. En Javans zonen : Elisa, en Tharsis, Cethim, en Dodanim.
8. Chams zonen waren : Chus, en Mesraim, en Phut, en Chanaan.
9. Maer Chus zonen : Saba, en Hevila, Sabatha, en Regma, en Sabathacha. Voorts de zonen van Regma waren : Saba en Dadan.
10. Maer Chus heeft gewonnen Nemrod : dezen begon magtig te zyn in het land.
11. Maer Mesraim heeft gewonnen Ludim, en Anamim, en Laabim, en Nephtuim,
12. Phetrusim ook mede, en Casluim : daeraf dat gekomen zyn Philisthym en Caphtorim.
13. En Chanaan heeft gewonnen Sidones zynen eerstgeboren zoon, en ook mede Hetheus,
14. En Jebuseus, en Amorrheus, en Gergeseus,
15. Heveus ook, en Araceus, en Sineus,
16. Aradius ook, en Samareus, en Hamatheus.
17. Sems zonen waren : Elam, en Assur, en Arphaxad, en Lud, en Aram, Hus, en Hul, en Gether, en Mosoch.
18. Maer Arphaxad heeft gewonnen Sale, denwelken zelf ook heeft Heber gewonnen.
19. Voorts zoo zyn Heber twee zonen

geboren : den eens naem was Phaleg, om dat in zyne dagen het land gescheyden is; en zyns broeders naem was Jectan.
20. En Jectan heeft gewonnen Elmodad, en Saleph, en Asarmoth, en Jare,
21. Adoram ook mede en Huzal, en Decla,
22. Hebal ook, en Abimael, en Saba,
23. En ook Ophir, en Hevila, en Jobab : alle deze waren Jectans zonen.
24. Sem, Arphaxad, Sale,
25. Heber, Phaleg, Ragau,
26. Serug, Nachor, Thare,
27. Abram, dit is Abraham.
28. Maer Abrahams zonen waren Isaac, en Ismaël.
29. En dit zyn hunne afkomsten : den eerstgeboren van Ismaël, Nabaioth, en Cedar, Adbeel, en Mabsam,
30. En Masma, en Duma, Massa, Hadad, en Themá,
31. Jetur, Naphis, Cedma: dit zyn Ismaëls zonen.
32. Maer de zonen van Cetura, Abrahams concubine, die zy voortgebragt heeft, waren : Zamran, Jecsan, Madan, Madian, Jesboc, en Sue. Voorts Jecsans zonen zyn : Sabá, en Dadan. En Dadans zonen waren: Assurim, en Latussim, en Laomim,
33. Maer Madians zonen waren: Epha, en Epher, en Henoch, en Abida, en Eldaa; alle deze zyn de zonen van Cetura.
34. En Abraham heeft gewonnen Isaac : wiens zonen waren Esau, en Israël.
35. Esaus zonen waren : Eliphaz, Rahuel, Jehus, Ihelom, en Kore.
36. Eliphaz zonen waren : Theman, Omar, Sephi, Gathan, Cenez, Thamna, Amalek.
37. Rahuëls zonen waren : Nahath, Zara, Samma, Meza.
38. Seirs zonen waren : Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Dison, Eser, Disan.
39. Lotans zonen waren : Hori, Homam. En Lotans zuster was Thamna.
40. Sobals zonen waren : Alian, en Manahath, en Ebal, Sephi, en Onam. Sebeons zonen : Aia, en Ana, den zoon Ana: Dison :
41. Disons zonen waren Hamram, en Eseban, en Jethran, en Charan.
42. Esers zonen waren : Balaan, en Zavan, en Jacan. Disans zonen waren : Hus, en Aran.
43. Dit zyn de koningen, die regeerden in het land van Edom, eer dat er een koning was over de kinderen van Israël : Bale Beors zoon : en den naem zyner stad was Denaba.
44. En Bale is gestorven, en Jobab, den zoon Zare van Bosra, heeft voor hem geregeerd.
45. En toen Jobab ook gestorven was, heeft voor hem geregeerd Husam uyt der Themaniten land.
46. Husam is ook gestorven, en voor hem heeft geregeerd Adad, Badads zoon, die Madian geslagen heeft in het land van Moab : en den naem zyner stad was Avith.
47. En als Adad gestorven was, heeft voor hem geregeerd Semla van Masreca.
48. Maer Semla is ook gestorven, en voor hem heeft geregeerd Saül van Roboboth, welk by den vloed gelegen is.
49. En als Saül gestorven was, zoo heeft voor hem geregeerd Balanan Achobors zoon.
50. Maer dezen is ook gestorven, en voor hem heeft geregeerd Adad : wiens stad was genaemd Phau, en zyne huysvrouw was genaemd Meetabel, eene dochter van Matred Mezaabs dochter.
51. Maer toen Adad gestorven was, zoo begonnen in Edom vorsten voor koningen te zyn : den vorst Thamna, den vorst Alva, den vorst Jetheth,
52. Den vorst Oolibama, den vorst Ela, den vorst Phinon,
53. Den vorst Cenez, den vorst Theman, den vorst Mabsar,
54. Den vorst Magdiel, den vorst Hiram : dit waren de vorsten van Edom.

HET II. KAPITTEL.

Het geslacht van Juda den Patriarch tot David den koning, en zyne broeders en zusters.

1. En dit zyn Israëls zonen : Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issachar, en Zabulon,
2. Dan, Joseph, Benjamin, Nephthali, Gad en Aser.
3. Judas zonen : Her, Onan, en Sela. Deze dry zyn hem geboren van Sue, eener Chananitersche dochter. Maer Her, Judas eerstgeboren zoon, was kwaed voor den Heer, en dien heeft hem doodgeslagen.
4. Maer Thamar, zyne behuwde doch-

ter, heeft hem gebaerd Phares en Zara. Aldus waren alle Judas zonen, vyf.

5. En Phares zonen: Hesron, en Hamul.

6. En Zares zonen: Zamri, en Ethan, en Eman, Chalchal ook, en Dara, te zamen vyf.

7. De zonen Charmi: Achar, die Israël verstoord heeft, en gezondigd heeft door de dievery des verbannen goeds.

8. Ethans zonen: Azarias.

9. En Hesrons zonen, die hem geboren zyn: Jerameel, en Ram, en Calubi.

10. Maer Ram heeft gewonnen Aminadab: en Aminadab heeft gewonnen Nahasson, den prins der kinderen van Juda.

11. En Nahasson heeft Salma gewonnen, daer Booz af geboren is.

12. Maer Booz heeft gewonnen Obed, denwelken ook heeft Isai gewonnen.

13. En Isai heeft gewonnen Eliab zynen eerstgeboren zoon, den tweeden Abinadab, den derden Simmaa,

14. Den vierden Nathanael, den vyfden Raddai,

15. Den zesden Asom, den zevenden David.

16. Wiens zusteren waren Sarvia, en Abigail. De zonen Sarvia waren: Abisai, Joab, en Asael, dry.

17. En Abigail heeft voortgebragt Amasa, wiens vader was Jether den Ismaheliter.

18. Maer Caleb Hesrons zoon heeft eene huysvrouw genomen Azuba genaemd, daeraf hy gewonnen heeft Jerioth: en zyne zonen waren Jazer, en Sobab, en Ardon.

19. En toen Azuba dood was, zoo heeft Caleb tot eene huysvrouw genomen Ephratha: dewelke hem heeft gebaerd Hur.

20. Voorts heeft Hur gewonnen Uri: en Uri heeft Bezeleel gewonnen.

21. Hierna is Hesron verzaemd met de dochter van Machir Galaads vader, en hy heeft haer genomen toen hy zestig jaren oud was: dewelke hem heeft gebaerd Segub.

22. Maer Segub heeft ook gewonnen Jair, en heeft bezeten dry en twintig steden in het land van Galaad.

23. En heeft ingenomen Gessur, en Aram, de steden Jair, en Canath, en zyne dorpkens van zestig steden: alle deze waren Machirs zonen des vaders Galaad.

24. Maer toen Hesron dood was, zoo is Caleb verzaemd met Ephratha. Ook had Hesron tot eene huysvrouw Abia, dewelke hem gebaerd heeft Ashur den vader van Thecua.

25. En Jerameel Hesrons eerstgeboren zoon zyn ook zonen geboren, Ram zyn eerstgeboren zoon, en Buna, en Aram, en Asom, en Achia.

26. En Jerameel heeft nog eene andere huysvrouw genomen, genaemd Atara, die Onams moeder was.

27. Ook zoo heeft Ram, Jerameels eerstgeboren zoon, gehad, Moos, Jamin, en Acar.

28. En Onam had zonen Semei, en Jada. En de zonen van Semei waren Nadab, en Abisur.

29. En Abisurs huysvrouwe naem was Abihail, dewelke hem gebaerd heeft Ahobban, en Molid.

30. En Nadabs zonen waren Saled, en Apphaim. Maer Saled is zonder kinderen gestorven.

31. En Apphaims zoon was Jesi: welken Jesi heeft gewonnen Sesan. Voorts heeft Sesan gewonnen Oholai.

32. En de zonen van Jada Semeis broeder, waren: Jether, en Jonathan. Maer Jether is ook gestorven zonder kinderen.

33. Voorts heeft Jonathan gewonnen Phaleth, en Ziza. Dit zyn geweest Jerameels zonen.

34. Maer Sesan heeft geene zonen gehad, maer dochteren: en eenen Egyptischen knecht genaemd Jeraa.

35. En hy heeft hem zyne dochter tot eene huysvrouw gegeven: dewelke hem gebaerd heeft Ethei.

36. En Ethei heeft gewonnen Nathan, en Nathan heeft gewonnen Zabad.

37. Zabad heeft ook gewonnen Ophlal, en Ophlal heeft gewonnen Obed.

38. Obed heeft gewonnen Jehu, Jehu heeft gewonnen Azarias,

39. Azarias heeft gewonnen Helles, en Helles heeft gewonnen Elasa,

40. Elasa heeft gewonnen Sisamoi, Sisamoi heeft gewonnen Sellum,

41. Sellum heeft gewonnen Icamia, en Icamia heeft gewonnen Elisama.

42. En de zonen van Caleb Jerameels broeder: Mesa zyn eerstgeboren, hy is Ziphs vader: en des zoons Maresa Hebrons vader.

43. Voorts waren Hebrons zonen,

Kore, en Taphua, en Recem, en Samma.

44. Maer Samma heeft gewonnen Raham Jercaams vader. En Recem heeft gewonnen Sammai.

45. Sammais zoon was, Maon : en Maon was Bethsurs vader.

46. En Epha Calebs concubine heeft gebaerd Haran, en Moza, en Gezez. Voorts heeft Haran Gezez gewonnen.

47. En Jahaddais zonen waren Regom, en Joathan, en Gesan, en Phalet, en Epha, en Saaph.

48. Calebs concubine Maacha heeft gebaerd Saber, en Tharana.

49. En Saaph heeft gewonnen den vader Madmena, Sue den vader Machbena, en den vader Gabaa. Maer Calebs dochter was Achsa.

50. Dit waren de zonen van Caleb, Hurs zoon des eerstgeboren zoons van Ephrata, Sobal, die vader was van Cariathiarim.

51. Salma was Bethlehems vader, Hariph was Bethgaders vader.

52. En Sobal Cariathiarims vader had ook zonen. Denwelken zag de helft der gerustigheden.

53. En van Cariathiarims maegschap waren de Jethreen, en Aphutheen, en Sematheen, en Masareen. En van deze zyn uytgekomen de Seraiters, en Esthaoliters.

54. De zonen van Salma waren, Bethlehem, en Netophathi, de kroonen van Joabs huys, en de helft der rusten Sarai.

55. En ook de maegschappen der schryvers woonende in Jabes, zingende en geluyd gevende, en in tabernakelen woonende. Dit zyn de Cineen, die gekomen zyn van de hitte des vaders van Rechabs huys.

HET III. KAPITTEL.

De generatie van David, en der koningen van Juda met hunne zonen en dochteren.

1. Maer David had deze kinderen, die hem geboren zyn te Hebron : zyn eertgeboren zoon Amnon van Achinoam de Jezrahelitin, den tweeden Daniel van Abigail, de Carmelitinne,

2. Den derden Absalom, den zoon Maacha, Tholmai des konings van Gessur dochter, den vierden Adonias Aggiths zoon,

3. Den vyfden Saphatiam van Abital, Den zesden Jethraham van Egla zyne huysvrouw.

4. Aldus zyn hem zes zonen geboren te Hebron, daer hy geregeerd heeft zeven jaren en zes maenden. Maer dry en dertig jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd.

5. Voorts zyn hem te Jerusalem vier zonen geboren, Simmaa, en Sobab, en Nathan, en Salomon, van Bethsabee Ammiels dochter.

6. Jebaar ook, en Elisama,

7. En Eliphaleth, en Noge, en Nepheg, en Japhia,

8. En Elisama, en Eliadá, en Eliphe-leth :

9. Deze negen zyn alle Davids zonen, zonder der concubinen zonen : en zy hebben gehad eene zuster Thamar.

10. En Salomons zoon was Roboam : wiens zoon Abia heeft gewonnen Asa. Van dezen is ook geboren Josaphat,

11. Jorams vader : welken Joram heeft gewonnen Ochozias, daeraf is geboren Joas :

12. En Amasias, den zoon van dezen, heeft gewonnen Azarias. Maer Azarias zoon Jonathan

13. Heeft gewonnen Achaz, Ezechias vader, waeraf dat geboren is Manasses.

14. En Manasses heeft ook gewonnen Amon Josias vader.

15. En Josias zonen waren deze : den eerstgeboren Johanan, den tweeden Joakim, den derden Sedecias, den vierden Sellum.

16. Van Joakim is geboren Jechonias, en Sedecias.

17. Jechonias zonen waren Asir, Salathiel,

18. Melchiram, Phadaia, Senneser, en Jecemia, Sama, en Nadabia.

19. Van Phadaia zyn geboren Zorobabel en Semei. Zorobabel heeft gewonnen Mosollam, Hannanias, en Salomith hunne zuster :

20. Hasaban ook, en Ohol, en Barachias, en Hasadias, Josabhesed, de vyf.

21. En Hannanias zoon was Phaltias den vader van Jezeias, wiens zoon was Raphaia ; en diens zoon was Arnan, waeraf geboren is Obdia, wiens zoon was Sechenias.

22. Sechenias zoon was Semeia : wiens zonen waren Hattus, en Iegaal, en Baria, en Naaria, en Saphat, en Sesa, zes in getal.

23. Den zoon Naarias was, Elioenai, en Ezechias, en Ezricam, dry.
24. De zonen Elioenai waren, Oduia, en Eliasub, en Pheleia, en Accub, en Johanan, en Dalaia, en Anani, zeven.

HET IV. KAPITTEL.

Wederom het geslacht van Juda, en Simeon, en hunne woonsteden. Chams stronk wordt te niet gedaen van Simeons zaed, en de Amalekiten worden ook van hen geslagen.

1. De zonen van Juda waren, Phares, Hesron, en Charmi, en Hur, en Sobal.
2. Maer Raia, Sobals zoon, heeft gewonnen Jahath, daeraf dat geboren zyn Ahumai, en Laad. Dit zyn de geslachten Sarathi.
3. Dit is ook het geslacht van Etam, Jezrahel, en Iesema, en Iedebos. En hun zusters naem was Asalelphuni.
4. Maer Phanuel was Gedors vader, en Ezer was den vader van Hosa. Dit zyn Hurs zonen des eerstgeboren van Ephratha Bethlehems vader.
5. Maer Assur, den vader van Thecua, had twee huysvrouwen Halaa, en Naara.
6. En Naara heeft hem gebaerd Oozam, en Hepher, en Themani, en Ahasthari. Dit zyn de zonen van Naara.
7. Maer de zonen van Halaa waren Sereth, en Isaar, en Ethnan.
8. En Cos heeft gewonnen Anob, en Soboba, en het geslacht van Aharehel, Arums zoon.
9. Maer Jabes was heerlyk boven zyne broeders, en zyne moeder heeft zynen naem genoemd Jabes zeggende : Ik heb hem met droefheyd gebaerd.
10. En Jabes heeft God van Israël aengeroepen, zeggende : Is het dat gy gebenedydende my gebenedydt, en dat gy myne palen verbreydt, en dat uwe hand met my is, en dat gy doet dat ik van de kwaedheyd niet verdrukt worde. En God heeft gegeven dat hy gebeden heeft.
11. Maer Caleb, den broeder van Sua, heeft gewonnen Mahir, die Esthons vader was.
12. En Esthon heeft gewonnen Bethrapha, en Phesse, en Tehinna den vader der stad Naas : dit zyn de mannen van Recha.
13. Maer Cenez zonen waren Othoniel, en Saraia. Voorts waren Othoniels zonen, Hathath en Maonathi.
14. Maonathi heeft gewonnen Ophra, en Saraia heeft gewonnen Joab den vader van der kunstige werklieden valleye : want daer waren de kunstige werklieden.
15. Maer Calebs zonen des zoons Jephone waren, Hir, en Ela, en Naham. En de zonen Ela : Cenez.
16. En de zonen Jaleleel : Ziph, en Zipha, Thiria, en Asraël.
17. En de zonen van Ezra, waren Jether, en Mered, en Epher, en Jalon, en hy heeft gewonnen Maria, en Sammai, en Iesba, den vader van Esthamo.
18. En zyne huysvrouw Judaia heeft gebaerd Jared Gedors vader, en Heber den vader van Socho, en Icuthiel den vader van Zanoe. En dit waren de zonen Bethia, Pharaos dochter, dewelke Mered getrouwd heeft.
19. En de zonen der huysvrouw Odaia der zuster Naham des vaders Ceila, Garmi, en Esthamo, die was van Machathi.
20. En Simons zonen waren, Amnon, en Rinna, Hanans zoon, en Thilon. En de zonen van Jesi, Zoheth, en Benzoheth.
21. De zonen van Zela, Judas zoon : Her den vader van Lecha, en Laada den vader van Maresa, en de geslachten des huys die wit lynwaed maken in het huys des Eeds.
22. En die de zon heeft doen stil staen, en de mannen der Logenen, en Vry, en Ontstekende, die prinsen waren in Moab, en die wedergekomen zyn in Lahem. Maer dit zyn oude woorden.
23. Dit zyn de potbakkers, woonende in de Plantingen, en Tuynen, by den koning in zyne werken, en zy hebben daer gewoond.
24. Simeons zonen waren, Namuel en Jamin, Jarib, Zara, Saül.
25. Sellum zyn zoon, Mapsam zyn zoon, Masma zyn zoon.
26. De zonen van Masma : Hamuel zyn zoon, Zachur zyn zoon, Semei zyn zoon.
27. De zonen van Semei waren zestien, en zes dochters : maer zyne broeders hadden niet veel zonen, en al het geslacht kon niet gelyken het getal der kinderen van Juda.
28. En zy hebben gewoond in Bersabee, en Molada, en Hasarsuhal,

29. En in Bala, en in Asom, en in Tholad,
30. En in Bathuel, en in Horma, en in Siceleg,
31. En in Bethmarchaboth, en in Hasarsusim, en in Bethberai, en in Saarim. Dit waren hunne steden tot den koning David toe.
32. En hunne steden waren, Etam. en Aen, en Remmon, en Thochen, en Asan, vyf steden.
33. En alle hunne kleyne dorpkens rondom deze steden tot Baal toe; dit is hunne wooning, en de deyling van de woonsteden.
34. Mosobab ook, en Jemlech, en Josa Amasias zoon,
35. En Joel, en Jehu Josabias zoon des zoons Saraia, des zoons Asiel,
36. En Elioenai. en Jacoba, ën Isuhaia, en Asaia, en Adiel, en Ismiel, en Banaia,
37. Ziza ook, den zoon van Sephei, des zoons Allon, des zoons Idaia, des zoons Semri, des zoons Samaia.
38. Dit zyn de vermaerde prinsen in hunne geslachten, en in het huys van hunne maegschappen zyn zy bovenmaten zeer vermenigvuldigd.
39. En zy zyn gereysd om te komen in Gador tot aen het oosten der valley, en om dat zy hunnen kudden zouden weyden zoeken.
40. En zy hebben vruchtbare en zeer goede weyden gevonden, en een zeer breed, en gerust, en vruchtbaer land, daer te voren gewoond hadden die van Chams geslacht.
41. Aldus zyn deze gekomen, die wy boven voorschreven hebben namelyk, in de dagen van Ezechias, den koning van Juda: en zy hebben hunne tabernakelen geslagen, en de inwooners, die daer gevonden waren, en zy hebben die te niet gebragt tot op dezen dag toe: en zy hebben in hunne plaets gewoond, want zy hebben daer zeer vruchtbare weyden gevonden.
42. En van Simeons zonen zyn ook weggegaen in het gebergte van Seir, vyf honderd mannen, hebbende prinsen, Phaltias, en Naarias, en Raphaias, en Oziel, de zonen Jesi:
43. En zy hebben geslagen de bleevelingen der Amalekiters, die hadden mogen ontgaen, en zy hebben daer gewoond in hunne stede tot op dezen dag toe.

HET V. KAPITTEL.

Het getal der kinderen van Ruben, Gad, en het half geslacht van Manasses, van hunne woonsteden, en hoe zy de Agarenen sloegen, maer naderhand door hunne afgodery, zy zyn geleyd naer die van Assyrien.

1. En de zonen Ruben des eerstgeboren van Israël (want hy was zyn eerstgeboren: maer toen hy zyns vaders bed besmet had, zoo zyn de regten van de eerstgeboorte gegeven den zonen van Joseph Israëls zoon, en hy is niet gerekend geweest voor den eerstgeboren zoon.
2. Maer Juda, die den allersterksten was onder zyne broeders, van zynen stam zyn prinsen gekomen: maer de voordeelen van de eerstgeboorte zyn Joseph toegeschikt.)
3. Aldus waren de zonen van Ruben Israëls eerstgeboren zoon: Enoch, en Phallu, Esrom, en Carmi.
4. Joels zonen waren, Samia zyn zoon, Gog zyn zoon, Semei zyn zoon.
5. Micha zyn zoon, Reia zyn zoon, Baal zyn zoon,
6. Beera zyn zoon, denwelken heeft gevangen geleyd Thelgathphalnasar den koning van Assyrien, en hy was een prins in het geslacht van Ruben.
7. Maer zyne broeders, en al zyn geslacht, toen zy geteld werden by hunne familien, hadden tot prinsen Jehiel, en Zacharias.
8. Maer Bala Azaz zoon, des zoons Samma, des zoons Joel, hy heeft gewoond in Aroër tot aen Nebo, en Beelmeon.
9. En tegen de oostzyde heeft hy ook gewoond, tot by den ingang der woestyne, en den vloed Euphrates. Want zy bezaten een groot getal van arbeydende beesten in het land van Galaad.
10. Maer in Saüls dagen hebben zy gestreden tegen de Agarenen, en zy hebben die doodgeslagen, en zy hebben voor hen gewoond in hunne tabernakelen in al de zyde, die daer is tegen over het oosten van Galaad.
11. Maer Gads zonen hebben tegen hen over gewoond in het land van Basan tot Selcha:
12. Joel in het hoofd, en Saphan den tweeden: maer Janai, en Saphat te Basan.
13. En hunne broeders naer hunner

geslachten huyzen, waren, Michael, en Mosollam, en Sebe, en Jorai, en Jachan, en Zie, en Heber, deze zeven.

14. Dit zyn Abihails zonen, des zoons Huri, des zoons Jara, des zoons Galaad, des zoons Michael, des zoons Jesesi, des zoons Jeddo, des zoons Buz.

15. En de broeders Abdiels zonen, des zoons Guni, den prins des huys in hunne familien.

16. En zy hebben gewoond in Galaad, en in Basan, en in zyne kleyne dorpkens, en in alle de voorsteden van Saron, tot aen de palen.

17. Alle deze zyn geteld in Joathams des konings van Juda dagen, en in de dagen van Jeroboam den koning van Israël.

18. Ruben en Gads zonen, en van de helft van Manasses geslacht, oorlogsmannen, schilden en zweerden dragende, en bogen spannende, en geleerd ten stryde, vier en veertig duyzend, en zeven honderd en zestig, trekkende ten stryde.

19. En zy hebben gestreden tegen de Agarenen: maer de Itureen, en Naphis, en Nodab

20. Hebben hun hulp gedaen. En de Agarenen zyn in hunne handen geleverd, en al die met hen geweest waren, om dat zy God aengeroepen hebben toen zy streden: en hy heeft ze verhoord, om dat zy in hem geloofd hadden.

21. En zy hebben genomen al dat zy bezeten hadden, vyftig duyzend kameelen, en twee honderd en vyftig duyzend schapen, en twee duyzend ezels, en menschen zielen honderd duyzend.

22. En daer zyn er zeer veel gekwetst dood gebleven: want het was des Heeren stryd. En zy hebben in hunne plaets gewoond tot de overvoering in de gevangenis.

23. En de zonen van het halve geslacht van Manasses, hebben bezeten het land van de palen Basan tot Baal, Hermon, en Sanir, en den berg Hermon, want zy waren een zeer groot getal.

24. En dit waren de prinsen hunner geslachten huys, Epher, en Jesi, en Eliel, en Ezriel, en Jeremia, en Odoia, en Jediel, zeer sterke mannen, en magtig, en vermaerde vorsten in hunne familien.

25. Maer zy hebben hunner vaders God verlaten, en zy hebben zich ontzuyverd naer de goden des volks van den lande, dewelke God voor hen weggenomen had.

26. En God van Israël heeft verwekt den geest van Phul den koning van Assyrien, en den geest van Thelgath Phalnasar den koning van Assur: en hy heeft Ruben, en Gad, en het halve geslacht van Manasses overgevoerd, en hy heeft ze gebragt, in Lahela, en in Habor, en Ara, en aen den vloed van Gozan tot op dezen dag toe.

HET VI. KAPITTEL.

Het geslacht der kinderen van Levi, en welke David zangers gemaekt heeft, en dienaers in het huys Gods. Ook Aarons geslacht, en van de steden des toevlugts.

1. De zonen van Levi: Gerson, Kaath, Merari.

2. Kaaths zonen: Amram, Isaar, Hebron, en Oziel.

3. Amrams kinderen: Aaron, Moyses, en Maria: Aarons zonen: Nadab, en Abiu, Eleazar en Ithamar.

4. Eleazar heeft gewonnen Phinees, en Phinees heeft gewonnen Abisue,

5. Maer Abisue heeft gewonnen Bocci, en Bocci heeft gewonnen Ozi.

6. Ozi heeft gewonnen Zaraias, en Zaraias heeft gewonnen Meraioth.

7. Maer Meraioth heeft gewonnen Amarias, en Amarias heeft gewonnen Achitob.

8. Achitob heeft gewonnen Sadoc, en Sadoc heeft gewonnen Achimaas,

9. Achimaas heeft gewonnen Azarias, Azarias heeft gewonnen Johanan,

10. Johanan heeft gewonnen Azarias; dezen is dengenen die het priesterschap bediend heeft in het huys, dat Salomon getimmerd heeft in Jerusalem.

11. Maer Azarias heeft gewonnen Amarias, en Amarias heeft gewonnen Achitob,

12. En Achitob heeft gewonnen Sadoc, en Sadoc heeft gewonnen Sellum,

13. Sellum heeft gewonnen Helcias, en Helcias heeft gewonnen Azarias,

14. Azarias heeft gewoneen Saraias, en Saraias heeft gewonnen Josedec.

15. Voorts zoo is Josedec uytgegaen, toen den Heer Juda en Jerusalem weggevoerde door de hand van Nabuchodonosor.

16. Aldus waren de zonen van Levi: Gerson, Kaath, en Merari.
17. En dit zyn de namen van Gersons zonen: Lobni, en Semei.
18. Kaaths zonen waren, Amram, en Isaar, en Hebron, en Oziel.
19. De zonen van Merari: Moholi, en Musi. En dit zyn de geslachten van Levi, by hunne familien.
20. Gerson, Lobni zyn zoon, Jahath zyn zoon, Zamma zyn zoon,
21. Joah zyn zoon, Addo zyn zoon, Zara zyn zoon, Jethrai zyn zoon.
22. Kaaths zonen: Aminadab zyn zoon, Kore zyn zoon, Asir zyn zoon.
23. Elcana zyn zoon, Abiasaph zyn zoon, Asir zyn zoon.
24. Thahath zyn zoon, Uriel zyn zoon, Ozias zyn zoon, Saül zyn zoon.
25. De zonen van Elcana: Amasai, en Achimoth,
26. En Elcana. De zonen van Elcana: Sophai zyn zoon, Nahath zyn zoon,
27. Eliab zyn zoon, Joroham zyn zoon, Elcana zyn zoon.
28. Samuëls zonen, den eerstgeboren was: Vasseni, en Abia.
29. En de zonen Merari waren, Moholi: Lobni zyn zoon, Semei zyn zoon, Oza zyn zoon,
30. Sammaa zyn zoon, Haggia zyn zoon, Asaia zyn zoon.
31. Deze zyn degene die David gesteld heeft over de zangers van des Heeren huys, van den tyd dat de ark gesteld was:
32. En zy dienden voor het tabernakel des getuygenis, zingende tot dat Salomon des Heeren huys timmerde in Jerusalem: en zy stonden naer hunne ordinantie in den dienst.
33. Maer deze zyn, die met hunne zonen hen bystonden, van Kaaths kinderen, Heman den zanger Joels zoon, des zoons Samuël,
34. Des zoons Elcana, des zoons Jeroham, des zoons Eliel, des zoons Thohu,
35. Des zoons Suph, des zoons Elcana, des zoons Mahath, des zoons Amasai,
36. Des zoons Elcana, des zoons Johel, des zoons Azarias, des zoons Sephonia,
37. Des zoons Thahath, des zoons Asir, des zoons Abiasaph, des zoons Kore,
38. Des zoons Isaar, des zoons Kaath, des zoons Levi, des zoons Israël.
39. En zyn broeder Asaph, die te zyner rechter zyde stond, Asaph den zoon Barachia, des zoons Samaa,
40. Des zoons Michael, des zoons Basaia, des zoons Melchia,
41. Des zoons Athanai, des zoons Zara, des zoons Adaia,
42. Des zoons Ethan, des zoons Zamma, des zoons Semei,
43. Des zoons Jeth, des zoons Gerson, des zoons Levi.
44. En de zonen van Merari hunne broeders, ter slinker zyde, Ethan den zoon van Cusi, des zoons Abdi, des zoons Maloch,
45. Des zoons Hasabias, des zoons Amasia, des zoons Helcia,
46. Des zoons Amasai, des zoons Boni, des zoons Somer,
47. Des zoons Moholi, des zoons Musi, des zoons Merari, des zoons Levi.
48. En hunne broeders Leviten, die geordineerd waren tot al den dienst des tabernakels van des Heeren huys.
49. Maer Aaron, en zyne zonen ontstaken het welriekende offer op den autaer des heel- brandoffers, en op den autaer van het welriekende offer tot alle werken van de allerheyligste plaetse: en om dat zy voor Israël bidden zouden, gelyk het al bevolen had Moyses Gods dienaer.
50. Maer dit zyn Aarons zonen: Eleazar zyn zoon, Phinees zyn zoon, Abisue zyn zoon,
51. Bocci zyn zoon, Ozi zyn zoon, Zarahia zyn zoon,
52. Meraioth zyn zoon, Amarias zyn zoon, Achitob zyn zoon,
53. Sadoc zyn zoon, Achimaas zyn zoon.
54. En dit zyn hunne wooningen by hunne kleyne dorpen, en hunne byliggende palen, te weten, der zonen van Aaron, naer de geslachten der Kaathiten: want dien waren zy te lote gevallen.
55. Hierom hebben zy hun gegeven Hebron in het land van Juda, en zyne voorsteden rondom:
56. Maer de akkerlanden der stad, en de landhuyzen, hebben zy Caleb Jephones zoon gegeven.
57. Maer zy hebben Aarons zonen gegeven de vrye steden om daertoe te vlieden, Hebron, en Lobna, en hare voorsteden,
58. Jether ook, en Esthemo met hare voorsteden, en ook Helon, en Dabir met hare voorsteden,

59. Asan ook, en Bethsemes, en hare voorsteden.

60. Van Benjamins geslacht, Gabee, en zyne voorsteden, en Almath met zyne voorsteden, Anathoth ook met zyne voorsteden. Alle de steden, dertien, by hare geslachten.

61. En de zonen van Kaath, die overgebleven waren by hunne geslachten, hebben zy gegeven uyt de helft van Manasses geslacht, tot eene bezitting, tien steden.

62. Maer Gersons zonen, by hunne geslachten, hebben zy gegeven Issachars geslacht, en van Asers geslacht, en van Nephthalis geslacht, en van Manasses geslacht in Basan, dertien steden.

63. En de zonen van Merari, by hunne maegschappen, hebben zy van Rubens geslacht, en van Gads geslacht, en van Zabulons geslacht, by lote gegeven twaelf steden.

64. En de kinderen van Israël hebben den Leviten ook steden gegeven, en hare voorsteden :

65. En zy hebben met den lote gegeven, uyt der kinderen van Juda geslacht, en uyt den geslachte van Simeons kinderen, en uyt den geslachte van Benjamins kinderen, deze steden, die zy genoemd hebben met hunne namen,

66. En dengenen, die uyt Kaaths zonen geslachte waren, en de steden waren in hunne palen van Ephraïms geslacht.

67. Aldus hebben zy hun steden, om daertoe te vlieden, gegeven, Sichem met zyne voorsteden in het gebergte van Ephraïm, en Gazer met zyne voorsteden,

68. Jecmaam ook met zyne voorsteden, en Bethoron desgelyks,

69. En ook Helon met zyne voorsteden, en Gethremmon in dezelfde maniere.

70. Maer uyt het half geslacht van Manasses, Aner en zyne voorsteden, Balaam en zyne voorsteden : te weten, dezen die daer nog overgebleven waren van het geslacht der kinderen van Kaath.

71. En Gersons zonen uyt het maegschap van het half Manasses geslacht, Gaulon in Basan, en zyne voorsteden, en Astharoth met zyne voorsteden.

72. Van Issachars geslacht, Cedes, en zyne voorsteden, en Dabereth met zyne voorsteden,

73. Ramoth ook, en zyne voorsteden, en Anem met zyne voorsteden.

74. Maer van Asers geslacht : Masal met zyne voorsteden, en Abdon desgelyks,

75. Hucac ook en zyne voorsteden, en Rohob met zyne voorsteden.

76. Maer van Nephthalis geslacht gaven zy Cedes in Galilea, en zyne voorsteden, Hamon met zyne voorsteden, en Cariathaim, en zyne voorsteden.

77. En den zonen van Merari, die daer overgebleven waren : van Zabulons geslacht, Remmono en zyne voorsteden, en Thabor met zyne voorsteden :

78. Over de Jordaen ook tegenover Jericho, tegen het oosten der Jordane, van Rubens geslacht, Bosor in de woestyn met zyne voorsteden, en Jassa met zyne voorsteden.

79. Cademoth ook en zyne voorsteden, en Mephaat met zyne voorsteden.

80. En ook van Gads geslacht, Ramoth in Galaad, en zyne voorsteden, en Manaim met zyne voorsteden.

81. En ook Hesebon met zyne voorsteden, en Jezer met zyne voorsteden.

HET VII. KAPITTEL.

Het geslacht van Issachar, Benjamin, Nephthali, Manasses, Ephraim, en Aser.

1. Maer Issachars zonen waren : Thola, en Phua, Jasub en Simeron, de vier.

2. De zonen van Thola : Ozi, en Raphaia, en Jeriel, en Jemai, en Jebsem, en Samuël, prinsen onder de huyzen van hunne geslachten. Van het geslacht van Thola zyn zeer sterke mannen geteld in Davids tyden, twee en twintig duyzend en zes honderd.

3. De zonen van Ozi : Izrahia, daeraf dat geboren zyn : Michaël, en Obadia, en Joel en Jesia, de vyf, alle prinsen.

4. En met hen onder hunne familien, en volken, omgord ten stryde, waren zeer sterke mannen, zes en dertig duyzend : want zy hadden veel huysvrouwen en zonen.

5. En hunne broeders door al Issachars geslacht zeer vroom om te stryden, zyn zeven en tachtig duyzend geteld.

6. De zonen van Benjamin : Bela, en Bechor, en Jadiel, de dry.

7. De zonen van Bela : Esbon, en Ozi, en Oziel, en Jerimoth, en Urai, vyf prin-

sen der familien, en zeer vroom om te stryden: en hun getal was twee en twintig duyzend en vier en dertig.

8. Maer Bechors zonen: Zamira, en Joas, en Eliezer, en Elioenai, en Amri, en Jerimoth, en Abia, en Anathoth, en Almath: en alle deze waren Bechors zonen.

9. En waren gerekend by hunne familien prinsen van hunne geslachten zeer sterk ten stryde, twintig duyzend en twee honderd.

10. Maer de zonen van Jadihel: Balan. En Balans zonen waren, Jehus, en Benjamin, en Aod, en Chanana, en Zethan, en Tharsis, Ahisahar.

11. Alle deze waren Jadihels zonen, prinsen van hunne geslachten, zeer vrome mannen, zeventien duyzend, en twee honderd ten stryde trekkende.

12. En Sephan ook, en Hapham de zonen van Hir: en Hasim Ahers kinderen.

13. En de zonen van Nephthali waren, Jasiel, en Guni, en Jeser, en Sellum, de zonen van Bala.

14. Maer Manasses zoon, Esriel: en zyne concubine Syra heeft gebaerd Machir Galaads vader.

15. En Machir heeft voor zyne zonen huysvrouwen genomen, Happhim, en Saphan: en hy had eene zuster genaemd Maacha: en den naem van den tweeden, Salphaad, en Salphaad zyn dochters geboren.

16. En Maacha Machirs huysvrouw heeft eenen zoon gebaerd, en zy heeft zynen naem genoemd Phares: en zyns broeders naem was Sares: en zyne zonen waren, Ulam, en Recen.

17. En Ulams zoon, Badan: dit zyn Galaads zonen, des zoons Machir, des zoons Manasses.

18. En zyne zuster Regina heeft gebaerd eenen schoonen man, en Abiezer, en Mohola.

19. En de zonen van Semida waren, Ahin, Sechem, en Leci, en Aniam.

20. Maer Ephraïms zonen waren, Suthala, Bared zyn zoon, Thahath zyn zoon, Elada zyn zoon, Thahath zyn zoon, en den zoon van dezen, Zabad.

21. En diens zoon Suthala, en diens zoon Ezer en Elad: en de mannen van Geth ingeboren des lands, hebben ze doodgeslagen, want zy waren nederwaerts gekomen om hunne bezittingen met magt in te nemen.

22. Hierom is Ephraïm hunnen vader rouwig geweest veel dagen, en zyne broeders zyn gekomen om hem te vertroosten.

23. En hy is met zyne huysvrouw verzaemd: dewelke heeft ontvangen, en gebaerd eenen zoon, en hy heeft zynen naem genoemd Bería, om dat hy in de kwaden van zynen huyze geboren was:

24. Maer zyne dochter was Sara, dewelke heeft opgetimmerd hoog en neder Bethoron en Ozensara.

25. En zyn zoon was Rapha, en Reseph, en Thale, daeraf dat geboren is Thaan,

26. Denwelken heeft gewonnen Laadan: en diens zoon was Ammiud, denwelken heeft gewonnen Elisama,

27. Daeraf dat geboren is Nun, die had eenen zoon Josue.

28. En hunne bezitting en wooning was Bethel, met zyne dochters, en tegen het oosten Noran, en de westzyde van Gazer en zyne dochters. Sichem ook met zyne dochters, tot Aza toe met zyne dochters.

29. En by Manasses zonen Bethsan, en hare dochters, Thanach en hare dochters, Mageddo en hare dochters: Dor en hare dochters: in deze hebben gewoond de zonen van Joseph, Israëls zoon.

30. De zonen van Aser waren, Jemna en Jesua, en Jessui, en Baria, en Sara hunne zuster.

31. En de zonen van Baria: Heber, en Melchiel: hy is den vader van Barsaith.

32. Maer Heber heeft gewonnen Jephlat, en Somer, en Hotham, en Suaa, hunne zuster.

33. Jephlaths zonen waren, Phosech, en Chamaal, en Asoth: dit waren Jephlaths zonen.

34. Maer Somers zonen: Ahi, en Roaga, en Haba, en Aram.

35. En de zonen van Helem zyn broeder: Supha, en Jemna, en Selles, en Amal.

36. De zonen van Supha: Sue, Harnapher, en Sual, en Beri, en Iamra,

37. Bosor, en Hod, en Samma, en Salusa, en Iethran, en Bera.

38. Jethers zonen: Jephone, en Phaspha, en Ara.

39. En de zonen van Olla waren: Aree, en Haniel, en Resia.

40. Alle deze waren Asers zonen, prin-

sen der geslachten, uytgekoren en de allersterkste vorsten der vorsten: en hun getal des ouderdoms, die bekwaem was ten stryde, was zes en twintig duyzend.

HET VIII. KAPITTEL.

Wederom het geslacht van Benjamin, en van Saül en zyne kinderen.

1. Benjamin heeft gewonnen Bale zynen eerstgeboren, Asbel den tweeden, Ahara den derden.
2. Nohaa den vierden, en Rapha den vyfden.
3. En de zonen van Bale waren, Addar, en Gera, en Abiud,
4. Abisue ook, en Naaman, en Ahoe,
5. En ook Gera, en Sephuphan en Huram.
6. Dit zyn Ahods zonen, de prinsen der geslachten die in Gabaa woonen, die overgevoerd zyn in Manahath.
7. Maer Naaman, en Achia, en Gera die heeft ze overgevoerd, en hy heeft gewonnen Oza, en Ahiud.
8. Maer Saharaim heeft gewonnen in het land van Moab, na dat hy Husim en Bara, zyne huysvrouwen, verlaten had.
9. En hy won van Hodes zyne huysvrouw, Jobab, en Sebia, en Mosa, en Molchom,
10. Jehus ook, en Sechia, en Marma. Dit zyn zyne zonen prinsen in hunne familien.
11. Maer Mehusim heeft gewonnen Abitob, en Elphaal.
12. En de zonen van Elphaal waren: Heber, en Misaam, en Samad: dezen heeft getimmerd Ono en Lod, met hare dochteren.
13. Maer Baria en Sama waren de prinsen der geslachten dergener die woonden in Ajalon: deze hebben de inwooners van Geth verdreven.
14. En Ahio, en Sesac, en Jerimoth,
15. En Zabadia, en Arod, en Heder,
16. Michael ook, en Iespha, en Joha, waren zonen van Baria.
17. En Zabadia, en Mosollam, en Hezeci, en Heber,
18. En Iesamari, en Jezlia, en Jobab, waren de zonen van Elphaal,
19. En Jacim, en Zechri, en Zabdi,
20. En Elioenai, en Selethai, en Eliel,
21. En Adaia, en Baraia, en Samarath, waren de zonen van Semei,
22. En Iespham, en Heber, en Eliel,
23. Abdon, en Zechri, en Hanan,
24. En Hanania, en Elam, en Anathothia.
25. En Iephdaia, en Phanuel waren Sesacs zonen.
26. En Samsari, en Sohoria, en Otholia,
27. En Jersia, en Elia, en Zechri, waren Jerohams zonen.
28. Deze waren de overste vaders en prinsen der geslachten, die woonden in Jerusalem.
29. En in Gabaon hebben gewoond Abigabaon, en zyner huysvrouwe naem was Maacha:
30. En zyn eerstgeboren zoon Abdon, en Sur, en Cis, en Baal, en Nadab.
31. Gedor ook, en Ahio, en Zacher, en Macelloth:
32. En Macelloth heeft gewonnen Samaa: en zy hebben gewoond tegenover hunne broeders, in Jerusalem met hunne broeders.
33. Maer Ner heeft gewonnen Cis, en Cis heeft gewonnen Saül. Maer Saül heeft gewonnen Jonathan, en Melchisua, en Abinadab, en Esbaal.
34. En Jonathans zoon was Meribbaal: en Meribbaal heeft gewonnen Micha.
35. De zonen van Micha waren, Phithon, en Melech, en Tharaa, en Ahaz.
36. En Ahaz heeft gewonnen Joada: en Joada heeft gewonnen Alamath, en Azmoth, en Zamri: en Zamri heeft gewonnen Mosa,
37. En Mosa heeft gewonnen Banaa, wiens zoon was Rapha, daeraf geboren is Elasa, die gewonnen heeft Asel.
38. Maer Asel had zes zonen aldus genaemd: Ezricam, Bocru, Ismahel, Saria, Obdia, en Hanan. Alle deze waren Asels zonen.
39. En Esec zyns broeders zonen waren, Ulam zyn eerstgeboren, en Jehus den tweeden, en Eliphalet den derden.
40. En de zonen van Ulam waren zeer sterke mannen, en met groote magt den boog spannende: en zy hadden veel kinderen, en kindskinderen, tot honderd en vyftig duyzend toe. Alle deze waren Benjamins kinderen.

HET IX. KAPITTEL.

Wie dat er van de kinderen van Israël geweest zyn de eerste die gewoond hebben in Jerusalem, het officie der priesters, en Saüls geslacht wordt nog eens verhaeld.

1. Aldus is geheel Israël geteld : en de somme van dien is geschreven in het boek der koningen van Israël en Juda : en zy zyn overgevoerd in Babylonien om hunne misdaed.

2. Maer die eerst in hunne wooningen, en steden gewoond hebben, waren : Israëliten, en priesters, en Leviten, en Nathineen.

3. In Jerusalem hebben gewoond van de kinderen van Juda, en van Benjamins kinderen, en van Ephraïms, en van Manasses kinderen.

4. Othei Ammiuds zoon, des zoons Amri, des zoons Omraï, des zoons Bonni, van de zonen van Phares Judas zoon.

5. En van Siloni : Asaia den eerstgeboren, en zyne zonen.

6. En van de zonen van Zara : Jehuel, en zyne broeders, zes honderd en negentig.

7. Maer van Benjamins kinderen : Salo Mosollams zoon, des zoons Oduia, des zoons Asana :

8. En Jobania Jerohams zoon : en Ela den zoon van Ozi, des zoons Mochori : en Mosollam den zoon Saphatia, des zoons Rahuel, des zoons Jebania :

9. En hunne broeders by hunne familien, negen honderd zes en vyftig. Alle deze waren prinsen der geslachten by hunner vaderen huyzen.

10. En van de priesters : Jedaia, Joiarib, en Jachin :

11. En Azarias ook den zoon Helcia, des zoons Mosollam, des zoons Sadoc, des zoons Maraioth, des zoons Achitob, den oppersten priester des huys Gods.

12. En Adaias was den zoon Jeroham, des zoons Phassur, des zoons Melchia : en Maasai was Adiels zoon, des zoons Jezra, des zoons Mosollam, des zoons Mosollamith, des zoons Emmer.

13. En hunne broeders waren prinsen naer hunne familien, duyzend zeven honderd zestig, zeer sterk van magt, om het werk des diensts te doen in Gods huys.

14. Maer van de Leviten : Semeia Hassubs zoon des zoons Ezricam, des zoons Hasebia, van Meraris zonen.

15. En Bacbacar den timmerman, en Galal, en Mathania den zoon Micha, des zoons Zechri, des zoons Asaph :

16. En Obdia den zoon van Semeia, des zoons Galal, des zoons Idithum : en Barachia den zoon van Asa, des zoons Elcana, denwelken gewoond heeft in de voorhoven Netophati.

17. En de deurwachters waren, Sellum en Accub, en Telmon, en Ahimam : en hun broeder Sellum den prins,

18. Tot dien tyd toe, in des konings poort ten oosten, hielden zy de hoede by hunne beurten van de kinderen van Levi.

19. Maer Sellum, den zoon van Kore, des zoons Abiasaph, des zoons Kore, met zyne broeders, en zyns vaders huys, dit zyn de Koriters, over de werken des diensts, bewaerders van de portalen des tabernakels : en hunne familien, naer de beurten van des Heeren heyr, waren bewarende den ingang.

20. En Phinees, Eleazars zoon, was hun overste voor den Heere.

21. Maer Zacharias, den zoon van Mosollamia, was deurwachter der poorte van het tabernakel des getuygenis.

22. Alle deze gekoren tot deurwachters aen de poorten, waren twee honderd twaelf : en beschreven in hunne eygen dorpen : dewelke David en Samuël den ziender gesteld hebben, op hun geloof.

23. Zoo wel hen als hunne zonen, in de deuren van des Heeren huys, en in het tabernakel by hunne beurten.

24. Naer de vier winden waren zy deurwachters : dat is, ten oosten, en ten westen, en ten noorden, en ten zuyden.

25. Maer hunne broeders woonden in kleyne dorpkens, en zy kwamen in hunne sabbatten van tyde te tyde.

26. Dezen vier Leviten was bevolen al het heel getal der deurwachters, en zy waren over de rustkamers en de schatkamers van des Heeren huys.

27. En zy woonden rondom des Heeren tempel in hunne bewaringen : opdat zy, als het tyd zoude wezen, zelve des morgens vroeg de deuren zouden opendoen.

28. Van hun gezelschap waren de sommige ook over de gereedschappen des diensts : want de gereedschappen werden by getal ingedragen, en uytgedragen.

29. Van hen ook die het geloof hadden de gereedschappen van de allerheyligste

plaets te bewaren, waren over de bloem van meel, en over den wyn, en olie, en wierook, en speceryen.

30. Maer de priesters zonen maekten welriekende confectien van de speceryen.

31. En Mathatias den Leviet, Sellum des Koriters eerstgeboren zoon was gesteld over alle de dingen die in de pan geroost werden.

32. Maer van Kaaths zonen, hunne broeders, waren sommige gesteld over de brooden der voorlegging, dat zy die altyd nieuw zouden bereyden tegen elken sabbatdag.

33. Dit zyn de prinsen der zangers naer de familien der Leviten, die op de rustkamers woonden, om dat zy dag en nacht altyd hunnen dienst zouden bedienen.

34. De hoofden der Leviten, prinsen in hunne familien, hebben in Jerusalem gewoond.

35. Maer in Gabaon hebben gewoond den vader van Gabaon Jehiel, en zyner huysvrouwe naem was Maacha.

36. Zyn eerstgeboren zoon was Abdon, en Sur, en Cis, en Baal, en Ner, en Nadab.

37. Gedor ook mede, en Ahio, en Zacharias, en Macelloth.

38, Maer Macelloth heeft gewonnen Samaan : deze hebben gewoond tegenover hunne broeders in Jerusalem, met hunne broeders.

39. En Ner heeft Cis gewonnen : en Cis heeft gewonnen Saül : en Saül heeft gewonnen Jonathan, en Melchisua, en Abinadab, en Esbaal.

40. Maer Jonathans zoon was Meribbaal : en Meribbaal heeft gewonnen Micha.

41. Maer de zonen van Micha waren, Phithon, en Melech, en Tharaa, en Ahaz.

42. En Ahaz heeft gewonnen Jara, en Jara heeft gewonnen Alamath, en Azmoth, en Zamri. En Zamri heeft gewonnen Mosa.

43. En Mosa heeft gewonnen Banaa : wiens zoon Raphaia heeft gewonnen Elasa : daer Asel af geboren is.

44. En Asel had zes zonen met deze namen : Ezricam, Bocru, Ismahel, Saria, Obdia, Hanan. Dit zyn Asels zonen.

HET X. KAPITTEL.

Hoe Saül ommenigerhande boosheyd van de Philistynen gedood wordt, en hoe het lighaem begraven wordt van de mannen van Jabes Galaad.

1. En de Philistynen streden tegen Israël, en de mannen van Israël zyn voor de Philistynen gevloden, en zy zyn nedergevallen gewond op den berg Gelboe.

2. En toen de Philistynen aengekomen waren vervolgende Saül, en zyne zonen, zoo hebben zy geslagen Jonathan, en Abinadab, en Melchisua, Saüls zonen.

3. En den stryd is zwaer geworden tegen Saül, en de schutters hebben hem gevonden, en zy hebben hem met schichten gewond.

4. En Saül heeft gezeyd tot zynen wapendrager : Trekt uw zweerd uyt de scheede, en slaet my dood : opdat deze onbesneden menschen by aventure niet komen, en my bespotten. Maer zyn wapendrager wilde dat niet doen, van vreeze verschrikt zynde : hierom heeft Saül een zweerd genomen, en is daerin gevallen.

5. Hetwelk als zyn wapendrager gezien had, te weten dat Saül dood was, zoo is hy zelf ook in zyn zweerd gevallen, en gestorven.

6. Aldus is Saül gestorven, en zyne dry zonen, en al zyn huys is te zamen gevallen.

7. Hetwelk als de mannen van Israël gezien hebben, die op de platte landen woonden, zoo zyn zy gevloden : en toen Saül en zyne zonen dood waren, zoo hebben zy hunne steden verlaten, en zyn herwaerts en derwaerts verstrooyd : en de Philistynen zyn gekomen, en hebben daerin gewoond.

8. En des anderendaegs de Philistynen aftrekkende de rooven der verslagenen, hebben gevonden Saül, en zyne zonen, liggende op den berg Gelboe.

9. En toen zy hem beroofd hadden, en het hoofd afgehouwen, en hem van zyne wapenen ontbloot hadden, zoo hebben zy het gezonden in hun land, dat men het omdragen zoude, en vertoonen in den afgoden tempel, en volken :

10. En zyne wapenen hebben zy tot een heyligdom geofferd in den tempel van hunnen god, en zyn hoofd hebben zy genageld in Dagons tempel.

11. Als dat gehoord hadden de man-

nen van Jabes Galaad, te weten al dat de Philistynen over Saul gedaen hadden,

12. Zoo zyn byzonder opgestaen alle de vrome mannen, en zy hebben gehaeld Sauls en zyner zonen doode ligchamen: en hebben die gebragt in Jabes, en zy hebben hun gebeente begraven onder eenen eyk, die daer was te Jabes, en zy hebben zeven dagen gevast.

13. Aldus is Saül gestorven om zyne boosheden, want hy des Heeren-gebod overtreden heeft, dat hy hem bevolen had, en dat niet bewaerd: maer daertoe heeft hy de duyvelsche waerzeggers te rade gegaen,

14. En niet gehoopt in den Heer: waerom dat hy hem gedood heeft, en heeft zyn ryk overgesteld tot David den zoon van Isai.

HET XI. KAPITTEL.

David gezalfd zynde koning over Israël, verwint de Jebuseen, en woont in Jerusalem, vergezelschapt zynde met vrome mannen, wiens kloeke werken hier verhaeld worden, en hy wilde het water, hetwelk hy begeerd had, niet drinken, om dat het met perykel der mannen gehaeld was.

1. Israël dan is geheel vergaderd tot David in Hebron, zeggende: Wy zyn uw vleesch en uw bloed.

2. Ook gisteren en eergisteren, toen Saül nog regeerde, zoo waert gy, die Israël uyt en in leyddet: want tot u heeft uw Heer uw God gezeyd: Gy zult myn volk Israël voeden, en gy zult een prins over hen wezen.

3. Aldus zyn alle de ouders van Israël gekomen tot den koning in Hebron, en David heeft een verbond met hen voor den Heer gemaekt: en zy hebben hem gezalfd tot koning over Israël, naer des Heeren woord, dat hy gesproken heeft door Samuëls hand.

4. En David is weggegaen, en geheel Israël te Jerusalem. Deze is Jebus, daer de Jebuseen waren des lands bewooners.

5. En die te Jebus woonden, hebben tot David gezeyd: Gy zult hierbinnen niet komen. Maer David heeft de borgt van Sion ingenomen, welk is Davids stad.

6. En hy heeft gezeyd: Zoo wie den Jebuseiter ten eersten slaen zal, die zal een prins en een hoofdman zyn. Toen is Joab den zoon van Sarvia eerstmael opgeklommen, en hy is prins gemaekt.

7. En David heeft in de borgt gewoond, en daerom is die genoemd Davids stad.

8. En hy heeft de stad in het ronde opgetimmerd, van Mello tot den heelen omgang toe: maer Joab heeft de andere plaets der stad opgetimmerd.

9. En David nam toe, gaende en wassende, en den Heer der heyrscharen was met hem.

10. Dit zyn de prinsen van Davids sterke mannen, die hem geholpen hebben dat hy koning werd over geheel Israël, naer des Heeren woord, dat hy gesproken heeft tot Israël.

11. En dit is het getal der magtigen van David: Jesbaam den zoon van Hachamoni een prins over dertig: dezen heeft zyne lans opgeheven, en sloeg dry honderd op eene reyze.

12. En na hem Eleazar zyns ooms zoon, een Ahohiter, welken onder de dry magtigen was.

13. Dezen was met David in Phesdomim, toen de Philistynen te dier plaetse vergaderd waren ten stryde: en den akker des landschaps was vol gerste, en het volk was gevloden van het aenzigt der Philistynen.

14. Deze hebben gestaen in het midden des akkers, en hebben dien beschermd: en toen zy de Philistynen geslagen hadden, zoo heeft den Heer eene groote zaligheyd zynen volke gegeven.

15. En dry van de dertig prinsen zyn nedergekomen tot de steenrotse, daer David in was, aen de spelonke van Odollam, als de Philistynen hun heyrleger gemaekt hadden in het dal Raphaïm.

16. Maer David was in des lands sterkte, en het leger der Philistynen was te Bethlehem.

17. Aldus heeft David lust gehad, en gezeyd: Och of my iemand water gave uyt den put van Bethlehem, welken in de poort is.

18. Hierom zyn deze dry mannen gereysd door het midden van der Philistynen heyrleger, en hebben water geschept uyt den put van Bethlehem, welken in de poort was, en zy hebben het tot David gebragt dat hy het drinken zoude: denwelken het niet heeft gewild, maer hy heeft het liever den Heere geoffert tot eene vochtige offerande,

19. Zeggende: Verre zy dat van my,

dat ik in myns Gods aenzigt dit doen zoude, en dezer mannen bloed drinken: want door het perykel van hunne zielen hebben zy my het water gehaeld. Daerom heeft hy het niet willen drinken. Dit hebben de dry vroomsten gedaen.

20. En Abisaï ook Joabs broeder, was een prins onder dry, en hy heeft zyne lans opgeheven en sloeg dry honderd, en hy was onder de dry den allervernaemsten.

21. En onder de tweede dry was hy heerlyk, en hun prins: maer nogtans was hy tot de dry eersten niet gekomen.

22. Banaias den zoon Joiada des allervroomsten mans, die veel werken bedreven heeft, van Cabseel: dezen heeft twee Ariëls van Moab geslagen: en is nederwaerts gegaen, en heeft eenen leeuw verslagen in het midden van eenen put, in den sneeuw tyd.

23. En hy heeft eenen egyptischen man geslagen, wiens lengte was van vyf cubitus, en hy had eene lans gelyk eenen weversboom: hierom kwam hy af tot hem met eenen stok, en hy ontnam hem de spies, die hy in zyne hand hield; en hy heeft hem gedood met zyne zelfs spies.

24. Dit heeft Banaias den zoon Joiada gedaen, die onder de dry vromen den allervernaemsten was,

25. Den eersten onder dertig, maer nogtans was hy tot de dry niet gekomen: en David heeft hem aen zyne oor gesteld.

26. Maer de allersterkste mannen in het heyr waren, Asahel Joabs broeder, en Elchanan zyns ooms zoon van Bethlehem,

27. Sammoth den Aroriter, Helles den Phaloniter,

28. Ira Acces zoon den Thecuiter, Abiezer den Anathothiter,

29. Sobbochai den Husathiter, Ilaï den Ahohiter,

30. Maharai den Netophathiter, Heled den zoon Baana een Netophathiter,

31. Ethai den zoon van Ribai, van Gabaath der kinderen van Benjamin, Banaia den Pharatoniter,

32. Hurai van de beke Gaas, Abiel den Arbathiter: Azmoth de Bauramiter, Eliaba den Salaboniter.

33. De zonen van Assem Gezoniter, Jonathan een zoon van Sage een Arariter,

34. Ahiam Sacharszoon den Arariter,

35. Eliphal, Urs zoon,

36. Hepher den Mecherathiter, Ahia den Pheloniter,

37. Hesro den Carmeliter, Naarai den zoon van Asbai,

38. Joel Nathans broeder, Mibahar den zoon van Agarai,

39. Selec den Ammoniter, Naarai den Berothiter, den wapendrager van Joab des zoons Sarvia,

40. Ira den Jethreiter, Gareb den Jethreiter,

41. Urias den Hetheiter, Zabad den zoon van Oholi,

42. Adina een zoon Siza den Rubeniter, een prins der Rubeniters, en met hem waren dertig:

43. Hanan den zoon van Maacha, en Josaphat den Mathaniter,

44. Ozia den Astarothiter, Samma, en Jehiel, Hothams zonen Aroriters,

45. Jedihel den zoon van Samri, en Joha zyn broeder Thosaiters,

46. Eliel den Mahumiter, en Jeribai, en Josaia de zonen van Elnaem, en Jethma de Moabiters, Eliel, en Obed, en Jasiel van Masobia.

HET XII. KAPITTEL.

Van de mannen die David volgden, als hy van Saül vlugtte, en van die uyt alle de geslachten kwamen om hem koning te maken in Hebron.

1. Deze kwamen ook tot David te Siceleg, toen hy nog vlugtig was voor Saül Cis zoon, dewelke waren zeer vrome en uytnemende vechters,

2. Bogen spannende, en met beyde handen steenen met slingers werpende, en met schichten regt schietende: van Saüls broeders uyt Benjamin.

3. Den prins Ahiezer, en Joas den zoon van Samaa Gabaathiters: en Jaziel, en Phallet Azmoths zonen, en Baracha, en Jehu Anathotiters.

4. En Samaias den Gabaoniter, den sterksten onder dertig, en over de dertig. Jeremias, en Jeheziel, en Johanan, en Jezabad Gaderothiters.

5. En Eluzai, en Jerimuth, en Baalia, en Samaria, en Saphatia Haruphiters.

6. Elcana, en Jesia, en Azareel, en Joezer, en Jesbaam van Carehim:

7. Joela ook, en Zabadia Jerohans zonen van Gedor.

8. En ook van Gaddi zyn tot David overgeloopen, toen hy verborgen lag in de woestyn, zeer vrome mannen, en zeer goede vechters, houdende schild en spies: hun aenzigt was als het aenzigt van eenen leeuw, en rasch als de reebokken op de bergen:

9. Ezer den prins, Obdias den tweeden, Eliab den derden,

10. Masmana den vierden, Jeremias den vyfden,

11. Ethi den zesden, Eliel den zevenden,

12. Johanan den achtsten, Elzebad den negenden,

13. Jeremias den tienden, Machbanai den elfden,

14. Deze waren van Gads kinderen prinsen des heyrs: den laetsten was hoofdman over honderd oorlogsmannen, en den meesten, over duyzend.

15. Deze zyn het die door de Jordane gegaen zyn in de eerste maend, als die pleegde over te vloeden boven hare oevers: en zy hebben ze alle verjaegd, die daer in de valleyen woonden aen de oostzyde en westzyde.

16. En daer zyn er ook gekomen van Benjamin en van Juda, tot de sterkte, daer David in woonde.

17. En David is hun te gemoet gegaen, en heeft gezeyd: Is het dat gy vreedzamelyk tot my gekomen zyt, om dat gy my helpen zoudt, zoo worde myn hert met u gevoegd: maer is het dat gy my listige lagen legt voor myne vyanden, aengezien dat ik geene boosheyd in myne handen heb, zoo moet onzer vaderen God dat aenzien, en oordeelen.

18. Maer den geest heeft aengedaen Amasai den prins onder de dertig, en hy heeft gezeyd: Wy zyn uwe, ô David, en met u, ô zoon van Isaï: vrede, vrede zy met u, en vrede zy uwen helpers, want uw God helpt u. Toen heeft ze David ontvangen, en heeft ze gesteld tot prinsen der scharen.

19. Maer van Manasses zyn tot David overgevlugt, toen hy met de Philistynen kwam tegen Saül om te stryden: en hy heeft met hen niet gestreden, want de prinsen der Philistynen hebbende raed genomen, zonden hem wederom, zeggende: In het perykel onzes levens zal hy wederom tot zynen heer Saül keeren.

20. Als hy nu naer Siceleg wederom gekomen was, zoo zyn tot hem overgevlugt van Manasses, Ednas, en Jozabad, en Jedihel, en Michael, en Ednas, en Jozabad, en Eliu, en Salathi, prinsen over duyzenden in Manasses.

21. Deze hebben David geholpen tegen de rooverkens: want zy waren alle zeer sterke mannen, en zy zyn gemaekt prinsen in het heyr.

22. Maer ook alle dagen kwamen er sommige tot David om hem te helpen, tot dat het eene groote menigte werd, als een heyr Gods.

23. En dit is het getal van de prinsen des heyrs, die tot David kwamen, toen hy te Hebron was, om dat zy Saüls koningryk tot hem zouden overzetten, naer des Heeren woord.

24. De zonen van Juda, dragende schild en spies, waren zes duyzend en acht honderd bereyd ten stryde.

25. Van Simeons kinderen der vroomste mannen om te stryden waren zeven duyzend honderd.

26. Van de kinderen van Levi, vier duyzend zes honderd.

27. Joiada ook mede, den prins van Aarons geslacht, en met hem dry duyzend zeven honderd.

28. Sadoc ook een jongeling van uytnemenden goeden aerd, en zyn vaders huys, twee en twintig prinsen.

29. En van Benjamins zonen, Saüls broeders, dry duyzend: want een groot deel van die volgde nog Saüls huys.

30. Maer van Ephraïms kinderen, twintig duyzend acht honderd, zeer sterk van magt, vernaemde mannen in hunne geslachten.

31. En uyt het half geslacht van Manasses zyn er gekomen achttien duyzend, alle byzondere by hunne namen, om David koning te maken,

32. En van Issachars zonen zyn gekomen geleerde mannen, die wisten alle de tyden, om te gebieden wat Israël doen moest: twee honderd prinsen: en alle de andere van het geslacht volgden hunnen raed.

33. Maer van Zabulon, die ten stryde uyttrokken, en stonden in de slagorde des heyrs, gewapend met oorlogswapenen, zyn ter hulpe gekomen vyftig duyzend mannen, niet met een dubbel hert.

34. En van Nephthali zyn gekomen duyzend prinsen: en met hen, met schild

en spiesgewapend, zeven en dertig duyzend.

35. Van Dan ook bereyd ten stryde acht en twintig duyzend zes honderd.

36. En van Aser ten stryde uyttrekkende, en in de slagorde beroepende, veertig duyzend.

37. En van over de Jordane van Rubens kinderen, en van Gad, en van de helft van Manasses geslacht, toegemaekt met oorlogswapenen, honderd twintig duyzend.

38. Alle deze oorlogsmannen, bereyd te stryden, zyn gekomen met een volkomen hert in Hebron, dat zy David zouden koning maken over geheel Israël: maer ook mede alle de andere van Israël waren van eener herte, dat David koning worden zoude.

39. En zy waren daer by David dry dagen etende en drinkende; want hunne broeders hadden het hun bereyd.

40. En ook mede die omtrent hen waren, tot Issachar, en Zabulon, en Nephthali, bragten brooden met ezels, en kameelen, en muylen, en ossen om te eten: meel, vygen, rozynen, wyn, olie, runderen, rammen in groote menigte; want daer was blydschap in Israël.

HET XIII. KAPITTEL.

Van Cariathiarim wordt de ark des Heeren uyt Abinadabs huys wederom gehaeld, geheel Israël en David voor die spelende, maer om dat Oza, die genakende, van God verslagen is, David heeft ze ter herberge gedragen in het huys van Obed-edom, wien God van toen benedydde.

1. En David heeft raed gehouden met de hoofdlieden over duyzenden, en met de kapiteynen over honderden, en met alle de prinsen.

2. En heeft gezeyd tot alle de vergadering van Israël: Is het dat u behaegt: en dat van den Heer onzen God komt dat ik spreke: zoo laet ons zenden tot onze andere broeders in alle de landschappen van Israël, en tot de priesters en leviten, die in de voorsteden van de steden woonen, dat zy tot ons vergaderd worden.

3. En dat wy onzes Gods arke wederom halen tot ons: want wy hebben die niet verzocht in Saüls dagen.

4. En de geheele menigte heeft geantwoord dat het alzoo geschieden zoude: want het woord had al den volke wel behaegd.

5. Hierom heeft David geheel Israël vergaderd van Sihor van Egypten aen, tot dat men komt in Emath, dat hy Gods ark zoude van Cariathiarim brengen.

6. En David en alle de mannen van Israël zyn opgegaen tot den heuvel van Cariathiarim, welk in Juda is: dat zy van daer zouden halen de ark des Heeren des Gods, zittende op de cherubienen, daer zynen naem aengeroepen is.

7. En zy hebben de ark Gods gesteld op eenen nieuwen wagen, uyt Abinadabs huys: en Oza en zyn broeder menden den wagen.

8. Maer David en geheel Israël speelden voor God uyt geheeler magt, met liederen, en met harpen, en psalteren, en bommen, en cimbalen, en trompetten.

9. En toen zy gekomen waren by den dorschvloer van Chidon, zoo reykte Oza zyne hand uyt, om de ark te houden: want de ossen van weelde dertel zynde, hadden die een luttel nedergenegen.

10. Toen is den Heer gram geworden tegen Oza, en hy heeft hem geslagen om dat hy de ark aengetast had: en hy is daer gestorven voor den Heer.

11. En David is bedroefd geweest, om dat den Heer Oza vaneen gescheyden had: en hy heeft de plaets genoemd: De verscheyding van Oza, tot op den dag van heden toe.

12. En hy heeft God gevreesd toen ter tyd, zeggende: Hoe mag ik Gods ark tot my inbrengen?

13. En daerom heeft hy de ark tot zich niet laten inbrengen, dat is in Davids stad, maer hy keerde ze henen in het huys van Obed-edom den Gethiter.

14. Aldus is Gods ark gebleven in Obed-edoms huys dry maenden: en den Heer heeft zyn huys gebenedyd, en al dat hy had.

HET XIV. KAPITTEL.

David ontvangende van Hiram cederhout, hy maekt zich zelven een huys, en hy trouwt nog andere huysvrouwen, van dewelke hy nog kinderen verkreeg: En raedneemende van God, hy slaet de Philistynen tweemael.

1. En Hiram den koning van Tyrus

heeft ook boden gezonden aen David, en cederhout, en muermetsers, en timmerlieden: dat zy hem een huys maken zouden.

2. En David heeft gekend dat hem den Heer gevestigd had tot koning over Israël: en zyn ryk is verheven boven des Heeren volk van Israël.

3. En David heeft ook andere huysvrouwen genomen in Jerusalem: en hy heeft zonen en dochters gewonnen.

4. En dit zyn hunne namen, die hem in Jerusalem geboren zyn: Samua, en Sobad, Nathan, en Salomon.

5. Iebahar, en Elisua, en Eliphalet,

6. Noga ook, en Napheg, en Japhia,

7. Elisama, en Baaliada, en Eliphalet.

8. En de Philistynen hoorende dat David gezalfd was tot koning over geheel Israël, zyn alle opgekomen om hem te zoeken: en toen David dit gehoord had, zoo is hy hun te gemoet uytgereysd.

9. En de Philistynen komende, waren breed uytgestrooyd in de valley Raphaïm.

10. En David heeft raed van den Heer gevraegd, zeggende: Zal ik opwaerts gaen tot de Philistynen, en zult gy die in myne hand leveren? En den Heer heeft hem gezeyd: Gaet opwaerts, en ik zal die in uwe hand leveren.

11. En toen zy opgetrokken waren in Baalpharasim, zoo heeft ze David daer geslagen, en gezeyd: God heeft myne vyanden gescheyden door myne hand, gelyk de wateren gescheyden worden: en daerom is den naem dier plaets genoemd Baal Pharasim.

12. En zy hebben aldaer hunne goden achtergelaten, dewelke David heeft doen verbranden.

13. Op eene andere reyze hebben de Philistynen eenen oploop gemaekt, en zy hebben zich breed uytgespreyd in de valley.

14. En David heeft wederom van God raed gevraegd, en God heeft hem gezeyd: Wilt achter hen niet opklimmen, gaet weg van hen, en gy zult tegen hen komen tegenover de perenboomen.

15. En als gy hooren zult het geruysch van eenen gaende op de toppen der perenboomen, dan zult gy ten stryde uyttrekken. Want God is uytgegaen voor u, dat hy het heyr der Philistynen slaen zoude.

16. Hierom heeft David gedaen alzoo hem God bevolen had, en heeft het heyrleger der Philistynen geslagen, van Gabaon aen tot Gazera toe.

17. En Davids naem is zeer vermaerd geworden in alle landschappen, en den Heer heeft zyne vreeze gegeven over alle de heydenen.

HET XV. KAPITTEL.

De ark Gods wordt gebragt in de stad van Jerusalem met groote gereedschap van geheel Israël, de priesters en Leviten dienende naer hun officie, Michol versmaedt David om dat hy sprong in wit lynwaed.

1. En hy heeft ook zich huyzen in Davids stad gemaekt: en hy heeft opgetimmerd de plaets van Gods arke, en voor die een tabernakel uytgespannen.

2. Toen zeyde David: Het is ongeoorlofd dat de ark Gods van een iegelyk gedragen worde, dan alleen van de Leviten, dewelke den Heer verkoren heeft om die te dragen, en om hem te dienen tot in der eeuwigheyd.

3. En hy heeft geheel Israël vergaderd binnen Jerusalem, dat Gods ark zoude gehaeld worden in de plaets die hy haer bereyd had.

4. En ook mede Aarons zonen, en de Leviten.

5. Van Kaaths kinderen was Uriel den prins: en zyne broeders waren honderd twintig.

6. Van de zonen Merari, was Asaia den prins, en zyne broeders twee honderd twintig.

7. Van Gersons zonen was Joël den prins; en zyne broeders honderd dertig.

8. Van Elisaphans zonen, was Semeias den prins; en zyne broeders twee honderd.

9. Van Hebrons zonen, was Eliel den prins; en zyne broeders tachtig.

10. Van Oziels zonen was Amidadab den prins; en zyne broeders honderd twaelf.

11. En David heeft geroepen Sadoc, en Abiathar de priesters, en de Leviten, Uriel, Asaia, Joel, Semeia, Eliel, en Aminadab:

12. En hy heeft tot hen gezeyd: Gy die prinsen zyt van der Leviten familien: heyligt u met uwe broederen, en haelt de ark des Heeren des Gods van

Israël tot op de plaets, die haer bereyd is :

13. Opdat ons, iets doende dat ongeoorlofd is, nu niet geschiede gelyk eerstmael deed, toen ons den Heer sloeg; om dat gy daer niet tegenwoordig waert.

14. Aldus zyn de priesters geheyligd, en de Leviten, dat zy de ark des Heeren des Gods van Israël dragen zouden.

15. En de kinderen van Levi hebben Gods ark gedragen, gelyk Moyses geboden had naer des Heeren woord, op hunne schouderen met handboomen.

16. En David heeft der Leviten prinsen gezeyd, dat zy van hunne broederen zouden stellen zangers met instrumenten van muzyk, te weten, met harpen, en lieren en cimbalen, alzoo dat het geluyd der blydschap in het hooge zoude geklank geven.

17. En zy hebben gesteld de Leviten : Hemam Joels zoon, en van zyne broederen Asaph den zoon Barachia : maer van de zonen van Merari, hunne broeders : Ethan den zoon Casaia.

18. En met hen hunne broederen : in de tweede ordinantie, Zacharias, en Ben, en Jaziel, en Semiramoth, en Jahiel, en Ani, Eliab, en Banaias, en Maasias, en Mathathias, en Eliphalu, en Macenias, en Obed-edom, en Jehiel, deurwaerders.

19. Maer de zangers waren, Heman, Asaph, en Ethan; met metalen cimbalen geluyd makende.

20. Maer Zacharias, en Oziel, en Semiramoth, en Jahiel, en Ani, en Eliab, en Maasias, en Banaias zongen verholendheden op harpen.

21. Maer Mathathias, en Eliphalu, en Macenias, en Obed-edom, en Jehiel, en Ozaziu, zongen met cythers voor de octave den lof der victorien.

22. En Chonenias der Leviten prins, was over de profetie, om de melodye voor te zingen : want hy was zeer wys.

23. En Barachias, en Elcana waren deurwachters der ark.

24. Maer Sebenias en Josaphat, en Nathanael, en Amasai, en Zacharias, en Banaias, en Eliezer de priesters, bliezen met trompetten voor Gods ark : en Obed-edom, en Jehias waren deurwachters der arke.

25. Aldus zyn David en alle de ouders van Israël, en de hoofdmannen gegaen om te verdragen de ark van des Heeren verbond van Obed-edoms huys met blydschappe.

26. En toen God de Leviten geholpen had, die de ark van des Heeren verbond droegen, zoo offerde men zeven stieren, en zeven rammen.

27. En David was gekleed met een eerlyk overkleed van kostelyk wit lynwaed, en alle de Leviten die de ark droegen, en de zangers, en Chonenias den prins der profeten onder de zangers : maer David was ook gekleed met eenen linnen lyfrok.

28. En geheel Israël heeft de ark van het verbond des Heeren uytgeleygedaen, met geluyd van bazuynen, en met trompetten, en bellen, en harpen, en cythers, te zamen geluyd makende.

29. En als de ark van het verbond des Heeren tot Davids stad gekomen was, zoo heeft Michol Saüls dochter, uyt de venster ziende, den koning David gezien springende en spelende, en zy heeft hem versmaed in haer hert.

HET XVI. KAPITTEL.

Als de ark in het tabernakel des verbonds gesteld was, en sacrificie geofferd, en het volk gebenedyd zynde van David, zoo werden er veel diensten der Leviten beschikt voor de ark, en eenen lofzang.

1. Aldus hebben zy de ark Gods gebragt, en gesteld in het midden des tabernakels, dat David haer uytgespannen had : en zy hebben heel-brandofferanden en vredeofferanden geofferd voor God.

2. En toen David zyne heel-brandofferanden en vredeofferanden offerende al voldaen had, zoo heeft hy den volke gebenedyd in den naem des Heeren.

3. En hy deelde hun allen elken byzonder, beyde mannen en vrouwen, een gewrongen stuk broods, en een stuk gebraden ossen vleesch, en bloem van meel met olie geroost.

4. En hy heeft voor de ark des Heeren gesteld van de Leviten, die dienen zouden, en zyner werken gedenken zouden, en glorificeeren, en loven den Heere den God van Israël.

5. Asaph den prins, en den tweeden naest hem Zacharias : maer Jahiel en Semiramoth, en Jehiel, en Mathathias, en Eliab, en Banaias, en Obed-edom : en

Jehiel over de instrumenten der psalteren en lieren : en Asaph dat hy met bellen zoude geluyd maken.

6. Maer Banaias, en Jaziel priesters heeft hy gesteld om met trompetten altyd te spelen voor de ark van des Heeren verbond.

7. Op dien dag heeft David, to tprins om den Heer te loven, gemaekt Asaph, en zyne broeders.

8. Looft den Heer, en aenroept zynen naem : maekt kondig in de volken zyne vindingen.

9. Zingt hem, en speelt hem : en vertelt alle zyne wonderlyke dingen.

10. Looft zynen heyligen naem : het hert dergener die den Heere zoeken verblyde zich.

11. Zoekt den Heere, en zyne kracht : zoekt zyn aenzigt altoos.

12. Weest gedachtig zyner wonderlyke dingen, die hy gedaen heeft : zyner teekenen, en der oordeelen zyns monds.

13. Het zaed van Israël zynen dienaer : Jacobs kinderen zyns uytverkoren.

14. Hy is den Heer onzen God : in alle aerdryk zyn zyne oordeelen.

15. Wilt in der eewigheyd zyns verbonds gedachtig wezen : des woords, dat hy geboden heeft tot duyzend generatien ;

16. Het welk hy vastgemaekt heeft met Abraham : en zyns eeds met Isaac.

17. En hy heeft dat gesteld Jacob tot een gebod : en Israël tot een eeuwig verbond,

18. Zeggende : U zal ik geven het land van Chanaan, het koordeken uwer erfelykheyd.

19. Toen zy luttel in getalle waren, kleyn en vreemdelingen daeraf.

20. En zy zyn overgereysd van het eene volk tot het andere, en van het eene ryk tot een ander volk.

21. Hy heeft niet toegelaten dat hun iemand onregt doen zoude, maer hy heeft om hunnent wilkoningen gestraft.

22. Wilt myne gezalfden niet raken : en mynen profeten wilt geen kwaed doen.

23. Zingt den Heere, al het land, verkondigt van dage te dage zyne zaligheyd.

24. Vertelt in de heydenen zyne glorie : in allen volken zyne wonderlyke werken.

25. Want den Heer is groot, en loffelyk bovenmaten : en grouwelyk boven alle goden.

26. Want alle de goden der heydenen zyn afgoden : maer den Heer heeft de hemelen gemaekt.

27. Belydinge en grootdadigheyd is voor hem : sterkheyd en blydschap is in zyne plaets.

28. Brengt tot den Heere, gy familien der volken : brengt tot den Heere glorie en heerschappy.

29. Geeft den Heere glorie, zynen naem, heft op het sacrificie, en komt in zyn aenschyn : en aenbidt den Heere in het heylig sieraed.

30. Al het land worde beroerd van zyn aenschyn : want hy heeft gefondeerd de onberoerlyke wereld.

31. Laet de hemelen zich verblyden, en de aerde zich verheugen, en laet in de heydenen zeggen : Den Heere heeft geregeerd.

32. De zee dondere, en hare volheyd : en de velden verblyden zich, en al dat er in is.

33. Dan zullen de houten des wouds voor den Heere loven : want hy komt de aerde oordeelen.

34. Belydt den Heere, want hy is goed : want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd.

35. En zegt : Behoudt ons, God onzen behouder; en vergadert ons, en verlost ons van de heydenen, dat wy mogen uwen heyligen naem belyden, en dat wy mogen ons verheugen in uwe lofzangen.

36. Gebenedyd is den Heer den God van Israël van der eewigheyd tot in der eeuwigheyd : en al het volk zegge : Amen, en lofzang den Heere.

37. Aldus heeft hy daer voor de ark van des Heeren verbond gelaten Asaph en zyne broeders, dat zy dienen zouden voor de ark geduriglyk tot allen dagen, by hunne beurten.

38. Maer Obed-edom, en zyne broeders, acht en zestig ; en Obed-edom Idithuns zoon, en Hosa heeft hy deurwaerders gesteld.

39. Maer Sadoc den priester, en zyns broeders priesters, heeft hy gesteld voor des Heeren tabernakel in de hoogte, die te Gabaon was,

40. Dat zy den Heere brandofferanden offeren zouden, op den autaer des brandoffers tot allen tyden 's morgens en 's avonds, naer al dat er geschreven is in des Heeren wet, die hy Israël geboden heeft.

41. En na hem Heman, en Idithun, en de andere uytgekoren, een iegelyken by zynen naem, om den Heere te belyden: want zyne bermhertigheyd in der eeuwigheyd is.
42. Heman ook, en Idithun zingende met de trompette, en te klinken op de cimbalen, en alle de instrumenten der muzyken, om den Heere te zingen: en Idithuns zonen heeft hy doen poortiers zyn.
43. En al het volk is wederom gekeerd in zyn huys, en David, dat hy zyn huys ook gebenedyden zoude.

HET XVII. KAPITTEL.

Als David dacht God een huys te timmeren, zoo wordt hem een zoon beloofd die dat stichten zoude, daerom dankt David God, zyne genadigheyd grootelyks verheffende.

1. En toen David woonde in zyn huys, heeft hy gezeyd tot Nathan den profeet: Ziet, ik woon in een cederen huys, en de ark van des Heeren verbond is onder de vellen.
2. En Nathan heeft tot David gezeyd: Al wat in uw hert is, doet dat: want God is met u.
3. Daerom is op dien nacht het woord des Heeren gedaen tot Nathan den profeet, zeggende:
4. Gaet henen, en spreekt tot David mynen knecht: Dit zegt den Heer: Gy zult my geen huys timmeren om te woonen.
5. Want ik heb in geen huys gewoond van dien tyd, dat ik Israël uytgeleyd heb, tot op dezen dag toe; maer ik ben altyd geweest veranderende de plaetsen des tabernakels;
6. En woonende in eene tente met geheel Israël. Heb ik ooyt gesproken tot eenigen van de regters van Israël, denwelken ik bevolen had, dat zy myn volk voeden zouden, en gezeyd: Waerom hebt gy my geen cederen huys getimmerd?
7. Daerom zult gy nu aldus spreken tot mynen knecht David: Dit zegt den Heer der heyrscharen: Ik heb u genomen, toen gy in de weyde de kudde volgdet, dat gy een prins myns volks van Israël zyn zoudt.
8. En ik ben met u geweest werwaerts dat gy gereysd hebt: en ik heb alle uwe vyanden doodgeslagen voor u, en ik heb u eenen naem gemaekt gelyk een van de grooten, die grootelyks vermaerd zyn op de aerde.
9. En ik heb mynen volke Israël plaets gegeven: het zal geplant worden, en het zal daerin woonen: en het zal voortaen niet meer beroerd worden, noch de kinderen der boosheyd zullen ze verdrukken, gelyk het was in het beginsel,
10. Van dien dagen, toen ik mynen volke Israël regters gaf, en ik heb alle uwe vyanden vernederd. Hierom zoo verkondig ik u, dat den Heer u een huys timmeren zal.
11. En als gy uwe dagen zult volbragt hebben, om tot uwe vaderen te gaen, zoo zal ik uw zaed na u verwekken, hetwelk zal van uwe zonen zyn: en ik zal zyn ryk vestigen.
12. Hy zal my een huys timmeren, en ik zal zynen ryksstoel vastmaken, tot in der eeuwigheyd.
13. Ik zal hem tot eenen vader zyn, en hy zal my tot eenen zoon zyn: en myne bermhertigheyd zal ik van hem niet nemen, gelyk ik die weggenomen heb van hem, die voor u geweest is.
14. En ik zal hem in myn huys stellen, en in myn ryk in der eeuwigheyd: en zynen troon zal den allerstandvastigsten wezen in der eeuwigheyd.
15. Naer alle deze woorden, en naer al dit visioen, zoo heeft Nathan tot David gesproken.
16. En als den koning David gekomen was, en gezeten was voor den Heere, zoo heeft hy gezeyd: Wie ben ik, o Heer God, en wat is myn huys, dat gy my zulke dingen zoudt geven?
17. Maer ook heeft u dit luttel gedacht voor uw aenschyn, en daerom hebt gy ook gesproken van uws dienaers huys, tot in toekomende tyden: en gy hebt my zeer heerlyk gemaekt boven alle menschen, Heere God.
18. Wat mag David voortaen meer daertoe doen, als gy uwen dienaer alzoo glorieus gemaekt hebt, en hem gekend hebt?
19. Heere, om uwen dienaer naer uw hert, hebt gy alle deze grootdadigheyd gedaen, en gy hebt alle deze grootdadige dingen willen kenlyk maken.
20. Heere, daer is niemand uws gelyk: en daer is geen ander God dan gy, van alle die wy met onze ooren gehoord hebben.

21. Want wat ander volk is er als uw volk Israël, een volk op aerdryk, tot hetwelk God gegaen is, dat hy het verlossen zoude, en voor zichzelven een volk maken, en door zyne grootheyd en vreesselykheden uytwerpen de natien van zyn aenzigt; hetwelk hy uyt Egypten verlost had?

22. En gy hebt het volk van Israël gesteld u tot eenen volke in der eeuwigheyd: en gy, Heere, zyt zyn God geworden.

23. Nu dan, Heere, hierom laet het woord, dat gy uwen knecht gesproken hebt, en op zyn huys, vastgemaekt worden in der eeuwigheyd, en doet gelyk gy gesproken hebt.

24. En laet blyven, en groot gemaekt worden uwen naem, tot in der eeuwigheyd: en men zegge: Den Heer der heyrscharen is den God van Israël, en David zyns knechts huys, blyvende voor hem.

25. Want gy Heere, myn God, hebt geopend de oor uws knechts, dat gy hem een huys zoudt timmeren; en hierom heeft uw dienaer betrouwen gevonden, om te bidden in uwe tegenwoordigheyd.

26. Nu dan, Heere, gy zyt God: en gy hebt tot uwen dienaer gesproken zoo groote weldaden.

27. En gy hebt begonnen te benedyden het huys van uwen dienaer, dat het eeuwiglyk zoude voor u zyn: want als gy, Heere, dat gebenedydt, zoo zal het gebedyd zyn in der eeuwigheyd.

HET XVIII. KAPITTEL.

De oorlogen van David, en tollen en cynsen den heydenen door hem opgeleyd, en van zyne dienaers.

1. En het is geschied hierna dat David de Philistynen sloeg, en dat hy die vernederde, en nam Geth en hare dochteren uyt der Philistynen hand,

2. En dat hy Moab sloeg, en dat de Moabiten Davids knechten werden, gevende hem giften.

3. Op denzelfden tyd, heeft David ook geslagen Adarezer, den koning van Soba, des landschaps van Hemath, als hy reysde, dat hy zyn ryk zoude verbreyden tot aen den vloed Euphrates.

4. Aldus heeft David hun afgenomen duyzend van zyne wagens met vier peerden, en zeven duyzend peerdenvolk, en twintig duyzend voetvolk: en hy heeft verminkt alle de wagenpeerden, uytgenomen een honderd wagens met vier peerden, dewelke hy voor zich zelven heeft behouden.

5. En Syrus van Damascus is ook daerover gekomen, dat hy Adarezer den koning van Soba helpen zoude: maer van des konings volk sloeg David twee en twintig duyzend mannen.

6. En hy heeft ruyters gesteld in Damascus, dat hem Syrien ook dienen zoude, en giften brengen. En den Heer heeft hem geholpen in alles daer hy henen toog.

7. En David heeft genomen de gouden pylkokers, die de knechten van Adarezer hadden, en hy heeft die gebragt in Jerusalem.

8. En ook van Thebath, en Chun, Adarezers steden, zeer veel metaels, waeraf dat Salomon de metalen zee gemaekt heeft, en de kolommen, en de metalen vaten.

9. Hetwelk als Thou, den koning van Hemath, gehoord had, te weten, dat David geslagen had al het heyr van Adarezer, den koning van Soba,

10. Zoo heeft hy Adoram, zynen zoon, gezonden aen den koning David, dat hy van hem zoude vrede begeeren, en dat hy zich mede verblyden zoude, om dat hy Adarezer geslagen en verwonnen had: want Thou was Adarezers vyand.

11. Maer alle de gouden en zilveren en metalen gereedschappen heeft David den koning den Heere geheyligd, met het goud en zilver, hetwelk hy gehaeld had van alle de heydenen, zoo wel uyt den lande van Idumeën en Moab, en der kinderen van Ammon, als van de Philistynen en Amalek.

12. Maer Abisai, den zoon Sarvia, heeft Edom geslagen in de valley der zoutgroeven, achttien duyzend mannen:

13. En hy heeft in Edom gesteld een landsgeweer, dat der Idumeën land dienen zoude David: en den Heer heeft David bewaerd in alles daer hy henen toog.

14. Aldus heeft David geregeerd over geheel Israël, en hy deed regt en regtveerdigheyd allen zynen volke.

15. En Joab, den zoon Sarvia, was over

het heyr, en Josaphat, Ahiluds zoon, was griffier.

16. Maer Sadoc, Achitobs zoon, en Abimelech, Abiathars zoon, waren priesters: en Susa was den schryver.

17. En Banaias, Joiadas zoon, was over de legioenen van Cerethi en Phelethi: en Davids zonen waren de eersten aen des konings hand.

HET XIX. KAPITTEL.

Den koning van Hanon Ammon, die Davids dienaers versmaedheyd aengedaen had, komende om hem te troosten over zyns vaders dood, wordt van David bevochten, en verwonnen, met de Syriers, die Hanon te zyner hulpe gehuerd had.

1. En het is geschied dat Naas, der kinderen van Ammon koning, stierf, en dat zyn zoon in zyne stede regeerde.

2. En David heeft gezeyd: Ik zal bermhertigheyd doen met Hanon, Naas zoon; want zyn vader heeft my gratie gedaen. En David heeft boden gezonden om hem te troosten van zyns vaders dood. En toen die gekomen waren in het land der kinderen van Ammon, om te troosten Hanon,

3. Zoo hebben de prinsen der kinderen van Ammon gezeyd tot Hanon: Gy meynt by aventure dat David ter eere van uwen vader deze gezonden heeft, die u troosten zouden: en gy bevroedt niet dat zyne knechten tot u komen, om te bespieden en te ondervragen, en te doorzoeken uw land.

4. Hierom heeft Hanon Davids knechten kael gemaekt, en geschoren, en hy heeft hunne kleederen afgesneden van de billen tot de voeten toe, en hen laten gaen.

5. En als zy weggegaen waren, en dit David ontboden hadden, zoo heeft hy hun te gemoet gezonden (want zy hadden eene groote versmaedheyd geleden) en heeft geboden dat zy blyven zouden te Jericho, tot dat hunnen baerd gewassen ware, en dat zy dan wederkwamen.

6. Maer de kinderen van Ammon ziende dat zy David ongelyk gedaen hadden, zoo wel Hanon als het andere volk, hebben gezonden duyzend talenten zilvers, dat zy voor zich zelven huren zouden van Mesopotamien, en van Syrien Maacha, en van Soba wagens en rosvolk.

7. En zy hebben gehuerd twee en dertig duyzend wagens, en den koning van Maacha met zynen volke. En als zy gekomen zyn, zoo hebben zy hun heyrleger gemaekt tegenover Medaba. En de kinderen van Ammon, vergaderd uyt hunne steden, zyn ook ten stryde gekomen.

8. Als David dit gehoord had, zoo heeft hy gezonden Joab, en al het heyr der vrome mannen.

9. En de kinderen van Ammon uytkomende, hebben hunne slagorde gesteld by de poort der stad: maer de koningen, die tot hunne hulp gekomen waren, stonden ter zyde alleen in het veld.

10. Hierom Joab verstaende dat den stryd tegen hem, en achter rugge werd, heeft de allervroomste mannen gekoren uyt geheel Israël, en hy is getrokken tegen de Syriers.

11. En het ander deel des volks heeft hy gegeven onder Abisai zyns broeders hand; en zy zyn getrokken tegen de kinderen van Ammon.

12. En hy zeyde: Is het dat de Syriers my verwinnen, zoo zult gy my helpen: maer is het dat de kinderen van Ammon u verwinnen, zoo zal ik u tot eene bescherming zyn.

13. Hebt vromen moed, en laet ons manlyk doen voor ons volk, en voor onzes Gods steden: den Heer zal doen dat in zyn aenschyn goed is.

14. Aldus is Joab, en het volk, dat met hem was, opgetrokken tegen de Syriers ten stryde: en hy heeft ze doen vlieden.

15. En de kinderen van Ammon ziende dat de Syriers gevloden waren, hebben ook de vlugt genomen voor Abisai zynen broeder, en zy zyn in de stad gevlugt: en Joab is ook wederom gekeerd in Jerusalem.

16. Maer de Syriers, ziende dat zy nedergevallen waren voor Israël, hebben boden gezonden, en zy hebben aengebragt de Syriers, die over den vloed waren: en Sophach, den overkapiteyn der oorlogen van Adarezer, was hun veldheer.

17. En als dit David geboodschapt was, zoo heeft hy geheel Israël vergaderd, en is over de Jordane getrokken, en hy heeft ze overvallen, en hy heeft regt tegen hen over zyne slagorde gesteld, daer zy tegen streden.

18. Maer de Syriers zyn voor Israël gevloden: en David heeft doodgeslagen van de Syriers, zeven duyzend wagens, en veertig duyzend voetvolks, en Sophach den hoofdman des heyrs.

19. En Adarezers knechten, ziende dat zy van Israël verwonnen waren, zyn overgevloden tot David, en zy hebben hem gediend: en Syria wilde voortaen niet meer hulpe doen den kinderen van Ammon.

HET XX. KAPITTEL.

Van de oorlogen, die victorieuselyk van David gevoerd zyn tegen de Ammoniten en Philistynen, en van de reuzen die daer gedood werden.

1. En het is gebeurd na het verloop van eenen jare, ten tyde als de koningen plegen ten stryde uyt te trekken, dat Joab heeft vergaderd een heyr, en de magt der strybare mannen: en hy heeft bedorven het land der kinderen van Ammon: en hy is voortgereysd, en heeft Rabba beleyd: maer David bleef te Jerusalem toen Joab Rabba versloeg en verdorf.

2. En David heeft genomen Melchoms kroon van zyn hoofd, en hy heeft daerin gevonden het gewigt van een talent gouds, en zeer kostelyke steenen, en hy heeft voor zich zelven daeraf gemaekt eene koninklyke kroon: en hy heeft ook zeer veel roofs van de stad genomen:

3. En het volk, dat daerbinnen was, heeft hy uytgeleyd: en hy heeft over hen doen gaen dorschwagens, en sleden, en karren met scherpe yzeren beslagen, alzoo dat zy vaneen gesneden, en in stukken gewreven werden: alzoo heeft David gedaen allen den steden der kinderen van Ammon: en hy is wederom gekeerd met al zynen volke in Jerusalem.

4. Nadezen is een stryd opgestaen tot Gazer tegen de Philistynen: in denwelken heeft Sobochai den Husathiter geslagen Saphai van Raphaims geslacht, en hy heeft ze vernederd.

5. En daer is nog een anderen stryd geschied tegen de Philistynen, in denwelken heeft Adeodatus, Saltus zoon, den Bethlehemiter, geslagen den broeder van Goliath den Gethiter, die eene spies had, wiens hout was gelyk eenen wevers weefboom.

6. Maer daer is nog een anderen stryd geschied te Geth, in denwelken een zeer lang man was, hebbende zes vingeren, dat is, te zamen vier en twintig: denwelken ook mede was geboren uyt het geslacht van Rapha.

7. Dezen blasphemeerde Israël: en Jonathan, den zoon van Samaa, Davids broeder, heeft hem geslagen. Dit zyn de kinderen van Rapha in Geth, die gevallen zyn door Davids hand, en zyner knechten.

HET XXI. KAPITTEL.

Om dat David God vertoornd had met het volk te tellen, zoo wordt hy in zyn volk met pestilentie geslagen, zoo lang tot dat hy God met gebeden verzoette, en eenen autaer stichtte in de schuer van Ornan den Jebuseiter.

1. En Satan is opgestaen tegen Israël: en hy heeft David opgerukt dat hy Israël tellen zoude.

2. En David heeft tot Joab gezeyd, en tot de prinsen des volks: Gaet henen, en telt Israël, van Bersabee tot Dan toe: en brengt my het getal, dat ik het wete.

3. En Joab heeft geantwoord: Den Heer vermeerdere zyn volk honderdmael meer dan zy zyn: maer, myn heer koning, zyn het niet alle uwe knechten? Waerom begeert myn heer dit, hetwelk Israël tot eene zonde gerekend zal worden?

4. Maer des konings woord heeft verwonnen: en Joab is uytgegaen, en heeft geheel Israël omgegaen: en hy is wedergekeerd in Jerusalem.

5. En hy heeft David het getal gegeven, van degene die hy omgegaen had: en al het getal van Israël is bevonden duyzend duyzend en honderd duyzend mannen, die zweerde uyttrokken: maer van Juda waren vier honderd en zeventig duyzend vechtende mannen.

6. Want Levi en Benjamin heeft hy niet geteld: om dat Joab noode des konings gebod volbragt.

7. En het mishaegde God dat er geboden was: en hy heeft Israël geslagen.

8. En David heeft tot God gezeyd: Ik heb bovenmaten zeer gezondigd, dat ik dit doen zoude; ik bid u, neemt af de boosheyd uws knechts, want ik heb onwysselyk gedaen.

9. En den Heer heeft gesproken tot Gad, Davids ziender, zeggende :

10. Gaet henen, en spreekt tot David, en zegt hem: Dit zegt den Heer : Van dry geef ik u keus ; kiest een dat gy wilt, en ik zal het u doen.

11. En als Gad tot David gekomen was, zoo heeft hy hem gezeyd : Dit zegt den Heer : Kiest dat gy wilt :

12. Of dry jaren duren tyd ; of dat gy dry maenden vliedt voor uwe vyanden, en hun zweerd niet te mogen ontgaen ; of dry dagen het zweerd des Heeren, en pestilentie in den lande, en dat den engel des Heeren doodsla in alle de palen van Israël. Hierom ziet nu wat ik hem antwoorden zal, die my gezonden heeft.

13. En David heeft tot Gad gezeyd : Van alle zyden pramen my de bangheden : maer het is my beter dat ik valle in des Heeren handen, want zyne bermhertigheden veel zyn, dan in de handen der menschen.

14. Hierom heeft den Heer de pestilentie in Israël gezonden : en daer zyn er van Israël gevallen zeventig duyzend mannen.

15. En hy heeft den engel ook gezonden in Jerusalem, dat hy die slaen zoude : en als die geslagen werd, zoo heeft het den Heer gezien, en heeft bermhertigheyd gehad over de grootheyd des kwaeds : en hy heeft geboden den engel, die daer sloeg : Het is genoeg, laet nu uwe hand ophouden. En den engel des Heeren stond by den dorschvloer van Ornan des Jebuseiters.

16. En David, opheffende zyne oogen, heeft gezien den engel des Heeren, staende tusschen hemel en aerde, en een blood zweerd in zyne hand, en gekeerd tegen Jerusalem : en zy zyn nedergevallen, zoo wel hy als de ouders gekleed met hairen kleederen, met het aenzigt plat ter aerde.

17. En David heeft tot God gezeyd : Ben ik het niet, die geboden heb dat men het volk tellen zoude? Ik ben het, die gezondigd heb : ik ben het, die het kwaed gedaen heb : wat kwaed heeft die kudde schapen verdiend? Heere myn God, ik bid u, laet uwe hand op my gekeerd worden, en op myn vaders huys : maer uw volk laet niet geslagen worden.

18. En den engel des Heeren heeft Gad geboden dat hy David zeggen zoude, dat hy opgaen zoude, en timmeren eenen autaer den Heere den God, in den dorschvloer van Ornan den Jebuseiter.

19. Hierom is David opgegaen naer Gads woord, hetwelk hy hem zeyde uyt den naem des Heeren.

20. En toen Ornan opziende den engel zag, en zyne vier zonen met hem, zoo hebben zy zich verborgen : want op dien tyd zoo dorschte hy tarwe op den dorschvloer.

21. Aldus toen David tot Ornan kwam, zoo zag hem Ornan, en is hem te gemoet gekomen van den dorschvloer, en heeft hem aengebeden, plat nedergebogen ter aerde.

22. En David heeft tot hem gezeyd : Geeft my de plaets van uwen dorschvloer, dat ik daerin eenen autaer den Heere mag timmeren : alzoo dat gy zoo veel zilvers neemt als hy weerd is, en dat de plage mag ophouden van den volke.

23. En Ornan heeft tot David gezeyd : Neemt dien, en myn heere koning doe al dat hem belieft : maer ook geef ik ossen tot het brandoffer, en de dorschinstrumenten tot hout, en tarwe tot sacrificie : ik zal het al geerne geven.

24. En den koning heeft tot hem gezeyd : Het zal geenszins alzoo geschieden : maer ik zal zilver geven, zoo veel als dien weerd is : want ik behoor u dat niet af te nemen, en alzoo Gode te offeren brandofferanden zonder kost.

25. Hierom heeft David gegeven Ornan voor de plaets zes honderd sikkelen gouds van zeer regten gewigte.

26. En hy heeft daer den Heere eenen autaer getimmerd : en hy heeft geofferd brandofferanden en vredeofferanden, en hy heeft den Heere aengeroepen, en dien heeft hem verhoord door het vuer van den hemel op den autaer des brandoffers.

27. En den Heer heeft den engel geboden : en hy heeft zyn zweerd in de scheede gekeerd.

28. Hierom David, terstond ziende dat den Heer hem verhoord had, in den dorschvloer van Ornan den Jebuseiter, heeft daer slagtofferanden gedood ten offer.

29. En het tabernakel des Heeren, dat Moyses in de woestyn gemaekt had, en den autaer der brandofferanden was te dier tyd op de hoogte tot Gabaon.

30. En David mogt niet gaen tot den

autaer, dat hy daer God zoude bidden: want hy met uytnemende grooten grouwel vervaerd was, ziende het zweerd van des Heeren engel.

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe David maekt gereedschap om den tempel te stichten, denwelken hy Salomon belast te doen maken, en dat hy God daer neerstiglyk diene, vermanende de prinsen dat zy hem bystandig zyn.

1. En David heeft gezeyd: Dit is het huys Gods, en dezen autaer is tot het brandoffer van Israël.

2. En hy heeft geboden dat men vergaderen zoude alle de bekeerde heydenen tot de Joodsche wet, van den lande van Israël: en hy heeft van die gemaekt steenhouwers om steenen te houwen en effen te maken, om het huys Gods te timmeren.

3. Ook heeft David zeer veel yzer bereyd tot de nagelen der deuren, en tot de herren en voegselen: en van metael een ontellyk gewigt.

4. En de cederenhouten zonder getal; welk de Sidoniters, en die van Tyrus bragten tot David.

5. En David heeft gezeyd: Salomon, myn zoon, is een jongeling en teer; en het huys, dat ik den Heere timmeren wil, moet zulk wezen, dat het in alle landen vernaemd worde: hierom zal ik hem te voren bereyden dat daertoe noodelyk is. En om deze zake heeft hy voor zyne dood alle de kosten bereyd:

6. En hy heeft Salomon zynen zoon geroepen, en hem geboden dat hy een huys timmeren zoude den Heere den God van Israël.

7. En David heeft tot Salomon gezeyd: Myn zoon, het was myn wil dat ik zoude timmeren een huys den naem des Heeren myns Gods;

8. Maer het woord des Heeren is tot my gekomen, zeggende: Gy hebt veel bloeds gestort, en groote krygen gevoerd: gy zult mynen naem geen huys mogen timmeren, zoo veel bloeds gestort hebbende voor my:

9. Den zoon, die u geboren zal worden, zal een zeer gerust man wezen: want ik zal hem doen rusten van alle zyne vyanden in het ronde: en om deze zake zal hy vreedzamig genoemd worden: en vrede en ruste zal ik in Israël geven alle zyne dagen.

10. Hy zal een huys mynen naem timmeren, en hy zal my tot eenen zoon zyn, en ik zal hem tot eenen vader zyn: en ik zal den stoel van zyn koningryk vastmaken over Israël in der eeuwigheyd.

11. Hierom nu, myn zoon, den Heer zy met u, en weest voorspoedig, en timmert een huys den Heere uwen God, gelyk hy van u gesproken heeft.

12. En den Heer geve u ook wysheyd en verstand, dat gy Israël moogt regeren, en bewaren de wet des Heeren uws Gods.

13. Want dan zult gy mogen voorspoedig zyn, is het dat gy bewaert de geboden, en de oordeelen, die den Heer geboden heeft Moyses, dat hy die zoude leeren Israël: wordt vroom, en doet manlyk, vreest niet, noch vervaert u.

14. Ziet, ik heb in myne armoede te voren bereyd de kosten van des Heeren huys: honderd duyzend talenten gouds, en duyzendmael duyzend talenten zilvers: maer des metaels, en des yzers is geen gewigt, want de menigte gaet boven het getal: steenen en houten heb ik bereyd tot alle de behoeften des werks.

15. Gy hebt ook zeer veel kunstige werklieden, steenhouwers en metsers, en kunstige timmerlieden des houts, en van alle kunstige ambachten zeer verstandig om het werk te maken,

16. Van goud en zilver, en metael, en yzer, deswelks geen getal is. Hierom staet op, en maekt het, en den Heer zal met u zyn.

17. En David heeft ook bevolen alle den prinsen van Israël, dat zy Salomon zynen zoon helpen zouden,

18. Zeggende: Gy ziet dat den Heer uw God met u is, en dat hy u ruste gegeven heeft alom in het ronde, en dat hy alle uwe vyanden geleverd heeft in uwe handen, en dat het land onderworpen is voor den Heer, en voor zyn volk.

19. Hierom zoo geeft uwe herten en uwe zielen, dat gy den Heer uwen God zoekt: en staet op, en timmert eene heylige wooning God den Heere, dat de ark van des Heeren verbond gebragt worde, en de vaten die den Heere geheyligd zyn, in het huys, dat den naem des Heeren getimmerd wordt.

HET XXIII. KAPITTEL.

David oud zynde, Salomon Koning gesteld hebbende, hy beschikt de officien der Leviten, en Moyses kinderen worden onder de Leviten geteld.

1. David dan oud zynde, en vol van dagen, heeft Salomon, zynen zoon, koning gesteld over Israël.
2. En heeft vergaderd alle de prinsen van Israël, en de priesters en Leviten.
3. En de Leviten zyn geteld van dertig jaren en daerboven: en daer zyn gevonden acht en dertig duyzend mannen.
4. Van deze zyn er uytgekoren en uytgescheyden, ten dienste des Heeren, vier en twintig duyzend: en der oversten en regters, zes duyzend.
5. En voorts vier duyzend deurwachters: en zoo veel zangers, den Heere zingende met instrumenten, die zy gemaekt hadden om te zingen.
6. En David heeft ze bedeyld by de beurten der kinderen van Levi, te weten, van Gerson, en Kaath, en Merari.
7. De zonen van Gerson: Leedan, en Semei.
8. De zonen van Leedan: den prins Jahiel, en Zethan, en Joel, dry.
9. De zonen van Semei: Salomith, en Hosiel, en Aran, dry: dit waren de prinsen der familien van Leedan.
10. Maer de zonen van Semei: Leheth, en Ziza, en Jaus, en Baria: deze zyn de vier kinderen Semei.
11. En Leheth was den eersten, Ziza den tweeden: maer Jaus en Baria hadden niet veel zonen, en daerom zyn zy in eene familie en in een huys gerekend.
12. Kaaths zonen: Amram, en Isaar, Hebron, en Oziel, vier.
13. Amrams zonen: Aaron en Moyses. En Aaron is uytgescheyden dat hy dienen zoude in de allerheyligste plaets, hy en zyne zonen in der eeuwigheyd, en dat hy het welriekende offer den Heere ontsteken zoude, naer zyne behoorte, en zynen naem zoude gebenedyden in der eeuwigheyd.
14. En Moyses des mans Gods zonen zyn ook medegeteld in het geslacht van Levi.
15. De zonen van Moyses: Gersom en Eliezer.
16. Gersoms zonen: Subuel den eersten.
17. En Eliezers zonen waren: Robobia, den eersten: en Eliezer had geene andere zonen. Maer de kinderen van Robobia zyn boven maten zeer vermenigvuldigd.
18. Den zoon van Isaar: Solomith den eersten.
19. De zonen van Hebron: Jeriau, den eersten; Amarias, den tweeden; Jahaziel, den derden; Jecmaam, den vierden.
20. De zonen van Oziel: Micha, den eersten; Jesia, den tweeden.
21. De zonen van Merari: Moholi, en Musi. De zonen van Moholi: Eleazar en Cis.
22. Maer Eleazar is gestorven: en hy had geene zonen, maer dochters: en de zonen van Cis, hare broeders hebben ze genomen.
23. De zonen van Musi: Moholi, en Eder, en Jerimoth, dry.
24. Dit zyn de kinderen van Levi, in hunne geslachten, en familien, prinsen by beurten, en by het getal der hoofden, by elken byzonder, dewelke deden de werken des diensts van des Heeren huys, van twintig jaren, en daerboven.
25. Want David heeft gezeyd: Den Heer God van Israël heeft zynen volke rust gegeven, en de wooninge te Jerusalem tot in der eeuwigheyd.
26. En het zal der Leviten dienst niet toebehooren, dat zy voorts meer dragen zullen het tabernakel, en alle zyne gereedschappen, om te dienen.
27. En naer de laetste geboden van David zal men rekenen het getal der kinderen van Levi, van twintig jaren en daerboven.
28. En zy zullen zyn onder de hand van Aarons zonen, ten dienste van des Heeren huys, in de portalen en kameren, en in de plaets der zuyveringe, en in de heylige plaets, en in alle de werken des diensts van des Heeren tempel.
29. Maer de priesters zullen zyn over de voorgeleyde brooden, en tot het sacrificie der bloeme van meel, en tot de platte koeken, en ongeheefde brooden, en tot de panne, en om te roosten, en over alle de gewigten en maten.
30. Maer de Leviten, dat zy des morgens vroeg staen zouden, om te danken en te zingen den Heere: desgelyks ook des avonds.
31. Zoo wel dat in het offeren van de heel-brandofferanden des Heeren, als in de sabatten en eerste dagen der maenden

en in de andere hoogtyden, naer het getal en ceremonien van elken dinge, altyd voor den Heere.

32. En dat zy bewaren zouden het tabernakel des verbonds, en de behoorlyke manier der heylige plaetse, en Aarons zonen hunne broederen te dienen in des Heeren huys.

HET XXIV. KAPITTEL.

De beurten der geslachten van Eleazar, en Ithamar, ten dienste Gods, worden van David beschikt, en de beurten der Leviten mede.

1. Maer de zonen van Aaron hadden deze deylingen : Aarons zonen : Nadab, en Abiu, en Eleazar, en Ithamar.

2. Maer Nadab en Abiu zyn voor hunnen vader gestorven zonder kinderen : en het priesterschap hebben bediend Eleazar, en Ithamar.

3. En David heeft ze gedeyld, dat is Sadoc, van Eleazars zonen, en Ahimelech, van Ithamars zonen, naer hunne beurten en dienst.

4. En daer zyn gevonden veel meer zonen van Eleazar prinselyke mannen, dan van Ithamars zonen. En hy heeft gedeyld hun, dat is den kinderen van Eleazar, prinsen naer de familien, zestien : en den zonen van Ithamar, by hunne familien en huyzen, acht.

5. Voorts zoo heeft hy beyde de familien onder malkander gedeyld met loten : want zy waren prinsen der heylige plaetse, en Gods prinsen, zoo wel van Eleazars zonen, als van Ithamars zonen.

6. En Semeias Nathanaels zoon den schryver, een Leviet, heeft ze beschreven voor den koning, en voor de prinsen, en voor Sadoc den priester, en Ahimelech Abiathars zoon, en voor de prinsen onder de priesters en Leviten : een huys, welk boven de andere was, voor Eleazar : en een ander huys, dat de andere onder zich had, voor Ithamar.

7. En het eerste lot kwam uyt voor Joiarib, het tweede Jedei,

8. Het derde Harim, het vierde Seorim,

9. Het vyfde Melchia, het zesde Maiman,

10. Het zevende Accos, het achtste Abia,

11. Het negende Jesua, het tiende Sechenia,

12. Het elfde Eliasib, het twaelfde Jacim,

13. Het dertiende Hoppha, het veertiende Isbaab,

14. Het vyftiende Belga, het zestiende Emmer,

15. Het zeventiende Hezir, het achttiende Aphses,

16. Het negentiende Pheteia, het twintigste Hezechiel,

17. Het een en twintigste Jachin, het twee en twintigste Gamul,

18. Het dry en twintigste Dalaiau, het vier en twintigste Maaziau.

19. Dit waren hunne beurten naer hunne diensten, dat zy in des Heeren huys gaen zouden, en naer hunne behoorten onder de hand van Aaron huns vaders : gelyk den Heer den God van Israël bevolen had.

20. Maer der kinderen van Levi, die nog overgebleven waren van Amrams zonen, was Subael, en van Subaels zonen, Jehedeia.

21. En van Rohobias zonen was den prins Iesias.

22. Maer Isaari, Salemoths zoon, en Salemoths zoon Jahath :

23. En zyn zoon Jeriau, den eersten; Amarias, den tweeden; Jahaziel, den derden; Jecmaan, den vierden.

24. Oziels zoon, Micha : den zoon van Micha, Samir.

25. Den broeder van Micha, Iesia : en Iesias zoon, Zacharias.

26. De zonen van Merari : Moholi en Musi. Den zoon Oziau : Benno.

27. En de zonen van Merari : Oziau, en Soam, en Zachur, en Hebri.

28. Maer den zoon van Moholi : Eleazar, die geene kinderen had.

29. Maer Cis zoon : Jerameel.

30. De zonen van Musi : Moholi, Eder, en Jerimoth. Dit zyn de zonen van Levi naer de huyzen van hunne familien.

31. En zy hebben ook loten geworpen tegen hunne broeders, Aarons zonen, voor David den koning, en Sadoc, en Ahimelech, en voor de prinsen onder de priesters en Leviten, zoo wel de meesten als de minsten, het lot deylde ze al gelykelyk.

HET XXV. KAPITTEL.

Daer worden van Asaph, Heman en Idithun, die zangers en spelers waren, vier en twintig huyzen beschikt door loten.

1. Aldus hebben David, en de oversten van den heyre uytgescheyden ten dienste, de kinderen van Asaph, en Heman, en Idithun: die profeteren zouden op harpen en psalteren, en cimbalen, naer hun getal, dienende den dienst die hun toegeschikt was.

2. Van Asaphs zonen: Zacchur, en Joseph, en Nathania, en Asarela, Asaphs zonen: onder Asaphs hand, profeterende by den koning.

3. Maer Idithun: de zonen van Idithun, Godolias, Sori, Jeseias, en Hasabias, en Mathathias, zes, onder huns vaders Idithuns hand, die op de harpe profeteerde, over degene die den Heer beleden en loofden.

4. Heman ook: de zonen van Heman, Bocciau, Mathaniau, Oziel, Subuel, en Jerimoth, Hananias, Hanani, Eliatha, Geddelthi, en Romemthiezer, en Jesbacassa, Mellothi, Othir, Mahazioth:

5. Alle deze waren Hemans zonen des konings ziender in de woorden Gods, dat hy den hoorn verheffen zoude: en God heeft Heman gegeven veertien zonen en dry dochters.

6. Zy waren allegader onder huns vaders hand bedeyld om te zingen in des Heeren tempel, op cimbalen, en psalteren, en harpen, ten dienste van des Heeren huys by den koning: te weten, Asaph, en Idithun, en Heman.

7. En hun getal was met hunne broeders, die des Heeren lofzang leerden, al te zamen leeraers, twee honderd acht en tachtig.

8. En zy hebben loten geworpen naer hunne beurten gelykelyk, zoo wel den meesten als den minsten, geleerd beyde en ongeleerd.

9. En het eerste lot is uytgegaen voor Joseph, die van Asaph was. Het tweede Godolias, hem en zynen zonen, en zynen broederen, die waren twaelf.

10. Het derde Zachur, zynen zonen en broederen, twaelf.

11. Het vierde Isari, zynen zonen en broederen, twaelf.

12. Het vyfde Nathanias, zynen zonen en broederen, twaelf.

13. Het zesde Bocciau, zynen zonen en broederen, twaelf.

14. Het zevende Isreela, zynen zonen en broederen, twaelf.

15. Het achtste Jesaias, zynen zonen en broederen, twaelf.

16. Het negende Mathanias, zynen zonen en broederen, twaelf.

17. Het tiende Semeias, zynen zonen en broederen, twaelf.

18. Het elfde Azareel, zynen zonen en broederen, twaelf.

19. Het twaelfde Hasabias, zynen zonen en broederen, twaelf.

20. Het dertiende Subael, zynen zonen en broederen, twaelf.

21. Het veertiende Mathathias, zynen zonen en broederen, twaelf.

22. Het vyftiende Jerimoth, zynen zonen en broederen, twaelf.

23. Het zestiende Hananias, zynen zonen en broederen, twaelf.

24. Het zeventiende Jesbacassas, zynen zonen en broederen, twaelf.

25. Het achttiende Hanani, zynen zonen en broederen, twaelf.

26. Het negentiende Mellothi, zynen zonen en broederen, twaelf.

27. Het twintigste Eliatha, zynen zonen en broederen, twaelf.

28. Het een en twintigste Othir, zynen zonen en broederen, twaelf.

29. Het twee en twintigste Geddelthi, zynen zonen en broederen, twaelf.

30. Het dry en twintigste Mahazioth, zynen zonen en broederen, twaelf.

31. Het vier en twintigste Romemthiezer, zynen zonen en broederen, twaelf.

HET XXVI. KAPITTEL.

Hoe beschikt worden deurwaerders des tempels, en daer wordt besteld wat poort van wat huys zal bewaerd zyn, en wie de schatten en heylige vaten bewaren zullen.

1. Maer dit waren de deylingen der deurwaerders: van de Koriten Meselemia, den zoon van Kore, van Asaphs kinderen.

2. De zonen van Meselemia: Zacharias den eerstgeboren, Jadihel den tweeden, Zabadias den derden, Jathanael den vierden,

3. Elam den vyfden, Johanan den zesden, Elioenai den zevenden,

4. En de zonen van Obed-edom : Semeias den eerstgeboren, Jozabad den tweeden, Joaha den derden, Sachar den vierden, Nathanael den vyfden,

5. Ammiel den zesden, Issachar den zevenden, Phollathi den achtsten : want den Heer had hem gebenedyd.

6. Maer Semei zynen zoon zyn ook zonen geboren, oversten van hunne familien, want zy waren zeer sterke mannen.

7. Aldus waren de zonen van Semeias : Othni, en Raphael, en Obed, Elzabad, en zyne broeders zeer sterke mannen : Eliu ook, en Samachias.

8. Alle deze van Obed-edoms zonen: zy en hunne zonen, en broeders, zeer sterk om te dienen, twee en zestig van Obed-edom.

9. Maer de zonen van Meselemia en hunne broeders, zeer sterke mannen, achttien.

10. En van Hosa, dat is, van de zonen van Merari : Semri, den prins, (want hy had geenen eerstgeboren, en daerom had hem zyn vader gesteld tot eenen prins).

11. Helcias den tweeden, Tabelias den derden, Zacharias den vierden : alle deze, zonen en broeders van Hosa, waren dertien.

12. Deze zyn gedeyld in deurwachters, dat zy altyd als prinsen der bewaringen, gelyk hunne broeders dienen zouden in des Heeren huys.

13. Hierom zyn de loten gelykelyk geworpen, den kleynen en den grooten, by hunne familien, tot elke poorte.

14. Aldus is het lot van het oosten gevallen Selemia. Maer Zacharias, zynen zoon, den zeer wyzen en geleerden man, is by lotery gevallen de noordzyde.

15. En Obed-edom met zyne zonen, aen het zuyden : in welk deel des huys was den raed der ouders.

16. Sephim en Hosa aen het westen, by de poorte, die leydt naer den weg des opgangs : eene bewaring tegen de bewaring.

17. Maer aen het oosten zes Leviten : en aen het noorden vier des daegs : en aen het zuyden desgelyks in den dag vier : en daer den raed was twee en twee.

18. En in der deurwachters kamerkens, aen het westen, vier in den weg, twee in elk van de kamerkens.

19. Dit zyn de deylingen der deurwachters der zonen van Kore en Merari.

20. Maer Achias was over de tresoren van het huys des Heeren, en over het gereedschap der heylige plaetsen.

21. En de zonen van Ledan, de zonen van Gersonni : van Ledan waren prinsen der familien, Ledan, en Gersonni, Jehieli.

22. De zonen van Jehieli : Zathan, en Joel zyne broeders over de schatten van des Heeren huys.

23. Den Amramiten, en Isaariten, en Hebroniten, en Oziheliten.

24. Maer Subael, den zoon van Gersom, Moyses zoon, was den oversten gesteld van de tresoren.

25. En zyn broeder Eliezer, wiens zoon was Rahabia, en den zoon van dezen Isaias, en dezes zoon Joram, en dezes zoon was ook Zechri, en dezes zoon Selemith,

26. Hy zelf Selemith, en zyne broeders waren over de schatten der geheyligden, welke den koning David geheyligd heeft, en de prinsen der familien, en de duyzendste mannen, en de honderdste mannen, en de kapiteynen des heyrs,

27. Van de oorlogen, en rooven der stryden, welke zy geheyligd hadden tot vermaking en huysraed van des Heeren tempel.

28. En alle deze dingen heeft Samuël den ziender geheyligd, en Saül, den zoon van Cis, en Abner, den zoon van Ner, en Joab, den zoon Sarvia : en alle die hadden deze dingen geheyligd door de hand Selemiths, en zyner broederen.

29. Maer over de Isaariten was Chonenias, en zyne zonen waren tot de werken van buyten over Israël, om die te leeren en te vonnissen.

30. Maer van de Hebroniten Hasabias, en zyne broeders, zeer sterke mannen, duyzend en zeven honderd, waren over Israël, over de Jordane, tegen het westen, in alle de werken des Heeren, en tot des konings dienst.

31. Maer den prins van de Hebroniten was Jeria, naer hunne familien en geslachten. In het veertigste jaer van Davids koningryk, zyn zy geteld, en zyn gevonden zeer sterke mannen, in Jazar Galaad,

32. En zyne broeders van sterken ouderdom, twee duyzend zeven honderd prinsen der familien. En den koning David heeft ze gesteld over de Rubeniten, en Gaditen, en de helft van Manasses geslacht, tot allen Gods en des konings dienst.

HET XXVII. KAPITTEL.

Hier worden verhaeld twaelf prinsen, die elk by hunne maend over vier en twintig duyzend kapiteynen waren: en ook worden geteld de prinsen der geslachten der schatten, en des konings goed.

1. En de kinderen van Israël, naer hun getal, waren prinsen der familien, hoofdmannen over duyzend, en over honderd, en oversten, die den koning dienden naer hunne scharen, ingaende en uytgaende, tot elke maend byzonder in het jaer, een iegelyk was overste over vier en twintig duyzend mannen.

2. Der eerster schare, in de eerste maend, was den oversten Jesboam, Sabdiels zoon, en onder hem vier en twintig duyzend.

3. Van Phares zonen, een prins van alle de prinsen in het heyr, in de eerste maend.

4. Der tweeder maend schare had Dudia den Ahohiter, en na hem een ander by name Macelloth, denwelken regeerde een deel des heyrs van de vier en twintig duyzend.

5. En den hoofdman der derde schare, in de derde maend, was Banaias, Joiadas zoon den priester: en in zyne deylinge waren vier en twintig duyzend.

6. Dit is Banaias den allersterksten onder de dertig, en boven de dertig, en over zyne scharen was Amizabad, zyn zoon.

7. Den vierden, in de vierde maend, Asahel, Joabs broeders, en Zabadias, zyn zoon, na hem: en in zyne schare vier en twintig duyzend.

8. Den vyfden, in de vyfde maend, den prins Samaoth den Jezeriter: en in zyne schare vier en twintig duyzend.

9. Den zesden, in de zesde maend, Hira, Acces zoon, een Thecuiter: en in zyne schare vier en twintig duyzend.

10. Den zevenden, in de zevende maend, Helles den Phalloniter, van Ephraïms kinderen: en in zyne schare vier en twintig duyzend.

11. Den achtsten, in de achtste maend, Sobochai den Husathiter, van het geslacht van Zarahi: en in zyne schare vier en twintig duyzend.

12. Den negenden, in de negende maend, Abiezer den Anathothiter, van de kinderen Jemini: en in zyne schare vier en twintig duyzend.

13. Den tienden, in de tiende maend, Marai, en hy was een Netophatiter, van het geslacht Zarahi; en in zyne schare vier en twintig duyzend.

14. Den elfden, in de elfde maend, Banaias den Pharathoniter, van Ephraïms kinderen: en in zyne schare vier en twintig duyzend.

15. Den twaelfden, in de twaelfde maend, Holdai den Netophathiter, van Gothoniels geslacht: en in zyne schare vier en twintig duyzend.

16. Maer over de geslachten in Israël waren deze: Over de Rubeniten was den hoofdman Eliezer, den zoon van Zechri; over de Simeoniten was den hoofdman Saphatias, den zoon Maacha;

17. Over de Leviten, Hasabias, Camuels zoon; over de Aaroniten, Sadoc;

18. Over Juda, Elu, Davids broeder; over Issachar, Amri, Michaels zoon;

19. Over de Zabuloniten, Iesmaias, den zoon van Abdias; over de Nephthaliten, Jerimoth, den zoon van Ozriel;

20. Over de kinderen van Ephraïm, Osee, den zoon Ozaziu; over de helft van Manasses, Joel, den zoon Phadaias;

21. En over de helft van Manasses geslachten in Galaad, Iaddo, den zoon Zacharias; maer over Benjamin, Jasiel, den zoon van Abner;

22. En over Dan, was Ezriel, Jerohams zoon. Dit waren de prinsen der kinderen van Israël.

23. En David heeft ze niet willen tellen van twintig jaren nederwaerts: want den Heer had gezeyd dat hy Israël vermenigvuldigen zoude, gelyk de sterren des hemels.

24. Joab, den zoon Sarvia, had ze begonnen te tellen, en hy heeft het niet voldaen: want daerom was de gramschap op Israël gevallen: en daerom is het getal dergener die geteld waren, niet overgesteld in de jaerlyke kronyken des konings David.

25. En over des konings tresoren was Asmoth, Adiels zoon. Maer over de schatten, die in de steden waren, en in de dorpen, en in de torens, was Jonathan, den zoon Ozias:

26. En over het landwerk en de akkerlieden, die het land bouwden, was overste Ezri, den zoon Chelub,

27. En over de wyngaerdeniers was Semeias den Romathiter: en over de wynkelders was Zabdias den Aphoniter.

28. En over de olyfgaerden en vyggaerden, welke in de platte velden waren,

was Balanam den Gederiter : maer over den oliekelder was Joas.

29. En over het groot vee, hetwelk weydde te Saron, was overste Setrai den Saroniter : en over de ossen in de valleyen, was Saphat. den zoon van Adli.

30. Maer over de kameelen was Ubil den Ismaëliter : en over de ezelen was Jadias den Meronathiter.

31. En over de schapen, Jaziz, een Agareus man. Alle deze waren prinsen over des konings Davids rykdom.

32. Maer Jonathan Davids oom was raedsman, een voorzienig man en geleerd : hy en Jabiel, Hachamonis zoon, waren met des konings zonen.

33. En Achitophel was ook des konings raedsman, en Chusai den Arachiter was des konings vriend.

34. Na Achitophel was Joiada, den zoon Banaia, en Abiathar. Maer den prins van des konings heyr was Joab.

HET XXVIII. KAPITTEL.

David bereydt hebbende al dat tot het maeksel des tempels van noode was, hy vermaent Salomon en de andere prinsen tot het onderhouden der geboden Gods, beschryvende eene manier van timmeren des tempels.

1. David heeft dan te zamen geroepen alle de prinsen van Israël, de hoofdlieden der geslachten, en de oversten der scharen, die den koning dienden : de duyzend mannen, en de honderd mannen, en die over den rykdom en bezittingen des konings waren, en zyne zonen met de gesneden kamerlingen, en de magtige. en alle de sterksten des heyrs in Jerusalem.

2. En als den koning opgestaen was, en stond, zoo heeft hy gezeyd : Hoort my, myne broeders, en myn volk : Ik heb gedacht dat ik timmeren zoude een huys, daer de ark van des Heeren verbond rusten zoude, en eene voetbank van ons Gods voeten : en ik heb het al bereyd om te timmeren.

3. Maer God heeft my gezeyd : Gy zult mynen naem geen huys timmeren, om dat gy een oorlogsman zyt, en bloed gestort hebt.

4. Maer den Heer God van Israël heeft my gekoren van het geheel huys myns vaders, dat ik zoude wezen koning over Israël in der eeuwigheyd : want van Juda heeft hy de prinsen gekoren : voorts van Judas huys, myns vaders huys : en van myns vaders zonen, heeft hem believd dat hy my kiezen zoude koning over geheel Israël.

5. En ook van myne zonen (want den Heer heeft my veel zonen gegeven) heeft hy Salomon, mynen zoon, gekoren, dat hy zitten zoude op den stoel van des Heeren koningryk over Israël,

6. En hy heeft my gezeyd : Salomon, uw zoon, zal myn huys timmeren, en myne voorhoven : want ik heb hem voor my tot eenen zoon gekoren, en ik zal hem tot eenen vader wezen.

7. En ik zal zyn ryk vestigen tot in der eeuwigheyd, is het dat hy volhardt te doen myne geboden en regten, gelyk ook heden.

8. Hierom nu, voor de geheele vergadering van Israël, daer het ons Heer hoort, bewaert en zoekt neerstiglyk alle de geboden des Heeren onzes Gods: dat gy het goede land bezittet, en dat gy het achterlatet uwen kinderen na u, tot in der eeuwigheyd.

9. Maer gy, Salomon, myn zoon, kent den God uws vaders, en dient hem met een volkomen hert, en met eenen willigen moed : want den Heer onderzoekt alle herten, en alle de gedachten der verstanden verstaet hy. Is het dat gy hem zoekt, gy zult hem vinden : maer is het dat gy hem verlaet, zoo zal hy u wegwerpen in der eeuwigheyd.

10. Hierom nu, aengezien dat den Heer u verkoren heeft, dat gy timmeren zoudt het huys der heylige wooninge, zoo wordt versterkt, en volbrengt het.

11. En David heeft Salomon, zynen zoon, gegeven het beworp des portaels, en des tempels, en der schatkamers, en der eetkamer, en der slaepkamers in het heymelykste, en van het huys der verzoeninge :

12. En ook mede van alle die hy gedacht had, voorhoven, wyde kamers in het ronde, tot de schatten van des Heeren huys, en tot de schatten der heylige dingen,

13. En der priesterlyke en levitelyke deylingen, tot alle des Heeren werken, en tot alle de gereedschappen des diensts van des Heeren tempel.

14. Goud met gewigte, naer alle de gereedschappen des diensts byzonder. En

ook gewigt van zilver naer de verscheyden manieren der gereedschappen en der werken.

15. En ook tot de goude kandelaren, en tot hunne luchters, goud naer de mate van elken kandelaer en luchter. Desgelyks ook tot de zilveren kandelaren, en tot hunne luchters, naer het onderscheyd der mate heeft hy het gewigt des zilvers gegeven.

16. Ook heeft hy goud gegeven tot de tafelen der voorlegginge, naer de verscheydenheyd der tafelen : desgelyks ook zilver tot de andere zilveren tafelen.

17. En tot de kraeuwelkens en fiolen, en wierookvaten van den puersten goude, en tot de gouden leeuwkens naer de maniere der mate, heeft hy het gewigt uytgedeelt tot elk leeuwken. Desgelyks ook tot zilveren leeuwen heeft hy verscheyden gewigt van zilver uytgescheyden.

18. En tot den autaer, daer men het welriekende offer op offert, heeft hy het allerpuerste goud gegeven : dat men daeraf maken zoude gelykenis van eenen wagen der cherubinen, hunne vleugelen uytreykende, en bedekkende de ark van des Heeren verbond.

19. Alle deze dingen, zegt hy, zyn tot my gekomen geschreven met des Heeren hand, dat ik verstaen zoude alle de werken van het beworp.

20. En David heeft ook Salomon zynen zoon gezeyd : Hebt u manlyk, en weest vroom, en maekt het : vreest niet, en vervaert u niet : want den Heer myn God zal met u zyn, en hy zal u niet afgaen noch verlaten, tot dat gy volbragt hebt alle de werken des diensts van des Heeren huys.

21. Ziet de deylingen der priesters en der Leviten tot allen dienst van des Heeren huys staen u by, en zy zyn bereyd, en zoo wel de prinsen als het gemeyne volk weten ook wel te doen allen uwe geboden.

HET XXIX. KAPITTEL.

Hier worden verhaeld alle de kosten die David bereyd heeft tot de timmering des tempels, en de prinsen en het volk geven daer nog giften toe. David God benedydende bidt voor Salomon en voor het volk. En Salomon wordt anderwerf koning gezalfd voor zynen vader, die in het veertigste jaer zyns ryks rust in peys.

1. En David den koning heeft gesproken tot alle de vergaderinge : Salomon, mynen zoon, heeft God zonderlinge verkoren, die nog een kind en teerkens is : want het werk is groot, aengezien dat de wooning geenen mensch, maer Gode bereyd wordt.

2. Maer ik heb met alle myne krachten bereyd de kosten van myns Gods huys. Goud tot de gouden gereedschappen, en zilver tot zilveren gereedschappen, en metael tot metalen, yzer tot yzeren, hout tot houten : en onichinussteenen, en gelyk stibinussteenen, en van verscheyden verwen, en allerhande kostelyke steenen, en marmersteenen van Parien, zeer overvloediglyk.

3. En boven deze, die ik geofferd heb in het huys myns Gods, van mynen eygen goede, geef ik goud en zilver tot myns Gods tempel, uytgenomen de dingen, die ik bereyd heb tot het heylig huys.

4. Dry duyzend talenten gouds van Ophirs goud : en zeven duyzend talenten van het fynste zilver, om te vergulden de muren des tempels.

5. En zoo waer het goud van noode is, van goude, en zoo waer het zilver van noode is, zullen de werken van zilver gemaekt worden, door de handen der kunstelyke werklieden ; en is het dat iemand vrywilliglyk offert, die vulle zyne hand heden, en offere dat hy wilt den Heere.

6. Hierom hebben geloofd de prinsen der familien, en de hoofdlieden der geslachten van Israël, en de hoofdmannen over duyzend mannen, en de honderdste mannen, en de prinsen der prinsen van des konings bezittingen.

7. En zy hebben gegeven tot de werken van des Heeren huys vyf duyzend talenten gouds, en tien duyzend zilveren penningen : en tien duyzend talenten zilvers, en achttien duyzend talenten metaels : en ook honderd duyzend talenten yzers.

8. En by wien dat gesteenten gevonden waren, die hebben ze gegeven in de schatten van des Heeren huys, door de hand van Jahiel den Gersoniter.

9. En het volk heeft zich verblydt, als zy de beloften vrywilliglyk geloofden : want met geheeler herte offerden zy die den Heere : en David den koning heeft zich ook verblyd met grooter blydschappen.

10. En hy heeft den Heer gebenedyd voor de geheele menigte, en hy zeyde :

Gebenedyd zyt gy, Heer God van Israël onzen vader, van der eeuwigheyd tot in der eeuwigheyd.

11. Want uwe is, ò Heer, de grootdadigheyd, en magtigheyd, en glorie, en victorie: en u zy lof: want al dat in den hemel is, en in de aerde, is uwe: uw is, Heere, het ryk, en gy zyt boven alle prinsen.

12. Uwe zyn de rykdommen, en uwe is de glorie: en gy hebt heerschappy over alles, in uwe hand is kracht en mogendheyd: in uwe hand is de grootheyd en heerlykheyd van alle dingen.

13. Nu dan hierom belyden wy u, onzen God, en loven uwen heerlyken naem.

14. Wie ben ik, en wat is myn volk, dat wy u zouden mogen alle deze dingen geloven? Alle dingen zyn uwe: en hetgeen dat wy van uwe hand ontvangen hebben, dat hebben wy u gegeven.

15. Want wy zyn uytlanders voor u, en vreemdelingen, gelyk alle onze vaders. Onze dagen zyn gelyk eene schaduwe op de aerde, en daer is geene geduerigheyd.

16. O Heer onzen God, alle deze groote toemigvuldigheyd, die wy bereyd hebben, om dat getimmerd zoude worden een huys voor uwen heyligen naem, dat is van uwe hand, en alle dingen zyn uwe.

17. Ik weet wel, myn God, dat gy de herten onderzoekt, en simpelheyd bemint, daerom heb ik in de simpelheyd myns herte blydelyk geofferd alle deze dingen: en uw volk, dat hier gevonden is, heb ik met grooter blydschap zien u giften offeren.

18. O Heer God van Abraham, en Isaac, en Israël onzer vaderen, bewaert in der eeuwigheyd dezen wille huns herte, en laet altyd tot uwer eere deze meyning blyven.

19. Salomon mynen zoon geeft ook een volmaekt hert, dat hy beware uwe geboden, uwe getuygenissen, en uwe ceremonien, en dat hy deze al doet: en dat hy timmere het huys, daer ik alle dingen toe bereyd heb.

20. En David heeft der geheeler vergaderinge geboden: Gebenedydt den Heere onzen God. En al de vergadering heeft gebenedyd den Heer hunner vaderen God: en zy hebben zich nedergebogen, en hebben God aengebeden, en daerna den koning.

21. En zy hebben den Heere slagtofferanden ten offer gedood: en zy hebben heel-brandofferanden geofferd des anderendaegs, duyzend stieren, duyzend rammen, duyzend lammeren met hunne vochtige offeranden, en met alle de behoorten zeer overvloediglyk in geheel Israël.

22. En zy hebben geëten en gedronken voor den Heere op dien dag met groote blydschap. En zy hebben Salomon, Davids zoon, anderwerf gezalfd. En zy hebben hem gezalfd den Heere tot eenen prins, en Sadoc tot eenen oversten priester.

23. En Salomon heeft gezeten op des Heeren ryksstoel, tot koning in Davids zyns vaders plaets, en heeft een iegelyken wel behaegd: en geheel Israël is hem onderdanig geweest.

24. En ook alle de prinsen en magtigen, en alle de zonen des konings David hebben de hand gegeven, en zyn onderdanig geweest Salomon den koning.

25. Aldus heeft den Heer Salomon groot gemaekt over geheel Israël: en hy heeft hem de glorie des koningryks gegeven, alzulke als nooyt koning van Israël voor hem gehad had.

26. Aldus heeft David den zoon van Isai geregeerd over geheel Israël.

27. En de dagen, welke hy geregeerd heeft Israël, waren veertig jaren: in Hebron heeft hy geregeerd zeven jaren, en in Jerusalem dry en dertig jaren.

28. En hy is gestorven in goeden ouderdom, vol van dagen, en rykdommen, en glorie: en Salomon, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

29. Maer de eerste en laetste geschiedenissen Davids des konings zyn geschreven in het boek van Samuël den ziender, en in het boek Nathan des profeets, en in het boek Gads des zienders:

30. En van al zyn ryk, en vromigheyd, en der tyden, die onder hem geleden zyn, het zy in Israël, of in alle de ryken van het aerdryk.

HET
TWEEDE BOEK PARALIPOMENON.

HET I. KAPITTEL.

Als Salomon zyne offerande gedaen had in Gabaon, God openbaert hem, en geeft hem wysheyd die hy begeerde, en daertoe nog glorie en schat.

1. Aldus is Salomon, Davids zoon, versterkt in zyn ryk, en den Heer was met hem, en hy heeft hem groot gemaekt zeer hoogelyk.

2. En Salomon heeft geheel Israël bevolen, den hoofdmannen over duyzend, en den honderdmannen, en den vorsten, en den regters van geheel Israël, en den prinsen van de familien.

3. En hy is met de geheele menigte gegaen op de hoogte in Gabaon, daer het tabernakel van des Heeren verbond was, hetwelk Moyses des Heeren knecht gemaekt had in de woestyn.

4. Maer de ark des Heeren had David gebragt van Cariathiarim ter plaetse, die hy haer bereyd had, en daer hy haer een tabernakel uytgespannen had, dat is, in Jerusalem.

5. En den metalen autaer denwelken gemaekt had Beseleel, den zoon van Uri, des zoons Hur, was daer voor het tabernakel des Heeren: hetwelk Salomon ook verzocht heeft, en alle de vergadering.

6. En Salomon is opgegaen tot den metalen autaer, voor het tabernakel van des Heeren verbond, en hy heeft daerop geofferd duyzend slagtofferanden.

7. En ziet, in den zelfden nacht heeft hem God geopenbaerd, zeggende: Begeert dat gy wilt, dat ik het u geve.

8. En Salomon heeft God gezeyd: Gy hebt met David mynen vader groote bermhertigheyd gedaen: en gy hebt my koning gemaekt voor hem.

9. Nu dan hierom, Heer God, laet volbragt worden uw woord, hetwelk gy geloofd hebt David mynen vader: want gy hebt my koning gemaekt over uw groot volk, hetwelk zoo ontellyk is, als het stof der aerde.

10. Geeft my wysheyd en verstandigheyd, dat ik inga, en uytga voor uw volk: want wie mag dit uw volk, hetwelk zoo ontellyk is, weerdiglyk beregten?

11. En God heeft tot Salomon gezeyd: Om dat dit uwer herte meer behaegd heeft, en dat gy niet hebt begeerd rykdommen, en substantie, en glorie, noch de zielen dergener die u haten, noch ook veel dagen des levens: maer hebt begeerd wysheyd en wetendheyd, dat gy myn volk zoudt mogen beregten, daerover dat ik u koning gemaekt heb.

12. Zoo is u wysheyd en wetendheyd gegeven: maer rykdommen, en substantie, en glorie zal ik u geven, alzoo dat niemand, onder de koningen noch voor u noch na u, zal geweest zyn uws gelyk.

13. Aldus is Salomon gekomen van de hoogte van Gabaon in Jerusalem, voor het tabernakel des verbonds, en hy heeft Israël geregeerd.

14. En hy heeft voor zich zelven vergaderd wagens en rosvolk, en hy heeft gehad duyzend en vier honderd wagens, en twaelf duyzend ruyters te peerd: en heeft ze besteld te zyn in de wagensteden, en met den koning in Jerusalem.

15. En den koning heeft goud en zilver gegeven in Jerusalem gelyk steenen, en cederboomen als wilde vygeboomen, dewelke te platte lande wassen in groote menigte.

16. En hem werden gebragt peerden

uyt Egypten, en van Coa, van des konings kooplieden, dewelke reysden en kochten

17. Een wagengespan van vier peerden om den prys van zes honderd zilveren penningen, en een peerd om honderd en vyftig : desgelyks werd den koop gehouden van alle der Hetheen koningryken, en van de koningen van Syrien.

HET II. KAPITTEL.

Als Salomon werklieden gesteld heeft om den tempel te stichten, zoo zond hy aen Hiram om eenen bekwamen meester en om houtbrekers.

1. En Salomon nam vast voor zich te timmeren een huys des Heeren naem, en een paleys voor zich zelven.

2. En hy heeft geteld zeventig duyzend mannen met de schouderen dragende, en tachtig duyzend, die steenen houwen zouden in de gebergten, en hunne oversten dry duyzend en zes honderd.

3. En hy heeft ook gezonden tot Hiram den koning van Tyrus, zeggende : Gelyk gy gedaen hebt met David mynen vader, en hebt hem gezonden cederenhouten, dat hy zich zelven een huys timmeren zoude, daer hy ook in gewoond heeft :

4. Alzoo doet ook met my, dat ik mag timmeren een huys den name van den Heere mynen God, dat ik dat mag heyligen om welriekende offeranden te ontsteken voor hem, en om speceryen te doen rooken, en eene eeuwige voorlegging der brooden, en tot heel-brandofferanden des morgens en des avonds, en op de sabbatdagen ook, en op de nieuwe maenden, en in de feesten van den Heere onzen God in der eeuwigheyd : dewelke Israël bevolen zyn.

5. Want het huys, dat ik begeer te timmeren, is groot : aengezien dat onzen God groot is boven alle goden.

6. Daerom wie zal magtig genoeg mogen zyn, dat hy hem een weerdig huys zal maken? is het dat den hemel, en de hemelen der hemelen hem niet kunnen begrypen : hoe groot ben ik, dat ik hem zoude mogen een huys timmeren? Maer alleen daertoe dat het welriekende brandoffer voor hem zoude ontstoken worden.

7. Hierom zendt my eenen geleerden man die werken kan in goud, en zilver, metael, en yzer, in purper, en roode zyde, en hemelsblaeuwe zyde, en die ook kan de kunst van snyden uytgegroefde werken met de kunstige werklieden, die ik met my heb in het Joodsche land, en in Jerusalem, dewelke David, myn vader, te voren bereyd heeft.

8. Ook zoo zendt my cederenhouten, en arceutinenhouten, en pynboomhouten van Libanus bosch : want ik weet wel dat uwe knechten kunnen hout afhouwen van Libanus, en myne knechten zullen met uwe knechten zyn,

9. Dat my veel houts mag bereyd worden. Want het huys, dat ik begeer te timmeren, is zeer groot en heerlyk.

10. Hierenboven zal ik den werklieden, die het hout houwen zullen, uwen knechten geven tot spyze twintig duyzend korenmaten tarwe, en ook zoo veel korenmaten gerste, en twintig duyzend maten olie.

11. En Hiram den koning van Tyrus, heeft gezeyd door eenen brief, die hy Salomon gezonden had : Om dat den Heer zyn volk heeft bemind, daerom heeft hy u doen regeren over hen.

12. En daertoe sprak hy nog, zeggende : Gebenedyd zy den Heer den God van Israël, die hemel en aerde gemaekt heeft, die David den koning gegeven heeft eenen wyzen en geleerden en verstandigen en voorzienigen zoon, dat hy timmeren zoude den Heere een huys, en een paleys voor zich zelven.

13. Hierom heb ik u gezonden eenen voorzienigen en zeer kunstigen man Hiram, mynen vader,

14. Eener vrouwe zoon van Dans dochters, wiens vader was een man van Tyrus, denwelken zal weten te werken in goud en zilver, metael, en yzer, en marmersteenen, en houten, in purper ook, en hemelsblaeuwe zyde, en in edel lynwaed, en roode zyde : en die ook wel kan groeven allerhande maniere van gesneden werk, en voorzienlyk vinden al wat in een werk van noode is, met uwe werklieden, en met de werklieden myns heeren Davids uws vaders.

15. Hierom de tarwe, en gerste, en olie, en wyn, die gy beloofd hebt, myn heer, zendt uwen knechten.

16. En wy zullen hout van Libanus houwen, zoo veel als u van noode zal wezen, en wy zullen die brengen met

vloten door de zee tot in Joppe : maer uwen last zal zyn die te voeren in Jerusalem.

17. Aldus heeft Salomon geteld alle de mannen van de heydenen, bekeerd ter Joodschap, die in het land van Israël waren, na de telling welke zyn vader David geteld had : en daer zyn er gevonden honderd en dry en vyftig duyzend, en zes honderd.

18. En hy heeft er van dien gemaekt zeventig duyzend lastdragers, en tachtig duyzend die steenen uyt de gebergten houwen zouden : maer dry duyzend en zes honderd oversten die het volk aendreven.

HET III. KAPITTEL.

Den tempel wordt gemaekt met een portael, een zeyl, en met twee kolommen voor de deuren des tempels.

1. En Salomon heeft begonnen des Heeren huys te timmeren in Jerusalem, op den berg Moria, die David zynen vader getoond was, ter plaetse, die hy dien huyze bereyd had in den dorschvloer van Ornan den Jebuseiter.

2. En hy heeft begonnen te timmeren in de tweede maend in het vierde jaer van zynen ryke.

3. En dit zyn de fondamenten, die Salomon geleyd heeft, om te timmeren het huys Gods : in de eerste mate der lengte van zestig cubitus, en der breedte van twintig cubitus.

4. Maer het portael voor de voorste zyde, dewelke uytgestrekt was in de lengte naer de mate van des huys breedte, was van twintig cubitus : voorts was de hoogte van honderd en twintig cubitus : en hy heeft het verguld van binnen met het allerpuerste goud.

5. En het meeste huys heeft hy beschud met houten berderen van abeelboomen, en platen van fynen goude heeft hy daeraen vastgeslagen overal : en hy heeft daerin gesneden palmboomen, en gelyk ketenkens malkander omvangende.

6. Hy heeft ook het paviment des tempels beleyd met zeer kostelyke marmersteenen, met groote sierlykheyd.

7. En het goud was het allerfynste, van welks platen hy het huys beleyd heeft, en zyne balken, en de stylen, en muren, en de deuren : en hy heeft cherubinen gesneden in de wanden.

8. En hy heeft ook gemaekt het huys van de allerheyligste wooning der heyligen : de lengte was naer de breedte des huys van twintig cubitus : en de breedte desgelyks van twintig cubitus : en hy heeft het met gouden platen overdekt, van omtrent zes honderd talenten.

9. En hy heeft ook gouden nagelen gemaekt, alzoo dat elken nagel byzonder vyftig sikkelen woog : en de eetkamers heeft hy ook met goud bedekt.

10. En hy heeft ook in het huys van het heylig der heyligen gemaekt twee cherubinen, naer beeldsnyders werk : en hy heeft die met goud overdekt.

11. De vleugelen der cherubinen waren twintig cubitus lang uytgestrekt, alzoo dat den eenen vleugel had vyf cubitus, en raekte den wand des huys : en den anderen hebbende ook vyf cubitus, raekte den vleugel van den anderen cherub.

12. Desgelyks des anderen cherubs vleugel had vyf cubitus, en raekte den wand : en zynen anderen vleugel, van vyf cubitus, raekte den vleugel van den anderen cherub.

13. Aldus waren de vleugelen van beyde de cherubinen uytgestrekt, en waren uytgespannen tot twintig cubitus: en zy stonden met opgeregte voeten, en hunne aenzigten waren gekeerd tot het buytenste huys.

14. En hy heeft ook een voorhangsel gemaekt van hemelsblaeuwe zyde en purpere en roode zyde, en van wit edel lynwaed : en hy heeft daerin gewrocht cherubinen.

15. En ook voor de deuren des tempels twee kolommen, dewelke hadden vyf en dertig cubitus in de hoogte : en hare hoofden waren van vyf cubitus.

16. En ook mede gelyk ketenkens in het oratorie, en hy heeft die gesteld op de hoofden der kolommen : en ook honderd granaetappelen, dewelke hy heeft tusschen de ketenkens gesteld.

17. En de kolommen heeft hy gesteld in het portael des tempels, de eene ter rechter zyde, en de andere ter slinker : degene, die ter rechter zyde was, noemde hy Jachin, en die ter slinker zyde was, Booz.

HET IV. KAPITTEL.

Het maeksel van de metalen zee, en autaer. Van de tien bekkens, van de kandelaren, tafels en potten, en ander dat tot de versiering des tempels bekwaem was.

1. En hy heeft ook gemaekt den metalen autaer twintig cubitus lang, en twintig cubitus breed, en tien cubitus hoog.

2. En ook eene gegoten zee van tien cubitus van den eenen rand tot den anderen, alom rond: zy had vyf cubitus in de hoogte, en een zeelken van dertig cubitus begreep de ronde rondom.

3. En ossenbeelden waren daeronder, en van buyten gingen rondom den buyk der zee twee ryen gesneden werken van tien cubitus. Maer de ossen waren gegoten:

4. En de zee was boven op twaelf ossen gesteld, waeraf de dry zagen noordwaerts, en de andere dry westwaerts: en voorts de andere dry zuydwaerts, en de andere dry oostwaerts, hebbende de zee op hen gesteld: en de agtersten van de ossen waren binnenwaerts onder de zee.

5. En hare dikte was eene handbreedte, en haren boord was gelyk den boord van eenen kelk, of van eene ontloken lelie: en zy hield dry duyzend metreten.

6. En hy heeft ook tien bekkens gemaekt: en hy heeft de vyf gesteld ter rechter zyde, en vyf ter slinker zyde, dat zy daerin wasschen zouden al dat zy zouden offeren tot een heel-brandoffer: maer in de zee werden de priesters gewasschen.

7. En hy heeft ook tien gouden kandelaren gemaekt naer de gedaente zoo hy die had doen maken: en hy heeft die in den tempel gesteld, vyf ter rechter zyde, en vyf ter slinker.

8. En ook tien tafelen: en hy heeft die in den tempel gesteld, vyf ter rechter zyde, en vyf ter slinker zyde: en ook honderd gouden schalen.

9. Hy heeft ook gemaekt het voorhof der priesters, en eene groote gemeyne voorplaets: en deuren aen de groote gemeyne voorplaets, dewelke hy met metael overdekt heeft.

10. Maer de zee heeft hy gesteld op de rechter zyde tegen het oosten naer het zuyden.

11. En Hiram heeft gemaekt metalen potten, en vleeschkraeuwelen, en schalen: en hy heeft al des konings werk volmaekt in het huys Gods:

12. Dat is, twee kolommen, en de kapiteelkens, en de hoofden, en gelyk eenerhande nettekens, die de hoofden bedekken zouden boven op de kapiteelen.

13. En ook vier honderd granaetappelen, en twee nettekens, alzoo dat de twee ryen der granaetappelen aen elk netteken byzonder zouden gevoegd worden, welke de kapiteelen overdekten, en de hoofden der kolommen.

14. Hy heeft ook basementen en bekkens gemaekt, welke hy op de basementen gesteld heeft:

15. Eene zee, en twaelf ossen onder de zee.

16. En potten, en vleeschkraeuwels, en schalen. Alle de gereedschappen heeft voor Salomon gemaekt Hiram zyn vader in des Heeren huys, van het allerpuerste metael.

17. In de landouwe der Jordane heeft den koning deze gegoten in kleyaerde, tusschen Sochot, en Saredatha.

18. En de menigte der gereedschappen was ontellyk, alzoo dat het gewigt des metaels onbekend was.

19. En Salomon heeft alle de gereedschappen van het huys Gods gemaekt, en den gouden autaer, en de tafelen, en daerop de brooden der voorlegging:

20. De kandelaers ook met hunne luchters dat zy lichten zouden voor het oratorie, naer de behoorte, van den puersten goude:

21. En sommige bloemwerken, en luchters, en gouden snuyters: alle deze zyn van den fynsten goude gemaekt.

22. En ook vaten des kostelyken reukwerks, en wierookvaten, en schalen, en mortierkens van den fynsten goude. En hy heeft de deuren gesneden van den binnensten tempel, dat is, in het heylig der heyligen: en de deuren des tempels waren van buyten gouden. En alzoo is volmaekt al het werk dat Salomon gemaekt heeft in des Heeren huys.

HET V. KAPITTEL.

Veel giften geofferd zynde, zoo is de ark Gods in den tempel gebragt, en de glorie Gods vervulde den tempel.

1. Aldus heeft Salomon ingebragt alle

de dingen die David zyn vader geloofd had, goud, zilver, en alle de gereedschappen heeft hy geleyd in de schatten van des Heeren huys.

2. Daerna heeft hy vergaderd de ouders van Israël, en alle de prinsen der geslachten, en hoofden der familien van de kinderen van Israël in Jerusalem, dat zy halen zouden de ark van des Heeren verbond uyt Davids stad, welke is Sion.

3. Hierom zyn tot den koning gekomen alle de mannen van Israël, op den hoogen feestdag der zevende maend.

4. En als alle de ouders van Israël gekomen waren, zoo hebben de leviten de ark gedragen,

5. En zy hebben die ingebragt, en alle de gereedschappen des tabernakels. Maer de gereedschappen van het sanctuarie, die in het tabernakel waren, hebben gedragen de priesters met de leviten.

6. En den koning Salomon, en alle de vergaderinge van Israël, en alle die vergaderd waren voor de ark, doodden ten offer rammen en runderen, zonder eenig getal: zoo groot was de menigte der slagtofferanden.

7. En de priesters hebben de ark van des Heeren verbond gedragen in hare plaets, dat is, tot het oratorie, in het heylig der heyligen tot onder de vleugelen van de cherubinen:

8. Alzoo dat de cherubinen hunne vleugelen uytspreydden over de plaets, daer de ark in gesteld was, en bedekten de ark met hare handboomen.

9. Maer de hoofden der handboomen daer de ark mede gedragen werd, om dat die een weynig langer waren, zag men voor het oratorie: nogtans als iemand een luttel buytenwaerts was, zoo mogt hy die niet zien. Aldus heeft de ark daer geweest tot op den tegenwoordigen dag toe.

10. En daer was anders niet in de ark dan de twee tafelen, die Moyses daerin geleyd had te Horeb, toen den Heer den kinderen van Israël de wet gaf, toen zy uyt Egypten gingen.

11. En als de priesters uyt de sanctuarie gegaen waren (want alle de priesters, die men daer vinden mogt, zyn geheyligd: en in dien tyde waren hunne beurten der tyden, en de ordinantie der diensten onder hen nog niet bedeyld)

12. Zoo maekten zy te zamen groot geluyd, zoo wel de leviten als de zangers, dat is, ook die onder Asaph waren, en die onder Heman, en die onder Idithun waren, hunne zonen en broeders, gekleed met edele witte linnen kleederen, met cimbalen en psalteren, en harpen, staende aen de oostzyde des autaers, en met hen de priesters honderd en twintig zingende met trompetten.

13. Aldus toen zy al te zamen met trompetten, en stemme, en cimbalen, en orgelen, en met verscheyde instrumenten der muzikers te zamen zongen, en hunne stemme in het hooge hieven; zoo werd het geluyd verre gehoord, alzoo dat zoo wanneer zy begonnen den Heer te loven en te zeggen: Belydt den Heer want hy is goed, want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd; zoo werd het huys Gods vervuld met eene wolk,

14. Dat de priesters niet mogten staen en dienen om der duysterheyd wille. Want de glorie des Heeren had het huys Gods vervuld.

HET VI. KAPITTEL.

Salomon gebenedydt het volk, God dankende van het vervullen zyner belofte die tot David gesproken was, en hy bidt dat God aenhooren zoude willen die daer zullen zyn biddende.

1. Toen zeyde Salomon: Den Heer heeft beloofd dat hy zoude woonen in de duysterheyd:

2. En ik heb een huys getimmerd zynen name, dat hy daer woonen zoude in der eeuwigheyd.

3. En den koning heeft zyn aenzigt omgekeerd, en heeft alle de menigte van Israël gebenedyd (want alle de schare stond neerstiglyk toehoorende) en hy heeft gezeyd:

4. Gebenedyd is den Heer den God van Israël, die met de werken volbragt heeft hetgeen dat hy David mynen vader gesproken heeft, zeggende:

5. Van den dag, dat ik myn volk geleyd heb uyt het land van Egypten, heb ik geene stad gekozen van alle de geslachten van Israël, dat daerin getimmerd zoude worden een huys mynen naem: noch ik heb eenen anderen man gekoren, dat hy zoude zyn een vorst onder myn volk Israël,

6. Maer ik heb Jerusalem verkoren, dat mynen naem daerin zoude wezen:

en ik heb David gekoren, dat ik hem stellen zoude over myn volk Israël.

7. En toen het myn vader in den zin had, dat hy timmeren zoude een huys den naem des Heeren des Gods van Israël :

8. Zoo heeft den Heer tot hem gezeyd : Want dit uwen wille geweest is, dat gy timmeren zoudt een huys mynen naem, dat hebt gy voorwaer wel gedaen zulken wille te hebben :

9. Dan gy zult het huys niet timmeren, maer uw zoon die uyt uwe lendenen komen zal, die zal een huys mynen naem timmeren.

10. Aldus heeft den Heer zyn woord volbragt, dat hy gesproken heeft : en ik ben opgestaen voor David mynen vader, en ik heb gezeten op den troon van Israël, gelyk den Heer gesproken heeft : en ik heb een huys getimmerd den naem des Heeren des Gods van Israël.

11. En ik heb daerin gesteld de ark, daer het verbond des Heeren in is, hetwelk hy gemaekt heeft met de kinderen van Israël.

12. En hy stond voor des Heeren autaer tegenover de geheele menigte van Israël, en hy heeft zyne handen uytgereykt.

13. Want het is waer dat Salomon had gemaekt een metalen basement, en hy had dat gesteld in het midden van den tempel, hebbende vyf cubitus in de lengte, en vyf cubitus in de breedte, en dry cubitus in de hoogte : en hy stond daerop : en daerna heeft hy met gebogen knieën tegen de geheele menigte van Israël, en met zyne handen ten hemel opgeheven,

14. Gezeyd : Heere God van Israël, daer is uws gelyk geen God in den hemel en in de aerde : die bewaert het verbond en de bermhertigheyd, met uwe dienaren, die voor u wandelen met al hunner herte :

15. Die gegeven hebt uwen dienaer David mynen vader al dat gy hem gesproken hebt : en dat gy met den monde geloofd hebt, dat hebt gy met den werke volbragt, gelyk den tegenwoordigen tyd bewyst.

16. Nu dan, Heere God van Israël, volbrengt uwen dienaer, mynen vader David, al dat gy gesproken hebt, zeggende : Daer zal uyt u geen man gebreken voor my, die zitte op den troon van Israël : alzoo nogtans is het dat uwe zonen myne wegen bewaren, en dat zy wandelen in myne wet, gelyk gy gewandeld hebt voor my.

17. En nu, Heere God van Israël, laet uw woord vastgemaekt worden, dat gy gesproken hebt uwen dienaer David.

18. Is het dan ook gelooflyk dat God met de menschen woonen zouden op de aerde? Is het dat den hemel, en de hemelen der hemelen u niet begrypen : hoe veel te meer dit huys, hetwelk ik getimmerd heb?

19. Maer daertoe is het alleenlyk gemaekt, dat gy het gebed uws dienaers zoudt aenzien, en zyne ootmoedige begeerte, o Heere myn God, en dat gy verhooren zoudt de gebeden die uw dienaer gestort heeft voor u :

20. Dat gy uwe oogen zoudt opendoen op dit huys by dagen en nachten, op de plaets, daerin gy belooft hebt dat uwen naem zoude aengeroepen worden,

21. En zoudt verhooren het gebed, hetwelk uw dienaer daerin bidt : en dat gy verhooren zoudt de gebeden uws dienaers, en uws volks van Israël. Zoo wie bidt in die plaets, verhoort het van uwe woonstede, dat is van de hemelen, en weest genadig.

22. Is het dat er iemand gezondigd zal hebben tegen zynen naesten, en dat hy gekomen is bereed tegen hem te zweeren, en dat hy zich zelven met eene maledictie verbindt voor den autaer in dit huys :

23. Gy zult het hooren van den hemel, en zult regt oordeel uwen dienaren doen, alzoo dat gy den boozen weder loont zynen weg op zyn eygen hoofd, en dat gy den regtveerdigen wreekt, gevende hem naer zyne regtveerdigheyd.

24. Is het dat uw volk van Israël zal verwonnen zyn van de vyanden (want zy zullen tegen u zondigen) en dat zy bekeerd zynde, penitentie doen, en ootmoediglyk bidden uwen naem, en dat zy gebeden zullen hebben in deze plaets,

25. Zoo zult gy het verhooren van den hemel, en weest genadig der zonde uws volks Israël, en brengt ze wederom in het land, dat gy hun gegeven hebt, en hunnen vaderen.

26. Is het dat den hemel gesloten zynde geenen regen vloeyt om de zonden des volks, en dat zy u bidden in deze plaets, en belyden uwen naem, en bekeerd zul-

len zyn van hunne zonden, als gy hun verdriet zult aengedaen hebben,

27. Zoo verhoort van den hemel, Heere, en vergeeft de zonden uwen dienaren, en uws volks Israël, en leert hun den goeden weg, daer zy door gaen mogen: en geeft regen den lande, hetwelk gy uwen volke gegeven hebt om te bezitten.

28. Is het zake dat er honger opgestaen zal zyn in het land, en pestilentie, en verzengdheyd, en verdroogdheyd des koorns, en sprinkhanen en kruydwormen, en dat de vyanden, de landen verdorven hebbende, de stadspoorten omleyd zullen hebben, en dat hun allerhande plagen en ziekte benaeuwen zal:

29. Is het zake dat iemand van uw volk van Israël bidden zal, bekennende zyne plage en ziekte, en dat hy zyne handen uytreykt in dit huys,

30. Gy zult het verhooren van den hemel, te weten van uwe hooge woonstede, en weest genadig, en geeft een iegelyken wederom naer zyne wegen, dewelke gy kent dat hy heeft in zynen herte: want gy alleen kent de herten van de kinderen der menschen:

31. Opdat zy u vreezen, en wandelen in uwe wegen, alle de dagen huns levens in den lande, hetwelk gy onzen vaderen gegeven hebt.

32. En den uytlander, die van uw volk Israël niet is, is het zake dat hy komt van verre lande om uwen grooten naem, en om uwe magtige hand, en uwen uytgestrekten arm, en dat hy aenbidt in deze plaets,

33. Dien zult gy verhooren van den hemel uwe allersterkste wooninge, en zult al doen daerom dat u aenroepen zal den vreemdeling: opdat alle de volken des lands mogen kennen uwen naem, en u vreezen gelyk uw volk van Israël; en dat zy weten mogen dat uwen naem aengeroepen is op dit huys, dat ik getimmerd heb.

34. Is het dat uw volk zal uytgegaen zyn ter oorloge, tegen hunne vyanden door den weg daer gy hen in zult gezonden hebben, zoo zullen zy u aenbidden tegen den weg, daer deze stad in is, dewelke gy verkoren hebt, en het huys dat ik getimmerd heb uwen naem:

35. Gy zult verhooren van den hemel hunne gebeden, en hunne ootmoedige begeerte, en doet wraek.

36. Maer is het dat zy tegen u zondigen (want daer is geen mensch die niet zondigt) en dat gy op hen zult gestoord zyn, en dat gy hen den vyanden geleverd zult hebben, en dat zy hen gevangen geleyd zullen hebben in verre lande, of zeker in een land dat by is,

37. En dat zy bekeerd zynde met hunnen herte, in het land, daer zy gevangen in geleyd waren, penitentie doen, en zy u bidden in het land hunner gevangenisse, zeggende: Wy hebben gezondigd, wy hebben booslyk gedaen, en onregtveerdiglyk geleefd:

38. En dat zy tot u bekeerd worden met allen hun herte, en in allen hunne ziele, in het land hunner gevangenisse, daer zy in geleyd zyn, zoo zullen zy u aenbidden tegen den weg huns lands, hetwelk gy hunnen vaderen gegeven hebt, en der stad die gy verkoren hebt, en des huys dat ik getimmerd heb uwen name:

39. Gy zult verhooren van den hemel, dat is, van uwe vaste wooninge hunne gebeden, en doet hun regt oordeel, en vergeeft uwen volke, hoe wel dat het zondig is:

40. Want gy zyt myn God: laet uwe oogen, bid ik u, geopend worden, en laet uwe ooren toeluysterende zyn tot den gebede, dat in deze plaets gedaen wordt.

41. Hierom nu staet op, Heere God, tot uwer ruste, gy en de ark uwer sterkheyd: Uwe priesters, ô Heere God, laet gekleed worden met zaligheyd, en laet uwe heyligen zich verblyden in de goeden.

42. Heere God, wilt niet versmaden het aenzigt van uwen gezalfden: weest gedachtig der bermhertigheden uws dienaers David.

HET VII. KAPITTEL.

De mogendheyd Gods vervult den tempel, en de wyding des tempels wordt gehouden zeven dagen lang, en ten achtsten dage wordt gehouden de vergaderinge. En God openbaert zich den koning, zeggende dat zyn gebed verhoord is.

1. En toen Salomon ophield van bidden, zoo is er een vuer van den hemel gekomen, en het heeft verslonden de brandofferanden, en slagtofferanden: en de majesteyt des Heeren heeft het huys vervuld.

2. En de priesters mogten in des Heeren tempel niet gaen, om dat de majesteyt des Heeren vervuld had den tempel des Heeren.

3. Maer ook alle de kinderen van Israël zagen het vuer nederdalen, en de glorie des Heeren op het huys: en te zamen nedervallende plat ter aerde op het plaveysel, zy hebben aenbeden en geloofd den Heere: Dat hy goed is, dat in der eeuwigheyd zyne bermhertigheyd blyft.

4. En den koning, en al het volk offerden slagtofferanden voor den Heer.

5. Aldus heeft den koning Salomon gedood tot slagtofferande twee en twintig duyzend ossen, honderd en twintig duyzend rammen: en den koning en al het volk hebben het huys Gods gewyd.

6. Maer de priesters stonden in hunne officien: en de leviten met de instrumenten van des Heeren lofzangen, dewelke David den koning gemaekt heeft om den Heer te loven: Want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd, spelende Davids lofzangen met hunne handen: maer de priesters speelden met trompetten voor hen, en geheel Israël stond.

7. En Salomon heeft ook geheyligd het midden des voorhofs, voor des Heeren tempel: want hy had daer geofferd de heel-brandofferanden, en de vetten des ingewands der vredeofferanden: want den metalen autaer, die hy gemaekt had, mogt niet dragen de brandofferanden, en de sacrificien en de vetten des ingewands.

8. Hierom heeft Salomon gemaekt een feest in dien tyde zeven dagen lang, en geheel Israël met hem, eene zeer groote vergadering, van den ingang van Emath tot aen de beek van Egypten.

9. En hy heeft op den achtsten dag gehouden eene vergadering des volks, om dat hy den autaer gewyd had zeven dagen lang, en dat hy het feest gevierd had zeven dagen.

10. Aldus op den dry en twintigsten dag der zevende maend heeft hy het volk laten gaen tot hunne tabernakelen, blydschap en vreugd makende, van het goed, welk den Heer gedaen had David, en Salomon, en Israël zynen volke.

11. En Salomon heeft het huys des Heeren volmaekt, en des konings huys, en al dat hy voorgenomen had in zyn hert, dat hy doen zoude in des Heeren huys, en in zyn huys, en hy is voorspoedig geweest.

12. En den Heer heeft hem geopenbaerd des nachts, en gezeyd: Ik heb uw gebed gehoord, en ik heb deze plaets verkoren voor my tot een huys der sacrificien.

13. Is het dat ik den hemel sluyte, en dat er geenen regen vloeyt, en dat ik bevele en gebiede den sprinkhanen dat zy het land verslinden, en dat ik de pestilentie zende in myn volk:

14. En dat myn volk bekeerd zynde, over dewelke mynen naem aengeroepen is, my biddet, en verzoekt myn aenzigt, en doet penitentie van hunne zeer kwade wegen: zoo zal ik het verhooren van den hemel, en zal genadig wezen hunner zonden, en genezen hun land.

15. En myne oogen zullen ook open zyn, en myne ooren opgericht tot zyn gebed, die in deze plaets bidden zal.

16. Want ik heb verkoren en geheyligd deze plaets, om dat mynen naem daer wezen zoude in der eeuwigheyd, en dat myne oogen, en myn hert daer blyven zoude tot allen dagen.

17. En gy ook, is het dat gy voor my wandelt, gelyk gewandeld heeft David uw vader, en dat gy doet naer al dat ik u geboden heb, en dat gy myne geregtigheden en oordeelen onderhoudt:

18. Zoo zal ik verwekken den troon uws koningryks, gelyk ik geloofd heb David uwen vader, zeggende: Daer zal van uwen geslachte geen man gebreken die een prins zy over Israël.

19. Maer is het dat gy afgekeerd wordt, en dat gy myne regtveerdigheden verlaet, en myne geboden, die ik u voorgeleyd heb, en dat gy afgaende dient den vreemden goden, en hen aenbidt:

20. Zoo zal ik u uytroeyen uyt myn land, hetwelk ik u gegeven heb: en dit huys, dat ik geheyligd heb mynen naem, zal ik van myn aenzigt wegwerpen, en ik zal dat leveren tot eene parabele, en tot een exempel allen den volken.

21. En dit huys zal wezen tot een gemeyn zeggen allen den voorbygaenden, en zy zullen zeggen zeer verwonderd zynde: Waerom heeft den Heer dezen lande en dezen huyze aldus gedaen?

22. En zy zullen antwoorden: Om dat zy verlaten hebben den Heer hunner vaderen God, die hen geleyd heeft uyt het land van Egypten, en hebben vreemde

goden aengehangen, en die aengebeden, en gediend: daerom zyn alle deze kwade dingen over hen gekomen.

HET VIII. KAPITTEL.

Als Salomon veel steden betimmerd heeft, het overblyf der heydenen heeft hy onder tribuet gebragt, en stelt de officien der leviten naer het beschikken hem gegeven van David zynen vader, en met een schip haelt hy veel goud uyt Ophir.

1. En toen verloopen waren twintig jaren, na dat Salomon des Heeren huys getimmerd had en zyn huys:

2. Zoo heeft hy opgetimmerd de steden, welke Hiram Salomon gegeven had, en hy heeft daer doen woonen de kinderen van Israël.

3. En hy is ook gereysd in Emath Suba, en heeft die verkregen.

4. En hy heeft getimmerd Palmira in de woestyn, en andere zeer sterke steden heeft hy getimmerd in Emath.

5. En hy heeft getimmerd hoog-Bethoron, en neder-Bethoron, bemuerde steden, hebbende poorten, grendelen, en sloten:

6. Balaath ook en alle de sterkste steden, die Salomons waren, en alle de steden der wagens, en de steden der ruyters te peerd. Al dat Salomon heeft gewild en voorgenomen, heeft hy getimmerd in Jerusalem en in Libanus, en in al het land zyner heerlykheyd.

7. Al het volk dat er overgebleven was van de Hetheen, en Amorrheen, en Pherezeen, en Heveen, en Jebuseen, die van Israëls geslachte niet waren:

8. Van hunne zonen, en van de nakomelingen, dewelke de kinderen van Israël niet gedood hadden, heeft Salomon ten ondergebragt dat zy tribuet gaven tot op dezen dag toe.

9. Maer van de kinderen van Israël heeft hy geene gesteld, dat zy in des konings werken dienen zouden: want zy waren oorlogsmannen, en de eerste hoofdmannen, en prinsen van zyne wagens en ruyters te peerd.

10. En alle de prinsen van des konings Salomons heyr waren twee honderd vyftig, die het volk leerden.

11. En Pharaos dochter heeft hy overgevoerd uyt Davids stad, in het huys dat hy haer gemaekt had. Want den koning zeyde: Myne huysvrouw zal niet woonen in Davids des konings van Israël huys, om dat dit geheyligd is: want de ark des Heeren is daerin gegaen.

12. Toen offerde Salomon brandofferanden den Heere, op des Heeren autaer, denwelken hy opgeregt had voor het portael.

13. Om dat men te allen dagen daerop offeren zoude naer het gebod van Moyses, in de sabatten en nieuwe maenden, en in de feestdagen, drymaël 's jaers, dat is, op den feestdag der ongeheefde brooden, en op het hoogtyd der weken, en op het hoogtyd der tabernakelen.

14. En hy heeft gesteld, naer David zyns vaders ordinantie, der priesters officien naer hunne diensten: en de leviten in hunne ordinantie, om dat zy loven zouden, en dienen voor de priesters, naer de gewoonlyke behoorte van elken dag byzonder: en de deurwachters in hunne deylingen, naer poorten en poorten: want alzoo had David den mensch Gods bevolen.

15. En zy hebben niet overtreden van des konings geboden, zoo wel de priesters als de leviten, van al dat hy bevolen had, en in de bewaringen der schatten.

16. Alle de kosten had Salomon bereyd van dien dage dat hy gefondeerd heeft het huys des Heeren, tot op den dag dat hy het volmaekt heeft.

17. Toen ging Salomon te Asiongaber en te Ailath aen den oever der Roode zee, welk is in het land van Edom.

18. En Hiram zond hem door zyner knechten handen schepen en scheepslieden, die zich ter zee verstonden, en zy zyn weggevaren met Salomons knechten naer Ophir, en zy hebben vandaer genomen vier honderd en vyftig talenten gouds, en hebben het gebragt tot den koning Salomon.

HET IX. KAPITTEL.

Van de koninginne van Saba en hare rykheyd. Van Salomons goud, schat, en rykdom, en hoe hy sterft, achterlatende eenen zoon genaemd Roboam.

1. En de koningin van Saba, toen zy de faem gehoord had van Salomon, is gekomen om dat zy hem proeven zoude

met donkere raedselen in Jerusalem, met groote rykdommen, en kameelen die kostelyke speceryen, en zeer veel gouds droegen, en kostelyke gesteenten. En als zy tot Salomon gekomen was, zoo heeft zy hem gezeyd al dat in haer hert was.

2. En Salomon heeft haer verklaerd al dat zy voorgeleyd had: en daer was niets, dat hy haer niet verklaerde.

3. En na dat zy gezien had, te weten Salomons wysheyd, en het huys dat hy getimmerd had,

4. En daertoe ook de spyzen zyner tafel, en de woonsteden zyner knechten, en de officien van zyne dienaers, en hunne kleederen, en de schenkers ook, en hunne kleederen, en de slagtofferanden die hy ten offer doodde in des Heeren huys: zoo was van groote verwondering in haer voorts geen geest meer.

5. En zy heeft tot den koning gezeyd: Het woord, hetwelk ik gehoord had in myn land van uwe deugden en wysheyd, is waerachtig.

6. Ik geloofde niet dengenen die het vertelden, tot dat ik zelve gekomen ben, en dat myne oogen gezien hebben, en bevonden dat my naeuwlyks de helft van uwe wysheyd verteld was: gy hebt de faem te boven gegaen met uwe deugden.

7. Zalig zyn uwe mannen, en zalig zyn uwe knechten, deze die by u staen tot allen tyde, en hooren uwe wysheyd,

8. Den Heer uw God zy gebenedyd, die u heeft willen zetten op zynen troon tot eenen koning van den Heer uwen God. Om dat God Israël liefheeft, en wilt hem bewaren in der eeuwigheyd, daerom heeft hy u over hen koning gesteld, dat gy regte oordeelen en regtveerdigheyd doen zoudt.

9. En zy heeft den koning gegeven honderd en twintig talenten gouds, en kostelyke speceryen zeer veel bovenmaten, en zeer kostelyke gesteenten: daer waren zulke kostelyke speceryen niet geweest, gelyk deze, welke de koningin van Saba Salomon den koning gegeven heeft.

10. Maer ook Hirams knechten met Salomons knechten hebben goud van Ophir gebragt, en thynenhouten, en zeer kostelyke gesteenten:

11. Waeraf dat den koning gemaekt heeft, te weten, van de thynenhouten, de trappen in des Heeren huys, en in des konings huys, en ook harpen en psalteren voor de zangers: nooyt waren in het land van Juda alzulke houten gezien.

12. Maer den koning Salomon heeft de koningin van Saba gegeven al dat zy wilde, en dat zy begeerde, en veel meer dan zy tot hem gebragt had: dewelke wederom keerende, is weggereysd naer haer land met hare knechten.

13. En het gewigt des gouds dat tot Salomon gebragt werd ten allen jaren, was zes honderd zes en zestig talenten gouds.

14. Uytgenomen de som, welke de legaten van verscheyden volken, en de kooplieden plagten te brengen, en alle de koningen van Arabien, en de drossaten der landen, die goud en zilver Salomon bragten.

15. Toen heeft den koning Salomon gemaekt twee honderd gouden spiezen, van zes honderd gouden penningen, dewelke aen elke spies verdaen werden:

16. En ook dry honderd gouden schilden van dry honderd gouden penningen, waermede elken schild bedekt werd: en den koning heeft die gesteld in zyn wapenhuys, hetwelk alom beplant was met eene bosschagie,

17. En den koning heeft ook gemaekt eenen grooten ivooren troon, en hy heeft dien bekleed met den allerpuersten goude.

18. En zes trappen, waermede men opging tot den troon, en een gouden voetbanksken, en twee armkens aen beyde de zyden tegen malkander, en twee leeuwen staende by de armkens,

19. En nog andere twaelf leeuwkens staende op zes graden van beyde de zyden: daer was zulken troon niet in alle de koningryken.

20. En alle de vaten van des konings tafel waren gouden, en de vaten des huys van Libanus woud waren van den puersten goude. Want het zilver werd in dien tyden voor niet geacht.

21. Want des konings schepen reysden tot Tharsis, met Hirams knechten, eens te dry jaren: en zy bragten vandaer goud, en zilver, en ivoor, en simmen, en pauwen.

22. Hierom is Salomon groot geworden boven alle koningen des aerdryks, van rykdommen en glorien.

23. En alle de koningen der landen, begeerden te zien Salomons aenzigt, om te hooren de wysheyd, welke den Heer gegeven had in zyn hert:

24. En zy bragten hem giften, gouden en zilveren vaten, en kleederen, en wapens, en speceryen, peerden en muylen, te elken jare.

25. En Salomon had ook veertig duyzend peerden in stallen, en wagens, en rosvolk, twaelf duyzend: en hy heeft die gesteld in de steden der wagens, en daer den koning was in Jerusalem.

26. En hy heeft ook magt gebruykt over alle de koningen, van den vloed Euphrates tot der Philistynen land, en tot aen de palen van Egypten,

27. En hy heeft zoo groote menigte van zilver geleverd in Jerusalem, als of het steenen geweest waren; en der cederboomen, zoo groote menigte, gelyk der wilde vygeboomen, die in de veldachtige landen wassen.

28. En hem werden peerden gebragt uyt Egypten, en van alle landschappen.

29. Maer de andere werken van Salomon, de eerste en de laetste zyn geschreven in de woorden van Nathan, den profeet, en in de boeken van Ahia, den Siloniter, en ook in het visioen van Addo, den ziender, tegen Jeroboam, Nabats zoon.

30. En Salomon heeft geregeerd in Jerusalem, over geheel Israël, veertig jaren.

31. En hy is ontslapen met zyne vaderen, en zy hebben hem begraven in Davids stad: en Roboam, zyn zoon, heeft geregeerd voor hem.

HET X. KAPITTEL.

Roboam verlatende den raed der ouders, aenneemt den raed der jongens. En het ryk wordt in twee gesneden, want Jeroboam wordt koning gekroond over de tien geslachten.

1. En Roboam is gereysd naer Sichem: want daer was geheel Israël te zamen gekomen, dat zy hem zouden koning maken.

2. Hetwelk als Jeroboam, Nabats zoon, gehoord had, die in Egypten was (want hy was derwaerts gevloden van Salomon) zoo is hy terstond wedergekomen.

3. En zy hebben hem geroepen, en hy is gekomen met geheel Israël, en zy hebben tot Roboam gesproken, zeggende:

4. Uw vader heeft ons met een zeer zwaer jok verdrukt, gebiedt gy ligter dingen dan uw vader, die ons eenen zwaren dienst opgeleyd heeft, en verligt een weynigsken van den last, dat wy u mogen dienen.

5. Denwelken heeft gezeyd: Na dry dagen komt wederom tot my. En toen het volk weggegaen was,

6. Zoo heeft hy raed gehouden met de ouders, die gestaen hadden voor zynen vader Salomon, toen hy nog leefde, zeggende: Wat raed geeft gy, dat ik den volke antwoorde?

7. Dewelke hebben hem gezeyd: Is het dat gy dezen volke vriendelyk zyt, en dat gy hun goede woorden geeft, zoo zullen zy u dienen tot allen tyde.

8. Maer hy heeft den raed der ouderen verlaten, en heeft begonnen met de jongens te handelen, die met hem opgevoed waren, en waren in zyn gezelschap.

9. En hy heeft tot hen gezeyd: Wat dunkt u? of wat moet ik antwoorden dezen volke, dat my gezeyd heeft: Maekt ligter het jok dat uw vader ons opgelegd heeft?

10. En zy hebben geantwoord als jongens, en met hem opgevoed in weelden, en hebben gezeyd: Aldus zult gy zeggen den volke, dat u gezeyd heeft: Uw vader heeft ons jok bezwaerd, maekt gy het ligter: en aldus zult gy hun antwoorden: Mynen kleynsten vinger is dikker dan myns vaders lendenen.

11. Myn vader heeft u een zwaer jok opgeleyd, ik zal daer nog meerder last toe doen, myn vader heeft u geslagen met geesselen, maer ik zal u slaen met schorpioenen.

12. Toen is Jeroboam, en al het volk gekomen tot Roboam op den derden dag, gelyk hy hun bevolen had.

13. En den koning heeft harde woorden geantwoord, achterlatende den raed der ouders:

14. En hy heeft gesproken naer der jongens wille: Myn vader heeft u een zwaer jok opgeleyd, hetwelk ik nog zwaerder maken zal: myn vader heeft u met geesselen geslagen, maer ik zal u met schorpioenen slaen.

15. En hy heeft niet gehoord naer des volks beden: want het was Gods wil, om dat zyn woord zoude volbragt worden, dat hy gesproken had, door de hand van Ahias, den Siloniter, tot Jeroboam, Nabats zoon.

16. Maer al het volk, toen den koning de harde woorden sprak, heeft alzoo gezeyd tot hem : Ons is geen deel in David, noch een erfdom in den zoon van Isai. Keert wederom in uwe tabernakelen, Israël, maer gy, David, voedt uw huys. En Israël is weggegaen in zyne tabernakelen.

17. Maer over de kinderen van Israël, die daer woonden in de steden van Juda, heeft Roboam geregeerd.

18. En den koning Roboam heeft gezonden Aduram, die over de tributen was : en de kinderen van Israël hebben hem gesteenigd, en hy is gestorven : maer den koning Roboam is haestelyk op eenen wagen gegaen, en is gevloden in Jerusalem.

19. En Israël is van Davids huys gescheyden, tot op dezen dag toe.

HET XI. KAPITTEL.

God beveelt dat Roboam tegen Israël niet vechten zoude. En als Roboam veel steden gesticht heeft, de Leviten vlugten tot hem, verjaegd zynde van Jeroboam, maer Roboam trouwde veel huysvrouwen en concubinen.

1. En Roboam is gekomen in Jerusalem, en heeft te zamen geroepen al het huys van Juda en Benjamin : honderd en tachtig duyzend uytgelezene en vechtende mannen, dat hy tegen Israël stryden zoude, en zyn ryk tot zich keeren.

2. En het woord des Heeren is gedaen tot Semeias, den mensch Gods, zeggende:

3. Spreekt tot Roboam, Salomons zoon, den koning van Juda, en tot geheel Israël, die in Juda is en Benjamin :

4. Dit zegt den Heer: Gy zult niet opgaen, noch vechten tegen uwe broederen : eenieglyk keere wederom in zyn huys, want dit is door mynen wil geschied. Dewelke als zy gehoord hadden het woord des Heeren, zyn wederom gekeerd, en zy zyn niet voortgetrokken tegen Jeroboam.

5. En Roboam heeft gewoond in Jerusalem, en hy heeft bemuerde steden getimmerd in Juda.

6. En hy heeft opgetimmerd Bethlehem, en Etam, en Thecue,

7. Bethsur ook, en Socho, en Odollam,

8. En ook mede Geth, en Maresa, en Ziph,

9. En ook Aduram, en Lachis, en Azeca,

10. Saraa ook, en Ajalon, en Hebron, die gelegen waren in Juda en Benjamin, zeer vast besloten steden.

11. En als hy die met muren besloten had, zoo heeft hy daer prinsen in gesteld, en schuren van spyzen, dat is, van olie en wyn.

12. En ook in alle steden byzonder, heeft hy gemaekt huyzen der wapenen, der schilden, en der lansen : en hy heeft ze sterk gemaekt met zeer groote neerstigheyd : en hy heeft heerschappy gehad over Juda, en Benjamin.

13. Maer de priesters en leviten, die in geheel Israël waren, zyn tot hem gekomen van alle hunne woonsteden,

14. Verlatende de voorsteden en hunne bezittingen, en overkomende tot Juda en Jerusalem : om dat Jeroboam en zyne nakomelingen hen verworpen hadden dat zy het priesterschap des Heeren niet bedienen zouden.

15. Denwelken heeft voor zich zelven gesteld priesters der hoogten en der duyvelen, en der kalveren, die hy gemaekt had.

16. Maer ook van alle de geslachten van Israël, zoo wie hun herte daertoe gegeven hadden, dat zy zoeken zouden den Heer den God van Israël, zyn te Jerusalem gekomen om hunne slagtofferanden ten offer te dooden voor den Heer hunner vaderen God.

17. En zy hebben het koningryk van Juda versterkt, en Roboam Salomons zoon gevestigd dry jaren lang : want zy hebben gewandeld in Davids en Salomons wegen, alleen dry jaren.

18. En Roboam heeft tot eene huysvrouw genomen Mahalath, de dochter van Jerimoth, Davids zoon : en Abihail ook, de dochter van Eliab, des zoons Isai,

19. Dewelke hem heeft zonen gebaerd Jehus, en Somorias, en Zoom.

20. En na deze heeft hy ook genomen Maacha Absaloms dochter, die hem gebaerd heeft Abia, en Etai, en Ziza, en Salomith.

21. En Roboam heeft Maacha Absaloms dochter bemind boven alle zyne huysvrouwen en concubinen : want hy had achttien huysvrouwen getrouwd, en zestig concubinen : en hy heeft gewonnen acht en twintig zonen, en zestig dochters.

22. En hy heeft het hoofd gesteld Abias, den zoon van Maacha, een prins boven alle zyne broeders: want hy dacht hem koning te maken.

23. Want hy was wyzer en magtiger boven alle zyne zonen, en in alle de palen van Juda en Benjamin, en in alle de bemuerde steden: en hy heeft hun geleverd zeer veel spyzen, en hy begeerde veel huysvrouwen.

HET XII. KAPITTEL.

Om de zonden van Roboam en des volks, zoo heeft God hen overgegeven in de handen van den koning van Egypten, die Jerusalem beroofd heeft, daeruyt nemende den schat des tempels en des konings.

1. En als Roboams koningryk versterkt was, en magtig geworden, zoo heeft hy de wet des Heeren verlaten, en geheel Israël met hem.

2. En in het vyfde jaer van Roboams ryk, zoo is Sesac, den koning van Egypten, opgekomen in Jerusalem (want zy hadden den Heere gezondigd)

3. Met duyzend en twee honderd wagens, en zestig duyzend ruyters te peerd: en des gemeynen volks was geen getal dat met hem gekomen was uyt Egypten, te weten Libyanen, en Troglodyten, en Morianen.

4. En hy heeft ingenomen de allervastste steden in Juda, en hy is gekomen tot Jerusalem.

5. En Semeias den profeet is tot Roboam ingegaen, en tot de prinsen van Juda, die vergaderd waren in Jerusalem, vliedende van Sesac, en hy heeft tot hen gezeyd: Dit zegt den heer: Gy hebt my verlaten, en ik heb u verlaten in de hand van Sesac.

6. En de prinsen van Israël, en den koning, verslagen wezende, hebben gezeyd: Den Heer is regtveerdig.

7. En toen den Heer zag dat zy verootmoedigd waren, zoo is het woord des Heeren geschied tot Semeias, zeggende: Om dat zy verootmoedigd zyn, zoo zal ik ze niet heel verderven, en ik zal hen een luttel helpen, en myne razende gramschap zal niet druypen op Jerusalem door Sesacs hand.

8. Maer nogtans zullen zy hem dienen, opdat zy weten mogen het onderscheyd van mynen dienst en des diensts van het koningryk der aerde.

9. Hierom is Sesac den koning van Egypten afgetrokken van Jerusalem, hebbende weggenomen de tresoren van des Heeren huys, en des konings huys, en hy heeft het al met zich gedragen, en de gouden schilden, die Salomon gemaekt had.

10. Waervoor den koning gemaekt heeft metalen schilden, en hy heeft die geleverd den prinsen van de schild-mannen, die het portael des paleys bewaerden.

11. En als den koning ging in des Heeren huys, zoo kwamen de schild-mannen en namen die, en droegen die wederom in hun wapenhuys.

12. Maer nogtans om dat zy verootmoedigd zyn, zoo is van hen gekeerd de gramschap des Heeren; en zy zyn niet heel te niet gedaen: want in Juda waren nog goede werken gevonden.

13. Aldus zoo is den koning Roboam versterkt in Jerusalem, en hy heeft geregeerd. En een en veertig jaren was hy oud toen hy begon te regeren, en zeventien jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem in de stad, welke den Heer verkoren heeft dat hy zynen naem daer vestigen zoude, van alle de geslachten van Israël: en zyn moeders naem was Naama een Ammanitersse.

14. En hy heeft kwaed gedaen, en hy heeft zyn hert niet bereyd dat hy den Heere zoeken zoude.

15. Maer de werken van Roboam, de eerste en laetste, zyn geschreven in de boeken van Semeias den profeet, en Addo den ziender, en neerstiglyk uytgeleyd: en Roboam en Jeroboam hebben tegen malkander geoorloogd te allen dagen.

16. En Roboam is met zyne vaderen ontslapen, en begraven in de stad van David. En Abia, zyn zoon, heeft in zyne stede geregeerd.

HET XIII. KAPITTEL.

Abia vechtende tegen Jeroboam, hy ontraedt zyne vyanden te vechten, zeggende dat hy God voor eenen leydsman heeft, die zy verjaegd hebben: en hy neemt veel steden in, en is victorieus.

1. In het achttiende jaer des konings Jeroboams werd Abia koning over Juda.

2. Dry jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem: en zyns moeder naem was Michaia, Uriels dochter van Gabaa: en het was oorlog tusschen Abia en Jeroboam.

3. En als Abia den stryd begon, en had vier honderd duyzend zeer strydbare en uytgelezene mannen: zoo heeft Jeroboam daertegen zyn heyr geschikt van acht honderd duyzend mannen, die ook uytgekoren waren, en ter oorloge zeer vroom.

4. Toen heeft Abia gestaen op den berg Semerom, die in Ephraim was, en hy heeft gezeyd: Hoort, Jeroboam, en geheel Israël:

5. Weet gy niet dat den Heer den God van Israël David gegeven heeft het koningryk over Israël in der eeuwigheyd, hem en zynen zonen tot een verbond des zouts?

6. En daer is opgestaen Jeroboam Nabats zoon, een knecht van Salomon Davids zoon: en hy heeft zich opgericht tegen zynen Heer.

7. En tot hem zyn vergaderd de allerlichtveerdigste mannen, en Belials kinderen: en zy hebben de overhand gekregen tegen Roboam Salomons zoon: en Roboam was ongeoefend en bloode van herte, en hy konde hun niet wederstaen.

8. Hierom zegt gy nu dat gy magtig zyt te wederstaen den ryke des Heeren, hetwelk hy bezit door Davids zonen, en gy hebt eene groote menigte van volk, en gouden kalveren, die Jeroboam u gemaekt heeft voor goden.

9. En gy hebt weggejaegd des Heeren priesters, Aarons zonen, en de leviten: en gy hebt voor u priesters gemaekt gelyk alle de volken der landen: zoo wie dat komt, en zyne handen heyligt met eenen stier van de runderen, en met zeven rammen, die wordt een priester dergener die geene goden zyn.

10. Maer onzen Heer is God, denwelken wy niet verlaten, en de priesters dienen den Heere van Aarons zonen, en de leviten zyn in hunne ordinantie:

11. En zy offeren den Heere brandofferande tot elken dage, 's morgens en 's avonds, en reukwerk naer des Heeren gebod gemaekt, en brooden worden voorgesteld op de allerzuyverste tafel, en by ons is den gouden kandelaer, en zyne luchters, dat die eeuwiglyk zouden ontsteken worden tegen den avond: want wy bewaren de geboden van onzen Heer God, denwelken gy verlaten hebt.

12. Hierom is God den kapiteyn in ons heyr, en zyne priesters, die met trompetten blazen, en maken geluyd tegen u: kinderen van Israël, wilt niet stryden tegen den Heer uwer vaderen God, want dat is u niet oorboorlyk.

13. Terwyle dat hy deze dingen sprak, zoo leyde Jeroboam listige lagen van achter. En toen Juda tegen zyne vyanden stond, zoo heeft hy Juda, niet wetende, met zyn heyr omringeld.

14. En Juda omziende heeft gezien dat den stryd aenkwam van tegenover, en van achterrugge, en hy heeft tot den Heer geroepen: en de priesters begonnen met de trompetten geklank te maken.

15. En alle de mannen van Juda hebben geroepen: en ziet, toen zy riepen, zoo heeft den Heer Jeroboam vervaerd gemaekt, en geheel Israël, die tegenover Abia en Juda stonden.

16. En de kinderen van Israël zyn voor Juda gevloden, en God heeft ze in hunne handen geleverd.

17. Toen heeft ze Abia, en zyn volk, geslagen met eene groote plage: en daer zyn er uyt Israël gewond nedergevallen vyf honderd duyzend vrome mannen.

18. En de kinderen van Israël zyn vernederd op dien tyd, maer de kinderen van Juda zyn zeer krachtiglyk versterkt, om dat zy gehoopt hadden in den Heere hunner vaderen God.

19. En Abia heeft Jeroboam vliedende vervolgd, en hy heeft zyne steden ingenomen, Bethel en hare dochters, en Jesana met hare dochters, Ephron ook, en hare dochters:

20. En Jeroboam mogt niet meer wederstaen in de dagen van Abia: denwelken den Heer geslagen heeft, en is gestorven.

21. Aldus heeft Abia, toen zyn ryk versterkt was, veertien huysvrouwen genomen: en hy heeft twee en twintig zonen gewonnen, en zestien dochters.

22. Maer dat er meer is van de woorden van Abia, en van zyne wegen en werken, die zyn zeer neerstiglyk geschreven in het boek van Addo den profeet.

HET XIV. KAPITTEL.

Na Abia volgt Asa, die peys door God hebbende, heeft vernield den dienst der afgoden, en gesticht de steden van Juda. En Zara verwonnen met tien hondert duyzend vechtende mannen.

1. En Abia is ontslapen met zyne vaderen, en zy hebben hem begraven in Davids stad: en Asa, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd, in wiens dagen heeft het land gerust tien jaren.

2. En Asa heeft gedaen dat goed en behagelyk was in zyns Gods aenzigt, en hy heeft omgeworpen de autaren des vreemden godsdiensts, en de hoogten,

3. En hy heeft de standbeelden gebroken en de bosschen afgehouwen.

4. En hy heeft die van Juda bevolen, dat zy zoeken zouden den Heere hunner vaderen God, en dat zy de wet doen zouden, en alle de geboden:

5. En hy heeft weggenomen uyt alle de steden van Juda de autaren en tempels der afgoden, en hy heeft geregeerd in vrede.

6. En hy heeft ook besloten steden getimmerd in Juda, want hy was gerust, en in zyne tyden waren geene oorlogen opgestaen, overmits dat den Heer vrede gaf.

7. En hy zeyde tot Juda: Laet ons deze steden optimmeren, en die met muren besluyten, en met torens sterk maken, en met poorten en sloten, terwyle dat al gerust is van oorlogen, om dat wy gezocht hebben den Heer onzer vaderen God, en dat hy ons vrede gegeven heeft rondom. Aldus hebben zy getimmerd, en daer was geen letsel in het timmeren.

8. En Asa had in zyn heyr die schilden en spiezen droegen van Juda dry honderd duyzend, en van Benjamin schilddragers, en boogschutters twee honderd en tachtig duyzend, alle deze waren zeer sterke mannen.

9. En tegen hen is uytgekomen Zara, den Moriaen met zyn heyr, tienmael honderd duyzend, en dry honderd wagens: en is gekomen tot Maresa.

10. Maer Asa is hem tegen getrokken, en hy heeft zyn heyr in orde gesteld in het dal Sephata, welk is by Maresa:

11. En hy heeft den Heer God aengeroepen, en gezeyd: Heer, by u is geen onderscheyd, het zy of gy door luttel volks helpt, of door veel: helpt ons, Heer, onzen God: want in u, en in uwen naem betrouwen hebbende, komen wy tegen deze menigte. Heere, gy zyt ons God, laet geenen mensch tegen u de overhand hebben.

12. Hierom heeft den Heer de Morianen vervaerd gemaekt voor Asa en Juda: en de Morianen zyn gevloden.

13. En Asa heeft ze vervolgd, en het volk dat met hem was, tot Gerara toe: en de Morianen zyn gevallen tot den laetsten man toe, want zy zyn vernield door den Heer die ze versloeg, en door het stryden van zyn heyr. Hierom hebben zy veel roofs weggedragen.

14. En zy hebben alle de steden geslagen rondom Gerara: want eenen grooten grouwel had hen alle omvangen: en zy hebben de steden beroofd, en grooten roof weggedragen.

15. En ook hebben zy gebroken de schaepskooyen, en hebben eene ontellyke menigte van schapen en kameelen genomen: en zy zyn wedergekomen in Jerusalem.

HET XV. KAPITTEL.

Azarias den profeet komende Asa te gemoet, hy voorzegt dat er eenen tyd zyn zal, in denwelken geen koning, noch profeet noch waerachtige kennisse Gods zyn zal, uyt welk Asa versterkt zynde, doet weg alle de onnuttigheyd der afgoden, en zy zweeren alle God te dienen.

1. En Azarias, den zoon van Obed, toen den geest Gods in hem gekomen was,

2. Is uytgegaen Asa te gemoed, en hy heeft hem gezeyd: Hoort my, Asa, en geheel Juda, en Benjamin: den Heer is met u, om dat gy met hem geweest zyt. Is het dat gy hem zoekt, zoo zult gy hem vinden: maer is het dat gy hem verlaet, zoo zal hy u verlaten.

3. Daer zullen veel dagen in Israël doorpasseren zonder den waerachtigen God, en zonder priester leeraer, en zonder wet.

4. En als zy in hunne benaeuwdheden zullen wederom gekomen zyn tot den Heere, den God van Israël, en hem zoeken zullen, zoo zullen zy hem vinden.

5. In dien tyd zal het geenen vrede wezen den ingaende, en den uytgaende, maer vervaerdheden van alle zyden in alle de bewooners der landen:

6. Want het eene volk zal tegen het andere volk stryden, en stad tegen stad, want den Heer zal ze verbaesd maken met alle benaeuwdheden.

7. Hierom versterkt u, en laet uwe handen niet slap worden: want uw werk zal loon hebben.

8. Hetwelk als Asa gehoord had, te weten, de woorden en profetie van Azarias, Obeds zoon, den profeet, zoo is hy versterkt, en heeft de afgoden weggenomen van al het land van Juda, en Benjamin, en van de steden, die hy gewonnen had, des gebergte van Ephraïm, en hy heeft gewyd den autaer des Heeren die daer was voor het portael des Heeren.

9. En hy heeft vergaderd geheel Juda en Benjamin, en de uytlanders met hen van Ephraïm, en van Manasses, en van Simeon: want daer waren er veel tot hem gevloden van Israël, ziende dat den Heer zyn God met hem was.

10. En als zy te Jerusalem gekomen waren in de derde maend, in het vyftiende jaer des koningryks van Asa,

11. Zoo hebben zy den Heere geofferd op dien dag van de buyten en rooven, welke zy medegebragt hadden, zeven honderd ossen, en zeven duyzend rammen.

12. En hy is ingekomen naer de gewoonte, om het verbond te versterken, dat zy den Heer hunner vaderen God zoeken zouden, met hun geheel herte, en met hunne geheele ziel.

13. Maer is het dat er iemand, zeyde hy, niet zoekt den Heer den God van Israël, die sterve, van den minste tot den meeste, van den man tot de vrouw.

14. En zy hebben den Heere gezworen met luyder stemme, met jolyt, en met geklank der trompetten, en met geluyd der bazuynen.

15. Alle die in Juda waren met eene vervloekinge: want met al hun herte hebben zy gezworen, en met al hunnen wille hebben zy hem gezocht, en gevonden: en den Heer heeft hun rust gegeven al rondom.

16. En ook Maacha de moeder van Asa den koning, heeft hy van de groote heerschappy afgezet, want zy in het bosch gemaekt had een beeld van Priapus: hetwelk hy al gebroken heeft, en in stukken bryzelende heeft hy het verbrand aen de beke Cedron.

17. Maer de hoogten zyn in Israël gebleven: nogtans het hert van Asa, was volmaekt alle zyne dagen.

18. En de dingen die zyn vader beloofd had, heeft hy ook gedragen in des Heeren huys, zilver, en goud, en verscheyden huysraed van vaten.

19. Maer het was geen oorlog tot het dertigste jaer des konings Asa.

HET XVI. KAPITTEL.

Als Baasa den koning van Israël tegen Asa vecht, zoo roept Asa ter hulpe den koning Benadad van Syrien: en Hanan den profeet hem berispende, wordt in den put geworpen, en hy sterft.

1. Maer in het zes en dertigste jaer zyns ryks, zoo is Baasa, den koning van Israël, opgekomen in Juda, en hy omleyde Rama met eenen muer, dat er niemand zoude vrylyk mogen uytgaen of ingaen uyt het ryk van Asa.

2. Maer Asa, heeft voortgehaeld zilver en goud uyt de tresoren van het huys des Heeren, en van des konings schatten, en hy heeft het gezonden tot Benadad, den koning van Syrien, die te Damascus woonde, zeggende:

3. Daer is een verbond tusschen u en my, ook zoo hebben myn vader en uw vader eendragtigheyd gehad: daerom heb ik u zilver en goud gezonden, dat gy brekende het verbond, dat gy hebt met Baasa, den koning van Israël, hem doet van my gaen.

4. Als Benadad dit bevonden had, zoo heeft hy de prinsen van zyn heyr gezonden tot de steden van Israël: dewelke hebben geslagen Ahion en Dan, en Abelmaim, en alle de bemuerde steden van Nephthali.

5. Hetwelk als Baasa gehoord heeft, zoo heeft hy afgelaten van te timmeren Rama, en hy heeft zyn werk laten staen.

6. Maer Asa den koning, heeft tot zich genomen geheel Juda, en zy hebben gehaeld de steenen van Rama, en de houten, welke Baasa bereyd had tot de timmeringe, en hy heeft daermede getimmerd Gabaa en Maspha.

7. In dien tyde is gekomen Hanani een profeet tot Asa, den koning van Juda, en heeft hem gezeyd: Om dat gy betrouwen hebt gehad in den koning van Syrien, en niet in den Heere uwen

God, daerom is het heyr des konings van Syrien uyt uwe hand ontgaen.

8. Waren de Morianen en Libyanen, niet veel meerder in getalle in wagens en rosvolk, en in zeer groote menigte bovenmaten: de welke, toen gy in den Heere geloofdet, hy in uwe hand geleverd heeft?

9. Want de oogen des Heeren aenschouwen geheel aerdryk, en zy geven sterkheyd dengenen die met volmaekter herte in hem gelooven. Daerom hebt gy dwaesselyk gedaen, en hierom zullen van dezen tyd voortaen tegen u oorlogen opstaen.

10. En Asa, gram wezende tegen den ziender, heeft hem doen zetten in de banden: want hy was daerom zeer verbolgen: en hy heeft er zeer veel van den volke op dien tyd gedood.

11. Maer de werken van Asa, de eerste en de laetste, zyn geschreven in het boek der koningen van Juda en Israël.

12. En Asa, heeft ziek geweest in het negen en dertigste jaer zyns ryks, door zeer groote pyne der voeten: en ook in zyne ziekte heeft hy den Heer niet gezocht, maer hy heeft meer betrouwen gehad in der medecynen kunst.

13. En hy is ontslapen met zyne vaderen: en gestorven in het een en veertigste jaer zyns ryks.

14. En zy hebben hem begraven in zyn graf, dat hy voor zich zelven gegraven had in Davids stad: en zy hebben hem geleyd op zyn bed vol speceryen, en olien der gemeyne vrouwen, dewelke waren gemaekt naer de kunst der apothekers, en zy hebben die op hem verbrand met groote eerlykheyd.

HET XVII. KAPITTEL.

Josaphat zyn vader navolgende, zeer magtig zynde, hy zendt leeraers der wet over heel Juda, en zyne prinsen worden verhaeld.

1. En Josaphat, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd, en hy is magtig geworden tegen Israël.

2. En hy heeft een zeker getal oorlogsmannen gesteld in alle de steden van Juda, die met muren omleyd waren. En hy beschikte garnisoen in het land van Juda, en in alle de steden van Ephraïm, die Asa zyn vader ingenomen had.

3. En den Heer heeft met Josaphat geweest, om dat hy gewandeld heeft in David zyns vaders eerste wegen: en hy heeft niet gehoopt in Baalim,

4. Maer in zyns vaders God, en hy is voortgegaen in zyne geboden, en niet naer de zonden van Israël.

5. En den Heer heeft het ryk versterkt in zyne hand, en geheel Juda heeft Josaphat giften gegeven: en hy heeft ontellyke groote rykdommen gehad, en veel glorie.

6. En toen zyn hert verkloekt was om des Heeren wegen, zoo heeft hy ook de hoogten en bosschen van Juda weggenomen.

7. Maer in het derde jaer zyns ryks heeft hy van zyne prinsen gezonden Benhail, en Obdias, en Zacharias, en Nathanael, en Micheas, dat zy leeren zouden in de steden van Juda:

8. En met hen de leviten, Semeias, en Nathanias, en Zabadias, Asael ook en Semiramoth, en Jonathan, Adonias ook en Thobias, en Thobadonias, leviten, en met hen Elisama en Joran priesters.

9. En zy leerden het volk in Juda, hebbende den boek van des Heeren wet: en zy gingen om tot alle de steden van Juda, en leerden het volk.

10. Hierom is de vreeze des Heeren gekomen op alle de ryken der landen, die rondom Juda waren, en zy dorsten tegen Josaphat niet stryden.

11. Maer de Philistynen bragten Josaphat ook giften, en eenen tol van zilver, en de Arabischen bragten vee van rammen, zeven duyzend en zeven honderd, en alzoo veel bokken.

12. Alzoo nam Josaphat toe, en hy is groot geworden en gekomen tot grooter hoogheyd: en hy heeft in Juda getimmerd huyzen gelyk torens, en bemuerde steden.

13. En hy heeft groote werken gemaekt in de steden van Juda: en strydbare mannen en vrome mannen waren in Jerusalem,

14. Waeraf dit getal is by een iegelyks huys en familie: In Juda waren de prinsen des heyrs, Ednas den hoofdman, en met hem zeer vrome mannen dry honderd duyzend.

15. En na dezen was Johanan een

prins, en met hem twee honderd en tachtig duyzend.

16. Na dien ook Amasias, den zoon, Zechri, den Heere geheyligd, en met hem twee honderd duyzend sterke mannen.

17. Dezen volgde den zeer vromen ten stryde Eliada, en met hem twee honderd duyzend mannen, die bogen en schilden droegen.

18. Na dezen was ook Jozabad, en met hem honderd en tachtig duyzend ligte oorlogsmannen.

19. Deze waren al tot des konings hand, uytgenomen de anderen die hy gesteld had in de bemuerde steden, in geheel Juda.

HET XVIII. KAPITTEL.

Josaphat hebbende gemeynschap met den boozen Achab, hy reyst met hem tot Ramoth Galaad, en de vier honderd valsche profeten beloven hun victorie, maer Micheas niet.

1. Aldus was Josaphat, zeer ryk en vermaerd, en hy is by zwagerschap vereenigd met Achab.

2. En hy is naer sommige jaren tot hem nedergegaen in Samarien : tot wiens komste heeft Achab geslagen zeer veel rammen en runderen, voor hem en voor het volk dat met hem gekomen was: en hy bragt hem daertoe met woorden dat hy optrekken zoude in Ramoth Galaad.

3. En Achab, den koning van Israël, heeft gezeyd tot Josaphat, den koning van Juda : Komt met my in Ramoth Galaad. Denwelken hy heeft geantwoord: Gelyk ik, alzoo zyt gy : gelyk uw volk, zoo is myn volk : en wy zullen met u wezen in den stryd.

4. En Josaphat zeyde tot den koning van Israël : Neemt nu raed, dat bid ik u, aen het woord des Heeren.

5. Hierom heeft den koning van Israël vergaderd vier honderd mannen van de profeten, en hy heeft tot hen gezeyd : Moeten wy in Ramoth Galaad gaen om te oorlogen, of dat laten? En zy zeyden : Reyst opwaerts, en God zal ze in des konings hand leveren.

6. En Josaphat, heeft gezeyd : Is hier niet een profeet des Heeren, dat wy het van hem mogten vragen?

7. En den koning van Israël zeyde tot Josaphat : Daer is een man, van denwelken wy des Heeren wil vragen mogen : maer ik haet hem, want hy profeteert my geen goed, maer kwaed tot allen tyde : en het is Micheas, den zoon van Jemla. En Josaphat heeft gezeyd : Koning, spreekt in alzulker voegen niet.

8. Toen heeft den koning van Israël geroepen eenen van de gesneden kamerlingen, en tot hem gezeyd : Roept haestelyk Micheas, den zoon van Jemla.

9. En den koning van Israël, en Josaphat, den koning van Juda, zaten beyde in hunne koninklyke stoelen, gekleed met koninklyk sieraed : en zy zaten op de plaets by de poort van Samarien, en alle de profeten profeteerden voor hen.

10. Maer Sedecias den zoon van Chanaana maekte zich zelven yzeren hoornen, en zeyde: Dit zegt den Heer : Hiermede zult gy Syrien opwerpen, tot dat gy ze verdorven hebt.

11. En alle de profeten profeteerden desgelyks, en zeyden : Trekt opwaerts in Ramoth Galaad, en gy zult voorspoedig zyn, en den Heer zal die in des konings hand leveren.

12. En den bode, die gegaen was om Micheas te roepen, heeft tot hem gezeyd: Ziet, de woorden van alle de profeten verkondigen den koning met eenen mond goede dingen : hierom bid ik u, dat uw woord niet verscheyden zy van hen, en dat gy ook spreekt dat gelukkig is.

13. Tot denwelken Micheas heeft geantwoord : Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, al wat myn God my zeggen zal, dat zal ik spreken.

14. Aldus is hy tot den koning gekomen. Tot denwelken den koning zeyde : Micheas, moeten wy gaen in Ramoth Galaad om te stryden, of dat laten? Denwelken hy geantwoord heeft : Gaet opwaerts, want het zal al voorspoediglyk geschieden, en de vyanden zullen in uwe handen geleverd worden.

15. En den koning heeft gezeyd : Nog eenwerf, en anderwerf bezweer ik u, dat gy my niet zegt, anders dan dat waerachtig is in den naem des Heeren.

16. En hy zeyde : Ik heb gezien geheel Israël verstroeyd op de bergen, gelyk schapen zonder herder ; en den

Heer zeyde: Deze hebben geene heeren: een iegelyk gaet wederom in zyn huys met vrede.

17. En den koning van Israël zeyde tot Josaphat: Heb ik het niet gezeyd dat my dezen niets goeds zoude profeteren, maer hetgene dat kwaed is?

18. En Micheas zeyde: Daerom hoort de stem des Heeren: Ik heb den Heer zien zitten in zynen heerlyken troon, en al het heyr des hemels by hem staende, ter rechter en ter slinker zyde.

19. En den Heer heeft gezeyd: Wie zal bedriegen Achab, den koning van Israël, dat hy optrekke en valle in Ramoth Galaad? En toen den eenen zeyde met dezer maniere, en een ander met eene andere:

20. Zoo is daer een geest voortgekomen, en heeft gestaen voor den Heer, en gezeyd: Ik zal hem bedriegen. Tot welken zeyde den Heer: Waermede, zeyde hy, zult gy hem bedriegen?

21. En hy antwoordde: Ik zal uytgaen, en wezen een logenachtigen geest in den mond van alle zyne profeten. En den Heer heeft gezeyd: Gy zult hem bedriegen, en de overhand krygen: gaet uyt, en doet alzoo.

22. Hierom ziet, den Heer heeft nu den geest der logenen gegeven in den mond van alle uwe profeten, en den Heer heeft van u kwade dingen gesproken.

23. En Sedecias, den zoon van Chanaana, ging toe, en sloeg Micheas aen zyne wange, en zeyde: Door welken weg is den geest Gods van my overgegaen, om u te spreken?

24. En Micheas heeft gezeyd: Gy zult dat zelf zien op dien dag, als gy zult gegaen zyn van de eene kamer in de andere om verborgen te worden.

25. Maer den koning van Israël heeft geboden, zeggende: Neemt Micheas, en leydt hem tot Amon, den prins der stad, en tot Joas, Amelechs zoon.

26. En gy zult zeggen: Dit zegt den koning: Doet dezen in den kerker, en geeft hem een weynig broods, en een luttel waters, tot dat ik wederkome met vrede.

27. En Micheas heeft gezeyd: Is het dat gy wederkomt met vrede, zoo heeft den Heer door my niet gesproken. En hy heeft gezeyd: Hoort toe, al te zamen.

28. Aldus zoo zyn opgetrokken den koning van Israël, en Josaphat, den koning van Juda, tot Ramoth Galaad.

29. En den koning van Israël heeft tot Josaphat gezeyd: Ik zal myn habyt veranderen, en alzoo zal ik ten stryde gaen, maer gy, doet uwe kleederen aen. En als den koning van Israël zyn habyt veranderd had, zoo is hy in den stryd gekomen.

30. Maer den koning van Syrien had den kapiteynen van zyn rosvolk geboden, zeggende: Vecht niet tegen den minsten, of tegen den meesten, dan alleen tegen den koning van Israël.

31. Aldus toen de prinsen des rosvolks gezien hadden Josaphat, zoo hebben zy gezeyd: Dit is den koning van Israël. En zy hebben hem omringeld strydende: maer hy riep tot den Heer, en hy heeft hem geholpen, en hy heeft die van hem gekeerd.

32. Want toen de prinsen des rosvolks zagen, dat hy den koning van Israël niet was, zoo hebben zy hem gelaten.

33. Maer het gebeurde dat er een van den volke eenen pyl schoot in het onzeker, en raekte den koning van Israël tusschen zynen hals en schouderen, en hy zeyde tot zynen wagenman: Keert uwe hand om, en voert my uyt den heyre, want ik ben gewond.

34. En den stryd nam eynde op dien dag: maer den koning van Israël stond in zynen wagen tegen de Syriers tot den avond toe, en hy is gestorven als de zon onderging.

HET XIX. KAPITTEL.

Josaphat wordt van Jehu gestraft, dat hy den ongoddelyken hulpe deed, maer hy vermaende de regters, dat zy goed regt doen zouden. En de Leviten dat zy hun officie wel bedienen zouden.

1. En Josaphat, den koning van Juda, is wederom gekeerd in zyn huys, vredelyk in Jerusalem.

2. Denwelken is te gemoet gekomen Jehu, den zoon Hanani, een ziender, en heeft tot hem gezeyd: Den ongoddelyken doet gy hulpe, en met degene die den Heer haten maekt gy vriendschap, en daerom hadt gy den toorn des Heeren verdiend:

3. Maer daer zyn goede werken in u gevonden, om dat gy de bosschen uyt

den lande van Juda weggenomen hebt, en hebt uw hert bereyd, dat gy den Heer uwer vaderen God zoeken zoudt.

4. Aldus heeft Josaphat gewoond in Jerusalem: en hy is wederom uytgegaen tot den volke, van Bersabee aen, tot het gebergte van Ephraïm, en hy heeft ze wederom geroepen tot den Heer hunner vaderen God.

5. En hy heeft gesteld regters des lands, in alle de besloten steden van Juda, door alle plaetsen byzonder,

6. En gebiedende den regters, heeft hy gezeyd: Ziet wat gy doet: want gy bedient geen officie des mensch, maer des Heeren: en zoo wat gy oordeelt, dat zal wederom op u komen.

7. De vreeze des Heeren laet met u zyn, en doet alle dingen met neerstigheyd: want by onzen Heer God is geene boosheyd, noch uytnemen der persoonen, noch begeerlykheyd der giften.

8. In Jerusalem heeft Josaphat ook leviten en priesters gesteld, en prinsen der familien uyt Israël, dat zy des Heeren regt en zake oordeelen zouden den bewooners van dien.

9. En hy heeft hun bevolen, zeggende: Alzoo zult gy doen in de vreeze des Heeren getrouwelyk, en met volmaekter herte.

10. Alle zaken van uwe broeders, die tot u komen zullen, die in hunne steden woonen tusschen maegschap en maegschap, zoo waer dat twist is van de wet, van het gebod, van de ceremonien, en van de regtveerdigmakingen: toont hun dat zy tegen den Heer niet zondigen, en dat de gramschap niet kome op u, en op uwe broeders: want alzoo doende zult gy niet zondigen.

11. En Amarias uw priester en bisschop zal den oversten wezen in de dingen die God aengaen: maer Zabadias, Ismahels zoon, die een hoofdman is in het huys van Juda, zal op de werken zyn, die tot des konings dienst behooren: en gy hebt tot meesters de leviten in uwe tegenwoordigheyd, versterkt u, en doet neerstiglyk, en den Heer zal met u wezen in het goede.

HET XX. KAPITTEL.

De Ammoniten, Moabiten, en de Syriers zyn gekomen om tegen Josaphat te vechten, en Josaphat heeft God gebeden, en zy hebben den eenen den anderen verslagen, maer hy wordt berispt om de gemeynschap van Ochozias.

1. Nadezen zyn vergaderd de kinderen van Moab, en de kinderen van Ammon, en met hen van de Ammoniten tot Josaphat, om tegen hem te stryden.

2. En de boden zyn gekomen, en hebben het Josaphat te kennen gegeven, zeggende: Eene groote menigte komt tegen u van de plaetsen, die over de zee zyn, en van Syrien, en ziet zy zyn in Asasonthamar, welk is Engaddi.

3. En Josaphat van vreeze verschrikt zynde, heeft zich heel gegeven om den Heere te bidden, en hy heeft eenen vasten doen uytroepen in geheel Juda.

4. En Juda is vergaderd om den Heere te bidden: ook kwamen zy alle uyt hunne steden om den Heere te verbidden.

5. En toen Josaphat stond in het midden der vergadering van Juda, en Jerusalem, in des Heeren huys, voor het nieuwe voorhof.

6. Zoo heeft hy gezeyd: Heere, onzer vaderen God, gy zyt God in den hemel, en gy hebt heerschappy over alle de koningryken der heydenen, in uwe hand is sterkheyd en magt, en niemand mag u wederstaen.

7. Hebt gy, onzen God, niet doodgeslagen alle de bewooners van dezen lande voor uw volk Israël, en die gegeven Abrahams uws vriends zade in der eeuwigheyd?

8. En zy hebben daerin gewoond, en hebben daerin getimmerd eene heylige wooning voor uwen naem, zeggende:

9. Is het dat ons eenige kwade dingen overvallen, het zy het zweerd des oordeels, de pestilentie, en den honger, zoo zullen wy staen voor uw aenschyn voor dit huys, daerin dat uwen naem aengeroepen is: en wy zullen tot u roepen in onze tribulatien, en gy zult verhooren, en zalig maken.

10. Hierom nu ziet de kinderen van Ammon en Moab, en het gebergte van Seyr, door dewelke gy niet hebt toegelaten dat Israël gaen zoude, toen zy uyt Egypten kwamen, maer hebben van hen afgeweken, en hebben hen niet gedood:

11. Die doen nu contrarie, en zy ar-

beyden om ons te verdryven uyt de bezittinge die gy ons geleverd hebt.

12. Onzen God, zult gy hen dan niet oordeelen? In ons is voorwaer zoo groote sterkheyd niet, dat wy dezer menigte zouden mogen wederstaen, die ons overvalt. Maer als wy niet weten wat wy doen moeten, dan hebben wy anders niet meer, dan alleen dat wy onze oogen stieren tot u.

13. En geheel Juda stond voor den Heer, met hunne kleyne kinderen en huysvrouwen, en met hunne zonen.

14. En daer was Jahaziel, den zoon Zacharias, des zoons Banaias, des zoons Jehiel, des zoons Mathanias, een leviet van Asaphs kinderen, op denwelken is geworden den geest Gods in het midden der schare.

15. En hy heeft gezeyd: Hoort toe, alle gy van Juda, en die in Jerusalem woont, en gy koning Josaphat: Dit zegt den Heer u: Wilt niet vreezen, noch vervaert u voor deze menigte: want het is uwen stryd niet, maer Gods stryd.

16. Morgen zult gy nederwaerts trekken tegen hen: want zy zullen opkomen door den hellenden berg, genaemd Sis, en gy zult ze vinden in het hoogste der beke, welke is tegenover de woestyn Jeruel.

17. Gy zult het niet zyn die stryden zult, maer alleenlyk staet betrouwelyk, en gy zult des Heeren hulpe op u zien, o Juda, en Jerusalem: wilt niet vreezen, noch weest vervaerd: morgen zult gy tegen hen uyttrekken, en den Heer zal met u wezen.

18. Toen is Josaphat, en Juda, en alle de bewooners van Jerusalem, nedergevallen plat ter aerde voor den Heer, en hebben hem aengebeden.

19. Maer de Leviten van Kaaths zonen, en van de kinderen van Kore, hebben den Heere God van Israël geloofd met luyder stemme in de hoogte.

20. En als zy des morgens opgestaen waren, zyn zy uytgegaen door de woestyn Thecua: en als zy voortgereysd waren, heeft Josaphat in het midden van hen staende, gezeyd: Hoort my, gy mannen van Juda, en alle de inwooners van Jerusalem: gelooft in den Heer uwen God, en gy zult vry zonder vreeze wezen: gelooft zynen profeten, en alle dingen zullen voorspoediglyk vergaen.

21. En heeft den volke raed gegeven, en hy heeft des Heeren zangers gesteld, dat zy hem loven zouden by hunne scharen, en dat zy voor het heyr gaen zouden, en met gelyker stemme zeggen: Belydt den Heer, want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd.

22. En toen zy begonnen den lofzang te zingen, heeft den Heer hunne lagen tegen hen zelven gekeerd, te weten der kinderen van Ammon, en Moab, en van het gebergte van Seir, dewelke uytgegaen waren, dat zy tegen Juda stryden zouden, en zy zyn geslagen geweest.

23. Want de kinderen van Ammon, en Moab, zyn opgestaen tegen de bewooners van Seyrs gebergte, dat zy die dooden en te niet doen zouden: en toen zy dat met den werke volbragt hadden, zoo zyn zy ook tegen malkander gekeerd, en zyn door malkanders wonden gevallen.

24. Maer toen Juda gekomen was aen de spelonk, welke ter woestynewaert ziet, heeft hy gezien van verre al het landschap breed over, vol doode lighamen, en dat er niemand overgebleven was, die de dood had mogen ontgaen.

25. Toen is Josaphat en al het volk met hem gekomen, om der dooden roof af te trekken: en zy hebben onder de doode lighamen gevonden verscheyden huysraed, kleederen ook, en zeer kostelyke vaten, en zy hebben het geroofd, alzoo dat zy het niet al dragen mogten, noch ook binnen dry dagen den roof wegdragen, om dat den roof zoo veel was.

26. Maer op den vierden dag zyn zy vergaderd in de valley der benedictie: want om dat zy daer den Heere gebenedyd hadden, zoo hebben zy die plaets genoemd de valley der benedictie, tot op den tegenwoordigen dag.

27. En de mannen van Juda, en de inwooners van Jerusalem, en Josaphat voor hen, zyn wederom gekeerd in Jerusalem met grooter blydschappe, om dat den Heer hun blydschap had gegeven van hunne vyanden.

28. En zy zyn in Jerusalem gegaen met psalteren, en harpen, en trompetten in des Heeren huys.

29. En den grouwel des Heeren viel op alle de koningryken der landen, toen zy gehoord hadden dat den Heer gestreden had tegen de vyanden van Israël.

30. En het ryk van Josaphat heeft gerust, en den Heer heeft hun vrede gegeven al rondom.

31. Aldus heeft Josaphat geregeerd over Juda, en hy was vyf en dertig jaren oud toen hy begon te regeren : en vyf en twintig jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem : en zyns moeders naem was Azuba, de dochter van Selahi.

32. En hy heeft in Asa zyns vaders weg gewandeld, en hy is daeraf niet geweken, doende hetgeen dat behaeglyk was voor den Heer.

33. Maer nogtans heeft hy de hoogten niet weggenomen, en het volk had nog zyn hert niet geschikt tot den Heere hunner vaderen God.

34. Maer dat er meer is van Josaphats werken, van de eersten en de laetsten, dat is geschreven in de woorden van Jehu, des zoons Hanani, dewelke hy gesteld heeft in de boeken der koningen van Israël.

35. Nadezen heeft Josaphat, den koning van Juda, vriendschap gemaekt met Ochozias, den koning van Israël, wiens werken zeer ongoddelyk waren.

36. En hy is mede deelachtig geweest dat zy schepen maekten, die te Tharsis varen zouden : en zy hebben eene vloot schepen gemaekt in Asiongaber.

37. En Eliezer, Dodaus zoon, van Maresa, heeft geprofeteerd tot Josaphat, zeggende : Om dat gy een verbond gehad hebt met Ochozias, daerom heeft den Heer uwe werken geslagen, en de schepen zyn gebroken, en zy mogten niet varen tot Tharsis.

HET XXI. KAPITTEL.

Josaphat sterft, Joram zyn zoon wordt koning, en hy slaet zyne broeders dood, hy verlaet den Heer, en leeft als een goddeloozen, Edom valt af van Juda. God den Heer straft en plaegt den koning Joram.

1. En Josaphat is ontslapen met zyne vaderen, en hy is begraven met hen in Davids stad : en Joram zyn zoon heeft voor hem geregeerd.

2. Denwelken heeft gehad broeders, Josaphats zonen, Azarias, en Jahiel, en Zacharias, en Azarias, en Michael, en Saphatiam : alle deze waren Josaphats des konings van Juda zonen.

3. En hun vader heeft hun gegeven veel gaven van goud en zilver, en renten, met zeer vaste steden in Juda : maer het ryk heeft hy Joram overgegeven, om dat hy den eerstgeboren was.

4. En Joram is opgestaen op zyns vaders koningryk; en toen hy zich zelven vastgemaekt had, heeft hy alle zyne broeders gedood met den zweerde, en sommige van de prinsen van Israël.

5. Twee en dertig jaren oud was Joram, toen hy begon te regeren : en acht jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd.

6. En hy heeft gewandeld in de wegen der koningen van Israël, gelyk Achabs huys gedaen had : want Achabs dochter was zyne huysvrouw, en hy heeft kwaed gedaen in des Heeren aenschyn.

7. En den Heer heeft het huys van David niet willen te niet doen, om het verbond, dat hy met hem gemaekt had : en om dat hy beloofd had, dat hy hem een licht geven zoude, en zynen zonen tot allen tyde.

8. In dien dagen zyn die van Edom wederspannig geweest, dat zy onder Juda niet zyn zouden, en zy hebben zich zelven eenen koning gemaekt.

9. En toen Joram met zyne prinsen overgetrokken was, en met al zyn rosvolk dat met hem was, is hy des nachts opgestaen, en heeft de Edomiten geslagen die hem omringd hadden, en alle de hoofdlieden van hun rosvolk.

10. Maer nogtans zyn de Edomiten wederspannig geweest, dat zy onder Juda niet zyn zouden, tot op dezen dag toe : in dien tyde is Lobna ook afgescheyden, dat zy onder zyne hand niet zyn zouden. Want hy had verlaten den Heer zyns vaders God :

11. Daertoe heeft hy ook hoogten getimmerd in de steden van Juda, en heeft die van Jerusalem doen onkuyschheyd bedryven, en Juda doen overtreden.

12. Maer hem werd eenen brief gebragt van Elias den profeet, daerin geschreven was : Dit zegt den Heer Davids uws vaders God : Om dat gy niet gewandeld hebt in Josaphats uws vaders wegen, en in de wegen van Asa, den koning van Juda,

13. Maer gewandeld hebt door den weg der koningen van Israël, en hebt Juda doen onkuyschheyd bedryven, en de inwooners van Jerusalem, volgende de onkuyschheyd des huys van Achab, en daerenboven hebt gy uwe broeders, uws vaders huys, die beter waren dan gy, gedood :

14. Ziet, den Heer zal u met eene groote plage slaen, met uwen volke, en met uwe zonen, en huysvrouwen, en alle uwe substantie.

15. En gy zult met eene de allerkwaedste ziekte uws buyks ziek zyn, tot dat uw ingewand allengskens uytkomen zal te elken dage.

16. Hierom heeft den Heer tegen Joram verwekt den geest der Philistynen, en der Arabischen, die by de Morianen woonen.

17. En zy zyn opgekomen in het land van Juda, en zy hebben het verdorven, en zy hebben geroofd alle de substantie, die in des konings huys gevonden is, en daertoe ook zyne zonen, en zyne huysvrouwen: en hem bleef anders geenen zoon, dan Joachaz, die den allerjongsten was.

18. En boven alle deze dingen heeft hem den Heer geslagen met eene ongeneeslyke ziekte des buyks.

19. En als de dagen den eenen na den anderen kwamen, en der tyden verloop voortging, zoo is volbragt den omloop van twee jaren: en aldus door eene lange verrotting verteerd, alzoo dat hy ook zyn ingewand van onder uytwierp, is hy beroofd te zamen van de ziekte, en van het leven. En hy is gestorven van eene zeer kwade ziekte, en het volk heeft hem geene uytvaert gedaen naer de maniere des verbrandens, gelyk zy zynen ouders gedaen hadden.

20. Twee en dertig jaren oud was hy toen hy begon te regeren, en acht jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd. En hy heeft gewandeld niet regt uyt, en zy hebben hem begraven in Davids stad: maer nogtans niet in der koningen graven.

HET XXII. KAPITTEL.

Van Ochozias, hoe hy met Achabs zoon eens werd, en vermoord werd van Jehu, en van Athalia die des konings zaed doodde.

1. En de inwooners van Jerusalem hebben Ochozias, zynen jongsten zoon, voor hem koning gemackt: want alle de oudste van geboorte, die voor hem waren, hadden de roovers der Arabischen gedood, die het heyrleger overvielen: en Ochozias, Jorams des konings van Juda zoon, heeft geregeerd.

2. Twee en veertig jaren oud was Ochozias toen hy begon te regeren, en een jaer heeft hy geregeerd in Jerusalem, en zyns moeders naem was Athalia, de dochter van Amri.

3. En hy is ook ingegaen door de wegen van Achabs huys: want zyne moeder stierde hem dat hy ongoddelyk doen zoude.

4. Hierom heeft hy kwaed gedaen in het aenzigt des Heeren, gelyk Achabs huys: want zy zyn zyne raedslieden geweest na zyns vaders dood, te zyner verderffenisse.

5. En hy heeft naer hunnen raed gewandeld. En hy is gereysd met Joram Achabs des konings van Israëls zoon, ten stryde tegen Hazaël, den koning van Syrien, te Ramoth Galaad: en de Syriers hebben Joram gewond.

6. Denwelken is wederom gekeerd om genezen te worden in Jezrahel: want hy had veel wonden ontvangen in den voorzeyden stryd. Toen is Ochozias, den zoon van Joram, den koning van Juda, afgekomen, om te bezoeken Joram, Achabs zoon, in Jezrahel ziek zynde.

7. Want het was Gods wil tegen Ochozias, dat hy tot Joram komen zoude: en als hy gekomen was, en uytgaen zoude met hem tegen Jehu, den zoon van Namsi, denwelken den Heer gezalfd had om dat hy Achabs huys te niet doen zoude.

8. Hierom toen Jehu Achabs huys omwierp, heeft hy de prinsen van Juda gevonden, en de zonen van Ochozias broeders, die hem dienden, en hy heeft die verslagen.

9. En denzelfden Ochozias zoekende, heeft hy gevangen verborgen wezende in Samarien: en als hy tot hem gebragt was, heeft hy hem gedood, en zy hebben hem begraven: om dat hy Josaphats zoon was, die den Heer gezocht had uyt al zyn herte. En daer was voorts geene hoop meer dat er iemand van Ochozias geslacht regeren zoude.

10. Want Athalia zyne moeder, ziende dat haer zoon dood was, is opgestaen, en heeft al het koninklyk geslacht van Jorams huys gedood.

11. Maer Josabeth des konings dochter heeft genomen Joas Ochozias zoon, en zy heeft hem ontstolen uyt het midden van des konings zonen, toen zy gedood werden: en zy heeft hem ver-

borgen met zyne voedster in de kamer der beddekens: en Josabeth, die hem verborgen had, was Jorams des konings dochter, Joiada des oversten priesters huysvrouwe, de zuster van Ochozias, en daerom heeft Athalia hem niet gedood.

12. Aldus is hy met hen verborgen geweest in des Heeren huys zes jaren, in dewelke Athalia in het land geregeerd heeft.

HET XXIII. KAPITTEL.

Joiada maekt Joas koning, en beveelt dat men Athalia dooden zoude, en hoe het volk bederft den tempel, en de afgoden van Baal.

1. Maer in het zevende jaer Joiada versterkt zynde, heeft genomen de honderdste mannen, te weten Azarias, Jerohams zoon, en Ismahel, Johanans zoon, Azarias ook, Obeds zoon, en Maasias, Adaias zoon, en Elisaphat den zoon van Zechri: en hy heeft met hen een verbond gemaekt.

2. Dewelke gaende al rondom Juda, hebben vergaderd de leviten uyt alle de steden van Juda, en de prinsen der familien van Israël, en zy zyn gekomen in Jerusalem.

3. Toen heeft alle de menigte een verbond gemaekt in den huyze Gods met den koning: en Joiada heeft tot hen gezeyd: Ziet des konings zoon zal regeren, gelyk den Heer gesproken heeft over Davids zonen.

4. Daerom dit is het woord dat gy doen zult:

5. Het derdedeel van u, die ter Sabbatfeesten komt, van de priesters en leviten, en deurwachters, zal in de poort wezen: En het derdedeel aen des konings huys: en het derdedeel aen de poort, welke genoemd wordt des fondaments: maer al het ander gemeyne volk laet wezen in de voorhoven van des Heeren huys.

6. En niemand anders laet gaen in des Heeren huys, dan de priesters, en die daer dienen van de leviten: die laet alleen ingaen, want zy zyn geheyligd, en al het ander gemeyne volk laet bewaren des Heeren waken.

7. Maer de leviten laet den koning omringen, hebbende elk hunne wapenen: (en is het dat er iemand anders in den tempel komt, laet dien dooden) en laet hen zyn met den koning als hy ingaen en uytgaen zal.

8. Aldus zoo hebben de leviten, en geheel Juda gedaen naer al dat hun Joiada den oversten priester geboden had: en zy hebben elk genomen de mannen die onder hen waren, en zy kwamen by de ordinantie van den Sabbat, met degene die den sabbat voldaen hadden, en uytgegaen waren: want Joiada den oversten priester had de scharen niet laten gaen, dewelke den eenen naer den anderen plegen tot elker weke vervolgens te komen.

9. En Joiada den priester heeft de honderd mannen spiesen gegeven, en groote schilden, en targien des konings David, dewelke hy geheyligd had in des Heeren huys.

10. En hy heeft gesteld al het volk dergener die steekzweerden hielden aen de rechter zyde des tempels, tot aen de slinker zyde des tempels, voor den autaer, en den tempel, rondom den koning.

11. En zy hebben des konings zoon uytgebragt, en hebben een kroonement op zyn hoofd gesteld, en het getuygenis, en zy hebben in zyne hand gegeven de wet te houden, en zy hebben hem koning gemaekt: en Joiada den oversten priester heeft hem gezalfd, en zyne zonen: en zy hebben hem goed gewenscht, en gezeyd: Den koning leve.

12. Hetwelk als Athalia gehoord had, te weten de stem dergener die liepen en loofden den koning, zoo is zy tot den volke gegaen in den tempel des Heeren.

13. En toen zy gezien had den koning staende op den graed in den ingang, en de prinsen, en scharen omtrent hem, en al het volk des lands, blydschap makende, en met trompetten geluyd makende, en met instrumenten van verscheydene manieren te zamen spelende, en de stemme dergener die loofden, zoo heeft zy hare kleederen gescheurd, en gezeyd: Verradery, verradery.

14. En Joiada den oversten priester is uytgegaen tot de honderd mannen en prinsen des heyrs, en heeft hun gezeyd: Leydt ze uyt het bevang des tempels, en laet ze buyten met den zweerde gedood worden. En den priester heeft geboden dat men ze niet dooden zoude in des Heeren huys.

15. En zy hebben hunne handen aen haren hals gesteken: en toen zy geko-

men was in de poort der peerden van des konings huys, zoo hebben zy haer daer gedood.

16. En Joiada heeft een verbond gemaekt tusschen hem en het geheele volk, en den koning, dat zy zouden wezen des Heeren volk.

17. Hierom is al het volk gegaen in Baals huys, en zy hebben dat verdorven: en zyne autaren, en de standbeelden hebben zy te zamen gebroken: en Mathan Baals priester hebben zy gedood voor de autaren.

18. En Joiada heeft oversten gesteld in des Heeren huys, onder der priesteren en leviten handen, dewelke David bedeyld heeft in des Heeren huys: dat zy den Heere zouden heel-brandofferanden offeren, gelyk het geschreven is in Moyses wet, met blydschapen liedekens, naer Davids ordinantie.

19. En hy heeft ook deurwaerders gesteld in de poorten van des Heeren huys, dat daer niemand in komen zoude die onzuyver waren door eenig ding.

20. En hy heeft de honderdste mannen, en de allervroomste mannen met zich genomen, en de prinsen des volks, en al het gemeyne volk des lands, en zy hebben den koning doen afkomen van des Heeren huys, en gaen door het midden der overste poort in des konings huys, en zy hebben hem gesteld in den koninklyken stoel.

21. En al het volk des lands is zeer blyde geweest, en de stad heeft gerust: maer Athalia is met den zweerde verslagen.

HET XXIV. KAPITTEL.

Joas was zeer goddelyk, zoo lang als Joiada leefde, maer na zyne dood, zoo deed hy dooden Zacharias Joiadas zoon, Jerusalem en Juda worden geroofd van de Syriers, en Joas wordt van zyne knechten gedood.

1. Zeven jaren oud was Joas toen hy begon te regeren: en veertig jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem, zyns moeders naem was Sebia van Bersabee.

2. En hy heeft gedaen dat goed was voor den Heer alle de dagen van Joiada den priester.

3. En Joiada nam hem twee huysvrouwen, waeraf dat hy gewonnen heeft zonen en dochteren.

4. Hierna zoo heeft het Joas belieft dat men des Heeren huys zoude vermaken.

5. En hy heeft vergaderd de priesters en leviten, en tot hen gezeyd: Gaet uyt tot de steden van Juda, en vergadert van geheel Israël geld tot de vervallingen van ons Gods tempel te vermaken te allen jaren, en doet dat haestelyk: maer de leviten hebben het met kleyner neerstigheyd gedaen.

6. En den koning heeft Joiada den prins geroepen, en tot hem gezeyd: Waerom hebt gy niet bezorgd, dat gy de leviten zoudt bedwingen om van Juda en Jerusalem in te halen het geld, hetwelk gesteld is van Moyses des Heeren dienaer, dat geheel Israël het inbrengen zoude in het tabernakel des getuygenis?

7. Want de allerongoddelykste Athalia, en hare zonen hebben het huys Gods verdorven; en met alle de dingen die in des Heeren tempel geheyligd waren, hebben zy Baalims tempel versierd.

8. Toen heeft den koning bevolen, en zy hebben eene kist gemaekt: en die gesteld buyten aen de poort van des Heeren huys.

9. En het is openbaer verkondigd in Juda en Jerusalem dat een iegelyk den Heere den prys brengen zoude, denwelken Moyses des Heeren dienaer gesteld had over geheel Israël in de woestyn.

10. En alle de prinsen hebben zich verblyd, en al het volk: en zy zyn ingegaen en hebben het ingebragt, en geworpen in des Heeren kist alzoo dat die vol werd.

11. En als het tyd was dat zy de kist dragen zouden voor den koning door de leviten handen (want zy zagen daer veel gelds) ging des konings schryver in, en dien den oversten priester gesteld had: en zy stortten het geld uyt, dat er in de kist was: maer de kist droegen zy weder op hare plaets: en alzoo deden zy van dage te dage, en daer is ontellyk veel gelds vergaderd.

12. Hetwelk den koning en Joiada hebben gegeven dengenen die over de werken van des Heeren huys waren: en die huerden daermede steenhouwers, en kunstige ambachtslieden van alle werken, dat zy het huys des Heeren zouden vermaken: en ook smeden van yzer en metael, opdat mogt onderzet worden hetgene dat begon te vallen.

13. En die daer wrochten, hebben neerstiglyk gedaen, en de gescheurdheyd der muren werd toegemaeckt door hunne handen, en zy hebben des Heeren huys opgeregt in zynen eersten staet, en zy hebben het doen vast staen.

14. En toen zy alle de werken voldaen hadden, zoo hebben zy voor den koning en Joiada gebragt het ander deel des gelds dat er overde: daeraf dat gemaeckt zyn des tempels gereedschappen ten dienste, tot de heel-brandofferanden, schalen ook, en andere gouden en zilveren vaten: en daer werden geofferd heelbrandofferanden in des Heeren huys, eeuwiglyk in alle de dagen van Joiada.

15. En Joiada is oud geworden vol dagen zynde, en hy is gestorven toen hy honderd en dertig jaren oud was.

16. En zy hebben hem in Davids stad begraven met de koningen, om dat hy wel gedaen had met Israël, en met zynen huyze.

17. En na dat Joiada gestorven was, zoo zyn de prinsen van Juda ingegaen, en hebben den koning aengebeden, denwelken, versmeekt zynde door hunnen dienst, heeft hen gevolgd.

18. En zy hebben verlaten den tempel des Heeren hunner vaderen God, en hebben den bosschen, en gesneden beelden gediend, en de gramschap is gekomen tegen Juda en Jerusalem om deze zonde.

19. En hy zond tot hen profeten dat zy tot den Heer wederkeeren zouden, dewelke hun betuygende, zy niet wilden hooren.

20. Hierom zoo heeft Gods geest aengedaen Zacharias Joiadas zoon den priester, en hy stond voor het volk, en zeyde tot hen: Dit zegt den Heer God: Waerom overtreedt gy des Heeren gebod hetwelk u niet baten zal, en hebt den Heer verlaten dat hy u verlaten zoude?

21. Dewelke vergaderd zynde tegen hem, hebben hem gesteenigd naer des konings gebod in het voorhof van des Heeren huys.

22. En Joas den koning is niet gedachtig geweest der bermhertigheyd die Joiada zyn vader met hem gedaen had, maer hy heeft zynen zoon gedood. Denwelken, toen hy stierf, zeyde: Den Heer moet aenzien, en verzoeken.

23. En als het een jaer verloopen was, zoo is tegen hem opgekomen het heyr van Syrien: en het is gekomen in Juda en Jerusalem, en heeft gedood alle de prinsen des volks, en al den roof hebben zy den koning gezonden in Damascus.

24. En certeyn toen daer een kleyn getal der Syriers gekomen was, zoo heeft den Heer in hunne handen geleverd eene ontellyke menigte, om dat zy verlaten hadden den Heer hunner vaderen God: en Joas hebben zy ook versmadelyk gehandeld naer zyne verdienste,

25. En wegtrekkende hebben zy hem gelaten in groote ziekte: en zyne knechten zyn tegen hem opgestaen ter wrake van het bloed des zoons Joiada des priesters, en zy hebben hem gedood op zyn bed, en hy is gestorven: en zy hebben hem begraven in Davids stad, maer niet in der koningen graven.

26. En hem hebben lagen geleyd Zabad, Semmaaths, der Amanietscher vrouwe zoon, en Jozabad, Semariths, der Moabeitscher vrouwe zoon.

27. Maer zyne zonen, en de som des gelds die onder hem vergaderd was, en het vermaken van den huyze Gods, zyn neerstiglyk geschreven in het boek der koningen: en Amasias zyn zoon heeft voor hem geregeerd.

HET XXV. KAPITTEL.

Amasias zynen vader navolgende in het ryk, doodt zyns vaders doodslagers, hy is victorieus tegen Edom, maer God latende, hy wordt geslagen van den koning van Israël en in Lachis vliedende hy wordt verslagen.

1. Vyf en twintig jaren oud was Amasias toen hy begon te regeren, en negen en twintig jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem, zyns moeders naem was Joaden van Jerusalem.

2. En hy heeft goed gedaen in des Heeren aenzigt: maer nogtans niet met volkomener herte.

3. En als hy zag dat het koningryk hem vast geworden was, heeft hy de keel afgesteken den knechten, die den koning zynen vader gedood hadden,

4. Maer hunne kinderen heeft hy niet gedood, gelyk daer geschreven is in het boek van Moyses wet, daer den Heer geboden heeft, zeggende: De vaders zullen voor hunne kinderen niet

gedood worden, noch ook de kinderen voor hunne vaders, maer een iegelyk zal om zyner zonde wille sterven.

5. Toen heeft Amasias Juda vergaderd, en hy heeft ze gesteld by de familien, hoofdlieden over duyzend, en honderd mannen in geheel Juda en Benjamin: en hy heeft ze geteld van twintig jaren opwaerts, en hy heeft gevonden dry honderd duyzend jongelingen, die ten stryde uyttrekken zouden, en voeren konden spiesen en schilden:

6. En hy heeft met loon gehuerd van Israël honderd duyzend vrome mannen, om honderd talenten zilvers.

7. Maer een man Gods is tot hem gekomen, en heeft gezeyd: O koning, laet het heyr van Israël met u niet uytgaen: want den Heer is met Israël niet, en met alle de kinderen van Ephraim:

8. Maer is het zake dat gy meynt dat de oorlogen gelegen zyn in de magt des heyrs, zoo zal God maken dat gy zult verwonnen worden van de vyanden: want het is in Gods magt te helpen, en ter vlugte te keeren.

9. En Amasias heeft gezeyd tot den man Gods: Wat zal dan geschieden van de honderd talenten zilvers die ik den oorlogsmannen van Israël gegeven heb? En den man Gods heeft hem geantwoord: Den Heer heeft wel waeraf hy u nog meer dan deze geven mag.

10. Hierom heeft Amasias gescheyden het heyr, dat tot hem gekomen was van Ephraim, om dat het wederom keeren zoude in zyne plaets: maer die, tegen Juda zwaerlyk gestoord, zyn wederom gegaen in hun landschap.

11. Doch Amasias heeft met betrouwen zyn volk uytgeleyd, en is weggetrokken tot de valley der zoutgroeven, en heeft de kinderen van Seir geslagen tien duyzend.

12. En de andere tien duyzend mannen hebben de kinderen van Juda gevangen, en hebben ze geleyd tot op de steyle hoogte eener steenrotse, en zy hebben ze afgeworpen van boven nederwaerts, dewelke al te zamen geborsten zyn.

13. Maer het heyr, hetwelk Amasias wederom gezonden had, dat het met hem niet gaen zoude ten stryde, heeft zich gespreyd in de steden van Juda, van Samarien af tot Bethoron toe, en toen zy dry duyzend menschen verslagen hadden, zoo hebben zy eenen grooten roof weggenomen.

14. Maer na dat Amasias de Idumiters verslagen had, en de goden van Seir mede gebragt had, zoo heeft hy die voor zich zelven tot goden gesteld, en hy aenbad die, en dien ontstak hy reukwerk;

15. Waerom den Heer gram zynde tegen Amasias, heeft tot hem gezonden eenen profeet die hem zeggen zoude: Waerom hebt gy de goden aenbeden, die hun volk niet verlost hebben uyt uwe hand?

16. En toen hy deze woorden sprak, zoo antwoordde hy dien: Zyt gy des konings raedsheer? Zyt stil, opdat ik u niet doode. En den profeet weggaende: Ik weet wel, zeyde hy, dat God gedacht heeft u dood te slaen, om dat gy dit kwaed gedaen hebt, en daerenboven hebt gy ook niet willen doen naer mynen raed.

17. En Amasias, den koning Juda, hebbende eenen zeer kwaden raed genomen, heeft gezonden tot Joas, den zoon van Joachaz, Jehus zoon, den koning van Israël, zeggende: Komt, laet ons malkander zien.

18. En hy zond de boden wederom, zeggende: De wilde distel, die in Libanus is, heeft tot den cederboom van Libanus gezonden, zeggende: Geeft uwe dochter mynen zoon tot eene huysvrouw: en ziet, de beesten, die in het bosch van Libanus waren, zyn voorby gegaen, en hebben den distelstruyk vertreden.

19. Gy hebt gezeyd: Ik heb Edom geslagen: en daerom wordt uw hert verheven tot hoovaerdy: zit in uw huys, waerom verwekt gy het kwaed tegen u zelven, dat gy vallen zoudt, en Juda met u?

20. Maer Amasias wilde niet hooren, om dat het des Heeren wil was, dat hy geleverd zoude worden in der vyanden handen, om de goden van Edom.

21. Aldus zoo is Joas den koning van Israël opgekomen, en zy hebben malkander hunne aenzigten getoond: maer Amasias, den koning van Juda, was te Bethsames Juda:

22. En Juda is gevallen voor Israël, en is gevloden in zyne tabernakelen.

23. Maer Amasias, den koning van Juda, den zoon van Joas, Joachaz zoon, heeft Joas, den koning van Israël, ge-

vangen te Bethsames, en heeft hem gebragt in Jerusalem: en heeft de stads muren gebroken van Ephraims poort tot aen de hoekpoort toe, vier honderd cubitus lang.

24. En al het goud en het zilver, en alle de vaten die hy vond in Gods huys, en by Obed-edom, en ook in de schatten van des konings huys, en ook de kinderen der borgen heeft hy wederom gevoerd in Samarien.

25. En Amasias, Joas zoon, den koning van Juda, heeft geleefd na dat gestorven is Joas, Joachaz zoon, den koning van Israël, vyftien jaren.

26. Dat er meer is van Amasias woorden der eerste en der laetste, is geschreven in het boek der koningen van Juda en Israël.

27. En na dat hy van den Heer gescheyden was, zoo hebben zy hem lagen geleyd in Jerusalem. En toen hy gevloden was in Lachis, zoo hebben zy gezonden, en hem daer gedood,

28. En zy hebben hem wedergebragt op peerden, en begraven met zyne vaderen in Davids stad.

HET XXVI. KAPITTEL.

Van het ryk Ozias, en hoe hy lazarig wordt als hy zich het sacrificie onderwond dat den priesters alleen toebehoorde.

1. En al het volk van Juda heeft zynen zoon Ozias, van zestien jaren, koning gemaekt voor Amasias zynen vader.

2. Hy heeft Ailath opgetimmerd, en heeft die wederom gebragt tot Judas heerlykheyd, na dat den koning ontslapen was met zyne vaderen.

3. Zestien jaren oud was Ozias toen hy begon te regeren, en twee en vyftig jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd: zyns moeders naem was Jechelia van Jerusalem,

4. En hy heeft gedaen dat regt was in des Heeren oogen, naer alle de dingen die Amasias zyn vader gedaen had.

5. En hy heeft den Heer neerstiglyk gezocht in de dagen van Zacharias, die een verstaender en ziender Gods was: en toen hy den Heer zocht, zoo vorderde hy hem in alle dingen.

6. Ten laetsten is hy uytgetrokken, en heeft gestreden tegen de Philistynen, en hy heeft gebroken den muer van Geth, en den muer van Jabnia, en den muer van Azoten: en hy heeft steden getimmerd in Azoten, en in Philistym.

7. En den Heer heeft hem geholpen tegen de Philistynen, en tegen de Arabers die daer woonden in Gurbaal, en tegen de Ammoniten.

8. En de Ammoniten bragten Ozias giften by gewigte: en zynen naem is vermaerd tot den ingang van Egypten toe, om de menigvuldige victorien.

9. En Ozias heeft torens in Jerusalem getimmerd op de hoekpoort, en op de dalpoort, en op de andere poorten, in de zelfde zyde des muers, en hy heeft die sterk gemaekt.

10. Hy heeft ook torens in de woestyne getimmerd, en hy heeft zeer veel cisternen gegraven, om dat hy veel kleyn vee had, zoo wel in de platte velden als in de wilde woestynen: hy heeft ook wyngaerden en wyngaerdeniers gehad in de gebergten, en op den Carmelus: want hy was een man zich bekommerende met landwinninge.

11. En het heyr van zyne strydbare mannen, die ten stryde trokken, was onder de hand van Jehiel den schryver, en Maasias des leeraers, en onder de hand van Hananias, die van des konings hoofdmannen was.

12. En al het getal der prinsen, by hunne familien der sterke mannen, was twee duyzend en zes honderd,

13. En onder hen het geheel heyr van dry honderd en zeven duyzend en vyf honderd: die bekwaem waren ter oorloge, en die voor den koning tegen de vyanden streden.

14. En Ozias heeft hun, dat is, den heelen heyre, ook bereyd schilden en spiesen, en helmetten, en pantsieren, en bogen, en slingeren om steenen te werpen.

15. En hy heeft in Jerusalem gemaekt verscheydene instrumenten, dewelke hy stelde in de torens, en in de hoeken van de muren, dat zy zouden schieten pylen, en groote steenen: en zynen naem is verre verbreyd, om dat hem den Heer hielp, en hem versterkt had.

16. Maer toen hy versterkt was, zoo is zyn hert verheven tot zyner verderfenisse, en hy heeft den Heer zynen God vergeten: en hy is in den tempel des Heeren gegaen, en heeft willen ont-

steken het reukwerk op den autaer van de welriekende offerhande.

17. En terstond na hem inkomende Azarias den priester, en met hem tachtig priesters des Heeren, zeer sterke mannen,

18. Hebben den koning wederstaen, en hebben gezeyd : Het is uw officie niet, Ozias, dat gy den Heere reukwerk ontsteken zoudt, maer dat hoort toe den priesteren Aarons zonen, die tot zulken dienst geheyligd zyn : gaet uyt de heylige plaets, versmaedt dat niet : want het zal u tot geene glorie gerekend worden van den Heere God.

19. En Ozias gram wordende, en houdende met de hand het wierookvat om het reukwerk te ontsteken, heeft de priesters gedreyg. En terstond is daer melaetschheyd gekomen in zyn voorhoofd, voor de priesters, in des Heeren huys, op den autaer van de welriekende offerande.

20. En toen hem Azarias den oversten priester aengezien had, en alle de andere priesters, zoo hebben zy de lazery gezien in zyn voorhoofd, en zy hebben hem haestiglyk uytgestooten. Maer hy ook vervaerd zynde, haestte zich om uyt te gaen, om dat hy terstond gevoeld had de plage des Heeren.

21. Aldus is Ozias den koning melaetsch geweest tot zynen sterfdag toe, en hy heeft gewoond in een afgescheyden huys, vol melaetschheden, waerom dat hy gestooten was uyt des Heeren huys. Maer Joatham, zyn zoon, regeerde des konings huys, en hy oordeelde het volk des lands.

22. Dat er meer is van Ozias woorden, der eerste en der laetste, heeft geschreven Isaias, Amos zoon, den profeet.

23. En Ozias is ontslapen met zyne vaderen, en zy hebben hem begraven in den akker der koninklyke graven, om dat hy melaetsch was : en Joatham, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

HET XXVII. KAPITTEL.

Van Joathams ryk, wat hy getimmerd, en hoe hy geregeerd heeft.

1. Vyf en twintig jaren oud was Joatham, toen hy begon te regeren, en zestien jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem : zyns moeders naem was Jerusa, Sadocs dochter.

2. En hy heeft gedaen dat regt was voor den Heer, naer al hetgene dat Ozias zyn vader gedaen had, uytgenomen dat hy in des Heeren tempel niet gegaen is, en het volk misdeed nog.

3. Hy heeft getimmerd de hooge poort van des Heeren huys, en in den muer Ophel heeft hy veel getimmerd.

4. Ook heeft hy steden getimmerd, op het gebergte van Juda, en in de bosschagien, kasteelen en torens.

5. Hy heeft gestreden tegen den koning der kinderen van Ammon, en hy heeft ze verwonnen : en de kinderen van Ammon hebben hem gegeven in dien tyde honderd talenten zilvers, en tien duyzend korusmaten tarwe, en alzoo veel korusmaten gerste : dit gaven hem de kinderen van Ammon, in het tweede en derde jaer.

6. En Joatham is versterkt, om dat hy zyne wegen regt gemaekt had, voor den Heere zynen God.

7. Maer het andere van Joathams woorden, en alle zyne stryden en werken, is geschreven in het boek der koningen van Israël en Juda.

8. Vyf en twintig jaren oud was hy, toen hy begon te regeren, en zestien jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd.

9. En Joatham is ontslapen met zyne vaderen, en zy hebben hem begraven in Davids stad : en Achaz, zyn zoon, heeft geregeerd in zyne stede.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Van den goddeloozen koning Achaz, en wat onder hem geschied is.

1. Twintig jaren oud was Achaz, toen hy begon te regeren : en zestien jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem : hy heeft niet gedaen dat regt was in des Heeren aenzigt, gelyk David zyn vader :

2. Maer hy heeft gewandeld in de wegen der koningen van Israël, daertoe heeft hy Baalim ook standbeelden gegoten.

3. Hy is dengenen die reukwerk gebrand heeft in de valley Benennom, en hy heeft zyne zonen geheyligd door het vuer, naer de manier der heydenen, die den Heer voor de kinderen Israëls gedood heeft.

4. En hy deed ook sacrificie, en ontstak de welriekende offerande in de hoogten en op de heuvelen, en onder alle boomen die dik gebladerd waren.

5. En den Heer zyn God heeft hem geleverd in de handen des konings van Syrien, denwelken hem geslagen heeft, en heeft eenen grooten roof genomen van zyne heerlykheyd, en dien gebragt in Damascus: ook is hy geleverd onder des konings van Israëls handen, en is geslagen met eene groote plage.

6. En Phacee, den zoon Romelia, heeft er van Juda verslagen honderd en twintig duyzend op eenen dag, alle oorlogsmannen: om dat zy den Heer hunner vaderen God verlaten hadden.

7. Op denzelfden tyd heeft Zechri, een magtig man van Ephraïm, verslagen Maasias, des konings zoon, en Ezrica, den prins zyns huys, en Elcana ook, den tweeden naest den koning.

8. En de kinderen van Israël hebben gevangen van hunne broeders twee honderd duyzend vrouwen, knechtkens, en jonge dochterkens, en eenen ontellyken grooten roof: en zy hebben dien gebragt in Samarien.

9. Op dien tyd was daer een profeet des Heeren, genaemd Obed: denwelken tegengegaen zynde den heyre, komende tot Samarien, heeft gezeyd: Ziet, den Heer uwer vaderen God, gram zynde tegen Juda, heeft die in uwe handen geleverd, en gy hebt ze wreedelyk gedood, alzoo dat uwe wreedheyd tot den hemel toe raekte.

10. Daerenboven, wilt gy de kinderen van Juda en Jerusalem, onder uw bedwang brengen, tot knechten en dienstvrouwen: hetwelk geenszins van noode is te doen: want gy hebt hierdoor tegen den Heer uwen God misdaen.

11. Maer hoort mynen raed, en leydt de gevangenen wederom, die gy van uwe broeders herwaerts gebragt hebt, want eene groote gramschap des Heeren is u nakende.

12. Hierom, hebben gestaen de mannen van de prinsen der kinderen van Ephraïm, Azarias, den zoon van Johanan, Barachias, den zoon van Mosollamoth, Ezechias, Sellums zoon, en Amasa den zoon van Adali, tegen hen die uyt den stryd kwamen.

13. En zy hebben hun gezeyd: Gy zult de gevangenen hier niet in brengen, dat wy den Heere niet zondigen. Waerom wilt gy meer toeleggen tot onze zonden, en onze oude misdaden vermeerderen? Want het is voorwaer eene groote zonde, en den toorn van des Heeren razende gramschap is nakende op Israël.

14. En de oorlogsmannen hebben den roof laten gaen, en al dat zy genomen hadden voor de prinsen, en voor de geheele menigte.

15. En de mannen, daer wy te voren af vermaend hebben, stonden, en nemende de gevangenen, en alle die naekt waren, hebben zy gekleed van de rooven: en als zy die gekleed en geschoend hadden, en vermaekt met spyze en drank, en zy die ook gezalfd hadden om den arbeyd, en hen bezorgd hadden: alle die niet wandelen mogten, en krank van lighaem waren, hebben zy op lastdragende beesten gezet, en hebben die gebragt te Jericho, der palmen stad, tot hunne broeders, en zy zyn wederom gekeerd in Samarien.

16. In dien tyd zoo heeft den koning Achaz gezonden aen den koning van Assyrien, begeerende hulpe.

17. En de Idumiters zyn gekomen, en hebben er vele van Juda verslagen, en zy hebben eenen grooten roof genomen.

18. De Philistynen zyn ook breed uytgespreyd door de effen-veldsteden, en aen het zuyden van Juda; en zy hebben ingenomen Bethsames, en Aialon, en Gaderoth, Socho ook, en Thamnan, en Gamzo met zyne dorpkens, en zy hebben daerin gewoond.

19. Want den Heer had Juda vernederd, om Achaz wille, des konings van Juda, om dat hy hem ontbloot had van hulpe, en dat hy den Heer versmaed had.

20. En hy heeft tegen hem gebragt Thelgath-Phalnasar, den koning van Assyrien, denwelken hem ook verdrukt heeft, en zonder iemands wederstaen bedorven.

21. Hierom Achaz hebbende beroofd des Heeren huys, en der koningen huys, en der prinsen, heeft den koning van Assyrien giften gegeven, en nogtans heeft dat hem niet geholpen.

22. Daerenboven, zoo heeft hy ten tyde van zyne benaeuwdheyd de versmaedheyd vermeerderd tegen den Heer, denzelfden koning Achaz

23. Heeft door zich zelven gedood

slagtofferanden, en geofferd den goden van Damascus, die hem geslagen hadden, en heeft gezeyd: De goden der koningen van Syrien helpen hen, dewelke ik verzoenen zal met slagtofferanden, en zy zullen met my zyn, daer die nogtans hem waren ten valle geweest, en geheel Israël.

24. Hierom, als Achaz alle de vaten van Gods huys geroofd had en gebroken, zoo heeft hy gesloten de deuren van Gods tempel, en hy heeft voor zich autaren gemaekt in alle de hoeken van Jerusalem.

25. En ook in alle de steden van Juda heeft hy autaren gemaekt om wierook te branden, en hy heeft tot gramschap verwekt den Heer zyner vaderen God.

26. Maer het andere van zyne woorden, en van alle zyne werken, der eerste en der laetste, zyn geschreven in het boek der koningen van Juda en Israël.

27. En Achaz is met zyne vaderen ontslapen, en zy hebben hem begraven in de stad Jerusalem: want zy hebben hem niet willen ontvangen in de graven der koningen van Israël. En Ezechias zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

HET XXIX. KAPITTEL.

Van den Godvreezenden koning Ezechias, hoe hy geregeerd en wat hy gedaen heeft.

1. En Ezechias heeft begonnen te regeren toen hy vyf en twintig jaren oud was, en negen en twintig jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem: zyns moeders naem was Abia, eene dochter van Zacharias.

2. En hy heeft gedaen dat behaeglyk was voor des Heeren aenzigt, naer al dat David zyn vader gedaen had.

3. Op hetzelfde jaer, en op de eerste maend zyns koningryks, heeft hy opengedaen de deuren van des Heeren huys, en hy heeft die hermaekt.

4. En hy heeft priesters en leviten gebragt, en die vergaderd in de ooststrate.

5. En hy heeft tot hen gezeyd: Hoort my gy leviten, en wordt geheyligd, reynigt het huys des Heeren uwer vaderen God, en doet weg alle onzuyverheden van de heylige wooninge.

6. Onze vaders hebben gezondigd, en zy hebben kwaed gedaen in het aenschyn van den Heer onzen God, hem verlatende: zy hebben hunne aenzigten afgekeerd van des Heeren tabernakel, en zy hebben den rug gekeerd.

7. Zy hebben de deuren toegesloten, die in het portael waren, en zy hebben de luchters uytgeblust, en reukoffer hebben zy niet gebrand, en de heelbrandofferanden hebben zy niet geofferd in de heylige plaetse Gode van Israël.

8. Hierom is de razende gramschap des Heeren verwekt op Juda en Jerusalem, en hy heeft ze gegeven ter beroerte en ter verderfenisse, en tot eene wispeling, gelyk gy zelve ziet met uwe oogen.

9. Ziet, onze vaders zyn gevallen met den zweerde, onze zonen, en onze dochteren en huysvrouwen zyn gevangen weggeleyd om deze groote boosheyd.

10. Hierom zoo belieft het my nu, dat wy zullen een verbond maken met den Heer, den God van Israël, en hy zal van ons keeren de razende gramschap van zynen toorn.

11. Myne kinderen, wilt niet onachtzaem zyn: u heeft den Heer verkoren dat gy voor hem staen zoudt, en hem dienen, en hem eeren, en dat gy hem zoudt reukoffer branden.

12. Aldus zyn opgestaen de leviten: Mahath, den zoon van Amasai, en Joel, Azarias zoon, van Kaaths zonen: maer van Merari zonen, Cis, den zoon van Abdi, en Azarias, Jalaleels zonen. En van Gersoms zonen, Joah, den zoon van Zemma, en Eden, den zoon van Joah.

13. Maer van Elisaphans zonen, Samri en Jahiel, ook mede van Asaphs zonen, Zacharias, en Mathanias:

14. En ook van Hemans zonen, Jahiel, en Semei: En ook van Idithuns zonen, Semeias, en Oziel.

15. En zy hebben vergaderd hunne broeders, en zy zyn geheyligd en ingegaen naer des konings bevel, en het gebod des Heeren, dat zy Gods huys zouden zuyveren.

16. De priesters ook in den tempel des Heeren gaende om dien te heyligen, hebben uytgedragen alle de onreynigheden, die zy vonden in het portael van des Heeren huys, dewelke de leviten gehaeld hebben, en weggedragen buyten over de beek Cedron.

17. En zy begonnen op den eersten

dag der eerste maend te reynigen, en op den achtsten dag derzelfder maend zyn zy gegaen in het portael, van des Heeren tempel, en hebben den tempel gezuyverd acht dagen, en op den zestienden dag derzelfder maend hebben zy voldaen dat zy begonnen hadden.

18. En zy zyn ook gegaen tot Ezechias, den koning, en hebben hem gezeyd: Wy hebben geheyligd het geheel huys des Heeren, en den autaer des brandoffers, en zyne gereedschappen, en ook de tafel der voorleggingе met alle hare gereedschappen,

19. En al den huysraed des tempels, denwelken den koning Achaz besmet had in zyn ryk, na dat hy overgetreden was: en ziet, alle deze dingen zyn uytgeleyd voor des Heeren autaer.

20. En Ezechias den koning, des morgens vroeg opstaende, heeft vergaderd alle de prinsen der stad, en hy is in des Heeren huys opgegaen:

21. En zy hebben te zamen geofferd zeven stieren en zeven rammen, zeven lammeren, en zeven bokken voor de zonde, voor het koningryk, voor de heylige plaets, voor Juda, en hy heeft gezeyd den priesteren Aarons zonen, dat zy die ten offer dooden zouden op des Heeren autaer.

22. Aldus hebben zy de stieren gedood, en het bloed hebben de priesters ontvangen, en zy hebben het op den autaer gestort, en zy hebben ook de rammen ten offer gedood, en het bloed van die hebben zy ook op den autaer gestort, en zy hebben de lammeren gedood, en het bloed op den autaer gestort.

23. En zy hebben de bokken voor de zonde gebragt voor den koning, en de geheele menigte, en zy hebben hunne handen op die geleyd:

24. En de priesters hebben ze ten offer gedood, en hebben hun bloed gesproeyd voor den autaer voor de zuyvering van geheel Israël: want voor geheel Israël had den koning bevolen dat men heel-brandoffer doen zoude, en voor de zonde.

25. En hy heeft de leviten ook gesteld in des Heeren huys met cimbalen, en harpen, en citers, naer de inzettinge van David den koning, en Gad den ziender, en Nathan den profeet; want het was des Heeren gebod door zyner profeten hand.

26. En de leviten stonden houdende Davids orgelen, en de priesters met trompetten.

27. En Ezechias heeft geboden dat zy de brandofferande offeren zouden op den autaer: en als men de brandofferande offerde, zoo begonnen zy de loven te zingen den Heer, en geklank te maken met de trompetten, en met verscheyden orgelen, dewelke David den koning te voren bereyd had, te zamen geluyd te maken.

28. En toen al de schare aenbad, zoo waren de zangers, en die de trompetten hielden, in hunnen dienst, tot dat den heel-brandoffer volbragt was.

29. En toen de offerande voleynd was, zoo is den koning nedergebogen, en alle die met hem waren, en zy hebben aengebeden.

30. En Ezechias en de prinsen hebben geboden den leviten, dat zy den Heer loven zouden met Davids en Asaphs des zienders woorden: dewelke hebben hem geloofd met grooter blydschap, en met gebogen knieën hebben zy aenbeden.

31. Maer Ezechias heeft ook deze woorden daertoe gezeyd: Gy hebt uwe handen den Heere gevuld, gaet toe, en offert de slagtofferanden, en loven in des Heeren huys. Toen heeft de geheele menigte geofferd slagtofferanden, en loven, en heel-brandofferanden met devoter herte.

32. Maer het getal der brandofferanden welk de menigte offerde, was dit, Zeventig verren, honderd rammen, twee honderd lammeren.

33. En zy hebben den Heere geheyligd zes honderd ossen, en dry duyzend schapen.

34. Maer de priesters waren luttel, en zy mogten niet genoeg zyn, dat zy der brandofferanden vellen aftrekken zouden: waerom dat hen de leviten hunne broeders geholpen hebben, tot dat het werk volbragt was, en dat de overste priesters geheyligd waren: want de leviten worden met ligter maniere geheyligd, dan de priesters.

35. Aldus zyn daer zeer veel brandofferanden geweest, met den vette des ingewands der vredeofferen, en de natte offeranden tot de brandofferen: en den dienst van des Heeren huys is volbragt geweest.

36. En Ezechias is blyde geweest, en al het volk, om dat des Heeren dienst volbragt was. Want zeer onverzienlyk had het beliefd dat dit geschieden zoude.

HET XXX. KAPITTEL.

Ezechias roept het volk weder tot den Heer, en hy doet al af dat tegen den Heere opgeregt is.

1. En Ezechias heeft ook gezonden tot geheel Israël en Juda: en hy heeft brieven geschreven tot Ephraim en Manasses, dat zy komen zouden tot des Heeren huys in Jerusalem, en dat zy het Paschen houden zouden den Heere God van Israël.

2. En als nu den raed des konings en der prinsen en alle der vergaderinge van Jerusalem gehouden was, zoo hebben zy besloten dat zy het Paschen houden zouden in de tweede maend.

3. Want zy konden het te zynen tyde niet houden, want de priesters die genoeg mogten zyn, waren niet geheyligd, en het volk was nog niet vergaderd in Jerusalem.

4. En het woord behaegde den koning wel, en alle der menigte.

5. En zy hebben besloten dat zy boden zenden zouden in geheel Israël, van Bersabee tot Dan toe, dat zy komen zouden en houden Paschen, den Heere God van Israël in Jerusalem: want vele hadden het niet gedaen gelyk het in de wet beschreven was.

6. En de loopers zyn gereysd met de brieven naer des konings gebod, en zyner prinsen, in geheel Israël en Juda, naer hetgene dat den koning bevolen had openbaerlyk, zeggende: Kinderen van Israël, keert wederom tot den Heer God van Abraham, en Isaac, en Israël: en hy zal wederkeeren tot de blevelingen, die des konings van Assyrien handen ontvloden zyn.

7. Wilt niet worden gelyk uwe vaders, en uwe broeders, die afgegaen zyn van den Heer hunner vaderen God, en hy heeft ze geleverd ter verderfenisse, gelyk gy zelve ziet.

8. Wilt uwe nekken niet verharden, gelyk uwe vaderen: geeft uwe handen den Heere, en komt tot zyne heylige woonstede, die hy geheyligd heeft in der eeuwigheyd: dient den Heere uwer vaderen God, en den toorn zyner razende gramschap zal van u gekeerd worden.

9. Want is het zake dat gy wederkeert tot den Heer: zoo zullen uwe broeders en kinderen bermhertigheyd hebben voor hunne heeren, die ze gevangen weggeleyd hebben, en zy zullen wederkeeren in dit land: want goedertieren en genadig is den Heer uw God: en hy zal zyn aenzigt van u niet afkeeren, is het zake dat gy wederkeert tot hem.

10. Aldus reysden de loopers rasschelyk, van stede te stede, door het land van Ephraïm, en Manasses, tot Zabulon toe, dewelke hen bespotteden en beschimpten.

11. Maer nogtans sommige mannen van Aser, en Manasses, en Zabulon, volgende den raed, zyn gekomen te Jerusalem.

12. Maer in Juda is de hand des Heeren geworden, dat hy hun een hert geven zoude, dat zy doen zouden, naer het gebod des konings en zyner prinsen, het woord des Heeren.

13. En in Jerusalem is veel volks vergaderd, dat zy zouden houden het hoogtyd der ongeheefde brooden, in de tweede maend:

14. En opstaende, zy hebben verdorven de autaren die in Jerusalem waren, en al hetgene daer men den afgoden reukwerk op ontstak omwerpende, hebben zy dat geworpen in de beek Cedron.

15. En zy hebben het Paschen ten offer gedood, op den veertienden dag der tweede maend. En de priesters ook, en de leviten ten laetsten geheyligd zynde, hebben brandofferanden geofferd in des Heeren huys:

16. En zy hebben in hunne orde gestaen naer de ordinantie en wet Moyses, des mans Gods: maer de priesters ontvingen het bloed, dat men storten zoude, van der leviten handen,

17. Om dat er eene groote schare niet geheyligd was: en daerom doodden de leviten Paschen dengenen die niet te tyde gekomen waren om den Heere geheyligd te worden.

18. En ook een groot deel des volks van Ephraïm, en Manasses, en Issachar, en Zabulon, dat niet geheyligd was, heeft het Paschen geëten, niet naer dat er geschreven is: en Ezechias heeft voor hen gebeden, zeggende: Den goeden Heer zal genadig wezen,

19. Al dengenen die met geheeler herte verzoeken den Heere hunner vaderen God: en hy zal het hun niet wyten ter zonde, dat zy niet geheyligd zyn.

20. Denwelken heeft den Heer verhoord, en hy is met den volke te vrede geweest.

21. En de kinderen van Israël, die te Jerusalem gevonden waren, hebben gehouden het hoogtyd van de ongeheefde brooden, zeven dagen lang, met groote blydschappen, lovende den Heere tot allen dagen: en de leviten en de priesters, met de muzykinstrumenten, die tot hun officie dienden.

22. En Ezechias heeft gesproken tot het hert van alle de leviten, die goede kennis hadden van den Heer: en zy hebben geëten de zeven dagen des hoogtyds, doodende ten offer de slagtofferanden der vredeofferen, en lovende den Heere hunner vaderen God.

23. En het heeft der geheeler gemeynte beliefd dat zy nog zeven andere dagen vieren zouden: hetwelk zy ook gedaen hebben met grooter blydschappen.

24. En Ezechias den koning van Juda had der menigte gegeven duyzend verren, en zeven duyzend schapen: en de prinsen hadden den volke gegeven duyzend verren, en tien duyzend schapen: hierom is er eene groote menigte der priesters geheyligd.

25. En al de schare van Juda, zoo wel der priesters en der leviten, als der geheeler groote menigte, die van Israël gekomen was; en ook der vreemdelingen uyt den lande van Israël, en dergener die in Juda woonden,

26. Is heel overgoten geweest met vrolykheyd. En daer is een blyde hoogtyd geweest in Jerusalem, zulk als van Salomons, Davids zoons, tyden nooyt geweest was in de stad.

27. En de priesters en leviten zyn opgestaen, gebenedydende het volk: en hunne stemme werd verhoord: en hun gebed is gekomen tot in de heylige woonstede des hemels.

HET XXXI. KAPITTEL.

Hoe het volk alle de autaren en de beelden der bosschen breekt, en in stukken doet, en hoe zy den leviten geven hunne behoorte.

1. En als deze dingen behoorlyk gedaen waren, zoo is geheel Israël uytgegaen, die gevonden werden in de steden van Juda, en zy hebben der afgoden beelden gebroken, en de boschkens afgehouwen, de hoogten omgeworpen, en de autaren verdorven, niet alleen van geheel Juda en Benjamin, maer ook van Ephraim en Manasses, tot dat zy het geheel om hadden geworpen: en alle de kinderen van Israël zyn wederom gekeerd in hunne bezittingen en steden.

2. En Ezechias heeft gesteld de scharen der priesteren en leviten by hunne deylingen, een iegelyk in zynen eygen dienst, te weten, zoo wel der priesteren als der leviten tot brandofferanden, en vreedzamige offeranden, dat zy dienen zouden, en belyden, en zingen in de poorten van des Heeren heyrscharen.

3. En des konings deel was, dat van zyn eygen substantie zoude geofferd worden de brandofferande, des morgens altyd en des avonds. Op de sabbatten ook, en nieuwe maenden, en de andere hoogtyden, gelyk daer geschreven is in Moyses wet.

4. Hy heeft ook bevolen den volke dat te Jerusalem woonde, dat zy deelen geven zouden den priesteren en leviten, opdat zy zich zouden mogen verlegen tot de wet des Heeren.

5. Hetwelk als het in de ooren der menigte overal gezeyd werd, zoo hebben de kinderen van Israël zeer veel eerste gaven gegeven, van koren, wyn en olie, van honig ook: en van alle de dingen welke de aerde voortbrengt, hebben zy tienden geofferd.

6. En daertoe de kinderen van Israël en Juda, die in de steden van Juda woonden, hebben geofferd tienden van ossen en schapen, en tienden der heylige dingen, die zy geloofd hadden den Heere hunnen God: en alle deze dingen brengende, zy hebben gemaekt zeer veel hoopen.

7. In de derde maend begonnen zy de fondamenten van de hoopen te leggen, en in de zevende maend hebben zy die volmaekt.

8. En toen Ezechias en zyne prinsen

binnen gegaen waren, hebben zy de hoopen gezien, en zy hebben den Heere gebenedyd, en den volke van Israël.

9. En Ezechias heeft den priesteren en leviten gevraegd, waerom dat de hoopen alzoo lagen :

10. En Azarias, den eersten priester van Sadocs geslacht, heeft hem geantwoord, zeggende : Sedert dat de eerste gaven zyn begonnen geofferd te worden in des Heeren huys, hebben wy geëten en zyn verzaed, en daer is zeer veel overgebleven, om dat den Heer zyn volk gebenedyd heeft : en dit is de overvloedigheyd van de blevelingen, die gy ziet.

11. Hierom heeft Ezechias geboden dat zy schuren zouden bereyden in des Heeren huys. Hetwelk als zy gedaen hadden,

12. Hebben zy daerin gedragen zoo wel de eerste gaven als de tienden, en al dat zy beloofd hadden, getrouwelyk. En den oversten van deze was Chonenias den leviet, en Semei zyn broeder, den tweeden,

13. Na denwelken was Jahiel, en Azarias, en Nahath, en Asael, en Jerimoth, Jozabad ook, en Eliel, en Jesmachias, en Mahath, en Banaias, de oversten onder Chonenias handen, en Semei zyns broeders, uyt de bevelen Ezechias des konings, en Azarias des oversten priesters van den huyze Gods, tot dewelke alle dingen behoorden.

14. Maer Kore, den zoon van Jemna den leviet, en deurwaerder der oostersche poorte, was oversten van de dingen die vrywilliglyk den Heere geofferd werden, en van de eerste gaven, en van de geheyligde in het heylig der heyligen.

15. En onder zyn toezigt waren Eden, en Benjamin, Jesue en Semeias, Amarias ook, en Sechenias, in de steden der priesters, dat zy getrouwelyk hunnen broederen deelen deylen zouden, den minsten en den meesten :

16. Uytgenomen de manspersoonen van dry jaren en daerboven, allen dengenen die in des Heeren tempel gingen, en al wat van dage te dage dienende was in den dienst, en bewaringen, naer hunne deylingen,

17. Den priesteren by hunne familien, en den leviten van het twintigste jaer, en daerboven, by hunne ordinantien en scharen,

18. En der geheeler menigte, zoo wel den huysvrouwen als hunnen kinderen, meyskens en knechtkens, werden getrouwelyk spyze gegeven, van de dingen die geheyligd waren.

19. En ook van Aarons kinderen waren mannen gesteld, door de akkers, en voorsteden van alle de steden byzonder, die de deelen zouden bedeylen, alle den manspersoonen van de priesters en leviten.

20. Aldus heeft Ezechias gedaen alle deze dingen, die wy gezeyd hebben in geheel Juda : en hy heeft gedaen dat goed en regt, en waerachtig was voor den Heer zynen God,

21. In alle oefeninge des diensts van des Heeren huys, naer de wet en ceremonien, willende verzoeken zynen Heere met al zyn herte : en hy heeft het gedaen, en is voorspoedig geweest.

HET XXXII. KAPITTEL.

Sennacherib belegt Jerusalem, Ezechias sterkt het volk, Sennacherib dreygt het volk door zyne boden, den Heer verlost Juda, Ezechias wordt ziek en wederom gezond.

1. Na deze en diergelyke waerheyd, is gekomen Sennacherib, den koning van Assyrien, en in Juda gekomen zynde, hy heeft de besloten steden omleyd, willende die innemen.

2. Hetwelk als Ezechias gezien had, te weten, dat Sennacherib gekomen was, en dat al het geweld der oorlogen gekeerd werd tegen Jerusalem,

3. Heeft hy met de prinsen, en vroomste mannen raed genomen, dat zy zouden verstoppen de hoofden der fonteynen, die buyten de stad waren : en als dat met eene ordinantie van hen allen gesloten was,

4. Heeft hy vergaderd eene zeer groote menigte, en zy hebben verstopt alle de fonteynen, en de riviere die daer vloeyde in het midden des lands, zeggende : Op dat de koningen van Assyrien niet komen, en vinden overvloedigheyd der wateren.

5. En hy heeft ook opgetimmerd, doende kloekelyk, al den muer die vervallen was, en hy heeft daer torens op gemaekt, en van buyten nog eenen anderen muer : en hy heeft Mello weder

vermaekt in Davids stad, en hy heeft wapenen en schilden gemaekt van allerhande manieren:

6. En hy heeft gesteld kapiteynen der vechtende mannen in het heyr: en hy heeft ze al te zamen geroepen in de strate der stadspoorte, en gesproken tot hun hert, zeggende:

7. Doet mannelyk, en weest vroom: wilt niet vreezen, noch ontziet den koning van Assyrien, en al de menigte die met hem is: want daer zyn er veel meer met ons dan met hem.

8. Want met hem is een vleeschelyken arm: en met ons is den Heer onzen God, die onzen helper is, en strydt voor ons. En het volk is versterkt met aldusdanige woorden Ezechias des konings van Juda.

9. Als deze dingen geschied waren, zoo heeft Sennacherib, den koning van Assyrien, zyne knechten gezonden in Jerusalem (want met al het heyr omleyde hy Lachis) tot Ezechias, den koning van Juda, en tot al den volke dat in de stad was, zeggende:

10. Dit zegt Sennacherib, den koning van Assyrien: Waerop betrouwen hebbende zit gy belegen in Jerusalem?

11. Bedriegt u Ezechias, om dat hy u leveren zoude ter dood, met honger en dorst, voor waer toezeggende dat den Heer uw God u verlossen zal uyt des konings van Assyrien hand?

12. Is dit niet denzelfden Ezechias die zyne hoogten omgeworpen heeft, en zyne autaren, en heeft Juda en Jerusalem bevolen, zeggende: Voor eenen autaer zult gy aenbidden, en op dien zult gy den reukoffer verbranden?

13. Weet gy niet wat ik gedaen heb, en myne vaderen alle den volken der aerde? hebben de goden der heydenen, en alle der landen hun landschap mogen verlossen uyt myne hand?

14. Wie is er van alle der heydenen goden, dewelke myne vaderen verdorven hebben, die zyn volk heeft mogen verlossen uyt myne hand, dat uw God u ook zoude mogen verlossen van deze hand?

15. Daerom gedoogt niet dat u Ezechias bedriege, noch laet u met beuzelingen bedriegen, noch gelooft hem. Want heeft geen god van alle de heydenen en landschappen, zyn volk kunnen verlossen van myne hand, en van myner vaderen hand, zoo zal voorts uw God u ook niet mogen verlossen van myne hand.

16. Maer nog meer andere woorden hebben zyne knechten gesproken tegen den Heer God, en tegen Ezechias zynen dienaer.

17. Ook heeft hy brieven geschreven vol blasphemie tegen den Heer, den God van Israël, en hy heeft tegen hem gesproken: Gelyk de goden van de andere heydenen hun volk niet hebben mogen verlossen van myne hand, alzoo zal Ezechias God zyn volk ook niet mogen verlossen uyt deze hand.

18. Daerenboven heeft hy ook met luyder stemme in Joodscher tale tegen het volk, dat op de muren van Jerusalem zat, alom geroepen, om dat hy hen vervaren zoude, en de stad innemen.

19. En hy heeft tegen den God van Israël gesproken, als tegen de goden van de volken der aerde, die menschen handwerk waren.

20. Hierom hebben Ezechias den koning, en Isaias, Amos zoon, den profeet, gebeden tegen deze blasphemie, en zy hebben geroepen tot den hemel toe.

21. En den Heer heeft eenen engel gezonden, denwelken heeft verslagen alle de vrome en strydbare mannen, en de prinsen des konings van Assyrien heyr: en hy is met schande wederom gekeerd in zyn land. En als hy in zyns Gods huys gegaen was, hebben hem zyne zonen, die uyt zyn ligchaem gekomen waren, dood geslagen met den zweerde.

22. En den Heer heeft Ezechias behouden, en de inwooners van Jerusalem, van Sennacherib, des konings van Assyrien hand, en van de hand van alle andere, en hy heeft hem ruste gegeven al rondom.

23. En vele bragten ook slagtofferanden en sacrificien, den Heere in Jerusalem, en giften Ezechias, den koning van Juda: denwelken nadezen verheven is voor alle de heydenen.

24. In dien dagen was Ezechias ziek tot der dood toe, en hy heeft den Heer gebeden: en dien heeft hem verhoord, en hy heeft hem een teeken gegeven.

25. Maer hy heeft niet wedergegeven naer de weldaden die hy ontvangen had, want zyn hert is verheven geweest: en de gramschap is over hem gekomen, en tegen Juda en Jerusalem.

26. En namaels is hy verootmoedigd, om dat zyn hert verheven geweest was, zoo wel hy als de inwooners van Jerusalem: en daerom is op hen de gramschap des Heeren niet gekomen, in de dagen van Ezechias.

27. En Ezechias is geweest ryk, en zeer vermaerd, en hy heeft voor zich zelven veel schatten vergaderd van goud, en zilver, en kostelyke gesteente, specetyen, en wapenen van alle manieren, en vaten van grooten pryze.

28. En schathuyzen van koren, wyn en olie, en kribben van allerhande lastdragende beesten, en stallingen van kleyn vee,

29. En steden heeft hy voor zich getimmerd: want hy had van schapen, en groot vee ontellyke kudden, om dat hem den Heer bovenmaten zeer veel substantie gegeven had.

30. Hy is Ezechias, die verstopt heeft de overste fonteyn der wateren Gihon, en hy heeft die afgekeerd beneden ten westen van Davids stad: in alle zyne werken heeft hy voorspoediglyk gedaen dat hy gewild heeft.

31. Maer nogtans in de ambassadeurs der prinsen van Babylonien, die tot hem gezonden waren, om dat zy vragen zouden van het wonderlyk teeken, dat op de aerde geschied was, heeft hem God verlaten, dat hy getenteerd zoude zyn, en dat al bekend zoude worden, dat in zyn hert was.

32. Maer dat er meer is van Ezechias woorden, en van zyne bermhertigheden, dat is geschreven in het visioen Isaias, Amos zoon des profeets, en in het boek der koningen van Juda en Israël.

33. En Ezechias is ontslapen met zyne vaderen, en zy hebben hem begraven in de graven van Davids zonen: en geheel Juda, en alle de inwooners van Jerusalem hebben zyne uytvaert eerlyk gehouden: en Manasses zyn zoon heeft voor hem geregeerd.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Van den ryke des goddeloozen konings Manasses, en de plage Gods over hem, en van zyne penitentie en beteringe, en van den boozen Amon.

1. Twaelf jaren oud was Manasses, toen hy begon te regeren, en vyf en vyftig jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem.

2. En hy heeft kwaed gedaen voor den Heere, naer de afgrysselykheyd der heydenen, welke den Heer voor de kinderen van Israël te niet gedaen had:

3. En hy, gekeerd zynde, heeft weder opgemaekt de hoogten, welke Ezechias zyn vader afgeworpen had: en hy heeft autaren opgeregt voor Baalim, en boschkens gemaekt, en hy heeft aenbeden al het heyr des hemels, en dien eere bewezen.

4. En hy heeft ook autaren getimmerd in des Heeren huys, daer den Heer af gezeyd had: In Jerusalem zal myn naem zyn in der eeuwigheyd.

5. En hy heeft die getimmerd, al den heyre des hemels in de twee voorhoven van des Heeren huys:

6. En hy heeft zyne zonen doen gaen door het vuer in het dal Benennom: hy had aenmerk op droomen, en volgde de waerzeggery uyt der vogelen zang, en hy behielp zich met de toovenaers kunsten, hy had by zich toovenaers, en bezweerders: en veel kwade werken heeft hy gedaen voor den Heer, dat hy hem kreyten zoude:

7. En hy heeft ook gesneden, en gegoten beelden gesteld in des Heeren huys, daeraf dat den Heer gesproken heeft tot David, en tot Salomon zynen zoon, zeggende: In dit huys, en in Jerusalem, die ik verkoren heb uyt alle de geslachten van Israël, zal ik mynen naem stellen in der eeuwigheyd.

8. En ik zal Israëls voet niet laten roeren van den lande, hetwelk ik hunnen vaderen gegeven heb: by alzoo nogtans, is het dat zy onthouden te doen hetgene dat ik hun geboden heb, en al de wet, en ceremonien en regten, door de hand van Moyses.

9. Aldus heeft Manasses Juda verleyd, en de inwooners van Jerusalem, dat zy kwaed doen zouden, meer dan alle de heydenen, welke den Heer verdorven had van het aenschyn der kinderen van Israël.

10. En den Heer heeft gesproken tot hem, en tot zynen volke, en zy hebben het niet willen aenhooren.

11. Daerom heeft hy op hen gebragt de prinsen van het heyr des konings van Assyrien: en zy hebben Manasses gevan-

gen, en hem met ketenen en veteren gebonden, en zoo gebragt in Babylonien.

12. Denwelken, na dat hy benaeuwd was, heeft gebeden den Heere zynen God: en hy heeft penitentie gedaen, grootelyks voor zyner vaderen God.

13. En hy heeft hem zeer ootmoediglyk gebeden, en uyt ganscher herte begeerd: en hy heeft zyn gebed verhoord, en hem wederom gebragt in Jerusalem, in zyn ryk: en Manasses heeft bekend dat den Heer God is.

14. Nadezen heeft hy den muer getimmerd, buyten Davids stad, ten westen van Gihon, in de valley, van den ingang der visschenpoorte rondom, tot Ophel toe, en hy heeft dien muer zeer hoog gemaekt: en hy heeft prinsen des heyrs gesteld in alle de besloten steden van Juda:

15. En hy heeft de vreemde goden weggenomen, en het afgodenbeeld uyt des Heeren huys: en de autaren ook, die hy gemaekt had op den berg van des Heeren huys, en in Jerusalem, en hy heeft het al buyten de stad geworpen.

16. Voorts, zoo heeft hy weder opgemaekt des Heeren autaer, en hy heeft daerop geofferd slagtofferanden, en vreedzamige offeranden, en lofofferanden: en hy heeft Juda geboden dat zy den Heere, den God van Israël, dienen zouden.

17. Maer nogtans, deed het volk nog slagtofferanden op de hoogten, den Heere hunnen God.

18. Maer dat er meer is van Manasses werken, en zyn gebed tot zynen God, en de woorden ook der zienders, die tot hem spraken, in den naem des Heeren des Gods van Israël, zyn begrepen in de woorden der koningen van Israël.

19. En zyn gebed ook, en zyne verhooringe, en alle zyne zonden, en versmaedheyd, de plaetsen ook, daer hy hoogten getimmerd heeft, en boschkens gemaekt, en standbeelden, eer hy penitentie deed, zyn geschreven in de woorden van Hozai.

20. Aldus is Manasses ontslapen met zyne vaderen, en zy hebben hem begraven in zyn huys: en zyn zoon Amon heeft voor hem geregeerd.

21. Twee en twintig jaren oud was Amon toen hy begon te regeren, en twee jaren heeft hy in Jerusalem geregeerd:

22. En hy heeft kwaed gedaen in het aenzigt des Heeren, gelyk Manasses zyn vader gedaen had: en alle den afgoden, die Manasses gemaekt had, heeft hy offeranden en dienst gedaen.

23. En hy heeft des Heeren aenzigt niet ontzien, gelyk Manasses zyn vader gedaen had: en hy heeft veel meer kwaed bedreven.

24. En toen zyne knechten tegen hem eene gezworen muytery gemaekt hadden, zoo hebben zy hem gedood in zyn huys.

25. Maer de andere menigte des volks, verslagen hebbende degene die Amon hadden gedood, heeft Josias, zynen zoon, koning gemaekt voor hem.

HET XXXIV. KAPITTEL.

Van de ryke en vrome feyten van Josias des konings van Juda.

1. Acht jaren oud was Josias toen hy begon te regeren, en een en dertig jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem.

2. En hy heeft gedaen dat regt was in het aenschyn des Heeren, en heeft gewandeld in Davids zyns vaders wegen: hy is er niet bezyden gegaen ter rechter of ter slinker hand.

3. Maer in het achtste jaer van zynen ryke, toen hy nog een kind was, heeft hy begonnen te zoeken den God zyns vaders David: en in het twaelfde jaer, na dat hy begonnen had, zoo heeft hy Juda en Jerusalem gezuyverd van de hoogten en boschkens, en afgoden, en gesneden beelden.

4. En zy hebben voor hem afgebroken de autaren van Baalim: en de afgoden, die daer op gesteld waren, hebben zy in stukken gebroken: en de boschkens en gesneden beelden heeft hy afgehouwen, en in stukken gebroken; en op de graven dergener, die hun slagtofferanden plegen te offeren, heeft hy de stukken verstrooyd.

5. En daertoe heeft hy de beenderen der priesters verbrand, op der afgoden autaren, en hy heeft Juda en Jerusalem gezuyverd.

6. En ook in de steden van Manasses en Ephraïm, en Simeon, tot Nephthali toe, heeft hy die al omgeworpen.

7. En toen hy de autaren afgebroken had, en de boschkens, en gesneden beelden al in stukken gebroken, en alle de afgoden tempels omgeworpen had, van

al het land van Israël, zoo is hy wederom gekomen te Jerusalem.

8. In het achttiende jaer dan van zynen ryke, als het land nu gezuyverd was, en des Heeren tempel, zoo heeft hy gezonden Saphan, den zoon Eselias, en Maasias, den prins der stad, en Joha, Joachaz zoon, den griffier, dat zy zouden vermaken des Heeren zyns Gods huys.

9. Dewelke zyn gekomen tot Helcias den grooten priester: en van hem genomen hebbende het geld, dat er gebragt was in des Heeren huys, en dat de leviten en deurwaerders vergaderd hadden van Manasses en Ephraïm, en van alle de overgeblevene van Israël, en ook van geheel Juda en Benjamin, en de bewooners van Jerusalem,

10. Zy hebben het in de handen geleverd, dergener die over de werklieden waren in des Heeren huys, dat zy den tempel vermaken zouden, en vast toemaken al dat krank was.

11. En die hebben het geld gegeven den werklieden en den metsers, dat zy steenen koopen zouden van de steengroeven, en hout, tot de gebindten der timmeragie, en tot de overspansels der huyzen, welke de koningen van Juda gebroken hadden.

12. Dewelke alle dingen getrouwelyk deden. En de oversten der werklieden waren, Jabath, en Abdias, van de kinderen Merari, Zacharias en Mosollam, van Kaats kinderen, die het werk voort stierden: al te zamen leviten, kunnende spelen op instrumenten van muzyk.

13. Maer over degene die tot verscheyden gebruyk lasten droegen, waren de schryvers en meesters van de leviten deurwaerders.

14. En toen zy het geld uythaelden, dat in des Heeren tempel gebragt was, zoo heeft Helcias den priester gevonden den boek van des Heeren wet, door de hand van Moyses.

15. En hy heeft gezeyd tot Saphan den schryver: Den boek der wet heb ik gevonden in des Heeren huys: En hy heeft hem dien gegeven.

16. En dien heeft den boek binnen by den koning gebragt, en hem geboodschapt, zeggende: Alle de dingen die gy in uwer knechten hand gegeven hebt, ziet, die worden volbragt.

17. Het zilver, dat in des Heeren huys gevonden is, hebben zy te hoope gesmolten: en het is gegeven den oversten van de werklieden, en dergener die verscheyden werken maken.

18. Daertoe, zoo heeft my Helcias den priester, ook dezen boek geleverd. Denwelken als hy voor den koning gelezen had,

19. En hy de woorden der wet gehoord had, heeft hy zyne kleederen gescheurd:

20. En heeft bevolen Helcias, en Ahicam, Saphans zoon, en Abdon, den zoon van Micha, en Saphan ook, den schryver, en Asaas, des konings knecht, zeggende:

21. Gaet henen, en bidt den Heere voor my, en voor de overgeblevene van Israël en Juda, over alle de woorden van dezen boek, die gevonden is: want eene groote verbolgenheyd des Heeren is op ons gedropen, om dat onze vaders des Heeren woorden niet bewaerd hebben, dat zy doen zouden al dat in dezen boek geschreven is.

22. Aldus is Helcias weggegaen, en die te zamen van den koning gezonden waren, tot Olda de profetesse, de huysvrouw van Sellum, des zoons van Thecuath, des zoons Hasra, des bewaerders van de kleederen: dewelke woonde binnen Jerusalem in het tweede deel: en zy hebben haer gezeyd de woorden, die wy boven verteld hebben.

23. En zy heeft hun geantwoord: Dit zegt den Heer God van Israël: Zegt den man die u gezonden heeft aen my:

24. Dit zegt den Heer: Ziet, ik zal kwaed over deze plaets brengen, en op hare bewooners, en alle de vermaledydingen die in dezen boek geschreven zyn, denwelken zy gelezen hebben voor den koning van Juda.

25. Want zy hebben my verlaten, en hebben sacrificie gedaen den vreemden goden, om dat zy my tot gramschap zouden verwekken, in alle de werken van hunne handen, daerom zal myne razende gramschap druypen op deze plaets, en die zal niet uytgeblust worden.

26. Maer tot den koning van Juda, die u gezonden heeft om den Heere te verbidden, spreekt aldus: Dit zegt den Heer God van Israël: Om dat gy gehoord hebt de woorden van den boek,

27. En uw hert vermorwd is, en gy verootmoedigd zyt in het aenzigt des Heeren, van deze dingen die gezeyd zyn

tegen deze plaets, en tegen de bewooners van Jerusalem, en want gy ontziende myn aenzigt, hebt uwe kleederen gescheurd, en hebt geweend voor my: zoo heb ik u ook verhoord, zegt den Heer.

28. Want ik zal u nu verzamen tot uwe vaderen, en gy zult in uw graf gedragen worden in vrede: en uwe oogen zullen al het kwaed niet zien, dat ik brengen zal op deze plaets, en op hare bewooners. Hierom hebben zy den koning verteld al dat zy gezeyd had.

29. En hy te zamen geroepen hebbende alle de ouders van Juda en Jerusalem,

30. Is opgegaen in des Heeren huys, en te zamen ook alle de mannen van Juda, en bewooners van Jerusalem, de priesters en leviten, en al het volk, van den minsten tot den meesten. Denwelken daer zy het alle hoorden, heeft den koning gelezen alle de woorden des boeks:

31. En staende in zynen regterstoel, hy heeft een verbond gemaekt voor den Heer, dat hy wandelen zoude naer hem, en dat hy bewaren zoude zyne geboden, en getuygenissen, en regtveerdigmakingen uyt ganscher herte, en uyt geheel zyne ziel, en doen al dat er geschreven is in den boek die hy gelezen had:

32. En hy heeft daerop ook bezworen alle die bevonden waren in Jerusalem en Benjamin: en de inwooners van Jerusalem hebben gedaen naer het verbond des Heeren, hunner vaderen God.

33. Toen heeft Josias weggenomen alle de afgrysselykheden, uyt alle landschappen der kinderen van Israël: en heeft ze alle, die in Jerusalem overgebleven waren, doen dienen den Heere hunnen God. In alle zyne dagen zyn zy niet afgescheyden van den Heere hunner vaderen God.

HET XXXV. KAPITTEL.

Josias houdt de feest van Paschen, hy beschikt de priesters en leviten in hunne officien, dewelke onderwyzen kunnen het volk in de wet des Heeren. En als hy tegen den koning van Egypten gaet, hy wordt gewond, en sterft.

1. En Josias heeft in Jerusalem gehouden het Paschen den Heere, hetwelk ten offer gedood was, op den veertienden dag der eerste maend:

2. En hy heeft de priesters gesteld in hunne officien, en vermaend dat zy dienen zouden in des Heeren huys:

3. En den leviten, naer derwelker leeringe geheel Israël den Heere geheyligd werd, heeft hy gezeyd: Stelt de ark in de heyligste plaets des tempels, welken Salomon, Davids zoon, den koning van Israël, getimmerd heeft, want gy zult die geenszins voortaen meer dragen: maer nu dient den Heere uwen God, en zynen volke Israël.

4. En bereydt u, by uwe huyzen en maegschappen, in de deylingen van een iegelyken byzonder, gelyk bevolen heeft David, den koning van Israël, en beschreven heeft Salomon, zyn zoon.

5. En dient in de heylige plaets, by de familien en scharen der leviten,

6. En geheyligd zynde, doodt ten offer het Paschen: bereydt ook uwen broeders, dat zy mogen doen naer de woorden welke den Heer gesproken heeft, door de hand van Moyses.

7. En Josias heeft daerenboven alle den volke, hetwelk daer gevonden was in het hoogtyd van Paschen, gegeven lammeren en jonge bokskens uyt de kudden, en van ander kleyn vee, dertig duyzend, en dry duyzend runderen: deze waren al van des konings substantie.

8. En zyne vorsten hebben ook vrywilliglyk geofferd, dat zy geloofd hadden, zoo wel den volke als den priesteren en leviten. Maer Helcias, en Zacharias, en Jahiel, de prinsen van des Heeren huys, hebben den priesteren gegeven, om het Paschen te houden, kleyn vee ondereen gemengd, twee duyzend zes honderd, en dry duyzend ossen.

9. Maer Chonenias, en Semeias ook, en Nathanael, zyne broeders, en ook Hasabias, en Jehiel, en Jozabad, de prinsen der leviten, hebben den andere leviten gegeven om het Paschen feestelyk te houden, vyf duyzend kleyn vee, en vyf honderd ossen.

10. En den dienst is bereyd, en de priesters hebben gestaen in hun officie: en de leviten ook in hunne scharen, naer des konings gebod.

11. En het Paschen is ten offer gedood: en de priesters hebben met hunne hand het bloed gesproeyd, en de leviten hebben de vellen der brandofferanden afgetrokken:

12. En zy hebben die uytgescheyden,

dat zy die geven zouden by de huyzen en familien van een iegelyk, en dat zy den Heere zouden geofferd worden, alzoo daer geschreven is in het boek van Moyses: en van de ossen hebben zy ook desgelyks gedaen.

13. En zy hebben het Paschen op het vuer gebraden, alzoo het in de wet geschreven is: maer de vredeofferanden hebben zy gekookt in metalen potten en ketels, en aerden potten, en haestelyk hebben zy het bedeyld, allen den gemeynen volke:

14. Maer voor zich en de priesters, hebben zy namaels bereyd: want in het offeren der brandofferanden, en der vetten des ingewands, zyn de priesters bekommerd geweest tot den nacht toe: waerom dat de leviten voor zich zelven, en voor de priesters, Aarons zonen, ten allerlaetsten bereyd hebben.

15. Maer de zangers, Asaphs kinderen, stonden in hunne ordinantie, naer Davids gebod, en Asaphs, en Hemans, en Idithuns, des konings profeten: maer de deurwaerders wachtten aen elke poorte byzonder, alzoo dat zy niet eenen oogenblik gingen van den dienst: waerom dat hunne broeders de leviten hun spyzen bereyd hebben.

16. Aldus, zoo is alle godsdienst behoorlyk voldaen op dien dag, dat zy het Paschen zouden houden, en offeren brandofferanden op des Heeren autaer, naer het gebod des konings Josias.

17. En de kinderen van Israël, die daer gevonden waren, hebben Paschen gehouden op dien tyd, en het hoogtyd van de ongeheefde brooden, zeven dagen.

18. Alzulk Paschen is er niet geweest in Israël, van Samuël des profeets dagen: maer, ook niemand van alle de koningen van Israël heeft zulk Paschen gehouden, gelyk Josias, den priesteren, en leviten, en geheel Juda en Israël die gevonden was, en de inwooners van Jerusalem.

19. In het achttiende jaer des konings Josias, is dat Paschen feestelyk gehouden.

20. Na dat Josias den tempel vermaekt had, zoo is Nechao den koning van Egypten opgekomen om te oorlogen in Charcamis, by den vloed Euphrates: en Josias is hem tegen getrokken.

21. Maer hy heeft tot hem boden gezonden, en gezeyd: Wat heb ik met u te doen, koning van Juda? Ik kom heden tegen u niet, maer ik oorlog tegen een ander huys, tot hetwelk my God haestelyk heeft geboden te gaen: houdt op tegen God te doen, die met my is, dat hy u niet doode.

22. Josias wilde niet wederkeeren, maer hy heeft tegen hem eenen stryd bereyd, en hy wilde niet hooren naer de woorden van Nechao, uyt den mond Gods: maer hy is voortgereysd om te stryden in het veld van Mageddo.

23. En aldaer gewond zynde van de schutters heeft hy gezeyd zynen knechten: Leydt my uyt den stryd, want ik ben zeer gewond.

24. Dewelke hebben hem genomen van den eenen wagen op eenen anderen wagen, die hem volgde, op der koningen maniere, en hebben hem weggevoerd in Jerusalem, en hy is gestorven en begraven in zyner vaderen graf: en geheel Juda en Jerusalem hebben hem beweend.

25. Jeremias allermeest: wiens zangers en zangeressen allegader tot op den dag van heden verhalen de klagtige zangen over Josias: en het is als eene wet geworden in Israël: Ziet, men zegt dat het geschreven is in de klagtige zangen.

26. Maer het andere van Josias woorden, en van zyne bermhertigheden: die door des Heeren wet geboden zyn:

27. En zyne eerste en laetste werken zyn geschreven in het boek der koningen van Juda en Israël.

HET XXXVI. KAPITTEL.

Na Josias volgt zyn zoon Joachaz, die regeert dry maenden, na hem Joakim, en na hem Joachin zyn zoon, en na hem Sedecias, die tegen die van Assyrien opstaende, verliest zyn ryk, zyn land, zyn volk, en zyn leven, en Jerusalem wordt verwoest.

1. Hierom heeft het volk des lands genomen Joachaz den zoon van Josias, en heeft hem koning gemaekt voor zynen vader in Jerusalem.

2. Dry en twintig jaren oud was Joachaz toen hy begon te regeren, en dry maenden regeerde hy in Jerusalem.

3. Maer den koning van Egypten heeft hem afgezet toen hy in Jerusalem kwam, en hy heeft het land geschat op honderd talenten zilvers, en een talent gouds.

4. En hy heeft voor hem koning ge-

maekt Eliakim, zynen broeder, over Juda en Jerusalem : en hy heeft zynen naem veranderd in Joakim : maer den zelfden Joachaz heeft hy met zich genomen, en weggeleyd in Egypten.

5. Vyf en twintig jaren oud was Joakim toen hy begon te regeren, en elf jaren regeerde hy in Jerusalem : en hy heeft kwaed gedaen voor den Heer zynen God.

6. Tegen dezen is opgeklommen Nabuchodonosor den koning der Chaldeen, en hy heeft hem gebonden zynde met ketenen weggevoerd in Babylonien.

7. Werwaerts dat hy ook de vaten des Heeren overgevoerd heeft, en die gesteld in zynen tempel.

8. De andere van Joakims woorden, en van zyne afgrysselykheden, dewelke hy gedaen heeft, en die in hem gevonden zyn, die zyn begrepen in het boek der koningen van Juda en Israël. En Joachin, zyn zoon, heeft voor hem geregeerd.

9. Acht jaren oud was Joachin toen hy begon te regeren, en dry maenden en tien dagen heeft hy geregeerd in Jerusalem, en hy heeft kwaed gedaen in het aenschyn des Heeren.

10. En toen het jaer omgeloopen was, zoo heeft Nabuchodonosor, den koning sommige gezonden die hem ook hebben gebragt in Babylonien, dragende mede de allerkostelykste vaten van des Heeren huys. En hy maekte koning Sedecias zyns vaders broeder over Juda en Jerusalem.

11. Een en twintig jaren oud was Sedecias, toen hy begon te regeren, en elf jaren regeerde hy in Jerusalem :

12. En hy heeft kwaed gedaen in de oogen des Heeren zyns Gods : noch hy heeft zich niet geschaemd voor het aenschyn van Jeremias den profeet, die tot hem sprak uyt des Heeren mond.

13. Van den koning Nabuchodonosor is hy ook gescheyden, den welken hem bezworen had by Gode ; en hy heeft zynen nek verhard, en zyn hert, dat hy niet wederkeeren zoude tot den Heere den God van Israël.

14. En ook alle de prinsen der priesters, en het volk hebben booselyk overtreden naer alle de afgrysselykheden der heydenen, en zy hebben het huys des Heeren besmet, hetwelk hy voor zich geheyligd had in Jerusalem.

15. En den Heer, hunner vaderen God, zond tot hen, door de hand van zyne boden des nachts opstaende, en dagelyks vermanende : om dat hy zyn volk en zyne woonstede spaerde.

16. Maer zy bespotteden Gods boden, en zy achtten luttel op zyne woorden, en zy begekten de profeten, tot dat de razende gramschap des Heeren op zyn volk kwam, en dat er geen genezen aen was.

17. Want hy heeft op hen gebragt den koning der Chaldeen, en heeft hunne jongelingen met den zweerde verslagen in het huys zyner heylige woonstede : hy heeft geene bermhertigheyd gehad met de jongelingen en maegden, en oude mannen, ja ook niet met degene die van ouderdom krom gingen, maer hy heeft ze al in zyne handen geleverd.

18. En alle de gereedschappen van des Heeren huys, zoo wel de meeste als de minste, en de tresoren des tempels, en des konings, en der prinsen heeft hy overgevoerd in Babylonien.

19. De vyanden hebben het huys Gods verbrand, en den muer van Jerusalem gebroken, alle de torens hebben zy verbrand, en al wat kostelyk was hebben zy verdorven.

20. Zoo wie het zweerd ontgaen was, die werd in Babylonien geleyd, en heeft den koning gediend en zyne zonen, tot dat den koning van Persen regeerde.

21. Om dat volbragt zoude worden des Heeren woord uyt den mond van Jeremias, en dat het land zyne Sabbatten zoude houden : want alle de dagen der verwoestinge heeft het den Sabbat gehouden, tot dat vervuld waren zeventig jaren.

22. Maer in het eerste jaer van Cyrus, den koning van Persen, om te voldoen des Heeren woord, dat hy gesproken had door den mond van Jeremias, heeft den Heer verwekt Cyrus des konings van Persen geest : denwelken heeft doen openbaer uytroepen in al zyn ryk, ook door schriften, zeggende :

23. Dit zegt Cyrus, den koning van Persen : Alle de ryken der aerde heeft my gegeven den Heer God des hemels, en hy heeft my geboden dat ik hem een huys timmeren zoude in Jerusalem, hetwelk is in het Joodsche land : wie is er van u onder al zyn volk? Den Heer zyn God moet met hem zyn, en hy trekke opwaerts.

HET
EERSTE BOEK ESDRAS.

HET I. KAPITTEL.

Cyrus, koning der Persen, geeft oorlof den Joden te huyswaert te trekken, en den tempel wederom te timmeren.

1. In het eerste jaer van Cyrus des konings van Persen, om dat volbragt zoude worden het woord des Heeren, uyt den mond van Jeremias, zoo heeft den Heer verwekt den geest van Cyrus den koning van Persen: en hy heeft openbaerlyk doen uytroepen eene stem over al zyn ryk, ook door brieven, zeggende:

2. Dit zegt Cyrus, den koning van Persen: Alle de ryken van aerdryk heeft my gegeven den Heer God des hemels, en hy heeft my geboden dat ik hem een huys timmeren zoude in Jerusalem, welk is in Judea.

3. Wie is er van u onder al zyn volk? Zyn God zy met hem. Hy klimme op naer Jerusalem, welk is in het Joodsche land, en timmere het huys des Heeren des Gods van Israël, hy is den God die te Jerusalem is.

4. En alle andere in alle plaetsen waer dat zy woonen, zullen hem helpen met goud en zilver, en substantie, en kleyn vee, uytgenomen hetgene dat zy vrywilliglyk offeren den tempel Gods die te Jerusalem is.

5. En daer zyn opgestaen de prinsen der vaderen van Juda en Benjamin, en de priesters en leviten, en alle degene wiens geest den Heer verwekt had, dat zy optrekken zouden, om te timmeren den tempel des Heeren, die te Jerusalem was.

6. En alle degene die rondom waren hebben geholpen door hunne handen met zilveren en gouden vaten, met substantie, en lastdragende beesten met huysraed, uytgenomen de dingen die zy vrywilliglyk geofferd hadden.

7. En den koning Cyrus heeft ook voortgebragt de gereedschappen van des Heeren tempel, die Nabuchodonosor gebragt had van Jerusalem, en die gesteld in zyns Gods tempel.

8. En Cyrus den koning van Persen bragt die voort door de hand van Mithridates Gazabars zoon, en heeft die by getalle geleverd Sassabasar den prins van Juda.

9. En dit is hun getal: Gouden schalen dertig, en duyzend zilveren schalen, negen en twintig messen, dertig gouden kroezen.

10. De tweede zilveren kroezen vier honderd en tien: duyzend andere gereedschappen.

11. Alle de vaten gouden en zilveren, waren vyf duyzend en vier honderd: alle deze heeft Sassabasar gebragt met degene die optrokken van de overvoeringe van Babylonien te Jerusalem.

HET II. KAPITTEL.

Hier worden zy beschreven die van Babylonien te Jerusalem optrokken.

1. En dit zyn de kinderen des landschaps, die opgegaen zyn van de gevangenisse, welk Nabuchodonosor, den koning van Babylonien, in Babylonien overgevoerd had: en zyn wedergekeerd in Jerusalem en Juda, een iegelyk in zyne stad.

2. Die gekomen zyn met Zorobabel, Josue, Nehemias, Saraias, Rahelajas, Mardochai, Belsan, Mesphar, Beguai, Rehum, Baana. Het getal van de mannen des volks van Israël:

3. De kinderen Pharos, twee duyzend honderd twee en zeventig.

4. De kinderen van Sephatia, dry honderd twee en zeventig.
5. De kinderen van Area, zeven honderd vyf en zeventig.
6. De kinderen van Phahath-Moab, der kinderen van Josue : Joab, twee duyzend acht honderd twaelf.
7. De kinderen van Elam, duyzend twee honderd vier en vyftig.
8. De kinderen van Zethua, negen honderd vyf en veertig.
9. De zonen van Zachai, zeven honderd zestig.
10. De kinderen van Bani, zes honderd twee en veertig.
11. De kinderen van Bebai, zes honderd dry en twintig.
12. De kinderen van Azgad, duyzend twee honderd twee en twintig.
13. De kinderen van Adonicam, zes honderd zes en zestig.
14. De kinderen van Beguai, twee duyzend zes en vyftig.
15. De kinderen van Adin, vier honderd vier en vyftig.
16. De kinderen van Ather, die uyt Ezechias waren, acht en negentig.
17. De kinderen van Besai, dry honderd dry en twintig.
18. De kinderen van Jora, honderd twaelf.
19. De kinderen van Hasum, twee honderd dry en twintig.
20. De zonen van Gebbar, vyf en negentig.
21. De kinderen van Bethlehem, honderd dry en twintig.
22. De mannen van Netupha, zes en vyftig.
23. De mannen van Anathoth, honderd acht en twintig.
24. De kinderen van Azmaveth, twee en veertig.
25. De zonen van Cariathiarim, Cephira en Beroth, zeven honderd dry en veertig.
26. De kinderen van Rama en Gabaa, zes honderd een en twintig.
27. De mannen van Machmas, honderd twee en twintig.
28. De mannen van Bethel en Hai, twee honderd dry en twintig.
29. De kinderen van Nebo, twee en vyftig.
30. De kinderen van Megbis, honderd zes en vyftig.
31. De kinderen van den anderen Elam, duyzend twee honderd vier en vyftig.
32. De kinderen van Harim, dry honderd twintig.
33. De kinderen van Lod, Hadid, en Ono, zeven honderd vyf en twintig.
34. De kinderen van Jericho, dry honderd vyf en veertig.
35. De kinderen van Senaa, dry duyzend zes honderd dertig.
36. Priesters : De kinderen van Jadaia in het huys van Josue, negen honderd dry en zeventig.
37. De kinderen van Emmer, duyzend twee en vyftig.
38. De kinderen van Pheshur, duyzend twee honderd zeven en veertig.
39. De kinderen van Harim, duyzend zeventien.
40. Leviten : De kinderen van Jesue en Cedmihel, der kinderen van Odovias, vier en zeventig.
41. Zangers : Asaphs zonen, honderd acht en twintig.
42. De kinderen der deurwaerders : de kinderen van Sellum, de kinderen van Ater, de kinderen van Telmon, de kinderen van Accub, de kinderen van Hatita, de kinderen van Sobai : al te zamen, honderd negen en dertig.
43. De Nathineen : de kinderen van Siha, de kinderen van Hasupha, de kinderen van Tabbaoth,
44. De kinderen van Ceros, de kinderen van Siaa, de kinderen van Phadon,
45. De kinderen van Lebana, de kinderen van Hagaba, de kinderen van Accub,
46. De kinderen van Hagab, de kinderen Semlai, de kinderen Hanan,
47. De kinderen van Gaddel, de kinderen van Gaher, de kinderen van Raaia,
48. De kinderen van Rasin, de kinderen van Necoda, de kinderen van Gazam,
49. De kinderen van Aza, de kinderen van Phasea, de kinderen van Besee,
50. De kinderen van Asena, de kinderen van Munim, de kinderen van Nephusim,
51. De kinderen van Bacbuc, de kinderen van Hacupha, de kinderen van Harhur.
52. De kinderen van Besluth, de kinderen van Mahida, de kinderen van Harsa,

53. De kinderen van Bercos, de kinderen van Sisara, de kinderen van Thema,

54. De kinderen van Nasia, de kinderen van Hatipha,

55. De kinderen van Salomons dienaers, de kinderen van Sotai, de zonen van Sophereth, de zonen van Pharuda,

56. De zonen van Jala, de kinderen van Dercon, de kinderen van Geddel,

57. De kinderen van Saphatia, de kinderen van Hatil, de kinderen van Phochereth, die van Asebaim waren, de kinderen van Ami,

58. Alle de Nathineen, en zonen van Salomons dienaers, dry honderd twee en negentig.

59. En degene die opgetrokken waren van Thelmala, Thelharsa, Cherub, en Adon, en Emer: en zy konden niet bewyzen hunner vaderen huys, en hun zaed, of zy uyt Israël waren.

60. De kinderen van Dalaia, de kinderen van Tobia, de kinderen van Necoda, zes honderd twee en vyftig.

61. En van der priesters kinderen: De kinderen van Hobia, de kinderen van Accos, de kinderen van Berzellai, die genomen heeft van Berzellai des Galaaditers dochters eene huysvrouw, en hy is genoemd met den naem van hen:

62. Deze hebben gezocht de schrifture hunner afkomste, en zy hebben die niet gevonden, en zy zyn verworpen van het priesterschap.

63. En Athersatha heeft hun gezeyd, dat zy niet eten zouden van het heylig der heyligen, tot dat er een priester op stond geleerd en volmaekt.

64. Alle de menigte gelyk een mensch, waren twee en veertig duyzend dry honderd en zestig:

65. Uytgenomen hunne knechten en dienstvrouwen, dewelke waren zeven duyzend dry honderd zeven en dertig: en onder deze waren twee honderd zangers en zangeressen.

66. Hunne peerden waren zes honderd zes en dertig, hunne muylen twee honderd vyf en veertig.

67. Hunne kameelen waren vier honderd vyf en dertig, hunne ezelen zes duyzend zeven honderd twintig.

68. En sommige van de prinsen der vaderen, toen zy in den tempel des Heeren gingen, die te Jerusalem is, hebben vrywilliglyk geofferd in des Heeren huys, om dat op te timmeren in zyne plaets.

69. Naer hun vermogen hebben zy gegeven de kosten des werks, een en zestig duyzend gouden penningen, en vyf duyzend ponden zilvers, en honderd priesterlyke kleederen.

70. Aldus hebben gewoond de priesters en leviten, en sommige van den volke, en de zangers, en de deurwaerders, en de Nathineen in hunne steden, en geheel Israël in hunne steden.

HET III. KAPITTEL.

Het volk vergadert te Jerusalem, de priesters stichten eenen autaer, zy houden de feesten der loovertenten, en zy maken gereedschap om den tempel te timmeren.

1. En de zevende maend was nu gekomen, en de kinderen van Israël waren in hunne steden: toen is het volk vergaderd gelyk een man in Jerusalem.

2. En Josue, Josedecs zoon, is opgestaen, en zyne broeders de priesters, en Zorobabel, Salathiels zoon, en zyne broeders, en zy hebben getimmerd den autaer des Gods van Israël, dat zy daerop offeren zouden brandofferanden, gelyk het geschreven is in de wet Moyses des mans Gods:

3. En zy hebben den autaer Gods gesteld op zyne basementen, toen hun de volken des lands rondom vervaernisse aendeden, en zy hebben daerop geofferd brandoffer den Heere, des morgens en des avonds:

4. En zy hebben gehouden het hoogtyd der loovertenten, gelyk het geschreven is, en deden heel-brandofferande tot elken dage, vervolgens naer het gebod, op een iegelyken dag zyn werk.

5. En nadezen den dagelykschen heelbrandoffer, zoo wel in de nieuwe maenden, als in alle de hoogtyden des Heeren, die geheyligd waren, en in alle de dagen in de welke dat men gewillige gaven den Heere offerde.

6. Van den eersten dag der zevende maend, hebben zy begonnen te offeren de heel-brandofferande den Heere: maer den tempel Gods was nog niet gefondeerd.

7. Maer zy hebben het geld den steenhouwers gegeven, en den metsers: en ook spyze, en drank, en olie den Sido-

niters, en die van Tyrus, dat zy cederhouten brengen zouden van Libanus op de zee tot Joppe, alzoo hun dat bevolen had Cyrus, den koning van Persen.

8. Maer in het tweede jaer hunner toekomste tot den huyze Gods in Jerusalem, in de tweede maend, hebben begonnen Zorobabel, Salathiels zoon, en Josue, Josedecs zoon, en de andere van hunne broeders, priesters en leviten, en alle die uyt de gevangenisse gekomen waren te Jerusalem, en zy hebben gesteld de leviten van twintig jaren, en daerboven, dat zy het werk des Heeren zouden voortdryven.

9. En Josue, met zyne zonen, en zyne broeders, Cedmihel, met zyne zonen, en de zonen van Juda stonden gelyk een man, dat zy aendryven zouden degene die het werk deden in den tempel Gods: namelyk de zonen Henadad en hunne kinderen, en hunne broeders de leviten.

10. Toen nu van de metsers des Heeren tempel gefondeerd was, zoo stonden de priesters in hun sieraed met trompetten: en de leviten, Asaphs zonen, met cimbalen, dat zy God loven zouden door de hand van David, den koning van Israël.

11. En zy zongen te zamen met lofzangen en met belydinge den Heere: Want hy goed is, want in der eeuwigheyd zyne bermhertigheyd is over Israël. En al het volk riep met groot geroep in den Heere te loven, om dat den tempel des Heeren gefondeerd was.

12. Ook vele van de priesters en leviten, en prinsen der vaderen, en de ouders die den tempel gezien hadden te voren, toen dien gefondeerd was, en dezen tempel in hunne oogen, weenden met luyder stemme: en vele roepende met blydschap, hieven hunne stemme op.

13. En daer kon niemand onderkennen de stemme van het geroep dergener die blydschap maekten, voor de stemme van des volks geschrey: want het volk riep al overeen met groot geluyd, en de stemme werd verre gehoord.

HET IV. KAPITTEL.

De heydenen willen ook met hen timmeren, en als hun dat niet gejond is, zoo poogden zy het te beletten met raed en brieven.

1. Maer de vyanden van Juda en Benjamin hebben gehoord, dat de kinderen der gevangenisse eenen tempel optimmerden den Heere God van Israël:

2. En komende tot Zorobabel, en tot de prinsen der vaderen, hebben zy tot hen gezeyd: Laet ons met u timmeren, want wy zoeken den Heere uwen God ook gelyk gy: ziet, wy hebben slagtofferanden geofferd van de dagen van Asor Haddan des konings van Assur, die ons hier gebragt heeft.

3. En Zorobabel en Josue, en de andere prinsen der vaderen van Israël hebben hun gezeyd: Het betaemt u en ons niet, dat wy den Heere onzen God een huys timmeren zouden, maer wy zullen dat zelve alleen timmeren den Heere onzen God, gelyk ons Cyrus, den koning van Persen, bevolen heeft.

4. Hierom is het geschied dat het volk des lands belette de handen des volks van Juda, en turbeerde hen in het timmeren.

5. En zy hebben tegen hen gehuerd raedslieden, dat die zouden bederven hunnen raed alle de dagen van Cyrus, den koning van Persen, en tot het ryk van Darius, den koning van Persen.

6. Maer in het koningryk van Assuerus, in het beginsel van zynen ryke, hebben zy geschreven eene klagte tegen de inwooners van Juda en Jerusalem.

7. En in de dagen van Artaxerxes heeft geschreven Beselam Mithridates en Thabeel, en de andere die in hunnen raed waren, tot Artaxerxes, den koning van Persen: en den brief der klagte was geschreven in Syriersche sprake, en hy werd gelezen in de Syriersche tale.

8. Reum Beelteem, en Samsai den schryver, hebben geschreven eenen brief van Jerusalem aen Artaxerxes, den koning, aldusdanig:

9. Reum Beelteem, en Samsai den schryver, en de andere hunne raedslieden, Dineen, en Apharsathacheen, Terphaleen, Apharseen, en Erchueen, Babylonien, Susanecheen, Dieviceen, en Elamiten,

10. En de andere van de natien, die overgebragt heeft den grooten en glorieusen Asenaphar: en heeft ze doen woonen in de steden van Samarien, en in de andere landschappen over den vloed, in vrede:

11. (Dit is het uytschrift des briefs dien zy tot hem zonden) Artaxerxes den koning, uwe dienaers, mannen die over

den vloed woonen, zeggen groetenisse.

12. Kennelyk zy den koning, dat de Joden, die van u tot ons zyn opgetrokken, zyn gekomen in Jerusalem eene wederspannige en zeer kwade stad, dewelke zy timmeren opregtende hare muren, en de wanden vermakende.

13. Hierom dan kennelyk zy nu den koning, is het dat deze stad opgetimmerd wordt, en hare muren hermaekt, zoo zullen zy geen tribuet, noch tol, noch jaerlyksche renten geven, en deze schade zal tot de koningen komen.

14. Maer wy gedachtig des zouts dat wy in het paleys geëten hebben, en want ons onbehoorlyk dunkt des konings schade te zien, daerom hebben wy gezonden en geboodschapt den koning,

15. Dat gy zoudt onderzoeken in de boeken van uwer vaderen historien, en gy zult het beschreven vinden in de registers der geschiedenissen: en gy zult weten dat die stad eene wederspannige stad is, en schade doende den koningen, en den landschappen, en oorlogen zyn in haer verwekt van oude voorleden dagen: om welke zake de stad ook bedorven is.

16. Wy boodschappen dit den koning, want is het by alzoo dat de stad opgetimmerd wordt, en hare muren weder opgemaekt, zoo zult gy geene bezittinge meer hebben over den vloed.

17. Dit woord heeft den koning gezonden tot Reum Beelteem, en Samsai den schryver, en tot de andere die in hunnen raed waren, inwooners van Samarien, en den anderen over den vloed, biedende zaligheyd en vrede:

18. De klagte, die gy aen ons gezonden hebt, is openbaerlyk gelezen voor my.

19. En het is van my bevolen: en zy hebben het onderzocht, en gevonden dat die stad van oude dagen tegen de koningen opstaet, en dat daerin verwekt zyn oploopen en oorlogen:

20. Want daer zyn zeer vrome koningen geweest in Jerusalem, dewelke hebben heerschappy gehad over al het landschap, dat er over den vloed is: en zy ontvingen tribuet, en tolgeld, en jaerlyksche renten.

21. Hierom nu, hoort het vonnis: Verbiedt de mannen, dat de stad niet opgetimmerd worde, tot dat het by aventure van my geboden worde.

22. Ziet toe dat gy dit niet onachtzamelyk volbrengt, en dat het kwaed tegen de koningen allengskens niet meerder worde.

23. Aldus, zoo is het uytschrift van Artaxerxes des konings gebod gelezen voor Reum Beelteem, en Samsai den schryver, en hunne raedslieden: en zy zyn haestelyk weggegaen tot Jerusalem aen de Joden, en zy hebben hun verboden met den arm en met de magt.

24. Toen is geschorst geweest het werk van des Heeren huys in Jerusalem, en het werd niet gedaen tot het tweede jaer van Darius des konings van Persen ryk.

HET V. KAPITTEL.

Op dien tyd zoo hebben geprofeteerd Zacharias en Aggeus, en de timmering wordt wederom begonnen, hoewel dat de prinsen over de rivier dat te vergeefs beletten.

1. En Aggeus den profeet, en Zacharias, Addos zoon, hebben geprofeteerd, profeterende tot de Joden, die in Judea en Jerusalem waren, in den naem des Gods van Israël.

2. Toen stonden op Zorobabel, Salathiels zoon, en Josue, Josedecs zoon, en zy begonnen te timmeren den tempel Gods in Jerusalem, en met hen Gods profeten hen helpende.

3. Op denzelfden tyd is tot hen gekomen Thathanai, die een vorst was over den vloed, en Stharbuzanai, en hunne raedslieden: en aldus zeyden zy hun: Wie heeft u raed gegeven, dat gy dit huys optimmeren zoudt, en zyne muren hermaken?

4. Toen zeyden wy hun hoe de mannen hieten die dit deden bouwen.

5. En de ooge huns Gods is gekomen op de ouders der Joden, en zy konden hun niet verbieden. En het heeft hun beliefd dat deze zaek zoude overgedragen worden aen Darius, en dan zouden zy genoeg doen tegen de klagte.

6. Dit is den inhoud des briefs, denwelken geschreven heeft Thathanai, den overste des landschaps over den vloed, en Stharbuzanai en zyne raedslieden, de Arphasacheen, die over den vloed waren, aen Darius den koning.

7. De woorden, die zy hem gezonden hadden, waren aldus geschreven: Darius den koning zy alle vrede,

8. Kennelyk zy den koning, dat wy gegaen zyn geweest in het Joodsche landschap, tot des grooten Gods huyze, hetwelk getimmerd wordt van ongehouwen steen, en de houten worden in de muren geleyd : en het werk wordt neerstiglyk getimmerd, en het wast in hunne handen.

9. Hierom hebben wy de ouders gevraegd, en aldus hebben wy hun gezeyd: Wie heeft u oorlof gegeven dat gy dit huys zoudt timmeren, en deze muren weder opmaken?

10. En wy hebben ook hunne namen van hen gevraegd, dat wy u het zouden boodschappen : en wy hebben geschreven de namen van die mannen, die onder hen de prinsen zyn.

11. En aldusdanige woorden hebben zy ons geantwoord, zeggende: Wy zyn dienaers des Gods van hemel en aerde, en wy timmeren den tempel, die getimmerd was over deze veel jaren, en die den grooten koning van Israël getimmerd en opgericht had.

12. Maer na dat onze vaderen tot gramschap verwekt hadden den God des hemels, zoo heeft hy die geleverd in de handen van Nabuchodonosor, den koning van Babylonien, den Chaldeeuschen, en dit huys heeft hy ook gebroken, en zyn volk heeft hy overgevoerd in Babylonien.

13. Maer in het eerste jaer van Cyrus, den koning van Babylonien, zoo heeft Cyrus den koning, een gebod openbaer gesteld, dat het huys Gods zoude getimmerd worden.

14. Want ook de gouden en zilveren vaten van Gods tempel, welke Nabuchodonosor uyt den tempel gehaeld had, die te Jerusalem was, en had die weggedragen in den tempel van Babylonien, heeft Cyrus den koning uyt den tempel van Babylonien gehaeld, en zy zyn gegeven eenen genaemd Sassabasar, denwelken hy ook prins gemaekt heeft.

15. En hem gezeyd : Neemt deze vaten weg, en gaet henen, en stelt die in den tempel, die in Jerusalem is, en laet het huys Gods getimmerd worden op zyne plaets.

16. Toen is Sassabasar gekomen, en heeft geleyd de fondamenten van den tempel Gods in Jerusalem : en van dien tyd tot nu toe wordt dien getimmerd, en nog is dien niet volmaekt.

17. Nu dan dunkt het den koning goed, zoo doe hy zoeken in des konings librarie, die in Babylonien is, of ook van Cyrus den koning geboden is geweest, dat het huys Gods in Jerusalem zoude getimmerd worden, en des konings wille van deze zaken laet tot ons zenden.

HET VI. KAPITTEL.

Darius den koning vernieuwt het bevel van Cyrus, hy geeft den Joden oorlof den tempel te maken, en hoe hy gewyd wordt, en hoe dat zy feest houden.

1. Toen gebood Darius den koning : en zy hebben dit gezocht in de librarie der boeken, die in Babylonien opgeleyd waren.

2. En daer is gevonden in Ecbatanis, hetwelk is een kasteel in het landschap van Meden, een boek, en daerin was eene zulke gedenkenis geschreven :

3. In het eerste jaer Cyrus des konings : zoo heeft Cyrus den koning geboden, dat het huys Gods zoude getimmerd worden, hetwelk is in Jerusalem, ter plaetse daer zy de slagtofferanden offeren zouden, en dat zy daer leggen zouden fondamenten dragende de hoogten, van zestig cubitus, en de breedte van zestig cubitus.

4. Dry vervolgende ryen van ongehouwen steenen, en desgelyke ordinantien ook van nieuwe houten : en de kosten zullen van des konings huys gegeven worden.

5. Maer ook de gereedschappen van den tempel Gods, gouden en zilveren, die Nabuchodonosor genomen had uyt den tempel van Jerusalem, en gebragt in Babylonien, laet die wedergeven, en wederom dragen in den tempel binnen Jerusalem, in hunne plaets, dewelke ook in den tempel Gods gesteld zyn.

6. Nu dan daerom, gy Thathanai, overste des lands, welk over den vloed is, Stharbuzanai, en uwe raedslieden Apharsacheen, die over den vloed zyt, gaet verre weg van hen,

7. En laet maken dien tempel Gods van den overste der Joden, en van hunne ouders, opdat zy het huys Gods mogen timmeren op zyne plaets.

8. En van my is ook geboden, wat van de priesters der Joden moet gedaen

worden hun, dat het huys Gods getimmerd worde, te weten, dat men van de konings kiste, dat is, van de tributen, die gegeven worden van het landschap over den vloed, neerstiglyk de kosten geve dien mannen, opdat het werk niet belet worde.

9. En ware het ook van noode, zoo zal men hun geven kalveren, en lammeren, en jonge bokken, tot het heelbrandoffer Gode van den hemel, tarwe, zout, wyn, en olie, naer de behoorte der priesters, die in Jerusalem zyn, zal men hun dagelyks geven, opdat nergens af klagte zy.

10. En laet ze offeranden offeren Gode des hemels, en bidden voor het leven des konings en zyner kinderen.

11. Hierom is van my een gebod gesteld: Dat zoo wat mensch dit gebod verandert, dat men van diens huys zal een hout nemen en dat oprichten, en hem daeraen vast nagelen, en zyn huys zal men gemeyn maken.

12. En God, die zynen naem daer heeft doen woonen, moet verderven alle de koningryken, en het volk hetwelk zyne hand uytreykt om te wederstaen en te verderven het huys Gods, dat in Jerusalem is. Ik Darius heb dit gebod gesteld, hetwelk ik neerstiglyk wil volbragt hebben.

13. Hierom Thathanai, den vorst van den landschappe over den vloed, en Stharbuzanai, en zyne raedslieden, hebben neerstiglyk gedaen alzoo Darius den koning bevolen had.

14. En de ouders der Joden timmerden, en hadden voorspoed naer de profetie van Aggeus den profeet, en van Zacharias, den zoon van Addo: en zy hebben getimmerd en opgemetst door het bevel Gods van Israël, en naer het bevel van Cyrus, en Darius, en Artaxerxes de koningen van Persen:

15. En zy hebben dit huys des Heeren volmaekt, tot op den derden dag der maend Adar, welk is het zesde jaer des konings Darius.

16. En de kinderen van Israël, priesters en leviten, en de andere van de kinderen der overvoeringe, hebben gehouden de wydinge van het huys Gods met blydschappe.

17. En zy hebben geofferd in de wydinge van het huys Gods, honderd kalveren, twee honderd rammen, vier honderd lammeren, twaelf bokken van de geyten voor de zonde van geheel Israël, naer het getal van de geslachten van Israël.

18. En zy hebben de priesters gesteld in hunne ordinantien, en de leviten in hunne beurte over Gods werken in Jerusalem, gelyk daer geschreven is in het boek van Moyses.

19. En de kinderen van Israël der overvoeringe, hebben Paschen gehouden op den veertienden dag der eerste maend.

20. Want de priesters en leviten waren gereynigd gelyk een mensch: allegader zuyver om het Paeschlam ten offer te dooden voor alle de kinderen der overvoeringe, en hunne broeders de priesters, en zich zelven.

21. En de kinderen van Israël, die wederom gekomen waren van de overvoeringe, en alle die zich gescheyden hadden van de onzuyverheyd der heydenen des lands, tot hen, dat zy zoeken zouden den Heere den God van Israël, hebben het geëten.

22. En zy hebben het hoogtyd van de ongeheefde brooden gehouden zeven dagen in blydschappe, om dat den Heer hen verblyd had, en bekeerd het hert des konings van Assur tot hen, om hunne handen te helpen in het werk van het huys des Heeren des Gods van Israël.

HET VII. KAPITTEL.

Esdras wordt van Artaxerxes te Jerusalem gezonden met een bevel aen de vorsten aen gene zyde des waters.

1. En na deze geschiedenissen in het koningryk Artaxerxes des konings van Persen, was Esdras, den zoon Saraias, des zoons Azarias, des zoons Helcias,

2. Des zoons Sellum, des zoons Sadoc, des zoons Achitob,

3. Des zoons Amarias, des zoons Azarias, des zoons Maraioth,

4. Des zoons Zarahias, des zoons Ozi, des zoons Bocci,

5. Des zoons Abisue, des zoons Phinees, des zoons Eleazar, des zoons Aaron des priesters van het beginsel.

6. Dezen zelfden Esdras is opgekomen van Babylonien, en hy was een rasch schryver in Moyses wet, dewelke den

Heer God heeft gegeven Israël : en den koning heeft hem gegeven, naer de hand des Heeren zyns Gods op hem, alle zyne begeerte.

7. En daer zyn opgetrokken van de kinderen van Israël, en van de kinderen der priesters, en van der leviten kinderen, en van de zangers, en van de deurwaerders, en van de Nathineen in Jerusalem in het zevende jaer Artaxerxes des konings.

8. En zy zyn gekomen in Jerusalem in de vyfde maend, dat is het zevende jaer des konings.

9. Want op den eersten dag der eerste maend begon hy op te trekken van Babylonien, en op den eersten dag der vyfde maend is hy gekomen in Jerusalem, naer de goede hand zyns Gods op hem.

10. En Esdras heeft zyn hert bereyd, dat hy de wet des Heeren onderzoeken zoude, en dat hy doen en leeren zoude in Israël het gebod, en het regt oordeel.

11. En dit is den inhoud des briefs van het gebod dat Artaxerxes den koning gegeven heeft Esdras den priester, den geleerden schryver in de woorden en geboden des Heeren, en in zyne ceremonien in Israël.

12. Artaxerxes, koning der koningen, aen Esdras den priester, den allergeleerdsten schryver van de wet Gods des hemels, saluet.

13. Van my is het geboden, dat zoo wien uyt den volke van Israël in myn ryk belieft, en van zyne priesters en leviten, te gaen in Jerusalem, dat hy ga met u.

14. Want van des konings aenzigt, en zyner zeven raedsheeren, zyt gy gezonden, dat gy het Joodsche land en Jerusalem bezoeken zoudt in de wet uws Gods, die in uwe hand is :

15. En dat gy dragen zoudt het goud en het zilver dat den koning en zyne raedsheeren vrywilliglyk geofferd hebben Gode van Israël, wiens tabernakel in Jerusalem is.

16. En al het zilver en het goud dat gy vinden zult in al het landschap van Babylonien, en dat het volk zal willen offeren, en van de priesters die vrywilliglyk offeren zullen den huyze van hunnen God, welk is in Jerusalem.

17. Ontvangt vrylyk, en koopt neerstiglyk, met dezen gelde, kalveren, rammen, lammeren, en sacrificien, en natte offeranden van dien, en offert die op den autaer van den tempel uws Gods, die in Jerusalem is.

18. Maer ook is het dat u en uwen broeders iets belieft te doen van den anderen goude en zilver, doet dat naer den wille uws Gods.

19. En de gereedschappen die u gegeven worden ten dienste van uws Gods huys, levert die in Gods aenzigt in Jerusalem.

20. En ook de andere dingen die van noode zyn zullen in het huys Gods, zoo veel als u noodelyk zal zyn om uyt te leggen, dat zult gy geven van den schat, en van het cynsgeld des konings,

21. En van my. Ik Artaxerxes, koning, heb gesteld en geboden alle den bewaerders van de gemeyne geldkiste, die over den vloed zyn, dat gy zonder vertrek geeft al dat van u begeert Esdras den priester, den schryver des wets van God des hemels.

22. Tot honderd talenten zilvers, en tot honderd korusmaten tarwe, en tot honderd baten wyns, en tot honderd baten olie, maer zout zonder mate.

23. Al dat tot den dienst des Gods van den hemel behoort, laet dat neerstiglyk geven in het huys Gods van den hemel : dat hy by aventure niet gram worde tegen het koningryk des konings, en zyner zonen.

24. Ook maken wy u kennelyk van alle de priesters en leviten, en zangers, en deurwaerders, Nathineen, en dienaers des huys van dezen God, dat gy geene magt hebt, tolgeld of tribuet en jaerlyksche renten op hen te stellen.

25. Maer gy, Esdras, naer de wysheyd uws Gods die in uwe hand is, stelt regters en presidenten, dat zy regt doen mogen alle den volke dat over den vloed is, te weten, dezen die uws Gods wet weten, en de ongeleerde leert vrylyk.

26. En alle die uws Gods wet niet neerstiglyk doet, en des konings, van dien zal een vonnis wezen, het zy ter dood, het zy ter uytbanning, het zy in het verdoemen zyner substantie, of immers tot den kerker.

27. Gebenedyd moet zyn den Heer onzer vaderen God, die dat in des konings herte gegeven heeft, dat hy des Heeren huys, dat in Jerusalem is, glorificeren zoude,

28. En heeft in my zyne bermhertigheyd genegen voor den koning en zyne raedsheeren, en voor alle des konings magtige prinsen: en ik versterkt zynde door de hand des Heeren myns Gods, die in my was, heb vergaderd van Israël de prinsen die met my optrekken zouden.

HET VIII. KAPITTEL.

Hier worden sommige genoemd die met Esdras trokken naer Jerusalem.

1. Dit zyn de prinsen der familien, en hunne afkomste, die met my opgetrokken zyn in het ryk des konings Artaxerxes, van Babylonien.

2. Van Phinees kinderen, Gersom. Van Ithamars zonen, Daniel. Van Davids kinderen, Hattus.

3. Van Sechenias kinderen, en van Pharos kinderen, Zacharias: en met hem zyn geteld honderd en vyftig mannen.

4. Van de kinderen Phahath-Moab: Elioenai, den zoon van Zarehe, en met hem twee honderd mannen.

5. Van Sechenias kinderen, Ezechiels zoon, en met hem dry honderd mannen.

6. Van Adans kinderen, Abed, Jonathans zoon, en met hem vyftig mannen.

7. Van Alams kinderen: Isaias, den zoon Athalias, en met hem zeventig mannen.

8. Van de kinderen Saphatias, Zebedia, Michaels zoon, en met hem tachtig mannen.

9. Van Joabs kinderen, Obedia, Jahiels zoon, en met hem twee honderd achttien mannen.

10. En van de kinderen Selomith, Josphias zoon, en met hem honderd zestig mannen.

11. Van de kinderen Bebai, Zacharias, Bebais zoon, en met hem acht en twintig mannen.

12. Van Azgads kinderen, Johanan, Eccetans zoon, en met hem honderd en tien mannen.

13. Van Adonicams kinderen, die de laetste waren: en dit waren hunne namen: Elipheleth, en Jehiel, en Samaias, en met hen zestig mannen.

14. Van de kinderen Begui: Uthai, en Zachur, en met hen zeventig mannen.

15. En ik heb ze vergaderd aen den vloed, die nederwaerts loopt tot Ahava, en wy zyn daer gebleven dry dagen: en ik heb gezocht onder het volk en onder de priesters der kinderen van Levi, en ik heb ze daer niet gevonden.

16. Hierom heb ik gezonden Eliezer, en Ariel, en Semeias, en Elnathan, en Jarib, en den anderen Elnathan, en Nathan, en Zacharias, en Mosollam de prinsen: en Joiarib, en Elnathan de wyzen.

17. En ik heb die gezonden tot Eddo, die den eersten is in de plaets van Chasphia, en ik heb in hunnen mond gesteld de woorden die zy spreken zouden tot Eddo, en zyne broeders Nathineen in de plaets Chasphia, dat zy tot ons brengen zouden dienaers van onzes Gods huys.

18. En zy hebben ons gebragt door de goede hand onzes Gods op ons, eenen zeer geleerden man van de kinderen Moholi, des zoons Levi, des zoons Israël, en Sarabias, en zyne kinderen, en broeders, achttien,

19. En Hasabias, en met hem Isaïas, van de kinderen Merari, en zyne broeders, en zyne zonen, twintig:

20. En van de Nathineen, die David en de prinsen gegeven hadden tot der leviten dienst, twee honderd en twintig Nathineen: alle deze werden met hunne namen genoemd.

21. En ik heb daer verkondigd eenen vasten by den vloed Ahava, dat wy gepynigd zouden worden voor den Heer onzen God, en dat wy van hem begeeren zouden eenen regten weg voor ons en onze kinderen, en alle onze substantie.

22. Want ik schaemde my van den koning te begeeren hulpe en rosvolk, die ons beschermen zouden van den vyand op den weg: om dat wy den koning gezeyd hadden: De hand onzes Gods is op alle degene die hem zoeken in goedwilligheyd: en zyn ryk, en zyne magt, en razende gramschap is op alle die hem verlaten.

23. En wy hebben gevast, en gebeden onzen God hierom: en het is met ons voorspoediglyk gekomen.

24. En ik heb er van de prinsen der priesters twaelf uytgescheyden, Sarabias, en Hasabias, en met hen van hunne broeders tien.

25. En ik heb hun by gewigte geleverd het zilver en het goud, en de ge-

heyligde vaten van onzes Gods huys, welk den koning geofferd had, en zyne raedsheeren, en zyne prinsen, en geheel Israël van degene die gevonden waren :

26. En ik heb by gewigt in hunne handen geleverd zes honderd en vyftig talenten zilvers, en honderd zilveren vaten, honderd talenten gouds :

27. En twintig gouden koppen, die wogen duyzend gulden, en twee schoone vaten van den besten metale blinkende gelyk goud.

28. En ik heb tot hen gezeyd : Gy zyt des Heeren heyligen, en de vaten zyn heylig, en ook het zilver en goud, hetwelk vrywilliglyk geofferd is den Heere onzer vaderen God :

29. Wackt, en bewaert het, tot dat gy het by gewigt overlevert voor de prinsen der priesteren, en der leviten, en de hoofdlieden der familien van Israël in Jerusalem, in den schat van des Heeren huys.

30. En de priesters en leviten hebben ontvangen het gewigt des zilvers en des gouds, en der vaten, om het te dragen te Jerusalem, in het huys onzes Gods.

31. Aldus zyn wy opgetrokken van den vloed Ahava, op den twaelfden dag der eerste maend, om te reyzen naer Jerusalem : en onzes Gods hand was op ons, en zy heeft ons verlost van de hand des vyands, en des lagenleggers in den weg.

32. En wy zyn gekomen te Jerusalem, en hebben daer gebleven dry dagen.

33. En op den vierden dag is gewogen het goud en het zilver, en de vaten in onzes Gods huys, door de hand van Meremoth den zoon Urias des priesters, en met hem was Eleazar Phinees zoon, en met hen Jozabed den zoon van Josue, en Noadaia den zoon van Bennoi den leviet,

34. Naer het getal en gewigte van allen dien : en al het gewigt is beschreven op dien tyd.

35. En ook de kinderen der overreyzinge, die van de gevangenisse gekomen waren, hebben heel-brandofferanden geofferd Gode van Israël, twaelf kalveren voor al het volk van Israël, zes en negentig rammen, zeven en zeventig lammeren, twaelf bokken voor de zonde : alle den Heere tot heel-brandofferande.

36. En zy hebben gegeven des konings geboden den drossaten, die van des konings aenzigt waren, en den vorsten over den vloed, en zy hebben het volk en het huys Gods verheven.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Esdras zyne kleederen scheurt, en beschreydt de zonden des volks, om dat zy heydensche vrouwen getrouwd hadden.

1. Maer na dat deze dingen volbragt waren, zoo zyn de prinsen by my gekomen, zeggende : Het volk van Israël, en de priesters en leviten zyn niet gescheyden van de volken der landen, en van hunne afgrysselykheden, te weten, der Chananeen, en Hetheen, en Pherezeen, en Jebuseen, en der Ammoniten, en Moabiten, en Egyptenaren, en Amorrheen :

2. Want zy van hunne dochteren tot huysvrouwen genomen hebben voor zich en hunne zonen, en zy hebben het heylig zaed gemengd met de volken der landen : en der prinsen en wethouderen hand was in deze overtredinge de eerste.

3. En toen ik dit woord gehoord had, zoo heb ik gescheurd myn overkleed en onderkleed, en ik heb uytgetrokken het hair van mynen hoofde en baerd, en ik heb gezeten al treurende.

4. En zy zyn al by my gekomen, die het woord des Gods van Israël vreesden, om de overtredinge dergene die van de gevangenisse gekomen zyn; en ik zat al droevig tot het avondsacrificie toe :

5. En in des avonds sacrificie ben ik opgestaen van myne verdruktheyd, en hebbende gescheurd myn overkleed en onderrok, zoo heb ik myne knieën gebogen, en myne handen uytgereykt tot den Heere mynen God,

6. En ik heb gezeyd : Myn God, ik schame en ontzie my myn aenzigt op te heffen tot u : want onze boosheden zyn vermenigvuldigd op ons hoofd, en onze misdaden zyn gewassen tot den hemel toe,

7. Van onzer vaderen dagen af : maer ook hebben wy zelven gezondigd zwaerlyk, tot op dezen dag, en in onze boosheden zyn wy zelven geleverd, en onze koningen, en onze priesters, in de hand van de koningen der aerde, en ten zweerde, en ter gevangenisse, en ten roove, en

ter beschaemdheyd des aenzigts, gelyk ook op dezen dag.

8. En nu is als een weynig en eenen oogenblik ons gebed gedaen voor den Heere onzen God, dat ons zouden gelaten worden sommige blevelingen, en dat ons eenen staek zoude gegeven worden in zyne heylige plaets, en dat onzen God zoude verlichten onze oogen, en geven ons een kort leven in onzen dienst,

9. Want wy zyn dienstknechten, en in onzen dienst heeft onzen God ons niet verlaten, maer heeft de bermhertigheyd over ons gebogen voor den koning van Persen, dat hy ons het leven geven zoude, en verheffen het huys van onzen God, en regten op zyne verwoestheden, en dat hy ons zoude eenen tuyn geven in Juda en in Jerusalem.

10. En nu, onzen God, wat zullen wy zeggen nadezen? Want wy hebben uwe geboden verlaten,

11. Die gy geboden hebt door de hand uwer dienaren de profeten, zeggende: Het land daer gy henen gaet om het te bezitten, is een onzuyver land, naer de onzuyverheyd der volken, en andere landen, door de afgrysselykheden dergene die het vervuld hebben van den mond tot den mond in hunne besmettingen.

12. Nu dan daerom geeft uwe dochteren hunnen zonen niet, en hunne dochteren neemt niet voor uwe zonen, noch zoekt hunnen vrede en hunnen voorspoed, tot in der eeuwigheyd: opdat gy moogt versterkt worden, en eten het goed der aerde, en dat gy erfgenamen hebben moogt uwe kinderen tot in der eeuwigheyd.

13. En na al dat over ons gekomen is in onze zeer kwade werken, en in onze groote misdaed, want gy onzen God hebt ons verlost van onze boosheyd, en hebt ons gegeven zaligheyd gelyk het heden is,

14. Dat wy niet omkeeren zouden, en breken uwe geboden, en dat wy ook geene huwelyken maken zouden met de volken van deze afgrysselykheden. Zyt gy op ons gram geweest tot ganscher verderffenisse toe, dat gy ons geene blevelingen zoudt laten ter zaligheyd?

15. Heere God van Israël, gy zyt regtveerdig: want wy zyn overgebleven, die zouden behouden worden, gelyk het is op dezen dag. Ziet wy zyn voor u in onze misdaed: want daerom mag men voor u niet staen.

HET X. KAPITTEL.

Zy maken een verbond, dat zy de vrouwen verlaten willen, en welke deze geweest zyn, worden hier genoemd.

1. Als dan Esdras aldus bad, en aenriep God, en weende, en lag voor Gods tempel, zoo is tot hem vergaderd van Israël eene vergaderinge zeer groot bovenmaten van mannen en vrouwen en kinderen, en het volk weende met een groot geschrey.

2. En Sechenias den zoon van Jehiel van Elams kinderen heeft geantwoord, en gezeyd tot Esdras: Wy hebben overtreden tegen onzen God, en hebben vreemde vrouwen getrouwd van den volke des lands: en nu, is er eenige penitentie in Israël hieraf,

3. Zoo laet ons een verbond maken met den Heere onzen God, dat wy verwerpen alle de huysvrouwen, en die van deze geboren zyn, naer des Heeren wille, en dergene die des Heeren onzes Gods gebod vreezen: laet dat doen naer de wet.

4. Staet op, het behoort u toe te onderscheyden, en wy zullen met u zyn: wordt versterkt, en doet het.

5. Hierom is Esdras opgestaen, en heeft bezworen de prinsen der priesters en leviten, en geheel Israël, dat zy doen zouden naer dit woord, en zy hebben het gezworen.

6. En Esdras is opgestaen voor het huys Gods, en hy is weggegaen tot de slaepkamer van Johanan Eliasibs zoon, en hy is daerin gegaen, geen brood heeft hy geëten, en geen water heeft hy gedronken: want hy beweende de overtredinge dergene die van de gevangenisse gekomen waren.

7. En daer is een uytroep gedaen in Juda en in Jerusalem allen den kinderen der overreyzinge, dat zy vergaderen zouden in Jerusalem:

8. En al die niet komen zoude binnen dry dagen, naer den raed der prinsen en der ouders, diens substantie zal heel genomen worden, en hy zal verworpen worden uyt de vergaderinge der overreyzinge.

9. Hierom zyn alle de mannen van Juda en Benjamin te zamen gekomen in Jerusalem dry dagen lang, dat is de negende maend, op den twintigsten dag der maend: en al het volk zat in de strate van den huyze Gods, bevende om der zonde wille, en van de regenen.

10. En Esdras den priester is opgestaen, en heeft tot hen gezeyd: Gy hebt overtreden, en getrouwd vreemde huysvrouwen, dat gy vermeerderen zoudt de misdaed van Israël.

11. En nu belydt den Heere uwer vaderen God, en doet zyn behagen, en scheydt u van de volken des lands, en van de vreemde huysvrouwen.

12. En de geheele menigte heeft geantwoord, en gezeyd met luyder stemme: Naer uw woord tot ons, alzoo moet geschieden.

13. Maer nogtans aengezien dat het volk veel is, en regenachtig weder, en wy mogen niet lyden buyten te staen, en want dit geen werk is van eenen dage, of van twee (want wy hebben zeer zwaerlyk gezondigd in dit woord)

14. Zoo laet prinsen stellen in de geheele menigte: en dat alle die in onze steden vreemde huysvrouwen genomen hebben, komen ten gezetten tyde, en met hen de ouders van stede te stede, en hunne regters, tot dat de gramschap onzes Gods van ons gekeerd worde aengaende deze zonde.

15. Hierom zoo hebben Jonathan Azahels zoon, en Jaasia den zoon van Thecue, hierover gestaen, en Mosollam en Sebethai de leviten hebben hen geholpen:

16. En de kinderen der overreyzinge hebben alzoo gedaen. En Esdras den priester, en de mannen prinsen der familien in hunner vaderen huyzen, en zy alle by hunne namen zyn gegaen, en zyn gezeten op den eersten dag der tiende maend, dat zy dit ding onderzoeken zouden.

17. En zy zyn ten eynde gekomen van alle de mannen, die vreemde huysvrouwen getrouwd hadden, tot den eersten dag der eerste maend.

18. En daer zyn gevonden van de priesters kinderen, die vreemde huysvrouwen getrouwd hadden. Van de kinderen Josue des zoons Josedec, en zyne broeders, Maasia, en Eliezer, en Jarib, en Godolia.

19. En zy hebben hunne handen gegeven, dat zy hunne wyven zouden weg jagen, en voor hunne misdaed eenen ram van de schapen offeren:

20. En van Emmers kinderen, Hanani, en Zebedia.

21. En van Harims kinderen, Maasia, en Elia, en Semeia, en Jehiel, en Ozias:

22. En van Pheshurs kinderen, Elioenai, Maasia, Ismaël, Nathanael, Jozabed, en Elasa:

23. En van der leviten kinderen, Jozabed, en Semei, en Celaia, die is Calita, Phataia, Juda, en Eliezer.

24. En van de zangers, Eliasib: En van de deurwaerders, Sellum, en Thelem, en Uri:

25. En van Israël, van Pharos kinderen, Remeia, en Jezia, en Melchia, en Miamin, en Eliezer, en Melchia, en Banea:

26. En van Elams kinderen Mathania, Zacharias, en Jehiel, en Abdi, en Jerimoth, en Elia:

27. En van de kinderen Zethua, Elioenai, Eliasib, Mathania, en Jerimuth, en Zabad, en Aziza.

28. En van de kinderen Bebai: Johanan, Hanania, Zabbai, Athalai:

29. En van de kinderen Bani: Mosollam, en Melluch, en Adaia, Jasub, en Saal, en Ramoth:

30. En van de kinderen Phahath Moab, Edna, en Chalal, Banaias, en Maasias, Matthanias, Beseleel, Bennui, en Manasse:

31. En van Herems kinderen, Eliezer, Josue, Melchias, Semeias, Simeon,

32. Benjamin, Maloch, Samarias:

33. En van Hasoms kinderen, Mathanai, Mathatha, Zabad, Eliphelet, Jermai, Manasse, Semei.

34. Van de kinderen Bani: Maaddi, Amram, en Uel,

35. Baneas, en Badaias, Cheliau,

36. Vania, Marimuth, en Eliasib,

37. Mathanias, Mathanai, en Jasi,

38. En Bani, en Bennui, Semei,

39. En Salmias, en Nathan, en Adaias,

40. Mechnedebar, Sisai, Sarai,

41. Ezrel, en Selemiau, Semeria,

42. Sellum, Amaria, Joseph:

43. Van de kinderen Nebo, Jehiel, Mathathias, Zabad, Zabina, Jeddu, en Joel, en Banaia.

44. Alle deze hadden genomen vreemde huysvrouwen, en onder deze waren vrouwen, die kinderen gebaerd hadden.

HET

BOEK NEHEMIAS,

Dat men noemt het tweede Boek Esdras.

HET I. KAPITTEL.

Nehemias des konings schenker is droevig en weent, en beklaegt de gevangenisse des volks.

1. De woorden Nehemias, des zoons Helchias. En het is geschied in de maend Casleu, in het twintigste jaer, en ik was in het kasteel Susis.

2. En daer is gekomen Hanani een van myne broeders, hy en de mannen van Juda : en ik heb hun gevraegd hoe het met de Joden ging, die behouden en overgebleven waren van de gevangenisse, en hoe het te Jerusalem stond.

3. En zy hebben my gezeyd : Die daer gebleven en gelaten zyn van de gevangenisse in het landschap, zyn in groot verdriet en in versmaedheyd : en den muer van Jerusalem is gebroken, en hare poorten zyn met den vure verbrand.

4. En toen ik aldusdanige woorden gehoord had, zoo heb ik gezeten, en geweend, en ik heb rouw gehad veel dagen : en ik vastte, en bad voor het aenschyn Gods van den hemel:

5. En ik heb gezeyd : Ik bid u, Heere God van den hemel, sterk, groot, en vreesselyk, die het verbond bewaert en bermhertigheyd met degene die u liefhebben, en uwe geboden bewaren :

6. Laet toch uwe ooren toeluysteren, en uwe oogen open zyn, dat gy hoort uws dienaers gebed, hetwelk ik heden bid voor u, nacht en dag voor de kinderen van Israël uwe dienaers : en ik belyde de zonden der kinderen van Israël, met dewelke zy u gezondigd hebben : en ik, en myns vaders huys hebben gezondigd.

7. Door ydelheyd zyn wy verleyd, en wy hebben uw gebod niet gehouden, en uwe ceremonien, en oordeelen, die gy bevolen hebt Moyses uwen dienaer.

8. Weest gedachtig des woords, dat gy Moyses uwen dienaer bevolen hebt, zeggende : Als gy zult overtreden hebben, zoo zal ik u verstrooyen onder de natien :

9. En is het dat gy wederkeert tot my, en bewaert myne geboden, en die doet : al waert gy ook weggevoerd tot het eynde des hemels, van daer zal ik u vergaderen, en wederom brengen ter plaetse die ik verkoren heb, dat mynen naem daer woonen zoude.

10. Het zyn immers uwe dienaers en uw volk : dewelke gy verlost hebt in uwe groote sterkheyd, en door uwe magtige hand.

11. Ik bid u, Heere, laet uwe oor wezen toehoorende tot uws dienaers gebed, en tot den gebede van uwe dienaers, die uwen naem willen vreezen : en beschikt uwen dienaer heden, en verleent hem bermhertigheyd voor dezen man : want ik was des konings schenker.

HET II. KAPITTEL.

Nehemias verwerft oorlof van den koning om naer Jerusalem te trekken.

1. En het is geschied in de maend

Nisan, in het twintigste jaer des konings Artaxerxes: en daer was wyn voor hem, en ik heb den wyn opgeheven, en den koning gegeven: en ik was als ziek voor zyn aenschyn.

2. En den koning heeft tot my gezeyd: Waerom is uw aenzigt droef, daer ik u nogtans niet ziek zie? dat is zonder zake niet, maer daer is eenig kwaed, ik weet niet wat, in uw hert. En ik heb zeer en bovenmaten gevreesd:

3. En gezeyd tot den koning: Koning, leven moet gy in der eeuwigheyd: waerom zou myn aenzigt niet treurig zyn, aengezien dat de stad, welke is het huys van myner vaderen begravingen, verwoest is, en hare poorten zyn met den vure verbrand?

4. En den koning heeft my gezeyd: Om wat ding bidt gy? En ik heb God van den hemel gebeden,

5. En tot den koning gezeyd: Is het dat het den koning goed dunkt, en dat uw dienaer behaegt voor uw aenzigt, dat gy my zendt in Judea tot de stad van myns vaders begravinge, en ik zal die optimmeren.

6. En den koning zeyde my, en de koninginne die by hem zat: Tot hoe langen tyd zal uwe reys duren, en wanneer zult gy wederkeeren? En het heeft voor des konings aenzigt beliefd, en hy heeft my gezonden: en ik heb hem eenen tyd gesteld.

7. En ik heb den koning gezeyd: Dunkt het den koning goed, zoo geve hy my brieven aen de vorsten des landschaps over den vloed, dat zy my overleyden tot dat ik in het Joodsche land kome:

8. En eenen brief aen Asaph den bewaerder van des konings bosschagie, dat hy my hout geve, dat ik mag dekken de poorten des torens des huys, en de muren der stad, en het huys, daer ik in komen zal. En den koning heeft het my gegeven naer de goede hand myns Gods met my.

9. En ik ben gekomen tot de vorsten des landschaps over den vloed, en ik heb hun gegeven des konings brieven. En den koning had met my gezonden hoofdmannen der krygsknechten, en peerdevolk.

10. En Sanaballat den Horoniter, en Tobias, den knecht den Ammaniter hebben gehoord: en zy zyn droef geweest met grooten rouwe, dat er een mensch gekomen was, die der kinderen van Israël voorspoed zocht.

11. En ik ben gekomen te Jerusalem, en was daer dry dagen,

12. En ik stond op des nachts, ik en een luttel mannen met my, en ik heb niemand te kennen gegeven wat God in myn hert gegeven had dat ik doen zoude in Jerusalem, en daer was geene lastdragende beest met my, dan alleen de beest daer ik op zat.

13. En ik ging uyt door de dalpoorte des nachts, en voor de draeksfonteyne, en tot aen de mestpoorte, en ik bemerkte den gebroken muer van Jerusalem, en hare poorten met den vure verbrand.

14. En ik ging voorts door tot de fonteynpoort, en tot des konings waterloop, en daer was geene plaets voor de beest daer ik op zat, om door te gaen.

15. En ik klom op over de beke des nachts, en bezag den muer, en wederom gekeerd zynde, ben ik gekomen tot de dalpoorte, en zoo ben ik wederom gekomen.

16. Maer de wethouders wisten niet waerhenen dat ik gegaen was, of wat ik deed: maer ook de Joden, en de priesters, en de eerlyksten, en wethouders, en de andere, die het werk maekten, had ik tot op dien tyd niets te kennen gegeven.

17. En ik heb tot hen gezeyd: Gy weet het verdriet daer wy in zyn; aengezien dat Jerusalem verwoest is, en hare poorten zyn met den vure vernield: komt, en laet ons optimmeren de muren van Jerusalem, dat wy voorts niet meer zyn tot eene versmaedheyd.

18. En ik heb hun te kennen gegeven de hand myns Gods, dat die goed met my was, en des konings woorden die hy my gezeyd had, en ik zeg: Laet ons opstaen, en timmeren. En hunne handen zyn versterkt geworden in het goede.

19. En Sanaballat den Horoniter, en Tobias den knecht den Ammaniter, en Gosem den Araber hebben het gehoord, en zy hebben ons bespot, en versmaed, en hebben gezeyd: Wat ding is dit, dat gy doet? Wilt gy tegen den koning wederspannig opstaen?

20. En ik heb hun weder geantwoord, en gezeyd tot hen: God des hemels helpt ons, en wy zyn zyne dienaers:

Laet ons opstaen en timmeren: maer gy hebt geen deel en regt, en gedenkenisse in Jerusalem.

HET III. KAPITTEL.

Hoe de stad getimmerd wordt.

1. En Eliasib den grooten priester is opgestaen, en zyne broeders de priesters, en zy hebben getimmerd de poorte der kudde: zy hebben die geheyligd en hare deuren gesteld, en tot den toren van honderd cubitus hebben zy die geheyligd, tot aen den toren Hananeel.

2. En neffens hem hebben getimmerd de mannen van Jericho: en neffens hem heeft getimmerd Zachur, Amris zoon.

3. En de vischpoorte hebben opgetimmerd de kinderen van Asnaa: zy hebben die gedekt, en hare deuren gesteld, en sloten, en grendelen. En by die heeft getimmerd Marimuth, den zoon Urias, des zoons Accus.

4. En by hem heeft getimmerd Mosollam, den zoon Barachias, des zoons Mesezebel: en by hen heeft getimmerd Sadoc, des zoon van Baana:

5. En by hen hebben getimmerd de Thecuenen: maer hunne rykste lieden hebben hunne halzen niet ondergesteld in huns Heeren werk.

6. En de oude poorte hebben getimmerd Joiada, den zoon Phasea, en Mosollam den zoon van Besodia: zy hebben die gedekt, en hare deuren gesteld, en sloten, en grendelen:

7. En neffens hen hebben getimmerd Meltias den Gabaoniter, en Jadon den Meronathiter, mannen van Gabaon en Maspha, voor den prins, die was in het landschap over den vloed.

8. En by hem heeft getimmerd Eziel den zoon Araia, een goudsmid: en by hem heeft getimmerd Ananias des apothecaris zoon: en zy hebben Jerusalem gelaten tot aen den muer der breede strate.

9. En by hem heeft getimmerd Raphaia, Hurs zoon, den oversten der wyk van Jerusalem.

10. En by hem heeft getimmerd Jedaia, den zoon van Haromaph tegen zyn huys: en by hem heeft getimmerd Hattus, den zoon Hasebonias.

11. De helft van de wyk heeft getimmerd Melchias, Herems zoon, en Hasub, Phahath Moabs zoon, en den toren der ovens.

12. En by hem heeft getimmerd Sellum, den zoon van Alohes den prins van de helft der wyk van Jerusalem, hy en zyne dochters.

13. En de dalpoorte heeft getimmerd Hanun, en de bewooners van Zanoe: zy hebben die getimmerd, en hare deuren gesteld, en sloten, en grendelen, en duyzend cubitus in den muer tot aen de mestpoorte.

14. En de mestpoorte heeft getimmerd Melchias, Rechabs zoon, den prins der wyk Bethacharam: hy heeft die getimmerd, en gesteld hare deuren, en sloten, en grendelen.

15. En de fonteynpoorte heeft getimmerd Sellun, den zoon Cholhoza, den prins des dorps van Maspha: hy heeft die getimmerd en gedekt, en gesteld hare deuren, en sloten, en grendelen, en de muren van de visscheryen Siloe tot in des konings hof, en tot aen de trappen die nederwaerts gaen van Davids stad.

16. Achter hem heeft getimmerd Nehemias, Azbocs zoon, den prins van de helft der wyk van Bethsur, tot tegenover Davids graf, en tot de visschery, die met een groot werk getimmerd is, en tot der vromen huys.

17. Achter hem hebben de leviten getimmerd, Rehum, den zoon van Benni: na hem heeft getimmerd Hasebias, den prins der helft van de wyk Ceila in zyne wyk.

18. En na hem hebben getimmerd hunne broeders Bavai Enadads zoon, den prins der helft van Ceila.

19. En by hem heeft getimmerd Azer, den zoon van Josue, den prins van Maspha, de tweede mate, tegen den opgang van den allersterksten hoek.

20. Naest hem op den berg heeft getimmerd Baruch, den zoon van Zachai, de tweede mate, van den hoek tot aen de poorte des huys Eliasib des grooten priesters.

21. Na hem heeft getimmerd Merimuth, den zoon Urias, Haccus zoon, de tweede mate, van de poorte des huys van Eliasib, zoo verre als het huys van Eliasib zich strekte.

22. En na hem hebben getimmerd de priesters, mannen van het platte land der Jordane.

23. Na hem heeft getimmerd Benjamin, en Hasub tegen zyn huys: en na hem heeft getimmerd Azarias, den zoon Maasias, des zoons Ananias, tegen zyn huys.

24. Na hem heeft getimmerd Bennui, den zoon van Henadad, de tweede mate, van Azarias huys tot aen den keer, en tot aen den hoek.

25. Phalel, den zoon van Ozi tegen den keer, en den toren die uyt des konings huys boven hoog uytstaet, dat is, in het voorhof van den kerker: na hem Phadaia, Pharos zoon.

26. Maer de Nathineen woonden in Ophel tot tegenover de waterpoorte aen het oosten, en den toren die hoog uytstond.

27. Na hem hebben de Thecuenen getimmerd de tweede mate tegenover den grooten uytstaenden toren, tot aen den muer des tempels.

28. Maer opwaerts aen de peerdenpoorte hebben getimmerd de priesters, een iegelyk tegen zyn huys.

29. Na hen heeft getimmerd Sadoc, Emmers zoon, tegen zyn huys. En na hem heeft getimmerd Semaia, den zoon Sechenias, den bewaerder der oostpoorte.

30. En na hem heeft getimmerd Hanania, den zoon Selemias, en Hanun, Selephs zoon, den zesden, de tweede mate: na hem heeft getimmerd Mosollam, den zoon Barachias, tegenover zyne schatkamer. Na hem heeft getimmerd Melchias, een goudsmids zoon, tot aen der Nathineen huys, en dergene die oud yzer verkochten tegen de regterspoorte, en tot aen de eetkamer aen den hoek.

31. En tusschen de eetkamer aen den hoek in de poorte der kudde hebben getimmerd de goudsmeden en de kooplieden.

HET IV. KAPITTEL.

Sanaballat en Tobias de vorsten beginnen de timmeringe te beletten, de Joden waken en bereyden zich te timmeren, en te waken.

1. Maer het is geschied, toen Sanaballat gehoord had dat wy den muer optimmerden, zoo is hy zeer gram geworden: en bovenmaten zeer beroerd zynde, heeft hy de Joden bespot.

2. En gezeyd voor zyne broeders, en voor eene groote vergadering der Samaritanen: Wat maken de onmagtige Joden? Zullen de heydenen hun dat toelaten? Zullen zy sacrificie doen, en voldoen al op eenen dag? Zullen zy mogen steenen metsen van de hoopen des stofs, die verbrand zyn?

3. En Tobias den Ammaniter zyn naesten heeft ook gezeyd: Laet ze timmeren: is het dat er een vos opklimt, dien zal over hunnen steenen muer springen.

4. Hoort, onzen God, want wy zyn geworden tot eene versmaedheyd: keert hun verwyt op hun hoofd, en geeft ze ter versmaedheyd in het land der gevangenisse.

5. Wilt hunne boosheden niet bedekken, en hunne zonde laet voor uw aenzigt niet uytgevaegd worden, want zy hebben bespot die timmerende zyn.

6. Aldus hebben wy den muer opgetimmerd, en wy hebben dien geheel aeneengebragt tot de helft toe: en des volks herte is verwekt om te werken.

7. En het is geschied toen Sanaballat en Tobias, en de Arabers, en de Ammaniten, en Azotiten hoorden dat de scheure des muers van Jerusalem overtogen was, en dat de schaerden begonnen gesloten te worden, zoo zyn zy bovenmaten zeer gram geworden,

8. En zyn al te zamen vergaderd, dat zy komen zouden, en stryden tegen Jerusalem, en dat zy lagen leggen zouden.

9. En wy hebben onzen God gebeden, en wy hebben wachters gesteld op den muer dag en nacht tegen hen.

10. En Juda heeft gezeyd: De magt der dragers is krank geworden, en daer is zeer veel aerde, wy zullen den muer niet mogen opmaken.

11. En onze vyanden hebben gezeyd: Laet hun niet weten, noch kennisse hebben voor dat wy in het midden van hen komen, en hen doodslaen mogen, en doen het werk ophouden.

12. Maer het is geschied, toen de Joden gekomen zyn, die by hen woonden, en ons te kennen gaven tot tien reyzen toe, van alle plaetsen, door dewelke zy tot ons gekomen waren,

13. Dat ik heb gesteld op eene plaets achter den muer, al rondom, volk in or-

dinantie met hunne zweerden en lansen en bogen.

14. En ik heb het overzien en ben opgestaen: en ik zeyde tot de treffelykste mannen en wethouders, en tot het andere deel des gemeynen volks: Wilt niet vreezen van hun aenzigt: weest gedachtig des grooten en vervaerlyken Heeren, en strydt voor uwe broeders, uwe zonen, en uwe dochters, en uwe huysvrouwen, en uwe huyzen.

15. En het is geschied, toen onze vyanden hoorden, dat ons geboodschapt was, zoo heeft God hunnen raed te niet gedaen. En wy zyn alle wedergekeerd aen de muren, een iegelyk tot zyn werk.

16. En het is geschied van dien dage voorts, dat de helft van hunne jongelingen deden het werk, en de helft was bereyd ten stryde, met lansen, en schilden, en bogen, en pansieren, en de prinsen waren achter hen, in alle de huyzen van Juda,

17. Dergener die daer timmerden aen den muer, en die lasten droegen, en die ze oploeden: met eene hand deed hy het werk, en met de andere hield hy het zweerd:

18. Want een iegelyk van de timmerlieden was met een zweerd gegord aen zyne lendenen. En zy timmerden en blaesden met trompetten neffens my.

19. En ik heb gezeyd tot de edelste lieden en wethouderen, en tot het andere deel des gemeynen volks: Het werk is groot en breed, en wy zyn op de muren verre den eenen van den anderen gescheyden:

20. Ter plaetse daer gy zult hooren het geklank van de trompet, derwaerts komt by ons: ons God zal voor ons vechten.

21. En laet ons zelve het werk maken: en de helft van ons houde lansen van den opgang des dageraeds, tot dat de sterren uytkomen.

22. En op dien tyd heb ik den volke gezeyd: Een iegelyk blyve met zynen knecht in Jerusalem, en gy zult hebben beurten by dage en nacht, om te werken.

23. Maer ik, en myne broeders, en myne knechten, en de hoeders die achter my waren, deden onze kleederen niet af: want een iegelyk werd alleenlyk ontbloot, om gewasschen te zyn.

HET V. KAPITTEL.

Daer kwam een geroep onder het volk van den duren tyd, en Nehemias berispte de woekeraers, den armen by zelf mildelyk het zyne bedeelende.

1. En daer is gekomen een groot geroep des volks, en hunner huysvrouwen tegen hunne broeders de Joden.

2. En daer waren er die zeyden: Onze zonen en onze dochteren zyn bovenmaten veel: laet ons voor hunnen prys nemen tarwe, dat wy eten, en leven mogen.

3. En daer waren er die zeyden: Laet ons onze akkerlanden en wyngaerden, en onze huyzen verzetten, en tarwe nemen in den duren tyd.

4. En de andere zeyden: Laet ons geld ontleenen op cynse van den koning, en laet ons geven onze akkerlanden, en wyngaerden:

5. En nu gelyk onzer broederen vleesch, alzoo is ons vleesch ook: en gelyk hunne zonen, alzoo zyn onze zonen ook: ziet wy stellen onze zonen en dochters in eygendom tot slaverny, en sommige van onze dochters zyn eygen dienstvrouwen, en wy hebben niet waermede zy zouden mogen verlost worden: en onze akkerlanden, en wyngaerden bezitten andere lieden.

6. En ik ben bovenmaten zeer gram geworden toen ik hun geroep gehoord had naer deze woorden:

7. En myn hert heeft by zich zelven gepeynsd: en ik heb de edelste mannen en de wethouders gestraft, en hun gezeyd: Eyscht gy elk woeker van uwe broeders? En ik heb tegen hen vergaderd eene groote vergadering,

8. En heb hun gezeyd: Wy, alzoo gy wel weet, hebben verlost onze broeders de Joden, die den heydenen verkocht waren, naer ons vermogen: en zult gy dan uwe broeders verkoopen, en wy zullen die lossen? En zy hebben gezwegen, noch zy hadden niet dat zy antwoorden mogten.

9. En ik heb tot hen gezeyd: Het is geen goed ding, dat gy doet: waerom wandelt gy niet in de vreeze van onzen God, dat ons dit niet verweten worde van de heydenen onze vyanden?

10. En ik, en myne broeders, en myne knechten hebben zeer veel gelds en tarwe geleend: laet ons te zamen dit niet wederom eyschen, het geld dat men

ons schuldig is, laet ons nog borgen.

11. Geeft hun wederom hunne akkerlanden en hunne wyngaerden, en hunne olyfgaerden, en hunne huyzen: en dat meer is, het honderdste deel van gelde, en tarwe, en wyn, en olie die gy van hen pleegt te eyschen, geeft ook voor hen.

12. En zy hebben gezeyd: Wy zullen die wederom geven, en van hen niet eyschen: en wy zullen zoo doen gelyk gy zegt. En ik heb de priesters geroepen, en ik heb ze bezworen, dat zy alzoo doen zouden gelyk ik gezeyd had.

13. Daerenboven zoo heb ik mynen schoot uytgeschud, en heb gezeyd: Alzoo moet den Heer uytschudden alle man die dit woord niet volbrengt, van zynen huyze, en van zynen arbeyde: alzoo moet hy uytgeschud worden, en dat hy ydel worde. En de geheele menigte heeft gezeyd: Amen. En zy hebben God geloofd. Hierom heeft het volk gedaen gelyk het gezeyd was.

14. En van dien dage, dat den koning my geboden had dat ik een overste zoude wezen in het land van Juda, van het twintigste jaer tot het twee en dertigste des konings Artaxerxes, binnen twaelf jaren, zoo hebben, noch ik noch myne broeders, de jaerlyksche kostrenten, die men den prinsen schuldig is, niet geëten.

15. Maer de eerste prinsen die voor my geweest waren, hadden het volk verlast, en hadden van hen genomen in brood, en wyn, en geld alle dagen veertig sikkelen: en hunne dienaers hadden het volk ook verdrukt. Maer ik heb alzoo niet gedaen om de vreeze Gods:

16. Maer dat meer is, ik heb getimmerd in het werk van den mure, en geenen akker heb ik gekocht, en alle myne knechten waren vergaderd tot den werke.

17. En de Joden en wethouderen honderd en vyftig mannen, en die tot ons kwamen van de heydenen, die rondom ons zyn, waren aen myne tafel.

18. En voor my werd bereyd tot elken dage eenen os, zes uytgekozen rammen, zonder het gevogelte, en binnen tien dagen verscheyden wynen, en veel andere dingen gaf ik: en daerenboven heb ik de kostrenten myner heerlykheyd niet begeerd: want het volk was zeer verarmd.

19. Weest myns gedachtig myn God in het goede, naer al dat ik dezen volke gedaen heb.

HET VI. KAPITTEL.

Sanaballat en Tobias leggen Nehemias lagen, en vervolgen hem om te dooden.

1. En het is geschied, toen Sanaballat gehoord had, en Tobias, en Gossem den Arabier, en de andere onze vyanden, dat ik de muren opgericht had, en dat er geenen schaerd meer in was (hoe wel dat ik tot op dien tyd nog geene deuren gesteld had in de poorten).

2. Zoo hebben Sanaballat en Gossem aen my gezonden, zeggende: Komt, en laet ons te zamen een verbond maken in de dorpen op het veld Ono. Maer zy dachten dat zy my kwaed doen zouden.

3. Hierom heb ik boden tot hen gezonden, zeggende: Ik maek een groot werk, en ik mag niet nederwaerts komen: dat by aventure het werk niet verzuymd worde als ik komen zoude, en tot u nederwaerts reyzen.

4. En zy hebben aen my gezonden met deze woorden vier reyzen: en ik heb hun geantwoord naer het eerste woord.

5. En Sanaballat heeft aen my gezonden naer het eerste woord de vyfde reyze zynen knecht, en hy had eenen brief in zyne hand, geschreven in dezer maniere:

6. Het is onder de heydenen gehoord, en Gossem heeft gezeyd, dat gy en de Joden denkt wederspannig te worden, en dat gy daerom de muren optimmert, en dat gy u zelven wilt verheffen over hen tot koning: om welke zake

7. Gy zoudt profeten gesteld hebben, die van u openbaerlyk spreken in Jerusalem, zeggende: Daer is een koning in het Joodsche land. Den koning zal deze woorden hooren: daerom komt nu, dat wy te zamen mogen raed nemen.

8. En ik heb tot hen gezonden, zeggende: Het is niet geschied naer de woorden die gy spreekt: maer uyt uw hert versiert gy deze dingen.

9. Want zy alle vervaerden ons, denkende dat onze handen zouden aftrekken van den werke, en dat wy ophouden zouden. Waerom dat ik te meer myne handen versterkt heb:

10. En ben gegaen in het huys van Semaias den zoon Dalaias, des zoons Metabeel bedektelyk. Denwelken heeft gezeyd: Laet ons onder ons te zamen spreken in het huys Gods, in het midden des tempels, en sluyten de deuren des

huys : want zy zullen komen om u te dooden, en te nacht zullen zy komen om u dood te slaen.

11. En ik heb gezeyd : Heeft iemand myns gelyk gevloden? en wie myns gelyk zal in den tempel gaen, en te leven blyven? Ik zal daer niet in gaen.

12. En ik heb verstaen, dat hem God niet gezonden had, maer dat hy tot my sprak, als of hy geprofeteerd had, en dat Tobias en Sanaballat hem gehuerd hadden.

13. Want hy had loon daerop ontvangen, dat ik het, vervaerd zynde, doen zoude, en zondigen, en dat zy eenig kwaed hebben zouden, hetwelk zy my mogten verwyten.

14. Weest myner gedachtig, Heere, om Tobias en Sanaballat, naer zulke hunne werken : en ook Noadias des profeets en der andere profeten, die my vervaerden.

15. En den muer is voldaen op den vyf en twintigsten dag der maend Elul, binnen twee en vyftig dagen.

16. Hierom is het geschied, dat toen alle onze vyanden gehoord hadden, dat alle de heydenen vreesden, die rondom ons waren, en dat hun den moed in hen zelven ontviel, en dat zy wel wisten dat dit werk van God gedaen was.

17. Ook ter dier tyd werden veel brieven van de besten en treffelyksten der Joden gezonden aen Tobias, en van Tobias kwamen zy tot hen.

18. Want daer waren er vele in Judea die hem gezworen hadden, om dat hy was den behuwden zoon van Sechenias des zoons van Area, en Johanan zyn zoon had getrouwd de dochter van Mosollam des zoons Barachias.

19. Ook zoo prezen zy hem voor my, en myne woorden boodschapten zy hem over : en Tobias zond brieven dat hy my vervaren zoude.

HET VII. KAPITTEL.

Na dat de stad getimmerd was, zoo werden de poorten niet open gedaen voor dat de zon opging : Hier worden ook genoemd die van Babylonien die te Jerusalem getogen zyn.

1. Maer na dat den muer opgemaekt was, en ik de deuren gesteld had, en geteld de deurwaerders, en de zangers, en de leviten :

2. Zoo heb ik bevolen Hanani mynen broeder, en Hananias den prins des huys van Jerusalem (want hy scheen te wezen gelyk een waerachtig en godvreezend man meer dan de anderen),

3. En ik heb hun gezeyd : Laet de poorten van Jerusalem niet opengedaen worden tot de warmte der zonne. En toen zy nog daerby stonden, zoo zyn de poorten gesloten, en vast toegegrendeld : en ik heb bewaerders gesteld van de inwooners van Jerusalem, elken byzonder by zyne beurte, en een iegelyken tegen zyn huys.

4. Maer de stad was te zeer breed en groot, en het volk was luttel in het midden van haer, en de huyzen waren niet opgetimmerd.

5. En God heeft in myn hert gegeven, en ik heb vergaderd de edelste lieden, en de regters, en het gemeyne volk, dat ik ze overtellen zoude : en ik heb gevonden den boek van de tellinge dergene die eerstmael opgekomen waren, en daer is in gevonden geschreven aldus.

6. Dit zyn de kinderen der landschappen, die opgetrokken zyn van de gevangenisse der overgevoerden, dewelke Nabuchodonosor den koning van Babylonien overgevoerd had, en zyn wedergekeerd in Jerusalem, en in Judea, een iegelyk in zyne stad,

7. Die met Zorobabel gekomen zyn, waren Josue, Nehemias, Azarias, Raamias, Nahamani, Mardocheus, Belsam, Mespharath, Begoai, Nahum, Baana. Het getal der mannen des volks van Israël :

8. De kinderen van Pharos, twee duyzend honderd twee en zeventig :

9. De kinderen Saphatia, dry honderd twee en zeventig :

10. De kinderen Area, zes honderd twee en vyftig :

11. De kinderen Phahath Moab der kinderen van Josue, en Joab, twee duyzend acht honderd achttien :

12. De kinderen van Elam, duyzend twee honderd vier en vyftig :

13. De kinderen Zethua, acht honderd vyf en veertig :

14. De kinderen Zachai, zeven honderd zestig :

15. De kinderen Bannui, zes honderd acht en veertig :

16. De kinderen Bebai, zes honderd acht en twintig :

17. De kinderen van Azgad, twee duyzend dry honderd twee en twintig :
18. De kinderen Adonicam, zes honderd zeven en zestig :
19. De kinderen Beguai, twee duyzend zeven en zestig :
20. De kinderen Adin, zes honderd vyf en vyftig :
21. De kinderen Ater, de kinderen van Hezecias acht en negentig :
22. De kinderen van Hasem, dry honderd acht en twintig :
23. De kinderen Besai, dry honderd vier en twintig :
24. De kinderen Hareph, honderd twaelf :
25. De kinderen van Gabaon, vyf en negentig :
26. De kinderen van Bethlehem, en Netupha, honderd acht en tachtig :
27. De mannen van Anathoth, honderd acht en twintig.
28. De mannen van Bethazmoth, twee en veertig.
29. De mannen van Cariathiarim, Cephira, en Beroth, zeven honderd dry en veertig.
30. De mannen van Rama en Geba, zes honderd een en twintig.
31. De mannen van Machmas, honderd twee en twintig.
32. De mannen van Bethel en Hai, honderd dry en twintig.
33. De mannen van den anderen Nebo, twee en vyftig.
34. De mannen des anderen Elams, duyzend twee honderd vier en vyftig.
35. De kinderen Harem, dry honderd twintig.
36. De kinderen van Jericho, dry honderd vyf en veertig.
37. De kinderen van Lod Hadid en Ono, zeven honderd een en twintig.
38. De kinderen van Senaa, dry duyzend negen honderd dertig.
39. De priesters : De kinderen Idaia in het huys van Josue, negen honderd dry en zeventig :
40. De kinderen van Emmer, duyzend twee en vyftig.
41. De kinderen Phashur, duyzend twee honderd zeven en veertig :
42. De kinderen Arem, duyzend zeventien : De leviten :
43. De kinderen Josue en Cedmihel van de kinderen
44. Odvias, vier en zeventig : De zangers :
45. De kinderen van Asaph, honderd acht en veertig.
46. De deurwaerders : de kinderen Sellum, de kinderen Ater, de kinderen Telmon, de kinderen Accub, de kinderen Hatita, de kinderen Sobai : honderd acht en dertig.
47. De Nathineen, de kinderen van Soha, de kinderen Hasupha, de kinderen Tebbaoth,
48. De kinderen Ceros, de kinderen Siaa, de kinderen Phadon, de kinderen Lebana, de kinderen Hagaba, de kinderen Selmai,
49. De kinderen Hanan, de kinderen Geddel, de kinderen Gaher,
50. De kinderen Raaia, de kinderen Rasin, de kinderen Necoda,
51. De kinderen Gezem, de kinderen Aza, de kinderen Phasea,
52. De kinderen Besai, de kinderen Munim, de kinderen Nephussim,
53. De kinderen Bacbuc, de kinderen Hacupha, de kinderen Harhur,
54. De kinderen Besloth, de kinderen Mahida, de kinderen Harsa,
55. De kinderen Bercos, de kinderen Sisara, de kinderen Thema,
56. De kinderen Nasia, de kinderen Hatipha,
57. De kinderen van Salomons dienaers, de kinderen Sotai, de kinderen Sophereth, de kinderen Pharida,
58. De kinderen Jahala, de kinderen Darcon, de kinderen Jeddel,
59. De kinderen Saphatia, de kinderen Hatil, de kinderen Phochereth, die gesproten was van Sabaim, Amons zoon.
60. Alle de Nathineen, en de kinderen van Salomons knechten, waren dry honderd twee en negentig.
61. Maer degene die opgetrokken waren van Thelmela, Thelharsa, Cherub, Addon, en Emmer : en konden niet toonen hunner vaderen huys, en hun zaed, of zy uyt Israël waren, zyn deze.
62. De kinderen Dalaia, de kinderen Tobia, de kinderen Necoda, zes honderd twee en veertig.
63. En van de priesters, de kinderen Habia, de kinderen Accos, de kinderen Berzellai, die genomen had van Berzellai des Galaaditers dochteren eene huysvrouw : en is genaemd met hunnen name.
64. Deze hebben hunne beschryving

gezocht in den register der tellinge, en zy hebben ze niet gevonden : en zy zyn verworpen van het priesterschap.

65. En Athersatha heeft hun gezeyd dat zy niet zouden eten van het heylig der heyligen, tot dat er opstond een geleerd en wel onderwezen priester.

66. Alle de menigte gelyk een man waren twee en veertig duyzend dry honderd en zestig,

67. Zonder hunne knechten en dienstvrouwen, dewelke waren zeven duyzend dry honderd zeven en dertig, en onder die waren zangers en zangeressen, twee honderd vyf en veertig.

68. Hunne peerden waren zeven honderd zes en dertig: hunne muylen waren twee honderd vyf en veertig :

69. Hunne kameelen waren vier honderd vyf en dertig : hunne ezels waren zes duyzend zeven honderd en twintig.

70. Maer sommige van de prinsen der familien hebben gegeven tot den werke. Athersatha heeft gegeven in den schat duyzend dragmen gouds, vyftig schalen, vyf honderd en dertig priesterlyke rokken.

71. En van de prinsen der familien hebben er sommige gegeven tot den schat des werks, twintig duyzend dragmen gouds, en twee duyzend ponden zilvers, en twee honderd.

72. En het andere volk heeft gegeven twintig dragmen gouds, en duyzend pond zilvers, twee en zeventig priesterlyke rokken.

73. En de priesters, en leviten, en deurwaerders, en zangers, en het andere gemeyne volk, en de Nathineen, en geheel Israël woonden in hunne steden.

HET VIII. KAPITTEL.

Als het volk in de feeste der loovertenten vergaderd was, toen las Esdras de wet van Moyses in de ooren van al het volk.

1. En de zevende maend was gekomen : en de kinderen van Israël waren in hunne steden. En al het volk is vergaderd, gelyk een man aen de strate die daer is aen de waterpoort : en zy hebben Esdras den schryver gezeyd, dat hy halen zoude den boek van Moyses wet, welke den Heer Israël geboden had.

2. Toen heeft Esdras de wet gebragt voor de menigte der mannen en vrouwen, en voor alle die het verstaen mogten, op den eersten dag der zevende maend.

3. En hy heeft daerin gelezen openbaerlyk in de strate die by de waterpoorte was, van 's morgens tot den middag toe, voor het aenschyn der mannen en vrouwen, en der wyzen : en de ooren van al het volk waren opgeregt tot den boek.

4. En Esdras den schryver stond op eenen houten graed, denwelken hy gemaekt had om te spreken : en by hem stonden Mathathias, en Semeia, en Ania, en Uria, en Helcia, en Maasia, te zyner rechter zyde : en ter slinker zyde Phadaia, Misael, en Melchia, en Hasum, en Hasbadana, Zacharia, en Mosollam.

5. En Esdras heeft den boek opengedaen voor al het volk : want hy stond hoog boven al het volk : en toen hy dien opengedaen had, zoo heeft al het volk gestaen.

6. En Esdras heeft den Heere den grooten God gebenedyd : en al het volk heeft geantwoord : Amen, Amen : opheffende hunne handen, en zy hebben zich nedergebogen en God aengebeden plat neder ter aerde.

7. Maer Josue, en Bani, en Serebia, Jamin, Accub, Septhai, Odia, Maasia, Celita, Azarias, Jozabed, Hanan, Phalaia, de leviten hebben het volk doen zwygen om de wet te hooren : en het volk stond in zyne stede.

8. En zy hebben in het boek der wet Gods gelezen bescheydelyk en openlyk om te verstaen : en zy hebben het verstaen toen men het las.

9. Toen zeyde Nehemias (dit is Athersatha) en Esdras den priester en schryver, en de leviten die het gansche volk bedieden : Dezen dag is geheyligd den Heere onzen God, wilt niet droevig zyn, noch wilt weenen. Want al het volk weende toen zy de woorden der wet hoorden :

10. En hy heeft hun gezeyd : Gaet henen, eet vette spyzen, en drinkt zoeten drank, en zendt deelen dengenen die voor zich zelven niet bereyd hebben : want het is een heyligen dag des Heeren, en wilt niet bedroefd zyn : want des Heeren blydschap is onze sterkheyd.

11. En de leviten maekten stilte onder al het volk, zeggende : Zwygt, want het is heden een heyligen dag, en wilt niet rouwig zyn.

12. Hierom is al het volk gegaen dat

zy eten en drinken zouden, en dat zy deelen zenden zouden, en maken groote blydschap: want zy hadden de woorden verstaen, die hy hun geleerd had.

13. En op den tweeden dag zyn vergaderd alle de prinsen der familien van al den volke, de priesters, en leviten tot Esdras den schryver dat hy hun bedieden zoude de woorden der wet.

14. En zy hebben gevonden beschreven in de wet, dat den Heer bevolen had door Moyses hand, dat de kinderen van Israël in tabernakelen zouden woonen, op den feestdag, in de zevende maend:

15. En dat zy zouden verkondigen, en openbaer uytroepen eene stemme in alle hunne steden en in Jerusalem, zeggende: Gaet uyt op den berg, en haelt takken van olyfboomen, en takken van de allerschoonste boomen, takken van myrtusboomen, en takken van palmboomen, en takken van boomen die veel van bladeren zyn, dat men tabernakelen maken mag, gelyk het geschreven is.

16. En het volk is uytgegaen, en zy hebben er gehaeld. En zy hebben voor zich tabernakelen gemaekt, een iegelyk in zyn huys, en in zyne voorhoven, en in de voorhoven van Gods huys, en in de strate der waterpoorte, en in de strate van Ephraims poorte.

17. Aldus heeft alle de vergaderinge dergenen, die uyt de gevangenisse gekomen waren, tabernakelen gemaekt, en hebben in de tabernakelen gewoond: want van de dagen van Josue, Nuns zoon, hadden de kinderen van Israël alzoo niet gedaen tot op dien dag toe. En daer was eene blydschap groot bovenmaten.

18. En hy heeft gelezen in den boek der wet Gods tot allen dagen, van den eersten dage tot den laetsten dag toe. En zy hebben het hoogtyd gehouden zeven dagen, en op den achtsten dag eene vergadering des volks naer de costume.

HET IX. KAPITTEL.

Het volk in vasten en in zakken penitentie doende, scheydt zich zelven van de heydensche vrouwen, en Esdras bidt voor het volk, en zy maken een verbond met den Heere.

1. En op den vier en twintigsten dag dezer maend, zyn de kinderen van Israël te zamen gekomen met vasten, en met zakken gekleed, en aerde op zich.

2. En het zaed der kinderen van Israël is gescheyden van alle vreemde kinderen: en zy stonden, en beleden hunne zonden, en hunner vaderen boosheden.

3. En zy zyn te zamen opgerezen om te staen: en zy hebben gelezen in het boek van de wet des Heeren huns Gods, vierwerf des daegs, en vierwerf beleden en aenbaden zy den Heere hunnen God,

4. En op den trap der leviten hebben gestaen Josue, en Bani, en Cedmihel, Sabania, Bonni, Sarebias, Bani, en Chanani: en hebben geroepen met luyder stemme tot den Heere hunnen God.

5. En de leviten hebben gezeyd tot Josue, en Cedmihel, Bonni, Hasebnias Serebias, Odaias, Sebnias, Phathahias: Staet op, gebenedydt den Heere uwen God, van der eeuwigheyd tot in der eeuwigheyd: en gebenedyden moeten zy den hoogen naem uwer glorie met alle gebenedydinge en lof.

6. Gy zelf, Heere, alleen gy hebt gemaekt den hemel, en den hemel der hemelen: en alle hunne heyrschare: de aerde en al dat daerin is: de zeeën, en al dat daerin is: en gy maekt deze alle levende, en het heyr des hemels aenbidt u.

7. Gy zyt zelf den Heer God, die verkoren hebt Abram en hebt hem geleyd uyt het vuer der Chaldeen, en zynen naem Abraham gesteld.

8. En gy hebt zyn hert getrouw gevonden voor u: en gy hebt met hem een verbond vastgemaekt, dat gy hem geven zoudt het land der Chananiters, en Hethiters, en Heveiters, en Amorrhiters, en Pherezeiters, en Jebuseiters, en Gergeseiters, opdat gy het zoudt leveren zynen zade: en gy hebt uwe woorden volbragt, want gy zyt regtveerdig.

9. En gy hebt gezien het verdriet onzer vaderen in Egypten: en hun geroep hebt gy gehoord op de Roode zee.

10. En gy hebt teekenen en ongewoonlyke mirakelen gedaen op Pharao, en alle zyne knechten, en op al zyn volk van dien lande: want gy wist wel dat zy hooveerdiglyk gedaen hadden tegen hen: en gy hebt u zelven eenen naem gemaekt, gelyk het is op dezen dag.

11. En gy hebt de zee gescheyden

voor hen, en zy zyn gegaen door het midden der zee in het drooge: en hunne vervolgers hebt gy geworpen in de diepte gelyk eenen steen in krachtige wateren.

12. En in eene kolom der wolke hebt gy hunnen leydsman geweest in den dag, en door eene kolom des vuers des nachts, dat zy den weg zien zouden, daerover dat zy gingen.

13. En op den berg van Sinai zyt gy ook nedergedaeld, en hebt met hen gesproken van den hemel, en hebt hun gegeven regte oordeelen, en de wet der waerheyd, ceremonien, en goede geboden:

14. En uwen geheyligden Sabbatdag hebt gy hun getoond, en de geboden, en ceremonien, en de wet hebt gy hun geboden door de hand Moyses uws dienaers.

15. Brood van den hemel hebt gy hun ook gegeven in hunnen honger, en water uyt den steen hebt gy hun doen loopen toen zy dorst hadden: en gy hebt hun gezeyd dat zy zouden ingaen en bezitten het land, waerover dat gy uwe hand hebt opgeheven dat gy het hun geven zoudt.

16. Maer zy en onze vaderen hebben hooveerdiglyk gedaen, en hebben hunne nekken verhard, en hebben naer uwe geboden niet gehoord.

17. En zy hebben niet willen hooren, en zy zyn niet gedachtig geweest uwer wonderlykheden, die gy hun gedaen hadt. En zy hebben hunne nekken verhard, en hun hoofd daertoe gegeven dat zy wederom zouden keeren tot hunne slaverny, als door moetwilligheyd. Maer gy God genadig, goedertieren, en bermhertig, langmoedig, en van veel ontfermens hebt hen niet verlaten,

18. En hoewel dat zy voor zich zelven een gegoten kalf gemaekt hadden, en gezeyd: Dit is uw God, die u uyt Egypten geleyd heeft: en deden groote blasphemien.

19. Maer nogtans gy door uwe menigvuldige bermhertigheden hebt hen niet gelaten in de woestyne: de kolom der wolken is van hen niet gegaen des daegs, om hen te leyden in den weg, en de kolom des vuers des nachts, om hun den weg te toonen daerdoor zy gaen zouden.

20. En uwen goeden geest hebt gy gegeven die hun leeren zoude, en uw manna hebt gy van hunnen mond niet weggenomen, en water hebt gy hun gegeven in den dorst.

21. Veertig jaren lang hebt gy hun gevoed in de woestyne, en hun heeft niets ontbroken: hunne kleederen zyn niet verouderd, en hunne voeten zyn niet versleten.

22. En gy hebt hun koningryken en volken gegeven, en gy hebt hunne loten gedeyld: en zy hebben bezeten het land van Sehon, en het land des konings Hesebon, en het land van Og, den koning van Basan.

23. En gy hebt hunne kinderen vermenigvuldigd gelyk de sterren des hemels, en gy hebt ze gebragt in het land daer gy hunne vaderen af gezeyd hadt, dat zy daerin gaen zouden en het bezitten.

24. En de kinderen zyn gekomen, en hebben het land bezeten, en gy hebt vernederd voor hen de inwooners des lands van Chananeen, en gy hebt die in hunne handen gegeven, en hunne koningen, en het volk des lands, dat zy dien zouden doen gelyk hun beliefde.

25. Aldus hebben zy ingenomen besloten steden en vette landouwen, en zy hebben bezeten huyzen vol van allerhande goed: waterputten van andere lieden gemaekt, wyngaerden, en olyfgaerden, en veel vruchtdragende boomen: en zy hebben geëten, en zyn verzaed en vet geworden, en hebben overvloedige wellustigheden gehad door uwe groote goedheyd.

26. Maer zy hebben u verwekt tot gramschap en zyn van u gescheyden, en zy hebben uwe wet geworpen achter hunne ruggen: en uwe profeten hebben zy gedood, die hen vermaenden dat zy wederkeeren zouden tot u: en zy hebben zeer groote blasphemien gedaen.

27. En gy hebt ze gegeven in de hand van hunne vyanden, en zy hebben hun verdriet aengedaen. En ten tyde van hun groot lyden, hebben zy tot u geroepen, en gy hebt ze van den hemel gehoord, en naer uwe menigvuldige bermhertigheden hebt gy hun gegeven verlossers, die ze verlossen zouden uyt de hand van hunne vyanden.

28. En als zy rust hadden, zoo zyn zy wederom gekeerd dat zy kwaed doen zouden voor uw aenschyn: en gy hebt ze verlaten in hunner vyanden handen, en die hebben ze bezeten. En zy zyn

wederom bekeerd, en hebben geroepen tot u: en gy hebt ze van den hemel verhoord, en verlost door uwe bermhertigheden, zeer dikwyls.

29. En gy hebt ze betuygd dat zy wederkeeren zouden tot uwe wet. Maer zy hebben hooveerdiglyk gedaen, en hebben uwe geboden niet gehoord, en in uwe regten hebben zy gezondigd, welke een mensch doen zal, en daer in leven: en zy hebben hunne schouderen afgekeerd, en hunnen nek verhard, en zy hebben niet gehoord.

30. En gy hebt veel jaren over hen vertrokken, en gy hebt ze betuygd met uwen geest door de hand van uwe profeten: en zy hebben niet gehoord, en gy hebt ze geleverd in de hand van de volken der landschappen.

31. Maer in uwe groote bermhertigheden hebt gy hen niet gebragt tot vernielinge, noch gy hebt ze verlaten: want een God der bermhertigheden, en goedertieren zyt gy.

32. Hierom nu, onzen God, groot, sterk, en vervaerlyk, bewarende het verbond en de bermhertigheyd, wilt van uw aenzigt niet keeren al den arbeyd die ons gevonden heeft, onze koningen en onze prinsen, en onze priesters, en onze profeten, en onze vaders, en al uw volk van de dagen des konings van Assur, tot op dezen dag toe.

33. En gy zyt regtveerdig in alle de dingen die over ons gekomen zyn: want gy hebt de waerachtigheyd gedaen, maer wy hebben booslyk gedaen.

34. Onze koningen, onze prinsen, onze priesters, en onze vaders hebben uwe wet niet gedaen, en zy hebben geen acht geslagen op uwe geboden en getuygenissen, die gy onder hen getuygd hebt.

35. En in hunne koningryken, en in uwe menigvuldige goedheyd, die gy hun gegeven had, en in dit zeer breed en vet land, dat gy geleverd had voor hun aenzigt, zoo hebben zy u niet gediend, noch zy zyn wederom gekeerd van hunne allerkwaedste opzetten.

36. Ziet, wy zelven zyn nog heden eygen knechten: en het land dat gy onzen vaderen gegeven hebt, dat zy het brood en het goed van dien eten zouden, en wy zyn zelven daerin eygen slaven.

37. En de vruchten van dien lande worden overvloediglyk vergaderd voor de koningen, dewelke gy over ons gesteld hebt om onzer zonden wille, en zy hebben heerschappy over onze ligchamen, en over onze lastdragende beesten, naer hunnen wille, en wy zyn in groote kwellinge.

38. Hierom over alle deze dingen, zoo maken wy zelven een verbond, en schryven het, en onze prinsen, leviten, en priesters bezegelen het.

HET X. KAPITTEL.

Zy maken een verbond dat zy de vrouwen laten zullen, en welke deze geweest zyn, worden hier genoemd.

1. De bezegelaers waren, Nehemias, Athersatha, den zoon Hachelai, en Sedecias,
2. Saraias, Azarias, Jeremias,
3. Pheshur, Amarias, Melchias,
4. Hattus, Sebenia, Melluch,
5. Harem, Merimuth, Obdias,
6. Daniel, Genthon, Baruch,
7. Mosollam, Abia, Miamin,
8. Maazia, Belgai, Semeia: deze priesters.
9. Maer de leviten, Josue, den zoon Azanias, Bennui van de kinderen Henadad, Cedmihel,
10. En hunne broeders: Sebenia, Odaia, Celita, Phalaia, Hanan,
11. Micha, Rohob, Hasebia,
12. Zachur, Serebia, Sabania,
13. Odaia, Bani, Baninu.
14. De hoofden des volks, Pharos, Phahath-Moab, Elam, Zethu, Bani,
15. Bonni, Azgad, Bebai,
16. Adonai, Begoai, Adin.
17. Ater, Hezecia, Azur,
18. Odaia, Hasum, Besai,
19. Hareph, Anathoth, Nebai,
20. Megphias, Mosollam, Hazir,
21. Misizabel, Sadoc, Jeddua,
22. Pheltia, Hanan, Anaia,
23. Osee, Hanania, Hasub,
24. Alohes, Phalea, Sobec,
25. Rehum, Hasebna, Maasia,
26. Echaia, Hanan, Anan,
27. Melluch, Haran, Baana:
28. En de andere van den volke, priesters, leviten, deurwaerders, en zangers, Nathineen, en alle die zich gescheyden hebben van de volken des lands tot de wet Gods, hunne huysvrouwen, hunne zonen, en hunne dochteren,

29. Alle die wys genoeg waren om te verstaen, voor hunne broeders sprekende, hunne magtigste mannen, en degene die kwamen om te geloven, en te zweren dat zy in de wet Gods zouden wandelen, die hy gegeven had in de hand van Moyses, Gods dienaer, dat zy doen en bewaren zouden alle de geboden des Heeren onzes Gods, en zyne oordeelen en zyne ceremonien,

30. En dat wy onze dochters niet zouden geven den volke des lands, en hunne dochters niet zouden nemen voor onze zonen.

31. En het volk des lands, die komenschap en alle dingen ten gebruyke inbrengen op den sabbatdag om te verkoopen, dat wy van hen niet nemen zullen op den sabbat, en op den geheyligden dag. En wy zullen vry laten het zevende jaer, en de bezwaringe van alle hand.

32. En wy zullen op ons ordineren geboden, dat wy geven zullen het derdedeel van eenen sikkel alle jaren tot het werk des Heeren onzes Gods,

33. Tot de brooden der voorlegginge, en tot het eeuwig sacrificie, en tot het eeuwig brandoffer in de sabbatten, in de nieuwe maenden, in de hoogtyden, en in de geheyligde dagen, en voor de zonde : dat er gebeden mag worden voor Israël, en tot alle gebruyk van den huyze onzes Gods.

34. Hierom hebben wy loten geworpen over de offeranden des houts, tusschen de priesters, en leviten, en het volk, dat men het halen zoude in het huys onzes Gods, naer de huyzen van onze vaderen, by zekere tyden, van de tyden des jaers tot het ander jaer : dat die branden zouden op den autaer des Heeren onzes Gods, gelyk het geschreven is in de wet Moyses :

35. En dat wy brengen zouden de eerste vruchten van onzen lande, en de eerste vruchten van alle boomen, van jaer te jaer, in des Heeren huys.

36. En de eerstgeboren onzer zonen, en van ons vee, gelyk het geschreven is in de wet, en de eerstgeboren van onze runderen, en onzer schapen, dat die geofferd worden in het huys onzes Gods, den priesteren die dienen in het huys onzes Gods:

37. En dat wy de eerste vruchten van onze spyzen, en dranken, en van de vruchten van alle boomen, en van de vergaderinge des wyns, en der olie zouden brengen den priesters, tot de offerkiste onzes Gods, en tiende van onze landen den leviten. De leviten zullen ontvangen de tienden van onze werken uyt alle de steden.

38. En den priester, Aarons zoon, zal met de leviten zyn in der leviten tienden, en de leviten zullen offeren het tiendedeel van hun tiende in onzes Gods huys, aen de offerkiste in des schats huys :

39. Want tot de offerkiste zullen de kinderen van Israël, en de kinderen van Levi dragen de eerste vruchten van koorn, wyn, en olie : en daer zullen geheyligde vaten zyn, en priesters, en zangers, en deurwaerders, en dienaers, en wy zullen het huys onzes Gods niet verlaten.

HET XI. KAPITTEL.

Hier worden geteld de inwooners der stad van Jerusalem, en der andere steden na de hermaking.

1. En in Jerusalem hebben gewoond de prinsen des volks : maer het ander gemeyne volk heeft het lot geworpen, dat zy nemen zouden een deel van de tien deelen, die woonen zouden in Jerusalem de heylige stad, en de negen deelen in de steden.

2. En het volk gebenedydde alle de mannen die zich zelven vrywilliglyk geofferd hadden om in Jerusalem te woonen.

3. Aldus zyn dit de prinsen des landschaps die binnen Jerusalem gewoond hebben, en in de steden van Juda. En een iegelyk heeft gewoond in zyne bezitting, in zyne steden, van Israël, de priesters, de leviten, de Nathineen, en de kinderen van Salomons knechten.

4. En in Jerusalem hebben gewoond van de kinderen Juda, en van de kinderen van Benjamin : en van de kinderen van Juda, Athaias, den zoon Aziam, des zoons Zacharias, des zoons Amarias, des zoons Saphatias, des zoons Malaleel : van de kinderen Phares,

5. Maasia, den zoon Baruch, den zoon Cholhoza, den zoon Hazia, den zoon Adaia, den zoon Joiarib, den zoon Zacharias, den zoon des Siloniters :

6. Alle deze waren Phares zonen, die in Jerusalem gewoond hebben, vier honderd en acht en zestig sterke mannen.

7. Maer dit zyn de kinderen van Benjamin: Sellum, den zoon Mosollam, den zoon Joëd, den zoon Phadaias, den zoon Colaias, den zoon Masias, den zoon Etheel, den zoon Isaias,

8. En na hem Gebbai, Sellai, negen honderd acht en twintig,

9. En Joël, den zoon Zechri, hun overste, en Juda, den zoon Senua, over de stad den tweeden.

10. En van de priesters, Idaia, den zoon Joarib, Jachin,

11. Saraia, den zoon Helcias, den zoon Mosollam, den zoon Sadoc, den zoon Meraioth, den zoon Achitob, den prins des huys Gods,

12. En hunne broeders makende de werken des tempels: acht honderd twee en twintig. En Adaia, den zoon Jeroham, den zoon Phelelia, den zoon Amsi, den zoon Zacharias, den zoon Pheshur, den zoon Melchias,

13. En hunne broeders de prinsen der vaderen: twee honderd twee en veertig. En Amassai, den zoon van Azreel, den zoon Ahazi, den zoon Mosollamoth, den zoon Emmer,

14. En hunne broeders magtig bovenmaten: honderd acht en twintig, en hun overste was Zabdiel, den zoon der magtigen.

15. En van de leviten, Semeia, Hasubs zoon, den zoon Azaricam, den zoon Hasabia, den zoon Boni,

16. En Sabathai, en Jozabed, over alle de werken die van buyten waren in het huys Gods, van de oversten der leviten.

17. En Mathania, den zoon Micha, den zoon Zebedeus, den zoon Asaph, den overste, om te loven en te belyden in het gebed, en Becbecia, den tweeden van zyne broeders, en Abda, den zoon van Samua, den zoon Galal, den zoon Idithun:

18. Alle de leviten in de heylige stad waren twee honderd vier en tachtig.

19. En de deurwaerders, Accub, Telmon, en hunne broeders, dewelke bewaerden de deuren: honderd twee en zeventig.

20. En de andere van Israël priesters en leviten, in alle de steden van Juda een iegelyk in zyne bezitting.

21. En de Nathineen die in Ophel woonden, en in Siaha, en Gaspha van de Nathineen.

22. En den bisschop der leviten in Jerusalem was Azzi, den zoon Bani, den zoon Hasabias, den zoon Mathanias, den zoon Michas. Van Asaphs kinderen, de zangers in den dienst van den huyze Gods.

23. Want des konings gebod was op hen, en eene ordinantie over de zangers tot elken dage,

24. En Phathahia, den zoon Mesezebel van de kinderen Zara, des zoons Juda, was aen des konings hand, naer alle de woorden des volks,

25. En in de huyzen, door alle hunne landschappen. Van de kinderen Juda hebben gewoond in Cariatharbe, en in zyne dochters: en in Dibon, en in zyne dochters: en in Cabseel, en in zyne dorpkens,

26. En in Jesue, en in Molada, en in Bethphaleth,

27. En in Hasersual, en in Bersabee, en in zyne dochters,

28. En in Siceleg, en in Mochona, en in zyne dochters,

29. En in Remmon, en in Saraa, en in Jerimuth,

30. Zanoa, Odollam, en in hunne dorpen, Lachis, en in zyne landschappen, Azeca, en in zyne dochters. En zy woonden te Bersabee tot de valley Ennom.

31. Maer de kinderen Benjamin van Geba, Mechmas, en Hai, en Bethel, en zyne dochters:

32. Anathoth, Nob, Anania,

33. Asor, Rama, Gethaim,

34. Hadid, Seboim, en Neballat, Lod.

35. En Ono de valley der werklieden.

36. En sommige leviten hadden deelen in Juda en Benjamin.

HET XII. KAPITTEL.

De namen en officien der priesters en leviten die met Zorobabel in Jerusalem opklimmen, en van de wydinge der muren Jerusalem.

1. Dit zyn de priesters en leviten die opgetrokken zyn met Zorobabel, Salathiels zoon, en Josue: Saraia, Jeremias, Esdras,

2. Amaria, Melluch, Hattus,

3. Sebenias, Rheum, Merimuth,
4. Addo, Genthon, Abia,
5. Miamin, Madia, Belga,
6. Semeia, en Joiarib, Idaia, Sellum, Amoc, Helcias,
7. Idaia. Deze waren de prinsen der priesteren, en hunne broeders in de dagen van Josue.
8. Maer de leviten waren Jesua, Bennui, Cedmihel, Sarebia, Juda, Mathanias, over de lofzangen zy en hunne broeders :
9. En Becbecia, en Hanni, en hunne broeders een iegelyk in zyn officie.
10. En Josue heeft gewonnen Joacim, en Joacim heeft gewonnen Eliasib, en Eliasib heeft gewonnen Joiada,
11. En Joiada heeft gewonnen Jonathan, en Jonathan heeft gewonnen Jeddoa.
12. In de dagen van Joacim, waren priesters en prinsen der familien : van Saraias, was Maraia : van Jeremia, Hanania :
13. Van Esdras, Mosollam : van Amarias, Johanan :
14. Van Milicho, Jonathan : van Sebenias, Joseph :
15. Van Haram, Edna : van Maraioth, Helci :
16. Van Adaias, Zacharia : van Genthon, Mosollam :
17. Van Abias, Zechri : van Miamin en van Moadias, Phelti :
18. Van Belga, Sammua : van Semaias, Jonathan :
19. Van Joiarib, Mathanai : van Jodaia, Azzi :
20. Van Sellai, Celai : van Amoc, Heber :
21. Van Helcia, Hasebia : van Idaia, Nathanael.
22. De leviten in de dagen Eliasib, en Joiada, en Johanan, en Jeddoa, waren geschreven prinsen der familien, en priesters in het koningryk Darius, van Persen.
23. De kinderen van Levi, prinsen der familien geschreven in het boek van de woorden der dagen, en tot de dagen Jonathan, des zoons Eliasib.
24. En de prinsen der leviten, Hasebia, Serebia, en Josue, den zoon Cedmihel : en hunne broeders by hunne beurten, dat zy loven zouden en belyden, naer het gebod Davids des mans Gods, en dat zy zouden de wacht houden gelykelyk vervolgens.
25. Mathania en Becbecia, Obedia, Mosollam, Telmon, Accub, de bewaerders der poorten en der portalen voor de poorten.
26. Deze waren in de dagen Joacim, des zoons Josue, des zoons Josedec, en in de dagen Nehemias des prins, en Esdras des priesters en schryvers.
27. Maer in de wydinge des muers van Jerusalem, hebben zy de leviten gezocht van alle hunne plaetsen, dat zy die brengen zouden in Jerusalem, en dat zy de wydinge en blydschap maken zouden met dankbaerheden, en met zange, en met cimbalen, psalteren, en harpen.
28. En de kinderen der zangers zyn vergaderd van de platte veldlandouwen, omtrent Jerusalem, en van de dorpen Nethuphati,
29. En uyt den huyze Galgal, en van de landschappen van Geba, en Azmaveth : want de zangers hebben voor zich landhuyzen gemaekt rondom Jerusalem.
30. En de priesters en leviten zyn gezuyverd, en zy hebben gezuyverd het volk, en de poorten, en den muer.
31. Maer ik deed de prinsen van Juda klimmen op den muer, en ik heb gesteld twee groote chooren van lofzangers. En zy zyn gegaen ter rechter zyde op den muer tot de mestpoorte.
32. En na hen is gegaen Osaias, en de helft der prinsen van Juda,
33. En Azarias, Esdras, en Mosollam, Juda, en Benjamin, en Semeias, en Jeremias,
34. En van de kinderen der priesters met trompetten, Zacharias, den zoon Jonathan, den zoon Semeias, den zoon Mathanias, den zoon Michaias, den zoon Zechur, den zoon Asaph,
35. En zyne broeders, Semeia, en Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Nathanael, en Juda, en Hanani, met de instrumenten der zangen Davids des mans Gods : en Esdras, den schryver voor hen, in de fonteynpoorte.
36. En tegen hen over zyn opgestaen op de trappen van Davids stad in den opgang van den muer op het huys van David, en tot de waterpoorte ten oosten.
37. En de tweede choor der dankzangers ging tegenover, en ik achter hen, en de helft van den volke was op den muer en op der ovens toren, en tot den allerbreedsten muer,

38. En op de poorte van Ephraïm, en op de oude poorte, en op de vischpoorte, en den toren Hananeel, en den toren Emath, en tot de poorte der kudde : en zy stonden in de poorte der bewaringe,
39. En daer stonden twee chooren der lofzangers in het huys Gods, en ik, en de helft van de wethouderen met my.
40. En de priesters, Eliachim, Maasia, Miamin, Michea, Elioenai, Zacharia, Hanania, met trompetten,
41. En Maasia, en Semeia, en Eleazar, en Azzi, en Johanan, en Melchia, en Elam, en Ezer. En de zangers zongen klaerlyk, en Jezraia den overste:
42. En zy hebben op dien dag geofferd groote slagtofferanden, en zy zyn blyde geweest : want God had ze verblyd met groote blydschappen : en hunne huysvrouwen en hunne kinderen zyn ook blyde geweest, en de blydschap van Jerusalem is verre gehoord.
43. En zy hebben ook geteld op dien dag mannen over de schatkamers des tresoors tot de vochtige offeranden, en tot de offeranden der eerste vruchten, en tot de tienden, dat de prinsen der stad door hen inbrengen zouden, met eerlykheyd van dankzeggingen, de priesters en leviten : want Juda is blyde geworden door de priesteren en leviten daerby staende.
44. En zy hebben bewaerd de bewaring huns Gods, en de bewaring der zuyveringe, en de zangers, en deurwaerders, naer Davids gebod, en Salomons zyns zoons,
45. Want in de dagen van David en Asaph, waren van den beginne prinsen gesteld der zangers, met liedekens God lovende en belydende.
46. En al Israël, in de dagen van Zorobabel, en in de dagen Nehemias gaven deelen den zangers, en deurwaerders, tot elken dage, en zy heyligden de leviten, en de leviten heyligden de kinderen van Aaron.

HET XIII. KAPITTEL.

Hier scheyden zy alle de vreemdelingen uyt naer de wet van Moyses, zy geven den leviten deelen, de overtreders van den Sabbat worden gestraft, en Nehemias berispt de Joden die vreemde huysvrouwen getrouwd hadden.

1. Op dien dag is gelezen in den boek van Moyses, daer het volk hoorde : en daer is in gevonden beschreven dat de Ammoniters, en Moabiters, niet mogen komen in Gods vergaderinge tot in der eeuwigheyd :
2. Om dat zy den kinderen van Israël niet te gemoet kwamen met water en brood : en dat zy tegen hen huerden Balaam, om hen te vermaledyden : en onzen God heeft de maledyding verkeerd in eene benedyding.
3. En het is geschied, toen zy de wet gehoord hadden, dat zy alle de vreemdelingen hebben gescheyden uyt Israël.
4. En daerover was Eliasib den priester, die overste geweest was van de schatkamer des huys onzes Gods, en den mage van Tobias.
5. Hierom heeft hy voor zich zelven eene schatkamer gemaekt, en zy waren daer voor hem achterwaerts leggende de gaven, en wierook, en de vaten, en de tienden van tarwe, wyn, en olie, de deelen der leviten, en zangers, en deurwaerders, en de eerste vruchten der priesters.
6. Maer in alle deze dingen was ik in Jerusalem niet, want in het twee en dertigste jaer Artaxerxes des konings van Babylonien, kwam ik tot den koning, en ten eynde van dien dagen heb ik den koning gebeden.
7. En ik kwam te Jerusalem, en ik verstond al het kwaed dat Eliasib Tobias gedaen had, doordien dat hy voor hem eene schatkamer maekte in de portalen des huys Gods.
8. En het dacht my zeer kwaed. En ik heb het gereedschap van Tobias huys buyten geworpen uyt de schatkamer:
9. En ik heb het geboden, en zy hebben de schatkamer gereynigd : en ik heb daer weder in gedragen het gereedschap van den huyze Gods, en het sacrificie, en den wierook.
10. En ik heb vernomen dat de deelen der leviten niet gegeven waren : en dat een iegelyk gevloden was in zyn landschap van de leviten, en zangers, en van degene die dienden :
11. En ik heb eene klagte gedaen tegen de wethouders, en heb gezeyd : Waerom hebben wy het huys Gods verlaten? En ik heb ze vergaderd, en doen staen in hunne plaetsen.
12. En geheel Juda bragt tienden van tarwe, wyn, en olie in de schuren.

13. En wy hebben gesteld over de schuren Selemias den priester, en Sadoc den schryver, en Phadaias van de leviten, en neffens hen Hanan, Zachurs zoon, den zoon Mathanias : want zy waren getrouw gevonden, en hun werden betrouwd de deelen van hunne broeders.

14. Gedenkt myns, myn God, hierom, en wilt niet uytvegen myne bermhertigheden, die ik gedaen heb in het huys myns Gods, en in zyne ceremonien.

15. In dien dagen heb ik gezien in Juda sommige die waren wynperssen tredende op den Sabbat, dragende hoopen, en ladende op ezels wyn, en druyven, en vygen, en allerhande lasten, en brengende die in Jerusalem op den Sabbat. En ik heb ze betuygd, dat zy op eenen dag dat men verkoopen mag, zouden verkoopen.

16. En sommige van Tyrien woonden daerbinnen brengende daerin visschen en allerhande waren : en zy verkochten het op de Sabbatdagen den kinderen van Juda in Jerusalem :

17. En ik heb de edelste van Juda bekeven, en gezeyd tot hen: Wat kwaed is dit, dat gy doet, en ontheyligt den Sabbatdag?

18. Hebben deze dingen onze vaderen niet gedaen, en onzen God heeft al dit kwaed op ons gebragt, en op deze stad? En gy vermeerdert de gramschap op Israël, brekende den Sabbat.

19. En het is geschied, toen de poorten van Jerusalem gerust hadden op den Sabbat, dat ik het beval : en zy hebben de deuren gesloten, en ik heb bevolen dat zy die niet opendoen zouden, tot na den Sabbat : en van myne knechten heb ik over de poorten gesteld, dat er niemand last in brengen zoude op den Sabbat.

20. En de kooplieden, en allerhande waren verkoopende bleven buyten Jerusalem, eens en tweemael.

21. En ik heb ze betuygd en heb hun gezeyd : Waerom blyft gy tegenover den muer? is het zake dat gy dit ten tweedemael doet, zoo zal ik de hand aen u slaen. Hierom van dien tyd voorts zyn zy niet gekomen op den Sabbatdag.

22. En ik heb den leviten ook gezeyd dat zy gezuyverd zouden worden, en komen om de poorten te bewaren, en om te heyligen den Sabbatdag : en daerom op dit stuk wilt myns gedachtig wezen, myn God, en spaert my naer de menigvuldigheyd uwer bermhertigheden.

23. Maer in dien dagen heb ik ook gezien Joodsche mannen trouwende tot huysvrouwen Azotinnen, en Ammonitinnen en Moabitinnen.

24. En hunne kinderen spraken half Azootsch, en zy konden niet Joodsch spreken, en zy spraken naer de tale van het eene volk en het andere volk.

25. En ik heb ze bekeven, en vervloekt. En ik heb sommige mannen van hen geslagen, en hun hoofd kael gemaekt, en ik heb ze bezworen by God, dat zy hunne dochteren den zonen van die niet geven zouden, en dat zy van dier dochters niet nemen zouden voor hunne zonen, en voor zich zelven, zeggende :

26. Heeft door alzulk ding niet gezondigd Salomon, den koning van Israël? en certeyn in veel volken was geen koning zyns gelyk, en hy was van zynen God bemind, en God heeft hem gemaekt koning over geheel Israël : en hem hebben hierdoor tot zonde gebragt de uytlandsche vrouwen.

27. Zullen wy dan ook ongehoorzaem wezende al dit groot kwaed doen, dat wy overtreden zullen tegen onzen God, en trouwen uytlandsche huysvrouwen?

28. En een van de kinderen Joiadas, des zoons Eliasib des grooten priesters was een behuwden zoon geworden van Sanaballat den Horoniter, denwelken ik van my verjaegd heb.

29. Wilt gedachtig wezen, Heere myn God, tegen degene die besmetten het priesterschap, en het priesterlyk en levitelyk regt.

30. Aldus heb ik hen gereynigd van alle de vreemde uytlanders, en ik heb gesteld de ordenen der priesters en leviten, een iegelyken in zynen dienst :

31. En tot de offeranden des houts te gezetten tyden, en in de eerste vruchten : weest myns gedachtig, myn God, in het goede. Amen.

HET
BOEK ESTHER.

HET I. KAPITTEL.

Hoe Assuerus eenen maeltyd zynen heeren en vorsten sticht, hy roept Vasthi de koningin ter maeltyd, maer zy wilt niet komen, uyt welk zy van het ryk verstooten wordt.

1. In de dagen van Assuerus, die geregeerd heeft van Indien tot het Morianen land toe, over honderd en zeven en twintig landschappen :

2. Als hy zat in den stoel zyns ryks, zoo was de stad Susan het beginsel van zynen ryke.

3. En in den derden jare van zynen ryke heeft hy gemaekt eenen grooten maeltyd allen zynen prinsen en dienaren, den sterksten van Persen, en den heerlyksten van de Meden, en den presidenten van de landschappen voor hem,

4. Om dat hy vertoonen zoude de rykdommen van de glorie zyns ryks, en de grootheyd, en beroemelykheyd zyner mogendheyd, langen tyd, te weten honderd en tachtig dagen lang.

5. En als de dagen des maeltyds uytgingen, heeft hy genood al het volk dat in Susan gevonden is, van den meesten tot den minsten : en hy heeft bevolen dat men zeven dagen lang den maeltyd zoude bereyden in den ingang des hofs en des bosches, hetwelk door des konings oefeninge en hand beplant was.

6. En daer hingen aen alle zyden gespannen tapyten, van hemelsblaeuw, van witte en van roode kleuren, gehouden met witte linnen en purpere koorden, die door ivooren ringen getrokken waren, en werden van marmeren kolommen onderhouden. En gouden en zilveren beddekens waren gesteld op het paviment, het welk met smaragdussteenen en marmersteenen geplaveyd was : hetwelk eene schildery van wonderlyke verscheyden verwen versierde.

7. En alle die genood waren, dronken uyt gouden koppen, en met verscheyden schotelen werden de spyzen ingebragt. Ook werd daer wyn, gelyk der koninklyke hoogheyd betaemde, overvloedig en zeer zonderlinge gesteld.

8. En daer was niemand die hen bedwong te drinken, die niet wilden, maer gelyk den koning gesteld had, zettende over de tafelen eenen byzonderen van zyne prinsen, dat een iegelyk nemen zoude dat hy wilde.

9. En Vasthi de koninginne heeft eenen maeltyd van vrouwen gemaekt in het paleys, daer den koning Assuerus plagt te woonen.

10. Aldus op den zevenden dag, als den koning vrolyker was, en na te veel drinkens van den wyn verwarmd was, zoo heeft hy bevolen Maumam en Bazatha, en Harbona, en Bagatha, en Abgatha, en Zethar, en Charchas, de zeven gesneden kamerlingen, die voor zyn aenzigt dienden,

11. Dat zy zouden inbrengen de koningin Vasthi voor den koning, met de koninklyke kroon op haer hoofd gesteld, om dat hy toonen zoude alle den volken, en prinsen hare schoonheyd : want zy was zeer schoon.

12. Dewelke heeft dat geweygerd, en heeft versmaed te komen tot des konings gebod, hetwelk hy door de gesneden kamerlingen ontboden had. Waerom den koning gram zynde, en met eene zeer groote verbolgenheyd ontstoken,

13. Heeft gevraegd de wyzen die naer de koninklyke maniere altyd by hem waren, en door welker raed hy alle din-

gen deed, wetende de wetten, en regten der ouderen:

14. (En het waren de eerste en de naeste, Charsena, en Sethar, en Admatha, en Tharsis, en Mares, en Marsana, en Mamuchan, zeven vorsten der Persen en Meden, die des konings aenzigt zagen, en de eersten na hem plagten te zitten.)

15. Wat regt dat men over de koninginne Vasthi doen zoude, die des konings Assuerus gebod, hetwelk hy door zyne gesneden kamerlingen geboden had, niet had willen doen.

16. En Mamuchan heeft geantwoord dat het den koning hoorde, en de prinsen, De koningin Vasthi heeft den koning niet alleen te kort gedaen, maer ook alle den lieden, en prinsen die in alle de landschappen des konings Assuerus zyn.

17. Want het woord der koninginne zal voorts uytkomen tot alle vrouwen dat zy hare mannen zullen verachten, en zeggen: Den koning Assuerus heeft geboden dat de koningin Vasthi tot hem inkomen zoude, en zy heeft het niet willen doen.

18. En door dit exempel zullen alle de huysvrouwen van de prinsen der Persen en Meden, kleyn achten de geboden van hare mannen: daerom is des konings verbolgenheyd regtveerdig.

19. Is het dat u belieft, laet een gebod uytgaen van uw aenzigt, en laet schryven naer de wet der Persen en Meden, dewelke men niet overtreden mag, dat Vasthi de koningin voortaen geenszins meer binnen kome tot den koning, maer dat haer koningryk eene andere, die beter zy dan zy, ontvange.

20. En laet dat over al het ryk uwer landschappen (het welk zeer wyd is) verkondigen, en dat alle de huysvrouwen, zoo wel van de meesten als van de minsten, haren mannen eere bewyzen.

21. Zyn raed heeft den koning behaegd, en den prinsen: en den koning heeft gedaen naer den raed van Mamuchan.

22. En hy heeft brieven gezonden tot alle de landschappen van zynen ryke, alzoo dat elk volk hooren en lezen mogt, met verscheyden talen en letteren, dat de mannen prinsen en oversten waren in hunne huyzen: en dat men dit zoude verkondigen over alle natien van volken.

HET II. KAPITTEL.

Hoe men den koning schoone jongvrouwen zoekt, en hoe onder deze ook Esther gekoren wordt en zy behaegt 's konings oogen. Mardocheus waerschouwt den koning van verradery.

1. Als deze dingen aldus geschied waren, na dat de verbolgenheyd des konings Assuerus verkoeld was, zoo is hy gedachtig geweest Vasthi, en wat zy gedaen, of wat zy geleden had.

2. En de knechten des konings, en zyne dienaers hebben gezeyd: Laet voor den koning zoeken jonge maegden en schoone,

3. En laet uytzenden die bezien mogen door alle de landschappen jonge schoone dochteren en maegden: en dat zy die brengen tot de stad Susan, en die leveren in het vrouwen huys, onder de hand Egeus des gesneden kamerlings, die den overste en bewaerder is van des konings vrouwen: en dat zy nemen vrouwen sieraed, en andere dingen noodelyk tot haer behoef.

4. En welke onder alle des konings oogen behaegt, die zy koningin voor Vasthi. Dit woord behaegde den koning: en gelyk zy bygebragt hadden, alzoo gebood hy dat men doen zoude.

5. Daer was een Joodsch man in de stad van Susan, genaemd Mardocheus, den zoon Jair, des zoons Semei, des zoons Cis, van den geslachte van Jemini,

6. Die overgevoerd was van Jerusalem, ten tyde toen Nabuchodonosor, den koning van Babylonien, Jechonias den koning van Juda, weggevoerd had,

7. Denwelken was een voedsterheer van Edissa zyns broeders dochter, die met eenen anderen naem genoemd was Esther: en had beyde hare ouders verloren: bovenmaten schoon, en fraey van aenzigt. En na dat haer vader en moeder gestorven waren, zoo heeft ze Mardocheus voor zich zelven verkoren tot eene dochter.

8. En toen des konings gebod vermaerd was, en dat er naer zyn gebod veel schoone maegden te Susan gebragt werden, en Egeus den gesneden kamerling geleverd; zoo is Esther onder de andere jonge dochters hem ook geleverd, dat zy bewaerd zoude worden in het getal der vrouwen.

9. Dewelke heeft hem behaegd, en zy

heeft gratie gevonden in zyn aenzigt. En hy heeft den gesneden kamerling bevolen dat hy haestelyk haer zoude geven der vrouwen sieraed, en dat hy haer leveren zoude hare deelen, en zeven de schoonste jongvrouwen van des konings huys, en dat hy zoo wel haer als hare kamenieren zoude versieren en neerstiglyk toemaken.

10. Dewelke heeft niet willen te kennen geven haer volk en haer land : want Mardocheus had haer bevolen dat zy van deze dingen ten eenemael zwygen zoude :

11. Denwelken wandelde dagelyks voor het portael des huys daer de verkoren maegden in bewaerd werden, zorge dragende voor de zaligheyd van Esther, en begeerende te weten wat haer geschieden zoude.

12. Maer als den tyd gekomen was van elke maegd byzonder naer hunne ordinantie, dat zy tot den koning ingaen zouden, als volbragt was al dat tot der vrouwen sieraed behoorde, zoo verliep tot de twaelfde maend : alzoo nogtans dat zy de zes maenden werden gezalfd met olie van myrten, en binnen de zes andere maenden bezigden zy sommige andere kostelyke olien en speceryen.

13. En ingaende tot den koning, zoo ontvingen zy al wat zy begeerden der vrouwen sieraed aengaende : en gepalleerd alzoo haer het beliefde, gingen zy van de kamer der vrouwen tot des konings slaepkamer.

14. En die 's avonds ingekomen was, ging 's morgens uyt, en van daer werd zy in het tweede huys geleyd, die onder de hand Susagazi des gesneden kamerlings waren, die over des konings byslaepsters was : noch zy had geenen oorlof by den koning voorts meer te komen, het was dat den koning wilde, en dat hy gebood namelyk dat die komen zoude.

15. En als den tyd verloopen was naer het vervolgen, zoo naekte den dag dat Esther, de dochter van Abihail, Mardocheus broeder, dewelke hy voor zich tot eene dochter verkoren had, ingaen zoude tot den koning. Dewelke heeft niet begeerd der vrouwen sieraed, maer al dat Egeus, den gesneden kamerling, der maegden bewaerder wilde, dat heeft hy haer tot sieraed gegeven. Want zy was zeer schoon, en van ongeloofelyke schoonheyd, zoo scheen zy voor de oogen van alle menschen gratieus en minnelyk.

16. Aldus is zy geleyd tot de slaepkamer des konings Assuerus, in de tiende maend, die genoemd wordt Tebeth, in het zevende jaer zyns koningryks.

17. En den koning heeft haer liefgehad boven alle andere vrouwen, en zy had gratie en bermhertigheyd voor hem boven alle vrouwen, en hy heeft de kroon des koningryks op haer hoofd gesteld, en heeft haer doen regeren in de plaetse van Vasthi.

18. En hy heeft geboden dat men eenen zeer heerlyken maeltyd zoude bereyden alle zynen prinsen en knechten, om het verzamen en de bruyloft van Esther. En hy heeft alle den landschappen rust gegeven, en giften gegeven, naer zyne prinselyke mildheyd.

19. En als men ten tweedenmale maegden zocht en vergaderde, bleef Mardocheus aen des konings deur :

20. En Esther had nog niet te kennen gegeven haer land, en volk, naer zyn gebod. Want al wat hy gebood dat onderhield Esther : en zy deed alle dingen alzoo zy gewoon was op dien tyd, toen hy haer een kleyn kind wezende opvoedde.

21. Aldus op dien tyd, toen Mardocheus by des konings poorte woonde, zyn gram geworden Bagathan en Thares, twee van des konings gesneden dienaers die deurwaerders waren, en aen den eersten ingang des paleys de oversten waren : en zy wilden opstaen tegen den koning, en hem dooden.

22. Hetwelk voor Mardocheus niet is verborgen geweest, en hy heeft het terstond geboodschapt Esther der koninginne, en zy den koning uyt Mardocheus naem, die dit ding haer overgebragt had.

23. Het is onderzocht, en bevonden : en zy zyn alle beyde aen de galge gehangen. En het is gesteld in de historien, en geschreven in de kronyken van de jaerlyksche geschiedenissen voor den koning.

HET III. KAPITTEL.

Aman wordt verheven by den koning, en haet Mardocheus om dat hy hem niet wilde eer bewyzen, en hy verkrygt daeruyt van den koning de dood van alle de Joden.

1. Na deze geschiedenisse, heeft den koning Assuerus verheven Aman den zoon Amadathus, die was van Agags geslachte: en hy heeft zynen prinselyken stoel gesteld boven alle prinsen die hy had.

2. En alle des konings dienaers, die binnen de deuren van des konings paleys verkeerden, bogen hunne knieën, en aenbaden Aman: want alzoo had hun den koning bevolen. Maer Mardocheus alleen boog zyne knieën niet, noch aenbad hem.

3. Tot denwelken zeyden des konings knechten die aen des paleys deuren de oversten waren: Waerom onderhoudt gy buyten de andere des konings gebod niet?

4. En toen zy dit dikmaels zeyden, en hy niet hooren wilde, hebben zy dat Aman geboodschapt, begeerende te weten of hy in zynen zin blyven zoude: want hy had hun gezeyd dat hy een Jood was.

5. Hetwelk als Aman gehoord had, en by onderzoek bevonden had, dat Mardocheus hem geene knieën boog noch hem aenbad, zoo is hy bovenmaten zeer gram geworden,

6. En hy achtte voor niet zyne handen te steken aen Mardocheus alleen: want hy had gehoord dat hy van het Joodsche volk was; maer hy heeft meer gewild dat hy alle der Joden natie, welke in Assuerus koningryk was, vernielen zoude.

7. Op de eerste maend (die Nisan genoemd wordt) in het twaelfde jaer van Assuerus koningryk, is het lot geworpen in eene kruyk, welke in het hebreeuwsch genoemd wordt Phur, voor Aman, op wat dag en in welke maend dat der Joden volk zoude moeten gedood worden: en daer is uyt gekomen de twaelfde maend, die genoemd wordt Adar.

8. En Aman heeft gezeyd tot den koning Assuerus: Daer is een volk over alle de landschappen uws ryks verstrooyd, en van zich zelven onderlinge gescheyden, gebruykende nieuwe wetten en ceremonien, en daerenboven ook des konings geboden versmadende. En gy weet allerbest, dat het niet profytelyk is uwen ryke, dat dit volk hoogmoedig worde door vryheyd.

9. Dus is het dat u belieft, zoo gebiedt dat dit gedood worde, en ik zal tien duyzend talenten by gewigte geven den tresoriers van uwen schat.

10. Toen heeft den koning van zyne hand genomen eenen ring, denwelken hy bezigde, en heeft dien gegeven Aman den zoon Amadathus van Agags geslacht, der Joden vyand,

11. En hy heeft tot hem gezeyd: Het zilver dat gy belooft, dat zy uwe; van den volke doet dat u belieft.

12. En des konings schryvers zyn geroepen in de eerste maend Nisan, op den dertienden dag derzelfde maend: en daer is geschreven, gelyk Aman bevolen had, tot alle de drossaten des konings, en regters der landschappen, en van verscheyden volken, alzoo dat elk volk lezen mogt, en hooren naer de verscheydenheyd der talen, uyt des konings Assuerus naem: en de brieven met zynen ring geteekend,

13. Zyn gezonden door des konings loopers, tot alle de landschappen, dat zy dooden zouden, en te niet doen alle de Joden, van de kinderen tot de oude lieden, kleyne kinderen, en vrouwen, op eenen dag, dat is op den dertienden dag der twaelfde maend, die Adar genoemd wordt, en dat zy hun goed zouden rooven.

14. En den inhoud der brieven in het kort was dezen, dat alle de landschappen weten zouden, en zich bereyden tegen den voorzeyden dag.

15. De loopers, die gezonden waren, hebben zich gehaest om des konings gebod te voldoen. En terstond heeft in Susan het gebod gehangen, terwyl dat den koning en Aman feestelyken maeltyd hielden, en als alle de Joden, die in de stad waren, weenden.

HET IV. KAPITTEL.

Mardocheus weent bitterlyk, en alle de Joden, en Esther, om dat zy ongeroepen tot den koning gaen zoude, zy vermaent dat zy alle dry dagen vasten, en zy doet desgelyks.

1. Welke dingen als Mardocheus ge-

boord had, heeft hy zyne kleederen gescheurd, en hy heeft eenen zak aengedaen, sproeyende asschen op zyn hoofd: en op de strate in het midden der stad heeft hy met luyder stemme geroepen, toonende de bitterheyd zyns moeds,

2. En met dit gekrysch was hy tot de deure des paleys gaende. Want het was niet geoorloofd, dat iemand met eenen zak gekleed in des konings paleys zoude gaen.

3. En in alle landschappen, steden, en plaetsen, tot dewelke des konings wreed bevel gekomen was, was eene zeer groote schreyinge onder de Joden, vasten, gehuyl, en weening, en velen van hen bezigden zakken, en asschen voor hun bedde.

4. En de jongvrouwen van Esther, en de gesneden kamerlingen zyn ingegaen, en hebben haer dit geboodschapt. En toen zy dit gehoord had is zy verslagen geweest: en zy heeft hem een kleed gezonden, dat hy den zak uytgedaen hebbende, dat kleed aendoen zoude: hetwelk hy niet heeft willen nemen.

5. En tot zich geroepen hebbende Athach den gesneden kamerling, denwelken haer den koning tot eenen dienaer gegeven had, zy heeft hem bevolen dat hy gaen zoude tot Mardocheus, en van hem vernemen waerom dat hy dit deed.

6. En Athach uytgegaen zynde, is gegaen tot Mardocheus, staende in der stad strate, voor de deur des paleys:

7. Denwelken hem al te kennen gegeven heeft dat er geschied was: hoe dat Aman geloofd had, dat hy in des konings schatten zoude voor der Joden dood zilver inbrengen.

8. En den inhoud van het gebod dat binnen Susan hing, heeft hy hem gegeven dat hy het der koninginne toonen zoude, en haer vermanen dat zy tot den koning ingaen zoude, en hem bidden voor haer volk.

9. Athach wedergekomen zynde, heeft het Esther al geboodschapt, dat Mardocheus gezeyd had.

10. Dewelke heeft hem geantwoord, en geboden dat hy Mardocheus zeggen zoude:

11. Alle des konings dienaers, en alle de landschappen die onder zyne heerlykheyd zyn, weten wel, dat zoo wie, het zy man of vrouw, ongeroepen in des konings binnenste zale komt, zonder eenig vertrek terstond gedood wordt: ten zy dat hy aventure den koning de gouden roede tot hem uytsteekt voor een teeken der goedertierenheyd, en dat hy alzoo mag te leven blyven. Daerom hoe zal ik tot den koning mogen binnen komen, die nu binnen dertig dagen tot hem niet ben geroepen geweest?

12. Hetwelk als Mardocheus gehoord heeft,

13. Zoo heeft hy Esther ontboden, zeggende: Meynt niet dat gy uwe ziel alleen verlost, om dat gy in des konings huys zyt boven alle de Joden:

14. Want is het dat gy nu zwygt, zoo zullen de Joden door eene andere oorzaek verlost worden: en gy, en uws vaders huys zult vergaen. En wie weet of gy daerom tot het koningryk gekomen zyt, dat gy tot zulken tyd zoudt bereyd worden?

15. En Esther heeft wederom Mardocheus deze woorden ontboden:

16. Gaet henen, en vergadert alle de Joden die gy in Susan vinden zult, en bidt voor my. Eet niet, noch drinkt, dry dagen en dry nachten lang: en ik zal met myne dienstjongvrouwen desgelyks vasten, en dan zal ik tot den koning ingaen tegen de wet doende, ongeroepen en my zelven leverende ter dood en ten perykel.

17. Aldus is Mardocheus gegaen, en hy heeft het al gedaen, dat hem Esther bevolen had.

HET V. KAPITTEL.

Esther tot den koning komende bidt hem dat hy met Aman tot haer te gaste kome, Aman beroemt zich zeer hooverdiglyk voor zyne vrienden, en door het ingeven zyner huysvrouw, doet hy eene galg maken om Mardocheus daeraen te hangen.

1. Maer op den derden dag, kleedde zich Esther met de koninklyke kleederen, en stond in de voorste zale van des konings huys, welk binnen was, tegenover des konings paleys: en hy zat op zynen koninklyken stoel in de consistorie des paleys tegen de deure des huys.

2. En als hy Esther de koningin zag staen, zoo heeft zy zynen oogen behaegd, en hy stak uyt tot haer de gouden roede,

die hy in zyne hand had. Dewelke by komende heeft het uyterste zyner roede gekust:

3. En den koning heeft tot haer gezeyd: Wat wilt gy, Esther koningin? en wat is uwe begeerte? Ook al begeerdet gy de helft van mynen ryke, dat zal u gegeven worden.

4. En zy antwoordde: Is het dat den koning belieft, zoo bid ik hertelyk dat gy tot my heden komen wilt, en Aman met u tot den maeltyd, denwelken ik bereyd heb.

5. En terstond den koning: Roept, zegt hy, haestelyk Aman dat hy Esthers wille onderdanig zy. Aldus is den koning, en Aman ter maeltyd gekomen, denwelken de koningin hun bereyd had.

6. En den koning heeft tot haer gezeyd, na dat hy overvloediglyk wyn gedronken had: Wat begeert gy dat men u geve? en waerom bidt gy? Ook al begeerdet gy het halve deel van mynen koningryke, dat zult gy verkrygen.

7. Denwelken heeft Esther geantwoord: Myne begeerte, en bede is deze:

8. Heb ik voor het aenzigt des konings gratie gevonden, en belieft het den koning my te geven dat ik bid, en myne begeerte te volbrengen: zoo kome den koning en Aman ter maeltyd dien ik hun bereyd heb, en morgen zal ik den koning mynen wil openbaren.

9. Aldus is op dien dag Aman uytgegaen blyde en wel gemoed. En als hy Mardocheus zag zittende voor de deure des paleys, en dat hy niet alleen voor hem niet opstond, maer ook zich niet roerde van de plaetse daer hy zat, zoo is hy zeer verbolgen geworden:

10. En zich zulks niet gelatende en wedergekeerd zynde in zyn huys, hy heeft te zamen geroepen zyne vrienden, en Zares zyne huysvrouw:

11. En hy heeft hun uytgeleyd de grootheyd zyner rykdommen, en de menigte zyner kinderen, en met wat glorie dat hem den koning boven alle zyne prinsen en dienaers verheven had.

12. En hierna heeft hy gezeyd: Ook heeft de koningin Esther niemand anders ter maeltyd geroepen met den koning, dan my: by dewelke ik morgen ook met den koning ter noene eten zal.

13. En als ik alle deze dingen heb, zoo dunkt my dat ik niets heb, alzoo lange als ik zie Mardocheus den Jood zitten voor des konings deur.

14. En Zares zyne huysvrouw en zyne andere vrienden hebben hem geantwoord: Gebiedt dat men bereyde eenen hoogen balk, hebbende de lengte van vyftig cubitus, en zegt den koning morgen vroeg dat Mardocheus daeraen gehangen worde, en alzoo zult gy met den koning blydelyk gaen ter maeltyd. Den raed behaegde hem wel, en hy heeft bevolen dat men eene hooge galge bereyden zoude.

HET VI. KAPITTEL.

Den koning gebiedt Aman dat hy Mardocheus eene groote eer bewyze, om te loonen de vriendschap die hy den koning bewezen heeft.

1. Dien nacht heeft den koning zonder slapen overgebragt, en hy heeft geboden dat men hem brengen zoude de historien, en geschriften van de geschiedenissen der voorleden tyden. Als die voor hem gelezen werden,

2. Zoo is het gekomen tot dier plaetse, daer het geschreven was, hoe dat Mardocheus verkondigd had de lagen van Bagathan en Thares der gesneden kamerlingen, die den koning Assuerus begeerden te vermoorden.

3. Hetwelk als den koning gehoord had, heeft hy gezeyd: Wat eer en loon heeft Mardocheus voor deze getrouwigheyd ontvangen? Zyne knechten, en dienaers hebben hem gezeyd: Hy heeft met allen geenen loon ontvangen.

4. En terstond den koning: Wie is er, zegt hy, in de zale? Want Aman was in de binnenste zale van des konings huys gekomen, dat hy den koning inblazen zoude, dat hy Mardocheus zoude doen hangen aen de galge die voor hem bereyd was.

5. De knechten hebben geantwoord: Aman staet in de zale. En den koning heeft gezeyd: Laet hem binnen komen.

6. En als hy binnen gekomen was, heeft hy tot hem gezeyd: Wat moet men den man doen, denwelken den koning begeert te eeren? En Aman, denkende in zyn hert, en meynende dat den koning niemand anders dan hem wilde eere aendoen,

7. Heeft geantwoord: Den mensch,

denwelken den koning wilt eeren,

8. Moet gekleed worden met koninklyke kleederen, en gezet worden op een peerd welk van des konings zadel is, en ontvangen de koninklyke kroon op zyn hoofd,

9. En den eerlyksten van des konings prinsen, en vorsten zal zyn peerd houden, en door de strate der stad gaende zal hy roepen, en zeggen: Alzoo zal hy geëerd worden, denwelken den koning wilt eeren.

10. En den koning heeft hem gezeyd: Haest u, en nemende een eerlyk kleed en een peerd, doet, alzoo gy gezeyd hebt, Mardocheus den Jood, die voor de deur des paleys zit. Wacht u dat gy niets achterlaet van al dat gy gesproken hebt.

11. Toen heeft Aman genomen een eerlyk kleed, en een peerd, en heeft Mardocheus gekleed in de strate der stad, en als hy hem op het peerd gesteld had, zoo ging hy voor, en riep: Zulker eere is hy weerdig, denwelken den koning wilt eeren.

12. En Mardocheus is wederom gekomen tot de deur des paleys: en Aman heeft zich gehaest tot zyn huys te gaen, rouw makende, en met bedekten hoofde.

13. En hy heeft Zares zyner huysvrouwe, en zynen vrienden verteld al dat hem geschied was. Denwelken hebben geantwoord de wyze mannen die hy in zynen raed had, en zyne huysvrouw: Is het dat Mardocheus van der Joden zaed is, voor denwelken gy hebt begonnen te vallen, zoo zult gy hem niet mogen wederstaen, maer gy zult voor zyn aenzigt vallen.

14. Terwyl dat zy nog spraken, zoo zyn des konings gesneden kamerlingen gekomen, en hebben hem gedwongen haestelyk te komen ter maeltyd, denwelken de koningin bereyd had.

HET VII. KAPITTEL.

De koningin Esther bidt over maeltyd den koning voor haer en voor haers volks leven en zy beschuldigt den vyand der Joden Aman, dien den koning aen de galg doet hangen, die hy voor Mardocheus bereyd had.

1. Aldus is den koning en Aman binnen gegaen, dat zy met de koninginne drinken zouden.

2. En den koning heeft haer gezeyd ook op den tweeden dag, na dat hy van den wyn verwarmd was: Wat is uwe begeerte, Esther, dat u die gegeven worde? en wat wilt gy gedaen hebben? Ook al begeerdet gy de helft van mynen ryke, zoo zult gy het verwerven.

3. Tot denwelken zy geantwoord heeft: Heb ik gratie in uwe oogen gevonden, ô koning, en is het dat u believt, zoo geeft my myne ziel daer ik voor bid, en myn volk daer ik voor smeek.

4. Want ik en myn volk zyn geleverd dat wy zouden worden vernield, vermoord, en verdorven. En och of wy tot eygen knechten en dienstwyven verkocht wierden: zoo ware het een verdragelyk kwaed, en ik zoude zuchtende zwygen: maer nu is er een ons vyand, wiens wreedheyd ook op des konings hoofd weder vloeyt.

5. En den koning Assuerus antwoordende, heeft gezeyd: Wie is dezen, en van wat magt is hy, dat hy deze dingen durft doen?

6. En Esther heeft gezeyd: Ons vyand, en ons allerkwaedsten wederpartyder is dezen Aman. Hetwelk hy hoorende is terstond verbaesd geweest, niet kunnende verdragen het aenzigt des konings, en der koninginne.

7. En den koning is gram opgestaen, en van de plaetse des maeltyds is hy gegaen in den hof die met boomen beplant was. Aman is ook opgestaen, om dat hy Esther de koninginne bidden zoude voor zyne ziel, want hy verstond wel dat hem van den koning kwaed bereyd was.

8. En als den koning wederom gekomen was uyt den hof met boomen beplant, en als hy gekomen was in de eetplaetse, heeft hy gevonden dat Aman gevallen was op het beddeken daer Esther op lag, en hy heeft gezeyd: Hy wilt ook de koningin verkrachten in myne tegenwoordigheyd, in myn huys. Het woord was nog uyt des konings mond niet heel gegaen, en zy bedekten terstond zyn aenzigt.

9. En Harbona, een van de gesneden kamerlingen, die in des konings dienst stonden, heeft gezeyd: Ziet, daer staet een hout in Amans huys, hetwelk hy bereyd had voor Mardocheus, die voor den koning gesproken heeft, hebbende in de hoogte vyftig cubitus. Tot denwel-

ken heeft den koning gezeyd : Hangt hem daeraen.

10. Aldus is Aman aen de galg gehangen, die hy bereyd had Mardocheus : en des konings gramschap is gelegen.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe den koning der koninginne Esther geeft Amans huys, en zy bidt hem dat hy Amans geschriften zoude willen doen wederroepen.

1. Op dien dag heeft den koning Assuerus Esther der koninginne gegeven het huys van Aman der Joden vyand, en Mardocheus is binnen gekomen voor des konings aenzigt. Want Esther heeft hem te kennen gegeven, dat hy haers vaders broeder was.

2. En den koning heeft den ring genomen, denwelken hy door zyn gebod van Aman had doen wedernemen, en heeft dien Mardocheus gegeven. Maer Esther heeft Mardocheus gesteld over haer huys.

3. En hiermede nog niet te vrede zynde, zy is den koning te voet gevallen, en heeft geweend, en sprekende tot hem, zy heeft gebeden, dat hy zoude gebieden dat men de boosheyd van Aman den Agagiter, en zyn allerkwaedste listig voornemen, welk hy verdacht had tegen de Joden, te niet dede.

4. En hy heeft naer de gewoonte den gouden schepter voortgestoken met de hand, waerdoor het teeken der goedertierenheyd getoond werd : en zy opstaende heeft voor hem gestaen,

5. En gezeyd : Is het dat den koning belieft, en heb ik genade gevonden in zyne oogen, en dat myn gebed hem niet schynt tegen te wezen, zoo bid ik hertelyk dat met nieuwe brieven mogen verbeterd worden de oude brieven van Aman, der Joden listigen verrader en vyand, door dewelke hy in alle des konings landschappen hen had doen dooden.

6. Want hoe zal ik mogen verdragen de dood, en het vermoorden van mynen volke?

7. En den koning Assuerus heeft tot Esther de koninginne, en Mardocheus den Jood gezeyd : Amans huys heb ik Esther gegeven, en hem heb ik geboden te kruyssen, om dat hy zich verstout had zyne hand te steken aen de Joden.

8. Daerom schryft den Joden, gelyk het u belieft, uyt des konings naem, teekenende de brieven met mynen vingerring. Want dit was de gewoonte, dat tegen de brieven, die uyt des konings naem gezonden werden, en met zynen ring gezegeld waren, niemand dorste zeggen.

9. Als dan geroepen waren des konings schryvers en notarissen (want het was den tyd der derde maend, die Siban genoemd wordt) op den dry en twintigsten dag van die zyn de brieven geschreven, gelyk Mardocheus gebood, tot de Joden, en tot de prinsen, regeerders, en regters, die oversten waren van honderd en zeven en twintig landschappen, van Judea aen tot het Morianen land : elken landschap, en elken volke byzonder, naer hunne talen en manieren van schryven, en de Joden gelyk zy lezen konden en hooren.

10. En dezelve brieven, die uyt des konings naem gezonden werden, waren met zynen vingerring gezegeld, en gezonden door de posten : dewelke loopende door alle landschappen, zouden de oude brieven met de nieuwe boodschappen mogen voorkomen.

11. Denwelken heeft den koning geboden, dat zy de Joden zouden aenspreken van steden tot steden, en gebieden dat zy te zamen vergaderden, om te staen voor hunne zielen, en dat zy alle hunne vyanden met hunne huysvrouwen en kinderen en alle hunne huysgezinnen zouden dooden, en te niet doen, en hun goed rooven.

12. En daer is door alle de landschappen gesteld eenen dag der wrake, dat is den dertienden dag der twaelfde maend Adar.

13. En den inhoud des briefs in het kort was dezen : Dat in alle landen en volken, die onder des konings Assuerus heerlykheyd lagen, zoude kennelyk worden, dat de Joden bereyd waren om wrake te nemen van hunne vyanden.

14. En de rassche posten zyn uytgereysd, dragende over de boodschappen, en des konings gebod heeft gehangen in Susan.

15. En Mardocheus van den paleyze en van des konings aenzigt uytgaende, blonk in koninklyke kleederen, te weten

met hemelsblaeuw, en geelverwige zyden kleederen, dragende eene gouden kroon op zyn hoofd, en boven gekleed met eenen zyden en purperen mantel. En de stad is verheugd en blyde geweest.

16. Maer den Joden scheen een nieuw licht op te staen, blydschap, eere en jolyt.

17. In alle de volken, steden en landschappen, werwaerts dat des konings geboden kwamen, was een wonderlyk verheugen, maeltyden, en goede sier, en feestdag: alzoo grootelyks dat er veel menschen van andere volken en sekten, verzaemd werden met hunnen godsdienst en ceremonien. Want eene groote vervaerdheyd van den joodschen naem had deze allegader bevangen.

HET IX. KAPITTEL.

De Joden wreken zich van hunne vyanden, Amans zonen worden ook gehangen, en velen van der Joden vyanden gedood, en de Joden houden groote feest.

1. Aldus op den dertienden dag der twaelfde maend, dewelke wy nu te voren gezeyd hebben dat Adar heette, als alle den Joden bereyd was dat men ze dooden zoude, en toen hunne vyanden verlangen hadden naer hun bloed te storten, zoo begonnen de Joden ter contrarie de overhand te hebben, en zich te wreken van hunne vyanden.

2. En zy zyn vergaderd tot alle steden en plaetsen, dat zy de hand uytsteken zouden tegen hunne vyanden en vervolgers. En niemand heeft durven wederstaen, om dat de vreeze van hunne grootheyd over alle de volken gekomen was.

3. Want der landschappen regters, en kapiteynen, officiers, en alle hooge staten, die over alle byzondere plaetsen en werken gesteld waren, verhieven de Joden uyt vreeze van Mardocheus:

4. Van denwelken zy vernomen hadden dat hy prins was des paleys, en dat hy veel vermogt: en de faem van zynen naem wies dagelyks, en door den mond van alle menschen.

5. Aldus zoo hebben de Joden hunne vyanden geslagen met eenen zwaren slag, en zy hebben die gedood, betalende hun, dat zy hun hadden bereyd te doen:

6. Alzoo zeer dat zy ook in Susan vyf honderd mannen doodsloegen, behalven de tien zonen van Aman, des Agagiters der Joden vyand: derwelker namen zyn deze:

7. Pharsandatha, en Delphon, en Esphatha,

8. En Phoratha, en Adalia, en Aridatha,

9. En Phermesta, en Arisai, en Aridai, en Jezatha.

10. Dewelke als zy verslagen hadden, hebben zy geenen roof willen nemen van hunne goederen.

11. En terstond is het getal dergene die in Susan doodgeslagen waren, tot den koning overgebragt.

12. Denwelken heeft tot de koningin gezeyd: In de stad Susan hebben de Joden gedood vyf honderd mannen, en nog andere tien Amans zonen: wat moord meynt gy dat zy doen in alle de landschappen? Wat begeert gy meer, en wat wilt gy dat ik gebiede te geschieden?

13. Denwelken zy heeft geantwoord: Is het dat den koning belieft, laet den Joden de magt gegeven worden, dat zy morgen ook doen mogen, gelyk zy heden gedaen hebben in Susan, en de tien Amans zonen laet hangen aen galgen.

14. En den koning heeft geboden dat alzoo zoude gedaen worden. En terstond werd in Susan het gebod opgehangen, en Amans tien zonen zyn gehangen geweest.

15. En als de Joden vergaderd waren op den veertienden dag der maend Adar, zoo zyn in Susan dry honderd mannen gedood: en hun goed is van de Joden niet geroofd.

16. Maer ook over de landschappen die onder des konings heerlykheyd lagen, hebben de Joden gestaen voor hunne zielen, doodslaende hunne vyanden en vervolgers: alzoo veel dat het getal der verslagene tot vyf en zeventig duyzend vol kwam, en niemand raekte iets van hunne goederen.

17. En den dertienden dag der maend Adar, was een dag by hen alle des doodslags, en op den veertienden dag hielden zy op van doodslaen. Denwelken zy hebben geordineerd tot eenen feestdag, dat zy op dien dag tot allen tyden voortaen zouden zich geven tot goede sier, blydschap en maeltyden.

18. Maer degene die in Susan den doodslag gedaen hadden, zyn op den dertienden en veertienden derzelfder maend met den slag bekommerd geweest : en op den vyftienden dag hielden zy op van slaen. En daerom hebben zy denzelfden dag gesteld tot eenen feestdag, der goede maeltyden en blydschappe.

19. Maer de Joden die in onbemuerde steden en dorpen woonden, hebben den veertienden dag der maend Adar gesteld tot den dag der maeltyden en blydschappe. Alzoo dat zy op dien verheugen, en zenden malkander deelen van de maeltyden en spyzen.

20. Hierom heeft Mardocheus alle deze dingen geschreven, en in brieven begrepen, hy heeft die gezonden, die in alle des konings provintien woonden, zoo wel dengenen die by, als die verre gelegen waren,

21. Dat zy den veertienden en vyftienden dag der maend Adar voor feestdagen zouden ontvangen, en na het omkeeren des jaers, altyd dien zouden met eene hoogelyke eere vieren :

22. Om dat, op de zelfde dagen, de Joden zich gewroken hadden van hunne vyanden, en om dat de weening en droefheyd in eene vrolykheyd en blydschap verkeerd waren, en dat deze zouden wezen dagen der blyde maeltyden en blydschappe, en dat zy malkander deelen zouden zenden van spyzen, en den armen giftkens geven.

23. En de Joden hebben ontvangen tot eene jaerlyksche maniere, alle de dingen die zy te dien tyde hadden begonnen te doen, en die Mardocheus met brieven had geboden te onderhouden.

24. Want Aman, den zoon van Amadathus, van Agags geslacht, der Joden vyand en wederpartyder, had kwaed tegen hen gedacht, dat hy ze dooden zoude, en te niet brengen : en hy heeft geworpen Phur, dat in onze tale wordt overgezet, lot.

25. En daerna is Esther tot den koning ingegaen, biddende hertelyk, dat zyne opstellingen door des konings brieven zouden te niet gedaen worden : en dat het kwaed, hetwelk hy tegen de Joden gedacht had, wederkeeren zoude op zyn hoofd. Voorts hebben zy hem en zyne zonen aen het kruys gehangen,

26. En van dien tyd zyn deze dagen genoemd Phurim, dat is der loten : om dat toen Phur, dat is het lot, in de kruyke geworpen was. En al dat er geschiedde, is begrepen in den brief, dat is, in het deel van dezen zelfden boek :

27. En al dat zy geleden hebben, en dat er voorts veranderd is, hebben de Joden op zich genomen, en op hun zaed, en alle degene die met hunne religie willen verzamen, dat niemand geoorloofd zy deze twee dagen zonder hoogtyd voorby te gaen : welke het geschrift betuygt, en de andere tyden der jaren uyteyschen, die na malkander vervolgen zullen.

28. Dit zyn de dagen, dewelke geene vergetelykheyd nimmermeer zal uytvagen : en die door alle geslachten, alle de landschappen in de geheele wereld zullen vieren : en daer is geene stad, daer de dagen van Phurim, dat is der loten, niet onderhouden worden van de Joden, en van hunnen geslachte, dat tot deze ceremonien verbonden is.

29. En Esther de koningin, de dochter van Abihail, en Mardocheus den Jood, hebben ook geschreven den tweeden brief, dat met alle neerstigheyd dezen hoogen feestdag vast zoude gemaekt worden in toekomende tyden.

30. En zy hebben gezonden tot alle de Joden, die in honderd zeven en twintig landschappen des konings Assuerus verkeerden, dat zy vrede hebben zouden, en ontvangen de waerheyd,

31. Onderhoudende de dagen der loten, en dat zy die ten zynen tyde met blydschap zouden vieren : gelyk Mardocheus en Esther geordineerd hadden : en zy hebben ontvangen die te onderhouden te worden van hen, en van hun zaed, de vasten, en roepingen, en der loten dagen,

32. En al dat in de historie van dezen boek, die Esther genoemd is, begrepen is.

HET X. KAPITTEL.

1. Maer den koning Assuerus heeft al het land, en alle de eylanden der zee tributarissen gemaekt :

2. Wiens sterkheyd, en heerlykheyd, en weerdigheyd, en hoogheyd, waer-

mede hy Mardocheus verheven heeft, zyn beschreven in de boeken der Meden en der Persen :

3. En hoe dat Mardocheus van der Joden geslachte, den tweeden naest den koning Assuerus was : en groot by de Joden, en aengenaem den volke van zyne broederen, zoekende goed voor zyn volk, en sprekende zulke, dingen die tot den vrede zyns zaeds behoorden.

HET
BOEK JOB.

HET I. KAPITTEL.

Job slecht en regt, God vreezende, offert voor elken van zyne zonen brandofferanden, die maeltyd gehouden hadden, en door Gods gedoogen zoo beneemt Satan al zyn goed, en doodt zyne kinderen, maer Job gebenedydt den naem Gods.

1. Daer was een man in het land Hus, die Job heette, en dien man was slecht en regt, God vreezende, en afwykende van het kwaed :

2. En hem zyn zeven zonen geboren en dry dochters.

3. En zyn goed, dat hy bezat, was zeven duyzend schapen, en dry duyzend kameelen, en vyf honderd paer ossen, en vyf honderd ezelinnen, en bovenmaten zeer veel huysgezins : en dien man was groot onder alle die oostwaerts woonden.

4. En zyne zonen gingen en hielden maeltyden van huyze te huyze, een iegelyk op zynen dag. En zy hebben gezonden, en hunne dry zusters geroepen dat zy eten en drinken zouden met hen.

5. En toen de dagen der maeltyden omgegaen waren, zoo zond Job tot hen, en hy heyligde ze, en des morgens vroeg opstaende, offerde hy brandofferanden voor elken byzonder. Want hy zeyde : By aventure mogten myne kinderen gezondigd hebben, en God gebenedyd in hunne herten. Alzoo deed Job tot allen dagen.

6. Want op eenen dag toen Gods kinderen gekomen waren om te staen voor den Heere, zoo is Satan ook onder hen geweest.

7. Tot denwelken heeft den Heer gezeyd : Van waer komt gy? Denwelken antwoordende heeft gezeyd : Ik heb de aerde omgegaen, en die doorwandeld.

8. En den Heer heeft tot hem gezeyd : Hebt gy niet gemerkt mynen dienaer Job, dat er zyns gelyk niet is op de aerde, een slecht en regt mensch, en God vreezende, en afwykende van het kwaed?

9. Denwelken Satan antwoordende, heeft gezeyd : Vreest Job God ook om niet?

10. Hebt gy hem niet beheymd, en zyn huys, en al zyn goed in het ronde, zyner handen werk hebt gy gebenedyd, en zyne bezittinge is gewassen op de aerde?

11. Maer reykt uyt een luttelken uwe hand, en raekt al dat hy bezit, dan zal hy u in het aenzigt zegenen.

12. Hierom heeft den Heer gezeyd tot Satan : Ziet, al dat hy heeft is in uwe hand : alleen steekt uwe hand aen hem niet. En Satan is van het aenzigt des Heeren gegaen.

13. En als op eenen dag zyne zonen en dochters aten, en wyn dronken in huns eerstgeboren broeders huys,

14. Zoo is er een bode gekomen tot Job, denwelken zeyde : De ossen akkerden, en de ezelinnen weydden daerby,

15. En de Sabeen zyn haestelyk daerin gevallen, en zy hebben het al genomen, en de knechten hebben zy met den zweerde geslagen, en ik ben het alleen ontvloden, dat ik het u boodschappen zoude.

16. En terwyl dat dien nog sprak, zoo is er een ander gekomen, en heeft gezeyd : Gods vuer is van den hemel gevallen, en het heeft de schapen en knechten vernield, en ik ben het alleen ontvloden, dat ik het u boodschappen zoude.

17. En toen dien nog sprak, zoo is er een ander gekomen, en heeft gezeyd : De Chaldeen hebben dry hoopen gemaekt, en zy hebben de kameelen overvallen, en die weggenomen, en de knechten hebben zy met den zweerde verslagen, en ik ben het alleen ontvloden, om dat ik het u boodschappen zoude.

18. Dezen sprak nog, en ziet daer is een ander ingekomen, en heeft gezeyd : Toen uwe zonen en dochteren wyn dronken in hun eerstgeboren broeders huys,

19. Zoo is onverzienlyk een krachtigen wind gekomen van het landschap der woestyne, en heeft te zamen gestooten de vier hoeken van den huyze, hetwelk vallende heeft uwe kinderen verdrukt, en zy zyn gestorven, en ik ben het alleen ontvloden, om dat ik het u boodschappen zoude.

20. Toen is Job opgestaen, en heeft zyne kleederen gescheurd, en zyn hoofd geschoren hebbende, nedervallende ter aerde, hy heeft aenbeden,

21. En gezeyd : Naekt ben ik gekomen uyt myns moeders ligchaem, en naekt zal ik weder derwaerts keeren : Den Heer heeft het gegeven, den Heer heeft het genomen : gelyk het den Heere beliefd heeft, alzoo is het geschied : den naem des Heeren zy gebenedyd.

22. In alle deze dingen heeft Job niet gezondigd met zyne lippen, noch iets dwaesselyks tegen God gesproken.

HET II. KAPITTEL.

Job wordt ook van Satan aen zyn ligchaem getast, hetwelk hy nogtans verdraegt met groote patientie.

1. En het is geschied als op eenen dag de kinderen Gods gekomen waren, en stonden voor den Heer, dat Satan ook onder hen gekomen is, en stond in zyne tegenwoordigheyd,

2. En den Heer zeyde tot Satan : Van waer komt gy? Denwelken antwoordende heeft gezeyd : Ik heb het land rondom door getogen.

3. En den Heer heeft tot Satan gezeyd : Hebt gy niet aenmerkt mynen knecht Job, en dat er zyns gelyk niet is in de aerde, een man slecht en regt, en God vreezende en afwykende van het kwaed, en nog behoudende zyne onnoozelheyd? Maer gy hebt my verwekt tegen hem, dat ik hem zoude lyden aendoen zonder zake.

4. Denwelken Satan antwoordende, heeft gezeyd : Vel om vel, en al dat een mensch heeft, zal hy geven voor zyne ziel :

5. Maer anders steekt uyt uwe hand, en raekt zyn gebeente en vleesch, en dan zult gy zien dat hy u in het aenzigt zal gebenedyden.

6. Toen heeft den Heer gezeyd tot Satan : Ziet daer, hy is in uwe hand, maer nogtans behoudt zyne ziel.

7. Toen voer Satan weg van het aenzigt des Heeren, en heeft Job geslagen met eene allerkwaedste zweeringe, van het hol zyner voeten tot den top zyns hoofds :

8. En hy schrabde met eenen scherf de schorftheyd, zittende op den mesthoop.

9. En zyne huysvrouw zeyde tot hem : Blyft gy nog in uwe slechtheyd? gebenedydt God en sterft.

10. Denwelken heeft tot haer gezeyd : Als eene van de dwaze vrouwen hebt gy gesproken. Is het dat wy het goed ontvangen hebben van Gods hand, waerom zullen wy het kwaed niet ontvangen? In alle deze dingen heeft Job niet gezondigd met zyne lippen.

11. Aldus Jobs dry vrienden hoorende al het kwaed dat hem geschied was, zyn gekomen elk van zyne plaetse, Eliphaz den Themaniter, en Baldad den Suhiter, en Sophar den Naamatiter. Want zy hadden overeengedragen dat zy, te zamen komende, hem zouden bezoeken en troosten.

12. En toen zy van verre hunne oogen opgeheven hadden, zoo hebben zy hem niet gekend : en luyde roepende hebben zy geweend, en scheurende hunne kleederen, zy hebben stof der aerde op hun hoofd gesproeyd ten hemel.

13. En zy hebben met hem gezeten op de aerde zeven dagen en zeven nachten, en niemand sprak hem een woord : want zy zagen dat de smarte zeer groot was.

HET III. KAPITTEL.

Job vermaledydt den dag zyner geboorte, en dit tegenwoordig leven, toonende van hoeveel kwaeds hy ontslagen is, die dit leven terstond derft.

1. Hierna heeft Job zynen mond opengedaen, en zynen dag vermaledyd,
2. En heeft gesproken :
3. Vergaen moet den dag daer ik in geboren ben, en den nacht in denwelken gezeyd is : Daer is een mensch ontvangen.
4. Dien dag worde verkeerd in duysternissen, en God verzoeke dien niet van boven, en hy worde met geen licht verlicht.
5. De duysternissen moeten dien verdonkeren, en de schaduwe des doods, eene donkerheyd moet hem bevangen, en hy worde omwonden met bitterheyd.
6. Dien nacht bezitte een duysterstormende onweder, hy worde niet gerekend onder de dagen des jaers, noch geteld in de maenden:
7. Dien nacht moet alleen blyven, en geens lofs weerdig :
8. Vervloeken moeten zy dien, dieden dag vervloeken, die bereyd zyn om Leviathan te verwekken :
9. De sterren moeten verduysterd worden van zyne donkerheyd : hy verwachte het licht, en zie het niet, noch den opgang van den opgaenden dageraed :
10. Om dat hy niet gesloten heeft de deuren des buyks, die my gedragen heeft, noch heeft het kwaed van myne oogen weggenomen.
11. Waerom ben ik in de moeder niet gestorven, en toen ik uyt het ligchaem gekomen was, waerom stierf ik niet terstond?
12. Waerom ben ik ontvangen op de knieën? waerom ben ik gezoogd met de borsten?
13. Want zoo zoude ik nu slapende zwygen, en in mynen slaep rusten :
14. Met de koningen en raedsheeren des lands, die voor zich betimmeren de verwoeste plaetsen :
15. Of met de prinsen die het goud bezitten, en vullen hunne huyzen met zilver :
16. Of gelyk eene verborgen ontydige vrucht zou ik niet wezen, of die ontvangen zynde geen licht hebben gezien.
17. Daer hebben de ongoddelyken opgehouden van geruchte, en daer hebben gerust die vermoeyd waren van sterkheyd.
18. En die voormaels gevangen waren rusten daer te zamen zonder kwellinge, en zy hebben de stemme des bedwingers niet gehoord.
19. Den grooten en den kleynen zyn daer, en den knecht vry van zynen heer.
20. Waerom is den ellendigen het licht gegeven, en het leven dengenen die in bitterheden der ziele zyn?
21. Die de dood verwachten, en zy komt niet, gelyk die eenen schat uytgraven :
22. En zy verblyden zich zeer als zy een graf vinden :
23. Den man wiens weg verborgen is, en dien God omvangen heeft met duysternissen?
24. Eer ik eet zoo verzucht ik : en gelyk overvloedende wateren, alzoo is myn gekrysch :
25. Want dat ik gevreesd heb, is over my gekomen : en dat ik zorgde is gebeurd.
26. Heb ik het niet ongemerkt laten henen gaen? was ik niet my stil dragende? had ik niet goede rust? en daer komt over my zulke verbolgenheyd.

HET IV. KAPITTEL.

Eliphaz straft Job van onverduldigheyd, en dat hy om zyne boosheyd geslagen is, want God geene onnoozelen kastydt.

1. En Eliphaz den Themaniter antwoordende, heeft gezeyd :
2. Is het dat wy u beginnen aen te spreken, gy zult het by aventure zwaerlyk nemen; maer wie mag het voorgenomen woord houden?
3. Ziet, gy hebt er velen geleerd, en moede handen hebt gy versterkt :
4. Uwe woorden hebben gevestigd die wankelbaer waren, en de bevende knieën hebt gy vroom gemaekt :
5. Maer nu is de plage op u gekomen, en gy zyt onmagtig geworden : zy heeft u geraekt, en gy zyt ontsteld.
6. Waer is uwe vreeze, uwe sterkheyd, uwe verduldigheyd, en de volmaektheyd van uwe wegen?
7. Weest gedachtig, dat bid ik u, wie dat er ooyt onnoozel verloren is gegaen?

of wanneer dat de geregtigen te niet gegaen zyn?

8. Maer eer heb ik gezien dat, die boosheyd doen, en smarten zaeyen, en die maeyen,

9. Vergaen zyn door Gods blazen, en dat zy met den geest zyner gramschap vernield zyn :

10. Het brieschen van den leeuw, en de stemme der leeuwinne, en de tanden van de welpen der leeuwen zyn gebroken.

11. Den tiger is vergaen, om dat hy geenen roof had, en de welpen van den leeuwe zyn verstrooyd.

12. Voorts, zoo is tot my een verborgen woord gezeyd, en als dieflyk heeft myne oor ontvangen den oorsprong van zyne heymelyke insprake.

13. In den grouwel van des nachts visioen, als den slaep de menschen pleegt te bevangen,

14. Zoo heeft my vreeze omvangen en bevinge, en alle myne gebeenten verschrikten :

15. En toen den geest voor my voorbyging, zoo stonden my de hairen te berge aen mynen lyve.

16. Daer stond een, wiens aenzigt ik niet kende, een beeld voor myne oogen, en ik heb gehoord eene stemme gelyk van een zacht windeken.

17. Zal een mensch, by God geleken ook geregtveerdigd worden, of zal een man puerder wezen dan zyn schepper?

18. Ziet, die hem dienen zyn niet gestadig, en in zyne engelen heeft hy boosheyd gevonden :

19. Hoe veel te meer zullen zy die in leemen huyzen woonen, die een aerdsch fondament hebben, verteerd worden als van de motte?

20. Van 's morgens tot den avond zullen zy afgehouwen worden : en om dat niemand verstaet, zoo zullen zy in der eeuwigheyd vergaen.

21. Maer die daer overgebleven zullen zyn, die zullen uyt hen weggehaeld worden : zy zullen sterven, en niet in wysheyd.

HET V. KAPITTEL.

Wederom toont Eliphaz dat er niemand van God geslagen wordt, dan door zyne schuld, en daerom vermaent hy Job dat hy zich tot God keere, en belooft dat met hem al gelukkiglyk vergaen zal.

1. Daerom roept, of er iemand is die u antwoorde, en keert u tot eenige van de heyligen.

2. Den dwazen certeyn doodt de gramschap, en den kleynen doodt de nydigheyd.

3. Ik heb den dwazen gezien met eenen vasten wortel, en ik heb zyne schoonheyd vermaledyd terstond.

4. Verre zullen zyne kinderen worden van de zaligheyd, en zy zullen vernield worden in de poorte, en daer zal niemand zyn die ze verlosse.

5. Wiens oogst den hongerigen eten zal, en den gewapenden zal hem rooven: en de dorstigen zullen zyne rykdommen drinken.

6. Niets geschiedt in de aerde zonder zake, en uyt de aerde zal geen lyden opstaen.

7. Den mensch wordt geboren tot arbeyd, en den vogel om te vliegen.

8. Daerom zal ik den Heere bidden, en tot mynen God zal ik myne uytsprake stellen :

9. Die daer doet groote en onbegrypelyke dingen, en wonderlyke dingen zonder getal :

10. Die den regen geeft op het aenschyn der aerde, en ververscht het al met wateren :

11. Die de ootmoedigen stelt in het hooge, en de treurenden opregt met gezondheyd :

12. Die der kwaden gedachten verstrooyt, dat hunne handen niet mogen volbrengen dat zy begonnen hebben :

13. Die de wyzen vangt in hunne schalkheyd, en den raed der kwaden verstrooyt :

14. In den dag zullen zy loopen in de duysternissen, en als in den nacht zoo zullen zy tasten in den middag.

15. Maer hy zal den behoeftigen verlossen van den zweerde huns monds, en den armen uyt de hand van den geweldigen.

16. En den ellendigen zal hope zyn, maer de boosheyd zal haren mond moeten toehouden.

17. Zalig is den man die van God gestraft wordt: daerom verwerpt des Heeren kastyding niet:
18. Want hy wondt, en hy geneest: hy slaet, en zyne handen zullen het genezen.
19. In zes tribulatien zal hy u verlossen, en in de zevende zal u geen kwaed genaken.
20. In den honger zal hy u van de dood verlossen, en in den oorlog uyt des zweerds hand.
21. Voor den geesel der tonge zult gy verborgen worden, en gy zult de ellendigheyd niet vreezen als zy komen zal.
22. In de verwoestheyd en in den honger zult gy lagchen, en de beesten der aerde zult gy niet vreezen.
23. Maer met de steenen der landschappen zal uw verbond zyn, en de beesten der aerde zullen met u vredelyk zyn.
24. En gy zult weten dat uw tabernakel vrede heeft, en uwe gedaente bezoekende, zult gy niet zondigen.
25. Gy zult ook weten dat uw zaed zal menigvuldig zyn, en uw geslacht gelyk het kruyd der aerde.
26. Gy zult met overvloedigheyd in het graf gaen, gelyk een schoof tarwe ingedragen wordt te zynen tyde.
27. Ziet, gelyk wy het onderzocht hebben, alzoo is het: hetwelk gehoord hebbende, overlegt met der herte.

HET VI. KAPITTEL.

Job betoont dat hy al zwaerlyker geslagen wordt dan hy verdiend heeft, beklagende dat hy van zyne vrienden verlaten is, en hy straft deze dry die tot hem gekomen zyn, en hy begeert ook lydzamelyk gehoord te worden.

1. En Job antwoordende, heeft gezeyd:
2. Och of myne zonden, waerdoor ik de gramschap verdiend heb: en de ellendigheyd die ik lyde, gewogen ware in eene wage.
3. Zoo zoude deze zwaerder schynen, gelyk het zand der zee: hierdoor komt het dat myne woorden vol pyne zyn:
4. Want de schichten des Heeren steken in my, derwelker verbolgenheyd verteert mynen geest gansch, en de vervaernissen Gods stryden tegen my.
5. Zal den wilden ezel brieschen als hy kruyd heeft? of zal den os loeyen, als hy voor eene volle kribbe staet?
6. Of zal mogen geëten worden dat ongezouten is, dat met geen zout gesprengd is? of mag iemand smaken, dat, als het gesmaekt is, de dood aenbrengt?
7. Welke myne ziel te voren niet wilde aentasten, dat zyn nu, van benaeuwdheden, myne spyzen.
8. Wie mogt geven dat myne begeerte kwame: en dat my God gave dat ik verwacht?
9. En dat hy my verniele die het begonnen heeft: dat hy zyne hand ontbinde, en houwe my af?
10. En dat dit myn troost zy, dat hy my met lyden kwellende, niet spare, en dat ik tegen des heyligen woorden niet zegge.
11. Want wat is myne sterkheyd, dat ik zoude mogen verdragen? of welk is myn eynde, dat ik lydzamelyk zoude doen?
12. Myne sterkheyd is geene steenen sterkheyd, noch myn vleesch is geen metalen.
13. Ziet, my is geene hulpe in my, en myne noodzakelyke vrienden zyn ook van my gescheyden.
14. Zoo wie van zynen vriend de bermhertigheyd neemt, die verlaet de vreeze Gods.
15. Myne broeders zyn voorby my gegaen gelyk de beke die rasschelyk doorgaet in de valleyen.
16. Die den rym vreezen, hen zal den sneeuw overvallen.
17. Ten tyde als zy zullen verstrooyd zyn, zoo zullen zy vergaen: en wanneer het heet wordt, dan zullen zy versmelten van hunne plaetse.
18. De paden van hunne gangen zyn verweerd: zy zullen te vergeefs wandelen, en vergaen.
19. Aenmerkt de paden van Thema, de wegen van Saba, en verbeydt een lutteiken.
20. Zy zyn beschaemd om dat ik gehoopt heb: en zy zyn ook tot by my gekomen, en zyn met beschaemdheden overdekt.
21. Nu zyt gy gekomen: en nu ziende myne plage vreest gy.
22. Heb ik gezeyd: Brengt my iets, en geeft my van uwen goede?

23. Of, Verlost my uyt de hand des vyands, en trekt my uyt de hand der magtigen?

24. Leert my, en ik zal zwygen : en dat ik by aventure niet geweten heb, dat onderwyst my.

25. Waerom hebt gy gelasterd de woorden der waerheyd, aengezien dat er van u niemand is die my zoude kunnen bestraffen?

26. Alleen om te berispen zoo brengt gy uwe redenen te zamen, en in den wind brengt gy de woorden voort.

27. Gy overvalt eene weeze, en gy arbeydt om uwen vriend om te werpen.

28. Maer nogtans volbrengt dat gy begonnen hebt: biedt de oore, en beziet of ik lieg.

29. Antwoordt, dat bid ik, zonder kyven : en sprekende oordeelt dat regtveerdig is.

30. En gy zult in myne tonge geene boosheyd vinden, en in myne keel zal geene dwaesheyd luyden.

HET VII. KAPITTEL.

Job verhaelt de katyvigheyd des menschen leven, en ook de zyne, en hy begeert ontslagen te zyn van deze tegenwoordige armoede van God, wiens groote voorzienigheyd op den mensch hy zeer verwondert.

1. Een stryd is des menschen leven op de aerde : en gelyk de dagen eens huerlings zyn zyne dagen.

2. Gelyk een hert de schaduwe begeert, en gelyk een huerling verwacht het eynde zyns werks :

3. Alzoo heb ik ook gehad ledige maenden, en der ellendige nachten heb ik er veel gerekend.

4. Is het dat ik slapen ga, zoo zal ik zeggen: Wanneer zal ik opstaen? en dan zal ik wederom naer den avond wachten, en ik zal met pynen vervuld worden tot de duysternissen toe.

5. Myn vleesch is gekleed met verrotheyd, en met de vuyligheyd des stofs, myne huyd is dorre geworden, en verkrompen.

6. Myne dagen zyn rasscher doorgegaen, dan den webbendraed van den wever afgesneden wordt, en zy zyn vergaen zonder eenige hoop.

7. Gedenkt dat myn leven een wind is, en myne oog zal niet wederkeeren om goede dingen te zien.

8. En des menschen gezigt zal my niet aenzien: uwe oogen zyn op my, en ik zal niet geduren.

9. Gelyk eene wolke wordt te niet, en gaet voorby : alzoo die in de hellen nederwaerts gaet, zal niet weder opklimmen.

10. Noch hy zal meer in zyn huys wederkomen, noch zyne plaets zal hem meer kennen.

11. Daerom zal ik mynen mond niet sparen, ik zal spreken in de tribulatie myns geests : ik zal spraek houden met de bitterheyd myner ziele.

12. Ben ik dan de zee, of een walvisch, aengezien dat gy my omvangen hebt met eenen kerker?

13. Is het dat ik zegge : Myn beddeken zal my vertroosten, en ik zal verligt worden, met my zelven sprekende in myne rustplaetse :

14. Dan zult gy my vervaren door droomen, en door visioenen zult gy my met grouwel bestooten.

15. Daerom heeft myne ziel verkoren gehangen te zyn, en myn gebeente de dood.

16. Ik heb mishoopt, ik zal geenszins voorts langer leven : spaert my, want myne dagen zyn niets.

17. Wat is een mensch, dat gy hem groot acht? of waertoe stelt gy uw hert aen hem?

18. Gy bezoekt hem des morgens vroeg, en onverzienlyk proeft gy hem :

19. Hoe lang zult gy my niet sparen, noch my toelaten, dat ik myn speeksel mogt zwelgen?

20. Ik heb gezondigd, wat zal ik u doen, o bewaerder der menschen? waerom hebt gy my tegen u gesteld, en ik ben my zelven zwaer geworden?

21. Waerom neemt gy myne zonde niet weg, en waerom haelt gy myne boosheyd niet af? ziet, ik zal nu in het stof der aerde slapen : en is het dat gy my 's morgens vroeg zoekt, zoo zal ik dan niet wezen.

HET VIII. KAPITTEL.

Baldad raedt Job, dat hy hem tot God en tot een beter leven stelle, hem straffende van zyne ongoddelyke woorden, en hy vertoont de hoop des hypocriets, zeggende dat God den goeden goed, den kwaden kwaed loont.

1. En Baldad den Suhiter antwoordende, zeyde :

2. Hoe lange zult gy zulke woorden spreken, en hoe lange zal den geest van de spraek uws monds menigvuldig zyn?

3. Meynt gy dat God het oordeel onder de voeten treedt? of dat den Almagtigen verkeert dat regtveerdig is?

4. Ook al is het dat uwe kinderen gezondigd hebben, en dat hy die gelaten heeft in de hand van hunne boosheyd :

5. Nogtans is het zake dat gy des morgens vroeg opstaet tot God, en dat gy den Almagtigen biddet :

6. Is het dat gy zuyver en regt wandelt, zoo zal hy terstond tot u ontwaken, en zal de wooning uwer regtveerdigheyd vredelyk maken :

7. Alzoo zeer, dat al ware het dat uwe eersten kleyn waren, zoo zullen uwe laetsten bovenmaten zeer vermenigvuldigd worden.

8. Want vraegt den voorgaenden geslachte, en onderzoekt neerstiglyk der vaderen gedenkenisse :

9. (Want wy zyn van gisteren, en wy weten niet dat onze dagen zyn als eene schaduwe op de aerde.)

10. En zy zullen het u leeren : zy zullen het u zeggen, en uyt hunner herte hunne redenen voortbrengen.

11. Mag de bieze groeyen zonder vochtigheyd? of het lisch wassen zonder water?

12. Als het nog in het bloeyen is, en met de hand nog niet geplukt wordt, zoo verdort het eer dan alle kruyden :

13. Alzoo zyn de wegen van alle degene die God vergeten, en de hoop van den hypocriet zal vergaen :

14. Zyne dwaesheyd zal hem niet behagen, en gelyk de spinnewebbe is zyn betrouwen.

15. Hy zal zich verlaten op zyn huys, en het zal niet staende blyven : hy zal het onderzetten, en het zal niet opryzen.

16. Hy schynt vochtig te zyn eer de zon komt, en in haren opgang zal zyn spruytsel uytkomen.

17. Op eenen hoop steenen zullen zyne wortelen dik worden, en tusschen de steenen zal hy blyven.

18. Is het dat hy hem verslinde van zyne plaetse, zoo zal hy hem loochenen, en zeggen : Ik ken u niet.

19. Want dit is de blydschap zyns wegs, dat er wederom uyt de aerde andere spruyten zouden.

20. God zal den simpelen niet weg werpen, noch de hand reyken den kwaden :

21. Tot dat uwen mond met lagchen vervuld worde, en uwe lippen met jolyt.

22. Die u haten, zullen ter schande worden : en der ongoddelyken tabernakel zal niet staende blyven.

HET IX. KAPITTEL.

Hier wordt vertoont van Job de grootte der magt Gods, die niemand wederstaen kan, en dat hy den goddeloozen slaet, en den onnoozelen, en hy zegt van zyne eygen onnoozelheyd, bewyzende zyne benaeuwdheyd.

1. En Job antwoordende, heeft gezeyd :

2. Voorwaer ik weet wel dat het zoo is, en dat een mensch niet geregtveerdigd wordt by God geleken.

3. Is het dat hy met hem wilt kyven, zoo zal hy hem niet een voor duyzend mogen antwoorden.

4. Hy is wys van herte, en sterk van magte : wie heeft hem wederstaen, en vrede gehad?

5. Die de bergen vervoerd heeft, en zy hebben het niet geweten, die hy omgekeerd heeft in zyne razende gramschap.

6. Die de aerde verroert van hare plaetse, en hare kolommen worden te gader gestooten.

7. Die der zonne gebiedt, en zy gaet niet op : en sluyt de sterren als onder eenen zegel :

8. Die alleen de hemelen uytbreydt, en gaet op de baren der zee.

9. Die den Arcturus, en den Orion, en het zevengesternte maekt, en het binnenste van het zuyden.

10. Die groote en onbegrypelyke dingen maekt, en wonderlykheden, derwelker geen getal is.

11. Is het dat hy tot my komt, zoo zal

ik hem niet zien : is het dat hy weggaet, dat zal ik niet verstaen.

12. Is het dat hy onvoorziens vraegt, wie zal hem antwoorden? of wie mag zeggen : Waerom doet gy alzoo?

13. God, wiens gramschap niemand mag wederstaen, en onder wien zy gebogen worden die de wereld dragen.

14. Hoe groot ben ik dan, dat ik hem antwoorden zoude, en spreken met myne woorden tot hem?

15. Al ware het zoo dat ik hadde iets regtveerdigs, ik zal niet antwoorden, maer ik zal mynen regter bidden.

16. En als hy my aenroepende verhoord heeft, zoo geloof ik niet dat hy myne stemme gehoord heeft.

17. Want met eenen stormenden wind zal hy my in stukken breken, en hy zal myne wonden vermenigvuldigen ook zonder zake.

18. Hy verleent mynen geest geene rust, en hy vervult my met bitterheden.

19. Is het dat men sterkheyd zoekt, hy is den allersterksten : zoekt men geregtigheyd des oordeels, zoo durft niemand voor my getuygenis spreken.

20. Is het dat ik my zelven regtveerdig maken wil, zoo zal mynen mond my verdoemen : en toon ik my onnoozel, zoo zal hy bewyzen dat ik kwaed ben.

21. Ook is het dat ik slecht ben, hetzelve zal myne ziel niet weten, en myn leven zal my verdrieten.

22. Een ding is er dat ik gezeyd heb, dat hy den onnoozelen, en den ongoddelyken vernielt.

23. Is het dat hy geeselt, zoo laet hem eens doodslaen, en hy lagche niet van de pynen der onnoozelen.

24. Het land is gegeven in de hand van den ongoddelyken, hy bedekt deszelfs regteren aenzigt. Is hy het niet, wie is het dan?

25. Myne dagen zyn sneller geweest dan een looper : zy zyn weggevloden, en hebben geen goed gezien.

26. Zy zyn doorgegaen gelyk schepen die appelen voeren, gelyk een arend vliegende tot het aes.

27. Als ik zeg : Ik zal alzoo niet meer spreken : zoo verander ik myn aenzigt, en word met pynen gekweld.

28. Ik verschroomde my in alle myne werken, wetende dat gy den misdoende niet spaert.

29. Maer is het zake dat ik alzoo ook ongoddelyk ben, waerom heb ik dan te vergeefs gearbeyd?

30. Is het dat ik gewasschen worde als met sneeuwwateren : en dat myne handen blinken als de allerzuyverste :

31. Nogtans zult gy my in de vuyligheyd doppen, en myne kleederen zullen zich van my grouwelen.

32. Want ik zal niet antwoorden eenen man die myns gelyk is : noch die met my in het regt mogt gelykelyk gehoord worden.

33. Daer is niemand die ze beyde zoude kunnen straffen, en zyne hand leggen in alle beyde :

34. Hy neme zyne roede van my, en zyne vrees vervare my niet.

35. Ik zal spreken, en hem niet vreezen : want ik mag al vreezende niet antwoorden.

HET X. KAPITTEL.

Job beweent zyne ellende, vragende van God de oorzake, en hy toont dat het niet is zyne kwaedheyd, noch ook Gods onwetenheyd, want hy weet alle dingen : en om de grootte der pynen, zoo beklaegt hy dat hy geboren is.

1. Myne ziel verdriet haers levens, ik zal myne spraek tegen my laten gaen, ik zal spreken in de bitterheyd myner ziele.

2. Ik zal Gode zeggen : Wilt my niet verdoemen : geeft my te kennen, waerom dat gy my aldus oordeelt.

3. Dunkt het u goed te wezen, dat gy my te onregt vervolgt, en verdrukt my het werk uwer handen, en dat gy den raed der ongoddelyken helpet?

4. Hebt gy vleeschelyke oogen : of zult gy zien gelyk een mensch ziet?

5. Zyn uwe dagen ook gelyk eens menschen dagen, en uwe jaren gelyk der menschen tyden?

6. Dat gy myne boosheyd zoekt, en myne onregtveerdigheyd onderzoekt?

7. En dat gy weten moogt, dat ik niets ongoddelyks gedaen heb, want daer niemand is die uyt uwe hand zoude mogen verlossen.

8. Uwe handen hebben my gemaekt, en my gepleysterd al geheel rondom : en werpt gy my zoo onvoorzienlyk van boven neder?

9. Gedenkt, bid ik, dat gy my ge-

maekt hebt gelyk slym, en tot stof zult gy my wederom brengen.

10. Hebt gy my niet als melk gemolken, en my als eenen kaes geronnen?

11. Met vel en vleesch hebt gy my bekleed: met beenderen en zenuwen hebt gy my te zamen gevoegd:

12. Het leven en bermhertigheyd hebt gy my gegeven: en uw bezoeken heeft mynen geest bewaerd.

13. Hoe wel gy dit verbergt in uw hert, nogtans weet ik wel dat gy alle dingen gedachtig zyt.

14. Heb ik gezondigd, en hebt gy my eene ure gespaerd: waerom gedoogt gy niet dat ik zuyver zy van myne boosheyd?

15. En is het dat ik ongoddelyk ben, zoo is my wee: en ben ik regtveerdig, zoo zal ik myn hoofd niet opheffen, verzaed wezende met pynen en ellendigheden.

16. En om de hooveerdy zult gy my vangen als eene leeuwinne, en wederom komende pynt gy my wonderlyk.

17. Gy vernieuwt uwe getuygen tegen my, en vermenigvuldigt uwe gramschap tegen my, en de pynen stryden tegen my.

18. Waerom hebt gy my uyt de moeder gebragt? och of ik vernield ware geweest, dat my geene ooge zage.

19. Zoo zoude ik geweest zyn als of ik niet ware, van den buyk voorts weg gedragen tot den grave.

20. Zal de luttelheyd myner dagen niet kortelyk een eynde nemen? daerom laet my toe, dat ik een luttelken mag myne pyne beweenen:

21. Eer dat ik ga en niet weder keere, tot het duystere land, en bedekt met de duysterheyd des doods:

22. Het land der ellendigheden en donkerheyd, daer de schaduwe des doods is, en geene geschiktheyd, maer de eeuwige grouwelykheyd inwoonende is.

HET XI. KAPITTEL.

Sophar verhaelt veel zonden, om de welke hy zegt dat Job regtveerdiglyk van God verslagen is, wien hy, als hy nogtans onbegrypelyk is, verbolgen heeft. Maer wilt zich Job bekeeren, zoo belooft hy hem veel voorspoeds.

1. En Sophar den Naamathiter antwoordende, heeft gezeyd:

2. Die veel spreekt, zal hy ook niet hooren? of zal een man van veel woorden ook geregtveerdigd worden?

3. Zullen de menschen voor u alleen zwygen? en als gy andere menschen bespot hebt, zult gy dan van niemand wederzegd worden?

4. Want gy hebt gezeyd: Myne sprake is puer, en ik ben zuyver voor uw aenzigt.

5. En och of God met u sprake, en dat hy zyne lippen open dede.

6. Om u te toonen de verborgenheyd der wysheyd, en dat zyne wet menigvoud is, en dat gy verstondt dat van u veel min geëyscht wordt, dan uwe boosheyd verdient.

7. By aventure zult gy Gods voetstappen begrypen, en volmaecktelyk den Almagtigen vinden?

8. Hy is hooger dan den hemel, en wat zult gy doen? dieper dan de helle, en van waer zult gy het bekennen?

9. Zyne mate is langer dan de aerde, en breeder dan de zee.

10. Is het dat hy het al omwerpt, en over een benaeuwt, wie zal tegen hem zeggen?

11. Want hy kent de ydelheyd der menschen, en ziende de boosheyd, aenmerkt hy die niet?

12. Een ydel man wordt tot hooveerdy opgeheven, en als een veulen van eenen wilden ezel, zoo meynt hy dat hy vry geboren is.

13. Maer gy hebt uw hert vastgemaekt, en hebt uwe handen tot hem uytgereykt.

14. Is het dat gy de boosheyd, die in uwe hand is, van u weg doet, en dat in uw tabernakel geene onregtveerdigheyd blyft:

15. Dan zult gy uw aenzigt mogen opheffen zonder smette, en gy zult gestadig zyn, en niet vreezen.

16. Ook zult gy de ellendigheyd vergeten, en gy zult dier gedachtig wezen als der wateren die voorbygegaen zyn.

17. En gelyk het blinkende licht des middags zal u opstaen aen den avond: en als gy zult meynen dat gy heel verteerd zyt, zoo zult gy weder opryzen als de morgenstarre.

18. En gy zult betrouwen hebben door de hoop die u voorgeleyd zal worden, en als gy begraven zyt, zoo zult gy vrylyk slapen:

19. Gy zult rusten, en daer zal niemand zyn die u vervaren zal: en veel lieden zullen uw aenzigt aenbidden.

20. Maer de oogen der ongoddelyken zullen te niet gaen, en zullen niet ontloopen kunnen, en hunne hoop is der ziele afgrysselykheyd.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe Job toont dat men uyt de creaturen Gods magt wel kent, opdat hy de hooveerdige tale van zyne vrienden beschamen zoude.

1. En Job antwoordende, heeft gezeyd:

2. Zyt gy dan alleen menschen, en zal de wysheyd met u sterven?

3. Ik heb ook een hert alzoo wel als gy, noch ik ben niet minder dan gy: want wie weet deze dingen niet die gy weet?

4. Die van zynen vriend bespot wordt, gelyk ik, die zal God aenroepen, en hy zal hem verhooren: want de simpelheyd van den onnoozelen wordt begekt.

5. Zy is eene versmade lampe by de gedachten van den ryken, bereyd tot den gezetten tyde.

6. De tabernakelen van de roovers zyn overvloedig, en zy verwekken God stoutelyk, als hy het al in hunne handen gegeven heeft.

7. Zekerlyk vraegt het de beesten, en zy zullen het u leeren: en vraegt het de vogelen des hemels, en zy zullen het u te kennen geven.

8. Zegt het der aerde, en zy zal u antwoorden: en de visschen der zee zullen het vertellen.

9. Wie weet niet dat alle deze dingen des Heeren hand gemaekt heeft?

10. In wiens hand is de ziel van al dat levende is, en den geest van alle des menschen vleesch.

11. Onderscheydt de oore niet de woorden, en den mond des eters, den smaek der spyzen?

12. In de ouderen is wysheyd, en in veel tyds voorzienigheyd.

13. By hem is wysheyd, en sterkheyd, hy heeft den raed en verstandigheyd.

14. Is het dat hy verderft, zoo is daer niemand die het optimmeren mag: is het dat hy eenen mensch besluyt, zoo is er niemand die het opendoen mag.

15. Is het dat hy wateren ophoudt, zoo verdroogt het al: is het dat hy die uytlaet, zoo zullen zy het land omwerpen.

16. By hem is sterkheyd en wysheyd: hy kent ook dengenen die bedriegt, en dengenen die bedrogen wordt.

17. Hy leydt de raedslieden tot een dwaes eynde, en de regters tot de verwonderinge.

18. Den gordel der koningen ontbindt hy, en omgordt hunne lendenen met een zeel.

19. Hy leydt de priesters zonder eere, en de edelsten vertreedt hy:

20. Veranderende de lippen van de waerachtigen, en de leeringen der ouders wegnemende.

21. Hy stort versmaedheyd uyt op de prinsen, en degene die verdrukt waren weder opheffende.

22. Die de diepten openbaert van de duysternissen, en brengt in het licht de schaduwe des doods.

23. Die vermenigvuldigt het volk en vernielt ze, en als zy verdorven zyn, zoo stelt hy die wederom in den eersten staet.

24. Die verandert het hert van de prinsen des volks der aerde, en bedriegt ze, dat zy te vergeefs gaen door den omweg.

25. Zy zullen tasten als in de duysternissen, en niet in het licht, en hy zal ze doen dolen als dronken lieden.

HET XIII. KAPITTEL.

Job zyne vrienden uyt hunne eygen woorden begrypende, toont dat zy van God zullen gestraft zyn, en hy beschermt zyne verduldigheyd en geregtigheyd tegen zyne vrienden, vragende van God om wat zonden dat hy zoo zwaerlyk gestraft wordt.

1. Ziet alle deze dingen heeft myne oog gezien, en myne oor heeft het gehoord, en ik heb het elk byzonder verstaen.

2. Naer uwe wetenheyd weet ik het ook: noch ik ben niet slechter dan gy.

3. Maer nogtans zal ik spreken tot den Almagtigen, en ik begeer met God te disputeren:

4. Eerstmael toonende dat gy leugenversierders zyt, en liefhebbers van verkeerde leeringen.

5. En och of gy zweegt, dat men u voor wyze lieden achten mogt.
6. Daerom hoort myne straffinge, en het regt oordeel van myne lippen aenmerkt.
7. Heeft God uwer logenen gebrek, dat gy voor hem bedriegelyk spreken zoudt?
8. Wilt gy zynen persoon aenzien, en arbeydt gy voor God te oordeelen?
9. Of zal het hem behagen, voor wien niets mag verborgen worden? of zal hy bedrogen worden gelyk een mensch, met uwe bedriegelykheden?
10. Hy zal u straffen, want gy neemt zyn aenzigt in het heymelyk.
11. Terstond als hy zich verroerd zal hebben, zoo zal hy u verstooren, en zynen grouwel zal u overvallen.
12. Uwe gedenkenisse zal geleken worden der asschen, en uwe nekken zullen tot slyk verkeerd worden.
13. Zwygt een weynig, dat ik spreken mag al dat my myn hert ingeeft.
14. Waerom scheur ik myn vleesch met myne tanden, en draeg myne ziel in myne handen?
15. Ook al sloeg hy my dood, zoo zal ik in hem hopen: maer nogtans zal ik myne wegen in zyn aenschouwen straffen.
16. En hy zal myn zaligmaker zyn: want in zyn aenschouwen zal geen hypocriet komen.
17. Hoort myne reden, en myne donkere woorden ontvangt met uwe ooren.
18. Is het dat ik naer regt gevonnist worde, zoo weet ik dat ik regtveerdig zal gevonden worden.
19. Wie is er die met my mag geoordeeld worden? die kome: waerom word ik zwygende vernield?
20. Alleen twee dingen doet my niet, en dan zal ik van uw aenzigt niet verborgen worden:
21. Uwe hand doet verre van my, en uwen grouwel verschrikke my niet.
22. Roept my, en ik zal u antwoorden: of immer ik zal spreken, en antwoordt gy my.
23. Hoe groote boosheden en zonden heb ik, myne groote misdaden en verzuymenissen toont my.
24. Waerom verbergt gy uw aenzigt, en meynt dat ik uw vyand ben?
25. Tegen een blad dat met den wind weggenomen wordt toont gy uwe magt, en eenen dorren stoppel vervolgt gy:
26. Want gy schryft tegen my bitterheden, en gy wilt my verdoen door de zonden myner jonge jeugd.
27. Gy hebt mynen voet in den veterstok gesteld, en gy hebt gadegeslagen alle myne wegen, en de voetstappen myner voeten hebt gy bemerkt:
28. Die als verrotheyd verteerd zal worden, en gelyk een kleed dat geëten wordt van de motte.

HET XIV. KAPITTEL.

Job aenmerkende de menschelyke broosheyd, verwondert Gods voorzienigheyd tot den mensch, en hy profeteert van de verryzenisse des ligchaems.

1. Een mensch van de vrouwe geboren, korten tyd levende, wordt vervuld met veel ellendigheden.
2. Die gelyk eene bloem uytkomt en wordt in stukken gewreven, en vliedt weg als eene schaduwe, en nimmermeer blyft hy in eenen staet.
3. En dunkt het u weerdig op alzulken uwe oogen te openen, en dien met u te brengen in het oordeel?
4. Wie mag toch zuyver maken dengenen die van onzuyveren zade ontvangen is? moogt gy dat niet, die alleen zyt?
5. Kort zyn des menschen dagen, het getal zyner maenden is by u: gy hebt zyne eynden gesteld, die niet zullen mogen voorbygegaen worden.
6. Gaet een luttelken van hem, dat hy ruste, tot dat zynen begeerden dag, als eens huerlings, kome.
7. Een boom heeft hoop: is het dat hy afgehouwen wordt, zoo wordt hy wederom groeyende, en zyne takken spruyten uyt.
8. Is het dat zyn wortel in de aerde verouderd is, en dat zyn blok in stof der aerde verstorven is,
9. Tot den reuk des waters zal hy groeyen, en eenen krans maken gelyk toen hy eerstmael geplant was:
10. Maer een mensch als hy gestorven is, en gebloot en verteerd, waer is hy toch?
11. Gelyk of de wateren van de zee weggingen, en dat den vloed ydel werd, en verdroogde:

12. Alzoo zal een mensch, als hy ontslapen is, niet weder opstaen; tot dat den hemel versleten is, zoo zal hy niet ontwaken, noch opstaen van zynen slaep.

13. Wie geve my dit, dat gy my in de helle beschermt, en my verbergt, tot dat uwen razenden toorn voorbygegaen zy, en dat gy my tyd stelt in denwelken gy myns gedenkt?

14. Meynt gy ook dat een dood mensch wederom leven zal? tot alle de dagen, in dewelke ik nu stryd, zoo verwacht ik tot dat myne veranderinge kome.

15. Gy zult my roepen, en ik zal u antwoorden: den werke uwer handen zult gy uwe rechter hand uytreyken.

16. Gy hebt myne gangen geteld, maer spaert myne zonden.

17. Gy hebt als in een zaksken myne verzuymenissen geteekend, maer gy hebt myne boosheyd genezen.

18. Een vallenden berg vervliedt, en een steen wordt vervoerd van zyne plaets.

19. De wateren holen de steenen, en met de aenvlietinge wordt allengskens de aerde verteerd: en daerom zult gy de menschen desgelyks vernielen.

20. Gy hebt hem een luttelken versterkt om dat hy in der eeuwigheyd zoude doorgaen: gy zult zyn aenzigt veranderen, en gy zult hem uytlaten.

21. Het zy of zyne kinderen edel zyn, of onedel, dat zal hy niet verstaen.

22. Nogtans zal zyn vleesch, zoo lang als hy leeft, pyn lyden, en zyne ziel zal op zich zelven bedroefd zyn.

HET XV. KAPITTEL.

Eliphaz straft Job van hooveerdy, ongedoogzaemheyd en blasphemie tegen God, zeggende dat voor den Heer niemand zuyver is bevonden, beschryvende de maledydinge der boozen en geveynsden.

1. En Eliphaz den Themaniter antwoordende, heeft gezeyd:

2. Zal een wys man antwoorden als in den wind sprekende, en zal hy met hitte zyne mage vullen?

3. Gy straft hem met woorden, die uws gelyk niet is, en gy spreekt dat niet oorbaerlyk is.

4. Zoo veel als het in u is, zoo hebt gy de vreeze ydel gemaekt, en gy hebt weggenomen de gebeden voor God.

5. Want uwe boosheyd heeft uwen mond geleerd, en gy volgt na de tong van de blasphemeerders.

6. Uwen mond zal u verdoemen, en niet ik: en uwe lippen zullen u antwoorden.

7. Zyt gy den eersten mensch geboren, en voor alle de heuvelen gemaekt?

8. Hebt gy Gods raed gehoord, en zal zyne wysheyd minder wezen dan gy?

9. Wat weet gy, dat wy niet weten? wat verstaet gy, dat ons onbekend is?

10. Ouders en zeer oude lieden zyn onder ons, veel ouder dan uwe vaderen.

11. Is het groot dat u God vertroost? maer uwe kwade woorden beletten dat.

12. Waerom verheft uw hert, en hebt, als groote dingen peynzende, verbaesde oogen?

13. Wat zet zich uwen mond tegen God, dat gy uyt uwen mond alzulke woorden voortbrengt?

14. Wat is den mensch, dat hy onbesmet zoude zyn, en dat hy regtveerdig zoude schynen geboren van eene vrouwe?

15. Ziet onder zyne heyligen is niemand onveranderlyk, en de hemelen zyn niet zuyver voor hem.

16. Hoe veel te meer den afgrysselyken en onnutten mensch, die ongeregtigheyd drinkt als water?

17. Ik zal het u toonen, hoort my: dat ik gezien heb zal ik u vertellen.

18. De wyzen belyden het, en zy verbergen het hunne vaders niet.

19. Denwelken alleen de aerde gegeven is, en daer is geen vreemde door hen gegaen.

20. Alle zyne dagen verhooveerdigt zich den ongoddelyken, en het getal der jaren van zyne tiranschap is onzeker.

21. Het geluyd der vervaerdheyd is altyd in zyne ooren: en als het peys is, zoo vermoedt hy altyd lagen.

22. Hy gelooft niet dat hy zoude mogen wederkeeren van de duysternissen tot den lichte, tot alle zyden omziende naer het zweerd.

23. Als hy zich roert om brood te zoeken, zoo weet hy wel dat in zyne hand bereyd is den dag der duysternissen.

24. De tribulatie zal hem vervaren,

en de bangheyd zal hem omringen, gelyk een koning die ten stryde bereyd wordt.

25. Want hy heeft tegen God zyne hand uytgereykt, en tegen den Almagtigen is hy versterkt.

26. Hy heeft tegen hem geloopen met eenen opgeregten hals, en met eenen vetten nek is hy gewapend.

27. De vettigheyd heeft zyn aenzigt bedekt, en van zyne zyden hangt het smeer nederwaerts.

28. Hy heeft gewoond in de verwoeste steden, en in de verlaten huyzen, die op eenen hoop liggen.

29. Hy zal niet ryk worden, noch zyn goed zal duren, noch hy zal zynen wortel in de aerde niet schieten.

30. Hy zal de duysternissen niet ontgaen: de vlamme zal zyne takken verdroogen, en hy zal weggenomen worden door den geest zyns monds.

31. Hy zal niet gelooven ydelyk door dolinge bedrogen zynde, dat hy met eenigen prys zal verlost worden.

32. Eer zyne dagen vervuld zullen zyn, zoo zal hy vergaen: en zyne handen zullen verdorren.

33. Zyne druyf zal geschonden worden als den wyngaerd in zyn eerste bloeysel, en gelyk een olyfboom zyn bloeysel afwerpende.

34. Want de vergaderinge van den hypocriet is onvruchtbaer, en het vuer zal hunne tabernakelen verslinden, die geerne giften ontvangen.

35. Hy heeft droefheyd ontvangen, en boosheyd gebaerd, en zyn buyk bereydt te voren bedrieglykheden.

HET XVI. KAPITTEL.

Job door de verbitterde woorden zyner vrienden beroerd zynde, hy beklaegt zynen rouw, toonende de menigte zyns lydens, en hy zegt dat God zyner onnoozelheyd een getuygenis.

1. Maer Job antwoordende, heeft gezeyd:

2. Ik heb dikmaels zulke dingen gehoord, lastige vertroosters zyt gy al te zamen.

3. Zullen de windige woorden geen eynde hebben? of is u iets moedelyk dat gy spreekt?

4. Ik zou ook wel hebben mogen spreken diergelyke dingen als gy: en och of uwe ziel in myner ziele stede ware:

5. Ik zou u ook vertroosten met woorden, en myn hoofd over u roeren:

6. Ik zou u versterken met mynen mond: en roeren myne lippen, als u sparende.

7. Maer wat zal ik doen? Is het dat ik spreke, zoo zal myn lyden niet rusten: en is het dat ik zwyge, zoo zal het van my niet weggaen.

8. Maer nu heeft my myn lyden verdrukt, en te niet zyn alle myne leden gebragt.

9. Myne rimpelen zeggen getuygenis tegen my, en daer wordt een valschen taler verwekt tegen myn aenzigt my wederzeggende.

10. Hy heeft zyne razende gramschap tegen my vergaderd, en my dreygende, heeft hy gekryzeld tegen my met zyne tanden: myn vyand heeft my met vervaerlyke oogen aenzien.

11. Zy hebben op my hunne monden opengedaen, en beschimpende hebben zy myne wange geslagen, zy zyn verzaed geweest met myne pynen.

12. God heeft my besloten by den boozen, en der ongoddelyken handen heeft hy my geleverd.

13. Ik die man, die in voortyden ryk was, ben onverzienlyk verdorven: hy heeft mynen nek gebonden, hy heeft my gebroken, en my voor zich zelven gesteld als een teeken.

14. Hy heeft my omringeld met zyne lansen, hy heeft myne lendenen te zamen gewond, hy heeft niet gespaerd, en hy heeft op de aerde myn ingewand uytgestort.

15. Hy heeft my gehouwen de eene wonde op de andere, hy heeft my overloopen als een reus.

16. Ik heb eenen zak op myne huyd genaeyd, en ik heb myn vleesch met asschen bedekt.

17. Myn aenzigt is opgezwollen van weenen, en myne wenkbraeuwen zyn verduysterd.

18. Dit heb ik geleden zonder myner hande boosheyd, toen myn gebed tot God zuyver was.

19. Gy aerde bedekt myn bloed niet, noch laet myn roep in u plaets vinden om verborgen te zyn.

20. Want ziet in den hemel is myn

getuygen, en myn bekenner in de hoogten.

21. Veel van woorden zyn myne vrienden : tot God druypt myne oog.

22. En och of een man alzoo met God geoordeeld wierde, gelyk eens menschen zoon geoordeeld wordt met zynen medegezelle.

23. Want ziet de korte jaren gaen door, en ik wandel het pad, door hetwelk ik niet wederkeeren zal.

HET XVII. KAPITTEL.

Job toont dat mits zyne benaeuwdheyd de dood hem zeer by is, en hy berispt zyne vrienden van onwysheyd, om dat zy niet gadeslaen, dan deze tegenwoordige vergelding, maer hy verwagt de toekomende rust.

1. Myn geest zal flaeuw worden, myne dagen zullen gekort worden, en alleen blyft my over het graf.

2. Ik heb niet gezondigd, en in bitterheden blyft myne oog.

3. Verlost my, en stelt my nevens u, en wiens hand gy wilt laet tegen my stryden.

4. Hun hert hebt gy verre gedaen van de leeringe, en daerom zullen zy niet verheven worden.

5. Den roof beloofi hy zynen gezellen, en de oogen van zyne kinderen zullen gebreken.

6. Hy heeft my gesteld als in een gemeyn zegwoord van den gemeynen volke, en een exempel ben ik voor hen.

7. Verduysterd is myne oog van verbolgenheden, en myne leden zyn byna te niet gebragt.

8. De regtveerdigen zullen zich daeraf verwonderen, en den onnoozelen zal tegen den hypocriet verwekt worden.

9. En den regtveerdigen zal zynen weg houden, en tot de zuyvere handen zal hy sterkheyd doen.

10. Daerom bekeert u gy allegader, en komt, en ik zal onder u niet eenen wyzen vinden.

11. Myne dagen zyn overleden, myne gedachten zyn verstrooyd, pynende myn hert :

12. Den nacht hebben zy gekeerd in den dag, en wederom na de duysternisse hoop ik het licht.

13. Is het dat ik het verbeyde, zoo is de helle myn huys, en in de duysternissen heb ik myn beddeken gemaekt.

14. Den etter heb ik gezeyd : Gy zyt myn vader, myne moeder, en myne zuster, den wormen.

15. Hierom waer is nu myn verwachten, en wie aenmerkt myne verduldigheyd?

16. In de diepste helle zal het al dat myn is nederdalen : meynt gy ook dat my ten minsten daer ruste zal wezen?

HET XVIII. KAPITTEL.

Baldad berispt Job van onlydzaemheyd, toonende de vermaledydingen der ongoddelyken, om dat hy bewyzen zoude dat Job mits zyne zonden alleen gepynigd is.

1. En Baldad den Suhiter antwoordende, heeft gezeyd :

2. Tot wat eynde zult gy woorden strooyen? verstaet eerstmael, en laet ons alzoo spreken.

3. Waerom zyn wy geacht als beesten, en zyn onreyn geworden voor u?

4. Die uwe ziel doodt in uwe razende gramschap, zal de aerde om uwent wille verlaten worden, en zullen de steenrotsen vervoerd worden van hunne plaets?

5. Zal het licht des ongoddelyken niet uytgedaen worden? noch de vlamme van zynen vure zal niet branden?

6. Het licht zal verduysteren in zyn tabernakel, en het lichtvat, dat op zyn hoofd is, zal uytgedaen worden.

7. De gangen zyner kracht zullen benaeuwd worden, en zyn raed zal hem ter neder werpen.

8. Want hy heeft zyne voeten in het net gestoken, en in zyne smetten wandelt hy.

9. De plante zyns voets zal met den strik gehouden worden, en den dorst zal tegen hem verhitten.

10. Zyn strik is in de aerde verborgen, en zyn klipper valle op het pad.

11. Van alle zyden zullen hem de grouwelen vervaren, en zyne voeten zullen hem omwinden.

12. Zyne kracht moet van honger verminderd worden, en den honger moet in zyne ribben varen.

13. En verslinde de schoonheyd zyner huyd, de eerstgeboren dood laet verteeren zyne armen.

14. Zyn betrouwen moet van zyn tabernakel afgetrokken worden, en de verderfenisse trede op hem als een koning.
15. In zyn tabernakel moeten woonen de gezellen van hem die niet is, solfer worde in zyn tabernakel besproeyd.
16. Beneden moeten zyne wortelen verdroogd worden, maer boven zoo moet zyn oogst verdorven worden.
17. Zyne gedenkenisse verga van de aerde, en zyn naem worde niet vermaerd in de straten.
18. Hy zal hem verdryven uyt het licht in de duysternissen, en van de wereld zal hy hem wegvoeren.
19. Zyn zaed zal niet wezen, noch afkomst onder zyn volk, noch blevelingen in zyne landen.
20. Op zynen dag zullen de minsten verbaesd zyn, de meesten zal den grouwel bevangen.
21. Dit zyn dan de tabernakelen van den boozen, en dit is de plaets van hem, die God niet kent.

HET XIX. KAPITTEL.

Job vertrekt heel, met eene treffelyke klage, zyn jammer, en hy bekyft zyne vrienden om dat zy hem niet troosten, maer meer verdrukken, maer hy troost zich zelven met de verryzenisse.

1. En Job antwoordende, heeft gezeyd :
2. Hoe lange pynigt gy myne ziel, en vernielt my met woorden?
3. Ziet, gy beschaemt my tienwerf, en gy schaemt u niet my verdrukkende.
4. Want ben ik onwetende geweest, zoo zal myne onwetenheyd myne zyn.
5. Maer gy verheft u tegen my, en straft my met myne smadelykheden.
6. Verstaet immers nu dat God my uyt geen regtveerdig oordeel gepynigd heeft, en met zyne geeselen my omringd.
7. Ziet ik zal roepen geweld lydende, en niemand zal het hooren : ik zal luyde kryschen, en daer is niemand die oordeelt.
8. Myn pad heeft hy alom beheymd, en ik kan daer niet door gaen, en in mynen weg heeft hy duysternissen gesteld.
9. Hy heeft my van myne glorie beroofd, en de kroon van mynen hoofde afgenomen.
10. Hy heeft my verdorven aen alle zyden, en ik verga, en gelyk van eenen uytgetrokken boom heeft hy myne hoop weggenomen.
11. Zyne gramschap is tegen my gestoord, en hy heeft my alzoo gehouden als zynen vyand.
12. Zyne roovers zyn te zamen gekomen, en zy hebben voor zich zelven eenen weg over my gemaekt, en myn tabernakel rondom beleyd.
13. Myne broeders heeft hy verre van my gemaekt, en myne bekenden zyn als de vreemden van my gegaen.
14. Myne naesten hebben my verlaten : en die my kenden, hebben myns vergeten.
15. De huysgenoten myns huys, en myne dienstvrouwen hebben my gehouden als eenen vreemden, en als een uytlander ben ik in hunne oogen geweest.
16. Mynen knecht heb ik geroepen, en hy heeft niet geantwoord, met mynen eygen mond bad ik hem.
17. Myne huysvrouw heeft mynen adem verfoeyd, en ik bad de kinderen myns ligchaems.
18. De zotten versmaedden my ook, en als ik van hen gegaen was, zoo lasterden zy my.
19. Zy hebben my verfoeyd, die wylen myne raedslieden waren : en dien ik allermeest liefhad, heeft my veracht.
20. Aen myn vel, het vleesch verteerd zynde, heeft myn gebeente gehangen, en de lippen zyn alleenlyk gelaten omtrent myne landen.
21. Ontfermt u myns, ontfermt u myns, ten minsten gy myne vrienden, want de hand Gods heeft my geraekt.
22. Waerom vervolgt gy my gelyk God, en wordt van myn vleesch verzaed?
23. Wie zal my verleenen dat myne woorden geschreven worden? wie zal my geven dat zy geschreven worden in eenen boek,
24. Met eene yzeren griffie en in eene plate loods, of immers dat men die groeve in eenen harden steen?
25. Want ik weet wel dat myn verlosser leeft, en in den uytersten dag zal ik uyt de aerde opstaen :
26. En wederom zal ik rondom overtrokken worden met mynen velle, en in mynen vleesche zal ik God zien.

27. Denwelken ik zelf zien zal, en myne oogen zullen hem aenzien, en geen ander: deze hoop is opgeleyd in mynen boezem.
28. Waerom zegt gy dan nu: Laet ons hem vervolgen, en laet ons den wortel des woords vinden tegen hem?
29. Hierom vliedt van het aenzigt des zweerds: want een wreker der boosheyd is het zweerd: en weet dat er een oordeel is.

HET XX. KAPITTEL.

Sophar uyt Jobs woorden verstoord zynde, toont wat deel dat den ongoddelyken voor God heeft.

1. En Sophar den Naamathiter antwoordende, heeft gezeyd:
2. Daerom zoo volgen myne verscheyden gedachten het eene na het andere, en myn zin wordt getrokken tot verscheydene dingen.
3. De leering, waermede gy my straft, zal ik hooren, en den geest myns verstands zal my antwoorden.
4. Dit weet ik van het beginsel, van dat den mensch gesteld is op de aerde,
5. Dat den lof der ongoddelyken kort is, en de blydschap van den geveynsden duert als een oogenblik:
6. Al is het dat zyne hooveerdy opklimt tot den hemel, en dat zyn hoofd de wolken raekt:
7. Zoo zal hy als een mesthoop ten eynde verdorven worden: en die hem gezien hadden, zullen zeggen: Waer is hy?
8. Gelyk een wegvliegende droom zal hy niet gevonden worden, hy zal voorbygaen als een visioen des nachts.
9. De oog, die hem gezien heeft, zal hem niet zien, en zyne plaets zal hem voorts niet meer beschouwen.
10. Zyne kinderen zullen van armoede vergaen, en zyne handen zullen hem moeyte te loon geven.
11. Zyne beenderen zullen vervuld worden met de ontamelykheden zyner jongheyd, en die zullen met hem in het stof slapen.
12. Want als het kwaed zal zoet wezen in zynen mond, zoo zal hy het verbergen onder zyne tonge.
13. Hy zal het sparen, en hy zal het niet verlaten, en hy zal het verbergen in zyne keel.
14. Zyn brood zal in zynen buyk verkeerd worden in gal der adderen van binnen.
15. De rykdommen, die hy opgeslokken heeft, zal hy uytspouwen, en uyt zynen buyk zal God die weder uyttrekken.
16. Het hoofd der slangen zal hy zuygen, en de tonge der adderen zal hem dooden.
17. (Hy moet niet zien de rivierkens van den vloed, de beken des honigs en der boter.)
18. Hy zal het al met lyden betalen dat hy gedaen heeft, nogtans zal hy niet heel vernield worden: naer de menigte van zyne vonden, alzoo zal hy te lyden hebben.
19. Want hy heeft de armen in stukken brekende ontbloot: het huys heeft hy tot zich getrokken, hetwelk hy niet getimmerd heeft.
20. Noch zyn buyk is niet verzaed: en als hy hebben zal dat hy begeerd had, zoo zal hy het niet mogen bezitten.
21. Daer is niets overgebleven van zyne spyze, en daerom zal er niets gedurig blyven van zyne goederen.
22. Als hy verzaed zal wezen, zoo zal hy bangen worden, hy zal verhitten, en alle pyne zal op hem vallen.
23. Och of zyn buyk mogt vervuld worden, dat hy op hem uytzenden mogt de gramschap van zynen razenden toorn, en dat hy op hem oorlog regende.
24. Hy zal vlieden van de yzeren wapenen, en hy zal sterkelyk loopen in den metalen boge.
25. Het zweerd is uytgetrokken, en gaende uyt zyne scheede, en blinkende in zyne bitterheyd: de grouwelyke zullen over hem gaen en komen.
26. Alle de duysternissen zyn verborgen in zyne verholenheden: hem zal verslinden het vuer dat niet ontstoken wordt, die overgebleven is in zyn tabernakel zal gepynigd worden.
27. De hemelen zullen zyne boosheyd openbaren, en de aerde zal tegen hem opstaen.
28. Het groeysel van zynen huyze zal opengedaen worden, het zal nedergetrokken worden in den dag van Gods razende gramschap.
29. Dit is des ongoddelyken menschen deel van Gode, en de erfelykheyd zyner woorden van den Heere.

HET XXI. KAPITTEL.

Job bidt dat hem zyne vrienden lydzamelyk zouden willen hooren, en vraegt waerom dat de boozen tot het eynde van hun leven voorspoedig zyn, toonende dat zy bewaerd worden tot den dag der verdoemenisse.

1. Maer Job antwoordende, heeft gezeyd :
2. Hoort toch, dat bid ik, myne redenen, en doet penitentie.
3. Verdraegt my, dat ik ook mag spreken, en na myne woorden, dunkt het u goed, zoo lacht.
4. Is myne disputatie tegen eenen mensch, dat ik te regte niet behoore droef te zyn?
5. Aenmerkt my, en weest verbaesd, en legt den vinger op uwen mond:
6. En ik ook, wanneer ik denk, zoo vrees ik zeer, en de bevinge schudt myn vleesch.
7. Waerom leven dan de ongoddelyken, en zyn verheven en versterkt met rykdommen?
8. Hun zaed blyft durende voor hen, de schare van hunne naesten, en kindskinderen zyn in hun aenschouwen.
9. Hunne huyzen zyn vry, en in vrede, en Gods roede is op hen niet.
10. Hunne koe heeft ontvangen, en is niet misbaren van kalve: hunne veers heeft gekalfd, en zy is niet beroofd van hare dragt.
11. Hunne kleyne kinderkens gaen uyt als kudden, en hunne kinderen nog niet sprekende verheugen zich met hunne spelen.
12. Zy houden de bomme en de harpe, en zy verblyden zich tot het geluyd der orgelen.
13. Zy brengen hunne dagen over met weelden, en op eenen oogenblik dalen zy neder ter hellen.
14. Die Gode gezeyd hebben: Gaet weg van ons, en de kennisse van uwe wegen willen wy niet.
15. Wie is den Almagtigen, dat wy hem dienen zouden? en wat baet het ons is het dat wy hem bidden?
16. Maer nogtans want hun goed niet is in hunne hand, zoo zy der ongoddelyken raed verre van my.
17. Hoe dikmaels zal de lampe der ongoddelyken uytgedaen worden, en den overvloed hun overkomen: en hoe dikmaels zal hy de smarten zyner razerny deylen?
18. Zy zullen zyn als het kaf voor het aenzigt des winds, en gelyk het gensterken welk den stormenden wind verstrooyt.
19. God zal op de kinderen bewaren de smarten des vaders: en als hy het betalen zal, dan zal hy het weten.
20. Zyne oogen zullen zyne dooding zien, en van de razende gramschap des Almagtigen zal hy drinken.
21. Want wat gaet het hem aen van zynen huyze na hem? en of het getal zyner maenden ook half gekort zal worden?
22. Zal iemand Gode wetenheyd leeren, die de hoogen vonnist?
23. Dezen sterft vroom en gezond, ryk en gelukkig.
24. Zyn ingewand is vol vets, en met merg worden zyne beenderen ververscht:
25. Maer een anderen sterft in de bitterheyd zyner ziele, zonder eenige rykdommen:
26. En nogtans zullen zy te zamen in het stof der aerde slapen, en de wormen zullen ze overdekken.
27. Voorwaer ik heb uwe gedachten wel gekend, en uwe onregte vonnissen tegen my.
28. Want gy zegt: Waer is het huys van den prins? en waer zyn de tabernakelen van de ongoddelyken?
29. Vraegt wien gy wilt van de wandelaers, en gy zult bekennen dat hy deze zelfde dingen verstaet.
30. Want tot den dag der verderfenisse wordt den kwaden bewaerd, en tot den dag der razende gramschap zal hy geleyd worden.
31. Wie zal voor hem zynen weg straffen? en dat hy gedaen heeft, wie zal het hem betalen?
32. Hy zal tot de graven geleyd worden, en in den hoop der dooden zal hy waken.
33. Zoet was hy den kleynen steenkens der treurige beke, en na zich zal hy alle menschen trekken, en voor zich ontellyke velen.
34. Waerom vertroost gy my dan te vergeefs, aengemerkt dat getoond is dat uwe antwoord tegen de waerheyd strydt?

HET XXII. KAPITTEL.

Eliphaz legt Job op, dat hy de armen verdrukt heeft, toonende dat hy van Gods voorzienigheyd geen goed gevoelen heeft.

1. En Eliphaz den Themaniter antwoordende, heeft gezeyd :
2. Mag een mensch by God geleken worden, ook als hy is van volmaekte wetenheyd?
3. Wat baet het Gode dat gy regtveerdig zyt? of wat geeft gy hem, is het dat uw leven onbesmet is?
4. Zal hy vreezen u te straffen, of met u in het regt te komen?
5. En geschiedt zulks u niet om uw eygen kwaed dat zeer groot is, en om uwe boosheden, die oneyndiglyk zyn?
6. Want gy hebt den pand van uwe broederen afgehaeld zonder zake, en de naekten hebt gy van kleederen beroofd.
7. Geen water hebt gy den vermoeyden gegeven, en den hongerigen hebt gy brood onttrokken.
8. Door de sterkheyd uws arms hebt gy het land bezeten; en, den allermagtigsten, hebt gy dat ingehouden.
9. De weduwen hebt gy ydel laten gaen, en de armen der weezen hebt gy in stukken gebroken.
10. Daerom zyt gy met strikken omvangen, en den onvoorzienigen angst verstoort u.
11. En gy meyndet dat gy de duysternissen niet zien zoudt, en dat gy met den gedruysche van de overvloedende wateren niet zoudt verdrukt worden?
12. Of peynst gy niet dat God hooger dan den hemel is, en dat hy boven den top der sterren verheven is?
13. En gy zegt : Wat weet God? en hy oordeelt als door eenen nevel.
14. De wolken zyn zyne schuyling, noch hy aenmerkt onze dingen niet, en omtrent de herren des hemels wandelt hy.
15. Wilt gy het pad van des werelds tyden bewaren, hetwelk betreden hebben de booze mannen ?
16. Die weggenomen zyn voor hunnen tyd, en den vloed heeft hun fondament omgeworpen :
17. Die Gode zeyden : Gaet van ons : en regt of den Almagtigen niet magtig ware iets te doen, zoo hebben zy hem geacht :
18. Daer hy nogtans hunne huyzen met goede vervuld had : derwelker zin zy verre van my.
19. De regtveerdigen zullen zien, en blyde zyn, en den onnoozelen zal ze bespotten.
20. Is hunne opgeheven heyd niet afgehouwen, en heeft het vuer hunne blevelingen niet verslonden?
21. Daerom vereenigt u met hem, en hebt vrede; en door deze dingen zult gy de beste vruchten hebben.
22. Ontvangt uyt zynen mond de wet, en stelt zyne woorden in uw hert.
23. Is het zake dat gy wederkeert tot den Almagtigen, zoo zult gy gesticht worden, en gy zult de boosheyd verre van uw tabernakel doen.
24. Hy zal voor aerde harde steenen geven, en voor de harde steenen gouden beken.
25. En den Almagtigen zal tegen uwe vyanden zyn, en het zilver zal u toegehoopt worden.
26. Dan zult gy op den Almagtigen van wellustigheden overvloeden, en uw aenzigt tot God opheffen.
27. Gy zult hem bidden, en hy zal u verhooren, en uwe geloften zult gy betalen.
28. Gy zult een ding voornemen, en het zal u komen, en in uwe wegen zal het licht schynen.
29. Want die verootmoedigd is geweest, zal in glorie zyn : en wie zyne oogen nederslaet, die zal behouden worden.
30. Den onschuldigen zal behouden worden, doch hy zal behouden worden door de zuyverheyd van zyne handen.

HET XXIII. KAPITTEL.

Job ootmoediglyk Gods vonnis aenroepende, bewyst dat hy goed gevoelen heeft van de goddelyke voorzienigheyd, die onbegrypelyk is, en alle dingen naer haren wille doet.

1. En Job antwoordende, heeft gezeyd :
2. Nu is myne rede ook in bitterheyd, en de hand myner plage is verzwaerd op myne zuchtinge.
3. Wie zal my geven dat ik hem kenne en vinde, en dat ik kome tot zynen regterstoel?
4. Ik zal voor hem het oordeel stellen,

en mynen mond zal ik vullen met straffingen.

5. Opdat ik weten mag de woorden die hy my antwoordt, en dat ik verstaen mag wat hy my zegt.

6. Ik wil niet dat hy met groote magt met my dinge, noch my verdrukke met het zwaer gewigt zyner grootheyd.

7. Laet hem de regtveerdigheyd my voorleggen, en myn oordeel zal ter victorie komen.

8. Is het dat ik naer het oosten ga, zoo ziet men hem niet : ga ik naer het westen, zoo zal ik hem niet verstaen.

9. Ga ik ter slinker zyde, wat zal ik doen? ik zal hem niet grypen : is het dat ik my keere ter rechter zyde, zoo zal ik hem niet zien.

10. Maer hy weet mynen weg, en hy heeft my beproefd als het goud dat door het vuer gaet:

11. Myn voet heeft zyne voetstappen gevolgd, zynen weg heb ik bewaerd, en ik ben daervan niet bezyden gegaen.

12. Van de geboden zyner lippen ben ik niet afgeweken, en in mynen schoot heb ik geborgen de woorden zyns monds.

13. Want hy is alleen, en niemand kan afkeeren zyne gedachten : en al dat zyne ziel gewild heeft, dat heeft zy gedaen.

14. En als hy zynen wil in my zal volbragt hebben, zoo zyn er nog veel andere dingen desgelyks hem tegenwoordig.

15. En daerom ben ik van zyn aenzigt verstoord, en hem aenmerkende word ik met vreeze overvallen.

16. God heeft myn hert vermorwd, en den Almagtigen heeft my verstoord.

17. Want ik ben niet vergaen om de aenstaende duysternissen, noch de donkerheyd heeft myn aenzigt bedekt.

HET XXIV. KAPITTEL.

Om dat Job vertoonen zoude zyn goed gevoelen van de goddelyke voorzienigheyd, hy zegt dat God der tyden kennisse heeft, en wreken zal der menschen menigvuldige boosheyd.

1. Van den Almagtigen zyn de tyden niet verborgen : maer die hem kennen, weten zyne dagen niet.

2. De andere hebben de palen versteld, de kudden hebben zy geroofd, en die gevoed.

3. Der weezen ezel hebben zy weggedreven, en voor eenen pand hebben zy weggenomen der weduwe osse.

4. Zy hebben verkeerd den weg van de armen, en te zamen verdrukt de zachtmoedigen des lands.

5. De andere gaen uyt, als wilde ezels in de woestyne tot hun werk : wakende naer den roof, zy bereyden brood hunnen kinderen.

6. Zy maeyen af den akker die hun niet toebehoort : en den wyngaerd van dengenen die zy met geweld verdrukt hebben, snyden zy af.

7. Naekt laten zy de menschen, hunne kleederen nemende, die geen deksel hebben in de koude :

8. Dewelke den regen van de bergen nat maekt : en die geen deksel hebbende de steenen omvangen.

9. Geweld hebben zy gedaen, beroovende de weezen, en het gemeyne arme volk hebben zy beroofd.

10. Den naekten en gaenden zonder kleed, en den hongerigen hebben zy de aren ontnomen.

11. Tusschen de hoopen dergene die dorst lyden na dat zy de persse hebben getreden, hebben zy hunne noenrust genomen.

12. Van de steden hebben zy de mannen doen zuchten, en de ziele der gewonden heeft geroepen, en God laet het niet ongewroken voorbygaen.

13. Zy zyn het licht wederspannig geweest, zy hebben zyne wegen niet geweten, noch zy zyn wedergekeerd door zyne wegen.

14. Ten eersten morgenstond staet een moordenaer op, hy slaet dood den behoeftigen en den armen : maer by nacht zoo zal hy zyn als een dief.

15. De ooge des overspelers wacht naer de donkerheyd, zeggende : Geene oog zal my zien : en hy zal zyn aenzigt bedekken.

16. Hy doorgraeft in het donker de huyzen, gelyk zy in den dag malkander toegezeyd hadden, en zy hebben van het licht niet geweten.

17. Is het dat onverzienlyk den dageraed schynt, zoo achten zy dien als de schaduwe des doods : en alzoo wandelen zy in duysternissen gelyk in het licht.

18. Hy is ligt boven het aenschyn der wateren : vermaledyd zy zyn deel op

de aerde, noch hy wandele niet door den weg der wyngaerden.

19. Tot te zeer groote hitte moet hy voortgaen van de sneeuwwateren, en tot de helle zyne zonde.

20. De bermhertigheyd moet zyns vergeten : zyne zoetigheyd moeten wormen worden : zyns worde niet meer gedacht : maer in stukken moet hy gebroken worden als een onvruchtbaer hout.

21. Want hy heeft eene onvruchtbare gevoed, die niet baert, en der weduwe heeft hy niet welgedaen.

22. Hy heeft de sterke nedergetrokken in zyne sterkheyd : en als hy staen zal, zoo zal hy zyn leven niet betrouwen.

23. God heeft hem plaets van penitentie gegeven, maer hy misbruykt die tot hooveerdy : maer zyne oogen zyn in zyne wegen.

24. Zy zyn een luttelken verheven, en zy zullen niet blyven staen, zy zullen vernederd worden gelyk alle dingen, en weggenomen, en gelyk de toppen der aren zullen zy in stukken gewreven worden.

25. En is het alzoo niet, wie mag my straffen dat ik gelogen heb, en stellen voor God myne woorden?

HET XXV. KAPITTEL.

Baldad bewyst dat niemand voor God onschuldig noch reyn zyn mag.

1. Maer Baldad den Suhiter, antwoordende, heeft gezeyd :

2. Mogendheyd en vervaerlykheyd is by hem, die eendragtigheyd maekt onder zyne hoogsten.

3. Is er ook eenig getal van zyne mannen van oorloge? en over wien zal zyn licht niet opgaen?

4. Mag een mensch ook geregtveerdigd worden by God geleken? of zuyver schynen die geboren is van eene vrouw?

5. Ziet, de maen schynt ook niet, en de sterren zyn niet zuyver voor zyne oogen.

6. Hoe veel te meer den mensch die etter is, en eens menschen zoon die een worm is?

HET XXVI. KAPITTEL.

Job zegt dat God van den mensch geene hulp verwachten derft, toonende Gods onbegrypelyke magt uyt zyne werken.

1. En Job antwoordende, heeft gezeyd :

2. Wiens helper zyt gy? desgenen die onmagtig is? en onderhoudt gy den arm van dengenen die niet sterk is?

3. Wien hebt gy raed gegeven? by aventure dengenen die geene wysheyd heeft, gy hebt uwe groote voorzienigheyd getoond.

4. Wien hebt gy willen leeren? is het niet dengenen die den adem gemaekt heeft?

5. Ziet, de reuzen zuchten onder het water, en die met hen woonen.

6. Naekt is de helle voor hem, en de verderfenisse heeft geen deksel.

7. Die het noorden uytspant op het ydele, en hangt de aerde op niet.

8. Die de wateren bindt in zyne wolken, dat zy te zamen niet zouden uytbersten nederwaerts.

9. Die het aenzigt van zynen regterstoel houdt, en spreydt zynen nevel daerover.

10. Eenen pale heeft hy rondom de wateren gesteld, tot dat geeynd worde het licht en de duysternissen.

11. De kolommen des hemels beven, en zyn vervaerd tot zynen wille.

12. In zyne sterkheyd zyn haestelyk de zeeën vergaderd, en zyne voorzienigheyd heeft den hooveerdigen geslagen.

13. Zyn geest heeft de hemelen versierd : en met de hulpe zyner hand is uytgebragt het kromme serpent.

14. Ziet, dit is gezeyd van een deel zyner wegen : en als wy naeuwelyks eenen kleynen druppel van zyne woorden gehoord hebben, wie zal den donder zyner grootheyd mogen verstaen?

HET XXVII. KAPITTEL.

Job leert hier, hoe dat de ongoddelyken uyt het korte geluk van dit tegenwoordig leven genomen worden van God tot de eeuwige pynen.

1. En hiertoe nam Job nog meer, opnemende zyne gelykenisse, en heeft gezeyd :

2. Zoo waerachtiglyk als God leeft, die myn oordeel weggenomen heeft, en den

Almagtigen die myne ziel gebragt heeft tot bitterheyd.

3. Want zoo lang als er adem in my is, en den geest Gods in myne neusgaten,

4. Zoo zullen myne lippen geene boosheyd spreken, noch myne tong zal geene logen versieren.

5. Verre zy dan van my, dat ik u zoude voor regtveerdig oordeelen : tot dat ik verga, zal ik van myne onnoozelheyd niet wyken.

6. Myne geregtigheyd, die ik heb begonnen te houden, zal ik niet verlaten : want myn hert wroegt my niet in al myn leven.

7. Myn vyand zy als den ongoddelyken : en myn wederpartyder als den boozen.

8. Want welk is de hoop van den hypocriet, is het dat hy gieriglyk rooft, en dat God zyne ziel niet verlost?

9. Zal God zyn roepen hooren, als de benaeuwdheyd hem overkomen zal?

10. Of zal hy in den Almagtigen mogen geneugte hebben, en God aenroepen tot allen tyde?

11. Ik zal u leeren door de hand Gods, wat den Almagtigen heeft, en ik zal het u niet verbergen.

12. Ziet, gy weet het allegader, en waerom spreekt gy zonder zake ydele dingen?

13. Dit is het deel van den ongoddelyken mensch by God, en de erfelykheyd der geweldigen, die zy van den Almagtigen ontvangen zullen.

14. Is het dat zyne kinderen veel worden, zoo zullen zy des zweerds zyn, en zyne kindskinderen zullen niet verzaed worden van broode.

15. Die van hem zullen overgebleven zyn, zullen begraven worden in de dood, en zyne weduwen zullen niet weenen.

16. Al ware het dat hy het zilver te zamen over een vergadert gelyk aerde, en dat hy kleederen bereydt gelyk slyk;

17. Hy zal die wel bereyden, maer den regtveerdigen zal daermede gekleed worden : en het zilver zal den onnoozelen deylen.

18. Hy heeft als eene motte zyn huys getimmerd, en gelyk een wachter heeft hy eene lommerhutte gemaekt.

19. Als den ryken zal ontslapen, zal hy niets met zich wegdragen : hy zal zyne oogen opendoen en niets vinden.

20. De armoede zal hem omvangen gelyk water, des nachts zal hem het tempeest verdrukken.

21. Den brandende wind zal hem opnemen, en wegvoeren, en gelyk een stormende wind zal hy hem wegnemen van zyne plaets.

22. En hy zal dien op hem zenden, en niet sparen : uyt zyne hand zal het vliedende vlieden.

23. Hy zal hem onder zyne handen douwen, en op hem siffelen, aenziende zyne plaets.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Job toont dat de wysheyd is bekwamer dan goud, zoo uyt haren oorsprong als uyt hare weerdigheyd, en zy wordt uyt den hemel gegeven niet gekocht met goude.

1. Het zilver heeft zyner aderen beginselen : en het goud zyne plaets daer het in gesmolten wordt.

2. Het yzer wordt uyt de aerde genomen : en den steen, met de hitte gesmolten, wordt in metael verkeerd.

3. Hy heeft der duysternissen tyd gesteld, en het eynde van alle dingen aenmerkt hy, ook den steen der duysternisse, en de schaduwe des doods.

4. De beke scheydt van den doorgaenden volke, degene die den voet van den armen mensch vergeten heeft, en de verdoolden.

5. Het land, daer brood uyt wies in zyne plaetse, is met den vure omgeworpen.

6. Eene plaets wiens steenen saphiren zyn, en hare kluyten zyn goud.

7. Dien weg heeft geenen vogel geweten, noch de oog van den gier heeft dien gezien.

8. Der kooplieden kinderen hebben dien niet betreden, noch de leeuwinne is daerover gegaen.

9. Tot den key heeft hy zyne hand uytgestoken, hy heeft met de wortelen de bergen omgeworpen.

10. In de harde steenen heeft hy rivieren uytgehouwen, en al dat kostelyk is heeft zyne oog gezien.

11. En de diepten der vloeden heeft hy doorzocht, en de verborgene dingen heeft hy in het licht gebragt.

12. Maer waer wordt de wysheyd gevonden? en welke is de plaets des verstands?

13. Den mensch weet hare weerde niet, noch zy wordt gevonden in het land dergene die zachtelyk leven.

14. Den afgrond zegt : Zy is in my niet : en de zee spreekt : Zy is met my niet.

15. Daer zal geen fyn goud voor haer gegeven worden, noch men zal zilver wegen tot hare vermangelinge.

16. Zy zal niet geleken worden by de geverwde verwen van Indien, noch by den allerkostelyksten sardoniksteen, of den saphir.

17. Geen goud of glas zal by haer geleken worden, noch gouden vaten zullen voor haer vermangeld worden :

18. Geene hooge of uytnemende vaten zullen geacht worden in hare gelykenisse : maer de wysheyd wordt getrokken uyt de verborgene dingen.

19. By haer zal niet geleken worden den topasus van der Morianen land, noch zy zal tegen de allerzuyverste verf gesteld worden.

20. Van waer komt dan de wysheyd : en welke is de plaets des verstands?

21. Zy is verborgen uyt de oogen van alle die leven, en den vogelen des hemels is zy onbekend.

22. De verdoemenisse en de dood hebben gezeyd : Met onze ooren hebben wy hare fame gehoord.

23. God verstaet haren weg, en hy kent hare plaets.

24. Want hy aenziet de eynden der wereld : en al dat onder den hemel is aenschouwt hy.

25. Die den winden heeft een gewigt gemaekt, en weegt de wateren in eene mate.

26. Toen hy den regenen eene wet stelde, en eenen weg den ruyschenden slagregenen :

27. Toen heeft hy die gezien, en verteld, en te voren bereyd, en onderzocht.

28. En hy zeyde den mensch : Ziet de vreeze Gods is de wysheyd : en het kwaed te schouwen is verstandigheyd.

HET XXIX. KAPITTEL.

Job verhaelt zyn voorgaende geluk, en toont zyne goede werken, opdat hy daerdoor zyner vrienden kwade woorden zoude doen zwichten.

1. En Job heeft er nog toe gedaen, en opnemende zyne gelykenisse, hy heeft gezeyd :

2. Wie mogt my geven dat ik ware als in de voorleden maenden, als in de dagen in dewelke God my bewaerde?

3. Toen zyne lampe op myn hoofd scheen, en ik naer zyn licht wandelde in de duysternissen?

4. Gelyk ik geweest ben in de dagen myner jongheyd, als God heymelyk was in myn tabernakel?

5. Toen den Almagtigen met my was : en myne knechten rondom my?

6. Toen ik myne voeten met boter wiesch, en den steen my uytstortte rivieren van olie?

7. Als ik uytging tot de stadspoorte, en men bereydde my eenen stoel op de strate?

8. De jongens zagen my, en bergden zich : en de ouders opstaende stonden.

9. De prinsen hielden op van spreken, en leydden hunnen vinger op hunnen mond.

10. De vorsten bedwongen hunne stem, en hunne tong kleefde aen hunne keel.

11. De hoorende oor prees my voor zalig, en de oog ziende gaf my getuygenis :

12. Om dat ik den luyd roepende armen verlost had, en de weeze die geenen helper had.

13. De gebenedydinge van dengenen die vergaen zoude zyn, kwam op my, en het hert der weduwe heb ik vertroost.

14. Ik was gekleed met de regtveerdigheyd : en ik heb my gekleed met myn regt vonnis, als met een kleed, en koninklyke kroon.

15. Ik ben den blinden eene oog geweest, en een voet den kreupelen.

16. Ik was een vader van de armen : en de zake die ik niet wist, onderzocht ik zeer neerstiglyk.

17. Ik brak in stukken de baktanden van den boozen, en uyt zyne tanden haelde ik den roof.

18. En ik zeyde : In myn nestken zal ik sterven, en gelyk den palmboom zal ik de dagen vermenigvuldigen.

19. Myn wortel ontluykte omtrent de wateren, en den dauw zal blyven in mynen oogst.

20. Myne glorie zal altoos vernieuwd worden, en myn boog zal in myne hand vermaekt worden.

21. Wie my hoorden die verwachtten vonnisse, en aenmerkende zy zwegen tot mynen raed.

22. Mynen woorden dorsten zy niet toedoen, en op hen druypte myne sprake.

23. Zy beydden naer my als naer eenen regen, en hunnen mond deden zy open, als tot eenen avondregen.

24. Wanneer ik tot hen lachte, zoo geloofden zy het niet, en het licht myns aenzigts viel op de aerde niet.

25. Als ik tot hen gaen wilde, zoo zat ik den eersten : en als ik zat gelyk een koning, wiens heyr rondom hem staet, zoo was ik nogtans der droevigen trooster.

HET XXX. KAPITTEL.

Job beweent dat den grooten voorspoed hem veranderd is in den allermeesten tegenspoed.

1. Maer nu bespotten my die jonger van tyde zyn, derwelker vaderen ik niet geweerdigde te stellen met de honden van myne kudde :

2. Derwelker handkracht ik voor niet hield, en werden gehouden des levens onweerdig.

3. Van gebrek en honger onvruchtbaer, dewelke knaegden in de woestyne, verdwynende van verdriet en ellendigheyd.

4. En zy aten kruyden, en schorssen van de boomen, en jeneverwortel was hunne spyze.

5. Die uyt de valleyen deze dingen rapende, als zy die byzonder gevonden hadden, zoo liepen zy daertoe met een geroep.

6. Die daer woonden in de woestynen der beken, en in holen der aerde, of op het steenzand.

7. Die tusschen aldusdanige dingen zich verblydden, en te wezen onder doornen achtten voor wellustigheyd.

8. Kinderen der dwazen en onedelen, en die in het land met allen niet gezien werden.

9. Nu ben ik veranderd in hun liedeken, en ik ben hun geworden tot eene gemeyne bysprake.

10. Zy verfoeyen my, en vlieden verre van my, en myn aenzigt ontzien zy niet te bespuwen.

11. Want hy heeft zynen pylkoker opengedaen, en my gepynigd, en eenen toom heeft hy in mynen mond gedaen.

12. Ter rechter zyde myner opgaende ellendigheyd zyn zy terstond opgestaen : myne voeten hebben zy omgestooten, en hebben die verdrukt met hunne paden, als met waterbaren.

13. Zy hebben myne wegen verstrooyd, zy hebben my lagen geleyd, en de overhand gekregen, en daer was niemand die te hulpe kwam.

14. Gelyk als den muer gebroken is, en de deure open, zoo hebben zy my overvallen, en tot myne ellendigheyd zyn zy afgewenteld.

15. Ik ben gebragt te niet : hy heeft als een wind myne begeerte weggenomen : en gelyk eene wolk is myne zaligheyd voorbygegaen.

16. Maer nu zoo verdwynt myne ziel in zich zelven, en de dagen des lydens bezitten my.

17. Des nachts wordt myn gebeente met pynen doorboord : en die my eten slapen niet.

18. In de menigte van die wordt myn kleed verteerd, en zy hebben my omgord als met eenen kaproen van den rok.

19. Ik ben geleken den slyke, en ben gelyk geworden den vonken en den asschen.

20. Ik roep tot u, en gy verhoort my niet : ik sta, en gy ziet op my niet.

21. Gy zyt my verkeerd in eenen wreeden, en in de hardheyd uwer hand zyt gy my tegen.

22. Gy hebt my opgeheven, en als op den wind stellende, hebt gy my krachtiglyk omgeworpen,

23. Ik weet wel dat gy my ter dood leveren zult, daer allen levenden een huys gesteld is.

24. Maer nogtans tot hunner verderfenisse steekt gy uwe hand niet uyt : en is het dat zy vallen, zoo zult gy ze zelf behouden.

25. Ik weende in voortyden op dengenen die in lyden was, en myne ziel had medelyden met den armen.

26. Ik verwachtte het goed, en het kwaed is my toegekomen : ik verbeydde naer het licht, en de duysternissen zyn uytgeborsten.

27. Myne binnensten hebben van hitten overgeloopen zonder eenige ruste, de dagen des lydens hebben my verrascht.

28. Ik ging al treurende, zonder ver-

bolgenheyd; opstaende, riep ik in de schare.

29. Ik ben een broeder der draken geweest, en een gezelle der struyzen.

30. Myne huyd is op my zwart geworden, en myne beenderen zyn verdroogd van hitte.

31. Myne harpe is verkeerd in treuren, en myne orgel in eene stemme der weenenden.

HET XXXI. KAPITTEL.

Job verhaelt nog van zyne werken, opdat hy zyne vrienden zoude beschaemd maken.

1. Ik heb een verbond gemaekt met myne oogen, dat ik niet eens peynzen zoude van eene maegd.

2. Want wat deel zoude in my God van boven hebben, en wat erfenisse den Almagtigen van de hoogsten?

3. Behoort de verderfenisse niet toe den boozen, en de vervreemdheyd dengenen die onregtveerdigheyd doen?

4. Aenmerkt hy myne wegen niet, en telt hy alle myne gangen niet?

5. Heb ik in ydelheyd gewandeld, en heeft myn voet gehaest in het bedrog:

6. Zoo wege hy my in eene geregtige wage, en God wete myne simpelheyd.

7. Is myn gang van den weg geweken, en heeft myne oog myn hert gevolgd, en heeft in myne handen eenige smette aengekleefd:

8. Zoo moet ik zaeyen, en een ander ete het: en myne afkomste worde uytgeworteld.

9. Is myn hert bedrogen geweest op eene vrouwe, en heb ik aen myns vriends deure lagen geleyd:

10. Zoo zy myn wyf eens anders hoer, en op haer moeten de vreemden gebogen worden.

11. Want dat is ongeoorloofd, en de allergrootste boosheyd.

12. Het is een vuer tot de verderfenisse toe verslindende, en alle spruyten uytwortelende.

13. Heb ik versmaed in het regt te staen met mynen knecht, en met myn dienstwyf, als zy tegen my twistig waren:

14. Want wat zal ik doen als God zal opstaen om te oordeelen? en als hy vragen zal, wat zal ik hem antwoorden?

15. Heeft hy my in den buyk niet gemaekt, die dien ook gemaekt heeft: heeft my dien in de moeder alleen ook niet gefigureerd?

16. Heb ik den armen geweygerd dat zy wilden, en heb ik der weduwe oogen doen beyden.

17. Heb ik mynen beet alleen geëten, en heeft de weeze daer niet af geëten:

18. (Want van myne kindschheyd zoo is het medelyden met my gewassen: en van myns moeders ligchaem is die met my uytgekomen.)

19. Heb ik versmaed dengenen die verging om dat hy geen kleed had, en den armen die zonder deksel was:

20. Hebben zyne zyden my niet gebenedyd, is hy van myne schapenvellen niet verwarmd geweest:

21. Heb ik op de weeze myne hand opgeheven, ook als ik my zag in de poorte de overhand hebbende:

22. Zoo moet myne schouder vallen van haer voegsel, en myn arm moet gebroken worden met zyne beenderen.

23. Want altyd heb ik God gevreesd als baren op my zwellende: en zyne zwarigheyd heb ik niet kunnen verdragen.

24. Is het dat ik het goud voor myne magt heb gehouden, en heb den fynsten goude gezeyd: Myn betrouwen.

25. Heb ik my verblyd om dat ik groot goed had, en om dat myne hand veel gevonden heeft.

26. Heb ik de zon gezien als zy scheen, en de maen klaerlyk voortgaende:

27. En heeft myn hert zich verblyd in het heymelyk, en heb ik myne hand gekust met mynen mond.

28. Welk is de meeste boosheyd, en een verloochenen tegen den allerhoogsten God?

29. Heb ik my verblyd van zynen val, die my haette, en heb ik my verheugd om dat hem eenig kwaed gevonden had.

30. Want ik heb myne keel niet gegeven om te zondigen, dat ik vervloekende zyne ziel begeerde.

31. Hebben de mannen myns tabernakels niet gezeyd: Wie mogt geven dat wy van zynen vleesche mogten verzaed worden?

32. Buyten is geen pelgrim gebleven, myne deur was voor den wandelaer open.

33. Heb ik als een mensch myne zonde

verborgen, en heb ik in mynen boezem myne boosheyd bedekt.

34. Ben ik vervaerd geweest voor eene groote menigte, en heeft de versmaedheyd van mynen naesten my doen vreezen: en dat ik niet meer gezwegen heb, en uyt de deure niet gegaen.

35. Wie mogt my geven eenen hoorder, dat den Almagtigen myne begeerte mogt hooren: en dat hy eenen boek schryve die het zelf vonnist.

36. Dat ik dien op myne schouder mogt dragen, en dat ik dien om my doen mag als eene kroon?

37. Tot elken voetstap myns gangs zal ik hem verkondigen, en als eenen prins zal ik dien offeren.

38. Is het dat myn land tegen my roept, en dat zyne voren met hetzelve beweenen:

39. Heb ik de vruchten van haer geëten zonder geld, en heb ik de ziel der akkerlieden gekweld:

40. Zoo moeten my voor tarwe distelen wassen, en voor gerste doornen.

Hier zyn voleynd de woorden Job.

HET XXXII. KAPITTEL.

Job wordt gestraft van den hooveerdigen Eliu, en zyne vrienden ook, om dat zy niet te antwoorden vonden, en hy beroemt zich van zyne wetenheyd.

1. En deze dry mannen hebben opgehouden van Job te antwoorden, om dat hy zich liet dunken dat hy regtveerdig was.

2. En Eliu den zoon Barachel, een Buziter van Rams geslacht, werd gestoord en verbolgen: en hy is gram geworden tegen Job, om dat hy zeyde dat hy regtveerdig was voor God.

3. Maer tegen zyne vrienden is hy verbolgen geweest, om dat zy geene redelyke antwoord gevonden hadden, maer hadden Job alleenlyk gedoemd.

4. Hierom heeft Eliu Job verbeyd toen hy sprak: om dat zy ouder waren die daer spraken.

5. Maer toen hy gezien had dat de dry niet hadden kunnen antwoorden, zoo is hy zeer gram geworden.

6. En Eliu den zoon van Barachel den Buziter heeft gezeyd: Ik ben den jongsten van tyde, en gy zyt ouder, daerom heb ik, met nedergebogen hoofde, my geschaemd mynen zin te kennen te geven.

7. Want ik hoopte dat den langsten ouderdom spreken zoude, en de veelheyd der jaren wysheyd zoude leeren.

8. Maer zoo ik zie, den geest is in de menschen, en het inblazen des Almagtigen geeft verstand.

9. Die lange geleefd hebben zyn niet wys, en de ouders verstaen het regt niet.

10. Daerom wil ik ook spreken: hoort my, ik zal u ook myne wysheyd toonen,

11. Want ik heb uwe redenen verwacht, ik heb uwe wysheyd gehoord, zoo lang als gy met redenen disputeerdet:

12. En zoo lang als my dacht dat gy wat zeydet: zoo merkte ik het aen: maer zoo ik zie, daer is niemand die Job straffen kan, en van u die Jobs redenen zoude mogen antwoorden.

13. Dat gy by aventure niet zegt: Wy hebben de wysheyd gevonden, God heeft hem verworpen, en niet den mensch.

14. Hy heeft my niet aengesproken, en ik zal hem niet antwoorden naer uwe woorden.

15. Zy hebben zeer gevreesd, en niet meer voorts geantwoord, zy konden niet meer spreken.

16. Want ik dan verbeyd heb, en zy hebben niet gesproken: zy stonden stil, en hebben niet meer geantwoord:

17. Zoo zal ik myn deel ook antwoorden, en myne wysheyd toonen.

18. Want ik ben vol woorden, en den geest myns buyks benaeuwt my.

19. Ziet mynen buyk is gelyk den most zonder luchtgat, die nieuwe flesschen ontwee breekt.

20. Ik zal spreken, en een luttel den adem verhalen: ik zal myne lippen opendoen, en antwoorden.

21. Ik zal geen manspersoon uytnemen, en ik zal God den mensche niet gelyk maken.

22. Want ik weet niet hoe lange dat ik duren zal, en of my na een luttel tyds myn schepper halen zal.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Eliu poogt te toonen uyt Jobs woorden dat hy niet regtveerdig is, toonende hoe God den mensch spreekt, om hem te leeren en te berispen, en hem dan genadig te zyn, is het dat hy zich bekeert.

1. Hierom hoort Job myne uytsprake, en aenhoort alle myne woorden.

2. Ziet ik heb mynen mond opengedaen, laet myne tonge in mynen mond spreken.

3. In myn simpel hert zyn myne woorden, en een puer vonnis zullen myne lippen spreken.

4. Den geest Gods heeft my gemaekt, en den adem des Almagtigen heeft my levende gemaekt.

5. Is het dat gy moogt, zoo antwoordt my, en tegen myn aenzigt blyft staende.

6. Ziet, God heeft my ook gemaekt, gelyk u, en van denzelfden slym der aerde ben ik ook gemaekt.

7. Maer nogtans myne wonderlykheyd vervare u niet, en myne kunstige uytspraek zy u niet zwaer.

8. Gy hebt dan gesproken in myne ooren, en de stemme uwer woorden heb ik gehoord:

9. Zuyver ben ik, en zonder misdaed: onbesmet, en daer is geene boosheyd in my.

10. Om dat hy klagten in my gevonden heeft, daerom heeft hy gemeynd dat ik zyn vyand was.

11. Hy heeft myne voeten in den veterblok gesteld, hy heeft alle myne wegen bewaerd.

12. Daerom dit is hetgene daerin dat gy niet geregtveerdigd zyt: ik zal u antwoorden dat God meerder is dan den mensch.

13. Keekt gy tegen hem, om dat hy u tot alle woorden niet geantwoord heeft?

14. Eens spreekt God, en ten tweedemael zoo verhaelt hy hetzelve niet.

15. Door eenen droom in des nachts visioen als den slaep de menschen overvalt, en zy in het bedde slapen:

16. Dan opent hy de ooren der mannen, en hen leerende onderwyst hy die met leeringe,

17. Dat hy den mensch zoude afkeeren van hetgene dat hy doet, en hem verlossen van de hooveerdy:

18. Verlossende zyne ziel van de verderfenisse: en zyn leven dat het niet in het zweerd valle.

19. Hy straft ook door pyne in het bedde, en alle zyn gebeente doet hy verdwynen.

20. Afgrysselyk wordt hem in zyn leven het brood, en zyner ziele spyze die te voren lustig was.

21. Zyn vleesch zal verdwynen, en de beenderen, die bedekt waren, zullen gebloot worden.

22. Zyne ziel is der verderfenisse genaekt, en zyn leven den doodelyken dingen.

23. Is het dat er een engel voor hem sprekende is, een uyt de duyzenden om te verkondigen des menschen geregtigheyd:

24. Hy zal zyns genadig wezen, en zal zeggen: Verlost hem, dat hy in de verderfenisse niet nederdale: ik heb gevonden daerdoor ik zyns genadig zal zyn.

25. Zyn vleesch is verteerd van de pynen, laet hem wederom keeren tot de dagen zyner jongheyd.

26. Hy zal God bidden, en dien zal hem verzoenlyk zyn: en hy zal zyn aenzigt zien met jolyt, en hy zal den mensch zyne regtveerdigheyd wedergeven.

27. Hy zal de menschen aenzien, en zeggen: Ik heb gezondigd, en waerachtiglyk misdaen, en naer dat ik weerd was, heb ik niet ontvangen.

28. Hy heeft zyne ziel verlost, dat zy in de verderfenisse niet gaen zoude, maer dat zy levende het licht zien zoude.

29. Ziet, alle deze dingen werkt God drymael met een iegelyk.

30. Opdat hy hunne zielen zoude wederroepen van de verderfenisse, en dat hy ze verlichten zoude door het licht der levende.

31. Aenmerkt Job, en hoort my: en zwygt als ik spreek.

32. Maer is het dat gy iets hebt te zeggen, zoo antwoordt my, spreekt: want ik wil dat gy openbaerlyk zult schynen regtveerdig.

33. Maer hebt gy niet, zoo hoort my: zwygt, en ik zal u wysheyd leeren.

HET XXXIV. KAPITTEL.

Nog beschuldigt hy Job, toonende de geregtigheyd des goddelyk oordeels, en hoe alle dingen zyner mogendheyd onderworpen zyn.

1. Aldus Eliu voorts uytsprekende, heeft dit ook gezeyd :
2. Hoort, gy wyzen, myne woorden, en gy geleerden, luystert naer my :
3. Want de oore proeft de woorden, en de keele onderscheydt de spyzen.
4. Laet ons een oordeel kiezen, en laet ons zien onder ons wat beter is.
5. Want Job heeft gezeyd : Ik ben regtveerdig, en God verkeert myn oordeel.
6. Want in my te oordeelen is logen : en myn schicht is geweldig zonder eenige zonde.
7. Wie is er een alzulken man als Job, die spottery drinkt gelyk water :
8. Die gaet met degene die boosheyd doen, en wandelt met ongoddelyke mannen?
9. Want hy heeft gezeyd : Een man zal Gode niet behagen, al liep hy ook met hem.
10. Daerom gy geregtige mannen hoort my : Verre zy van God de boosheyd, en van den Almagtigen de ongeregtigheyd.
11. Want des menschen werk zal hy hem betalen, en naer een iegelyks wegen zal hy hun wedergeven.
12. Want voorwaer God zal zonder zake niet verdoemen, noch den Almagtigen zal het oordeel niet verkeeren.
13. Wien heeft hy anders op de aerde gesteld? of wien heeft hy over de wereld gesteld, die hy gemaekt heeft?
14. Is het zake dat hy zyn hert tot hem schikt, zoo zal hy zynen geest en adem tot zich trekken.
15. Alle vleesch zal te zamen vergaen, en den mensch zal in asschen wederkeeren.
16. Daerom, hebt gy verstand, zoo hoort dat er gezeyd wordt, en vat de stemme myner sprake.
17. Zal dengenen die het regt vonnis niet bemint, mogen genezen worden? en hoe verdoemt gy hem zoo zeer, die regtveerdig is?
18. Die den koning zegt, gy aftreder: die de vorsten noemt ongoddelyk?
19. Die der prinsen persoonen niet uytneemt : noch der tirannen gekend heeft, toen hy in het regt streed tegen den armen : want zyner handen werken zyn zy allegader.
20. Onverzienlyk zullen zy sterven, en ter middernacht zullen de volken verstoord worden, en zy zullen doorgaen, en den geweldoener zullen zy wegnemen zonder hand.
21. Want zyne oogen zyn op der menschen wegen, en alle hunne gangen aenmerkt hy.
22. Daer zyn geene duysternissen, en daer is geene schaduwe des doods, dat zy daer zouden verborgen worden die boosheyd werken.
23. Want het is voorts niet meer in des menschen magt, dat hy tot God kome in het oordeel.
24. Hy zal er veel ontellyken vernielen, en andere zal hy doen staen voor die.
25. Want hy weet hunne werken : en daerom zal hy den nacht overbrengen, en zy zullen heel in stukken gebroken worden.
26. Als ongoddelyke heeft hy ze geslagen in de plaetse der zienders.
27. Dewelke van hem gegaen zyn als opzets wille, en alle zyne wegen hebben zy niet willen verstaen :
28. Dat zy tot hem zouden doen komen het geroep van den behoeftigen, en dat hy hooren zoude de stemme van den armen.
29. Want als hy vrede verleent, wie is er die verdoemen zal? en wanneer hy zyn aenzigt zal verborgen hebben, wie is er die hem zal kunnen aenschouwen, en over de heydenen, en over alle menschen?
30. Die eenen geveynsden mensch doet regeren om des volks zonden.
31. Daerom want ik gesproken heb tot God, zoo zal ik het u ook niet verbieden.
32. Heb ik gedoold, zoo leert gy my: heb ik boosheyd gesproken, zoo zal ik voorts daer niet meer toe doen.
33. Eyscht God die van u, om dat u die misnoegd heeft? want gy hebt begonnen te spreken, en niet ik : weet gy iets beters, zoo spreekt.
34. Verstandige mannen moeten my aenspreken, en een wys man hoore my.
35. Maer Job heeft dwaesselyk gesproken, en zyne woorden luyden naer geene gestichtigheyd.

36. Myn vader, laet Job beproefd worden tot het eynde : houdt niet op van den mensch der boosheyd.

37. Die tot zyne zonden doet blasphemie, laet hem by middelentyde tusschen ons benaeuwd worden : en laet hem dan met zyne woorden God ten regte beroepen.

HET XXXV. KAPITTEL.

Eliu toont dat niet Gode, maer den mensch profytig is de deugd, en schaedt het kwaed.

1. Hierom heeft Eliu deze woorden wederom gesproken :

2. Dunkt het u dat uw gepeyns opregt is, dat gy zegt : Ik ben regtveerdiger dan God ?

3. Want gy hebt gezeyd : U behaegt niet dat regt is : of wat zal het u baten, is het dat ik zondige ?

4. Hierom zal ik antwoorden uwen woorden, en uwen vrienden met u.

5. Ziet opwaerts naer den hemel, en aenziet, en aenschouwt den hemel dat hy hooger is dan gy.

6. Is het dat gy zondigt, wat zult gy hem letten? en is het dat uwe boosheden vermenigvuldigd worden, wat zult gy tegen hem doen?

7. Voorts ook is het dat gy regtveerdiglyk doet, wat zult gy hem geven, of wat zal hy van uwe hand ontvangen?

8. Eenen mensch, die uws gelyk is, zal uwe ongoddelykheyd hinderen : en den zoon des menschen zal uwe regtveerdigheyd helpen.

9. Om de menigte der valsche beklappers zullen zy roepen : en zy zullen jammerlyk weenen om het geweld van den arm der tirannen.

10. En hy heeft niet gezeyd : Waer is God die my gemaekt heeft, die gegeven heeft de liedekens in den nacht?

11. Die ons leert meer dan de beesten der aerde, en die boven de vogelen des hemels ons onderwyst.

12. Daer zullen zy roepen, en hy zal ze niet verhooren, om de hooveerdy der kwaden.

13. Daerom zal God niet te vergeefs hooren, en den Almagtigen zal de zake van een iegelyk aenzien.

14. Ook als gy zegt : Hy aenmerkt niet : wordt geoordeeld voor hem, verwacht hem slechts.

15. Want nu brengt hy zyne verbolgenheyd niet toe, noch hy wreekt zeer de groote misdaed.

16. Daerom opent Job te vergeefs zynen mond, en zonder wetenheyd maekt hy veel woorden.

HET XXXVI. KAPITTEL.

Eliu staet voor de geregtigheyd des goddelyk oordeels, hy slaet om te leeren, hy spreekt om dat zy tot hem komen zouden, en hy verlost ze dan van de geesselen, en hy vermaent Job tot penitentie.

1. En Eliu daer nog toe doende, heeft deze woorden gesproken:

2. Verdraegt my nog een luttelken, en ik zal het u te kennen geven : want ik heb nog dat ik voor God spreken zal.

3. Ik zal myne wetenheyd verhalen van het beginsel, en mynen schepper zal ik regtveerdig bewyzen.

4. Want myne woorden zyn waerachtig en zonder logen, en de volmaekte wetenheyd zal voor u getoond worden.

5. God verwerpt de magtigen niet, want hy zelf magtig is.

6. Maer hy behoudt de ongoddelyken niet, en regt oordeel doet hy den armen.

7. Hy zal van den regtveerdigen zyne oogen niet wegnemen, en de koningen stelt hy in den regterstoel in der eeuwigheyd, en zy worden opgeregt.

8. En al waren zy in ketenen, en dat zy gebonden waren met de zeelen der armoede :

9. Zoo zal hy hun te kennen geven hunne werken, en hunne groote misdaden, om dat zy met geweld verdrukkende zyn geweest.

10. En hy zal ook hunne oor openen, om dat hy ze straffen zoude : en hy zal spreken, opdat zy wederom keeren zouden van de boosheyd.

11. Is het dat zy het hooren en onderhouden, zoo zullen zy hunne dagen volbrengen in het goede, en hunne jaren in glorie :

12. Maer is het dat zy het niet hooren, zoo zullen zy door het zweerd gaen, en zullen vernield worden in dwaesheden.

13. De geveynsden en loozen verwekken de gramschap Gods, en zy zullen niet roepen als zy zullen gebonden zyn.

14. Hunne ziel zal sterven in het tempeest, en hun leven zal zyn onder de wyfachtige mannen.

15. Hy zal den armen verlossen van zyne benaeuwdheyd, en hy zal in de tribulatie zyne oor opendoen.

16. Daerom zal hy u behouden zeer mildelyk van den engen mond, en die geen fondament onder zich heeft: maer de ruste uwer tafel zal vol vettigheyd zyn.

17. Uwe zake is geoordeeld als eens ongoddelyken mensch, de zake en het oordeel zult gy ontvangen.

18. Daerom laet u de gramschap niet verwinnen, dat gy iemand zoudt verdrukken: noch de menigte der giften buyge u.

19. Legt neder uwe grootheyd zonder tribulatie, en alle de vromen des sterkheyds.

20. Verlengt den nacht niet, dat de volken voor hen opklimmen mogen.

21. Wacht u dat gy niet afwykt ter boosheyd: want deze hebt gy begonnen te volgen na de ellendigheyd.

22. Ziet, God is hoog in zyne sterkheyd, en niemand is zyns gelyk in de wetgevers.

23. Wie zal mogen onderzoeken zyne wegen? of wie zoude hem mogen zeggen: Gy hebt onregtveerdigheyd gedaen?

24. Gedenkt dat gy zyn werk niet weet, daer de mannen af gezongen hebben.

25. Alle menschen zien hem, een iegelyk van verre.

26. Ziet, God is groot te boven gaende onze wetenheyd: het getal van zyne jaren is niet om rekenen.

27. Die wegneemt de druppelen des regens, en stort de slagregenen gelyk stroomen,

28. Die van de wolken vlieten, die het al overdekken van boven.

29. Is het dat hy de wolken wilt uytstrekken gelyk zyne tent,

30. En bliksemen met zyn licht van boven, zoo zal hy ook de herren der zee overdekken.

31. Want hierdoor oordeelt hy de lieden, en geeft spyze velen menschen.

32. In zyne handen verbergt hy het licht, en beveelt dat het wederom aenkomen zoude.

33. Hy verkondigt daerafzynen vriend, dat het zyne bezitting is, en dat hy daertoe zoude mogen opklimmen.

HET XXXVII. KAPITTEL.

Eliu toont uyt Gods wonderlyke werken, zyne mogendheyd, wysheyd, geregtigheyd, en onbegrypelyk oordeel.

1. Hieraf is myn hert verschrikt, en het is verschoten uyt zyne plaetse.

2. Hoort de hooringe in de vervaerlykheyd van zyne stemme, en het geluyd uyt zynen mond gaende.

3. Onder alle de hemelen aenmerkt hy, en zyn licht is op de eynden der aerde.

4. Na hem zal het geluyd brieschen, hy zal donderen met de stemme zyner grootheyd; en hy zal niet onderzocht worden, als zyne stemme zal gehoord worden.

5. God zal donderen met zyne stemme wonderlyk, die groote en ongrondelyke dingen doet.

6. Die den sneeuw beveelt dat hy nederdalen zoude op de aerde, en den regenen des winters, en den slagregen zyner sterkheyd.

7. Die in aller menschen handen teekent, dat een iegelyk weten zoude zyn werk.

8. De beest zal in haer hol gaen, en in haer kot zal die woonen.

9. Van het binnenste zal tempeest uytkomen, en van het noorden koude.

10. Als God blaest, zoo wast te zamen den vorst, en wederom zoo worden de wateren zeer breed gestort.

11. De tarwe begeert wolken, en de wolken strooyen hun licht.

12. Dewelke doorzoeken het al rondom, werwaerts dat ze den wil van den regeerder leydt, tot al dat hy hun bevelen zal op het aenzigt van den omgang der aerde:

13. Het zy in een geslacht, het zy in hun land, het zy in wat plaets zyner bermhertigheyd daer hy gebiedt dat zy zouden gevonden worden.

14. Hoort toe naer deze woorden, Job: staet en aenmerkt Gods wonderlykheden.

15. Weet gy wel wanneer dat God den regenen geboden heeft, dat zy het licht van zyne wolken zouden toonen?

16. Kent gy ook de groote paden der wolken, en de volmaekte wetenheden?
17. Zyn uwe kleederen niet warm, als de aerde van den zuyden wind doorwaeyd wordt?
18. Gy hebt by aventure met hem de hemelen gemaekt, die de allervastste zyn, als of zy van metael gegoten waren.
19. Toont ons wat wy hem zeggen mogen: want eerteyn wy worden met duysternissen omvangen.
20. Wie zal hem vertellen dat ik spreek? ook al spreekt een mensch, zoo zal hy verslonden worden.
21. Maer nu zien zy het licht niet: haestelyk zal de lucht in wolken gedrongen worden, en den doorgaenden wind zal ze verjagen.
22. Van het noorden komt goud, en tot God angstelyken lof.
23. Wy mogen hem niet weerdiglyk vinden: hy is groot van sterkheyd, en van oordeel, en van regtveerdigheyd, en men mag hem niet uytsprekende vertellen.
24. Daerom zullen hem de mannen vreezen, en zullen niet durven aenschouwen, alle die zich zelven laten dunken dat zy wys zyn.

HET XXXVIII. KAPITTEL.

God berispt Job, toonende dat hy uyt de creaturen niet vermag begrypen de goddelyke magt en wysheyd.

1. En den Heer antwoordende Job in eenen storm, heeft gezeyd:
2. Wie is dezen omwindende de sententien met ongeleerde woorden?
3. Gordt uwe lendenen toe als een man: ik zal u vragen, en antwoordt my.
4. Waer waert gy toen ik de fondamenten der aerde leyde? geeft my dat te kennen, hebt gy verstand.
5. Wie heeft de maten van haer gesteld, is het dat gy het weet? of wie heeft op haer een richtsnoer uytgetrokken?
6. Waerop zyn hare steunsels vastgemaekt? of wie heeft haren hoeksteen nedergelaten?
7. Toen my de morgenstonds sterren te zamen loofden, en alle Gods kinderen jolyt maekten?
8. Wie heeft de zee met deuren besloten, toen die uytborst als uyt de moeder voortkomende?
9. Toen ik de wolken stelde tot haer kleed, en met eenen donkeren nevel die omwond als met kindsdoeken?
10. Ik heb die omringd met myne palen, en ik heb den grendel en de deuren gesteld:
11. En ik heb gezeyd: Tot hier toe zult gy komen, en gy zult niet verder gaen, en hier zult gy breken uwe opheffende baren.
12. Hebt gy na uwe geboorte den morgenstond geboden, en den dageraed zyne plaets gewezen?
13. En hebt gy te zamen stootende gehouden de uytersten der aerde, en de ongoddelyken daeruyt geslagen?
14. Den zegel zal wederom gesteld worden als slyk, en hy zal staen als een kleed:
15. Van de ongoddelyken zal hun licht genomen worden, en den hoogen arm zal gebroken worden.
16. Zyt gy in de diepten der zee gegaen, en hebt gy gewandeld in de uytersten van den afgrond?
17. Zyn u geopend de poorten des doods, en hebt gy de duystere poorten gezien?
18. Hebt gy de breedheyd der aerde aenmerkt? geeft het my te kennen, weet gy het al,
19. In welken weg dat het licht woont, en welke der duysternissen plaets is:
20. Opdat gy een iegelyk moogt leyden tot zyne palen, en verstaen moogt de paden van zynen huyze.
21. Wist gy toen dat gy zoudt geboren worden? en kent gy het getal van uwe dagen?
22. Zyt gy gegaen in de schatten van den sneeuw, of hebt gy de schatten van den hagel gezien?
23. Die ik bereyd heb tot den tyd des vyands, tot den dag des stryds en der oorlogen?
24. Door welken weg wordt het licht gespreyd, de hitte bedeyld op de aerde?
25. Wie heeft den allerkrachtigsten slagregen loop gegeven, en den weg van den luydende donder,
26. Dat het op de aerde regenen zoude, daer geen mensch is in de woestyne, daer niemand der menschen woont.
27. Om dat hy vervullen zoude de

plaets die zonder weg was en verlaten, en voortbrengen zoude groeyende kruyden?

28. Wie is des regens vader? of wie heeft gebaerd de druppelen des dauws?

29. Uyt wiens buyk is het ys gekomen? en wie heeft den vorst van den hemel gebaerd?

30. In de gelykenissen van steenen worden de wateren hard, en het overste van den afgrond wordt verstyfd.

31. Zult gy te zamen mogen voegen de blinkende zeven sterren, of moogt gy den omloop van de Arcturus sterren verstrooyen?

32. Brengt gy de morgensterre voort te zynen tyde, en doet gy de avondsterre op de kinderen der aerde opgaen?

33. Kent gy de ordinantie des hemels, en zult gy hare redenen in de aerde stellen?

34. Zult gy in den nevel uwe stemme verheffen, en zal het gedruys der wateren u overdekken?

35. Zult gy de bliksemen uytzenden, dat zy gaen zullen, en zullen zy wederom komende u zeggen: Wy zyn hier?

36. Wie heeft in des menschen binnenste de wysheyd gesteld? of wie heeft den haen verstand gegeven?

37. Wie zal der hemelen reden uytspreken, en wie zal doen slapen den eendragtigen zang des hemels?

38. Wanneer werd het stof op de aerde gestort, en wanneer werden de kluyten te zamen gevoegd?

1. Zult gy der leeuwinne haren roof ontnemen, en de ziel van hare jonge welpen verzaden,

2. Als zy rusten in de holen, en listen leggen in de spelonken?

3. Wie bereydt der rave haer aes, als hare jongen tot God roepen, alom loopende, om dat zy geen aes hebben?

HET XXXIX. KAPITTEL.

God toont Job zyne wonderlykheden in velerhande gedierten, en Job kent zyne misdaed.

4. Kent gy ook den tyd der baerd der wilde geyten, of hebt gy de barende hinden gemerkt?

5. Hebt gy hare maenden geteld wanneer zy vol worden, of weet gy den tyd wanneer zy baren?

6. Zy worden gebogen tot de jongen, als zy baren, en laten uyt groote steningen.

7. Hare kinderen worden gescheyden, en gaen ter weyde: zy gaen uyt, en komen niet wederom tot haer.

8. Wie heeft den wilden ezel vry gelaten, en wie heeft zyne banden ontbonden?

9. Dien ik in de woestyne een huys gegeven heb, en zyne tabernakelen in een pekelzout land.

10. Hy versmaedt de menigte der stad, den roep van den dryver hoort hy niet.

11. Hy ziet alom de bergen zyner weyde, en allerhande groeyende kruyden onderzoekt hy.

12. Zal den eenhoorn u willen dienen, of zal hy woonen aen uwe kribbe?

13. Zult gy den eenhoorn binden met uwe strengen om te akkeren? of zal hy de kluyten der valleyen breken achter u?

14. Zult gy ook betrouwen hebben op zyne groote sterkheyd, en zult gy hem uwe arbeyden laten?

15. Zult gy hem betrouwen dat hy u zaed wedergeven zal, en dat hy in uwen dorschvloer zal vergaderen?

16. De vederen van den struys zyn gelyk de vederen van den valk, en van den havik.

17. Als zy hare eyeren in de aerde laet, dan zult gy by aventure die verwarmen in het zand?

18. Zy vergeet dat den voet die vertreedt, of dat het beest des velds die in stukken breekt.

19. Zy wordt verhard tot hare kinderen, als of die hare niet waren, zy heeft te vergeefs gewrocht, toen zy van geene vreeze gedwongen was.

20. Want God heeft haer van wysheden beroofd, noch hy heeft haer geen verstand gegeven.

21. Als het tyd is, zoo heft zy hare vleugelen om hoog: zy bespot het peerd en den ryder van dien.

22. Zult gy den peerde sterkheyd geven, of zult gy om zynen hals bryschinge doen?

23. Zult gy het opwekken als springhanen? de glorie van zyne neusgaten is vervaerlykheyd.

24. Het graeft de aerde met den klaeuw, het springt op stoutelyk: het gaet de gewapende te gemoet.

25. Het versmaedt de vreeze, noch het wykt niet voor het zweerd.
26. Op hem zal den pylkoker klinken, en opgeheven worden spies en schild.
27. Hittig en grimmende schert het de aerde, noch het acht niet des trompets geluyd.
28. Als het de trompet hoort zoo spreekt het: Vah, en het riekt den stryd van verre, het vermaen van de kapiteynen, en het gehuyl des heyrs.
29. Krygt den havik door uwe wysheyd ook pluymen, uytstrekkende zyne vleugelen naer het zuyden?
30. Zal den arend tot uwe geboden opgeheven worden, en zynen nest in hooge plaetsen stellen?
31. Op de steenrotsen blyft hy, en op de steyle klippen woont hy, en op de rotsen, daer men niet aen komen kan.
32. Van daer aenziet hy zyn aes, en zyne oogen zien van verre.
33. Zyne jonge zullen bloed lekken: en waer een dood ligchaem is, daer is hy terstond.
34. En den Heer heeft daer nog toe gezeyd, en heeft gesproken tot Job:
35. Zoo wie met God kyft, zal hy zoo ligtelyk rusten? Certeyn zoo wie God straft, die moet hem antwoorden.
36. En Job antwoordende den Heere, heeft gezeyd:
37. Die ligtelyk gesproken heb, wat mag ik antwoorden? myne hand zal ik op mynen mond leggen.
38. Een ding heb ik gesproken, hetwelk och of ik het niet gezeyd hadde: en een ander, tot dewelke ik voorts niet meer doen zal.

HET XL. KAPITTEL.

God straffende Job, als dien scheen zyne regtveerdigheyd te begrypen, toont hem zyne megt in Behemoth en Leviathan.

1. En den Heer antwoordende tot Job door een gedruysch, heeft gezeyd:
2. Gordt toe uwe lendenen als een man: ik zal u vragen: zegt het my:
3. Zult gy myn oordeel te niet doen: en my verdoemen, opdat gy moogt geregtveerdigd zyn?
4. En hebt gy eenen arm gelyk God, en dondert gy met eene stemme als hy doet?
5. Omhangt u met schoonheyd, en wordt verheven zeer hoog, en weest glorieus, en doet schoone kleederen aen.
6. Verstrooyt de hooveerdigen in uwe verbolgenheyd, en aenziende alle vermetelyken verootmoedigt ze.
7. Aenziet alle de hooveerdigen, en beschaemt ze, en vernielt de ongoddelyken in hunne plaets.
8. Bergt ze in het stof te zamen, en hun aenzigt verdrukt in de grachte:
9. En ik zal belyden dat uwe rechter hand u zal mogen behouden.
10. Ziet, Behemoth, denwelken ik met u gemaekt heb, zal hooy als eenen os eten:
11. Zyne sterkheyd is in zyne lendenen, en zyne kracht is in den navel zyns buyks.
12. Hy zwengt zynen steert gelyk eenen cederboom, de zenuwen zyner manlykheden zyn verwerd.
13. Zyne beenderen zyn als metalen pypen, zyn morwe gebeente is gelyk yzeren platen.
14. Hy is het beginsel van Gods wegen, die hem gemaekt heeft, zal zyn zweerd aenvoegen.
15. Voor dezen dragen de bergen kruyden: alle de beesten des velds zullen daer spelen.
16. Onder de schaduwe slaept hy in de heymelyke plaetsen des riets, en in vochtige plaetsen.
17. De schaduwen bedekken zyne schaduwe, hem zullen omringen de wilgen der beke.
18. Ziet, hy zal den vloed opzuypen, en zich niet verwonderen: en hy heeft betrouwen dat de Jordane in zynen mond vloeden zal.
19. In zyne oogen als met eenen vischhaek zal hy hem vangen, en met tuynstaken zal hy zyne neusgaten doorsteken.
20. Moogt gy Leviathan uyttrekken met eenen vischhaek, en zult gy met een zeel zyne tonge binden?
21. Zult gy eenen ring in zyne neusgaten stellen, of met eenen armring zyne kaek doorsteken?
22. Zal hy tot u gebeden menigvuldigen, of zal hy u zachte woorden spreken?
23. Zal hy met u een verbond maken, en zult gy hem ontvangen als eenen eeuwigen knecht?
24. Zult gy hem bedriegen als eenen

vogel, of zult gy hem binden uwen dienstvrouwen?

25. Zullen hem de vrienden in stukken houwen, en zullen hem de kooplieden deylen?

26. Zult gy de vischnetten met zynen velle vullen, en eenen vischkorf met zynen hoofde?

27. Legt op hem uwe hand: gedenkt der oorlogen, en spreekt voorts niet meer.

28. Ziet, zyne hoop zal hem faelgeren, en daer zy het alle zien zullen, zal hy van boven nedergeworpen worden.

HET XLI. KAPITTEL.

De kwaedheyd van Behemoth wordt gestraft, zyne verhardheyd en hooveerdigheyd.

1. Ik zal hem niet verwekken als of ik wreed ware: want wie mag myn aenzigt wederstaen?

2. Wie heeft my te voren gegeven, dat ik het hem weder vergelden mag? al dat onder den hemel is, dat is myne.

3. Ik zal hem niet sparen, en de magtige woorden, en gemaekt om te bidden.

4. Wie zal het aenzigt zyns kleeds ontdekken? en wie zal in het midden zyns monds gaen?

5. Wie zal opendoen de poorten zyns aenzigts? rondom zyne tanden is vervaerdheyd.

6. Zyn ligchaem is gelyk gegoten schilden, te zamen gevoegd met schelpen, die malkander drukken.

7. De eene wordt met de andere gevoegd, dat er niet een kleyn windeken tusschen komen kan:

8. De eene zal aen de andere kleven, en malkander houdende zullen zy geenszins gescheyden worden.

9. Zyn niezen is gelyk het schynsel des vuers, en zyne oogen gelyk als de klaerheyd des dageraeds.

10. Uyt zynen mond komen lampen, gelyk toortsen vuers brandende.

11. Uyt zyne neusgaten komt rook, gelyk van eenen heeten en opziedende pot.

12. Zynen adem doet kolen branden, en eene vlamme gaet uyt zynen muyl.

13. In zynen hals zal sterkheyd woonen, en voor zyn aenzigt zal armoede gaen.

14. De leden van zynen vleesche zyn aen malkander hangende: hy zal tegen hem vloeden zenden, en tot eene andere plaets zullen zy niet gevoerd worden.

15. Zyn hert zal hard worden gelyk een steen, en zal vast worden gelyk eens smids aenbeeld.

16. Als hy zal opgeheven worden, zoo zullen de engelen vreezen, en vervaerd zynde zullen zy gezuyverd worden.

17. Als hem het zweerd aengrypen zal, zoo zal het niet mogen blyven staende, noch spiesse, noch borstgetuyg:

18. Want hy zal het yzer achten als kaf, en het metael als verrot hout.

19. Een schutter zal hem niet verjagen, de steenen des slingers zyn hem verkeerd in stroo.

20. Gelyk een stroo zal hy eenen hamer achten, en hy zal bespotten dengenen die de glavie schiet.

21. Onder hem zullen wezen de radien der zonne, en hy zal onder zich het goud sproeyen als slyk.

22. Hy zal de diepte van de zee doen opwallen als eenen pot, en die stellen gelyk als de zalven opzieden.

23. Achter hem zal het pad klaer worden, hy zal den afgrond achten als eenen die oud wordt.

24. Op aerdryk is geene magt, die by hem mag geleken worden, die gemaekt is om dat hy niemand zoude vreezen.

25. Al dat hoog is ziet hy, hy is den koning over alle de kinderen der hooveerdy.

HET XLII. KAPITTEL.

Job bekent zyne misdaed, dat hy onwysselyk gesproken heeft, en hy wordt van den Heer boven zyne vrienden geprezen, en hy bidt voor hen, ontvangende dubbel dat hy verloren had, en naderhand in eenen goeden ouderdom sterft hy.

1. En Job den Heere antwoordende, heeft gezeyd:

2. Ik weet wel dat gy alle ding vermoogt, en dat geen gedacht voor u verborgen is.

3. Wie is dezen die den raed verbergt zonder wetenheyd: daerom heb ik onwysselyk gesproken, en dingen die bovenmaten myne kennis te boven gingen.

4. Hoort, en ik zal spreken: ik zal u vragen, en toont het my.
5. Met het gehoor der oore heb ik u gehoord, maer nu ziet u myne oog.
6. Daerom straf ik my zelven, en doe penitentie in stof en in asschen.
7. En na dat den Heer deze woorden gesproken had tot Job, zoo heeft hy gezeyd tot Eliphaz den Themaniter: Myne verbolgenheyd is gram op u, en op uwe twee vrienden, want gy hebt voor my niet regt gesproken, gelyk myn knecht Job.
8. Daerom neemt voor u zeven stieren, en zeven rammen, en gaet tot mynen knecht Job, en offert brandoffer voor u: en Job myn dienaer zal voor u bidden: zyn aenzigt zal ik ontvangen, dat u de dwaesheyd niet gerekend worde tot schuld: want gy hebt tot my geene regte woorden gesproken, gelyk myn knecht Job.
9. Hierom zyn weggegaen Eliphaz den Themaniter, en Baldad den Suhiter, en Sophar den Naamathiter, en zy hebben gedaen gelyk den Heer tot hen gezeyd had, en den Heer heeft Jobs aenzigt ontvangen.
10. En den Heer is ook omgekeerd tot Jobs penitentie, toen hy bad voor zyne vrienden. En den Heer heeft Job al dat hy gehad had, tweevoud wederom gegeven.
11. En tot hem zyn gekomen alle zyne broeders, en alle zyne zusters, en alle die hem te voren kenden, en zy hebben met hem brood geëten in zyn huys: en zy hebben op hem hun hoofd geroerd, en hem vertroost van al het kwaed dat den Heer over hem gebragt had: en zy hebben hem gegeven een iegelyk een schaep, en eenen gouden oorring.
12. En den Heer heeft Jobs laetsten gebenedyd meer dan zyn beginsel. En hy heeft gekregen veertien duyzend schapen, en zes duyzend kameelen, et duyzend paer ossen, en duyzend ezelinnen.
13. En hy heeft gehad zeven zonen, en dry dochteren.
14. En hy heeft den naem van de eene dochter genoemd Dies, en den naem van de tweede Cassia, en den naem van de derde Cornustibii.
15. En daer zyn geene vrouwen gevonden, zoo schoon gelyk Jobs dochteren in al het land: en haer vader gaf haer erfenisse onder hare broeders.
16. En Job heeft na deze geschiedenissen geleefd honderd en veertig jaren, en heeft zyne kinderen gezien, en de kinderen van zyne kinderen tot de vierde generatie toe, en hy is gestorven oud, en vol van dagen.

DAVIDS
PSALTER.

I. PSALM.

Beatus vir.

1. Zalig is den man die niet weggegaen is in den raed der ongoddelyken, en in der zondaren weg niet heeft gestaen: noch in den zetel der pestilentie gezeten:
2. Maer in de wet des Heeren is zynen wille, en zyne wet zal hy overdenken dag en nacht.
3. En hy zal zyn gelyk een hout dat geplant is aen de vloeden der wateren, dat zyne vrucht zal geven te zynen tyde: en zyn loof zal niet afvallen: en al wat hy doen zal, dat zal voorspoedig wezen.

4. Alzoo niet de ongoddelyken, alzoo niet : maer gelyk het stof, hetwelk den wind werpt van het aenzigt der aerde.
5. Daerom staen de ongoddelyken niet op in het oordeel : noch de zondaers in den raed der regtveerdigen.
6. Want den Heer kent den weg der regtveerdigen : en den weg der ongoddelyken zal vergaen.

II. PSALM.

Quare fremuerunt.

1. Waerom hebben de heydenen gegrimd, en de lieden overdacht ydele dingen?
2. Te zamen hebben gestaen de koningen der aerde, en de prinsen zyn te zamen overeen gekomen tegen den Heere, en tegen zynen gezalfden.
3. Laet ons van een breken hunne banden : en van ons werpen hun jok.
4. Die in de hemelen woont zal ze begekken : en den Heer zal ze beschimpen.
5. Dan zal hy tot hen spreken in zyne gramschap, en in zyne verbolgenheyd zal hy ze verstooren.
6. Maer ik ben een koning gesteld van hem over Sion zynen heyligen berg, prekende zyn gebod.
7. Den Heer heeft tot my gezeyd : Myn zoon zyt gy, ik heb u heden gewonnen.
8. Eyscht van my, en ik zal u de heydenen geven tot uwe erfenisse, en tot uwe bezittinge de eynden der aerde.
9. Gy zult ze regeren met eene yzeren roede, en gelyk eens potbakkers vat zult gy ze in stukken breken.
10. En nu gy koningen, verstaet : wordt onderwezen, die het aerdryk oordeelt.
11. Dient den Heere met vreeze : en verheugt u in hem met bevinge.
12. Aenveerdt de leeringe, opdat den Heer by aventure niet gram worde, en dat gy niet vergaet van den regtveerdigen weg.
13. Als zyne gramschap in korten tyd ontstoken zal zyn, zalig zyn zy alle, die in hem betrouwen.

III. PSALM.

Den Psalm van David, als hy vlugtte voor het aenzigt zyns zoons Absalom. (II Reg. XV. 14.)

Domine quid multip.

1. Heere, waerom zyn zy vermenigvuldigd die my kwellen? velen staen er op tegen my.
2. Velen zeggen myner ziele : Haer is geene zaligheyd in haren God.
3. Maer gy, Heere, zyt myn ontvanger, myne glorie, en verheffende myn hoofd.
4. Met myne stemme heb ik tot den Heere geroepen : en hy heeft my verhoord van zynen heyligen berg.
5. Ik heb geslapen, en ben vast in slaep geweest : en ik ben opgestaen, want den Heer heeft my ontvangen.
6. Ik zal niet vreezen de duyzenden des volks die my omringen : staet op, Heere, en behoudt my, myn God.
7. Want gy hebt geslagen alle die my tegen zyn zonder zake : de tanden der zondaren hebt gy al in stukken gebroken.
8. Den Heere behoort toe de zaligheyd, en op uw volk is uwe benedictie.

IV. PSALM.

Ten eynde in de liedekens, den Psalm David.

Cum invocarem.

1. Als ik aenriep, zoo heeft my verhoord den God myner regtveerdigheyd : in de tribulatie hebt gy my verbreyd. Ontfermt u myner, en verhoort myn gebed.
2. Kinderen der menschen, hoe lang zult gy wezen zwaer van herte? waertoe bemint gy ydelheyd, en zoekt logenen?
3. En weet dat den Heer wonderlyk gemaekt heeft zynen heyligen : den Heer zal my verhooren als ik tot hem roepen zal.
4. Weest gram, en wilt niet zondigen : van dat gy in uwe herten zegt, en in uwe slaepkamer, wordt bewogen tot rouwe.
5. Offert het sacrificie der regtveerdigheyd, en hoopt in den Heere, velen zeggen : Wie heeft ons goede dingen getoond?
6. Geteekend is op ons het licht uws aenzigts, ô Heere : gy hebt gegeven blydschap in myn herte.

7. Van de vrucht hunner tarwe, wyn, en olie zyn zy vermenigvuldigd.

8. In den vrede zal ik tezamen slapen, en rusten;

9. Want gy, Heere, hebt my zonderlinge in de hoop gesteld.

V. PSALM.

Ten eynde voor haer die erfenisse verwerft, den Psalm van David.

Verba mea auribus.

1. Vat myne woorden, Heere, met uwe ooren, verstaet mynen roep.

2. Luystert naer de stemme myns gebeds, myn koning en myn God.

3. Want tot u zal ik bidden: ô Heere, des morgens vroeg zult gy myne stemme verhooren.

4. Des morgens vroeg zal ik by u staen, en zien: want gy zyt geen God willende boosheyd.

5. Noch by u zal niet woonen den kwaedwilligen: noch de onregtveerdigen zullen voor uwe oogen niet blyven.

6. Gy haet alle die boosheyd doen: gy zult verdoen alle die logenen spreken. Den bloedgierigen man, en den bedriegelyken zal den Heer verfoeyen:

7. Maer ik zal door de menigvuldigheyd uwer bermhertigheyd gaen in uw huys: ik zal aenbidden tot uwen heyligen tempel in uwe vreeze.

8. Heere, leydt my in uwe regtveerdigheyd: om myner vyanden wille, zoo beschikt in uw aenschouwen mynen weg.

9. Want in hunnen mond is de waerheyd niet: hun hert is ydel.

10. Een open graf is hunne keel, met hunne tongen deden zy bedriegelyk; oordeelt ze, ô God. Laet ze afvallen van hunne gedachten, naer de menigte van hunne boosheden zoo dryft ze uyt, want zy hebben u gekreten, ô Heere.

11. En laet ze blyde zyn, alle die in u hopen, in der eeuwigheyd zullen zy zich verheugen: en gy zult in hen woonen. En zy zullen in u glorieren alle die uwen naem liefhebben.

12. Want gy zult gebenedyden den regtveerdigen. Heere, als met den schild van uwen goeden wille hebt gy ons gekroond.

VI. PSALM.

Ten eynde in de liedekens, Davids Psalm, voor den achtsten dag.

Domine ne in furore.

1. Heere, straft my niet in uwe verbolgenheyd, noch in uwe gramschap kastydt my.

2. Ontfermt u myner, Heere, want ik ben krank: geneest my, Heere, want alle myne beenderen zyn heel ontsteld.

3. En myne ziel is zeer verschrikt: en gy, Heere, hoe lange?

4. Wordt omgekeerd, Heere, en verlost myne ziel: maekt my zalig om uwe bermhertigheyd.

5. Want daer is niemand in de dood die uws gedachtig is: en wie zal u in de hel belyden?

6. Ik heb gearbeyd in myne zuchting, ik zal alle nachten myn bed wasschen: met myne tranen zal ik myne rustplaets begieten.

7. Myne oog is van de verbolgenheyd verslagen: ik ben verouderd onder alle myne vyanden.

8. Gaet weg van my alle die boosheyd bedryft: want den Heer heeft de stemme myns weenens gehoord.

9. Den Heer heeft myn ootmoedig bidden verhoord, den Heer heeft myn gebed ontvangen.

10. Laet ze beschaemd worden, en zeer krachtiglyk ontsteld alle myne vyanden: laet ze bekeerd worden, en zeer haestelyk zich schamen.

VII. PSALM.

Den Psalm David, die hy gezongen heeft den Heere om de woorden van Chusi den zoon van gemini. (II. Reg. xvj.)

Domine Deus meus.

1. Heere, mynen God, in u heb ik gehoopt: helpt my uyt alle die my vervolgen, en verlost my.

2. Dat hy eens niet grype als een leeuw myne ziel, als er niemand is die verlossen mag, of zalig maken.

3. Heere mynen God, heb ik dit gedaen, en is er boosheyd in myne handen:

4. Heb ik met kwaed geloond, die my met kwaed betaelden, zoo moet ik te

regt ydel afvallen van myne vyanden :

5. Zoo moet den vyand myne ziel vervolgen, en grypen, en vertreden in de aerde myn leven, en myne glorie tot stof brengen.

6. Staet op, Heere, in uwe gramschap: en wordt verheven in de palen van myne vyanden. En staet op, Heere mynen God, in het gebod dat gy bevolen hebt :

7. En de vergaderinge der volken zal u omringen. En om deze komt wederom in het hooge :

8. Den Heere oordeelt de lieden. Oordeelt my, Heere, naer myne regtveerdigheyd, en naer myne onnoozelheyd over my.

9. De ergheyd der zondaren zal vernield worden, en gy zult den regtveerdigen vorderen, gy God onderzoekende de herten en nieren.

10. Myne hulpe is van den Heer, die zalig maekt die opregt zyn van herte.

11. God is een regtveerdig regter, sterk en lydzamig : zal hy tot alle dagen gram worden?

12. Ten zy dat gy bekeerd wordt, hy heeft zyn zweerd opgeheven te slaen : zynen boog heeft hy gespannen, en dien bereyd.

13. En in dien heeft hy bereyd geschutten des doods, zyne pylen heeft hy voor de brandende gemaekt.

14. Ziet, hy heeft wat kwaeds in den zin : met pyne is hy zwanger, en boosheyd heeft hy gebaerd.

15. Eenen put heeft hy opengedaen, en dien ontgraven : en hy is in de gracht gevallen, die hy gemaekt heeft.

16. Zyne smarte zal wederom keeren op zyn hoofd : en op den top van zynen hoofde zal zyne boosheyd nederdalen.

17. Ik zal den Heere loven om zyner geregtigheyds wille : en ik zal zingen den naem des allerhoogsten Heere.

VIII. PSALM.

Ten eynde, om de wynpersen, den Psalm David.

Domine Dominus noster.

1. Heere onzen Heer, hoe wonderlyk is uwen naem over geheel aerdryk! Want uwe heerlykheyd is verheven boven de hemelen.

2. Uyt den mond van de jonge kinderen nog niet sprekende, en der zuygelingen hebt gy den lof volmaekt om uwe vyanden, dat gy verderven zoudt den vyand en den wreker.

3. Want ik zal zien uwe hemelen, de werken uwer vingeren : de maen en sterren die gy gefondeerd hebt.

4. Wat is den mensch dat gy zyns gedachtig zyt? of den zoon des menschen, dat gy hem bezoekt?

5. Gy hebt hem minder gemaekt een luttel beneden de engelen, met glorie en eere hebt gy hem gekroond :

6. En hebt hem gesteld over de werken uwer handen.

7. Alle dingen hebt gy onder zyne voeten geworpen, schapen en ossen : en daertoe nog de dieren des velds;

8. De vogelen des hemels, en de visschen der zee, die doorwandelen de paden der zee.

9. Heere onzen Heer, hoe wonderlyk is uwen naem over geheel aerdryk!

IX. PSALM.

Ten eynde, om de verholenheden des zoons, een Psalm David.

Confitebor tibi Domine.

1. Ik zal u belyden, Heere, uyt ganscher herte : ik zal vertellen allen uwe wonderen.

2. Ik zal my verblyden en verheugen in u : ik zal uwen naem loven, o gy Allerhoogsten.

3. Als gy mynen vyand te rugge zult om dryven : dan zullen zy krank worden, en vergaen van uw aenzigt.

4. Want gy hebt myn regt, en myne zaek uytgeregt : gy hebt op den troon gezeten die daer oordeelt de regtveerdigheyd.

5. Gy hebt de heydenen gestraft, en den ongoddelyken is vergaen : hunnen naem hebt gy uytgevaegd in der eeuwigheyd, en in de eeuwen der eeuwen.

6. Des vyands zweerden zyn ten eynde gekomen; en hunne steden hebt gy bedorven. Hunne gedenkenisse is vergaen met het geluyd :

7. En den Heer blyft in der eeuwigheyd. Hy heeft ten geregte zynen troon bereyd :

8. En hy zal den omgang der aerde

oordeelen in geregtigheyd, hy zal de volken oordeelen in de regtveerdigheyd.

9. En den Heer is geworden een toevlugt den armen : een helper in de bekwame tyden, in de tribulatie.

10. En laet ze in u hopen die uwen naem kennen : want gy hebt niet verlaten degene die u zoeken, Heere.

11. Zingt den Heere die in Sion woont: verkondigt onder de heydenen zyn doen:

12. Want zoekende hun bloed is hy des gedachtig geweest : hy heeft niet vergeten den roep van de armen.

13. Ontfermt u myner, Heere : ziet aen myne vernederinge onder myne vyanden.

14. Gy die my verheft van de poorten der dood, dat ik zoude verkondigen al uwen lof in de poorten der dochter van Sion.

15. Ik zal my verheugen in uwe zaligheyd : de heydenen zyn vast gestoken in de verderfenisse die zy gemaekt hebben. In dezen strik die zy geborgen hebben is hunnen voet gevangen.

16. Zoo bekent men dat den Heer regt doet : in de werken zyner handen is den zondaer bevangen.

17. De zondaren moeten te zamen gekeerd worden ter helle, alle de heydenen die God vergeten.

18. Want altoos zal den armen niet vergeten worden : de lydzaemheyd der armen zal niet vergaen eeuwiglyk.

19. Staet op, Heere, laet den mensch de overhand niet kreygen : laet de heydenen geoordeeld worden in uw aenschouwen.

20. Stelt, Heere, eenen wetgever op hen : laet de heydenen bekennen dat zy menschen zyn.

X. Psalm by de hebreeuwen.

1. Waerom zyt gy, Heere, verre weggegaen, en versmaedt ons in de bekwame tyden, in de tribulatie?

2. Zoo lang den ongoddelyken zich verhooveerdigt, zoo heeft den ellendigen te lyden : zy worden bevangen in de raden die zy denken.

3. Want den zondaer wordt geprezen in de begeerten zyner ziele : en den boozen wordt gebenedyd.

4. Den zondaer heeft den Heer vergramd, naer de menigvuldigheyd zyner gramschap zal hy het niet zoeken.

5. Hy heeft God in de ooge niet : zyne wegen zyn besmet tot alle tyden. Uwe oordeelen worden weggenomen van zyn aenzigt : over alle zyne vyanden zal hy heerschappy hebben.

6. Want hy heeft gezeyd in zyn hert : Ik zal niet omgestooten worden van geslachte tot geslachte, zonder kwaed.

7. Wiens mond is vol vloekens, en bitterheyd, en bedrog : onder zyne tonge is arbeyd en pyn.

8. Hy zit in de lagen met de ryken, in het heymelyk, dat hy dooden zoude den onnoozelen.

9. Zyne oogen merken op den armen : hy legt lagen in het verborgen als een leeuw in zyne spelonke. Hy legt lagen om te grypen den armen : te grypen den armen als hy hem aenhaelt.

10. In zynen strik zal hy dien vernederen, hy zal zich zelven buygen, en vallen als hy heerschappy gekregen heeft over de armen.

11. Want hy heeft in zyn hert gezeyd : God heeft het vergeten, hy heeft zyn aenzigt afgekeerd dat hy het niet zien zoude immermeer.

12. Staet op, Heere God, laet uwe hand verheven worden : vergeet de armen niet.

13. Waerom heeft den ongoddelyken God getergd? want hy heeft in zyn hert gezeyd : Hy zal het niet verzoeken.

14. Gy ziet het immers, want gy den arbeyd en de smarte aenmerkt : dat gy die zoudt leveren in uwe handen. U is den armen gelaten : der weeze zult gy een helper wezen.

15. Breekt in stukken den arm van den zondaer en boozen : zyne zonde zal gezocht worden, en niet gevonden.

16. Den Heer zal regeren eeuwiglyk, en in de eeuwen der eeuwen : gy heydenen zult vergaen van zyne aerde.

17. De begeerte der armen heeft den Heer verhoord : de bereydinge van hunne herten heeft uwe oor verhoord.

18. Om regt te doen den weeze en den ootmoedigen, dat den mensch daer voorts niet meer toe doe om zich zelven groot te maken op de aerde.

X. PSALM.

Ten eynde, Davids Psalm.

In Domino confido.

1. In den Heere heb ik betrouwen: hoe zegt gy myner ziele: Vaert over op den berg als eene mussche?

2. Want ziet de zondaers hebben den boog gespannen, zy hebben hunne schichten bereyd in den pylkoker, om te schieten in het donker die regt van herte zyn.

3. Want dat gy volmaekt hadt, hebben zy bedorven: maer wat heeft den regtveerdigen gedaen?

4. Den Heer is in zynen heyligen tempel. des Heeren stoel is in den hemel:

5. Zyne oogen zien op den armen: zyne oogschelen ondervragen de kinderen der menschen.

6. Den Heer ondervraegt den regtveerdigen en ongoddelyken: maer wie boosheyd bemint, haet zyne ziel.

7. Hy zal op de zondaren strikken regenen: vuer en solfer, en den wind van de onweders is het deel van hunnen kelk.

8. Want den Heer is regtveerdig, en regtveerdigheden heeft hy liefgehad: geregtigheyd heeft zyn aenzigt aengezien.

XI. PSALM.

Ten eynde voor den achtsten dag, Davids Psalm.

Salvum me fac.

1. Maekt my zalig, Heere, want den heyligen is afgenomen: want de waerheden zyn verminderd van de kinderen der menschen.

2. Onnutte dingen hebben zy gesproken een iegelyk tot zynen naesten: bedriegelyke lippen hebben met verscheyde herten gesproken.

3. Den Heer verstrooye alle bedriegelyke lippen, en de hoogsprekende tonge.

4. Die gezeyd hebben: Onze tonge zullen wy groot maken, onze lippen zyn van ons, wie is onzen Heer?

5. Om de ellendigheyd van de behoeftigen, en het zuchten der armen, zal ik nu opstaen, zegt den Heer. Ik zal ze stellen in de zaligheyd: getrouwelyk zal ik daerin doen.

6. De uytspraken des Heeren zyn zuyvere uytspraken: zilver door het vuer onderzocht, beproeld en gezuyverd van de aerde zevenmael.

7. Gy, Heere, zult ons zalig maken: en bewaren van dezen geslachte in der eeuwigheyd.

8. In eenen omgang wandelen de ongoddelyken: naer uwe hoogheyd hebt gy vermenigvuldigd de kinderen der menschen.

XII. PSALM.

Ten eynde, Davids Psalm.

Usquequo Domine.

1. Hoe lange zult gy myns vergeten Heere tot het eynde? Hoe lange keert gy uw aenzigt van my?

2. Hoe lange zal ik raden stellen in myne ziel, pyne in myn hert dagelyks?

3. Hoe lange zal myn vyand verheven worden boven my?

4. Ziet aen, en verhoort my, Heere myn God. Verlicht myne oogen dat ik tot geenen tyde ontslape in de dood:

5. Dat myn vyand nimmermeer zegge: Ik heb hem verwonnen. Die my kweilen, zullen zich verheugen, is het dat ik omgeworpen worde:

6. Maer ik heb in uwe bermhertigheyd gehoopt. Myn hert zal zich verheugen in zynen zaligmaker: ik zal den Heere zingen, die my goede dingen gegeven heeft: en ik zal met zange loven den naem van den allerhoogsten Heere.

XIII. PSALM.

Ten eynde, Davids Psalm.

Dixit insipiens in corde.

1. Den onwyzen heeft gezeyd in zyn hert: Daer is geen God. Zy zyn verdorven, en afgrysselyk geworden in hun beneersten: daer is niemand die goed doet, daer is niemand tot eenen toe.

2. Den Heer heeft uytgezien van den hemel op de kinderen der menschen, om dat hy zien zoude of er ook iemand verstandig ware, en God zoekende.

3. Zy zyn al bezyden afgeweken, zy zyn te zamen onnut geworden: daer is niemand die goed doet, daer is niemand

tot eenen toe. Een open graf is hunne keel: met hunne lippen deden zy bedriegelyk, der adderen venyn is onder hunne tonge. Derwelker mond is vol vervloeken en bitterheyds: rasch zyn hunne voeten om bloed uyt te storten. Volkomen bederfenisse, en onzaligheyd is in hunne wegen, en den weg des vredes hebben zy niet gekend: daer is geene vreeze Gods voor hunne oogen.

4. Zullen zy het alle niet bekennen die boosheyd doen, die myn volk verslinden als de spyze des broods?

5. Den Heere hebben zy niet aenroepen, zy hebben daer gebeefd van vreeze, daer geene vreeze was.

6. Want den Heer is in het regtveerdig geslacht, den raed van den armen hebt gy beschaemd: want den Heer is zyne hoop,

7. Wie zal uyt Sion geven de zaligheyd Israël? als den Heer afgekeerd zal hebben de gevangenisse zyns volks, zoo zal zich Jacob verheugen, en Israël zich verblyden.

XIV PSALM.

Davids Psalm.

Domine quis habitabit.

1. Heere, wie zal in uw tabernakel woonen? of wie zal rusten op uwen heyligen berg?

2. Die zonder smette wandelt, en regt doet:

3. Die de waerheyd spreekt in zyn hert, die geen bedrog gedaen heeft met zyne tonge: Noch zynen naesten kwaed heeft gedaen, noch verwyt genomen heeft tegen zyne naesten.

4. Den kwaedwilligen acht hy niet: maer die den Heere vreezen eert hy: Die zynen naesten zweert, en niet bedriegt.

5. Die zyn geld niet gegeven heeft ten woeker, en geene giften over den onnoozelen ontvangen heeft: Die deze dingen doet, zal niet beroerd worden in der eeuwigheyd.

XV. PSALM.

De inschryving des titels is tot David zelf.

Conserva me Domine.

1. Behoudt my, Heere, want ik heb in u gehoopt.

2. Ik heb den Heere gezeyd: Myn God zyt gy, want myner goeden behoeft gy niet.

3. In de heyligen, die in zynen lande zyn, heeft hy alle myne willen wonderlyk gemaekt.

4. Hunne krankheden zyn vermenigvuldigd: daerna hebben zy gehaest. Ik zal hunne verzamingen niet vergaderen van de bloeden: noch ik zal gedachtig zyn hunner namen door myne lippen.

5. Den Heer is het deel myner erve, en myns kelks: gy zyt dengenen die myne erfelykheyd my wederom geven zult.

6. Het lot is my gevallen zeer wel: want myne erfenisse is my kostelyk.

7. Ik zal den Heere gebenedyuen die my verstand heeft gegeven: daerenboven ook tot den nacht toe hebben my myne nieren gestraft.

8. Ik had den Heer altyd voor oogen: want hy is my ter rechter zyde, dat ik niet beroerd worde.

9. Daerom is myn hert verblyd, en myne tonge heeft zich verheugd: daertoe zoo zal myn vleesch ook rusten in de hoop.

10. Want gy zult myne ziel niet laten in de helle: noch gy zult uwen heyligen geven te zien de verderffenisse. Gy hebt my kennelyk gemaekt de wegen des levens, gy zult my volmaken met blydschap door uw wezen: wellustigheden zyn in uwe rechter hand eeuwiglyk.

XVI PSALM.

Het gebed van David.

Exaudi Domine justitiam.

1. Verhoort, Heere, myne regtveerdigheyd: merkt op myn gebed. Met de ooren vat myn gebed, niet met bedrieglyke lippen.

2. Van uw aenzigt laet myn oordeel voortkomen: laet uwe oogen zien de geregtigheden.

3. Gy hebt myn hert beproefd, en het

bezocht des nachts : met den vure hebt gy my onderzocht, en geene boosheyd is in my gevonden.

4. Opdat myn mond niet spreke der menschen werken : om de woorden uwer lippen heb ik harde wegen bewaerd.

5. Volmaekt myne gangen in uwe paden : dat myne voetstappen niet slibberen.

6. Ik heb geroepen, want gy God hebt my verhoord : neygt uwe oor te mywaert, en verhoort myne woorden.

7. Maekt wonderlyk uwe bermhertigheden, gy die zalig maekt degene die in u hopen.

8. Van degene die uwer rechter hand wederstaen, bewaert my als den appel der oogen. Onder de schaduwe van uwe vleugelen bewaert my :

9. Van het aenzigt der ongoddelyken die my gepynigd hebben. Myne vyanden hebben myne ziel omringd :

10. Hun vet hebben zy gesloten : hunnen mond heeft hooveerdy gesproken.

11. My verwerpende hebben zy my nu omringd : hunne oogen hebben zy opgesteld ter aerde te neygen.

12. Zy hebben my ontvangen als eenen leeuw bereyd tot den roove : en als een welp van den leeuw woonende in verborgen plaetsen.

13. Staet op, Heere, en verrast hem, en treedt hem onder de voeten : verlost myne ziel van den ongoddelyken, uw zweerd

14. Van de vyanden uwer hand. Heere scheydt ze van de luttel menschen van de aerde in hun leven : van uwe verborgenheden is hunnen buyk vervuld. Zy zyn verzaed van kinderen : en zy hebben hunne blevelingen gelaten hunnen kleynen kinderen.

15. Maer ik zal in regtveerdigheyd my vertoonen uwen aenzigte : ik zal verzaed worden als uwe glorie zich openbaert.

XVII PSALM.

Een eynde om den knecht des Heeren David, die gesproken heeft de woorden van dit liedeken, in dien dag als hem den Heer verlost had uyt de hand van alle zyne vyanden, en van Saüls hand en hy sprak : (2. Reg. xxij. 2.)

Diligam te Domine.

1. Ik zal u lief hebben Heere myne sterkheyd :

2. Den Heer is myne vastigheyd, en myn toevlugt, en myn verlosser. Myn God is myn helper, en ik zal in hem hopen. Myn beschermer, en den hoorn myner zaligheyd, en myn ontvanger.

3. Lovende zal ik den Heere aenroepen : en van myne vyanden zal ik behouden zyn.

4. De pynen des doods hebben my omvangen : en de beken der boosheyd hebben my verstoord.

5. De pynen der helle hebben my omvangen : my hebben overweldigd rasschelyk de strikken des doods.

6. In myne tribulatie heb ik den Heer aenroepen, en tot mynen God geroepen : En hy heeft van zynen heyligen tempel myne stem gehoord : en mynen roep in zyne tegenwoordigheyd, is gegaen in zyne ooren.

7. De aerde is beroerd geweest, en heeft gebeefd : de fondamenten der bergen zyn verbaesd geweest en beefden, om dat hy op hen gestoord is.

8. Een rook is er opgegaen in zyne gramschap : en een vuer heeft uyt zyn aenzigt gebrand : kolen zyn daeraf ontstoken.

9. Hy heeft de hemelen gebogen, en is nedergedaeld : en donkerheyd was onder zyne voeten.

10. En hy is op de cherubinen geklommen, en heeft gevlogen : hy heeft gevlogen boven de vederen der winden.

11. En hy heeft de duysternissen gesteld voor zyne verborgen plaetse, rondom van dien is zyn tabernakel : donker water is in de wolken der lucht.

12. Van de klaerheyd in zyn aenschouwen zyn de wolken weggetrokken, hagel en kolen des vuers.

13. En den Heer heeft van den hemel gedonderd, en den Allerhoogsten heeft zyne stemme gegeven : hagel en kolen vuers.

14. En hy heeft zyne pylen uytgeschoten, en die verstrooyd : bliksemen heeft

hy vermenigvuldigd, en die verstoord.
15. En daer zyn uytgesprongen fonteynen der wateren, en de fondamenten van den omgang der aerde zyn ontdekt: Van uwe berispinge Heere, van het inblazen des geests van uwe gramschap.
16. Hy heeft van het hoogste gezonden, en my opgenomen: en hy heeft my opgenomen van vele wateren.
17. Hy heeft my verlost van myne allersterkste vyanden, en van degene die my haetten: want zy zyn versterkt boven my.
18. Zy hebben my verrast in den dag myner pyningen: en den Heer is myn beschermer geworden.
19. En hy heeft my uytgeleyd in het ruyme: hy heeft my zalig gemaekt, want hy heeft my gewild.
20. En den Heer zal my weder loonen naer myne regtveerdigheyd: en naer de puerheyd van myne handen zal hy my vergelden:
21. Want ik heb bewaerd de wegen des Heeren, en ik heb niets ongoddelyks van mynen God bedreven.
22. Want alle zyne oordeelen heb ik voor oogen: en zyne regtveerdigheden heb ik van my niet verstooten.
23. En ik zal onbesmet zyn met hem: en ik zal my wachten van myne boosheyd.
24. En den Heer zal my loonen naer myne regtveerdigheyd: en naer de zuyverheyd van myne handen in het aenschouwen van zyne oogen.
25. Met den heyligen zult gy heylig zyn, en met den onnoozelen man zult gy onnoozel zyn:
26. En met den uytverkoren zult gy uytverkoren zyn: en met den verkeerden zult gy verkeerd worden.
27. Want gy zult het ootmoedig volk behouden: en de oogen der hooveerdigen zult gy vernederen.
28. Want gy verlicht myne lampe, Heere: myn God verlicht myne duysternissen.
29. Want door u zal ik verlost worden van de bekoringe, en met mynen God zal ik door den muer gaen.
30. Myn God onbesmet is zynen weg: de uytspraken des Heeren zyn door het vuer onderzocht: hy is een beschermer van alle die in hem hopen.
31. Want wie is God zonder den Heere? of wie is God zonder onzen God?
32. God die my omgord heeft met kracht: en heeft mynen weg onbevlekt gesteld.
33. Die myne voeten volmaekt heeft als der herten, en op de hoogten my stellende.
34. Die myne handen leert ten stryde: en gy hebt als eenen metalen boge myne armen gesteld.
35. En gy hebt my gegeven de bescherminge uwer zaligheyd: en uwe rechter hand heeft my ontvangen: En uwe onderwyzinge heeft my verbeterd ten eynde: en uwe onderwyzinge zal my leeren.
36. Gy hebt myne gangen ruym gemaekt onder my: en myne voetstappen zyn niet krank geworden:
37. Ik zal myne vyanden vervolgen, en die aengrypen: en ik zal niet omkeeren tot dat zy te niet zyn.
38. Ik zal ze in stukken breken, en zy zullen niet mogen staen: zy zullen vallen onder myne voeten.
39. En gy hebt my met kracht omgord ten stryde: en gy hebt onder myne voeten geworpen die tegen my opstaen.
40. En myne vyanden hebt gy my gegeven ten rugge, en die my haetten hebt gy heel vernield.
41. Zy hebben geroepen, en daer was niemand die ze verloste, tot den Heere: en hy heeft ze niet verhoord.
42. En ik zal ze als stof ontwee stooten voor het aenschyn des winds: als slyk der straten zal ik ze uytvagen.
43. Gy zult my verlossen van het wederzeggen des volks: gy zult my stellen tot een hoofd der heydenen.
44. Een volk dat ik niet gekend heb, heeft my gediend: in het gehoor der ooren is het my onderdanig geweest.
45. De vreemde kinderen hebben my gelogen, de vreemde kinderen zyn verouderd, en zy hebben mank gegaen van hunne paden.
46. Den Heer leeft, en gebenedyd zy myn God, en verheven moet wezen God myner zaligheyd.
47. God die my de wrake geeft, en brengt de volken onder my, myn verlosser van myne grammoedigen vyanden.
48. En van degene die tegen my opstaen zult gy my verheffen: van den boozen man zult gy my verlossen,

49. Daerom zal ik u belyden in de natien Heere : en uwen naem zal ik een psalterlied zingen.

50. Groot makende de zaligheden van zynen koning en bermhertigheyd doende zynen gezalfden David, en zynen zade in der eeuwigheyd.

XVIII PSALM.

Ten eynde, Davids Psalm.

Cœli enarrant.

1. De hemelen vertellen de glorie Gods, en de werken zyner handen verkondigt het firmament.

2. Den dag werpt op den dage het woord, en den nacht geeft den nacht te kennen de wetenheyd.

3. Daer zyn geene spraken noch woorden, derwelker stemmen niet gehoord worden.

4. In al het aerdryk is hunne stemme uytgegaen : en in de eynden van den omgang der aerde hunne woorden.

5. In de zon heeft hy zyn tabernakel gesteld : en hy als eenen bruydegom voortkomende uyt zyne slaepkamer : heeft zich verheugd als een reus om den weg te loopen.

6. Van den oppersten hemel is zynen uytgang : En zynen toeloop is tot den oppersten van dien : en daer is niemand die zich verbergen mag van zyne hitte.

7. De wet des Heeren is onbesmet, bekeerende de zielen : het getuygenis des Heeren is getrouw, gevende wysheyd den kleynen kinderen.

8. De regtveerdigheden des Heeren zyn regt, verblydende de herten : het gebod des Heeren is klaer; verlichtende de oogen.

9. De vreeze des Heeren is heylig, durende van eeuw tot eeuw : de oordeelen des Heeren zyn waerachtig, geregtveerdigd in zich zelven.

10. Begeerlyk boven goud en zeer kostelyke gesteenten : en zoeter dan honig en honigraten.

11. Want uw dienaer bewaert ze, in die te bewaren is groote vergelding.

12. Wie verstaet de verzuymenissen? van myne verborgenheden zuyvert my:

13. En van den vreemde spaert uwen dienaer. Is het dat zy over my geene heerschappy krygen, zoo zal ik onbesmet zyn : en ik zal gezuyverd worden van de allergrootste misdaed.

14. En de redenen myns monds zullen wezen om te behagen : en de aendacht myns herte is in uw aenschouwen altyd. Heere myn helper, en myn verlosser.

XIX PSALM.

Ten eynde, Davids Psalm.

Exaudiat te Dominus.

1. Den Heer verhoore u in den dag der tribulatie : den naem van Jacob bescherme u. (*Psalm* XXIII. 6.)

2. Hy zende u hulpe van de heylige plaetse : en bescherme u van Sion.

3. Hy zy gedachtig als uw sacrificie : en uw brandoffer worde vet.

4. Hy geve u naer uw herte : en hy vestige allen uwen raed.

5. Wy zullen ons verblyden in uwe zaligheyd : en in den naem onzes Gods zullen wy groot gemaekt worden.

6. Den Heer voldoe alle uwe begeerten : nu heb ik gekend dat den Heere zynen GEZALFDEN behouden heeft. Hy verhoore hem van zynen heyligen hemel : in de magtigen is de zaligheyd zyner rechter hand.

7. Deze in wagens, en deze in peerden : maer wy zullen in den naem des Heeren onzes Gods aenroepen.

8. Zy zyn verbonden : en gevallen : maer wy zyn opgestaen, en opgeregt.

9. Heere maekt zalig den koning : en verhoort ons in den dag, als wy u aenroepen.

XX. PSALM.

Ten eynde, Davids Psalm.

Domine in virtute.

1. Heere in uwe kracht zal zich den koning verblyden : en op uwe zaligheyd zal hy zich zeer verheugen.

2. Den wensch zyns herten hebt gy hem gegeven : en wat zynen mond begeert hebt gy niet geweygerd.

3. Want gy hebt hem voorkomen met de gebenedydingen uwer zoetigheyd : gy hebt op zyn hoofd gesteld eene kroon van kostelyk gesteente.

4. Het leven heeft hy van u begeerd: en gy hebt hem gegeven langheyd der dagen eeuwiglyk, en immermeer.
5. Groot is zyne glorie in uwe zaligheyd: glorie en groote schoonheyd zult gy op hem stellen.
6. Want gy zult hem geven ter gebenedydinge eeuwiglyk en immermeer: gy zult hem verblyden in vreugden met uw aenzigt.
7. Want den koning in den Heer hoopt: en in de bermhertigheyd des Allerhoogsten zal hy niet verroerd worden.
8. Laet uwe hand gevonden worden allen uwen vyanden: uwe rechter hand moet vinden alle die u haten.
9. Gy zult ze stellen als eenen oven des vuers ten tyde van uwen aenzigte: den Heer zal ze in zyne gramschap verstooren, en het vuer zal ze verslinden.
10. Hunne vrucht zult gy van de aerde vernielen: en hun zaed van de kinderen der menschen.
11. Want zy hebben kwade dingen op u gekeerd; zy hebben raed opgenomen die zy niet hebben kunnen vast maken.
12. Want gy zult hen ten rugge stellen: in uwe blevelingen zult gy hun aenzigt bereyden.
13. Wordt verheven Heere in uwe kracht: wy zullen zingen en met den psalter uwe krachten loven.

XXI. PSALM.

Ten eynde om de vroege ontvanginge, Davids Psalm.

Deus, Deus meus respice.

1. Myn God, myn God, ziet op my: waerom hebt gy my verlaten? verre van myne zaligheyd zyn de woorden van myne misdaden.
2. Myn God ik zal roepen in den dag, en gy zult het niet verhooren: en des nachts, en niet tot myne onwysheyd.
3. Maer gy woont in het heylige, den lof van Israël.
4. In u hebben gehoopt onze vaders: zy hebben gehoopt, en gy hebt ze verlost.
5. Tot u hebben zy geroepen, en zy zyn behouden geweest: in u hebben zy gehoopt, en zy zyn niet beschaemd geweest.
6. Maer ik ben een worm, en geen mensch: eene versmaedheyd der menschen, en eene verworpenheyd des volks.
7. Alle die my zagen hebben my bespot: zy hebben met de lippen gesproken, en het hoofd geschud.
8. Hy heeft in den Heer gehoopt, laet hem nu verlossen: hy make hem zalig, want hy wilt hem.
9. Want gy zyt dengenen die my uytgetrokken hebt uyt den buyk: myne hoop van de borsten myner moeder,
10. In u ben ik geworpen uyt den buyk: van myns moeders buyk zyt gy myn God,
11. Wilt van my niet scheyden: Want de tribulatie is zeer na: want daer is niemand die helpe.
12. My hebben omringd vele kalveren: vette stieren hebben my omleyd.
13. Zy hebben op my hunnen muyl geopend, gelyk een leeuw roovende en brieschende.
14. Gelyk water ben ik uytgestort: en alle myne beenderen zyn verspreyd. Myn hert is geworden als smeltende wasch, in het midden van mynen buyk.
15. Myne kracht is verdroogd als eene scherf, en myne tong kleefde aen het gehemelte myns monds: en tot het stof des doods hebt gy my gebragt.
16. Want my hebben omringd vele honden: den raed der kwaedwilligen heeft my omleyd. Zy hebben doorgraven myne handen, en myne voeten:
17. Zy hebben geteld al myn gebeente. Doch zy hebben my aenmerkt en bezien:
18. Zy hebben myne kleederen voor zich gedeyld, en op myn kleed hebben zy het lot geworpen.
19. Maer gy, Heere, vervreemdt uwe hulpe niet verre van my: tot myner hulpe ziet toe.
20. God verlost myne ziele van den zweerde: en uyt des honds magt myne eenige.
21. Verlost my uyt den mond des leeuws: en van de hoornen des eenhoorns myne ootmoedigheyd.
22. Ik zal uwen naem vertellen mynen broeders: in het midden der kerken zal ik u loven.
23. Gy die den Heere vreest looft hem: al het zaed van Jacob glorificeert hem:

24. Hem vreeze al het zaed van Israël : want hy heeft niet versmaed, noch verontweerdigd het gebed van den armen. Noch hy heeft zyn aenzigt afgekeerd van my : en toen ik tot hem riep, zoo heeft hy my verhoord.

25. By u is mynen lof in de groote vergaderinge : myne beloften zal ik betalen in het aenschouwen van degene die hem vreezen.

26. De armen zullen eten en verzaed worden : en zy zullen den Heere loven die hem zoeken : hunne herten zullen leven in der eeuwigheyd en immermeer.

27. Alle de eynden der aerde zullen gedachtig worden, en bekeerd tot den Heere : En alle de geslachten der heydenen zullen aenbidden voor zyn aenschouwen.

28. Want des Heeren is het ryk : en hy zal heerschappy hebben over de heydenen.

29. Alle de vetten der aerde hebben geëten en aenbeden : voor zyn aenzigt zullen zy alle vallen die ter aerde nederdalen.

30. En myne ziel zal hem leven : en myn zaed zal hem dienen.

31. De toekomende generatie zal den Heere verkondigd worden : en de hemelen zullen zyne regtveerdigheyd verkondigen den volke dat geboren zal worden, hetwelk den Heer gemaekt heeft.

XXII. PSALM.

Davids Psalm.

Dominus regit me.

1. Den Heer regeert my, en my zal niets gebreken :

2. In de plaets der weyde daer heeft hy my gesteld. Op de wateren der vermakinge heeft hy my opgevoed :

3. Myne ziel heeft hy bekeerd. Hy heeft my geleyd op de paden der regtveerdigheyd, om zynen naem.

4. Want al wandelde ik in het midden van de schaduwe der dood, zoo zal ik geen kwaed vreezen : want gy met my zyt. Uwe roede, en uwen stok : die hebben my getroost.

5. Gy hebt in myn aenschouwen eene tafel bereyd, tegen degene die my kwellen, Gy hebt myn hoofd vet gemaekt met olie : en hoe kostelyk is myn dronkenmakende kelk !

6. En uwe bermhertigheyd zal my navolgen alle de dagen myns levens : Op dat ik woonen zoude in het huys des Heeren eeuwiglyk.

XXIII. PSALM.

Den Psalm van David in den eersten dag des Sabbats.

Domini est terra,

1. Des Heeren is de aerde, en hare volheyd : den omgang der aerde, en alle die daerin woonen.

2. Want hy heeft die op de zeewateren gefondeerd : en op de vloeden heeft hy die bereyd.

3. Wie zal er klimmen op den berg des Heeren? of wie zal staen in zyne heylige plaets?

4. Die onnoozel van handen is, en zuyver van herte, die niet te vergeefs zyne ziel heeft genomen, noch zynen naesten in bedrog gezworen.

5. Dezen zal de benedictie van den Heer ontvangen : en bermhertigheyd van God zynen zaligmaker.

6. Dit is het geslacht dergene die hem zoeken, die het aenschyn zoeken van Jacobs God.

7. Doet op uwe poorten gy prinsen, en wordt opgeheven gy eeuwige poorten : en daer zal in komen den koning der glorie.

8. Wie is dezen koning der glorie? den Heer sterk en magtig : den Heer magtig in den stryd.

9. Doet op uwe poorten gy prinsen, en wordt opgeheven gy eeuwige poorten : en daer zal in komen den koning der glorie.

10. Wie is dezen koning der glorie? den Heer der krachten die is den koning der glorie.

XXIV. PSALM.

Ten eynde, een Psalm van David.

Ad te Domine levavi.

1. Tot u Heere heb ik myne ziel opgeheven :

2. Myn God in u heb ik betrouwen, ik zal niet beschaemd worden :

3. Noch laet myne vyanden my niet bespotten : Want alle die u verbeyden zullen niet beschaemd worden.

4. Laet ze beschaemd worden alle die onregtveerdigheden doen te vergeefs. Toont my Heere uwe wegen : en leert my uwe paden.

5. Beschikt my in uwe waerheyd, en leert my : want gy zyt God myn zaligmaker, en u heb ik verbeyd den geheelen dag.

6. Weest gedachtig uwer bermhertige werken Heere, en uwer bermhertigheden die van het begin der wereld geweest zyn.

7. Der verzuymenissen myner jongheyd, en myner onwetenheden wilt niet gedenken. Naer uwe bermhertigheyd weest gy myns gedachtig : om uwe goedheyd Heere.

8. Zoet en regt is den Heer : daerom zal hy eene wet geven dengenen die in den weg misdoen.

9. Hy zal de zachtmoedigen beschikken in het oordeel : hy zal den goedertieren zyne wegen leeren.

10. Alle wegen des Heeren zyn bermhertigheyd en waerachtigheyd, dengenen die zyn verbond en zyne getuygenissen zoeken.

11. Om uwen naem Heere zult gy genadig wezen myner zonde : want zy is veel.

12. Wie is den mensch die den Heere vreest? eene wet heeft hy hem gesteld in den weg die hy gekozen heeft.

13. Zyne ziel zal in goede dingen woonen : en zyn zaed zal de aerde erven.

14. Den Heer is eene vastigheyd dengenen die hem vreezen : en zyn verbond laet hy hun weten.

15. Myne oogen zyn altyd tot den Heere : want hy zal uyt den strik myne voeten trekken.

16. Ziet op my, en ontfermt u myner : want ik ben eenig en arm.

17. De tribulatien myns herten zyn vermenigvuldigd : van myne nooden verlost my.

18. Ziet aen myne ellende en myne zwarigheyd : en vergeeft my alle myne misdaden.

19. Aenziet myne vyanden, want zy zyn vermenigvuldigd, en met eenen ongeregtigen haet haten zy my.

20. Bewaert myne ziel, en verlost my : ik zal niet beschaemd zyn, want ik in u gehoopt heb.

21. De onnoozelen en geregtigen hebben my aengehangen : om dat ik u verbeydde.

22. O God, verlost Israël uyt alle zyne benaeuwdheden.

XXV. PSALM.

Ten eynde, Davids Psalm.

Judica me Domine.

1. Oordeelt my Heere, want ik heb in myne onnoozelheyd gewandeld : en in den Heere hopende zal ik niet krank worden.

2. Proeft my Heere, en onderzoekt my : brandt myne nieren en myn hert.

3. Want uwe bermhertigheyd is voor myne oogen : en ik heb behagen gehad in uwe waerheyd.

4. Ik heb niet gezeten met den raed der ydelheyd : en met degene die on regte werken doen zal ik niet ingaen.

5. Ik heb gehaet de vergaderinge der kwaedwilligen : en met de ongoddelyken zal ik niet zitten.

6. Ik zal onder de onnoozelen myne handen wassen : en ik zal uwen autaer omvangen Heere :

7. Opdat ik hooren mag de stemme des lofs, en vertellen alle uwe wonderlykheden.

8. Heere ik heb bemind de sierlykheyd uws huys, en de plaets der wooninge uwer glorie.

9. Verdoet met de ongoddelyken ô God myne ziel niet, en met de bloeddorstige mannen myn leven :

10. In derwelker handen boosheden zyn : hunne rechter hand is gevuld met giften.

11. Maer ik heb in myne onnoozelheyd gewandeld : verlost my, en ontfermt u myner.

12. Mynen voet heeft gestaen op den regten weg : in de vergaderingen zal ik u Heere gebenedyden.

XXVI. PSALM.

Den Psalm van David eer hy gezalfd werd.

Dominus illuminatio mea.

1. Den Heer is myn licht en myne zaligheyd, wie zal ik vreezen? Den Heer is een beschermer myns levens, voor wie zal ik beven?

2. Als de kwaeddoeners by my komen, dat zy myn vleesch eten zouden: Die my kwellen myne vyanden, zy zyn krank geworden en gevallen.

3. Is het dat er heyren tegen my staen, zoo zal myn hert niet vreezen. Is het dat er een stryd tegen my opstaet, daerin zal ik hopen.

4. Een ding heb ik van den Heer begeerd, dit zal ik verzoeken, dat ik mag woonen in des Heeren huys alle de dagen myns levens: Opdat ik zien mag den wellust des Heeren, en bezoeken zynen tempel.

5. Want hy heeft my verborgen in zyn tabernakel: in den kwaden dag heeft hy my beschermd in het verborgen van zyn tabernakel.

6. Op eenen steen heeft hy my verheven: en nu heeft hy myn hoofd verheven boven myne vyanden. Ik heb omgegaen, en heb geofferd in zyn tabernakel de offerande des roepen: ik zal zingen, en den Heer een psalter lof zeggen.

7. Verhoort Heere myne stemme waermede ik tot u geroepen heb: ontfermt u myner, en verhoort my.

8. Tot u heeft myn hert gezeyd, myn aenzigt heeft u verzocht: uw aenzigt Heere zal ik verzoeken.

9. Wilt uw aenzigt van my niet afkeeren: wykt niet weg in uwe gramschap van uwen dienaer. Weest myn helper: wilt my niet verlaten, noch versmaedt my God myn zaligmaker.

10. Want myn vader en myne moeder hebben my verlaten: maer den Heer heeft my opgenomen.

11. Stelt my eene wet Heere in uwen weg: en beschikt my in den regten weg, om myne vyanden.

12. Levert my niet in de handen dergene die my kwellen: want tegen my zyn opgestaen booze getuygen, en de boosheyd heeft zich zelven gelogen.

13. Ik geloof te zien de goeden des Heeren, in het land der levenden.

14. Verwacht den Heere, en doet mannelyk: en uw hert worde versterkt, en verbeydt den Heere.

XXVII. PSALM.

Een Psalm voor dezen David.

Ad te Domine clamabo.

1. Tot u Heere zal ik roepen, myn God zwygt van my niet: opdat ik tot eenigen tyd, als gy van my zwygt, niet gelyk worde dengenen die nederdalen in den put

2. Verhoort Heere de stemme myner smeekende bede als ik tot u bid: als ik myne handen ophef tot uwen heyligen tempel.

3. Dat gy my niet te zamen levert met de zondaren: en met degene die boosheyd werken verdoet my niet: Die vriendelyk met hunnen naesten spreken, maer boosheyd is in hunne herten.

4. Geeft dien naer hunne werken, en naer de ergheyd van hunne vonden. Naer de werken van hunne handen geeft hun: en vergeldt hun wederom hunnen loon.

5. Want zy hebben de werken des Heeren niet verstaen, en door de werken zyner handen zult gy ze verderven, en niet optimmeren.

6. Gebenedyd zy den Heer: want hy heeft verhoord de stemme myner smeekende bede.

7. Den Heer is myn helper en myn beschermer: en in hem heeft myn hert gehoopt, en ik ben geholpen. En myn vleesch is wederom verheugd: en uyt der herte zal ik hem belyden.

8. Den Heer is de sterkheyd zyns volks: en hy is een beschermer der behoudenissen van zynen gezalfden.

9. Heere behoudt uw volk, en gebenedydt uw erfdeel: en regeert ze, en verheft ze tot in der eeuwigheyd.

XXVIII. PSALM.

Den Psalm van David, toen het tabernakel volmaekt werd.

Afferte Domino.

1. Brengt aen den Heere gy kinderen Gods : brengt den Heere der rammen kinderen :

2. Brengt den Heere glorie en eer, brengt den Heere glorie zyns naems : aenbidt den Heer in zyn heylig voorhof.

3. De stemme des Heeren gaet op de wateren, God der majesteyt heeft gedonderd : den Heer op vele wateren.

4. De stemme des Heeren is in de kracht : de stemme des Heeren is in de heerlykheyd.

5. De stemme des Heeren brekende de cederboomen : en den Heer zal breken de cederboomen van Libanus :

6. En hy zal die in stukken breken als het kalf van Libanus : en den beminden als eenen zoon der eenhoornen.

7. De stemme des Heeren doorsnydende de vlamme des vuers :

8. De stemme des Heeren bewegende de woestyne : en den Heer zal beroeren de woestyne van Cades.

9. De stemme des Heeren bereydende de herten, en hy zal ontdekken de dikke plaetsen : en in zynen tempel zullen zy alle glorie zeggen.

10. Den Heer doet den overvloed inwoonen : en den Heer zal zitten een koning in der eeuwigheyd.

11. Den Heer zal zynen volke kracht geven : den Heer zal zyn volk gebenedyden in vrede.

XXIX. PSALM.

Den Psalm des liedekens in het wyden des huys van David.

Exaltabo te Domine.

1. Ik zal u verheffen Heere, want gy hebt my ontvangen: noch gy hebt myne vyanden niet verblyd over my.

2. Heere myn God ik heb tot u geroepen, en gy hebt my genezen.

3. Heere, gy hebt myne ziel uytgeleyd van de helle: gy hebt my behouden van degene die in den put nederdalen.

4. Zingt den Heere gy zyne heyligen: en belydt de gedenkenisse zyner heyligheyd.

5. Want gramschap is in zyne verbolgenheyd : en het leven in zynen wil. Tegen den avond zal het weenen duren : en in den morgenstond de blydschap.

6. Maer ik heb gezeyd in myne overvloedigheyd : Ik zal niet beroerd worden in der eeuwigheyd.

7. Heere door uw welbehagen hebt gy myn sieraed kracht gegeven. Gy hebt uw aenzigt van my gekeerd, en ik ben ontsteld geworden.

8. Tot u Heere zal ik roepen : en tot mynen God zal ik bidden.

9. Wat profyt is in myn bloed, als ik nedergedaeld zal wezen in de verderfenisse? Zal het stof u belyden, of uwe waerheyd verkondigen?

10. Den Heer heeft het gehoord, en hy heeft myner ontfermd : Den Heer is myn helper geworden.

11. Gy hebt myne schreying in blydschap verkeerd : gy hebt mynen zak in stukken gesneden, en my omvangen met blydschap :

12. Op dat u myne glorie zoude zingen; en dat ik niet zoude tot druk bewogen worden : Heere myn God, in der eeuwigheyd zal ik u belyden.

XXX. PSALM.

Ten eynde, een Psalm van David, voor de verschriktheyd.

In te Domine speravi.

1. In u Heere heb ik gehoopt, ik zal niet beschaemd worden in der eeuwigheyd : door uwe regtveerdigheyd verlost my.

2. Buygt tot my uwe oore, haest u om my te verlossen : Weest my een God, een beschermer : en tot een huys des toevlugts. opdat gy my zalig maket.

3. Want myne sterkheyd en myn toevlugt zyt gy : en om uwen naem zult gy my voortleyden, en my opvoeden.

4. Gy zult my uytleyden van dezen strik denwelken zy my verborgen hebben : want gy zyt myn beschermer.

5. In uwe handen beveel ik mynen geest : gy hebt my verlost Heere God der waerheyd.

6. Gy haet ze die op ydelheyd acht nemen te vergeefs. Maer ik heb in den Heere gehoopt :

7. Ik zal my verheugen en blyde zyn in uwe bermhertigheyd. Want gy hebt aenzien myne ellende, gy hebt myne ziel behouden in den nood.

8. Gy hebt my niet besloten in des vyands handen: gy hebt op eene ruyme plaets myne voeten gesteld.

9. Ontfermt u myner, Heere, want ik word gekweld: myne oog is heel ontsteld door de gramschap, daertoe myne ziel, en mynen buyk:

10. Want myn leven is vergaen in pynen, en myne jaren in zuchtingen: Myne kracht is in armoede krank geworden: en myne beenderen zyn heel ontsteld.

11. Boven alle myne vyanden ben ik geworden een verwyt, en mynen geburen zeer grootelyks, en eene vreeze mynen bekenden. Die my zagen zyn buyten weg van my gevloden:

12. Ik ben vergeten als eenen dooden van der herte. Ik ben geworden als een bedorven vat:

13. Want ik heb gehoord het verwyt van velen die rondomme woonen: Toen zy daertoe verzaemden tegen my, zoo hebben zy om myne ziel te vangen raed gehouden.

14. Maer ik heb in u gehoopt Heere: ik heb gezeyd: Myn God zyt gy:

15. In uwe handen zyn myne aventuren. Verlost my uyt de hand myner vyanden, en van myne vervolgers.

16. Verlicht uw aenzigt op uwen knecht, maekt my zalig in uwe bermhertigheyd:

17. Heere laet my niet beschaemd zyn, want ik heb u aengeroepen. Beschaemd moeten worden de ongoddelyken, en geleyd in de helle.

18. Stom moeten worden de bedriegelyke lippen. Die tegen den regtveerdigen spreken ongeregtigheyd, met hooveerdy en misbruyk.

19. Hoe groot is de menigvuldigheyd van uwe zoetigheyd Heere, die gy verborgen hebt dengenen die u vreezen. Gy hebt het voor hen volmaekt die in u hopen, in het aenschouwen van de kinderen der menschen.

20. Gy zult ze verbergen heymelyk by u, van de verstooringe der menschen. Gy zult ze beschermen in uw tabernakel, van het wederzeggen der tongen.

21. Gebenedyd is den Heer: want hy heeft zyne bermhertigheyd wonderlyk gemaekt voor my in de bewaerde stad.

22. Maer ik heb gezeyd in den overgang myns gemoeds: Ik ben verworpen van het aenschouwen uwer oogen. Daerom hebt gy verhoord de stemme van mynen gebede, als ik tot u riep,

23. Bemint den Heer alle zyne heyligen: want den Heer zal de waerheyd verzoeken, en overvloediglyk betalen dengenen die hooveerdy bedryven.

24. Doet mannelyk, en laet uw hert versterkt worden, alle die in den Heere hoopt.

XXXI. PSALM.

Een verstand voor David zelven.

Beati quorum remissæ.

1. Zalig zyn zy derwelker boosheden vergeven zyn: en derwelker zonden bedekt zyn.

2. Zalig is den man, denwelken den Heer de zonde niet toegerekend heeft, en in wiens geest geen bedrog is.

3. Om dat ik gezwegen heb, zoo zyn myne beenderen verouderd, als ik riep den geheelen dag.

4. Want dag en nacht is uwe hand op my verzwaerd: ik ben omgekeerd in myne ellendigheyd, terwyle dat het rugge been doorstoken wordt.

5. Myne misdaed heb ik voor u beleden: en myne onregtveerdigheyd heb ik niet verborgen. Ik heb gezeyd: Ik zal tegen my myne onregtveerdigheyd den Heere belyden: en gy hebt vergeven de boosheyd myner zonde.

6. Hiervoor zal een iegelyk heyligen tot u bidden, ten bekwamen tyde. Maer nogtans in den overvloed van vele wateren zullen zy tot hem niet geraken.

7. Gy zyt myn toevlugt van de kwellinge die my omvangen heeft: myn verheugen verlost my van degene die my omringd hebben.

8. Ik zal u verstand geven, en ik zal u onderwyzen in dezen weg daerdoor gy gaen zult: ik zal myne oogen op u vast houden.

9. Wilt niet worden gelyk een peerd of een muyl, dewelke geen verstand hebben. Met het bindzel en toom zoo bedwingt

hunne kinnebakken, die tot by u niet komen.

10. Veel zyn de geeselen des zondaers, maer hem die in den Heere hoopt, zal de bermhertigheyd omvangen.

11. Verblydt u in den Heere, en verheugt u, gy regtveerdigen, en glorieert alle die opregt van herte zyt.

XXXII. PSALM.

Ten eynde een Psalm van David.

Exultate justi.

1. Verheugt u gy regtveerdigen in den Heere : den regten betaemt de lovinge.

2. Belydt den Heere met de harpe : met den psalter van tien snaren zoo zingt hem.

3. Zingt hem een nieuw zanglied : zingt hem wel met luyder stemme.

4. Want regt is het woord des Heeren, en alle zyne werken zyn in trouwe.

5. Hy bemint de bermhertigheyd en het oordeel : van des Heeren bermhertigheyd is de aerde vol.

6. Door des Heeren woord zyn de hemelen vastgemaekt : en door den geest zyns monds alle hunne kracht.

7. Vergaderende als in eene flessche de wateren der zee : stellende in zyne schatten de afgronden.

8. Alle aerde vreeze den Heer : en van hem moeten beroerd worden alle die op aerdryk woonen.

9. Want hy heeft het gezeyd, en zy zyn gemaekt : hy heeft het geboden, en zy zyn geschapen.

10. Den Heer verstrooyt de raden der heydenen : en hy wederlegt de gedachten der volken, en hy wederlegt de raden der prinsen.

11. Maer den raed des Heeren blyft in der eeuwigheyd : de gedachten zyns herten blyven van geslachte tot geslachte.

12. Zalig is het volk wiens God den Heer is : het volk hetwelk hy verkoren heeft tot eene erfenis voor zich zelven.

13. Uyt den hemel heeft den Heer nedergezien : hy heeft gezien alle de kinderen der menschen.

14. Van zyne bereyde wooninge heeft hy nedergezien over alle die op aerdryk woonen.

15. Die elken byzonder hunne herten gemaekt heeft : die alle hunne werken verstaet.

16, Den koning wordt niet behouden door groote kracht : en een reus zal niet behouden worden door de menigvuldigheyd zyner kracht.

17. Bedriegelyk is het peerd ter zaligheyd : en in de overvloedigheyd zyner magt zal het niet behouden worden.

18. Ziet, de oogen des Heeren zyn over degene die hem vreezen : en op degene die hopen op zyne bermhertigheyd.

19. Opdat hy hunne zielen van de dood verlosse : en hen voede in den honger.

20. Onze ziel verbeydt den Heer : want hy is ons helper, en ons beschermer.

21. Want in hem zal ons hert verblyden : en in zynen heyligen naem hebben wy gehoopt.

22. Laet uwe bermhertigheyd, Heere, geschieden over ons : gelyk wy op u gehoopt hebben.

XXXIII. PSALM.

Voor David, als hy zyn aenzigt veranderde voor Achimelech, die hem van zich verdreef, en hy vlood. (I. Reg. 21.)

Benedicam Dominum in omni.

1. Ik zal den Heer gebenedyden tot allen tyden : altyd is zyn lof in mynen mond.

2. In den Heer zal myne ziel geprezen worden : laet de zagtmoedigen hooren, en laet ze zich verblyden.

3. Maekt den Heer groot met my : en laet ons zynen naem verheffen met malkander.

4. Ik heb den Heer verzocht, en hy heeft my verhoord : en uyt alle myne verdruktheyd heeft hy my verlost.

5. Gaet tot hem, en wordt verlicht : en zoo zullen uwe aenzigten niet beschaemd worden.

6. Dezen armen heeft geroepen, en den Heer heeft hem verhoord : en van alle zyne tribulatien heeft hy hem verlost.

7. Den engel des Heeren zal zich zelven stellen rondom degene die hem vreezen : en hy zal ze verlossen.

8. Smaekt, en ziet want den Heer is zoet : zalig is den man die in hem hoopt.
9. Vreest den Heer alle zyne heyligen : want zy hebben geen gebrek die hem vreezen.
10. De ryken hebben gebrek gehad en honger geleden : maer die den Heere zoeken zullen niet verminderd worden van alle goed.
11. Komt kinderen, hoort my : de vreeze des Heeren zal ik u leeren.
12. Wie is den mensch die het leven begeert : en bemint te zien goede dagen?
13. Bedwingt uwe tong van kwaed : en uwe lippen dat zy geen bedrog spreken.
14. Wykt af van het kwaed, en doet goed : verzoekt den vrede, en vervolgt dien.
15. Want de oogen des Heeren zyn op de regtveerdigen : en zyne ooren in hunne gebeden.
16. Maer des Heeren aenzigt is over de kwaeddoeners : dat hy van de aerde hunne gedenkenis zoude te niet doen.
17. De regtveerdigen hebben geroepen, en den Heer heeft ze verhoord : en van alle hunne tribulatien heeft hy ze verlost.
18. By is den Heer allen dengenen die verdrukt van herte zyn : en de ootmoedigen van geest zal hy behouden.
19. Veel zyn de kwellingen der regtveerdigen : en van alle deze zal ze den Heer verlossen.
20. Den Heer bewaert alle hunne gebeenten : niet een van die zal gebroken worden.
21. De dood der zondaren is de allerkwaedste : en die den regtveerdigen haten, zullen misdoen.
22. Den Heer zal verlossen de zielen van zyne dienaren : en zy zullen niet misdoen alle die in hem hopen.

XXXIV PSALM.

Een Psalm voor David zelven.

Judica Domine nocentes me.

1. Oordeelt, Heere, degene die my hinder doen, verwint degene die my bevechten.
2. Neemt aen de wapenen en den schild : en staet op tot myne hulpe.
3. Rukt uyt het zweerd, en besluyt tegen hen die my vervolgen : zegt myner ziele : Uwe zaligheyd ben ik.
4. Laet ze beschaemd worden en bevreesd, die myne ziel zoeken. Achterwaerts moeten zy gekeerd worden, en beschaemd, die my kwaed denken.
5. Worden moeten zy als stof der aerde voor het aenschyn des winds : en den engel des Heeren worde hen benaeuwende.
6. Hunnen weg moet worden duysternissen en slibberachtig : en den engel des Heeren hen vervolgende.
7. Want zonder zake hebben zy voor my verborgen de dood van hunnen strik : te vergeefs hebben zy myne ziel beschimpt.
8. Laet hem overkomen den strik die hy niet weet : en de gevangenisse, die hy verborgen heeft, moet hem aengrypen : en in denzelven strik moet hy vallen.
9. Maer myne ziel zal zich verheugen in den Heere : en zy zal geneugte hebben over haren zaligmaker.
10. Alle myne gebeenten zullen zeggen : Heere wie is uws gelyk? Verlossende den ellendigen uyt de hand van degene die sterker zyn dan hy : den behoeftigen en armen van degene die hem berooven.
11. De booze getuygen opstaende hebben my gevraegd dat ik niet wist.
12. Zy loonden my kwaed voor goed : de onvruchtbaerheyd myner ziele.
13. Maer toen zy my kwellyk waren, heb ik my gekleed met een hairen kleed. Ik verootmoedigde myne ziel met vasten : en myn gebed zal in mynen schoot wederom keeren.
14. Als den naesten, als onzen broeder, zoo wel behaegde ik : gelyk een die rouwig en bedroefd is, zoo werd ik verootmoedigd.
15. En zy hebben zich tegen my verblyd, en zyn verzaemd : de geeselen zyn op my vergaderd, en ik wist het niet.
16. Zy zyn verstrooyd, en niet tot berouw bewogen, zy hebben my getenteerd, zy hebben my beschimpt met eene schimperny : zy hebben op my gegrimd met hunne tanden.
17. Heere wanneer zult gy het aenzien? verlost wederom myne ziel van hunne kwaedwilligheyd, en van de leeuwen myne eenige.

18. Ik zal u belyden in eene groote vergadering, in een stemmig volk zal ik u loven.
19. Laet ze over my niet blyde zyn die my boosselyk tegen zyn : die my haten zonder zake, en wenken toe met de oogen.
20. Want tot my zoo spraken zy vredelyk : en in de gramschap der aerde sprekende, dachten zy bedriegelykheden.
21. En zy hebben op my hunnen mond wyd opengesperd : zy hebben gezeyd : Wel aen, wel aen, onze oogen hebben het gezien.
22. Gy hebt het gezien, Heere, zwygt niet : Heere, gaet van my niet.
23. Staet op, en merkt op myn oordeel : myn God, en myn Heer in myne zake.
24. Oordeelt my naer uwe regtveerdigheyd Heere myn God, en laet ze over my niet blyde zyn.
25. Laet ze niet zeggen in hunne herten : Wel aen, wel aen, onze zielen : noch laet ze zeggen : Wy zullen hem verslinden.
26. Laet ze beschaemd worden en bevreesd te zamen, die zich verblyden van myne kwaden. Laet ze gekleed worden met beschaemdheyd en bevreesdheyd, die zich beroemen tegen my.
27. Laet ze verheugd worden en blyde zyn, die myne regtveerdigheyd willen : en laet ze altyd zeggen : Groot moet den Heer worden, die den vrede van zynen knecht willen.
28. En myne tonge zal uwe regtveerdigheyd bedenken, en u dagelyks pryzen.

XXXV PSALM.

Ten eynde, voor den dienaer des Heeren David zelf.

Dixit injustus.

1. Den onregtveerdigen heeft gezeyd dat hy misdoen zoude in zich zelven : daer is geene vreeze Gods voor zyne oogen.
2. Want hy heeft bedriegelyk gedaen in zyn aenzigt : dat zyne boosheyd gevonden worde tot haet.
3. De woorden zyns monds zyn boosheyd en bedrog : hy heeft niet willen verstaen dat hy wel doen zoude.
4. Boosheyd heeft hy overleyd in zyn bedde : hy heeft gestaen op alle wegen die niet goed waren, maer de boosheyd heeft hy niet gehaet.
5. Heere in den hemel is uwe bermhertigheyd : en uwe waerheyd tot de wolken toe.
6. Uwe regtveerdigheyd is gelyk Gods bergen : uwe oordeelen zyn groote diepten. De menschen en beesten zult gy behouden Heere :
7. Gelyk gy u God vermenigvuldigd hebt uwe bermhertigheyd. Maer de kinderen der menschen zullen in het deksel uwer vleugelen hopen.
8. Zy zullen dronken worden van de overvloedigheyd uws huys : en met den vloed uwer wellustigheyd zult gy ze dronken maken.
9. Want by u is de fonteyn des levens, en in uw licht zullen wy het licht zien.
10. Reykt uyt uwe bermhertigheyd dengenen die u kennen, en uwe regtveerdigheyd dengenen die opregt van herte zyn.
11. Laet den voet der hooveerdy my niet overkomen : en de hand des zondaers roere my niet.
12. Daer zyn zy gevallen die boosheyd doen : zy zyn uytgedreven, en zy mogten niet staen.

XXXVI PSALM.

Een Psalm voor David zelven.

Noli æmulari.

1. Wilt niet navolgen de kwaedwilligen : noch wilt jaloersch zyn op degene die boosheyd doen.
2. Want gelyk gras zullen zy haestelyk verdorren : en gelyk groen spyskruyd zullen zy terstond nedervallen.
3. Hoopt in den Heere, en doet het goede : en woont op de aerde, en gy zult gevoed worden in hare rykheden.
4. Hebt genoegte in den Heere : en hy zal u geven de begeerten uws herten.
5. Openbaert den Heere uwen weg, en hoopt in hem : en hy zal het doen.
6. En hy zal uwe regtveerdigheyd uytbrengen als het licht, en uw regt als den middag :
7. Weest den Heere onderdanig, en bidt hem. Wilt niet navolgen dengenen

die voorspoedig is in zynen weg : den mensch die onregtveerdigheyd doet.

8. Houdt op van de gramschap, en verlaet de razende toornigheyd : wilt niet navolgen dat gy ook kwaed doet.

9. Want die kwaedwillig zyn, zullen verdreven worden : maer die den Heere verdragen, deze zullen de aerde beërven.

10. En nog een luttelken tyds, en den zondaer zal niet zyn : en gy zult zyne plaets zoeken, en niet vinden.

11. Maer de zagtmoedigen zullen de aerde beërven, en zy zullen genoegte hebben in de menigvuldigheyd des vredes.

12. Den zondaer zal gadeslaen den regtveerdigen : en kryselen op hem met zyne tanden.

13. Maer den Heer zal hem bespotten : want hy ziet van verre dat zynen dag komen zal.

14. De zondaren hebben het zweerd uyt de scheede getrokken : zy hebben gespannen hunnen boog. Om dat zy nederwerpen zouden den armen, en den behoeftigen : dat zy dooden zouden de opregten van herte.

15. Hun zweerd ga binnen in hun zelfs hert, en hunnen boge worde gebroken.

16. Een weynig is beter den regtveerdigen : boven vele rykdommen der zondaren.

17. Want de armen der zondaren zullen gebroken worden : maer den Heer versterkt de regtveerdigen.

18. Den Heer weet de dagen van de onbesmetten : en hunne erfenisse zal in der eeuwigheyd zyn.

19. Zy zullen niet beschaemd worden in den kwaden tyd, en in de dagen des hongers zullen zy verzaed worden :

20. Want de zondaers zullen vergaen. Maer de vyanden des Heeren terstond als zy geëerd zullen zyn, en verheven : vergaende, zoo zullen zy gelyk rook vergaen.

21. Den zondaer zal ontleenen, en niet betalen : maer den regtveerdigen is bermhertig, en zal geven.

22. Want die hem gebenedyden, zullen de aerde beërven : maer die hem vermaledyden zullen vergaen.

23. By den Heere zal den gang van den mensch te regte beschikt worden : en zynen weg zal hy willen.

24. Als hy valt, zoo zal hy niet gekwetst worden : want den Heer legt zyne hand daeronder.

25. Ik ben jong geweest, en nu ben ik oud geworden : en ik heb niet gezien den regtveerdigen verlaten, noch zyn zaed brood zoekende.

26. Dagelyks zoo doet hy bermhertigheyd, en leent : en zyn zaed zal in gebenedyding zyn.

27. Wykt van het kwaed en doet goed : en blyft daerin eeuwiglyk en immermeer.

28. Want den Heer bemint het regt, en hy zal zyne heyligen niet verlaten : in der eeuwigheyd zullen zy bewaerd worden. De onregtveerdigen zullen gepynigd worden, en het zaed van de ongoddelyken zal vergaen.

29. Maer de regtveerdigen zullen de aerde beërven : en zullen op haer woonen eeuwiglyk en immermeer.

30. Den mond van den regtveerdigen zal wysheyd bedenken, en zyne tonge zal oordeel spreken.

31. De wet zyns Gods is in zyn hert : en zyne gangen zullen niet omgestooten worden.

32. Den zondaer loert op den regtveerdigen : en hy zoekt hem te dooden.

33. Maer den Heer zal hem niet laten in zyne handen : noch hy zal hem verdoemen, wanneer hy voor hem gewezen zal worden.

34. Verbeydt den Heer, en bewaert zynen weg : en hy zal u verheffen dat gy erfelyk moogt de aerde ontvangen : als de zondaers zullen vergaen, dan zult gy het zien.

35. Ik heb den ongoddelyken gezien verheven, en opgevoerd met de cederboomen van Libanus.

36. En ik ging voorby, en ziet hy was niet : en ik heb hem gezocht, en zyne plaets is niet gevonden.

37. Bewaert de onnoozelheyd, en ziet de regtveerdigheyd : want het zyn de blevelingen den vreedzamigen mensch.

38. Maer de onregtveerdigen zullen te zamen vergaen : de blevelingen der ongoddelyken zullen vernield worden.

39. Maer de zaligheyd van de regtveerdigen is van den Heere : en hy is hun beschermer in den tyd der tribulatie.

40. En den Heer zal ze helpen en hen verlossen : en hy zal ze uyttrekken van de zondaers, en hy zal ze behouden : want zy hebben in hem gehoopt.

XXXVII PSALM.

Den Psalm van David, in de overdenking in den Sabbatdag.

Domine ne in furore.

1. Heere straft my niet in uwe verbolgenheyd, noch in uwe gramschap berispt my niet.

2. Want uwe schichten steken in my : en gy hebt op my uwe hand vastgemaekt.

3. Daer is geene gezondheyd in myn vleesch van het aenzigt uwer gramschap : daer is geen vrede mynen beenderen van het aenzigt myner zonden.

4. Want myne boosheden zyn boven myn hoofd gewassen : en gelyk een zwaren last zyn zy op my bezwaerd.

5. Stinkende en vuyl zyn myne wonden geworden, om myner dwaesheyd wille.

6. Ik ben katyvig geworden en gekromd tot het eynde toe : al den dag ging ik droeflyk henen.

7. Want myne lendenen zyn vervuld met bedriegelykheden : en daer is geene gezondheyd in myn vleesch.

8. Ik ben gepynigd en vernederd bovenmaten zeer : ik brieschte van het zuchten myns herten.

9. Heere voor u is alle de begeerte myns herten : en myn zuchten is voor u niet verborgen.

10. Myn hert is heel beroerd, myne kracht heeft my verlaten : en hetzelve licht van myne oogen is by my niet.

11. Myne vrienden en myne naesten zyn tegen my aengekomen, en hebben gestaen. En die by my waren, stonden van verre :

12. En zy deden geweld die myne ziel zochten. En die my kwaed wilden, hebben ydelheden gesproken : en bedrog hebben zy al den dag bedacht.

13. Maer ik als een dooven hoorde het niet : en als een stommen zynen mond niet opendoende.

14. En ik ben geworden als een mensch die niet hoort : en die geene wedersprake in zynen mond heeft.

15. Want ik in u Heere gehoopt heb : gy zult my verhooren Heere myn God.

16. Want ik heb gezeyd : Myne vyanden moeten zich tot geenen tyd verblyden over my : en als myne voeten wankelen, zoo hebben zy zich tegen my hoogelyk beroemd.

17. Want ik ben bereyd tot de geeselen : en myne pyne is voor myn aenzigt altyd.

18. Want ik zal myne boosheyd verkondigen : en denken voor myne zonde.

19. Maer myne vyanden leven, en zy zyn magtig tegen my : en zy zyn vermenigvuldigd die my ongeregtiglyk haten.

20. Die kwade dingen voor goede loonen, lasterden my : want ik volgde de goedheyd.

21. Verlaet my niet Heere myn God : gaet niet weg van my.

22. Denkt op myner hulpe, Heere God myner zaligheyd.

XXXVIII PSALM.

Ten eynde, voor Idithun, een liedeken van David.

Dixi : custodiam.

1. Ik heb gezeyd : Ik zal myne wegen bewaren : opdat ik niet misdoe met myne tonge. Ik heb mynen mond eene hoede gesteld, toen den zondaer tegen my stond.

2. Ik werd stom, en ben vernederd, en ik heb gezwegen van het goede : en myne pyne is vernieuwd.

3. Myn hert is heet geworden binnen my : en in myne aendacht zal het vuer zeer branden.

4. Ik heb gesproken met myne tonge : maekt my kennelyk Heere myn eynde, En het getal myner dagen hoedanig dat het is : opdat ik weten mag wat my gebreekt.

5. Ziet gy hebt myne dagen in kleyne mate gesteld : en myn leven als niet voor u. Maer nogtans zyn het al te zamen ydelheyd, alle levende mensch.

6. Maer nogtans zoo gaet een mensch voorby gelyk eene schaduwe : en ook wordt hy te vergeefs beroerd. Hy vergadert schatten : en weet niet wien dat hy die vergaderen zal.

7. En nu wat is myne verbeyding? is dat niet den Heer? en myne substantie is by u.

8. Van alle myne boosheden verlost

my : tot eenen schimp hebt gy my den onwyzen gegeven.

9. Ik ben stom geweest, en ik heb mynen mond niet opengedaen, want gy hebt het gedaen :

10. Keert van my uwe plagen.

11. Van de sterkheyd uwer hand ben ik vergaen in de straffingen : om de boosheden hebt gy den mensch gekastyd. En gy hebt zyne ziel doen verdwynen als eene spinne : maer nogtans ydelyk wordt alle mensch beroerd.

12. Verhoort myn gebed Heere, en myn smeekende bidden : wilt met uwe ooren vatten myne tranen. Zwygt niet : want ik ben een vreemdeling by u, en een pelgrim gelyk alle myne vaders.

13. Gedoogt my dat ik mag verkoeld worden eer ik wegga, en niet meer hier zy.

XXXIX. PSALM.

Ten eynde, een Psalm voor David zelven.

Expectans expectavi.

1. Verbeydende heb ik den Heere verbeyd, en hy heeft op my gemerkt.

2. En hy heeft myne gebeden verhoord : en hy heeft my geleyd uyt den put der ellendigheyd, en van den slym des dreks. En hy heeft myne voeten gesteld op den steen : en myne gangen geregeerd.

3. En hy heeft in mynen mond gesteld eenen nieuwen zang, een liedeken onzen God. Veel menschen zullen het zien en vreezen : en hopen in den Heere.

4. Zalig is den man wiens hoop is den naem des Heeren : en die niet omgezien heeft naer ydelheden of valsche razernyen.

5. Heere myn God gy hebt vele uwer wonderlykheden gedaen : en uwer gedachten is niemand uws gelyk. Ik heb verkondigd en gesproken : zy zyn vermenigvuldigd boven het getal.

6. Sacrificie en offerande hebt gy niet gewild : maer de ooren hebt gy my volmaekt. Het brandoffer en het offer voor de zonde hebt gy niet begeerd :

7. Toen zeyde ik : Ziet ik kom. In het hoofd van den boek is van my geschreven

8. Dat ik uwen wille doen zoude : myn God, ik heb het gewild, en uwe wet in het midden myns herten.

9. Ik heb uwe regtveerdigheyd verkondigd in eene groote gemeynte, ziet myne lippen zal ik niet verbieden : Heere dat weet gy.

10. Uwe regtveerdigheyd heb ik niet verborgen in myn hert : van uwe waerheyd en uwe zaligheyd heb ik gesproken. Ik heb uwe bermhertigheyd niet verborgen, en uwe waerachtigheyd voor de groote gemeynte.

11. Maer gy Heere, maekt uwe bermhertigheden niet verre van my : uwe bermhertigheyd en waerachtigheyd hebben my altyd ontvangen.

12. Want de kwade dingen hebben my omvangen, derwelker geen getal is : myne boosheden hebben my bevangen, en ik heb het niet kunnen zien. Zy zyn vermenigvuldigd boven de hairen myns hoofds : en myn hert heeft my verlaten.

13. U believe Heere dat gy my verlost : Heere wilt opzien om my te helpen.

14. Laet ze beschaemd worden en te zamen vreezen, die myne ziel zoeken om die weg te nemen. Laet ze te rugge keeren, en tot schande worden, die my kwaed willen.

15. Laet ze haestelyk hunne beschaemdheyd dragen, die my zeggen : Wel aen, wel aen.

16. Laet verheugen en blyde zyn op u alle die u zoeken : en laet ze altyd zeggen, die uwe zaligheyd beminnen : Den Heer worde grootelyks geloofd.

17. Maer ik ben een bedelaer en arm : den Heer is voor my bezorgd. Myn helper en myn beschermer zyt gy : myn God wilt niet vertoeven.

XL. PSALM.

Ten eynde, een Psalm voor David zelven.

Beatus qui intelligit.

1. Zalig is den man die zich aentrekt den behoeftigen en den armen : in den kwaden dag zal hem den Heer verlossen.

2. Den Heer beware hem, en make hem levende, en hy make hem zalig op

de aerde : en hy levere hem niet in den wille van zyne vyanden.

3. Den Heer kome hem ter hulpe op het bedde zyner pyne : al zyne rustplaets hebt gy omgekeerd in zyne krankheyd.

4. Ik heb gezeyd : Heere ontfermt u myner : geneest myne ziel, want ik heb u misdaen.

5. Myne vyanden hebben tegen my kwaed gezeyd : Wanneer zal hy sterven, en wanneer zal zynen naem vergaen?

6. En al kwam hy binnen om te zien, zoo sprak hy ydelheden, zyn hert heeft boosheyd vergaderd voor zich zelven. Hy ging buyten uyt, en sprak

7. Van dat zelf. Tegen my hebben alle myne vyanden heymelyk gemommeld : tegen my hebben zy kwaed gedacht.

8. Een boos woord hebben zy tegen my gesteld : Meynt gy dat hy die slaept daertoe niet doen zal om op te staen?

9. Ook den mensch myns vredes daer ik in betrouwde : die myn brood at, heeft my grootelyks onder de voeten getreden.

10. Maer gy Heere ontfermt u myner, en verwekt my : en ik zal het hun weder loonen.

11. Daeraen heb ik bekend dat gy my gewild hebt : want myn vyand zal zich niet verblyden over my.

12. Maer my hebt gy om de onnoozelheyd ontvangen, en gy hebt my vast gemaekt voor uw aenzigt in der eeuwigheyd.

13. Gebenedyd is den Heer God van Israël, van der eeuwigheyd tot de eeuwe der eeuwen : dat geschiede, dat geschiede.

XLI. PSALM.

Ten eynde, het verstand der zonen Kore

Quemadmodum desiderat.

1. Gelyk den hert snakt naer de fonteynen der wateren : zoo snakt myne ziel God tot u.

2. Myne ziel heeft dorst gehad tot God den magtigen levende : wanneer zal ik komen en openbaren voor het aenschyn Gods?

3. Myne tranen zyn my brood geweest dag en nacht : als my dagelyks gezeyd wordt : Waer is uw God?

4. Dezer dingen ben ik gedachtig geweest, en ik heb myne ziel in my uytgestort : want ik zal doorgaen tot de plaetse des wonderlyken tabernakels tot den huyze Gods : In de stemme des verheugens, en des belydens : is het geluyd desgenen die blydelyk etende is.

5. Waerom zyt gy droef myne ziel? en waerom verstoort gy my? Hoopt in God, want ik zal hem nog belyden : den zaligmaker myns aenzigts,

6. En myn God. In my zelven is myne ziel verbaesd : daerom zal ik uws gedachtig zyn van het land der Jordane, en van den kleynen berg Hermoniim.

7. Den eenen afgrond aenroept den anderen afgrond, met de stemme van uwe watersluyzen. Alle uwe hoogten, en baren zyn over my gegaen.

8. In den dag heeft den Heer zyne bermhertigheyd toegezeyd, en in den nacht zynen lofzang. By my is het gebed tot God myns levens,

9. Ik zal tot God zeggen : Gy zyt myn ontvanger. Waerom hebt gy myns vergeten? en waerom ga ik bedroefd, als my den vyand pynigt?

10. Als myne beenderen heel gebroken worden, zoo hebben my beschimpt myne vyanden die my pynigen : Als zy my zeggen tot elken dage byzonder : Waer is uw God?

11. Waerom zyt gy droef myne ziel? en waerom verstoort gy my? Hoopt in God, want ik zal hem nog belyden : den zaligmaker myns aenzigts, en myn God.

XLI. PSALM.

Davids Psalm.

Judica me Deus.

1. Oordeelt my Heere, en onderscheydt myne zake van het onheylig volk, van den boozen en bedriegelyken mensch verlost my.

2. Want gy zyt God myne sterkheyd : waerom hebt gy my verstooten? en waerom ga ik al droevig, als my den vyand kwelt?

3. Zendt uyt uw licht, en uwe waerheyd : deze hebben my geleyd, en ge-

bragt tot op uwen heyligen berg, en in uwe tabernakelen.

4. En ik zal ingaen tot Gods autaer: en tot God die myne jongheyd blyde maekt. Ik zal u belyden met de harpe God myn God:

5. Waerom zyt gy droevig myne ziel? en waerom verstoort gy my? Hoopt in God, want ik zal hem nog belyden: den zaligmaker myns aenzigts, en myn God.

XLIII. PSALM.

Ten eynde, voor de zonen van Kore, tot eene onderwyzing.

Deus auribus nostris.

1. God wy hebben het met onze ooren gehoord: onze vaders hebben het ons verkondigd. Het werk dat gy gewrocht hebt in hunne dagen: en in de oude voorledene dagen.

2. Uwe hand heeft de heydenen vernield, en gy hebt ze geplant: gy hebt de volken gepynigd en uytgedreven:

3. Want zy hebben door hun zweerd het land niet bezeten, en hunnen arm heeft ze niet behouden: Maer uwe rechter hand en uwen arm, en het inlichten uws aenzigts: want gy hebt in hen uw behagen gehad.

4. Gy zyt denzelven myn koning en myn God: die toezegt Jacob zaligheden.

5. Door u zullen wy onze vyanden opwerpen met den hoorn, en door uwen naem zullen wy versmaden die tegen ons opstaen.

6. Want ik zal in mynen boog niet hopen: en myn zweerd zal my niet behouden.

7. Want gy hebt ons behouden van degene die ons pynigen: en die ons haten hebt gy beschaemd.

8. In God zullen wy geprezen worden dagelyks: en uwen naem zullen wy belyden in der eeuwigheyd.

9. Maer nu hebt gy ons weggestooten en beschaemd: en gy God zult niet uytgaen in onze heyrkrachten.

10. Gy hebt ons achterwaerts afgekeerd naer onze vyanden: en die ons haten beroofden ons voor zich zelven.

11. Gy hebt ons geleverd als slagtschapen om te eten: en onder de heydenen hebt gy ons verstrooyd.

12. Gy hebt uw volk verkocht zonder prys: en daer was geene menigte in hunne verwisselingen.

13. Gy hebt ons gesteld ter versmaedheyd onzen geburen, eenen spot en schimp die rondom ons zyn.

14. Gy hebt ons den heydenen tot eene gemeyne spraek gesteld; tot eene hoofdschudding onder de volken.

15. Doorgaens is myne schaemte tegen my, en de beschaemdheyd myns aenzigts heeft my bedekt.

16. Van de stemme des verwyters en lasteraers: van het aenzigt des vyands en vervolgers.

17. Al dit is op ons gekomen, nogtans hebben wy u niet vergeten: en wy hebben niet ongoddelyk gedaen in uw testament.

18. En ons hert is niet achterwaerts weggegaen: en gy hebt onze paden doen wyken van uwen weg:

19. Want gy hebt ons vernederd in de plaetse der pynelykheyd, en ons heeft overdekt de schaduwe des doods.

20. Hebben wy vergeten den naem onzes Gods, en hebben wy onze handen uytgestoken tot eenen vreemden God:

21. Zal God dit niet verzoeken? want hy kent de verborgenheden des herten. Want om u worden wy gedood dagelyks: wy zyn geacht als slagtschapen.

22. Staet op, waerom slaept gy Heere? staet op, en verstoot niet zoo ganschelyk.

23. Waerom keert gy uw aenzigt af, waerom vergeet gy onze armoede, en onze tribulatie?

24. Want onze ziel is in het stof der aerde vernederd: onzen buyk kleeft aen de aerde.

25. Staet op Heere, en helpt ons: en verlost ons om uws naems wille.

XLIV. PSALM.

Ten eynde, voor hen die vermangeld zullen zyn, voor de zonen Kore, ten verstande, een liedeken voor den beminden.

Eructavit.

1. Myn hert heeft opgeworpen een goed woord : ik schik toe myne werken den koning. Myne tong is de pen van den schryver die rasselyk schryft.

2. Schoon zyt gy van gedaente boven de kinderen der menschen, de gratie is gestort in uwe lippen : daerom heeft u God bemind in der eeuwigheyd.

3. Gordt uw zweerd aen uwe dye, gy allermagtigsten.

4. Met uwe gedaente en schoonheyd neemt waer, gaet voorspoediglyk voorts, en regeert. Om de waerheyd en zagtmoedigheyd, en regtveerdigheyd : en uwe rechter hand zal u wonderlyk leyden.

5. Uwe pylen zyn scherp, zy zullen vallen in de herten van des konings vyanden, de volken zullen voor u nedervallen.

6. Uwen stoel God is in der eeuwigheyd der eeuwigheden : den schepter uws ryks is een schepter der geregtigheyd.

7. Gy hebt bemind de regtveerdigheyd, en gehaet de boosheyd : daerom heeft God uwen God u gezalfd met de olie der blydschap boven uwe medegezellen.

8. Mirrha, en aloës, en kassie van uwe kleederen, van de ivooren huyzen : uyt dewelke u vervreugd hebben

9. De dochters der koningen in uwe eere. De koningin heeft gestaen aen uwe rechter zyde in verguld habyt : alom behangen met menigerhande sieraed.

10. Hoort dochter, en ziet, en neygt neder uwe oor : en vergeet uw volk, en uws vaders huys.

11. En den koning zal lust hebben aen uwe schoonheyd : want hy is den Heer uw God, en hem zullen zy aenbidden.

12. En de dochters van Tyrien zullen met giften uw aenzigt bidden : alle de ryken des volks.

13. Alle de glorie van des konings dochter is van binnen, in de gouden boorden

14. Alom gekleed met menigerhande verwe. Den koning zullen maegden aengebragt worden na haer : hare naesten zullen voor u gebragt worden.

15. Zy zullen gebragt worden met blydschap en verheugen : zy zullen gebragt worden in des konings tempel.

16. In de stede van uwe vaderen zyn u zonen geboren : gy zult ze prinsen stellen over geheel aerdryk.

17. Zy zullen gedachtig zyn uws naems in alle geslachte en geslachte. Daerom zullen de volken u belyden in der eeuwigheyd : en tot de eeuwe der eeuwe.

XLV. PSALM.

Een Psalm voor de zonen Kore, voor de verborgenheden.

Deus noster refugium.

1. Onzen God is een toevlugt, en kracht; een helper in de tribulatien, die ons bovenmaten zeer gevonden hebben.

2. Daerom zullen wy niet vreezen als de aerde zal verbaesd staen : en als de bergen zullen overgevoerd worden in het hert der zee.

3. Hunne wateren hebben geluyd gemaekt, en zy zyn beroerd geweest : de bergen hebben gebeefd in zyne sterkheyd.

4. Den krachtigen stroom van den vloed verblydt de stad Gods : den Allerhoogsten heeft zyn tabernakel geheyligd.

5. God zal in het midden van haer niet beroerd worden : God zal haer helpen vroeg in den dageraed.

6. De heydenen zyn te zamen verbaesd, en de koningryken zyn nedergevallen : hy heeft zyne stem gegeven, de aerde is beroerd geweest.

7. Den Heer der krachten is met ons : ons ontvanger Jacobs God.

8. Komt, en beziet de werken des Heeren, wat wonderlyke teekenen hy op de aerde gesteld heeft :

9. Wegnemende de oorlogen tot het eynde der aerde. Den boog zal hy verderven, en de wapenen breken : en de schilden zal hy met den vure verbranden :

10. Weest stil, en bemerkt dat ik God ben : ik zal verheven worden in de heydenen, en verheven op de aerde.

11. Den Heer der heyrkrachten is met ons : ons ontvanger Jacobs God.

HET XLVII PSALM.

Ten eynde, een Psalm voor de zonen van Kore.

Omnes gentes.

1. Gy heydenen alle slaet de handen te zamen: maekt jolyt Gode met eene stemme des verheugens.
2. Want den Heer hoog verheven, vreesselyk: een groot koning over geheel aerdryk.
3. Heeft de volken ons onderdanig gemaekt: en de heydenen onder onze voeten.
4. Hy heeft ons verkoren tot zyn erfdeel: de schoonheyd van Jacob, die hy bemind heeft.
5. God is opgeklommen met jolyt: den Heer met eene stemme der bazuyne.
6. Zingt lof onzen Gode, zingt lof: zingt lof onzen koning, zingt lof.
7. Want God is een koning van geheel aerdryk: zingt lof wysselyk.
8. God zal regeren over de heydenen: God zit op zynen heyligen stoel.
9. De prinsen der volken zyn vergaderd met Abrahams God: want de sterke goden der aerde zyn krachtelyk verheven.

XLVII. PSALM.

Een Psalm des liedekens voor de zonen Kore, den tweeden dag des Sabbats.

Magnus Dominus.

1. Groot is den Heer, en loffelyk bovenmaten, in de stad onzes Gods, in zynen heyligen berg.
2. Den berg Sion wordt gefondeerd met verheugen van geheel aerdryk, de zyden van noorden, eene stad des grooten konings.
3. God zal in hare huyzen bekend zyn, als hy haer ontvangen zal.
4. Want ziet de koningen der aerde zyn vergaderd: zy zyn te zamen overeen gekomen.
5. Zy dit ziende zyn alzoo verwonderd, zy zyn verbaesd geworden en beroerd:
6. Eene bevinge heeft ze bevangen. Daer zyn pynen als dergene die in barens nood zyn,
7. Door eenen krachtigen wind zult gy in stukken breken de schepen van Tharsis.
8. Gelyk wy gehoord hebben, alzoo hebben wy gezien in de stad van den Heer der heyrkrachten, in de stad onzes Gods: God heeft ze gefondeerd in der eeuwigheyd.
9. God wy hebben ontvangen uwe bermhertigheyd in het midden van uwen tempel.
10. Gelyk uwen naem God, alzoo is uwen lof in de eynden der aerde: uwe rechter hand is vol regtveerdigheden.
11. Den berg Sion verblyde zich, en de dochteren van Juda moeten zich verheugen om uwe oordeelen Heere.
12. Gaet rondom Sion, en omvangt ze: vertelt het in hare torens.
13. Stelt uwe herten in hare kracht: en bedeylt hare huyzen, dat gy het vertellen moogt in het ander geslacht.
14. Want dit is God, onzen God in der eeuwigheyd, en in de eeuwigheyd der eeuwigheden: hy zal ons regeren in der eeuwigheyd.

XLVIII. PSALM.

Ten eynde, een Psalm voor de zonen Kore.

Audite hæc omnes gentes.

1. Hoort dit alle heydenen: Vat het met de ooren, alle die de wereld bewoont:
2. Alle die uyt de aerde geboren zyt, en gy kinderen der menschen: te zamen met een ryk en arm.
3. Myn mond zal van wysheyd spreken: en de aendacht myns herten voorzienigheyd.
4. Ik zal naer de parabel myne oore neygen: en met het psalterspel myne redenen opendoen.
5. Waerom zal ik vreezen op den kwaden dag? de boosheyd myner verzenen zal my omvangen:
6. Die betrouwen hebben in hunne kracht: en in de menigvuldigheyd van hunne rykdommen gloriëren.
7. Een broeder verlost niet, zal een mensch verlossen? hy zal God niet geven zyne verzoening.
8. En den prys van zyner ziele verlossinge: en hy zal arbeyden in der eeuwigheyd,
9. En hy zal nog leven eeuwiglyk.
10. Hy zal de dood niet zien, als hy de

wyzen zal zien sterven : te zamen zullen de onwyzen en dwazen vergaen. En zy zullen den vreemden hunne rykdommen achterlaten :

11. En hunne graven zullen hunne huyzen zyn tot in der eeuwigheyd. Hunne tabernakelen blyven van geslachte tot geslachte : zy hebben hunne namen genoemd in hunne landen.

12. En den mensch als hy in eere was, zoo heeft hy het niet verstaen : hy is geleken by de onverstandige beesten, en dien gelyk geworden.

13. Dezen hunnen weg is hun een struyksel : en daerna zullen zy met hunnen mond behagen.

14. Gelyk schapen zyn zy in de helle gesteld : de dood zal ze afeten. En de regtveerdigen zullen heerschappy over hen hebben in den morgenstond : en hunne hulp zal verouderen in de helle van hunne glorie.

15. Maer nogtans zal God myne ziel verlossen van de hand der helle, als hy my zal ontvangen hebben.

16. Vreest niet als den mensch ryk geworden is : en als de glorie zyns huys vermenigvuldigd is.

17. Want als hy zal vergaen, zoo zal hy alle dat niet mede nemen : noch zyne glorie zal met hem nederdalen.

18. Want zyne ziel zal in zyn leven gebenedyd worden : hy zal u belyden, als gy hem zult welgedaen hebben.

19. Hy zal ingaen in de geslachten zyner vaderen : en nimmermeer zal hy het licht zien.

20. Den mensch toen hy in eere was, zoo heeft hy het niet verstaen : hy is geleken by de onverstandige beesten, en dien gelyk geworden.

XLIX. PSALM.

Een Psalm van Asaph.

Deus Deorum.

1. God den Heer der goden heeft gesproken : en hy heeft de aerde geroepen. Van den opgang der zonne tot den ondergang toe :

2. Zoo schynt uyt Sion de gedaente zyner schoonheyd.

3. God zal openbaerlyk komen : onzen God, en hy zal niet zwygen. Een vuer zal in zyn aenschouwen brandende worden : en rondom een groot tempeest.

4. Hy heeft den hemel van boven geroepen : en de aerde, om te onderscheyden zyn volk.

5. Vergadert hem zyne heyligen : die zyn verbond ordineren, meer dan de sacrificien.

6. En de hemelen zullen zyne regtveerdigheyd verkondigen : want God is den regter.

7. Hoort myn volk, en ik zal spreken : Israël, en ik zal u betuygen : ik ben God uw God.

8. Ik zal u in uwe sacrificien niet straffen : want uwe brandofferen zyn altyd in myn aenzigt.

9. Ik zal van uwen huyze geene kalveren nemen: noch bokken van uwe kudden.

10. Want myne zyn alle de wilde beesten der bosschen, het vee op de bergen en de runderen.

11. Ik ken al het gevogelte des hemels : de schoonheyd des akkers is met my.

12. Is het dat ik honger heb, zoo zal ik het u niet zeggen : want myne is den omgang der aerde, en hare volheyd.

13. Zal ik eten het vleesch van de stieren? of zal ik bloed van de bokken drinken?

14. Offert den Heere het sacrificie des lofs : en betaelt den Allerhoogsten uwe beloften.

15. En aenroept my in den dag des lydens : en ik zal u verlossen, en gy zult my eere bewyzen.

16. Maer tot den zondaer heeft God gezeyd : Wat verkondigt gy myne regtveerdigheden, en neemt myn testament in uwen mond?

17. Maer gy hebt de onderwyzinge gehaet : en myne woorden achter u henen geworpen :

18. Zaegt gy eenen dief, gy liept met hem : en met de overspelers steldet gy uw deel.

19. Uw mond overvloeyde van kwaedheyd : en uwe tong bragt fraeykens voort bedrog.

20. Zittende spraekt gy tegen uwen broeder, en tegen uws moeders zoon steldet gy een struyksel :

21. Dit hebt gy gedaen, en ik heb gezwegen. Gy hebt boosselyk gemeynd dat ik uws gelyk zoude wezen : ik zal u straffen, en voor uw aenzigt stellen.

22. Verstaet dit, gy die God vergeet: op dat hy niet eens wegneme, en dat er niemand zy die verlossen mag.
23. Het dankoffer zal my eeren: en daer is den weg door denwelken ik hem toonen zal de zaligheyd Gods.

L. PSALM.

Ten eynde. een Psalm van David, als tot hem kwam den profeet Nathan, als hy ingegaen was tot Bethsabee. (2. Reg. XII.)

Miserere mei Deus.

1. Ontfermt u myner, God, naer uwe groote bermhertigheyd. En naer de menigte van uwe bermhertigheden, zoo doet uyt myne boosheyd.
2. Wascht my nog meer van myne ongeregtigheyd: en van myne zonde zuyvert my.
3. Want myne boosheyd beken ik: en myne zonde is altyd tegenover my.
4. U alleen heb ik gezondigd, en kwaed voor u gedaen: opdat gy zoudt geregtveerdigd worden in uwe woorden, en verwinnen als gy geoordeeld wordt.
5. Want ziet ik ben in boosheden ontvangen: en in zonden heeft my myne moeder ontvangen.
6. Want ziet gy hebt de waerheyd bemind: de onzekere en verborgen dingen uwer wysheyd hebt gy my geopenbaerd.
7. Gy zult my besproeyen met hyzop, en ik zal gezuyverd worden: gy zult my wasschen, en boven sneeuw zal ik wit worden.
8. Myn gehoor zult gy blydschap en vreugd geven: en de verootmoedigde beenderen zullen zich verheugen.
9. Keert uw aenzigt van myne zonden: en alle myne boosheden wilt uytwisschen.
10. Een zuyver hert schept in my o God: en den regten geest vernieuwt in myne binnensten.
11. Verwerpt my niet van uw aenzigt: en uwen heyligen geest neemt van my niet.
12. Geeft my wederom de blydschap van uwen zaligmaker: en met den principalen geest versterkt my.
13. Ik zal den boozen uwe wegen leeren: en de goddeloozen zullen tot u bekeerd worden.
14. Verlost my van den bloede, God, God myner zaligheyd: en myne tong zal hoogelyk loven uwe regtveerdigheyd.
15. Heere gy zult myne lippen opendoen: en mynen mond zal uwen lof verkondigen.
16. Want hadt gy gewild ik zoude immer sacrificie gegeven hebben: maer gy zult in de brandofferanden geen genoegte hebben.
17. Een sacrificie is Gode een heelen bedrukten geest: een heel gebroken en verootmoedigd hert zult gy God niet versmaden.
18. Heere doet goedertierlyk Sion in uwen goeden wille: en laet getimmerd worden de muren van Jerusalem.
19. Dan zult gy ontvangen het sacrificie der regtveerdigheyd, offeranden en brandofferen: dan zullen zy op uwen autaer kalveren leggen.

LI. PSALM.

Ten eynde, Een verstand Davids, als Doëg den Idumiter kwam, en boodschapte Saül, en sprak: David is gekomen in het huys van Achimelech. (1 Reg. XXII. 9.)

Quid gloriaris.

1. Wat glorieert gy in het kwaed, gy die magtig zyt in boosheyd?
2. Doorgaens heeft uwe tong gedacht onregtveerdigheyd: gelyk een scherp schaers hebt gy bedrog gedaen.
3. Gy bemint het kwaed meer dan het goed: ongeregtigheyd meer dan te spreken geregtigheyd.
4. Gy hebt bemind alle woorden die ter bederfenisse dienen, gy bedriegelyke tonge.
5. Daerom zal u God gansch verderven: hy zal u uyttrekken, en vervoeren uyt uw tabernakel, en uwen wortel uyt het land der levenden.
6. De regtveerdigen zullen het zien en vreezen, en zullen over hem lagchen, en zeggen:
7. Ziet den mensch die God tot zynen helper niet gesteld heeft: Maer heeft gehoopt in de menigte van zyne rykdommen: en hy is overmagtig geweest in zyne ydelheyd.

8. Maer ik als een vruchtbaren olyfboom in het huys Gods, heb gehoopt in de bermhertigheyd Gods in der eeuwigheyd: en in de eeuwe der eeuwen.

9. Ik zal u belyden eeuwiglyk om dat gy het gedaen hebt: en ik zal uwen naem verwachten, want hy is goed in het aenschyn uwer heyligen.

LII. PSALM.

Ten Eynde, eene onderwyzinge van David voor Maeleth.

Dixit insipiens.

1. Den onwyzen heeft gezeyd in zyn hert: daer is geen God.

2. Zy zyn verdorven, en afgrysselyk geworden in boosheden: daer is niemand die goed doet.

3. God heeft van den hemel uytgezien op de kinderen der menschen: om te zien of er iemand verstandig is, of God zoekende.

4. Zy zyn allegader afgeweken, te zamen zyn zy onnut geworden: daer is niemand die goed doet, daer is niemand tot eenen toe.

5. Zullen zy het alle niet weten die boosheyd doen, die myn volk verslinden als eene spyze des broods?

6. Zy hebben God niet aengeroepen: zy hebben daer gebeefd van vreeze daer geene vreeze was. Want God heeft de beenderen verstrooyd van degene die den menschen behagen: zy zyn beschaemd, want God heeft ze versmaed.

7. Wie zal uyt Sion geven den zaligmaker van Israël? als God zal wederom gekeerd hebben de gevangenisse van zynen volke, dan zal Jacob verheugen, en Israël blyde zyn.

LIII. PSALM.

Ten eynde, Eene onderwyzinge Davids voor te zingen, Als de Ziphei gekomen waren, en gezeyd hadden tot Saül: Is David niet by ons verborgen? (1. Reg. XXIII. 19 et 26, 1.)

Deus in nomine tuo.

1. Heere in uwen naem maekt my zalig: en door uwe kracht zoo doet my regt.

2. God verhoort myn gebed: met de ooren vat de woorden myns monds.

3. Want de vreemden zyn opgestaen tegen my, ende sterken hebben myne ziel gezocht: en zy hebben God niet gesteld voor oogen.

4. Want ziet God helpt my: en den Heer is den ontvanger myner ziele.

5. Keert het kwaed van my tot myne vyanden: en door uwe waerheyd zoo vernielt ze.

6. Vrywilliglyk zal ik u sacrificie doen, en ik zal uwen naem belyden Heere: want hy goed is.

7. Want uyt alle tribulatie hebt gy my verlost: en over myne vyanden heeft myne oog nederwaerts gezien.

LIV. PSALM.

Ten eynde, In de liedekens Davids verstand.

Exaudi Deus orationem.

1. God verhoort myn gebed, en versmaedt myn ootmoedig bidden niet:

2. Merkt op my, en verhoort my. Ik ben bedroefd geweest in myne oefening: en ik ben heel ontsteld

3. Van de stemme des vyands, en van de kwellinge des zondaers. Want zy hebben tegen my gekeerd boosheden: en in gramschap zyn zy my kwellyk geweest.

4. Myn hert is in my heel ontsteld geweest: en den angst der dood is op my gevallen.

5. Vreeze en bevinge zyn op my gekomen: en de duysternissen hebben my overdekt:

6. En ik heb gezeyd: Wie zal my vederen geven als van eene duyve, en dat ik zal vliegen en rusten?

7. Ziet, ik heb my verre gemaekt al vliedende: en ik bleef woonende in de woestyne.

8. Ik verbeydde hem die my behouden heeft van de kleynmoedigheyd des geests, en van het tempeest.

9. Werpt ze neder Heer, en deylt hunne tongen: want ik heb boosheyd en twist gezien in de stad.

10. De boosheyd zal dag en nacht haer omvangen op hare muren: en arbeyd is in het midden van haer,

11. En onregtveerdigheyd. En van

hare straten heeft niet gebroken woecker en bedrog.

12. Want had myn vyand my vermaledyd, dat zoude ik immer verdragen hebben. En had dengenen, die my haette, tegen my zich grootelyks beroemd: ik zoude my by aventure verborgen hebben van hem.

13. Maer gy eendragtig mensch: myn leydsman, en myn bekenden:

14. Die te zamen met my goede spyzen nuttet: in het huys Gods hebben wy gewandeld met eendragtigheyd.

15. Laet de dood op hen komen: en laet ze in de helle nederdalen al levende. Want boosheden zyn in hunne wooningen: in het midden van hen.

16. Maer ik heb tot God geroepen: en den Heer zal my behouden.

17. 's Avonds en 's morgens en des middags zal ik het vertellen en verkondigen: en hy zal myne stemme verhooren.

18. Hy zal myne ziel in vrede verlossen van degene die my aenkomen: want onder velen waren zy met my.

19. God zal het verhooren, en hy zal ze vernederen, die voor der wereld tyden is. Want zy worden niet veranderd, en zy hebben God niet gevreesd:

20. Hy heeft zyne hand uytgereykt ter vergeldinge. Zy hebben zyn verbond besmet:

21. Zy zyn afgedeeld door de gramschap zyns aenzigts: en zyn hert is genaekt. Zyne redenen zyn zachter geworden dan olie: en zy zyn schichten.

22. Werpt op den Heer uwe zorge, en hy zal u opvoeden: hy zal den regtveerdigen niet eeuwiglyk in onruste laten.

23. Maer gy God zult ze leyden in den put des doods. De bloedstortige mannen, en de bedriegers zullen hunne dagen ter helft niet brengen: maer ik zal in u hopen Heere.

LV. PSALM.

Ten eynde, Voor een volk dat verre van de heyligen geworden is, David in de inschryvinge des titels als hem de Philistynen in Geth behielden. (1 Reg. xxi. 12.)

Miserere mei Deus, quoniam.

1. Ontfermt u myner, God, want den mensch heeft my overtreden: den geheelen dag bevechtende heeft hy my gekweld.

2. Myne vyanden hebben my vertreden al den dag: want daer zyn er velen strydende tegen my.

3. Van de hoogheyd des dags zal ik vreezen: maer ik zal in u hopen.

4. In God zal ik myne redenen loffelyk maken, in God heb ik gehoopt: ik zal niet vreezen wat my het vleesch doet.

5. Dagelyks hebben zy myne woorden vervloekt: tegen my zyn alle hunne gedachten in het kwade.

6. Zy zullen inwoonen en verbergen: zy zullen myne verzenen gadeslaen. Gelyk zy myne ziel gewacht hebben,

7. Om niet zult gy ze behouden: in de gramschap zult gy de volken in stukken breken. God,

8. Ik heb myn leven u verkondigd: gy hebt myne oogen gesteld. Gelyk ook in uwe beloften:

9. Dan zullen myne vyanden achterwaerts gekeerd worden: In wat dag dat ik u aenroep: ziet zoo heb ik bekend dat gy myn God zyt.

10. In God zal ik het woord loven, in den Heer zal ik de reden pryzen: in God heb ik gehoopt, ik zal niet ontzien wat my den mensch doet.

11. In my zyn o God uwe beloften, die ik u tot lovingen zal wedergeven.

12. Want gy hebt myne ziel van de dood verlost, en myne voeten van den val: opdat ik behagen mag voor God in het licht der levenden.

LVI. PSALM.

Ten eynde, Verderft niet, David in de inschryvinge des titels als hy vlood voor Saüls aenschyn in de spelonk. (Reg. xxii. 1. et xxiv. 4.)

Miserere mei Deus, miserere.

1. Ontfermt u myner God, ontfermt u myner: want in u betrouwt myne ziel. En in de schaduwe van uwe vleuge-

len zal ik hopen, tot dat de boosheyd voorby ga.

2. Ik zal roepen tot den allerhoogsten God : tot God die my welgedaen heeft.

3. Hy heeft gezonden van den hemel, en my verlost : hy heeft tot een verwyt geleverd alle die my vertreden. God heeft zyne bermhertigheyd en waerheyd gezonden,

4. En hy heeft myne ziel verlost uyt het midden van de welpen der leeuwen : ik heb geslapen heel verbaesd. De kinderen der menschen hunne tanden zyn wapenen en schichten : en hunne tonge is een scherp zweerd.

5. Wordt verheven o God boven de hemelen : en boven alle aerdryk uwe glorie.

6. Eenen strik hebben zy mynen voeten bereyd : en zy hebben myne ziel gekromd. Zy hebben voor myn aenzigt eenen kuyl gegraven : en zy zyn daerin gevallen.

7. Myn hert is bereed o God, myn hert is bereed : ik zal zingen, en eenen psalterlof zeggen.

8. Staet op myne glorie, staet op gy psalterspel en harpe : ik zal opstaen vroeg des morgens.

9. Ik zal u belyden in de volken Heere: en ik zal u eenen lofzang zeggen onder de heydenen :

10. Want uwe bermhertigheyd is groot geworden tot de hemelen toe, en tot de wolken uwe waerheyd.

11. Wordt verheven boven de hemelen o God : en uwe glorie zy over al het aerdryk.

LVII. PSALM.

Ten eynde, Verderft niet David, in de inschryvinge des titels.

Si vere utique justitiam.

1. Is het dat gy zekerlyk spreekt regtveerdigheyd : zoo oordeelt dat regt is gy kinderen der menschen.

2. Want in het hert doet gy boosheyd: en in de aerde bedryven uwe handen onregtveerdigheden.

3. De zondaers zyn vervreemd van de moeder, zy hebben gedoold van den buyk : zy hebben valschheden gesproken.

4. Hunne razerny is naer de gelykenisse van een serpent : gelyk der doove adderen, en hunne ooren toestoppende,

5. Die niet zal verhooren de stemme van de bezweerders : en des toovenaers die wysselyk bezweert.

6. God zal hunne tanden heel in stukken breken in hunnen mond : de kaektanden der leeuwen zal den Heer breken.

7. Tot niet zullen zy komen als een afvliedende water : hy heeft zynen boog gespannen tot dat zy krank worden.

8. Gelyk smeltende was zullen zy weggenomen worden : daer is vuer op gevallen, en zy hebben de zon niet gezien.

9. Eer dat uwe doornen den Rhamnus verstonden : gelyk de levenden, alzoo zal hy die in zyne gramschap verslinden.

10. Den regtveerdigen zal zich verblyden als hy de wraek zien zal : zyne handen zal hy wasschen in het bloed des zondaers.

11. En den mensch zal zeggen : Is den regtveerdigen ook zekerlyk vrucht : zoo is zekerlyk God die ze oordeelt op de aerde.

LVIII. PSALM.

Ten eynde, Verderft niet, David in de inschryvinge des titels, als Saül zond en bewaerde zyn huys, om hem te dooden. (1. Reg. xix. 11.)

Eripe me de inimicis.

1. Verlost my van myne vyanden myn God : en van degene die tegen my opstaen verlost my.

2. Verlost my van degene die boosheyd doen : en van de bloedstortende mannen behoudt my.

3. Want ziet zy hebben myne ziel gevangen : de sterken zyn op my gevallen.

4. Het is myne boosheyd niet, noch myne zonde o Heere : zonder boosheyd heb ik geloopen en beschikt.

5. Staet op my te gemoet en aenziet : en gy Heere God der heyrkrachten, God van Israël, aendenkt om te bezoeken alle de heydenen : wilt niet ontfermen alle degene die boosheyd bedryven.

6. Zy zullen omgekeerd worden tegen den avond : en zullen honger lyden als honden, en de stad omgaen.

7. Ziet, zy zullen met hunnen mond

spreken, en een zweerd is in hunne lippen : want wie heeft het gehoord?

8. En gy Heere zult ze bespotten : en te niet zult gy brengen alle de heydenen.

9. Myne sterkheyd zal ik tot u bewaren, want gy God zyt myn ontvanger:

10. Myn God, zyne bermhertigheyd zal my voorkomen.

11. God heeft my vertoond over myne vyanden, wilt ze niet dooden : opdat het myn volk op eenigen tyd niet vergete. Verstrooyt ze door uwe magt : en zet ze af Heere myn beschermer :

12. De misdaed huns monds is de sprake van hunne lippen : en laet ze gevangen worden in hunne hooveerdy. En van de vervloekinge en van de logenen zullen zy verkondigd worden.

13. In de voleyndinge : in den toorn van de voleyndinge, en zy zullen niet wezen. En zy zullen weten dat God heerschappy hebben zal over Jacob : en over de eynden der aerde.

14. Zy zullen omgekeerd worden tegen den avond, en honger lyden als honden : en zy zullen de stad omgaen.

15. Zy zullen verstrooyd worden om te eten : maer is het dat zy niet verzaed worden, zoo zullen zy ook murmureren.

16. Maer ik zal zingen uwe sterkheyd: en ik zal vroeg verheffen uwe bermhertigheyd. Want gy zyt geworden myn ontvanger, en myn toevlugt in den dag myns lydens.

17. Myn helper u zal ik zingen, want gy zyt God myn ontvanger : myn God, myne bermhertigheyd.

LIX. PSALM.

Ten eynde, Voor hen die veranderd zullen worden, de inschryvinge des titels, voor David ter leeringe, als hy ontstak of brandde Mesopotamia Syrie, en Sobal, en Joab omgekeerd heeft, en heeft verslagen Idumea in het dal der zoutkeeten twaelf duyzend. (2. Reg. VIII. 1. et x. 7, et Paralip. XVIII. 1.)

Deus repulisti nos.

1. God gy hebt ons weggestooten, en verdorven : gy zyt gram geweest, en hebt onzer ontfermt.

2. Gy hebt de aerde doen beven, en die verstoord : geneest hare breuken, want zy is beroerd.

3. Gy hebt uwen volke harde dingen getoond : gy hebt ons gelaefd met den wyn des berouws.

4. Gy hebt dengenen die u vreezen een teeken gegeven : dat zy vlieden zouden van het aenschyn des boogs : Dat uwe beminden zouden verlost worden :

5. Behoudt my met uwe rechter hand, en verhoort my.

6. God heeft gesproken in zyne heylige plaets : Ik zal vrolyk zyn, en deylen Sichima : en de valley der tabernakelen zal ik meten.

7. Myne is Galaad, en myne is Manasses : en Ephraïm is de sterkheyd myns hoofds. Juda is myn koning :

8. Moab den pot myner hope. In Idumeen zal ik mynen schoen uytstrekken : my zyn de vreemdelingen onderworpen.

9. Wie zal my leyden tot de vaste stad? wie zal my leyden tot in Idumeen?

10. Zult gy dat niet doen God die ons verstooten hebt : en zult gy God niet uytgaen in onze heyrkrachten?

11. Geeft ons hulpe in de tribulatie : en ydel is des menschen zaligheyd.

12. In God zullen wy kracht doen : en hy zal te niet brengen die ons kwellen.

LX. PSALM.

Ten eynde, In Davids lofzangen.

Exaudi Deus deprecationem.

1. Verhoort God myne smeekende bede : merkt op myn gebed.

2. Van de eynden der aerde heb ik tot u geroepen toen myn hert beangst was, zoo hebt gy my in den steen verheven. Gy hebt my geleyd,

3. Want gy zyt myne hoop geworden : een toren der sterkheyd van des vyands aenzigt.

4. Ik zal woonen in uw tabernakel in der eeuwigheyd : ik zal beschermd worden onder het deksel van uwe vleugelen.

5. Want gy myn God hebt myn gebed verhoord : gy hebt eene erfenisse gegeven dengenen die uwen naem vreezen.

6. Gy zult dagen toedoen tot des konings dagen : zyne jaren tot den dag der geboorte en der geboorte.

7. Hy blyft in der eeuwigheyd in het aenschouwen Gods : wie zal zoeken zyne bermhertigheyd en waerheyd?
8. Alzoo zal ik eenen lofzang zeggen uwen naem immermeer en eeuwiglyk : opdat ik myne beloften betalen mag van dage te dage.

LXI. PSALM.

Ten eynde, Voor Idithun, een Psalm van David.

Nonne Deo subjecta.

1. Zal myne ziel Gode niet onderdanig zyn? want van hem is myne zaligheyd.
2. Want hy is myn God, en myn zaligmaker : myn ontvanger, ik zal niet meer wankelen.
3. Hoe lang overvalt gy den mensch? ja gy zoekt hem alle te dooden : als eenen hangende wand, en eenen omgestooten muer.
4. Maer nogtans hebben zy gedacht mynen prys te verstooten, ik heb met dorst geloopen : met hunnen mond gaven zy goede woorden, en met hun hert zoo vermaledydden zy.
5. Maer nogtans myne ziel weest Gode onderdanig : want van hem is myne verduldigheyd.
6. Want hy is myn God, en myn zaligmaker : myn helper, en ik zal niet verhuyzen.
7. In God is myne zaligheyd, en myne glorie : God myner hulpe, en myne hoop is in God.
8. Hoopt in hem alle vergaderingen des volks, stort uyt voor hem uwe herten : God is onzen helper in der eeuwigheyd.
9. Maer nogtans ydel zyn de kinderen der menschen, logenachtig zyn de kinderen der menschen in de wagen : dat zy bedriegen zouden door ydelheyd al te zamen.
10. Wilt niet hopen in de boosheyd, en de rooven wilt niet begeeren : is het dat de rykdommen overvloedig zyn, zoo wilt uw hert daeraen niet stellen.
11. Eens heeft God gesproken, deze twee heb ik gehoord, want de magt behoort God toe,
12. En u Heere de bermhertigheyd : want gy zult eenen iegelyken loonen naer zyne werken.

LXII. PSALM.

Een Psalm van David, Als hy was in de woestyne van Idumea. (1. Reg. XXII. 5.)

Deus Deus meus.

1. God myn God, tot u waek ik des morgens vroeg. Myne ziel heeft gedorstigd naer u, hoe menigvuldiglyk dorstigt naer u myn vleesch :
2. In het woeste land, en onbewandeld, en zonder water : alzoo ben ik u geopenbaerd geweest in de heylige plaetse, dat ik zoude zien uwe kracht, en uwe glorie.
3. Want beter is uwe bermhertigheyd boven vele levens : myne lippen zullen u loven.
4. Alzoo zal ik u gebenedyden in myn leven : en in uwen naem zal ik myne handen opheffen.
5. Als met vet des ingewands, en met smeer, laet myne ziel vervuld worden : en met lippen des verheugens zal myn mond loven.
6. Ben ik uws gedachtig geweest op myn bedde, in de morgenstonden zal ik denken op u :
7. Want gy zyt myn helper geweest : en in het deksel van uwe vleugelen zal ik my verheugen,
8. Myne ziel heeft u aengehangen : uwe rechter hand heeft my ontvangen.
9. Maer zy hebben te vergeefs myne ziel gezocht, zy zullen onder de aerde onderwaerts varen :
10. Zy zullen geleverd worden in de handen des zweerds : der vossen deelen zullen zy wezen.
11. Maer den koning zal zich verblyden in God, zy zullen geprezen worden alle die by hem zweren : want den mond is gestopt van alle degene die booze dingen spreken.

LXIII PSALM.

Ten eynde, Een Psalm van David.

Exaudi Deus orationem.

1. Verhoort God myn gebed als ik bid : van de vreeze des vyands verlost myne ziel.
2. Gy hebt my beschermd van de ver-

gaderinge der kwaedwilligen: en van de menigte dergene die boosheyd doen.

3. Want zy hebben als zweerden hunne tongen gescherpt: zy hebben den boog gespannen, die een bitter ding is,

4. Opdat zy in het heymelyk schieten zouden den onbesmetten.

5. Onverzienlyk zullen zy hem schieten, en niet vreezen : zy hebben voor zich een boos woord vast voorgenomen. Zy hebben gezeyd dat zy de strikken zouden verbergen : zy hebben gezeyd : Wie zal ze zien?

6. Zy hebben boosheden onderzocht: de onderzoekers hebben in het onderzoeken gefalgeerd. Den mensch zal gaen tot een hoog hert :

7. En God zal verheven worden. Pylen der kleyne kinderen zyn hunne kwetsuren geworden :

8. En hunne tongen zyn tegen hen krank geworden. Verstoord zyn zy alle die ze zagen :

9. En alle mensch heeft gevreesd. En zy hebben verkondigd de werken Gods : en zyne maekselen hebben zy verstaen.

10. Den regtveerdigen zal zich verblyden in den Heer, en in hem hopen, en alle die opregt van herte zyn, zullen geloofd worden.

LXIV. PSALM.

Ten eynde, Een Psalm van David, Het lied van Aggeus, Jeremias, en Ezechiel voor het volk der transmigratie, als zy begonnen te gaen.

Te decet Hymnus.

1. God u betaemt lofzang in Sion : en u zal de belofte betaeld worden in Jerusalem.

2. Verhoort myn gebed : tot u zal alle vleesch komen.

3. De woorden van den boozen zyn magtiger geworden dan wy : en onzer boosheden zult gy genadig zyn.

4. Zalig is hy denwelken gy verkoren hebt, en aengenomen : hy zal woonen in uwe voorhoven. Wy zullen vervuld worden met de goeden uws huys : heylig is uwen tempel,

5. Wonderlyk in de geregtigheyd. Verhoort ons God onzen zaligmaker, gy die zyt de hoop der gansche wereld, en verre in de zee.

6. Bereydende de bergen in uwe kracht, omgord met magt :

7. Die verstoort de diepte der zee, het geluyd van hare baren. De heydenen zullen verbaesd worden,

8. En vreezen zullen zy van uwe teekenen, die op de aerde woonen : de uytgangen van den morgenstond, en van den avondstond zult gy genoegelyk maken.

9. Gy hebt de aerde bezocht, en die heel vogtig gemaekt : gy hebt vermenigvuldigd haer ryk te maken. Den vloed Gods is vervuld met wateren, gy hebt hunne spyze bereyd : want alzoo is haer bereydsel.

10. Hare rivieren maekt dronken, vermenigvuldigt hare spruyten : in hare regendruppelen zal zy groeyende zich verblyden.

11. Gy zult gebenedyden de kroon des jaers uwer goedertierenheyd : en uwe velden zullen vol worden met vruchtbaerheyd.

12. Vet zullen worden de schoone plaetsen der woestyne : en met vrolykheyd zullen de heuvelen omvaen worden.

13. De rammen der schapen zyn gekleed, en de valleyen zullen overvloedig zyn van tarwe : zy zullen roepen, en certeyn lofzang zeggen.

LXV. PSALM.

Ten eynde, Een liedeken des Psalms van de verryzenisse.

Jubilate Deo omnis Terra.

1. Maekt jolyt Gode alle landschappen,

2. Zegt eenen psalterlof zynen naem: geeft glorie zynen love.

3. Zegt Gode, hoe vreesselyk zyn uwe werken Heere! in de menigte van uwe kracht zullen uwe vyanden u liegen.

4. Alle aerdryk aenbidde u, en zinge u lof : en zegge lofzang uwen name.

5. Komt, en beziet Gods werken: vervaerlyk in zyne raden op de kinderen der menschen.

6. Die de zee in droogte verkeert, in den vloed zullen zy te voet gaen : daer zullen wy blyde zyn in hem.

7. Die door zyne magt heerschappy

heeft in der eeuwigheyd, zyne oogen zien op de heydenen : die zich vergrammen moeten niet verheven worden in zich zelven.

8. Gebenedydt gy heydenen onzen God : en doet hooren de stemme zyns lofs.

9. Die myne ziel heeft doen leven : en myne voeten niet heeft laten slibberen.

10. Want gy God hebt ons beproefd : met den vure hebt gy ons onderzocht, gelyk het zilver onderzocht wordt.

11. Gy hebt ons geleyd in den strik, gy hebt tribulatie op onzen rug geleyd :

12. Gy hebt menschen over onze hoofden gesteld. Wy zyn gegaen door het vuer en water : en gy hebt ons uytgeleyd tot in de verkoelinge.

13. Ik zal in uw huys gaen met brandofferanden : ik zal u myne beloften betalen,

14. Die myne lippen onderscheyden hebben. En mynen mond heeft gesproken in myne tribulatie.

15. Brandofferanden vol mergs zal ik u offeren met het brandoffer der rammen : ik zal u ossen offeren met bokken.

16. Komt, hoort, en ik zal vertellen, gy alle die God vreest, hoe groote dingen dat hy myner ziele gedaen heeft.

17. Tot hem heb ik met mynen mond geroepen, en ik ben verheugd geweest onder myne tonge.

18. Heb ik boosheyd gezien in myn hert, zoo zal het den Heer niet verhooren.

19. Daerom heeft God verhoord, en waergenomen de stemme myns biddens.

20. Gebenedyd zy God, die myn gebed niet afgekeerd heeft, noch zyne bermhertigheyd van my.

LXVI. PSALM.

Ten eynde, In de lofzangen, Een Psalm des liedekens David.

Deus misereatur.

1. God zy onzer bermhertig, en hy gebenedyde ons : en hy late zyn aenzigt lichten op ons, en ontferme onzer.

2. Opdat wy mogen kennen op de aerde uwen weg, onder alle heydenen uwe zaligheyd.

3. Laet de volken u belyden God : laet alle volken u belyden.

4. Laet de heydenen zich verblyden en verheugen : want gy oordeelt de volken in regtveerdigheyd, en de heydenen regeert gy op de aerde.

5. Laet de volken u belyden God : laet alle volken u belyden :

6. De aerde heeft hare vrucht gegeven. Gebenedyden moet ons God, onzen God :

7. Gebenedyden moet ons God : en hem moeten vreezen alle de eynden der aerde.

LXVII. PSALM.

Ten eynde, Een Psalm des liedekens voor David zelven.

Exsurgat Deus.

1. God sta op, en verstrooyd moeten worden alle zyne vyanden : en van zyn aenzigt moeten zy vlieden die hem haten.

2. Gelyk een rook vergaet, alzoo moeten zy vergaen : gelyk was versmelt voor het aenschyn des vuers, alzoo moeten de zondaers vergaen van het aenschyn Gods.

3. En de geregtigen moeten blydelyk eten, en verheugen in het aenschyn Gods : en laet ze genoegte maken in blydschappe.

4. Zingt den Heere, zegt lofzang zynen name : maekt hem eenen weg, die opklimt boven den ondergang : Heer is zynen naem. Verheugt u in zyn aenschouwen, zy zullen verbaesd worden van zyn aenzigt,

5. Die der weezen vader is, en der weduwen regter. God in zyne heylige plaets :

6. God die in een huys doet woonen die van eener maniere zyn. Die de gevangenen uytleydt met sterkheyd : desgelyks ook degene die verbitteren, die daer woonen in de graven.

7. God toen gy uytgingt voor het aenzigt van uwen volke, als gy doorgingt in de woestyne :

8. Toen beefde de aerde, en de hemelen druypten van het aenzigt Gods

van Sinai, van het aenschyn Gods van Israël.

9. Eenen willigen regen zult gy uytscheyden God uwer erfenisse : en zy is krank geworden, maer gy hebt ze volmaekt.

10. Uwe dieren zullen daerin woonen : God gy hebt in uwe zoetigheyd den armen bereyd.

11. Den Heer zal het woord geven den evangelischen predikanten, met groote kracht.

12. Den koning der heyrscharen van den lieven beminden : en de schoonheyd des huys het uytdeylen der rooven.

13. Is het dat gy slaept in het midden der loten, zoo zullen de vederen der duyven verzilverd zyn, en het achterste van haren rugge in bleeke goudverwe.

14. Als den hemelschen de koningen onderscheydt op haer, zoo zullen zy wit gemaekt worden boven den sneeuw in Selmon :

15. Den berg Gods is een vetten berg. Een geronnen berg, een vetten berg :

16. Waerom vermoedt gy de geronnen bergen? Den berg daer Gode in behaegd heeft te woonen : want den Heer zal daer woonen altoos.

17. De wagens Gods zyn in tien duyzenden menigvuldig, vele duyzenden blydschap makende : den Heer is in hen in Sinai, in de heylige plaets.

18. Gy zyt opgeklommen in het hooge, gy hebt gevangen de gevangenisse : gy hebt gaven ontvangen in de menschen : En ook hebt gy ontvangen degene die niet gelooven, dat den Heer God daerin woont.

19. Gebenedyd zy den Heere tot allen dagen : eene voorspoedige reys zal hy ons maken God die ons zalig maekt.

20. Onzen God is een God om zalig te maken : en den uytgang der dood is des Heeren, des Heeren.

21. Maer nogtans zal God in stukken breken de hoofden van zyne vyanden : den top des hairs dergene die in hunne misdaden wandelen.

22. Den Heer heeft gezeyd : Uyt Basan zal ik ze bekeeren, ik zal ze bekeeren uyt de diepte der zee :

23. Dat uwen voet geverwd worde in het bloed uyt de vyanden : de tonge uwer honden, van hem.

24. Zy hebben uwe ingangen gezien God, de ingangen myns Gods : myns konings, die in de heylige plaets is.

25. De prinsen zyn voorgekomen verzaemd met de zangers, in het midden der jonge dochters der trommelslagerinnen.

26. In de vergaderingen gebenedydt God den Heer, van Israëls fonteynen.

27. Daer is Benjamin het jongsken, in den overgang zyns geests. De prinsen van Juda zyn hunne leydsmannen : de prinsen van Zabulon, de prinsen van Nephthali.

28. Gebiedt God uwer kracht : maekt standvastig God hetgene dat gy in ons gewrocht hebt.

29. Van uwen tempel in Jerusalem zullen de koningen u giften offeren.

30. Straft de wilde dieren des riets, de vergaderinge der stieren onder de koeyen der volken : om dat zy uytsluyten zouden die geproefd zyn door het zilver. Verstrooyt de heydenen, die oorlogen willen :

31. Daer zullen boden komen uyt Egypten : het Morianen land zal zyne handen tot God vooruytsteken.

32. Gy koningryken der aerde, zingt Gode : zingt lof den Heere : Zingt lof Gode,

33. Die op den hemel des hemels klimt ten oosten. Ziet hy zal zyner stemme geven eene stemme van krachte,

34. Geeft Gode glorie, over Israël is zyne heerlykheyd, en zyne magt in de wolken.

35. Wonderlyk is God in zyne heyligen, Israëls God zal kracht geven en sterkheyd zynen volke : gebenedyd zy God.

LXVIII. PSALM.

Ten eynde, Voor hen die vermangeld zullen worden, David.

Salvum me fac Deus.

1. Maekt my zalig God : want de wateren zyn gekomen tot aen myne ziel.

2. Ik ben verstoken in het slym der diepte : en daer is geen vasten grond. Ik ben gekomen in de diepte der zee :

en het tempeest heeft my verdronken.

3. Ik heb gearbeyd al roepende, heesch is myne keel geworden: myne oogen hebben gefalgeerd, terwyl dat ik hoop in mynen God.

4. Zy zyn vermenigvuldigd boven de hairen myns hoofds die my haten zonder zake. Versterkt zyn myne vyanden die my vervolgd hebben ten onregte: dat ik niet geroofd heb, betaelde ik toen.

5. God gy weet myne onwysheyd: en myne verzuymenissen zyn voor u niet verborgen.

6. Laet ze in my niet beschaemd zyn die u verbeyden Heere, o Heere der heyrkrachten. Laet ze niet beschaemd worden van my die u zoeken, Heere God van Israël.

7. Want om u heb ik verwyt verdragen: de beschaemdheyd heeft myn aenzigt overdekt.

8. Vreemd ben ik geworden mynen broederen, en een uytlander myner moeder kinderen.

9. Want de heete liefde uws huys heeft my geëten: en de smadige woorden dergene die u beschimpten, zyn op my gevallen.

10. En ik heb in het vasten myne ziel bedekt: en het is my tot een verwyt geworden.

11. En ik heb voor myn kleed genomen een hairen kleed: en ik ben hun geworden tot eene parabel.

12. Tegen my spraken zy die in de poorte zaten: en van my zongen zy die den wyn dronken.

13. Maer ik stort myn gebed tot u Heere God: het is den tyd des welbehagens. In de menigvuldigheyd uwer bermhertigheyd verhoort my, in de waerachtigheyd uwer zaligheyd:

14. Trekt my uyt het slyk, dat ik er niet in zinke: verlost my van degene die my haten, en van de diepte der wateren.

15. Laet het tempeest des waters my niet verdrinken, noch de diepte my verslinden: noch laet den put zynen mond over my toesluyten.

16. Verhoort my Heere, want goedertieren is uwe bermhertigheyd: naer de menigvuldigheyd uwer bermhertigheden ziet op my.

17. En keert uw aenzigt niet af van uwen dienaer: want ik word gekweld, wilt my haestelyk verhooren.

18. Merkt op myne ziel en verlost ze: om myne vyanden zoo verlost my.

19. Gy weet myn verwyt en myne beschaemdheyd, en myne versmaedheyd.

20. In uw aenschouwen zyn zy alle die my lyden aendoen: myn hert heeft verwyt verwacht, en ellendigheyd. En ik heb iemand verwacht die zich mede bedroeven zoude, en daer was niemand: en die vertroosten zoude, en ik heb hem niet gevonden.

21. En zy hebben in myne spyze galle gegeven: en in mynen dorst hebben zy my edik te drinken gegeven.

22. Hunne tafel worde voor hen tot eenen strik, en tot vergeldingen, en tot een struyksel.

23. Verdonkerd moeten hunne oogen worden dat zy niet zien: en hunnen rug maekt altyd krom.

24. Stort uyt op hen uwe gramschap: en de razerny uwer gramschappe bevangt ze.

25. Hunne wooning worde verwoest: en in hunne tabernakelen zy niemand die daerin woone.

26. Want degene die gy geslagen hebt, hebben zy vervolgd: en boven de pyne van myne wonden hebben zy nog toegedaen.

27. Legt boosheyd op hunne boosheyd: en laet ze niet ingaen tot uwe regtveerdigheyd.

28. Laet ze uytgevaegd worden uyt den boek der levenden: en met de regtveerdigen laet ze niet geschreven worden.

29. Ik ben arm en in lyden: uwe zaligheyd God heeft my ontvangen.

30. Ik zal den naem Gods loven met lofzang: en ik zal hem groot maken met dankzegginge.

31. En het zal den Heere behagen meer dan een jong kalf: hoornen voortbrengende en klaeuwen.

32. Laet het de armen zien, en laet ze blyde zyn: zoekt God, en uwe ziel zal leven:

33. Want den Heer heeft de armen verhoord en zyne gevangenen heeft hy niet versmaed.

34. Hem moeten loven de hemelen en de aerde, de zee, en alle kruypende dieren daerin.

35. Want God zal Sion behouden: en de steden van Juda zullen getimmerd worden. En zy zullen daerin woonen en tot eene erfenisse zullen zy die verkrygen.

36. En het zaed van zyne knechten zal die bezitten: en die haren naem liefhebben zullen daerin woonen.

LXIX. PSALM.

Ten eynde, Een Psalm van David, Ter gedenkenisse dat hem den Heer zalig gemaekt heeft.

Deus in adjutorium meum intende.

1. God merkt áen tot myner hulpe: Heere haest u om my te helpen.

2. Laet ze beschaemd worden en bevreesd die myne ziel zoeken:

3. Laet ze achterwaerts afgekeerd worden, en zich schamen die my kwaed willen: Laet ze terstond beschaemd zynde te rug keeren, die my zeggen: Vry zoo, vry zoo.

4. Laet ze verheugd worden en blyde zyn in u alle die u zoeken, en altyd moeten zy zeggen: Groot geacht zy den Heer: die uwe zaligheyd beminnen.

5. Maer ik ben behoeftig en arm: God helpt my. Myn helper en myn verlosser zyt gy: Heere vertoeft niet.

LXX. PSALM.

Een Psalm David, Der zonen van Jonadab, en der eerste gevangenen.

In te Domine speravi.

1. In u Heere heb ik gehoopt, ik zal niet beschaemd worden in der eeuwigheyd:

2. In uwe regtveerdigheyd verlost my, en trekt my uyt. Neygt tot my uwe oor, en maekt my zalig.

3. Weest my tot eenen beschermende God, en tot eene wel beheymde plaets: dat gy my moogt behouden. Want myne vastigheyd en myn toevlugt zyt gy.

4. Myn God verlost my uyt de hand des zondaers, en van de hand desgenen die tegen de wet doet; en des boozen:

5. Want gy zyt myne lydzaemheyd Heere: Heere myne hoop van myne jongheyd aen.

6. In u ben ik versterkt van den buyk: van myns moeders buyk zyt gy myn beschermer. In u is mynen zang altyd:

7. Als een wonderlyk teeken ben ik er velen geworden: en gy zyt een sterk helper.

8. Vervuld moet myn mond worden met love, dat ik mag zingen uwe glorie: dagelyks uwe grootheyd.

9. Verwerpt my niet in den tyd des ouderdoms: als myne kracht zal vergaen zyn, zoo verlaet my niet.

10. Want myne vyanden hebben my gezeyd: en die myne ziel wachtten hebben eenen raed gemaekt over een,

11. Zeggende: God heeft hem verlaten, vervolgt en grypt hem: want daer is niemand die hem verlosse.

12. God maekt u niet verre van my: myn God ziet toe tot myner hulpe.

13. Laet ze beschaemd worden, en vergaen die myne ziel lasteren: laet ze met versmaedheyd en beschaemdheyd overdekt worden, die my kwaed zoeken.

14. Maer ik zal altyd hopen: en nog meer toedoen tot al uwen lof.

15. Myn mond zal verkondigen uwe regtveerdigheyd: dagelyks uwe zaligheyd. Om dat ik het getal niet geweten heb, zoo zal ik gaen in des Heeren magtigheyd:

16. Heere ik zal gedenken alleen uwer regtveerdigheyd.

17. God gy hebt my geleerd van myne jongheyd: en tot nu toe zal ik verkondigen uwe wonderen.

18. En tot den ouderdom en grysdom: God verlaet my niet, Tot dat ik verkondige uwen arm, alle den geslachte dat komen zal: Uwe magtigheyd,

19. En uwe regtveerdigheyd God is zeer hoog, groote werken die gy gedaen hebt: God wie is uws gelyk?

20. Hoe groote tribulatien hebt gy my getoond, vele en kwade: en wederom gekeerd zynde, hebt gy my levende gemaekt: en van de afgronden der aerde hebt gy my anderwerf weder gebragt:

21. Gy hebt vermenigvuldigd uwe grootdadigheyd: en wederom gekeerd zynde hebt gy my getroost.

22. Want ik zal u ook belyden op

de instrumenten des psalterzangs uwe waerachtigheyd : God ik zal u zingen op de harpe, gy heyligen van Israël.

23. Verheugen zullen myne lippen als ik u zingen zal : en myne ziel die gy verlost hebt.

24. Maer ook myne tong zal altoos uwe regtveerdigheyd overdenken : als zy beschaemd en vervaerd zullen zyn die my kwaed zoeken.

LXXI. PSALM.

Een Psalm, Op Salomon.

Deus judicium.

1. God geeft u oordeel den koning : en uwe regtveerdigheyd des konings zoon : om te oordeelen uw volk in regtveerdigheyd, en uwe armen in het regt vonnis.

2. Laet de bergen vrede ontvangen den volke : en de heuvelen de regtveerdigheyd.

3. Hy zal oordeelen de armen des volks, en verlossen de kinderen der armen : en vernederen den valschen beklapper.

4. En hy zal blyven met de zon, en voor de maen, van geslachte tot geslachte.

5. Hy zal nederdalen als den regen in het vlies : en gelyk de druppelen druypende op de aerde.

6. In zyne dagen zal opgaen de regtveerdigheyd, en de overvloedigheyd des vredes : tot dat de maen zal weggenomen worden.

7. En hy zal heerschappy hebben van de zee tot de zee : en van den vloed tot aen de eynden van den omgang des aerdryks.

8. Voor hem zullen nedervallen de Morianen : en zyne vyanden zullen de aerde lekken.

9. De koningen van Tharsis, en de eylanden zullen giften offeren : de koningen van Arabien, en Saba zullen gaven aenbrengen :

10. En hem zullen aenbidden alle de koningen : alle de heydenen zullen hem dienen :

11. Want hy zal verlossen den armen van den magtigen : en den armen, denwelken geen helper was.

12. Hy zal sparen den armen en behoeftigen : en de zielen der armen zal hy behouden.

13. Van de woekeryen en onregtveerdigheyd zal hy hunne zielen verlossen : en heerlyk zal hunnen naem zyn voor hem.

14. En hy zal leven, en hem zal gegeven worden van het goud van Arabien, en zy zullen daermede aenbidden altyd : dagelyks zullen zy hem gebenedyden.

15. En daer zal eene vastigheyd wezen op de aerde, op de opperste van de bergen, zyne vrucht zal verheven worden boven Libanusberg : en zy zullen bloeyen van de stad gelyk het gras der aerde.

16. Zynen naem zy gebenedyd in der eeuwigheyd : voor de zon blyft zynen naem. En in hem zullen gebenedyd worden alle de geslachten der wereld : alle de heydenen zullen hem groot maken.

17. Gebenedyd zy den Heer den God van Israël, die wonderlyke dingen doet alleen :

18. En gebenedyd zy den naem zyner majesteyt in der eeuwigheyd : en van zyne majesteyt zal vervuld worden alle de aerde : dat geschiede, dat geschiede.

19. Davids loven des zoons Jesse hebben een eynde.

LXXII. PSALM.

Een psalm van Asaph.

Quam bonus Israël Deus.

1. Hoe goed is Israëls God, dengenen die opregt van herte zyn!

2. Maer myne voeten hadden byna gestruykeld : byna zyn uytgeslibberd myne gangen.

3. Want ik ben van gramme liefde beroerd geweest over de boozen, ziende der zondaren vrede.

4. Want daer is geen aenmerk der dood in hen : en geene gedurigheyd in hunne ziekte.

5. In den arbeyd der menschen zyn zy niet, en met de menschen zullen zy niet gegeeseld worden :

6. Daerom heeft hen gehouden de hooveerdy, zy zyn overdekt met hunne boosheyd en ongoddelykheyd.

7. Hunne boosheyd is voortgekomen

als uyt het binnenste vet : zy zyn doorgegaen tot de begeerlykheyd des herten.

8. Zy hebben gedacht en gesproken ergheyd : onregtveerdigheyd hebben zy tegen den hoogen gesproken.

9. Zy hebben hunnen mond in den hemel gesteld : en hunne tong is doorgegaen op de aerde.

10. Daerom zal myn volk hier bekeerd worden : en volle dagen zullen in hen gevonden worden.

11. En zy hebben gezeyd : Hoe weet God, en of er ook wetenheyd is in den hoogen?

12. Ziet, de zondaers, en overvloedende in de wereld hebben bezeten de rykdommen.

13. En ik heb gezeyd : Zoo heb ik dan te vergeefs myn hert regtveerdig gemaekt, en myne handen onder de onnoozelen gewasschen :

14. En ben gegeeseld geweest den geheelen dag, en myne kastyding in de morgenstonden.

15. Ware het dat ik zeyde : Ik zal het alzoo vertellen : ziet, zoo heb ik het geslachte van uwe kinderen misprezen.

16. Ik dacht dat ik dit kennen zoude, het is eene moeyte voor my :

17. Tot dat ik ingaen zal in de heylige plaets Gods : en verstaen hunne uytersten.

18. Maer nogtans om de bedriegelykheden hebt gy het hun gesteld : gy hebt ze nedergeworpen toen zy opgeheven werden.

19. Hoe zyn zy geworden tot verwoestheyd, haestelyk zyn zy verdwenen : zy zyn vergaen om hunne boosheyd.

20. Gelyk eenen droom dergene die opstaen Heere, in uwe stad zult gy hun beeld te niet brengen.

21. Want myn hert is ontstoken, en myne nieren zyn veranderd :

22. En ik ben te niet gebragt, en ik wist het niet.

23. Als een lastdragende beest ben ik geworden by u : en ik ben altyd by u.

24. Gy hebt myne rechter hand gehouden : en naer uwen wille hebt gy my voortgeleyd, en met glorie hebt gy my ontvangen.

25. Want wat heb ik in den hemel? en zonder u wat heb ik gewild op de aerde?

26. Myn vleesch en myn hert zyn verdwenen : God myns herten, en myn deel God in der eeuwigheyd.

27. Want ziet, die zich verre van u maken, zullen vergaen : gy hebt vernield alle die onkuyschheyd bedryvende van u scheyden.

28. Maer my is het goed den Heere aen te kleven : te stellen in den Heere God myne hoop : Dat ik mag verkondigen alle uwe groote loven, in de poorten der dochter van Sion.

LXXIII. PSALM.

Asaphs verstand.

Ut quid Deus.

1. God waerom hebt gy ons verstooten tot het eynde : en waerom is gram uw razenden toorn op de schapen uwer weyde?

2. Weest gedachtig uwer vergaderinge, dewelke gy bezeten hebt van den beginne. Gy hebt verlost de roede uwer erfenisse : den berg Sion daer gy in gewoond hebt.

3. Heft op uwe handen op hunne hooveerdigheden tot den eynde : wat heeft den vyand kwaed bedreven in de heylige plaetse!

4. En zy hebben geglorieerd die u haten : in het midden uwer hooge feest. Zy hebben hunne teekenen gesteld tot teekenen :

5. En zy hebben niet bekend als in den uytgang op het hoogste. Als in het bosch der boomen hebben zy met bylen

6. Hare deuren te zamen uytgehouwen : met eene byl en eene aks hebben zy die nedergeworpen.

7. Zy hebben met het vuer verbrand de heylige plaetse : in de aerde hebben zy besmet het tabernakel uws naems.

8. Zy hebben in hun hert gezeyd hun maegschap te zamen : Laet ons doen rusten alle Gods feestdagen van de aerde.

9. Onze teekenen hebben wy niet gezien, daer is nu geen profeet : en hy zal ons niet meer kennen.

10. O God hoe lange zal den vyand verwyten : en den tegenpartyder uwen naem kreyten tot het eynde?

11. Waerom keert gy uwe hand af, en uwe rechter hand uyt het midden van uwen schoot tot het eynde?

12. Maer God onzen koning voor de eeu-

wen, heeft zaligheyd gewrocht in het midden der aerde.

13. Gy hebt in uwe magt versterkt de zee: gy hebt te zamen gebroken de hoofden der draken in de wateren.

14. Gy hebt gebroken de hoofden des draeks: gy hebt hem gegeven tot eene spyze den volken der Morianen.

15. Gy hebt doen uytbersten de fonteynen en beken: gy hebt gedroogd de vloeden van Ethan.

16. Uwen is den dag, en uwen is den nacht: gy hebt gemaekt den dageraed en de zon.

17. Gy hebt gemaekt alle de eynden der aerde: den zomer en voorzomer hebt gy geschapen.

18. Weest des gedachtig, den vyand heeft den Heer beschimpt: en een dwaes volk heeft uwen naem tot gramschap verwekt.

19. Levert den beesten niet de zielen die u belyden: en de zielen van uwe armen vergeet niet tot het eynde.

20. Ziet op uw verbond: want de verdonkerden der aerde zyn vervuld met huyzen der boosheden.

21. Laet den ootmoedigen niet afgekeerd worden met schande: den armen en behoeftigen zullen uwen naem loven.

22. Staet op, God, oordeelt uwe zake: weest gedachtig uwer verwytingen, dergene die van den onwyzen geschieden dagelyks.

23. Vergeet niet de stemmen van uwe vyanden: de hooveerdy dergene die u haten klimt altyd.

LXXIV. PSALM.

Ten eynde, Bederft niet, een Psalm des liedekens Asaphs.

Confitebimur tibi.

1. Wy zullen u belyden God: wy zullen u belyden, en aenroepen uwen naem. Wy zullen vertellen uwe wonderlyke dingen:

2. Te zyner tyd zoo zal ik de regtveerdigheden oordeelen.

3. Gesmolten is de aerde en alle die daerop woonen: ik heb hare kolommen vastgemaekt.

4. Ik heb den boozen gezeyd: Wilt niet boosselyk doen: en den misdadigen: Wilt den hoorn niet verheffen.

5. Wilt niet in het hoog verheffen uwen hoorn: wilt tegen God geene boosheyd spreken.

6. Want noch van oosten, noch van westen, noch van de woeste bergen:

7. Want God is den regter. Dezen vernedert hy, en dezen verheft hy:

8. Want den kelk is in des Heeren hand van puren wyn vol mengsel. En hy heeft hem geneygd van dezen in den genen: maer nogtans zynen droezem is niet geydeld: daeraf zullen drinken alle de zondaers der aerde.

9. Maer ik zal het verkondigen in der eeuwigheyd: ik zal zingen den God van Jacob.

10. En alle de hoornen der zondaren zal ik breken: en de hoornen van den regtveerdigen zullen verheven worden.

LXXV. PSALM.

Ten eynde, In de lofzangen, Een Psalm van Asaph, het liedeken tot de Assyrien.

Notus in Judæa Deus.

1. God is bekend in het Joodsche land: in Israël zyn grooten naem.

2. En in vrede is zyne plaets gemaekt: en zyne wooning in Sion.

3. Daer heeft hy gebroken de magt der bogen, den schild, het zweerd, en den stryd.

4. Gy verlichtende wonderlyk van de eeuwige bergen:

5. Verbaesd zyn geworden alle de onwyzen van herte. Zy hebben hunnen slaep geslapen: en alle de mannen der rykdommen hebben niets gevonden in hunne handen.

6. Van uwe straffinge God van Jacob hebben zy gesluymerd alle die op peerden klommen.

7. Gy zyt vervaerlyk, en wie zal u wederstaen? van toen is uwe gramschap.

8. Van den hemel hebt gy het oordeel doen hooren: de aerde heeft gebeefd en gerust.

9. Toen God opstond ten oordeel, om dat hy behouden zoude alle de zachtmoedigen der aerde.

10. Want het gepeyns des menschen zal u belyden: en de overblevelingen des gepeyns zullen u eenen feestelyken dag houden.

11. Gelooft en betaelt den Heere uwen God : alle die rondom hem giften aenbrengt. Den vervaerlyken

12. En hem die der prinsen geest wegneemt : den vervaerlyken onder de koningen der aerde.

LXXVI. PSALM.

Ten eynde, voor Idithun, een Psalm van Asaph.

Voce mea.

1. Met myne stemme heb ik tot den Heer geroepen : met myne stemme tot God, en hy heeft op my gelet.

2. In den dag myns lydens heb ik God verzocht, met myne handen des nachts voor hem : en ik ben niet bedrogen. Myne ziel wilde zich niet laten troosten.

3. Ik ben Gods gedachtig geweest, en ik heb vreugd gehad : en ik ben geoefend, en mynen geest werd flaeuw.

4. Myne oogen hebben de wakingen vooraengenomen : ik ben verbaesd geweest, en ik heb niet gesproken.

5. Ik heb gedacht op de oude dagen : en de eeuwige jaren heb ik in myn overdenken gehad.

6. En ik heb bedacht des nachts met myn hert, en ik werd geoefend, en vaegde mynen geest.

7. Zal God in der eeuwigheyd verwerpen : of zal hy daer niet toe doen, dat hy nog genadiger ware?

8. Of zal hy altoos zyne bermhertigheyd afsnyden, van geboorte tot geboorte?

9. Of zal God vergeten te ontfermen? of zal hy in zyne gramschap zyne bermhertigheden onthouden?

10. En ik heb gezeyd : Nu heb ik begonnen : dit is de verandering der rechter hand van den Hoogen.

11. Ik ben gedachtig geweest der werken des Heeren : want ik zal gedachtig wezen van het beginsel uwer wonderlykheden,

12. En ik zal my bedenken in alle uwe werken : en in uwe vonden zal ik geoefend worden.

13. God in den heyligen is uwen weg : wie is er een groot God gelyk onzen God?

14. Gy zyt God, die wonderlyke dingen doet. Gy hebt bekend gemaekt in de volken uwe kracht :

15. Gy hebt door uwen arm uw volk verlost, de kinderen van Jacob, en Joseph.

16. God de wateren hebben u gezien, de wateren hebben u gezien en hebben gevreesd : en de afgronden zyn verschrikt geweest.

17. De menigte van het geluyd der wateren : eene stemme hebben de wolken gegeven. Want uwe schichten gaen voorby :

18. De stemme van uwen donder is in het rad. Uwe bliksemen hebben gelicht op den omgang der aerde : het aerdryk verroerde zich, en heeft gebeefd.

19. In de zee is uwen weg, en uwe paden in groote wateren : en uwe voetstappen zullen niet gespeurd worden.

20. Gy hebt gelyk schapen uw volk geleyd, door de hand van Moyses en Aaron.

LXXVII. PSALM.

Asaphs verstand.

Attendite popule meus.

1. Merkt neerstiglyk myn volk op myne wet : neygt uwe oor tot de woorden myns monds.

2. Ik zal in gelykenissen mynen mond opendoen : ik zal oude geschiedenissen uytspreken.

3. Die wy gehoord hebben en weten : en onze vaderen hebben het ons verteld.

4. Zy zyn niet verborgen voor hunne kinderen in het ander geslacht. Vertellende de loven des Heeren, en zyne krachten, en zyne wonderlyke dingen die hy gedaen heeft.

5. En hy heeft eene getuygenis verwekt in Jacob : en eene wet heeft hy gesteld in Israël. Groote dingen heeft hy bevolen onzen vaderen, om die te kennen te geven hunnen kinderen :

6. Opdat de nakomelingen het weten zouden. De kinderen die geboren zullen worden, en opstaen, en die zullen het vertellen hunnen kinderen,

7. Opdat zy in God hunne hoop mogen stellen, en niet vergeten de werken Gods : en dat zy zyne geboden onderzoeken :

8. Dat zy niet worden gelyk hunne vaderen : een kwaed geslacht en vertoornende. Een geslacht dat zyn hert niet gericht heeft : en welks geest met God niet is getrouw geweest.

9. De kinderen van Ephrem den boog spannende en afschietende: zyn afgevallen in den dag des stryds.

10. Zy hebben niet bewaerd het testament Gods: en in zyne wet hebben zy niet willen wandelen.

11. En zy hebben zyne weldaden vergeten, en de wonderlyke dingen die hy hun getoond heeft.

12. Voor hunne vaderen heeft hy wonderlyke dingen gedaen, in het land van Egypten, in het veld van Taneos.

13. Hy heeft de zee in het midden gescheurd, en hen daerdoor geleyd: en hy heeft de wateren gesteld als in eene flessche.

14. En hy heeft ze geleyd met eene wolke des daegs: en den geheelen nacht met verlichten des vuers.

15. Hy heeft gescheurd de steenrots in de woestyne: en hy heeft ze gewaterd als in eenen grooten afgrond.

16. En hy heeft water uyt den steen gebragt: en hy heeft er wateren gelyk rivieren uytgeleyd.

17. Nog zondigden zy voorder tegen hem: zy hebben tot gramschap verwekt den Hoogsten in de plaets zonder water.

18. En zy hebben God getenteerd in hunne herten: dat zy begeerden spyzen voor hunne zielen.

19. En zy hebben kwalyk gesproken van God: zy hebben gezeyd: Zal God ook mogen eene tafel bereyden in de woestyne?

20. Want hy heeft de steenrotse geslagen, en de wateren vloedden, en de beken liepen over. Zal hy ook mogen brood geven, of eene tafel bereyden zynen volke?

21. Daerom heeft het den Heer gehoord, en uytgesteld: en het vuer is ontstoken in Jacob, en de gramschap is opgeklommen in Israël:

22. Om dat zy niet in God geloofd hebben, noch gehoopt in zyne zaligheyd:

23. En hy heeft geboden den wolken van boven, en de deuren des hemels opengedaen.

24. En hy heeft hun geregend manna om te eten, en hemels brood heeft hy hun gegeven.

25. Der engelen brood heeft den mensch geëten: hy heeft hun spyzen gezonden in overvloedigheyd.

26. Hy heeft den zuyden wind weggenomen van den hemel: en met zyne magt den westen wind aengebragt.

27. En hy heeft op hen vleesch geregend gelyk stof: en gelyk het zand der zee gevederde vogelen.

28. En zy zyn gevallen in het midden van hunne legeren: omtrent hunne tabernakelen.

29. En zy hebben geëten, en zyn verzaed geworden uytermate zeer, en hunne begeerte heeft hy hun aengebragt:

30. Hy liet ze hunnen lust verzaden. Nog waren hunne spyzen in hunnen mond:

31. En de gramschap Gods is over hen gekomen. En hy heeft hunne vetten dood geslagen, en de uytgekoren van Israël heeft hy belet.

32. In alle deze dingen hebben zy nog gezondigd: en hebben niet geloofd in zyne wonderlykheden.

33. En hunne dagen zyn vergaen in ydelheden: en hunne jaren met haestigheyd.

34. Als hy ze doodde, zoo zochten zy hem: en zy keerden wederom, en des morgens vroeg kwamen zy tot hem.

35. En zy zyn gedachtig geworden, dat God hun helper is: en dat den hoogen God hun verlosser is.

36. En zy hebben hem liefgehad in hunnen mond, en met hunne tonge hebben zy hem gelogen:

37. Maer hun hert was niet regt met hem: noch zy zyn voor getrouw gehouden in zyn verbond.

38. Maer hy is bermhertig, en zal genadig worden hunner zonden: en hy zal ze niet heel vernielen. En hy is zeer mild geweest, dat hy zyne gramschap afkeeren zoude: en hy heeft alle zyne gramschap niet ontstoken:

39. En hy is gedachtig geweest, dat zy vleesch zyn: een geest gaende, en niet wederkomende.

40. Hoe dikmaels hebben zy hem gekreyt in de woestyne, en tot gramschap verwekt in het land zonder water?

41. En zy zyn omgekeerd, en hebben God getenteerd: en den heyligen van Israël hebben zy verbitterd.

42. Zy zyn niet gedachtig geweest zyner hand, des daegs toen hy ze verloste uyt de hand des verdrukkers,

43. Gelyk hy zyne teekenen in Egypten gesteld heeft, en zyne wonderlyke werken in het veld van Taneos.

44. En hy heeft hunne vloeden in bloed verkeerd, en hunne regenen, dat zy niet drinken zouden.

45. Hy heeft op hen vliegen gezonden, en die hebben ze geëten : en vorschen, en die hebben ze vernield.

46. En hy heeft hunne vruchten de verzengdheyd gegeven : en hunnen arbeyd den springhaen.

47. En hy heeft met den hagel hunne wyngaerden gedood, en hunne moerboomen door den rym :

48. En hy heeft hunne beesten den hagel geleverd : en hunne bezitting den vure.

49. Hy heeft op hen gezonden de gramschap zyner verbolgenheyd : verbolgenheyd, en gramschap, en lyden : invallen door kwade engelen.

50. Hy heeft eenen weg gemaekt den pade zyner gramschap, hy heeft van de dood hunne zielen niet gespaerd : en hunne behulpige beesten heeft hy in de dood besloten.

51. En hy heeft geslagen alle de eerstgeborene in het land van Egypten : de eerste vruchten van alle hunnen arbeyd in Chams tabernakelen.

52. En hy heeft zyn volk weggenomen gelyk schapen : en die geleyd als eene kudde in de woestyne.

53. En hy heeft ze uytgeleyd in de hoop, en zy hebben niet gevreesd : en de zee heeft hunne vyanden overdekt.

54. En hy heeft ze geleyd in den berg zyner heyligmakinge; op den berg denwelken zyne rechter hand verkregen heeft. En hy heeft van hun aenzigt de heydenen uytgeworpen : en met den lote heeft hy het land gedeyld door het koordeken der deylinge.

55. En hy heeft in hunne tabernakelen doen woonen de geslachten van Israël.

56. En zy hebben getenteerd, en verbitterd den hoogen God : en zyne getuygenissen hebben zy niet bewaerd.

57. En zy hebben zich afgekeerd, en niet gehouden het verbond : gelyk hunne vaderen, zyn zy omgekeerd tot eenen kwaden boog.

58. Tot gramschap hebben zy hem verwekt in hunne heuvelen : en in hunne gesnedene beelden hebben zy hem tot toornigheyd verwekt.

59. God heeft het gehoord, en versmaed : en hy heeft Israël zeer te niet gebragt.

60. En hy heeft verstooten het tabernakel van Silo, zyn tabernakel daer hy gewoond heeft onder de menschen.

61. En hy heeft hunne magt geleverd der gevangenisse : en hunne schoonheyd in des vyands handen.

62. En hy heeft zyn volk in het zweerd besloten : en zyne erfenisse heeft hy versmaed.

63. Hunne jongelingen heeft het vuer geëten : en hunne maegden werden niet beklaegd.

64. Hunne priesters zyn door het zweerd gevallen : en hunne weduwen werden niet beweend.

65. En den Heer is ontwaekt als een die slaept, en als een magtigen die dronken geweest is van wyn.

66. En hy heeft zyne vyanden geslagen in het achterste : een eeuwig verwyt heeft hy hun gegeven.

67. En hy heeft verstooten het tabernakel van Joseph : en het geslacht van Ephraim heeft hy niet verkozen.

68. Maer hy heeft verkoren het geslacht van Juda, den berg van Sion, denwelken hy bemind heeft.

69. En hy heeft getimmerd als der eenhoornen zyne heylige plaets in het land, dat hy gefondeerd heeft in der eeuwigheyd.

70. En hy heeft verkoren David zynen knecht, en heeft hem opgenomen van de kudden der schapen : van achter de bevruchte schapen heeft hy hem genomen,

71. Om te voeden Jacob zynen knecht, en Israël zyne erfenisse :

72. En hy heeft ze gevoed in de onnoozelheyd zyns herten : en door de verstandigheden zyner handen heeft hy ze geleyd.

LXXVIII. PSALM.

Een Psalm van Asaph.

Deus venerunt gentes.

1. God de heydenen zyn in uwe erfenisse gekomen, zy hebben ontzuyverd uwen heyligen tempel : zy hebben Jerusalem gesteld tot eene wachthutte der fruytboomen.

2. Zy hebben de doode ligchamen

uwer dienaers, spyze den vogelen des hemels gesteld : het vleesch van uwe heyligen den beesten der aerde.

3. Zy hebben hun bloed uytgestort gelyk water rondom Jerusalem : en daer was niemand die ze begroef.

4. Wy zyn geworden eene versmaedheyd onzen geburen : eene schimperny en bespottinge dengenen die rondom ons zyn.

5. Hoe lange zult gy Heere gram wezen tot het eynde : hoe lange zal uwen yver ontstoken worden als een vuer?

6. Stort uyt uwe gramschap op de heydenen, die u niet gekend hebben : en op de koningryken, die uwen naem niet aengeroepen hebben :

7. Want zy hebben Jacob geëten : en zyne plaets woest gemaekt.

8. Weest niet gedachtig onzer oude boosheden, laet uwe bermhertigheden ons haestelyk voorkomen : want wy zyn uytermaten zeer arm geworden.

9. Helpt ons God onzen zaligmaker : en om de glorie uws naems Heere verlost ons : en weest verzoenlyk onzer zonden om uwen naem :

10. Dat zy by aventure niet zeggen onder de heydenen : Waer is hun God? en dat het kennelyk worde onder de heydenen voor onze oogen. De wrake des bloeds van uwe dienaren, dat er uytgestort is :

11. Laet voor uw aenschyn komen het zuchten dergene die geveterd zyn. Naer de grootheyd uws arms bezit de kinderen der gedooden.

12. En vergeldt onzen geburen zevenvoud in hunnen schoot : hun verwyt dat zy u Heere verweten hebben.

13. Maer wy uw volk, en schapen uwer weyden, zullen u belyden in der eeuwigheyd : Van geslachte tot geslachte zullen wy uwen lof verkondigen.

LXXIX. PSALM.

Ten eynde, Voor hen die veranderd zullen worden, eene getuygenis Asaphs, een Psalm.

Qui regis Israël.

1. Die Israël regeert, merkt aen : die Joseph leydt als een schaep. Gy die zit op de cherubinen, wordt vertoond

2. Voor Ephraim, Benjamin, en Manasses. Verwekt uwe magt, en komt, dat gy ons zalig maekt.

3. God bekeert ons : en vertoont uw aenzigt, en wy zullen zalig zyn.

4. Heere God der heyrkrachten, hoe lange zult gy gram wezen op het gebed uws dienaers?

5. Gy zult ons spyzen met den broode der tranen : en drank zult gy ons geven met tranen by mate?

6. Gy hebt ons gesteld tot een wederzeggen onzen geburen : en onze vyanden hebben ons beschimpt.

7. God der heyrkrachten bekeert ons : en vertoont uw aenzicht, en wy zullen zalig zyn.

8. Eenen wyngaerd hebt gy uyt Egypten overgebragt : gy hebt de heydenen uytgeworpen, en dien geplant.

9. Den leydsman des wegs zyt gy geweest voor zyn aenschouwen : en gy hebt zyne wortelen geplant, en hy heeft de aerde vervuld.

10. Zyne schaduwe heeft de bergen overdekt : en zyne spruyten de cederboomen Gods.

11. Hy heeft zyne ranken uytgestrekt tot de zee : en tot den vloed zyne scheuten.

12. Waerom hebt gy dan zynen tuyn gebroken : en waerom snyden zy zynen wyn af, alle die voorby den weg gaen?

13. Het wilde zwyn uyt het bosch heeft dien verdorven : en een zonderling wild dier heeft dien afgeëten.

14. God der heyrkrachten keert u om : ziet nederwaerts van den hemel, en beziet, en bezoekt dezen wyngaerd.

15. En volmaekt dien denwelken uwe rechter hand geplant heeft : en over des menschen zoon dien gy u gevestigd hebt.

16. Wat er verbrand is met den vure en ondergraven, dat zal van de straffinge uws aenzigts vergaen.

17. Laet uwe hand zyn op den man uwer rechter hand : en op den zoon des menschen, denwelken gy voor u gevestigd hebt.

18. En wy scheyden van u niet, gy zult ons levende maken : en uwen naem zullen wy aenroepen.

19. Heere God der heyrkrachten bekeert ons : en vertoont uw aenzigt, en wy zullen zalig wezen.

LXXX. PSALM.

Ten eynde, Voor de wynpersen, een Psalm voor Asaph zelven, den vyfden des Sabbats.

Exultate Deo.

1. Looft met verheugen God onzen helper : zingt vrolyk den God van Jacob.
2. Neemt den lofzang, en geeft de bomme : het geneuglyk psalterspel met de harpe.
3. Slaet in de nieuwe maend met de trompette, op den vermaerden dag uws hoogfeests :
4. Want het is een gebod in Israël : en een regt den God van Jacob.
5. Hy heeft dat tot eene getuygenisse in Joseph gesteld, als hy uytging uyt den lande van Egypten : de tael die hy niet kende, heeft hy gehoord.
6. Hy heeft zynen rug ontledigd van de lasten : zyne handen hebben in den korf gediend.
7. In de tribulatie hebt gy my aengeroepen, en ik heb u verlost : ik heb u verhoord in de verborgenheyd des tempeests : ik heb u beproefd by het water des wederzeggen.
8. Hoort myn volk, en ik zal u betuygen : Israël is het dat gy my hoort,
9. Zoo zal onder u geen nieuwen God zyn, noch gy zult geenen vreemden God aenbidden.
10. Want ik ben den Heer uw God, die u geleyd heb uyt den lande van Egypten : doet uwen mond wyd open, en ik zal dien vervullen.
11. En myn volk heeft myne stem niet gehoord : en Israël heeft op my niet gemerkt.
12. En ik heb ze gelaten naer huns herten begeerte, zy zullen gaen in hunne vonden.
13. Had myn volk my gehoord : had Israël in myne wegen gewandeld :
14. Zoo zoude ik misschien om niet hunne vyanden vernederd hebben : en over degene die hen verdrukten, zoude ik myne hand gezonden hebben.
15. De vyanden des Heeren hebben hem gelogen : en hunnen tyd zal in der eeuwigheyd zyn.
16. En hy heeft ze gespysd van de bloeme der tarwe : en uyt den steen heeft hy ze met honig verzaed.

LXXXI. PSALM.

Een Psalm van Asaph.

Deus stetit in synagoga.

1. Godt heeft gestaen in de vergaderinge der goden : en in het midden oordeelt hy de goden.
2. Hoe lange oordeelt gy onregt : en neemt uyt de aenzigten der zondaren?
3. Doet regt den armen en den weeze : en doet regtveerdigheyd den ootmoedigen en den armen.
4. Verlost den armen : en verlost den behoeftigen uyt des zondaers hand.
5. Zy hebben niet geweten noch verstaen, in duysternissen wandelen zy : alle de fondamenten der aerde zullen beroerd worden.
6. Ik heb gezeyd : Gy zyt goden en kinderen des Hoogsten gy allegader.
7. Maer gy zult als menschen sterven : en gelyk een van de prinsen zult gy vallen.
8. Staet op God, oordeelt de aerde : want gy zult alle de heydenen tot erfenisse hebben.

LXXXII. PSALM.

Het liedeken des Psalms van Asaph.

Deus, quis similis erit.

1. God wie zal uws gelyk zyn? zwygt niet God, noch laet u bedwingen :
2. Want ziet uwe vyanden hebben geluyd gemaekt : en die u haten hebben het hoofd opgeheven.
3. Op uw volk hebben zy eenen kwaden raed gesloten : en zy hebben gedacht tegen uwe heyligen.
4. Zy hebben gezeyd : Komt, en laet ons die vernielen uyt den volke : en laet geene gedenkenis meer wezen van Israëls naem.
5. Want zy hebben het eendragtiglyk gepeynsd : te zamen hebben zy tegen u een verbond gemaekt,
6. De tabernakelen der Idumiten en Ismaheliten : Moab en de Agarenen,
7. Gebal, en Ammon, en Amalek : de vreemdelingen met degene die in Tyrus woonen.
8. Want Assur is ook met hen gekomen : zy zyn geworden ter hulpe Lots kinderen.

9. Doet hun gelyk Madian en Sisara : gelyk Jabin in de beke Cisson.

10. Zy zyn vergaen in Endor : geworden zyn zy als den drek der aerde.

11. Stelt hunne prinsen gelyk Oreb en Zeb, en Zebee, en Salmana : Alle hunne prinsen :

12. Die gezeyd hebben : Laet ons tot erfenisse bezitten Gods heylige plaets.

13. Myn God, stelt die als een rad : en gelyk stroo voor het aenzigt des winds.

14. Gelyk het vuer dat eene bosschagie verbrandt : en als eene vlamme de bergen verbrandende :

15. Alzoo zult gy hen vervolgen in uw tempeest : en in uwe gramschap zult gy ze verstooren.

16. Vervult hun aenzigt met schande : en dan zullen zy uwen naem zoeken, Heere.

17. Laet ze zich schamen en verbaesd wezen in de eeuwe der eeuwen : en laet ze beschaemd worden, en vergaen.

18. En laet ze kennen dat uwen naem is den Heer : dat gy alleen zyt den Allerhoogsten over alle de aerde.

LXXXIII. PSALM.

Ten eynde, Voor de wynpersen, een Psalm der zonen Kore.

Quam dilecta tabernacula.

1. Hoe lieflyk zyn uwe tabernakelen Heere der heyrkrachten :

2. Myne ziel verlangt en flaeuwt naer de voorhoven des Heeren. Myn hert en myn vleesch hebben zich verheugd in den levenden God.

3. Want de mussche heeft voor zich zelven een huys gevonden : en de tortelduyve eenen nest, daer zy hare jongen leggen mag. Uwe autaren Heere der heyrkrachten : myn koning en God.

4. Zalig zyn zy die in uw huys woonen : in de eeuwen der eeuwigheden zullen zy u loven.

5. Zalig is den man wiens hulpe van u is : hy heeft opklimmingen in zyn hert geordineerd,

6. In het dal der tranen in de plaets die hy gemaekt heeft.

7. Want den wetgever zal benedydinge geven, zy zullen gaen van deugde ter deugde : den God der goden zal gezien worden in Sion.

8. Heere God der heyrkrachten verhoort myn gebed : vat met de ooren God van Jacob.

9. Onzen beschermer God aenziet : en ziet in het aenzigt van uwen gezalfden.

10. Want beter is een dag in uwe voorhoven, boven duyzenden. Ik heb verkoren verworpen te zyn in myns Gods huys : meer dan te woonen in de tabernakelen der zondaren.

11. Want bermhertigheyd en waerachtigheyd bemint God : gratie en glorie zal den Heer geven.

12. Hy zal van de goeden niet berooven degene die in onnoozelheyd wandelen : Heere der heyrkrachten, zalig is den mensch die in u hoopt.

LXXXIV. PSALM.

Ten eynde, Der zonen Kore, een Psalm.

Benedixisti Domine.

1. Gy hebt uw land gebenedyd Heere : gy hebt verlost Jacobs gevangenisse.

2. Gy hebt vergeven de boosheyd uws volks : gy hebt bedekt alle hunne zonden.

3. Gy hebt zacht gemaekt allen uwe gramschap : gy hebt u afgekeerd van de gramschap uwer verbolgenheyd.

4. Bekeert ons God onzen zaligmaker : en keert uwe gramschap van ons.

5. Zult gy in der eeuwigheyd op ons gram zyn? of zult gy uwe gramschap uytstrekken van geslachte tot geslachte?

6. God gy zult omgekeerd zynde ons levende maken : en uw volk zal zich in u verblyden.

7. Vertoont ons Heere uwe bermhertigheyd : en uwe zaligheyd geeft ons.

8. Ik zal hooren wat den Heer God in my spreekt : want hy zal vrede toezeggen zyn volk. En op zyne heyligen : en degene die ter herte bekeerd worden.

9. Maer nogtans by degene die hem vreezen is zyne zaligheyd : opdat de glorie woone in ons land.

10. De bermhertigheyd en waerheyd hebben malkander ontmoet : de regtveerdigheyd en den vrede hebben malkander gekust.

11. De waerheyd is uyt de aerde gesproten : en de regtveerdigheyd heeft van den hemel uytgezien.

12. Want den Heer zal ons goed doen :

en onze aerde zal hare vrucht geven.
13. De regtveerdigheyd zal voor hem wandelen : en in den weg zyne gangen stellen.

LXXXV. PSALM.

Een gebed voor David zelven.

Inclina Domine aurem tuam.

1. Neygt Heere uwe oor, en verhoort my : want ik ben gebrekkelyk en arm.
2. Bewaert myne ziel, want ik ben heylig : maekt gezond uwen knecht, myn God, die in u hopende is.
3. Ontfermt u myner Heere, want ik heb tot u geroepen den geheelen dag:
4. Verblydt de ziel uws dienaers, want ik heb tot u Heere myne ziel opgeheven.
5. Want gy Heere zyt zoet en zachtmoedig : en veel van bermhertigheden allen dengenen die u aenroepen.
6. Met de ooren vat Heere myn gebed : en aenmerkt de stemme van myne ootmoedige begeerte.
7. In den dag myns lydens heb ik tot u geroepen : want gy hebt my verhoord.
8. Daer is uws gelyk in de goden niet Heere: en daer is niemand die doen kan als gy.
9. Alle de heydenen die gy gemaekt hebt, zullen komen, en aenbidden voor u Heere : en uwen naem glorificeren.
10. Want gy zyt groot, en doende wonderlyke dingen : gy zyt God alleen.
11. Leydt my Heere in uwen weg, en laet my wandelen in uwe waerheyd : laet myn hert zich verblyden, opdat het uwen naem mag vreezen.
12. Ik zal u belyden Heere myn God met myn geheel hert, en ik zal uwen naem glorificeren in der eeuwigheyd :
13. Want uwe bermhertigheyd is groot over my : en gy hebt myne ziel verlost uyt de onderste helle.
14. God de boozen zyn tegen my opgestaen, en de vergaderinge der magtigen hebben myne ziel gezocht : en zy hebben u niet voor oogen gesteld.
15. En gy Heere God genadig en bermhertig, lydzamig, en van vele bermhertigheden, en waerachtig.
16. Ziet op my, en ontfermt u myner, geeft uw gebod uwen dienaer : en maekt zalig den zoon uwer dienstvrouwe.
17. Doet aen my een teeken in het goede, opdat zy het zien mogen die my haten, en beschaemd worden : want gy Heere hebt my geholpen, en my getroost.

LXXXVI. PSALM.

Der zonen Kore, een Psalm des liedekens.

Fundamenta ejus.

1. Hare fondamenten zyn op de heylige bergen :
2. Den Heer bemint de poorten van Sion boven alle de tabernakelen van Jacob.
3. Heerlyke dingen zyn van u gezeyd, gy stad Gods.
4. Ik zal gedachtig wezen Rahab, en Babylonien, die my kennen. Ziet de vreemdelingen, en Tyrus, en het volk der Morianen, deze zyn daer geweest.
5. Zal Sion ook zeggen : Een mensch, en een mensch is in haer geboren : en hy den Allerhoogsten heeft ze zelf gefondeerd ?
6. Den Heer zal vertellen in de schrifturen der volken, en der prinsen : dezer die in haer geweest zyn.
7. Gelyk die verblyd zyn, zoo is de wooninge van hen allen in u.

LXXXVII. PSALM.

Een liedeken, Des Psalm der kinderen Kore, ten eynde om te verantwoorden voor Maheleth het verstand van Eman Ezrahita.

Domine Deus salutis.

1. Heere God myner zaligheyd : in den dag heb ik geroepen, en des nachts voor u.
2. Laet voor uw aenschyn ingaen myn gebed : neygt uwe oor tot myne bede.
3. Want myne ziel is vol lydens : en myn leven is naby der helle genaekt.
4. Ik ben geacht geweest met degene die in den kuyl nederdalen : ik ben geworden als een mensch zonder hulpe,
5. Onder de dooden vry. Gelyk de gewonden slapende in de graven, derwelker gy niet meer gedachtig zyt : en zy zyn van uwe hand verstooten.

6. Zy hebben my gesteld in den ondersten kuyl : in de duystere plaetsen, en in de schaduwe der dood.

7. Op my is uwe verbolgenheyd gevestigd : en alle uwe vloeden hebt gy over my gebragt.

8. Verre hebt gy myne bekenden van my gemaekt : zy hebben my gesteld zich tot eene afgrysselykheyd. Ik ben geleverd, en ik ging niet uyt :

9. Myne oogen werden krank van gebrekkelykheyd. Ik heb tot u geroepen Heere al den dag : ik heb myne handen tot u uytgestrekt.

10. Zult gy den dooden wonderlyke dingen doen : of zullen ze de medecynmeesters verwekken van de dood, en zullen zy u belyden?

11. Zal ook iemand in het graf uwe bermhertigheyd vertellen, en uwe waerheyd in de verderfenisse?

12. Zullen in de duysternissen uwe wonderlykheden bekend worden : en uwe regtveerdigheden in het land der vergetenheyd?

13. En ik heb tot u Heere geroepen : en vroeg zal myn gebed u voorkomen.

14. Heere waerom verstoot gy myn gebed : waerom keert gy uw aenzigt van my?

15. Arm ben ik, en lyd grooten last van myne jongheyd af : maer verheven, ben ik vernederd geweest en verbaesd.

16. Over my zyn uwe gramschappen doorgegaen : en uwe vervaerlykheden hebben my verbaesd gemaekt.

17. Zy hebben my omvangen gelyk water : den geheelen dag hebben zy my omringd te zamen.

18. Gy hebt verre van my gedaen mynen vriend en naesten : en myne bekenden door de ellendigheyd.

LXXXVIII. PSALM.

Het verstand van Ethan den Ezrahiter.

Misericordias Domini.

1. De bermhertigheden Gods zal ik in der eeuwigheyd zingen. Van geslachte tot geslachte, zal ik verkondigen uwe waerheyd, met mynen mond.

2. Want gy hebt gezeyd : In der eeuwigheyd zal de bermhertigheyd getimmerd worden in de hemelen : uwe waerheyd zal daerin bereyd worden,

3. Ik heb een verbond gemaekt met myne uytverkorenen, ik heb David mynen knecht gezworen :

4. Tot in der eeuwigheyd zal ik uw zaed bereyden. En ik zal opstichten van geslachte tot geslachte, uwen stoel.

5. De hemelen zullen uwe wonderlykheden belyden Heere : en ook voorwaer uwe waerachtigheyd in de vergaderinge der heyligen.

6. Want wie zal in de wolken den Heere gelyk worden : wie zal Gods gelyk zyn onder de kinderen Gods?

7. God, die geglorificeerd wordt in den raed der heyligen : groot en vervaerlyk boven alle die rondom hem zyn.

8. Heere God der heyrkrachten, wie is uws gelyk? magtig zyt gy Heere, en uwe waerheyd is rondom omtrent u.

9. Gy hebt heerschappy over de magt der zee : en gy stilt de beroerte van hare baren.

10. Gy hebt vernederd als eenen gewonden den hooveerdigen : in den arm uwer kracht hebt gy uwe vyanden verstrooyd.

11. Uwen is den hemel, en uwe is de aerde, den omgang der aerde en hare volheyd hebt gy gefondeerd :

12. Het noorden en de zee hebt gy geschapen. Thabor en Hermon zullen in uwen naem verheugen :

13. Uwen arm is geweldig sterk. Laet gevestigd worden uwe hand, en verheven worde uwe rechter hand :

14. Regtveerdigheyd en oordeel zyn het bereydsel van uwen stoel. Bermhertigheyd en waerheyd zullen voor uw aenzigt gaen :

15. Zalig is het volk dat jolyt maken kan. Heere in het licht van uw aenzigt zullen zy wandelen,

16. En in uwen naem zullen zy zich verheugen den geheelen dag : en door uwe regtveerdigheyd zullen zy verheven worden.

17. Want de glorie van hunne kracht zyt gy : en in uw welbehagen zal onzen hoorn verheven worden.

18. Want des Heeren is onze opneming : en des heyligs van Israël onzes konings.

19. Toen hebt gy gesproken in een visioen tot uwe heyligen, en gy hebt gezeyd : Ik heb hulpe gesteld in eenen

magtigen : en ik heb verheven eenen uytverkoren uyt mynen volke.

20. Ik heb gevonden David mynen knecht : met myne heylige olie heb ik hem gezalfd.

21. Want myne hand zal hem helpen : en myn arm zal hem versterken.

22. Den vyand zal geenen voorspoed tegen hem hebben, en den zoon der boosheyd zal daer niet toe doen om hem te hinderen.

23. En ik zal te zamen verslaen van zyn aenzigt zyne vyanden : en die hem haten zal ik ter vlugt keeren.

24. En myne waerheyd, en myne bermhertigheyd zullen met hem zyn : en in mynen naem zal zyn hoorn verheven worden.

25. En ik zal in de zee zyne hand stellen : en in de vloeden zyne rechter hand.

26. Hy zal my aenroepen : Mynen vader zyt gy : mynen God, en ontvanger myner zaligheyd.

27. En ik zal hem stellen tot eenen eerstgeboornen, verheven boven de koningen der aerde.

28. In der eeuwigheyd zal ik hem bewaren myne bermhertigheyd : en myn verbond zal voor hem getrouw zyn.

29 En ik zal in der eeuwigheyd der eeuwigheden zyn zaed stellen, en zynen troon gelyk de dagen des hemels.

30. Maer is het dat zyne kinderen myne wet verlaten : en dat zy in myne oordeelen niet wandelen :

31. Is het dat zy myne regtveerdigheden ontheyligen : en myne geboden niet houden .

32. Zoo zal ik met de roede hunne boosheden verzoeken : en met slagen hunne zonden.

33. Maer myne bermhertigheyd zal ik van hem niet wegnemen : noch ik zal hem hinderen in myne waerheyd.

34. Noch ik zal myn verbond niet ontheyligen : en dat van myne lippen uytgaet zal ik niet van onweerde maken.

35. Eens heb ik gezworen in mynen heyligen, ik zal David niet liegen :

36. Zyn zaed zal in der eeuwigheyd blyven.

37. En zyn troon zal gelyk de zon voor myn aenzigt zyn, en gelyk de volle maen in der eeuwigheyd : en een getrouw getuyge is in den hemel.

38. Maer gy hebt verstooten en versmaed : gy hebt uytgesteld uwen gezalfden.

39. Gy hebt te niet gedaen het verbond uws knechts : gy hebt ontheyligd op de aerde zyne heylige plaets.

40. Gy hebt alle zyne tuynen verdorven : gy hebt zyne vastigheyd tot angst gesteld.

41. Hem hebben beroofd alle die over den weg gingen : hy is geworden een verwyt zynen geburen.

42. Gy hebt verheven de rechter hand van degene die hem verdrukten : gy hebt verblyd alle zyne vyanden.

43. Gy hebt de hulpe van zynen zweerde weggenomen : en gy hebt hem niet geholpen in den stryd.

44. Gy hebt hem verdorven van zyne zuyveringe : en zynen stoel hebt gy ter aerde in stukken geworpen.

45. Gy hebt de dagen zyns tyds verminderd : gy hebt hem overgoten met beschaemdheyd.

46. Hoe lange Heere zult gy tot het eynde u afkeeren : hoe lange zal uwe gramschap als een vuer zeer ontstoken worden?

47. Weest gedachtig wat myn leven is : hebt gy ook te vergeefs alle de kinderen der menschen geschapen?

48. Wie is den mensch die leven zal, en den dood niet zien : die zyne ziel zal verlossen van de hand der helle?

49. Waer zyn uwe oude bermhertigheden Heere, gelyk gy David gezworen hebt in uwe waerheyd?

50. Weest gedachtig Heere des verwyts van uwe dienaren (het welk ik draeg in mynen schoot) van veel heydenen.

51. Dat uwe vyanden verweten hebben Heere, dat zy verweten hebben de veranderinge van uwen Gezalfden.

52. Gebenedyd zy den Heer in der eeuwigheyd : dat moet geschieden, dat moet geschieden.

LXXXIX. PSALM.

Het gebed van Moyses den man Gods.

Domine refugium.

1. Heere gy zyt ons toevlucht geworden : van geboorte tot geboorte.

2. Eer de bergen gemaekt waren, of

de aerde geschapen, en de wereld : van eeuwigheyd tot eeuwigheyd zyt gy God.

3. Keert den mensch niet af ter vernederinge : en gy hebt gezeyd : Bekeert u kinderen der menschen.

4. Want duyzend jaren zyn voor uwe oogen als den dag van gisteren die voorleden is, en als de wacht in den nacht,

5. Die voor niet gehouden worden, zoo zullen hunne jaren wezen.

6. Des morgens vroeg laet hem voorbygaen als kruyd, des morgens vroeg laet hem bloeyen, en voorbygaen : des avonds laet hem nedervallen, hard worden, en verdord.

7. Want wy zyn krachteloos geworden in uwe gramschap, en in uwen razenden toorn zyn wy verbaesd.

8. Gy hebt onze boosheden voor uw aenzigt gesteld : den tyd onzes levens in het licht van uw aenzigt.

9. Want alle onze dagen zyn vergaen : en in uwe gramschap zyn wy verdwenen. Onze jaren zullen bedacht worden als eene spinne :

10. De dagen onzer jaren zyn in zich zelven zeventig jaren. Maer is het in sterke complexien, zoo worden het tachtig jaren : en dat daerover is, dat is arbeyd en pyne. Want de zachtmoedigheyd is overgekomen : en wy zullen berispt worden.

11. Wie kent de magt uwer gramschap : en wie mag door uwe vreeze uwe gramschap

12. Tellen? Uwe rechter hand maekt alzoo bekend : en de geleerden van herte in wysheyd.

13. Heere keert toch tot ons, och hoe lange? en weest verbiddelyk over uwe dienaers.

14. Wy zyn vroeg vervuld met uwe bermhertigheyd : en wy hebben ons verheugd, en genoegte gehad in alle onze dagen.

15. Wy zyn verblyd geweest om de dagen, in dewelke gy ons verootmoedigd hebt : om de jaren in dewelke wy kwade dingen gezien hebben.

16. Ziet op uwe knechten, en op uwe werken : en regeert hunne kinderen.

17. En laet het schynsel des Heeren onzes Gods op ons wezen, en de werken onzer handen vordert in ons : en het werk onzer handen vordert.

XC. PSALM.

Het lof des liedekens David.

Qui habitat.

1. Die daer woont in de hulpe des Allerhoogsten, die zal blyven in het beschermen van God des hemels.

2. Hy zal den Heere zeggen : Gy zyt myn ontvanger, en myne toevlugt : myn God, in hem zal ik hopen.

3. Want hy heeft my verlost van den strik der jagers, en van het scherp woord.

4. Met zyne schouderbladeren zal hy u beschaduwen : en onder zyne vleugelen zult gy hopen.

5. Met eenen schild zal u zyne waerheyd omvangen : gy zult niet vreezen van de nachtvreeze.

6. Van den pyl vliegende in den dag, van de bekommeringe doorwandelende in duysternissen : van den aenloop, en van den middagschen duyvel.

7. Daer zullen er van uwe zyde duyzend vallen, en tien duyzend van uwe rechter zyde : maer tot aen u zal niet genaken.

8. Maer nogtans zult gy het met uwe oogen aenmerken : en den loon der zondaren zult gy zien.

9. Want gy Heere zyt myne hoop : In het allerhoogste hebt gy uwe toevlugt gesteld.

10. Tot aen u zal geen kwaed komen : en geen geesel zal uw tabernakel genaken.

11. Want zyne engelen heeft hy van u bevolen : dat zy u bewaren zouden in alle uwe wegen.

12. In hunne handen zullen zy u dragen : dat gy by aventure uwen voet aen den steen niet stoot.

13. Op de adder en den basiliscus zult gy wandelen : en gy zult vertreden den leeuw en den draek.

14. Om dat hy in my gehoopt heeft, zal ik hem verlossen : ik zal hem beschermen om dat hy mynen naem gekend heeft.

15. Hy zal tot my roepen, en ik zal hem verhooren : met hem ben ik in de tribulatie : ik zal hem verlossen en tot eere brengen.

16. Met langheyd der dagen zal ik hem vervullen : en hem vertoonen myne zaligheyd.

XCI. PSALM.

Den Psalm des liedekens, in den Sabbatdag.

Bonum est confiteri.

1. Het is goed den Heer te belyden: en lof te zingen uwen naem o gy Allerhoogsten:

2. Om des morgens vroeg uwe bermhertigheyd te verkondigen: en uwe waerachtigheyd des nachts.

3. In psalterspel van tien snaren: met den lofzang, op de harpe.

4. Want gy hebt my vervreugd, Heere, door uw maeksel: en in de werken uwer handen zal ik my verheugen.

5. Hoe grootdadig zyn uwe werken geworden Heere! uwe gedachten zyn zeer diep geworden.

6. Een onwys mensch zal ze niet kennen: en een dwaes zal deze niet verstaen.

7. Als de zondaers zullen groeyen gelyk gras: en als zich openbaren zullen alle die boosheyd doen: Opdat zy vergaen in der eeuwigheyd der eeuwigheden:

8. Maer gy Allerhoogsten Heere blyft in der eeuwigheyd.

9. Want ziet uwe vyanden Heere, want ziet uwe vyanden zullen vergaen: en zy zullen alle verstrooyd worden die boosheyd doen.

10. En myn hoorn zal verheven worden als des eenhoorns: en myn ouderdom in eene vruchtbare ontfermhertigheyd.

11. En myne oog heeft myne vyanden versmaed: en van de kwaedwilligen die tegen my opstaen zal myne oor hooren.

12. Den regtveerdigen zal gelyk eenen palmboom bloeyen: gelyk den cederboom van Libanus zal hy vermenigvuldigd worden.

13. Die geplant zyn in des Heeren huys, zullen in de voorhoven van onzes Gods huys bloeyen.

14. Alnog zullen zy vermenigvuldigd worden in eenen vruchtbaren ouderdom: en hun zal wel gedaen worden,

15. Dat zy het verkondigen zouden: Want opregt is den Heer onzen God: en daer is geene ongeregtigheyd in hem.

XCII. PSALM.

Het lof des liedekens voor David, in den dag voor den Sabbat, als de aerde gefondeerd is.

Dominus regnavit.

1. Den Heer heeft geregeerd, hy is heerlyk versierd: den Heer heeft sterkheyd aengedaen, en hy heeft zich zelven gegord. Want hy heeft den omgang der aerde vastgemaekt, die niet zal beroerd worden.

2. Uw stoel is van toen bereyd: van der eeuwigheyd zyt gy.

3. De vloeden hebben opgeheven Heere: de vloeden hebben opgeheven hunne stemme. De vloeden hebben hunne baren opgeheven,

4. Van de stemmen van veel wateren. Wonderlyk zyn de opheffingen der zee: wonderlyk is den Heer in de hoogten.

5. Uwe getuygenissen zyn bovenmaten zeer gelooflyk geworden: uwen huyze betaemt heyligheyd Heere in de langheyd der dagen

---

XCIII. PSALM.

Een Psalm voor David zelven, in den vierden dag des Sabbats.

Deus ultionum.

1. God den Heer der wraken: God der wraken heeft vryelyk gedaen.

2. Wordt verheven die de aerde oordeelt: geeft vergeldinge den hooveerdigen.

3. Hoe lange zullen de zondaers Heere, hoe lange zullen de zondaers gloriëren:

4. Hoe lange zullen zy uytklappen en spreken boosheyd: en spreken alle die onregtveerdigheyd doen?

5. Uw volk Heere hebben zy vernederd, en uwe erfenisse hebben zy gekweld.

6. De weduwe en den vreemdeling hebben zy doodgeslagen: en de weezen hebben zy gedood.

7. En zy hebben gezeyd: Den Heer zal het niet zien, noch Jacobs God zal het verstaen.

8. Verstaet gy onwyzen onder het volk: en gy dwazen wordt eens wys.

9. Die de oore geplant heeft, zal hy niet hooren? of die de oog gemaekt heeft, ziet hy niet?

10. Die de heydenen straft, zal dien

niet berispen: die den mensch wetenheyd leert?

11. Den Heer weet de gedachten der menschen, dat zy ydel zyn.

12. Zalig is den mensch denwelken gy Heere onderwyst, en hem van uwe wet leert.

13. Opdat gy hem zoudt verzoeten van de kwade dagen: tot dat den zondaer eene gracht gegraven worde.

14. Want den Heer zal zyn volk niet verstooten: en zyne erfenisse zal hy niet verlaten.

15. Tot dat de regtveerdigheyd gekeerd worde in regt oordeel: en die by haer zyn alle die opregt van herte zyn.

16. Wie zal voor my staen tegen de kwaedwilligen? of wie zal met my staen tegen de kwaeddoeners?

17. Ten ware dat den Heer my geholpen had: zoo had zeer byna myne ziel in de helle gewoond.

18. Zeyde ik: Myn voet heeft gestruykeld: doch hielp my Heere uwe bermhertigheyd.

19. Naer de menigvuldigheyd myner droefenissen in myn hert: zoo hebben uwe vertroostingen myne ziel verblyd.

20. Overkomt met u den stoel der boosheyd: gy die arbeyd maekt in het gebod?

21. Zy zullen raed houden tegen de ziel van den regtveerdigen: en het onnoozel bloed zullen zy verdoemen.

22. En den Heer is my geworden tot eenen toevlugt: en myn God in de hulpe myner hope.

23. En hy zal hun vergelden hunne boosheyd: en in hunne kwaedheyd zal hy ze vernielen: den Heer onzen God zal ze vernielen.

XCIV. PSALM.

Het lof des liedekens voor David zelven.

Venite, exultemus.

1. Komt, laet ons in den Heere verheugen: laet ons met jolyt zingen Gode onzen zaligmaker:

2. Laet ons hem voorkomen met belydinge: en met lofzangen laet ons hem vrolyk juychen.

3. Want God is een groot Heer: en een groot koning boven alle goden.

4. Want in zyne hand zyn alle de eynden der aerde: en de hoogten der bergen zyn ook zyne.

5. Want zyne is de zee, en hy heeft die gemaekt: en het drooge hebben zyne handen geschapen.

6. Komt laet ons aenbidden en nedervallen: en weenen voor den Heere, die ons gemaekt heeft,

7. Want hy is den Heer onzen God: en wy zyn het volk zyner weyde, en schapen zyner hand.

8. Is het dat gy heden zyne stemme hoort, zoo wilt uwe herten niet verharden:

9. Gelyk geschiedde in de kreytinge, ten dage der bekoringe in de woestyne: daer my uwe vaders getenteerd hebben, en hebben geproefd, en gezien myne werken.

10. Veertig jaren ben ik verstoord geweest tegen dat geslacht, en ik heb gezeyd: Deze dolen altyd met der herte.

11. En deze hebben myne wegen niet gekend: gelyk ik gezworen heb in myne gramschap: Is het dat zy gaen zullen in myne ruste.

XCV. PSALM.

Een liedeken voor David zelven, als het huys getimmerd werd na de gevangenisse. (1. Par. XV.)

Cantate Domino Canticum.

1. Zingt den Heere een nieuw lied: zingt den Heere alle aerdryk.

2. Zingt den Heere, en gebenedydt zynen naem: verkondigt van dage te dage zyne zaligheyd.

3. Verkondigt onder de heydenen zyne glorie, in allen volken zyne wonderlykheden.

4. Want groot is den Heer, en loffelyk bovenmaten: vervaerlyk boven alle goden.

5. Want alle goden der heydenen zyn duyvelen: maer den Heer heeft de hemelen gemaekt.

6. Belydinge en schoonheyd is voor hem: heyligheyd en heerlykheyd in zyne heyligmakinge.

7. Brengt aen den Heere gy landen der heydenen, brengt aen den Heere glorie en eere:

8. Brengt aen den Heere glorie zynen name. Neemt slagtofferanden, en gaet in zyne voorhoven.

9. Aenbidt den Heere in zyn heylig voorhof. Beroerd moet van zyn aenzigt worden al het aerdryk :

10. Zegt onder de heydenen, dat den Heer heerschappy heeft. Want voorwaer hy heeft gebeterd den omgang der wereld, die niet beroerd zal worden : hy zal de volken oordeelen in geregtigheyd.

11. Laet blyde zyn de hemelen, en de aerde verheuge zich, laet de zee bruysen en wat daerin is :

12. De velden zullen blyde zyn, en al dat er in is. Dan zullen verheugen alle de boomen der bosschen,

13. Van het aenzigt des Heeren, want hy komt : want hy komt het aerdryk oordeelen. Hy zal den omgang der aerde oordeelen in geregtigheyd, en de volken in zyne waerheyd.

XCVI. PSALM.

Voor dezen David, als hem zyn land wederom gegeven is.

Dominus regnavit, exultet.

1. Den Heer heeft heerschappy, laet zich de aerde verheugen : en laet veel eylanden zich verblyden.

2. Wolken en donkerheyd zyn rondom hem : regtveerdigheyd, en oordeel zyn de opregtinge van zynen stoel.

3. Een vuer zal voor hem gaen, en ontsteken rondom zyne vyanden.

4. Zyne bliksemen hebben gelicht op den omgang der aerde : de aerde heeft het gezien, en is verbaesd geweest.

5. De bergen zyn versmolten gelyk was voor het aenschyn des Heeren : van het aenzigt des Heeren het geheele aerdryk.

6. De hemelen hebben zyne regtveerdigheyd verkondigd : en alle de volken hebben gezien zyne glorie.

7. Laet ze beschaemd worden alle die gesneden afgodenbeelden aenbidden : en die glorieren in hunne afgoden. Aenbidt hem alle zyne engelen :

8. Sion heeft het gehoord en is blyde geweest. En de dochteren van Juda hebben zich verheugd, om uwe oordeelen Heere :

9. Want gy allerhoogsten Heer zyt boven al het aerdryk : uytermate zeer zyt gy verheven boven alle de goden.

10. Die den Heer bemint, haet het kwaed : den Heer bewaert de zielen van zyne heyligen, van des zondaers hand zal hy ze verlossen.

11. Een licht is den regtveerdigen opgegaen, en den opregten van herte blydschap.

12. Verblydt u gy regtveerdigen in den Heere : en belydt in de gedenkenisse zyner heyligmaking.

XCVII. PSALM.

Een Psalm voor David zelven.

Cantate Domino Canticum.

1. Zingt den Heere een nieuw lied : want hy heeft wonderlykheden gedaen. Zyne rechter hand heeft hem zaligheyd gewrocht : en zynen heyligen arm.

2. Den Heer heeft zyne zaligheyd bekend gemaekt : in het aenschyn der heydenen heeft hy geopenbaerd zyne regtveerdigheyd.

3. Hy is gedachtig geworden zyner bermhertigheyd, en zyner waerheyd den huyze van Israël. Alle de eynden des aerdryks hebben gezien de zaligheyd onzes Gods.

4. Maekt jolyt den Heere geheel aerdryk : zingt, en verheugt u, en zingt lofzang.

5. Zingt lof den Heere op de harpe, met de harpe en met de stemme des lofzangs :

6. Met uytgeslagen trompetten, en met de stem van eene hoornen trompet. Maekt jolyt voor den Heer den koning :

7. Laet de zee beroerd worden, en hare volheyd : den omgang der aerde, en die daerin woonen.

8. De vloeden zullen met de handen te zamen slaende vreugd maken, de bergen zullen zich te zamen verheugen

9. Van het aenschyn des Heeren : want hy komt het aerdryk oordeelen. Hy zal den omgang der aerde oordeelen in regtveerdigheyd, en de volken in gelykheyd.

XCVIII. PSALM.

Een Psalm voor David zelven.

Dominus regnavit, irascantur.

1. Den Heer heeft heerschappy, laet

de volken gram zyn : die op Cherubim zit, laet het aerdryk beven.

2. Den Heer is in Sion groot : en verheven boven alle volken.

3. Laet ze belyden uwen grooten naem : want hy is vervaerlyk en heylig:

4. En de eere des konings bemint oordeel. Gy hebt bereyd de geregtigheyd : gy hebt oordeel en regtveerdigheyd in Jacob gedaen.

5. Verheft den Heer onzen God, en aenbidt de voetbank van zyne voeten : want het is heylig.

6. Moyses en Aaron zyn onder zyne priesters : en Samuel onder degene die zynen naem aenroepen. Zy riepen den Heere aen, en hy verhoorde ze :

7. Door eene kolomme der wolke sprak hy tot hen. Zy bewaerden zyne getuygenissen, en het gebod dat hy hun gegeven heeft.

8. Heere onzen God gy verhoorde ze : God gy waert hun genadig, en wrekende over alle hunne vonden.

9. Verheft den Heer onzen God, en aenbidt in zynen heyligen berg : want heylig is den Heer onzen God.

XCIX. PSALM.

Een Psalm in de belydinge.

Jubilate Deo.

1. Maekt jolyt voor den Heer geheel aerdryk : dient den Heere in blydschap. Gaet voor zyn aenschouwen met verheugen.

2. Weet dat den Heer God is : hy heeft ons gemaekt, en niet wy ons zelven : Gy zyn volk, en schapen zyner weyde :

3. Gaet in zyne poorten met belydinge, in zyne voorhoven met lofzang : belydt hem. Looft zynen naem :

4. Want den Heer is zoet, in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd, en van geslachte tot geslachte is zyne waerheyd.

C. PSALM.

Een Psalm voor David zelven.

Misericordiam et judicium.

1. Bermhertigheyd en oordeel zal ik u zingen Heere : Ik zal lof zeggen,

2. En verstaen in den onbesmetten weg, wanneer gy tot my komen zult. Ik doorwandelde in de onnoozelheyd myns herten, in het midden van mynen huyze.

3. Ik stelde voor myne oogen geene onregtveerdige zake : de overtreders heb ik gehaet. My heeft geen erg hert aengehangen :

4. Den kwaedwilligen van my afwykende kende ik niet.

5. Die zynen naesten heymelyk lasterde, dezen vervolgde ik. Die hooveerdig van ooge, en onverzadelyk van herte was, met dien at ik niet.

6. Myne oogen zyn tot de getrouwen der aerde, dat zy met my zitten zouden : die in den onbesmetten weg wandelde, dezen diende my.

7. Hy zal in het midden myns huys niet woonen die hooveerdigheyd doet : die boosheden spreekt, heeft geenen voorspoed gehad in het aenschouwen myner oogen.

8. In den morgenstond doodde ik alle de zondaren der aerde : om dat ik vernielen zoude van des Heeren stad alle die kwaed doen.

CI. PSALM.

Het gebed van den armen, als hy benaeuwd is, en stort zyn gebed uyt voor den Heer.

Domine exaudi orationem.

1. Heere verhoort myn gebed : en mynen roep laet tot u komen.

2. Keert uw aenzigt van my niet : in wat dag ik gekweld worde, zoo neygt tot my uwe oor. In wat dag dat ik u aenroepen zal, verhoort my haestelyk :

3. Want myne dagen zyn vergaen als een rook : en myne beenderen zyn als een verbranden roost verdord.

4. Ik ben geslagen als hooy, en myn hert is dorre geworden : om dat ik vergeten heb myn brood te eten.

5. Van de stemme myns zuchtens, is myn gebeente aen myn vleesch gekleefd.

6. Ik ben gelyk geworden den pellikaen der woestyne : ik ben geworden als eene nachtrave in het huys.

7. Ik heb gewackt, en ben geworden als eene mussche alleen woonende in het dak.

8. Den geheelen dag beschimpten my myne vyanden : en die my prezen zwoeren tegen my.

9. Om dat ik assche als brood at, en mynen drank met weenen mengde.

10. Van het aenzigt der verbolgenheyd uwer gramschap: want opheffende hebt gy my gestooten.

11. Myne dagen zyn als eene schaduwe geweken: en ik ben als hooy dorre geworden.

12. Maer gy Heere blyft in der eeuwigheyd: en uwe gedenkenisse van geslachte tot geslachte.

13. Gy Heere zult opstaende Sions ontfermen: want het is tyd haers te ontfermen, want den tyd is gekomen.

14. Want uwen dienaren hebben hare steenen behaegd: en harer aerde zullen zy ontfermen.

15. En de heydenen zullen uwen naem vreezen Heere, en alle de koningen van aerdryk uwe glorie.

16. Want den Heer heeft Sion opgetimmerd: en zy zal gezien worden in zyne glorie.

17. Hy heeft gezien tot den gebede der ootmoedigen: en hy heeft hun gebed niet versmaed.

18. Laet deze dingen schryven tot eene andere geboorte: en het volk dat geschapen zal worden, zal den Heere loven.

19. Want hy heeft nedergezien van zyne hooge heylige plaetse: den Heer heeft van den hemel op de aerde gezien:

20. Om dat hy hooren zoude het zuchten der gevangenen: dat hy ontbinden zoude de kinderen van de gedooden:

21. Om dat zy verkondigen zouden in Sion den naem des Heeren: en zynen lof in Jerusalem.

22. Als de volken te zamen komen, en de koningen om den Heer te dienen.

23. Heeft hy hem geantwoord in den weg zyner kracht: De kortheyd myner dagen verkondigt my.

24. Neemt my niet weg in de helft myner dagen: van geslachte tot geslachte zyn uwe jaren.

25. Van eerst hebt gy Heere de aerde gefondeerd: en uwer handen werken zyn de hemelen.

26. Zy zullen vergaen, maer gy blyft altyd: en zy zullen alle gelyk een kleed verouderen. En gelyk een dekselkleed zult gy ze veranderen, en zy zullen veranderd worden:

27. Maer gy zyt denzelfden, en uwe jaren zullen niet vergaen.

28. De kinderen uwer knechten zullen woonen: en hun zaed zal beklyven in der eeuwigheyd.

CII. PSALM.

Voor David zelven.

Benedic anima mea.

1. Gebenedydt myne ziel den Heere: en al dat binnen my is, zynen heyligen naem.

2. Gebenedydt myne ziel den Heere: en wilt niet vergeten alle zyne vergeldingen:

3. Die genadig is allen uwen boosheden: die geneest alle uwe ziekheden.

4. Die van de dood uw leven verlost: die u kroont met bermhertigheyd en genadigheden.

5. Die met goeden uwe begeerte vervult: uwe jongheyd zal vernieuwd worden als des arends:

6. Den Heer bermhertigheden doende: en oordeel alle dengenen die onregt lyden.

7. Heeft Moyses zyne wegen bekend gemaekt, den kinderen van Israël zyne belieften.

8. Den Heer is genadig en ontfermende: langmoedig en zeer bermhertig.

9. Hy zal altoos niet gram zyn: noch tot allen tyden dreygen.

10. Naer onze zonden heeft hy ons niet gedaen: noch ons naer onze boosheden geloond.

11. Want gelyk de hoogheyd des hemels boven de aerde is: zoo heeft hy zyne bermhertigheyd versterkt over degene die hem vreezen.

12. Zoo verre als het oosten is van het westen: zoo verre heeft hy onze boosheden van ons gedaen.

13. Gelyk den vader ontfermt zyner kinderen, zoo heeft den Heer ontfermd dergener die hem vreezen:

14. Want hy weet wel wat wy voor een werk zyn. Hy is gedachtig geworden dat wy stof zyn.

15. Eens menschen dagen zyn als hooy, gelyk eene bloem des velds zal hy uytbloeyen.

16. Want den geest zal in hem doorgaen, en hy zal niet blyven staen: en hy zal niet meer zyne plaets kennen.

17. Maer de bermhertigheyd des Heeren is van der eeuwigheyd tot in der eeuwigheyd, op degene die hem vreezen. En zyne regtveerdigheyd op de kinderen der kinderen,
18. Dengenen die zyn testament onderhouden : En die gedachtig zyn zyner geboden, om die te doen.
19. Den Heer heeft in den hemel zynen stoel bereyd : en zyn ryk zal overal heerschappy hebben.
20. Gebenedydt den Heer alle zyne engelen : magtig van krachte, doende zyn woord, om te hooren de stemme zyner woorden.
21. Gebenedydt den Heer alle zyne heyrkrachten : zyne dienaers, die zynen wille doet.
22. Gebenedydt den Heer alle zyne werken : in alle plaetse zyner heerschappy, gebenedydt myne ziel den Heere.

CIII. PSALM.

Voor David zelven.

Benedic anima mea Domino.

1. Gebenedydt myne ziel den Heere : Heere myn God gy zyt magtiglyk groot geworden. Belydinge en schoonheyd hebt gy aengedaen :
2. Omhangen met licht als met een kleed : Uytspannende den hemel als een vel :
3. Die met wateren zyn overste dekt. Die de wolken maekt uwen opgang : die wandelt boven de vederen der winden.
4. Die de geesten uwe engelen maekt : en het brandende vuer uwe dienaers.
5. Die de aerde gefondeerd hebt op hare vastigheyd : zy zal niet wankelbaer worden in der eeuwigheyd.
6. Den afgrond, gelyk een kleed, is zyn omhangsel : boven de bergen zullen de wateren staen.
7. Van uwe berisping zullen zy vlieden : van de stemme uws donders zullen zy vreezen.
8. De bergen gaen opwaerts : en de velden nederwaerts, ter plaetse die gy hun gefondeerd hebt.
9. Eenen pael hebt gy gesteld, daer zy niet over gaen zullen : noch zy zullen wederkomen om de aerde te overdekken.
10. Die de fonteynen uytlaet in de valleyen : in het midden der bergen zullen de wateren passeren.
11. Alle de beesten des velds zullen drinken : de wilde ezelen zullen verbeyden in hunnen dorst.
12. Op hen zullen de vogelen des hemels woonen : uyt het midden der steenrotsen zullen zy stemmen geven.
13. Ververschende de bergen van boven af : gy maekt het land vol vruchten die gy verleent.
14. Voortbrengende gras voor de beesten, en kruyd tot den dienst der menschen : om dat gy brood uyt de aerde zoudt brengen :
15. En dat den wyn des menschen herte verblyde : Om dat hy zyn aenzigt met olie zoude blyde maken : en dat het brood des menschen herte versterken zoude.
16. De boomen des velds zullen verzaed worden, en de cederboomen van Libanus, die hy geplant heeft :
17. Aldaer zullen de musschen nestelen. Des valks huys is hun leydsman :
18. De hooge bergen voor de herten : de steenrotse is een toevlugt den egelen.
19. Hy heeft de maen gemaekt tot zekere tyden; de zon heeft haren ondergang geweten.
20. Gy hebt de duysternissen gesteld, en het is nacht geworden : daerin zullen overgaen alle de beesten der bosschagien.
21. De welpen der leeuwen brieschende om te rooven, en om spyze voor zich van God te zoeken.
22. De zon is opgegaen, en zy zyn vergaderd : en in hunne rustplaetsen zullen zy geleyd worden.
23. Den mensch zal uytgaen tot zyn werk : en tot zyne hanteringe tot den avond toe.
24. Hoe heerlyk zyn uwe werken geworden Heere! gy hebt het al wysselyk geordineerd : de aerde is vervuld met uwe bezitting.
25. Deze zee is groot, en wyd van armen : daer zyn kruypende dieren, derwelker geen getal is. Kleyne dieren met de groote :
26. Daer zullen de schepen door varen : Dezen draek denwelken gy gemaekt hebt om hem te bespotten :
27. Zy verbeyden alle van u dat gy hun spyze geven zoudt ten tyde.
28. Als gy hun geeft, zoo zullen zy

het vergaderen : als gy uwe hand open doet, zoo zullen zy alle met goede verzaed worden.

29. Maer als gy uw aenzigt afkeert, zoo zullen zy ontsteld worden : gy zult hunnen geest wegnemen, en zy zullen vergaen en in hun stof wederkeeren.

30. Gy zult uwen geest uytzenden, en zy zullen geschapen worden : en gy zult vernieuwen het aenzigt der aerde.

31. De glorie des Heeren zy in der eeuwigheyd : den Heer zal zich verblyden in zyne werken :

32. Die de aerde aenziet, en doet ze beven : die de bergen raekt, en doet ze rooken.

33. Ik zal den Heere zingen in myn leven : ik zal lof zingen mynen God zoo lange als ik ben.

34. Geneuglyk moet hem myne uytspraek wezen : maer ik zal in den Heere geneugte hebben.

35. Laet de zondaers van de aerde vergaen, en de boozen, alzoo dat zy niet zyn : o myne ziel gebenedydt den Heere.

CIV. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God. (1. Par. XVI. 8)

Confitemini Domino, et invocate.

1. Belydt den Heere, en aenroept zynen naem : verkondigt onder de heydenen zyne werken.

2. Zingt hem, en zingt hem lof : vertelt alle zyne wonderlykheden.

3. Wordt lovende in zynen heyligen naem : verblyden moet het hert dergene die den Heer zoeken.

4. Zoekt den Heer, en wordt versterkt : zoekt zyn aenzigt altyd.

5. Weest gedachtig zyner wonderlyke werken, die hy gedaen heeft : zyne wonderlyke teekenen, en de oordeelen zyns monds.

6. Gy zaed Abrahams, zyns dienaers, kinderen Jacobs zyns uytverkoren.

7. Hy is den Heer onzen God : in alle de aerde zyn zyne oordeelen.

8. Hy is gedachtig geweest in der eeuwigheyd zyns verbonds : des woords dat hy toegezeyd heeft in duyzend geslachten :

9. Dat hy gemaekt heeft Abraham : en zyns eeds met Isaac,

10. En hy heeft dat Jacob gesteld tot een gebod : en Israël tot een eeuwig testament :

11. Zeggende : U zal ik geven het land van Chanaan, het koordeken uwer erfenisse.

12. Toen zy kleyn van getal waren, en zeer luttel des lands inwooners :

13. Zyn zy doorgegaen van volke te volke, en van het eene ryk tot een ander volk:

14. Hy heeft geenen mensch hen laten hinderen : en hy heeft om hunnent wille koningen gestraft.

15. Wilt mynen gezalfden niet raken: en in myne profeten wilt geen kwaed bedryven.

16. En hy heeft den honger op de aerde geroepen : en al den onderstand des broods heeft hy vernield.

17. Hy heeft voor hen eenen man gezonden : tot eenen knecht is Joseph verkocht geweest.

18. Zy hebben met veteren zyne voeten gedwongen, yzer is door zyne ziel gegaen,

19. Tot dat zyn woord kwam. De uytsprake des Heeren heeft hem ontstoken :

20. Den koning heeft gezonden, en hem ontbonden : den prins des volks, en heeft hem uyt laten gaen.

21. Hy heeft hem gesteld eenen prins zyns huys : en eenen overste van alle zyne bezittinge.

22. Dat hy zyne prinsen onderwyzen zoude als zich zelven : en zyne ouders voorzienigheyd leeren.

23. En Israël is in Egypten gegaen : en Jacob is een vreemdeling geweest in het land van Cham.

24. En hy heeft het volk krachtiglyk vermeerderd : en hy heeft ze sterker gemaekt dan hunne vyanden.

25. Hy heeft hun hert omgekeerd, dat zy zyn volk haten zouden : en dat zy bedriegelyk doen zouden tegen zyne knechten.

26. Hy heeft Moyses zynen dienaer gezonden : Aaron, denwelken hy verkoren had.

27. Hy heeft in hen de woorden van zyne teekenen gesteld, en der wonderlyke werken in het land van Cham.

28. Hy heeft duysternissen gezonden, en heeft het donker gemaekt : en hy heeft zyne woorden niet bitter gemaekt.

29. Hy heeft hunne wateren in bloed

verkeerd : en hunne visschen heeft hy gedood.

30. Hun land heeft vorschen voortgebragt tot in het binnenste hunner koningen huyzen.

31. Hy heeft gesproken, en daer zyn hondsvliegen gekomen : en muesien in allen hunne palen.

32. Hy gaf hun hagel ten regen, een verbrandende vuer in hun land.

33. En hy heeft hunne wyngaerden geslagen, en hunne vygeboomen : en heeft gebroken de boomen van hunne palen.

34. Hy heeft gezeyd, en daer zyn springhanen gekomen, en rupsen, derwelker geen getal was :

35. En die hebben al het gras in hun land geëten : en alle de vruchten van hunnen lande.

36. En hy heeft al het eerstgeborene in hun land geslagen : de eerste vruchten van allen hunnen arbeyd.

37. En hy heeft ze uytgeleyd met zilver en goud : en daer was in hunne geslachten niemand ziek.

38. Egypten werd verblyd in hun vertrekken : want hunne vrees was op hen gevallen.

39. Hy heeft eene wolk uytgespreyd tot hun beschermen, en een vuer om dat het hun des nachts zoude lichten.

40. Zy hebben begeerd en daer zyn kwakkelen gekomen : en met hemels brood heeft hy ze verzaed.

41. Hy heeft de steenrotse gescheurd, en daer zyn wateren uyt gevloden : de vloeden zyn op het drooge doorgeloopen.

42. Want hy is gedachtig geweest zyns heylig woords, hetwelk hy gesproken heeft tot Abraham zynen dienaer.

43. En hy heeft zyn volk uytgeleyd met verheugen, en zyne uytverkorenen met blydschappe.

44. En hy heeft hun gegeven de landschappen der heydenen : en der volken arbeyden hebben zy bezeten.

45. Om dat zy bewaren zouden zyne regtveerdigheden, en zyne wet verzoeken.

CV. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God. (Judith XIII. 24.)

Confitemini Domino.

1. Belydt den Heere want hy is goed : want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd.

2. Wie zal uytspreken de magtigheden des Heeren, wie zal doen hooren alle zyne loven?

3. Zalig zyn zy die het oordeel bewaren, en regtveerdigheyd doen tot allen tyde.

4. Weest onzer gedachtig Heere in het welbehagen uws volks : bezoekt ons met uwe zaligheyd.

5. Dat wy zien mogen de welvaert uwer uytverkorenen, om blyde te zyn in de blydschap uws volks : opdat gy moogt geloofd worden met uwe erfelykheyd.

6. Wy hebben gezondigd met onze vaderen : wy hebben onregtveerdiglyk gedaen, en boosheyd bedreven.

7. Onze vaderen in Egypten hebben uwe wonderlykheden niet verstaen : zy zyn niet gedachtig geweest der menigte uwer bermhertigheyd. En zy hebben u gekreyt opklimmende in de zee, in de Roode zee.

8. En hy heeft ze verlost om zynen naem: om dat hy zyne magt zoude kennelyk maken.

9. En hy heeft de Roode zee gestraft, en zy is droog geworden : en hy heeft ze door de diepten geleyd gelyk door de woestyne.

10. En hy heeft ze behouden uyt de hand dergene die hen haetten : en verlost uyt de hand des vyands.

11. En het water heeft overdekt degene die hen verdrukten : daer is niet een van die overgebleven.

12. En zy hebben zyne woorden geloofd : en zy hebben zynen lof gezongen.

13. Haestelyk hebben zy het gedaen, zyne werken hebben zy vergeten : en zy zyn zynen raed niet gehoorzaem geweest.

14. En zy hebben wellusten begeerd in de woestyne : en zy hebben God getenteerd in de dorre plaetse.

15. Hy heeft hun hunne begeerten gegeven : en verzaedheyd in hunne zielen gezonden.

16. En zy hebben Moyses in het leger gekreyt : Aaron des Heeren geheyligden.

17. De aerde is opengedaen, en zy heeft verslonden Dathan : en zy overdekte de vergaderinge van Abiron.

18. En daer is een vuer ontstoken in hunne vergaderinge : de vlamme heeft de zondaers verbrand.

19. En zy hebben een kalf gemaekt in Horeb : en een gesneden beeld aenbeden.

20. En zy hebben hunne glorie veranderd, in eene gelykenis van een hooyetende kalf.

21. En zy hebben God vergeten die hen verlost heeft, die groote dingen in Egypten gedaen heeft,

22. Wonderen in het land van Cham: vervaerlyke dingen in de Roode zee.

23. En hy heeft gezeyd dat hy ze vernielen zoude : had Moyses zyn uytverkoren tegen den breuk niet gestaen in zyn aenzigt: Om dat hy zyne gramschap afkeeren zoude, dat hy ze niet vernielen zoude :

24. En zy hebben voor niet geacht het lieve land: zy hebben zynen woorde niet geloofd,

25. En zy hebben gemurmureerd in hunne tabernakelen : zy hebben des Heeren stemme niet verhoord.

26. En hy heeft zyne hand opgeheven op hen : dat hy ze nederslaen zoude in de woestyne :

27. En dat hy hun zaed onder de natien der heydenen zoude nederwerpen: en hen verstrooyen in de landschappen.

28. En zy hebben de afgodery van Beelphegor aengenomen : en zy hebben de sacrificien der dooden geëten.

29. En zy hebben hem gekreyt in hunne vonden : en den val is in hen vermenigvuldigd.

30. En Phinees heeft gestaen, en de verzoening gedaen : en de plaeg is opgehouden.

31. En het is hem gerekend ter regtveerdigheyd, van geslachte tot geslachte, tot in der eeuwigheyd toe.

32. En zy hebben hem gekreyt aen de wateren des twists : en Moyses was door hen gekweld,

33. Want zy verbitterden zynen geest. En hy heeft anders met zyne lippen gesproken :

34. Zy hebben de heydenen niet vernield, zoo hun den Heer gezeyd had.

35. En zy zyn gemengeld onder de heydenen, en zy hebben hunne werken geleerd :

36. En hebben gediend hunne gesneden afgodenbeelden : en het is hun geworden tot eene verergernisse.

37. En zy hebben hunne zonen en hunne dochteren den duyvelen geofferd.

38. En zy hebben het onnoozel bloed gestort : het bloed van hunne zonen en hunne dochteren, die zy geofferd hebben den gesneden beelden van Chanaan. En de aerde is besmet geweest in hun bloed,

39. En ontzuyverd in hunne werken : en zy hebben onzuyverheyd gedaen in hunne kwade vonden.

40. En den Heer is met eene razende gramschap gestoord geweest op zyn volk: en hy heeft eene walging van zyn erfdeel gehad.

41. En hy heeft ze geleverd in de handen der heydenen: en zy hebben over hen heerschappy gehad die hen haetten.

42. En hunne vyanden hebben hun lyden aengedaen, en zy zyn vernederd onder hunne handen :

43. Dikmaels heeft hy ze verlost. Maer zy hebben hem verbitterd in hunnen raed : en zyn vernederd in hunne boosheden.

44. En hy heeft het gezien als zy verdrukt werden : en hy heeft hun gebed gehoord.

45. En hy is zyns verbonds gedachtig geweest : en het is hem leed geweest naer de menigvuldigheyd zyner bermhertigheyd.

46. En hy liet ze tot bermhertigheyd komen in het aenschyn van alle degene die ze gevangen hadden.

47. Maekt ons zalig Heere onzen God : en vergaderd ons van de natien . Dat wy mogen belyden uwen heyligen naem : en glorieren in uwen lof.

48. Gebenedyd zy den Heer den God van Israël van eeuwigheyd tot eeuwigheden : en al het volk zal zeggen : Dat geschiede, dat geschiede.

CVI. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God. (Judith XIII. 21.)

Confitemini Domino.

1. Belydt den Heere want hy is goed : want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd.

2. Laet ze zeggen die verlost zyn van den Heere, die hy verlost heeft uyt des vyands hand : die hy van de landschappen vergaderd heeft:

3. Van den opgang der zonne, en van

den ondergang: van het noorden, en van de zee.

4. Zy hebben gedoold in de woestyne in de plaetse zonder water : zy hebben geenen weg van eene bewoonde stad gevonden,

5. Hongerig en dorstig : hunne ziel verging in hen zelven.

6. En zy hebben geroepen tot den Heere toen zy in lyden waren : en van hunne benaeuwdheden heeft hy ze verlost.

7. En hy heeft ze geleyd tot in eenen regten weg: dat zy gaen zouden tot in de woonstad.

8. Laet den Heere belyden zyne bermhertigheden: en zyne wondere werken den kinderen der menschen.

9. Want hy heeft de ydele ziel verzaed: en de hongerige ziel heeft hy met goeden verzaed.

10. Zittende in duysternissen, en in de schaduwe des doods: gevangen in ellendigheyd, en in het yzer.

11. Want zy hebben Gods geboden versmaed : en den raed van den Allerhoogsten hebben zy te niet gedaen.

12. En hun hert is vernederd door den arbeyd: zy zyn krank geworden, en daer was niemand die ze hielp.

13. En zy hebben geroepen tot den Heer als zy verdrukt werden : en uyt hunnen nood heeft hy ze verlost :

14. En hy heeft ze uytgeleyd uyt de duysternissen, en schaduwe des doods: en hunne banden heeft hy in stukken gebroken.

15. Laet den Heere belyden zyne bermhertigheden : en zyne wonderlykheden den kinderen der menschen.

16. Want hy heeft de metalen poorten verdorven : en de yzeren grendelen gebroken.

17. Hy heeft ze ontvangen van den weg hunner boosheyd : want om hunne onregtveerdigheden zyn zy vernederd.

18. Van alle spyze heeft hunne ziel gewalgd : en zy zyn gekomen tot de poorten des doods.

19. En zy hebben tot den Heere geroepen toen zy verdrukt werden: en uyt hunne benaeuwdheden heeft hy ze verlost.

20. Hy heeft zyn woord gezonden, en hen genezen : en hy heeft ze verlost van hunne verderfenissen.

21. Laet den Heere belyden zyne bermhertigheden : en zyne wondere werken voor de kinderen der menschen.

22. En laet ze offeren het offer des lofs : en verkondigen zyne werken met verheugen.

23. Die ter zee varen met schepen, doende hunne werken in groote wateren.

24. Die hebben des Heeren werken gezien, en zyne wonderen in de diepte.

25. Hy heeft gesproken, en den wind des onweders is opgestaen : en hare baren werden opgeheven.

26. Zy klimmen op tot den hemel, en dalen neder tot den afgrond : hunne ziel verdween in de kwaden.

27. Zy zyn verbaesd, en beroerd geweest als een dronken mensch : en wisten geenen raed meer.

28. En zy hebben tot den Heer geroepen als zy verdrukt waren, en uyt hunnen nood heeft hy ze verlost.

29. En hy heeft haer onweder gesteld tot eene stille lucht : en hare baren zyn gestild geweest.

30. En zy hebben zich verblyd om dat die gestild zyn geweest : en hy heeft ze geleyd tot de haven van hunnen wille.

31. Laet den Heere belyden zyne bermhertigheden: en zyne wonderen den kinderen der menschen.

32. En verheffen moeten zy hem in de vergaderinge des volks : en in den zetel der ouderen moeten zy hem loven.

33. Hy heeft vloeden gesteld tot eene woestyne : en loopen der wateren tot droogte.

34. Het vruchtbaer land in een zout pekelland, om de boosheyd dergene die daerin woonen.

35. Hy heeft de woestyne gesteld tot staende wateren: en het land zonder water tot loopende wateren.

36. En hy heeft daer gesteld de hongerigen : en zy hebben daer eene woonstad gesteld.

37. En zy hebben akkers bezaeyd, en wyngaerden geplant : en voortgebragt vruchten hunner natuerlyke geboorte.

38. En hy heeft ze gebenedyd, en zy zyn uytermate zeer vermenigvuldigd : en hun vee heeft hy niet geminderd.

39. En zy zyn luttel van getalle geworden : en gekweld door den druk en lyden der kwaden.

40. Daer is eene verachtinge uytgestort over de prinsen : en hy heeft ze doen

dolen in de onbewandelde plaetse, en niet in den weg.

41. En hy heeft den armen geholpen van de armoede: en hy heeft de familien gelyk schapen gesteld.

42. De opregte zullen het zien, en zich verblyden: en alle boosheyd zal haren mond stoppen.

43. Wie is er wys, en zal deze dingen bewaren? en verstaen de bermhertigheden des Heeren?

CVII. PSALM.

Een liedeken des Psalms voor David zelven.
(Sup. LVI. 8.)

Paratum cor meum.

1. Bereyd is myn hert God, bereyd is myn hert: ik zal zingen en lof spelen in myne glorie.

2. Staet op myne glorie, staet op psalterspel en cyther: ik zal opstaen in den dageraed.

3. Ik zal u belyden in de volken Heere: en u lof zingen in de natien.

4. Want groot is boven de hemelen uwe bermhertigheyd: en tot de wolken uwe waerachtigheyd.

5. Wordt verheven God boven de hemelen, en boven al het aerdryk uwe glorie:

6. Dat uwe beminden verlost mogen worden. Maekt zalig met uwe rechter hand, en verhoort my:

7. God heeft gesproken in zynen heyligen: Ik zal vrolyk zyn, en deylen Sichima, en de valley der tabernakelen zal ik afmeten.

8. Myne is Galaad, en myne is Manasses: en Ephraïm is het ontvangen myns hoofds. Juda myn koning:

9. Moab den metalen pot myner hope. Tot in Idumeen zal ik mynen schoen uytstrekken: de vreemdelingen zyn my vrienden geworden.

10. Wie zal my leyden tot in de vaste stad? wie zal my leyden tot in Idumeen?

11. Zult gy het niet doen, o God, die ons verstooten hebt, en gy God zult gy niet uytgaen met onze heyrkrachten?

12. Geeft ons hulpe van de tribulatie: want ydel is de zaligheyd des menschen.

13. In God zullen wy kracht doen: en hy zal te niet doen onze vyanden.

CVIII. PSALM.

Ten eynde, Een Psalm van David.

Deus laudem meam.

1. God verzwygt mynen lof niet: want den mond des zondaers, en den mond des bedriegers is over my geopend.

2. Zy hebben tegen my gesproken met eene bedriegelyke tonge, met hatige woorden hebben zy my omvangen: en my bestreden zonder zake.

3. Voor dat zy my zouden hebben bemind, zoo hebben zy my gelasterd: maer ik bad.

4. En zy hebben my bewezen kwaed voor goed: en haet voor myne liefde.

5. Stelt over hem den zondaer: en den duyvel sta te zyner rechter hand.

6. Als hy geoordeeld wordt, zoo laet hem verdoemd uytgaen: en zyn gebed worde in zonde verkeerd.

7. Luttel moeten zyne dagen worden: en zyn bisdom moet een ander ontvangen.

8. Laet zyne kinderen weezen worden: en zyne huysvrouw weduwe.

9. Zyne kinderen moeten verdwaeld weggevoerd worden, en bedelen: en zy moeten uytgedreven worden van hunne wooningen.

10. Laet den woekeraer alle zyn goed uytzuygen: en de vreemden moeten alle zynen arbeyd berooven.

11. Hem zy geen helper: noch daer zy iemand die zynen weezen bermhertigheyd doe.

12. Laet zyne kinderen te niet worden: in eene geboorte zoo moet zynen naem vergaen.

13. Ter gedenkenisse laet komen zyner vaderen boosheyd in het aenschouwen des Heeren: en zyner moeder zonde laet niet uytgevaegd worden.

14. Laet ze altyd zyn tegen den Heer, en laet van de aerde hunne gedenkenisse vergaen:

15. Om dat hy niet is gedachtig geweest bermhertigheyd te doen.

16. En hy heeft vervolgd eenen armen mensch, en eenen bedelaer, en den bedrukten van herten om te dooden.

17. En hy heeft de vermaledyding bemind, en zy zal hem komen: en hy heeft de benedyding niet gewild, en zy zal verre van hem gaen. En hy heeft de maledyding aengedaen als een kleed: en zy

is ingegaen als water in zyn binnenste, en gelyk olie in zyne beenderen.

18. Laet ze hem worden als een kleed daer hy mede gedekt wordt : en als een riem, daer hy altyd mede omgord wordt.

19. Dat is hun werk die my lasteren by den Heer : en die kwaed spreken tegen myne ziel.

20. En gy Heere, Heere, doet met my om uwen naem : want zoet is uwe bermhertigheyd. Verlost my,

21. Want ik ben behoeftig en arm : en myn hert is heel verbaesd binnen my.

22. Gelyk eene schaduwe als zy nederdaelt, zoo ben ik weggenomen : en ik ben uytgestooten als de springhanen.

23. Myne knieën zyn zwak geworden van het vasten : en myn vleesch is veranderd om de olie.

24. En ik ben hun versmaedheyd geworden : zy hebben my gezien, en hunne hoofden geschud.

25. Helpt my Heere myn God : maekt my zalig naer uwe bermhertigheyd.

26. En laet hun weten dat dit uwe hand is : en dat gy Heere zulks gedaen hebt.

27. Zy zullen vermaledyden, en gy zult gebenedyden : laet ze beschaemd worden, die tegen my opstaen : maer uw dienaer zal zich verblyden.

28. Laet ze aengedaen worden met beschaemdheden die my lasteren : en laet ze met hunne schande overdekt worden als met een dubbel kleed.

29. Ik zal den Heer uytermate zeer danken met mynen mond : en in het midden van veel menschen zal ik hem loven :

30. Want hy gestaen heeft ter rechter zyde van den armen, dat hy van de vervolgers myne ziel verlossen zoude.

CIX. PSALM.

Een Psalm van David.

Dixit Dominus Domino meo.

1. Den Heer heeft gezeyd tot mynen Heer : Zit aen myne rechter hand. Tot dat ik uwe vyanden stelle tot eene schabelle uwer voeten.

2. Den schepter uwer kracht zal den Heer uytzenden uyt Sion : hebt heerschappy in het midden van uwe vyanden.

3. Met u is het beginsel in den dag uwer kracht, in het blinkende schynsel der heyligen: uyt den buyk heb ik u voortgebragt voor de morgensterre.

4. Den Heer heeft het gezworen, en het zal hem niet berouwen : Gy zyt een priester in der eeuwigheyd, naer de ordinantie van Melchisedech.

5. Den Heer aen uwe rechter zyde, heeft de koningen al heel gebroken in den dag zyner gramschap.

6. Den Heer zal oordeelen onder de natien, en vervullen de vervallingen : hy zal de hoofden blutsen in het land van vele lieden.

7. Van de beke zal hy in den weg drinken : daerom zal hy het hoofd opheffen.

CX. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Confitebor tibi Domine.

1. Ik zal u belyden Heere uyt ganscher herte : in den raed en vergaderinge der regtveerdigen.

2. Groot zyn de werken des Heeren : uytgezocht naer alle zyne begeerten.

3. Loffelyk en heerlyk is zyn werk : en zyne regtveerdigheyd blyft in der eeuwigheyd der eeuwigheden.

4. Eene gedenkenisse zyner wondere werken heeft hy gemaekt, den bermhertigen en genadigen Heere :

5. Spyze heeft hy gegeven dengenen die hem vreezen. Hy zal gedachtig wezen in der eeuwigheyd zyns testaments :

6. De magt zyner werken zal hy verkondigen zynen volke :

7. Om dat hy hun geven zoude de erfenisse der heydenen : de werken zyner handen zyn waerachtig en opregt.

8. Getrouw zyn alle zyne geboden : vastgemaekt in de eeuwigheyd der eeuwigheden, gemaekt in de waerheyd en geregtigheyd.

9. Verlossinge heeft hy zynen volke gezonden : hy heeft in der eeuwigheyd zyn testament bevolen. Heylig en vervaerlyk is zynen naem :

10. Het beginsel der wysheyd is de vreeze Gods. Het verstand is goed allen dengenen die daernaer doen : zynen lof blyft in de eeuwen der eeuwen.

CXI. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God, Der wederkomste van Aggeus en Zacharias

Beatus vir, qui timet.

1. Zalig is den man die den Heere vreest : tot zyne geboden is alle zyne begeerte.

2. Magtig op de aerde zal zyn zaed wezen : het geslacht der geregtigen zal gebenedyd worden.

3. Glorie en rykdommen zyn in zyn huys : en zyne regtveerdigheyd blyft in de eeuwigheyd der eeuwigheden.

4. Een licht is in de duysternissen opgestaen den opregten : den bermhertigen en genadigen en regtveerdigen.

5. Geneugte brengt by den man die ontfermt en leent, hy zal zyne woorden ordineren in het oordeel :

6. Want in der eeuwigheyd zal hy niet beroerd worden.

7. In de eeuwige gedenkenisse zal den regtveerdigen wezen : van het kwaed gehoor zal hy niet vreezen. Bereed is zyn hert in den Heere te hopen,

8. Zyn hert is bevestigd : hy zal niet beroerd worden, tot dat hy zyne vyanden onder zich zie.

9. Hy heeft het uytgedeeld, den armen gegeven : zyne regtveerdigheyd blyft in de eeuwen der eeuwen, zyn hoorn zal verheven worden in glorie.

10. Den zondaer zal het zien en gram worden, met zyne tanden zal hy kryselen en verdwynen : de begeerte der zondaren zal vergaen.

CXII. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Laudate pueri.

1. Looft gy kinderen den Heere : looft den naem des Heeren.

2. Den naem des Heeren zy gebenedyd, van nu aen tot in der eeuwigheyd.

3. Van den zonnenopgang tot den ondergang is loffelyk den naem des Heeren.

4. Hoog is den Heer boven alle heydenen, en boven de hemelen is zyne glorie.

5. Wie is gelyk den Heer onzen God, die in de hoogten woont,

6. En de ootmoedigen aenziet in den hemel en op de aerde?

7. Verwekkende van de aerde den ellendigen, en van den drek opheffende den armen :

8. Om hem te stellen met de prinsen, met de prinsen zyns volks.

9. Die de onvruchtbare doet woonen in het huys, eene vrolyke moeder der kinderen.

CXIII. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

In exitu Israël de Ægypto.

1. Toen Israël uyt Egypten toog, en het huys van Jacob uyt het grove volk :

2. Toen is het Joodsche volk geworden zyne heyligmaking, Israël zyne magtigheyd.

3. De zee heeft het gezien, en is gevloden : de Jordane is achterwaerts omgekeerd.

4. De bergen hebben opgesprongen gelyk rammen : en de heuvelen gelyk lammeren der schapen.

5. Wat is u zee dat gy gevloden zyt : en gy Jordane, dat gy achterwaerts omgekeerd zyt?

6. Gy bergen dat gy opgesprongen hebt gelyk rammen, en gy heuvelen als lammeren der schapen.

7. Van het aenzigt des Heeren is de aerde beroerd, van het aenzigt des Gods van Jacob.

8. Die den steen verkeerd heeft in staende wateren, en de steenrotse tot fonteynen der wateren.

1. Niet ons, Heere, niet ons : maer uwen naem geeft de glorie.

2. Door uwe bermhertigheyd, en waerheyd : dat tot eenigen tyden de heydenen niet zeggen : Waer is hun God?

3. Doch onzen God is in den hemel : al dat hy gewild heeft, dat heeft hy gedaen.

4. De afgodenbeelden der heydenen zyn zilver en goud, werken van der menschen handen.

5. Zy hebben eenen mond, en zy zullen niet spreken : zy hebben oogen, en zy zullen niet zien.

6. Zy hebben ooren, en zy zullen niet hooren : zy hebben neuzen, en zy zullen niet rieken.

7. Zy hebben handen, en zy zullen

niet tasten : zy hebben voeten, en zy zullen niet wandelen : zy zullen niet roepen met hunne keele.

8. Hun gelyk moeten zy worden die ze maken : en alle die in hen betrouwen.

9. Het huys van Israël heeft in den Heer gehoopt : hy is hun helper en hun beschermer.

10. Het huys van Aaron heeft in den Heer gehoopt : hy is hun helper en hun beschermer.

11. Die den Heer vreezen, hebben in den Heer gehoopt : hy is hun helper en hun beschermer.

12. Den Heer is onzer gedachtig geweest : en heeft ons gebenedyd : Hy heeft gebenedyd het huys van Israël : hy heeft gebenedyd het huys van Aaron.

13. Hy heeft gebenedyd alle degene die den Heere vreezen, de kleynen met de grooten.

14. Den Heer doe nog meer op u : op u en op uwe kinderen.

15. Gebenedyd zyt gy van den Heere, die gemaekt heeft hemel en aerde.

16. Den hemel der hemelen behoort den Heere toe : maer de aerde heeft hy gegeven den kinderen der menschen.

17. De dooden zullen u niet loven Heere : noch alle die nederdalen in de helle.

18. Maer wy die leven gebenedyden den Heere, van nu aen tot in der eeuwigheyd.

CXIV. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Dilexi, quoniam exaudiet.

1. Ik heb bemind, want den Heer zal verhooren de stemme myns gebeds.

2. Want hy heeft zyne oor naer my geneygd : en in myne dagen zal ik aenroepen.

3. De pynen der dood hebben my omvangen : en de perykelen der helle hebben my gevonden. Verdruktheyd en pyne heb ik gevonden :

4. En den naem des Heeren heb ik aengeroepen. O Heere verlost myne ziel :

5. Bermhertig Heere, en regtveerdig, en onzen God doet ontfermhertigheyd.

6. Den Heer bewarende de kleynen : ik ben verootmoedigd geweest, en hy heeft my verlost.

7. Keert wederom myne ziel in uwe rust : want den Heer heeft u wel gedaen.

8. Want hy heeft myne ziel verlost van de dood : myne oogen van tranen, myne voeten van den val.

9. Ik zal den Heer behagen in het landschap der levenden.

CXV. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Credidi, propter quod.

10. Ik heb geloofd, daerom heb ik gesproken : maer ik ben bovenmaten zeer verootmoedigd.

11. Ik heb in mynen overgang gezeyd : Alle mensch is logenachtig.

12. Wat zal ik den Heere wederom geven, voor al dat hy my gegeven heeft?

13. Den kelk der zaligheyd zal ik nemen : en den naem des Heeren aenroepen.

14. Myne beloften zal ik den Heere betalen voor alle zyn volk :

15. Kostelyk is in des Heeren aenzigt de dood van zyne heyligen :

16. O Heere want ik ben uw knecht : ik ben uw knecht, en uwer dienstvrouwe zoon. Gy hebt in stukken gebroken myne banden :

17. U zal ik offeren het sacrificie des lofs, en den naem des Heeren aenroepen.

18. Myne beloften zal ik betalen den Heere voor het aenzigt van alle zynen volke :

19. In de voorhoven van des Heeren huys, in het midden van u Jerusalem.

CXVI. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Laudate Dominum omnes gentes :

1. Looft den Heere alle heydenen : looft hem alle volken :

2. Want op ons is gevestigd zyne bermhertigheyd : en de waerheyd des Heeren blyft in der eeuwigheyd.

CXVII. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Confitemini Domino.

1. Belydt den Heere want hy is goed : want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd.
2. Laet Israël nu zeggen dàt hy goed is : dat in der eeuwigheyd zyne bermhertigheyd is.
3. Laet nu het huys van Aaron zeggen : dat in der eeuwigheyd zyne bermhertigheyd is.
4. Laet ze nu alle zeggen die den Heere vreezen : dat zyne bermhertigheyd in der eeuwigheyd is.
5. In myne tribulatie heb ik den Heer aengeroepen : en den Heer heeft my in de ruymte verhoord.
6. Den Heer is myn helper : ik zal niet vreezen wat my den mensch doet.
7. Den Heer is myn helper : en ik zal myne vyanden versmaden.
8. Het is beter betrouwen te hebben op den Heere, dan te betrouwen in den mensch :
9. Het is beter te hopen in den Heere, dan te hopen in de prinsen.
10. Alle de heydenen hebben my omringeld : en het is in den naem des Heeren, dat ik my over hen gewroken heb.
11. Omringelende hebben zy my omringeld : en het is in den naem des Heeren, dat ik my over hen gewroken heb.
12. Zy hebben my omringeld gelyk byen, en zy zyn ontstoken gelyk een vuer in de doornen : en het is in den naem des Heeren, dat ik my over hen gewroken heb.
13. Ik ben gestooten en omgeworpen dat ik vallen zoude : en den Heer heeft my ontvangen.
14. Myne sterkheyd en myn lof is den Heer : en hy is my ter zaligheyd geworden.
15. Eene stemme des verheugens en der zaligheyd is in de tabernakelen der regtveerdigen.
16. De regter hand des Heeren heeft kracht gedaen : de regter hand des Heeren heeft my verheven, de regter hand des Heeren heeft kracht gedaen.
17. Ik zal niet sterven, maer leven : en ik zal vertellen de werken des Heeren.
18. Kastydende heeft my den Heer gekastyd : en hy heeft my der dood niet geleverd.
19. Doet my open de poorten der regtveerdigheyd, als ik daerin gegaen ben, zal ik den Heere belyden :
20. Dit is de poorte des Heeren, de regtveerdigen zullen daerin gaen.
21. Ik zal u belyden, want gy hebt my gehoord : en gy zyt my geworden ter zaligheyd.
22. Den steen denwelken de timmerlieden verworpen hebben : dezen is geworden tot eenen hoofdsteen des hoeks.
23. Van den Heere is dit gedaen : en het is wonderlyk in onze oogen.
24. Dit is den dag, denwelken den Heer gemaekt heeft : laet ons verheugen, en blyde zyn daerin.
25. O Heere maekt my zalig, o Heere doet voorspoediglyk :
26. Gebenedyd is hy die komt in den naem des Heeren. Wy hebben u gebenedyd van den huyze des Heeren :
27. Den Heer is God, en hy heeft ons verlicht. Stelt den hoogen feestdag in de dikte der looveren, tot aen den hoorn des autaers.
28. Gy zyt myn God, en ik zal u belyden : myn God zyt gy, en ik zal u verheffen. Ik zal u belyden, want gy hebt my verhoord : en zyt my geworden ter zaligheyd.
29. Belydt den Heere, want hy is goed : want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd.

CXVIII. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

ALEPH. *Beati immaculati.*

1. Zalig zyn zy die onbesmet zyn in den weg : die wandelen in de wet des Heeren.
2. Zalig zyn zy die zyne getuygenissen onderzoeken : die met geheeler herte hem zoeken.
3. Want degene die boosheyd doen, hebben in zyne wegen niet gewandeld.
4. Gy hebt bevolen uwe geboden volkomenlyk te onderhouden.
5. Och of myne wegen geschikt wierden, om te onderhouden uwe regtveerdigmakingen.
6. Dan zal ik niet beschaemd worden, als ik wel doorzien zal alle uwe geboden,

7. Ik zal u danken uyt een geschikt opregt hert : om dat ik geleerd heb de regte oordeelen uwer regtveerdigheyd.
8. Uwe regtveerdigmakingen zal ik bewaren : wilt my niet verlaten te eenemael.

BETH. *In quo corrigit.*

9. Waer in zal een jongeling zynen weg beteren? in te bewaren uwe woorden.
10. Uyt ganscher herte heb ik u gezocht : wilt my niet verstooten van uwe geboden.
11. In myn hert heb ik uwe uytspraken geborgen : opdat ik u niet zondigen zoude.
12. Gebenedyd zyt gy Heere : leert my uwe regtveerdigmakingen.
13. Met myne lippen heb ik uytgesproken alle de vonnissen uws monds.
14. In den weg van uwe getuygenissen heb ik geneugte gehad, gelyk in allerley rykdommen.
15. In uwe geboden zal ik geoefend worden : en bemerken uwe wegen.
16. In uwe regtveerdigmakingen zal ik my oefenen : en ik zal uwe woorden niet vergeten.

GIMEL. *Retribue.*

17. Vergeldt uwen knecht, maekt my levende : en ik zal uwe woorden bewaren.
18. Ontdekt myne oogen : en ik zal aenmerken de wonderlykheden van uwe wet.
19. Een inwooner ben ik op aerde : wilt voor my niet verbergen uwe geboden.
20. Myne ziel heeft lust gehad om te begeeren uwe regtveerdigmakingen, tot allen tyde.
21. Gy hebt de hooveerdigen gestraft : vermaledyd zyn zy die afwyken van uwe geboden.
22. Neemt van my het verwyt en de versmaedheyd : want ik heb uwe getuygenissen onderzocht.
23. Want de prinsen hebben gezeten, en spraken tegen my : maer uw dienaer werd geoefend in uwe regtveerdigmakingen.
24. Want ook uwe getuygenissen zyn myne overpeynzinge : en uwe regtveerdigmakingen zyn myn raed.

DALETH. *Adhæsit.*

25. Myne ziel kleeft aen den vloer : maekt my levende naer uw woord.
26. Myne wegen heb ik uytgesproken, en gy hebt my verhoord : leert my uwe regtveerdigmakingen.
27. Den weg uwer regtveerdigmakingen leert my : en ik zal geoefend worden in uwe wonderlykheden.
28. Myne ziel heeft gesluymerd van verdriet : vestigt my door uwe woorden.
29. Den weg der boosheyd doet weg van my : en van uwe wet ontfermt u myner.
30. Den weg der waerheyd heb ik gekoren : uwe oordeelen heb ik niet vergeten.
31. Ik heb uwe getuygenissen aengehangen Heere : wilt my niet beschamen.
32. Den weg van uwe geboden heb ik geloopen, als gy myn hert verbreydde.

HE. *Legem pone.*

33. Heere stelt my voor eene wet den weg uwer regtveerdigmakingen : en ik zal dien zoeken tot allen tyden.
34. Geeft my verstand, en ik zal uwe wet doorzoeken : en ik zal die bewaren uyt ganscher herte.
35. Leydt my voorts in het pad van uwe geboden : want dit heb ik gewild.
36. Neygt myn hert tot uwe getuygenissen : en niet tot de gierigheyd.
37. Keert myne oogen dat zy geene ydelheyd zien : in uwen weg maekt my levende.
38. Stelt uwen knecht uw woord, in uwe vreeze.
39. Keert af myn verwyt, dat ik vermoed heb : want uwe oordeelen zyn geneuglyk.
40. Ziet ik heb begeerd uwe geboden : in uwe regtveerdigheyd maekt my levende.

VAU. *Et veniat.*

41. En laet op my komen uwe bermhertigheyd Heere : uwe zaligheyd naer uwen woorde.
42. Dat ik antwoorden mag dengenen die my verwyten : dat ik heb in uwe woorden gehoopt.
43. En neemt van mynen mond niet weg het woord der waerheyd altemale :

want in uwe oordeelen heb ik vast gehoopt.

44. En ik zal uwe wet altyd bewaren: immermeer en in de eeuwigheyd der eeuwigheden.

45. En ik heb gewandeld in de ruymte: want ik heb uwe geboden onderzocht.

46. En ik sprak van uwe getuygenissen in het aenschyn der koningen: en ik werd niet beschaemd.

47. En ik oefende myne gedachten in uwe geboden, die ik bemind heb.

48. En ik heb myne handen opgeheven tot uwe geboden, die ik bemind heb: en ik zal my oefenen in uwe regtveerdigmakingen.

ZAIN. *Memor esto.*

49. Weest gedachtig uws woords tot behoef uwen knechte, daerin dat gy my hoop gegeven hebt.

50. Deze heeft my getroost in myne ootmoedigheyd: want uw woord heeft my levende gemaekt.

51. De hooveerdigen deden boosselyk overal: maer van uwe wet ben ik niet afgeweken.

52. Ik ben gedachtig geweest uwer oordeelen van het begin der wereld Heere: en ik ben vertroost geworden.

53. Eene bezwymeling heeft my bevangen, om de zondaers die uwe wet verlaten.

54. Liedekens waren my uwe regtveerdigmakingen, in de plaets myner pelgrimagie.

55. Ik ben des nachts gedachtig geweest o Heere uws naems: en ik heb uwe wet bewaerd.

56. Deze is myne geworden: om dat ik uwe regtveerdigmakingen verzocht heb.

HETH. *Portio mea.*

57. Heere ik heb gezeyd: het is myn deel, dat ik uwe wet beware.

58. Ik heb voor uw aenzigt gebeden uyt ganscher herte: ontfermt u myner naer uw woord.

59. Ik bezinde myne wegen: en ik heb myne voeten gekeerd in uwe getuygenissen.

60. Ik ben bereyd en niet versaegd: om uwe geboden te onderhouden.

61. De banden der zondaren hebben my omvangen: en uwe wet heb ik niet vergeten.

62. Ter middernacht stond ik op om u te danken, voor de oordeelen uwer regtveerdigmakinge.

63. Deelachtig ben ik alle dergene die u vreezen: en die uwe geboden bewaren.

64. Van uwe bermhertigheyd Heere is de aerde vol: uwe regtveerdigmakingen leert my.

TETH. *Bonitatem.*

65. Goedheyd hebt gy uwen knecht gedaen Heere, naer uw woord.

66. Goedheyd en onderwyzinge, en wetenheyd leert my: want ik heb uwe geboden geloofd.

67. Eer ik verootmoedigd werd zoo heb ik misdaen: daerom heb ik uwe woorden bewaerd.

68. Goed zyt gy: en in uwe goedheyd leert my uwe regtveerdigmakingen.

69. Vermenigvuldigd is op my de boosheyd der hooveerdigen: maer ik zal in myn geheel hert onderzoeken uwe geboden.

70. Hun hert is geronnen als melk: maer ik heb uwe wet overpeynsd.

71. Het is my goed dat gy my verootmoedigd hebt: dat ik mag leeren uwe regtveerdigmakingen.

72. Beter is my de wet uws monds, boven duyzenden van goud en zilver.

JOD. *Manus.*

73. Uwe handen hebben my gemaekt, en geformeerd: geeft my verstand dat ik uwe geboden leere.

74. Die u vreezen zullen my zien, en blyde zyn: om dat ik in uwe woorden vast gehoopt heb.

75. Ik heb bekend Heere dat uwe oordeelen geregtigheyd zyn: en in uwe waerheyd hebt gy my verootmoedigd.

76. Laet uwe bermhertigheyd geschieden dat zy my vertrooste, naer uw woord uwen dienaer.

77. Laet uwe bermhertigheden tot my komen, en ik zal leven: want uwe wet is myne diepe aendachtigheyd.

78. Laet de hooveerdigen beschaemd worden, want zy hebben te onregte tegen my boosheyd bedreven: maer ik zal geoefend worden in uwe geboden.

79. Laet ze tot my gekeerd worden

die u vreezen: en die uwe getuygenissen kennen.
80. Laet myn hert onbesmet worden in uwe regtveerdigmakingen, dat ik niet beschaemd worde.

CAPH. *Defecit.*

81. Myne ziel is bezweken in uwe zaligheyd: en in uw woord heb ik vast gehoopt.
82. Myne oogen zyn bezweken, in uw woord, zeggende: Wanneer zult gy my vertroosten?
83. Want ik ben geworden als eene leeren flessche in den rym: uwe regtveerdigmakingen heb ik niet vergeten.
84. Hoe veel zyn de dagen uws dienaers: wanneer zult gy van degene die my vervolgen oordeel doen?
85. De boozen hebben my klappernyen verteld: maer niet als uwe wet.
86. Alle uwe geboden zyn waerachtigheyd: te onregt hebben zy my vervolgd, helpt my.
87. Zeer byna hebben zy my verslonden op de aerde: maer ik heb uwe geboden niet verlaten.
88. Naer uwe bermhertigheyd maekt my levende: en ik zal bewaren de getuygenissen uws monds.

LAMED. *In æternum Domine.*

89. In der eeuwigheyd Heere blyft uw woord in den hemel.
90. Van geslachte tot geslachte is uwe waerheyd: gy hebt de aerde vastgemaekt, en zy blyft altyd.
91. Door uwe ordinantie duert den dag: want alle dingen dienen u.
92. Ten ware zake dat uwe wet myne diepe aendacht ware: zoo ware ik by aventure vergaen in myne ootmoedigheyd.
93. In der eeuwigheyd zal ik niet vergeten uwe regtveerdigmakingen: want in dezelve hebt gy my levende gemaekt.
94. Uwe ben ik, maekt my zalig: want uwe regtveerdigmakingen heb ik verzocht.
95. My hebben de zondaers verbeyd, om dat zy my verdoen zouden: uwe getuygenissen heb ik verstaen.
96. In alle volmakinge heb ik een eynde gezien: uw gebod is breed bovenmaten.

MEM. *Quomodo.*

97. Hoe heb ik uwe wet bemind? den geheelen dag is zy myne aendacht.
98. Gy maekt my door uw gebod wyzer dan myne vyanden zyn: want altyd is het met my.
99. Boven alle die my leerden heb ik verstaen: om dat uwe getuygenissen myne aendacht zyn.
100. Boven de ouders heb ik verstand gehad: om dat ik uwe geboden gezocht heb.
101. Van alle kwade wegen heb ik myne voeten afgekeerd: om dat ik uwe woorden bewaren zoude.
102. Van uwe oordeelen heb ik niet afgeweken: want gy hebt my eene wet gesteld.
103. Hoe zoet zyn myner keele uwe woorden, boven honig mynen monde!
104. Uwe geboden maken my verstandig: daerom heb ik gehaet alle de wegen der boosheyd.

NUN. *Lucerna.*

105. Een lichtvat mynen voeten is uw woord, en een licht mynen paden.
106. Ik heb het gezworen, en eenen vasten opzet gemaekt, te bewaren de oordeelen uwer regtveerdigheyd.
107. Ik ben in allen zyden verootmoedigd Heere: maekt my levende naer uw woord.
108. De vrywillige offeranden myns monds maekt behagelyk Heere: en uwe oordeelen leert my.
109. Myne ziel is in myne banden altyd: en uwe wet heb ik niet vergeten.
110. De zondaers hebben my eenen strik gesteld: en van uwe geboden heb ik niet gedoold.
111. Tot eene erfenisse heb ik verkregen uwe getuygenissen in der eeuwigheyd: want zy zyn myns herten verheugen.
112. Ik heb myn hert gebogen om te doen uwe regtveerdigmakingen in der eeuwigheyd, om den wederloon.

SAMECH. *Iniquos odio habui.*

113. De booze heb ik gehaet: en uwe wet heb ik bemind.
114. Gy zyt myn helper en ontvanger: en in uw woord heb ik vast gehoopt.
115. Wykt van my af gy kwaedwilligen: en ik zal onderzoeken de geboden myns Gods.

116. Ontvangt my naer uw woord, en ik zal leven : en beschaemt my niet van myn verwachten.
117. Helpt my, en ik zal zalig wezen : en ik zal myne gedachten in uwe regtveerdigmakingen altyd oefenen.
118. Gy hebt versmaed alle degene die afscheyden van uwe oordeelen : want onregtveerdig is hun gepeyns.
119. Voor overtreders heb ik gehouden alle de zondaers der aerde : daerom heb ik uwe getuygenissen bemind.
120. Doorsteekt myn vleesch met uwe vreezen : want uwe oordeelen heb ik gevreesd.

AIN. *Feci judicium.*

121. Ik heb oordeel en regtveerdigheyd gedaen : levert my niet dengenen die my lasteren.
122. Ontvangt uwen dienaer in het goede : laet de hooveerdigen my niet valschelyk beschuldigen.
123. Myne oogen zyn bezweken in uwe zaligheyd : en in het woord uwer regtveerdigheyd.
124. Doet uwen dienaer naer uwe bermhertigheyd : en uwe regtveerdigmakingen leert my.
125. Uw dienaer ben ik : geeft my verstand, dat ik weten mag uwe getuygenissen.
126. Het is tyd dat gy het doet Heere : zy hebben uwe wet te niet gebragt.
127. Daerom heb ik uwe geboden bemind boven goud, en topaes steen.
128. Daerom werd ik tot alle uwe geboden geschikt : alle kwade wegen heb ik gehaet.

PHE. *Mirabilia.*

129. Wonderlyk zyn uwe getuygenissen : daerom heeft ze myne ziel ondersocht.
130. De verklaringen van uwe woorden verlicht : en geeft verstand den kleynen kinderen.
131. Mynen mond heb ik opengedaen en adem ingehaeld : want uwe geboden begeerde ik.
132. Ziet my aen, en ontfermt u myner, naer het oordeel dergene die uwen naem liefhebben.
133. Myne gangen beschikt naer uw woord : en laet geene heerschappy over my hebben eenige onregtveerdigheyd.
134. Verlost my van der menschen versierde logenen : dat ik uwe geboden onderhoude.
135. Uw aenzigt verlicht op uwen knecht, en leert my uwe regtveerdigmakingen.
136. Myne oogen hebben watervloeden voortgebragt : om dat zy uwe wet niet bewaerd hebben.

SADE. *Justus es.*

137. Regtveerdig zyt gy Heere : en regt is uw oordeel.
138. Gy hebt geboden de regtveerdigheyd uwe getuygenissen : en uwe waerheyd zeer straffelyk.
139. Myne jaloersheyd heeft my doen verdwynen : om dat myne vyanden uwe woorden vergeten hebben.
140. Uw woord is zeer vurig : en uw knecht heeft het bemind.
141. Ik ben een jongeling, en versmaed : uwe regtveerdigmakingen heb ik niet vergeten.
142. Uwe regtveerdigheyd is eene regtveerdigheyd in der eeuwigheyd : en uwe wet is de waerheyd.
143. Verdruktheyd en benaeuwdheyd hebben my gevonden : uwe geboden zyn myne aendacht.
144. Geregtigheyd zyn uwe getuygenissen in der eeuwigheyd : geeft my verstand, en ik zal leven.

COPH. *Clamavi in toto corde.*

145. Ik heb geroepen uyt ganscher herte, verhoort my Heere : uwe regtveerdigmakingen zal ik zoeken.
146. Ik heb tot u geroepen, maekt my zalig : dat ik bewaren mag uwe geboden.
147. Ik heb den vroegen morgenstond voorgekomen, en ik heb geroepen : want in uwe woorden heb ik zeer gehoopt.
148. Myne oogen zyn tot u voorgekomen in den dageraed : dat ik uwe woorden bedenken zoude.
149. Hoort myne stemme naer uwe bermhertigheyd Heere : en naer uw oordeel maekt my levende.
150. Die my vervolgen hebben genaekt der boosheyd : maer van uwe wet zyn zy verre geworden.
151. Heere gy zyt by my : en alle uwe wegen zyn waerachtig.
152. Van het beginsel heb ik geweten

van uwe getuygenissen : dat gy die in der eeuwigheyd gefondeerd hebt.

RES. *Vide humilitatem.*

153. Ziet myne ellende en verlost my : want uwe wet heb ik niet vergeten.
154. Oordeelt myn oordeel, en verlost my : door uwe woorden maekt my levende.
155. Verre is van de zondaers de zaligheyd : want uwe regtveerdigmakingen hebben zy niet gezocht.
156. Uwe bermhertigheden zyn veel Heere : naer uw oordeel zoo maekt my levende.
157. Velen zyn er die my vervolgen en kwellen : van uwe getuygenissen ben ik niet afgeweken.
158. Ik heb de overtreders gezien, en ik verdween : om dat zy uwe woorden niet bewaerd hebben.
159. Ziet dat ik uwe geboden gehouden heb Heere : in uwe bermhertigheyd maekt my levende.
160. Het beginsel van uwe woorden is de waerachtigheyd : in der eeuwigheyd zyn alle de vonnissen uwer regtveerdigheyd.

SIN. *Principes.*

161. De prinsen hebben my vervolgd zonder zake : en van uwe woorden heeft myn hert gevreesd.
162. Ik zal blyde zyn in uwe woorden : gelyk die eenen grooten roof vindt.
163. De boosheyd heb ik gehaet en verfoeyd, maer uwe wet heb ik liefgehad.
164. Zevenwerf daegs heb ik u lof gezeyd, van de oordeelen uwer regtveerdigheyd.
165. Veel vredes is dengenen die uwe wet beminnen : en zy hebben geene verergering.
166. Ik verwachtte uwe zaligheyd Heere, en uwe geboden heb ik bemind.
167. Myne ziel heeft uwe getuygenissen bewaerd : en die zeer bemind.
168. Ik heb bewaerd uwe geboden en getuygenissen : want alle myne wegen zyn in uw aenschouwen.

TAU. *Appropinquet.*

169. Laet myne bede genaken voor uw aenzigt Heere : naer uwe uytspraek geeft my verstand.
170. Laet myne begeerte komen voor uw aenzigt : naer uwe uytsprake zoo verlost my.
171. Myne lippen zullen lofzang uytspreken, als gy my zult geleerd hebben uwe regtveerdigmakingen,
172. Myne tong zal uwe uytsprake voortzeggen : want alle uwe geboden zyn geregtigheyd.
173. Laet uwe hand wezen om my te helpen : want ik heb uwe geboden verkoren.
174. Ik heb uwe zaligheyd begeerd Heere : en uwe wet is myne aendacht.
175. Myne ziel zal leven, en u loven : en uwe oordeelen zullen my helpen.
176. Ik heb gedoold als een schaep dat verloren gegaen is : zoekt uwen dienaer, want uwe geboden heb ik niet vergeten.

CXIX. PSALM.

Een liedeken der trappen of der graden.

Ad Dominum cum tribularer.

1. Tot den Heer heb ik geroepen als ik verdrukt werd : en hy heeft my verhoord.
2. Heere verlost myne ziel van de booze lippen, en van de bedriegelyke tonge.
3. Wat mogt men u geven, en wat mogt men u toeleggen, tot de bedriegelyke tonge?
4. Scherpe pylen van den magtigen, en verdervende kolen.
5. Wee my, dat myne pelgrimagie verlengd is : ik heb gewoond met de bewooners van Cedar :
6. Zeer lang is myne ziel een vreemdeling geweest.
7. Met degene die vrede haten was ik vredelyk : als ik hen toesprak, zoo stonden zy tegen my op zonder zake.

CXX. PSALM.

Een liedeken der trappen.

Levavi oculos meos.

1. Ik heb myne oogen opgeheven tot de bergen, van waer myne hulp komen zal.
2. Myne hulp is van den Heere die hemel en aerde gemaekt heeft.

3. Hy laet uwen voet niet slipperen : noch hy slape niet die u bewaert.
4. Ziet hy zal niet sluymeren noch slapen, die Israël bewaert.
5. Den Heer bewaert u, den Heer is uwe bescherminge op uwe regter hand.
6. Des daegs zal u de zon niet branden: noch de maen des nachts.
7. Den Heer bewaert u van alle kwaed: den Heer beware uwe ziel.
8. Den Heer beware uwen ingang en uytgang : van nu aen en tot in der eeuwigheyd.

CXXI. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Lætatus sum.

1. Ik ben verblyd in hetgene dat my gezeyd is : In het huys des Heeren zullen wy gaen.
2. Onze voeten waren staende, in uwe voorhoven Jerusalem.
3. Jerusalem die opgetimmerd wordt als eene stad : die zich wel by malkander voegt.
4. Want derwaerts zyn de geslachten opgeklommen, de geslachten des Heeren : het getuygenis van Israël, om te belyden den naem des Heeren.
5. Want aldaer hebben de stoelen gezeten in het geregt, de stoelen over het huys van David.
6. Wenscht Jerusalem vrede : en overvloedigheyd zy dengenen die u liefhebben :
7. Laet vrede worden in uwe kracht : en overvloedigheyd in uwe torens.
8. Om myne broeders, en mynen naesten wille, sprak ik vrede van u :
9. Om het huys des Heeren onzes Gods, heb ik u goede dingen gezocht.

CXXII. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Ad te levavi.

1. Tot u heb ik myne oogen opgeheven, die in de hemelen woont.
2. Ziet gelyk de oogen der knechten zyn op de handen van hunne heeren, Gelyk de oogen der dienstvrouwe op de handen van hare vrouwe : alzoo zyn onze oogen tot den Heer onzen God, tot dat hy onzer ontfermt.
3. Ontfermt u onzer Heere, ontfermt u onzer : want wy zyn zeer vervuld met versmaedheden :
4. Zeer vol is onze ziel : der ryken spot, en versmaedheyd der hooveerdigen.

CXXIII. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Nisi quia Dominus.

1. Was den Heer by ons niet geweest, laet nu Israël zeggen :
2. Was den Heer in ons niet geweest, Toen de menschen tegen ons opstonden,
3. Zoo zouden zy by aventure ons levende verslonden hebben : Toen hunne razende gramschap vergramd was op ons,
4. Zoo zoude by aventure het water ons opgeslonden hebben.
5. Onze ziel is door eene beek gegaen: by aventure zoude onze ziel gegaen zyn door een onverdragelyk water.
6. Gebenedyd zy den Heer, die ons niet gegeven heeft tot eenen vang hunnen tanden.
7. Onze ziel is gelyk eene mussche verlost uyt den strik der jagers : Den strik is gebroken, en wy zyn verlost.
8. Onze hulp is in den naem des Heeren, die den hemel en de aerde gemaekt heeft.

CXXIV. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Qui confidunt.

1. Die in den Heere betrouwen, zullen wezen als den berg Sion : hy zal niet wankelen in der eeuwigheyd, die daer woont
2. In Jerusalem. Bergen zyn rondom haer : en den Heer is rondom zyn volk, van nu aen tot in der eeuwigheyd.
3. Want den Heer zal den schepter der zondaren niet laten op het lot der regtveerdigen : opdat de regtveerdigen hunne handen niet uytsteken zouden tot boosheyd.
4. Doet wel Heere den goeden en opregten van herte.
5. Maer die afwyken tot kwade ver-

bindingen, zal den Heer brengen met degene die boosheyd doen: vrede zy over Israël.

CXXV. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

In convertendo.

1. Als den Heer wederom verloste de gevangenen van Sion: zoo zyn wy geworden als getroost:

2. Toen werd met blydschap vervuld onzen mond: en onze tonge met verheugen. Dan zullen zy zeggen onder de heydenen: Den Heer heeft groote dingen met hen gedaen.

3. Den Heer heeft groote dingen met ons gedaen: wy zyn blyde geworden.

4. Verandert Heere onze gevangenisse, gelyk de beek in den zuyden wind.

5. Die in tranen zaeyen, zullen in verheugen maeyen.

6. Al gaende gingen zy en weenden, werpende hunne zaden. Maer komende zullen zy komen met verheugen, brengende hunne schooven.

CXXVI. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Nisi Dominus ædificaverit.

1. Ten zy dat den Heer het huys timmere, te vergeefs arbeyden zy die het timmeren. Ten zy dat den Heer de stad beware, te vergeefs waekt hy die ze bewaert.

2. Het is u te vergeefs voor den dag op te staen: staet op na dat gy gezeten hebt, die het brood der pynen eet.

3. Als hy zynen uytverkorenen slaep zal gegeven hebben: ziet de erfenisse des Heeren zyn de kinderen: den loon van de vrucht des buyks.

4. Gelyk de schichten in de hand van den magtigen: alzoo zyn de kinderen van de uytgeschudden.

5. Zalig is den man die zyne begeerten vervuld heeft van deze: hy zal niet beschaemd worden, als hy zyne vyanden aenspreken zal in de poorte.

CXXVII. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Beati omnes, qui timent.

1. Zalig zyn zy alle die den Heere vreezen, die wandelen in zyne wegen.

2. Want gy de arbeyden uwer handen zult eten: zalig zyt gy, en u zal wel zyn.

3. Uwe huysvrouw zal wezen als een welgeladen wynstok, in de wanden uws huys. Uwe kinderen zullen zyn als nieuwe plantsoenen der olyfboomen, rondom uwe tafel.

4. Ziet alzoo zal den mensch gebenedyd worden, die den Heere vreest.

5. Den Heer gebenedyde u uyt Sion: en zien moet gy de goeden van Jerusalem alle de dagen uws levens.

6. En zien moet gy de kinderen uwer kinderen, vrede over Israël.

CXXVIII. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Sæpè expugnaverunt.

1. Dikmaels hebben zy my bestreden van myne jongheyd af, laet Israël dat nu zeggen:

2. Dikmaels hebben zy bestreden van myne jongheyd af: maer zy hebben geene magt over my gekregen.

3. Op mynen rugge hebben de zondaers getimmerd: zy hebben lang gemaekt hunne boosheyd.

4. Den regtveerdigen Heer zal der zondaren nekken afhouwen:

5. Laet ze beschaemd worden en te rugge keeren alle die Sion haten.

6. Worden moeten zy als het hooy der daken: hetwelk wordt verdord eer het uytgetrokken wordt:

7. Waeraf dat hy zyne handen niet vullen zal die daer maeyt, en zynen schoot die schooven vergadert.

8. En die voorby gingen hebben niet gezeyd: De benedictie des Heeren zy op u: wy hebben u gebenedyd in den naem des Heeren.

CXXIX. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

De profundis.

1. Uyt de diepte heb ik geroepen tot u Heere :
2. Heere verhoort myne stem : Laet uwe ooren luysterende wezen naer de stemme myns biddens.
3. Is het dat gy de boosheden gade slaet Heere : Heere wie zal het verdragen?
4. Want by u is verzoening : en om uwe wet heb ik u Heere verdragen. Myne ziel heeft verdragen in zyn woord :
5. Myne ziel heeft gehoopt in den Heere.
6. Van de morgenhoede tot den nacht toe: zoo laet Israël in den Heere hopen.
7. Want by den Heere is bermhertigheyd : en by hem is zeer overvloedige verlossinge.
8. En hy zal Israël verlossen, van alle zyne boosheden.

CXXX. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Domine non est exaltatum cor.

1. Heere myn hert is niet verheven : noch myne oogen zyn opgeheven. Noch ik heb gewandeld in groote dingen : noch in wonderlyke dingen boven my.
2. Is het dat ik niet ootmoediglyk gevoelde: maer heb ik myn hert opgeheven : Gelyk een zuygeling die gespeend wordt op zyne moeder is, alzoo zy den loon in myne ziel.
3. Laet Israël hopen in den Heere, van nu aen en tot in der eeuwigheyd.

CXXXI. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Memento Domine David.

1 Gedenkt Heere Davids, en alle zyner zachtmoedigheyd :
2. Gelyk hy gezworen heeft den Heere, en eene belofte beloofd Jacobs God :
3. Is het dat ik ga in het tabernakel myns huys, is het dat ik klimme op het bedde myner rustplaetse :
4. Is het dat ik mynen oogen slaep geve, en mynen wenkbraeuwen sluymeringe :
5. En ruste den slaep myns hoofds: tot dat ik vinden zal eene plaets voor den Heere, een tabernakel voor den God van Jacob.
6. Ziet, wy hebben haer gehoord in Ephrata : wy hebben haer gevonden in de velden des wouds.
7. Wy zullen gaen in zyn tabernakel: wy zullen aenbidden in de plaets daer zyne voeten gestaen hebben.
8. Staet op Heere in uwe ruste, gy en arke van uwe heyligmaking.
9. Uwe priesters laet aengedaen worden met regtveerdigheyd : en uwe heyligen laet verheugen.
10. Om David uwen knecht, keert niet af het aenzigt van uwen Gezalfden.
11. Den Heer heeft David de waerheyd gezworen, en hy zal hem niet bedriegen: van de vrucht uws ligchaems zal ik stellen op uwen stoel.
12. Is het dat uwe kinderen bewaren myn testament, en deze myne getuygenissen, die ik hen leeren zal : en hunne kinderen tot in der eeuwigheyd, zullen zitten op uwen stoel.
13. Want den Heer heeft Sion verkoren: hy heeft ze verkoren tot eene wooninge voor zich zelven.
14. Dit is myne rust in de eeuwigheyd der eeuwigheden : hier zal ik woonen, want ik heb deze verkoren.
15. Hare weduwe zal ik gebenedydende gebenedyden : hare armen zal ik verzaden met brooden.
16. Hare priesters zal ik kleeden met zaligheyd : en hare heyligen zullen met een verheugen zich verheugen.
17. Derwaerts zal ik voortbrengen den hoorn van David, ik heb een lichtvat bereyd mynen Gezalfden.
18. Zyne vyanden zal ik kleeden met beschaemdheden : maer op hem zal bloeyen myne heyligmaking.

CXXXII. PSALM.

Een Liedeken der trappen.

Ecce quam bonum.

1. Ziet hoe goed, en hoe geneuglyk is

het de broeders te woonen met malkander eendragtiglyk:

2. Gelyk de zalve op het hoofd, dewelke nederdaelt tot in den baerd, den baerd van Aaron. Die nederdaelt tot in den ondersten lyst zyns kleeds:

3. Gelyk den dauw van Hermon, die nederdaelt op den berg Sion. Want daer heeft den Heer bevolen de gebenedyding, en het leven tot in der eeuwigheyd.

CXXXIII. PSALM.

Een Liedeken der Trappen.

Ecce nunc benedicite.

1. Ziet, gebenedydt nu den Heere, alle gy knechten des Heeren: Die staet in het huys des Heeren, de voorhoven van het huys onzes Gods.

2. In de nachten heft op uwe handen in het heylige, en gebenedydt den Heere.

3. Gebenedyden moet u den Heer uyt Sion, die gemaekt heeft hemel en aerde.

CXXXIV. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Laudate nomen Domini.

1. Looft den naem des Heeren, looft gy dienaers den Heere.

2. Die in het huys des Heeren staet, in de voorhoven des huys onzes Gods.

3. Looft den Heere, want den Heer is goed: zingt lof zynen naem, want hy is zoet.

4. Want den Heer heeft Jacob voor zich verkoren, Israël tot zyne bezittinge.

5. Want ik heb bekend dat den Heer groot is, en dat onzen God is boven alle goden.

6. Al dat den Heer gewild heeft, dat heeft hy gedaen in den hemel, en in de aerde, in de zee, en in alle de afgronden.

7. Voortbrengende de wolken van het uyterste der aerde: de bliksemen heeft hy tot regen gemaekt. Die de winden voortbrengt uyt zyne verborgene schatten:

8. Die geslagen heeft de eerstgeborenen van Egypten, van de menschen tot de beesten:

9. Hy heeft uytgezonden teekenen, en wonderwerken in het midden van u Egypten: op Pharao, en op alle zyne knechten.

10. Die vele volken verslagen heeft: en gedood sterke koningen.

11. Sehon den koning van de Amorrheen, en Og, den koning van Basan, en alle de koningryken van Chanaan.

12. En hy heeft hun land tot eene erfenisse gegeven, eene erfenisse Israël zynen volke.

13. Heere uwen naem is in der eeuwigheyd: Heere uwe gedenkenisse is van geslachte tot geslachte.

14. Want den Heer zal zynen volke regt oordeel doen; en over zyne knechten zal hy zich laten verzoenen.

15. De afgodenbeelden der heydenen zyn zilver en goud, werken van der menschen handen.

16. Eenen mond hebben zy, en zy zullen niet spreken: zy hebben oogen, en zy zullen niet zien.

17. Zy hebben ooren, en zy zullen niet hooren: want daer is geenen adem in hunnen mond.

18. Hun gelyk moeten zy worden die ze maken: en alle die in hen betrouwen.

19. Gy huys van Israël gebenedydt den Heere: gy huys van Aaron gebenedydt den Heere.

20. Gy huys van Levi gebenedydt den Heere: die den Heere vreest gebenedydt den Heere.

21. Gebenedyd zy den Heere uyt Sion, die in Jerusalem woont.

CXXXV. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Confitemini Domino.

1. Belydt den Heere want hy is goed; want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd.

2. Belydt den God der goden: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

3. Belydt den Heere der heeren: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

4. Die groote wonderlyke dingen doet alleen: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

5. Die de hemelen gemaekt heeft door het verstand: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

6. Die de aerde vastgemaekt heeft op de wateren : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

7. Die gemaekt heeft de groote lichten: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

8. De zon den dage voor te staen: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

9. De maen en de sterren den nacht voor te staen: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

10. Die Egypten geslagen heeft met hare eerstgeborenen : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

11. Die Israël uytgeleyd heeft uyt het midden van hen: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

12. Door eene magtige hand, en eenen uytgestrekten arm : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

13. Die gedeyld heeft de Roode zee in deelen : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

14. En heeft Israël uytgeleyd door het midden van haer : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

15. En heeft nedergeworpen Pharao en zyne magt in de Roode zee : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

16. Die zyn volk geleyd heeft door de woestyne : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

17. Die groote koningen verslagen heeft : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

18. En heeft gedood sterke koningen : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

19. Schon den koning van de Amorrheen : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

20. En Og den koning van Basan : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

21. En heeft hun land gegeven tot eene erfenisse : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

22. Eene erfenisse voor Israël zynen dienaer : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

23. Want in onze benaeuwdheden is hy onzer gedachtig geweest : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

24. En hy heeft ons verlost van onze vyanden: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

25. Die spyze geeft allen vleesche : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

26. Belydt God des hemels : want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd. Belydt den Heer der heeren: want in der eeuwigheyd duert zyne bermhertigheyd.

CXXXVI. PSALM.

Een Psalm van David, om Jeremias.

Super flumina.

1. Op de vloeden van Babylonien daer hebben wy gezeten en geweend : als wy dachten op Sion :

2. Aen de wilgen in het midden van haer, hebben wy onze muziekinstrumenten gehangen.

3. Want daer hebben zy ons gevraegd, die ons gevangen weg hebben geleyd, de woorden van de zangen : En die ons weggeleyd hebben: Zingt ons eenen lofzang van de zangliedekens van Sion.

4. Hoe zullen wy zingen den lofzang des Heeren in een vreemd land?

5. Is het dat ik uws vergete Jerusalem, zoo moet vergeten worden myne regter hand.

6. Myne tonge moet kleven aen myne kaken, is het dat ik uws niet gedenke. Is het dat ik Jerusalem niet voorstelle, in het beginsel myner blydschappe.

7. Weest gedachtig Heere der kinderen van Edom, in den dag van Jerusalem : Die daer zeggen : Reyn af, reyn af tot haren bodem toe.

8. Gy ellendige dochter van Babylonien : zalig is hy die u wedergeven zal uwen loon, denwelken gy ons geloond hebt.

9. Zalig is hy, die houden zal, en slaen uwe kleyne kinderen tegen den steen.

CXXXVII. PSALM.

Voor David zelven.

Confitebor.

1. Ik zal u belyden Heere uyt ganscher

herte : om dat gy gehoord hebt de woorden myns monds. In het aenschouwen der engelen zal ik u lof zingen :

2. Ik zal aenbidden tot uwen heyligen tempel, en belyden uwen naem. Voor uwe bermhertigheyd en waerheyd : want gy hebt over al groot gemaeckt uwen heyligen naem.

3. Wanneer ik u aenroep, zoo hoort my : gy zult de kracht in myne ziele vermenigvuldigen.

4. U moeten belyden Heere alle koningen der aerde : want zy hebben gehoord alle de woorden uws monds :

5. En laet ze zingen in des Heeren wegen : want groot is de glorie des Heeren.

6. Want den Heer is hoog, en hy aenziet de nederen : en de hoogen kent hy van verre.

7. Is het dat ik wandele in het midden der tribulatien, zoo zult gy my levende maken : en over de gramschap van myne vyanden hebt gy uwe hand uytgestoken, en uwe regter hand heeft my zalig gemaeckt.

8. Den Heer zal betalen voor my : Heere uwe bermhertigheyd is in der eeuwigheyd : de werken van uwe handen wilt niet versmaden.

CXXXVIII. PSALM.

Ten eynde, een Psalm van David.

Domine probasti me.

1. Heere gy hebt my beproefd en my gekend :

2. Gy hebt myn zitten gekend en myn opstaen :

3. Gy hebt myne gedachten gekend van verre : myn pad, en myn zeelken hebt gy onderzocht.

4. En alle myne wegen hebt gy te voren gezien : want daer is geene spraek in myne tong,

5. Ziet Heere, gy hebt gekend alle de laetste en oude dingen : gy hebt my gemaeckt, en op my hebt gy uwe hand geleyd.

6. Wonderlyk is uwe wetenheyd geworden uyt my : zy is groot geworden, en ik zal daertoe niet kunnen geraken.

7. Waerhenen zal ik gaen van uwen geest? of werwaerts zal ik van uw aenzigt vlieden?

8. Is het dat ik in den hemel klimme, daer zyt gy : is het dat ik nederdale ter helle, daer zyt gy tegenwoordig.

9. Is het dat ik myne vederen neme des morgens vroeg, en ga woonen aen het uyterste der zee :

10. Zoo zal ook uwe hand my derwaerts leyden : en uwe regter hand zal my houden.

11. En ik heb gezeyd : By aventure zullen my de duysternissen bedekken : en den nacht is myn verlichten in myne wellusten.

12. Want de duysternissen zullen van u niet verduysterd worden, en den nacht zal als den dag verlicht worden : gelyk zyne duysternissen, alzoo zal ook zyn licht zyn.

13. Want gy hebt myne nieren bezeten : gy hebt my opgenomen van myns moeders ligchaem.

14. Ik zal u belyden, want gy zyt vervaerlyk groot geworden : wonderlyk zyn uwe werken, en myne ziel bekent het zeer wel.

15. Myn gebeente is niet verborgen voor u, hetwelk gy gemaeckt hebt in het heymelyk : en myne substantie in het onderste der aerde.

16. Myne onvolmaektheyd hebben uwe oogen aengezien, en in uwen boek zullen zy alle geschreven worden : de dagen zullen gemaekt worden, en niemand daerin.

17. Maer uwe vrienden zyn my uytermate zeer eerlyk geworden u God : uytermate zeer is hunne heerlykheyd versterkt.

18. Ik zal ze tellen, en zy zullen boven het zand der zee vermenigvuldigd worden : ik ben opgestaen, en nog ben ik met u.

19. Is het dat gy God de zondaren doodt : zoo gaet gy bloedige mannen van my :

20. Want gy zegt in de gedachte : zy zullen in ydelheden uwe steden ontvangen.

21. Heb ik Heere niet gehaet degene die u haten : en verdween ik niet op uwe vyanden?

22. Met volkomen haet haette ik ze : zy zyn my vyanden geworden.

23. Proeft my God, en weet myn hert : vraegt my, en bekent myne paden.

24. En beziet of den weg der boosheyd

in my is : en leydt my in den eeuwigen weg.

CXXXIX. PSALM.

Ten eynde, Davids Psalm.

Eripe me Domine.

1. Verlost my Heere van den kwaden mensch : van den boozen man verlost my.
2. Die boosheden gedacht hebben in het herte : en dagelyks kryg aenregten.
3. Zy hebben hunne tonge gescherpt als serpenten : venyn der adderen is onder hunne lippen.
4. Bewaert my Heere van de hand des zondaers : en van de booze menschen verlost my. Die gedacht hebben myne gangen om te stooten :
5. De hooveerdigen hebben my eenen strik verborgen : En zy hebben zeelen uytgerekt tot eenen strik : by den weg hebben zy my een struyksel gesteld.
6. Ik heb den Heere gezeyd : Myn God zyt gy : verhoort Heere de stemme myns smeekens,
7. Heere, Heere de kracht myner zaligheyd : gy hebt beschermt myn hoofd in den dag des stryds :
8. Levert my niet Heere door myne begeerlykheyd den zondaer : zy hebben tegen my gedacht, verlaet my niet, opdat zy by aventure niet verheven worden.
9. Het hoofd van hunnen omgang : den arbeyd van hunne lippen zal hen overdekken.
10. Kolen zullen op hen vallen, in het vuer zult gy ze nederwerpen : in de ellendigheden zullen zy niet staende blyven.
11. Een man van veel woorden zal niet gevorderd worden op de aerde : den onregtveerdigen man zullen kwade dingen bevangen in de dood.
12. Ik heb gekend dat den Heer het regt van den behoeftigen doen zal : en de wrake van de armen.
13. Maer noglans zullen de regtveerdigen uwen naem belyden : en de opregten zullen woonen voor uw aenschyn.

CXL. PSALM.

Davids Psalm.

Domine clamavi.

1. Heere ik heb geroepen tot u, verhoort my : luystert naer myne stemme, als ik tot u roepen zal :
2. Laet myn gebed opklimmen gelyk een reukoffer voor uw aenzigt : het opheffen myner handen laet wezen als een avondsacrificie.
3. Heere behoedt mynen mond : en bewaert myne lippen.
4. Neygt myn hert niet af tot de woorden der kwaedheyd, om te ontschuldigen de onschulden in de zonden. Met de menschen die boosheyd doen : en ik zal geene gemeynschap houden met hunne uytverkorenen.
5. Den regtveerdigen zal my straffen in bermhertigheyd, en my berispen : maer de olie des zondaers zal myn hoofd niet vet maken. Want myn gebed is nog in hun welbehagen :
6. Hunne regters gevoegd aen den steen zyn verslonden. Zy zullen myne woorden hooren, want zy vermogten het :
7. Gelyk de vettigheyd der aerde uytgeborsten is op de aerde : alzoo zyn onze beenderen verstrooyd omtrent de helle :
8. Want tot u o Heere, Heere zyn myne oogen : in u heb ik gehoopt, neemt myne ziel niet weg.
9. Bewaert my van den strik, denwelken zy my geleyd hebben : en van de struykselen dergene die boosheyd doen.
10. In zyne nette zullen de zondaers vallen : alleenlyk ben ik tot dat ik voorby ga.

CXLI. PSALM.

Davids verstand, als hy in de spelonk, of in het hol was, een gebed. (1 Reg. 24.)

Voce mea.

1. Met myne stemme heb ik geroepen : met myne stemme heb ik tot den Heere hertelyk gebeden :
2. Ik stort voor zyn aenzigt myn gebed uyt, en myne tribulatie spreek ik voor hem uyt.
3. Als myn geest uyt my verflaeuwt, en gy hebt myne paden gekend. In dezen weg, daer ik in wandelde, hebben zy my eenen strik verborgen.

4. Ik merkte aen de regterzyde en ik zag : en daer was niemand die my kende. Ik kan niet ontvlieden, en daer is niemand die myne ziel zich aentrekt.
5. Ik heb tot u geroepen Heere, ik heb gezeyd : Gy zyt myne hoop, myn deel in het land der levenden.
6. Luystert naer myn hertelyk bidden : want ik ben bovenmaten zeer vernederd. Verlost my van degene die my vervolgen : want zy zyn my te sterk geworden.
7. Leydt myne ziel uyt de gevangenisse om uwen naem te belyden : de regtveerdigen verbeyden my, tot dat gy my wederloon geeft.

CXLII. PSALM.

Een Psalm van David, als hem vervolgde Absalom zyn Zoon. (2. Reg. 17.)

Domine exaudi.

1. Heere verhoort myn gebed : met uwe ooren zoo vat myn klagelyk bidden in uwe waerheyd : verhoort my in uwe regtveerdigheyd.
2. En gaet niet in het regt met uwen dienaer : want in uw aenzigt zal geen levende geregtveerdigd worden.
3. Want den vyand heeft myne ziel vervolgd : hy heeft in de aerde myne ziel vernederd. Hy heeft my gesteld in het donker gelyk de dooden der wereld :
4. En myn geest is beangst geweest op my, myn hert is in my ontsteld geworden.
5. Ik ben gedachtig geweest der oude dagen, ik heb overdacht alle uwe werken : in de werken uwer handen oefende ik myne gepeynzen.
6. Ik heb myne handen uytgereykt tot u : myne ziel is voor u als aerde zonder water :
7. Heere verhoort my haestelyk : myn geest is bezweken. Keert uw aenzigt van my niet : en ik zal gelyk zyn dengenen die nederdalen in den put.
8. Doet my vroeg hooren uwe bermhertigheyd : want ik heb in u gehoopt. Maekt my kennelyk den weg, daer ik in wandelen mag : want tot u heb ik myne ziel opgeheven.
9. Verlost my van myne vyanden Heere, tot u ben ik gevloden :
10. Leert my uwen wille doen, want gy zyt myn God. Uwen goeden geest zal my leyden in den regten weg :
11. Om uwen naem Heere zult gy my levende maken in uwe geregtigheyd. Gy zult myne ziel van de tribulatie uytleyden :
12. En door uwe bermhertigheyd zult gy myne vyanden heel vernielen. En gy zult vernielen alle die myne ziel verdrukken : want ik ben uw dienaer.

CXLIII. PSALM.

Een Psalm van David tegen Goliath.

Benedictus Dominus Deus.

1. Gebenedyd zy den Heer myn God, die myne handen leert ten stryde, en myne vingeren ter oorloge.
2. Myne bermhertigheyd, en myn toevlugt : myn ontvanger en verlosser : Myn beschermer, en in hem heb ik gehoopt : die myn volk my onderdanig maekt.
3. Heere wat is den mensch, dat gy u hem te kennen geeft? of des menschen zoon, dat gy hem acht?
4. Den mensch is der ydelheyd gelyk geworden : zyne dagen gaen voorby als eene schaduwe.
5. Heere neygt uwe hemelen, en komt nederwaerts : raekt de bergen, en zy zullen rooken.
6. Bliksemt, en gy zult ze verstrooyen : zendt uyt uwe pylen, en gy zult ze verstooren :
7. Zendt uyt uwe hand van den hooge, trekt my uyt, en verlost my van vele wateren : van de hand der vreemde kinderen.
8. Derwelker mond heeft ydele dingen gesproken : en hunne regter hand is eene regter hand der boosheyd.
9. God ik zal u eenen nieuwen zang zingen : op een psalterspel van tien snaren zal ik u spelen.
10. Die den koningen zaligheyd geeft : die David uwen knecht verlost hebt :
11. Verlost my van den kwaden zweerde. En verlost my van de hand der vreemde kinderen, derwelker mond heeft ydelheyd gesproken : en hunne regter hand is eene regter hand der boosheyd :
12. Derwelker kinderen zyn gelyk nieuwe plantsoenen in hunne jongheyd.

Hunne dochteren zyn toegemaekt : alom versierd als de gelykenisse van eenen tempel.

13. Hunne kelders zyn vol, overvloeyende van den eenen in den anderen. Hunne schapen zyn vruchtbaer, overvloedig in hunne uytgangen :

14. Hunne runderen zyn vet. Daer is geene vervalling der wanden, noch doorgang : noch geroep in hunne straten.

15. Zalig hebben zy genoemd het volk dat deze dingen heeft : zalig is het volk, wiens den Heer zyn God is.

CXLIV. PSALM.

Eene lofzegging voor David zelven.

Exaltabo te Deus.

1. Ik zal u verheffen myn God gy koning : en ik zal uwen naem gebenedyden in de eeuwigheyd der eeuwigheden.

2. Van dage te dage zal ik u gebenedyden : en uwen naem loven in der eeuwigheyd, en in de eeuwigheyd der eeuwigheden.

3. Groot is den Heer en loffelyk bovenmaten : en zyner grootheyd is geen eynde.

4. Kindskinderen zullen uwe werken pryzen : en uwe magtigheyd zullen zy verkondigen.

5. De heerlykheyd van de glorie uwer heyligheyd zullen zy spreken : en uwe wonderlyke dingen zullen zy vertellen.

6. En de kracht van uwe vervaerlykheden zullen zy zeggen : en uwe grootheyd zullen zy vertellen.

7. De gedenkenisse van de overvloedigheyd uwer zoetigheyd zullen zy uytspreken : en in uwe regtveerdigheyd zullen zy zich verheugen.

8. Genadig en bermhertig is den Heer: lydzamig en zeer bermhertig.

9. Zoet is den Heer eenen iegelyken : en zyne bermhertigheden zyn over alle zyne werken.

10. Alle uwe werken moeten u belyden Heere : en uwe heyligen moeten u gebenedyden.

11. De glorie uws ryks zullen zy zeggen : en uwe magt zullen zy verkondigen :

12. Opdat zy uwe magt mogen bekend maken den kinderen der menschen : en de glorie van de heerlykheyd uws ryks.

13. Uw ryk is een ryk van alle eeuwen : en uwe heerschappy in alle geslachte en geslachte. Getrouw is den Heer in alle zyne woorden : en heylig in alle zyne werken.

14. Den Heer heft op alle die daer vallen : en hy regt op alle die nedergestooten zyn.

15. De oogen van alle hopen in u Heere : en gy geeft hun spyze ten bekwamen tyde.

16. Gy opent uwe hand : en vervult alle gedierten met benedictie.

17. Den Heer is regtveerdig in alle zyne wegen : en heylig in alle zyne werken.

18. Den Heer is by alle degene die hem aenroepen : alle degene die hem aenroepen in der waerheyd.

19. Den wille dergene die hem vreezen zal hy doen, en hun gebed zal hy verhooren : en hy zal ze zalig maken.

20. Den Heer bewaert alle die hem liefhebben : en alle de zondaren zal hy heel te niet doen.

21. Myn mond zal des Heeren lof spreken : en gebenedyden moet alle vleesch zynen heyligen naem, in der eeuwigheyd, en in de eeuwigheyd der eeuwigheden.

CXLV. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God, van Aggeus en Zacharias.

Lauda anima mea Dominum.

1. Myne ziel looft den Heer, ik zal den Heer loven in myn leven : ik zal den Heere lof zingen zoo lange als ik wezen zal. Wilt u niet betrouwen op de prinsen;

2. In de kinderen der menschen daer geene zaligheyd in is.

3. Zyn geest zal uytgaen, en zal wederkeeren in zyn land : in dien dag zullen alle hunne gedachten vergaen.

4. Zalig is hy wiens helper is den God van Jacob, wiens hoop is in den Heere zynen God :

5. Die gemaekt heeft hemel en aerde, de zee, en al dat er in is.

6. Die de waerheyd bewaert in der eeuwigheyd, die dengenen die onregt

lyden regt doet : die den hongerigen spyze geeft. Den Heer ontbindt de geveterden :

7. Den Heer verlicht de blinden. Den Heer regt op die nedergestooten zyn, den Heer bemint de regtveerdigen.

8. Den Heer bewaert de vreemdelingen, de weeze en weduwe zal hy ontvangen : en de wegen der zondaren zal hy vernielen.

9. Den Heer zal regeren in der eeuwigheyd, uwen God Sion, van geslachte tot geslachte.

CXLVI. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Laudate Dominum.

1. Looft den Heer, want goed is den lofzang onzen God : laet den lof blyde en schoon wezen.

2. Den Heer Jerusalem timmerende : zal de verstrooydheden van Israël vergaderen.

3. Die geneest degene die heel gebroken van herte zyn : en verbindt hunne kwetsuren.

4. Die de menigte der sterren telt : en die alle by namen noemende is.

5. Groot is onzen Heer, en groot is zyne magt : en zyner wysheyd is geen getal.

6. Den Heer is ontvangende de zachtmoedige : maer vernederende de zondaers tot der aerde toe.

7. Zingt den Heere voor in belydinge : zingt hem lof op de harpe.

8. Die den hemel bedekt met wolken : en bereydt der aerde regen. Die gras voortbrengt op de bergen : en kruyd ten dienste der menschen.

9. Die den beesten hunne spyze geeft : en der raven jongen die hem aenroepen.

10. Hy zal in de sterkheyd des peerds geenen lust hebben : noch in eens mans beenen zal hy behagen hebben.

11. Den Heer heeft behagen op degene die hem vreezen : en aen degene die hopen op zyne bermhertigheyd.

CXLVII. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Lauda Jerusalem Dominum.

12. Looft Jerusalem den Heer ; looft uwen God Sion.

13. Want hy heeft vastgemaekt de sloten van uwe poorten : hy heeft uwe kinderen gebenedyd in u.

14. Die uwe palen gesteld heeft vrede : en met de bloeme der tarwe u verzaedt.

15. Die zyn woord uytzendt tot de aerde : rasschelyk loopt zyn woord.

16. Die den sneeuw geeft gelyk wolle : die den nevel gelyk assche sproeyt.

17. Hy werpt zyn kristalyn gelyk beten : wie zal kunnen staende blyven voor het aenzigt van zyne koude?

18. Hy zal zyn woord uytzenden en die smelten ; zyn wind zal blazen, en de wateren zullen vlieten.

19. Die zyn woord verkondigt Jacob : zyne regtveerdigheden en oordeelen Israël.

20. Hy heeft alzoo niet gedaen alle natien, en zyne oordeelen heeft hy hun niet geopenbaerd. Alleluia.

CXLVIII. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Laudate Dominum de Cœlis.

1. Looft den Heer gy die van de hemelen zyt : looft hem in de hoogten.

2. Looft hem alle zyne engelen : looft hem alle zyne krachten.

3. Looft hem zon en maen : looft hem alle sterren en het licht.

4. Looft hem gy hemelen der hemelen : en de wateren die boven de hemelen zyn,

5. Laet loven den naem des Heeren. Want hy heeft het gezeyd, en zy werden gemaekt : hy heeft het geboden, en zy werden geschapen.

6. Hy heeft die vastgesteld in de eeuwigheyd, en in de eeuwigheyd der eeuwigheden : een gebod heeft hy gesteld, en het zal niet vergaen.

7. Looft den Heer gy die van de aerde zyt, draken en alle afgronden.

8. Vuer, hagel, sneeuw, ys, winden der tempeesten : die zyn woord doen :

9. Bergen, en alle de heuvelen : vruchtbare boomen, en alle cederboomen.

10. Beesten, en allerhande vee, serpenten, en gevederde vogelen :
11. Koningen der aerde, en alle volken : prinsen, en alle regters der aerde.
12. Jongelingen, en maegden : oude lieden met de jongen laet den naem des Heeren loven :
13. Want zyn naem alleen is verheven.
14. Zyne belydinge is boven hemel en aerde : en hy heeft verheven den hoorn zyns volks. Lofzang zy alle zynen heyligen : den kinderen van Israël, den volke dat hem genaekt.

CXLIX. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Cantate Domino canticum novum.

1. Zingt den Heere eenen nieuwen lofzang : zyn lof is in de vergaderinge der heyligen.
2. Laet Israël blyde zyn in hem die hem geschapen heeft : en de dochteren van Sion laet zich verblyden in haren koning.
3. Laet ze zynen naem loven in de reyen : met bomme en met psalterspel laet ze hem lof spelen :
4. Want den Heer heeft behagen in zyn volk : en hy heeft de zachtmoedigen verheven ter zaligheyd.
5. De heyligen zullen zich verheugen in glorie : zy zullen blyde zyn in hunne slaepkameren.
6. De vrolykheden Gods zyn in hunne keel : en zweerden aen beyde zyden snydende in hunne handen :
7. Om wrake te doen in de natien : straffingen onder de volken.
8. Om hunne koningen te binden met veteren : en hunne edelen met yzeren handboeyen.
9. Dat zy in hen mogen doen het beschreven oordeel : deze glorie is alle zynen heyligen. Alleluia.

CL. PSALM.

Alleluia, dat is, looft God.

Laudate Dominum in sanctis.

1. Looft den Heere in zyne heyligen : looft hem in het firmament zyner kracht.
2. Looft hem in zyne heyrkrachten : looft hem naer de menigte zyner grootheyd.
3. Looft hem met het geluyd der trompette : looft hem met het psalterspel en met de harpe.
4. Looft hem met de bomme, en in de reye : looft hem met de snaren en orgel.
5. Looft hem met de welluydende cimbalen : looft hem met de cimbalen des jolyts :
6. Alle geest love den Heere. Alleluia.

HET BOEK VAN SALOMONS

PARABELEN OF GELYKENISSEN,

In het Hebreeuwsch genoemd Misle, in het Latyn Proverbia.

HET I. KAPITTEL.

De goddelyke wysheyd roept en vermaent ons door den mond van Salomon, en waerschouwt ons voor de zondaers, derwelker woorden, maniere ende straffinge hier verhaeld worden.

1. Dit zyn de parabelen van Salomon, Davids zoon, den koning van Israël.
2. Om te weten wysheyd en onderwyzing :
3. Om te verstaen de woorden der verstandigheyd : en om te ontvangen de onderwyzing der leeringe, regtveerdigheyd, en oordeel, en geregtigheyd :

4. Opdat den kleynen mag kloekheyd gegeven worden, den jongeling wetenheyd en verstand.

5. Den wyzen hoorende zal wyzer worden : en den verstandigen zal regimenten bezitten.

6. Hy zal de parabele bemerken, en de bediedenisse, de woorden der wyzen, en hunne donkere reden.

7. De vreeze des Heeren is het beginsel der wysheyd. De dwazen verachten de wysheyd en leering.

8. Hoort myn zoon de leering uws vaders, en verlaet de wet uwer moeder niet :

9. Opdat er gratie tot uwen hoofde gedaen worde, en eenen halsband aen uwen hals.

10. Myn zoon, is het dat u de zondaers aenlokken consenteert hun niet.

11. Is het dat zy zeggen : Komt met ons, laet ons op het bloed lagen leggen, laet ons bedektelyk lagen leggen tegen den onnoozelen zonder oorzake :

12. Laet ons dien verslinden gelyk de helle al levende, en geheel als nederdalende in den put.

13. Allerhande kostelyk goed zullen wy vinden, wy zullen onze huyzen vullen met rooven.

14. Werpt het lot met ons, laet onzer allen eene borze wezen.

15. Myn zoon, wandelt met hen niet, weert uwen voet van hunne paden.

16. Want hunne voeten loopen tot het kwaed, en zy zyn haestig om bloed te storten.

17. Maer te vergeefs wordt een net gespreyd voor de oogen der vogelen.

18. En zy leggen lagen tegen hun eygen bloed, en stellen voorts bedriegelykheden tegen hunne eygene zielen,

19. Alzoo zyn de paden van allen gierigen mensch, zy rooven de zielen der bezitters.

20. De wysheyd predikt buyten, op de straten geeft zy hare stemme :

21. Aen het hoofd der scharen roept zy, in de deuren der stadspoorten brengt zy hare woorden voort, zeggende :

22. Hoe lang zult gy kleynen de kindschheyd beminnen? en hoe lang zullen de dwazen zich zelven schadelyke dingen begeeren? en de onwyzen de wetenheyd haten?

23. Keert u tot myne berispinge : ziet ik zal u mynen geest voortbrengen, en ik zal u myne woorden toonen.

24. Want ik heb geroepen, en gy hebt geweygerd : ik heb myne hand uytgestoken, en daer was niemand die daerop zag.

25. Gy hebt al mynen raed versmaed, en myne straffingen hebt gy niet geacht.

26. Dus zal ik ook in uwe verderfenisse lagchen, en u bespotten, als u het gene dat gy vreesde, zal overgekomen zyn.

27. Als u overkomen zal zyn eene onverzienige katyvigheyd, en dat de verderfenisse u overvallen zal als een stormenden wind : als over u komen zal de verdruktheyd en benaeuwdheyd :

28. Dan zullen zy my aenroepen, en ik zal ze niet aenhooren : 's morgens vroeg zullen zy opstaen, en my niet vinden :

29. Om dat zy de leeringe gehaet hebben, en de vreeze des Heeren niet hebben ontvangen,

30. Noch gevolgd hebben mynen raed, en gelasterd hebben alle myne straffinge.

31. Hierom zullen zy de vruchten huns wegs eten, en van hunne raden zullen zy verzaed worden.

32. Den afkeer der kleynen zal hen dooden, en den voorspoed der dwazen zal ze bederven.

33. Maer die my hoort, zal zonder vervaerdheyd rusten, en overvloedigheyd gebruyken, als de vreeze der kwaden zal weggenomen zyn.

HET II. KAPITTEL.

Wat goeds dat geeft de wysheyd, en hoe veel kwaeds dat ze afkeert, met dewelke Gods giften komen, en zonder dewelke men alom doolt.

1. Myn zoon, is het dat gy myne reden ontvangt, en myne geboden by u verbergt,

2. Opdat uwe oore wysheyd hoore : zoo neygt uw hert om te bekennen de verstandigheyd.

3. Want is het dat gy aenroept de wysheyd, en uw hert buygt tot de verstandigheyd :

4. Is het dat gy die zoekt gelyk geld, en dat gy die als schatten uytgraeft :

5. Dan zult gy verstaen de vreeze Gods, en Gods kennis vinden :

6. Want den Heer geeft wysheyd : en uyt zynen mond komen verstandigheyd en wetenheyd.

7. Hy zal bewaren de zaligheyd van de opregten, en beschermen degene die simpelyk wandelen,

8. Behoedende de paden der regtveerdigheyd, en der heyligen wegen bewarende.

9. Dan zult gy verstaen de regtveerdigheyd, en het oordeel, en geregtigheyd, en alle goede paden.

10. Is het dat de wysheyd in uw hert gaet, en dat de kennis uwer ziele behaegt :

11. Zoo zal den raed u bewaren, en de voorzigtigheyd u behouden.

12. Dat gy zult verlost worden van den kwaden weg, en van den mensch die verkeerde dingen spreekt :

13. Die daer verlaten de regte bane, en wandelen door duystere wegen :

14. Die zich verblyden als zy kwalyk gedaen hebben, en verheugen zich in de allerkwaedste dingen :

15. Derwelker wegen verkeerd zyn, en hunne gangen van kwade fame.

16. Opdat gy moogt verlost worden van de vreemde vrouw, en die van buyten is, die hare woorden zacht maekt.

17. En verlaet den leydsman van hare jonge jeugd.

18. En die het verbond haers Gods vergeten heeft, want haer huys is ter dood geneygd, en ter hellewaert hare paden.

19. Alle die tot haer ingaen, zullen niet wederkeeren, noch zy zullen de paden des levens aennemen.

20. Opdat gy moogt wandelen in den goeden weg : en de paden der regtveerdigen bewaren.

21. Want die opregt zyn, zullen op de aerde woonen, en de simpelen zullen daerin blyven.

22. Maer de ongoddelyken zullen van de aerde vernield worden : en die boosselyk doen zullen daeruyt geroeyd worden.

HET III. KAPITTEL.

Hy vermaent ons tot de vreeze Gods, en tot lydzaemheyd, en hier wordt verhaeld een lof der wysheyd, en vermaent ons ook dezelve aen te hangen.

1. Myn zoon, vergeet myne wet niet, en uw hert beware myne geboden.

2. Want langheyd der dagen, en jaren des levens, en vrede zullen zy u aenbrengen.

3. Bermhertigheyd en waerheyd moeten u niet verlaten, doet die rondom uwe keel, en beschryft ze in de tafelen uws herten :

4. En gy zult gratie en goede leeringen vinden voor God en de menschen.

5. Hebt betrouwen in den Heere uyt al uw herte, wilt niet staen op uwe eygene kloekheyd.

6. In alle uwe wegen zoo peynst op hem, en hy zal uwe gangen beschikken.

7. Zyt niet wys by u zelven : vreest God, en wykt van het kwaed :

8. Want dat zal voorwaer gezondheyd wezen uwen navel, en eene verversching van uwe gebeenten.

9. Eert den Heere van uwe goeden, en van de eerstelingen alle uwer vruchten geeft hem :

10. En uwe schuren zullen vervuld worden met verzaedheyd, en uwe persen zullen van wyn overvloedig zyn.

11. Myn kind, verwerpt de kastyding des Heeren niet : noch wilt kleynmoedig worden als gy van hem gestraft wordt :

12. Want denwelken den Heer lief heeft, dien straft hy : en heeft welbehagen in hem, als een vader in zyn kind.

13. Zalig is den mensch die wysheyd vindt, en die overvloedig is van voorzigtigheyd :

14. Beter is het verkrygen van die, dan de komenschap van goud en zilver, hare vruchten zyn de eerste en de allerzuyverste :

15. Zy is beter dan alle rykdommen : en al dat men begeert, mag by haer niet geleken worden.

16. Langheyd der dagen is in hare regter hand, en in hare slinker hand, rykdommen en glorie.

17. Hare wegen zyn schoone wegen, en alle hare paden zyn vreedzamig.

18. Zy is een hout des levens dengenen die ze aenveerden : en die ze behoudt, is zalig.

19. Den Heer heeft door wysheyd de aerde gefondeerd, en den hemel vastgemaekt met voorzienigheyd.

20. Door zyne wysheyd zyn uytgeborsten de afgronden, en de wolken rennen te zamen met den dauw.

21. Myn zoon, laet dit van uwe oogen niet ontvlieden : Bewaert de wet en den raed :

22. En het zal uwer ziele leven wezen, en gratie uwen monde.

23. Dan zult gy getrouwelyk wandelen in uwen weg, en uw voet zal niet struykelen :

24. Is het dat gy slaept, zoo zult gy niet vreezen : gy zult rusten, en uw slaep zal zoet zyn.

25. Alzoo dat gy niet zult vreezen van onverzienelyke vervaerdheyd, en der ongoddelyken magt u overvallende.

26. Want den Heer zal aen uwe zyde wezen, en uwen voet bewaren dat gy niet gevangen wordt.

27. Wilt hem niet verbieden wel te doen die het vermag : is het dat gy moogt, doet zelf ook wel :

28. Noch zegt uwen vriend : Gaet henen, en komt weder : en morgen zal ik het u geven : als gy het terstond zoudt mogen geven.

29. Bestaet geen kwaed tegen uwen vriend, daer hy zyn betrouwen op u gesteld heeft.

30. Kyft tegen niemand zonder zake, als hy u geen kwaed gedaen heeft.

31. Volgt niet na den onregtveerdigen mensch, noch volgt zyne wegen :

32. Want alle bespotter is den Heere eene afgrysselykheyd, en met den simpelen is zyne spraek.

33. In den huyze des goddeloozen is van den Heere de armoede : maer de wooningen der regtveerdigen zullen gebenedyd worden.

34. Hy zal de spotters bespotten, en den zagtmoedigen zal hy gratie geven.

35. Glorie zullen de wyzen beërven : wanneer de dwazen hoog komen, zoo worden zy ter schande.

HET IV. KAPITTEL.

Den wyzen man vermaent, dat door zyn exempel de menschen wysheyd zoeken zullen met den profyte daeraen hangende, en hoe dat men de leden des ligchaems voor kwaed behoeden zal.

1. Hoort kinderen de onderwyzing uws vaders, en merkt aen dat gy voorzigtigheyd moogt weten.

2. Eene goede gave zal ik u geven, verlaet myne wet niet.

3. Want ik ben ook myns vaders zoon geweest, teederkens. en een eeniggeboren voor myne moeder :

4. En hy leerde my, en zeyde : Uw hert ontvange myne woorden, bewaert myne geboden, en gy zult leven.

5. Bezit wysheyd, bezit voorzigtigheyd : vergeet niet, noch wykt af van de woorden myns monds.

6. Verlaet ze niet, en zy zal u bewaren : bemint haer, en zy zal u onderhouden.

7. Het beginsel der wysheyd, bezit wysheyd, en in alle uwe bezitting krygt voorzigtigheyd :

8. Neemt die tot u, en zy zal u verheffen : gy zult van haer geëerd worden, als gy haer zult omhelsd hebben.

9. Zoo zal zy uwen hoofde vermeerderingen van gratien geven, en met eene heerlyke kroon zal zy u overdekken.

10. Hoort myn zoon, en ontvangt myne woorden, dat de jaren des levens u mogen vermenigvuldigd worden.

11. Den weg der wysheyd zal ik u toonen, ik zal u leyden door de paden der geregtigheyd :

12. Dewelke als gy zult ingegaen zyn, zoo zullen uwe gangen niet benaeuwd worden, en loopende zult gy geen struyksel hebben.

13. Houdt de onderwyzinge, verlaet ze niet : bewaert ze, want zy is uw leven.

14. Hebt geene geneugte in de wegen der ongoddelyken, noch laet u behagen den weg der kwaden.

15. Vliedt daeraf, noch gaet daer door : wykt af, en verlaet dien :

16. Want zy slapen niet, zy en hebben kwaed gedaen : den slaep wordt van hen weggenomen, tot dat zy iemand verdrukt hebben.

17. Zy eten het brood der ongoddelykheyd, en drinken den wyn der boosheyd,

18. Maer het pad der regtveerdigen, als een blinkende licht, gaet voort en wast tot eenen volkomen dag.
19. Den weg der ongoddelyken is duyster: zy weten niet waer zy vallen.
20. Myn zoon, vat myne reden, en tot myne uytspraek neygt uwe oore.
21. Laet ze van uwe oogen niet gaen, bewaert ze in het midden uws herten:
22. Want zy zyn het leven dengenen die ze vinden, en allen vleesche gezondheyd.
23. Met aller hoede bewaert uw hert, want daeruyt komt het leven.
24. Doet van u den verkeerden mond, en de achterklappende lippen laet verre van u zyn.
25. Laet uwe oogen zien dat regt is, en uwe wenkbraeuwen laet voor uwe gangen gaen.
26. Schikt een pad uwen voeten, en alle uwe wegen zullen gevestigd worden.
27. Wykt niet af ter regter, noch ter slinker zyde: keert uwen voet van het kwaed. Want de wegen, die ter regterzyde zyn, kent den Heer: maer verkeerd zyn zy die ter slinker zyde zyn. Maer hy zal uwe loopen regt maken, en uwe wegen zal hy in vrede verlengen.

HET V. KAPITTEL.

Hy vermaent de hoeren te schouwen, en dat de dagen en jaren niet verloren worden: dat men zyne eygen huysvrouw beminne, en schouwe eene vreemde.

1. Myn zoon, hoort toe naer myne wysheyd, en tot myne voorzigtigheyd neygt uwe oor,
2. Opdat gy bewaren moogt de gedachten, en dat uwe lippen mogen de onderwyzinge bewaren. Begeeft u niet tot het bedrog der vrouwe:
3. Want druypende honigraten zyn der hoere lippen, en blinkender dan olie is hare keel.
4. Maer hare uytersten zyn bitter gelyk alsem, en scherp als een zweerd op beyde zyden snydende.
5. Hare voeten gaen nederwaerts ter dood, en tot de hellen gaen hare gangen door.
6. Door het pad des levens wandelen die niet, ongestadig zyn hare gangen, en onvindelyk.
7. Daerom nu myn zoon hoort my, en scheydt niet van de woorden myns monds.
8. Maekt verre van haer uwen weg, en genaekt de deuren van haren huyze niet.
9. Geeft den vreemden uwe eere niet, en uwe jaren den wreeden.
10. Dat by aventure de vreemden niet vervuld worden van uw vermogen, en dat uwe arbeyden niet zyn in een vreemd huys,
11. En dat gy dan zuchtet in de uyterste dagen, als gy uw vleesch en ligchaem verteerd zult hebben, en zeggen:
12. Waerom heb ik de onderwyzinge versmaed? en waerom heeft myn hert den straffingen geen gehoor gegeven?
13. Noch heb gehoord de stemme dergene die my leerden, en den meesters heb ik myne oor niet geneygd?
14. Byna ben ik geweest in al het kwaed, in het midden der vergaderinge en synagoge.
15. Drinkt water uyt uwe cisterne, en de vloeden van uwen put:
16. Laet uwe fonteynen buyten vlieten, en op de straten deylt uwe wateren.
17. Hebt die alleen, noch laet de vreemden met u deylen.
18. Uwe adere zy gebenedyd, en verblydt u met de vrouw van uwe jonge jeugd:
19. Zeer liefelyk is de hinde, en de ree de alleraengenaemste: laet hare borsten u dronken maken ten allen tyde, in hare liefde hebt uwen wellust altoos.
20. Waerom wordt gy verleyd, myn zoon, van eene vreemde, en wordt verwarmd in den schoot van eene andere?
21. Den Heer aenziet des menschen wegen, en alle zyne gangen aenmerkt hy.
22. Zyne eygen boosheden vangen den ongoddelyken, en met de zeelen zyner zonden wordt hy gebonden.
23. Hy zal sterven, om dat hy geen onderwys heeft gehad, en in de menigte zyner dwaesheyd zal hy bedrogen worden.

HET VI. KAPITTEL.

Hy waerschouwt voor borge te worden, en vermaent de tragen tot arbeyd, en toont de zes die God haet. Hy vermaent tot de onderhouding der wet, en dat men de schoonheyd der vrouwen niet begeere, en schouwe het gezelschap der overspelers.

1. Myn zoon, is het dat gy borge geworden zyt voor uwen vriend, zoo hebt gy uwe hand by eenen vreemden verbonden,

2. Gy zyt gestrikt met de woorden uws monds, en gevangen met uwe eygen reden.

3. Daerom doet dat ik u rade myn zoon, en verlost u zelven: want gy zyt gevallen in uws naesten hand. Loopt te allen zyden, haest u, wekt uwen vriend:

4. Geeft uwen oogen geenen slaep, noch laet uwe wenkbraeuwen sluymeren.

5. Trekt u daeruyt als een dasken uyt de hand, en gelyk een vogel uyt des vogelaers hand.

6. Gaet tot de mier o gy tragen, en aenmerkt hare wegen, en leert wysheyd:

7. Dewelke, daer zy geenen leydsman noch gebieder, noch prins heeft,

8. Bereydt in den zomer spyze voor zich zelven, en vergadert in den oogst dat zy ete.

9. Hoe lange zult gy tragen slapen? wanneer zult gy opstaen van uwen slaep?

10. Een luttel zult gy slapen, een weynig sluymeren, en een luttelken uwe handen te zamen leggen om te slapen:

11. En de gebrekkelykheyd zal u komen als een wandelaer, en de armoede als een gewapend man. Maer is het dat gy rasch zyt, zoo zal als eene fonteyn uw oogst komen, en de armoede zal verre van u vlieden.

12. Een afvallende mensch, een onnut man, gaet met eenen verkeerden mond.

13. Hy wenkt met de oogen, hy wryft met den voet, met den vinger spreekt hy,

14. En met een verkeerd hert legt hy op het kwaed toe, en tot allen tyde zaeyt hy kyvagien.

15. Dezen zal haestelyk zyne verderfenisse overkomen, en onverzienelyk zal hy vernield worden, noch hy zal voorts medecyne hebben.

16. Zes dingen zyn er, die den Heer haet, ja ook het zevende verfoeyt zyne ziel:

17. Opgeheven oogen, eene logenachtige tonge, handen stortende onschuldig bloed,

18. Een hert dat arbeydt om te volbrengen zeer kwade gedachten, voeten die rasch zyn om te loopen in het kwaed,

19. Eenen voortbrenger der logenen, eenen valschen getuyge, en die tusschen broeders twist zaeyt.

20. Bewaert myn zoon de geboden uws vaders, en verlaet uws moeders wet niet.

21. Bindt die in uw hert altyd, en doet ze om uwen hals.

22. Als gy wandelt, zoo laet ze met u gaen: als gy slaept, zoo laet ze u bewaren, en ontspringende spreekt met die.

23. Want het gebod is een lichtvat, en de wet een licht, en een weg des levens is de straffinge der onderwyzinge:

24. Opdat zy u beware van de kwade vrouw, en van de smeekende tonge der vreemde.

25. Uw hert begeere hare schoonheyd niet, dat gy niet gevangen wordt met hare wenken:

26. Want de waerde van eene oneerbare vrouw is naeuwelyks van eenen broode: maer de vrouwe rooft eens mans kostelyke ziel.

27. Mag een mensch vuer in zynen schoot verbergen, alzoo dat zyne kleederen niet branden?

28. Of wandelen op vurige kolen, alzoo dat de planten zyner voeten niet verbrand worden?

29. Alzoo ook, wie dat ingaet tot zyns naestens huysvrouw, zal niet zuyver zyn als hy haer genaekt heeft.

30. Het is geene groote misdaed als iemand gestolen heeft: want hy steelt om dat hy zyne hongerige ziel zoude verzaden:

31. En als hy bevonden wordt, zoo zal hy het zeven dubbel wedergeven, en al het goed van zynen huyze zal hy overleveren.

32. Maer die een overspeler is, zal om zyns herten gebrekkelykheyd zyne ziel verliezen:

33. Leelykheyd en schande vergadert hy voor zich zelven, en zyn verwyt zal niet uytgedaen worden.

34. Want de jaloerschheyd en razende

gramschap des mans zal niet sparen in den dag der wrake,

35. Noch hy zal iemands bidden verhooren, noch hy zal voor de verlossinge ontvangen zeer veel gaven.

HET VII. KAPITTEL.

Hy vermaent eenen jongeling tot de aenveerdinge der wysheyd, en het onderhouden der wet, en dat hy de smeekinge der oneerbare vrouwen, die hier breed verhaeld worden, versmade.

1. Myn zoon, bewaert myne woorden, en myne geboden verbergt by u. Zoon

2. Bewaert myne geboden, en gy zult leven : en myne wet als den appel uwer ooge :

3. Bindt ze in uwe vingeren, schryft ze in de tafelen uws herten.

4. Zegt der wysheyd : Gy zyt myne zuster : en de voorzigtigheyd noemt uwe vriendin,

5. Dat zy u beware van de buyten vrouwe, en van de vreemde vrouwe die hare woorden zoet maekt.

6. Want van de venster myns huys door de tralien heb ik uytwaerts gezien,

7. En ik zie de kleynen, ik merk eenen dwazen jongeling,

8. Die voorbygaet over de strate by den hoek, en gaet nevens den weg van haren huyze,

9. In het donker als den dag ten avondwaert ging, in de duysternissen des nachts, en in het donker.

10. En ziet hem komt te gemoet eene vrouw met eener lichte vrouwe sieraed, bereyd om de zielen te bedriegen : snaterachtig en ongestadig,

11. Ongedurig der ruste, en niet kunnende in het huys blyven staende met hare voeten,

12. Nu buyten, nu op de straten, nu nevens de hoeken lagen leggende.

13. En den jongeling gegrepen hebbende, kust zy hem, en met een onschamel aenlokkende aenzigt smeekt zy, zeggende :

14. Ik heb slagtofferande voor myne zaligheyd beloofd, heden heb ik myne beloften betaeld.

15. Daerom ben ik uytgegaen u te gemoet, begeerende u te zien, en ik heb u gevonden,

16. Ik heb met koordekens myn beddeken te zamen gevoegd, ik heb het overdekt met gebeelde tapyten uyt Egypten.

17. Myne slaepkamer heb ik besproeyd met mirre, en aloë, en kaneel.

18. Komt laet ons dronken worden van de borsten, en gebruyken de begeerde omhelzingen, tot dat den dag klaer opgaet.

19. Want den man is in zyn huys niet, hy is weggegaen eenen zeer verren weg.

20. Eene borze gelds heeft hy met zich gedragen : in den dag der volle maen zal hy wederkomen in zyn huys.

21. Zy heeft hem bestrikt met vele reden, en met smeekingen van hare lippen heeft zy hem voortgetrokken.

22. Terstond zoo volgt hy haer als een os ten slagthuyze geleyd, en gelyk een weeldig lammeken, en den dwaes weet niet dat hy tot de banden getrokken wordt,

23. Tot dat den pyl zyne lever doorschiet : gelyk of een vogel zich haest tot den strik, en hy weet niet dat dit het perykel zyner ziele aengaet.

24. Daerom nu myn zoon, hoort my, en merkt aen de woorden myns monds.

25. Laet uw hert niet afgetrokken worden in hare wegen : noch laet u bedriegen met hare paden.

26. Want zy heeft er vele gewonden ter neder geworpen, en velen van de sterksten zyn van haer gedood.

27. De wegen der helle zyn haer huys, doorgaende tot de binnensten der dood.

HET VIII. KAPITTEL.

De wysheyd roept een iegelyk tot zich, en zy vertelt hare goeden en hare magt, en hoe zy voor de eeuwigheyd geordineerd is, met God alle dingen makende, wie ze zoekt, wordt zalig, wie ze veracht, zal katyvig en snoode worden.

1. Roept de wysheyd niet, en de voorzienigheyd, geeft zy hare stem niet?

2. In de opperste en hooge toppen op den weg, in het midden der paden staende,

3. By de stadspoorten in de zelfde deuren spreekt zy, zeggende :

4. O gy mannen, tot u roep ik, en myne stemme is tot de kinderen der menschen.

5. Verstaet gy kleyne kinderen de kloekheyd, en gy onwyzen aenmerkt.
6. Hoort, want ik zal van groote dingen spreken : en myne lippen zullen opengedaen worden, om het regt te verkondigen.
7. Myne keel zal de waerheyd bedenken, en myne lippen zullen verfoeyen den ongoddelyken.
8. Regtveerdig zyn alle myne woorden, daer is niet onregts of verkeerd in.
9. Zy zyn opregt dengenen die ze verstaen, en regt uyt dengenen die wetenheyd vinden.
10. Ontvangt myne onderwyzinge, en niet geld : verkiest de leeringe meer dan goud.
11. Want beter is de wysheyd, dan alle de allerkostelykste rykdommen : en al dat begeerlyk is mag by haer niet geleken worden.
12. Ik wysheyd woon in den raed, en ik ben in de geleerde gedachten.
13. De vreeze Gods haet het kwaed : vermetelykheyd, en hooveerdy, en eenen kwaden weg, en eenen mond met twee tongen verfoey ik.
14. Myne is den raed, en de geregtigheyd, myne is de voorzigtigheyd, myne is de sterkheyd.
15. Door my regeren de koningen, en de wetstellers ordineren dat regt is :
16. Door my gebieden de prinsen, en de magtigen onderscheyden de regtveerdigheyd.
17. Ik bemin die my beminnen : en die vroeg tot my waken zullen my vinden.
18. Met my zyn rykdommen, en glorie, overtreffelyke rykdommen, en regtveerdigheyd.
19. Want beter is myne vrucht dan goud, en kostelyk gesteente, en myne spruyten zyn beter dan gekeurd zilver.
20. In de wegen der regtveerdigheyd wandel ik, in het midden van de paden des oordeels,
21. Opdat ik ryk maken zoude die my beminnen, en hunne schatten vervullen.
22. Den Heer heeft my bezeten van het beginsel zyner wegen, eer hy iets maekte van den beginne.
23. Van der eeuwigheyd ben ik geordineerd, en van den ouden tyd eer de aerde gemaekt werd.
24. De afgronden waren nog niet, en ik was nu ontvangen : de fonteynen waren nog niet uytgeborsten :
25. De bergen stonden nog niet met hunne zware grootheyd : voor de heuvelen begon ik gebaerd te worden :
26. Hy had nog de aerde niet gemaekt, en de vloeden en de herren van den omgang der aerde.
27. Als hy de hemelen bereydde, zoo was ik daerby : als hy de afgronden met eene zekere wet, en met eenen ronden ring omleyde :
28. Als hy de lucht boven vastmaekte, en woeg de fonteynen der wateren :
29. Toen hy der zee rondom stelde hare palen, en eene wet den wateren stelde, dat zy over hare eynden niet gaen zouden: als hy de fondamenten der aerde woeg.
30. Toen was ik met hem alle dingen makende : en ik had wellusten dagelyks, spelende voor hem tot allen tyde :
31. Spelende in den omgang der aerde: en myne wellustigheyd is te zyn met de kinderen der menschen.
32. Daerom kinderen hoort my : Zalig zyn zy, die myne wegen bewaren.
33. Hoort de onderwyzinge, en weest wys, en wilt ze niet verwerpen.
34. Zalig is den man die my hoort, en die aen myne deuren dagelyks waekt, en wacht aen de stylen myner deuren.
35. Die my vindt, zal het leven vinden, en hy zal zaligheyd scheppen van den Heer :
36. Maer die in my zondigt, zal zyne ziel kwetsen. Alle die my haten hebben de dood lief.

HET IX. KAPITTEL.

De wysheyd zich zelven een huys getimmerd hebbende, roept iegelyken tot zich, zy vermenigvuldigt de dagen, en bevrydt van de dwaze vrouwe : de leeringe en onderwyzinge ontvangt de dwazen niet, maer de regtveerdigen en de wyzen.

1. De wysheyd heeft voor zich een huys getimmerd, en uytgehouwen zeven kolommen.
2. Zy heeft hare slagtofferanden ten offer gedood, wyn gemengd en hare tafel voorgesteld.
3. Zy heeft hare dienstvrouwen uytgezonden dat zy roepen zouden tot de borgt, en tot de vesten der stad :
4. Zoo wie kleyn is, die kome tot my. En tot de onwyzen heeft zy gesproken :
5. Komt, en eet myn brood, en drinkt den wyn die ik u gemengd heb.

6. Verlaet de kindschheyd, en leeft, en wandelt door de wegen der voorzigtigheyd.

7. Die eenen spotter onderwyst, doet zich zelven onregt: en die eenen ongoddelyken straft, wint zich zelven eene smette.

8. Wilt den spotter niet straffen, opdat hy u niet hate. Straft den wyzen, en hy zal u liefhebben.

9, Geeft den wyzen eene oorzaek, en hem zal wysheyd toegedaen worden. Leert den regtveerdigen, en hy zal zich haesten om te ontvangen.

10. Het beginsel der wysheyd is de vreeze des Heeren: en de kennisse der heyligen is de voorzigtigheyd.

11. Want door my zullen uwe dagen vermenigvuldigd worden, en u zullen jaren des levens toegeleyd worden.

12. Is het dat gy wys zyt, zoo zult gy het u zelven zyn: maer zyt gy een bespotter, zoo zult gy alleen het kwaed dragen.

13. De dwaze en roepachtige vrouwe, en vol aenlokkingen, en nietmetal wetende,

14. Heeft gezeten in de deuren haers huys op eenen zetel in eene hooge plaets der stad,

15. Om dat zy roepen zoude die overweg voorbygingen, en reyzende hunnen weg:

16. Wie is er kleyn, die wyke te mywaerts. En tot den onverstandigen heeft zy gezeyd:

17. De gestolen wateren zyn zoeter, en het verborgen brood is smakelyker.

18. En hy heeft niet geweten dat daer reuzen zyn, en in de diepte der helle zyn hare tafelgasten.

DE PARABELEN
VAN SALOMON.

HET X. KAPITTEL.

Hier spreekt hy onder andere woorden, nu van den wyzen zoon, dan van den dwazen, nu van den goeden, nu van den kwaden, nu van den werkenden, nu van den tragen, nu van liefde, nu van haet.

1. Een wys zoon verblydt den vader: maer een zotten zoon is zyns moeders droefheyd.

2. De schatten der ongoddelykheyd zullen niet helpen: maer de regtveerdigheyd zal van de dood verlossen.

3. Den Heer zal de ziel van eenen regtveerdigen met honger niet pynigen, en de lagen der ongoddelyken zal hy omwerpen.

4. Eene slappe hand heeft armoede gemaekt: maer de hand van de sterken bereydt rykdommen. Die zich verlaet op logenen, dezen voedt de winden: en denzelven volgt ook de vliegende vogelen.

5. Die in den oogst vergadert, dat is een wys zoon: maer die in den zomer vast slaept, dat is een kind der schande.

6. De benedictie des Heeren is op het hoofd van den regtveerdigen: maer den mond der ongoddelyken bedekt de boosheyd.

7. De gedenkenisse van den regtveerdigen is met loffelykheden: en den naem der ongoddelyken zal verrotten.

8. Die wys van herte is zal de geboden ontvangen: een dwaes wordt met de lippen geslagen.

9. Die simpelyk wandelt, wandelt betrouwelyk: maer die zyne wegen verkeert, zal openbaer worden.

10. Die met de ooge wenkt zal smarte geven: en die eene onverstandige tong heeft zal geslagen worden.

11. Den mond van den regtveerdigen is eene ader des levens: en den mond der boozen bedekt de boosheyd.

12. Haet verwekt kyvagien: en alle de misdaden overdekt de liefde.

13. In de lippen van den wyzen wordt wysheyd gevonden: en op den rugge des dwazen behoort eene roede.

14. De wyzen verbergen de wetenheyd: maer den mond van den dwazen is der schandelykheyd naby.

15. Eens ryk mans goed, is de stad zyner sterkheyd: de vreeze der armen is hunne armoede.

16. Het werk van den regtveerdigen tot het leven: maer de vrucht van den ongoddelyken tot de zonde.

17. Een weg des levens is dengenen die de onderwyzinge bewaert: maer wie straffinge verlaet, doolt.

18. De logenachtige lippen verbergen den haet: wie blameringe voortbrengt, is onwys.

19. In veel sprekens zal geene zonde gebreken: maer die zyne lippen regeert, is den allervoorzienigsten.

20. Gekeurd zilver is de tong van

eenen regtveerdigen : maer het hert van de ongoddelyken is voor niet.

21: De lippen van den regtveerdigen leeren er zeer velen : maer die ongeleerd zyn, zullen in gebrekkelykheyd des herten sterven.

22. De benedictie des Heeren maekt ryken, en met hen zal geene pynelykheyd gevoegd worden.

23. Als al lagchende bedryft een dwaes groot kwaed : maer de wysheyd is een mans voorzigtigheyd.

24. Wat den ongoddelyken vreest, dat zal hem overkomen : den regtveerdigen zal hunne begeerte gegeven worden.

25. Den goddeloozen zal niet meer wezen gelyk een onweder dat haest overgaet en niet meer is : maer den regtveerdigen zal zyn als een eeuwig fondament.

26. Gelyk edik is den tanden, en rook den oogen, alzoo is een traeg mensch dengenen die hem gezonden hebben.

27. De vreeze des Heeren verlengt de dagen : en de jaren der ongoddelyken zullen gekort worden.

28. Het verbeyden der regtveerdigen is blydschap : maer de hoop der ongoddelyken zal vergaen.

29. De sterkheyd van den simpelen is den weg des Heeren : en de kwaeddoeners zyn bloode.

30. Den regtveerdigen zal in der eeuwigheyd niet omgestooten worden : maer de ongoddelyken zullen op de aerde niet woonen.

31. Den mond van den regtveerdigen zal wysheyd baren : de tonge van den verkeerden zal vergaen.

32. De lippen van den regtveerdigen aenmerken behagelyke dingen : en den mond der ongoddelyken verkeerde dingen.

HET XI. KAPITTEL.

Hier worden verhaeld de profyten der geregtigheyd, en andere deugden, en de schade van de ondeugden.

1. Eene bedriegelyke wage, is eene afgrysselykheyd by God : en een regtveerdig gewigt is zynen wil.

2. Zoo waer hooveerdigheyd is, daer zal ook laster zyn : maer waer ootmoedigheyd is, daer is ook wysheyd.

3. De simpelheyd der regtveerdigen zal ze wel leyden : en de vertredinge der verkeerden zal hen ter neder brengen.

4. De rykdommen zullen niet baten in den dag der wrake : maer de regtveerdigheyd zal van de dood verlossen.

5. De regtveerdigheyd van den simpelen zal zynen weg beschikken : en door zyne ongoddelykheyd zal den ongoddelyken vallen.

6. De regtveerdigheyd der opregten zal hen verlossen : en in hunne lagen zullen de boozen gevangen worden.

7. Als den ongoddelyken mensch dood is, zoo zal daer voorts geene hoop wezen : en het verbeyden van de zorgvuldigen zal vergaen.

8. Den regtveerdigen is van de benaeuwdheyd verlost : en den ongoddelyken zal voor hem geleverd worden.

9. Den geveynsden bedriegt met den monde zynen vriend : maer de regtveerdigen zullen door de wetenheyd verlost worden.

10. Eene stad verheugt zich wanneer het den regtveerdigen wel gaet : en wanneer de goddeloozen omkomen, zal men lof zingen.

11. Door de benedydinge der regtveerdigen zal eene stad verheven worden: en door den mond der ongoddelyken zal die omgeworpen worden.

12. Die zynen vriend versmaedt, dat is een zot : maer een verstandig man zal zwygen.

13. Die bedriegelyk wandelt, ontdekt de heymelyke dingen : maer die getrouw is houdt verholen dat hem van zynen vriend betrouwd is.

14. Waer geen regeerder is, daer zal het volk vallen : maer zaligheyd is daer veel raden zyn.

15. Hy zal met kwade gekweld worden die voor eenen vreemden borg blyft : maer wie zich voor strikken wacht, die zal vry zyn.

16. Eene gratieuse vrouw zal eere vinden : en de vromen zullen rykdommen hebben.

17. Een bermhertig man doet zyner ziele wel : maer die wreed is, verwerpt ook zyne naeste magen.

18. Den ongoddelyken doet een ongestadig werk : maer dengenen die regtveerdigheyd zaeyt zal getrouwen loon hebben.

19. De goedertierenheyd bereydt het leven : en het navolgen van de kwaden de dood.

20. Afgrysselyk is den Heere een kwaed hert: en zyn wil is in degene die simpelyk wandelen.

21. Al is hand aen hand, zoo zal nogtans den kwaden niet ongestraft blyven: maer het zaed der regtveerdigen zal behouden worden.

22. Een gulden ring in den neus van de zog, is eene schoone vrouw en dwaes.

23. De begeerte der regtveerdigen is alle goed: het verbeyden der ongoddelyken is razerny.

24. De andere deylen uyt hun eygen goed, en zy worden ryker: de andere rooven dat hun niet toebehoort, en zyn altyd in armoede.

25. Eene ziel die gebenedydt zal vet worden: en die dronken maekt zal zelve ook dronken worden.

26. Die het koren verbergt, zal vermaledyd worden onder de lieden: maer de gebenedydinge zal wezen op het hoofd dergene die het verkoopen.

27. Wel staet hy s'morgens vroeg op die goede dingen zoekt: maer die een onderzoeker der kwade dingen is, zal daeraf verdrukt worden.

28. Wie zyn betrouwen stelt op zyne rykdommen, die zal vallen: maer de regtveerdigen zullen als een groen blad groeyen.

29. Die zyn huys verstoort, zal wind tot erfdeel hebben: en die zot is, zal den wyzen dienen.

30. De vrucht des regtveerdigen is een boom des levens: en wie de zielen ontvangt, is wys.

31. Is het dat een regtveerdigen op de aerde lyden moet, hoe veel te meer den ongoddelyken en zondaer?

HET XII. KAPITTEL.

Hy spreekt onder andere spreuken, van den beminnenden de onderwyzinge, en van den hatenden: Van den ongoddelyken en geregtigen: Van den wyzen en dwazen: Van de goede en kwade tongen.

1. Wie zich geerne laet straffen en onderwyzen, die zal verstandig worden: maer wie ongestraft wilt zyn, die blyft een dwaes.

2. Die goed is zal gratie scheppen van den Heere: maer die zich betrouwt op zyne gedachten, doet ongoddelyk.

3. Geen mensch zal gesterkt worden van ongoddelykheyd: en den wortel der regtveerdigen zal niet beroerd worden.

4. Eene neerstige vrouw is eene kroon haren man: en etter in zyn gebeente is eene vrouw die dingen doet die der beschaemdheyd weerdig zyn.

5. De gedachten der regtveerdigen zyn oordeelen: en de raden der ongoddelyken zyn bedriegelyk.

6. De woorden der ongoddelyken leggen lagen den bloede: den mond der regtveerdigen zal ze verlossen.

7. De goddeloozen zullen omgestort worden, en niet meer zyn: maer het huys der regtveerdigen zal altyd blyven.

8. Door zyne leeringe wordt een man bekend: maer die ydel en onzinnig is, zal versmaed worden.

9. Beter is een arm mensch en voor zich zelven genoeg hebbende, dan een die groot zyn wilt, en broods gebrek lydt.

10. Den regtveerdigen kent de ziel van zyne behelpige beesten: maer de binnensten der ongoddelyken zyn wreed.

11. Die zyn land bouwt, zal met brooden verzaed worden: maer wie ledigheyd volgt, die is zeer onwys. Die met vermaek zich in den wyn houdt, in zyne vaste plaetzen zal hy lachter achter laten.

12. De begeerte des ongoddelyken is beschermінge der allerkwaedsten: maer den wortel der regtveerdigen zal toenemen.

13. Om de zonden der lippen naekt eenen val den kwaden: maer den regtveerdigen ontvliedt van de benaeuwdheyd.

14. Van de vrucht zyns monds zal een iegelyk met goeden verzaed worden, en naer de werken zyner handen zal hem wederom gegeven worden.

15. Den weg van den zot is regt in zyne oogen: maer die wys is, hoort de raden.

16. Een dwaes toont terstond zyne gramschap: maer die zich gelaet als of men hem geen onregt dede, die is schalk.

17. Wie spreekt dat hy weet, die is een regter der geregtigheyd: maer wie liegt, die is een bedriegelyk getuyge.

18. Daer is een die belooft, en hy wordt gestoken als met eenen zweerde der conscientie: maer de tonge der wyzen is gezondheyd.

19. Een waerachtigen mond zal vast

zyn eeuwiglyk : maer die een haestig getuygen is stoffeert eene logentonge.

20. Bedrog is in het hert dergene die kwaed denken : maer degene die raden des vredes aennemen, volgt blydschap.

21. Het zal den regtveerdigen niet bedroeven al wat hem geschiedt : maer de ongoddelyken zullen vervuld worden met kwaed.

22. Eene afgrysselykheyd is het voor den Heer logenachtige lippen : maer die getrouwelyk doen, behagen hem.

23. Een schalk mensch verbergt de wetenheyd : en het hert der dwazen roept zyne dwaesheyd uyt.

24. De hand der sterken zal heerschappy hebben : maer die slap is zal den tributen dienen.

25. Treurigheyd in eens mans hert zal hem verootmoedigen, en met eene goede rede zal hy verblyd worden.

26. Wie zyne schade niet acht om zynen vriend, die is regtveerdig : maer den weg der ongoddelyken zal hen bedriegen.

27. Den bedriegelyken zal geene winninge vinden : en den rykdom van eenen mensch zal zyn de weerde van goud.

28. In het pad der regtveerdigheyd is het leven : maer den dwaelweg leydt ter dood.

HET XIII. KAPITTEL.

Van eenen wyzen zoon, van de bewaernisse der tongen, hoe dat men alle dingen by rade doen moet, met wyzen wandelen moet, van eenen die de roede spaert, en die onverzadelyk is van buyk.

1. Een wys kind is des vaders leering : maer die een spotter is, hoort niet als hy gestraft wordt.

2. Van de vrucht zyns monds zal den mensch verzaed worden met goeden : maer de ziel der overtreders is ongeregtig.

3. Die zynen mond bewaert, bewaert zyne ziel : maer die onbedacht is van spreken, zal kwaed gevoelen.

4. Een traeg mensch wilt en hy wilt niet : maer de ziel dergene die werken zal vet worden.

5. Den regtveerdigen zal een logenachtig woord verfoeyen : maer den ongoddelyken beschaemt, en zal beschaemd worden.

6. De regtveerdigheyd bewaert den weg van den onschuldigen : maer de ongoddelykheyd verteert den zondaer.

7. Daer is een als ryk geacht, die nogtans niet heeft : en daer is een als arm, die nogtans in veel rykdommen is.

8. De verlossinge van eens mans ziel, is zynen rykdom : maer die arm is, verdraegt de straffinge niet.

9. Het licht der regtveerdigen verblydt : maer het lichtvat der ongoddelyken zal uytgedaen worden.

10. Tusschen de hooveerdigen zyn altyd kyvagien : maer die alle dingen met raed doen, worden van de wysheyd geregeerd.

11. Haestigen rykdom zal geminderd worden : maer die allengskens met der hand vergaderd wordt, zal vermenigvuldigd worden.

12. De hope die uytgesteld wordt, kwelt de ziel : een hout des levens is eene komende begeerte.

13. Wie eenig ding lastert, die verbindt zich zelven in toekomende tyden : maer die het gebod vreest, zal in vrede wandelen. De bedriegelyke zielen dolen in zonden : maer de regtveerdigen zyn bermhertig, en doen bermhertigheyd.

14. De wet van den wyzen is eene fonteyn des levens, dat hy afwyken zoude van den val des doods.

15. Goede leeringe zal gratie geven : in den weg van de versmaders is eene verslindende diepte.

16. Een schalk doet alle dingen met rade : maer die dwaes is, opent de dwaesheyd.

17. Den bode van den ongoddelyken zal in het kwaed vallen : maer een getrouw legaet is gezondheyd.

18. Armoede en schande over hem die de kastyding verlaet : maer wie zich te genoege geeft dengenen die hem straft, die zal geëerd worden.

19. Als eene begeerte volbragt wordt, zoo doet zy der ziele wellust aen : de zotten versmaden hen die van kwade dingen vlieden.

20. Die met den wyzen gaet, zal wys worden : een vriend der dwazen zal huns gelyk worden.

21. De zondaers vervolgt het kwaed : en den regtveerdigen zullen goede dingen ten loon gegeven worden.

22. Den goeden laet erfgenamen achter, kinderen en kindskinderen : en den

rykdom des zondaers wordt voor den regtveerdigen bewaerd.

23. Vele spyzen zyn in de nieuwe akkers der vaderen: en die worden voor andere vergaderd zonder oordeel.

24. Die de roede spaert, haet zynen zoon: maer die dien lief heeft, onderwyst hem neerstiglyk.

25. Den regtveerdigen eet, en vervult zyne ziel: maer den buyk der ongoddelyken is onverzadelyk.

HET XIV. KAPITTEL.

De manieren van zotterny, en van wysheyd, door voorzigtigheyd wordt elken staet bewaerd, maer de ondeugden schenden de menschen.

1. Eene wyze vrouw timmert haer huys: en eene onwyze zal met de handen bederven dat er getimmerd was.

2. Wie den regten weg wandelt en God vreest, die wordt versmaed van hem die den schandelyken weg wandelt.

3. In des zots mond is de roede der hooveerdy: maer de lippen der wyzen zullen hen bewaren.

4. Daer geene ossen zyn, daer is de kribbe ydel: maer daer veel graens is, daer is openbaer kennelyk de sterkheyd van den os.

5. Een getrouw getuygen zal niet liegen: maer een bedriegelyk getuyge brengt logenen voort.

6. Den spotter zoekt wysheyd, en hy vindt ze niet: maer den verstandigen is de leeringe ligt.

7. Gaet tegen eenen zotten man, en hy kent de lippen der voorzigtigheyd niet.

8. De wysheyd van den schalken is zynen weg te verstaen: en de onverzienigheyd der dwazen is dolende.

9. Een zot bespot de zonde, en tusschen de regtveerdigen zal de gratie blyven woonen.

10. Het hert dat de bitterheyd zyner ziele kent, in diens blydschap zal geen vreemden gemengd worden.

11. Het huys der ongoddelyken zal te niet gedaen worden: de tabernakelen der regtveerdigen zullen groeyen.

12. Daer is een weg, die den mensch schynt regtveerdig te zyn: en de uytersten van dien brengt tot de dood.

13. Het lagchen zal met druk gemengd worden, en het uyterste der blydschap wordt met schreyen bevaen.

14. Met zyne wegen zal een dwaes vervuld worden, en over hem zal een goed man zyn.

15. Den onnoozelen gelooft alle woord: den kloeken bemerkt zyne gangen. Den bedriegelyken zone zal niets goeds wezen: des wyzen knechts werken zullen voorspoedig wezen, en zynen weg zal te regt beschikt worden.

16. Den wyzen vreest, en wykt af van het kwaed: den dwazen springt daer over, en heeft betrouwen.

17. Die onverduldig is zal dwaesheyd doen: en een bedriegelyk man zal zeer gehaet worden.

18. De kleyne kinderen zullen zotheyd bezitten, en de kloeke zullen wetenheyd verbeyden.

19. De kwaden zullen voor de goeden liggen: en de ongoddelyken voor de poorten der regtveerdigen.

20. Een arm mensch zal ook zynen naesten hatelyk wezen: maer der ryke lieden vrienden zyn velen.

21. Wie zynen naesten versmaedt, die zondigt: maer die des armen ontfermt, zal zalig wezen. Wie in den Heere gelooft, die bemint bermhertigheyd.

22. Zy dolen die kwaed doen: de bermhertigheyd en waerheyd bereyden goede dingen.

23. In alle werk zal overvloedigheyd zyn: maer daer zeer veel woorden zyn, daer is dikmaels gebrek.

24. De kroon der wyzen is hun rykdom: de dwaesheyd der zotten is onvoorzienigheyd.

25. Een getrouw getuyge verlost de zielen: en een dubbel geveynsd mensch brengt logenen voort.

26. In de vreeze des Heeren is betrouwen der sterkheyd, en zynen kinderen zal hoop zyn.

27. De vreeze des Heeren is eene fonteyn des levens, dat zy afscheyden van den val der dood.

28. In de menigte des volks is de weerdigheyd des konings: en in een luttel volks is de schande des prinsen.

29. Die lydzaem is, wordt door vele voorzienigheyd geregeerd: maer die onlydzaem is, toont zyne zotheyd.

30. Het leven des vleesch is de gezondheyd des herten; nydigheyd is etter der gebeenten.

31. Die den armen verongelykt, beschimpt zynen schepper : en hy eert hem die ontfermhertigheyd doet den armen.

32. Door zyne boosheyd zal den ongoddelyken uytgestooten worden : maer den regtveerdigen hoopt in zyne dood.

33. In het hert van den voorzigtigen rust de wysheyd, en alle ongeleerden zal hy onderwyzen.

34. De regtveerdigheyd verheft het volk : maer de zonde maekt het volk ellendig.

35. Een verstandig knecht is den koning aengenaem : maer een onnut knecht zal zyne gramschap dragen.

HET XV. KAPITTEL.

Velerhande leeringen : Van een blyde hert : van eene tonge des wyzen mans, en nog schoone verhalingen.

1. Een vriendelyk antwoord breekt de gramschap : een hard woord verwekt heeten toorn.

2. De tonge der wyzen versiert de wetenheyd : den mond der dwazen werpt zotterny op.

3. In alle plaetsen aenschouwen de oogen des Heeren de goeden en kwaden.

4. Een vredemakende tonge is den boom des levens : maer die ongemanierd is, zal den geest vernielen.

5. Een dwaes bespot zyns vaders onderwyzinge : maer wie berispingen bewaert, zal schalker worden. In overvloedige regtveerdigheyd is de meeste deugd : maer de gedachten der ongoddelyken zullen uytgeroeyd worden.

6. In het huys van den regtveerdigen is zeer veel sterkheyds : en in de vruchten van den ongoddelyken is verstooringe.

7. De lippen der wyzen zullen de wetenheyd breed zaeyen : het hert der dwazen zal ongelyk zyn.

8. De slagtofferanden der ongoddelyken zyn afgrysselyk voor den Heere : de beloften der regtveerdigen zyn verzoenelyk :

9. Den weg des ongoddelyken is den Heere afgrysselyk : die regtveerdigheyd volgt, wordt van hem bemind.

10. Kwaed is de leeringe dergene die den weg des levens verlaten : wie straffingen haet, die zal sterven.

11. De helle en de verderfenisse zyn voor den Heere : hoe veel te meer de herten van de kinderen der menschen?

12. Den bederver van andere bemint dien niet die hem straft : noch hy gaet tot den wyzen.

13. Een vrolyk hert maekt een blyde aenzicht : in den druk des herten wordt den geest nedergeworpen.

14. Het hert van den wyzen zoekt leeringe : en den mond der dwazen wordt gevoed met onwetenheyd.

15. Alle de dagen des armen zyn kwaed : een vry hert is gelyk een gedurigen maeltyd.

16. Het is beter een luttel met de vreezen des Heeren, dan groote schatten en onverzadelyk.

17. Het is beter genood te zyn tot moes met liefde, dan tot een gemest kalf met hate.

18. Een toornig man verwekt kyvagien : die verduldig is, stilt de twisten die opgerezen zyn.

19. Den weg der tragen is als een tuyn van doornen : den weg der regtveerdigen is zonder struyksel.

20. Een wys kind verblydt den vader : en een zot mensch versmaedt zyne moeder.

21. De zotterny is den zot eene blydschap : en een voorzigtig man beschikt te regte zynen weg.

22. De gedachten worden verstrooyd daer geen raed is : maer daer vele raedslieden zyn, worden die gevestigd.

23. Den mensch verblydt zich in de reden zyns monds : en eene rede ten bekwamen tyde is de allerbeste.

24. Het pad des levens is over den geleerden, opdat hy afkeeren zoude van de uyterste helle.

25. Het huys van den hooveerdigen zal den Heer afbreken : en hy zal de palen der weduwe vastmaken.

26. Eene afgrysselykheyd zyn den Heere de kwade gedachten : en eene pure rede de allerschoonste zal van hem gevestigd worden.

27. Hy verstoort zyn huys die gierigheyd volgt : maer wie giften haet, die zal leven. Door bermhertigheyd en geloof worden de zonden gezuyverd : maer door de vreeze des Heeren wykt een iegelyk van het kwaed.

28. Het hert des regtveerdigen zal gehoorzaemheyd overdenken : den mond der ongoddelyken stort kwade dingen uyt.

29. Verre is den Heer van de ongoddelyken : en de gebeden der regtveerdigen zal hy verhooren.

30. Het licht der oogen zal de ziel verblyden : eene goede fame zal het gebeente vet maken.

31. Eene oor die straffingen des levens hoort, zal in het midden der wyzen woonen.

32. Wie onderwyzende kastydinge verwerpt, die versmaedt zyne ziel : maer wie naer straffingen hoort, die is een bezitter des herten.

33. De vreeze des Heeren is eene leeringe der wysheyd : en voor de glorie gaet ootmoedigheyd.

HET XVI. KAPITTEL.

Den mensch bereydt de ziel, maer God, den weger der geesten, beschikt de tong en het leven der menschen : Hoe hy de hooveerdigen veracht, en nog vele schoone leeringen.

1. Het behoort den mensch toe het hert te bereyden : en den Heere de tonge te regeren.

2. Alle de wegen des menschen zyn openbaer zynen oogen : der geesten weger is den Heer.

3. Openbaert den Heere uwe werken, en uwe gedachten zullen te regte beschikt worden.

4. Alle dingen heeft den Heer om zich zelven gemaekt : en den ongoddelyken tot den kwaden dag.

5. Eene afgrysselykheyd des Heeren zyn alle de vermetelyken : wanneer zy ook zich alle aen malkander hingen, zoo zal hy niet onnoozel zyn. Het beginsel van eenen goeden weg is regtveerdigheyd doen : en die is voor God aengenamer dan offeranden te offeren.

6. Door de bermhertigheyd en waerachtigheyd wordt gerandzoend de boosheyd : en in de vreeze des Heeren wykt men van het kwaed.

7. Als den Heere genoegen de wegen van eenen mensch, zoo zal hy zyne vyanden ook tot vrede bekeeren.

8. Beter is een luttel met regtveerdigheyd, dan vele vruchten met boosheyd.

9. Het hert van den mensch beschikt zynen weg : maer des Heeren is het zyne gangen te beschikken.

10. Profetie is in des konings lippen, in het oordeel zal zynen mond niet dolen.

11. Gewigt en wage zyn des Heeren oordeelen : en zyne werken zyn alle ponden in den zak.

12. Afgrysselyk zyn zy den koning die ongoddelyk doen : want door de regtveerdigheyd wordt den regterstoel gevestigd.

13. Den wille der koningen zyn regtveerdige lippen : die opregte dingen spreekt zal bemind worden :

14. Des konings verbolgenheyd, zyn boden der dood : en een wys man zal die te vrede stellen.

15. In de vrolykheyd van des konings aenzigt is het leven : en zyne genadigheyd gelyk eenen avondregen.

16. Bezit wysheyd, want zy is beter dan goud : en krygt voorzigtigheyd, want zy kostelyker is dan zilver.

17. Het pad van den regtveerdigen wykt af van het kwaed : een bewaerder zyner ziele bewaert zynen weg.

18. Voor de vernielinge gaet hooveerdy : en voor den val wordt den geest verheven.

19. Het is beter verootmoedigd te worden met de zachtmoedigen, dan rooven te deylen met de hooveerdigen.

20. Een die geleerd is in het woord, zal goede dingen vinden : en wie in den Heere hoopt, die is zalig.

21. Die wys van herte is, zal voorzienig genoemd worden : en die zoet van uytsprake is, zal nog meerder dingen vinden.

22. Eene fonteyn des levens is de geleerdheyd des bezitters : de leeringe der zotten is dwaesheyd.

23. Het hert van den wyzen zal zynen mond leeren : en zynen lippen zal het gratie toegeven.

24. Honigraten zyn wel geschikte woorden : de zoetigheyd der ziele is de gezondheyd der beenderen.

25. Daer is eenen weg die den mensch schynt regt te zyn : en zyne uytersten leyden ter dood.

26. De ziel van dengenen die arbeydt, arbeydt voor zich zelven, want zynen mond heeft hem gedwongen :

27. Een ongoddelyk man graeft het

kwaed, eni n zyne lippen wordt een vuer ontstoken.

28. Een verkeerd mensch verwekt kyvagien : en een mensch van veel woorden scheydt de prinsen.

29. Een boos man verlokt zynen vriend : en leydt hem door eenen weg die niet goed is.

30. Die met verbaesde oogen verkeerde dingen peynst, bytende zyne lippen volbrengt hy het kwaed.

31. Eene kroon der weerdigheyd is den ouderdom, die in de wegen der regtveerdigheyd zal gevonden worden.

32. Beter is een verduldigen dan een sterk man : en die zyns moeds heere is, dan een verwinnaer der steden.

33. De loten worden in den schoot geworpen, maer van den Heere worden zy uytgedeyld.

HET XVII. KAPITTEL.

Van een beet met blydschappe : Een wyzen knecht : God proeft de herten : Den armen versmadende : De kroon der ouders : Zyne zonden bedekkende : Den dwazen is den rykdom onprofytig : Een gestadigen vriend.

1. Beter is een droogen beet met blyschappe, dan een huys vol geslagene beesten met kyvagie.

2. Een wys knecht zal heerschappy hebben over zotte kinderen, en tusschen de broeders zal hy de erfelykheyd deylen.

3. Gelyk door het vuer het zilver beproefd wordt, en het goud door het forneys : alzoo proeft den Heer de herten.

4. Den kwaden is onderdanig der booze tonge : en den bedriegelyken is gehoorzaem den liegenden lippen.

5. Die eenen armen versmaedt, beschimpt zynen schepper : en die zich van eens anders val verblydt, zal niet ongekastyd wezen.

6. Der ouders kroon zyn de kindskinderen : en de glorie der kinderen zyn hunne vaders.

7. Den dwazen betamen geene wel geschikte woorden : noch eenen prins eene logenachtige lippe.

8. Eene alleraengenaemste peerle is het verwachten des verbeyders : werwaerts dat hy zich keert, verstaet hy het wysselyk.

9. Wie de misdaed verbergt, die zoekt vriendschappen : die met een ander woord verhaelt, scheydt de vereenigden.

10. Meer vordert het berispen aen eenen verstandigen, dan honderd slagen aen eenen zot.

11. Altyd zoekt den kwaden kyvagien : maer den wreeden engel zal tegen hem gezonden worden.

12. Het is beter eene beerinne te ontmoeten als hare jongen geroofd zyn, dan eenen dwazen die zich zelven betrouwt op zyne dwaesheyd.

13. Wie kwade dingen voor goede wedergeeft : van diens huyze zal het kwaed niet afscheyden.

14. Die het water uytlaet, is een hoofd der kyvagien : en eer hy schande lydt, zoo verlaet hy het regt oordeel.

15. Wie den ongoddelyken regtveerdig zegt te wezen, en die den regtveerdigen verdoemt, die zyn beyde afgrysselyk voor den Heer.

16. Wat baet het den zot rykdommen te hebben, als hy de wysheyd niet koopen mag? Wie zyn huys hoog maekt, die zoekt den val : en die schouwt te leeren, zal in kwaed vallen.

17. Tot alle tyden heeft hy lief die vriend is : en een broeder wordt in de benaeuwdheden geproefd.

18. Een zot mensch zal met de handen te zamen slaen, als hy borge gebleven is voor zynen vriend.

19. Wie tweedragt verzint, die bemint kyvagien : en die zyne deur hoog maekt, zoekt neder te vallen.

20. Een die verkeerd van herte is, zal geen goed vinden : en die zyne tonge keert, zal in het kwaed vallen.

21. Een zot is geboren tot zyne schande : en den vader zal zich ook in den zot niet verblyden.

22. Een blyden moed maekt eene bloeyende jeugd : een droeven geest verdroogt het gebeente.

23. Den ongoddelyken neemt gaven uyt den schoot, om dat hy verkeeren zoude de paden des oordeels.

24. In het aenzigt van eenen voorzigtigen schynt klaer de wysheyd : de oogen der dwazen zyn in de eynden der aerde.

25. Een dwaes kind is des vaders gramschap : en een rouwe der moeder die hem gebaerd heeft.

26. Het is niet goed schade te doen eenen regtveerdigen : noch ook slaen den prins die regt oordeel doet.

27. Wie zyne woorden manierlyk beleydt, die is geleerd en voorzigtig : en een geleerd man is van kostelyken geest.

28. Is het dat een, die ook zot is, zwygt, zoo zal hy voor wys geacht worden : en verstandig is het dat hy zyne lippen bedwingt.

HET XVIII. KAPITTEL.

Van hem die van zynen vriend scheydt. Dat men van de waerheyd niet verdolen moet. Van den mond van eenen dwazen. Een regtveerdigen zich zelven beschuldigende. Een broeder den anderen helpende. Eene goede en kwade vrouw. De sprake van eenen ryken en van eenen armen man.

1. Oorzaken zoekt hy die van zynen vriend scheyden wilt : tot alle tyden zal hy versmadelyk zyn.

2. Een zot ontvangt de woorden der wysheyd niet : ten zy dat gy zegt hetgene dat in zyn hert verkeert.

3. Den ongoddelyken mensch als hy in diepte der zonden gekomen is, zoo versmaedt hy : maer hem volgen de oneer en het verwyt.

4. Diep water zyn de woorden uyt eens mans mond : en de fonteyn der wysheyd is eene overvloedende beek.

5. Den persoon van den ongoddelyken uyt te nemen in het oordeel is niet goed, dat gy zoudt afwyken van de waerheyd des oordeels.

6. De lippen van den zot mengen zich met twisten : en zyn mond verwekt kyvagien.

7. Den mond van den dwazen is zyne verderfenisse : en zyne lippen zyn den val zyner ziele.

8. De woorden van eenen die met twee tongen spreekt zyn als of zy slecht waren : en zy komen tot het binnenste des buyks. De vreeze werpt den tragen neder : maer de zielen der verwyfde mannen zullen honger lyden.

9. Die zacht en slap is in zyne werken, is een broeder desgenen die zyne eygen werken schendt.

10. Een allersterksten toren is den naem des Heeren : tot dien loopt den regtveerdigen, en hy zal verheven worden.

11. Het goed van den ryken is de stad zyner magt, en als een sterken muer hem omringende.

12. Het hert van eenen mensch wordt verheven eer het verplet wordt : en eer het geglorificeerd wordt, zoo wordt het vernederd.

13. Die antwoordt eer hy gehoord heeft, toont dat hy dwaes is, en waerd beschaemd te zyn.

14. Eens mans geest onderhoudt zyne krankheyd : maer den geest die ligtelyk gram wordt, wie zal dien kunnen verdragen?

15. Een wys hert zal de wetenheyd bezitten : en de oor der wyzen zoekt leeringe.

16. Des menschen gift maekt zynen weg breed, en voor de prinsen maekt hem ruymte.

17. Een regtveerdig mensch beschuldigt eerstmael zich zelven : zyn vriend komt, en die zal hem onderzoeken.

18. Het lot legt de twisten neder, en tusschen de magtigen onderscheydt het ook.

19. Een broeder die van zynen broeder geholpen wordt, is gelyk eene vaste stad : en de oordeelen als grendelen der steden.

20. Van des mans monds vruchten zal zyn buyk gevuld worden : en de spruyten van zyne lippen zullen hem verzaden.

21. De dood en het leven zyn in de hand der tonge : die haer liefhebben zullen hare vruchten eten.

22. Wie eene goede vrouw vindt, die vindt goed : en die zal vreugd scheppen van den Heere. Die eene goede vrouw wegjaegt, verdryft het goed : maer die eene overspeelster houdt, is dwaes en onwys.

23. Met smeekende gebeden spreekt een armen : en een ryken zal straffelyk uytspreken.

24. Een vriendelyk man tot den gezelschappe, zal meerder vriend wezen dan een broeder.

HET XIX. KAPITTEL.

Van eenen armen wandelende in simpelheyd : Een valschen getuyge : dat den zotten geene wellustigheden betamen : van den toorn en vrolykheyd des konings, en menige schoone instructie.

1. Beter is een armen die in zyne simpelheyd wandelt, dan een ryk man zyne lippen wringende en onwys.

2. Daer geene wetenheyd der ziele is, daer is geen goed : en die haestig is met de voeten, zal zich stooten.

3. Eens menschen zotheyd zal zyne gangen omwerpen : en tegen God wordt hy hittig met zynen moed.

4. De rykdommen brengen veel vrienden aen : maer van den armen worden gescheyden ook die hy had.

5. Een valschen getuyge zal niet ongepynd zyn : en die logenen spreekt zal niet ontvlieden.

6. Velen eeren den persoon van den magtigen : en zyn vrienden desgenen die giften geeft,

7. De broeders van eenen armen mensch haten hem : daertoe ook zyne vrienden zyn verre van hem gescheyden. Die alleen de woorden volgt, zal niets hebben :

8. Maer wie een bezitter des verstands is, die bemint zyne ziel, en den bewaerder der voorzigtigheyd zal goede dingen vinden.

9. Een valschen getuyge zal niet ongepunieerd zyn : en die logenen spreekt, zal vergaen.

10. Den dwazen betamen geene wellustigheden : noch eenen knecht heerschappy te hebben over prinsen.

11. De leeringe eens mans wordt door verduldigheyd bekend : en zyne glorie is boosheden voorby te gaen.

12. Gelyk het brieschen des leeuws, alzoo is de gramschap des konings : en gelyk den dauw op het kruyd, alzoo is zyne vrolykheyd.

13. Een dwaes kind is des vaders rouwe : en daken altyd doordrüypende, is eene kyfachtige vrouw.

14. Huys en rykdommen worden van de ouders gegeven : maer van den Heere zonderlinge eene verstandige huysvrouw.

15. Traegheyd brengt slapen in, en een slappe ziel zal honger lyden.

16. Die het gebod bewaert, bewaert zyne ziel : maer die zynen weg veronachtzaemt zal gedood worden.

17. Hy woekert den Heere die bermhertigheyd doet den armen : en hy zal hem zynen wederloon vergelden.

18. Onderwyst uwen zoon, wilt niet mishopen : maer om hem te dooden stelt uwe ziel niet.

19. Die onlydzaem is zal schade lyden : en als hy geroofd heeft, zoo zal hy daer een ander toe leggen.

20. Hoort raed en ontvangt kastydende leeringe, opdat gy wys moogt zyn in uwe uytersten.

21. Veel gedachten zyn in eens mans hert : maer den wille des Heeren zal altyd blyven.

22. Een mensch die gebrek lydt is bermhertig : en beter is een armen dan een logenachtig man.

23. De vreeze des Heeren vordert ten leven : en in de volheyd zal die woonen, dat hem geen kwaed overkomen zal.

24. Den tragen verbergt zyne hand onder zyne okselc, en hy brengt ze aen zynen mond niet.

25. Als den boozen gegeeseld wordt, zoo zal een dwaes wyzer zyn : maer is het dat gy eenen wyzen berispt, zoo zal hy de kastydinge verstaen.

26. Wie zynen vader lyden aendoet, en verjaegt zyne moeder, die zal schandelyk wezen en onzalig.

27. Zoon, houdt niet op van leeringe te hooren, noch zyt onwetende de woorden der wetenheyd :

28. Een onregtveerdig getuyge begekt het oordeel : en den mond der ongoddelyken verslindt de boosheyd.

29. De oordeelen zyn den bespotters bereyd : en slaende hamers der zotten ligchamen.

HET XX. KAPITTEL.

Dat den wyn vol onkuyschheyd is. Hoe dat men twist schouwen zal. Dat men den slaep niet beminne. Dat men geen kwaed met kwaed vergelden zal, en vele andere leeringen.

1. Den wyn is een ding vol onkuyschheyd, en dronkenschap is een oproerig ding : zoo wie daerin geneugte heeft, die zal niet wys wezen.

2. Gelyk het brieschen van eenen leeuw, zoo is de vervaerlykheyd des konings : die hem verwekt tot gramschap, zondigt tegen zyne ziel.

3. Het is den mensche eer die zich scheydt van twistige kyvagien : maer alle dwazen worden gemengd met schimpernyen.

4. Om de koude heeft den tragen niet willen akkeren : daerom zal hy des zomers broodbidden, en men zal het hem niet geven.

5. Gelyk een diep water alzoo is den raed in eens mans hert : maer een wys mensch zal dien uytputten.

6. Vele menschen worden bermhertig genoemd : maer wie zal eenen getrouwen man vinden?

7. Een regtveerdigen, die in zyne simpelheyd wandelt, zal zalige kinderen achterlaten.

8. Een koning, die op den stoel des oordeels zit, verstrooyt al het kwaed met zyn aenzien.

9. Wie mag zeggen : Myn hert is zuyver, puer ben ik van zonde?

10. Gewigt en gewigt, maet en maet, beyde is het veryzinge by God.

11. Men kent eenen jongeling aen zyn doen, of hy opregt en puer is van leven.

12. Eene hoorende oor, en eene ziende oog, den Heer heeft ze beyde gemaekt.

13. Wilt den slaep niet liefhebben, dat u de armoede niet verdrukke : doet uwe oogen open, en wordt vervuld met brooden.

14. Het is kwaed, het is kwaed, zegt alle kooper : en als hy weggegaen is, dan zal hy zich beroemen.

15. Daer is goud en menigte van kostelyke steenen : maer een kostelyk vat zyn de lippen der wetenheyd.

16. Neemt weg het kleed desgenen die borge geworden is voor den vreemden, en voor de buytenlieden neemt den pand weg van hem.

17. Zoet is den mensch het brood der logene : en namaels zal zynen mond vervuld worden met gruys.

18. De gedachten zullen met raden gesterkt worden : en met regimenten behooren de oorlogen gehanteerd te worden.

19. Met dengenen die verborgen raden ontdekt, en bedriegelyk wandelt, en zyne lippen wyd open doet, mengt u niet.

20. Die zynen vader en moeder vervloekt, diens lamp zal uytgeblazen worden in het midden der duysternissen.

21. Eene erfenisse waertoe gehaest wordt in het beginsel, die zal in het laetste de gebenedyding derven.

22. Zegt niet : Ik zal kwaed wedergeven : verbeydt den Heer, en hy zal u verlossen.

23. Gewigt en gewigt is eene afgrysselykheyd voor den Heer : eene valsche wage is niet goed.

24. Van den Heere worden eens mans gangen beschikt : want wie is er van de menschen die zynen weg verstaen kan?

25. Het is den mensch eenen val den heyligen beloven, en na de beloften wederroepen.

26. Een wys koning verstrooyt de ongoddelyken, en buygt over hen eenen gewelfden boog der triomfen.

27. Des Heeren lichtvat is des menschen adem, den welken onderzoekt alle de verborgenheyd des buyks.

28. De bermhertigheyd en waerheyd bewaren den koning, en door goedertierenheyd wordt zyn troon gevestigd.

29. Het verheugen der jongelingen is hunne sterkheyd : en de weerdigheyd der ouderen is grysheyd des hairs.

30. De blaeuwigheyd der wonden zal kwade dingen afvagen : en kwetsuren in het heymelykste des buyks.

HET XXI. KAPITTEL.

Het hert des konings is in de handen des Heeren. Wien ook meer behagen, bermhertigheyd en oordeel, dan slagtofferanden. Van die hunne ooren stoppen tot den roep der armen. Hoe dat er geene schalkheyd tegen God is.

1. Gelyk de deylingen der wateren, alzoo is eens konings hert in des Heeren hand : werwaerts dat hy wilt, zal hy het neygen.

2. Een iegelyk denkt zynen weg regt te zyn : maer den Heer weegt de herten.

3. Bermhertigheyd en oordeel te doen, behaegt den Heere meer dan slagtofferanden.

4. Het verheffen der oogen is een verbreyden des herten : het lichtvat der ongoddelyken is zonde.

5. De gedachten van den vromen zyn altyd in overvloedigheyd : maer alle tragen is altyd in armoede.

6. Wie schatten vergadert met eene logentonge, die is ydel en onverstandig,

en hy zal gestooten worden tot de strikken der dood.

7. De rooven der ongoddelyken zullen hen aftrekken, om dat zy geen oordeel hebben willen doen.

8. Eens mans verkeerden weg is vreemd : maer wie zuyver is, diens werk is opregt.

9. Het is beter te zitten in eenen hoek van den huyze, dan met eene kyfachtige vrouw, en in een gemeyn huys.

10. De ziel van den ongoddelyken begeert kwaed, zy zal haers naesten niet ontfermen.

11. Als den boozen mensch gestraft wordt, zoo zal het kleyn kind wyzer zyn : en is het dat het eenen wyzen volgt, zoo zal het wetenheyd krygen.

12. Den regtveerdigen bedenkt neerstiglyk van des ongoddelyken huys, opdat hy de ongoddelyken van het kwaed zoude mogen trekken.

13. Wie zyne oor stopt tot den roep van den armen, die zal ook roepen, en zal niet verhoord worden.

14. Eene verborgen gifte bluscht de gramschappen : en de gave in den schoot, de heftige verbolgenheyd.

15. Eene blydschap is het den regtveerdigen regtveerdig oordeel te doen : en een grouwel dengenen die boosheyd doen.

16. Een man die doolt van den weg der leeringe : die zal in de vergaderinge der reuzen woonen.

17. Wie lekkere spyzen bemint, die zal in armoede wezen : en wie wyn en vette spyze liefheeft, die zal niet ryk worden.

18. Voor eenen regtveerdigen zal den ongoddelyken gegeven worden : en voor den opregten, een boozen.

19. Het is beter te woonen in een verlaten land, dan met eene kyfachtige en grammoedige vrouw.

20. In den huyze des regtveerdigen is een liefelyken schat en olie : en een dwaes verdoet het.

21. Wie regtveerdigheyd en bermhertigheyd volgt, die zal vinden het leven, regtveerdigheyd en glorie.

22. De stad van de sterken heeft een wyzen beklommen, en hy heeft bedorven de sterkte van haer betrouwen.

23. Wie zynen mond bewaert, en zyne tong, die bewaert zyne ziel van benauwdheden.

24. Den hooveerdigen en vermetelyken wordt ongeleerd geheeten, die in gramschap hooveerdy bedryft.

25. De begeerten dooden den tragen : want zyne handen hebben niet willen werken :

26. Den geheelen dag wenscht en begeert hy : maer die regtveerdig is, zal geven, en niet ophouden.

27. De offeranden der ongoddelyken zyn afgrysselyk, want zy geofferd worden uyt een schelmstuk.

28. Een logenachtig getuyge zal vergaen : een onderdanig man zal victorie spreken.

29. Een ongoddelyk man vaert met den kop door : maer die opregt is, betert zynen weg.

30. Daer is geene wysheyd, daer is geene voorzigtigheyd, daer is geen raed tegen den Heere.

31. Het peerd wordt bereyd tegen den dag des stryds : maer den Heer geeft de zaligheyd.

HET XXII. KAPITTEL.

Den lof van eenen goeden naem. Een jongman by zynen weg. Van de zotheyd die in het hert der Jongens ligt. Hoe dat men de wysheyd aenhooren zal, etc.

1. Beter is een goeden naem dan veel rykdommen : boven zilver en goud is eene goede gratie.

2. De ryken en de armen zyn malkander te gemoet gekomen : den Heer heeft hen beyde geschapen.

3. Een voorzienig mensch ziet het kwaed, en hy verbergt zich : den onnoozelen is doorgegaen, en werd beschadigd.

4. Het eynde van de zedigheyd is de vreeze des Heeren, rykdommen, en glorie, en leven.

5. Wapenen en zweerden zyn in den weg des verkeerden : maer den behoeder zyner ziele maekt zich verre daervan.

6. Het is een gemeyn zegwoord : Gelyk zich een jongman gewent, zoo gaet hy daer niet van af, wanneer hy oud wordt.

7. Den ryken gebiedt den armen : en wie ontleent, die is een dienaer desgenen die leent.

8. Die boosheden zaeyt, zal kwade dingen maeyen, en met de roede zyner gramschap zal hy te niet worden.

9. Die genegen is tot bermhertigheyd, zal gebenedyd worden : want van zyne brooden heeft hy den armen gegeven. Victorie en eer zal hy verkrygen die gaven geeft : maer hy neemt weg de ziel dergene die ze ontvangen.

10. Dryft uyt den spotter en met hem zal de kyvagie uytgaen, en twistige zaken en spytig verwyt zullen ophouden.

11. Wie des herten zuyverheyd bemint, die zal om de gratie zyner lippen den koning te vriende hebben.

12. De oogen des Heeren bewaren de kennisse : en de woorden van den boozen worden omgeworpen.

13. Den tragen zegt : Daer is een leeuw in den weg, in het midden der straten mogt ik gedood worden.

14. Eene diepe gracht is den mond van eene vreemde vrouwe : op denwelken den Heer gram is, die zal daerin vallen.

15. De zotheyd is gebonden in eens kinds hert, en de roede der kastydinge zal die uytdryven.

16. Wie eenen armen bedriegelyk onregt doet, om zyne rykdommen te vermeerderen, die zal het zelf ook eenen rykeren geven, en gebrek hebben.

17. Myn zoon, neygt uwe oor, en hoort de woorden der wyzen : en neemt ter herte myne leeringe.

18. Die u schoon zyn zal : als gy die zult gehouden hebben in uwen buyk, en zy zal overvloeden in uwe lippen :

19. Opdat in den Heere uw betrouwen zy, daerom heb ik ze u heden getoond.

20. Ziet ik heb ze u in dry manieren beschreven, in de gedachten, en wetenheyd :

21. Om dat ik u zoude toonen de vastigheyd, en de uytspraken der waerheyd, dat gy zoudt uyt deze antwoorden dengenen die u gezonden hebben.

22. Doet geen geweld den armen, om dat hy arm is : noch verdrukt den behoeftigen in de poorte :

23. Want den Heer zal zyne zaek oordeelen, en hy zal ze doorsteken, die zyne ziel doorstoken hebben.

24. Wilt geen vriend zyn van eenen grammoedigen man, noch wandelt met eenen razenden man.

25. Dat gy by aventure zyne paden niet leert, en uwer ziele verergeringe neemt.

26. Wilt niet zyn met degene die hunne handen verknoopen, en die zich zelven stellen tot borgen voor schulden :

27. Want is het dat gy niet hebt waermede dat gy het betalen moogt, wat noodzake is het dat hy een deksel neme uyt uwe slaepkamer?

28. Gaet niet over de oude palen, die uwe vaders gesteld hebben.

29. Hebt gy eenen man gezien rasch in zyn werk? die zal voor koningen staen, en hy zal voor de onedelen niet zyn.

HET XXIII. KAPITTEL.

Hoe dat men met prinsen zal eten. Hoe men een kind kastyden zal. Hoe dat men wysheyd zoeken, en de zondaers schouwen zal. Hoe men ouders eeren, en dronkenschap en oneerlyke vrouwen schouwen zal.

1. Als gy zit om te eten met eenen prins, zoo aenmerkt neerstiglyk wat daer voor u gesteld is :

2. En stelt een mes in uwe keel, is het nogtans alzoo dat gy uwe ziel in uwe magt hebt,

3. Begeert van zyne spyzen niet, daer het brood der logen in is.

4. Wilt niet arbeyden om ryk te worden : maer stelt uwen verstande eene mate.

5. Heft uwe oogen niet op tot de rykdommen, die gy niet hebben moogt : want zy zullen voor zich zelven vleugelen maken gelyk des arends, en zullen vliegen in den hemel.

6. Eet niet met eenen nydigen mensch : en begeert van zyne spyzen niet :

7. Want op de maniere eens waerzeggers en guychelaers, oordeelt hy dat hy niet weet. Eet en drinkt, zal hy u zeggen : en zyn hert is met u niet.

8. De spyzen die gy geëten hebt, zult gy weder uytwerpen : en uwe schoone woorden zult gy verliezen.

9. In de ooren der onwyzen spreekt niet : want zy zullen de leering uwer uytsprake versmaden.

10. Raekt de palen der kleyne kinderen niet : en in den akker der weezen gaet niet :

11. Want hun naesten is sterk : en hy zal tegen u oordeelen hunne zaek.

12. Laet uw hert tot de leeringe ingaen:

en uwe ooren tot de woorden der wetenheyd.

13. Wilt den kinde de kastydinge niet onttrekken : want is het dat gy het met de roede slaet, het zal niet sterven:

14. Gy zult hem met de roede slaen : en zyne ziel zult gy van der helle verlossen.

15. Myn zoon, is het dat uwen moed wys is, zoo zal myn hert blyde zyn met u:

16. En myne nieren zullen zich verheugen, als uwe lippen zullen opregte dingen gesproken hebben.

17. Laet uw hert de zondaers niet volgen : maer weest in de vreeze des Heeren dagelyks :

18. Want gy zult hoop hebben in het uyterste, en uw verwachten zal niet weggenomen worden.

19. Hoort, myn zoon, en zyt wys : en schikt uw hert in den weg.

20. Wilt niet zyn in de maeltyden der dronkaerds, noch in de brasseryen dergene die vleesch om te eten zamen brengen :

21. Want die zich tot drinken stellen, en gelagen te voren geven, zullen te niet gaen, en de slaperny zal met gescheurde kleederen gekleed worden.

22. Hoort uwen vader die u gewonnen heeft : en versmaedt uwe moeder niet als zy oud geworden is.

23. Koopt de waerheyd, en wilt geene wysheyd verkoopen, en leeringe, en verstandenisse.

24. Den vader van den regtveerdigen verheugt zich met blydschap : die eenen wyzen gewonnen heeft, zal in hem verblyd worden.

25. Laet uwen vader blyde zyn, en uwe moeder, en laet ze vrolyk zyn die u gebaerd heeft.

26. Myn zoon, geeft my uw hert: en laet uwe oogen myne wegen bewaren.

27. Want eene diepe gracht is eene gemeyne vrouw : en een engen put is eene vreemde vrouw.

28 Zy legt lagen op den weg gelyk een moordenaer, en wie zy onwys ziet, die zal zy dooden.

29. Wie heeft wee? en wiens vader heeft wee? wie heeft kyvagien? wiens zyn de grachten? wiens zyn de wonden zonder oorzaken? wie heeft de donkerheyd der oogen?

30. Zyn die niet dergene die in den wyn woonen, en neerstigheyd doen om kroezen uyt te drinken?

31. Aenziet den wyn niet als hy geelachtig ziet, als zyne verf in het glas blinkt : hy gaet zoetelyk in,

32. Maer ten eynde zal hy byten als eene slange, en gelyk een basiliscus zal hy zyn venyn uytstorten.

33. Uwe oogen zullen vreemde vrouwen zien, en uw hert zal verkeerde dingen spreken.

34. En gy zult zyn als slapende in het midden der zee, en als een ontslapen stierman, die het roer verloren heeft :

35. En gy zult zeggen : Zy hebben my geslagen, en het heeft my niet wee gedaen : zy hebben my getrokken, en ik heb het niet gevoeld : wanneer zal ik ontwaken, en wederom wyn vinden?

HET XXIV. KAPITTEL.

Hoe men de kwaden niet volgen zal : Hoe goed dat wysheyd en voorzigtigheyd is : Hoe men den regtveerdigen geene lagen leggen mag : Hoe men met de allerboosten geen geschil nemen zal.

1. Volgt niet de kwade mannen, noch begeert met hen te zyn :

2. Want hun hert denkt op rooven, en hunne lippen spreken bedriegelykheden.

3. Met wysheyd zal een huys opgetimmerd worden, en door voorzigtigheyd versterkt.

4. Door geleerdheyd zullen de kelders gevuld worden met allerhande kostelyken en schoonen rykdom.

5. Een wys man is sterk : en een geleerd man is vroom en magtig.

6. Want met geschiktheyd wordt een oorlog aengenomen : en zaligheyd zal wezen daer vele raden zyn.

7. Den dwazen is de wysheyd hoog, in de poorte zal hy zynen mond niet opendoen.

8. Die denkt kwaed te doen, zal een zot genoemd worden.

9. Het gepeyns van eenen zot is zonde: en een achterklapper is der menschen afgrysselykheyd.

10. Is het dat gy mishoopt als gy gevallen zyt in den dag der benaeuwdheyd : zoo zal uwe sterkheyd geminderd worden.

11. Verlost degene die ter dood geleyd worden : en die ter verderfenisse ge-

trokken worden, wilt niet ophouden te verlossen.

12. Is het dat gy zegt : De magt heb ik niet : die de herten binnen ziet, hy verstaet dit, en den behouder uwer ziele is geen ding onbekend, en hy zal den mensch loonen naer zyne werken.

13. Eet, myn zoon, honig, want het is goed, en honigraten zeerzoet uwer keele :

14. Alzoo is ook de leering der wysheyd uwer ziele : dewelke als gy zult gevonden hebben, zoo zult gy in de uytersten hoop hebben, en uwe hoop zal niet vergaen.

15. Wilt geene lagen leggen, en zoekt geene ongoddelykheyd in het huys van den regtveerdigen, noch verwoest zyne rust.

16. Want zevenmael zal een regtveerdigen vallen, en weder opstaen : maer de ongoddelyken zullen vallen in het kwaed.

17. Als uw vyand gevallen is, zoo verblydt u niet, en in zynen val laet uw hert niet verheugen :

18. Dat den Heer dit by aventure niet zie, en het hem misnoege, en dat hy zyne gramschap van hem neme.

19. Wilt niet kyven met de allerkwaedsten, noch wilt volgen de ongoddelyken :

20. Want de kwaden hebben geene hoop der toekomende dingen, en het lichtvat der ongoddelyken zal uytgeblazen worden.

21. Vreest den Heere, myn zoon, en den koning : en met de achterklappers mengt u niet :

22. Want onvoorzienleyk zal hunne verderfenisse opstaen : en wie weet den val van hen beyde?

23. Deze woorden zyn ook tot den wyzen : Het bekennen van persoonen in het oordeel is niet goed.

24. Die den ongoddelyken zeggen : Gy zyt regtveerdig : die zullen de volken vermaledyden, en de geslachten zullen die haten.

25. Die hem straffen, zullen geprezen worden : en op hen zal de benedictie komen.

26. De lippen zal hy kussen, die regte woorden antwoordt.

27. Bereydt buyten uw werk, en oefent neerstiglyk uwen akker : en daerna timmert uw huys.

28. Zyt geen getuyge zonder zake tegen uwen naesten : noch bedriegt iemand zoetelyk met uwe lippen.

29. Zegt niet : Hoe hy my gedaen heeft, zoo zal ik hem ook doen : ik zal eenen iegelyken loonen naer zyn werk.

30. Door den akker van eenen tragen mensch ben ik gegaen, en door den wyngaerd van eenen zotten man :

31. En ziet de netelen hadden het al vervuld, en de doornen hadden zyn overste overdekt, en den ongekalkten muer van steenen was verdorven.

32. Het welk als ik gezien had, zoo nam ik het ter herte : en door een exempel heb ik onderwyzing geleerd. Hoe lang zult gy luy mensch slapen : wanneer zult gy van uwen droom opstaen?

33. Een luttel, zeg ik, zult gy slapen, een weynigsken zult gy sluymeren, en een luttelken uwe handen te zamen leggen om te rusten :

34. En uwe armoede zal u komen als een looper, en de bedelaerschap als een gewapend man.

HET XXV. KAPITTEL.

Gods en der koningen glorie : Verheft u niet : verwyt niet ligtelyk uwen vriend, en meer andere leeringen.

1. Dit zyn ook de Parabelen van Salomon : dewelke overgezet hebben de mannen van Ezechias den koning van Juda.

2. Het is Gods eer het woord te verbergen, en de glorie der koningen is de reden te onderzoeken.

3. Den hemel boven, en de aerde beneden, en het hert der koningen is ongrondelyk.

4. Neemt den roest van het zilver, en daer zal een allerzuyverste vat uytkomen.

5. Neemt de ongoddelykheyd van des konings aenzigt, en zyn troon zal door de regtveerdigheyd gevestigd worden.

6. Vertoont u niet glorieus voor den koning, en in de plaets der grooten staet niet.

7. Want het is beter dat u gezeyd worde : Klimt herwaerts op ; dan dat gy vernederd wordt voor den prins.

8. Dat uwe oogen gezien hebben, wilt dat niet ligtelyk in het gekyf voortbrengen : opdat gy het namaels niet zoudt kunnen gebeteren, als gy uwen vriend onteerd zoudt hebben.

9. Uwe zaek trakteert met uwen vriend, en uwe verholenheyd openbaert den vreemden niet :

10. Dat hy by aventure u niet bespotte als hy het gehoord heeft, en niet ophoude u te verwyten. De gratie en vriendschap verlossen : dewelke bewaert voor u, opdat gy niet versmadelyk wordt.

11. Als gouden appelen in zilveren bedden, is hy die een woord spreekt te zynen tyde.

12. Als een gouden oorsieraed en eene blinkende peerle, is hy die eenen wyzen berispt, en eene onderdanige oor.

13. Gelyk de koude van den sneeuw in den dag des oogsts, alzoo is een getrouw bode hem, die hem uytgezonden heeft, zyne ziel doet hy rusten.

14. Wie veel belooft en niet houdt, die is als eene wolk en wind zonder regen.

15. Door verduldigheyd zal een prins verzacht worden, en eene zachte tong zal de hardigheyd in stukken breken.

16. Hebt gy honig gevonden, zoo eet dat u genoeg zy, dat gy by aventure niet te zat wordet, en braekt het weder uyt.

17. Trekt uwen voet af van uws naesten huys, opdat hy by aventure uws verzaed wezende, u niet hate.

18. Als een schicht, en een zweerd, en een scherpen pyl, is een mensch die tegen zynen naesten valsche getuygenis zegt.

19. Als een verrotten tand, en moeden voet, is hy die zich verlaet op eenen ongetrouwen in den dag der benaeuwdheden,

20. En verliest den mantel in den dag der koude. Als edik in weedassche is hy die liedekens zingt den boozen herte. Gelyk de motte den kleede, en den worm den boute: alzoo let eens mans droefheyd den herte.

21. Is het dat uw vyand honger heeft, zoo spyst hem: is het dat hy dorst heeft, zoo geeft hem water te drinken :

22. Want gy zult vurige kolen vergaderen op zyn hoofd, en den Heer zal het u weder loonen.

23. Den noordenwind verdryft de regenen, en een droevig aenzigt verdryft eene achterklappende tong.

24. Het is beter te zitten in den hoek van den huyze, dan met eene kyfachtige vrouw, en in het gemeyn huys.

25. Een goeden bode uyt eenen verren lande, is gelyk als koud water eener dorstige ziele.

26. Als eene fonteyn met den voet geroerd, en eene vervuylde ader, is den regtveerdigen vallende voor eenen ongoddelyken.

27. Gelyk hem die veel honigs eet, dat niet goed is : alzoo ook die een onderzoeker is der majesteyt, zal van de glorie verdrukt worden.

28. Gelyk eene opene stad en zonder omgang der muren, alzoo is een man die in het spreken zynen geest niet bedwingen kan.

HET XXVI. KAPITTEL.

Van eens zots glorie, van zyner zotheyd kastyding: van eene bedriegelyke tonge, en andere leeringen.

1. Gelyk den sneeuw in den zomer, en de regenen in den oogst : alzoo onbetamelyk is den zot de glorie.

2. Gelyk een vogel wegvliegende, en eene mussche gaende werwaerts dat haer lust : alzoo zal een vloek te vergeefs gesproken, op iemand komen.

3. Een geesel den peerde, en een breydel den ezel, en eene roede op den rug der onwyzen.

4. Antwoordt den zot niet naer zyne zotheyd, dat gy zyns gelyken niet wordt.

5. Antwoordt den zot naer zyne zotheyd, dat hy zich zelven niet laet dunken dat hy wys is.

6. Als kreupel van voeten, en boosheyd drinkende, is hy die zyne zaken uytregt door eenen zotten bode.

7. Gelyk te vergeefs een kreupel schoone beenen heeft : alzoo onbetamelyk is in der zotten mond eene parabele.

8. Gelyk die een gesteente op eenen steenhoop werpt : alzoo doet hy die eenen onwyzen eere aendoet.

9. Gelyk of een doorn uytspruytte in de hand van eenen dronken mensch : alzoo is de parabele in den mond der dwazen.

10. Het vonnis beslecht de zaken : en die den dwazen doet zwygen, verzacht de gramschappen.

11. Gelyk een hond die tot zyne uytbrakinge wederkeert, alzoo is den onwyzen die zyne dwaesheyd wederom bedryft.

12. Hebt gy gezien eenen mensch die zich laet dunken dat hy wys is? aen eenen zot is meer hopens dan aen hem.

13. Den tragen zegt: Den leeuw is in den weg, en de leeuwin in de wegen:

14. Gelyk de deur in hare herre gekeerd wordt, alzoo wentelt den tragen in zyn beddeken.

15. Den tragen verbergt zyne handen onder zyne okselen, en het wordt hem zuer dat hy ze ten monde heft.

16. Den tragen laet zich dunken dat hy wyzer is dan zeven mannen die wyze reden spreken.

17. Gelyk die eenen hond met de ooren grypt, alzoo is hy die onlydzaem voorbygaet, en onderwindt zich eens anders kyvagie.

18. Gelyk hy schadelyk is die schichten en spiesen schiet ter dood:

19. Alzoo is een man die bedriegelyk zynen vriend hinder doet: en als hy bevonden wordt, zoo zegt hy: Ik heb het al spelende gedaen.

20. Als er hout gebreekt, zoo gaet het vuer uyt: en als den heymelyken twistmaker weggedaen wordt, zoo houden op de kyvagien.

21. Gelyk de kolen tot gloeyende kolen, en het hout tot den vure, alzoo verwekt een grammoedig mensch kyvagien.

22. De woorden van den oorblazer zyn of zy simpel waren, en zy komen tot het binnenste des buyks.

23. Gelyk of gy met vuyl zilver wilt versieren eenen aerden pot, alzoo zyn de opzwellende lippen met een boos hert verzaemd.

24. By zyne lippen wordt een vyand bekend, hoe wel hy in zyn hert bedriegelykheden overlegt.

25. Als hy zyne stemme vriendelyk maekt, gelooft hem niet: want zeven ergheden zyn in zyn hert.

26. Wie den haet bedriegelyk bedekt, diens kwaedheyd zal ontdekt worden in den raed.

27. Die eenen kuyl graeft, zal daerin vallen: en die eenen steen wentelt, tot hem zal dien wederkeeren.

28. Eene bedriegelyke tonge bemint de waerheyd niet: en een slibberachtigen mond doet vallen.

HET XXVII. KAPITTEL.

Beroemt u niet, noch pryst u: Openbare berispinge, hoe goed dat ze is: Van eene kyfachtige vrouw en meer andere instructien.

1. Wilt u niet beroemen van den morgen, niet wetende wat den toekomenden dag voortbrengen zal.

2. Laet een ander u pryzen, en niet uw mond: een vreemden, en niet uwe lippen.

3. Steen is zwaer, en zand is lastig: maer de gramschap van eenen dwazen is zwaerder dan deze beyde.

4. De gramschap heeft geene bermhertigheyd, noch de uytberstende razerny: en wie zal mogen verdragen den oploop van eenen geest tot gramschap verwekt?

5. Beter is eene openbare berispinge, dan eene verborgen liefde.

6. Beter zyn de wonden van eenen die liefheeft, dan bedriegelyke kussingen desgenen die haet.

7. Eene verzade ziel zal honigraten vertreden: en eene hongerige ziel zal ook bittere dingen voor zoet innemen.

8. Gelyk een vogel overvliegende van zynen nest, alzoo is een man die zyne plaets verlaet.

9. Van de zalve en verscheyden reuken verheugt het hert: en door goede raden eens vriends wordt de ziel verzoet.

10. Uwen vriend en uws vaders vriend verlaet niet: en in uws broeders huys gaet niet op den dag uws lydens. Beter is een gebuer naby, dan een broeder verre.

11. Geeft u neerstiglyk ter wysheyd, myn zoon, en verblydt myn hert, dat gy den verwytenden moogt eene reden antwoorden.

12. Den voorzigtigen het kwaed ziende is verborgen geweest: de kleyne kinderen voorbygaende hebben schade geleden.

13. Neemt zyn kleed die borge gebleven is voor eenen buyten man: en voor de vreemden, neemt hem eenen pand af.

14. Die zynen naesten gebenedydt met eene groote stemme, des nachts opstaende, zal gelyk wezen eenen die vermaledydt.

15. Doordruypende daken in den dag der koude, en eene kyfachtige vrouw worden by een geleken:

16. Die haer tegenhoudt, is gelyk die den wind houdt, en wilt de olie met de hand vatten.

17. Yzer wordt met yzer scherp gemaekt: en een mensch maekt scherp het aenzigt van zynen vriend.

18. Die eenen vygeboom bewaert, zal zyne vruchten eten: en die zyns Heeren bewaerder is, zal geglorificeerd worden.

19. Gelyk in het water klaerlyk schynen de aenzigten dergene die daerin zien, alzoo zyn der menschen herten openbaer den voorzigtigen.

20. De helle en de verderfenisse worden nimmermeer vervuld: desgelyks zyn des menschen oogen ook onverzadelyk.

21. Gelyk het zilver geproefd wordt in den smeltoven, en goud in het forneys: alzoo wordt een mensch geproefd door den mond des pryzers. Het hert van den boozen zoekt kwade dingen: maer een regt hert zoekt wetenheyd.

22. Al ware het dat gy eenen zot stiet in den mortier gelyk vochtige gerste, met eenen stamper daerop stootende, zoo zal zyne zotheyd van hem niet genomen worden.

23. Bekent neerstiglyk het aenzigt van uwe beesten, en aenmerkt uwe kudden:

24. Want gy zult eeuwiglyk de magt niet hebben: maer de kroon zal gegeven worden van geslachte tot geslachte.

25. De beemden zyn open, en het groeyende kruyd wordt vertoond, en het hooy is vergaderd van de bergen.

26. De lammeren zyn om u te kleeden: en de jonge bokskens tot den prys van den akker.

27. Laet u genoeg wezen der geytenmelk tot uwe spyzen, en tot den nooddruft uws huys: en voor uwer dienstvrouwen kost.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Van de vlugt des ongoddelyken, en standvastigheyd des regtveerdigen, om de zonden des lands zyn er vele prinsen, beter is een armen dan een ryken, zalig is hy die altyd vreest, een ongoddelyk prins is als een leeuw, etc.

1. Den ongoddelyken vliedt als hem niemand vervolgt: maer den regtveerdigen zal als een leeuw betrouwende zonder vervaerdheyd zyn.

2. Om des lands zonde zullen er vele prinsen in het land zyn: en om des menschen wysheyd en kennisse van hetgene dat men zegt, zal het leven van den vorst verlengd worden.

3. Een arm man bedriegelyk onregt doende den armen, is gelyk eenen krachtigen slagregen, waerdoor den duren tyd komt.

4. Die de wet verlaten, pryzen den ongoddelyken: die ze bewaren, worden ontstoken tegen hem.

5. Kwade mannen denken op het oordeel niet: maer die den Heer zoeken, aenmerken alle dingen.

6. Beter is een armen wandelende in zyne simpelheyd, dan een ryken in verkeerde wegen.

7. Zoo wie de wet bewaert, is een wys zoon: maer wie brassers voedt die beschaemt zynen vader.

8. Wie rykdommen vergadert met woekeryen en door overzettinge, die vergadert ze voor den milden tot der armen profyte.

9. Die zyne ooren afkeert dat hy de wet niet hoore, diens gebed zal afgrysselyk wezen.

10. Wie de regtveerdigen bedriegt in eenen kwaden weg, die zal in zyne verderfenisse vallen: en de simpelen zullen zynen goede bezitten.

11. Een ryk man laet zich dunken dat hy wys is: maer een voorzigtig arm mensch zal dien onderzoeken.

12. In het verheugen der regtveerdigen is veel glorie: als de ongoddelyken regeren, zoo vallen de menschen.

13. Wie zyne groote misdaden verbergt, die zal niet voorspoedig zyn: maer die ze belydt, en laet, zal bermhertigheyd verkrygen.

14. Zalig is den man die altyd bevreesd is: maer die hard van herte is zal geheel in het kwaed vallen.

15. Een brieschenden leeuw, en een hongerigen beer, is een prins over een arm volk.

16. Een vorst die zonder verstand is, zal er velen verdrukken door valsche versieringe: maer wie gierigheyd haet, diens dagen zullen lang worden.

17. Den mensch die met valschelyke lasteringe vervolgt eener ziele bloed, al is het dat hy vliedt tot den poel toe, niemand wederhoudt hem.

18. Die simpelyk wandelt, zal zalig

worden : die verkeerde wegen wandelt, zal eens te hoop vallen.

19. Wie zyn land bouwt, die zal met brooden verzaed worden : maer wie ledigheyd volgt, die zal met armoede vervuld worden.

20. Een getrouw man zal zeer geprezen worden : maer wie zich haest om ryk te worden, die zal niet onnoozel wezen.

21. Wie in het oordeel iemands persoon kent, dien doet niet wel : dezen verlaet ook om eenen beet broods de waerheyd.

22. Den man, die zich haest om ryk te worden, en den anderen benydt, die weet niet dat hem de armoede overkomen zal.

23. Die eenen man straft, zal namaels meer gratie by hem vinden dan dengenen die door smeekinge der tongen bedriegt.

24. Die iets heymelyk ontneemt zynen vader en zyner moeder : en zegt dat dat geen zonde is, die is een medegezel eens doodslagers.

25. Wie zich zelven beroemt en breed maekt, die verwekt kyvagien : maer die in den Heere hoopt, zal genezen worden.

26. Wie zich op zyn hert betrouwt, die is zot : maer wie wysselyk wandelt, die zal behouden worden.

27. Die den armen geeft, zal geen gebrek hebben : wie den biddenden versmaedt die zal armoede lyden.

28. Als de ongoddelyken opstaen zullen, zoo zullen zich de menschen verbergen : als die vergaen zullen zyn, dan zullen de regtveerdigen vermenigvuldigd worden.

HET XXIX. KAPITTEL.

Van eenen versmader, van eenen regtveerdigen koning, eenen geveynsden en smeekenden vriend, van de menigte der ongoddelyken.

1. Een man, die met harden nekke versmaedt dengenen die hem straft, dien zal eene haestige verderfenisse overkomen : en de gezondheyd zal hem niet volgen.

2. In het vermenigvuldigen der regtveerdigen zal het gemeyne volk zich verblyden : als de ongoddelyken de heerschappy aennemen, dan zal het volk zuchten.

3. Een man die wysheyd bemindt verblydt zynen vader : maer die hoeren voedt, zal zyn goed verkwisten.

4. Een regtveerdig koning zal het land opregten : een gierig man zal het verderven.

5. Een mensch, die met smeekende en geveynsde woorden zynen vriend aenspreekt, spreydt een net zynen voeten.

6. Den ongoddelyken man zonde doende zal eenen strik omvangen : en den regtveerdigen zal het loven en blyde zyn.

7. Den regtveerdigen kent de zake der armen : den ongoddelyken kent de wetenheyd niet.

8. Kwaed doende menschen verderven de stad : maer de wyzen keeren de razende gramschap af.

9. Een wys man, is het dat hy met eenen zot twistig kyvende is, het zy of hy zich stoort, of dat hy lacht, hy zal geene rust vinden.

10. De bloedgierige mannen haten den simpelen : maer de regtveerdigen zoeken zyne ziel.

11. Zynen geheelen geest stort een zot uyt : maer een wys man stelt dien uyt, en bewaert hem tot namaels.

12. Een prins die geerne hoort logentalen, heeft alle zyne dienaers ongoddelyk.

13. Een armen en zyn schuldheer hebben malkander ontmoet : hun beyder verlichter is den Heer.

14. Een koning, die in de waerheyd den armen regt oordeel doet, diens troon zal in der eeuwigheyd gevestigd worden.

15. De roede en de straffinge geeft wysheyd : maer een kind dat men zynen wil laet gebruyken, beschaemt zyne moeder.

16. In het vermenigvuldigen der ongoddelyken zullen de boosheden vermenigvuldigd worden : en de regtveerdigen zullen hunne nedervallingen zien.

17. Onderwyst uwen zoon, en hy zal u vermaken, en uwer ziele vreugden geven.

18. Als de profetie vergaet, zoo zal het volk verstrooyd worden : maer wie de wet bewaert, die is zalig.

19. Een knecht mag met geene woorden geleerd worden : want hy verstaet wel dat gy zegt, en hy versmaedt te antwoorden.

20. Hebt gy eenen man gezien haestig

om te spreken? zotheyd is meer te hopen, dan zyne beternisse.

21. Die zynen knecht van jongs lekkerlyk opvoedt, zal hem namaels wederspannig gevoelen.

22. Een grammoedig man verwekt kyvagien: en die zeer genegen is tot stoornisse, zal ook om te zondigen meer genegen zyn.

23. Den hooveerdigen volgt vernederinge: en den ootmoedigen van geest zal de glorie ontvangen.

24. Wie met eenen dief deylt, die haet zyne ziel: hy hoort den bezweerende, en hy geeft het niet te kennen.

25. Die den mensch vreest zal haestelyk vallen: die in den Heere hoopt, zal opgeheven worden.

26. Vele zoeken des prinsen aenzigt: en van den Heere komt het oordeel van eenen iegelyken byzonder.

27. De regtveerdigen veryzen den ongoddelyken man: en de ongoddelyken veryzen degene die in den regten weg zyn. Den zoon die het woord bewaert zal buyten de verderfenisse zyn.

HET XXX. KAPITTEL.

Een mensch God naderende acht zich zelven zot, Gods werken zyn onbegrypelyk, Gods woord is vurig. Dat een knecht hy zynen meester niet te beschuldigen is, eenige booze geslachten, twee des echels dochters. Dry onverzadelyke dingen, dry lastige, etc.

1. Dit zyn de woorden des vergaders, des uytbrakers zoon. Het visioen hetwelk gesproken heeft den man met den welken God is, en die versterkt zynde, als God met hem woonde, gezeyd heeft:

2. Ik ben den allerzotsten der mannen, en de wysheyd der menschen is met my niet.

3. Ik heb geene wysheyd geleerd, en ik ken de wetenheyd der heyligen niet.

4. Wie is er opgeklommen ten hemel, en daeraf gedaeld? Wie heeft den wind in zyne handen gehouden? Wie heeft de wateren te zamen gebonden als in een kleed? Wie heeft opgewekt alle de hoeken der aerde? Welk is zyn naem, en welk is zyns zoons naem, is het dat gy het weet?

5. Elk vurig woord Gods is een schild dengenen die in hem hopen:

6. Doet niet toe tot zyne woorden, dat gy niet gestraft wordet, en logenachtig gevonden.

7. Twee dingen heb ik u gebeden, weygert my die niet eer ik sterf.

8. Ydelheyd en logentalen maekt verre van my. Armoede en rykdom geeft my niet: maer geeft my alleen mynen nooddruft.

9. Dat ik by adventure verzaed zynde niet getrokken worde om te loochenen, en zeggen zoude: Wie is den Heer? of dat ik van gebrekkelykheyd niet gedwongen worde om te stelen, en den naem myns Gods te verzweren.

10. Beschuldigt den knecht niet by zynen Heer, dat hy by aventure u niet vermaledyde, en dat gy nedervalt.

11. Daer is een geslacht dat zynen vader vermaledydt, en zyne moeder niet gebenedydt.

12. Daer is een geslacht dat zich zelven laet dunken dat het zuyver is, en nogtans is het niet gewasschen van zyne vuyligheyd.

13. Daer is een geslacht, wiens oogen hoog zyn, en wiens oogschelen hoog opdragende zyn.

14. Daer is een geslacht dat zweerden heeft voor tanden, en het knaeuwt met zyne baktanden, om dat het eten zoude de gebreklydende der aerde, en de armen uyt de lieden.

15. Den echel heeft twee dochters, zeggende: Brengt herwaerts, brengt herwaerts. Dry dingen zyn onverzadelyk, en het vierde dat nimmermeer zegt: Het is genoeg.

16. De helle, en der vrouwen buyk, en de aerde, die niet verzaed wordt van water: maer het vuer zegt nimmermeer: Het is genoeg.

17. Eene oog die den vader bespot, en die zyns moeders baring versmaedt, moeten de raven der beken uytpikken, en de jongen des arends moeten die eten.

18. Dry dingen zyn my zwaer, en het vierde ken ik met allen niet:

19. Den weg des arends in den hemel, der slangen weg op den steen, eens schips weg in het midden der zee, en eens mans weg in zyne jongheyd.

20. Zulk is het leven van eene vrouw die eene overspeelster is, die eet, en haren mond vagende, zegt: Ik heb geen kwaed gedaen.

21. Door dry dingen wordt een land beroerd, en het vierde kan het niet verdragen :

22. Door eenen knecht als hy regeert : door eenen zot als hy van spyze te zat wordt :

23. Door eene booze vrouw als die ten huwelyk genomen is : en door eene dienstvrouw, als zy harer meestersse erfgename is geworden.

24. Vier dingen zyn de minsten der aerde, en dezelve zyn wyzer dan de wyzen:

25. De mieren, een onmagtig volk, die zich zelven in den oogst spyze bereydt :

26. Een haesken, een onsterk volk, die in de steenrotse zyne rustplaets maekt:

27. De springhanen hebben geenen koning, en zy gaen allegader by hunne schare :

28. Eene spinne behelpt zich met de handen, en zy woont in der koningen huyzen.

29. Dry dingen zyn er die wel gaen, en het vierde, dat gaet gelukkiglyk :

30. Den leeuw, den allersterksten der beesten, zal zich van niemands ontmoeten vervaren :

31. Een haen met opgeschorte lendenen : en een ram: daer is geen koning die hem wederstaen mag.

32. Daer is die zot geschenen heeft, na dat hy om hoog verheven is : want had hy het verstaen, zoo zoude hy zyne hand op zynen mond geleyd hebben.

33. Maer wie de borsten sterkelyk drukt om melk daeruyt te trekken, die drukt daer boter uyt : en wie zeer krachtelyk uytsnuyt, die trekt bloed uyt : en die gramschappen verwekt, brengt twisten voort.

HET XXXI. KAPITTEL.

Hy vermaent dat gy den vrouwen uwen schat niet geeft, noch den koningen wyn, maer den droevigen. Doet uwen mond den stommen open. Den lof en eere van eene sterke vrouw. Dat schoonheyd eene bedriegelyke gratie is.

1. Dit zyn de woorden Lamuëls des konings. Het visioen, waerdoor hem zyne moeder geleerd heeft.

2. Wat is het myn beminden, wat is het toch myns ligchaems beminden, wat is het gy beminden myner begeerte?

3. Geeft den vrouwen uwe goeden niet, noch uwe rykdommen om de koningen te vernielen.

4. Wilt den koningen, o Lamuël, wilt den koningen geenen wyn geven : want daer blyft geen secreet waer dronkenschap regeert.

5. Dat zy by aventure niet drinken, en vergeten de oordeelen, en veranderen de zake van de kinderen des armen.

6. Geeft sterken drank den droevigen, en wyn dengenen die bitter van herte zyn:

7. Laet ze drinken en vergeten hunner gebrekkelykheyd, en dat zy huns druks niet meer gedenken.

8. Doet uwen mond open den stommen, en den zaken van alle de kinderen die voorbygaen :

9. Doet uwen mond open, onderscheydt dat regtveerdig is, en doet regt den gebreklydenden, en den armen.

10. Wie zal eene sterke vrouw vinden? van verre, en van de uyterste palen is haren prys.

11. Haers mans hert heeft op haer betrouwen, en zy zal geene rooven behoeven.

12. Zy zal hem wedergeven goed, en geen kwaed, alle de dagen haers levens.

13. Zy heeft gezocht wol en vlas, en zy heeft gewrocht door den raed van hare handen.

14. Zy is geworden gelyk een koopmans schip, van verre brengende haer brood.

15. En des nachts is zy opgestaen, en heeft den roof haren huysgenoten gegeven, en spyze haren dienstvrouwen.

16. Zy heeft eenen akker gemerkt, en dien gekocht : van de vrucht harer handen heeft zy eenen wyngaerd geplant.

17. Zy heeft met vromigheyd hare lendenen gegord, en haren arm heeft zy sterk gemaekt.

18. Zy heeft gesmaekt, en gezien dat hare hanteringe goed is : haer lichtvat zal des nachts niet uytgedaen worden.

19. Zy heeft hare handen uytgestoken tot sterke dingen, en hare vingeren hebben de spille aenveerd.

20. Hare hand heeft zy geopend den ellendigen, en hare palmen uytgestoken tot den armen.

21. Zy zal voor haer huys niet vreezen van de koude des sneeuws : want alle hare huysgenoten zyn gekleed met dubbele kleederen.

22. Een gestrypt kleed heeft zy voor

zich zelve gemaekt : fyn wit lynwaed en purper is haer habyt.

23. Edel is haer man in de poorten, als hy zit met de raedsheeren des lands.

24. Lynwaed heeft zy gemaekt en verkocht, en eenen gordel heeft zy den Chananeus geleverd.

25. Sterkheyd en schoonheyd is haer kleed, en zy zal lagchen in den uytersten dag.

26. Haren mond heeft zy der wysheyd opengedaen, en de wet der goedertierenheyd is in hare tonge.

27. Zy heeft aenmerkt de paden haers huys, en zy heeft haer brood niet ledig geëten.

28. Hare kinderen zyn opgestaen, en hebben haer voor de allerzaligste geprezen: en haer man heeft ze ook geloofd.

29. Vele dochteren hebben rykdommen vergaderd : maer gy hebt ze al te boven gegaen.

30. Bedriegelyk is de liefelykheyd, en ydel is de schoonheyd : eene vrouw die God vreest, zal geprezen worden.

31. Geeft haer van de vrucht harer handen : en laet hare werken in de poorten haer pryzen.

ECCLESIASTES.

In het Hebreeuwsch Coheleth, in het Duytsch den Predikant.

HET I. KAPITTEL.

Hoe alle dingen ydel zyn, en dat de onderzoeking van alle dingen op de aerde lastig is en ydel, en eene verlasting des geests.

1. Dit zyn de woorden Ecclesiastes, des zoons David, des konings van Jerusalem.

2. Ydelheyd der ydelheden heeft gezeyd Ecclesiastes : ydelheyd der ydelheden, en het is al ydelheyd.

3. Wat heeft den mensch meer van al zynen arbeyd, daer hy mede arbeydt onder de zon?

4. Het eene geslacht gaet voorby, en het andere geslacht komt aen : maer de aerde staet in der eeuwigheyd.

5. De zon staet op, en gaet onder, en zy keert wederom tot hare plaets : en aldaer weder opkomende,

6. Draeyt zy door het zuyden, en wordt gekeerd naer het noorden : den wind al doorloopende gaet rondom, en komt wederom in zyne omkeeringen.

7. Alle vloeden gaen de in zee, en de zee vloeyt niet over : tot de plaets daer de vloeden uytkomen, keeren zy wederom dat zy wederom vloeyen zouden.

8. Alle dingen zyn zwaer: den mensch kan die niet uytleggen met woorden. De ooge wordt niet verzaed van zien, noch de oore wordt vervuld van hooren.

9. Wat is er dat geweest is? hetzelve dat wezen zal. Wat is er dat er gemaekt is? hetzelve dat er gemaekt zal worden.

10. Daer is niets nieuws onder de zon, noch iemand kan zeggen : Ziet dat is nieuw : want het is nu al te voren geweest in de tyden die voor ons geweest zyn.

11. Daer is geene gedenkenisse der voorledene dingen : noch ook der dingen die namaels zyn zullen, zal gedenkenisse wezen, by degene die wezen zullen in het laetste.

12. Ik Ecclesiastes ben een koning van Israël geweest in Jerusalem,

13. En ik heb in mynen zin voorgenomen te zoeken, en te ondervragen wysselyk van alle dingen die onder de zon geschieden. Deze allerkwaedste bekom-

meringe heeft God den kinderen der menschen, gegeven dat zy zich daerin bekommeren zouden.

14. Ik heb gezien alle de dingen die onder de zon geschieden : en ziet het is al ydelheyd, en pynelykheyd des geests.

15. De verkeerden zyn kwaed om te bekeeren : en der zotten getal is zonder eynde.

16. Ik heb in myn hert gesproken, zeggende : Ziet ik ben groot geworden, en ik heb alle menschen te boven gegaen in wysheyd, die voor my geweest zyn in Jerusalem : en myn verstand heeft vele dingen wysselyk gemerkt, en ik heb die geleerd.

17. En ik heb myn hert daertoe gegeven dat ik weten zoude voorzigtigheyd en leeringe, en ook de dolingen, en de zotheyd : en ik heb bekend dat hierin ook arbeyd was, en pynelykheyd des geests :

18. Om dat in veel wysheyd veel verbolgenheyd is : en wie wetenheyd vermeerdert, die vermeerdert ook den arbeyd.

HET II. KAPITTEL.

In overvloedigheyd van rykdommen, van gestichten, en diergelyken is ydelheyd, en last des geests : en boven dezen nog meerder ydelheyd is er in goed te vergaderen voor eenen toekomenden erfgenaem, die men niet weet wie het zyn zal.

1. Hierom heb ik gezeyd in myn hert : Ik zal gaen, en overvloediglyk hanteren de wellustigheden, en nemen myn plaisier. En ik heb gezien dat dit ook ydelheyd was.

2. Het lagchen heb ik geacht voor dwaling : en tot de blydschap heb ik gezeyd : Waerom wordt gy bedrogen zonder zake?

3. Ik heb gedacht in myn hert, myn vleesch af te trekken van wyn, dat ik myn hert zoude overgeven ter wysheyd, en schouwen dwaesheyd, tot dat ik zien zoude wat den kinderen der menschen nut ware : hetwelk hun noodelyk gedaen ware, zoo lang als zy onder den hemel leven.

4. Ik heb myne werken groot gemaekt, ik heb voor my huyzen getimmerd, en wyngaerden geplant.

5. Ik heb hoven en boomgaerden gemaekt, en die beplant met boomen van allerley nature,

6. En watergroeven heb ik voor my gemaekt, dat ik ververschen zoude de bosschagie der wassende boomen.

7. Ik heb bezeten knechten en dienstvrouwen, en ik heb groote familie gehad: runderen ook, en groote kudden van schapen, boven alle die voor my zyn geweest in Jerusalem :

8. Ik heb voor my met hoopen vergaderd zilver en goud, en rykdommen van koningen en landschappen : ik heb my gemaekt zangers en zangeressen, en wellustigheden van de kinderen der menschen, nappen en schenkpotten in den dienst om wynen te schenken :

9. En ik heb in rykdommen te boven gegaen alle die voor my geweest zyn in Jerusalem : de wysheyd is ook by my gestadig gebleven.

10. En al dat myne oogen begeerden, dat heb ik hun niet geweygerd : noch ik heb myn hert verboden te gebruyken alle wellustigheyd, en dat het zich zoude vermaken in al hetgene dat ik bereyd had : en dit heb ik voor myn deel geacht, ware het zake dat ik gebruykte mynen arbeyd.

11. En toen ik my gekeerd had tot alle de werken die myne handen gemaekt hadden, en tot de arbeyden in dewelke ik te vergeefs gezweet had, zoo heb ik in alles gezien ydelheyd en pynelykheyd des herten, en dat er niet blyft onder de zon.

12. Ik ben overgegaen om te aenschouwen de wysheyd, en de dolingen en de dwaesheyd (wat is, zeyde ik, een mensch, dat hy zoude mogen volgen den koning zynen Schepper?)

13. En ik heb gezien dat de wysheyd te boven ging de dwaesheyd, zoo zeer als het licht verscheyden is van de donkerheyd.

14. De oogen van den wyzen zyn in zyn hoofd : een dwaes wandelt in duysternissen : en ik heb geleerd dat hun beyde een sterven was.

15. En ik heb gezeyd in myn hert : Is het dat den zot en ik eenen ondergang hebben, wat baet het my dat ik meerder neerstigheyd heb gedaen om de wysheyd te krygen? En als ik gesproken had met myn hert, zoo bemerkte ik dat dit ook ydelheyd was.

16. Want daer zal geene gedenkenisse

wezen van den wyzen, gelyk noch van den dwazen eeuwiglyk, en de toekomende tyden zullen alle dingen te zamen door de vergetelykheyd bedekken : den geleerden sterft gelyk den ongeleerden.
17. En daerom heeft my myns levens verdroten, ziende dat alle dingen kwaed zyn onder de zon, en dat het al ydelheyd en pynelykheyd des geests is.
18. Wederom verdroot my alle myne neerstigheyd, waerdoor dat ik onder de zon allerneerstiglykst gearbeyd heb, die eenen erfgenaem na my hebben zal,
19. Van denwelken ik niet weet of hy wys of zot zyn zal, en hy zal heerschappy hebben in myne arbeyden, in dewelke ik gezweet heb, en zorgvuldig geweest ben. Is er ook iets zoo ydel?
20. Daerom heb ik opgehouden, en myn hert heeft vertegen voorts meer te arbeyden onder de zon.
21. Want als een ander arbeydt in wysheyd, en leering, en zorgvuldigheyd, zoo laet hy eenen ledigen mensch hetgeen dat hy verkregen heeft : en dat is ook ydelheyd, en een groot kwaed.
22. Want wat zal het eenen mensch baten van alle zynen arbeyd, en kwellinge zyns geests, daer hy onder de zon mede gepynigd is geweest?
23. Alle zyne dagen zyn vol pynen en ellendigheden, en des nachts rust hy niet met zyne gedachten : en is dit niet ydelheyd?
24. Is het dan niet beter eten en drinken, en toonen zyner ziele goed van zyne arbeyden? en dit is van de hand Gods.
25. Wie zal alzoo brassen, en zoo overvloediglyk de wellusten gebruyken als ik?
26. Eenen goeden mensch heeft God in zyn aenzigt gegeven wysheyd, en wetenheyd, en vrolykheyd : maer den zondaer heeft God gegeven pynelykheyd, en onnutte zorgvuldigheyd, dat hy het eene tot het andere doen zoude en vergaderen, en leveren dat dengenen die Gode behaegd heeft : maer dat is ook ydelheyd, en eene ydele zorgvuldigheyd des herten.

HET III. KAPITTEL.

Dat alle dingen komen en vergaen te zynen tyde, dat in deze vergankelykheyd niet is der herten ruste : en een is der menschen en der beesten dood.

1. Alle dingen hebben eenen tyd, en door zyne spatien gaen alle dingen voorby onder den hemel.
2. Daer is een tyd geboren te worden, en een tyd te sterven. Een tyd te planten, en een tyd uyt te trekken dat er geplant is.
3. Een tyd dood te slaen, en een tyd te genezen. Een tyd te verderven, en een tyd te timmeren.
4. Een tyd te weenen, en een tyd om te lagchen. Een tyd om te beklagen, en een tyd om te dansen.
5. Een tyd om steenen te verstrooyen, en een tyd om te vergaderen. Een tyd om te omhelzen, en een tyd om verre te zyn van omhelzingen.
6. Een tyd te verkrygen, en een tyd te verliezen. Een tyd te bewaren, en een tyd weg te werpen.
7. Een tyd om van een te snyden, en een tyd om aen een te naeyen. Een tyd te zwygen, en een tyd te spreken.
8. Een tyd der liefde, en een tyd des haets. Een tyd der oorlogen, en een tyd des vredes.
9. Wat heeft een mensch meer van zynen arbeyd?
10. Ik heb gezien de pynelykheyd, die God gegeven heeft den kinderen der menschen, dat zy daerin zeer bekommerd zouden worden.
11. Alle dingen heeft hy goed gemaekt te zynen tyde, en de wereld heeft hy geleverd tot hunne onderzoeking, opdat den mensch niet zoude vinden het werk, dat God gewrocht heeft van het beginsel tot het eynde toe.
12. En ik heb gekend dat er niets beters is dan blyde zyn, en wel doen in zyn leven.
13. Want alle mensch, die eet en drinkt, en ziet goed van zynen arbeyd, dat is Gods gave.
14. Ik heb geleerd dat alle de werken die God gemaekt heeft, gestadig blyven in der eeuwigheyd : wy mogen daer niet toe doen noch afnemen, dewelke God gemaekt heeft om dat hy ontzien zoude wezen.
15. Dat gemaekt is datzelv blyft

altyd: de dingen die namaels zyn zullen, zyn nu te voren geweest: en God hermaekt hetgene dat weggegaen is.

16. Ik heb onder de zon gezien in de plaets des oordeels ongoddelykheyd, en in de plaets der regtveerdigheyd ongeregtigheyd.

17. En ik heb in myn hert gezeyd: Den regtveerdigen en ongoddelyken zal God oordeelen, en den tyd van alle ding zal dan zyn.

18. Ik heb gezeyd in myn hert van de kinderen der menschen, dat hen God proeven zoude, en toonen dat zy gelyk zyn den beesten.

19. Daerom is er een sterven des menschen, en der beesten, en hun beyder conditie is gelyk: gelyk den mensch sterft, alzoo sterven die ook: zy trekken alle insgelyks adem, en een mensch heeft niet meer dan een beest: alle dingen zyn der ydelheyd onderworpen.

20. En zy gaen allegader naer eene plaets: van aerde zyn zy gemaekt, en zy keeren weder te zamen in de aerde.

21. Wie weet of den geest van de kinderen van Adam opwaerts trekt, en of den geest van de beesten nederwaerts daelt?

22. En ik heb bevonden dat er niets beters is, dan dat een mensch zich verblydt in zyn werk, en dat dit zyn deel is. Want wie zal hem daertoe brengen dat hy kenne de dingen die na hem komen zullen?

HET IV. KAPITTEL.

Overlegginge van menigerley dingen: dat er niet zoo hoog is, is het dat zyn officie veracht wordt, hy wordt ook veracht.

1. Ik heb my gekeerd tot andere dingen, en ik heb gezien alle die daer onregt lyden onder de zon, en de tranen der onnoozelen, die geenen trooster hadden: en dat zy hunne geweldigheyd niet kunnen wederstaen, die van alle menschen hulp verlaten zyn.

2. En ik heb meer geprezen de dooden dan de levenden:

3. En ik heb nog zaliger dan deze beyde geacht dengenen die nog niet geboren is, noch gezien heeft de kwade dingen die onder de zon geschieden.

4. Wederom heb ik aengemerkt den arbeyd der menschen, en ik heb gemerkt dat de behendigheden benyd worden van den naesten: en daerom is daer ook ydelheyd in, en noodelooze zorge.

5. Den dwaes vouwt zyne handen in zamen, en eet zyn vleesch, zeggende:

6. Beter is eene handvol met ruste, dan beyde de handen vol met arbeyd, en pynelykheyd des herten.

7. Aenmerkende heb ik gevonden nog eene andere ydelheyd onder de zon:

8. Daer is eenen, en hy heeft geenen tweeden, noch zoon, noch broeder, en noglans houdt hy niet op van arbeyden, en zyne oogen worden niet verzaed van rykdommen: noch hy herdenkt, zeggende: Voor wien arbeyd ik, en onttrek myne ziel van goede dingen? daerin is ook ydelheyd, en eene allerkwaedste pynelykheyd.

9. Daerom is het beter dat er twee te zamen zyn dan een: want zy hebben gerief van malkanders gezelschap:

10. Is het dat den eenen valt, hy zal van den anderen staende gehouden worden. Wee dengenen die alleen is: want als hy valt, zoo heeft hy niemand die hem opheft.

11. En is het dat er twee te zamen slapen, zoo zullen zy van malkander verwarmd worden: hoe zal een alleen kunnen warm worden?

12. En is het dat er iemand den eenen verwint, zoo zullen zy twee hem wederstaen: een dry dubbel zeelken zal niet ligtelyk breken.

13. Beter is een arm kind en wys, dan een oud koning en zot, die niet kan voorzien in toekomende tyden.

14. Dat uyt den kerker en uyt de ketenen somtyds iemand komt tot het koningryk: en dat een ander in het koningryk geboren van armoede vergaet.

15. Ik heb alle de levenden gezien die onder de zon wandelen met den tweeden jongeling, die voor hem opstaen zal.

16. Zonder eynde is het getal des volks van alle die voor hem geweest zyn: en die namaels zyn zullen, zullen zich in hem niet verblyden. Maer dat is ook ydelheyd en pynelykheyd des geests.

17. Bewaert uwen voet gaende in het huys Gods, en komt by dat gy hooren moogt. Want veel beter is de gehoorzaemheyd, dan der dwazen slagtofferanden, die niet weten wat kwaed dat zy doen.

HET V. KAPITTEL.

Dat men tegen Gods voorzienigheyd niet spreken zal: Dat men de beloften betalen moet: En veel tegen de ryken en de rykdommen.

1. Wilt niet ligtveerdiglyk iets spreken, noch laet uw herte rasch zyn om eene reden uyt te zeggen voor God. Want God is in den hemel, en gy zyt op de aerde: daerom laet uwe woorden luttel zyn.

2. Na veel zorgen volgen droomen, en in veel woorden zal dwaesheyd gevonden worden.

3. Hebt gy God iets beloofd, vertrekt niet dat te betalen: want eene ongetrouwe en zotte belofte misnoegt hem. Maer wat gy beloofd hebt, dat betaelt:

4. En het is veel beter niet te beloven, dan na de belofte het beloofde niet te betalen.

5. Geeft uwen mond daertoe niet dat gy uw vleesch zoudt doen zondigen: noch zegt voor den engel: Daer is geene voorzienigheyd: opdat God by aventure gram zynde tegen uwe woorden, niet verstrooye alle de werken uwer handen.

6. Daer veel droomen zyn, daer zyn veel ydelheden en ontallyke veel reden: maer gy vreest God.

7. Is het dat gy de ellendigen ziet te onregt beliegen, en geweldige oordeelen, en dat de regtveerdigheyd verkeerd wordt in het landschap, verwondert u niet van deze zake: want boven den hoogen is een ander nog hooger, en boven deze zyn ook andere nog hooger.

8. En daerenboven is een koning gebod hebbende over het geheele land dat hem dient.

9. Een gierig mensch zal niet vervuld worden met gelde: en wie de rykdommen liefheeft, die zal daeraf geene vrucht nemen: daerom is dat ook ydelheyd.

10. Daer veel rykdommen zyn, daer zyn er ook velen die ze eten. En wat baet het den bezitter anders, dan dat hy de rykdommen ziet met zyne oogen?

11. Den slaep is zoet dengenen die arbeydt, het zy of hy veel of luttel eet: maer de zatheyd des ryken laet hem niet slapen.

12. Daer is nog eene andere de allerkwaedste krankheyd, dewelke ik gezien heb onder de zon: rykdommen bewaerd tot kwade van hunnen heer.

13. Want zy vergaen in eene allerkwaedste pynelykheyd: hy heeft eenen zoon gewonnen, denwelken zal in zeer groote armoede wezen.

14. Gelyk hy naekt gekomen is uyt zyns moeders ligchaem, alzoo zal hy wederkeeren, en hy zal niet met hem weg dragen van zynen arbeyd.

15. Het is met allen eene ellendige krankheyd: gelyk hy gekomen is, alzoo zal hy wederkeeren. Daerom wat baet het hem dat hy gearbeyd heeft in den wind?

16. Alle de dagen zyns levens heeft hy geëten in duysternissen, en in veel zorgen, en in katyvigheyd en droefheyd.

17. Aldus heeft my dit goed gedacht dat iemand ete en drinke, en gebruyke blydschap uyt zynen arbeyd, waermede hy gearbeyd heeft onder de zon al zyn leven lang, dat hem God gegeven heeft, en dit is zyn deel.

18. En alle mensch denwelken God gegeven heeft rykdommen, en goed, en heeft hem magt gegeven dat hy daeraf eten mag, en gebruyke zyn deel, en verblyde zich van zynen arbeyd: dat is Gods gave.

19. Want hy zal niet genoeg gedachtig wezen der dagen zyns levens; om dat God zyn hert met wellusten bekommert.

HET VI. KAPITTEL.

De ydelheyd des gierigen is katyvigheyd, die ook niet gebruyken durft zyn verkregen goed.

1. Daer is nog een ander kwaed dat ik gezien heb onder de zon, en dat is immer zeer gemeyn by de menschen:

2. Een man, denwelken God rykdommen gegeven heeft, en goed, en eere, en zyner ziele gebreekt niets van al dat hy begeert: en God heeft hem geene magt gegeven dat hy daeraf ete, maer een vreemd mensch zal dat verteeren, dat is ydelheyd, en groote ellendigheyd.

3. Is het dat iemand wint honderd wettige kinderen, en leeft veel jaren, en dat hy veel dagen des ouderdoms heeft, en zyne ziel niet gebruykt de wellusten van haer goed, en dat hy ook begravenisse derft: van dezen zeg ik dat een misgeboren kind beter is dan hy.

4. Want te vergeefs is hy gekomen,

en hy gaet tot de duysternissen, en door vergetenheyd zal zyn naem uytgevaegd worden.

5. Hy heeft de zon niet gezien, noch gekend het onderscheyd van goed en kwaed :

6. Ook al ware het dat hy twee duyzend jaren leefde, en niet heeft het goed gebruykt : gaen alle dingen niet haestelyk tot eene plaets?

7. Alle den arbeyd des menschen is in zynen mond : maer zyne ziel zal niet vervuld worden.

8. Wat heeft den wyzen meer dan een zot? en wat heeft den armen meer, dan dat hy derwaerts gaet, daer het leven is?

9. Beter is het te zien dat gy begeert, dan te begeeren dat gy niet weet. Maer dat is ook ydelheyd, en eene vermetelykheyd des geests.

10. Die nog wezen zal, diens naem is nu genoemd : en men weet dat het een mensch is, en dat hy niet vermag tegen eenen die sterker is dan hy in het regt stryden.

11. De woorden zyn zeer veel, en zy hebben in het onderzoeken veel ydelheden.

HET VII. KAPITTEL.

Niemand weet wat goed en toekomende is : En hoe kostelyk dat een goeden naem zy : Van het profyt der wysheyd.

1. Wat noode is het eenen mensch te onderzoeken dingen die meerder zyn dan hy is, als hy niet weet wat hem oorbaerlyk is in zyn leven in het getal der dagen zyner pelgrimagie, en binnen den tyd die gelyk eene schaduwe voorby gaet? Of wie zoude hem mogen te kennen geven wat na hem onder de zon zyn zal?

2. Beter is een goeden naem dan kostelyke zalven : en den dag der dood, dan den dag der geboorte.

3. Beter is het te gaen tot een lykhuys, dan tot het huys des blyden maeltyds: want in hetgene wordt vermaend het eynde van alle menschen, en den levende peynst wat er toekomende is :

4. Beter is de gramschap dan het lagchen : want door de droefheyd des aenzigts, wordt het hert van den misdoende verbeterd.

5. Het hert der wyzen is daer droefheyd is, en het hert der dwazen daer blydschap is.

6. Het is beter gestraft te worden van eenen wyzen, dan door het flatteren der dwazen bedrogen te zyn.

7. Want gelyk het geluyd der brandende doornen onder eenen pot, alzoo is het lagchen van eenen zot: maer dat is ook ydelheyd.

8. Logenachtige beklappinge verstoort den wyzen, en zal de kracht zyns herten bederven.

9. Beter is het eynde des gebeds, dan het beginsel. Beter is een verduldig mensch dan een beroemende.

10. Zyt niet haestig tot gramschap: want de gramschap rust in den schoot van den dwazen.

11. Zegt niet : Wat zake is het, meynt gy, dat de voorleden eerste tyden beter geweest zyn dan zy nu zyn? want zulke vrage is dwaes.

12. Profytelyker is de wysheyd met rykdommen, en zy baet meer dengenen die de zon zien.

13. Want gelyk de wysheyd beschermt, zoo beschermt het geld ook. Maer dat heeft de wysheyd en geleerdheyd meer, dat zy het leven geven haren bezitter.

14. Aenmerkt de werken Gods, dat niemand kan beteren dengenen die hy versmaedt.

15. In den goeden dag zoo gebruykt de goede dingen, en voor den kwaden dag wacht u te voren. Want gelyk dezen, zoo heeft God dien ook gemaekt, dat den mensch tegen hem geene regtveerdige klagten vinde.

16. Deze dingen heb ik ook gezien in de dagen myner ydelheyd : Den regtveerdigen vergaet in zyne regtveerdigheyd, en den ongoddelyken leeft langen tyd in zyne kwaedheyd.

17. Wilt niet te veel regtveerdig wezen : noch weest wyzer dan het van noode is, dat gy niet verbaesd wordt.

18. Wilt niet zeer ongoddelyk doen: en wilt niet dwaes wezen, opdat gy niet sterft buyten uwen tyd.

19. Het is goed dat gy den regtveerdigen onderhoudt, maer ook zoo onttrekt uwe hand van dien niet : want wie God vreest, die verzuymt niets.

20. De wysheyd heeft den wyzen versterkt boven tien prinsen der stad.

21. Want daer is geen regtveerdig

mensch op de aerde, die goed doet, en niet zondigt.

22. Maer ook tot alle woorden, die gezeyd worden, wilt uw hert niet geven: dat gy by aventure niet hoort uwen knecht u vermaledydende.

23. Want uwe conscientie weet wel dat gy dikmaels andere vermaledyd hebt.

24. Alle dingen heb ik onderzocht door wysheyd. Ik heb gezeyd : Ik zal wys worden : en de wysheyd ging

25. Nog veel verder van my dan zy was : en eene hooge diepte : wie zal die kunnen vinden?

26. Ik heb alle dingen doorzocht met myn hert, opdat ik weten zoude en bemerken, en zoeken de wysheyd en de reden : en dat ik kennen zoude des zots ongoddelykheyd, en de dwalinge der onwyzen:

27. En ik heb eene vrouw gevonden die bitterder is dan de dood, dewelke is een strik der jagers, en eene nette is haer hert, hare handen zyn banden. Die Gode behaegt zal haer ontvlieden : maer die een zondaer is, zal van haer gevangen worden.

28. Ziet dat heb ik gevonden, heeft Ecclesiastes gezeyd, het een en het ander, opdat ik de reden vinden zoude,

29. Dewelke myne ziel nog zoekt, en ik heb die niet gevonden. Eenen man heb ik onder duyzend gevonden, maer geene vrouw heb ik onder alle die gevonden.

30. Alleenlyk heb ik dat gevonden dat God den mensch regt gemaekt heeft, en dat hy zich zelven met ontallyke veel vragen gemengd heeft. Wie is zulk als den wyzen? en wie heeft het ontbindsel des woords bekend?

HET VIII. KAPITTEL.

Van gehoorzaemheyd die men Gode en de oversten schuldig is. Dat men de langmoedigheyd Gods niet verachten zal. Dat het eenen mensch onmogelyk is de werken, die in de wereld zyn, te begrypen.

1. De wysheyd des menschen schynt in zyn aenzigt, en den aldermagtigsten zal zyn aenzigt veranderen.

2. Ik neem des konings mond waer, en de geboden van Gods eed.

3. Haest u niet weg te gaen van zyn aenzigt, noch blyft in een kwaed werk : want al dat gy wilt, zal hy doen :

4. En zyn woord is vol magts : noch hem mag iemand zeggen : Waerom doet gy alzoo?

5. Die het gebod bewaert zal niets kwaeds ondervinden. Het hert van den wyzen verstaet den tyd en het antwoord.

6. Alle zaken hebben haren tyd, en bekwaemheyd, en veel is des menschen pynelykheyd :

7. Om dat hy niet weet de voorleden dingen, en dat hy de toekomende dingen door geenen bode weten kan.

8. Het is in des menschen magt niet den geest te verbieden, en hy heeft geene magt in den dag der dood, noch hem wordt toegelaten te rusten als den oorlog aenstaet, noch de ongoddelykheyd zal den ongoddelyken behouden.

9. Alle deze dingen heb ik aenmerkt, en heb myn hert gegeven tot alle de werken die onder de zon geschieden. Somtyds heeft den eenen mensch over den anderen mensch heerschappy tot zyne schade.

10. Ik heb ongoddelyken begraven gezien : dewelke als zy nog leefden, waren in de heylige plaets, en zy werden geprezen in de stad als van regtveerdige werken. Maer dat is ook ydelheyd.

11. Want voorwaer om dat het vonnis niet terstond wordt uytgesproken tegen de ongoddelyken, zoo bedryven de kinderen der menschen zonder eenige vreeze kwade werken.

12. Maer nogtans indien dat den zondaer honderdmael kwaed bedryft, en door de lydzaemheyd verdragen wordt, zoo heb ik bekend dat goed zyn zal dengenen die God vreezen, die zyn aenzigt ontzien.

13. Laet den ongoddelyken geen goed wezen, noch laet zyne dagen verlengd worden, maer gelyk eene schaduwe laet ze voorbygaen, die het aenzigt des Heeren niet vreezen.

14. Daer is nog eene andere ydelheyd die op de aerde geschiedt. Daer zyn regtveerdigen, denwelken kwade dingen geschieden, als of zy der ongoddelyken werken gedaen hadden : en daer zyn ongoddelyken die zoo vry zyn zonder zorge, als of zy der regtveerdigen werken hadden. Maer dat acht ik ook het allerydelste,

15. Daerom heb ik geprezen de blydschap, dat den mensch niet goed was onder de zon, dan dat hy at en dronk, en blyde ware: en dat hy dit alleen met zich droege van zynen arbeyd in de dagen zyns levens, dewelke hem God gegeven heeft onder de zon.

16. En ik heb myn hert daertoe gegeven dat ik de wysheyd weten zoude, en verstaen de verstrooyende bekommeringe die op de aerde geschiedt: daer is een mensch, die noch dag noch nacht slaep neemt met zyne oogen.

17. En ik heb verstaen dat den mensch van alle Gods werken die onder de zon geschieden, geene reden vinden kan: en hoe hy meer arbeydt om te zoeken, zoo hy min vinden zal: ook al zegt den wyzen dat hy het weet, zoo zal hy het niet mogen vinden.

HET IX. KAPITTEL.

Niemand weet of hy liefde of haet weerdig is: Dat den menschen hier al gelyk gaet: Hy vermaent kloekelyk hier te werken: En hoe wysheyd alle dingen te boven gaet.

1. Alle deze dingen heb ik overleyd in myn hert, dat ik het zeer neerstiglyk verstaen zoude: Daer zyn regtveerdigen en wyzen, en hunne werken zyn in de handen Gods: en nogtans weet den mensch niet of hy des haets of der liefde weerdig is:

2. Maer alle dingen worden tot den toekomenden tyd onzeker gehouden, om dat alle dingen gelykelyk geschieden den regtveerdigen en den ongoddelyken, den goeden en den kwaden, den zuyveren en onzuyveren, dengenen die slagtofferanden offert, en die de sacrificien versmaedt. Gelyk den goeden, zoo vaert ook den zondaer: gelyk den meyneedigen, alzoo vaert ook die zweert dat waerachtig is.

3. Dat is het allerkwaedste onder alle dingen dewelke onder de zon geschieden, want dezelfde dingen allen menschen geschieden. Waerom dat de herten van de kinderen der menschen vervuld worden met kwaedheyd en versmaedheyd in hun leven, en daerna zullen zy ter hellewaert geleyd worden.

4. Daer is niemand die eeuwiglyk leeft, en die dezes dings betrouwen heeft: beter is een levenden hond, dan een dooden leeuw.

5. Want de levenden weten dat zy sterven zullen: maer de dooden weten voorts niet meer, noch zy hebben voortaen loon: want hunne gedenkenisse is vergeten.

6. De liefde ook en den haet en de nydigheden zyn te zamen vergaen, noch zy hebben geen deel in deze wereld, en in het werk dat onder de zon gedaen wordt.

7. Daerom gaet henen en eet met blydschap uw brood, en drinkt met vrolykheyd uwen wyn: want uwe werken behagen Gode.

8. Tot allen tyde laet uwe kleederen wit zyn, en laet de olie van uwen hoofde niet gebreken.

9. Gebruykt het leven met uwe huysvrouw die gy bemint, alle de dagen uws ongestadigen levens, die u gegeven zyn onder de zon, al den tyd uwer ydelheyd: want dit is uw deel in uw leven en in uwen arbeyd, daer gy mede arbeydt onder de zon.

10. Al dat uwe hand doen mag dat doet neerstiglyk: want daer zal noch werk, noch reden, noch wysheyd, noch wetenheyd zyn in de helle, derwaerts dat gy haestelyk vaert.

11. Ik heb my gekeerd tot een ander ding, en ik heb gezien onder de zon, dat den loop niet toebehoorde den rasschen, noch den stryd den vromen, noch den wyzen het brood, noch den leeraers de rykdommen, noch den kunstenaers de bevalligheyd: maer dat den tyd en de aventure in alle dingen zyn.

12. Den mensch weet zyn eynde niet: maer gelyk de visschen gevangen worden met den angel, en de vogelen met den strik, alzoo worden de menschen ook gevangen in den kwaden tyd, als hun dien onverhoeds overkomt.

13. Ook heb ik deze wysheyd gezien onder de zon, en die gehouden voor de allermeeste:

14. Daer is geweest eene kleyne stad, en luttel mannen waren daerin: een groot koning is tegen deze gekomen, en heeft ze belegerd, en heeft daer rondom bolwerken gemaekt, en het beleg is volbragt geweest.

15. En daerbinnen is gevonden een arm man en wys, en hy heeft de stad verlost door zyne wysheyd, en niemand

is voortaen gedachtig geweest des armen menschen.

16. En ik zeyde dat de wysheyd beter was dan sterkheyd : hoe is dan des armen mans wysheyd versmaed geweest, en hoe zyn zyne woorden niet gehoord?

17. Der wyzen woorden worden gehoord in stilligheyd, meer dan het geroep van eenen prins onder de zotten.

18. Beter is wysheyd dan oorlogswapenen : en die in eene zaek zondigt zal veel goeds verliezen.

HET X. KAPITTEL.

Het onderscheyd des wyzen en des zotten, van eenen zot en slave verheven, en van eenen ryken, en een prins verneederd zynde : Van eenen koning die een kind is en zyne prinsen : Hoe dat men noch achter koning noch ryken mag afgunstelyk spreken.

1. De stervende vliegen bederven de zoetigheyd der zalven. Kostelyker is de wysheyd en glorie, dan eene kleyne zotheyd wat tyds durende.

2. Het hert van den wyzen is in zyne regterhand, en het hert van den zot is in zyne slinker hand.

3. Maer ook een zot in den weg wandelende, want hy onwys is, zoo acht hy alle menschen voor zotten.

4. Is het dat den geest van eenen die magt heeft opklimt boven u, zoo verlaet uwe plaets niet : want genezinge doet ophouden de allermeeste zonden.

5. Daer is een kwaed dat ik gezien heb onder de zon, als by dwalinge uytkomende van des prinsen aenzigt :

6. Dat een dwaes gesteld is in hooger weerdigheyd, en dat de ryken beneden zitten.

7. Ik heb gezien knechten te peerd ryden : en prinsen gaende op de aerde als knechten.

8. Wie eene gracht graeft, die zal daerin vallen : en wie eenen tuyn ontvlecht, dien zal eene slange byten

9. Wie steenen verdraegt, die zal daermede moeyte hebben : en die hout klieft, zal daeraf gekwetst worden.

10. Is het dat een yzeren wapen bot geworden is, en dat het niet is als te voren, maer dat het plomp is geworden, zoo zal het met veel arbeyds gescherpt worden, en na behendige neerstigheyd zal wysheyd volgen.

11. Is het dat een serpent byt in stilligheyd, niet min heeft hy die heymelyk achterklap doet.

12. De woorden van eenen wyzen mond zyn gratie : en de lippen van den onwyzen zullen hem nederwerpen.

13. Het beginsel van zyne woorden is dwaesheyd, en het laetste zyns monds is eene zeer kwade doling.

14. Een zot maekt veel woorden. Een mensch weet niet wat voor hem geweest is : en wat na hem zyn zal, wie zal hem dat mogen te kennen geven?

15. Der dwazen arbeyd zal hen pynigen, die niet weten in de stad te gaen.

16. Wee u gy land, diens koning een kind is, en diens prinsen 's morgens vroeg eten.

17. Zalig is het land, welks koning edel is, en welks prinsen te hunnen tyde eten om gevoed te zyn, niet tot overdaed.

18. Door luyheden zal de zoldering der kepers nederzinken, en door de slapheyd der handen zal het huys doordruypen.

19. Tot lagchen maken zy brood en den wyn, om dat zy drinkende blyde maeltyden houden zouden : en den gelde zyn alle dingen onderdanig.

20. In uwe gedachten lastert den koning niet, en in het secreet uwer slaepkamer vermaledydt den ryken niet : want ook de vogelen des hemels zullen uwe stemme overdragen, en die vleugelen heeft zal de meyninge boodschappen.

HET XI. KAPITTEL.

Hy vermaent hoe dat wy ons goed den anderen bedeylen zullen : Hoe dat men altyd wel doen moet : Hoe dat men het toekomende oordeel gedachtig zyn moet : Hoe dat men kwaedheyd en gramschap weeren moet van het hert.

1. Werpt uw brood op de voorbygaende wateren : want na veel tyden zult gy het vinden.

2. Geeft een deel den zevene en ook den achte : want gy weet niet wat kwaed dat er komen zal op de aerde.

3. Is het dat de wolken vervuld zullen wezen, zoo zullen zy regen op de aerde uytstorten. Is het dat den boom valt ten zuyden of ten noorden, in wat plaetse hy valt, daer zal hy liggen.

4. Wie de winden gadeslaet, die zaeyt niet: en wie de wolken aenmerkt, die zal nimmermeer maeyen.

5. Alzoo gy niet weet welk den weg des winds is, en in wat manieren de beenderen te zamen gevoegd worden in den buyk van eene bevruchte vrouwe: alzoo weet gy niet de werken Gods, die maker is van alle dingen.

6. Des morgens vroeg zaeyt uw zaed, en 's avonds laet uwe hand niet ophouden: want gy weet niet wat meest voortkomen zal, dit of dat: en is het dat beyde te zamen voortkomt, zoo zal het beter zyn.

7. Het licht is zoet, en genoegelyk is het met de oogen de zon te zien.

8. Is het dat een mensch veel jaren leeft, en dat hy in alle deze blyde is, zoo moet hy gedachtig wezen des donkeren tyds, en de menigte der dagen: dewelke als zy gekomen zullen zyn, zoo zullen de voorledene dingen van ydelheden gestraft worden.

9. Hierom zoo verblydt u jongeling in uwe jonge jeugd, en laet uw hert in het goed wezen in de dagen uwer jongheyd, en wandelt in de wegen uws herten, en in het aenschouwen uwer oogen: en weet dat voor alle deze dingen God u brengen zal ten oordeel.

10. Doet de gramschap weg van uw hert, en doet weg het kwaed van uwen vleesche. Want de jongheyd en wellustigheyd zyn ydel.

HET XII. KAPITTEL.

Hebt God voor oogen in uwe jonge dagen, eer dat aenkomen den lastigen ouderdom, en de dood: Onderhoudt Gods geboden, want van alles moet gy bewys doen.

1. Gedenkt uws scheppers in de dagen uwer jongheyd, eer den tyd des lydens kome, en eer de jaren genaken van dewelke gy zult zeggen: Zy behagen my niet.

2. Eer de zon verduystere, en het licht, en de maen, en de sterren, en eer de wolken weder komen na den regen:

3. Als de bewaerders des huys beven zullen, en de allersterkste mannen wankelen, en als de molenaersters zullen ledig zyn in kleynen getalle, en als verduysterd zullen worden de zienders door de gaten:

4. En zullen de deuren sluyten in de strate, als de stemme van de maelster, lysachtig wordt, en zullen opstaen tot het geluyd van eenen vogel, als alle de dochteren des zangs zullen doof worden.

5. En als de hoogten ook zullen vreezen en ontzien in den weg, als den amandelboom zal bloeyen, en den springhaen zal vet worden, en de kapparen zullen verdorven worden: want den mensch zal gaen in het huys zyner eeuwigheyd, en zy zullen de strate omgaen klagelyk weenende.

6. Eer dat het zilveren zeelken gebroken worde, en eer dat de gouden huyve wederom loope, en de kruyke gebroken worde op de fonteyne, en het rad gebroken worde op den put,

7. En eer dat het stof wederkeere in zyne aerde daer het af was, en dat den geest wederga tot God, die hem gegeven had.

8. Ydelheyd der ydelheden, heeft Ecclesiastes gezeyd, en alle ding is ydelheyd.

9. En toen den Ecclesiastes was den allerwysten, zoo heeft hy het volk geleerd, en verteld hetgene dat hy gedaen had: en onderzoekende heeft hy veel gelykenissen gemaekt.

10. Hy heeft nutte woorden gezocht, en beschreven zeer opregte reden, en vol waerheden.

11. De woorden der wyzen zyn als steekyzers, en gelyk nagelen diep ingeslagen, die door der meesters raed gegeven zyn van eenen herder.

12. Meer dan deze myn zoon wilt niet zoeken. Van vele boeken te maken is geen eynde: en veel overdenkens is des vleesches kwellinge.

13. Het eynde van spreken laet ons al te zamen hooren. Vreest God, en onderhoudt zyne geboden: want dat is alle mensch:

14. En alle dingen die gedaen worden, zal God in het oordeel brengen voor alle verdooldheyd, het zy of het goed is, of kwaed.

HET
BOEK VAN SALOMONS ZANGEN,

Hetwelk men in het Latyn noemt Canticum Canticorum.

Deze medesprake, of dezen boek der zangen is heel geestelyk, zeer vol onbegrypelyke liefde van Christus tot zyne bruyd, en wederom der bruyd tot haren bruydegom Christus.

HET I. KAPITTEL.

1. Hy kusse my met den kusse zyns monds: want uwe borsten zyn beter dan wyn,

2. Welriekende naer de allerbeste zalve. Uytgestorte olie is uw naem: daerom hebben u de jonge dochterkens bemind.

3. Trekt my: wy zullen naer u loopen naer den reuk van uwe zalven. Den koning heeft my binnen geleyd in zyne kelders: wy zullen ons verheugen en verblyden in u, gedachtig uwer borsten boven den wyn: de opregten hebben u lief.

4. Ik ben zwart, maer schoon van gedaente, gy dochters van Jerusalem, gelyk de tabernakelen van Cedar, als Salomons vellen.

5. Wilt my niet aenmerken dat ik bruyn ben, want de zon heeft my ontverwd: myns moeders kinderen hebben tegen my gestreden, zy hebben my eene bewaerster der wyngaerden gesteld: ik heb mynen wyngaerd niet bewaerd.

6. Geeft my te kennen, gy denwelken myne ziel bemint, waer gy weydt, waer gy rust in den middag, opdat ik niet beginne herwaerts en derwaerts woestelyk te loopen, naer de kudden uwer gezellen.

7. Is het dat gy u zelven niet kent o allerschoonste onder de vrouwen, zoo gaet uyt en volgt achter de voetstappen der kudden, en weydt uwe bokken by de tabernakelen der herderen.

8. By myne rydinge in Pharaos wagen heb ik u geleken myne vriendinne.

9. Schoon zyn uwe wangen als eene der tortelduyven: uwen hals is gelyk als sieraden.

10. Gouden gewronge ketenkens zullen wy u maken, geschakeerd met zilver.

11. Toen den koning in zyne rust was, zoo heeft mynen nardus zynen reuk gegeven.

12. Een bondelken mirre is myn lief my, tusschen myne borsten zal by woonen.

13. Eene druyf van cypres is myn lief my, in de wyngaerden van Engaddi:

14. Ziet gy zyt schoon myne vriendinne, ziet gy schoone, uwe ooge zyn als der duyven.

15. Ziet gy zyt schoon myn lief en sierlyk. Ons beddeken is bloemig:

16. De kepers van onzen huyze zyn van cederen, de haenbalken van cypressen.

HET II. KAPITTEL.

1. Ik ben eene bloeme des velds, en eene lelie der dellingen.

2. Gelyk eene lelie onder de doornen, alzoo is myne vriendinne onder de dochteren.

3. Gelyk een appelboom onder de boomen der bosschagien, alzoo is myn lief onder de zonen. Onder de schaduwe van dengenen die ik begeerde, heb ik gezeten: en zyne vrucht is zoet myner keele.

4. Hy heeft my geleyd in den wynkelder, hy heeft de liefde in my geschikt.

5. Onderzet my met bloemen, omzet my met appelen: want ik kweel van liefde.

6. Zyne slinker hand is onder myn hoofd, en zyne regter hand zal my omhelzen.

7. Ik bezweer u gy dochteren van Jerusalem by de kapretten en herten der velden, dat gy niet wekt, noch doet ontwaken myn lief, tot dat zy zelve wilt.

8. De stemme van mynen beminden, ziet dezen komt springende op de bergen, overspringende de heuvelen:

9. Myn beminden is gelyk een kapret, en een hindeken der herten, ziet hy staet achter onzen wand ziende door de vensters, en van verre ziende door de tralien.

10. Ziet myn beminden spreekt my toe: Staet op haest u myne vriendinne, myne duyve, myne schoone, en komt.

11. Want den winter is nu voorby, den regen is over, en vergangen.

12. De bloemen zyn gezien in ons land, den tyd des snoeyens is aengekomen: de stemme der tortelduyve is gehoord in ons land:

13. Den vygeboom heeft knoppen gekregen: de bloeyende wyngaerden hebben reuk gegeven. Staet op myne vriendinne, myne schoone, en komt:

14. Myne duyve in de gaten der steenrotse, in het hol van den muer, toont my uw aenzigt, laet uwe stemme klinken in myne ooren: want uwe stemme is zoet, en uw aenzigt schoon:

15. Vangt ons de kleyne voskens, die de wyngaerden verderven: want onzen wyngaerd is gebloeyd.

16. Myn beminden is myn, en ik ben zyne, denwelken gevoed wordt tusschen de lelien.

17. Tot dat den dag opkomt, en de schaduwen nederdalen. Keert wederom: myn beminden, weest gelyk het kapret en het hindeken der herten op de bergen van Bether.

HET III. KAPITTEL.

1. In myn beddeken des nachts heb ik gezocht dien myne ziel bemint; ik heb hem gezocht, en niet gevonden.

2. Ik zal opstaen, en omgaen de stad: door de wyken en straten zal ik hem zoeken dien myne ziel bemint: ik heb hem gezocht, en niet gevonden.

3. De wachters hebben my gevonden, die de stad bewaren: Hebt gy hem niet gezien, dien myne ziel bemint?

4. Een lutteiken na dat ik hen voorbygegaen was, heb ik gevonden dengenen die myne ziel bemint: ik heb hem gehouden: en ik zal hem niet laten gaen, tot dat ik hem binnen brenge in myns moeders huys, en in de slaepkamer dergene die my gebaerd heeft.

5. Ik bezweer u gy dochteren van Jerusalem by de kapretten en herten der velden, dat gy niet wekt, noch wakker maekt myn lief, tot zy zelve wilt.

6. Wie is deze die opklimt uyt de woestyne gelyk een roedeken des rooks uyt de kostelyke speceryen van mirre, en wierook, en van allerley poeder des apotekers?

7. Ziet rondom Salomons beddeken gaen zestig sterken van de allersterksten van Israël:

8. Alle houdende zweerden, en ter oorlogen zeer geleerd: eens iegelyks zweerd op zyne dye, om de nachtvreezen.

9. Den koning Salomon heeft een rosbaer voor zich zelven gemaekt van libanushout:

10. De kolommen van dien heeft hy zilveren gemaekt, het leunsel gouden, den opgang van purper, het middelste heeft hy met liefde geplaveyd om de dochteren van Jerusalem:

11. Gaet uyt en beziet gy dochters van Sion den koning Salomon in zyne kroon, waermede hem zyne moeder gekroond heeft op den dag zyner bruyloft, en in den dag van zyns herten blydschap.

HET IV. KAPITTEL.

1. Hoe schoon zyt gy myne vriendin, hoe schoon zyt gy! Uwe oogen zyn als duyven oogen, zonder dat van binnen verborgen is. Uw hair is als de kudden der geyten, die opgeklommen zyn van den berg Galaad.

2. Uwe tanden zyn als kudden van geschoren schapen, die opgeklommen zyn van de wasschery, allegader zyn zy tweelingen voortbrengende, en onder haer is geene onvruchtbaer.

3. Gelyk een purperen hairband zyn uwe lippen: en uwe uytsprake is zoet. Gelyk een afgebroken stuk van eenen gra-

naetappel, alzoo zyn uwe wangen, zonder het gene dat er binnen in verborgen is.

4. Gelyk* Davids toren is uw hals, die getimmerd is met voorkanteelen: duyzend schilden hangen daeraen, allerhande wapenen der sterken.

5. Uwe twee borsten zyn als twee jonge hindekens eens kapreits tweelingen, die gevoed worden in de lelien.

6. Tot dat den dag opkomt, en dat de schaduwen nederdalen, ik zal gaen tot den berg der mirre, en tot den heuvel des wierooks.

7. Geheel schoon zyt gy myne vriendinne, en geene smette is in u.

8. Komt van Libanus myne bruyd, komt van Libanus, komt: gy zult gekroond worden van de hoogte Amana, van den top van Sanir en Hermon, van de slaepholen der leeuwen, van de bergen der luypaerden.

9. Gy hebt myn hert gewond, myne zuster, myne bruyd, gy hebt myn hert gewond met eene van uwe oogen, en met een hair van uwen halze.

10. Hoe schoon zyn uwe borsten myne zuster, myne bruyd! schooner zyn uwe borsten dan wyn, en den reuk van uwe welriekende zalven, is boven alle kostelyke speceryen.

11. Druypende honigraten zyn uwe lippen myne bruyd, honig en melk zyn onder uwe tong: en den reuk van uwe kleederen is gelyk den reuk des wierooks.

12. Een besloten hof zyt gy myne zuster, myne bruyd, een besloten hof, eene toegezegelde fonteyn.

13. Uwe spruytjens zyn een paradys van granaetappelboomen, met de vruchten der appelen. Cipressen met nardus,

14. Nardus en safraen, kassiafistele en kaneel, met allerley boomen van Libanus, mirre en aloë met alle de beste zalven.

15. Eene fonteyn der hoven: eenen put der levende wateren, die met een gedruysch vlieten van Libanus.

16. Staet op noordenwind, en komt zuyden wind, en doorwaeyt mynen hof, en laet zyne welriekende speceryen vloeyen.

HET V. KAPITTEL.

1. Myn beminden kome in zynen hof, opdat hy ete de vrucht zyner appelboomen. Ik ben gekomen in mynen hof, myne zuster, myne bruyd, ik heb myne mirre gemaeyd met myne kostelyke speceryen: ik heb geëten honigraten met mynen honig, ik heb mynen wyn gedronken met myne melk: eet vrienden, en drinkt, en wordt dronken allerliefsten.

2. Ik slaep, en myn hert waekt: de stemme myns beminden kloppende: Doet my open myne zuster, myne vriendinne, myne duyve, myne onbesmette: want myn hoofd is vol dauws, en myne hairvlechten vol nachts druppelen.

3. Ik heb mynen rok uytgetogen, hoe zal ik hem weder aentrekken? ik heb myne voeten gewasschen, hoe zal ik die vuyl maken?

4. Myn beminden heeft zyne hand gestoken door het gat, en mynen buyk verschrikte van zyn aentasten.

5. Ik ben opgestaen dat ik mynen beminden opendoen zoude: myne handen druypten mirre, en myne vingeren waren vol van de allerbeste mirre.

6. De grendelen myner deure heb ik mynen beminden geopend: maer hy was geweken, en voorbygegaen. Myne ziel is gesmolten toen hy sprak: ik heb gezocht, en heb hem niet gevonden: ik heb geroepen, en hy heeft my niet geantwoord.

7. De wachters hebben my gevonden die de stad omgaen: zy hebben my geslagen, en my gewond: de wachters der muren hebben my mynen mantel genomen.

8. Ik bezweer u gy dochteren van Jerusalem, is het dat gy mynen beminden vindt, dat gy hem boodschapt dat ik van liefde kweel.

9. Hoedanig is uw beminden uyt den beminden, o allerschoonste der vrouwen? hoedanig is uw beminden uyt den beminden, dat gy ons alzoo bezworen hebt?

10. Myn beminden is wit en roodverwig, uytgekoren uyt duyzenden.

11. Zyn hoofd is het allerfynste goud: Zyne hairvlechten zyn gelyk opgeheven takken der palmboomen, zwart gelyk eene rave.

12. Zyne oogen zyn als de duyven op de rivierkens der wateren, die met melk gewasschen zyn, en rusten neder by de allervolste vloeden.

13. Zyne wangen zyn gelyk hofbeddekens der kostelyke kruyden bezaeyd

van de apotekers. Zyne lippen zyn lelien druypende de beste mirre.

14. Zyne gouden handen zyn rond gedraeyd, vol hyacinten. Zyn buyk is ivooren, onderscheyden met saffiren.

15. Zyne beenen zyn marmeren kolommen, die gefondeerd zyn op gouden basementen. Zyne gedaente is als Libanus, uytgekoren als cederboomen.

16. Zyne keel is de allerzoetste en geheel liefelyk: zulk is myn beminden, en hy is myn vriend, dochteren van Jerusalem.

17. Waer henen is uw beminden weggegaen, o allerschoonste der vrouwen? werwaerts is uw lief afgeweken? en wy zullen hem met u zoeken.

HET VI. KAPITTEL.

1. Myn beminden is afgegaen in zynen hof tot het beddeken der kostelyke speceryen, dat hy gevoed zoude worden in de hoven, en lelien vergaderen.

2. Myn beminden is myn, en ik ben zyne, die gevoed wordt tusschen de lelien.

3. Schoon zyt gy myne vriendinne, zoet en sierlyk gelyk Jerusalem: vervaerlyk als eene wel geschikte slagorde der heyrlegeren.

4. Keert uwe oogen van my, want zy hebben my doen wegvliegen. Uwe hairen zyn gelyk eene kudde geyten die zich openbaerden van Galaad.

5. Uwe tanden zyn als eene kudde schapen die opgeklommen zyn van de wasschery, alle met tweelingen, en daer is geene onvruchtbaer onder haer.

6. Gelyk de schorsse van den granaetappel, alzoo zyn uwe wangen zonder uwe verborgenheden.

7. Zestig zyn de koninginnen, en tachtig concubinen, en der jonge dochteren is geen getal.

8. Eene is myne duyve, myne volmaekte, eene is harer moeder uytverkoren dergene die haer gebaerd heeft. De dochteren hebben ze gezien, en als de allerzaligste geprezen: de koninginnen, en concubinen, en zy hebben ze geloofd.

9. Wie is deze die voortkomt als een opgaenden dageraed, schoon als de maen, uytgekoren als de zon, vervaerlyk als eene slagorde der heyrlegeren wel geschikt?

10. Ik ben nedergedaeld in den hof der noten, dat ik zien zoude de appelen der dellingen, en dat ik bezien zoude of den wyngaerd gebloeyd ware, en of de granaetappelen uytgesproten waren.

11. Ik heb het niet geweten: myne ziel heeft my verbaesd gemaekt om de wagens van Aminadab.

12. Keert weder, keert weder, gy Sulamitinne: keert weder, keert weder, dat wy u aenzien mogen.

HET VII. KAPITTEL.

1. Wat zult gy zien in de Sulamitinne anders dan reyen der heyrlegers? Hoe schoon zyn uwe gangen in de schoenen, gy dochter des prinsen! De voegselen van uwe dyen zyn gelyk halsbanden die gemaekt zyn door de hand des kunstenaers.

2. Uw navel is een gedraeyden nap denwelken nimmer drank gebreekt. Uw buyk is gelyk een hoop tarwe omzet met lelien.

3. Uwe twee borsten zyn gelyk twee hindekens tweelingen van een capret.

4. Uw hals is gelyk een ivooren toren. Uwe oogen zyn gelyk de vyvers in Hesebon, die in de poorte zyn van de dochter der menigte. Uw neus is als den toren van Libanus die tegen over Damascus ziet.

5. Uw hoofd is als Carmelus: en den kraus uws hoofds is als des konings purper gebonden in plooyen.

6. Hoe schoon zyt gy, en hoe sierlyk allerliefste, in wellustigheden!

7. Uwe hoogte is gelyk geworden den palmboom, en uwe borsten den wyndruyven.

8. Ik heb gezeyd: Ik zal op den palmboom klimmen, en zyne vruchten aengrypen: en uwe borsten zullen wezen als de druyven des wyngaerds: en den reuk uws monds als der appelen.

9. Uwe keel is gelyk den besten wyn, weerdig mynen beminden om te drinken, en zynen lippen en tanden om te herknaeuwen.

10. Ik hoor myn lief toe, en tot my is zyne toekeeringe.

11. Komt myn beminden, en laet ons uytgaen in het veld, laet ons woonen in de landhuyzen.

12. Laet ons vroeg opstaen tot de wyngaerden, laet ons bezien of den wyn-

gaerd gebloeyd is, en of de bloemen vruchten voortbrengen, of de granaetappelen gebloeyd hebben : daer zal ik u myne borsten geven.

13. De mandragoren hebben reuk gegeven. In onze poorten allerley appelen: nieuwe en oude, myn beminden, heb ik voor u bewaerd.

HET VIII. KAPITTEL.

1. Wie mogt my u geven mynen broeder zuygende myns moeders borsten, dat ik u buyten vonde, en dat ik u mogt kussen, en dat my nu niemand versmade?

2. Ik zal u grypen, en leyden in myns moeders huys : daer zult gy my leeren, en daer zal ik u eenen drank geven van den gemaekten wyn, en den most van myne granaetappelen.

3. Zyne slinker hand is onder myn hoofd, en zyne regter hand zal my omhelzen.

4. Ik bezweer u gy dochteren van Jerusalem, dat gy niet wekt, noch doet ontwaken myn lief, tot dat zy zelve wilt.

5. Wie is deze die opklimt van de woestyne van wellustigheden overvloedende, leunende op haren beminden? Onder den appelboom heb ik u gewekt : daer is uwe moeder onteerd, daer is zy geschonden die u gebaerd heeft.

6. Stelt my als een teeken op uw hert, als een teeken op uwen arm : want de liefde is sterk als de dood : de jaloerschheyd is hard als de helle : hare lampen zyn als lampen des vuers en der vlammen.

7. Veel wateren zullen de liefde niet mogen uytblusschen, noch vloeden zullen die overvallen : is het dat een mensch geeft al het goed zyns huys voor de liefde, zoo zal hy het als voor niet versmaden.

8. Onze zuster is kleyn, en zy heeft geene borsten. Wat zullen wy onze zuster doen op den dag als zy aengesproken zal worden?

9. Is zy een muer, zoo laet ons daerop timmeren zilveren voorkanteelen : is zy eene deure zoo laet ons die te zamen voegen met cederen berderen.

10. Ik ben een muer : en myne borsten gelyk een toren, na dat ik geworden ben voor hem als vrede vindende.

11. Eenen wyngaerd had den vreedzamigen in de plaetse die volk heeft : hy heeft dien geleverd den bewaerders, een man brengt voor de vrucht van dien duyzend zilveren penningen.

12. Myn wyngaerd is voor my. Uwen vreedzamigen behooren er duyzend, en twee honderd dengenen die zyne vruchten bewaren.

13. Die daer woont in de hoven, de vrienden luysteren : doet my uwe stemme hooren.

14. Vliet myn beminden, en wordt gelyk den kapret, en den hinde der herten op de bergen der speceryen.

DE PROFETIE

VAN ISAIAS.

HET I. KAPITTEL.

Den tyd wanneer dat Isaias begon te prediken op Juda en Jerusalem, die geslagen zynde, tot God niet gekeerd is : waerom hy haer voorzegt hare straffinge die den Heer doen zal.

1. Het visioen van Isaias, Amos zoon, hetwelk hy gezien heeft over Juda en Jerusalem in de dagen Ozias, Joathan, Achaz, en Ezechias, der koningen Juda.

2. Hoort gy hemelen, en verneemt met de ooren gy aerde, want den Heer heeft gesproken. Ik heb kinderen opgevoed en verheven : maer zy hebben my versmaed.

3. Den os heeft zynen bezitter gekend,

en den ezel de kribbe zyns heeren: maer Israël heeft my niet gekend, en myn volk heeft niet verstaen.

4. Wee der zondige natie, den volke zwaer van boosheyd, den ergen zade, den boosdadigen kinderen: zy hebben den Heer verlaten, den heyligen van Israël hebben zy geblasphemeerd, zy zyn af te rugge vervreemd.

5. Waerop zal ik u voorts slaen, gy die daer ophoopt de overtredinge? Alle hoofd is kwelende, en alle hert is treurende.

6. Van de plante des voets, tot den top, is in hem geene gezondheyd: de wonde, en strame, en den opzwellende slag, is niet verbonden, noch geheeld met medicynen, noch onderhouden met olie.

7. Uw land is verwoest, uwe steden zyn met den vure verbrand: uw landschap verslinden voor uwe oogen de vreemden, en het zal verwoest worden als in de vyandelyke verderfenisse.

8. En de dochter van Sion zal verlaten worden als een lommerhuysken in den wyngaerd, en als eene hutte in den komkommerhof, en gelyk eene stad die verdorven wordt.

9. Had den Heer der heyrscharen ons geen zaed gelaten, wy zouden als Sodoma geweest zyn, en zouden zyn gelyk als Gomorrha.

10. Hoort des Heeren woord gy vorsten van Sodoma, bevat met de ooren de wet onzes Gods gy volk van Gomorrha.

11. Waertoe my de menigte uwer slagtofferanden, zegt den Heer? Ik ben 's vol: De vol-brandofferanden der rammen, en het ruetsmeer der vetten, en het bloed der kalveren, en der lammeren, en der bokken, heb ik niet gewild.

12. Als gy voor myn gezigt zoudt komen, wie heeft van uwe handen verzocht deze dingen, al om dat gy in myne voorzale zoudt wandelen?

13. Offert voortaen te vergeefs geen sacrificie meer: den reukoffer is my eene afgrysselykheyd. Den nieuw maendag, den sabbat, en de andere feesten zal ik niet gedoogen, uwe vergaderingen zyn onregt:

14. Uwe nieuwe manen, en uwe hoogtyden heeft myne ziel gehaet: zy zyn my moeyelyk geworden, ik heb gearbeyd in het verdragen.

15. En als gy uwe handen zult uytreyken, dan zal ik myne oogen van u afkeeren: en als gy het gebed vermenigvuldigt, dan zal ik niet verhooren: want uwe handen zyn vol bloeds.

16. Wordt gewasschen, weest zuyver, en doet weg het kwaed uwer gedachten van myne oogen: houdt op van kwaed te doen.

17. Leert wel doen: zoekt het regt, behelpt den verdrukten, doet regt den weeze, beschermt de weduwe.

18. En komt, en beschuldigt my, zegt den Heer: is het dat uwe zonden geweest zullen zyn als schaerlakengraen, zoo zullen zy gelyk sneeuw wit worden: en al zyn die geweest zoo rood als vermilioen, zoo zullen die als wolle wit zyn.

19. Is het dat gy wilt, en my hoort, zoo zult gy de goeden der aerde eten.

20. Maer is het dat gy niet wilt, en my tot gramschap verwekt: zoo zal het zweerd u verslinden: want den mond des Heeren heeft gesproken.

21. Hoe is de getrouwe stad vol regts, eene hoere geworden? De regtveerdigheyd heeft in haer gewoond, maer nu doodslagers.

22. Uw zilver is verkeerd in schuym: uw wyn is gemengd met water.

23. Uwe prinsen zyn ongetrouw, gezellen der dieven: zy beminnen alle te zamen geschenken, en volgen de dankgiften. Den weeze doen zy geen regt: en der weduwe zake komt niet binnen tot hen.

24. Daerom zegt den Heer den God der heyrscharen, den magtigen van Israël: Och, ik zal vertroost worden over myne vyanden, en ik zal gewroken worden van myne vyanden.

25. En ik zal myne hand omkeeren tot u, en ik zal ten loutere uytbranden uw schuym, en wegnemen al uw tin.

26. En ik zal wederom uwe regters opstellen, gelyk zy te voren waren, en uwe raedslieden gelyk van ouds: daerna zult gy genoemd worden de stad des geregtigen, de getrouwe stad.

27. Sion zal door het oordeel verlost worden, en zy zullen ze wederom brengen door de regtveerdigheyd:

28. En hy zal de boosdadigen en de zondaren te zamen vernielen: en die den Heer verlaten hebben, zullen verdaen worden.

29. Want zy zullen beschaemd worden van de afgoden, denwelken zy sacrificie gedaen hebben: en gy zult u

schamen van de hoven, die gy uytverkoren hadt,

30. Als gy zyn zult gelyk een eyk met ryzende loof, en als een hof zonder water.

31. En uwe sterkheyd zal wezen als vonkende werkstof, en uw werk als eene geynster: en die zullen beyde te zamen ontstoken worden, en daer zal niemand zyn die ze uytblussche.

HET II. KAPITTEL.

Alle de heydenen zullen vloeyen tot den berg Gods, want uyt Sion zal eene wet gaen, noch zy zal meer met oorloge vermoord worden, maer het huys van Israël zal verworpen worden om hunne afgodery.

1. Het woord dat gezien heeft Isaias, Amos zoon, over Juda en Jerusalem.

2. In de laetste dagen zal den berg van des Heeren huys in het opperste der bergen voort al gereed zyn, en hy zal verheven worden boven de heuvelen, en tot hem zullen alle de heydenen vlieten.

3. En daer zullen veel volken gaen, en zeggen: Komt en laet ons opklimmen tot den berg des Heeren, en ten huyze des Gods van Jacob, en hy zal ons zyne wegen leeren, en wy zullen wandelen in zyne paden: want van Sion zal de wet uytgaen, en het woord des Heeren van Jerusalem.

4. En hy zal de heydenen oordeelen, en veel volken straffen: en zy zullen hunne zweerden versmeden tot ploegkouters, en hunne lansen tot zeyssenen: volk tegen volk zal er geen zweerd heffen, noch zy zullen meer ten stryde geoefend worden.

5. Gy huys van Jacob komt, en laet ons wandelen in het licht des Heeren.

6. Want gy hebt uw volk verworpen, het huys van Jacob: want zy zyn vervuld als hier voormaels, en zy hebben waerzeggers gehad gelyk de Philistynen, en den vreemden kinderen hebben zy aengehangen.

7. Het land is vervuld met zilver en goud: en zyner schatten is geen eynde:

8. En zyn land is vervuld met peerden: en ontellyk zyn zyne wagens. En zyn land is vervuld met afgoden: het werk hunner handen hebben zy aengebeden, hetwelk hunne vingeren gemaekt hebben.

9. En den mensch heeft zich gebogen, en den man is vernederd: daerom vergeeft het hun niet.

10. Gaet in den steen, en wordt in de uytgegraven aerde verborgen van het aenschyn der vreeze des Heeren, en van de glorie zyner majesteyt.

11. De ophevige oogen des menschen zyn vernederd, en de hoogheyd der mannen zal gebogen worden: den Heer daerentegen zal alleen verheven worden ten dien dage.

12. Want den dag des Heeren der heyrscharen op allen hooveerdigen en hoog uytstekenden, en op allen vermetelyken: en zal vernederd worden.

13. En op alle regtopstekenden Libanus cederen, en op alle de eyken van Basan.

14. En op alle hooguytstekende bergen, en op alle opgehevene heuvelen.

15. En op alle hooguytstekenden toren, en op alle vasten mure.

16. En op alle de schepen van Tharsis, en op al dat schoon om zien is.

17. En de ophevigheyd der menschen zal gebogen worden, en de hoogheyd der mannen zal vernederd worden, en den Heer zal alleen verheven worden ten dien dage:

18. En de afgoden zullen ganschelyk vernield worden,

19. En zy zullen gaen in de spelonken der steenen, en in de scheurkuylen der aerde, van het aenzigt der vreeze des Heeren, en van de glorie zyner majesteyt, als hy opgestaen zal zyn om de aerde te slaen.

20. In dien dag zal den mensch weg werpen de afgoden zyns zilvers, en de versierbeelden zyns gouds, dewelke hy voor zich zelven gemaekt had om dat hy ze zoude aenbidden, mollen en vledermuyzen.

21. En hy zal gaen in de steenspleten, en in holen der steenen van het aenzigt der vreeze des Heeren, en van de glorie zyner majesteyt, als hy opgestaen zal zyn om de aerde te slaen.

22. Berust u dan van den mensch, wiens adem in zyne neusgaten is, want hy is hoog geacht.

HET III. KAPITTEL.

De toekomende benauwdheyd der Joden, en de heerschappy der kinderen en vrouwen. Hy straft de zonden der hoofden, en de hooveerdigheyd der dochteren van Sion.

1. Want ziet den heerschapper den Heer der heyrscharen zal van Jerusalem en van Juda wegnemen den magtigen en den sterken, alle de sterkte des broods, en alle de sterkte des waters :

2. Den sterken, en den oorlogsman, den regter, en den profeet, den waerzegger, en den ouden :

3. Den hoofdman over vyftig, en den eerlyken van aenzigte, en den raedsman, en den wyzen van de werkmeesters, en den voorvroedende der verholen uytsprake.

4. En ik zal hun kinderen tot prinsen geven, en wyfachtige mannen zullen heerschappy over hen hebben.

5. En het volk zal inwelven, man tot man, en een iegelyk tot zynen naesten : het kind zal beroerte maken tegen den ouden, en den onedelen tegen den edelen.

6. Want een man zal aengrypen zynen broeder zyns vaders huysgenoot : Gy hebt een kleed, weest onzen prins dan, deze vervallinge zy onder uwe hand.

7. Hy zal antwoorden ten dien dage, zeggende : Ik ben geen medicyn, en in myn huys is geen brood, noch kleed : wilt my niet prins des volks maken.

8. Want Jerusalem is gevallen, en Juda is mede gevallen : want hunne tongen en hunne vonden zyn tegen den Heer, dat zy beroepen zouden de oogen zyner majesteyt.

9. De bekennisse huns aenzigts heeft hun hertaeld : en zy hebben hunne zonde geroemd als Sodoma, en zy hebben ze niet verborgen : wee hunner ziele, want hun kwade dingen vergolden zyn.

10. Zegt den regtveerdigen dat het wel is : want de vrucht zyner vonden zal hy eten.

11. Wee den ongoddelyken ten kwade: want den wederloon zyner handen zal hem geschieden.

12. Myn volk hebben zyne schatters geplunderd, en de wyven hebben hen overheerd. Myn volk, die u zalig noemen, dezelve bedriegen u, en den weg uwer gangen verspreyen zy.

13. Den Heer staet om te oordeelen, en hy staet om te oordeelen de volken.

14. Den Heer zal ten oordeel komen met de ouders zyns volks, en met zyne prinsen : want gy hebt den wyngaerd afgeëten, en den roof van den armen is in uw huys.

15. Waerom verslyt gy myn volk, en vermorzelt de aenzigten der armen, zegt den Heer den God der heyrscharen?

16. En den Heer heeft gezeyd : Om dat de dochters van Sion verheven zyn, en hebben gewandeld met eenen uytgestrekten hals, en traden daer met de oogwinken henen, en pletshandden, zy wandelden met hare voeten, en met eenen gemackten gang gingen zy voort :

17. Daerom zal den Heer kael maken den schedel der dochteren van Sion, en den Heer zal haer hair afblooten.

18. In dien dag zal den Heer wegnemen het sieraed der schoenen, en de maenkens,

19. En de halsbanden, en de keelbaggen, en de armspangen, en de myters,

20. En de hairsnoeren, en de beensieraden, en de kleyne gewrongene ketenkens, en de riekerkens, en de oorringen,

21. En de vingerringen, en de peerlen op het voorhoofd hangende,

22. En de vierkleederen, en de mantelkens, en de linnen doeken, en de hechtnaelden,

23. En de spiegels, en de fyne doeken, en de huyven, en de lamperen.

24. En daer zal zyn voor den zoeten reuk, stank; en voor den riem, een zeelken; en voor het gekrold hair, kaelheyd; en voor den borstlap, een hairen kleed.

25. En uwe allerschoonste mans zullen met den zweerde vallen, en uwe sterken in den stryd.

26. En hare poorten zullen treuren en rouwe dragen, en zy zal verlaten op de aerde zitten.

HET IV. KAPITTEL.

Zeven vrouwen zullen eenen man begeeren : het zaed Gods zal verheven worden, en het overblyf van Israël zal zalig zyn.

1. En zeven vrouwen zullen eenen man aenveerden ten dien dage, zeggende: Ons brood zullen wy eten, en met onze

kleederen zullen wy bedekt worden : laet slechts uwen naem ons toegenoemd worden, neemt weg onze versmaedheyd.

2. In dien dag zal des Heeren spruyt wezen in heerlykheyd en glorie, en der aerde vruchte hooge, en een verheugen dengenen die behouden zullen zyn van Israël.

3. En het zal geschieden : Wie daer achtergelaten zal zyn in Sion, en overblevig in Jerusalem, die zal heylig heeten, een iegelyk die ingeschreven is den levene in Jerusalem.

4. Zoo wanneer den Heer afwascht de vuyligheden der dochteren van Sion, en Jerusalems bloed van haer midden afwassche door den geest des oordeels, en den geest des brands.

5. En den Heer zal scheppen over alle plaetsen des bergs van Sion, en daer hy aengeroepen is, 's daegs eene wolke, en 's nachts eenen rook en het schynsel van een vlammende vuer : want boven alle glorie is de bescherming.

6. En het tabernakel zal wezen tot eene lommerhutte des daegs van de hitte, en tot eene bevrydinge en verberginge van den storm en van den regen.

HET V. KAPITTEL.

Den profeet verwyt den volke de deugden die hy hun voor het andere volk gedaen heeft, en daer toe hunne ondankbaerheyd en ongehoorzaemheyd, en toont wat straffinge deze verachters aenstaende is.

1. Ik zal mynen beminden zingen het liedeken van myns ooms zoon van zynen wyngaerd. Mynen lieven is een wyngaerd gebeurd in den horen den zoon der olie.

2. En hy heeft dien betuynd, en daer de steenen uyt gekoren, en heeft den uytverkoren geplant, en eenen toren in het midden van dien gebouwd, en eene perse daerin getimmerd : en verbeyd dat hy druyven voortbrengen zoude, en hy heeft wilde druyven voortgebragt.

3. Nu dan gy bewooners van Jerusalem, en gy mannen van Juda, oordeelt tusschen my en mynen wyngaerd.

4. Wat is het dat ik mynen wyngaerd meer schuldig was te doen, en hem niet gedaen heb? Of is het want ik verwacht heb dat hy druyven voortbrengen zoude, en hy heeft wilde druyven voortgebragt?

5. En nu zal ik u toonen wat ik mynen wyngaerd doen zal : ik zal zynen tuyn afnemen, en hy zal wezen tot eene beroovinge : ik zal zynen wand omwerpen, en hy zal tot eene vertredinge wezen.

6. En ik zal hem verwoest zetten : hy zal niet gesnoeyd worden, en hy zal niet gegraven worden : en de bramen en doornen zullen er op wassen : en den wolken zal ik gebieden dat zy over hem geenen regen regenen.

7. Want den wyngaerd van den Heer der heyrscharen is het huys van Israël : en den man van Juda zyne verfraeyende spruyte : en ik heb verwacht dat hy het regt doen zoude, en ziet het onregt : en regtveerdigheyd, en ziet het getier.

8. Wee u die het eene huys aen het andere te zamen voegt, en den eenen akker aen den anderen koppelt tot den pale der plaetse : zult gy alleen woonen in het midden der aerde?

9. In myne ooren zyn deze dingen, zegt den Heer der heyrscharen : Ten zy dat er veel groote huyzen verwoest worden, en schoone zonder bewooner.

10. Want tien dagwanden der wyngaerden zullen een fleschken uytbrengen, en dertig mudden zaedkoorns zullen dry mudden maken.

11. Wee u die 's morgens vroeg te zamen opstaet om de dronkenschap te volgen, en te drinken tot den avond toe, dat gy van den wyn verhittet.

12. De harpe en liere, en de bomme, en fluyte, en den wyn zyn in uwe maeltyden : en des Heeren werk aenziet gy niet, noch de werken zyner handen aenmerkt gy.

13. Daerom is myn volk gevangen geleyd, om dat het geene kennisse heeft gehad, en zyne edelen zyn vergaen van honger, en zyne menigte is van dorst uytgedroogd.

14. Daerom heeft de hel hare ziel verbreyd, en heeft haren muyl opengedaen zonder eenigen kant : en zyne sterken zullen dalen, en zyn volk, en hoogen en glorieuzen tot haer.

15. En den mensch zal gebogen worden, en den man vernederd, en der hoogen oogen nedergedrukt.

16. En den Heer der heyrscharen zal verheven worden in den regte, en den

heyligen God zal geheyligd worden in de regtveerdigheyd.

17. En de lammeren zullen weyden naer hunne orde, en de aenkomelingen zullen eten de woestynen in vruchtbaerheyd verkeerd.

18. Wee die de ongeregtigheyd sleept met der ligtveerdigheyd koordekens, en de zonde als eene strenge des wagens.

19. Die zegt: Hy haeste zich, en zyn werk kome geringe, opdat wy het zien: en den raed van den heyligen van Israël genake en kome, en wy zullen dat weten.

20. Wee die het kwaed goed noemt, en het goed kwaed: stellende de duysternissen het licht, en het licht de duysternissen: stellende het bitter voor het zoet, en het zoet voor het bitter.

21. Wee u die wys zyt in uwe oogen, en by u zelven voorzienig.

22. Wee u die vroom zyt om wyn te drinken, en sterke mannen om dronkenschap te mengen.

23. Die den boozen gelyk geeft om der geschenken wille, en de regtveerdigheyd des regtveerdigen afneemt.

24. Daerom gelyk de tonge des vuers de stoppelen verslindt, en als de hitte der vlamme verbrandt; alzoo zal hun wortel als vonkassche zyn, en hun spruytscheut zal als stof opgaen. Want zy hebben verworpen de wet van den Heere der heyrscharen, en de uytsprake des heyligen van Israël hebben zy geblasphemeerd.

25. Daerom is den toorn des Heeren gestoord op zyn volk, en hy heeft er zyne hand op uytgestrekt, en heeft het geslagen: en de bergen zyn verstoord geweest, en hunne doode ligchamen zyn geworden als drek in het midden der straten. In alle deze dingen is niet afgekeerd zyn toorn, maer zyne hand is nog uytgestrekt.

26. En hy zal eene baniere opheffen verre in de natien, en hy zal tot hem wispelen van de eynden der aerde: en ziet hy zal haestig rasschelyk komen.

27. In hem is geenen die moede is, of arbeydende: hy zal niet sluymeren noch slapen, noch den gordel zyner lendenen zal ontbonden worden, noch zyn schoenriem zal gebroken worden.

28. Zyne pylen zyn scherp, en alle zyne bogen zyn gespannen. De poothoornen zyner peerden zyn als een key, en zyne raderen zyn als het gedruysch van een tempeest.

29. Zyn gebrul als des leeuws, hy zal brullen als jonge leeuwen: en hy zal grimmen, en houden den roof: en hy zal dien omvangen, en daer zal niemand wezen die het ontnemen zal:

30. En hy zal hem overruyschen ten dien dage als een geruysch der zee: wy zullen op de aerde zien, en ziet de duysternissen der tribulatie, en in hare duysterheyd is het licht verdonkerd.

HET VI. KAPITTEL.

Isaias ziende Gods mogenheyd, hy beschuldigt zich zelven dat hy gezwegen had, maer hy wordt gereynigd en gezonden te prediken, en hy voorzegt dat de steden zullen verwoest worden, maer die daer eens verlaten was, zal vertroost zyn.

1. In het jaer als den koning Ozias gestorven is, heb ik gezien den Heer zittende op eenen hoogen en verheven stoel: en de dingen die onder hem waren, vervulden den tempel:

2. De seraphinen stonden daerop: zes vleugelen had den eenen, en zes vleugelen den anderen: met de twee bedekten zy zyn aenzigt, en met de twee bedekten zy zyne voeten, en met de twee vlogen zy.

3. En zy riepen tot malkander, en zeyden: Heylig, heylig, heylig is den Heer den God der heyrscharen, geheel aerdryk is vol van zyne glorie.

4. En de overste posten der herren zyn beroerd geweest van de stemme desgenen die riep, en het huys is vol rooks geworden.

5. En ik heb gezeyd: Wee my, dat ik gezwegen heb, want ik ben een besmet man van lippen, en ik woon in het midden des volks dat besmette lippen heeft, en den koning den Heer der heyrscharen heb ik gezien met myne oogen.

6. En tot my is gevlogen een van de seraphinen, en in zyne hand was een gloeyende koolken, dat hy met eene tange genomen had van den autaer.

7. En heeft mynen mond geraekt, en gezeyd: Ziet ik heb hiermede uwe lippen geraekt, en uwe ongeregtigheyd zal u afgenomen worden, en uwe zonde zal gezuyverd worden.

8. En ik heb gehoord de stemme des Heeren, zeggende : Wie zal ik zenden ? En wie zal er ons gaen? En ik heb gezeyd : Ziet hier ben ik, zendt my.

9. En hy heeft gezeyd : Gaet, en gy zult dezen volke zeggen : Hoort al hoorende, en wilt niet verstaen : en ziet het visioen, en wilt niet kennen.

10. Verblindt het hert van dezen volke, en bezwaert zyne ooren : en sluyt zyne oogen : dat het by aventure niet zie met zyne oogen, en met zyne ooren hoore, en met zyn herte versta, en dat het bekeerd worde, en dat ik het geneze.

11. En ik heb gezeyd : Heere hoe lange? En hy heeft gezeyd : Tot dat de steden verwoest worden zonder bewooner, en de huyzen zonder mensche, en het land zal woest verlaten worden.

12. En den Heer zal de menschen verre weg doen, en zy zal vermenigvuldigd worden die verlaten was in het midden der aerde.

13. En nog zal in haer wezen vertiendinge, en zy zal bekeerd worden, en zy zal zyn tot een toonsel, gelyk den terebinthusboom, en gelyk den eyk die zyne takken uytbreydt : het zal heylig zaed wezen, dat in haer staen zal.

HET VII. KAPITTEL.

Als Jerusalem van de Syriers en Israël beleyd was : Isaias profeteert dat zy niets doen zullen, gevende Achaz een teeken der verlossinge dat eene maegd baren zal : en hy voorzegt de verstrooydheyd van Israël, en eene zware benaeuwdheyd op Juda.

1. En het is geschied in de dagen van Achaz, Joathans zoon, des zoons Ozias des konings Juda, dat Rasin den Koning van Syrien opgekomen is, en Phacee den zoon Romelias den koning van Israel, tot Jerusalem, om daertegen te stryden : en zy hebben ze niet kunnen overkrygen.

2. En zy hebben den huyze van David geboodschapt, zeggende : Syria heeft gerust op Ephraïm, en zyn hert is beroerd geweest, en zyns volks hert, gelyk de boomen der losschen beroerd worden van het aenzigt des winds.

3. En den Heer heeft gezeyd tot Isaias : Gaet uyt te gemoet Achaz, gy en Jasub uw zoon die achtergelaten is, tot het uyterste van den waterloop des oversten vyvers in des volders akkers weg.

4. En gy zult tot hem zeggen : Ziet dat gy zwygt : wilt niet vreezen, en uw hert ontzie niet van deze twee steerten der rookende vuerbranden, in den toorn van de razende gramschap Rasin des konings van Syrien, en des zoons Romelias:

5. Om dat Syrien tegen u raed genomen heeft tot kwaed, Ephraïm en den zoon Romelias, zeggende :

6. Laet ons opklimmen tot Juda, en laet ons hem wekken, en laet ons hem aftrekken tot ons, en laet ons in het midden van hem tot koning stellen, den zoon Tabeel.

7. Dit zegt den Heer God : Het zal niet staen, en dit zal niet zyn:

8. Maer het hoofd van Syrien is Damascus, en het hoofd van Damascus, is Rasin : en nog vyf en zestig jaren, en Ephraïm zal aflaten een volk te zyn :

9. En het hoofd van Ephraïm is Samaria, en het hoofd van Samarien den zoon Romelias. Is het dat gy het niet gelooft, zoo zult gy niet blyven.

10. En den Heer heeft nog voorts bestaen te spreken tot Achaz, zeggende :

11. Eyscht u een teeken van den Heere uwen God in de diepte der helle, of boven in de hoogte.

12. En Achaz heeft gezeyd: Ik zal het niet eyschen, en ik zal den Heer niet tenteren.

13. En hy heeft gezeyd : Daerom hoort gy huys van David : Is het u weynig moeyelyk te zyn den menschen, dat gy ook moeyelyk zyt mynen Gode?

14. Daerom zal den Heer zelf u een teeken geven. Ziet eene maegd zal ontvangen, en baren eenen zoon, en zynen naem zal genoemd worden Emmanuel.

15. Boter en honig zal hy eten, opdat hy mag weten te verwerpen het kwaed, en te verkiezen het goed.

16. Want eer het kind zal kunnen het kwaed verwerpen, en het goed verkiezen, zoo zal het land dat gy verzaekt verlaten worden van het aenzigt zyner twee koningen.

17. Den Heer zal aenbrengen op u, en op uw volk, en op uws vaders huys, dagen die niet gekomen zyn sinds de dagen des scheydens Ephraïm van Juda met den koning van Assyrien.

18. En het zal wezen in dien dag dat den Heer wispelen zal der vliege die

daer is in het uyterste der vloeden van Egypten, en der bye die daer is in het land van Assur,

19. En zy zullen komen en rusten allegader in de beken der valleyen, en in de steenholen, en in alle de plantsoenhoven, en in alle de gaten.

20. In dien dag zal den Heer scheren met een gehuerd scheermes, door diegene die over den vloed zyn, door den koning van Assyrien, het hoofd en het hair der voeten, en den ganschen baerd.

21. En het zal wezen op dien dag: Een mensch zal eene koe uyt de runderen voeden, en twee schapen,

22 En van de overvloedigheyd des melks zal hy boter eten: want boter en honig zal hy eten al die achtergelaten zal wezen in het midden des lands.

23. En het zal wezen in dien dag: alle plaetse daer duyzend wyngaerdstruyken zullen zyn, van duyzend zilverlingen, die zullen tot doornen en tot bramen wezen.

24. Met pylen en boge zullen zy daerin gaen: want bramen en doornen zullen wezen in den ganschen lande.

25. En alle bergen die met den houweele geëgd zullen worden, tot daer zal geene vervaerdheyd der doornen en der bramen komen, en het zal wezen tot eene weyde des runds, en tot een vertreden des vees.

HET VIII. KAPITTEL.

Isaias voorzegt dat de ryken van Syrien en Israël zullen vergaen, en de benaeuwdheyd van Juda: Maer zy zullen vertroost worden, hoewel dat er veel uyt Juda sterven zullen; en hy beveelt dat men de wet onderhouden zal.

1. En den Heer heeft tot my gezeyd: Neemt u eenen grooten boek, en schryft daerin met eene menschen griffie: Trekt haestelyk de rooven af, rooft haestelyk.

2. En ik heb tot my genomen getrouwe getuygen, Urias den priester, en Zacharias den zoon Barachias:

3. En ik ben gegaen tot de profetersse, en zy heeft ontvangen en gebaerd eenen zoon. En den Heer heeft tot my gezeyd: Noemt zynen naem, Spoedt u de rooven af te trekken: Haest u te rooven.

4. Want eer het kind noemen kan zynen vader en zyne moeder, zoo zal de sterkheyd van Damascus weggenomen worden, en de rooven van Samarien voor den koning van Assyrien.

5. En den Heer heeft nog voorts bestaen met my te spreken, zeggende:

6. Om dat dit volk verworpen heeft de wateren van Siloe, die met stilligheyd gaen, en heeft liever aengenomen Rasin, en den zoon Romelias:

7. Daerom ziet zoo zal den Heer op hen aenbrengen vele en sterke wateren des vloeds, den koning van Assyrien, en alle zyne glorie: en hy zal klimmen over alle zyne rivierbeken, en hy zal vloeden op alle zyne oeveren:

8. En hy zal gaen door Juda, overvloedende, en doorgaende zal hy tot den halze komen. En het uytstrekken zyner vleugelen, zal uws lands breedte vervullende zyn, o Emmanuel.

9. Wordt vergaderd gy volken, en wordt verwonnen, en hoort alle gy verre landen: wordt versterkt, en wordt verwonnen, gordt u aen, en wordt verwonnen:

10. Overdraegt eenen raed, en dien zal verstrooyd worden: spreekt een woord, en het zal niet geschieden: want met ons is God.

11. Want dit zegt den Heer tot my: Als in eene sterke hand heeft hy my geleerd, dat ik niet gaen zoude in den weg van dezen volke, zeggende:

12. Zegt niet, medezweeringe: want al dat dit volk spreekt, dat is medezweeringe: en hunne vreeze wilt niet ontzien, noch weest verschroomd.

13. Heyligt den Heer der heyrscharen: hy zy uwe vreeze, en hy zy uwe vervaerdheyd.

14. En hy zal u wezen tot eene heyligmakinge. Maer tot eenen steen des aenstootens, en tot eenen steen des ontstichtsels den twee huyzen van Israël, tot eenen strik en tot eenen val den bewooners van Jerusalem.

15. En velen van die zullen zich stooten, en zy zullen vallen, en verpiet worden, en zy zullen verstrikt en gevangen worden.

16. Bindt het getuygenis, zegelt de wet in myne discipelen.

17. En ik zal den Heer verwachten die zyn aenzigt verborgen heeft van het huys van Jacob, en ik zal hem verbeyden.

18. Ziet, hier ben ik en myne kinderen, die my den Heer gegeven heeft tot

een teeken, en tot een wonder bediedsel in Israël, van den Heere der heyrscharen die daer woont in den berg Sion.

19. En als zy tot u zeggen zullen : Vraegt het van de tooverslangen, en van de waerzeggers, die kryselen in hunne tooveryen : Zal het volk van zynen God niet bevragen voor de levenden van de dooden?

20. Ter wetwaert meer, en tot het getuygenisse. Is het dat zy niet zeggen naer dit woord, zoo zal hun des morgenstonds licht niet wezen,

21. En zal door haer gaen, en zal vallen en honger hebben : en honger hebbende, zal gram zyn, en zal zynen koning vervloeken, en zynen God, en opwaerts zien.

22. En zal ter aerde zien, en ziet tribulatie, en duysternissen, en onmagt, en angst, en vervolgende donkerheyd, en zal niet kunnen ontvlieden van zynen angst.

HET IX. KAPITTEL.

Eene profetie van de geboorte van Christus Jesus, en van het verlossen van Juda uyt de handen der koningen van Israël, en Syrien, en hy voorzegt de groote jammeren die op de twee ryken overkomen zullen.

1. In den eersten tyd is geligt geweest het land van Zabulon, en het land van Nephthali : en ten laetsten is bezwaerd geweest den weg der zee over de Jordaue des Galilea der heydenen.

2. Het volk dat er wandelde in duysternissen heeft een groot licht gezien : dengenen die in het landschap des doods schaduwe woonen, hun is het licht opgestaen.

3. Gy hebt het volk vermenigvuldigd, maer gy hebt de blydschap niet groot gemaekt. Zy zullen zich voor u verblyden, gelyk die zich verblyden in den oogst, gelyk zich de verwinnaers verheugen als zy den roof genomen hebben, als zy de rooven uytdeylen.

4. Want het jok van zynen last, en de roede zyner schoudere, en den schepter zyns verschatters hebt gy verwonnen, als in den dag van Madian.

5. Want alle geweldige roovinge met geruchte, en het kleed met bloede gemengd, zal wezen ter verbrandinge, en een voedsel des vuers.

6. Want een KLEYN KINDEKEN is ons GEBOREN, en een zoon is ons gegeven, en de heerschappy is geworden op zyne schoudere : en zyn naem zal genoemd worden, Wonderlyk, Raedgever, God, Sterk, Vader der toekomende wereld, Prins des vredes.

7. Zyne heerlykheyd zal vermenigvuldigd worden, en des vredes zal geen eynde wezen : op den stoel van David, en over zyn ryk zal hy zitten : om dat te vestigen, en te versterken door het oordeel, en regtveerdigheyd : van nu voorts, en tot in der eeuwigheyd : zulks zal doen den yver des Heeren der heyrscharen.

8. Den Heer heeft een woord gezonden in Jacob, en het is gevallen in Israël,

9. En al het volk van Ephraïm zal het weten, en die te Samarien woonen in hooveerdy en grootheyd des herten zeggende :

10. De gebakken steenen zyn gevallen, maer wy zullen met vierkante steenen bouwen : zy hebben de wilde vygeboomen afgehouwen, maer wy zullen daervoor cederboomen veranderen.

11. En den Heer zal de vyanden van Rasin verheffen boven hem, en zyne vyanden zal hy in een geruchte keeren.

12. Syrien van het oosten, en de Philistynen van het westen : en zy zullen Israël verslinden met geheelen monde. In alle deze dingen zoo is zynen toorn niet afgekeerd, maer zyne hand is nog uytgestrekt :

13. En het volk is niet wedergekeerd tot dengenen die hem slaende is, en den Heere der heyrscharen hebben zy niet verzocht.

14. En den Heer zal vernielen van Israël het hoofd en den steert, den nederbuyger en den bedwinger op eenen dag.

15. Den ouden van veel jaren, en den eerlyken, die is het hoofd : en den profeet logen leerende, die is den steert.

16. En degene die dit volk zalig maken, zullen wezen verleydende : en die voor zalig geprezen worden, zullen van boven nedergeworpen worden.

17. Daerom over zyne jongelingen zal zich den Heer niet verblyden : en zyner weezen en weduwen zal hy niet ontfermen : want een iegelyk is een hypocriet, en een schalk, en alle mond heeft zotheyd gesproken. In alle deze dingen is zyn toorn niet afgekeerd : maer zyne hand is alnog uytgestrekt.

18. Want de ongoddelykheyd is als een vuer ontstoken, brame en doorne zal zy verslinden : en zy zal ontstoken worden in de dikte der bosschagien, en zal te zamen gerumpeld worden door de hooveerdigheyd des rooks.

19. In de gramschap van den Heere der heyrscharen is de aerde verstoord, en het volk zal wezen als een voedsel des vuers : den man zal zynen broeder niet sparen.

20. En zal afwyken ter regter hand en honger lyden : en zal eten aen de slinker hand, en niet verzaed worden : een iegelyk zal het vleesch van zynen arm verslinden : Manasses Ephraïm, en Ephraïm Manasses, zy te zamen tegen Juda.

21. In alle deze dingen is zynen toorn niet afgekeerd, maer zyne hand is nog uytgestrekt.

HET X. KAPITTEL.

Wee dengenen die ongeregtige wetten maken tot verdrukking der weduwen en weezen. Hy voorzegt dat den koning van Assyrien, mits zyne hooveerdigheyd verootmoedigd zal worden, en hy vertroost Israël dat hy niet bevreesd zy, want zyn overblyf zal tot den Heer bekeerd worden.

1. Wee dengenen die onregte wetten maken : en schryvende hebben onregtveerdigheyd geschreven :

2. Opdat zy in het regt de armen verdrukken zouden, en geweld doen de zake der ootmoedigen myns volks : opdat de weduwen zouden hunnen roof zyn, en dat zy de weezen berooven zouden.

3. Wat zult gy doen in den dag der bezoekinge, en der ellende die van verre komt? Tot wiens hulpe zult gy vlieden? En waer zult gy uwe glorie laten,

4. Opdat gy niet gebogen wordt onder den band, en dat gy met de gedooden niet valt? Op alle deze dingen zoo is zynen toorn niet afgekeerd, maer nog is zyne hand uytgestrekt.

5. Wee Assur, hy is myns toorns roede, en den stok is hy, in hunne hand is myne verbolgenheyd.

6. Tot den bedriegelyken volke zal ik hem zenden, en tegen het volk myns toorns zal ik hem bevelen dat hy afneme de rooven, en dat hy den buyt roove, en stelle het tot eene vertredinge als het slyk der straten.

7. Maer het zal hem alzoo niet dunken, en zyn hert zal het alzoo niet meynen : maer zyn hert zal wezen om te vernielen, en tot uytroeyinge van niet weynig volks.

8. Want hy zal zeggen :

9. Zyn myne vorsten niet te zamen koningen? Is Calano niet alzoo gelyk Charcamis : en is Emath niet alzoo gelyk Arphad? is Samaria niet alzoo gelyk Damascus?

10. Gelyk myne hand gevonden heeft de ryken des afgods, alzoo zal zy ook de versierbeelden van die van Jerusalem en Samarien.

11. Zal ik niet, gelyk ik Samarien en hare afgoden gedaen heb, alzoo ook doen Jerusalem en hare versierbeelden?

12. En het zal zyn : als den Heer zal volbragt hebben alle zyne werken op den berg Sion, en in Jerusalem, zal ik bezoeken op de vrucht van het grootdadige hert des konings Assur, en op de glorie der hoogheyd zyner oogen.

13. Want hy heeft gezeyd : In de sterkheyd myner hand heb ik het gedaen, en in myne wysheyd heb ik het verstaen : en ik heb uytgenomen de palen der volken, en hunne prinsen heb ik beroofd, en ik heb ter neder getrokken als magtig die in het hooge zaten.

14. En myne hand heeft als eenen nest gevonden de sterkheyd der volken : en gelyk de eyeren vergaderd worden, die verlaten zyn, alzoo heb ik al het land vergaderd : en daer is niet een geweest die de veere roerde, en den bek open deed, en kikte.

15. Zal eene byl gloriëren tegen hem die daermede houwt? of zal eene zage zich opheffen tegen hem daer zy af getrokken wordt? gelyk of eene roede zich ophief tegen hem die ze opheft, en dat een stok zich ophief, die immers een hout is.

16. Daerom zal den heerschappende Heere der heyrscharen in zyne vetten eene magerheyd zenden : en onder zyne glorie ontstoken, zal zy branden als de verbrandinge des vuers.

17. En het licht van Israël zal wezen in het vuer, en zynen Heyligen in de

vlamme : en zyn doorn zal ontstoken worden en verslonden, en de bramen op eenen dag.

18. En de glorie zyns wouds, en van zynen Carmelus zal van de ziel tot den vleesche verteerd worden, en hy zal van vervaerdheyd vlugtig wezen.

19. En de blevelingen van de houten zyner bosschagien zullen om de luttelheyd geteld worden, en een kind zal hen schryven.

20. En het zal wezen op dien dag : het overblyfsel van Israël, en degene die gevloden zyn van Jacobs huys, zal voorts niet meer maken te steunen op dengenen die hen slaet : maer het zal steunen op den Heere den heyligen van Israël in de waerheyd.

21. De blevelingen zullen bekeerd worden, de blevelingen, zeg ik, van Jacob tot God den sterken.

22. Want zoo uw volk Israël ware als het zand der zee, zoo zullen de blevelingen daeraf bekeerd worden, eene verkorte voleynding zal regtveerdigheyd overvloeden.

23. Want een voleynden en verkortinge zal den Heer den God der heyrscharen maken midden in de gansche aerde.

24. Daerom dit zegt den Heer den God der heyrscharen : Wilt niet vreezen myn volk, bewooner van Sion, van Assur : met de roeden zal hy u slaen, en zynen stok zal hy op u heffen in den weg van Egypten.

25. Want nog een weynig, en een luttelken, en myne verbolgenheyd, en myn toorn zal voleynden over hunne boosheyd.

26. En den Heer der heyrscharen zal over hen verwekken eene geesele, gelyk de plage van Madian in de steenrotse Oreb, en zyne roede op de zee, en hy zal die opheffen in den weg van Egypten.

27. En het zal wezen in dien dag : zyn last zal afgenomen worden van uwe schoudere, en zyn jok van uwen halze, en het jok zal verrotten van het aenzigt der olie.

28. Hy zal komen in Ajath, hy zal doorgaen in Magron : by Machmas zal hy zyne vaten bestellen.

29. Zy zyn haestelyk doorgegaen, Gaba is onze legerstede : Rama is verbaesd geweest : Saüls Gabaath is gevloden.

30. Briescht met uwe stemme gy dochter van Gallim, ziet toe Laisa, gy arme Anathoth.

31. Medemena is verhuysd : gy bewooners van Gabim wordt versterkt.

32. Nog een dag is het om te Nobe te slaen : hy zal zyne hand roeren op den berg der dochter van Sion, den heuvel van Jerusalem.

33. Ziet den heerschapper den Heer der heyrscharen zal het fleschken breken met vervaerdheden, en de hoog-uytstekenden van staturen zullen afgehouwen worden, en de hoogen zullen vernederd worden.

34. En de dikten der bosschagie zullen afgehouwen worden met het yzer : en Libanus zal met de hoogsten vallen.

HET XI. KAPITTEL.

Eene profetie van Christus geboorte, oordeel, verheffinge, bekeeringe der heydenen, en van de glorie zyns grafs.

1. En daer zal eene roede uytgaen van den wortel van Jesse, en eene bloem zal uyt haren wortel opgaen.

2. En op hem zal rusten den geest des Heeren : den geest der wysheyd, en des verstands, den geest des raeds, en der sterkheyd, den geest der wetenheyd, en der godvruchtigheyd.

3. En hem zal vervullen den geest der vreeze des Heeren : hy zal naer de zieninge der oogen niet oordeelen, noch naer den gehoore der ooren zal hy straffen :

4. Maer hy zal met regtveerdigheyd de armen regten, en hy zal met geregtigheyd straffen voor de zagtmoedigen der aerde : en hy zal de aerde slaen met de roede zyns monds, en met den adem zyner lippen zal hy den ongoddelyken dooden.

5. En regtveerdigheyd zal den gordel zyner lendenen wezen : en het geloof een riem zyner nieren.

6. Den wolf zal met den lamme woonen : en den luypaerd met den bok liggen : het kalf en den leeuw, en het schaep zullen te zamen woonen, en een kleyn kindeken zal ze dryven.

7. Het kalf en den beer zullen weyden : hunne jongen zullen te zamen rusten : en den leeuw zal als een os kaf eten.

8. En daer zal geneugte hebben een sprakeloos kind van de borste op den hole der addere : en in het hol van den basiliscus zal een gespeend kind zyne hand steken.

9. Zy zullen geen hinder doen, of dooden op mynen ganschen heyligen berg : want de aerde is vervuld met de kennisse des Heeren, als de wateren der zee overdekkende.

10. In dien dag den wortel van Jesse, die daer staet een teeken der volken, dezen zullen de heydenen bidden, en zyn graf zal glorieus wezen.

11. En het zal wezen op dien dag : den Heer zal ten tweeden zyne hand toewerpen om te bezitten de reste zyns volks, die achtergelaten zal worden van de Assyriers, en van Egypten, en van Phethros, en van het Moorenland, en van Elam, en van Sennaar, en van Emath, en van de eylanden der zee.

12. En hy zal een teeken opheffen in de natien, en hy zal vergaderen de voorvlugtige van Israël, en de verstrooyde van Juda zal hy vergaderen van de vier hoeken der aerde.

13. En den yver van Ephraim zal afgenomen worden, en de vyanden van Juda zullen vergaen : Ephraim zal Juda niet benyden, en Juda zal niet stryden tegen Ephraïm.

14. En zy zullen vliegen op de schouderen van Philistyn door de zee, zy zullen te zamen berooven de kinderen van het oosten : Idumeen en Moab zullen het gebod van hunne hand zyn, en de kinderen van Ammon zullen onderdanig zyn.

15. En den Heer zal verwoesten de tonge der zee van Egypten, en hy zal zyne hand heffen op den vloed door de sterkheyd zyns geests : en hy zal dien in zeven rivierbeken smyten, alzoo dat de geschoeyden daerdoor zullen gaen.

16. En daer zal weg zyn mynen overgebleven volke, dat achtergelaten zal worden van de Assyriers : gelyk als het Israël geweest is op den dag, als hy uyt den lande van Egypten opging.

HET XII. KAPITTEL.

Den lofzang, en het liedeken van Isaias, voor de weldaden van Christus Jesus.

1. En gy zult zeggen op dien dag : Ik zal u belyden, Heere, want gy zyt op my gram geweest : uw toorn is gekeerd, en gy hebt my vertroost.

2. Ziet God is myn zaligmaker, ik zal getrouwelyk doen, en ik zal niet vreezen : want myne sterkheyd en myn lof is den Heer, en hy is my geworden ter zaligheyd.

3. Gy zult wateren scheppen met blydschappe, uyt des zaligmakers fonteynen :

4. En gy zult zeggen op dien dag : Belydt den Heer, en aenroept zynen naem : maekt onder de natien zyne vonden kennelyk : weest gedachtig dat zyn naem verheven is.

5. Zingt den Heere, want hy heeft grootdadiglyk gedaen : verkondigt dat in geheel aerdryk.

6. Verheugt u, en looft gy wooninge van Sion : want den heyligen van Israël is groot in het midden van u.

HET XIII. KAPITTEL.

De groote en wreede vernielinge van de Babyloniers, door de Meden.

1. Den last van Babylonien, denwelken gezien heeft Isaias, Amos zoon.

2. Verheft de baniere op den nevelachtigen berg, verheft de stemme, heft op de hand, en laet de vorsten de poorten ingaen.

3. Ik heb mynen geheyligden bevolen, en ik heb myne sterken geroepen in myne gramschappe, zich verheugende in myne glorie.

4. De stemme der menigte is op de bergen, als van veel volken : eene stemme des gedruysches der koningen en der vergaderde heydenen : den Heer der heyrscharen heeft bevolen den krygsheyre,

5. Komende van verren lande, van de uyterste des hemels : den Heer en de vaten van zyne razende gramschap, om te verderven al het land.

6. Huylt, want den dag des Heeren is naby : als eene verwoestinge zal hy van den Heere komen.

7. Daerom zullen alle handen lam worden, en alle menschen hert zal verdwynen,

8. En in stukken gewreven worden. Steekten en pynen zullen hen bevangen,

als eene barende vrouwe zullen zy pyne lyden : een iegelyk zal tot zynen naesten verbaesd zyn, verbrande aenzigten zullen hunne aenzigten zyn.

9. Ziet den dag des Heeren zal komen, wreed en vol van verbolgenheden, en gramschap, en razenden toorn, om de aerde te stellen in verwoestheden, en om hare zondaers te vernielen van haer.

10. Want de sterren des hemels en haer schynsel zullen haer licht niet uytspreyen : de zon is verduysterd in haren opgang, en de maen zal niet blinken in haer licht.

11. En ik zal verzoek doen op de kwaden der wereld, en tegen de ongoddelyken hunne boosheyd, en ik zal doen rusten de hooveerdy der ongeloovigen, en de vermetelykheyd der sterken zal ik vernederen.

12. Kostelyker zal een man zyn dan goud, en een mensch dan fyn gezuyverd goud.

13. Daerover zal ik den hemel verstooren : en de aerde zal beroerd worden van hare plaetse, om de verbolgenheyd des Heeren der heyrscharen, en om den dag van de gramschap zyns toorns.

14. En het zal wezen als een vliedende dasken, en gelyk een schaep : en daer zal niemand zyn die vergadere : een iegelyk zal zich tot zyn volk keeren, en zy zullen elk tot hun land vlieden.

15. Al die gevonden zal worden, zal gedood worden : en al die overkomt zal door het zweerd vallen.

16. Hunne kleyne kinderen zullen dood gestooten worden voor hunne oogen : hunne huyzen zullen beroofd worden, en hunne huysvrouwen zullen geschonden worden.

17. Ziet ik zal op hen verwekken de Meden, die geen zilver zullen zoeken, noch goud zullen willen :

18. Maer met pylen zullen zy de kleyne kinderen dooden, en den zuygenden buyken zullen zy niet ontfermen, en de kinderen zal hunne ooge niet sparen.

19. En Babylonie de glorieuze onder de koningryken, de heerlyke hooveerdy der Chaldeen, zal wezen gelyk den Heer omgeworpen heeft Sodoma en Gomorrha.

20. Zy zal niet bewoond worden tot het eynde toe, en zy zal niet gefondeerd worden van het geslachte tot geslachte : noch den Arabier zal daer zyne tenten stellen, noch de herders zullen daer rusten.

21. Maer daer zullen beesten rusten, en hunne huyzen zullen vol draken worden : en daer zullen struyzen woonen, en de hairachtigen zullen daer huppelen :

22. En de uylen zullen malkander tegen roepen in hare huyzen, en de meerminnen in de tempels der wellustigheden.

HET XIV. KAPITTEL.

Eene profetie van den troost der Joden, uyt de gevangenisse van Babylonie, en van de hooveerdy van Babylon en hare wreedheyd, en de straffinge der natien die om Israëls druk verblyd zyn geweest.

1. Het is by dat zyn tyd kome, en zyne dagen zullen niet lang uytgesteld worden. Want den Heer zal Jacobs ontfermen, en hy zal er nog verkiezen van Israël, en hy zal ze doen rusten op hunne aerde : den vreemdeling zal tot hen verzaemd worden, en den huyze van Jacob aenkleven.

2. En de volken zullen ze houden, en zy zullen ze aenbrengen tot in hunne plaetse : en het huys van Israël zal ze bezitten op de aerde des Heeren tot knechten en dienstmaegden : en zy zullen wezen vangende degene die hen gevangen hadden, en zullen hunne verschatters ten onder brengen.

3. En het zal wezen in dien dag : als den Heer u zal rust gegeven hebben van uwen arbeyd, en van uwe overlastinge, en van den harden dienst, waer gy te voren mede gediend hebt :

4. Gy zult nemen deze parabele tegen den koning van Babylonie, en zeggen : Hoe heeft den verschatter opgehouden? Hoe heeft het tribuet gerust?

5. Den Heer heeft heel in stukken gebroken den stok der ongoddelyken, de roede van de heerschappenden,

6. De volken slaende met onweerde, met eene ongeneeslyke wonde, de heydenen ten onder brengende met toorne, wreedelyk vervolgende.

7. Al aerdryk heeft gerust en is stil geweest, zy is blyde geweest, en heeft zich verheugd :

8. De abeelboomen zyn ook blyde geweest over u, en de cederboomen van Libanus : van dat gy geslapen hebt, zoo is er niemand opgekomen die ons afhouwe.

9. De helle beneden is gestoord geweest ten ontmoete van uwe toekomste, zy heeft u de reuzen verwekt. Alle de prinsen der aerde zyn opgestaen van hunne stoelen, alle de prinsen der natien.

10. Zy zullen allegader antwoorden, en tot u zeggen : Gy zyt ook gewond gelyk wy, ons gelyk zyt gy geworden.

11. Uwe hooveerdy is tot der hellen toe nedergetrokken, uw dood ligchaem is nedergevallen : onder u zal de motte gestrooyd worden, en uw deksel zullen wormen zyn.

12. Hoe zyt gy van den hemel gevallen Lucifer, die 's morgens vroeg opgingt? hoe zyt gy nedergevallen ter aerde, die de heydenen wonddet?

13. Die in uw hert zeydet : In den hemel zal ik opklimmen, boven Gods sterren zal ik mynen stoel verheffen, ik zal zitten op den berg des testaments, in de noord zyden.

14. Ik zal klimmen boven de hoogheyd der wolken, ik zal gelyk wezen den Allerhoogsten.

15. Maer nogtans zoo zult gy ter helle nedergetrokken worden in de diepte des poels :

16. Die u zien zullen, zullen te uwaert bukken, en u bezien van verre : Is dit niet den man die het aerdryk verstoord heeft, die den koningryken geweld gedaen heeft,

17. Die de wereld eene woestyne gesteld heeft, en derzelver steden verdorven, en zynen gevangenen heeft hy den kerker niet opengedaen?

18. Alle de koningen der heydenen zyn allegader ontslapen in glorie, den man in zyn huys.

19. Maer gy zyt verworpen van uwen grave, als een onnutten struyke, besmet, en omwonden met degene die gedood zyn met den zweerde, en zyn nedergedaeld tot de fondamenten des poels, als eene rotte prye.

20. Gy zult geen gezelschap hebben, ook niet met hen in de begrafenisse : want gy hebt uw land bedorven, gy hebt uw volk gedood : in der eeuwigheyd zal niet genoemd worden het zaed der allerkwaedsten.

21. Bereyd zyne kinderen ter doodinge om hunner vaderen ongeregtigheyd : zy zullen niet opstaen, noch zy zullen de aerde beërven, noch zy zullen het aenzigt van der wereld steden vervullen.

22. En ik zal over hen opstaen, zegt den Heer der heyrscharen : en ik zal te niet doen den naem van Babylonien, en de blevelingen, en het spruytsel en het geslachte, zegt den Heer.

23. En ik zal ze stellen tot eene erfenisse des egels, en tot broeken der wateren, en ik zal ze vagen met den bezem wryvende, zegt den Heer der heyrscharen.

24. Den Heer der heyrscharen heeft gezworen, zeggende : Is het dat het niet zyn zal als ik gemeynd heb: en geschieden alzoo ik het met der herte overleyd heb :

25. Dat ik den Assyrier vernielen zal in myn land, en op myne bergen hem vertreden : en zyn jok zal van hen afgenomen worden, en zynen last zal van hunne schoudere genomen worden.

26. Dat is den raed dien ik gedacht heb over al het land, en dit is de uytgestrekte hand over alle de heydenen.

27. Want den Heer der heyrscharen heeft het geordineerd : en wie zal het mogen van onweerde maken? en zyne hand is uytgestoken : en wie zal die afkeeren?

28. In het jaer, toen den koning Achaz gestorven is, zoo is dezen last geschied :

29. Verblydt u niet gy geheel land van Philistym, want de roede van uwen slager is versplinterd : want van der slangen wortel zal een basiliscus uytkomen, en zyn zaed verslindende het gevogelte.

30. En de eerstgeborenen der armen zullen gevoed worden, en de armen zullen met betrouwen rusten : en ik zal door den honger uw wortel doen vergaen, en uwe blevelingen zal ik dooden.

31. Huylt gy poorte, roept gy stad : gansch Philisteen is nedergeworpen : want van het noorden zal den rook komen, en daer is geen die zyne schare ontvlieden zal.

32. En wat zal men antwoorden den boden des volks? Dat den Heer heeft Sion gefondeerd, en in hem zullen de armen zyns volks hopen.

HET XV. KAPITTEL.

De ruine, en val van Moab.

1. Den last van Moab. Want des nachts Ar Moab verwoest is, zoo heeft zy gezwegen : want des nachts den muer van Moab verdorven is, zoo heeft zy gezwegen.

2. Het huys is opgeklommen, en Dibon tot de hoogten om te weenen over Nabo, en over Medaba zal Moab huylen : in alle zyne hoofden zal kaelheyd wezen, en alle baerd zal geschoren worden.

3. In hare dryscheydige wegen zyn zy omgord met zakken : op hare daken en in hare straten is alle gehuyl nedergedaeld tot weeninge.

4. Hesebon en Eleale zal roepen, tot Jasa toe is hunne stemme gehoord, daerover zullen de bereyden ten stryde van Moab huylen, zyne ziel zal tot zich zelven huylen.

5. Myn hert zal tot Moab roepen : zyne handboomen tot Segor, de dryjarige veerse : want door den opgang van Luith zal hy weenende opgaen, en in den weg Oronaim zullen zy het geroep der droefenisse opheffen.

6. Want de wateren Nemrim zullen verlaten wezen, want het kruyd is verdroogd, het groeysel is vergaen, alle groenigheyd is verstorven.

7. Naer de grootheyd des werks is ook hunne bezoekinge : tot de beke der wilgen zullen zy hen leyden.

8. Want het geroep zal omgaen de palen van Moab : tot Gallim toe zal zyn gehuyl zyn, en tot den put Elim zyn geroep.

9. Want de wateren van Dibon zyn vol bloeds : want ik zal op Dibon meerderingen stellen : dengenen die van Moab den leeuwe zullen vlieden, en den bievelingen des lands.

HET XVI. KAPITTEL.

Hy begeert de toekomste van Christus Jesus, van den steen der woestyne, en Moab zal verootmoedigd zyn om zyne hooveerdigheyd.

1. Zendt uyt Heere het lam, den heerschapper der aerde, van den steen der woestyne tot den berg der dochter van Sion.

2. En het zal geschieden : als een vliedende vogel, en als jonge vogelkens uyt den nest wegvliegende, alzoo zullen de dochters van Moab wezen in den doorgang van Arnon.

3. Aengaet den raed, verzaemt den raed : maekt uwe schaduwe des middags gelyk als een nacht : bergt de vliedenden, en de dwalenden meldt niet.

4. By u zullen myne vlugtigen woonen : Moab weest hunne verberginge voor des verdervers aenzigt : want het stof is voleynd, den ellendigen is ten eynde gebragt : hy is ontbroken die de aerde betrad.

5. En den regterstoel zal in bermhertigheyd bereyd worden, en hy zal daerop zitten met opregtigheyd in Davids tabernakel, oordeelende en zoekende het oordeel, en haestelyk vergeldende dat regt is.

6. Wy hebben gehoord de hooveerdy van Moab, hy is zeer hooveerdig : zyne hooveerdy, en zyn hoogmoed, en zyne onweerde is meerder dan zyne sterkheyd.

7. Daerom zal Moab huylen tot Moab, hy zal altemael huylen : spreekt dengenen die zich verblyden op de gebakken kareelmuren :

8. Want de voorsteden van Hesebon zyn verwoest, en den wyngaerd van Sabama hebben de heeren der heydenen afgehouwen : hare spruyten zyn tot Jazer gekomen : zy hebben gedoold in de woestyne, zyne ranken zyn verlaten geweest, zy zyn gegaen over de zee.

9. Daerom zal ik beschreyen in de weeninge Jazer den wyngaerd van Sabama : ik zal u dronken maken met myne tranen Hesebon en Eleale : want over uwe wynsnydinge, en over uwen oogst is de stemme der treders ingevallen.

10. En de blydschap en het verheugen zal afgenomen worden van Carmelus, en in de wyngaerden zal hy niet verheugen noch jolyt maken. Den wyn zal hy in de perse niet treden, die dien plagt te treden : de stemme der treders heb ik weggenomen.

11. Daerom zal myn buyk tot Moab als eene harpe geluyd maken, en myn ingewand tot den gebakken kareelmuer.

12. En het zal zyn : als het openbaer wezen zal dat Moab gearbeyd heeft op

zyne hoogten, hy zal ingaen tot zyne geheyligde plaetsen om te bidden, en hy zal des niet vermogen.

13. Dat is het woord dat den Heer gesproken heeft tot Moab van toen :

14. En nu heeft den Heer gesproken, zeggende : Binnen dry jaren, als de jaren van eenen huerling, zal de glorie van Moab weggenomen worden over al het veel volk, en hy zal gelaten worden kleyn en weynig, in geener maniere veel.

HET XVII. KAPITTEL.

Den last van Damascus, en hoe zy gedestrueerd zyn zal met de kinderen van Israël, om dat zy tot God niet hebben willen wederom keeren.

1. Den last van Damascus. Ziet, Damascus zal geene stad meer zyn, en zy zal zyn als een steenhoop in de vervalling.

2. De verlatene steden van Aroër zullen voor de kudden wezen, en die zullen daer rusten, en daer zal niemand zyn die ze vervare.

3. En de hulpe zal afmanken van Ephraïm, en het ryk van Damascus : en de blevelingen van Syrien zullen als de glorie der kinderen van Israël wezen, zegt den Heer der heyrscharen.

4. En het zal zyn in dien dag : de glorie van Jacob zal verdunnen, en de vettigheyd zyns vleesches zal verdwynen.

5. En hy zal wezen als vergaderende in den oogst dat er overgebleven is, en zynen arm zal aren vergaderen : en hy zal zyn als eenen die is aren zoekende in de valley van Raphaim.

6. En in hem zal achtergelaten worden als eene wyndruyf, en gelyk een afslaen des olyfbooms van twee of dry olyven in het opperste van den tak, of vier of vyf zyne vruchten op zyne toppen : zegt den Heer Israëls God.

7. In dien dag zal den mensch gebragt worden tot dengenen die hem gemaekt heeft, en zyne oogen zullen tot den heyligen van Israël aenzien :

8. En hy zal niet geneygd worden tot de autaren die zyne handen gemaekt hebben : en hy zal niet aenzien de boskens en de afgodentempels die zyne vingeren gewrocht hebben,

9. In dien dag zullen de steden zyner sterkte verlaten zyn gelyk ploegen, en op het veld staende granen die verlaten waren van het aengezigt der kinderen van Israël, en gy zult verwoest wezen.

10. Want gy vergeten hebt God uwen zaligmaker, en uws sterken helpers zyt gy niet gedachtig geweest : daerom zult gy planten eene getrouwe plantinge, en gy zult vreemd groeysel zaeyen.

11. In den dag uwer plantinge is het wilden wyngaerd, en des morgens vroeg zal uw zaed bloeyen : den oogst is weggenomen in den dag der erfenisse, en hy zal zwaerlyk bedroefd zyn.

12. Wee der menigte van veel volken, als eene menigte der ruyschende zee : en gerucht der scharen als het geluyd van veel wateren.

13. De volken zullen geluyd maken, als het geluyd van overvloeyende wateren, en hy zal hem straffen, en hy zal verre vlieden : en hy zal weggenomen worden als het stof der bergen van het aenschyn des winds, en als een onweder voor het tempeest.

14. In den avondstond, en ziet verstooringe : in den morgenstond, en hy zal niet blyven staende, dit is het deel dergene die ons verdorven hebben, en het erflot dergene die ons berooven.

HET XVIII. KAPITTEL.

De straffinge van Egypten, die de Joden hadden doen in hen betrouwen, en eenen troost voor het volk Juda.

1. Wee den lande de vleugelbelle, die daer is over de vloeden van het Moorenland,

2. Dat in de zee boden zendt, en in vaten van papier op de wateren. Gaet henen gy rassche engelen tot den afgestreepten en gescheurden volke : tot den vervaerlyken volke, na dewelke geen ander is : tot den wachtenden en vertreden volke. wiens vloeden hun land berooft hebben :

3. Alle gy bewooners der wereld, die op het aerdryk woont, als het teeken opgeheven zal worden op de bergen, zult gy het zien, en het geklank des trompets zult gy hooren :

4. Want dit zegt den Heer tot my : Ik zal rusten, en ik zal aenmerken in myne

plaets, gelyk het middags licht klaer is, en als eene wolke des dauws in de dagen des oogsts.

5. Want voor den oogst is hy geheel uytgebloeyd, en de onrype volkomenheyd zal uytspruyten, en zyne takskens zullen afgesneden worden met sikkelen: en die achtergelaten werden, zullen afgesneden en uytgeslagen worden.

6. En zy zullen te zamen gelaten worden den vogelen der bergen, en den beesten der aerde: en op hem zullen de vogelen wezen den eeuwigen zomer door, en alle de beesten der aerde zullen op hem winteren.

7. In dien tyd zal eene gifte gebragt worden den Heere der heyrscharen, van den afgestreepten en gescheurden volke: van den vervaerlyken volke, na hetwelk geen ander geweest is, van het verwachtende en vertreden volk, welks vloeden hun land beroofd hebben, tot de plaetse van den naem des Heeren der heyrscharen, den berg van Sion.

HET XIX. KAPITTEL.

Hy beschryft breeder de straffingen van Egypten, en hunnen troost.

1. Den last van Egypten. Ziet, den Heer zal klimmen op eene lichte wolke, en komen in Egypten. en de afgodenbeelden van Egypten zullen beroerd worden van zyn aenzigt, en het hert van Egypten zal in het midden van haer verdwynen.

2. En ik zal de Egyptenaers tegen de Egyptenaers te gader doen loopen: en den man zal stryden tegen zynen broeder, en den man tegen zynen vriend, en stad tegen stad, en ryk tegen ryk.

3. En den geest van Egypten zal verscheurd worden in zyn binnenste ingewand, en zynen raed zal ik ter neder werpen: en zy zullen vragen hunne afgodenbeelden, en hunne waerzeggers, en waerzeggende duyvels, en toovenaers.

4. En ik zal Egypten leveren in de handen der wreede heeren, en een sterk koning zal ze overheerschappen, zegt den Heer den God der heyrscharen.

5. En het water zal verdroogen van de zee, en den vloed zal verlaten worden en verdroogen.

6. En de vloeden zullen vergaen: de rivierbeken der dyken zullen verminderd en verdroogd worden. Het riet en de bies zal verdwynen:

7. Den grond van de rivierbeke zal gebloot worden van zynen oorsprong, en alle verschachtig zaedgewas zal verdroogen, verdorren en te niet zyn.

8. En de visschers zullen treuren, en zy zullen alle droefheyd maken, die den vischhaek in de riviere werpen, en die het net uytspreyen over het aenzigt der wateren zullen verdwynen.

9. Zy zullen beschaemd worden die in het vlas wrochten, hekelende en wevende subtile.

10. En hunne waterachtige plaetsen zullen verdorrende zyn: alle die grachten maekten om visschen te vangen.

11. Dwaes zyn de prinsen van Tanis, de wyze raedslieden van Pharao hebben onwyzen raed gegeven: hoe zult gy zeggen tot Pharao: Ik ben een kind der wyzen, een kind der oude koningen?

12. Waer zyn nu uwe wyzen? laet ze u verkondigen, en u te kennen geven wat den Heer der heyrscharen gedacht heeft over Egypten.

13. Dwaes zyn geworden de prinsen van Tanis, de prinsen van Memphis zyn verdwenen, zy hebben Egypten bedrogen, den hoek van zyne volken.

14. Den Heer heeft in het midden van hen gemengd den geest der zwymelinge: en zy hebben Egypten doen dolen in al zyn werk, gelyk een dronken en brakende mensch doolt.

15. En Egypten zal geen werk hebben, hetwelk een hoofd make, en eenen steert nederbuygende, en bedwingende.

16. In dien dag zal Egypten wezen als vrouwen, en zy zullen verbaesd zyn, en vreezen van het aenzigt der beroerte van de hand des Heeren der heyrscharen, die hy over haer roeren zal.

17. En het land van Juda zal Egypten wezen tot eene vervaerdheyd: al die des gedachtig zal wezen, zal zich verschroomen van het aenzigt des raeds des Heeren der heyrscharen, denwelken hy gedacht heeft over haer.

18. In dien dag zullen daer vyf steden wezen in het land van Egypten, sprekende de tale van Chanaan, en zwerende by den Heere der heyrscharen: De stad der zonne zal de eene genoemd worden.

19. In dien dag zal daer een autaer

des Heeren zyn in het midden des lands van Egypten, en den titel des Heeren by haren pale.

20. Zal wezen tot een teeken, en eene getuygenis den Heere der heyrscharen in het land van Egypten. Want zy zullen roepen tot den Heere van het aenzigt desgenen die ze kwelt, en hy zal hun zenden eenen zaligmaker, en voorvegter die ze verlosse.

21. En den Heer zal gekend worden van Egypten. en de Egyptenaren zullen den Heer kennen in dien dag, en hem eeren met slagtofferanden en giften : en zy zullen den Heer geloften geloven en betalen.

22. En den Heer zal Egypten met eene plage slaen, en hy zal haer genezen, en zy zullen wederkeeren tot den Heere, en hy zal met hen vernoegd worden, en hy zal ze genezen.

23. In dien dag zal daer een weg wezen van Egypten tot de Assyriers, en den Assyrier zal in Egypten komen, en den Egyptenaer tot de Assyriers, en de Egyptenaren zullen Assur dienen.

24. In dien dag zal Israël den derden zyn den Egyptenaer en den Assyrier : eene gebenedydinge in het midden der aerde,

25. Dewelke den Heer der heyrscharen gebenedyd heeft, zeggende : Gebenedyd zy myn volk van Egypten, en het werk myner handen den Assyrier : maer myne erfenisse is Israël.

HET XX. KAPITTEL.

Isaias gaet naekt en ongeschoeyd, waeruyt beteekend wordt de bederfenisse van Moorenland en Egypten.

1. In het jaer als Tharthan gekomen is in Azoten. toen hem gezonden had Sargon den koning van de Assyriers, en hy gestreden had tegen Azoten, en die ingenomen had :

2. Ter dien tyd heeft den Heer gesproken door de hand van Isaias, Amos zoon, zeggende : Gaet, en ontbindt den zak van uwe lendenen, en uwe schoenen neemt weg van uwe voeten. En hy heeft alzoo gedaen, gaende naekt en ongeschoeyd.

3. En den Heer heeft gezeyd : Gelyk myn knecht Isaias gewandeld heeft naekt en ongeschoeyd, zoo zal er een teeken en een wonder werk wezen van dry jaren over Egypten, en over het Moorenland,

4. Alzoo zal den koning van Assyrien voortdryven de gevangenisse van Egypten, en de overvoeringe van het Moorenland, der jongens en der ouderen, naekt en ongeschoeyd, met ontdekte billen tot versmaedheyd van Egypten.

5. En zy zullen vreezen en beschaemd wezen van het Moorenland hunne hoop, en van Egypten hunne glorie.

6. En den bewooner van dit eyland zal zeggen in dien dag : Ziet dit was onze hoop, tot dewelke wy gevloden zyn ter hulpe, dat zy ons verlossen zouden van het aenzigt des konings der Assyriers : en hoe zullen wy het mogen ontvlieden?

HET XXI. KAPITTEL.

Den val van Babylon door de Meden en Persen, en den last van Arabien en Idumeen.

1. Den last van de verlatene zee. Gelyk de stormen komen uyt het zuydwesten, komt hy van de woestyne, uyt den grouwelyken lande.

2. Een hard visioen is my geboodschapt : wie ongeloovig is, die doet ontrouwelyk : en die een verderver is, verderft. Klimt op gy Elam, belegt ze gy Mede : al haer zuchten heb ik doen ophouden.

3. Daerom zyn myne lendenen met pyne vervuld, eene bangheyd heeft my bevangen als de bangheyd eener barende : ik ben ter neder gevallen toen ik het hoorde, ik ben ontsteld geweest toen ik het zag.

4. Myn hert is verdwenen, de duysternissen hebben my heel verbaesd gemaekt : Babylon myne beminde is my gesteld tot een mirakel.

5. Stelt de tafel, beziet van de kykplaetse de etende en drinkende : staet op gy vorsten, vat den schilde.

6. Want deze dingen heeft my den Heer gezeyd : Gaet en stelt eenen kykwachter : en die verkondige al dat hy zie.

7. En hy heeft gezien eenen wagen van twee ryders, eenen opklimmer des ezels, en eenen opklimmer des kameels : en hy heeft neerstiglyk beschouwd met veel aenziens.

8. En den leeuw heeft geroepen : Op den kykwachter des Heeren ben ik, staende gestadiglyk den dag door : en op myne wachte ben ik, staende geheele nachten.

9. Ziet hier komt het hoedegezigt, dezen opzitter man van eenen twee ryders-wagen, en hy heeft geantwoord . en gezeyd : Gevallen, gevallen is Babylon, en alle de gesnedene beelden van hare goden zyn in stukken gebroken tegen de aerde.

10. Myne dorschinge, en myns dorschvloers kinderen, hetgene dat ik gehoord heb van den Heere der heyrscharen Israëls God, dat heb ik u verkondigd.

11. Den last van Duma roept tot my van Seir : Wachter wat is het van den nacht ? wachter wat is het van den nacht?

12. Den wachter heeft gezeyd : Den morgenstond komt en den nacht : is het dat gy het vraegt, zoo vraegt het : bekeert u, komt.

13. Den last in Arabien. In de Boschagie 'savonds zult gy slapen, in de paden van Dedanim.

14. Ontmoetende brengt den dorstigen water, die woont in het zuydenland, loopt met brooden den vliedende tegen.

15. Want van het aenzigt der zweerden zyn zy gevloden, van het aenzigt des nakende zweerds, van het aenzigt des gespannen boogs, van het aenzigt des zwaren stryds :

16. Want dit zegt den Heer tot my : Alnog binnen eenen jare, als binnen eens huerlings jare, en alle de glorie van Cedar zal weggenomen worden.

17. En de blevelingen van het getal der sterke schutters van Cedars kinderen zullen geminderd worden : want den Heer Israëls God heeft gesproken.

HET XXII. KAPITTEL.

Een woord tegen Jerusalem, wiens bederfenisse den profeet beweent, en dat zy zich gereed maekt de Assyriers te wederstaen, en worden gestraft dat zy gulzigheyd hanteren als zy behoorden te weenen.

1. Den last van de valleye des gezigts. Wat is u ook, dat gy ook gansch op de daken geklommen zyt?

2. Vol geroeps, gy volle stad, gy verheugende stad : uwe gedooden zyn geene gedooden met den zweerde, noch gestorven in den oorloge.

3. Alle uwe prinsen zyn te zamen gevloden, en zy zyn hardelyk gebonden : alle die daer gevonden zyn, zyn te zamen gebonden, zy zyn verre weggevloden.

4. Daerom heb ik gezeyd : Gaet weg van my, ik zal bitterlyk weenen : bemoeyt u niet my te troosten over de verwoestheyd der dochter myns volks.

5. Want het is den dag der doodinge en der vertredinge, en der weeningen den Heere Gode der heyrscharen in de valley des gezigts onderzoekende den muer, en grootdadig op den berg.

6. En Elam heeft den pylkoker genomen, den wagen des menschen te peerde, en den schild heeft den wand gebloot.

7. En uwe uytgekoren valleyen zullen vol wagens met vier peerden zyn, en het peerdevolk zal zyn leger stellen in de poorte.

8. En het overdeksel van Juda zal ontdekt worden, en gy zult zien op dien dag de wapenkamer van het huys des wouds.

9. En de spleten van Davids stad zult gy zien, want zy veel geworden zyn : en gy hebt vergaderd de wateren van den onderslen vyver,

10. En de huyzen van Jerusalem hebt gy geteld, en gy hebt de huyzen afgebroken om den muer te sterken.

11. En gy hebt eene walgracht gemaekt tusschen de twee muren by het water van den ouden vyver : en gy hebt niet opwaerts gezien tot hem die deze gemaekt had, en haren werkmeester hebt gy van verre niet gezien.

12. En den Heer God der heyrscharen zal op dien dag roepen tot weeninge, en tot een rouwig geklag, tot kaelheyd, en tot omgording der zakken :

13. En ziet blydschap en vreugd, kalveren dooden, en rammen keelen, vleesch eten, en wyn drinken : Laet ons eten en drinken : want morgen zullen wy sterven.

14. En in myne ooren is ontdekt de stemme des Heeren der heyrscharen : Zoo verre u vergeven worde deze boosheyd tot dat gy sterft, zegt den Heer den God der heyrscharen.

15. Dit zegt den Heer den God der heyrscharen : Gaet henen, en gaet bin-

nen tot hem die in het tabernakel woont, tot Sobna den overste des tempels, en gy zult tot hem zeggen:

16. Wat doet gy hier, of als wie zyt gy hier? dat gy u zelven hier een graf uytgehouwen hebt, gy hebt in de hoogte eene gedenkenisse neerstiglyk uytgehouwen, in den steen een tabernabel voor u.

17. Ziet den Heer zal u doen wegdragen gelyk eenen haen der hinnen weggedragen wordt, en als een kleed zoo zal hy u doen opheffen.

18. Kroonende zal hy u kroonen met tribulatie, als eenen bal zal hy u werpen in een breed en ruym land: daer zult gy sterven, en daer zal den wagen uwer glorie zyn, de versmaedheyd des huys des heeren.

19. En ik zal u van uwen state uytstooten, en u van uwen dienst afzetten.

20. En het zal zyn in dien dage: Ik zal roepen mynen dienaer Eliacim, Helcias zoon,

21. En ik zal hem uwen rok aendoen, en met uwen gordel zal ik hem versterken, en uwe magt zal ik in zyne hand geven: en hy zal wezen als een vader dengenen die in Jerusalem woonen, en den huyze van Juda.

22. En ik zal den sleutel des huys van David geven op zyne schoudere: en hy zal opendoen, en daer zal niemand zyn die sluyte: en hy zal sluyten, en daer zal niemand wezen die het opendoe.

23. En ik zal hem vastmaken tot eenen staeknagel in eene getrouwe plaetse, en hy zal wezen tot eenen stoel der glorie zyns vaders huyze.

24. En zy zullen op hem hangen alle de glorie van zyns vaders huys, verscheyde manieren van vaten, alle kleyne vaetkens, van de vaten der mengkruyken tot allerley vat der muzikanten.

25. In dien dag zegt den Heer der heyrscharen: Zal den staeknagel weggenomen worden, die vast gemaekt was in de getrouwe plaetse: en hy zal gebroken worden en vallen, en het zal verloren gaen dat er aengehangen had: want den Heer heeft gesproken.

HET XXIII. KAPITTEL.

De verderfenisse van Tyrus, tot zeventig jaren lang wordt voorzeyd om hare hooveerdigheyd, maer naderhand zal zy wederom opgemaekt worden.

1. Tyrus last. Huylt gy schepen der zee: want het huys is verwoest, van daer zy plagten te komen: van het land van Cethim is het hun geopenbaerd.

2. Zwygt gy die in het eyland woont: Sidons kooplieden overzeylende de zee, hebben u vervuld.

3. Door veel wateren is er zaed van Nilus, den oogst des vloeds is hare korenvrucht: en zy is geworden de koopmanschap der heydenen.

4. Schaemt u Sidon: want de zee zegt: De sterkheyd der zee zeggende: Ik ben in barens nood niet geweest, en ik heb niet gebaerd, en ik heb geene jongelingen opgevoed, noch ik heb maegden tot vollen wasdom gebragt.

5. Als het gehoord zal zyn in Egypten, zoo zullen zy droevig zyn, als zy het hooren zullen van Tyrus:

6. Vaert door de zee, huylt gy die in het eyland woont:

7. Is die niet de uwe, die glorieerde van de voorledene dagen in hare oudheyd? hare voeten zullen haer verre leyden, om buytens lands te gaen.

8. Wie heeft dat gedacht over Tyrus de gekroonde hier voormaels, welker kooplieden prinsen waren, en hare kramers de heerlyken der aerde?

9. Den Heer der heyrscharen heeft dat gedacht, dat hy nedertrekken zoude de hooveerdy van alle glorie, en ter versmaedheyd brengen zoude alle de heerlyken der aerde.

10. Gaet door uw land als een vloed, gy dochter der zee, gy hebt voorts meer geenen gordel.

11. Hy heeft zyne hand uytgereykt op de zee, hy heeft de koningryken verstoord: den Heer heeft geboden tegen Chanaan om dat hy zyne sterken zoude vernielen,

12. En hy heeft gezeyd: Gy zult niet meer maken te gloriëren, valsche beschuldinge lydende gy maegd dochter van Sidon: in Cethim opstaende vaert over de zee, daer zal u ook geene ruste wezen.

13. Ziet het land der Chaldeen is zulk volk niet geweest, Assur heeft haer gefondeerd: in de gevangenisse hebben

zy zyne vromen overgevoerd, zy hebben zyne huyzen ondergraven, zy hebben haer gesteld tot eene vervallinge.

14. Huylt gy schepen der zee, want uwe sterkheyd is verdorven.

15. En het zal wezen in dien dag: Gy o Tyrus zult vergeten zyn zeventig jaer, en gelyk de dagen eens konings: maer na zeventig jaren zal Tyrus hebben als een hoereliedeken.

16. Neemt de harpe, gaet om de stad gy vergetene hoere: zingt wel, verhaelt dikmaels het liedeken, dat uws gedenkenisse zy.

17. En het zal wezen na de zeventig jaren: Den Heer zal Tyrus verzoeken, en hy zal die wederom brengen tot hare winloonen: en zy zal wederom hoereren met alle de ryken der aerde, op het aenzigt der aerde:

18. En hare koophanteringen en hare winloonen zullen den Heere geheyligd wezen: zy zullen niet opgesloten worden, noch achterwaerts geleyd: want dengenen, die voor den Heere woonen, zal hare neeringe zyn, dat die mogen eten tot verzaedheyd, en gekleed worden tot den ouderdom toe.

HET XXIV. KAPITTEL.

Het kwaed dat God heel de wereld overbrengen zal om der zonden wille, en den troost van het overblyf van Juda, en hoe vreesselyk den dag des oordeels zyn zal.

1. Ziet den Heer zal de aerde verstrooyen, en hy zal die blooten, en hy zal haer aenzigt kwellen, en hy zal hare bewooners verstrooyen.

2. En gelyk het volk, zoo zal den priester zyn: en gelyk den knecht, alzoo zyn heer: gelyk de dienstmaegd, alzoo hare vrouw: gelyk den kooper, alzoo die verkoopt: gelyk den woekeraer, alzoo den ontleener: gelyk die schuld wedereyscht, zoo die schuldig is.

3. Met verstrooyinge zal de aerde verstrooyd worden, en met beroovinge zal zy berooFd worden. Want den Heer heeft dit woord gesproken.

4. De aerde heeft getreurd en is vervloten, en krank geworden: de wereld is vervloten, krank is geworden de hoogheyd van het volk der aerde.

5. En de aerde is besmet geworden van hare bewooners: want zy hebben de wetten overtreden, zy hebben het regt veranderd, zy hebben verstrooyd het eeuwig verbond.

6. Daerom zal de vermaledyding de aerde verslinden, en hare bewooners zullen zondigen: en daerom zullen hare ingezetenen razen, en daer zullen luttel menschen gelaten worden.

7. De wynsnydinge is rouwig geweest, den wynstruyk is krank geworden, zy hebben alle gezucht die blyde van herte waren.

8. De blydschap der bommen heeft opgehouden, het geluyd der bly zynde is gestild, de zoetigheyd der harpen heeft stil gezwegen.

9. Zy zullen met het liedeken den wyn niet drinken: bitter zal den drank wezen dengenen die hem drinken.

10. De stad der ydelheyd is geslecht, alle de huyzen zyn gesloten, niemand daerin gaende.

11. Daer zal op de straten geroep zyn over den wyn: alle blydschap is verlaten: de blydschap der aerde is weggenomen.

12. Woestheyd is in de stad gelaten, en het jammer zal de poorten verdrukken.

13. Want deze dingen zullen wezen in het midden der aerde, in het midden der volken: gelyk of een luttel olyven, die overgebleven waren, afgeslagen worden van den olyfboom: en de krapdruyven als de wynsnydinge voleynd is.

14. Deze zullen hunne stemme opheffen en loven: als den Heer zal geglorificeerd wezen, dan zullen zy brieschen van de zee.

15. Daerom glorificeert den Heere door de leeringen: in de eylanden der zee den naem des Heeren des Gods van Israël.

16. Van de eynden der aerde hebben wy loven gehoord, de glorie des regtveerdigen. En ik heb gezeyd: Myn secreet my, myn secreet my, wee my: de overtreders hebben overtreden, en met de overtredinge der overtreders hebben zy overtreden.

17. Vreeze, en grachte, en strik over u, die een bewooner der aerde zyt.

18. En het zal zyn: Zoo wie vliet van de stemme der vreezen, die zal in de grachte vallen: en wie zich zelven zal geholpen hebben uyt de gracht, die zal

gehouden worden van den strik: want de watersluyzen van de hoogten zyn opengedaen, en de fondamenten der aerde zullen verschudden.

19. Met eene brekinge zal de aerde gebroken worden, met vermorzelinge zal de aerde vermorzeld worden, met eene beroeringe zal de aerde beroerd worden.

20. Met eene waggelinge zal de aerde gewaggeld worden als een dronken mensch: en zy zal weggenomen worden als een tabernakel van eenen nacht: en hare boosheyd zal haer bezwaren, en zy zal vallen, en zal niet meer maken op te staen.

21. En het zal zyn: In dien dag zal den Heer verzoek doen over het heyr des hemels in de hoogte: en over de koningen der aerde, die op de aerde zyn.

22. En zy zullen vergaderd worden in de vergaderinge van eenen bondel in den poel, en zy zullen daer gesloten worden in den kerker: en na veel dagen zullen zy bezocht worden.

23. En de maen zal zich schamen, en de zon zal beschaemd worden, als den Heer der heyrscharen regeren zal op den berg Sion, en in Jerusalem, en als hy in het aenschouwen van zyne ouderen zal geglorificeerd zyn.

HET XXV. KAPITTEL.

Den profeet dankt God van zyne wonderlyke werken, en van zyne weldaden die zynen volke op den berg van Sion zullen gegeven worden.

1. Heere gy zyt myn God, ik zal u verheffen, en uwen naem belyden: want gy hebt wonderlyke dingen gedaen, oude getrouwe gedachten, amen.

2. Want gy hebt de stad gesteld, tot eenen gruyshoop, de sterke stad tot eene vervallinge, een huys der vreemden: alzoo dat het geene stad zy, en in der eeuwigheyd niet opgetimmerd worde.

3. Daerover zal u loven het sterk volk, de stad der magtige natien zal u vreezen.

4. Want gy zyt geworden den armen sterkheyd, sterkheyd den behoeftigen in zyne tribulatie: eene hoop van den storm, een lommerdeksel van de hitte: want den geest der magtigen is als een stormwind den wand bestootende.

5. Gelyk de hitte in den dorst, zult gy den oproer der vreemden vernederen: en als met eene hitte onder eene droogende wolke, zoo zult gy de ranken der sterken doen verdwynen.

6. En den Heer der heyrscharen zal alle den volken maken op dezen berg eenen maeltyd der vetten, eenen maeltyd van de wynsnydinge, der vetten die vol mergs zyn, der geklaerde wynsnydinge.

7. En hy zal nederwerpen op dezen berg het aenzigt van den band op alle volken gebonden, en de webbe die hy begonnen heeft op alle natien.

8. Hy zal de dood ter neder werpen in de eeuwigheyd: en den Heer God zal de tranen afnemen van allen aenzigt, en het verwyt van zynen volke zal hy wegnemen van het geheel aerdryk: want den Heere heeft gesproken.

9. En het zal zeggen in dien dage: Ziet dit is onzen God, wy hebben hem verwacht, en hy zal ons zalig maken: dit is den Heere, wy hebben hem verbeyd, wy zullen ons verheugen en verblyden in zyne zaligheyd.

10. Want de hand des Heeren zal rusten op dezen berg: en Moab zal gedorschen worden daeronder gelyk het kafstroo gekaft wordt met den kafwagen.

11. En hy zal zyne handen onder hem uytstrekken gelyk een zwemmer die uytstrekt om te zwemmen: en hy zal zyne glorie vernederen met het verstuyken zyner handen.

12. En de vastigheden van uwe hooge muren zullen nedervallen en vernederd worden, en nedergetrokken ter aerde tot den stoffe.

HET XXVI. KAPITTEL.

Het liedeken der dankbaerheyd om het verheffen der geregtigen, en het vernederen der ongeregtigen, en van de verryzenisse der dooden.

1. In dien dag zal dit liedeken gezongen worden in het land van Juda: De stad onzer sterkheyd Sion den Zaligmaker zal in haer gesteld worden tot eenen muer, en tot eene voorburgt.

2. Doet open de poorten, en laet inkomen het regtveerdig volk, bewarende de waerheyd.

3. De oude dolinge is weggegaen : gy zult den vrede houden, den vrede, want wy hebben in u gehoopt.

4. Gy hebt gehoopt in den Heere, in de eeuwige tyden, in den Heere den sterken God in der eeuwigheyd.

5. Want hy zal ze nederkrommen die daer woonen in de hoogte, de hooge stad zal hy vernederen. Hy zal ze vernederen tot der aerde toe, hy zal ze ter neder trekken tot den stoffe toe.

6. Den voet zal ze vertreden, de voeten van den armen, de gangen der ellendigen.

7. Het pad van den regtveerdigen is regt, regt is het toepad van den regtveerdigen om te wandelen.

8. En in het pad uwer oordeelen Heere hebben wy u verbeyd : uwen naem, en uwe gedenkenisse in de begeerte der ziele.

9. Myne ziel heeft u begeerd des nachts : maer ook met mynen geest, met myns herten borst zal ik des morgens tot u waken. Als gy uwe oordeelen zult hebben gedaen op de aerde, zoo zullen de bewooners der aerde regtveerdigheyd leeren.

10. Laet ons bermhertig wezen den ongoddelyken, en hy zal geene regtveerdigheyd leeren : in het land der heyligen heeft hy booze dingen gedaen, en zal de glorie des Heeren niet zien.

11. Heere laet uwe hand verheven worden, en dat zy het niet zien : laet ze zien, en laet ze beschaemd worden de zelooze volken : en laet het vuer uwe vyanden verslinden.

12. Heere gy zult ons vrede geven : want alle onze werken hebt gy ons gewrocht.

13. Heere onzen God, ons hebben heeren bezeten zonder u, alleenlyk laet ons in u gedachtig wezen uws naems.

14. Dat de stervenden niet leven, dat de reuzen niet verryzen : daerom hebt gy ze bezocht en vernield, en hebt te niet gedaen alle hunne gedenkenisse.

15. Gy hebt den volke toegegeven Heere, gy hebt den volke toegegeven : zyt gy ook geglorificeerd? gy hebt verlengd alle de eynden der aerde.

16. Heere in de benaeuwdheyd hebben zy u gezocht, in de tribulatie der murmuratie is hun uwe leeringe.

17. Gelyk eene zwangere vrouw, als zy schier te baren komt, roept zy pyn lydende in hare pynen : alzoo zyn wy geworden van uw aenzigt Heere.

18. Wy hebben ontvangen, en als barende geweest, en wy hebben gebaerd den geest : wy hebben geene zaligheden gedaen op de aerde, daerom zyn de bewooners der aerde niet gevallen.

19. Uwe dooden zullen leven, myne verslagene zullen verryzen : ontwaekt, en looft gy die in het stof woont : want den dauw des lichts is uwen dauw, en het land der reuzen zult gy nedertrekken ten valle.

20. Gaet henen myn volk, gaet binnen in uwe slaepkamers, sluyt uwe deuren op u, verbergt u een weynig tot eenen oogenblik, tot dat myne verbolgenheyd voorbyga.

21. Want ziet den Heer zal uytgaen uyt zyne plaetse, dat hy bezoeke de ongeregtigheyd van den bewooner der aerde tegen hem : en de aerde zal haer bloed ontdekken, en zy zal niet meer hare verslagene bedekken.

HET XXVII. KAPITTEL.

De straffinge van Leviathan : de vaderlyke berispinge Gods op de kinderen van Israël : Eene gemuerde stad zal verwoest worden, en de kinderen van Israël t'huys komende van Assyrien zullen God aenbidden in Jerusalem.

1. In dien dag zal den Heer bezoeken met zynen harden en grooten en sterken zweerde over Leviathan het handboomig serpent, en over Leviathan het gekronkeld serpent, en hy zal dooden den walvisch die in de zee is.

2. In dien dag zal den wyngaerd van den puren wyn hem zingen.

3. Ik ben den Heer die dien bewaer, haestelyk zal ik hem schenken : opdat men by aventure tegen hem niet verzoeke, nacht en dag bewaer ik hem.

4. My is geene verbolgenheyd : wie zal my geven tot eene brame en doorne in den stryd : zal ik over hem gaen, zal ik hem te zamen verbranden?

5. Of zal hy liever myne sterkheyd houden, zal hy my vrede maken, vrede zal hy my maken?

6. Die met een weeldig gedruysch ingaen tot Jacob, Israël zal bloeyen en groeyen, en zy zullen het aenzigt der wereld vervullen met zade.

7. Heeft hy hem geslagen naer de wonde desgenen die hem sloeg? of is hy gedood gelyk hy zyne gedooden doodgeslagen heeft?

8. In de mate tegen de mate zult gy haer, als zy verworpen zal zyn, oordeelen : hy heeft het overdacht met zynen harden geest door den dag der hitte.

9. Daerom zal hierover vergeven worden de ongeregtigheyd den huyze van Jacob : en dit is alle de vrucht, dat zyne zonde afgenomen worde, als hy alle de steenen des autaers zal gesteld hebben als gestooten asschensteenen, de boschkens en de afgodentempelen zullen niet staen.

10. Want de vaste stad zal verwoest zyn, de schoone zal verlaten worden, en desolaet als eene woestyne : daer zal het kalf weyden, en daer zal het rusten, en verteeren zyne rystoppen.

11. In de droogte zullen hare oogsten heel gebroken worden, de vrouwen komende en haer leerende : want het is geen wys volk, daerom zal hy zyns niet ontfermen, die het gemaekt heeft : en die het geschapen heeft zal het niet sparen.

12. En het zal wezen : In dien dag zal den Heer slaen van den grond des vloeds tot de beke van Egypten, en gy zult vergaderd worden een en een gy kinderen van Israël.

13. En het zal zyn : In dien dag zal men blazen met eene groote trompette, en zy zullen komen die verloren waren van het land der Assyrianen, en die uytgeworpen waren in den lande van Egypten, en zy zullen den Heer aenbidden op den heyligen berg te Jerusalem.

HET XXVIII. KAPITTEL.

God dreygt de hooveerdige dronkaerds van Ephraïm die Gods dreyginge versmaden : Van den hoeksteen die in de fondamenten Sion gesteld zyn zoude. Van de pyne der spotters en troost van weynige goeden.

1. Wee der kroone der hooveerdye, den dronkenen van Ephraïm, en der afvallende bloeme, der glorie van haer verheugen, die daer waren op den top, der allervetste valleye, dwalende van den wyn.

2. Ziet den magtigen en sterken Heer, gelyk het gedruysch des hagels : een brekenden stormwind, gelyk het geweld van veel wateren overvloedende en uytgelaten over een wyd land.

3. Met de voeten zal vertreden worden de kroon der hooveerdye van de dronkenen van Ephraïm.

4. En de bloeme van de glorie zyns verheugens zal afvallende zyn, die daer is op den top van de vette valley, als vroegfruyt voor de rypigheyd des herfts : hetwelk als den ziender aenzien zal, zoo zal hy dat verslinden terstond als hy het met de hand houden zal.

5. In dien dag zal den Heer der heyrscharen wezen eene kroon der glorie, en een krans des verheugens den overblyfsele van zynen volke :

6. En een geest des oordeels dengenen die zit op den regterstoel, en eene sterkheyd dengenen die wederkeeren van den oorloge ter poorte.

7. Maer deze hebben het ook om des wyns wille niet geweten, en van dronkenheyd hebben zy gedoold : den priester en den profeet hebben het van dronkenheyd niet geweten, zy zyn opgezopen van wyn, zy hebben gedwaeld in de dronkenheyd, zy hebben niet gekend den ziender, zy hebben het oordeel niet geweten.

8. Want alle de tafelen zyn vol uytbrakinge en vuyligheden, alzoo dat er voorts geene plaets meer was.

9. Wien zal hy wetenheyd leeren? en wien zal hy het gehoor doen verstaen? De gespeenden van den melke, de afgetrokkenen van de borsten.

10. Want gebiedt, herbiedt, gebiedt, herbiedt, beydt, beydt, herbeydt, herbeydt, een luttel daer, een luttel daer.

11. Want met de sprake der lippe, en met eene andere tonge zal hy spreken tot dezen volke.

12. Denwelken hy gezeyd heeft : Dit is myne ruste, vermaekt den vermoeyden, en dat is myne verkoelinge : en zy hebben het niet willen hooren.

13. En het woord des Heeren zal hun wezen : Gebiedt, herbiedt, gebiedt, herbiedt, beydt, beydt, herbeydt, herbeydt, een luttel daer, een luttel daer : opdat zy henen gaen en achterwaerts vallen, en heel gebroken worden, en gestrikt, en gevangen.

14. Daerom hoort het woord des Heeren gy spottende mannen, die daer heer-

schappy hebt over myn volk dat te Jerusalem is.

15. Want gy hebt gezeyd : Wy hebben een verbond geslagen met de dood, en met de helle hebben wy een compact gemaekt. Wanneer de overvloedende geesele door zal gaen, zal zy op ons niet komen : want wy hebben de logene onze hope gesteld, en met de logene zyn wy beschansd geweest.

16. Daerom dit zegt den Heer God : Ziet ik zal in de fondamenten van Sion eenen steen leggen, eenen geproefden, eenen kostelyken, eenen hoeksteen in het fondament gefondeerd. Die het gelooft, zy niet haestig.

17. En ik zal het oordeel in het gewigt stellen, en de regtveerdigheyd in de mate : en den hagel zal omwerpen de hoop der logene : en de wateren zullen de bescherminge overvloeden.

18. En uw verbond met de dood zal te niet gedaen worden, en uw compact met de helle zal niet staende blyven : als de overvloedende geesele doorgaen zal, zoo zult gy dien tot eene vertredinge wezen.

19. Zoo wanneer dat de geesel doorgaen zal, zoo zal zy u wegnemen : want des morgens vroeg in den dageraed zal zy doorgaen in den dag en in den nacht, en daer zal maer alleen de kwellinge den gehoore het verstand geven.

20. Want het bedde is benaeuwd, alzoo dat den eenen moet afvallen : en den korten mantel kan die beyde niet bedekken.

21. Want den Heer zal staen gelyk op den berg der deylingen : gelyk hy in de valley, die in Gabaon is, gram zal wezen : om dat hy zyn werk maken zoude, zyn werk is vreemd : opdat hy zyn werk werken zoude, zyn werk is vreemd van hem.

22. En nu wilt niet bespotten, dat by aventure uwe banden niet toegestrikt worden : want eene voleyndinge en eene verkortinge heb ik gehoord van den Heere der heyrscharen op al het aerdryk.

23. Bevat met de ooren, en hoort myne stemme, luystert toe, en hoort myne uytspraek.

24. Zal den ploegende alle den dag akkeren om te zaeyen, en zyne aerde doorsnyden en eggen?

25. Zal hy, als hy haer overste effen gemaekt heeft, daer niet githzaed zaeyen en komyn spraeyen, en tarwe stellen schiksgewys, en gerste en miliezaed, en vitsen elk aen zynen kant?

26. En hy zal hem leeren in den wysdom : zyn God zal hem onderwyzen.

27. Want het githzaed zal met geene zagen uytgedorschen worden, noch het rad van den dorschwagen zal over het komyn omgaen : maer met eene roede zal het githzaed uytgedorschen worden, en het komyn met eenen stok.

28. Dan het broodwerk zal gemorzeld worden : maer den dorscher zal dat niet eeuwiglyk dorschen, noch het rad van den dorschwagen zal het kwellen, noch met zyne schrabklaeuwen het vermorzelen.

29. En dit is van den Heer der heyrscharen uytgegaen, om dat hy den raed zoude wonderlyk maken, en groot maken de regtveerdigheyd.

HET XXIX. KAPITTEL.

Het beleg en benaeuwdheyd van Jerusalem, de vernieling der heydenen die ze beleggende zyn ; van den gesloten boek en blindheyd der Joden, den diephertigen wordt wee aengezeyd, en het overblyf van Jacob zal verlicht worden.

1. Wee Ariel, Ariel de stad die David won : het jaer is tot den jare gedaen : de hoogtyden zyn verschenen.

2. En ik zal Ariel rondom met wallen beleggen, en zy zal droevig zyn en treurende, en het zal my zyn als Ariel.

3. En ik zal het omringen als eenen ronden ring in uwen omvang, en ik zal tegen u eenen wal leggen, en ik zal sterke bolwerken leggen om u te belegeren.

4. Gy zult vernederd worden, uyt de aerde zult gy spreken, en uyt de aerde zal uwe sprake gehoord worden : en uwe stemme zal wezen als tooverslangen uyt de aerde, en uwe uytsprake zal van de aerde heymelyk vezelen.

5. En de menigte dergene die u verwannen, zal zyn als dun stof : en als eene doorgaende stofvonke, de menigte dergene die tegen u de overhand gehad hebben :

6. En het zal wezen onvoorziens terstond. Van den Heer der heyrscharen zal zy gevisiteerd worden, door den

donder, en bevinge der aerde, en in eene luyde stemme des stormwinds en tempeests, en der vlamme des verslindende vuers.

7. En als een droom van des nachts visioen zal wezen de menigte van alle de heydenen die gestreden hebben tegen Ariel, en alle die ten kryge gediend hebben, en beleyd hebben, en tegen haer de overhand gekregen hebben.

8. En gelyk een hongerig mensch droomt dat hy eet, maer als hy ontsprongen is, zoo is zyne ziel ydel: en gelyk den dorstigen droomt dat hy drinkt, en als hy ontsprongen is, zoo heeft hy mat zynde nog dorst, en zyne ziel is ydel: alzoo zal de menigte alle der heydenen zyn, die gestreden hebben tegen den berg Sion.

9. Weest verbaesd, en verwondert u, weest twantelende en wankelbaer: wordt dronken, en niet van wyn: wordt beroerd, en niet van dronkenheyd.

10. Want den Heer heeft u gemengd den geest des slapens, hy zal uwe oogen sluyten, uwe profeten en prinsen die visioenen zien, zal hy verstoppen.

11. En het visioen van allegader zal u wezen als de woorden eens verzegelden boeks, denwelken als zy geven zullen dengenen die letteren kent, zullen zy zeggen: Leest dezen: en hy zal antwoorden: Ik kan niet, want hy is verzegeld:

12. En den boek zal gegeven worden eenen die geene letteren kent, en men zal hem zeggen: Leest: en hy zal antwoorden: Ik ken geene letteren.

13. En den Heer heeft gezeyd: Om dat dit volk my naekt met zynen monde, en met zyne lippen my glorificeert, maer zyn hert is verre van my, en zy hebben my gevreesd met der menschen gebod, en leeringen:

14. Daerom ziet ik zal daertoe doen, dat ik verwonderinge maken zal dezen volke met een groot en vervaerlyk mirakel: want de wysheyd zal vergaen van zyne wyzen, en het verstand van zyne verstandigen zal verborgen worden.

15. Wee u die diep van herte zyt, dat gy voor den Heere den raed verbergt: derwelker werken zyn in duysternissen, en zeggen: Wie ziet ons, en wie kent ons?

16. Erg is dit uw gedacht: regt of de potaerde tegen den potbakker dachte, en dat een werk zeyde tot zynen maker: Gy hebt my niet gemaekt: en dat het aerdewerk zeyde tot zynen maker: Gy verstaet des u niet.

17. Zal Libanus nog korts en binnen eenen kleynen tyd niet verkeerd worden in Charmel, en zal Charmel niet voor een woud geacht worden?

18. En op dien dag zullen de dooven de woorden van den boek hooren, en uyt de donkerheyd en uyt den nevel zullen de oogen der blinden zien.

19. En de zachtmoedigen zullen blydschap daertoe doen in den Heere, en de arme menschen zullen in den heyligen van Israël zich verheugen:

20. Want hy is magteloos geworden die te voren de overhand had, den bespotter is ten eynde gekomen, en zy zyn alle afgehouwen die daer waekten op de ongeregtigheyd:

21. Die de menschen deden zondigen met den woorde, en vertraden dengenen die in de poorte strafte, en zy hebben te vergeefs geweken van den geregtigen.

22. Daerom dit zegt den Heer, die Abraham verlost heeft, tot den huyze van Jacob: Nu zal Jacob niet beschaemd worden, en nu zal zyn aenzigt niet rood van schaemte worden:

23. Maer als hy zyne kinderen zien zal, de werken myner handen in zyn midden mynen naem heylig makende, en zy zullen heylig maken den heyligen van Jacob, en Israëls God zullen zy verkondigen,

24. En de doolgeestigen zullen het verstand weten, en de tegenveselaers zullen de wet leeren.

HET XXX. KAPITTEL.

Eene dreyginge tegen de Joden die zonder Gods raed zyn gevlugt tot Egypten, en om dat zy de stemme der profeten niet hooren willen: hy voorzegt hun eene groote benaeuwdheyd, en hoe genadig God zyn zal over hen die wederom tot hem keeren.

1. Wee u gy afvallige kinderen, zegt den Heer, dat gy eenen raed maken zoudt, en niet uyt my: en dat gy eene webbe weven zoudt, en niet door mynen geest, dat gy zonde op zonde hoopen zoudt:

2. Die daer wandelt om dat gy neder

waerts gaen zoudt in Egypten, en mynen mond hebt gy het niet gevraegd, hopende hulpe in de sterkheyd van Pharao, en betrouwen hebbende in de schaduwe van Egypten.

3. En de sterkheyd van Pharao zal u wezen tot eene beschaemdheyd, en het betrouwen der schaduwe van Egypten tot eene schande.

4. Want uwe prinsen waren in Tani, en uwe boden zyn tot Hanes toe gekomen.

5. Zy zyn alle beschaemd geweest over het volk, hetwelk hun niet baten mogt : zy zyn ter hulpe niet geweest, en tot eenig oorbaer, maer tot eene beschaemdheyd, en tot een verwyt.

6. Den last van de lastdragende beesten des zuyden lands. In het land der tribulatie en der bangheyd de leeuwinne en den leeuw uyt hen, de adder en den vliegende basiliscus, brengende op de schouderen der lastdragende beesten hunne rykdommen, en op den bult der kameelen hunne schatten, tot den volke, dat hen niet zal kunnen gehelpen.

7. Want Egyptus zal te vergeefs en ydelyk helpen : daerom heb ik geroepen over dit : Het is niet dan hooveerdy, houdt u stil.

8. Nu dan ingegaen zynde schryft haer in het langdurig beukenhout, en schryft dit net, neerstiglyk in eenen boek, en het zal in den uytersten dage wezen tot eene getuygenisse tot in der eeuwigheyd.

9. Want het is een volk tot gramschap verwekkende, en logenachtige kinderen, kinderen die niet hooren willen de wet Gods.

10. Die den zienders zeggen : Wilt niet zien : en den aenzienders : Wilt voor ons geene dingen aenzien die regt zyn : spreekt ons behagelyke dingen, ziet voor ons dolingen.

11. Neemt van my den weg, keert af van my het pad, laet den heyligen van Israël ophouden van ons aenzigt.

12. Daerom dit zegt den heyligen van Israël : Om dat gy dit woord misprezen hebt, en hebt gehoopt in spytelyke valsche beschuldinge, en op den oploop, en hebt daerop gesteund :

13. Daerom zal u deze boosheyd zyn gelyk eene vervallende gescheurdheyd, en gevisiteerd in eenen hoogen muer, want haestelyk als men het niet meynt, zal hare verderfenisse komen.

14. En hy zal heel vermorzeld worden gelyk eene potbakkers flessche vermorzeld wordt met eene magtige vermorzelinge : en daer zal van hare gebrokene stukken niet een scherf gevonden worden, daer een luttel vuers mede mogt gedragen worden van den brand, of daer men een luttel waters mede scheppen mogt uyt de grachte.

15. Want dit zegt den Heer den God van Israël : Is het dat gy wederkeert, en rust, zoo zult gy zalig wezen : in het stilzwygen en in de hoop zal uwe sterkheyd zyn. En gy hebt het niet gewild :

16. En hebt gezeyd : Geenszins, maer wy zullen tot de peerden vlieden : daerom zult gy vlieden. En wy zullen op snelle beesten klimmen : daerom zullen zy sneller zyn, die u vervolgen zullen.

17. Duyzend menschen van het aenzigt der vervaerdheyd van eenen mensch : en van het aenzigt der vervaerdheyd van vyf zult gy vlieden, tot dat gy zult verlaten worden, als een mastboom des schips op den top van den berg, en als een teeken op den heuvel.

18. Daerom verbeydt den Heer dat hy uwer bermhertig zoude wezen : en daerom zal hy verheven worden u sparende : want God is een Heere des oordeels : zalig zyn zy alle die hem verwachten.

19. Want het volk van Sion zal in Jerusalem woonen : weenende zult gy geenszins weenen, ontfermende zal hy uws ontfermen : tot de stemme uws roepens terstond als hy het hoort, zal hy u antwoorden.

20. En den Heer zal u geven een benaeuwd brood en kort water : en hy zal uwen leeraer voorts niet meer doen van u wegvliegen : en uwe oogen zullen wezen ziende uwen leermeester.

21. En uwe ooren zullen hooren het woord des vermaenders achter den rugge: Dit is den weg, wandelt daerin : en keert niet af, noch ter regter noch ter slinker hand.

22. En gy zult besmetten de platen van de gesnedene beelden uws zilvers, en het kleed van den gegoten beelde uws gouds, en gy zult die verstrooyen gelyk de onzuyverheyd der maenzuchtige vrouwe. Gaet uyt, zult gy hun zeggen :

23. En uwen zade zal regen gegeven

worden, zoo waer gy zaeyt in het land: en het brood van het koren des lands zal overvloedig en vet zyn: het lam zal weyden in dien dag in uwe bezittinge zeer ruymelyk:

24. En uwe stieren, en de veulens der ezelen die het land bouwen, zullen toegemengd mengvoeder eten, alzoo het in den dorschvloer gewand is.

25. En op alle hooge bergen, en op alle verhevene heuvelen zullen rivierbeken van loopende wateren wezen in den dag der doodinge van velen, als de torens vallen zullen.

26. En het licht der mane zal zyn als het licht der zonne, en het licht der zonne zal zevenvoudig zyn, als het licht der zeven dagen, in den dag in den welken den Heer verbinden zal de wonde zyns volks, en dat hy de kwetsure van hunne wonde zal genezen hebben.

27. Ziet den naem des Heeren komt van verre, zyn toorn is brandende, en zwaer om te dragen: zyne lippen zyn vervuld met verbolgenheyd, en zyne tong als een verslindende vuer.

28. Zyn adem als eene overvloedende beke tot het midden des halzen, om de heydenen te niet te brengen, en den breydel der dolinge die in de kinnebakken der volken was.

29. Een zangliedeken zal u wezen als eene stemme der geheyligde feesten, en blydschap des herten als een die gaet met eene fluyte, om in te gaen in den berg des Heeren tot den sterken van Israël.

30. En den Heer zal maken dat men hooren zal de glorie zyner stemme, en zyns arms grouwel zal hy toonen in des toorns dreygenisse, en in de vlamme van een verslindende vuer: hy zal verpletten met den stormwind en hagelsteen.

31. Want Assur met de roede geslagen, zal van des Heeren stemme verschrikken.

32. En den doorgang der roede zal gefondeerd zyn, dewelke zal den Heer doen rusten op hem, door bommen en harpen: en met de allertreffelykste oorlogen zal hy ze afvechten.

33. Want Topheth is al te voren van gisteren af bereyd, van den koning bereyd, diep en verbreyd. Zyne voedselen zyn vuer en veel houts: het blazen des Heeren is als eene beek solfers haer ontstekende.

HET XXXI. KAPITTEL.

Hy profeteert dat de Joden die God laten, tot menschelyke hulpe vlieden, met hunne hulpe vergaen zullen, maer die tot God keeren, zullen door de magt Gods verlost worden.

1. Wee dengenen die nederdalen in Egypten ter hulpe, in de peerden hopende, en betrouwen hebbende op de wagens, om dat er velen zyn: en op de ruyters, om dat zy bovenmaten zeer magtig zyn: en zy hebben geen betrouwen gehad op den heyligen van Israël, en den Heer hebben zy niet verzocht.

2. Maer hy wys wezende heeft het kwaed aengebragt, en zyne woorden heeft hy niet weggenomen: en zal opstaen tegen het huys der allerkwaedsten, en tegen de hulpe dergene die boosheyd doen.

3. Egypten is mensch, en geen God: en hunne peerden zyn vleesch, en geen geest: en den Heer zal zyne hand buygen, en den helper zal ter neder vallen, en hy zal vallen dien de hulpe gedaen wordt, en zy zullen alle te zamen vernield worden.

4. Want dit zegt den Heer tot my: Gelyk of een leeuw brieschende en eens leeuws welp over zynen roof, als hem te gemoet komt eene menigte der herderen, niet zal van hunne stemme vervaerd zyn, en van hunne menigte niet zal verschrikt zyn: alzoo zal den Heer der heyrscharen nederdalen om te stryden op den berg Sion, en op zynen heuvel.

5. Gelyk vliegende vogelen, alzoo zal den Heer der heyrscharen Jerusalem beschermen, beschermende en verlossende, doorgaende en behoudende.

6. Bekeert u wederom gelyk gy in de diepte weggegaen waert, gy kinderen van Israël.

7. Want in dien dag zal een man wegwerpen de afgodenbeelden van zynen zilvere, en de afgodenbeelden van zynen goude, die uwe handen u gemaekt hebben tot zonde.

8. En Assur zal vallen door het zweerd niet des mans, en het zweerd niet des menschen zal hem verslinden, en hy zal vlieden niet van het aenzigt des zweerds: en zyne jongelingen zullen tribuet geven:

9. En zyne sterkheyd zal van vervaerdheyd weggaen, en zyne prinsen vliedende zullen beven: heeft den Heer gezeyd:

Wiens vuer is in Sion, en wiens oven is in Jerusalem.

HET XXXII. KAPITTEL.

Van de koningen en prinsen die in regtveerdigheyd regeren zullen : en van het geluk van de onderzaten: den dwazen prinsen en ryken vrouwen wordt het toekomende voorzeyd : En peys wordt Gods volke beloofd.

1. Ziet, den koning zal in regtveerdigheyd regeren : en de vorsten zullen in het oordeel heerschen.

2. En den man zal wezen als die verborgen wordt van den wind, en die zich verbergt van het onweder, gelyk de rivierbeken der wateren in den dorst, en de schaduwe van eene hooguytstekende steenrots in een woest land.

3. De oogen der zienders zullen niet verduysteren, en de ooren der hoorders zullen neerstiglyk toehooren.

4. En het hert der dwazen zal de wetenheyd verstaen, en de tonge der stamelaers zal rasschelyk en bescheydelyk spreken.

5. Dengenen die onwys is zal voortaen niet meer prins genoemd worden : noch den bedriegelyken zal meer overste heeten :

6. Want den dwazen zal zotternyen spreken, en zyn hert zal boosheyd doen, opdat hy volbrengen mag de geveynsdheyd, en spreke tot den Heere bedriegelyk, en dat hy ydel make de ziele van den hongerigen, en dat hy den drank den dorstigen onttrekke.

7. De gereedschappen van den bedriegelyken zyn de allerkwaedste : want hy heeft gedachten by een geraemd om de zachtmoedigen te verderven door de logentale, als den armen regten wysdom sprak.

8. Maer den prins zal denken zulke dingen die eenen prins betamen, en hy zal over de vorsten staen.

9. Gy ryke vrouwen staet op, en hoort myne stemme : gy betrouwende dochters bevat met de ooren myne uytsprake.

10. Want na de dagen en het jaer zult gy betrouwende heel ontsteld worden : want de wynsnydinge is volbragt, de vergaderinge zal voortaen niet meer komen.

11. Verwondert u gy ryke vrouwen, wordt heel verbaesd gy betrouwende Ontkleedt u en wordt beschaemd, omgordt uwe lendenen.

12. Over de borsten maekt rouwe, over het lustig landschap, over den vruchtbaren wyngaerd.

13. Op myns volks aerde zullen doornen en bramen opkomen : hoe veel te meer op alle de huyzen der blydschap van de verheugende stad?

14. Want het huys is verlaten, de menigte der stad is gelaten, duysternissen en tastinge zyn er geworden over de spelonke tot in der eeuwigheyd. De blydschap der wilde ezels is de weyde der kudden.

15. Tot dat op ons gestort worde den geest uyt den hoogen : en de woestyne zal wezen in de plaetse van Charmel, en Charmel zal voor een woud gerekend worden.

16. En den regten wysdom zal in de woestyne woonen, en de regtveerdigheyd zal in Charmel zitten.

17. En het werk der regtveerdigheyd zal vrede wezen, en de oefeninge der regtveerdigheyd stilzwygen, en vryheyd tot in der eeuwigheyd.

18. En myn volk zal zitten in de schoonheyd des vredes, en in de tabernakelen des betrouwens, en in eene rykelyke ruste.

19. Maer den hagel in het nedervallen des wouds, en met eene vernederinge zal de stad vernederd worden.

20. Zalig zyt gy die daer zaeyt op alle wateren, daerin zendende den voet van den os en van den ezel.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Van den val van Sennacherib, en de verlossinge der Joden spreekt hier den profeet : En hy toont hoedanig zy zyn moeten, die met den Heer woonen willen in de hoogte.

1. Wee u die rooft, zult gy ook niet beroofd worden? en die versmaedt, zult gy ook niet versmaed worden? als gy de beroovinge voleynd hebt, dan zult gy beroofd worden : als gy vermoeyd zynde ophouden zult van versmaden, dan zult gy versmaed worden.

2. Heere ontfermt u onzer : want u hebben wy verwacht : weest vroeg onzen arm, en onze zaligheyd in den tyd der tribulatie.

3. Van de stemme des engels zyn de volken gevloden, en van uwe verheffinge zyn de heydenen verstrooyd.

4. En uwe rooven zullen vergaderd worden gelyk de kruydwormen vergaderd worden, gelyk als de grachten daeraf vol zyn.

5. Den Heer is groot geworden, want hy heeft gewoond in de hoogte: hy heeft Sion vervuld met regten wysdom en regtveerdigheyd.

6. En het geloof zal in uwe tyden wezen: de rykdommen der zaligheyd, de wysheyd en wetenheyd: de vreeze des Heeren is zyn schat.

7. Ziet, de zienden zullen buyten roepen, de engelen des vredes zullen bitterlyk weenen.

8. De wegen zyn verstrooyd, den wandelaer over den weg is er gerust, het verbond is van onweerde gemaeckt, hy heeft de steden verworpen, de menschen heeft hy niet geacht.

9. De aerde is treurig geweest en is uytgekwollen: Libanus is beschaemd geweest, en is heel doof geworden, en Saron is geworden gelyk de woestyne: en Basan en Carmelus zyn ter bederfenisse overschud.

10. Nu zal ik opstaen, zegt den Heer: nu zal ik verheven worden, nu zal ik opgevoerd worden.

11. Gy zult hitte ontvangen en stroo baren: uw geest zal u als een vuer verslinden.

12. En de volken zullen zyn als assche van den brande, de vergaderde doornen zullen met den vure verbrand worden.

13. Hoort gy die verre zyt, wat dingen ik gedaen heb, en bekent gy nageburen myne sterkheyd.

14. De zondaers zyn in Sion vervaerd geweest, de bevinge heeft de hypocricten bezeten, wie van u zal mogen woonen met het verslindende vuer? wie van u zal daer woonen met de eeuwige hitten?

15. Die daer wandelt in regtveerdigheden, en spreekt de waerheyd, die de gierigheyd wegwerpt uyt valsche beschuldinge komende, en zyne handen uytschudt van allen giften, die zyne ooren stopt dat hy geen bloed hoore, en zyne oogen sluyt dat hy geen kwaed zie.

16. Dezen zal in de hoogte woonen, de beheymde plaetsen der steenrotsen zyn zyne hoogheyd: het brood is hem gegeven, zyne wateren zyn getrouw.

17. Zyne oogen zullen den koning in zyn sieraed zien, zy zullen de aerde van verre zien.

18. Uw hert zal vreeze bedenken: waer is den geleerden? waer is den bewigtiger van de woorden der wet? waer is den leeraer der kleyne kinderen?

19. Het onschamel volk zult gy niet zien, het volk van hooger talen: alzoo dat gy niet zoudt kunnen verstaen de taelkloekigheyd zyner tonge, daer geene wysheyd in is.

20. Aenschouwt Sion de stad onzes hoogtyds: uwe oogen zullen Jerusalem zien, de rykelyke wooninge, het tabernakel dat geenszins zal mogen vervoerd worden: noch zyne nagelen zullen weggenomen worden in der eeuwigheyd, en geene van zyne koordekens zullen gebroken worden:

21. Want aldaer is alleen heerlyk onzen Heere: eene plaetse der vloeden, de allerbreedste en wyd open rivierbeke: door haer zal geen schip met riemen doorvaren, noch groote galye zal daerover varen.

22. Want den Heer is onzen regter, den Heer is onzen wetgever, den Heer is onzen koning: hy zal ons zaligmaken.

23. Uwe zeelkens zyn ontspannen, en zy zullen niet vermogen: uw mastboom zal alzoo wezen, dat gy uw teeken niet zult mogen verbreyden. Dan zullen de buyten van veel rooven gedeyld worden: de kreupelen zullen den roof wegrooven.

24. Noch den gebuer zal zeggen: Ik ben onmagtig geworden: het volk dat daerin woont, zyne ongeregtigheyd zal van hem genomen worden.

HET XXXIV. KAPITTEL.

Eene bittere wrack Gods over alle de heydenen, en daer wordt ook voorzeyd de verwoestheyd van Idumea.

1. Komt aen gy heydenen, en hoort, en gy volken aenmerkt: laet het de aerde hooren en hare volheyd, het aerdryk, en al haer spruytsel.

2. Want de verbolgenheyd des Heeren is over alle de heydenen, en zyn toorn op al hun heyr: hy heeft ze gedood,

en hy heeft ze geleverd ter doodinge.

3. Hunne gedooden zullen verworpen worden, en van hunne doode ligchamen zal een stank opgaen : de bergen zullen verrotten van hunnen bloede.

4. En al de heyrschare der hemelen zal verdwynen, en de hemelen zullen te zamen gewonden worden als een boek : en alle hunne heyrschare zal afvallen, gelyk het loof afvalt van den wyngaerd en van den vygeboom.

5. Want myn zweerd is in den hemel dronken geworden : ziet het zal op Edom nederdalen, en op het volk myner doodinge ten oordeele.

6. Het zweerd des Heeren is vervuld met bloede, het is vet geworden van den vette des ingewands, van den bloede der lammeren en der bokken, van den bloede der gemergde rammen : want de slagtofferande des Heeren is in Bosra, en een grooten doodslag in het land van Edom.

7. En de eenhoorns zullen nederdalen met hen, en de stieren met de magtigen : hun land zal heel dronken worden van den bloede, en hunne aerde van het ruet der vetten :

8. Want dit is den dag des Heeren wrake, het jaer van de vergeldingen des oordeels van Sion.

9. En hare beken zullen verkeerd worden in pek, en hare aerde in solfer : en haer land zal wezen tot brandende pek.

10. Nacht en dag zal het niet uytgebluscht worden, in der eeuwigheyd zal haren rook opgaen : van geslachte tot geslachte zal ze verwoest worden, in de eeuwe der eeuwen zal er niemand door haer gaende wezen.

11. En haer zullen bezitten den ezelpitoor, en den egel : den ibisooyevaer, en de rave zullen daerin woonen : en over haer zal eene rye getrokken worden, dat zy te niet gebragt worde, en een regt lood ter verwoestinge.

12. Hare edelen zullen daer niet zyn : den koning zullen zy meer aenroepen, en alle hare prinsen zullen te niet zyn.

13. En in hare huyzen zullen uytkomen doornen en netelen, en den stekeldistele in hare vesten : en het zal wezen tot eene rustplaetse der draken, en eene weyde der struyzen.

14. En de duyvelen zullen daer te gemoet komen den ezelalve, en den hairachtigen zal daer roepen den eenen tegen den anderen : daer heeft de wildeheymare ook gelegen, en heeft voor zich ruste gevonden.

15. Daer heeft den egel eene fosse gevonden, en heeft daer zyne jongen opgevoed, en heeft daer rondom gegraven en gebroed in hare schaduwe : daer zyn de wouwen vergaderd den eenen tot den anderen.

16. Onderzoekt neerstiglyk in den boek des Heeren, en leest : daer heeft niet eenen van dien gebroken, den eenen heeft den anderen niet gezocht : want dat uyt mynen mond komt, heeft hy my bevolen, en zynen geest heeft ze vergaderd.

17. En hy heeft hun het lot geworpen, en zyne hand heeft ze hun gedeyld by mate : tot in der eeuwigheyd zullen zy die bezitten, van geslachte tot geslachte zullen zy in haer woonen.

HET XXXV. KAPITTEL.

Van de toekomende blydschap, troost, en ruste dergene die in Christus gelooven zullen.

1. De verlatene wildernisse en zonder weg zal zich verblyden, en de woestyne zal zich verheugen, en zal bloeyen als eene lelie.

2. Groeyende zal zy groeyen, en zich verheugen vol blydschap en lovende : de glorie van Libanus is haer gegeven : de schoonheyd van Carmelus en van Saron, zy zullen de glorie des Heeren zien en de schoonheyd onzes Gods.

3. Versterkt de slappe handen, en de kranke knieën maekt vroom.

4. Zegt den kleynmoedigen : Wordt versterkt, en wilt niet vreezen : ziet uw God zal aenbrengen de wrake der vergeldinge : God zal zelf komen, en hy zal u zalig maken.

5. Dan zullen geopend worden de oogen der blinden, en de ooren der dooven zullen open zyn.

6. Dan zal den kreupel springen als een hert, en de tonge der stommen zal geopend zyn : want in de woestyne zyn de wateren gescheyden, en de beken in de verlatene plaetse.

7. En het land dat droog was zal wezen tot een staende water, en het dorstig land tot fonteynen der wateren. In de rustplaetsen daer te voren draken woon-

den, daer zal opgaen de groenheyd des riets en der bieze.

8. En daer zal een pad wezen, en een weg, en het zal den heyligen weg genoemd worden : geen besmetten zal daerdoor gaen, en dit zal u wezen een regten effen weg, alzoo dat de dwazen daerdoor niet zullen dolen.

9. Daer zal geen leeuw wezen, en geen kwaed beest zal aldaer opklimmen, noch zy zal daer gevonden worden : en zy zullen wandelen die verlost zullen wezen.

10. En die verlost zyn van den Heer, zullen bekeerd worden, en zy zullen in Sion komen met lofzang : en eeuwige blydschap zal er wezen op hunne hoofden : blydschap en vrolykheyd zullen zy verkrygen, en pyne en zuchtinge zullen wegvlieden.

HET XXXVI. KAPITTEL.

Hoe Sennacherib ingenomen hebbende de sterke steden van Juda, zendt Rabsacen om Jerusalem in te nemen, die veel spots op Ezechias werpende, en veel blasphemien op God, hy vermaent het volk dat zy zich opgevenzouden.

1. En het is geschied in het veertiende jaer des konings Ezechias, dat opgekomen is Sennacherib den koning van Assyrien op alle de vaste steden van Juda, en heeft die ingenomen.

2. En den koning van Assyrien heeft Rabsaces van Lachis gezonden tot Jerusalem aen den koning Ezechias met zware magt, en hy heeft gestaen in den waterloop van den oversten vyver in den weg van des volders akker.

3. En tot hem is uytgegaen Eliacim den zoon Helcias, die overste des huys was, en Sobna den schryver, en Joahe den zoon Asaph den registergriffier.

4. En Rabsaces heeft tot hen gezeyd : Zegt Ezechias : Dit zegt den grooten koning, den koning van Assyrien : Wat betrouwen is dit daer gy u op betrouwt?

5. By wat raed of sterkheyd schikt gy u om wederspannig te zyn? op wien hebt gy betrouwen, dat gy van my gescheyden zyt?

6. Ziet gy betrouwt u op dezen gebroken rietstok, op Egypten : op denwelken is het dat een mensch steunt, zoo zal het in zyne hand gaen, en die doorsteken ; alzoo is Pharao den koning van Egypten alle dengenen die op hem betrouwen.

7. Maer is het dat gy my antwoordt : In den Heere onzen God hebben wy betrouwen : is hy niet dengenen wiens hoogten en autaren Ezechias afgeworpen heeft, en heeft tot Juda en Jerusalem gezeyd : Voor dezen autaer zult gy aenbidden?

8. En nu geeft u zelven over mynen heere den koning van Assyrien, en ik zal u geven twee duyzend peerden, en gy zult uyt u de opzitters van die niet kunnen leveren.

9. En hoe zult gy kunnen verdragen het aenzigt des regters van eene plaetse, van myns heeren minste dienaers? maer is het dat gy u betrouwt op Egypten, op de wagens, en in het rosvolk :

10. En nu, ben ik zonder den Heere opgekomen tot dit land dat ik het verderven zoude? den Heer heeft tot my gezeyd : Trekt opwaerts op dit land, en verderft het.

11. En Eliacim heeft gezeyd en Sobna, en Joahe tot Rabsaces : Spreekt tot uwe dienaers in syriersche tale : want wy verstaen die : spreekt tot ons niet in de joodsche tale in de ooren des volks dat op den muer is.

12. En Rabsaces heeft tot hen gezeyd : Heeft myn heere my gezonden tot uwen heere en tot u, dat ik alle deze woorden spreken zoude : en niet veel meer tot de mannen die op den muer zitten, dat zy hunnen drek eten zouden, en de pisse hunner voeten drinken met u?

13. En Rabsaces heeft gestaen, en geroepen met luyder stemme in Joodscher tale, en gezeyd : Hoort de woorden des grooten konings, des konings van Assyrien.

14. Dit zegt den koning : Dat Ezechias u niet verleyde, want hy zal u niet kunnen verlossen.

15. En Ezechias geve u geen betrouwen op den Heere, zeggende : Verlossende zal ons den Heer verlossen, deze stad zal niet gegeven worden in de hand des konings van Assyrien.

16. Wilt Ezechias niet hooren : want dit zegt den koning van Assyrien : Maekt met my de zalige zegeninge, en komt uyt tot my, en ete een iegelyk zynen wyngaerd en een iegelyk zynen vygeboom : en drinke een iegelyk het water van zyne cisterne,

17. Tot dat ik kome, en u hale tot een land, het welk is gelyk uw land, een tarweland, en wynland, een land des broods, en der wyngaerden.

18. En Ezechias verstoore u niet, zeggende : Den Heer zal verlossen. Hebben der heydenen goden een iegelyk hun land verlost uyt de hand des konings van Assyrien?

19. Waer is den God van Emath en Arphad? waer is den God van Sepharvaim? hebben zy Samarien verlost uyt myne hand?

20. Wie is er van alle dezer landen goden die zyn land verlost heeft uyt myne hand, dat den Heer Jerusalem zoude mogen verlossen uyt myne hand?

21. En zy hebben gezwegen, en zy hebben hem niet een woord geantwoord. Want den koning had bevolen, zeggende: Antwoordt hem niet.

22. En Eliacim den zoon Helcias die overste des huys was, is ingegaen, en Sobna den schryver, en Joahe, Asaphs zoon den registergriffier, tot Ezechias met gescheurde kleederen, en zy hebben hem verkondigd Rabsaces woorden.

HET XXXVII. KAPITTEL.

Hoe Ezechias om de hoogmoedige woorden van Rabsaces beroerd zynde, zendt tot Isaias dat hy den Heere verbidde, die hem versterkende belooft de hulpe Gods : En den engel Gods doodt des konings Sennacheribs heyren, en hy wordt t' huys komende van zyne zonen vermoord.

1. En het is geschied, toen Ezechias den koning gehoord heeft, dat hy zyne kleederen gescheurd heeft, en hy is omwonden geweest met eenen zak, en hy is gegaen in des Heeren huys.

2. En hy heeft gezonden Eliacim die overste des huys was, en Sobna den schryver, en de ouders van de priesteren bedekt met zakken tot Isaias, Amos zoon den profeet.

3. En zy hebben tot hem gezeyd : Dit zegt Ezechias : Een dag des verdriets en der straffinge en der blasphemie is dezen dag : want de kinderen zyn gekomen tot barens toe, en daer is geene magt om te baren.

4. Of den Heer uw God in eeniger maniere hoorde Rabsaces woorden, denwelken den koning van Assyrien zyn heere gezonden heeft, om te blasphemeren den levenden God, en om te beschimpen met de woorden, dewelke den Heer uw God gehoord heeft : daerom heft op een gebed voor de blevelingen die daer gevonden zyn.

5. En des konings Ezechias dienaers zyn gekomen tot Isaias.

6. En Isaias heeft tot hen gezeyd : Dit zult gy uwen heer zeggen : dit zegt den Heer : Vreest niet van het aenzigt der woorden die gy gehoord hebt, met dewelke des konings van Assyrien knechten my geblasphemeerd hebben.

7. Ziet, ik zal hem eenen geest geven, en hy zal eene boodschap hooren, en hy zal wederkeeren naer zyn land, en ik zal hem doen nedervallen met den zweerde in zyn land.

8. Maer Rabsaces is wedergekeerd, en hy heeft den koning van Assyrien gevonden strydende tegen Lobna. Want hy had gehoord dat hy vertrokken was van Lachis,

9. En hy heeft er gehoord van Tharaca den koning van het Moorenland die zeyden : Hy is uytgetrokken om tegen u te stryden. Hetwelk als hy gehoord had, zoo heeft hy boden gezonden tot Ezechias, zeggende :

10. Dit zult gy zeggen Ezechias den koning van Juda, sprekende : Uw God bedriege u niet, daer gy u in betrouwt, zeggende : Jerusalem zal niet gegeven worden in de hand des konings van Assyrien.

11. Ziet gy hebt gehoord al dat de koningen van Assyrien gedaen hebben alle den landen die zy omgeworpen hebben, en zult gy mogen verlost worden?

12. Hebben de goden der heydenen hen verlost, die myne vaderen omgeworpen hebben Gozam, en Haram, en Reseph, en de kinderen van Eden die in Thalassar waren?

13. Waer is den koning van Emath, en van Arphad, en den koning der stad Sepharvaim, Ana, en Ava?

14. En Ezechias heeft de brieven genomen van der boden hand, en hy heeft die gelezen, en is opgegaen in des Heeren huys, en Ezechias heeft die wyd open gedaen voor den Heere.

15. En Ezechias heeft gebeden tot den Heere, zeggende :

16. Heere der heyrscharen Israëls God, die boven Cherubim zit : gy zyt alleen

God van alle de ryken des aerdryks, gy hebt gemaekt den hemel en de aerde.

17. Neygt Heere uwe oore, en hoort: opent Heere uwe oogen en ziet, en hoort alle Sennacheribs woorden die hy gezonden heeft om te blasphemeren den levenden God.

18. Want waerachtiglyk Heere, de koningen van Assyrien hebben de landen woest gemaekt en hunne landschappen.

19. En zy hebben hunne goden den vure gegeven: want het waren geene goden, maer werken van der menschen handen, hout en steen: en zy hebben die heel in stukken gebroken.

20. En nu Heere onzen God behoudt ons van zyne hand: en laet alle de ryken der aerde bekennen, dat gy alleen den Heer zyt.

21. En Isaias den zoon van Amos heeft gezonden tot Ezechias, zeggende: Dit zegt den Heer Israëls God: Daer gy my om gebeden hebt van Sennacherib den koning van Assyrien:

22. Dit is het woord dat den Heer gesproken heeft over hem: U heeft versmaed en u heeft bespot de maegd de dochter van Sion: achter u heeft haer hoofd geschud de dochter van Jerusalem.

23. Wien hebt gy beschimpt, en wien hebt gy geblasphemeerd, en op wien hebt gy uwe stemme verheven, en de hoogheyd uwer oogen opgeheven? Tot den heyligen van Israël.

24. Door de hand van uwe knechten hebt gy den Heere beschimpt: en gy hebt gezeyd: In de menigte van myne wagens ben ik opgeklommen de hoogheyd der bergen, de hoogten van Libanus: en ik zal afhouwen de hoogten zyner cederboomen, en zyne uytgekorene abeelboomen, en ik zal gaen op de hoogheyd van zynen allerhoogsten top, het woud van zynen Carmelus.

25. Ik heb gegraven en water gedronken, en ik heb met de voetstappen myns voets uytgedroogd alle de rivierbeken der dyken.

26. Hebt gy niet gehoord wat ik in voortyden hem gedaen heb? van de oude dagen heb ik dat geschapen: en nu heb ik het aengebragt: en het is geworden tot eene uytwortelinge der te zamen strydende heuvelen, en der vaste beslotene steden.

27. Hare bewooners hebben gebeefd, met de gekorte handen, en zyn beschaemd geweest: en zy zyn geworden als het hooy des velds, en gras der weyde, en kruyd der daken, hetwelk verdroogd is eer het ryp werd.

28. Uwe wooninge en uwen uytgang en ingang heb ik gekend, en uwe razerny tegen my.

29. Als gy raesdet tegen my, zoo is uwe hooveerdy opgeklommen in myne ooren: daerom zal ik eenen ring in uwe neusgaten stellen, en eenen breydel in uwe lippen, en ik zal u wederom leyden in den weg, waerdoor gy gekomen zyt.

30. Maer u zal dit een teeken wezen: Eet in dit jaer hetgene dat er van zelfs wast, en in het tweede jaer eet het fruyt: maer in het derde jaer zaeyt en maeyt, en plant wyngaerden, en eet hunne vruchten.

31. En hetgene dat er behouden zal wezen van het huys van Juda, en dat er overgebleven is, zal eenen wortel schieten nederwaerts, en zal vrucht voortbrengen opwaerts:

32. Want van Jerusalem zullen blyvelingen uytgaen, en de behoudenisse van den berg Sion: den yver des Heeren der heyrscharen zal dit doen.

33. Daerom zegt dit den Heer van den koning der Assyriers: Hy zal in deze stad niet komen, en hy zal daer geenen pyl op schieten, en den schild zal ze niet innemen, en hy zal in haren omgang geenen wal maken.

34. In den weg waerdoor hy gekomen is, daerdoor zal hy wederkeeren, en in deze stad zal hy niet komen, zegt den Heer:

35. En ik zal deze stad beschermen, om die te behouden om mynent wille, en om Davids myns dienaers wille.

36. En den engel des Heeren is uytgegaen, en hy heeft er geslagen in de heyrlegeren van de Assyriers honderd en vyf en tachtig duyzend. En zy zyn des morgens opgestaen, en ziet het waren alle doode ligchamen.

37. En Sennacherib den koning van Assyrien is uytgegaen en vertrokken, en wedergekeerd, en hy heeft gewoond in Ninive.

38. En het is geschied als hy in den tempel aenbad Nesroch zynen God, dat Adramelech en Sarasar zyne zonen hem met den zweerde geslagen hebben: en zyn gevloden in het land van Ararat, en

Asarhaddon, zyn zoon, heeft in zyne stede geregeerd.

HET XXXVIII. KAPITTEL.

Hoe Ezechias van God van de ziekte en van de dood verlost wordt, en een teeken ontvangt in den oorlog van Achab, en den lofzang die hy daerom zingt.

1. In die dagen is Ezechias ziek geweest tot der dood toe: en tot hem is ingekomen Isaias, Amos zoon, den profeet, en hy heeft hem gezeyd: Dit zegt den Heer: Beschikt uw huys, want gy zult sterven, en niet leven.

2. En Ezechias heeft zyn aenzigt omgekeerd tegen den wand, en heeft gebeden tot den Heere,

3. En gezeyd: Ik bid u hertelyk Heere, weest toch gedachtig hoe dat ik voor u gewandeld heb in de waerheyd, en in een volkomen hert, en dat ik hetgene dat in uwe oogen goed is, gedaen heb. En Ezechias heeft geweend met eene groote weeninge.

4. En het woord des Heeren is geschied tot Isaias, zeggende:

5. Gaet en zegt Ezechias: Dit zegt den Heer Davids uws vaders God: Ik heb u gebed gehoord, en uwe tranen gezien: ziet, ik zal tot uwe dagen toeleggen vyftien jaren:

6. En van de hand des konings van Assyrien zal ik u verlossen, en deze stad, en ik zal u beschermen.

7. Maer dit zal u een teeken wezen van den Heer, dat den Heer dit woord doen zal dat hy gesproken heeft:

8. Ziet, ik zal doen wederom keeren de schaduwe der linien, waerdoor zy nedergedaeld was in Achaz uerwyzer in de zon, achterwaerts tien linien. En de zon is wederom gekeerd tien linien door de graden, waerdoor zy nedergedaeld was.

9. Het geschrift van Ezechias des konings van Juda, toen hy ziek was geweest, en gezond was geworden van zyne ziekte.

10. Ik heb gezeyd: In de helft myner dagen zal ik gaen tot de poorten der helle. Ik heb gezocht het overblyfsel van myne jaren.

11. Ik heb gezeyd: Ik zal den Heere mynen God niet zien in het land der levenden. Ik zal geenen mensch voorts meer zien, en geenen inwooner der ruste.

12. Myne generatie is weggenomen: en opgewonden van my als eene hutte der herders: Myn leven is afgesneden als van eenen wever, toen ik nog begon: heeft hy my afgesneden: van den morgenstond tot den avond zult gy my voleynden.

13. Ik hoopte tot den morgenstond, als een leeuw zoo heeft hy alle myne gebeenten in stukken gebroken: Van den morgenstond tot den avond zult gy my voleynden:

14. Als eener zwaluwe jong zoo zal ik roepen, ik zal bedenken als eene duyve: Myne oogen zyn gekrenkt opwaerts ziende naer de hoogten: Heere ik lyde geweld, antwoordt voor my.

15. Wat zal ik zeggen, of wat zal hy my antwoorden, als hy het zelf gedaen heeft? Ik zal u alle myne jaren overdenken in de bitterheyd myner ziele.

16. Heere is het dat men alzoo leeft, en is in alzulke dingen het leven myns geests, zoo zult gy my straffen, en my levende maken.

17. Ziet in den vrede is myne bitterheyd het allerbitterste: Maer gy hebt myne ziel verlost, dat zy niet vergaen zoude, gy hebt achter uwen rugge geworpen alle myne zonden.

18. Want de helle zal u niet belyden, noch de dood zal u loven, zy zullen uwe waerheyd niet verwachten, die in den poel nederdalen.

19. Den levenden, den levenden zal u belyden, als ik heden ook doe: den vader zal den kinderen te kennen geven uwe waerheyd.

20. Heere behoudt my, en wy zullen onze psalterloven zingen, alle de dagen onzes levens in des Heeren huys.

21. En Isaias heeft geboden dat zy nemen zouden eenen klont vygen, en dat zy dien zouden plaesteren op de wonde, en dat die genezen zoude worden.

22. En Ezechias heeft gezeyd: Wat zal het teeken zyn dat ik opgaen zal in des Heeren huys?

HET XXXIX. KAPITTEL.

Hoe Ezechias den boden van den koning van Babylonien zynen schat toont, en daeraf gestraft wordt.

1. In dien tyd heeft Merodach Baladan, Baladans zoon den koning van Babylonien gezonden brieven en giften tot Ezechias : want hy had gehoord dat hy ziek was geweest, en genezen was.
2. En Ezechias is daeraf verblyd geweest en hy heeft hem getoond de apoteken der kostelyke speceryen, en des zilvers en gouds, en der welriekende kruyden, en de allerbeste zalve, en alle de schatkamers van zynen huysrade, en al dat er gevonden is in zyne schatten. Daer was geen ding dat Ezechias hun niet toonde in zyn huys, en in al zyne magt.
3. Maer Isaias den profeet is ingegaen tot Ezechias den koning, en hy heeft hem gezeyd : Wat hebben deze mannen gezeyd, en van waer zyn die tot u gekomen? En Ezechias heeft gezeyd : Van verre lande zyn zy gekomen tot my, van Babylonien.
4. En hy heeft gezeyd : Wat hebben zy in uw huys gezien? En Ezechias heeft gezeyd : Al dat in myn huys is, hebben zy gezien : daer is geen ding geweest in myne tresoren, dat ik hun niet getoond heb.
5. En Isaias heeft tot Ezechias gezeyd : Hoort het woord des Heeren der heyrscharen.
6. Ziet de dagen zullen komen, en alle dingen die in uw huys zyn, zullen weggevoerd worden naer Babylonien, en wat uwe vaders tot schatten vergaderd hebben tot op dezen dag toe : daer zal niet gelaten worden, zegt den Heer.
7. En van uwe zonen die van u komen zullen, die gy zult gewonnen hebben, zullen zy wegnemen, en die zullen gesneden kamerlingen zyn in des konings van Babylonien paleys.
8. En Ezechias heeft gezeyd tot Isaias : Het woord des Heeren is goed dat hy gesproken heeft. En hy heeft gezeyd : Laet alleen vrede en waerachtigheyd worden in myne dagen.

HET XL. KAPITTEL.

Den troost en zaligheyd die door Jesus komen zal : De predicatie van St. Jan den Dooper : De krankheyd des menschen en de eeuwigheyd des woords Gods : De toekomste Jesus, zyne glorie, magt en vergeldinge is openbaerlyk te verkondigen tegen de afgoden aenbidders, en dat zy hunne sterkheyd veranderen zullen die in den Heere hopen.

1. Wordt getroost, wordt getroost myn volk, zegt uw God.
2. Spreekt naer Jerusalems hert, en roept ze aen : want hare kwaedheyd is voleynd, hare boosheyd is vergeven : zy heeft van des Heeren hand dubbel ontvangen voor alle hare zonden.
3. Daer is eene stemme van den roepende in de woestyne : Bereydt den weg des Heeren, maekt regt in de woestyne onzes Gods paden.
4. Alle valleye zal verheven worden, en alle berg en heuvele zal vernederd worden, en de kromme wegen zullen regt wezen, en de scherpe plaetsen tot effen wegen.
5. En de glorie des Heeren zal geopenbaerd worden, en alle vleesch zal te zamen zien dat des Heeren mond gesproken heeft.
6. Eene stemme van hem die zeggende is : Roept. En ik heb gezeyd : Wat zal ik roepen? Alle vleesch is hooy, en alle zyne glorie is als de bloeme des velds.
7. Het hooy is verdroogd, en de bloem is gevallen, want den adem des Heeren heeft daerop geblazen. Waerachtiglyk het volk is hooy :
8. Het hooy is verdroogd, en de bloem is gevallen : Maer het woord onzes Heeren blyft in der eeuwigheyd.
9. Klimt op den hoogen berg, gy die Sion eene blyde boodschap verkondigt : verheft met sterkheyd uwe stem, die Jerusalem eene blyde boodschap verkondigt : verheft ze, wilt niet vreezen. Zegt den steden van Juda : Ziet, uw God :
10. Ziet den Heer den God zal met sterkheyd komen, en zyn arm zal heerschappy hebben : ziet zynen loon is met hem, en zyn werk voor hem.
11. Als een herder zal hy zyne kudde voeden : in zynen arm zal hy de lammeren vergaderen, en in zynen schoot zal hy ze opheffen, de bevruchten zal hy zelf dragen.

12. Wie heeft de wateren met de vuyst gemeten, en wie heeft den hemel met de palme gewogen? wie heeft er met dry vingeren gewogen de groote zwaerheyd der aerde, en wie heeft met den gewigte de bergen gewogen, en de heuvelen in eene wage?

13. Wie heeft den geest des Heeren geholpen? of wie is zyn raedsman geweest, en heeft het hem getoond?

14. Met wien heeft hy raed gehouden, en wie heeft hem onderwezen, en wie heeft hem geleerd het pad der regtveerdigheyd, en hem geleerd de wetenheyd, en heeft hem getoond den weg der voorzienigheyd?

15. Ziet de heydenen zyn geacht als den druppel eens eemers, en als een aesken der wage : ziet de eylanden zyn als kleyn stof.

16. En Libanus zal niet genoeg wezen om te ontsteken, en zyne beesten zullen niet genoeg wezen tot het brandoffer.

17. Alle de heydenen als of zy niet waren, alzoo zyn zy voor hem, en als niet, en ydelheyd, alzoo zyn zy van hem geacht.

18. Wien hebt gy dan God gelyk gemaekt? of wat beeld zult gy hem stellen?

19. Heeft den beeldsnyder het gesneden beeld niet gemaekt? of heeft den goudsmid met goud dat niet gefigureerd, en van zilveren platen den zilversmid?

20. Een sterk en onverrottelyk hout heeft hy uytgekozen : den wyzen kunstenaer zoekt hoe dat hy het beeld mogt stellen dat het niet beroerd worde.

21. Weet gy het niet? hebt gy het niet gehoord? is het u niet verkondigd van het beginsel? hebt gy niet verstaen de fondamenten der aerde?

22. Die op den omgang der aerde zit, en zyne bewooners zyn als springhanen : die de hemelen uytrekt als niet, en spant ze uyt als eene tent om daerin te woonen.

23. Die der secreten onderzoekers brengt als of zy niet waren, de regters der aerde heeft hy als het ydel gemaekt :

24. En toch hunnen tronk is geweest noch geplant, noch gezaeyd, noch geworteld in de aerde : zoo heeft hy onverzienlyk op hen geblazen, en zy zyn verdroogd, en den stormende wind zal ze als een stroo wegvoeren.

25. En by wien hebt gy my geleken, en gelyk gemaekt, zegt den heyligen?

26. Heft om hoog uwe oogen, en beziet wie deze dingen geschapen heeft : die in getal hunne heyrschare uytleydt, en roept ze alle by namen : door de menigte zyner sterkheyd en magtigheyd, en zyner kracht, zoo is er niet een overgebleven.

27. Waerom zegt gy, o Jacob, en spreekt gy, o Israël : Myn weg is verborgen voor den Heere, en van mynen God is myn oordeel weggegaen?

28. Weet gy niet, of hebt gy het niet gehoord? God den eeuwigen Heer die geschapen heeft de eynden der aerde : hy zal niet krachteloos worden noch arbeyden, en daer is geene onderzoekinge van zyne wysheyd.

29. Die den vermoeyden kracht geeft : en dengenen die niet zyn, sterkheyd, en de kracht vermenigvuldigt.

30. De kinderen zullen moede worden en arbeyden, en de jongelingen zullen in krankheyd vallen.

31. Maer die in den Heere hopen, zullen hunne sterkheyd veranderen, zy zullen vederen aennemen als arenden, zy zullen loopen en niet arbeyden, zy zullen wandelen en niet amagtig worden.

HET XLI. KAPITTEL.

God spreekt tegen de dienaers der afgoden : Van zyne groote weldaden die hy den kinderen van Israël gedaen heeft; met een bewyzen der afgoden krankheyd, en der dienaren der afgoden ydelheyd.

1. Laet de eylanden my toezwygen, en laet de volken veranderen de sterkheyd : laet ze aenkomen, en dan spreken, laet ons te zamen ten oordeel genaken.

2. Wie heeft den regtveerdigen van het oosten gewekt, wie heeft hem geroepen dat hy hem volgen zoude? hy zal in zyn aenzigt de heydenen geven, en de koningen zal hy te onder hebben : hy zal ze als stof zynen zweerde geven, en gelyk eene stoppele van den wind weg gevoerd, zynen boge.

3. Hy zal ze vervolgen, hy zal doorgaen in vrede, men zal den weg niet gewaer worden in zyne voeten.

4. Wie heeft deze dingen gewrocht en gemaekt, roepende de geslachten van

den beginne? Ik den Heer, den eersten en den laetsten ben ik.

5. De eylanden hebben het gezien en gevreesd, de uytersten der aerde zyn van wonder verbaesd, zy hebben genaekt, en zyn aengekomen.

6. Een iegelyk zal zynen naesten helpen, en zynen broeder zal hy zeggen: Zyt vroom.

7. Den kopersmid met den hamer slaende heeft versterkt dengenen die toen ter tyd smeedde, zeggende: Van te zamen voeginge is het goed: en hy heeft hem vastgemaekt met nagelen, dat hy niet beroerd zoude worden.

8. En gy Israël myn dienaer, gy Jacob die ik verkoren heb, Abrahams myns vriends zaed:

9. In denwelken ik u gegrepen heb van het uyterste der aerde, en van hare verre plaetsen heb ik u geroepen, en ik heb u gezeyd: Myn knecht zyt gy, ik heb u verkoren, en ik heb u niet verworpen.

10. Vreest niet, want ik ben met u: wilt niet afwyken, want ik ben uw God: ik heb u versterkt, en ik heb u geholpen, en de regter hand van mynen regtveerdigen heeft u ontvangen.

11. Ziet zy zullen beschaemd worden, en zy zullen zich schamen alle die tegen u stryden: zy zullen zyn als of zy niet waren, en de mannen zullen vergaen die tegen u zeggen.

12. Gy zult ze zoeken en niet vinden, uwe wederspannige mannen: zy zullen zyn als of zy niet waren: en gelyk de vernielinge zullen zyn de menschen tegen u strydende.

13. Want ik ben den Heer uw God aengrypende uwe hand, en tot u zeggende: Vreest niet, ik heb u geholpen.

14. Wilt niet vreezen gy worm van Jacob die dood zyt in Israël: ik heb u geholpen, zegt den Heer: en uw verlosser, den heyligen van Israël.

15. Ik heb u gesteld als eenen nieuwen dorschenden wagen, hebbende zagende tanden: gy zult de bergen dorschen en vermorzelen: en de heuvelen zult gy als stof stellen.

16. Gy zult ze wannen, en den wind zal ze wegvoeren, en den stormwind zal ze verstrooyen: en gy zult u verheugen in den Heere, in den heyligen van Israël zult gy blyde zyn.

17. De ellendigen en armen zoeken wateren, en daer zyn geene: hunne tong is van dorst verdord. Ik den Heer zal ze verhooren; ik Israëls God zal ze niet verlaten.

18. Ik zal in de bergachtige heuvelen vloeden opendoen, en in het midden der velden fonteynen: ik zal de woestyne stellen tot staende wateren, en het land zonder weg tot rivieren der wateren.

19. Ik zal in de woestyne brengen den cederboom, en den doornboom, en den mirtusboom, en den olyfboom: ik zal in de verlatene plaetse stellen den abeelboom, den olmboom, en te zamen den beukenboom.

20. Opdat zy zien en weten en herdenken, en verstaen mogen te zamen, dat de hand des Heeren dat gedaen heeft, en dat den heyligen van Israël dat geschapen heeft.

21. Doet naken uw oordeel, zegt den Heer: brengt voort, is het dat gy by aventure iets hebt, heeft den koning van Jacob gezeyd:

22. Laet ze bykomen en ons verkondigen al dat er toekomen zal: de voorledene dingen die geweest zyn verkondigt: en wy zullen ons hert stellen, en wy zullen hunne uytersten weten, en de toekomende dingen geeft ons te kennen.

23. Verkondigt ons wat dingen dat er komen zullen in den toekomenden tyd, en wy zullen weten dat gy goden zyt: doet ook wel of kwalyk, is het dat gy het vermoogt: en laet ons spreken en zien te zamen.

24. Ziet gy zyt van niet, en uw werk is van hetgene dat niet is: hy is eene afgrysselykheyd die u verkoren heeft.

25. Ik heb eenen verwekt van het noorden, en hy zal komen van den opgang der zon: hy zal mynen naem roepen, en hy zal de wethouders aenbrengen als slyk der aerde, en als een potbakker de aerde tredende.

26. Wie heeft verkondigd, van den eersten dat wy het weten mogen: en van den beginne dat wy het zeggen mogen: Gy zyt regtveerdig? daer is geen verkondigende, noch te voren zeggende, noch hoorende uwe woorden.

27. Den eersten zal tot Sion zeggen: Ziet ik ben hier tegenwoordig, en Jerusalem zal ik eenen evangelist geven.

28. En ik heb gezien, en daer was nog niemand van die, die raed hield, en die gevraegd zynde een woord antwoordde.

29. Ziet zy zyn allegader onregtveerdig, en ydel zyn hunne werken: wind en ydelheyd zyn hunne afgodenbeelden.

HET XLII. KAPITTEL.

Den Vader heeft behagen in zynen zoon Christus, wiens werken en deugden, die hy werken zal, den profeet verkondigt, vermanende alle natien tot dankbaerheyd, zeggende dat de dienaers der afgoden zwaerlyk zullen gestraft worden, beklagende van de ondankbaerheyd der menschen.

1. Ziet myn knecht, ik zal hem ontvangen: myn uytverkoren, in hem heeft myne ziel zich zelve behaegd: ik heb mynen geest gegeven op hem, hy zal het oordeel den heydenen uytspreken.

2. Hy zal niet roepen, noch eenen persoon uytnemen, noch zyne stemme zal buyten gehoord worden.

3. Het geroerd riet zal hy niet heel in stukken breken: en het rookende vlas zal hy niet uytblusschen: in de waerheyd zal hy het oordeel uytbrengen.

4. Hy zal niet droef zyn, noch verstoorachtig, tot dat hy het oordeel op het aerdryk stelle: en zyne wet zullen de eylanden verwachten.

5. Dit zegt den Heer God scheppende de hemelen, en die uytrekkende: vastmakende de aerde, en hetgene dat uyt haer spruyt: gevende adem den volke dat op haer is, en den geest dengenen die haer betreden.

6. Ik den Heer heb u geroepen door de regtveerdigheyd, en ik heb uwe hand gegrepen, en ik heb u bewaerd. En ik heb u gegeven tot een verbond des volks, tot een licht der heydenen:

7. Dat gy opendoen zoudt de oogen der blinden, en dat gy uytleyden zoudt uyt de beslotene gevangenisse den gebonden, van den huyze des kerkers die daer zitten in duysternissen.

8. Ik den Heer, dit is myn naem: myne glorie zal ik niemand anders geven, en mynen lof den gesnedenen afgodenbeelden.

9. De dingen die de eerste geweest zyn, ziet die zyn gekomen: nieuwe dingen verkondig ik ook: eer zy opstaen zullen, zoo zal ik u die doen hooren.

10. Zingt den Heere een nieuw lied, zyn lof is van het uyterste der aerde: gy die nederdaelt in de zee, en hare volheyd, gy eylanden, en hunne bewooners.

11. Laet opgeheven worden de woestyne en hare steden: Cedar zal in huyzen woonen: looft gy bewooners der steenrotsen, van den top der bergen zullen zy roepen.

12. Zy zullen den Heere glorie stellen, en zynen lof zullen zy in de eylanden verkondigen.

13. Den Heer zal als een sterken uytgaen, als een oorlogsman zal hy den yver verwekken: hy zal kryschen en roepen: op zyne vyanden zal hy versterkt worden.

14. Ik heb altyd gezwegen, ik ben stil geweest, ik ben verduldig geweest, als eene vrouw die in barens nood is zal ik spreken: ik zal verstrooyen, en te zamen verslinden.

15. Ik zal woest maken de bergen en de heuvelen, en al hun gras zal ik verdroogen: en ik zal de vloeden stellen tot eylanden, en de staende wateren zal ik verdroogen.

16. En ik zal de blinden leyden in den weg die zy niet kennen, en in die paden, die zy niet geweten hebben, zal ik ze doen wandelen: ik zal de duysternissen voor hen stellen tot een licht, en de kromme plaetsen tot regte: deze woorden heb ik hun gedaen, en ik heb ze niet verlaten.

17. Zy zyn achterwaerts gekeerd: laet ze beschaemd worden met beschaemdheyd die betrouwen hebben in een gesneden beeld, die den gegoten beelde zeggen: Gy zyt onze goden.

18. Gy dooven hoort, en gy blinden ziet op om te zien.

19. Wie is er blind, dan myn knecht? en wie is er doof, dan die tot denwelken ik myne boden gezonden heb? wie is er blind, dan dengenen die verkocht is? en wie is er blind, dan des Heeren knecht?

20. Die veel dingen ziet, zult gy niet gadeslaen? die open ooren hebt, zult gy niet hooren?

21. En den Heer heeft gewild, dat hy hem heylig maken zoude, en dat hy de wet groot achten zoude, en verheffen.

22. Maer het is geplunderd en verwoest volk: een strik der jongelingen zyn zy allegader, en in de kerkershuy-

zen zyn zy verborgen : zy zyn geworden tot eenen roof, en daer is niemand die ze verlosse : tot eene berooving, en daer is niemand die zegge : Geeft ze wederom.

23. Wie is er onder u die dat hoore, aenmerke en luystere naer toekomende dingen?

24. Wie heeft Jacob gegeven tot eene berooving, en Israël den verdervers? is dat niet den Heer zelf, wien wy gezondigd hebben? en zy hebben in zyne wegen niet willen wandelen en zy hebben zyne wet niet gehoord.

25. En hy heeft op hem uytgestort de verbolgenheyd zyns toorns, en eenen sterken oorlog, en hy heeft hem verbrand in het ronde, en hy heeft het niet gekend : en hy heeft hem ontstoken, en hy heeft het niet verstaen.

HET XLIII. KAPITTEL.

Hy belooft dat uyt de gansche wereld het geloovig volk groeyen zal, met eene verhaling der weldaden Gods, door dewelke hy betoont dat hy alleen waerachtig God is, en een groot verwyt der joodsche ondankbaerheyd.

1. En nu dit zegt den Heer scheppende u Jacob, en makende u Israël : Wilt niet vreezen, want ik heb u verlost, en ik heb u geroepen met uwen naem : gy zyt myne.

2. Als gy door de wateren gaet, zoo zal ik met u zyn, en de vloeden zullen u niet overdekken : als gy in het vuer zult wandelen, zoo zult gy niet verbranden, en de vlamme zal in u niet branden :

3. Want ik den Heer uw God den heyligen van Israel uw behouder, heb tot uwe verzoeninge gegeven Egypten, et het Moorenland en Saba voor u.

4. Terwyl gy weerdig zyt geworden in myne oogen, en glorieus : zoo heb ik u liefgehad, en ik zal de menschen geven voor u, en de volken voor uwe ziel.

5. Wilt niet vreezen, want ik ben met u : van het oosten zal ik uw zaed aenbrengen, en van het westen zal ik u vergaderen.

6. Ik zal het noorden zeggen : Geeft : en het zuyden : Wilt niet beletten : brengt aen myne zonen van verre, en myne dochteren van het uyterste der aerde :

7. En alle dengenen die mynen naem aenroept, dien heb ik tot myne glorie geschapen, ik heb hem geformeerd en gemaekt.

8. Leydt buyten uyt het blinde volk, en oogen hebbende : het doove, en het heeft ooren.

9. Alle de heydenen zyn vergaderd te zamen, en de geslachten zyn verzaemd : wie onder u mogt dit verkondigen, of wie zal ons doen hooren de dingen die de eerste zyn? laet ze diër getuygen geven, en laet ze geregtveerdigd worden, en laet ze hooren en zeggen : Waerachtiglyk.

10. Gy zyt myne getuygen, zegt den Heer, en myn knecht, denwelken ik verkoren heb : opdat gy het weten en my gelooven moogt, en dat gy verstaen moogt, dat ik het zelf ben. Voor my is geen God gemaekt, en na my zal er geen zyn.

11. Ik ben, ik ben den Heer, en daer is zonder my geen behouder.

12. Ik heb het verkondigd, en behouden : ik heb het doen hooren, en onder u is geen vreemde geweest : gy zyt myne getuygen, zegt den Heer, en ik ben God.

13. En van het beginsel ben ik het zelf, en daer is niemand die van myne hand verlosse : ik zal werken, en wie zal dat afkeeren?

14. Dit zegt den Heer uw verlosser, den heyligen van Israël : Om uwent wille heb ik in Babylonien gezonden, en ik heb alle de grendelen afgetrokken, en de Chaldeen die in hunne schepen glorieren.

15. Ik ben den Heer uw heyligen, scheppende Israël uw koning.

16. Dit zegt den Heer, die in de zee gegeven heeft eenen weg, en in de wateren der beken een pad.

17. Die den wagen en het peerd heeft uytgeleyd : de heyrschare en de krygsmagt, zy zyn te zamen ontslapen, en zy zullen niet opstaen : zy zyn heel verwreven als vlas, en zy zyn uytgebluscht.

18. Wilt niet gedachtig wezen der voorledene dingen, en de oude dingen wilt niet aenmerken.

19. Ziet ik maek nieuwe dingen, en die zullen nu opstaen, gy zult ze voorwaer kennen : ik zal in de woestyne

eenen weg stellen, en in de onbewandelde plaetse rivieren.

20. Het beest des velds zal my glorificeren, de draken en struyzen: om dat ik in de woestyne wateren gegeven heb, en rivieren in de plaetse zonder weg, om dat ik zoude te drinken geven mynen volke, mynen uytverkoren.

21. Dit volk heb ik voor my gemaekt, het zal mynen lof vertellen.

22. Gy hebt my niet aengeroepen Jacob, noch gy hebt in my gearbeyd Israël.

23. Gy hebt my niet geofferd den ram van uw brandoffer, en met uwe slagtofferanden hebt gy my niet geglorificeerd: ik heb u niet doen slaven in de offerande, noch ik heb u arbeyd gegeven in den wierook.

24. Gy hebt my met geld geenen calamus gekocht, en met den vette van uwe slagtofferanden hebt gy my niet dronken gemaekt. Maer gy hebt my toch doen slaven in uwe zonden, gy hebt my arbeyd doen hebben in uwe boosheden.

25. Ik ben het, ik ben het zelf, die uwe boosheden uytwisch om mynent wille, en uwer zonden zal ik niet gedachtig wezen.

26. Brengt my wederom in het gedenken, en laet ons te zamen geoordeeld worden: vertelt het is het dat gy iets hebt om geregtveerdigd te worden.

27. Uw eersten vader heeft gezondigd, en uwe bedieders hebben overtreden tegen my.

28. En ik heb de heylige prinsen bevlekt, ik heb Jacob gegeven ter doodinge, en Israël ter blasphemie.

HET XLIV. KAPITTEL.

God vertroost zyn volk, als die op hen zynen geest uytstorten zal, en het water op den dorstigen. Hy is den eersten, en laetsten. en alleen God, Schepper en Regeerder: De ydelheyd der dienaren der afgoden wordt openbaerlyk gestraft, en het volk wordt tot God van de afgoden geroepen.

1. En nu hoort Jacob myn dienaer, en Israël denwelken ik verkoren heb:

2. Dit zegt den Heer u makende en figurerende, van uws moeders buyk af uw helper: Wilt niet vreezen myn knecht Jacob, en gy allerregtsten, denwelken ik verkoren heb.

3. Want ik zal wateren uytstorten op den dorstigen, en vloeden op de drooge: ik zal mynen geest uytstorten op uw zaed: en myne gebenedydinge op uw geslachte.

4. En zy zullen groeyen tusschen de kruyden als wilgen omtrent de voorbyvlietende wateren.

5. Dezen zal zeggen: Den Heere behoor ik toe: en den anderen zal roepen in Jacobs naem, en dezen zal met zyne hand schryven: Den Heere: en in Israëls naem zal hy vergeleken worden.

6. Dit zegt den Heer den koning van Israël, en zyn verlosser den Heer der heyrscharen: Ik ben den eersten, en ik ben den laetsten, en behalve my is er geen God.

7. Wie is er myns gelyk? die roepe en verkondige: en bediede my het vervolgen, van dat ik het oude volk gesteld heb: laet die hun verkondigen de toekomende dingen, en die wezen zullen.

8. Wilt niet vreezen, noch wordt verslagen: van toen heb ik het u doen hooren, en ik heb het verkondigd: gy zyt myne getuygen. Is er een God zonder my, en een schepper, denwelken ik niet kenne?

9. De makers des afgods zyn allegader niets, en hunne allerliefsten zullen hun niet baten: zy zyn getuygen van dien dat zy niet zien of verstaen, dat zy beschaemd moeten worden.

10. Wie heeft eenen God gemaekt, en eenig gesneden beeld gegoten, nergens toe nuttelyk?

11. Ziet alle de mededeelers van dien zullen beschaemd worden: want het zyn werkmeesters uyt de menschen: zy zullen alle verzamen, zy zullen staen en beven van vreeze, en zy zullen te zamen beschaemd worden.

12. Den yzersmid heeft het met de vyl gewrocht: in de kolen en met den hamer heeft hy het gefigureerd, en hy heeft het gewrocht met den arm zyner sterkheyd: hy zal honger hebben en flaeuw worden, hy zal geen water drinken, en hy zal moede worden.

13. Den kunstenaer des houtwerks heeft de richtkoorde uytgestrekt, hy heeft dat gefigureerd met eene uythalende schave: hy heeft dat gemaekt met hoekeffers, en met eenen passer heeft

hy dat rond gemaekt : en hy heeft eens mans beeld gemaekt als eenen schoonen mensch woonende in den huyze.

14. Hy heeft de cederboomen afgehouwen, hy heeft eenen pekboom gehaeld : en eenen eykenboom, die gestaen had onder de boomen des wouds : hy heeft eenen pynboom geplant, denwelken den regen gevoed heeft.

15. En dien is den menschen geworden tot een vuer des heerds : hy heeft er afgenomen, en hy is warm geworden : en hy heeft het ontstoken, en heeft brooden gebakken : maer van hetgene dat er overde, heeft hy eenen god gewrocht, en hy heeft hem aengebeden : hy heeft een gesneden beeld gemaekt, en hy heeft zich daervoor gebogen.

16. De helft van dien heeft hy met den vure verbrand, en van zyne helft heeft hy vleesch geëten : hy heeft een potgeregt gekookt, en hy is verzaed geweest, en is verwarmd, en hy heeft gezeyd : Wel aen, ik ben warm geworden, ik ben den heerd gewaer geworden.

17. Maer van het overblyfsel van dien heeft hy eenen god en een gesneden beeld voor zich zelven gemaekt : hy wordt daervoor gebogen, en hy aenbidt dat, en bidt, zeggende : Verlost my, want gy zyt myn god.

18. Zy hebben het niet geweten, noch verstaen : want zy hebben vergeten dat hunne oogen niet zien zouden, en dat zy met hun hert niet verstaen zouden.

19. Zy herdenken in hunne gedachte niet, noch bekennen, noch zy gevoelen dat zy zeggen zouden : De helft daeraf heb ik met den vure verbrand, en ik heb op zyne kolen brooden gebakken : ik heb vleesch gekookt en geëten, en zal ik van dat er overt eenen afgod maken? zal ik voor den blok van een hout nedervallen?

20. Zyn eene stuk is assche : een onwys hert heeft dat aengebeden, en hy zal zyne ziel niet verlossen, noch hy zal zeggen : By aventure is er eene bedriegery in myne regter hand.

21. Weest dezer dingen gedachtig Jacob en Israël, want gy zyt myn dienaer, ik heb u gemaekt, myn knecht zyt gy Israël, vergeet myns niet.

22. Ik heb als eene wolke uwe boosheden uytgewischt, en als eenen nevel uwe zonden : keert wederom tot my, want ik heb u verlost.

23. Looft gy hemelen, want den Heer heeft bermhertigheyd gedaen : maekt jolyt gy uytersten van aerdryk, gy bergen geeft een wedergeluyd des lofs, de bosschagie, en alle hare boomen : want den Heer heeft Jacob verlost, en Israël zal gloriëren.

24. Dit zegt den Heer uw verlosser, en uw maker uyt den buyk : Ik ben den Heer alle dingen doende, de hemelen uytspannende alleen, vastmakende de aerde, en niemand met my.

25. Van onweerde makende der waerzeggers teekenen, en de toovenaers in razerny verkeerende. Keerende de wyzen achterwaerts om : en hunne wysheyd dwaes makende.

26. Verwekkende het woord zyns knechts, en den raed zyner boden volbrengende. Die tot Jerusalem zeg : Gy zult bewoond worden; en den steden van Juda : Gy zult opgetimmerd worden, en hare verwoeste plaetsen zal ik opregten.

27. Die der diepte zeg : Weest verlaten, en uwe vloeden zal ik droog maken.

28. Die Cyrus zeg : Gy zyt myn herder, en alle mynen wille zult gy volbrengen. Die tot Jerusalem zeg : Gy zult opgetimmerd worden; en den tempel : Gy zult gefondeerd worden.

HET XLV. KAPITTEL.

De profetie van Cyrus, en van de victorien die hem van God gegeven zullen worden, met eene berispinge dat hy hierin God niet gekend heeft, daer hy nogtans alleen God is, Heer van allen, tegen denwelken niemand zeggen kan. De geboorte Christus wordt voorzeyd, en den profeet spreekt te zamen van de verlossinge der Joden door Cyrus, en van de zaligheyd die door Christus toekomen zal, en dat den Heer alleen God is, regtveerdig, en zaligmakende, en de beloften volbrengende.

1. Dit zegt den Heer mynen gezalfden Cyrus wiens regter hand ik gegrepen heb, dat ik voor zyn aenzigt de heydenen onderdanig zoude maken, en der koningen ruggen keeren, en ik zal de deuren voor hem open doen, en de poorten zullen niet gesloten worden.

2. Ik zal voor u gaen : en ik zal de glorieusen der aerde vernederen : de me-

talen poorten zal ik heel in stukken breken, en de yzeren grendelen zal ik breken.

3. En ik zal u de verborgene schatten geven, en de verborgene dingen der verholenheden : opdat gy weten moogt dat ik den Heer ben die uwen naem noem, Israëls God.

4. Om mynen knecht Jacob, en om Israël mynen uytverkorenen, en ik heb u genoemd met uwen naem : ik heb u vergeleken, en gy hebt my niet gekend.

5. Ik ben den Heer, en daer is geen meer : buyten my is er geen God : ik heb u gegord, en gy hebt my niet gekend :

6. Om dat zy weten zouden die van den opgang der zon zyn, en die van den ondergang zyn, dat er geen zonder my is : Ik ben den Heer, en daer is geen ander,

7. Makende het licht, en scheppende de duysternissen, makende vrede, en scheppende het kwaed : ik ben den Heer alle deze dingen doende.

8. Dauwt gy hemelen van boven, en de wolken laet regenen den regtveerdigen : laet de aerde geopend worden, en laet ze voortbrengen den zaligmaker : en laet de regtveerdigheyd mede voortkomen : ik den Heer heb hem geschapen.

9. Wee dengenen die tegen zynen schepper zegt, een scherf van de aerde des lands van Samo : zal de potaerde haren potbakker zeggen : Wat maekt gy, en uw werk heeft de handen niet?

10. Wee hem die den vader zegt : Wat genereert gy? en der vrouwe : Wat baert gy?

11. Dit zegt den Heer den heyligen van Israël zyn schepper : Vraegt my toekomende dingen over myne kinderen, en op het werk myner handen beveelt my.

12. Ik heb de aerde gemaekt, en ik heb den mensch op haer geschapen : myne handen hebben de hemelen uytgespannen, en alle haren heyre heb ik bevolen.

13. Ik heb hem verwekt ter regtveerdigheyd, en alle zyne wegen zal ik te regte beschikken : hy zal myne stad optimmeren, en myne gevangenisse zal hy laten gaen, niet door prys of door gaven, zegt den Heer den God der heyrscharen.

14. Dit zegt den Heer : Den arbeyd van Egypten, en de koopmanschap van het Moorenland, en Sabaim de hooge mannen zullen tot u overkomen, en zy zullen uwe zyn : Zy zullen u nawandelen, gebonden met handboeyen zullen zy reyzen : en zy zullen u aenbidden, en u smeekende bidden : Alleenlyk in u is God, en zonder u is er geen God.

15. Voorwaer gy zyt een verborgen God, Israëls God den zaligmaker.

16. Zy zyn beschaemd en alle van schaemte rood geweest : de stichters der dolingen zyn te zamen weggegaen ter beschaemdheyd.

17. Israël is behouden in den Heere met eene eeuwige zaligheyd : gy zult niet beschaemd worden, en gy zult u niet schamen tot in de eeuwe der eeuwen.

18. Want dit zegt den Heer scheppende de hemelen, denzelven Heer figurerende de aerde, en die makende, hy is haer schepper : hy heeft ze niet te vergeefs geschapen : om dat zy bewoond zoude worden heeft hy die gemaekt. Ik ben den Heer, en daer is geen ander.

19. Ik heb in het verborgen niet gesproken, in eene duystere plaets der aerde : ik heb Jacobs zade niet gezeyd : Zoekt my te vergeefs. Ik ben den Heer sprekende regtveerdigheyd, verkondigende regte dingen.

20. Wordt vergaderd en komt, en naekt te zamen die behouden zyt uyt de heydenen : zy hebben niet geweten die het hout van hun snydsel opheffen, en zy bidden den god die niet zalig maekt.

21. Verkondigt en komt, en houdt raed te zamen : wie heeft dat doen hooren van den beginne, van toen dat te voren gezeyd? ben ik niet den Heer, en daer is voorts geen God zonder my? daer is geen regtveerdig en behoudende God zonder my.

22. Bekeert u tot my, en gy zult zalig wezen, alle gy eynden der aerde : want ik ben God, en daer is geen ander.

23. By my zelven heb ik gezworen, uyt mynen monde zal gaen het woord der regtveerdigheyd, en het zal niet wederkeeren : want my zullen alle knieën gebogen worden, en alle tongen zweren.

24. Aldus in den Heer, zal hy zeggen,

zyn de regtveerdigheden myne en de heerlykheyd : tot hem zullen zy alle komen en beschaemd worden die hem wederstaen.

25. In den Heer zal geregtveerdigd en geprezen worden al het zaed van Israël.

HET XLVI. KAPITTEL.

Hier wordt wederom betoond de groote ydelheyd der afgoden en hunne verderfenis : De Joden worden tot God wederom geroepen en vermaend dat zy komen zouden tot hem die het al weet en kent, hun belovende zaligheyd door zynen zoon.

1. Bel is gebroken, Nabo is vermorzeld : hunne beelden zyn geworden den beesten en den vee, uwe lasten van zwaren gewigte tot vermoeydheyd.

2. Zy zyn heel verdwenen en te zamen vermorzeld : zy hebben niet mogen zalig maken dengenen die ze droeg, en hunne ziel zal in de gevangenisse gaen.

3. Hoort my gy Jacobs huys, en al het overblyfsel des huys van Israël, die gedragen wordt van mynen buyk, die van my in de moeder gedragen wordt.

4. Tot den ouderdom ben ik denzelven, en tot de grysheyd zal ik dragen : ik heb het gemaekt, en ik zal het halen: ik zal het dragen, en zalig maken.

5. Wien hebt gy my vergeleken, en gelyk geacht, en geleken, en wien hebt gy my gelyk gemaekt?

6. Die het goud te hoope brengt, uyt den buydel, en het zilver met eene wage weegt : hurende eenen goudsmid, dat hy eenen god maken zoude : en zy vallen neder, en aenbidden.

7. Zy dragen dien op hunne schouderen dragende, en stellende dien in zyne plaets : en hy zal staen, en van zyne plaets niet beroerd worden. Maer ook als zy tot hem roepen zullen, zoo zal hy het niet hooren : van de tribulatie zal hy ze niet verlossen.

8. Weest dezes gedachtig, en wordt beschaemd : keert wederom ter herte gy overtreders.

9. Weest gedachtig des voorleden ouden tyds, want ik ben God, en daer is voorts meer geen God, noch daer is iemand myns gelyke :

10. Verkondigende het laetste van het beginsel, en van het beginsel dat er nog niet gedaen is, zeggende : Myn raed zal staen, en al myn wille zal geschieden :

11. Roepende van het oosten den vogel, en van verren lande den man van mynen wille : en ik heb gesproken, en ik zal het aenbrengen : ik heb het geschapen, en ik zal het doen.

12. Hoort my gy die hard van herte zyt, die verre zyt van de regtveerdigheyd.

13. Ik heb myne regtveerdigheyd naby gebragt, en zy zal niet verre gesteld worden, en myne zaligheyd zal niet toeven. Ik zal in Sion zaligheyd geven, en in Israël myne glorie.

HET XLVII. KAPITTEL.

De vernedering van Babylon wordt voorzeyd, mits hare hooverdigheyd, en wreedheyd, over de gevangene Joden; en om dat zy in toovenaers hare hoop gesteld hoeft.

1. Daelt neder, zit in het stof gy maegd dochter van Babylonien, zit op de aerde : daer is geen stoel voor de dochter der Chaldeen, want gy zult voortaen niet meer genoemd worden week en teeder.

2. Neemt den molen en maelt meel: maekt bloot uwe leelykheyd, ontdekt uwe schoudere, ontdekt uwe beenen, gaet door de vloeden.

3. Uwe schande zal ontdekt worden, en uwe versmadelykheyd zal gezien worden : ik zal wrake nemen, en my zal geen mensch wederstaen.

4. Onzen verlosser, den Heer der heyrscharen is zyn naem, den heyligen van Israël.

5. Zit zwygende, en gaet in de duysternissen dochter der Chaldeen : want gy zult voorts niet genoemd worden de vrouw der koningryken.

6. Ik ben gram op myn volk, ik heb myne erfenisse besmet, en ik heb ze gegeven in uwe hand : gy hebt hun geene bermhertigheden gesteld : op den ouden hebt gy uw jok zeer bezwaerd.

7. En gy hebt gezeyd : In der eeuwigheyd zal ik vrouw wezen : gy hebt deze dingen op uw hert niet geleyd, noch gy zyt uws uyterste gedachtig geweest.

8. En nu hoort dit gy delicate, en vrylyk woonende, die zegt in uw hert :

Ik ben het, en behalve my is daer niemand meer : ik zal geene weduwe zitten, en ik zal geene onvruchtbaerheyd weten.

9. Deze twee zullen u onverzienlyk komen in eenen dag, onvruchtbaerheyd en weduwschap. Allegader zyn zy op u gekomen om de menigte uwer tooveryen, en om de onmatelyke hardheyd uwer toovenaers.

10. En gy hebt betrouwen gehad in uwe kwaedheyd, en gy hebt gezeyd : Daer is niemand die my ziet. Uwe wysheyd en deze uwe wetenheyd heeft u bedrogen. En gy hebt gezeyd in uw hert : Ik ben het, en anders geene.

11. Het kwaed zal over u komen, en gy zult zynen oorsprong niet weten : en de ellendigheyd zal op u vallen, dewelke gy niet zult kunnen verzoenen : u zal onverzienlyk katyvigheyd overkomen, die gy niet weten zult.

12. Staet met uwe toovenaers, en met de menigte uwer tooveryen, in dewelke gy gearbeyd hebt van uwe jongheyd af, of u by aventure iets helpen mogte, of dat gy mogt sterker worden.

13. Gy hebt gefalgeerd in de menigte uwer raden : laet de waerzeggers des hemels staen en u behouden, die de sterren aenschouwden, en telden de maenden, dat zy daeruyt u zouden verkondigen de dingen die u toekomende zyn.

14. Ziet zy zyn geworden als stroo, het vuer heeft ze verbrand : zy zullen hunne ziel niet verlossen van de hand der vlamme : het zyn geene gloeyende kolen, daer zy af warm mogten worden, noch het is een heerd, dat zy daeraen zitten zouden.

15. Alzoo zyn u geworden alle de dingen daer gy in gearbeyd hadt : uwe kooplieden van uwe jongheyd, een iegelyk heeft in zynen weg gedoold : daer is niemand die u behoude.

HET XLVIII. KAPITTEL.

De straffinge die hy in het xl. Kapittel begonnen heeft, besluyt hy hier, als in eene somme : hy verwyt hun hunne overtredinge en ontrouwe.

1. Hoort dit gy huys van Jacob, die Israël genoemd wordt met den name, en die uyt de wateren van Juda gekomen zyt, die daer zweert in den naem des Heeren, en gedachtig zyt Israëls God, niet in de waerheyd noch in de regtveerdigheyd.

2. Want van de heylige stad zyn zy geroepen, en op den God van Israël zyn zy gevestigd : Heere der heyrscharen is zynen naem.

3. De eerste dingen heb ik van toen verkondigd, en uyt mynen mond zyn zy uytgegaen, en ik heb ze doen hooren : onverzienlyk heb ik het gewrocht, en zy zyn gekomen.

4. Want ik wist wel dat gy hard zyt, en dat uw nek eene yzeren zenuwe is, en uw voorhoofd metalen.

5. Ik heb het u te voren gezeyd van toen : eer zy kwamen zoo heb ik het u te kennen gegeven, opdat gy by aventure niet zeggen zoudt : Myne afgoden hebben deze dingen gedaen, en myne gesnedene en gegotene beelden hebben deze dingen bevolen.

6. Dat gy gehoord hebt, beziet het al : maer hebt gy het verkondigd? Ik heb u nieuwe dingen doen hooren van toen, et zy zyn bewaerd geweest die gy niet weet :

7. Nu zyn die geschapen, en niet van dien tyd : en voor den dag, en gy hebt ze niet gehoord, dat gy by aventure niet zegt : Ziet ik heb ze geweten.

8. Gy hebt ze noch gehoord, noch gekend, noch uwe oor is van toen geopend geweest : want ik weet dat gy overtredende overtreden zult, en eenen overtreder van den buyk heb ik u genoemd.

9. Om myns naems wille zal ik mynen toorn verre weg doen : en met mynen lof zal ik u breydelen, opdat gy niet vergaet.

10. Ziet ik heb u gelouterd, maer niet als zilver, ik heb u uytverkoren gemaekt in den oven der armoede.

11. Om mynent wille, om mynent wille zal ik het doen, dat ik niet geblasphemeerd worde : en myne glorie zal ik geenen anderen geven.

12. Hoort my Jacob, en Israël denwelken ik roep : ik zelve, ik ben den eersten en den laetsten.

13. En myne hand heeft de aerde gefondeerd, en myne regter hand heeft de hemelen gemeten : ik zal ze roepen, en zy zullen te zamen staen.

14. Wordt vergaderd gy allegader, en

hoort : wie van dien heeft deze dingen verkondigd? Den Heer heeft hem bemind, hy zal zynen wille doen in Babylonien, en zynen arm in de Chaldeen.

15. Ik, ik heb gesproken, en heb hem geroepen : ik heb hem aengebragt, en zyn weg is voorspoedig geworden.

16. Komt tot my, en hoort dat : ik heb van het beginsel in het verborgen niet gesproken : van den tyd eer dat het geschiedde zoo was ik daer : en nu heeft my den Heer God gezonden, en zyn geest.

17. Dit zegt den Heer uw verlosser, den heyligen van Israël : Ik ben den Heer uw God, leerende u oorbaerlyke dingen, regerende u in den weg daer gy in wandelt.

18. Och of gy myne geboden waergenomen hadt : zoo zoude uw vrede als eenen vloed gemaekt zyn geweest, en uwe regtveerdigheyd als de golven der zee.

19. En uw zaed zoude als zand geweest zyn, en het geslachte uws buyks als zyne steenkens : het zou niet verstorven zyn, en zyn naem zoude niet vergaen zyn van mynen aenzigte.

20. Gaet uyt Babylonien, vliedt van de Chaldeen, in de stemme des verheugens verkondigt : maekt dat men dit hoore, en brengt het uyt tot aen de uytersten der aerde. Zegt : Den Heer heeft zynen knecht Jacob verlost.

21. Zy hebben geenen dorst gehad in de woestyne, toen hy ze uytleydde : hy heeft hun water uyt den steen voortgebragt, en hy heeft de steenrotse gekloven, en de wateren hebben gevloeyd.

22. De ongoddelyken hebben geenen vrede, zegt den Heer.

HET XLIX. KAPITTEL.

Onder den persoon des profeets wordt de toekomste en het officie van Christus beschreven, en ingebragt dat de zaligheyd niet alleen den Joden, maer ook den heydenen gegeven wordt.

1. Hoort toe gy eylanden, en luystert toe gy volken van verre : Den Heer heeft my van den buyk geroepen, van myns moeders buyk is hy myns naems gedachtig geweest.

2. En hy heeft mynen mond gesteld als een scherp zweerd : in de schaduwe zyner hand heeft hy my beschermd, en hy heeft my gesteld als eenen uytgekoren pyl : in zynen pylkoker heeft hy my verborgen.

3. En hy heeft my gezeyd : Myn knecht zyt gy Israël, want in u zal ik gloriëren.

4. En ik heb gezeyd : Te vergeefs heb ik gearbeyd, zonder zake, en ydelyk heb ik myne sterkheyd verdaen : zoo is dan myn oordeel by den Heer, en myn werk by mynen God.

5. En nu zegt den Heer, scheppende my uyt den buyk zich tot eenen knecht, dat ik Jacob wederom brengen zoude tot hem, en Israël zal niet vergaderd worden : en ik ben geglorificeerd geweest in des Heeren oogen, en myn God is myne sterkheyd geworden.

6. En hy heeft gezeyd : Het is luttel dat gy my zoudt een knecht zyn om te verwekken de geslachten van Jacob, en om den overgebleven gist van Israël te bekeeren : Ziet ik heb u gegeven tot een licht der heydenen, dat gy myne zaligheyd zyn zoudt tot het uyterste der aerde :

7. Dit zegt den Heere den verlosser van Israël, zyn heyligen, tot eene versmadelyke ziele, tot een verfoeyd volk, tot den knecht der heeren : De koningen zullen zien, en de prinsen zullen te zamen opstaen, en zy zullen aenbidden om den Heer, want hy getrouw is, en den heyligen van Israël die u verkoren heeft.

8. Dit zegt den Heer : In den aengenamen tyd heb ik u verhoord, en in den dag der zaligheyd heb ik u geholpen : en ik heb u bewaerd, en ik heb u gegeven tot een verbond des volks, dat gy de aerde verwekken zoudt, en bezitten de verstrooyde erfenissen :

9. Dat gy zeggen zoudt dengenen die gevangen zyn : Gaet uyt : en dengenen die in duysternissen zyn: Wordt ontstopt. Op de wegen zullen zy weyden, en in alle effen plaetsen zyn hunne weyden.

10. Zy zullen noch honger noch dorst hebben, en de hitte en de zon zal ze niet slaen : want hun ontfermer zal ze regeren, en aen de fonteynen der wateren zal hy ze te drinken geven.

11. En ik zal alle myne bergen stellen tot eenen weg, en myne paden zullen verheven worden.

12. Ziet deze zullen van verre komen, en ziet die van het noorden en van de zee, en deze van zuydenland.

13. Looft gy hemelen, en verheugt u gy aerde, en gy bergen zingt den lof met jolyt: want den Heer heeft zyn volk vertroost, en zyner armen zal hy ontfermen.

14. En Sion heeft gezeyd: Den Heer heeft my verlaten, en den Heer heeft myns vergeten.

15. Is het mogelyk dat eene vrouw zoude haer sprakeloos kind vergeten, dat zy niet zoude ontfermen den zoon haers buyks? en al ware het dat zy het vergate, ik zal nogtans uws niet vergeten.

16. Ziet in myne handen heb ik u beschreven: uwe muren zyn altyd voor myne oogen.

17. Uwe timmerlieden zyn gekomen: uwe verdervers en verstrooyers zullen van u uytgaen.

18. Heft op uwe oogen in het ronde en ziet, alle deze zyn vergaderd, zy zyn u gekomen: ik leef, zegt den Heer, dat gy met alle deze zult als met een sieraed gekleed worden, en gy zult ze u zelven omhangen als eene bruyd.

19. Want uwe woestynen, en uwe verlatene plaetsen, en het land uwer vervallinge, zullen nu te enge zyn voor de bewooners, en zy zullen verre ter vlugt gedreven worden die u verslonden.

20. Nog zullen de kinderen uwer onvruchtbaerheyd in uwe ooren zeggen: De plaets is my eng, maekt my ruymte dat ik woonen mag.

21. En gy zult zeggen in uw herte: Wie heeft my deze voortgebragt? ik ben onvruchtbaer en niet barende, overgevoerd en gevangen: en wie heeft deze opgevoed? ik ben eene verlatene en alleene: en waer waren deze?

22. Dit zegt den Heer den God: Ziet ik zal tot de heydenen myne hand opheffen, en tot de volken zal ik myn teeken verheffen. En zy zullen uwe zonen brengen in de armen, en uwe dochteren zullen zy op de schouderen dragen.

23. En de koningen zullen uwe voedsterheeren zyn, en de koninginnen uwe voedsteren: met geneygden hoofden ter aerde zullen zy u aenbidden, en het stof uwer voeten zullen zy lekken. En gy zult weten dat ik den Heer ben, over wien niet zullen beschaemd worden die hem verwachten.

24. Zal den roof van den sterken genomen worden? of dat gevangen is van den vromen, zal dat mogen ontslagen wezen?

25. Want dit zegt den Heer: Waerachtiglyk dat gevangen is, zal van den sterken genomen worden: en dat weggenomen is van den vromen, zal behouden worden. Maer degene die u geoordeeld hebben zal ik oordeelen, en uwe kinderen zal ik behouden.

26. En ik zal uwe vyanden spyzen met hun vleesch: en als met moste zullen zy met hunnen bloede dronken worden: en alle vleesch zal weten dat ik den Heer ben u ontslagende, en uw verlosser den sterken van Jacob.

HET L. KAPITTEL.

De Synagoge had zich beklaegd, voor dat zy van God verlaten was: Nu zoo toont hy dat het zyne schuld niet is, maer hare ondankbaerheyd, want zy hem verbolgen heeft met den vuylen dienst der afgoden.

1. Dit zegt den Heer: Welk is dezen scheybrief van uwe moeder, waermede ik ze verlaten heb? of wie is myn schuldheer denwelken ik u verkocht heb? ziet om uwe ongeregtigheyd zyt gy verkocht, en om uwe booze overdaed heb ik uwe moeder verlaten.

2. Want ik ben gekomen, en daer was niemand: ik heb geroepen, en daer was niemand die het hoorde. Is myne hand verkort en gekleynd, dat ik niet zoude kunnen verlossen? of is in my geene magt om te bevryden? Ziet door myne straffinge zal ik de zee verwoest maken, ik zal de vloeden tot eene drooge plaets stellen: de visschen zullen verrotten zonder water, en zy zullen sterven van dorst.

3. Ik zal de hemelen overtrekken met duysternissen, en eenen zak zal ik hun overdeksel stellen.

4. Den Heer heeft my eene welgeleerde tonge gegeven, dat ik weten zoude te onderhouden dengenen die vermoeyd is met den woorde: hy regt op des morgens, des morgens regt hy my de oore op, dat ik hem hooren zoude als den meester.

5. Den Heer God heeft my de oore geopend, en ik zeg er niet tegen: ik ben niet achterwaerts gegaen.

6. Myn ligchaem heb ik gegeven den slaenden, en myne wangen den uytrukkenden : myn aenzigt heb ik niet afgekeerd van de berispende en bespouwende.

7. Den Heer den God is myn helper, daerom ben ik niet beschaemd : daerom heb ik myn aenzigt gesteld als eenen allerhardsten steen, en ik weet dat ik niet zal beschaemd worden.

8. Hy is naby die my regtveerdig maekt, wie zal tegen my spreken? laet ons te zamen staen, wie is myn tegenpartyder? hy kome tot my.

9. Ziet den Heer den God is myn helper : wie is er die my verdoemen mag? Ziet zy zullen allegader als een kleed versleten worden, de motte zal ze eten.

10. Wie is er van u den Heer vreezende, hoorende de stemme zyns knechts? die in de duysternissen gewandeld heeft, en dien geen licht is dat hy hope in den naem des Heeren, en steune op zynen God.

11. Ziet gy zyt allegader het vuer ontstekende, omgord met vlammen, wandelt in het licht uws vuers, en in de vlammen die gy ontstoken hebt : van myne hand is u dit geschied, in pynen zult gy slapen.

HET LI. KAPITTEL.

Hy vermaent Sion dat zy door het exempel van Abraham, wien God de beloften volbragt heeft, ook vast betrouwe dat zy dien beloofden troost verwerwen zal : Dan spreekt hy veel van de zaligheyd der kerke, die door Christus geschieden zal, en van de vernederinge van hare vyanden.

1. Hoort my die daer volgt dat regtveerdig is, en die den Heere zoekt : merkt op den steen, daer gy uyt gehouwen zyt, en op het hol des puts daer gy af gesneden zyt.

2. Merkt op Abraham uwen vader, en op Sara die u gebaerd heeft : want ik heb hem maer een geroepen, en ik heb hem gebenedyd, en ik heb hem vermenigvuldigd.

3. Den Heer dan zal Sion vertroosten, en hy zal vertroosten alle hare vervallingen : en hy zal hare verwoestheyd stellen als hertenlust, en hare verlatenheyd als den hof des Heeren. Blydschap en vrolykheyd zal daerin gevonden worden, dank en lofzang.

4. Merkt op my myn volk, en myn geslachte hoort my : want eene wet zal van my uytgaen, en myn oordeel zal ten lichte der volken rusten.

5. Myn regtveerdigen is naby, myn zaligmaker is uytgegaen, en myne armen zullen de volken oordeelen : my zullen de eylanden verwachten, en mynen arm zullen zy verbeyden.

6. Heft opwaerts ten hemel uwe oogen, en beziet onder de aerde nederwaerts : want de hemelen zullen als een rook smelten, en de aerde zal als een kleed versleten worden, en hare bewooners zullen als deze vergaen : Maer myne zaligheyd zal in der eeuwigheyd wezen, en myne regtveerdigheyd zal niet gebreken.

7. Hoort my, gy die den regtveerdigen kent myn volk, myne wet is in hunne herten : wilt niet ontzien het verwyt der menschen, en hunne blasphemien wilt niet vreezen.

8. Want gelyk een kleed alzoo zal ze den worm eten : en als wol zoo zal hen de motte verslinden : Maer myne zaligheyd zal in der eeuwigheyd wezen, en myne regtveerdigheyd tot de geslachten der geslachten.

9. Staet op, staet op, doet sterkheyd aen u gy arm des Heeren : staet op gelyk van ouds hier voortyds, in de geslachten der eeuwen. Hebt gy niet den hooveerdigen geslagen, den draek gewond?

10. Hebt gy niet de zee verdroogd, het water van de magtige diepte : die de diepte der zee tot eenen weg gesteld hebt, dat de verlosten daerdoor gaen zouden?

11. En nu die verlost zyn van den Heere, zullen wederom komen, en zy zullen in Sion komen lovende, en eeuwige blydschap zal zyn op hunne hoofden, blydschap en vrolykheyd zullen zy houden, pyne en zuchtinge zullen vlieden.

12. Ik, ik zelve zal u vertroosten : wie zyt gy dat gy vreezen zoudt van eenen sterfelyken mensch, en van des menschen zoon, denwelken als hooy verdorren zal?

13. En gy hebt vergeten den Heer uwen maker, die de hemelen gespannen heeft, en de aerde gefondeerd : en gy hebt gevreesd doorgaens den gan-

schen dag van het aenzigt zyns toorns, die u kwelde en voorgenomen had te verderven : waer is nu den razenden toorn des kwellers ?

14. Haestelyk zal hy komen gaende om open te doen, en hy zal niet doodslaen tot de gansche vernielinge, noch zyn brood zal gebreken.

15. Maer ik ben den Heer uw God, die de zee verstoor, en hare baren heffen op : Heere der heyrscharen is myn naem.

16. Ik heb myne woorden gesteld in uwen mond, en in de schaduwe myner hand heb ik u beschermd, dat gy de hemelen planten zoudt, en de aerde fonderen : en tot Sion zeggen : Myn volk zyt gy.

17. Wordt verheven, wordt verheven, staet op Jerusalem, die gedronken hebt uyt de hand des Heeren den kelk zyner gramschap : tot den grond van den kelk des slaeps hebt gy gedronken, en gy hebt gedronken tot den giste.

18. Daer is niemand die ze onderhoude van alle de kinderen die zy voortgebragt heeft : en daer is niemand die hare hand aengrypt uyt alle de kinderen die zy opgevoed heeft.

19. Twee dingen zyn er die u tegen gekomen zyn : wie zal bedroefd worden over u? verwoestheyd, en vernieling, en den honger, en het zweerd, wie zal u vertroosten?

20. Uwe kinderen zyn verworpen, zy hebben geslapen in het begin van alle wegen, als eene bestrikte wilde geyte : vol van des Heeren verbolgenheyd, van de straffinge uws Gods.

21. Daerom hoort dit gy arm vrouwken, en dronken niet van wyne.

22. Dit zegt uw heerschapper den Heer, en uw God, die vechten zal voor zyn volk : Ziet ik heb van uwe hand genomen den kelk des slaeps, den grond van den kelk myner verbolgenheyd, gy zult dien voorts niet meer drinken.

23. En ik zal dien stellen in hunne hand, die u vernederd hebben, en uwer ziele gezeyd hebben : Buygt u, dat wy daerover doorgaen : en gy hebt uw lighchaem gesteld als aerde, en als eenen weg den voorbygaenders.

HET LII. KAPITTEL.

Hy verwekt Sion, dat is de kerk, tot troost om zyne verlossing, hy vermaent van den ingang van Israël in Egypten, en verlossinge van Assur, hy pryst de evangelische predikanten.

1. Staet op, staet op, doet aen uwe sterkheyd Sion, doet aen de kleederen uwer glorie Jerusalem stad des heyligen : want den onbesneden en onzuyveren zal voorts niet meer maken door u te gaen.

2. Schudt u uyt het stof, staet op, zit Jerusalem : ontbindt de banden van uwen hals, gy gevangene dochter van Sion.

3. Want dit zegt den Heer : Om niet zyt gy verkocht, en zonder geld zult gy gelost worden.

4. Want dit zegt den Heer God : In Egypten is myn volk nedergedaeld eerstmael, om dat het daer een uytlandsche bewooner zyn zoude : en Assur heeft zonder eenige oorzake hem geweldig onregt gedaen.

5. En is hier iets voor my, zegt den Heer, aengezien dat myn volk om niet weggeleyd is? Hunne heerschappers doen ongeregtiglyk, zegt den Heer, en altoos den geheelen dag wordt mynen naem geblasphemeerd.

6. Daerom zal myn volk mynen naem weten in dien dag : want ziet ik zelf, die daer sprak, ben tegenwoordig.

7. Hoe schoon zyn op de bergen de voeten van dengenen die den vrede verkondigt en preekt : die het goed verkondigt, die de zaligheyd preekt, zeggende tot Sion : Uw God zal regeren !

8. De stemme uwer wachters : zy hebben de stemme opgeheven, zy zullen te zamen loven : want zy zullen het oog aen oog zien als den Heer Sion zal bekeerd hebben.

9. Verblydt u en looft te zamen gy woestynen van Jerusalem : want den Heer heeft zyn volk vertroost, hy heeft Jerusalem verlost.

10. Den Heer heeft zynen heyligen arm bereyd in de oogen van alle de heydenen : en alle de hoeken der aerde zullen zien de zaligheyd onzes Gods.

11. Gaet weg, gaet weg, gaet daer uyt, het besmette wilt niet aentasten : gaet uyt het midden van haer, wordt gezuyverd die des Heeren vaten draegt.

12. Want gy zult met geen gerucht

uytgaen, noch gy zult met der vlugte haestelyk loopen : want den Heer zal voor u gaen, en God van Israël zal u vergaderen.

13. Ziet myn knecht zal het verstaen, hy zal verheven worden en opgevoerd, en hy zal zeer hoog wezen.

14. Gelyk er velen over u verbaesd zyn geweest, alzoo zal zyn aenzien onder de mannen zonder glorie wezen, en zyne gedaente onder de zonen der menschen.

15. Dezen zal veel heydenen besproeyen, over hem zullen de koningen hunnen mond toe houden : want denwelken van hem niet verteld was, die hebben het gezien : en die het niet gehoord hadden, hebben het aengemerkt.

HET LIII. KAPITTEL.

Eene schoone profetie van de passie onzes Heeren Jesus van zyne dood voor onze zonden, en hoe dat hy voor ons versmaed geweest is, van syne glorie en verheffinge, en van de menigte der geloovenden.

1. Wie heeft onzen gehoore geloofd? en wien is den arm des Heeren geopenbaerd?

2. En hy zal opgaen als een spruytken voor hem, en gelyk een wortel van de dorstige aerde : hy heeft geene gedaente noch schoonheyd : en wy hebben hem gezien, en daer was geen aenschouwen, en wy hebben hem begeerd :

3. Versmaed en den laetsten der mannen, eenen man vol smarten, en krankheyd beproevende : en als verborgen was zyn aenzigt en versmaed, waerom dat wy hem ook niet geacht hebben.

4. Voorwaer hy heeft onze kwalen geleden, en onze smarten heeft hy gedragen : en wy hebben hem geacht als eenen melaetschen en geslagen van God, en vernederd.

5. Maer hy is gewond geweest om onze boosheden, en gekwetst om onze groote misdaden : de kastydinge onzes vredes was op hem, en met zyne stramen zyn wy genezen.

6. Wy allegader hebben als schapen gedoold, een iegelyk is in zynen weg afgeweken : en den Heer heeft op hem geleyd de boosheyd van ons allen.

7. Hy is geofferd geweest, om dat hy het gewild heeft, en hy heeft zynen mond niet opengedaen : als een schaep zal hy ter doodinge geleyd worden, en als een lam voor dengenen die het scheert, zal hy stom wezen, en hy zal zynen mond niet opendoen.

8. Van de bangheyd en van het oordeel is hy weggenomen : wie zal zyne generatie uytspreken? want hy is afgesneden van de aerde der levenden : om de groote misdaed myns volks heb ik hem geslagen.

9. En hy zal de ongoddelyken geven voor de begravinge, en den ryken voor zyne dood : om dat hy geene boosheyd gedaen heeft, noch bedrog in zynen mond geweest is.

10. En den Heer heeft hem willen heel in stukken breken in de krankheyd : is het dat hy voor de zonde zyne ziel stelt, zoo zal hy langdurig zaed zien, en den wil des Heeren zal door zyne hand voorspoedigen voortgang hebben.

11. Om dat zyne ziel gearbeyd heeft, zal hy zien en verzaed worden : door zyne kennisse zal er dezen myn regtveerdig knecht veel regtveerdig maken, en hunne boosheden zal hy dragen.

12. Daerom zal ik er hem zeer veel bedeylen, en der sterken rooven zal hy deylen, om dat hy ter dood zyne ziel gelevered heeft, en dat hy met den misdadigen gerekend is geweest : en hy heeft de zonden van velen gedragen, en voor de overtreders gebeden.

HET LIV. KAPITTEL.

Hy verwekt de kerk tot blydschap, belovende dat zy meerder in getal zal zyn dan de synagoge, en dat zy door Gods bescherminge zal in eeuwige Gods bewaernisse leven.

1. Looft gy onvruchtbare die niet baert : zingt lof en briescht die niet baerde : want meer kinderen heeft de verlatene, dan degene die eenen man heeft, zegt den Heer.

2. Verbreydt de plaetse uwer tente, en rekt uyt de vellen van uwe tabernalen, en spaert niet : maekt uwe zeelkens lang, en maekt uwe spannagelen vast.

3. Want gy zult u daerdoor maken ter regter en ter slinker zyden : en uw zaed zal de heydenen beërven, en het zal de verlatene steden bewoonen.

4. Wilt niet vreezen, want gy zult niet ter schande worden, noch gy zult van schaemten rood worden: want gy zult u niet schamen, want gy zult de beschaemdheden uwer jongheyd vergeten, en het verwyt van uw weduwschap zult gy voortaen niet meer gedenken.

5. Want hy zal heerschappy over u hebben die u gemaekt heeft; den Heer der heyrscharen is zyn naem: en uw verlosser den heyligen van Israël zal den God van geheel aerdryk genoemd worden.

6. Want als eene verlatene vrouwe en treurig van geeste heeft u den Heer geroepen, en eene huysvrouwe van de jongheyd af verworpen, heeft uwen God gezeyd.

7. Eenen oogenblik en een luttelken heb ik u verlaten, en met groote bermhertigheden zal ik u vergaderen.

8. In eenen oogenblik der verbolgenheyd heb ik myn aenzicht een weynig van u verborgen, en in eene eeuwige bermhertigheyd heb ik uws ontfermt: heeft gezeyd uw verlosser den Heer.

9. Dit is my als in de dagen van Noë, denwelken ik gezworen heb, dat ik de wateren van Noë voorts niet meer brengen zoude op de aerde: alzoo heb ik gezworen dat ik op u niet gram zyn zoude, en dat ik u niet straffen zoude.

10. Want de bergen zullen bewogen worden, en de heuvelen zullen beven: maer myne bermhertigheyd zal van u niet scheyden, en het verbond van mynen vrede zal niet verroerd worden: heeft gezeyd uw ontfermer den Heer.

11. Gy arme met het onweder geslagen zonder eenigen troost. Ziet ik zal uwe steenen vervolgens leggen, en ik zal u fonderen met saffieren.

12. En ik zal stellen van jaspissteen uw voorgeweer: en uwe poorten van gesnedene steenen, en alle uwe palen met lustige steenen:

13. Alle uwe kinderen geleerd van den Heer: en veelheyd des vredes uwen kinderen.

14. En met regtveerdigheyd zult gy gefondeerd worden: gaet verre van de valsche beschuldinge, want gy zult niet vreezen: en van de verschriktheyd, want die zal u niet genaken.

15. Ziet den vreemden bywooner zal komen, die met my niet was: die wylen uw vreemdeling was, zal met u verzaemd worden.

16. Ziet ik heb den smid geschapen, blazende in het vuer de kolen, en voortbrengende een instrument tot zynen werke, en ik heb den doodslager geschapen om te vernielen.

17. Alle instrument dat gemaekt is tegen u, zal niet voorspoedig wezen: en alle tonge die u wederstaet in het oordeel, zult gy oordeelen. Dit is de erfenisse van des Heeren dienaers, en hunne regtveerdigheyd by my, zegt den Heer.

HET LV. KAPITTEL.

Een iegelyk wordt geroepen tot het geloof: de goddeloozen worden van hunne zonden achter geroepen, want God bermhertig is, en waerachtig in zyne beloften.

1. Alle gy dorstigen komt tot de wateren: en die geen geld hebt komt haestelyk, koopt, en eet: komt, koopt zonder geld, en zonder eenige wisselinge, wyn en melk.

2. Waerom hangt gy uw geld, en niet aen brooden, en uwen arbeyd, en niet tot verzaedheyd? Hoort my hoorende, en eet het goed, en uwe ziel zal in de vettigheyd verlustigd worden.

3. Neygt uwe oor, en komt tot my: hoort, en uwe ziel zal leven, en ik zal met u een eeuwig verbond maken, Davids getrouwe bermhertigheden.

4. Ziet ik heb hem gegeven tot eenen getuyge den volken, tot eenen vorst en meester den heydenen.

5. Ziet het volk dat gy niet kendet zult gy roepen: en de heydenen die u niet gekend hebben, zullen tot u loopen, om den Heere uwen God, en den heyligen van Israël, want hy u geglorificeerd heeft.

6. Zoekt den Heer als hy mag gevonden worden: roept hem aen als hy by is.

7. Dat den ongoddelyken verlaet zynen weg, en den ongeregtigen man zyne gedachten, en laet hem wederkeeren tot den Heere, en hy zal zyns ontfermen, en tot onzen God: want hy overt in het vergeven.

8. Want myne gedachten zyn uwe gedachten niet: noch uwe wegen zyn myne wegen, zegt den Heer.

9. Want gelyk de hemelen verheven worden van de aerde, alzoo zyn myne wegen verheven van uwe wegen, en myne gedachten van uwe gedachten.

10. En gelyk den regen en den sneeuw nederdaelt van den hemel, en keert daer voorts niet wederom, maer maekt de aerde dronken, en begiet die, en doet die uytspruyten, en geeft zaed den zaeyer, en brood den eter :

11. Alzoo zal myn woord zyn, dat uyt mynen mond gaen zal : het zal tot my niet ledig wederkeeren, maer het zal doen al dat ik gewild heb, en het zal voorspoedig wezen in de dingen daer ik het toe gezonden heb.

12. Want in blydschap zult gy uytgaen, en in vrede zult gy geleyd worden : de bergen en heuvelen zullen voor u lof zingen, en alle de boomen des lands zullen met de handen te zamen slaen.

13. Voor kleyn distelachtig onkruyd zullen abeelboomen opgaen : Voor netelen zal mirtus wassen : en den Heer zal vernaemd wezen tot een eeuwig teeken, dat niet zal afgenomen worden.

HET LVI. KAPITTEL.

Hoe Gods huys een huys der beden is : en hoe gestraft worden de onnuttige herders van Israël.

1. Dit zegt den Heer : Onderhoudt het oordeel, en doet regtveerdigheyd : want myne zaligheyd is naby om te komen, en myne regtveerdigheyd om geopenbaerd te worden.

2. Zalig is den man, die dat doet, en des menschen zoon, die dat aengrypen zal : bewarende den sabbat, dat hy dien niet ontzuyvere, bewarende zyne handen dat hy geen kwaed doe.

3. En den zoon des vreemdelings die den Heere aenkleeft spreke niet, zeggende : Met eene verscheydinge zal den Heer my scheyden van zynen volke. En den gesneden man zegge niet : Ziet ik ben een dorren boom.

4. Want dit zegt den Heer den gesneden mannen : Zoo wie myne sabbatten bewaren, en verkiezen dat ik gewild heb, en houden myn verbond :

5. Dien zal ik in myn huys en binnen myne muren plaets geven, en eenen beteren naem dan der zonen en dochteren : eenen eeuwigen naem zal ik hun geven, die niet vergaen zal.

6. En de kinderen des vreemdelings die den Heer aenhangen, dat zy hem eeren zouden, en zynen naem liefhebben, opdat zy hem tot dienaers zyn zouden : alle die den sabbat bewaert dat hy dien niet besmette, en houdende myn verbond :

7. Ik zal die aenbrengen op mynen heyligen berg, en ik zal ze verblyden in het huys myns gebeds : hunne heelbrandofferanden en hunne slagtofferanden zullen my behagen op mynen autaer : want myn huys zal een huys des biddens genoemd worden alle den volken.

8. Den Heer den God, die Israëls verstrooyden vergadert, spreekt : Nog zal ik tot hem vergaderen zyne vergaderden.

9. Alle gy beesten des velds komt om te verslinden, alle gy beesten der boschagien.

10. Hunne wachters zyn alle blind, zy allegader hebben het niet geweten : stomme honden die niet bassen kunnen, ziende ydelheden, slapende, en droomen liefhebbende.

11. En de alleronschamelste honden hebben van geene verzaedheyd geweten : de herders zelven hebben de verstandigheyd niet geweten : zy zyn allegader in hunnen weg afgeweken, een iegelyk tot zyne gierigheyd, van den oversten tot den laetsten.

12. Komt laet ons wyn nemen, en laet ons vervuld worden met dronkenschap : en gelyk het heden is, zoo zal het morgen ook zyn, en nog veel meer.

HET LVII. KAPITTEL.

God verwyt den boozen hunne afgodery en andere zonden, zeggende : dat zy zullen vernederd zyn, maer die zich bewaren willen, wordt peys en troost toegezeyd, het hert der boozen is als eene ziedende zee.

1. Den regtveerdigen vergaet, en daer is niemand die het overdenkt in zyn hert : en de bermhertige mannen worden weggeraept, want daer is niemand die het verstaet : want voor de kwaedheyd is den regtveerdigen weggeraept.

2. Laet den vrede komen, laet hem rusten in zyne slaepkamer, die gewandeld heeft met zyn regt bestier.

3. Maer komt herwaerts aen gy kinderen der waerzegster : gy zaed des overspelers en der onkuysche vrouwe.

4. Met wien hebt gy uwen spot gehadt? over wien hebt gy den mond opgespeerd, en de tonge uytgestoken? zyt gy niet booze kinderen, een logenachtig zaed?

5. Die uwen troost neemt in de goden onder alle looverachtig hout, ten offer doodende de kleyne kinderkens in de beken, onder de hooguytstekende steenrotsen?

6. In de deelen der beke is uw deel, dit is uw erflot: en hun hebt gy drankoffer vergoten en sacrificie geofferd, zal ik over deze dingen niet verbolgen zyn?

7. Op den hoogen en verheven berg hebt gy uw bedde gesteld, en daerop zyt gy geklommen dat gy uwe slagtofferanden ten offer dooden zoudt.

8. En achter de deur en achter den deurstyl hebt gy uwe gedenkenisse gesteld : want by my hebt gy ontdekt, en den overspeler ontvangen : gy hebt uw bed verbreyd, en met hen een verbond gemaekt : gy hebt hun bed bemind met onschamel handelinge.

9. En gy hebt u voor den koning versierd met zalve, en gy hebt uwe blanketselen vermenigvuldigd. Gy hebt uwe ambassaden verre henen gezonden, en gy zyt vernederd tot de hellen toe.

10. In de menigte uwer wegen hebt gy gearbeyd, gy hebt niet gezeyd : Ik zal rusten : het leven hebt gy naer uwe hand gevonden, daerom hebt gy niet gebeden.

11. Waervoor bezorgd zynde hebt gy gevreesd, om dat gy gelogen hebt, en myns niet gedachtig zyt geweest, noch gy hebt gedacht in uw hert? om dat ik zwygende ben, en als niet ziende, en gy hebt myns vergeten.

12. Ik zal uwe regtveerdigheyd verkondigen, en uwe werken zullen u niet baten.

13. Als gy roepen zult, zoo laet uwe vergaderden u verlossen, en den wind zal hen allegader wegvoeren, de lucht zal ze wegdragen : Maer die op my betrouwen heeft, zal de aerde beërven, en hy zal bezitten mynen heyligen berg.

14. En ik zal zeggen : Maekt den weg, geeft plaetse om te reyzen, wykt af van den wege, neemt de struykselen weg van myns volks weg.

15. Want dit zegt den Hoogen en verheven, woonende in de eeuwigheyd : en zynen heyligen naem is in de hoogte en in de heylige plaetse woonende, en met den gebroken en ootmoedigen geest : dat hy zoude levende maken den geest der ootmoedigen, en levendig maken het hert der rouwmoedigen.

16. Want ik zal niet eeuwiglyk kyven, noch ik zal tot den eynde gram wezen : want den geest zal van mynen aenzigte uytgaen, en de ademen zal ik maken.

17. Om de boosheyd van zyne gierigheyd ben ik gram, en heb hem geslagen : ik heb van u myn aenzigt verborgen, en ik ben verbolgen geweest : en hy is weggegaen dwalende in den weg zyns herten.

18. Zyne wegen heb ik gezien, en heb hem genezen, en hem wederom gebragt, en ik heb weder troost gegeven, hem en zynen droevigen.

19. Ik heb geschapen de vrucht der lippen den vrede, vrede hem die verre is, en die by is, heeft den Heer gezeyd, en ik heb hem genezen.

20. Maer de ongoddelyken zyn gelyk eene ziedende zee, die niet stille zyn kan, en hare baren loopen over ter vertredinge, en tot slyke.

21. Den ongoddelyken is geen vrede, zegt den Heer den God.

HET LVIII. KAPITTEL.

Hy berispt der Joden hypocrisie, toonende dat hun vasten God niet aengenaem is, en wat dat dien vasten vergezelschappen moet, hoe den sabbat moet onderhouden zyn, en wat loon zy hebben dien alzoo vierende.

1. Roept, houdt niet op, verheft uwe stem als eene trompet, en verkondigt mynen volke hunne groote misdaden, en den huyze van Jacob hunne zonden.

2. Want zy zoeken my van dage te dage, en zy willen myne wegen weten : als een volk dat regtveerdigheyd gedaen heeft, en het oordeel zyns Gods niet verlaten heeft : zy vragen van my de vonnissen der regtveerdigheyd : zy willen Gode naby komen.

3. Waerom hebben wy gevast, en gy hebt het niet aengezien : onze zielen verootmoedigd, en gy hebt het niet wil-

len weten? Ziet op uwen vastendag weet gy uwe beliefte te bekomen, en alle uwe schuldenaers maent gy.

4. Ziet gy vast tot kyvagien en twistkrygelheyd, en gy slaet met de vuyst ongoddelyk. Wilt niet vasten gelyk gy gedaen hebt tot heden toe, dat in het hooge uw geroep gehoord worde.

5. Is het alzulken vasten dat ik verkoren heb, dat een mensch den dag door zyne ziel pynige? is dat het vasten dat een mensch zyn hoofd kromme als eenen reep, en eenen zak en assche onderlegge? zult gy dit vasten noemen, en eenen dag den Heere aengenaem?

6. Is dit niet meer het vasten dat ik verkoren heb? ontbindt de bindselen der ongoddelykheyd, ontdoet de afpramende bondelkens, laet ze vry gaen die heel gebroken zyn, en scheurt af allerley bezwaringe.

7. Breekt den hongerigen uw brood, en de armen en dwalenden leydt in uw huys: als gy eenen naekten ziet, zoo dekt hem, en versmaedt uw vleesch niet.

8. Dan zal uw licht als een morgenstond uytbersten, en uwe gezondheyd zal snellyk voortkomen, en uwe regtveerdigheyd zal voor uw aenzigt gaen, en de glorie des Heeren zal u vergaderen.

9. Dan zult gy aenroepen, en den Heer zal het verhooren: gy zult roepen, en hy zal zeggen: Ziet, ik ben hier, is het dat gy van het midden van u de ketene wegneemt, en dat gy ophoudt van uwen vinger uyt te steken, en te spreken dat nergens toe dient.

10. Als gy den hongerigen uwe ziel zult uytgestort hebben, en dat gy de gepynigde ziele vervuld zult hebben, dan zal uw licht in de duysternissen opgaen, en uwe duysternissen zullen wezen als den middag.

11. En den Heer zal u altyd rust geven, en hy zal uwe ziel vervullen met klaer schynsel, en uwe gebeenten zal hy verlossen, en gy zult zyn als een gewaterden hof, en als eene waterfonteyn, wiens wateren niet gebreken zullen.

12. En in u zullen opgetimmerd worden de oude verwoeste plaetsen: gy zult ophalen de fondamenten der generatie en generatie: en gy zult genoemd worden een tuynmaker, afkeerende de wegen ter ruste.

13. Is het dat gy uwen voet van den sabbat afkeert, latende uwen wille te doen in mynen heyligen dag, en dat gy hem noemt den lustigen sabbat, en het glorieus heylig des Heeren, en dat gy hem glorificeert als gy uwe wegen niet doet, en dat uwe beliefte niet bevonden worde om woorden te hebben:

14. Dan zult gy op den Heere genoegte hebben, en ik zal u verheffen op de hoogte der aerde, en ik zal u spyzen met Jacobs uws vaders erfenisse, want den mond des Heeren heeft gesproken.

HET LIX. KAPITTEL.

God is wel magtig de Joden zalig te maken, maer hunne boosheden beletten dat zy niet zalig worden: van den razenden toorn Gods op de kwaden, en zoetigheyd op de goeden.

1. Ziet, de hand des Heeren is niet afgekort dat zy niet zoude kunnen zalig maken, noch zyne oor is bezwaerd dat zy niet zoude verhooren:

2. Maer uwe boosheden hebben afgescheyden tusschen u en uwen God, en uwe zonden hebben zyn aenzigt verborgen van u, dat hy het niet verhooren zoude.

3. Want uwe handen zyn besmet met bloede, en uwe vingeren met ongeregtigheyd: uwe lippen hebben logenen gesproken, en uwe tong spreekt ongeregtigheyd.

4. Daer is niemand die de regtveerdigheyd aenroept, noch die naer de waerheyd oordeelt: maer zy betrouwen zich op niet, en zy spreken ydelheden: met arbeyd zyn zy zwanger geweest, en ongeregtigheden hebben zy gebaerd.

5. Der adderen eyeren hebben zy gekipt, en der spinnengewebbe hebben zy geweven: zoo wie van hunne eyeren eet die zal sterven: en dat er gebroed is, zal tot eenen basiliscus openbersten.

6. Hunne webben zullen tot geen kleed wezen, noch zy zullen gedekt wezen met hunne werken: hunne werken zyn onnutte werken, en het werk der boosheyd is in hunne handen.

7. Hunne voeten loopen tot kwaed, en haesten zich dat zy onnoozel bloed uytstorten zouden: hunne gedachten zyn onnutte gedachten: verwoestheyd en vernielinge zyn in hunne wegen.

8. Zy hebben den weg des vredes niet gekend, en daer is geen oordeel in hunne gangen: hunne wegen zyn hun krom

geworden : alle die daerin treedt, weet van geenen vrede.

9. Daerom is het oordeel verre van ons geworden, en de regtveerdigheyd zal ons niet omvangen : wy hebben het licht verwacht, en ziet het zyn duysternissen : het schynsel, en wy hebben in duysternissen gewandeld.

10. Wy hebben als blinden den wand getast, en als een zonder oogen zoo hebben wy getast : wy hebben ons gestooten ten middage als in de duysternissen, in donkere plaetsen als dooden.

11. Wy zullen alle brieschen als beeren, en gelyk duyven overpeynzende zullen wy zuchten : wy hebben het oordeel verwacht, en het is niet : de zaligheyd, en zy is verre van ons geworden.

12. Want onze boosheden zyn vermenigvuldigd voor u, en onze zonden hebben ons hertaeld : want onze groote misdaden hebben wy over ons, en onze ongeregtigheden hebben wy gekend,

13. Zondigen, en liegen tegen den Heere : en wy zyn afgekeerd dat wy niet gaen zouden na den rugge van onzen God, opdat wy spreken zouden valsche beschuldinge en overtredinge : wy hebben ontvangen, en hebben van uyt er herte logentalen gesproken.

14. En het regte is te rugge gekeerd, en de regtveerdigheyd heeft verre gestaen : want de waerheyd is op de strate neêrgevallen, en de geregtigheyd heeft niet mogen binnenkomen.

15. En de waerheyd is geworden ter vergetenisse : en die van het kwaed geweken was, is ten roove geleverd : en den Heer heeft het gezien, en het scheen kwalyk voor zyne oogen, want daer geen regt is.

16. En hy heeft gezien dat er geen man is : en hy is vertwyfeld van zinnen geworden, dat er niemand was die hem schutten kwam : en zyn arm heeft hem zelven helpende ontslaen, en zyne regtveerdigheyd zelve heeft hem ondersteund.

17. Hy heeft de regtveerdigheyd aengedaen als een pansier, en den helm der zaligheyd is op zyn hoofd : hy heeft aengedaen de kleederen der wrake, en hy is overdekt als met eenen mantel des yvers.

18. Als tot der wrake, gelyk tot eene vergelding der verbolgenheyd zynen vyanden, en tot eene wedergevinge zynen vyanden : den eylanden zal hy van gelyken betalen.

19. En die uyt het westen zyn, zullen den naem des Heeren vreezen, en die van den opgang der zonne, zyne glorie: als hy zal komen als een geweldigen stroom, denwelken des Heeren geest dryft :

20. En voor Sion een verlosser zal komen, en voor degene die van de ongeregtigheyd wederkeeren in Jacob, zegt den Heer :

21. Dit is myn verbond met hen, zegt den Heer : Myn geest die in u is, en myne woorden die ik in uwen mond gesteld heb, zullen van uwen mond niet scheyden, en van uws zaeds mond, en van uws zaeds zaeds mond, zegt den Heer, van nu voorts aen tot in der eeuwigheyd.

HET LX. KAPITTEL.

De kerk wordt verwekt tot blydschap, want in haer Gods glorie lichtende is, tot dewelke veel natien komen zullen, en die niet komen, zullen verloren gaen : in haer zal Gods peys, regtveerdigheyd en lof gevonden zyn.

1. Staet op en wordt verlicht Jerusalem : want uw licht is gekomen, en de glorie des Heeren is over u opgegaen.

2. Want ziet, de duysternisse zal de aerde overdekken, en donkerheyd de volken : maer over u zal den Heer opgaen, en zyne glorie zal in u gezien worden.

3. En de heydenen zullen wandelen in uw licht, en de koningen in het schynsel van uwen opgang.

4. Heft op uwe oogen rondom, en ziet : alle deze zyn vergaderd, zy zyn u gekomen : uwe zonen zullen van verre komen, en uwe dochters zullen van bezyden opstaen.

5. Dan zult gy aenschouwen en overvlieten, en uw hert zal zich verwonderen en verbreyd worden, als tot u zal bekeerd zyn de menigte der zee, de sterkheyd der heydenen u gekomen zal zyn.

6. Overvloedigheyd van kameelen zal u overdekken, dromedarissen van Madian en Epha : alle die van Saba zullen komen, goud en wierook brengende : en lof den Heere verkondigende.

7. Het gansche vee van Cedar zal u vergaderd worden, de rammen van Nabaioth zullen u dienen : zy zullen geofferd worden op mynen verzoenautaer, en het huys myner majesteyt zal ik glorieus maken.

8. Wie zyn deze die als wolken vliegen, en als duyven tot hunne vensteren?

9. Want de eylanden verwachten my, en de schepen der zee in het beginsel, dat ik uwe kinderen zoude aenbrengen van verre : hun zilver en hun goud is by hen voor den naem des Heeren uws Gods, en den heyligen van Israël, want hy u geglorificeerd heeft.

10. En de uytlanders kinderen zullen uwe muren optimmeren, en hunne koningen zullen u dienen : want in myne verbolgenheyd heb ik u geslagen : en in myne verzoening heb ik uwer ontfermd.

11. En uwe poorten zullen altyd geopend worden : dag en nacht zullen zy niet gesloten worden, opdat tot u gebragt worde de sterkheyd der heydenen, en dat hunne koningen toegeleyd worden.

12. Want het volk en het ryk dat u niet dienen zal, zal vergaen : en de heydenen zullen met verwoestinge verdorven worden.

13. De glorie van den Libanus zal tot u komen, den abeelboom en den beukenboom, en den pynboom mede om te versieren de plaetse myner heyliginge, en de plaetse myner voeten zal ik glorieus maken.

14. En tot u zullen krom komen alle de kinderen dergene die u vernederd hebben, en zy zullen aenbidden de voetstappen van uwe voeten alle die u lasterden, en zy zullen u noemen de stad des Heeren, Sion des heyligen van Israël.

15. Om dat gy verlaten zyt geweest en gehaet, en dat er niemand was die door u passeerde, zoo zal ik u stellen tot eene hoogheyd der eeuwigheden, tot eene blydschap van geslachte tot geslachte :

16. En gy zult zuygen de melk der heydenen, en met de borsten der koningen zult gy gezoogd worden : en gy zult weten dat ik den Heer ben u zalig makende, en uw verlosser, den sterken van Jacob.

17. Voor metael zal ik goud brengen, en voor yzer zal ik zilver brengen : en voor hout metael, en voor steenen yzer : en ik zal uwe bezoekinge stellen vrede, en uwe oversten regtveerdigheyd.

18. Daer zal voorts geene ongeregtigheyd gehoord worden in uw land, verwoestheyd en vernieling in uwe palen, en de zaligheyd zal uwe muren bezitten, en uwe poorten de lovinge.

19. Gy zult de zon niet meer hebben om des daegs te lichten, noch der mane schynsel zal u verlichten : maer den Heer zal u wezen tot een eeuwig licht, en uw God tot uwe glorie.

20. Uwe zon zal niet meer ondergaen, en uwe maen zal niet breken : want den Heer zal u zyn tot een eeuwig licht, en de dagen uws rouws zullen een eynde nemen.

21. Maer uw volk alle enkel regtveerdigen zullen in der eeuwigheyd de aerde beërven, het spruytsel myner plantinge, het werk myner handen om glorie te scheppen.

22. Den minsten zal tot duyzend wezen, en het kleynken tot een allermagtigste volk : ik den Heer zal te zyner tyd dit onverzienlyk doen.

HET LXI. KAPITTEL.

Zeer schoon vertoont hy hier het officie van Jesus Christus, en hoe door zyne dienaers de heydenen tot het geloof geroepen zullen worden : Nog wordt er getoond van den troost der geloovigen, en de blydschap der heylige kerk.

1. Den geest Gods is op my, om dat den Heer my gezalfd heeft : om den zachtmoedigen te verkondigen heeft hy my gezonden, dat ik genezen zoude de bedrukten van herte, en dat ik den gevangenen prediken zoude vergiffenisse, en den beslotenen opendoeninge.

2. Dat ik prediken zoude het verzoenlyk jaer den Heere, en den dag der wrake onzen God : dat ik troosten zoude alle rouwigen :

3. Dat ik Sions rouwmoedigen bestellen zoude : en hun geven eene kroon voor de assche, olie der blydschap voor den rouwe, den prysmantel voor den geest des treurens : en in haer zullen genoemd worden de sterken der regtveerdigheyd, de plantinge des Heeren om glorie te scheppen.

4. En zy zullen betimmeren van ouds

verwoeste plaetsen, en de oude vervallingen zullen zy opregten, en zy zullen wederom vermaken de verwoeste steden, de afgeworpene van geslachte tot geslachte.

5. En de vreemden zullen staen, en zy zullen uw vee weyden : en de kinderen der vreemdelingen zullen uwe akkerlieden en wyngaerders wezen.

6. Doch gy zult des Heeren priesters genoemd worden : Onzes Gods dienaers, zal men u zeggen : De sterkheyd der heydenen zult gy eten, en in hare glorie zult gy u verheffen.

7. Voor uwe dubbele schande en beschaemdheyd zullen zy zich van hun deel beloven : daerom zullen zy in hun land dubbel bezitten, eeuwige blydschap zullen zy hebben.

8. Want ik ben den Heer beminnende het oordeel, en hatende den roof in de brandofferande : en ik zal het werk van hen verleenen te wezen met de waerheyd, en een eeuwig verbond zal ik met hen maken.

9. En men zal in de heydenen hun zaed weten, en hun spruytsel in het midden der volken : alle die hen zien, zullen ze kennen dat deze zyn het zaed, hetwelk den Heer gebededyd heeft.

10. Verblydende zal ik my verblyden in den Heer, en myne ziel zal zich verheugen in mynen God : want hy heeft my gekleed met de kleederen der zaligheyd : en met de kleedinge der regtveerdigheyd heeft hy my alom behangen, als eenen bruydegom versierd met eene kroon, en als eene bruyd versierd met hare halssieraden.

11. Want gelyk de aerde haer spruytsel voortbrengt, en gelyk een hof zyn zaed uyt doet groeyen, alzoo zal den Heer den God de regtveerdigheyd en den lof doen groeyen voor alle heydenen.

HET LXII. KAPITTEL.

Den profeet laet om de boozen niet Christus te verkondigen, voorzeggende van het Evangelie, dat over al de wereld zal verkondigd zyn.

1. Om Sions wille zal ik niet zwygen, en om Jerusalems wille zal ik niet rusten, tot dat haer regtveerdigen uytkome als eene stralende klaerheyd, en dat haer zaligmaker als eene lampe ontstoken worde.

2. En de heydenen zullen uwen regtveerdigen zien, en alle koningen uwen edelen : en u zal genoemd worden een nieuwen naem, denwelken des Heeren mond genoemd heeft.

3. En gy zult zyn eene kroon der glorie in des Heeren hand, en een koninklyk sieraed des ryks in de hand uws Gods.

4. Gy zult voortaen niet meer genoemd worden Verlaten : en uw land zal niet meer Verwoest geheeten worden : maer gy zult genoemd worden, Myn wille in haer, en uw land bewoond, want den Heer heeft behagen gehad in u : en uw land zal bewoond worden.

5. Want den jongeling zal met de maegd woonen, en uwe kinderen zullen in u woonen. En den bruydegom zal zich verblyden over de bruyd, en uw God zal zich over u verblyden.

6. Op uwe muren Jerusalem heb ik wachters gesteld, den geheelen dag en den geheelen nacht zullen zy in der eeuwigheyd niet zwygen. Die des Heeren gedachtig zyt, wilt niet zwygen,

7. Noch geeft hem stilte tot dat hy het vastmake, en tot dat hy Jerusalem stelle tot een lof in het land.

8. Den Heer heeft gezworen in zyne regter hand, en in den arm zyner sterkheyd : Is het dat ik uwe tarwe voortaen meer geve tot spyze uwer vyanden : en is het dat de vreemde kinderen uwen wyn drinken, in denwelken gy gearbeyd hebt.

9. Want die het vergaderen zullen, zullen het eten, en den Heer loven : en die het te hoope brengen, zullen het drinken in myne heylige voorzalen.

10. Gaet door, gaet door de poorten, bereydt den volke den weg, maekt de bane effen, en verkiest de steenen, en heft een teeken tot de volken.

11. Ziet den Heer heeft het doen hooren in den uyterste der aerde, zegt der dochtere van Sion : Ziet uw zaligmaker komt : ziet zyn loon is met hem, en zyn werk is in zyne tegenwoordigheyd.

12. En zy zullen ze noemen, Een heylig volk, verlost van den Heer. Maer gy zult genoemd worden : De gezochte stad, en niet de Verlatene.

HET LXIII. KAPITTEL.

Den Heer zegt dat hy met bloede besproeyd is, als hy alleen de vyanden verwonnen heeft: den profeet aenroept Gods bermhertigheyd op het volk, hetwelk hy beklaegt dat van God verlaten is.

1. Wie is dezen die daer komt van Edom met geverwde kleederen van Bosra? dezen schoonen in zyn kleed, gaende in de menigvuldigheyd zyner sterkheyd. Ik ben die regtveerdigheyd spreek, en ik ben een voorvechter om te behouden.

2. Waerom is dan uw kleed rood, en uwe kleederen als dergene die in de wynperse treden?

3. De wynperse heb ik alleen getreden, en van den volke is geen man met my: ik heb ze getreden in mynen toorn, en ik heb ze vertreden in myne gramschap: en hun bloed is gesprengd op myne kleederen, en ik heb alle myne kleederen besmet.

4. Want den dag der wrake in myn hert, het jaer myns vergeldens is gekomen.

5. Ik heb alom gezien, en daer was geen helper: ik heb gezocht, en daer was niemand die hielp: en myn arm heeft my behouden, en myne verbolgenheyd heeft my geholpen.

6. En ik heb de volken in mynen toorn vertreden, en ik heb ze dronken gemaekt in myne verbolgenheyd, en ik heb hunne kracht ter aerde nedergetrokken.

7. Des Heeren bermhertigheden zal ik gedenken, den lof des Heeren over al dat ons den Heer vergolden heeft, en op de menigte der goeden den huyze van Israël, die hy hun gegeven heeft naer zyne genadigheyd, en naer de menigte zyner bermhertigheden.

8. En hy heeft gezeyd: Maer nogtans het is myn volk, kinderen niet miszakende: en hy is hun geworden een zaligmaker.

9. In alle hunne tribulatie is hy niet getribuleerd geweest, en den engel zyns aenzigts heeft ze behouden: in zyne liefde, en in zyne genadigheyd heeft hy ze zelf verlost, en hy heeft ze gedragen en opgeheven alle de dagen der eeuwen.

10. Maer zy hebben tot gramschap verwekt, en hebben gekweld den geest van zynen heyligen: en hy is hun verkeerd tot eenen vyand, en hy heeft ze overkrygd.

11. En hy is gedachtig geweest der dagen des voortyds van Moyses, en van zyn volk: Waer is hy die ze uytgeleyd heeft uyt de zee met de herders van zyne kudde? waer is hy die in het midden van hen gesteld heeft den geest van zynen heyligen?

12. Die aen de regter hand Moyses uytgeleyd heeft met den arm van zyne majesteyt, die de wateren gedeyld heeft voor hen, om dat hy zich zelven maken zoude eenen eeuwigen naem:

13. Die hen geleyd heeft door de afgronden als een peerd in de woestyne niet struykelende.

14. Als een dier in het veld nederwaerts gaende, den geest des Heeren is zyn leydsman geweest: alzoo hebt gy uw volk aengebragt, opdat gy u zelven maken zoudt eenen naem der glorie:

15. Merkt aen van den hemel, en ziet van uwe heylige woonstede, en uwer glorie: waer is uw yver en uwe sterkheyd, de menigte uwer ingewanden en uwer grondhertigheden? zy onthouden zich van over my te komen.

16. Want gy zyt onzen vader, en Abraham heeft ons niet gekend, en Israël heeft van ons niet geweten: gy Heere zyt onzen vader, onzen verlosser, van ouds is uw naem.

17. Waerom hebt gy ons Heere doen dolen van uwe wegen: onze herten verhard dat wy u niet vreezen zouden? keert u wederom om uwe dienaren, de geslachten van uwe erfenisse.

18. Als niet hebben zy u heylig volk bezeten: onze vyanden hebben uwe heyligmakinge vertreden.

19. Wy zyn geworden als in het beginsel, toen gy over ons geene heerschappy hadt, noch uwen naem over ons aengeroepen was.

HET LXIV. KAPITTEL.

Hy bidt dat God zyne magt zynen vyanden vertoone, en hy beweent zyns volks zonden, onzuyverheden en vyandschap, biddende om verlossinge.

1. Och of gy de hemelen scheurdet, en nederdaeldet: van uw aenzigt zouden de bergen afvloeyen.

2. Als eene verbrandinge des vuers zouden zy verdwynen, de wateren zouden met den vure branden, opdat uw naem zoude bekend worden uwen vyanden: van uw aenzigt zouden de heydenen verbaesd worden.

3. Als gy wonderlyke dingen doen zult, zoo zullen wy het niet verdragen: gy zyt nedergedaeld, en van uw aenzigt zyn de bergen afgevloeyd.

4. Van het begin der wereld hebben zy het niet gehoord, noch met de ooren gevat: geene ooge, God, heeft gezien zonder u, dat gy bereyd hebt dengenen die u verwachten.

5. Gy zyt te gemoet gekomen den vrolyken en dengenen die regtveerdigheyd doet: in uwe wegen zullen zy uws gedenken: ziet gy zyt gram, en wy hebben gezondigd: wy zyn altyd daerin geweest, en wy zullen zalig gemaekt worden.

6. En wy allegader zyn geworden als een onzuyveren, en als het laken der maenzuchtige vrouwe zyn alle onze regtveerdigheden: en wy zyn allegader gevallen als een loof, en onze boosheden hebben ons als een wind weggenomen.

7. Daer is niemand die uwen naem aenroepe: die opsta, en u houde: gy hebt uw aenzigt van ons verborgen, en gy hebt ons doodgestooten in de hand onzer boosheyd.

8. En nu gy Heere zyt onzen vader, maer wy zyn slym: en onzen maker zyt gy, en uwer handen werken zyn wy allegader.

9. Wilt Heere niet ten vollen gram zyn, en wilt voorts niet meer gedachtig wezen onzer boosheyd: ziet, aenmerkt, uw volk zyn wy allegader.

10. De stad van uwen heyligen is woest geworden, Sion is woest geworden, Jerusalem is verlaten.

11. Het huys onzer heyligmakinge en onzer glorie, daer u onze vaderen geloofd hebben, is geworden tot eene verbrandinge des vuers, en alle onze lustigheden zyn verkeerd tot vervallingen.

12. Zult gy u hierover onthouden Heere, zult gy zwygen, en ons zeer krachtiglyk kwellen?

HET LXV. KAPITTEL.

De bekeering der heydenen en de verwerping van de Joden om hunne afgodery en boosheyd; een verwyt over hen die Gods wet verworpen hebben, en den dienaren Gods worden alle dingen gelukkiglyk geboodschapt.

1. Zy hebben my gezocht die te voren niet vraegden, zy hebben my gevonden die my niet gezocht hebben: ik heb gezeyd: Ziet ik, ziet ik, tot den volke dat mynen naem niet aenriep.

2. Ik heb myne handen uytgestrekt den geheelen dag tot den ongeloovigen volke dat wandelt in eenen weg die niet goed is, na zyne gedachten.

3. Het volk dat my tot gramschap verwekt voor myn aenzigt altyd: die slagtofferanden doen in de hoven, en sacrificie doen op de gebakkene steenen:

4. Die in de graven woonen, en in de tempels der afgoden slapen: die verkensvleesch eten, en onreyn vleeschsop is in hunne vaten.

5. Die zeggen: Gaet van my, en genaekt my niet, want gy zyt onzuyver: deze zullen een rook wezen in myne razende gramschap, een brandende vuer al den dag.

6. Ziet het is voor my geschreven: ik zal niet zwygen, maer ik zal hunne boosheden wederom geven en vergelden in hunnen schoot,

7. En uwer vaderen boosheden te zamen, zegt den Heer, die sacrificie gedaen hebben op de bergen, en op de heuvelen my beschimpt hebben, en ik zal hun eerste werk wederom meten in hunnen schoot.

8. Dit zegt den Heer: Gelyk of er een beziken gevonden wordt in de druyf, en dat men zegt: Verderft dat niet, want het is eene benedictie: alzoo zal ik doen om myne knechten, dat ik het niet geheel verderve.

9. En ik zal van Jacob zaed uytbrengen, en van Juda eenen die myne bergen bezitten zal: en myne uytverkorenen zullen ze beërven, en myne dienaers zullen daerin woonen.

10. En de veldachtige landen zullen wezen tot kooyen der kudden, en de valleye Achor tot eene rustplaets des grooten vees, mynen volke die my gezocht hebben.

11. En gy die den Heer gelaten hebt, die mynen heyligen berg vergeten hebt,

die der fortuyne eene tafel stelt, en offert daer drankoffer op.

12. Ik zal u tellen met den zweerde, en gy zult allegader in den doodslag nedervallen : om dat ik geroepen heb, en gy hebt niet geantwoord : ik heb gesproken, en gy hebt niet gehoord : en gy deed kwaed in myne oogen, en dat ik niet gewild heb, dat hebt gy verkoren.

13. Daerom dit zegt den Heer den God : Ziet myne knechten zullen eten, en gy zult honger lyden : ziet myne knechten zullen drinken, en gy zult dorst lyden :

14. Ziet myne knechten zullen blyde zyn, en gy zult beschaemd worden : Ziet myne knechten zullen loven overmits verheugen des herten, en gy zult roepen van rouwe des herten, en van bedruktheyd des geests zult gy huylen.

15. En gy zult uwen naem tot eenen eed laten mynen uytverkorenen : en den Heer den God zal u dooden, en zyne knechten zal hy met eenen anderen naem noemen.

16. In denwelken, zoo wie gebenedyd is op de aerde, die zal in God gebenedyd worden, Amen : en die op de aerde zweert, zal by den Heer zweren, Amen : want de voorledene benaeuwdheden zyn vergeten, en want die verborgen zyn van myne oogen.

17. Want ziet ik schep nieuwe hemelen en nieuwe aerde : en de voorledene zullen in de gedenkenisse niet zyn, en zy zullen op het hert niet klimmen.

18. Maer gy zult blyde zyn, en u verheugen in der eeuwigheyd, in deze dingen die ik schep : want ziet ik schep Jerusalem tot een verheugen, en haer volk tot eene blydschap.

19. En ik zal my verheugen in Jerusalem, en blyde zyn in myn volk : en in haer zal voorts niet meer gehoord worden de stemme des weenens, en de stemme des roepens.

20. Daer zal geen onmondig kind der dagen meer zyn, en geen oud man die zyne dagen niet vervulle : want een kind van honderd jaren zal sterven, en een zondaer van honderd jaren zal vermaledyd zyn.

21. En zy zullen huyzen timmeren, en bewoonen : en zy zullen wyngaerden planten, en de vruchten van die eten.

22. Zy zullen niet timmeren, en dat een ander daerin woonen zal : zy zullen niet planten, en dat een ander eten zal : want gelyk de dagen eens booms, zullen myns volks dagen zyn, en de werken van hunne handen zullen verouderen :

23. Myne uytverkorenen zullen niet te vergeefs arbeyden, noch zy zullen genereren in verstooringe, want het is het zaed van de gebenedyden des Heeren, en hunne kindskinderen met hen.

24. En het zal zyn eer zy roepen zullen, dat ik ze verhooren zal : en als zy nog spreken, zal ik het hooren.

25. Den wolf en het lam zullen te zamen weyden, en den leeuw en den os zullen kaf eten : en den serpente zal stof zyn brood wezen : zy zullen geen hinder doen, noch dooden op mynen ganschen heyligen berg, zegt den Heer.

HET LXVI. KAPITTEL.

Den Heer der hemelen en der aerde aenziet niet naer den tempel, dien zy hem als eene plaets der ruste stichten wilden, maer naer eenen ootmoedigen geest : Van veel profetien des Nieuwen Testaments, en den loon der goeden, en wedergelding der kwaden.

1. Dit zegt den Heer : Den hemel is myn stoel, en de aerde het banksken myner voeten : wat huys is dit dat gy my timmeren zult? en welk is deze plaets myner ruste?

2. Alle deze dingen heeft myne hand gemaekt, en alle deze dingen zyn gemaekt, zegt den Heer : maer tot wien zal ik zien dan tot den armen, en den heel gebroken van geeste, en die van myne woorden beeft?

3. Die een rund offert, is als dengenen die eenen man doodslaet : die een kleyn vee ten offer slaet, is gelyk die eenen hond de herssenen uytslaet : die eene offerande offert, is gelyk dengenen die het bloed der zwynen offert : die des wierooks gedenkt, is gelyk dengenen die den afgod gebenedydt. Alle deze dingen hebben zy verkoren in hunne wegen, en in hunne afgrysselykheden heeft hunne ziel genoegte gehad.

4. Daerom zal ik ook hunne bespottingen verkiezen, en dat zy vreesden zal ik hun aenbrengen : want ik heb geroepen, en daer was niemand die antwoordde : ik heb gesproken, en zy

hebben niet gehoord : en zy hebben kwaed gedaen in myne oogen, en dat ik niet gewild heb, hebben zy verkoren.

5. Hoort des Heeren woord, gy die beeft van zynen woorde : uwe broeders die u haten en verwerpen om mynen naem, hebben gezeyd : Den Heer zy geglorificeerd, en wy zullen het zien in uwe blydschap : maer zy zullen beschaemd worden.

6. De stemme des volks van de stad, de stemme van den tempel, de stemme des Heeren gevende zynen vyanden de vergeldinge.

7. Eer zy in barens arbeyd was heeft zy gebaerd : en eer haer baren kwam, zoo heeft zy een mannelyk kind gebaerd.

8. Wie heeft ooyt zulks gehoord? en wie heeft desgelyks gezien? zal de aerde baren op eenen dag? of zal een volk gebaerd worden te zamen, om dat Sion in arbeyds nood geweest is, en hare kinderen gebaerd heeft?

9. Zal ik die de andere doe baren, ook zelf niet baren? zegt den Heer, zal ik die den anderen vruchtbaerheyd geef onvruchtbaer wezen? zegt den Heer uw God.

10. Verblydt u met Jerusalem, en verheugt u in haer alle die haer liefhebt : verblydt u met haer met eener blydschappe, gy allegader die over haer droevig zyt,

11. Dat gy zuygen moogt, en verzaed worden van de borst harer vertroostinge : dat gy melken moogt, en overvloeden van weelden van hare volkomen glorie.

12. Want dit zegt den Heer : Ziet ik zal op haer af doen dalen als een vloed des vredes, en als eene overvloedende beek de glorie der heydenen, die gy zuygen zult : gy zult aen de borsten gedragen worden, en op de knieën zullen zy u troetelen.

13. Gelyk of iemand van zyne moeder getroeteld wordt, alzoo zal ik u troosten, en in Jerusalem zult gy vertroost worden.

14. Gy zult het zien, en uw hert zal blyde zyn, en uwe beenderen zullen gelyk kruyd uytspruyten, en de hand Gods zal bekend worden zynen dienaren, en hy zal verbolgen zyn tegen zyne vyanden.

15. Want ziet den Heer zal in het vuer komen, en als een stormwind zyne wagens : om te vergelden met verbolgenheyd zynen toorn, en zyne straffinge in eene vlamme des vuers :

16. Want met den vure zal den Heer oordeelen, en met zyn zweerd tot alle vleesch, en de gedooden van den Heer zullen vermenigvuldigd worden.

17. Die geheyligd werden en zich zelven voor zuyver hielden in de hoven achter de deure van binnen, die verkensvleesch aten, en afgrysselykheyd, en de muys : die zullen te zamen vernield worden, zegt den Heer.

18. Maer ik kom om te vergaderen hunne werken, en hunne gedachten met alle heydenen en talen : en zy zullen komen en myne glorie zien.

19. En ik zal in hen een teeken stellen, en ik zal er uyt hen zenden, die behouden zullen wezen, tot de heydenen in de zee, in Afrika, en Lydien schichten spannende : in Italien en in Griekenland, tot de eylanden verre, tot degene die van my niet gehoord hebben, en myne glorie niet gezien hebben. En zy zullen myne glorie den heydenen verkondigen,

20. En zy zullen alle uwe broeders herwaerts brengen van alle de heydenen tot eene gave voor den Heere, op peerden en op wagens, en in rosbaren, en op muylen, en met karren tot mynen heyligen berg Jerusalem, zegt den Heer, gelyk of de kinderen van Israël eene gifte bragten in een zuyver vat in des Heeren huys.

21. En ik zal van hen aennemen tot priesters en leviten, zegt den Heer :

22. Want gelyk de nieuwe hemelen en nieuwe aerde, die ik doe staen voor my, zegt den Heer : alzoo zal uw zaed staen, en uw naem.

23. En de eene maend zal uyt de andere maend wezen, en den eenen sabbat uyt den anderen : alle vleesch zal komen om te aenbidden voor myn aenzigt, zegt den Heer.

24. En zy zullen uytgaen, en zien de doode ligchamen der mannen die overtreden hebben tegen my : hun worm zal niet sterven, en hun vuer zal niet uytgebluscht worden : en zy zullen wezen tot eene verzadinge des gezigts allen vleesche.

DEN PROFEET
JEREMIAS.

HET I. KAPITTEL.

Den tyd in den welken Jeremias begint te prediken, en hoe hy in zyns moeders ligchaem geheyligd was : en hem wordt belast te prediken de destructie van Jerusalem, onder den titel van eene roede, en eenen ziedende pot.

1. De woorden van Jeremias, des zoons Helcias, van de priesters die geweest zyn in Anathoth in het land van Benjamin.
2. Het woord des Heeren dat tot hem geschied is in de dagen van Josias, Amons zoon, des konings van Juda, in het dertiende jaer van zynen ryke.
3. En het is geschied in de dagen van Joakim, den zoon van Josias, den koning van Juda, tot de voleyndinge des elfden jaers Sedecias, Josias zoon, des konings van Juda, tot de overvoeringe van Jerusalem, in de vyfde maend.
4. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende :
5. Eer ik u maekte in den buyk, zoo heb ik u gekend : en eer gy uyt de moeder kwaemt, zoo heb ik u geheyligd, en ik heb u tot eenen profeet in de heydenen gegeven.
6. En ik heb gezeyd : A, a, a, Heere God : ziet ik kan niet spreken, want ik ben een kind.
7. En den Heer heeft tot my gezeyd : Wilt niet zeggen : Ik ben een kind : want tot al waertoe ik u zenden zal, zult gy gaen : en al dat ik u gebieden zal, zult gy spreken.
8. Vreest niet van hun aenzigt : want ik ben met u om u te verlossen, zegt den Heer.
9. En den Heer heeft zyne hand uytgestoken en mynen mond geraekt : en den Heer heeft tot my gezeyd : Ziet, ik heb myne woorden gegeven in uwen mond :
10. Ziet, ik heb u heden gesteld over de heydenen, en over de koningryken, dat gy zoudt uyttrekken, en verderven, en vernielen, en verstrooyen, en timmeren, en planten.
11. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende : Wat ziet gy, Jeremias? En ik heb gezeyd : Eene wakkere roede zie ik.
12. En den Heer heeft tot my gezeyd : Gy hebt wel gezien, want ik zal waken over myn woord dat ik het doe.
13. En het woord des Heeren is ten tweede mael tot my geschied, zeggende : Wat ziet gy? En ik heb gezeyd : Eenen heeten ziedende pot zie ik, van het noorden herwaerts.
14. En den Heer heeft tot my gezeyd : Van het noorden zal het kwaed vertoond worden over alle de inwooners der aerde.
15. Want ziet, ik zal te zamen roepen alle de maegschappen van de ryken in het noorden, zegt den Heer : en zy zullen komen, en iegelyk zal zynen troon stellen in den ingang der poorten van Jerusalem, en op alle hare muren rondom, en over alle de steden van Juda.
16. En ik zal myne oordeelen spreken met hen over alle de kwaedheyd dergene die my verlaten hebben, en hebben den vreemden goden vogtige offeranden geofferd, en hebben aengebeden het werk hunner handen.
17. Daerom omgordt uwe lendenen, en staet op, en spreekt tot hen al dat ik u gebiede. Vreest niet van hun aenzigt : want ik zal u hun aenzigt niet doen vreezen.
18. Want ik heb u heden gegeven tot eene vaste stad, en tot eene yzeren kolom, en tot eenen metalen muer over al het aerdryk, den koningen van Juda,

haren prinsen en priesteren, en den volke des lands.

19. En zy zullen tegen u stryden, en zy zullen u niet verwinnen : want ik ben met u, zegt den Heer, om u te verlossen.

HET II. KAPITTEL.

Zwaerlyk berispt God die van Israël en Juda, principalyk de herders en de profeten, dat zy de fonteyne der levende wateren gelaten hebbende, aengebeden hebben de afgoden, van dewelke zy niets goeds verwachten konden.

1. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende :

2. Gaet henen en roept in de ooren van Jerusalem, zeggende : Dit zegt den Heer : Ik ben uws gedachtig geweest ontfermende uwer jongheyd, en der liefde uws ondertrouwens, als gy my volgdet in de woestyne, in het land dat niet bezaeyd wordt.

3. Heylig is Israël den Heere, de eerste van zyne vruchten : alle die hem verslinden, misdoen : kwade dingen zullen over hen komen, zegt den Heer.

4. Hoort des Heeren woord gy huys van Jacob, en alle geslachten des huys van Israël :

5. Dit zegt den Heer : Wat ongeregtigheyd hebben uwe vaders in my gevonden, om dat zy van my vervreemd zyn, en hebben gewandeld na de ydelheyd, en zyn ydel geworden?

6. En zy hebben niet gezeyd : Waer is den Heer die ons heeft doen opklimmen uyt den lande van Egypten : die ons geleyd heeft door de woestyne, door het onbewoonlyk en onbewandeld land, door het land des dorsts, en door de gelykenisse des doods, door het land daer geen man door gewandeld heeft, noch mensch in gewoond?

7. En ik heb u geleyd in het land van den Carmelus, dat gy zyne vruchten en zyn allerbeste eten zoudt: en als gy daerin gekomen zyt, zoo hebt gy myn land besmet, en myne erfenisse hebt gy gesteld tot eene afgrysselykheyd.

8. De priesters hebben niet gezeyd : Waer is den Heer? en die de wet hielden, hebben my niet gekend, en de herders hebben overtreden tegen my : en de profeten hebben geprofeteerd door Baal, en zy hebben de afgoden gevolgd.

9. Daerom zal ik nog met regt tegen u stryden, zegt den Heer, en met uwe kinderen twistig wezen.

10. Gaet door de eylanden van Cethim, en beziet : en zendt tot in Cedar, en aenmerkt zeer neerstiglyk : en beziet of desgelyks geschied is.

11. Of eenig volk zyne goden veranderd heeft, en die zyn nogtans voorwaer geene goden : maer myn volk heeft zyne glorie verkeerd in eenen afgod.

12. Gy hemelen wordt aerbaesd hieraf, en gy hunne poorten wordt gansch verlaten, zegt den Heer.

13. Want een dubbel kwaed heeft myn volk gedaen : Zy hebben my verlaten de fonteyne des levende waters, en zy hebben voor zich geborsten putten gegraven, die geen water houden kunnen.

14. Is Israël een eygen knecht, of van eenen eygen knecht des huysgezins geboren? waerom is hy dan geworden tot eenen roof?

15. Op hem hebben de leeuwen gebriescht, en hunne stemme gegeven : zy hebben zyn land tot eene verlatene plaets gesteld : zyne steden zyn verbrand, en daer is niemand die daerin woont.

16. De kinderen van Memphis, en van Taphnis, hebben u ontzuyverd tot den top uws hoofds.

17. Is u dit niet geschied, om dat gy den Heer uwen God verlaten hebt in dien tyd, toen hy u leydde door den weg?

18. En nu wat wilt gy u in den weg van Egypten om te drinken troebel water? en wat hebt gy te doen met den weg van Assyrien, dat gy het water van de rivier drinken zoudt?

19. Uwe kwaedheyd zal u berispen, en uwe afkeeringe zal u straffen. Weet, en ziet dat het u kwaed en bitter is, dat gy den Heer uwen God verlaten hebt, en dat myne vreeze by u niet is, zegt den Heer God der heyrscharen.

20. Van het begin der wereld hebt gy myn jok gebroken, en myne banden in stukken getrokken, en gy hebt gezeyd : Ik zal niet dienen. Want op alle hooge heuvelen, en onder alle dikke gelooverde boomen werd gy hoere nedergestrekt.

21. Maer ik heb u geplant tot eenen uytverkoren wyngaerd, alle waerachtig zaed : hoe zyt gy my verkeerd tot den kwade gy vreemden wyngaerd?

22. Is het dat gy u wascht met niter, en dat gy voor u vermenigvuldigt het kruyd borith, zoo zyt gy besmet in uwe boosheyd voor my, zegt den Heer God.
23. Hoe zegt gy : Ik ben niet besmet, ik heb na Baalim niet gewandeld? beziet uwe wegen in de valleye, weet wat gy gedaen hebt : een ligt looper zyne wegen overloopende.
24. Een wilden ezel gewend in de woestyne, heeft in de begeerte zyner ziele den wind zyner liefde naer zich getrokken : niemand zal haer afkeeren : alle die haer zoeken, zullen niet moede worden: in hare maenstonden zullen zy haer vinden.
25. Verbiedt uwen voet van naektheyd, en uwe keel van den dorst. En gy hebt gezeyd : Ik heb mishoopt, ik zal het geenszins doen : want ik heb de vreemden liefgehad, en na die zal ik wandelen.
26. Gelyk een dief beschaemd wordt als hy bevonden wordt, alzoo zyn die van Israëls huyze beschaemd, zy en hunne koningen, hunne prinsen en priesters, en hunne profeten.
27. Zeggende den houte: Gy zyt myn vader : en den steene: Gy hebt my gewonnen. Zy hebben tot my den rug gekeerd, en niet het aenzigt, en ten tyde huns lydens, zullen zy zeggen : Staet op en verlost ons.
28. Waer zyn uwe goden, die gy voor u gemaekt hebt? laet die opstaen, en u verlossen, in den tyd uws lydens : want naer het getal uwer steden waren uwe goden o Juda.
29. Wat wilt gy in het regt met my stryden? gy hebt my allegader verlaten zegt den Heer.
30. Te vergeefs heb ik uwe kinderen geslagen, zy hebben geene onderwyzinge ontvangen : uw zweerd heeft uwe profeten verslonden, als een verdervenden leeuw
31. Is uw geslacht. Beziet het woord des Heeren: Ben ik in Israël eene woestyn geworden, of een spadig land? heeft dan myn volk tot my gezeyd : Wy zyn weggegaen, wy zullen voortaen niet meer tot u komen?
32. Zal eene maegd haer sieraed vergeten, of eene bruyd den band van haer borstsieraed? maer myn volk heeft my vergeten ontellyke veel dagen.
33. Wat arbeydt gy om uwen weg goed te toonen, om liefde te zoeken, die daerboven ook uwe kwaedheden geleerd hebt uwe wegen,
34. En in uwe vleugelen is gevonden het bloed van de zielen der armen en der onnoozelen? ik heb ze in de grachten niet gevonden, maer in alle de dingen die ik te voren verhaeld heb.
35. En gy hebt gezeyd : Ik ben zonder zonde, en onnoozel: en daerom laet uwe verbolgenheyd van my afgekeerd worden. Ziet, ik zal in het regt met u stryden, om dat gy gezeyd hebt : Ik heb niet gezondigd.
36. Hoe snoode bovenmaten zyt gy geworden, uwe wegen hernemende! en van Egypten zult gy beschaemd worden, gelyk gy beschaemd zyt van Assur.
37. Want van deze zult gy ook uytgaen, en uwe handen zullen op uw hoofd wezen: want den Heer heeft uw betrouwen vernield, en gy zult niets voorspoedigs hebben.

HET III. KAPITTEL.

God door zyne grondelooze bermhertigheyd, roept zyn volk van afgodery, belovende dat hy ze tot zyne kinderen ontvangen zal, en goede herders geven, dat zy God in vrede dienen : Van de toekomende glorie van Jerusalem.

1. Men zegt gemeenlyk : Is het dat een man zyne huysvrouw verlaten heeft, en dat die van hem gaende eenen anderen man getrouwd heeft : zal dien man wederom tot haer komen? zal die vrouw niet ontzuyverd en besmet zyn? maer gy hebt onkuyschheyd bedreven met vele boelen: nogtans keert wederom tot my, zegt den Heer.
2. Heft op uwe oogen regt uyt voor u, en beziet waer gy niet nedergestrekt zyt: gy zat in de wegen, hen verwachtende als een moordenaer in de woestyne : en gy hebt het land besmet met uwe onkuyschheden, en met uwe kwaedheden.
3. Daerom zyn opgehouden de druppelen des regens, en daer is geenen spaden regen geweest : eener gemeyne onkuysche vrouwe voorhoofd hebt gy gekregen, gy hebt u niet willen schamen.
4. Daerom ten minsten noemt my nu voortaen: Myn vader, den leydsman van myne maegdelykheyd zyt gy :

5. Zult gy gram zyn tot in der eeuwigheyd, of zult gy volhardig blyven tot den eynde? Ziet, gy hebt gesproken, en gedaen kwade dingen, en gy zyt des magtig geweest.

6. En den Heer heeft tot my gezeyd in de dagen Josias des konings: Hebt gy niet gezien wat de versmaedster Israël gedaen heeft? Zy is by zich zelven weggegaen, op alle hooge bergen, en onder alle de gebladerde boomen, en daer heeft zy onkuyschheyd bedreven.

7. En ik heb gezeyd, toen zy alle deze dingen gedaen had: Keert wederom tot my: en zy is niet wederom gekomen. En de overtreedster hare zuster Juda heeft gezien,

8. Dat ik de versmaedster Israël, om dat zy onkuyschheyd bedreven had, verlaten had, en dat ik haer eenen scheybrief gegeven had: en de overtreedster Juda hare zuster heeft niet gevreesd, maer zy is weggegaen, en heeft zelve ook onkuyschheyd bedreven.

9. En door de ligtveerdigheyd van hare onkuyschheyd heeft zy het land besmet, en zy heeft overspel gedaen met steen en hout.

10. En in alle deze dingen is de overtreedster hare zuster Juda tot my niet wederom gekeerd, in haer geheel hert, maer met eene logen, zegt den Heer.

11. En den Heer heeft tot my gezeyd: De versmaedster Israël heeft hare ziel geregtveerdigd, by het gelyken van de overtreedster Juda.

12. Gaet henen en roept deze woorden tegen het noorden, en gy zult zeggen: Keert weder gy versmaedster Israël, zegt den Heer, en ik zal myn aenzigt van u niet keeren: want ik ben heylig, zegt den Heer, en ik zal niet gram wezen tot in der eeuwigheyd.

13. Maer nogtans kent uwe ongeregtigheyd, want gy hebt tegen den Heere uwen God overtreden: en gy hebt uwe wegen verstrooyd den vreemden onder alle dikke gebladerde boomen, en myne stemme hebt gy niet gehoord, zegt den Heer.

14. Bekeert u wederom gy kinderen wederkomende, zegt den Heer: want ik ben uw man: en ik zal u aennemen, eenen uyt de stad, en twee uyt den geslachte, en ik zal u leyden in Sion.

15. En ik zal u herders geven naer myn hert, en zy zullen u voeden met wetenheyd en leering.

16. En als gy zult vermenigvuldigd zyn, en gewassen in het land in die dagen, zegt den Heer: zoo zullen zy voorts niet meer zeggen: De ark van des Heeren testament: noch zy zal op het hert klimmen, noch zy zullen dier gedenken: noch zy zal bezocht worden, noch het zal meer geschieden.

17. In dien tyd zullen zy Jerusalem noemen den koninklyken stoel des Heeren: en tot haer zullen vergaderd worden alle de heydenen, in den naem des Heeren in Jerusalem, en zy zullen niet wandelen na de ergheyd van hun allerkwaedste hert.

18. In die dagen zal het huys van Juda gaen tot den huyze van Israël, en zy zullen te zamen komen van het noordenland, tot den lande dat ik uwen vaderen gegeven heb.

19. Maer ik heb gezeyd: O hoe veel kinderen zal ik u geven, mede ook het lustige land, de zeer vermaerde erfelykheyd van de heyrscharen der heydenen? En ik heb gezeyd: Gy zult my vader noemen, en gy zult niet ophouden na my te gaen.

20. Maer gelyk of eene vrouwe haren minnaer versmaedde, alzoo heeft my het huys van Israël versmaed, zegt den Heer.

21. Eene stem is er in de wegen gehoord, een geschrey en gehuyl der kinderen van Israël: want zy hebben hunnen weg boos gemaekt, zy hebben den Heer hunnen God vergeten.

22. Bekeert u wederom gy kinderen wederkomende, en ik zal uwe afkeering genezen. Ziet wy komen tot u: want gy zyt den Heer onzen God.

23. Waerachtiglyk de heuvelen waren logenachtig, en de menigte der bergen: voorwaer in den Heere onzen God is de zaligheyd van Israël.

24. De beschaemdheyd heeft onzer vaderen arbeyd geëten van onze jongheyd, hunne kudde van kleyn vee, en hun groot vee, hunne zonen, en hunne dochteren.

25. Wy zullen in onze beschaemdheyd slapen, en onze schande zal ons overdekken: want den Heer onzen God hebben wy gezondigd, en onze vaderen van onze jongheyd af tot op dezen dag toe: en wy hebben niet gehoord de stemme van den Heer onzen God.

HET IV. KAPITTEL.

God belooft kwytschelding en vergiffenis, willen zy zich bekeeren en met er herte besnyden, dreygende hen veel kwaeds, blyven zy in zonden, daerom den profeet schreyt, ziende dat het land dan verwoest zal worden.

1. Is het dat gy wederom keert Israël, zegt den Heer, zoo bekeert u tot my : is het dat gy uwe ergernisse wegdoet van myn aenzigt, zoo zult gy niet beroerd worden.

2. En gy zult zweren : Den Heer leeft in de waerheyd, en in het oordeel, en in de regtveerdigheyd : en de heydenen zullen hem gebenedyden, en hem loven.

3. Want dit zegt den Heer den man van Juda en van Jerusalem : Vernieuwt voor u eenen nieuwen akker, en wilt op de doornen niet zaeyen :

4. Wordt besneden den Heere, en neemt af de onbesnedenheyd uwer herten, gy mannen van Juda, en bewooners van Jerusalem : opdat by aventure myne verbolgenheyd niet uytga als een vuer, en ontstoken worde, en dat er niemand zy die het uytblussche, om de kwaedheyd uwer gedachten.

5. Verkondigt in Juda, en maekt dat het gehoord worde in Jerusalem : spreekt en roept met eene trompet in het land : roept luyde, en zegt : Wordt vergaderd, en laet ons gaen in de vaste steden,

6. Heft een teeken op in Sion. Wordt versterkt, wilt niet staen, want ik breng een kwaed van het noorden, en eene groote verderving.

7. Den leeuw is opgeklommen uyt zyne rustplaetse, en der heydenen roover heeft zich opgeheven : hy is uytgegaen uyt zyne plaets, opdat hy uw land zoude stellen in eene verwoestinge : uwe steden zullen verwoest worden, blyvende zonder bewooner.

8. Hierom zoo omgordt u met hairen kleederen, kryscht en huylt : want de gramschap van des Heeren verbolgenheyd is niet afgekeerd van ons.

9. En het zal zyn in dien dag, zegt den Heer : Dat vergaen zal des konings hert, en het hert der prinsen : en de priesters zullen verbaesd worden, en de profeten heel verslagen.

10. En ik heb gezeyd : Ach! ach! ach! Heere God, hebt gy dan dit volk en Jerusalem bedrogen, zeggende : Het zal vrede met u wezen : en ziet het zweerd is gekomen tot de ziele toe?

11. In dien tyde zal men dezen volke en Jerusalem zeggen : Een brandende wind is in de wegen die in de woestyne zyn des wegs van de dochtere myns volks, niet om te wannen en te zuyveren.

12. Een vollen geest zal my van dezen komen : en nu zal ik myne oordeelen met hen spreken.

13. Ziet hy zal als eene wolke opklimmen, en als een tempeest is zyn wagen : zyne peerden zyn sneller dan arenden : wee ons, want wy zyn verdorven.

14. Jerusalem wascht uw hert van de kwaedheyd, dat gy moogt behouden worden : hoe lange zullen de kwade gedachten in uw hert woonen?

15. Want de stemme des boodschappers is van Dan, en die den afgod kennelyk maekt van den berg Ephraïm.

16. Zegt de heydenen : Ziet het is gehoord in Jerusalem dat de wachters komen uyt verren lande, en om hunne stemme te geven op de steden van Juda.

17. Als wachters der akkers zyn zy over haer geworden in het ronde : want zy heeft my tot gramschap verwekt, zegt den Heer.

18. Uwe wegen en uwe gedachten hebben u deze dingen gedaen : deze uwe kwaedheyd, want zy bitter is, want zy uw hert geraekt heeft.

19. Myn buyk, myn buyk doet my wee, de zinnen myns herten zyn in my ontsteld : ik zal niet zwygen, want myne ziel heeft het geklank der trompet gehoord, een oorlogsgeroep.

20. Verdervinge op verdervinge is er geroepen, en al het land is verwoest : haestelyk zyn myne tabernakelen verwoest, onverzienlyk myne vellen.

21. Hoe lang zal ik den vliedende zien, het geklank der trompet hooren?

22. Want myn dwaes volk heeft my niet bekend : het zyn onwyze kinderen en onverstandige : zy zyn wys om kwaed te doen, maer wel doen kunnen zy niet.

23. Ik heb de aerde aengezien, en ziet zy was ydel en te niet : en de hemelen, en daer was geen licht in.

24. Ik heb de bergen gezien, en ziet zy werden bevende, en alle heuvelen zyn verstoord.

25. Ik zag en daer was geen mensch : en al het gevogelte des hemels was weggegaen.

26. Ik heb opgezien, en ziet den Carmelus was verwoest : en alle zyne steden zyn verdorven van des Heeren aenzigt, en van het aenzigt der gramschap zyner verbolgenheyd.

27. Want dit zegt den Heer : Al het land zal verlaten zyn, maer nogtans zal ik het niet heel te niet brengen.

28. De aerde zal rouwig zyn, en de hemelen zullen treurig zyn van boven : om dat ik het gesproken heb, ik heb het gedacht, en het heeft my niet berouwd, noch ik ben daeraf gekeerd geweest.

29. Van de stemme des rosvolks, en des schutters is de geheele stad gevloden : zy zyn gegaen op de hooge plaetsen, en zy zyn geklommen op de steenrotsen : alle de steden zyn verlaten, en daer woont geen mensch in.

30. Maer gy verwoeste wat zult gy doen? als gy u zult gekleed hebben met roode zyde kleederen, als gy u zult versierd hebben met een gouden halssieraed, en dat gy uwe oogen zult geschilderd hebben met stibius, zoo zult gy te vergeefs gepalleerd worden : uwe minnaers hebben u versmaed, zy zullen uwe ziel zoeken.

31. Ik heb eene stem gehoord als van eene vrouwe die in barens nood is, benaeuwdheden als van eene die baert : De stemme der dochter van Sion is tusschen degene die sterven, en hare handen uytsteken : wee my, want myne ziel heeft my begeven om de gedooden.

HET V. KAPITTEL.

God zoekt in Jerusalem eenen regtveerdigen man om zyns te ontfermen, maer zoo wel het volk als de vorsten zyn in hunne boosheyd verhard, daerom dreygt hy hen verderfenisse van vreemd volk, om dat zy blind en doof geworden zyn.

1. Gaet alom de wegen van Jerusalem, en aenziet, en merkt, en zoekt in hare straten of gy eenen man vindt die regt doet, en het geloof zoekt : en ik zal zyns genadig zyn.

2. Maer al is het ook dat zy zeggen : Den Heer leeft : dat zullen zy valschelyk zweren.

3. Heere uwe oogen aenzien het geloof : gy hebt ze geslagen, en zy hebben geen wee gehad : gy hebt ze verdrukt, en zy hebben geene onderwyzinge willen ontvangen : zy hebben hunne aenzigten harder gemaekt dan eenen steen, en zy hebben niet willen wederkeeren.

4. Maer ik heb gezeyd : Zy zyn by aventure arm of dwaes, niet wetende den weg des Heeren, huns Gods oordeel.

5. Daerom zal ik tot hunne edellieden gaen, en tot hen spreken : want zy hebben des Heeren weg gekend, huns Gods oordeel, en ziet deze hebben nog meer het jok te zamen gebroken, de banden in stukken getrokken.

6. Daerom heeft ze den leeuw uyt het bosch geslagen, den wolf heeft ze met den avond verwoest, den luypaerd wakende op hunne steden : alle die daeruyt komt, zal gevangen worden : want hunne overtredingen zyn vermenigvuldigd, zy zyn verhard in hunnen afkeer.

7. Waerover zal ik uwer mogen genadig wezen? Uwe kinderen hebben my verlaten, en zy zweren by degene die geene goden zyn : ik heb ze verzaed, en zy hebben onkuyschheyd bedreven, en in der hoere huys deden zy onkuyschheyd.

8. Hittige en bespringende peerden zyn zy geworden : Een iegelyk wenschte tot zyns naestens huysvrouw.

9. Zal ik over deze dingen geen bezoek doen, zegt den Heer? en zal myne ziel in zulk volk geene wraek doen?

10. Klimt op zyne muren, en verderft ze, maer wilt ze niet heel te niet brengen : neemt zyne ranken af, want zy behooren den Heere niet toe.

11. Want met overtredinge heeft het huys van Israël, en het huys van Juda tegen my overtreden, zegt den Heer.

12. Zy hebben den Heer geloochend, en gezeyd : Hy is het niet : en het kwaed zal over ons niet komen, het zweerd en den honger zullen wy niet zien.

13. De profeten hebben in den wind gesproken, en daer is geen antwoord in hen geweest : daerom zullen deze dingen hun overkomen.

14. Dit zegt den Heer den God der heyrscharen : Om dat gy dit woord gesproken hebt : ziet ik geef myne woorden in uwen mond tot een vuer, en dit volk tot hout, en het zal ze verslinden.

15. Ziet ik zal over u, gy huys van Israël, een volk brengen van verre, zegt

den Heer : een sterk volk, een oud volk, een volk wiens tale gy niet kennen zult, en gy zult niet verstaen wat zy spreken.

16. Zyn pylkoker is als een open graf, zy zyn alle sterk.

17. En het zal uw koren eten, en uw brood : het zal uwe zonen en uwe dochteren verslinden : uw kleyn vee, en uwe runderen zal het eten : het zal uwen wyngaerd, en uwen vygeboom afteeren : en het zal uwe vaste steden vernielen, waerin gy u betrouwen hebt, met den zweerde.

18. Maer nogtans in die dagen, zegt den Heer, zal ik u niet geheel vernielen.

19. Maer is het dat gy zegt : Waerom heeft ons onzen God alle deze dingen gedaen? zoo zult gy tot hen zeggen : Alzoo gy my verlaten hebt, en hebt den vreemden goden gediend in uw land, alzoo zult gy den vreemden dienen in een land dat uwe niet is.

20. Verkondigt dat den huyze van Jacob, en maekt dat het gehoord worde in Juda, zeggende :

21. Hoort gy dwaes volk, die geen hert hebt : die oogen hebbende niet ziet : en ooren hebt, en niet hoort.

22. Zult gy my dan niet vreezen, zegt den Heer : en zult gy van myn aenzigt geenen rouw hebben? Die het zand tot eenen pael gesteld heb der zee, een eeuwig gebod dat niet voorbygaen zal : en hare baren zullen zich opheffen, en zy zullen niet vermogen, en zy zullen opzwellen, en zy zullen daerover niet gaen :

23. Maer dezen volke is een ongeloovig en een verbitterende hert geworden, zy zyn afgescheyden, en weggegaen.

24. En zy hebben in hun herte niet gezeyd : Laet ons den Heer onzen God vreezen, die ons geeft den tydigen en spadigen regen te zynen tyde : die ons bewaert de volheyd van den jaerlykschen oogst.

25. Uwe boosheden hebben deze dingen afgekeerd : en uwe zonden hebben het goed van u belet :

26. Want in myn volk zyn ongoddelyken gevonden, lagen leggende als vogelaers, strikken en voetstroppen leggende om mannen te vangen.

27. Gelyk een vogelslag vol vogelen, alzoo zyn hunne huyzen vol bedrogs : daerom zyn zy groot en ryk geworden.

28. Zy zyn dik geworden en vet : en zy hebben myne woorden overtreden zeer kwalyk. Der weduwe zake hebben zy niet gevonnisd, der weezen zaken hebben zy niet naer regt beslecht, en het oordeel der armen hebben zy niet geoordeeld.

29. Zal ik over deze dingen geen regt doen? zegt den Heer; of zal over alzulk volk myne ziel zich niet wreken?

30. Verwonderinge en wonderlyke dingen zyn op de aerde geschied :

31. De profeten profeteerden logenen, en de priesters prezen dat met hunne handen te zamen slaende : en myn volk heeft zulke dingen liefgehad : wat zal dan geschieden in zyn uyterste?

HET VI. KAPITTEL.

Hy voorzegt de destructie van Jerusalem door de Assyriers, om dat zy Gods wet versmaed hebben, noch hebben willen hooren de berisping, principalyk de edelen, profeten en de priesters op gierigheyd steunende, en daerom verwerpt God hunne sacrificien, en daerom doet ze den profeet weenen.

1. Wordt versterkt gy kinderen van Benjamin, in het midden van Jerusalem, en in Thecua maekt geluyd met de trompette, en over Bethacarem regt op de baniere : want daer is kwaed gezien van het noorden, en eene groote vernieling.

2. Ik heb de dochter van Sion geleken by eene schoone en eene weeldige vrouw.

3. Tot haer zullen de herders komen met hunne kudden : zy hebben in haer de tenten geslagen al rondom : een iegelyk zal die weyden die onder zyne hand zyn.

4. Heyligt over haer eenen stryd : staet te zamen op, en laet ons opklimmen in den middag : wee ons, want den dag is afgeweken, want de schaduwen zyn langer geworden 's avonds.

5. Staet op, en laet ons opklimmen in den nacht, en laet ons hare huyzen ver derven,

6. Want dit zegt den Heer den God der heyrscharen : Houwt hare boomen af, en maekt omtrent haer eenen wal, dit is de stad der bezoekinge, alle onregt is in het midden van haer.

7. Gelyk een put zyn water koud maekt, alzoo heeft zy hare kwaedheyd koud gemaekt: ongeregtigheyd en verderfenisse zal in haer gehoord worden, voor my is altyd ziekte en plage.

8. Wordt onderwezen Jerusalem dat by aventure myne ziel van u niet ga, dat ik u by aventure niet verwoest make, een onbewoonlyk land.

9. Dit zegt den Heer der heyrscharen: Zy zullen de blevelingen van Israël vergaderen tot eene druyf toe, zoo men in den wyngaerd doet: keert uwe hand om als een wynsnyder tot den korf.

10. Wien zal ik aenspreken? en wien zal ik betuygen dat hy het hoore? ziet hunne ooren zyn onbesneden, en zy mogen niet hooren: ziet des Heeren woord is hun geworden tot eenen spot: en zy zullen het niet ontvangen.

11. Daerom ben ik vol van des Heeren verbolgenheyd, ik kan des niet verdragen: stort ze uyt op het kleyn kind buyten, en op de vergaderinge der jongelingen te zamen: want de vrouw zal met den man gevangen worden, den ouden man met dengenen die vol van dagen is.

12. En hunne huyzen zullen overgaen tot anderen, hunne akkers en huysvrouwen te zamen: want ik zal myne hand uytstrekken op de bewooners des lands, zegt den Heer.

13. Want voorwaer van den minsten tot den meesten, zoo zyn zy alle neerstiglyk bekommerd met gierigheyd: en van den profeet tot den priester toe, doen zy allegader bedrog.

14. En zy genazen myns volks kwetsure met versmaedheyd, zeggende: Vrede, vrede: en het was geen vrede.

15. Zy zyn beschaemd geweest, want zy hebben afgrysselykheyd gedaen: ja waerlyker zy zyn niet beschaemd geweest met beschaemdheyd, en zy hebben zich niet kunnen schamen. Daerom zullen zy vallen tusschen degene die vallen: in den tyd van hunne verzoekinge zullen zy vallen, zegt den Heer.

16. Dit zegt den Heer: Staet op de wegen, en beziet, en vraegt naer de oude wegen, welk den goeden weg is, en wandelt in dien: en gy zult verkoelinge vinden voor uwe zielen. En zy hebben gezeyd: Wy zullen er niet in wandelen.

17. En ik heb over u gesteld wachters. Hoort der trompette geluyd. En zy hebben gezeyd: Wy zullen niet hooren,

18. Daerom hoort gy heydenen, en bekent gy vergaderinge, hoe groote dingen dat ik hun doen zal.

19 Hoort gy aerde: Ziet ik zal kwade dingen brengen op dit volk, de vrucht van zyne gedachten: om dat zy myne woorden niet gehoord hebben, en myne wet verworpen hebben.

20. Waertoe brengt gy my wierook van Saba, en den welriekende calamus van verren lande? uwe brandofferen zyn niet aengenaem, en uwe slagtofferanden hebben my niet behaegd.

21. Daerom dit zegt den Heer: Ziet, ik zal in dit volk eenen val doen komen, en onder hen zullen vallen de vaders en de kinderen te zamen, den nagebuer en den naesten, en zy zullen vergaen.

22. Dit zegt den Heer: Ziet daer komt een volk van het noordenland, en een groot volk zal te zamen opstaen van de eynden der aerde.

23. Den schicht en schild zal het aennemen: het is wreed, en het zal niet sparen: zyne stem zal als de zee geluyd geven: en zy zullen op peerden klimmen bereyd als een man ten stryde, tegen u, gy dochter van Sion.

24. Wy hebben zyn gerucht gehoord, onze handen zyn onmagtig geworden: tribulatie heeft ons bevangen, pynen als eener barende vrouwe.

25. Wilt niet uytgaen tot de velden, en wandelt in den weg niet: want het zweerd des vyands den grouwel is in het ronde.

26. Myns volks dochter omgordt u met een hairen kleed en besproeyt u met assche, den rouwe van eenen eenigen zoon maekt voor u, een bitter geschrey, want haestelyk zal den verderver op ons komen.

27. Ik heb u een vroom proever onder myn volk gemaekt: en gy zult weten en proeven hunnen weg.

28. Alle deze prinsen zyn afwykende, ongetrouwelyk wandelende, het metael, en yzer zyn heel verdorven.

29. Den blaesbalk faalgeerde, het lood is in het vuer heel verteerd, den smelter heeft ze te vergeefs gesmolten: want hunne kwaedheden zyn niet verteerd geweest.

30. Noemt ze verworpen zilver, want den Heer heeft ze verworpen.

HET VII. KAPITTEL.

Dat zy te vergeefs in den tempel betrouwen, kwade dingen bedryvende, en de profeten niet hoorende: daerom zegt hy dat den tempel verworpen zyn zal, en dat de aerde van Juda verwoest zyn zal, en dat zyn gebed voor hen niet helpen zal.

1. Het woord dat geschied is tot Jeremias van den Heere, zeggende:

2. Staet in de poorte van des Heeren huys, en preekt daer dit woord, en zegt: Hoort des Heeren woord geheel Juda, die door deze poorten ingaet om den Heere te aenbidden.

3. Dit zegt den Heer der heyrscharen den God van Israël: Maekt uwe wegen en uwe neerstigheden goed: en ik zal by u woonen in deze plaetse.

4. Wilt niet betrouwen in de woorden der logene, zeggende: Des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel is het.

5. Want is het dat gy uwe wegen wel beschikt, en uwe neerstigheden: is het dat gy regt doet tusschen den man en zynen naesten,

6. En dat gy den aenkomeling, en den weeze en der weduwe geen bedriegelyk onregt doet, en dat gy ook geen onnoozel bloed stort in deze plaets, en dat gy naer geene vreemde goden wandelt ten kwade voor u zelven:

7. Zoo zal ik met u woonen in deze plaets: in het land dat ik uwen vaderen gegeven heb van de eeuwigheyd en tot in de eeuwigheyd.

8. Ziet, gy hebt uw betrouwen in de logentalen, die u niet baten zullen:

9. Stelen, dooden, overspel doen, valschelyk zweren, Baalim vogtige offerande doen, en gaen na vreemde goden, die gy niet kent.

10. En gy zyt gekomen, en hebt gestaen voor my in dit huys, in hetwelk myn naem aengeroepen is, en gy hebt gezeyd: Wy zyn verlost om dat wy alle deze afgrysselykheden gedaen hebben.

11. Is dan dit huys eene spelonk der moordenaren geworden, daer myn naem aengeroepen is, in uwe oogen? ik, ik ben het: ik heb het gezien, zegt den Heer.

12. Gaet tot myne plaets in Silo, daer myn naem gewoond heeft van het beginsel: en beziet wat ik die gedaen heb om de kwaedheyd myns volks Israël:

13. En nu, want gy alle deze dingen gedaen hebt, zegt den Heer: en ik tot u gesproken heb 's morgens opstaende, en sprekende, en gy hebt niet gehoord: en ik heb u geroepen, en gy hebt niet geantwoord:

14. Zoo zal ik dezen huyze doen, daerin myn naem aengeroepen is, en daer gy betrouwen in hebt: en der plaetse die ik u gegeven heb, en uwen vaderen, gelyk ik Silo gedaen heb.

15. En ik zal u verwerpen van myn aenzigt, gelyk ik alle uwe broeders verworpen heb, al het geheel zaed van Ephraïm.

16. Daerom wilt gy niet bidden voor dit volk, noch neemt voor hen lof en gebed aen, en wederstaet my niet: want ik zal u niet verhooren.

17. Ziet gy niet wat deze doen in de steden van Juda, en in de straten van Jerusalem?

18. De kinderen vergaderen het hout, en de vaders ontsteken het vuer, en de vrouwen beslaen het vet des ingewands, om vlaeyen te maken der koninginne des hemels, en dat zy zouden vogtig offer doen den vreemden goden, en my tot gramschap verwekken.

19. Verwekken zy my tot gramschap? zegt den Heer: doen zy dit zich zelven niet tot beschaemdheyd huns aenzigts?

20. Daerom dit zegt den Heer God: Ziet myne razende gramschap en myne verbolgenheyd wordt te zamen gegoten op deze plaets, op de mannen, en op het vee, en op de boomen des lands, en op de vruchten der aerde, en het zal ontstoken worden, en het zal niet uytgebluscht worden.

21. Dit zegt den Heer der heyrscharen, den God van Israël: Doet uwe brandofferanden tot uwe slagtofferanden, en eet vleesch.

22. Want ik heb niet gesproken met uwe vaderen, en ik heb hun niet bevolen in den dag toen ik ze leydde uyt den lande van Egypten, van het woord der brandofferanden, en slagtofferanden.

23. Maer dit woord heb ik hun bevolen, zeggende: Hoort myne stemme en ik zal u een God zyn, en gy zult my een volk zyn: en wandelt door alle wegen, die ik u bevolen heb, opdat u wel zy.

24. En zy hebben niet gehoord, noch zy hebben hunne ooren ge-

neygd : maer zy volgden hunnen eygen wille, en de kwaedheyd van hun kwaed hert : en zy zyn gekomen achterwaerts en niet voorwaerts,

25. Van den dag dat hunne vaders uytgegaen zyn uyt den lande van Egypten, tot op dezen dag toe. En ik heb tot u gezonden alle myne dienaers de profeten des daegs, des morgens vroeg opstaende, en zendende.

26. En zy hebben my niet gehoord, noch hebben hunne oore geneygd : maer zy hebben hunnen nek verhard : en hebben erger gedaen dan hunne vaderen.

27. En gy zult tot hen spreken alle deze woorden, en zy zullen u niet hooren : en gy zult ze roepen, en zy zullen u niet antwoorden.

28. En gy zult tot hen zeggen : Dit is het volk dat de stemme des Heeren zyns Gods niet gehoord heeft, noch onderwyzing ontvangen heeft: het geloof is vergaen, en het is weggenomen van hunnen mond.

29. Scheert het hair uws hoofds, en werpt het weg, en neemt in het regt eene klagelyke weening : want den Heer heeft verworpen en verlaten de geslachten zyner razende gramschap,

30. Want de kinderen van Juda hebben kwaed gedaen in myne oogen, zegt den Heer. Zy hebben hunne verergernissen gesteld in het huys, daer myn naem aengeroepen is, om dat zy dat besmetten zouden :

31. En zy hebben opgetimmerd de hoogten van Topheth, welk is in de valley des zoons van Ennom : om dat zy verbranden zouden hunne zonen, en hunne dochteren met den vure : dat ik niet geboden heb, noch gedacht in myn hert.

32. Daerom ziet de dagen komen, zegt den Heer, en daer zal niet meer gezeyd worden Topheth, en de valley des zoons Ennom : maer de valley der doodinge : en zy zullen begraven in Topheth om dat er geene plaets is.

33. En de doode ligchamen dezes volks zullen wezen tot eene spyze den vogelen des hemels, en den beesten der aerde, en daer zal niemand wezen die ze afjage.

34. En ik zal doen rusten van de steden van Juda, en van de straten van Jerusalem de stemme der blydschappe, en de stemme der vrolykheyd, de stemme des bruydegoms, en de stemme der bruyd : want het land zal in eene verwoesting wezen.

HET VIII. KAPITTEL.

Om dat zoo wel de edelen, profeten, en priesters, God achterlatende, hunne gierigheyd gevolgd hebben, en hebben afgodery gedaen, en hebben niet willen zich beteren, daerom zullen zy van de allerbooste vyanden benaeuwd worden.

1. In dien tyd, zegt den Heer : Zullen zy uytwerpen de gebeenten der koningen van Juda, en de gebeenten van hare prinsen, en de gebeenten der priesteren, en de gebeenten der profeten, en de gebeenten dergene die in Jerusalem gewoond hebben, uyt hunne graven :

2. En zy zullen die uytspreyden ter zonne en ter mane, en tot al het heyr des hemels, welk zy bemind hebben, en denwelken zy gediend hebben, en na dewelke zy gewandeld hebben, en die zy gezocht hebben, en aengebeden : zy zullen niet vergaderd worden, en zy zullen niet begraven worden : tot eenen mesthoop zullen zy op het aenschyn der aerde zyn.

3. En zy zullen de dood meer dan het leven verkiezen, alle die overgebleven zullen zyn van dit allerkwaedste geslacht, in alle de plaetsen die verlaten zyn, tot dewelke ik ze uytgedreven heb, zegt den Heer der heyrscharen.

4. En gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer : Zal hy die valt niet opstaen? en die afgekeerd is, zal hy niet wederkeeren?

5. Waerom is dan dit volk in Jerusalem afgekeerd met eene krygele afkeeringe? Zy hebben de logen aengenomen, en zy hebben niet willen wederkeeren.

6. Ik heb toegehoord en geluysterd : niemand spreekt er dat goed is, daer is niemand die penitentie doe van zyne boosheyd, zeggende : Wat heb ik gedaen? Zy zyn alle gekeerd tot hunnen loop, als een peerd met een gedruysch gaende ten stryde.

7. Den kiekendief heeft in den hemel zynen tyd gekend : de tortelduyf, en de zwaluwe, en den oyevaer hebben den tyd van hun aenkomen bewaerd : maer myn volk heeft des Heeren oordeel niet gekend.

8. Hoe zegt gy : Wy zyn wys, en des Heeren wet is by ons? voorwaer de logenachtige griffie der schryvers heeft eene logen gewrocht.

9. De wyzen zyn beschaemd, zy zyn vervaerd en gevangen : want des Heeren

woord hebben zy verworpen, en daer is geene wysheyd in hen.

10. Daerom zal ik hunne vrouwen geven den vreemdelingen, hunne akkeren den erfgenamen : want van den minsten tot den meesten volgen zy alle de gierigheyd : van den profeet tot den priester maken zy alle logentale.

11. En zy genazen de kwetzinge van de dochter myns volks ter schande, zeggende : Vrede, vrede : als het geen vrede was.

12. Zy zyn beschaemd, want zy hebben afgrysselykheyd gedaen : ja dat meer is, zy zyn niet beschaemd met beschaemdheden, en zy hebben zich niet kunnen schamen : daerom zullen zy vallen onder degene die te zamen vallen zullen, in den tyd der verzoekinge zullen zy te zamen vallen, zegt den Heer.

13. Ik zal ze alzoo aflezen, zegt den Heere : dat daer geene druyf aen de wynstruyken, en geene vygen in den vygeboom blyve, het loof is ook afgevallen : en ik heb hun gegeven dat er over gegaen is.

14. Waerom zitten wy? komt te zamen, en laet ons in eene vaste stad gaen, en laet ons daer stil zyn : want den Heer onzen God heeft ons doen zwygen, en hy heeft ons te drinken gegeven water van galle : want wy hebben den Heere gezondigd.

15. Wy hebben den vrede gewacht, en daer was geen goed : den tyd der genezinge, en ziet het is angst.

16. Van Dan is het snorken van zyne peerden gehoord, van de stemme des kryschens van zyne stryders is het geheele aerdryk beroerd geweest; en zy zyn gekomen en hebben het land verslonden, en zyne volheyd : de stad en hare bewooners.

17. Want ziet ik zal tot u zenden basiliscus serpenten, waertegen geene betooveringe is : en die zullen u byten, zegt den Heer.

18. Myn rouw is boven rouwe, myn hert is in my treurig.

19. Ziet de stemme der roepende dochter myns volks van een verre land : Is den Heer in Sion niet, of is haer koning in haer niet? Waerom hebben zy my dan tot gramschappe verwekt in hunne gesnedene beelden, en in de vreemde ydelheden?

20. Den oogst is voorbygegaen, den zomer is voleynd : en wy zyn niet verlost.

21. Op de verderfenisse der dochter myns volks ben ik rouwig geweest en bedroefd, verbaesdheyd heeft my bevangen.

22. Is er geene gomme in Galaad? of is daer geen medecyn? waerom is dan het lidteeken van myns volks dochter niet toegeheeld?

HET IX. KAPITTEL.

Den profeet beweent hen die gedood zyn zullen, hy toont dat men op niemand betrouwen zal, en hoe dat men in God en zyne kennisse behoort te gloriëren, die zoo wel de heydenen als Joden, die onbesneden zyn van herte, straffen zal.

1. Wie zal mynen hoofde water geven, en mynen oogen eene fonteyne der wateren? en ik zal beweenen dag en nacht de gedooden van myns volks dochter.

2. Wie zal my geven in de woestyne eene herberge der wandelaren, en dat ik myn volk verlate, en van hen scheyde? want het zyn alle overspelers, eene vergaderinge der overtreders.

3. En zy hebben hunne tonge uytgespannen als eenen boog der logene, en niet der waerheyd : zy zyn versterkt op de aerde, want zy zyn van het eene kwaed tot het andere uytgegaen, en my hebben zy niet gekend, zegt den Heer.

4. Een iegelyk wachte zich zelven van zynen naesten, en hy hebbe geen betrouwen in elken zynen broeder : want elk broeder zal vertredende vertreden, en elk vriend zal bedriegelyk wandelen.

5. En een man zal zynen broeder bespotten, en zy zullen de waerheyd niet spreken : want zy hebben hunne tonge geleerd logene spreken : om onregtelyk te doen hebben zy gearbeyd.

6. Uwe wooninge is in het midden des bedrogs : in het bedrog hebben zy my niet willen kennen, zegt den Heer.

7. Daerom dit zegt den Heer der heyrscharen : Ziet ik zal ze smelten, en ik zal ze proeven : want wat zal ik anders doen van het aenzigt der dochter myns volks?

8. Een wondende pyl is hunne tonge, zy heeft bedrog gesproken : in haren

mond spreekt zy vrede met haren vriend, en heymelyk stelt zy hem lagen.

9. Zal ik over deze dingen niet verzoeken, zegt den Heer? of zal in zulk volk myne ziel zich niet wreken?

10. Op de bergen zal ik eene weeninge en eene klaginge aennemen, en op de schoone plaetsen der woestyne een jammerlyk geklag: want zy verbrand zyn, om dat er geen man is die daerdoor gaet: en zy hebben de stemme des bezitters niet gehoord: van den vogel des hemels tot het kleyne vee toe, zyn zy al overgevaren en weggegaen.

11. En ik zal Jerusalem geven tot hoopen des zands, en tot nesten der draken: en de steden van Juda zal ik geven ter verwoestinge, om dat er geen bewooner is.

12. Wie is er een wys man die dat versta, en tot wien mogt het woord van den mond des Heeren geschieden, dat hy dit verkondige, waerom dat de aerde vergaen is, en verbrand als de woestyne, om dat er niemand is die daerdoor ga?

13. En den Heer heeft gezeyd: Om dat zy myne wet verlaten hebben, die ik hun gegeven heb, en hebben myne stemme niet gehoord, en hebben daerin niet gewandeld:

14. En zy zyn weggegaen na de boosheyd huns herten, en na Baalim: hetwelk zy geleerd hebben van hunne vaderen.

15. Daerom dit zegt den Heer der heyrscharen, den God van Israël: Ziet ik zal dit volk spyzen met alsem, en ik zal hun te drinken geven water van galle.

16. En ik zal ze verstrooyen onder de heydenen die zy niet gekend hebben noch hunne vaders: en ik zal na hen het zweerd zenden, tot dat zy vernield zullen wezen.

17. Dit zegt den Heer der heyrscharen: Aenschouwt en roept de beklaegsters, dat zy komen: en zendt tot de vrouwen, die wys zyn, en dat zy haestelyk komen:

18. En zich haesten, en over ons eene beklaginge aennemen: laet onze oogen tranen voortbrengen, laet onze oogschelen van wateren nedervloeden.

19. Want eene stemme des klachtigen beweenens is gehoord van Sion: Hoe zeer zyn wy verdorven en beschaemd? om dat wy het land verlaten hebben, want onze tabernakelen zyn afgeworpen.

20. Daerom hoort gy vrouwen het woord des Heeren: en laet uwe ooren vatten de sprake zyns monds: en leert uwe dochteren de beklaginge: en eene iegelyke hare geburinne de klachtige beweeninge.

21. Want de dood is opgeklommen door onze vensters, zy is gegaen in onze huyzen om te vernielen de kleyne kinderen van buyten, de jongelingen van de straten.

22. Spreekt: Dit zegt den Heer: En het doode ligchaem eens mensch zal vallen als drek op het aenschyn des lands, en als hooy achter des maeyers rugge, en daer is niemand die het vergadere.

23. Dit zegt den Heer: Den wyzen betrouwe zich niet in zyne wysheyd, en den sterken gloriëre in zyne sterkheyd niet, en den ryken gloriere in zyne rykdommen niet:

24. Maer die glorieert, zal daerin gloriëren, dat hy my weet, en kent dat ik den Heer ben, die bermhertigheyd doe, en regt, en regtveerdigheyd op de aerde: want deze dingen behagen my, zegt den Heer.

25. Ziet de dagen zullen komen, zegt den Heer: en ik zal verzoek doen op alle dengenen die eene besnedene voorhuyd heeft,

26. Over Egypten, en op Juda, en op Edom, en op de kinderen van Ammon, en Moab, en op alle die geschoren hair hebben, woonende in de wildernisse: want alle heydenen zyn onbesneden, maer al het geheel huys van Israël is onbesneden van herte.

HET X. KAPITTEL.

Dat men niet vreezen moet de ydele hemelsche gesternten, noch de kranke afgoden, maer den Heer die alleen God is, een schepper en regeerder van al, die vernielen zal de zondaers des aerdryks, en hy bidt voor Jerusalem.

1. Hoort het woord dat den Heer gesproken heeft over u gy huys van Israël.

2. Dit zegt den Heer: Naer de wegen der heydenen wilt niet leeren: en van de teekenen des hemels wilt niet vreezen, die de heydenen vreezen:

3. Want de wetten der volken zyn ydel: want het handwerk des werkmans heeft den boom des wouds afgehouwen met eene byl.

4. Met zilver en goud heeft hy dat versierd: met nagelen en hameren heeft hy het te zamen gevoegd, dat het niet van een scheyden zoude.

5. In de gelykenisse van eenen palmboom zyn zy gemaekt, en zy zullen niet spreken: zy zullen al dragende weggenomen worden, want zy kunnen niet gaen. Daerom wilt die niet vreezen, want zy mogen noch kwalyk, noch wel doen.

6. Uws gelyk is niemand Heere: gy zyt groot, en groot is uw naem in sterkheyd.

7. Wie zal u niet vreezen o gy koning der volken? want de sierlykheyd is uwe: onder alle wyzen der heydenen, en in alle hunne ryken is er niemand uws gelyk.

8. Te zamen zullen de zotten en de onwyzen geproefd worden: de leeringe hunner ydelheyd is een hout.

9. Omwonden zilver wordt van Tharsis gebragt, en het goud van Ophaz: des kunstenaers werk, en der hand des metaelgieters: hiacintus en purper is hunne kleedinge. Alle deze zyn der kunstige werklieden werk.

10. Maer den Heer is een waerachtig God: hy is een levende God, en een eeuwig koning: van zyne verbolgenheyd zal de aerde beven: en de heydenen zullen zyne dreyginge niet verdragen.

11. Hierom zult gy hun aldus zeggen: De goden die de hemelen en de aerde niet gemaekt hebben, moeten vergaen van de aerde, en van hetgene dat onder den hemel is.

12. Die de aerde maekt in zyne sterkheyd, die de wereld bereydt in zyne wysheyd, en in zyne voorzienigheyd de hemelen uytspant.

13. Tot zyne stemme geeft hy eene menigte der wateren in den hemel, en hy verheft de nevelen van de uytersten der aerde: hy maekt de bliksemen tot regenen, en hy brengt den wind uyt zyne schatten.

14. Alle mensch is dwaes geworden van de wetenheyd, alle werkman is beschaemd geweest in het gesneden afgodenbeeld: want het is valsch dat hy gegoten heeft, en in hen is geen geest.

15. Het zyn ydele dingen, en een werk weerdig om te belagchen: in den tyd hunner verzoekinge zullen zy vergaen.

16. Desgelyks is Jacobs deel niet: want die alle dingen gemaekt heeft, hy is het zelf: en Israël is de roede zyner erfenisse: den Heer der heyrscharen is zyn naem.

17. Vergadert van de aerde uwe beschaemdheyd, die in het beleg woont.

18. Want dit zegt den Heer: Ziet ik zal de bewooners van dezen lande verre werpen te dezer reyze: en ik zal ze kwellen, alzoo dat zy zullen gevonden worden.

19. Wee my van myne kwetzinge, myne plage is de allerkwaedste. Maer ik heb gezeyd: Waerlyk dit is myne krankheyd, en ik zal ze dragen.

20. Myn tabernakel is verdorven en alle myne zeelkens zyn van een gebroken, myne kinderen zyn uytgegaen van my, en zy zyn niet meer: en daer is niemand die voortaen myne tente uytspanne. en myne vellen opregte.

21. Want de herders hebben dwaesselyk gedaen, en den Heer hebben zy niet gezocht: daerom hebben zy het niet verstaen, en alle hunne kudde is verstrooyd.

22. Ziet de stemme des gehoors is gekomen, en eene groote beroerte van den noordenlande: dat hy de steden van Juda stelle in verwoestheyd, en tot eene woonstede der draken.

23. Ik weet wel, Heere, dat eens menschen weg in zyne magt niet is: noch het is in des mans magt dat hy wandele, en te regte beschikke zyne wegen.

24. Straft my, Heere, maer nogtans in het oordeel: en niet in uwe razende gramschap, dat gy my by aventure niet te niete brenget.

25. Stort uwe verbolgenheyd uyt op de heydenen die u niet gekend hebben, en op de landschappen die uwen naem niet aengeroepen hebben: want zy hebben Jacob geëten, en hem verslonden, en zy hebben hem heel verteerd, en zyne sierlykheyd hebben zy verstrooyd.

HET XI. KAPITTEL.

Hy vermaent hen het verbond, en verkondigt hun het jammer dat hun naekt, en verhaelt hun de vriendschap en weldaden Gods.

1. Het woord dat geschied is van den Heere tot Jeremias, zeggende :

2. Hoort de woorden van dezen verbonde, en spreekt tot de mannen van Juda, en tot de bewooners van Jerusalem,

3. En gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer God van Israël : Vermaledyd zy den man, die de woorden van dit verbond niet hoort,

4. Hetwelk ik geboden heb uwen vaderen, in den dag als ik ze uytleydde uyt den lande van Egypten, uyt den yzeren forneyze, zeggende : Hoort myne stemme, en doet alle dingen die ik u gebied, en gy zult my tot een volk zyn, en ik zal u tot eenen God zyn :

5. Dat ik verwekke den eed, denwelken ik gezworen heb uwen vaderen, dat ik hun geven zoude een land vloeyende van melk en honig, alzoo het dezen dag is. En ik heb geantwoord en gezeyd : Amen, Heere.

6. En den Heer heeft tot my gezeyd : Roept luyde alle deze woorden in de steden van Juda, en buyten Jerusalem, zeggende : Hoort de woorden van dezen verbonde, en doet die :

7. Want ik heb uwe vaders betuygende betuygd, in den dag als ik ze geleyd heb uyt den lande van Egypten tot dezen dag toe : des morgens vroeg opstaende heb ik ze betuygd, en heb gezeyd : Hoort myne stem :

8. En zy hebben niet gehoord, noch zy hebben hunne ooren geneygd : maer zy zyn weggegaen, een iegelyk in de boosheyd van zyn kwaed hert : en ik heb over hen gebragt alle de woorden van dit verbond, hetwelk ik geboden heb dat zy het doen zouden, en zy hebben het niet gedaen.

9. En den Heer heeft tot my gezeyd : Daer is eene gezworene muytery gevonden onder de mannen van Juda, en onder de bewooners van Jerusalem.

10. Zy zyn wedergekeerd tot de eerste boosheden hunner vaderen, die niet hebben willen hooren myne woorden : en hierom zyn die ook weggegaen na de vreemde goden, dat zy hen dienen zouden. Het huys van Israël en het huys van Juda hebben myn verbond van onweerde gemaekt, hetwelk ik vastgemaekt had met hunne vaderen.

11. Daerom dit zegt den Heer : Ziet, ik zal over hen kwade dingen brengen, daer zy niet zullen kunnen uyt komen : en zy zullen tot my roepen, en ik zal ze niet verhooren.

12. En de steden van Juda en de bewooners van Jerusalem zullen gaen, en roepen tot de goden denwelken zy vogtige offeranden doen, en zy zullen hen niet verlossen in den dag van hun verdriet.

13. Want naer het getal van uwe steden waren uwe goden, o Juda : en naer het getal der wegen van Jerusalem hebt gy de autaren der schandelykheyd gesteld, autaren om Baalim offerande te doen.

14. Daerom wilt niet bidden voor dit volk, en neemt geenen lof en gebed aen voor hen : want ik zal het niet verhooren ten tyde van hunnen roep tot my, in den tyd van hun lyden.

15. Wat is het dat myn beminden in myn huys veel groote misdaden gedaen heeft? zal het heylig vleesch uwe kwaedheden van u afnemen, in dewelke gy geglorieerd hebt?

16. Eenen weeldigen olyfboom, schoon, vruchtbaer, en welgedaen heeft den Heer uwen naem genoemd : doch nu door een gesproken woord is er een groot vuer in hem ontstoken, en alle zyne spruytsels zyn verbrand geweest.

17. En den Heer der heyrscharen die u geplant heeft, heeft op u kwaed gesproken : om de kwaden des huys van Israël en des huys van Juda, dewelke zy zich zelven gedaen hebben om my te tergen, offerende natte sacrificien Baalim.

18. Maer gy Heere hebt het my getoond, en ik heb het gekend : gy hebt my hun voornemen bewezen.

19. En ik was als een zachtmoedig lam dat gedragen wordt ter slagtoffer : en ik heb niet geweten dat zy raden op my gedacht hadden, zeggende : Laet ons hout in zyn brood doen, en laet ons hem uytschrabben van het land der levenden, en laet zynen naem niet meer vermaend worden.

20. Maer gy Heere Sabaoth die regtveerdiglyk oordeelt, en proeft de nieren en de herten, laet my uwe wraek zien van hen : want u heb ik myne zaek geopenbaerd.

21. Daerom dit zegt den Heer tot de mannen van Anathoth, die uwe ziel zoeken, en zeggen: Gy zult niet profeteren in den naem des Heeren, en gy zult niet sterven in onze handen.

22. Daerom dit zegt den Heer der heyrscharen: Ziet ik zal verzoek doen op hen: de jongelingen zullen sterven met den zweerde, hunne zonen en hunne dochteren zullen van honger sterven.

23. En daer zullen geene blevelingen wezen van hen: want ik zal een kwaed brengen over de mannen van Anathoth, het jaer van hunne verzoekinge.

HET XII. KAPITTEL.

Den profeet verwondert zich van de voorspoedigheyd der kwaden, die nogtans gereed gemaekt worden ter dood, de erfenisse is haren Heere wederspannig geweest, hoe de herders den wyngaerd uytgeroeyd hebben, en hoe God dien nogtans ontfermen zal.

1. Gy zyt regtveerdig Heere, is het dat ik met u disputere: maer nogtans zal ik regtveerdige dingen tot u spreken: Waerom wordt der ongoddelyken weg voorspoedig: waerom is wel allen dengenen die overtreden en booslyk doen?

2. Gy hebt ze geplant, en zy hebben wortelen geschoten: zy nemen toe, en brengen vrucht voort: gy zyt hunnen mond naby, en verre van hunne nieren.

3. En gy Heere kent my, gy hebt my gezien, en gy hebt myn hert met u geproefd: vergadert ze als eene kudde ter slagtofferande, en heyligt ze in den dag der doodinge.

4. Hoe lang zal de aerde droef wezen, en hoe lang zal het kruyd van het geheel landschap verdorren, om de kwaedheyd dergene die daerin woonen? het gedierte is vernield, en het gevogelte, want zy hebben gezeyd: Hy zal ons uyterste niet zien.

5. Is het dat gy met den voetvolke loopende gearbeyd hebt: hoe zult gy mogen te stryde loopen met de peerden? en als gy in het land des vredes vry zonder zorge geweest zyt, wat zult gy doen in de hooveerdy der Jordaen?

6. Want uwe broeders, en uws vaders huys, die hebben ook zelven gestreden tegen u, en zy hebben naer u geroepen met volle stemme: gelooft hen niet, als zy u goede dingen spreken.

7. Ik heb myn huys verlaten, ik heb myne erfenisse gelaten: ik heb myne beminde ziel gegeven in de hand van hare vyanden.

8. Myne erfenisse is my geworden als een leeuw in het bosch: zy heeft tegen my eene stemme gegeven, daerom heb ik ze gehaet.

9. Is myne erfenisse my een vogel van verscheydene kleuren? of is het een vogel overal geverwd? komt en wordt vergaderd alle gy beesten der aerde, haest u om te verslinden.

10. Veel herders hebben mynen wyngaerd verdorven, zy hebben myn deel vertreden: zy hebben myn lustig deel gegeven tot eene verlatene plaetse der woestyne.

11. Zy hebben die gesteld tot eene verstrooyinge, en zy heeft over my geweend: met eene verwoestinge is alle de aerde verwoest: want daer is niemand die het met der herte overdenkt.

12. Op alle de wegen der woestyne zyn de verdervers gekomen, want des Heeren zweerd zal verslinden van het uyterste der aerde tot haer uyterste: daer is geen vrede allen vleesche.

13. Zy hebben tarwe gezaeyd, en doornen gemaeyd: zy hebben eene erfenisse ontvangen, en het zal hun niet baten: gy zult beschaemd worden van uwe vruchten, om de gramschap van den razenden toorn des Heeren.

14. Dit zegt den Heer tegen alle myne allerkwaedste geburen, die de erfenisse aentasten, dewelke ik bedeyld hebbe mynen volke Israël: Ziet ik zal ze uytroeyen uyt hunnen lande, en het huys van Juda zal ik uyttrekken uyt het midden van hen.

15. En als ik hen zal uytgetrokken hebben, zoo zal ik omgekeerd worden, en zal hunner ontfermen: en ik zal ze wederom leyden, den man in zyne erfenisse, en den man in zyn land.

16. En het zal wezen: is het zake dat zy geleerd zynde leeren de wegen myns volks, dat zy zweren by mynen naem: Den Heer leeft, gelyk zy myn volk hebben leeren zweren in Baal: zoo zullen zy getimmerd worden in het midden myns volks.

17. Maer is het zake dat zy niet hooren, zoo zal ik dat volk uytroeyen met

eene uytroeyinge, en met eene verderfenisse, zegt den Heer.

HET XIII. KAPITTEL.

God toont den profeet hoe dat hy Judea om hare hoveerdigheyd en afgodery verwerpen zal, en straffen van den meesten tot den minsten.

1. Dit zegt den Heer tot my: Gaet henen en krygt voor u een linnen nederkleed, en gy zult dat leggen om uwe lendenen, en gy zult dat in het water niet steken.

2. En ik heb een linnen nederkleed gekregen naer des Heeren woord, en ik heb het gesteld om myne lendenen.

3. En des Heeren woord is tot my geschied ten tweede mael, zeggende:

4. Neemt het nederkleed dat gy gekregen hebt, hetwelk omtrent uwe lendenen is, en opstaende gaet henen tot Euphrates, en bergt dat aldaer, in een gat van de steenrotse.

5. En ik ben weggegaen, en heb dat geborgen in Euphrates, gelyk my den Heer bevolen had.

6. En het is geschied na veel dagen dat den Heer gezeyd heeft tot my: Staet op, en gaet tot Euphrates: en neemt van daer het nederkleed, dat ik u bevolen heb dat gy dat daer bergen zoudt.

7. En ik ben weggegaen tot Euphrates, en ik heb gegraven, en heb genomen het nederkleed van de plaetse daer ik het verborgen had: en ziet het nederkleed was heel verrot, alzoo dat het tot geen gebruyk bekwaem was.

8. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

9. Dit zegt den Heer: Alzoo zal ik doen rotten de hooveerdy van Juda, en de zeer groote hooveerdy van Jerusalem:

10. Dit zeer kwaed volk, die myne woorden niet hooren willen, en wandelen in de ergheyd huns herten: en zyn weggegaen na de vreemde goden, dat zy hun dienen zouden, en hen aenbidden: en zy zullen wezen gelyk dit nederkleed, dat tot geen gebruyk bekwaem is.

11. Want gelyk een nederkleed vast hangt aen des mans lendenen, alzoo had ik aen my vastgemaekt het geheele huys van Israël, en het geheele huys van Juda, zegt den Heer: dat zy my zouden wezen tot een volk en tot eenen naem, en tot eenen lof, en tot eene glorie: en zy hebben het niet gehoord.

12. Hierom zult gy tot hen zeggen dit woord: Dit zegt den Heer den God van Israël: Alle flessche zal met wyn vervuld worden. En zy zullen tot u zeggen: Weten wy niet dat alle flessche met wyn gevuld zal worden?

13. En gy zult tot hen zeggen: Dit zegt den Heer: Ziet ik zal vervullen alle de bewooners van dezen lande, en de koningen die van Davids stamme zitten op zynen troon, en de priesters en profeten, en alle de bewooners van Jerusalem, met dronkenheyd:

14. En ik zal ze verstrooyen elken man van zynen broeder, en de vaders en de kinderen te zamen, zegt den Heer: ik zal niet sparen, noch ik zal toegeven: noch ik zal ontfermen dat ik ze niet zoude vernielen.

15. Hoort, en vat met de ooren. Wilt u niet verheffen, want den Heer heeft gesproken.

16. Geeft den Heere uwen God glorie, eer het donker beginne te worden, en eer uwe voeten struykelen aen de donkere bergen: gy zult het licht verwachten, en hy zal het stellen in de schaduwe des doods, en in eene duysterheyd.

17. Is het dat gy dat niet hoort, zoo zal myne ziel in het heymelyk weenen van het aenzigt der hooveerdy: weenende zal zy weenen, en myne oog zal tranen uytlaten, om dat des Heeren kudde gevangen is.

18. Zegt den koning, en der koninginne: Wordt vernederd, zit: want de kroon uwer glorie is van uwen hoofde gevallen.

19. De steden van zuyden zyn gesloten, en daer is niemand die ze open doe: geheel Juda is overgevoerd met eene volkomene overvoeringe.

20. Heft uwe oogen op, en beziet die van het noorden komt: waer is de kudde die u gegeven is, uw edel vee?

21. Wat zult gy zeggen als hy u bezoeken zal? want gy hebt ze geleerd tegen u, en gy hebt ze onderwezen tegen uw hoofd: zullen de pynen u niet bevangen, als eene vrouw die in barens nood is?

22. Is het dat gy zegt in uw hert: Waerom zyn my deze dingen gekomen? Om de menigte uwer ongeregtigheyd zyn

uwe schamelykheden ontdekt, de planten uwer voeten zyn besmet.

23. Is het dat een moriaen mag zyne huyd veranderen, of een luypaerd zyne gespikkeldheyd : zoo zult gy ook mogen weldoen, als gy kwaed geleerd hebt.

24. En ik zal ze verstrooyen als stoppelen die van den wind weggenomen worden in de woestyne.

25. Dit is uw lot en het deel uwer mate van my, zegt den Heer, want gy hebt myns vergeten, en gy hebt betrouwen gehad in de logene.

26. Daerom heb ik uwe dyen ontdekt tegen uw aenzigt, en uwe schandelykheyd is geopenbaerd,

27. Uwe overspelen, en uwe wrenschen, de misdaed uwer onkuyschheyd : op de heuvelen in den akker heb ik uwe afgrysselykheden gezien. Wee u Jerusalem, gy zult na my niet gezuyverd worden : hoe lang zal het nog zyn?

HET XIV. KAPITTEL.

Eene groote droogte in het land Juda om de zonden des volks, en den profeet wordt verboden voor hunne verlossing te bidden, en de valsche profeten die hun ruste voorzeggen, zullen met hen te zamen vergaen; Jeremias beklaegt de gestorven met den zweerde, en honger, en hy bidt om genade.

1. Het woord des Heeren dat geschied is tot Jeremias, van de propoosten der droogte.

2. Het Joodsche land heeft geweend, en zyne poorten zyn vervallen, en zy zyn verduysterd in de aerde, en den roep van Jerusalem is opgeklommen.

3. De meesten hebben hunne minsten gezonden ten watere : zy zyn gekomen om te putten, zy hebben geen water gevonden, zy hebben hunne vaten ydel wederom gedragen : zy zyn beschaemd geweest en gepynigd, en zy hebben hunne hoofden bedekt.

4. Om de verwoestinge der aerde, want daer is geen regen op de aerde gekomen, de akkerlieden zyn beschaemd geweest, zy hebben hunne hoofden bedekt.

5. Want de hinde baerde op het veld, en zy heeft het achter gelaten : om dat er geen kruyd was.

6. En de wilde ezelen hebben gestaen in de steenrotsen, zy hebben den wind getrokken gelyk de draken, hunne oogen hebben zich begeven, om dat er geen kruyd was.

7. Is het dat onze boosheden ons antwoorden : Heere zoo doet het om uwen naem, want onze afkeeringen zyn vele, wy hebben u gezondigd.

8. De verwachtinge van Israël, zyn zaligmaker in den tyd der tribulatie : waerom zult gy als een vreemdeling wezen op de aerde, en als een wandelaer afwykende om te herbergen?

9. Waerom zult gy wezen als een ongestadig man, als een sterken die niet verlossen kan? maer gy Heere zyt in ons, en uw naem is aengeroepen over ons, verlaet ons niet.

10. Dit zegt den Heer dezen volke, hetwelk bemind heeft zyne voeten te roeren, en dat niet gerust heeft, en den Heere niet behaegd heeft : Nu zal hy gedachtig wezen hunner boosheden, en hunne zonden verzoeken.

11. En den Heer heeft tot my gezeyd: Wilt voor dit volk niet bidden in het goede.

12. Als zy vasten, zoo zal ik hunne gebeden niet verhooren : en is het dat zy brandofferanden en slagtofferanden offeren, zoo zal ik die niet ontvangen : want ik zal ze met den zweerde en honger, en pestilentie vernielen.

13. En ik heb gezeyd : Ay, ay, ay, Heere God : De profeten zeggen hun : Gy zult geen zweerd zien, en daer zal geen duren tyd onder u wezen, maer waerachtigen vrede zal hy u geven in deze plaets.

14. En den Heer heeft tot my gezeyd: De profeten profeteren valschelyk in mynen naem : ik heb ze niet gezonden, en ik heb hun niet geboden, noch ik heb tot hen gesproken : een logenachtig visioen, en de bedriegelyke profetie, en de verleydinge huns herten profeteren zy u.

15. Hierom zegt den Heer van de profeten, die in mynen naem profeteren, die ik niet gezonden heb, zeggende : Het zweerd en den duren tyd zal in dit land niet zyn : Met den zweerde en met den honger zullen de profeten vernield worden.

16. En de volken denwelken zy profeteren, zullen geworpen zyn in de wegen van Jerusalem van honger en van het

zweerd, en daer zal niemand zyn die ze begrave: zy en hunne huysvrouwen, hunne zonen en hunne dochteren: en ik zal op hen uytstorten hun eygen kwaed.

17. En gy zult tot hen zeggen dit woord: Laet myne oogen tranen voortbrengen, nacht en dag, en laet ze niet zwygen: want de maegd de dochter myns volks is met eene groote verderfenisse verdorven, met een zeer uytnemende kwade kwetsure.

18. Is het dat ik uytga tot de velden, ziet daer zyn de verslagenen met den zweerde: en is het dat ik in de stad ga, ziet zoo zyn zy daer die uytgemergd zyn van honger. Want de profeten en de priesters zyn weggegaen in het land dat zy niet kenden.

19. Hebt gy verwerpende Juda verworpen? of heeft uwe ziel Sion verontweerdigd? waerom hebt gy ons dan geslagen, alzoo dat er geene gezondheyd is? wy hebben vrede verwacht, en daer is geen goed: en den tyd der genezinge, en ziet daer is verstooringe.

20. Heere wy hebben onze ongoddelykheden bekend, onzer vaderen boosheden, want wy hebben tegen u gezondigd.

21. Geeft ons niet ten verwyte om uwen naem, noch maekt ons eene versmaedheyd des stoels uwer glorie: weest gedachtig dat gy uw verbond met ons niet krachteloos maekt.

22. Zyn er ook onder de gesnedene afgoden der heydenen die regenen? of mogen de hemels slagregenen geven? zyt gy niet den Heer onzen God, denwelken wy gewacht hebben? want gy hebt alle deze dingen gedaen.

HET XV. KAPITTEL.

Den Heer zegt dat hy noch door Moyses noch Samuëls biddingen zal gebogen worden, en hy s'laet hem zyn gebed af, dat hy voor het volk gestort heeft, en antwoordt hem op zyne klagt.

1. En den Heer heeft tot my gezeyd: Al ware het dat Moyses en Samuël voor my stonden, zoo is myne ziel tot dezen volke niet: dryft ze weg uyt van mynen aenzigte, en laet ze henen varen.

2. Is het dat zy tot u zeggen: Waer zullen wy henen? zoo zult gy tot hen zeggen: Dit zegt den Heer: Die ter dood geschikt is, ter dood: en die ten zweerde geschikt is, ten zweerde: en die ten honger geschikt is, ten honger: en die ter gevangenisse geschikt is, ter gevangenisse.

3. En ik zal over hen verzoeken vierderley plagen, zegt den Heer: Het zweerd ter doodinge, en de honden om te verscheuren, en de vogelen des hemels, en de beesten der aerde om te verslinden, en te verstrooyen.

4. En ik zal ze geven tot eene hitte alle den koningryken der aerde: om Manasses wille, Ezechias zoon, des konings van Juda, voor al dat hy gedaen heeft in Jerusalem.

5. Want wie zal uws ontfermen, Jerusalem? of wie zal voor u bedroefd zyn? of wie zal gaen om te bidden voor uwen vrede?

6. Gy hebt my verlaten, zegt den Heer, gy zyt achterwaerts gegaen: en ik zal myne hand uytstrekken op u, en ik zal u dooden: ik heb groote moeyte gehad met u te bidden.

7. En ik zal ze verstrooyen, met eene wan in de poorten van het aerdryk: ik heb myn volk gedood, en verstrooyd, en nogtans zyn zy van hunne wegen niet wedergekeerd.

8. Zyne weduwen zyn my vermenigvuldigd boven het zand der zee: ik heb hun overgebragt over des jongelings moeder, eenen verderver in den middag: ik heb op de steden onverzienlyk vervaerdheyd gezonden.

9. Zy is krank geworden die daer zeven kinderen gebaerd had, hare ziel is flaeuw geworden: de zon is haer ondergegaen als het nog dag was: zy is beschaemd geweest, en zy heeft zich geschaemd: en hare overgeblevenen zal ik ten zweerde geven, voor het aenzigt van hunne vyanden, zegt den Heer.

10. Wee my, myne moeder: waerom hebt gy my gebaerd eenen man des gekyfs, eenen man des twists in al het land? ik heb ten woeker niet geleend, noch iemand heeft my gewoekerd: zy vermaledyden my allegader.

11. Den Heer zegt: Is het dat uwe blevelingen niet zullen wezen ten goede, is het dat ik u niet ontmoet heb in den tyd des lydens, en in den tyd der kwellingen tegen den vyand.

12. Zal het yzer met het yzer van het

noorden verzaemd worden door een verbond, en het koper?

13. Uwe rykdommen en uwe schatten zal ik geven ten roove om niet, om alle uwe zonden wille, en in alle uwe palen.

14. En ik zal uwe vyanden aenbrengen van den lande dat gy niet kent: want daer is een vuer ontstoken in mynen razenden toorn, op u zal het branden.

15. Gy weet het Heere, weest myns gedachtig en verzoekt my, en beschermt my van degene die my vervolgen: wilt my in uwe verduldigheyd niet ontvangen: weet dat ik voor u verwyt geleden heb.

16. Uwe reden zyn gevonden, en ik heb ze geëten, en uw woord is my geworden tot eene blydschap myns herten: want uw naem is op my aengeroepen, Heere God der heyrscharen.

17. Ik heb niet gezeten in den raed der spelers, en ik heb geglorieerd van het aenzigt uwer hand: ik zat alleen, om dat gy my vervuld hadt met dreyginge.

18. Waerom is myn rouw eeuwig geworden, en waerom heeft myne ongenezelyke wonde geweygerd genezen te worden? zy is my geworden als eene logen der ongetrouwe wateren.

19. Hierom dit zegt den Heer: Is het dat gy u bekeert, zoo zal ik u bekeeren, en gy zult voor myn aenzigt staen: en is het dat gy het kostelyk scheydt van het snoode, zoo zult gy als myn mond wezen: zy zullen zelven tot u bekeerd worden, en gy zult tot hen niet bekeerd worden.

20. En ik zal u dezen volke geven tot eenen metalen sterken muer: en zy zullen stryden tegen u, en zullen u niet verwinnen: want ik ben met u om u te behouden, en om u te verlossen, zegt den Heer.

21. En ik zal u verlossen uyt de hand van de allerkwaedsten, en ik zal u verlossen van de hand der sterken.

HET XVI. KAPITTEL.

Den Heer verbiedt den profeet dat hy eene huysvrouwe neme, vertoonende dat de Joden met zulk eene plage zullen geslagen zyn, dat de dooden van de levenden niet zullen kunnen beweend zyn, om de afgodery en de verlatinge der wet des Heeren, en van de roepinge der heydenen.

1. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

2. Gy zult geene huysvrouwe nemen, en gy zult geene zonen noch dochteren hebben in deze plaets.

3. Want dit zegt den Heer op de zonen en dochteren die gewonnen worden in deze plaetse, en over hunne moeders die ze gebaerd hebben: en over hunne vaders van welker geslachte zy geboren zyn in dit land:

4. Met de dooden der ziekheden zullen zy sterven: zy zullen niet beweend worden, en zy zullen niet begraven worden, tot eenen mesthoop zullen zy wezen op het aenzigt der aerde: en met den zweerde, en van den honger zullen zy vernield worden: en hunne doode ligchamen zullen wezen tot aes den gevogelte des hemels, en den beesten der aerde.

5. Want dit zegt den Heer: Wilt niet gaen in het huys des maeltyds, noch gaet om te beweenen, noch troost ze: want ik heb mynen vrede afgenomen van dezen volke, zegt den Heer: myne bermhertigheyd, en bermhertige werken.

6. En de grooten met de kleynen zullen sterven in dit land: zy zullen niet begraven worden, noch beweend, noch zy zullen zich snyden, noch daer zal kaelheyd gemaekt worden om hunnent wille.

7. En zy zullen onder hen den beweenenden geen brood breken, om te vertroosten over den dooden: en zy zullen hun den drank des kelks niet geven, om te vertroosten over hun vader en moeder.

8. En in het huys des maeltyds wilt niet gaen om met hen te zitten om te eten en te drinken:

9. Want dit zegt den Heer der heyrscharen, den God van Israël: Ziet ik zal van deze plaetse in uwe oogen en in uwe dagen wegnemen de stemme der blydschappe, en de stemme der vrolykheyd:

de stemme des bruydegoms en de stemme der bruyd.

10. En als gy dezen volke alle deze woorden zult verkondigd hebben, en zy u zeggen : Waerom heeft den Heer op ons al dit groot kwaed gesproken? welke is onze boosheyd? en welke is onze zonde die wy gezondigd hebben den Heere onzen God?

11. Zoo zult gy tot hen zeggen : Om dat uwe vaders my gelaten hebben, zegt den Heer : en weggegaen zyn na de vreemde goden, en hebben die gediend, en die aengebeden : en hebben my verlaten, en hebben myne wet niet bewaerd.

12. Maer gy ook hebt nog kwalyker gedaen dan uwe vaderen : want ziet een iegelyk wandelt na de ergheyd van zyn kwaed hert, dat hy my niet hooren zoude.

13. En ik zal u uytjagen uyt dit land, in het land dat gy noch uwe vaderen kent : en aldaer zult gy de vreemde goden dienen dag en nacht, die u geene ruste geven zullen.

14. Daerom ziet de dagen zullen komen, zegt den Heer : en men zal niet meer zeggen : Den Heer leeft, die de kinderen van Israël uytgeleyd heeft uyt den lande van Egypten,

15. Maer, Den Heer leeft, die de kinderen van Israël uytgeleyd heeft van het noordenland en van alle de landen, tot dewelke ik hen uytgedreven had : en ik zal ze wederom leyden tot hun land, hetwelk ik hunne vaderen gegeven heb.

16. Ziet ik zal veel visschers zenden, zegt den Heer, en die zullen ze visschen : en daerna zal ik hun veel jagers zenden, en die zullen ze jagen van alle bergen, en van alle heuvelen, en van de holen der steenrotsen.

17. Want myne oogen zyn op alle hunne wegen : zy zyn niet verborgen van myn aenzigt, en hunne boosheyd is niet verborgen geweest van myne oogen.

18. En ik zal ten eersten vergelden hunne tweevoudige boosheden en zonden : want zy hebben myn land besmet met de doode ligchamen hunner afgodery, en met hunne afgrysselykheden hebben zy myne erfenisse vervuld.

19. Heere myne sterkheyd en myne kracht, en myn toevlugt in den dag der tribulatie : tot u zullen de heydenen komen van het uyterste der aerde, en zy zullen zeggen : Voorwaer onze vaderen hebben de logene bezeten, ydelheyd die hun niet gebaet heeft.

20. Zal een mensch zich zelven goden maken, die geene goden zyn?

21. Daerom ziet ik zal hun toonen tot dit mael : ik zal hun toonen myne hand, en myne kracht : en zy zullen weten dat myn naem is den Heer.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe hy vermaledyd wordt die in den mensch betrouwt, en hy gebenedyd die in den Heere betrouwt. God onderzoekt alleen de herten, en hy geeft iegelyk naer zyne wegen. Den profeet begeert verlost te worden, en dat zyne vyanden beschaemd worden, en hy gebiedt den Sabbat te onderhouden.

1. De zonde van Juda is geschreven met eene yzeren griffie in eenen diamanten nagel, uytgegraveerd op de breedheyd huns herten, en op de hoornen van hunne autaren.

2. Als hunne kinderen zullen gedachtig wezen hunner autaren en hunner boschkens, en der gelooverde boomen op de hooge bergen,

3. Sacrificie doende in het veld : zoo zal ik uwe sterkheyd en alle uwe schatten tot eenen roof geven, uwe hoogten om de zonden in alle uwe palen.

4. En gy zult alleen verlaten worden van uwe erfenisse, die ik u gegeven heb : en ik zal u doen dienen uwe vyanden in het land dat gy niet kent : want gy hebt een vuer ontstoken in myne razende gramschap, het zal tot in der eeuwigheyd branden.

5. Dit zegt den Heer : Vermaledyd is den mensch die zich betrouwt op eenen mensch, en stelt het vleesch tot zynen arm, en wiens hert van den Heere scheydt.

6. Want hy zal wezen als de heyde in de wildernisse, en hy zal het niet zien als het goed komen zal : maer hy zal in de droogte woonen, in de wildernisse, in het zoute land, en dat onbewoonelyk is.

7. Gebenedyd is den man die in den Heere betrouwen heeft, en den Heer zal zyn betrouwen zyn.

8. En hy zal wezen als een hout dat verplant is by de wateren, dat zyne wortelen schiet naer de vogtigheyd : en het zal niet vreezen als de hitte komt. En zyn loof zal groen wezen, en in den tyd der droogte zal het niet bezorgd wezen, en het zal tot geene tyden ophouden van vruchten voort te brengen.

9. Het hert van een iegelyk is erg en ongrondelyk : wie zal dat kennen?

10. Ik ben den Heer het hert onderzoekende, en de nieren proevende : die eenen iegelyken geve naer zynen weg, en naer de vrucht zyner vonden.

11. Het veldhoen heeft gebroed hetgene dat het niet geleyd heeft : het heeft rykdommen vergaderd zonder discretie, in het midden zyner dagen zal het die verlaten, en in zyn laetste zal het onwys wezen.

12. Den stoel van de glorie der hoogheyd van het beginsel, is de plaets onzer heyligmakinge.

13. O Heere gy zyt Israëls verwachten : alle die u verlaten, zullen beschaemd worden : die van u scheyden, zullen in de aerde geschreven worden : want zy hebben verlaten de ader der levende wateren, den Heere :

14. Geneest my, Heere, en ik zal genezen worden : behoudt my, en ik zal behouden wezen : want gy zyt myn lof.

15. Ziet zy zeggen tot my : Waer is des Heeren woord? laet het komen.

16. En ik ben niet verbaesd geweest, u volgende die den herder zyt : en des menschen dag heb ik niet begeerd, gy weet het. Dat uyt myne lippen gegaen is, dat is opregt geweest voor uw aenzigt.

17. Wilt my niet wezen tot eene vervaernisse, gy myne hoop in den dag des lydens.

18. Laet ze beschaemd worden die my vervolgen, en laet my niet beschaemd worden : laet hen vreezen, en laet my niet vreezen : brengt over hen den dag des lydens, en verderft ze met een dubbele verderfenisse.

19. Dit zegt den Heer tot my : Gaet henen, en staet in de poorte van de kinderen des volks, waerdoor dat de koningen van Juda ingaen en uytgaen, en in alle de poorten van Jerusalem :

20. En gy zult tot hen zeggen : Hoort des Heeren woord gy koningen van Juda, en geheel Juda, en alle gy bewooners van Jerusalem, die door deze poorten ingaet.

21. Dit zegt den Heer : Bewaert uwe zielen, wilt geene lasten dragen op den sabbatdag, noch brengt die in door de poorten van Jerusalem.

22. En wilt geene lasten werpen uyt uwe huyzen op den sabbatdag, en alle werk zult gy niet doen : heyligt den sabbatdag, alzoo ik uwen vaderen geboden heb.

23. En zy hebben niet gehoord, noch zy hebben hunne ooren geneygd : maer zy hebben hunnen nek verhard, dat zy my niet hooren zouden, en dat zy geene onderwyzinge ontvangen zouden.

24. En het zal zyn : Is het dat gy my hoort, zegt den Heer, dat gy geene lasten indraegt door de poorten dezer stad op den sabbatdag : en is het dat gy den sabbatdag heyligt, dat gy daerin geen werk doet :

25. Zoo zullen daer koningen en prinsen door de poorten dezer stad inkomen, zittende op Davids troon, en rydende op wagens en peerden, zy en hunne prinsen, de mannen van Juda, en de bewooners van Jerusalem : en deze stad zal bewoond worden in der eeuwigheyd.

26. En zy zullen komen van de steden van Juda, en van rondom Jerusalem, en van het land Benjamin, en van de platte veldlanden, en van de gebergten, en van het zuyden, brengende heel brandoffer, en slagtoffer, en spysoffer, en wierook, en zy zullen het brengen tot eene offerande in des Heeren huys.

27. Maer is het dat gy my niet hoort, dat gy den sabbatdag zoudt heyligen, en geenen last draegt, en dat gy niet inbrengt door de poorten van Jerusalem, op den sabbatdag : zoo zal ik een vuer ontsteken in hare poorten, en het zal de huyzen van Jerusalem verslinden, en het zal niet uytgebluscht worden.

HET XVIII. KAPITTEL.

God zendt den profeet in des potbakkers huys, daer toont hy hem zyn voornemen en opzet, uyt denwelken den profeet onderwezen, vermaent het volk tot beteringe, met eene openbaringe der straffingen Gods.

1. Het woord dat gedaen is tot Jeremias van den Heere, zeggende :

2. Staet op, en gaet nederwaerts in het potbakkershuys, en daer zult gy myne woorden hooren.

3. En ik ging neder in des potbakkers huys, en ziet hy maekte een werk op het wiel.

4. En het vat brak dat hy maekte van de aerde met zyne handen : en omgekeerd zynde heeft hy daer een ander vat af gemaekt, alzoo het hem beliefde dat hy het maken zoude.

5. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

6. Zal ik u niet kunnen doen, gy huys Israëls, gelyk dezen potbakker, zegt den Heer? Ziet gelyk de potaerde in des potbakkers hand is, alzoo zyt gy in myne hand, gy huys van Israël.

7. Onverzienlyk zal ik spreken tegen een volk en tegen een koningryk, dat ik dat zal uytroeyen en verderven, en vernielen.

8. Is het dat dit volk penitentie doet van zyn kwaed, dat ik tegen hem gesproken heb : zoo zal ik ook rouw hebben van het kwaed dat ik gedacht heb hem te doen.

9. En ik zal onverzienlyk spreken van een volk en ryk, om dat op te timmeren en te planten.

10. Is het dat het kwaed doet in myne oogen, alzoo dat het myne stemme niet hoort ; zoo zal ik rouwe hebben van het goed dat ik gesproken heb hun te doen.

11. Daerom nu zegt den mannen van Juda, en den bewooners van Jerusalem, zeggende : Dit zegt den Heer : Ziet ik verdenk kwaed tegen u, en ik peyns tegen u een gepeyns : een iegelyk keere wederom van zynen kwaden weg, en maekt regt uwe wegen, en uwe neerstigheden.

12. Dewelke hebben gezeyd : Wy hebben mishoopt : want wy zullen na onze gedachten gaen, en een iegelyk zal de ergheyd van zyn kwaed hert doen.

13. Daerom dit zegt den Heer: Vraegt de heydenen : Wie heeft alzulke grouwelyke dingen gehoord, welke de maegd van Israël te veel gedaen heeft?

14. Zal den sneeuw van Libanus vergaen van den steen des akkers? of mag men uytroeyen het uytberstende koud water, en nederwaerts vloeyende?

15. Want myn volk heeft myns vergeten, te vergeefs vochtige offeranden doende, en zich stootende in hunne wegen, in de paden der wereld om dat zy daerdoor wandelen zouden in den ongebaenden weg :

16. Opdat hun land worden zoude tot eene verwoestinge, en tot eene eeuwige bespottinge : alle die daerdoor voorbygaet zal zich zeer verwonderen en zyn hoofd schudden.

17. Als een brandende wind zal ik ze verstrooyen voor den vyand : ik zal hun den rugge en niet het aenzigt toonen in den dag hunner verderfenisse.

18. En zy hebben gezeyd : Komt, en laet ons tegen Jeremias gedachten denken : want de wet zal niet vergaen van den priester, noch den raed van den wyzen, noch het woord van den profeet : komt en laet ons hem slaen met de tonge, en laet ons niet hooren naer alle zyne reden.

19. Aenmerkt Heer op my, en hoort de stemme van myne tegenpartyders.

20. Betaelt men voor goed, kwaed, dat zy myner ziele eene grachte gegraven hebben? Weest gedachtig dat ik in uw aenschyn gestaen heb, om voor hen goed te spreken, en om uwe verbolgenheyd van hen te keeren.

21. Daerom geeft hunne kinderen ten honger, en geleydt ze in de hand des zweerds : laet hunne huysvrouwen wezen zonder kinderen, en weduwen : en laet hare mans verslagen worden met de dood : laet hunne jongelingen met den zweerde doorstoken worden in den stryd.

22. Laet den roep gehoord worden van hunne huyzen : want gy zult over hen den moordenaer haestelyk brengen : want zy hebben eene grachte gegraven, dat zy my vangen zouden, en zy hebben strikken verborgen mynen voeten.

23. Maer gy Heere weet alle hunnen raed tegen my ter dood : wilt hunne boosheden niet genadig wezen, en laet hunne zonde van uw aenzigt niet uytgewischt worden : laet ze te zamen vallen voor uw aenzigt, in den tyd uwer razende gramschap zoo misbruykt ze.

HET XIX. KAPITTEL.

Den profeet wordt onderwezen in eene andere maniere, hoe het volk met den honger en zweerde verloren gaen zal in het beleg, daer de vaders hunne zonen eten zullen, om de versmaedheyd des woords Gods.

1. Dit zegt den Heer : Gaet en neemt eens potbakkers aerde fleschken van de ouders des volks, en van de ouders der priesteren :

2. En gaet uyt tot de valley van Ennoms zoon, die daer is by den ingang der potbakkers poorte : en gy zult daer prediken de woorden die ik tot u zal spreken.

3. En gy zult zeggen : Hoort de woorden des Heeren gy koningen van Juda, en bewooners van Jerusalem : dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Ziet, ik zal een lyden brengen over deze plaets, alzoo dat hem zyne ooren zullen tuyten, wie het hooren zal :

4. Om dat zy my verlaten hebben, en hebben deze plaets vreemd gehouden : en hebben daerin vochtige offeranden gedaen den vreemden goden, dewelke zy niet gekend hebben, en hunne vaders, en de koningen van Juda : en zy hebben deze plaets vervuld met den bloede der onnoozelen.

5. En zy hebben de hoogten van Baalim opgetimmerd, om hunne kinderen met den vure te verbranden tot een brandoffer Baalim : dat ik niet geboden heb, noch gesproken, noch het is in myn hert opgekomen.

6. Daerom, ziet de dagen zullen komen, zegt den Heer : en deze plaets zal niet meer genoemd worden Topheth, en de valley der kinderen van Ennom : maer de valley der doodinge.

7. En ik zal den raed van Juda en Jerusalem verstrooyen in deze plaets : en ik zal ze met den zweerde ter neder werpen in het aenschyn van hunne vyanden, en in de hand dergene die hunne ziel zoeken : en ik zal hunne doode ligchamen geven den vogelen des hemels, en den beesten der aerde.

8. En ik zal deze stad stellen tot eene verwondering, en tot eene bespotting : alle die daer voorbygaet zal zich verwonderen en wispelen over alle hare plagen.

9. En ik zal ze spyzen met den vleesche van hunne zonen, en met den vleesche van hunne dochteren : en een iegelyk zal zyns vriends vleesch eten, in het beleg en in de benaeuwdheyd, waerin dat hunne vyanden, en die hunne ziel zoeken hen besluyten zullen :

10. En gy zult het aerden fleschken breken in de oogen der mannen die met u gaen zullen.

11. En gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer der heyrscharen : Alzoo zal ik dit volk en deze stad al in stukken breken, als eens potbakkers pot gebroken wordt, dat men niet meer heel maken kan : en in Topheth zullen zy begraven worden, om dat er geene andere plaets is om te begraven.

12. Alzoo zal ik deze plaetse doen, zegt den Heer, en hare bewooners : en ik zal deze stad stellen gelyk Topheth.

13. En de huyzen van Jerusalem, en de huyzen der koningen van Juda zullen wezen als de plaetse van Topheth, onzuyver : alle de huyzen op derwelker daken zy sacrificie gedaen hebben alle den heyre des hemels, en drankofferen geofferd den vreemden goden.

14. Maer Jeremias is gekomen van Topheth, waerhenen dat hem den Heer gezonden had om te profeteren, en hy heeft gestaen in het voorhof van des Heeren huys, hy heeft gezeyd tot al het volk :

15. Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Ziet, ik zal brengen op deze stad, en op alle hare steden, alle de kwaden die ik tegen haer gesproken heb : want zy hebben hunnen nek verhard, dat zy myne woorden niet hooren zouden.

HET XX. KAPITTEL.

Phassur den oversten priester slaet Jeremias, en legt hem in den veterstok, toen voorzegt hem den profeet wat straffinge dat hem aenstaende is van God, en van Jeremias beklag.

1. En Phassur, Emmers zoon, den priester, die prins gesteld was in des Heeren huys, heeft Jeremias gehoord deze woorden profeterende.

2. En Phassur heeft Jeremias den profeet geslagen, en hy heeft hem in den veterstok gestoken, die daer was in Benjamins overste poorte, in des Heeren huys.

3. En als het morgenstond geworden

was, zoo heeft Phassur Jeremias uytgebragt uyt den veterstok, en Jeremias heeft tot hem gezeyd : Den Heer heeft uwen naem niet genoemd Phassur, maer vervaerdheyd van alle zyden.

4. Want dit zegt den Heer : Ziet, ik zal u tot eene vervaernisse geven, u en alle uwe vrienden : en zy zullen vallen met den zweerde van hunne vyanden, en uwe oogen zullen het zien : en geheel Juda zal ik geven in des konings van Babylonien hand : en hy zal ze overvoeren in Babylonien, en hy zal ze met den zweerde slaen.

5. En al het goed van deze stad, en allen haren arbeyd, en alle hare kostelykheyd, en alle de schatten der koningen van Juda zal ik geven in de handen hunner vyanden : en zy zullen ze berooven en wegdragen, en brengen in Babylonien.

6. Maer gy Phassur, en alle uwe huysgenooten zult in de gevangenisse gaen : en in Babylonien zult gy komen, en aldaer zult gy sterven, en aldaer zult gy begraven worden, gy en alle uwe vrienden, denwelken gy logenen geprofeteerd hebt.

7. Gy hebt my verleyd, Heere, en ik ben verleyd geweest : gy zyt sterker geweest dan ik, en gy hebt my verwonnen: ik ben geworden tot eenen spot al den dag, zy bespotten my allegader.

8. Want ik spreek nu van lang te voren, luyde roepende boosheyd, en verwoestheyd roep ik : en des Heeren woord is my geworden tot een verwyt, en doorgaens tot eene bespottinge.

9. En ik heb gezeyd : Ik zal zyns niet gedachtig wezen, noch ik zal voorts meer spreken in zynen naem : en het is in myn hert geworden als een blakende vuer, en besloten in myn gebeente : en ik werd flaeuw, niet kunnende verdragen.

10. Want ik heb schimpernyen van velen gehoord, en eene vervaerdheyd al rondom : Vervolgt hem en laet ons hem vervolgen : van alle de mannen die myne vreedzamigen waren, en myne zyde bewarende : of hy eenigzins mogt bedrogen worden, en dat wy mogten magtig worden tegen hem, en dat wy wrake van hem krygen mogten.

11. Maer den Heer is met my als een sterk vechter : daerom zullen zy vallen die my vervolgen, en krank wezen : zy zullen krachtiglyk beschaemd worden, om dat zy het eeuwig verwyt niet verstaen hebben, hetwelk nimmermeer zal uytgewischt worden.

12. En gy Heere der heyrscharen, proever van den regtveerdigen, die de nieren en het hert ziet : laet my, dat bid ik u, de wraek zien van hen : want ik heb u myne zaek geopenbaerd.

13. Zingt den Heere, looft den Heere : want hy heeft de ziel van den armen verlost uyt der kwaden hand.

14. Vermaledyd zy den dag daer ik in geboren ben : den dag, in denwelken myne moeder my gebaerd heeft, zy niet gebenedyd.

15. Vermaledyd zy den man die mynen vader geboodschapt heeft, zeggende : U is een mannelyk kind geboren : en heeft hem als met eene blydschap verblyd.

16. Dien mensch zy gelyk de steden, welke den Heer omgeworpen heeft, en het heeft hem niet berouwd : laet hem den roep des morgens hooren, en het gehuyl in den tyd des middags :

17. Die my niet gedood heeft van myns moeders ligchaem, alzoo dat myne moeder my een graf was geworden, en haer ligchaem eene eeuwige ontvangenisse.

18. Waerom ben ik uyt der moeder ligchaem gekomen, dat ik arbeyd en smart zien zoude, en dat myne dagen in beschaemdheyd zouden overgebragt worden?

HET XXI. KAPITTEL.

Jeremias antwoordt den boden van Sedecias dat Juda met pestilentie, honger en zweerde zal gerazeerd worden, en dat die alleenlyk leven zullen, die tot de Chaldeen vlieden zullen.

1. Het woord dat er geschied is tot Jeremias van den Heere als den koning Sedecias tot hem gezonden heeft Phassur, Melchias zoon, en Sophonias, den zoon Maasias den priester, zeggende :

2. Vraegt voor ons den Heere : want Nabuchodonosor den koning van Babylonien strydt tegen ons : of den Heere by aventure met ons dede naer alle zyne wonderlykheden, en dat hy van ons trokke.

3. En Jeremias heeft tot hen gezeyd : Aldus zult gy Sedecias zeggen :

4. Dit zegt den Heer den God van Israël : Ziet ik zal de oorlogsgereedschappen

omkeeren, die in uwe handen zyn, en met dewelke gy strydt tegen den koning van Babylonien, en tegen de Chaldeen, die u beleggen rondom de muren: en ik zal die vergaderen in het midden van deze stad.

5. En ik zal u bestryden met eene uytgestrekte hand, en met eenen sterken arm, en in eene razende gramschap, en met verbolgenheyd, en in eenen grooten toorn.

6. En ik zal de bewooners dezer stad slaen, de menschen en de beesten zullen van de groote pestilentie sterven.

7. En daerna, zegt den Heer: zal ik geven Sedecias den koning van Juda, en zyne knechten, en zyn volk, die in deze stad overgebleven zyn van de pestilentie, en van den zweerde, en den honger, in Nabuchodonosor des konings van Babylonien, en in hunner vyanden handen, en in de hand dergene die hunne ziel zoeken: en hy zal ze slaen met den scherpe van den zweerde, en hy zal niet gebogen worden, noch hy zal sparen noch ontfermen.

8. En tot dit volk zult gy zeggen: Dit zegt den Heer: Ziet, ik geef voor u den weg des levens, en den weg der dood.

9. Zoo wie in deze stad woont, die zal sterven door het zweerd en den honger, en de pestilentie: maer wie uytgaet en overvliedt tot de Chaldeen die u beleggen, die zal leven, en zyne ziel zal hem wezen als een roof.

10. Want ik heb myn aenzigt gesteld op deze stad tot kwaed en niet tot goed, zegt den Heer: in de hand van den koning van Babylonien zal die gegeven worden, en hy zal ze met den vure verbranden.

11. En den huyze des konings van Juda: Hoort des Heeren woord,

12. Gy huys van David, dit zegt den Heer: Oordeelt vroeg het oordeel, verlost dengenen die met geweld verdrukt is uyt de hand van den onregtdoener: dat by aventure myne verbolgenheyd niet uytga als een vuer, en ontstoken worde, en er niemand zy die uytblussche om de kwaedheyd van uwe beneerstigingen.

13. Ziet, ik spreek tot u gy bewoonster der vaste en veldachtige valleyen, zegt den Heer: die daer zegt: Wie zal ons slaen? en wie zal in onze huyzen gaen?

14. En ik zal over u verzoeken naer de vrucht uwer beneerstigingen, zegt den Heer: en ik zal vuer ontsteken in zyn bosch: en dat zal het al verslinden rondom hem.

HET XXII. KAPITTEL.

Jeremias vermaent den koning en zyn volk, dat zy geregtigheyd doen zullen, opdat hun alle dingen gelukkiglyk geschieden, en dat Sellum den zoon van Joakim des zoons Josias in Jerusalem niet wederom keeren zal, en tegen Joakim Josias zoon, en dat Jechonias met zyne moeder in Babylon geleyd zal worden, en daer sterven.

1. Dit zegt den Heer: Gaet nederwaerts in des konings van Juda huys, en gy zult daer spreken dit woord,

2. En zeggen: Hoort des Heeren woord gy koning van Juda, die op den stoel van David zit: gy en uwe dienaers, en uw volk die ingaet door deze poorten.

3. Dit zegt den Heer: Doet regt en regtveerdigheyd, en verlost dengenen die met geweld verdrukt is van de hand des onregtdoeners: en den vreemdeling, en den weeze, en de weduwe wilt niet bedroeven, of verdrukt ze niet te onregt: en het onnoozel bloed wilt niet uytstorten in deze plaets.

4. Want is het dat gy doende dit woord doet: zoo zullen door de poorten van dezen huyze koningen ingaen van Davids geslachte, zittende op zynen troon, en rydende op wagens en peerden, zy en hunne dienaers, en hun volk.

5. Is het dat gy deze woorden niet hoort: zoo heb ik by my zelven gezworen, zegt den Heer, dat dit huys zal tot eene verwoestheyd wezen.

6. Want dit zegt den Heer over het huys des konings van Juda: Galaad gy zyt my het hoofd van Libanus: is het dat ik u niet stelle tot eene verwoestheyd, tot onbewoonlyke steden.

7. En ik zal over u heyligen den man die doodslaet, en zyne wapenen: en zy zullen uwe uytgekorenen cederboomen afhouwen, en die neder in het vuer werpen.

8. En daer zullen veel lieden doorgaen door deze stad: en een iegelyk zal tot zynen naesten zeggen: Waerom heeft den Heer alzoo dezer groote stad gedaen?

9. En zy zullen antwoorden: Om dat zy het verbond des Heeren huns Gods verlaten hebben, en hebben vreemde goden aenbeden, en hen gediend.

10. Wilt den dooden niet beweenen, noch maekt rouwig misbaer op hem met een geschrey : beklaegt dengenen die uytgaet, want hy zal voortaen niet wederkeeren, noch hy zal het land zyner geboorte zien.

11. Want dit zegt den Heer tot Sellum den zoon Josias den koning van Juda, die geregeerd heeft voor Josias zynen vader, die uytgegaen is van deze plaetse. Hy zal hier niet meer binnen komen :

12. Maer in de plaetse tot dewelke ik hem overgevoerd heb, daer zal hy sterven, en dit land zal hy niet meer zien.

13. Wee dengenen die zyn huys timmert in onregtveerdigheyd, en zyne eetplaetsen niet in het oordeel : zynen vriend zal hy zonder zake verdrukken, en zynen loon zal hy hem niet geven.

14. Die daer zegt : Ik zal my een wyd huys timmeren, en ruyme eetkameren : die zich zelven vensters opendoet, en maekt de balken der zolderingen van cederen, en schildert die met rooden cinaber.

15. Zult gy regeren om dat gy u gelykt by den cederboom? uw vader heeft hy niet geëten en gedronken, en gedaen oordeel en regtveerdigheyd, toen als het hem wel was?

16. Hy heeft de zake van den armen en behoeftigen geoordeeld zich ten goede: was dat niet daerom, want hy my gekend heeft? zegt den Heer.

17. Maer uwe oogen en uw hert zyn ter gierigheyd, en om het onnoozel bloed te storten, en tot onregt, en ten loop van den kwaden werke.

18. Daerom dit zegt den Heer tot Joakim den zoon Josias den koning van Juda : Zy zullen hem niet beschreyen : Wee broeder, en wee zuster : zy zullen hem te zamen niet roepen : Wee heere, en wee edelman.

19. Met eens ezels begrafenisse zal hy begraven worden, verrot en verworpen buyten de poorten van Jerusalem.

20. Klimt op Libanus en roept : en in Basan geeft uwe stemme, en roept tot de voorbygaende, want alle uwe beminnaers zyn vernield.

21. Ik heb tot u gesproken in uwe overvloedigheyd, gy hebt gezeyd : Ik zal niet hooren : dit is uw weg van uwe jongheyd aen, want gy hebt myne stemme niet gehoord :

22. Alle uwe herders zal den wind voeden, en uwe liefhebbers zullen in de gevangenisse gaen : en dan zult gy beschaemd worden, en gy zult u schamen van alle uwe kwaedheyd.

23. Gy die op den Libanus zit, en nestelt in de cederboomen, hoe hebt gy te zamen gezucht als u de pynen overgekomen waren, als de pynen der barende vrouwe?

24. Ik leef, zegt den Heer : want al waer Jechonias den zoon Joakim des konings van Juda, een ring in myne regter hand, zoo zal ik hem daeruyt trekken.

25. En ik zal u geven in de hand dergene die uwe ziel zoeken, en in hunne hand derwelker aenzigt gy ontziet, en in Nabuchodonosors des konings van Babylonien hand, en in de hand der Chaldeen.

26. En ik zal u, en uwe moeder die u gebaerd heeft, zenden in een vreemd land, daer gy niet in geboren zyt, en daer zult gy sterven :

27. En in het land, waertoe zy hunne ziel opheffen dat zy derwaerts wederkeeren zouden : zullen zy niet wederkeeren.

28. Is dezen man Jechonias een aerden gebakken en gebroken vat? Is hy een vat zonder alle wellustigheyd? waerom zyn hy en zyn zaed verworpen, en verre weggeworpen in een land, dat zy niet gekend hebben?

29. Aerde, aerde, aerde, hoort des Heeren woord.

30. Dit zegt den Heer : Schryft dezen man onvruchtbaer, eenen man die in zyne dagen niet voorspoedig wezen zal : want uyt zynen zade zal geen man wezen, die op Davids stoel zitte, en die voorts meer magt hebbe in Juda.

HET XXIII. KAPITTEL.

Den Heer dreygt de herders die de kudde verstrooyen, en hy voorzegt de valsche profeten de eeuwige schande, die het volk bedriegen, begeerende dat het Gods naem vergete, en spreken tegen Gods wille.

1. Wee den herderen die de kudde myner weyde vernielen en verscheuren, zegt den Heer.

2. Daerom dit zegt den Heer Israëls God, tot de herders die myn volk wey-

den : Gy hebt myne kudde verstrooyd, en hebt die uytgeworpen, en gy hebt die niet bezocht : ziet ik zal op u bezoeken de kwaedheyd uwer beneerstigingen, zegt den Heer.

3. En ik zal de blevelingen van myne kudde vergaderen van alle landen, tot welke ik die zal uytgedreven hebben : en ik zal ze wederom keeren tot hunne velden : en zy zullen wassen, en vermenigvuldigd worden.

4. En ik zal over hen herders verwekken, en die zullen ze voeden : zy zullen voortaen niet meer vreezen, en zy zullen niet beangst zyn : en daer zal niemand uyt den getalle gezocht worden, zegt den Heer.

5. Ziet de dagen komen, zegt den Heer : en ik zal David een regtveerdig spruytsel verwekken : en den koning zal regeren, en zal wys zyn : en hy zal regt en regtveerdigheyd doen op de aerde.

6. In die dagen zal Juda behouden worden, en Israël zal getrouwelyk woonen : en dat is den naem denwelken zy hem noemen zullen, Onzen regtveerdigen Heer.

7. Daerom ziet de dagen komen, zegt den Heer, en men zal voortaen niet meer zeggen : Den Heer leeft, die de kinderen van Israël geleyd heeft uyt den lande van Egypten :

8. Maer : Den Heer leeft, die het zaed des huys van Israël uytgeleyd en aengebragt heeft van het noorderland, en van alle de landen tot dewelke ik ze uytgedreven had : en zy zullen woonen in hun land.

9. Tot de profeten : Myn hert is heel gebroken in het midden van my, al myn gebeente heeft gebeefd : ik ben geworden als een dronken man, als een man die verwonnen is van den wyne, van des Heeren aenzigt, en van het aenzigt zyner heylige woorden.

10. Want de aerde is vol van overspelers, want de aerde is treurig geweest van het aenzigt der vermaledydinge, de velden der woestyne zyn droog geworden : hun loop is kwaed geworden, en hunne sterkheyd ongelyk.

11. Want den profeet en priester zyn besmet geweest : en in myn huys heb ik hun kwaed gevonden, zegt den Heer.

12. Daerom zal hun weg zyn als eene slibberinge in duysternisse : want zy zullen gestooten worden, en daerin vallen : want ik zal op hen kwade dingen brengen, het jaer van hunne verzoekinge, zegt den Heer.

13. En in de profeten van Samarien heb ik dwaesheyd gezien : en zy profeteerden door Baal, en bedrogen myn volk Israël.

14. En in de profeten van Jerusalem heb ik gezien de gelykenisse dergene die overspel doen, en den weg der logene : en zy hebben de handen der allerkwaedsten versterkt, dat een iegelyk niet zoude bekeerd worden van zyne kwaedheyd : zy zyn my alle geworden als Sodoma, en hare bewooners als Gomorrha.

15. Hierom zegt den Heer der heyrscharen tot de profeten : Ziet ik zal ze spyzen met alsem, en ik zal ze drinken met galle : want van de profeten van Jerusalem is de besmettinge gekomen op alle de aerde.

16. Dit zegt den Heer der heyrscharen : Wilt der profeten woorden niet hooren, die u profeteren, en u bedriegen : zy spreken het visioen huns herten, niet uyt des Heeren mond.

17. Zy zeggen dengenen die my blasphemeren : Den Heer heeft het gesproken : Vrede zal u zyn : en tot eenen iegelyken die in zyns herten ergheyd wandelt, hebben zy gezeyd : Op u zal geen kwaed komen.

18. Want wie is tegenwoordig geweest in des Heeren raed, en heeft gezien en gehoord zyne reden? Wie heeft zyn woord aenmerkt, en gehoord?

19. Ziet, den storm van des Heeren verbolgenheyd zal uytgaen, en een uytberstende tempeest zal op de hoofden der ongoddelyken komen.

20. Den razenden toorn des Heeren zal niet wederkeeren tot dat hy het doe, en tot dat hy volbrenge de gedachte zyns herten : in de laetste dagen zult gy zynen raed verstaen.

21. Ik zond de profeten niet, en zy liepen : ik sprak tot hen niet, en zy profeteerden.

22. Ware het dat zy gestaen hadden in mynen raed, en hadden mynen volke te kennen gegeven myne woorden, zoo zoude ik voorwaer hen afgekeerd hebben van hunnen kwaden weg, et van hunne allerkwaedste gedachten.

23. Meynt gy dat ik een God ben van naby? zegt den Heer; en niet een God van verre?

24. Zal een man verborgen worden in het heymelyk : en dat ik hem niet zien zal? zegt den Heer ; vervul ik niet hemel en aerde? zegt den Heer.
25. Ik heb gehoord dat de profeten gezegd hebben, in mynen naem logenen profeterende, en zeggende : Ik heb gedroomd, ik heb gedroomd.
26. Hoe lang is dit in de herten der profeten, die logenen te voren zeggen, en profeteren de verleydingen huns herten?
27. Die maken willen dat myn volk myns naems vergete, om hunne droomen, dewelke een iegelyk tot zynen naesten vertelt : gelyk hunne vaderen mynen naem vergeten hebben om Baal.
28. Een profeet die eenen droom heeft, vertelle dien droom : en die myn woord heeft, spreke myn woord waerachtiglyk : wat is het kaf te achten tegen de tarwe? zegt den Heer :
29. Zyn myne woorden niet als vuer, zegt den Heer : en als een hamer den steen heel in stukken brekende?
30. Daerom ziet ik spreek tot de profeten, zegt den Heer : die myne woorden stelen een iegelyk van zynen naesten.
31. Ziet ik zeg tot de profeten, zegt den Heer : die hunne tongen aennemen, en zeggen : Den Heer zegt.
32. Ziet ik zeg tot de profeten die logenen droomen, zegt den Heer : die deze verteld hebben, en hebben myn volk verleyd met hunne logenen, en in hunne mirakelen : als ik ze niet gezonden had, noch hun bevolen had, die mynen volke niet gebaet hebben, zegt den Heer.
33. Daerom is het dat u dit volk, of eenig profeet, of priester vraegt, zeggende : Wat is des Heeren last? zoo zult gy tot hen zeggen : Gy zyt den last. Want ik zal u wegwerpen, zegt den Heer.
34. En den profeet, en den priester, en het volk, dat er zegt : Des Heeren last op dien man zal ik verzoeken, en op zyn huys.
35. Dit zult gy zeggen een iegelyk tot zynen naesten, en tot zynen broeder : Wat heeft den Heer geantwoord? en wat heeft den Heer gesproken?
36. En den last des Heeren zal men niet meer gedenken : want eenen iegelyken zal zyn woord een last wezen : en gy hebt verkeerd de woorden des levenden Gods, des Heeren der heyrscharen onzes Gods.
37. Dit zult gy zeggen tot den profeet : Wat heeft u den Heer geantwoord? en wat heeft den Heer gesproken?
38. Maer is het dat gy des Heeren last zegt : daerom dit zegt den Heer : Om dat gy dit woord gezeyd hebt : Des Heeren last : en ik heb tot u gezonden, zeggende : Wilt niet zeggen : Des Heeren last :
39. Daerom ziet ik zal u dragende weghalen, en ik zal u verlaten, en de stad die ik u en uwen vaderen gegeven heb van myn aenzigt.
40. En ik zal u geven tot een eeuwig verwyt, en tot eene eeuwige schande, die nimmermeer zal door vergetelykheyd uytgewischt worden.

HET XXIV. KAPITTEL.

Door eene gelykenisse van twee korven vygen, den eenen zeer goed, en den anderen zeer kwaed, zoo voorzegt den profeet wat den Joden overkomen zal.

1. Den Heer heeft my getoond : en ziet twee korven vol vygen, gezet voor des Heeren tempel, na dat Nabuchodonosor den koning van Babylonien overgevoerd had Jechonias Joakims zoon den koning van Juda, en zyne prinsen, en de kunstige werklieden, en de besluyters van Jerusalem, en die gebragt heeft in Babylonien.
2. Den eenen korf had vygen bovenmaten zeer goed, gelyk de vygen van den eersten tyd plegen te zyn : en den eenen korf had vygen uytermate zeer kwaed, die men niet eten mogt, om dat zy kwaed waren.
3. En den Heer heeft gezeyd tot my : Wat ziet gy, Jeremias? En ik heb gezeyd: Goede vygen zeer goed : en kwade zeer kwaed : die men niet eten mag om dat zy kwaed zyn.
4. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende :
5. Dit zegt den Heer Israëls God : Gelyk deze vygen die goed zyn : alzoo zal ik bekennen de overvoeringe van Juda, dewelke ik uytgezonden heb uyt deze plaetse in der Chaldeen land, in het goede.
6. En ik zal myne oogen op hen stellen om te verzoenen, en ik zal ze wederom leyden in dit land : en ik zal ze

timmeren en niet verderven: en ik zal ze planten, en niet uytroeyen.

7. En ik zal hun een hert geven dat zy my kennen, dat ik den Heer ben: en zy zullen my tot een volk wezen, en ik zal hun tot eenen God wezen: want zy zullen wederom tot my keeren in al hun hert.

8. En gelyk de allerkwaedste vygen die men niet eten mag, om dat zy kwaed zyn: dit zegt den Heer, alzoo zal ik Sedecias den koning van Juda geven, en zyne prinsen, en de andere van Jerusalem, die overgebleven zyn in deze stad, en die in het land van Egypten woonen.

9. En ik zal ze geven tot eene kwellinge en pyninge alle den ryken der aerde: en tot eene versmaedheyd en tot eene gelykenisse, en tot een gemeyn zegwoord, en tot eene vermaledydinge, in alle plaetsen tot dewelke ik ze uytgeworpen heb.

10. En ik zal onder hen zenden het zweerd, en den honger, en pestilentie: tot dat zy heel vernield zullen wezen van den lande, dat ik hun en hunne vaderen gegeven heb.

HET XXV. KAPITTEL.

Want zy niet hebben willen hooren Jeremias noch de andere profeten, vermanende tot penitentie, zoo wordt hun voorzeyd de verderving van Jerusalem, en de gevangenisse der inwooners die duren zal zeventig jaren, daerna zal komen de verderving der koningen die hen gevangen hadden. Daerom wordt Jeremias bevolen dat hy der steden van Juda, en den anderen koningen der aerde, schenken zoude den kelk der verbolgenheyd des Heeren, en daerom doet ook den profeet de herders en oversten huylen.

1. Het woord dat geschied is tot Jeremias van al het volk van Juda, in het vierde jaer Joakims des zoons Josias des konings van Juda, (dit is het eerste jaer van Nabuchodonosor den koning van Babylonien.)

2. Hetwelk Jeremias den profeet gesproken heeft tot al het volk van Juda, en tot alle de bewooners van Jerusalem, zeggende:

3. Van het dertiende jaer Josias, Amons zoon, des konings van Juda tot op dezen dag toe; dit is het dry en twintigste jaer, zoo is het woord des Heeren tot my geschied, en ik heb tot u gesproken des nachts opstaende en sprekende: en gy hebt niet gehoord.

4. En den Heer heeft tot u gezonden alle zyne dienaren de profeten, des morgens vroeg opstaende en zendende, en gy hebt niet gehoord, noch gy hebt uwe hooren geneygd om te hooren,

5. Als hy zeyde: Keert een iegelyk wederom van zynen kwaden weg, en van uwe allerkwaedste gedachten: en gy zult in het land woonen, dat den Heer u, en uwen vaderen gegeven heeft, van de eeuwe en tot in de eeuwigheyd.

6. En wilt niet gaen naer de vreemde goden om die te dienen, en hen te aenbidden: noch verwekt my ter gramschappe in de werken uwer handen, en ik zal u niet pynigen.

7. En gy hebt my niet gehoord, zegt den Heer, om dat gy my tot gramschap verwekken zoudt in de werken uwer handen, tot uwen kwade.

8. Daerom dit zegt den Heer der heyrscharen: Om dat gy naer myne woorden niet gehoord hebt:

9. Ziet, ik zal zenden en opnemen alle de natien van de noorderlanden, zegt den Heer, en Nabuchodonosor den koning van Babylonien mynen knecht: en ik zal die brengen tot op dit land, en op degene die het bewoonen, en over alle de natien die daer rondom zyn: en ik zal ze dooden, en die stellen tot eene verwonderinge, en eene bespottinge, en tot eeuwige wildernissen.

10. En ik zal uyt hen te niet doen de stemme der blydschappe, en de stemme der vrolykheyd, de stemme des bruydegoms, en de stemme der bruyd, de stemme van den molen, en het licht van den lichtvate.

11. En al dit land zal wezen tot eene woestyne, en eene groote verwondering: en alle deze volken zullen Nabuchodonosor den koning van Babylonien dienen zeventig jaren.

12. En als de zeventig jaren vervuld zullen wezen, dan zal ik verzoeken over den koning van Babylonien, en op dat volk, zegt den Heer, hunne boosheyd, en op der Chaldeen land: en ik zal die stellen tot eeuwige woestynen.

13. En ik zal op dat land brengen alle myne woorden, die ik daertegen gespro-

ken heb, al dat er geschreven is in dezen boek, al dat Jeremias geprofeteerd heeft tegen alle de heydenen :

14. Want zy hebben die gediend als de heydenen veel waren, en groote koningen : en ik zal hun vergelden naer hunne werken, en naer de maeksels van hunne handen.

15. Want aldus zegt den Heer der heyrscharen, den God van Israël: Neemt den kelk van dezen wyn der razende gramschap van myne hand : en gy zult van dien schenken alle den heydenen, tot dewelke ik u zenden zal.

16. En zy zullen drinken en verbaesd worden, en zullen razen van het aenschyn des zweerds, hetwelk ik onder hen zenden zal.

17. En ik heb den kelk genomen uyt des Heeren hand, en ik heb dien geschonken alle den heydenen, tot dewelke den Heer my gezonden heeft :

18. Jerusalem en den steden van Juda, en haren koningen en haren prinsen : om dat ik die geven zoude tot eene woestyne, en tot eene groote verwondering, en tot eene bespottinge, en tot eene vermaledyding, gelyk dezen dag is :

19. Pharao, den koning van Egypten, en zynen knechten, en zynen prinsen, en alle zynen volke,

20. En allen te zamen in het gemeyne : alle den koningen des lands Ausitis, en alle den koningen des lands van Philistyn, en van Ascalon, en van Gaza, en van Accaron, en den overblevelingen van Azoten,

21. En Idumeen, en Moab, en den kinderen Ammon :

22. En alle den koningen van Tyrien, en alle den koningen van Sidon, en den koningen des lands der eylanden die over de zee zyn.

23. En Dedan, en Thema, en Buz, en alle dengenen die het hair afgeschoren hebben.

24. En alle den koningen van Arabien, en alle den koningen van het westen, die in de woestyne woonen.

25. En alle den koningen van Zambri, en alle den koningen van Elam, en alle den koningen van de Meden :

26. En ook alle den koningen van het noorden, van by en van verre, eenen iegelyken tegen zynen broeder : en alle den ryken der aerde, die op haer aenschyn zyn : en den koning Sesach zal na hen drinken.

27. En gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Drinkt, en wordt dronken, en braekt uyt; en valt, en staet niet op van het aenzigt des zweerds, hetwelk ik onder u zenden zal.

28. En als zy den kelk niet willen nemen van uwe hand om te drinken, zoo zult gy tot hen zeggen : Dit zegt den Heer der heyrscharen : Gy zult drinkende drinken :

29. Want ziet, in de stad waerin myn naem aengeroepen is, zal ik beginnen te pynigen : en zult gy als onnoozelen en vry gaen? gy zult niet vry gaen : want ik roep het zweerd over alle de bewooners der aerde, zegt den Heer der heyrscharen.

30. En gy zult tot hen profeteren alle deze woorden, en tot hen zeggen : Den Heer zal van de hoogte brieschen, en van zyne heylige wooninge zal hy zyne stemme geven : hy zal brieschende brieschen over zyn sieraed : daer zal een blyden zang gezongen worden als der wyntreders tegen alle de bewooners der aerde.

31. Het geluyd is gekomen tot het uyterste der aerde : want den Heer heeft een oordeel met de heydenen : hy wordt geoordeeld met alle vleesch : de ongoddelyken heb ik den zweerde geleverd, zegt den Heer.

32. Dit zegt den Heer der heyrscharen : Ziet daer zal eene pyninge uytgaen van het eene volk tot in het andere : en een grooten storm zal er uytgaen van de uyterste der aerde.

33. En de verslagenen des Heeren in dien dage zullen wezen van het eene eynde der aerde tot haer ander eynde : zy zullen niet beschreyd worden, en zy zullen niet vergaderd worden, noch begraven worden : tot eenen mesthoop zullen zy op het aenzigt der aerde liggen.

34. Huylt gy herders en roept : en bestrooyt u met assche gy edelsten der kudde : want uwe dagen zyn vervuld, dat gy zult gedood worden, en uwe verstrooyingen, en gy zult vallen als kostelyke vaten.

35. En de vlugt zal vergaen van de herders, en de behoudenisse van de edelsten der kudde.

36. De stemme van der herderen geroep, en het gehuyl van de edelsten der kudde, om dat den Heer hunne weyden verdorven heeft.

37. En de beemden des vredes hebben te zamen stil gezwegen van het aenzigt der gramschappe van des Heeren razenden toorn.

38. Hy heeft als een leeuw zyn hutteken verlaten : want hun land is geworden tot eene verwoestinge van het aenzigt der gramschap van de duyve, en van het aenzigt der gramschap van des Heeren razenden toorn.

HET XXVI. KAPITTEL.

Jeremias wordt van de priesters en profeten gevangen, om dat hy het verderven van Jerusalem predikt, en hy wordt van de dood beschermd door de ouders, mits de exempelen van Micheas en Urias de profeten.

1. In het beginsel des ryks van Joakim, Josias zoon, des konings van Juda, is dit woord geschied van den Heere, zeggende :

2. Dit zegt den Heer : Staet in het voorhof van des Heeren huys, en gy zult spreken tot alle de steden van Juda, van dewelke zy komen om te aenbidden in des Heeren huys, alle de reden die ik u bevolen heb, dat gy die tot hen spreken zoudt : wilt het woord niet achterwaerts houden,

3. Of zy by aventure hoorden, en bekeerd wierden een iegelyk van zynen kwaden weg : opdat my ook berouwen mogt het kwaed dat ik hun denke te doen, om hun boos levens wille.

4. En gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer : Is het dat gy my niet hoort, dat gy wandelt in myne wet, die ik u gegeven heb,

5. Alzoo dat gy de woorden van myne dienaers de profeten hoort, die ik tot u gezonden heb des nachts opstaende en beschikkende, en gy hebt ze niet gehoord :

6. Zoo zal ik dit huys geven als Silo, en deze stad zal ik geven tot eene vermaledyding alle den natien der aerde.

7. En de priesters en profeten en al het volk hebben Jeremias gehoord, deze woorden sprekende in des Heeren huys.

8. En toen Jeremias sprekende voleynd had, al dat hem den Heer bevolen had dat hy spreken zoude, tot alle den volke, zoo hebben hem de priesters en profeten, en al het volk gevangen genomen, zeggende : Laet hem de dood sterven.

9. Waerom heeft hy in des Heeren naem geprofeteerd, zeggende : Gelyk Silo zal dit huys wezen : en deze stad zal verwoest worden, om dat er geen bewooner zal zyn? En al het volk is vergaderd tegen Jeremias in des Heeren huys.

10. En de prinsen van Juda hebben deze woorden gehoord : en zy zyn opgeklommen van des konings huys in des Heeren huys, en zy hebben gezeten in den ingang van de poorten des nieuwen huys des Heeren.

11. En de priesters en profeten hebben gesproken tot de prinsen, en tot al het volk, zeggende : Dezen man is het oordeel des doods schuldig : want hy heeft geprofeteerd tegen deze stad, alzoo gy gehoord hebt met uwe ooren.

12. En Jeremias heeft gezeyd tot alle de prinsen, en tot al het volk, zeggende : Den Heer heeft my gezonden dat ik profeteren zoude tot dit huys, en tot deze stad alle de woorden die gy gehoord hebt.

13. Daerom maekt nu uwe wegen, en uwe neerstigheden goed, en hoort de stemme des Heeren uws Gods : en den Heer zal berouw hebben van het kwaed, dat hy gesproken heeft tegen u.

14. Maer ziet, ik ben in uwe handen : doet my dat goed en regt is in uwe oogen :

15. Maer nogtans weet en bekent dat gy, is het dat gy my doodt, het onnoozel bloed zult leveren tegen u zelven, en tegen deze stad, en hare bewooners : want den Heer heeft my in de waerheyd tot u gezonden, dat ik in uwe ooren spreken zoude alle deze woorden.

16. En de prinsen en al het volk hebben gezeyd tot de priesters en profeten : Dezen man is het oordeel des doods niet schuldig : want in den naem des Heeren onzes Gods heeft hy tot ons gesproken.

17. Hierom zyn daer mannen van de ouders des lands opgestaen : en hebben gezeyd tot alle de vergaderinge des volks, sprekende :

18. Micheas van Morasthi is een profeet geweest in de dagen Ezechias des konings van Juda, en hy zeyde tot al het volk van Juda, zeggende : Dit zegt den Heer der heyrscharen : Sion zal als een akker geakkerd worden : en Jerusalem zal tot eenen hoop steenen wezen :

en den berg des huys tot hoogten der bosschagien.

19. Heeft hem Ezechias den koning van Juda en geheel Juda ter dood verwezen? hebben zy niet den Heer gevreesd, en des Heeren aenzigt gebeden: en het heeft den Heere berouwd van het kwaed dat hy tegen hen gesproken had? Daerom wy doen een groot kwaed tegen onze zielen.

20. En daer was ook een man profeterende in den naem des Heeren, Urias, den zoon Semei, van Cariathiarim: en hy heeft geprofeteerd tegen deze stad, en tegen dit land, gelyk alle de woorden van Jeremias.

21. En den koning Joakim heeft gehoord, en alle zyne magtigen en prinsen, alle deze woorden: en den koning zocht hem te dooden. En Urias heeft het gehoord en heeft gevreesd, en hy is gevloden en gegaen in Egypten.

22. En den koning Joakim heeft mannen gezonden in Egypten, Elnathan, Achobors zoon, en mannen met hem in Egypten.

23. En zy hebben Urias uyt Egypten geleyd: en hem gebragt tot den koning Joakim: en hy heeft hem met den zweerde geslagen: en hy heeft zyn dood ligchaem geworpen in de graven van den onedelen gemeynen volke.

24. Hierom is de hand van Ahicam, Saphans zoon, met Jeremias geweest, dat hy niet geleverd zoude worden in des volks hand, en dat zy hem dooden zouden.

HET XXVII. KAPITTEL.

Jeremias zendende banden en ketenen tot veel koningen, hy ontbiedt hen, willen zy Nabuchodonosor dienen, dat zy wel varen zullen: anders met den zweerde, honger en pestilentie zullen zy vergaen: en van de gewyde vaten die in Babylon zullen gevoerd worden.

1. In het beginsel van den ryke Joakim, Josias zoon, des konings van Juda, is dit woord geschied tot Jeremias van den Heere, zeggende:

2. Dit zegt den Heer tot my: Maekt voor u banden en ketenen: en gy zult die hangen aen uwen hals.

3. En gy zult die zenden tot den koning van Edom, en tot den koning van Moab, en tot den koning der kinderen van Ammon, en tot den koning van Tyrien, en tot den koning van Sidon: door de hand der boden die te Jerusalem gekomen zyn tot Sedecias, den koning van Juda.

4. En gy zult hun gebieden dat zy tot hunne heeren spreken: Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God: Dit zult gy zeggen tot uwe heeren:

5. Ik heb de aerde gemackt, en de menschen, en de beesten, die op het aenzigt der aerde zyn, in myne groote sterkheyd, en in mynen uytgestrekten arm: en ik heb die gegeven dengenen die het my belieft.

6. En nu daerom heb ik alle deze landen gegeven in Nabuchodonosor, des konings van Babylonien, myns knechts hand: daertoe heb ik hem ook de beesten des velds gegeven dat zy hem dienen.

7. En alle de heydenen zullen hem dienen, en zynen zoon, en zyns zoons zoon: tot dat zyns lands, en zynen tyd kome: en veel volken en groote koningen zullen hem dienen.

8. Maer het volk en het ryk dat Nabuchodonosor, den koning van Babylonien niet dienen wilt, en zoo wie zynen hals niet buygt onder des konings van Babylonien jok: op dat volk zal ik het verzoeken met den zweerde, en met den honger, en met de pestilentie, zegt den Heer: tot dat ik ze verniele in zyne hand.

9. Daerom gy wilt niet hooren uwe profeten, en uwe waerzeggers, en de droomers, en de bedieders uyt der vogelen zang, en de toovenaers, die u zeggen: Gy zult den koning van Babylonien niet dienen.

10. Want zy u logenen profeteren: dat zy u verre zouden maken van uwen lande, en dat zy u uytdryven zouden, en dat gy vergaen zoudt.

11. Maer het volk dat zynen nek onderwerpt onder des konings van Babylonien jok, en hem dient: dat zal ik laten gaen in zyn land, zegt den Heer: en het zal dat land bouwen, en daerin woonen.

12. En tot Sedecias den koning van Juda heb ik gesproken naer alle deze woorden, zeggende: Buygt uwe halzen onder des konings van Babylonien jok, en dient hem, en zynen volke, en gy zult leven.

13. Waerom zult gy en uw volk ster-

ven met den zweerde en met den honger, en met de pestilentie, gelyk den Heer gesproken heeft, tot den volke dat niet dienen wilt den koning van Babylonien?

14. Wilt niet hooren de woorden der profeten die tot u zeggen : Gy zult den koning van Babylonien niet dienen : want zy spreken u logenen.

15. Want ik heb ze niet gezonden, zegt den Heer : en zy profeteren in mynen naem valschelyk: dat zy u uytdryven zouden, en dat gy vergaen zoudt, zoo wel gy, als de profeten die u profeteren.

16. En tot de priesters, en tot dit volk heb ik gesproken, zeggende : Dit zegt den Heer : Wilt niet hooren de woorden van uwe profeten, die u profeteren, zeggende : Ziet, des Heeren vaten zullen wederkeeren van Babylonien nu terstond, want zy profeteren u eene logen.

17. Daerom wilt ze niet hooren, maer dient den koning van Babylonien, opdat gy leven moogt. Waerom wordt deze stad tot eene verwoestinge gegeven?

18. En is het dat zy profeten zyn, en dat des Heeren woord in hen is : zoo laet ze te gemoet gaen den Heere der heyrscharen, dat de vaten, die gelaten waren in des Heeren huys, en in des konings van Juda huys, en in Jerusalem, niet komen in Babylonien.

19. Want dit zegt den Heer der heyrscharen tot de kolommen, en tot de zee, en tot de basementen, en tot de andere gereedschappen, die gebleven zyn in deze stad :

20. Die Nabuchodonosor den koning van Babylonien niet weggenomen heeft, toen hy Jechonias Joakims zoon den koning van Juda overvoerde van Jerusalem in Babylonien, en alle de edelsten van Juda en Jerusalem.

21. Want dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God, tot die gereedschappen, die gebleven zyn in des Heeren huys, en in des konings van Juda huys, en in Jerusalem :

22. In Babylonien zullen zy overgevoerd worden, en daer zullen zy zyn tot den dag van hunne bezoekinge, zegt den Heer : en ik zal die doen brengen, en wederom stellen in deze plaets.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Hananias den profeet voorzegt dat Gods gewyde vaten met den gevangen koning binnen twee jaren zullen wederom gebragt worden, maer God belast Jeremias contrarie te voorzeggen, en met eenen diens profeets dood, die ook gevolgd is.

1. En het is geschied in dat jaer, in het beginsel des ryks van Sedecias den koning van Juda, in het vierde jaer, in de vyfde maend, dat tot my gezeyd heeft Hananias Azurs zoon den profeet van Gabaon, in des Heeren huys voor de priesters, en al het volk, zeggende :

2. Dit zegt den Heer der heyrscharen den God van Israël : Ik heb des konings van Babylonien jok heel gebroken.

3. Nog twee jaren der dagen, en ik zal wederom brengen tot deze plaets alle de vaten van des Heeren huys, die Nabuchodonosor den koning van Babylonien weggedragen heeft van deze plaets, en heeft die overgevoerd in Babylonien.

4. En Jechonias Joakims zoon den koning van Juda, en alle de overvoeringe van Juda die in Babylonien gegaen zyn, zal ik wederom keeren tot deze plaets, zegt den Heer : want ik zal des konings van Babylonien jok heel in stukken breken.

5. En Jeremias den profeet heeft gezeyd tot Hananias den profeet in de oogen der priesters, en in de oogen van al het volk dat er stond in des Heeren huys.

6. En Jeremias den profeet heeft gezeyd : Amen, alzoo moet den Heer doen: den Heer wil uwe woorden verwekken, die gy geprofeteerd hebt : dat de vaten wederom mogen gebragt worden in des Heeren huys, en alle de overvoeringe van Babylonien tot deze plaets.

7. Maer nogtans hoort dit woord dat ik spreek in uwe ooren, en in alle des volks ooren :

8. De profeten die voor my en voor u geweest zyn van den beginsele, en die geprofeteerd hebben op veel landen, en over groote ryken, van oorloge, en van verdrukkinge, en van honger.

9. Een profeet die peys te voren gezeyd heeft : als zyn woord komt, dan zal men kennen den profeet, denwelken den Heer gezonden heeft in der waerheyd.

10. En Hananias den profeet heeft de ketenen genomen van Jeremias hals, en hy heeft die gebroken.

11. En Hananias heeft gezeyd in het aenschyn van al het volk, zeggende : Dit zegt den Heer : Alzoo zal ik Nabuchodonosor des konings van Babylonien jok breken, na twee jaren der dagen, van al der volken halze.

12. En Jeremias den profeet is zynen weg henen gegaen. En des Heeren woord is geschied tot Jeremias, na dat Hananias den profeet de ketene gebroken had van Jeremias des profeets halze, zeggende :

13. Gaet henen, en gy zult Hananias zeggen : Dit zegt den Heer : Gy hebt de houten ketenen gebroken : en gy zult daervoor yzeren ketenen maken.

14. Want dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Ik heb een yzeren jok geleyd op den hals van alle deze volken, dat zy dienen zouden Nabuchodonosor den koning van Babylonien, en zy zullen hem dienen : en daerenboven heb ik hem de beesten der aerde gegeven.

15. En Jeremias den profeet heeft gezeyd tot Hananias den profeet; Hoort, Hananias : den Heer heeft u niet gezonden, en gy hebt dit volk doen betrouwen in eene logen.

16. Daerom dit zegt den Heer : Ziet ik zal u zenden van het aenzigt der aerde : in dit jaer zult gy sterven : want gy hebt tegen den Heere gesproken.

17. En Hananias den profeet is gestorven in dat jaer, in de zevende maend.

HET XXIX. KAPITTEL.

Jeremias profeteert dat de Joden xxx. jaren in Babylon zullen blyven, zeggende : dat die te Jerusalem blyven, met den zweerde zullen vernield worden : en daerna profeteert hy tegen de valsche profeten.

1. En dit zyn de woorden des boeks, die Jeremias den profeet gezonden heeft van Jerusalem tot de blevelingen van de ouders der overvoeringe, en tot de priesters en profeten, en tot al het volk dat Nabuchodonosor overgevoerd had van Jerusalem in Babylonien :

2. Na dat Jechonias den koning uytgegaen was, en de koningin, en de gesneden kamerlingen, en de prinsen van Juda en Jerusalem, en de kunstige werklieden, en de besluyters van Jerusalem :

3. Door de hand van Elasa Saphans zoon, en Gamarias Helcias zoon, dewelke Sedecias den koning van Juda gezonden heeft tot Nabuchodonosor den koning van Babylonien, in Babylonien, zeggende :

4. Dit zegt den Heer der heyrscharen den God van Israël, alle der overvoeringe die ik overgevoerd heb van Jerusalem in Babylonien :

5. Timmert huyzen, en woont : en plant hoven, en eet de vruchten van die.

6. Neemt huysvrouwen, en wint zonen en dochteren : en geeft uwen zonen huysvrouwen, en uwer dochteren geeft mannen, en laet ze zonen en dochteren baren : en wordt daer vermenigvuldigd, en wilt niet luttel van getalle wezen.

7. En zoekt den vrede van de stad, tot dewelke ik u heb doen overvoeren : en bidt voor die tot den Heere : want in haren vrede zal u vrede zyn.

8. Want dit zegt den Heer der heyrscharen den God van Israël : Laet u niet verleyden van uwe profeten, die in het midden van u zyn, en uwe waerzeggers : en hebt geen acht op uwe droomen die gy droomt :

9. Want zy profeteren u valschelyk in mynen naem : en ik heb ze niet gezonden, zegt den Heer.

10. Want dit zegt den Heer : Als in Babylonien zullen beginnen vervuld te worden zeventig jaren, dan zal ik u bezoeken : en ik zal op u verwekken myn goed woord, om u wederom te leyden tot deze plaets.

11. Want ik weet de gedachten die ik denk op u, zegt den Heer, gedachten des vredes, en niet des lydens, dat ik u geve het eynde en verduldigheyd.

12. En gy zult my aenroepen, en gaen : en gy zult my bidden, en ik zal u verhooren.

13. Gy zult my zoeken en vinden : als gy my zult gezocht hebben in al uw herte.

14. En ik zal van u gevonden worden, zegt den Heer : en ik zal uwe gevangenisse wederom leyden, en ik zal u vergaderen van alle de heydenen, en van alle de plaetsen tot dewelke ik u uytgedreven heb, zegt den Heer : en ik zal u doen wederom keeren van de plaetse, tot dewelke ik u heb doen overvoeren.

15. Om dat gy gezeyd hebt : Den Heer heeft ons profeten verwekt in Babylonien :

16. Want dit zegt den Heer tot den koning die op Davids stoel zit, en tot al het volk dat deze stad bewoont, tot uwe broeders die met u niet zyn gegaen in de overvoeringe :

17. Dit zegt den Heer der heyrscharen : Ziet ik zal op hen zenden het zweerd, en den honger, en de pestilentie : en ik zal ze stellen als kwade vygen, die niet mogen geëten worden, om dat zy zeer kwaed zyn.

18. En ik zal ze vervolgen met den zweerde, en met den honger, en met de pestilentie ; en ik zal ze geven tot eene kwellinge alle den ryken des lands ; tot eene vermaledydinge, en tot eene verwonderinge, en tot eene bespottinge, en tot eene versmaedheyd alle den heydenen, tot dewelke ik ze uytgestooten heb :

19. Om dat zy myne woorden niet gehoord hebben, zegt den Heer : die ik tot hen gezonden heb door myne knechten de profeten, des nachts opstaende, en zendende : en gy hebt niet gehoord, zegt den Heer.

20. Daerom gy, hoort des Heeren woord, alle de overvoeringe die ik uytgezonden heb van Jerusalem in Babylonien.

21. Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God tot Achab Colias zoon, en tot Sedecias Maasias zoon, die u profeteren in mynen naem valschelyk. Ziet ik zal ze leveren in Nabuchodonosors des konings van Babylonien hand : en hy zal ze slaen in uwe oogen.

22. En uyt hen zal eene vermaledydinge opgenomen worden onder alle gevangenen uyt Juda, die te Babel zyn, en zeggen : Den Heer stelle u gelyk Sedecias, en gelyk Achab, dewelke den koning van Babylonien geroost heeft in het vuer :

23. Om dat zy dwaesheyd gedaen hadden in Israël, en dat zy overspel gedaen hadden met de huysvrouwen van hunne vrienden, en zy hebben het woord gesproken in mynen naem valschelyk, dat ik hun niet bevolen had : ik ben regter en getuyge, zegt den Heer.

24. En tot Semeias den Nehelamiter zult gy zeggen :

25. Dit zegt den Heer der heyrscharen den God van Israël : Om dat gy boeken gezonden hebt in uwen naem, tot al het volk dat in Jerusalem is, en tot Sophonias Maasias zoon den priester, en tot alle de priesters, zeggende :

26. Den Heer heeft u gegeven tot priester, voor Joiada den priester, dat gy den oversten zoudt zyn in des Heeren huys over allen man die van den waerzeggenden geest beroerd wordt, en die profeteert, dat gy hem zoudt stellen in den veterstok, en in den kerker.

27. En nu waerom hebt gy Jeremias den Anathothiter niet gestraft, die u profeteert?

28. Want daerboven heeft hy gezonden in Babylonien tot ons, zeggende : Het is nog lang : timmert huyzen, en woont daer : en plant hoven en eet de vruchten van die.

29. Hierom heeft Sophonias den priester dezen boek gelezen in de ooren Jeremias des profeets.

30. En het woord des Heeren is geschied tot Jeremias, zeggende :

31. Zendt tot alle de overvoeringe, zeggende : Dit zegt den Heer tot Semeias den Nehelamiter : Om dat u Semeias geprofeteerd heeft, en ik hem niet gezonden heb : en heeft u doen betrouwen in logentale :

32. Daerom dit zegt den Heer : Ziet ik zal verzoeken over Semeias den Nehelamiter, en op zyn zaed : en hem zal geen man wezen zittende in het midden van dezen volke, en hy zal het goed niet zien dat ik mynen volke doen zal, zegt den Heer : want hy heeft ze met zyne reden van den Heer af doen wyken.

HET XXX. KAPITTEL.

Hy profeteert den kinderen van Israël eene wederkomste uyt de zware gevangenisse, in de welke zy mits hunne zonden gehouden zyn, en hoe zy God dienen zullen, en in wat voorspoed.

1. Dit is het woord dat geschied is tot Jeremias van den Heere, zeggende :

2. Dit zegt den Heer Israëls God, zeggende : Schryft u alle de woorden, die ik tot u gesproken heb, in eenen boek.

3. Want ziet de dagen komen, zegt den Heer : en ik zal wederom keeren de wederkeeringe myns volks Israël en Juda, zegt den Heer : en ik zal ze wederom keeren tot den lande dat ik hunnen vaderen gegeven heb : en zy zullen dat bezitten.

4. En dit zyn de woorden, welke den Heer gesproken heeft tot Israël en tot Juda.

5. Want dit zegt den Heer : Wy hebben eene stemme der vervaerdheyd gehoord : vreeze, en het is geen vrede.
6. Vraegt, en beziet of een man genereert : waerom heb ik dan gezien dat alle mans hand is op zyne lendenen als eener barende vrouwe, en alle aenzigten zyn verkeerd in de geelzuchtverwe?
7. Wee, want dien dag is groot, noch daer is zyns gelyke : en het is den tyd der tribulatie van Jacob, en uyt haer zal hy behouden worden.
8. En het zal zyn in dien dag, zegt den Heer der heyrscharen : dat ik zyn jok in stukken zal breken van uwen halze, en zyne banden zal ik van een scheuren, en de vreemden zullen niet meer over hem heerschappy hebben :
9. Maer zy zullen den Heere hunnen God dienen, en David hunnen koning, denwelken ik hun verwekken zal.
10. Daerom vreest niet gy myn knecht Jacob, zegt den Heer, noch verschrikt u Israël : want ziet ik zal u verlossen van den verre lande, en uw zaed van het land hunner gevangenisse, en Jacob zal wederkomen, en rusten, en overvloeden van allen goeden, en daer zal niemand wezen die hy vreezen zoude :
11. Want ik ben met u, zegt den Heer, om u te behouden : want ik zal een eynde maken met alle heydenen, daeronder ik u verstrooyd heb : maer ik zal u niet gansch verderven : maer ik zal u kastyden in het oordeel, opdat gy u niet laet dunken dat gy onschuldig zyt.
12. Want dit zegt den Heer : Uwe kwetsure is ongeneeslyk, uwe wonde is zeer kwaed.
13. Daer is niemand die uw vonnisse oordeelen mag om te verbinden : u is geene bate van genezinge.
14. Alle uwe liefhebbers hebben u vergeten, en zy zullen u niet zoeken : want ik heb u geslagen met eens vyands kwetsure, met eene wreede kastydinge : om de menigte uwer boosheyd zyn uwe zonden hard geworden.
15. Waerom roept gy om uwe kwetsinge? uwe smart is ongeneeslyk : om de menigte uwer boosheyd, en om uwe harde zonden heb ik u deze dingen gedaen.
16. Daerom alle die u eten, zullen verslonden worden : en alle uwe vyanden zullen in de gevangenisse geleyd worden : en die u verderven, zullen verdorven worden, en alle uwe roovers zal ik tot roof geven.
17. Want ik zal uwe strame heelen, en van uwe wonden zal ik u genezen, zegt den Heer. Want zy hebben u Sion uytgeworpen genoemd : Dit is zy die geenen verzoeker had.
18. Dit zegt den Heer : Ziet ik zal wederkeeren de wederkeeringe van Jacobs tabernakelen, en zyner daken zal ik ontfermen, en de stad zal getimmerd worden in hare hoogte, en den tempel zal naer zyne ordinantie gefondeerd worden.
19. En uyt hen zal lof komen, en eene stemme der spelenden : en ik zal ze vermenigvuldigen, en zy zullen niet verminderd worden : en ik zal ze heerlyk maken, en zy zullen niet versmaed worden.
20. En zyne kinderen zullen wezen als van den beginne, en zyne vergaderinge zal voor my blyven : en ik zal het verzoeken tegen alle degene die hem kwellen.
21. En zyn vorst zal uyt hem wezen : en een prins zal uyt het midden van hem voortgebragt worden : en ik zal hem aenbrengen, en hy zal tot by my komen : want wie is dezen die zyn hert daeraen legge dat hy my genaken zoude? zegt den Heer.
22. En gy zult my tot een volk wezen, en ik zal u tot eenen God wezen.
23. Ziet den storm des Heeren, de uytgaende razende gramschap, een vallenden slagregen zal op het hoofd van de ongoddelyken rusten.
24. Den Heer zal de gramschap der verbolgenheyd niet afkeeren, tot dat hy doe en volbrenge de gedachte zyns herten : in het uyterste der dagen zult gy deze dingen kennen.

HET XXXI. KAPITTEL.

Den Heer zegt dat hy de kinderen van Israël uyt de gevangenisse in overvloedigheyd te huys halen zal, dus troost hy Rachel, en van het nieuw verbond dat hy met Israël maken zal, dat hy het nimmermeer zal verwerpen.

1. In dien tyd, zegt den Heer : Zal ik een God wezen alle den geslachten van Israël, en zy zullen my tot een volk wezen.

2. Dit zegt den Heer : Het volk dat van den zweerde overgebleven was, heeft gratie gevonden in de woestyne : Israël zal tot zyne rust gaen.

3. Den Heer heeft my van verre geopenbaerd. En met eene eeuwige liefde heb ik u liefgehad : daerom heb ik u aengehaeld, ontfermende.

4. En ik zal u wederom optimmeren, en gy zult opgetimmerd worden, gy maegd van Israël : gy zult nog versierd worden met uwe tamboeren, en gy zult uytgaen in den dans dergene die spelen.

5. Gy zult nog wyngaerden planten op de bergen van Samarien : zy zullen plantende planten, en tot dat den tyd komt zullen zy den wyn niet snyden :

6. Want het zal een dag wezen, in denwelken de wachters roepen zullen op den berg Ephraim : Staet op, en laet ons opklimmen in Sion tot den Heer onzen God.

7. Want dit zegt den Heer : Verheugt u met blydschap Jacob, en wrenscht tegen het hoofd der heydenen : geeft overal geluyd, en zingt, en zegt : Verlost Heere, uw volk de blevelingen van Israël.

8. Ziet ik zal ze aenbrengen van het noorderland, en ik zal ze vergaderen van het uyterste der aerde : onder dewelke zullen wezen blinden en kreupelen, en de bevruchte en barende te zamen, eene groote vergaderinge herwaerts wederkeerende.

9. Met een geschrey zullen zy komen : en in bermhertigheyd zal ik ze wederom leyden : en ik zal ze aenbrengen door de beken der wateren in den regten weg, en zy zullen zich daertegen niet stooten : want ik ben Israël een vader geworden, en Ephraim is myn eerstgeboren zoon.

10. Hoort des Heeren woord gy heydenen, en verkondigt in de eylanden die verre zyn, en zegt : Die Israël verstrooyd heeft, zal hem weder vergaderen : en hy zal hem bewaren als een herder zyne kudde.

11. Want den Heer heeft Jacob verlost, en hy zal hem verlossen uyt de hand desgenen die magtiger was.

12. En zy zullen komen en loven op den berg Sion : en zy zullen te zamen komen tot des Heeren goeden, op de tarwe, en wyn, en olie, en de vrucht van het kleyn en groot vee : en hunne ziel zal zyn als een verschen hof, en zy zullen voortaen niet meer honger hebben.

13. Dan zal de maegd zich verblyden in den reyedans, de jongens, en ouders te zamen : en ik zal hunne droefheyd in blydschap verkeeren, en ik zal ze troosten, en blyde maken van hunnen rouwe.

14. En ik zal de ziele der priesteren dronken maken met vettigheyd : en myn volk zal van myne goeden vervuld worden, zegt den Heer.

15. Dit zegt den Heer : Daer is eene stemme des beklagens gehoord in de hoogte, des rouws en des weenens, Rachel beweenende hare zonen, en niet willende getroost zyn over die, want zy niet zyn.

16. Dit zegt den Heer : Laet uwe stemme rusten van schreyen, en uwe oogen van tranen : want daer is loon voor uw werk, zegt den Heer : en zy zullen wederom komen van des vyands landen.

17. En uwen uytersten is hoop, zegt den Heer : en de kinderen zullen wederkeeren tot hunne palen.

18. Hoorende heb ik Ephraïm gehoord overvarende varen : Gy hebt my gekastyd, en ik ben onderwezen als een ongetemd jong stierken : bekeert my en ik zal bekeerd worden : want gy zyt den Heere myn God.

19. Want na dat gy my bekeerd hebt, zoo heb ik penitentie gedaen : en na dat gy het my getoond hebt, zoo heb ik myne heupe geslagen. Ik ben beschaemd geweest en heb my geschaemd, want ik heb het verwyt myner jongheyd geleden.

20. Is Ephraïm my een eerlyk zoon, is het een teer kind : want van dat ik van hem gesproken heb, zoo zal ik zyns nog gedachtig wezen. Daerom zyn de binnenste myns herten ontsteld geweest over hem : ontfermende zal ik zyner ontfermen, zegt den Heer.

21. Stelt u eene hooge wachtplaetse, zet voor u bitterheden : schikt uw hert in den regten weg, daer gy in gewandeld hebt : keert wederom, gy dochter van Israël, keert wederom tot deze uwe steden.

22. Hoe lange wordt gy met weeldigheden ongebonden, gy wilde dochter? want den Heer heeft een nieuw ding geschapen op de aerde : Eene vrouw zal eenen man omvangen.

23. Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God. Zy zullen nog dit woord zeggen in het land van Juda, en in zyne steden, als ik hunne gevangenisse zal omgekeerd hebben : Den Heer gebenedyde u gy schoonheyd der regtveerdigheyd, heyligen berg :

24. En in hem zullen woonen Juda, en alle zyne steden te zamen : de akkerlieden en de dryvers der kudden.

25. Want ik heb de vermoeyde ziele dronken gemaekt, en alle hongerige ziele heb ik verzaed.

26. Daerom ben ik als uyt eenen slaep gewekt : en ik heb het gezien, en myn slaep was my zoet.

27. Ziet de dagen komen, zegt den Heer : en ik zal het huys van Israël en het huys van Juda bezaeyen met menschen zaed, en met den zade der behelpige beesten.

28. En gelyk ik op hen gewaekt heb om hen uyt te trekken, en af te breken, en te verstrooyen, en te vernielen, en te pynigen : alzoo zal ik op hen waken, om te planten en te timmeren, zegt den Heer.

29. In die dagen zullen zy voortaen niet meer zeggen : De vaderen hebben eene zure druyf geëten, en der kinderen tanden zyn verboomd geworden.

30. Maer een iegelyk zal in zyne boosheyd sterven : alle mensch die eene zure druyf eet, diens tanden zullen boomig worden.

31. Ziet de dagen komen, zegt den Heer : en ik zal den huyze van Israël, en den huyze van Juda een nieuw verbond maken :

32. Niet gelyk het verbond dat ik met uwe vaderen gemaekt heb, in den dag als ik hunne hand genomen heb, dat ik ze uyt den lande van Egypten leyden zoude : het verbond dat zy gebroken hebben, en ik heb heerschappy over hen gehad, zegt den Heer.

33. Maer dit zal het verbond zyn dat ik maken zal met den huyze van Israël : na die dagen, zegt den Heer : Ik zal myne wet geven in hun binnenste, en in hun hert zal ik die schryven : en ik zal hun tot eenen God wezen, en zy zullen my tot een volk wezen.

34. En een man zal voortaen zynen naesten niet meer leeren, en een man zynen broeder, zeggende : Kent den Heer : want zy zullen my alle kennen, van hunnen minsten tot den meesten, zegt den Heer : want ik zal hunner boosheyd genadig wezen, en hunner zonden zal ik niet meer gedenken.

35. Dit zegt den Heer die de zonne geeft tot een licht des dags, de ordinantie der maen en der sterren tot des nachts licht : die de zee verstoort, en hare baren geven geluyd : Den Heer der heyrscharen is zyn naem.

36. Is het dat deze wetten vergaen voor my, zegt den Heer : dan zal Israëls zaed ook vergaen, zegt den Heer, dat het geen volk zy voor my tot allen dagen.

37. Dit zegt den Heer : Is het dat men de hemelen boven meten mag, en onderzocht mogen worden de fondamenten der aerde beneden : zoo zal ik ook wegwerpen al het zaed van Israël, om al dat zy gedaen hebben, zegt den Heer.

38. Ziet de dagen komen, zegt den Heer : en den Heere zal eene stad getimmerd worden van den toren Hananeel tot aen de poorte des hoeks.

39. En de meetkoorde zal voorts over uytgaen in zyn aenschouwen op den heuvel Gareb : en het zal omgaen Goatha,

40. En alle de valley der doode lichamen, en der assche, en alle de contreye der dood tot de beke van Cedron, en tot den hoek van de oostpoorte der peerden, zal zyn des Heeren heyligdom : het zal niet uytgetrokken worden, noch het zal voorts verdorven worden in der eeuwigheyd.

HET XXXII. KAPITTEL.

Daerenbinnen dat Nabuchodonosor voor Jerusalem lag, zoo kocht Jeremias eenen akker van zyns ooms zoon in Anathoth door het bevel des Heeren, en nog eens van het nieuw verbond dat God met de Joden maken zal.

1. Het woord dat geschied is tot Jeremias van den Heere, in het tiende jaer Sedecias des konings van Juda : dit is het achttiende jaer van Nabuchodonosor.

2. Toen omleyde Nabuchodonosors heyr Jerusalem : en Jeremias den profeet was gesloten in het voorhof des kerkers, die in des konings van Juda huys was.

3. Want Sedecias den koning had hem besloten, zeggende : Waerom profeteert gy, zeggende : Dit zegt den Heer : Ziet ik zal deze stad geven in des konings van Babylonien hand, en hy zal die innemen?

4. En Sedecias den koning van Juda zal uyt der Chaldeen hand niet ontvlieden : maer hy zal geleverd worden in des konings van Babylonien handen : en zyn mond zal spreken met des konings mond, en zyne oogen zullen des konings oogen zien.

5. En hy zal Sedecias in Babylonien leyden : en hy zal daer zyn tot dat ik hem bezoeken zal, zegt den Heer. Maer is het dat gy tegen de Chaldeen strydt, zoo zult gy geenen voorspoed hebben.

6. En Jeremias heeft gezeyd : Des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

7. Ziet Hanameel Sellums uws ooms zoon zal komen tot u, zeggende : Koopt voor u mynen akker die in Anathoth is, in het land van Benjamin : want hy behoort u toe van naderschap dat gy dien koopt.

8. En Hanameel myns ooms zoon is tot my gekomen, naer des Heeren woord tot het portael des kerkers, en hy heeft tot my gezeyd : Bezit mynen akker die in Anathoth is, in het land van Benjamin : want de erfenisse behoort u toe, en gy zyt de namage om te bezitten. En ik heb verstaen dat het des Heeren woord was.

9. En ik heb den akker gekocht van myn ooms zoon, die in Anathoth is : en ik heb hem gewogen zeven stateren zilvers, en tien zilveren penningen.

10. En ik heb het in eenen boek geschreven, en geteekend, en ik heb daer getuygen toe genomen : en ik heb het zilver in eene wage gewogen.

11. En ik heb ontvangen den boek der bezittinge geteekend, en de voorwaerden des koops, en de beloften, en de warandschap, en de zegelen van buyten.

12. En ik heb den boek der bezittinge gegeven Baruch, den zoon Neri des zoons Maasias, voor de oogen Hanameel myns ooms zoon, en in de oogen der getuygen die in den boek des koops geschreven waren, in de oogen van alle de Joden die in het portael des kerkers zaten.

13. En ik heb Baruch voor hen geboden, zeggende :

14. Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Neemt deze boeken, dezen gezegelden boek des koops, en dezen boek die open is : en legt die in eenen aerden gebakken pot, dat zy blyven mogen veel dagen.

15. Want dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Nog zullen in dit land bezeten worden huyzen en akkers en wyngaerden.

16. En ik heb tot den Heer gebeden na dat ik den boek der bezittinge Baruch den zoon van Neri gegeven had, zeggende :

17. Ay! ay! ay! Heere God : ziet, gy hebt hemel en aerde geschapen in uwe groote sterkheyd, en in uwen uytgestrekten arm : geen woord zal u zwaer om doen zyn :

18. Die bermhertigheyd doet in duyzenden, en vergeldt der vaderen boosheyd in hunner kinderen schoot na hen : Allersterksten, grooten, en magtigen, Heere der heyrscharen is uw naem.

19. Groot van rade, en onbegrypelyk van gedachte : wiens oogen open zyn over alle wegen van Adams kinderen, omdat gy eenen iegelyken zoudt betalen naer zyne wegen, en naer de vrucht van zyne vonden.

20. Die teekens en wonderlyke werken gesteld hebt in het land van Egypten tot op dezen dag toe, en in Israël, en in de menschen, en gy hebt u zelven eenen naem gemaekt gelyk dezen dag is.

21. En gy hebt uw volk Israël uytgeleyd uyt den lande van Egypten, door teekenen en wondere werken, et door uwe sterke hand, en met eenen uytgestrekten arm, en met groote vervaerdheyd.

22. En gy hebt hun dit land gegeven, hetwelk gy hunnen vaderen gezworen hebt dat gy hun dat geven zoudt : een land vloeyende van melk en honig.

23. En zy zyn daerin gegaen, en hebben dat bezeten : en zy zyn uwer stemme niet onderdanig geweest : en zy hebben in uwe wet niet gewandeld : al dat gy hun geboden hebt dat zy doen zouden, dat hebben zy niet gedaen : en alle deze kwade dingen zyn op hen gekomen.

24. Ziet de bolwerken zyn opgeregt tegen de stad, dat zy zoude ingeno-

men worden : en de stad is in der Chaldeen handen geleverd, die tegen haer stryden van het aenzigt des zweerds, des hongers, en der pestilentie : en al wat gy gesproken hebt, dat is hun geschied, gelyk gy zelve ziet.

25. En gy Heere God zegt my : Koopt den akker om zilver, en neemt daer getuygen toe : als de stad gegeven is in de hand der Chaldeen?

26. En des Heeren woord is geschied tot Jeremias, zeggende :

27. Ziet ik ben den Heer God van allen vleesche : zal my eenig woord zwaer vallen?

28. Daerom dit zegt den Heer : Ziet ik zal deze stad leveren in der Chaldeen hand, en in des konings van Babylonien hand, en zy zullen die innemen.

29. En de Chaldeen zullen komen, strydende tegen deze stad, en zy zullen die met den vure ontsteken, en die verbranden, en de huyzen op derwelker daken zy sacrificie deden Baal, en offerden den vreemden goden drankofferanden, om my te kreyten.

30. Want de kinderen van Israël, en de kinderen van Juda, waren altyd kwaed doende in myne oogen van hunne jongheyd aen : de kinderen van Israël die tot nu toe my kreyten in de werken hunner handen, zegt den Heer.

31. Want in myne razende gramschap, en in myne verbolgenheyd is my deze stad geworden, van den dag dat zy die getimmerd hebben tot op dezen dag toe, in denwelken zy zal weggenomen worden van myn aenschyn.

32. Om de kwaedheyd der kinderen van Israël, en der kinderen van Juda, die zy gedaen hebben my tot gramschap verwekkende, zy en hunne koningen, en hunne prinsen, en hunne priesteren, en hunne profeten, de mannen van Juda, en de bewooners van Jerusalem.

33. En zy hebben tot my de ruggen gekeerd en niet de aenzigten : toen ik ze in den dageraed leerde en onderwees, en zy niet hooren wilden, dat zy onderwys ontvangen zouden.

34. En zy hebben hunne afgoden in het huys gesteld, waerin myn naem aengeroepen is, om dat zy dat onzuyveren zouden.

35. En zy hebben de hoogten van Baal getimmerd, die in de valley des zoons Ennom zyn, opdat zy hunne zonen en dochteren zouden wyden Moloch : dat ik hun niet geboden heb, en het is in myn hert niet geklommen, dat zy deze afgrysselykheyd doen zouden, en dat zy Juda tot zonde brengen zouden.

36. En nu om deze dingen, dit zegt den Heer Israëls God tot deze stad, van dewelke gy zegt dat zy in de hand des konings van Babylonien geleverd zal worden door het zweerd, en door den honger, en door de pestilentie.

37. Ziet ik zal ze vergaderen van alle de landen, tot dewelke ik ze uytgedreven heb in myne razende gramschap, en in mynen toorn, en in myne groote verbolgenheyd : en ik zal ze wederom brengen tot deze plaetse, en ik zal ze doen getrouwelyk woonen.

38. En zy zullen my tot een volk wezen, en ik zal hun tot eenen God wezen.

39. En ik zal hun een hert geven en eenen weg, dat zy my vreezen tot allen dagen : en dat hun wel zy, en hunnen kinderen na hen.

40. En ik zal met hen een eeuwig verbond maken, en ik zal niet ophouden van hun wel te doen : en myne vreeze zal ik in hun hert geven, dat zy van my niet weggaen.

41. En ik zal over hen blyde wezen, als ik hen zal welgedaen hebben : en ik zal ze in dit land planten in der waerheyd in al myn herte, en in alle myne ziel.

42. Want dit zegt den Heer : Gelyk ik over dit volk al dit groot kwaed gebragt heb : alzoo zal ik over hen brengen al het goed dat ik tot hen spreek.

43. En de akkeren zullen bezeten worden in dit land : waeraf dat gy zegt dat het verwoest is, om dat er geen mensch noch beest gebleven is, en dat het gegeven is in der Chaldeen hand.

44. De akkeren zullen met geld gekocht worden, en zy zullen in eenen boek geschreven worden, en daer zal den zegel op gedrukt worden, en daer zal getuyge toe genomen worden : in het land van Benjamin, en rondom Jerusalem, in de steden van Juda, en in de steden der gebergten, en in de veldsteden, en in de steden die aen het zuyden zyn : want ik zal hunne gevangenisse wederkeeren, zegt den Heer.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Den Heer belooft dat hy de zonden des volks zal vergeven, en hun nog veel weldaden doen, en van zyn vast verbond met Jacob en David.

1. En het woord des Heeren is geschied tot Jeremias ten tweeden, toen hy nog gesloten was in den voorburgt des kerkers, zeggende :

2. Dit zegt den Heer die dat maken zal, en scheppen, en bereyden, Heer is zyn naem.

3. Roept tot my, en ik zal u verhooren : en ik zal u groote dingen verkondigen, en vaste dingen die gy niet weet.

4. Want dit zegt den Heer Israëls God tot de huyzen dezer stad, en tot de huyzen des konings van Juda, die verdorven zyn, en tot de sterkten, en tot het zweerd

5. Dergene die komen dat zy stryden zouden met den Chaldeen, en vervullen die met doode ligchamen der menschen die ik geslagen heb in myne razende gramschap, en in myne verbolgenheyd, verbergende myn aenzigt van deze stad om alle hunne kwaedheyd.

6. Ziet ik zal hun lidteekenen en gezondheyd overtrekken, en ik zal ze genezen : en ik zal openbaren het verbidden des vredes en der waerheyd.

7. En ik zal wederom bekeeren de bekeeringe van Juda, en de bekeeringe van Jerusalem : en ik zal ze optimmeren als van den beginne.

8. En ik zal ze zuyveren van alle hunne boosheyd in dewelke zy my gezondigd hebben : en ik zal alle hunne boosheden genadig wezen, in dewelke zy my verlaten hebben, en my versmaed.

9. En het zal my wezen tot eenen naem, en tot eene blydschap, en tot eenen lof, en tot een verheugen alle den heydenen der aerde, die gehoord zullen hebben alle de goede dingen die ik hun doen zal : en zy zullen vervaerd zyn, en verbaesd in alle de goeden, en in alle den vrede die ik hun doen zal.

10. Dit zegt den Heer : Nog zal in deze plaets (dewelke gy zegt dat verwoest is, om dat er noch mensch, noch beest is : in de steden van Juda, en buyten Jerusalem, die verlaten zyn zonder mensch en zonder bewooner, en zonder vee) gehoord worden

11. De stemme der blydschap, en de stemme der vrolykheyd, de stemme des bruydegoms en der bruyd, de stemme dergene die zeggen : Belydt den Heere der heyrscharen, want den Heer is goed, want in der eeuwigheyd is zyne bermhertigheyd : en dergene die beloofde gaven dragen in des Heeren huys : want ik zal wederom brengen de omkeeringe des lands, gelyk het van het beginsel was, zegt den Heer.

12. Dit zegt den Heer der heyrscharen : Nog zal in deze verlatene plaetse zonder mensch en zonder behulpige beest, en in alle hare steden wezen eene wooninge der herders van de rustende kudden.

13. In de bergsteden, en in de veldsteden, en in de steden, die ten zuyden zyn : en in het land van Benjamin, en rondom Jerusalem, en in de steden van Juda zullen nog kudden gaen door de hand desgenen die ze tellen zal, zegt den Heer.

14. Ziet de dagen zullen komen, zegt den Heer : en ik zal het goed woord verwekken, dat ik gesproken heb tot den huyze van Israël, en tot den huyze van Juda.

15. In die dagen, en in dien tyd zal ik David doen groeyen een groeysel der regtveerdigheyd : en dat zal oordeel en regtveerdigheyd doen in het land.

16. In die dagen zal Juda behouden worden, en Jerusalem zal vryelyk woonen : en dat is den naem dien zy hem noemen zullen, Den Heer onzen regtveerdigen.

17. Want dit zegt den Heer : Van David zal geen man gebreken, die zitte op den troon des huys van Israël.

18. En van de priesters en van de leviten zal geen man gebreken van myn aenzigt, die brandofferanden offere, en het sacrificie ontsteke, en slagofferanden sla tot allen dagen.

19. En het woord des Heeren is geschied tot Jeremias, zeggende :

20. Dit zegt den Heer : Is het dat myn verbond mag van onweerde gemaekt worden met den dag, en myn verbond met den nacht, alzoo dat het geen dag en nacht zoude wezen te zynen tyde :

21. Zoo zal ook myn verbond mogen van onweerde wezen met David mynen knecht, dat uyt hem geen zoon zy die regere in zynen troon, en leviten, en priesters myne dienaers.

22. Gelyk de sterren des hemels niet mogen geteld worden, en het zand der

zee gemeten : alzoo zal ik vermenigvuldigen David myns knechts zaed, en de leviten myne dienaers.

23. En het woord des Heeren is geschied tot Jeremias, zeggende :

24. Hebt gy niet gezien wat dit volk gesproken heeft, zeggende : De twee geslachten, die den Heer verkoren had, zyn verworpen : en myn volk hebben zy versmaed, om dat het voortaen geen volk meer is voor hen?

25. Dit zegt den Heer : Is het dat ik myn verbond tusschen den dag en den nacht, en de wetten den hemel en der aerde niet gesteld heb :

26. Zoo zal ik voorwaer Jacobs en Davids myns knechts zaed ook verwerpen, alzoo dat ik van zynen zade niet nemen zal prinsen van Abraham, Isaac, en Jacobs zade : want ik zal hunne bekeeringe wederom brengen, en ik zal hunner ontfermen.

HET XXXIV. KAPITTEL.

Den Heer voorzegt dat hy Sedecias in des konings van Babylonien hand leveren zal met de stad Jerusalem die hy verbranden zal, om dat zy de hebreeuwsche knechten niet vry hebben laten gaen.

1. Het woord dat gedaen is tot Jeremias van den Heere, als Nabuchodonosor den koning van Babylonien, en al zyn heyr, en alle de ryken des lands die onder de magt zyner hand waren, en al het volk streden tegen Jerusalem, en tegen alle hare steden, zeggende :

2. Dit zegt den Heer den God van Israël : Gaet henen, en spreekt tot Sedecias den koning van Juda, en gy zult tot hem zeggen : Dit zegt den Heer : Ziet ik zal deze stad leveren in des konings van Babylonien hand, en hy zal die met den vure ontsteken.

3. En gy zult zyne handen niet ontvlieden : maer gy zult met eene gevangenisse gevangen worden, en gy zult in zyne handen geleverd worden : en uwe oogen zullen des konings van Babylonien oogen zien, en zyn mond zal met uwen mond spreken, en gy zult in Babylonien gaen.

4. Nogtans hoort des Heeren woord o Sedecias koning van Juda : Dit zegt den Heer tot u : Gy zult met den zweerde niet sterven,

5. Maer gy zult in vrede sterven, en naer de verbrandinge uwer vaderen de voorledene koningen die voor u geweest zyn, alzoo zullen zy u verbranden : en beklagen, wee Heere : want ik heb het woord gesproken, zegt den Heer.

6. En Jeremias den profeet heeft gesproken tot Sedecias den koning van Juda, alle deze woorden in Jerusalem.

7. En des konings van Babylonien heyr streed tegen Jerusalem, en tegen alle de steden van Juda die daer overgebleven waren, tegen Lachis, en tegen Azecha : want deze waren daer nog overgebleven van de steden van Juda, vaste beslotene steden.

8. Het woord dat er geschied is tot Jeremias van den Heere, na dat den koning Sedecias het verbond gemaekt had met alle den volke in Jerusalem, predikende :

9. Dat een iegelyk zynen eygen knecht, en een iegelyk zyne eygene dienstvrouwe, die hebreeuwsche mans of hebreeuwsche vrouwen waren, zoude vry laten : en dat zy geenszins zouden heerschappye over hen hebben, dat is in den Jode en in zynen broedere.

10. Aldus hebben het alle de prinsen en al het volk gehoord, die het verbond aengenomen hadden, dat een iegelyk zynen knecht, en een iegelyk zyn dienstwyf zouden vry laten, en dat zy voorts geene heerschappy over hen hebben zouden : aldus hebben zy het gehoord, en zy hebben ze vry gelaten.

11. En zy zyn daerna wederom gekeerd : en zy hebben hunne knechten en dienstwyven wederom getrokken, die zy vry gelaten hadden, en hebben ze onder hun bedwang gebragt tot knechten en dienstvrouwen.

12. En het woord des Heeren is geschied tot Jeremias van den Heere, zeggende :

13. Dit zegt den Heer God van Israël : Ik heb een verbond gemaekt met uwe vaderen in den dag dat ik ze uytgeleyd heb uyt den lande van Egypten, uyt den huyze der slavernye, zeggende :

14. Als de zeven jaren vervuld zullen zyn, zoo verlate een iegelyk zynen broeder den hebreeuwschen die hem verkocht is, en hy zal u zes jaren dienen : en gy zult hem van u vry laten : en uwe vaderen hebben my niet gehoord, noch zy hebben hunne ooren geneygd

15. En gy zyt heden omgekeerd, en hebt gedaen dat regt was in myne oogen, dat gy vryheyd zoudt verkondigen een iegelyk tot zynen vriend : en gy hebt een verbond gemaekt in myn aenzigt in het huys waerin dat myn naem aengeroepen is over haer.

16. En gy zyt wederom gekeerd, en hebt mynen naem besmet : en gy hebt wederom gebragt een iegelyk zynen knecht, en een iegelyk zyn dienstwyf, die gy gelaten hadt om vry te zyn, en zich zelven magtig : en gy hebt ze onder bedwang gebragt, dat zy zouden wezen uwe knechten en dienstwyven.

17. Daerom dit zegt den Heer : Gy hebt my niet gehoord, dat gy vryheyd prediken zoudt, een iegelyk zynen broeder, en een iegelyk zynen vriend : ziet ik verkondige u eene vryheyd, zegt den Heer, ten zweerde, ten pestilentie, en ten honger : en ik zal u geven tot eene beweging alle den ryken der aerde.

18. En ik zal de mannen die myn verbond overtreden hebben, en niet gehouden hebben de woorden des verbonds, tot dewelke zy consent gegeven hadden voor myn aenzigt, het kalf dat zy gehouwen hebben in twee stukken, en zyn doorgegaen tusschen zyne deelen :

19. De prinsen van Juda, en de prinsen van Jerusalem, de gesneden kamerlingen, en de priesters, en al het volk des lands, die doorgegaen zyn tusschen de deelen des kalfs :

20. En ik zal ze geven in de handen van hunne vyanden, en in de handen dergene die hunne ziel zoeken, en hun dood ligchaem zal wezen tot eene spyze den vogelen des hemels, en den beesten der aerde.

21. En Sedecias den koning van Juda en zyne prinsen, zal ik geven in hunner vyanden hand, en in de hand dergene die hunne ziel zoeken, en in de hand van de heyren des konings van Babylonien, die van u weggegaen zyn.

22. Ziet ik gebied, zegt den Heer, en ik zal ze wederom brengen in deze stad, en zy zullen daertegen stryden, en die innemen, en met den vure verbranden : en de steden van Juda zal ik tot eene verwoestheyd stellen, zoo dat daer niemand meer woonen zal.

HET XXXV. KAPITTEL.

God beklaegt zich van zyn volk, mits het exempel der Rechabiten, die hunnen vader onderdanig geweest zyn ook in harde zaken, daerom zal dezen goed geschieden, en den anderen kwaed.

1. Het woord dat geschied is tot Jeremias van den Heere in de dagen Joakim Josias zoon des konings van Juda, zeggende :

2. Gaet henen tot der Rechabiten huys : en spreekt tot hen, en gy zult ze leyden in des Heeren huys in een van de schatkamers, en gy zult hun wyn te drinken geven.

3. En ik heb tot my genomen Jezonias den zoon Jeremias des zoons Habsanias, en zyne broeders, en alle zyne zonen, en al het geheel huys der Rechabiten :

4. En ik heb ze in des Heeren huys geleyd, tot de schatkamer der kinderen Hanan des zoons Jegedelias des mans Gods, dewelke by de schatkamer der prinsen was, over den schat Maasias Sellums zoon, die den bewaerder des portaels was.

5. En ik heb voor de kinderen van der Rechabiters huys schalen vol wyns gesteld, en kelken : en ik heb tot hen gezeyd : Drinkt wyn.

6. Dewelke hebben geantwoord : Wy zullen geenen wyn drinken : want Jonadab Rechabs zoon, onzen vader, heeft ons geboden, zeggende : Gy zult geenen wyn drinken, noch uwe kinderen tot in der eeuwigheyd :

7. En gy zult geen huys timmeren, en geen zaed zaeyen, en geene wyngaerden planten noch hebben : maer gy zult in tabernakelen woonen alle uwe dagen, opdat gy veel dagen leven moogt op het aenzigt der aerde, in dewelke gy pelgrims zyt.

8. Hierom zyn wy onderdanig geweest der stemme van Jonadab des zoons Rechab onzen vader, in al dat hy ons bevolen heeft, alzoo dat wy geenen wyn zouden drinken tot alle onze dagen, wy en onze huysvrouwen, onze zonen en dochteren :

9. En dat wy geene huyzen zouden timmeren om te bewoonen : en wyngaerd, en akkerland, en zaed hebben wy niet gehad :

10. Maer wy hebben gewoond in ta-

bernakelen, en wy zyn onderdanig geweest naer alle de dingen die ons Jonadab onzen vader bevolen had.

11. Maer toen Nabuchodonosor den koning van Babylonien opgekomen was tot ons land, zoo hebben wy gezeyd : Komt, en laet ons in Jerusalem gaen van het aenzigt des heyrs der Chaldeen, en van des heyrs van Syrien aenzigt : en wy zyn in Jerusalem gebleven.

12. En het woord des Heeren is geschied tot Jeremias, zeggende :

13. Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Gaet henen, en zegt den mannen van Juda, en den bewooners van Jerusalem : Zult gy geene onderwyzinge ontvangen, om mynen woorden gehoorzaem te zyn? zegt den Heer.

14. Jonadab Rechabs zoons woorden, die hy zynen kinderen bevolen heeft dat zy geenen wyn drinken zouden, zyn magtig geweest : en zy hebben geenen wyn gedronken tot op dezen dag toe, om dat zy huns vaders geboden onderdanig geweest zyn : maer ik heb tot u gesproken, van 's morgens vroeg opstaende en sprekende, en gy zyt my niet onderdanig geweest.

15. En ik heb tot u gezonden alle myne dienaers de profeten, des morgens vroeg opstaende, en zendende, en zeggende : Bekeert u een iegelyk van zynen allerkwaedsten weg, en maekt uwe neerstigheden goed : en wilt de vreemde goden niet volgen, noch dient die : en gy zult woonen in het land, dat ik u en uwen vaderen gegeven heb : en gy hebt uwe oor niet geneygd, noch gy hebt my gehoord.

16. Aldus hebben de kinderen van Jonadab Rechabs zoon huns vaders gebod, dat hy hun geboden had, vastgemaekt : maer dit volk is my niet onderdanig geweest.

17. Daerom dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Ziet ik zal op Juda en over alle de bewooners van Jerusalem aenbrengen al dit lyden dat ik gesproken heb tegen hen : en zy hebben niet gehoord : ik heb ze geroepen, en zy hebben my niet geantwoord.

18. Maer den huyze der Rechabiters heeft Jeremias gezeyd : Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Om dat gy onderdanig geweest zyt Jonadabs uws vaders gebode, en hebt alle zyne bevelingen bewaerd, en hebt gedaen al hetgene dat hy u bevolen had :

19. Daerom dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Daer zal geen man gebreken van Jonadabs Rechabs zoons geslachte, staende voor myn aenzigt tot allen dagen.

HET XXXVI. KAPITTEL.

Door Gods gebod zoo zendt Jeremias met Baruch eenen boek der dreyginge, die hy voor al het volk lezen zal, maer Joakim deed den boek verbranden, uyt welk hem een straf woord gesproken wordt.

1. En het is geschied in het vierde jaer van Joakim Josias zoon den koning van Juda, dat dit woord gedaen is geweest tot Jeremias van den Heer, zeggende :

2. Neemt eenen schryfboek, en gy zult daerin schryven alle de woorden die ik u gesproken heb tegen Israël en Juda, en tegen alle de heydenen : van den dag dat ik tot u gesproken heb, van Josias dagen tot op dezen dag toe :

3. Of by aventure het huys van Juda hoorende al het kwaed dat ik denk hun te doen, wilde wederkeeren een iegelyk van zynen allerkwaedsten weg : en ik zal hunner boosheyd genadig wezen, en hunner zonde.

4. Hierom heeft Jeremias geroepen Baruch Nerias zoon : en Baruch heeft uyt Jeremias mond geschreven alle des Heeren woorden, die hy tot hem gesproken heeft in eenen schryfboek :

5. En Jeremias heeft Baruch bevolen, zeggende : Ik ben gesloten, en ik mag in des Heeren huys niet gaen.

6. Daerom gaet gy daerin, en leest uyt den boek, die gy geschreven hebt uyt mynen mond, de woorden des Heeren daer het het volk hoore in des Heeren huys in den dag des vastens : daerenboven ook dat het geheel Juda hoore, die van hunne steden komen, gy zult het hun lezen :

7. Of by aventure hun gebed vallen mogt voor Gods aenzigt, en dat een iegelyk wederom keerde van zynen kwaedsten weg : want de razende gramschap en de verbolgenheyd is groot, die den Heer gesproken heeft tegen dit volk.

8. En Baruch den zoon Nerias heeft

gedaen naer al hetgene dat hem Jeremias den profeet geboden had, lezende uyt den boek des Heeren woorden in des Heeren huys.

9. En het is geschied in het vyfde jaer van Joakim Josias zoon des konings van Juda, in de negende maend: datzy eenen vasten hebben verkondigd voor het aenschyn des Heeren al den volke in Jerusalem, en alle der menigte die daer te zamen gekomen was, uyt de steden van Juda in Jerusalem.

10. En Baruch heeft gelezen uyt den boek Jeremias woorden in des Heeren huys in de schatkamer van Gamarias Saphans zoon den schryver, in het overste portael, in den ingang der nieuwe poorte van des Heeren huys daer het al het volk hoorde.

11. En toen Micheas den zoon Gamarias des zoons Saphan gehoord had alle des Heeren woorden uyt den boek:

12. Zoo is hy nedergedaeld in des konings huys, tot de schatkamer des schryvers: en ziet daer zaten alle de prinsen: Elisama den schryver, en Dalaias den zoon Semeias, en Elnathan Achobors zoon, en Gamarias Saphans zoon, en Sedecias Hananias zoon, en alle de prinsen.

13. En Micheas heeft hun geboodschapt alle de woorden die hy Baruch uyt den boek had hooren lezen in de ooren des volks.

14. Hierom hebben alle de prinsen gezonden tot Baruch, Judi den zoon Nathanias des zoons Selemias, des zoons Chusi, zeggende: Den boek daer gy uyt gelezen hebt, daer het volk hoorde, neemt in uwe hand, en komt. Aldus heeft Baruch Nerias zoon den boek in zyne hand gedragen, en is tot hen gekomen.

15. En zy hebben tot hem gezeyd: Zit, en leest deze woorden in onze ooren. En Baruch heeft ze gelezen in hunne ooren.

16. Hierom toen zy gehoord hadden alle deze woorden, zoo zyn zy verbaesd geweest een iegelyk tot zynen naesten, en zy hebben gezeyd tot Baruch: Wy moeten den koning alle deze woorden boodschappen.

17. En zy hebben hem gevraegd, zeggende: Geeft ons te kennen, hoe dat gy alle deze woorden geschreven hebt uyt zynen mond.

18. En Baruch heeft hun gezeyd: Hy sprak uyt zynen mond, als lezende, tot my alle deze woorden: en ik schreef ze in eenen boek met inkt.

19. En de prinsen hebben tot Baruch gezeyd: Gaet henen en verbergt u, gy en Jeremias, opdat niemand wete waer gy zyt.

20. En zy zyn gegaen tot den koning in het voorhof: maer den boek hebben zy te bewaren gegeven in de schatkamer Elisama des schryvers: en zy hebben alle de woorden verkondigd daer het den koning hoorde.

21. En den koning heeft Judi gezonden dat hy den boek halen zoude: denwelken nemende dien uyt de schatkamer Elisama des schryvers, heeft hem gelezen daer het den koning hoorde, en alle de prinsen die omtrent den koning stonden.

22. En den koning zat in het winterhuys in de negende maend: en daer was een heerdeken voor hem gesteld vol vurige kolen.

23. En als Judi dry bladerkens of vier gelezen had, zoo sneed hy den boek met des schryvers schrabmesken, en hy wierp dien in het vuer dat er op het heerdeken was, tot dat al den boek verdaen was met den vure dat in het heerdeken was.

24. En den koning en alle zyne knechten, die alle deze reden gehoord hebben, hebben niet gevreesd, noch hunne kleederen gescheurd.

25. Maer nogtans Elnathan en Dalaias, en Gamarias hebben tegen den koning gesproken, dat hy den boek niet verbranden zoude: en hy heeft ze niet gehoord.

26. En den koning heeft bevolen Jeremiel den zoon Amelech, en Saraias Ezriels zoon, en Selemias Abdeels zoon, dat zy Baruch den schryver zouden vangen, en Jeremias den profeet: maer den Heer had ze verborgen.

27. En des Heeren woord is geschied tot Jeremias den profeet, na dat den koning den boek verbrand had, en de woorden die Baruch geschreven had uyt Jeremias mond, zeggende:

28. Neemt wederom eenen anderen boek: en schryft daerin alle de eerste woorden die in den eersten boek waren, denwelken Joakim den koning van Juda verbrand heeft.

29. En tot Joakim den koning van Juda zult gy zeggen: Dit zegt den Heer:

Gy hebt dien boek verbrand, zeggende: Waerom hebt gy daerin geschreven verkondigende: Den koning van Babylonien zal haestelyk komen, en hy zal dit land bederven, en hy zal daeruyt doen ophouden de menschen en de beesten?

30. Daerom dit zegt den Heer tegen Joakim den koning van Juda: Daer zal van hem niemand zyn die op Davids troon zitte: en zyn ligchaem zal geworpen worden tot de hitte des daegs, en tot den vorst des nachts.

31. En ik zal verzoeken tegen hem, en tegen zyn zaed, en tegen zyne knechten hunne boosheden, en ik zal brengen over hen, en over de bewooners van Jerusalem, en over de mannen van Juda, al het kwaed dat ik tot hen gesproken heb, en zy hebben niet gehoord.

32. En Jeremias heeft eenen anderen boek gehaeld, en heeft dien gegeven Baruch Nerias zoon den schryver: denwelken heeft daerin geschreven uyt Jeremias mond alle de reden van den boek, denwelken Joakim den koning van Juda verbrand had met den vure: en daertoe zyn er nog veel meer reden toegedaen dan daer te voren waren.

HET XXXVII. KAPITTEL.

Sedecias volgende Jechonias, bidt den profeet dat hy God voor hem zoude willen bidden: en hoe Jeremias in de gevangenisse geworpen wordt.

1. En den koning Sedecias Josias zoon heeft geregeerd voor Jechonias Joakims zoon: denwelken Nabuchodonosor den koning van Babylonien gesteld heeft in het land van Juda tot koning:

2. En hy, en zyne knechten, en het volk des lands is des Heeren woorden niet onderdanig geweest, die hy gesproken heeft in de hand van Jeremias den profeet.

3. En den koning Sedecias heeft gezonden Juchal Selemias zoon, en Sophonias Maasias zoon den priester, tot Jeremias den profeet, zeggende: Bidt voor ons den Heer onzen God.

4. En Jeremias wandelde vryelyk in het midden des volks: want zy hadden hem in de gevangenisse des kerkers niet gestoken. Aldus is Pharaos heyr getrokken uyt Egypten: en de Chaldeen, die Jerusalem beleyden, hoorende alzulke tydinge, zyn van Jerusalem afgetrokken.

5. En des Heeren woord is tot Jeremias den profeet geschied, zeggende:

6. Dit zegt den Heer God van Israël: Aldus zult gy den koning van Juda zeggen, die u gezonden heeft om my te vragen: Ziet Pharaos heyr dat uytgetrokken is tot uwer hulpe, zal wederom keeren in zyn land in Egypten.

7. En de Chaldeen zullen wederom komen, en stryden tegen deze stad: en zy zullen die innemen, en die met den vure verbranden.

8. Dit zegt den Heer: Wilt uwe zielen niet bedriegen, zeggende: De Chaldeen zullen gaende weggaen, en de Chaldeen zullen van ons gaen, want zy zullen niet weggaen.

9. En al ware het ook dat gy al het heyr der Chaldeen verslogt, die tegen u stryden, en dat er van dien achtergelaten wierden eenige gewonden: die zullen elk uyt hunne tenten opstaen, en zy zullen deze stad met den vure ontsteken.

10. Hierom toen der Chaldeen heyr weggegaen was van Jerusalem om Pharaos heyr,

11. Zoo is Jeremias van Jerusalem uytgegaen dat hy gaen zoude in het land van Benjamin, en dat hy daer de bezittinge deylen zoude in der borgers aenschouwen.

12. En als hy gekomen was tot Benjamins poort, zoo was daer poortier by beurten een genaemd Jerias den zoon Selemias, des zoons Hananias, en hy heeft Jeremias den profeet aenveerd, zeggende: Gy vliedt tot de Chaldeen.

13. En Jeremias heeft geantwoord: Het is logen, ik vlied tot de Chaldeen niet. En hy heeft hem niet gehoord: maer Jerias heeft Jeremias gegrepen, en hem gebragt tot de prinsen.

14. Waerom de prinsen gestoord zynde tegen Jeremias, hebben hem geslagen doen steken in den kerker, die in Jonathan des schryvers huys was: want hy was den overste van den kerker.

15. Aldus is Jeremias gegaen in het huys van den poel, en in de gevangenisse: en Jeremias heeft daer gezeten veel dagen.

16. Maer Sedecias den koning zendende heeft hem doen halen: en hy heeft hem in zyn huys in het heymelyk gevraegd, en gezeyd: Meynt gy ook dat er eenig woord is van den Heer? En Jere-

mias heeft gezeyd : Ja. En hy zeyde : In des konings van Babylonien hand zult gy geleverd worden.

17. En Jeremias heeft gezeyd tot den koning Sedecias : Wat heb ik u misdaen, en uwen knechten, en uwen volke, dat gy my in des kerkers huys gestoken hebt?

18. Waer zyn uwe profeten, die u profeteerden, en zeyden : Den koning van Babylonien zal op u niet komen, en op dit land?

19. Daerom hoort nu, bid ik, myn heer den koning : Laet myn gebed van weerden zyn in uw aenzigt : en zendt my niet wederom in Jonathans des schryvers huys, dat ik daer niet sterve.

20. Hierom heeft den koning Sedecias geboden dat Jeremias zoude geleverd worden in den voorburg des kerkers : en dat men hem eenen wrong broods geven zoude alle dagen, zonder de toespyze, tot dat alle de brooden van de stad zouden verteerd zyn : en Jeremias is gebleven in den voorburg des kerkers.

HET XXXVIII. KAPITTEL.

Jeremias wordt van de prinsen en ouders in den slykachtigen poel geworpen, en door Abdemelech van den koning daeruyt getrokken zynde, hy vermaent den koning dat hy vlugte tot de Chaldeen.

1. Maer Saphatias Mathans zoon, en Gedelias Phassurs zoon, en Juchal Selemias zoon, en Phassur Melchias zoon, hebben gehoord de reden die Jeremias sprak tot al het volk, zeggende :

2. Dit zegt den Heer : Zoo wie in deze stad blyft, die zal sterven met den zweerde, en door den honger, en door pestilentie : maer zoo wie daeruyt vliedt tot de Chaldeen, die zal leven, en zyne ziel zal gezond zyn, en levende.

3. Dit zegt den Heer : Leverende zal deze stad geleverd worden in de hand van des konings van Babylonien heyr, en hy zal die innemen.

4. En de prinsen hebben den koning gezeyd : Wy bidden dat men dezen man doode : want door een listig opzet maekt hy der strydende mannen handen onmagtig, die in deze stad gebleven zyn, en alle des volks handen, sprekende tot hen deze woorden : want voorwaer dezen man zoekt dezen volke geenen vrede, maer kwaed.

5. En den koning Sedecias heeft gezeyd : Ziet hy is in uwe handen, want het is niet behoorlyk dat den koning u iets zoude weygeren.

6. Toen hebben zy Jeremias genomen en hebben hem geworpen in den put van Melchias Amelechs zoon, die in den voorburg des kerkers was : en zy hebben Jeremias nedergelaten met zeelen in den put daer geen water in was, maer slyk : aldus is Jeremias nedergedaeld in het slyk.

7. En Abdemelech den Moriaen een gesneden kamerling die in des konings huys was, heeft gehoord dat zy Jeremias in den put geworpen hadden : maer den koning zat in Benjamins poorte.

8. En Abdemelech is uytgegaen van des konings huys, en hy heeft tot den koning gesproken, zeggende :

9. Myn heer koning, deze mannen hebben kwalyk gedaen al wat zy gedaen hebben tegen Jeremias den profeet, werpende hem in den put, dat hy daer van honger sterven zoude, want daer zyn geene brooden meer in de stad.

10. Aldus heeft den koning Abdemelech den Moriaen geboden, zeggende : Neemt met u van hier dertig mannen, en heft Jeremias uyt den put, eer dat hy sterve.

11. Hierom Abdemelech met hem nemende dertig mannen, is gegaen in des konings huys, dat er was onder de bottelrye : en hy heeft van daer genomen oude lakenen, en oude dingen die verrot waren, en hy heeft die nedergelaten tot Jeremias in den put met zeelkens.

12. En Abdemelech den Moriaen heeft gezeyd tot Jeremias : Legt deze oude lakenen en deze gescheurde en verrotte dingen onder de ellebogen van uwe handen, en op de zeelen : en Jeremias heeft alzoo gedaen.

13. En zy hebben Jeremias met zeelen uytgetrokken, en gebragt uyt den put : en Jeremias is gebleven in den voorburg des kerkers.

14. En den koning Sedecias heeft gezonden, en tot hem genomen Jeremias den profeet tot in de derde deure die daer was in des Heeren huys : en den koning heeft Jeremias gezeyd : Ik vraeg u een woord, verbergt niets voor my.

15. Maer Jeremias heeft tot Sedecias gezeyd : Is het zake dat ik het u te kennen geve, zult gy my dan niet dooden? en is het dat ik u raed geve, zoo zult gy my niet hooren.

16. Hierom heeft Sedecias Jeremias al heymelyk gezworen, zeggende : Zoo waerachtiglyk als den Heer leeft, die ons deze ziel gemaekt heeft, ik zal u niet dooden, noch leveren in de handen van deze mannen die uwe ziel zoeken.

17. En Jeremias heeft tot Sedecias gezeyd : Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Is het dat gy reyzende uytgaet tot des konings van Babylonien prinsen, zoo zal uwe ziel leven, en deze stad zal met den vure niet verbrand worden : en gy zult behouden worden en uw huys.

18. Maer is het dat gy niet uytgaet tot des konings van Babylonien prinsen, zoo zal deze stad geleverd worden in der Chaldeen handen, en zy zullen die met den vure verbranden ; en gy zult hunne hand niet ontvlieden.

19. En den koning Sedecias heeft gezeyd tot Jeremias : Ik ben bezorgd om de Joden die overgetrokken zyn tot de Chaldeen : dat ik by aventure mogt geleverd worden in hunne handen, en dat zy my bespotten zouden.

20. Maer Jeremias heeft geantwoord : Zy zullen u niet leveren. Hoort toch des Heeren stemme, die ik tot u spreek, en u zal wel zyn, en uwe ziel zal leven.

21. Maer is het dat gy niet wilt uytgaen : zoo is dit het woord dat my den Heere getoond heeft :

22. Ziet, alle de vrouwen die overgebleven zyn in des konings van Juda huys, zullen uytgeleyd worden tot de prinsen des konings van Babylonien : en zy zullen zeggen : Uwe vreedzamige mannen hebben u verleyd, en te magtig geweest tegen u, zy hebben uwe voeten in het slyk en in de slibberachtige aerde gezonken, en zy zyn van u weggegaen.

23. En alle uwe huysvrouwen en uwe kinderen zullen uytgeleyd worden tot de Chaldeen : en gy zult hunne handen niet ontvlieden, maer gy zult ook door des konings van Babylonien hand gevangen worden : en deze stad zullen zy met den vure verbranden.

24. Hierom heeft Sedecias gezeyd tot Jeremias : Laet niemand deze woorden weten, en gy zult niet sterven.

25. Maer is het dat de prinsen hooren dat ik tot u gesproken heb, en dat zy tot u komen en u zeggen : Geeft ons te kennen wat gy met den koning gesproken hebt, wilt het voor ons niet verbergen, en wy zullen u niet dooden : en wat den koning met u gesproken heeft :

26. Zoo zult gy tot hen zeggen : Ik heb myne gebeden nedergestort voor den koning, dat hy my niet wederom zoude doen leyden in Jonathans huys, en dat ik daer sterven zoude.

27. Hierom zyn alle de prinsen tot Jeremias gekomen, en zy hebben hem gevraegd : en hy heeft hun gezeyd naer alle de woorden, die hem den koning gezeyd had, en zy lieten af van hem : want daer was niets gehoord.

28. Maer Jeremias bleef in het portael des kerkers, tot den dag dat Jerusalem ingenomen was : en het is gebeurd dat Jerusalem ingenomen werd.

HET XXXIX. KAPITTEL.

Hoe Jerusalem ingenomen zynde, Sedecias vlugt en gevangen wordt met zyne prinsen, en zyne kinders en edelen worden voor zyne oogen vermoord, en hem worden zyne oogen uytgestoken, en zoo wordt hy geleyd naer Babylonien, en hoe hy los gesteld wordt van de gevangenis.

1. In het negende jaer van Sedecias den koning van Juda, in de tiende maend, is gekomen Nabuchodonosor den koning van Babylonien, en al zyn heyr tot Jerusalem, en zy belagen die.

2. En in het elfde jaer van Sedecias, in de vierde maend, op den vyfden dag der maend, is de stad opengedaen.

3. En alle des konings van Babylonien prinsen zyn daerbinnen gegaen, en hebben gezeten in de middelste poorte : Neregel, Sereser, Semegarnabu, Sarsachim, Rabsares, Neregel, Sereser, Rebmag, en alle de andere prinsen des konings van Babylonien.

4. En toen Sedecias den koning van Juda, en alle de strydbare mannen hen gezien hadden, zyn zy gevloden : en zy zyn des nachts uytgegaen uyt de stad, door den weg van des konings hof, en door de poorte die tusschen twee muren was, en zy zyn uytgegaen door den weg der woestyne.

5. En het heyr der Chaldeen heeft ze vervolgd: en zy hebben Sedecias gevangen in het veld der woestyne van Jericho, en hebben hem gevangen gebragt tot Nabuchodonosor den koning van Babylonien in Reblatha, welk is in het land van Emath: en hy heeft tot hem oordeelen gesproken.

6. En den koning van Babylonien heeft Sedecias zonen gedood in Reblatha, voor zyne oogen: en alle de edele van Juda heeft den koning van Babylonien gedood.

7. Ook heeft hy Sedecias oogen uytgestoken: en hy heeft hem met veteren gebonden, dat hy in Babylonien zoude geleyd worden.

8. En des konings huys, en het huys van het gemeyne volk hebben de Chaldeen met den vure verbrand, en den muer van Jerusalem hebben zy omgeworpen.

9. En de bleveling en des volks die in de stad gebleven waren, en de overgevlodenen die tot hem overgetrokken waren, en de overtalligen van den gemeynen volke, die daer overgebleven waren, heeft Nabuzardan den kapiteyn der ruyters in Babylonien overgevoerd.

10. En van het gemeyne arme volk die niet met allen hadden, heeft Nabuzardan den kapiteyn des rosvolks in het land van Juda gelaten: en hy heeft hun wyngaerden en putten gegeven op dien dag.

11. En Nabuchodonosor den koning van Babylonien had geboden van Jeremias Nabuzardan den kapiteyn der ruyters, zeggende:

12. Neemt hem, en stelt uwe oogen op hem, en doet hem geen kwaed: maer zoo hy wilt, alzoo doet hem.

13. Aldus heeft Nabuzardan den kapiteyn der ruyters gezonden, en Nabusezban, en Rabsares, en Neregel, en Sereser, en Rebmag, en alle de edelsten des konings van Babylonien,

14. Hebben gezonden, en genomen Jeremias uyt het portael des kerkers, en hebben hem geleverd Godolias, den zoon Ahicam, des zoons Saphan, dat hy in zyn huys gaen zoude, en woonen onder het volk.

15. Maer tot Jeremias was des Heeren woord geschied, toen hy gesloten was in het portael des kerkers, zeggende:

16. Gaet henen, en zegt Abdemelech den Moriaen, zeggende: Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God: Ziet, ik zal myne woorden brengen op deze stad, ten kwade en niet ten goede: en zy zullen voor uw aenzigt zyn op dien dag.

17. En ik zal u verlossen in dien dag, zegt den Heer: en gy zult niet geleverd worden in de handen der mannen die gy ontziet:

18. Maer verlossende zal ik u verlossen, en gy zult met den zweerde niet vallen: maer uwe ziel zal u ter zaligheyd wezen, om dat gy in my hebt betrouwen gehad, zegt den Heer.

HET XL. KAPITTEL.

Jeremias wordt toegelaten te woonen daer het hem belieft, die met het overblyf der Joden komt tot Godolias, die niet hooren wilt Johanan, hem waerschouwende van de lagen van Ismahel.

1. Het woord dat geschied is tot Jeremias van den Heere, na dat hy vry gelaten was van Nabuzardan den kapiteyn des heyrs van Rama, als hy hem gehaeld heeft met ketenen gebonden in het midden van alle degene die overreysden van Jerusalem en Juda, en geleyd werden in Babylonien.

2. Hierom den prins des heyrs nemende Jeremias heeft tot hem gezeyd: Den Heer uw God heeft dit kwaed gesproken op deze plaets,

3. En den Heer heeft ook aengebragt: en gedaen gelyk hy gesproken heeft: want gy hebt den Heere gezondigd, en gy hebt zyne stemme niet gehoord, en dit woord is u geschied.

4. Daerom ziet, nu heb ik u heden ontbonden van de ketenen die aen uwe handen zyn: is het dat u belieft dat gy met my komt in Babylonien, zoo komt: en ik zal myne oogen op u stellen: maer is het dat u mishaegt met my te komen in Babylonien, zoo blyft hier: ziet, al dit land is voor uw aenschyn: wat gy verkiest, en werwaerts dat u belieft te gaen, derwaerts reyst.

5. En wilt met my niet komen: maer woont by Godolias, den zoon van Ahicam, den zoon Saphan, denwelken den koning van Babylonien over de steden van Juda gesteld heeft: daerom woont met hem in het midden des volks: of waer dat u belieft te gaen, daer gaet. En den

kapiteyn des heyrs heeft hem ook spyze en giftkens gegeven, en heeft hem laten gaen.

6. En Jeremias is gekomen tot Godolias, Ahicams zoon, in Masphath, en hy heeft met hem gewoond in het midden des volks, dat er gelaten was in het land.

7. En toen alle de prinsen des heyrs die verstrooyd waren geweest door de landschappen, zy en hunne gezellen gehoord hadden dat den koning van Babylonien Godolias, Ahicams zoon, gesteld had over het land, en dat hy hem de mannen, en vrouwen, en kleyne kinderen, en van des lands armen bevolen had die in Babylonien niet overgevoerd waren:

8. Zoo zyn zy gekomen tot Godolias in Masphath: en Ismahel, Nathanias zoon, en Johanan, en Jonathan, den zoon van Caree, en Sareas, Thanchumeths zoon, en de kinderen van Ophi, die van Netophathi waren, en Jezonias, den zoon Maachathi, zy en hunne mannen.

9. En Godolias, den zoon Ahicam, des zoons Saphan, heeft hun en hunne medegezellen gezworen, zeggende: Wilt niet vreezen de Chaldeen te dienen, woont in het land, en dient den koning van Babylonien, en u zal wel zyn.

10. Ziet, ik woon in Masphath, dat ik mag antwoorden der Chaldeen gebode, die tot ons gezonden worden: maer vergadert gy de wynsnydinge, en den oogst, en de olie, en sluyt dat op in uwe vaten, en blyft in uwe steden, die gy houdt.

11. Maer ook alle de Joden die daer waren in Moab, en onder de kinderen van Ammon, en in Idumeen, en in alle de landschappen, gehoord hebbende dat den koning van Babylonien blevelingen gelaten had in het Joodsche land, en dat hy over hen gesteld had Godolias, den zoon Ahicam, des zoons Saphan:

12. Zoo zyn, zeg ik, alle de Joden wedergekeerd van alle de plaetsen daer zy henen gevloden waren, en zy zyn gekomen in het land van Juda tot Godolias in Masphath: en zy hebben den wyn vergaderd, en uytermate grooten oogst.

13. Maer Johanan, Caree zoon, en alle de prinsen des heyrs, die verstrooyd waren geweest in de landschappen, zyn gekomen tot Godolias in Masphath.

14. En zy hebben hem gezeyd: Weet dat Baalis den koning van de kinderen van Ammon heeft gezonden Ismahel, Nathanias zoon, om uwe ziel te slaen. En Godolias, Ahicams zoon, heeft hun niet geloofd.

15. Maer Johanan, Caree zoon, heeft gezeyd tot Godolias bezyden in Masphath, sprekende: Ik zal gaen, en verslaen Ismael, Nathanias zoon, zonder iemands weten, dat hy uwe ziel niet versla, en dat alle de Joden verstrooyd worden, die tot u vergaderd zyn; en zoo zullen alle de blevelingen van Juda vergaen.

16. En Godolias, Ahicams zoon, heeft geantwoord tot Johanan, Caree zoon: Wilt dit woord niet doen: want gy spreekt valschelyk van Ismahel.

HET XLI. KAPITTEL.

Van het moordadelyk stuk van Ismahel, hoe hy verraderlyk Godolias en menig mensch vermoort, en hoe het overblyf des volks vlieden wilt naer Egypten.

1. En het is geschied in de zevende maend, dat Ismahel, den zoon Nathanias, des zoons Elisama, van het koninklyk zaed is gekomen, en de edelsten des konings, en tien mannen met hem, tot Godolias, Ahicams zoon, in Masphath: en zy hebben daer te zamen brooden geëten in Masphath.

2. Maer Ismahel, Nathanias zoon, is opgestaen, en de tien mannen die met hem waren, en zy hebben Godolias, den zoon Ahicam, Saphans zoon, geslagen met den zweerde, en zy hebben hem verslagen, denwelken den koning van Babylonien over het land gesteld had.

3. En alle de Joden die met Godolias waren in Masphath, en de Chaldeen die daer gevonden waren, en de oorlogsmannen heeft Ismahel verslagen.

4. Maer op den tweeden dag na dat hy Godolias doodgeslagen had, als het nog niemand wist,.

5. Zoo zyn daer mannen gekomen van Sichem, en van Silo, en van Samarien, tachtig mannen met afgeschoren baerden en gescheurde kleederen, en mismaekt van aenzigt: en zy hadden giften en wierook in hunne hand, dat zy die offeren zouden in des Heeren huys.

6. Hierom is Ismahel, Nathanias zoon, uytgegaen hun te gemoet van Masphath

gaende, en weenende ging hy: en als hy hen te gemoet gekomen was, zoo heeft hy tot hen gezeyd : Komt tot Godolias, Ahicams zoon.

7. En toen zy gekomen waren tot het midden der stad, zoo heeft ze Ismahel, Nathanias zoon gedood, omtrent het midden van den poel, hy en de mannen die met hem waren.

8. Maer daer zyn tien mannen onder hen gevonden die tot Ismahel gezeyd hebben : Wilt ons niet dooden : want wy hebben schatten in eenen akker van tarwe en gerste, en olie, en honig. En hy heeft opgehouden : en hy heeft ze niet gedood met hunne broeders.

9. En den poel daer Ismahel alle de doode ligchamen der mannen in geworpen heeft, die hy geslagen had om Godolias wille, is dengenen die Asa den koning gemaekt heeft om Baasa den koning van Israël : dezen heeft Ismahel, Nathanias zoon, met de gedooden gevuld.

10. En Ismahel heeft alle de blevelingen des volks gevangen geleyd, die in Masphath waren : des konings dochters, en al het volk dat in Masphath gebleven was : die Nabuzardan den kapiteyn des heyrs bevolen had Godolias, Ahicams zoon. En Ismael, Nathanias zoon, heeft ze gevangen genomen, en hy is weggegaen, dat hy overtrekken zoude tot de kinderen van Ammon.

11. En Johanan, Caree zoon, heeft gehoord, en alle de prinsen der oorlogsmannen die met hem waren, al het kwaed dat Ismahel, Nathanias zoon, gedaen had.

12. En medegenomen hebbende alle de mannen, zy zyn gereysd, dat zy stryden zouden tegen Ismahel Nathanias zoon, en zy hebben hem gevonden by veel wateren, die in Gabaon zyn.

13. En als al het volk, dat met Ismahel was, Johanan Caree zoon gezien hadden, en alle de prinsen der oorlogsmannen die met hem waren, zoo zyn zy verblyd geweest.

14. En al het volk, dat Ismahel in Masphath gevangen had, is wedergekeerd : en wedergekeerd zynde is het weggegaen tot Johanan Caree zoon.

15. Maer Ismahel Nathanias zoon is gevloden met acht mannen van Johanans aenzigt, en is weggegaen tot de kinderen van Ammon.

16. Aldus heeft Johanan Caree zoon, en alle de prinsen der oorlogsmannen, die met hem waren, genomen alle de blevelingen des gemeynen volks, die zy wederom gebragt hadden van Ismahel Nathanias zoon van Masphath, na dat hy Godolias Ahicams zoon geslagen had : sterke mans te stryden, en vrouwen, en kinderen, en gesneden kamerlingen, die hy wederom gebragt had van Gabaon.

17. En zy zyn weggegaen, en zyn nedergeslagen vreemdelingen in Chamaam, welk is by Bethlehem, dat zy voortreyzen zouden, en gaen in Egypten

18. Van der Chaldeen aenzigt : want zy ontzagen hen, om dat Ismahel Nathanias zoon Godolias Ahicams zoon doodgeslagen had, denwelken den koning van Babylonien overste gemaekt had in het land van Juda.

HET XLII. KAPITTEL.

Hoe Jeremias het overblyf des volks verantwoord, is het dat zy in Judea blyven dat zy leven zullen, maer is het dat zy trekken naer Egypten, dat zy sterven zullen met den zweerde, pestilentie, en honger.

1. En alle de prinsen der strydbare mannen, en Johanan Caree zoon, en Jezonias Osias zoon, en het ander gemeyne volk van den kleynen tot den grooten zyn gekomen :

2. En hebben gezeyd tot Jeremias den profeet : Laet ons gebed vallen voor uw aenzigt : en bidt voor ons den Heer uwen God, voor alle deze blevelingen, want wy luttel zyn overgebleven van zeer velen, gelyk uwe oogen ons aenzien :

3. En den Heer uw God verkondige ons eenen weg door denwelken wy reyzen mogen, en het woord dat wy doen mogen.

4. En Jeremias den profeet heeft tot hen gezeyd : Ik heb het gehoord : ziet ik bid tot uwen Heere uwen God naer uwe woorden : al het woord dat hy my antwoorden zal, dat zal ik u te kennen geven : en ik zal voor u niets verbergen.

5. En zy hebben gezeyd tot Jeremias : Den Heer zy tusschen ons een getuyge der waerheyd en des geloofs, is het zake dat wy al het woord, waermede dat den

Heer uw God u zenden zal tot ons, alzoo niet doen.

6. Het zy of het goed zy, of kwaed, wy zullen der stemme des Heeren onzes Gods, tot denwelken wy u zenden, onderdanig wezen : opdat ons wel zy als wy de stemme des Heeren onzes Gods gehoord zullen hebben.

7. En toen daer tien dagen verleden waren, zoo is des Heeren woord geschied tot Jeremias.

8. En hy heeft geroepen Johanan Caree zoon, en alle de prinsen der oorlogsmannen die met hem waren, en het geheele volk van den minsten tot den meesten.

9. En hy heeft tot hen gezeyd : Dit zegt den Heer Israëls God tot denwelken gy my gezonden hebt, dat ik uwe gebeden nederstorten zoude in zyn aenzigt :

10. Is het dat gy rustende blyft in dit land, zoo zal ik u stichten, en niet verderven : ik zal u planten en niet uytroeyen : want ik ben nu te vrede gesteld van het kwaed dat ik u gedaen heb.

11. Wilt niet vreezen van des konings van Babylonien aenzigt, denwelken gy vervaerd zynde ontziet : wilt hem niet ontzien, zegt den Heer : want ik ben met u om u te behouden, en te verlossen uyt zyne hand,

12. En ik zal u bermhertigheyd geven, en ik zal u ontfermen, en ik zal u doen woonen in uw land.

13. Maer is het dat gy zegt : Wy zullen in dit land niet woonen, noch wy zullen des Heeren onzes Gods stemme hooren,

14. Zeggende : Geenszins, maer wy zullen tot den lande van Egypten reyzen : daer zullen wy geene oorlogen zien, noch het geklank van de trompet hooren, en geenen honger lyden : en daer zullen wy woonen.

15. Daerom hoort nu des Heeren woord gy blevelingen van Juda : Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Is het dat gy uw aenzigt stelt om te gaen in Egypten, en dat gy daerin gaet om daer te woonen :

16. Zoo zal het zweerd dat gy ontziet u daer bevangen in het land van Egypten : en den honger, daer gy voor zorgvuldig zyt, zal u aenkleven in Egypten, en gy zult daer sterven.

17. En alle de mannen die hun aenzigt stellen dat zy in Egypten gaen zouden om daer te woonen, zullen sterven met den zweerde, en honger, en pestilentie : daer zal niemand van hen overblyven noch ontvlieden van het aenzigt des kwaeds, dat ik op hen aenbrengen zal.

18. Want dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Gelyk myn razenden toorn, en myne verbolgenheyd te zamen gegoten is op de inwooners van Jerusalem : alzoo zal myne verbolgenheyd te zamen gegoten worden op u, als gy zult in Egypten gegaen zyn, en gy zult wezen tot eenen eed, en tot verwonderinge, en tot vermaledyding, en tot verwyt : en gy zult voortaen deze plaets geenszins meer zien.

19. Het woord des Heeren op u gy blevelingen van Juda : Wilt in Egypten niet gaen : gy zult het wetende weten, dat ik u heden betuygd heb,

20. Dat gy uwe zielen bedrogen hebt : want gy hebt my gezonden tot den Heer onzen God, zeggende : Bidt voor ons tot den Heere onzen God, en naer al dat den Heer onzen God u zal zeggen, alzoo verkondigt ons, en wy zullen het doen.

21. En ik heb het u heden verkondigd, en gy hebt de stemme des Heeren uws Gods niet gehoord over alle de dingen, waerom dat hy my aen u gezonden heeft.

22. Daerom zult gy nu wetende weten, dat gy met den zweerde, honger, en pestilentie sterven zult in de plaets daer gy hebt willen henen gaen, dat gy daer woonen zoudt.

HET XLIII. KAPITTEL.

Hoe dat het overblyf des volks, God niet hoorende, trekken naer Egypten met Jeremias en Baruch, daer Jeremias voorzegt dat den koning van Babylonien Egypten verwoesten zal.

1. En het is geschied toen Jeremias voldaen had sprekende tot het volk alle de woorden des Heeren hunnen God, om dewelke hem den Heer hunnen God tot hen gezonden had, alle deze woorden :

2. Zoo heeft gezeyd Azarias Osaias zoon en Johanan Caree zoon, en alle de hooveerdige mannen, zeggende tot Jeremias : Gy spreekt eene logen : den Heer onzen God heeft u niet gezonden, zeggende : Gaet niet in Egypten om daer te woonen.

3. Maer Baruch Nerias zoon verwekt u tegen ons, om dat hy ons leveren zoude in der Chaldeen hand, dat hy ons dooden zoude, en doen overvoeren in Babylonien.

4. En Johanan Caree zoon, en alle de prinsen der oorlogsmannen, en al het volk hebben des Heeren stemme niet gehoord dat zy blyven zouden in het land van Juda.

5. Maer Johanan Caree zoon en alle de prinsen der oorlogsmannen nemende alle die van de blevelingen van Juda waren, die wedergekeerd waren van alle de heydenen, tot dewelke zy te voren verstrooyd waren geweest, dat zy in het land van Juda woonen zouden:

6. De mannen, en vrouwen, en kleyne kinderen, en des konings dochters, en alle de zielen die Nabuzardan den kapiteyn des heyrs gelaten had met Godolias den zoon Ahicams des zoons Saphan, en Jeremias den profeet, en Baruch Nerias zoon.

7. En zy zyn in het land van Egypten gegaen, want zy zyn des Heeren stemme niet onderdanig geweest: en zy zyn gekomen tot Taphnis toe.

8. En het woord des Heeren is geschied tot Jeremias in Taphnis, zeggende:

9. Neemt groote steenen in uwe hand, en gy zult ze bergen in den krocht, die daer is onder den muer van gebakken steenen gemaekt in de poorte van Pharaos huys in Taphnis, daer het de Joodsche mannen zien:

10. En gy zult tot hen zeggen: Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God: Ziet ik zal zenden, en tot my nemen Nabuchodonosor den koning van Babylonien mynen knecht: en ik zal zynen troon stellen op deze steenen, die ik verborgen heb, en hy zal zynen rykstoel daerop zetten.

11. En hy zal komende het land van Egypten slaen: die ter dood geschikt zyn, ter dood: en die ter gevangenisse geschikt zyn, ter gevangenisse: en die ten zweerde geschikt zyn, ten zweerde.

12. En hy zal het vuer ontsteken in de tempelen der afgoden van Egypten, en hy zal ze verbranden, en hy zal ze gevangen leyden: en het land van Egypten zal overdekt worden, gelyk een herder overdekt wordt met zynen mantel: en hy zal daeruyt gaen met vrede.

13. En hy zal de afgodenbeelden breken van der zonne huys, die in het land van Egypten zyn: en de tempels der afgoden van Egypten zal hy met den vure verbranden.

HET XLIV. KAPITTEL.

Hoe Jeremias de Joden berispt van hunne afgodery, en zy zeggen hardnekkiglyk dat zy van die niet scheyden zullen, op het welk hy antwoordt dat zy met den zweerde, en pestilentie, en honger vergaen zullen.

1. Het woord dat er gedaen is door Jeremias, tot alle de Joden die in het land van Egypten woonden, woonende in Magdalo, en in Taphnis, en in Memphis, en in het land van Phatures, zeggende:

2. Dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God: Gy hebt al dit kwaed gezien, dat ik op Jerusalem gebragt heb, en op alle de steden van Juda: en ziet zy zyn heden verwoest, en in hen is geen bewooner:

3. Om de kwaedheyd die zy gedaen hebben, dat zy my tot gramschap verwekken zouden, en zouden gaen en sacrificie doen, en dienen de vreemde goden, dewelke noch zy, noch gy, noch uwe vaderen kenden.

4. En ik heb tot u gezonden alle myne knechten de profeten des nachts opstaende en zendende, en zeggende: Wilt het woord van aldusdanige afgryselykheyd niet doen, die ik gehaet heb.

5. En zy hebben niet gehoord, en zy hebben hunne ooren niet geneygd dat zy bekeeren zouden van hunne kwaedheden, en dat zy den vreemden goden niet zouden sacrificie doen.

6. En myne verbolgenheyd en myn razenden toorn is te zamen gestort, en is ontstoken in de steden van Juda, en in de straten van Jerusalem: en zy zyn tot eene woestyne verkeerd, en eene verderfenisse gelyk dezen dag is.

7. En nu dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God: Waerom doet gy dat groot kwaed tegen uwe zielen, dat van u vergaen zoude man en vrouwe, de kleyne kinderen, en de zuygelingen, uyt het midden van Juda, en dat u geen overblyfsel achtergelaten worde:

8. Kreytende my door de werken van uwe handen, sacrificie doende den

vreemden goden, in het land van Egypten, daer gy in gegaen zyt om daer te woonen : en daer heel vernield te worden, en dat gy wezen zoudt tot eene vermaledydinge, en tot eene beschimpinge alle den heydenen der aerde?

9. Hebt gy vergeten uwer vaderen kwaedheden, en der koningen van Juda, en het kwaed van zyne huysvrouwen, en uwe kwaden, en uwer huysvrouwen kwaed, die zy gedaen hebben in het land van Juda, en in de contreyen van Jerusalem?

10. Zy zyn niet gezuyverd geweest tot op dezen dag toe : en zy hebben niet gevreesd, en zy hebben in des Heeren wet niet gewandeld, en in myne geboden die ik gegeven heb voor u en voor uwe vaderen.

11. Daerom dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Ziet ik zal myn aenzigt tegen u stellen in het kwaed: en ik zal geheel Juda verderven.

12. En ik zal de blevelingen van Juda nemen, die hunne aenzigten gesteld hebben dat zy in het land van Egypten gaen zouden, en daer woonen : en zy zullen alle vernield worden in het land van Egypten : zy zullen vallen door het zweerd, en door den honger : en zy zullen verdaen worden van den minsten tot den meesten, door het zweerd en door den honger zullen zy sterven : en zy zullen wezen tot eenen eed, en tot een mirakel, en tot eene vermaledydinge, en tot eene versmaedheyd.

13. En ik zal des lands van Egypten bewooners bezoeken, gelyk ik verzocht heb op Jerusalem met den zweerde, honger, en pestilentie.

14. En daer zal niemand wezen die het ontvliede, en overblyve van der Joden blevelingen, die gaen om vreemdelingen te zyn in het land van Egypten : en weder te keeren in het land van Juda, tot hetwelk zy hunne zielen opheffen, dat zy wederkeeren zouden, en aldaer woonen : zy zullen niet weder komen dan degene die vlieden.

15. En alle de mannen hebben Jeremias geantwoord, wetende dat hunne huysvrouwen de vreemde goden dienden : en alle de vrouwen derwelker eene groote menigte daer stond, en al het volk dergene die daer woonden in het land van Egypten in Phatures, zeggende :

16. Het woord dat gy tot ons gesproken hebt in des Heeren naem zullen wy van u niet hooren :

17. Maer wy zullen doende doen al het woord dat uyt onzen mond komen zal, opdat wy sacrificie mogen doen der koninginne des hemels, en dat wy haer mogen drankofferande offeren, gelyk wy en onze vaderen, onze koningen, en onze prinsen gedaen hebben in de steden van Juda, en in de straten van Jerusalem : en wy zyn verzaed geweest met brooden, en ons was wel, en wy hebben geen kwaed gezien.

18. Maer van dien tyde dat wy hebben opgehouden der koninginne des hemels sacrificie te doen, en haer drankofferanden te offeren, zoo lyden wy gebrek van alles, en wy zyn vernield geweest met den zweerde, en met den honger.

19. Maer is het dat wy der koninginne des hemels sacrificie doen, en haer drankofferanden offeren : hebben wy haer zonder onze mans vladen gemaekt om haer te dienen, en drankofferanden te offeren?

20. En Jeremias heeft gezeyd tot al het volk, tegen de mannen, en tegen de vrouwen, en tegen al het gemeyne volk, die hem dit woord geantwoord hadden, zeggende :

21. Is het niet de offerande die gy geofferd hebt in de steden van Juda, en in de straten van Jerusalem, gy en uwe vaderen, uwe koningen, en uwe prinsen, en het volk des lands, is den Heer dezer gedachtig geworden, en is het op zyn hert geklommen?

22. En den Heer mogt voorts niet meer dragen, om de boosheyd uwer beneerstigingen, en om de afgrysselykheden die gy gedaen hebt : en uw land is geworden tot eene verwoestinge, en tot eene verwonderinge, en tot eene vermaledydinge, om dat er geen inwooner is, gelyk dezen dag is.

23. Om dat gy den afgoden sacrificie gedaen hebt, en den Heere gezondigd hebt: en des Heeren stemme niet gehoord hebt, en dat gy in zyne wet en in zyne geboden, en in zyne getuygenissen niet gewandeld hebt : daerom zyn u deze kwade dingen geschied, gelyk dezen dag is.

24. En Jeremias heeft gezeyd tot al den volke, en tot alle de vrouwen : Hoort des Heeren woord geheel Juda, die in het land van Egypten zyt.

25. Dit spreekt den Heer der heyr-scharen Israëls God, zeggende: Gy en uwe huysvrouwen hebt het met uwen monde gesproken, en met uwe handen volbragt, zeggende: Laet ons onze be-loften doen, die wy beloofd hebben, dat wy sacrificie doen zouden der konin-ginne des hemels, en laet ons haer drank-offeranden offeren, gy hebt uwe beloften volbragt, en gy hebt die met den werke voldaen,

26. Daerom hoort des Heeren woord geheel Juda die in het land van Egypten woont: Ziet ik heb gezworen by mynen grooten naem, zegt den Heer: dat myn naem voorts niet meer zal genoemd worden uyt den mond van een iegelyk joodsch man, zeggende: Den Heer God leeft in al het land van Egypten.

27. Ziet ik zal op hen wakker wezen ten kwade en niet ten goede: en alle de mannen van Juda die in het land van Egypten zyn, zullen vernield worden met den zweerde en met den honger, tot dat zy heel te niet worden.

28. En zoo wie het zweerd vlieden, die zullen wederom keeren van het land van Egypten in het land van Juda een luttel mannen: en alle de blevelingen van Juda van degene die in het land van Egypten gaen, om daer'te woonen, zullen weten wiens woord dat volbragt zal wor-den, het myne, of het hunne.

29. En dit is u een teeken, zegt den Heer: dat ik bezoeke op u in deze plaets: opdat gy weten moogt dat myne woorden waerachtiglyk zullen volbragt worden tegen u in het kwade.

30. Dit zegt den Heer: Ziet ik zal Pharao Ephree den koning van Egypten, leveren in zyner vyanden hand, en in de hand dergene die zyne ziel zoeken: gelyk ik Sedecias den koning van Juda geleverd heb in de hand van Nabucho-donosor den koning van Babylonien zy-nen vyand, en die zyne ziel zoekende was.

HET XLV. KAPITTEL.

Den troost van Baruch.

1. Het woord dat Jeremias den pro-feet gesproken heeft tot Baruch Nerias zoon, toen hy deze woorden geschreven had in eenen boek uyt Jeremias mond in het vierde jaer Joakim Josias zoon des konings van Juda, zeggende:

2. Dit zegt den Heer Israëls God tot u, Baruch:

3. Gy hebt gezeyd: Wee my ellen-digen, want den Heere heeft nog pyne tot myne pyne gedaen: ik heb gearbeyd in myn zuchten, en ik heb geene ruste ge-vonden.

4. Dit zegt den Heer: Gy zult aldus tot hem zeggen: Ziet die ik getimmerd heb die verderve ik: en die ik geplant heb, die trek ik uyt, en al dit land.

5. En zoekt gy voor u zelven groote dingen? wilt ze niet zoeken: want ziet ik zal een kwaed over alle vleesch bren-gen, zegt den Heer: en ik zal uwe ziel geven ter zaligheyd in alle plaetsen tot dewelke gy reyzen zult.

HET XLVI. KAPITTEL.

Jeremias voorzegt Pharao en heel Egypten het-gene dat Nabuchodonosor over hen doen zal, en hy troost de Joden, en van het oordeel des Heeren over alle natien, daer de Joden ver-strooyd geweest waren.

1. Het woord des Heeren dat er ge-schied is tot Jeremias den profeet, tegen de heydenen

2. Tot Egypten, tegen Pharaos Nechao des konings van Egypten heyr, dat by den vloed Euphrates was in Charcamis, denwelken Nabuchodonosor den koning van Babylonien geslagen heeft in het vierde jaer van Joakim, Josias zoon den koning van Juda.

3. Bereydt den schild en den beuke-laer, en gaet uyt ten stryde.

4. Spant te zamen de peerden, en gy ryders zit daerop: staet in de helmen, maekt schoon de lansen, doet uwe pan-sieren aen.

5. Waerom dat? ik heb ze vervaerd gezien, en de ruggen keerende, hunne sterken verslagen: zy zyn haestelyk ge-vloden, en zy hebben niet omgezien: aen alle zyden is vervaerdheyd, zegt den Heer.

6. Den rasschen vliede niet, noch den sterken meyne dat hy mag behouden worden: Aen het noorden by den vloed Euphrates zyn zy verwonnen en geval-len.

7. Wie is dezen die als eenen vloed

opklimt : en als de rivieren zoo zwellen zyne baren op?

8. Egypten klimt op als een vloed, en als vloeden zoo worden zyne baren beroerd, en hy zal zeggen : Ik zal opklimmende de aerde overdekken : ik zal de stad en hare bewooners verderven.

9. Klimt op de peerden, en verheugt u in de wagens, en laet de vromen voortkomen, die van het Moorianen land, en de Libyanen, den schild houdende, en de Lydianen schichten nemende en werpende.

10. En dien dag des Heeren der heyrscharen zal een dag der wrake zyn, dat hy zoude wrake nemen van zyne vyanden : het zweerd zal verslinden en verzaed worden, en het zal dronken worden van hunnen bloede : want daer is eene slagtofferande des Heeren Gods der heyrscharen in het noordland by den vloed Euphrates.

11. Klimt op in Galaad, en neemt terpentyn, gy maegd gy dochter van Egypten : te vergeefs vermenigvuldigt gy de medecynen, gy zult geene gezondheyd hebben.

12. De heydenen hebben uwe schandelykheyd gehoord, en uw gehuyl heeft de aerde vervuld : want den sterken heeft gestooten tegen den sterken, en zy zyn beyde te zamen gevallen.

13. Het woord dat den Heer gesproken heeft tot Jeremias den profeet, van dien dat Nabuchodonosor den koning van Babylonien komen zoude, en slaen het land van Egypten :

14. Verkondigt Egypten, en doet het hooren in Magdalo, laet het geluyd komen in Memphis, en in Taphnis, zegt : Staet en bereydt u : want het zweerd zal verslinden hetgene dat rondom u is.

15. Waerom is uw sterken verrot geworden? hy heeft niet gestaen : want den Heer heeft hem omgestooten.

16. Hy maekt dat hunner velen vallen, dat den eenen met den anderen daer neder ligt : en zy zullen zeggen : Staet op, en laet ons wederkeeren tot ons volk, en tot den lande onzer geboorte, van het aenzigt des zweerds van de duyve.

17. Noemt Pharaos des konings van Egypten naem, gerucht heeft den tyd aengebragt.

18. Ik leef (zegt den koning, den Heer der heyrscharen is zyn naem) want gelyk Thabor onder de bergen, en gelyk Carmelus in de zee, zoo zal hy komen.

19. Gy inwoonster dochter van Egypten maekt voor u gereedschappen der vervoeringe : want Memphis zal eene woestyne wezen, en verlaten worden, en onbewoond.

20. Egyptus is een welgedaen en schoon veerskalf : haer zal een dryver komen uyt het noorden.

21. En hare huerlingen die in het midden van haer verkeerden, zyn gekeerd als gemeste kalveren, en zy zyn te zamen gevloden, en hebben niet kunnen staen : want den dag van hunnen doodslag is gekomen op hen, den tyd van hunne bezoeking.

22. Hunne stemme zal als des kopers geluyd geven : want zy zullen met een heyr haestelyk komen, en met bylen zullen zy hun komen, als hout afhouwende.

23. Zy hebben hare bosschagie afgehouwen, zegt den Heer, die niet mag geteld worden : zy zyn vermenigvuldigd boven de springhanen, en hun is geen getal.

24. De dochter van Egypten is beschaemd, en geleverd in des volks van noorden hand.

25. Den Heer der heyrscharen Israëls God heeft gezeyd : Ziet ik zal verzoek doen over het gerucht van Alexandrien, en over Pharao, en over Egypten, en over hare goden, en over hare koningen, en over Pharao, en over degene die in hem betrouwen.

26. En ik zal ze geven in de hand dergene die hunne ziel zoeken, en in Nabuchodonosor des konings van Babylonien hand, en in zyner knechten hand : en nadezen zal zy bewoond worden als in de voorledene dagen, zegt den Heer.

27. En gy vreest niet, o myn knecht Jacob, en weest niet vervaerd, Israël : want ik zal u verlossen van verre, en uw zaed van het land uwer gevangenisse : en Jacob zal wederom keeren, en rusten, en voorspoedig wezen : en daer zal niemand wezen die hem vervaren zal.

28. En gy myn knecht Jacob wilt niet vreezen, zegt den Heer : want ik ben met u, want ik zal alle de heydenen vernielen, tot dewelke ik u uytgedreven heb : maer u zal ik niet vernielen, maer ik zal u kastyden in het oordeel, en ik zal u niet als den onnoozelen sparen.

HET XLVII. KAPITTEL.

De verwoesting der Palestynen, van Tyrus, Sidon, Gaza, en Ascalon.

1. Des Heeren woord dat geschied is tot Jeremias den profeet tegen de Palestynen, eer dat Pharao Gaza versloeg :
2. Dit zegt den Heer : Ziet daer komen wateren op van het noorden, en zy zullen wezen als eene overvloedende beek, en zy zullen de aerde overdekken, en hare volheyd, de stad en hare bewooners : de menschen zullen roepen, en alle de bewooners des lands zullen huylen,
3. Van het geruysch der pomperye van zyne wapenen en oorlogslieden, van zyner wagens beroerte, en van de menigte zyner raderen. De vaders hebben naer de kinderen niet omgezien, zoo versaegd als zy waren.
4. Voor de toekomste des dags, in denwelken alle de Philistynen zullen verdorven worden, en Tyrus en Sidon met alle hare andere hulpen, zullen verdorven worden. Want den Heer heeft de Palestynen verwoest, de blevelingen des eylands van Cappadocien.
5. Daer is eene kaelheyd gekomen over Gaza : Ascalon heeft stil gezwegen, en de blevelingen van hare valleye : hoe lange zult gy in stukken gehouwen worden?
6. O gy zweerd des Heeren, hoe lang zult gy niet rusten? Gaet in uwe scheede, wordt verkoeld, en zwygt.
7. Hoe zal het rusten, als den Heer het geboden heeft tegen Ascalon, en tegen hare contreyen by de zee, en het aldaer bevel gegeven heeft ?

HET XLVIII. KAPITTEL.

Den last van Moab, en van alle zyne steden, maer hoe dat ten laetsten dage hunne gevangenisse gestaekt zyn zal.

1. Tegen Moab dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Wee Nabo, want zy is verdorven en beschaemd : Cariathaim is ingenomen : de sterke is beschaemd, en zy heeft gebeefd.
2. Moab heeft voortaen geen verheugen meer tegen Hesebon : zy hebben kwaed gedacht. Komt en laet ons die vernielen uyt den volke : daerom zult gy zwygende heel stil wezen, en het zweerd zal u volgen.
3. Men hoort een geschrey te Oronaim : van grooten jammer en vernielinge.
4. Moab is in stukken gebroken : boodschapt zynen kleynen kinderen het geroep.
5. Want door den opgang naer Luith zal hy schreyende opgaen in geween : want in den nedergang van Oronaim hebben de vyanden het gehuyl der vernielinge gehoord :
6. Vliedt, behoudt uwe zielen : en gy zult wezen als de heyde in de woestyne.
7. Om dat gy betrouwen hebt gehad in uwe sterkten, en in uwe schatten, daerom gy zult ook ingenomen worden : en Chamos zal gevankelyk henen gaen met zyne priesters, en prinsen al te zamen.
8. En den roover zal tot alle steden komen, en geene stad zal behouden worden : en de valleyen zullen vergaen, en de platte veldlanden zullen verstrooyd worden : want den Heer heeft het gezeyd :
9. Geeft Moab de bloeme, want hy zal al bloeyende uytgaen : en zyne steden zullen verwoest zyn, en onbewoonelyk.
10. Vermaledyd is hy die des Heeren werk bedriegelyk doet : en vermaledyd is hy die zyn zweerd verbiedt van bloede.
11. Moab is vruchtbaer geweest van zyne jongheyd, en hy heeft in zyne gist gerust, en hy is niet vergoten van het eene vat in het andere vat, en hy is in de gevangenisse niet weggegaen : daerom is zyn smaek in hem gebleven, en zyn reuk is niet veranderd.
12. Daerom ziet de dagen komen, zegt den Heer : en ik zal hem zenden ordineerders en nederzetters der fleschkens, en zy zullen hem nederleggen, en zyne vaten uytscheppen, en hunne fleschkens zullen zy tegen een stooten.
13. En Moab zal beschaemd worden van Chamos, gelyk het huys van Israël beschaemd is van Bethel, waerin hy betrouwen had.
14. Hoe zegt gy : Wy zyn sterke en vrome mannen om te stryden?
15. Moab is verwoest, en zyne steden hebben zy uytgeroeyd : en zyne uytgekorene jongelingen zyn nedergegaen ter doodinge : zegt den koning, den Heer der heyrscharen is zyn naem.

16. De verderfenisse van Moab is naby om te komen : en zyn kwaed zal bovenmaten zeer haestelyk toeloopen.

17. Troost hem alle, gy die alom omtrent hem zyt, en gy alle die zynen naem kent, zegt : Hoe is de sterke roede gebroken, den glorieuzen stok?

18. Daelt neder van de glorie, en zit in den dorst gy wooninge der dochter van Dibon : want den verderver van Moab zal tot u opklimmen, en hy zal uwe sterke plaetsen afbreken.

19. Staet in den weg, en ziet van verre gy wooninge van Aroër : vraegt den vliedende : en dengenen die het ontgaen is, zegt : Wat is er geschied?

20. Moab is beschaemd, want hy is verwonnen : huylt, en roept, verkondigt in Arnon dat Moab verwoest is.

21. En het oordeel is gekomen tot het platte veldachtig land : op Helon, en op Jasa, en op Mephaath,

22. En op Dibon, en op Nabo, en op het huys Deblathaim,

23. En op Cariathaim, en op Bethgamul, en op Bethmaon,

24. En op Carioth, en op Bosra : en op alle de steden van Moabs land, die verre en die by zyn.

25. Moabs hoorn is afgeslagen, en zyn arm is in stukken gebroken, zegt den Heer.

26. Maekt hem dronken, want hy is tegen den Heere opgeheven : en Moab zal zyne hand stooten in zyne uytbrakinge, en hy zal zelf ook tot eenen spot wezen :

27. Want hy is u tot eenen spot geweest Israël : als of gy hem onder de dieven gevonden hadt : daerom zult gy om uwe woorden, die gy tegen hem gesproken hebt, gevangen geleyd worden.

28. Verlaet de steden, en woont in de steenrotse gy bewooners van Moab : en weest als de duyve nestelende in den oppersten mond van den gate.

29. Wy hebben Moabs hooveerdy gehoord, hy is zeer hooveerdig : zyne hoogheyd en zyne vermetelykheyd, en zyne hooveerdy, en zyns herten hoogheyd.

30. Ik ken, zegt den Heer, zyne beroemelykheyd : en dat zyne magt zulks niet vermag, en meer wilt doen dan hy kan.

31. Daerom zal ik op Moab huylen, en tot geheel Moab zal ik roepen, tot de klagende mannen van den muer van gebakkene steenen gemaekt.

32. Van Jazers beweeninge zal ik u weenen gy wyngaerd Sabama : uwe ranken zyn over de zee gegaen, en tot de zee van Jazer zyn zy doorgekomen : op uwen oogst, en uwe wynsnydinge is den roover gevallen.

33. De blydschap en het verheugen is weggenomen van Carmelus, en van het land van Moab, en den wyn heb ik van de persen afgenomen : den druyventreder zal het gewoonlyk verwekkende liedeken geenszins zingen.

34. Van het geroep van Hesebon tot Eleale en Jasa hebben zy hunne stemme gegeven : en van Segor tot Oronaim toe het dryjarig kalf : en de wateren van Nemrim zullen de allerkwaedste wezen.

35. En ik zal van Moab wegnemen, zegt den Heer, dengenen die op de hoogten offert, en zynen goden sacrificie doet.

36. Daerom zal myn hert tot Moab als eene fluyte wedergeluyd geven : en myn hert zal tot de mannen des muers van gebakkene steenen een geluyd van fluyten geven : om dat hy meer gedaen heeft dan hy vermogt, daerom zyn zy vergaen.

37. Want elk hoofd zal kaelheyd hebben, en elken baerd zal geschoren wezen : in alle handen te zamen bindinge, en op elken rugge een hairen kleed.

38. Op alle de daken van Moab, en in zyne straten zal allerhande geween zyn : want ik heb Moab gebroken als een onnut vat, zegt den Heer.

39. Hoe is hy verwonnen, en hoe hebben zy gehuyld? hoe heeft Moab zynen nek nedergezonken, en is beschaemd geweest? en Moab zal tot eene bespotting wezen, et tot een exempel alle dengenen die rondom hem zyn.

40. Dit zegt den Heer : Ziet hy zal als een arend vliegen, en hy zal zyne vleugelen uytrekken tot Moab.

41. Carioth is ingenomen, en de sterke vaste plaetsen zyn gewonnen : en het hert der sterke mannen van Moab zal op dien dag wezen als het hert van eene vrouw die in barens nood is.

42. En Moab zal ophouden een volk te zyn : om dat hy tegen den Heer geglorieerd heeft.

43. Angst en grachte, en strik zyn op u, o gy bewooner van Moab, zegt den Heer.

44. Zoo wie dat vliedt van het aenzigt des angsts, die zal in de gracht vallen : en wie uyt de gracht opklimt, die zal met den strik gevangen worden : want ik zal over Moab brengen het jaer van hunne verzoekinge, zegt den Heer.

45. In de schaduwe van Hesebon hebben zy gestaen die van den strik vloden : want daer is een vuer gegaen uyt Hesebon, en eene vlam uyt het midden van Sehon, en dat heeft verslonden een deel van Moab, en den top van de kinderen des geruchts.

46. Wee u gy Moab, gy zyt vergaen o gy volk van Chamos : want uwe zonen en uwe dochteren zyn bevangen in de gevangenisse.

47. En ik zal wederom keeren de gevangenisse van Moab, in de uyterste dagen, zegt den Heer. Tot hier toe zyn het Moabs oordeelen.

HET XLIX. KAPITTEL.

De verwoesting van Ammon, Idumea, Damascus, Cedar, en der koningryken Asor en Elam.

1. Tot Ammons kinderen. Dit zegt den Heer : Heeft Israël geene kinderen? of zal hy geenen erfgenaem hebben? Waerom heeft Melchom dan Gad bezeten : en waeron heeft zyn volk in de steden van hen gewoond?

2. Daerom ziet de dagen komen, zegt den Heer : en ik zal doen hooren over Rabbath der kinderen van Ammon een krygsgeschrey, en het zal op eenen hoop woest liggen, en hare dochteren zullen met den vure verbrand worden, en Israël zal zyne bezitters bezitten, zegt den Heer.

3. Huylt Hesebon, want Hai is verwoest. Roept gy dochteren van Rabbath, omgordt u met hairen kleederen : weent en gaet alom nevens de tuynen : want Melchom zal ter overvoeringe geleyd worden, zyne priesters en zyne prinsen te zamen.

4. Wat glorieert gy in de valleyen? uwe valley is vervloten gy teere dochter, die in uwe schatten betrouwen hadt en zeydet : Wie zal tot my komen?

5. Ziet ik zal op u vervaerdheyd brengen, zegt den Heer den God der heyrscharen, van alle degene die rondom u zyn : en gy zult verstrooyd worden een iegelyk van uwen aenzigte, en daer zal niemand zyn die de vliedende vergadere.

6. En nadezen zal ik de gevangenen der kinderen van Ammon doen wederkomen, zegt den Heer.

7. Tot Idumeen. Dit zegt den Heer der heyrscharen : Is er voorts geene wysheyd meer in Theman? Den raed is vergaen van de kinderen, hunne wysheyd is onnut geworden.

8. Vliedt en keert de ruggen, daelt neder in de diepe holen der aerde gy bewooners van Dedan : want ik heb Esaus verderfenisse op hem gebragt, den tyd zyner bezoekinge.

9. Ware het dat de wynsnyders op u gekomen waren, zy zouden daer niet een krappeken gelaten hebben : waren de dieven des nachts gekomen, zy zouden geroofd hebben dat hun genoeg was geweest.

10. Maer ik heb Esau ontdekt, ik heb zyne verholenheden geopenbaerd, en hy zal niet mogen verholen blyven : zyn zaed is verwoest, en zyne broeders, en zyne geburen, en het zal niet wezen.

11. Verlaet uwe weezen : ik zal ze doen leven : en uwe weduwen zullen in my hopen.

12. Want dit zegt den Heer : Ziet die niet veroordeeld waren dat zy den kelk drinken zouden, zullen dien drinkende drinken : zult gy als onnoozelen achtergelaten worden? gy zult niet onnoozel wezen, maer gy zult dien drinkende drinken.

13. Want by my zelven heb ik gezworen, zegt den Heer, dat Bosra tot eene wildernisse, en tot een verwyt, en tot eene woestyne, en tot eene vermaledydinge zal wezen : en alle hare steden zullen wezen tot eeuwige woestynen.

14. Ik heb een gehoor gehoord van den Heere, en daer is een legaet aen de heydenen gezonden : Vergadert u, en komt tegen haer, en laet ons te zamen opstaen ten stryde :

15. Want ziet ik heb u zeer kleyn gesteld onder de heydenen, versmadelyk onder de menschen.

16. Uwe vermetelykheyd heeft u bedrogen, en uws herten hooveerdigheyd: gy die daer woont in de holen der steenrotse, en arbeydt om te aengrypen de hoogheyd des heuvels : als gy als een

arend uwen nest zult hoog gemaekt hebben, van daer zal ik u aftrekken, zegt den Heer.

17. En Idumea zal verwoest wezen : alle die daerdoor gaen zal, zal zich verwonderen en wispelen over alle hare plagen.

18. Gelyk Sodoma omgeworpen is en Gomorrha, en hare geburinnen, zegt den Heer : daer zal geen man woonen, en geen menschen zoon zal die bewoonen.

19. Ziet hy zal als een leeuw opklimmen van de hooveerdigheyd der Jordane tot de vrome schoonheyd : want ik zal onverzienlyk hem tot haer doen loopen : en wie zal den uytverkoren wezen die ik boven hem stellen zal? want wie is myns gelyk? en wie zal my verdragen? en wie is dezen herder die myn aenzigt zal mogen wederstaen?

20. Daerom hoort des Heeren raed die hy gesloten heeft tegen Edom : en de gedachten die hy gedacht heeft tegen de bewooners van Theman : Is het dat hen de kleynen der kudden niet nederwerpen, ten zy dat zy met hen hunne wooninge verstrooyen.

21. Van het geluyd van hunnen val is de aerde beroerd geweest : in de roode zee is het geroep van hunne stemme gehoord.

22. Ziet als een arend zal hy opklimmen, en wegvliegen : en hy zal zyne vleugelen uytrekken op Bosra : en het hert der sterken van Idumeen zal wezen in dien dag, als het hert van eene barende vrouwe.

23. Tot Damascus : Emath is beschaemd, en Arphad : want zy hebben eene de allerkwaedste tyding gehoord, zy zyn verbaesd in de zee : van zorgvuldigheyd hebben zy niet kunnen rusten.

24. Damascus is onmagtig geworden, zy is ter vlugt gekeerd, angst heeft haer bevangen : benaeuwdheyd en pynen hebben haer bevangen als der barende vrouwe.

25. Hoe hebben zy de loffelyke stad verlaten, de stad der blydschap!

26. Daerom zullen hare jongelingen vallen in hare straten : en alle de oorlogslieden zullen stil zwygen in dien dag, zegt den Heer der heyrscharen.

27. En ik zal een vuer ontsteken in den muer van Damascus, en dat zal Benadads vesten verslinden.

28. Tot Cedar, en tot de ryken van Asor, dewelke Nabuchodonosor den koning van Babylonien geslagen heeft. Dit zegt den Heer : Staet op, en trekt opwaerts tot Cedar, en verderft de kinderen van het oosten.

29. Hunne tabernakelen en hunne kudden zullen zy nemen : hunne vellen, en alle hunne gereedschappen, en hunne kameelen zullen zy voor zich zelven wegnemen : en zy zullen de vreeze roepen over hen rondom.

30. Vliedt, gaet krachtiglyk weg, zit in de diepten der aerde, die in Asor woont, zegt den Heer : want Nabuchodonosor den koning van Babylonien heeft tegen u eenen raed gehouden, en hy heeft tegen u gedachten gedacht.

31. Staet te zamen op, en trekt opwaerts tot het geruste volk, en dat betrouwelyk woont, zegt den Heer : zy hebben noch deuren noch grendelen : zy woonen alleen.

32. En hunne kameelen zullen wezen ten roove, en de menigte van de behelpige beesten tot eenen buyt : en ik zal ze verstrooyen in alle winden, die heel geschoren zyn van haire : en in alle hunne palen rondom zal ik de verderfenisse op hen brengen, zegt den Heer.

33. En Asor zal wezen tot eene wooning der draken, verwoest tot in der eeuwigheyd : daer zal geen man blyven, en geen zoon des menschen zal ze bewoonen.

34. Het woord des Heeren dat geschied is tot Jeremias den profeet tegen Elam, in het beginsel van Sedecias des konings van Juda koningryk, zeggende :

35. Dit zegt den Heer der heyrscharen : Ziet ik zal Elams boog breken, en hun sterk geweld.

36. En ik zal over Elam brengen de vier winden van de vier hoeken des hemels : en ik zal ze verstrooyen in alle deze winden : en daer zal geen volk zyn tot dewelke de vlugtige van Elam niet komen zullen.

37. En ik zal Elam doen vreezen voor hare vyanden, in het aenschyn dergene die hunne ziel zoeken : en ik zal het kwaed op hen brengen, de gramschap van mynen razenden toorn, zegt den Heer : en ik zal het zweerd achter hen zenden tot dat ik ze verniele.

38. En ik zal mynen stoel stellen in Elam, en ik zal daeruyt verderven de

koningen en prinsen, zegt den Heer.
39. Maer in de laetste dagen zal ik Elams gevangenen doen wederkeeren, zegt den Heer.

HET L. KAPITTEL.

Hoe Babylon van de koningen van het noorden zal gedestrueerd zyn, als Israël in vrede woonen zal in zyn land.

1. Het woord dat den Heer gesproken heeft van Babylonien en van der Chaldeen land, in Jeremias des profeets hand.
2. Verkondigt onder de heydenen, en maekt dat men het hoore : heft op een teeken, preekt en wilt het niet verbergen : zegt : Babylon is gewonnen, Bel is beschaemd, Merodach is verwonnen, zyne gesneden afgodenbeelden zyn beschaemd, hunne afgoden zyn verwonnen.
3. Want tegen haer is een volk opgeklommen van het noorden, die haer land zal tot eene woestyne maken : en daer zal niemand zyn die daerin woone, van den mensche tot de beesten toe : en zy zyn beroerd geweest, en zyn weggegaen.
4. In die dagen, en in dien tyd, zegt den Heer : zullen de kinderen van Israël komen, zy en de kinderen van Juda te zamen : wandelende en weenende zullen zy zich haesten, en zy zullen den Heere hunnen God zoeken.
5. In Sion zullen zy den weg vragen, hunne aenzigten zyn herwaerts. Zy zullen komen, en tot den Heere verzaemd worden met een eeuwig verbond, hetwelk door geene vergetelykheyd zal uytgedaen worden.
6. Eene verlorene kudde is myn volk geworden : hunne herders hebben ze verleyd, en zy hebben ze doen dwalen op de bergen : van den berg zyn zy op den heuvel voortgegaen, zy hebben hunne rustplaets vergeten.
7. Alle die ze gevonden hebben, hebben ze geëten : en hunne vyanden hebben gezeyd : Wy hebben niet gezondigd : om dat zy gezondigd hebben den Heere, de schoonheyd der regtveerdigheyd, en den Heere die hunner vaders hope is.
8. Gaet weg uyt het midden van Babylonien, en gaet uyt der Chaldeen land : en weest als jonge bokskens voor de kudde.
9. Want ziet ik verwek, en zal brengen in Babylonien eene vergaderinge van groote volken van het noordenland : en die zullen bereyd worden tegen haer, en daeraf zal zy verwonnen worden : zyn pyl is als den pyl van eenen sterken man die doodslaet, hy zal niet ydel wederkeeren.
10. En Chaldeenland zal tot eenen roof wezen : alle die het verderven, zullen vervuld worden, zegt den Heer.
11. Om dat gy u verheugt en groote dingen spreekt, beroovende myne erfenisse : om dat gy uytgestort zyt als een kalf op het kruyd, en hebt gebruld als een stier.
12. Uwe moeder is uytermate zeer beschaemd, en zy is het stof gelyk geworden, die u gebaerd heeft : ziet zy zal de uyterste wezen onder de volken, verwoest, zonder weg, en droog.
13. Van des Heeren gramschap zal zy niet bewoond worden, maer zy zal geheel tot eene wildernisse gebragt worden : alle die door Babylonien passeert, zal zich zeer verwonderen en spotten over alle hare plagen.
14. Bereydt u tegen Babylonien al rondom gy allegader die den boge spant : bestrydt ze, spaert geene pylen : want zy heeft den Heere gezondigd.
15. Roept tegen haer : zy heeft allezins de hand gegeven, hare fondamenten zyn gevallen, hare muren zyn verdorven, want het is des Heeren wrake : neemt wrake van haer : gelyk zy gedaen heeft, alzoo doet haer.
16. Verderft den zaeyer van Babylonien, en die de sikkel houdt in den tyd des oogsts : van het aenzigt des zweerds der duyve zal een iegelyk wederom tot zyn volk gekeerd worden, en een iegelyk zal tot zyn land vlieden.
17. Israël is eene verstrooyde kudde, de leeuwen hebben hem verdreven : eerst heeft hem geëten den koning van Assyrien : dezen allerlaetsten Nabuchodonosor den koning van Babylonien heeft hem zyn gebeente uytgedaen.
18. Daerom dit zegt den Heer der heyrscharen Israëls God : Ziet ik zal den koning van Babylonien bezoeken, en zyn land, gelyk ik bezocht heb den koning van Assur :

19. En ik zal Israël wederom leyden tot zyne wooninge : en Carmelus zal afgeweyd worden, en Basan, en op den berg van Ephraim en Galaad zal zyne ziel verzaed worden.

20. In die dagen, en in dien tyd, zegt den Heer : zal Israëls boosheyd gezocht worden, en zy zal niet zyn : en de zonde van Juda, en men zal ze niet vinden : want ik zal hun genadig wezen, degene die ik daer zal achtergelaten hebben.

21. Klimt op het land dergene die heerschappy hebben, en bezoekt op zyne bewooners, verstrooyt, en slaet dood dat achter hen is, zegt den Heer : en doet naer alle dingen die ik u geboden heb.

22. Daer is eene stemme des oorlogs in het land, en eene groote vernielinge.

23. Hoe is den hamer van geheel aerdryk gebroken en heel vernield? hoe is Babylon onder de heydenen in eene woestyne veranderd ?

24. Ik heb u bestrikt, en gy zyt gevangen Babylon, en gy wist het niet : gy zyt gevonden en gegrepen : want gy hebt den Heer gekreten.

25. Den Heer heeft zynen schat opengedaen, en de vaten zyner gramschap voortgebragt : want dit is des Heeren des Gods der heyrscharen werk in der Chaldeen land.

26. Komt tot haer van de uyterste palen, doet open dat zy mogen uytgaen die haer vertreden : neemt de steenen weg van den weg, en brengt ze tot hoopen, en slaet ze dood : noch laet daer iets overblyven.

27. Verstrooyt alle hare sterken, laet ze nederdalen ter doodinge : wee hen, want hunnen dag is gekomen, den tyd van hunne bezoekinge.

28. De stemme der vliedenden, en dergene die ontgaen waren uyt den lande van Babylonien, dat zy in Sion zouden verkondigen de wrake des Heeren onzes Gods, de wrake zyns tempels.

29. Verkondigt zeer velen in Babylonien alle dengenen die den boog spannen : staet tegen haer al rondomme, en laet er niemand ontvlieden : vergeldt haer naer haer werk : naer al dat zy gedaen heeft, doet haer : want zy is tegen den Heer opgerigt, tegen den heyligen van Israël.

30. Daerom zullen hare jongelingen vallen in hare straten : en alle hare oorlogslieden zullen stil zwygen in dien dag, zegt den Heer.

31. Ziet ik spreek tot u gy hooveerdigen, zegt den Heer den God der heyrscharen : want uw dag is gekomen, den tyd uwer bezoekinge.

32. En den hooveerdigen zal vallen, en heel nedervallen, en daer zal niemand zyn die hem opregte : en ik zal een vuer ontsteken in zyne steden, en dat zal het al verslinden rondom hem.

33. Dit zegt den Heer der heyrscharen : De kinderen van Israël, en de kinderen van Juda te zamen leyden valsche beschuldinge : alle die hen gevangen hebben, houden ze, zy willen ze niet laten gaen.

34. Hun sterken verlosser, wiens naem is Heere der heyrscharen, zal in het oordeel hunne zake beschermen, dat hy de aerde vervare, en beroere de bewooners van Babylonien.

35. Het zweerd komt tot de Chaldeen, zegt den Heer, en tot de inwooners van Babylonien, en tot hare prinsen en wyzen.

36. Het zweerd komt tot hare waerzeggers, die dwaes zyn zullen : het zweerd tot hare sterken die vreezen zullen.

37. Het zweerd komt tot hare peerden, en tot hare wagens, en tot al het gemeyne volk dat in het midden van haer is : en zy zullen zyn gelyk vrouwen : het zweerd tot hare schatten, die geroofd zullen worden.

38. Droogheyd zal op hare wateren wezen, en zy zullen verdroogen : want het is een land der afgoden, en zy gloriëren in monsters.

39. Daerom zullen de draken woonen met de gruwelyke moorders : en de struyzen zullen daerin woonen, en zy zal voortaen niet meer bewoond worden tot in der eeuwigheyd, noch zy zal opgetimmerd worden van geslachte tot geslachte.

40. Gelyk den Heer omgeworpen heeft Sodoma en Gomorrha, en hare bygliggende steden, zegt den Heer : daer zal geen man woonen, en geen zoon des menschen zal ze bewoonen.

41. Ziet daer komt een volk van het noorden, en een groot volk, en veel koningen zullen er opstaen van de uytersten der aerde.

42. Zy zullen boge en schilde gry-

pen: zy zyn wreed en ongenadig: hunne stemme zal als de zee geluyd geven, en zy zullen op peerden klimmen: als een man ten stryde bereyd tegen u dochter Babylon.

43. Den koning van Babylonien heeft hunne fame gehoord, en zyne handen zyn slap geworden: benaeuwdheyd heeft hem bevangen, pyne als eener barende vrouwe.

44. Ziet hy zal als een leeuw opklimmen van de hooveerdy der Jordane, tot de magtige schoonheyd: want ik zal hem haestelyk doen loopen tot haer: en wie zal den uytverkoren zyn die ik over haer stellen zal? want wie is myns gelyk? en wie zal my verdragen? en wie is dezen herder die mynen aenzigte wederstaen zal?

45. Daerom hoort des Heeren raed, dien hy met der herte begrepen heeft tegen Babylonien: en zyne gedachten die hy gedacht heeft op der Chaldeen land: Is het dat de kleynen der kudden hen niet af trekken, ten zy dat hunne wooninge met hen niet verdorven worde.

46. Van het geluyd der Babylonische gevangenisse heeft de aerde gebeefd, en het geroep is onder de heydenen gehoord.

HET LI. KAPITTEL.

Hier wordt het kwaed voorzeyd dat Babylonien naekt van de Meden.

1. Dit zegt den Heer: Ziet ik zal verwekken op Babylonien en hare bewooners, die het hert opwaerts geheven hebben tegen my als eenen pestilentielen wind.

2. En ik zal in Babylonien wanners zenden, en zy zullen ze wannen, en zy zullen haer land verderven: want zy zyn op haer gekomen van alle zyden in den dag van haer verdriet.

3. Hy spanne niet, die zynen boog spant, en die een pansier aenheeft klimme niet opwaerts: wilt hare jongelingen niet sparen, slaet dood al haer oorlogsvolk.

4. En de verslagenen zullen vallen in der Chaldeen land, en de gewonden in hare landschappen.

5. Want Israël en Juda zyn niet verlaten geweest van hunnen God den Heer der heyrscharen: maer hun land is vervuld geweest met misdaed tegen den heyligen van Israël.

6. Vliedt uyt het midden van Babylonien, en een iegelyk behoude zyne ziel: wilt niet zwygen van hare boosheyd, want het is den tyd der wrake van den Heer: hy zal haer wedergeven hare vergeldinge.

7. Babylon is geweest een gouden kelk in des Heeren hand, dronken makende geheel aerdryk: van haren wyn hebben de heydenen gedronken, en daerom zyn zy beroerd geweest.

8. Haestelyk is Babylon gevallen, en heel gebroken: huylt op haer, neemt terpentyn tot hare smarte, of zy by aventure genezen wierd.

9. Wy hebben Babylonien gemeesterd, en zy is niet genezen: laet ze ons verlaten, en laet ons gaen een iegelyk in zyn land: want haer oordeel is tot den hemel gekomen, en het is verheven tot de wolken.

10. Den Heer heeft onze regtveerdigheden voortgebragt: komt, en laet ons in Sion vertellen des Heeren ons Gods werk.

11. Scherpt de pylen, vult de pylkokers: den Heer heeft den geest der koningen van Meden verwekt: en tegen Babylonien is zyne meyning, dat hy die verderven zoude: want het is des Heeren wrake, de wrake zyns tempels.

12. Heft een teeken op de muren van Babylonien, vermeerdert de hoede: stelt hoeders in het hooge, bereydt de lagen: want den Heer heeft gedacht en gedaen al dat hy gesproken had tegen de inwooners van Babylonien.

13. Die daer woont op veel wateren, ryk van schatten: uw eynde is gekomen dat u de voeten zullen afgesneden worden.

14. Den Heer der heyrscharen heeft gezworen by zyne ziel: Want ik zal u vervullen met menschen als met kruydwormen, en den wyntrederszang zal over u gezongen worden.

15. Die de aerde gemaekt heeft in zyne sterkheyd, en heeft de aerde bereyd in zyne wysheyd, en met zyne voorzienigheyd heeft de hemelen uytgerekt.

16. Als hy eene stemme geeft, zoo worden de wateren vermenigvuldigd in den hemel: die de wolken opheft van

het uyterste der aerde, hy heeft de bliksemen tot regenen gemaekt : en hy heeft den wind gebragt uyt zyne schatten.

17. Alle mensch is dwaes geworden van wetenheyd : alle metaelgieter is beschaemd geworden in het gesneden afgodenbeeld : want zyn maeksel is valsch, en daer is geen geest in.

18. Het zyn ydele werken, en weerdig om te bespotten, in den tyd van hunne bezoekinge zullen zy vergaen.

19. Jacobs deel is niet gelyk deze : want die het al gemaekt heeft, is het zelve, en Israël is den schepter zyner erfenisse : den Heer der heyrscharen is zyn naem.

20. Gy stoot my te zamen de oorlogsinstrumenten, en ik zal de heydenen in u te zamen stooten, en ik zal in u de ryken verderven :

21. En ik zal in u te zamen stooten het peerd en zynen beryder : en ik zal in u te zamen stooten den wagen en den beklimmer van dien :

22. En ik zal in u tegen een stooten den man en de vrouwe : en ik zal in u te zamen stooten den ouden man en het kind : en ik zal in u te zamen stooten den jongeling en de maegd :

23. En ik zal in u te zamen stooten den herder en zyne kudde : en ik zal in u te zamen stooten den akkerman en zyne akkerbeesten : en ik zal in u te zamen stooten de vorsten en wethouders.

24. En ik zal Babylonien en alle de bewooners van Chaldeen vergelden al het kwaed dat zy gedaen hebben in Sion in uwe oogen, zegt den Heer.

25. Ziet ik tot u gy pestilentieel berg, zegt den Heer, die het geheele aerdryk verderft : en ik zal myne hand op u uytreyken, en ik zal u afwentelen van de steenrotsen, en ik zal u geven tot eenen berg der verbrandinge.

26. En zy zullen van u geenen steen nemen tot eenen hoek, en eenen steen in de fondamenten, maer gy zult verdorven zyn in der eeuwigheyd, zegt den Heer.

27. Heft op het teeken op de aerde : maekt geklank met de bazuynen onder de heydenen, heyligt de heydenen over haer : verkondigt tegen haer den koningen van Ararat, Menni en Ascenez : telt tegen haer Taphsar, brengt peerden aen als kruydwormen, die eenen angel hebben.

28. Heyligt tegen haer de heydenen, de koningen van Meden hare vorsten, en alle hare raedsheeren, en al het land harer magt.

29. En het land zal beven, en ontsteld worden : want des Heeren gedachte zal wakker worden tegen Babylonien, dat hy het land van Babylonien zoude verwoest maken en onwoonbaer.

30. De sterken van Babylonien hebben opgehouden van den stryd, zy hebben in vaste plaetsen gewoond : hunne magt is verslonden, en zy zyn geworden als vrouwen : hare tabernakelen zyn ontstoken, hare grendelen zyn heel gebroken.

31. Den looper zal den loopenden te gemoet komen : en den bode zal den boodschappenden ontmoeten : om den koning van Babylonien te verkondigen, dat zyne stad gewonnen is van het uyterste tot den uyterste :

32. En dat de havens der wateren ingenomen zyn, en dat de broeken met den vure ontstoken zyn, en de oorlogslieden verbaesd zyn.

33. Want dit zegt den Heer der heyrscharen, Israëls God : De dochter van Babylonien is als een dorschvloer, den tyd van hare wanninge : nog een luttelken, en den tyd van haren oogst zal komen.

34. Nabuchodonosor den koning van Babylonien heeft my geëten, hy heeft my verslonden : hy heeft my gemaekt als een ydel vat, hy heeft my opgezopen als een draek, hy heeft zynen buyk vervuld met myne teerigheyd, en hy heeft my uytgeworpen.

35. De boosheyd is tegen my, en myn vleesch is over Babylonien, zegt de wooning van Sion : en myn bloed is op de bewooners van Chaldeen, zegt Jerusalem.

36. Daerom dit zegt den Heer : Ziet ik zal uwe zaek oordeelen, en uwe wraek wreken, en ik zal hare zee woest maken, en ik zal hare adere verdroogen.

37. En Babylon zal overhoop liggen, eene wooning der draken, eene verwondering, en eene bespotting, om dat er geen bewooner is.

38. Zy zullen te zamen gelyk leeuwen brieschen, zy zullen hun hair verschudden, als der leeuwen welpen.

39. Ik zal hunne dranken in de hitte

stellen, en ik zal ze dronken maken dat zy ontslapen zullen, en slapen den eeuwigen slaep, en dat zy niet opstaen zullen, zegt den Heer.

40. Ik zal ze geleyden als lammeren ten slagtoffer, als rammen met de bokken.

41. Hoe is Sesach gewonnen, en hoe is ingenomen de heerlyke stad der gansche aerde? hoe is Babylon geworden tot eene verwondering onder de heydenen?

42. De zee heeft Babylon overloopen, met de menigte van hare baren is zy overdekt.

43. Hare steden zyn tot eene verbaesdheyd geworden: haer land onbewoonlyk, en verwoest, een land daer niemand in woone, noch een zoon des menschen door ga.

44. En ik zal verzoek doen op Bel in Babylonien, en ik zal uytwerpen hetgene dat hy opgezopen had uyt zynen mond: en de heydenen zullen tot hem niet meer vergaderen: want den muer van Babylonien zal voorwaer ook nedervallen.

45. Gaet uyt het midden van haer myn volk: opdat een iegelyk zyne ziel behoude van de gramschap der verbolgenheyd des Heeren.

46. En opdat by aventure uw hert niet vermorwe, en dat gy vreezen zoudt het gehoor dat in het land zal gehoord worden: en in het jaer zal het gehoor komen, en na dit jaer een gehoor, en eene boosheyd in het land, en een heerschapper boven den heerschapper.

47. Daerom ziet de dagen komen, en ik zal het verzoeken op de gesnedene afgoden van Babylonien: en al haer land zal beschaemd worden, en alle hare verslagenen zullen vallen in het midden van haer.

48. En over Babylonien zullen juychen hemel en aerde, en al dat in hen is: want van het noorden zullen haer de roovers komen, zegt den Heer.

49. En gelyk Babylon gedaen heeft dat de verslagenen in Israël vallen zouden: alzoo zullen de verslagenen van Babylonien vallen op alle de aerde.

50. Die het zweerd gevloden hebt, komt, wilt niet staen: weest van verre des Heeren gedachtig, en laet Jerusalem op uw herte klimmen.

51. Wy zyn beschaemd, want wy hebben het verwyt gehoord: de beschaemdheyd heeft onze aenzigten bedekt: want de vreemden zyn gekomen op de heyligmaking van des Heeren huys.

52. Daerom ziet de dagen komen, zegt den Heer: en ik zal verzoeken op hare gesnedene afgoden, en in al haer land zal den gewonden huylen.

53. Is het dat Babylon in den hemel klimt, en dat zy in de hoogte hare magt vestigt: zoo zullen van my hare verdervers komen, zegt den Heer.

54. Eene stemme des geroeps is uyt Babylonien, en eene groote vernieling in der Chaldeen land:

55. Want den Heer heeft Babylonien verwoest, en hy heeft uyt haer eene groote stemme verdorven: en hunne baren zullen geluyd geven als veel wateren: hunne stemme heeft geluyd gegeven:

56. Want op haer, dat is op Babylonien, is een roover gekomen, en hare sterken zyn gevangen, en hunnen boog is onmagtig geworden: want den sterken wreker den Heer zal vergeldende vergelden.

57. En ik zal dronken maken hare prinsen, en hare wyzen, en hare vorsten, en hare wethouderen, en hare sterke mannen: en zy zullen eenen eeuwigen slaep slapen, en zy zullen niet ontwaken, zegt den koning, den Heer der heyrscharen is zyn naem.

58. Dit zegt den Heer der heyrscharen: Den allerbreedsten muer van Babylonien zal met eene ondergravinge ondergraven worden, en hare hooge poorten zullen met den vure verbrand worden, en der volken arbeyden, en der heydenen zullen te niet met den vure wezen, en heel te niet gaen.

59. Het woord dat Jeremias den profeet geboden heeft Saraias den zoon Nerias des zoons Maasias, als hy met Sedecias den koning reysde in Babylonien, in het vierde jaer van zynen ryke: en Saraias was den prins der profetie.

60. En Jeremias heeft geschreven al het kwaed dat komen zoude op Babylonien in eenen boek: alle deze woorden, die geschreven zyn tegen Babylonien.

61. En Jeremias heeft gezeyd tot Saraias: Als gy zult in Babylonien gekomen zyn, en gy zult gezien hebben en gelezen alle deze woorden,

62. Zoo zult gy zeggen : Heere, gy hebt gesproken tegen deze plaets, dat gy die verderven zoudt : alzoo dat er niet zy die ze bewoone, van den mensche tot den vee toe, en dat daer zyn zoude eene eeuwige woestyne.

63. En als gy dezen boek zult al heel gelezen hebben, zoo zult gy aen dien eenen steen binden, en dien werpen in het midden van Euphrates :

64. En gy zult zeggen : Alzoo zal Babylon verzonken worden, en zy zal niet weder opstaen van het aenzigt des verdriets, dat ik op haer brenge, en zy zal van een scheyden. Tot hier toe zyn Jeremias woorden.

HET LII. KAPITTEL.

Eene verhaling van dat er te voren staet, te weten, het raseren van Jerusalem, en hoe Sedecias gevangen wordt, en meer andere dingen, en van Joakims verheffinge.

1. Een zoon van een en twintig jaren was Sedecias, toen hy begon te regeren: en elf jaren heeft hy geregeerd in Jerusalem, en zyns moeders naem was Amital Jeremias dochter van Lobna.

2. En hy heeft kwaed gedaen in des Heeren oogen, naer al hetgene dat Joakim gedaen had.

3. Want des Heeren razende gramschap was in Jerusalem en in Juda, tot dat hy die verwierp van zynen aenzigte: en Sedecias is afgescheyden van den koning van Babylonien.

4. En het is geschied in het negende jaer van zynen ryke, in de tiende maend, op den tienden dag der maend : dat Nabuchodonosor den koning van Babylonien gekomen is, hy, en al zyn heyr tegen Jerusalem, en zy hebben die omleyd, en zy hebben tegen haer bolwerken opgeregt al rondom.

5. En de stad is alom beleyd geweest tot des konings Sedecias elfde jaer.

6. Maer in de vierde maend, op den negenden dag der maend, zoo heeft den honger de stad bevangen : en het volk des lands had geen voedsel.

7. En de stad is gebroken geweest, en alle hare oorlogslieden zyn gevloden, en zyn uytgegaen van de stad des nachts, door den weg der poorte, die daer is tusschen de twee muren, en leydt tot des konings hof (terwyl dat de Chaldeen de stad rondom beleyden) en zy zyn weggegaen door den weg die daer leydt in de woestyne.

8. En der Chaldeen heyr heeft den koning vervolgd : en zy hebben Sedecias gegrepen in de woestyne, die daer is by Jericho : en al zyn gezelschap is van hem gevloden.

9. En toen zy den koning gevangen hadden, zoo hebben zy hem gebragt tot den koning van Babylonien, in Reblatha, welk is in het land van Emath : en hy heeft tot hem oordeelen gesproken.

10. En den koning van Babylonien heeft Sedecias zonen gedood voor zyne oogen : en hy heeft ook alle de prinsen van Juda gedood in Reblatha.

11. En hy heeft Sedecias oogen uytgestoken, en hem met veteren gebonden, en den koning van Babylonien heeft hem gebragt in Babylonien : en hy heeft hem gezet in des kerkers huys tot den dag zyner dood.

12. Maer in de vyfde maend, op den tienden dag der maend, dat is Nabuchodonosors des konings van Babylonien negentiende jaer : zoo is Nabuzardan den prins der oorlogen, die voor den koning van Babylonien stond, gekomen in Jerusalem.

13. En hy heeft des Heeren huys aengestoken, en des konings huys, en alle de huyzen van Jerusalem, en alle groote huyzen heeft hy met den vure verbrand.

14. En den geheelen muer van Jerusalem rondom heeft het heyr der Chaldeen, dat met den kapiteyn der oorlogen was, verdorven.

15. Maer van de armen des volks, en van het overgebleven gemeyne volk dat in de stad gebleven was, en van de vlugtigen die over gevloden waren tot den koning van Babylonien, en tot de andere van de menigte, heeft Nabuzardan den prins der oorlogen overgevoerd.

16. Maer van de armen des lands heeft er Nabuzardan den prins der oorlogen gelaten tot wyngaerders en akkerlieden.

17. En de metalen kolommen die in des Heeren huys waren, en de basementen, en de metalen zee die in des Heeren huys was, hebben de Chaldeen gebroken,

en zy hebben al het metael van dien gedragen in Babylonien.

18. En de metalen potten, en de vleeschkrouwels, en de psalterspelen, en de schalen, en de mortierkens, en alle de metalen gereedschappen die in den dienst geweest waren, hebben zy weggenomen:

19. En de waterkruyken, en de vaten tot de reukofferande, en de schenkbekers, en de bekkens, en de kandelaers, en mortieren, en de kroezen: alle die gulden waren, gulden: en die zilveren waren, zilveren, heeft den kapiteyn des heyrs genomen:

20. Twee kolommen, en eene zee, twaelf metalen kalveren, die onder de basementen waren, die den koning Salomon gemaekt had in des Heeren huys: daer was geen getal des gewigts van alle deze vaten.

21. Maer van de kolommen, waren achttien cubitus lengte in eene kolom: en een zeelken van twaelf cubitus ging daer rondom: voorts was de dikte daeraf van vier vingeren, en binnen waren zy hol.

22. En op beyde waren metalen kapiteelen: de hoogte van het eene kapiteelken was van vyf cubitus: en daer waren ook nettekens en granaetappelen op de kroon in het ronde, allegader van metale. Desgelyks was het ook van de tweede kolom en de granaetappelen.

23. En daer waren zes en negentig granaetappelen nederwaerts hangende: en alle de honderd granaetappelen werden met nettekens omringd.

24. En den opperveldheer heeft genomen Saraias den eersten priester, en Sophonias den tweeden priester: en dry bewaerders des portaels.

25. En uyt de stad heeft hy genomen eenen gesneden man, die gezet was over de oorlogslieden: en zeven mannen van degene die des konings aenzigt zagen, die in de stad gevonden zyn: en den schryver den prins der krygsknechten, die de nieuwe ruyters proefde: en zestig mannen van den volke des lands, die gevonden zyn in het midden der stad.

26. En Nabuzardan den opperveldheer heeft ze genomen, en geleyd tot den koning van Babylonien in Reblatha.

27. En den koning van Babylonien heeft ze geslagen en gedood in Reblatha in het land van Emath: en Juda is weggevoerd uyt zynen lande.

28. Dit is het volk hetwelk Nabuchodonosor overgevoerd heeft: In het zevende jaer, dry duyzend dry en twintig Joden:

29. In het achttiende jaer van Nabuchodonosor van Jerusalem acht honderd twee en dertig zielen:

30. In het dry en twintigste jaer van Nabuchodonosor, heeft Nabuzardan den prins der oorlogen overgevoerd zeven honderd en vyf en veertig Joden zielen. Aldus waren alle de zielen vier duyzend zes honderd.

31. En het is geschied in het zeven en dertigste jaer des overvoerens van Joachin den koning van Juda, in de twaelfde maend, op den vyf en twintigsten dag der maend, dat Evilmerodach den koning van Babylonien in hetzelfde jaer zyns ryks, opgeheven heeft Joachin des konings van Juda hoofd, en heeft hem geleyd uyt des kerkers huys.

32. En hy heeft met hem goed gesproken, en hy heeft zynen troon gesteld boven de troonen der koningen, die by hem waren in Babylonien.

33. En hy heeft zyns kerkers kleederen veranderd, en hy at altyd brood voor hem alle de dagen zyns levens.

34. En zyne spyzen waren eeuwige spyzen die hem gegeven werden van den koning van Babylonien, gesteld tot elken dage byzonder, tot den dage zyner dood, alle de dagen zyns levens.

THRENI,

Dat is de beklagingen van JEREMIAS, die in het Hebreeuwsch genoemd worden CINOTH.

En het is geschied na dat Israël in de gevangenisse gebragt was, en Jerusalem verwoest was, dat Jeremias den profeet heeft gezeten al weenende en heeft geweend met dit klagelyk geween in Jerusalem, en met eenen bitteren moede zuchtende en schreyende gezeyd.

HET I. KAPITTEL.

1. *Aleph.* Hoe zit de stad vol volks alleen : hoe is de vrouwe der heydenen geworden als eene weduwe! de prinsesse der landschappen is geworden onder tribuet.

2. *Beth.* Weenende heeft zy geweend des nachts, en hare tranen zyn op hare wangen : daer is niemand die ze trooste uyt alle hare beminden : alle hare vrienden hebben haer versmaed, en zy zyn hare vyanden geworden.

3. *Ghimel.* Juda is verhuysd om de kwellinge en menigte der slavernye : hy heeft gewoond onder de heydenen, en hy heeft geene ruste gevonden : alle zyne vervolgers hebben hem achterhaeld tusschen de benaeuwdheden.

4. *Daleth.* De wegen van Sion treuren, om dat er geene zyn die ter hoogfeeste komen : alle hare poorten zyn verdorven: hare priesters zyn zuchtende : hare maegden mismaekt, en zy is verdrukt van bitterheyd.

5. *He.* Hare vyanden zyn geworden in het hoofd, hare vyanden zyn ryk geworden : want den Heer heeft op haer gesproken om de menigte van hare zonden : hare kleyne kinderen zyn in de gevangenisse geleyd, voor het aenzigt des vervolgers.

6. *Vau.* En van de dochter van Sion is alle hare schoonheyd weggegaen : hare prinsen zyn geworden als rammen die geene weyden vinden : en zy zyn weggegaen zonder sterkheyd voor het aenzigt des navolgers.

7. *Zain.* Jerusalem is gedachtig geweest der dagen haers lydens, en harer overtredinge, alle hunner lustige dingen die zy hadden van doen daepgen, als het volk viel in der vyanden hand, en dat er geen helper was : de vyanden hebben haer gezien, en hebben hare sabbatten bespot.

8. *Heth.* Jerusalem heeft eene zonde gezondigd, daerom is zy ongestadig geworden : alle die haer eerden hebben haer versmaed, want zy hebben hare versmaedheyd gezien : maer zy is zuchtende achterwaerts omgekeerd.

9. *Theth.* Hare vuyligheden zyn aen hare voeten, en zy is haers eynden niet gedachtig geweest : zy is krachtiglyk afgezet, geenen trooster hebbende : Heere ziet myn lyden, want den vyand is opgeregt.

10. *Iod.* Den vyand heeft zyne hand geleyd op alle hare kleynodien : want zy heeft gezien dat de heydenen gegaen waren in hare heyligste plaets, waeraf dat gy geboden hadt,dat zy in uwe vergaderinge niet komen zouden.

11. *Caph.* Al haer volk is zuchtende, en brood zoekende : zy hebben allerhande kostelykheden gegeven om spyze, om de ziel te vermaken. Ziet Heere en aenmerkt, dat ik snoode geworden ben.

12. *Lamed.* O gy allegader die voorbygaet over den weg, aenmerkt en beziet, of er eenige pyn is gelyk myne pyn : want hy heeft my als den wyngaerd afgesneden, zoo den Heer gesproken heeft in den dag van zyne razende gramschap.

13. *Mem.* Van de hoogte heeft hy vuer in myn gebeente gezonden, en hy heeft my geleerd : en hy heeft eene nette mynen voeten uytgespreyd, hy heeft my te rugge gestooten : hy heeft my verlaten gemaekt, dat ik dagelyks treuren moet.

14. *Nun.* Het jok van myne booshe-

den heeft gewaekt : zy zyn in zyne hand te gader gewonden, en geleyd op mynen hals : myne kracht is krank geworden : den Heer heeft my geleverd in de hand, waervan dat ik niet zal kunnen opstaen.

15. *Samech.* Den Heer heeft alle myne heerlyken weggenomen uyt het midden van my : hy heeft den tyd tegen my geroepen, dat hy myne uytverkorenen zoude vernielen : den Heer heeft de perse getreden der maegd der dochter van Juda.

16. *Ain.* Daerom ben ik weenende, en myne oog wateren voortbrengende : want den trooster myne ziel bekeerende is verre van my geworden : myne kinderen zyn verloren geworden, want den vyand heeft de overhand gekregen.

17. *Phe.* Sion heeft hare handen uytgestoken, daer is niemand die haer vertrooste : den Heer heeft tegen Jacob bevolen, rondom hare vyanden : Jerusalem is tusschen hen geworden als eene onreyne maenzuchtige vrouwe.

18. *Sadi.* Den Heer is regtveerdig, want ik heb zynen mond tot gramschap verwekt. Hoort toch, alle volken, en beziet myne pyne : myne maegden en myne jongelingen zyn in de gevangenisse weggegaen.

19. *Coph.* Ik heb myne vrienden geroepen, zy hebben my bedrogen : myne priesters en myne ouders zyn in de stad vernield : want zy hebben spyze voor zich gezocht, dat zy hunne ziele vermaken zouden.

20. *Res.* Heere, ziet dat ik gekweld worde, myn buyk is heel ontsteld : myn hert is omgekeerd in my zelven, want ik ben vol bitterheyd : buyten verslaet het zweerd, en het huys is desgelyks de dood.

21. *Sin.* Zy hebben gehoord dat ik verzucht, en daer is niemand die my vertrooste : alle myne vyanden hebben myn kwaed gehoord, zy zyn verblyd geweest, om dat gy het gedaen hebt : gy hebt den dag des troosts aengebragt, en zy zullen myns gelyk worden.

22. *Thau.* Laet al hun kwaed inkomen voor u : en snydt ze af gelyk gy my afgesneden hebt, om alle myne boosheden : want myne zuchtingen zyn veel, en myn hert is treurende.

HET II. KAPITTEL.

1. *Aleph.* Hoe heeft den Heer met eene donkerheyd in zyne razende gramschap de dochter van Sion overdekt : hoe heeft hy van den hemel ter aerde geworpen de edele vrouwe van Israël, en is niet gedachtig geweest des bankskens zyner voeten, in den dag zyner razende gramschap.

2. *Beth.* Den Heer heeft ter neder geworpen, en niet gespaerd alle de schoonheden van Jacob : hy heeft in zynen razenden toorn verdorven alle de vaste plaetsen der maegd van Juda, en hy heeft ze ter aerde geworpen : hy heeft haer ryk besmet, en hare prinsen.

3. *Ghimel.* Hy heeft in de gramschap van den razenden toorn gebroken al den hoorn van Israël : hy heeft zyne regterhand achterwaerts afgekeerd, van des vyands aenzigt : en hy heeft in Jacob ontstoken als een vuer der vlamme al rondom verslindende.

4. *Daleth.* Hy heeft zynen boog gespannen als een vyand, hy heeft zyne regterhand vastgemaekt als een tegenpartyder : en hy heeft gedood al dat schoon om zien was in des dochters van Sion tabernakel, hy heeft als een vuer zyne verbolgenheyd uytgestort.

5. *He.* Den Heer is geworden als een vyand : hy heeft Israël nedergeworpen, hy heeft alle hare vesten nedergeworpen : hy heeft hare vaste plaetsen verdorven, en hy heeft in de dochter van Juda vervuld den verootmoedigden man, en de verootmoedigde vrouw.

6. *Vau.* En hy heeft zyne tent als eenen hof verstrooyd, hy heeft zyn tabernakel verdorven : den Heer heeft in Sion den Sabbat en den feestdag laten vergeten : en tot verwyt gesteld, en tot verbolgenheyd van zyne razende gramschap den koning en den priester.

7. *Zain.* Den Heer heeft zynen autaer verstooten, hy heeft zyne heyligmakinge vermaledyd : hy heeft in des vyands hand geleverd de muren van haren toorn : zy hebben eene stemme gegeven in des Heeren huys, als in den hoogen feestdag.

8. *Heth.* Den Heer heeft gedacht te verderven den muer der dochter van Sion : hy heeft zyn zeelken uytgespannen, en hy heeft zyne hand niet afgekeerd van de verderfenisse : en het voorge-

weer des muers heeft getreurd, en den muer is te zamen ook gebroken.

9. *Theth*. Hare poorten zyn in de aerde gezonken: hy heeft hare grendelen verdorven en vernield: haren koning en hare prinsen onder de heydenen: daer is geene wet, en hare profeten hebben geen visioen van den Heer gevonden.

10. *Iod*. Zy hebben op de aerde gezeten, de ouders der dochter van Sion hebben te zamen gezwegen: zy hebben met assche hunne hoofden besproeyd, zy zyn met hairen kleederen omgord, de maegden van Jerusalem hebben hare hoofden ter aerde nedergeslagen.

11. *Caph*. Myne oogen falgeerden door de tranen, myne binnenste zyn heel ontsteld: myne lever is uytgestort op de aerde over de vernielinge van de dochter myns volks, als het kleyne kind, en den zuygeling verging in de straten der stad.

12. *Lamed*. Zy zeyden tot hunne moeders: Waer is de tarwe en den wyn? als zy vergingen als gewonden in de straten der stad: als zy den geest gaven in hunner moeders schoot.

13. *Mem*. By wien zal ik u gelyken? of wien zal ik u gelyk maken gy dochter van Jerusalem: wien zal ik u vergelyken en troosten gy maegd dochter van Sion? want uwe verniding is groot gelyk de zee: wie zal u genezen?

14. *Nun*. Uwe profeten hebben u valsche en dwaze dingen gezien, noch zy ontdekten uwe boosheyd, dat zy u tot penitentie verwekken zouden: maer zy hebben u gezien valsche opnemingen en uytdryvingen.

15. *Samech*. Alle die voorbygaen over den weg, hebben over u de handen te zamen geslagen: zy hebben gespot en hun hoofd geschud over de dochter van Jerusalem, zeggende: Is dit de stad van volkomene schoonheyd, de blydschap van geheel aerdryk?

16. *Phe*. Alle uwe vyanden hebben hunnen mond opengedaen op u: zy hebben gespot, en met hunne tanden gekryseld, en gezeyd: Wy zullen ze verslinden: ziet, dit is den dag denwelken wy verwachten: wy hebben hem gevonden, wy hebben hem gezien.

17. *Ain*. Den Heer heeft gedaen dat hy gedacht heeft, hy heeft zyn woord volbragt dat hy bevolen had van de oude dagen: hy heeft u verdorven, en hy heeft u niet gespaerd, en hy heeft uwen vyand over u verblyd, en hy heeft den hoorn uwer vyanden verheven.

18. *Sadi*. Hun hert heeft tot den Heer geroepen op de muren der dochter van Sion: Brengt tranen voort als eene beek des daegs, en des nachts: geeft u zelven geene ruste, noch laet den appel uwer oogen zwygen.

19. *Coph*. Staet op, looft in den nacht in het beginsel der waken: stort uw hert uyt gelyk water voor des Heeren aenschyn: heft uwe handen op tot hem voor de ziel uwer kleyne kinderen, die in den honger gestorven zyn, in het hoofd van alle scheywegen.

20. *Res*. Ziet Heere, en aenmerkt wien gy alzoo afgesneden hebt: zullen dan de vrouwen hunne vrucht eten, de kleyne kinderen van de mate eener palme? wordt den priester en profeet doodgeslagen in de heylige plaetse des Heeren?

21. *Sin*. Het kind en den ouden man hebben op de aerde buyten gelegen: myne maegden en myne jongelingen zyn gevallen met den zweerde: gy hebt ze gedood op den dag uwer razende gramschap: gy hebt ze geslagen, en niet ontfermt.

22. *Thau*. Gy hebt ze geroepen als tot eenen hoogelyken feestdag die my vervaren zouden van rondom, en daer is niemand geweest, in den dag des Heeren gramschap, die het ontvlieden mogt en achtergelaten werd: die ik opgevoed heb en overgebragt, deze heeft myn vyand vernield.

HET III. KAPITTEL.

1. *Aleph*. Ik ben een man ziende myne armoede in de roede zyner verbolgenheyd.

2. *Aleph*. Hy heeft my gedreven, en gebragt in de duysternisse en niet in het licht.

3. *Aleph*. Hy heeft zyne hand tegen my ganschelyk gekeerd, en omgekeerd doorgaens.

4. *Beth*. Hy heeft myne huyd en myn vleesch oud gemaekt, myne gebeenten heeft hy heel gebroken.

5. *Beth*. Hy heeft in mynen omgang getimmerd, en hy heeft my omvangen met galle en arbeyd.

6. *Beth*. Hy heeft my in duystere plaetsen gesteld, als de eeuwige dooden.

7. *Ghimel.* Hy heeft tegen my rondom getimmerd, dat ik niet uytgaen zoude: hy heeft mynen vetere bezwaerd.

8. *Ghimel.* Maer als ik geroepen heb, en gebeden, zoo heeft hy myn gebed uytgesloten.

9. *Ghimel.* Hy heeft myne wegen besloten met vierkantige steenen, hy heeft myne wegen omgeworpen.

10. *Daleth.* Hy is my geworden een beer, lagen leggende: een leeuw in verborgene plaetsen.

11. *Daleth.* Hy heeft myne wegen omgekeerd, en hy heeft my heel gebroken: en hy heeft my verlaten gemaekt.

12. *Daleth.* Hy heeft zynen boog gespannen, en my gesteld als een teeken tegen den pyl, om daer naer te schieten.

13. *He.* Hy heeft in myne nieren gezonden de dochteren van zynen pylkooker.

14. *He.* Ik ben tot eenen spot geworden alle mynen volke, hun zang alle den dag.

15. *He.* Hy heeft my met bitterheden vervuld, hy heeft my met alsem dronken gemaekt.

16. *Vau.* En hy heeft myne tanden by getalle gebroken, hy heeft my met assche gespysd.

17. *Vau.* En myne ziel is verstooten geweest van den vrede: ik heb de goede dingen vergeten.

18. *Vau.* En ik heb gezeyd: Myn eynde is vergaen, en myne hoop van den Heer.

19. *Zain.* Weest gedachtig myner armoede, en myner overtredinge, des alsems, en der galle.

20. *Zain.* Met eene gedenkenisse zal ik gedenken, en myne ziel zal in my verdwynen.

21. *Zain.* Dit herdenkende in myn hert, daerom zal ik hopen.

22. *Heth.* Des Heeren bermhertigheden zyn het dat wy niet heel verdaen zyn: want zyne bermhertigheden hebben niet gefalgeerd.

23. *Heth.* Ik weet vroeg in den dageraed, uwe trouw is groot.

24. *Heth.* Myn deel is den Heer, heeft myne ziel gezeyd: Daerom zal ik hem verbeyden.

25. *Teth.* Den Heer is goed dengenen die in hem hopen, der ziele die hem zoekt.

26. *Teth.* Het is goed met stilligheyd te verwachten Gods zaligheyd.

27. *Teth.* Het is den man goed, als hy het jok gedragen heeft van zyne jongheyd.

28. *Iod.* Hy zal alleen zitten en zwygen: want hy heeft het op zich geheven.

29. *Iod.* Hy zal in het stof zynen mond stellen, of er by aventure eenige hoop ware.

30. *Iod.* Hy zal dengenen die hem slaet de wange bieden, hy zal met versmaedheden verzaed worden.

31. *Caph.* Want den Heer zal in der eeuwigheyd niet verstooten.

32. *Caph.* Want heeft hy verworpen, zoo zal hy ook ontfermen, naer de menigvuldigheyd zyner bermhertigheden.

33. *Caph.* Want hy vernedert noch verwerpt geerne de kinderen der menschen,

34. *Lamed.* Om dat hy onder zyne voeten zoude vertreden alle de gevangenen der aerde,

35. *Lamed.* Om dat hy des mans oordeel zoude afwyken, voor het aenschouwen van des Allerhoogsten aenzigt.

36. *Lamed.* Om dat hy den mensch verkeeren zoude in zyn oordeel, den Heer heeft het niet geweten.

37. *Mem.* Wie is dezen die gezeyd heeft dat men het doen zoude, als het den Heer niet beval?

38. *Mem.* Zullen uyt des Allerhoogsten mond noch goede noch kwade dingen komen?

39. *Mem.* Wat heeft den levenden mensch gemurmureed, den man voor zyne zonden?

40. *Nun.* Laet ons onze wegen onderzoeken en laet ons zoeken, en tot den Heer nederkeeren.

41. *Nun.* Laet ons onze herten opheffen met de handen tot den Heer naer de hemelen.

42. *Nun.* Wy hebben boosselyk gedaen, en tot gramschap verwekt: daerom zyt gy onverbiddelyk.

43. *Samech.* Gy hebt ons in de razende gramschap overdekt en geslagen: en hebt gedood, en niet gespaerd.

44. *Samech.* Gy hebt tegen u eene wolk geteld, om dat het gebed niet doorgaen oude.

45. *Samech.* Gy hebt my gesteld tot eene uytroeyinge en verwerpinge in het midden er volken.

46. *Phe.* Alle de vyanden hebben op ons hunnen mond opengedaen.

47. *Phe.* De profetie is ons geworden een vreeze en een strik, en eene vernieling.

48. *Phe.* Myne oogen loopen als waterbeken, in de vernieling van de dochter myns volks.

49. *Ain.* Myne oog is gepynigd, en heeft niet gezwegen, om dat er geene rust was.

50. *Ain.* Tot dat den Heer aenzag, en van de hemelen zag.

51. *Ain.* Myne oog heeft myne ziel beroofd in alle de dochteren myner stad.

52. *Sadi.* Met der jagt hebben myne vyanden my gevangen als eenen vogel, zonder zake.

53. *Sadi.* Myn leven is in den put gevallen, en zy hebben eenen steen op my geleyd.

54. *Sadi.* De wateren zyn over myn hoofd gevloeyd : ik heb gezeyd : Ik ben verdorven.

55. *Coph.* Ik heb uwen naem aengeroepen Heere, van den uytersten poel.

56. *Coph.* Gy hebt myne stemme gehoord : keert uw aenzigt niet af van myn verzuchten, en van myn roepen.

57. *Coph.* Gy zyt naby gekomen in den dag als ik u aengeroepen heb, gy hebt gezeyd : Vreest niet.

58. *Res.* Heere, gy hebt de zaek myner ziel geoordeeld, gy verlosser myner ziele.

59. *Res.* Heere, gy hebt hunne ongeregtigheyd gezien tegen my : oordeelt myn oordeel.

60. *Res.* Gy hebt alle de razende gramschap gezien, alle hunne gedachten tegen my.

61. *Sin.* Heere, gy hebt al hun verwyt gehoord, alle hunne gedachten tegen my.

62. *Sin.* De lippen dergene die tegen my opstaen ; en hunne gedachten tegen my al den dag.

63. *Sin,* Ziet hunne en zitting hun weder opstaen, ik ben hun psalterzang.

64. *Thau.* Heere, gy zult hun vergelding geven, naer de werken hunner handen.

65. *Thau.* Gy zult hun geven den schild des herten, uwen arbeyd.

66. *Thau.* Gy zult ze vervolgen in de razende gramschap, en gy zult ze vernielen van onder den hemel Heere.

HET IV. KAPITTEL.

1. *Aleph.* Hoe is het goud verduysterd, hoe is de beste verwe veranderd, hoe zyn de steenen der allerheyligste plaetse verstrooyd in het hoofd van alle straten?

2. *Beth.* De heerlyke kinderen van Sion, en gekleed met den besten goude, hoe zyn zy geacht voor aerden vaten, het werk van eens potbakkers hand?

3. *Ghimel.* Maer de lamien hebben de borst gebloot, zy hebben hunne jongskens gezoogd : de dochter myns volks is wreed, als een struys in de woestyne.

4. *Daleth.* De tonge van den zuygenden kinde, heeft gekleefd aen zyn gehemelte in den dorst : de kleyne kinderen hebben brood geeyscht, en daer was niemand die het hun brak.

5. *He.* Die wellustiglyk aten, zyn gestorven in de wegen : die in geel zyden kleederen opgevoed werden, moesten in den drek liggen.

6. *Vau.* En de boosheyd van myns volks dochter is meerder geworden dan de zonde der Sodomiten, die omgeworpen is in eenen oogenblik, en aen haer heeft men geene handen geleyd.

7. *Zain.* Hare Nazareen zyn witter geworden dan sneeuw, blinkender dan oud ivoor, schooner dan saffieren.

8. *Heth.* Hun aenzigt is zwarter geworden dan kolen, en zy zyn niet bekend geweest in de straten : hunne huyd heeft aen hun gebeente gekleefd : zy is verdroogd, en geworden als een hout.

9. *Teth.* Beter ware het den verslagenen met den zweerde, dan die gedood waren met den honger : want deze zyn verdwenen, verteerd wezende van de onvruchtbaerheyd der aerde.

10. *Jod.* De handen der bermhertige vrouwen hebben hare kinderen gekookt : zy zyn hare spyze geworden in de bederfenisse van de dochter myns volks.

11. *Caph.* Den Heer heeft zyne razende gramschap volbragt, hy heeft den toorn van zyne verbolgenheyd ontstoken : en hy heeft een vuer gestort in Sion, en dat heeft hare fondamenten verslonden.

12. *Lamed.* De koningen der aerde, en alle de bewooners der wereld hebben niet geloofd dat den tegenpartyder en vyand inkomen zoude door de poorten van Jerusalem :

13. *Mem.* Om de zonden van hare profeten en om de boosheden van hare priesters, die in het midden van haer het regtveerdig bloed uytgestort hebben.

14. *Nun.* Zy hebben blind gewandeld in de straten, zy zyn met bloede besmet :

en als zy het niet mogten, zoo hebben zy hunne slippen gehouden.

15. *Samech.* Gaet weg gy besmetten, hebben zy tot hen geroepen : gaet weg, gaet van hier, wilt niet raken : want zy hebben voorwaer gekeven, en zyn beroerd geweest : zy hebben onder de heydenen gezeyd : Hy zal voortaen daer niet toe doen om meer te woonen met hen.

16. *Phe.* Des Heeren aenzigt heeft ze gedeyld, hy zal er niet toe doen dat hy ze aenzie : voor der priesteren aenzigten hebben zy zich niet geschaemd, noch der ouderen hebben zy ontfermt.

17. *Ain.* Als wy nog heel staende waren, zoo hebben onze oogen ons begeven tot onze ydele hulpe, als wy neerstiglyk aenmerkten tot den volke, dat niet behouden mogt.

18. *Sadi.* Onze voetstappen hebben geslipperd in den weg van onze straten, ons eynde is naby gekomen : onze dagen zyn voleynd, want ons eynde is gekomen.

19. *Coph.* Onze vervolgers zyn rasscher geweest dan de arenden des hemels: op de bergen hebben zy ons vervolgd, in de woestyne hebben zy ons lagen geleyd.

20. *Res.* Den geest onzes monds Christus den Heere is gevangen in onze zonden : denwelken wy gezeyd hebben : In uwe schaduwe zullen wy leven onder de heydenen.

21. *Sin.* Verblydt u, en weest vrolyk dochter van Edom, die daer woont in het land van Hus : tot u zal den kelk ook komen, gy zult dronken gemaekt worden, en gebloot worden.

22. *Thau.* Uwe boosheyd is volbragt dochter van Sion, hy zal voorts daer niet meer toe doen om u te vervoeren : hy heeft uwe boosheyd bezocht dochter van Edom, hy heeft uwe zonden ontdekt.

HET V. KAPITTEL.

Jeremias gebed.

1. Gedenkt Heere, wat ons geschied is : aenmerkt, en ziet onze versmaedheyd.

2. Onze erfenisse is gekeerd tot de vreemden, onze huyzen tot de buytenlieden.

3. Wy zyn weezen geworden zonder vader, onze moeders gelyk weduwen.

4. Ons water hebben wy om geld gedronken : ons hout hebben wy om prys gekocht.

5. Met onze nekken werden wy gedreven, den vermoeyden werd geene rust gegeven.

6. Wy hebben Egypten de hand gegeven, en den Assyriers dat wy zouden met broode verzaed worden.

7. Onze vaders hebben gezondigd, en zy zyn niet : en wy hebben hunne boosheden gedragen.

8. De knechten hebben over ons heerschappy gehad : daer is niemand geweest die uyt hunne hand verlossen zoude.

9. In onze zielen haelden wy brood voor ons, van het aenzigt des zweerds in de woestyne.

10. Onze huyd is als een oven verbrand, van het aenzigt der onwederen des hongers.

11. Zy hebben de vrouwen vernederd in Sion, en de maegden in de steden van Juda.

12. De prinsen zyn met der hand gehangen : en de aenzigten der ouderen hebben zy niet geëerd.

13. De jongelingen hebben zy onzuyverlyk misbruykt : en de kinderen zyn door het hout gevallen.

14. De ouders zyn vergaen in de poorten : en de jongelingen van den dans der zangers.

15. De blydschap onzes herten is vergaen : onzen dans is in geween verkeerd.

16. De kroone onzes hoofds is gevallen: wee ons, want wy gezondigd hebben.

17. Daerom is ons hert treurig geworden, daerom zyn onze oogen verduysterd:

18. Om den berg van Sion, want hy heel verdorven is, de vossen hebben op hem gewandeld.

19. Maer gy Heere zult in der eeuwigheyd blyven, uw stoel van geslachte tot geslachte.

20. Waerom vergeet gy ons in der eeuwigheyd? zult gy ons verlaten in de langheyd der dagen?

21. Bekeert ons Heere tot u, en wy zullen bekeerd worden : vernieuwt onze dagen, als van het beginsel.

22. Maer gy hebt ons wegwerpende verstooten, gy zyt tegen ons zeer verstoord.

DEN PROFEET
EZECHIEL.

HET I. KAPITTEL.

Den tyd in denwelk en Ezechiel begon te profeteren, en Gods visioenen te zien.

1. En het is geschied in het dertigste jaer, in de vierde maend, in den vyfden dag der maend, als ik was in het midden der gevangenen by den vloed Chobar, dat de hemelen geopend zyn, en ik heb Gods visioenen gezien.
2. In de vyfde maend, dit is het vyfde jaer van des konings Joachins overvoeringe,
3. Is het woord des Heeren gedaen tot Ezechiel den zoon Busi, den priester in der Chaldeen land, nevens den vloed Chobar: en de hand des Heeren is aldaer op hem geschied.
4. En ik heb gezien, en ziet daer kwam een stormende wind van het noorden: en eene groote wolk, en een inwoelende vuer, en een klaer schynsel rondom van dien: en van zyn midden was als eene gedaente van klaer blinkende metael, dat is uyt het midden des vuers:
5. En uyt zyn midden was eene gelykenis van vier dieren: en dit was de gedaente van die, de gelykenisse des menschen was in hen.
6. En elk had vier aenzigten, en elk vier vleugelen.
7. En hunne voeten waren regte voeten, en de plante van hunne voeten was als de plante van eens kalfs voet, en geynsteren als de gedaente van gloeyende metael.
8. En menschen handen waren onder hunne vleugelen aen de vier zyden: en zy hadden aenzigten en vleugelen aen vier zyden.
9. En hunne vleugelen waren te zamen gevoegd des eenen tot den anderen. Zy keerden niet wederom als zy voortgingen: maer een iegelyk ging voor zyn aenzigt.
10. En de gelykenisse van hunne aenzigten was: eens menschen aenzigt, en eens leeuwen aenzigt aen de regter zyde van hen vieren: maer eens ossen aenzigt was aen de slinker zyde van hen vieren, en des arends aenzigt was boven hen vieren.
11. En hunne aenzigten, en hunne vleugelen waren boven uytgestrekt: de twee vleugelen van elk dier werden te zamen gevoegd, en de twee bedekten hunne ligchamen:
12. En een iegelyk van hen wandelde voor zyn aenzigt: waer dat het dryven des geests was, derwaerts gingen zy, en zy keerden niet wederom, als zy wandelden.
13. En de gelykenisse der dieren, en hunne gedaente was als van brandende kolen des vuers, en als de gedaente van lampen. Dit was het al omloopende gezigte in het midden der dieren, eene klaerheyd der vuers, en uyt den vure eenen bliksem uytkomende.
14. En de dieren gingen, en keerden wederom in de gelykenisse van eenen schynenden bliksem.
15. En toen ik de dieren zag, zoo openbaerde daer een rad op de aerde nevens de dieren, hebbende vier aenzigten.
16. En de gedaente der raderen, en hun werk was als eene gedaente der zee: en de gelykenisse van hen vieren was een: en hunne gedaente en werken waren als of het een rad ware in het midden van het andere rad.
17. Aen hunne vier zyden gingen zy al gaende: en zy keerden niet wederom als zy wandelden.

18. En in de raderen was ook eene lengte, en eene hoogte, en eene vervaerlyke gedaente : en het heel ligchaem was vol oogen in den omgang van hen vieren.

19. En als de dieren wandelden, zoo wandelden de raderen ook te zamen nevens die : en als de dieren van de aerde geheven werden, zoo werden de raderen ook te zamen opgeheven.

20. Zoo waer henen den geest ging, als den geest derwaerts ging, zoo werden de raderen ook te zamen opgeheven, hem volgende : want den geest des levens was in de raderen.

21. Met de gaenden gingen zy, en met de staenden stonden zy : en met de verhevenen van de aerde werden de raderen te zamen ook opgeheven, volgende die : want den geest des levens was in de raderen.

22. En op de hoofden der dieren was eene gelykenisse van het firmament, als de gedaente van een vervaerlyk kristal, en uytgestrekt op hunne hoofden van boven.

23. Maer onder het firmament waren hunne regte vleugelen des eenen aen het andere : een iegelyk bedekte met twee vleugelen zyn ligchaem, en het andere werd desgelyks bedekt.

24. En ik hoorde het geluyd der vleugelen, als het geluyd van veel wateren, als het geluyd van den hoogen God : als zy wandelden, het was als een geluyd van eene menigte, als het geluyd van heyrlegeren. En als zy stonden zoo werden hunne vleugelen nederwaerts gelaten.

25. Want als de stemme gedaen werd op het firmament, hetwelk op hun hoofd was, zoo stonden zy, en lieten hunne vleugelen nederwaerts zinken.

26. En op het firmament, dat boven was op hunne hoofden, was gelyk de gedaente van den saffiersteen, de gelykenisse van den troon : en op de gelykenisse van den troon was de gelykenisse als de gedaente van eenen mensch van boven.

27. En ik heb gezien als de gedaente des blinkenden fyn metaels, als de gedaente des vuers, van binnen dat, al rondom : van zyne lendenen en van daer opwaerts, en van zyne lendenen tot beneden toe, heb ik gezien als eene gedaente eens blinkende vuers in het ronde :

28. Gelyk de gedaente van den regenboog als hy in de wolke is in den dag des regens, dit was de gedaente der blinkende klaerheyd al rondom.

HET II. KAPITTEL.

Den profeet wordt versterkt om de wederspannige kinderen van Israël te straffen, en hem wordt bevolen te eten den boek die buyten en binnen geschreven was, in den welken waren beklagingen, een liedeken, en wee.

1. Dit was het gezigte van de gelykenisse der glorie des Heeren, en ik heb het gezien, en ben gevallen op myn aenzigt, en ik heb gehoord de stemme van eenen die tot my sprak. En hy heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen staet op uwe voeten, en ik zal met u spreken.

2. En den geest is in my gegaen na dat hy tot my gesproken had, en hy heeft my op myne voeten gesteld : en ik heb eenen gehoord tot my sprekende,

3. En zeggende : Zoon des menschen ik zend u tot de kinderen van Israël, tot de afscheydige lieden, die van my gescheyden zyn : hunne vaderen hebben myn verbond overtreden tot op dezen dag toe.

4. En het zyn kinderen van hard aenzigt en ontemmelyk van herte, tot de welke ik u zende, en gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heere God :

5. Of zy het by aventure hoorden, en of zy by aventure ophielden, want het is een kreytende huys : en zy zullen weten dat er een profeet geweest is in het midden van hen.

6. Daerom gy zoon des menschen vreest hen niet, noch ontziet hunne woorden : want de ongeloovigen en verkeerders zyn met u, en gy woont met schorpioenen : vreest hunne woorden niet, noch ontziet hunne aenzigten : want het is een kreytende huys.

7. Daerom zult gy myne woorden tot hen spreken, of zy by aventure hoorden en ophielden : want zy zyn kreyters.

8. Maer gy zoon des menschen hoort al dat ik tot u spreek : en wilt niet kreytende zyn, gelyk het kreytende huys is : doet uwen mond open, en eet al dat ik u geef.

9. En ik heb gezien, en ziet daer was eene hand tot my gezonden in dewelke was een ongevouwen boek : en hy heeft

hem voor my opengedaen, denwelken was geschreven binnen en buyten: en daerin waren geschreven beklagingen, en een lied, en wee.

HET III. KAPITTEL.

Als den profeet het boek geëten heeft, zoo krygt hy een aenzigt als eenen diamant, om te straffen zonder vreeze de zonden, en hoe hy gesteld wordt als een wachter op het huys van Israël.

1. En hy heeft tot my gezeyd: Zoon des menschen eet al dat gy vindt: eet dezen boek, en gaende spreekt tot de kinderen van Israël.

2. En ik heb mynen mond opengedaen, en hy heeft my gespysd met dien boek:

3. En hy heeft tot my gezeyd: Zoon des menschen, uw buyk zal eten, en uwe binnensten zullen vervuld worden met dezen boek, denwelken ik u geef. En ik heb hem geëten: en hy is in mynen mond geworden zoet als honig.

4. En hy heeft tot my gezeyd: Zoon des menschen, gaet tot den huyze van Israël, en gy zult myne woorden spreken tot hen.

5. Want gy wordt niet gezonden tot een volk van diepe reden, en van onbekende tale, tot het huys van Israël:

6. Noch tot vele volken van diepe reden, en van onbekende tale, derwelker reden gy niet zoudt kunnen gehooren: en al ware het alzoo dat gy tot die gezonden wierdt, zy zouden u hooren.

7. Maer het huys van Israël wilt u niet hooren: want zy willen my niet hooren: want al het huys van Israël is van onschamelen voorhoofde, en hard van herte.

8. Ziet ik heb uw aenzigt gemaekt magtiger dan hun aenzigt, en uw voorhoofd harder dan hun voorhoofd.

9. Als eenen diamant en als eenen key heb ik uw aenzigt gegeven: vreest hen niet, noch weest vervaerd van hun aenzigt: want het is een kreytende huys.

10. En hy heeft tot my gezeyd: Zoon des menschen, alle myne woorden, die ik tot u spreek, neemt aen in uw hert, en hoort ze met uwe ooren:

11. En gaet henen, en gaet binnen tot het overgevoerde volk tot de kinderen uws volks, en gy zult tot hen spreken, en hun zeggen: Dit zegt den Heer God: of zy by aventure hoorden en rustten.

12. En den geest heeft my opgenomen, en ik heb achter my gehoord eene stemme van eene groote beroerte: Gebenedyd zy de glorie des Heeren van hare plaetse.

13. En het ruyschen der vleugelen van de dieren slaende den eenen tegen den anderen, en het gedruysch der raderen volgende de dieren, en het geruchte van eene groote beroerte.

14. En den geest heeft my opgeheven, en opgenomen: en ik ben weggegaen al bitter in de verbolgenheyd myns geests: want des Heeren hand was met my, versterkende my.

15. En ik ben gekomen tot het overgevoerde volk, tot den hoop der nieuwe korenvruchten, tot degene die woonden by den vloed Chobar, en ik heb gezeten daer die zaten: en ik ben daer gebleven zeven dagen, treurende in het midden van hen.

16. En als de zeven dagen verleden waren, zoo is het woord des Heeren tot my geschied, zeggende:

17. Zoon des menschen ik heb u tot eenen wachter gegeven den huyze van Israël: en gy zult van mynen mond het woord hooren, en gy zult hun dat verkondigen uyt my.

18. Is het by alzoo dat ik tot den ongoddelyken zegge: Gy zult de dood sterven: dat gy hem dat niet verkondigt, noch ook spreekt, dat hy zich afkeere van zynen ongoddelyken weg, en leve: zoo zal denzelven ongoddelyken in zyne boosheyd sterven, maer zyn bloed zal ik van uwe hand verzoeken.

19. Maer is het dat gy den ongoddelyken verkondigt, en dat hy niet bekeerd wordt van zyne ongoddelykheyd, en van zynen ongoddelyken weg: zoo zal hy voorwaer in zyne boosheyd sterven: maer gy hebt uwe ziel verlost.

20. Maer ook is het dat den regtveerdigen afgekeerd zynde van zyne regtveerdigheyd, en ongeregtigheyd doet: zoo zal ik een struyksel voor hem stellen, hy zal sterven, om dat gy het hem niet gewaerschouwd hebt: hy zal in zyne zonde sterven, en zyne regtveerdigheden, die hy gedaen heeft, zullen in geene gedenkenisse wezen: maer zyn bloed zal ik van uwe hand vereyschen.

21. Maer is het dat gy den regtveerdigen verkondigt, dat den regtveerdigen

niet zondige, en is het dat hy niet zondigt : zoo zal hy levende leven, om dat gy het hem verkondigd hebt, en gy hebt uwe ziel verlost.

22. En de hand des Heeren is op my geworden, en hy heeft tot my gezeyd : Opstaende gaet uyt in het veld, en daer zal ik met u spreken.

23. En ik opstaende ben uytgegaen op het veld : en ziet de glorie des Heeren stond daer, gelyk de glorie die ik gezien heb by den vloed Chobar : en ik ben gevallen op myn aenzigt.

24. En den geest is in my gegaen, en hy heeft my gesteld op myne voeten : en hy heeft my gesproken en gezeyd tot my : Gaet binnen, en besluyt u in het midden uws huys.

25. En gy zoon des menschen, ziet u zyn gegeven banden, en zy zullen u daermede binden : en gy zult niet uytgaen uyt het midden van hen.

26. En uwe tonge zal ik doen kleven aen uw gehemelte, en gy zult stom zyn, en niet als een berispende man : want het is een kreytende huys.

27. Maer als ik u zal toegesproken hebben, zoo zal ik uwen mond opendoen, en gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer God : Wie hoort, die hoore : en wie rust, die ruste : want het is een kreytende huys.

HET IV. KAPITTEL.

Den profeet wordt bevolen te vertoonen het beleg van Jerusalem. En te slapen op zyne slinker-zyde dry honderd en negentig dagen, en op de regter veertig. En zich zelven williglyk spyze te bereyden, door hetwelk hy beteekent de deerlykheyd des belegs.

1. En gy zoon des menschen, neemt u eenen gebakken steen, en gy zult dien stellen voor u : en gy zult daerop beschryven de stad Jerusalem.

2. En gy zult tegen haer ordineren eene belegging, en gy zult bolwerken opregten, en eenen wal te hoope dragen, en gy zult tegen haer heyrlegeren maken, en gy zult tegen haer de instrumenten stellen in het ronde, om de muren te breken.

3. En neemt u eene yzeren roostpanne, en gy zult die stellen tot eenen yzeren muer tusschen u, en tusschen de stad : en gy zult uw aenzigt vast stellen tegen haer, en zy zal wezen tot eene beleggingе, en gy zult ze omringen : dit is een teeken den huyze van Israël.

4. En gy zult slapen op uwe slinker zyde, en gy zult de boosheden des huys van Israël stellen op dat getal der dagen, in dewelke gy daerop slapen zult, en gy zult hunne ongeregtigheyd aennemen.

5. En ik heb u de jaren van hunne ongeregtigheyd gegeven, in het getal der dagen dry honderd en negentig dagen : en gy zult de ongeregtigheyd des huys van Israël dragen.

6. En als gy deze dingen zult volbragt hebben, zoo zult gy slapen op uwe regter zyde, ten tweede male : en gy zult aennemen de ongeregtigheyd des huys van Juda veertig dagen. Eenen dag voor een jaer, eenen dag, zeg ik, voor een jaer heb ik u gegeven.

7. En gy zult uw aenzigt keeren tot de belegging van Jerusalem, en uw arm zal uytgestrekt worden : en gy zult profeteren tegen haer.

8. Ziet ik heb u omvangen met banden : en gy zult u niet omkeeren van de eene zyde op de andere zyde, tot dat gy volbrengt de dagen van uwe beleggingе.

9. En gy neemt voor u tarwe, en gerste, en boonen, linsen, en milien zaed, en vitzen : en gy zult die werpen in eenen pot, en gy zult voor u brooden maken naer het getal der dagen, in de welke gy slapen zult op uwe zyde : dry honderd en negentig dagen zult gy dat eten.

10. En uwe spyze die gy eten zult, zal wezen in gewigte twintig stateren des daegs : van den eenen tyd tot den anderen tyd zult gy dat eten.

11. En het water zult gy by eene mate drinken, het zesde deel van eene hinmate : van den eenen tyd tot den anderen tyd zult gy dit drinken.

12. En gy zult dat eten als een gersten brood onder de assche gebakken : en met den drek, die uyt den mensch gaet, zult gy dat overdekken voor hunne oogen.

13. En den Heer heeft gezeyd : Alzoo zullen de kinderen van Israël hun brood eten, besmet onder de heydenen, tot de welke ik ze uytdryven zal.

14. En ik heb gezeyd : Ay, ay, ay Heere God, ziet myne ziel is niet besmet, en ik heb geene doode prye van zelfs

gestorven, of van de beesten verscheurd, geëten, van myne kindschheyd tot nu toe, en geen onreyn vleesch is in mynen mond gegaen.

15. En hy heeft tot my gezeyd : Ziet ik heb u ossen mest gegeven voor menschelyken drek : en gy zult uw brood daerin maken.

16. En hy heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen : Ziet ik zal den staf des broods breken in Jerusalem : en zy zullen het brood eten by gewigte, en in zorgvuldigheden : en het water zullen zy by eene mate, en in benaeuwdheden drinken :

17. Opdat, wanneer het brood en het water falgeren zal, een iegelyk valle tegen zynen broeder : en dat zy verdwynen in hunne boosheden.

HET V. KAPITTEL.

Hoe hy betoont by eene andere figure zyns hairs, dat de Joden met den zweerde, pestilentie en honger vergaen zullen, en dat zy een spot der heydenen zyn zullen.

1. En gy zoon des menschen neemt u een scherp zweerd, hair scherende : en zult dat doen gaen over uw hoofd en over uwen baerd : en gy zult tot u nemen eene weegschale, en gy zult ze deylen.

2. Het derdedeel zult gy met den vure verbranden in het midden der stad, naer het volbrengen van de dagen der beleggingе : en gy zult het derdedeel tot u nemen, en gy zult dat met den zweerde in stukken houwen rondom de stad : maer het andere derdedeel zult gy in den wind verstrooyen, en ik zal het zweerd daerna bloot maken.

3. En gy zult daeraf nemen een kleyn getal : en gy zult die binden in het uyterste van uwen mantel.

4. En van die zult gy wederom nemen, en gy zult ze werpen in het midden des vuers, en gy zult ze met den vure verbranden : en daeruyt zal een vuer komen in het geheel huys van Israël.

5. Dit zegt den Heer God : Dit is Jerusalem, in het midden der heydenen heb ik ze gesteld, en rondom haer de landen.

6. En zy heeft myne oordeelen versmaed, dat zy nog ongoddelyker zyn zoude dan de heydenen ; en myne geboden heeft zy versmaed meer dan de landen die rondom haer zyn : want zy hebben myne oordeelen verworpen, en in myne geboden hebben zy niet gewandeld.

7. Daerom dit zegt den Heer God : Want gy de heydenen te boven gegaen hebt, die rondom u zyn, en want gy in myne geboden niet gewandeld hebt, en myne regten niet gedaen hebt, en naer de oordeelen der heydenen, die rondom u zyn, niet gedaen hebt :

8. Daerom dit zegt den Heer God : Ziet ik tot u, en ik zal zelve oordeelen doen in het midden van u in de oogen der heydenen.

9. En ik zal in u doen dat ik niet gedaen heb, en derwelker gelyken ik voortaen niet meer doen zal, om alle uwe afgrysselykheden.

10. Daerom zullen de vaderen hunne kinderen eten in het midden van u, en de kinderen zullen hunne vaderen eten : en ik zal in u oordeelen doen, en ik zal alle uwe bleveliugen in den wind wannen in alle winden.

11. Daerom ik leef, zegt den Heer God : Alleen om dat gy myne heyligheyd geschonden hebt, in alle uwe ergernissen, en in alle uwe afgrysselykheden : zoo zal ik ook heel in stukken breken, en myne oog zal niet sparen, en ik zal niet ontfermen.

12. Het derdedeel van u zal van de pestilentie sterven, en het zal van den honger verteerd worden in het midden van u : en het derdedeel van u zal met den zweerde vallen rondom u : maer uw derdedeel zal ik in alle winden verstrooyen, en ik zal het zweerd uyt de scheede trekken na hen.

13. En ik zal mynen razenden toorn volbrengen, en ik zal myne verbolgenheyd doen rusten in hen, en ik zal vertroost worden : en zy zullen weten dat ik den Heer dit gesproken heb in mynen yver, als ik myne verbolgenheyd zal volbragt hebben in hen.

14. En ik zal u geven tot eene woestyne en eene versmaedheyd den heydenen die rondom u zyn, voor het aenschyn van alle degene die daer voorbygaen.

15. En gy zult wezen eene versmaedheyd, en blasphemie, een exempel, en eene verwondering onder de heydenen die rondom u zyn, als ik in u zal gedaen

hebben de oordeelen, in myne razende gramschap en verbolgenheyd, en in de berispingen des toorns.

16. Ik den Heer heb het gesproken: Als ik de allerkwaedste pylen des hongers in hen zal geschoten hebben: dewelke zullen doodelyk zyn, en die ik schieten zal om u te verderven: en ik zal den honger op u vergaderen, en in u vernielen den staf des broods.

17. En ik zal onder u zenden den honger, en de allerkwaedste beesten tot vernielinge van den laetsten man: en de pestilentie en het bloed zullen door u gaen, en ik zal het zweerd op u brengen. Ik den Heer heb het gesproken.

HET VI. KAPITTEL.

Mits de overvloedige afgodery der kinderen van Israël zoo wordt voorzeyd, dat hunne steden gerazeerd zullen zyn, en die het zweerd en de pestilentie ontgaen, zullen verstrooyd worden onder de heydenen.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

2. Zoon des menschen, stelt uw aenzigt tegen de bergen van Israël, en gy zult tot hen profeteren,

3. En zeggen: Gy bergen van Israël, hoort des Heeren Gods woord: Dit zegt den Heer God den bergen, en den heuvelen, den steenrotsen, en den valleyen: Ziet ik zal op u het zweerd brengen, en ik zal uwe hoogten heel verderven,

4. En uwe autaren afbreken, en uwe afgodenbeelden zullen gebroken worden: en ik zal uwe gedooden nederwerpen voor uwe afgoden.

5. En ik zal de doode lighamen der kinderen van Israël geven voor het aenzigt van uwe afgodenbeelden: en ik zal uwe gebeenten verstrooyen rondom uwe autaren,

6. In alle uwe wooningen. De steden zullen verwoest wezen, en de hoogten zullen afgebroken en verstrooyd worden: en uwe autaren zullen vergaen, en gebroken worden: en uwe afgoden zullen ophouden, en uwer afgoden tempelen zullen vernield worden, en uwe werken zullen te niet gebragt worden.

7. En den verslagen zal vallen in het midden van u: en gy zult weten dat ik den Heer ben.

8. En ik zal ze onder u laten, die het zweerd ontvloden zullen wezen onder de heydenen, als ik u in de landen verstrooyd zal hebben.

9. En uwe verlosten zullen myns gedenken onder de heydenen, tot dewelke zy gevangen zyn geleyd: want ik heb heel in stukken gewreven hun hert dat onkuyschheyd bedryvende is, en weggaende van my: en hunne oogen onkuyschheyd doende na hunne afgoden: en zy zullen zich zelven mishagen van de kwade dingen die zy gedaen hadden in alle hunne afgrysselykheden.

10. En zy zullen weten dat ik den Heer niet te vergeefs gesproken heb, dat ik hun dit kwaed doen zoude.

11. Dit zegt den Heer God: Slaet uwe hand, en stoot uwen voet, en zegt: Wee over alle de afgrysselykheden der kwaden des huys van Israël: want zy zullen door het zweerd, en door den honger en door de pestilentie vallen.

12. Die verre is zal van de pestilentie sterven: maer die naby is zal met den zweerde vallen: en die achtergelaten en belegen zal wezen, zal van honger sterven: en ik zal myne verbolgenheyd in hen volbrengen.

13. En gy zult weten dat ik den Heer ben, als uwe gedooden zullen wezen in het midden van uwe afgoden rondom van uwe autaren, op alle de hooge heuvelen, en op alle de opperste toppen der bergen, en onder alle looverachtige boomen, en onder alle eyke dik van bladeren, de plaetse daer zy welriekende wierook ontstoken hebben alle hunnen afgoden.

14. En ik zal myne hand over hen uytsteken: en ik zal het land verwoest maken, en verlaten van de woestyne Deblatha in alle hunne woonsteden: en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

HET VII. KAPITTEL.

Den profeet bewyst dat om de menigvuldige zonden Juda, heel hunne aerde eene onschouwelyke verwoestinge lyden zal.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

2. En gy zoon des menschen, dit zegt den Heer den God van Israëls land: Het

eynde komt, het eynde komt op de vier hoeken van aerdryk.

3. Nu is het eynde op u, en ik zal myne razende gramschap in u zenden : en ik zal u oordeelen naer uwe wegen : en ik zal tegen u stellen alle uwe afgrysselykheden.

4. En myne oog zal over u niet sparen, en ik zal niet ontfermen : maer uwe wegen zal ik op u leggen, en uwe afgrysselykheden zullen in het midden van u wezen : en gy zult weten dat ik den Heer ben.

5. Dit zegt den Heer God : Eene pyninge, ziet daer komt eene pyninge.

6. Het eynde komt, het eynde komt, het is tegen u wakker geworden : ziet het komt.

7. De vernielinge komt over u, die op de aerde woont : den tyd komt, den dag der doodinge is naby, en niet van de glorie der bergen.

8. Nu zal ik terstond myne gramschap uytstorten op u, en ik zal myne razende gramschap in u volbrengen : en ik zal u oordeelen naer uwe wegen, en ik zal u opleggen alle uwe groote misdaden :

9. En myne oog zal niet sparen, noch ik zal ontfermen, maer uwe wegen zal ik u opleggen, en uwe afgrysselykheden zullen in het midden van u wezen : en gy zult weten dat ik den slaenden Heer ben.

10. Ziet den dag, ziet hy komt : de vernielinge is uytgegaen, de roede is gebloeyd, de hooveerdy is gegroeyd :

11. De boosheyd is opgestaen in de roede der ongoddelykheyd : niet uyt hen, en niet uyt den volke, noch uyt hun geluyd : en daer zal geene rust in hen zyn.

12. Den tyd is gekomen, den dag is naby gekomen : wie koopt, die zy niet blyde : en wie verkoopt, die zy niet droevig : want de gramschap komt over al zyn volk.

13. Want die verkoopt, zal tot hetgene dat hy verkocht heeft, niet wederkeeren, en alnog is in de levenden hun leven : want het visioen zal tot alle hunne menigte niet wederkeeren : en den man zal in de boosheyd zyns levens niet gesterkt worden.

14. Slaet de trompette, laet ze alle bereyd worden, en daer is niemand die ten stryde ga : want myne gramschap is over al zyn volk.

15. Het zweerd buyten : en de pestilentie, en den honger binnen : die in het veld is, zal met den zweerde sterven : en die in de steden zyn, zullen van de pestilentie en van den honger verslonden worden.

16. En zy zullen behouden worden die van hen vlieden zullen : en zullen op de bergen zyn als de duyven der valleyen allegader vervaerd, een iegelyk in zyne boosheyd.

17. Alle handen zullen onmagtig worden, en alle knieën zullen van wateren vloeyen.

18. En zy zullen zich met hairen kleederen omgorden, en de vreeze zal ze overdekken, en in alle aenzigten zal beschaemdheyd wezen, en in alle hunne hoofden kaelheyd.

19. Hun zilver zal buyten geworpen worden, en hun goud zal tot eenen mesthoop zyn. Hun zilver en hun goud zal hen niet mogen verlossen in den dag van des Heeren razende gramschap. Zy zullen hunne ziele niet verzaden, en hunne buyken zullen niet vervuld worden : want het is hun tot een struyksel van hunne boosheyd geworden.

20. En het sieraed van hunne halsbanden hebben zy ter hooveerdy gesteld, en de beelden van hunne afgrysselykheden, en de afgodenbeelden hebben zy daeraf gemaekt : daerom heb ik hun dit gegeven tot eene onreynigheyd :

21. En ik zal dat geven in der vreemden hand om te rooven, en den ongoddelyken des lands tot eenen roof, en zy zullen dat besmetten.

22. En ik zal myn aenzigt van hen keeren, en zy zullen myne verborgenheyd schenden : en de bespieders zullen daerin gaen, en zy zullen het besmetten.

23. Maekt eene besluytinge : want het aerdryk is vol van het oordeel des bloeds, en de stad is vol boosheyd.

24. En ik zal de allerkwaedsten van de heydenen aenbrengen, en die zullen hunne huyzen bezitten : en ik zal doen rusten de hooveerdy der magtigen, en zy zullen hunne heylige plaetsen bezitten.

25. Als de benaeuwdheyd overkomt, zoo zullen zy vrede verzoeken, en daer zal geen zyn.

26. Daer zal verbaesdheyd op verbaesdheyd komen, en het eene gehoor op het andere gehoor : en zy zullen een visioen vragen van den profeet, en

de wet zal vergaen van den priester, en den raed van de ouderen.

27. Den koning zal weenen, en den prins zal met droefheyd gekleed worden, en de handen van het volk der aerde zullen heel ontsteld worden. Naer hunne wegen zal ik hun doen, en naer hunne oordeelen : en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe den profeet aenziet de allerbooste afgoderyen der Joden, onder het deksel van veel figuren, om hetwelk God dreygt dat hy hunne gebeden niet verhooren zal.

1. En het is geschied in het zesde jaer, in de zesde maend, in den vyfden dag der maend : dat ik zat in myn huys, en de ouders van Juda zaten voor my, en daer viel des Heeren Gods hand op my.

2. En ik heb gezien, en ziet eene gelykenisse als een aenzien des vuers : van de gedaente zyner lendenen, en beneden was het vuer : en van zyne lendenen en opwaerts was het als eene gedaente des klaerschynsels, en als de gedaente van fyn blinkende metael.

3. En eene uytgezondene gelykenisse van eene hand heeft my gegrepen met de hairvlechte myns hoofds : en den geest heeft my opgeheven tusschen de aerde en den hemel : en hy heeft my gebragt in Jerusalem door Gods visioen by de binnenste deure, die ten noordwaert zag, daer den afgod der jaloerschheyd gesteld was, om den toorn te verwekken.

4. En ziet, de glorie des Heeren van Israël was daer, naer het visioen dat ik gezien had op het veld.

5. En hy heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen, heft uwe oogen op tot den weg van het noorden. En ik heb myne oogen opgeheven tot den weg van het noorden : en ziet van het noorden van de poorte des autaers was den afgod der jaloerschheyd in den ingang.

6. En hy heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen, meynt gy ook dat gy ziet wat deze doen, de groote afgrysselykheden, die het huys van Israël hier doet, dat ik verre gaen zoude van myne heylige plaetse? en omgekeerd zynde zult gy nog meerdere afgrysselykheden zien.

7. En hy heeft my binnen geleyd tot de deur des voorhofs : en ik heb gezien, en ziet, daer was een gat in den wand.

8. En hy heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen doorgraeft den wand. En als ik den wand doorgraven had, zoo is daer eene deur gezien.

9. En hy heeft tot my gezeyd : Gaet binnen, en beziet de allerkwaedste afgrysselykheden, die deze hier doen.

10. En binnengekomen zynde heb ik gezien, en ziet allerhande gelykenisse van kruypende dieren, en de afgrysselykheyd der beesten, en alle de afgoden des huys van Israël waren geschilderd op den wand rondom overal.

11. En zeventig mannen van de ouders des huys van Israël, en Jezonias, Saphans zoon, stond in het midden van hen, dergene die daer stonden voor de schilderyen : en een iegelyk had een wierookvat in zyne hand : en een domp des nevels ging op van den wierook.

12. En hy heeft tot my gezeyd : Voorwaer zoon des menschen, gy ziet wat de ouders des huys van Israël doen in de duysternissen, een iegelyk in het heymelyk zyner slaepkamer : want zy zeggen : Den Heer ziet ons niet, den Heer heeft het land verlaten.

13. En hy heeft tot my gezeyd : Nog omgekeerd zynde zult gy meerdere afgrysselykheden zien, die deze doen.

14. En hy heeft my binnen geleyd door de deure van des Heeren huys, die noordwaerts zag : en daer zaten de vrouwen beschreyende Adonis.

15. En hy heeft tot my gezeyd : Voorwaer gy zoon des menschen hebt het gezien : maer omgekeerd zynde zult gy afgrysselykheden zien nog meerder dan deze.

16. En hy heeft my binnengeleyd in het voorhof van des Heeren huys binnen : en ziet in de deure van des Heeren tempel, tusschen het portael en den autaer, waren als vyf en twintig mannen hebbende de ruggen tegen des Heeren tempel, en hunne aenzigten ten oosten : en zy aenbaden tegen den opgang der zonne.

17. En hy heeft tot my gezeyd : Voorwaer gy zoon des menschen hebt het gezien : is dat den huyze van Juda ligt, dat zy deze afgrysselykheden doen zou-

den, die zy hier gedaen hebben? dat zy de aerde met boosheyd vervullende omgekeerd zyn om my te kreyten? en ziet zy brengen eenen tak tot hunnen neus.

18. Daerom zal ik het ook doen in de razende gramschap : myne ooge zal niet sparen, noch ik zal ontfermen : en als zy roepen tot myne ooren met luyder stemme, zoo zal ik ze niet verhooren.

HET IX. KAPITTEL.

Zes mannen openbarende, krygen last alle menschen te dooden die in Jerusalem zyn, die met het teeken thau niet geteekend zyn, hetwelk gebeurt mits hunne zonden.

1. En hy heeft geroepen in myne ooren met luyder stemme, zeggende : De bezoekingen der stad zyn naby gekomen, en een iegelyk heeft zyn instrument der doodinge in zyne hand.

2. En ziet, daer kwamen zes mannen van den weg der overste poorte, die noordwaerts ziet : een iegelyk had een doodelyk wapen in zyne hand : ook was er in het midden van hen een man met lynwaed gekleed, en eens schryvers inktpot was aen zyne lendenen : en zy zyn binnengegaen, en hebben gestaen nevens den metalen autaer :

3. En de glorie des Heeren van Israël is opgenomen van den cherub, die op hem was aen den dorpel des huys : en hy heeft den man geroepen, die met lynwaden kleederen gekleed was, en had eens schryvers inktpot aen zyne lendenen.

4. En den Heer heeft tot hem gezeyd: Gaet voort door het midden der stad, in het midden van Jerusalem : en teekent thau op de voorhoofden der mannen die zuchten en rouwig zyn over alle de afgrysselykheden, die in het midden van haer geschieden.

5. En hy heeft de anderen gezeyd dat ik het hoorde : Gaet voort door de stad hem volgende, en slaet : en laet uwe oog niet sparen, noch hebt bermhertigheyd.

6. Den ouden man, den jongeling, en de maegd, de kleyne kinderkens, en de vrouwen slaet dood tot den laetsten mensch toe : maer alle degene op dewelke gy thau ziet, slaet niet dood, en begint van myne heylige plaets. Hierom hebben zy begonnen van de ouderen, die voor des huys aenzigt waren.

7. En hy heeft tot hen gezeyd : Besmet het huys, en vult de voorhoven met de verslagenen : gaet uyt. En zy zyn uytgegaen, en zy sloegen degene die in de stad waren.

8. En als den slag voldaen was, zoo ben ik overgebleven : en ik ben op myn aenzigt gevallen, en al roepende zeg ik : Wee, wee, wee, Heere God : zult gy dan verderven alle de blevelingen van Israël, uytstortende uwe razende gramschap op Jerusalem?

9. En hy heeft tot my gezeyd : De boosheyd des huys van Israël, en Juda, is bovenmaten zeer groot, en de aerde is vervuld met bloeden, en de stad is vol geworden van afkeeringe: want zy hebben gezeyd : Den Heer heeft het land verlaten : en den Heer ziet niet.

10. Daerom zal myne oog niet sparen, noch ik zal ontfermen : ik zal hunnen weg op hunne hoofden keeren.

11. En ziet, den man die met lynwaed gekleed was, die den inktpot had op zynen rugge, heeft een woord gesproken, zeggende : Ik heb gedaen alzoo gy my geboden hadt.

HET X. KAPITTEL.

Hoe den man die met lynwaed gekleed was, belast wordt te nemen kolen vuers van het midden der wielen, die onder cherubim zyn, en op de stad te storten, en van de cherubienen en vier wielen.

1. En ik heb gezien, en ziet, in het firmament dat er was op het hoofd van de cherubims, als eenen saffiersteen, als de gedaente van de gelykenisse eens troons, is daerboven gezien geweest.

2. En hy heeft gezeyd tot den man die met lynwaed gekleed was, en zeyde: Gaet binnen in het midden van de wielen, die onder de cherubims zyn, en vult uwe hand met de kolen des vuers, die tusschen de cherubims zyn, en stort die uyt op de stad. En hy is daerin gegaen voor myn aenschouwen :

3. En de cherubims stonden aen de regter zyde des huys als den man daerin ging, en eene wolk heeft het binnenste voorhof vervuld.

4. En de glorie des Heeren is opgeheven boven den cherub aen den dorpel des huys: en het is vervuld geweest met de wolke, en het voorhof is vervuld geweest met de klaerheyd van des Heeren glorie.

5. En het geluyd van de vleugelen der cherubims, werd gehoord tot het buytenste voorhof, gelyk de stemme Gods almagtig sprekende.

6. En als hy geboden had den man die met lynwaed gekleed was, zeggende: Neemt vuer uyt het midden der wielen, die tusschen de cherubims zyn: zoo is hy daerin gegaen, en heeft gestaen by het wiel.

7. En een cherub heeft zyne hand uytgestoken uyt het midden der cherubims, tot den vure dat er was tusschen de cherubims: en hy heeft het genomen, en heeft het in de hand gegeven desgenen die met linnen kleederen gekleed was; denwelken dat nemende is uytgegaen.

8. En in de cherubims openbaerde de gelykenisse van eene 's menschen hand onder hunne vleugelen.

9. En ik heb gezien, en daer waren vier wielen by de cherubims: het eene wiel was by den eenen cherub, en het andere wiel by den anderen cherub: en de gedaente der wielen was als het gezigt van den chrizolitussteen.

10. En het aenzien van die was eene gelykenisse van de vier: als of er een wiel ware in het midden van een ander wiel.

11. En als zy wandelden, zoo gingen zy aen vier zyden: en zy keerden niet wederom als zy wandelden, maer tot de plaetse waertoe het wykte om te gaen die het eerste was, derwaerts volgden ook de anderen, en zy keerden niet wederom.

12. En alle hunne ligchamen, en halzen, en handen, en vleugelen, en omringen waren vol oogen, in het ronde der vier wielen.

13. En deze wielen heeft hy genoemd omrollende, daer ik het hoorde.

14. Maer het eene had vier aenzigten: het eene aenzigt was een cherubs aenzigt: en het tweede aenzigt was een 's menschen aenzigt: en in het derde was eens leeuwen aenzigt: en in het vierde eens arends aenzigt.

15. En de cherubims zyn opgeheven: het is hetzelve dier, dat ik gezien had by den vloed Chobar.

16. En als de cherubims wandelden, zoo gingen de wielen ook te zamen nevens die: en als de cherubims hunne vleugelen ophieven, dat zy van de aerde zouden opgeheven worden, zoo rustten de raderen niet, maer zy waren daer ook nevens.

17. Als die stonden, zoo stonden zy: en met de verhevenen werden zy verheven: want den geest des levens was in die.

18. En de glorie des Heeren is uytgegaen van den dorpel des tempels: en heeft gestaen op de cherubims.

19. En de cherubims hunne vleugelen opheffende zyn verheven geweest van de aerde voor my: en als die uytgingen, zoo zyn de wielen ook nagevolgd: en het heeft gestaen in den ingang van de poorte van des Heeren huys die oostwaerts was: en de glorie des Gods van Israël was daer over hen.

20. Dit is hetzelve dier, dat ik gezien hebonder den God van Israël by den vloed Chobar: en ik heb verstaen dat het cherubims waren.

21. Vier aenzigten had het eene, en vier vleugelen het eene: en de gelykenisse van eene 's menschen hand was onder hunne vleugelen.

22. En de gelykenisse van hunne aenzigten was als dezelve aenzigten die ik gezien had by den vloed Chobar, en de gedaente en het gedruysch eens iegelyks, was voorwaerts gaen.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe den profeet spreekt van Jezonias en Pheltias, en hoe Jezonias sterft: En God belooft dat hy het overblyf van Israël wederom tot hunne aerde brengen zal, en geven een vleeschelyk hert.

1. En den geest heeft my opgeheven, en heeft my ingebragt tot de oostersche poorte van des Heeren huys, die tegen den zonnen opgang ziet: en ziet, in den ingang der poorte waren vyf en twintig mannen: en ik heb gezien in het midden van hen Jezonias Azurs zoon, en Pheltias Banaias zoon, de prinsen des volks.

2. En hy heeft tot my gezeyd: Zoon

des menschen, dit zyn de mannen die boosheyd denken, en trakteren eenen allerkwaedsten raed in deze stad,

3. Zeggende: Zyn de huyzen niet hier voortyds getimmerd? dit is den metalen pot, en wy zyn het vleesch.

4. Daerom profeteert van hen, profeteert gy zoon des menschen.

5. En den geest des Heeren is in my gevallen, en heeft tot my gezeyd: Spreekt: Dit zegt den Heer: Alzoo hebt gy gesproken gy huys van Israël, en ik ken de gedachten van uwe herten.

6. Gy hebt er zeer veel gedood in deze stad, en gy hebt hare wegen met verslagenen vervuld.

7. Daerom dit zegt den Heer God: Uwe verslagenen, die gy in het midden van haer gesteld hebt, die zyn het vleesch, en dit is den metalen pot: en ik zal u leyden uyt het midden van haer.

8. Gy hebt het zweerd gevreesd, en ik zal het zweerd over u brengen, zegt den Heer God.

9. En ik zal u uytdryven uyt het midden van haer, en ik zal u leveren in der vyanden hand, en ik zal in u oordeelen doen.

10. Met den zweerde zult gy vallen: in de palen van Israël zal ik u oordeelen, en gy zult weten dat ik den Heer ben.

11. Deze zal u niet wezen tot eenen metalen pot, en gy zult in het midden van haer niet wezen tot vleesch: in de palen van Israël zal ik u oordeelen.

12. En gy zult weten dat ik den Heer ben: want gy hebt in myne geboden niet gewandeld, en myne oordeelen hebt gy niet gedaen, maer naer de regten der heydenen, die rondom u zyn, hebt gy gedaen.

13. En het is geschied toen ik profeteerde, dat Pheltias Banaias zoon gestorven is: en ik ben op myn aenzigt gevallen roepende met luyder stemme, en ik heb gezeyd: Wee, Wee, Wee, Heere God: maekt gy eene voleyndinge der blevelingen van Israël?

14. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

15. Zoon des menschen, uwe broeders, uwe broeders, uwe naeste mannen, en al het huys van Israël, alle denwelken de bewooners van Jerusalem gezeyd hebben: Gaet verre van den Heere, het land is ons gegeven tot eene bezittinge.

16. Daerom dit zegt den Heer God: Om dat ik ze verre gedaen heb onder de heydenen, en want ik ze verstrooyd heb in de landen: zoo zal ik hun wezen tot eene kleyne heyligmakinge in de landen, tot dewelke zy gekomen zyn.

17. Daerom spreekt: Dit zegt den Heer God: Ik zal u vergaderen van de volken, en verzamen van de landen, in dewelke gy verstrooyd zyt, en ik zal u geven de aerde van Israël.

18. En zy zullen daerin gaen, en zy zullen alle de ergernissen, en alle de afgrysselykheden wegnemen van haer.

19. En ik zal hun een hert geven, en eenen nieuwen geest zal ik in hun binnenste geven: en ik zal het steenen hert van hun vleesch wegnemen, en ik zal hun een vleeschachtig hert geven:

20. Opdat zy in myne geboden wandelen, en myne oordeelen bewaren, en die doen: en dat zy my zyn mogen tot een volk, en ik hun tot eenen God zy.

21. Derwelker herte wandelt naer de verergenissen en naer hunne afgrysselykheden, dezer weg zal ik op hun hoofd stellen, zegt den Heer God.

22. En de cherubims hebben hunne vleugelen opgeheven, en de wielen met hen: en de glorie van Israëls God was boven die.

23. En de glorie des Heeren is opgeklommen van het midden der stad, en heeft gestaen op den berg die aen de oostzyde der stad is.

24. En den geest heeft my opgeheven, en gebragt in het land van Chaldeen tot in het overgevoerde volk, in een visioen in Gods geest: en het visioen dat ik gezien had is van my weggenomen.

25. En ik heb tot het overgevoerde volk gesproken alle des Heeren woorden, die hy my getoond had.

HET XII. KAPITTEL.

Ezechiel bewyst met zyne werken het vangen van Jerusalem, en dat het woord der profeten volbragt zal worden.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

2. Zoon des menschen, gy woont in het midden van het kreytende huys: die oogen hebben om te zien, en niet zien: en ooren om te hooren, en hooren niet: want het is een kreytende huys.

3. Daerom gy zoon des menschen, maekt voor u gereedschappen der overvoeringe, en gy zult wegtrekken in den dag voor hen : en gy zult verhuyzen van uwe plaets tot eene andere plaets, voor hun aenschouwen, of zy by aventure aenzagen : want het is een kreytende huys.

4. En gy zult uwen huysraed buyten uytdragen, als den huysraed van eenen die vertrekt in den dag voor hun aenschouwen : maer gy zult des avonds uytgaen voor hen, gelyk een die verhuyst uytgaet.

5. Voor hunne oogen doorbreekt u den wand : en gy zult daerdoor gaen.

6. In hun aenschouwen zult gy op de schouderen gedragen worden, in de donkerheyd zult gy uytgedragen worden : gy zult uw aenzigt bedekken, en gy zult de aerde niet zien : want ik heb u tot een wonderlyk teeken gegeven den huyze van Israël.

7. Hierom heb ik gedaen alzoo hy my geboden had : ik heb myne gereedschappen uytgebragt als de gereedschappen van eenen die vertrekt by dage : en des avonds heb ik voor my den wand doorbroken met de hand : en in de duysterheyd ben ik uytgegaen, en op de schouderen gedragen voor hun aenschouwen.

8. En des Heeren woord is tot my geschied des morgens, zeggende :

9. Zoon des menschen, heeft het huys van Israël, het kreytende huys niet gezeyd : Wat maekt gy?

10. Zegt tot hen : Dit zegt den Heer God : Op den vorst die in Jerusalem is, is dezen last, en op al het huys van Israël, dat in het midden van hen is.

11. Zegt : Ik ben uw voorteeken : alzoo ik gedaen heb, zoo zal hun geschieden, zy zullen ter vervoeringe en gevangenisse gaen.

12. En den prins, die in het midden van hen is, zal op de schouderen gedragen worden, in de duysterheyd zal hy uytgaen : zy zullen den wand doorgraven om hem uyt te leyden : zyn aenzigt zal bedekt worden, dat hy de aerde met de ooge niet zie.

13. En ik zal myn net over hen uytspreyen, en hy zal gevangen worden in myn net : en ik zal hem brengen in Babylonien in der Chaldeen land : en dat zal hy niet zien, en daer zal hy sterven.

14. En alle die omtrent hem zyn, zyne hulpe, en alle zyne heyren zal ik verstrooyen in alle winden : en het zweerd zal ik achter hen uyt de scheede trekken.

15. En zy zullen weten dat ik den Heer ben, als ik die zal verstrooyd hebben onder de heydenen, en dat ik ze zal alom gezaeyd hebben in de landen.

16. En ik zal er van hen een luttel mannen achterlaten van het zweerd, en van den honger, en van de pestilentie : opdat zy alle hunne groote misdaden vertellen mogen onder de heydenen, tot dewelke zy ingaen zullen : en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

17. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

18. Zoon des menschen, eet uw brood in uwe verstoordheyd : en uw water drinkt met haestigheyd en treuringe.

19. En gy zult zeggen tot den volke des lands : Dit zegt den Heer God tot hen die in Jerusalem woonen in het land van Israël : Hun brood zullen zy met zorgvuldigheyd eten, en hun water zullen zy in de verlatenheyd drinken : opdat het land verlaten worde van zyne menigte, om de boosheyd van alle degene die daerin woonen.

20. En de steden, die nu bewoond worden, zullen verwoest wezen, en het land verlaten : en gy zult weten dat ik den Heer ben.

21. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

22. Zoon des menschen, wat gemeyn zeggen is dit u in het land van Israël? dergene die zeggen : De dagen zullen nog lang uytgesteld worden, en alle visioen zal vergaen.

23. Daerom zegt tot hen : Dit zegt den Heer God : Ik zal dit gemeyne woord doen rusten, noch men zal het voortaen meer gemeenlyk zeggen in Israël : en spreekt tot hen, dat de dagen aengekomen zyn, en het woord van alle visioen.

24. Want alle visioen zal voortaen niet meer ydel zyn, noch de profetie twyfelachtig in het midden der kinderen van Israël.

25. Want ik den Heer zal spreken : en zoo wat woord dat ik spreken zal, dat zal geschieden, en het zal niet meer lang uytgesteld worden : maer in uwe dagen gy kreytende huys zal ik een woord spreken, en ik zal dat doen, zegt den Heer God.

26. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

27. Zoon des menschen, ziet het huys van Israël dergene die zeggen: Het visioen dat dezen ziet, is tot veel dagen: en tot langen tyd profeteert dezen.

28. Daerom zegt tot hen: Dit zegt den Heer God: Al myn woord zal voortaen niet meer lang vertrekken: het woord dat ik gesproken zal hebben, dat zal volbragt worden, zegt den Heer.

HET XIII. KAPITTEL.

God dreygt de valsche profeten, die uyt hun eygen hoofd profeteren, en het volk bedriegen.

1. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

2. Zoon des menschen profeteert tot de profeten van Israël, die profeteren: en gy zult hun zeggen die uyt hun eygen hert profeteren: Hoort des Heeren woord:

3. Dit zegt den Heer God: Wee den dwazen profeten, die hunnen geest volgen, en niets zien.

4. Als vossen in de woestynen, zoo waren uwe profeten, Israël.

5. Gy zyt niet tegen opgeklommen, noch gy hebt eenen muer gesteld voor het huys van Israël, dat gy in den stryd staen zoudt in den dag des Heeren.

6. Zy zien ydele dingen, en zy profeteren logenen, zeggende: Den Heer zegt: daer den Heer hen niet gezonden heeft: en zy zyn gestadig gebleven het woord te vestigen.

7. Hebt gy niet een ydel visioen gezien, en eene logenachtige profetie gesproken? en gy zegt, den Heer zegt: daer ik niet gesproken heb.

8. Daerom dit zegt den Heer God: Om dat gy ydele dingen gesproken hebt, en logenen gezien: daerom ziet ik kom tot u, zegt den Heer God:

9. En myne hand zal zyn op de profeten, die ydele dingen zien, en logenen profeteren: in myns volks raed zullen zy niet wezen, en in het geschrift des huys van Israël zullen zy niet geschreven worden, noch zy zullen in het land van Israël komen: en gy zult weten dat ik den Heere God ben:

10. Om dat zy myn volk bedrogen hebben, zeggende: Vrede, en het is geen vrede: en hy heeft den wand opgeregt, en zy beplakten dien met leem zonder kaf.

11. Zegt tot hen, die zonder beslag plakken, dat den wand vallen zal: want daer zal een overvloedenden regen wezen, en ik zal overgroote steenen geven van boven daerop vallende, en den verstrooyenden stormwind.

12. Want voorwaer ziet den wand is gevallen: en zal u niet gezeyd worden: Waer is de plakkery, die gy geplakt hebt?

13. Daerom dit zegt den Heer God: En ik zal doen uytbersten den geest der tempeesten in myne verbolgenheyd, en een overvloeyenden plasregen zal in myne razende gramschap wezen: en groote steenen in mynen toorn ter vernielinge.

14. En ik zal den wand breken, denwelken gy geplakt hebt zonder beslag: en ik zal dien der aerde effen gelyk maken: en zyn fondament zal ontdekt worden: en hy zal vallen, en hy zal vernield worden in het midden van haer: en gy zult weten dat ik den Heer ben.

15. En ik zal myne verbolgenheyd volbrengen in den wand, en in degene die hem plakken zonder beslag, en ik zal tot u zeggen: Den wand is niet, en zy zyn niet die dien plakken.

16. De profeten van Israël, die tot Jerusalem profeteren, en haer zien het visioen des vredes: en het is geen vrede, zegt den Heer God.

17. En gy zoon des menschen stelt uw aenzigt tegen de dochteren uws volks, die uyt hun hert profeteren: en profeteert over die,

18. En zegt: Dit zegt den Heer God: Wee dergene die kussens te zamen naeyen, onder alle ellebogen der hand: en oorkussens maken onder de hoofden van allen ouderdom om zielen te vangen: en als zy de zielen myns volks vingen, zoo maekten zy hunne zielen levende.

19. En zy ontheyligden my tot mynen volke, om eene handvol gerste, en een stuk broods, om dat zy dooden zouden de zielen die niet sterven, en levende maken de zielen die niet leven, liegende mynen volke dat de logenen gelooft.

20. Daerom dit zegt den Heer God: Ziet, ik tot uwe kussens, met dewelke gy de vliegende zielen vangt: en ik zal die verscheuren van uwe armen: en ik

zal de zielen vry laten, die gy vangt, de zielen om te vliegen.

21. En ik zal uwe oorkussens verscheuren, en ik zal myn volk verlossen uyt uwe hand, noch zy zullen voorts meer in uwe handen wezen om te rooven : en gy zult weten dat ik den Heer ben.

22. Om dat gy het hert des regtveerdigen hebt doen treuren valschelyk, denwelken ik niet bedroefd heb : en hebt de handen van den ongoddelyken versterkt, dat hy niet wederkeeren zoude van zynen kwaden wege, en leven.

23. Daerom zult gy geene ydele dingen zien, en gy zult voorts geene profetien meer profeteren, en ik zal myn volk verlossen uyt uwe hand : en gy zult weten dat ik den Heer ben.

HET XIV. KAPITTEL.

Nog van de valsche profeten, en hoe Noë, Daniel, en Job, maer hunne eygene zielen verlossen zullen, en niet der boozen. Van de plagen die God over de zondaers zenden zal, en eenen troost voor het overblyf van Israël.

1. En tot my zyn gekomen de mannen der ouderen van Israël, en zy hebben voor my gezeten.

2. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende :

3. Zoon des menschen, deze mannen hebben hunne onzuyverheden gesteld in hunne herten, en de ergernisse van hunne boosheyd hebben zy gesteld tegen hun aenzigt : zal ik gevraegd zynde, hun antwoorden ?

4. Daerom spreekt hun, en gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer God : Den mensch, den mensch van Israëls huyze, die zyne onreynigheden gesteld heeft in zyn hert, en die de ergernisse van zyne boosheyd gesteld heeft tegen zyn aenzigt, en komt tot den profeet vragende my door hem : ik den Heer zal hem antwoorden naer de menigte zyner onzuyverheden :

5. Opdat het huys van Israël gevangen worde met hun hert, waermede zy van my gescheyden zyn in alle hunne afgoden.

6. Daerom zegt tot den huyze van Israël : Dit zegt den Heer God : Keert wederom, en gaet weg van uwe afgoden, en van alle uwe besmettingen keert uwe aenzigten af :

7. Want den mensch, den mensch van Israëls huys, en van de bekeerde heydenen, zoo wie een aenkomeling is in Israël, is het dat hy van my vervreemd wordt, en dat hy zyne afgoden stelt in zyn hert, en dat hy de ergernisse zyner boosheyd stelt tegen zyn aenzigt, en dat hy komt tot eenen profeet, om my te vragen door hem : ik den Heer zal hem antwoorden door my.

8. En ik zal myn aenzigt stellen op dien mensch, en ik zal hem maken tot een exempel en tot een gemeyn zegwoord, en ik zal hem vernielen uyt het midden myns volks : en gy zult weten dat ik den Heer ben.

9. En als den profeet gedoold heeft, en een woord gesproken heeft : ik den Heer heb dien profeet bedrogen : en ik zal myne hand op hem uytsteken, en hem te niet doen van mynen volke Israël.

10. En zy zullen hunne boosheyd dragen : naer de boosheyd des vragers, zoo zal de boosheyd van den profeet wezen :

11. Opdat het huys van Israël van my niet meer dole, noch besmet worde in alle hunne overtredingen : maer dat zy my wezen mogen tot een volk, en dat ik hun zyn zoude tot eenen God, zegt den Heer der heyrscharen.

12. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

13. Zoon des menschen, als een land my zondigt, alzoo dat het overtredende overtreedt, zoo zal ik myne hand daerop uytreyken, en ik zal de roede zyns broods vernielen : en ik zal daerin zenden den honger, en ik zal daervan dooden den mensch en het behulpig vee.

14. En is het dat deze dry mannen in het midden van hen zyn, Noë, Daniel, en Job : deze zullen door hunne regtveerdigheyd hunne zielen verlossen, zegt den Heer der heyrscharen.

15. Is het dat ik de kwaedste beesten brenge op het land, dat ik het verderven zoude ; en dat het onwandelbaer geworden zy, om dat er niemand door gaet om der beesten wille :

16. Is het dat deze dry mannen daerin zyn, zoo waerachtiglyk als ik leve, zegt den Heer God, zy zullen noch zonen noch dochteren verlossen : maer zy zullen alleen verlost worden, maer het land zal verwoest worden.

17. Of is het dat ik het zweerd op dat land brenge, en dat ik den zweerde zegge : Gaet voort door het land : en dat ik van dien lande versla den mensch en het vee :

18. En dat deze dry mannen in het midden van het land zyn : alzoo waerlyk als ik leve, zegt den Heer God, zy zullen noch zonen noch dochteren verlossen : maer zy zullen alleen verlost worden.

19. Maer is het dat ik de pestilentie zende op dat land, en dat ik myne verbolgenheyd daerop uytstorte door het bloed, dat ik daervan wegnemen zoude den mensch en het vee :

20. En dat Noë, Daniel, en Job, in het midden van het land zyn : alzoo waerachtiglyk als ik leve, zegt den Heer God, zy zullen noch zoon noch dochter verlossen : maer zy zullen in hunne regtveerdigheyd hunne zielen verlossen.

21. Want dit zegt den Heer God : Is het ook dat ik myne vier kwaedste oordeelen, het zweerd, en den honger, en de kwade beesten, en de pestilentie zende op Jerusalem, om dat ik van haer verslaen zoude den mensch en het vee :

22. Nogtans zal in haer gelaten worden eene behoudenisse dergene die zonen en dochteren uytleyden : ziet deze zullen tot u uytkomen, en gy zult hunnen weg zien, en hunne vonden : en gy zult vertroost worden over het kwaed dat ik gebragt heb in Jerusalem, in al hetgene dat ik ingebragt heb op haer.

23. En zy zullen u troosten, als gy hunnen weg zult gezien hebben, en hunne vonden : en gy zult bekennen dat ik niet te vergeefs gedaen heb, al hetgene dat ik in haer gedaen heb, zegt den Heer God.

HET XV. KAPITTEL.

Gelyk een afgesneden wyngaerdrank alleen ten brande dient, zoo zullen de Joden om hunne zonden verbrand zyn, en Jerusalem mede.

1. En des Heeren woord geschiedde tot my, zeggende :

2. Zoon des menschen, wat zal men maken van des wynstruyks hout, uyt alle de houten der bosschen, die onder de houten der bosschagien zyn?

3. Zal men daeraf een hout nemen, dat men een werk daeraf make, of zal men daeraf eenen haek maken, dat er eenig gereedschap aen hange?

4. Ziet het is den vure gegeven tot eene spyze : beyde zyne eynden heeft het vuer verteerd, en zyne helft is tot assche gebragt : zal het ook bekwaem zyn tot eenig werk?

5. Ook toen het geheel was, zoo was het niet bekwaem tot eenig werk : hoe veel te meer, als het vuer het verslonden en verbrand heeft, zal men geen werk daeraf maken?

6. Daerom dit zegt den Heer God : Gelyk het hout des wyngaerds onder de houten der bosschagien is, hetwelk ik den vure gegeven heb om te verslinden, alzoo zal ik de bewooners van Jerusalem leveren.

7. En ik zal myn aenzigt tegen hen stellen : zy zullen uyt den vure gaen, en het vuer zal ze vernielen : en gy zult weten dat ik den Heer ben, als ik myn aenzigt zal tegen hen gesteld hebben,

8. En dat ik het land zal ongangbaer gemaekt hebben, en verwoest : om dat zy overtreders geweest zyn, zegt den Heer God.

HET XVI. KAPITTEL.

Om dat Jerusalem zoo ondankbaer geweest is, en Sodoma en Samaria in afgodery te boven gegaen, daerom zoo zal ze God beschamen voor alle natien, maer zyn verbond zal hy houden met het overblyf.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

2. Zoon des menschen maekt Jerusalem kennelyk alle hare afgrysselykheden :

3. En gy zult zeggen : Dit zegt den Heer God van Jerusalem : Uw wortel, en uw geslacht is van het land van Chanaan : uw vader is een Amorrhiter en uwe moeder is eene Cethetische.

4. En toen gy geboren waert, op den dag uwer geboorte, zoo is uw navel niet afgesneden geweest, en gy zyt niet met het water gewasschen geweest ter gezondheyd, noch met zout gezouten, noch in wendeldoeken gewonden.

5. De oog heeft over u niet gespaerd, dat die u iets doen zoude van deze dingen, uws ontfermende : maer gy zyt geworpen geweest op het aenzigt der aerde, in de verwerpinge uwer ziele, in den dag als gy geboren waert.

6. En ik nevens u voorbygaende heb gezien dat men u vertrad in uw bloed : en ik heb u gezeyd als gy in uw bloed waert : Leeft. Ik heb, zeg ik, u gezeyd : In uw bloed leeft.

7. Ik heb u menigvuldig gemaekt als het spruytsel des velds : en gy zyt vermenigvuldigd en groot geworden : en gy zyt voortgegaen, en zyt gekomen tot der vrouwen sierlykheyd : uwe borsten zyn opgezwollen, en uw hair is gegroeyd : en gy waert naekt en vol schandelykheyd.

8. En ik ben omtrent u voorby gegaen, en ik heb u gezien : en ziet uw tyd was den tyd dergene die vryen : en ik heb myn kleed over u gespreyd, en ik heb uwe schandelykheyd bedekt. En ik heb u gezworen, en ik heb een verbond met u aengenomen, zegt den Heer God : en gy zyt myne geworden.

9. En ik heb u met water gewasschen, en ik heb uw bloed gezuyverd van u : en ik heb u met olie gezalfd.

10. En ik heb u gekleed met kleederen van verscheydene verwen, en ik heb u met hiacinten geschoeyd : en ik heb u gegord met fyn wit lynwaed, en ik heb u gekleed met fyne kleederen.

11. En ik heb u versierd met een sieraed, en ik heb braseletten aen uwe handen gegeven, en eenen halsband om uwen hals.

12. En ik heb eenen oorring op uwen mond gegeven, en ringen uwen ooren, en eene sierlyke kroon op uw hoofd.

13. En gy zyt versierd geweest met goud en zilver, en gy zyt gekleed geweest met fyn lynwaed, en van borduerwerk, en van velerhande verwen : bloeme van tarwe, en honig, en olie hebt gy geëten, en gy zyt uytermate zeer sierlyk geworden : en gy zyt gevorderd tot een koningryk.

14. En uw naem is uytgegaen tot de heydenen, om uwer schoonheyd wille : want gy waert volmaekt door myn sieraed, dat ik op u gesteld had, zegt den Heer God.

15. En gy betrouwen hebbende in uwe schoonheyd, hebt onkuyschheyd bedreven in uwen naem : en gy hebt uwe onkuyschheyd geboden eenen iegelyken die voorbyging, dat gy zyne worden zoudt.

16. En nemende van uwe kleederen, hebt gy u hoogten gemaekt van hier en daeraf te zamen genaeyd : en gy hebt daerop onzuyverheyd gedaen, gelyk niet geschied is, noch geschieden zal.

17. En gy hebt het gereedschap van uw sieraed genomen, van mynen goude en van mynen zilvere, die ik u gegeven heb : en gy hebt u gemaekt mannelyke beelden, en gy hebt daermede onkuyschheyd bedreven.

18. En gy hebt uwe kleederen van verscheydene verwen genomen, en gy hebt de beelden gekleed : en myne olie en myn reukwerk hebt gy voor hen gesteld.

19. En myn brood, dat ik u gegeven heb, de tarwebloem, en olie, en honig, waermede dat ik u opgevoed heb, die hebt gy in hun aenschyn gesteld tot eenen reuk der zoetigheyd, en het is geschied, zegt den Heer God.

20. En gy hebt genomen uwe zonen en uwe dochteren, die gy my gebaerd hebt : en gy hebt ze dien ten offer gedood om verslonden te worden. Is uwe onkuyschheyd kleyn?

21. Gy hebt myne kinderen ten offer gedood, en gy hebt, die wydende, hun gegeven.

22. En na alle uwe afgrysselykheden en onkuyschheden, zoo zyt gy niet gedachtig geweest der dagen uwer jonge jeugd, als gy naekt waert, en vol beschaemdheyd, vertreden in uw bloed.

23. En het is geschied na alle uwe kwaedheyd (Wee, wee u, zegt den Heer God).

24. En gy hebt u een bordeel getimmerd, en gy hebt voor u een hoerenkot gemaekt in alle straten.

25. Tot alle hoeken der wegen hebt gy een teeken van uwe hoereringe gesteld : en gy hebt uwe sierlykheyd afgrysselyk gemaekt : en gy hebt uwe voeten ontploken alle den voorbygaenden, en gy hebt uwe hoereringen vermenigvuldigd.

26. En gy hebt onkuyschheyd bedreven met de zonen van Egypten uwe geburen, die groot van vleesche zyn : en gy hebt uwe hoereringen vermenigvuldigd om my te verwekken tot gramschap.

27. Ziet ik zal myne hand uytreyken over u, en ik zal uwe regtveerdigmaking wegnemen : en ik zal u geven in de zielen dergene die u haten, der Philistynen dochteren, die zich schamen van uwen zeer misdadigen weg.

28. En gy hebt gehoereerd met de zonen van Assyrien, om dat gy nog niet verzaed waert: en na dat gy gehoereerd had, zoo zyt gy alzoo nog niet verzaed geweest.

29. En gy hebt uwe onkuyschheyd vermenigvuldigd in het land van Chanaan met de Chaldeen: en nog alzoo zyt gy niet verzaed geweest.

30. Waermede zal ik uw hert zuyveren, zegt den Heer God: als gy alle deze werken van eene gemeyne en onschamele vrouw doet?

31. Want gy hebt uw bordeel getimmerd in het beginsel van alle wege, en uwe hoogte hebt gy gemaekt in alle strate: en gy zyt niet geworden als eene hoer, die met verdriet haren loon vermeerdert,

32. Maer als eene overspeelster, die boven haren man nog vreemde mannen inbrengt.

33. Alle der gemeyne vrouwen geeft men loon: maer gy hebt uwen boeleerders loonen gegeven, en gy gaeft hun giften dat zy tot u van alle zyden inkomen zouden, om met u onkuyschheyd te bedryven.

34. En in u is geschied tegen de gewoonte der vrouwen in uwe hoereringen, en na u zal geene hoerering wezen: want daerin dat gy loonen gegeven hebt, en geene loonen ontvangen hebt, zoo is in u contrarie geschied.

35. Daerom gy hoer hoort des Heeren woord.

36. Dit zegt den Heer God: Om dat uw geld uytgestort is, en uwe schandelykheyd ontdekt is in uwe onkuyschheden over uwe boeleerders, en op de afgoden van uwe afgrysselykheden in uwer kinderen bloed, die gy hun gegeven hebt:

37. Ziet, ik zal alle uwe boeleerders vergaderen, met dewelke gy zyt verzaemd geweest, en alle die gy liefgehad hebt, met alle degene die gy haettet: en ik zal die over u vergaderen van alle zyden, en ik zal uwe schandelykheyd voor hen ontdekken, en zy zullen alle uwe leelykheyd zien.

38. En ik zal u oordeelen met de oordeelen der overspeelsters, en die bloed uytstorten: en ik zal u geven tot den bloede der razende gramschap en des hittigen yvers.

39. En ik zal u in hunne hand geven, en zy zullen uw bordeel bederven: en uw hoerenkot afbreken: en zy zullen u blooten van uwe kleederen, en zy zullen wegnemen de gereedschappen van uwe sierlykheyd: en u naekt laten, en vol versmaedheyd:

40. En zy zullen op u eene menigte brengen, en zy zullen u met steenen steenigen, en met hunne zweerden doodslaen.

41. En zy zullen uwe huyzen met den vure verbranden, en zy zullen in u oordeelen doen in de oogen van veel vrouwen: en gy zult ophouden van onkuyschheyd te bedryven, en gy zult voorts geene loonen meer geven.

42. En myne verbolgenheyd zal rusten in u: en myn yver zal van u weggenomen worden, en ik zal rusten, en ik zal niet meer gram wezen.

43. Om dat gy niet zyt gedachtig geweest der dagen uwer jongheyd, en hebt my vergramd in alle deze dingen: daerom heb ik uwe wegen ook op uw hoofd gegeven, zegt den Heer God: en ik heb niet gedaen naer uwe booze misdaden in alle uwe afgrysselykheden.

44. Ziet, alle die een gemeyn zegwoord zegt, zal dat op u aennemen, zeggende: Gelyk de moeder, alzoo is hare dochter ook.

45. Gy zyt uws moeders dochter, die haren man verworpen heeft, en hare kinderen: en gy zyt eene zuster uwer zusteren, die hare mans en hare kinderen verworpen hebben: uwe moeder was eene Cetheische, en uw vader was een Amorrhiter.

46. En uwe oudste zuster is Samaria, zy en hare dochters, die aen uwe slinker zyde woonen: en uwe zuster die jonger is dan gy, die aen uwe regter zyde woont, is Sodoma en hare dochters.

47. Maer gy hebt ook in haren weg niet gewandeld, noch gy hebt naer hare booze misdaden gedaen een lutteiken min: maer gy hebt byna boozere misdaden gedaen dan zy, in alle uwe wegen.

48. Alzoo waerachtiglyk als ik leef, zegt den Heer God: zoo hebben uwe zuster Sodoma en hare dochters zelve niet gedaen, gelyk gy gedaen hebt, en uwe dochteren.

49. Ziet, dit was de boosheyd van Sodoma uwer zuster, hooveerdy, verzaedheyd van broode, en overvloedigheyd, hare en harer dochteren ledigheyd;

en zy reykten den armen en behoeftigen de hand niet.

50. En zy zyn verheven geweest, en zy hebben afgrysselykheden voor my gedaen : en ik heb ze weggenomen alzoo gy gezien hebt.

51. En Samaria heeft de helft van uwe zonden niet gezondigd : maer gy hebt ze te boven gegaen met uwe groote misdaden, en gy hebt uwe zusteren geregtveerdigd, in alle uwe afgrysselykheden die gy gedaen hebt.

52. Daerom draegt gy ook uwe beschaemdheyd, die uwe zusteren te boven gegaen zyt met uwe zonden, boosselyker doende dan zy : want zy zyn geregtveerdigd van u : daerom wordt gy ook beschaemd, en draegt uwe schandelykheyd, die uwe zusteren geregtveerdigd hebt.

53. En ik zal ze bekeeren, die wederom stellende met de bekeeringe der Sodomiten met hunne dochteren, en met de bekeeringe van Samarien en hare dochteren : en ik zal uwe wederkeeringe bekeeren in het midden van haer.

54. Opdat gy uwe schandelykheyd draget, en dat gy beschaemd moogt worden in alle de dingen, die gy gedaen hebt, die vertroostende.

55. En uwe zuster Sodoma, en hare dochteren zullen wederom keeren tot haren ouden staet : en Samaria en hare dochteren zullen wederom komen tot haren ouden staet : en gy en uwe dochteren zult wederom keeren tot uwen ouden staet.

56. Maer Sodoma uwe zuster, is niet gehoord geweest in uwen mond, in den dag uwer hooveerdye,

57. Eer uwe kwaedheyd ontdekt werd : gelyk in dezen tyd, tot een verwyt der dochteren van Syrien, en alle der dochteren van de Palestynen rondom u, die u omringen in het ronde.

58. Uwe groote misdaed, en uwe schandelykheyd hebt gy gedragen, zegt den Heer God.

59. Want dit zegt den Heer God : En ik zal u doen gelyk gy den eed versmaed hebt, dat gy het verbond breken zoudt :

60. En ik zal gedachtig wezen myns verbonds met u in de dagen uwer jongheyd : en ik zal u een eeuwig verbond verwekken.

61. En gy zult uwer wegen gedachtig zyn, en zult beschaemd worden : als gy ontvangen zult uwe zusteren die ouder zyn dan gy, met degene die jonger zyn : en ik zal ze u geven tot dochteren, maer niet uyt uwen verbonde.

62. En ik zal myn verbond met u verwekken : en gy zult weten dat ik den Heer ben,

63. Opdat gy gedenken moogt, en beschaemd worden, en dat gy niet meer hebbet om den mond open te doen van uwe beschaemdheyd, als ik met u zal verzoend zyn in al dat gy gedaen hebt, zegt den Heer God.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe den profeet voorzegt van Joakim, en Sedecias de koningen van Juda : Dat Sedecias vernederd zal worden en gedood, maer Joakim verheven, bewyzende dat door eene gelykenisse.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

2. Zoon des menschen, brengt een raedsel voort, en vertelt eene parabel tot den huyze van Israël,

3. En gy zult zeggen : Dit zegt den Heer God : Een grooten arend met groote vleugelen, met een lang getrek van leden, vol pluymen en verscheydene verwen, is tot den Libanus gekomen, en heeft genomen het merg van den cederboom.

4. Den top van zyne bladeren heeft hy afgetrokken : en heeft dien overgedragen in het land van Chanaan, in de stad der kooplieden heeft hy dien gesteld.

5. En hy heeft van des lands zaed genomen, en hy heeft dat in de aerde geleyd voor zaed, dat het zynen wortel vastmaken zoude op veel wateren : in het opperste des lands heeft hy dat gezel.

6. En als het gegroeyd was, zoo is het gewassen in eenen breederen wyngaerd van kleyner lengte, zyne ranken zagen te hemwaert : en zyne wortelen waren onder hem. Aldus is het dan een wyngaerd geworden, en hy heeft ranken voortgebragt, en heeft nieuwe ranken uytgeschoten.

7. En daer is een anderen grooten arend geworden, met groote vleugelen, en veel pluymen : en ziet dezen wyngaerd was als zyne wortelen uytschietende tot dien, hy heeft zyne struyken tot hem uytgestrekt, dat hy hem verver-

schen zoude van de groefkens zyns groeysels.

8. In goede aerde op veel wateren is hy geplant: dat hy looveren voortbrengen zoude, en vrucht dragen, dat hy tot eenen grooten wyngaerd zyn zoude.

9. Zegt: Dit zegt den Heer God: Zal dezen daerom voorspoed hebben? zal hy zyne wortelen niet uyttrekken, en zyne vruchten afstroopen, en verdroogen alle de ranken van zyn groeysel, en verdorren: en niet met eenen grooten arm, noch met veel volks, dat hy dien zoude tot de wortelen toe uyttrekken?

10. Ziet hy is geplant: zal hy daerom voorspoedig wezen? en zal hy niet, als hem een dorren wind raekt, verdroogen, en in de groefkens zyner spruyte verdorren?

11. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

12 Zegt tot het kreytende huys: Weet gy niet wat deze dingen beteekenen? Zegt: Ziet, den koning van Babylonien komt in Jerusalem: en hy zal den koning en zyne prinsen met zich nemen, en hy zal ze brengen tot zich zelven in Babylonien.

13. En hy zal van den zade des koningryks nemen, en hy zal met hem een verbond maken: en zal van hem eenen eed ontvangen; maer hy zal ook de sterken des lands wegnemen:

14. Opdat het een vernederd ryk zyn zoude, en dat het niet verheven worde, maer dat het zyn verbond beware, en dat onderhoude.

15. Denwelken van hem scheydende heeft boden gezonden tot Egypten, dat hy hem peerden en veel volks geven zoude. Zal hy ook voorspoedig wezen, of zaligheyd verkrygen, die deze dingen gedaen heeft? en die het verbond breekt, zal hy het ontvlieden?

16. Alzoo waerachtiglyk als ik leef, zegt den Heer: zoo zal hy in de plaets des konings, die hem koning gemaekt heeft, wiens eed hy gebroken heeft, en het verbond gebroken heeft, dat hy met hem had, in het midden van Babylonien sterven.

17. En Pharao zal tegen hem geenen stryd maken met een groot heyr, of met veel volks: in het leggen des dyks, en in het opregten der wallen, om dat hy veel zielen dooden zoude.

18. Want hy had den eed versmaed, om dat hy het verbond zoude breken, en ziet hy heeft zyne hand gegeven: en als hy alle deze dingen gedaen heeft, zoo zal hy het niet ontvlieden.

19. Daerom dit zegt den Heer God: Zoo waerachtiglyk als ik leef, zoo zal ik den eed die hy versmaed heeft, en het verbond dat hy overtreden heeft, op zyn hoofd zetten.

20. En ik zal myn net over hem uytspreyden, en hy zal in myn net gevangen worden: en ik zal hem brengen tot in Babylonien, en daer zal ik hem oordeelen in de overtredinge, waermede hy my versmaed heeft.

21. En alle zyne vluchtigen met al zyn heyr, zullen door het zweerd vallen: maer die daer overblyven, zullen in alle winden verstrooyd worden: en gy zult weten dat ik het den Heer gesproken heb.

22. Dit zegt den Heer God: En ik zal nemen van het merg des hoogen cederbooms, en zal dat zetten: en van den top zyner takken zal ik dat teer is afbreken, en ik zal het planten op den hoogen en uytstekenden berg.

23. Op den hoogen berg van Israël zal ik dat planten, en het zal uytspruyten tot een spruytsel, en het zal vrucht voortbrengen, en het zal wezen tot eenen grooten cederboom: en onder hem zullen woonen alle de vogelen, en al het gevogelte zal onder de schaduwe van zyne bladeren nestelen.

24. En alle de boomen des landschaps zullen weten, dat ik den Heer den hoogen boom vernederd heb, en den nederen boom verheven heb: en den groenen boom verdroogd heb, en den dorren boom doen groeyen heb. Ik den Heer heb het gesproken en gedaen.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe den zoon zyns vaders zonde niet dragen zal: een boos mensch zal behouden worden door zyne penitentie, en een regtveerdig mensch, laet hy de deugd, zal hy verloren laten gaen: daerom zoo vermaent ze God tot penitentie.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

2. Wat is het dat gy onder u de parabel keert in dit gemeyne zegwoord in het land van Israël, zeggende: De vaderen hebben eene zure druyf geëten,

en der kinderen tanden werden boomig?

3. Ik leef, zegt den Heer God, is het dat u deze parabel meer wezen zal tot een gemeyn zegwoord in Israël.

4. Ziet alle zielen zyn myne: gelyk des vaders ziel, alzoo is des zoons ziel myne: de ziel die zondigt, die zal sterven.

5. En is het dat een man regtveerdig is, en dat hy oordeel en regtveerdigheyd doet,

6. Dat hy op de bergen niet eet, en zyne oogen niet opheft tot de afgoden des huys van Israël: en dat hy zyns naesten huysvrouwe niet schendt, en tot geene maenzuchtige vrouwe gaet:

7. En dat hy geenen mensch bedroeft: dat hy zynen schuldenaer den pand wederom geeft, dat hy met geweld niet rooft: dat hy zyn brood den hongerigen geeft, en dat hy den naekten met een kleed bedekt:

8. Op woeker niet leent, en dat hy niet meer ontvangt: dat hy zyne hand van boosheyd afkeert, en dat hy waerachtig oordeel doet tusschen man en man:

9. Dat hy in myne geboden wandelt, en myne oordeelen bewaert, opdat hy de waerheyd doe: dezen is regtveerdig, hy zal het leven leven, zegt den Heer God.

10. Maer is het dat hy wint eenen zoon die een bloedstortende moordenaer is, en dat hy eene van deze dingen doet:

11. En dat hy voorwaer alle die dingen niet doet, maer is op de bergen etende, en zyns naesten huysvrouwe ontzuyverende:

12. Den behoeftigen en den armen bedroevende, rooven roovende, den pand niet wedergevende, en zyne oogen opheffende tot de afgoden, afgrysselykheyd doende:

13. Ten woeker gevende, en meer ontvangende: meynt gy dat zulken leven zal? hy zal niet leven. Als hy deze versmadelyke dingen gedaen heeft, hy zal de dood sterven, zyn bloed zal in hem wezen.

14. Maer is het dat dien eenen zoon verkrygt, denwelken ziende alle zyns vaders zonden, die hy gedaen heeft, vreest dat hy desgelyks niet doe:

15. Dat hy op de bergen niet eet, en zyne oogen niet heft op de afgoden des huys van Israël, en dat hy zyns naesten huysvrouwe niet schendt:

16. En geenen man bedroeft, den pand niet behoudt, en geenen roof rooft, zyn brood den hongerigen geeft, en den naekten bedekt met eenen kleede:

17. Zyne hand afkeert van het onregt der armen, dat hy geenen woeker en overschot ontvangt, dat hy myne oordeelen doet, en in myne geboden wandelt: dezen zal in zyns vaders boosheden niet sterven, maer zal het leven leven.

18. Zyn vader want hy te onregt beschuldigd heeft, en geweld gedaen zynen broeder, en kwaed gewrocht heeft in het midden zyns volks, ziet dien is gestorven in zyne boosheyd.

19. En gy zegt: Waerom zal den zoon zyns vaders boosheyd niet dragen? Dat is daerom, want den zoon heeft oordeel en regtveerdigheyd gedaen, alle myne geboden heeft hy bewaerd, en hy heeft die gedaen, hy zal het leven leven.

20. Eene ziel, die zondigt, zal zelve sterven: den zoon zal zyns vaders boosheyd niet dragen, en den vader zal zyns zoons boosheyd niet dragen: de regtveerdigheyd des regtveerdigen zal op hem zyn, en de ongoddelykheyd van den ongoddelyken zal op hem zyn.

21. Maer is het dat den ongoddelyken penitentie doet van alle zyne zonden die hy gedaen heeft, en dat hy alle myne geboden onderhoudt, en doet oordeel en regtveerdigheyd: zoo zal hy het leven leven, en niet sterven.

22. Alle zyner boosheden die hy gedaen heeft, zal ik niet gedenken: in zyne regtveerdigheyd die hy gedaen heeft, zal hy leven.

23. Is het mynen wille de dood van den ongoddelyken, zegt den Heer God, en niet dat hy bekeerd worde van zyne wegen, en leve?

24. Maer is het dat den regtveerdigen zich afkeert van zyne regtveerdigheyd, en boosheyd doet, naer alle de afgrysselykheden, die een ongoddelyken pleegt te doen, zal hy leven? alle zyne regtveerdigheden die hy gedaen heeft, zal men niet gedenken: in de overtredinge, waerdoor hy overtreden heeft, en in zyne zonde, die hy gedaen heeft, daerin zal hy sterven.

25. En gy hebt gezeyd: Den weg des Heeren is niet regtveerdig. Hoort dan gy huys van Israël: Is myn weg niet regtveerdig, en zyn niet meer uwe wegen kwaed?

26. Want als zich den regtveerdigen

afkeert van zyne regtveerdigheyd, en boosheyd doet, zoo zal hy daerin sterven: in de onregtveerdigheyd, die hy gedaen heeft, zal hy sterven.

27. En als zich den ongoddelyken afkeert van zyne ongoddelykheyd, die hy gedaen heeft, en dat hy oordeel en regtveerdigheyd doet: zoo heeft hy zyne ziel levende gemaekt.

28. Want hy aenmerkende, en zich zelven afkeerende van alle zyne boosheden, die hy gedaen heeft, zal het leven leven, en niet sterven.

29. En de kinderen van Israël zeggen: Den weg des Heeren is niet regtveerdig. Zyn myne wegen niet regtveerdig, gy huys van Israël, en zyn niet meer uwe wegen kwaed?

30. Daerom zal ik eenen iegelyken naer zyne wegen oordeelen gy huys van Israël, zegt den Heer God. Bekeert u en doet penitentie van alle uwe boosheden: en de boosheyd zal u ten valle niet wezen.

31. Werpt van u alle uwe overtredingen, in dewelke gy overtreden hebt, en maekt u een nieuw hert, en eenen nieuwen geest: waerom zult gy sterven, gy huys van Israël?

32. Want ik wil de dood des stervenden niet, zegt den Heer God, keert wederom, en leeft.

HET XIX. KAPITTEL.

God vertoont door den profeet, door eene gelykenis, dat Joachaz en Joakim gevangen zullen worden, en beschryft het geluk en voorspoed dat Jerusalem eens gehad heeft, en het verdriet dat zy nu hebben zal.

1. En gy neemt aen een geschrey over de prinsen van Israël,

2. En gy zult zeggen: Waerom heeft uwe moeder de leeuwinne onder de leeuwen geslapen, in het midden der leeuwkens, waerom heeft zy hare jongen opgevoed?

3. En zy heeft een van hare jonge leeuwkens uytgebragt, het is een leeuw geworden: en het heeft geleerd den roof rooven, en menschen eten.

4. En de heydenen hebben van hem gehoord, en zy hebben hem, niet zonder hunne wonden, gevangen: en zy hebben hem in ketenen gebragt in het land van Egypten.

5. Dewelke als zy gezien heeft dat zy krank geworden was, en dat haer verbeyden verloren was: zoo heeft zy een van hare leeuwkens genomen, zy heeft het tot eenen leeuw gemaekt.

6. Denwelken wandelde onder de leeuwen, en hy is een leeuw geworden: en hy heeft geleerd den roof rooven, en menschen verslinden:

7. Hy heeft geleerd weduwen maken, en hunne steden tot verwoestheyd brengen: en het land is verwoest geweest, en zyne volheyd, van de stemme zyns gebriesches.

8. En de volken zyn tot hem vergaderd van alle zyden van de landschappen, en zy hebben hun net op hem uytgespreyd, in hunne wonden is hy gevangen.

9. En zy hebben hem in eene bewaernisse gestoken, en in ketenen hebben zy hem gebragt tot den koning van Babylonien: en zy hebben hem in den kerker gestoken, dat men zyne stem voortaen niet meer hooren zoude op de bergen van Israël.

10. Uwe moeder is gelyk een wyngaerd in uw bloed op het water geplant geweest: hare vruchten en hare looveren zyn gewassen uyt vele wateren.

11. En haer zyn geworden vaste roeden tot schepteren dergene die heerschappy hebben, en hare lengte is opgeheven onder de looveren: en zy heeft hare hoogheyd gezien in de menigte van hare ranken.

12. En zy is uytgetrokken in de gramschap, en nedergeworpen op de aerde, en den dorren wind heeft hare vruchten verdroogd: zy zyn verdord, en de roeden van hare magt zyn verdroogd: het vuer heeft ze geëten.

13. En nu is zy overgeplant in de woestyne, in het onbewandeld en dorstig land.

14. En daer is een vuer uytgegaen uyt de roede harer ranken, hetwelk hare vrucht geëten heeft: en in haer was geene sterke roede, den schepter der heerschappenden. Het is eene beweeninge, en het zal tot eene beweeninge zyn.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe God het volk van Israël dreygt om hunner boosheden wille : en hoe dat hy hen wederom roepen zal in hun land.

1. En het is geschied in het zevende jaer, in de vyfde maend, den tienden dag der maend : dat de mannen van de ouders van Israël gekomen zyn, om den Heer te vragen, en zy zyn voor my gezeten.

2. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

3. Zoon des menschen, spreekt tot de ouders van Israël, en gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer God : Zyt gy gekomen om my te vragen? zoo waerachtiglyk als ik leve, ik zal u niet antwoorden, zegt den Heer God.

4. Is het dat gy ze oordeelt, is het dat gy oordeelt zoon des menschen, toont hun hunner vaderen afgrysselykheden.

5. En gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer God : Op den dag als ik Israël verkoren heb, en myne hand opgeheven heb voor het geslachte des huys van Jacob, en hun geopenbaerd heb in het land van Egypten, en myne hand opgeheven heb om hunnent wille, zeggende : Ik ben den Heere uw God :

6. In dien dage heb ik myne hand voor hen opgeheven, dat ik ze leyden zoude uyt den lande van Egypten, in het land dat ik hun voorzien had, vloeyende van melk en honig : welk is uytnemende boven alle landen.

7. En ik heb tot hen gezeyd : Een iegelyk werpe weg de ergernisse van zyne oogen, en wilt niet besmet worden in de afgoden van Egypten : ik ben den Heer uw God.

8. En zy hebben my verwekt tot gramschap, en zy hebben my niet willen hooren : een iegelyk heeft de afgrysselykheyd zyner oogen niet weggeworpen, noch zy hebben de afgoden van Egypten gelaten : en ik heb gezeyd dat ik myne verbolgenheyd op hen uytstorten zoude, en dat ik myne gramschap in hen volbrengen zoude, in het midden van het land van Egypten.

9. En ik heb het gedaen om mynen naem, dat dien niet geschonden zoude worden voor de heydenen, in derwelker midden zy waren, en onder dewelke ik hun geopenbaerd ben, dat ik ze zoude uytleyden uyt den lande van Egypten.

10. Aldus heb ik ze uytgedreven uyt den lande van Egypten, en ik heb ze uytgeleyd in de woestyne.

11. En ik heb hun myne geboden gegeven, en myne oordeelen heb ik hun getoond, dewelke een mensch doende, daerin leven zal.

12. Daerenboven heb ik hun myne sabbatten gegeven, dat die een teeken zouden wezen tusschen my en hen : en dat zy weten zouden dat ik den Heer ben die hen heylig maek.

13. En het huys van Israël heeft my tot gramschap verwekt in de woestyne, in myne geboden hebben zy niet gewandeld, en myne oordeelen hebben zy verworpen, dewelke een mensch doende, daerin leven zal : en myne sabbatten hebben zy krachtiglyk zeer ontzuyverd : Hierom heb ik gezeyd dat ik myne razende gramschap uytstorten zoude op hen in de woestyne, en dat ik ze vernielen zoude.

14. En ik heb het gedaen om myns naems wille, opdat dien niet geschonden zoude worden voor de heydenen, uyt dewelke ik ze uyt gedreven had in hun aenschouwen.

15. Daerom heb ik myne hand op hen geheven in de woestyne, dat ik ze niet zoude brengen in het land dat ik hun gegeven had, vloeyende van melk en honig, het beste van alle landen :

16. Om dat zy myne oordeelen verworpen hebben, en in myne geboden niet gewandeld hebben, en myne sabbatten ontzuyverd hebben : want hun hert ging na de afgoden.

17. En myne oog heeft hen gespaerd dat ik ze niet dooden zoude : en ik heb ze niet heel vernield in de woestyne.

18. Maer ik heb tot hunne kinderen gezeyd in de wildernisse : In uwer vaderen geboden wilt niet wandelen, noch bewaert hunne oordeelen noch wordt met hunne afgoden ontzuyverd :

19. Ik ben den Heer uw God : wandelt in myne geboden, en bewaert myne oordeelen, en doet die :

20. En heyligt myne sabbatten, opdat die een teeken zyn mogen tusschen my en u, en dat men wete dat ik den Heer uw God ben.

21. En de kinderen hebben my tot gramschap verwekt, zy hebben in myne geboden niet gewandeld : myne oor-

deelen hebben zy niet bewaerd dat zy die doen zouden: dewelke als een mensch doet, zoo zal hy daerin leven: en myne sabbatten hebben zy gebroken: en ik heb gedrygd dat ik myne razende gramschap op hen storten zoude, en dat ik myne gramschap op hen volbrengen zoude in de woestyne.

22. Maer ik heb myne hand afgekeerd, en ik heb het gedaen om mynen naem, dat dien niet zoude geschonden worden voor de heydenen, uyt dewelke ik hen uytgedreven heb in hunne oogen.

23. Wederom heb ik myne hand opgeheven tegen hen in de woestyne, dat ik ze zoude verstrooyen onder de natien, en wannen in de landen:

24. Om dat zy myne oordeelen niet gedaen hadden, en myne geboden verworpen hadden, en myne sabbatten gebroken hadden, en dat hunne oogen na hunner vaderen afgoden geweest waren.

25. Daerom heb ik hun ook geboden gegeven die niet goed waren, en oordeelen daer zy niet in leven zullen:

26. En ik heb ze besmet in hunne offeranden, als zy offerden al dat de moeder opendoet, om hunne misdaden: en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

27. Daerom spreekt tot den huyze van Israël, gy zoon des menschen: en gy zult tot hen zeggen: Dit zegt den Heer God: Nog hebben uwe vaderen my ook daermede geblasphemeerd, toen zy my versmaed hadden versmadende;

28. En dat ik ze geleyd had in het land, waerop dat ik myne hand geheven heb dat ik het hun geven zoude: zy hebben naer alle hooge heuvelen gezien, en alle looverachtige boomen, en zy hebben daer hunne slagtofferanden geofferd: en zy hebben daer de kreytinge van hunne offerande gegeven, en zy hebben daer den reuk van hunne zoetigheyd gesteld, en zy hebben hunne vochtige offeranden geofferd.

29. En ik heb tot hen gezeyd: Wat is de hoogte daer gy henen gaet? en zynen naem is genoemd Hoogte tot op dezen dag toe.

30. Daerom zegt tot den huyze van Israël: Dit zegt den Heer God: Voorwaer gy wordt in uwer vaderen weg besmet, en na hunne ergernissen bedryft gy onkuyschheyd;

31. En in de offerande van uwe giften, als gy uwe kinderen door het vuer leydt, wordt gy besmet in alle uwe afgoden tot heden toe: en zal ik u antwoorden huys van Israël? Zoo waerachtiglyk als ik leef, zegt den Heer God, ik zal u niet antwoorden.

32. En de gedachte uws herten zal ook niet geschieden, dergene die zeggen: Wy zullen zyn als de heydenen, en als de geslachten der aerde, dat wy eeren zullen de houten en steenen.

33. Zoo waerachtiglyk als ik leef, zegt den Heer God, ik zal met eene sterke hand, en met eenen uytgestrekten arm, en met eene uytgestorte razende gramschap over u regeren.

34. En ik zal u uytleyden van de volken: en u vergaderen van de landen, onder dewelke gy verstrooyd zyt, met eene sterke hand, en met eenen uytgestrekten arm, en met eene uytgestorte razende gramschap zal ik over u regeren.

35. En ik zal u brengen in de wildernisse der volken, en ik zal daer met u geoordeeld worden aenzigt tegen aenzigt.

36. Gelyk ik met een oordeel gestreden heb tegen uwe vaders in de woestyne des lands van Egypten, alzoo zal ik u oordeelen, zegt den Heer.

37. En ik zal u onder mynen schepter brengen, en ik zal u brengen in de banden des verbonds.

38. En ik zal van u de overtreders, en ongoddelyken kiezen, en ik zal ze leyden uyt den lande van hunne pelgrimagie, en in het land van Israël zullen zy niet komen: en gy zult weten dat ik den Heer ben.

39. En gy huys van Israël, dit zegt den Heer God: Wandelt een iegelyk na uwe afgoden, en dient hen. Maer is het dat gy daerin my ook niet hoort, en dat gy mynen heyligen naem voortaen besmet met uwe giften, en met uwe afgoden:

40. Op mynen heyligen berg, op den hoogen berg van Israël, zegt den Heer God, daer zal my al het huys van Israël dienen: alle, zeg ik, in het land, in hetwelk zy my behagen zullen, en daer zal ik uwe eerste gaven zoeken, en het beginsel van uwe tienden, in alle uwe heyligmakingen.

41. Tot eenen reuk der zoetigheyd

zal ik u ontvangen, als ik u uytgeleyd zal hebben uyt de volken, en u vergaderd van de landen, waer gy in verstrooyd zyt, en ik zal in u geheyligd worden in de oogen der natien.

42. En gy zult weten dat ik den Heer ben, als ik u zal gebragt hebben tot den lande van Israël, in het land waervoor dat ik myne hand opgeheven heb, dat ik het uwen vaderen geven zoude.

43. En gy zult daer gedachtig wezen uwer wegen, en alle uwer groote misdaden, waermede gy besmet zyt geweest: en gy zult u zelven mishagen in uw aenschouwen in alle uwe kwaedheden, die gy gedaen hebt.

44. En gy zult weten dat ik den Heer ben, als ik u zal welgedaen hebben om mynen naem, en niet naer uwe kwade wegen, noch naer uwe allerkwaedste misdaden gy huys van Israël, zegt den Heer God.

45. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

46. Zoon des menschen stelt uw aenzigt tegen den weg van het zuyden, en druypt tot den zuyden wind, en profeteert tot den woude van den zuydschen akker.

47. En gy zult den bossche van het zuyden zeggen: Hoort des Heeren woord: dit zegt den Heer God: Ziet ik zal in u een vuer aensteken, en ik zal in u verbranden al het groene hout, en al het drooge hout: en de ontstoken vlamme zal niet uytgebluscht worden: en alle de gedaente zal in haer verbrand worden van het zuyden tot het noorden.

48. En alle vleesch zal zien dat ik den Heer dat ontstoken heb, en het zal niet uytgebluscht worden.

49. En ik heb gezeyd: Ay! ay! ay! Heere God, zy zeggen van my: Spreekt dezen niet met parabelen?

HET XXI. KAPITTEL.

Den profeet voorzegt dat er op Jerusalem en op de kinderen van Ammon, een grouwelyk zweerd komen zal van den koning van Babylon, die ook ten tyde in zyn land vergaen zal.

1. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

2. Zoon des menschen stelt uw aenzigt tot Jerusalem, en druypt tot de heylige plaetsen, en profeteert tegen de aerde van Israël:

3. En gy zult den lande van Israël zeggen: Dit zegt den Heer God: Ziet ik tot u, en ik zal myn zweerd uyt zyne scheede werpen, en ik zal in u doodslaen den regtveerdigen en den ongoddelyken.

4. En om dat ik onder u gedood heb den regtveerdigen en den ongoddelyken, daerom zal myn zweerd uyt zyne scheede gaen tot alle vleesch van het zuyden tot het noorden toe:

5. Opdat alle vleesch mag weten, dat ik den Heer myn onwederroepelyk zweerd uyt zyne scheede getrokken heb.

6. En gy zoon des menschen zucht met gansche gebrokenheyd der lendenen, en met bitterheden verzucht voor hen.

7. En als zy u zullen zeggen: Waerom zucht gy? zoo zult gy zeggen: Om het gehoor: want het komt, en alle hert zal verdwynen, en alle handen zullen onmagtig worden, en alle geest zal krank worden, en over alle knieën zullen wateren vloeyen: ziet het komt, en het zal geschieden, zegt den Heer God.

8. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

9. Zoon des menschen profeteert, en gy zult zeggen: Dit zegt den Heer God: Spreekt: Het zweerd, het zweerd is scherp gemaekt en geslepen.

10. Om slagtofferanden te dooden is het scherp gemaekt: en om dat het blinken zoude zoo is het gepolisterd, gy die myns zoons schepter roert, hebt alle boomen afgehouwen.

11. En ik heb het gegeven om te schaven, dat men het met de hand houden mag: dit is het gescherpt zweerd, en dit is gepolisterd, om dat het zoude wezen in de hand des doodslagers.

12. Roept en huylt gy zoon des menschen, want dit zweerd is gekomen in myn volk, dit is in alle de vorsten van Israël, die gevloden waren: zy zyn den zweerde geleverd met mynen volke, daerom slaet met de hand op uwe dy,

13. Want het is geproefd: en dat, als het den schepter omgeworpen heeft, en het zal niet zyn, zegt den Heer God.

14. Daerom gy zoon des menschen profeteert, en slaet hand tegen hand, en laet het zweerd twee dubbel worden, en laet dryvoud worden het zweerd der

verslagenen : dit is het zweerd des grooten doodslags, dat ze doet verbaesd worden,

15. En met der herte verdwynen, en het vermenigvuldigt de vallingen. In alle hunne poorten heb ik gegeven de verstooringe des scherpen zweerds, en dat geslepen is om te blinken, gekleed ten slage.

16. Wordt scherp, gaet ter regter zyde of ter slinker, werwaers dat den lust uws aenzigts is.

17. En ik zal ook handgeslag maken met de eene hand tegen de andere, en ik zal myne verbolgenheyd volbrengen : ik den Heer heb het gesproken.

18. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

19. En gy zoon des menschen stelt voor u twee wegen, dat het zweerd des konings van Babylonien kome : uyt eenen lande zullen zy beyde komen : en met der hand zal hy daernaer geraden, in het beginsel des wegs van de stad zal hy het geraden.

20. Gy zult den weg stellen dat het zweerd kome tot Rabbath der kinderen van Ammon, en tot Juda in het allervastste Jerusalem.

21. Want den koning van Babylonien heeft gestaen in den tweescheydigen weg, in het hoofd van twee wegen, zoekende waerzeggery, mengende de pylen: heeft hy de afgoden gevraegd, en uyt de ingewanden raed gezocht.

22. Aen zyne regter hand is de waerzeggery geschied over Jerusalem, dat hy de instrumenten om de muren te breken stellen zoude, dat hy zynen mond opendoen zoude in den doodslag, dat hy zyne stemme zoude opheffen in het gehuyl, dat hy de gereedschappen om de muren te breken stellen zoude tegen de poorten, dat hy den dyk te hoop dragen zoude, dat hy bolwerken opmaken zoude.

23. En hy zal wezen als te vergeefs een antwoord der waerzeggeryen zoekende in hunne oogen, en der sabbatten ledigheyd navolgende : maer hy zal der boosheyd gedenken om te verwinnen.

24. Daerom dit zegt den Heer God : Om dat gy gedachtig zyt geweest uwer boosheyd, en uwe overtredingen ontdekt hebt, en uwe zonden zyn openbaer geworden in alle uwe gedachten : om dat gy, zeg ik, dier gedachtig zyt geweest : zoo zult gy met de hand gevangen worden.

25. Maer gy onreyn en ongoddelyk vorst van Israël, wiens dag komt in den voorgeschikten dag der boosheyd :

26. Dit zegt den Heer God : Neemt af den myter, doet weg de kroon : is het dezen niet die den nederen verheven heeft, en den hoogen vernederd?

27. Tot boosheyd, boosheyd, boosheyd zal ik die stellen : en dat is niet gedaen tot dat hy kwam, wien het oordeel toebehoort, en ik zal hem overleveren.

28. En gy zoon des menschen profeteert, en zegt : Dit zegt den Heer God tot de kinderen van Ammon, en tot hun verwyt, en gy zult zeggen : Zweerd, zweerd, trekt u uyt de scheede om te dooden, slypt u dat gy moogt doodslaen en blinken.

29. Als men uwe ydele dingen zag, en logenen profeteerde: dat gy zoudt gegeven worden op de halzen der gewonde ongoddelyken, derwelker dag komt in den voorgeschikten tyd der boosheyd.

30. Keert wederom tot uwe scheede in de plaetse, daer gy in geschapen zyt, in het land uwer geboorte zal ik u oordeelen.

31. En ik zal op u uytstorten myne verbolgenheyd : in het vuer myner razende gramschap zal ik op u blazen, en ik zal u geven in de handen der onwyze menschen, en dergene die verderfenisse maken.

32. Gy zult eene spyze des vuers zyn, uw bloed zal in het midden des lands zyn, gy zult vergeten worden : want ik den Heer heb het gesproken.

HET XXII. KAPITTEL.

Hier worden veel zonden verhaeld die te Jerusalem bedreven zyn, om dewelke Gods toorn over het volk komen zal.

1. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende :

2. En gy zoon des menschen oordeelt gy niet, oordeelt gy niet de stad des bloeds?

3. En gy zult haer alle hare afgrysselykheden toonen, en zeggen : Dit zegt den Heer God : Eene stad bloedstortende in het midden van zich zelven, opdat haren tyd komen zoude : en die afgoden

gemaekt heeft tegen zich zelven, opdat zy besmet zoude worden.

4. In uw bloed, dat van u uytgestort is, hebt gy misdaen: en in uwe afgoden, die gy gemaekt hebt, zyt gy besmet: en gy hebt uwe dagen doen genaken, en gy hebt den tyd van uwe jaren aengebragt: daerom heb ik u tot eene versmaedheyd den heydenen gegeven, en tot eene bespottinge alle den landen.

5. Die by, en die verre van u zyn, zullen van u triomferen: gy besmette, edele, groot van verderfenisse.

6. Ziet de prinsen van Israël zyn elk met hunnen arm in u geweest om bloed uyt te storten.

7. Vader en moeder hebben zy versmaedheden aengedaen in u, den vreemdeling hebben zy te onregt beschuldigd in het midden van u, den weeze en de weduwe hebben zy by u bedroefd:

8. Myne heylige plaetsen hebt gy versmaed, en myne sabbatten hebt gy besmet.

9. Achterklappende mannen zyn in u geweest, om bloed uyt te storten, en op de bergen hebben zy binnen u geëten, groote misdaed hebben zy gedaen in het midden van u.

10. De schamelykheden des vaders hebben zy ontdekt in u, de onzuyverheyd der maenzuchtige vrouwe hebben zy vernederd in u.

11. En een iegelyk heeft in zyns naestens huysvrouwe afgrysselykheyd bedreven, en den zweer heeft zyne behuwde dochter onbehoorlyk besmet in u, den broeder heeft zyne zuster zyns vaders dochter verkracht in u.

12. Zy hebben giften by u ontvangen om bloed uyt te storten: woeker en overschot hebt gy ontvangen, en uwe naesten hebt gy gieriglyk onregt gedaen: en gy hebt myns vergeten, zegt den Heer God.

13. Ziet ik heb myne handen te zamen geslagen over uwe gierigheyd die gy gedaen hebt: en op het bloed dat er gestort is in het midden van u.

14. Zal het uw hert verdragen, of zal uwe hand te boven komen, in de dagen die ik u doen zal? ik den Heer heb het gesproken, en ik zal het doen.

15. En ik zal u verstrooyen in de natien, en ik zal u wannen in de landen, en ik zal uwe onzuyverheyd doen vergaen van u.

16. En ik zal u bezitten in het aenzigt der heydenen: en gy zult weten dat ik den Heer ben.

17. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

18. Zoon des menschen, het huys van Israël is my gekeerd tot een schuym: alle deze, metael, en tin, en yzer, en lood in het midden van het forneys, zyn schuym van zilver geworden.

19. Daerom dit zegt den Heer God: Om dat gy alle verkeerd zyt in schuym, daerom ziet ik zal u vergaderen in het midden van Jerusalem.

20. Met eene vergadering van zilver, en metael, en tin, en yzer, en lood in het midden des forneys: dat ik daerin vuer ontsteken zoude om te smelten. Alzoo zal ik u vergaderen in myne razende gramschap, en in mynen toorn, en ik zal rusten: en ik zal u smelten.

21. En ik zal u vergaderen, en ik zal u ontsteken in het vuer myner razende gramschap, en gy zult gesmolten worden in het midden van dat.

22. Gelyk het zilver gesmolten wordt in het midden van het forneys, alzoo zult gy in het midden van Jerusalem zyn: en gy zult weten dat ik den Heer ben, als ik myne verbolgenheyd zal uytgestort hebben op u.

23. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

24. Zoon des menschen zegt haer: Gy zyt eene onreyne aerde, en niet beregend in den dag der razende gramschap.

25. Een gezworen verbond der profeten is in het midden van haer, gelyk een leeuw brieschende, en den roof roovende, zoo hebben zy de zielen verslonden, zy hebben rykdommen en geld ontvangen, zy hebben hare weduwen vermenigvuldigd in het midden van haer.

26. Hare priesters hebben myne wet versmaed, en zy hebben myne heylige plaets besmet: tusschen heylig, en niet heylig, hebben zy geen onderscheyd gehad: en tusschen den besmetten, en zuyveren, hebben zy niet verstaen: en van myne sabbatten hebben zy hunne oogen afgekeerd, en ik werd besmet in het midden van hen.

27. Hare prinsen in het midden van haer, waren als wolven den roof grypende, om bloed uyt te storten, en om

zielen te verderven, en om gieriglyk naer winningen te staen.

28. En hare profeten plakten ze zonder beslag, ziende ydele dingen, en profeterende hun logenen, zeggende : Dit zegt den Heer God, als den Heer niet gesproken heeft.

29. De volken des lands deden onregte beschuldigingen, en zy roofden geweldiglyk : den behoeftigen en den armen kwelden zy, en den aenkomeling verdrukten zy met onregte beschuldiginge zonder oordeel.

30. En ik heb uyt hen eenen man gezocht, die eenen tuyn daertegen stellen zoude, en die staen zoude tegen my voor het land, dat ik het niet verderven zoude : en ik heb hem niet gevonden.

31. En ik heb op hen myne verbolgenheyd uytgestort, in het vuer myner gramschap heb ik ze verslonden : hunnen weg heb ik op hun hoofd wederom vergolden, zegt den Heer God.

HET XXIII. KAPITTEL.

Onder de figure van twee gezusters Oolla en Ooliba, zoo toont den profeet de zonden van Jerusalem en Samaria : En hoe zy daerom zullen voor alle heydenen schandelykheyd lyden.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

2. Zoon des menschen, daer zyn twee vrouwen geweest eener moeder dochteren,

3. En zy hebben onkuyschheyd bedreven in Egypten, in hare jongheyd hebben zy onkuyschheyd bedreven : daer werden hare borsten gedrukt, en de mammekens harer jeugd gebroken.

4. En hare namen waren Oolla de oudste, en Ooliba hare zuster de jongste : en ik heb ze gehad, en zy hebben my zonen en dochteren gebaerd. Voorts waren hare namen Samaria Oolla, en Jerusalem Ooliba.

5. Aldus heeft Oolla boven my onkuyschheyd bedreven, en zy heeft geraesd op hare boeleerders, op de Assyrianen die haer bykwamen,

6. Gekleed met blaeuwe zyde, op de prinsen en wethouderen, op alle de jongelingen der lustigheyd, op de ruyters beklimmers der peerden.

7. En zy heeft hare onkuyschheden gegeven op hen alle de uytgekorenen zonen der Assyrianen : en in alle degene op dewelke zy van liefde raesde, in hunne onzuyverheden is zy besmet geweest.

8. Daerenboven ook heeft zy hare onkuyschheden, die zy in Egypten deed, niet gelaten : want die hebben ook met haer geslapen in hare jongheyd, en die hebben de borsten harer jongheyd gebroken, en zy hebben hunne onkuyschheyd op haer uytgestort.

9. Daerom heb ik ze geleverd in de handen van hare boeleerders, in de handen der kinderen van Assur, over derwelker wellustigheyd zy geraesd heeft.

10. Zy hebben hare schandelykheyd ontdekt, hare zonen en dochteren hebben zy genomen, en haer hebben zy met den zweerde doodgeslagen : en het zyn vermaerde vrouwen geworden, en zy hebben oordeelen in haer bedreven.

11. Hetwelk als hare zuster Ooliba gezien had, zoo heeft zy meer dan die geraesd van onzuyvere wellustigheyd : en zy heeft hare onkuyschheyd boven haers zusters onkuyschheyd

12. Tot de zonen der Assyrianen onschamelyk geboden, den vorsten en wethouderen die tot haer kwamen gekleed met kleederen van verscheydene kleuren, den ruyteren die te peerde reden, en den jongelingen die allegader van uytnemende maeksel waren.

13. En ik heb gezien dat den eenen weg van haer beyde besmet was.

14. En zy heeft hare onkuyschheden vermeerderd : en als zy gezien had de geschilderde mannen aen den wand, de beelden van de Chaldeen met verwen uytgeteekend,

15. En die met ridderlyke riemen om hunne lendenen gegord, en geverwde hoeden op hunne hoofden, de gedaente van alle de vorsten, de gelykenisse der zonen van Babylonien, en des lands der Chaldeen, daer zy in geboren zyn,

16. Zoo heeft zy geraesd over die met de begeerlykheyd harer oogen, en zy heeft boden tot hen gezonden in Chaldeen.

17. En als de kinderen van Babylonien tot haer gekomen waren, tot der borsten bedde, zoo hebben zy haer besmet met hunne onkuysche werken, en zy is van hen besmet geweest, en hare ziele is verzaed geweest van die.

18. Zy heeft ook hare onkuyschheden bloot gemaekt, en hare schandelykheyd ontdekt : en myne ziel is van haer gescheyden, gelyk myne ziel gescheyden was van hare zuster.

19. Want zy heeft hare onkuyschheden vermenigvuldigd, gedenkende der dagen harer jongheyd, in dewelke zy onkuyschheyd gedaen heeft in het land van Egypten.

20. En zy heeft geraesd van wellustigheyd, op hunne verzaming, derwelker vleesch is als der ezelen vleesch : en als der peerden vloed, is hun vloed.

21. En gy hebt verzocht de groote misdaed uwer jongheyd, als uwe borsten in Egypten gedrukt zyn, en de mammen uwer jeugd gebroken.

22. Daerom Ooliba, dit zegt den Heer God : Ziet ik zal uwe liefhebbers verwekken tegen u : waeraf dat uwe ziel verzaed is geweest : en ik zal die tegen u vergaderen al rondom,

23. De zonen van Babylonien, en alle de Chaldeeusche edelen, en tirannen, en prinsen, alle de zonen der Assyrianen, jongelingen van uytnemende maeksel, vorsten, en alle wethouderen, de prinsen der prinsen, en de vermaerde beryders der peerden :

24. En zy zullen over u komen bereyd met wagens en raderen, eene menigte van volken : met pansieren, en schilden, en helmen zullen zy tegen u gewapend worden van alle zyden : en ik zal voor hen oordeel geven, en zy zullen u oordeelen naer hunne oordeelen.

25. En ik zal mynen yver in u zetten, die zy met u hanteren in de razende gramschap : uwen neus en uwe ooren zullen zy afsnyden : en dat er overblyft, zullen zy met den zweerde al in stukken houwen : zy zullen uwe zonen en uwe dochteren vangen, en het overblyfsel zal met den vure verslonden worden.

26. En zy zullen u ontblooten van uwe kleederen, en zy zullen de vaten uwer glorie nemen.

27. En ik zal uwe groote misdaed doen ophouden van u, en uwe onkuyschheyd van den lande van Egypten : en gy zult uwe oogen ook niet opheffen tot hen, en gy zult Egypten niet meer gedenken.

28. Want dit zegt den Heer God : Ziet ik zal u leveren in de hand dergene die gy haet, in de handen dergene van dewelke uwe ziel verzaed is.

29. En zy zullen met u doen in hate, en zy zullen alle uwe arbeyden wegnemen, en zy zullen u naekt laten, en vol schandelykheyd, en de schandelykheyd uwer onkuyschheden zal ontdekt worden, uwe groote misdaed, en uwe hoereringen.

30. Zy hebben u deze dingen gedaen om dat gy onkuyschheyd gedaen hebt na de heydenen, onder dewelke gy besmet zyt in hunne afgoden.

31. In uws zusters weg hebt gy gewandeld, en ik zal haren kelk in uwe hand geven.

32. Dit zegt den Heer God : Uws zusters kelk zult gy drinken diep en breed : gy zult tot den allermeesten spot en begekkinge wezen.

33. Met dronkenheyd en pyne zult gy vervuld worden : met den kelk des treurens, en der droefheyd, met den kelk van uwe zuster Samaria.

34. En gy zult dien drinken, en uytdrinken tot den gist toe, en zyne brokkelingen zult gy verslinden, uwe borsten zult gy verscheuren : want ik heb het gesproken, zegt den Heer God.

35. Daerom dit zegt den Heer God : Want gy myns vergeten hebt, en hebt my geworpen achter rugge, draegt gy ook uwe misdaed, en uwe onkuyschheden.

36. En den Heer heeft tot my gezeyd, zeggende : Zoon des menschen, oordeelt gy niet ook Oolla, en Ooliba, en verkondigt gy haer niet hare groote misdaden?

37. Want zy hebben overspel gedaen, en daer is bloed in hare handen, en met hare afgoden hebben zy onkuyschheyd bedreven : daerenboven hebben zy hare zonen die zy my gebaerd hebben, hun geofferd om te verslinden.

38. Maer zy hebben my dit ook gedaen : Zy hebben myne heylige plaets ontzuyverd op dien dag, en myne sabbatten hebben zy ontheyligd.

39. En toen zy hare kinderen haren afgoden offerden, en dat zy gingen in myne heylige plaets op dien dag, om dat zy die ontzuyveren zouden : zoo hebben zy deze dingen ook gedaen in het midden van mynen huyze.

40. Zy hebben gezonden tot de mannen die van verre kwamen, tot dewelke

zy eenen bode gezonden hadden : aldus ziet zy zyn gekomen, om dewelke gy u gewasschen hebt, en hebt uwe oogen alom bestreken met stibius, en gy zyt versierd geweest met allerhande vrouwen sierad.

41. Gy hebt gezeten in een allerschoonste bedde, en daer is eene tafel versierd geweest voor u : myn reukwerk en myne zalve hebt gy daerop gesteld.

42. En aen de tafel was eene stemme van eene verheugende menigte : en in de mannen, die van de menigte der menschen aengebragt werden, en kwamen van de woestyne, die hebben armringen in hunne handen gedaen, en schoone kroonen op hunne hoofden.

43. En ik heb haer gezeyd die gesleten was in de overspelen : Nu zal deze in hare onkuyschheyd ook onkuyschheyd bedryven.

44. En zy zyn tot haer ingegaen als tot eene gemeyne oneerbare vrouwe : alzoo gingen zy binnen tot Oolla en Ooliba de booze vrouwen.

45. Daerom zyn de mannen regtveerdig : deze zullen ze oordeelen naer het oordeel der overspeelsters, en naer het oordeel dergene die bloed uytstorten : want zy zyn overspeelsters en het bloed is in hare handen.

46. Want dit zegt den Heer God : Brengt tot haer de menigte, en levert ze tot een geruchte, en tot eenen roof :

47. En laet ze gesteenigd worden met de steenen der volken, en laet ze met hunne zweerden doorstoken worden : hare zonen en dochteren zullen zy dooden, en hare huyzen zullen zy met den vure verbranden.

48. En ik zal de groote misdaed van de aerde af doen, en alle vrouwen zullen leeren dat zy niet doen naer hare groote misdaed.

49. En zy zullen uwe groote misdaed op u geven, en de zonden van uwe afgoden zult gy dragen : en gy zult weten dat ik den Heer God ben.

HET XXIV. KAPITTEL.

God betoont dat Israël zal verloren gaen, en dat zyne zonen met den zweerde zullen gedood worden, en niet beweend.

1. En des Heeren woord is tot my geschied in het negende jaer, in de tiende maend, op den tienden dag der maend, zeggende :

2. Zoon des menschen schryft u den naem van dezen dage, in denwelken den koning van Babylonien versterkt is tegen Jerusalem heden.

3. En gy zult zeggen door een gemeyn zegwoord tot het kreytende huys eene parabel, en gy zult tot hen spreken : Dit zegt den Heer God ; Stelt eenen pot : stelt eenen, zeg ik, en doet daer water in.

4. Vergadert zyne stukken in dien, alle goede stukken, uytgekoren, en vol beenderen den achtersten bout en de schouder.

5. Neemt tot u een het allervetste schaep, legt ook hoopen van beenderen onder den pot : zyne kokerny heeft zeer heet gezoden, en zyne beenderen zyn van een gezoden in het midden van dien.

6. Daerom dit zegt den Heer God : Wee der stad des bloeds, den pot wiens roest in hem is, en zyn roest is van hem niet vergaen : by deelen, en by zyne deelen werpt hem uyt, het lot is op hem niet gevallen.

7. Want zyn bloed is in het midden van hem, op eenen allergladsten steen heeft hy dien uytgestort : hy heeft hem niet uytgestort op de aerde, dat hy zoude mogen overdekt worden met het stof.

8. Om dat ik myne verbolgenheyd daerover brengen zoude, en met eene wraek wreken : zoo heb ik zyn bloed gegeven op eenen gladsten steen, om dat het niet bedekt zoude worden.

9. Daerom dit zegt den Heer God : Wee der stad des bloeds, wiens vuer ik groot maken zal.

10. Vergadert de beenderen, die ik met den vure ontsteken zal : het vleesch zal verteerd worden, en alle de vergaderinge zal gekookt worden, en de beenderen zullen verdwynen.

11. Stelt ook dien pot op vurige kolen ydel, opdat zyn metael heet worde en smelte : en dat in het midden van hem gesmolten worde zyne besmettinge, en dat zyne roestigheyd verteerd worde :

12. Met veel arbeyds is er gezweet, en zyn dikken roest is van hem niet uytgegaen, noch door het vuer.

13. Uwe onzuyverheyd is zeer ysse-

lyk: want ik heb u willen zuyveren, en gy zyt niet gezuyverd van uwe vuyligheden: maer gy zult ook niet eer gezuyverd worden, tot dat ik myne verbolgenheyd zal doen rusten in u.

14. Ik den Heer heb het gesproken: Het zal komen, en ik zal het doen: ik zal niet voorbygaen, noch sparen, noch ik zal te vreden gesteld worden: naer uwe wegen, en naer uwe vonden zal ik u oordeelen, zegt den Heer.

15. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

16. Zoon des menschen ziet ik neem van u de begeerlykheyd uwer oogen, door eene plage: en gy zult niet klagen, noch schreyen, noch uwe tranen zullen vloeyen.

17. Verzucht al zwygende, gy zult der dooden beschreyinge niet doen: uwe kroon zy rondom u gebonden, en uwe schoenen zullen aen uwe voeten zyn, noch gy zult uw aenzigt met een kleed bedekken, noch gy zult de spyzen der rouwigen eten.

18. Hierom heb ik tot den volke gesproken des morgens vroeg, en myne huysvrouwe is 's avonds gestorven: en ik heb 's morgens gedaen, alzoo hy my bevolen had.

19. En het volk heeft tot my gezeyd: Waerom geeft gy ons niet te kennen wat deze dingen beteekenen, die gy doet?

20. En ik heb tot hen gezeyd: Des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

21. Spreekt den huyze van Israël: Dit zegt den Heer God: Ziet ik zal myne heylige plaets ontreynigen, de hooveerdy van uwen ryke, en de begeerlykheyd uwer oogen, en waeraf dat uwe ziel beangst is: en uwe zonen en uwe dochters, die gy achter gelaten hebt, zullen met den zweerde vallen.

22. En gy zult doen gelyk ik gedaen heb: Uwen mond zult gy met geen kleed bedekken, en de spyzen dergene die rouw maken zult gy niet eten.

23. Gy zult kroonen op uwe hoofden hebben, en schoenen aen uwe voeten: gy zult niet klagen noch weenen, maer gy zult verdwynen in uwe boosheden, en een iegelyk zal tot zynen broeder zuchten.

24. En Ezechiel zal u wezen tot een wonder teeken der toekomende dingen: naer alle de dingen die hy gedaen heeft zult gy doen als dit komen zal: en gy zult weten dat ik den Heer God ben.

25. En gy zoon des menschen, ziet in den dag als ik hunne sterkheyd van hen nemen zal, en de blydschap der weerdigheyd, en de begeerlykheyd van hunne oogen, waerop dat hunne zielen rusten, hunne zonen en hunne dochteren:

26. In dien dag als den vliedende tot u komt, dat hy het u verkondigen zoude:

27. In dien dag, zeg ik, zal uw mond opengedaen worden met dengenen die gevloden is: en gy zult spreken en voorts niet meer zwygen: en gy zult hun tot een wonder teeken zyn, en gy zult weten dat ik den Heer ben.

HET XXV. KAPITTEL.

Den Heer dreygt de landen van Ammon, Moab, en der Palestynen, om dat zy de kinderen van Israël verdrukt hebben, en verblyd in hun lyden.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

2. Zoon des menschen stelt uw aenzigt tegen de kinderen van Ammon, en gy zult van hen profeteren.

3. En gy zult tot de kinderen van Ammon zeggen: Hoort het woord des Heeren Gods: Dit zegt den Heer God: Om dat gy gezeyd hebt: Wel aen, wel aen over myne heylige plaets, om dat die besmet is: en over het land van Israël om dat het verwoest is: en over het huys van Juda, om dat zy in de gevangenisse geleyd zyn:

4. Daerom zal ik u den kinderen van het oosten tot eene erfenisse geven, en zy zullen hunne schaepstallen in u stellen, en zy zullen in u stellen hunne tenten: zy zullen uwe korenvruchten eten: en zy zullen uw melk drinken.

5. En ik zal Rabbath geven tot eene wooninge der kameelen, en de kinderen van Ammon tot eene rustplaetse des vees: en gy zult weten dat ik den Heer ben.

6. Want dit zegt den Heer God: Om dat gy met de hand blyde geslag hebt gemaekt, en met den voet gesmeten, en hebt u verblyd met geheeler begeerte over het land van Israël:

7. Daerom zal ik myne hand uytsteken op u, en ik zal u leveren tot eene

beroovinge der heydenen, en ik zal u doodslaen van de volken, en verderven van de landen, en vernielen : en gy zult weten dat ik den Heer ben.

8. Dit zegt den Heer God : Om dat Moab en Seir gezeyd hebben : Ziet gelyk alle de heydenen, alzoo is het huys van Juda :

9. Daerom ziet ik zal Moabs schouder ontdekken van de steden, van zyne steden, zeg ik, en van zyne palen de heerlyken der aerde, Bethiesimoth, en Beelmeon, en Cariathaim,

10. Den kinderen van het oosten met de kinderen van Ammon, en ik zal ze geven tot erfenisse : dat er voortaen geene gedenkenisse der kinderen van Ammon onder de heydenen zy.

11. En in Moab zal ik regt doen : en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

12. Dit zegt den Heer God : Om dat Idumea wraek gedaen heeft, dat zy zich wreken zoude van de kinderen van Juda, en heeft gezondigd misdoende, en heeft wrake begeerd van hen :

13. Daerom dit zegt den Heer God : Ik zal myne hand uytsteken op Idumea, en ik zal van haer weg nemen den mensch en het vee, en ik zal ze woest maken van het zuyden : en die in Dedan zyn, zullen met den zweerde vallen.

14. En ik zal myne wraek geven over Idumea door Israëls myns volks hand : en zy zullen in Edom doen naer myne gramschap, en naer mynen razenden toorn : en zy zullen myne wraek weten, zegt den Heer God.

15. Dit zegt den Heer God : Om dat de Palestynen wraek gedaen hebben, en hebben zich zelven gewroken met geheeler herte, doodslaende, en volbrengende de oude vyandschappen :

16. Daerom dit zegt den Heer God : Ziet ik zal myne hand uytsteken op de Palestynen, en ik zal de doodslagers doodslaen, en ik zal de blevelingen van het landschap aen de zee vernielen :

17. En ik zal in hen groote wraek doen, straffende in razende gramschap : en zy zullen weten dat ik den Heer ben, als ik myne wraek zal gegeven hebben op hen.

HET XXVI. KAPITTEL.

God voorzegt de razering van Tyrus, om dat zy verblyd is geweest op de destructie van Jerusalem.

1. En het is geschied in het elfde jaer op den eersten dag der maend, dat het woord des Heeren tot my geschied is, zeggende :

2. Zoon des menschen, om dat Tyrus gezeyd heeft van Jerusalem : Wel aen, de poorten der volken zyn gebroken, zy is tot my gekeerd : ik zal vervuld worden, zy is verwoest.

3. Daerom dit zegt den Heer God : Ziet ik tot u Tyrus, en ik zal tot u doen opkomen veel volken, gelyk de stormende zee opkomt.

4. En zy zullen de muren van Tyrus breken, en hare torens verderven : en ik zal haer stof van haer schrabben, en ik zal ze geven tot eenen allerklaersten steen.

5. Het zal eene plaets wezen om de vischnetten te droogen in het midden der zee, want ik heb het gesproken, zegt den Heer God : en zy zal tot eene beroovinge der heydenen wezen.

6. En hare dochteren ook, die in het veld zyn, zullen met den zweerde doodgeslagen worden : en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

7. Want dit zegt den Heer God : Ziet ik zal tot Tyrus brengen Nabuchodonosor den koning van Babylonien van het noorden, den koning der koningen, met peerden, en wagens, en rosvolk, en met eene groote vergadering en volk.

8. Uwe dochteren die op het veld zyn, zal hy met den zweerde doodslaen : en hy zal u omleggen met bolwerken, en hy zal eenen wal te hoop dragen in het ronde, en hy zal tegen u den schild opheffen.

9. En de instrumenten om de muren te bestryden en te bestooten, zal hy bereyden tegen uwe muren, en uwe torens zal hy verderven met zyne oorlogswapenen.

10. Door de overvloedigheyd van zyne peerden zal u hun stof overdekken : van het geluyd des rosvolks, en der raderen, en der wagens zullen uwe muren beven, als hy in uwe poorten zal gegaen zyn, als door den ingang van eene gebrokene stad.

11. Met zyner peerden klaeuwen zal hy alle uwe straten vertreden : uw volk

zal hy met den zweerde slaen, en uwe edele standbeelden zullen op de aerde vallen.

12. Zy zullen uwe rykdommen verderven, zy zullen uwe koopgoederen berooven: en uwe muren verderven, en uwe heerlyke huyzen zullen zy omwerpen: en uwe steenen, en uwe houten, en uw stof zullen zy in het midden der wateren stellen.

13. En ik zal doen rusten de menigte van uwe liedekens, en het geluyd van uwe harpen zal niet meer gehoord worden.

14. En ik zal u maken tot eene allerblinkenste steenrotse, gy zult eene plaets wezen om de netten te droogen, noch gy zult voorts meer opgetimmerd worden: want ik heb het gesproken, zegt den Heer God.

15. Dit zegt den Heer God aen Tyrus: Zullen van het geluyd uwer vallinge, en van het zuchten uwer gedooden als die gedood zullen worden in het midden van u, de eylanden niet beven?

16. En alle de prinsen der zee zullen van hunne stoelen nederdalen, en zy zullen hunne mantels afleggen, en hunne kleederen van verscheydene verwen zullen zy wegwerpen, en zy zullen met verwonderinge bevangen worden: zy zullen op de aerde zitten, en verbaesd zynde van uwen onverzienlyken val, zullen zy zich verwonderen.

17. En op u eene beklaging opnemende, zullen zy tot u zeggen: Hoe zyt gy vergaen, die in de zee woont, gy heerlyke stad, die sterk geweest zyt in de zee met uwe bewooners, dewelke alle menschen ontzagen?

18. Nu zullen de schepen verbaesd zyn in den dag uwer vreeze: en de eylanden zullen ontsteld worden in de zee, om dat er niemand uyt u komt.

19. Want dit zegt den Heer God: Als ik u zal gegeven hebben tot eene verwoeste stad, gelyk de steden die niet bewoond worden: en als ik den afgrond over u zal gebragt hebben, en dat u veel wateren overdekt zullen hebben:

20. En dat ik u zal nedergetrokken hebben met degene die in den poel nederdalen tot het eeuwige volk, en dat ik u gesteld zal hebben in het uyterste land, gelyk de oude woestyne met degene die in den poel gebragt worden, dat gy niet bewoond wordet: voorts als ik glorie zal gegeven hebben in het land der levenden.

21. Zoo zal ik u te niet brengen, en gy zult niet zyn, en gezocht zynde zult gy voorts niet meer gevonden worden in der eeuwigheyd, zegt den Heer God.

HET XXVII. KAPITTEL.

Hoe Tyrus beklaegd wordt, en van al den schat en rykdommen die daerin waren, en tot haer plegen gebragt te worden.

1. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

2. Daerom gy zoon des menschen, neemt op Tyrus eene beklaging:

3. En gy zult Tyrus zeggen, die in den ingang der zee woont, der volken koopmanschappe tot veel eylanden: Dit zegt den Heer God: O Tyrus gy hebt gezeyd: Ik ben van volmaekte sierlykheyd,

4. En in het hert van de zee gelegen. Uwe nageburen die u getimmerd hebben, hebben uwe sierlykheyd volmaekt:

5. Met abeelboomen van Sanir hebben zy u opgetimmerd met alle de zolderingen der zee: zy hebben den cederboom van Libanus genomen dat zy u eenen mastboom zouden maken.

6. Zy hebben eyken van Basan geschaefd tot uwe roeyriemen: en uwe schipbanken der roeyers hebben zy u gemaekt van ivoor uyt Indien, en de roefkens van de eylanden van Italien.

7. Verscheyden kostelyk lynwaed van Egypten is u geweven tot een zeyl, dat het aen den mast zoude gehangen worden: hemelsblaeuwe zyde, en purper laken van de eylanden Elisa, zyn uw overdeksel geworden.

8. De bewooners van Sidon, en die van Arad zyn uwe roeyers geweest: uwe wyzen, Tyrus, zyn uwe stierlieden geworden.

9. De oude mannen van Giblien, en hare wyzen hebben scheepslieden gehad tot den dienst van uwen verscheyden huysraed: alle de schepen der zee, en hunne scheepslieden zyn geweest in het volk van uwe koopmanschap.

10. De Persen, en Lydianen, en Libyanen waren in uw heyr uwe oorlogsmannen: den schild en den helm heb-

ben zy in u gehangen om uwe versiering.

11. De zonen van Arad met hunne heyren waren op uwe muren rondom : maer de Pigmeen, die in uwe torens waren, hebben ook hunne pylkokers aen uwe muren gehangen rondom : zy hebben uwe schoonheyd volmaekt.

12. Die van Carthago uwe kooplieden, hebben met de menigte van allerhande rykdommen, met zilver, yzer, tin, en lood uwe markten vervuld.

13. Griekenland, Thubal en Mosoch, deze zyn uwe kooplieden geweest : slaven, en metalen huysraed hebben zy uwen volke aengebragt.

14. Van het huys Thogorma hebben zy peerden, en ryders te peerd, en muylen gebragt tot uwe markt.

15. De kinderen van Dedan waren uwe kooplieden : veel eylanden zyn de koopmanschap uwer hand : zy hebben ivooren en hebeninen tanden verwisseld om uwen prys.

16. Den Sirier was uw koopman om de menigte van uwe werken, peerlen, en purpere, en gebeeld werk, en kostelyk fyn lynwaed, en zyde, en chodchod hebben zy voorgesteld in uwe markt.

17. Juda en het land van Israël zyn uwe kooplieden geweest in uytgelezen tarwe, zy hebben balsem, en honig, en olie, en terpentyn te koop gesteld in uwe markt.

18. Dien van Damascus is uw koopman geweest in de menigte van uwe werken, in de menigte van verscheydene rykelykheden, in vetten wyn, in wollen van de beste verwe.

19. Dan, en Griekenland, en Mosel hebben in uwe markten voorgesteld kunstelyk gemaekt yzerwerk : en stakte, en calamus in uwe koopmanschappe.

20. Die van Dedan waren uwe kooplieden in tapyten om te zitten.

21. Arabien, en alle de prinsen van Cedar, zy waren kooplieden uwer hand : met lammeren, en rammen, en bokken zyn uwe kooplieden tot u gekomen.

22. De verkoopers van Saba en Reema, zy zyn uwe kooplieden geweest : met alle de kostelykste speceryen, en kostelyk gesteente, en goud, hetwelk zy voorgesteld hebben in uwe markt.

23. Haran, en Chene, en Eden uwe kooplieden : Saba, Assur en Chelmad uwe verkoopers.

24. Zy waren uwe kooplieden in menigerley dingen, met dekkleederen van hemelsblaeuw verf, en van verscheyden beeldwerk, en van kostelyke schatten, die omwonden en gebonden waren met zeelen : cederboomen hadden zy ook in uwe koopmanschappen.

25. De schepen der zee waren uwe principaelste in uwe koopmanschap : en gy zyt vervuld geweest, en uytermate zeer heerlyk geweest in het hert van de zee.

26. In veel wateren hebben uwe roeyers u gebragt : den zuyden wind heeft u vernield in het hert der zee.

27. Uwe rykdommen, en uwe schatten, en uwe menigerhande instrumenten, uwe scheepslieden, en uwe stierlieden die uwen huysraed hielden, en over uw volk waren : en ook mede uwe oorlogsmannen, die in u waren, met alle uwe menigte die in het midden van u is : zullen vallen in het hert der zee in den dag van uwen val.

28. Van het geluyd des roepens van uwe stierlieden zullen de schipvloten verbaesd worden :

29. En zy zullen van hunne schepen nederdalen alle die den roeyriem hielden : de scheepslieden en alle de stierlieden der zee zullen op het land staen :

30. En zy zullen op u jammerlyk gekrysch maken met eene groote stemme, en zy zullen bitterlyk roepen : en stof op hunne hoofden werpen, en met assche zullen zy besproeyd worden.

31. En zy zullen op u eene kaelheyd scheren, en zy zullen omgord worden met hairen kleederen : en zy zullen u beweenen in de bitterheyd der ziele, met een allerbitterste geschrey.

32. En zy zullen op u aennemen eenen droeven zang, en zy zullen u beklagen : Welke stad is er als Tyrus, die stom geworden is in het midden van de zee?

33. Die in den uytgang van uwe koopmanschappen van de zee veel volken vol gemaekt hebt : in de menigte van uwe rykdommen, en van uwe volken hebt gy de koningen der aerde ryk gemaekt.

34. Nu zyt gy van de zee gebroken, uwe rykdommen zyn in de diepten der wateren, en alle uwe menigte die in het midden van u was, is gevallen.

35. Alle de bewooners der eylanden

hebben zich zeer verwonderd van u : en alle hunne koningen met het tempeest geslagen, hebben hunne aenzigten veranderd.

36. De kooplieden der volken floten u aen : dat gy zyt tot niet gebragt, en gy zult niet zyn tot in der eeuwigheyd.

HET XXVIII. KAPITTEL.

De verderfenisse van den koning van Tyrus, om zyne meeste hooveerdy en zyne andere boosheyd : van de ruine van Sidon, en het wederom komen der kinderen van Israël in hun land.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

2. Zoon des menschen zegt den prins van Tyrus : Dit zegt den Heer God : Om dat uw hert verheven, is, en dat gy gezeyd hebt : Ik ben God, en in Gods stoel ben ik gezeten in het hert van de zee : daer gy een mensch zyt, en niet God, en gy hebt uw hert gegeven als Gods hert.

3. Ziet gy zyt wyzer dan Daniel : alle secreet is voor u niet verborgen.

4. In uwe wysheyd en voorzienigheyd hebt gy u sterkheyd gemaekt : en gy hebt goud en zilver verkregen in uwe schatten.

5. En hebt door uwe groote wysheyd en hanteringe zoo groote magt verkregen : waerdoor uw hert zich zoo heeft verheven.

6. Daerom dit zegt den Heer God : Om dat uw hert verheven is als Gods hert :

7. Daerom ziet ik zal vreemde lieden op u aenbrengen, de allersterkste der heydenen : en zy zullen hunne zweerden bloot maken over de schoonheyd uwer wysheyd, en zy zullen uwe schoonheyd besmetten.

8. Zy zullen u doodslaen en nedertrekken : en gy zult sterven in de verderfenisse der gedooden in het hert der zee.

9. Zult gy dan zeggende spreken : Ik ben God, voor degene die u dooden zullen : daer gy een mensch zyt, en niet God, in de hand dergene die u dooden ?

10. Gy zult de dood der onbesnedenen sterven in de hand der vreemden : want ik heb het gesproken, zegt den Heer God.

11. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende : Zoon des menschen, heft op eene beklaginge over den koning van Tyrus :

12. En gy zult hem zeggen : Dit zegt den Heer God : Gy teeken der gelykenisse vol wysheyd, en volmaekt van schoonheyd,

13. In de wellustigheden van Gods paradys zyt gy geweest : alle kostelyk gesteente was uw overdeksel : sardius, topatius, en jaspis, chrisolitus, en onix, en berillus, saffirus, en carbunculus, en smaragdus : het goud is het werk uwer schoonheyd : en uwe gaten zyn bereyd geweest op den dag als gy gemaekt zyt.

14. Gy waert cherub uytgestrekt en overdekkende, en ik heb u gesteld in den heyligen berg Gods, in het midden van de vurige steenen hebt gy gewandeld.

15. Gy waert volkomen in uwe wegen, van den dag uwer scheppinge, tot dat er boosheyd in u gevonden was.

16. In de menigte van uwe koopmanschappe zyn uwe binnensten vervuld geweest met boosheyd, en gy hebt gezondigd : en ik heb u uytgeworpen van Gods berg, en ik heb u verdorven : o gy beschermende cherub, uyt het midden van de vurige steenen.

17. En uw hert is opgeheven in uwe schoonheyd : gy hebt uwe wysheyd verloren in uwe schoonheyd, ik heb u in de aerde geworpen : voor der koningen aenzigt heb ik u gegeven dat zy u zien zouden.

18. In de menigte van uwe boosheden, en in de boosheyd van uwe koopmanschappe hebt gy uwe heyligmakinge besmet : daerom zal ik een vuer uytbrengen uyt het midden van u, dat u ete, en ik zal u geven tot assche op de aerde voor het aenschyn van alle die u zien zullen.

19. Alle die u zien zullen in de heydenen, zullen zich zeer verwonderen van u : gy zyt te niet geworden, en gy zult niet wezen in der eeuwigheyd.

20. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende :

21. Zoon des menschen stelt uw aenzigt tegen Sidon : en gy zult van haer profeteren,

22. En zeggen : Dit zegt den Heer God : Ziet ik zeg tot u Sidon, en ik zal geëerd worden in het midden van u :

en zy zullen weten dat ik den Heer ben, als ik in haer regt zal gedaen hebben, en dat ik in haer zal geheyligd zyn.

23. En ik zal in haer zenden de pestilentie, en bloed in hare straten : en de verslagenen zullen in het midden van haer vallen met den zweerde rondom : en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

24. En zy zal den huyze van Israël niet meer wezen een struyksel der bitterheyd, en een doorne pyne inbrengende van alle zyden, rondom van degene die hen tegen zyn : en zy zullen weten dat ik den Heer God ben.

25. Dit zegt den Heer God : Als ik het huys van Israël zal vergaderd hebben van de volken onder dewelke dat zy verstrooyd zyn, dan zal ik in hen geheyligd worden voor de heydenen : en zy zullen in hun land woonen, dat ik mynen knecht Jacob gegeven heb.

26. En zy zullen daerin zonder vreeze woonen : en zy zullen huyzen timmeren, en wyngaerden planten, en zy zullen betrouwelyk woonen, als ik de oordeelen zal gedaen hebben in alle degene die hen tegen zyn rondom : en zy zullen weten dat ik den Heer hun God ben.

HET XXIX. KAPITTEL.

Tegen den koning van Egypten, en hoe zyn ryke heel verdorven zal worden, en hoe dat gegeven wordt den koning Nabuchodonosor.

1. In het tiende jaer, in de tiende maend, op den elfden dag van de maend is des Heeren woord geschied tot my, zeggende :

2. Zoon des menschen stelt uw aenzigt tegen Pharao den koning van Egypten, en gy zult van hem profeteren, en van geheel Egypten :

3. Spreekt, en gy zult zeggen : Dit zegt den Heer God : Ziet ik tot u Pharao koning van Egypten, gy grooten draek, die daer rust in het midden van uwe vloeden, en zegt : Den vloed is myne, en ik heb my zelven gemaekt.

4. En ik zal eenen breydel stellen in uwe kinnebakken : en ik zal de visschen van uwe vloeden aen uwe schellen doen kleven : en ik zal u uyttrekken uyt het midden van uwe vloeden, en alle uwe visschen zullen aen uwe schellen hangen.

5. En ik zal u werpen in de woestyne, en alle de visschen van uwen vloed : op het aenzigt der aerde zult gy vallen, gy zult niet vergaderd worden, noch te zamen gebragt : den beesten der aerde, en den vogelen des hemels heb ik u gegeven om te verslinden.

6. En alle de bewooners van Egypten zullen weten dat ik den Heer ben : om dat gy een rietstok geweest zyt den huyze van Israël.

7. Als zy u met de hand aengrepen, en gy zyt gebroken, en gy hebt alle hunne schoudere gescheurd : en dengenen die op u steunden, zyt gy in stukken gebroken, en gy hebt alle hunne nieren slap gemaekt.

8. Daerom dit zegt den Heer God : Ziet ik zal over u een zweerd brengen : en ik zal van u dooden den mensch en het vee.

9. En het land van Egypten zal wezen tot eene woestyne, en tot eene wildernisse : en zy zullen weten dat ik den Heer ben : om dat gy gezeyd hebt : Den vloed is myne, en ik heb dien gemaekt.

10. Daerom ziet ik tot u, en tot uwe vloeden : en ik zal het land van Egypten geven tot woestynen, met den zweerde verwoest, van den toren Syenes tot de palen van het Moorianenland.

11. Daer zal geen 's menschen voet doorgaen, noch voet der beesten zal daer gaen : en het zal niet bewoond worden veertig jaren lang.

12. En ik zal het land van Egypten geven verwoest in het midden van de verwoeste landen, en hare steden in het midden der steden die omgeworpen zyn, en zy zullen verwoest zyn veertig jaren : en ik zal de Egyptenaers verstrooyen in de natien, en ik zal ze waeyen in de landen.

13. Want dit zegt den Heer God : Na het eynde van veertig jaren zal ik Egypten vergaderen van de volken, in dewelke zy verstrooyd waren.

14. En ik zal wederom brengen de gevangenisse van Egypten, en ik zal ze stellen in het land van Phathures, in het land van hunne geboorte : en zy zullen daer wezen tot een kleyn koningryk :

15. Onder de andere ryken zal het de allernederste zyn, en het zal voortaen niet meer verheven worden over de natien. en ik zal ze verminderen dat zy

geene heerschappy zullen hebben over de volken.

16. Noch zy zullen den huyze van Israël meer wezen tot een betrouwen, leerende boosheyd, dat zy vlieden zouden, en hen volgen: en zy zullen weten dat ik den Heer God ben.

17. En het is geschied in het zeven en twintigste jaer, in de eerste maend, in den eersten dag der maend: dat het woord des Heeren tot my is geschied, zeggende:

18. Zoon des menschen: Nabuchodonosor den koning van Babylonien heeft zyn heyr doen dienen met eenen grooten dienst tegen Tyrus: alle hoofd is kael gemackt, en alle schouder is van haire gebloot: en hem is geenen loon gegeven noch zynen heyre van Tyrus, voor den dienst, daermede dat hy my gediend heeft tegen haer.

19. Daerom dit zegt den Heer God: Ziet ik zal Nabuchodonosor den koning van Babylonien geven in het land van Egypten: en hy zal hare menigte nemen, en hy zal hare buyten rooven, en haren roof rooven: en het zal voor den loon zynen heyre zyn.

20. En voor het werk waermede hy my gediend heeft, heb ik hem het land van Egypten gegeven, om dat hy voor my gearbeyd heeft, zegt den Heer God.

21. In dien dag zal den hoorn des huys van Israël uytspruyten, en ik zal u eenen openen mond geven in het midden van hen: en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

HET XXX. KAPITTEL.

Hoe alle de steden van Egypten door Nabuchodonosor zullen verwoest worden.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

2. Zoon des menschen, profeteert en zegt: Dit zegt den Heer God: Huylt, Wee, Wee, den dag:

3. Want den dag is naby, en den dag des Heeren is nakende: den dag der wolke, het zal den tyd der heydenen zyn.

4. En het zweerd zal in Egypten komen: en het zal eene vervaerdheyd zyn in het Moorianenland, als de gewonden zullen vallen in Egypten, en dat hare menigte zal weggenomen zyn, en hare fondamenten verdorven.

5. Het Moorianenland, en die van Libyen, en de Lydianen, en al het andere gemeyne volk, en Chub, en de kinderen van het land des verbonds, zullen met hen door het zweerd vallen.

6. Dit zegt den Heer God: En zy zullen vallen die Egypten onderhouden, en de hooveerdy van hare heerschappye zal verdorven worden: van den toren van Syenes zullen zy met den zweerde vallen in haer, zegt den Heer der heyrscharen.

7. En zy zullen verstrooyd worden in het midden van de verwoeste landen, en de steden zullen in het midden van de verlatene steden wezen.

8. En zy zullen weten dat ik den Heer ben: als ik zal het vuer gegeven hebben in Egypten, en dat alle hare helpers zullen verdorven zyn.

9. In dien dag zullen er boden uytgaen van myn aenzigt in groote schepen, om te vernielen het betrouwen van het Moorianenland, en daer zal eene vervaerdheyd in hen wezen in den dag van Egypten: want hy zal zonder twyfel komen.

10. Dit zegt den Heer God: En ik zal doen ophouden de menigte van Egypten door Nabuchodonosor des konings van Babylonien hand.

11. Hy en zyn volk met hem, de sterkste der volken zullen aengebragt worden, om het land te bederven: en zy zullen hunne zweerden uyttrekken op Egypten: en zy zullen het land vullen met gedooden.

12. En ik zal de bodemen der vloeden droog maken, en ik zal het land leveren in de hand van de allerkwaedsten: en ik zal het land verderven, en zyne volheyd in de handen der vreemden: ik den Heer heb het gesproken.

13. Dit zegt den Heer God: En ik zal de afgodenbeelden vernielen, en ik zal de afgoden doen ophouden van Memphis: en daer zal voorts geen vorst meer wezen van het land van Egypten: en ik zal eene der vervaernisse geven in het land van Egypten.

14. En ik zal het land van Phathures verderven, en ik zal vuer geven in Taphnis, en ik zal oordeelen doen in Alexandrien.

15. En ik zal myne verbolgenheyd uytstorten op Pelusium de magt van Egypten, en ik zal de menigte van Alexandrien dooden,

16. En ik zal een vuer geven in Egypten: als eene vrouwe in barensnood zal Pelusium pyne lyden, en Alexandrien zal verdorven wezen, en in Memphis zullen dagelyksche angsten wezen.

17. De jongelingen van Heliopolis en van Bubasti zullen met den zweerde vallen, en zy zullen gevangen weggeleyd worden.

18. En in Taphnis zal den dag zwart worden, als ik daer vernield zal hebben de schepters van Egypten, en dat in haer zal vergaen zyn de hooveerdy van hare magtigheyd: eene wolk zal haer overdekken, maer hare dochteren zullen in de gevangenisse geleyd worden.

19. En ik zal oordeelen doen in Egypten: en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

20. En het is geschied in het elfde jaer, in de eerste maend, in den zevenden dag der maend, dat het woord des Heeren tot my geschied is, zeggende:

21. Zoon des menschen, ik heb Pharaos des konings van Egypten arm gebroken: en ziet hy is niet bewonden geweest, dat hem zyne gezondheyd zoude wedergegeven worden, dat hy met doeken zoude gebonden worden, en geveescht met linnen doekskens, en dat hy zyne magt weder gekregen hebbende, zoude mogen het zweerd houden.

22. Daerom dit zegt den Heer God: Ziet ik tot Pharao den koning van Egypten, en ik zal zynen sterken arm, maer gebroken, heel in stukken breken: en ik zal het zweerd van zyne hand nederwerpen:

23. En ik zal Egypten verstrooyen onder de heydenen, en ik zal ze waeyen in de landen.

24. En ik zal des konings van Babylonien armen versterken, en ik zal myn zweerd in zyne hand geven: en ik zal Pharaos armen in stukken breken, en de verslagenen zullen met zuchtinge zuchten voor zyn aenzigt.

25. En ik zal des konings van Babylonien armen versterken, en de armen van Pharao zullen te zamen nedervallen: en zy zullen weten dat ik den Heer ben, als ik myn zweerd zal gegeven hebben in des konings van Babylonien hand, en dat hy die uytgestrekt zal hebben over het land van Egypten.

26. En ik zal Egypten verstrooyen in de natien, en ik zal ze verjagen in de landen, en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

HET XXXI. KAPITTEL.

Den profeet gelykt Pharao by Assur, en hy voorzegt hun beyder verderffenisse.

1. En het is geschied in het elfde jaer, in de derde maend, in den eersten dag der maend, dat des Heeren woord tot my geschied is, zeggende:

2. Zoon des menschen, zegt Pharao den koning van Egypten, en zynen volke: Wien zyt gy gelyk geworden in uwe grootheyd?

3. Ziet Assur is als een cederboom in Libanus, schoon van takken, en van bladeren boschachtig, en verheven van hoogte, en tusschen de dikke looveren is zyn top opgeheven.

4. De wateren hebben hem opgevoed, den afgrond heeft hem verheven: zyne vloeden vloeyden rondom zyne wortelen, en hy heeft zyne rivieren uytgelaten tot alle de boomen des landschaps.

5. Daerom is zyne hoogheyd verheven boven alle de boomen des landschaps: en zyne spruytsels zyn vermenigvuldigd, en zyne takken zyn hoog opgeschoten om de veel wateren.

6. En als hy zyne schaduwe uytgestrekt had, zoo hebben alle de vogelen des hemels in zyne takken nesten gemaekt, en onder zyne looveren hebben alle de beesten des wouds hunne jongen geworpen, en onder zyne schaduwe woonde eene vergadering van veel volken.

7. En hy was zeer schoon in zyne grootheyd, en in het verbreyden van zyn spruytsel: want zyn wortel was nevens veel wateren.

8. De cederboomen waren niet hooger dan hy in Gods paradys, de abeelboomen zyn zyner hoogte niet gelyk geweest, en de platanusboomen waren zyne looveren niet gelyk: geen boom van Gods paradys is geleken by hem, en by zyne schoonheyd.

9. Want ik heb hem schoon gemaekt, en met veel en dikke looveren: en alle de boomen der wellustigheyd die in Gods

paradys waren hebben hem benyd.

10. Hierom zegt den Heer God : Om dat hy verheven is in hoogheyd, en heeft zyn opperste gegeven groeyend en dik, en om dat zyn hert opgeheven is in zyne hoogheyd :

11. Zoo heb ik hem geleverd in de hand van den allersterksten der heydenen, hy zal het hem doende doen : naer zyne ongoddelykheyd heb ik hem uytgeworpen.

12. En de vreemden, en de allerwreedsten der natien zullen hem afhouwen, en zy zullen hem werpen op de bergen, en in alle de valleyen zullen zyne takken vallen, en zyne spruyten zullen gebroken worden in alle de steenrotsen der aerde : en van zyne lommeringe zullen alle de volken der aerde weggaen, en zy zullen hem verlaten.

13. In zynen val hebben alle de vogelen des hemels gewoond, en in zyne takken zyn alle de beesten des landschaps geweest.

14. Daerom zullen in hunne hoogheyd niet verheven worden alle de boomen der wateren, noch zy zullen hunne hoogheyd stellen tusschen de boschachtige en looverachtige boomen, en alle die met de wateren ververscht worden, zullen in hunne hoogheyd niet staen : want zy zyn al geleverd ter dood tot den laetsten lande, in het midden van de kinderen der menschen, tot degene die nederdalen in den poel.

15. Dit zegt den Heer God : In den dag als hy ter hellenwaert gedaeld is, zoo heb ik geween ingebragt, ik heb hem overdekt met den afgrond : en ik heb zyne vloeden belet, en heb veel wateren bedwongen : Libanus is over hem bedroefd, en alle de boomen des velds zyn geschud geweest.

16. Van het geluyd zyns vals heb ik de heydenen beroerd, als ik hem leydde ter helle, met degene die in den poel daelden : en in de nederste aerde zyn vertroost geweest alle de schoone en heerlyke boomen der wellustigheyd in Libanus, alle die ververscht werden met de wateren.

17. Want zy zullen ook met hem nederdalen in de helle tot de verslagenen met den zweerde : en eens iegelyks arm zal onder zyne lommeringe zitten in het midden der natien.

18. Wien zyt gy gelyk, o gy heerlyken en hoogen onder de boomen der wellustigheyd? Ziet gy zyt geleyd met de boomen der wellustigheyd tot het uyterste land : in het midden van de onbesnedenen zult gy slapen, met degene die met den zweerde verslagen zyn : dezen is Pharao, en alle zyne menigte, zegt den Heer God.

HET XXXII. KAPITTEL.

Hoe Pharao, al is hy hoog, van den koning Nabuchodonosor verdorven zyn zal; en hoe de koningen, mits dien, zich verwonderen zullen.

1. En het is geschied in het twaelfde jaer, in de twaelfde maend, in den eersten dag der maend, dat het woord des Heeren tot my geschied is, zeggende :

2. Zoon des menschen neemt aen eene beklaginge op Pharao den koning van Egypten, en gy zult tot hem zeggen : Den leeuw der heydenen zyt gy gelyk geworden, en den draek die in de zee is : en gy waeydet met den hoorn in uwe vloeden, en gy verstoordet de wateren met uwe voeten, en gy vertradt hare vloeden.

3. Daerom dit zegt den Heer God : Ik zal over u myn net uytstrekken in de menigte van veel volken, en ik zal u uyttrekken met myn vischnet.

4. En ik zal u op het land werpen, op het aenzigt des akkers zal ik u wegwerpen : en ik zal alle de vogelen des hemels op u doen woonen, en ik zal van u verzaden alle de beesten der aerde.

5. En ik zal uw vleesch geven op de bergen, en ik zal de heuvelen vervullen met uwen etter.

6. En ik zal de aerde nat maken met den stank van uwen bloede op de bergen, en de valleyen zullen van u vervuld worden.

7. En als gy gedood zyt, zoo zal ik den hemel overdekken, en ik zal zyne sterren doen zwart worden : de zon zal ik met eene wolk bedekken, en de maen zal haer licht niet geven.

8. Alle lichten des hemels zal ik doen treuren over u: en ik zal de duysternissen geven op uw land, zegt den Heer God, als uwe gewonden in het midden der aerde gevallen zyn zullen, zegt den Heer God.

9. En ik zal het hert van veel volken kreyten, als ik uwe vernielinge zal ge-

bragt hebben in de heydenen over de landen die gy niet weet :

10. En ik zal veel volken zeer doen verwonderen over u : en hunne koningen zullen met uytermate zeer grooten grouwel vreezen over u, als myn zweerd zal beginnen te vliegen op hunne aenzigten : en zy zullen elk haestelyk verbaesd worden voor hunne ziel in den dag van uwen val.

11. Want dit zegt den Heer God : Des konings van Babylonien zweerd zal u komen,

12. Met de zweerden van de sterken zal ik uwe menigte ter neder werpen : alle deze volken zyn onverwinnelyk : en zy zullen de hooveerdy van Egypten verderven, en hare menigte zal verstrooyd worden.

13. En ik zal vernielen alle hare beesten die daer waren op veel wateren : en den voet des menschen zal ze voortaen niet meer verstooren, noch der beesten klaeuwe zal ze meer troebel maken.

14. Dan zal ik hunne wateren zeer puer maken, en hunne vloeden zal ik als olie aenbrengen, zegt den Heer God :

15. Als ik het land van Egypten zal woest gemaekt hebben, en het land zal verwoest worden van zyne volheyd : als ik alle zyne bewooners zal geslagen hebben : en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

16. Het is eene beschreyinge, en zy zullen hem beschreyen : de dochteren der heydenen zullen hem beschreyen over Egypten, en over zyne menigte zullen zy hem beschreyen, zegt den Heer God.

17. En het is geschied in het twaelfde jaer, in den vyftienden dag der maend, dat het woord des Heeren is geschied tot my, zeggende :

18. Zoon des menschen, zingt een drukkelyk klagende liedeken over de menigte van Egypten : en trekt dezelve neder, en de dochteren der magtige volken tot den uytersten lande met degene die in den poel nederdalen.

19. Hoe dat gy schooner zyt, daelt neder, en slaept met de onbesnedenen.

20. In het midden van de onbesnedenen zullen zy met den zweerde vallen : het zweerd is gegeven, zy hebben haer aengetrokken, en alle hare volken.

21. De magtigste van de vromen zullen tot haer spreken uyt het midden der hellen, die met hare helpers nedergedaeld zyn, en hebben geslapen onbesneden, gedood met den zweerde.

22. Daer is Assur en alle zyne menigte : rondom hem zyn zyne graven : alle de verslagenen, en die met den zweerde gevallen zyn.

23. Derwelker graven gegeven zyn in de uyterste poelen : en zyne menigte is geworden rondom zyn graf : allegader verslagen en met den zweerde vallende, die hier voortyds eene vervaerdheyd gegeven hadden in het land der levenden.

24. Daer is Elam en alle zyne menigte, rondom zyn graf; alle deze zyn verslagen, en met den zweerde vallende : die onbesneden nedergedaeld zyn tot de uyterste aerde : die hunne vreeze gesteld hebben in het land der levenden, en zy hebben hunne schandelykheyd gedragen met degene die in den poel nedergedaeld zyn.

25. In het midden van de verslagenen hebben zy zyne rustplaets gesteld, in alle zyne volken : rondom hem is zyn graf : alle deze waren onbesneden en gedood met den zweerde : want zy hebben hunne vervaerdheyd gegeven in het land der levenden, en zy hebben hunne schandelykheyd gedragen met degene die in den poel nedergedaeld zyn : in het midden van de verslagenen zyn zy gesteld.

26. Daer is Mosoch en Thubal, en alle zyne menigte: rondom hem zyn zyne graven; alle deze waren onbesneden en verslagen, en met den zweerde vallende : want zy hebben hunne vreeze gegeven in het land der levenden.

27. En zy zullen niet slapen met de sterken, en met de vallenden en onbesnedenen die ter helle nedergedaeld zyn met hunne wapenen, en hebben hunne zweerden gesteld onder hunne hoofden, en hunne boosheden waren in hun gebeente : want zy zyn een grouwel van de sterken geworden in het land der levenden.

28. Daerom zult gy ook in het midden van de onbesnedenen vernield worden, en gy zult slapen met degene die verslagen zyn met den zweerde.

29. Daer is Idumea, en hare koningen, en alle hare vorsten, die gegeven zyn met hun heyr met degene die verslagen zyn met den zweerde : en die met de onbesnedenen ontslapen zyn, en met degene die nedergedaeld zyn in den poel.

30. Daer zyn alle de prinsen van het

noorden, en alle de jagers: die weggeleyd zyn met de verslagenen, vreezende, en in hunne sterkheyd beschaemd: die geslapen hebben onbesneden met degene die verslagen zyn met den zweerde, en hebben hunne beschaemdheyd gedragen met degene die in den put nederdalen.

31. Pharao heeft ze gezien, en hy is vertroost geweest over alle zyne menigte, die verslagen is met den zweerde, Pharao en al zyn heyr, zegt den Heer God:

32. Want ik heb myne vreeze gegeven in het land der levenden, en hy is ontslapen in het midden van de onbesnedenen met degene die met den zweerde verslagen zyn: Pharao en alle zyne menigte, zegt den Heer God.

HET XXXIII. KAPITTEL.

Van den wachter: hoe een regtveerdig mensch zyne regtveerdigheyd latende, verloren gaet: en den goddeloozen zich bekeerende behouden zyn zal. Hoe ook het land, hun gegeven, verwoest worden zal.

1. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

2. Zoon des menschen, spreekt tot de kinderen van uwen volke, en gy zult tot hen zeggen: Een land, als ik het zweerd daerop zal gebragt hebben, en dat het volk des lands neemt eenen man van zyne minsten, en dat zy dien over zich stellen tot eenen wachter:

3. En dat die het zweerd ziet komen op het land, en hy trompt met de trompette, en verkondigt den volke:

4. En is het dat iemand, wie dat hy zy, hoorende het geluyd van de trompette zich niet wacht, en dat het zweerd komt, en neemt hem weg: zoo zal zyn bloed op zyn hoofd zyn.

5. Het geluyd der trompette heeft hy gehoord, en hy heeft zich zelven niet gewacht, zyn bloed zal op hem zyn: maer is het dat hy zich zelven wacht, zoo zal hy zyne ziel behouden.

6. Maer is het dat den wachter het zweerd ziet komen, en geen geluyd geeft met de trompette: en dat het volk zich zelven niet bewaert, en dat het zweerd komt, en neemt van hen eene ziel: dien is voorwaer in zyne boosheyd gevangen, maer zyn bloed zal ik van des wachters hand verzoeken.

7. En gy zoon des menschen, ik heb u tot eenen wachter gegeven den huyze van Israël: daerom als gy eenig woord uyt mynen mond hoort, zoo zult gy hun dat verkondigen uyt my.

8. Is het dat ik tot den ongoddelyken zegge: O ongoddelyken, gy zult de dood sterven: is het dat gy niet spreekt dat zich den ongoddelyken van zynen weg hoeden zoude: zoo zal den ongoddelyken in zyne boosheyd sterven, maer zyn bloed zal ik van uwe hand verzoeken.

9. Maer is het dat gy den ongoddelyken verkondigt dat hy zich van zyne wegen bekeere, en dat hy zich niet bekeert van zynen weg: zoo zal hy in zyne boosheyd sterven: maer gy hebt uwe ziel verlost.

10. Daerom gy zoon des menschen zegt tot den huyze van Israël: Aldus hebt gy gesproken, zeggende: Onze boosheden en onze zonden zyn op ons, en daerin verdwynen wy: hoe zullen wy dan kunnen leven?

11. Zegt tot hen: Ik leef, zegt den Heer God: ik wil de dood van den ongoddelyken niet, maer dat den ongoddelyken zich bekeere van zynen weg, en leve. Wordt bekeerd, wordt bekeerd van uwe allerkwaedste wegen: en waerom zult gy sterven, gy huys van Israël?

12. Daerom gy zoon des menschen zegt tot de kinderen uws volks: De regtveerdigheyd van den regtveerdigen zal hem niet verlossen, in wat dag dat hy zondigt: en de ongoddelykheyd van den ongoddelyken zal hem niet letten, in wat dag dat hy bekeerd wordt van zyne ongoddelykheyd: en den regtveerdigen zal niet mogen leven in zyne regtveerdigheyd, in wat dag dat hy zondigt.

13. Ook al zeg ik den regtveerdigen dat hy het leven zal leven, en dat hy betrouwen hebbende op zyne regtveerdigheyd boosheyd doet: zoo zullen alle zyne regtveerdigheden vergeten worden, en in zyne boosheyd die hy gedaen heeft, daerin zal hy sterven.

14. Maer is het dat ik den ongoddelyken zegge: Gy zult de dood sterven, en dat hy penitentie doet van zyne zonde, en dat hy regt en regtveerdigheyd doet,

15. En dat den ongoddelyken den pand wedergeeft, en dat hy den roof wederom geeft, in de geboden des levens wandelt, en dat hy niets onregtveerdigs

doet: hy zal het leven leven, en zal niet sterven.

16. Alle zyne zonden, die hy gezondigd heeft, zullen niet gerekend worden: hy heeft regt en regtveerdigheyd gedaen, hy zal het leven leven.

17. En de kinderen uws volks hebben gezeyd: Den weg des Heeren is van geenen regtveerdigen gewigte: en hun weg is onregtveerdig.

18. Want als den regtveerdigen afgescheyden is van zyne regtveerdigheyd, en heeft boosheden gedaen, zoo zal hy daerin sterven.

19. En als den ongoddelyken weggaet van zyne ongoddelykheyd, en doet regt en regtveerdigheyd, zoo zal hy daerin leven.

20. En gy zegt: Den weg des Heeren is niet regt. Een iegelyk van u zal ik naer zyne wegen oordeelen, gy huys van Israël.

21. En het is geschied in het twaelfde jaer, in de tiende maend, in den vyfden dag der maend van onze overvoeringe, dat tot my gekomen is eenen die gevloden was van Jerusalem, zeggende: De stad is verwoest.

22. En de hand des Heeren was op my geweest des avonds, eer hy kwam die gevloden was: en hy heeft mynen mond opengedaen tot dat hy tot my kwam des morgens vroeg, en als myn mond geopend was, zoo heb ik niet meer gezwegen.

23. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

24. Zoon des menschen, die in de vervallene plaetsen woonen op het land van Israël, zeggen sprekende: Abraham was een, en hy heeft het land by erfenisse bezeten: maer wy zyn velen, ons is het land tot eene bezittinge gegeven.

25. Daerom zult gy tot hen zeggen: Dit zegt den Heer God: Die in het bloed eet, en uwe oogen opheft tot uwe onzuyverheden, en het bloed stort: zult gy het land erfelyk bezitten?

26. Gy hebt op uwe zweerden gestaen, gy hebt afgrysselykheden gedaen, en een iegelyk heeft zyns naestens huysvrouw besmet: en zult gy het land erfelyk bezitten?

27. Dit zult gy tot hen zeggen: Aldus zegt den Heer God: Ik leef, want degene die in de vervallene plaetsen woonen, zullen met den zweerde vallen: en die in den akker is, zal den beesten geleverd worden om verslonden te worden: maer die in de vaste plaetsen en spelonken zyn, zullen van de pestilentie sterven.

28. En ik zal het land geven tot eene woestyne, en wildernisse, en zyne hooveerdige sterkheyd zal vergaen: en alle de bergen van Israël zullen verwoest worden, om dat er niemand is die over hen doorgaet.

29. En zy zullen weten dat ik den Heer ben, als ik hun land zal woest gemaeckt hebben, en verlaten om alle hunne afgrysselykheden, die zy gewrocht hebben.

30. En gy zoon des menschen: de kinderen uws volks, die van u spreken by de muren, en in de deuren der huyzen, en zeggen den eenen tot den anderen, een man tot zynen naesten sprekende: Komt, en laet ons hooren wat dat het woord is uytgaende van den Heer.

31. En zy komen tot u, regt of er een volk in kwame, en zy zitten voor u myn volk: en zy hooren uwe woorden, en zy doen die niet: want zy keeren die tot een liedeken huns monds, en hun hert volgt hunne gierigheyd.

32. En gy zyt hun als een muziekliedeken, hetwelk met zacht en zoet geluyd gezongen wordt: en zy hooren uwe woorden, en zy doen die niet.

33. En als het komt dat er voorzeyd is (want ziet het komt) dan zullen zy weten dat er een profeet onder hen geweest is.

HET XXXIV. KAPITTEL.

God belooft den volke goede herders, en verlossinge van de kwaden, en toont dat het volk van Israël zyne kudde is, en hy hun God.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende:

2. Zoon des menschen profeteert van de herders van Israël: profeteert, en gy zult den herderen zeggen: Dit zegt den Heer God: Wee den herderen van Israël die zich zelven voeden: worden de kudden van de herders niet gevoed?

3. De melk aet gy, en met de wollen werdt gy gekleed, en dat vet was, dooddet gy: maer myne kudde voeddet gy niet.

4. Dat krank was hebt gy niet versterkt, en dat ziek was hebt gy niet genezen, dat gebroken was hebt gy niet verbonden, en dat verworpen was hebt gy niet wederom gebragt, en dat verloren was hebt gy niet gezocht: maer met straffigheydt had gy heerschappy over hen, en met magt.

5. En myne schapen zyn verstrooyd, om dat er geen herder was: en zy zyn geworden tot verslindinge alle den beesten des velds, en zy zyn verstrooyd geworden.

6. Myne kudden hebben gewandeld op alle bergen, en op alle hooge heuvelen: en over al het aenzigt der aerde zyn myne kudden verstrooyd, en daer was niemand die ze verzocht, daer was, zeg ik, niemand die ze verzocht.

7. Daerom gy, herders, hoort des Heeren woord:

8. Ik leef, zegt den Heer God: want om dat myne kudden geworden zyn tot eenen roof, en myne schapen tot verslinding alle den beesten des velds, om dat er geen herder was: (want myne herders hebben myne kudde niet verzocht:) maer de herders voedden zich zelven, en myne kudde voedden zy niet.

9. Daerom gy, herders, hoort des Heeren woord:

10. Dit zegt den Heer God: Ziet ik zelve over de herders zal myne kudde verzoeken van hunne handen, en ik zal ze doen ophouden dat zy voortaen de kudde niet meer voeden zullen, en dat de herders zich zelven niet meer voeden zullen: en ik zal myne kudde verlossen uyt hunnen mond: en zy zal hun niet meer tot eene spyze wezen.

11. Want dit zegt den Heer God: Ziet ik zal zelve myne schapen verzoeken, en ik zal ze bezoeken.

12. Gelyk een herder zyne kudde bezoekt in den dag, als hy is in het midden van zyne verstrooyde schapen: alzoo zal ik myne schapen bezoeken, en ik zal ze verlossen van alle de plaetsen, in dewelke zy verstrooyd waren, in den dag der wolke en der duysterheyd.

13. En ik zal ze uytleyden van de volken, en ik zal ze vergaderen van de landen, en ik zal ze inleyden in hun land: en ik zal ze voeden op de bergen van Israël, in de rivieren, en in alle de woonsteden der aerde.

14. In de allerovervloedigste weyden zal ik ze voeden, en op de hooge bergen van Israël zullen hunne weyden wezen: daer zullen zy rusten in de groene kruyden, en in vette weyden zullen zy gevoed worden op de bergen van Israël.

15. Ik zal myne schapen voeden: en ik zal ze doen rusten, zegt den Heer God.

16. Dat verloren was zal ik wederom zoeken, en dat verworpen was zal ik wederom brengen, en dat gebroken was zal ik verbinden, en dat krank was zal ik sterk maken, en dat vet en sterk is zal ik bewaren: en ik zal ze voeden gelyk het regt is.

17. Maer gy, myne kudden, dit zegt den Heer God: Ziet ik oordeel tusschen vee en vee, der rammen en der bokken.

18. Was het u niet genoeg de goede weyden af te weyden? daerenboven hebt gy de blevelingen uwer weyden vertreden met uwe voeten: en als gy het allerpuerste water dronkt, zoo hebt gy het andere met uwe voeten troebel gemaekt.

19. En myne schapen weydden van hetgene dat met uwe voeten vertreden was: en dat uwe voeten troebel gemaekt hadden, dat dronken zy.

20. Daerom dit zegt den Heer God tot u: Ziet ik onderscheyde zelve tusschen het vette, en het magere vee:

21. Om dat gy met de zyden en schouderen stiet, en dat gy met uwe hoornen opwierpt al het krank vee, tot dat zy buyten verstrooyd werden:

22. Zoo zal ik myne kudde behouden, en zy zal voorts niet meer wezen tot eenen roof, en ik zal oordeelen tusschen vee en vee.

23. En ik zal op haer verwekken eenen herder die ze voede, David mynen knecht: hy zal ze weyden, en hy zal hun wezen tot eenen herder.

24. En ik den Heer zal hun wezen tot eenen God: en myn knecht David een prins in het midden van hen: ik den Heer heb het gesproken.

25. En ik zal met hen maken het verbond des vredes, en ik zal de allerkwaedste beesten doen ophouden van de aerde: en die in de woestyne woonen zullen vryelyk slapen in de bosschen.

26. En ik zal ze stellen rondom van mynen heuvele tot eene benedictie: en ik zal eenen regen nederbrengen in zynen tyd: het zullen regenen der gebenedydinge wezen.

27. En het hout des velds zal zyne

vrucht geven, en de aerde zal haer spruytsel geven, en zy zullen in hun land wezen zonder vrees : en zy zullen weten dat ik den Heer ben, als ik de ketenen van hun jok zal in stukken gebroken hebben, en hen verlost zal hebben van de hand dergene die heerschappy over hen hebben.

28. En zy zullen niet meer tot eenen roove wezen den heydenen, noch de beesten des lands zullen hen verslinden: maer zy zullen met betrouwen woonen zonder eenige vervaerdheyd.

29. En ik zal hun verwekken het genoemde spruytsel : en zy zullen voortaen niet meer verminderd wezen van honger op de aerde, noch zy zullen voortaen meer het verwyt der heydenen dragen.

30. En zy zullen weten dat ik den Heer hun God met hen ben, en zy myn volk het huys van Israël : zegt den Heer God.

31. En gy myne kudden, de kudden myner weyde zyt menschen : en ik den Heer uw God, zegt den Heer God.

HET XXXV. KAPITTEL.

De verwoesting der Idumeen, die geschieden zal om dat zy Gods volk benaeuwd hebben.

1. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

2. Zoon des menschen, stelt uw aenzigt tegen den berg van Seir, en gy zult van hem profeteren : en hem zeggen :

3. Dit zegt den Heer God : Ziet ik tot u, gy berg van Seir, en ik zal myne hand uytsteken over u, en ik zal u maken verlaten en verwoest.

4. Uwe steden zal ik verderven, en gy zult verwoest wezen : en gy zult weten dat ik den Heer ben.

5. Om dat gy een eeuwig vyand zyt geweest, en dat gy de kinderen van Israël besloten hebt in de handen des zweerds, in den tyd van hunne tribulatie, in den tyd der uyterste boosheyd.

6. Daerom zoo waerachtiglyk als ik leef, zegt den Heer God : zoo zal ik u den bloede leveren, en het bloed zal u vervolgen : en als gy het bloed hatet, zoo zal het bloed u vervolgen.

7. En ik zal den berg van Seir geven verwoest en verlaten : en ik zal van hem wegnemen den gaenden en den wederkomenden.

8. En ik zal zyne bergen vervullen met zyne verslagenen : op uwe heuvelen, en in uwe valleyen, en in de beken zullen de verslagenen met den zweerde vallen.

9. Tot eeuwige woestynen zal ik u leveren, en uwe steden zullen niet bewoond worden : en gy zult weten dat ik den Heer God ben.

10. Om dat gy gezeyd hebt : Twee volken, en twee landen zullen myne zyn, en ik zal ze ter erfenisse bezitten : als den Heer daer was :

11. Daerom zoo waerachtiglyk als ik leef, zegt den Heer God, zoo zal ik doen naer uwe gramschap en naer uwe nydigheyd, die gy gedaen hebt hen hatende : en ik zal door hen bekend worden, als ik u zal geoordeeld hebben.

12. En gy zult weten dat ik den Heer alle uwe schimpernyen gehoord heb die gy gesproken hebt van de bergen van Israël, zeggende : Zy zyn verlaten, zy zyn ons gegeven om te verslinden.

13. En gy zyt opgestaen over my met uwen mond, en gy hebt uwe woorden tot lasteringe gesproken tegen my : ik heb het gehoord.

14. Dit zegt den Heer God : Als al het land blyde wezen zal, zoo zal ik u tot eene woestyne maken.

15. Gelyk gy u verblyd hebt over de erfelykheyd des huys van Israël, om dat het verdorven is, alzoo zal ik u doen ; gy zult verdorven wezen gy berg van Seir, en geheel Idumeenland : en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

HET XXXVI. KAPITTEL.

Hoe God zyne beloften doet den volke. Van het zuyver water dat hy storten zal over hen, en zal ze doen wandelen in zyne geboden.

1. Maer gy zoon des menschen profeteert den bergen van Israël, en gy zult zeggen : Gy, bergen van Israël, hoort des Heeren woord :

2. Dit zegt den Heer God : Om dat den vyand van u gezeyd heeft : Ey, wel gedaen, de eeuwige hoogten zyn ons tot eene erfenisse gegeven :

3. Daerom profeteert, en zegt : Dit zegt den Heer God : Om dat gy verwoest zyt, en vertreden rondom, en geworden

tot eene erfenisse den anderen volken, en zyt den lieden in den mond gekomen, en geworden het verwyt des volks :

4. Daerom, gy bergen van Israël, hoort des Heeren Gods woord : Dit zegt den Heer God den bergen en den heuvelen, den beken en valleyen, den verwoesten en vervallen wanden, en den verlaten steden, die beroofd zyn en beschimpt van de andere heydenen in het ronde.

5. Daerom dit zegt den Heer God : Want ik door mynen hittigen yver gesproken heb van de andere heydenen, en van geheel Idumeenland, die myn land voor zich zelven gegeven hebben tot eene erfenisse met blydschappe uyt geheeler herte en uyt der meyningen, en zy hebben het uytgeworpen dat zy het verderven zouden :

6. Daerom profeteert over het land van Israël, en gy zult zeggen den bergen, en heuvelen, den hoogten en valleyen : Dit zegt den Heer God : Ziet ik heb gesproken in mynen grammen toorn en in myne razende gramschap, om dat gy de beschaemdheyd der heydenen geleden hebt.

7. Daerom dit zegt den Heer God : Ik heb myne hand opgeheven dat de heydenen, die rondom u zyn, zelve hunne beschaemdheyd dragen zouden.

8. Maer gy, bergen van Israël, spruyt uyt uwe takken, en brengt uwe vruchten voort mynen volke Israël : want het is by dat het kome :

9. Want ziet ik tot u, en ik zal tot u bekeerd worden, en gy zult geakkerd worden, en zult zaed ontvangen.

10. En ik zal in u de menschen vermenigvuldigen, en al het huys van Israël : en de steden zullen bewoond worden, en de vervallene plaetsen zullen weder opgetimmerd worden.

11. En ik zal u vervullen met menschen, en vee : en die zullen vermenigvuldigd worden en wassen : en ik zal u doen woonen als van het beginsel, en ik zal u met meerdere goeden begaven dan gy van het beginsel gehad hebt : en gy zult weten dat ik den Heer ben.

12. En ik zal menschen, te weten myn volk Israël op u brengen, en zy zullen u tot eene erfenisse bezitten : en gy zult tot eene erfenisse wezen, en gy zult voorts niet meer daertoe doen dat gy zonder hen zoudt zyn.

13. Dit zegt den Heer God : Om dat zy van u zeggen : Gy zyt eene verslindster der menschen, en uw volk versmachtende :

14. Daerom zult gy voorts niet meer menschen eten, en uw volk zult gy voorts niet meer dooden, zegt den Heer God :

15. Noch ik zal in u meer laten hooren de versmaedheyd der heydenen, en het verwyt der volken zult gy geenszins dragen, en uw volk zult gy niet meer verliezen, zegt den Heer God.

16. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

17. Zoon des menschen, het huys van Israël heeft gewoond in zyn land, en zy hebben dat besmet in hunne wegen, en met hunne werken : gelyk de onreynigheyd der maenzuchtige vrouwen is hunnen weg geworden voor my.

18. En ik heb myne verbolgenheyd uytgestort op hen, om het bloed dat zy gestort hebben op de aerde, en in hunne afgoden hebben zy die besmet.

19. En ik heb ze verstrooyd onder de heydenen, en zy zyn verwaeyd in de landen : naer hunne wegen, en naer hunne vonden heb ik ze geoordeeld.

20. En zy zyn ingegaen tot de heydenen, tot dewelke zy ingegaen zyn, en zy hebben mynen heyligen naem besmet, als van hen gezeyd werd : Dit is des Heeren volk, en uyt zynen lande zyn zy gegaen.

21. En ik heb mynen heyligen naem gespaerd, denwelken het huys van Israël besmet had onder de heydenen, tot dewelke zy ingegaen waren.

22. Daerom zult gy den huyze van Israël zeggen : Dit zegt den Heer God : Ik zal het om uwent wille niet doen, huys van Israël, maer om mynen heyligen naem dien gy besmet hebt onder de heydenen, tot dewelke gy ingegaen zyt.

23. En ik zal mynen grooten naem heyligen, die onder de heydenen besmet is, dien gy besmet hebt in het midden van hen : opdat de heydenen mogen weten dat ik den Heer ben, zegt den Heer der heyrscharen, als ik geheyligd zal wezen in u voor hen :

24. Want ik zal u nemen van de heydenen, en ik zal u vergaderen van alle de landen, en ik zal u leyden in uw land.

25. En ik zal op u uytstorten zuyver water, en gy zult gezuyverd worden van alle uwe besmettingen, en van alle uwe afgoden zal ik u zuyveren.

26. En ik zal u een nieuw hert geven, en eenen nieuwen geest zal ik stellen in het midden van u : en ik zal het versteende hert van uwen vleesche nemen, en geven u een vleesachtig hert.

27. En mynen geest zal ik in het midden van u stellen : en ik zal maken dat gy in myne geboden zult wandelen, en dat gy myne oordeelen zult houden, en doen.

28. En gy zult woonen in het land dat ik uwen vaderen gegeven heb : en gy zult my wezen tot een volk, en ik zal u tot eenen God zyn.

29. En ik zal u verlossen van alle uwe besmettingen : en ik zal de tarwe roepen, en ik zal ze vermenigvuldigen, en ik zal u geenen honger opleggen.

30. En ik zal de vrucht der boomen vermenigvuldigen, en het groeysel des velds, opdat gy het verwyt des hongers niet meer draget onder de heydenen.

31. En gy zult gedachtig wezen uwer allerkwaedste wegen, en der werken die niet goed zyn : en uwe boosheden, en uwe groote misdaden zullen u mishagen.

32. Ik zal het om uwent wille niet doen, zegt den Heer God, dat zy u bekend : wordt beschaemd, en schaemt u over uwe wegen, gy huys van Israël.

33. Dit zegt den Heer God : Op den dag als ik u zal gezuyverd hebben van alle uwe boosheden, en dat ik de steden zal doen bewoonen, en dat ik de vervallingen zal weder opgetimmerd hebben,

34. En dat het verwoeste land geoefend zal wezen, dat wylen verwoest was in de oogen van allen wandelaer,

35. Zoo zullen zy zeggen : Dat ongeoefende land is geworden als een hof der wellustigheden : en verwoeste, en verlatene, en omgegravene steden hebben vast besloten gezeten.

36. En de heydenen alle die achter gebleven zullen wezen rondom u, zullen weten dat ik den Heer de verdorven steden opgetimmerd heb, en de ongeoefende plaetsen beplant, ik den Heer heb het gesproken en gedaen.

37. Dit zegt den Heer God : Nog zal het huys van Israël my daerin vinden dat ik het hun doen zal : Ik zal ze vermenigvuldigen als eene kudde der menschen,

38. Als eene heylige kudde als Jerusalems kudde in zyne hoogfeesten : Alzoo zullen de verlaten steden wezen vol kudden der menschen : en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

HET XXXVII. KAPITTEL.

Door eene figure van drooge beenderen die levendig worden, zoo toont God dat de kinderen van Israël wederom te huys keeren zullen : en by de houten te zamen gebonden, zoo bewyst hy dat het koningryk van Juda en Israël onder eenen koning David, Gods geboden zullen onderhouden.

1. De hand des Heeren is op my geworden, en heeft my uytgeleyd in den geest des Heeren : en hy heeft my gelaten in het midden des velds, hetwelk was vol beenderen :

2. En hy heeft my daerom geleyd in het ronde : en daer waren er zeer velen op het aenzigt des velds, en zeer droog.

3. En hy heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen, meynt gy ook dat deze beenderen leven zullen? En ik heb gezeyd : Heere God, gy weet het.

4. En hy heeft tot my gezeyd : Profeteert van deze beenderen : en gy zult hun zeggen : Gy drooge beenderen, hoort des Heeren woord.

5. Dit zegt den Heer God tot deze beenderen : Ziet, ik zal den geest in u zenden, en gy zult leven.

6. En ik zal over u zenuwen geven, en ik zal op u doen vleesch wassen, en ik zal over u trekken eene huyd : en ik zal u eenen geest geven, en gy zult leven, en gy zult weten dat ik den Heer ben.

7. En ik heb geprofeteerd alzoo hy my geboden had : en daer is een geluyd geschied, terwyl dat ik profeteerde, en ziet daer geschiedde eene beroeringe : en de beenderen gingen aen beenderen, een iegelyk aen zyn lid.

8. En ik heb gezien, en ziet over die zyn zenuwen en vleesch opgekomen : en op hen is eene huyd gespreyd, en zy hadden geenen geest.

9. En hy heeft tot my gezeyd : Profeteert tot den geest, profeteert, zoon des menschen, en gy zult tot den geest zeggen : Dit zegt den Heer God : Van de vier winden komt geest, en blaest in op deze verslagenen, en laet ze levende worden.

10. En ik heb geprofeteerd, gelyk hy my geboden had : en den geest is daerin gegaen, en zy hebben geleefd : en gestaen op hunne voeten een heyr uytermate zeer groot.

11. En hy heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen, alle deze beenderen is het huys van Israël : zy zeggen : Onze been-

deren zyn verdroogd : en onze hope is vergaen, en wy zyn afgesneden.

12. Daerom profeteert, en gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer God : Ziet ik zal uwe graven opendoen, en u leyden uyt uwe graven myn volk : en ik zal u leyden in het land van Israël.

13. En gy zult weten dat ik den Heer ben, als ik uwe graven zal opengedaen hebben, en u zal uytgeleyd hebben uyt uwe graven myn volk :

14. En als ik mynen geest in u zal gegeven hebben, en dat gy leven zult, en ik zal u doen rusten op uwe aerde : en gy zult weten dat ik den Heer gesproken heb en gedaen, zegt den Heer God.

15. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

16. En gy, zoon des menschen, neemt voor u een hout : en schryft daerop : Des Juda, en der kinderen van Israël zyner gezellen : en neemt een ander hout, en schryft daerop : Des Joseph het hout van Ephraïm, en alle des huys van Israël en zyner gezellen.

17. En voegt die te zamen, het eene aen het andere voor u tot eenen houte : en zy zullen u tot eene vereeniginge wezen in uwe hand.

18. Maer als tot u zullen gezeyd hebben de kinderen uws volks sprekende : Geeft gy ons niet te kennen wat gy u hiermede wilt?

19. Zoo zult gy tot hen spreken : Dit zegt den Heer God : Ziet ik zal tot my nemen Josephs hout, hetwelk in Ephraïms hand is, en de geslachten van Israël, die aen hem gevoegd zyn : en ik zal die te zamen geven met den houte van Juda, en ik zal die maken tot eenen houte : en zy zullen een wezen in zyne hand.

20. En de houten daer gy op geschreven hebt, zullen in uwe hand wezen voor hunne oogen.

21. En gy zult tot hen zeggen : Dit zegt den Heer God : Ziet ik zal de kinderen van Israël tot my nemen uyt het midden der natien, daer zy toe weggegaen zyn : en ik zal hen van alle zyden vergaderen, en ik zal ze brengen tot hunne aerde.

22. En ik zal ze maken tot een volk, in het land op de bergen van Israël, en een koning zal over hen alle heerschappye hebben : en het zullen voorts geene twee volken zyn, noch zy zullen meer gedeeld worden in twee ryken.

23. Noch zy zullen voorts meer besmet worden in hunne afgoden, en in hunne afgrysselykheden, en alle boosheden : en ik zal ze behouden van alle hunne plaetsen in dewelke zy gezondigd hebben, en ik zal ze zuyveren : en zy zullen my wezen een volk, en ik zal hun een God wezen.

24. En myn knecht David zal een koning over hen zyn, en een herder van hen allen : in myne oordeelen zullen zy wandelen, en myne geboden zullen zy bewaren, en die doen.

25. En zy zullen op het land woonen dat ik mynen dienaer Jacob gegeven heb, daer uwe vaderen in gewoond hebben : en zy zullen daerop woonen, zy en hunne kinderen, en hunne kindskinderen, tot in der eeuwigheyd : en David myn dienaer zal hun prins zyn in der eeuwigheyd.

26. En ik zal hun vastmaken het verbond des vredes, een eeuwig verbond zal hun wezen : en ik zal ze fonderen en vermenigvuldigen, en ik zal myne heyligmakinge geven in het midden van hen in der eeuwigheyd.

27. En myn tabernakel zal in hen wezen : en ik zal hun God wezen, en zy zullen myn volk zyn.

28. En de heydenen zullen weten dat ik den Heer den heyligmaker van Israël ben, als myne heyligmaking zyn zal in het midden van hen in der eeuwigheyd.

HET XXXVIII. KAPITTEL.

Hoe God in de laetste dagen over de kinderen van Israël, Gog met eene groote menigte volks zenden zal ; en hoe dat hem God ten eynde met veel plagen vernielen zal.

1. En des heeren woord is tot my geschied, zeggende :

2. Zoon des menschen stelt uw aenzigt tegen Gog, het land van Magog, den prins des hoofds van Mosoch en Thubal : en profeteert van hem,

3. En gy zult tot hem zeggen : Dit zegt den Heer God : Ziet ik zeg u Gog den prins des hoofds van Mosoch en Thubal,

4. En ik zal u omdraeyen, en ik zal eenen breydel stellen in uwe kinnebakken : en ik zal u uytleyden en al uw heyr, de peerden en ruyters te peerd, alle gekleed met pansieren, eene groote

menigte, spiese en schilde, en zweerde aengrypende.

5. De Persen, Moorianen, en Libyanen met hen, alle gewapend met schilden en helmen.

6. Gomer en alle zyne hoopen, het huys van Thogorma de zyden van het noorden, en alle zyne magt, en veel volken met u.

7. Bereydt en beschikt u, en alle uwe menigte die tot u gehoopt is: en weest hun tot een bevelsman.

8. Na veel dagen zult gy verzogt worden: in het uyterste der jaren zult gy tot den lande komen, dat wedergekeerd is van den zweerde, en vergaderd is van veel volken tot de bergen van Israël, die eenpaerlyk verwoest zyn geweest: dit land is van de volken uytgebragt, en zy zullen allegader daer betrouwelyk in woonen.

9. En gy zult opklimmende als een tempeest komen, en als eene wolke, dat gy de aerde zoudt overdekken, gy en alle uwe scharen en veel volken met u.

10. Dit zegt den Heer God: In dien dag zullen de woorden op uw hert komen, en gy zult de allerkwaedste gedachte denken:

11. En gy zult zeggen: Ik zal opklimmen tot den lande zonder muer: ik zal komen tot de rustenden, en zonder vreeze woonenden: deze woonen alle zonder muer, zy hebben geene grendelen of poorten:

12. Om dat gy de buyten zoudt rooven, en den roof aengrypen, om dat gy uwe handen brengen zoudt op degene die verwoest waren geweest, en namaels tot hunnen eersten staet weder gesteld, en over het volk dat vergaderd is uyt de heydenen, dat heeft begonnen te bezitten, en te wezen een bewooner van den navel der aerde.

13. Saba en Dedan, en de kooplieden van Tharsis, en alle hare leeuwen zullen u zeggen: Komt gy om de rooven te nemen? Ziet om den roof te rooven hebt gy uwe menigte vergaderd, dat gy nemen zoudt zilver en goud, en wegdragen huysraed en rykdom, en dat gy ontallyke rooven zoudt rooven.

14. Daerom profeteert, zoon des menschen, en gy zult zeggen tot Gog: Dit zegt den Heer God: Zult gy het niet weten op dien dag als myn volk Israël betrouwelyk woonen zal?

15. En gy zult van uwe plaets komen van de noordzyde, gy en veel volken met u allegader beklimmers der peerden, eene groote vergadering en een krachtig heyr.

16. En gy zult op myn volk Israël klimmen als eene wolk, dat gy het land overdekken zoudt. In de uyterste dagen zult gy zyn, en ik zal u brengen op myn land: opdat de heydenen my kennen mogen, als ik in u zal geheyligd worden in hunne oogen, o Gog.

17. Dit zegt den Heer God: Zyt gy dan dengenen van wien ik gesproken heb in de oude dagen, in de hand van myne knechten de profeten van Israël, die geprofeteerd hebben in de dagen van die tyden, opdat ik u op hen brengen zoude?

18. En het zal wezen in dien dag, in den dag van Gogs aenkomste op het land van Israël, zegt den Heer God, dat myne verbolgenheyd opklimmen zal in myne razende gramschap.

19. En in mynen heeten toorn, en in het vuer myner gramschap heb ik het gesproken. Want in dien dag zal eene groote beroerte wezen, op het land van Israël:

20. En van myn aenzigt zullen beroerd worden de visschen der zee, en de vogelen des hemels, en de beesten des velds, en alle kruypende gedierte dat op aerde beroerd wordt, en alle de menschen die op het aenzigt der aerde zyn: en de bergen zullen omgeworpen worden, en de tuynen zullen vallen, en alle muer zal nedervallen op de aerde.

21. En ik zal tegen hem te zamen roepen op alle myne bergen het zweerd, zegt den Heer God: een iegelyks zweerd zal in zynen broeder gestierd worden.

22. En ik zal over hem regt doen met de pestilentie en met bloede, en met eenen krachtigen slagregen, en met onmetelyke hagelsteenen: vuer, en solfer zal ik regenen op hem, en op zyn heyr, en op veel volken die met hem zyn.

23. En ik zal groot gemaekt en geheyligd worden: en ik zal bekend worden in de oogen van veel heydenen, en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

HET XXXIX. KAPITTEL.

Hoe God opbrengen zal Gog tegen Israël, en naderhand hem met alle zyne heyrkracht verderven zal : God heeft de kinderen van Israël om hunne zonden laten vangen, na zyns naems glorie zal hy ze verlossen.

1. Maer gy, zoon des menschen, profeteert tegen Gog, en gy zult zeggen : Dit zegt den Heer God : Ziet ik zeg tot u Gog den prins des hoofds van Mosoch en Thubal :

2. En ik zal u omdraeyen, en ik zal u uytleyden, en ik zal u doen opkomen van de noordzyden : en ik zal u brengen op de bergen van Israël.

3. En ik zal uwen boge slaen in uwe slinker hand, en uwe pylen zal ik uyt uwe regter hand nederwerpen.

4. Op de bergen van Israël zult gy vallen, gy en alle uwe heyren, en uwe volken die met u zyn : den wilden dieren, den vogelen, en allen gevogelte, en den beesten der aerde heb ik u gegeven te verslinden.

5. Op het aenzigt der aerde zult gy vallen : want ik heb het gesproken, zegt den Heer God.

6. En ik zal het vuer zenden in Magog, en in degene die betrouwelyk woonen in de eylanden : en zy zullen weten dat ik den Heer ben.

7. En mynen heyligen naem zal ik bekend maken in het midden myns volks Israël, en ik zal mynen heyligen naem niet meer besmetten : en de heydenen zullen weten dat ik den Heer den heyligen van Israël ben.

8. Ziet het komt, en het is gedaen, zegt den Heer God : dit is den dag waeraf dat ik gesproken heb.

9. En de bewooners zullen uytgaen uyt de steden van Israël, en zy zullen ontsteken en verbranden de wapenen, de schilden, en de lansen, den boog, en de pylen, en de handstokken, en de spiesen : en zy zullen die met den vure verbranden zeven jaren.

10. En zy zullen geene houten brengen van de landen, noch afhouwen van de bosschen : want zy zullen de wapenen met den vure verbranden, en zy zullen berooven degene dien zy ten roove geweest waren, en zy zullen hunne verdervers berooven, zegt den Heer God.

11. En het zal wezen in dien dag : dat ik Gog zal geven eene vermaerde plaets tot een graf in Israël : de valley der wandelaers aen de oostzyde der zee, dewelke zal doen verwonderen de voorbygangers : en zy zullen Gog daer begraven, en alle zyne menigte, en het zal genoemd worden de valleye der menigte van Gog.

12. En het huys van Israël zal ze begraven, dat zy het land zouden zuyveren zeven maenden.

13. En al het volk der aerde zal hem begraven, en het zal hun een vermaerden dag wezen, in denwelken ik geëerd ben, zegt den Heer God.

14. En zy zullen altyd mannen stellen het land doorzoekende, die begraven zullen, en verzoeken degene die daer gebleven waren op het aenzigt der aerde, om die te zuyveren : en na zeven maenden zullen zy beginnen te zoeken.

15. En zy zullen omgaen het land doorwandelende : en als zy een 's menschen gebeente zien zullen, zoo zullen zy dat stellen by eenen titel, tot dat de begravers dat begraven zullen in de valley van Gogs menigte.

16. Maer den naem der stad is Amona, en zy zullen het land zuyveren.

17. Daerom gy zoon des menschen, dit zegt den Heer God : Zegt allen gevogelte, en alle den vogelen, en alle den beesten des velds : Vergadert u, haest u, loopt te zamen van alle zyden, tot myne slagtofferande die ik u ten offer dood, eene groote slagtofferande op de bergen van Israël : dat gy moogt vleesch eten en bloed drinken.

18. Der sterken vleesch zult gy eten, en het bloed van de prinsen der aerde zult gy drinken : der rammen, der lammeren, en der bokken, en der stieren, en der gemeste beesten, en allerhande vette dieren.

19. En gy zult het vet des ingewands eten tot verzaedheyd, en gy zult het bloed drinken tot dronkenheyd, van de slagtofferande die ik u ten offer dooden zal :

20. En gy zult verzaed worden op myne tafel van den peerde, en van den sterken ruyter te peerde, en van alle de oorlogsmannen, zegt den Heer God.

21. En ik zal myne glorie stellen in de heydenen : en alle de heydenen zullen myn oordeel zien, dat ik zal gedaen hebben, en myne hand die ik op hen zal geleyd hebben.

22. En het huys van Israël zal weten dat ik den Heer hun God ben, van dien dag en voortaen.

23. En de heydenen zullen weten dat het huys van Israël in zyne boosheyd gevangen is, om dat zy my verlaten hebben, en dat ik myn aenzigt van hen verborgen heb: en dat ik ze geleverd heb in de handen der vyanden, en dat zy allegader met den zweerde gevallen zyn.

24. Naer hunne onzuyverheyd, en naer hunne groote misdaed heb ik hun gedaen, en ik heb myn aenzigt van hen verborgen.

25. Daerom dit zegt den Heer God: Nu zal ik de gevangenisse van Jacob wederom leyden, en ik zal ontfermen des geheelen huyzes van Israël: en ik zal mynen yver aennemen voor mynen heyligen naem.

26. En zy zullen hunne beschaemdheyd dragen, en alle de overtredinge waermede zy overtreden hebben tegen my, als zy in hun land zullen gewoond hebben betrouwelyk niemand vreezende:

27. En als ik ze zal wederom geleyd hebben van de volken, en vergaderd van hunner vyanden landen, en dat ik zal geheyligd zyn in hen, in de oogen van veel heydenen.

28. En zy zullen weten dat ik den Heer hun God ben, om dat ik ze zal overgevoerd hebben onder de natien; en dat ik ze zal vergaderd hebben op hun land, en dat ik niemand van hen daer gelaten heb.

29. En ik zal myn aenzigt niet meer van hen verbergen, om dat ik mynen geest zal uytgestort hebben op het geheele huys van Israël, zegt den Heer God.

HET XL. KAPITTEL.

Den profeet wordt vertoont het vernieuwen der stad, met alle hare maten.

1. In het vyf en twintigste jaer onzer overvoeringe, in het beginsel des jaers, op den tienden dag der maend, in het veertiende jaer na dat de stad geslagen was: in dezen zelven dag is op my geworden de hand des Heeren, en hy heeft my daer gebragt.

2. In Gods visioen heeft hy my gebragt in het land van Israël, en heeft my gelaten op eenen uytermate zeer hoogen berg: waerop was gelyk een gestichte van eene stad, strekkende zuydwaerts.

3. En hy heeft my daerin geleyd: en ziet een man wiens gedaente was, als de gedaente des metaels, en een lynen koordeken was in zyne hand, en een meetriet was in zyne hand: en hy stond in de poorte.

4. En dienzelfden man heeft tot my gesproken: Zoon des menschen, ziet met uwe oogen, en hoort met uwe ooren, en stelt uw hert tot alle de dingen die ik u toonen zal: want om dat men het u toonen zoude, daerom zyt gy hier gebragt: verkondigt al dat gy ziet den huyze van Israël.

5. En ziet daer was een muer van buyten rondom het huys van alle zyden, en in des mans hand was een meetriet van zes cubitus en eene palme: en hy heeft de breedheyd van het gesticht gemeten met een riet, en de hoogheyd ook met een riet.

6. En hy is gekomen tot de poorte die tegen over den oostenweg zag, en hy is opgeklommen op hare trappen: en heeft den dorpel der poorte gemeten met een riet in de breedte, dat is den eenen dorpel met een riet in de breedte:

7. En de slaepkamer met een riet in de lengte, en een riet in de breedte: en tusschen de slaepkamers vyf cubitus:

8. En den dorpel der poorte by het portael der poorte van binnen, met een riet.

9. En hy heeft het portael der poorte gemeten van acht cubitus, en zynen voorvorst tot twee cubitus: maer het portael der poorte was binnen.

10. Voorts waren de slaepkamers der poorte aen den oostweg, dry aen deze zyde, en dry aen de andere zyde: de dry hadden eene mate, en de voorvorsten van buyten hadden eene mate aen beyde de zyden.

11. En hy heeft gemeten de breedheyd van den dorpel der poorte, van tien cubitus: en de lengte der poorte, dertien cubitus.

12. En den uytersten kant voor de slaepkamers van eenen cubitus: en eenen cubitus was het eynde van beyde de zyden: maer de slaepkamers waren van zes cubitus aen deze zyde, en aen de andere zyde.

13. En hy heeft de poort gemeten van het dak der slaepkamer tot haer dak toe, de breedte van vyf en twintig cubitus : deur tegen deur.

14. En hy heeft de voorvorsten gemaekt tot zestig cubitus : en aen den voorvorst het voorhof der poorte van alle zyden in het ronde.

15. En voor het aenzigt der poort, die strekte tot het aenzigt des portaels van de binnenste poort, vyftig cubitus.

16. En de kromme vensters in de slaepkamers, en in hunne voorvorsten, die binnen de poort waren van alle zyden rondom : desgelyks waren ook in de portalen vensters in het ronde van binnen, en voor de voorvorsten was eene schildery van palmboomen.

17. En hy heeft my uytgeleyd tot het buytenste voorhof, en ziet daer waren schatkamers, en het paviment beleyd met steenen, in het voorhof rondom : dertig schatkamers rondom van het paviment.

18. En het paviment in den voorvorst der poorten naer de lengte der poorten was beneden.

19. En hy heeft de breedte gemeten van het aenzigt der onderste poorte tot den voorvorst des binnensten voorhofs, van buyten, honderd cubitus oostwaerts en noordwaerts.

20. En de poorte die naer den weg van noorden des uytersten voorhofs zag, heeft hy ook gemeten zoo wel in de lengte als in de breedte.

21. En hare slaepkamers dry aen deze zyde, en dry aen de andere zyde : en haren voorvorst, en haer portael naer de mate der eerste poorte, hare lengte van vyftig cubitus, en de wydte van vyf en twintig cubitus.

22. Maer hare vensters, en het portael, en de gesnedene werken waren naer de mate der poorte die oostwaerts zag : en haren opgang was van zeven trappen, en een portael voor haer.

23. En de poort van het binnenste voorhof tegen de poort van het noorden en van het oosten : en hy heeft gemeten van poorte tot poorte honderd cubitus.

24. En hy heeft my uytgeleyd tot den zuyden weg, en ziet de poorte die zuydwaerts zag : en hy heeft haren voorvorst en haer portael gemeten naer de voorzeyde maten.

25. En hare vensters, en hare portalen rondom gelyk de andere vensters : van vyftig cubitus in de lengte, en in de breedte van vyf en twintig cubitus.

26. En met zeven trappen klom men tot haer : en het portael was voor hare deur : en daer waren uytgesnedene palmboomen een aen de eene zyde, en een aen de andere zyde in haren voorvorst.

27. En de poorte van het binnenste voorhof in den zuyden weg : en hy heeft gemeten van poorte tot poorte in den zuydenweg, honderd cubitus.

28. En hy heeft my ingeleyd tot het binnenste voorhof aen de zuydpoorte : en hy heeft de poorte gemeten naer de voorzeyde maten.

29. Hare slaepkamer, en haren voorvorst, en haer portael met dezelfde maten : en hare vensters, en haer portael in het ronde vyftig cubitus van lengte, en vyf en twintig cubitus van breedte.

30. En een portael in het ronde was in de lengte van vyf en twintig cubitus, en van breedte vyf cubitus.

31. En haer portael aen het buytenste voorhof, en hare palmboomen in den voorvorst : en daer waren acht trappen, door dewelke men opklom door haer.

32. En hy heeft my geleyd in het binnenste voorhof door den oostweg : en hy heeft de poorten gemeten naer de voorzeyde maten.

33. Hare slaepkamer, en haren voorvorst, en haer portael als boven : en hare vensters en hare portalen in het ronde, in de lengte van vyftig cubitus, en in de breedte van vyf en twintig cubitus.

34. En haer portael, dat is van het buytenste voorhof : en de uytgesnedene palmboomen waren in haren voorvorst aen de eene en aen de andere zyde : en met acht trappen was haren opgang.

35. En hy heeft my geleyd tot de poort die ten noorden ziet : en hy heeft gemeten naer de voorledene maten.

36. Hare slaepkamer, en haren voorvorst, en haer portael, en hare vensters in het ronde, waren in de lengte van vyftig cubitus, en in de breedte van vyf en twintig cubitus.

37. En haer portael zag tot het buytenste voorhof : en uytgesneden werk van palmboomen was in haren voorvorst aen de eene en aen de andere zyde : en met acht graden was haren opgang.

38. En tot elke schatkamer was eene

deur in de voorvorsten der poorten: daer wiesschen zy de brandofferanden.

39. En in het portael van de poort waren twee tafelen aen de eene zyde, en twee tafelen aen de andere zyde: dat daerop zoude geofferd worden het brandoffer, en voor de zonde, en voor de verzuymenisse.

40. En aen de buytenste zyde, die opklimt tot de deur der poorte die ten noorden gaet, waren twee tafelen: en aen de andere zyde voor het portael der poorte waren twee tafelen.

41. Vier tafelen aen de eene zyde, en vier tafelen aen de andere zyde: aen de zyde der poorte waren acht tafelen, waerop dat zy het slagtoffer doodden.

42. Maer de vier tafelen tot het brandoffer waren van vierkantige steenen gemaekt: in de lengte van anderhalven cubitus, en in de breedte van anderhalven cubitus: en in de hoogte van eenen cubitus: waerop dat zy de vaten stellen zullen, in dewelke de brandofferande en de slagtofferanden ten offer gedood worden.

43. En hare lysten waren van eene palm, wederom gekromd van binnen in het ronde: maer op de tafelen was vleesch der offerande.

44. En buyten de binnenste poort waren der zangers schatkamers in het binnenste voorhof, dat daer was in de zyde der poorte noordwaerts ziende: en hun aenzigt was tegen den zuydweg, de eene aen de zyde van de oostpoorte, die zag tegen den noordweg.

45. En hy heeft tot my gezeyd: Dit is de schatkamer die ziet tegen den zuydweg, die zal den priesteren toebehooren, die wake houden in de bewaringe des tempels.

46. Maer de schatkamer die ten noordweg ziet, zal den priesteren toebehooren, die wake houden tot den dienst des autaers: dit zyn Sadoks kinderen die van Levis kinderen tot den Heere komen, dat zy hem dienen zouden.

47. En hy heeft het voorhof gemeten in de lengte van honderd cubitus, en in de breedte van honderd cubitus in het vierkant: en den autaer voor het aenschyn des tempels.

48. En hy heeft my binnen geleyd in het portael des tempels: en hy heeft het portael gemeten vyf cubitus aen de eene zyde, en vyf cubitus aen de andere zyde: en de breedte der poort dry cubitus aen de eene zyde, en dry cubitus aen de andere zyde.

49. En de lengte van het portael van twintig cubitus, en de breedte van elf cubitus, en met acht trappen ging men daerop. En daer waren kolommen in de voorvorsten: de eene aen de eene zyde, en de andere aen de andere zyde.

HET XLI. KAPITTEL.

De gelegenheyd van den nieuwen tempel, naer alle zyne deelen.

1. En hy heeft my geleyd in den tempel, en hy heeft de voorvorsten gemeten, zes cubitus van breedte aen de eene zyde, en zes cubitus van breedte aen de andere zyde, de breedte van het tabernakel.

2. En de breedte der poort was van tien cubitus: en de zyden van de poort waren van vyf cubitus aen de eene zyde, en vyf cubitus aen de andere zyde: en hy heeft hare lengte gemeten van veertig cubitus, en de breedte van twintig cubitus.

3. En daerbinnen gegaen zynde, heeft hy in den voorvorst der poort gemeten twee cubitus: en de poort van zes cubitus: en de breedte der poort van zeven cubitus.

4. En hy heeft hare lengte gemeten van twintig cubitus, en de breedte van twintig cubitus, voor het aenschyn des tempels: en hy heeft tot my gezeyd: Dit is het heylig der heyligen.

5. En hy heeft den wand des huys gemeten van zes cubitus: en de breedte der zyde van vier cubitus aen alle zyden rondom het huys.

6. En de zyden, de eene zyde aen de andere, waren tweemael dry en dertig: en zy waren uytstekende, die ingingen door den wand des huys, in de zyden rondom, dat zy besluyten zouden, en niet raken den wand des tempels.

7. En daer was eene straet in het ronde, opwaerts klimmende door eenen wendelgraed, en die leydde tot de eetkamer des tempels in het ronde: daerom was den tempel wyder in het opperste: en alzoo ging men opwaerts van beneden tot het bovenste door het midden.

8. En ik heb in het huys gezien de

hoogte rondom, gefondeerde zyden tot de mate des riets, van zes cubitus ruymte :

9. En de breedte langs den wand ter zyde van buyten van vyf cubitus : en het binnenste huys was in de zyden des huys.

10. En tusschen de schatkamers de breedte van twintig cubitus rondom het huys van alle zyden.

11. En de deur der zyde ten gebede : de eene deur aen den noordweg, en de eene deur aen den zuydweg : en de breedte der plaetse tot den gebede, was van vyf cubitus in het ronde.

12. En het gestichte dat afgescheyden was, en gekeerd tot den weg die ter zeewaert ziet, was van de breedte van zeventig cubitus. Maer den wand des gestichts was vyf cubitus in de breedte rondom : en zyne lengte was negentig cubitus.

13. En hy heeft des huys langheyd gemeten, honderd cubitus : en het gesticht dat afgescheyden was, en zyne wanden, honderd cubitus lengte.

14. Maer de breedte voor het aenzigt des huys: en desgenen dat er verscheyden was tegen het oosten, was honderd cubitus.

15. En hy heeft gemeten de langheyd des gestichts tegen zyn aenzigt, dat afgescheyden was aen het achterste : de schatkamers van beyde zyden, van honderd cubitus : en den binnensten tempel, en de portalen des voorhofs.

16. De dorpels, en de kromme vensters, en de schatkamers in het ronde aen dry deelen, tegen elks dorpel, en overtrokken met houte alom in het ronde : maer de aerde was tot de vensters, en de vensters waren gesloten op de deuren.

17. En tot het binnenste huys, en van buyten, over al den wand rondom van binnen en van buyten, tot de mate.

18. En daer waren cherubienen en palmboomen, kunstiglyk gemaekt : en een palmboom was tusschen cherub en cherub, en een cherub had twee aenzigten.

19. Een 's menschen aenzigt by den palmboom van deze zyde, en een leeuwen aenzigt nevens den palmboom van de andere zyde : uytgesneden over al het huys in het ronde.

20. Van de aerde tot het opperste der poorte waren cherubienen en palmboomen uytgegroefd in den wand des tempels.

21. Den vierkanten dorpel, en het aenzigt van de heylige plaets, was aenzigt tegen aenzigt.

22. De hoogte van den houten autaer was van dry cubitus : en zyne lengte was van twee cubitus : en zyne hoeken, en zyne lengte, en zyne wanden waren van hout. En hy heeft tot my gesproken : Dit is de tafel voor den Heer.

23. En twee deuren waren in den tempel, en in de allerheyligste plaetse.

24. En in de twee deuren van beyde de zyden waren twee deurkens die tegen malkander gevouwen wierden : want daer waren twee deuren aen beyde de zyden van de deuren.

25. En in de deuren des tempels waren gesneden cherubienen, en een gesneden werk van palmboomen, alzoo die ook in de wanden uytgesneden waren : waerom dat de houten ook grooter waren in het voorste deel des portaels van buyten.

26. Waerop dat waren de kromme vensters, en de gelykenis der palmboomen, aen de eene en de andere zyde, aen de schouderkens des portaels : naer de zyden des huys, en de breedte der wanden.

HET XLII. KAPITTEL.

Van de geldblokken, en andere dingen die bekwaem waren tot den goddelyken dienst.

1. En hy heeft my uytgeleyd tot het buytenste voorhof door den weg noordwaerts leydende, en hy heeft my gebragt in de schatkamer die daer was tegen het afgescheyden gesticht, en tegen het huys noordwaerts strekkende.

2. In het aenzigt der lengte honderd cubitus van de noorddeur : en der breedte vyftig cubitus,

3. Tegen de twintig cubitus des binnensten voorhofs, en tegen het paviment met steenen gepaveyd van het buytenste voorhof, daer het portael was gevoegd aen het dryvoudig portael.

4. En voor de schatkamers eene wandelplaets van tien cubitus der breedte, tot de binnenste des wegs ziende, van eenen cubitus. En hare deuren waren ten noorden :

5. Daer de schatkamers in het opperste neder waren : want zy onderhielden de portalen die uyt die uytstaken, van de ondersten en van de middelsten des gestichts.

6. Want het waren dry zolderingen, en zy hadden geene kolommen, gelyk de kolommen van de voorplaetsen waren : daerom staken zy uyt van de ondersten, en van de middelsten van de aerde vyftig cubitus.

7. En den omgaenden buytensten muer achter de schatkamers die daer waren in den weg van het buytenste voorhof voor de schatkamers : zyne lengte was van vyftig cubitus.

8. Want de lengte van de schatkamers des buytensten voorhofs was vyftig cubitus : en de lengte voor het aenzigt des tempels, honderd cubitus.

9. En onder deze schatkamers was een ingang dergene die daerin gingen van het oosten van het buytenste voorhof.

10. In de breedheyd van den omgaenden muer des voorhofs, die daer was tegen den oostenweg in het aenzigt van het afgescheyden gesticht, en voor het gesticht waren de schatkamers.

11. En eenen weg voor haer aenzigt, naer de gelykenisse der schatkamers, die in den noordenweg waren : naer hare lengte alzoo was ook hare breedte : en al haren ingang, en gelykenissen, en hare deuren

12. Waren naer de deuren der schatkamers, die in den weg waren ziende zuydwaerts : eene deur in het hoofd van den weg : welken weg was voor het afgescheyden portael, dengenen die door den oostenweg ingingen.

13. En hy heeft tot my gezeyd : De schatkamers van het noorden, en de schatkamers van het zuyden, die voor het afgescheyden gesticht zyn : dit zyn de heylige schatkamers : in dewelke de priesters eten, die tot den Heere komen in het heylig der heyligen : daer zullen zy het heylig der heyligen leggen, en de offerande voor de zonde, en voor de verzuymenisse : want de plaetse is heylig.

14. Maer als de priesters zullen ingekomen zyn, zoo zullen zy niet uytgaen uyt de heylige plaetsen tot in het buytenste voorhof : en daer zullen zy hunne kleederen te bewaren leggen, daer zy in dienen, want zy heylig zyn ; en zy zullen met de andere kleederen gekleed worden, en alzoo zullen zy voortgaen tot den volke.

15. En als hy de maten van het binnenste huys volbragt had, zoo heeft hy my uytgeleyd door den weg der poort die daer zag tot den oostenweg : en hy heeft dien gemeten aen alle zyden rondom.

16. En hy heeft gemeten tegen den oostenwind met den meetriete, vyf honderd rieten met den meetriete rondom.

17. En hy heeft gemeten tegen den noordenwind, vyf honderd rieten met den meetriete rondom.

18. En tegen den zuydenwind heeft hy vyf honderd rieten gemeten met den meetriete rondom.

19. En tegen den westenwind heeft hy vyf honderd rieten gemeten met den meetriete.

20. Naer de vier winden heeft hy haren muer gemeten aen alle zyden rondom, de lengte vyf honderd cubitus, en de breedte vyf honderd cubitus, onderscheydende tusschen de heylige plaetse, en des gemeynen volks plaetse.

HET XLIII. KAPITTEL.

Als Gods glorie openbaerde, toen hoorde den profeet dat de kinderen van Israël niet meer Gods naem ontzuyveren zouden, en van de maten des autaers.

1. En hy heeft my geleyd ter poorte die tot den oostenweg zag.

2. En ziet de glorie Gods van Israël ging binnen door den oostenweg : en hy had eene stemme als eene stemme van veel wateren, en de aerde blonk van zyne majesteyt.

3. En ik heb een visioen gezien naer de gedaente die ik gezien had, als hy kwam dat hy de stad verderven zoude : en de gedaente was naer het gezigt dat ik gezien had by den vloed Chobar : en ik ben gevallen op myn aenzigt.

4. En des Heeren majesteyt is in den tempel gegaen, door den weg der poort die oostwaerts zag.

5. En den geest heeft my opgeheven, en heeft my gebragt in het binnenste voorhof : en ziet het huys was vervuld met des Heeren glorie.

6. En ik heb gehoord eenen tot my sprekende van den huyze, en daer stond een man by my.

7. En hy heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen, dit is de plaetse van mynen stoel, en de plaetse myner voeten voetstappen, daer ik woone in het midden der kinderen van Israël in der eeuwigheyd : en het huys van Israël zal voortaen mynen heyligen naem niet besmetten, zy en hunne koningen, in hunne onkuyschheden, en in hunner koningen vallen, en in de hoogten.

8. Die hunnen dorpel gemaekt hebben by mynen dorpel, en hunne stylen nevens myne stylen : en daer was een muer tusschen my en hen : en zy hebben mynen heyligen naem besmet in de afgrysselykheden die zy gedaen hebben : waerom dat ik ze vernield heb in myne gramschap.

9. Nu dan laet ze hunne onkuyschheyd verre wegstooten, en hunner koningen vallen van my : en ik zal in het midden van hen woonen altyd.

10. Maer gy, zoon des menschen, toont den huyze van Israël den tempel, en laet ze beschaemd worden van hunne boosheden, en laet ze het gesticht meten.

11. En laet ze zich schamen van alle de dingen die zy gedaen hebben : De figure des huys en zyner timmeragien, ingangen en uytgangen, en alle zyne beschryvinge, en alle zyne geboden, en alle zyne ordinantie, en alle zyne wetten toont hun, en gy zult ze schryven in hunne oogen : dat zy alle zyne beschryvingen bewaren, en zyne geboden, en dat zy die doen.

12. Dit is de wet des huys in het opperste des bergs : Al zyn pael in het ronde is het heylig der heyligen : dit is dan de wet des huys.

13. En dit zyn de maten des autaers in den waerachtigsten cubitus, die eenen cubitus en eene palme had : in zynen grond was een cubitus, en een cubitus in de lengte, en zyn begryp was tot zynen uytersten kant, rondom eene palme; dit was ook de groeve des autaers.

14. En van den grond der aerde tot de laetste hoogte twee cubitus, en de breedte was van eenen cubitus : en van de minste hoogte tot de meeste hoogte waren vier cubitus, en de breedte was van eenen cubitus.

15. Maer het opperste deel des autaers was van vier cubitus : en van het opperste des autaers tot boven toe waren vier hoornen.

16. En het opperste was van twaelf cubitus in de lengte, tot twaelf cubitus in de breedte : vierkantig met gelyke zyden.

17. En het opperste des autaers van veertien cubitus in de lengte, door veertien cubitus in de breedte in zyne vier hoeken : en eene kroon rondom van dien van eenen halven cubitus, en zyn grond was van eenen cubitus in het ronde : maer zyne trappen waren gekeerd ten oosten.

18. En hy heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen, dit zegt den Heer God : Dit zyn de manieren des autaers op wat dag dat hy gemaekt zal wezen : dat daerop de brandofferande geofferd worde, en het bloed uytgestort.

19. En gy zult het geven den priesteren en den leviten, die van Sadoks zade zyn die tot my komen, zegt den Heer God, dat zy my offeren een kalf van de runderen voor de zonde.

20. En nemende tot u van zynen bloede zult gy dat doen op zyne vier hoeken, en op de vier hoeken van den oppersten steen, en op de kroon rondom : en gy zult het zuyveren en verzoenen.

21. En gy zult het kalf nemen, dat voor de zonde geofferd is : en gy zult dat verbranden in eene verscheydene plaetse des huys, buyten de heylige plaets.

22. En op den tweeden dag zult gy eenen onbesmetten bok der geyten offeren voor de zonde : en zy zullen den autaer zuyveren, gelyk zy dien gezuyverd hebben met den kalve.

23. En als gy voldaen zult hebben dien te zuyveren, zoo zult gy een onbesmet kalf van de runderen nemen, en eenen onbesmetten ram van de kudde.

24. En gy zult die offeren in des Heeren aenzigt : en de priesters zullen daer zout op leggen, en zy zullen die offeren tot een heel-brandoffer den Heere.

25. Zeven dagen lang zult gy eenen bok offeren voor de zonde alle dagen : en een kalf van het groot vee, en eenen ram van het kleyn vee, zullen zy onbesmet offeren.

26. Zeven dagen zullen zy den autaer verzoenen, en dien zuyveren : en zy zullen zyne hand vullen.

27. En als de dagen volbragt zullen

zyn, op den achtsten dag en daerover, zullen de priesters op den autaer uwe brandofferanden doen, en die zy voor den vrede offeren : en ik zal u verzoend wezen, zegt den Heer God.

HET XLIV. KAPITTEL.

Van de geslotene poorten der heylige plaets. En wie dat door de heylige plaets gaen, en niet gaen zal.

1. En hy heeft my omgekeerd tot den weg van de buytenste poort der heylige plaets die oostwaerts ziet : en die was gesloten.

2. En den Heer heeft tot my gezeyd : Deze poorte zal gesloten zyn : zy zal niet geopend worden, en geen man zal door haer ingaen : want den Heer Israëls God is door haer ingegaen, en zy zal voor den prins gesloten zyn.

3. Den prins zal zelf in haer zitten om brood te eten voor den Heere : door den weg van het portael der poort zal hy inkomen, en door haren weg zal hy uytgaen.

4. En hy heeft my gebragt door den weg van de noordsche poorte, voor het aenschyn des huys : en ik heb gezien, en ziet de glorie des Heeren heeft des Heeren huys vervuld : en ik ben op myn aenzigt gevallen.

5. En den Heer heeft tot my gezeyd : Zoon des menschen, stelt uw hert, en ziet met uwe oogen, en hoort met uwe ooren al dat ik spreek tot u, van alle de ceremonien van des Heeren huys, en van alle zyne wetten : en gy zult uw hert stellen in de wegen des tempels door alle de uytgangen van de heylige plaets.

6. En gy zult zeggen tot den huyze van Israël dat my kreytende is : Dit zegt den Heer God : Laet u genoeg wezen alle uwe booze misdaden, huys van Israël :

7. Om dat gy vreemde kinderen inbrengt die onbesneden van herte zyn, en onbesneden van vleesche, dat zy in myne heylige plaets zyn zouden, en dat zy myn huys besmetten zouden : en gy offert myne brooden, het vet des ingewands, en het bloed : en gy breekt myn verbond in alle uwe groote misdaden.

8. En gy hebt de geboden van myne heylige plaets niet gehouden : en gy hebt de bewaerders myner ceremonien gesteld in myne heylige plaets voor u zelven.

9. Dit zegt den Heer God : Alle vreemdeling onbesneden van herte, en onbesneden van vleesche, zal in myne heylige plaets niet gaen, alle vreemden zoon die in het midden der kinderen van Israël is.

10. Maer ook de leviten die verre van my gescheyden zyn in de dolingen der kinderen van Israël, en hebben van my gedoold na hunne afgoden, en hebben hunne boosheyd gedragen :

11. Zy zullen in myne heylige plaets de huysbewaerders zyn, en deurwaerders van de poorten des huys, en dienaers des huys : zy zullen des volks slagtofferanden doodslaen : en zy zullen in hun aenzigt staen, om hen te dienen.

12. Om dat zy hen gediend hebben voor het aenschyn van hunne afgoden, en zy zyn den huyze van Israël geworden tot een struyksel der boosheyd : daerom heb ik myne hand opgeheven op hen, zegt den Heer God, en zy hebben hunne boosheyd gedragen :

13. En zy zullen tot my niet genaken, dat zy het priesterschap voor my zouden bedienen, noch zy zullen tot alle myne heylige plaetse komen nevens het heylig der heyligen : maer zy zullen hunne beschaemdheyd dragen, en hunne groote misdaden die zy gedaen hebben.

14. En ik zal ze geven tot deurwaerders des huys in al zynen dienst, en in alle dingen die daerin gedaen zullen worden.

15. Maer de priesters en leviten Sadoks zonen, die de ceremonien van myne heylige plaets bewaerd hebben, als de kinderen van Israël van my doolden, die zullen tot my komen om my te dienen : en zy zullen in myn aenzigt staen, om my het vet des ingewands en het bloed te offeren, zegt den Heer God.

16. Deze zullen in myne heylige plaets gaen, en zy zullen tot myne tafel gaen, dat zy my dienen, en myne ceremonien bewaren.

17. En als zy in de poorten des binnensten voorhofs komen zullen, zoo zullen zy met linnen kleederen gekleed worden : en op hen zal niets wollens komen als zy dienen in de poorten van het binnenste voorhof, en daer inwaerts.

18. Linnen huyven zullen op hunne hoofden zyn, en linnen nederkleederen

zullen aen hunne lendenen zyn, en zy zullen niet toegegord worden in het zweet.

19. En als zy uyt het buytenste voorhof zullen gaen tot den volke, zoo zullen zy zich ontkleeden van hunne kleederen daer zy in gediend hadden, en zy zullen die bezyden leggen in de schatkamer van de heylige plaets, en zy zullen zich met andere kleederen kleeden : en zy zullen het volk niet heyligen in hunne kleederen.

20. Maer hun hoofd zullen zy niet scheren, noch hun hair voeden : maer scherende zullen zy hunne hoofden al rondom scheren.

21. En alle priester zal geenen wyn drinken, als hy in het binnenste voorhof gaen zal.

22. En eene weduwe, en eene verstootene vrouwe zullen zy tot geene huysvrouw nemen, maer maegden van het zaed des huys van Israël : maer ook eene weduwe die eens priesters weduwe is, zullen zy nemen ten huwelyke.

23. En zy zullen myn volk leeren wat onderscheyd dat er is tusschen hetgene dat heylig is en dat besmet is, en tusschen reyn en onreyn zullen zy hun toonen.

24. En als er eenige tweedragt is, zoo zullen zy in myne oordeelen staen, en oordeelen : zy zullen myne wetten en myne geboden in alle myne hooge feestdagen bewaren, en myne sabbatten zullen zy heyligen.

25. En tot eenen dooden mensch zullen zy niet ingaen, opdat zy niet besmet worden, dan tot vader en moeder, en zoon en dochter, en broeder en zuster, die haren tweeden man niet gehad heeft: indewelke zullen zy ontzuyverd worden.

26. En na dat hy gezuyverd zal wezen, zoo zal men hem zeven dagen tellen.

27. En op den dag zyns ingangs in de heylige plaets tot het binnenste voorhof om my te dienen in de heylige plaets, zal hy voor zyne zonde offeren, zegt den Heer God.

28. Zy zullen geene erfenisse hebben, ik ben hunne erfenisse : en gy zult hun geene bezittinge geven in Israël, want ik ben hunne bezittinge.

29. De slagtofferande, en de offerande voor de zonde, en voor de verzuymenisse zullen zy eten : en alle beloofde gave in Israël zal hun toebehooren.

30. En de eerstelingen van alle eerstgeborenen, en alle de vogtige offeranden, van al dat er geofferd wordt, zullen den priesteren toebehooren : en de beste van uwe spyzen zult gy den priester geven, dat hy de gebenedydinge zynen huyze oplegge.

31. Al dat van zelfs gestorven is, en dat van eenige beeste gevangen is, van de vogelen en kleyn vee, dat zullen de priesters niet eten.

HET XLV. KAPITTEL.

In het deylen van den lande, moet den leviten en priesteren een deel bewaerd worden, der stad ook en den prins. Hoe dat men ook gelyk houde in gewigten en maten, en sacrificien, etc.

1. En als gy het land zult beginnen te deylen met den lote, zoo scheydt uyt de eerste gaven den Heere dat geheyligd zy van het land, in de lengte van vyf en twintig duyzend, en in de breedte tien duyzend : dit zal geheyligd wezen aen alle zyne palen rondom.

2. En het zal van alle zyden geheyligd worden vyf honderd by vyf honderd, aen vier zyden alom : en vyftig cubitus in zyne voorsteden rondom.

3. En van deze mate zult gy meten de lengte van vyf en twintig duyzend, en in de breedte van tien duyzend, en daerin zal den tempel zyn, en het heylig der heyligen.

4. De geheyligde plaetse des lands zal den priesteren den dienaren van de heylige plaets toebehooren, die tot des Heeren dienst gaen : en het zal hunne plaets wezen tot huyzen, en tot eene heylige plaets der heyligheyd.

5. En vyf en twintig duyzend lengte, en tien duyzend breedte zullen den leviten toebehooren, die den huyze dienen : zy zullen twintig schatkamers bezitten.

6. En de bezittinge der stad zult gy geven in de breedte vyf duyzend, en in de lengte vyf en twintig duyzend, naer de afscheydinge van de heylige plaets, den geheelen huyze van Israël.

7. En den prins zult gy geven aen de eene en de andere zyde, tot een afscheyden der heylige plaetse, en tot eene bezittinge der stad, tegen het aenzigt van het afscheyden der heylige plaetse, en tegen het aenzigt der stads bezittinge ;

van de zyde der zee, tot de zee toe, en van de oostzyde tot het oosten toe. En de lengte naer elk deel van den westpale tot den oostpale.

8. Van den lande zal zyne bezittinge wezen in Israël, en de prinsen zullen niet meer myn volk berooven: maer zy zullen het land den huyze van Israël geven naer hunne geslachten.

9. Dit zegt den Heer God: Laet het u genoeg wezen gy prinsen van Israël: laet achter de boosheyd en den roof, en doet regt en regtveerdigheyd, scheydt uwe palen van mynen volke, zegt den Heer God.

10. Eene regtveerdige wage, en eene regtveerdige ephimate, en eene regtveerdige batusmate zult gy hebben.

11. Ephi en batus zullen gelyk en van eener mate wezen: alzoo dat batus houde het tiende deel van corusmate, en ephi het tiende deel van corusmate: naer de corusmate zal haer vergelyken wezen.

12. En eene sikkel heeft twintig hellingen. Voorts twintig sikkelen, en vyf en twintig sikkelen, en vyftien sikkelen, maken een pond.

13. En dit zyn de eerstelingen die gy nemen zult: het zesde deel van ephi van eene corusmate tarwe, en het zesde deel van ephi van eene corusmate gerste.

14. En de mate der olie, een batus olie is het tiende deel van eene corusmate: en tien batus maken eene corusmate: want tien batusmaten vullen eene corusmate.

15. En eenen ram van eene kudde van twee honderd van degene die de kinderen van Israël voeden tot een sacrificie, en tot eene brandofferande, en tot vredeofferanden, om te verzoenen voor hen, zegt God den Heer.

16. Al het volk des lands zal gehouden worden in deze eerstelingen den prinse in Israël.

17. En boven den prins zullen zyn brandofferanden, en het sacrificie, en de vochtige offeranden in de hoogtyden, en in de nieuwe maenden, en in de sabbatten, in alle de hooge feestdagen des huys van Israël: hy zal sacrificie doen voor de zonde, en brandofferande, en vredeofferanden, om te verzoenen voor het huys van Israël.

18. Dit zegt den Heer God: In de eerste maend, in den eersten dag der maend, zult gy nemen een kalf uyt de runderen onbesmet, en gy zult de heylige plaets zuyveren.

19. En den priester zal nemen van den bloede dat voor de zonde zyn zal: en hy zal dat stellen aen de stylen des huys, en aen de vier hoeken van het opperste des autaers, en aen de stylen der poort van het binnenste voorhof.

20. En alzoo zult gy doen op den zevenden dag der maend voor elken die onwetende is geweest, en met dwalinge bedrogen is geweest, en gy zult zuyveringe doen voor het huys.

21. In de eerste maend, op den veertienden dag der maend zal u het hoogtyd van paschen zyn: zeven dagen zal men ongeheefde brooden eten.

22. En den prins zal op dien dag offeren voor zich zelven, en voor al het volk des lands, een kalf voor de zonde.

23. En in den hoogtyd van zeven dagen, zal hy den Heere eene brandofferande doen, zeven kalveren, en zeven rammen zonder smette, alle dagen zeven dagen lang: en voor de zonde eenen bok der geyten alle dagen.

24. En hy zal een sacrificie ephi tot elk kalf doen, en een ephi tot elken ram: en hy zal eene hinmate olie doen tot elken ephi.

25. In de zevende maend op den vyftienden dag der maend, in het hoogtyd zal hy doen als het voorzeyd is tot zeven dagen: zoo wel voor de zonde, als tot de brandofferande, en in het sacrificie, en in de olie.

HET XLVI. KAPITTEL.

Van de poort die oostwaerts ziet wanneer dat zy open gaen zal, en wat sacrificie den prins dan offeren zal, en van de dagelyksche offerande.

1. Dit zegt den Heer God: De poorte van het binnenste voorhof, die oostwaerts ziet, zal gesloten worden zes dagen, in dewelke men werk doet: maer op den sabbatdag zal die opengedaen worden, ook zal zy geopend worden in den eersten dag der nieuwe maenden.

2. En den prins zal inkomen door den weg van het portael der poort van buyten, en hy zal in den ingang der poort staen: en de priesters zullen zyne brandofferande doen, en zyne vredeofferan-

den: en hy zal aenbidden op den dorpel der poort, en hy zal uytgaen: maer de poort zal niet gesloten worden tot den avond toe.

3. En het volk des lands zal aenbidden aen de deur dier poorte, in de sabbatten, en in de eerste dagen der maenden voor den Heere.

4. Maer dit brandoffer zal den prins den Heere offeren: in den sabbatdag zes onbesmette lammeren, en eenen onbesmetten ram.

5. En een sacrificie ephi tot elken ram: maer van de lammeren het sacrificie dat zyne hand zal geven: en een hin olie tot elken ephi.

6. Maer op den eersten dag der maend, zal hy offeren een onbesmet kalf van de runderen: en zes lammeren, en zes rammen die onbesmet zullen wezen.

7. En een ephi tot elk kalf, en een ephi tot elken ram zal hy tot een sacrificie doen: maer van de lammeren, alzoo zyne hand vinden zal: en een hin olie tot elken ephi.

8. En als den prins inkomen zal, dat hy inga door den weg van het portael der poort, en door denzelfden weg uytga.

9. En als het volk des lands ingaen zal voor des Heeren aenzigt in de hoogfeesten: zoo wie door de noordpoorte inkomt om te aenbidden, die ga uyt door den weg van de zuydpoorte: voorts zoo wie inkomt door den weg van de zuydpoorte, die ga uyt door den weg van de noordpoorte: hy zal niet wederkeeren door den weg der poorte daer hy door ingekomen is, maer hy zal tegen die over uytgaen.

10. En den prins in het midden van hen zal met de ingaenden ingaen, en met de uytgaenden uytgaen.

11. En in de markten, en in de hooge feestdagen zal het sacrificie van ephi wezen tot elk kalf, en een ephi tot elken ram: maer van de lammeren zal het sacrificie wezen alzoo zyne hand vinden zal: en een hin olie tot elken ephi.

12. Maer als den prins eene vrywillige heel-brandofferande doet, of vrywillige vredeofferanden den Heere: zoo zal men hem de poort opendoen die ten oosten ziet, en hy zal zyne brandofferande doen, en zyne vredeofferande, gelyk men dat pleegt te doen op den sabbat: en hy zal uytgaen, en de poort zal men sluyten na dat hy uytgegaen is.

13. En hy zal een onbesmet lam van hetzelfde jaer den Heere alle dagen doen tot een brandoffer: des morgens zal hy dat altyd doen.

14. En hy zal een sacrificie daerop doen des morgens vroeg het zesde deel van een ephi, en van olie een derde deel van een hin, dat het gemengd worde met bloeme van tarwemeel: dit is den Heere een wettig sacrificie altyd durende en eeuwig.

15. En hy zal een lam, en een sacrificie, en olie doen des morgens vroeg: tot eene eeuwige brandofferande.

16. Dit zegt den Heer God: Is het dat den prins eene gifte geeft iemand van zyne zonen: zoo zal zyne erfenisse zyner kinderen wezen, zy zullen die erfelyk bezitten.

17. Maer is het dat hy eene gave geeft van zyne erfelykheyd eenen van zyne knechten, zoo zal het dien toebehooren tot den jare der vryheyd, en het zal wederkeeren tot den prins: maer zyne erfenisse zal zynen kinderen toebehooren.

18. En den prins zal van des volks erfenisse niet nemen met geweld, en van hunne bezittinge: maer van zyne bezittinge zal hy eene erfenisse zynen kinderen geven: opdat myn volk niet verstrooyd worde een iegelyk van zyne bezittinge.

19. En hy heeft my ingeleyd door den ingang, die daer was aen de zyde der poort, tot de schatkamers van de heylige plaetse, tot de priesters, die daer noordwaerts zagen: en daer was eene plaetse strekkende naer het westen.

20. En hy heeft tot my gezeyd: Dit is de plaetse daer de priesters koken zullen voor de zonde, en voor de verzuymenisse: daer zy het sacrificie koken zullen, dat zy niet uytdragen zouden in het buytenste voorhof, en dat het volk geheyligd worde.

21. En hy heeft my uytgeleyd tot het buytenste voorhof, en hy heeft my rondom geleyd door de vier hoeken des voorhofs: en ziet daer was een kleyn voorhofken in den hoek des voorhofs, elk byzonder voorhofken in de hoeken des voorhofs.

22. In de vier hoeken des voorhofs waren de voorhofkens gesteld, van veertig cubitus in de lengte, en dertig in de breedte: van eener mate waren de vier.

23. En daer was een muer gaende rondom de voorhofkens: en daer waren

keukens gemaekt onder de portalen al rondom.

24. En hy heeft tot my gezeyd : Dit is het huys der keukens, waerin dat de dienaers van des Heeren huys, des volks slagtofferanden koken zullen.

HET XLVII. KAPITTEL.

Van het water hetwelk van onder den dorpel des huys vloeyde, hetwelk zoo wies dat men daer niet door gaen konde. En van de palen en deylinge des heyligen lands.

1. En hy heeft my omgekeerd tot de poorte des huys, en ziet daer gingen wateren uyt van onder den dorpel des huys ten oosten : want des huys aenzigt zag naer het oosten : maer de wateren daelden neder aen de regter zyde des tempels, aen de zuydzyde des autaers.

2. En hy heeft my uytgeleyd door den weg van de noordpoort, en hy heeft my gekeerd tot den weg buyten de buytenste poort, den weg die oostwaerts zag : en ziet de wateren waren overvloedende aen de regter zyde.

3. Als den man uytging oostwaerts, die het zeelken in zyne hand had, zoo heeft hy ook gemeten duyzend cubitus : en hy heeft my door het water geleyd tot de enkelen toe.

4. Wederom heeft hy duyzend gemeten, hy heeft my door het water geleyd tot de knieën toe :

5. En hy heeft er duyzend gemeten, en hy heeft my door het water geleyd tot de lendenen toe. En hy heeft er duyzend gemeten, de beek daer ik niet door gaen mogt : want de wateren van de diepe beek waren opgeheven, die men niet doorgaen mag.

6. En hy heeft tot my gezeyd : Voorwaer gy, zoon des menschen, hebt het gezien. En hy heeft my uytgeleyd, en gekeerd tot den oever der beke.

7. En als ik my omgekeerd had, ziet zoo waren in den oever der beke uytermate veel boomen aen beyde de zyden.

8. En hy heeft tot my gezeyd : Deze wateren die uytgaen tot de hoopen des oostzavels, en dalen neder tot de effen landen der woestyne, zullen in de zee gaen, en uytgaen, en de wateren zullen genezen worden.

9. En alle levende ziel, die kruypt werwaerts dat de beek komt, zal leven : en daer zullen veel genoeg visschen zyn na dat deze wateren tot daer zullen gekomen zyn, en zy zullen genezen worden, en zy zullen alle leven, waertoe dat de beek komt.

10. En de visschers zullen daerop staen, van Engaddi tot Engallim zal het eene drooginge der netten zyn : daer zullen vele gedaenten van zyne visschen zyn, gelyk de visschen der groote zee, van zeer groote menigte :

11. En in hare oevers, en in de broekachtige plaetsen zullen zy niet genezen worden, want zy zullen tot zoutgroeven gegeven worden.

12. En op de beek zullen aen hare oevers van beyde zyden allerhande vruchtdragende boomen opschieten : daer zal geen loof afvallen, en zyne vrucht zal niet falgeren : tot elke maend zal het eerste vruchten voortbrengen, want zyne wateren zullen uyt de heylige plaets gaen : en zyne vruchten zullen tot eene spyze wezen, en zyne bladeren tot medecyne.

13. Dit zegt den Heer God : Dit is den pael waerin gy het land bezitten zult, in de twaelf geslachten van Israël : want Joseph heeft een dubbel koordeken.

14. Maer gy zult ze bezitten elk gelykelyk als zyn broeder : waerop dat ik myne hand geheven heb, dat ik ze uwen vaderen geven zoude : en dit land zal u vallen tot eene bezitting.

15. En dit is des lands pael : aen de noordzyde van de groote zee den weg Hethalon, als men komt naer Sedada,

16. Emath, Berotha, Sabarim, die daer is tusschen den pael van Damascus, en van de byliggende palen van Emath, het huys van Tichon, welk is by den pael van Auran.

17. En den pael zal wezen van de zee tot het voorhof Enon den pael van Damascus, en van het noorden tot het noorden : den pael van Emath, de noordzyde.

18. Maer de oostzyde van het midden van Auran, en van het midden van Damascus, en van het midden van Galaad, en van het midden des lands van Israël is de Jordane scheydende aen de oostzee, gy zult ook meten de oostzyde.

19. Maer de zuydzyde is van Thamar tot de wateren des wederzeggens van

Cades : en de beek tot de groote zee : en dit is de zuydzyde ten zuyden.

20. En de zyde der zee, de groote zee van den byliggenden pael regt door tot dat men komt tot Emath : dit is de zyde van de zee.

21. En gy zult u dit land deylen, naer de geslachten van Israël :

22. En gy zult die u tot eene erfenisse maken, en den aenkomelingen, die tot u komen zullen, die kinderen winnen zullen in het midden van u : en zy zullen u wezen als ingeborenen onder de kinderen van Israël : zy zullen met u de bezittinge deylen in het midden der geslachten van Israël.

23. Maer in wat geslachte dat een aenkomeling is, daer zult gy hem eene bezitting geven, zegt den Heer God.

HET XLVIII. KAPITTEL.

Het erfscheyden van het heylig land in twaelf geslachten, in hetwelk zyn de plaetsen der priesters en leviten, de heylige plaets, de maet der stad met hare voorsteden : De erve van den prins, en de twaelf poorten der stad naer de twaelf geslachten.

1. En dit zyn de namen der geslachten van de noordpalen by den weg van Hethalon, als men gaet naer Emath, het voorhof van Enan den pael van Damascus, noordwaerts nevens den weg van Emath. En de zee zal haer wezen de oostzyde, Dan eene.

2. En aen den pael van Dan, van den oostpael tot de zyde der zee, Aser eene :

3. En op den pael van Aser, van de oostzyde tot de zyde der zee, Nephthali eene.

4. En op den pael van Nephthali van de oostzyde tot de zee, Manasse eene.

5. En op den pael van Manasse, van de oostzyde tot de zyde der zee, Ephraïm eene.

6. En op den pael van Ephraïm, van de oostzyde tot de zyde der zee, Ruben eene.

7. En op den pael van Ruben van de oostzyde tot de zyde der zee, Juda eene.

8. En op den pael van Juda, van de oostzyde tot de zyde der zee, zullen de eerstelingen zyn, die gy uytscheyden zult, tot vyf en twintig duyzend van breedte en lengte, gelyk elke deelen byzonder van de oostzyde tot de zyde der zee : en de heylige plaets zal in haer midden wezen.

9. De eerstelingen die gy den Heere uytscheyden zult : zullen wezen de lengte van vyf en twintig duyzend, en de breedte van tien duyzend.

10. En dit zullen de eerstelingen zyn der heylige plaets der priesteren : tot het noorden van lengte vyf en twintig duyzend, en tot de zee van lengte tien duyzend, maer ook ten oosten van breedte tien duyzend, en tot den middag van lengte vyf en twintig duyzend : en de heylige plaets des Heeren zal in het midden van haer wezen.

11. Den priesteren zal de heylige plaets toebehooren, van Sadoks kinderen, die myne ceremonien bewaerd hebben, en niet gedoold hebben, als de kinderen van Israël doolden, gelyk de leviten ook gedoold hebben.

12. En de eerste gaven van de eerstelingen des lands zullen hun wezen het heylig der heyligen, naer den pael der leviten.

13. Maer ook den leviten desgelyks, naer de palen der priesters vyf en twintig duyzend van lengte, en van breedte tien duyzend. Alle de lengte was van vyf en twintig duyzend, en de breedte van tien duyzend.

14. En zy zullen daeraf niet verkoopen, noch verwisselen, noch de eerstelingen des lands zullen overgezet worden, want zy zyn den Heere geheyligd.

15. Maer de vyf duyzend die daer over-en in de breedte door de vyf en twintig duyzend, zullen de ongeheyligde plaetsen der stad wezen tot eene wooninge, en tot voorsteden : en de stad zal wezen in het midden van haer.

16. En dit zyn hare maten : aen de noordzyde vyf honderd en vier duyzend : en aen de zuydzyde vyf honderd en vier duyzend : en aen de oostzyde vyf honderd en vier duyzend : en aen de westzyde vyf honderd en vier duyzend.

17. En de voorsteden der stad aen de noordzyde, zullen zyn twee honderd en vyftig, en ten zuyden twee honderd vyftig, en ten oosten twee honderd vyftig, en ter zeewaert twee honderd vyftig.

18. Maer dat er over is in de lengte naer de eerste gaven der heylige plaetse, tien duyzend ten oosten, en tien

duyzend ten westen, zullen wezen als de eerste gaven der heylige plaetse: en hare koornvruchten zullen wezen tot brooden dengenen die de stad dienen.
19. En die de stad dienen, zullen werken uyt alle de geslachten van Israël.
20. Alle de eerstelingen van vyf en twintig duyzend, by de vyf en twintig duyzend in het vierkant, zullen afgescheyden worden tot de eerste gaven der heylige plaetse, en tot eene bezitting der stad.
21. Maer dat er overblyft, dat zal den prins toebehooren, van alle de zyden der eerste gaven van de heylige plaetse, en tot eene bezitting der stad tegen over de vyf en twintig duyzend der eerste gaven, tot den oostpael: en ook aen de zee tegen over de vyf en twintig duyzend tot den pael der zee, desgelyks zal het ook in des prinsen deel wezen: en het zullen der heylige plaetse eerste gaven wezen en de heylige plaets des tempels in zyn midden.
22. Maer van der levieten bezittinge, en van de bezittinge der stad in het midden der deelen des prinsen: tusschen de palen van Juda, en tusschen de palen van Benjamin, zal den prins toebehooren.
23. En den anderen geslachten: Van de oostzyde tot de westzyde, Benjamin eene.
24. En tegen den pael van Benjamin van de oostzyde tot de westzyde, Simeon eene.
25. En naest den landpael van Simeon, zal Issachar zyn deel hebben van oosten tot aen het westen.
26. En op den pael van Issachar, van de oostzyde tot de westzyde, Zabulon eene.
27. En op den pael van Zabulon, van de oostzyde tot de zyde der zee, Gad eene.
28. En op den pael van Gad, tot de zuydzyde zuydwaerts: en het eynde zal wezen van Thamar, tot de wateren des wederzeggens van Cades, de erfenisse tegen de groote zee.
29. Dit is het land dat gy ten lote zult stellen den geslachten van Israël: en dit zyn hunne deylingen, zegt den Heer God.
30. En dit zyn de uytgangen der stad: Van de noordzyde zult gy meten vyf honderd en vier duyzend.
31. En de stadspoorten naer de namen der geslachten van Israël, dry poorten van het noorden: Rubens poort eene, Judas poort eene, Levis poort eene.
32. En aen de oostzyde, vyf honderd en vier duyzend: en dry poorten, Josephs poort eene, Benjamins poort eene, Dans poort eene.
33. En tot de zuydzyde zult gy meten vyf honderd en vier duyzend: en dry poorten, Simeons poort eene, Issachars poort eene, Zabulons poort eene.
34. En tot de westzyde, vyf honderd en vier duyzend, en hunne poorten dry: Gads poort eene, Asers poort eene, Nephthalis poort eene.
35. In het ronde, achttien duyzend: en den naem der stad van dien dag, den Heer aldaer.

DEN PROFEET

DANIEL.

HET I. KAPITTEL.

Daniel, Ananias, en Misaël worden verkoren om geleerd te worden, en hunne namen worden veranderd, en hoe zy de koninklyke spyze niet nuttende, van God wysheyd verkrygen.

1. In het derde jaer des ryks van Joakim den koning van Juda, is Nabuchodonosor den koning van Babylonien, gekomen in Jerusalem, en heeft die belegen:
2. En den Heer heeft in zyne hand geleverd Joakim den koning van Juda, en een deel van de vaten des huys Gods:

en hy heeft die weggedragen in het land van Sennaar, in zyns Gods huys, en de vaten heeft hy gedragen in het huys van zyns Gods schat.

3. En den koning heeft gezeyd tot Asphenez den overste van de gesneden kamerlingen, dat hy van de kinderen van Israël zoude inbrengen, en van het koninklyk zaed en der prinsen,

4. Kinderen, in dewelke geene smetten waren, schoon van gedaente, en geleerd in alle wysheyd, schalk door wetenheyd, en geleerd door onderwyzinge, en die in des konings paleys zouden mogen staen, en hy hen leeren zoude de letteren en de tale der Chaldeen.

5. En den koning heeft hun hunnen jaerlykschen kost gesteld alle de dagen van zyne spyzen, en van den wyn daer hy zelf af dronk, opdat zy dry jaren opgevoed zynde, daerna staen zouden voor des konings tegenwoordigheyd.

6. Aldus zyn onder hen geweest van de kinderen van Juda, Daniel, Ananias, Misaël, en Azarias.

7. En den overste der kamerlingen heeft hunne namen ingesteld: Daniel, Baltassar: Ananias, Sidrach: Misaël, Misach: en Azarias, Abdenago.

8. Maer Daniel heeft in zyn herte een opzet gemaekt, dat hy niet zoude besmet worden van des konings tafel, noch van den wyn zyns dranks: en hy heeft den overste der kamerlingen gebeden dat hy niet zoude besmet worden.

9. En God heeft Daniel de gratie gegeven, en bermhertigheyd voor het aenschyn van den prins der kamerlingen.

10. En den prins der kamerlingen heeft tot Daniel gezeyd: Ik vrees mynen heer den koning, die u spyze en drank gesteld heeft: denwelken is het dat hy uwe aenzigten ziet magerder boven de andere jongelingen van uwen ouderdom, zoo zult gy myn hoofd voor den koning verdoemen.

11. En Daniel heeft gezeyd tot Malasar, denwelken den prins der kamerlingen gesteld had over Daniel, Ananias, Misaël, en Azarias:

12. Proeft ons uwe dienaers, bid ik, tien dagen, en dat men ons geve grove potagie om te eten, en water om te drinken:

13. En aenschouwt onze aenzigten, en der kinderen aenzigten die met koninklyke spyze gevoed worden: en alzoo gy zien zult, zoo zult gy doen met uwe dienaers.

14. Denwelken alzulke reden gehoord hebbende, heeft ze geproefd tien dagen.

15. En na tien dagen hebben hunne aenzigten beter geschenen en vollyviger boven alle de kinderen, die met des konings spyze gevoed werden.

16. Maer Malasar nam de spyzen, en den wyn van hunnen drank: en hy gaf hun grove potagie.

17. En dezen kinderen heeft den Heer wetenheyd gegeven, en geleerdheyd in alle boek, en in alle wysheyd: en Daniel heeft hy gegeven het verstand van alle visioenen en droomen.

18. Aldus toen de dagen verleden waren, na dewelke den koning gezeyd had dat men ze inbrengen zoude: zoo heeft ze den overste der gesneden kamerlingen binnen gebragt in het aenzigt van Nabuchodonosor.

19. En toen den koning tot hen gesproken had, zoo zyn er alzulke niet gevonden van allegader, als Daniel, Ananias, Misaël, en Azarias: en zy hebben in het aenzigt des konings gestaen.

20. En alle woord der wysheyd en des verstands, dat den koning van hen gevraegd heeft, heeft hy in hen gevonden tienmael boven alle de waerzeggers en wyzen die in al zyn ryk waren.

21. En Daniel is geweest tot het eerste jaer des konings Cyrus.

HET II. KAPITTEL.

Hoe de wyzen van de Chaldeen ter dood verwezen zyn, om dat zy des konings droom niet konden uytleggen, en hoe dat Daniel die uytleyde, waeruyt Daniel grootelyks verheven wordt.

1. In het tweede jaer van Nabuchodonosors ryk, heeft Nabuchodonosor eenen droom gezien, en zyn geest is verschrikt geweest, en zyn droom is hem ontgaen.

2. En den koning heeft geboden dat men te zamen roepen zoude de waerzeggers en de wyzen, en de toovenaers, en de Chaldeen: dat zy den koning zouden zyne droomen te kennen geven: dewelke als zy gekomen waren, zoo hebben zy voor den koning gestaen.

3. En den koning heeft tot hen gezeyd: Ik heb eenen droom gezien: en verbaesd van herte weet ik niet wat ik gezien heb.

4. En de Chaldeen hebben den koning geantwoord in syriersche tale: Koning, leeft in der eeuwigheyd: zegt den droom uwen dienaren, en zyne beduydenisse zullen wy te kennen geven.

5. En den koning antwoordende heeft tot de Chaldeen gezeyd: Het woord is my vergeten: ten zy dat gy my den droom te kennen geeft, en zyne beduydenisse, zoo zult gy vergaen, en uwe huyzen zullen gemeyn gemaekt worden.

6. Maer is het dat gy den droom en zyn beduydsel vertelt, zoo zult gy loonen, en giften, en veel eeren van my ontvangen: aldus zoo zegt my den droom en zyn beduydsel.

7. Zy hebben ten tweede geantwoord, en gezeyd: Den koning zegge den droom zynen dienaren, en het beduydsel van dien zullen wy zeggen.

8. Den koning heeft geantwoord, en gezeyd: Voorwaer ik ken dat gy den tyd vertrekt, wetende dat het woord my ontgaen is.

9. Daerom is het dat gy my den droom niet te kennen geeft, zoo is er een vonnis van u, dat gy ook een bedriegelyk beduydsel en vol bedrogs versierd hebt, dat gy my zoudt mogen aenspreken tot dat den tyd voorbyga. Daerom zegt my den droom, opdat ik weten mag dat gy ook zyn waerachtig beduydsel spreekt.

10. Hierom hebben de Chaldeen voor den koning antwoordende, gezeyd: Daer is geen mensch op de aerde die uw woord, o koning, zoude mogen volbrengen: en ook zoo is er geen van de koningen groot en magtig, die zulk woord vraegt van allen waerzegger, en vroede, en Chaldeer.

11. Want het woord, dat gy koning vraegt, is zwaer: en daer zal niemand gevonden worden, die dat verklare in des konings aenzigt: uytgenomen de goden, derwelker wandelinge met de menschen niet is.

12. Als den koning dit gehoord had, zoo heeft hy in eene razende gramschap, en in eene groote toornigheyd geboden, dat alle de wyzen van Babylonien sterven zouden.

13. En als het vonnis uytgegaen was, zoo werden de wyzen gedood: en Daniel en zyne gezellen werden gezocht dat zy sterven zouden.

14. Toen heeft Daniel gevraegd van de wet, en van het vonnis van Arioch den prins van des konings heyr, die uytgegaen was dat hy de wyzen van Babylonien dooden zoude.

15. En hy heeft hem gevraegd, die van den koning magt ontvangen had, om wat zake dat zoo wreed vonnis van des konings aenzigt uytgegaen was. Als dan Arioch de zaek aen Daniel te kennen gegeven had,

16. Zoo heeft Daniel, binnengegaen zynde, den koning gebeden, dat hy hem tyd geven zoude, om de verklaringe den koning te zeggen.

17. En hy is in zyn huys gegaen, en hy heeft Ananias, en Misaël, en Azarias zynen gezellen de zaek te kennen gegeven:

18. Dat zy bermhertigheyd zoeken zouden van het aenzigt des Gods van den hemel, op deze verholenheyd, en dat Daniel en zyne gezellen niet zouden sterven met de andere wyzen van Babylonien.

19. Toen is Daniel de verholenheyd door een visioen des nachts geopenbaerd: en Daniel heeft God van den hemel gebenedyd,

20. En sprekende heeft hy gezeyd: Den naem des Heeren zy gebenedyd van der eeuwigheyd, en tot in der eeuwigheyd: want de wysheyd en sterkheyd behooren hem toe.

21. En hy verandert de tyden en eeuwen: hy verstelt de koningryken, en hy stelt ze: hy geeft den wyzen wysheyd, en wetenheyd dengenen die de onderwyzinge verstaen:

22. Hy openbaert de diepe en verborgen dingen, en hy weet de dingen die in duysterheden gesteld zyn: en het licht is met hem.

23. Ik belyd u, myner vaderen God, en ik loof u: want gy hebt my wysheyd en sterkheyd gegeven: en nu hebt gy my getoond hetwelk wy u gebeden hebben, want gy hebt ons des konings woord geopenbaerd.

24. Hierna Daniel ingegaen zynde tot Arioch, denwelken den koning gesteld had dat hy de wyzen van Babylonien dooden zoude, heeft hem aldus toegesproken: Wilt de wyzen van Babylonien niet dooden: leydt my binnen voor des

konings aenzigt, en ik zal den koning het bediedsel vertellen.

25. Toen heeft Arioch haestelyk Daniel tot den koning ingeleyd, en hy heeft hem gezeyd : Ik heb eenen man gevonden uyt de kinderen der overvoeringe van Juda, die den koning het bediedsel verkondigen zal.

26. Den koning heeft geantwoord, en gezeyd tot Daniel, wiens naem was Baltassar : Meynt gy ook dat gy my waerachtiglyk moogt te kennen geven den droom dien ik gezien heb, en zyn bediedsel ?

27. En Daniel antwoordende voor den koning, heeft gezeyd : De verholenheyd die den koning vraegt, kunnen de wyzen, toovenaers en waerzeggers, en bedieders, den koning niet te kennen geven :

28. Maer daer is een God in den hemel, de verholenheden openbarende, denwelken heeft u koning Nabuchodonosor, te kennen gegeven hetgene dat toekomen zal in de laetste tyden. Uw droom, en de visioenen uws hoofds in uw bed zyn alzulke :

29. Gy koning hebt begonnen te peynzen in uw bedde, wat dat hierna wezen zoude : en die de verholenheden openbaert, heeft u getoond, wat dingen dat er toekomende zyn.

30. Ook zoo is my deze verholenheyd geopenbaerd niet door de wysheyd, die in my is meer dan in alle levenden : maer om dat het bediedsel den koning zoude openbaer worden, en dat gy de gedachten uws herten weten zoudt.

31. Gy koning zaegt, en ziet daer was als een zeer groot standbeeld : dat groot beeld, en hoog van lengte stond tegen u, en zyn aenschouwen was vervaerlyk.

32. Het hoofd van dit beeld was van den besten goude, en de borst, en de armen waren van zilver, maer den buyk en de dyen waren van metael.

33. En de beenen waren van yzer, maer van de voeten was het eene deel van yzer, en het andere deel van gebakken aerde.

34. Gy zaegt aldus dat er een steen afgehouwen is van den berg zonder handen : en die heeft dat beeld geslagen in zyne voeten, die van yzer en van gebakken aerde waren, en heeft ze geheel in stukken gebryzeld.

35. Toen zyn te zamen ook heel gebroken, het yzer, het gebakken aerdewerk, het metael, het zilver en het goud, en zy zyn verkeerd als stof van den zomerschen dorschvloer, dat met den wind weggevoerd is : en daer is geene plaets van die gevonden : maer den steen die het standbeeld geslagen had, is in eenen grooten berg geworden, en hy heeft het geheel aerdryk vervuld.

36. Dat is den droom : En zyn bediedsel zullen wy ook voor u zeggen, o koning.

37. Gy zyt den koning der koningen : en God des hemels heeft u gegeven het ryk, en de sterkheyd, en de heerlykheyd, en glorie :

38. En alle de dingen daer de kinderen der menschen in woonen, en de beesten des velds : de vogelen des hemels heeft hy ook in uwe hand gegeven, en onder uwe magt heeft hy alle dingen gesteld : daerom zyt gy het gulden hoofd.

39. En na u zal een ander ryk opstaen minder dan gy : en een ander derde ryk van metael, het welk over de geheele aerde zal heerschappy hebben.

40. En het vierde ryk zal wezen gelyk het yzer : want gelyk het yzer alle dingen breekt en temt, alzoo zal dit ryk alle deze dingen breken en vernielen.

41. Maer voorts want gy gezien hebt het eene deel der voeten, en teenen van potbakkersaerde gebakken, en een deel yzeren : dat zal een gedeyld ryk wezen, hetwelk nogtans van het spruytsel des yzers opstaen zal, dat gy gezien hebt, het yzer met den scherve gemengd uyt den slyke.

42. En de teenen der voeten, eensdeels van yzer, en eensdeels van gebakken aerde : eensdeels zal het ryk vast wezen, en eensdeels verdorven.

43. En dat gy gezien hebt het yzer gemengd met den gebakken scherve van slyk : zy zullen voorwaer gemengd worden met menschelyken zade, maer zy zullen malkander niet aenkleven, gelyk het yzer niet mag gemengd worden met den aerden scherf.

44. Maer in de dagen van die koningryken zal God des hemels een ryk verwekken, dat in der eeuwigheyd niet zal verdorven worden, en zyn ryk zal geenen anderen volke gegeven worden : en het zal verderven, en te niet doen alle

deze ryken : en hetzelve zal in der eeuwigheyd staen.

45. Gelyk gy gezien hebt, dat van den berg eenen steen afgehouwen is zonder handen, en dien heeft vernield den gebakken scherf, en het yzer, en het metael, en het zilver en het goud : den grooten God heeft den koning getoond de dingen die namaels komen zullen. En den droom is waerachtig, en zyne beduyding is getrouw.

46. Toen is den koning Nabuchodonosor gevallen op zyn aenzigt, en heeft Daniel aenbeden, en hy heeft geboden dat men hem slagtofferanden en reukofferanden offeren zoude.

47. Hierom heeft den koning sprekende gezeyd tot Daniel : Waerlyk uw God is den God der goden, en den Heer der koningen, en openbarende de verholenheden : om dat gy hebt kunnen ontsluyten deze verborgenheyd.

48. Toen heeft den koning Daniel hoog verheven, en hy heeft hem veel en groote gaven gegeven : en heeft hem gesteld prins over alle de landschappen van Babylonien: en overste der wethouderen boven alle de wyzen van Babylonien.

49. Maer Daniel heeft van den koning begeerd : en hy heeft over de werken des landschaps van Babylonien gesteld Sidrach, Misach en Abdenago : Maer Daniel zelve was binnen des konings poorten.

HET III. KAPITTEL.

Hoe Ananias, Misaël en Azarias, niet willende aenbidden des konings beeld, in het brandende forneys geworpen worden, maer niet gekwetst of verbrand wordende, loven God van den hemel.

1. Nabuchodonosor den koning heeft een gulden standbeeld gemaekt zestig cubitus hoog, zes cubitus breed, en hy heeft dat gesteld in het veld Dura des landschaps van Babylonien.

2. Aldus heeft Nabuchodonosor den koning gezonden om te vergaderen alle de landsheeren, regeerders, en regters, hoofdlieden, en vorsten, en bevelsmannen, en alle prinsen der landschappen, dat zy vergaderen zouden tot de wydinge van het standbeeld, dat Nabuchodonosor den koning opgeregt had.

3. Toen zyn vergaderd de landsheeren, regeerders, en regters, de hoofdlieden en vorsten, en de edelsten die in magt gesteld waren, en alle de prinsen der landschappen, dat zy te zamen komen zouden tot de wydinge des standbeelds, dat Nabuchodonosor den koning opgeregt had. En zy stonden in de tegenwoordigheyd des beelds, dat Nabuchodonosor den koning gesteld had :

4. En een uytroeper riep sterkelyk : Men zegt u gy volken, natien, en talen :

5. In de ure als gy hooren zult het geluyd der trompet, en der fluyte, en harpe, en schalmeye, en psalterspele, en der vedele, en van allerhande manieren van muziekspelen, zoo aenbidt nedervallende het gulden standbeeld, dat Nabuchodonosor den koning gesteld heeft.

6. Maer of daer iemand ware die dat niet aenbad nedergebogen zynde, die zal op dezelfde ure geworpen worden in het forneys des brandende vuers.

7. Aldus nadezen terstond als alle de volken gehoord hebben het geluyd der trompet, en der fluyte, en harpe, en schalmeye, en psalterspele, en der vedele, en allerhande manieren van muziekspelen : zoo hebben alle de volken, geslachten en talen, nedervallende aengebeden het gulden beeld, dat Nabuchodonosor den koning gesteld had.

8. En terstond in dien tyd de Chaldeeusche mannen aenkomende, hebben de Joden beschuldigd :

9. En zy hebben Nabuchodonosor den koning gezeyd : Koning, leeft in der eeuwigheyd :

10. Gy koning hebt een gebod gesteld, dat alle mensch die hooren zal het geluyd van de trompette, fluyte en der harpe, der schalmeye, en psaltere, en vedele, en allerhande maniere van muziekspelen, zich zelven zoude nederwerpen, en aenbidden het gulden beeld :

11. En ware daer iemand die nedervallende het niet aenbade, dat men dien werpen zoude in het forneys des brandende vuers.

12. Nu zyn er dan joodsche mannen die gy gesteld hebt op de werken des landschaps van Babylonien, Sidrach, Misach, en Abdenago : deze mannen hebben, o koning, uw gebod versmaed : uwe goden eeren zy niet, en het gulden standbeeld, dat gy opgeregt hebt, aenbidden zy niet.

13. Toen heeft Nabuchodonosor met razende gramschap en toorn geboden, dat men aenbrengen zoude Sidrach, Misach, en Abdenago : dewelke zyn terstond gebragt voor des konings aenzigt.

14. En den koning Nabuchodonosor uytsprekende, heeft hun gezeyd : Is het ook waer, Sidrach, Misach, en Abdenago, dat gy myne goden niet eert, en het standbeeld van goud, dat ik gesteld heb, niet aenbidt?

15. Daerom nu is het dat gy bereed zyt, tot wat ure dat gy zult hooren het geluyd van de trompette, fluyte, harpe, schalmeye, en psalterie, en vedele, en allerhande maniere van muziekspelen, zoo werpt u neder, en aenbidt het standbeeld dat ik gemaekt heb : en is het dat gy het niet aenbidt, zoo zult gy op dezelfde ure geworpen worden in het forneys des brandende vuers : en wie is den God die u verlossen zal uyt myne hand?

16. Sidrach, Misach, en Abdenago antwoordende hebben den koning Nabuchodonosor gezeyd : Het is van geenen noode dat wy van deze dingen antwoorden.

17. Want ziet onzen God dien wy eeren, mag ons uyttrekken van het forneys des brandende vuers, en van uwe handen, o koning, verlossen.

18. Maer is het dat hy het niet wilt doen, zoo zy u koning bekend, dat wy uwe goden niet eeren, en dat wy het gulden standbeeld dat gy opgeregt hebt niet aenbidden.

19. Toen is Nabuchodonosor vervuld met razende gramschap : en de gedaente zyns aenzigts is veranderd over Sidrach, Misach, en Abdenago, en hy heeft bevolen dat men het forneys zevenmael meer ontsteken zoude, dan men het plagt te ontsteken.

20. En den allersterksten mannen van zynen heyre heeft hy geboden dat zy Sidrach, Misach, en Abdenago met gebonden voeten werpen zouden in het forneys des brandende vuers.

21. En terstond zyn de mannen gebonden met hunne nederkleederen, en hoeden, en schoenen, en kleederen, geworpen in het midden van den forneyze des brandende vuers.

22. Want des konings gebod dwong ze : en het forneys was uytermate zeer ontstoken. Maer de mannen die Sidrach, Misach, en Abdenago geworpen hadden, heeft de vlamme des vuers gedood.

23. En deze dry mannen, dat is Sidrach, Misach, en Abdenago, zyn gevallen in het midden van den forneyze des brandende vuers te zamen gebonden.

24. Toen is Nabuchodonosor den koning zeer verbaesd geweest, en hy is haestelyk opgestaen, en heeft tot zyne edelsten gezeyd : Hebben wy niet dry mannen gebonden in het midden des vuers geworpen? Dewelke den koning antwoordende hebben gezeyd : Ja wy voorwaer, o koning.

25. En hy heeft geantwoord en gezeyd : Ziet ik zie vier mannen ongebonden, en wandelende in het midden des vuers, en daer is geene verderfenisse in hen, en de gedaente van den vierden is gelyk den zoon Gods.

26. Toen is Nabuchodonosor bygekomen tot aen de deur des forneys des brandende vuers, en hy zeyde : Sidrach, Misach, en Abdenago, dienaers des hoogen Gods, gaet uyt en komt. En terstond zyn Sidrach, Misach, en Abdenago uyt gegaen uyt het midden des vuers.

27. En de drossaten, en wethouderen, en regteren, en magtigen des konings, te zamen vergaderd zynde, aenzagen de mannen dat het vuer geene magt had gehad in hunne ligchamen, en dat het hair van hun hoofd niet verzengd was, en dat hunne mantels niet veranderd waren, en dat den reuk des vuers door hen niet gegaen was.

28. En Nabuchodonosor uytberstende, heeft gezeyd : Gebenedyd is hun God, te weten Sidrachs, en Misachs, en Abdenagos, die zynen engel gezonden heeft, en heeft zyne dienaers verlost, die in hem geloofd hebben : en hebben des konings woord veranderd, en zy hebben hunne ligchamen geleverd dat zy geenen god dienen zouden, noch aenbidden, uytgenomen hunnen God.

29. Daerom is van my dit gebod gesteld, dat alle volk, geslachte, en tale, zoo wie eene blasphemie spreekt tegen den God van Sidrach, Misach en Abdenago, die worde verdorven, en zyn huys worde verwoest : want daer is geen anderen God, die alzoo zoude mogen verlossen.

30. Toen heeft den koning verheven Sidrach, Misach, en Abdenago, in het landschap van Babylonien.

31. Nabuchodonosor den koning allen volken, natien, en talen, die over het geheele aerdryk woonen : Vrede worde u vermenigvuldigd.
32. Teekenen en wonderlyke dingen, heeft by my gedaen den hoogen God. Aldus heeft het my beliefd
33. Zyne teekenen openbaer te verkondigen, want zy groot zyn : en zyne wonderlykheden, want zy sterk zyn : en zyn ryk is een eeuwig ryk, en zyne magt is van geslachte tot geslachte.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe Daniel alleen uytleggen kan den droom van den hoogen boom, en hoe hy den koning vermaent zyne zonden te verzoenen met almoessen. En hoe den koning uyt de menschen verworpen wordt, tot dat hy den God der hemelen kent.

1. Ik Nabuchodonosor had ruste in myn huys, en floreerde in myn paleys :
2. En heb eenen droom gezien, die my vervaerd heeft : en myne gedachten in myn bedde, en de visioenen myns hoofds hebben my ontsteld.
3. En door my is dit gebod verkondigd, dat men voor myn aenzigt inbrengen zoude alle de wyzen van Babylonien, en dat zy het verklaren des drooms my zeggen zouden.
4. Toen kwamen daerin de waerzeggers, toovenaers, Chaldeen, en bezienders des ingewands, en ik heb den droom verteld in hunne tegenwoordigheyd : en zy hebben my de bediedenisse niet te kennen gegeven :
5. Tot dat Daniel den medegezel binnen is gekomen voor myn aenzigt, wiens naem was Baltassar, naer myns Gods naem, die den geest der heylige goden in zich zelven heeft : en ik heb den droom voor hem gezeyd.
6. Baltassar prins der waerzeggers, want ik weet dat gy den geest der heylige goden in u hebt, en geene verborgenheyd is u onmogelyk : vertelt my het visioen van myne droomen, die ik gezien heb, en vertelt my hun bediedsel.
7. Het visioen myns hoofds in myn bedde : Ik zag, en ziet eenen boom was in het midden der aerde, en zyne hoogte was uytermate groot.
8. Het was een grooten boom, en sterk : en zyne hoogte raekte tot den hemel : en zyn aenzien was tot de uyterste palen van geheel aerdryk.
9. Zyne bladeren waren zeer schoon, en zyne vruchten waren uytermate veel : en het voedsel van alle dieren was in hem, onder hem woonden de dieren en beesten, en in zyne takken verkeerden alle de vogelen des hemels : en van hem at alle vleesch.
10. Ik zag in myns hoofds visioen, op myn bedde, en ziet een heylig wachter is van den hemel nedergedaeld.
11. Hy heeft luyde geroepen, en alzoo gezeyd : Houwt af den boom, en houwt zyne takken af : schudt zyne bladeren af, en verstrooyt zyne vruchten : laet de beesten vlieden, die daeronder zyn, en de vogelen des hemels van zyne takken.
12. Maer nogtans laet het spruytsel van zyne wortelen in de aerde, en laet het gebonden worden met eenen yzeren en metalen band, in de kruyden die buyten zyn, en laet dat met den dauw des hemels nat worden, en laet zyn deel wezen met de wilde dieren in het kruyd der aerde.
13. Zyn hert laet veranderd worden van een menschelyk hert, en laet hem het hert van eene wilde beest gegeven worden : en laet zeven tyden op hem veranderen.
14. In het vonnis der wakers is het gesloten, en het is het woord en de begeerte der heyligen : tot dat de levenden bekennen dat den Allerhoogsten heerschappy heeft in het ryk der menschen, en dat hy dat geven zal wien dat hy wilt, en den allernedersten mensch zal hy daerover stellen.
15. Dezen droom heb ik Nabuchodonosor koning gezien : daerom gy Baltassar vertelt haestelyk de bediedenisse : want alle de wyzen van mynen ryke kunnen my het bediedsel niet zeggen : maer gy vermoogt het, want den geest der heylige goden is in u.
16. Toen begon Daniel, wiens naem Baltassar is, in zich zelven stillyk te peynzen, byna eene ure : en zyne gedachten maekten hem verbaesd. En den koning antwoordende heeft gezeyd : Baltassar, den droom en het bediedsel versla u niet. Baltassar heeft geantwoord, en gezeyd : Myn heere, dezen droom zy dengenen die u haten, en zyn bediedsel zy uwen vyanden.

17. Den boom dien gy gezien hebt hoog en sterk, diens hoogte raekt tot den hemel, en zyn aenzien in alle landen:
18. En zyne takken de allerschoonste, en zyne vruchten uytermate vele, en de spyze van een iegelyk daeraen, en onder dien woonden de beesten des velds, en in zyne takken woonden de vogelen des hemels:
19. Dat zyt gy, koning, die groot geworden zyt en magtig: en uwe grootheyd is gewassen, en gekomen tot den hemel toe, en uwe magt is tot de palen van geheel aerdryk.
20. Maer dat den koning gezien heeft den waker, en heyligen nederdalen van den hemel, en zeggen: Houwt den boom af, en verstrooyt dien, maer nogtans laet de spruyte zyner wortelen in de aerde, en laet hem binden met yzer en metael in de kruyden buyten, en laet hem besproeyd worden met den dauw des hemels, en met de wilde beesten laet zyn voedsel wezen, tot dat de zeven tyden over hem veranderd worden:
21. Dit is het bediedsel van de sententie des Allerhoogsten, die gekomen is op mynen heer den koning:
22. Zy zullen u verjagen van de menschen, en met de beesten, en wilde dieren zal uwe wooninge zyn, en gy zult hooy als een os eten, en met den dauw des hemels zult gy bestort worden: en zeven tyden zullen over u veranderen, tot den tyde dat gy weten zult, dat den Hoogsten regeert op het ryk der menschen, en wien hy wilt, dien geeft hy dat.
23. Maer dat hy geboden heeft dat men het spruytsel van zyne wortelen laten zoude, dat is des booms: uw ryk zal u blyven, na dat gy zult bekend hebben dat er eene hemelsche magt is.
24. Waerom gy koning laet mynen raed u behagen, en verlost uwe zonden met aelmoessen, en uwe boosheden met de bermhertigheden aen de armen: by aventure zal hy uwe misdaden vergeven.
25. Alle deze dingen zyn gekomen over Nabuchodonosor den koning.
26. Na het eynde van twaelf maenden wandelde hy in de zale van Babylonien.
27. En den koning heeft geantwoord, en gezeyd: Is dit niet de groote Babylon, die ik getimmerd heb tot een huys des ryks, in de magt myner sterkheyd, en in de glorie myner sierlykheyd?
28. En als de rede nog in des konings mond was, zoo is er eene stem van den hemel gevallen, zeggende: U wordt gezeyd, Nabuchodonosor koning: Het koningryk zal van u weggaen,
29. En zy zullen u van de menschen uytjagen, en met de wilde dieren zal uwe wooning wezen: gy zult hooy als een os eten, en zeven tyden zullen over u veranderd worden, tot dat gy weet dat den Hoogsten heerschappy heeft in der menschen ryk, en dat hy dat geeft wien dat hy wilt.
30. En ter zelfder ure werd het woord volbragt over Nabuchodonosor, en hy is van de menschen verworpen geweest, en hy heeft hooy als een os geëten, en met den dauw des hemels is zyn ligchaem nat geworden: tot dat zyne hairen wiessen in de gelykenisse eens arends vederen, en zyne nagelen als der vogelen klaeuwen.
31. Aldus dan na het eynde der dagen heb ik Nabuchodonosor myne oogen opgeheven tot den hemel, en myn verstand is my wedergegeven: en ik heb den Allerhoogsten gebenedyd, en den levenden in der eeuwigheyd heb ik geloofd en geglorificeerd: want zyne magt is eene eeuwige magt, en zyn ryk is van geslachte tot geslachte.
32. En alle de bewooners der aerde zyn by hem als niet geacht: want hy doet naer zynen wille, zoo wel in de krachten des hemels, als in de bewooners der aerde: en daer is niemand die zyner hand wederstaet, en hem zegge: Waerom hebt gy het gedaen?
33. In den zelven tyd is myn verstand wederom tot my gekeerd, en ik ben gekomen tot de eere en sierlykheyd myns ryks: en myne gedaente is tot my wedergekeerd: en myne edellieden en wethouderen hebben my wederom gezocht, en ik ben wederom gesteld in myn ryk: en my is nog meerder heerlykheyd daertoe gegeven.
34. Daerom ik Nabuchodonosor loof nu, en prys grootelyk, en glorificeer den koning des hemels: want alle zyne werken zyn waerachtig, en zyne wegen zyn oordeelen, en hy mag degene die in hooveerdy wandelen, vernederen.

HET V. KAPITTEL.

Hoe den koning Baltassar in zyne wellustenter maeltyd zittende, en uyt de heylige vaten drinkende, van God berispt wordt, en hoe zyn koningryk van hem genomen wordt, en hy doodgeslagen, en hoe hem Darius Medus volgde.

1. Baltassar den koning heeft eenen grooten maeltyd gemaekt, duyzend van zyne alleredelsten : en een iegelyk dronk naer zynen ouderdom.

2. Aldus hy nu dronken zynde heeft geboden dat men halen zoude de gulden vaten, die Nabuchodonosor zyn vader weggedragen had van den tempel die in Jerusalem was, dat den koning en zyne edelsten daer uyt drinken zouden, en zyne huysvrouwen, en concubinen.

3. Toen zyn de gulden vaten gehaeld, die hy weggedragen had uyt den tempel die te Jerusalem geweest was : en den koning, en zyne edelste mannen, zyne huysvrouwen, en concubinen, hebben daeruyt gedronken.

4. Zy dronken wyn, en loofden hunne gulden, en zilveren, metalen, yzeren, en houten, en steenen goden.

5. In de zelfde ure zyn daer gezien vingeren als van eene schryvende menschen hand tegen den kandelaer op het bovenste van den wand der koninklyke zale : en den koning zag de ledekens der hand die daer schreef.

6. Toen werd des konings aenzigt veranderd, en zyne gedachten maekten hem verbaesd : en de verzamingen van zyne nieren scheydden van een, en zyne knieën stieten tegen malkander.

7. Hierom heeft den koning luyde geroepen dat men inbrengen zoude de wyzen, de Chaldeen en waerzeggers. En den koning uytsprekende heeft gezeyd tot de wyzen van Babylonien : Zoo wie deze schrifture leest, en haer beduydsel my openbaer maekt, die zal met purper gekleed worden, en hy zal eenen gulden halsband aen zynen hals hebben, en hy zal den derden in myn ryk zyn.

8. En toen zyn alle de wyzen des konings binnengekomen, en zy hebben het geschrift niet kunnen lezen, noch de beduyding den koning zeggen.

9. Waeraf den koning Baltassar genoeg verbaesd is geweest, en zyn aenzigt werd veranderd : maer zyne edelmannen werden ook verbaesd.

10. En de koningin, om dit ding dat den koning geschied was en zyne edelen, is in het huys des maeltyds gegaen : en uytsprekende zy heeft gezeyd : Koning, leeft in der eeuwigheyd : laet uwe gedachten u niet ontstellen, noch uw aenzigt worde veranderd.

11. Daer is een man in uw ryk, die den geest der heylige goden in zich heeft : en in uws vaders dagen zyn de wetenheyd en wysheyd in hem gevonden : want den koning Nabuchodonosor uw vader heeft hem gemaekt oversten prins van de wyzen, der toovenaers, der Chaldeen, en der waerzeggers, uw vader zeg ik, o koning.

12. Want een meerderen geest, en voorzienigheyd, en verstandigheyd, de beduyding der droomen, en de betooning der secrete dingen, en de ontbinding der beslotene dingen zyn in hem gevonden, dat is in Daniel : denwelken den koning heeft gesteld den naem Baltassar. Daerom laet nu Daniel roepen, en hy zal u de beduydinge vertellen.

13. Hierom is Daniel binnengeleyd voor den koning. Tot wien den koning voorsprekende, heeft gezeyd : Zyt gy Daniel van de kinderen der gevangenisse van Juda, die myn vader den koning hier gebragt heeft van Judeen?

14. Ik heb van u gehoord dat gy der geest der goden hebt : en dat de wetenheyd, en verstandigheyd, en wysheyd overvloediglyker in u gevonden zyn.

15. En nu zyn voor myn aenschouwen ingekomen de wyze kunstenaers, dat zy deze schrifture lezen zouden, en dat zy het bediedsel daeraf my te kennen geven zouden : en zy hebben den zin van deze woorden niet kunnen uytzeggen.

16. Maer ik heb van u gehoord dat gy moogt duystere dingen verklaren, en gebonden dingen ontbinden : daerom is het zake dat gy deze schrifture kunt lezen, en haer bediedsel my te kennen geven, zoo zult gy met purper gekleed worden, en gy zult eenen gouden halsband om uwen hals hebben, en gy zult den derden prins in myn ryk wezen.

17. Waerop heeft Daniel, antwoordende, voor den koning gezeyd : Uwe giften behoudt voor u, en de gaven uws huys geeft iemand anders : maer de schrifture zal ik u lezen, o koning, en haer bediedsel zal ik u toonen.

18. O koning, den allerhoogsten God

heeft Nabuchodonozor uwen vader gegeven het ryk, en de mogendheyd, glorie en eere.

19. En om de heerlykheyd, die hy hem gegeven had, ontzagen en vreesden hem alle volken, geslachten en talen : wie hy wilde, die doodde hy : en wie hy wilde, die sloeg hy : en wie hy wilde, die verhief hy : en wie hy wilde, die vernederde hy.

20. Maer toen zyn hert verheven is geweest, en zyn geest gevestigd ter hooveerdye, zoo is hy afgezet van zyns koningryks stoel, en zyne glorie is hem afgenomen :

21. En van de kinderen der menschen is hy verworpen geweest, maer zyn hert is ook met de beesten gesteld geweest, en met de wilde ezelen was zyne wooning : hy at ook hooy als een os, en van den dauw des hemels is zyn lighaem nat geweest, tot dat hy kende dat den Allerhoogsten magt heeft in der menschen ryk : en dat hy daerop verwekken zal wien dat hy wilt.

22. En gy ook zyn zoon Baltassar hebt uw hert niet verootmoedigd, als gy alle deze dingen wist :

23. Maer tegen den heerschapper des hemels zyt gy opgeheven : en de vaten zyns huys zyn voor u gehaeld : en gy, en uwe edelmannen, en uwe huysvrouwen, en uwe concubinen, hebt daer wyn uyt gedronken : en uwe zilveren, en gulden, en metalen, yzeren, en houten, en steenen goden, die niet zien, noch hooren, noch gevoelen, hebt gy geprezen : maer den God die uwen adem, en alle uwe wegen in zyne hand heeft, dien hebt gy niet geëerd.

24. Daerom is van hem gezonden het lid des hands, die dit geschreven heeft, dat er geschreven is.

25. En dit is de schrifture die daer in ordene gesteld is : MANE, THECEL, PHARES.

26. En dit is het bediedsel der rede. MANE : God heeft uw ryk geteld, en hy heeft het voleynd.

27. THECEL : gy zyt gewogen in eene wage, en gy zyt gevonden te luttel hebbende.

28. PHARES : uw ryk is gescheyden, en het is gegeven den Meden en den Persen.

29. Toen is Daniel, den koning dat gebiedende, gekleed geweest met purper, en eenen gulden halsband is om zynen hals gedaen : en van hem is uytgeroepen dat hy magt zoude hebben als den derden in het ryk.

30. Op den zelfden nacht is Baltassar den Chaldeeuschen koning doodgeslagen.

31. En Darius uyt Meden is na hem gekomen in het ryk, geboren zynde twee en zestig jaren.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe Daniel gesteld zynde boven alle de drossaten, van hen beschuldigd wordt als een overtreder des konings gebods, uyt welk hy geworpen is in den kuyl der leeuwen, maer hy wordt niet gekwetst, waerom den koning den God der hemelen doet aenbidden.

1. Het heeft Darius beliefd, en hy heeft over het ryk gesteld honderd en twintig drossaten, dat die zyn zouden in al zyn ryk.

2. En over hen dry prinsen, van dewelke Daniel den eenen was : dat de drossaten dezen rekening doen zouden, en dat den koning geene moeyte hebben zoude.

3. Aldus heeft Daniel te boven gegaen alle de prinsen en drossaten : want den geest Gods was meerder in hem.

4. Maer den koning dacht hem te stellen over al het ryk : waerom dat de prinsen en drossaten eene oorzake zochten om tegen Daniel te vinden van des rykswege : en zy hebben geene zake of kwaed vermoeden kunnen vinden, om dat hy getrouw was, en dat er geene schuld en kwaed vermoeden in hem te vinden was.

5. Hierom hebben de mannen gezeyd : Wy zullen tegen dezen Daniel geene oorzake vinden, dan by aventure in zyns Gods wet.

6. Toen hebben de prinsen en drossaten den koning loosselyk ingeblazen, en hebben aldus tot hem gesproken : Koning Darius, leeft in der eeuwigheyd :

7. Alle de prinsen des ryks, en de wethouderen, en drossaten, en raedsheeren, en regters, hebben eenen raed gesloten dat er een koninklyk gebod uytga, en een uytroep : Dat al dengenen die eenige bede bidt van eenigen God, en mensch, tot dertig dagen toe,

dan alleen van u koning, geworpen worde in den kuyl der leeuwen.

8. Hierom dan, o koning, vestigt het vonnis, en schryft het gebod : opdat men het niet verandere dat er geordineerd is van de Meden en Persen, en dat het niemand geoorloofd zy dat te overtreden.

9. En den koning Darius heeft het gebod openbaer gesteld, en vastgemaekt.

10. Hetwelk als Daniel bevonden had, dat is, dat er eene wet gesteld was, zoo is hy in zyn huys gegaen : en de vensters opengedaen hebbende in zyne eetkamer tegen Jerusalem drymael 's daegs boog hy zyne knieën, en hy aenbad, en beleed voor zynen God, gelyk hy te voren ook gewoon was te doen.

11. Hierom deze mannen zeer neerstiglyk onderzoekende, hebben Daniel bevonden zynen God biddende, en aenroepende.

12. En aenkomende zy hebben den koning gesproken van den uytroep : O koning, hebt gy niet gesteld, dat alle mensch, die iemand bad van de goden en van de menschen tot dertig dagen toe, dan u, koning, geworpen zoude worden in der leeuwen kuyl? Tot dewelke heeft den koning antwoordende gezeyd : Dat is een waerachtig woord, naer het vonnis der Meden en der Persen, dat men niet mag overtreden.

13. Toen hebben zy antwoordende gezeyd voor den koning : Daniel van de kinderen der gevangenisse van Juda heeft op uwe wet niet geacht, en van den uytroep die gy gesteld hebt : maer tot dry tyden des daegs bidt hy met zynen gebede.

14. Welk woord als den koning gehoord had, zoo is hy genoeg bedroefd geweest : en hy heeft zyn hert gesteld om Daniel dat hy hem verlossen zoude, en tot den ondergang der zonne arbeydde hy om hem te verlossen.

15. Maer de mannen den koning verstaende, hebben tot hem gezeyd : Weet, koning, dat dit eene wet is der Meden en der Persen, dat men alle gebod dat den koning stelt, niet mag veranderen.

16. Toen heeft den koning geboden : en zy hebben Daniel aengebragt, en zy hebben hem geworpen in den kuyl der leeuwen. En den koning heeft tot Daniel gezeyd : Uw God, dien gy altyd eert, zal u verlossen.

17. En daer is een steen gehaeld, en geleyd op den mond van den kuyl : denwelken den koning toegezegeld heeft met zynen ring, en met den ring van zyne edelmannen, dat er niet gedaen zoude worden tegen Daniel.

18. En den koning is gegaen in zyn huys, en hy is slapen gegaen zonder avondmael te eten, en daer zyn geene spyzen voor hem gebragt, en daertoe is den slaep ook van hem weggegaen.

19. Toen is den koning des morgens vroeg opstaende, haestelyk gegaen tot der leeuwen kuyl :

20. En nakende der leeuwen kuyl, hy heeft Daniel met weenende stemme aengeroepen, en heeft hem aengesproken : Daniel, des levende Gods knecht, uw God, denwelken gy altyd dient, meynt gy dat hy u ook heeft mogen verlossen van de leeuwen?

21. En Daniel den koning antwoordende, heeft gezeyd : Koning, leeft in der eeuwigheyd :

22. Myn God heeft zynen engel gezonden, en heeft der leeuwen muylen gesloten, en zy hebben my niet gehinderd : om dat er voor hem regtveerdigheyd in my gevonden is : maer ook voor u, koning, heb ik geene misdaed gedaen.

23. Toen is den koning zeer verblyd geweest van hem, en hy heeft bevolen dat men Daniel uythalen zoude uyt den kuyl : en Daniel is uyt den kuyl gebragt, en daer is geene kwetsure in hem gevonden, om dat hy zynen God geloofd had.

24. Maer door des konings gebod zyn daer gebragt de mannen die Daniel beschuldigd hadden : en zy zyn in der leeuwen kuyl geworpen, zy, en hunne kinderen, en hunne huysvrouwen : en zy zyn niet gekomen tot het paviment des kuyls, de leeuwen en hebben ze gegrepen, en zy hebben alle hunne beenderen in stukken gebroken.

25. Toen heeft Darius geschreven alle den volken, geslachten, en talen woonende in al het aerdryk : Den vrede worde u vermenigvuldigd.

26. Van my is een gebod gesteld dat men in alle myne heerlykheyd en ryk ontzien en vreezen zal Daniels God : want hy is den levenden God, en eeuwig tot in der eeuwigheyd : en zyn ryk zal niet verstrooyd worden, en zyne magt is in der eeuwigheyd.

27. Hy is een verlosser en zaligmaker, doende teekenen en wonderlykheden in den hemel en in de aerde: die Daniel verlost heeft uyt der leeuwen kuyl.

28. En Daniel is gestadig gebleven tot het ryk van Darius, en het ryk van Cyrus van Persen.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe Daniel eenen droom ziet van vier beesten, en van den ouden van dagen, en van het onbederfelyk ryk, van den zoon des menschen, en het bediedsel des drooms.

1. In het eerste jaer Baltassars des konings van Babylonien, heeft Daniel eenen droom gezien: en het visioen zyns hoofds in zyn bedde: en hy den droom schryvende, heeft dien met eene korte rede begrepen: en kortelyk dien begrypende, heeft hy gezeyd:

2. Ik zag in myn visioen des nachts, en ziet de vier winden des hemels stroden in de groote zee.

3. En vier groote beesten klommen op uyt de zee, verscheyden onder malkander.

4. De eerste was als eene leeuwinne, en zy had vleugelen van eenen arend: ik aenzag het totdat hare vleugelen uytgetrokken werden, en zy is weggeheven van de aerde, en zy stond op de voeten als een mensch, en haer is een menschen hert gegeven.

5. En ziet eene andere beest gelyk een beer stond bezyden: en dry ryen waren in haren mond, en in hare tanden, en aldus zeyden zy haer: Staet op, en eet zeer veel vleesch.

6. Nadezen aenzag ik, en ziet daer was eene andere als een luypaerd, en zy had vier vleugelen als een vogel op zich, en vier hoofden waren in de beest, en haer is magt gegeven.

7. Nadezen zag ik in het visioen des nachts, en ziet de vierde beest vervaerlyk en wonderlyk, en sterk uytermate, zy had groote yzeren tanden, etende, en vernielende, en de andere met hare voeten vertredende: maer zy was ongelyk den anderen beesten, die ik voor haer gezien had, en zy had tien hoornen.

8. Ik aenmerkte de hoornen, en ziet daer is een ander kleyn hoornken gesproten uyt het midden van hen: en dry van de eerste hoornen zyn uytgeroeyd van zynen aenzigte: en ziet daer waren oogen als menschen oogen in dezen hoorn, en een mond groote dingen sprekende.

9. Ik zag tot dat de troonen gesteld zyn geweest, en dat den ouden van dagen gezeten heeft: zyn kleed was klaer blinkende als sneeuw, en het hair zyns hoofds als zuyver wol: zyn troon was gelyk vlammen vuers: zyne raderen gelyk ontstoken vuer.

10. Een vurigen en zeer snellen vloed ging uyt van zyn aenzigt. Duyzend duyzenden dienden hem, en tienwerf duyzendmael honderd duyzenden stonden nevens hem: het oordeel is gezeten, en de boeken zyn open gedaen.

11. Ik aenzag om de stemme der groote reden, die dien hoorn sprak: en ik heb gezien dat de beeste gedood was, en dat haer ligchaem verdorven was, en den vure geleverd om te verbranden:

12. En dat de magt van de andere beesten weggenomen was, en dat hare tyden des levens gesteld waren tot eenen tyd, en eenen tyd.

13. Hierom zag ik in het visioen des nachts, en ziet met de wolken kwam eenen als eens menschen zoon, et hy is tot den ouden van dagen gekomen: en in zyn aenzigt hebben zy hem gepresenteerd.

14. En hy heeft hem gegeven magt en eere, en het ryk: en alle volken, geslachten en talen zullen hem dienen: zyne magt is eene eeuwige magt, die niet zal weggenomen worden, en zyn ryk, dat niet zal verdorven worden.

15. Myn geest vergrouwelde zich, ik Daniel ben vervaerd geweest in deze dingen, en de visioenen myns hoofds hebben my verstoord.

16. Ik ben gegaen tot eenen van degene die daerby stonden, en ik vraegde de waerheyd van alle deze dingen. Denwelken heeft my gezeyd de beduydenisse der woorden, en hy heeft my geleerd:

17. Deze vier groote beesten zyn vier ryken, die opstaen zullen van de aerde.

18. En zy zullen ontvangen het ryk van den heyligen allerhoogsten God: en zy zullen het ryk behouden tot de eeuwe, en tot de eeuwe der eeuwen.

19. Daerna heb ik neerstiglyk willen

weten van de vierde beest, die zeer ongelyk was alle der andere, en uytermate zeer vervaerlyk : hare tanden en klaeuwen waren van yzer : zy at en vernielde, en de overblevelingen vertrad zy met hare voeten :

20. En van de tien hoornen, die zy op haer hoofd had : en van den anderen die daeruyt gesproten was, waervoor dat de dry hoornen gevallen waren: en van den hoorn die oogen had, en eenen muyl groote dingen sprekende, die ook meerder was dan de andere.

21. Ik zag, en ziet dien hoorn maekte oorlog tegen de heyligen, en hy had de overhand,

22. Tot dat den ouden der dagen gekomen is, en heeft regt gedaen den Hoogen heyligen, en den tyd is aengekomen, en de heyligen hebben het ryk verkregen.

23. En hy heeft alzoo gezeyd : De vierde beest zal het vierde ryk zyn op de aerde, hetwelk meerder zal zyn dan alle de ryken, en het zal geheel aerdryk verslinden, en het zal die vertreden en heel vernielen.

24. Maer de tien hoornen des ryks zullen tien koningen zyn : en daer zal een anderen na die opstaen, en hy zal magtiger zyn dan de eerste, en hy zal de dry koningen vernederen.

25. En hy zal woorden tegen den Hoogsten spreken, en de heyligen des Allerhoogsten zal hy vernielen : en hy zal meynen dat hy zoude mogen de tyden en de wetten veranderen, en die zullen in zyne hand geleverd worden tot eenen tyd, en twee tyden, et tot de helft van eenen tyd.

26. En het oordeel zal zitten, opdat de magt afgenomen en gebroken worde, en verga tot het eynde toe.

27. En dat het ryk, en de magt, en de grootheyd des ryks, die onder al den hemel is, gegeven worde den volke der heyligen des Allerhoogsten : wiens ryk is een eeuwig ryk, en alle koningen zullen hem dienen en onderdanig zyn.

28. Tot hier toe is het eynde des woords. Ik Daniel werd zeer met myne gedachten ontsteld, en myn aenzigt is in my veranderd : maer ik heb het woord in myn hert bewaerd.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe Daniel eenen droom ziet van eenen ram, die hooge hoornen had, en van eenen anderen ram hebbende vier hoornen, die den eersten verwint : En eene profetie van eenen ongoddelyken koning, die zonder handen zal vernield worden.

1. In het derde jaer des ryks van Baltassar den koning, is my een visioen geopenbaerd. Ik Daniel na hetgene dat ik gezien had in het beginsel,

2. Heb gezien in myn visioen, als ik was in het kasteel Susan, hetwelk is in het landschap van Elam : en ik heb gezien in een visioen dat ik was op de poorte Ulai.

3. En ik heb myne oogen opgeheven, en gezien : en ziet daer stond een ram voor het broek, hebbende hooge hoornen, en den eenen hooger dan den anderen, en opwassende. Hierna

4. Heb ik eenen ram gezien met de hoornen waeyende tegen het westen, en tegen noorden, en tegen zuyden, en alle de beesten mogten hem niet wederstaen, noch verlost worden van zyne hand: en hy heeft gedaen naer zynen wil, en hy is groot geworden.

5. En ik verstond : en ziet daer kwam een bok der geyten van het westen op het aenzigt van het geheele aerdryk, en hy raekte de aerde niet : maer den bok had eenen uytnemenden hoorn tusschen zyne oogen.

6. En hy is gekomen tot dien gehoornden ram, denwelken ik had zien staen voor de poorte, en hy is tot hem geloopen met den gewelde zyner sterkheyd.

7. En als hy gekomen was by den ram, zoo is hy op hem fel geworden, en hy heeft den ram geslagen : en hy heeft zyne twee hoornen al in stukken gebroken, en den ram mogt hem niet wederstaen : en als hy hem ter aerde geworpen had, hy heeft hem vertreden, en niemand mogt den ram verlossen uyt zyne hand.

8. En den bok der geyten is bovenmaten zeer groot geworden : en toen hy opgewassen was, zoo is zynen grooten hoorn gebroken, en daer zyn vier hoornen gesproten onder dien, naer de vier winden des hemels.

9. En uyt eenen van die is een kleyn hoornken uytgekomen : en het is groot geworden tegen het zuyden, en tegen

het oosten, en tegen de sterkheyd.
10. En het is groot geworden tot de sterkheyd des hemels: en het heeft nedergeworpen van de sterkheyd en van de sterren, en het heeft ze vertreden.
11. En tot den prins der sterkheyd is het groot geworden: en het heeft van hem weggenomen het eeuwig sacrificie, en het heeft nedergeworpen de plaetse zyner heyligmakinge.
12. En hem is magt gegeven tegen het dagelyksch sacrificie om der zonden wille: en de waerheyd zal nedergeworpen worden in de aerde, en het zal het doen, en het zal voorspoedig wezen.
13. En ik heb gehoord eenen van de heyligen sprekende: en den eenen heyligen heeft den anderen gezeyd, ik weet niet wien, zeggende: Hoe lang zullen het visioen en het eeuwig sacrificie, en de zonde der verwoestinge die geschied is: en de heylige plaets, en de sterkheyd vertreden worden?
14. En hy heeft hem gezeyd: Tot den avond en morgenstond, twee duyzend dry honderd dagen: en de heylige plaets zal gezuyverd worden.
15. En het is geschied als ik Daniel het visioen zag, en het verstand zocht: ziet, zoo heeft er voor myn aenschouwen gestaen als de gedaente van eenen man.
16. En ik heb des mans stemme gehoord tusschen Ulai: en hy heeft geroepen en gezeyd: Gabriël, doet dezen het visioen verstaen.
17. En hy is gekomen, en heeft gestaen daerby daer ik stond: en als hy gekomen was, zoo ben ik vreezende gevallen op myn aenzigt, en hy heeft tot my gezeyd: Zoon des menschen, verstaet, dat in den tyd des eyndes het visioen volbragt zal worden.
18. En toen hy tot my sprak, zoo ben ik ter aerde plat nedergevallen: en hy heeft my geraekt, en gesteld in mynen regten stand,
19. En hy heeft tot my gezeyd: Ik zal u toonen wat dingen dat er toekomende zyn in het uyterste der maledictie: want den tyd heeft zyn eynde.
20. Den ram denwelken gy gezien hebt hoornen hebbende, dat is den koning der Meden en der Persen.
21. Maer den bok der geyten, dat is der Grieken koning, en den grooten hoorn, die tusschen zyne oogen was, hy is den eersten koning.
22. Maer dat er, na dat dien gebroken was, vier voor hem opgestaen zyn: daer zullen vier koningen van zynen volke opstaen, maer niet in zyne sterkheyd.
23. En na hun ryk, als de boosheden zullen gewassen zyn, zoo zal er een koning opstaen onschamel van aenzigte, en verborgen reden verstaende.
24. En zyne sterkheyd zal vroom worden, maer niet in zyne krachten: en boven dat men gelooven mag, zal hy het al verwoesten, en hy zal voorspoedig wezen, en hy zal het doen. En hy zal de sterken doodslaen, en het volk der heyligen
25. Naer zynen wille, en het bedrog zal voorspoedig gemaekt worden in zyne hand: en hy zal zyn hert groot maken, en hy zal er in de overvloedigheyd van alle dingen zeer veel dooden: en hy zal tegen den prins der prinsen opstaen, en zonder hand zal hy vernield worden.
26. En het visioen van 's avonds en 's morgens, dat er gezeyd is, dat is waerachtig: daerom teekent gy het visioen, want het zal na veel dagen wezen.
27. En ik Daniel heb gekweeld, en ben ziek geworden een deel dagen: en als ik opgestaen was, zoo deed ik des konings werken, en ik verwonderde my van het visioen, en daer was niemand die het bediedde.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Daniel bidt en zyne misdaed belydt, begeerende ontfermhertigheyd, hem wordt eene openbaringe gedaen van de zeventig weken, en Christus dood, en van de walgelykheyd der verwoestheyd in den tempel.

1. In het eerste jaer van Darius, Asuerus zoon, van den zade der Meden, die heerschappy gehad heeft over der Chaldeen ryk:
2. In het eerste jaer zyns ryks, heb ik Daniel verstaen in de boeken het getal der dagen, waeraf het woord des Heeren gedaen is geweest tot Jeremias den profeet, dat vervuld zouden worden de zeventig jaren der verlatenisse van Jerusalem.
3. En ik heb myn aenzigt gesteld tot den Heere mynen God om te bidden, en te smeeken met vasten, met eenen zak, en met assche.

4. En ik heb den Heer mynen God gebeden, en heb beleden, en gezeyd: Ik bid u, Heer God, groot en vervaerlyk, bewarende het verbond en de bermhertigheyd dengenen die u liefhebben, en uwe geboden bewaren.

5. Wy hebben gezondigd, wy hebben boosheyd gedaen, wy hebben ongoddelyk geleefd: en wy zyn afgeweken van uwe geboden en oordeelen.

6. Wy zyn niet onderdanig geweest uwen dienaren de profeten, die gesproken hebben in uwen naem tot onze koningen, onze prinsen, onze vaderen en al den volke des lands.

7. U Heere zy regtveerdigheyd: maer ons beschaemdheyd des aenzigts, gelyk dat heden is den manne van Juda, en den bewooneren van Jerusalem, en geheel Israël, dengenen die by zyn, en dengenen die verre zyn in alle de landen, waertoe dat gy ze uytgeworpen hebt om hunne boosheden, waermede zy tegen u gezondigd hebben.

8. Heere, ons zy beschaemdheyd des aenzigts, onzen koningen, onzen prinsen, en onzen vaderen, die gezondigd hebben.

9. Maer u onzen Heere onzen God, zy bermhertigheyd, en genade, want wy zyn van u weggegaen:

10. En wy hebben de stemme des Heeren onzes Gods niet gehoord, dat wy wandelen zouden in zyne wet, die hy ons gesteld heeft door zyne dienaers de profeten.

11. En al Israël heeft uwe wet overtreden, en zy zyn afgeweken dat zy uwe stem niet hooren zouden, en de vermaledydinge en vervloekinge heeft op ons gedropen, die geschreven is in het boek van Moyses Gods knecht, want wy hebben tegen hem gezondigd.

12. En hy heeft zyne woorden gevestigd die hy op ons gesproken had, en over onze prinsen die ons geoordeeld hebben, dat hy over ons brengen zoude een groot kwaed, hoedanig nooyt geweest is onder al den hemel, gelyk er gedaen is in Jerusalem.

13. Als er geschreven is in Moyses wet, al dit kwaed is op ons gekomen: en wy hebben uw aenzigt niet gebeden Heere onzen God, dat wy wederom keeren zouden van onze boosheden, en dat wy denken zouden uwe waerheyd.

14. En den Heer heeft gewaekt over het kwaed, en hy heeft dat op ons gebragt: regtveerdig is den Heer onzen God in alle zyne werken die hy gedaen heeft: want wy hebben zyne stem niet gehoord.

15. En nu, o Heere onzen God, die uw volk uytgeleyd hebt uyt den lande van Egypten door eene sterke hand, en hebt u zelven eenen naem gemaekt naer dezen dag: wy hebben gezondigd, wy hebben boosheyd gedaen.

16. Heere in alle uwe regtveerdigheyd: laet toch, bid ik, uwe gramschap en uw razenden toorn afgekeerd worden van uwe stad Jerusalem, en van uwen heyligen berg. Want om onze zonden, en om onzer vaderen boosheyd, zyn Jerusalem en uw volk tot eene versmaedheyd alle dengenen die rondom ons zyn.

17. Daerom verhoort nu onzen God uws knechts gebed, en zyne smeekingen: en toont uw aenzigt op uwe heylige plaets, dewelke verwoest is, om uws zelfs wille.

18. Neygt, Heere, uwe oor, en hoort: opent uwe oogen, en ziet onze verwoestinge, en de stad waerop dat uw naem aengeroepen is: want wy storten onze gebeden niet in onze regtveerdigheden voor uw aenzigt, maer in uwe vele bermhertigheden.

19. Verhoort Heere, wordt verzoend Heere: aenmerkt en doet het: wilt niet vertoeven om u zelven, myn God: want uw naem is aengeroepen op de stad en op uw volk.

20. En toen ik nog sprak en bad, en beleed myne zonden, en de zonden myns volks van Israël, en dat ik myne gebeden stortte voor myns Gods aenzigt, voor den heyligen berg myns Gods:

21. Toen ik nog sprak in het gebed, ziet den man Gabriël, dien ik gezien had in het visioen van eerst, haestelyk vliegende heeft my geraekt ten tyde van het avondsacrificie.

22. En hy heeft my geleerd en tot my gesproken, en gezeyd: Daniel nu ben ik uytgekomen dat ik u leeren zoude, en dat gy het verstaen zoudt.

23. Van het beginsel van uwe gebeden is het woord uytgegaen: en ik ben gekomen om dat ik het u zou te kennen geven, want gy een man der begeerten zyt: aldus dan aenmerkt de reden en verstaet het visioen.

24. Zeventig weken zyn gekort op uw volk en op uwe heylige stad, opdat de overtredinge voleynd worde, en dat de zonde een eynde neme, en dat de boosheyd te niet gedaen worde, en dat de eeuwige regtveerdigheyd aengebragt worde, en dat het visioen en de profetie volbragt worden, en dat den Heyligen der heyligen gezalfd worde.

25. Daerom weet en aenmerkt: Van den uytgang des woords dat Jerusalem wederom getimmerd zoude worden, tot Christus den vorst, zullen zeven weken, en twee en zestig weken wezen: en de strate zal wederom opgetimmerd worden, en de muren in de benaeuwdheyd der tyden.

26. En na de twee en zestig weken zal Christus gedood worden: en het zal zyn volk niet zyn dat hem loochenen zal. En het volk zal de stad en de heylige plaets verderven met den toekomenden vorst: en haer eynde zal verwoestheyd wezen, en na het eynde van den oorloge de voorgeschikte verwoesting.

27. En hy zal het verbond vastmaken met velen, binnen eene week: en in het midden van de weke zal de slagtofferande vergaen, en het sacrificie: en in den tempel zal de afgrysselykheyd der verwoestinge zyn: en tot de voleyndinge, en tot het eynde zal de verwoesting duren.

HET X. KAPITTEL.

Als Daniel gevast had, zoo zag hy eenen man gekleed met linnen die vreesselyk was, zoo dat hy daeruyt beefde, maer hy wordt versterkt. En van de prinsen der Grieken en der Persen, die wederstaen, en van Michael den prins der Joden die alleen behulpig is.

1. In het derde jaer van Cyrus den koning van Persen, is het woord geopenbaerd aen Daniel genaemd Baltassar, en het was een waerachtig woord, en eene groote sterkheyd: en hy heeft de reden verstaen: want het verstand is van noode in het visioen.

2. In die dagen was ik Daniel rouwig, de dagen van dry weken,

3. Geen lustig brood heb ik geëten, en vleesch en wyn zyn in mynen mond niet gegaen, en ik ben ook niet gezalfd geweest met olie: tot dat voleynd waren de dagen van dry weken.

4. Maer op den vier en twintigsten dag der eerste maend was ik by den grooten vloed, welk is Tigris.

5. En ik heb myne oogen opgeheven en gezien: en ziet, daer was een man met linnen gekleed, en zyne lendenen waren omgord met het fynste goud:

6. En zyn ligchaem was als een chrisolitussteen, en zyn aenzigt was als de gedaente des bliksems, en zyne oogen als eene brandende lampe: en zyne armen en de leden die nederwaerts zyn tot de voeten toe, zyn als de gedaente van blinkende metael: en de stemme van zyne woorden als eene stemme der menigte.

7. En ik Daniel heb alleen het visioen gezien: maer de mannen die met my waren hebben het niet gezien: maer eene uytermate groote vervaerdheyd overviel hen, en zy liepen in eene verborgene plaets.

8. En ik alleen verlaten zynde heb dit groot visioen gezien, en in my is geene sterkheyd gebleven: maer myne gedaente is in my ook veranderd geweest, en ik ben onmagtig geworden, en ik had geene magt.

9. En ik heb de stem van zyne woorden gehoord: en hoorende lag ik heel verslagen op myn aenzigt, en myn aenzigt kleefde vast aen de aerde.

10. En ziet, eene hand heeft my geraekt, en heeft my opgeregt op myne knieën, en op de vingeren van myne handen.

11. En hy heeft tot my gezeyd: Daniel, man der begeerten, verstaet de woorden die ik tot u spreek, en staet in uwen graed: want ik ben nu gezonden tot u. En toen hy my dit woord gezeyd had, heb ik bevende gestaen.

12. En hy heeft tot my gezeyd: Wilt niet vreezen, Daniël: want van den eersten dag dat gy uw hert gesteld hebt om te verstaen, dat gy u pynigen zoudt voor uws Gods aenzigt, zoo zyn uwe woorden verhoord: en ik ben gekomen om uwe woorden.

13. Maer den prins van der Persen ryk heeft my wederstaen een en twintig dagen: en ziet Michael een van de eerste prinsen is gekomen tot myner hulpe, en ik ben daer gebleven by den koning van Persen.

14. En ik ben gekomen dat ik u leeren zoude de dingen die uwen volke toe-

komende zyn in de uyterste dagen: want het visioen duert nog tot veel dagen.

15. En toen hy my sprak met aldusdanige woorden, zoo heb ik myn aenzigt ter aerde nedergeworpen, en ik heb gezwegen.

16. En ziet als eene gelykenisse van des menschen zoon heeft myne lippen geraekt: en mynen mond opendoende heb ik gesproken, en ik heb gezeyd tot dengenen die tegen my stond: Myn Heere, in uw gezigt zyn myne voegselen der leden ontbonden, en in my is geene kracht gebleven.

17. En hoe zal myns Heeren knecht mogen spreken met mynen Heer? daer is geene kracht in my gebleven, maer ook zoo wordt myn adem besloten.

18. Hierom heeft my anderwerf geraekt eenen wezende gelyk des menschen gezigt, en hy heeft my versterkt,

19. En gezeyd: Wilt niet vreezen gy man der begeerten: vrede zy met u: wordt versterkt, en weest vroom. En toen hy met my sprak, zoo ben ik vroom geworden, en ik heb gezeyd: Spreekt, myn Heer, want gy hebt my versterkt.

20. En hy heeft gezeyd: Weet gy niet waerom dat ik tot u gekomen ben? en nu zal ik wederom keeren, dat ik stryden zoude tegen den koning van Persen. Als ik dan uytkwam, zoo openbaerde zich den prins der Grieken komende.

21. Maer nogtans zal ik u verkondigen dat er openbaerlyk geteekend is in de schriftuer der waerheyd: en niemand is myn helper in alle deze dingen, dan Michael uw prins.

HET XI. KAPITTEL.

Eene profetie van de koningen der Persen en der Grieken: van de lagen en oorlogen tusschen de koningen van het noorden en van het zuyden: en van den koning die God niet achten zal, en waer hy regeren zal.

1. En ik stond van het eerste jaer van Darius van Meden, dat hy versterkt zoude worden en magtig.

2. En nu zal ik u de waerheyd verkondigen. Ziet daer zullen nog dry koningen staen in Persen, en den vierden zal ryk worden met uytermate zeer veel rykdommen boven alle: en als hy zal magtig geworden zyn met zyne rykdommen, zoo zal hy ze alle verwekken tegen het ryk der Grieken:

3. Maer daer zal een sterk koning opstaen, en die zal heerschappy hebben met veel krachts: en hy zal doen dat hem believen zal.

4. En als hy staen zal, zoo zal zyn ryk vernield worden, en het zal gedeyld worden in de vier winden des hemels: maer niet in zyne nakomelingen, noch ook naer zyne magt, waermede hy heerschappy gehad heeft: want zyn ryk zal gescheurd worden ook tot vreemden, uytgenomen deze.

5. En den koning van zuyden zal versterkt worden: en van zyne prinsen zal er een magtig worden boven hem, en hy zal heerschappy hebben met eene heerlykheyd: want zyne heerschappy zal groot zyn.

6. En na het eynde der jaren zullen zy met een verbond vereenigd worden: en de dochter des konings van het zuyden zal komen tot den koning van het noorden om vriendschap te maken, en hy zal de sterkheyd des arms niet verkrygen, noch zyn zaed zal staen: en zy zal geleverd worden, en die haer aengebragt hebben, hare jongelingen, en die haer versterkten in die tyden.

7. En van het spruytsel harer wortelen zal eene planting staen: en hy zal komen met een heyr, en hy zal komen in het landschap des konings van het noorden: en hy zal ze misbruyken, en hy zal ze verkrygen.

8. Daerenboven ook hunne goden en gesneden afgoden, en ook kostelyke vaten van zilver en goud zal hy gevangen wegnemen in Egypten. Hy zal de overhand krygen tegen den koning van het noorden.

9. En den koning van het zuyden zal in het ryk komen, en hy zal wederkeeren tot zyn land.

10. Maer zyne zonen zullen verwekt wezen, en zy zullen vergaderen eene menigte van zeer veel heyren: en hy zal komen haestende en overvloedende: en hy zal wederkeeren, en verwekt worden, en zal stryden met zyne magt.

11. En den koning van het zuyden verwekt zynde zal uytgaen, en hy zal stryden tegen den koning van noorden, en hy zal eene zeer groote menigte bereyden, en de menigte zal in de handen geleverd worden.

12. En hy zal eene menigte vangen, en zyn hert zal verheven worden, en hy zal er veel duyzenden nederwerpen, maer hy zal de overhand niet hebben.

13. Want den koning van het noorden zal wederom gekeerd worden, en hy zal eene menigte bereyden veel meerder dan te voren: en ten eynde der tyden en jaren zal hy komen haestende met een groot heyr en uytermate groote rykdommen.

14. En in die tyden zullen er vele opstaen tegen den koning van het zuyden: en ook de kinderen van de overtreders uws volks zullen verheven worden om het visioen te volbrengen, en zy zullen vallen.

15. En den koning van het noorden zal komen, en hy zal eenen dyk te hoop dragen, en hy zal de allersterkste steden innemen: en de armen van het zuyden zullen het niet verdragen, en zyne uytverkorenen zullen opstaen om te wederstaen, en daer zal geene sterkheyd wezen.

16. En op hem komende zal hy het maken naer zyn behagen, en daer zal niemand zyn die tegen zyn aenzigt sta: en hy zal in het kostelyk land staen, en het zal verteerd worden in zyne hand.

17. En hy zal zyn aenzigt stellen om te komen te houden al zyn ryk, en hy zal regte dingen met hem doen: en hy zal hem de dochter der vrouwen geven, om dat hy dat zoude omwerpen: en het zal niet staen, noch het zal zyne wezen.

18. En hy zal zyn aenzigt keeren tot de eylanden, en hy zal er vele innemen: en hy zal den prins zyns verwyts doen ophouden, en zyne versmaedheyd zal op hem wedergekeerd worden.

19. En hy zal zyn aenzigt wederom keeren tot de heerlykheyd van zynen lande, en hy zal zich stooten, en zal vallen, en zal niet gevonden worden.

20. En in zyne plaets zal staen een aldersnoodsten, en des koninklyks sieraeds onweerdig: en binnen korte dagen zal hy vernield worden, niet in razende gramschap, of in den stryd.

21. En in zyne plaets zal een versmaden staen, en hem zal geene koninklyke eere aengedaen worden: en hy zal al heymelyk komen, en hy zal het ryk verkrygen door bedrog.

22. En de armen van den strydbaren zullen verwonnen worden van zyn aenzigt en vernield: en daertoe den prins des verbonds.

23. En na de vriendschap zal hy met hem bedrog maken: en hy zal optrekken, en hem verwinnen met een luttel volks.

24. En hy zal in overvloedige en vruchtbarige steden gaen: en hy zal doen dat zyne vaders niet gedaen hebben, en de vaders zyner vaderen: de buyten, en den roof, en hunne rykdommen zal hy verstrooyen, en tegen de allervastste gedachten zal hy raed aengaen: en dat tot eenen tyd.

25. En zyne sterkheyd, en zyn hert zal verwekt worden tegen den koning van het zuyden met een groot heyr: en den koning van het zuyden zal verwekt worden ter oorloge met veel en uytermate sterke hulpen: en zy zullen niet staen, want zy zullen tegen hem raden houden.

26. En die met hem brood eten, zullen hem vernielen, en zyn heyr zal verdrukt worden: en daer zullen veel gedooden vallen.

27. En der twee koningen herte zal wezen om kwaed te doen, en aen eene tafel zullen zy logenen spreken, en zy zullen niet vorderen: want het eynde is nog tot op eenen anderen tyd.

28. En hy zal wederkeeren in zyn land met veel rykdommen: en zyn hert zal wezen tegen het heylig testament, en hy zal het doen, en hy zal wederkeeren in zyn land.

29. Ten gezetten tyde zal hy wederkeeren, en zal komen ten zuyden: en het laetste zal het eerste niet gelyk wezen.

30. En over hem zullen groote schepen komen, en de Romeynen: en hy zal geslagen worden, en hy zal wederom keeren en hy zal verbolgen worden tegen het testament der heylige plaetse, en hy zal het doen: en hy zal wederkeeren en denken tegen degene die misdaen hebben tegen het testament der heylige plaetse.

31. En zyne armen zullen aldaer staen, en zy zullen de heylige plaetse der sterkheyd besmetten, en zy zullen het eeuwig sacrificie wegnemen: en zy zullen de afgrysselykheyd geven tot eene verwoestinge.

32. En de ongoddelyken zullen in het testament bedriegelyk veynzen: maer het volk dat zynen God kent zal het verkrygen en doen.

33. En de geleerden in het volk zullen

er velen leeren : en zy zullen vallen door het zweerd, en door de vlamme, en in de gevangenisse, en in den roof der dagen.

34. En als zy zullen gevallen zyn, zoo zullen zy opgeheven worden met eene zeer kleyne hulpe : en daer zullen er velen met hen verzaemd worden bedriegelyk.

35. En van de geleerden zullen er vallen, opdat zy zouden gesmolten worden, en uytgekoren, en wit gemaekt, tot den voorgeschikten tyd : want daer zal nog een anderen tyd wezen.

36. En den koning zal naer zynen wille doen, en hy zal verheven worden, en groot gemaekt tegen alle goden : en tegen den God der goden zal hy groote dingen spreken, en hy zal voorspoedig wezen, tot dat de gramschap vervuld worde : want de uytsprake des oordeels is volbragt.

37. En zyner vaderen God zal hy niet achten : en hy zal in de begeerten der vrouwen wezen, en geenen van de goden achten : want hy zal tegen alle dingen opstaen.

38. Maer den god Maozim zal hy in zyne plaetse eeren : en den god denwelken zyne vaderen niet gekend hebben zal hy eeren met goud en zilver, en kostelyk gesteente, en met kostelyke dingen.

39. En hy zal maken dat hy Maozim zal bevryden met eenen vreemden god, denwelken hy gekend heeft, en hy zal de glorie vermenigvuldigen, en hy zal hun magt geven in veel dingen, en hy zal het land deylen om niet.

40. En in den voorgeschikten tyd zal tegen hem stryden den koning van het zuyden, en als een tempeest zal tegen hem komen den koning van het noorden, met wagens, en met rosvolk, en met eene groote vlote schepen, en hy zal in de landen gaen, en hy zal vernielen, en doorgaen :

41. En hy zal in het glorieus land gaen, en daer zullen er vele vallen : maer deze zullen alleen behouden worden van zyne hand, Edom en Moab, en het beginsel der kinderen van Ammon.

42. En hy zal zyne hand zenden in de landen : en het land van Egypten zal niet ontvlieden.

43. En hy zal heerschappy hebben over de schatten des gouds, en des zilvers, en in alle kostelykheden van Egypten : ook zal hy door Libyen en het Moorianenland gaen.

44. En het geruchte zal hem vervaren van het oosten, en van het noorden : en hy zal in eene groote menigte komen, op dat hy er velen verniele en doode.

45. En hy zal vastmaken zyn tabernakel Apadno, tusschen twee zeeën op den heerlyken en heyligen berg : en hy zal komen tot zyn hoogste, en niemand zal hem helpen.

HET XII. KAPITTEL.

Na deze benaeuwdheyd zal behouden worden het overblyfsel der Joden, en eenige zullen er van de dood opstaen tot het leven, andere tot schande, de regtveerdigen zullen blinken. Van den man, die met het linnen gekleed was die den tyd uytlegt, en van het vervullen van deze profetie.

1. In dien tyde zal Michael den grooten prins opstaen, die voor uws volks kinderen staet : en daer zal een tyd komen diesgelyks niet geweest is van dien tyd dat de heydenen begonnen te zyn, tot dien tyd toe. En in dien tyd zal uw volk behouden worden, al die gevonden zal worden geschreven in den boek.

2. En velen van deze die in het stof der aerde slapen, zullen ontwaken : de sommige ten eeuwigen leven, en de andere ter versmaedheyd, dat zy het altyd zien zouden.

3. Maer die geleerd zullen wezen, zullen blinken als het schynsel des firmaments : en die er velen ter regtveerdigheyd leeren, als sterren in de eeuwige eeuwigheden.

4. Maer gy Daniel sluyt de woorden, en teekent den boek tot den gezetten tyde : daer zullen er vele doorgaen, en de wetenheyd zal menigerhande wezen.

5. En ik Daniel heb gezien, en ziet gelyk twee andere stonden daer: den eenen op deze zyde op den oever van den vloed, en den anderen op de andere zyde, aen den anderen oever des vloeds.

6. En ik heb gezeyd tot den man die met linnen gekleed was, die op het water des vloeds stond : Tot wat tyde zal het eynde wezen van deze wonderlykheden?

7. En ik heb den man gehoord, die

met het linnen gekleed was, die op de waleren des vloeds stond, als hy zyne regter en slinker hand opgeheven had in den hemel, en gezworen had door den levenden in der eeuwigheyd, dat het zoude wezen tot eenen tyd, en twee tyden, en de helft eens tyds. En als volbragt zal wezen de verstrooyinge der hand des heyligen volks, dan zullen alle deze dingen volbragt worden.

8. En ik heb het gehoord, en ik heb het niet verstaen. En heb gezeyd: Myn Heere, wat zal na deze dingen wezen?

9. En hy heeft gezeyd: Gaet henen, Daniel, want deze woorden zyn gesloten en toegezegeld tot den voorgeschikten tyd.

10. Velen zullen er uytgekoren en wit gemaekt worden, en als vuer geproefd worden: en de ongoddelyken zullen ongoddelyk doen, en alle de ongoddelyken zullen het niet verstaen, maer de geleerden zullen het verstaen.

11. En van den tyd als het eeuwig sacrificie zal afgedaen worden, en dat de afgrysselykheyd gesteld zal wezen tot eene verwoestinge, zullen wezen duyzend twee honderd negentig dagen.

12. Zalig is hy die verbeydt, en komt tot de duyzend dry honderd en vyf en dertig dagen.

13. Maer gaet gy tot den voorgeschikten tyd: en gy zult rusten, en gy zult staen in uw deel tot het eynde der dagen.

DEN PROFEET

OSEAS.

HET I. KAPITTEL.

By wat tyden Oseas geprofeteerd heeft: hoe hy eene vrouwe der onkuyschheden trouwde, en van haer twee zonen en eene dochter verkreeg: van het bekeeren en roep der heydenen.

1. Het woord des Heeren dat geschied is tot Oseas den zoon Beeri, in de dagen Ozias, Joathan, Achaz, Ezechias, der koningen van Juda, en in de dagen Jeroboam Joas zoon des konings van Israël.

2. Het beginsel dat den Heer gesproken heeft in Oseas: en den Heere heeft gezeyd tot Oseas: Gaet henen, en neemt u eene huysvrouwe der onkuyschheden, en maekt kinderen der onkuyschheden: want het land onkuyschelyk doende, zal onkuyschheyd bedryven van den Heere.

3. En hy is weggegaen, en heeft genomen Gomer, Debelaims dochter: en zy heeft ontvangen, en hem eenen zoon gebaerd.

4. En den Heer heeft tot hem gezeyd: Noemt zynen naem Jezrahel: want nog een luttel tyds, en ik zal Jezrahels bloed verzoeken op Jehus huys, en ik zal het ryk des huys van Israël doen rusten.

5. En in dien dag zal ik Israëls boog al in stukken breken, in Jezrahels valleye.

6. En zy heeft nog ontvangen, en eene dochter gebaerd. En den Heer heeft hem gezeyd: Noemt haren naem Zonder bermhertigheyd: want ik zal voorts daer niet meer toe doen om des huys van Israël te ontfermen, maer met eene vergetelykheyd zal ik hen vergeten.

7. En des huys van Juda zal ik ontfermen, en ik zal ze behouden in den Heere hunnen God: en ik zal ze niet behouden door den boog en het zweerd, en door oorloge, en door peerden en peerdenvolk.

8. En zy heeft de dochter Zonder bermhertigheyd gespeend. En zy heeft ontvangen, en gebaerd eenen zoon.

9. En hy heeft gezeyd: Noemt zynen naem: Het volk dat myn niet is: want gy zyt myn volk niet, en ik zal uw niet wezen.

10. En het getal der kinderen van

Israël zal wezen als het zand der zee, dat zonder mate is, en het zal niet geteld wezen. En het zal wezen, dat ter plaetse daer hun gezeyd zal worden : Gy zyt myn volk niet : hun zal gezeyd worden : Kinderen des levenden Gods.

11. En de kinderen van Juda, en de kinderen van Israël zullen vergaderd worden te zamen : en zy zullen zich zelven een hoofd stellen, en zy zullen uyt den lande opklimmen : want den dag van Jezrahel is groot.

HET II. KAPITTEL.

God dreygt dat hy het huys van Israël versteken zal, en van hen al weeren, daerin dat hun behaegt, en dat hy ten eynde hetzelve met groot geluk, en voorspoedigheyd voorkomen zal, en van den roep der heydenen.

1. Zegt uwen broederen, Dat zy myn volk zyn : en uwer zustere, Dat zy is die bermhertigheyd verkregen heeft.

2. Oordeelt uwe moeder, oordeelt ze : want zy is myne huysvrouwe niet, en ik ben haer man niet : laet ze hare onkuyschheden afnemen van haer aenzigt, en hare overspelen van het midden harer borsten.

3. Dat ik ze by aventure niet naekt ontkleede, en dat ik ze stelle gelyk den dag harer geboorte : en dat ik ze stelle als eene woestyne, en haer stelle als een land zonder weg, en dat ik ze doode met dorst.

4. En harer kinderen zal ik niet genadig zyn : want het zyn kinderen der onkuyschheden.

5. Want hunne moeder heeft onkuyschheyd bedreven, zy is beschaemd geweest, die ze ontvangen heeft : want zy heeft gezeyd : Ik zal na myne minnaers gaen, die my brooden geven, en myne wateren, myn wolle, en myn vlas, myne olie, en mynen drank.

6. Daerom ziet ik zal uwen weg betuynen met doornen, en ik zal dien met eenen muer beleggen, en zy zal hare paden niet vinden.

7. En zy zal hare boeleerders volgen, en zy zal ze niet achterhalen : zy zal ze zoeken, en niet vinden, en zy zal zeggen : Ik zal gaen, en wederkeeren tot mynen eersten man : want toen was my beter dan het nu is.

8. En deze heeft niet geweten dat ik haer gegeven heb tarwe, wyn en olie, en dat ik haer het zilver vermenigvuldigd heb, en het goud hetwelk zy Baal opgeofferd hebben.

9. Daerom zal ik my omkeeren, en ik zal myne tarwe nemen te zynen tyde, en mynen wyn te zynen tyde, en ik zal myne wolle en myn vlas verlossen, dewelke hare schandelykheyd bedekten.

10. En nu zal ik hare dwaesheyd ontdekken in de oogen van hare boeleerders : en geen man zal haer verlossen uyt myne hand :

11. En ik zal alle hare blydschap doen ophouden, haren hoogen feestdag, haer feeste van de nieuwe maend, haren sabbat, en alle hare feestelyke tyden.

12. En ik zal haren wyngaerd en haren vygeboom verderven : waeraf dat zy gezeyd heeft : Dit zyn myne loonen, die myne boeleerders my gegeven hebben : en ik zal ze stellen tot een woud, en de beesten des velds zullen ze eten.

13. En ik zal op haer verzoeken de dagen van Baalim, in dewelke zy reukoffer ontstak, en werd versierd met haren oorring, en met haren halsband, en ging na hare boeleerders, en vergat myns, zegt den Heer.

14. Daerom ziet, ik zal ze zoetelyk aenspreken, en leyden ze in de woestyne : en ik zal tot haer herte spreken.

15. En ik zal haer geven hare wyngaerders uyt dezelfde plaetse, en de valleye van Achor om de hope te openen : en zy zal daer zingen naer de dagen harer jongheyd, en naer de dagen van hare opklimminge uyt den lande van Egypten.

16. En het zal zyn in dien dag, zegt den Heer : dat zy my noemen zal : Myn man : en zy zal my voortaen niet noemen Baali.

17. En ik zal de namen van Baalim wegnemen van haren monde, en zy zal hunnen naem voortaen niet meer gedenken.

18. En ik zal met hen een verbond maken in dien dag, met de beeste des velds, en met den gevogelte des hemels, en met den kruypende gedierte der aerde : en den boge, en het zweerd, en den oorlog zal ik vernielen van de aerde : en ik zal ze doen slapen betrouwelyk.

19. En ik zal u voor my trouwen in der eeuwigheyd : en ik zal u my trouwen in de regtveerdigheyd, en in het oordeel,

en in bermhertigheyd en ontfermenissen.

20. En ik zal u my trouwen in het geloof : en gy zult weten dat ik den Heer ben.

21. En het zal wezen in dien dag : Dat ik zal verhooren, zegt den Heer, ik zal de hemelen verhooren, en zy zullen de aerde verhooren.

22. En de aerde zal de tarwe verhooren, en den wyn, en de olie : en deze zullen Jezrahel verhooren.

23. En ik zal ze my bezaeyen tot een land, en ik zal haers ontfermen, die geweest is Zonder ontfermhertigheyd.

24. En ik zal zeggen tot dien die myn volk niet is : Gy zyt myn volk : en hy zal zeggen : Gy zyt myn God.

HET III. KAPITTEL.

Den profeet toont dat de kinderen van Israël veel dagen zullen zitten zonder sacrificie, en zonder koning, en dat zy ten eynde tot God zich keeren zullen.

1. En den Heer heeft gesproken tot my : Gaet nog, hebt lief eene vrouw, die bemind is van eenen boeleerder, en eene overspeelster : gelyk den Heer bemint de kinderen van Israël : en zy zien tot vreemde goden, en zy beminnen de flesschen der wyndruyven.

2. En ik heb ze voor my gegraven om vyftien zilveren penningen, en om eene corusmate gerste, en om eene halve corusmate gerste.

3. En ik heb tot haer gezeyd : Gy zult my veel dagen verwachten : gy zult geene onkuyschheyd doen, en gy zult geens mans zyn : maer ik zal u ook verbeyden.

4. Want de kinderen van Israël zullen veel dagen zitten zonder koning, en zonder prins, en zonder sacrificie, en zonder autaer, en zonder ephod, en zonder theraphim :

5. En hierna zullen de kinderen van Israël wederkeeren, en zoeken den Heer hunnen God, en David hunnen koning : en zy zullen den Heer vreezen, en zyn goed in het uyterste der dagen.

HET IV. KAPITTEL.

God dreygt de aerde van Israël om de zonde des volks, hetwelk afgoden aenbeden heeft, en zegt dat hy ze in hunne zonden laten zal.

1. Hoort des Heeren woord, kinderen van Israël, want den Heer heeft een oordeel met de bewooners der aerde : want daer is geene waerheyd, en daer is geene bermhertigheyd, en Gods kennisse is op de aerde niet.

2. Vermaledydinge, en logene, en doodslag, en diefte, en overspel zyn overvloedig geweest, en het bloed heeft het bloed geraekt.

3. Daerom zal de aerde treuren, en al die daerop woont zal krank worden met de beesten des velds, en met de vogelen des hemels : en ook zullen de visschen der zee verzameld worden.

4. Maer nogtans een iegelyk oordeele niet : en geen man worde gestraft : want uw volk is als degene die den priester tegenspreken.

5. En gy zult heden vallen, en den profeet zal ook met u vallen : in den nacht heb ik uwe moeder doen zwygen.

6. Myn volk heeft gezwegen, om dat het geene wetenheyd had : want gy de wetenheyd verstooten hebt, zoo zal ik u ook verstooten, dat gy my het priesterschap niet zult bedienen : en gy hebt de wet uws Gods vergeten, ik zal uwer kinderen ook vergeten.

7. Naer hunne menigte alzoo hebben zy my gezondigd : hunne glorie zal ik tot versmaedheyd verkeeren.

8. Myns volks zonden zullen zy eten, en tot hunne boosheyd zullen zy hunne zielen verheffen.

9. En gelyk het volk, alzoo zal ook wezen den priester : en ik zal op hem verzoeken zyne wegen, en zyne gedachten zal ik hem vergelden.

10. En zy zullen eten, en niet verzaed worden : zy hebben onkuyschheyd bedreven, en niet opgehouden : want zy hebben den Heere verlaten in niet te bewaren.

11. De onkuyschheyd, en den wyn, en de dronkenheyd nemen het hert weg.

12. Myn volk heeft in zyn hout gevraegd, en zyn stok heeft het hem verkondigd : want den geest der onkuyschheden heeft hen bedrogen, en zy hebben onkuyschheyd gedaen van hunnen God.

13. Op de hoogten der bergen deden

zy sacrificie, en op de heuvelen ontstaken zy reukoffer : onder den eykenboom, en den populierboom, en terebintynboom, om dat zyne schaduwe goed was, daerom zullen uwe dochteren onkuyschheyd doen: en uwe bruyden zullen overspeelsters zyn.

14. Ik zal op uwe dochteren niet verzoeken, als zy onkuyschheyd zullen bedreven hebben, en over uwe bruyden als zy overspel zullen gedaen hebben : want zy verkeerden met de hoeren, en met de verwyfde mans deden zy sacrificie, en het onverstandig volk zal geslagen worden.

15. Is het dat gy Israël onkuyschheyd bedryft, zoo misdoe immer Juda niet : en wilt niet gaen in Galgala, en klimt niet op in Bethaven, noch zweert : Den Heer leeft.

16. Want gelyk eene pylyke koe is Israël afgeweken : nu zal ze den Heer voeden als een lam in de breedheyd.

17. Ephraïm is deelachtig der afgoden, verlaet hem.

18. Hunnen maeltyd is afgescheyden, met onkuyschheyd hebben zy onkuyschheyd bedreven : hare beschermers hebben begeerd schandelykheyd aen te brengen.

19. Den wind heeft hen gebonden in zyne vleugelen, en zy zullen beschaemd worden van hunne sacrificien.

HET V. KAPITTEL.

Dat de menschelyke hulpe niet zal mogen baten als den Heer tegen is.

1. Hoort dit gy priesters, en aenmerkt gy huys van Israël, en des konings huys luystert toe : want over u zal regt gedaen worden : want gy zyt een strik geworden der beschouwinge, en een uytgespreyd net op den berg Thabor.

2. En de slagtofferanden hebt gy afgekeerd in de diepte : en ik ben een onderwyzer van hen allen.

3. Ik ken Ephraïm, en Israël is niet verborgen voor my : want Ephraïm heeft nu onkuyschheyd bedreven, Israël is ontzuyverd.

4. Zy zullen niet eens denken dat zy wederkeeren zouden tot hunnen God : want den geest der onkuyschheden is in het midden van hen, en den Heer hebben zy niet gekend.

5. En de vermetelykheyd van Israël zal antwoorden in zyn aenzigt : en Israël en Ephraïm zullen vallen in hunne boosheyd, en Juda zal ook met hen vallen.

6. Met hunne kudden van kleyn vee, en met hun groot vee zullen zy gaen om den Heer te zoeken, en zy zullen hem niet vinden : want hy is van hen weggenomen.

7. Tegen den Heer hebben zy overtreden, want zy hebben vreemde kinderen gewonnen : nu zal hen de maend verslinden met hunne deelen.

8. Maekt geklank met de bazuyne in Gabaa, met de trompet in Rama : huylt in Bethaven achter uwen rugge Benjamin.

9. Ephraïm zal tot eene verwoestinge zyn, in den dag der berispinge : in de geslachten van Israël heb ik trouwe getoond.

10. De prinsen van Juda zyn geworden als die den pael voorder tot zichwaert nemen : ik zal op hen myne gramschap als water uytstorten.

11. Ephraïm is onregte beschuldiginge lydende, gebroken door het oordeel : want hy heeft begonnen weg te gaen na de onreynigheden.

12. En ik zal wezen als eene motte Ephraïm : en als verrotheyd den huyze van Juda.

13. En Ephraïm heeft zyne kwale gezien, en Juda zynen band : en Ephraïm is weggegaen tot Assur, en hy heeft gezonden tot den koning den wreker : en hy zal u niet kunnen genezen, noch hy zal den band van u kunnen ontbinden.

14. Want ik ben Ephraïm als eene leeuwinne, en als het welp eens leeuws den huyze van Juda : ik zal ze vangen, en zal gaen : ik zal ze wegdragen, en daer is niemand die ze verlosse.

15. Ik zal gaende wederom keeren tot myne plaetse : tot dat gy ontbreekt, en myn aenzigt zoekt.

HET VI. KAPITTEL.

God beklaegt zich van Israël en Juda, dat zy noch door weldaden, noch door dreyginge der profeten, van hunne afgodery getrokken zyn, als hy bermhertigheyd liever heeft dan sacrificie.

1. In hun lyden zullen zy des mor-

gens vroeg te zamen opstaen tot my : Komt en laet ons wederkeeren tot den Heere :

2. Want hy heeft gevangen, en hy zal ons gezond maken : hy zal ons slaen, en genezen.

3. Hy zal ons levende maken na twee dagen : in den derden dag zal hy ons verwekken, en wy zullen leven in zyn aenschyn. Wy zullen weten, en volgen om den Heer te kennen : als een vroegen dageraed is zyn uytgang bereyd, en hy zal ons komen als een tydigen en spaden regen der aerde.

4. Wat zal ik u doen Ephraïm? wat zal ik u doen Juda? uwe bermhertigheyd als des morgenstonds wolke, en als den dauw vroeg vergaende.

5. Daerom heb ik ze geschaefd door de profeten, ik heb ze gedood met de woorden myns monds : en uwe oordeelen zullen als een licht uytkomen.

6. Want ik heb bermhertigheyd gewild, en niet de offerande, en Gods kennisse meer dan brandofferen.

7. Maer zy hebben als Adam het verbond overtreden, daer hebben zy tegen my overtreden.

8. Galaad is eene stad dergene die den afgod maken, vertreden van den bloede.

9. En als de kinnebakken der mannen der moordenaren, mededeelachtig der priesteren, die in den weg doodslaen degene die naer Sichem reyzen : want zy hebben boosheyd bedreven.

10. In het huys van Israël heb ik een grouwelyk ding gezien : daer zyn de onkuyschheden van Ephraïm : Israël is besmet.

11. En gy ook Juda stelt u zelven den oogst, als ik de gevangenisse myns volks zal wederom gekeerd hebben.

HET VII. KAPITTEL.

Als God Israël genezen wilde, zoo beletteden het hunne zonden, want zy allegader in afgodery gevallen zyn, en den Heer latende, zy hebben zich gekeerd tot de hulpe van Egypten, en het mogt niet baten.

1. Toen ik Israël wilde genezen, zoo is Ephraïms boosheyd ontdekt, en de kwaedheyd van Samarien, want zy hebben logentael gewrocht : en den dief is binnengegaen roovende, het rooverken van buyten.

2. En opdat zy by aventure niet zeggen in hunne herten, dat ik alle hunne kwaedheyd gedachtig ben geweest : zoo hebben hen nu hunne vonden omvangen, voor myn aenzigt zyn die gedaen.

3. In hunne kwaedheyd hebben zy den koning verblyd : en in hunne logenen de prinsen.

4. Alle de overspelers zyn als een oven ontstoken van den bakker : de stad heeft een luttelken gerust van het mengsel des heefs, tot dat het heel geheefd was.

5. Het is ons konings dag : de prinsen hebben begonnen te razen van den wyn : hy heeft zyne hand uytgestoken met de bespotters.

6. Want zy hebben hun hert als eenen oven daer toe gegeven, als hy hun lagen leyde : al den nacht heeft hy geslapen hen kokende, des morgens is hy ontstoken als het vuer der vlamme.

7. Zy zyn alle heet geworden als een oven, en zy hebben hunne regters verslonden : alle hunne koningen zyn gevallen : daer is niemand onder hen die tot my roepe.

8. Ephraïm werd zelve onder de volken gemengd : Ephraïm is geworden een asschenbrood, dat niet gekeerd wordt.

9. De vreemden hebben zyne magt geëten, en hy heeft het niet geweten : en ook zyn de gryze hairen in hem uytgestort, en hy heeft het niet geweten.

10. En de hooveerdy van Israël zal verootmoedigd worden in zyn aenzigt : en zy zyn niet wederom gekeerd tot den Heere hunnen God, en zy hebben hem niet gezocht in alle deze dingen.

11. En Ephraïm is geworden als eene verleyde duyve geen hert hebbende : zy aenriepen Egypten, zy zyn tot de Assyrianen weggegaen.

12. En als zy zullen gereysd zyn, zoo zal ik myn net op hen spreyen : als eenen vogel des hemels zal ik ze nedertrekken : ik zal ze slaen naer het gehoor van hunne vergaderinge.

13. Wee hen, want zy zyn van my weggegaen : zy zullen verdorven worden, om dat zy tegen my overtreden hebben : en ik heb ze verlost : en zy hebben tegen my logenen gesproken.

14. En zy hebben tot my niet geroepen in hun hert, maer zy zullen huylen

in hunne bedden : op de tarwe en den wyn herknaeuwden zy, zy zyn van my weggegaen.

15. En ik heb ze geleerd, en ik heb hunne armen gesterkt : en tegen my hebben zy kwaedheyd gepeynsd.

16. Zy zyn wedergekeerd, om dat zy zyn zouden zonder jok : zy zyn geworden als een bedriegelyken boog : hunne prinsen zullen door het zweerd vallen, om de razerny hunner tonge. Dit is hunne bespottinge in het land van Egypten.

HET VIII. KAPITTEL.

Den profeet voorzegt dat Samaria met haren kalve zal bedorven zyn door Nabuchodonosor, en dat de steden van Juda met den vure zullen verbrand zyn.

1. Laet in uwe keele eene trompet wezen, als den arend op des Heeren huys : om dat zy myn verbond gebroken hebben, en myne wet overtreden.

2. Zy zullen my aenroepen : Myn God, wy Israël hebben u gekend.

3. Israël heeft het goed verworpen, den vyand zal hem vervolgen.

4. Zy hebben geregeerd, en niet uyt my : zy zyn prinsen geweest, en ik heb het niet geweten : hun zilver, en hun goud, hebben zy voor zich zelven tot afgoden gemaekt, dat zy vergaen zouden :

5. Uw kalf is weggeworpen, o Samaria, myn razenden toorn is gram geworden op hen. Hoe lang zullen zy niet mogen gezuyverd wezen?

6. Want hy is ook uyt Israël : den kunstenaer heeft hem gemaekt, en het is geen God : want het kalf van Samarien zal tot de spinnewebben wezen.

7. Want zy zullen wind zaeyen, en den stormwind maeyen : het staende stroo daer is geen groeysel in, het zal geen meel maken : en al is het dat het maekt, dat zullen de vreemden eten.

8. Israël is verslonden : hy is nu geworden onder de natien als een onreyn vat.

9. Want zy zyn opgeklommen tot Assur, als een wilden ezel zich zelven verlaten alleen : Ephraïm hebben giften gegeven den lief hebberen.

10. En zy hebben ook om loon de natien gehuerd, nu zal ik ze vergaderen : en zy zullen een luttel tyds rusten van des konings en der prinsen last.

11. Want Ephraïm heeft veel autaren gemaekt om te zondigen : de autaren zyn hem geworden tot misdaed.

12. Ik zal hem schryven myne menigerhande wetten, die als vreemde zyn geacht.

13. Zy zullen slagtofferanden offeren, zy zullen vleesch ten offer dooden en eten, en den Heer zal ze niet ontvangen : nu zal hy hunner boosheyd gedenken, en zal hunne zonden bezoeken : zy zullen wederom in Egypten keeren.

14. En Israël heeft zyns makers vergeten, en hy heeft afgodentempels getimmerd : en Juda heeft veel vaste steden gemaekt : en ik zal het vuer in zyne steden zenden, en het zal zyne huyzen verslinden.

HET IX. KAPITTEL.

God zal onder het volk honger zenden om hunne zonden, en hunne offeranden zullen hem niet dankelyk zyn : en om dat zy in de misdaed blyven, zy zullen eeuwiglyk verworpen zyn, en onder de natien verstrooyd.

1. Wilt u niet verblyden, Israël, wilt u niet verheugen als de volken : want gy hebt onkuyschheyd bedreven van uwen God, gy hebt den loon liefgehad in alle dorschvloeren van tarwe.

2. Den dorschvloer en de perse zal ze niet voeden : en den wyn zal hun falgeren.

3. Zy zullen in des Heeren land niet woonen : Ephraïm is wedergekeerd in Egypten, en in de Assyriers heeft hy geëten dat onzuyver is.

4. Zy zullen den Heer geenen wyn offeren, en zy zullen hem niet behagen : hunne sacrificien zullen zyn als het brood der rouwigen, alle die het eten, zullen besmet worden : want hun brood is hunner ziele, het zal in des Heeren huys niet komen.

5. Wat zult gy doen in den hoogen dag, in den dag van des Heeren feeste?

6. Want ziet zy zyn weggereysd van de verwoestheyd : Egypten zal ze vergaderen, Memphis zal ze begraven : hun begeerlyk zilver zal de netele beërven, de klisse zal in hunne tabernakelen zyn.

7. De dagen der bezoekinge zyn gekomen, de dagen der vergeldinge zyn gekomen : weet, Israël, dat gy een dwaes profeet zyt, en een razende geestelyk

man, om de menigte uwer boosheyd, en de menigte uwer onzinnigheyd.

8. Den wachter van Ephraïm is met mynen God : Den profeet is een strik des vals geworden op alle zyne wegen, de razerny is in het huys zyns Gods.

9. Zy hebben diep gezondigd, als in de dagen van Gabaa : hy zal hunne boosheden gedenken, en hunne zonden zal hy bezoeken.

10. Als druyven in de wildernisse heb ik Israël gevonden : als de eerste vruchten van den vygeboom op zynen top heb ik hunne vaderen gezien : en zy zyn ingegaen tot Beelphegor, en zy zyn vervreemd ter beschaemdheyd, en zy zyn afgrysselyk geworden, als de dingen die zy bemind hebben.

11. Ephraïm is als een vogel weggevlogen, hunne glorie is van de baringe, en van den buyk, en van het ontvangen.

12. En al is het dat zy ook hunne kinderen opvoeden, ik zal ze zonder kinderen maken onder de menschen : en wee hen, als ik van hen zal weggegaen zyn.

13. Ephraïm, zoo ik gezien heb, was als Tyrus gefondeerd in schoonheyd : en Ephraïm zal zyne kinderen tot den doodslager uytleyden.

14. Geeft hun Heere. Wat zult gy hun geven? Geeft hun eenen buyk zonder kinderen, en drooge borsten.

15. Alle hunne ergheden zyn in Galgal, want daer heb ik ze gehaet : om de kwaedheyd van hunne vonden zal ik ze uyt mynen huyze werpen : ik zal ze voortaen niet meer liefhebben, alle hunne prinsen zyn weggaende.

16. Ephraïm is geslagen, hun wortel is uytgedroogd : zy zullen geenszins vrucht doen. En is het ook dat zy baren, zoo zal ik de allerliefsten huns buyks dooden.

17. Myn God zal ze verwerpen, om dat zy hem niet gehoord hebben : en zy zullen ongestadig wezen in de natien.

HET X. KAPITTEL.

Israël wordt der Assyrien geleverd, om dat zy van God wedergeroepen zynde, in hunne oude wegen blyven. En alle hunne sterkten zullen gebroken worden.

1. Israël is een verwoesten wynstruyk vol scheuten, zyne vrucht is hem gelyk geworden : naer de menigte zyner vrucht heeft hy de autaren vermenigvuldigd, naer de vruchtbaerheyd zyner aerde is hy overvloedig van afgodenbeelden geweest.

2. Hun hert is gedeyld, zy zullen nu vergaen : hy zal hunne afgodenbeelden breken, hy zal hunne autaren verderven.

3. Want zy zullen nu zeggen : Wy hebben geenen koning : want wy vreezen den Heer niet : en wat zal ons den koning doen?

4. Spreekt woorden van het onnutte visioen, en gy zult een verbond maken : en het oordeel zal als bitterheyd groeyen op de voren des akkers.

5. De bewooners van Samarien hebben de koeyen van Bethaven geëerd : want zyn volk heeft op hem geweend, en zyne tempelbewaerders hebben zich op hem verheugd in zyne glorie, want hy is van hem weggegaen.

6. Want hy is voorwaer ook in Assur gedragen tot eene gifte den koning den wrekere : de beschaemdheyd zal Ephraïm bevangen, en Israël zal beschaemd worden in zynen wille.

7. Samaria heeft zynen koning doen weggaen als het schuym op het aenzigt des waters.

8. En de hoogten des afgods zullen verdorven worden, Israëls zonde : de klissen en bramen zullen op hunne autaren klimmen : en zy zullen den bergen zeggen : Bedekt ons; en den heuvelen : Valt op ons.

9. Van de dagen van Gabaa heeft Israël gezondigd, daer hebben zy gestaen : den stryd zal ze niet bevangen in Gabaa op de kinderen der boosheyd.

10. Naer myne begeerte zal ik ze straffen : de volken zullen op hen vergaderd worden, als zy zullen berispt worden om hunne twee boosheden.

11. Ephraïm is een veerskalf geleerd de dorscherye lief te hebben, en ik ben gegaen over de schoonheyd van zynen halze : ik zal klimmen op Ephraïm, Juda zal akkeren, Jacob zal voor zich zelven de voren breken.

12. Zaeyt voor u in regtveerdigheyd, en maeyt in den mond der bermhertigheyd, vernieuwt u eenen nieuwen akker : want het is tyd om den Heere te verzoeken, als hy zal gekomen zyn die u regtveerdigheyd leeren zal.

13. Gy hebt ongoddelykheyd geakkerd, gy hebt boosheyd gemaeyd, gy hebt de vrucht der logene geëten : want gy hebt betrouwen gehad in uwe wegen, in de menigte van uwe sterken.

14. Daer zal een geruchte opstaen onder uw volk : en alle uwe sterkten zullen verdorven worden, gelyk Salmana verdorven is geweest, van het huys desgenen die Baal wreekte in den dag des stryds, als de moeder op de kinderen gedood werd.

15. Alzoo heeft u Bethel gedaen, van het aenzigt der kwaedheyd van uwe ergheden.

HET XI. KAPITTEL.

God toont door zyne weldaden dat hy het volk van Israël bemint, maer om hunne zonden heeft hy het geleverd den Assyriers, maer om zyne genade zal hy ze wederom t'huys brengen, opdat zy in huns zelfs land God dienen mogen met de geloovende heydenen.

1. Gelyk den morgenstond voorbygaet, alzoo is den koning van Israël voorbygegaen. Want Israël is een kind, en ik heb hem liefgehad : en uyt Egypten heb ik mynen zoon geroepen.

2. Zy hebben ze geroepen, alzoo zyn zy weggegaen van hun aenzigt : zy offerden Baalim, en den afgodenbeelden deden zy sacrificie.

3. En ik was als Ephraïms voedsterheere, ik droeg ze in myne armen : en zy wisten niet dat ik ze genas.

4. Met Adams zeelkens zal ik ze trekken, in de banden der liefde : en ik zal hun wezen als het jok verheffende op hunne wangen : en ik ben tot hem afgeweken opdat hy eten zoude.

5. Hy zal niet wederkeeren in het land van Egypten, en Assur zelve zal zyn koning zyn : want zy hebben niet willen bekeerd worden.

6. Het zweerd heeft begonnen in zyne steden, en het zal zyne uytverkorenen vernielen, en het zal hunne hoofden verslinden.

7. En myn volk zal twyfelachtig hangen naer myne wederkomste : en hun zal te zamen een jok opgeleyd worden, dat niet zal afgenomen worden.

8. Hoe zal ik u overgeven, Ephraïm? hoe zal ik u beschermen, Israël? hoe zal ik u geven als Adama, zal ik u stellen als Seboim? Myn herte is in my omgekeerd, myn rouwe is te zamen beroerd.

9. Ik zal de razende gramschap myns toorns niet doen : ik zal niet omgekeerd worden om Ephraïm te vernielen : want ik ben God en geen mensch : in het midden van u heylig, en ik zal in de stad niet gaen.

10. Na den Heere zullen zy wandelen : als een leeuw zal hy brieschen : want hy zal brieschen, en de kinderen der zee zullen vreezen.

11. En zy zullen wegvliegen als een vogel uyt Egypten, en als eene duyve uyt den lande van Assyrien : en ik zal ze stellen in hunne huyzen, zegt den Heer.

12. Ephraïm heeft my omringd in het loochenen, en het huys van Israël in het bedrog : maer Juda den getuyge is met God nedergedaeld, en met de heyligen getrouw.

HET XII. KAPITTEL.

Israël betrouwt te vergeefs in Egypten, en zoo Israël als Juda zal God doen naer hunne werken, nogtans biedt hy hun peys, berispende de afgoderye van Galaad.

1. Ephraïm voedt den wind, en volgt de hitte : al den dag vermenigvuldigt hy logene en verwoestinge : en hy heeft een verbond met de Assyriers aengegaen, en hy droeg olie in Egypten.

2. Aldus is des Heeren oordeel met Juda, en de bezoekinge op Jacob : naer zyne wegen en naer zyne vonden zal hy hem vergelden.

3. In den buyk heeft hy zynen broeder vertreden : en in zyne sterkheyd is hy voorspoedig geweest met den engel.

4. En is magtiger geweest dan den engel, en is vesterkt geweest : hy heeft geweend, en hem gebeden : in Bethel heeft hy hem gevonden, en aldaer heeft hy met ons gesproken.

5. En den Heer God der heyrscharen, den Heer is zyne gedenkenisse.

6. En gy zult tot uwen God bekeerd worden : bewaert de bermhertigheyd en het oordeel, en hoopt in uwen God altyd.

7. Chanaan, in zyne hand is eene bedriegelyke wage, hy heeft de onregte beschuldiginge bemind.

8. En Ephraïm heeft gezeyd : Maer nogtans ben ik ryk geworden, ik heb

voor my eenen afgod gevonden : alle myne arbeyden zullen voor my niet vinden de boosheyd, die ik gezondigd heb.

9. En ik ben den Heer uw God uyt Egyptenland af, ik zal u nog doen zitten in tabernakelen, als in de dagen des feestdags.

10. En ik heb gesproken tot de profeten, en ik heb de visioenen vermenigvuldigd, en in der profeten hand ben ik vergeleken.

11. Is in Galaad een afgod, zoo waren zy dan te vergeefs in Galgal den ossen offerende : want hunne autaren waren als hoopen op de voren des akkers :

12. Jacob is gevloden in het landschap van Syrien, en Israël heeft gediend om eene huysvrouwe, en om de huysvrouwe heeft hy gediend.

13. Maer door eenen profeet heeft den Heer Israël uyt Egypten geleyd : en door eenen profeet is hy behouden geweest.

14. Ephraïm heeft my tot gramschap verwekt in zyne bitterheden, en zyn bloed zal op hem komen, en zyn verwyt zal hem zyn Heere vergelden.

HET XIII. KAPITTEL.

Hy toont de walgelykheyd van Israël, om dewelke Israël gedreygd wordt : den Heer zegt dat hy alleen God is, toonende de weldaden die hy hun gedaen heeft, en nog doen zal.

1. Toen Ephraïm sprak, zoo heeft een grouwel Israël overvallen, en hy heeft misdaen in Baal, en hy is gestorven.

2. En nu hebben zy daertoe gedaen om te zondigen: en zy hebben voor zich gemaekt een gegoten beeld van hun zilver, als de gelykenisse der afgoden, het is geheel der kunstenaren werk : tot deze zeggen zy : Gy menschen die de kalveren aenbidt, doet slagtofferanden.

3. Daerom zullen zy zyn als eene morgenstonds wolk, en als den morgenstonds dauwe voorbygaende, als het stof met den stormenden wind weggenomen uyt den dorschvloer, en als den rook des schoorsteens.

4. Maer ik ben den Heer uw God uyt Egyptenland af : en gy zult geenen God behalve my kennen, en daer is geen verlosser behalve my.

5. Ik heb u gekend in de woestyne, in het land der wildernisse.

6. By hunne weyden zyn zy vervuld en verzaed geweest : zy hebben hun hert opgeheven, en zy hebben myns vergeten.

7. En ik zal hun wezen als eene leeuwinne, als een luypaerd in den weg der Assyrianen.

8. Ik zal hun te gemoet komen gelyk eene beerinne, als hare jongen geroofd zyn, en ik zal verscheuren het binnenste van hunne levere : en ik zal ze daer vernielen als een leeuw, de beeste des velds zal ze van een scheuren.

9. Die verderfenisse is uwe, o Israël : alleenlyk is in my uwe hulpe.

10. Waer is uw koning? laet hem nu allermeest u verlossen in alle uwe steden: en uwe regters, van dewelke gy gezeyd hebt : Geeft my koning en prinsen.

11. Ik zal u eenen koning geven in myne razende gramschap, en ik zal hem wegnemen in myne verbolgenheyd.

12. De boosheyd van Ephraïm is te zamen gebonden, zyne zonde is verborgen.

13. De pynen eener barende vrouwe zullen hem overkomen : hy is een zoon niet wys : want hy zal nu niet staen in het vernielen der kinderen.

14. Van de hand der dood zal ik ze behouden, van de dood zal ik ze verlossen : o dood, ik zal uwe dood wezen : ik zal uw bete wezen, o helle : de vertroostinge is verborgen van myne oogen.

15. Want hy zal tusschen de broeders deylen : en den Heer zal eenen brandenden wind aenbrengen, van de woestyne opgaende : en hy zal hare aderen verdroogen, en hare fonteynen verderven, en hy zal rooven den schat van alle begeerlyke vaten.

HET XIV. KAPITTEL.

Hy voorzegt de verderfenisse van Israël, om hunne zonden, nogtans zoo roept hy hen wederom, belovende veel goeds.

1. Vergaen moet Samarien, want zy heeft haren God tot bitterheyd verwekt : laet ze met den zweerde vergaen, hunne kleyne kinderen laet doodgestooten worden, en hunne bevruchte vrouwen opengesneden.

2. Bekeert u, Israël, tot den Heere uwen God : want gy zyt gevallen in uwe boosheyd.

3. Neemt woorden met u, en bekeert u tot den Heere : en zegt hem : Neemt alle boosheyd af, en ontvangt het goed : en wy zullen betalen de kalveren onzer lippen.

4. Assur zal ons niet verlossen, wy zullen op geen peerd klimmen, noch wy zullen voortaen meer zeggen : Dat onze goden zyn de werken onzer handen : want gy zult ontfermen op den weeze die onder u is.

5. Ik zal hunne kwetsingen genezen, ik zal ze vrywilliglyk liefhebben : want myne razende gramschap is van hen afgekeerd.

6. Ik zal Israël als een dauw zyn, hy zal groeyen als eene lelie, en zyn wortel zal uytschieten als den wortel van Libanus.

7. Zyne takken zullen gaen, en als een olyfboom zal zyne glorie zyn : en zyn reuk als van Libanus.

8. Die in zyne schaduwe zitten, zullen bekeerd worden : zy zullen leven van de tarwe, en zy zullen groeyen als een wyngaerd : zyne gedenkenisse zal zyn als den wyn van Libanus.

9. Ephraïm, wat legt my voorts aen de afgoden? ik zal hem verhooren, en ik zal hem beschikken als eenen groeyenden abeelboom : uyt my is uwe vrucht gevonden.

10. Wie is er wys, en zal deze dingen verstaen? en wie is er verstandig, en zal deze dingen weten? want des Heeren wegen zyn regt, en de regtveerdigen zullen daerin wandelen : maer de overtreders zullen daerin vallen.

DEN PROFEET

JOEL.

HET I. KAPITTEL.

Joël vermaent alle menschen, en meestendeel de priesters tot weeninge, vasten en biddingen, beweenende de verwoestheyd zyns lands.

1. Het woord des Heeren, dat er geschied is tot Joël, Phatuels zoon.

2. Hoort dit gy ouders, en vat het met de ooren alle gy bewooners der aerde : of dit geschied is in uwe dagen, of in uwer vaderen dagen?

3. Vertelt daeraf uwen kinderen, en uwe kinderen hunnen kinderen, en hunne kinderen den anderen geslachte.

4. Het overblyfsel der rupse heeft den springhaen geëten, en het overblyfsel van den springhaen heeft den kruydworm geëten, en het overblyfsel van den kruydworm heeft de verzengdheyd geëten.

5. Ontspringt gy dronkenen, en weent, en huylt alle die wyn drinkt in zoetigheyd : want hy is vergaen van uwen monde.

6. Want daer is een volk geklommen op myn land, sterk en ontellyk : zyne tanden zyn als der leeuwen tanden : en zyne baktanden zyn als van des leeuwen welpe.

7. Hy heeft mynen wyngaerd tot eene woestyne gesteld, en mynen vygeboom heeft hy de schorse afgescheld : hy heeft dien blootende beroofd en weggeworpen : zyne takken zyn wit geworden.

8. Maekt een geschrey als eene maegd omgord zynde met eenen zak, over den man harer jonge jeugd.

9. Het sacrificie en het drankoffer is vergaen van des Heeren huys : de priesters des Heeren dienaers hebben geweend.

10. Het landschap is beroofd, de aerde heeft geweend : want de tarwe is verdorven, den wyn is beschaemd, de olie staet jammerlyk.

11. De akkerlieden zyn beschaemd, de wyngaerders hebben gehuyld over de

tarwe en gerste, want den oogst des velds is vergaen.

12. Den wyngaerd is verstoord, en den vygeboom is uytgekwynd : den granaetappelboom, en den dadelboom, en den appelboom, en alle de boomen des velds zyn verdroogd : want de blydschap is ten jammer geworden van de kinderen der menschen.

13. Omgordt u, en weent gy priesters, huylt gy dienaers des autaers : gaet binnen, ligt op eenen zak myns Gods dienaers : want het sacrificie en het drankoffer is vergaen van uws Gods huys.

14. Heyligt eenen vasten, roept de vergaderinge, vergadert de ouders, alle de bewooners des lands in uws Gods huys : en roept tot den Heere :

15. Ay, ay, ay voor dien dag : want des Heeren dag is naby, en hy zal als eene verwoestinge van den magtigen komen.

16. Zyn de spyzen niet vergaen voor uwe oogen van onzes Gods huys, de blydschap en het verheugen ?

17. De beesten zyn verrot in hunnen mest, de schuren zyn afgebroken, de korenzolders zyn verdorven : want de tarwe is beschaemd.

18. Waerom heeft het vee verzucht, waerom hebben de kudden der runderen geloeyd ? om dat zy geene weyde hebben : en de kudden des kleynen vees zyn verloren gegaen.

19. Tot u Heere zal ik roepen : want het vuer heeft de schoonheden der woestyne geëten, en de vlamme heeft alle de boomen des landschaps ontstoken.

20. Maer ook zoo hebben de beesten des velds, als eene dorre aerde dorstende naer den regen, opwaerts gezien tot u : want de fonteynen der wateren zyn verdroogd, en het vuer heeft de schoonheden der woestyne verslonden.

HET II. KAPITTEL.

Den profeet bewyst de wreedheyd van de vyanden der Joden, toonende hoe vreesselyk dien dag zyn zal, daerom vermaent hy ze tot penitentie, en den bekeerden belooft God groot geluk. En van zynen geest, dien hy over alle vleesch zenden zal.

1. Blaest de trompette in Sion, huylt op mynen heyligen berg, laet alle de bewooners des lands verbaesd worden : Want den dag des Heeren komt,

2. Want den dag der duysternissen en des nevels in naby, den dag der wolken, en des stormenden winds : als den morgenstond uytgespreyd op de bergen, is er een volk dat veel en sterk is : zyns gelyk is niet geweest van den beginne, en na hem zal geen wezen tot de jaren der generatie en generatie.

3. Voor zyn aenzigt is een verslindende vuer, en achter hem eene verbrandende vlamme : als een hof der weelde is de aerde voor hem, en achter hem eene woestyne der verlatenisse, want daer is niemand die hem ontvliede.

4. Zy zyn gesteld als peerden : en als peerdevolk zoo zullen zy loopen.

5. Als het geluyd der wagens zullen zy opspringen op de hoofden der bergen, als het geluyd van eene vlamme vuers de stoppele verslindende, als een sterk volk bereyd ten stryde.

6. Van zyn aenzigt zullen de volken gepynigd worden : alle de aenzigten zullen verkeerd worden als een zwarten pot.

7. Zy zullen loopen als sterken : als oorlogsmannen zullen zy den muer opklimmen : de mannen zullen in hunne wegen gaen, en zy zullen niet afwyken van hunne paden.

8. Een iegelyk zal zynen broeder niet benaeuwen, zy zullen elk in hunnen pad wandelen : maer zy zullen ook door de vensters vallen, en zy zullen niet afbreken.

9. Zy zullen in de stad gaen, op den muer zullen zy loopen : zy zullen op de huyzen klimmen, door de vensters zullen zy inkomen als een dief.

10. Van zyn aenzigt heeft de aerde gebeefd, de hemelen zyn beroerd : de zon en de maen zyn verduysterd geweest, en de sterren hebben haer schynsel wederom getrokken.

11. En den Heer heeft zyne stemme gegeven voor het aenzigt van zyn heyr : want zyne heyrlegers zyn uytermate zeer vele, want zy zyn sterk, en doende zyn woord : want des Heeren dag is groot, en zeer vervaerlyk : en wie zal hem verdragen ?

12. Daerom nu zegt den Heer : Bekeert u tot my uyt al uw herte, in vasten, in weenen, en in klagen.

13. En snydt uwe herten, en niet

uwe kleederen, en bekeert u tot den Heere uwen God: want hy is goedertieren en bermhertig, verduldig, en van veel bermhertigheyd, en mild in het vergeven over de kwaedheyd.

14. Wie weet of hy bekeerd werde, en vergave, en liete na zich de benedictie, sacrificie en vochtige offer voor den Heere onzen God?

15. Blaest met de trompet in Sion, heyligt den vasten, roept de menigte,

16. Vergadert het volk, heyligt de vergaderinge, doet te hoope komen de ouders, verzaemt de kleyne kinderen, en die de borsten zuygen: laet den bruydegom uyt zyne slaepkamer gaen, en de bruyd uyt hare bruyloftkamer.

17. Tusschen het portael en den autaer zullen de priesters des Heeren dienaers weenen, en zeggen: Spaert, Heere, spaert uw volk: en geeft uwe erfenisse niet tot versmaedheyd, dat de heydenen over hen heerschappye zouden hebben: waerom zeggen zy onder de volken: Waer is hun God?

18. Den Heer heeft zyn land zeer sterkelyk liefgehad, en hy heeft zyn volk gespaerd:

19. En den Heer heeft geantwoord, en gezeyd zynen volke: Ziet ik zal u zenden tarwe, en wyn, en olie, en gy zult daerdoor verzaed worden: en ik zal u niet meer geven tot versmaedheyd onder de heydenen.

20. En dengenen die van het noorden is, zal ik verre maken van u: en ik zal hem uytdryven tot een onwandelbaer en verwoest land: zyn aenzigt zal wezen tegen de oostzee, en zyn uyterste tot de uyterste zee: en zyn stank zal opgaen, en zyn etter zal opklimmen, want hy heeft hooveerdiglyk gedaen.

21. Wilt niet vreezen, o aerde, verheugt u en weest blyde: want den Heer heeft groot geacht dat hy het doen zoude.

22. Wilt niet vreezen gy dieren des landschaps: want de schoone plaetsen der woestyne hebben gegroeyd, want de boomen hebben hunne vrucht voortgebragt, den vygeboom, en den wyngaerd hebben hunne kracht gegeven.

23. En gy kinderen van Sion verheugt u, en verblydt u in den Heere uwen God: want hy heeft u gegeven den leeraer der regtveerdigheyd, en hy zal tot u doen nederdalen den vroegen en spaden regen, als in het beginsel.

24. En de dorschvloeren zullen met tarwe vervuld worden, en de wynpersen zullen overvloeden van wyn en olie.

25. En ik zal u wederom geven de jaren, die den springhaen geëten heeft, en den kruydworm en de verzengdheyd, en de rupse: myne groote magt, die ik onder u gezonden heb.

26. En gy zult etende eten, en verzaed worden: en gy zult loven den naem des Heeren uws Gods, die wonderlyke dingen met u gedaen heeft: en myn volk zal in der eeuwigheyd niet beschaemd worden.

27. En gy zult weten dat ik in het midden van Israël ben: en ik ben den Heer uw God, en daer is geen meer: en myn volk zal niet beschaemd worden in der eeuwigheyd.

28. En het zal zyn nadezen: dat ik mynen geest uytstorten zal op alle vleesch: en uwe zonen zullen profeteren, en uwe dochteren: uwe ouders zullen droomen droomen, en uwe jongelingen zullen visioenen zien.

29. Maer ook op myne knechten en dienstvrouwen zal ik in die dagen mynen geest uytstorten.

30. En ik zal wonderlyke teekenen geven in den hemel en op de aerde, bloed, en vuer, en domp des rooks.

31. De zonne zal verkeerd worden in duysternisse, en de maen in bloed: eer den grooten en vervaerlyken dag des Heeren komen zal.

32. En het zal zyn: dat al die mynen naem aenroept, zal zalig zyn: want op den berg van Sion en in Jerusalem zal verlossinge zyn, alzoo den Heer gezeyd heeft, en in de overgeblevenen, die den Heere zal geroepen hebben.

HET III. KAPITTEL.

God dreygt de heydenen met eene groote benaeuwdheyd, die zyn volk verdrukt hebben, en dat hy ze alle in het dal van Josaphat oordeelen zal; uyt des Heeren huys zal eene fonteyne spruyten, en het joodsche land zal eeuwig bewoond worden.

1. Want ziet in die dagen, en in dien tyd als ik gekeerd zal hebben de gevangenisse van Juda en Jerusalem.

2. Dan zal ik alle de heydenen verga-

deren, en ik zal ze leyden in het dal van Josaphat: en ik zal daer met hen disputeren van myn volk, en myne erfenisse Israël, die zy verstrooyd hebben onder de heydenen, en hebben myn land gedeyld.

3. En op myn volk hebben zy het lot geworpen: en zy hebben het knechtken in het bordeel gesteld, en het meysken hebben zy verkocht om wyn, om dat zy drinken zouden.

4. Maer wat is my en u, gy Tyrus en Sidon, en al gy pale der Palestynen? zult gy my de wrake vergelden? en is het dat gy u wreekt tegen my, zoo zal ik terstond de vergeldinge rasschelyk betalen op uw hoofd.

5. Want gy hebt myn zilver en goud genomen: en myne begeerlyke en allerschoonste dingen hebt gy gedragen in uwe tempelen der afgoden.

6. En de kinderen van Juda en Jerusalem hebt gy verkocht den kinderen der Grieken, om dat gy die verre maken zoudt van hunne palen.

7. Ziet ik zal ze verwekken van de plaetse, waerin gy die verkocht hebt: en ik zal uwe vergeldinge wederom keeren tegen uw hoofd.

8. En ik zal uwe zonen en uwe dochteren verkoopen in de banden der kinderen van Juda, en zy zullen die verkoopen den Sabeen, den verre gelegen volke, want den Heer heeft het gesproken.

9. Roept dat onder de heydenen, heyligt den oorlog, verwekt de sterken: laet ze aenkomen, laet alle de oorlogsmannen opkomen.

10. Vermaekt uwe ploegkouteren tot zweerden, en uwe spaden tot lansen. Den kranken zegge: Ik ben sterk.

11. Berst uyt, en komt alle gy heydenen van rondomme, en wordt vergaderd: daer zal den Heer uwe sterken doen sterven.

12. Laet de heydenen te zamen opstaen, en opklimmen in het dal van Josaphat: want daer zal ik zitten om alle de heydenen te oordeelen in het ronde.

13. Slaet de zeyssenen in, want den oogst is ryp geworden: komt en daelt neder, want de perse is vol, de persen loopen over: want hunne kwaedheyd is vermenigvuldigd.

14. Volken, volken in het dal der intweesnydinge: want des Heeren dag is by in het dal der intweesnydinge.

15. De zonne en de mane zyn verduysterd, en de sterren hebben haer schynsel wederom getrokken.

16. En den Heer zal van Sion brieschen, en van Jerusalem zal hy zyne stemme geven: en de hemelen en de aerde zullen beroerd worden: en den Heer zal zyns volks hope zyn, en de sterkheyd der kinderen van Israël.

17. En gy zult weten dat ik den Heer uw God ben, woonende in Sion op mynen heyligen berg: en Jerusalem zal heylig wezen, en de vreemden zullen door haer niet meer gaen.

18. En het zal wezen in dien dag: dat de bergen zullen zoetigheyd druypen, en de heuvelen zullen van melk vloeden: en over alle de rivieren van Juda zullen wateren gaen: en eene fonteyne zal uyt des Heeren huys gaen, en die zal ververschen de beke der doornen.

19. Egypten zal tot eene verwoestinge wezen, en Idumeen tot eene woestyne der verderfenisse: om dat zy booslyk gedaen hebben tegen de kinderen van Juda, en hebben het onnoozel bloed uytgestort in hun land.

20. En Judeen zal in der eeuwigheyd bewoond worden, en Jerusalem tot geslachte en geslachte.

21. En ik zal hun bloed zuyveren, dat ik niet gezuyverd had; en den Heer zal woonen in Sion.

DEN PROFEET

AMOS.

HET I. KAPITTEL.

Den tyd der profetie van Amos, de wrake Gods over Damascus, de Philisteen, Tyrus, Idumea, en op de kinderen van Ammon, die hy op de vier misdaden niet bekeeren zal.

1. De woorden van Amos, die geweest is onder de herderen van Thecue : die hy gezien heeft over Israël in de dagen Ozias des konings van Juda, en in de dagen van Jeroboam Joas zoon des konings van Israël, twee jaren voor de aerdbevinge.

2. En hy heeft gezeyd : Den Heer zal van Sion brieschen, en van Jerusalem zal hy zyne stemme geven : en de schoone plaetsen der herderen hebben getreurd, en den top van Carmelus is uytgedroogd.

3. Dit zegt den Heer : Op de dry groote misdaden van Damascus, en op de vier zal ik hem niet bekeeren : om dat zy met yzeren dorschwagens Galaad gedorscht hebben.

4. En ik zal het vuer zenden in Azaëls huys, en het zal verslinden het huys van Benadad.

5. En ik zal den grendel van Damascus breken : en ik zal den bewooner vernielen van des afgods veld, en dengenen die den schepter houdt van den huyze der wellustigheyd : en het volk van Syrien zal overgevoerd worden in Cyrenen, zegt den Heer.

6. Dit zegt den Heer : Op de dry groote misdaden van Gaza, en op de vier zal ik hem niet bekeeren : om dat zy de volkomen gevangenisse overgevoerd hebben, dat zy die besluyten zouden in Idumeen.

7. En ik zal het vuer zenden in den muer van Gaza, en het zal zyne huyzen verslinden.

8. En ik zal den bewooner vernielen van Azoten, en dengenen die den schepter houdt van Ascalon : en ik zal myne hand omkeeren op Accaron, en de overgeblevenen der Philistynen zullen vergaen, zegt den Heer God.

9. Dit zegt den Heer : Op de dry groote misdaden van Tyrus, en op de vier zal ik hem niet bekeeren : om dat zy de volkomen gevangenisse besloten hebben in Idumeen, en niet gedachtig zyn geweest des verbonds der broederen.

10. En ik zal het vuer zenden in den muer van Tyrus, en het zal zyne huyzen verslinden.

11. Dit zegt den Heer : Op de dry groote misdaden van Edom, en op de vier zal ik hem niet bekeeren : om dat hy met den zweerde zynen broeder vervolgd heeft, en zyne bermhertigheyd gebroken, en heeft daerenboven zyne razende gramschap gehouden, en heeft zyne verbolgenheyd gehouden tot het eynde toe.

12. Ik zal een vuer zenden in Theman : en het zal verslinden de huyzen van Bosra.

13. Dit zegt den Heer : Op de dry groote misdaden der kinderen van Ammon, en op de vier zal ik hem niet bekeeren : om dat hy opengesneden heeft de bevruchte vrouwen van Galaad om zynen pael te verbreyden.

14. En ik zal een vuer ontsteken in den muer van Rabba : en het zal zyne huyzen verbranden met een gehuyl in den dag der oorlogen, en in den storm in den dag der beroeringe.

15. En Melchom zal in de gevangenisse gaen, hy en zyne prinsen te zamen, zegt den Heer.

HET II. KAPITTEL.

De wrake Gods over Moab, Juda, en Israël, hoe zy de dood hebben zullen, die zy niet zullen kunnen ontvlieden, om dat zy Gods weldaden ondankbaer zyn geweest.

1. Dit zegt den Heer : Op de dry groote misdaden van Moab, en op de vier zal ik hem niet bekeeren : om dat hy verbrand heeft de gebeenten des konings van Idumeen tot de assche toe.

2. En ik zal een vuer zenden in Moab, en het zal verslinden de huyzen van Carioth : en Moab zal in het geluyd sterven, in het geklank der trompette :

3. En ik zal den regter vernielen uyt het midden van hem, en alle zyne prinsen zal ik met hem dooden, zegt den Heer.

4. Dit zegt den Heer : Op de dry groote misdaden van Juda, en op de vier zal ik hem niet bekeeren : om dat hy des Heeren wet verworpen heeft, en zyne geboden niet bewaerd heeft : want hunne afgoden hebben hen bedrogen, waerna dat hunne vaderen weggegaen waren.

5. En ik zal een vuer in Juda zenden, en het zal verslinden de huyzen van Jerusalem.

6. Dit zegt den Heer : Op de dry groote misdaden van Israël, en op de vier zal ik hem niet bekeeren : om dat hy den regtveerdigen om geld verkocht heeft, en den armen om schoenen.

7. Die der armen hoofden op het stof der aerde vertreden, en den weg der ellendigen verkeeren : en den zoon en zyn vader gingen tot eene jonge dochter, dat zy mynen heyligen naem ontzuyveren zouden.

8. En op de verpande kleederen hebben zy gezeten by alle autaren : en den wyn der verdoemden dronken zy in het huys huns Gods.

9. En ik heb den Amorrhiter uytgedreven van hun aenzigt : wiens lengte was als de lengte der cederboomen, en hy was sterk als een eyke : en ik heb zyne vrucht boven vernield, en zyne wortelen onder.

10. Ik ben het die u heb doen opklimmen uyt den lande van Egypten, en heb u geleyd in de woestyne veertig jaren, dat gy bezitten zoudt het land der Amorrheen.

11. En ik heb van uwe kinderen sommige verwekt tot profeten, en van uwe jongelingen tot Nazareen : is het alzoo niet gy kinderen van Israël, zegt den Heer?

12. En gy schonkt den nazareen wyn : en den profeten hebt gy geboden, zeggende : Profeteert niet.

13. Ziet ik zal kerren onder u gelyk een wagen met hooy geladen kert.

14. En de vlugt zal vergaen van den rasschen, en den sterken zal zyne kracht niet behouden, en den vromen zal zyne ziel niet verlossen :

15. En die den boge houdt, zal niet staen, en die rasch in zyne voeten is, zal niet behouden worden, en den peerdruyter zal zyne ziel niet verlossen :

16. En den vromen van herte zal onder de sterken naekt vlieden in dien dag, zegt den Heer.

HET III. KAPITTEL.

Den Heer straft zyn verkoren volk Israël, van menige zonde, en zegt dat er luttel zullen behouden zyn, uyt de benaeuwdheyd die hun overkomen zal.

1. Hoort het woord dat den Heer gesproken heeft tot u, gy kinderen van Israël : op al het maegschap dat ik geleyd heb uyt den lande van Egypten, zeggende :

2. Alleenlyk heb ik u gekend uyt alle de geslachten der aerde : daerom zal ik op u verzoeken alle uwe boosheden.

3. Zullen er twee te zamen wandelen, ten zy dat zy eendragtig zyn?

4. Zal den leeuw brieschen in het woud, ten zy dat hy eenen roof heeft? zal des leeuws welp eene stemme uyt zyn hol geven, ten zy dat hy wat gegrepen heeft?

5. Zal den vogel in het net op aerde vallen zonder vogelaer? zal den strik van de aerde genomen worden eer hy iets gevangen heeft?

6. Zal de trompet in de stad geklank maken, en dat het volk zich niet zal verschrikken? zal er eenig kwaed zyn in de stad, dat den Heer niet gedaen zal hebben?

7. Want den Heer God zal geen woord doen, hy en zal tot zyne dienaers de profeten zyn secreet openbaren.

8. Den leeuw zal brieschen, wie zal niet vreezen? den Heer God heeft gesproken, wie zal niet profeteren?

9. Maekt dat het gehoord worde in de huyzen van Azoten, en in de huyzen des lands van Egypten: en zegt: Wordt vergaderd op de bergen van Samarien, en ziet veel razernyen in het midden van haer, valsche beschuldiginge lydende in hare binnensten.

10. En zy hebben niet kunnen doen dat regt is, zegt den Heer, vergaderende als schatten de boosheyd, en rooven in hunne huyzen.

11. Daerom dit zegt den Heer God: Het land zal gekweld en omringd worden: en uwe sterkheyd zal van u afgetrokken worden, en uwe huyzen zullen beroofd worden.

12. Dit zegt den Heer: Gelyk of den herder uyt des leeuws muyl uyttrokke twee beenen, of het uyterste der oore: alzoo zullen de kinderen van Israël verlost worden, die in Samarien woonen, in de plage des beddekens, en in het bedde van Damascus.

13. Hoort, en betuygt in Jacobs huys, zegt den Heer God der heyrscharen:

14. Want in den dag als ik zal beginnen te bezoeken de overtredingen van Israël, zoo zal ik op hem verzoeken, en over de autaren van Bethel: en de hoornen des autaers zullen afgehouwen worden, en zullen op de aerde vallen.

15. En ik zal het winterhuys slaen met den zomerhuyze: en de ivooren huyzen zullen vergaen, en veel huyzen zullen gebroken worden, zegt den Heer.

HET IV. KAPITTEL.

Onder het deksel van vette koeyen zoo worden hier gestraft de booze vorsten van Samaria, hunne afgoderye beschimpende, en vermanende dat zy zich tot den Heere bekeeren.

1. Hoort dit woord gy vette koeyen, die op den berg van Samarien zyt: die valsch onregt doet den behoeftigen, en de armen heel in stukken breekt: die uwen heeren zegt: Haelt, en wy zullen drinken.

2. Den Heer God heeft gezworen by zynen heyligen: want ziet de dagen zullen komen op u, en zy zullen u opheffen in spiesen, en uwe bleevelingen in ziedende potten.

3. En gy zult door de spleten uytgaen de eene tegen de andere, en gy zult geworpen worden in Armon, zegt den Heer.

4. Komt tot Bethel, en doet ongoddelyk: tot Galgala, en vermenigvuldigt de overtredinge, en offert des morgens vroeg uwe slagtofferanden, dry dagen lang uwe tienden.

5. En doet dankoffer van den geheefden: en roept de vrywillige offeranden, en verkondigt het: want alzoo hebt gy het gewild gy kinderen van Israël, zegt den Heer God.

6. Waerom heb ik u ook gegeven verboomdheyd der tanden in alle uwe steden, en gebrek der brooden in alle uwe plaetsen: en gy zyt niet wedergekeerd tot my, zegt den Heer.

7. Ik heb ook van u den regen verboden, toen het nog dry maenden waren tot den oogst: en ik heb het doen regenen op de eene stad, en op de andere stad heb ik het niet doen regenen: het eene deel is beregend geweest: en het deel daerop ik het niet heb doen regenen, is verdroogd.

8. En daer zyn twee en dry steden gekomen tot eene stad, dat zy water zouden drinken, en zy zyn niet verzaed geweest: en gy zyt tot my niet wedergekeerd, zegt den Heer.

9. Ik heb u geslagen met den dorren wind, en met de verzengdheyd, de menigte van uwe hoven en van uwe wyngaerden: uwe olyfgaerden, en uwe vyggaerden heeft de rupse geëten: en gy zyt tot my niet wedergekeerd, zegt den Heer.

10. Ik heb op u de dood gezonden in den weg van Egypten, ik heb uwe jongelingen met den zweerde geslagen, tot de gevangenisse van uwe peerden: en ik heb den stank van uwe heyrlegeren doen opgaen tot in uwe neusgaten: en gy zyt tot my niet wedergekeerd, zegt den Heer.

11. Ik heb u omgeworpen, gelyk God Sodoma en Gomorrha omgeworpen heeft, en gy zyt geworden als een brand uytgetrokken uyt den vure: en gy zyt niet wedergekeerd tot my, zegt den Heer.

12. Daerom zal ik u deze dingen doen Israël: en na dat ik deze dingen zal gedaen hebben, zoo bereydt u, o Israël, uwen Gode te gemoet.

13. Want ziet dengenen die de bergen maekt, en den wind schept, en den mensche zyne uytsprake verkondigt, die den vroegen nevel maekt, en gaet op de hoogten der aerde: Den Heer der heyrscharen is zyn naem.

HET V. KAPITTEL.

Den profeet beklaegt den val van Israël, wederroepende hen om den Heer te zoeken, dat zy ontvlieden mogen de benaeuwdheden, die overmits hunne misdaed, hun overkomen zullen.

1. Hoort dit woord, dat ik hef op u, wezende een geschrey. Het huys van Israël is gevallen, en het zal niet meer daertoe doen, om op te staen.

2. De maegd van Israël is verworpen in haer land, daer is niemand die ze ophelpe.

3. Want dit zegt den Heer God: De stad waeruyt dat er duyzend gingen, daer zullen er honderd overblyven: en daer er honderd uytgingen, daer zullen er tien worden overbehouden in het huys van Israël.

4. Want dit zegt den Heer den huyze van Israël: Zoekt my, en gy zult leven.

5. En wilt Bethel niet zoeken, en in Galgala wilt niet ingaen, en tot in Bersabee zult gy niet doorgaen: want Galgala zal gevangen weggeleyd worden, en Bethel zal onnut wezen.

6. Zoekt den Heere, en leeft: dat by aventure het huys van Joseph niet verbrand worde als een vuer, en daer zal niemand wezen die Bethel uytblussche.

7. Die het oordeel verkeert in alsem, en de regtveerdigheyd in de aerde verlaet.

8. Dengenen die Arcturussterre maekt en Orion, en die de duysternissen verkeert in den morgenstond, en den dag verandert in den nacht: die de wateren der zee roept, en stort die uyt op het aenzigt der aerde: Heere is zyn naem.

9. Die de verwoestinge begrymt op den sterken, en de beroovinge brengt op den magtigen.

10. Zy hebben gehaet dengenen die berispt in de poorte: en die volmaektelyk sprak hebben zy verfoeyd.

11. Daerom want gy den armen beroofdet, en den uytgekoren roof van hem naemt: zoo zult gy huyzen met vierkantige steenen timmeren, en gy zult daer niet in woonen: gy zult de allerliefste wyngaerden planten, en gy zult den wyn van die niet drinken.

12. Want ik uwe vele groote misdaden beken: en uwe sterke zonden: gy vyanden, van den regtveerdigen giften nemende, en de armen verdrukkende in de poorte:

13. Daerom zal den wyzen in dien tyd zwygen, want den tyd is kwaed.

14. Zoekt het goed, en niet het kwaed, dat gy levet: en den Heer den God der heyrscharen zal met u zyn, alzoo gy gezeyd hebt.

15. Haet het kwaed, en bemint het goed, en stelt in de poorte het oordeel: of by aventure den Heer der heyrscharen ontfermde den blevelingen van Joseph.

16. Daerom dit zegt den Heer der heyrscharen, den heerschapper: in alle straten zal geschrey wezen: en in alle de plaetsen die buyten zyn zal men zeggen; wee, wee: en zy zullen den akkerman tot de weeninge roepen, en tot beklaginge degene die beklagen kunnen.

17. En in alle wyngaerden zal geklag wezen: want ik zal in het midden van u doorgaen, zegt den Heer.

18. Wee degene die den dag des Heeren begeeren: waertoe begeert gy dien voor u? dezen dag des Heeren zal duysternissen wezen, en geen licht.

19. Als of een man vlood van eens leeuws aenzigt, en dat hem een beer te gemoet kwame: en dat hy in huys ginge en rustte met zyne hand op den wand, en dat hem eene slange beet.

20. Is des Heeren dag niet duysternissen, en geen licht: en donkerheyd is daerin, en geen schynsel?

21. Ik heb gehaet en verworpen uwe feestdagen: en ik zal den reuk van uwe vergaderingen niet ontvangen.

22. En is het dat gy my heel-brandofferanden offert, en uwe giften, ik zal ze niet ontvangen: en de beloften van uwe vetten zal ik niet aenzien.

23. Neemt van my het geruchtvan uwe liedekens, en de zangen uwer liere zal ik niet hooren.

24. En het oordeel zal als water ontdekt worden, en de regtveerdigheyd als eene sterke beke.

25. Hebt gy my slagtofferanden en sacrificie geofferd in de woestyne veertig jaren, gy huys van Israël?

26. Ja gy hebt gedragen een tabernakel uwen Moloch, en het beeld van uwe afgoden, de sterre uws Gods, die gy u zelven gemaekt hebt.

27. En ik zal u doen verhuyzen over Damascus, zegt den Heer, God der heyrscharen is zyn naem.

HET VI. KAPITTEL.

God dreygt de hooveerdigen, en ben die wellustiglyk leven, het eeuwig verderven met den volke van Israël, wiens hooveerdigheyd groot is.

1. Wee u die ryk zyt op den berg van Sion, en betrouwen hebt in den berg van Samarien: gy edelen, hoofden der volken, hooveerdiglyk gaende in het huys van Israël.

2. Gaet door in Chalane, en beziet, en gaet van daer in Emath de groote: en gaet neder in Geth der Palestynen, en tot alle de beste ryken van deze: of hunnen pale breeder is dan uwen pale.

3. Die afgescheyden zyt tot den kwaden dag: en genaekt den stoel der boosheyd.

4. Die in ivooren bedden slaept, en wellustigheyd bedryft in uwe rustplaetsen: die het lam eet van de kudde, en de kalveren uyt het midden der runderen.

5. Die zingt naer het geluyd des psalterspels: gelyk David hebben zy gemeynd dat zy ook de instrumenten des zangs hadden.

6. Drinkende den wyn uyt schalen, en met de beste zalven gezalfd: en zy hadden geen medelyden op de vernielinge van Joseph.

7. Daerom zullen zy nu verhuyzen vooraen onder die die gevankelyk weggevoerd worden: en het bedryf der wellustigen zal weggenomen worden.

8. Den Heer God heeft gezworen by zyne ziel, zegt den Heer God der heyrscharen: Ik versmaed de hooveerdye van Jacob, en ik haet zyne huyzen: en ik zal de stad leveren met hare bewooners.

9. En is het dat er overgebleven zullen zyn tien mannen in een huys, die zullen ook sterven.

10. En zyn naeste zal hem nemen, en hy zal hem verbranden, dat hy de beenderen uyt den huyze drage: en hy zal hem zeggen die in het binnenste des huys is: Is er nog iemand by u?

11. En die zal antwoorden: Het is het eynde. En hy zal hem zeggen: Zwygt, en gedenkt den naem des Heeren niet.

12. Want ziet den Heere heeft het geboden, en hy zal het meeste huys slaen met vervallingen, en het minste huys met scheuren.

13. Mogen de peerden loopen op de harde steenrotsen, of mag men akkeren met buffels, want gy hebt het oordeel in bitterheyd verkeerd, en de vrucht der regtveerdigheyd in alsem?

14. Die u verblydt in niet; die zegt: Hebben wy in onze sterkheyd ons niet hoornen aengenomen?

15. Want ziet ik zal op u verzoeken, gy huys van Israël, zegt den Heer der heyrscharen, een volk: en zy zullen u vernielen van den ingang van Emath tot de beke der woestyne.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe den profeet Amos van Amasias den priester van Bethel voor den koning beschuldigd wordt, en hoe dat hy zich zelven verontschuldigt en verantwoordt, en profeteert Amasias en al het volk van Israël veel benaeuwdheden.

1. Deze dingen heeft my den Heere God getoond: en ziet den maker der springhanen in het beginsel der spruyten van den spaden regen, en ziet den spaden regen na de afscheeringe des konings.

2. En het is geschied: toen hy gansch afgeëten had het kruyd des lands, dat ik gezeyd heb: Heere God weest toch genadig, bid ik: wie zal Jacob verwekken, want hy zeer kleyn is?

3. Den Heere heeft daerop bermhertigheyd gehad: Het zal niet zyn, zegt den Heer.

4. Deze dingen heeft my den Heere God getoond: en ziet den Heere God riep het oordeel tot den vure: en het verslond de groote diepte, en het heeft te zamen geëten een deel.

5. En ik heb gezeyd: Heere God, laet af toch, dat bid ik: wie zal Jacob verwekken, want hy is kleyn?

6. Den Heere is daerop bermhertig geweest: Maer dit zal ook niet wezen, zeyde den Heere God.

7. Deze dingen heeft my den Heer getoond: en ziet den Heer was staende op eenen bezetten muer, en in zyne hand was eens metsers truweel,

8. En den Heer heeft tot my gezeyd: Wat ziet gy, Amos? en ik heb gezeyd: Eens metsers truweel. En hy heeft gezeyd: Ziet ik zal een truweel stellen in het midden van myn volk Israël: ik zal er niet meer toe doen om die over te leyden.

9. En zy zullen afwerpen de hoogten des afgods, en de heyligmakingen van Israël zullen verwoest worden: en ik zal opstaen op het huys van Jeroboam met den zweerde.

10. En Amasias den priester van Bethel heeft gezonden aen Jeroboam den koning van Israël, zeggende: Amos is wederspannig geworden tegen u in het midden des huys van Israël: de aerde zal niet mogen verdragen alle zyne woorden.

11. Want dit zegt Amos: Jeroboam zal met den zweerde sterven, en Israël zal gevangen verhuyzen uyt zynen lande.

12. En Amasias heeft gezeyd tot Amos: Gy die ziet, gaet henen, vliedt in het land van Juda: en eet daer brood, en daer zult gy profeteren.

13. En gy zult er niet meer toe doen om in Bethel te profeteren: want het is des konings heyligmakinge, en het huys des ryks.

14. En Amos heeft geantwoord, en gezeyd tot Amasias: Ik ben geen profeet, en ik ben geen profeets zoon: maer ik ben een veeherder, plukkende de wilde vygen.

15. En den Heere heeft my genomen toen ik de kudde volgde: en den Heer heeft tot my gezeyd: Gaet henen, en profeteert tot mynen volke Israël.

16. En nu hoort des Heeren woord: Gy zegt: Gy zult op Israël niet profeteren, en gy zult niet druypen op het afgodenhuys.

17. Daerom dit zegt den Heer: Uwe huysvrouwe zal in de stad onkuyschheyd bedryven: en uwe zonen en uwe dochteren zullen door het zweerd vallen, en uw land zal met het koordeken gemeten worden: en gy zult in het besmette land sterven, en Israël zal gevangen weggaen van zyn land.

HET VIII. KAPITTEL.

Amos profeteert door eene gelykenisse van een korfken met appelen, dat het eynde gekomen is van het ryk van Israël, mits het verschatten der armen, en voorzegt hun van hunne feestdagen, en van den honger des woords Gods.

1. Deze dingen heeft my den Heere God getoond: en ziet een korfken met appelen.

2. En hy heeft gezeyd: Wat ziet gy, Amos? En ik sprak: Een korfken met appelen. En den Heere heeft tot my gezeyd: Het eynde is gekomen op myn volk Israël: ik zal er niet meer toe doen dat ik door hem gaen zal.

3. En de herren des tempels zullen kerren in dien dag, zegt den Heere God: daer zullen er veel sterven: in alle plaetsen zal het zwygen aengenomen worden.

4. Hoort dat, gy die den armen verdrukt, en doet de behoeftigen der aerde vergaen,

5. Zeggende: Wanneer zal de maend voorbygaen, en wy zullen onze koopgoeden verkoopen: en den sabbat, en wy zullen de tarwe voort doen: opdat wy de mate verminderen mogen, en den sikkel vermeerderen, en valsche wagen heymelyk voortstellen.

6. Opdat wy door het zilver mogen bezitten de behoeftigen, en de armen om schoenen, en dat wy de krinsen van de tarwe verkoopen mogen?

7. Den Heer heeft gezworen tegen de hooveerdye van Jacob: Is het dat ik vergete tot het eynde alle hunne werken.

8. Zal de aerde hierover niet beroerd worden, en zal alle haer bewooner niet weenen: en hy zal opkomen als een geheelen vloed, en hy zal nedervloeden als de riviere van Egypten?

9. En het zal zyn op dien dag, zegt den Heer: dat de zonne zal ondergaen in den middag, en ik zal de aerde doen verduysteren in den dag des lichts:

10. En ik zal uwe feestdagen verkeeren in weeninge, en alle uwe zangliedekens in kermen: en ik zal op alle uwe ruggen zakken overtrekken, en op alle hoofden kaelheyd: en ik zal ze stellen als den rouwe van den eeniggeboren, en zyn uyterste als eenen bitteren dag.

11. Ziet de dagen komen, zegt den Heere: en ik zal den honger op het land zenden: niet den honger des broods, noch den dorst des waters, maer om te hooren het woord des Heeren.

12. En zy zullen beroerd worden van de zee tot de zee, en van het noorden tot het oosten: zullen zy rondom gaen des Heeren woord zoekende, en zy zullen het niet vinden.

13. In dien dag zullen de schoone maegden vergaen, en de jongelingen van dorst.

14. Die by de misdaed van Samarien zweren, en zeggen : Uw God leeft, o Dan : en den weg van Bersabee leeft, en zy zullen vallen, en voortaen niet meer opstaen.

HET IX. KAPITTEL.

Den Heere zal zoo de boozen verwoesten dat hun nieuwers plaetse zyn zal om te ontvlieden, en hoe hy naderhand verwekken zal het tabernakel van David, en zal hunne gevangenisse veranderen, tot hunne groote voorspoedigheyd.

1. Ik heb den Heere zien staen op den autaer, en hy heeft gezeyd : Slaet de herre, et laet de overste dorpels beroerd worden : want de gierigheyd is in het hoofd van hen allen, en den uytersten van hen zal ik met den zweerde verslaen : hun zal geen vlieden wezen. Zy zullen vlieden, en daer zal niemand van hen behouden worden die vlieden zal.

2. Is het dat zy nederdalen tot der helle, van daer zal ze myne hand uytleyden : en is het dat zy opklimmen tot den hemel, van daer zal ik ze nederwaerts trekken.

3. En is het dat zy verborgen zyn op den top van Carmelus, van daer zal ik ze onderzoekende wegnemen : en is het dat zy zich verbergen van myne oogen, in de diepten der zee, daer zal ik den serpente gebieden, en het zal ze byten.

4. En is het dat zy in de gevangenisse gaen voor hunne vyanden, daer zal ik den zweerde bevelen, en dat zal ze dooden : en ik zal myne oogen op hen stellen in het kwaed, en niet in het goed.

5. En den Heer den God der heyrscharen, die de aerde raekt, en zy zal verdwynen : en alle die op haer woonen zullen treuren : en het zal al opgaen als eene riviere, en het zal afvloeden als den vloed van Egypten.

6. Die in den hemel zyne opklimminge timmert, en zyn bondelken op de aerde gefondeerd heeft : die de wateren der zee roept, en stort die uyt op het aenzigt der aerde, Den Heere is zyn naem.

7. Zyt gy kinderen van Israël my niet als der Moorianen kinderen, zegt den Heer? Heb ik Israël niet doen opklimmen uyt den lande van Egypten : en de Palestynen van Cappadocien, en de Syriers van Cyrenen?

8. Ziet de oogen des Heeren Gods zyn op het zondigende ryk, en ik zal dat vernielen van het aenzigt der aerde : maer nogtans zal ik vernielende niet vernielen het huys van Jacob, zegt den Heer.

9. Want ziet ik zal het bevelen, en ik zal in alle de heydenen te zamen stooten het huys van Israël, als men in den teemst te zamen hutselt : en daer zal niet een steenken op de aerde vallen.

10. Door het zweerd zullen sterven alle de zondaers myns volks : die zeggen : Het kwaed zal niet naken, en het zal op ons niet komen.

11. In dien dag zal ik Davids tabernakel verwekken, dat gevallen is : en ik zal wederom timmeren de scheuren zyner muren, en dat er heel gevallen was, zal ik wederom vermaken : en ik zal het wederom timmeren als in de oude dagen.

12. Dat zy mogen bezitten de blevelingen van Idumeen, en alle de natien, om dat myn naem over hen aengeroepen is : zegt den Heer, doende deze dingen.

13. Ziet de dagen komen, zegt den Heere : en den ploeger zal achterhalen den maeyer, en den wyntreder dengenen die het zaed zaeyt : en de hemelen zullen zoetigheyd druypen, en alle heuvelen zullen gebouwd worden.

14. En ik zal de gevangenisse myns volks Israëls wederom keeren : en zy zullen de verlatene steden optimmeren, en zy zullen daerin woonen : en wyngaerden planten, en zy zullen hunnen wyn drinken : en zy zullen hoven maken, en de vrucht van die zullen zy eten.

15. En ik zal ze planten op hun land : en ik zal ze niet meer uytroeyen van hun land, hetwelke ik hun gegeven heb, zegt den Heere uw God.

DEN PROFEET
ABDIAS.

HET I. KAPITTEL.

Abdias profeteert verwoestinge op de Idumeen, die bespotteden de kinderen van Israël, die nog over hen, die hen bespot hebben, heerschappye hebben zullen.

1. Het visioen van Abdias. Dit zegt den Heere God tot Edom: Wy hebben een gehoor gehoord van den Heere, en hy heeft eenen bode tot de heydenen gezonden: Staet op, en laet ons te zamen tegen hem opstaen ten stryde.

2. Ziet ik heb u kleyn gemaekt onder de heydenen: gy zyt zeer versmadelyk.

3. De hooveerdye uws herten heeft u opgeheven die daer woont in de spleten der steenrotsen, die uwen stoel verheft: die in uw herte zegt: Wie zal my nedertrekken ter aerde?

4. Is het dat gy verheven wordt als een arend, en is het dat gy tusschen de sterren uwen nest stelt: van daer zal ik u nedertrekken, zegt den Heer.

5. Ware het dat de dieven tot u ingegaen waren, of de moordenaers in den nacht, hoe zoudt gy stil gezwegen hebben? zouden zy niet gestolen hebben dat hun genoeg geweest ware? waren de wynsnyders tot u ingegaen, zouden zy u ten minste niet een druyfken achtergelaten hebben?

6. Hoe hebben zy Esau doorzocht, en zyne verborgenheden onderzocht?

7. Tot het eynde hebben u alle de mannen uws verbonds uytgezonden: zy hebben u bespot: de mannen uws vredes hebben de overhand gehad tegen u: die met u eten, zullen lagen leggen onder u: in hem is geene wysheyd.

8. Zal ik niet op dien dag, zegt den Heer, de wyzen van Idumeen te niet doen, en de voorzienigheyd van den berg Esau?

9. En uwe sterken zullen vreezen van het zuyden, opdat den man verga van den berg Esau.

10. Om de doodinge, en om de boosheyd tegen uwen broeder Jacob, zal u de beschaemdheyd overdekken, en gy zult in der eeuwigheyd vergaen.

11. In den dag als gy tegen hem stond, als de vreemden zyn heyr vingen, en de buytenlanders binnen zyne poorten gingen, en op Jerusalem het lot wierpen: zoo waert gy ook als een van die.

12. En gy zult niet versmaden in uws broeders dag, in den dag zyner pelgrimagie: en gy zult u niet verblyden op de kinderen van Juda, in den dag van hunne verderfenisse: en gy zult zoo hoog niet spreken in den dag der benaeuwdheyd.

13. Noch gy zult in myns volks poorte gaen in den dag van hunnen val: noch gy zult ook versmaden in hunne kwaden in den dag van hunne verwoestinge: en gy zult niet uytgezonden worden tegen hun heyr in den dag hunner verwoestinge.

14. Noch gy zult staen in de uytgangen der wegen, dat gy die zoudt doodslaen die vlieden: en gy zult hunne blevelingen niet besluyten in den dag der tribulatie.

15. Want des Heeren dag is naby op alle de heydenen: alzoo gy gedaen hebt, zoo zal u geschieden: uwe vergeldinge zal hy u wederom keeren op uw hoofd.

16. Want gelyk gy gedronken hebt op mynen heyligen berg, zoo zullen alle de heydenen gestadiglyk drinken: en zy zullen drinken, en opzuypen, en zy zullen wezen als of zy niet waren.

17. En op den berg van Sion zal behoudenisse wezen, en hy zal heylig wezen: en het huys van Jacob zal ze bezitten, die hen bezeten hadden.

18. En Jacobs huys zal een vuer wezen, en Josephs huys eene vlamme, en het huys van Esau stoppelen : en zy zullen door hen ontstoken worden, en zy zullen ze verslinden : en des huys van Esau zullen geene blevelingen wezen : want den Heer heeft het gesproken.

19. En deze die ten zuyden zyn, zullen den berg van Esau tot eene erve bezitten : en die in de veldachtige plaetsen zyn van de Philistynen : en zy zullen bezitten het landschap van Ephraïm, en het landschap van Samarien : en Benjamin zal Galaad bezitten.

20. En de overvoeringe van dit heyr der kinderen van Israël, zal alle der Chananeen plaetsen bezitten tot Sarepta toe : en de overvoeringe van Jerusalem, die in Bosphorus is, zal de steden van het zuyden bezitten.

21. En de zaligmakers zullen opklimmen op den berg van Sion, om te oordeelen den berg van Esau : en het ryk zal den Heere toebehooren.

DEN PROFEET

JONAS.

HET I. KAPITTEL.

Jonas van den Heere gezonden om in Ninive te prediken, hy vliedt te schepe om in Tharsis te geraken, en mits het tempeest, zoo wordt hy in de zee geworpen, en het tempeest stilde.

1. En des Heeren woord is geschied tot Jonas den zoon Amathi, zeggende :

2. Staet op en gaet in de groote stad Ninive, en predikt in haer : want hare kwaedheyd is opgekomen voor my.

3. En Jonas is opgestaen dat hy vlieden zoude in Tharsis van des Heeren aenzigt, en hy is nedergedaeld in Joppe, en heeft een schip gevonden dat naer Tharsis voer : en hy heeft diens schiploon gegeven, en is daerin nedergegaen, opdat hy met hen zoude gaen tot Tharsis van des Heeren aenzigt.

4. Maer den Heer heeft eenen grooten wind gezonden in de zee : en daer is een groot tempeest opgestaen in de zee, en het schip was in perykel van gebroken te worden.

5. En de scheepslieden hebben gevreesd, en de mannen hebben tot hunnen God geroepen : en zy hebben de vaten die in het schip waren, in de zee geworpen, opdat het schip daeraf zoude verligt worden : en Jonas is nederwaerts gedaeld tot het binnenste des schips, en sliep eenen zwaren slaep.

6. En den stierman is tot hem gekomen, en hy heeft hem gezeyd : Waertoe wordt gy van den slaep verwonnen? staet op en aenroept uwen God, of God by aventure van ons dachte, en dat wy niet verloren gingen.

7. En den eenen man zeyde tot zynen medegezelle : Komt en laet ons loten, en weten waerom dat ons dit kwaed geschiedt. En zy hebben loten geworpen : en het lot is gevallen op Jonas.

8. En zy hebben tot hem gezeyd : Geeft ons te kennen, ter zake van wien dat ons dit kwaed geschiedt : wat is uw werk? welk is uw land? en waerhenen gaet gy? of van wat volk zyt gy?

9. En hy heeft tot hen gezeyd : Ik ben een hebreeuwsch man, en den Heere den God des hemels vreeze ik, die gemaekt heeft de zee, en het drooge land.

10. En de mannen hebben gevreesd met eene groote vreeze, en zy hebben tot hem gezeyd : Waerom hebt gy dit gedaen? (Want de mannen hebben gekend dat hy van des Heeren aenzigt vlood, want hy bad het hun te kennen gegeven.)

11. En zy hebben tot hem gezeyd : Wat zullen wy u doen, opdat de zee ophoude van ons? want de zee ging en hief zich op.

12. En hy heeft tot hen gezeyd : Neemt my, en werpt my in de zee, en de

zee zal van u ophouden : want ik weet wel dat om mynent wille dit groot tempeest over u komt.

13. En de mannen roeyden dat zy weder ten droogen lande zouden komen, en zy konden niet : want de zee ging, en verhief zich tegen hen.

14. En zy hebben tot den Heere geroepen, en gezeyd : Wy bidden Heere dat wy niet vergaen om de ziele van dezen man, en geeft op ons niet het onnoozel bloed : want gy Heere hebt gedaen gelyk gy gewild hebt.

15. En zy hebben Jonas genomen, en in de zee geworpen : en de zee heeft stille gestaen van haren storm.

16. En de mannen hebben den Heere gevreesd met groote vreeze, en zy hebben den Heere slagtofferanden geofferd, en beloften beloofd.

HET II. KAPITTEL.

Jonas wordt van eenen walvisch ingeslokt, en was daerin dry dagen en dry nachten, en biddende hy wordt uytgespogen ten droogen lande.

1. En den Heer heeft eenen grooten visch bereyd dat hy Jonas opslokken zoude : en Jonas was in des visschen buyk dry dagen, en dry nachten.

2. En Jonas heeft gebeden tot den Heere zynen God, uyt des visschen buyk.

3. En hy heeft gezeyd : Ik heb geroepen uyt myne tribulatie tot den Heere, en hy heeft my verhoord : uyt den buyk der helle heb ik geroepen, en gy hebt myne stemme verhoord.

4. En gy hebt my geworpen in de diepte in het hert der zee, en den vloed heeft my omvangen : alle uwe watergolven, en uwe baren zyn over my doorgegaen.

5. En ik heb gezeyd : Ik ben verworpen van uwer oogen aenschouwen : maer nogtans zal ik wederom zien uwen heyligen tempel.

6. De wateren hebben my omringd tot der ziele : den afgrond heeft my omringd, de zee heeft myn hoofd overdekt.

7. Tot het onderste der bergen ben ik nedergedaeld : de grendelen der aerde hebben my besloten in der eeuwigheyd : en gy zult myn leven opheffen van de verderfenisse, Heere myn God.

8. Als myne ziel in my beangst was, zoo ben ik des Heeren gedachtig geweest : opdat myn gebed tot u kome tot uwen heyligen tempel.

9. Die de ydelheden te vergeefs bewaren, verlaten zyne bermhertigheyd.

10. Maer ik zal met de stemme des lofs uwe offerande doen : al dat ik geloofd heb, zal ik voor myne zaligheyd betalen den Heere.

11. En den Heer heeft den vissche gezeyd : en hy heeft Jonas uytgespogen op het drooge land.

HET III. KAPITTEL.

Jonas predikt den Niniviten, en zy doen groote penitentie, en God spaert de stad.

1. En des Heeren woord is geschied tot Jonas ten tweede male, zeggende :

2. Staet op, en gaet in de groote stad Ninive : en predikt daer de prekinge die ik tot u spreek.

3. En Jonas is opgestaen, en is weggegaen tot in Ninive naer des Heeren woord : en Ninive was eene groote stad van dry dagreyzen.

4. En Jonas begon in de stad te gaen tot eene dagreyze : en hy heeft geroepen en gezeyd : Nog veertig dagen, en Ninive zal omgeworpen worden.

5. En de mannen van Ninive hebben in God geloofd : en zy hebben gepredikt dat men vasten zoude, en zy trokken zakken aen van den meesten tot den minsten.

6. En het woord is gekomen tot den koning van Ninive : en hy is opgestaen van zynen koninklyken stoel, en hy heeft zyn kleed van zich afgeworpen, en hy heeft eenen zak aengetrokken, en hy heeft gezeten in de assche.

7. En hy heeft geroepen en gezeyd in Ninive, uyt des konings en zyner prinsen mond, zeggende : De menschen, en de beesten, en de runderen, en het kleyne vee, zal men niet laten eten noch gevoed worden : en zy zullen geen water drinken.

8. En laet de menschen te zamen met de beesten, met zakken overdekt worden, en laet ze roepen tot den Heere sterkelyk, en iegelyk man bekeere zich van zynen kwaden wege, en van de boosheyd die in zyne handen is.

9. Wie weet of zich God omkeerde, en dat hy het vergave: en dat hy wederkeerde van de razende gramschap zyns toorns, en dat wy niet vergingen?

10. En God heeft hunne werken gezien, dat zy bekeerd waren van hunnen kwaden wege: en het heeft Gode ontfermt over de kwaedheyd die hy gesproken had hun te doen, en hy heeft het niet gedaen.

HET IV. KAPITTEL.

Jonas begeert te sterven, om dat zyne profetie niet volbragt wordt, en van het eerdveld hetwelk gegroeyd, en verdroogd is.

1. En Jonas is gekweld geweest met een groot verdriet, en hy is gram geweest:
2. En heeft tot den Heere gebeden, en gezeyd: Ik bidde u, Heere, is dit niet myn woord, toen ik nog in myn land was? daerom heb ik my te voren gehaest dat ik vlieden zoude in Tharsis: want ik weet dat gy God goedertieren en bermhertig zyt, verduldig en van veel ontfermhertigheden, en vergevende over de boosheyd.
3. En nu Heere neemt, dat bid ik u, myne ziel van my: want de dood is my beter dan het leven.
4. En den Heer heeft gezeyd: Meynt gy ook dat gy wel te regte gram zyt?
5. En Jonas is uyt de stad gegaen, en hy heeft gezeten tegen het oosten der stad: en hy heeft voor zich zelven daer een lommerhutteken gemaekt, en hy heeft daeronder gezeten in de lommere, tot dat hy zien zoude wat der stad geschieden zoude.
6. En den Heere God heeft eerdveld bereyd, en het is geklommen boven Jonas hoofd, dat er eene schaduwe zoude wezen op zyn hoofd, en hem bedekken: want hy had gearbeyd: en Jonas is blyde om dit eerdveld geweest, met eene groote blydschap.
7. En den Heer heeft eenen worm bereyd in het opgaen van den dageraed tegen den morgen: en dien heeft het eerdveld gekwetst, en het is verdroogd geweest.
8. En als de zonne opgegaen was, zoo heeft den Heere eenen heeten en brandenden wind geboden: en de zonne heeft op Jonas hoofd gestoken, en hy leed groote hitte: en hy heeft zyner ziele begeerd dat hy sterven zoude, en heeft gezeyd: Het is my beter te sterven dan te leven.
9. En den Heer heeft gezeyd tot Jonas: Meynt gy ook dat gy wel te regte gram zyt op dit eerdveld: En hy heeft gezeyd, Ik ben wel te regte gram tot der dood toe.
10. En den Heer heeft gezeyd: Gy zyt bedroefd om het eerdveld, daer gy niet aen gearbeyd hebt, noch gedaen hebt dat het wassen zoude, hetwelk binnen eenen nacht opgesproten is, en op eenen nacht vergaen is.
11. En zal ik Ninive de groote stad niet sparen, daer er meer dan honderd en twintig duyzend menschen zyn, die niet weten wat onderscheyd dat is tusschen hunne regter en slinker hand, en veel beesten?

DEN PROFEET

MICHEAS.

HET I. KAPITTEL.

Den tyd van Micheas profetie, hy dreygt Samarien en Jerusalem om hunne afgoderye, en hy verwekt ze tot weenen.

1. Des Heeren woord dat geschied is tot Micheas den Morasthiter, in de dagen Joathan, Achaz en Ezechias der koningen van Juda: dat hy gezien heeft op Samarien en Jerusalem.
2. Hoort alle gy volken, en laet de aerde en hare volheyd aenmerken: en

den Heere God zy u tot eenen getuyge ; den Heere van zynen heyligen tempel.

3. Want ziet den Heere zal uytgaen van zyne plaetse : en hy zal nederwaerts dalen, en treden op de hoogten der aerde.

4. En de bergen zullen onder hem te niet gaen : en de valleyen zullen gedeyld worden, als het was van het aenzigt des vuers, als wateren die steyg nederwaerts loopen.

5. In Jacobs groote misdaed is dit al, en in de zonden des huys van Israël. Welk is Jacobs groote misdaed? is dat niet Samarien? en welk zyn de hoogten van Juda? is dat Jerusalem niet?

6. En ik zal Samarien stellen als eenen hoop steenen in den akker, als men eenen wyngaerd plant : en ik zal hare steenen nederwaerts trekken in de valleye, en hare fundamenten zal ik ontdekken.

7. En alle hare gesnedene beelden zullen in stukken gehouwen worden, en alle hare loonen zullen met den vure verbrand worden, en alle hare afgoden zal ik stellen tot verderfenisse : want zy zyn van der hoere loon vergaderd, en tot der hoere loon zullen zy wederkeeren.

8. Daerop zal ik kermen en huylen : ik zal beroofd en naekt gaen : ik zal een gekrysch maken als der draken, en een geween als der struyzen.

9. Want hare wonde is zonder hoop van genezen, want zy is gekomen tot Juda, zy heeft de poorte myns volks geraekt tot Jerusalem toe.

10. Wilt het in Geth niet verkondigen, wilt met geene tranen weenen, in het huys des stofs, besproeyt u zelven met stof.

11. En gaet door voor u zelve gy schoone wooninge, beschaemd met schande : zy is niet uytgegaen die in den uytgang woont : het geschrey van der geburinne huys zal zy van u ontvangen, die voor zich zelve gestaen heeft.

12. Want zy is in het goede krank geworden, die in de bitterheden woont : want het kwaed is nedergedaeld van den Heere in de poorte van Jerusalem.

13. Het gedruysch van den wagen der verbaesdheyd den bewooner van Lachis : die het beginsel der zonde is der dochtere van Sion : want in u zyn de misdaden van Israël gevonden.

14. Daerom zal hy de posten geven op de erfenisse van Geth : de huyzen der logenen tot een bedrog den koningen van Israël.

15. Nog zal ik u eenen erfgenaem aenbrengen, gy die in Maresa woont : tot Odollam toe zal de glorie van Israël komen.

16. Wordt kael, en wordt geschoren, op de kinderen uwer wellustigheden : maekt uwe kaelheyd breed als den arend : want zy zyn gevangen geleyd uyt u.

HET II. KAPITTEL.

Den profeet overleggende zyns volks overgroote boosheyd, hy profeteert dat de gevangenisse en groote wrake hun nakende is : en dat het overblyf des volks nog zal vergaderd worden.

1. Wee die onnuttigheyd denkt, en doet kwaed in uwe bedden : in het licht van den morgenstond doen zy dat, want hunne hand is tegen God.

2. En zy hebben de akkeren begeerd, en geweldiglyk genomen, en zy hebben de huyzen geroofd : en zy deden onregt den man en zynen huyze, den man en zyner erfenisse.

3. Daerom dit zegt den Heer : Ziet ik denk op deze familie kwaed : waeraf gy uwe halzen niet trekken zult, en gy zult niet hooveerdig wandelen, want den tyd is zeer kwaed.

4. In dien dag zal op u eene parabel genomen worden, en een zang zal gezongen worden met zoetigheyd dergenen die zeggen zullen : Met verwoestinge zyn wy verwoest : het eene deel myns volks is verwisseld : hoe zal het van my scheyden, als hy wederkeert, die onze landschappen deylen zoude?

5. Daerom zal er niemand zyn die u het zeelken der lotinge werpe in des Heeren vergaderinge.

6. Spreekt niet, zeggende : Het zal op deze niet druypen, de beschaemdheyd zal ze niet bevangen.

7. Zegt het huys van Jacob : Is des Heeren geest gekort, of zyn zyne gedachten alzulke? Zyn myne woorden niet goed met dengenen die regt wandelt?

8. En ter contrarie is myn volk tot eenen wederpartyder opgestaen : boven

den rok hebt gy den mantel weggenomen : en degene die simpelyk doorgingen hebt gy ter oorloge omgekeerd.

9. Myns volks vrouwen hebt gy uytgestooten uyt den huyze van hare wellustigheden : van hare kleyne kinderen hebt gy mynen lof afgenomen in der eeuwigheyd.

10. Staet op, en gaet, want gy hebt hier geene ruste : om zyne onzuyverheyd zal hy verdorven worden met de allerkwaedste verrottinge.

11. Och of ik niet ware een man den geest hebbende, en dat ik liever logentale sprake : ik zal u druypen ten wyne, en ter dronkenheyd : en dit volk zal wezen hetgene daer men op druypt.

12. Met eene vergaderinge zal ik u Jacob geheel vergaderen : ik zal over een te zamen leyden de blevelingen van Israël, ik zal hem te zamen stellen als eene kudde in den schaepstal, als het vee in het midden der schaepskooyen, zy zullen gerucht maken van de menigte der menschen.

13. Want hy zal opklimmen, den weg opendoende voor hen : zy zullen scheyden, en gaen door de poorte, en zy zullen door haer ingaen : en hun koning zal doorgaen voor hen, en den Heere vooraen.

HET III. KAPITTEL.

Om de zonden der regteren, prinsen, priesters en valsche profeten des volks van Israël, zoo zegt God dat hy op het volk eene plage zenden zal.

1. En ik heb gezeyd : Hoort gy prinsen van Jacob, en gy vorsten des huys van Israël : behoort u niet toe het regt te weten,

2. Die het goed haet, en het kwaed bemint : die geweldiglyk hunne huyd van boven hen afneemt, en hun vleesch boven af van hunne beenderen ?

3. Die myns volks vleesch geëten hebben, en hebben hun vel boven afgestroopt : en hebben hun gebeente gebroken, en hebben ze in stukken gehouwen als in eenen metalen ketel, en als vleesch in het midden van eenen pot.

4. Dan zullen zy tot den Heere roepen, en hy zal ze niet verhooren : en hy zal zyn aenzigt van hen verbergen in dien tyd, alzoo zy valschelyk gedaen hebben in hunne vonden.

5. Dit zegt den Heere op de profeten die myn volk verleyden : die met hunne tanden byten, en verkondigen den vrede : en is het dat er iemand niet wat geeft in hunnen mond, zoo heyligen zy op hem den oorlog.

6. Daerom zal u den nacht voor een visioen wezen, en de duysternissen zullen u wezen voor eene waerzeggery : en de zonne zal ondergaen op de profeten, en den dag zal op hen verduysterd worden.

7. En zy zullen beschaemd worden die visioenen zien, en de waerzeggers zullen beschaemd worden : en zy zullen hunne aenzigten bedekken, om dat er geen antwoorde Gods is.

8. Maer nogtans ik hen vervuld met de sterkheyd van den geest des Heeren, met oordeel en kracht : dat ik Jacob zoude zyne groote misdaed verkondigen, en Israël zyne zonde.

9. Hoort dat gy prinsen des huys van Jacob, en regters des huys van Israël : die het oordeel versmaedt, en alle regte dingen verkeert.

10. Die Sion timmert in het bloed, en Jerusalem in boosheyd.

11. Hare prinsen oordeelden om giften, en hare priesters leerden om loon, en hare profeten profeteerden om geld : en zy rustten op den Heere, zeggende : Is den Heer niet in het midden van ons ? de kwaden zullen op ons niet komen.

12. Daerom zal ter zake van u, Sion als een akker geakkerd worden, en Jerusalem zal als een hoop steenen wezen, en den berg des tempels tot hoogten der bosschagien.

HET IV. KAPITTEL.

In den tyd der gratie zoo zal er veel volks tot godsdienst komen met groote ruste, en den Heer vertroost Sion dat zy van hare vyanden zal gewroken zyn.

1. En het zal wezen : In het uyterste der dagen dat den berg des Heeren zal bereyd zyn op den top der bergen, en hoog boven de heuvelen : en de volken zullen tot hem vlieden.

2. En veel volken zullen zich haesten, en zeggen : Komt, en laet ons opklimmen op des Heeren berg, en tot den huyze

des Gods van Jacob: en hy zal ons leeren van zyne wegen, en wy zullen in zyne paden gaen: want van Sion zal de wet uytgaen, en het woord des Heeren van Jerusalem.

3. En hy zal oordeelen tusschen veel volken, en hy zal sterke volken straffen in verre landen: en zy zullen hunne zweerden vermaken tot ploegkouteren, en hunne lansen tot spaden: het eene volk zal tegen het andere geen zweerd nemen: en zy zullen voortaen niet meer leeren oorlogen.

4. En elk man zal zitten onder zynen wyngaerd, en onder zynen vygeboom, en daer zal niemand wezen die ze vervare: want des Heeren der heyrscharen mond heeft het gesproken.

5. Want alle volken zullen wandelen een iegelyk in zyns Gods naem: maer wy zullen wandelen in den naem des Heeren onzes Gods in der eeuwigheyd: en immermeer.

6. In dien dag, zegt den Heer, zal ik den kreupelgaende vergaderen: en haer die ik verstooten had, zal ik opnemen, en die ik gepynigd had:

7. En ik zal den kreupelgaende stellen tot blevelingen: en haer die gearbeyd had tot een magtig volk: en den Heer zal over hen regeren op den berg van Sion, van nu en tot in der eeuwigheyd.

8. En gy toren der kudde, nevelachtige der dochter van Sion tot u zal het komen: en de eerste magt zal komen, het ryk der dochter van Jerusalem.

9. Nu waerom wordt gy van droefheyd verkrompen? hebt gy geenen koning, of is uw raedsman vergaen, dat u de pyne bevangen heeft als eene vrouwe die in barensnood is?

10. Hebt wee, en arbeydt genoeg gy dochter van Sion, als eene die in barensnood is: want gy zult nu uyt de stad gaen, en gy zult in het landschap woonen, en gy zult komen tot Babylonien: daer zult gy verlost worden: daer zal u den Heer verlossen uyt de hand uwer vyanden.

11. En nu zyn op u veel heydenen vergaderd, die zeggen: Laet ze gesteenigd worden: en laet onze ooge op Sion zien.

12. Maer zy hebben des Heeren gedachten niet gedacht, en zy hebben zynen raed niet verstaen: want hy heeft ze vergaderd als het hooy van den dorschvloer.

13. Staet op, en dorscht gy dochter van Sion: want ik zal uwen hoorn yzeren maken, en uwe klaeuwen zal ik metalen maken: en gy zult veel volken vernielen, en gy zult den Heere dooden hunne rooven, en hunne sterkheyd den Heere van geheel aerdryk.

HET V. KAPITTEL.

Hier wordt bewezen de nakende verwoestinge van Jerusalem, en dat Christus te Bethlehem zal geboren worden, en dat van Israël de afgodery zal geweerd worden.

1. Nu zult gy verdorven worden gy moordenaers dochter: zy hebben eene beleggingе gesteld op ons, met de roede zullen zy slaen de wange des regters van Israël.

2. EN GY BETHLEHEM Ephrata, gy zyt zeer kleyn in de duyzenden van Juda: uyt u zal my uytgaen die een heerschapper zal zyn in Israël, en zyn uytgang is van het beginsel, van de dagen der eeuwigheyd.

3. Daerom zal hy ze geven tot den tyd, in denwelken die in barensnood is, baren zal: de blevelingen van zyne broederen zullen bekeerd worden tot de kinderen van Israël.

4. En hy zal staen, en zal voeden in de sterkheyd des Heeren, in de hoogheyd des naems van den Heere zynen God: en zy zullen bekeerd worden, want hy zal nu groot gemaekt worden tot de palen der aerde.

5. En dezen zal den vrede wezen: als den Assyrier komen zal in ons land, en als hy treden zal in onze huyzen: en wy zullen op hem verwekken zeven herders, en acht heerlyke vorsten.

6. En zy zullen het land van Assur weyden met den zweerde, en het land van Nemrod met zyne lansen: en hy zal van Assur verlossen, als hy in ons land komen zal, en als hy treden zal in onze palen.

7. En de blevelingen van Jacob zullen wezen in het midden van veel volken, als den dauw van den Heere, en als druppelen op het kruyd, die geenen man verwacht, en niet verbeydt naer de kinderen der menschen,

8. En de blevelingen van Jacob zullen wezen in de heydenen in het midden van veel volken, als den leeuw onder de beesten der bosschen, en als een welp des leeuws onder de kudden der schapen: denwelken als hy doorgaet, en vertreedt, en vangt, zoo is er niemand die het verlosse.

9. Uwe hand zal verheven worden op uwe vyanden, en alle uwe vyanden zullen vergaen.

10. En het zal zyn in dien dag, zegt den Heer: Dat ik uwe peerden zal weghalen uyt het midden van u, en ik zal uwe wagens vernielen.

11. En ik zal verderven de steden uws lands, en alle uwe sterkten zal ik verderven, en ik zal de tooveryen wegnemen van uwe hand, en de waerzeggeryen zullen in u niet wezen.

12. En ik zal uwe gesneden afgoden doen vergaen, en uwe standbeelden uyt het midden van u: en gy zult voorts niet meer de werken uwer handen aenbidden.

13. En ik zal uwe bosschen uytroeyen uyt het midden van u: en ik zal uwe steden vernielen.

14. En ik zal met razende gramschap en met verbolgenheyd wrake doen aen alle de heydenen die niet gehoord hebben.

HET VI. KAPITTEL.

God straft de ondankbaren, toonende wat goed is, en wat hy van zyn volk begeert, maer mits hunne boosheyd, zoo voorzegt hy hun diversche benaeuwdheden.

1. Hoort wat den Heer spreekt: Staet op, kyft in het regt tegen de bergen, en laet de heuvelen uwe stemme hooren.

2. Laet de bergen des Heeren oordeel hooren, en de sterke fondamenten der aerde: want des Heeren oordeel is met zynen volke, en met Israël zal hy geoordeeld worden.

3. Myn volk, wat heb ik u gedaen, of wat ben ik u kwellyk geweest? antwoordt my.

4. Om dat ik u heb uytgeleyd uyt den lande van Egypten, en heb uyt den huyze der slaven u verlost: en voor uw aenzigt gezonden Moyses, en Aaron, en Maria?

5. Myn volk weest, bid ik, gedachtig wat Balach den koning van Moab dachte, en wat hem antwoordde Balaam Beors zoon, van Setim tot Galgala toe, dat gy Gods regtveerdigheden kennen zoudt.

6. Wat zal ik weerdigs den Heere offeren? zal ik de knie buygen den hoogen God? zal ik hem brandofferen en jarige kalveren offeren?

7. Mag den Heere verzoend worden door de duyzenden der rammen, of in veel duyzenden der vette bokken? zal ik mynen eerstgeboren geven voor myne groote misdaed, de vrucht myns buyks, voor de zonde myner ziele?

8. Ik zal u, o mensch, te kennen geven wat goed is, en wat den Heere van u begeert: Voorwaer regt te doen, en bermhertigheyd te beminnen, en zorgvuldiglyk te wandelen met uwen God.

9. Des Heeren stemme roept tot de stad, en zaligheyd zal wezen dengenen die uwen naem vreezen: Hoort gy geslachten, en wie zal dat pryzen?

10. Alnog is het vuer in het huys van den ongoddelyken, de schatten der boosheyd, en eene mindere mate vol gramschappe.

11. Zal ik de onregte wage regtveerdig maken, en de bedriegelyke gewigten des zakskens?

12. Door dewelke hare ryke lieden vervuld zyn met ongeregtigheyd, en degene die daerin woonen spraken logentale, en hunne tonge is bedriegelyk in hunnen mond.

13. En daerom heb ik u begonnen te slaen met verderfenisse, om uwe zonden.

14. Gy zult eten, en niet verzaed worden: en uwe vernedering is in het midden van u: en gy zult aengrypen en niet behouden: en die gy behouden zult, zal ik ten zweerde geven.

15. Gy zult zaeyen, en niet maeyen: gy zult de oliveten treden, en met de olie niet gesmeerd worden: en gy zult den most treden, en den wyn niet drinken.

16. En gy hebt bewaerd de geboden van Amri, en al het werk des huys van Achab: en gy hebt gewandeld naer hunnen wille, opdat ik u geven zoude ter verderfenisse, en die daerin woonen tot eenen spot, en myns volks verwyt zult gy dragen.

HET VII. KAPITTEL.

Den profeet bewyst dat men in geenen mensche betrouwen mag, maer in God den zaligmaker alleen, die Sion ontfermen zal, en beschamende hare vyanden, vervullen zal de beloften die tot haer gedaen zyn.

1. Wee my, want ik ben geworden als die in den herfst de krappen der wynsnydingen vergadert : en daer is geene druyf om te eten, vroegtydige vygen heeft myne ziel begeerd.

2. Den heyligen is van de aerde vergaen, en den opregten is onder de menschen niet : zy leggen alle lagen in het bloed, den man jaegt zynen broeder tot der dood.

3. Het kwaed van hunne handen zeggen zy goed te zyn : wat den prins begeert, dat regt uyt den regter : en den grooten heeft de begeerte zyner ziele gesproken, en zy hebben ze verstoord.

4. Die den besten onder hen is, is als den doornboom : en die regt is, als den doorn van den tuyn. Den dag uwer beschouwinge, uwe bezoekinge komt: nu zal hunne verwoestinge wezen.

5. Wilt den vriend niet gelooven : en wilt u niet betrouwen op den vorst: van haer die in uwen schoot slaept, bewaert de sloten uws monds.

6. Want den zoon doet zynen vader versmaedheyd aen, en de dochter staet op tegen hare moeder, de behuwde dochter tegen hare zweerinne : en des menschen vyanden zyn zyne huysgenoten.

7. Maer ik zal tot den Heere aenzien, ik zal verwachten God mynen zaligmaker : myn God zal my hooren.

8. Myne vyandinne verblydt u niet over my, om dat ik gevallen ben : ik zal opstaen als ik in de duysternisse zal gezeten zyn, den Heer is myn licht.

9. Des Heeren toorn zal ik dragen, want ik heb tegen hem gezondigd, tot dat hy myne zaek oordeele en my regt doe : hy zal my uytleyden in het licht, ik zal zyne regtveerdigheyd zien.

10. En myne vyandinne zal het aenzien, en zy zal bedekt worden met beschaemdheyd, die tot my zegt : Waer is den Heere uw God? Myne oogen zullen op haer zien : nu zal zy tot eene vertredinge wezen, als het slyk der straten.

11. Het is den dag dat uwe wanden zouden vermaekt worden : in dien dag zal de wet verre worden.

12. In dien dag zal ook tot u Assur komen, en tot de vaste steden : en van de vaste steden tot den vloed, en tot de zee van de zee, en tot den berg van den berg.

13. En het land zal tot eene verwoestinge wezen, om zyne bewooners, en om de vrucht van hunne gedachten.

14. Voedt uw volk met uwe roede, de kudde uwer erfenisse, die alleen woonen in het woud, in het midden van Carmelus : Basan en Galaad zullen gevoed worden naer de oude dagen.

15. Naer de dagen van uwen uytgang uyt den lande van Egypten zal ik hem wonderlyke dingen toonen.

16. De heydenen zullen het zien, en zy zullen beschaemd worden op alle hunne sterkheyd : zy zullen de hand op den mond leggen, hunne ooren zullen doof zyn.

17. Zy zullen het stof lekken als een serpent, als de kruypende dieren der aerde zullen zy verstoord worden uyt hunne woonsteden : den Heere onzen God zullen zy ontzien, en zy zullen u vreezen.

18. Wat God is er uws gelyk, die de boosheyd afneemt, en gaet voorby de zonde der blevelingen uwer erfenisse? hy zal niet meer zyne razende gramschap daerin zenden : want hy is willende de bermhertigheyd.

19. Hy zal wederom keeren en onzer ontfermen : hy zal onze boosheden afleggen, en hy zal in de diepte der zee alle onze zonden werpen.

20. Gy zult Jacob de waerheyd geven, Abraham de bermhertigheyd : die gy onzen vaderen van de oude dagen gezworen hebt.

DEN PROFEET
NAHUM.

HET I. KAPITTEL.

Gods jaloezy tegen zyne vyanden die langzamig is, en van sterkte groot, wiens toorn niemand wederstaen kan, een beschermer van alle menschen die in hem betrouwen.

1. Den last van Ninive : Den boek des visioens van Nahum den Elceseus.

2. God is jaloersch en een wrekende Heere: een wrekende Heere, en hebbende razenden toorn : een wrekende Heere tegen zyne vyanden, en hy zelve is gram op zyne vyanden.

3. Den Heer is verduldig, en groot van sterkheyd, en zuyverende zal hy niet onnoozel maken. Den Heere in tempeest en stormenden wind zyn zyne wegen, en de nevelen zyn het stof van zyne voeten.

4. Straffende de zee, en die verdroogende; en alle de vloeden uytdroogende. Basan is krank geworden, en Carmelus, en de bloeme van Libanus is verdwenen;

5. De bergen zyn beroerd van hem, en de heuvelen zyn verwoest : en de aerde heeft gebeefd van zyn aenzigt, en de wereld, en alle die daerin woonen.

6. Wie zal voor het aenzigt van zyne verbolgenheyd staen? en wie zal wederstaen in de gramschap van zynen razenden toorn? zyne verbolgenheyd is uytgestort als een vuer: en de steenrotsen zyn gesmolten van hem.

7. Den Heere is goed, en versterkende in den dag der tribulatie : en kennende degene die op hem hopen.

8. En in den voorbygaenden overvloed zal hy eene voleyndinge maken van zyne plaetse : en de duysternissen zullen zyne vyanden vervolgen.

9. Wat denkt gy tegen den Heere? hy zal eene voleyndinge maken : daer zal geene dubbele tribulatie opstaen.

10. Want gelyk de doornen malkander omvangen, alzoo is den maeltyd van hen die te zamen drinken : zy zullen vernield worden als de stoppele vol droogheyd.

11. Uyt u zal uytgaen die kwaedheyd denkt tegen den Heere : met der herte overleggende overtredinge.

12. Dit zegt den Heer : Is het dat zy volmaekt zyn : en alzoo vele, zoo zullen zy aldus heel geschoren worden, en hy zal doorgaen : ik heb u gekastyd, en ik zal u voorts niet meer kastyden.

13. En ik zal nu zyne roede breken van uwen rugge, en uwe banden zal ik van een trekken.

14. En den Heer zal over u gebieden, uyt uwen naem zal niet meer gezaeyd worden: van uws Heeren huys zal ik het gesneden en gegoten beeld dooden, ik zal uw graf stellen, want gy zyt ongeëerd.

15. Ziet, op de bergen zyn de voeten van dengenen die blyde boodschappen brengt, en verkondigt den vrede : Juda viert uwe feestdagen, en betaelt uwe beloften : want hy zal niet meer daertoe doen dat Belial in u doorga : hy is geheel te niete gegaen.

HET II. KAPITTEL.

Het beleg van Ninive en hare verderfenisse, om dat zy hoovaerdiglyk tegen Gods volk geleefd heeft.

1. Hy is opgeklommen die voor u verstrooyen zal, die beleggingе bewaren zal, aenschouwt den weg, versterkt de lendenen, maekt de kracht zeer vroom.

2. Want den Heere heeft Jacobs hoo-

veerdy vergolden, gelyk de hooveerdy van Israël : want de verwoesters hebben ze verstrooyd, en hunne ranken hebben zy verdorven.

3. Den schild van zyne sterken is vurig, de mannen des heyrs zyn in roode kleederen : de getuygen van den wagen zyn vurig in den dag van zyne bereydinge, en de dryvers zyn ontslapen.

4. In de wegen zyn zy verstoord geweest : de wagens zyn in stukken gestooten in de straten : hun aenzien gelyk lampen, als bliksemen allezins loopende.

5. Hy zal zyner sterken gedenken, zy zullen vallen in hunne wegen : zy zullen haestiglyk op hare muren klimmen, en de lommertente zal bereyd worden.

6. De poorten der vloeden zyn opengedaen, en den tempel tot der aerde toe afgebroken.

7. En den ruyter is gevangen weggeleyd : en hare dienstvrouwen werden gedreven, zuchtende als duyven, murmurerende in hare herten.

8. En Ninive als eene visscherye der wateren zyn hare wateren : maer zy hebben gevloden : staet, staet, en daer is niemand die wederkeere.

9. Rooft het zilver, rooft het goud : en daer is geen eynde der rykdommen van alle de lustige vaten die men begeeren mogte.

10. Zy is gebroken, en gespleten, en verscheurd : en het herte is verdwynende, en daer is eene lammigheyd der knieën, en eene ontbreking in alle de nieren : en de aenzigten van hen allen zyn als de zwartheyd van den potte.

11. Waer is de wooninge der leeuwen, en de weyde van der leeuwen welpen, waertoe dat den leeuw gegaen is, dat hy daerbinnen komen zoude, het welp eens leeuws, en daer is niemand die ze vervare ?

12. Den leeuw heeft genoeg gevangen voor zyne jongen, en hy heeft voor zyne leeuwinnen gedood : en hy heeft zyne spelonken met den roof vervuld, en zyne rustplaetse met buyt.

13. Ziet ik tot u, zegt den Heere der heyrscharen, en ik zal ontsteken tot den rook uwe wagens, en het zweerd zal uwe leeuwkens eten : en ik zal uwen roof van de aerde verdryven, en de stemme van uwe boden zal niet meer gehoord worden.

HET III. KAPITTEL.

Hier wordt verkondigd de verwoestinge van Ninive, en daer zal niemand zyn die haers medelyden zal, of die ze vertroosten zal.

1. Wee gy moordadige stad, die vol logene en roovery zyt : den roof zal van u niet gaen.

2. Het geluyd der zweepen, en het geluyd van gedruysch der raderen, en de wrinschen der peerden, en der hittige wagens, en der ryders daeropklimmende :

3. En der blinkende zweerden, en der glinsterende spiesen, en der verslagene menigte, en des zwaren vals : en daer is geen eynde der doode ligchamen, en zy zullen vallen over hunne ligchamen.

4. Om de menigte van de onkuyschheden der schoone en aengename hoere, die tooveryen heeft, die de heydenen verkocht heeft in hare onkuyschheden, en de geslachten in hare tooveryen :

5. Ziet, ik kome tot u, zegt den Heere der heyrscharen, en ik zal uwe schamelheden ontdekken in uw aenzigt, en ik zal den heydenen uwe naektheyd toonen, en den koningryken uwe schandelykheyd.

6. En ik zal op u werpen de afgryselykheden, en ik zal u versmaedheden aendoen, en ik zal u stellen tot een exempel.

7. En het zal zyn : dat al die u ziet, zal van u vlieden, en zeggen : Ninive is verdorven : wie zal het hoofd op u schudden? van waer zal ik u eenen trooster zoeken?

8. Zyt gy beter dan Alexandria der volken, die in de vloeden woont? de wateren zyn rondom haer : wiens rykdommen zyn de zee : de wateren zyn hare muren.

9. Het Moorianenland is hare sterkheyd, en Egypten, en daer is geen eynde. Africa en de Libyanen zyn in uwe hulpe geweest.

10. Maer die is zelve ook in de overvoeringe geleyd in de gevangenisse : hare kleyne kinderen zyn dood gestooten in het hoofd van alle straten, en op hare edelen hebben zy het lot geworpen, en alle hare overste lieden zyn vastgesteld in veteren.

11. En daerom zult gy ook dronken gemaekt worden, en versmaed wezen :

en gy zult hulpe zoeken van den vyand.
12. Alle uwe sterkten zyn als de vygeboomen met hunne vroege vygen : is het dat zy geschud worden, zoo zullen zy vallen in den mond des eters.
13. Ziet, uw volk is als vrouwen in het midden van u : de poorten uws lands zullen uwen vyanden ter openinge ontploken worden, het vuer zal uwe grendelen verslinden.
14. Schept voor u zelven water om de beleggingc, regt op uwe bolwerken : gaet in het slyk, en treedt, ondertredende houdt den baksteen.
15. Daer zal u het vuer eten : gy zult met den zweerde vergaen, het zal u verslinden als den kruydworm : wordt vergaderd als de kruydwormen : wordt vermenigvuldigd als de springhanen.
16. Gy hebt uwe koopmanschappen meer gedaen dan de sterren des hemels zyn : den kruydworm heeft zich uytgespreyd, en is weggevlogen.
17. Uwe hoeders waren als springhanen : en uwe kleyne kinderen als de springhanen der springhanen, die te zamen zitten in de tuynen in den dag der koude : de zonne is opgestaen, en zy zyn weggevlogen, en hunne plaetse is niet bekend geweest waer zy geweest zyn.
18. Uwe herders hebben gesluymerd, koning van Assur : uwe prinsen zullen begraven worden : uw volk is verborgen geweest in de bergen, en daer is niemand die ze vergadere.
19. Uwe vernielinge is niet duyster, uwe wonde is de allerkwaedste : alle die uw gehoor gehoord hebben, hebben hunne hand te zamen gedrukt over u : want over wien is uwe kwaedheyd altyd niet gegaen?

DEN PROFEET
HABACUC.

HET I. KAPITTEL.

Den profeet verwondert zich dat de boozen voorspoedig zyn, en de overhand over de regtveerdigen hebben : want de Assyriers die tegen de Joden stormen, leggen de victorie hunnen afgoden toe.

1. Den last, die Habacuc den profeet gezien heeft.
2. Heere, hoe lange zal ik roepen, en gy zult niet verhooren? Hoe lange zal ik tot u kryschen geweld lydende, en gy zult niet zalig maken?
3. Waerom hebt gy my de boosheyd getoond en den arbeyd, om te zien den roof en de ongeregtigheyd tegen my? en het oordeel is gedaen, geweld gaet over het regt.
4. Daerom is de wet verscheurd, en het oordeel is ten eynde niet gekomen : want den ongoddelyken heeft de overhand tegen den regtveerdigen, daerom gaet daer een verkeerd oordeel uyt.
5. Aenziet onder de heydenen, en beziet : en verwondert u, en wordt verbaesd : want daer is een werk gedaen in uwe dagen, hetwelk niemand gelooven zal als het verteld zal worden.
6. Want ziet ik zal de Chaldeen verwekken, een bitter en snel volk, wandelende op de breedheyd der aerde, om dat het bezitten zoude de tabernakelen die zyne niet zyn.
7. Het is grouwelyk en vervaerlyk : uyt hem zelven zal zyn oordeel en last komen.
8. Zyne peerden zyn ligter dan luypaerden, en rasscher dan de avondwolven; en hun rosvolk zal verre uytgespreyd worden : want hun rosvolk zal van verre komen, zy zullen vliegen als den arend haestende om te eten.
9. Zy zullen alle tot den roove komen, hun aenzigt zal een brandende wind zyn : en hy zal als het zand de gevangenisse vergaderen.
10. En hy zal van de koningen triomferen, en de tirannen zullen zyn geksmaren zyn : hy zal op alle de sterkten

lagchen, en hy zal eenen dyk te hoop brengen, en die innemen.

11. Dan zal den geest veranderd worden, en doorgaen, en hy zal vallen: deze zyne sterkheyd is zyns Gods.

12. En zyt gy niet van het beginsel Heere myn God, myn heyligen, en wy zullen niet sterven? Heere gy hebt hem tot eene straffe gesteld: en den sterken hebt gy gefondeerd om dat gy hem straffen zoudt.

13. Uwe oogen zyn zuyver, dat gy geen kwaed zien zoudt; en gy zult niet mogen zien tot de boosheyd. Waerom ziet gy op degene die booze dingen doen, en waerom zwygt gy als den ongoddelyken verslindt dengenen die regtveerdiger is dan hy?

14. En gy zult de menschen maken als visschen der zee, en als het kruypende gedierte dat geenen prins heeft.

15. Hy heeft het geheel met den angel opgeheven, hy heeft het getrokken in zyn vischnet, en hy heeft het vergaderd in zyn net. Daerom zal hy blyde zyn en zich verheugen.

16. Daerom zal hy zynen vischnette slagtoffer offeren, en zynen nette sacrificie doen: want daerin is zyn deel vet geworden, en zyne spyze is uytverkoren.

17. Daerom heeft hy dan zyn vischnet uytgespreyd, en hy zal niet sparen altyd de heydenen dood te slaen.

HET II. KAPITTEL.

Den profeet wordt belast dat hy langzaem verwachten zoude: en van de destructie van Babylonien, overmits hare groote zonden, en dat haer niet baten zullen hare afgoden.

1. Op myne hoede zal ik staen, en ik zal mynen gang vastmaken op de sterkte: en ik zal beschouwen, opdat ik zien mag wat my gezeyd wordt, en wat ik antwoorden zal tot dengenen die my berispt.

2. En den Heere heeft my geantwoord, en gezeyd: Schryft het visioen, en legt het breed uyt op de schryftafelkens: opdat hy het overloope die het leest.

3. Want het visioen is nog verre, en het zal openbaren ten eynde, en het zal niet liegen. Is het dat het toeft, zoo verwacht het: want het zal komende komen, en zal niet toeven.

4. Ziet die ongeloovig is, diens ziele zal niet regt zyn in hem zelven: maer den regtveerdigen zal in zyn geloove leven.

5. En gelyk den wyn dengenen die hem drinkt bedriegt: alzoo zal een hooveerdig man zyn, en hy zal niet versierd worden: die zyne ziel als de helle verbreyd heeft: en hy is gelyk de dood, en hy wordt niet vervuld: en hy heeft tot zich vergaderd alle de heydenen, en tot zich gehoopt alle volken.

6. Zullen alle deze op hem niet eene gelykenisse nemen, en de sprake van zyne raedselen: en men zal zeggen: Wee hem die vermenigvuldigt dat het zyne niet is? hoe lange bezwaert hy ook tegen zich zelven dik slyk?

7. Zullen zy niet onverzienlyk opstaen die u byten zullen: en zullen zy niet gewekt worden die u verscheuren, en gy zult hun tot een roof wezen?

8. Want gy hebt veel volken beroofd, zoo zullen zy u alle berooven die daer overgebleven zullen wezen van de volken, om des menschen bloed, en om de boosheyd des lands der stad, en alle der genen die daerin woonen.

9. Wee dengenen die kwade gierigheyd vergadert voor zynen huyze, dat zyn nest mogt in het hooge wezen, en hy meynt dat hy verlost wordt uyt de hand des kwaeds.

10. Gy hebt uwen huyze beschaemdheyd gedacht, gy hebt veel volken heel in stukken gehouwen, en uwe ziel heeft gezondigd.

11. Want den steen zal uyt den muer roepen: en het hout dat onder de gebinselen der timmeragien is, zal antwoorden.

12. Wee die eene stad timmert in het bloed, en bereydt eene stad met boosheyd.

13. Zyn deze dingen niet van den Heer der heyrscharen? Want de volken zullen arbeyden in veel vuers: en de heydenen te vergeefs, en zy zullen gebreken.

14. Want het land zal vervuld worden, dat zy kennen zouden de glorie des Heeren, als wateren de zee overdekkende.

15. Wee die zynen vriend te drinken geeft, doende zyne galle daerin, en dronken makende, om dat hy zyne naektheyd zien zoude.

16. Gy zyt vervuld met schande voor glorie: drinkt gy ook, en ontslaept: den kelk van des Heeren regter hand zal

u omvangen, en de uytbrakinge der schande op uwe glorie.

17. Want de boosheyd van Libanus zal u overdekken, en de verwoestheyd der dieren zal ze vervaren van des menschen bloed, en van de boosheyd der aerde, en der stad, en alle dergenen die daerin woonen.

18. Wat helpt het gesneden beeld, dat zyn maker dat gesneden heeft, het gegoten, en bedriegelyk beeld? dat zyn maker in het maeksel gehoopt heeft, dat hy stomme afgodenbeelden maken zoude.

19. Wee die den houte zegt : Ontspringt : Staet op, den zwygenden steen : meynt gy dat hy het zal mogen leeren? Ziet dezen is overdekt met goud en zilver, en daer is geen geest in zyn binnenste.

20. Maer den Heere is in zynen heyligen tempel : laet van zyn aenzigt zwygen geheel aerdryk.

HET III. KAPITTEL.

1. Habacucs gebed voor de onwetenheden.

2. Heere, ik heb uw gehoor gehoord, en ik heb gevreesd. Heere, uw werk is in het midden der jaren, maekt het levende : in het midden der jaren zult gy het bekend maken : als gy zult gram wezen, zoo zult gy der bermhertigheyd gedenken.

3. God zal van het zuyden komen, en den heyligen van den berg Pharan. Altyd. Zyne glorie heeft de hemelen bedekt : en de aerde is vol van zynen lof.

4. Zyn schynsel zal als een licht zyn : hoornen zyn in zyne handen : Daer is zyne sterkheyd verborgen :

5. Voor zyn aenzigt zal de dood gaen. En den duyvel zal voor zyne voeten uytgaen.

6. Hy heeft gestaen, en de aerde gemeten. Hy heeft aengezien, en van een gescheyden de heydenen : en de bergen der wereld zyn vernield. De heuvelen der wereld zyn nedergekromd, van de wegen zyner eeuwigheyd.

7. Om de boosheyd heb ik gezien de tenten van het Moorianenland, de vellen des lands van Madian zullen verstoord worden.

8. Zyt gy tegen de vloeden gram, o Heere? of is uwe razende gramschap op de vloeden? of uwe verbolgenheyd in de zee? Die op uwe peerden klimt : en uwe wagens zyn behoudenisse.

9. Verwekkende zult gy uwen boge verwekken : de eeden den geslachten die gy gesproken hebt. Altyd. Gy zult de vloeden der aerde snyden :

10. De bergen hebben u gezien, en zyn droevig geweest : den stroom der wateren is overgegaen. Den afgrond heeft zyne stemme gegeven : de hoogheyd heeft hare handen opgeheven.

11. De zonne en de mane hebben gestaen in hare woonstede, in het licht van uwe pylen zullen zy gaen, in het blinksel uwer blinkende speere.

12. Met eene grimminge zult gy de aerde vertreden : in de razende gramschap zult gy de heydenen verbaesd maken.

13. Gy zyt uytgegaen ter zaligheyd uws volks : ter zaligheyd met uwen gezalfden : Gy hebt het hoofd geslagen van des ongoddelyken huys : gy hebt het fondament gebloot tot den hals toe.

14. Gy hebt zyne schepteren vermaledyd, den hoofde van zyn oorlogsvolk, komende als een stormenden wind om my te verstrooyen. Hun verheugen is gelyk van eenen die den armen verslindt in het verborgen.

15. Gy hebt in de zee eenen weg gemaekt uwen peerden, in het slyk van veel wateren.

16. Ik heb gehoord, en myn buyk is heel ontsteld geweest : van de stemme hebben myne lippen gebeefd. Laet den etter in myne beenderen gaen, en laet hem onder my uytloopen : Opdat ik mag rusten in den dag der tribulatie: dat ik mag opklimmen tot ons gegord volk.

17. Want den vygeboom zal niet bloeyen : en daer zal geen groeysel wezen in de wyngaerden. Het werk van den olyfboom zal liegen : en de velden zullen geene spyze voortbrengen. Het kleyne vee zal van den schaepstal afgesneden worden : en daer zal geen groot vee wezen aen de kribben.

18. Maer ik zal in den Heere blyde zyn : en ik zal my verheugen in God mynen Jesus.

19. God den Heer is myne sterkheyd : en hy zal myne voeten stellen als der herten. En den verwinner zal my leyden op myne hoogten zingende met psalmen.

DEN PROFEET
SOPHONIAS.

HET I. KAPITTEL.

Den tyd van Sophonias profetie die eerst alle zondaers en dan de Joden dreygt, mits afgodery, met eene groote wrake: en hoe bitter Gods dag zal zyn.

1. Het woord des Heeren dat geschied is tot Sophonias den zoon Chusi, des zoons Godolias, des zoons Amarias, des zoons Ezechias, in de dagen van Josias Amons zoon des konings van Juda.

2. Vergaderende zal ik het al vergaderen van het aenzigt der aerde, zegt den Heer:

3. Vergaderende den mensch en het vee, vergaderende het gevogelte des hemels en de visschen der zee: en de ongoddelyken zullen de nederlage hebben: en ik zal de menschen vernielen van het aenzigt der aerde, zegt den Heer.

4. En ik zal myne hand uytsteken op Juda, en op alle de bewooners van Jerusalem: en ik zal van deze plaetse te niete doen de blevelingen van Baal, en de namen der tempelbewaerders met de priesters:

5. En degene die op de daken aenbidden het heyr des hemels, en aenbidden en zweren by den Heere, en zweren by Melchom.

6. En die zich afkeeren van achter den rugge des Heeren, en die den Heere niet gezocht hebben, noch naer hem gevraegd hebben.

7. Zwygt van het aenschyn des Heeren Gods: want des Heeren dag is by, want den Heere heeft eene slagtofferande bereyd, hy heeft zyne geroepenen geheyligd.

8. En het zal wezen: in den dag van des Heeren slagtofferande, dat ik zal verzoeken op de prinsen, en op des konings zonen, en op alle degene die gekleed zyn met vreemde kleedinge:

9. En ik zal verzoeken op een iegelyken die vermetelyk wandelt op den dorpel op dien dag: die het huys des Heeren huns Gods vervullen met ongeregtigheyd en bedrog.

10. En in dien dag, zegt den Heer, zal wezen eene stemme des geroeps van de poorte der visschen, en een gehuyl van de tweede, en eene groote vernielinge van de heuvelen.

11. Huylt gy bewooners van Pila: al het volk van Chanaan heeft gezwegen, zy zyn alle vergaen die omwonden waren met zilver.

12. En het zal wezen in dien tyd: ik zal Jerusalem onderzoeken met lichters, en ik zal verzoeken op de mannen die gevestigd zyn in hunne drekken: die in hunne herten zeggen: Den Heer zal niet wel doen, en hy zal niet kwalyk doen.

13. En hunne sterkheyd zal wezen tot eene beroovinge, en hunne huyzen tot eene woestyne: en zy zullen huyzen timmeren, en die niet bewoonen: en zy zullen wyngaerden planten, en hunnen wyn niet drinken.

14. Den grooten dag des Heeren is naby, hy is naby, en uytermate zeer snel: de stemme van des Heeren dag is bitter, daer zal den sterken gepynigd worden.

15. Dien dag is een dag der gramschappe, een dag der tribulatie en der benaeuwdheyd, den dag der verderfenisse en der ellendigheyd, den dag der duysternissen en der donkerheyd, den dag des nevels en des onweders,

16. Den dag der trompet en des geklanks op de beslotene steden, en op de hooge hoeken.

17. En ik zal de menschen kwellen, en zy zullen wandelen als blinden, want zy hebben den Heere gezondigd: en hun

bloed zal uytgestort worden gelyk aerde, en hunne ligchamen als drekken.

18. Maer ook zal hun zilver en goud hen niet mogen verlossen in den dag van des Heeren gramschap: met den vure van zynen heeten toorn zal het geheele aerdryk verslonden worden, want hy zal eene voleyndinge met haeste maken alle dengenen die de aerde bewoonen.

HET II. KAPITTEL.

Den profeet vermaent het volk tot bekeeringe, eer Gods gramschap over hen kome, zeggende: dat den Philisteen, Moabiten, Ammoniten, Moorianen en Assyriers, nakende is eene verderfenisse.

1. Komt te zamen, vergadert u gy onminnelyk volk:

2. Eer dat het bevel bare als stof den voorbygaenden dag, eer dat over u kome de gramschap van des Heeren razenden toorn, eer op u kome den dag der verbolgenheyd des Heeren.

3. Zoekt den Heere alle gy zachtmoedigen der aerde, die zyn oordeel gedaen hebt: zoekt den regtveerdigen, zoekt den zachtmoedigen: of gy eenigzins mogt verborgen worden in den dag van des Heeren razenden toorn.

4. Want Gaza zal verdorven wezen, en Ascalon tot eene woestyne, Azoten zullen zy in den middag uytwerpen, en Accaron zal uytgeroeyd worden.

5. Wee u die bewoont het zeelken der zee, gy volk der verdorvenen: het woord des Heeren is op u Chanaan der Philisthynen land, en ik zal u verderven alzoo dat er geen bewooner zyn zal.

6. En het zeelken der zee zal eene ruste der herders wezen, en schaepstallen des vees:

7. En zyn zeelken dengenen die gebleven zal wezen van Judas huys: daer zullen zy gevoed worden, in de huyzen van Ascalon zullen zy tegen den avond rusten: want den Heer hun God zal ze verzoeken, en hy zal hunne gevangenisse afkeeren.

8. Ik heb het verwyt van Moab gehoord, en de blasphemien der kinderen van Ammon: die zy mynen volke verweten hebben, en zy zyn groot geworden op hunne palen.

9. Daerom zoo waerachtiglyk als ik leve, zegt den Heer der heyrscharen Israëls God, Moab zal als Sodoma wezen, en de kinderen van Ammon als Gomorrha, droogheyd der doornen, en hoopen zouts, en eene wildernisse tot in der eeuwigheyd: de blevelingen myns volks zullen ze rooven, en de overgeblevenen myner lieden zullen ze bezitten.

10. Dit zal hun geschieden om hunne hooveerdigheyd: om dat zy geblasphemeerd hebben, en grootmoedig geweest zyn over het volk des Heeren der heyrscharen.

11. Den Heer is grouwelyk over hen, en hy zal vernielen alle de goden des aerdryks: en de mannen zullen hem aenbidden van hunne plaetse, alle de eylanden der heydenen.

12. Maer ook gy Moorianen zult gedood wezen met mynen zweerde.

13. En hy zal zyne hand uytreyken over het noorden, en hy zal Assur verderven: en hy zal de schoone tot eene woestyne stellen, en tot eene plaetse zonder weg, en als eene wildernisse.

14. En de kudden zullen in het midden van haer rusten, alle de beesten der heydenen: en den onocrotalus en den egel zullen binnen hare dorpelen woonen: de stemme van dat er zingt in de venster, de rave op den oversten dorpel: want ik zal hare magt verminderen.

15. Dit is de glorieuse stad woonende met betrouwen: die in haer herte zeyde: Ik ben het, en buyten my is geene andere meer: hoe is zy geworden tot eene woestyne, eene rustplaetse der beesten? al die door haer gaet zal wispelen, en zyne hand roeren.

HET III. KAPITTEL.

Hy berispt Jerusalem en meestendeel hare regeerders, dewelke hy dreygt met eene haestige plage, om dat zy noch door weldaden, noch door geeselen, tot hem bekeerd zyn. Van de nieuwe wet, en pyne der boozen.

1. Wee u gy verwekster, en verloste stad, gy duyve.

2. Zy heeft de stemme niet gehoord, en zy heeft het kastydende onderwys niet ontvangen: in den Heere heeft zy zich niet betrouwd, tot haren God heeft zy niet genaekt.

3. Hare prinsen in het midden van

haer waren als brieschende leeuwen: hare regters waren als wolven des avonds, zy lieten niet over tot 's morgens toe.

4. Hare profeten waren ontzinnig, ongetrouwe mannen : hare priesters hebben het heylig besmet, zy hebben onregtveerdiglyk gedaen tegen de wet.

5. Den regtveerdigen Heere in het midden van haer zal geene ongeregtigheyd doen: vroeg, vroeg zal hy zyn oordeel in het licht geven, en het zal niet verborgen wezen : en den ongeregtigen heeft zich niet geschaemd.

6. Ik heb de heydenen vernield, en hunne hoeken zyn gebroken : hunne wegen heb ik woest gemaekt, mits dat er niemand is die daerdoor gaet : hunne steden zyn verwoest, want daer geen man gebleven is of bewooner.

7. Ik heb gezeyd : Maer nogtans zult gy my vreezen, gy zult kastydinge ontvangen : en hare wooninge zal niet vergaen om alle de dingen in dewelke ik ze verzocht heb : maer nogtans in den dageraed opstaende hebben zy alle hunne gedachten kwaed gemaekt.

8. Doerom verbeydt my, zegt den Heer, in den dag myner verryzenisse in het toekomende : want het is myn oordeel dat ik vergaderen zal de heydenen, en verzamen de koningryken : en ik zal op hen uytstorten myne verbolgenheyd, alle de gramschap van mynen razenden toorn : want in het vuer van myne gramme liefde zal al het aerdryk verslonden worden.

9. Want dan zal ik den volken eene uytverkorene lippe geven, dat zy allegader aenroepen zullen in den naem des Heeren, en hem dienen met eener schoudere.

10. Over de vloeden van het Mooriaenenland, van daer zullen myne ootmoedigen, kinderen van myne verstrooyden my eene gave brengen.

11. In dien dag zult gy niet beschaemd wezen over alle uwe vonden, met dewelke gy tegen my overtreden hebt : want dan zal ik van het midden van u wegnemen de hoogsprekers uwer hooveerdye, en gy zult niet meer daertoe doen om voorts verheven te worden in mynen heyligen berg.

12. En ik zal in het midden van u laten een arm en behoeftig volk : en zy zullen hopen in den naem des Heeren.

13. De blevelingen van Israël zullen geene ongeregtigheyd doen, noch zy zullen logentael spreken, en in hunnen mond zal geene bedriegelyke tonge gevonden worden : want zy zullen weyden en rusten, en daer zal niemand wezen die ze vervare.

14. Looft gy dochter van Sion : maekt jolyt Israël, verblydt en verheugt u met al uw herte gy dochter van Jerusalem.

15. Den Heere heeft uw oordeel weggenomen, hy heeft uwe vyanden afgekeerd : den koning van Israël den Heer is in het midden van u, gy zult voorts geen kwaed vreezen.

16. In dien dag zal men te Jerusalem zeggen : Wilt niet vreezen : Sion, laet uwe handen niet slap worden.

17. Den Heer uw God is in het midden van u sterk, hy zal behouden : hy zal op u blyde zyn met blydschap, hy zal zwygen in uwe liefde, hy zal zich op u verheugen met love.

18. De ydelen die van de wet gescheyden waren, zal ik vergaderen, want zy waren uyt u : dat gy voortaen geen verwyt meer van hen hebbet.

19. Ziet ik zal ze alle dooden, die u lyden aengedaen hebben in dien tyd : en ik zal den kreupelen behouden : en haer die uytgeworpen was zal ik vergaderen : en ik zal ze stellen tot lof, en tot eenen naem, in al het land van hunne beschaemdheyd.

20. In dien tyd dat ik u zal aenbrengen: en in den tyd dat ik u vergaderen zal : want ik zal u geven tot eenen naem, en tot lof alle den volken der aerde, als ik uwe gevangenisse zal wederom gekeerd hebben voor uwe oogen, zegt den Heer.

DEN PROFEET

AGGEUS.

HET I. KAPITTEL.

Aggeus berispt de Joden dat zy Gods huys latende, hunne eygen huyzen optimmeren, daerom zegt hy dat hun land onvruchtbaer geworden is, en hoe Zorobabel met Jesus den grooten priester begint Gods tempel te stichten.

1. In het tweede jaer Darius des konings, in de zesde maend, in den eersten dag der maend, is het woord des Heeren geschied in de hand van Aggeus des profeets tot Zorobabel Salathiels zoon, den prins van Juda, en tot Jesus Josedecs zoon den grooten priester, zeggende :
2. Dit zegt den Heer der heyrscharen, zeggende : Dit volk zegt : Den tyd is nog niet gekomen om des Heeren huys te timmeren.
3. En het woord des Heeren is geschied in de hand des profeets Aggeus, zeggende :
4. Is dat u tyd dat gy zoudt woonen in gewelfde huyzen, en dit huys zoude verwoest zyn?
5. En nu dit zegt den Heer der heyrscharen : Stelt uwe herten op uwe wegen.
6. Gy hebt veel gezaeyd, en luttel ingebragt : gy hebt geëten, en gy zyt niet verzaed : gy hebt gedronken, en gy zyt niet dronken geworden : gy hebt u gedekt, en gy zyt niet warm geworden : en die loonen vergaderd heeft, heeft ze geworpen in eene doorgate borze.
7. Dit zegt den Heer der heyrscharen : Stelt uwe herten op uwe wegen :
8. Klimt op den berg, draegt houten, en timmert het huys : en het zal my aengenaem zyn : en ik zal geëerd worden, zegt den Heer.
9. Gy hebt gezien tot meer, en ziet het is min geworden : en gy hebt het in het huys gebragt, en ik heb het uytgeblazen : om wat zake zegt den Heere der heyrscharen? want myn huys is verwoest, en gy haest u een iegelyk tot zynen huyze.
10. Daerom zyn de hemelen over u verboden, dat zy geenen dauw geven zouden, en de aerde is verboden dat zy haer groeysel niet geven zoude :
11. En ik heb de droogte op de aerde geroepen, en op de bergen, en op de tarwe, en op den wyn, en op de olie, en al dat de aerde voortbrengt, en op de menschen, en op de beesten, en op al den arbeyd der handen.
12. En Zorobabel Salathiels zoon, en Jesus Josedecs zoon den grooten priester, en alle de blevelingen des volks hebben gehoord de stemme huns Gods, en de woorden Aggeus des profeets, gelyk den Heer hun God hem gezonden heeft tot hen : en het volk heeft gevreesd van des Heeren aenzigt.
13. En Aggeus des Heeren bode van des Heeren boden heeft den volke gezeyd, zeggende : Ik ben met u, zegt den Heer.
14. En den Heer heeft verwekt den geest van Zorobabel Salathiels zoon, des prinsen van Juda, en den geest van Jesus Josedecs zoon den grooten priester, en den geest der anderen van alle den volke: en zy zyn binnen ingegaen, en zy maekten het werk in het huys des Heeren der heyrscharen huns Gods.

HET II. KAPITTEL.

Al is het dat den tempel niet zoo schoon schynt als den eersten, als nogtans den Messias komt, zal hy met meerder glorie vervuld worden : En hoe de Joden geprezen worden om dat zy den tempel stichten.

1. In den vier en twintigsten dag

der maend, in de zesde maend, in het
tweede jaer Darius des konings.
2. In de zevende maend, den een en
twintigsten dag der maend, is het woord
des Heeren geschied in de hand Aggeus
des profeets, zeggende :
3. Spreekt tot Zorobabel Salathiels
zoon, den prins van Juda, en tot Jesus
Josedecs zoon den grooten priester, en
tot de andere van den volke, zeggende :
4. Wie is er onder u overgebleven,
die dit huys gezien heeft in zyne eerste
glorie? en wat ziet gy dit nu? is dit al-
zoo niet, regt of het niet ware in uwe
oogen?
5. En nu wordt versterkt Zorobabel,
zegt den Heer : en weest versterkt Jesus
zoon van Josedec, grooten priester, en
wordt versterkt, al het volk der aerde,
zegt den Heer der heyrscharen : en maekt
(want ik ben met u, zegt den Heere der
heyrscharen.)
6. Het woord dat ik met u vastge-
maekt heb toen gy uyt den lande van
Egypten gingt : en myn geest zal in het
midden van u wezen, wilt niet vreezen.
7. Want dit zegt den Heere der heyr-
scharen : Het is nog een luttelken tyds,
en ik zal hemel en aerde beroeren, en de
zee en het drooge land.
8. En ik zal alle de heydenen beroe-
ren : En die van alle volken begeerd is,
zal komen : en ik zal dit huys met glorie
vervullen, zegt den Heere der heyrscha-
ren.
9. Myne is het zilver, en myne is het
goud, zegt den Heere der heyrscharen.
10. Want de glorie van dezen laetsten
huyze zal meerder wezen dan des eersten,
zegt den Heere der heyrscharen : en in
deze plaetse zal ik vrede geven, zegt den
Heere der heyrscharen.
11. In den vier en twintigsten dag der
negende maend, in het tweede jaer Da-
rius des konings, is het woord des Hee-
ren geschied tot Aggeus den profeet,
zeggende :
12. Dit zegt den Heer der heyrscharen:
Vraegt van de priesters de wet, zeg-
gende :
13. Is het dat een mensch geheyligd
vleesch draegt in de slippe van zynen
kleede, en dat hy met het opperste van
dien raekte brood of toespyze, of wyn,
of olie, of eenigerhande spyze : zal het
geheyligd worden? En de priesters ant-
woordende, hebben gezeyd : Neen.
14. En Aggeus heeft gezeyd : Is het
dat iemand die besmet is in eene ziel,
iets van deze raekt, zal het besmet
worden? En de priesters hebben geant-
woord, en gezeyd : Het zal besmet wor-
den.
15. En Aggeus heeft geantwoord, en
gezeyd : Alzoo is dit volk, en alzoo is dit
geslachte voor myn aenzigt, zegt den
Heer, en alzoo is al het werk van hunne
handen : en alle de dingen die zy daer
geofferd hebben, zullen besmet zyn.
16. En nu stelt uwe herten van dezen
dag en daer te voren, eer den eenen
steen op den anderen steen geleyd werd
in des Heeren huys.
17. Als gy gingt tot den hoop van
twintig mudden, en het werden tien :
en dat gy gingt binnen tot de persen, dat
gy daer vyftig flesschen zoudt uytpersen,
en het werden twintig.
18. Ik heb u geslagen met eenen bran-
denden wind, en met de verzengdheyd,
en met den hagel alle de werken uwer
handen : en daer was niemand onder u
die wederom tot my keerde, zegt den
Heere.
19. Stelt uwe herten van dezen dag,
en hier namaels van den vier en twintig-
sten dag der negende maend : van den
dag dat de fondamenten geleyd zyn
van den tempel des Heeren, zet het op
uw herte.
20. Is het zaed nu in de spruyte :
en hebben den wyngaerd en den vyge-
boom, en den granaetappelboom en den
olyfboom alnu gebloeyd? van dezen dag
aen zal ik gebenedyden.
21. En des Heeren woord is ten twee-
demael tot Aggeus geschied, op den
vier en twintigsten dag, zeggende :
22. Spreekt tot Zorobabel den prins
van Juda, zeggende : Ik zal den hemel
te zamen met de aerde beroeren.
23. En ik zal den stoel der koningry-
ken omwerpen, en ik zal vernielen de
sterkheyd van der heydenen ryke : en
ik zal den wagen omwerpen en zy-
nen beklimmer : en de peerden zullen
nederdalen, en hunne beklimmers : den
man in zyns broeders zweerd.
24. In dien dag, zegt den Heere der
heyrscharen, zal ik u tot my nemen Zo-
robabel, Salathiels zoon, myn knecht,
zegt den Heer : en ik zal u stellen als
eenen zegel : want ik heb u verkoren,
zegt den Heere der heyrscharen.

DEN PROFEET
ZACHARIAS.

HET I. KAPITTEL.

Zacharias vermaent het volk, dat zy hunne voorvaders niet navolgen, die de profeten versmadende gest[illegible] zyn : hoe God de heydenen kastyden zal, die zyn volk benaeuwd hebben.

1. In de achtste maend, in het tweede
jaer van Darius, is het woord des Heeren
geschied tot Zacharias, den zoon Barachias, des zoons Addo, den profeet, zeggende :
2. Den Heer is gram op uwe vaderen
met toornigheyd.
3. En gy zult tot hen zeggen : Dit
zegt den Heere der heyrscharen: Bekeert
u tot my, zegt den Heere der heyrscharen : en ik zal my tot u bekeeren, zegt den
Heere der heyrscharen.
4. Weest niet gelyk uwe vaderen, tot
dewelke de eerste profeten riepen, zeggende : Dit zegt den Heere der heyrscharen : Bekeert u van uwe kwade wegen,
en van uwe allerkwaedste gedachten : en
zy hebben het niet gehoord, noch zy
hebben op my geacht, zegt den Heere.
5. Waer zyn uwe vaders? en de profeten, zullen zy in der eeuwigheyd leven?
6. Maer nogtans myne woorden, en
myne wettelyke geboden, die ik geboden heb mynen knechten den profeten,
hebben die uwe vaders niet bevangen?
en zy zyn bekeerd geweest, en hebben
gezeyd : Gelyk den Heere der heyrscharen gedacht heeft ons te doen naer onze
wegen en naer onze vonden, zoo heeft
hy ons gedaen.
7. In den vier en twintigsten dag der
elfde maend Sabath, in het tweede jaer
van Darius, is des Heeren woord geschied tot Zacharias, den zoon Barachias, des zoons Addo, den profeet, zeggende :
8. Ik heb gezien in den nacht, en ziet,
een man klimmende op een rood peerd,
en hy stond onder de mirtenspruyten,
die in de diepte waren : en na hem waren roode, en bonte, en witte peerden.
9. En ik heb gezeyd : Wat zyn deze,
myn Heere? en den engel die in my
sprak, heeft tot my gezeyd : Ik zal u toonen wat deze zyn.
10. En den man antwoordde, die onder de mirtenspruyten stond, en hy
heeft gezeyd : Deze zyn het, die den Heere
gezonden heeft, dat zy het land zouden
doorwandelen.
11. En zy hebben geantwoord den
engel des Heeren, die onder de mirtenspruyten stond, en zy hebben gezeyd :
Wy hebben het land doorwandeld, en
ziet, al het land wordt bewoond, en rust.
12. En des Heeren engel heeft geantwoord, en gezeyd : Heere der heyrscharen hoe lange zult gy niet ontfermen
Jerusalem, en der steden van Juda, op
dewelke gy gram zyt? dit is nu het zeventigste jaer?
13. En den Heere heeft den engel die
in my sprak geantwoord goede woorden,
troostelyke woorden.
14. En den engel die in my sprak
heeft tot my gezeyd : Roept, zeggende :
Dit zegt den Heer der heyrscharen : Ik
heb geyverd op Jerusalem en Sion met
eene groote jaloezy.
15. En met eene groote gramschap
ben ik gram op de ryke heydenen : want
ik ben een luttel gram geweest, en zy
hebben het geholpen in het kwade.
16. Daerom dit zegt den Heere : Ik
zal tot Jerusalem wederom keeren in
bermhertigheden : myn huys zal in haer
getimmerd worden, zegt den Heere der
heyrscharen : en het rigtkoordeken zal
uytgerekt worden op Jerusalem.
17. Roept nog, zeggende : Dit zegt
den Heere der heyrscharen : Nog zullen
myne steden overvloeden van goeden ;

en den Heere zal Sion nog troosten, en hy zal Jerusalem nog verkiezen.

18. En ik heb myne oogen opgeheven, en gezien : en ziet vier hoornen :

19. En ik heb gezeyd tot den engel die in my sprak : Wat zyn deze ? en hy heeft tot my gezeyd : Dit zyn de hoornen die Juda gestooten hebben, en Israël en Jerusalem.

20. En den Heer heeft my getoond vier timmerlieden.

21. En ik heb gezeyd : Wat komen deze doen ? Denwelken sprak, zeggende: Dit zyn de hoornen die Juda gestooten hebben elken man byzonder, en niemand van hen heeft zyn hoofd opgeheven : en deze zyn gekomen om die te vervaren, dat zy de hoornen der heydenen nederwerpen zouden, die den hoorn opgeheven hebben op het land van Juda, dat zy het zouden verstrooyen.

HET II. KAPITTEL.

Hoe Jerusalem zeer bewoond zyn zal, en God zal haren muer zyn, en veel heydenen zullen blydelyk komen om God te dienen, die hy ontvangen zal voor een volk.

1. En ik heb myne oogen opgeheven, en ik heb gezien : en ziet daer was een man, en in zyne hand was eens meters koordeken.

2. En ik heb gezeyd : Waer henen gaet gy ? En hy heeft tot my gezeyd : Om Jerusalem te meten, en dat ik zien mag hoe groot dat hare breedte, en hoe groot dat hare lengte is.

3. En ziet, den engel die in my sprak, ging uyt, en een anderen engel ging uyt hem te gemoete.

4. En hy heeft tot hem gezeyd : Loopt, en spreekt tot dezen knecht, zeggende : Zonder muer zal Jerusalem bewoond worden, overmits de menigte der menschen en der beesten in het midden van haer.

5. En ik zal haer zyn, zegt den Heer, een vurigen muer in het ronde : en tot eene glorie in het midden van haer.

6. O, o vliedt van het noordenland, zegt den Heere : want in de vier winden des hemels heb ik u verstrooyd, zegt den Heere.

7. O Sion, vliedt, die by de dochter van Babylonien woont :

8. Want dit zegt den Heere der heyrscharen : Na de glorie heeft hy my gezonden tot de heydenen die u beroofd hebben : want wie u raekt, die raekt den appel myner ooge :

9. Want ziet, ik heffe myne hand op hen, en zy zullen tot eenen roof zyn dengenen die hen dienden : en gy zult weten dat den Heere der heyrscharen my gezonden heeft.

10. Looft en verblydt u gy dochter van Sion : want ziet ik kom, en ik zal in het midden van u woonen, zegt den Heere.

11. En daer zullen veel volken tot den Heere verzaemd worden in dien dag, en zy zullen my tot een volk wezen, en ik zal in het midden van u woonen : en gy zult weten dat den Heere der heyrscharen my tot u gezonden heeft.

12. En den Heere zal Juda zyn deel bezitten in het geheyligd land : en hy zal Jerusalem nog verkiezen.

13. Alle vleesch zwyge van des Heeren aenzigt : want hy is opgestaen van zyne heylige woonstad.

HET III. KAPITTEL.

Jesus wordt gekleed met schoone kleederen, die oordeelen zal het huys des Heeren, en van des Heeren knecht den Opgang, en van den steen met zeven oogen.

1. En den Heere heeft my getoond Jesus den grooten priester staende voor den engel des Heeren : en satan stond aen zyne regter zyde, dat hy hem tegen zyn zoude.

2. En den Heere heeft tot satan gezeyd : Den Heere berispe in u, satan : en den Heere berispe in u, die Jerusalem gekoren heeft : is dit niet een gebrand hout uyt den vure getrokken?

3. En Jesus was gekleed met onreyne kleederen : en hy stond voor des engels aenzigt.

4. Denwelken heeft geantwoord, en gezeyd tot degene die voor hem stonden, zeggende : Neemt deze onreyne kleederen van hem. En hy heeft tot hem gezeyd : Ziet, ik heb uwe ongeregtigheyd van u genomen, en ik heb u met feestelyke kleederen aengedaen.

5. En hy heeft gezeyd : Stelt eenen zuyveren myter op zyn hoofd. En zy

hebben eenen zuyveren myter gesteld op zyn hoofd, en zy hebben hem met kleederen gekleed: en des Heeren engel stond.

6. En des Heeren engel betuygde Jesus, zeggende:

7. Dit zegt den Heere der heyrscharen: Is het dat gy in myne wegen wandelt, en myne bewaringe bewaert: zoo zult gy ook myn huys oordeelen, en myne voorhoven bewaren, en ik zal u wandelaers geven van degene die hier nu bystaen.

8. Hoort Jesus grooten priester, gy en uwe vrienden, die in uwe tegenwoordigheyd woonen, want het zyn wonderbare mannen. Want ziet ik zal mynen knecht den Opgang aenbrengen.

9. Want ziet den steen, dien ik gegeven heb voor Jesus: op eenen steen zyn zeven oogen: ziet ik zal zyn uytgesneden werk uytsnyden, zegt den Heer der heyrscharen: en ik zal de boosheyd zyns lands wegnemen in eenen dag.

10. In dien dag, zegt den Heere der heyrscharen zal een man zynen vriend roepen onder den wyngaerd, en onder den vygeboom.

HET IV. KAPITTEL.

Van den gouden kandelaer met twee olyven, van de zeven oogen Gods en het bediedsel van dezen: en dat den tempel van Zorobabel begonnen, van hem zal voleynd worden.

1. En den engel is wedergekeerd, die in my sprak, en hy heeft my verwekt als eenen man die van zynen slaep verwekt wordt.

2. En hy heeft tot my gezeyd: Wat ziet gy? En ik heb gezeyd: Ik heb gezien, en ziet eenen kandelaer geheel gulden, met eene lampe daerboven op, daer zeven lampen aen waren: en zeven gietpottekens aen de lampen, die op zyn hoofd waren.

3. En twee olyfboomen daerboven: den eenen aen de regter zyde der lampe, en den anderen aen de slinker zyde.

4. En ik heb geantwoord, en ik zeg tot den engel die in my sprak, zeggende: Wat zyn deze, myn heere?

5. En den engel, die in my sprak heeft, geantwoord, en tot my gezeyd: Weet gy niet wat deze dingen zyn? En ik heb gezeyd: Neen ik, myn heere.

6. En hy heeft geantwoord en tot my gezeyd, zeggende: Dit is des Heeren woord tot Zorobabel, zeggende: Niet in eenig heyr, noch in magt, maer in mynen geest, zegt den Heere der heyrscharen.

7. Wie zyt gy grooten berg voor Zorobabel? tot effenheyd: en hy zal den principaelsten steen uytbrengen, en hy zal de gratie zyner gratie gelyk maken.

8. En het woord des Heeren is tot my geschied, zeggende:

9. Zorobabels handen hebben dit huys gefondeerd, en zyne handen zullen het volmaken: en gy zult weten dat den Heere der heyrscharen my tot u gezonden heeft.

10. Want wie heeft de kleyne dagen versmaed? en zy zullen blyde zyn, en zien den tinnen steen in Zorobabels hand. Deze zeven zyn de oogen des Heeren, die alom loopen over geheel aerdryk.

11. En ik heb geantwoord, en tot hem gezeyd: Wat zyn deze twee olyfboomen ter regter zyde van den kandelaer, en tot zyne slinker zyde?

12. En ik heb ten tweede geantwoord en gezeyd tot hem: Wat zyn deze twee aren der olyfboomen, die by de twee gouden bekken zyn, in dewelke zyn de gieterkens van goud?

13. En hy heeft tot my gezeyd, zeggende: Weet gy niet wat deze zyn? En ik heb gezeyd: Neen, myn heere.

14. En hy heeft gezeyd: Dit zyn twee zonen der olie des lichts, die by den Heerschapper van geheel aerdryk staen.

HET V. KAPITTEL.

Van den boek die vliegt, in denwelken de boozen geoordeeld zullen worden, van de vrouwe die in de kruyke zit, die de boosheyd bediedt, en hoe zy in de lucht geheven wordt.

1. En ik heb my omgekeerd, en heb myne oogen opgeheven: en gezien, en ziet eenen vliegenden boek.

2. En hy heeft tot my gezeyd: Wat ziet gy? En ik heb gezeyd: Ik zie eenen vliegenden boek: zyne lengte is van twintig cubitus, en zyne breedte is van tien cubitus.

3. En hy heeft my gezeyd : Dit is de vermaledydinge die uytgaet op het aenzigt van het geheele aerdryk : want allen dief, alzoo daer afgeschreven is, zal geoordeeld worden : en al die zweert, zal daeruyt desgelyks geoordeeld worden.

4. Ik zal dien uytleyden, zegt den Heere der heyrscharen : en hy zal komen tot den huyze des diefs, en tot den huyze desgenen die by mynen naem valschelyk zweert : en hy zal woonen in het midden van zyn huys, en hy zal dat vernielen, en zyne houten, en zyne steenen.

5. En den engel is uytgegaen, die in my sprak, en hy heeft tot my gezeyd : Heft op uwe oogen, en beziet wat dit is, dat er uytgaet.

6. En ik heb gezeyd : Wat is het? En hy heeft gezeyd : Dit is de uytgaende kruyke. En hy heeft gezeyd : Deze is hunne ooge in het geheele aerdryk.

7. En ziet daer werd een talent loods gebragt, en ziet eene vrouwe zittende in het midden van de kruyke.

8. En hy heeft gezeyd : Deze is de ongoddelykheyd. En hy heeft ze geworpen in het midden van de kruyke, en heeft den looden klont in haren mond geworpen.

9. En ik heb myne oogen opgeheven, en gezien : en ziet twee vrouwen uytgaende, en den geest was in hare vleugelen, en zy hadden vleugelen als eens kiekendiefs vleugelen : en zy hebben de kruyke opgeheven tusschen de aerde en den hemel.

10. En ik heb gezeyd tot den engel die in my sprak : Waer henen dragen deze de kruyke?

11. En hy heeft tot my gezeyd : Om dat haer een huys zoude getimmerd worden in het land van Sennaar, en dat het gevestigd en aldaer gesteld worde op zyn basement.

HET VI. KAPITTEL.

Van de vier wagens, dat de vier winden zyn, die over het aerdryk gaen, van de zeven kroonen die op Jesus hoofd zullen gesteld zyn, en van den man die Opgang heet, die nog heerschappy hebben zal.

1. En ik heb my omgekeerd, en heb myne oogen opgeheven, en gezien : en ziet vier uytgaende wagens met vier peerden uyt het midden van twee bergen : en de bergen waren metalen bergen.

2. In den eersten wagen waren roode peerden, en in den tweeden wagen zwarte peerden,

3. En in den derden wagen witte peerden, en in den vierden wagen bonte sterke peerden.

4. En ik heb geantwoord, en gezeyd tot den engel die in my sprak : Wat zyn deze, myn heere?

5. En den engel heeft geantwoord, en tot my gezeyd : Dit zyn de vier winden des hemels, die uytgaen om dat zy staen zouden voor den Heerschapper van geheel aerdryk.

6. Daer de zwarte peerden in waren, die gingen uyt naer het noordenland : en de witte zyn na hen uytgegaen : en de bonte zyn uytgegaen naer het zuydenland.

7. Maer die de allersterkste waren zyn uytgegaen, en zochten om te gaen, en alom te loopen door al het aerdryk. En hy heeft gezeyd : Gaet henen, en doorwandelt de aerde : en zy hebben de aerde doorwandeld.

8. En hy heeft my geroepen, en heeft tot my gesproken, zeggende : Ziet die daer uytgaen in het noordenland, deze hebben mynen geest doen rusten in het noordenland.

9. En des Heeren woord is tot my geschied, zeggende :

10. Neemt van de overvoeringe van Holdai en van Tobia en van Idaia; en gy zult komen in dien dag, en gy zult gaen in het huys Josias des zoons Sophonias, die van Babylonien gekomen zyn.

11. En gy zult nemen goud en zilver : en gy zult kroonen maken, en gy zult ze stellen op het hoofd van Jesus Josedecs zoon des grooten priesters,

12. En gy zult tot hem spreken, zeggende : Dit zegt den Heere der heyrscharen, zeggende : Ziet den man Opgang is zyn naem : en onder hem zal het opgaen, en hy zal eenen tempel den Heere timmeren.

13. En hy zal den Heere den tempel opregten : en hy zal de glorie dragen, en hy zal zitten, en heerschappy hebben op zynen stoel : en zal priester zyn op zynen stoel, en den raed des vredes zal tusschen de twee zyn.

14. En ziet de kroonen zullen wezen voor Helem en Tobia en Idaia, en Hem den zoon Sophonias, eene gedenkenisse in des Heeren tempel.

15. En die verre zyn, zullen komen, en zy zullen timmeren in den tempel des Heeren : en gy zult weten dat den Heere der heyrscharen my tot u gezonden heeft. Maer dit zal wezen, is het dat gy met het gehoor hoort des Heeren uws Gods stemme.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe dat de vastenen die de Joden gevast hadden zeventig jaren God niet behaegden, om dat zy in hunne boosheyd bleven, daerom vermaent hy ze tot eene verbeteringe, want om dat zy de profeten niet gehoord hebben, daerom kwam op hen al dat kwaed.

1. En het is geschied in het vierde jaer Darius des konings, dat het woord des Heeren geschied is tot Zacharias, in den vierden dag der negende maend, welke is Casleu.

2. En Sarasar en Rogommelech, en de mannen die met hem waren, hebben gezonden tot des Heeren huys, om des Heeren aenzigt te bidden.

3. Dat zy zeggen zouden den priesteren van het huys des Heeren der heyrscharen, en den profeten, sprekende : Moet ik weenen in de vyfde maend, of moet ik my heyligen, gelyk ik nu gedaen heb veel jaren?

4. En het woord des Heeren der heyrscharen is tot my geschied, zeggende :

5. Spreekt tot al het volk der aerde, en tot de priesters, zeggende : Toen gy vasttet en weendet, in de vyfde en zevende maend door deze zeventig jaren : hebt gy voor my den vasten gevast?

6. En als gy geëten hebt, en gedronken, hebt gy dan niet voor u zelven geëten, en voor u zelven gedronken?

7. Zyn dit niet de woorden die den Heere gesproken heeft in de hand van zyne eerste profeten, toen Jerusalem nog bewoond was, en ryk was, zy en de steden rondom haer, en dat zy zuydwaerts en tot de veldlanden bewoond werd?

8. En des Heeren woord is tot Zacharias geschied, zeggende :

9. Dit spreekt den Heere der heyrscharen, zeggende : Oordeelt waerachtig oordeel, en doet bermhertigheyd en ontfermenisse, een iegelyk met zynen broeder.

10. En de weduwe, en den weeze, en den aenkomeling, en den armen wilt te onregt niet beschuldigen : en een man denke geen kwaed zynen broeder in zyn herte.

11. En zy wilden niet aenmerken, en zy hebben de schoudere omgekeerd weggaende, en hunne ooren hebben zy bezwaerd dat zy niet hooren zouden.

12. En zy hebben hun herte gesteld als eenen diamant, dat zy de wet niet hooren zouden, en de woorden die den Heere der heyrscharen gezonden heeft in zynen geest, door de hand van de voorgaende eerste profeten : en daer is eene groote verbolgenheyd geschied van den Heere der heyrscharen.

13. En het is geschied alzoo hy gesproken heeft, en zy hebben niet gehoord : alzoo zullen zy roepen, en ik zal ze niet verhooren, zegt den Heere der heyrscharen.

14. En ik heb ze verstrooyd door alle de ryken die zy niet kennen : en het land is van hen verlaten, om dat er niemand was doorgaende en wederkeerende : en zy hebben het lustig land gesteld tot eene woestyne.

HET VIII. KAPITTEL.

Gelyk God om de zonden des volks Jerusalem benaeuwd heeft, en Jerusalem verwoest heeft, zoo zal hy ze zeer doen bewoonen, en zal alle dingen gelukkig maken is het by aldien dat zy hem dienen willen.

1. En het woord des Heeren der heyrscharen is geschied, zeggende :

2. Dit zegt den Heere der heyrscharen Ik heb Sion zeer geyverd met grooten. yver, en met groote verbolgenheyd ben ik voor haer jaloersch geweest.

3. Dit zegt den Heere der heyrscharen : Ik ben wedergekeerd tot Sion, en ik zal woonen in het midden van Jerusalem : en Jerusalem zal genoemd worden de stad der waerheyd, en den berg des Heeren der heyrscharen den geheyligden berg.

4. Dit zegt den Heere der heyrscharen : Nog zullen de oude mans en oude vrouwen woonen in de straten van Jeru-

salem: en den man zal van grooten ouderdom met den stok gaen.

5. En de straten der stad zullen vervuld worden met kleyne onmondige kinderen, en meyskens spelende op hare straten.

6. Dit zegt den Heere der heyrscharen : Is het dat het zwaer om doen schynen zal in de oogen der blevelingen van dezen volke in die dagen, zal het in myne oogen ook zwaer wezen, zegt den Heere der heyrscharen?

7. Dit zegt den Heere der heyrscharen : Ziet ik zal myn volk verlossen van het oostenland, en van het land van den zonnenondergang.

8. En ik zal ze aenbrengen, en zy zullen woonen in het midden van Jerusalem : en zy zullen my tot een volk zyn, en ik zal hun tot eenen God zyn, in de waerheyd en in de regtveerdigheyd.

9. Dit zegt den Heere der heyrscharen : Laet uwe handen versterkt worden, die in deze dagen hoort deze woorden door den mond der profeten in den dag, in denwelken dat het huys des Heeren der heyrscharen gefondeerd was, dat den tempel zoude getimmerd worden.

10. Want voorwaer voor die dagen was den loon der menschen niet, noch den loon der behulpige beesten, noch den uytgaende en ingaende hadden geenen vrede in de tribulatie : en ik heb alle menschen gelaten, eenen iegelyken tegen zynen naesten.

11. Maer nu zal ik naer de eerste voorledene dagen den blevelingen van dezen volke niet doen, zegt den Heere der heyrscharen :

12. Maer het zal een zaed des vredes wezen : den wyngaerd zal zyne vrucht geven, en de aerde zal haer groeysel geven, en de hemelen zullen hunnen dauwe geven : en ik zal de blevelingen van dezen volke alle deze dingen doen bezitten.

13. En het zal zyn : gelyk gy waert eene vermaledydinge onder de heydenen, gy huys van Juda, en huys van Israël : alzoo zal ik u verlossen, en gy zult de benedictie wezen : wilt niet vreezen, laet uwe handen versterkt worden :

14. Want dit zegt den Heere der heyrscharen : Alzoo ik gedacht heb dat ik u zoude pynigen, toen uwe vaderen my tot gramschap verwekt hadden, zegt den Heere,

15. En ik heb niet ontfermd : alzoo heb ik wederom gekeerd zynde, gedacht in deze dagen, dat ik den huyze van Juda en Jerusalem weldoen zoude : wilt niet vreezen.

16. Dit zyn dan de woorden die gy doen zult : Spreekt de waerheyd een iegelyk met zynen naesten : oordeelt dat opregt is, en het oordeel des vredes in uwe poorten.

17. En een iegelyk denke geen kwaed tegen zynen vriend in uwe herten : en bemint geenen valschen eed : want alle deze dingen zyn het die ik hate, zegt den Heere.

18. En het woord des Heeren der heyrscharen is tot my geschied, zeggende :

19. Dit zegt den Heere der heyrscharen : Den vasten der vierde, en den vasten der vyfde, en den vasten der zevende, en den vasten der tiende maend zal den huyze van Juda wezen tot blydschap en vrolykheyd, en tot heerlyke feestdagen : alleenlyk bemint de waerheyd en den vrede.

20. Dit zegt den Heere der heyrscharen : Hoe lange zal het zyn tot dat de volken komen zullen, en woonen in veel steden,

21. En dat de inwooners zullen gaen den eenen tot den anderen, zeggende : Laet ons gaen, en bidden des Heeren aenzigt, en laet ons den Heere der heyrscharen zoeken : ik zal ook gaen.

22. En daer zullen veel volken en magtige natien komen om den Heere der heyrscharen te zoeken in Jerusalem, en om des Heeren aenzigt te verbidden.

23. Dit zegt den Heer der heyrscharen : In de dagen in dewelke tien menschen zullen aengrypen uyt alle de talen der heydenen, en zy zullen aengrypen de slippe van eenen Joodschen man, zeggende : Wy zullen met u gaen : want wy hebben gehoord dat den Heer met u is.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe dat den koning Christus komen zal in zyn ryk zittende op een veulen van eene ezelinne, en hy zal in grooten vrede in de wereld heerschappy hebben. En alle dingen zullen Gods volk voorspoediglyk voortgaen, want hy ze regeren zal.

1. Den last van des Heeren woord in

het land van Hadrach en van Damascus zyner ruste : want des Heeren is des menschen ooge, en alle der geslachten van Israël.

2. Emath is ook in zyne palen, en Tyrus en Sidon : want zy hebben voorwaer de wysheyd voor zich sterk aengenomen.

3. En Tyrus heeft zyne sterkte getimmerd, en heeft zilver te hoope vergaderd als aerde, en goud als het slyk der straten.

4. Ziet den Heer zal ze bezitten, en hy zal hare sterkheyd in de zee slaen, en deze zal met den vure verslonden worden.

5. Ascalon zal het zien, en vreezen : en Gaza, en hy zal uytermate zeer rouwig zyn : en Accaron, want hare hope beschaemd is : en den koning zal van Gaza vergaen, en Ascalon zal niet bewoond worden.

6. En den scheyder zal zitten in Azoten, en ik zal de hooveerdigheyd der Philisthynen vernielen.

7. En ik zal zyn bloed van zynen mond nemen, en zyne afgrysselykheden uyt het midden van zyne tanden, en hy zal ook achtergelaten worden onzen Gode, en hy zal wezen als een vorst in Juda, en Accaron als Jebuseus.

8. En ik zal myn huys omringen met degene die voor my stryden, gaende en wederkeerende, en den schatter zal over hen niet meer doorgaen : want ik heb het nu gezien in myne oogen.

9. Verheugt u genoeg gy dochter van Sion, maekt jolyt dochter van Jerusalem : Ziet uw koning zal u komen regtveerdig, en een zaligmaker : hy is arm, en zit op eenen ezel, en op een veulen der ezelinne jonge.

10. En ik zal den wagen met vier peerden vernielen uyt Ephraïm, en het peerd van Jerusalem, en den boge des oorlogs zal gebroken worden : en hy zal vrede den heydenen spreken, en zyne magt zal zyn van de zee tot de zee, en van de vloeden tot de eynden der aerde.

11. En gy hebt ook in het bloed uws testaments uwe gevangenen uytgelaten, uyt den poel daer geen water in is.

12. Bekeert u tot de sterkte gy die op hope gevangen ligt, en ik zal u heden ook verkondigende dubbel wederom geven.

13. Want ik heb Juda voor my uytgerekt als eenen boge, ik heb Ephraïm vervuld : en ik zal uwe zonen verwekken Sion, op uwe kinderen gy Griekenland : en ik zal u stellen als het zweerd der sterken.

14. En den Heere zal op hen gezien worden, en zyn schicht zal als den bliksem uytgaen : en den Heere God zal met eene trompet slaen, en hy zal gaen in het gedruysch van het zuyden.

15. Den Heere der heyrscharen zal ze beschermen : en zy zullen verslinden, en onderwerpen met de steenen des slingers : en die het drinken, zullen dronken worden als van wyne, en zy zullen vervuld worden als schalen, en als de hoornen des autaers.

16. En den Heer hun God zal ze zalig maken in dien dag, als de kudde zyns volks : want de heylige steenen zullen opgeheven worden op zyn land.

17. Want wat is zyne goedheyd, of wat is zyne schoonheyd, dan de tarwe der uytverkorenen, en den wyn maegden voortbrengende?

HET X. KAPITTEL.

God vermag alleen te geven dat van hem begeerd is, die der Joden ontfermende, die brengen zal uyt verre plaetsen in hun eygen land.

1. Begeert van den Heere regen in den spaden tyd, en den Heere zal sneeuw maken, en hy zal hun den plasregen geven, elken kruyde in het veld.

2. Want de afgodenbeelden hebben onnuttigheyd gesproken, en de waerzeggers hebben logene gezien, en de droomers hebben te vergeefs gesproken : zy troostten ydelyk : daerom zyn zy weggeleyd als eene kudde : zy zullen verdriet lyden, om dat zy geenen herder hebben.

3. Op de herders is myn razenden toorn vergramd, en op de bokken zal ik verzoeken : want den Heere der heyrscharen heeft zyne kudde bezocht, het huys van Juda, en hy heeft ze gesteld als een peerd zyner glorie in den stryd.

4. Uyt hem is den hoek, en uyt hem den nagel, uyt hem den oorlogsboge, uyt hem zal alle schatter te zamen uytkomen.

5. En zy zullen wezen als sterken vertredende het slyk der straten in den stryd : en zy zullen stryden, want den

Heere is met hen : en de beklimmers der peerden zullen beschaemd worden.

6. En ik zal het huys van Juda versterken, en het huys van Joseph zal ik behouden: en ik zal ze bekeeren, want ik zal hunner ontfermen : en zy zullen wezen gelyk zy waren toen ik ze niet verworpen had : want ik ben den Heere hun God, en ik zal ze verhooren.

7. En zy zullen zyn als de sterken van Ephraïm, en hun herte zal zich verblyden als van den wyne : en hunne kinderen zullen het zien, en blyde zyn, en hun herte zal verheugen in den Heere.

8. Ik zal naer hen wispelen, en ik zal ze vergaderen, want ik heb ze verlost : en ik zal ze vermenigvuldigen, gelyk zy te voren vermenigvuldigd waren.

9. En ik zal ze zaeyen onder de volken, en van verre zullen zy myns gedachtig wezen : en zy zullen leven met hunne kinderen, en zy zullen wederkeeren.

10. En ik zal ze wederom leyden uyt den lande van Egypten, en van de Assyrien zal ik ze vergaderen, en tot den lande van Galaad en Libanus zal ik ze aenbrengen, en hun zal geene plaetse gevonden worden :

11. En hy zal doorgaen in de engheyd der zee, en hy zal in de zee de baren slaen, en alle de diepten des vloeds zullen beschaemd worden, en de hooveerdye van Assur zal vernederd worden, en den schepter van Egypten zal weggaen.

12. Ik zal ze versterken in den Heere, en in zynen naem zullen zy wandelen, zegt den Heere.

HET XI. KAPITTEL.

God belast dat men voeden zoude de schapen die ter dood gebragt waren : Van de twee roeden die ten eynde afgesneden worden. En van den kwaden herder die van den Heere verwekt zal worden.

1. Doet open Libanus uwe poorten, en laet het vuer uwe cederboomen eten.

2. Huylt abeelboom, want den cederboom is gevallen, want de heerlyken zyn bedorven : Huylt gy eykenboomen van Basan, want het beheymde woud is afgehouwen.

3. De stemme van het gehuyl der herders, want hunne heerlykheyd is verdorven : de stemme van der leeuwen gebriesch, want de hooveerdy der Jordane is verdorven.

4. Dit zegt den Heere myn God : Voedt de slagtschapen,

5. Dewelke die ze bezeten hadden doodden ze, en zy waren niet droevig, en zy verkochten ze, zeggende : Gebenedyd is den Heere, wy zyn ryk geworden : en hunne herders spaerden hen niet.

6. En ik zal voortaen niet meer sparen over de bewooners der aerde, zegt den Heere : ziet ik zal de menschen leveren, eenen iegelyken in zyns naesten hand, en in zyns konings hand : en zy zullen het land in stukken houwen, en ik zal het niet verlossen uyt hunne handen.

7. En ik zal de slagtschapen voeden daerom, o gy armen van de kudde : en ik heb tot my genomen twee roeden, de eene heb ik genoemd Schoonheyd, en de andere heb ik genoemd het Zeelken : en ik heb de kudde gevoed.

8. En ik heb dry herders afgesneden in eene maend, en myne ziel is benaeuwd in hen : want hunne ziel is veranderd geweest in my.

9. En ik heb gezeyd : Ik zal u niet voeden : dat sterft, dat sterve : en dat afgehouwen wordt, dat worde afgehouwen : en de overgeblevenen laet verslinden een iegelyk zyns naesten vleesch.

10. En ik heb myne roede genomen, die genoemd was Schoonheyd, en heb die afgesneden, opdat ik myn verbond te niet doen zoude, dat ik had gemaekt met alle volken.

11. En het is te niet gebragt op dien dag : en de armen van de kudde hebben het alzoo gekend, die het my bewaren, want het is des Heeren woord.

12. En ik heb tot hen gezeyd : Is het goed in uwe oogen, haelt mynen loon : en is het niet, zoo rust. En zy hebben mynen loon gewegen dertig zilveren penningen.

13. En den Heere heeft tot my gezeyd : Werpt dat tot den beeldmaker, het is den eerlyken prys met denwelken ik geweerdeerd ben van hen. En ik heb de dertig zilveren penningen genomen : en ik heb ze geworpen in des Heeren huys aen den beeldmaker.

14. En ik heb myne tweede roede afgesneden die Zeelken heette, om dat ik ontbinden zoude de broederlykheyd tusschen Juda en Israël,

15. En den Heere heeft tot my gezeyd: Nog neemt tot u de gereedschappen van eenen dwazen herder.

16. Want ziet ik zal eenen herder op de aerde verwekken, die de verlatenen niet bezoeken zal, het verstrooyde niet zoeken zal, en het gebroken niet genezen zal, en hetgene dat staet, zal hy niet opvoeden, en het vleesch der vetten zal hy eten, en hunne klaeuwen zal hy afscheuren.

17. O gy herder, en afgod, de kudde verlatende: het zweerd op zynen arm, en op zyne regter ooge: zyn arm zal van dorheyd verdroogd worden, en zyne regter ooge verduysterende zal verdonkerd worden.

HET XII. KAPITTEL.

Juda en Jerusalem zullen van veel koningryken veracht worden, maer als zy wederom komen zullen, zoo zullen zy alle dingen te boven gaen, en hoe de Joden zien zullen op hem die zy doorstoken hebben.

1. Den last van des Heeren woord over Israël. Den Heere den hemel uytrekkende, en de aerde fonderende, en scheppende des menschen geest daerin, zegt:

2. Ziet ik zal Jerusalem stellen eenen overdorpel der gulzigheyd alle den volken in het ronde: maer Juda zal ook in de beleggingе wezen tegen Jerusalem.

3. En het zal zyn: In dien dag dat ik Jerusalem zal stellen eenen steen des lasts, alle den volken: alle degene die hem opheffen zullen, zullen met intweesnydinge gescheurd worden: en tegen haer zullen vergaderd worden alle de ryken der aerde.

4. In dien dag, zegt den Heere, zal ik alle peerd tot verbaesdheyd slaen, en zynen beryder tot onzinnigheyd: en op het huys van Juda zal ik myne oogen opendoen, en alle de peerden der volken zal ik met blindheyd slaen.

5. En de vorsten van Juda zullen zeggen in hun herte: Laet de bewooners van Jerusalem my versterkt worden in den Heere der heyrscharen hunnen God.

6. In dien dag zal ik de vorsten van Juda stellen als eenen haerd vuers in het hout, en als eenen brand vuers in het hooy: en zy zullen verslinden ter regter en ter slinker zyden alle volken rondomme: en Jerusalem zal wederom bewoond worden in zyne plaetse in Jerusalem.

7. En den Heere zal behouden de tabernakelen van Juda als in het beginsel: opdat het huys van David niet grootelyks gloriëre, en de glorie dergenen die in Jerusalem woonen tegen Juda.

8. In dien dag zal den Heere beschermen de bewooners van Jerusalem, en het zal zyn dat zoo wie uyt hen misdoen zal in dien dag, die zal zyn als David: en Davids huys als Gods huys, als den engel des Heeren in hun aenzigt.

9. En het zal zyn in dien dage: dat ik zal zoeken om te vernielen alle de heydenen die tegen Jerusalem komen.

10. En ik zal uytstorten op Davids huys, en op de bewooners van Jerusalem, den geest der gratie, en der bedingen: en zy zullen opzien tot my, denwelken zy doorstoken hebben: en zy zullen hem beschreyen met eene beschreyinge als over eenen eeniggeboren zoon, en zy zullen rouwig zyn over hem, als men pleegt rouwig te zyn over de dood van den eerstgeboren.

11. In dien dag zal een groot geklag zyn in Jerusalem, als de beschreyinge van Adadremmon in het veld van Mageddon.

12. En het land zal geschrey maken: elke familie en familie byzonder: de familien des huys van David byzonder, en hunne vrouwen byzonder:

13. De familien des huys van Nathan byzonder, en hunne vrouwen byzonder: de familien des huys van Levi byzonder, en hunne vrouwen byzonder: de familien van Semei byzonder, en hunne vrouwen byzonder.

14. Alle de andere familien, elke familie byzonder, en hunne vrouwen byzonder.

HET XIII. KAPITTEL.

Als de vloeyende fonteyne den huyze van Jacob zal geopend zyn, dan zullen alle de afgodenbeelden geweerd worden: hoe den herder geslagen zal zyn, en de schapen verstrooyd zullen worden.

1. In dien dage zal er eene opene fonteyn zyn den huyze van David, en den bewooneren van Jerusalem, tot afwasschinge des zondaers, en der maenzuchtige.

2. En het zal zyn in dien dag, zegt den Heer der heyrscharen : Dat ik te niet doen zal alle de namen der afgoden van de aerde, en men zal dier voorts niet meer gedachtig wezen : en de valsche profeten, en den onzuyveren geest zal ik van de aerde nemen.

3. En het zal zyn, als er iemand voorts meer zal geprofeteerd hebben, zoo zullen hem zeggen zyn vader en zyne moeder, die hem gewonnen hebben : Gy zult niet leven : want gy hebt logentael gesproken in des Heeren naem : en zyn vader en zyne moeder, die hem gewonnen hebben, zullen hem doorsteken, als hy profeteren zal.

4. En het zal zyn : In dien dage dat de profeten zullen beschaemd worden, een iegelyk uyt zyn visioen als hy zal geprofeteerd hebben : en zy zullen niet overdekt worden met eenen mantel van zaklaken gemaekt, om te liegen :

5. Maer hy zal zeggen : Ik ben geen profeet, ik ben een mensch een akkerman : want Adam is myn exempel van myne jongheyd af.

6. En hem zal gezeyd worden : Wat zyn deze wonden in het midden van uwe handen? En hy zal zeggen : Hiermede ben ik gewond in hun huys die my beminden.

7. O zweerd wordt verwekt tegen mynen herder, en op den man die my aenhangt, zegt den Heere der heyrscharen : slaet den herder, en de schapen zullen verstrooyd worden : en ik zal myne hand keeren tot de kleyne kinderen.

8. En zy zullen in alle landen zyn, zegt den Heere : de twee deelen zullen daerin vernield worden, en zullen ontbreken, en het derdedeel zal daerin achtergelaten worden.

9. En ik zal het derdedeel door het vuer leyden, en ik zal ze branden gelyk het zilver gebrand wordt : en ik zal ze proeven gelyk het goud geproefd wordt. Hy zal mynen naem roepen, en ik zal hem verhooren. Ik zal zeggen : Gy zyt myn volk : en hy zal zeggen : Heere myn God.

HET XIV. KAPITTEL.

Na dat Jerusalem de gevangenisse verdragen zal hebben van den heydenen, dan zal daer levende water spruyten uyt Jerusalem, en den Heere zal de heydenen met eene plage slaen, die tegen Jerusalem gevochten hebben.

1. Ziet de dagen des Heeren zullen komen, en uwe rooven zullen gedeyld worden in het midden van u.

2. En ik zal alle de heydenen vergaderen in Jerusalem ten stryde, en de stad zal ingenomen worden, en de huyzen zullen verdorven worden, en de vrouwen zullen geschonden worden : en de helft van de stad zal in de gevangenisse gaen, en het overblyfsel des volks zal uyt de stad niet weggenomen worden.

3. En den Heere zal uytgaen en stryden tegen de heydenen, gelyk hy gestreden heeft in den dag des stryds.

4. En zyne voeten zullen staen in dien dag op den berg der olyfboomen, die tegen Jerusalem is oostwaerts : en den berg der olyfboomen zal gescheurd worden, van zyne helft oostwaerts en westwaerts, met eene zeer groote scheure : en de helft van den berge zal afgescheyden worden noordwaerts, en zyne helft zuydwaerts.

5. En gy zult vlieden tot de valleye van zyne bergen, want de valleye der bergen zal te zamen gevoegd worden tot den naesten toe : en gy zult vlieden gelyk gy gevloden hebt van het aenzigt der aerdbevinge, in de dagen van Ozias den koning van Juda : en den Heere myn God zal komen, en alle zyne heyligen met hem.

6. En het zal wezen in dien dag : Het zal geen licht zyn, maer koude en vorst.

7. En daer zal een dag zyn, die den Heere bekend is, geen dag noch nacht : en in den tyd des avonds zal het licht zyn.

8. En het zal wezen in dien dag : Dat daer zullen levende wateren uytgaen van Jerusalem : de helft van die tot de oostzee, en de helft van die tot de uyterste zee : zy zullen in den zomer en winter wezen.

9. En den Heere zal koning wezen over alle de aerde : in dien dag zal het een Heere wezen, en zyn naem zal een wezen.

10. En al het land zal wederkeeren tot de woestyne, van den heuvel Remmon, tot de zuydzyde van Jerusalem :

en hy zal verheven worden, en woonen in zyne plaetse, van de poorte van Benjamin tot de plaetse der eerste poorte, tot de poorte der hoeken : en van den toren Hananeel, tot des konings persen.

11. En zy zullen daerin woonen, en daer zal voorts geene verbanninge meer zyn : maer Jerusalem zal vryelyk zitten.

12. En dit zal de plage zyn, waermede den Heer alle de heydenen slaen zal, die gestreden hebben tegen Jerusalem : Het vleesch eens iegelyks staende op zyne voeten, zal verdwynen, en zyne oogen zullen verdwynen in hare gaten, en hunne tonge zal verdwynen in haren mond.

13. In dien dag zal daer een groot gerucht des Heeren in hen zyn : en den man zal zyns naesten hand aengrypen, en zyne hand zal vastgemaekt worden op zyns naesten hand.

14. Maer Juda zal ook stryden tegen Jerusalem : en de rykdommen van alle de heydenen zullen vergaderd worden in het ronde, goud en zilver, en veel genoeg kleederen.

15. En alzoo zal den val der peerden, en muylen, en kameelen, en ezelen, en alle der beesten die in de heyrlegeren wezen zullen, zyn gelyk dezen val.

16. En alle die overgebleven zullen zyn, van alle de heydenen, die gekomen zyn tegen Jerusalem, zullen opklimmen van jare te jare, om te aenbidden den koning den Heere der heyrscharen, en dat zy vieren zouden het feestelyk hoogtyd der tabernakelen.

17. En het zal wezen : Dat zoo wie van de geslachten des lands niet opklimt tot Jerusalem, om te aenbidden den koning den Heere der heyrscharen, op hen zal geen regen wezen.

18. En is het zoo dat het geslachte van Egypten niet opwaerts gaet, en niet komt : zoo zal dien regen op hen niet wezen, maer hun zal een val wezen waermede den Heere slaen zal alle de heydenen die niet opklimmen om te vieren de feeste der tabernakelen.

19. Dit zal zyn de zonde van Egypten, en dit zal de zonde van alle de heydenen zyn, die niet opklimmen om te vieren het feest der tabernakelen.

20. In dien dag zal het zyn, dat hetgene dat op des peerds toom is, den Heere heylig zal wezen : en de ziedpotten in des Heeren huys zullen wezen als schalen voor den autaer.

21. En alle ziedpot in Jerusalem en in Juda zal geheyligd wezen den Heere der heyrscharen : en alle die slagtofferanden dooden, zullen komen, en zullen daeraf nemen, en zy zullen daerin koken : en daer zal voortaen geen koopman meer wezen in het huys des Heeren der heyrscharen, in dien dag.

DEN PROFEET

MALACHIAS.

HET I. KAPITTEL.

Den profeet straft Israël van ondankbaerheyd, en dat God van hen noch geëerd, noch gevreesd is, en dat de priesters Gods name versteken, daerom ook hunne offeranden verachtende, dankelyk nemende de zuyvere offerande, die hem in alle plaetsen geofferd wordt.

1. Den last van des Heeren woord tot Israël, in de hand Malachias.

2. Ik heb u liefgehad, zegt den Heer, en gy hebt gezeyd : Waerin hebt gy ons liefgehad? Was Esau Jacobs broeder niet, zegt den Heer, en ik heb Jacob liefgehad?

3. Maer Esau heb ik gehaet, en heb zyne bergen tot eene woestyne gesteld, en zyne erfenisse tot draken der wildernisse.

4. Maer is het dat Idumeen zegt : Wy

zyn verdorven, maer wederkeerende zullen wy optimmeren dat er verdorven is: dit zegt den Heere der heyrscharen: Deze zullen timmeren, en ik zal het verderven: en zy zullen genoemd worden de palen der ongoddelykheyd, en het volk, op hetwelk den Heere gram is tot in der eeuwigheyd.

5. En uwe oogen zullen het zien: en gy zult zeggen: Laet den Heere grootelyks geprezen worden, op den pale van Israël.

6. Den zoon eert zynen vader, en den knecht zynen heer: daerom is het dat ik Vader ben, waer is myne eere: en ben ik den Heer, waer is myne vreeze, zegt den Heer der heyrscharen? tot u, o gy priesters die mynen naem versmaedt, en hebt gezeyd: Waerin hebben wy uwen naem versmaed?

7. Gy offert op mynen autaer besmet brood, en gy zegt: Waerin hebben wy u besmet? Daerin dat gy zegt: Des Heeren tafel is versmaed.

8. Is het dat gy eene blinde slagtofferande offert om te dooden, is het niet kwaed? en is het dat gy offert dat kreupel en ziek is om ten offer te dooden, is het niet kwaed? biedt dat uwen prins, is het dat het hem behagen zal, of dat hy uw aenzigt ontvangen zal, zegt den Heere der heyrscharen.

9. En nu bidt Gods aenzigt, dat hy uwer ontferme (want van uwe hand is dit geschied) of hy eenigzins uwe aenzigten ontvinge, zegt den Heere der heyrscharen.

10. Wie is er onder u, die de deuren sluyte, en mynen autaer ontsteke om niet? myn wille is tot u niet, zegt den Heere der heyrscharen: en ik zal geene gifte ontvangen van uwe hand.

11. Want van den opgang der zonne tot den ondergang is myn naem groot onder de heydenen, en in alle plaetse wordt mynen naem sacrificie gedaen, en eene zuyvere offerande geofferd: want myn naem is groot onder de heydenen, zegt den Heere der heyrscharen.

12. En gy hebt dien besmet, mits dien dat gy zegt: Des Heeren tafel is besmet, en dat er op geleyd wordt is versmadelyk, met den vure die dat verslindt.

13. En gy hebt gezeyd: Ziet dit is van den arbeyd, en gy hebt dat weggeblazen, zegt den Heere der heyrscharen, en gy hebt van de rooven ingebragt dat mank en krank was, en hebt dat tot eene gifte ingebragt: zal ik dat ontvangen van uwe hand, zegt den Heere?

14. Vermaledyd is den bedriegelyken die in zyne kudde een manneken heeft, en eene belofte doende offert den Heere dat krank is: want ik ben een groot koning, zegt den Heere der heyrscharen, en myn naem is vervaerlyk onder de heydenen.

HET II. KAPITTEL.

God dreygt dat hy der priesters benedydingen zal vermaledyden, ten zy dat zy zich beteren; eene groote straffinge op de kwade priesters: hoe men zyne huysvrouwe beminnen zal.

1. En nu tot u is dit gebod, o gy priesters.

2. Is het dat gy het niet hooren wilt, en dat gy het ter herte niet trekken wilt, dat gy mynen naem glorie geeft, zegt den Heer der heyrscharen: zoo zal ik op u armoede zenden, en ik zal uwe benedictien vermaledyden, en ik zal die vermaledyden: om dat gy het op het herte niet geleyd hebt.

3. Ziet ik zal u den arm wegwerpen, en ik zal op uwe aenzigten strooyen den drek van uwe hooge feestdagen, en hy zal u met zich nemen.

4. En gy zult weten dat ik tot u dit gebod gezonden heb, dat myn verbond zyn zoude met Levi, zegt den Heere der heyrscharen.

5. Myn verbond is met hem geweest des levens en des vredes: en ik heb hem vreeze gegeven, en hy heeft my gevreesd, en van myns naems aenzigt vreesde hy.

6. De wet der waerheyd is in zynen mond geweest, en geene boosheyd is in zyne lippen gevonden, in den vrede en geregtigheyd heeft hy met my gewandeld, en hy heeft er velen afgekeerd van de boosheyd.

7. Want de lippen der priesters zullen de wetenheyd bewaren, en de wet zullen zy uyt zynen mond verzoeken: want hy is een engel des Heeren der heyrscharen.

8. Maer gy zyt van den weg afgegaen, en hebt er velen verergerd in de wet: gy hebt het verbond van Levi gebro-

ken, zegt den Heere der heyrscharen.

9. Daerom heb ik u ook versmadelyk gemaekt, en vernederd alle den volken, gelyk gy myne wegen niet bewaerd hebt, en hebt de aenzigten uytgenomen in de wet.

10. Hebben wy alle niet eenen vader? heeft ons niet een God geschapen? waerom versmaedt dan een iegelyk van ons zynen broeder, brekende het verbond van onze vaderen?

11. Juda heeft overtreden, en daer is afgrysselykheyd geschied in Israël, en in Jerusalem: want Juda heeft de heyliginge des Heeren besmet, die hy bemind heeft, en hy heeft de dochter gehad van eenen vreemden god.

12. Den Heere zal den man vernielen, die dat gedaen heeft, den meester en den discipel van Jacobs tabernakelen, en eene gifte offerende den Heere der heyrscharen.

13. En dit hebt gy wederom gedaen: gy overdekt met tranen des Heeren autaer, met weeninge en gehuyl, alzoo dat ik voortaen niet meer zal zien naer het sacrificie, noch ik zal iets verzoenlyks nemen van uwe hand.

14. En gy hebt gezeyd: Om wat zake? om dat den Heere betuygd heeft tusschen u en de huysvrouwe uwer jonge jeugd, die gy versmaed hebt: en dit is uwe medegezelinne, en de huysvrouwe uws verbonds.

15. Heeft ze eenen niet gemaekt, en dat er overt is het niet zyn geest? En wat zoekt den eenen anders dan Gods zaed? Daerom bewaert uwen geest, en de huysvrouwe uwer jongheyd wilt niet versmaden.

16. Als gy ze haet, zoo laet ze gaen, zegt den Heere Israëls God: en de boosheyd zal zyn kleed overdekken, zegt den Heere der heyrscharen: bewaert uwen geest, en wilt hem niet versmaden.

17. Gy hebt den Heere doen arbeyden in uwe reden: en gy hebt gezeyd: Waerin hebben wy hem doen arbeyden? Daerin dat gy zegt: Al die kwaed doet, is goed voor des Heeren aenzigt, en zulke behagen hem: of immer waer is den God des oordeels?

HET III. KAPITTEL.

Van den voorloop van Christus en toekomende oordeel, hy belooft den bekeerden veel goeds, zich beklagende van de ondankbaerheyd der kinderen van Israël, en dat zy in hunne tienden God kwetsen, zeggende dat hy zyne dienaers niet acht, waeraf zy contrarie nog proeven zullen.

1. Ziet ik zend mynen engel, en hy zal den weg bereyden voor myn aenzigt. En terstond zal tot zynen heyligen tempel komen den heerschapper dien gy zoekt, en den engel des testaments, dien gy wilt. Ziet hy komt, zegt den Heere der heyrscharen:

2. En wie zal mogen denken den dag zyner toekomst, en wie zal staen om hem te zien? Want hy is als smeltende vuer, en als der volders kruyd:

3. En hy zal zitten smeltende, en zuyverende het zilver, en hy zal de kinderen van Levi zuyveren, en hy zal ze zygen als goud, en als zilver, en zy zullen zyn den Heere offerende sacrificien in regtveerdigheyd.

4. En het sacrificie van Juda en Jerusalem zal den Heere behagen, als de dagen der eeuwigheyd, en als de oude jaren.

5. En ik zal tot u komen in het oordeel, en ik zal een rasch getuyge wezen den toovenaren, en den overspeleren, en den meyneedigen, en die onregt doen met geweld aen den dagloon van den huerling, der weduwen en den weezen, en die den uytlander verdrukken, en my niet gevreesd hebben, zegt den Heere der heyrscharen.

6. Want ik ben den Heere, en ik word niet veranderd: en gy kinderen van Jacob zyt niet vernield.

7. Want van uwer vaderen dagen zyt gy weggegaen van myne wettige geboden, en hebt die niet bewaerd. Keert weder tot my, en ik zal tot u wederkeeren, zegt den Heere der heyrscharen. En gy hebt gezeyd: Waerin zullen wy wederkeeren?

8. Zal een mensch God doorsteken, want gy my doornagelt? En gy hebt gezeyd: Waermede doornagelen wy u? In de tienden, en in de eerste vruchten.

9. En in de armoede zyt gy vermaledyd, en alle gy volk doornagelt my.

10. Brengt alle de tienden in de schuere,

en laet daer spyze wezen in myn huys, en proeft my hierop, zegt den Heere: is het dat ik u de sluyzen des hemels niet opendoe, en u uytstorte de benedictie tot overvloedigheyd toe,

11. En ik zal voor u straffen den verslinder, en hy zal de vrucht uws lands niet verderven: noch daer zal een onvruchtbaren wyngaerd in het veld zyn, zegt den Heere der heyrscharen.

12. En alle de heydenen zullen u zalig zeggen: want gy zult een lustig land zyn, zegt den Heere der heyrscharen.

13. Uwe woorden zyn hard geworden op my, zegt den Heere.

14. En gy hebt gezeyd: Wat hebben wy tegen u gesproken? Gy hebt gezeyd: Hy is ydel, die den Heere dient: en wat bate hebben wy dat wy zyne geboden gehouden hebben, en dat wy droevig gewandeld hebben voor den Heere der heyrscharen?

15. Daerom zeggen wy nu zalig de vermetelyken: want zy zyn voorwaer opgesticht ongoddelykheyd doende, en zy hebben God getemteerd, en zyn behouden geweest.

16. Toen hebben zy gesproken die den Heere vreezen, een iegelyk met zynen naesten: En den Heere heeft het aenmerkt, en gehoord: en den boek der gedenkenisse is geschreven voor hem, dengenen die den Heere vreezen, en die zynen naem denken.

17. En zy zullen my zyn, zegt den Heere der heyrscharen, in dien dag dat ik het doe, tot een eygen goed: en ik zal hen sparen, gelyk een vader zynen zoon spaert die hem dient.

18. En gy zult bekeerd worden, en zien wat onderscheyd dat er is tusschen den regtveerdigen en den onregtveerdigen: en tusschen dengenen die God dient, en die hem niet dient.

HET IV. KAPITTEL.

Den dag Gods zal ze alle verbranden die boosheyd werken, en de zonne der geregtigheyd zal alle de godvreezenden omschynen; hoe dat Elias komen zal voor den dag des Heeren.

1. Want ziet den dag zal komen, ontstoken als een forneys: en alle de hooveerdigen en alle die ongoddelykheyd doen, zullen wezen stroo: en den toekomenden dag zal hen ontsteken, zegt den Heere der heyrscharen, die hun niet laten zal den wortel en het spruytsel.

2. En u die mynen naem vreest zal opgaen de zonne der regtveerdigheyd, en gezondheyd in zyne vederen: en gy zult uytgaen, en springen als kalveren van de runderen.

3. En gy zult de ongoddelyken vertreden, en zy zullen wezen assche onder de plante van uwe voeten, in den dag dat ik het doe, zegt den Heere der heyrscharen.

4. Weest gedachtig der wet van Moyses mynen dienaer, die ik hem bevolen heb in Horeb tot geheel Israël, der geboden en oordeelen.

5. Ziet ik zal u zenden Helias den profeet, eer den grooten en vervaerlyken dag des Heeren komen zal.

6. En hy zal het herte der vaderen tot de zonen bekeeren, en het herte der zonen tot hunne vaderen: dat ik by aventure niet kome, en sla de aerde met de vermaledydinge.

EYNDE VAN HET OUDE TESTAMENT.

HET

NIEUWE TESTAMENT

VAN ONZEN HEERE

JESUS CHRISTUS,

OVERZIEN EN VERBETERD NAER DEN LAETSTEN ROOMSCHEN TEXT,
DOOR SOMMIGE DOCTOREN IN DE H. GODHEYD,
IN DE UNIVERSITEYT VAN LOVEN.
GEDRUKT TE ANTWERPEN, BY JAN MOERENTORF, 1599.

TE BRUSSEL,
BY MELINE, CANS EN C°., DRUKKERS.

1838

SINTE MATTHEUS

EVANGELIUM.

HET I. KAPITTEL.

Van wat ouders Jesus Christus geboren wordt : En hoe den engel Gods Joseph onderwyst van het ontvangen en van de dragt zyner bruyd Maria.

1. Den boek des geslachts Jesus Christus, des zoons David, des zoons Abraham.
2. Abraham heeft gewonnen Isaac. En Isaac heeft gewonnen Jacob. En Jacob heeft gewonnen Juda, en zyne broeders.
3. En Juda heeft gewonnen Phares, en Zara van Thamar. Phares heeft gewonnen Esron. En Esron heeft gewonnen Aram.
4. En Aram heeft gewonnen Aminadab. En Aminadab heeft gewonnen Naasson. En Naasson heeft gewonnen Salmon.
5. En Salmon heeft gewonnen Booz van Rahab. En Booz heeft gewonnen Obed uyt Ruth. En Obed heeft gewonnen Jesse. En Jesse heeft gewonnen David den koning.
6. En David den koning heeft gewonnen Salomon uyt haer die Urias huysvrouwe was geweest.
7. En Salomon heeft gewonnen Roboam. En Roboam heeft gewonnen Abias. En Abias heeft gewonnen Asa.
8. En Asa heeft gewonnen Josaphat. En Josaphat heeft gewonnen Joram. En Joram heeft gewonnen Ozias.
9. En Ozias heeft gewonnen Joatham. En Joatham heeft gewonnen Achaz. En Achaz heeft gewonnen Ezechias.
10. En Ezechias heeft gewonnen Manasses. En Manasses heeft gewonnen Amon. En Amon heeft gewonnen Josias.
11. En Josias heeft gewonnen Jechonias en zyne broeders in de Babylonische overvoeringe.
12. En na de Babylonische overvoeringe : zoo heeft Jechonias gewonnen Salathiel. En Salathiel heeft gewonnen Zorobabel.
13. En Zorobabel heeft gewonnen Abiud. En Abiud heeft gewonnen Eliacim. En Eliacim heeft gewonnen Azor.
14. En Azor heeft gewonnen Sadok. En Sadok heeft gewonnen Achim. En Achim heeft gewonnen Eliud.
15. En Eliud heeft gewonnen Eleazar. En Eleazar heeft gewonnen Mathan. En Mathan heeft gewonnen Jacob.
16. En Jacob heeft gewonnen Joseph den man van Maria, van dewelke is geboren Jesus, die genoemd wordt Christus.
17. En aldus zyn alle de geslachten van Abraham tot David, veertien geslachten : en van David tot de Babylonische overvoeringe, veertien geslachten: en van de Babylonische overvoeringe tot Christus, veertien geslachten.
18. En Christus geboorte was aldus : Als zyne moeder Maria ten huwelyke gegeven was Joseph, eer zy verzaemden, zoo werd zy bevonden bevrucht van den heyligen Geest.
19. Maer Joseph haer man, want hy regtveerdig was, en haer niet wilde openbaerlyk beschamen : zoo heeft hy haer heymelyk willen verlaten.
20. En als hy dat in den zin had, ziet zoo heeft er een engel des Heeren hem geopenbaerd in den slaep, zeggende : Joseph Davids zoon, wilt niet vreezen te nemen Maria uwe huysvrouwe : want dat in haer geboren is, dat is van den Heyligen Geest.
21. En zy zal eenen zoon baren : en gy zult zynen naem noemen Jesus : want hy zal zyn volk zalig maken van hunne zonden.
22. En dit is altemael geschied, om dat volbragt zoude worden dat er gezeyd is van den Heere door den profeet, zeggende :
23. Ziet eene maegd zal bevrucht zyn, en baren eenen zoon : en zy zullen zynen naem noemen Emmanuel, hetwelk is te zeggen God met ons.

24. En Joseph van den slaep opstaende, heeft gedaen als hem den engel des Heeren bevolen had, en hy heeft zyne huysvrouwe genomen.

25. En hy bekende haer niet tot dat zy gebaerd heeft haren eerstgeboren zoon: en zy heeft zynen naem genoemd Jesus.

HET II. KAPITTEL.

Hoe de wyzen uyt het Oosten zyn gekomen met gaven tot den kinde Jesus: en hoe Herodes beroerd wordt, en doet tirannelyk de onnoozele kinderen vermoorden: en hoe Jesus vlugt naer Egypten, en wederom t'huys keert.

1. Toen nu Jesus geboren was in Bethlehem Juda, ten tyde des konings Herodes, ziet toen zyn de wyzen uyt het oosten gekomen te Jerusalem,

2. Zeggende: Waer is die geboren is, der Joden koning? want wy hebben zyne sterre gezien in het oosten, en zyn gekomen om hem te aenbidden.

3. Dit hoorende den koning Herodes, werd beroerd, en geheel Jerusalem met hem.

4. En vergaderende alle de prinsen der priesteren, en de schriftgeleerden des volks, heeft van hen onderzocht, waer Christus zoude geboren worden.

5. En zy hebben hem gezeyd: In Bethlehem Juda: Want alzoo is er geschreven door den profeet:

6. En gy Bethlehem land van Juda, in geener maniere zyt gy de minste onder de prinsen van Juda: want uyt u zal gaen een vorst, die regeren zal myn volk Israël.

7. Toen heeft Herodes de wyzen stillyk tot zich geroepen, en van hen neerstiglyk vernomen den tyd van de sterre, die hun geopenbaerd had:

8. En zendende hen in Bethlehem, heeft hy gezeyd: Gaet henen en vraegt neerstiglyk van den kinde: en als gy het gevonden hebt, laet het my weten, opdat ik ook komende dat aenbidde.

9. Dewelke als zy den koning gehoord hadden, zyn henen gegaen. En ziet de sterre, die zy gezien hadden in het oosten, ging voor hen, tot dat zy komende stond boven de plaetse daer het kind was.

10. En zy de sterre ziende, zyn zeer verblyd geweest met groote blydschappe.

11. En in het huys komende vonden het kind met Maria zyne moeder, en nedervallende hebben het aenbeden: en hunne schatten opengedaen hebbende, offerden zy het gaven, goud, wierook, en mirre.

12. En antwoord ontvangen hebbende in den slaep, dat zy niet wederkeeren zouden tot Herodes, zoo zyn zy door eenen anderen weg wedergekeerd in hun landschap.

13. Toen zy nu weggereyd waren, ziet den engel des Heeren vertoonde zich Joseph in den slaep, zeggende: Staet op, en neemt het kind en zyne moeder, en vliedt in Egypten, en weest daer tot dat ik het u zeggen zal. Want het is voorhanden dat Herodes het kind zoeken zal te dooden.

14. Denwelken opstaende heeft het kind, en zyne moeder genomen des nachts, en week henen naer Egypten.

15. En hy was daer tot de dood van Herodes: om dat volbragt zoude worden hetgene dat er gezeyd is van den Heere, door den profeet, zeggende: Uyt Egypten heb ik mynen zoon geroepen.

16. Herodes ziende toen dat hy bedrogen was van de wyzen, is zeer gram geweest, en zendende hy heeft gedood alle de kinderen die in Bethlehem waren, en in alle hare palen, van twee jaren af, en daeronder, naer den tyd denwelken hy ondervraegd had van de wyzen.

17. Toen werd vervuld dat er gezeyd is door Jeremias den profeet, zeggende:

18. Eene stemme is in Rama gehoord, een groot geween en gehuyl: Rachel beweenende hare kinderen, en zy heeft niet willen vertroost zyn, om dat die niet zyn.

19. En als Herodes nu gestorven was, ziet zoo is den engel des Heeren geopenbaerd Joseph in den slaep in Egypten,

20. Zeggende: Staet op, en neemt het kind en zyne moeder, en gaet henen in het land van Israël: want zy zyn gestorven die des kinds ziele zochten.

21. Denwelken opstaende, heeft het kind genomen en zyne moeder, en hy is gekomen in het land van Israël.

22. Maer hoorende dat Archelaus in Judeen regeerde voor Herodes zynen vader, zoo heeft hy gevreesd daer te gaen: en vermaend zynde in den slaep, hy is geweken in de landen van Galileen.

23. En daer gekomen zynde, woonde

hy in de stad die genoemd is Nazareth: om dat volbragt zoude worden dat er gezeyd is door den profeet: Hy zal Nazareus genoemd worden.

HET III. KAPITTEL.

Hoe Joannes den dooper met een hairen kleed gekleed zynde, en met eenen leêren rieme geschoret, predikt penitentie en berouw. En hoe hy Jesus Christus gedoopt heeft.

1. En in die dagen is gekomen Joannes den Dooper prekende in de woestyne van Judeen,

2. En zeggende: Doet penitentie: want het ryk der hemelen is naby.

3. Want dit is dengenen van denwelken Isaias den profeet gesproken heeft, zeggende: De stemme desgenen die roepende is in de woestyne: Bereydt den weg des Heeren: maekt regt zyne paden.

4. En dezen Joannes had een kleed van kemelshair, en eenen leêren gordel aen zyne lendenen: en zyne spyze was springhanen en wilden honig.

5. Toen gingen uyt tot hem die van Jerusalem, en het geheele land van Judeen, en het gansche land omtrent de Jordane:

6. En zy werden van hem gedoopt in de Jordane, belydende hunne zonden.

7. En ziende veel Phariseen, en Sadduceen komende tot zyn doopsel, hy heeft tot hen gezeyd: Gy gebroedsel der adderen, wie heeft u gewaerschouwd te vlieden van de toekomende gramschap?

8. Daerom doet weerdige vrucht der penitentie.

9. En wilt niet zeggen in u zelven: Wy hebben voor onzen vader Abraham. Want ik zeg u dat God magtig is van deze steenen te verwekken Abrahams kinderen.

10. Want de byle is nu aen den wortel der boomen gesteld. Daerom alle boom die geene goede vrucht voortbrengt, zal uytgehouwen worden, en in het vuer geworpen.

11. Ik doop u wel in het water tot penitentie: maer die na my komen zal, is magtiger dan ik, wiens schoenen ik niet weerdig ben te dragen: dezen zal u doopen in den Heyligen Geest, en met den vure.

12. Wiens wan in zyne hand is: en hy zal zynen dorschvloer heel zuyveren: en zyne tarwe vergaderen in de schure, maer het kaf zal hy verbranden met eenen onblusschelyken vure.

13. Toen kwam Jesus van Galileen aen de Jordane tot Joannes om van hem gedoopt te worden.

14. Maer Joannes belette het, zeggende: Ik moet van u gedoopt worden, en komt gy tot my?

15. En Jesus antwoordende heeft tot hem gezeyd: Laet het nu geschieden: want alzoo betaemt het ons te volbrengen alle regtveerdigheyd. Toen heeft hy het hem toegelaten.

16. En Jesus gedoopt zynde, is terstond opgekomen uyt het water; en ziet de hemelen zyn hem geopend: en hy heeft gezien den Geest Gods nederdalen als eene duyve, op hem komende.

17. En ziet eene stemme uyt den hemel, zeggende: Dit is myn beminden zoon in denwelken ik my wel behaegd heb.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe Jesus van den kwaden getemteerd wordt, en hoe hy hem verwon. Hoe hy zyne jongeren verkiest, en menig mensche van zyne krankheyd genas.

1. Toen is Jesus geleyd in de woestyne van den Geest, om dat hy getemteerd zoude worden van den duyvel.

2. En als hy gevast had veertig dagen en veertig nachten, ten laetste heeft hy honger gehad.

3. En den temteerder aenkomende heeft tot hem gezeyd: Is het dat gy Gods zoon zyt, zoo zegt dat deze steenen brooden worden.

4. Denwelken antwoordende heeft gezeyd: Daer is geschreven: Den mensch leeft alleen van den broode niet, maer van allen woorde dat uyt den monde Gods gaet.

5. Toen heeft hem den duyvel opgenomen tot in de heylige stad, en heeft hem gesteld op de tinne des tempels.

6. En hy heeft tot hem gezeyd: Is het dat gy Gods zoon zyt, zoo werpt u nederwaerts. Want het is geschreven: Dat hy zynen engelen van u bevolen heeft, en in hunne handen zullen zy u dragen,

opdat gy by aventure uwen voet niet stootet aen den steen.

7. Jesus zeyde hem wederom : Daer is geschreven : Gy zult den Heere uwen God niet temteren.

8. Wederom heeft hem den duyvel medegenomen op eenen zeer hoogen berg : en heeft hem getoond alle de ryken der wereld, en hunne glorie,

9. En hy heeft hem gezeyd : Alle deze dingen zal ik u geven, is het dat gy nedervallende my aenbidt.

10. Toen zeyde tot hem Jesus : Gaet henen Satan : Want daer staet geschreven : Den Heere uwen God zult gy aenbidden, en hem alleen dienen.

11. Toen heeft hem den duyvel gelaten : en ziet de engelen zyn gekomen, en hebben hem gediend.

12. En als Jesus gehoord had dat Joannes gevangen was, zoo is hy geweken in Galileen :

13. En verlatende de stad Nazareth, hy is gekomen, en heeft gewoond in Capharnaum aen de zee gelegen, in de palen van Zabulon, en Nephthalim :

14. Om dat volbragt zoude worden dat er gezeyd is door Isaias den profeet :

15. Het land van Zabulon en het land Nephthalim aen den weg der zee over de Jordane, van het heydensche Galileen.

16. Het volk dat in duysternissen zat, heeft gezien een groot licht : en dengenen die zaten in het landschap van de schaduwe des doods, dien is een licht opgegaen.

17. Van dien tyd heeft Jesus begonnen te preken, en te zeggen : Doet penitentie : want het ryk der hemelen zal naken.

18. En Jesus wandelende by de zee van Galileen, heeft gezien twee gebroeders, Simon die genoemd wordt Petrus, en Andreas zynen broeder, werpende het net in de zee (want het waren visschers).

19. En hy zeyde tot hen : Volgt my, en ik zal u maken visschers der menschen.

20. En zy terstond verlatende de netten, zyn hem gevolgd.

21. En voortgaende van daer, hy heeft gezien twee andere gebroeders, Jacobus Zebedeus zone, en Joannes zynen broeder in het schip met Zebedeus hunnen vader, vermakende hunne netten : en hy heeft ze geroepen.

22. En zy terstond verlatende de netten en hunnen vader, zyn hem gevolgd.

23. En Jesus omging geheel Galileen, leerende in hunne sinagogen, en prekende het evangelie des ryks : en genezende alle ziekte en krankheyd onder het volk.

24. En zyn naem is voortgegaen tot in geheel Syrien, en zy hebben voor hem gebragt alle die kwalyk te pas waren, met verscheydene krankheden en pynen bevangen, en die de duyvelen binnen badden, en de maenzuchtige, en die gichtig waren, en hy heeft ze genezen:

25. En hem zyn nagevolgd veel scharen van Galileen, en van het landschap der tien steden, en van Jerusalem, en uyt Judeen, en van over de Jordane.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Jesus zynen gebenedyden mond opendoende, zyne jongeren de acht zaligheden leert. Hoe zy peys en eendragtigheyd zoeken zullen en houden, niet begeeren iemands vrouwe, niet gram zyn, hunne vyanden beminnen en diergelyke.

1. En Jesus ziende de scharen, hy is geklommen op den berg, en toen hy gezeten was, zoo zyn tot hem gekomen zyne discipelen,

2. En opendoende zynen mond hy leerde hen, zeggende :

3. Zalig zyn de armen van geeste : want het ryk der hemelen hoort hun toe.

4. Zalig zyn de zachtmoedigen : want zy de aerde bezitten zullen.

5. Zalig zyn die droevig zyn : want zy zullen vertroost worden.

6. Zalig zyn zy die honger en dorst hebben naer de regtveerdigheyd : want zy zullen verzaed worden.

7. Zalig zyn de bermhertigen : want zy zullen bermhertigheyd verwerven.

8. Zalig zyn de zuyveren van herte : want zy zullen God zien.

9. Zalig zyn de vreedzamigen : want zy zullen Gods kinderen genoemd worden.

10. Zalig zyn zy die vervolg lyden om de regtveerdigheyd : want hun is het ryk der hemelen.

11. Zalig zyt gy als men u vermaledydt, en vervolgt, en zegt alle kwaed tegen u liegende, om mynent wille :

12. Verblydt u, en verheugt u : want uw loon is zeer groot in de hemelen. Want alzoo hebben zy de profeten vervolgd die geweest zyn voor u.

13. Gy zyt het zout der aerde. Maer is het dat het zout zyne kracht verliest, waermede zal het gezouten worden? het deugt voorts nergens toe, dan dat men het buyten werpe, en dat het van de menschen vertreden worde.

14. Gy zyt het licht der wereld. Geene stad kan verborgen worden die op den berg gesteld is.

15. Noch men ontsteekt geen licht, en stelt dat onder een korenvat, maer op eenen kandelar, opdat het lichten zoude alle dengenen die in het huys zyn.

16. Alzoo laet uw licht schynen voor de menschen: opdat zy zien mogen uwe goede werken, en loven uwen vader, die in de hemelen is.

17. Wilt niet meynen dat ik gekomen ben om te breken de wet, en de profeten: ik ben niet gekomen om die te breken, maer te vervullen.

18. Want voorwaer ik zeg u, tot dat vergaen hemel en aerde, zoo zal de minste letter of een stipken niet vergaen van de wet, tot dat alle dingen geschieden zullen.

19. Daerom, zoo wie breekt een van de minste geboden, en leert alzoo de menschen, die zal den minsten genoemd worden in het ryk der hemelen: maer die ze doet, en leert voorts, dezen zal groot genoemd worden in het ryk der hemelen.

20. Want ik zeg u dat, ten zy dat uwe regtveerdigheyd overvloediger zy dan der schriftgeleerden en der phariseen, zoo zult gy niet komen in het ryk der hemelen.

21. Gy hebt gehoord dat den ouden gezeyd is: Gy zult niet doodslaen: en zoo wie doodslaet, die zal schuldig wezen des oordeels.

22. Maer ik zeg u: zoo wie gram is op zynen broeder, die is schuldig des oordeels. Maer zoo wie zynen broeder zegt, raca: die zal schuldig wezen des raeds. Maer zoo wie zegt, dwaes: die zal schuldig wezen des helschen vuers.

23. Daerom is het dat gy offert uwe gifte op den autaer, en daer gedachtig wordt dat uw broeder iets heeft tegen u uytstaende:

24. Zoo laet daer uwe giften voor den autaer, en gaet eerst u verzoenen met uwen broeder: en dan komende zult gy uwe giften offeren.

25. Overkomt met uwe wederparty terstond terwyl gy met hem zyt in den weg: dat de wederparty by aventure u niet levere den regtere, en u den regter levere den dienaer: en dat gy in den kerker geworpen wordt.

26. Voorwaer ik zegge u, gy zult daeruyt niet komen, voor dat gy betaeld zult hebben den uytersten penning.

27. Gy hebt gehoord dat gezeyd is tot de ouden: Gy zult geen overspel doen.

28. Maer ik zeg u: dat zoo wie eene vrouwe aenziet om haer te begeeren, die heeft met haer overspel bedreven in zyn herte.

29. En is het dat uwe regter ooge u verergert, zoo trekt ze uyt, en werpt ze van u: want het is u beter dat er een van uwe leden verloren ga, dan dat uw geheele ligchaem geworpen worde in de helle.

30. En is het dat uwe regter hand u verergert, zoo snydt ze af, en werpt ze van u: want het is u beter dat er een van uwe leden verloren ga, dan dat uw geheele ligchaem in de helle ga.

31. Daer is ook gezeyd: Zoo wie zyne huysvrouwe verlaet, die geve haer eenen scheybrief.

32. Maer ik zeg u: Dat zoo wie zyne huysvrouwe verlaet, ten zy om overspel, die doet haer overspel doen: en zoo wie een verlaten wyf trouwt, die doet overspel.

33. Wederom hebt gy gehoord dat gezeyd is tot de ouden: Gy zult geenen valschen eed zweren: maer gy zult den Heere uwe eeden voldoen.

34. Maer ik zeg u, zweert geenszins, noch by den hemel, want het is Gods troon:

35. Noch by de aerde, want het is een bankske n zyner voeten: noch by Jerusalem, want het is eene stad des grooten konings:

36. Noch by uw hoofd zweert niet, want gy moogt niet een hair wit of zwart maken.

37. Maer uw woord zy, ja, ja: neen, neen: en wat daerover is, dat komt uyt kwaed.

38. Gy hebt gehoord dat gezeyd is: Ooge om ooge, tand om tand.

39. Maer ik zeg u, wederstaet den

kwaden niet: maer is het dat u iemand slaet aen uwe regter wange, zoo biedt hem de andere.

40. En dengenen die met u in het regt wilt dingen, en uwen rok nemen, laet hem ook uwen mantel.

41. En zoo wie u dwingt te gaen duyzend schreden, gaet met dien twee andere duyzend.

42. Zoo wie van u iets begeert, geeft hem: en van dengenen die van u iets ontleenen wilt, keert u niet af.

43. Gy hebt gehoord dat er gezeyd is: Gy zult liefhebben uwen naesten, en haten uwen vyand.

44. Maer ik zeg u: Hebt lief uwe vyanden, doet hun wel die u haten: en bidt voor degene die u vervolgen en te onregt kwellen:

45. Opdat gy moogt kinderen zyn uws vaders, die in de hemelen is: die zyne zonne doet opgaen over de goeden en kwaden: en regent op de regtveerdigen en onregtveerdigen.

46. Want is het dat gy hen liefhebt, die u liefhebben? wat loon zult gy hebben? doen de openbare zondaers dat ook niet?

47. En is het dat gy alleen uwe broeders groet, wat doet gy meer, doen de heydenen dit ook niet?

48. Daerom, weest gy volmaekt, gelyk uw hemelschen vader volmaekt is.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe Jesus zyne discipelen leert bidden, en vasten, en aelmoessen geven, hoe zy niet zorgvuldig zyn zullen voor hun voedsel, noch voor kleederen, noch voor den toekomenden dag.

1. Ziet toe dat gy uwe regtveerdigheyd niet doet voor de menschen, om van hen gezien te worden: of anders zoo zult gy geenen loon hebben by uwen vader, die in de hemelen is.

2. Daerom als gy aelmoessen doet, zoo wilt met geene trompet voor u blazen, gelyk de geveynsden doen in de sinagogen en op de straten, opdat zy zouden gëerd worden van de menschen: Voorwaer ik zeg u, zy hebben hunnen loon ontvangen.

3. Maer als gy aelmoessen doet, zoo laet uwe slinker hand niet weten wat uwe regter hand doet:

4. Opdat uwe aelmoesse in het heymelyk zy, en uw vader, die het in het heymelyk ziet, zal het u loonen.

5. En als gy bidt zoo zult gy niet zyn als de hipocriten, die beminnen in de sinagogen, en in de hoeken der straten staende te bidden, opdat zy zouden gezien worden van de menschen: Voorwaer ik zeg u, zy hebben hunnen loon ontvangen.

6. Maer als gy bidt, zoo gaet binnen uwe slaepkamer, en met geslotene deuren zoo bidt uwen vader in het heymelyk: en uw vader die het ziet in het verborgen, zal het u loonen.

7. En biddende wilt niet veel spreken gelyk de heydenen; want zy meynen dat zy door hun veel sprekens verhoord worden.

8. Wordt dan dezen niet gelyk. Want uw vader weet wel wat u van noode is eer gy hem bidt.

9. Daerom zult gy aldus bidden: Onzen vader die in de hemelen zyt: geheyligt zy uw naem.

10. Laet komen uw ryk. Geschieden moet uw wille, op de aerde als in den hemel.

11. Geeft ons heden ons overwezelyk brood.

12. En vergeeft ons onze schulden, gelyk wy ook vergeven onze schuldenaren.

13. En leydt ons niet in bekoringe. Maer verlost ons van het kwaed. Amen.

14. Want is het dat gy den menschen vergeeft hunne zonden: zoo zal uw hemelschen vader u ook vergeven uwe zonden.

15. Maer is het dat gy den menschen niet vergeeft: zoo zal uw hemelschen vader uwe zonden ook niet vergeven.

16. En als gy vast, zoo wilt niet droevig worden als de geveynsden: want zy ontstellen hunne aenzigten, om dat zy den menschen zouden schynen te vasten. Voorwaer ik zeg u dat zy hunnen loon ontvangen hebben.

17. Maer als gy vast, zoo zalft uw hoofd en wascht uw aenzigt,

18. Dat gy den menschen niet schynt te vasten, maer uwen vader die in het verborgen is, en uw vader die het in het verborgen ziet, zal het u loonen.

19. Wilt voor u geene schatten vergaderen in de aerde: daer het den roest en de motten verderven: en daer het de dieven uytgraven, en stelen.

20. Maer vergadert voor u schatten in den hemel : daer het den roest noch de motten niet verderven, en daer het de dieven niet uytgraven, noch stelen.

21. Want daer uw schat is, daer is ook uw herte,

22. Het licht uws ligchaems is uwe ooge. Is het dat uwe ooge simpel is : zoo zal uw geheel ligchaem klaer wezen.

23. Maer is het dat uwe ooge kwaed is : zoo zal al uw ligchaem duyster wezen. Indien dan het licht dat in u is, duysternisse is, hoe groot zal dan de duysternisse wezen?

24. Niemand kan twee heeren dienen: want hy zal den eenen haten, en den anderen liefhebben : of hy zal den eenen verdragen, en den anderen versmaden. Gy kunt God niet dienen en den rykdom.

25. Daerom zeg ik u, zyt niet zorgvuldig voor uwe ziel wat gy eten zult, noch voor uw ligchaem wat gy aendoen zult. Is de ziele niet weerdiger dan de spyze : en het ligchaem weerdiger dan het kleed?

26. Aenziet de vogelen des hemels, want zy zaeyen noch maeyen, noch zy vergaderen in de schuren : en uw hemelschen vader voedt ze. Zyt gy niet veel weerdiger dan die?

27. En wie is er van u die, al denkende mag tot zyne lengte eenen cubitus toedoen?

28. En waerom zyt gy om de kleedinge ook bezorgd. Aenmerkt de lelien des velds hoe zy wassen : zy arbeyden noch spinnen.

29. Maer ik zeg u dat Salomon in alle zyne glorie niet gekleed is geweest als eene van deze.

30. Indien dat God het gras des velds, hetwelk heden is, en morgen in den oven geworpen wordt : alzoo kleedt, hoe veel te meer u, gy van zeer kleynen geloove?

31. Daerom wilt niet zorgvuldig zyn, zeggende : Wat zullen wy eten of drinken, of waermede zullen wy gedekt worden?

32. Want alle deze dingen zoeken de heydenen. Want uw hemelschen vader weet wel dat gy alle deze dingen behoeft.

33. Daerom, zoekt eerstmael het ryk des hemels, en zyne regtveerdigheyd : en alle deze dingen zullen u toegeworpen worden.

34. Daerom wilt niet zorgvuldig zyn voor den morgen. Want den dag van morgen zal voor zich zelven zorgen. Den dag heeft genoeg aen zyn eygen kwaed.

HET VII. KAPITTEL.

Hier leert den Heere Jesus niet te oordeelen : dat men bidden, zoeken, en kloppen zal : van de valsche profeten te schouwen, en hoe men ze kennen zal. En van het huys dat vast getimmerd is.

1. Wilt niet oordeelen, opdat gy niet geoordeeld wordet.

2. Want met wat oordeel dat gy oordeelt, daermede zult gy geoordeeld worden : en met wat mate gy meet, daermede zal u gemeten worden.

3. En waertoe ziet gy een splinterken in uws broeders ooge : en merkt niet den balk die in uwe ooge is?

4. Of hoe zegt zy uwen broeder : Laet my het splinterken uyt uwe ooge trekken : en ziet daer is een balk in uwe ooge?

5. Gy geveynsden, werpt eerstmael den balk uyt uwe ooge, en dan zult gy zien het splinterken uyt te werpen uyt uws broeders ooge.

6. Wilt het heylig den honden niet geven : noch werpt uwe peerlen voor de verkens: opdat zy by aventure die niet vertreden met hunne voeten, en dat zy zich omkeerende u niet verscheuren.

7. Begeert, en u zal gegeven worden : zoekt, en gy zult vinden : klopt, en u zal opengedaen worden.

8. Want alle die begeert, ontvangt : en wie dat zoekt, die vindt : en den kloppenden zal geopend worden.

9. Of wat mensch is er van u, is het dat zyn zoon brood van hem begeert, zal hy hem eenen steen bieden?

10. Of is het dat hy eenen visch begeert, zal hy hem een serpent geven?

11. Indien gy dan, die toch kwaed zyt, wel weet goede gaven uwen kinderen te geven : hoe veel te meer zal uw vader, die in de hemelen is, goede gaven geven dengenen die ze van hem begeeren?

12. Daerom al wat gy wilt dat de menschen u doen, doet gy hun dat ook. Want dat is de wet, en de profeten.

13. Gaet in door de enge poorte : want breed is de poorte, en ruym is den weg, die daer leydt ter verdoemenisse, en velen zyn er die door deze ingaen.

14. Hoe eng is de poorte, en hoe naeuw is den weg, die ten leven leydt: en luttel zyn er die dien vinden,

15. Wacht u voor de valsche profeten, die tot u komen in schaepskleederen, maer binnen zyn het grypende wolven:

16. Van hunne vruchten zult gy ze kennen. Vergadert men druyven van doornen, of vygen van distelen?

17. Alzoo elken goeden boom brengt goede vruchten voort: maer een kwaden boom brengt kwade vruchten voort.

18. Een goeden boom mag geene kwade vruchten voortbrengen: noch een kwaden boom goede vruchten:

19. Alle boom, die geene goede vrucht voortbrengt, zal afgehouwen worden, en in het vuer geworpen.

20. Daerom uyt hunne vruchten zult gy ze kennen.

21. Zy zullen alle in het ryk der hemelen niet komen die my zeggen: Heere, Heere: maer die myns Vaders wille doet die in de hemelen is, die zal in het ryk der hemelen komen.

22. Velen zullen tot my zeggen op dien dag: Heere, Heere, hebben wy in uwen naem niet geprofeteerd, en in uwen naem duyvels uytgeworpen, en in uwen naem veel krachtige werken gedaen?

23. En dan zal ik hun openlyk zeggen: Ik heb u nooyt gekend: gaet van my, gy die onregtveerdigheyd doet.

24. Daerom een iegelyk die deze myne woorden hoort en doet, zal geleken worden by eenen wyzen man, die zyn huys getimmerd heeft op eenen steen,

25. En daer is een regen nedergevallen, en daer zyn vloeden gekomen, en daer hebben winden gewaeyd, en zyn gevallen op dat huys, en het is niet gevallen: want het was gefondeerd op den steen.

26. En een iegelyk die deze myne woorden hoort, en niet doet, zal zyn gelyk een dwazen man, die zyn huys getimmerd heeft op het zand:

27. En daer is regen nedergevallen, en daer zyn waterstroomen gekomen, en daer hebben winden gewaeyd, en zyn op dat huys gevallen, en het is gevallen, en zyn val is groot geweest.

28. En het is geschied: toen Jesus deze woorden voleynd had, zoo verwonderden zich de scharen van zyne leeringe.

29. Want hy was hen leerende als magt hebbende, en niet gelyk hunne schriftgeleerden en phariseen.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe Jesus den melaetschen zuyverde, en den gichtigen knecht van den hoofdman genezen werd, hoe Sint Petrus huysvrouwe moeder vande koortse genezen wordt. En hoe de discipelen Jesus tegen het tempeest wekken. En hoe Jesus in het land der Gerasenen de duyvelen verjoeg.

1. En toen hy van den berg af was, zyn hem veel scharen gevolgd:

2. En ziet een melaetsch mensch komende, aenbad hem, zeggende: Heere, is het dat gy wilt, gy moogt my reynigen.

3. En Jesus uytstekende zyne hand, heeft hem geraekt, zeggende: Ik wil. Wordt reyn. En terstond is zyne melaetschheyd gezuyverd.

4. En Jesus zeyde tot hem: Ziet dat gy het niemand zegt: maer gaet henen, en vertoont u den priester, en offert de gifte welke Moyses geboden heeft, tot hunne getuygenis.

5. En toen hy in Capharnaum gekomen was, zoo is tot hem gekomen een hoofdman, biddende hem,

6. En zeggende: Heere, myn knecht ligt in myn huys gichtig, en wordt zwaerlyk gepynigd.

7. En Jesus heeft tot hem gezeyd: Ik zal komen, en hem genezen.

8. En den hoofdman antwoordende, heeft gezeyd: Heere, ik ben niet weerdig dat gy binnen gaen zoudt onder myn dak: maer zegt alleenlyk het woord, en myn knecht zal gezond worden.

9. Want ik ben ook een mensch onder eens anders magt gesteld, hebbende onder my krygsknechten: en ik zeg dezen, Gaet henen, en hy gaet: en den anderen, Komt hier, en hy komt: en mynen dienaer, Doet dat, en hy doet het.

10. En Jesus hoorende heeft zich verwonderd, en dengenen die hem navolgden, heeft hy gezeyd: Voorwaer ik zeg u, ik heb zoo grooten geloove niet gevonden in Israël:

11. En ik zeg u dat er veel van oosten en westen komen zullen, en rusten met Abraham, en Isaac, en Jacob in het ryk der hemelen:

12. Maer de kinderen des ryks zullen

daer uytgeworpen worden in de uyterste duysternissen : daer zal geschrey zyn en knarsing van tanden.

13. En Jesus heeft tot den hoofdman gezeyd : Gaet henen, en gelyk gy geloofd hebt, alzoo geschiede u. En den knecht is gezond geworden op die ure.

14. En als Jesus gekomen was in Petrus huys, zag hy zyns wyfs moeder liggende met de koortse :

15. En hy heeft hare hand geraekt, en de koortse heeft ze verlaten, en zy is opgestaen, en heeft hen gediend.

16. En als het avond geworden was, zoo hebben zy voor hem gebragt velen die duyvelen binnen hadden : en hy wierp de geesten uyt met den woorde : en alle die kwalyk te passe waren heeft hy genezen :

17. Om dat volbragt zoude worden dat er gezeyd is door den profeet Isaias, zeggende : Hy heeft onze krankheden ontvangen, en onze ziekten gedragen.

18. En Jesus ziende veel scharen rondom zich, heeft geboden over de zee te varen.

19. En een schriftgeleerden tot hem komende, heeft gezeyd : Meester, ik zal u volgen waer gy gaet.

20. En Jesus zeyde tot hem : De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten : maer den Zoon des menschen heeft niet daer hy het hoofd op neder leggen mag.

21. Maer een anderen van zyne discipelen zeyde tot hem : Heere, laet my eerstmael gaen, en begraven mynen vader.

22. En Jesus zeyde tot hem : Volgt my, en laet de dooden hunne dooden begraven.

23. En als hy in een schipken opklom, zyn hem zyne discipelen gevolgd :

24. En ziet eene groote beroerte is in de zee opgestaen, alzoo dat het schipken met de baren overdekt werd, en hy sliep.

25. En zy zyn tot hem gegaen, en hebben hem gewekt, zeggende : Heere, behoedt ons, wy vergaen.

26. En hy zeyde hun : Waerom zyt gy vervaerd, gy van kleynen geloove? Toen heeft hy opstaende geboden den winden, en der zee, en daer werd groote stilte.

27. Maer de menschen hebben zich verwonderd, zeggende : Wie is dezen, dat de winden en de zee hem onderdanig zyn?

28. En als hy gekomen was over de zee in het landschap van de Gerasenen, zyn hem twee te gemoet gekomen die duyvels binnen hadden, uyt de graven komende, bovenmaten zeer wreed, alzoo dat niemand mogt passeren door dien weg.

29. En ziet zy riepen, zeggende : Wat hebben wy met u te doen, Jesus Gods zoon? Zyt gy hier gekomen om voor den tyd ons te pynigen?

30. En niet verre van hen was eene groote kudde van verkens weydende.

31. En de duyvelen baden hem, zeggende : Is het dat gy ons uytwerpt, zoo zendt ons in de kudde der verkens.

32. En hy zeyde hun : Gaet henen. En zy uytgaende zyn weggevaren in de verkens, en ziet met een gedruysche, is alle de kudde weggeloopen steylyk neder in de zee : en storven in de wateren.

33. En de herders zyn gevloden : en komende in de stad, hebben zy alle deze dingen verkondigd, en van degene die duyvels binnen gehad hadden.

34. En ziet de geheele stad is uytgekomen Jesus te gemoet : en toen zy hem gezien hadden, zoo baden zy dat hy voort weggaen zoude van hunne palen.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe den gichtigen mensch zyn bedde droeg. Hoe Sinte Mattheus geroepen werd. En hoe Jesus der phariseen murmuratie en der discipelen Joannes vragen antwoordde. Hoe hy de zieke vrouwe genas, als hy ging tot des prinsen dochter, en twee blinden ziende maekte, en eenen bezeten verloste.

1. En Jesus opklimmende in een schipken, is over de zee gevaren, en is gekomen in zyne stad.

2. En ziet zy hebben voor hem gebragt eenen gichtigen mensch liggende in een bedde. En Jesus ziende hun geloove, heeft gezeyd tot den gichtigen mensch : Betrouwt, zoon, uwe zonden worden u vergeven.

3. En ziet sommige van de schriftgeleerden zeyden in zich zelven : Dezen blasphemeert.

4. En als Jesus hunne gedachten ge

zien had, heeft hy gezeyd : Waerom denkt gy kwaed in uwe herten?
5. Wat is ligter om te zeggen : Uwe zonden worden vergeven, of te zeggen: Staet op, en wandelt?
6. Maer opdat gy weten zoudt dat den Zoon des menschen magt heeft op de aerde de zonden te vergeven, toen zeyde hy den gichtigen mensche : Staet op, en neemt op uw bedde, en gaet in uw huys.
7. En hy is opgestaen, en in zyn huys gegaen.
8. En de scharen dit ziende hebben gevreesd, en God geloofd, die zulke magt den mensche gegeven heeft.
9. En toen Jesus van daer voortging, heeft hy gezien eenen mensch zittende in het tolhuys, Mattheus genaemd. En hy zeyde hem : Volgt my. En hy opstaende heeft hem gevolgd.
10. En het is geschied toen hy ter tafele zat in het huys, ziet zoo hebben er veel publicanen en zondaers, komende ter maeltyd, gezeten met Jesus en met zyne discipelen.
11. En de phariseen dit ziende, zeyden tot zyne discipelen : Waerom eet uw Meester met de publicanen en zondaers?
12. Maer Jesus dit hoorende, heeft gezeyd : Den gezonden is den medecyn van geenen noode, maer dengenen die kwalyk te passe zyn.
13. Gaet dan henen en leert wat het is : Bermhertigheyd wil ik, en niet sacrificie. Want ik ben niet gekomen om de regtveerdigen te roepen, maer de zondaren.
14. Toen zyn tot hem gekomen Joannes discipelen, zeggende : Waerom vasten wy en de phariseen dikmaels : en uwe discipelen vasten niet?
15. En Jesus zeyde tot hen : Mogen des bruydegoms kinderen rouwig zyn, zoo lang als den bruydegom met hen is? Maer de dagen zullen komen als den bruydegom hun zal afgenomen worden : en dan zullen zy vasten.
16. Niemand zet eenen lap rouw ongevold laken op een oud kleed : want het neemt weg zyne volheyd van den kleede, en wordt eene ergere scheure.
17. Noch men doet nieuwen wyn in oude leêren flesschen : anders zoo bersten de flesschen, en den wyn wordt uytgestort, en de flesschen vergaen. Maer nieuwen wyn doet men in nieuwe flesschen, en die worden beyde behouden.
18. Terwyl dat hy deze dingen tot hen sprak, ziet zoo is daer een prins tot hem gekomen, en aenbad hem, zeggende : Heere, myne dochter is nu gestorven : maer komt legt uwe hand op haer, en zy zal leven.
19. En Jesus opstaende volgde hem, en zyne discipelen.
20. En ziet eene vrouwe, die den vloed des bloeds geleden had twaelf jaren lang, is van achter aen hem gekomen, en heeft geraekt den uytersten boord van zynen kleede.
21. Want zy zeyde in zich zelven : Is het dat ik alleenlyk zyn kleed rake : ik zal gezond worden.
22. Maer Jesus zich omkeerende, en haer ziende, heeft gezeyd : Betrouwt, dochter, uw geloof heeft u gezond gemaekt. En de vrouwe is gezond geworden van dier ure.
23. En toen Jesus gekomen was in des prinsen huys, en gezien had de pypers, en de schare gerucht makende, zoo zeyde hy :
24. Weg van hier : want die jonge dochter is niet dood, maer zy slaept. En zy bespotteden hem.
25. En als de schare uytgedreven was, zoo is hy daerin gegaen : en heeft hare hand genomen. En de jonge dochter is opgestaen.
26. En deze fame is uytgegaen in al dat land.
27. En als Jesus van daer ging, zoo zyn hem twee blinden gevolgd, roepende en zeggende : Ontfermt u onzer, Davids zoon.
28. En toen hy in het huys gekomen was, zoo zyn de blinden by hem gekomen. En Jesus zeyde tot hen : Gelooft gy dat ik magtig ben u dat te doen? Zy zeyden hem : Ja wy immer, Heere.
29. Toen raekte hy hunne oogen, zeggende : Naer uw geloof geschiede u.
30. En hunne oogen zyn geopend : en Jesus heeft ze gedreygd, zeggende : Ziet toe dat het niemand wete.
31. Maer zy uytgaende hebben hem vermaerd gemaekt in al dat land.
32. En als die uytgegaen waren, ziet zoo hebben zy voor hem gebragt eenen stommen mensch, eenen duyvel binnen hebbende.
33. En als den duyvel uytgeworpen

was, heeft den stommen gesproken, en de scharen hebben zich verwonderd, zeggende : Nooyt was diesgelyks gezien in Israël.

34. Maer de phariseen zeyden : Door den prins der duyvelen werpt hy de duyvelen uyt.

35. En Jesus ging om in alle de steden en kasteelen, leerende in hunne sinagogen, en prekende het evangelie des ryks, en genezende alle ziekten en krankheden.

36. En ziende de scharen, heeft hy hunner ontfermd : want zy waren gekweld, en liggende als schapen geenen herder hebbende.

37. Toen zeyde hy tot zyne discipelen : Den oogst is voorwaer veel, maer de werklieden zyn luttel.

38. Daerom bidt den Heere des oogsts, dat hy werklieden uytzende in zynen oogst.

HET X. KAPITTEL.

Hoe Jesus zyne twaelf discipelen zendt uyt om te preken, met veel goede leeringen, en met magt over de kranken, en nog veel goede onderwyzingen.

1. En te zamen geroepen hebbende zyne twaelf discipelen, hy heeft hun magt gegeven over de onzuyvere geesten, dat zy die uytwerpen zouden, en genezen alle ziekten en alle krankheden.

2. En der twaelf apostelen namen zyn deze : Den eersten was Simon, die genoemd wordt Petrus, en Andreas zyn broeder,

3. Jacobus Zebedeus zoon, en Joannes zyn broeder, Philippus en Bartholomeus, Thomas en Mattheus den publicaen, en Jacobus Alpheus zoon, en Thaddeus,

4. Simon den Cananeus, en Judas den Iscarioter, denwelken hem ook verraden heeft.

5. Deze twaelf heeft Jesus gezonden : en gebood hun, zeggende : In den weg der heydenen gaet niet, noch in de steden der Samaritanen :

6. Maer liever gaet tot de verlorene schapen des huys van Israël.

7. En gaende preekt, zeggende : Dat het ryk der hemelen is naby gekomen.

8. De kranken maekt gezond, de dooden verwekt, de melaetschen zuyvert, werpt uyt de duyvelen : om niet hebt gy het ontvangen, geeft het om niet.

9. Wilt niet bezitten goud, noch zilver, noch geld in uwe borzen :

10. Noch male op den weg, noch twee rokken, noch schoenen, noch roede : want een werkman is zynen kost weerdig.

11. Maer in wat stad of kasteel dat gy inkomt, zoo vraegt wie daerbinnen weerdig is : en blyft daer tot dat gy van daer gaet.

12. En in huys komende, groet dat, zeggende : Vrede zy dezen huyze.

13. En is het alzoo dat het huys weerdig is, zoo zal uw vrede daerop komen : maer is het des niet weerdig, zoo zal uw vrede weder tot u keeren.

14. En zoo wie u niet ontvangt, noch uwe woorden hoort : uytgaende buyten van dien huyze of stad, schudt het stof af van uwe voeten.

15. Voorwaer ik zeg u : Verdraeglyker zal het den lande der Sodomiten en der Gomorrhiten zyn in den dag des oordeels, dan dier stad.

16. Ziet ik zend u gelyk schapen in het midden der wolven. Daerom zyt voorzienig als serpenten, en simpel gelyk duyven.

17. En wacht u van de menschen. Want zy zullen u leveren in de raedshuyzen, en in hunne sinagogen zullen zy u geeselen :

18. En tot presidenten en koningen zult gy geleyd worden om mynent wille, tot eene getuygenisse hun, en den heydenen.

19. En als zy u leveren zullen, zoo wilt niet denken, hoe en wat gy spreken zult : want het zal u gegeven worden op die ure, wat gy spreken zult.

20. Want gy zyt niet degene die daer spreekt, maer het is den Geest uws Vaders die in u spreekt.

21. En den eenen broeder zal den anderen broeder leveren in de dood, en den vader zynen zoon : en de kinderen zullen opstaen tegen hunne ouders, en zy zullen hun de dood aendoen :

22. En gy zult van alle menschen gehaet worden om mynen naem : maer zoo wie volhardt tot het eynde toe, die zal zalig wezen.

23. En als zy u vervolgen in eene stad, zoo vliedt in de andere. Voorwaer ik zeg u, gy zult de steden van Israël niet

doorgegaen hebben, den Zoon des menschen en zal komen.

24. Geen discipel is boven zynen meester, noch knecht boven zynen heere.

25. Het is eenen discipel genoeg dat hy zy gelyk zyn meester: en eenen knecht, gelyk zyn heere. Is het dat zy den Vader des huysgezins, Beelzebub genoemd hebben: hoe veel te meer zyne huysgenooten?

26. Daerom vreest hen niet: Want daer is niet zoo bedekt, dat niet zal ontdekt worden: en zoo verborgen, dat niet zal geweten worden.

27. Dat ik u in het donker zeg, zegt dat in het licht: en dat gy in de oore hoort, preekt dat op de daken.

28. En wilt hen niet vreezen, die het ligchaem dooden, en de ziel niet kunnen dooden: maer veel meer vreest hem, die de ziel en het ligchaem mag verdoemen in de helle.

29. Worden twee musschen niet verkocht om eenen kleynen penning: nogtans niet een van die valt op de aerde, zonder uwen vader?

30. Maer ook de hairen uws hoofds zyn al geteld.

31. Daerom wilt niet vreezen: gy zyt beter dan veel musschen.

32. Hierom alle die my belyden zal voor de menschen, dien zal ik ook belyden voor mynen Vader die in de hemelen is:

33. Maer zoo wie my loochent voor de menschen, dien zal ik ook loochenen voor mynen Vader die in de hemelen is.

34. Wilt niet meynen dat ik gekomen ben om vrede te zenden op de aerde: ik ben niet gekomen om vrede, maer om te zenden het zweerd.

35. Want ik ben gekomen om te scheyden den mensch tegen zynen vader, en de dochter tegen hare moeder, en de behuwde dochter tegen hare behuwde moeder:

36. En des menschen vyanden zullen zyne huysgenooten zyn.

37. Wie vader of moeder bemint meer dan my, die is myns niet weerdig. En zoo wie zoon of dochter liefheeft boven my, die is myns niet weerdig.

38. En wie zyn kruys niet opneemt en my volgt, die is myns niet weerdig.

39. Wie zyne ziele vindt, die zal ze verliezen: en wie zyne ziele verliest om mynent wille, die zal ze vinden.

40. Die u ontvangt, ontvangt my: en die my ontvangt, ontvangt hem die my gezonden heeft.

41. Die eenen profeet ontvangt in den naem van eenen profeet, zal den loon eens profeets ontvangen: en wie eenen regtveerdigen ontvangt in den naem van eenen regtveerdigen, die zal den loon van eenen regtveerdigen ontvangen.

42. En zoo wie te drinken geeft iemand van deze allerminsten eenen kroes koud water alleenlyk in den naem van eenen discipel: voorwaer ik zeg u, die zal zynen loon niet verliezen.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe S. Jan den Dooper zyne discipelen tot Jesus zendt. En hoe Jesus straft de steden die geene penitentie gedaen hadden: van zyn zoete jok, en ligten last.

1. En het is geschied na dat Jesus voleynd had, gebiedende zyne discipelen, dat hy voort is doorgegaen van daer, om dat hy preken en leeren zoude in hunne steden.

2. Maer als Joannes in de gevangenisse gehoord had Christus werken, zendende twee van zyne discipelen,

3. Hy heeft hem gezeyd: Zyt gy dengenen die komen zoude, of verwachten wy eenen anderen?

4. En Jesus antwoordende, heeft hun geantwoord: Gaet henen boodschapt Joannes wederom hetgene dat gy gehoord en gezien hebt.

5. De blinden zien, de kreupelen wandelen, de melaetschen worden gezuyverd, de dooven hooren, de dooden verryzen, den armen wordt het Evangelie verkondigd:

6. En zalig is hy die niet verergerd wordt in my.

7. En als zy weggingen, begon Jesus tot de scharen te zeggen van Joannes: Wat zyt gy uytgegaen te zien in de woestyne? een riet met den winde beroerd?

8. Maer wat zyt gy uytgegaen te zien? eenen mensch die met zachte kleederen gekleed is? Ziet die met zachte kleederen gekleed zyn, zyn in der koningen huyzen.

9. Maer wat zyt gy uytgegaen te zien? eenen profeet? Ja ik zeg u, ook meer dan eenen profeet.

10. Want dezen is dengenen daeraf geschreven is : Ziet ik zend mynen engel voor uw aenzigt, die uwen weg bereyden zal voor u.

11. Voorwaer ik zeg u, daer is geen meerder opgestaen onder de kinderen der vrouwen dan Joannes den Dooper : maer die den minsten is in het ryk der hemelen, is meerder dan hy.

12. En van de dagen Joannes des Doopers tot nu toe, lydt het ryk der hemelen geweld, en de geweldigen nemen dat in.

13. Want alle profeten en de wet tot Joannes toe, hebben geprofeteerd :

14. En is het dat gy het gelooven wilt, hy is Elias die komen zal.

15. Die ooren heeft om te hooren, hoore.

16. Maer wien zal ik dit geslachte vergelyken? Het is gelyk de kinderen zittende op de markt: die tot huns gelyken roepende,

17. Zeggen : Wy hebben u gezongen, en gy hebt niet gesprongen: wy hebben u klagelyken zang gezongen, en gy hebt niet geschreyd.

18. Want Joannes is gekomen noch etende, noch drinkende, en zy zeggen : Hy heeft den duyvel binnen.

19. Den Zoon des menschen is gekomen, etende en drinkende, en zy zeggen : Ziet den brasser, en den wynzuyper, der publicanen en zondaren vriend. En de wysheyd is geregtveerdigd van hunne kinderen.

20. Toen begon hy te verwyten den steden, waerin dat veel zyner mirakelen gedaen waren, om dat zy geene penitentie gedaen hadden.

21. Wee u Corozain, wee u Bethsaida: want waren in Tyrus en Sidon de mirakelen gedaen, die in u gedaen zyn, zy zouden hier voormaels in een hairen kleed, en assche penitentie gedaen hebben.

22. Maer nogtans ik zeg u : Tyrus en Sidon zal verdragelyker geschieden in den dag des oordeels, dan u.

23. En gy Capharnaum zult gy tot den hemel verheven worden? tot in de helle zult gy nederdalen, want waren in de Sodomiten die mirakelen gedaen geweest, die in u gedaen zyn, zy zouden by aventure gebleven zyn tot op dezen dag.

24. Maer nogtans ik zeg u, dat den lande der Sodomiten verdragelyker geschieden zal in den dag des oordeels, dan u.

25. Op dien tyd heeft Jesus antwoordende gezeyd : Ik belyde u, Vader, Heere des hemels en der aerde, dat gy deze dingen verborgen hebt voor de wyzen en voorzienigen, en die geopenbaerd den kleynen kinderen.

26. Ja voorwaer Vader : want het is aldus behagelyk geweest voor u.

27. Alle dingen zyn my gegeven van mynen Vader. En niemand kent den Zoon, dan den Vader : noch den Vader kent niemand dan den Zoon, en dien den Zoon dat wilt openbaren.

28. Komt tot my alle die beladen en belast zyt, en ik zal u vermaken.

29. Neemt myn jok op u, leert van my dat ik zachtmoedig ben, en ootmoedig van herte : en gy zult ruste vinden uwer zielen.

30. Want myn jok is zoet, en myn last is ligt.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe Jesus zyne discipelen verontschuldigt die op den sabbat korenaren aten. Hoe Jesus eene verdroogde hand genas, en eenen bezeten verloste, en eenen blinden en stommen genas. Hoe Jesus de phariseen verwint, en als zy hem een teeken eyschen hoe hy hun geeft het teeken van Jonas.

1. In dien tyd is Jesus weggegaen door het koren op eenen sabbat : maer zyne discipelen honger lydende, hebben begonnen de aren te plukken, en te eten.

2. En de phariseen dit ziende, hebben hem gezeyd : Ziet, uwe discipelen doen dat niet geoorloofd is te doen op de sabbatten.

3. Maer hy zeyde hun : Hebt gy niet gelezen wat David gedaen heeft, toen hy honger had, en degene die met hem waren :

4. Hoe dat hy ingegaen is in Gods huys, en heeft de brooden der voorlegginge geëten, dewelke hem niet geoorloofd was te eten, noch dengenen die met hem waren, dan alleen den priesteren?

5. Of hebt gy niet gelezen in de wet, dat de priesters op de sabbatten in den tempel den sabbat breken, en zyn zonder zonde?

6. Maer ik zeg u, dat hier eenen is meerder dan den tempel.
7. Maer ware het alzoo dat gy wist wat het is: Bermhertigheyd wil ik, en niet sacrificie: zoo zoudt gy nooyt de onnoozelen verdoemd hebben:
8. Want den Zoon des menschen is een Heere ook over den sabbat.
9. En toen hy van daer doorgegaen was, zoo is hy gekomen in hunne sinagoge.
10. En ziet daer was een man hebbende eene dorre hand, en zy vraegden hem, zeggende: Is het ook geoorloofd op de sabbatten te genezen? opdat zy hem beschuldigen zouden.
11. En hy zeyde hun: Wie toch zal daer zyn van u, die een schaep hebbe, is het dat dit valt in eene gracht op de sabbatten, zal hy dat niet nemen en opheffen?
12. Hoe veel te meer is een mensch beter dan een schaep? hierom zoo is het geoorloofd op de sabbatdagen wel te doen.
13. Toen zeyde hy tot den mensch: Steekt uyt uwe hand. En hy heeft ze uytgestoken, en zy is weder gezond geworden gelyk de andere.
14. En de phariseeu uytgaende hielden raed tegen hem, hoe dat zy hem dooden zouden.
15. En Jesus dit wetende, is uyt den wege van daer gegaen: en hem zyn er vele gevolgd, en hy heeft ze alle genezen:
16. En hy heeft hun bevolen dat zy hem niet openbaer maken zouden.
17. Opdat volbragt zoude worden dat er gezeyd is door Isaias den profeet, zeggende:
18. Ziet myn kind denwelken ik verkoren heb, myn beminden in denwelken myne ziele goed behagen heeft. Ik zal mynen geest stellen op hem, en hy zal het oordeel den heydenen verkondigen.
19. Hy zal niet kyven, noch roepen, noch daer zal iemand zyne stemme op de straten hooren.
20. Het gekrookte riet zal hy niet heel breken, en het rookende vlas zal hy niet uytblusschen, tot dat hy het oordeel uytbrenge ter victorie:
21. En in zynen naem zullen de heydenen hopen.
22. Toen is voor hem gebragt eenen die eenen duyvel had, die blind en stom was, en hy heeft dien genezen, alzoo dat hy sprak en zag.
23. En alle de scharen verwonderden zich zeer, en zy zeyden: Is dit Davidszoon?
24. Maer de phariseen dit hoorende, hebben gezeyd: Dezen werpt geene duyvelen uyt dan door Beelzebub den prins der duyvelen.
25. Maer Jesus wetende hunne gedachten, heeft hun gezeyd: Alle ryk tegen zich zelven gescheyden, zal verwoest worden: en alle stad of huys tegen zich zelven gedeyld, zal niet staen.
26. En is het dat satanas satanas uytwerpt, zoo is hy tegen zich zelven gedeyld: hoe zal dan zyn ryk staen?
27. En is het dat ik door Beelzebub de duyvelen uytwerpe, waerdoor werpen uwe kinderen die uyt? Daerom zullen zy uwe regters wezen.
28. Maer is het dat ik door den geest Gods de duyvels uytwerpe, zoo is dan tot u gekomen het ryk Gods.
29. Of hoe mag iemand komen in het huys van eenen sterken, en zynen huysraed berooven, ten zy dat hy eerstmael den sterken gebonden hebbe? en dan zal hy zyn huys berooven.
30. Wie met my niet is, die is tegen my: en zoo wie met my niet vergadert, die verstrooyt.
31. Daerom zeg ik u: Alle zonde en blasphemie zal den menschen vergeven worden, maer de blasphemie des Geests zal niet vergeven worden.
32. En zoo wie een woord zegt tegen den Zoon des menschen, dat zal hem vergeven worden: maer die zegt tegen den heyligen Geest, dat zal hem niet vergeven worden, noch in deze wereld, noch in de toekomende.
33. Of maekt den boom goed, en zyne vrucht goed: of maekt den boom kwaed en zyne vrucht kwaed: want voorwaer uyt de vrucht wordt den boom gekend.
34. Gy gebroedsel der adderen hoe moogt gy goede dingen spreken, daer gy kwaed zyt? want uyt de overvloedigheyd des herten spreekt den mond.
35. Een goed mensch uyt den goeden schat brengt goede dingen voort: en een kwaed mensch uyt den kwaden schat, brengt voort kwade dingen.
36. Maer ik zeg u, dat van alle ydel woord, dat de menschen gesproken hebben, zy rekenschap zullen geven in den dag des oordeels.

37. Want uyt uwe woorden zult gy geregtveerdigd worden, en uyt uwe woorden zult gy verdoemd worden.
38. Toen hebben hem geantwoord sommige van den schriben en phariseen, zeggende: Meester, wy willen van u een teeken zien.
39. Denwelken antwoordende heeft hun gezeyd: Dit kwaed en overspelig geslachte zoekt een teeken: en hun zal geen teeken gegeven worden, dan het teeken van Jonas den profeet.
40. Want gelyk Jonas geweest is in den buyk van den walvisch dry dagen en dry nachten: alzoo zal den Zoon des menschen wezen in het herte der aerde dry dagen en dry nachten.
41. De mannen van Ninive zullen opstaen in het oordeel met dezen geslachte, en zy zullen dat verdoemen: om dat zy penitentie gedaen hebben, door de predicatie van Jonas. En ziet hier is meer dan Jonas.
42. De koninginne van het zuyden zal opstaen in het oordeel met dit geslachte, en zy zal dat verdoemen: want zy is gekomen van de eynden der aerde om te hooren de wysheyd van Salomon, en ziet meer dan Salomon is hier.
43. En als den onzuyveren geest van den mensche uytgegaen is, zoo wandelt hy door de drooge plaetsen, zoekende ruste, maer hy vindt ze niet.
44. Dan zegt hy: Ik zal wederkeeren in myn huys, daer ik uytgegaen ben. En komende zoo vindt hy dat ledig, met bessemen gekeerd, en versierd.
45. Dan gaet hy, en neemt tot zich zeven andere geesten, erger dan hy is, en ingaende woonen zy daer: en diens menschen laetsten worden erger dan zyne eersten. Alzoo zal ook dezen allerkwaedsten geslachte geschieden.
46. Toen hy nog sprak tot de scharen, ziet zoo stonden zyne moeder en zyne broeders buyten, begeerende hem te spreken.
47. En eenen zeyde tot hem: Ziet uwe moeder en uwe broeders, staen daer buyten, begeerende u.
48. En hy antwoordende dengenen die het hem zeyde, heeft gezeyd: Wie is myne moeder, en wie zyn myne broeders?
49. En uytstekende zyne hand tot zyne discipelen, heeft hy gezeyd: Ziet hier myne moeder, en myne broeders.
50. Want zoo wie doet den wille myns Vaders, die in de hemelen is: dezen is myn broeder, en zuster, en moeder.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe Jesus in een schipken den volke zyne gelykenisse uytlegt van den zade, van het onkruyd, van den mostaerd zade, van den verborgen schat, van de peerlen, en hoe een profeet zonder eere in zyn land is.

1. Op dien dag Jesus uytgaende uyt den huyze, zat omtrent de zee.
2. En daer zyn tot hem vergaderd veel scharen, alzoo dat hy in een schipken ging zitten: en alle de schare stond op den oever.
3. En hy heeft hun veel gesproken in parabelen, zeggende: Ziet hy is uytgegaen die daer zaeyt, om te zaeyen.
4. En als hy zaeyde, zoo is een deel des zaeds gevallen by den weg, en de vogelen des hemels zyn gekomen en hebben dat geëten.
5. En het andere is gevallen in steenachtige plaetsen, daer het niet veel aerde had: en het kwam terstond uyt, om dat hetgeene diepte der aerde had.
6. Maer als de zonne opgegaen was: zoo is het verbrand: en om dat het geen wortel had, is het verdroogd.
7. En het andere is gevallen onder de doornen: en de doornen zyn gewassen, en hebben het versmacht.
8. Maer het andere is gevallen in goede aerde: en heeft vrucht gegeven, het eene honderdvoud, het andere zestigvoud, het andere dertigvoud.
9. Die ooren heeft om te hooren, hoore.
10. En zyne discipelen by hem komende, hebben tot hem gezeyd: Waerom spreekt gy hun in parabelen?
11. Denwelken antwoordende, heeft hun gezeyd: Om dat u gegeven is te kennen de verborgenheden van het ryk der hemelen: maer hun is het niet gegeven.
12. Want dengenen die heeft, zal men geven, en hy zal overvloedig worden: maer zoo wie niet heeft, ook hetgene dat hy heeft, zal van hem weggenomen worden.
13. Daerom spreek ik tot hen in parabelen: want zy ziende niet zien, en hoorende niet hooren, noch verstaen.

14. En in hen wordt volbragt de profetie van Isaias, zeggende : Met het gehoor zult gy hooren, en niet verstaen : en ziende zult gy zien, en niet aenmerken.

15. Want het hert van dezen volke is grof geworden, en met de ooren hebben zy zwaerlyk gehoord, en hunne oogen hebben zy toegesloten : dat zy te geenen tyde zouden zien met de oogen, en hooren met de ooren, en met de herten verstaen, en alzoo bekeerd worden, en dat ik ze genaze.

16. Maer uwe oogen zyn zalig om dat zy zien, en uwe ooren om dat zy hooren.

17. Want voorwaer ik zeg u, dat veel profeten en regtveerdigen hebben begeerd te zien dat gy ziet, en zy hebben het niet gezien : en te hooren dat gy hoort, en zy hebben het niet gehoord.

18. Daerom hoort gy de parabelen van den zaeyer.

19. Zoo wie het woord des ryks hoort, en niet verstaet, daer komt den kwaden, en hy neemt weg dat er gezaeyd is in zyn herte : dit is dengenen die by den weg gezaeyd is.

20. Maer die op de steenachtige plaetse gezaeyd is, is dengenen die het woord hoort, en terstond ontvangt met blydschappe.

21. Maer hy heeft in zich zelven geenen wortel, dan hy is eenen kleynen tyd durende; maer als er tribulatie aenkomt, en vervolginge om het woord, zoo wordt hy terstond verergerd.

22. Maer die in de doornen gezaeyd is, is dezen die het woord hoort, en de zorgvuldigheyd van deze wereld, en de bedriegelykheyd der rykdommen versmachten het woord, en het wordt zonder vrucht.

23. Maer die in goede aerde gezaeyd is, dit is dengenen die het woord hoort en verstaet, en brengt vrucht voort, en draegt het eene honderdvoud, het andere zestigvoud, en het andere dertigvoud.

24. Eene andere parabel heeft hy hun te voren geleyd, zeggende : Het ryk der hemelen is gelyk geworden eenen mensche die goed zaed gezaeyd heeft in zynen akker.

25. Maer toen de menschen sliepen, zoo is zyn vyand gekomen, en heeft daer onkruyd op gezaeyd in het midden der tarwe, en hy is weggegaen.

26. En toen het kruyd gewassen was, en vrucht voortgebragt had, zoo openbaerde zich ook het onkruyd.

27. En de knechten van den vader des huysgezins tot hem komende, hebben hem gezeyd : Heere, hebt gy niet goed zaed gezaeyd in uwen akker? Waeraf heeft dien dan onkruyd?

28. En hy heeft hun gezeyd : Den vyandelyken mensch heeft dat gedaen : En de knechten hebben hem gezeyd : Wilt gy dat wy gaen en het vergaderen?

29. En hy heeft gezeyd : Neen : opdat gy het onkruyd vergaderende, by aventure ook de tarwe daermede niet te zamen met de wortelen uyttrekt.

30. Laet ze beyde wassen tot den oogst, en ten tyde van den oogst zal ik den maeyeren zeggen : Vergadert eerstmael het onkruyd, en bindt het in bondelkens om te verbranden, maer de tarwe vergadert in myne schure.

31. Eene andere parabel heeft hy hun te voren geleyd, zeggende : Het ryk der hemelen is gelyk den mostaerd zade, hetwelk een mensch nemende gezaeyd heeft in zynen akker :

32. Hetwelk immer het minste is onder alle zaden : maer als het gewassen is, zoo is het meerder dan alle de kruyden, en het wordt een boom, alzoo dat de vogelen des hemels komen, en woonen in zyne takken.

33. Eene andere parabel heeft hy hun gezeyd : Het ryk der hemelen is gelyk den heve, denwelken eene vrouwe nemende heeft geborgen in dry maten meels tot dat het geheel verzuerd werd.

34. Alle deze dingen heeft Jesus in parabelen gesproken tot de scharen : en zonder parabelen sprak hy hun niet :

35. Om dat volbragt zoude worden dat er gezeyd was door den profeet, zeggende : Ik zal in parabelen mynen mond opendoen, ik zal opwerpen dingen die verborgen zyn geweest van het beginsel der wereld.

36. Toen hy de scharen gelaten had, zoo is hy in huys gekomen, en zyne discipelen zyn tot hem gekomen : zeggende: Verklaert ons de parabele van den onkruyde des akkers.

37. Denwelken antwoordende heeft hun gezeyd : Die het goede zaed zaeyt, dat is den Zoon des menschen.

38. En den akker is de wereld. Maer het goede zaed dat zyn de kinderen des

ryks. Maer het onkruyd zyn de kwade kinderen.

39. En den vyand die ze gezaeyd heeft, dat is den duyvel. Maer den oogst, dat is het voleynden der wereld. En de maeyers, dat zyn de engelen.

40. Aldus, gelyk de onkruyden vergaderd worden, en met den vure verbrand: alzoo zal het wezen in de voleyndinge der wereld.

41. Den Zoon des menschen zal zyne engelen zenden, en die zullen vergaderen van zynen ryke alle ergernissen, en degene die boosheyd doen.

42. En zy zullen die werpen in den oven des vuers. Daer zal geschrey zyn, en knarsing der tanden.

43. Dan zullen de regtveerdigen blinken als de zonne in huns Vaders ryk. Die ooren heeft om te hooren, hoore.

44. Het ryk der hemelen is gelyk een schat die verborgen is in den akker: denwelken een mensch, die dien gevonden heeft, verbergt, en uyt blydschap van dien zoo gaet hy, en verkoopt al dat hy heeft, en koopt dien akker.

45. Wederom is het ryk der hemelen gelyk een koopman zoekende goede peerlen.

46. En gevonden hebbende eene kostelyke peerle, zoo is hy weggegaen, en heeft al verkocht dat hy had, en heeft die gekocht.

47. Wederom is het ryk der hemelen gelyk een vischnet dat in de zee geworpen is, en allerley visschen vangende is.

48. Hetwelk, als het vol was, uyttrekkende, en omtrent den oever zittende, hebben zy de goede visschen uytgekoren in hunne vaten, maer de kwaden hebben zy weggeworpen:

49. Alzoo zal het wezen in de voleyndinge der wereld: de engelen zullen uytgaen, en zy zullen de kwaden uytscheyden, uyt het midden der regtveerdigen.

50. En die werpen in den oven des vuers, daer zal geschrey zyn, en knarsing der tanden.

51. Hebt gy alle deze dingen verstaen? Zy zeggen hem: Ja wy.

52. Hy zeyde hun: Daerom een iegelyk geleerd schriftgeleerden in het ryk der hemelen, is gelyk een mensch die een vader des huysgezins is, die uyt zynen schat voortbrengt oude dingen en nieuwe.

53. En het is geschied, toen Jesus deze parabelen voleynd had, dat hy van daer is doorgegaen,

54. En komende in zyn land, leerde hy hen in hunne sinagogen, alzoo dat zy zich verwonderden en zeyden: Van waer komen dezen deze wysheyd en krachtige werken?

55. Is dit niet een timmermans zoon? Heet zyne moeder niet Maria, en zyne broeders Jacobus, en Joseph, en Simon, en Judas:

56. En zyne zusters zyn die niet allegader by ons? Van waer komen dan dezen alle deze dingen?

57. En zy werden in hem verergerd. Maer Jesus zeyde hun: Geen profeet is zonder eere dan in zyn land, en in zyn huys.

58. En hy heeft daer niet veel mirakelen gedaen om hunner ongeloovigheyd wille.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe Sint Jan Baptista onthoofd wordt. Hoe Jesus vyf duyzend mannen met vyf brooden en twee visschen spyst. En hoe hy op de zee wandelt. Hoe hy Petrus verlost die byna verdronken was. En hoe Jesus in het land van Genesar veel kranken geneest.

1. In dien tyde heeft Herodes een van de vier vorsten, gehoord de fame van Jesus:

2. En hy zeyde zynen knechten: Dit is Joannes den Dooper: hy is van de dooden opgestaen, en daerom werken de krachten door hem.

3. Want Herodes heeft Joannes gevangen, en hem gebonden: en gesteld in den kerker om Herodias wille, zyns broeders huysvrouwe.

4. Want Joannes zeyde hem: Het is u niet geoorloofd die te hebben.

5. En willende hem dooden, heeft hy het volk gevreesd: want zy hielden hem als eenen profeet.

6. En op den dag van Herodes geboorte, zoo heeft Herodias dochter gedanst in het midden, en het heeft Herodes behaegd.

7. Waerom dat hy met eenen eede haer beloofd heeft te geven dat zy van hem begeeren zoude.

8. En te voren vermaend wezende van hare moeder, Geeft my, zegt zy,

hier in eene schotel het hoofd van Joannes den Dooper.

9. En den koning is bedroefd geweest: maer om den eed, en om degene die te zamen ter tafel zaten, zoo heeft hy geboden dat men het geven zoude.

10. En hy heeft gezonden, en Joannes onthoofd in den kerker.

11. En zyn hoofd is gebragt in eene schotel, en is der jonge dochter gegeven, en zy heeft het hare moeder gedragen.

12. En zyne discipelen daer komende, hebben het ligchaem gehaeld, en dat begraven: en komende hebben zy Jesus dat geboodschapt.

13. Hetwelk als Jesus gehoord had, is hy van daer geweken in een schipken, tot eene woeste plaetse uyt den wege: en als het de scharen gehoord hadden, zoo zyn zy hem te voet gevolgd van de steden.

14. En uytkomende heeft hy de groote schare gezien, en hy heeft hunner ontfermd, en hunne zieken genezen.

15. En als het avond geworden was, zyn zyne discipelen tot hem gekomen, zeggende: De plaetse is woest, en de ure is nu verleden: laet de scharen gaen, dat zy gaende tot de kasteelen, mogen spyze voor zich zelven koopen.

16. Maer Jesus zeyde hun: Het is hun geen nood te gaen: geeft hun gy te eten.

17. Zy hebben hem geantwoord: Wy hebben hier maer vyf brooden en twee visschen.

18. Denwelken heeft hun gezeyd: Haelt my die herwaerts.

19. En als hy der scharen geboden had te zitten op het hooy, genomen hebbende de vyf brooden en twee visschen, ziende ten hemelwaert hy heeft die gebenedyd en gebroken, en heeft zynen discipelen de brooden gegeven, en de discipelen der scharen.

20. En zy hebben alle geëten, en zyn verzaed geworden. En zy hebben de bievelingen opgenomen, twaelf korven vol brokkelingen.

21. En dergenen die daer aten was het getal vyf duyzend mans, uytgenomen de vrouwen en kleyne kinderen.

22. En terstond gebood Jesus zynen discipelen dat zy opgaen zouden in een schipken, en voor hem varen over de zee, tot dat hy de scharen verlaten zoude.

23. En als hy de schare gelaten had, is hy op eenen berg geklommen alleen om te bidden. En als het avond geworden was, zoo was hy daer alleen.

24. En het schipken werd in het midden der zee met de baren geworpen: want den wind was contrarie.

25. Maer in de vierde wake des nachts, zoo is hy tot hen gekomen wandelende op de zee.

26. En zy ziende hem op de zee wandelen, zyn verbaesd geweest, zeggende: Het is eene fantasie. En van vreeze hebben zy geroepen.

27. En terstond heeft Jesus tot hen gesproken, zeggende: Hebt betrouwen: ik ben het, wilt niet vreezen.

28. En Petrus antwoordende, heeft gezeyd: Heere, is het dat gy het zyt, zoo gebiedt dat ik tot u kome op het water.

29. En hy heeft gezeyd: Komt. En Petrus nedergaende uyt het schipken, wandelde op het water om dat hy komen zoude tot Jesus.

30. Maer ziende eenen sterken wind, hy heeft gevreesd: en als hy begon te zinken, heeft hy geroepen, zeggende: Heere, behoudt my.

31. En Jesus terstond zyne hand uytreykende, heeft hem gegrepen: en tot hem gezeyd: Gy van kleynen geloove, waerom hebt gy getwyfeld?

32. En als zy opgeklommen waren in het schipken, zoo heeft den wind opgehouden.

33. En die in het schipken waren, zyn gekomen en hebben hem aenbeden, zeggende: Voorwaer gy zyt Gods Zoon.

34. En als zy overgescheept waren, zyn zy gekomen in het land van Genesar.

35. En als de mannen dier plaetse hem bekend hadden, zoo hebben zy gezonden in al dat landschap, en zy hebben voor hem gebragt alle die kwalyk te passe waren.

36. En zy baden hem dat zy ten minste de vezelen van zynen kleede zouden mogen raken. En alle die ze raekten zyn gezond geworden.

HET XV. KAPITTEL.

Van de statuten der phariseen die zy boven Gods geboden onderhielden. Hoe Jesus de dochter van de Cananeesche vrouwe geneest. En hoe hy met zeven brooden en luttel vischkens spyst vier duyzend mannen, en hoe dat er zeven manden overschots was.

1. Toen zyn tot hem gekomen van Jerusalem de schriftgeleerden en phariseen, zeggende :

2. Waerom overtreden uwe discipelen de inzettingen der ouders? want zy wasschen hunne handen niet als zy brood eten.

3. En hy antwoordende heeft tot hen gezeyd : Waerom overtreedt gy Gods gebod om uwe inzettinge? Want God heeft gezeyd :

4. Eert vader en moeder; en : Zoo wie vader of moeder vermaledydt die sterve de dood.

5. Maer gy zegt : Zoo wie tot vader of moeder zegt, Zoo wat gave van my geofferd wordt zal u baten :

6. En hy zal zynen vader en zyne moeder niet eeren : en gy hebt te niet gedaen het gebod Gods om uwe inzettinge.

7. Gy geveynsden, wel heeft van u geprofeteerd Isaias den profeet, zeggende :

8. Dit volk eert my met de lippen : maer hun herte is verre van my.

9. Maer te vergeefs dienen zy my, leerende leeringen en geboden der menschen.

10. En als hy de scharen tot zich geroepen had, heeft hy hun gezeyd : Hoort, en verstaet.

11. Dat in den mond gaet besmet den mensch niet : maer dat uyt den mond komt, dat besmet den mensch.

12. Toen hebben zyne discipelen tot hem komende, gezeyd : Weet gy wel dat de phariseen dit woord gehoord hebbende, verergerd zyn geweest?

13. En hy antwoordende heeft gezeyd : Alle plantinge die myn hemelschen Vader niet geplant heeft, zal uytgeroeyd worden.

14. Laet ze geworden : zy zyn blind, en der blinden leydsmannen. Maer is het dat een blinden eenen blinden leydt, zoo vallen zy beyde in de grachte.

15. En Petrus antwoordende heeft tot hem gezeyd : Verklaert ons deze parabele.

16. En hy heeft gezeyd : Zyt gy nog zonder verstand?

17. Verstaet gy niet dat al dat in den mond komt in den buyk gaet, en door den natuerlyken uytgang uytgeworpen wordt?

18. Maer de dingen die uyt den mond gaen, die komen uyt der herte, en die besmetten den mensch :

19. Want uyt der herte komen de kwade gedachten, doodslagen, overspelen, onkuyschheden, dieveryen, valsche getuygenissen, godslasteringen.

20. Dit zyn de dingen die den mensch besmetten. Maer met ongewasschen handen te eten besmet den mensch niet.

21. En Jesus van daer uytgegaen zynde is geweken tot de eynden van Tyrus en Sidon.

22. En ziet eene Cananeesche vrouwe van die palen uytgegaen zynde, heeft geroepen, zeggende hem : Ontfermt u myner Heere Davids zoon : myne dochter wordt deerlyk gekweld van den duyvel.

23. Denwelken heeft haer niet een woord geantwoord. En zyne discipelen tot hem komende baden hem, zeggende : Laet ze gaen : want zy roept ons na.

24. En hy antwoordende heeft gezeyd : Ik ben niet gezonden dan tot de verloren schapen des huys van Israël.

25. Maer zy is gekomen, en heeft hem aengebeden, zeggende : Heere, helpt my.

26. Denwelken antwoordende heeft gezeyd : Het is niet goed te nemen der kinderen brood, en werpen dat den honden voor.

27. Maer zy heeft gezeyd : Het is waer, Heere : maer de hondekens eten nogtans ook van de brokskens die van hunner heeren tafel vallen.

28. Toen heeft Jesus antwoordende haer gezeyd : O vrouwe, groot is uw geloove : u geschiede gelyk gy wilt. En hare dochter is genezen van die ure.

29. En toen Jesus van daer doorgegaen was, is hy gekomen omtrent de zee van Galileen : en klimmende op eenen berg, hy heeft daer gezeten.

30. En veel scharen kwamen tot hem, hebbende met zich stommen, blinden, kreupelen, kranken, en veel anderen : en zy hebben die geworpen aen zyne voeten, en hy heeft ze genezen.

31. Alzoo dat de scharen zich verwonderden, ziende de stommen spreken,

de kreupelen wandelende, de blinden ziende: en zy loofden grootelyks den God van Israël.

32. En Jesus zyne discipelen te zamen geroepen hebbende, heeft gezeyd: My ontfermt der scharen, want zy nu dry dagen by my gestadiglyk blyven, en zy hebben niet dat zy eten mogen: en ik wil ze niet vastende laten gaen, dat zy onderwegen niet flaeuw worden.

33. En de discipelen zeggen tot hem: Van waer zullen wy dan zoo veel brooden mogen hebben in de woestyne, dat wy zoo groote menigte mogten verzaden?

34. En Jesus zeyde tot hen: Hoeveel brooden hebt gy? En zy antwoordden: Zeven, en een luttel vischkens.

35. En hy heeft der schare geboden dat zy zouden nederzitten op de aerde.

36. En nemende de zeven brooden, en visschen, en dankende, hy heeft die gebroken en zynen discipelen gegeven, en de discipelen hebben het den volke gegeven,

37. En zy hebben alle geëten, en zyn verzaed geworden. En van dat er geoverd was van de brokkelingen, hebben zy opgenomen zeven volle manden.

38. En die daer geëten hadden waren vier duyzend menschen, zonder de vrouwen en de kleyne kinderen.

39. En als hy de schare gelaten had, zoo is hy in een schipken opgegaen: en is gekomen in de palen van Magedan.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe Jesus de phariseen, een teeken begeerende, berispt. En hoe hy ondervraegt zyne discipelen wie dat de menschen zeggen dat hy is, en hoe hy Petrus belooft de sleutels des hemelryks. Hoe hy zyn lyden te kennen geeft, en leert dat iegelyk met zyn kruys hem navolgen zal.

1. En de phariseen en sadduceen zyn tot hem gekomen temterende: en zy hebben hem gebeden, dat hy hun een teeken van den hemel toonen zoude.

2. Maer hy antwoordende, heeft hun gezeyd: Als het avond is zoo zegt gy: Het zal klaer weder zyn, want den hemel is rood.

3. En des morgens: Heden zal het tempeest zyn, want den droevigen hemel is rood schynende. Aldus weet gy de gedaente des hemels te onderkennen, en kunt gy de teekenen der tyden niet onderkennen?

4. Dit kwaed en overspelig geslachte begeert een teeken: en hun zal geen teeken gegeven worden, dan het teeken van Jonas den profeet. En als hy die verlaten had, zoo is hy weggegaen.

5. En toen zyne discipelen gekomen waren over de zee, zoo hebben zy vergeten brooden te nemen.

6. Denwelken heeft hun gezeyd: Ziet aen, en wacht u voor den heve der phariseen en sadduceen.

7. En zy dachten in zich zelven, zeggende: Wy hebben geene brooden genomen.

8. En Jesus dit wetende heeft gezeyd: Wat denkt gy onder u, gy van kleynen geloove, dat gy geene brooden hebt?

9. Verstaet gy nog niet, noch zyt gy gedachtig der vyf brooden onder de vyf duyzend menschen, en hoeveel korven dat gy opnaemt?

10. Noch der zeven brooden onder de vier duyzend menschen, en hoeveel manden dat gy opnaemt?

11. Waerom verstaet gy niet dat ik u van den broode niet gezeyd heb: Wacht u van den heve der phariseen en sadduceen?

12. Toen hebben zy verstaen, dat hy niet gezeyd had, dat men wachten moet van den heve der brooden, maer van de leeringe der phariseen en sadduceen.

13. En Jesus is gekomen in de palen van Cesareen Philippi: en hy vraegde zyne discipelen, zeggende: Wie zeggen de menschen te zyn den Zone des menschen?

14. En zy hebben gezeyd: De sommige Joannes den Dooper, de andere Elias, maer de andere Jeremias, of eenen van de profeten.

15. En Jesus zeyde tot hen: Maer wie zegt gy my te wezen?

16. Simon Petrus antwoordende heeft gezeyd: Gy zyt Christus den Zoon des levenden Gods.

17. En Jesus antwoordende, heeft hem gezeyd: Zalig zyt gy Simon Bar Jona: want vleesch en bloed heeft het u niet geopenbaerd, maer myn Vader, die in de hemelen is.

18. En ik zeg u, dat gy Petrus zyt, en op dezen steen zal ik timmeren myne kerke, en de poorten der helle zullen tegen haer niet verwinnen.

19. En u zal ik geven de sleutelen van het ryk der hemelen. En al wat gy bindt op de aerde, zal ook gebonden zyn in de hemelen: en al wat gy ontbindt op de aerde, dat zal ontbonden zyn ook in hemelen.

20. Toen heeft hy zynen discipelen geboden dat zy niemand zeggen zouden dat hy Jesus Christus was.

21. Van toen begon Jesus zynen discipelen te toonen, dat hy zoude moeten gaen te Jerusalem, en veel lyden van de ouders en schriftgeleerden, en prinsen der priesteren, en gedood worden, en ten derden dage verryzen.

22. En Petrus hem bezyden nemende, heeft hem begonnen te straffen, zeggende: Verre zy dat van u, Heere: dat zal u niet geschieden.

23. Denwelken zich omkeerende, heeft Petrus gezeyd: Gaet achter my satan, gy zyt my tot verergernisse: want gy smaekt niet dat goddelyk is, maer dat menschelyk.

24. Toen zeyde Jesus tot zyne discipelen: Is er iemand die na my komen wilt, die verloochene zich zelven, en neme zyn kruys, en volge my na.

25. Want zoo wie zyne ziel wilt behouden die zal ze verliezen; maer die zyne ziel om mynent wille verliest, zal ze vinden.

26. Want wat baet het den mensche, is het dat hy al de wereld wint, maer zyner ziele verlies lydt? Of wat mangelinge zal een mensch geven voor zyne ziele?

27. Want den Zoon des menschen zal komen in de glorie zyns vaders met zyne engelen: en dan zal hy eenen iegelyken wedergeven naer zyne werken.

28. Voorwaer ik zeg u, daer zyn sommige van degene die hier staen, die den dood niet smaken zullen, tot dat zy zien zullen den Zone des menschen komende in zyn ryk.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe Jesus op den berg zyne discipelen zich zelven vertoonde: hoe hy een maenzuchtig kind genas: en hoe dat Petrus uyt zyn bevel den tolpenning betaelde, die hy vond in den muyl van eenen visch.

1. En na zes dagen nam hy tot zich Petrus en Jacobus, en Joannes zynen broeder, en leydde ze op eenen hoogen berg bezyden.

2. En hy is in eene andere gedaente veranderd geweest voor hen. En zyn aenzigt heeft klaer geschenen als de zonne: en zyne kleederen zyn wit geworden gelyk sneeuw.

3. En ziet hun hebben geopenbaerd Moyses en Elias met hem sprekende.

4. En Petrus antwoordende heeft tot Jesus gezeyd: Heere, het is ons goed hier te zyn: is het dat gy wilt zoo laet ons hier maken dry tabernakelen, u een, Moyses een, en Elias een.

5. Toen hy nog sprak, ziet zoo heeft eene klare wolk hen overlommerd. En ziet eene stemme van de wolke, zeggende: Dit is myn beminden Zoon, in denwelken ik my wel behaegd heb: hoort hem.

6. En de discipelen dit hoorende, zyn op hun aenzigt gevallen, en hebben zeer gevreesd.

7. En Jesus is by hen gekomen, en heeft ze geraekt: en hun gezeyd: Staet op, en wilt niet vreezen.

8. En opheffende hunne oogen zy hebben niemand gezien, dan alleen Jesus.

9. En als zy van den berg nedergingen, heeft hun Jesus bevolen, zeggende: Niemanden zegt dit visioen, tot dat den Zoon des menschen van de dooden opsta.

10. En de discipelen hebben hem gevraegd, zeggende: Wat is het dan dat de schriftgeleerden zeggen, dat Elias eerstmael komen moet?

11. En hy antwoordende, heeft hun gezeyd: Elias zal zekerlyk komen, en alle dingen weder te regt brengen.

12. Maer ik zeg u dat Elias nu gekomen is, en zy hebben hem niet gekend, maer zy hebben in hem gedaen al dat zy gewild hebben. En alzoo zal den Zoon des menschen van hen lyden.

13. Toen hebben de discipelen verstaen dat hy hun van Joannes den Dooper gezeyd had.

14. En toen hy by de schare gekomen was, is tot hem gekomen een mensch op zyne knieën voor hem nedergevallen,

15. Zeggende: Heere, ontfermt u myns zoons, want hy is maenzuchtig, en is kwalyk te passe: want dikmaels valt hy in het vuer, en dikmaels in het water.

16. En ik heb hem voor uwe discipelen gebragt, en zy hebben hem niet kunnen genezen.

17. Jesus antwoordende, heeft gezeyd : O gy ongeloovig en verkeerd geslachte, hoe lange zal ik met u wezen? hoe lange zal ik u lyden? Brengt hem herwaerts tot my.

18. En Jesus heeft dien gestraft, en den duyvel is daeruyt gegaen, en het kind is genezen geweest van dier ure.

19. Toen zyn de discipelen secretelyk gekomen tot Jesus, en hebben gezeyd : Waerom hebben wy dien niet kunnen uytwerpen?

20. Jesus heeft hun gezeyd : Om uwer ongeloovigheyd wille. Want voorwaer ik zeg u, is het dat gy geloof hebt als een mostaerd zaed, zoo zult gy zeggen tot dezen berg. Gaet van hier over derwaerts, en hy zal daerover gaen, en niets zal u onmogelyk zyn.

21. Maer dezen aerd wordt niet uytgeworpen dan door bidden en vasten.

22. En toen zy verkeerden in Galileen, zoo heeft Jesus tot hen gezeyd : Den Zoon des menschen zal geleverd worden in de handen der menschen :

23. En zy zullen hem dooden, en ten derden dage zal hy verryzen. En zy zyn zeer bedroefd geworden.

24. En toen zy te Capharnaum gekomen waren, zoo kwamen tot Petrus die den tolpenning ontvingen, en zy hebben tot hem gezeyd : Uw meester betaelt hy den tolpenning niet?

25. Hy zeyde : Ja hy. En toen hy te huys gekomen was, zoo voorkwam hem Jesus, zeggende : Wat dunkt u, Simon? De koningen der aerde van wien nemen zy tribuet of cyns? van hunne kinderen, of van de vreemden?

26. En hy zeyde : Van de vreemden. Jesus zeyde tot hem : Zoo zyn de kinderen dan vry.

27. Maer opdat wy hen niet vergeren, gaet henen ter zee, en werpt eenen hangel uyt : en den visch die ten eersten opkomt, neemt dien : en zynen mond opengedaen hebbende, zult gy eenen staterpenning vinden : dien nemende, geeft hun voor my en u.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe Jesus zyne discipelen leert eens kinds ootmoedigheyd, hoe zy malkander vermanen en begrypen zullen, en vergeven malkander hunne misdaed.

1. In die ure zyn de discipelen tot Jesus gekomen, zeggende : Wie meynt gy dat den meesten is in het ryk der hemelen?

2. En Jesus tot zich roepende een kleyn kind, heeft dat gesteld in het midden van hen,

3. En hy heeft gezeyd : Voorwaer ik zeg u, ten zy dat gy bekeerd wordt, en wordt als kleyne kinderen, zoo zult gy in het ryk der hemelen niet komen.

4. Daerom zoo wie zich verootmoedigt gelyk dit kleyne kind, die is den meesten in het ryk der hemelen.

5. En zoo wie een zulk kleyn kind ontvangt in mynen naem, die ontvangt my.

6. Maer zoo wie een van deze kleynen die in my gelooven verergert, het waer hem beter eenen molensteen aen zynen hals gehangen, en verdronken te worden in de diepte der zee.

7. Wee der wereld van de verergernissen. Want het is van noode dat er verergernissen komen : maer nogtans wee dien mensche, door denwelken de verergernisse komt.

8. Maer is het dat uwe hand of uw voet u verergert : zoo snydt dien af, en werpt hem van u : het is u beter in het leven te gaen krank of kreupel, dan twee handen of twee voeten hebbende, geworpen te worden in het eeuwig vuer.

9. En is het dat uwe ooge u verergert, zoo trek ze uyt, en werpt ze van u : het is u beter eene ooge hebbende in het leven te gaen, dan twee oogen hebbende, geworpen te worden in de helle des vuers.

10. Ziet dat gy niet versmaedt een van deze kleynen : want ik zeg u, dat hunne engelen in de hemelen altyd zien het aenschyn myns Vaders, die in de hemelen is.

11. Want den Zoon des menschen is gekomen zalig te maken hetgene dat er verloren was.

12. Wat dunkt u? is het dat iemand honderd schapen heeft, en dat er een van die verdoold is : laet hy niet de negen en negentig op de bergen, en gaet

zoeken hetgene dat er verdoold is?

13. En is het dat het gebeurt dat hy het vindt: voorwaer ik zeg u, dat hy daeraf zich meer verblydt, dan van de negen en negentig, die niet gedoold hebben.

14. Alzoo is het ook den wille niet voor uwen Vader die in de hemelen is, dat er een van deze kleynen zal verloren gaen.

15. Maer is het dat uw broeder tegen u zondigt, zoo gaet en straft hem tusschen u en hem alleen; is het dat hy u hoort, zoo zult gy uwen broeder gewonnen hebben.

16. Maer is het dat hy u niet hoort, zoo neemt met u nog eenen of twee, opdat in den mond van twee oft dry getuygen, mag alle woord staen.

17. Indien hy die niet hoort: zoo zegt het der kerke; maer is het dat hy de kerke niet hoort: zoo laet hem u wezen als een heydenen en een publicaen.

18. Voorwaer ik zeg u, al wat gy bindt op de aerde, dat zal gebonden zyn ook in den hemel: en al wat gy ontbindt op de aerde, dat zal ontbonden zyn ook in den hemel.

19. Wederom zeg ik u: dat is het zake dat er twee van u over een komen op de aerde, al wat zy begeeren zal hun geschieden van mynen Vader die in de hemelen is.

20. Want waer er ergens twee of dry vergaderd zyn in mynen naem, daer ben ik in het midden van hen.

21. Toen heeft Petrus tot hem komende gezeyd: Heere, hoe dikmaels zal myn broeder tegen my zondigen, en dat ik het hem vergeven zal? tot zevenmael?

22. En Jesus heeft hem gezeyd: Ik zeg u niet tot zevenmael: maer tot zeventigwerf zevenmael.

23. Daerom is het ryk der hemelen vergeleken by eenen mensch wezende koning, die rekeninge houden wilde met zyne knechten.

24. En toen hy begon te rekenen, zoo is hem eenen voorgebragt die hem schuldig was tien duyzend ponden.

25. En toen hy niet had om te betalen, zoo heeft den heere geboden dat men hem verkoopen zoude, en zyne huysvrouwe en kinderen, en al dat hy had, en betalinge doen.

26. Maer den knecht nedervallende heeft hem gebeden zeggende: Hebt patientie met my, en ik zal het u al betalen.

27. En den Heere ontfermende diens knechts, heeft hem laten gaen, en de schuld heeft hy hem kwytgescholden.

28. En denzelven knecht uytgegaen zynde, heeft gevonden eenen van zyne medeknechten, die hem schuldig was honderd penningen: en houdende hy heeft hem by de keel genomen, zeggende: Betaelt dat gy schuldig zyt.

29. En zyn medeknecht nedervallende bad hem, zeggende: Hebt patientie met my, en ik zal het u al betalen.

30. Maer hy wilde niet: maer is weggegaen, en heeft hem in den kerker geworpen, tot dat hy de schuld betalen zoude.

31. Maer zyne medeknechten ziende dat er geschiedde, zyn zeer bedroefd geweest: en zy zyn gekomen, en hebben hunnen heere verteld al dat er geschied was.

32. Toen heeft hem zyn Heere geroepen: en hem gezeyd: Gy boozen knecht, alle uwe schuld heb ik u kwytgescholden, om dat gy my gebeden hebt:

33. Behoordet gy ook uws medeknechts niet te ontfermen, gelyk ik uws ontfermt heb?

34. En zyn heere gram wezende, heeft hem den pynigers geleverd, tot dat hy betalen zoude alle de schuld.

35. Alzoo zal myn hemelschen Vader u doen, is het dat gy een iegelyk zynen broeder niet vergeeft van uwer herten.

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe Jesus toont en leert dat het Heylig Sacrament des houwelyks ontbindelyk is: en hy pryst ze die zich zelven versnyden om het ryk der hemelen. Hoe een jongeling om zyn groot goed niet volgt Jesus raed; en hieruyt toont hy dat het lastig is dat een ryk mensch in het hemelryk geraekt.

1. En het is geschied toen Jesus deze woorden voleynd had, dat hy is vertrokken uyt Galileen, en gekomen in de palen van Judeen over de Jordane.

2. En hem zyn veel scharen gevolgd, en hy heeft ze daer genezen.

3. En de phariseen zyn tot hem gekomen, hem temterende, en zeggende: Is het eenen mensch geoorloofd zyne huysvrouwe te verlaten om allerley zaken?

4. Denwelken antwoordende heeft hun gezeyd : Hebt gy niet gelezen, die van het beginsel den mensch gemaekt heeft, dat hy ze man en vrouw gemaekt heeft?

5. Die heeft gezeyd : Daerom zal een mensch vader en moeder verlaten, en zyner huysvrouwe aenkleven, en twee zullen in een vleesch zyn.

6. Hierom zyn zy niet meer twee, maer een vleesch. Daerom wat God verzaemd heeft, dat scheyde den mensch niet.

7. Zy zeggen tot hem : Waerom heeft Moyses dan geboden eenen scheybrief te geven, en te verlaten?

8. Hy heeft hun gezeyd : Moyses heeft om de hardheyd uws herten u toegelaten van uwe huysvrouwen te scheyden : maer van het beginsel is het alzoo niet geweest.

9. Maer ik zeg u, dat zoo wie van zyne huysvrouw scheydt, ten ware om overspels wille, en eene andere trouwt, die doet overspel : en zoo wie eene verlatene trouwt, die doet overspel.

10. Zyne discipelen zeggen tot hem : Is des menschen zake alzulks met zyne huysvrouwe, zoo is het niet goed trouwen.

11. Denwelken heeft hun gezeyd : Zy vatten alle dit woord niet; maer die vatten het denwelken dat gegeven is.

12. Want daer zyn sommige gesnedenen die van huns moeders ligchaem alzoo geboren zyn : en daer zyn versnedenen die gemaekt zyn van de menschen: en daer zyn versnedenen die zich zelven versneden hebben om het ryk der hemelen. Die het vatten mag, vatte het.

13. Toen zyn hem kleyne kinderkens aengebragt, dat hy zyne handen op die leggen zoude, en bidden. En de discipelen straften ze.

14. Maer Jesus zeyde hun : Laet toe de kleyne kinderkens, en wilt ze niet verbieden tot my te komen : want alzulken behoort het ryk der hemelen toe.

15. En als hy hun zyne handen opgeleyd had, is hy van daer weggegaen.

16. En ziet eenen tot hem komende, zeyde tot hem : Goeden Meester, wat goeds mogt ik doen, dat ik het eeuwig leven moge hebben?

17. Denwelken heeft hem gezeyd : Wat vraegt gy my van het goed? Eenen is er goed, dat is God. Maer wilt gy tot het leven ingaen, onderhoudt de geboden.

18. Hy zeyde hem : Welke? En Jesus heeft gezeyd : Gy zult geenen doodslag doen : Gy zult geen overspel doen : Gy zult geene dieverye doen : Gy zult geene valsche getuygenisse geven :

19. Eert uwen vader en uwe moeder, en gy zult uwen naesten liefhebben als u zelven.

20. Den jongeling zeyde tot hem : Alle deze heb ik bewaerd van myne jongheyd af, wat gebreekt my nog?

21. Jesus heeft hem gezeyd : Is het dat gy wilt volmaekt zyn, zoo gaet, verkoopt dat gy hebt, en geeft het den armen, en gy zult eenen schat hebben in den hemel : en komt, volgt my.

22. Maer toen den jongeling dit woord gehoord had, is hy droevig weggegaen : want hy had veel goeds.

23. En Jesus zeyde zynen discipelen : Voorwaer ik zeg u, dat een ryk mensch zwaerlyk zal in het ryk der hemelen komen.

24. En wederom zeg ik u : Ligtelyker is het eenen kameel door eener naelde ooge te gaen, dan den ryken mensch te komen in het ryk der hemelen.

25. En de discipelen deze dingen gehoord hebbende, zyn zeer verwonderd geweest, zeggende : Wie zal dan mogen zalig wezen?

26. En Jesus aenziende, heeft hun gezeyd : By de menschen is het onmogelyk : maer by God zyn alle dingen mogelyk.

27. Toen heeft Petrus antwoordende tot hem gezeyd : Ziet wy hebben het al verlaten, en zyn u gevolgd : wat zal ons dan worden?

28. En Jesus heeft tot hen gezeyd : Voorwaer ik zeg u, dat gy die my nagevolgd zyt, in de wedergeboorte, als den Zoon des menschen zitten zal in den stoel zyner majesteyt, ook zitten zult op twaelf stoelen, oordeelende de twaelf geslachten van Israël.

29. En zoo wie verlaet huys, of broeder, of zuster, of vader, of moeder, of huysvrouwe, of kinderen, of akkerlanden om mynen naem, die zal het honderdvoud ontvangen, en het eeuwig leven bezitten.

30. Maer veel van de eersten zullen de laetsten wezen, en veel van de laetsten, de eersten.

HET XX. KAPITTEL.

Van de parabel des wyngaerds, tot denwelken te oefenen, zeer velen geroepen zyn. Van Zebedeus kinderen, en de twee blinden by Jericho die Jesus verlichtte.

1. Het ryk der hemelen is gelyk een mensch die vader des huysgezins is, die uytgegaen is ten eersten morgenstond, om werklieden te huren in zynen wyngaerd.

2. En als hy overgekomen was met de werklieden om den dagelykschen penning, hy heeft die gezonden in zynen wyngaerd.

3. En uytgegaen zynde omtrent de derde ure, hy heeft andere gezien op de markt ledig staen,

4. En hy heeft dien gezeyd: Gaet gy ook in den wyngaerd, en wat regt is dat zal ik u geven.

5. En zy zyn weggegaen. En wederom is hy uytgegaen omtrent de zesde en negende ure: en heeft desgelyks gedaen.

6. Maer omtrent de elfde ure is hy uytgegaen, en heeft er andere staende gevonden, en hy zegt tot die: Wat staet gy hier den geheelen dag ledig?

7. En zy zeggen hem: Om dat ons niemand gehuerd heeft. Hy zegt dien: Gaet gy ook in den wyngaerd.

8. En als het avond geworden was, zoo zegt den heere van den wyngaerd tot zynen huysmeester: Roept de werklieden, en betaelt hun hunnen loon, beginnende van de laetsten tot de eersten.

9. Als zy dan kwamen die omtrent de elfde ure gekomen waren, zy hebben elk eenen penning ontvangen.

10. En de eersten ook komende, hebben gemeynd dat zy meer ontvangen zouden: en zy hebben ontvangen elk eenen penning.

11. En dien ontvangende hebben zy gemurmureerd tegen den vader des huysgezins,

12. Zeggende: Deze allerlaetsten hebben maer eene ure gewrocht, en gy hebt ons die gelyk gemaekt, die den last van den dage gedragen hebben, en de hitte.

13. En hy antwoordende, heeft tot eenen van die gezeyd: Vriend ik doe u geen ongelyk: zyt gy niet om eenen penning met my overgekomen?

14. Neemt dat het uwe is, en gaet henen: ik wil ook dezen laetsten geven gelyk u.

15. Of is het my niet geoorloofd te doen dat ik wil? is uwe ooge kwaed om dat ik goed ben?

16. Alzoo zullen de laetsten de eersten wezen, en de eersten de laetsten. Want veel zyn er geroepen, en luttel uytverkoren.

17. En Jesus opwaerts gaende naer Jerusalem, heeft tot zich genomen de twaelf discipelen secretelyk, en heeft hun gezeyd:

18. Ziet wy gaen opwaerts naer Jerusalem, en den Zoon des menschen zal geleverd worden den prinsen der priesteren, en den schriftgeleerden, en zy zullen hem ter dood verwyzen,

19. En zy zullen hem den heydenen leveren om te bespotten, en te geeselen, en te kruyssen, en op den derden dag zal hy weder opstaen.

20. Toen is tot hem gekomen de moeder van Zebedeus kinderen met hare zonen, aenbiddende en begeerende wat van hem.

21. Denwelken heeft haer gezeyd: Wat wilt gy? En zy zeyde hem: Zegt dat deze myne twee zonen zitten, den eenen aen uwe regter hand, en den anderen aen uwe slinker hand in uw ryk.

22. En Jesus antwoordende, heeft gezeyd: Gy weet niet wat gy begeert. Moogt gy drinken den kelk, denwelken ik drinken zal? Zy hebben hem gezeyd: Ja wy.

23. Hy heeft hun gezeyd: Mynen kelk zult gy voorwaer drinken: maer te zitten aen myne regter hand en slinker hand, dat behoort my niet u te geven, maer dengenen die het bereyd is van mynen Vader.

24. En dit hoorende de tien, hebben zich verbolgen van de twee broeders.

25. Maer Jesus heeft ze tot zich geroepen en gezeyd: Gy weet wel dat de prinsen der heydenen heerschappy over hen hebben: en die de meesten zyn, gebruyken magt over hen.

26. Maer alzoo zal het niet wezen onder u: maer zoo wie dat onder u wilt den meesten worden, die zy uw dienaer:

27. En die onder u wilt den eersten zyn, zal uw dienstknecht zyn.

28. Gelyk den Zoon des menschen niet gekomen is om gediend te worden, maer om te dienen, en zyne ziel te geven tot eene verlossinge voor velen.

29. En als zy van Jericho gingen, zoo is hen eene groote schare gevolgd,
30. En ziet twee blinden zittende by den weg, hebben gehoord dat Jesus voorbyging: en zy hebben geroepen, zeggende: Heere, ontfermt u onzer, Davids zoon.
31. En de schare strafte ze dat zy zwygen zouden. Maer zy riepen te meer, zeggende: Heere, ontfermt u onzer, Davids zoon.
32. En Jesus stil staende heeft ze geroepen, en gezeyd: Wat wilt gy dat ik u doe?
33. Zy zeggen tot hem: Heere, dat onze oogen geopend worden.
34. En Jesus hunner ontfermende, heeft hunne oogen geraekt. En terstond hebben zy gezien, en zy zyn hem gevolgd.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe Jesus triomfantelyk binnen Jerusalem gekomen is, en hoe hy de phariseen beschaemt, en de koopers en verkoopers uyt ten tempel jaegt, en vermaledydt den vygeboom, en hy leert hen by gelykenissen, hen heymelyk daer door begrypende.

1. En als zy Jerusalem genaekten, en gekomen waren tot Bethphage tot den berg van oliveten: toen heeft Jesus twee discipelen gezonden,
2. Zeggende tot hen: Gaet in het kasteel dat tegen u over is, en terstond zult gy vinden eene ezelinne gebonden, en een veulen met haer: ontbindt ze, en brengt ze tot my:
3. En is het dat u iemand iets zegt, zegt dat den Heere deze van doen heeft: en terstond zal hy die laten gaen.
4. En dit is gedaen om dat volbragt zoude worden dat er gezeyd is door den profeet, zeggende:
5. Zegt der dochter van Sion: Ziet uw koning komt u zachtmoedig, en zittende op eene ezelinne, en op een veulen het jong van een jokdragende beeste.
6. En de discipelen gaende, hebben gedaen alzoo hun Jesus geboden had.
7. En zy hebben de ezelinne en het veulen tot hem gebragt: en zy hebben daerop hunne kleederen geleyd: en hebben hem daerop doen zitten.
8. En eene zeer groote schare hebben hunne kleederen in den weg gespreyd: de andere hebben takken van de boomen gehouwen, en strooyden die in den weg:
9. En de scharen die voorgingen, en die navolgden riepen, zeggende: Hosanna den zone van David: gebenedyd zy hy, die daer komt in den naem des Heeren: Hosanna in het allerhoogste.
10. En als hy te Jerusalem gekomen was, is al de stad beroerd geworden, zeggende: Wie is dezen?
11. En de lieden zeyden: Dit is Jesus den profeet van Nazareth Galilea.
12. En Jesus is binnengegaen in den tempel Gods, en hy dreef uyt alle de verkoopers, en koopers in den tempel, en de tafelen der wisselaers, en de zetelen der duyvenverkoopers heeft hy omgeworpen:
13. En hy zegt hun: Het is geschreven: Myn huys zal een bedehuys genoemd worden: en gy hebt dat eene moordenaers spelonke gemaekt.
14. En tot hem zyn gekomen blinden en kreupelen in den tempel: en hy heeft ze genezen.
15. Maer de prinsen der priesteren, en schriftgeleerden ziende het wonder dat hy gedaen had, en de kinderen roepende in den tempel, en zeggende: Hosanna den zone van David: zyn verbolgen geweest,
16. En hebben tot hem gezeyd: Hoort gy wat deze zeggen? Maer Jesus heeft tot hen gezeyd: Ja ik voorwaer. Hebt gy nooyt gelezen: dat uyt den mond der sprakelooze kinderen en der zuygelingen hebt gy den lof volmaekt?
17. En hen latende, is hy buyten uyt de stad gegaen in Bethanien: en aldaer is hy gebleven.
18. Maer des morgens naer de stad keerende, hy heeft honger gehad.
19. En ziende eenen vygeboom omtrent den weg, hy is tot dien gegaen: en heeft daer niet aen gevonden, dan alleen bladeren, en heeft tot dien gezeyd: Nimmermeer wasse van u vrucht in der eeuwigheyd. En den vygeboom is terstond droog geworden.
20. En de discipelen dit ziende, hebben zich verwonderd, zeggende: Hoe is dien terstond verdroogd?
21. En Jesus antwoordende heeft hun gezeyd: Voorwaer ik zeg u, is het dat gy geloove hebt, en niet twyfelt, zoo zult gy dit niet alleen van den vygeboom

doen, maer ook is het dat gy dezen berge zegt : Neemt u op, en werpt u in de zee, het zal geschieden.

22. En al wat gy begeert in het gebed geloovende, dat zult gy verkrygen.

23. En als hy in den tempel gekomen was, zoo zyn tot hem, daer hy was leerende, gekomen de prinsen der priesteren, en de ouders, zeggende : Door wat magt doet gy deze dingen? En wie heeft u deze magt gegeven?

24. Jesus antwoordende heeft hun gezeyd : Ik zal u ook eene rede vragen : is het dat gy my die zegt, zoo zal ik u ook zeggen door wat magt dat ik deze dingen doe.

25. Joannes doopsel van waer was dat? van den hemel of van de menschen? En zy dachten in zich zelven, zeggende : Is het dat wy zeggen van den hemel, zoo zal hy ons zeggen : Waerom hebt gy dan hem niet geloofd?

26. Maer is het dat wy zeggen van de menschen, zoo vreezen wy de schare : want zy hielden Joannes allegader als eenen profeet.

27. En zy antwoordende Jesus, hebben gezeyd : Wy weten het niet. En hy heeft hun gezeyd : Ik zeg u ook niet door wat magt dat ik deze dingen doe.

28. Maer wat dunkt u? Een man had twee zonen, en gaende tot den eersten, hy heeft gezeyd : Zoon, gaet heden, en werkt in mynen wyngaerd.

29. En dien antwoordende heeft gezeyd : Ik wil niet. En namaels door berouw bewogen zynde, hy is henen derwaerts gegaen.

30. En gaende tot den anderen, heeft hy desgelyks gedaen. En dien antwoordende, heeft gezeyd : Ik ga, Heere, en hy is er niet gegaen.

31. Wie van de twee heeft des vaders wil gedaen? Zy zeggen hem : Den eersten. Jesus zegt hun : Voorwaer ik zeg u, dat de publicanen en gemeyne vrouwen gaen voor u in het ryk Gods.

32. Want Joannes is tot u gekomen in den weg der regtveerdigheyd, en gy hebt hem niet geloofd : maer de publicanen en de gemeyne vrouwen hebben hem geloofd : maer gy dat ziende hebt namaels geen berouw gehad, dat gy hem gelooven zoudt.

33. Hoort nog eene andere gelykenisse : Daer was een mensch een vader des huysgezins, die eenen wyngaerd geplant had, en hy heeft er eenen tuyn om geleyd : en eene perse in gegraven, en eenen toren opgerigt, en hy heeft dien den landlieden verhuerd, en hy is buyten 's lands gereysd.

34. En als den tyd der vruchten aengekomen was, zoo heeft hy zyne knechten gezonden tot de landlieden, dat zy de vruchten van dien ontvangen zouden.

35. En de landlieden zyne knechten grypende, hebben den eenen geslagen, den anderen gedood, maer den anderen hebben zy gesteenigd.

36. Wederom heeft hy andere knechten gezonden, meer in getalle dan de eersten waren, en zy hebben dien desgelyks gedaen.

37. Maer ten laetste heeft hy tot hen zynen zoon gezonden, zeggende : Zy zullen mynen zoon ontzien.

38. En de landlieden den zoon ziende, hebben gezeyd onder hen : Dit is den erfgenaem, komt en laet ons hem dooden, en wy zullen zyn erfenisse hebben.

39. En dien aengrypende zy hebben hem uytgeworpen buyten den wyngaerd, en gedood.

40. Hierom als den heer des wyngaerds zal gekomen zyn, wat zal hy dien landlieden doen?

41. En zy zeggen hem : De kwaden zal hy kwalyk verdoen : en zynen wyngaerd zal hy anderen landlieden verhuren, die hem vruchten zullen betalen to zyne tyden.

42. Jesus zegt tot hen : Hebt gy nooyt gelezen in de Schrifturen : Den steen denwelken de timmerlieden verworpen hebben, is geworden tot het hoofd van eenen hoek? Van den Heere is dit geschied, en het is wonderlyk in onze oogen :

43. Daerom zeg ik u, het ryk Gods zal van u genomen worden, en het zal gegeven worden den heydenschen volke zyne vrucht voortbrengende.

44. En zoo wie op dezen steen valt, die zal gebroken worden : maer op denwelken hy valt, dien zal hy altemael vermorzelen.

45. En toen de prinsen der priesteren en de phariseen gehoord hadden zyne gelykenissen, zoo hebben zy verstaen dat hy van hen zeyde.

46. En zoekende hem te vangen zy hebben de scharen gevreesd : want zy hielden hem als eenen profeet.

HET XXII. KAPITTEL.

Jesus legt den Joden uyt van de bruyloft. En hy wordt van hen getemteerd en gevraegd van den cynspenning te geven. En van de sadduceen, van de verryzenisse der dooden. Wederom wordt hy gevraegd van het groot gebod, en hy ondervraegt hen ook eene vrage.

1. En Jesus antwoordende heeft hun wederom in gelykenissen gesproken, zeggende :

2. Het ryk der hemelen is gelyk geworden eenen mensche wezende een koning, die zynen zone eene bruyloft bereyd heeft.

3. En hy heeft zyne dienaren gezonden om te roepen die daer genood waren ter bruyloft, en zy wilden niet komen.

4. Wederom heeft hy andere knechten gezonden, zeggende : Zegt den genooden : Ziet ik heb mynen maeltyd bereyd, myne stieren en gemeste beesten zyn gedood, en alle dingen zyn bereed : komt ter bruyloft.

5. Maer die hebben het niet geacht : en zy zyn weggegaen, den eenen in zyn landhuys, en den anderen in zyne neeringe :

6. Maer den anderen hebben zyne knechten aengegrepen, en als zy hun versmaedheden aengedaen hadden, hebben zy die gedood.

7. En toen het den koning gehoord had, is hy gram geworden : en zyne heyren uytzendende, hy heeft de doodslagers gedood, en hunne stad verbrand.

8. Toen zeyde hy zynen knechten : De bruyloft is immers bereyd, maer die genood waren, zyn dier niet weerdig geweest.

9. Daerom gaet tot de uytgangen der wegen, en alle die gy vindt, roept ter bruyloft.

10. En zyne knechten uytgegaen zynde in de wegen, hebben vergaderd alle degene die zy vonden, goede en kwade : en de bruyloft is vol gasten geworden.

11. En den koning is ingekomen dat hy zien zoude de gasten die daer ter tafel zaten, en hy heeft daer eenen mensch gezien, niet gekleed wezende met het bruyloftskleed.

12. En hy zeyde tot hem : Vriend, hoe zyt gy hierin gekomen zonder bruyloftskleed? En hy werd stom.

13. Toen zeyde den koning den dienaren : Met gebonden handen en voeten werpt hem in de uyterste duysternissen : daer zal schreyinge en knarsinge der tanden zyn.

14. Want velen zyn er geroepen, maer luttel uytverkoren.

15. Toen hebben de phariseen weggaende raed gehouden, dat zy hem vangen zouden in zyne woorden.

16. En zy zenden tot hem hunne discipelen met de Herodianen, zeggende : Meester, wy weten dat gy waerachtig zyt, en den weg Gods in der waerheyd leert, en gy vraegt naer niemand : want gy neemt geenen persoon der menschen uyt :

17. Daerom zegt ons, wat dunkt u, is het geoorloofd den cynspenning den keyzer te geven, of niet?

18. En Jesus kennende hunne valschheyd, heeft gezeyd : Wat temteert gy my, gy geveynsden?

19. Toont my de munte van den cynspenning. En zy hebben hem voortgebragt eenen penning.

20. En Jesus heeft tot hen gezeyd : Wiens is dit beeld, en dit opschrift?

21. Zy zeggen hem : Des keyzers. Toen zeyde hy tot hen : Daerom geeft den keyzer dat den keyzer toebehoort : en dat Gode toebehoort, geeft Gode.

22. En dit hoorende hebben zy zich verwonderd, en hem verlatende zyn zy weggegaen.

23. Op dien dag zyn tot hem gekomen de sadduceen, die zeggen dat er geene verryzenisse is : en zy hebben hem gevraegd,

24. Zeggende : Meester, Moyses heeft gezeyd : Is het dat er iemand gestorven is geen kind hebbende, dat zyn broeder zoude trouwen de huysvrouwe van dien, en verwekken zaed zynen broeder.

25. En by ons waren zeven broeders : en den eersten hebbende eene huysvrouwe genomen, is gestorven : en geen zaed hebbende, hy heeft de huysvrouwe zynen broeder achtergelaten.

26. Desgelyks, den tweeden, en den derden, tot den zevenden toe.

27. En ten allerlaetsten, zoo is de vrouwe ook gestorven.

28. Aldus in de verryzenisse wiens huysvrouwe zal zy wezen van die zeven? want zy hebben ze allegader gehad.

29. En Jesus antwoordende, heeft hun gezeyd: Gy doolt, niet wetende de Schrifturen, noch de kracht Gods.
30. Want in de verryzenisse zullen zy niet trouwen, noch getrouwd worden: maer zy zyn als engelen Gods in den Hemel.
31. En van de verryzenisse der dooden hebt gy niet gelezen, dat er gezeyd is van God tot u zeggende:
32. Ik ben den God van Abraham, en den God van Isaac, en den God van Jacob? Hy is geen God der dooden, maer der levenden.
33. En de scharen hoorende, verwonderden zich in zyne leeringe.
34. Maer de phariseen hoorende, dat hy de sadduceen had doen zwygen, zyn te zamen overgekomen:
35. En een van hen een leeraer der wet heeft hem gevraegd, hem onderzoekende:
36. Meester, welk is het groot gebod in de wet?
37. En Jesus heeft hem gezeyd: Gy zult den Heere uwen God liefhebben, uyt uw geheel herte, en uyt alle uwe ziel, en uyt alle uwen verstande.
38. Dat is het meeste en het eerste gebod.
39. En het tweede is dezen gelyk: Gy zult uwen naesten liefhebben als u zelven.
40. In deze twee geboden hangt de geheele wet, en de profeten.
41. En als de phariseen vergaderd waren, zoo heeft hun Jesus gevraegd,
42. Zeggende: Wat dunkt u van Christus? wiens zoon is het? Zy zeggen tot hem: Davids.
43. Hy zegt tot hen: Hoe noemt David hem dan in den geest Heere, zeggende:
44. Den Heer heeft tot mynen Heere gezeyd: Zit tot myne regter zyde, tot dat ik uwe vyanden stelle tot eene voetbanke uwer voeten?
45. Is het dat hem David dan Heere noemt, hoe is het zyn zoon?
46. En niemand kon hem een woord antwoorden noch iemand heeft zich verstout van dien dag voorts hem meer te vragen.

HET XXIII. KAPITTEL.

Hoe Jesus leert dat men den oversten, al zyn zy kwaed van leven, onderdanig zyn zal, by het exempel der schriben en phariseen, wiens hypocrisy Jesus ontdekt, en hy berispt ze grootelyks en strengelyk.

1. Toen heeft Jesus gesproken tot de scharen, en tot zyne discipelen,
2. Zeggende: Op den stoel van Moyses hebben gezeten de schriftgeleerden en phariseen.
3. Daerom al wat zy u gebieden dat houdt en doet: maer naer hunne werken wilt niet doen: want zy zeggen het, en zy doen het niet.
4. Want zy binden te zamen zware en onverdragelyke lasten, en leggen die op der menschen schouderen: maer met hunnen vinger willen zy die niet roeren.
5. En alle hunne werken doen zy, dat zy gezien zouden worden van de menschen: want zy verbreyden hunne gedenkbrieven, en maken hunne zoomen der kleederen groot.
6. En zy zoeken de eerste zitplaetsen in de maeltyden, en de eerste zetelen in de sinagogen.
7. En de groetenissen op de markt, en van de menschen genoemd te worden Rabbi.
8. Maer gy, wilt niet Rabbi genoemd worden. Want uw Meester is een, en gy zyt allegader broeders.
9. En wilt u geenen vader noemen op de aerde: want een is uw Vader die in den hemelen is.
10. Noch wordt meesters genoemd: want een is uw Meester, Christus.
11. Zoo wie den meesten is van u, die zal uw dienaer zyn.
12. En zoo wie zich verheft, die zal vernederd worden: en zoo wie zich vernedert, die zal verheven worden.
13. Maer wee u gy schriben en phariseen geveynsden: want gy sluyt het ryk der hemelen voor de menschen; want gy gaet daer niet in, en die daerin gaen zouden, laet gy niet ingaen.
14. Wee u gy schriben en phariseen hypocriten: want gy eet de huyzen der weduwen op, biddende lange gebeden: daerom zult gy zwaerder oordeel ontvangen.
15. Wee u gy schriftgeleerden en phariseen geveynsden: want gy gaet de zee en

aerde om, dat gy eenen nieuwen Jood maken zoudt: en als hy het geworden is, zoo maekt gy hem een kind der helle tweemael meer dan gy zyt.

16. Wee u gy blinde leydslieden die zegt: Zoo wie dat zweert by den tempel, dat is niets: maer zoo wie zweert by het goud des tempels, die is schuldig.

17. Gy dwazen en blinden: Wat is toch meerder, het goud of den tempel, die het goud heylig maekt?

18. En zoo wie zweert by den autaer, dat is niets: maer zoo wie zweert by de gifte die daerop is, die is schuldig.

19. Gy blinden: Wat is toch meerder de gifte, of den autaer, die de gifte heylig maekt?

20. Daerom zoo wie by den autaer zweert, die zweert by dien, en by al hetgene dat daerop is.

21. En zoo wie zweert by den tempel, die zweert by dien, en by hem die daerin woont:

22. En zoo wie by den hemel zweert, die zweert by Gods troon: en by hem die daerop zit.

23. Wee u gy schriben en phariseen geveynsden: want gy geeft tienden van munte, en anys, en komyn, en gy hebt achtergelaten het allerzwaerste van de wet, als het regt oordeel. en de bermhertigheyd, en het geloof: deze hadt gy moeten doen, en de andere niet achterlaten.

24. Blinde leydslieden, uytziftende eene mugge, en een kameel doorzwelgende.

25. Wee u gy schriftgeleerden en phariseen hipocriten: want gy maekt zuyver het buytenste van den kroes, en schotele: maer van binnen zyt gy vol roofs, en onzuyverheyd.

26. Gy blinden phariseer, zuyvert eerstmael het binnenste van den kroes, of schotel, opdat het buytenste ook zuyver mag worden.

27. Wee u gy schriben en phariseen hipocriten: want gy zyt gelyk de gewitte graven, die van buyten den menschen schoon schynen, maer binnen zyn zy vol doode beenderen, en alle onreynigheyd.

28. Alzoo schynt gy ook den menschen van buyten regtveerdig, maer binnen zyt gy vol geveynsdheyd en boosheyd.

29. Wee u gy schriben en phariseen hipocriten, want gy timmert de graven der profeten, en gy versiert de graven der regtveerdigen,

30. En zegt: Waren wy geweest in de dagen onzer vaderen, wy zouden hunne gezellen niet geweest zyn in der profeten bloed.

31. Daerom zyt gy u zelven tot eene getuygenis dat gy kinderen zyt dergenen die de profeten gedood hebben.

32. Vervult gy ook uwer vaderen mate.

33. Gy serpenten der adderen gebroedsel, hoe zult gy ontvlieden het oordeel der helle?

34. Daerom ziet, ik zend tot u profeten, en wyzen, en schriftgeleerden, en sommige van die zult gy dooden en kruyssen, en van die zult gy sommige geeselen in uwe sinagogen, en vervolgen van de eene stad in de andere stad:

35. Opdat op u kome al het regtveerdig bloed dat er uytgestort is op de aerde, van het bloed des regtveerdigen Abels, tot het bloed van Zacharias, den zoon van Barachias, denwelken gy gedood hebt tusschen den tempel en den autaer.

36. Voorwaer ik zeg u, alle deze dingen zullen komen op dit geslachte.

37. Jerusalem, Jerusalem, die doodslaet de profeten, en steenigt degene die tot u gezonden zyn, hoe dikmaels heb ik uwe kinderen willen vergaderen gelyk eene hinne vergadert hare kiekenen onder hare vleugelen, en gy hebt het niet gewild?

38. Ziet uw huys zal verwoest verlaten worden.

39. Want ik zeg u, gy zult my voorts niet meer zien tot dat gy zegt: Gebenedyd is hy die daer komt in den naem des Heeren.

HET XXIV. KAPITTEL.

Jesus voorzegt de destructie des tempels, en vermaent dat zyne discipelen schouwen zullen veel valsche leeraers, valsche Christenen en valsche profeten. Van de toekomste des Zoons des menschen, en wat teekenen dat er te voren komen zullen. En hy raedt dat men altyd waken zal.

1. En Jesus uyt den tempel gegaen zynde, ging weg. En zyne discipelen zyn tot hem gekomen, om dat zy hem toonen zouden de timmeringe des tempels.

2. En hy antwoordende heeft tot hen gezeyd : Ziet gy alle deze dingen? Voorwaer ik zeg u, hier zal den eenen steen op den anderen steen niet gelaten worden, die niet zal verdorven worden.

3. En als hy zittende was op den berg van oliveten, zyn tot hem zyne discipelen al heymelyk gekomen, zeggende : Zegt ons wanneer zullen deze dingen zyn? en welk is het teeken van uwe toekomste, en van de voleyndinge der wereld?

4. En Jesus antwoordende heeft tot hen gezeyd : Ziet toe dat u niemand verleyde.

5. Want daer zullen er velen komen in mynen naem, zeggende : Ik ben den Christus: en zy zullen er velen verleyden.

6. Want gy zult oorlogen hooren, en geruchten van oorlogen. Ziet toe dat gy niet verslagen wordt, want deze dingen moeten geschieden, maer nog is het eynde niet.

7. Want het eene volk zal tegen het andere volk opstaen, en het eene ryk tegen het andere ryk, en daer zullen wezen pestilentien, en dure tyden, en aerdbevinge op sommige plaetsen.

8. En alle deze geschiedenissen zullen de beginselen der droefheden wezen.

9. Dan zullen zy u leveren in tribulatie, en zy zullen u dooden : en gy zult gehaet zyn van allen lieden om mynen name.

10. En dan zullen er velen verergerd worden, en zy zullen malkander verraden, en malkander haten.

11. En daer zullen veel valsche profeten opstaen, en die zullen er velen verleyden.

12. En aengezien dat de boosheyd overvloedig wezen zal, zoo zal de liefde van veel menschen verkouden.

13. Maer die volstandig blyft tot het eynde toe, dezen zal zalig wezen.

14. En dit Evangelie des ryks zal gepredikt worden in de geheele wereld, tot eene getuygenis alle den volken : en dan zal de voleyndinge komen.

15. Daerom als gy zien zult de afgryselykheyd der verwoestinge, die gezeyd is van Daniel den profeet, staende in de heylige plaetse, die het leest, versta het:

16. Zoo wie dan in Judeen is, die vliede tot de bergen :

17. En die op het dak is, kome niet af om iets te halen van zynen huyze :

18. En zoo wie in het veld is, die keere niet wederom om te halen zynen rok.

19. En wee degene die kinderendragen, en voesteren in die dagen.

20. Maer bidt dat uwe vlugte niet geschiede in den winter, of op den sabbatdag.

21. Want het zal dan zulke groote tribulatie wezen, dat zulke niet geweest is van het beginsel der wereld tot nu toe, noch geschieden zal.

22. En ten ware dat de dagen gekort waren, zoo zoude alle vleesch niet zalig worden : maer om de uytverkorenen zullen de dagen gekort worden.

23. Is het dat iemand dan u zeggen zal : Ziet hier is Christus, of daer : zoo wilt het niet gelooven,

24. Want daer zullen opstaen valsche christen, en valsche profeten : en zy zullen groote teekenen en wonderwerken geven, alzoo dat in dwaling geleyd zoude worden (ware het mogelyk) ook de uytverkorenen.

25. Ziet ik heb het u te voren gezeyd.

26. Daerom is het dat zy u zeggen, Ziet hy is in de woestyne, zoo wilt niet uytgaen : ziet hy is in het binnenste des huys, zoo wilt het niet gelooven.

27. Want gelyk den bliksem uytkomt van het oosten, en schynt tot het westen : alzoo zal ook wezen de toekomste van den Zoon des menschen.

28. Zoo waer het ligchaem is, daer zullen de arenden vergaderen.

29. En terstond na de tribulatie van die dagen, zal de zonne verduysterd worden, en de mane zal haer licht niet geven, en de sterren zullen van den hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen beroerd worden :

30. En dan zal het teeken van den Zoon des menschen gezien worden in den hemel : en dan zullen alle de geslachten der aerde groot geschrey maken : en zy zullen zien den Zoon des menschen komende in de wolken des hemels, met groote kracht en majesteyt.

31. En hy zal zyne engelen zenden met eene trompet, en met eene groote stemme : en die zullen zyne uytverkorenen vergaderen van de vier winden, van de uytersten der hemelen, tot hunne eynden toe.

32. Maer van den vygeboom leert de gelykenisse : als zyne takken teer zyn,

en zyne bladeren voortgekomen, zoo weet gy dat den zomer by is :
33. Alzoo ook, wanneer gy ziet alle deze dingen, zoo weet dat het by is in de deuren.
34. Voorwaer ik zeg u, dit geslachte zal niet vergaen, tot dat alle deze dingen geschieden zullen.
35. Hemel en aerde zullen doorgaen, maer myne woorden zullen niet voorbygaen.
36. Maer van dien dag en ure weet niemand, noch de engelen der hemelen, dan den Vader alleen.
37. Maer als het was in de dagen van Noë, alzoo zal ook wezen de toekomste van den Zoon des menschen.
38. Want gelyk zy waren in de dagen voor den overvloed, etende en drinkende, huwende en ten huwelyk bestedende, tot op dien dag dat Noë in de arke ging.
39. En zy hebben het niet bekend tot dat den overvloed kwam, en hen allen wegnam : alzoo zal zyn de toekomste van den Zoon des menschen.
40. Dan zullen er twee in den akker wezen : den eenen zal opgenomen worden, en den anderen zal verlaten worden.
41. Twee malende in eenen molen : den eenen zal opgenomen worden, en den anderen verlaten.
42. Daerom waekt, want gy weet niet wat ure uw Heere komen zal.
43. En weet dat, ware het zake dat den vader dès huysgezins wist wat ure dat den dief komen zoude, hy zoude voorwaer waken, en hy zoude zyn huys niet laten doorgraven.
44. Daerom zoo weest gy ook bereed : want in de ure die gy niet weet, zal den Zoon des menschen komen.
45. Wie meynt gy dat er is een getrouw en voorzienig knecht, denwelken zyn heere gesteld heeft over zyn huysgezin, dat hy hun spyze geve ten tyde?
46. Zalig is den knecht, denwelken zyn heere, als hy zal komen, bevindt alzoo doende :
47. Voorwaer ik zeg u, dat hy hem over alle zyn goed stellen zal.
48. Maer is het dat den kwaden knecht zegt in zyn herte : Myn heere vertrekt lang te komen :
49. En dat hy begint te slaen zyne medeknechten, en dat hy eet en drinkt met de dronkaerds :
50. Zoo zal den heer van dien knecht komen op den dag, op denwelken dat hy niet hoopt, en op de ure die hy niet weet :
51. En hy zal hem deylen, en zyn deel zal hy stellen met de geveynsden; daer zal weeninge zyn en knarsinge der tanden.

HET XXV. KAPITTEL.

Hoo Jesus de scharen twee schoone parabelen verklaert, de eene van de maegden, en de andere van de knechten. En hoe het uyterste oordeel zal in zyn werk gaen.

1. Dan zal het ryk der hemelen gelyk zyn tien maegden : die hare lampen nemende, uytgegaen zyn te gemoet den bruydegom en de bruyd.
2. En vyf van die waren dwaes, en vyf wys :
3. Maer de vyf dwazen, als zy hare lampen genomen hadden, zoo hebben zy geene olie met zich genomen :
4. Maer de wyzen hebben olie in hare vaten genomen met de lampen.
5. En als den bruydegom vertoefde, zoo hebben zy alle gesluymerd en geslapen.
6. En in den middernacht is er een geroep geschied : Ziet den bruydegom komt, gaet uyt hem te gemoet.
7. Toen zyn alle de maegden opgestaen, en hebben hare lampen bereyd.
8. Maer de dwazen hebben tot de wyzen gezeyd : Geeft ons van uwe olie : want onze lampen gaen uyt.
9. De wyzen hebben geantwoord, zeggende : Opdat by aventure voor u en ons niet genoeg zy, zoo gaet liever tot de verkoopers, en koopt er voor u.
10. Maer toen zy gingen om te koopen, zoo is den bruydegom gekomen : en die bereed waren zyn met hem ingegaen tot de bruyloft, en de deure is gesloten.
11. Maer ten laetsten zoo komen de andere maegden, zeggende: Heere, heere, doet ons open.
12. En hy antwoordende heeft gezeyd : Voorwaer ik zegge u, ik ken u niet.
13. Daerom waekt, want gy weet dag noch ure.
14. Want gelyk een mensch buyten

's lands reyzende heeft geroepen zyne knechten, en heeft hun zyne goeden geleverd.

15. En den eenen heeft hy gegeven vyf ponden, en den anderen twee, maer den anderen een, eenen iegelyken naer zyn eygen vermogen, en hy is terstond gereysd.

16. En die vyf ponden ontvangen had, is gegaen, en heeft daermede gekoopmanschapt, en gewonnen nog andere vyf.

17. Desgelyks ook die er twee ontvangen had, heeft er andere twee gewonnen.

18. Maer die een ontvangen had, gaende heeft dat in de aerde gegraven, en zyns heeren geld verborgen.

19. En na veel tyds is den heer van die knechten gekomen, en heeft rekening gehouden met hen.

20. En by hem komende die vyf ponden ontvangen had, heeft voortgebragt de andere vyf ponden, zeggende: Heere, gy hadt my vyf ponden geleverd, ziet andere vyf ponden heb ik daertoe gewonnen.

21. Zyn heere zeyde tot hem: Wel aen goeden en getrouwen knecht, want gy over luttel goeds getrouw zyt geweest zoó zal ik u over velen stellen, gaet binnen in de blydschap uws heeren.

22. En by is ook bygekomen die twee ponden ontvangen had, en hy heeft gezeyd: Heere, twee ponden hebt gy my geleverd, ziet twee andere heb ik daertoe gewonnen.

23. Zyn heere zeyde tot hem: Wel aen goeden knecht, en getrouw, want gy over luttel zyt getrouw geweest, zoo zal ik u over velen stellen, komt binnen in de blydschap uws heeren.

24. Maer ook bykomende die een pond ontvangen had, heeft gezeyd: Heere ik weet wel dat gy een straf mensch zyt, gy maeyt daer gy niet gezaeyd hebt, en gy vergadert daer gy niet gestrooyd hebt:

25. En vreezende ben ik weggegaen, en ik heb uw pond in de aerde geborgen: ziet gy hebt dat het uwe is.

26. En zyn heer antwoordende, heeft tot hem gezeyd: Gy boozen en tragen knecht, gy wist wel dat ik maey daer ik niet zaey, en vergader daer ik niet gestrooyd heb:

27. Daerom hadt gy myn geld moeten bevelen den wisselaren, en ik komende zoude immers dat myne is, ontvangen hebben met winninge.

28. Daerom, neemt van hem het pond, en geeft het dengenen die tien ponden heeft.

29. Want alle dengenen die heeft, zal gegeven worden, en hy zal overvloedig wezen: maer dengenen die niet heeft, zal ook dat hy schynt te hebben, afgenomen worden.

30. En den onnutten knecht werpt buyten in de uyterste duysternissen, daer zal weeninge zyn en knarsinge der tanden.

31. Maer als den Zoon des menschen komen zal in zyne majesteyt, en alle zyne engelen met hem, dan zal hy zitten op den stoel zyner majesteyt.

32. En voor hem zullen vergaderd worden alle de volken, en hy zal ze scheyden van malkander, gelyk een herder de schapen scheydt van de bokken:

33. En de schapen zal hy stellen tot zyne regter hand, en de bokken ter slinkerhand.

34. Dan zal den koning zeggen dengenen die aen zyne regter zyde wezen zullen: Komt gebenedyden myns Vaders, bezit het ryk dat voor u bereyd is van het begin der wereld.

35. Want ik heb honger gehad, en gy hebt my gespysd: ik heb dorst gehad, en gy hebt my te drinken gegeven: ik was een pelgrim, en gy hebt my geherbergd:

36. Naekt, en gy hebt my gekleed: krank, en gy hebt my bezocht: ik was in den kerker, en gy zyt tot my gekomen.

37. Dan zullen hem de regtveerdigen antwoorden, zeggende: Heere, wanneer hebben wy u gezien hongerig, en hebben u gespysd: dorstig, en u te drinken gegeven?

38. En wanneer hebben wy u eenen pelgrim gezien, en hebben u geherbergd: of naekt, en u gekleed?

39. Of wanneer hebben wy u ziek gezien, of in den kerker, en dat wy tot u gekomen zyn?

40. En den koning antwoordende, zal hun zeggen: Voorwaer ik zeg u, zoo lang als gy het eenen van deze myne allerminste broederen gedaen hebt, zoo hebt gy het my gedaen.

41. Dan zal hy ook zeggen dengenen die aen zyne slinker hand wezen zullen: Gaet weg van my gy vermaledyden in

het eeuwig vuer, dat bereyd is den duyvel en zynen engelen.

42. Want ik ben hongerig geweest, en gy hebt my niet te eten gegeven : ik heb dorst gehad, en gy hebt my niet te drinken gegeven :

43. Ik was een pelgrim, en gy hebt my niet geherbergd : naekt, en gy hebt my niet bedekt : ik was ziek, en in den kerker, en gy hebt my niet bezocht.

44. Dan zullen hem ook die antwoorden, zeggende : Heere wanneer hebben wy u gezien honger of dorst lydende, of pelgrim, of naekt, of ziek, of in den kerker, en dat wy u niet gediend hebben?

45. Dan zal hy dien antwoorden, zeggende : Voorwaer ik zeg u, zoo lang als gy het niet gedaen hebt eenen van deze minsten, zoo hebt gy het my ook niet gedaen.

46. En deze zullen gaen in de eeuwige pyne : maer de regtveerdigen in het eeuwig leven.

HET XXVI. KAPITTEL.

Van de bittere passie Jesus Christus. Den raed der priesters. Het zalven van Magdalena : het verkoopen van Judas. Van het laetste avondmael. Hoe hy bad in den hof, en hoe hy gevangen wordt van de Joden, en Petrus slaet de oore af van eenen dienaer. Hoe Jesus voor Caiphas wordt beschuldigd, en verwezen, bespot, bespogen en geslagen; en van Petrus drymael geloochend.

1. En het is geschied : als Jesus alle deze woorden voleynd had, dat hy heeft gezeyd tot zyne discipelen :

2. Gy weet dat het na twee dagen Paschen wordt, en den Zoon des menschen zal geleverd worden om gekruyst te worden.

3. Toen zyn vergaderd de prinsen der priesters en de ouders des volks, in het voorhof van den prins der priesters, die genoemd was Caiphas :

4. En zy hebben raed gehouden om dat zy Jesus met listen zouden vangen en dooden.

5. Maer zy zeyden : Niet op den feestdag, opdat er geenen oploop geschieden zoude onder het volk.

6. En als Jesus was in Bethanien in het huys van Simon den melaetschen,

7. Is tot hem gekomen eene vrouwe, hebbende eene busse van alabaster met kostelyke zalve, en zy heeft die uytgestort op zyn hoofd, daer hy ter maeltyd zittende was.

8. En de discipelen dit ziende wierden verbolgen, zeggende : Waertoe dient dit verlies?

9. Want dit mogt duer verkocht, en den armen gegeven worden.

10. En Jesus dit wetende, heeft tot hen gezeyd : Wat zyt gy dezer vrouwe moeyelyk? want zy heeft een goed werk gedaen aen my.

11. Want gy hebt altyd armen met u : maer my hebt gy altyd niet.

12. Want deze stortende deze zalve op myn ligchaem, heeft het gedaen om my te begraven.

13. Voorwaer ik zeg u, alwaer dit Evangelie gepreekt zal worden over alle de wereld, daer zal ook gezeyd worden, tot harer gedenkenisse, wat zy gedaen heeft.

14. Toen is er weggegaen eenen van de twaelf, die genoemd was Judas den Iscarioter, tot de prinsen der priesteren :

15. En zeyde tot hen : Wat wilt gy my geven, en ik zal hem u leveren? En zy hebben hem toegezeyd dertig zilveren penningen.

16. En van dien tyd zocht hy bekwame gelegenheyd, om hem te leveren.

17. En op den eersten dag der ongeheefde brooden, zoo zyn de discipelen tot Jesus gekomen, zeggende : Waer wilt gy dat wy u bereyden om het Paeschlam te eten?

18. En Jesus heeft gezeyd : Gaet in de stad tot eenen, en zegt hem : Den Meester zegt : Myn tyd is nakende, by u houd ik mynen Paschen met myne discipelen.

19. En de discipelen hebben gedaen alzoo hun Jesus geboden had, en zy hebben het Paeschlam bereyd.

20. En als het avond was geworden, zoo zat hy ter tafele met zyne twaelf discipelen.

21. En toen zy aten, heeft hy gezeyd : Voorwaer ik zeg u dat eenen van u my zal verraden.

22. En zy zeer bedroefd zynde hebben elk begonnen te zeggen : Ben ik het, Heere?

23. En hy antwoordende heeft gezeyd : Die met my de hand doopt in de schotele, dezen zal my verraden.

24. Den Zoon des menschen gaet voorwaer, gelyk van hem geschreven is : maer wee dien mensche door denwelken den Zoon des menschen zal verraden worden : het waer hem beter dat dien mensch niet geboren ware.

25. En Judas die hem verraden heeft, antwoordende,zeyde : Ben ik het, Rabbi? Hy zeyde tot hem : Gy hebt het gezeyd.

26. En toen zy het avondmael aten, zoo heeft Jesus het brood genomen, en gebenedyd, en dat gebroken, en heeft dat zynen discipelen gegeven en gezeyd : Neemt en eet : dit is myn ligchaem.

27. En nemende den kelk hy heeft gedankt : en heeft hem hun gegeven, zeggende : Drinkt hieruyt allegader.

28. Want dit is myn bloed des nieuwen testaments, hetwelk voor velen zal uytgestort worden, tot vergiffenisse der zonden.

29. En ik zeg u : ik zal voortaen niet meer drinken van dit gewas des wynstruyks, tot op dien dag toe, als ik dat zal met u nieuw drinken in myns Vaders ryk.

30. En als den lofzang gezeyd was, zoo zyn zy uytgegaen naer den berg van oliveten.

31. Toen zeyde Jesus tot hen : Gy zult allegader verergenisse lyden in my, in dezen nacht. Want daer is geschreven : Ik zal slaen den herder, en de schapen van de kudde zullen verstrooyd worden,

32. Maer na dat ik opgestaen zal zyn, dan zal ik voor u gaen in Galileen.

33. En Petrus antwoordende heeft tot hem gezeyd : Al ware het ook dat zy alle in u verergerd wierden, ik zal nimmer verergerd worden.

34. Jesus heeft hem gezeyd : Voorwaer ik zeg u, dat gy, eer den haen kraeyen zal, my drymael loochenen zult.

35. En Petrus zeyde tot hem : Al moest ik ook met u sterven, zoo zal ik u niet loochenen. Desgelyks hebben alle de discipelen gezeyd.

36. Toen is Jesus gekomen met hen in een dorp, dat genoemd wordt Gethsemani, en hy heeft tot zyne discipelen gezeyd : Zit hier, tot dat ik derwaerts ga, en bidde.

37. En met zich genomen hebbende Petrus, en de twee zonen van Zebedeus, hy heeft begonnen droevig en treurig te worden.

38. Toen zeyde hy tot hen : Myne ziel is bedroefd tot der dood toe : verbeydt hier, en waekt met my.

39. En een luttelken voortgegaen zynde, hy is op zyn aenzigt nedergevallen, biddende en zeggende : Myn vader, is het mogelyk, laet van my gaen dezen kelk ; maer nogtans niet alzoo ik wil, maer zoo gy wilt.

40. En hy is tot zyne discipelen gekomen, en heeft ze slapende gevonden, en hy zeyde tot Petrus : Alzoo hebt gy niet eene ure met my mogen waken ?

41. Waekt en bidt dat gy in geene bekoringe valt. Den geest is voorwaer bereed, maer het vleesch is krank.

42. Wederom is hy ten tweedenmale weggegaen, en heeft gebeden, zeggende : Myn vader, mag dezen kelk niet voorbygaen, ten zy dat ik dien drinke, zoo laet uwen wille geschieden.

43. En hy is wederom gekomen, en heeft ze slapende gevonden : want hunne oogen waren bezwaerd.

44. En die verlaten hebbende, hy is wederom weggegaen, en heeft ten derdenmale gebeden, hetzelfde woord zeggende.

45. Toen is hy gekomen tot zyne discipelen, en zeyde tot hen : Slaept nu en rust : ziet de ure is bygekomen, en den Zoon des menschen zal geleverd worden in de handen der zondaren.

46. Staet op, laet ons gaen : ziet hy is bygekomen, die my leveren zal.

47. Als hy nog sprekende was, ziet Judas eenen van de twaelf kwam, en met hem eene groote schare met zweerden en stokken, gezonden van de prinsen der priesters, en van de ouders des volks.

48. En die hem verraden heeft, heeft hun een teeken gegeven, zeggende : Denwelken ik kussen zal, die is het, houdt hem.

49. En terstond tot Jesus komende, hy heeft gezeyd : Weest gegroet, Rabbi. En hy heeft hem gekust.

50. En Jesus heeft tot hem gezeyd : Vriend, waertoe zyt gy gekomen ? Toen zyn zy aengekomen, en hebben hunne handen aen Jesus geslagen, en hem gevangen genomen.

51. En ziet eenen van degene die met Jesus waren, zyne hand uytstekende, heeft zyn zweerd uytgetrokken, en slaende den knecht van den prins der

priesters, heeft hem zyne oore afgehouwen.

52. Toen zegt Jesus tot hem : Keert uw zweerd weder in zyne plaetse : want al die het zweerd nemen, zullen met den zweerde vergaen.

53. Of meynt gy dat ik niet mag mynen vader bidden, en hy zal my nu toeschikken meer dan twaelf legioenen der engelen?

54. Hoe zullen dan de Schrifturen volbragt worden, want het moet alzoo geschieden?

55. In die ure heeft Jesus gezeyd tot de scharen : Zyt gy als tot eenen moordenaer uytgegaen met zweerden en stokken om my te vangen? dagelyks zat ik by u leerende in den tempel, en gy hebt my niet gevangen.

56. Maer dit is al geschied om dat volbragt zouden worden de Schrifturen der profeten. Toen zyn alle de discipelen, hem verlatende, gevloden.

57. Maer deze Jesus gevangen houdende, hebben hem geleyd tot Caiphas den prins der priesters, daer de schriftgeleerden en ouders te zamen gekomen waren.

58. En Petrus heeft hem gevolgd van verre, tot in het voorhof van den prins der priesters. En binnengegaen zynde, zat hy met de dienaren, om het eynde te zien.

59. En de prinsen der priesters, en al den raed zochten valsche getuygenis tegen Jesus, dat zy hem ter dood leveren zouden :

60. En zy hebben geene gevonden, hoewel dat er vele valsche getuygen by gekomen waren. Maer ten laetste zyn er twee valsche getuygen gekomen,

61. En hebben gezeyd : Dezen heeft gezeyd : Ik mag den tempel Gods verderven, en na dry dagen dien weder optimmeren.

62. En den prins der priesters opstaende, heeft tot hem gezeyd : Antwoordt gy niet op hetgene dat deze tegen u getuygen?

63. Maer Jesus zweeg. En den prins der priesters heeft tot hem gezeyd : Ik bezweer u by den levenden God, dat gy ons zegt of gy Christus zyt Gods Zoon.

64. Jesus zegt hem : Gy hebt het gezeyd, maer nogtans ik zeg u, voortaen zult gy zien den Zoon des menschen, zittende ter regter hand van de kracht Gods, en komende in de wolken des hemels.

65. Toen heeft den prins der priesters zyne kleederen gescheurd, zeggende : Hy heeft geblasphemeerd : wat behoeven wy nog getuygen? ziet nu hebt gy blasphemie gehoord :

66. Wat dunkt u? En zy antwoordende, hebben gezeyd : Hy is de dood schuldig.

67. Toen hebben zy in zyn aenzigt gespogen, en hem geslagen met vuysten, maer de anderen hebben hem met platte handen in zyn aenzigt slagen gegeven,

68. Zeggende : Profeteert ons, Christus, wie is het die u geslagen heeft?

69. Maer Petrus zat buyten in het voorhof : en eene dienstvrouwe is tot hem gekomen, zeggende : En gy waert met Jesus den Galileeschen.

70. En hy heeft het geloochend voor hen allegader, zeggende : Ik weet niet wat gy zegt.

71. En als hy ter deure uytging, heeft hem eene andere dienstvrouwe gezien, en zeyde dengenen die daer waren : Dezen was ook met Jesus van Nazareth.

72. En hy heeft het wederom geloochend met eede : Ik heb den mensch niet gekend.

73. En na een luttelken zyn zy aengekomen, die daer stonden, en hebben tot Petrus gezeyd : Voorwaer gy zyt ook eenen van die : want uwe sprake maekt u openbaer.

74. Toen begon hy te vervloeken en te zweren, dat hy den mensch niet gekend had. En terstond heeft den haen gezongen,

75. En Petrus is gedachtig geworden Jesus woord dat hy gezeyd had : Eer den haen zingen zal, zoo zult gy my drymael loochenen. En uytgegaen zynde, hy heeft bitterlyk geweend.

HET XXVII. KAPITTEL.

Hoe Judas zich zelven verhangen heeft. En hoe Jesus verwezen wordt, gekroond, bespot, en gekruyst tusschen twee moordenaers. Hoe dat hy zynen geest geeft, en van de teekenen die daerna volgen. En hoe hy begraven wordt.

1. En als het morgenstond geworden was, hebben alle de prinsen der priesters, en de ouders des volks eenen

raed gehouden tegen Jesus, dat zy hem zouden ter dood leveren.

2. En zy hebben hem gebonden gebragt, en geleverd Pontius Pilatus den president.

3. Toen ziende Judas die hem verraden had, dat hy verwezen was; door berouw bewogen zynde, heeft de dertig zilveren penningen wederom gebragt tot de prinsen der priesters en de ouders des volks,

4. Zeggende : Ik heb gezondigd, verradende het onnoozel bloed. Maer zy hebben gezeyd : Wat legt ons daeraen? ziet gy toe.

5. En de zilveren penningen in den tempel werpende, is hy van daer gegaen: en weggaende, hy heeft zich zelven met eenen strik verhangen.

6. En de prinsen der priesters, nemende de zilveren penningen, hebben gezeyd : Het is niet geoorloofd die te werpen in de offerkiste : want het is bloedgeld.

7. En hebbende raed genomen, zy hebben daermede gekocht eens potbakkers akker, tot eene begravinge der vreemdelingen.

8. Daerom zoo is dien akker genoemd Haceldama, dat is, een akker des bloeds, tot op den dag van heden toe.

9. Toen was volbragt dat er gezeyd is door Jeremias den profeet, zeggende: En zy hebben genomen dertig zilveren penningen, de weerde van dengenen die daermede verkocht was, denwelken zy gekocht hebben van de kinderen van Israël :

10. En zy hebben die gegeven tot des potbakkers akker, alzoo my den Heere gesteld heeft.

11. En Jesus heeft gestaen voor den president, en den president heeft hem gevraegd, zeggende : Zyt gy den koning der Joden? Jesus zegt hem : Gy zegt het.

12. En toen hy beschuldigd werd van de prinsen der priesters en ouders, zoo heeft hy niets geantwoord.

13. Toen zeyde hem Pilatus : Hoort gy niet hoe vele getuygenissen dat zy tegen u brengen?

14. En hy heeft hem niet geantwoord op eenig woord, alzoo dat den president zich zeer verwonderde.

15. En in den hoogen feestdag, plagt den president den volke vry te laten eenen gevangenen, denwelken zy wilden.

16. En hy had toen eenen vermaerden gevangenen, die Barabbas genoemd was.

17. Daerom als zy vergaderd waren, heeft Pilatus gezeyd : Welken wilt gy dat ik u vry laet gaen : Barabbas, of Jesus die genoemd is Christus?

18. Want hy wist wel dat zy hem door nydigheyd geleverd hadden.

19. En als hy zat in den regterstoel, heeft zyne huysvrouwe aen hem gezonden, zeggende : Hebt toch niet te doen met dien regtveerdigen, want ik heb heden veel geleden door een visioen om zynent wille.

20. Maer de prinsen der priesters, en de ouders, hebben de lieden in het hoofd geblazen dat zy Barabbas zouden begeeren, maer Jesus dooden.

21. En den president antwoordende, heeft hun gezeyd : Denwelken wilt gy van de twee dat u vry gelaten worde? En zy hebben gezeyd : Barabbas.

22. En Pilatus zeyde hun : Wat zal ik dan doen met Jesus, die Christus genoemd wordt?

23. Zy zeggen allegader : Laet hem gekruyst worden. Den president heeft hun gezeyd : Maer wat kwaed heeft hy gedaen? En zy riepen nog meer, zeggende : Laet hem gekruyst worden.

24. En Pilatus ziende dat hy niet vorderde, maer dat er meerder oproer werd : zoo heeft hy water genomen, en zyne handen voor het volk gewasschen, zeggende : Ik ben onschuldig des bloeds van dezen regtveerdigen : ziet gy toe.

25. En al het volk antwoordende, heeft gezeyd : Zyn bloed zy op ons, en op onze kinderen.

26. Toen heeft hy hun Barabbas laten vry gaen : en Jesus heeft hy hun gegeeseld geleverd, dat hy zoude gekruyst worden.

27. Toen hebben de ruyters des presidents, Jesus in het regtershuys nemende, tot hem vergaderd den geheelen hoop :

28. En hem ontkleedende, zy hebben hem eenen purperen mantel omgehangen,

29. En vlechtende eene kroone van doornen, zy hebben die op zyn hoofd gesteld, en een riet in zyne regter hand. En met geboogde knieën voor hem, hebben zy hem bespot, zeggende : Weest gegroet koning der Joden.

30. En uytspouwende op hem, zy hebben een riet genomen, en sloegen op zyn hoofd.

31. En na dat zy hem bespot hadden, zoo hebben zy hem den mantel afgenomen, en hem gekleed met zyne kleederen, en zy hebben hem geleyd dat zy hem kruyssen zouden.

32. En uytgaende, zy hebben eenen Cyreneschen mensch gevonden, Simon genaemd: dezen hebben zy gedwongen dat hy zyn kruys dragen zoude.

33. En zy zyn gekomen ter plaetse die genoemd is Golgotha, welke is de plaetse van Calvarien.

34. En zy hebben hem wyn te drinken gegeven met galle gemengd. En als hy het gesmaekt had, wilde hy het niet drinken.

35. En na dat zy hem gekruyst hadden, zoo hebben zy zyne kleederen gedeeld, het lot werpende: om dat volbragt zoude worden dat er gezeyd is door den profeet, zeggende: Zy hebben voor zich myne kleederen gedeeld, en op myn kleed hebben zy het lot geworpen.

36. En zittende, zy hebben hem bewaerd.

37. En zy hebben boven zyn hoofd gesteld, zyne beschuldiginge geschreven: DIT IS JESUS DEN KONING DER JODEN.

38. Toen zyn er met hem gekruyst twee moordenaren: den eenen ter regter zyde, en den anderen ter slinker zyde.

39. En die voorbygingen lasterden hem, schuddende hunne hoofden,

40. En zeggende: Fy u die den tempel Gods verderft, en binnen dry dagen dien wederom optimmert: verlost u zelven: is het dat gy Gods zoon zyt, zoo komt af van den kruysse.

41. Desgelyks ook de prinsen der priesters hem bespottende met de schriftgeleerden en ouders, zeyden:

42. Andere menschen heeft hy gezond gemaekt, zich zelven kan hy niet verlossen: is het dat hy koning van Israël is, hy kome nu af van den kruysse, en wy gelooven hem:

43. Hy heeft in God betrouwd: die verlosse hem nu, is het dat hy wilt: want hy heeft gezeyd: Ik ben den Zoon Gods.

44. En hetzelve hebben de moordenaers die met hem gekruyst waren, hem ook verweten.

45. En van de zesde ure zyn er duysternissen geworden over al het aerdryk, tot de negende ure.

46. En omtrent de negende ure heeft Jesus geroepen met luyder stemme, zeggende: Eli, Eli, lamma sabachthani? dat is: Myn God, myn God, waerom hebt gy my verlaten?

47. En de sommige daer staende, en hoorende, zeyden: Dezen roept Elias.

48. En terstond een van die loopende heeft eene spongie genomen, en die gevuld met edik, en die gestoken op een riet, en gaf hem te drinken.

49. Maer de anderen zeyden: Ontbeydt, laet ons bezien of Elias zal komen hem verlossen.

50. En Jesus wederom roepende met luyder stemme, heeft zynen geest gegeven.

51. En ziet het voorhangsel des tempels is gescheurd in twee stukken van boven tot beneden toe, en de aerde heeft gebeefd, en de steenen zyn gescheurd,

52. En de graven zyn opengegaen: en veel ligchamen der heyligen die ontslapen geweest waren, zyn opgestaen.

53. En gaende uyt de graven na zyne verryzenisse, zy zyn gekomen in de heylige stad, en hebben zich velen menschen geopenbaerd.

54. Maer als den hoofdman over honderd, en die met hem waren Jesus bewarende, gezien hadden de aerdbevinge, en hetgene dat daer geschiedde, hebben zy zeer gevreesd, zeggende: Voorwaer dezen was den Zoon Gods.

55. En daer waren vele vrouwen van verre die Jesus gevolgd waren van Galileen, hem dienende:

56. Onder dewelke was Maria Magdalena, en Maria Jacobus, en Josephs moeder, en de moeder van Zebedeus kinderen.

57. En als het avond geworden was, zoo is er een ryk man gekomen van Arimathea, Joseph genaemd, denwelken zelve ook was Jesus discipel.

58. Dezen is tot Pilatus gegaen, en heeft Jesus ligchaem begeerd. Toen heeft Pilatus geboden dat men het ligchaem wederom geven zoude.

59. En als Joseph het ligchaem ontvangen had, zoo heeft hy dat in een zuyver linnen kleed gewonden.

60. En dat geleyd in zyn nieuw graf, dat hy uytgehouwen had in eene steenrotse. En hy heeft eenen grooten steen

aengewenteld voor de deure des grafs, en is weggegaen.

61. En Maria Magdalena was daer, en de andere Maria, zittende tegen over het graf.

62. Maer des anderendaegs, welk is na den Parascevesdag, zyn de prinsen der priesters en phariseen te zamen gekomen tot Pilatus,

63. Zeggende : Heere, wy zyn gedachtig geworden dat dien verleyder gezeyd heeft, nog levende : Na dry dagen zal ik weder opstaen.

64. Daerom gebiedt dat men het graf beware tot op den derden dag : dat by aventure zyne discipelen niet komen en hem stelen, en zeggen den volke : Hy is van de dood opgestaen : en de laetste dwalinge zal erger wezen dan de eerste.

65. En Pilatus heeft tot hen gezeyd : Gy hebt wachte, gaet henen, bewaert dat alzoo gy kunt.

66. En zy weggaende, hebben het graf bewaerd met de wachters, zegelende den steen.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Hoe dat er eene aerdbevinge geschied is, en den engel Gods boodschapt der vrouwen dat Jesus verrezen is : en hy vertoont zich aen haer. De wachters van den grave geld ontvangende, zy hebben gezeyd dat Jesus ligchaem gestolen was. Hoe Jesus in Galileen zynen discipelen openbarende, geeft hun de natien te leeren en te doopen.

1. Maer op den sabbatavond, denwelken begint te schynen ten eersten dage van den sabbat, zoo is gekomen Maria Magdalena en de andere Maria, om het graf te bezien.

2. En ziet daer is eene groote aerdbevinge geschied. Want een engel des Heeren is nedergekomen van den hemel : en aenkomende heeft hy den steen afgewenteld, en zat daerop.

3. En zyn aenzigt was gelyk een bliksem, en zyn kleed gelyk sneeuw.

4. En door vreeze van hem, zoo zyn de wachters verschrikt geweest, en zyn geworden als dooden.

5. Maer den engel antwoordende, heeft gezeyd tot de vrouwen : Wilt gy niet vreezen : want ik weet wel dat gy Jesus zoekt, die gekruyst is :

6. Hy is hier niet : want hy is opgestaen, gelyk hy gezeyd heeft. Komt en beziet de plaetse, daer den Heere geleyd was.

7. En haestelyk gaende, zegt zynen discipelen dat hy opgestaen is : en ziet hy gaet u voor in Galileen : daer zult gy hem zien, ziet ik heb het u te voren gezeyd.

8. En zy zyn haestelyk gegaen uyt den grave met vreeze, en met groote blydschappe, loopende om de boodschap te dragen zynen discipelen.

9. En ziet Jesus is hun te gemoet gekomen, zeggende : Weest gegroet. En zy zyn by hem gekomen, en hebben zyne voeten gehouden, en hem aengebeden.

10. Toen zeyde Jesus tot hen : Wilt niet vreezen; gaet henen, en boodschapt mynen broederen dat zy gaen in Galileen, daer zullen zy my zien.

11. En als zy weggegaen waren, ziet zoo zyn er sommige van de wachters gekomen in de stad, en hebben geboodschapt den prinsen der priesters, alle de dingen die daer geschied waren.

12. En zy vergaderd zynde met de ouders, als zy raed genomen hadden, hebben zy zeer veel gelds den ruyteren gegeven,

13. Zeggende : Zegt, zyne discipelen zyn des nachts gekomen, en hebben hem gestolen, terwyl dat wy sliepen.

14. En is het zake dat dit gehoord wordt van den president, zoo zullen wy hem dat wys maken, en wy zullen u verzekeren.

15. En als zy het geld ontvangen hadden, zoo hebben zy gedaen gelyk zy onderwezen waren. En dit woord is alom verbreyd geweest by de Joden, tot op den dag van heden toe.

16. En de elf discipelen zyn weggegaen in Galileen op den berg, daer hun Jesus gesteld had,

17. En zy hem ziende, hebben hem aengebeden : maer de sommige hebben getwyfeld.

18. En Jesus nader komende heeft hen aengesproken, zeggende : My is alle magt gegeven in den hemel en op de aerde.

19. Daerom gaende, leert alle volk, doopende die in den naem des Vaders, en des Zoons, en des Heyligen Geest.

20. Leerende hun bewaren alle de dingen die ik u bevolen heb : en ziet ik ben met u tot allen dagen, tot de voleyndinge der wereld.

SINTE MARCUS EVANGELIUM.

HET I. KAPITTEL.

Van Sint Jan Baptist, wat hy at, en hoe hy gekleed was: en hoe Jesus van hem gedoopt was. Hoe hem den duyvel temteerde; hoe hy preekte de penitentie. En hoe hy Petrus en de anderen riep. Hoe hy de menschen van de onreyne geesten genas, en Petrus wyfs moeder van de koortse, en eenen melaetschen reynigde.

1. Het beginsel van het evangelie Jesus Christus, den zone Gods.
2. Gelyk geschreven is in Isaias den profeet: Ziet, ik zend mynen engel voor uw aenzigt, die uwen weg bereyden zal voor u.
3. Eene stemme desgenen die daer roept in de woestyne: Bereydt den weg des Heeren, maekt regt zyne voetpaden.
4. Joannes was in de woestyne doopende, en prekende het doopsel der penitentie tot vergiffenisse der zonden.
5. En tot hem is uytgegaen al het landschap van Judeen, en alle die van Jerusalem, en zy werden van hem gedoopt in den vloed der Jordane, belydende hunne zonden.
6. En Joannes was gekleed met kemels hair, en had eenen leêren riem om zyne lendenen: en hy at springhanen en wilden honig. En hy preekte, zeggende:
7. Daer komt eenen na my die magtiger is dan ik: wiens schoenen ik nedergebogen, niet weerdig ben te ontbinden.
8. Ik heb u met water gedoopt, maer dien zal u doopen door den Heyligen Geest.
9. En het is geschied in die dagen, dat Jesus is gekomen van Nazareth uyt Galileen: en hy is van Joannes gedoopt in de Jordane.
10. En terstond opklimmende uyt het water, hy heeft de hemelen open gezien, en den Geest alseene duyve nederdalende, en blyvende in hem.
11. En daer is eene stemme geschied van de hemelen: Gy zyt myn beminden Zoon, in u heb ik behagen.
12. En terstond heeft hem den Geest uytgedreven in de woestyne.
13. En hy was in de woestyne veertig dagen en veertig nachten: en hy werd van satanas getemteerd: en was met de beesten, en de engelen dienden hem.
14. En na dat Joannes gevangen was, zoo is Jesus in Galileen gekomen, prekende het Evangelie van Gods ryk,
15. En zeggende: Den tyd is vervuld, en het ryk Gods is bygekomen: doet penitentie en geloooft het Evangelie.
16. En hy gaende voorby de zee van Galileen, heeft gezien Simon, en Andreas zynen broeder, werpende hunne netten in de zee, (want het waren visschers)
17. En Jesus heeft hun gezeyd: Komt na my, en ik zal u doen worden visschers der menschen.
18. En terstond achterlatende de netten, zy zyn hem gevolgd.
19. En van daer een luttelken voortgegaen zynde, hy heeft gezien Jacobus Zebedeus zoon, en Joannes zynen broeder, en deze vermakende hunne netten in het schip.
20. En terstond heeft hy die geroepen. En zy verlatende hunnen vader Zebedeus in het schip met de huerlingen, zyn hem gevolgd.
21. En zy gingen in Capharnaum: en terstond in de sabbatdagen gaende in de sinagoge, leerde hy hen.
22. En zy verwonderden zich zeer van zyne leeringe: want hy was hen leerende als magt hebbende, en niet als de schriftgeleerden.
23. En in hunne sinagoge was een

mensch met eenen onzuyveren geest: en dien heeft luyde geroepen,
24. Zeggende: Wat hebben wy met u te doen Jesus van Nazareth: zyt gy gekomen om ons te verderven? ik weet wel wie gy zyt, den Heyligen Gods.
25. En Jesus heeft hem gedreygd, zeggende: zwygt stil, en gaet uyt den mensch.
26. En den onzuyveren geest hem verscheurende; en hooge kryschende met luyder stemme, is van hem uytgegaen.
27. En zy hebben zich alle verwonderd, alzoo dat zy onder malkander vraegden, zeggende: Wat is dit? wat is deze nieuwe leeringe, dat hy ook met magte den onzuyveren geesten gebiedt, en dat zy hem onderdanig zyn?
28. En zyne fame is terstond voort verbreyd in al het landschap van Galileen.
29. En terstond gaende uyt de sinagoge, zy zyn gekomen in Simons en Andreas huys met Jacobus en Joannes.
30. En Simons huysvrouwe moeder lag te bedde ziek van de koortse: en terstond zeggen zy hem van haer.
31. En hy by haer komende, heeft haer opgeheven, nemende hare hand: en terstond heeft haer de koortse verlaten, en zy diende hen.
32. Maer als het avond geworden was, toen de zonne ondergegaen was, zoo hebben zy tot hem gebragt alle die kwalyk te passe waren, en die duyvels binnen hadden:
33. En alle de stad was vergaderd aen de deure.
34. En hy heeft er velen genezen, die gekweld werden van verscheydene krankheden, en veel duyvelen wierp hy uyt, en hy liet ze niet spreken, om dat zy hem kenden.
35. En zeer vroeg opstaende, is hy uytgaende weggegaen in eene woeste plaetse, en daer bad hy.
36. En Simon is hem nagevolgd, en die met hem waren.
37. En als zy hem gevonden hadden, hebben zy tot hem gezeyd: Zy zoeken u alle.
38. En hy heeft tot hen gezeyd: Laet ons gaen in de naeste dorpen en steden, dat ik daer ook preken mag: want daerom ben ik gekomen.
39. En hy was prekende in hunne synagogen, en in geheel Galileen, en wierp de duyvelen uyt.
40. En tot hem is gekomen een melaetsch mensch hem biddende: en met gebogen knieën zeyde hy tot hem: Is het dat gy wilt, gy moogt my zuyveren.
41. Maer Jesus zyns ontfermende heeft zyne hand uytgestoken: en hem rakende, hy heeft tot hem gezeyd: Ik wil: Wordt zuyver.
42. En als hy het gezeyd had, is terstond de melaetschheyd van hem gegaen, en hy is zuyver geworden.
43. En hy heeft hem gedreygd, en terstond heeft hy hem weggestierd:
44. En zegt tot hem: Ziet toe dat gy dit niemand zegt: maer gaet henen, en vertoont u den prins der priesteren, en offert voor uwe zuyveringe de dingen die Moyses geboden heeft hun tot eene getuygenisse.
45. En dien uytgegaen zynde heeft begonnen te preken, en te verbreyden dit woord, alzoo dat Jesus nu niet mogt openbaerlyk in de stad gaen, maer was buyten in de woeste plaetsen, en zy kwamen te zamen tot hem van alle zyden.

HET II. KAPITTEL.

Hoe Jesus gebiedt den gichtigen mensche zyn bedde te dragen. En hoe hy den publicaen Levi Alpheus zoon gebiedt hem te volgen. En hoe hem de phariseen berispten dat hy met de zondaers at. En hoe hy zich verantwoordde.

1. En hy is wederom in Capharnaum gegaen na sommige dagen,
2. En het is gehoord dat hy in een huys was, en daer zyn er velen tot hem vergaderd, alzoo dat de plaetse ook tot aen de deure die niet begrypen mogt, en hy sprak hun het woord.
3. En zy zyn tot hem gekomen brengende eenen gichtigen mensch, die van vier menschen gedragen werd.
4. En toen zy dien voor hem niet brengen konden om der scharen wille, zy hebben het dak ontdekt daer hy was: en een gat opendoende, zy hebben het bedde nedergelaten, daer den gichtigen mensch in lag.
5. En toen Jesus gezien had hun geloof, zeyde hy tot den gichtigen mensch: Zoon, uwe zonden worden u vergeven.

6. En daer waren sommige van de Schriben zittende, en denkende in hunne herten :

7. Hoe spreekt dezen alzoo? hy blasphemeert. Wie mag de zonden vergeven dan alleen God?

8. Hetwelk als Jesus terstond gekend heeft in zynen geest, dat zy alzoo dachten in zich zelven, zoo zeyde hy tot hen: Waerom denkt gy deze dingen in uwe herten?

9. Wat is ligter om te zeggen den gichtigen : De zonden worden u vergeven : of te zeggen : Staet op, draegt uw bedde, en wandelt?

10. En opdat gy weten moogt dat den Zoon des menschen ook magt heeft op de aerde de zonden te vergeven, (zoo zegt hy tot den gichtigen mensch.)

11. Ik zeg u : Staet op, neemt op uw bedde, en gaet in uw huys.

12. En terstond is dien opgestaen: en opnemende het bedde, hy is weggegaen voor hen allegader, alzoo dat zy zich alle verwonderden, en eerden God, zeggende: Nooyt hebben wy zulks gezien.

13. En hy is wederom uytgegaen ter zee : en alle de schare kwam tot hem, en hy leerde ze.

14. En toen hy voorbyging, heeft hy gezien Levi Alpheus zoon zittende op den tol, en hy heeft tot hem gezeyd : Volgt my. En hy opstaende is hem gevolgd.

15. En het is geschied toen hy ter maeltyd zat in zyn huys dat er veel publicanen en zondaren te zamen ter tafele zaten met Jesus en zyne discipelen : want daer waren er velen die hem ook volgden.

16. En de schriftgeleerden en phariseen ziende dat hy at met de publicanen en zondaren, zeyden tot zyne discipelen : Waerom eet en drinkt uw Meester met de publicanen en zondaren?

17. Toen Jesus dit gehoord had, heeft hy tot hen gezeyd : De gezonden hebben den medecyn niet van noode, maer die kwalyk te passe zyn : want ik ben niet gekomen om te roepen de regtveerdigen, maer de zondaren.

18. En Joannes en der phariseen discipelen waren vastende: en zy komen en zeggen tot hem : Waerom vasten de discipelen Joannes en der phariseen, maer uwe discipelen vasten niet?

19. En Jesus zeyde tot hen : Mogen de bruyloftskinderen, zoo lang als den bruydegom met hen is, vasten? Zoo langen tyd zy den bruydegom by zich hebben, mogen zy niet vasten.

20. Maer de dagen zullen komen, dat den bruydegom hun zal afgenomen worden : en dan zullen zy vasten in die dagen.

21. Niemand naeyt een stuk nieuw laken aen een oud kleed : of anders neemt het nieuwe stuk de volheyd af van het oude kleed, en het wordt alzoo eene meerdere scheure.

22. En niemand giet nieuwen wyn in oude flesschen : of anders zoo scheurt den wyn de flesschen, en den wyn zal uytgestort worden, en de flesschen verderven : maer nieuwen wyn moet in nieuwe flesschen gegoten worden.

23. En het is wederom geschied, toen hy op de sabbatdagen wandelde door het koren, en zyne discipelen begonnen voort te gaen, en de aren af te plukken.

24. En de phariseen zeyden tot hem : Ziet wat zy doen in de sabbatdagen, dat niet geoorloofd is?

25. En hy heeft hun gezeyd: Hebt gy nooyt gelezen wat David deed, als hy nood had, en hy, en die met hem waren, honger hadden?

26. Hoe dat hy gegaen is in het huys Gods onder Abiathar den prins der priesteren, en heeft de brooden der voorlegginge geëten, dewelke niet was geoorloofd te eten, dan den priesteren, en hy heeft ze gegeven dengenen die met hem waren?

27. En hy zeyde hun : Den sabbat is om des menschen wille gemaekt, en niet den mensch om den sabbat.

28. Daerom is den Zoon des menschen ook een Heere van den sabbat.

HET III. KAPITTEL.

Hoe dat Jesus den mensch met de verdorde hand op eenen sabbat genas. Van den mensch die eenen onreynen geest had. Hoe hy zyne twaelf Apostelen verkoos, en van hunne namen.

1. En hy is wederom in de sinagoge gegaen : en daer was een man hebbende eene dorre hand.

2. En zy sloegen hem gade, of hy op

de sabbatdagen genezen zoude, om dat zy hem zouden beschuldigen.

3. En hy zeyde tot den mensch die de dorre hand had : Staet op in het midden.

4. En hy zeyde tot hen : Is het geoorloofd op de sabbatdagen wel te doen, of kwalyk ? eene ziel te behouden, of te dooden? Maer zy zwegen.

5. En hen rondom aenziende met gramschap, bedroefd wezende van de blindheyd hunner herten, hy heeft gezeyd tot den mensche : Steekt uwe hand uyt. En hy heeft ze uytgestoken, en de hand is hem wederom gezond gegeven.

6. En de phariseen terstond uytgaende met de Herodianen, hielden eenen raed tegen hem, hoe zy hem dooden zouden.

7. Maer Jesus met zyne discipelen is geweken ter zeewaert : en eene groote schare van Galileen en Judeen is hem gevolgd,

8. En van Jerusalem, en van Idumeen, en van over de Jordane : en die omtrent Tyrus en Sidon waren, eene groote menigte hoorende wat hy deed, zyn tot hem gekomen.

9. En hy heeft zynen discipelen gezeyd dat hem het schipken dienen zoude, om der scharen wille, dat zy hem niet verdringen zouden.

10. Want hy maekte er velen gezond, alzoo dat zy hem overliepen om hem te genaken, alle die eenige ziekten hadden.

11. En de onzuyvere geesten, als zy hem zagen, zoo vielen zy voor hem neder : en riepen, zeggende :

12. Gy zyt den Zoon Gods. En hy dreygde ze zeer dat zy hem niet openbaer maken zouden.

13. En klimmende op eenen berg, heeft hy tot zich geroepen die hy wilde : en zy zyn tot hem gekomen.

14. En hy heeft gemaekt dat er twaelf met hem zyn zouden : en dat hy hen zoude zenden te preken.

15. En hy heeft hun magt gegeven zieken te genezen, en duyvelen uyt te werpen.

16. En hy heeft Simon den naem Petrus gegeven :

17. En Jacobus Zebedeus zoon, en Joannes Jacobus broeder, en hy heeft hun namen gegeven Boanerges, dat is, Kinderen des donders :

18. En Andreas, en Philippus, en Bartholomeus, en Mattheus, en Thomas, en Jacobus Alpheus zoon, en Thaddeus en Simon den Cananeeuschen,

19. En Judas den Iscarioter, die hem ook verraden heeft.

20. En zy komen tot een huys : en daer is wederom eene schare vergaderd, alzoo dat zy ook geen brood eten mogten.

21. En toen het de zyne gehoord hadden, zoo zyn zy uytgegaen om hem te houden : want zy zeyden : Hy is uytzinnig.

22. En de schriftgeleerden die van Jerusalem nederwaerts gekomen waren, zeyden : Hy heeft Beelzebub in zich, en door den prins der duyvelen, werpt hy de duyvelen uyt.

23. En als hy hen te zamen geroepen had, zoo zeyde hy hun in gelykenissen : Hoe mag satanas satanas uytwerpen?

24. En is het zake dat een ryk in zich zelven gescheyden wordt, dat ryk mag niet staende blyven.

25. En is het dat een huys tegen zich zelven gedeyld wordt, zoo mag dat huys niet staende blyven.

26. En is het dat satanas opstaet tegen zich zelven, zoo is hy gescheyden, en hy mag niet staen, maer hy heeft een eynde.

27. Niemand mag de gereedschappen van eenen sterken, in zyn huys gegaen zynde, rooven, ten zy dat hy eerstmael den sterken binde, en dan zal hy zyn huys berooven.

28. Voorwaer ik zeg u, dat den kinderen der menschen alle zonden zullen vergeven worden, en de blasphemien, waermede zy geblasphemeerd hebben :

29. Maer zoo wie blasphemeert den Heyligen Geest, die heeft geene vergiffenisse in der eeuwigheyd, maer hy zal schuldig zyn der eeuwige misdaed.

30. Om dat zy zeyden : Hy heeft eenen onzuyveren geest.

31. En zyne moeder en broeders kwamen : en buyten staende hebben zy gezonden aen hem, roepende hem,

32. En daer zat rondom hem eene schare : en zy zeggen tot hem : Ziet uwe moeder en uwe broeders daer buyten begeeren u.

33. En hy hun antwoordende, heeft gezeyd : Wie is myne moeder, en broeders?

34. En rondom aenziende degene die rondom hem zaten, heeft hy gezeyd : Ziet hier myne moeder en myne broeders.
35. Want wie Gods wille doet, dezen is myn broeder, en zuster, en moeder.

HET IV. KAPITTEL.

Van de parabel des zaeyers, en van de maten daer zy mede meten zullen, dat zy zulke wederom ontvangen zullen, en van het mostaerdzaed. En van het tempeest dat in de zee was.

1. En wederom heeft hy begonnen te leeren aen de zee : en daer is tot hem vergaderd eene groote schare, alzoo dat hy in een schip klimmende zat op de zee, en alle de schare was by de zee op het land :
2. En hy leerde hen veel met gelykenissen, en hy zeyde hun in zyne leeringe :
3. Hoort : den zaeyer is uytgegaen om te zaeyen.
4. En als hy zaeyde, zoo is het eene zaed gevallen omtrent den weg, en de vogelen des hemels zyn gekomen en hebben het geëten.
5. Maer het andere is gevallen op steenachtige plaetsen, daer het niet veel aerde had : en het is terstond voortgekomen, om dat het geene diepte der aerde had :
6. En als de zonne opgestaen is, zoo is het verbrand : en om dat het geene wortelen had, zoo is het verdroogd.
7. En het andere is gevallen onder de doornen : en de doornen zyn opgeschoten, en zy hebben dat versmacht, en het heeft geene vrucht gegeven.
8. En het andere is gevallen in goede aerde : en het gaf vrucht opschietende en wassende, en bragt voort het eene dertig, het eene zestig, en het eene honderd.
9. En hy zeyde : Die ooren heeft om te hooren, hoore.
10. En als hy alleen was, zoo hebben hem deze twaelf, die met hem waren, gevraegd de gelykenisse.
11. En hy zeyde hun : Het is u gegeven te kennen de verborgenheyd van Gods ryk : maer dengenen die buyten zyn, geschieden alle dingen in gelykenissen :
12. Opdat zy ziende zien zouden, en niet zien : en dat zy hoorende hooren zouden, en niet verstaen : opdat zy niet bekeerd zouden worden, en hunne zonden niet zouden hun vergeven worden.
13. En hy heeft tot hen gezeyd : Verstaet gy deze gelykenisse niet? en hoe zult gy alle de gelykenissen verstaen?
14. Die daer zaeyt, zaeyt het woord.
15. En deze zyn het die by den weg zyn, daer het woord gezaeyd wordt, en als zy het gehoord hebben, zoo komt terstond satanas, en hy neemt het woord weg, dat gezaeyd is in hunne herten.
16. En dit zyn zy desgelyks die op de steenachtige plaetsen gezaeyd zyn : dewelke als zy het woord gehoord hebben, zoo ontvangen zy dat terstond met blydschappe :
17. En zy hebben geen wortel in zich zelven, maer zy zyn luttel tyds durende : daerna als er tribulatie of vervolginge opstaet om het woord, zoo worden zy terstond verergerd.
18. En de andere zyn die in de doornen gezaeyd worden : dit zyn degene die het woord hooren,
19. En de ellendigheden dezer wereld, en het bedrog der rykdommen, en de begeerlykheden van andere dingen inkomende, versmachten het woord, en het wordt zonder vrucht.
20. En dit zyn zy die op de goede aerde gezaeyd zyn, die het woord hooren en ontvangen, en vrucht voortbrengen, het eene dertig, het eene zestig, en het eene honderd.
21. En hy zeyde hun : Wordt het licht ontstoken, om dat het onder een koren vat zoude gesteld worden, of onder het bedde? en niet om op den kandelaer te zetten?
22. Want daer is niets verborgen, dat niet zal geopenbaerd worden : noch daer is iets heymelyks geschied, maer om dat het in het openbaer komen zoude.
23. Is het dat iemand ooren heeft om te hooren, die hoore.
24. En hy zeyde tot hen : Ziet wat gy hoort. Met wat mate dat gy gemeten hebt, daermede zal u wederom gemeten worden, en het zal u toegeworpen worden.
25. Want zoo wie iets heeft, dien zal gegeven worden ; en zoo wie niets heeft,

dien zal ook hetgene dat hy heeft, afgenomen worden.

26. En hy zeyde : Alzoo is het ryk Gods, als of een mensch zaed zaeyde in de aerde,

27. En sliep, en dat hy opstond des nachts en des daegs, en dat het zaed groeyde, en opwies als hy het niet weet.

28. Want de aerde brengt vrucht voort van zelfs, ten eersten kruyd, daerna de are, daerna volwassen tarwe in de are.

29. En als nu de vrucht voortgebragt is, zoo zendt hy de zeyssene daerin, want den oogst is tegenwoordig.

30. En hy zeyde : By wien zullen wy het ryk Gods gelyken? of by wat parabel zullen wy dat gelyk maken?

31. Gelyk het mostaerdzaed, hetwelk als het gezaeyd is in de aerde, zoo is het het minste van alle zaden die in de aerde zyn :

32. En als het gezaeyd is, zoo komt het op, en het wordt meerder dan alle de spyskruyden, en het maekt groote takken, alzoo dat onder zyne schaduwe de vogelen des hemels mogen woonen.

33. En met vele alzulke gelykenissen sprak hy hun het woord, naer dat zy het hooren mogten :

34. Maer zonder parabele sprak hy hun niet : maer bezyden alleen, zoo leyde hy die alle zynen discipelen uyt.

35. En hy heeft hun gezeyd op dien dag, toen het spade geworden was : Laet ons daer tegen over gaen.

36. En verlatende de scharen hebben zy hem medegenomen alzoo gelyk hy was in het schip : en nog andere schepen waren met hem.

37. En daer is een grooten storm van wind opgestaen, en die wierp de baren in het schip, alzoo dat het schip vol werd.

38. En hy was in het achterste van den schepe op een oorkussen slapende : en zy wekken hem, en zeggen hem : Meester, ligt er u niet aen dat wy verloren gaen?

39. En opstaende, hy heeft den wind gedreygd, en heeft der zee gezeyd: Zwygt, weest stil. En den wind heeft opgehouden : en daer is eene groote stilte geworden.

40. En hy heeft tot hen gezeyd : Waerom zyt gy bevreesd? hebt gy nog geen geloof? En zy hebben gevreesd met eene groote vreeze, en zy zeyden tot malkander : Wie meynt gy dat dezen is, want den wind en de zee hem onderdanig zyn?

HET V. KAPITTEL.

Hoe Jesus uytwerpt het legioen der duyvelen. En hoe hy genas het vrouwken van den bloedgang. En hoe hy verwekte van de dood de dochter des oversten meesters der sinagoge.

1. En zy zyn gekomen over de enge zee in het landschap der Gerasenen.

2. En als hy uyt den schepe ging, zoo is hem terstond te gemoet gekomen uyt de graven een mensch met eenen onzuyveren geest,

3. Die zyne wooninge had in de graven, en niemand konde hem ook met ketenen binden :

4. Want hy dikmaels met veteren en ketenen gebonden zynde, de ketenen gebroken had, en de veteren geheel vernield, en niemand konde hem temmen.

5. En hy was altyd nacht en dag in de graven en op de bergen, roepende, en met steenen zich zelven kwetsende.

6. En ziende Jesus van verre, hy kwam geloopen : en heeft hem aengebeden,

7. En roepende met luyder stemme, hy heeft gezeyd : Wat heb ik met u te doen, Jesus den allerhoogsten Gods Zone? ik bezweer u by God, dat gy my niet pynigt.

8. Want hy zeyde tot hem : Gaet uyt, gy onzuyveren geest, van den mensch.

9. En hy vraegde hem : Hoe is uw naem? En hy zeyde tot hem : Legioen is myn naem, want wy zyn er velen.

10. En hy bad hem zeer, dat hy hem niet zoude uyt dien lande dryven.

11. En daer omtrent eenen berg was eene groote kudde verkens weydende.

12. En de geesten baden hem, zeggende : Zendt ons in de verkens dat wy daerin mogen gaen.

13. En Jesus heeft het hun terstond toegelaten. En de onzuyvere geesten uytgaende, zyn in de verkens gegaen : en met een groot gedruysch is de kudde in de zee van boven nedergevallen tot twee duyzend toe, en zy zyn versmacht in de zee.

14. Maer die ze hoedden, zyn weg-

gevloden, en zy hebben geboodschapt in de stad, en op de velden. En zy zyn uytgegaen om te bezien wat er geschied was :

15. En zyn gekomen tot Jesus : en hebben dien mensch gezien die van den duyvel gekweld was geweest, zittende gekleed, en gansch van zinnen, en zy hebben gevreesd.

16. En die het gezien hadden, hebben het hun verteld, hoe dat hem geschied was, die den duyvel binnen gehad had, en van de verkens.

17. En zy begonnen hem te bidden dat hy weggaen zoude uyt hunne palen.

18. En toen hy in het schip klom, zoo begon hem te bidden dengenen die van den duyvel gekweld geweest was, dat hy met hem zoude mogen zyn,

19. En hy heeft hem dat niet toegelaten, maer hy zeyde tot hem : Gaet in uw huys tot de uwe, en verkondigt dien hoe groote dingen dat u den Heere gedaen heeft, en hoe dat hy uws ontfermt heeft.

20. En hy is weggegaen, en heeft begonnen te preken in het landschap der tien steden, hoe groote dingen dat hem Jesus gedaen had : en zy verwonderden zich allegader.

21. En toen Jesus overgetrokken was in een schip wederom over de zee, zoo is er eene groote schare tot hem vergaderd, en hy was omtrent de zee.

22. En daer is gekomen eenen van de oversten der sinagogen, genaemd Jairus : en hem ziende, hy is nedergevallen aen zyne voeten,

23. En hy bad hem zeer, zeggende : Myne dochter is in haer uyterste; Komt legt uwe handen op haer, dat zy mag gezond worden en leven.

24. En hy is met dien weggegaen, en hem volgde eene groote schare, en zy drongen hem.

25. En eene vrouwe die in den vloed des bloeds was twaelf jaren lang,

26. En had veel geleden van zeer veel medecynmeesters : en had al haer goed daeraen gehangen, en had met allen geene bate gevonden, maer was nog kwalyker te passe :

27. Als zy gehoord had van Jesus, zoo is zy gekomen in de schare van achter, en heeft zyn kleed geraekt :

28. Want zy zeyde : Is het dat ik zoo veel als zyn kleed rake, zoo zal ik gezond zyn.

29. En terstond is verdroogd den oorsprong haers bloeds : en zy gevoelde in haer ligchaem dat zy genezen was van de ziekte.

30. En Jesus terstond in zich zelven kennende de kracht die van hem uytgegaen was, keerende zich om tot de schare, zeyde : Wie heeft myne kleederen geraekt?

31. En zyne discipelen zeyden tot hem: Gy ziet dat de schare u dringt, en gy zegt : Wie heeft my geraekt?

32. En hy zag al rondom om haer te zien, die dat gedaen had.

33. Maer de vrouwe, vreezende en bevende, wetende wat in haer geschied was, is gekomen, en voor hem neder gevallen, en heeft hem gezeyd alle de waerheyd.

34. En hy heeft haer gezeyd : Dochter, uw geloof heeft u gezond gemaekt : gaet in vrede, en weest gezond van uwe ziekte.

35. En als hy nog sprekende was, zoo zyn er gekomen tot den overste der sinagoge, zeggende : Uwe dochter is dood : wat kwelt gy voorts meer den Meester?

36. Maer Jesus, gehoord hebbende het woord dat er gezeyd werd, heeft gezeyd tot den overste der sinagoge : Wilt niet vreezen, alleenlyk zoo gelooft.

37. En hy heeft niemand toegelaten hem te volgen, dan Petrus en Jacobus, en Joannes Jacobus broeder.

38. En zy komen in het huys van den overste der sinagoge, en hy ziet daer eene beroerte des volks, en die weenende en zeer jammerlyk schreyende.

39. En als hy ingegaen was, heeft hy tot hen gezeyd : Waerom zyt gy verslagen, en weent gy? de jonge dochter is niet dood, maer zy slaept.

40. En zy belachten hem. Maer na dat hy ze allegader had uytgedreven, zoo neemt hy tot zich den vader en de moeder van die jonge dochter, en die met hem waren, en zy gaen binnen daer de jonge dochter liggende was.

41. En houdende de hand van de jonge dochter, heeft hy tot haer gezeyd : Talitha cumi, hetwelk is te zeggen : Jonge dochter, (ik zeg u,) staet op.

42. En terstond is de jonge dochter opgestaen, en wandelde : en zy was van twaelf jaren : en zy zyn verwonderd geweest met eene zeer groote verbaesdheyd.

43. En hy heeft hun neerstiglyk geboden dat niemand dit weten zoude: en hy heeft gezeyd dat men haer te eten zoude geven.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe Jesus zyne discipelen begint uyt te zenden te preken twee en twee. Van S. Jans onthoofdinge. En hoe Jesus met twee visschen en vyf brooden het volk spysde, en dat hy veel kranken gezond maekte, ook met het genaken den boord van zynen kleede.

1. En van daer uytgegaen zynde, hy is weggegaen in zyn land: en zyne discipelen volgden hem:

2. En als den sabbat gekomen was, zoo heeft hy begonnen in de sinagoge te leeren: en velen hoorende, hebben zich verwonderd in zyne leeringe, zeggende: Van waer komen hem alle deze dingen? en wat wysheyd is dit, die hem gegeven is: en zulke mirakelen, die door zyne handen gewrocht worden?

3. Is dit niet den timmerman Marias zoon, den broeder van Jacobus en Joseph, en Judas en Simon? zyn ook zyne zusters hier by ons niet? En zy werden verergerd in hem.

4. En Jesus zeyde hun: Dat er geen profeet is zonder eere, dan in zyn land, en in zyn huys, en in zyn geslacht.

5. En hy kon daer geen mirakel doen, dan een luttel zieken leyde hy de handen op, en maekte ze gezond.

6. En hy verwonderde zich om hunne ongeloovigheyd, en hy ging in de kasteelen alom leerende.

7. En hy heeft de twaelf geroepen: en die begonnen te zenden twee te zamen, en hy gaf hun magt over de onzuyvere geesten.

8. En hy heeft hun bevolen dat zy niets mededragen zouden over weg, dan alleen eene roede: noch male, noch brood, noch geld in hunnen buydel,

9. Maer geschoeyd met zolen, en dat zy niet met twee kleederen zouden gekleed zyn.

10. En hy zeyde hun: Zoo waer gy gaet in een huys: blyft daer tot dat gy daeruyt gaet:

11. En zoo wie u niet ontvangen, noch u hooren, van daer uytgaende schudt het stof van uwe voeten, dien tot eene getuygenisse.

12. En uytgaende zy hebben gepreekt dat zy penitentie doen zouden.

13. En zy wierpen veel duyvelen uyt, en zy zalfden met olie veel zieken, en zy genazen die.

14. En den koning Herodes heeft het gehoord, (want zyn naem was openbaer geworden) en hy zeyde: Joannes den Dooper is van de dooden opgestaen: en daerom werken de krachten in hem.

15. En de andere zeyden: Het is Elias. Maer de andere zeyden: Het is een profeet, als eenen van de profeten.

16. Hetwelk als Herodes gehoord had, zoo zeyde hy: Joannes, denwelken ik onthalsd heb, die is van de dooden opgestaen.

17. Want denzelven Herodes heeft gezonden, en Joannes doen vangen, en hem in den kerker gebonden, om Herodias zyns broeders Philippus huysvrouwe wille, die hy had ten wyve genomen.

18. Want Joannes zeyde tot Herodes: Het is u niet geoorloofd te hebben uws broeders huysvrouwe.

19. En Herodias leyde hem lagen: en zy wilde hem dooden, maer zy konde niet.

20. Want Herodes ontzag Joannes, wetende dat het een regtveerdig en heylig man was: en hy hiel veel van hem, en hem gehoord hebbende, deed hy veel, en hy hoorde hem geerne.

21. En als er een bekwamen dag gekomen was, zoo heeft Herodes een avondmael van zyne geboorte gegeven den prinsen en hoofdmannen over duyzend, en den principaelsten van Galileen.

22. En toen de dochter van dezelve Herodias binnengekomen was, en gedanst had, en dat Herodes behaegd had, en ook mede dengenen die daer ter maeltyd zaten: zoo heeft den koning tot de jonge dochter gezeyd: Begeert van my dat gy wilt, en ik zal het u geven:

23. En hy heeft haer gezworen: Al hetgene dat gy begeeren zult, dat zal ik u geven, al ware het de helft van mynen ryke.

24. Dewelke als zy uytgegaen was, heeft tot hare moeder gezeyd: Wat zal ik begeeren? En zy heeft gezeyd: Het hoofd van Joannes den Dooper.

25. En als zy binnen gekomen was terstond met haeste tot den koning, heeft zy begeerd, zeggende: Ik wil dat

gy my terstond geeft in eene schotel het hoofd van Joannes den Dooper.

26. En den koning werd bedroefd: nogtans om den eed, en om degene die daer te zamen ter maeltyd zaten, zoo heeft hy haer niet willen bedroeven :

27. Maer zendende den scherpregter, hy heeft geboden dat men zyn hoofd brengen zoude in eene schotel. En dien heeft hem onthalsd in den kerker,

28. En hy heeft zyn hoofd gebragt in eene schotel: en dat gegeven der jonge dochter, en de jonge dochter heeft het harer moeder gegeven.

29. Hetwelk als zyne discipelen gehoord hebben, zoo zyn zy gekomen, en hebben zyn ligchaem gehaeld, en dat geleyd in een graf.

30. Ende apostelen te zamen komende tot Jesus, hebben hem geboodschapt al hetgene dat zy gedaen hadden, en geleerd.

31. En hy zeyde tot hen: Komt alleen in eene woeste plaetse, en rust u een luttelken. Want daer waren velen die kwamen en wederom keerden : en zy hadden geenen ledigen tyd om te eten.

32. En klimmende in een schip, zy zyn weggegaen in een woeste plaetse alleen.

33. En de schare zagen ze henen varen, en velen hebben het geweten : en zyn te voet van alle de steden derwaerts te zamen geloopen, en zy zyn voor hen daer gekomen.

34. En Jesus uytgaende heeft de groote schare gezien: en hy heeft op hen bermhertigheyd gehad, want zy waren gelyk schapen, geenen herder hebbende, en hy heeft hen begonnen veel te leeren.

35. En als er nu veel uren verleden waren, zoo zyn tot hem gekomen zyne discipelen, zeggende: Deze plaetse is woest, en de ure is verleden :

36. Laet ze gaen, opdat zy, gaende in de naeste landwooningen en dorpen, voor zich spyze koopen, die zy eten mogen:

37. En hy antwoordende heeft tot hen gezeyd : Geeft gy hun te eten : En zy hebben hem gezeyd : Laet ons gaen koopen om twee honderd penningen brood, en wy zullen hun te eten geven.

38. En hy zeyde tot hen : Hoeveel brooden hebt gy? gaet henen, en beziet het. En als zy dat wisten, zoo zeggen zy: Vyf, en twee visschen.

39. En hy heeft hun geboden dat zy ze alle zouden doen zitten by gezelschappen op het groene gras.

40. En zy zyn gezeten by deelen, by honderden, en vyftigen.

41. En genomen hebbende de vyf brooden, en de twee visschen, opziende in den hemel, hy heeft gebenedyd, en heeft de brooden gebroken, en hy heeft zo zynen discipelen gegeven, dat zy die voor hen stellen zouden : en de twee visschen heeft hy hun allen gedeyld.

42. En zy hebben alle geëten, en zyn verzaed geweest.

43. En zy hebben opgenomen de brelevelingen, twaelf korven vol, en van de visschen.

44. En die daer geëten hadden, waren vyf duyzend mans.

45. En terstond heeft hy zyne discipelen gedwongen op te klimmen in het schip, dat zy voor hem gaen zouden over de zee, tot Bethsaida, terwyle dat hy het volk zoude laten gaen.

46. En toen hy die verlaten had, is hy weggegaen op den berg om te bidden.

47. En als het avond was, zoo was het schip in het midden der zee, en hy alleen op het land.

48. En ziende hen arbeydende in het riemen (want den wind was hun tegen) en omtrent de vierde wake des nachts, is hy tot hen gekomen, wandelende op de zee : en hy wilde voorby hen gaen.

49. En als zy hem gezien hebben wandelende op de zee, zoo hebben zy gemeynd dat het eene fantasie was, en hebben zeer geroepen.

50. Want zy zagen hem allegader, en zy waren verbaesd. En terstond heeft hy met hen gesproken, en hun gezeyd: Betrouwt, ik ben het, wilt niet vreezen.

51. En hy is tot hen in het schip geklommen, en den wind heeft opgehouden. En zy zyn nog meer in zich zelven verwonderd geweest.

52. Want zy hebben niet verstaen van de brooden: om dat hun hert verblind was.

53. En als zy over de zee gevaren waren, zy zyn gekomen in het land Genesareth, en zy zyn te lande aengekomen,

54. En als zy uyt den schepe gegaen waren, zy hebben hem terstond gekend:

55. En doorloopende al dat landschap, zy hebben begonnen in bedden om te

dragen degene die kwalyk te passe waren, daer zy hoorden dat hy was.

56. En waer hy inging, in dorpen of in landhuyzen of in steden, daer leyden zy de zieken op de straten, en zy baden hem dat die ten minste den boord van zynen kleede zoude mogen raken : en al die hem raekten werden gezond.

HET VII. KAPITTEL.

Van de ongewasschen handen, en wat den mensch ontzuyvert. Van de grieksche vrouwe, wier dochter verlost wordt van den duyvel. En hoe hy den stommen en dooven genas.

1. En tot hem vergaderden de phariseen en sommige van de schriftgeleerden komende van Jerusalem.

2. En als zy gezien hadden de sommige van zyne discipelen met gemeyne handen, dat is, met ongewasschen handen, brood eten, zoo misprezen zy het.

3. Want de phariseen en alle de Joden eten niet, ten zy dat zy dikmaels hunne handen wasschen, houdende de inzettinge der ouders :

4. En van de markt komende, eten zy niet, ten zy dat zy gewasschen zyn : en veel andere dingen zyn er die hun gegeven zyn te houden, het wasschen der kroezen en potten, en der metalen vaten, en der bedden :

5. En de phariseen en schriftgeleerden hebben hem gevraegd : Waerom wandelen uwe discipelen niet naer de inzettinge der ouders, maer eten brood met gemeyne handen?

6. En hy antwoordende heeft tot hen gezeyd : Wel heeft Isaias geprofeteerd van u geveynsden, gelyk daer geschreven is : Dit volk eert my met de lippen, maer hun herte is verre van my.

7. En te vergeefs dienen zy my, leerende leeringen en menschen geboden.

8. Want gy achterlatende de geboden Gods, houdt de inzettinge der menschen, het wasschen der potten en der kroezen : en veel andere diergelyken doet gy.

9. En hy zeyde hun : Gy breekt wel het gebod Gods, opdat gy uwe inzettinge moogt houden,

10. Want Moyses heeft gezeyd : Eert uwen vader en uwe moeder. En : Zoo wie zynen vader of moeder vermaledydt, die sterve de dood.

11. Maer gy zegt : Is het dat een mensche zegt zynen vader of moeder, Corban, (dat is eene gifte) zoo wat gifte van my komt, die zal u baten :

12. En voorts laet gy hem niet meer doen zynen vader of moeder,

13. Brekende het woord Gods door uwe inzettinge, dewelke gy ingezet hebt : en dezer gelyke doet gy veel.

14. En roepende wederom de schare tot zich, zeyde hy hun : Hoort my allegader, en verstaet dit.

15. Daer is niets buyten den mensch in hem gaende, dat hem mag besmetten; maer die dingen die van den mensche uytkomen, die zyn het die den mensch onzuyver maken.

16. Is het dat iemand ooren heeft om te hooren, die hoore.

17. En toen hy in huys gekomen was van de schare, zoo hebben hem zyne discipelen de parabele gevraegd.

18. En hy heeft tot hen gezeyd : Zyt gy ook gy zoo onwys? Verstaet gy niet dat al hetgene dat van buyten in den mensch gaet, hem niet kan besmetten :

19. Want het gaet in zyn herte niet, maer het gaet in zynen buyk, en het gaet uyt door den achtergang, reynigende alle de spyzen?

20. Maer hy zeyde dat alle de dingen die uyt den mensch gaen, die maken den mensche onreyn.

21. Want van binnen uyt de herten der menschen komen voort kwade gedachten, overspelen, onkuyschheden, doodslagen,

22. Dieften, gierigheden, ergheden, bedrog, onzuyverheden, de kwade oogen, blasphemie, hooveerdigheyd, dwaesheyd.

23. Alle deze kwaden komen van binnen, en maken den mensch onreyn.

24. En van daer opstaende is hy weggegaen in de palen van Tyrus en Sidon : en als hy in huys gegaen was, zoo heeft hy het niemand willen laten weten, en hy konde niet verborgen blyven.

25. Want eene vrouwe terstond als zy van hem gehoord heeft, wier dochter had eenen onzuyveren geest, is daerin gekomen, en gevallen aen zyne voeten.

26. Want het was eene heydensche

vrouwe, eene Syrophenisse van geboorte.
En zy bad hem dat hy den duyvel uyt-
dryven zoude uyt hare dochter.
27. Denwelken heeft tot haer gezeyd :
Laet eerstmael de kinderen verzaed wor-
den : want het is niet goed te nemen het
brood der kinderen, en dat de honden
voor te werpen.
28. En zy antwoordde, en heeft tot
hem gezeyd : Het is waer, Heere, maer
nogtans eten de kleyne hondekens ook
onder de tafel van de brokkelingen der
kinderen.
29. En hy zeyde haer : Om dit woord
zoo gaet, den duyvel is uyt uwe dochter
gegaen.
30. En als zy weggegaen was in haer
huys, zoo heeft zy de jonge dochter ge-
vonden liggende op het bedde, en dat
den duyvel uytgegaen was.
31. En hy wederom uytgaende uyt
de palen van Tyrus, is gekomen door
Sidon tot aen de zee van Galileen, tus-
schen de middelste palen van het land
der tien steden.
32. En zy brengen tot hem eenen doo-
ven en stommen, en zy baden hem dat
hy hem de hand opleggen wilde.
33. En nemende hem uyt de schare
bezyden, hy heeft zyne vingeren gesto-
ken in zyne ooren : en uytspouwende hy
heeft zyne tonge geraekt.
34. En opziende in den hemel, hy heeft
verzucht, en tot hem gezeyd : Ephphetha,
dat is, wordt geopend.
35. En terstond zyn zyne ooren geo-
pend, en den band zyner tonge werd
ontbonden, en hy sprak volkomenlyk.
36. En hy heeft hun verboden dat zy
het niemand zeggen zouden. Maer hoe
hy hun meer verbood, zoo zy het meer
verkondigden :
37. En zoo veel te meer verwonder-
den zy zich, zeggende : Hy heeft het al
wel gedaen : de dooven heeft hy doen
hooren, en de stommen doen spreken.

HET VIII. KAPITTEL.

Van de zeven brooden en weynig visschen, daer hy vier duyzend menschen mede spysde. En hoe hy gebood te wachten van den deesem der phariseen, en van Herodes deesem. En hoe hy eenen blinden zyne oogen opende.

1. In die dagen als daer weder eene
groote schare was, en niet hadden dat
zy eten zouden : zoo heeft Jesus zyne
discipelen te zamen geroepen, en ge-
zeyd :
2. My ontfermt over de schare : want
ziet zy blyven by my nu dry dagen, en
zy hebben niet dat zy eten mogten :
3. En is het dat ik ze ongespysd laet
gaen in hun huys, zoo zullen zy op den
weg flaeuw worden : want de sommige
van hen zyn van verre gekomen.
4. En zyne discipelen hebben hem
geantwoord : Waermede zoude iemand
deze hier mogen verzaden met brooden
in de woestyne?
5. En hy heeft hun gevraegd : Hoe-
veel brooden hebt gy? Dewelke hebben
gezeyd : Zeven :
6. En hy heeft der schare geboden
te zitten op de aerde. En nemende de
zeven brooden, dankende, hy heeft die
gebroken, en hy gaf ze zynen discipelen,
dat zy die voorleggen zouden, en zy
hebben die der schare voorgesteld.
7. En zy hadden een luttel vischkens :
en dezelve heeft hy ook gebenedyd,
en geboden dat men ze voorstellen
zoude.
8. En zy hebben geëten, en zyn ver-
zaed, en zy hebben opgenomen dat er
overgebleven was van de brokkelingen,
zeven manden.
9. En die daer geëten hadden, waren
byna vier duyzend : en hy heeft ze la-
ten gaen.
10. En terstond klimmende in een
schip met zyne discipelen, is hy geko-
men in de contreyen van Dalmanu-
tha.
11. En de phariseen zyn uytgegaen,
en hebben begonnen te zamen hem te
bevragen, begeerende van hem een tee-
ken van den hemel, hem temterende.
12. En hy verzuchtende in den geest,
heeft gezeyd : Waertoe zoekt dit geslachte
een teeken? Voorwaer ik zeg u, dezen
geslachte zal geen teeken gegeven wor-
den.
13. En hen verlatende, is hy wederom
geklommen in een schip, en is wegge-
varen over de zee.
14. En zy hebben vergeten brooden
mede te nemen : en zy hadden maer een
brood met zich in het schip.
15. En hy gebood hun, zeggende :
Ziet toe, en wacht u voor den heve der
phariseen, en van Herodes heve.

16. En zy dachten tot malkander, zeggende : Wy hebben geene brooden.

17. En als Jesus dat kende, zoo heeft hy tot hen gezeyd : Waerom denkt gy dat gy geene brooden hebt? weet gy nog niet, noch verstaet gy? hebt gy nog uw hert verblind?

18. Oogen hebbende ziet gy niet? en ooren hebbende hoort gy niet? Noch zyt gy gedachtig,

19. Toen ik vyf brooden brak onder vyf duyzend, en hoeveel korven vol brokkelingen dat gy opnaemt? Zy zeggen hem : Twaelf.

20. En als ik zeven brooden onder vier duyzend brak : hoeveel manden brokkelingen hebt gy daer opgenomen? En zy zeggen hem : Zeven.

21. En hy zeyde tot hen : Hoe verstaet gy dan nog niet?

22. En zy komen tot Bethsaida, en zy brengen tot hem eenen blinden, en zy baden hem dat hy dien zoude raken.

23. En nemende de hand van den blinden, hy heeft hem geleyd buyten het dorp : en uytspouwende in zyne oogen, leggende zyne handen daerop, hy heeft hem gevraegd, of hy iets zag.

24. En opziende, hy heeft gezeyd : Ik zie menschen als boomen wandelende.

25. Daerna heeft hy wederom zyne handen op zyne oogen geleyd : en hy heeft begonnen te zien, en hy is wederom wel gesteld geworden, zoo dat hy klaerlyk alle dingen zag.

26. En hy heeft hem in zyn huys gezonden, zeggende : Gaet in uw huys : en is het zake dat gy in het dorp komt, zoo zegt het niemand.

27. En Jesus is uytgegaen en zyne discipelen in de kasteelkens van Cesarea Philippi : en onderwegen heeft hy zyne discipelen gevraegd, hun zeggende : Wie zeggen de menschen dat ik ben?

28. En zy hebben geantwoord, zeggende : Joannes den Dooper, de andere Elias, maer de anderen als eenen van de profeten.

29. Toen zeyde hy tot hen : Maer gy wie zegt gy dat ik ben? Petrus antwoordende, zeyde tot hem : Gy zyt Christus.

30. En hy heeft hen gedreygd dat zy dat niemand zeggen zouden van hem.

31. En hy heeft hen begonnen te leeren dat den Zoon des menschen zoude veel moeten lyden, en versmaed moeten worden van de ouders en van de opperste priesters en schriftgeleerden, en gedood worden : en na dry dagen weder opstaen.

32. En hy sprak het woord openbaerlyk. En Petrus hem aenveerdende, heeft hem begonnen te straffen.

33. Denwelken omgekeerd zynde, en ziende zyne discipelen, heeft Petrus gedreygd, zeggende : Gaet achter my, satanas, want gy smaekt niet dat goddelyk is, maer dat menschelyk is.

34. En als hy te zamen geroepen had de schare met zyne discipelen, zoo heeft hy hun gezeyd : Is het dat iemand my volgen wilt, die verloochene zich zelven : en neme op zyn kruys en volge my.

35. Want zoo wie zyne ziel wilt houden, die zal ze verliezen : maer zoo wie zyne ziele verliest om mynent wille, en om het Evangelie, die zal ze behouden.

36. Want wat zal het eenen mensche baten, is het dat hy de geheele wereld wint : en dat hy zyner ziele schade doet?

37. Of wat mangelinge zal een mensch geven voor zyne ziele?

38. Want zoo wie zich myns schaemt, en myner woorden in dit overspelig en zondig geslachte : diens zal den Zoon des menschen zich ook schamen, als hy gekomen zal zyn in de glorie zyns Vaders met de heylige engelen.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Jesus zich vertoonde en verklaerde op den berg.

1. En hy zeyde tot hen : Voorwaer ik zeg u, dat er sommige zyn van degene die hier staen, die de dood niet smaken zullen, tot dat zy gezien hebben het ryk Gods komende met krachte.

2. En na zes dagen heeft Jesus met zich genomen Petrus, en Jacobus, en Joannes : en hy leydde die op eenen hoogen berg bezyden alleen, en hy werd veranderd van gedaente voor hen.

3. En zyne kleederen zyn geworden blinkende, en bovenmaten zeer wit gelyk sneeuw, hoedanige geen volder mag wit blinkende maken op de aerde.

4. En hun openbaerde Elias met Moyses, en zy waren sprekende met Jesus.

5. En Petrus antwoordende, heeft tot

Jesus gezeyd : Rabbi, het is ons goed hier te zyn : en laet ons maken dry tabernakelen, Voor u een, en voor Moyses een, en voor Elias een.
6. Want hy wist niet wat hy zeyde : want zy waren van vreeze zeer vervaerd :
7. En daer is eene wolke gekomen hen overlommerende : en eene stemme is van de wolken gekomen, zeggende : Dit is myn allerliefsten Zoon : hoort hem.
8. En terstond rondom ziende, hebben zy niemand meer gezien, dan alleen Jesus met hen.
9. En als zy van den berg kwamen, heeft hy hun geboden dat zy niemand, hetgene dat zy gezien hadden, zouden vertellen : dan als den Zoon des menschen van de dood en zoude verrezen zyn.
10. En zy hebben dit woord bewaerd by zich zelven : onder malkander ondervragende wat dat was : Als hy van de dooden zal verrezen zyn.
11. En zy vraegden hem zeggende : Wat zeggen dan de phariseen en schriftgeleerdeen, dat Elias eerst komen moet?
12. Denwelken antwoordende, heeft tot hen gezeyd : Elias als hy eerst zal gekomen zyn, zal hy alle dingen weder opregten : en gelykerwys dat er geschreven is van den Zoon des menschen, dat hy veel lyden zoude, en versmaed worden.
13. Maer ik zeg u : dat Elias gekomen is (en zy hebben hem gedaen al dat zy gewild hebben) alzoo geschreven is van hem.
14. En komende tot zyne discipelen, heeft hy gezien eene groote schare omtrent hen, en de schriftgeleerden disputeerden met hen.
15. En terstond al het volk Jesus ziende, is zeer verwonderd geworden, en zy verschrikten zich, tot hem loopende hebben zy hem gegroet.
16. En hy heeft hun gevraegd : Wat disputeert gy onder u?
17. En eenen uyt de schare antwoordende, heeft gezeyd : Meester, ik heb mynen zoon tot u gebragt, hebbende binnen eenen stommen geest :
18. Denwelken waer hy hem aenveert, zoo stoot hy hem ergens tegen, en hy schuymt, en kryzelt met de tanden, en hy verdort : en ik heb uwen discipelen gezeyd dat zy dien uytwerpen zouden, en zy hebben het niet kunnen doen.
19. Denwelken antwoordende heeft tot hen gezeyd : O gy ongeloovig geslachte, hoe lang zal ik by u zyn? hoe lang zal ik u lyden? brengt dien tot my.
20. En zy hebben dien bygebragt. En als hy dien gezien had, terstond heeft den geest hem gekweld : en gestooten zynde tegen de aerde, wentelde hy al schuymende.
21. En heeft zynen vader gevraegd : Hoe veel tyds is het dat hem dit gebeurd is? Hy zeyde : Van zyne kindschheyd.
22. En hy heeft hem dikmaels in het vuer en in het water geworpen, om dat hy hem dooden zoude. Maer is het dat gy iets vermoogt, zoo helpt ons toch, onzer ontfermende.
23. En Jesus zeyde tot hem : Moogt gy gelooven, alle dingen zyn mogelyk den geloovende.
24. En terstond den vader des kinds luyde roepende, zeyde met tranen : Ik geloof, Heere : helpt myne ongeloovigheyd.
25. En als Jesus zag de schare te hoope loopende, zoo heeft hy den onzuyveren geest gedreygd, zeggende tot hem : Gy dooven en stommen geest, ik gebiede u, gaet uyt hem : en komt voortaen niet meer in hem.
26. En zeer kryschende, en hem zeer scheurende, is hy van hem uytgegaen, en hy is geworden als een dooden, alzoo dat er velen zeyden : Hy is dood.
27. Maer Jesus nemende zyne hand, heeft hem opgeheven, en hy is opgestaen.
28. En als hy in huys gekomen was, hebben zyne discipelen hem heymelyk gevraegd : Waerom hebben wy dien niet kunnen uytjagen?
29. En hy heeft hun gezeyd : Dien aerd mag nergens door uytgaen, dan door bidden en vasten.
30. En van daer gereysd zynde, gingen zy voorby Galileen, en hy wilde niet dat het iemand wiste.
31. En hy leerde zyne discipelen, en zeyde tot hen : Den Zoon des menschen zal geleverd worden in der menschen handen, en zy zullen hem dooden, en hy gedood zynde zal verryzen ten derden dage.
32. Maer zy verstonden het woord niet : en zy vreesden hem te vragen.
33. En zy zyn gekomen in Caphar-

naum. Dewelke als zy te huys waren, vraegde hy hun : Wat disputeerdet gy op den weg?

34. Maer zy zwegen : want zy hadden op den weg gedisputeerd, wie van hen den meesten wezen zoude.

35. En nederzittende heeft hy de twaelf geroepen, en zeyde tot hen : Is het dat iemand wilt den eersten zyn, die zal den laetsten van allen, en den dienaer van allegader zyn.

36. En nemende een kind, hy heeft dat gesteld in het midden van hen : hetwelk als hy omhelsd had, heeft hy tot hen gezeyd :

37. Zoo wie een van deze kinderen ontvangt in mynen naem, die ontvangt my : en wie my ontvangt, die ontvangt my niet, maer hem die my gezonden heeft.

38. En Joannes heeft hem geantwoord zeggende : Meester, wy hebben eenen gezien door uwen naem duyvelen uytwerpen, die ons niet volgt, en wy hebben het hem verboden.

39. Maer Jesus zeyde : Wilt dien niet verbieden; want niemand is er die kracht doet door mynen naem, en haest zoude mogen kwalyk spreken van my.

40. Want wie niet is tegen u, die is voor u.

41. Want zoo wie u te drinken geeft eenen kroes waters in mynen naem, om dat gy Christus toebehoort : voorwaer ik zeg u, dien zal zynen loon niet verliezen.

42. En zoo wie verergert een van deze kleynen, die in my gelooven : het ware hem beter dat er een molensteen om zynen hals gebonden ware, en dat hy in de zee geworpen wierd.

43. En is het ook dat uwe hand u verergert, snydt ze af : het is u beter dat gy met eene hand gaet in het leven, dan dat gy twee handen hebbende, gaet in de helle, in het onblusschelyk vuer :

44. Daer hun worm niet sterft, en het vuer niet uytgebluscht wordt.

45. Is het ook dat uw voet u verergert, snydt dien af; want het is u beter kreupel te gaen in het eeuwig leven, dan twee voeten hebbende geworpen te worden in de helle des onblusschelyken vuers :

46. Daer hun worm niet sterft, en het vuer niet uytgebluscht wordt.

47. Maer is het dat uwe ooge u verergert, zoo werpt die uyt : het is u beter met eene ooge te gaen in het ryk Gods, dan twee oogen hebbende, geworpen te worden in de helle des vuers :

48. Daer hun worm niet sterft, en het vuer niet uytgebluscht wordt.

49. Want een iegelyk zal door het vuer gezouten worden, en alle slagtofferande zal met zout gezouten worden.

50. Het zout is goed : maer is het dat het zout krachteloos is : waermede zult gy dat zouten? Hebt in u zout, en hebt vrede onder u.

HET X. KAPITTEL.

Hoe dat men de huysvrouwe niet verlaten zal. En dat niemand goed is dan God alleen. En dat het zwaer is te komen in den hemel voor den ryken. En van zyne toekomende passie. En het bidden der zonen Zebedeus, en hoe Jesus den blinden geneest.

1. En van daer opstaende, is hy gekomen in de palen van Judeen, over de Jordane : en de scharen vergaderden wederom tot hem; en gelyk hy plagt, hy heeft die wederom geleerd.

2. En de phariseen aenkomende, hebben hem gevraegd : Of het eenen man geoorloofd is zyne huysvrouwe te verlaten : temterende hem.

3. En hy antwoordende heeft tot hen gezeyd : Wat heeft u Moyses geboden?

4. Dewelke hebben gezeyd : Moyses heeft toegelaten eenen scheybrief te schryven, en te verlaten.

5. Denwelken Jesus antwoordende, heeft gezeyd : Om de hardheyd uwer herten heeft hy u dit gebod geschreven.

6. Maer van het beginsel der scheppinge zoo heeft ze God gemaekt eenen man en eene vrouwe.

7. Daerom zal een man zynen vader en moeder verlaten, en aenkleven zyner huysvrouwe :

8. En zy twee zullen in een vleesch wezen. Aldus zyn zy nu geen twee, maer een vleesch.

9. Daerom wat God verzaemd heeft, dat scheyde den mensch niet.

10. En in huys hebben zyne discipelen wederom van hetzelfde gevraegd.

11. En hy heeft hun gezeyd : Zoo wie zyne huysvrouwe verlaet, en eene andere

trouwt, die doet overspel over haer.
12. En is het dat eene huysvrouwe haren man verlaet, en eenen anderen trouwt, zoo doet zy overspel.
13. En zy bragten tot hem kleyne kinderkens dat hy die raken zoude. Maer de discipelen dreygden degene die ze aenbragten,
14. Dewelke als Jesus gezien heeft, zoo heeft hy het onweerdiglyk genomen, en hy zeyde tot hen: Laet de kleyne kinderkens tot my komen, en verbiedt ze niet: want alzulken behoort het ryk Gods toe.
15. Voorwaer ik zeg u: Zoo wie het ryk Gods niet ontvangt als een kleyn kind, die zal daer niet in komen.
16. En omhelzende de kinderkens, en leggende zyne handen op hen, gebenedydde hy die.
17. En toen hy uytgegaen was op den weg, zoo is er eenen aengeloopen, en met geboogde knieën voor hem, bad hy hem: Goeden Meester, wat zal ik doen, opdat ik het eeuwig leven ontvangen mag?
18. En Jesus zeyde hem: Waertoe noemt gy my goed? Niemand is goed, dan een, God.
19. Gy weet de geboden: Doet geen overspel, Slaet niet dood, Steelt niet, Zegt geene valsche getuygenis, Doet geen bedrog, Eert uwen vader en moeder.
20. En hy antwoordende, heeft tot hem gezeyd: Meester, alle deze heb ik onderhouden van myne jongheyd.
21. En Jesus hem aengezien hebbende, heeft hem bemind, en tot hem gezeyd: Een ding gebreekt u: gaet, verkoopt alles dat gy hebt, en geeft het den armen, en gy zult eenen schat hebben in den hemel: en komt, volgt my.
22. Denwelken bedroefd zynde in dat woord, is droevig weggegaen: want hy bezat veel goeds.
23. En Jesus rondom ziende heeft tot zyne discipelen gezeyd: Hoe zwaerlyk zullen zy, die geld hebben, in het ryk Gods gaen!
24. En de discipelen verwonderden zich zeer van zyne woorden. Maer Jesus wederom antwoordende, heeft hun gezeyd: Kinderkens, hoe zwaer om doen is het, dat zy die betrouwen op geld hebben, zouden in het ryk Gods gaen!
25. Het is ligter om doen eenen kameel te gaen door de ooge van eene naelde, dan eenen ryken te gaen in het ryk Gods.
26. Dewelke verwonderden zich nog meer, zeggende tot zichzelven: Wie mag dan zalig worden?
27. En Jesus hen aenziende, heeft gezeyd: By de menschen is het onmogelyk, maer niet by God: want alle dingen zyn mogelyk by God.
28. En Petrus heeft hem begonnen te zeggen: Ziet wy hebben het al verlaten, en zyn u gevolgd.
29. Jesus antwoordende, heeft gezeyd: Voorwaer ik zeg u: Daer is niemand die verlaet huys, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of kinderen, of akkerlanden om mynent wille, en om het Evangelie,
30. Die niet ontvangen zal honderd mael zoo veel, nu in dezen tyd: huyzen, en broeders, en zusters, en moeders, en kinderen, en akkerlanden, met vervolgingen, en in de toekomende wereld het eeuwig leven.
31. En velen de eersten zullen de laetsten zyn, en de laetsten de eersten.
32. En zy waren op den weg opgaende naer Jerusalem: en Jesus ging voor hen, en zy waren verbaesd: en volgende zy vreesden. En wederom tot zich nemende de twaelf, hy heeft dien begonnen te zeggen wat dingen hem toekomende waren.
33. Want ziet wy klimmen op naer Jerusalem, en den Zoon des menschen zal geleverd worden den prinsen der priesters, en den schriftgeleerden, en den ouderen, en zy zullen hem verdoemen tot der dood, en zullen hem leveren den heydenen:
34. En die zullen hem bespotten, en bespouwen, en geeselen, en dooden: en ten derden dage zal hy verryzen.
35. En tot hem komen Jacobus en Joannes Zebedeus zonen, zeggende: Meester, wy willen dat gy ons doet al hetgene dat wy begeeren zullen.
36. En hy zeyde hun: Wat wilt gy dat ik u doe?
37. En zy hebben gezeyd: Geeft ons dat wy zitten mogen den eenen aen uwe regter hand, en den anderen aen uwe slinker hand in uwe glorie.
38. En Jesus zeyde tot hen: Gy weet niet wat gy begeert: moogt gy den kelk drinken, dien ik drink: of met het doopsel gedoopt worden, daer ik mede gedoopt word?

39. En zy hebben gezeyd : Wy mogen het. En Jesus zeyde tot hen : Mynen kelk, dien ik drink, zult gy voorwaer drinken; en met het doopsel, daer ik mede gedoopt word, zult gy gedoopt worden,

40. Maer te zitten aen myne regter hand, of aen de slinker, behoort my niet u te geven, maer dengenen dien het bereyd is.

41. En de tien dit hoorende, begonnen zy dat onweerdiglyk te nemen van Jacobus en Joannes.

42. Maer Jesus hen roepende, heeft hun gezeyd : Gy weet wel dat degene die schynen de overheyd te hebben van de heydenen, heerschappye over hen gebruyken : en hunne prinsen hebben magt over hen.

43. Maer het is alzoo niet onder u : maer zoo wie wilt den meesten worden, die zal uw dienaer zyn :

44. En zoo wie wilt onder u den eersten zyn, die zal den knecht van allegader zyn.

45. Want ook den Zoon des menschen is niet gekomen om dat men hem dienen zoude, maer om dat hy dienen zoude, en geven zyne ziel tot eene verlossinge voor veel menschen.

46. En zy komen te Jericho : en toen hy vertrok van Jericho, en zyne discipelen, en eene zeer groote menigte, zoo zat den zoon van Timeus Bartimeus den blinden by den weg, om aelmoesse biddende.

47. Denwelken, toen hy gehoord had, dat het Jesus Nazarenus was, heeft hy begonnen te roepen en te zeggen : Jesus Davids zoon, ontfermt u myner.

48. En velen dreygden hem dat hy zwygen zoude. Maer hy riep nog veel meer : Davids Zoon, ontfermt u myner.

49. En Jesus staende heeft geboden dat men hem roepen zoude. En zy roepen den blinden, zeggende tot hem : Weest welgemoed : staet op, hy roept u.

50. Denwelken, als hy zyn kleed weggeworpen had, is hy, opspringende, tot hem gekomen.

51. En Jesus antwoordende heeft tot hem gezeyd : Wat wilt gy dat ik u doe? En den blinden heeft tot hem gezeyd : Rabboni, dat ik zien mag.

52. En Jesus zeyde tot hem : Gaet henen, uw geloof heeft u gezond gemaekt. En terstond heeft hy gezien, en hy volgde hem in den weg.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe Jesus op een ezelveulken reed. En van den vygeboom die hy vermaledydde. En hoe de phariseen raed hebben gehouden, hoe zy Jesus mogten vangen. En hoe hy uytwierp uyt den tempel koopers en verkoopers; en hoe dat hy de schriben aensprak.

1. En toen zy by Jerusalem kwamen en Bethanien, aen den berg der olyfboomen, zoo zendt hy twee van zyne discipelen.

2. En hy zeyde tot hen : Gaet henen in het kasteel, dat tegen u over is, en terstond daerin komende zult gy vinden een veulen gebonden, waerop dat nog geen mensch gezeten heeft : ontbindt dat, en brengt het hier.

3. En is het dat u iemand zegt : Wat doet gy? zegt dat den Heere des te doen heeft, en terstond zal hy dat herwaerts laten komen.

4. En weggaende zy hebben gevonden het veulen gebonden voor eene deure buyten op eenen tweescheydigen weg : en zy ontbonden het.

5. En sommige van degene die daer stonden, zeyden tot hen : Wat maekt gy ontbindende het veulen?

6. Dewelke hebben hun gezeyd, gelyk hun Jesus bevolen had, en zy hebben het hun toegelaten.

7. En zy hebben het veulen tot Jesus gebragt : en hunne kleederen daerop geleyd, en hy is daerop gezeten.

8. Maer vele hebben hunne kleederen gespreyd in den weg : en de andere hieuwen takken van de boomen, en strooyden ze in den weg.

9. En die voorgingen, en die navolgden riepen, zeggende : Hosanna : gebenedyd moet hy zyn, die daer komt in den naem des Heeren.

10. Gebenedyd zy het ryk dat er komt onzes vaders David : Hosanna in den hoogsten.

11. En hy is te Jerusalem in den tempel gegaen : en toen hy het alom bezien had, als het nu avond was, zoo is hy uytgegaen tot in Bethanien, met de twaelf.

12. En des anderendaegs als zy uyt Bethanien gingen, zoo heeft hy honger gehad.

13. En als hy van verre gezien had eenen vygeboom bladeren hebbende, is hy gekomen, of hy by aventure

daerop iets vinden zoude: en als hy tot dien gekomen was, zoo heeft hy daer niets op gevonden dan bladeren: want het was den vygentyd niet.

14. En antwoordende hy heeft tot dien boom gezeyd: Van nu voorts in der eeuwigheyd ete niemand meer geene vrucht van u. En zyne discipelen hebben het gehoord.

15. En zy zyn te Jerusalem gekomen. En als hy in den tempel gegaen was, zoo heeft hy begonnen uyt te dryven de verkoopers en koopers in den tempel: en de tafelen der wisselaers, en de zetelen dergenen die duyven verkochten, heeft hy omgeworpen.

16. En hy gehengde niet dat iemand eenig vat door den tempel dragen zoude:

17. En hy leerde, zeggende tot hen: Is er niet geschreven: Myn huys zal een huys des gebeds genoemd worden allen volken? En gy hebt het gemaekt eene spelonke der moordenaers.

18. Hetwelk als gehoord hebben de prinsen der priesters, en de schriftgeleerden, zoo zochten zy hoe zy hem dooden mogten: want zy vreesden hem, om dat alle de schare zich verwonderde van zyne leeringe.

19. En als het avond geworden was, zoo ging hy uyt de stad.

20. En toen zy des morgens daer voorbygingen, hebben zy gezien den vygeboom verdord van de wortelen af.

21. En Petrus des gedachtig zynde, heeft tot hem gezeyd: Rabbi, ziet den vygeboom, denwelken gy vermaledyd hebt, is verdroogd.

22. En Jesus antwoordende heeft tot hem gezeyd: Hebt Gods geloof.

23. Voorwaer ik zegge u, dat zoo wie zeyde tot dezen berge: Wordt opgeheven en geworpen in de zee; en dat hy niet twyfele in zyn herte, maer geloove dat hem al geschieden zal dat hy zegt, het zal hem geschieden.

24. Daerom zeg ik u, alle dingen die gy biddende begeert, gelooft dat gy die ontvangen zult, en die zullen u gebeuren.

25. En als gy zult staen om te bidden, zoo vergeeft, is het dat gy iets hebt tegen iemand: opdat uw Vader die in de hemelen is, u vergeve uwe zonden.

26. Maer is het dat gy niet vergeeft: zoo zal uw Vader, die in de hemelen is, u uwe zonden ook niet vergeven.

27. En zy komen wederom te Jerusalem. En als hy wandelde in den tempel, zoo komen tot hem de overste priesters, en schriftgeleerden, en de ouders:

28. En zy zeggen tot hem: Door wat magt doet gy deze dingen? en wie heeft u deze magt gegeven, dat gy deze dingen doen zoudt?

29. En Jesus antwoordende heeft, tot hen gezeyd: Ik zal u ook een woord vragen, en antwoordt my: en ik zal u zeggen door wat magt dat ik deze dingen doe.

30. Joannes doopsel, was het van den hemel, of van de menschen? Antwoordt my.

31. En zy dachten by zich zelven, zeggende: Is het dat wy zeggen, Van den hemel, zoo zal hy zeggen, Waerom hebt gy dan hem niet geloofd?

32. Is het dat wy zeggen, Van de menschen, zoo vreesden zy het volk; want zy hielden Joannes allegader dat hy waerlyk een profeet was.

33. En antwoordende, zy hebben tot Jesus gezeyd: Wy weten het niet. En Jesus antwoordende heeft tot hen gezeyd: Ik zeg u ook niet, door wat magt dat ik dit doe.

HET XII. KAPITTEL.

Van de parabel van den wynberg, en van den cynspenning die men den keyzer geven zoude. Van de zeven broeders die een wyf trouwden: En welk het opperste gebod is.

1. En hy heeft hun begonnen in gelykenissen toe te spreken. Een mensch heeft eenen wyngaerd geplant, en hy heeft er eenen tuyn om geleyd, en eenen wynput in gegraven, en eenen toren getimmerd, en hy heeft dien verhuerd den landlieden, en hy is in vreemde landen gereysd.

2. En hy heeft tot de landlieden, als het tyd was, eenen knecht gezonden, dat hy van de landlieden ontvangen zoude de vrucht des wyngaerds.

3. Dewelke, als zy dien gegrepen hebben, hebben hem geslagen, en ydel laten gaen.

4. En wederom heeft hy tot hen gezonden eenen anderen knecht: en dien hebben zy in zyn hoofd gewond, en versmaedheden aengedaen.

5. En wederom heeft hy eenen anderen gezonden, en dien hebben zy gedood: en veel meer anderen: de sommige slaende, en de sommige doodende.

6. Hierom hy nog hebbende eenen allerliefsten zoon, heeft dien ook gezonden tot hen ten laetste, zeggende: Zy zullen mynen zoon ontzien.

7. Maer de landlieden hebben gezeyd tot malkander: Dit is den erfgenaem: komt, laet ons hem dooden: en dan zal de erfenisse onze zyn.

8. En hem aenveerdende, zy hebben hem gedood: en geworpen buyten den wyngaerd.

9. Daerom wat zal den heere des wyngaerds doen? Hy zal komen en dooden de landlieden: en zynen wyngaerd anderen geven.

10. Hebt gy ook de Schrifture niet gelezen: Den steen, denwelken de timmerlieden verworpen hebben, is geworden tot eenen hoeksteen.

11. Van den Heere is dit geschied, en het is wonderlyk in onze oogen?

12. En zy zochten hem te vangen: en zy hebben de menigte des volks gevreesd: want zy hebben verstaen dat hy tot hen deze gelykenisse zeyde. En hem verlaten hebbende, zy zyn weggegaen.

13. En zy zenden tot hem sommige van de phariseen en herodianen, dat zy hem vangen zouden in zyne woorden.

14. Dewelke komende, zeggen tot hem: Meester, wy weten dat gy waerachtig zyt, en dat gy niemand ontziet: want gy ziet naer de aenzigten der menschen niet, maer in der waerheyd leert gy den weg Gods. Is het geoorloofd tribuet den keyzer te geven, of niet?

15. Denwelken, wetende hunne schalkheyd, heeft tot hen gezeyd: Waerom temteert gy my? brengt my den penning, dat ik dien zien mag.

16. En zy hebben dien tot hem gebragt. En hy zeyde hun: Wiens is dit beeld, en het opschrift? Zy zeggen hem: Des keyzers.

17. En Jesus antwoordende, heeft tot hen gezeyd: Geeft dan weder hetgene dat den keyzer toebehoort, den keyzer; en dat God toebehoort, Gode. En zy verwonderden zich van hem.

18. En hem zyn aengekomen de sadduceen, die zeggen dat er geene verryzenisse is: en zy vraegden hem, zeggende:

19. Meester, Moyses heeft ons geschreven, is het zake dat iemands broeder sterft, en eene huysvrouwe achterlaet, en geene kinderen achterlaet, dat zyn broeder diens huysvrouwe trouwen zoude, en verwekken zynen broeder zaed.

20. Aldus waren daer zeven gebroeders: en den eersten heeft eene huysvrouwe genomen, en hy is gestorven, geen zaed achterlatende.

21. En den tweeden heeft ze genomen, en hy is gestorven: en dezen heeft ook geen zaed achtergelaten. En den derden desgelyks.

22. En de zeven hebben haer desgelyks genomen: en zy hebben geen zaed achtergelaten. Ten laetste van allen is de vrouw ook gestorven.

23. Hierom in de verryzenisse als zy zullen verrezen zyn, wiens van deze huysvrouw zal zy zyn? want de zeven hebben haer tot eene huysvrouw gehad.

24. En Jesus antwoordende, heeft tot hen gezeyd: Dwaelt gy niet daerom, niet wetende de Schrifturen, noch de kracht Gods?

25. Want als zy van de dooden zullen opgestaen zyn, zoo zullen zy noch trouwen, noch getrouwd worden, maer zy zyn gelyk engelen in de hemelen.

26. Maer van de dooden dat zy opstaen, hebt gy niet gelezen in Moyses boek, hoe dat God hem op den doornbosch gezeyd heeft, zeggende: Ik ben den God van Abraham, en den God van Isaac, en den God van Jacob?

27. Hy is geen God der dooden, maer der levenden. Daerom dwaelt gy zeer.

28. En daer is eenen van de schriftgeleerden bygekomen, die ze hoorde bevragen, en ziende dat hy den sadduceen wel geantwoord had, heeft hy hem gevraegd welk het eerste gebod was van allen.

29. En Jesus heeft hem geantwoord: Het eerste van alle geboden is: Hoort Israël, den Heere uw God is eenen God:

30. En gy zult beminnen den Heere uwen God uyt uw geheel herte, en uyt uwe geheele ziele, en uyt uw geheel verstand, en uyt al uwe kracht. Dat is het eerste gebod.

31. En het tweede is dien gelyk: Gy zult uwen naesten liefhebben als u zel-

ven. Daer is geen ander gebod meerder dan deze.

32. En den schriftgeleerden heeft hem gezeyd: Meester, gy hebt in der waerheyd wel gezeyd, dat er eenen God is, en dat er anders geen is zonder hem.

33. En dat men hem liefhebben zal uyt geheeler herte, en uyt den geheelen verstande, en uyt de geheele ziele, en uyt de geheele sterkheyd: en te beminnen den naeste als zich zelven, dat is meerder dan alle de brandofferanden en sacrificien.

34. En Jesus ziende dat hy wysselyk geantwoord had, heeft tot hem gezeyd: Gy zyt niet verre van het ryk Gods. En niemand dorste hem nu voorts iets vragen.

35. En Jesus antwoordde en zeyde, leerende in den tempel: Hoe zeggen de schriftgeleerden dat Christus Davids zoon is?

36. Want David zegt zelve in den heyligen Geest: Den Heer heeft gezeyd tot mynen Heere, zit aen myne regter hand, tot dat ik uwe vyanden stelle tot eene voetbank uwer voeten.

37. Aldus noemt hem David zelve Heere, en waeraf is het dan zyn zoon? En de menigte der schare heeft hem geerne gehoord.

38. En hy zeyde hun in zyne leeringe: Wacht u van de schriftgeleerden, die in lange kleederen willen wandelen, en gegroet zyn op de markt.

39. En op de eerste zetelen zitten in de sinagogen, en de eerste zitplaetsen in de maeltyden:

40. Die der weduwen huyzen verslinden onder het deksel van lange gebeden: deze zullen een zwaerder oordeel ontvangen.

41. En Jesus zittende tegen over de offerkiste, aenzag hoe dat de schare geld wierp in de offerkiste, en veel ryke lieden wierpen veel.

42. Maer als daer gekomen was eene arme weduwe, zoo heeft die daer twee kleyne penningskens in geworpen, welk is een vierling.

43. En hy te zamen roepende zyne discipelen heeft hun gezeyd: Voorwaer ik zeg u, dat deze arme weduwe meer geworpen heeft, dan alle de anderen die in de offerkiste geworpen hebben.

44. Want die hebben allegader geworpen van hetgene dat hun overde: maer deze heeft van hare armoede geworpen al dat zy had, haren geheelen nooddruft.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe Jesus zyne discipelen voorzegt de destructie van den tempel, het eynde der wereld, en de vervolgingen die daer te voren geschieden zullen. Van de valsche profeten, en de toekomste van Christus.

1. En toen hy uyt den tempel ging, zoo heeft tot hem gezeyd eenen van zyne discipelen: Meester, aenziet hoedanige steenen, en hoedanige timmeragien.

2. En Jesus antwoordende, zeyde tot hem: Ziet gy wel alle deze groote timmeragien? Daer zal den eenen steen op den anderen steen niet gelaten worden, die niet zal verdorven worden.

3. En toen hy zat op den berg der olyfboomen tegen over den tempel, zoo vraegde hem heymelyk Petrus, en Jacobus, en Joannes, en Andreas:

4. Zegt ons wanneer zullen deze dingen geschieden? en wat teeken zal het zyn, als alle deze dingen zullen beginnen volbragt te worden?

5. En Jesus antwoordende heeft hun begonnen te zeggen: Ziet toe dat u niemand verleyde:

6. Want daer zullen er velen in mynen naem komen, zeggende: Ik ben het, en zy zullen er velen verleyden.

7. Maer als gy hooren zult oorlogen, en geruchten van oorlogen, vreest niet: want deze dingen moeten geschieden: maer het is nog geen eynde.

8. Want het eene volk zal tegen het andere volk opstaen, en het eene ryk op het andere ryk, en daer zullen aerdbevingen zyn hier en daer, en duren tyd. Deze dingen zyn het beginsel der pynen.

9. Ziet gy toe voor u zelven. Want zy zullen u leveren in de raedshuyzen, en in de sinagogen zult gy geslagen worden, en voor presidenten en koningen zult gy staen om my, hun tot eene getuygenis.

10. En onder alle de heydenen moet eerstmael het Evangelie gepreekt worden.

11. En als zy u leyden zullen leverende, zoo wilt niet te voren denken wat gy spreken zult: maer wat u gegeven zal worden op die ure, dat spreekt: want gy zyt niet die daer spreekt, maer den heyligen Geest.

12. En den eenen broeder zal den anderen broeder ter dood leveren, en den vader het kind: en de kinderen zullen opstaen tegen de ouders, en zy zullen hun de dood aendoen.
13. En gy zult van alle menschen gehaet worden om mynen naem; maer zoo wie verdragen zal tot het eynde toe, die zal zalig zyn.
14. Maer als gy zult zien de afgrysselykheyd der verwoestinge staende, daer het niet behoort, (die het leest, versta dat) wie dan in Judeen zyn, die vlieden tot de bergen.
15. En wie op het dak is, die kome niet nederwaerts in het huys, noch hy ga daerbinnen, om iets te halen uyt zynen huyze:
16. En wie in den akker zyn zal, die keere niet achterwaerts om zyn kleed weg te nemen.
17. Maer wee der bevruchten en zogenden in die dagen.
18. Bidt dan dat het in den winter niet geschiede.
19. Want het zullen zulke bedrukte dagen zyn, als er niet geweest zyn van het beginsel der creature, dewelke God geschapen heeft tot nu toe, noch geschieden zullen.
20. En ten ware dat den Heer de dagen gekort had, zoo zoude alle vleesch niet zalig geworden zyn: maer om de uytverkorenen, die hy verkoren heeft, heeft hy de dagen gekort.
21. En is het dat dan u iemand zegt: Ziet, hier is Christus, ziet daer is hy: gelooft dat niet.
22. Want daer zullen opstaen valsche Christen, en valsche profeten, en zy zullen teekenen en wonderen doen, om te verleyden, ware het mogelyk, ook de uytverkorenen.
23. Daerom ziet gy toe: want ziet ik heb het u al te voren gezeyd.
24. Maer in die dagen, na de tribulatie, zal de zon verduysterd worden, en de mane zal haer schynsel niet geven:
25. En de sterren des hemels zullen afvallen, en de krachten, die in de hemelen zyn, zullen beroerd worden.
26. En dan zullen zy zien den Zoon des menschen, komende in de wolken, met groote kracht en glorie.
27. En dan zal hy zyne engelen zenden, en vergaderen zyne uytverkorenen van de vier winden, van het uyterste der aerde, tot het uyterste des hemels.
28. Maer van den vygeboom leert de gelykenisse. Als nu zynen tak teer is, en dat de bladeren voortgekomen zyn, zoo weet gy dat den zomer zeer naby is:
29. Alzoo ook gy, wanneer gy deze dingen zult zien geschieden, weet dat het naby in de deuren is.
30. Voorwaer ik zeg u dat dit geslachte niet voorbygaen zal, tot dat alle deze dingen geschieden.
31. Hemel en aerde zullen vergaen, maer myne woorden zullen niet vergaen.
32. Maer dien dag en die ure weet niemand, noch de engelen in den hemel, noch den Zoon, dan den Vader.
33. Ziet toe, waekt en bidt: want gy weet niet wanneer den tyd is.
34. Gelyk een mensch die buyten 's lands gereysd is, zyn huys verlaten heeft, en heeft zynen knechten magt gegeven van elken werke, en den deurbewaerder heeft hy bevolen dat hy waken zoude.
35. Daerom wackt (want gy weet niet wanneer dat den huysheer komen zal: 's avonds spade, ter middernacht, of in den hanekraeye, of in den morgenstond.)
36. Opdat hy, als hy onverzienelyk komt, u niet slapende vinde.
37. En dat ik u zeg, dat zeg ik tot alle menschen: Waekt.

HET XIV. KAPITTEL.

Van de bittere pasie en lyden van Jesus Christus, tot daer hy gelcverd wordt in Pilatus handen.

1. En na twee dagen was het Paschen, en den dag van de ongeheefde brooden: en de overste priesters, en de schriftgeleerden zochten hoe zy hem met bedrog vangen zouden, en dooden.
2. Want zy zeyden: Niet op den feestdag, dat er by aventure geenen oploop des volks geschiede.
3. En toen hy was te Bethanien in het huys van Simon den melaetschen, en ter tafele zat: is er eene vrouwe gekomen, hebbende eene alabasteren busse met ongevalschte kostelyke nardus-zalve, en de alabasteren busse gebroken

hebbende, heeft zy die uytgestort op zyn hoofd.

4. Maer daer waren er sommige dat onweerdiglyk nemende in zich zelven, en zeggende: Waer toe dit verlies van deze zalve?

5. Want deze zalve had mogen verkocht worden meer dan dry honderd penningen, en den armen gegeven. En zy grimden op haer.

6. Maer Jesus heeft gezeyd: Laet ze geworden, waerom zyt gy haer moeyelyk? Zy heeft een goed werk aen my gewrocht.

7. Want altyd hebt gy armen met u: en als gy wilt, zoo moogt gy dien wel doen: maer my hebt gy altyd niet.

8. Dat deze gehad heeft, dat heeft zy gedaen, zy is voorgekomen om myn ligchaem te zalven ter begravenisse.

9. Voorwaer ik zeg u: Waer dit Evangelie zal gepreekt worden in de gansche wereld, daer zal het ook verteld worden, dat deze gedaen heeft, tot harer gedenkenisse.

10. En Judas den Iscarioter eenen van de twaelf is weggegaen tot de overpriesters, dat hy hem hun verraden zoude.

11. Dewelke dit hoorende zyn verblyd geweest: en hebben hem beloofd geld te geven. En hy zocht hoe hy hem bekwamelyk zoude leveren.

12. En op den eersten dag van de ongeheefde brooden, als men het Paeschlam ten offer doodde, zoo zeggen tot hem de discipelen: Waer wilt gy dat wy gaen, en voor u bereyden dat gy het Paeschlam eten moogt?

13. En hy zond twee van zyne discipelen, en zeyde hun: Gaet in de stad: en u zal een mensch ontmoeten, dragende eene flessche waters, volgt hem:

14. En waer hy ingaet, zegt daer den huysheere, den meester zegt: Waer is myne eetplaetse, daer ik het Paeschlam met myne discipelen mag eten?

15. En hy zal u toonen eene groote eetkamer bereyd: en aldaer bereydt het ons.

16. En zyne discipelen zyn weggegaen, en zyn in de stad gekomen: en hebben het gevonden gelyk hy hun gezeyd had: en zy hebben het Paeschlam bereyd.

17. En als het avond geworden was, is hy gekomen met de twaelf.

18. En toen zy ter tafele zaten en aten, zoo heeft Jesus gezeyd: Voorwaer ik zeg u, dat er eenen van u my verraden zal, die met my eet.

19. En zy begonnen droevig te worden, en hem te zeggen elk byzonder: Ben ik het?

20. Denwelken heeft hun gezeyd: Eenen van de twaelf die met my de hand doopt in de schotel.

21. En den Zoon des menschen gaet voorwaer alzoo van hem geschreven is: maer wee dien mensch, door welken den Zoon des menschen verraden zal worden! Het ware hem goed, ware dien niet geboren.

22. En toen zy aten, heeft Jesus het brood genomen: en gebenedydende heeft hy dat gebroken, en hun gegeven, en gezeyd: Neemt, dat is myn ligchaem.

23. En als hy den kelk genomen had, dankende, heeft hy hun dien gegeven: en zy hebben alle daeruyt gedronken.

24. En hy heeft hun gezeyd: Dit is myn bloed des Nieuwen Testaments, dat voor velen zal uytgestort worden.

25. Voorwaer ik zeg u, dat ik voortaen niet meer drinken zal van het gewas des wynstruyks, tot op dien dag toe, als ik dat drinken zal, nieuw, in het ryk Gods.

26. En als zy den lofzang gezeyd hadden, zyn zy uytgegaen op den berg van de olyfboomen.

27. En Jesus zeyde hun: Gy zult allegader in my verergerd worden in dezen nacht: want daer is geschreven: Ik zal den herder slaen, en de schapen zullen verstrooyd worden.

28. Maer na dat ik opgestaen zal wezen, zal ik u voorgaen in Galileen.

29. Maer Petrus heeft tot hem gezeyd: Al ware het ook dat zy alle verergerd wierden: maer ik niet.

30. En Jesus zeyde hem: Voorwaer ik zeg u, dat gy heden in dezen nacht, eer den haen tweemael zyne stemme geven zal, my drymael zult verloochenen.

31. Maer hy sprak nog meer: Al ware het ook dat ik met u zoude moeten sterven, zoo zal ik u niet verloochenen: Desgelyks zeyden zy ook allegader.

32. En zy zyn gekomen in een landhof, genaemd Gethsemani. En hy zeyde tot zyne discipelen: Zit hier, tot dat ik gebeden heb.

33. En hy neemt Petrus, en Jacobus, en Joannes met zich: en hy heeft be-

gonnen te vreezen en verdrietig te zyn.
34. En hy zeyde tot hen : Myne ziel is droevig tot der dood : verbeydt hier, en waekt.
35 En toen hy een luttelken voortgegaen was, is hy gevallen op de aerde : en hy bad, dat de ure, ware het mogelyk, van hem voorbygaen zoude :
36. En hy heeft gezeyd : Abba Vader, alle dingen zyn u mogelyk, neemt dezen kelk weg van my, maer niet dat ik wille, maer dat gy wilt.
37. En hy is gekomen, en heeft ze gevonden slapende. En hy heeft Petrus gezeyd : Simon, slaept gy ? hebt gy niet eene ure met my mogen waken ?
38. Waekt, en bidt dat gy niet komt in bekoringe. Den geest is voorwaer bereed, maer het vleesch is krank.
39. En wederom weggaende, hy heeft gebeden het zelfde woord zeggende.
40. En wederkeerende, hy heeft die anderwerf gevonden slapende, (want hunne oogen waren bezwaerd) en zy wisten niet wat zy hem antwoorden zouden.
41. En hy is ten derde male gekomen, en heeft tot hen gezeyd : Slaept nu, en rust. Het is genoeg : de ure is gekomen : ziet den Zoon des menschen zal geleverd worden in de handen der zondaren.
42. Staet op, en laet ons gaen : ziet die my leveren zal is hierby.
43. En toen hy nog sprekende was, zoo is gekomen Judas den Iscarioter, eenen van de twaelf, en met hem eene groote schare met zweerden en stokken, van de overpriesters en schriftgeleerden, en ouderlingen.
44. En zyn verrader had hun een teeken gegeven, zeggende : Denwelken ik kussen zal, die is het, vangt dien, en leydt hem behendiglyk.
45. En toen hy gekomen was, zoo heeft hy, terstond tot hem aenkomende, gezeyd : Rabbi : en hy heeft hem gekust.
46. En zy sloegen hunne handen aen hem, en zy hebben hem gevangen.
47. Maer eenen van degene die daer omtrent stonden, een zweerd uyttrekkende, heeft den knecht van den oppersten priester geslagen : en heeft hem zyne oore afgehouwen.
48. En Jesus antwoordende, heeft tot hen gezeyd : Zyt gy als tot eenen moordenaer uytgegaen met zweerden en stokken om my te vangen ?
49. Dagelyks was ik by u in den tempel leerende, en gy hebt my niet gevangen. Maer opdat de Schrifturen volbragt zouden worden.
50. Toen zyn zyne discipelen, hem verlatende, allegader gevloden.
51. Maer een jongeling volgde hem, gekleed met lynwaed op zyn naekt lyf : en zy hebben hem gevangen.
52. Maer hy wegwerpende het lynwaed, is naekt van hen weggevloden.
53. En zy hebben Jesus geleyd tot den overpriester : en alle de priesters en de schriftgeleerden, en de ouders zyn by een gekomen.
54. Maer Petrus is van verre hem gevolgd tot binnen in het voorhof des oversten priesters : en hy zat met de dienaers by het vuer, en warmde zich.
55. En de overste priesters en den geheelen raed, zochten tegen Jesus getuygenis, dat zy hem ter dood leveren zouden, en zy hebben niets gevonden.
56. Want vele zeyden daer valsche getuygenis tegen hem : en hunne getuygenissen waren onbekwaem.
57. En eenige opstaende hebben tegen hem eene valsche getuygenis gegeven, zeggende :
58. Wy hebben hem hooren zeggen : Ik zal dezen tempel met de handen gemaekt, breken, en binnen dry dagen zal ik eenen anderen met geene handen gemaekt, optimmeren.
59. En hunne getuygenis was niet bekwaem.
60. En den oversten priester in het midden opstaende, heeft Jesus gevraegd, zeggende : Antwoordt gy niet op de dingen die u opgeleyd worden van deze ?
61. Maer hy zweeg, en hy heeft niet geantwoord. Wederom vraegde hem den oversten priester, en heeft tot hem gezeyd : Zyt gy Christus, den Zoon des gebenedyden Gods ?
62. En Jesus heeft hem gezeyd : Ik ben het : en gy zult den Zoon des menschen zien zitten aen de regter zyde der kracht Gods, en komende met de wolken des hemels.
63. Maer den oversten priester scheurende zyne kleederen, heeft gezeyd : Waertoe begeeren wy nog meer getuygen ?
64. Gy hebt blasphemie gehoord : wat dunkt u ? Dewelke hebben hem alle verdoemd der dood schuldig te zyn.

65. En de sommige hebben begonnen hem te bespouwen, en zyn aenzigt te bedekken, en met halsslagen hem te slaen, en tot hem te zeggen : Profeteert : en de dienaers hebben hem geslagen met kinnebakslagen.

66. En toen Petrus was in het voorhof beneden, zoo is er eene van de dienstvrouwen des oversten priesters gekomen :

67. En toen zy Petrus gezien had, zich warmende, zoo heeft zy hem beziende gezeyd : Gy waert ook met Jesus van Nazareth.

68. En hy heeft het geloochend, zeggende : Ik ken hem niet, noch ik weet wat gy zegt. En hy is buyten gegaen voor het voorhof, en den haen heeft gekraeyd.

69. En als hem wederom de dienstvrouwe gezien had, begon zy te zeggen tot degene die daer omtrent stonden : Dezen is ook van die lieden.

70. En hy heeft het wederom geloochend. En na een luttelken hebben zy die daer omtrent stonden, wederom gezeyd tot Petrus : Voorwaer gy zyt van die lieden : want gy zyt ook een Galileus man.

71. Maer hy begon te vervloeken en te zweren : Ik ken dezen man niet, die gy zegt.

72. En terstond heeft den haen wederom gekraeyd. En Petrus is gedachtig geweest des woords, dat hem Jesus gezeyd had : Eer den haen tweemael kraeyen zal, zult gy my drymael loochenen. En hy heeft bestaen te weenen.

HET XV. KAPITTEL.

Nog van het bitter lyden Jesus Christus tot het eynde toe.

1. En terstond des morgens de overpriesters raed houdende met de ouderen en schriftgeleerden, en al den raed, bindende Jesus, zy hebben hem geleyd, en geleverd Pilatus.

2. En Pilatus heeft hem gevraegd : Zyt gy den koning der Joden? En hy antwoordende, heeft tot hem gezeyd : Gy zegt het.

3. En de overpriesters beschuldigden hem in vele dingen.

4. En Pilatus heeft hem wederom gevraegd, zeggende : Antwoordt gy niet? Ziet van hoeveel dingen dat zy u beschuldigen.

5. Maer Jesus heeft niet meer geantwoord, alzoo dat Pilatus zich verwonderde.

6. En in het hoogtyd zoo plagt hy hun vry te laten gaen eenen van de gevangenen, denwelken zy begeerden.

7. En daer was eenen die genoemd was Barabbas, die met de oproerigen gevangen was, denwelken in den oploop eenen doodslag gedaen had.

8. En toen de schare opgekomen was, hebben zy begonnen te bidden dat hy doen zoude als hy hun altyd deed.

9. Maer Pilatus heeft hun geantwoord, en gezeyd : Wilt gy dat ik u vry geve den koning der Joden?

10. Want hy wist wel dat de overpriesters hem uyt nydigheyd geleverd hadden.

11. Maer de overpriesters verwekten de schare dat hy hun meer zoude Barabbas vry laten gaen.

12. En Pilatus wederom antwoordende, heeft tot hen gezeyd : Wat wilt gy dan dat ik doen zal den koning der Joden?

13. En zy hebben wederom geroepen : Kruyst hem.

14. Maer Pilatus zeyde tot hen : Wat kwaed heeft hy gedaen? En zy riepen nog meer : Kruyst hem.

15. En Pilatus willende den volke voldoen, heeft hun Barabbas vry gelaten, en hy heeft geleverd Jesus met geeselen geslagen, dat men hem kruyssen zoude.

16. En de ruyters hebben hem geleyd in het voorhof van het regthuys, en roepen te zamen al den hoop der ruyters.

17. En deden hem aen een purperen kleed, en vlechtende eene doorne kroone, zy zetteden die op hem.

18. En zy hebben hem begonnen te groeten : Weest gegroet, koning der Joden.

19. En zy sloegen zyn hoofd met een riet : en zy bespogen hem, en buygende hunne knieën, aenbaden hem.

20. En na dat zy hem bespot hadden, zoo hebben zy hem het purperen kleed uytgedaen, en hebben hem zyne kleede-

ren aengedaen : en zy leydden hem uyt dat zy hem kruyssen zouden.

21. En zy hebben gedwongen eenen daer voorbygaende, Simon van Cyrenen, komende uyt een dorphuys, den vader van Alexander en Rufus, dat dien zyn kruys dragen zoude.

22. En zy leydden hem tot op de plaetse Golgotha: hetwelk is te zeggen, de plaetse der doodshoofden.

23. En zy gaven hem te drinken wyn met mirre gemengd: en hy heeft dat niet genomen.

24. En hem kruyssende, zy hebben zyne kleederen gedeyld, werpende het lot daerop, wie wat wegdragen zoude.

25. En het was de derde ure : en zy hebben hem gekruyst.

26. En den titel zyner zake was daerop geschreven : DEN KONING DER JODEN.

27. En met hem kruyssen zy twee moordenaren : den eenen aen zyne regter, en den anderen aen zyne slinker zyde.

28. En de Schrifture is volbragt, die zegt : En met de boozen is hy gerekend.

29. En die voorbygingen blasphemeerden hem, schuddende hun hoofd, en zeggende : Fy u die den tempel verderft, en op dry dagen dien optimmert :

30. Verlost u zelven, komende van den kruysse.

31. Desgelyks ook de overste priesters spottende tot malkander met de schriftgeleerden, zeyden : Andere heeft hy gezond gemaekt, zich zelven kan hy niet gezond maken.

32. Christus den koning van Israël kome nu van den kruysse af, dat wy het zien mogen en gelooven. En die met hem gekruyst waren, beschimpten hem.

33. En als het de zesde ure geworden was, zoo zyn er duysternissen gekomen over al de aerde tot de negende ure.

34. En ter negende ure heeft Jesus met luyder stemme geroepen, zeggende : Eloi! Eloi! lamma sabacthani? hetwelk is te zeggen : myn God! myn God! waerom hebt gy my verlaten?

35. En sommige van degene die daer omtrent stonden, dit hoorende, zeyden : Ziet hy roept Elias.

36. Maer eenen loopende en vullende eene spongie met edik, en die doende om een riet, heeft hem te drinken gegeven, zeggende : Ontbeydt, laet ons zien of Elias komen zal om hem af te doen.

37. Maer Jesus uytlatende eene groote stemme, heeft zynen geest gegeven.

38. En het voorhangsel des tempels is gescheurd in twee stukken, van boven tot beneden.

39. En den hoofdman, die tegen over stond, ziende dat hy alzoo roepende zynen geest gegeven had, heeft gezeyd : Voorwaer dezen mensch was den Zoon Gods.

40. En daer waren ook vrouwen van verre aenziende : onder dewelke was Maria Magdalene, en Maria de Moeder van Jacobus den minderen, en de moeder van Joseph, en Salome :

41. En toen hy in Galileen was, zoo volgden zy hem, en zy dienden hem, en veel anderen die te zamen met hem opwaerts gekomen waren naer Jerusalem.

42. En als het nu avond geworden was (want het was den bereydag die voor den sabbat is.)

43. Is gekomen Joseph van Arimathea een edel tiendeman, die zelve ook was verwachtende het ryk Gods, en hy is stoutelyk ingegaen tot Pilatus, en heeft Jesus ligchaem begeerd.

44. En Pilatus verwonderde zich, of hy nu gestorven was. En roepende den honderdsten man, vraegde hy hem of hy nu gestorven was.

45. En toen hy het geweten heeft van den honderdsten man, zoo heeft hy het ligchaem Joseph gegeven.

46. En Joseph gekocht hebbende een linnen kleed, en hem afdoende, hy heeft hem gewonden in dat linnen kleed, en hy heeft hem in het graf geleyd, dat gehouwen was uyt de steenrotse, en hy heeft eenen steen gewenteld tot aen de deure des grafs,

47. Maer Maria Magdalene, en Maria Joseph zagen toe waer dat hy geleyd zoude worden.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe Jesus Christus van de dood opstaet, en hoe hy zyne discipelen zich openbaert, en hoe hy gebiedt te preken het heylige Evangelie over al de wereld.

1. En als den sabbat verleden was, zoo hebben Maria Magdalene, en Maria Jacobus, en Salome speceryen gekocht, dat zy komende Jesus zouden zalven.

2. En zeer vroeg op den eersten dag van de weke, kwamen zy tot den grave, als de zonne nu opgegaen was.

3. En zy zeyden tot malkander : Wie zal ons den steen afwentelen van de deure des grafs?

4. En omziende zy hebben gezien den steen afgewenteld. Want hy was voorwaer zeer groot.

5. En in het graf gaende, zy hebben gezien eenen jongeling, zittende ter regter zyde, gekleed met een wit blinkende lang kleed, en zy zyn vervaerd geworden.

6. Denwelken zeyde tot hen : Wilt u niet verschrikken : gy zoekt Jesus van Nazareth die gekruyst is : hy is verrezen, hy is hier niet, ziet hier de plaetse daer zy hem geleyd hebben.

7. Maer gaet henen, zegt zynen discipelen, en Petrus, dat hy voor u gaet in Galileen : daer zult gy hem zien, gelyk hy u gezeyd heeft.

8. En zy uytgaende, zyn gevloden van het graf : want zy waren bevangen met bevinge en verschriktheyd : en zy hebben niemand iets gezeyd : want zy vreesden.

9. Maer Jesus opstaende des morgens op den eersten dag van den sabbat, heeft eerstmael geopenbaerd Maria Magdalene, uyt dewelke hy zeven duyvelen verdreven had.

10. Deze weggaende heeft het geboodschapt dengenen die met hem geweest waren, die droevig waren, en weenende.

11. En die hoorende dat hy leefde, en van haer gezien was, hebben het niet geloofd.

12. Maer nadezen is hy twee van hen wandelende vertoond geweest in eene andere gedaente, gaende naer een landhuys.

13. En die gaende, hebben het den anderen geboodschapt : en zy hebben die ook niet geloofd.

14. Ten laetste heeft hy geopenbaerd aen de elf zittende ter tafele : en hy heeft hun verweten hunne ongeloovigheyd, en de hardheyd huns herten : want zy niet geloofd hadden dengenen, die hem gezien hadden dat hy verrezen was.

15. En hy heeft hun gezeyd : Gaende henen in alle de wereld, verkondigt het Evangelie allen creature.

16. Zoo wie gelooft, en gedoopt wordt, die zal zalig worden : maer zoo wie niet gelooft, die zal verdoemd worden.

17. Maer deze teekenen zullen hen volgen die gelooven zullen : Door mynen naem zullen zy duyvelen uytwerpen : met nieuwe tongen zullen zy spreken,

18. Serpenten zullen zy wegnemen : en is het dat zy iets doodelyks drinken, dat zal hen niet hinderen : op de zieken zullen zy hunne handen leggen, en die zullen wel te passe worden.

19. En voorwaer den Heere Jesus, na dat hy hun gesproken had, is opgenomen in den hemel, en hy is gezeten aen de regter hand Gods.

20. En deze weggereysd zynde, hebben het overal gepreekt, den Heere medewerkende, en de woorden versterkende door navolgende teekenen.

SINTE LUCAS

EVANGELIUM.

DE PROLOGE.

1. Aengezien dat er vele zich gepynd hebben te ordineren de vertellinge der dingen, die onder ons volbragt zyn :

2. Gelyk zy ons overgegeven hebben, die het zelve van het beginsel gezien hebben, en dienaers des woords geweest zyn :

3. Zoo heeft het my ook goed gedacht, na dat ik het al van het beginsel neerstiglyk ondervonden had, u dat vervolgens te schryven, allerbesten Theophilus,

4. Opdat gy moogt weten de waerheyd der woorden, daer gy af onderwezen zyt.

HET I. KAPITTEL.

Hoe den engel Zacharias openbaerde, en Zacharias den engel niet geloovende, zoo wordt hy stom. Hoe Maria van den engel gegroet wordt, en uyt vermaninge des engels Elisabeth bezocht. Hoe Elisabeth baerde, en Zacharias sprekende wordt.

5. In de dagen Herodes des konings van Judeen, is geweest een priester genaemd Zacharias, van de beurte van Abia, en zyne huysvrouwe was van de dochteren Aaron, en haer naem was Elisabeth.

6. En zy waren beyde regtveerdig voor God, wandelende in alle de geboden en regtveerdigmakingen des Heeren onberispelyk,

7. En zy hadden geen kind, om dat Elisabeth onvruchtbaer was, en want zy beyde verre gekomen waren in hunne dagen.

8. Maer het is geschied als hy het priesterschap bediende in de ordinantie van zyne beurte voor God,

9. Naer de gewoonte des priesterschaps, dat hy by lote uytgekomen is, dat hy de reukofferande stellen zoude, gaende in den tempel des Heeren :

10. En alle de menigte des volks was biddende buyten, ter ure des reukoffers.

11. En hem heeft geopenbaerd den engel des Heeren, staende ter regter zyde van den autaer des reukoffers.

12. En Zacharias was verschrikt ziende, en de vreeze heeft hem overvallen.

13. En den engel heeft tot hem gezeyd : Vreest niet, Zacharias, want uw gebed is verhoord : en uwe huysvrouw Elisabeth zal u eenen zoon baren, en gy zult zynen naem noemen Joannes :

14. En u zal blydschap wezen en verheuginge, en velen zullen zich in zyne geboorte verblyden :

15. Want hy zal groot zyn voor den Heere : noch wyn noch sterken drank zal hy drinken, en hy zal van den Heyligen Geest vervuld worden, alnog wezende in zyns moeders ligchaem :

16. En velen der kinderen van Israël zal hy bekeeren tot den Heere hunnen God :

17. En hy zal voor hem gaen in den geest, en in de kracht van Elias : om te bekeeren de herten der vaderen tot de kinderen, en de ongeloovigen tot de wysheyd der regtveerdigen, om te bereyden den Heere een volmaekt volk.

18. En Zacharias heeft tot den engel gezeyd : Waerdoor zal ik dit weten? want ik ben oud, en myne huysvrouwe is verre in hare dagen gekomen.

19. En den engel antwoordende, heeft tot hem gezeyd : Ik ben Gabriel die voor God sta : en ik ben gezonden om tot u te spreken, en deze blyde boodschap u te verkondigen.

20. En ziet gy zult stom zyn, en gy zult niet kunnen spreken tot op den dag toe, dat deze dingen geschieden zullen, om dat gy myne woorden niet geloofd hebt, dewelke zullen vervuld worden in hunnen tyde.

21. En het volk verbeydde Zacharias : en zy verwonderden zich dat hy zoo lang toefde in den tempel.

22. Maer uytgekomen zynde, hy heeft tot hen niet kunnen spreken, en zy hebben verstaen dat hy een visioen in den tempel gezien had. En hy was hun by teekenen wyzende, en is stom gebleven.

23. En het is geschied als de dagen van zynen dienst volbragt waren, dat hy weggegaen is in zyn huys :

24. En na deze dagen zoo heeft Elisabeth zyne huysvrouwe ontvangen, en zy verbergde zich zelve vyf maenden, zeggende :

25. Den Heere heeft my aldus gedaen in de dagen, in dewelke hy aengezien heeft om af te nemen myne versmaedheyd onder de menschen.

26. En in de zesde maend is den engel Gabriel gezonden van God in eene stad van Galileen, derwelker naem is Nazareth.

27. Aen eene maegd die ten huwelyk gegeven was eenen man, die genoemd was Joseph, van Davids huys, en den naem van de maegd was Maria.

28. En den engel tot haer ingegaen zynde, heeft gezeyd : Weest gegroet gy vol van gratie : Den Heer is met u : Gebenedyd zyt gy onder de vrouwen.

29. Dewelke als zy het gehoord had, is verschrikt geweest door zyn woord, en zy dacht hoedanig deze groete was.

30. En den engel heeft tot haer gezeyd : Vreest niet, Maria, want gy hebt gratie gevonden by God :

31. Ziet gy zult ontvangen in uw

ligchaem, en baren eenen zoon, en gy zult zynen naem noemen JESUS.

32. Dezen zal groot zyn, en den Zoon des Allerhoogsten genoemd worden, en den Heere God zal hem geven Davids zyns vaders stoel : en hy zal regeren in het huys van Jacob in der eeuwigheyd,

33. En zyns ryks zal geen eynde wezen.

34. En Maria heeft gezeyd tot den engel : Hoe zal dit geschieden, want ik geenen man beken?

35. En den engel antwoordende, heeft haer gezeyd : Den Heyligen Geest zal van boven in u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen. En daerom het Heylig dat uyt u zal geboren worden, zal genoemd worden den Zoon Gods.

36. En ziet Elisabeth uwe nichte, deze heeft ook ontvangen eenen zoon in hare oudheyd : en dit is de zesde maend haer, die onvruchtbaer genoemd wordt :

37. Want geen ding zal onmogelyk zyn by God.

38. En Maria heeft gezeyd : Ziet de dienstmaegd des Heeren, my geschiede naer uw woord. En den engel is van haer gescheyden.

39. En Maria opstaende in die dagen is weggegaen naer het gebergte met haeste, in eene stad van Juda,

40. En zy is gegaen in Zacharias huys, en heeft gegroet Elisabeth.

41. En het is geschied als Elisabeth gehoord had de groete van Maria, dat haer kind uyt vreugde opgesprongen heeft in haer ligchaem : en Elisabeth werd vervuld met den Heyligen Geest,

42. En zy heeft met luyder stemme geroepen, en gezeyd : Gebenedyd zyt gy onder de vrouwen, en gebenedyd is de vrucht uws ligchaems.

43. En van waer komt my dit, dat myns Heeren moeder tot my komt?

44. Want ziet terstond als de stemme uwer groete is gekomen in myne ooren, heeft myn kind van vreugde opgesprongen in myn ligchaem.

45. En zalig zyt gy die geloofd hebt, want de dingen zullen volbragt worden, die u gezeyd zyn van den Heere.

46. En Maria heeft gezeyd : Myne ziele maekt groot den Heere :

47. En myn geest heeft zich verheugd in God mynen Zaligmaker.

48. Want hy heeft aengezien de ootmoedigheyd zyner dienstvrouwe : want ziet van dezen tyd voorts zullen my zalig noemen alle geboorten.

49. Want hy heeft my groote dingen gedaen die magtig is : en heylig is zyn naem.

50. En zyne bermhertigheyd is van geslachte tot geslachten dengenen die hem vreezen.

51. Hy heeft kracht gedaen door zynen arm : hy heeft de hooveerdigen verstrooyd met den zin huns herten.

52. Hy heeft de magtigen afgezet uyt den stoel, en hy heeft verheven de ootmoedigen.

53. De hongerigen heeft hy met goeden vervuld : en de ryken heeft hy ydel gelaten.

54. Hy heeft ontvangen Israël zyn kind, gedachtig wezende zyner bermhertigheyd.

55. Gelyk hy gesproken heeft tot onze vaderen, Abraham en zynen zade in der eeuwigheyd.

56. En Maria is met haer gebleven byna dry maenden : en zy is wedergekeerd in haer huys.

57. En den tyd des barens van Elisabeth is vervuld geweest, en zy heeft gebaerd eenen zoon.

58. En hare geburen en magen hebben het gehoord dat den Heere zyne bermhertigheyd groot met haer gemaekt had, en zy hebben zich met haer verblyd.

59. En het is geschied op den achtsten dag, dat zy gekomen zyn om het kind te besnyden, en zy noemden hem met zyns vaders naem Zacharias.

60. En zyne moeder antwoordende heeft gezeyd : Geenszins, maer hy zal Joannes genoemd worden.

61. En zy hebben tot haer gezeyd : Daer is niemand in uw maegschap die met zulken naem genoemd is.

62. En met teekenen wezen zy den vader, hoe dat hy dien wilde genoemd hebben.

63. En eyschende een schryftafelken, hy heeft geschreven, zeggende : Joannes is zyn naem. En zy zyn allegader verwonderd geweest.

64. En terstond is zyn mond geopend, en zyne tonge, en hy sprak, gebenedydende God.

65. En daer is eene vreeze gekomen over alle hunne geburen : en over alle

de gebergten van Judeen werden alle deze woorden vermaerd :

66. En alle degene die dit hoorden, namen het ter herte, zeggende : Wat kind, meynt gy, zal dit wezen? Want de hand des Heeren was met hem.

67. En Zacharias zyn vader is vervuld geweest met den Heyligen Geest : en hy heeft geprofeteerd, zeggende :

68. Gebenedyd zy den Heere God van Israël, want hy heeft bezocht, en gedaen de verlossinge zyns volks :

69. En hy heeft ons opgerigt eenen hoorn der zaligheyd : in Davids zyns dienaers huys.

70. Gelyk hy gesproken heeft door den mond zyner heylige profeten, die van het begin der wereld zyn :

71. Verlossinge van onze vyanden, en uyt de hand van alle degene die ons haten :

72. Om bermhertigheyd te doen met onze vaderen : en te gedenken zyns heyligen testaments.

73. Den eed die hy gezworen heeft tot Abraham onzen vader, dat hy ons geven zoude :

74. Dat wy zonder vreeze verlost uyt de handen onzer vyanden, hem dienen zouden,

75. In heyligheyd en regtveerdigheyd voor hem, alle onze dagen.

76. En gy kind, zult een profeet des Allerhoogsten genoemd worden : want gy zult voor des Heeren aenzigt gaen, om te bereyden zyne wegen :

77. Om kennisse der zaligheyd te geven zynen volke : tot vergiffenisse van hunne zonden :

78. Door de grondige bermhertigheyd onzes Gods : door dewelke hy ons bezocht heeft, den opgang uyt het hooge :

79. Om te verlichten degene die in duysternissen en in de schaduwe des doods zitten : om te beschikken onze voeten in den weg des vredes.

80. En het kind wies, en werd versterkt in den geest : en het was in de woestynen tot op den dag van zyne vertooninge in Israël.

HET II. KAPITTEL.

Hoe Christus geboren wordt, en van de engelen verkondigd, op den achtsten dag besneden, daerna te Jerusalem gebragt, van Simeon ontvangen, en door Anna de profetesse van den Kinde geprofeteerd, en hoe het Kind twaelf jaer oud in den tempel in het midden der doctoren gevonden wordt.

1. En het is geschied in die dagen, dat er uytgegaen is een gebod van den keyzer Augustus, dat beschreven zoude worden de geheele wereld.

2. Deze eerste beschryvinge is gedaen van den president van Syrien Cyrinus :

3. En zy gingen alle om te belyden een iegelyk in zyne stad.

4. En Joseph is ook opwaerts gereysd uyt Galileen, van de stad Nazareth in het joodsche land, tot Davids stad, die genoemd wordt Bethlehem : om dat hy was van den huyze en familie van David,

5. Dat hy belyden zoude met Maria zyne getrouwde huysvrouwe die bevrucht was.

6. En het is geschied, toen zy daer waren, dat de dagen vervuld zyn dat zy baren zoude.

7. En zy heeft gebaerd haren eerstgeboren zoon, en zy heeft hem in doeken gewonden, en nedergeleyd in eene kribbe : want zy hadden geene plaetse in de herberge.

8. En in dezelfde contreye waren herders, wakende en houdende de nachtwake over hunne kudde.

9. En ziet den engel des Heeren heeft nevens hen gestaen, en Gods klaerheyd heeft ze omschenen, en zy hebben gevreesd met groote vreeze.

10. En den engel heeft tot hen gezeyd : Wilt niet vreezen : want ziet ik verkondig u eene groote blydschappe, die alle den volke zyn zal :

11. Want u is heden geboren den Zaligmaker, denwelken is Christus den Heere, in Davids stad.

12. En dit zal u een teeken wezen : Gy zult een jong kindeken vinden in doeken gewonden, en geleyd in eene kribbe.

13. En onverzienlyk is er met den engel geweest eene menigte des hemelschen heyrs, lovende God, en zeggende :

14. Glorie zy in het allerhoogste Gode, en in de aerde vrede den menschen die van goeden wille zyn.

15. En het is geschied als de engelen van hen opgevaren waren in den hemel, dat de herders spraken tot malkander : Laet ons doorgaen tot Bethlehem, en laet ons bezien dat woord dat er gedaen is, hetwelk den Heere ons getoond heeft.

16. En zy zyn gekomen haestelyk : en hebben gevonden Maria en Joseph, en het kindeken geleyd in de kribbe.

17. En dit ziende, zy hebben kennisse gehad van den woorde, dat tot hen gezeyd was van dezen kinde.

18. En alle die het gehoord hebben zyn verwonderd geweest : ook van deze dingen die van de herders tot hen gezeyd waren.

19. En Maria bewaerde alle deze woorden, overleggende die in haer herte.

20. En de herders zyn wederom gekeerd, eerende en lovende God van al dat zy gehoord en gezien hadden, gelyk tot hun gezeyd was.

21. En na dat vervuld waren de acht dagen, dat het kind zoude besneden worden : is zyn naem genoemd Jesus, denwelken genoemd was van den engel, eer hy in het ligchaem ontvangen werd.

22. En na dat vervuld waren de dagen harer zuyveringe, naer de wet Moyses, hebben zy hem gedragen in Jerusalem, dat zy hem zouden offeren voor den Heere.

23. Gelyk het geschreven is in de wet des Heeren : Dat alle mannelyk persoon, des moeders ligchaem eerst opendoende, zal den Heere heylig genoemd worden.

24. En om dat zy geven zouden eene slagtofferande, naer dat er gezeyd is in des Heeren wet, een paer tortelduyven, of twee jonge duyven.

25. En ziet daer was een mensch in Jerusalem, wiens naem was Simeon, en dezen mensch was regtveerdig en godvreezende, verbeydende de vertroostinge van Israël, en den Heyligen Geest was in hem.

26. En hy had antwoord ontvangen van den Heyligen Geest, dat hy de dood niet zien zoude, ten ware dat hy te voren gezien had den Gezalfden des Heeren.

27. En hy is door den Geest gekomen in den tempel. En toen zyne ouders het kind Jesus in den tempel bragten, dat zy doen zouden naer de gewoonte der wet voor hem.

28. Zoo heeft hy dat in zyne armen genomen, en heeft God gebenedyd, en gezeyd :

29. Heere nu laet uwen dienaer naer uw woord in vrede :

30. Want myne oogen hebben gezien uwen Zaligmaker,

31. Denwelken gy bereyd hebt voor het aenzigt van alle lieden.

32. Een licht tot eene verlichtinge der heydenen, en ter glorie uws volks van Israël.

33. En zyn vader en moeder waren zich verwonderende van deze dingen, die van hem gezeyd werden.

34. En Simeon heeft ze gebenedyd, en heeft gezeyd tot Maria zyne moeder : Ziet dezen is gesteld tot eenen val, en tot een wederopstaen van vele menschen in Israël : en tot een teeken daer tegen gezeyd zal worden :

35. En door uwe zelfs ziele zal een zweerd gaen, opdat ontdekt mogen worden de gedachten van veel herten.

36. En daer was eene profetesse Anna, eene dochter van Phanuel van Asers geslachte : deze was zeer oud, en zy had geleefd met haren man zeven jaren van haren maegdelyken staet.

37. En deze was eene weduwe geweest tot vier en tachtig jaren toe : dewelke van den tempel niet ging, met vasten en bidden God dienende nacht en dag.

38. En deze op dezelve ure overkomende, beleed den Heere : en zy sprak van hem, alle dengenen die verwachtende waren de verlossinge van Israël.

39. En als zy alle dingen volbragt hadden naer des Heeren wet, zoo zyn zy wederom gekeerd in Galileen in hunne stad Nazareth.

40. En het kind wies en werd versterkt, vol wysheyd : en de gratie Gods was in hem.

41. En zyne ouders gingen tot alle jaren in Jerusalem, op den hoogen feestdag van Paschen.

42. En als hy oud geworden was twaelf jaren, toen zy opgingen in Jerusalem, naer de gewoonte van den feestdag,

43. En als de dagen geëyndigd waren, toen zy wederkwamen, zoo is het kind Jesus gebleven in Jerusalem, en zyne ouders hebben het niet geweten.

44. Maer meynende dat hy in het gezelschap was, zy zyn gekomen tot eene

dagreyze, en zy zochten hem onder de magen en bekenden.

45. En niet vindende, zy zyn wederom gekeerd naer Jerusalem, hem zoekende.

46. En het is geschied na dry dagen dat zy hem gevonden hebben in den tempel, zittende in het midden der leeraers, hen hoorende, en vragende.

47. En zy verwonderden zich alle zeer die hem hoorden, van zyne wysheyd en antwoorden.

48. En dit ziende zy zyn verwonderd geweest. En zyne moeder heeft tot hem gezeyd : Zoon, waerom hebt gy ons aldus gedaen? ziet, uw vader en ik droevig wezende zochten u.

49. En hy zeyde tot hen : Waerom is het dat gy my zocht? wist gy niet dat ik zyn moet in de dingen, die myns vaders zyn?

50. En zy hebben het woord niet verstaen, dat hy tot hen gesproken heeft.

51. En hy is met hen nederwaerts gegaen, en is gekomen te Nazareth : en hy was hun onderdanig. En zyne moeder bewaerde alle deze woorden in haer herte.

52. En Jesus nam toe in wysheyd en ouderdom, en gratie by God en de menschen.

HET III. KAPITTEL.

Sint Jan wordt gezonden van den Heere om Isaias profetie te volbrengen, gevende den volke, den publicanen en krygslieden raed, zeggende wat een iegelyk van hen doen moet. Hy doopt Jesus Christus, wiens geslachte hier verhaeld wordt.

1. In het vyftiende jaer des keyzerryks van Tiberius den keyzer, als Pontius Pilatus regeerde in het land van Judeen, en Herodes was eenen van de vier vorsten regerende Galileen, en toen Philippus zyn broeder was eenen van de vier vorsten regerende Itureen, en het landschap van Trachonitis, en Lysanias was eenen van de vier vorsten regerende Abilinen.

2. Onder de prinsen der priesteren Anna en Caipha, is het woord des Heeren geschied tot Joannes Zacharias zoon, in de woestyne.

3. En hy is gekomen in al het landschap der Jordane, prekende het doopsel der penitentie tot vergiffenisse der zonden.

4. Gelyk er geschreven is in het boek der woorden van Isaias den profeet : Eene stemme des roependen in de woestyne : Bereydt den weg des Heeren, maekt regt zyne paden :

5. Alle valleye zal gevuld worden : en alle berg en heuvele zal vernederd worden : en dat krom is zal regt worden : en de oneffen wegen zullen effen worden :

6. En alle vleesch zal zien de zaligheyd Gods :

7. Daerom heeft hy gezeyd tot de scharen die uytgingen om van hem gedoopt te worden : Gy gebroedsel der adderen, wie heeft u geleerd te vlieden van de toekomende gramschap?

8. Daerom doet weerdige vruchten der penitentie, en wilt niet beginnen te zeggen : Wy hebben tot eenen vader Abraham. Want ik zeg u, dat God magtig is van deze steenen te verwekken Abrahams kinderen.

9. En de byl is nu aen den wortel der boomen gesteld. Daerom alle boom geene goede vruchte voortbrengende, zal uytgehouwen worden, en in het vuer geworpen.

10. En de scharen vraegden hem, zeggende : Wat zullen wy dan doen?

11. En hy antwoordende, zeyde hun : Zoo wie twee rokken heeft, die geve den eenen die geenen heeft : en wie spyze heeft, die doe desgelyks.

12. En de publicanen zyn ook gekomen om gedoopt te worden, en zy hebben tot hem gezeyd : Meester, wat zullen wy doen?

13. En hy heeft gezeyd tot hen : Doet niet meer dan u gesteld is.

14. En de krygslieden vraegden hem ook, zeggende : En wy, wat zullen wy doen? En hy heeft hun gezeyd : Doet niemand overlast, noch doet onregt : en weest te vrede met uwe soldy.

15. En als het volk meynde, en zy alle dachten in hunne herten van Joannes, of hy by aventure zoude Christus wezen :

16. Heeft Joannes geantwoord, zeggende tot hen allen : Ik doop u wel met water : maer daer zal eenen komen sterker dan ik, van wiens schoenen ik niet weerdig ben den riem te ontbinden : dezen zal u doopen met den Heyligen Geest, en met den vure.

17. Wiens wan in zyne hand is, en hy zal zynen dorschvloer zuyveren, en zyne tarwe vergaderen in zyne schure, maer het kaf zal hy verbranden met een onblusschelyk vuer.

18. En veel andere dingen vermanende, verkondigde hy den volke.

19. Maer Herodes eenen van de vier vorsten, toen hy van hem gestraft werd, van Herodias zyns broeders huysvrouwe, en van alle boosheden die Herodes gedaen had,

20. Zoo heeft hy dat ook boven alle daertoe gedaen, dat hy heeft Joannes gesloten in den kerker.

21. En het is geschied als al het volk gedoopt werd, en Jesus ook gedoopt was, en biddende was, dat den hemel geopend is :

22. En den Heyligen Geest is nedergedaeld in eene ligchamelyke gedaente, als eene duyve in hem : en eene stemme is van den hemel gekomen : Gy zyt myn beminden Zoon, in u heeft my behaegd.

23. En Jesus begon den ouderdom byna van dertig jaren, en was, als men meynde, den zoon van Joseph, die geweest is een zoon Heli, die geweest is Mathats,

24. Die geweest is Levi, die geweest is Melchi, die geweest is Janne, die geweest is Josephs,

25. Die geweest is Mathathias, die geweest is Amos, die geweest is Nahums, die geweest is Hesli, die geweest is Nagge,

26. Die geweest is Mahaths, die geweest is Mathathias, die geweest is Semei, die geweest is Josephs, die geweest is Juda,

27. Die geweest is Joanna, die geweest is Resa, die geweest is Zorobabels, die geweest is Salathiels, die geweest is Neri,

28. Die geweest is Melchi, die geweest is Addi, die geweest is Cosans, die geweest is Elmadams, die geweest is Hers,

29. Die geweest is Jesu, die geweest is Eliëzers, die geweest is Jorims, die geweest is Mathats, die geweest is Levi,

30. Die geweest is Simeons, die geweest is Juda, die geweest is Josephs, die geweest is Jona, die geweest is Eliakims,

31. Die geweest is Melca, die geweest is Menna, die geweest is Mathatha, die geweest is Nathans, die geweest is Davids,

32. Die geweest is Jesse, die geweest is Obeds, die geweest is Booz, die geweest is Salmons, die geweest is Naassons,

33. Die geweest is Aminadabs, die geweest is Arams, die geweest is Esrons, die geweest is Phares, die geweest is Juda,

34. Die geweest is Jacobs, die geweest is Isaacs, die geweest is Abrahams, die geweest is Thare, die geweest is Nachors,

35. Die geweest is Sarugs, die geweest is Ragau, die geweest is Phalegs, die geweest is Hebers, die geweest is Sale,

36. Die geweest is Cainans, die geweest is Arphaxads, die geweest is Sem, die geweest is Noë, die geweest is Lamechs,

37. Die geweest is Mathusale, die geweest is Henochs, die geweest is Jareds, die geweest is Malaleels, die geweest is Cainans.

38. Die geweest is Henos, die geweest is Seths, die geweest is Adams, die geweest is Gods.

HET IV. KAPITTEL.

Van het vasten van Christus, en hoe hy van den boozen geest getemteerd wordt. Van zyne leeringe in de sinagoge; en hoe Jesus eenen bezeten mensch verlost, en ook Petrus huysvrouwe moeder van de koortse geneest, en nog meer andere ziekten.

1. Maer Jesus vol van den Heyligen Geest, is wedergekomen van de Jordane : en hy werd gedreven van den Geest in de woestyne

2. Veertig dagen, en hy werd getemteerd van den duyvel. En hy heeft niet geëten in die dagen : en toen die verleden waren, zoo heeft hy honger gehad.

3. En den duyvel heeft tot hem gezeyd : Is het dat gy den Zoon Gods zyt, zoo zegt dezen steen dat hy brood worde.

4. En Jesus heeft tot hem geantwoord : Daer is geschreven : Dat den mensch alleen door het brood niet leeft, maer door alle woord Gods.

5. En den duyvel heeft hem geleyd op eenen hoogen berg, en heeft hem getoond alle de ryken van den omgang der aerde op eenen oogenblik tyds,

6. En hy heeft hem gezeyd : U zal ik alle deze magt geven, en hunne glorie : want zy zyn my overgeleverd : en wien ik wil, die geef ik deze.

7. Daerom is het dat gy aenbidt voor my, zoo zullen die al uwe zyn.

8. En Jesus antwoordende, heeft tot hem gezeyd : Daer is geschreven : Den Heere uwe God zult gy aenbidden, en hem alleen dienen.

9. En hy heeft hem geleyd binnen Jerusalem, en hem gesteld op de tinne des tempels, en hy heeft tot hem gezeyd : Is het dat gy Gods Zoon zyt, zoo werpt u van hier nederwaerts.

10. Want daer is geschreven, dat hy zynen engelen van u bevolen heeft, dat zy u onderhouden zouden :

11. En dat zy u in hunne handen dragen zullen, dat gy by aventure uwen voet niet stootet aen den steen.

12. En Jesus antwoordende heeft tot hem gezeyd : Daer is gezeyd : Gy zult den Heere uwen God niet temteeren.

13. En als alle de temtatie voleynd was, zoo is den duyvel van hem gegaen tot eene wyle tyds.

14. En Jesus is wedergekomen door de kracht des Geests in Galileen, en de fame is uytgegaen in al het landschap van hem.

15. En hy leerde ze in hunne sinagogen, en hy werd grootelyks geprezen van hen allen.

16. En hy is gekomen te Nazareth, daer hy opgevoed was, en hy is op den sabbatdag gegaen naer zyne gewoonte in de sinagoge, en hy is opgestaen om te lezen.

17. En hem is gegeven den boek van Isaias den profeet. En als hy den boek opengeslagen had, zoo heeft hy gevonden de plaetse daer geschreven was :

18. Den Geest Gods is op my : daerom dat hy my gezalfd heeft, om den armen het Evangelie te verkondigen heeft hy my gezonden, en te genezen die bedrukt van herte zyn.

19. Den gevangenen verlossinge te preken, en den blinden het gezigt, om de gebrokenen vry te laten gaen, te preken het aengenaem jaer des Heeren, en den dag der vergeldinge.

20. En als hy den boek toegebonden had, zoo heeft hy dien den dienaer wederom gegeven, en is gezeten. En de oogen van alle degene die in de sinagoge waren, merkten op hem.

21. En hy heeft begonnen te zeggen tot hen : Heden is deze schrifture volbragt in uwe ooren.

22. En zy gaven hem allegader getuygenis : en zy verwonderden zich in de woorden der gratie, die uyt zynen mond kwamen, en zeyden : Is dit niet Josephs zoon?

23. En hy zeyde tot hen : Voorwaer gy zult tot my zeggen deze gelykenisse : Medecynmeester geneest u zelven : hoeveel dingen hebben wy gehoord die geschied zyn in Capharnaum, doet die ook hier in uw land.

24. En hy zeyde : Voorwaer ik zeg u, dat er geen profeet aengenaem is in zyn land.

25. In der waerheyd ik zegge u dat er vele weduwen waren in de dagen van Elias in Israël, toen den hemel gesloten was dry jaren en zes maenden : toen er een grooten honger opgestaen was in al het land :

26. En tot geen van die is Elias gezonden geweest, dan in Sarepta van Sidonien, tot eene weduwe.

27. En daer waren ook veel melaetschen in Israël onder Eliseus den profeet : en geen van die is gezuyverd, dan Naaman den Syrier.

28. En zy zyn allegader in de sinagoge vol gramschappe geworden, dit hoorende.

29. En zy zyn opgestaen, en hebben hem uyt de stad geworpen : en hebben hem geleyd tot op het opperste van den berg, daer hunne stad op getimmerd was, dat zy hem van boven nederwerpen zouden.

30. En hy passerende, ging door het midden van hen.

31. En hy is nederwaerts gegaen in Capharnaum eene stad van Galileen, en aldaer leerde hy ze op de sabbatdagen.

32. En zy verwonderden zich zeer in zyne leeringe, want zyn woord was magtig.

33. En in de sinagoge was een mensch hebbende eenen onzuyveren duyvel, en dien heeft geroepen met luyder stemme,

34. Zeggende : Laet ons geworden,

wat hebben wy met u te doen, Jesus van Nazareth? zyt gy gekomen om ons te verderven? ik weet wel wie gy zyt, den Heyligen Gods.

35. En Jesus heeft dien gestraft, zeggende: Wordt stom, en gaet uyt van hem. En als hem den duyvel in het midden geworpen had, zoo is hy van hem uytgegaen, en hy heeft hem niet gehinderd.

36. En daer is eene vervaerdheyd in hen allen gekomen, en zy spraken tot malkander, zeggende: Wat woord is dit, dat hy met der magt en kracht gebiedt den onzuyveren geesten, en zy gaen uyt?

37. En de fame werd verbreyd van hem in alle de plaetsen des landschaps.

38. En Jesus opstaende van de sinagoge is gegaen in Simons huys. En de moeder van Simons huysvrouwe was bevangen met groote koortse: en zy hebben hem gebeden voor haer.

39. En staende over haer heeft hy der koortse bevolen: en die heeft haer gelaten. En terstond opstaende diende zy hen.

40. En als de zonne ondergegaen was, alle die zieken hadden van menigerley ziekten, leydden die tot hem. En hy genas die, op elken de handen leggende.

41. En daer gingen duyvelen uyt veel menschen, roepende en zeggende: Gy zyt den Zoon Gods. En hy die straffende liet ze niet spreken: want zy wisten dat hy Christus was.

42. Maer als het dag geworden was, uytgegaen zynde ging hy in eene woeste plaetse, en de scharen zochten hem, en zy zyn tot hem gekomen: en zy hielden hem, dat hy van hen niet weggaen zoude.

43. Tot dewelke hy zeyde: Ik moet ook den anderen steden het Evangelie preken van het ryk Gods: want daerom ben ik gezonden.

44. En hy was prekende in de sinagogen van Galileen.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Christus Petrus, Jacobus, en Joannes riep, en eenen melaetschen reynigde, en eenen gichtigen gezond maekte. En van het roepen van Mattheus: En hoe Joannes discipelen van het vasten ondervragen.

1. En het is geschied als de scharen hem overdrongen om te hooren het woord Gods, en hy stond by het water van Genesareth.

2. En hy heeft twee schepen gezien, staende nevens het water: maer de visschers waren nederwaerts gegaen, en wiesschen hunne netten.

3. En opklimmende in een schip, hetwelk Simon toebehoorde, hy heeft hem gebeden dat hy het van den lande een luttelken zoude afstieren. En zittende hy leerde uyt het schipken de scharen.

4. En als hy opgehouden had van spreken, zoo heeft hy tot Simon gezeyd: Vaert in de diepte, en ontpluykt uwe netten om te vangen.

5. En Simon antwoordende, heeft tot hem gezeyd: Meester, wy al den nacht arbeydende, hebben niets gevangen: maer in uw woord zal ik het net ontpluyken.

6. En toen zy dat gedaen hadden, hebben zy gevangen eene groote menigte van visschen, en hun net scheurde.

7. En zy hebben hunne gezellen, die in het andere schip waren, gewenkt, dat zy zouden komen, en hen helpen. En die zyn gekomen, en hebben beyde de schipkens gevuld, zoo dat die byna verzonken.

8. Hetwelk als Simon Petrus zag, is hy gevallen op zyne knieën voor Jesus, zeggende: Gaet uyt van my, Heere, want ik ben een zondig mensch.

9. Want eene verschriktheyd had hem bevangen, en alle die met hem waren, door den vang der visschen die zy gevangen hadden:

10. Desgelyks ook Jacobus en Joannes Zebedeus zonen, die Simons gezellen waren. En Jesus zeyde tot Simon: Wilt niet vreezen: want van nu voorts zult gy menschen vangen.

11. En als zy de schepen aen het land gestierd hadden, achterlatende alle dingen, zy zyn hem gevolgd.

12. En het is geschied, als hy was in eene van de steden, en ziet, daer was een man vol melaetschheyd, dezen Jesus ziende, en voor hem nedervallende op zyn aenzigt, heeft hem gebeden, zeggende: Heere, is het dat gy wilt, gy moogt my zuyveren.

13. En uytstekende zyne hand, hy heeft hem geraekt, zeggende: Ik wil: Wordt zuyver. En terstond is de lazerye van hem gegaen.

14. En hy heeft hem bevolen dat hy het niemand zeggen zoude : maer, Gaet henen en vertoont u den priester, en offert voor uwe zuyveringe, gelyk Moyses bevolen heeft, hun tot eene getuygenis.

15. En de sprake van hem ging langs zoo meer voort : en daer vergaderden veel scharen, om dat zy hooren zouden, en dat zy zouden genezen worden van hunne ziekten.

16. Maer hy ging bezyden uyt den wege in de woestyne, en bad.

17. En het is geschied op eenen van de dagen, en hy zat leerende. En daer waren phariseen zittende, en leeraers der wet, die gekomen waren uyt alle de kasteelen van Galileen, en Judeen, en Jerusalem : en de kracht des Heeren was er om hen te genezen.

18. En ziet daer kwamen mannen dragende in een bedde eenen mensch die gichtig was : en zy begeerden hem binnen te brengen, en te leggen voor hem.

19. En niet vindende door wat zyde dat zy hem zouden kunnen binnen brengen, om der scharen wille, hebben zy geklommen op het dak, en door de tigchelen hebben zy hem nedergelaten met den bedde in het midden voor Jesus.

20. Derwelker geloof als hy gezien heeft, zoo zeyde hy : Mensch uwe zonden worden u vergeven.

21. En de phariseen en schriftgeleerden begonnen te denken, zeggende : Wie is dezen, die blasphemie spreekt? wie mag de zonden vergeven dan alleen God?

22. Als Jesus hunne gedachten gekend heeft, heeft hy antwoordende tot hen gezeyd : Wat denkt gy in uwe herten?

23. Wat is ligter te zeggen : De zonden worden u vergeven : of te zeggen : Staet op, en wandelt?

24. Maer opdat gy weten moogt dat den Zoon des menschen magt heeft op de aerde de zonden te vergeven, (hy zeyde tot den gichtigen) ik zeg u, staet op, neemt op uw bedde, en gaet in uw huys.

25. En terstond opstaende voor hen allen, hy heeft zyn bedde genomen, daer hy op lag: en hy is weggegaen in zyn huys, grootelyks God lovende.

26. En eene verschriktheyd heeft ze alle bevangen, en zy loofden God grootelyks. En zy werden vervuld met vreeze, zeggende : Wy hebben heden wonderlyke dingen gezien.

27. En nadezen is hy uytgegaen, en heeft gezien eenen publicaen, genaemd Levi, zittende op den tol, en hy heeft gezeyd : Volgt my.

28. En hy alle dingen achterlatende, is opstaende hem gevolgd.

29. En Levi heeft hem eenen grooten maeltyd bereyd in zyn huys : en daer was eene groote schare van publicanen, en van andere die met hen waren ter tafele zittende.

30. En de phariseen en hunne schriftgeleerden murmureerden, zeggende tot zyne discipelen : Waerom eet gy en drinkt gy met de publicanen en zondaren?

31. En Jesus antwoordende, heeft tot hen gezeyd : Zy hebben geenen medecynmeester van doen die gezond zyn, maer die kwalyk te passe zyn.

32. Ik ben niet gekomen om de regtveerdigen te roepen, maer de zondaers tot penitentie.

33. En zy hebben tot hem gezeyd : Waerom vasten Joannes discipelen dikmaels, en doen beden, desgelyks ook der phariseen discipelen : en de uwe eten en drinken?

34. Tot dewelke hy gezeyd heeft : Moogt gy des bruydegoms kinderen, als den bruydegom met hen is, doen vasten?

35. Maer de dagen zullen komen : als den bruydegom hun afgenomen zal wezen, dan zullen zy vasten in die dagen.

36. En hy zeyde eene gelykenisse tot hen : Niemand naeyt een stuk laken van een nieuw kleed, aen een oud kleed : of anders zal hy het nieuwe kleed scheuren, en den ouden kleede dient niet het stuk van den nieuwen kleede.

37. En niemand giet nieuwen wyn in oude flesschen : of anders zal den nieuwen wyn de flesschen scheuren, en dien zal uytgestort worden, en de flesschen zullen verdorven worden.

38. Maer nieuwen wyn moet men gieten in nieuwe flesschen, en zoo worden die beyde behouden.

39. En niemand ouden wyn drinkende, wilt terstond den nieuwen, want hy zegt : Den ouden is beter.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe Christus eenen mensch zyne dorre hand genas, en twaelf discipelen verkoos, die hy noemde en hoe hy de zaligheden vertelde, en veel schoone leeringen leerde.

1. En het is geschied op den tweeden sabbatdag, in den eersten, als hy door het koren ging, plukten zyne discipelen de aren af, en zy aten ze, wryvende met de handen.

2. En sommige van de phariseen zeyden hun : Waerom doet gy dat niet geoorloofd is op de sabbatdagen?

3. En Jesus hun antwoordende, heeft gezeyd : Hebt gy niet gelezen dat David gedaen heeft, toen hy honger had, en die met hem waren?

4. Hoe dat hy in het huys Gods gegaen is, en heeft de brooden der voorlegginge genomen en geëten, hy heeft ze gegeven dengenen die met hem waren : dewelke niet is geoorloofd te eten dan alleen den priesteren?

5. En hy zeyde hun : Dat den Zoon des menschen Heere is ook van den sabbatdag.

6. En het is geschied ook op eenen anderen sabbatdag, dat hy in de sinagoge ging, en leerde. En daer was een mensch, wiens regter hand dorre was.

7. En de phariseen en schriftgeleerden wachtten, of hy op den sabbat zoude gezond maken : opdat zy vinden zouden waermede dat zy hem zouden beschuldigen.

8. Maer hy kende hunne gedachten : en hy heeft gezeyd den mensche, die de dorre hand had : Staet op, en staet in het midden. En opgestaen zynde, stond daer.

9. En Jesus heeft tot hen gezeyd : Ik vraeg u, of men mag op de sabbatdagen weldoen, of kwalyk : eene ziele behouden, of dooden?

10. En als hy hen alrondom gezien had, heeft hy tot den mensch gezeyd : Strekt uyt uwe hand. En hy heeft ze uytgestrekt, en zyne hand is weder gezond geworden.

11. En zy werden vervuld met dwaesheyd, en spraken te zamen met malkander, wat zy Jesus doen zouden.

12. En het is geschied in die dagen, dat hy is uytgegaen op den berg om te bidden, en hy was overnachtende in Gods gebed.

13. En als het dag geworden was, heeft hy zyne discipelen geroepen : en heeft er twaelf van hen uytgekoren (die hy ook apostelen genoemd heeft.)

14. Simon denwelken hy genoemd heeft Petrus, en Andreas zynen broeder, Jacobus en Joannes, Philippus, en Bartholomeus,

15. Mattheus en Thomas, Jacobus Alpheus zoon, en Simon, die genoemd wordt Zelotes,

16. En Judas Jacobus zoon, en Judas den Iscarioter, die den verrader is geweest.

17. En afkomende met hen, hy heeft gestaen in eene veldachtige plaetse, en de schare van zyne discipelen, en eene groote menigte des volks, van al het land van Judeen en Jerusalem, en die aen de zee liggen, en van Tyrus en Sidon.

18. Die gekomen waren om dat zy hem hooren zouden, en genezen worden van hunne gebreken. En die gekweld waren van onzuyvere geesten, werden genezen.

19. En alle de schare begeerde hem te genaken : want daer ging eene kracht van hem, en die maekte ze alle gezond.

20. En met opgeheven oogen op zyne discipelen, zeyde hy : Zalig zyt gy armen: want uwe is het ryk Gods.

21. Zalig zyt gy, die nu honger hebt : want gy zult verzaed worden. Zalig zyt gy, die nu weent : want gy zult lagchen.

22. Zalig zult gy wezen, als u de menschen zullen haten, en als zy u zullen afscheyden en beschimpen, en verwerpen uwen naem als kwaed, om den Zoon des menschen.

23. Verblydt u in dien dag, en verheugt u : want ziet uw loon is groot in den hemel: want naer deze deden hunne vaderen den profeten.

24. Daerentegen wee u gy ryken : want gy hebt uwe vertroostinge.

25. Wee u die verzaed zyt : want gy zult honger hebben. Wee u die nu lacht : want gy zult droevig zyn en weenen.

26. Wee u als u alle de menschen pryzen: want naer deze deden hunne vaderen den valschen profeten.

27. Maer u zeg ik, die het hoort : Bemint uwe vyanden, en doet wel dengenen die u haten.

28. Gebenedydt die u vermaledyden, en bidt voor degene die u beliegen.

29. En die u slaet aen de eene wange,

biedt dien ook de andere. En wie u den mantel neemt, dien weygert ook den rok niet.

30. En alle dengenen die iets van u begeert, geeft: en wie u het uwe ontneemt, eyscht dat niet wederom.

31. En na dat gy wilt dat de menschen u doen, alzoo doet hun desgelyks ook.

32. En is het dat gy bemint, degene die u beminnen; wat dank hebt gy daeraf? want de zondaers beminnen ook degene die hen beminnen.

33. En is het dat gy weldoet dengenen die u weldoen; wat dank hebt gy daeraf? want de zondaers doen dat ook.

34. En is het dat gy leent dengenen daer gy dat hoopt weder af te ontvangen; wat dank hebt gy daeraf? want de zondaers leenen den zondaren, dat zy desgelyks wederom ontvangen zouden.

35. Maer bemint uwe vyanden: doet wel, en leent zonder iets daervan te hopen: en uwen loon zal groot zyn, en gy zult kinderen des Allerhoogsten zyn: want hy is goedertieren over de ondankbaren en kwaden.

36. Daerom weest bermhertig, gelyk uw Vader bermhertig is.

37. Wilt niet oordeelen, en gy zult niet geoordeeld worden: wilt niet veroordeelen, en gy zult niet veroordeeld worden. Vergeeft, en u zal vergeven worden.

38. Geeft, en u zal gegeven worden: eene goede, en opgehoopte, en geschudde, en overloopende mate zullen zy in uwen schoot geven. Want met de zelfde mate, daer gy mede gemeten hebt, zal u wederom gemeten worden.

39. En hy zeyde hun eene gelykenisse: Mag den eenen blinden den anderen blinden leyden? vallen zy niet beyde in de grachte?

40. Geen discipel is boven zynen meester: en een iegelyk zal volmaekt wezen, is het dat hy is gelyk zyn meester.

41. En wat ziet gy eene veze in uws broeders ooge, maer den balk die in uwe ooge is, aenmerkt gy niet?

42. Of hoe moogt gy uwen broeder zeggen: Broeder, gehengt dat ik mag de veze uyt uwe ooge doen: daer gy zelve den balk in uwe ooge niet ziet? Gy geveynsde, werpt eerstmael den balk uyt uwe ooge: en dan zult gy voorts zien dat gy de veze moogt nemen uyt uws broeders ooge.

43. Want het is geenen goeden boom, die kwade vruchten voortbrengt: noch eenen kwaden boom, die goede vruchten voortbrengt.

44. Want elken boom wordt van zyne vrucht bekend. Want van de doornen vergadert men geene vygen: noch van de bramen snydt men wyndruyven.

45. Een goed mensch brengt voort uyt den goeden schat zyns herten goede dingen: en een kwaed mensch brengt uyt den kwaden schat, kwaed voort. Want uyt de overvloedigheyd des herten, zoo spreekt den mond.

46. En waerom noemt gy my Heere, Heere, en doet niet hetgene dat ik u zeg?

47. Alle die tot my komt, en myne woorden hoort, en doet die: ik zal u toonen wien dat hy gelyk is:

48. Hy is gelyk eenen mensch die een huys timmert, die diep gegraven heeft, en het fondament geleyd heeft op eene steenrotze: en als er eenen overvloed geschiedt, zoo is den vloed aengeslagen tegen dat huys, en hy heeft het niet kunnen verroeren: want het was gefondeerd op den steen.

49. Maer die ze hoort, en niet doet, is gelyk eenen mensch die zyn huys timmert op de aerde, zonder fondament: op hetwelk is den vloed geslagen, en is terstond gevallen: en den val van dien huyze is groot geworden.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe Jesus den knecht van eenen hoofdman genas, en eener weduwe zoon van de dood verweckte, en hoe Joannes zyne discipelen tot Jesus zond, en eene zondaresse Jesus voeten wiesch.

1. En als hy alle zyne woorden volzeyd had in de ooren des volks, is hy in Capharnaum gegaen.

2. En den knecht van eenen honderdsten man was tot stervens toe ziek; denwelken hy lief en weerd had.

3. En als hy gehoord had van Jesus, zoo heeft hy tot hem gezonden de ouders der Joden, biddende hem dat hy komen zoude, en zynen knecht genezen.

4. En als die tot Jesus gekomen waren, baden zy hem zorgvuldiglyk, zeggende tot hem: Hy is het weerdig dat gy hem dit doet.

5. Want hy heeft ons volk lief: en hy heeft ons eene sinagoge getimmerd.

6. En Jesus ging met hen. En toen hy nu niet verre was van den huyze, heeft den honderdsten man vrienden tot hem gezonden, zeggende: Heere wilt u niet vermoeyen: Want ik ben niet weerdig dat gy zoudt onder myn dak inkomen.

7. Waerom dat ik my ook niet weerdig heb geacht, dat ik tot u komen zoude: maer zegt met eenen woorde, en mynen knecht zal gezond worden.

8. Want ik ben ook een mensch onder eene overheyd gesteld, hebbende onder my ruyteren: en ik zeg dezen, gaet henen, en hy gaet: en den anderen komt, en hy komt: en mynen dienaer doet dit, en hy doet het.

9. Jesus dit gehoord hebbende, heeft zich verwonderd: en omgekeerd zynde, heeft hy den scharen, die hem volgden, gezeyd: Voorwaer ik zeg u, dat ik ook in Israël zoo groot geloof niet gevonden heb.

10. En als zy te huys gekomen waren, die daer gezonden waren, hebben zy den knecht, die ziek geweest was, gezond gevonden.

11. En het is geschied daerna, dat hy ging tot eene stad die genoemd was Naim: en met hem gingen zyne discipelen, en eene groote schare.

12. En toen hy kwam by de poorte der stad, ziet zoo werd daer een dooden uytgedragen, een eenig zoon zyns moeders: en deze was eene weduwe: en eene groote schare van de stad met haer.

13. Dewelke als den Heer gezien heeft, heeft hy, met bermhertigheyd op haer bewogen zynde, tot haer gezeyd: Wilt niet weenen.

14. En hy is daeraen gegaen, en heeft de bare geraekt (En degene die ze droegen, bleven staende) En hy zeyde: Jongeling, ik zeg u, staet op.

15. En hy is regt op gezeten die dood was, en begon te spreken. En hy heeft hem zyner moeder gegeven.

16. En eene vreeze heeft hen alle bevangen: en zy loofden God grootelyks, zeggende: Daer is een groot profeet onder ons opgestaen: en God heeft zyn volk bezocht.

17. En dit woord is uytgegaen van hem in het geheele Joodsche land, en in al het landschap daer omtrent.

18. En Joannes discipelen hebben hem geboodschapt van alle deze dingen.

19. En Joannes heeft twee van zyne discipelen tot zich geroepen, en hy heeft ze tot Jesus gezonden, zeggende: Zyt gy die komen zult, of verwachten wy eenen anderen?

20. En als de mannen tot hem gekomen waren, zy hebben gezeyd: Joannes den Dooper heeft ons tot u gezonden, zeggende: Zyt gy die komen zult, of verwachten wy eenen anderen?

21. (In diezelve ure heeft er hy velen gezond gemaekt van ziekten, en plagen, en van booze geesten, en veel blinden heeft hy het gezigt gegeven.)

22. En antwoordende, hy heeft tot hen gezeyd: Gaende boodschapt wederom Joannes dat gy gehoord hebt en gezien: Dat de blinden zien, de kreupelen wandelen, de melaetschen worden gezuyverd, de dooven hooren, de dooden verryzen, den armen wordt het Evangelie verkondigd:

23. En zalig is hy zoo wie in my niet verergerd wordt.

24. En toen Joannes boden weggegaen waren, heeft hy begonnen te zeggen van Joannes tot de scharen: Wat zyt gy uytgegaen in de woestyne te zien? een riet met den winde waeyen?

25. Maer wat zyt gy uytgegaen te zien? eenen mensch met zachte kleederen gekleed? Ziet die in kostelyke kleederen zyn, en in wellustigheden, die zyn in der koningen huyzen.

26. Maer wat zyt gy uytgegaen te zien? eenen profeet? Voorwaer ik zeg u, ook meer dan eenen profeet.

27. Dit is hy daeraf geschreven is: Ziet ik zend mynen engel voor uw aenzigt, die uwen weg bereyden zal voor u.

28. Want ik zeg u, meerder profeet onder de kinderen der vrouwen, dan Joannes den Dooper, is er niemand: maer wie den minsten is in het ryk Gods, die is meerder dan hy.

29. En al het volk hoorende, en de publicanen die gedoopt waren met Joannes doopsel, hebben God geregtveerdigd.

30. Maer de phariseen en wetgeleerden hebben den raed Gods versmaed in zich zelven, niet gedoopt zynde van hem.

31. En den Heer heeft gezeyd: By

wien zal ik de menschen van dezen geslachte gelyken? en wien zyn zy gelyk?

32. Zy zyn gelyk den kinderen op de markt zittende en sprekende tot malkander, en zeggende : Wy hebben u gezongen met pypen, en gy hebt niet gedanst : wy hebben u droef geklag gezongen, en gy hebt niet geweend.

33. Want Joannes den Dooper is gekomen, noch brood etende, noch wyn drinkende, en gy zegt : Hy heeft den duyvel.

34. Den Zoon des menschen is gekomen etende en drinkende, en gy zegt : Ziet, dezen mensch is een brasser en wyndrinker, een vriend der publicanen en zondaren.

35. En de wysheyd is geregtveerdigd van alle hare kinderen.

36. En eenen van de phariseen bad hem dat hy met hem eten zoude. En in des phariseers huys gegaen zynde, is hy ter tafel gezeten.

37. En ziet eene vrouwe, die eene zondaresse was in de stad, als zy verstaen heeft dat hy gezeten was ter maeltyd in des phariseers huys, zy heeft gebragt eene kostelyke alabasteren busse met zalve :

38. En staende van achter aen zyne voeten, zy heeft met tranen begonnen zyne voeten nat te maken, en met den haire haers hoofds droogde zy het, en kuste zyne voeten, en zalfde ze met de zalve.

39. Maer dit ziende den phariseer, die hem genood had, heeft in zich zelven gesproken, zeggende : Ware dezen een profeet, zoo zoude hy immers wel weten wie en hoedanig deze vrouwe is, die hem raekt : dat zy eene zondaresse is.

40. En Jesus antwoordende heeft tot hem gezeyd : Simon, ik heb u wat te zeggen. En hy zeyde : Meester, zegt.

41. Een schuldheer had twee schuldenaren : den eenen was schuldig vyf honderd penningen, en den anderen vyftig.

42. En als zy niet hadden daermede dat zy het betalen mogten, zoo heeft hy het hun beyde kwytgescholden. Wie heeft hem dan allermeest lief?

43. Simon antwoordende heeft gezeyd : Ik meyn dat dengenen dien hy meest kwytgescholden heeft. En hy heeft hem gezeyd : Gy hebt regt geoordeeld.

44. En omgekeerd zynde tot de vrouwe, hy heeft gezeyd tot Simon : Ziet gy deze vrouwe? Ik ben in uw huys gekomen, gy hebt myne voeten geen water gegeven : maer deze heeft met tranen myne voeten nat gemaekt, en met hare hairen gedroogd.

45. Gy hebt my geenen kus gegeven : maer deze heeft niet opgehouden, van dat zy ingekomen is, myne voeten te kussen.

46. Myn hoofd hebt gy met olie niet gezalfd : maer deze heeft met zalve myne voeten gezalfd.

47. Daerom zeg ik u : Haer worden veel zonden vergeven, om dat zy zeer bemind heeft. Maer denwelken min vergeven wordt, die bemint min.

48. En hy heeft tot haer gezeyd : Uwe zonden worden u vergeven.

49. En die daer te zamen ter tafel zaten, begonnen te zeggen in zich zelven : Wie is dezen, die ook de zonden vergeeft?

50. En hy heeft tot de vrouwe gezeyd : Uw geloof heeft u zalig gemaekt : gaet in vrede.

HET VIII. KAPITTEL.

De gelykenisse van den zaeyenden. Hoe Jesus eenen bezeten mensch verlost, en laet de vyanden in de verkens. En hoe hy des prinsen dochter verwekt, en eene kranke vrouwe van hare krankheyd geneest.

1. En het is geschied daerna, dat hy reysde door de steden en kasteelen prekende, en het Evangelie verkondigende van het ryk Gods : en de twaelf met hem.

2. En sommige vrouwen, die genezen waren van booze geesten en ziekten : Maria die genoemd wordt Magdalene, daer zeven duyvelen uytgegaen waren.

3. En Joanna de huysvrouwe van Chusa, die Herodes hofmeester was, en Susanna, en veel andere die hem dienden van hare goeden.

4. Maer als er eene groote schare vergaderde, en uyt alle steden haestelyk tot hem kwamen, hy heeft gezeyd door eene gelykenisse :

5. Hy is uytgegaen die zaeyt, om zyn zaed te zaeyen : en als hy het zaeyde, zoo is het eene gevallen omtrent den weg,

en het is vertreden, en de vogelen des hemels hebben het geëten.

6. En het andere is gevallen op den steen : en als het uytgekomen was, is het verdroogd, om dat het geene vochtigheyd had.

7. En het andere is gevallen tusschen de doornen, en de doornen te zamen opgewassen zynde, hebben het versmacht.

8. En het andere is gevallen in goede aerde : en opgegaen zynde, heeft vrucht voortgebragt honderdvoud. Deze dingen zeggende, riep hy : Die ooren heeft om te hooren, hoore.

9. En zyne discipelen vraegden hem, wat parabel dat dit was.

10. Denwelken hy heeft gezeyd : U is gegeven te kennen de verborgenheyd van het ryk Gods. maer den anderen in gelykenissen : opdat zy ziende niet zouden zien, en hoorende niet zouden verstaen.

11. En dit is de gelykenisse : Het zaed is het woord Gods.

12. Maer die omtrent den weg zyn, dat zyn zy die het hooren : daerna zoo komt den duyvel, en neemt het woord van hun herte, om dat zy niet zouden, geloovende, zalig worden.

13. Want die op den steen zyn : dewelke als zy het gehoord hebben, ontvangen zy het woord met blydschappe : en deze hebben geen wortel : want zy wat tyds gelooven, en ten tyde der bekoringen zoo scheyden zy daeraf.

14. Maer dat in de doornen gevallen is : dat zyn deze die het gehoord hebben, en van de zorgvuldigheden en rykdommen en wellustigheden des levens gaende, worden zy versmacht, en zy brengen geene vrucht voort.

15. Maer dat in goede aerde valt : dat zyn degene die in een goed en allerbeste herte het woord hoorende onthouden, en brengen vrucht voort door lydzaemheyd.

16. Niemand een licht ontstekende, bedekt dat met een vat, of stelt dat onder het bedde : maer hy stelt het op eenen kandelaer, opdat degene die daer inkomen, het licht zien mogen.

17. Want daer is niets heymelyks, dat niet geopenbaerd zal worden : en verborgen dat niet zal geweten worden, en in het openbaer komen.

18. Daerom beziet hoe dat gy het hoort : want wie heeft, dien zal gegeven worden ; en wie niet heeft, van dien zal ook hetgene dat hy meynt te hebben. afgenomen worden.

19. En tot hem zyn gekomen zyne moeder en zyne broeders, en zy konden tot hem niet komen om der schare wille.

20. En het is hem geboodschapt : Uwe moeder en uwe broeders staen buyten, begeerende u te zien.

21. Denwelken antwoordende heeft tot hen gezeyd : Myne moeder en myne broeders zyn deze, die het woord Gods hooren en doen.

22. En het is gebeurd op eenen dag : en hy is geklommen in een schipken, en zyne discipelen, en hy zeyde tot hen : Laet ons overvaren over het water. En zy zyn daerin geklommen.

23. En terwyle dat zy scheepten, is hy ontslapen, en daer is een stormwind op het meer gekomen, en zy werden vol waters, en waren in perykel.

24. En tot hem gaende zy hebben hem gewekt, zeggende : Meester, wy gaen verloren. En hy opstaende, heeft den wind gestraft, en het tempeest des waters, en het heeft opgehouden : en daer is eene stilte geworden.

25. En hy zeyde tot hen : Waer is uw geloof? Dewelke vreezende, zyn verwonderd geweest tot malkander, zeggende : Wie meynt gy dat dezen is, want hy den winden en der zee gebiedt, en zy zyn hem onderdanig?

26. En zy zyn gescheept tot aen het landschap van de Gerasenen, welk is tegen over Galileen.

27. En toen hy uytgegaen was op het land, is hem te gemoet gekomen een man die eenen duyvel had nu van lange tyden, en hy werd met geenen kleede gekleed, noch hy woonde in een huys, maer in de graven.

28. Dezen, als hy Jesus gezien heeft, is voor hem nedergevallen : en luyde roepende met luyder stemme, hy heeft gezeyd : Wat heb ik met u te doen Jesus Zoon des Allerhoogsten Gods? ik bid u, pynigt my niet.

29. Want hy gebood den boozen geest dat hy uytgaen zoude van den mensch. Want lange tyden had hy hem bezeten, en hy werd gebonden met ketenen, en met veteren bewaerd; en brekende de banden, hy werd gedreven van den duyvel in de woestynen.

30. En Jesus heeft hem gevraegd,

zeggende : Hoe zyt gy genaemd? En hy antwoordde : Legioen : want daer waren veel duyvels in hem gekomen.

31. En zy baden hem, dat hy hun niet zoude gebieden dat zy zouden in den afgrond gaen.

32. En daer was eene kudde van veel verkens die daer op den berg weydden : en zy baden hem, dat hy hun toelaten wilde in de verkens te gaen. En hy heeft het hun toegelaten.

33. Aldus zyn de duyvels uyt den mensch gegaen, en zyn in de verkens gevaren : en met een gedruysch is de kudde van boven nedergeloopen in het water, en is versmacht.

34. Hetwelk als degene die ze hoedden gezien hebben dat er geschied was, zyn zy gevloden, en hebben het geboodschapt in de stad en in de dorpen.

35. En zy zyn uytgegaen om te bezien dat er gedaen was, en zy zyn tot Jesus gekomen : en zy hebben den mensch gevonden zittende, van denwelken de duyvels uytgegaen waren, gekleed, en met goeden verstande, aen zyne voeten, en zy hebben gevreesd.

36. En zy hebben ook hun verkondigd die het gezien hadden, hoe dat hy gezond was geworden van het Legioen :

37. En alle de menigte van der Gerasenen landschap, hebben hem gebeden dat hy van hen weggaen wilde : want zy waren met groote vreeze bevangen. En klimmende in een schip, hy is wederom gekeerd.

38. En den man, uyt denwelken de duyvelen gegaen waren, bad hem dat hy met hem zyn mogte. En Jesus heeft hem laten weggaen, zeggende :

39. Keert wederom in uw huys, en vertelt hoe groote dingen dat u God gedaen heeft. En hy is weggegaen door al de stad, prekende hoe groote dingen dat hem Jesus gedaen had.

40. En het is geschied toen Jesus wederom gekomen was, dat hem de schare ontvangen heeft; want zy waren alle hem verbeydende.

41. En ziet daer is een man gekomen, wiens naem was Jairus, en hy was een overste der sinagoge : en hy is gevallen aen Jesus voeten, hem biddende dat hy in zyn huys komen wilde.

42. Want hy had eene eenige dochter, omtrent van twaelf jaren, en deze stierf. En het is geschied toen hy ging, dat hy van de scharen gedrongen werd.

43. En daer was eene vrouw die in den bloedvloed was twaelf jaren lang, die aen de medecynmeesters al haer goed had gehangen, en zy konde van niemand genezen worden :

44. Deze is van achter gekomen, en heeft geraekt de uyterste lyste van zynen kleede : en terstond heeft den vloed haers bloeds stil gestaen.

45. En Jesus zeyde: Wie is het die my geraekt heeft? Maer toen zy het alle loochenden, heeft Petrus gezeyd, en die met hem waren : Meester, de scharen verdringen u, en pynigen u, en zegt gy : Wie heeft my geraekt?

46. En Jesus heeft gezeyd : Iemand heeft my geraekt; want ik weet dat er eene kracht uyt my gegaen is.

47. En de vrouw ziende dat het niet verborgen is geweest, zoo is zy al bevende gekomen, en is nedergevallen voor zyne voeten : en zy heeft te kennen gegeven voor al het volk, om wat zake dat zy hem geraekt had : en hoe dat zy terstond gezond was geworden.

48. En hy zeyde tot haer : Dochter, uw geloof heeft u gezond gemaekt : gaet in vrede.

49. Als hy nog sprekende was, is er eenen gekomen aen den prins der sinagoge, zeggende tot hem : Uwe dochter is dood, wilt hem niet kwellen.

50. Maer Jesus hebbende dit woord gehoord, heeft gezeyd tot den vader van de jonge dochter : Wilt niet vreezen, alleen gelooft, en zy zal gezond zyn.

51. En toen hy aen het huys gekomen was, heeft hy daer niemand met zich laten ingaen, dan Petrus, en Jacobus, en Joannes, en den vader en de moeder van de jonge dochter.

52. En zy weenden allegader, en beklaegden haer. En hy zeyde : Wilt niet weenen, want de jonge dochter is niet dood, maer zy slaept.

53. En zy begekten hem, wetende dat zy dood was.

54. En hy nemende hare hand heeft geroepen, zeggende : Jonge dochter, staet op.

55. En haren geest is wederom gekomen, en zy is terstond opgestaen. En hy heeft geboden dat men haer te eten geven zoude.

56. En hare ouders zyn zeer verwonderd geweest, denwelken hy geboden

heeft, dat zy niemand zeggen zouden dat er geschied was.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Jesus zynen discipelen magt gaf de duyvelen uyt te werpen, en hoe hy met vyf brooden en twee visschen spysde byna vyf duyzend mans. En hoe hy zich voor zyne dry discipelen verklaerde, en veel schoone leeringen leerde.

1. En als hy te zamen geroepen had de twaelf apostelen, hy heeft hun gegeven kracht en magt over alle duyvelen, en dat zy ziekten genezen zouden.

2. En hy heeft ze gezonden te prediken het ryk Gods, en te genezen de zieken.

3. En hy heeft tot hen gezeyd: Draegt niets overweg, noch roede, noch male, noch brood, noch geld, noch hebt twee rokken.

4. En in wat huys dat gy komt, daer blyft, en gaet daer niet uyt.

5. En zoo wie u niet ontvangt: uytgaende van die stad, schudt ook het stof van uwe voeten, tot eene getuygenis over hen.

6. En zy uytgegaen zynde, gingen alom door de dorpen, het Evangelie verkondigende, en genezende overal.

7. En Herodes eenen van de vier vorsten heeft gehoord alle de dingen die van hem gedaen werden, en hem twyfelde, om dat er gezeyd werd van de sommigen, dat Joannes van de dooden verrezen was:

8. Maer van de sommigen, dat Elias zich geopenbaerd had: en van de anderen, dat er eenen van de oude profeten opgestaen was.

9. En Herodes zeyde: Joannes heb ik onthalsd: Maer wie is dezen, daer ik zulke dingen af hoor? En hy begeerde hem te zien.

10. En de apostelen wedergekomen zynde, hebben hem verteld al wat zy gedaen hadden: en hen medegenomen hebbende, hy is uyt den weg gegaen in eene woeste plaetse, welke is by Bethsaida.

11. Hetwelk als de scharen vernomen hebben, zyn zy hem gevolgd: en hy heeft ze ontvangen, en sprak hun van den ryke Gods, en degene die hulpe behoefden, genas hy,

12. En den dag was begonnen onder te gaen. En de twaelf tot hem komende, hebben hem gezeyd: Laet de scharen weggaen, dat zy gaende in de dorpen en landhuyzen die hier omtrent zyn, mogen ter herberge gaen, en te eten vinden: want wy zyn hier in eene woeste plaetse.

13. En hy zeyde tot hen: Geeft hun gy te eten. En zy hebben gezeyd: Wy hebben niet meer dan vyf brooden en twee visschen: ten ware dat wy by aventure gingen en spyze kochten voor alle deze schare.

14. En daer waren byna vyf duyzend mans. En hy zeyde tot zyne discipelen: Doet ze nederzitten by gezelschappen, vyftig te zamen.

15. En zy hebben het alzoo gedaen. En zy hebben ze alle doen nederzitten.

16. En genomen hebbende de vyf brooden en twee visschen, heeft hy opgezien ten hemelwaert, en hy heeft die gebenedyd, en gebroken, en zynen discipelen gedeyld, dat zy het der scharen voorstellen zouden.

17. En zy hebben alle geëten, en zyn verzaed. En daer is opgedragen hetgene dat hun overgebleven is, twaelf korven brokkelingen.

18. En het is gebeurd toen hy was alleen biddende, zoo waren met hem ook de discipelen: en hy heeft hun gevraegd, zeggende: Wie zeggen de scharen dat ik ben?

19. En zy hebben geantwoord, en gezeyd: Joannes den Dooper, en de anderen Elias, maer de anderen dat er een profeet van de ouden opgestaen is.

20. En hy heeft tot hen gezeyd: Maer wie zegt gy dat ik ben? Simon Petrus antwoordende, heeft gezeyd: Christus den gezalfden Gods.

21. En hy hen straffende, heeft geboden dat zy dit niemand zeggen zouden,

22. Zeggende: Want den Zoon des menschen moet veel lyden, en veracht worden van de ouderen en prinsen der priesteren en schriftgeleerden, en gedood worden, en ten derden dage verryzen.

23. En hy zeyde tot hen alle: Is het dat er iemand wilt my navolgen, die verloochene zich zelven, en heffe op zyn kruys dagelyks, en volge my.

24. Want zoo wie zyne ziel wilt behouden, die zal ze verliezen: en die zyne ziel verliest om mynent wille, zal ze behouden.

25. Want wat baet het toch den mensche, is het dat hy wint de geheele wereld, en zich zelven verliest, en zyns zelfs schade lydt?

26. Want zoo wie zich myns schaemt, en myner woorden : diens zal zich den Zoon des menschen schamen als hy komen zal in zyne majesteyt, en des Vaders, en der heylige engelen.

27. En ik zeg u voorwaer : hier zyn er sommige staende, dewelke de dood niet zullen smaken voor dat zy het ryk Gods zien.

28. En het is geschied na deze woorden omtrent acht dagen, en hy heeft mede genomen Petrus, en Jacobus, en Joannes, en is geklommen op eenen berg om te bidden.

29. En toen hy bad, is de gedaente zyns aenzigts veranderd : en zyne kleederen zyn wit en blinkende geworden.

30. En ziet twee mannen spraken met hem. En het waren Moyses en Elias,

31. Gezien in de majesteyt : en zy zeyden zyne verscheydinge, die hy volbrengen zoude in Jerusalem.

32. Maer Petrus en die met hem waren, waren bezwaerd met vake. En ontspringende, zy hebben gezien zyne majesteyt, en de twee mannen die by hem stonden.

33. En het is geschied toen zy van hem scheydden, dat Petrus heeft gezeyd tot Jesus : Meester, het is ons hier goed zyn : en laet ons maken dry tabernakelen, een voor U, en een voor Moyses, en een voor Elias : niet wetende wat hy zeyde.

34. En toen hy dit sprekende was, is er eene wolke gekomen, en die heeft ze alom belommerd : en zy hebben gevreesd toen zy in de wolke gingen.

35. En daer is eene stemme geschied van de wolke, zeggende : Dit is myn beminden Zoon, hoort hem.

36. En als de stemme geschiedde, is Jesus alleen gevonden. En zy hebben gezwegen, en niemand iets gezeyd in die dagen, van hetgene dat zy gezien hadden.

37. En het is geschied op den navolgenden dag, als zy van den berg kwamen, dat hun te gemoet is gekomen eene groote schare.

38. En ziet een man uyt de schare heeft luyde geroepen, zeggende : Meester, ik bid u, ziet op mynen zoon, want het is myn eenig kind :

39. En ziet den geest aengrypt hem, en terstond zoo roept hy, en hy stoot hem aen, en verscheurt hem met schuymsel, en naeuwelyks scheydt hy van hem als hy hem verscheurd heeft :

40. En ik heb uwe discipelen gebeden dat zy dien uytwerpen zouden, en zy hebben het niet gekonnen.

41. En Jesus antwoordende, heeft gezeyd : O ongeloovig en verkeerd geslachte, hoe lang zal ik by u zyn, en u gedoogen? Brengt herwaerts uwen zoon.

42. En als hy aenkwam, heeft hem den duyvel tegen de aerde gestooten, en verscheurde hem.

43. En Jesus heeft den onzuyveren geest gestraft, en het kind genezen, en het zynen vader wederom gegeven.

44. En zy verwonderden zich allegader in de grootdadige kracht Gods : en als zy zich alle verwonderden van al dat hy dede, zoo heeft hy tot zyne discipelen gezeyd : Stelt gy in uwe herten deze woorden : want het is toekomende dat den Zoon des menschen zal geleverd worden in de handen der menschen.

45. Maer zy verstonden dit woord niet, en het was bedekt voor hen, dat zy het niet begrepen : en zy vreesden hem te vragen van dezen woorde.

46. Maer daer is eene gedachte in hen gekomen, wie van hen den meesten was.

47. En Jesus ziende de gedachten hunner herten, heeft genomen een kind, en dat gesteld by zich,

48. En hy zeyde hun : Zoo wie dit kind ontvangt in mynen naem, die ontvangt my : en zoo wie my ontvangt, die ontvangt hem die my gezonden heeft. Want wie den minsten is onder u allen, die is den meesten.

49. En Joannes antwoordende heeft gezeyd : Meester, wy hebben eenen gezien, in uwen naem duyvelen uytwerpende, en wy hebben het hem verboden : want hy volgt met ons niet.

50. En Jesus heeft tot hem gezeyd : Wilt het niet verbieden : want zoo wie tegen u niet is, die is voor u.

51. En het is geschied als de dagen vervuld werden, dat hy van hier genomen zoude worden, en hy heeft zyn aenzigt vast gesteld om te gaen naer Jerusalem.

52. En heeft boden uytgezonden voor zyn aenzigt : en die weggaende zyn in der Samaritanen stad gekomen, dat zy hem plaets bereyden zouden.
53. En zy hebben hem niet ontvangen, want zyn aenzigt gesteld was te reyzen naer Jerusalem.
54. En als zyne discipelen Jacobus en Joannes dat zagen, zoo hebben zy gezeyd : Heere, wilt gy dat wy zeggen dat er vuer uyt den hemel nederkome, en verniele die?
55. En zich omkeerende, heeft hy hen gestraft, zeggende : Gy weet niet van wat geest dat gy zyt.
56. Den Zoon des menschen is niet gekomen om zielen te dooden, maer om zalig te maken. En zy zyn weggegaen in een ander stedeken.
57. En het is geschied : terwyl dat zy wandelden op den weg, dat er eenen gezeyd heeft tot hem : Ik zal u volgen alwaer dat gy gaet.
58. Jesus heeft hem gezeyd : De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten : maer den Zoon des menschen heeft niet daer hy zyn hoofd op rusten mag.
59. En hy heeft gezeyd tot eenen anderen : Volgt my; maer dien heeft gezeyd : Heere, laet my eerstmael gaen, en mynen vader begraven.
60. En Jesus heeft hem gezeyd : Laet de dooden hunne dooden begraven : maer gaet gy henen, en verkondigt het ryk Gods.
61. En een anderen zeyde : Ik zal u volgen Heere, maer laet my eerstmael gaen scheyden van degene die t'huys zyn.
62. Jesus heeft tot hem gezeyd : Niemand zyne hand aen de ploeg slaende, en achterwaerts ziende, is bekwaem tot den ryke Gods.

HET X. KAPITTEL.

Hoe Jesus twee en zeventig discipelen verkoos, en zond ze te prediken, en onderwees hen hoe zy zich hebben zouden. En hoe Martha Jesus ter herberge ontving, en hoe Jesus de gelykenisse van den Samaritaen den Joden zegt.

1. En nadezen heeft den Heer gekoren nog andere twee en zeventig, en hy heeft die twee en twee gezonden voor zyn aenzigt in alle steden en plaetsen daer hy komen zoude.
2. En hy zeyde hun : Den oogst is voorwaer groot, maer de werklieden zyn luttel. Daerom bidt den Heere des oogsts, dat hy werklieden zende in zynen oogst.
3. Gaet henen : ziet ik zend u gelyk lammeren onder de wolven.
4. Wilt geene borze dragen, noch male, noch schoenen : en groet niemand op den weg.
5. In wat huys dat gy ingaet, zoo zegt ten eersten : Vrede zy dezen huyze :
6. En is het dat daer een kind des vredes is, zoo zal op dien uwen vrede rusten : maer is het zoo niet, zoo zal uwen vrede wederom tot u keeren.
7. Maer in hetzelfde huys blyft etende en drinkende van dat zy hebben : want een werkman is zyns loons weerdig. Wilt niet vertrekken van het eene huys in het andere.
8. En in wat stad dat gy gaet, en zy u ontvangen, zoo eet dat u voorgesteld wordt :
9. En geneest de zieken die daerin zyn, en zegt hun : Het ryk Gods is u naby gekomen.
10. Maer in wat stad dat gy ingaet, en zy u niet ontvangen, zoo zult gy uytgaende in hunne straten, zeggen :
11. Ook het stof dat ons aengebleven is van uwe stad, vegen wy af op u : maer nogtans weet dat het ryk Gods is naby gekomen.
12. Ik zeg u, dat den Sodomiten genadiglyker geschieden zal op dien dag, dan dier stad.
13. Wee u Corozain, wee u Bethsaida : want waren in Tyrus en Sidon de mirakelen gedaen geweest, die in u gedaen zyn, zy zouden in voorleden tyden in hairen kleederen en assche zittende, penitentie gedaen hebben.
14. Daerom zal Tyrus en Sidon genadiglyker geschieden in het oordeel dan u.
15. En Capharnaum tot den hemel toe verheven, gy zult tot der helle toe nedergezonken worden.
16. Die u hoort, hoort my : en die u versmaedt, versmaedt my. En die my versmaedt, versmaet hem die my gezonden heeft.
17. En de twee en zeventig zyn wedergekomen met blydschappe, zeggende :

Heere, de duyvels zyn ons ook onder-
danig in uwen naem.
18. En hy zeyde hun : Ik heb satan
als eenen bliksem zien vallen van den
hemel.
19. Ziet ik heb u magt gegeven te
treden op serpenten en schorpioenen,
en over alle de magt des vyands : en het
zal u niet letten.
20. Maer nogtans wilt u daerin niet
verblyden, om dat de geesten u onder-
danig zyn : maer verblydt u dat uwe
namen geschreven zyn in de hemelen.
21. In diezelfde ure heeft hy zich
verheugd in den Geest, en gezeyd : Ik
belyde u Vader, Heere des hemels en der
aerde, dat gy deze dingen verborgen
hebt van de wyzen en voorzienigen, en
hebt die geopenbaerd den kleynen. Ja
Vader : want het heeft alzoo behaegd
voor u.
22. Alle dingen zyn my gegeven van
mynen Vader. En niemand weet wie den
Zoon is, dan den Vader : en wie den
Vader is, dan den Zoon, en dengenen die
het den Zoon wilt openbaren.
23. En omgekeerd zynde tot zyne
discipelen, hy heeft gezeyd : Zalig zyn
de oogen die zien hetgene dat gy ziet.
24. Want ik zeg u, dat veel profeten
en koningen hebben willen zien hetgene
dat gy ziet, en zy hebben het niet gezien :
en hooren hetgene dat gy hoort, en zy
hebben het niet gehoord.
25. En ziet een wetgeleerden is opge-
staen, hem temteerende, en zeggende :
Meester, wat doende zal ik het eeuwig
leven bezitten?
26. En hy heeft tot hem gezeyd : Wat
is er in de wet geschreven? hoe leest
gy?
27. Hy antwoordende, heeft gezeyd :
Gy zult liefhebben den Heere uwen God
uyt uw geheel herte, en uyt uwe geheele
ziele, en uyt alle uwe krachten, en uyt
alle uw verstand : en uwen naesten als
u zelven.
28. En hy heeft hem gezeyd : Gy hebt
regt geantwoord : doet dit, en gy zult
leven.
29. Maer hy willende zich zelven regt-
veerdig maken, heeft gezeyd tot Jesus :
En wie is myn naesten?
30. En Jesus dit opnemende, heeft
gezeyd : Een mensch kwam af van Je-
rusalem naer Jericho, en hy is gevallen
onder de moordenaers, dewelke hebben
hem ook beroofd : en als zy hem gewond
hadden, zyn zy weggegaen, latende
hem half levende.
31. En het is geschied dat er een
priester afkwam door denzelfden weg :
en dien ziende, is hy voorbygegaen.
32. Desgelyks ook een leviet, toen hy
omtrent de plaetse was, en hem zag, is
voorbygegaen.
33. Maer een Samaritaen overweg
gaende, is by hem gekomen : en hem
ziende, is met bermhertigheyd bewogen
geweest.
34. En by hem komende, hy heeft
zyne wonden verbonden, gietende daer-
in olie en wyn : en zettende hem op zyn
lastdragende beeste, hy heeft dien ge-
bragt in eene herberge, en droeg zorg
voor hem.
35. En des anderendaegs heeft hy
twee penningen uytgenomen, en heeft
ze gegeven den herbergier, en heeft ge-
zeyd : draegt zorg voor hem : en al wat
gy daerboven verlegt, dat zal ik, als ik
wedergekomen ben, u wederom geven.
36. Wie dunkt u dat van deze dry
den naesten geweest is van dengenen
die onder de moordenaren gevallen is?
37. En hy zeyde : Die bermhertigheyd
aen hem gedaen heeft. En Jesus heeft
tot hem gezeyd : Gaet henen, en doet gy
ook desgelyks.
38. En het is gebeurd toen zy gingen,
dat hy is gegaen in een kasteelken : en
eene vrouwe Martha genaemd, heeft
hem ontvangen in haer huys.
39. En deze had eene zuster genaemd
Maria, dewelke ook zittende nevens de
voeten des Heeren, hoorde zyn woord.
40. Maer Martha was zorgvuldiglyk
bekommerd met veel dienens : dewelke
heeft gestaen, en gezeyd : Heere acht gy
dat niet, dat myne zuster my heeft
alleen laten dienen? daerom zegt haer
dat zy my helpe.
41. En den Heere antwoordende, heeft
tot haer gezeyd : Martha, Martha, gy
zyt zorgvuldig, en wordt ongerustelyk
bekommerd met veel dingen :
42. Maer voorwaer een is er van
noode. Maria heeft het beste deel verko-
ren, hetwelk haer niet zal afgenomen
worden.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe den Heere Jesus na zyn gebed eenen stommen duyvel uytwierp, en hoe hy toen sprak. En hoe hy zyne discipelen heeft leeren bidden. En van eenen waterzuchtigen mensch die Jesus genas, en hoe hy menige schoone leeringe den volke en phariseen leerde.

1. En het is geschied, toen hy was op eene plaetse biddende, als hy afgelaten had, dat er eenen van zyne discipelen tot hem gezeyd heeft : Heere, leert ons bidden, gelyk ook Joannes zyne discipelen geleerd heeft.

2. En hy heeft tot hen gezeyd : Als gy bidt zoo zegt : Vader geheyligd zy uw naem. Uw ryk laet aenkomen,

3. Ons dagelyksch brood geeft ons heden.

4. En vergeeft ons onze zonden, want wy ook kwytschelden dengenen die ons schuldig zyn. En leydt ons niet in bekoringe.

5. En hy heeft tot hen gezeyd : Wie van u zal eenen vriend hebben, en zal tot hem gaen in den middernacht, en hem zeggen : Vriend, leent my dry brooden :

6. Want myn vriend is van den weg gekomen tot my, en ik heb niet dat ik hem voorstellen mogt :

7. En dien van binnen antwoordende, zegge : Wilt my niet moeyelyk wezen, myne deure is nu gesloten, en myne kinderen zyn by my in de slaepkamer : ik kan niet opstaen, en u geven.

8. En is het dat dien blyft kloppende : ik zeg u, al zal hy het hem niet geven opstaende, om dat hy zyn vriend is, nogtans om zyne moeyelykheyd zal hy opstaen, en hem geven zoo veel als er hem van noode zyn.

9. En ik zeg u : Begeert, en men zal u geven : zoekt, en gy zult vinden : klopt, en men zal u opendoen.

10. Want al die bidt, ontvangt : en die zoekt, die vindt : en dengenen die klopt, zal opengedaen worden.

11. Maer wie van u begeert van zynen vader een brood, zal hy hem eenen steen geven? Of eenen visch : zal hy hem voor eenen visch een serpent geven?

12. Of begeert hy een ey : zal hy hem een schorpioen bieden?

13. Aldus is het zake, dat gy, niet tegenstaende dat gy kwaed zyt, nogtans weet uwen kinderen goede gaven te geven : hoe veel te meer zal uw Vader van den hemel den goeden geest geven, dengenen die het hem bidden?

14. En hy was uytwerpende eenen duyvel, die stom was. En toen hy den duyvel uytgeworpen had, heeft den stommen gesproken, en de scharen zyn verwonderd geweest.

15. En de sommige van hen hebben gezeyd : Door Beelzebub den prins der duyvelen werpt hy de duyvelen uyt.

16. En de anderen hem temterende, begeerden van hem een teeken van den hemel.

17. En als hy hunne gedachten zag zoo heeft hy tot hen gezeyd : Alle ryk dat tegen zich zelven gedeyld is, zal verwoest worden, en het eene huys zal op het andere huys vallen.

18. Is het dan dat satanas tegen zich zelven gedeyld is : hoe zal zyn ryk staen? want gy zegt dat ik door Beelzebub de duyvelen uytwerp.

19. Indien ik door Beelzebub de duyvelen uytwerp : waerdoor werpen uwe kinderen die uyt? Daerom zullen zy uwe regters wezen.

20. Maer is het dat ik door den vinger Gods de duyvelen uytwerp : zoo is voorwaer het ryk Gods tot u gekomen.

21. Als een sterk gewapende zyn voorhof bewaert, zoo zyn alle dingen in vrede die hy bezit.

22. Maer is het dat er eenen die sterker dan hy is, overkomende hem verwint, zoo neemt hy hem alle zyne wapenen af, daer hy betrouwen in had, en zyne rooven zal hy uytdeylen.

23. Die met my niet is, die is tegen my : en zoo wie met my niet vergadert, die verstrooyt.

24. Als een onzuyveren geest uytgegaen is van den mensch, zoo doorwandelt hy de ongewaterde plaetsen, zoekende rust ; en die niet vindende, zegt hy : Ik zal wederom gaen in myn huys daer ik uytgegaen ben.

25. En als hy daer komt, zoo vindt hy dat met bessemen gezuyverd en versierd.

26. Dan gaet hy, en neemt tot zich nog zeven andere geesten, erger dan hy, en daerin gegaen zynde, zy woonen daer. En de uytersten van dien mensche worden erger dan de eersten.

27. En het is geschied als hy deze dingen zeyde, dat er eene vrouwe uyt

de scharen hare stemme opheffende, tot hem gezeyd heeft : Zalig is den buyk die u gedragen heeft, en de borsten die gy gezogen hebt.

28. En hy zeyde : Dat is immers waer, maer ook zyn zy zalig, die het woord Gods hooren, en dat bewaren.

29. En toen de scharen over een te zamen liepen, heeft hy begonnen te zeggen : Dit geslachte is een erg geslachte : het begeert een teeken, en hun zal geen teeken gegeven worden, dan het teeken van Jonas den profeet.

30. Want gelyk Jonas een teeken was den Niniviten : alzoo zal den Zoon des menschen zyn dezen geslachte.

31. De koninginne van het zuydenland zal opstaen in het oordeel met de mannen van dezen geslachte, en zy zal ze verdoemen : want zy kwam van het eynde des aerdryks om te hooren de wysheyd van Salomom : en ziet hier is meer dan Salomon.

32. De mannen van Ninive zullen opstaen in het oordeel met dezen geslachte, en zy zullen dat verdoemen : want zy hebben penitentie gedaen ter predicatie van Jonas, en ziet hier is meer dan Jonas.

33. Niemand ontsteekt een licht en stelt dat in het verborgen, noch onder een korenvat : maer op eenen kandelaer, opdat degene die inkomen, het licht zien mogen.

34. Het licht uws ligchaems is uwe ooge. Is het dat uwe ooge simpel is, zoo zal uw geheel ligchaem licht wezen : maer is het dat die erg is, zoo zal uw ligchaem ook duyster wezen.

35. Daerom ziet toe dat het licht dat in u is, geene duysternisse zy.

36. Is het dan dat uw ligchaem geheel licht is, niet hebbende eenig deel der duysternissen, zoo zal het geheel licht wezen, en gelyk een licht des schynsels zal het u verlichten.

37. En als hy sprak, heeft hem een phariseer gebeden dat hy het noenmael by hem eten wilde. En daerin gegaen zynde, is hy ter tafel gezeten.

38. Maer den phariseer begon in zich zelven overleggende te zeggen, waerom dat hy niet gewasschen was voor den noenmaeltyd.

39. En den Heere heeft tot hem gezeyd : Nu gy phariseen, gy zuyvert het buytenste van den kroes, of schotel : maer dat van u binnen is, dat is vol rooverye en boosheyd.

40. Gy dwazen, dengenen die het buytenste gemaekt heeft, heeft die ook niet gemaekt dat er binnen is?

41. Maer nogtans dat er overblyft geeft ter aelmoessen : en ziet alle dingen zyn u zuyver.

42. Maer wee u gy phariseen : want gy vertient de munte, en ruyte, en allerhande spyskruyd, en gy laet achter het regt oordeel en de liefde Gods : dit moet men doen, en hetgene niet achterlaten.

43. Wee u gy phariseen, want gy bemint de eerste stoelen in de sinagogen, en de groeten op de markt.

44. Wee u, want gy zyt als graven die verborgen zyn, en de menschen daerop wandelende weten het niet.

45. En eenen van de wetgeleerden antwoordende, heeft tot hem gezeyd : Meester, deze dingen zeggende, doet gy ons ook versmaedheyd aen.

46. En hy zeyde : En wee ook u gy wetgeleerden : want gy de menschen belast met lasten die zy niet dragen kunnen, en gy raekt de pakken niet met uwen eenen vinger.

47. Wee u, die optimmert de graven der profeten : maer uwe vaderen hebben die gedood.

48. Voorwaer gy getuygt dat gy consenteert in uwer vaderen werken : want het is waer dat zy die gedood hebben, maer gy timmert hunne graven.

49. Daerom heeft ook de wysheyd Gods gezeyd : Ik zal tot hun zenden profeten en apostelen, en van die zullen zy dooden en vervolgen :

50. Opdat geëyscht worde het bloed van alle de profeten, dat gestort is van het beginsel der wereld, van dezen geslachte,

51. Van Abels bloed tot het bloed van Zacharias, die gedood is tusschen den autaer en den tempel. Alzoo, zeg ik u, zal het geëyscht worden van dezen geslachte.

52. Wee u gy wetgeleerden : want gy hebt den sleutel der wetenheyd gedragen, en gy zyt niet ingegaen, en degene die daer ingingen, hebt gy het verboden.

53. En toen hy deze dingen tot hen zeyde, begonnen de phariseen en wetgeleerden zwaerlyk tegen hem te dringen,

en zynen mond te overvallen van veel dingen,

54. Leggende hem lagen, en begeerende iets te vatten uyt zynen mond, dat zy hem zouden beschuldigen.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe Christus zyne discipelen hen leerde wachten voor de hipocrieten, vermanende hen tot standvastigheyd. En van menige andere goddelyke leeringen.

1. En als daer veel scharen rondom stonden, alzoo dat zy malkander vertraden, zoo heeft hy begonnen te zeggen tot zyne discipelen : Wacht u van den deesem der phariseen, hetwelk is geveynsdheyd.

2. Want niets is er bedekt, dat niet zal ontdekt worden : noch verborgen, dat niet zal geweten worden.

3. Want dat gy in de duysternissen gezeyd hebt, zal in het licht gezeyd worden : en dat gy in de oore gesproken hebt in de slaepkamers, zal gepreekt worden op de daken.

4. Maer ik zeg u myne vrienden : Wilt niet vervaerd wezen van degene die het ligchaem dooden, en nadezen hebben zy niet meer dat zy doen mogen.

5. Maer ik zal u toonen wie gy vreezen moet : vreest hem die na dat hy ge dood heeft, de magt heeft te werpen in de helle. Alzoo zeg ik u, vreest dezen.

6. Verkoopt men niet vyf musschen om twee kleyne penningen, en niet een van dien is voor God vergeten?

7. Maer ook de hairen uws hoofds zyn al geteld. Daerom wilt niet vreezen : want gy zyt beter dan veel musschen.

8. En ik zeg u : Alle die my belydt voor de menschen, dien zal den Zoon des menschen ook belyden voor de engelen Gods :

9. Maer die my loochent voor de menschen, zal verloochend worden voor de engelen Gods.

10. En alle die een woord zegt tegen den Zoon des menschen, dat zal hem vergeven worden : maer dengenen die in den Heyligen Geest blasphemeert, zal niet vergeven worden.

11. En als zy u brengen zullen in de sinagogen, en tot de wethouderen en magtige heeren, zoo wilt niet bezorgd zyn, hoe of wat gy antwoorden zult, of wat gy zeggen zult :

12. Want den Heylige Geest zal u leeren op dezelve ure wat gy zult moeten zeggen.

13. En eenen van de schare zeyde tot hem : Meester, zegt mynen broeder dat hy de erfenisse met my deyle.

14. En hy zeyde hem : Mensch, wie heeft my regter of erfscheyder gemaekt tusschen u?

15. En hy heeft tot hen gezeyd : Ziet toe, en wagt u van alle gierigheyd : want niemand leeft van de overvloedigheyd der dingen die hy bezit.

16. En hy zeyde tot hen eene gelykenisse, zeggende : Eens ryken mans akker heeft overvloedige vruchten voortgebragt :

17. En hy dachte in zich zelven, zeggende : Wat zal ik doen, want ik heb niet daer ik myne vruchten in mag vergaderen?

18. En hy heeft gezeyd : Dit zal ik doen : Ik zal myne schuren afbreken en meerder maken : en daer zal ik vergaderen al dat my gewassen is, en myne goeden.

19. En ik zal myner ziele zeggen : Ziele gy hebt veel goeds opgeleyd voor veel jaren : rust, eet, drinkt, brast.

20. En God heeft hem gezeyd : Gy zot, dezen nacht eyschen zy uwe ziel van u wederom : en de goeden die gy bereyd hebt, wiens zullen die wezen?

21. Alzoo is hy die voor zich zelven eenen schat vergadert, en is in God niet ryk.

22. En hy heeft tot zyne discipelen gezeyd : Daerom zeg ik u : Wilt niet zorgvuldig zyn uwer ziele wat gy eten zult : noch den ligchame wat gy aendoen zult.

23. De ziele is beter dan de spyze, en het ligchaem beter dan het kleed.

24. Aenmerkt de raven, want zy zaeyen noch maeyen, die noch kelder noch schure hebben, en God voedt ze. Hoe veel weerdiger zyt gy dan die?

25. Maer wie van u mag al denkende tot zyne lengte een cubitus toedoen?

26. Aldus is het dat gy niet vermoogt hetgene dat het minste is, waerom zyt gy voor de andere dingen bezorgd?

27. Aenmerkt de leliën hoe die wassen : zy arbeyden noch spinnen : maer ik zeg u dat Salomon in alle zyne glorie niet gekleed was als eene van deze.

28. En is het dat het gras, dat heden is in den akker, en morgen in den oven geworpen wordt, God alzoo kleedt : hoe veel te meer u, gy kleyn van geloof?
29. En wilt niet vragen wat gy eten zult, of drinken : en wilt u niet verheffen om hoog :
30. Want alle deze dingen zoeken de lieden der wereld. Maer uw Vader weet wel dat gy alle deze dingen behoeft.
31. Dan zoekt eerstmael het ryk Gods : en alle deze dingen zullen u toegeworpen worden.
32. Wilt niet vreezen, o gy kleyne vergaderinge : want het heeft uwen Vader beliefd u te geven het ryk.
33. Verkoopt dat gy bezit, en geeft aelmoessen. Maekt voor u borzen die niet verouderen, eenen schat die niet mindert in de hemelen : daer geen dief aen komt, noch de motte bederft.
34. Want waer uw schat is, daer zal ook uw herte zyn.
35. Laet uwe lendenen omgord wezen, en brandende lichten in uwe hand,
36. En weest gelyk den menschen die hunnen heere verbeyden, wanneer hy wederkeeren zal van de bruyloft: opdat zy, als hy komt, en klopt, hem terstond opendoen mogen.
37. Zalig zyn die knechten, dewelke, als den Heere komt, hy zal wakende vinden : voorwaer ik zeg u, dat hy zich opschorten zal, en zal ze doen ter tafel zitten, en doorgaende zal hy ze dienen.
38. En is het dat hy komt in de tweede wake, en is het dat hy in de derde wake komt, en dat hy ze alzoo vindt, zalig zyn die knechten.
39. Maer weet dit, ware het zake dat den vader des huysgezins wist ter wat ure den dief komen zoude, hy zoude voorwaer waken, en hy zou zyn huys niet laten doorgraven.
40. En gy weest ook bereed : want ter ure als gy het niet meynt, zal den Zoon des menschen komen.
41. En Petrus heeft tot hem gezeyd : Heere zegt gy deze gelykenisse tot ons, of ook tot allegader?
42. En den Heer heeft gezeyd : Wie meynt gy dat er een getrouw en wys huys regeerder is, denwelken den Heer gesteld heeft over zyne familie, om dat hy die te zynen tyde geven zoude eene mate tarwe?
43. Zalig is dien knecht, denwelken den Heere, als hy komt, zal alzoo doende vinden.
44. Voorwaer ik zeg u, dat hy over al dat hy bezit, hem stellen zal.
45. Maer is het dat den knecht zegt in zyn herte : Myn heere vertrekt te komen : en dat hy begint te slaen de knechten en dienstvrouwen, en te eten, en te drinken, en dronken te worden :
46. Zoo zal den heer van dien knecht komen op den dag als hy het niet verwacht en ter ure die hy niet weet, en hy zal hem in stukken deylen, en zyn deel zal hy met de ongetrouwen stellen.
47. En den knecht die zyns heeren wille geweten heeft, en heeft zich niet bereyd, en heeft niet gedaen naer zynen wille, die zal geslagen worden met veel slagen :
48. Maer die niet geweten heeft, en heeft gedaen dingen die slagen weerdig zyn, die zal met luttel slagen geslagen worden. En zoo wie veel gegeven is, van dien zal veel geëyscht worden : en wien zy veel betrouwd hebben, van dien zullen zy meer eyschen.
49. Ik ben gekomen om vuer te brengen op de aerde, en wat wil ik, dan dat het ontstoken worde?
50. En ik moet met een doopsel gedoopt worden : en hoe word ik benaeuwd tot dat het volbragt worde?
51. Meynt gy dat ik ben gekomen om vrede te geven op de aerde? Neen zeg ik u, maer eene afscheydinge :
52. Want van dezen tyd voort zullen er vyf zyn in een huys gescheyden, dry tegen twee, en twee tegen dry :
53. Den vader zal gescheyden worden tegen het kind, en het kind tegen zynen vader, en de moeder tegen de dochter, en de dochter tegen de moeder, de zweerin tegen hare behuwde dochter, en de behuwde dochter tegen hare zweerin.
54. En hy zeyde tot de scharen : Als gy eene wolke ziet opgaen van het westen, zoo zegt gy terstond : Daer komt een plasregen : en het geschiedt alzoo.
55. En als gy den zuyden wind ziet blazen, zoo zegt gy : Het zal heet zyn : en het geschiedt.
56. Gy hipocriten, de gedaente des hemels en der aerde kunt gy oordeelèn : maer hoe oordeelt gy dezen tyd niet?

57. En waerom oordeelt gy niet uyt u zelven dat regtveerdig is?

58. En als gy gaet met uwen wederpartyder tot den prins, zoo doet neerstigheyd om onderwegen van hem ontslagen te zyn, dat hy u by aventure niet trekke tot den regter, en dat den regter u levere den steenwachter, en dat den steenwachter u in den kerker werpe.

59. Ik zeg u, gy zult daer niet uytgaen, tot dat gy betaelt ook de laetste myte.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe den Heer Jesus eene gelykenisse van den vygeboom sprak, en hoe dat hy eene vrouw op den sabbatdag genas. Hoe hy nog schoone leeringen zegt, en leert den volke.

1. En op denzelfden tyd waren daer sommige tegenwoordig, boodschappende hem van de Galileeuschen, derwelker bloed Pilatus had gemengd met hunne sacrificien.

2. En hy antwoordende heeft tot hen gezeyd: Meynt gy dat deze Galileeuschen boven alle de andere Galileeuschen zondaers waren, om dat zy zulke dingen geleden hebben?

3. Ik zeg u, neen: maer ten zy dat gy penitentie hebt, zoo zult gy allegader desgelyks vergaen.

4. Gelyk die achttien op dewelke gevallen is den toorn van Siloë, en doodde ze: meynt gy dat die zondaers waren meer dan alle de andere menschen die te Jerusalem woonden?

5. Neen, zeg ik u: maer is het dat gy geene penitentie hebt, zoo zult gy al te zamen desgelyks vergaen.

6. En hy zeyde deze gelykenisse: een man had eenen vygeboom geplant in zynen wyngaerd, en hy is gekomen zoekende vrucht daerop, en hy heeft geene gevonden.

7. En hy heeft gezeyd tot den wyngaerder: Ziet het zyn nu dry jaren, dat ik kom, zoekende vruchten op dezen vygeboom, en ik vind geene: Daerom houwt dien af: want waertoe beslaet hy de aerde?

8. Maer dien antwoordende, heeft tot hem gezeyd: Heere, laet dien staen nog dit jaer, tot dat ik hem omgraven hebbe, en mest daeraen geleyd:

9. Of hy immers ook eenige vruchte voortbragte: maer is des niet, zoo zult gy dien in toekomende tyde afhouwen.

10. En hy was leerende in hunne sinagoge op de sabbatdagen.

11. En ziet, daer was eene vrouwe, die eenen geest der ziekten had achttien jaren lang: en zy was gekromd, en zy mogt geenszins opwaerts zien.

12. Dewelke als Jesus gezien heeft, heeft hy haer tot zich geroepen, en tot haer gezeyd: Vrouwe, gy zyt verlaten van uwe ziekte.

13. En hy heeft op haer zyne handen geleyd, en terstond werd zy opgeregt, en zy loofde God.

14. En den overste der sinagoge, verbolgen zynde om dat Jesus op den sabbat genezen had antwoordende heeft gezeyd tot de scharen: Daer zyn zes dagen, in dewelke men werken moet: aldus komt op deze dagen, en laet u gezond maken, en niet op den sabbatdag.

15. Maer den Heere tot hem antwoordende heeft gezeyd: Gy hipocrieten, ontbindt een iegelyk van u niet zynen os of ezel van de kribbe, en leydt ze om te wateren?

16. En deze Abrahams dochter, dewelke satanas gebonden heeft, ziet nu achttien jaren lang, moest men die niet ontbinden van dezen band op den sabbatdag?

17. En toen hy deze woorden zeyde, zoo werden beschaemd alle zyne vyanden: en al het volk verblydde zich van alle de dingen, die glorieuselyk van hem gedaen werden.

18. Daerom zeyde hy: Wien is het ryk Gods gelyk, of wien zal ik dat gelyken?

19. Het is gelyk den mostaerdzade, hetwelk een man genomen hebbende, in zynen hof gezaeyd heeft, en het is gewassen, en het is geworden een grooten boom: en de vogelen des hemels hebben in zyne takken gerust.

20. En wederom heeft hy gezeyd: Welken dingen zal ik het ryk Gods gelyken?

21. Het is gelyk de heve, welke eene vrouw genomen heeft, en geborgen in dry maten meels, tot dat het heel zuer geworden was.

22. En hy ging door de steden en kasteelen leerende, en reyzende naer Jerusalem.

23. En eenen zeyde hem : Heere, zyn er ook weynige die zalig worden? En hy heeft tot hem gezeyd :

24. Arbeydt om in te gaen door de enge poorte : want velen, zeg ik u, zullen er begeeren in te gaen, en zy zullen niet kunnen.

25. Maer als den vader des huysgezins zal ingegaen zyn, en hy de deure zal gesloten hebben, en gy zult beginnen buyten te staen, en aen de deure te kloppen, zeggende : Heere doet ons open : en hy antwoordende u zeggen zal : Ik ken u niet van waer gy zyt :

26. Dan zult gy beginnen te zeggen : Wy hebben voor u geëten en gedronken, en in onze straten hebt gy geleerd.

27. En hy zal u zeggen : Ik ken u niet van waer gy zyt; gaet alle van my gy werkers der boosheyd.

28. Daer zal weeninge en kryzelinge van tanden zyn : als gy zult zien Abraham, en Isaac, en Jacob, en alle de profeten in het ryk Gods, en u daer buyten gedreven te worden.

29. En daer zullen er komen van oost en van west, van noorden en van zuyden, en zy zullen ter tafel zitten in het ryk Gods.

30. En ziet zy zyn de laetsten die de eersten zullen zyn, en zy zyn de eersten, die de laetsten zyn zullen.

31. Op dienzelfden dag zyn tot hem gekomen sommige van de phariseen, zeggende tot hem : Gaet uyt, en maekt u van hier : want Herodes wilt u dooden.

32. En hy zeyde tot hen : Gaet henen en zegt dien vos : Ziet ik werp duyvels uyt, en ik maek gezondheden heden en morgen, en ten derden dage neme ik een eynde.

33. Maer nogtans moet ik nog heden en morgen, en den navolgenden dag wandelen : want het mag niet wezen dat een profeet ergens zoude verdaen worden, dan in Jerusalem.

34. Jerusalem, Jerusalem, die de profeten doodt, en steenigt degene die tot u gezonden worden : hoe dikmaels heb ik uwe kinderen willen vergaderen, als een vogel zynen nest onder zyne vederen, en gy hebt niet gewild?

35. Ziet uw huys zal u woest gelaten worden. En ik zeg u, dat gy my niet zien zult, tot dat komen zal als gy zeggen zult : Gebenedyd is hy die daer komt in den naem des Heeren.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe Jesus in eens phariseers huys genood zynde, eenen waterzuchtigen mensch genas. En hoe hy de genooden leerde. En van de gelykenisse der genooden ten avondmale, en hoe men zich zelven verloochenen zal.

1. En het is geschied toen Jesus ging in het huys van eenen prins der phariseen, op eenen sabbatdag, om brood te eten, dat zy hem gadesloegen.

2. En ziet een waterzuchtig mensch was voor hem.

3. En Jesus antwoordende, heeft gezeyd tot de wetgeleerden en phariseen, zeggende : Is het geoorloofd op eenen sabbatdag te genezen?

4. Maer zy zwegen. En hy dien tot zich nemende, heeft hem genezen, en laten gaen.

5. En antwoordende tot hen, hy heeft gezeyd : Wiens van u ezel of os zal in den put vallen, en dat hy dien niet zal terstond uyttrekken op eenen sabbatdag?

6. En zy konden hem hierop niet antwoorden.

7. En hy zeyde ook tot de genooden eene gelykenisse, aenmerkende hoe dat zy de eerste zitplaetsen verkozen, zeggende tot hen :

8. Als gy genood zyt ter bruyloft, zoo zit in de eerste plaetse niet, op aventure of er iemand eerlyker dan gy genood ware van hem,

9. En dat hy, die u en dien genood heeft, komende tot u zegge : Geeft dezen plaetse : en dat gy dan begint met beschaemdheyd de laetste plaetse te nemen.

10. Maer als gy geroepen zyt, zoo gaet en zit in de laetste plaetse : opdat hy, wanneer hy komen zal die u genood heeft, u zegge : Vriend zit opwaerts. Dan zal het u eere wezen voor degene die daer te zamen ter tafel zitten :

11. Want alle die zich verheft, zal vernederd worden, en wie zich vernedert, die zal verheven worden.

12. En hy zeyde ook tot dengenen die hem genood had : Als gy een noenmael of avondmael houdt, zoo wilt uwe vrienden niet roepen, noch uwe broeders, noch uwe magen, noch uwe ryke geburen : dat zy by aventure u niet wederom nooden, en u vergeldinge geschiede.

13. Maer als gy eenen maeltyd houdt,

zoo roept armen, kranken, kreupelen, en blinden :

14. En gy zult zalig zyn, want zy hebben niet om te vergelden : want het zal u geloond worden in de verryzenisse der regtveerdigen.

15. En als hy dit gezeyd had, zoo heeft er eenen van degene die te zamen ter maeltyd zaten, tot hem gezeyd : Zalig is hy die brood eten zal in het ryk Gods.

16. En hy heeft tot hem gezeyd : Een mensch heeft een groot avondmael gehouden, en hy heeft er velen geroepen.

17. En hy heeft zynen knecht gezonden op de ure des avondmaels, om den genooden te zeggen dat zy komen zouden, want alle dingen nu bereyd waren.

18. En zy begonnen zich alle te zamen te ontschuldigen. Den eersten heeft hem gezeyd : Ik heb een landhuys gekocht, en het is my noodig dat ik uytga en dat bezie : ik bid u verontschuldigt my.

19. En den anderen heeft gezeyd : Ik heb vyf jokken ossen gekocht, en ik ga die proeven : ik bid u verontschuldigt my.

20. En een anderen heeft gezeyd : Ik heb eene huysvrouw getrouwd, en daerom mag ik niet komen.

21. En den knecht wederom gekeerd zynde, heeft deze dingen zynen Heere geboodschapt. Toen heeft den vader des huysgezins, gestoord zynde, gezeyd tot zynen knecht : Gaet geringe uyt tot de straten en wyken der stad : en de armen, en kranken, en blinden, en kreupelen, brengt hierbinnen.

22. En den knecht heeft gezeyd : Heere, het is gedaen gelyk gy geboden hebt, en daer is nog plaetse.

23. En den Heere heeft tot zynen dienaer gezeyd : Gaet uyt tot de wegen, en tuynen, en dwingt ze binnen te komen, opdat myn huys mag vervuld worden.

24. En ik zeg u, dat niemand van die mannen die geroepen zyn, myn avondmael smaken zal.

25. En daer gingen veel scharen met hem : en omgekeerd zynde heeft hy tot hen gezeyd :

26. Is het dat iemand tot my komt, en niet haet zynen vader en moeder, en huysvrouwe, en kinderen, en broederen, en zusteren, en ook nog mede zyne ziele, zoo mag hy myn discipel niet zyn.

27. En wie zyn kruys niet draegt, en komt na my, die mag myn discipel niet wezen.

28. Want wie van u willende eenen toren timmeren, rekent niet eerstmael al zittende de kosten die daer van noode zyn, of hy die heeft om te volmaken?

29. Opdat namaels als hy het fondament geleyd zal hebben, en niet zal mogen volmaken, alle die het zien niet beginnen hem te bespotten,

30. Zeggende : Dezen man heeft begonnen te timmeren, en hy heeft het niet mogen volmaken.

31. Of wat koning willende gaen oorlogen tegen eenen anderen koning, zal niet eerstmael zittende denken of hy zoude mogen met tien duyzend hem tegen komen, die met twintig duyzend tot hem komt?

32. Want anders zoo zendt hy boden uyt, als dien nog verre is, en begeert hetgene dat den vrede aengaet.

33. Aldus ook een iegelyk van u wie niet verzaekt al dat hy bezit, die mag myn discipel niet wezen.

34. Het zout is goed. Maer is het zake dat het zout onsmakelyk wordt, waermede zal men het zouten?

35. Want het is noch tot den lande, noch tot den mesthoop nuttelyk, maer het zal buyten weggeworpen worden. Die ooren heeft om te hooren, hoore.

HET XV. KAPITTEL.

Hoe Jesus de murmuratien der phariseen doet zwichten, met schoone gelykenissen van het verloren schaep, en den verloren penning, en den verloren zoon.

1. En tot hem kwamen tollenaers en zondaers, dat zy hem hooren zouden.

2. En de phariseen en schriftgeleerden hebben gemurmureerd, zeggende: Dezen ontvangt de zondaren, en eet met hen.

3. En hy heeft tot hen gezeyd deze gelykenisse, zeggende :

4. Wat mensch is er van u, die honderd schapen heeft : en is het dat hy een van die verliest, verlaet hy dan niet de negen en negentig in de woestyne, en gaet tot hetgene dat er verloren was, tot dat hy het vindt?

5. En als hy dat gevonden heeft,

legt hy dat op zyne schouderen, zich verblydende:

6. En tot zyn huys komende, roept hy te zamen zyne vrienden en geburen, zeggende: Verblydt u met my, want ik heb myn schaep gevonden, dat verloren was.

7. Ik zeg u, dat ook alzoo blydschap zal zyn in den hemel over eenen zondaer penitentie doende, meer dan over negen en negentig regtveerdigen, die geene penitentie behoeven.

8. Of wat vrouwe is er hebbende tien penningen, is het dat zy eenen penning verloren heeft, ontsteekt zy niet een licht, en keert het huys uyt, en zoekt neerstiglyk tot dat zy dien vindt?

9. En als zy dien gevonden heeft, roept zy te zamen hare vriendinnen en geburinnen, zeggende: Verblydt u met my, want ik heb gevonden den penning, dien ik verloren had.

10. Alzoo zeg ik u, zal het blydschap wezen voor de engelen Gods over eenen zondaer die penitentie doet.

11. En hy zeyde: Een mensch had twee zonen:

12. En den jongsten van die heeft zynen vader gezeyd: Vader, geeft my het deel van mynen goede, hetwelk my toekomt. En hy heeft hun het goed gedeyld.

13. En na een luttel dagen is den jongsten zoon, als hy het al vergaderd had, uytgereysd in verre lande en aldaer heeft hy zyn goed verdaen, levende onkuyschelyk.

14. En als hy het al verdaen had, is er een grooten duren tyd opgestaen in dat landschap, en hy begon gebrek te lyden.

15. En hy is weggegaen, en heeft zich gevoegd by eenen borger van dien lande. En die heeft hem gezonden in zyne hoeve, dat hy de verkens hoeden zoude.

16. En hy begeerde zynen buyk te vullen van den draf dien de verkens aten: en niemand gaf het hem.

17. Maer in zich zelven gekeerd zynde, heeft hy gezeyd: Hoeveel huerlingen myns vaders zyn er die overvloediglyk brood hebben, en ik verga hier van honger?

18. Ik zal opstaen, en gaen tot mynen vader, en hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd in den hemel en voor u:

19. Nu ben ik niet weerdig genoemd te worden uw zoon, maekt my als eenen van uwe huerlingen.

20. En opstaende hy is gekomen tot zynen vader. En toen hy nog verre was, heeft hem zyn vader gezien, en hy is door bermhertigheyd bewogen geworden, en toeloopende hy is op zynen hals gevallen, en hy heeft hem gekust.

21. En den zoon heeft tot hem gezeyd: Vader ik heb gezondigd in den hemel en voor u, ik ben nu niet weerdig uw zoon genoemd te worden.

22. En den vader heeft tot zyne knechten gezeyd: Haestelyk brengt voort het eerste eerlyk lange kleed, en doet hem dat aen, en geeft hem eenen ring aen zyne hand, en schoenen aen zyne voeten:

23. En brengt het gemeste kalf, en doodt het, en laet ons eten, en eenen vrolyken maeltyd houden:

24. Want dezen myn zoon was dood, en hy is wederom levende geworden: hy was verloren, en hy is gevonden. En zy hebben begonnen blydelyk te eten.

25. Maer zyn oudsten zoon was in het veld: en toen hy kwam en naekte den huyze, heeft hy gehoord een gezang, en een gedans:

26. En hy heeft geroepen eenen van de knechten, en gevraegd wat deze dingen waren.

27. En dezen heeft hem gezeyd: Uw broeder is gekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslagen, om dat hy hem gezond heeft ontvangen.

28. En hy is verontweerdigd geworden, en heeft niet willen binnengaen. Hierom zyn vader uytgegaen zynde, heeft hem begonnen te bidden.

29. En hy antwoordende, heeft tot zynen vader gezeyd: Ziet, ik dien u zoo veel jaren, en nooyt heb ik uw gebod overtreden, en gy hebt my nooyt eenen bok gegeven dat ik zoude met myne vrienden eenen vrolyken maeltyd houden:

30. Maer na dat dezen uw zoon, die al zyn goed met de hoeren verteerd heeft, gekomen is, hebt gy hem het gemeste kalf geslagen.

31. En hy heeft tot hem gezeyd: Zoon, gy zyt altyd met my, en al wat myne is dat is uwe:

32. Men behoorde eenen blyden maeltyd te houden, en vrolyk te zyn, want dezen uw broeder was dood, en hy is

wederom levende geworden : hy was verloren, en hy is gevonden.

HET XVI. KAPITTEL.

Van den hofmeester die zyns heeren goed verkwist had. En hoe niemand God en den rykdom dienen kan. En van den ryken vrek en den armen Lazarus.

1. En hy zeyde tot zyne discipelen : Daer was een ryk mensch die eenen hofmeester had : en dezen is by hem overgedragen als dat hy zyn goed verkwist had.
2. En hy heeft hem geroepen, en tot hem gezeyd : Wat hoor ik van u? Doet rekeninge van uw hofmeesterschap : want gy zult voortaen niet meer mogen hofmeester wezen.
3. En den hofmeester heeft gezeyd in zich zelven : Wat zal ik doen, want myn heer my het hofmeesterschap afneemt? ik kan niet graven, ik schaem my te bedelen :
4. Ik weet wat ik doen zal, opdat zoo, wanneer ik afgesteld zal zyn van het hofmeesterschap, zy my ontvangen in hunne huyzen.
5. En hy riep tot zich eenen iegelyken van de schuldenaers zyns heeren, en zeyde tot den eersten : Hoe veel zyt gy mynen heere schuldig?
6. En dien heeft gezeyd : Honderd vaten olie. En hy heeft dien gezeyd : Neemt uw handschrift : en zit haestelyk, schryft vyftig.
7. Daerna heeft hy den anderen gezeyd : Maer gy, hoe veel zyt gy schuldig? Denwelken heeft gezeyd : Honderd koornmaten tarwe. Hy zeyde hem : Neemt uwen brief, en schryft tachtig.
8. En den heer heeft den onregtveerdigen rentmeester geprezen, dat hy voorzieniglyk gedaen had : want de kinderen dezer wereld zyn voorzieniger, dan de kinderen des lichts in hun geslachte.
9. En ik zeg u : Maekt voor u vrienden van den mammon der ongeregtigheyd : opdat zy u ontvangen, wanneer u ontbreken zal, in de eeuwige tabernakelen.
10. Die getrouw is in het minste, die is in het meeste ook getrouw : en die in het kleyne onregtveerdig is, die is in het meeste ook onregtveerdig.
11. Zyt gy dan in den onregtveerdigen mammon niet getrouw geweest : dat waerachtig is, wie zal u dat betrouwen?
12. En is het dat gy in eens anders goed niet zyt getrouw geweest : wie zal u geven dat het uwe is?
13. Geen knecht mag twee heeren dienen : want hy zal den eenen haten, en den anderen liefhebben : of hy zal den eenen byblyven, en den anderen versmaden. Gy moogt God niet dienen en den mammon.
14. En al dit hoorden de phariseen die gierig waren : en zy begekten hem.
15. En hy zeyde tot hen : Gy zyt degene die u zelven regtveerdig maekt voor de menschen : maer God kent uwe herten : want dat den menschen hoog is, dat is eene afgrysselykheyd voor God.
16. De wet en de profeten zyn tot Joannes toe : want van dien tyd voorts wordt het ryk Gods verkondigd, en een iegelyk doet daer geweld op.
17. Maer het is ligter hemel en aerde te vergaen, dan van de wet een stipken te vallen.
18. Alle die zyne huysvrouwe verlaet, en eene andere trouwt, doet overspel : en die de verlatene van haren man trouwt, doet overspel.
19. Daer was een ryk mensch, en hy werd gekleed met purper, en fyn lynwaed en hy at dagelyks zeer wellustiglyk.
20. En daer was een broodbidder, Lazarus genaemd, die aen zyne deure lag vol zweeren,
21. Begeerende verzaed te worden van den brokskens die van des ryken mans tafel vielen : maer ook zoo kwamen de honden en lekten zyne zweeren.
22. En het is geschied dat den broodbidder stierf, en gedragen werd van de engelen in Abrahams schoot. Ook zoo is den ryken gestorven, en hy is begraven in de helle.
23. En zyne oogen opheffende als hy in de tormenten was, hy heeft Abraham gezien van verre, en Lazarus in zynen schoot :
24. En hy heeft roepende gezeyd : Vader Abraham, ontfermt u myner, en zendt Lazarus dat hy het uyterste van zynen vinger steke in het water, dat hy myne tonge mag verkoelen, want ik word hier gepynigd in deze vlamme.
25. En Abraham heeft tot hem gezeyd : Zoon weest gedachtig dat gy goed

ontvangen hebt in uw leven, en Lazarus desgelyks kwaed : en nu wordt dezen vertroost, maer gy wordt gepynigd.

26. En boven alle deze, is tusschen ons en u een groot onderscheyd vast gesteld : alzoo dat degene die van hier willen overkomen tot u, dat niet kunnen, noch van daer tot hier overkomen.

27. En hy zeyde : Zoo bid ik u dan, vader, dat gy hem zendt in myns vaders huys.

28. Want ik heb vyf broeders, opdat hy hun mag getuygen, dat zy ook niet komen in deze plaetse der tormenten.

29. En Abraham heeft tot hem gezeyd : Zy hebben Moyses en de profeten : laet ze die hooren.

30. En hy heeft gezeyd : Neen, vader Abraham : maer is het zake dat er iemand van de dooden tot hen gaet, zoo zullen zy penitentie doen.

31. En hy heeft tot hem gezeyd : Is het dat zy Moyses en de profeten niet hooren, zoo zullen zy ook niet gelooven, al ware het dat er iemand van de dooden verreze.

HET XVII. KAPITTEL.

Van veel schoone leeringen en gelykenissen, en hoe Jesus tien melaetsche menschen geneest, en hoe hy zyne toekomste ten oordeel voorzegt.

1. En hy zeyde tot zyne discipelen : Het is onmogelyk dat daer geene verergernissen zouden komen : maer wee dengenen, door denwelken zy komen.

2. Het ware hem beter dat er een molensteen gehangen wierd aen zynen hals, en dat hy geworpen wierd in de zee, dan dat hy verergere een van deze kleynen.

3. Ziet voor u : Is het dat uw broeder tegen u gezondigd heeft, zoo straft hem : en is het dat hy penitentie doet, zoo vergeeft het hem.

4. En is het dat hy zevenmael des daegs tegen u zondigt, en dat hy zich zevenmael des daegs bekeert tot u, zeggende : Het is my leet, zoo vergeeft het hem.

5. En de apostelen hebben gezeyd den Heere : Vermeerdert ons geloof.

6. En den Heere heeft gezeyd : Ware het zake dat gy geloof hadt als een mostaerdzaed, zoo zoudt gy zeggen tot dezen moerboom : Wordt uytgeworteld en overgeplant in de zee : en hy zou u onderdanig zyn.

7. En wie is er van u hebbende eenen knecht akkerende, of de beesten weydende, denwelken hem, van den velde gekomen zynde, zegge : Gaet terstond door, en zit ter tafele :

8. En zegt hem niet : Bereydt dat ik het avondmael ete, en schorst u op, en dient my, tot dat ik geëten en gedronken heb, en daerna zult gy eten en drinken?

9. Zal hy het dien knecht dank weten, om dat hy gedaen heeft dat hy hem bevolen had?

10. Ik meyn het niet. Alzoo ook als gy gedaen hebt al dat u bevolen is, zoo zegt : Wy zyn onnutte knechten : dat wy schuldig waren te doen, hebben wy gedaen.

11. En het is geschied, toen hy ging naer Jerusalem, dat hy ging door het midden van Samarien en Galileen.

12. En als hy kwam in een kasteel, zyn hem te gemoet gekomen tien melaetsche mannen, dewelke hebben gestaen van verre :

13. En hebben hunne stemme opgeheven, zeggende : Jesus meester, ontfermt u onzer.

14. Dewelke als hy gezien heeft, heeft hy gezeyd : Gaet henen, vertoont u den priesteren. En het is geschied toen zy gingen, dat zy gezuyverd zyn.

15. Maer eenen van die ziende dat hy gezuyverd was, is wederom gekeerd, met luyder stemme God grootelyks lovende,

16. En hy is op zyn aenzigt gevallen voor zyne voeten, dankende : en dezen was een Samaritaen.

17. En Jesus antwoordende, heeft gezeyd : Zyn er niet tien gezuyverd? en waer zyn de negen?

18. Daer is niemand gevonden die wedergekomen is, en God de glorie gegeven heeft, dan dezen vreemdeling.

19. En hy heeft hem gezeyd : Staet op, gaet weg : want uw geloof heeft u gezond gemaekt.

20. En gevraegd zynde van de phariseen? Wanneer dat het ryk Gods komt : zoo heeft hy hun geantwoord, en gezeyd : Het ryk Gods komt niet met uytwendigen gebare :

21. Noch men zal zeggen : Ziet hier, of ziet daer. Want ziet het ryk Gods is binnen u.

22. En hy zeyde tot zyne discipelen : De dagen zullen komen als gy zult begeeren te zien eenen dag van den Zoon des menschen, en gy zult dien niet zien.

23. En men zal u zeggen : Ziet hier, en ziet daer. Wilt daer niet gaen, noch volgt ze.

24. Want gelyk den bliksem schynende van onder den hemel, blinkt over al dat onder den hemel is : alzoo zal den Zoon des menschen zyn in zynen dag.

25. Maer eerstmael moet hy veel lyden, en verworpen worden van dezen geslachte.

26. En gelyk het geschied is in de dagen van Noë, alzoo zal het ook wezen in de dagen van den Zoon des menschen.

27. Zy aten, zy dronken, zy trouwden huysvrouwen, en werden ten huwelyk gegeven, tot op den dag dat Noë in de arke ging, en dat den overvloed gekomen is, en heeft ze alle vernield.

28. Desgelyks alzoo het geschied is in de dagen van Lot : Zy aten en zy dronken : zy kochten en verkochten : zy plantten en timmerden :

29. Maer op den dag toen Lot ging van Sodoma, heeft het geregend vuer en solfer van den hemel, en heeft het al vernield :

30. In dezer voege zal het wezen op den dag dat den Zoon des menschen zal geopenbaerd worden.

31. In die ure zoo wie zyn zal op het dak, en zyne gereedschappen in het huys, die kome niet af om die te halen : en die op het veld is, keere desgelyks ook niet achterwaerts.

32. Weest gedachtig der huysvrouwe van Lot.

33. Zoo wie begeert zyne ziel te behouden, die zal ze verliezen : en zoo wie die verliest, die zal ze levende maken.

34. Ik zeg u : in dien nacht zullen er twee wezen in een bedde : den eenen zal opgenomen worden, en den anderen zal achtergelaten worden :

35. Daer zullen er twee zyn te zamen malende : de eene zal opgenomen worden, en de andere achtergelaten. Twee in het veld : den eenen zal opgenomen worden en den anderen achtergelaten.

36. Antwoordende, zeggen zy hem : Waer, Heere?

37. Denwelken heeft hun gezeyd : Zoo waer het ligchaem is, daer zullen ook de arenden vergaderen.

HET XVIII. KAPITTEL.

Van eene gelykenisse van eenen regter en eene weduwe. Van eenen publicaen en pharizeer, die gegaen zyn om te bidden. Hoe perykleus dat den rykdom is. En hoe Jesus eenen blinden verlicht.

1. En hy zeyde ook eene parabel tot hen, dat men altyd moet bidden, en niet ophouden,

2. Zeggende : Daer was een regter in eene stad, die God niet vreesde, noch den mensch ontzag.

3. En daer was eene weduwe in die stad, en zy kwam tot hem, zeggende : Doet my regt van myne wederparty.

4. En hy wilde het langen tyd niet doen. Maer nadezen zoo heeft hy gezeyd in zich zelven : Al is het dat ik God niet vrees, noch den mensch ontzie :

5. Nogtans want deze weduwe my moeyelyk is, zoo zal ik haer regt doen, dat zy ten laetste komende my niet te na spreke.

6. En den Heere heeft gezeyd : Hoort wat den regter der boosheyd zegt :

7. Zal God dan geene wrake doen van zyne uytverkorenen, tot hem roepende nacht en dag, en zal by patientie in die hebben?

8. Ik zeg u dat hy geringe wrake doen zal. Maer nogtans den Zoon des menschen komende, meynt gy dat hy geloof op de aerde vinden zal?

9. En hy heeft gezeyd tot de sommige die op zich zelven betrouwden dat zy regtveerdig waren, en versmaedden de andere, deze parabel :

10. Twee menschen zyn opgegaen in den tempel om te bidden : den eenen was een pharizeer, en den anderen een publicaen.

11. Den pharizeer staende, heeft dit gebeden by zich zelven : God, ik dank u, dat ik niet ben gelyk de andere menschen : roovers, onregtveerdigen, overspelers : als ook is dezen publicaen :

12. Ik vast tweemael in de week : ik geef tiende van al dat ik bezit.

13. En den publicaen van verre staende, wilde ook zyne ooge niet opheffen ten hemelwaert : maer hy sloeg zyne borst, zeggende : God weest myns zondaers genadig.

14. Ik zeg u, dezen is geregtveerdigd nedergegaen in zyn huys, meer dan den anderen : want al die zich verheft, zal vernederd worden; en die zich verootmoedigt, zal verheven worden.

15. En zy bragten tot hem ook kleyne kinderen, dat hy die raken zoude. Hetwelk als de discipelen zagen, hebben zy die gestraft.

16. Maer Jesus hen te zamen roepende, heeft gezeyd : Laet de kinderen tot my komen, en wilt ze niet verbieden, want alzulken behoort het ryk Gods toe.

17. Voorwaer ik zeg u : Zoo wie het ryk Gods niet ontvangt als een kind, die zal daer niet in gaen.

18. En een prins heeft hem gevraegd, zeggende : Goeden Meester, wat doende zal ik het eeuwig leven bezitten?

19. En Jesus heeft tot hem gezeyd : Waerom noemt gy my goed? niemand is goed, dan alleen God.

20. Weet gy de geboden : Gy zult niet doodslaen : Gy zult geen overspel doen : Gy zult geene dievery doen : Gy zult geene valsche getuygenis geven : Eert uwen vader en uwe moeder.

21. Denwelken heeft gezeyd : Deze heb ik al gehouden van myne jongheyd.

22. Hetwelk als Jesus gehoord had, zoo zeyde hy tot hem : Nog een ding gebreekt u : al dat gy hebt, verkoopt, en geeft het den armen, en gy zult eenen schat in den hemel hebben : en komt, volgt my.

23. Als hy deze woorden gehoord had, is hy bedroefd geweest : want hy was zeer ryk.

24. En Jesus ziende hem dat hy droevig geworden was, heeft gezeyd : Hoe zwaerlyk zullen zy die geld hebben in het ryk Gods komen :

25. Want het is ligter eenen kameel door de ooge van eene naelde te gaen, dan eenen ryken te gaen in het ryk Gods.

26. En die het hoorden, hebben gezeyd : En wie mag dan zalig worden?

27. Hy heeft hun gezeyd : De dingen die onmogelyk zyn by de menschen, die zyn mogelyk by God.

28. En Petrus heeft gezeyd : Ziet wy hebben het al verlaten, en zyn u nagevolgd.

29. Denwelken heeft hun gezeyd : Voorwaer ik zeg u, niemand is er die verlaten heeft huys, of vader, of broeder, of huysvrouw, of kinderen om het ryk Gods,

30. En dat dien niet ontvangt veel meer in dezen tyd, en in de nakomende wereld het eeuwig leven.

31. En Jesus heeft de twaelf tot zich genomen, en hun gezeyd : Ziet, wy gaen opwaerts naer Jerusalem, en alle de dingen zullen volbragt worden, die geschreven zyn door de profeten van den Zoon des menschen.

32. Want hy zal den heydenen geleverd worden, en bespot, en gegeeseld, en bespogen :

33. En na dat zy hem gegeeseld zullen hebben, zoo zullen zy hem dooden, en ten derden dage zal hy verryzen.

34. En zy hebben deze dingen niet verstaen, maer dit woord was verborgen voor hen, en zy bekenden niet dat er gezeyd werd.

35. En het is geschied toen hy kwam by Jericho, dat er een blinden zat nevens den weg, om aelmoessen biddende.

36. En toen hy hoorde de schare voorbygaen, zoo vraegde hy wat dat ware.

37. En zy hebben hem gezeyd, dat Jesus van Nazareth voorbyging.

38. En hy heeft geroepen, zeggende : Jesus Davids zoon, ontfermt u myner.

39. En die voorbygingen, straften hem dat hy zwygen zoude. Maer hy riep nog veel meer, Davids zoon, ontfermt u myner.

40. En Jesus stil staende, heeft geboden dat men dien tot hem brengen zoude. En toen hy naby gekomen was, zoo vraegde hy hem,

41. Zeggende : Wat wilt gy dat ik u doe? En hy zeyde : Heere, dat ik zien mag.

42. En Jesus heeft tot hem gezeyd : Ziet op, uw geloof heeft u gezond gemaekt.

43. En terstond heeft hy gezien, en hy volgde hem, grootelyks God lovende. En al het volk dat ziende, gaven God lof.

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe Jesus tot Zacheus ging ter herberge, en hoe hy het volk eene gelykenisse leerde. Hoe hy naer Jerusalem reed op een ezelinne veulen, en beschreyde de stad. En in den tempel hy verjoeg er uyt de koopers en verkoopers.

1. En ingegaen zynde, heeft hy Jericho doorwandeld.
2. En ziet een man Zacheus genaemd, en dezen was een prins der publicanen, en hy was ryk :
3. En hy begeerde Jesus te zien wie dat hy was : en konde niet om der schare wille, want hy kort was van persoon.
4. En voorloopende hy is geklommen op eenen wilden vygeboom, dat hy hem zien zoude : want hy aldaer passeren moest.
5. En toen Jesus tot de plaetse gekomen was, hy heeft opziende hem gezien, en tot hem gezeyd : Zacheus, komt geringe af : want heden moet ik in uw huys blyven.
6. En hy is haestelyk afgekomen, en heeft hem blydelyk ontvangen.
7. En als zy het alle zagen, murmureerden zy, zeggende, dat hy tot eenen zondigen mensch ter herberge gegaen was.
8. Maer Zacheus staende heeft gezeyd tot den Heere : Ziet Heere, de helft van myne goeden geef ik den armen : en heb ik iemand iets bedrogen, dat geef ik vier dubbel wederom.
9. En Jesus zeyde tot hem : Heden is zaligheyd dezen huyze geschied, om dat dit ook is een kind van Abraham.
10. Want den Zoon des menschen is gekomen, om te zoeken en zalig te maken dat er verloren was.
11. En als zy deze dingen hoorden, heeft hy daer nog toevoegende, eene parabel gezeyd, om dat hy by Jerusalem was : en om dat zy meynden dat het ryk Gods terstond zoude geopenbaerd worden.
12. Daerom heeft hy gezeyd : Een edelman is weggereysd in verre lande, om te ontvangen voor zich zelven een ryk, en wederom te komen.
13. En geroepen hebbende zyne tien knechten, hy heeft hun tien ponden gegeven, en gezeyd tot hen : Koopmanschapt tot dat ik kome.
14. En zyne borgers haetten hem, en zy hebben hem boden nagezonden, zeggende : Wy willen niet dat dezen over ons regere.
15. En het is geschied dat hy wederkwam, hebbende het ryk ontvangen : en hy heeft geboden dat men de knechten zoude roepen, denwelken hy geld gegeven had, om dat hy weten zoude wat een iegelyk gekoopmanschapt had.
16. En den eersten is gekomen, zeggende : Heere, uw pond heeft tien ponden gewonnen.
17. En hy heeft dien gezeyd : Wel aen goeden knecht, aengezien dat gy in een luttel getrouw zyt geweest, zult gy wezen magt hebbende over tien steden.
18. En een anderen is gekomen, zeggende : Heere, ziet uw pond heeft vyf ponden gewonnen.
19. En dezen heeft hy gezeyd : En gy weest over vyf steden.
20. En een anderen is gekomen, zeggende : Heere, ziet daer uw pond, hetwelk ik heb bewaerd in eenen zweetdoek :
21. Want ik vreesde u, om dat gy een straf mensch zyt : gy neemt weg dat gy niet geleyd hebt, en gy maeyt dat gy niet gezaeyd hebt.
22. Hy zeyde tot hem : Uyt uwen mond oordeel ik u, gy boozen knecht : gy wist wel dat ik een straf mensch ben, nemende dat ik niet geleyd heb, en maeyende dat ik niet gezaeyd heb :
23. En waerom hebt gy dan myn geld niet gegeven ter tafel, en dat ik komende dat immers had geëyscht met gewin?
24. En dengenen die daerby stonden, heeft hy gezeyd : Neemt van hem het pond, en geeft het hem die tien ponden heeft.
25. En zy hebben hem gezeyd : Heere, hy heeft tien ponden.
26. Maer ik zeg u, dat men geven zal alle dengenen die heeft : en van dengenen die niet heeft, zal men ook nemen hetgene dat hy heeft.
27. Maer ook brengt hier myne vyanden, die niet hebben gewild dat ik over hen regeren zoude : en doodt ze voor my.
28. En deze dingen gezeyd hebbende, hy is voortgegaen opwaerts klimmende naer Jerusalem.
29. En het is geschied toen hy gekomen was by Bethphage en Bethanien, aen den berg die genoemd wordt van Olive-

ten, dat hy heeft gezonden twee van zyne discipelen,

30. Zeggende: Gaet henen in het kasteel dat tegen over is: in hetwelk inkomende, zult gy vinden een veulen van eene ezelinne gebonden, daer nooyt mensch op gezeten heeft: ontbindt dat en brengt het herwaerts.

31. En is het dat u iemand vraegt: Waerom ontbindt gy het? zoo zult gy hem aldus zeggen: Want den Heere begeert zyns dienst.

32. En zy zyn weggegaen, die gezonden waren: en hebben gevonden alzoo hy hun gezeyd had, een veulen staende.

33. En als zy het veulen ontbonden, hebben de heeren van dien tot hen gezeyd: Waertoe ontbindt gy dat veulen?

34. En zy hebben gezeyd: Om dat den Heere diens van doen heeft.

35. En zy hebben dat tot Jesus geleyd. En werpende hunne kleederen op het veulen, zy hebben Jesus daerop gesteld.

36. En als hy voortreysde, zoo hebben zy hunne kleederen daeronder gespreyd in den weg.

37. En toen hy nu bykwam aen den nedergang van den berg van Oliveten, hebben alle de scharen dergenen die nederwaertsgingen blyde zynde, begonnen God te loven met luyder stemme, van alle de mirakelen die zy gezien hadden,

38. Zeggende: Gebenedyd is hy die komt een koning in den naem des Heeren, vrede in den hemel, en glorie in de hoogten.

39. En sommige van de phariseen uyt de scharen, hebben tot hem gezeyd: Meester, straft uwe discipelen.

40. Denwelken hy heeft gezeyd: Ik zeg u, is het dat deze zwygen, zoo zullen de steenen roepen.

41. En als hy naby gekomen was, ziende de stad, hy heeft over die geweend, zeggende:

42. Hadt gy het ook bekend, en voorwaer in dezen uwen dag, die tot uwen vrede is, maer nu zyn de dingen verborgen voor uwe oogen.

43. Want daer zullen dagen over u komen: en uwe vyanden zullen u omleggen met eenen walle, en zy zullen u omleggen: en u benaeuwen van alle zyden:

44. En zy zullen u neder ter aerde werpen, en uwe kinderen die in u zyn, en zy zullen den eenen steen op den anderen steen niet laten blyven: om dat gy niet gekend hebt den tyd van uwe bezoekinge.

45. En in den tempel gegaen zynde, hy heeft begonnen uyt te dryven de koopers en verkoopers die daerin waren,

46. Zeggende tot hen: Daer staet geschreven: Myn huys is een huys des gebeds. Maer gy hebt dat gemaekt eene spelonke der moordenaren.

47. En hy was dagelyks leerende in den tempel. Maer de prinsen der priesters en schriftgeleerden, en de prinsen des volks zochten hem te dooden:

48. En zy vonden niet wat zy hem doen zouden. Want al het volk hing hem aen, hem hoorende.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe Jesus den Joden antwoordde in den tempel, en van de gelykenisse des wyngaerds, van des keyzers cyns. En hoe Jesus de sadduceen doet zwygen.

1. En het is geschied op eenen dag, als hy het volk leerde in den tempel, en het Evangelie verkondigde, dat te zamen vergaderd zyn de prinsen der priesters, en de schriftgeleerden met de ouderen.

2. En spraken tot hem, zeggende: Zegt ons, door wat magt doet gy deze dingen? of: Wie is hy die u deze magt heeft gegeven?

3. En Jesus antwoordende, heeft tot hen gezeyd: Ik zal u ook een woord vragen. Antwoordt my:

4. Joannes doopsel was dat van den hemel, of van de menschen?

5. En zy dachten in zich zelven, zeggende: Is het dat wy zeggen, Van den hemel, zoo zal hy zeggen, Waerom hebt gy dan hem niet geloofd?

6. Maer is het dat wy zeggen, Van de menschen, zoo zal al het volk ons steenigen: want zy zeker zyn, dat Joannes een profeet is.

7. En zy antwoordden dat zy niet wisten van waer dat het was.

8. En Jesus zeyde hun: Noch ik zeg u ook door wat magt dat ik deze dingen doe.

9. En hy heeft begonnen te zeggen tot den volke deze parabel: Een mensch

heeft eenen wyngaerd geplant, en hy heeft dien verhuerd den wyngaerderen, en hy is uyt den lande geweest langen tyd.

10. En als het tyd was, heeft hy tot de wyngaerders eenen knecht gezonden, dat zy hem van de vrucht des wyngaerds geven zouden. Dewelke hebben hem geslagen, en ydel laten weggaen.

11. En hy heeft daerenboven nog eenen anderen knecht gezonden. Maer zy hebben dezen ook slaende en versmaedheyd aendoende, ydel laten gaen.

12. En hy heeft daertoe nog den derden gezonden: En zy wondden dezen ook, en wierpen hem uyt.

13. Maer den heer des wyngaerds heeft gezeyd : Wat zal ik doen? ik zal mynen beminden zoon zenden : by aventure als zy dezen zien, zullen zy hem ontzien.

14. Denwelken als de wyngaerders gezien hadden, hebben zy gedacht in zich zelven, zeggende : Dit is den erfgenaem, laet ons dien dooden, opdat de erfenisse onze worde.

15. En zy hebben dien uyt den wyngaerd gestooten en gedood. Wat zal dan den heere des wyngaerds hun doen?

16. Hy zal komen en dooden deze wyngaerders, en hy zal zynen wyngaerd anderen lieden uytgeven. Hetwelk als zy gehoord hadden, hebben zy gezeyd : Dat zy verre.

17. En hy hen aenziende, heeft gezeyd : Wat is dan dat er geschreven is : Den steen, denwelken de timmerlieden verworpen hebben, is geworden tot het hoofd van eenen hoek?

18. Zoo wie valt op dien steen, die zal zeer gekwetst worden : maer op wien dat hy valt, dien zal hy heel in stukken bryzelen.

19. En de prinsen der priesters en de schriftgeleerden zochten de handen aen hem te slaen op die ure : en zy vreesden het volk : want zy hebben verstaen dat hy tot hen deze gelykenisse gezeyd had.

20. En wachtende, hebben zy lageleggers gezonden, die zich veynsden regtveerdig te zyn, opdat zy hem zouden vangen in zyne woorden, en hem leveren der overheyd, en der magt van den president.

21. En zy hebben hem gevraegd, zeggende : Meester, wy weten dat gy opregtelyk zegt, en leert : en gy neemt geenen persoon uyt, maer gy leert den weg Gods in der waerheyd :

22. Is het ons geoorloofd den keyzer tribuet te geven, of niet?

23. En hy aenmerkende hun bedrog, heeft tot hen gezeyd : Waerom temteert gy my?

24. Toont my den penning : Wiens beeld en opschrift heeft dien? Zy antwoordende, hebben gezeyd : Des keyzers.

25. En hy zeyde hun : Geeft dan den keyzer weder dat den keyzer toebeboort : en God dat God toebehoort.

26. En zy konden zyn woord niet berispen voor het volk : en verwonderd zynde van zyn antwoord, zy hebben gezwegen.

27. En daer zyn tot hem gekomen sommige van de sadduceen die de verryzenisse loochenen, en zy hebben hem gevraegd,

28. Zeggende : Meester, Moyses heeft ons geschreven : Is het zake dat iemands broeder gestorven is, hebbende eene huysvrouwe, en hy alzoo dezen zonder kinderen is geweest, dat zyn broeder haer tot eene huysvrouwe neme, en verwekke zynen broeder zaed :

29. Aldus zyn er zeven broeders geweest : en den eersten heeft eene huysvrouwe genomen, en hy is gestorven zonder kinderen.

30. En den tweeden heeft ze genomen, en hy is ook gestorven zonder kinderen.

31. En den derden heeft ze genomen. En desgelyks ook alle zeven, en zy hebben geen zaed achtergelaten, en zy zyn gestorven.

32. En ten laetste van allen, is de vrouw ook gestorven.

33. Daerom in de verryzenisse, wiens van dezen huysvrouwe zal zy wezen? aengezien dat de zeven haer gehad hebben tot eene huysvrouwe.

34. En Jesus heeft tot hen gezeyd : De kinderen dezer wereld trouwen en worden getrouwd :

35. Maer die weerdig gehouden zullen zyn dier wereld, en der verryzenisse van de dooden, die zullen niet getrouwd worden, noch huysvrouwen nemen :

36. Noch zy zullen voortaen meer mogen sterven : want zy zyn den engelen gelyk, en het zyn Gods kinderen : want zy kinderen der verryzenisse zyn.

37. Maer dat de dooden verryzen, dat toont Moyses by den doorn, gelyk hy den Heere noemt, den God van Abraham, en den God van Isaac, en den God van Jacob,

38. En het is geen God der dooden, maer der levenden : want zy leven hem alle.

39. En sommige van de schriftgeleerden antwoordende, hebben tot hem gezeyd : Meester, gy hebt wel gezeyd.

40. En zy hebben hem niet meer durven vragen.

41. Maer hy heeft tot hen gezeyd : Hoe zeggen zy Christus, Davids zoon te zyn?

42. En David zegt zelve in het boek der Psalmen : Den Heer heeft gezeyd tot mynen Heere, zit te myne regter zyde :

43. Tot dat ik uwe vyanden gesteld hebbe tot eene voetbanke uwer voeten.

44. Aldus noemt hem David, Heere: en hoe is het dan zyn zoon?

45. En als het al het volk hoorde, zoo heeft hy tot zyne discipelen gezeyd :

46. Wacht u van de schriftgeleerden, die willen wandelen in lange kleederen, en hebben geerne de groetingen op de markt, en de eerste stoelen in de sinagogen, en de eerste zitsteden in de maeltyden :

47. Die der weduwen huyzen verslinden, veynzende een lang gebed. Deze zullen meerder verdoemenisse ontvangen.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe Jesus by den geldblok zittende, zag wat men er in wierp, en van het weduwken. Hy voorzegt menige benaeuwdheyd, die gebeurd is, en te geschieden staet, en van de teekenen die voor het uyterste oordeel komen zullen.

1. En omziende heeft hy gezien de ryken, die hunne giften wierpen in de offerkiste.

2. En zag ook eene arme weduwe werpende twee kleyne penningen.

3. En hy heeft gezeyd : Voorwaer ik zeg u, dat deze arme weduwe meer geofferd heeft dan zy alle.

4. Want alle deze hebben geworpen van hetgene dat hun overde, in Gods offeranden : maer deze heeft gegeven van hetgene dat zy behoeft, al haren nooddruft die zy had.

5. En als de sommige zeyden van den tempel, dat dien met goede steenen en giften versierd was, heeft hy gezeyd :

6. Deze dingen die gy ziet, daer zullen dagen komen, in dewelke den eenen steen op den anderen niet zal gelaten worden, die niet zal afgebroken worden.

7. En zy hebben hem gevraegd, zeggende : Meester, wanneer zullen deze dingen zyn, en wat teeken zal er zyn als deze dingen zullen beginnen te geschieden?

8. Denwelken heeft gezeyd : Ziet toe dat gy niet bedrogen wordt : want daer zullen er vele komen in mynen naem, zeggende dat ik het ben : en den tyd is bygekomen : daerom wilt na hen niet gaen.

9. Maer als gy hooren zult van oorlogen en oproer, zoo wilt niet vervaerd worden : deze dingen moeten eerstmael geschieden, maer het zal nog terstond geen eynde zyn.

10. Toen zeyde hy hun : Het eene volk zal tegen het andere volk opstaen, en het eene ryk tegen het andere ryk.

11. En daer zullen groote aerdbevingen wezen van plaetse te plaetse, en pestilentien, en dure tyden, en vervaerlyke dingen van den hemel, en daer zullen groote teekenen geschieden.

12. Maer eer dit al geschiedt, zullen zy hunne handen aen u slaen, en zy zullen u vervolgen, leverende u in de sinagogen en gevangenissen, trekkende u tot de koningen en presidenten om mynen naem :

13. En het zal u geschieden tot eene getuygenis.

14. Daerom stelt in uwe herten, niet te voordenken hoe gy antwoorden zult.

15. Want ik zal u eenen mond en wysheyd geven, tegen denwelken niet zullen kunnen staen en zeggen al uwe vyanden.

16. En gy zult geleverd worden van uwe ouders, en broeders, en magen, en vrienden, en zy zullen sommige van u de dood aendoen :

17. En gy zult in den haet wezen van alle menschen, om mynen naem :

18. En een hair van uwen hoofde zal niet verloren gaen.

19. In uwe lydzaemheyd zult gy uwe zielen bezitten.

20. Maer als gy zult zien Jerusalem

rondom beleggen van een heyr, weet dan dat zyne verwoestinge aengekomen is :

21. Zoo wie dan in Judeen zyn, die vlieden tot de bergen : en die in het midden van haer zyn, gaen weg : en die op het land zyn, gaen in haer niet.

22. Want dit zyn de dagen der wrake, opdat volbragt zouden worden alle de dingen die geschreven zyn.

23. Maer wee de bevruchten, en de zogenden in die dagen : want daer zal eene groote benaeuwdheyd wezen op de aerde, eene gramschap over dezen volke.

24. En zy zullen vallen in het scherp des zweerds : en gevangen geleyd worden tot alle volken : en Jerusalem zal vertreden worden van de heydenen, tot dat vervuld zullen worden de tyden der heydenen.

25. En daer zullen teekenen zyn in de zonne, en mane, en in de sterren, en in de landen eene bangigheyd der lieden, van de verbaesdheyd uyt het geluyd der zee en der vloeden :

26. De menschen zullen verdwynen door vreeze en verwachtinge der dingen die der geheele wereld overkomen zullen : want de krachten der hemelen zullen beroerd worden :

27. En dan zullen zy den Zoon des menschen zien komen in de wolken, met groote magt en majesteyt.

28. En als deze dingen beginnen te geschieden, ziet toe, en heft uwe hoofden op : want uwe verlossinge is nakende.

29. En hy heeft dien eene gelykenisse gezeyd : Beziet den vygeboom, en alle de boomen :

30. Als zy nu uyt zich zelven vrucht voortbrengen, zoo weet gy dat den zomer naby is.

31. Alzoo ook als gy deze dingen ziet geschieden, zoo weet dat het ryk Gods naby is.

32. Voorwaer ik zeg u, dat dit geslachte niet zal vergaen, tot dat alle deze dingen geschieden.

33. Hemel en aerde zullen voorbygaen : maer myne woorden zullen niet vergaen.

34. En wacht u dat uwe herten by aventure niet bezwaerd worden met gulzigheyd en dronkenschap, en zorgvuldigheden van dit leven : en dat u dien onverzienigen dag niet overkome.

35. Want hy zal als een strik overkomen op alle degene die zitten op het aenschyn van het geheele aerdryk.

36. Daerom waekt, tot alle tyden biddende, dat gy moogt weerdig gehouden worden om te vlieden van alle deze dingen die toekomende zyn, en te staen voor het aenzigt van den Zoon des menschen.

37. En hy was des daegs leerende in den tempel : maer des nachts uytgaende bleef hy op den berg die genoemd wordt den Olyfberg.

38. En al het volk kwam tot hem 's morgens vroeg in den tempel om hem te hooren.

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe den Evangelist de passie of het lyden onzes lieven Heeren Jesus Christus beschryft, tot dat hy Pilatus overgeleverd was.

1. En het hoogtyd van de ongeheefde brooden naekte, hetwelk Paschen genoemd wordt :

2. En de prinsen der priesters en schriftgeleerden zochten hoe dat zy hem dooden zouden : maer zy ontzagen het volk.

3. En satanas is gegaen in Judas, die genoemd was den Iscarioter, eenen van de twaelf.

4. En hy is weggegaen, en heeft gesproken met de prinsen der priesters en wethouders, hoe dat hy hem hun leveren zoude.

5. En zy zyn blyde geweest, en zy kwamen over een hem geld te geven.

6. En hy heeft het beloofd. En hy zocht bekwamen tyd, dat hy hem leveren mogt zonder turbatien.

7. En den dag der ongeheefde brooden is gekomen, op denwelken men moest het Paeschlam dooden.

8. En hy heeft Petrus en Joannes gezonden, zeggende : Gaet henen, bereydt ons het Paeschlam, dat wy het eten mogen.

9. Maer zy hebben gezeyd : Waer wilt gy dat wy het bereyden?

10. En hy heeft tot hen gezeyd : Ziet als gy komen zult in de stad, zal u ontmoeten een mensch, eene kruyke waters dragende : volgt hem in het huys daer hy in gaet,

11. En gy zult den vader des huysgezins van dien huyze zeggen : Den Mees-

ter zegt tot u: Waer is de eetplaetse, daer ik het Paeschlam met myne discipelen eten mag?

12. En hy zal u toonen eene groote bereyde eetkamer, en aldaer bereydt voor ons.

13. En zy gaende hebben het gevonden alzoo hy hun gezeyd had, en zy hebben het Paeschlam bereyd.

14. En als de ure gekomen was, is hy ter tafel gezeten, en de twaelf Apostelen met hem.

15. En hy zeyde tot hen: My heeft grootelyks verlangd dit Paeschlam met u te eten eer ik lyde.

16. Want ik zeg u, dat ik van nu voorts daer niet meer van eten zal, tot dat het volbragt worde in het ryk Gods.

17. En als hy den kelk genomen had, heeft hy gedankt en gezeyd: Neemt het en deylt het onder u.

18. Want ik zeg u, dat ik niet drinken zal van het gewas des wyngaerds, tot dat het ryk Gods komen zal.

19. En als hy het brood genomen had, heeft hy gedankt, en heeft het gebroken, en hun gegeven, zeggende: Dit is myn ligchaem dat voor u gegeven wordt: dat doet in myner gedenkenisse.

20. Desgelyks ook den kelk na dat hy het avondmael geëten had, zeggende: Dit is den kelk, het Nieuwe Testament in myn bloed, hetwelk voor u zal gestort worden.

21. Maer nogtans ziet de hand desgenen die my verraedt, is met my op de tafel.

22. En voorwaer den Zoon des menschen gaet naer dat er van hem besloten is: maer nogtans wee dien mensch, door denwelken hy geleverd zal worden.

23. En zy begonnen onder malkander te vragen, wie dat dit ware van hen, die dit doen zoude.

24. En daer is ook een twist onder hen opgestaen, wie dat er van hen scheen den meesten te wezen.

25. En hy heeft tot hen gezeyd: De koningen der heydenen hebben heerschappye over hen: en die magt over hen hebben, worden genadige heeren genoemd.

26. Maer gy alzoo niet: maer die den meesten is onder u, worde als den minsten: en die oversten is, als een dienaer.

27. Want wie is meerder, die ter tafel zit of die dient? is het niet die ter tafel zit? Maer ik ben in het midden van u, als eenen die dient:

28. En gy zyt degene die met my altyd gebleven zyt in myne bekoringen:

29. En ik ordineer u gelyk my myn Vader beschikt heeft het ryk,

30. Dat gy eten en drinken zoudt op myne tafel in myn ryk: en dat gy zitten zoudt op de troonen, oordeelende de twaelf geslachten van Israël.

31. En den Heer heeft gezeyd: Simon, Simon, ziet satanas heeft u begeerd, dat hy u ziften zoude als tarwe:

32. Maer ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet vergaen zoude: en gy, wanneer gy bekeerd zyt, versterkt uwe broeders.

33. Denwelken heeft hem gezeyd: Heere, ik ben met u bereyd ook in den kerker, en in de dood te gaen.

34. En hy heeft gezeyd: Ik zeg u, Petrus, den haen zal heden niet zingen, eer gy drymael zult verloochend hebben, dat gy my kent. En hy heeft hun gezeyd:

35. Als ik u gezonden heb zonder borze, en male, en schoenen, heeft u ook iets gebroken?

36. En zy hebben gezeyd: Niets. Aldus heeft hy hun gezeyd: Maer nu wie eene borze heeft, die neme die, en desgelyks ook eene male: en die ze niet heeft, verkoope zynen rok, en koope een zweerd.

37. Want ik zeg u, dat er nog in my moet volbragt worden hetgene dat geschreven is: En hy is met de boozen gerekend geweest. Want voorwaer de dingen die van my zyn, hebben een eynde.

38. En zy hebben gezeyd: Heere, ziet hier zyn twee zweerden. En hy heeft tot hen gezeyd: Het is genoeg.

39. En uytgegaen zynde, ging hy naer de gewoonte op den berg van Oliveten. En zyne discipelen zyn hem ook gevolgd.

40. En als hy ter plaetse gekomen was, heeft hy hun gezeyd: Bidt, dat gy niet valt in bekoringe.

41. En hy werd van hen getrokken zoo verre als den worp is van eenen steen: en als hy zyne knieën gebogen had, zoo bad hy,

42. Zeggende: Vader, is het dat gy wilt, neemt dezen kelk weg van my:

Maer nogtans niet myn wille, maer den uwen geschiede.

43. En hem heeft geopenbaerd een engel van den hemel hem versterkende. En gesteld zynde in den stryd des doods, hy heeft nog langer gebeden.

44. En zyn zweet is geworden als druppelen bloeds loopende op de aerde.

45. En als hy opgestaen was van zynen gebede, en gekomen was tot zyne discipelen, heeft hy die gevonden slapende van droefheyd.

46. En hy heeft tot hen gezeyd : Wat slaept gy? staet op, bidt, dat gy niet valt in bekoringe.

47. En als hy nog sprak, ziet zoo kwam daer eene schare : en die Judas genoemd was, eenen van de twaelf, ging voor hen, en hy is by Jesus gekomen, dat hy hem kussen zoude.

48. Maer Jesus zeyde tot hem : Judas, verraedt gy met eenen kusse den Zoon des menschen?

49. En die omtrent hem waren, ziende dat er toekomende was, hebben tot hem gezeyd : Heere, zullen wy slaen met den zweerde?

50. En eenen van die heeft geslagen den dienaer van den prins der priesters en hy heeft zyne regter oor afgehouwen.

51. En Jesus antwoordende, heeft gezeyd : Gehengt tot hier toe. En als hy zyne oor geraekt had, heeft hy hem genezen.

52. En Jesus heeft gezeyd tot degene die tot hem gekomen waren, tot de prinsen der priesters, en de oversten des tempels, en de ouders : Zyt gy als tot eenen moordenaer uytgegaen met zweerden en stokken?

53. Als ik dagelyks met u geweest ben in den tempel, zoo hebt gy de handen aen my niet uytgestoken : maer dit is uwe ure, en de magt der duysternissen.

54. En zy hem vangende, hebben hem geleyd tot den huyze van den prins der priesters : maer Petrus volgde van verre.

55. En als er een vuer ontstoken was in het midden van den voorhove, en zy daer om zaten, was Petrus in het midden van hen.

56. Denwelken als eene dienstvrouw gezien had, zittende by het licht, en als zy hem wel bezien had, zoo heeft zy gezeyd : Dezen was ook met hem.

57. En hy heeft hem geloochend, zeggende : Vrouwe, ik ken hem niet.

58. En na een weynig, een anderen hem ziende, heeft gezeyd : Gy zyt ook eenen van die. Maer Petrus zeyde : O mensch, ik ben niet.

59. En als het een wyle geleden was byna van eene ure, zoo sprak dat een anderen sterkelyk, zeggende : Voorwaer dezen was ook met dien : want hy is een Galileeusch man.

60. En Petrus zeyde : Mensch, ik weet niet wat gy zegt. En terstond als hy nog sprak, heeft den haen gezongen.

61. En den Heer omgekeerd zynde, heeft Petrus aengezien. En Petrus is gedachtig geworden des woords van den Heere, gelyk hy gezeyd had : Eer den haen zingen zal, zoo zult gy my drymael loochenen.

62. En Petrus buyten gegaen zynde, heeft bitterlyk geweend.

63. En de mannen die hem gevangen hielden, bespotteden hem al slaende.

64. En zy hebben hem bedekt, en sloegen zyn aenzigt : en zy vraegden hem, zeggende : Profeteert, wie is het die u geslagen heeft?

65. En veel anderen blasphemerende zeyden zy tegen hem.

66. En als het dag geworden is, zoo zyn vergaderd de ouders des volks, en de prinsen der priesters, en de schriben, en zy hebben hem geleyd in hunnen raed, zeggende : Is het dat gy Christus zyt, zegt het ons.

67. En hy heeft tot hen gezeyd : Is het dat ik het u zegge, zoo zult gy my niet gelooven :

68. En is het dat ik u ook vrage, zoo zult gy my niet antwoorden, noch gy zult my vry laten.

69. Maer van nu voorts zal den Zoon des menschen zyn zittende aen de regter hand van de kracht Gods.

70. En zy hebben allegader gezeyd : Zyt gy dan den Zoon Gods? Denwelken heeft gezeyd : Gy zegt dat ik het ben.

71. En zy hebben gezeyd : Waertoe begeeren wy nog getuygenisse? want wy hebben het zelve gehoord uyt zynen monde.

HET XXIII. KAPITTEL.

Hoe den Evangelist voort beschryft het bitter lyden Jesus tot het eynde toe.

1. En alle hunne menigte opstaende, hebben hem geleyd tot Pilatus.

2. En zy hebben hem begonnen te beschuldigen, zeggende: Dezen hebben wy gevonden verkeerende ons volk, en verbiedende den keyzer tribuet te geven, en zeggende zich zelven Christus den koning te zyn.

3. Maer Pilatus heeft hem gevraegd, zeggende: Zyt gy den koning der Joden? En hy antwoordende zeyde: Gy zegt het

4. En Pilatus heeft gezeyd tot de prinsen der priesters, en de scharen: Ik vind geene schuld in dezen mensch.

5. Maer zy werden geweldiger, zeggende: Hy maekt het volk oproerig, leerende over geheel Judeen, beginnende van Galileen tot hier toe.

6. En Pilatus hoorende Galileen, heeft gevraegd of hy een mensch van Galileen was.

7. En als hy verstaen heeft dat hy onder Herodes magt stond, heeft hy hem gezonden aen Herodes, die ook te Jerusalem was in die dagen.

8. En Herodes Jesus gezien hebbende, is zeer verblyd geweest: want hy had over langen tyd begeerd hem te zien, om dat hy veel hoorde van hem, en hy hoopte dat hy eenig teeken zoude zien van hem geschieden.

9. En hy vraegde hem met veel woorden. En hy antwoordde hem niets.

10. Maer de prinsen der priesters en schriftgeleerden stonden sterkelyk hem beschuldigende.

11. Maer Herodes heeft hem versmaed met zynen heyre: en heeft hem bespot, gekleed wezende met een wit kleed, en hy heeft hem wederom gezonden tot Pilatus.

12. En Herodes en Pilatus zyn vrienden geworden op denzelfden dag: want te voren waren zy vyanden, den eenen tegen den anderen.

13. En Pilatus te zamen geroepen hebbende de prinsen der priesters, en de oversten, en het volk,

14. Heeft tot hen gezeyd: Gy hebt my dezen man aengebragt als het volk afkeerende, en ziet ik voor u hem ondervragende, heb geene schuld gevonden in dezen mensch, van de dingen daer gy hem af beschuldigt.

15. Noch Herodes ook: want ik heb u gezonden tot hem, en ziet hem is niets gedaen dat de dood weerd is.

16. Daerom zal ik hem gekastyd laten gaen.

17. En hy moest hun binnen den feestdag eenen vry laten gaen.

18. En de geheele schare heeft te zamen luyde geroepen, zeggende: Weg met dezen, en laet ons Barrabas los.

19. Denwelken was om eenen oploop in de stad gedaen, en om eenen doodslag, in den kerker gestoken.

20. En Pilatus heeft wederom tot hen gesproken, willende Jesus vry laten gaen.

21. Maer zy riepen den eenen na den anderen, zeggende: Kruyst, kruyst hem.

22. En hy heeft ten derdemael tot hen gezeyd: Maer wat kwaed heeft dezen gedaen? ik vind geene schuld des doods in hem: aldus zal ik hem kastyden, en laten vry gaen.

23. Maer zy drongen toe met luyder stemmen, eyschende dat men hem kruyssen zoude: en hunne stemmen werden geweldig.

24. En Pilatus heeft aengewezen dat men doen zoude hunnen eysch.

25. En hy heeft hun dien laten vry gaen, die om eenen doodslag en om den oploop in den kerker geworpen was, denwelken zy begeerden: maer Jesus heeft hy hunnen wille overgeleverd.

26. En toen zy hem leydden, zoo hebben zy aenveerd eenen Simon van Cyrenen, komende van eenen landhuyze: en zy hebben hem het kruys opgeleyd, om dat te dragen achter Jesus.

27. En hem volgde eene groote schare volks, en vrouwen: dewelke hem beklaegden en beschreyden.

28. En Jesus tot haer omgekeerd zynde, heeft gezeyd: Gy dochteren van Jerusalem, wilt niet weenen op my, maer weent op u zelve, en op uwe kinderen.

29. Want ziet daer zullen dagen komen, in dewelke men zeggen zal: Zalig zyn de onvruchtbaren, en de ligchamen die niet gebaerd hebben, en de borsten die niet gezoogd hebben.

30. Dan zullen zy beginnen te zeggen

den bergen : Valt op ons : en den heuvelen : Bedekt ons.

31. Want is het dat zy dit doen in een groen hout, wat zal in het drooge geschieden?

32. En daer werden geleyd nog twee andere misdadigen met hem, dat zy zouden gedood worden.

33. En na dat zy gekomen waren ter plaetse die genoemd wordt Calvariën, daer hebben zy hem gekruyst : en de moordenaers, den eenen ter regter hand, en den anderen ter slinker hand.

34. Maer Jesus zeyde : Vader, vergeeft het hun : want zy weten niet wat zy doen. En zy deylende zyne kleederen, hebben het lot geworpen.

35. En het volk stond en aenzag het en de prinsen bespotteden hem met hen, zeggende : Andere heeft hy gezond gemaekt, hy helpe zich zelven, is het dat hy is Christus den uytverkoren Gods.

36. En de ruyters bespotteden hem ook, aenkomende en hem edik biedende,

37. En zeggende : Is het dat gy den koning der joden zyt, zoo verlost u zelven.

38. En daer was een opschrift op hem geschreven met grieksche, latynsche, en hebreeuwsche letteren : DIT IS DEN KONING DER JODEN.

39. En eenen van die moordenaren die daer hingen, blasphemeerde hem ook, zeggende : Is het dat gy Christus zyt, zoo helpt u zelven, en ons.

40. En den anderen antwoordende strafte hem, zeggende : Gy vreest ook God niet, daer gy in dezelfde verdoemenisse zyt.

41. En wy lyden dit voorwaer regtveerdiglyk, want wy ontvangen regten loon naer onze werken : maer dezen heeft niets kwaeds gedaen.

42. En hy zeyde tot Jesus : Heere, weest myns gedachtig, als gy zult komen in uw ryk.

43. En Jesus heeft hem gezeyd : Voorwaer ik zeg u : Heden zult gy met my zyn in het paradys.

44. En het was byna de zesde ure, en daer zyn duysternissen geworden over de gansche aerde, tot de negende ure.

45. En de zon is verduysterd : en het voorhangsel des tempels is overmidden gescheurd.

46. En Jesus met luyder stemme roepende heeft gezeyd : Vader, in uwe handen beveel ik mynen geest. En dit zeggende, hy heeft zynen geest gegeven.

47. En den honderdstenman ziende dat er geschied was, heeft God geloofd, zeggende : Voorwaer dezen mensch was regtveerdig.

48. En alle de schare dergenen die te zamen daer tegenwoordig waren tot dit beziensel, en zagen de dingen die daer geschiedden, keerden wederom, slaende hunne borsten.

49. En alle die hem kenden stonden van verre : en de vrouwen die hem gevolgd waren van Galileen, deze dingen ziende.

50. En ziet een man genaemd Joseph, die een tiendeman was, een goed en regtveerdig man :

51. Dezen had niet geconsenteerd in hunnen raed, en daden, van Arimatheen eene joodsche stad, denwelken ook zelve verwachtte het ryk Gods.

52. Dezen is tot Pilatus gekomen, en hy heeft Jesus ligchaem begeerd :

53. En dat afgedaen hebbende, hy heeft het in een fyn linnen kleed gewonden, en hy heeft hem geleyd in een uytgehouwen graf, daer nog niemand in geleyd was.

54. En het was den dag der voorbereydinge, en den sabbatdag kwam aen.

55. En de vrouwen die nagevolgd waren, en met hem gekomen waren van Galileen, hebben gezien het graf, en hoe zyn ligchaem geleyd was.

56. En wederom keerende, zy hebben bereyd kostelyke speceryen, en zalven : en op den sabbatdag zyn zy stil geweest naer het gebod.

HET XXIV. KAPITTEL.

Hoe de vrouwen tot Jesus graf kwamen, en hetgene dat haer gebeurde, verkondigden : en van de twee die tot Emmaus gingen, en den Heere in het breken des broods bekenden. Hoe Jesus in het midden der discipelen stond, en hun vrede boodschapte, hun zyne handen en voeten wyzende, en daerna ten hemel opvoer.

1. Maer op eenen van de sabbatdagen 's morgens zeer vroeg, zyn zy gekomen tot den grave, brengende de kostelyke speceryen die zy bereyd hadden :

2. En zy hebben gevonden den steen afgewenteld van den grave,

3. En ingegaen zynde, zy hebben het lighchaem des Heeren Jesus niet gevonden.

4. En het is geschied, toen zy met der herte hieraf verslagen waren, ziet zoo hebben er twee mannen gestaen by hen in blinkende kleederen.

5. En toen zy vreesden, en haer aenzigt neder ter aerde neygden, hebben die tot haer gezeyd : Wat zoekt gy den levenden met de dooden?

6. Hy is hier niet, maer hy is opgestaen : gedenkt hoe dat hy u gezeyd heeft, toen hy nog in Galileen was,

7. Zeggende : Dat den Zoon des menschen moest geleverd worden in de banden der zondaren, en gekruyst worden, en ten derden dage verryzen.

8. En zy zyn gedachtig geworden zyner woorden.

9. En wedergekeerd zynde van den grave, zy hebben alle deze dingen verkondigd aen de elf, en alle de anderen.

10. En het waren Maria Magdalene, en Joanna, en Maria Jacobus en de andere die met haer waren, die tot de Apostelen deze dingen zeyden.

11. En deze woorden hebben voor hen geschenen te wezen als dwazerye : en zy hebben haer niet geloofd.

12. Maer Petrus opstaende, is geloopen tot den grave : en zich nederbuygende, heeft hy de linnen doeken alleen gezien, en hy is weggegaen, by zich zelven verwonderende van dat er geschied was.

13. En ziet twee van die gingen op denzelfden dag naer een kasteelken, hetwelk lag van Jerusalem een streek van zestig stadien, genaemd Emmaus.

14. En zy spraken tot malkander van alle deze dingen die gebeurd waren.

15. En het is geschied toen zy koutten, en onderlingen vraegden, dat Jesus zelve aenkomende ging met hen :

16. Maer hunne oogen waren behinderd, dat zy hem niet kenden.

17. En hy zeyde tot hen : Wat zyn deze reden die gy tot malkander verhaelt wandelende, en zyt droef?

18. En den eenen antwoordende, wiens naem was Cleophas, heeft tot hem gezeyd : Zyt gy alleen pelgrim in Jerusalem, en weet gy niet wat daer geschied is in deze dagen?

19. Denwelken hy heeft gezeyd : Wat? En zy hebben hem gezeyd : Van Jesus van Nazareth, die geweest is een man, een profeet, magtig in werken en in woorden voor God, en voor al het volk :

20. En hoe hem geleverd hebben de overste priesters, en onze prinsen ter verdoemenisse des doods, en hebben hem gekruyst.

21. Maer wy hoopten dat hy Israël zoude verlossen : en boven alle deze dingen is het heden den derden dag, dat deze dingen geschied zyn.

22. Maer ook hebben ons sommige van onze vrouwen vervaerd, die voor het licht geweest zyn aen het graf.

23. En als zy zyn lighchaem niet gevonden hadden, zoo zyn zy gekomen, zeggende dat zy ook een visioen der engelen gezien hebben, dewelke zeggen dat hy leeft.

24. En daer zyn er sommige van ons gegaen tot den grave : en zy hebben het alzoo gevonden als de vrouwen gezeyd hebben; maer hem hebben zy niet gevonden.

25. En hy heeft tot hen gezeyd : O gy dwazen en tragen van herten, om te gelooven in alle de dingen die de profeten gesproken hebben!

26. Heeft Christus deze dingen niet moeten lyden, en alzoo gaen in zyne glorie?

27. En beginnende van Moyses en alle de profeten, bediedde hy hun door alle de schrifturen de zaken die van hem waren.

28. En zy zyn gekomen by het kasteelken daer zy henen gingen : en hy veynsde zich verder te gaen.

29. En zy hebben hem gedwongen, zeggende : Blyft by ons, want het wordt avond, en den dag is nu nedergegaen. En hy is met hen binnen gegaen.

30. En het is geschied, als hy met hen ter tafel zat, dat hy genomen heeft het brood, en heeft het gebenedyd, en gebroken, en hy gaf het hun.

31. En hunne oogen zyn geopend, en zy werden hem kennende : en hy is verdwenen uyt hunne oogen.

32. En zy hebben tot malkander gezeyd : Was ons herte niet brandende in ons, toen hy sprak op den weg, en ons de Schrifturen opende?

33. En opstaende op dezelfde ure, zy zyn wederom gegaen in Jerusalem : en zy vonden te zamen vergaderd de elf, en degene die met hen waren,

34. Zeggende: Dat den Heere waerachtiglyk opgestaen is, en heeft zich geopenbaerd aen Simon.

35. En zy vertelden de dingen die geschied waren in den weg: en hoe dat zy hem gekend hebben in het breken des broods.

36. En als zy deze dingen spraken, zoo stond Jesus in het midden van hen, en hy zeyde tot hen: Vrede zy u: ik ben het, wilt niet vreezen.

37. Maer zy verbaesd zynde en verschrikt, meynden dat zy eenen geest zagen.

38. En hy heeft hun gezeyd: Waerom zyt gy verbaesd, en de gedachten klimmen op in uwe herten?

39. Beziet myne handen en voeten, dat ik het zelve ben: tast en ziet: want een geest heeft geen vleesch en beenderen, gelyk gy my ziet hebben.

40. En toen hy dat gezeyd had, zoo heeft hy hun getoond handen en voeten.

41. En toen zy nog niet geloofden, en verwonderd waren van blydschap, zoo heeft hy gezeyd: Hebt gy iets dat men ete?

42. En zy hebben hem gebragt een stuk van eenen gebraden visch, en honigrate.

43. En toen hy geëten had voor hen, nemende de bievelingen hy heeft hun die gegeven.

44. En hy heeft tot hen gezeyd: Dit zyn de woorden die ik gesproken heb tot u, toen ik nog met u was, dat volbragt moesten wezen alle de dingen die geschreven zyn in Moyses wet, en in de Profeten en Psalmen van my.

45. Toen heeft hy hun het verstand geopend, dat zy de Schrifturen zouden verstaen.

46. En hy heeft hun gezeyd: Alzoo is er geschreven, en alzoo moest Christus lyden, en verryzen van de dooden ten derden dage:

47. En dat er gepreekt zoude worden in zynen naem penitentie, en vergiffenisse der zonden onder alle volken, beginnende van Jerusalem.

48. En gy zyt getuygen van deze dingen.

49. En ik zend de beloften myns Vaders in u. Blyft dan in de stad, tot dat gy aengedaen wordt met de kracht uyt het hooge.

50. En hy heeft ze buyten geleyd in Bethanien: en zyne handen hoog opgeheven hebbende, hy heeft hen gebenedyd.

51. En het is geschied toen hy hen gebenedydde, dat hy van hen gescheyden is, en hy werd gevoerd in den hemel.

52. En zy aenbiddende zyn weder gekeerd in Jerusalem met groote blydschappe.

53. En zy waren altoos in den tempel lovende, en gebenedydende God. Amen.

SINT JANS

EVANGELIUM.

HET 1. KAPITTEL.

Van het eeuwig woord hetwelk vleesch geworden is, waeraf S. Jan den Dooper getuygenisse geeft. Hoe Jesus Andreas en Petrus verkrygt, en hoe Philippus geroepen zynde van Jesus, ook met zich Nathanaël brengt.

1. In den beginne was het woord, en het woord was by God, en God was het woord.

2. Dit was in den beginne by God.

3. Alle dingen zyn door dat gemaekt: en zonder dat is niets gemaekt, van dat gemaekt is,

4. In dat was het leven, en het leven was het licht der menschen:

5. En het licht schynt in de duysternissen, en de duysternissen hebben het niet begrepen.

6. Daer werd een mensch gezon-

den van God, wiens naem was Joannes.

7. Dezen is gekomen tot getuygenis, om dat hy getuygenis zoude geven van het licht, dat zy alle door hem gelooven zouden.

8. Hy was het licht niet, maer om dat hy getuygenis zoude geven van het licht.

9. Het waerachtig licht was, hetwelk verlicht alle menschen komende in deze wereld.

10. Het was in de wereld, en de wereld is daerdoor gemaekt, en de wereld heeft hem niet gekend.

11. In zyn eygen is hy gekomen, en de zyne hebben hem niet ontvangen.

12. Maer alle die hem ontvangen hebben, heeft hy magt gegeven Gods kinderen te worden, dengenen die in zynen naem gelooven :

13. Dewelke niet uyt den bloede, noch uyt den wille des vleesches, noch uyt den wille des mans, maer uyt God geboren zyn.

14. En het woord is vleesch geworden, en het heeft onder ons gewoond, (en wy hebben zyne glorie gezien eene glorie als des eeniggeboren van den Vader), vol gratie en waerheyd.

15. Joannes geeft getuygenis van hem, en hy roept, zeggende : Dezen was, van denwelken ik gezeyd heb : Die na my komen zal, is voor my geworden : want hy was eer dan ik.

16. En van zyne volheyd hebben wy allegader ontvangen, en gratie om gratie.

17. Want de wet is door Moyses gegeven, de gratie en de waerheyd is door Jesus Christus geschied.

18. Niemand heeft ooyt God gezien : den eeniggeboren Zoon, die in den schoot des Vaders is, die heeft het verklaerd.

19. En dit is Joannes getuygenis, als de Joden van Jerusalem uytzonden priesters en Leviten tot hem, om te vragen : Wie zyt gy?

20. En hy heeft beleden, en hy heeft het niet geloochend : en hy heeft beleden : Ik ben Christus niet.

21. En zy hebben hem gevraegd : Wat dan? zyt gy Elias : En hy heeft gezeyd : Ik ben het niet. Zyt gy een profeet? En hy heeft geantwoord : Neen ik.

22. Hierom hebben zy hem gezeyd : Wie zyt gy, dat wy mogen antwoord geven dengenen die ons gezonden hebben? wat zegt gy van u zelven?

23. Hy heeft gezeyd : Ik ben de stemme des roependen in de woestyne : Maekt regt den weg des Heeren, gelyk gezeyd heeft Isaias den profeet.

24. En die gezonden waren, dat waren van de phariseen.

25. En zy hebben hem gevraegd, en tot hem gezeyd : Waerom doopt gy dan, is het dat gy Christus niet zyt, noch Elias, noch profeet?

26. Joannes heeft hun geantwoord, zeggende : Ik doop in het water : maer hy heeft in het midden van u gestaen, dien gy niet kent.

27. Hy is het die na my komen zal, die voor my geweest is : wien ik niet weerdig ben zyne schoenriemen te ontbinden.

28. Deze dingen zyn in Bethanien geschied over de Jordane, daer Joannes doopende was.

29. Des anderendaegs zag Joannes Jesus tot hem komen, en zeyde : Ziet het lam Gods, ziet daer dengenen die wegneemt de zonden der wereld.

30. Dit is hy daer ik af gezeyd heb : Na my komt een man, die voor my geweest is : want hy was eer dan ik.

31. En ik kende hem niet, maer om dat hy geopenbaerd zoude worden in Israël, daerom ben ik gekomen, doopende in het water.

32. En Joannes heeft getuygenis gegeven, zeggende : Ik heb gezien den Geest nederdalen van den hemel gelyk eene duyve, en bleef op hem.

33. En ik kende hem niet : maer die my gezonden heeft om te doopen in het water, dien heeft my gezeyd : Op denwelken gy zult zien den Geest nederdalen, en op hem blyven, dezen is het die doopt in den Heyligen Geest.

34. En ik heb het gezien, en de getuygenis gegeven, dat dezen is den Zoon Gods.

35. Des anderendaegs stond Joannes wederom, en twee van zyne discipelen.

36. En als hy Jesus zag wandelen, zeyde hy : Ziet daer het Lam Gods.

37. En de twee discipelen hebben hem hooren spreken, en zy zyn Jesus gevolgd.

38. En als zich Jesus omkeerde en zag dat zy hem volgden, zeyde hy tot hen : Wat begeert gy? Dewelke hebben tot hem gezeyd : Rabbi (hetwelk is te zeggen Meester,) waer woont gy?

39. Hy heeft hun gezeyd : Komt en beziet het. Zy zyn gekomen en hebben bezien waer hy woonde, en zy zyn by hem gebleven dien dag : en het was omtrent de tiende ure.

40. En Andreas, Simon Petrus broeder was eenen van deze twee, die het gehoord hadden van Joannes, en hem gevolgd waren.

41. Dezen vindt ten eersten zynen broeder Simon, en zeyde tot hem : Wy hebben Messias gevonden (hetwelk is te zeggen, Christus.)

42. En hy bragt hem tot Jesus. En Jesus hem aenziende heeft gezeyd : Gy zyt Simon den zone van Jona : gy zult genoemd worden Cephas, hetwelk is te zeggen, Petrus.

43. Des anderendaegs heeft hy willen uytgaen in Galileen, en hy vindt Philippus. En Jesus heeft hem gezeyd : Volgt my.

44. En Philippus was van Bethsaida, uyt de stad van Andreas en Petrus.

45. En Philippus vindt Nathanaël, en zeyde tot hem : Dengenen die Moyses in de wet beschreven heeft, en de profeten, dien hebben wy gevonden Jesus van Nazareth, Josephs zoon.

46. En Nathanaël heeft hem gezeyd : Mag van Nazareth iets goeds wezen? Philippus zegt hem : Komt, en beziet het.

47. Jesus zag Nathanaël tot hem komen, en zeyde van hem : Ziet waerlyk een Israëliet, in denwelken geen bedrog is.

48. Nathanaël zeyde tot hem : Waeraf kent gy my? Jesus heeft geantwoord, en tot hem gezeyd : Eer u Philippus riep, toen gy onder den vygeboom waert, heb ik u gezien.

49. Nathanaël heeft hem geantwoord, en gezeyd : Rabbi, gy zyt den Zoon Gods, gy zyt den koning van Israël.

50. Jesus heeft geantwoord, en tot hem gezeyd : Om dat ik u gezeyd heb : Ik heb u onder den vygeboom gezien, zoo strooft gy : gy zult grootere dingen zien dan deze.

51. En hy zeyde hem : Voorwaer voorwaer ik zeg u, gy zult den hemel open zien, en de engelen Gods opklimmende, en nederdalende op den Zoon des menschen.

HET II. KAPITTEL.

Hoe Jesus van het water wyn maekte, en de koopers en verkoopers uyt den tempel verjoeg, en hoe dat er velen in hem geloofden.

1. En op den derden dag werd eene bruyloft gehouden tot Cana in Galileen : en Jesus moeder was daer.

2. En Jesus is daer ook geroepen en zyne discipelen ter bruyloft.

3. En toen daer wyn gebrak, heeft Jesus moeder tot hem gezeyd : Zy hebben geenen wyn.

4. En Jesus zeyde tot haer : Vrouwe, wat heb ik met u te doen? myne ure is nog niet gekomen.

5. Zyne moeder zeyde den dienaren : Al wat hy u zegt, dat doet.

6. En daer waren zes steenen kruyken gesteld naer de zuyveringe der Joden, houdende elk twee of dry metreten.

7. Jesus zeyde tot hen : Vult de kruyken met water. En zy hebben ze gevuld tot boven toe.

8. En Jesus heeft tot hen gezeyd : Schenkt nu, en draegt het den hofmeester. En zy hebben het gedragen.

9. Maer als nu den hofmeester geproefd had het water dat wyn geworden was, en niet wist van waer dat gekomen was, maer de dienaers wisten het wel, die het water geput hadden : zoo riep den hofmeester den bruydegom,

10. En zeyde tot hem : Alle man stelt eerstmael goeden wyn : en als zy wel gedronken zyn, dan stelt hy dat slechter is : Maer gy hebt den goeden wyn gehouden tot nu toe.

11. Dit beginsel der teekenen heeft Jesus gedaen in Cana Galileen : en heeft geopenbaerd zyne glorie, en zyne discipelen hebben in hem geloofd.

12. Daerna is hy nederwaerts gegaen, naer Capharnaum, hy en zyne moeder, en zyne broeders, en zyne discipelen : en bleven daer niet veel dagen.

13. En der Joden Paschen was naby, en Jesus is opgegaen naer Jerusalem :

14. En hy heeft er in den tempel gevonden verkoopende ossen, en schapen, en duyven, en wisselaers zittende.

15. En als hy gemaekt had als eene geesele van koordekens, heeft hy die alle uyt den tempel gedreven, ook mede de schapen en ossen, en der wisselaers geld heeft hy uytgestort, en de tafelen omgeworpen.

16. En dengenen die de duyven verkochten, heeft hy gezeyd : Neemt deze dingen van hier, en wilt myns Vaders huys niet maken een koophuys.

17. En zyne discipelen werden gedachtig hetgene dat er geschreven is : De vurige liefde uws huys heeft my verslonden.

18. Daerom hebben de Joden geantwoord, en hem gezeyd : Wat teeken toont gy ons dat gy deze dingen doet?

19. Jesus heeft geantwoord, en hun gezeyd : Ontbindt dezen tempel, en binnen dry dagen zal ik dien oprigten.

20. Hierom hebben de Joden gezeyd : Zes en veertig jaren is dezen tempel getimmerd, en zult gy dien binnen dry dagen oprigten?

21. Maer hy sprak van den tempel zyns ligchaems.

22. Daerom als hy nu van de dooden opgestaen was, zyn zyne discipelen gedachtig geworden, dat hy dit sprak, en zy hebben der schrifture geloofd, en den woorden die Jesus gesproken had.

23. En als hy te Jerusalem was op het Paschen, op den feestdag, zoo hebben er velen in zynen naem geloofd, ziende zyne teekenen die hy deed.

24. Maer Jesus betrouwde zich zelven hun niet, om dat hy ze alle kende.

25. En want hem van geenen noode was dat iemand getuygenis zoude geven van den mensch : want hy wist wat in den mensch was.

HET III. KAPITTEL.

Hoe Jesus, Nicodemus des nachts tot hem komende, veel schoone leeringen gaf van het geloof, en hoe Jesus in Judeen, en S. Jan in Ennon by Salim doopten, en wat getuygenisse dat S. Jan van Jesus gaf.

1. Daer was een mensch van de phariseen, Nicodemus genaemd, een prins der Joden.

2. Dezen is tot Jesus des nachts gekomen, en heeft hem gezeyd : Rabbi, wy weten dat gy van God gekomen zyt, een meester : want niemand mag deze teekenen doen die gy doet, ten zy dat God met hem zy.

3. Jesus heeft geantwoord en tot hem gezeyd : Voorwaer, voorwaer, ik zeg u, ten zy dat iemand anderwerf geboren worde, zoo mag hy het ryk Gods niet zien.

4. Nicodemus zeyde tot hem : Hoe mag een mensch geboren worden, als hy oud is? mag hy wederom in zyns moeders ligchaem gaen, en herboren worden?

5. Jesus heeft geantwoord : Voorwaer, voorwaer, ik zeg u, ten zy dat iemand wederom geboren worde uyt het water en uyt den Heyligen Geest, zoo mag hy niet komen in het ryk Gods.

6. Dat uyt het vleesch geboren is, dat is vleesch : en dat uyt den geest geboren is, dat is geest.

7. Verwondert u niet om dat ik u gezeyd heb : Gy moet wederom geboren worden.

8. Den geest blaest daer hy wilt : en gy hoort zyne stemme, maer gy weet niet van waer hy komt, en waerhenen dat hy gaet; alzoo is een iegelyk die geboren is uyt den geest.

9. Nicodemus heeft geantwoord, en hem gezeyd : Hoe mogen deze dingen geschieden?

10. Jesus heeft geantwoord, en tot hem gezeyd : Zyt gy een meester in Israël, en weet gy deze dingen niet?

11. Voorwaer, voorwaer, ik zeg u, dat wy weten dat spreken wy, en dat wy gezien hebben dat getuygen wy, en gy ontvangt onze getuygenis niet.

12. Is het dat ik u aerdsche dingen gezeyd heb, en gy slooft niet : hoe zult gy gelooven, is het dat ik u hemelsche dingen zegge?

13. En niemand is er opgevaren ten hemel, dan die van den hemel nedergedaeld is, den Zoon des menschen die in den hemel is.

14. En gelyk Moyses het serpent verheven heeft in de woestyne; alzoo moet den Zoon des menschen verheven worden :

15. Opdat alle die in hem gelooft, niet verloren ga, maer hebbe het eeuwig leven.

16. Want alzoo liefheeft God de wereld gehad, dat hy zynen eenigen Zoon

gegeven heeft : opdat al, die in hem gelooft, niet verga, maer hebbe het eeuwig leven.
17. Want God heeft zynen Zoon in de wereld niet gezonden, dat hy de wereld verdoemen zoude, maer om dat de wereld door hem behouden zoude worden.
18. Zoo wie in hem gelooft, die wordt niet verdoemd : maer die niet gelooft, die is nu verdoemd : om dat hy niet gelooft heeft in den naem van den eeniggeboren Zoon Gods.
19. En dit is het oordeel : want het licht is in de wereld gekomen, en de menschen hebben de duysternissen liever gehad dan het licht : want hunne werken waren kwaed.
20. Want al die kwalyk doet, haet het licht, en hy komt tot het licht niet, opdat zyne werken niet gestraft zouden worden :
21. Maer die de waerheyd doet, komt tot het licht, opdat zyne werken vertoond mogen worden, dat zy in God gedaen zyn.
22. Daer na is Jesus gekomen en zyne discipelen in het land van Judeen : en verkeerde daer met hen, en hy doopte.
23. En Joannes was ook doopende in Ennon by Salim : want daer was veel waters, en zy kwamen en werden gedoopt.
24. Want Joannes was nog in den kerker niet geworpen.
25. En daer is eene vrage opgerezen van Joannes discipelen met de Joden, van de zuyveringe.
26. En zy zyn tot Joannes gekomen, en hebben hem gezeyd : Rabbi, dengenen die met u was over de Jordane, denwelken gy getuygenis hebt gegeven, ziet dezen doopt, en zy komen alle tot hem.
27. Joannes heeft geantwoord en gezeyd : Een mensch mag niets ontvangen, ten zy dat hem gegeven worde van den hemel.
28. Gy zelve geeft my getuygenis, dat ik gezeyd heb : Ik ben Christus niet : maer dat ik gezonden ben voor hem.
29. Die de bruyd heeft, dat is den bruydegom : maer des bruydegoms vriend, die daer staet en hem hoort, verblydt zich met blydschap om des bruydegoms stemme. Aldus is deze myne blydschap vervuld.
30. Het is van noode dat hy wasse, en dat ik verminderd worde.
31. Die van boven gekomen is, is boven al. Die van de aerde is, is van de aerde, en hy spreekt van de aerde. Die van den hemel komt, is boven al.
32. En dat hy gezien heeft en gehoord, dat getuygt hy : en zyne getuygenis ontvangt niemand.
33. Die zyne getuygenis ontvangen heeft, heeft bezegeld dat God waerachtig is.
34. Want denwelken God gezonden heeft, die spreekt Gods woorden : want God geeft den geest niet by mate.
35. Den Vader bemint den Zoon : en hy heeft alle dingen in zyne hand gegeven.
36. Die in den Zoon gelooft, heeft het eeuwig leven : maer wie den Zoon niet gelooft, die zal het leven niet zien, maer den toorn Gods blyft op hem.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe Jesus met de samaritaensche vrouwe aen den put sprak, en hoe hy ze bekeerde, en het meesten deel van hare stad, en hoe hy des konings zoon genas.

1. Als nu Jesus wist dat de phariseen gehoord hadden dat Jesus meer discipelen maekte en doopte, dan Joannes,
2. (Hoewel dat Jesus zelve niet doopte, maer zyne discipelen,)
3. Zoo heeft hy Judeen gelaten, en is wederom gegaen in Galileen.
4. Maer hy moest gaen door Samarien.
5. Aldus is hy gekomen in eene stad van Samarien, die Sichar genoemd werd : by de erve die Jacob Joseph zynen zoon gegeven heeft.
6. En daer was Jacobs fonteyne. En Jesus vermoeyd zynde van den weg, zat alzoo op de fonteyne. Het was omtrent de zesde ure.
7. Daer is gekomen eene vrouwe van Samarien om water te putten. Jesus zegt haer : Geeft my te drinken.
8. (Want zyne discipelen waren weggegaen in de stad, dat zy spyzen koopen zouden.)
9. Hierom heeft de samaritaensche vrouwe hem gezeyd : Hoe komt het, aengezien dat gy een Jood zyt, dat gy van

my te drinken eyscht die eene samaritaensche vrouwe ben? want de Joden houden geen gemeynschap met de Samaritanen.

10. Jesus heeft geantwoord, en haer gezeyd: Wist gy Gods gave, en wie hy is die u zegt: Geeft my te drinken: gy zoudt by aventure van hem geëyscht hebben, en hy zoude u levende water gegeven hebben.

11. De vrouwe zegt tot hem: Heere gy hebt niet daer gy mede putten moogt, en den put is diep: van waer hebt gy dan het levende water?

12. Zyt gy meerder dan onzen vader Jacob, die ons den put gegeven heeft, en hy heeft er uyt gedronken, en zyne kinderen, en zyne beesten?

13. Jesus heeft geantwoord en haer gezeyd: Zoo wie van dit water drinkt, zal wederom dorst hebben: maer zoo wie drinkt van het water dat ik hem geven zal, die zal in der eeuwigheyd geenen dorst hebben:

14. Maer het water dat ik hem geven zal, zal in hem worden eene fonteyne van een springende water in het eeuwig leven.

15. De vrouw zeyde tot hem: Heere, geeft my dit water, opdat my niet meer dorste: en dat ik herwaerts niet meer kome te putten.

16. Jesus zeyde haer: Gaet, roept uwen man, en komt hier.

17. De vrouwe heeft geantwoord, en gezeyd: Ik heb geenen man. Jesus zegt tot haer: Gy hebt wel gezeyd, Ik heb geenen man:

18. Want gy hebt vyf mans gehad, en dien gy nu hebt, is uw man niet: dat hebt gy waerachtiglyk gezeyd.

19. De vrouw zegt tot hem: Heere, ik zie dat gy een profeet zyt.

20. Onze vaderen hebben op dezen berg aengebeden, en gy zegt, dat te Jerusalem de plaetse is, daer men aenbidden moet.

21. Jesus zegt haer: Vrouwe, gelooft my, de ure zal komen, dat gy noch op dezen berg, noch in Jerusalem den Vader zult aenbidden.

22. Gy aenbidt dat gy niet weet: wy aenbidden dat wy weten, want de zaligheyd is uyt de Joden.

23. Maer de ure komt, en is nu, dat de waerachtige aenbidders den Vader zullen aenbidden in den geest en in de waerheyd. Want den Vader begeert alzulke die hem aenbidden.

24. God is een geest: en degene die hem aenbidden, moeten in den geest en in de waerheyd aenbidden.

25. De vrouwe zegt: Ik weet dat Messias komt, (die genoemd wordt Christus.) daerom als hy gekomen zal zyn, dien zal het ons al verkondigen.

26. Jesus zeyde haer: Ik ben het, die met u spreke.

27. En terstond zyn gekomen zyne discipelen: en zy verwonderden zich, dat hy met de vrouwe sprak. Maer niemand heeft gezeyd: Wat vraegt gy, of wat spreekt gy met haer?

28. Aldus heeft de vrouwe hare kruyke gelaten, en zy is weggegaen in de stad, en zy zegt dien menschen:

29. Komt, en ziet eenen mensch, die my gezeyd heeft al hetgene dat ik gedaen heb: zou hy Christus zyn?

30. Hierom zyn die uyt de stad gegaen, en kwamen tot hem.

31. Hierentusschen zoo baden hem zyne discipelen, zeggende: Rabbi, eet.

32. En hy heeft hun gezeyd: Ik heb eene spyze te eten, die gy niet weet.

33. Hierom zeyden de discipelen tot malkander: Heeft hem iemand te eten gebragt?

34. Jesus zegt hun: Myne spyze is dat ik doe den wille van hem die my gezonden heeft, opdat ik zyn werk voldoen mag.

35. Zegt gy niet dat er nog vier maenden zyn, en dat dan den oogst komt? Ziet, ik zeg u: Heft op uwe oogen, en beziet de landen, want zy zyn nu wit ten oogst.

36. En die maeyt, ontvangt loon, en hy vergadert de vrucht tot het eeuwig leven: opdat dengenen die zaeyt te zamen zich verblyden mag, en die daer maeyt.

37. Want hier in is het woord waerachtig: dat het een ander is die het zaeyt, en een ander die het maeyt.

38. Ik heb u uytgezonden te maeyen dat gy niet bearbeyd hebt: andere hebben het gearbeyd, en gy zyt tot hunnen arbeyd ingegaen.

39. En van die stad hebben er veel Samaritanen in hem geloofd, om der vrouwe woord die de getuygenis gaf: Hy heeft het my al gezeyd dat ik gedaen heb.

40. Als dan de Samaritanen tot hem gekomen waren, zoo hebben zy hem ge-

beden dat hy daer blyven zoude. En hy is daer gebleven twee dagen.

41. En veel meer geloofden om zyns woords wille.

42. En zy zeyden der vrouwe : Wy gelooven nu niet om uw zeggen : want wy hebben het zelve gehoord, en wy weten dat dit waerachtiglyk is den Zaligmaker der wereld.

43. En na twee dagen is hy van daer uytgegaen : en weggereysd in Galileen.

44. Want Jesus heeft zelve getuygenis gegeven, dat een profeet in zyn land geene eere heeft.

45. Toen hy nu in Galileen gekomen was, zoo hebben hem de Galileeusche ontvangen, die alle dingen gezien hadden die hy te Jerusalem gedaen had op den feestdag : want zy waren ook gekomen tot den feestdag.

46. Aldus is hy wederom gekomen in Cana van Galileen, daer hy van water wyn gemaekt heeft. En daer was een koningsken, wiens zoon ziek was te Capharnaum.

47. Dezen, toen hy gehoord had dat Jesus aenkwam van Judeen in Galileen, is gegaen tot hem, en hy bad hem dat hy afkwame, en zynen zoon gezond maken wilde : want hy begon te sterven.

48. Hierom heeft Jesus tot hem gezeyd : Ten zy dat gy teekenen en wonderwerken ziet, zoo gelooft gy niet.

49. Het koningsken zeyde tot hem : Heere, komt af eer dat myn zoon sterve.

50. Jesus zeyde hem : Gaet henen, uw zoon leeft. Den mensch heeft het woord geloofd hetwelk hem Jesus gezeyd had, en hy ging.

51. En als hy nu afkomende was, zoo zyn hem zyne knechten te gemoet gekomen, en boodschapten hem, zeggende, dat zyn zoon leefde.

52. Toen heeft hy van hen gevraegd de ure, in dewelke hy beter te passe geworden was. En zy hebben hem gezeyd : Dat hem de koortse gisteren ten zeven uren verliet.

53. Aldus heeft den vader gekend dat het de ure was, in dewelke hem Jesus zeyde : Uw zoon leeft : en hy heeft geloofd, en geheel zyn huysgezin.

54. Dit tweede teeken heeft Jesus wederom gedaen, toen hy gekomen was van Judeen in Galileen.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Jesus eenen mensch, die acht en dertig jaren lang krank gelegen had, genas : en hoe hy de Joden veel schoone leeringen leerde.

1. Daerna was het een feestdag der Joden, en Jesus is opwaerts gegaen naer Jerusalem.

2. En te Jerusalem is een schaepspoele, denwelken toegenoemd wordt Bethsaida in het hebreeuwsch, hebbende vyf portalen.

3. In dezen lag eene groote menigte van zieken, blinden, kreupelen, verdroogden, verwachtende des waters beroerte.

4. Want den engel daelde neder ter zekeren tyd in de piscine : en het water werd beroerd. En zoo wie den eersten nederging in de piscine, na de beroerte des waters, die werd gezond, van wat ziekte dat hy bevangen was.

5. En daer was een mensch die acht en dertig jaren in zyne ziekte geweest was.

6. Als Jesus dezen zag liggen, en verstaen had dat hy daer nu langen tyd ziek geweest was, zoo zegt hy tot hem : Wilt gy gezond worden?

7. Den zieken heeft hem geantwoord : Heere, ik heb geenen mensch, die, als het water beroerd wordt, my drage in de piscine : want als ik kom, zoo daelt daer een ander voor my in.

8. Jesus zeyde tot hem : Staet op, neemt uw bedde, en wandelt.

9. En terstond is dien mensch gezond geworden : en hy heeft zyn bedde opgenomen, en wandelde. En het was sabbat op dien dag.

10. Hierom zeyden de Joden tot hem die genezen was : Het is sabbat, het is u niet geoorloofd uw bedde te dragen.

11. Hy antwoordde hun : Die my gezond heeft gemaekt, die heeft my gezeyd : Neemt uw bedde op, en wandelt.

12. Zoo hebben zy hem gevraegd : Wie is den mensch die u gezeyd heeft, Neemt op uw bedde, en wandelt?

13. Maer dengenen die gezond gemaekt was, wist niet wie hy was. Want Jesus was bezyden gegaen van de schare die op de plaetse was.

14. Daerna heeft Jesus hem gevonden in den tempel, en heeft hem gezeyd : Ziet gy zyt gezond gemaekt : wilt nu voorts niet zondigen, opdat u niet erger geschiede.

15. Dien mensch is weggegaen, en heeft den Joden geboodschapt dat het Jesus was die hem gezond gemaekt heeft.

16. En hierom vervolgden de Joden Jesus, om dat hy deze dingen op den sabbat deed.

17. Maer Jesus heeft hun geantwoord: Myn Vader werkt tot nu toe, en ik werk.

18. Daerom zochten de Joden des te meer hem te dooden: want hy niet alleen den sabbat brak, maer ook God zynen Vader noemde, makende zich zelven Gode gelyk. Aldus heeft Jesus geantwoord, en hun gezeyd:

19. Voorwaer, voorwaer, ik zeg u: den Zoon mag van zich zelven niets doen, dan dat hy den Vader ziet doen: want wat dien doet, dat doet den Zoon ook gelykelyk.

20. Want den Vader heeft den Zoon lief, en hy toont hem al dat hy doet: en hy zal hem nog meerder werken dan deze toonen, dat gy u verwonderen zult.

21. Want gelyk den Vader de dooden verwekt en levende maekt: alzoo maekt den Zoon ook levende die hy wilt.

22. Want den Vader oordeelt niemand: maer al het oordeel heeft hy den Zoon gegeven,

23. Opdat zy alle den Zoon eeren zouden, gelyk zy den Vader eeren: die den Zoon niet eert, eert den Vader niet, die hem gezonden heeft.

24. Voorwaer, voorwaer, ik zeg u, dat zoo wie myn woord hoort, en gelooft hem die my gezonden heeft, die heeft het eeuwig leven, en hy komt in het oordeel niet, maer hy zal doorgaen van de dood tot het leven.

25. Voorwaer, voorwaer ik zeg u, dat de ure komt, en nu is, dat de dooden zullen hooren de stemme van den Zoon Gods: en die ze hooren, zullen leven:

26. Want gelyk den Vader het leven heeft in zich zelven, alzoo heeft hy den Zoon gegeven te hebben het leven in zich zelven:

27. En hy heeft hem de magt gegeven ook te oordeelen, om dat hy des menschen Zoon is.

28. Wilt u hieraf niet verwonderen, want de ure komt, in dewelke alle die in de graven zyn, zullen zyne stemme hooren:

29. En zy zullen voortkomen die goed gedaen hebben, tot de verryzenisse des levens: maer die kwaed gedaen hebben, tot de verryzenisse des oordeels.

30. Ik kan van my zelven niets doen. Alzoo ik hoor, zoo oordeel ik: en myn oordeel is regtveerdig: want ik zoek mynen wille niet, maer den wille van hem die my gezonden heeft.

31. Is het dat ik getuygenis geve van my zelven, zoo is myne getuygenis niet waerachtig.

32. Daer is een ander die getuygenis van my geeft: en ik weet dat de getuygenis waerachtig is, die hy van my geeft.

33. Gy hebt tot Joannes gezonden: en hy heeft der waerheyd getuygenis gegeven.

34. Maer ik ontvang van den mensch geene getuygenisse: maer dit zeg ik, opdat gy zoudt zalig worden.

35. Hy was een licht brandende en schynende. En gy hebt u willen eene ure verheugen in zyn licht.

36. Maer ik heb eene getuygenis die meerder is dan Joannes. Want de werken welke den Vader my gegeven heeft dat ik ze volbrengen zoude: diezelve werken die ik doe, die geven getuygenis van my, dat den Vader my gezonden heeft:

37. En den Vader die my gezonden heeft, die heeft zelve getuygenis van my gegeven: gy hebt zyne stemme nooyt gehoord, noch zyne gedaente gezien.

38. En zyn woord hebt gy in u niet blyvende: want dengenen die hy gezonden heeft, dien gelooft gy niet.

39. Onderzoekt de Schrifturen, want gy meynt het eeuwig leven daerin te hebben: en die zyn het die getuygenis van my geven:

40. En gy wilt tot my niet komen, dat gy het leven hebben moogt.

41. Ik neem geene eere van menschen.

42. Maer ik ken u dat gy Gods liefde in u niet hebt.

43. Ik ben gekomen in myns Vaders naem, en gy ontvangt my niet: is het dat er een anderen komt in zyns zelfs naem, dien zult gy ontvangen.

44. Hoe moogt gy gelooven, die eere van malkander neemt: en de glorie die alleen van God is, niet zoekt?

45. Wilt niet meynen dat ik u beschuldigen zal by den Vader; daer is

eenen die u beschuldigt, Moyses, in denwelken gy hoopt.

46. Want geloofdet gy Moyses, zoo zoudt gy by aventure my ook gelooven: want van my heeft hy geschreven.

47. Maer is het dat gy zyne schriften niet gelooft: hoe zult gy myne woorden gelooven?

HET VI. KAPITTEL.

Hoe Jesus met vyf gersten brooden en twee visschen gespysd heeft vyf duyzend mannen, en hoe zy hem koning maken wilden, maer hy vlood van daer, en hoe zy in zyne woorden geschandalizeerd werden.

1. Hierna is Jesus weggereysd over de zee van Galileen, dewelke is van Tiberias:

2. En hem volgde eene groote schare, om dat zy zagen de teekenen die hy deed over degene die ziek waren.

3. Hierom is Jesus op eenen berg gegaen: en daer zat hy met zyne discipelen.

4. En Paschen was naby, den feestdag der Joden.

5. Als dan Jesus zyne oogen opgeheven had, en gezien dat er eene zeer groote menigte tot hem gekomen was, zeyde hy tot Philippus: Waermede zullen wy brooden koopen, dat deze eten mogen?

6. En dat zeyde hy, hem beproevende: want hy wist wel wat hy doen zoude.

7. Philippus antwoordde hem: Om twee honderd penningen brooden zyn hun niet genoeg, al ware het dat een iegelyk een weynig mogt nemen.

8. Eenen van zyne discipelen, Andreas, den broeder van Simon Petrus, zegt hem:

9. Hier is een kind dat heeft vyf gersten brooden en twee visschen: maer wat zyn deze onder zoo velen?

10. Hierom zeyde Jesus: Doet de lieden zitten. En daer was veel hooys in de plaetse. Aldus zyn er mans gezeten in getalle byna vyf duyzend.

11. Toen heeft Jesus de brooden genomen: en als hy gedankt had, heeft hy die gedeyld dengenen die daer zaten: desgelyks ook van de visschen, zoo veel als zy wilden.

12. En als zy verzaed waren, heeft hy zynen discipelen gezeyd: Vergadert de brokkelingen die overgebleven zyn, dat die niet verloren gaen.

13. Aldus hebben zy die vergaderd, en gevuld twaelf korven met brokkelingen, van vyf gersten brooden, die overgebleven waren dengenen die daer geëten hadden.

14. Hierom zeyden de menschen, toen zy gezien hadden het teeken dat Jesus gedaen had: Dit is voorwaer den profeet, die daer toekomende is in de wereld.

15. En als Jesus verstaen had dat zy komen zouden om hem te nemen, en koning te maken, zoo is hy wederom gevloden op den berg alleen.

16. En als het avond was geworden, zyn zyne discipelen afgegaen ter zee.

17. En als zy in het schip geklommen waren, zyn zy gekomen over de zee in Capharnaum: en het was toen donker geworden: en Jesus was tot hen niet gekomen.

18. En als daer een grooten wind waeyende was, verhief zich de zee.

19. Aldus toen zy geroeyd hadden omtrent vyf en twintig of dertig stadien, zagen zy Jesus wandelen op de zee, en by het schip komen, en zy hebben gevreesd.

20. Maer hy heeft hun gezeyd: Ik ben het, wilt niet vreezen.

21. Aldus hebben zy hem willen ontvangen in het schip: en terstond was het schip aen het land, daer zy henen voeren.

22. Des anderendaegs, als de schare die over de zee stond, gezien had dat daer geen ander schipken was dan dat eene, en dat Jesus met zyne discipelen in het schip niet gegaen was, maer dat zyne discipelen alleen weggevaren waren:

23. Maer daer zyn andere schepen overgekomen van Tiberias, omtrent de plaetse daer zy het brood hadden geëten, als den Heere dankte.

24. Als dan de schare gezien had dat Jesus daer niet was, noch zyne discipelen, zyn zy in de schipkens gegaen, en kwamen naer Capharnaum, zoekende Jesus.

25. En als zy hem gevonden hadden over de zee, zoo hebben zy hem gezeyd: Rabbi, wanneer zyt gy hier gekomen?

26. Jesus heeft hun geantwoord, en

gezeyd : Voorwaer, voorwaer ik zeg u : gy zoekt my, niet om dat gy teekenen gezien hebt, maer om dat gy geëten hebt van de brooden, en verzaed zyt.

27. Werkt spyze die niet vergaet, maer die altyd blyft tot het eeuwig leven, die u den Zoon des menschen geven zal. Want dezen heeft God den Vader bezegeld.

28. Hierom hebben zy tot hem gezeyd : Wat zullen wy doen dat wy Gods werken mogen werken?

29. Jesus heeft geantwoord, en hun gezeyd : Dat is Gods werk, dat gy gelooft in dengenen die hy gezonden heeft.

30. Hierom hebben zy hem gezeyd : Wat teeken doet gy dan dat wy zien mogen, en u gelooven? wat werk doet gy?

31. Onze vaderen hebben manna geëten in de woestyne, gelyk daer geschreven is : Brood van den hemel heeft hy hun te eten gegeven.

32. Hierom heeft Jesus hun gezeyd : Voorwaer, voorwaer ik zeg u : Moyses heeft u het brood van den hemel niet gegeven, maer myn Vader geeft u het waerachtig brood van den hemel.

33. Want het is Gods brood, dat van den hemel nederdaelt, en geeft der wereld het leven.

34. Hierom hebben zy tot hem gezeyd : Heere, geeft ons altyd dit brood.

35. En Jesus heeft tot hen gezeyd : Ik ben het brood des levens : zoo wie tot my komt, die zal geenen honger hebben : en die in my gelooft, zal nimmermeer dorst hebben.

36. Maer ik heb het u gezeyd : dat gy my gezien hebt, en niet gelooft.

37. Al dat my den Vader geeft, dat zal tot my komen : en dengenen die tot my komt, zal ik niet verwerpen :

38. Want ik ben van den hemel nedergedaeld, niet om dat ik mynen wille doen zoude, maer den wille van hem die my gezonden heeft.

39. En dit is den wille des Vaders die my gezonden heeft : dat ik van al dat hy my gegeven heeft, niet verlieze, maer dat ik dat verwekken zoude in den uytersten dag.

40. En dit is den wille myns Vaders, die my gezonden heeft : dat zoo wie den Zoon ziet, en in hem gelooft, het eeuwig leven hebbe, en ik zal hem verwekken in den uytersten dag.

41. Hierom hebben de Joden daervan gemurmureerd, om dat hy gezeyd had : Ik ben het brood die van den hemel gedaeld ben.

42. En zy zeyden : Is dezen niet Jesus Josephs zoon, wiens vader en moeder wy kennen? Hoe zegt hy dan : Ik ben van den hemel nedergedaeld?

43. Toen heeft Jesus geantwoord, en tot hen gezeyd : Wilt niet murmureren onder malkander :

44. Niemand mag tot my komen, ten zy dat den Vader die my gezonden heeft, hem trekke : en ik zal dien verwekken ten uytersten dage.

45. Het is geschreven in de Profeten : En zy zullen alle van God geleerd worden. Alle die het van den Vader gehoord heeft en geleerd, die komt tot my.

46. Niet dat iemand den Vader gezien heeft, dan dengenen die van God is, dezen heeft den Vader gezien.

47. Voorwaer, voorwaer ik zeg u : Wie in my gelooft, heeft het eeuwig leven.

48. Ik ben het brood des levens.

49. Uwe vaderen hebben manna in de woestyne geëten, en zy zyn gestorven.

50. Dit is het brood dat van den hemel afkomt : opdat zoo wie daeraf eet, niet sterve.

51. Ik ben het levende brood die van den hemel gekomen ben : is het dat iemand van dezen broode eet, die zal in der eeuwigheyd leven : en het brood dat ik zal geven, is myn vleesch voor het leven der wereld.

52. Hierom keven de Joden onder malkander, zeggende : Hoe mag dezen ons zyn vleesch te eten geven?

53. Daerom heeft hun Jesus gezeyd : Voorwaer, voorwaer ik zeg u : Ten zy dat gy eet het vleesch van den Zoon des menschen, en drinkt zyn bloed, zoo zult gy geen leven in u zelven hebben.

54. Zoo wie myn vleesch eet, en myn bloed drinkt, die heeft het eeuwig leven : en ik zal hem verwekken in den uytersten dag.

55. Want myn vleesch is waerachtiglyk spyze : en myn bloed is waerachtiglyk drank :

56. Zoo wie myn vleesch eet, en myn bloed drinkt, die blyft in my, en ik in hem.

57. Gelyk my den levende Vader gezonden heeft, en ik leef door den Vader : en die my eet, die zal leven door my.

58. Dit is het brood dat van den hemel gekomen is. Niet gelyk uwe vaderen geëten hebben het manna, en zyn gestorven. Zoo wie dit brood eet, die zal leven in der eeuwigheyd.

59. Dit heeft hy gezeyd in de sinagoge leerende in Capharnaum.

60. Aldus hebben velen van zyne discipelen dit hoorende, gezeyd : Dit is een hard woord, en wie mag dit hooren?

61. Maer Jesus wetende by zich zelven, dat zyne discipelen daeraf murmureerden, heeft tot hen gezeyd: Verergert u dat?

62. Is het dan dat gy den Zoon des menschen ziet opklimmen daer hy te voren was?

63. Den geest is het die levende maekt: het vleesch baet niet met allen. De woorden die ik u gesproken heb, zyn geest en leven.

64. Maer daer zyn er sommige van u die niet gelooven. Want Jesus wist van het beginsel, wie zy waren, die niet geloofden, en wie hem verraden zoude.

65. En hy zeyde: Daerom heb ik u gezeyd, dat niemand mag tot my komen, ten zy dat het hem gegeven ware van mynen Vader.

66. Van dien tyd zyn er velen van zyne discipelen achterwaerts gegaen : en zy wandelden nu voorts niet meer met hem.

67. Hierom heeft Jesus gezeyd tot de twaelf: Wilt gy ook weggaen?

68. Toen heeft hem geantwoord Simon Petrus : Heere, tot wien zullen wy gaen? gy hebt de woorden des eeuwigen levens.

69. En wy hebben geloofd en hebben gekend, dat gy zyt Christus den Zoon Gods.

70. Jesus heeft hun geantwoord : Heb ik u twaelf niet gekozen : en een van u is een duyvel?

71. En hy zeyde dat van Judas Simonis den Iscarioter: want dezen was dengenen die hem verraden zoude, daer hy was eenen van de twaelf.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe de Joden tegen Jesus murmureerden, en Jesus op de hoogtyddagen opklom in den tempel, en daer zelve leerde en predikte.

1. Nadezen wandelde Jesus in Galileen, want hy wilde in Judeen niet wandelen : om dat de Joden hem zochten te dooden.

2. En den feestdag der Joden Scenopegia was zeer naby.

3. En zyne broeders hebben tot hem gezeyd : Gaet over van hier, en reyst in Judeen, opdat ook uwe discipelen mogen zien uwe werken die gy doet :

4. Want niemand doet iets in het heymelyk, die zoekt openbaer te zyn: is het dat gy deze dingen doet, zoo vertoont u zelven der wereld.

5. Want ook zyne broeders geloofden in hem niet.

6. Zoo zeyde dan Jesus tot hen : Mynen tyd is nog niet gekomen : maer uw tyd is altoos gereed.

7. De wereld kan u niet haten : maer zy haet my : want ik geef daeraf getuygenis dat hare werken kwaed zyn.

8. Gaet gy opwaerts tot dezen feestdag : ik ga niet opwaerts tot den feestdag, want myn tyd is nog niet vervuld.

9. Als hy deze woorden gezeyd had, zoo is hy gebleven in Galileen.

10. Maer als zyne broeders opwaerts gereysd waren, toen is hy ook opwaerts getrokken tot den feestdag, niet openbaerlyk, maer als in het heymelyk.

11. Hierom zochten hem de Joden op den feestdag, en zeyden : Waer is hy?

12. En daer was eene groote murmuratie in de scharen van hem. Want de sommige zeyden : Hy is goed. Maer de andere zeyden : Neen, maer hy verleydt de scharen.

13. Maer niemand sprak vry uyt van hem om de vreeze der Joden.

14. Als dan nu de feest half verleden was, zoo is Jesus opgegaen in den tempel, en leerde.

15. En de Joden verwonderden zich, zeggende : Hoe kan dezen de schriften, daer hy die niet geleerd heeft?

16. Jesus heeft hun geantwoord, en gezeyd : Myne leeringe is myne niet, maer desgenen die my gezonden heeft.

17. Is het dat er iemand zynen wille doen wilt, die zal verstaen van de leeringe, of zy uyt God is, of dat ik uyt my zelven spreek.

18. Die van zich zelven spreekt, zoekt zyne eygen glorie : maer wie de glorie zoekt van dengenen die hem gezonden heeft, dezen is waerachtig, en in hem is geene ongeregtigheyd.

19. Heeft Moyses u de wet niet gegeven? en niemand van u doet de wet.
20. Waerom zoekt gy my te dooden? De schare heeft geantwoord en gezeyd: Gy hebt den duyvel: wie zoekt u te dooden?
21. Jesus heeft geantwoord, en tot hen gezeyd: Een werk heb ik gedaen, en gy verwondert u allegader.
22. Daerom heeft u Moyses de besnydenisse gegeven: (niet om dat die van Moyses is, maer van de vaderen) en op den sabbat zoo besnydt gy den mensch.
23. Is het dat den mensch de besnydenisse ontvangt op den sabbat, opdat de wet van Moyses niet gebroken worde: wordt gy veronweerdigd op my, om dat ik den geheelen mensch heb gezond gemaekt op den sabbat?
24. Wilt niet oordeelen naer het aengezigt, maer oordeelt een regt oordeel.
25. Toen zeyden de sommige van Jerusalem: Is dit niet dengenen dien zy zoeken te dooden?
26. En ziet hy spreekt openbaerlyk, en zy zeggen hem niets. Bekennen de prinsen waerachtiglyk dat dezen Christus is?
27. Maer dezen weten wy van waer hy is: maer als Christus komen zal, zoo weet niemand van waer hy is.
28. Hierom heeft Jesus geroepen in den tempel leerende en zeggende: Gy kent my, en gy weet van waer ik ben: en ik ben van my zelven niet gekomen, maer hy is waerachtig, die my gezonden heeft, denwelken gy niet kent.
29. Ik ken hem: want ik ben van hem, en hy heeft my gezonden.
30. Hierom zochten zy hem te vangen: en niemand sloeg de handen aen hem, want zyne ure was nog niet gekomen.
31. Maer van de schare hebben er velen in hem geloofd, en zy zeyden: Christus als hy zal gekomen zyn, zal hy meerder teekenen doen, dan dezen doet?
32. De phariseen hebben de schare gehoord deze dingen murmurerende van hem: en de prinsen en phariseen hebben dienaren gezonden dat zy hem zouden vangen.
33. Hierom heeft Jesus tot hen gezeyd: Nog een luttel tyds ben ik met u: en ik ga tot hem die my gezonden heeft.
34. Gy zult my zoeken, en niet vinden: en daer ik ben, daer moogt gy niet komen.
35. Hierom hebben de Joden tot malkander gezeyd: Waer zal dezen gaen, dat wy hem niet vinden zullen? zal hy tot de verstrooyde heydenen gaen, en leeren de heydenen?
36. Wat woord is dit, dat hy gezeyd heeft: Gy zult my zoeken, en niet vinden: en daer ik ben, daer moogt gy niet komen?
37. Maer op den laetsten grooten dag des hoogtyds, zoo stond Jesus en riep, zeggende: Zoo wie dorst heeft, die kome tot my, en drinke.
38. Die in my gelooft, gelyk de Schrifture zegt, vloeden des levenden waters zullen van zynen buyk vloeyen.
39. Maer dat zeyde hy van den Geest, denwelken zy ontvangen zouden die in hem geloofden: want den Geest was nog niet gegeven, want Jesus was nog niet geglorificeerd.
40. Toen nu de sommige van de schare deze zyne woorden gehoord hadden, zeyden zy: Dit is waerachtiglyk een profeet.
41. De andere zeyden: Dit is Christus. Maer de sommige zeyden: Komt Christus van Galileen?
42. Zegt de Schrifture niet: Dat Christus komt uyt Davids zade, en van het stedeken van Bethlehem, daer David was?
43. Aldus is er een twist opgestaen onder de schare om zynent wille.
44. En de sommige van hen wilden hem vangen: maer niemand sloeg de handen aen hem.
45. Toen zyn de dienaers gekomen tot de overste priesters en phariseen. En die hebben hun gezeyd: Waerom hebt gy hem niet medegebragt?
46. De dienaren hebben geantwoord: Nooyt heeft mensch alzoo gesproken, gelyk dezen mensch.
47. Hierom hebben de phariseen hun geantwoord: Zyt gy ook verleyd?
48. Heeft iemand van de prinsen in hem geloofd, of van de phariseen?
49. Maer deze schare die de wet niet weet, is vermaledyd.
50. Nicodemus heeft tot hen gezeyd, dengenen die tot Jesus des nachts kwam, die eenen van hen was.
51. Oordeelt onze wet eenigen mensch, ten zy dat men eerstmael van hem gehoord hebbe, en wete wat hy doet?
52. Zy hebben hem geantwoord, en

gezeyd : Zyt gy ook een Galileeus man? Onderzoekt, en ziet dat van Galileen geen profeet opstaet.

53. En zy zyn wedergekeerd, een iegelyk in zyn huys.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe Jesus de vrouwe in overspel bevonden, verlost uyt de handen der bloedgierige phariseen. En hoe hy met hen in den tempel disputeert, hoe zy verwonnen zynde, hem dooden willen.

1. Maer Jesus is gereysd tot den berg van Oliveten :
2. En des morgens is hy wederom gekomen in den tempel, en al het volk kwam tot hem, en zittende, leerde hy hen.
3. En de schriftgeleerden en phariseen brengen tot hem eene vrouwe in overspel bevonden : en zy hebben haer in het midden gesteld.
4. En hebben tot hem gezeyd : Meester, deze vrouwe is nu bevonden in overspel.
5. En in de wet heeft ons Moyses bevolen alzulke te steenigen. Aldus wat zegt gy?
6. En dit zeyden zy hem temterende, dat zy hem zouden mogen beschuldigen. Maer Jesus zich buygende nederwaerts, heeft met den vinger in de aerde geschreven.
7. En als zy hem bleven vragende, zoo heeft hy zich opgeregt, en tot hen gezeyd : Die van u zonder zonde is, werpe den eersten steen op haer.
8. En wederom zich zelven buygende, hy schreef in de aerde.
9. En dit hoorende, gingen zy den eenen na den anderen uyt, beginnende van den oudsten : en Jesus is daer alleen gebleven, en de vrouwe in het midden staende.
10. En Jesus zich opregtende, heeft tot haer gezeyd : Vrouwe, waer zyn zy die u beschuldigden? heeft u niemand verdoemd?
11. Dewelke heeft gezeyd : Niemand, Heere. En Jesus heeft gezeyd : Ik zal u ook niet verdoemen : Gaet henen, en wilt nu voorts niet meer zondigen.
12. Wederom heeft Jesus tot hen gesproken, zeggende : Ik ben het licht der wereld : wie my volgt, die wandelt in de duysternissen niet, maer hy zal het licht des levens hebben.
13. Hierom hebben de phariseen gezeyd : Gy geeft van u zelven getuygenis : uwe getuygenis is niet waerachtig.
14. Jesus heeft geantwoord, en hun gezeyd : Al is het dat ik getuygenis geef van my zelven, myne getuygenis is waerachtig : want ik weet van waer ik gekomen ben, en waer dat ik henen ga: maer gy weet niet van waer ik kome, of werwaerts dat ik ga.
15. Gy oordeelt naer den vleesche : ik oordeel niemand :
16. En is het dat ik oordeele, zoo is myn oordeel waerachtig, want ik ben alleen niet : maer ik, en den Vader die my gezonden heeft.
17. En in uwe wet is geschreven, dat de getuygenis van twee menschen waerachtig is.
18. Ik ben het die getuygenis geef van my zelven : en den Vader, die my gezonden heeft, geeft ook getuygenis van my.
19. Hierom zeyden zy tot hem : Waer is uw Vader? Jesus heeft geantwoord : Gy kent noch my noch mynen Vader : ware het zake dat gy my kende, zoo zoudt gy by aventure mynen Vader ook kennen.
20. Deze woorden heeft Jesus gesproken in de tresorye, leerende in den tempel : en niemand heeft hem gevangen, want zyne ure was nog niet gekomen.
21. Hierom heeft Jesus hun wederom gezeyd : Ik ga, en gy zult my zoeken, en in uwe zonden zult gy sterven. Daer ik henen ga, daer moogt gy niet komen.
22. Hierom hebben de Joden gezeyd : Zal hy zich zelven dooden, dat hy zegt : Daer ik henen ga, daer moogt gy niet komen?
23. En hy zeyde hun : Gy zyt van beneden, ik ben van boven. Gy zyt van deze wereld, ik ben van deze wereld niet :
24. Hierom heb ik u gezeyd, dat gy sterven zult in uwe zonden : want is het dat gy niet gelooft dat ik het ben, zoo zult gy in uwe zonde sterven.
25. Daerom hebben zy hem gezeyd : Wie zyt gy? Jesus heeft tot hen gezeyd : Het beginsel, die tot u ook spreke.
26. Ik heb veel van u te zeggen, en te oordeelen; maer die my gezonden heeft, is waerachtig : en de dingen die ik van hem gehoord heb, die spreke ik in de wereld.

27. En zy hebben niet verstaen dat hy zynen Vader God noemde.

28. Hierom heeft Jesus hun gezeyd : Als gy den Zoon des menschen zult verheven hebben, dan zult gy bekennen dat ik het ben, en dat ik van my zelven niets doe, maer gelyk my den Vader geleerd heeft, dat spreke ik :

29. En die my gezonden heeft, die is met my, en hy heeft my niet alleen gelaten : want dat hem behagelyk is, doe ik altoos.

30. Als hy deze dingen sprekende was, hebben er velen in hem geloofd.

31. Toen heeft Jesus gezeyd tot de Joden die in hem geloofd hebben : Is het zake dat gy in myne woorden blyft, zoo zult gy waeragtiglyk myne discipelen zyn :

32. En gy zult de waerheyd kennen, en de waerheyd zal u vry maken.

33. Zy hebben hem geantwoord : Wy zyn Abrahams zaed, en wy hebben nooyt iemand gediend : hoe zegt gy dan : Gy zult vry zyn?

34. Jesus heeft hun geantwoord : Voorwaer, voorwaer ik zeg u, dat alle die zonde doet, een knecht der zonde is.

35. En een knecht blyft in het huys niet in der eeuwigheyd : den zoon blyft in der eeuwigheyd.

36. Daerom is het dat u den zoon vry maekt, zoo zult gy waerachtiglyk vry zyn.

37. Ik weet wel dat gy Abrahams kinderen zyt : maer gy zoekt my te dooden, om dat myn woord in u geen stand grypt.

38. Ik spreek hetgene dat ik by mynen Vader gezien heb : en gy doet hetgene dat gy by uwen vader gezien ebt.

39. Zy hebben geantwoord, en hem gezeyd : Onzen vader is Abraham. Jesus zeyde hun : Zyt gy Abrahams kinderen, zoo doet Abrahams werken.

40. Maer nu zoekt gy my te dooden, eenen mensch die u de waerheyd gesproken heb, die ik gehoord heb van God : dat heeft Abraham niet gedaen.

41. Gy doet uws vaders werken. Aldus hebben zy hem gezeyd : Wy zyn niet onwettelyk geboren : wy hebben eenen Vader, God.

42. Hierom heeft Jesus tot hen gezeyd : Ware God uw vader, zoo zoudt gy voorwaer my liefhebben; want ik ben uytgegaen, en gekomen van God : want ik ben van my zelven niet gekomen, maer hy heeft my gezonden.

43. Waerom kent gy myne sprake niet? Want gy moogt myne woorden niet hooren.

44. Gy zyt van den vader den duyvel : en de lusten uws vaders wilt gy doen. Dien was een doodslager van den beginne, en hy heeft in de waerheyd niet gestaen : want in hem is geene waerheyd : als hy eene logen spreekt, zoo spreekt hy van zyn eygen, want hy is een logenaer, en een vader derzelve.

45. Maer om dat ik de waerheyd zeg, zoo glooft gy my niet.

46. Wie van u zal my berispen van eene zonde? Is het dat ik u de waerheyd zeg, waerom glooft gy my niet?

47. Die uyt God is, hoort Gods woorden. Daerom hoort gy niet, om dat gy uyt God niet zyt.

48. Hierom hebben de Joden geantwoord, en hem gezeyd : Zeggen wy niet wel, dat gy een Samaritaen zyt, en den duyvel hebt?

49. Jesus heeft geantwoord : Ik heb geenen duyvel : maer ik eer mynen Vader, en gy hebt my onteerd.

50. Ik zoek myne glorie niet : daer is eenen die ze zoekt en oordeelt.

51. Voorwaer, voorwaer zeg ik u : is het dat iemand myn woord bewaert, die zal de dood niet zien in der eeuwigheyd.

52. Toen zeyden de Joden : Nu bekennen wy dat gy den duyvel hebt. Abraham, is dood, en de profeten : en gy zegt : Zoo wie myne woorden houdt, die zal de dood niet smaken in der eeuwigheyd.

53. Zyt gy meerder dan onzen vader Abraham die gestorven is? en de profeten zyn gestorven. Wien maekt gy u zelven?

54. Jesus heeft geantwoord : Is het dat ik my zelven vereere, zoo is myne glorie niets : daer is myn Vader die my vereert, denwelken gy zegt dat uw God is.

55. En gy kent hem niet : maer ik ken hem : En is het dat ik zeg dat ik hem niet ken, zoo zal ik uws gelyke zyn, logenagtig. Maer ik ken hem, en ik onderhoude zyne woorden.

56. Abraham uw vader heeft zich verheugd, dat hy mynen dag zien zoude :

en hy heeft hem gezien, en heeft zich verblyd.

57. Hierom hebben de Joden tot hem gezeyd: Gy hebt nog geen vyftig jaren, en hebt gy Abraham gezien?

58. Jesus heeft hun gezeyd: Voorwaer voorwaer ik zeg u, eer Abraham werd ben ik.

59. Toen hebben de Joden steenen genomen, om hem te werpen: maer Jesus heeft zich verborgen, en is uyt den tempel gegaen.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Jesus eenen blindgeboren verlicht, en hoe de phariseen en Joden den blinden ondervraegden, en hoe hen Jesus toesprak.

1. En Jesus voorbygaende, heeft gezien eenen mensch die blind was geboren:

2. En zyne discipelen hebben hem gevraegd: Rabbi, wie heeft er gezondigd, dezen, of zyne ouders, dat hy blind zoude geboren worden?

3. Jesus heeft geantwoord: Noch dezen heeft gezondigd, noch zyne ouders: maer om dat de werken Gods zouden geopenbaerd worden in hem.

4. Ik moet werken de werken desgenen die my gezonden heeft, tot dat het dag is: den nacht komt, als er niemand werken mag.

5. Alzoo lange als ik in de wereld ben, zoo ben ik het licht der wereld.

6. Als hy deze dingen gezeyd had, zoo heeft hy op de aerde uytgespogen, en heeft slym gemaekt van speeksel, en dat slym gestreken op zyne oogen.

7. En hy heeft tot hem gezeyd: Gaet henen en wascht u in de piscine van Siloë (hetwelk te zeggen is Gezonden.) Toen ging hy, en heeft zich gewasschen, en kwam ziende.

8. Aldus de geburen, en die hem te voren gezien hadden, dat hy een bedelaer was, zeyden: Is dit niet die zat, en almoesse bad? De andere zeyden: Het is dien.

9. Maer de andere zeyden: Geenszins, maer hy is hem gelyk. Maer hy zeyde: Ik ben het.

10. Toen zeyden zy tot hem: Hoe zyn u de oogen open gedaen?

11. Hy heeft geantwoord: Den mensch die Jesus genoemd is, heeft slym gemaekt: en hy heeft myne oogen gesmeerd, en tot my gezeyd: Gaet henen aen de piscine van Siloë, en wascht u. En ik ben weggegaen, en heb my gewasschen, en ik zie.

12. En zy hebben hem gezeyd: Waer is dien? Hy heeft gezeyd: Ik weet het niet.

13. Zy brengen hem tot de phariseen, die blind geweest was.

14. En het was sabbat als Jesus het slym maekte, en zyne oogen opende.

15. Toen hebben hem de phariseen wederom gevraegd, hoe dat hy ziende was geworden. En hy heeft hun gezeyd: Slym heeft hy op myne oogen geleyd, en ik heb het afgewasschen, en ik zie.

16. Hierom zeyden sommige van de phariseen: Dezen mensch is van God niet, die den sabbat niet onderhoudt. Maer de andere zeyden: Hoe mag een zondig mensch deze teekenen doen? En daer was tweedragt tusschen hen.

17. Hierom hebben zy den blinden wederom gezeyd: Wat zegt gy van dengenen die uwe oogen open gedaen heeft? En hy heeft gezeyd: Dat hy een profeet is.

18. Aldus hebben de Joden niet geloofd van hem dat hy blind geweest was, en ziende was geworden, tot dat zy geroepen hebben de ouders desgenen die ziende was geworden:

19. En zy hebben hun gevraegd, zeggende: Is dit uw zoon, denwelken gy zegt dat blind geboren is? Hoe ziet hy dan nu?

20. Zyne ouders hebben hun geantwoord, en gezeyd: Wy weten wel dat dit onzen zoon is, en dat hy blind geboren is:

21. Maer hoe dat hy nu ziet, dat weten wy niet: en wie hem de oogen geopend heeft, weten wy niet: vraegt het hem, hy is oud genoeg, laet hem voor zich zelven spreken.

22. Dit hebben zyne ouders gezeyd, om dat zy de Joden vreesden: want de Joden hadden over een gedragen, ware het zake dat er iemand beleed hem Christus te zyn, dat dien uyt de vergaderinge zoude geworpen worden.

23. Daerom hebben zyne ouders gezeyd: Hy is oud genoeg, vraegt het hem.

24. Hierom hebben zy wederom den mensch geroepen, die blind geweest was, en zy hebben hem gezeyd: Geeft Gode de glorie, wy weten dat dezen mensch een zondaer is.
25. Toen heeft hy hun gezeyd: Of hy een zondaer is, dat weet ik niet: een ding weet ik, dat ik nu zie, daer ik eerst blind was.
26. Hierom hebben zy hem gezeyd: Wat heeft hy u gedaen? Hoe heeft hy uwe oogen opengedaen?
27. Hy heeft hun geantwoord: Ik heb het u nu gezeyd, en gy hebt het gehoord: wat wilt gy wederom hooren? Wilt gy ook zyne discipelen worden?
28. Hierom hebben zy hem vermaledyd, en gezeyd, Weest gy zyn discipel: maer wy zyn Moyses discipelen.
29. Wy weten dat God Moyses aengesproken heeft: maer dezen weten wy niet van waer hy is.
30. Den mensch heeft geantwoord, en hun gezeyd: Dit is een wonderlyk ding, dat gy niet weet van waer hy is, daer hy myne oogen geopend heeft:
31. Wy weten dat God de zondaers niet hoort: maer is er iemand Gods dienaer, en doet zynen wille, dezen verhoort hy.
32. Van het begin der wereld is het niet gehoord, dat iemand opengedaen heeft de oogen van eenen die blind geboren was.
33. En ware dezen van God niet, zoo zou hy het niet hebben kunnen doen.
34. Zy hebben geantwoord, en hem gezeyd: Gy zyt heel in zonden geboren, en leert gy ons? En zy hebben hem uytgestooten.
35. Jesus heeft gehoord dat zy hem uytgestooten hebben: en als hy hem gevonden had, heeft hy tot hem gezeyd: Gelooft gy in den Zoon Gods?
36. Hy heeft geantwoord, en gezeyd: Wie is hy, Heere, opdat ik in hem mag gelooven?
37. En Jesus heeft tot hem gezeyd: En gy hebt hem gezien, en die met u spreekt, die is het.
38. En hy heeft gezeyd: Ik geloof, Heere. En nedervallende heeft hy hem aenbeden.
39. En Jesus heeft hem gezeyd: Tot een oordeel ben ik in deze wereld gekomen: dat degene die niet zien, zouden zien, en dat degene die zien, zouden blind worden.
40. En sommige van de phariseen die met hem waren, hebben het gehoord, en tot hem gezeyd: Zyn wy dan ook blind?
41. Jesus heeft hun gezeyd: Waert gy blind, zoo zoudt gy geene zonde hebben: Maer nu zegt gy: Wy zien. Zoo blyft uwe zonde.

HET X. KAPITTEL.

Hoe Jesus spreekt dat hy een goed herder is, en van den huerling, en hoe hem de Joden steenigen willen.

1. Voorwaer, voorwaer ik zeg u: Die door de deure niet gaet in den schaepstal der schapen, maer van elders inklimt: dat is een dief en een moordenaer.
2. Maer wie door de deure ingaet, dat is een herder der schapen.
3. Dezen doet den deurwaerder open, en de schapen hooren zyne stemme, en zyne eygen schapen roept hy by name, en hy leydt die uyt:
4. En als hy zyne eygen schapen uytgelaten heeft, zoo gaet hy voor hen: en de schapen volgen hem, want zy kennen zyne stemme.
5. Maer eenen vreemden volgen zy niet, maer zy vlieden van hem: want zy kennen de stemme van den vreemden niet.
6. Deze gelykenisse heeft hun Jesus gezeyd. En zy verstonden niet wat hy hun zeyde:
7. Hierom heeft Jesus hun wederom gezeyd: Voorwaer, voorwaer ik zeg u: Ik ben de deure der schapen.
8. Alle die gekomen zyn, dat zyn dieven en moordenaers, maer de schapen hebben hen niet gehoord.
9. Ik ben de deure. Zoo wie door my ingaet, die zal behouden worden: en hy zal ingaen, en uytgaen, en zal weyden vinden.
10. Een dief komt niet dan om te stelen, en te dooden, en te verderven. Ik ben gekomen dat zy zouden het leven hebben, en overvloediglyker hebben.
11. Ik ben een goed herder. Een goed herder geeft zyne ziele voor zyne schapen.
12. Maer een huerling die geen herder is, wiens de schapen niet eygen zyn,

ziet den wolf komen, en hy verlaet de schapen, en vliedt: en den wolf grypt en verstrooyt de schapen:

13. Maer den huerling vliedt om dat hy een huerling is, en hy draegt voor de schapen geene zorge.

14. Ik ben een goed herder: en ik ken de myne, en de myne kennen my.

15. Gelyk my den Vader kent, alzoo ken ik den Vader, en myne ziel stel ik voor myne schapen.

16. En ik heb nog andere schapen die van dezen schaepstal niet zyn: deze moet ik ook hierby brengen, en zy zullen myne stemme hooren, en het zal eenen schaepstal worden, en eenen herder.

17. Daerom heeft my den Vader lief: om dat ik myne ziele late, opdat ik ze wederom nemen mag.

18. Niemand neemt die van my: maer ik laet die van my zelven: ik heb magt die te laten, en ik heb magt die wederom te nemen. Dit gebod heb ik ontvangen van mynen Vader.

19. Daer is wederom een twist geworden onder de Joden om deze woorden.

20. Want velen van hen zeyden: Hy heeft den duyvel, en hy raest: waertoe hoort gy hem?

21. De andere zeyden: Deze woorden zyn niet van eenen die den duyvel heeft: mag den duyvel der blinden oogen opendoen?

22. En het is geworden de feest van des tempels wydinge in Jerusalem: en het was winter.

23. En Jesus wandelde in den tempel in Salomons portael.

24. Aldus hebben hem de Joden omringeld, en zeyden tot hem: Hoe lange houdt gy onze zielen in twyfel? Zyt gy Christus, zoo zegt het ons openlyk.

25. Jesus heeft hun geantwoord: Ik zeg het u, en gy gelooft het niet; de werken die ik doe in myns Vaders naem, deze geven getuygenis van my:

26. Maer gy gelooft het niet, want gy zyt van myne schapen niet.

27. Myne schapen hooren myne stemme: en ik ken ze, en zy volgen my:

28. En ik geef hun het eeuwig leven: en zy zullen niet vergaen in der eeuwigheyd, en niemand zal die rooven uyt myne hand.

29. Dat myn Vader my gegeven heeft, is het meeste van al: en niemand mag het rooven uyt myns Vaders hand.

30. Ik en den Vader zyn een.

31. Toen namen de Joden steenen op om hem te steenigen.

32. Jesus heeft hun geantwoord: Veel goede werken heb ik u getoond van mynen Vader, om welke van die werken steenigt gy my?

33. De Joden hebben hem geantwoord: Van geen goed werk steenigen wy u, maer van de blasphemie: en om dat gy, die een mensch zyt, u zelven God maekt.

34. Jesus heeft geantwoord: Is er niet geschreven in uwe wet: Ik heb gezeyd, gy zyt goden?

35. Is het dat hy die goden genoemd heeft, tot dewelke Gods woord gedaen is geweest, en de schrifture niet mag gebroken worden:

36. Denwelken den Vader geheyligd heeft, en gezonden in de wereld, zegt gy: Gy blasphemeert: om dat ik gezeyd heb, Ik ben Gods Zoon?

37. Is het dat ik myns Vaders werken niet doe, zoo wilt my niet gelooven.

38. Maer is het dat ik ze doe: hoewel dat gy my niet wilt gelooven, zoo gelooft de werken, opdat gy kennen moogt en gelooven dat den Vader in my is, en ik in den Vader.

39. Hierom zochten zy hem te vangen: en hy is gegaen uyt hunne handen.

40. En hy is wederom weggegaen over de Jordane, tot die plaetse daer Joannes eerstmael doopende was: en hy is daer gebleven.

41. En velen zyn er tot hem gekomen, en zy zeyden: Joannes heeft voorwaer geen teeken gedaen.

42. En al dat Joannes van dezen gezeyd heeft, was waerachtig. En velen hebben in hem geloofd.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe Jesus Lazarus van de dood verwekte, en de opperste der priesteren daerom eenen raed tegen Jesus hielden.

1. En daer was een krank, Lazarus van Bethanien, uyt het kasteelken van Maria, en Martha zyne zuster.

2. (En Maria was degene die den Heere gezalfd heeft met kostelyke zalve, en zyne voeten gedroogd met haren haire: wier broeder Lazarus ziek was.)

3. Hierom hebben zyne zusters tot hem gezonden, zeggende: Heere, ziet dien gy liefhebt, is ziek.
4. En Jesus hoorende, heeft tot hen gezeyd: Deze ziekte is ter dood niet, maer om de glorie Gods, dat den Zoon Gods daerdoor mag verklaerd worden.
5. En Jesus beminde Martha, en hare zuster Maria, en Lazarus.
6. Als hy nu hoorde dat hy ziek was, zoo is hy gebleven in dezelfde plaetse twee dagen.
7. En voorts daerna heeft hy tot zyne discipelen gezeyd: Laet ons wederom in Judeen gaen.
8. Zyne discipelen zeggen tot hem: Rabbi, de Joden zochten u nu te steenigen, en gaet gy wederom derwaerts?
9. Jesus heeft geantwoord: Zyn er niet twaelf uren des daegs? Is het dat iemand wandelt in den dag, zoo stoot hy zich niet, want hy het licht van deze wereld ziet:
10. Maer is het dat hy in den nacht wandelt, hy stoot zich zelven, want het licht is in hem niet.
11. Dit heeft hy gesproken, en daerna zegt hy tot hen: Lazarus onzen vriend slaept: maer ik ga dat ik hem mag van den slaep ontwekken.
12. Hierom hebben zyne discipelen gezeyd: Heere, is het dat hy slaept, zoo zal hy gezond worden.
13. Maer Jesus had gezeyd van zyne dood: maer zy hebben gemeynd dat hy van het rusten des slaeps sprak.
14. Hierom heeft Jesus hun toen openlyk gezeyd: Lazarus is dood:
15. En ik ben blyde om uwent wille, dat ik daer niet geweest ben, opdat gy gelooven moogt. Maer laet ons tot hem gaen.
16. Toen zeyde Thomas, die genoemd wordt Didymus, tot zyne medediscipelen: Laet ons ook gaen, dat wy met hem sterven.
17. Aldus is Jesus gekomen: en hy heeft hem gevonden, dat hy nu vier dagen in het graf geweest was.
18. (En Bethanien was by Jerusalem omtrent vyftien stadien.)
19. En velen van de Joden waren gekomen tot Martha en Maria, dat zy die troosten zouden van haren broeder.
20. Aldus toen Martha gehoord had dat Jesus kwam, zy is hem te gemoet gegaen: maer Maria zat t' huys.
21. Toen heeft Martha gezeyd tot Jesus: Heere, waert gy hier geweest, zoo ware myn broeder niet gestorven:
22. Maer ook nu weet ik wel, dat u God geven zal, wat gy van God begeert.
23. Jesus zegt haer: Uw broeder zal verryzen.
24. Martha zegt tot hem: Ik weet wel dat hy verryzen zal in de verryzenisse in den uytersten dage.
25. Jesus heeft haer gezeyd: Ik ben de verryzenisse en het leven: zoo wie in my gelooft, al ware hy ook dood, zoo zal hy leven:
26. En al die leeft, en in my gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheyd. Gelooft gy dat?
27. Zy heeft tot hem gezeyd: Ja ik, Heere, ik geloof dat gy zyt Christus den Zoon Gods, die in deze wereld gekomen zyt.
28. En als zy dit gezeyd had, is zy weggegaen, en heeft Maria hare zuster geroepen al stillyk, zeggende: Den Meester is hier, en roept u.
29. Als zy dat gehoord had, zoo stond zy terstond op, en is gekomen tot hem:
30. Want Jesus was nog in het kasteelken niet gekomen: maer hy was nog op de plaetse daer hem Martha te gemoet was gekomen.
31. Hierom als de Joden, die met haer in huys waren, en haer troostten, Maria gezien hadden, dat zy haestelyk opgestaen was, en uytgegaen, zoo zyn zy haer gevolgd, zeggende: Zy gaet tot den grave, om daer te weenen.
32. Aldus toen Maria gekomen was daer Jesus was, hem ziende, is zy aen zyne voeten gevallen, en zegt tot hem: Heere, waert gy hier geweest, zoo ware myn broeder niet dood.
33. Als nu Jesus haer zag weenen, en de Joden die met haer gekomen waren, ook weenende, zoo heeft hy in zynen geest zich verstoord, en zich zelven ontsteld.
34. En heeft gezeyd: Waer hebt gy hem geleyd? Zy zeggen tot hem: Heere, komt, en beziet het.
35. En Jesus heeft geweend.
36. Zoo hebben de Joden gezeyd: Ziet, hoe lief had hy hem.
37. Maer de sommige van hen hebben gezeyd: Mogt dezen, die de oogen van den blinden opengedaen heeft, niet doen dat dezen niet gestorven ware?

38. Hierom Jesus wederom verschroomende in zich zelven, is gekomen tot den grave, en het was eene spelonke : en een steen was daerop geleyd.

39. Jesus zeyde : Neemt weg den steen. Martha de zuster des gestorven, zegt tot hem : Heere, hy stinkt nu, want hy is nu vier dagen dood.

40. Jesus zegt haer : Heb ik u niet gezeyd, dat gy, is het dat gy gelooft, zien zult de glorie Gods?

41. Aldus hebben zy den steen weggenomen : en Jesus zyne oogen opwaerts heffende, heeft gezeyd : Vader, ik dank u dat gy my gehoord hebt.

42. En ik wist wel dat gy my altyd hoort, maer om het volk dat hier rondom staet, heb ik het gezeyd : dat zy gelooven zouden dat gy my gezonden hebt.

43. Als hy dit gezeyd had, heeft hy met luyder stemme geroepen : Lazarus, komt uyt.

44. En terstond is hy voortgekomen die gestorven was, gebonden aen handen en voeten met banden, en zyn aenzigt was met eenen zweetdoek omwonden. Jesus heeft hun gezeyd : Ontbindt hem, en laet hem gaen.

45. Hierom velen van de Joden die tot Maria en Martha gekomen waren, en gezien hadden, dat Jesus gedaen had, hebben in hem geloofd.

46. Maer de sommige van hen zyn weggegaen tot de phariseen, en zy hebben hun gezeyd dat Jesus gedaen had.

47. Hierom hebben de overste priesters en phariseen den raed vergaderd, en zy zeyden : Wat doen wy, want dezen mensch doet veel teekenen?

48. Is het dat wy hem alzoo laten, zoo zullen zy alle in hem gelooven : en de Romeynen zullen komen, en zy zullen onze plaetse en volk wegnemen.

49. Maer eenen van hen Caiphas genaemd, mits dat hy oversten priester was van dien jare, heeft tot hen gezeyd : Gy weet nietmetal,

50. Noch gy denkt dat het ons oorbaerlyk is, dat er een mensch sterve voor het volk, en dat al het volk niet verga.

51. Maer dat zeyde hy van zich zelven niet : maer mits dat hy den oversten priester was van dien jare, zoo heeft hy geprofeteerd, dat Jesus sterven zoude voor het volk :

52. En niet alleen voor het volk, maer ook, om dat hy de kinderen Gods die verstrooyd waren, in een zonde vergaderen.

53. Hierom hebben zy van dien dage voorts gedacht dat zy hem dooden zouden.

54. Daerom wandelde Jesus nu voorts niet openbaerlyk onder de Joden, maer hy is weggereysd in het landschap by de woestyne, in eene stad die genoemd wordt Ephrem, en aldaer bleef hy met zyne discipelen.

55. En der Joden Paschen was zeer naby : en daer zyn er velen van den lande opgetrokken naer Jerusalem voor Paschen, dat zy zich zelven heylig maken zouden.

56. Zoo hebben zy Jesus gezocht : en zy spraken tot malkander in den tempel staende : Wat meynt gy, dat hy niet is gekomen tot den feestdag?

57. En de overste priesters en phariseen hadden een gebod gegeven, dat zoo wie vername, waer hy ware, dat hy het te kennen gave, opdat zy hem vangen mogten.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe den Heer Jesus zes dagen voor Paschen te Bethanien kwam, en aldaer gezalfd wordt van Maria Magdalena, en van veel geschiedenissen en leeringen.

1. Aldus is Jesus zes dagen voor Paschen gekomen te Bethanien, daer Lazarus gestorven was, denwelken Jesus verwekt heeft.

2. En zy hebben hem daer een avondmael bereyd : en Martha diende, maer Lazarus was eenen van degenen die met hem ter tafel zaten.

3. Hierom heeft Maria genomen een pond kostelyke zalve, van ongevalschten nardus, en zy heeft Jesus voeten gezalfd, en die afgedroogd met haren haire : en het huys werd vol met den reuk der zalve.

4. Hierom zeyde eenen van zyne discipelen Judas den Iscarioter, die hem daerna verried :

5. Waerom is deze zalve niet verkocht om dry honderd penningen, en den armen gegeven?

6. En dit heeft hy gezeyd, niet dat hy voor de armen bezorgd was, maer om dat hy een dief was, en de borze hebbende, droeg hy hetgene dat er gegeven werd.

7. Hierom heeft Jesus gezeyd : Laet ze geworden, dat zy tot den dag myner begravinge dat mag bewaren.

8. Want altyd hebt gy arme menschen met u: maer my zult gy altyd niet hebben.

9. Aldus heeft eene groote schare van de Joden vernomen dat hy daer was : en zy zyn daer gekomen, niet om Jesus alleen, maer om dat zy Lazarus zien zouden, dien hy van de dood verwekt had.

10. Maer de prinsen der priesters hebben gedacht dat zy Lazarus ook dooden zouden :

11. Want om zynent wille gingen velen van de Joden weg, en geloofden in Jesus.

12. Des anderendaegs, als eene groote schare, die gekomen was tot den feestdag, gehoord had dat Jesus kwam naer Jerusalem :

13. Hebben zy genomen palmboomtakken, en zyn hem te gemoet gegaen, en zy riepen : Hosanna, gebenedyd is hy die daer komt in den naem des Heeren, den koning van Israël.

14. En Jesus heeft gevonden een ezelken; en hy heeft daerop gezeten, gelyk geschreven is :

15. Wilt niet vreezen dochter van Sion : ziet uw koning komt, zittende op het veulen van eene ezelinne.

16. Dit verstonden zyne discipelen niet ten eersten : maer toen Jesus verklaerd was, toen werden zy gedachtig dat deze dingen van hem geschreven waren : en dat zy hem dit gedaen hebben.

17. Hierom heeft hem getuygenis gegeven de schare die met hem was, toen hy Lazarus riep uyt den grave, en hem verwekte van de dooden.

18. Daerom is hem de schare ook te gemoet gekomen : om dat zy gehoord hadden, dat hy dit teeken gedaen had.

19. Hierom hebben de phariseen tot malkander gezeyd : Ziet gy wel dat wy niet vorderen? ziet al de wereld is na hem gegaen.

20. En daer waren sommige heydenen van degenen, die opwaerts gekomen waren om te aenbidden op den feestdag.

21. Aldus zyn deze gekomen aen Philippus die van Bethsaida in Galileen was, en zy baden hem, zeggende : Heere, wy begeeren Jesus te zien.

22. Philippus is gekomen, en heeft het Andreas gezeyd : Andreas en Philippus hebben het wederom Jesus gezeyd.

23. En Jesus heeft hun geantwoord, zeggende : De ure is gekomen dat den Zoon des menschen verklaerd zal worden.

24. Voorwaer, voorwaer ik zeg u, ten zy dat het tarwegraen in de aerde vallende sterve, zoo blyft dat alleen : maer is het dat het versterft, zoo brengt het veel vruchten voort.

25. Zoo wie zyne ziel liefheeft, die zal ze verliezen : en zoo wie zyne ziel haet in deze wereld, die zal ze tot het eeuwig leven bewaren.

26. Is het dat iemand my dient, die volge my : en daer ik ben, daer zal myn dienaer ook wezen. Zoo wie my dient, dien zal myn Vader eeren.

27. Nu is myne ziel beroerd. En wat zal ik zeggen? Vader verlost my uyt deze ure. Maer daerom ben ik in deze ure gekomen.

28. Vader, verklaert uwen naem. Toen is er eene stemme gekomen uyt den hemel : Ik heb hem verklaerd, en ik zal dien wederom verklaren.

29. Hierom zeyde de schare die daer stond, en dit gehoord had, dat er een donder geweest was. De andere zeyden : Een engel heeft hem aengesproken.

30. Jesus heeft geantwoord, en gezeyd : Om mynent wille is deze stemme niet gekomen, maer om u.

31. Nu is het des werelds oordeel : nu zal den prins dezer wereld uytgeworpen worden.

32. En wanneer dat ik verheven word van der aerde, zoo zal ik alle dingen tot my zelven trekken.

33. (En dit zeyde hy, te kennen gevende wat dood hy sterven zoude.)

34. En de schare heeft hem geantwoord : Wy hebben gehoord uyt de wet, dat Christus blyft in der eeuwigheyd : en hoe zegt gy dan, Den Zoon des menschen moet verheven worden? Wie is dezen Zoon des menschen?

35. Toen heeft Jesus hun gezeyd : Nog een luttel tyds is het licht in u. Wandelt terwyle gy het licht hebt, dat u de duysternissen niet bevangen : en die in de duysternissen wandelt, weet niet werwaerts dat hy gaet.

36. Terwyle dat gy het licht hebt, zoo geloofl in het licht, opdat gy kinderen des lichts moogt wezen. Deze dingen heeft Jesus gesproken : en hy is weggegaen, en heeft zich verborgen voor hen.

37. En toen hy zoo veel teekenen voor hen gedaen had, geloofden zy in hem niet :

38. Om dat het woord van Isaias den profeet zoude volbragt worden, hetwelk hy gezeyd heeft : Heere, wie heeft onzen gehoore geloofd? en wien is den arm des Heeren geopenbaerd?

39. Daerom konden zy niet gelooven, om dat Isaias wederom gezeyd heeft :

40. Hy heeft hunne oogen verblind, en hun herte verhard : alzoo dat zy niet zien zouden met de oogen, en niet verstaen met der herte, en dat zy bekeerd zouden worden, en dat ik ze genezen zoude.

41. Dit heeft Isaias gezeyd toen hy zyne glorie gezien heeft, en van hem gesproken heeft.

42. Maer nogtans hebben er ook velen van de prinsen in hem geloofd : maer om de phariseen beleden zy dat niet, opdat zy uyt de sinagoge niet zouden geworpen worden.

43. Want zy hadden de glorie der menschen liever dan de glorie Gods.

44. En Jesus heeft geroepen, en gezeyd : Die in my gelooft, gelooft in my niet, maer in hem die my gezonden heeft.

45. En die my ziet, ziet hem die my gezonden heeft.

46. Ik ben een licht in de wereld gekomen : opdat al die in my gelooft, in de duysternisse niet blyve.

47. En is het dat iemand myne woorden hoort, en die niet bewaert : ik verdoem hem niet, want ik ben niet gekomen dat ik de wereld zoude verdoemen, maer om dat ik de wereld zalig maken zoude.

48. Die my versmaedt, en myne woorden niet ontvangt : heeft eenen die hem oordeelen zal; het woord dat ik gesproken heb, dat zal hem oordeelen in den uytersten dag.

49. Want ik heb uyt my zelven niet gesproken, maer den Vader die my gezonden heeft, die heeft my een gebod gegeven, wat ik zeggen, en wat ik spreken zoude.

50. En ik weet dat zyn gebod het eeuwig leven is. Zoo wat ik dan spreek, dat spreek ik alzoo my myn Vader gezeyd heeft.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe den Heere Jesus zyner discipelen voeten wascht, en geeft hun het nieuwe gebod, voorzeggende hun van zynen verrader.

1. En voor den feestdag van Paschen, Jesus wetende dat zyne ure gekomen was, dat hy overreyzen zoude uyt deze wereld tot den Vader : nadien hy de zyne lief had gehad, die in de wereld waren, zoo heeft hy die tot het eynde toe liefgehad.

2. En als het avondmael gehouden was, toen den duyvel nu in het hert van Judas Simonis den Iscarioter gegeven had, dat hy hem verraden zoude :

3. Wetende dat den Vader hem alle dingen in de handen gegeven had, en dat hy van God uytgegaen was, en tot God ging :

4. Zoo staet hy op van het avondmael, en legt zyne kleederen af : en als hy een linnen kleed genomen had, heeft hy zich zelven voorgeschort.

5. Daerna heeft hy water in het bekken gegoten, en heeft begonnen te wasschen de voeten van zyne discipelen, en die te droogen met den linnen kleede, daermede hy voorgeschort was.

6. Aldus is hy gekomen tot Simon Petrus. En Petrus zeyde tot hem : Heere, wascht gy myne voeten?

7. Jesus heeft geantwoord, en tot hem gezeyd : Dat ik doe, dat weet gy nu niet, maer gy zult dat namaels weten.

8. Petrus zegt tot hem : Gy zult my de voeten niet wasschen in der eeuwigheyd. Jesus heeft hem gezeyd : Is het dat ik u niet wassche, zoo zult gy geen deel met my hebben.

9. Simon Petrus zegt hem : Heere, niet alleen myne voeten, maer ook myne handen en hoofd.

10. Jesus zegt hem : Wie gewasschen is, behoeft niet dan dat hy zyne voeten wassche, maer hy is heel zuyver. En gy zyt zuyver, maer niet allegader.

11. Want hy wist wel wie het was die hem verraden zoude : daerom heeft hy gezeyd : Gy zyt allegader niet zuyver.

12. Als hy dan hunne voeten gewasschen had, en zyne kleederen genomen: na dat hy gezeten was ter tafel, hy heeft hun wederom gezeyd : Weet gy wel wat ik u gedaen heb?

13. Gy noemt my Meester en Heere : en gy zegt wel : want ik ben het.

14. Daerom is het dat ik Heere en Meester uwe voeten gewasschen heb: zoo moet gy ook den eenen des anderen voeten wasschen.

15. Want ik heb u een exempel gegeven, opdat gy ook zoo doen zoudt, gelyk ik u gedaen heb.

16. Voorwaer, voorwaer ik zeg u: Geen knecht is meerder dan zyn Heere: noch bode is meerder dan dengenen die hem gezonden heeft.

17. Is het dat gy deze dingen weet, zoo zult gy zalig wezen, is het dat gy die doet.

18. Ik zeg het van u allen niet: ik weet wie ik gekozen heb: maer om dat de Schrifture volbragt zoude worden: Die met my brood eet, zal zyne verzenen tegen my opheffen.

19. Van nu zeg ik het u, eer het geschiedt: opdat gy, als het geschied zal zyn, moogt gelooven dat ik het ben.

20. Voorwaer, voorwaer ik zeg u: Zoo wie ontvangt denwelken ik zend, die ontvangt my: en wie my ontvangt, die ontvangt hem, die my gezonden heeft.

21. Als Jesus dit gezeyd had, zoo werd hy in zynen geest ontsteld: en hy heeft openbaerlyk getuygd, en gezeyd: Voorwaer, voorwaer ik zeg u: Dat er een van u my verraden zal.

22. Hierom zagen de discipelen op malkander, twyfelende van wien dat hy sprak.

23. En daer was eenen van zyne discipelen, rustende in Jesus schoot, denwelken Jesus liefhad.

24. Zoo heeft Simon Petrus dien gewenkt, en hem gezeyd: Wie is het, daer hy af zegt?

25. Aldus toen dezen rustte op Jesus borste, zegt hy tot hem: Heere, wie is het?

26. Jesus antwoordde: Die is het dien ik dat ingedoopt brood geven zal. En als hy het brood gedoopt had, heeft hy dat gegeven Judas Simonis den Iscarioter.

27. En na de brokke is den duyvel in hem gevaren. En Jesus zeyde hem: Dat gy doet, doet dat haestelyk.

28. Maer niemand van degene die ter tafel zaten wist dit, waertoe dat hy hem dat gezeyd had;

29. Want de sommige hebben gemeynd, om dat Judas de borze had, dat hem Jesus gezeyd had: Koopt dat ons van noode is tot den feestdag: of dat hy den armen iets geven zoude.

30. Aldus toen hy de brokke ontvangen had, is hy terstond uytgegaen. En het was nacht.

31. Toen hy nu uytgegaen was, heeft Jesus gezeyd: Nu is den Zoon des menschen verklaerd: en God is in hem verklaerd.

32. Is het dat God in hem verklaerd is, zoo zal God hem ook verklaren in zich zelven: en terstond zal hy hem verklaren.

33. Kinderkens, nog een luttelken ben ik met u. Gy zult my zoeken: en gelyk ik den Joden gezeyd heb: Daer ik henen ga, daer moogt gy niet komen: alzoo zeg ik u nu ook.

34. Een nieuw gebod geef ik u: Dat gy malkander liefhebt, gelyk ik u liefgehad heb, dat gy ook malkander liefhebt.

35. Daerin zullen zy alle kennen dat gy myne discipelen zyt, is het dat gy liefde tot malkander hebt.

36. Simon Petrus zeyde tot hem: Heere, waer gaet gy henen? Jesus heeft geantwoord: Daer ik henen ga, daer moogt gy my nu niet volgen: maer gy zult my namaels volgen.

37. Petrus zeyde tot hem: Waerom mag ik u nu niet volgen? myne ziel zal ik voor u stellen.

38. Jesus heeft hem geantwoord: Zult gy uwe ziel voor my stellen? Voorwaer ik zeg u: Den haen zal niet kraeyen, tot dat gy my drymael loochenen zult.

HET XIV. KAPITTEL.

Van het troostelyk woord van Jesus Christus, dat hy had tot zyne beminde discipelen eer hy van hen scheydde.

1. Laet uw herte niet ontsteld zyn. Gelooft gy in God, zoo gelooft ook in my.

2. In myns Vaders huys zyn veel wooningen; ware het anders, ik zoude het u gezeyd hebben: Want ik ga om u plaetse te bereyden.

3. En is het dat ik wegga, en u plaetse zal bereyd hebben: zoo zal ik wederom komen, en zal u nemen tot my, opdat gy moogt zyn daer ik ben.

4. En gy weet wel waerhenen dat ik ga, en gy weet ook den weg.

5. Thomas zeyde tot hem : Heere, wy weten niet waerhenen dat gy gaet : en hoe mogen wy den weg weten?

6. Jesus zegt tot hem : Ik ben den weg, en de waerheyd, en het leven; niemand komt tot den Vader dan door my.

7. Ware het zake dat gy my gekend had, zoo zoudt gy voorwaer ook mynen Vader gekend hebben : en van nu voorts zult gy hem kennen, en gy hebt hem gezien.

8. Philippus zegt tot hem : Heere, toont ons den Vader, en het is ons genoeg.

9. Jesus zegt tot hem : Zoo langen tyd ben ik met u : en hebt gy my niet gekend? Philippus, die my ziet, die ziet den Vader. Hoe zegt gy : Toont ons den Vader?

10. Glooft gy niet dat ik in den Vader ben, en dat den Vader in my is? De woorden, die ik u spreek, spreek ik van my zelven niet : Maer den Vader in my woonende, die doet de werken.

11. Glooft gy niet dat ik in den Vader ben, en dat den Vader in my is? Of anders zoo glooft het om der werken wille.

12. Voorwaer, voorwaer ik zeg u : wie in my glooft, de werken die ik doe, zal hy ook doen, en meerdere dan deze zal hy doen : want ik ga tot den Vader.

13. En wat gy begeert in mynen naem, dat zal ik doen : Opdat den Vader mag geglorificeerd worden in den Zoon.

14. Is het dat gy iets begeert van my in mynen naem, dat zal ik doen.

15. Is het dat gy my liefhebt : onderhoudt myne geboden.

16. En ik zal den Vader bidden, en hy zal u eenen anderen trooster geven, opdat dien met u blyve in der eeuwigheyd.

17. Den geest der waerheyd, denwelken de wereld niet mag ontvangen, want zy ziet hem niet, noch zy kent hem : maer gy kent hem : want hy zal by u blyven, en in u wezen.

18. Ik zal u geene weezen laten : ik zal tot u komen.

19. Nog een luttelken : en de wereld ziet my nu voorts niet meer. Maer gy ziet my dat ik leve, en gy zult leven.

20. In dien dag zult gy bekennen, dat ik in mynen Vader ben, en gy in my, en ik in u.

21. Zoo wie myne geboden heeft, en die bewaert, dezen is het die my liefheeft. En die my liefheeft, zal bemind worden van mynen Vader : en ik zal hem liefhebben, en zal hem my zelven openbaren.

22. Judas zegt tot hem, niet den Iscarioter : Heere, wat is er geschied, dat gy u zelven ons zult vertoonen, en niet der wereld?

23. Jesus heeft geantwoord, en hem gezeyd : Is het dat iemand my liefheeft, die zal myne woorden bewaren, en myn Vader zal hem liefhebben, en wy zullen tot hem komen, en wooninge by hem maken :

24. Wie my niet liefheeft, die bewaert myne woorden niet. En het woord dat gy gehoord hebt, is myne niet : maer desgenen die my gezonden heeft, des Vaders.

25. Dit heb ik tot u gesproken by u blyvende.

26. Maer den trooster, den Heylige Geest, denwelken den Vader zenden zal in mynen naem, die zal het u al leeren, en hy zal het u al ingeven dat ik gezeyd heb.

27. Vrede laet ik u, mynen vrede geef ik u : ik geef hem u niet, gelyk de wereld dien geeft. Laet uw herte niet ontsteld worden, of vreezen.

28. Gy hebt gehoord dat ik u gezeyd heb : Ik ga, en kome tot u. Ware het zake dat gy my liefhadt, zoo zoudt gy u voorwaer verblyden, dat ik tot den Vader ga : want den Vader is meerder dan ik.

29. En nu heb ik het u gezeyd eer het geschiede : opdat gy, als het geschied is, moogt gelooven.

30. Nu voortaen zal ik niet veel met u spreken : want den prins dezer wereld komt, en in my heeft hy niets.

31. Maer opdat de wereld kenne, dat ik den Vader liefheb, en gelyk my den Vader geboden heeft, alzoo doe ik. Staet op, laet ons van hier gaen.

HET XV. KAPITTEL.

Hoe Christus zyne discipelen veel aendachtige dingen leerde, en hen tot de liefde Gods vermaende.

1. Ik ben een waerachtigen wyn-

stok : en myn Vader is een akkerman.

2. Alle ranken in my geene vrucht dragende, zal hy afnemen : en al die vrucht voortbrengt, die zal hy zuyveren, dat zy meer vrucht voortbrenge.

3. Gy zyt nu zuyver om het woord, hetwelk ik u gesproken heb.

4. Blyft in my : en ik in u. Gelyk eene ranke niet mag vrucht voortbrengen van zich zelve : ten zy dat zy blyve in den wynstok : alzoo noch gy ook, ten zy dat gy in my blyvet.

5. Ik ben den wynstok, gy zyt de ranken : zoo wie in my blyft, en ik in hem, dezen brengt veel vruchten voort : want zonder my moogt gy niets doen.

6. Is het dat iemand in my niet blyft : die zal uytgeworpen worden als eene ranke, en hy zal verdorren, en zy zullen hem vergaderen, en in het vuer werpen, en hy brandt.

7. Is het dat gy in my blyft, en dat myne woorden in u blyven : al wat gy wilt dat zult gy begeeren, en het zal u geworden.

8. Daerin is myn Vader verklaerd, dat gy zeer veel vruchten voortbrengt, en wordt myne discipelen.

9. Gelyk my den Vader lief heeft gehad, alzoo heb ik u ook liefgehad. Blyft in myne liefde.

10. Is het dat gy myne geboden houdt, zoo zult gy in myne liefde blyven : gelyk dat ik ook myns Vaders geboden heb gehouden, en blyve in zyne liefde.

11. Dit heb ik u gesproken, opdat myne blydschap in u zyn zoude, en dat uwe blydschap zoude volkomen worden.

12. Dit is myn gebod, dat gy malkander liefhebt, gelyk ik u heb liefgehad.

13. Niemand heeft meerder liefde, dan dat iemand zyne ziele stelle voor zyne vrienden.

14. Gy zyt myne vrienden, is het dat gy doet dat ik u gebied.

15. Ik noem u nu voortaen niet meer knechten : want een knecht weet niet wat zyn heer doet. Maer ik heb u vrienden genoemd : want alle dingen die ik van mynen Vader gehoord heb, heb ik u kennelyk gemaekt.

16. Gy hebt my niet verkoren : maer ik heb u uytverkoren, en u gesteld dat gy gaen zoudt, en vruchten voortbrengen : en dat uwe vrucht blyven mag : opdat al hetgene dat gy den Vader bidden zult in mynen name, hy u geve.

17. Dit gebied ik u, dat gy malkander liefhebt.

18. Is het dat de wereld u haet : weet dat zy my eer dan u gehaet heeft.

19. Ware het zake dat gy van de wereld waert geweest, zoo zou de wereld dat het hare was liefhebben : maer want gy van de wereld niet zyt, maer ik heb u uyt de wereld verkoren, daerom haet u de wereld.

20. Gedenkt myns woords, dat ik u gezeyd heb : Daer is geen knecht meerder dan zyn heere. Is het dat zy my vervolgd hebben, zoo zullen zy u ook vervolgen : is het dat zy myn woord gehouden hebben, zoo zullen zy het uwe ook onderhouden.

21. Maer alle deze dingen zullen zy u doen om mynen naem : want zy hem niet kennen, die my gezonden heeft.

22. Ware ik niet gekomen, en had ik hun niet gesproken, zoo zouden zy geene zonde hebben : maer nu hebben zy geene onschuld van hunne zonde.

23. Zoo wie my haet, die haet ook mynen Vader.

24. Had ik de werken onder hen niet gedaen, die niemand anders gedaen heeft, zoo zouden zy geene zonde hebben : maer nu hebben zy ze gezien, en hebben my en mynen Vader gehaet.

25. Maer om dat volbragt zoude worden het woord, dat in hunne wet geschreven is : Zy hebben my gehaet zonder oorzake.

26. Maer als den trooster zal gekomen zyn, denwelken ik u zenden zal van den Vader, den Geest der waerheyd die van den Vader voortkomt, dien zal getuygenis geven van my :

27. En gy zult getuygenis geven, want gy van den beginne met my zyt geweest.

HET XVI. KAPITTEL.

Nog van het vriendelyk sermoon van Jesus Christus na het avondmael.

1. Dit heb ik tot u gesproken, om dat gy niet verergerd zoudt worden.

2. Uyt de sinagogen zullen zy u

werpen : maer de ure naekt dat al dengenen die u doodt, zal meynen Gode dienst te doen.

3. En dit zullen zy u doen, om dat zy den Vader niet kennen, noch my.

4. Maer dit heb ik u gezeyd, opdat gy, als hunne ure zal gekomen zyn, dezer gedachtig zoudt wezen, dat ik het u gezeyd heb : maer deze dingen heb ik u van het beginsel niet gezeyd, om dat ik by u was.

5. En nu ga ik tot hem die my gezonden heeft; en niemand van u vraegt my, Waer gaet gy?

6. Maer om dat ik u dit gezeyd heb, zoo heeft de droefheyd uw herte vervuld.

7. Maer ik zeg u de waerheyd : het is u oorbaerlyk dat ik ga : want is het dat ik niet ga, zoo zal den trooster tot u niet komen : maer is het dat ik wegga, zoo zal ik hem tot u zenden.

8. En als dien zal gekomen zyn, zal hy de wereld straffen van de zonde, en van de regtveerdigheyd, en van het oordeel.

9. Van de zonde voorwaer : om dat zy in my niet gelooven :

10. Maer van de regtveerdigheyd : want ik tot den Vader ga : en gy zult my nu niet meer zien :

11. En van het oordeel : want den prins van deze wereld nu geoordeeld is.

12. Ik heb u nog veel dingen te zeggen : maer gy moogt dat nu niet dragen.

13. Maer als dien Geest der waerheyd komen zal, die zal u alle waerheyd leeren; want hy zal van zich zelven niet spreken : maer al dat hy hooren zal, dat zal hy spreken, en de toekomende dingen zal hy u verkondigen.

14. Dien zal my verklaren : want hy zal van het myne nemen, en u verkondigen.

15. Al dat den Vader heeft, is myne. Daerom heb ik gezeyd : Dat hy het van het myne nemen zal, en u verkondigen.

16. Een luttel tyds, en gy zult my nu niet zien : en wederom een luttel tyds, en gy zult my zien : want ik ga tot den Vader.

17. Hierom hebben er sommige van zyne discipelen gezeyd tot malkander : Wat is dit dat hy ons zegt : Een luttel tyds, en gy zult my niet zien : en wederom een luttel tyds, en gy zult my zien, want ik ga tot den Vader?

18. Aldus zeyden zy : Wat is dit dat hy zegt, Een luttel tyds? wy weten niet wat hy zegt.

19. En Jesus heeft bekend dat zy hem wilden vragen, en hy heeft hun gezeyd : Gy vraegt hieraf onder malkander, dat ik gezeyd heb, Een luttel tyds, en gy zult my niet zien : en wederom een luttel tyds, en gy zult my zien.

20. Voorwaer, voorwaer ik zegge u : dat gy zult schreyen en weenen, maer de wereld zal blyde zyn : maer gy zult bedroefd zyn, dan uwe droefheyd zal in blydschap veranderd worden.

21. Eene vrouwe als zy baert, zoo heeft zy droefheyd, om dat hare ure gekomen is : maer als zy een kind gebaerd heeft, zoo gedenkt zy der bangigheyd niet om de blydschap : want daer een mensch geboren is in de wereld.

22. Aldus hebt gy nu ook droefheyd : maer ik zal u wederom zien, en dan zal uw hert blyde zyn : en uwe blydschap zal niemand van u nemen.

23. En op dien dag zult gy my niet bidden. Voorwaer, voorwaer ik zeg u : is het dat gy iets van den Vader begeert in mynen naem, dat zal hy u geven.

24. Tot nu toe hebt gy niets begeerd in mynen naem. Begeert, en gy zult het ontvangen, opdat uwe blydschap mag vol zyn.

25. Dit heb ik u in parabelen gesproken. De ure komt dat ik nu tot u door parabelen niet spreken zal, maer ik zal u openbaerlyk van den Vader verkondigen.

26. In dien dag zult gy in mynen name begeeren : en ik zeg u niet dat ik den Vader voor u zal bidden.

27. Want den Vader zelve u liefheeft, om dat gy my hebt liefgehad, en hebt geloofd dat ik van God uytgegaen ben.

28. Ik ben van den Vader uytgegaen, en gekomen in de wereld : wederom verlaet ik de wereld, en ga tot den Vader.

29. Zyne discipelen zeggen hem : Ziet gy spreekt nu openbaerlyk, en gy zegt geene parabel.

30. Nu weten wy dat gy alle dingen weet, en het is u van geenen noode dat u iemand vrage : daerdoor gelooven wy dat gy van God uytgegaen zyt.

31. Jesus heeft geantwoord : Nu gelooft gy?

32. Ziet, de ure komt, en zy is nu gekomen, dat gy zult verstrooyd worden, een iegelyk in het zyne, en dat gy my alleen zult verlaten: en ik ben alleen niet, want den Vader is met my.

33. Dit heb ik u gezeyd, opdat gy in my moogt vrede hebben. In de wereld zult gy verdrukkinge hebben : maer betrouwt, ik heb de wereld verwonnen.

HET XVII. KAPITTEL.

Dit is het gebed Jesus Christus, hetwelk hy stort voor zyne verklaringe, voor zyne beminde discipelen; en voor hen, die door hun woord in hem gelooven zouden.

1. Deze woorden heeft Jesus gesproken : en met opgeheven oogen ten hemel hy heeft gezeyd : Vader, de ure is gekomen, verklaert uwen Zoon, opdat uw Zoon u verklare :

2. Gelyk gy hem hebt gegeven magt over alle vleesch, opdat hy al dat gy hem gegeven hebt, het eeuwig leven geve.

3. En dit is het eeuwig leven : Dat zy u bekennen den eenigen waerachtigen God, en dengenen die gy gezonden hebt Jesus Christus.

4. Ik heb u verklaerd op de wereld : ik heb het werk volbragt dat gy my gegeven hebt dat ik doen zoude :

5. En nu verklaert my, gy Vader, by u zelven, met de klaerheyd die ik by u gehad heb eer de wereld was.

6. Ik heb uwen naem geopenbaerd den menschen, die gy my gegeven hebt van de wereld : Zy waren uwe, en gy hebt ze my gegeven : en zy hebben uw woord gehouden.

7. Nu hebben zy bekend dat al wat gy my gegeven hebt, van u is:

8. Want de woorden die gy my gegeven hebt, heb ik hun gegeven : en zy hebben ze ontvangen, en hebben het gekend waerachtiglyk dat ik van u uytgegaen ben, en zy hebben geloofd dat gy my gezonden hebt.

9. Ik bid voor hen : Ik bid voor de wereld niet, maer voor deze die gy my gegeven hebt : want zy zyn uwe :

10. En al wat myne is, dat is uwe ; en wat uwe is, dat is myne : en ik ben verklaerd in hen :

11. En nu ben ik in de wereld niet, en deze zyn in de wereld, en ik kom tot u. Heyligen Vader bewaert ze in uwen naem, die gy my gegeven hebt : opdat zy mogen een zyn, gelyk wy.

12. Toen ik met hen was, zoo bewaerde ik hen in uwen naem. Die gy my gegeven hebt, heb ik bewaerd : en daer is niemand van hen verloren gegaen, dan den zoon des verlies, opdat de Schrifture volbragt worde.

13. Maer nu kom ik tot u : en ik spreek deze dingen in de wereld, opdat zy myne blydschap zouden hebben vervuld in hen zelven.

14. Ik heb hun uw woord gegeven, en de wereld heeft ze gehaet, want zy zyn van de wereld niet, gelyk ik ook niet ben van de wereld.

15. Ik bid niet dat gy hen uyt de wereld neemt, maer dat gy hen behoedt van kwaed.

16. Zy zyn van de wereld niet, gelyk ik ook van de wereld niet ben.

17. Maekt ze heylig in de waerheyd. Uw woord is de waerheyd.

18. Gelyk gy my hebt gezonden in de wereld, zoo heb ik ze ook gezonden in de wereld :

19. En voor hen maek ik my zelven heylig : opdat zy ook mogen geheyligd zyn in de waerheyd.

20. En ik bid voor hen alleen niet, maer ook voor degene die door hun woord in my gelooven zullen :

21. Opdat zy alle een mogen zyn, gelyk gy Vader in my, en ik in u, dat zy ook in ons mogen een zyn : opdat de wereld geloove dat gy my gezonden hebt.

22. En ik heb de klaerheyd, die gy my gegeven hebt, hun gegeven : opdat zy een zyn zouden, gelyk wy ook een zyn.

23. Ik in hen, en gy in my : opdat zy volkomen zyn in een : opdat de wereld kenne dat gy my gezonden hebt, en dat gy hen hebt liefgehad, gelyk gy my ook lief hebt gehad.

24. Vader, die gy my gegeven hebt, ik wil dat, waer ik ben, die ook met my mogen zyn : opdat zy zien mogen myne klaerheyd die gy my gegeven hebt, want gy hebt my bemind voor het maeksel der wereld.

25. Regtveerdigen Vader, de wereld

heeft u niet gekend; maer ik heb u gekend: en deze hebben gekend dat gy my gezonden hebt.

26. En ik heb hun kennelyk gemaekt uwen naem, en ik zal hun dien kennelyk maken: opdat de liefde daer gy my mede bemind hebt, in hen mag wezen, en ik in hen.

HET XVIII. KAPITTEL.

Van het bitter lyden onzes lieven Heeren Jesus Christus tot dat zy hem gegeeseld hebben.

1. Als Jesus deze woorden gezeyd had, is hy uytgegaen met zyne discipelen over de beke van Cedron, daer een hof was, in denwelken hy gegaen is, en zyne discipelen.

2. En Judas die hem verried, wist de plaetse: want Jesus daer dikmaels vergaderde met zyne discipelen.

3. Toen Judas dan genomen had eenen hoop ruyters, en van de overste priesters en phariseen dienaers, zoo is hy derwaerts gekomen met lanteernen, en fakkelen, en wapenen.

4. Aldus Jesus wetende al dat hem overkomen zoude, is voortgegaen, en heeft hun gezeyd: Wien zoekt gy?

5. Zy hebben hem geantwoord: Jesus van Nazareth. Jesus heeft hun gezeyd: Ik ben het. En Judas die hem verried, stond daer met hen.

6. Als hy dan hun gezeyd heeft: Ik ben het: zy zyn achterwaerts gegaen, en gevallen ter aerde.

7. Toen heeft hy hun wederom gevraegd: Wien zoekt gy? En zy zeyden: Jesus van Nazareth.

8. En Jesus heeft geantwoord: Ik heb u gezeyd dat ik het ben: daerom is het dat gy my zoekt, zoo laet deze weggaen.

9. Om dat volbragt zoude worden het woord dat hy gezeyd had: Uyt degene die gy my gegeven hebt, heb ik niemand verloren.

10. En Simon Petrus hebbende een zweerd, heeft dat uytgetrokken: en heeft geslagen des oversten priesters knecht, en hem zyne regter oore afgehouwen. En den naem des knechts was Malchus.

11. Toen zeyde Jesus tot Petrus: Steekt uw zweerd in de scheede. Den kelk denwelken my den Vader gegeven heeft, zal ik dien niet drinken?

12. Toen heeft den hoop ruyters, en den kapiteyn over duyzend, en de dienaers der Joden Jesus gevangen, en zy hebben hem gebonden,

13. En hem gebragt tot Annas eerstmael: want hy was Caiphas wyfs vader, denwelken oversten priester was van dien jare.

14. En Caiphas was dengenen die den Joden den raed gegeven had: Dat het oorbaerlyk was dat er een mensch zoude sterven voor het volk.

15. En Jesus volgden Simon Petrus en een anderen discipel. En dien discipel was bekend den oversten priester, en hy is met Jesus ingegaen in het voorhof des oppersten priesters.

16. Maer Petrus stond buyten aen de deur. Toen is den anderen discipel, die den oppersten priester bekend was, uytgegaen, en hy heeft het de deurwachtster gezeyd: en hy heeft Petrus binnen gebragt.

17. Toen zeyde de deurwachtster tot Petrus: Zyt gy ook eenen van dezes menschen discipelen? En hy zegt: Ik ben niet.

18. En de knechten en dienaers stonden aen het koolvuer: want het was koud, en zy warmden zich: en Petrus stond ook met hen, en warmde zich.

19. Aldus heeft den oversten priester Jesus gevraegd van zyne discipelen, en van zyne leeringe.

20. Jesus heeft hem geantwoord: Ik heb openbaerlyk gesproken voor de wereld: ik heb altyd geleerd in de sinagoge, en in den tempel, daer alle de Joden verzamen: en in het heymelyk heb ik niets gesproken.

21. Wat vraegt gy my? vraegt hun die het gehoord hebben, wat ik hun gesproken heb: ziet deze weten wat ik gezeyd heb.

22. Maer toen hy dit gezeyd had, zoo heeft er eenen van de dienaers daerby staende, Jesus eenen kinnebakslag gegeven, zeggende: Antwoordt gy alzoo den oversten priester?

23. Jesus heeft hem geantwoord: Is het dat ik kwalyk gesproken heb, geeft getuygenis van het kwaed: maer heb ik wel gesproken, waerom slaet gy my?

24. En Annas heeft hem gebonden tot Caiphas den oversten priester gezonden.

25. En Simon Petrus stond en warmde

zich. Toen hebben zy tot hem gezeyd : Zyt gy ook eenen van zyne discipelen? Hy heeft het geloochend, en gezeyd : Ik ben niet.

26. Eenen van des oversten priesters dienaers den neve van hem, wiens oore Petrus afgehouwen had, zeyde tot hem : Heb ik u in den hof niet gezien met hem?

27. Hierom heeft het Petrus wederom geloochend : en terstond heeft den haen gekraeyd.

28. Toen hebben zy Jesus gebragt van Caiphas in het regthuys. En het was 's morgens vroeg : en zy zyn in het regthuys niet gegaen, om dat zy niet besmet zouden worden, maer dat zy het Paeschlam mogten eten.

29. Hierom is Pilatus tot hen buyten gegaen, en heeft gezeyd : Wat klagte brengt gy tegen dezen mensch?

30. Zy hebben geantwoord, en tot hem gezeyd : Ware dezen geen kwaeddoener, wy zouden u dien niet geleverd hebben.

31. Hierom heeft hun Pilatus gezeyd : Neemt hem gy, en oordeelt hem naer uwe wet. Aldus hebben hem de Joden gezeyd : Het is ons niet geoorloofd iemand te dooden.

32. Om dat Jesus woord zoude volbragt worden, dat hy gezeyd heeft, te kennen gevende wat dood dat hy sterven zoude.

33. Toen is Pilatus wederom in het regthuys gegaen, en heeft Jesus geroepen en hem gezeyd : Zyt gy den koning der Joden?

34. Jesus heeft geantwoord : Zegt gy dit van u zelven, of hebben het u andere van my gezeyd?

35. Pilatus heeft geantwoord : Ben ik een Jode? Uw volk en de overste priesters hebben u my geleverd : wat hebt gy gedaen?

36. Jesus heeft geantwoord : Myn ryk is van deze wereld niet; ware myn ryk van deze wereld, zoo zouden voorwaer myne dienaers voor my vechten, dat ik den Joden niet zoude geleverd worden : maer nu is myn ryk van hier niet.

37. Hierom heeft Pilatus tot hem gezeyd : Zyt gy dan een koning? Jesus heeft geantwoord : Gy zegt dat ik een koning ben. Ik ben daertoe geboren, en daertoe ben ik gekomen in de wereld, dat ik getuygenis zoude geven der waerheyd : al die uyt de waerheyd is, hoort myne stemme.

38. Pilatus zeyde tot hem : Wat is de waerheyd? En toen hy dat gezeyd had, is hy wederom uytgegaen tot de Joden, en zeyde tot hen : Ik vind in hem geene zake.

39. Het is u eene gewoonte dat ik u eenen vry laet gaen te Paschen : wilt gy dan dat ik u vry laet gaen den koning der Joden?

40. Zy hebben alle wederom geroepen, zeggende : Dezen niet, maer Barabbas. En Barabbas was een moordenaer.

HET XIX. KAPITTEL.

Voort aen van het lyden Christus, tot het eynde toe.

1. Alsdan heeft Pilatus Jesus genomen, en gegeeseld.

2. En de ruyters vlechtende eene kroon van doornen, hebben ze op zyn hoofd gesteld : en een purperen kleed hebben zy hem aengehangen.

3. En zy kwamen tot hem, en zeyden : Weest gegroet, koning der Joden : en zy gaven hem kinnebakslagen.

4. Pilatus is wederom buyten uytgegaen, en hy zegt hun : Ziet, ik breng hem tot u buyten, opdat gy kennen zoudt dat ik geene schuld in hem vinde.

5. (Aldus is Jesus uytgegaen, dragende eene doornen kroon, en een purperen kleed :) En hy zeyde hun : Ziet den mensch.

6. Als dan de overste priesters en dienaers hem gezien hadden, zoo riepen zy, zeggende : Kruyst, kruyst hem. Pilatus zeyde tot hen : Neemt hem gy, en kruyst hem : want ik vind in hem geene schuld.

7. De Joden hebben hem geantwoord : Wy hebben eene wet, en naer deze wet moet hy sterven : want hy heeft zich zelven Gods Zoon gemaekt.

8. Als dan Pilatus dit woord gehoord had, heeft hy meer gevreesd.

9. En hy is wederom in het regthuys gegaen, en zeyde tot Jesus : Van waer zyt gy? Maer Jesus heeft hem geen antwoord gegeven.

10. Toen zeyde Pilatus tot hem : Spreekt gy tot my niet? Weet gy niet

dat ik magt heb u te kruyssen, en magt heb u vry te laten gaen?

11. Jesus heeft geantwoord: Gy zoudt geene magt tegen my hebben, ten ware dat het u van boven gegeven ware. Daerom die my u geleverd heeft, heeft meerdere zonde.

12. Van toen heeft Pilatus gezocht hem te ontslaen. Maer de Joden riepen, zeggende: Is het dat gy dezen vry laet, zoo zyt gy des keyzers vriend niet. Al die zich zelven koning maekt, zegt tegen den keyzer.

13. Als Pilatus deze woorden gehoord heeft, zoo heeft hy Jesus buyten gebragt: en is gezeten op den regterstoel, in eene plaetse die genoemd is Lithostrotos, en in het hebreeuwsch Gabbatha,

14. En het was des bereydsels dag van Paschen, omtrent de zesde ure, en hy zegt tot de Joden: Ziet uwen koning.

15. Maer zy riepen: Doet weg, doet weg, kruyst hem. Pilatus zegt tot hen: Zal ik uwen koning kruyssen? De overste priesters hebben gezeyd: Wy hebben geenen koning, dan den keyzer.

16. Toen heeft hy hun Jesus geleverd dat hy zoude gekruyst worden. En zy hebben Jesus genomen, en uytgeleyd.

17. En zich zelven een kruys dragende, is hy uytgegaen tot de plaetse die genoemd wordt Calvarien, in het hebreeuwsch Golgotha:

18. Daer zy hem gekruyst hebben, en met hem twee andere aen de eene en de andere zyde, en in het midden Jesus.

19. En Pilatus heeft ook eenen titel geschreven: en dien op het kruys gesteld. En daer was geschreven: JESUS VAN NAZARETH DEN KONING DER JODEN.

20. Aldus hebben dezen titel velen van de Joden gelezen: want de plaetse was by de stad, daer Jesus gekruyst was. En het was geschreven in hebreeuwsch, grieksch, en latyn.

21. Aldus zeyden de overste priesters der Joden tot Pilatus: Wilt niet schryven, Koning der Joden; maer dat hy gezeyd heeft: ik ben den koning der Joden.

22. Pilatus heeft geantwoord: Dat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.

23. En de ruyters, toen zy hem gekruyst hadden, hebben zyne kleederen genomen, (en zy hebben vier deelen gemaekt: elken ruyter een deel) en den rok. Maer den rok was zonder naed, van boven gebreyd overal.

24. Hierom hebben zy tot malkander gezeyd: Laet ons dien niet snyden, maer laet ons daerom het lot werpen wiens dat hy zyn zal. Opdat de Schrifture zoude volbragt worden, zeggende: Zy hebben myne kleederen onder hen gedeeld: en op myn kleed hebben zy het lot geworpen. En de ruyters hebben dit gedaen.

25. En by het kruys Jesus stonden zyne moeder en zyns moeders zuster, Maria Cleophas, en Maria Magdalene.

26. Aldus toen Jesus gezien had zyne moeder en den discipel staende, denwelken hy liefhad, zeyde hy tot zyne moeder: Vrouwe, ziet uwen zoon.

27. Daerna zegt hy den discipel: Ziet uwe moeder. En van dier ure heeft ze den discipel genomen tot zich.

28. Daerna Jesus wetende dat nu al voldaen was, opdat de Schrifture zoude volbragt worden, zoo zeyde hy: Ik heb dorst.

29. Aldus was daer een vat gesteld vol ediks. En eene spongie vol ediks rondom met hysope beleggende, hebben zy gebragt tot aen zynen mond.

30. Als dan Jesus den edik genomen had, heeft hy gezeyd: Het is volbragt. En met geneygden hoofde heeft hy zynen geest gegeven.

31. De Joden dan, (om dat het des bereydsels dag was) en de ligchamen niet zouden aen het kruys blyven op den sabbat, (want het was een grooten dag dien sabbatdag) zoo hebben zy Pilatus gebeden, dat men hunne beenen breken zoude, en dat men ze afname.

32. Hierom zyn de ruyters gekomen: en zy hebben de beenen van den eersten gebroken, en van den anderen, die met hem gekruyst was.

33. Maer toen zy tot Jesus gekomen waren, en zagen dat hy nu dood was, zy hebben zyne beenen niet gebroken,

34. Maer eenen van de ruyters heeft met eene lans zyne zyde opengedaen, en terstond is daeruyt gekomen bloed en water.

35. En die het gezien heeft, heeft daer getuygenis af gegeven: en zyne getuygenis is waerachtig. En hy weet dat hy

waer zegt : opdat gy het ook gelooven zoudt.

36. En deze dingen zyn geschied, om dat de Schrifture zoude volbragt worden : Geen been zult gy van hem breken.

37. En wederom zegt eene andere Schrifture : Zy zullen zien in denwelken zy gestoken hebben.

38. Maer hierna heeft Joseph van Arimathea Pilatus gebeden, (om dat hy een discipel Jesus was, maer verborgen, om de vreeze der Joden) dat hy zoude mogen wegnemen Jesus ligchaem. En Pilatus heeft het toegelaten. Aldus is hy gekomen, en heeft Jesus ligchaem weggenomen.

39. En Nicodemus is daer ook gekomen, die voormaels by nacht tot Jesus gekomen was, brengende een mengsel van mirre en aloës, omtrent honderd pond.

40. Aldus hebben zy Jesus ligchaem genomen, en hebben dat verbonden met linnen doeken, met speceryen, gelyk der Joden gewoonte is te begraven.

41. En in de plaetse daer hy was gekruyst, was een hof : en in den hof een nieuw graf, daer nog niemand in geleyd was.

42. Hierom hebben zy, om der Joden bereydselsdag, want het graf naby was, Jesus daer geleyd.

HET XX. KAPITTEL.

Van de verryzenisse Jesus Christus, en hoe hy zich openbaerde Maria Magdalene en zynen discipelen, en hoe hy hun den peys gaf, en den Heyligen Geest.

1. En op den eersten dag van den sabbat, zoo is Maria Magdalene gekomen des morgens vroeg toen het nog duyster was, tot den grave : en zy heeft den steen gezien van den grave weggenomen.

2. Aldus is zy geloopen en gekomen tot Simon Petrus, en tot den anderen discipel denwelken Jesus liefhad, en zy zegt hun : Zy hebben den Heere uyt den grave weggenomen, en wy weten niet waer zy hem geleyd hebben.

3. Hierom is Petrus uytgegaen, en den anderen discipel, en zy zyn gekomen tot den grave.

4. En zy twee liepen te zamen, en den anderen discipel liep zeerder dan Petrus, en hy is den eersten gekomen tot den grave.

5. En als hy zich nedergebogen had, zoo heeft hy de linnen doeken daer zien liggen, maer nogtans is hy daer niet in gegaen.

6. Zoo is dan Simon Petrus gekomen hem volgende, en hy is in het graf gegaen, en hy heeft de linnen doeken zien liggen,

7. En den zweetdoek, die op zyn hoofd geweest was, niet by de linnen doeken geleyd, maer byzonder gewonden op eene plaetse.

8. Toen is dien discipel daer ook ingegaen, die eerst gekomen was aen het graf : en hy heeft het gezien, en geloofd :

9. Want zy wisten nog de Schrifture niet, dat hy moest van de dood verryzen.

10. Aldus zyn de discipelen weggegaen tot hen zelven.

11. Maer Maria stond buyten aen het graf weenende. En toen zy aldus weende, zoo heeft zy zich gebogen, en gezien in het graf :

12. En zy heeft twee engelen gezien in witte kleederen, zittende, den eenen aen het hoofd, en den anderen aen de voeten, daer Jesus ligchaem geleyd was geweest.

13. Dewelke zeyden tot haer : Vrouwe, waerom weent gy ? Zy zeyde tot hen : Om dat zy mynen Heere weggenomen hebben : en ik weet niet waer dat zy hem geleyd hebben.

14. En toen zy dit gezeyd had, heeft zy zich omgekeerd, en heeft Jesus gezien, staende : en zy wist niet dat het Jesus was.

15. Jesus zegt tot haer : Vrouwe, waerom weent gy ? Wien zoekt gy ? Zy meynende dat het een hovenier was, zeyde tot hem : Heere, hebt gy hem weggenomen, zegt my toch waer gy hem geleyd hebt, en ik zal hem weghalen.

16. Jesus zeyde tot haer, Maria. En zy zich omkeerende zeyde tot hem : Rabboni, (het welk te zeggen is Meester.)

17. Jesus zeyde haer : Wilt my niet raken, want ik ben nog niet opgeklommen tot mynen Vader : maer gaet henen tot myne broeders, en zegt hun : Ik klim op tot mynen Vader en uwen Vader, tot mynen God, en uwen God.

18. Maria Magdalene is gekomen ver-

kondigende den discipelen : Ik heb den Heere gezien, en deze woorden heeft hy my gezeyd.

19. Aldus toen het avond was op dien dag, eenen van de sabbatdagen, en de deuren gesloten waren, daer de discipelen vergaderd waren uyt de vreeze der Joden : zoo is Jesus gekomen, en heeft gestaen in het midden, en zeyde tot hen : Vrede zy met u.

20. En als hy dit gezeyd had, heeft hy hun getoond de handen en de zyde. Hierom zyn de discipelen blyde geweest als zy den Heere gezien hadden.

21. Toen heeft hy hun wederom gezeyd : Vrede zy met u. Gelyk den Vader my gezonden heeft, alzoo zend ik u.

22. Als hy dit gezeyd had, heeft hy ingeblazen : en zeyde tot hen : Ontvangt den Heyligen Geest :

23. Derwelker zonden gy vergeven zult, die worden hun vergeven : en der welker gy houdt, die zyn gehouden.

24. Maer Thomas eenen van de twaelf die genoemd is Didymus, was met hen niet toen Jesus kwam.

25. Hierom hebben hem de andere discipelen gezeyd : Wy hebben den Heere gezien. Maer hy heeft hun gezeyd : Ten zy dat ik in zyne handen zie de gaten der nagelen, en dat ik mynen vinger steke in de plaetse der nagelen, en myne hand steke in zyne zyde, zoo zal ik niet gelooven.

26. En na acht dagen, zoo waren zyne discipelen wederom binnen : en Thomas met hen. Jesus is gekomen met gesloten deuren, en hy heeft gestaen in het midden, en gezeyd : Vrede zy met u.

27. Daerna zegt hy tot Thomas : Steekt uwen vinger hierin, en beziet myne handen, en brengt voort uwe hand, en steekt ze in myne zyde : en wilt niet ongeloovig wezen, maer geloovig.

28. Thomas heeft geantwoord, en tot hem gezeyd : Myn Heere en myn God.

29. Jesus zegt tot hem : Want gy my gezien hebt Thomas, daerom hebt gy geloofd : zalig zyn zy die niet gezien hebben, en geloofd hebben.

30. Jesus heeft voorwaer nog vele andere teekenen gedaen voor het aenschyn van zyne discipelen, die niet geschreven zyn in dezen boek.

31. Maer deze zyn geschreven, om dat gy gelooven zoudt dat Jesus is Christus den Zoon Gods : en opdat gy geloovende, moogt het leven hebben in zynen name.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe Jesus zich openbaerde aen de zee Tyberias in het vangen der visschen. En hoe Petrus door het water tot Jesus kwam, en hoe hy ondervraegd werd van Jesus ; en het slot des boeks.

1. Daerna heeft zich Jesus wederom vertoond aen de zee Tyberias. En hy heeft zich vertoond aldus :

2. Daer waren te zamen Simon Petrus, en Thomas, die genoemd wordt Didymus, en Nathanaël, die was uyt Cana Galileen, en Zebedeus zonen, en twee andere van zyne discipelen.

3. Simon Petrus zeyde tot hen : Ik ga visschen. Zy zeggen hem : Wy komen ook met u. En zy zyn uytgegaen, en geklommen in het schip : en op dien nacht hebben zy niets gevangen.

4. En toen het morgenstond was geworden, stond Jesus op den oever : maer de discipelen hebben nogtans niet geweten dat het Jesus is.

5. Hierom zeyde Jesus tot hen : Kinderen, hebt gy geene toespyze? Zy hebben hem geantwoord : Neen.

6. Hy zeyde tot hen : Werpt het net aen de regter zyde des schips, en gy zult vinden. Aldus hebben zy het uytgeworpen : en nu konden zy het niet trekken, om de menigte der visschen.

7. Toen heeft den discipel, denwelken Jesus beminde, gezeyd tot Petrus : Het is den Heere. Toen Simon Petrus gehoord had dat het den Heere was, zoo heeft hy zich met zynen rok omgord (want hy was naekt) en heeft zich zelven in de zee geworpen.

8. Maer de andere discipelen zyn met den schepe gekomen : (want zy waren niet verre van het land, maer omtrent twee honderd cubitus) trekkende het net der visschen.

9. Als zy dan nedergekomen waren op het land, hebben zy daer brandende kolen zien liggen, en eenen visch daerop geleyd, en brood.

10. Jesus zegt tot hen : Brengt hier van de visschen die gy nu gevangen hebt.

11. Simon Petrus is opgeklommen, en hy heeft het net op het land getrok-

ken vol groote visschen, honderd en dry en vyftig. En al waren er zoo veel, is het net nogtans niet gescheurd.

12. Jesus zegt tot hen: Komt, eet het noenmael. En niemand van degenen die daer zaten dorste hem vragen: Wie zyt gy? wetende dat het den Heere was.

13. En Jesus is gekomen, en neemt het brood, en geeft het hun, en den visch desgelyks.

14. Dit is nu de derde reyze dat Jesus vertoond is geweest zynen discipelen, na dat hy van de dooden verrezen was.

15. Aldus toen zy het noenmael geëten hadden, zegt Jesus tot Simon Petrus: Simon Joannes, hebt gy my liever dan deze? Hy zegt hem: Ja ik Heere, gy weet wel dat ik u liefheb. Hy zegt hem: Voedt myne lammeren.

16. Hy zegt hem wederom: Simon Joannes zone, hebt gy my lief? Hy zegt hem: Ja ik Heere, gy weet wel dat ik u liefheb. Hy zegt hem: Voedt myne lammeren.

17. Hy zegt hem ten derde mael: Simon Joannes zone, hebt gy my lief? Petrus werd bedroefd, om dat hy hem ten derde mael zeyde, Hebt gy my lief? en hy heeft hem gezeyd: Heere, gy weet alle dingen: gy weet dat ik u liefheb. Hy zegt hem: Voedt myne schapen.

18. Voorwaer, voorwaer ik zeg u: toen gy jonger waert, toen schorttet gy u, en wandeldet daer gy wildet: maer als gy zult oud geworden zyn, zult gy uwe handen uytstrekken, en een ander zal u schorten, en u leyden daer gy niet wilt.

19. En dit heeft hy gezeyd, te kennen gevende, met wat dood dat hy God zoude verklaren. En toen hy dat gezeyd had, zoo zegt hy tot hem: Volgt my na.

20. En Petrus omgekeerd zynde, heeft gezien dien discipel, dien Jesus beminde, volgende, denwelken ook in het avondmael gerust heeft op zyne borst, en zeyde: Heere, wie is het die u verraden zal?

21. Als Petrus dezen dan gezien had, zegt hy tot Jesus: Heere, maer wat zal dezen?

22. Jesus zegt tot hem: Ik wil dat hy zoo blyve, tot dat ik kome, wat ligt u daeraen? volgt gy my.

23. Hierom is dit woord uytgegaen onder de broeders, dat dezen discipel niet sterft. En Jesus heeft hem niet gezeyd: Hy sterft niet; maer: Ik wil dat hy zoo blyve, tot dat ik kome, wat ligt u daeraen?

24. Dit is den discipel, die getuygenis geeft van dezen, en die dit geschreven heeft: en wy weten dat zyne getuygenis waerachtig is.

25. Maer daer zyn nog veel andere dingen die Jesus gedaen heeft: dewelke ware het dat men ze schreef elk byzonder, zoo meyne ik dat de wereld niet zoude kunnen begrypen de boeken, die men schryven zoude.

DE WERKEN DER APOSTELEN

BESCHREVEN VAN

SINT LUCAS.

HET I. KAPITTEL.

Hoe Jesus zyne discipelen gebood, dat zy uyt Jerusalem niet gaen zouden. Van de hemelvaert Christus, en van het verkiezen van Sint Mathias in Judas plaetse.

1. De eerste woorden heb ik zekerlyk gemaekt, u Theophilus, van al hetgene dat Jesus begonnen heeft te doen, en te leeren,

2. Tot op den dag toe dat hy, gebiedende door den Heyligen Geest den Apostelen die hy verkoren had, opgenomen is:

3. Denwelken hy zich zelven ook heeft levende getoond, na zyn lyden, door veel ontwyfelyke teekenen, veertig dagen lang hun openbarende, en sprekende van het ryk Gods.
4. En met hen etende, heeft hy hun geboden dat zy van Jerusalem niet gaen zouden, maer dat zy zouden verwachten de belofte des Vaders, dewelke gy (zegt hy) geboord hebt door mynen mond:
5. Want Joannes heeft voorwaer gedoopt in het water: maer gy zult gedoopt worden in den Heyligen Geest, niet lang na deze dagen.
6. Aldus vraegden hem die daer vergaderd waren, zeggende: Heere, zult gy in dezen tyd Israël het ryk weder opregten?
7. En hy heeft hun gezeyd: Het behoort u niet toe, te weten de tyden en stonden, die den Vader gesteld heeft in zyne magt.
8. Maer gy zult ontvangen de kracht des Heyligen Geests van boven op u komende, en gy zult my getuygen zyn in Jerusalem, en in geheel Judeen, en Samarien, en tot het uyterste der aerde.
9. En toen hy dit gezeyd had, zoo is hy, daer zy het zagen, opgeheven: en eene wolke heeft hem weggenomen van hunne oogen.
10. En toen zy zagen hem gaende in den hemel, ziet, zoo hebben er twee mannen by hen gestaen in witte kleederen,
11. Dewelke ook gezeyd hebben: Gy Galileeusche mannen, wat staet gy opziende ten hemelwaert? dezen Jesus, die van u opgenomen is in den hemel, zal alzoo komen gelyk gy hem hebt gezien gaende in den hemel.
12. Toen zyn zy wederom gekeerd naer Jerusalem, van den berg die genoemd wordt den Olyfberg, die by Jerusalem is, hebbende eens sabbats reyze.
13. En als zy ingekomen waren, gingen zy op de eetzale, daer zy zich hielden, Petrus en Joannes, Jacobus en Andreas, Philippus en Thomas, Bartholomeus en Mattheus, Jacobus Alpheus, en Simon Zelotes, en Judas Jacobus.
14. Alle deze waren volherdende eendragtiglyk in het bidden met de vrouwen, en met Maria de moeder van Jesus, en met zyne broeders.
15. In die dagen Petrus opstaende in het midden der broederen heeft gezeyd (daer was eene schare van menschen, te zamen omtrent honderd en twintig.)
16. Gy mannen broederen, het is van noode dat de Schrifture volbragt worde, welke den Heyligen Geest te voren gezeyd heeft door Davids mond van Judas, die een leydsman is geweest dergenen die Jesus gevangen hebben:
17. Die onder ons mede gerekend was, en heeft ten deel ontvangen een deel van dezen dienst.
18. En dezen heeft zekerlyk bezeten eenen akker van den loon der boosheyd; en verhangen zynde, is hy in het midden geborsten: en al zyn ingewand is uytgestort.
19. En het is kennelyk geworden alle dengenen die te Jerusalem woonen, alzoo dat dien akker genoemd werd, naer hunne tale, Haceldama, dat is den akker des bloeds.
20. Want het is geschreven in het boek der Psalmen: Laet hunne wooninge verwoest worden, en laet daer niemand zyn die ze bewoone: en zyn bisdom laet een ander ontvangen.
21. Hierom is het van noode dat er iemand van deze mannen die met ons vergaderd zyn geweest, binnen al den tyd dat onder ons in en uytgegaen is den Heere Jesus,
22. Beginnende van Joannes doopsel, tot op den dag dat hy van ons opgenomen is, een getuyge worde zyner verryzenisse met ons.
23. En zy hebben er twee gesteld, Joseph die genoemd werd Barsabas, die toegenoemd wordt Regtveerdig: en Mathias.
24. En biddende zy hebben gezeyd: Gy Heere, die de herten kent van alle menschen, toont denwelken gy verkoren hebt eenen van deze twee,
25. Om te ontvangen de plaetse van dezen dienst, en apostelschap, daer Judas afgetreden is, om dat hy weggaen zoude in zyne plaetse.
26. En zy hebben hun loten gegeven, en het lot is gevallen op Mathias, en hy is medegeteld geweest met de elf Apostelen.

HET II. KAPITTEL.

Hoe den Heyligen Geest gezonden over de Apostelen, en hoe zy met vreemde tongen spraken, waeraf de Joden zich verwonderden, en Petrus verklaerde hun de waerheyd, en vermaende ze tot het geloof, en daer werden gedoopt dry duyzend Joden.

1. En als de dagen van de Pinksteren vervuld waren, zoo waren zy al te zamen in de zelve plaetse :
2. En daer is onverzienelyk geschied van den hemel een geluyd, als van eenen aenkomenden krachtigen wind, en heeft vervuld het geheele huys daer zy zaten.
3. En hun openbaerden gedeelde tongen gelyk vuer, en het heeft gezeten op een iegelyk van hen :
4. En zy zyn alle vervuld geweest met den Heyligen Geest, en zy hebben begonnen te spreken met verscheydene tongen, naer dat den Heyligen Geest hun gaf uyt te spreken.
5. En te Jerusalem waren Joden woonachtig, godvreezende mannen van alle natie die onder den hemel is.
6. En als dit geluyd geschied was, zoo is daer eene menigte vergaderd, en is van herten verslągen geweest, want een iegelyk hoorde die spreken met hunne tonge.
7. En zy verschrikten alle, en waren verwonderd, zeggende : Ziet zyn alle deze die daer spreken, niet Galileeusche mannen?
8. En hoe hebben wy een iegelyk onze tale gehoord, daer wy in geboren zyn?
9. Parthen, en Meden, en Elamiten en die woonen in Mesopotamien, in Judeen, en Cappadocien, Pontus, en Asia,
10. Phrygien en Pamphylien, Egypten, en de deelen van Libyen, welk is omtrent Cyrenen, en de uytlandsche Romeynen,
11. Joden ook, en heydenen tot het jodenschap bekeerd, Creten en Araben : wy hebben deze hooren spreken met onze talen de grootdadige werken Gods.
12. En zy verschrikten zich alle, en verwonderden zich, tot malkander zeggende : Wat wilt dit zyn?
13. Maer de anderen spottende zeyden : Deze zyn vol van moste.
14. Maer Petrus staende met de elf, heeft zyne stemme opgeheven, en tot hen gesproken : Gy joodsche mannen, en die te Jerusalem woont allegader, dit zy u kennelyk, en ontvangt met de ooren myne woorden.
15. Want deze, alzoo gy meynt, zyn niet dronken, want het nu de derde ure is van den dag :
16. Maer dit is hetgene dat er gezeyd is door den profeet Joël :
17. En het zal geschieden in de laetste dagen (zegt den Heere) dat ik zal uytstorten van mynen Geest op alle vleesch : en uwe zonen en uwe dochteren zullen profeteren, en uwe jongelingen zullen visioenen zien, en uwe ouderen zullen droomen droomende zyn.
18. En ik zal voorwaer in die dagen op myne dienaers, en op myne dienaressen uytstorten van mynen Geest, en zy zullen profeteren :
19. En ik zal wonderlyke teekenen geven in den hemel boven, en teekenen op de aerde beneden, bloed, en vuer, en damp des rooks :
20. De zonne zal gekeerd worden in donkerheyd, en de mane in bloed, eer dat komen zal den grooten en openbaren dag des Heeren.
21. En het zal zyn : dat een iegelyk wie den naem des Heeren aenroepen zal, zal zalig wezen.
22. Gy Israëlitische mannen, hoort deze woorden : Jesus van Nazareth, een man van God weerdig gemaekt onder u, door de krachten en wonderlyke werken en teekenen, die God door hem gedaen heeft in het midden van u, alzoo gy wel weet :
23. Dezen door besloten raed en voorzienigheyd Gods geleverd, hebt gy door de handen der booze menschen kruyssende gedood :
24. Denwelken God verwekt heeft, na dat hy de pynen der helle ontbonden had, nadien dat het ook onmogelyk was, dat hy daeraf zoude gehouden worden.
25. Want David zegt van hem : Ik voorzag den Heere altyd voor myn aenzigt : want hy is my ter regter hand, opdat ik niet beroerd worde :
26. Daerom heeft zich myn herte verblyd, en myne tonge heeft zich verheugd : daerenboven zal myn vleesch ook rusten in hope :
27. Want gy zult myne ziel niet verlaten in de helle, noch gy zult uwen Heyligen geven te zien de verderfenisse.
28. Gy hebt my kennelyk gemaekt de

wegen des levens : gy zult my vervullen van blydschappe met uw aenzigt.

29. Gy mannen broeders laet my kloekelyk spreken tot u van den patriarch David, dat hy gestorven is en begraven : en zyn graf is by ons tot op den dag van heden toe.

30. Hierom, want hy een profeet was, en wel wist dat hem God met eenen eed gezworen had, dat er van de vrucht zyner lendenen eenen zitten zoude op zynen troon :

31. Zoo heeft hy voorziende gesproken van Christus verryzenisse, dat hy niet is verlaten geweest in de helle, noch zyn vleesch verrottinge gezien heeft.

32. Dezen Jesus heeft God wederom verwekt, waeraf wy alle getuygen zyn.

33. Hierom hy verheven zynde door de regter hand Gods, en ontvangen hebbende de belofte des Heyligen Geests van den Vader, heeft dezen uytgestort, denwelken gy ziet en hoort.

34. Want David is in den hemel niet geklommen; maer hy zegt : Den Heere heeft gezeyd tot mynen Heere, zit aen myne regter hand,

35. Tot dat ik uwe vyanden stellen zal tot eene voetbanke uwer voeten.

36. Hierom moet het heele huys van Israël zekerlyk weten, dat God dezen Jesus, dien gy gekruyst hebt, tot eenen Heere en Christus gemaekt heeft.

37. Als zy deze dingen gehoord hadden, zy zyn bewogen geweest van herte, en hebben gezeyd tot Petrus en tot de andere apostelen : Wat zullen wy doen, gy mannen broeders?

38. En Petrus tot hen : Doet (zegt hy) penitentie, en een iegelyk van u worde gedoopt in den naem Jesus Christus, tot vergiffenisse van uwe zonden : en gy zult ontvangen de gaven des Heyligen Geests.

39. Want u behoort toe de belofte, en uwen kinderen, en alle dengenen die verre zyn, dewelke tot zich roepen zal den Heer onzen God.

40. En met veel andere woorden, heeft hy betuygd, en vermaende hen, zeggende : Wordt behouden van dit kwaed geslachte.

41. Aldus die zyne woorden ontvangen hebben, zyn gedoopt : en daer zyn op dien dag toegekomen omtrent dry duyzend zielen.

42. En zy waren volstandiglyk blyvende in de leeringe der Apostelen, en in de gemeynschap van het breken des broods, en in gebeden.

43. En alle zielen kregen vreeze : en veel teekenen en wonderlyke werken werden gedaen door de Apostelen in Jerusalem, en daer was eene groote vreeze in allegader.

44. Ook alle die geloofden, waren te zamen, en zy hadden alle dingen gemeyn.

45. De bezittingen en rykdommen verkochten zy, en zy deylden die hen allen naer dat het eenen iegelyken van noode was.

46. En dagelyks ook volherdende eendragtiglyk in den tempel, en brekende van huyzen te huyzen het brood, namen zy spyze met verheugen en simpelheyd des herten,

47. Te zamen God lovende, en gratie hebbende by al het volk. En den Heere vermeerderde dagelyks degene die zalig zouden worden tot datzelve.

HET III. KAPITTEL.

Hoe Petrus genas den kreupelen, en den Joden leerde de verryzenisse en glorificatie van Jesus Christus.

1. En Petrus en Joannes gingen opwaerts naer den tempel ter negende ure der bede.

2. En daer werd een man gebragt, die kreupel was van zyns moeders ligchaem : denwelken zy dagelyks stelden aen de poorte des tempels, die genoemd wordt de Schoone, dat hy aelmoessen bidden zoude van degenen die in den tempel gingen.

3. Als dezen gezien had Petrus en Joannes beginnende in den tempel te gaen, zoo bad hy om eene aelmoesse.

4. En Petrus hem aenziende met Joannes, heeft gezeyd : Ziet ons aen.

5. En hy zag hen aen, hopende dat hy iets van hen ontvangen zoude.

6. En Petrus heeft gezeyd : Goud en zilver heb ik niet : maer dat ik heb, dat geef ik u : In den naem Jesus Christus van Nazareth, staet op en wandelt.

7. En grypende zyne regter hand, hy heeft hem opgeheven, en terstond zyn zyne beenen en voeten vast geworden.

8. En opspringende hy heeft gestaen, en hy wandelde : en hy is met hen in den

tempel gegaen, wandelende en opspringende, en God lovende.
9. En al het volk heeft hem gezien wandelende, en God lovende.
10. En zy kenden hem, dat hy het was die daer zat ter aelmoesse aen de Schoone poorte des tempels : en zy werden vol verwonderinge en verbaesdheyd, van hetgene dat hem gebeurd was.
11. En als hy zich aen Petrus en Joannes hield, zoo is al het volk tot hen geloopen aen het portael, hetwelk genoemd wordt Salomons portael, verwonderende zich zeer.
12. En Petrus dit ziende, heeft geantwoord tot den volke : Gy Israëlitische mannen, wat verwondert gy u hierin, of waerom ziet gy ons aen, als of wy door onze kracht of godsdienstigheyd dezen hadden doen wandelen?
13. Den God van Abraham, den God van Isaac, den God van Jacob, den God onzer vaderen heeft vereerd zynen Zoon Jesus, denwelken gy voorwaer geleverd hebt, en verloochend voor Pilatus aenzigt, toen hy vonniste dat men hem zoude vry laten gaen.
14. Maer gy hebt den Heyligen en Regtveerdigen geloochend, en hebt begeerd dat men u den man, die een doodslager was, geven zoude :
15. Maer den auteur des levens hebt gy gedood, denwelken God van de dooden verwekt heeft; waeraf wy getuygen zyn.
16. En door het geloof in zynen naem, heeft dezen, die gy ziet en kent, zynen naem gevestigd : en het geloof dat door hem is, heeft deze gansche gezondheyd gegeven voor het aenschyn van u allen.
17. En nu gy broeders, ik weet wel dat gy het door onwetenheyd gedaen hebt, gelyk ook uwe prinsen.
18. Maer God, die te voren verkondigd heeft door den mond van alle de profeten, dat zyn Christus lyden zoude, heeft dat aldus volbragt.
19. Hierom doet penitentie, en bekeert u, opdat uwe zonden uytgewischt mogen worden :
20. Opdat wanneer de tyden der verkoelinge komen zullen van des Heeren aenzigt, en dat hy zal gezonden hebben Jesus Christus, die u gepreekt is geweest,
21. Denwelken moet waerlyk den hemel ontvangen, tot de tyden dat alle dingen zullen weder in staet gesteld worden, van dewelke God gesproken heeft door den mond van zyne heylige profeten, die van het beginsel der wereld geweest zyn.
22. Moyses heeft immers gezeyd : Want den Heere uw God zal u eenen Profeet verwekken uyt uwe broederen gelyk als my zult gy dezen hooren naer al dat hy u zeggen zal.
23. En het zal zyn : dat alle ziele die dezen Profeet niet hooren wilt, zal vernield worden uyt den volke.
24. En alle de profeten van Samuël af, en die daerna gesproken hebben, hebben verkondigd deze dagen.
25. Gy zyt de kinderen der profeten en des Testaments, hetwelk God besteld had tot onze vaderen, zeggende tot Abraham : En in uw zaed zullen gebenedyd worden alle de geslachten der aerde.
26. U heeft God eerstmael zynen Zoon verwekkende gezonden, u gebenedydende : om dat zich een iegelyk bekeeren zoude van zyne kwaedheyd.

HET IV. KAPITTEL.

Van den grooten haet der priesters tegen de Apostels, en hoe Petrus zyn geloof en zich zelven verantwoordde, en hoe de geloovigen tot God een zuyver gebed stortten, en van hunne goddelyke conversatie.

1. Maer terwyl zy tot den volke spraken, zoo zyn daer overgekomen de priesters en de meesters des tempels, en de Sadduceen,
2. Kwalyk nemende dat zy het volk leerden, en verkondigden door Jesus de verryzenisse uyt de dooden :
3. En zy hebben de handen aen hen geslagen, en zy hebben ze in de gevangenisse gesteld tot 's anderendaegs, want het was nu avond.
4. En velen van degenen die het woord gehoord hadden hebben geloofd : en het getal der mannen is geworden vyf duyzend.
5. En het is geschied des anderen daegs, dat hunne prinsen vergaderden, en de ouders en schriftgeleerden in Jerusalem.
6. En Annas den prins der priesteren, en Caiphas, en Joannes, en Alexander,

en alle die daer waren van het priesterlyk geslachte.

7. En stellende hen in het midden, vraegden zy : Door wat kracht, of in wat naem hebt gy dit gedaen?

8. Toen heeft Petrus vervuld zynde van den Heyligen Geest, tot hen gezeyd : Gy prinsen des volks, en ouders,

9. Is het zake dat wy heden onderzocht worden om de weldaed aen den kranken mensch bewezen, waerdoor dat dezen gezond is gemaekt,

10. Zoo zy u allen kennelyk, en alle den volke van Israël, dat dit is geschied door den naem Jesus Christus van Nazareth, dien gy gekruyst hebt, denwelken God verwekt heeft van de dooden : door dezen staet dezen mensch voor u gezond.

11. Dit is den steen die verworpen is geweest van u timmerende, die geworden is tot het hoofd des hoeks :

12. En daer is in geenen anderen zaligheyd. Want daer is geen anderen naem onder den hemel den menschen gegeven, door denwelken wy moeten zalig worden.

13. En zy ziende de volstandigheyd van Petrus en Joannes, bevindende dat het ongeleerde, en slechte menschen waren, zy verwonderden zich, en zy kenden ze dat zy met Jesus geweest waren :

14. En ook ziende den mensch staen met hen, die gezond gemaekt was, zoo mogten zy daer niet tegen zeggen.

15. Maer zy hebben hun geboden, dat zy buyten uyt den raed zouden bezyden gaen : en zy spraken tot malkander,

16. Zeggende : Wat zullen wy dezen menschen doen? want daer is voorwaer een kennelyk teeken door hen gedaen : het is alle dengenen die te Jerusalem woonen openbaer, en wy kunnen het niet loochenen.

17. Maer opdat het niet voorder verbreyd worde onder het volk, zoo laet ze ons scherpelyk dreygen dat zy voortaen in dezen naem geenen mensche meer spreken.

18. En hen roepende, zy hebben geboden dat zy geenszins zouden noch spreken noch leeren in den naem Jesus.

19. Maer Petrus en Joannes antwoordende, hebben tot hen gezeyd : Of het regt is voor Gods aenzigt, u meer te hooren dan God, oordeelt gy dat.

20. Want wy mogen hetgene dat wy gezien en gehoord hebben niet zwygen.

21. Maer zy hebben ze al dreygende laten vry gaen : niet vindende hoe dat zy ze pynigen zouden, om des volks wille : want zy prezen alle grootelyks dat er gedaen was, in hetgene dat er geschied was.

22. Want dien man was meer dan veertig jaren oud, daer dit teeken der gezondheyd aen gedaen was.

23. En als zy vry gelaten waren, zy zyn gekomen tot de hunnen : en hebben hun verkondigd al dat hun de prinsen der priesteren, en de ouders gezeyd hadden.

24. Dewelke, als zy het gehoord hadden, hebben eendragtiglyk hunne stemmen opgeheven tot God, en gezeyd : Heere, gy zyt die gemaekt hebt hemel en aerde, de zee, en al dat er in is :

25. Die door den Heyligen Geest door den mond onzes vaders uws dienaers David gezeyd hebt : Waerom hebben de heydenen gegrimd, en de lieden ydelheden gedacht?

26. De koningen der aerde hebben te zamen gestaen, en de prinsen zyn verzaemd over een, tegen den Heere en tegen zynen Christus?

27. Want hier zyn waerlyk te zamen vergaderd in deze stad, tegen uw heylig kind Jesus, denwelken gy gezalfd hebt, Herodes en Pontius Pilatus, met de heydenen en met de lieden van Israël,

28. Om te doen hetgene dat uwe hand en uwen raed geordineerd heeft te geschieden.

29. En nu, Heere, ziet aen hunne dreygementen, en geeft uwen dienaren met alle betrouwen te spreken uw woord,

30. Opdat gy uwe hand daertoe uytreyket, dat er gezondheden, en teekenen, en wonderlyke werken mogen gedaen worden, door den naem van uwen heyligen Zoon Jesus.

31. En als zy gebeden hadden, zoo is de plaetse beroerd geweest, daer zy in vergaderd waren : en zy zyn alle vervuld geweest van den Heyligen Geest, en spraken het woord Gods met betrouwen.

32. En de menigte dergenen die geloofden, had een herte en eene ziele : en niemand zeyde iets zyne te wezen van hetgene dat hy bezat, maer alle dingen waren hun gemeyn.

33. En met groote kracht gaven de Apostelen getuygenisse van de verryzenisse Jesus Christus onzes Heeren : en groote gratie was in hen allen.
34. Want daer was niemand gebrek lydende onder hen. Want alle die daer waren bezitters van akkerlanden of huyzen, die verkochten ze, en bragten het geld van hetgene dat zy verkocht hadden,
35. En leyden het voor de voeten der Apostelen. En men deelde het elken byzonder, na dat eenen iegelyken van noode was.
36. En Joseph die genoemd was van de Apostelen Barnabas, (hetwelk te zeggen is Zoon der vertroostinge) een Leviet uyt Cyprus geboren,
37. Toen hy eenen akker had, heeft dien verkocht, en den prys gebragt, en geleyd voor der Apostelen voeten.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Ananias en Saphira door Petrus woord stierven, en hoe de Apostelen wonderlyke teekenen deden, en hoe de prinsen des volks hun verboden hebben in den naem Jesus te spreken.

1. Maer een man genaemd Ananias, met Saphira zyne huysvrouwe heeft eenen akker verkocht,
2. En hy heeft met bedrog ondergehouden van den prys des akkers, met weten van zyne huysvrouwe : en brengende een deel, heeft dat geleyd voor der Apostelen voeten.
3. En Petrus heeft gezeyd : Ananias, waerom heeft satanas uw herte getemteerd, te liegen den Heyligen Geest, en te onttrekken van den prys des akkers?
4. Zou dien niet blyvende, u gebleven zyn; en verkocht zynde, was den prys niet in uwe magt? Waerom hebt gy dit ding in uw herte gesteld? Gy hebt den menschen niet gelogen, maer Gode.
5. En Ananias deze woorden hoorende, hy viel neder, en heeft zynen geest gegeven. En daer is eene groote vreeze gekomen op alle degene die het gehoord hebben.
6. En de jongelingen opstaende hebben hem weggedaen, en uytdragende, zy hebben hem begraven.
7. En het is geweest omtrent den tyd van dry uren, dat zyne huysvrouwe niet wetende wat daer geschied was, ook binnengekomen is.
8. En Petrus heeft tot haer gezeyd : Zegt my, vrouwe, hebt gy den akker zoo veel verkocht? Maer zy heeft gezeyd : Ja wy, alzoo veel.
9. En Petrus tot haer : Waerloe hebt gy waerlyk over een gedragen den Geest Gods te temteren? Ziet de voeten van degenen die uwen man begraven hebben, zyn aen de deure, en zy zullen u uytdragen.
10. Terstond is zy gevallen voor zyne voeten, en heeft haren geest gegeven. En de jongelingen inkomende hebben haer dood gevonden : en hebben ze uytgedragen, en begraven by haren man.
11. En daer is eene groote vreeze gekomen over de geheele gemeynte der geloovigen, en over alle die deze woorden gehoord hebben.
12. En door de handen der Apostelen werden gedaen veel teekenen en wonderlyke werken onder het volk. En zy waren alle eendragtiglyk in Salomons portael.
13. Maer van de andere dorste niemand zich verzamen met hen : maer het volk achtte hen groot.
14. En de menigte der mannen en vrouwen die in den Heere geloofden, werd te meer vermeerderd,
15. Alzoo dat zy op de straten uytwierpen de zieken, en leyden ze in bedtekens en bedsteden : opdat, als Petrus kwam, ten minste zyne schaduwe iemand van die zoude beschemeren, en dat zy alle zouden verlost worden van hunne ziekten.
16. En daer vergaderde ook eene menigte van byliggende steden te Jerusalem, brengende zieken, en die gekweld waren van onzuyvere geesten : dewelke alle genezen werden.
17. En den prins der priesteren opstaende, en alle die met hem waren, (welk is de sekte der Sadduceen) werden vervuld met nydigheyd :
18. En zy hebben de handen aen de Apostelen gestoken, en zy hebben ze gesteld in de gemeyne gevangenisse.
19. Maer den engel des Heeren's nachts de deuren des kerkers opendoende, en hen uytleydende, heeft gezeyd :
20. Gaet henen, en staende spreekt in den tempel den volke, alle de woorden van dit leven.

21. Als zy dit gehoord hebben, zyn zy 's morgens vroeg gegaen in den tempel, en zy leerden daer. En den prins der priesters daer komende, en die met hem waren, hebben te zamen geroepen den raed, en alle de ouders der kinderen van Israël : en zy hebben tot den kerker gezonden dat men ze tot hen brengen zoude.

22. Maer toen de dienaers daer gekomen waren, en zy den kerker opengedaen hebbende, die niet hadden gevonden, zoo zyn zy wederom gekeerd, en hebben hun wederom geboodschapt,

23. Zeggende : Den kerker hebben wy voorwaer gesloten gevonden met alle neerstigheyd, en de bewaerders staende voor de deure : maer opendoende, wy hebben niemand daerbinnen gevonden.

24. Als dan de oversten des tempels, en den prins der priesteren deze woorden gehoord hebben, zy twyfelden van hen, wat dat worden zoude.

25. En eenen daer komende, heeft hun geboodschapt : Ziet, deze mannen die gy in den kerker gesteld hebt, zyn in den tempel staende, en leerende het volk.

26. Toen zyn de oversten des tempels gegaen met de dienaers, en zy hebben ze gebragt zonder geweld : want zy vreesden het volk, dat zy zouden gesteenigd worden.

27. En als zy die aengebragt hadden, zoo hebben zy die in den raed gesteld : En den prins der priesteren heeft hun gevraegd,

28. Zeggende : Gebiedende hebben wy u geboden dat gy niet leeren zoudt in dezen naem : en ziet gy hebt Jerusalem vol gemaekt met uwe leeringe : en gy wilt op ons brengen het bloed van dezen mensch.

29. Maer Petrus en de Apostelen antwoordende, hebben gezeyd : Men moet Gode meer onderdanig zyn, dan den menschen.

30. Onzer vaderen God heeft Jesus verwekt, denwelken gy gedood hebt, hangende hem aen het hout.

31. Dezen prins en zaligmaker heeft God verheven door zyne regter hand, om Israël penitentie te geven, en vergiffenisse van zonden.

32. En wy zyn getuygen van deze woorden, en den Heyligen Geest, denwelken God gegeven heeft alle dengenen die hem gehoorzaem zyn.

33. Als zy dit gehoord hadden, zoo doorsneed hen dat, en zy dachten die te dooden.

34. En een phariseer in den raed opstaende, Gamaliel genaemd, een leeraer der wet, eerweerdig voor het geheele volk, heeft geboden dat die mannen een luttel zouden buyten gedaen worden.

35. En hy heeft tot hen gezeyd : Gy Israëlietsche mannen, ziet wel voor u van deze menschen, wat gy doen zult.

36. Want voor deze dagen is geweest een Theodas, zeggende dat hy wat was, denwelken heeft aengehangen een getal van mannen, omtrent vier honderd : denwelken is gedood : en alle die hem geloofden zyn verstrooyd, en gebragt te niet.

37. Na dezen is geweest Judas een Galileeusch man, in de dagen der beydinge, en hy heeft het volk afgekeerd na zich, en hy is vergaen : en alle die hem aengehangen hebben, zyn verstrooyd.

38. Aldus zeg ik u nu ook, scheydt weg van deze menschen, et laet ze geworden : want is dezen raed of dit werk uyt de menschen, zoo zal dat verdwynen :

39. Maer is het van God, zoo zult gy dat niet kunnen scheyden, dat gy by aventure niet bevonden wordt Gode te wederstaen. En zy zyn met hem gevallen.

40. En roepende de Apostelen te zamen, als zy die geslagen hadden, zoo hebben zy hun geboden, dat zy niet spreken zouden in den naem Jesus, en zy hebben ze laten gaen.

41. En zy gingen voorwaer blydelyk van het aenschyn des raeds, om dat zy weerdig waren geacht, voor den naem Jesus versmaedheyd te lyden.

42. En zy hielden niet op, dagelyks in den tempel en in de huyzen te leeren, verkondigende door het Evangelie Christus Jesus.

HET VI. KAPITTEL.

Hoe de zeven diakens van de gemeynte gekoren worden, en hoe Sint Stephanus voor de Joden beschuldigd wordt.

1. Maer in die dagen, als het getal der

discipelen meerder werd, zoo is daer eene murmuratie opgerezen der Grieken tegen de Hebreeuwschen, om dat in den dagelykschen dienst hunne weduwen versmaed werden.

2. En de twaelf te zamen roepende de menigte der discipelen, hebben gezeyd: Het is niet regt dat wy zouden verlaten het woord Gods, en dienen ter tafelen.

3. Daerom, broeders, beziet uyt u zeven mannen van goede getuygenis, vol van den Heyligen Geest, en wysheyd, die wy mogen stellen over dit werk.

4. Maer wy zullen ons neerstiglyk bekommeren met bede, en met den dienst des woords.

5. En de rede behaegde voor alle de menigte. En zy hebben gekoren Stephanus, een man vol van geloove en van den Heyligen Geest, en Philippus, en Prochorus, en Nicanor, en Timon, en Parmenas, en Nicolaus, den vreemdeling van Antiochien.

6. Deze hebben zy gesteld voor het aenschyn der Apostelen: en biddende zy hebben de handen op hen geleyd.

7. En het woord Gods wies, en het getal der discipelen werd zeer vermenigvuldigd in Jerusalem: want eene groote schare der priesteren was onderdanig den geloove.

8. Maer Stephanus vol gratie en sterkheyd, deed groote wonderen, en teekenen onder het volk.

9. En daer zyn er sommige opgestaen van de sinagoge, die genoemd wordt der Libertynen, en van die van Cyrenen, en van Alexandrien, en dergenen die van Cilicien en Asia waren, disputerende met Stephanus:

10. En zy konden niet wederstaen der wysheyd en den Geest die daer sprak.

11. Toen hebben zy mannen toegemaekt, die zeggen zouden, dat zy hem hadden hooren zeggen woorden van blasphemie tegen Moyses, en tegen God.

12. Aldus hebben zy het volk, en de ouders, en de schriftgeleerden beroerd; en over een loopende, zy hebben hem gegrepen, en gebragt in den raed,

13. En zy hebben valsche getuygen gesteld, die zeggen zouden: Dezen mensch houdt niet op van te spreken woorden tegen de heylige plaetse, en de wet.

14. Want wy hebben hem hooren zeggen, dat dezen Jesus Nazarenus verderven zal deze plaetse, en veranderen zal de inzettingen die Moyses ons gegeven heeft.

15. En al die in den raed zaten, hem aenziende hebben zyn aenzigt gezien, als het aenzigt van eenen engel.

HET VII. KAPITTEL.

Hoe Sint Stephanus zich zelven verantwoordde, toonende de rebelligheyd der Joden tegen God, en hoe hy gesteenigd werd.

1. Toen heeft den prins der priesteren gezeyd: Zyn deze dingen alzoo?

2. Denwelken heeft gezeyd: Gy mannen broeders en vaders, hoort: Den God der glorie is geopenbaerd onzen vader Abraham, toen hy was in Mesopotamien, eer dat hy woonde in Charan,

3. En hy heeft tot hem gezeyd: Gaet uyt uwen lande, en uyt uw maegschap, en komt in het land dat ik u toonen zal.

4. Toen is hy gegaen uyt der Chaldeen land, en heeft gewoond in Charan. En van daer, na dat zyn vader gestorven was, heeft hy hem overgebragt in dit land daer gy nu in woont.

5. En hy heeft hem niet eenen voet erve daerin gegeven: maer hy heeft hem beloofd, dit te geven tot eene bezittinge, en zynen zade na hem, toen hy geenen zoon had.

6. Maer God heeft hem gezeyd: Dat zyn zaed vreemdeling zoude wezen in een vreemd land, en die zullen ze tot slaverny ten onder brengen, en zy zullen ze kwalyk hanteren vier honderd jaren lang:

7. En het volk, wien zy gediend zullen hebben, zal ik oordeelen, zeyde den Heere: en daerna zullen zy uytgaen, en my dienen in deze plaetse.

8. En hy heeft hem gegeven het testament der besnydenisse: en alzoo heeft hy Isaac gewonnen, en hy heeft dien besneden op den achtsten dag: en Isaac, Jacob: en Jacob, de twaelf Patriarchen.

9. En de Patriarchen benydende, hebben Joseph verkocht in Egypten, en God was met hem:

10. En hy heeft hem verlost uyt alle zyne tribulatien: en heeft hem gratie en wysheyd gegeven in Pharaos des konings van Egypten aenzigt, en hy heeft hem

gesteld tot een provoost over Egypten, en over al zyn huys.

11. En den duren tyd is gekomen op al het land van Egypten, en Chanaan, en eene groote tribulatie : en onze vaderen vonden geene spyze.

12. Maer toen Jacob gehoord had dat er tarwe was in Egypten : heeft hy onze vaderen ten eerstemael gezonden :

13. En in de tweede reyze is Joseph gekend geweest van zyne broederen, en zyn geslachte is Pharao bekend geworden.

14. En Joseph zendende, heeft doen halen Jacob zynen vader, en al zyn geslachte in vyf en zeventig zielen.

15. En Jacob is nederwaerts gedaeld in Egypten : en hy is gestorven, en onze vaderen.

16. En zy zyn vervoerd geweest tot in Sichem, en zyn in het graf geleyd, dat Abraham gekocht heeft om eenen prys van zilver, van de kinderen van Hemor Sichems zone.

17. Maer toen den tyd der belofte aenkwam, dewelke God Abraham had beloofd, zoo is het volk gewassen, en vermenigvuldigd in Egypten,

18. Tot dat er een anderen koning opgestaen is in Egypten, die Joseph niet kende.

19. Dezen bedriegende ons geslachte, heeft onzen vaderen lyden aengedaen, dat zy hunne nieuw geboren kinderkens moesten wegwerpen, dat die niet te leven zouden blyven.

20. Op den zelfden tyd is Moyses geboren, en hy is God aengenaem geweest; denwelken is dry maenden opgevoesterd in zyns vaders huys.

21. En als hy weggeworpen was, heeft hem Pharaos dochter opgenomen, en heeft hem voor haer zelven opgevoed tot eenen zoon.

22. En Moyses werd geleerd in alle de wysheyd der Egyptenaren, en hy was magtig in woorden en werken.

23. Maer toen hy den tyd van veertig jaren voleynd had, kwam hem in zynen zin, dat hy zyne broeders bezoeken zoude, de kinderen van Israël.

24. En als hy eenen gezien had die ongelyk leed, heeft hy dien beschut : en heeft hem wrake gedaen, die het ongelyk verdroeg, verslaende den Egyptenaer.

25. En hy meynde dat zyne broeders verstonden, dat God door zyne hand hun zoude zaligheyd geven : maer zy verstonden het niet.

26. En des anderendaegs, zoo heeft hy zich vertoond eenigen die keven : en hy heeft ze verzoend in vrede, zeggende : Gy mannen, gy zyt gebroeders, waerom doet gy malkander hinder?

27. Maer dengenen die zynen naesten ongelyk deed, heeft hem weggestooten, zeggende : Wie heeft u prins en regter gesteld over ons?

28. Wilt gy my dooden, gelyk gy gisteren den Egyptenaer doodgeslagen hebt?

29. En Moyses is gevloden om dit woord : en is geworden een vreemdeling in het land van Madian, daer hy gewonnen heeft twee zonen.

30. En als er veertig jaren verloopen waren, heeft hem geopenbaerd een engel in de woestyne des bergs van Sina, in het vuer van eene vlamme des doorns.

31. En Moyses dat ziende, heeft zich verwonderd van het visioen. En als hy nader kwam om te bezien, is tot hem geschied de stemme des Heeren :

32. Ik ben den God van uwe vaderen, den God van Abraham, den God van Isaac, en den God van Jacob. Maer Moyses verschrikt zynde, dorst niet aenzien.

33. Maer den Heere heeft tot hem gezeyd : Ontbindt de schoenen van uwe voeten : want de plaetse daer gy op staet, is eene heylige aerde.

34. Ik heb al ziende gezien het verdriet myns volks, hetwelk in Egypten is, en hun zuchten heb ik gehoord, en ik ben nedergekomen om hen te verlossen. En nu komt gy, en ik zal u zenden in Egypten.

35. Dezen Moyses, denwelken zy verzaekt hebben, zeggende : Wie heeft u prins en regter gesteld? dezen heeft God tot eenen prins en verlosser gezonden, met de hand des engels die hem geopenbaerd heeft in den doorn.

36. Dezen heeft ze uytgeleyd, doende teekenen en wonderlyke werken in het land van Egypten, en in de roode zee, en in de woestyne, veertig jaren lang.

37. Dit is Moyses, die gezeyd heeft den kinderen van Israël : Eenen profeet zal u God verwekken van uwe broederen, gelyk als my, hem zult gy hooren.

38. Dit is hy die in de vergadering

in de woestyne met den engel was, die tot hem sprak op den berg van Sina, en met onze vaderen: die ontvangen heeft de woorden des levens, om die ons te geven.

39. Denwelken onze vaderen niet hebben willen onderdanig zyn: maer zy hebben hem verstooten, en zyn afgekeerd met hunne herten in Egypten,

40. Zeggende tot Aaron: Maekt ons goden, die voor ons gaen: want wat dezen Moyses geschied is, die ons uyt Egypten geleyd heeft, dat weten wy niet.

41. En zy hebben een kalf gemaekt in die dagen. En zy hebben den afgodenbeelde eene slagtofferande geofferd, en zy verblydden zich in het werk hunner handen.

42. En God heeft zich omgekeerd, en hy heeft ze geleverd te dienen den heyre des hemels, alzoo daer geschreven is in het Boek der Profeten: Hebt gy my slagtofferanden en hostien veertig jaren geofferd in de woestyne, gy huys van Israël?

43. En gy hebt ontvangen het tabernakel van Moloch, en de sterre uws Gods Rempham, de figuren die gy hebt gemaekt om die te aenbidden. En ik zal u overvoeren door Babylonien.

44. Het tabernakel des getuygenis hadden onze vaderen in de woestyne, gelyk God geordineerd heeft, sprekende tot Moyses, dat hy dat maken zoude naer de gedaente die hy gezien had.

45. Hetwelk onze vaderen ontvangende, hebben dat met Jesus ook gebragt in de bezittinge der heydenen, die God uytgedreven heeft voor onzer vaderen aenzigt, tot in de dagen van David,

46. Die gratie gevonden heeft voor Gods aenzigt, en begeerd heeft dat hy een tabernakel vinden zoude voor Jacobs God.

47. En Salomon heeft hem een huys getimmerd.

48. Maer den Allerhoogsten woont in geen huys met handen gemaekt, gelyk den Profeet zegt:

49. Den hemel is myn stoel: en de aerde is eene voetbank myner voeten. Wat huys zult gy my timmeren? zegt den Heere: of welke is de plaetse myner ruste?

50. Heeft myne hand alle deze dingen niet gemaekt?

51. Gy hardnekkigen en onbesnedenen van herten, en van ooren, gy wederstaet altyd den Heyligen Geest, gelyk uwe vaderen, alzoo zyt gy ook.

52. Wie van de Profeten hebben uwe vaders niet vervolgd? En zy hebben ze gedood die te voren verkondigden van de toekomst des Regtveerdigen, wiens verraders en doodslagers gy nu geweest zyt:

53. Die ontvangen hebt de wet, door het beschikken der engelen, en hebt ze niet gehouden.

54. Dit hoorende, berstten hunne herten, en zy kryzelden met de tanden op hem.

55. Maer want hy vol was van den Heyligen Geest, zoo heeft hy ten hemelwaert ziende, de glorie Gods gezien, en Jesus staende ter regter zyde Gods.

56. En hy zeyde: Ziet, ik zie de hemelen open, en den Zoon des menschen staende aen de regter zyde Gods.

57. En roepende met luyder stemme, hebben zy hunne ooren gestopt, en hebben eendragtiglyk eenen oploop tegen hem gemaekt.

58. En stootende hem buyten de stad, steenigden zy hem: en de getuygen hebben hunne kleederen afgeleyd by de voeten van eenen jongeling, genaemd Saulus.

59. En zy steenigden Stephanus, die daer aenriep, en zeyde: Heere Jesus, ontvangt mynen geest.

60. En met gebogen knieën heeft hy geroepen met luyder stemme, zeggende: Heere, rekent hun deze zonde niet. En toen hy dat gezeyd had, zoo is hy ontslapen. En Saulus was consenterende in zyne dood.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe de godvreezenden, Stephanus begraven hebben, en hoe de discipelen Christus verstrooyd zyn door de vervolginge die daer opgerezen is. En hoe Philippus Samarien bekeerde En van Simon den toovenaer. En hoe Philippus den besneden man van de koninginne der Mooren Candace, bekeerde.

1. En op dien dag is er eene groote vervolginge opgestaen tegen de kerk die te Jerusalem was, en zy zyn allegader verstrooyd geweest door de landschappen

van Judeen en Samarien, zonder de Apostelen.

2. En godvreezende mannen hebben Stephanus bezorgd, en zy hebben een groot geschrey over hem gemaekt.

3. Maer Saulus verwoestte de kerke, van huyze tot huyze ingaende, en trekkende mannen en vrouwen, leverde hy die in de gevangenisse.

4. Aldus die verstrooyd waren, gingen alom, verkondigende het woord.

5. En Philippus nederdalende in de stad van Samarien, preekte hun Christus.

6. En de scharen luysterden naer hetgene dat van Philippus gezeyd werd, eendragtiglyk hoorende, en ziende de teekenen die hy deed.

7. Want velen dergenen die onzuyvere geesten hadden, gingen uyt, roepende met luyder stemme. En veel gichtigen en kreupelen zyn gezond gemaekt.

8. Hierom is daer eene groote blydschap geworden in die stad.

9. Maer daer was een man genaemd Simon, die te voren in de stad een toovenaer geweest was, verleydende het volk van Samarien, zeggende dat hy wat groots was :

10. Naer denwelken zy alle hoorden, van den minsten tot den meesten, zeggende : Dezen is de kracht Gods, die men groot noemt.

11. En zy hoorden naer hem : om dat hy ze langen tyd met zyne tooveryen verdwaesd gemaekt had.

12. Maer toen zy Philippus, van het ryk Gods verkondigende, geloofden, zoo werden zy gedoopt in den naem Jesus Christus, mannen en vrouwen.

13. Toen heeft Simon zelve ook geloofd : en als hy gedoopt was, zoo hing hy Philippus aen. En ziende dat er teekenen en zeer groote mirakelen gedaen werden, verbaesd zynde, verwonderde hy zich zeer.

14. Maer toen de Apostelen, die te Jerusalem waren, gehoord hadden dat Samarien het woord Gods ontvangen had, hebben zy tot hen gezonden Petrus en Joannes :

15. Dewelke als zy gekomen waren, hebben voor hen gebeden dat zy den Heyligen Geest zouden ontvangen :

16. Want hy was nog niet gekomen in iemand van die : maer zy waren alleen gedoopt in den naem des Heeren Jesus.

17. Toen leyden zy de handen op hen, en zy ontvingen den Heyligen Geest.

18. En toen Simon gezien had, dat door het opleggen van der Apostelen handen den Heyligen Geest gegeven werd, zoo heeft hy hun geld geboden,

19. Zeggende : Geeft my ook deze magt, op dat al dengenen, wien ik de handen opleggen zal, den Heyligen Geest mag ontvangen.

20. En Petrus heeft tot hem gezeyd : Uw geld zy met u ter verderfenisse : aengezien dat gy gemeynd hebt dat de gave Gods om geld te verkrygen is.

21. Gy hebt geen deel of lot in dit woord, want uw hert is niet opregt voor God.

22. Daerom doet penitentie van deze uwe ergheyd : en bidt God of u by aventure mogt vergeven worden deze gedachte uws herten.

23. Want ik zie dat gy zyt in de galle der bitterheyd, en in de verbindinge der ongeregtigheyd.

24. En Simon antwoordende, heeft gezeyd : Bidt gy voor my den Heere, dat er niets van deze dingen, die gy gezeyd hebt, op my kome.

25. En als deze voorwaer getuygd en gesproken hadden het woord des Heeren, zoo zyn zy wederom gegaen naer Jerusalem, en in veel landschappen der Samaritanen preekten zy het Evangelie.

26. En een engel des Heeren heeft tot Philippus gesproken, zeggende : Staet op, en gaet tegen het zuyden, tot den weg die nederwaerts gaet van Jerusalem naer Gaza, die daer woest is.

27. En opstaende hy is derwaerts gegaen. En ziet, een Moorman, een magtig gesneden kamerling van Candace der Moorianen koninginne, die over alle hare schatten was : die was gekomen om te aenbidden in Jerusalem :

28. En hy keerde wederom, zittende op zynen wagen, en lezende Isaias den profeet.

29. En den Geest heeft tot Philippus gezeyd : Gaet toe, en voegt u by dezen wagen.

30. En Philippus daer toeloopende heeft gehoord dat hy las Isaias den profeet, en hy heeft gezeyd : Meynt gy ook dat gy verstaet hetgene dat gy leest?

31. Denwelken zeyde : En hoe zou ik het mogen verstaen, ten ware dat

het my iemand verklaerde? En hy heeft Philippus gebeden, dat hy opklimmen wilde, en by hem zitten.

32. En de plaetse der Schrifture, die hy las, was deze : Als een schaep is hy ter doodinge geleyd : en gelyk een lam voor dengenen die het scheert zonder stemme is, alzoo heeft hy zynen mond niet opengedaen.

33. In ootmoedigheyd is zyn oordeel weggenomen. Wie zal zyne geboorte uytspreken? Want zyn leven zal van de aerde genomen worden.

34. En den gesneden kamerling antwoordende Philippus, heeft gezeyd : Ik bid u, van wien zegt den Profeet dit? van zich zelven, of van iemand anders?

35. En Philippus zynen mond opendoende, en beginnende van de Schrifture, heeft hem Jesus verkondigd.

36. En als zy overweg reysden, zyn zy gekomen tot een water : en den gesneden kamerling, heeft gezeyd : Ziet daer is water, wat verbiedt my gedoopt te worden?

37. En Philippus heeft gezeyd : Is het zake dat gy uyt geheeler herte gelooft, zoo mag dat zyn. En hy antwoordende, heeft gezeyd : Ik geloof dat Jesus Christus is den Zone Gods.

38. En hy heeft geboden dat den wagen stil staen zoude : en zy zyn beyde nedergegaen in het water, Philippus en den gesneden kamerling, en hy heeft hem gedoopt.

39. En toen zy uyt het water gekomen waren, zoo heeft den Geest des Heeren Philippus weggenomen, en den gesneden kamerling heeft hem voorts niet meer gezien. Maer hy reysde zynen weg voort, zich verblydende.

40. En Philippus is gevonden in Azoten : en doorgaende hy heeft het Evangelie gepreekt alle der steden, tot dat hy kwam tot Cesarea.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe Saulus mirakeleuselyk bekeerd wordt tot Jesus. En hoe vuriglyk hy begint Jesus te verkondigen, en over de muren gelaten is van de broeders, om de lagen der Joden te schouwen. En van twee wonderlyke mirakelen van Petrus.

1. En Saulus nog blazende dreygementen en doodslagen tegen des Heeren discipelen, is gegaen tot den prins der priesteren,

2. En heeft van hem brieven begeerd naer Damascus aen de sinagogen : opdat hy, ware het zake dat hy eenige van dezen wege vonde, mans en vrouwen, die zoude mogen gevangen brengen in Jerusalem.

3. En toen hy reysde overweg, zoo is het geschied dat hy by Damascus kwam : en onverzienelyk heeft hem omschenen een licht uyt den hemel.

4. En vallende ter aerde, hy heeft eene stemme gehoord, zeggende tot hem : Saulus, Saulus, waerom vervolgt gy my?

5. Denwelken heeft gezeyd : Wie zyt gy, Heere? En hy zeyde : Ik ben Jesus, denwelken gy vervolgt, het is u hard tegen het steekyzer met de voeten te stooten.

6. En hy bevende, en verbaesd zynde, heeft gezeyd : Heere, wat wilt gy dat ik doe?

7. En den Heere zeyde tot hem : Staet op, en gaet in de stad, en u zal gezeyd worden wat gy doen moet. En de mannen, die met hem reysden, stonden verbaesd, hoorende de stemme, maer niemand ziende.

8. En Saulus is van de aerde opgestaen, en opendoende zyne oogen, hy zag niets. En zy hebben hem, by der hand trekkende, geleyd in Damascus.

9. En hy was dry dagen niet ziende : en hy heeft niet geëten noch gedronken.

10. En daer was een discipel in Damascus, Ananias genaemd : en tot dien heeft den Heere in een visioen gezeyd : Ananias. En dien heeft gezeyd : Ziet hier ben ik, Heere.

11. En den Heere tot hem : Staet op, en gaet in de strate, die genoemd wordt de regte : en zoekt in Judas huys eenen genaemd Saulus van Tharsen : want ziet, hy bidt.

12. (En hy heeft gezien eenen man, Ananias genaemd, inkomende, en de handen op hem leggende, opdat hy het gezigt wederom ontvangen zoude.)

13. Maer Ananias heeft geantwoord : Heere, ik heb van veel lieden gehoord van dezen man, hoeveel kwaeds dat hy uwen heyligen gedaen heeft in Jerusalem :

14. En dezen heeft magt van de prin-

sen der priesteren, te binden alle degene die uwen naem aenroepen.
15. Maer den Heere heeft tot hem gezeyd : Gaet henen, want dezen is my een uytverkoren vat, om te dragen mynen naem voor de heydenen, en koningen, en de kinderen van Israël.
16. Want ik zal hem toonen hoeveel dat hy zal moeten om mynen naem lyden.
17. En Ananias is weggegaen, en is gekomen in het huys : en leggende op hem de handen, heeft hy gezeyd : Saulus broeder, den Heere Jesus heeft my gezonden, die u geopenbaerd heeft op den weg daer gy kwaemt, opdat gy zien zoudt, en vervuld worden met den Heyligen Geest.
18. En terstond zyn van zyne oogen gevallen als schellen, en hy heeft het gezigt weder ontvangen : en opstaende werd hy gedoopt.
19. En als hy spyze genomen had, is hy versterkt geweest. En hy is geweest by de discipelen, die te Damascus waren, sommige dagen.
20. En terstond gaende in de sinagogen, preekte hy Jesus, dat dezen den Zoon Gods is.
21. En zy verwonderden zich zeer alle die het hoorden, en zy zeyden : Is dit niet dengenen die te Jerusalem vervolgde alle die dezen naem aenriepen : en is daerom hier gekomen dat hy die gebonden zoude leyden tot de prinsen der priesteren?
22. Maer Saulus werd nog veel meer versterkt, en hy beschaemde de Joden die te Damascus woonden, vast betuygende dat dezen Christus is.
23. Maer als er veel dagen verleden waren, zoo hebben de Joden eenen raed gesloten, dat zy hem dooden zouden.
24. Maer hunne lagen zyn Saulus ter kennisse gekomen. En zy bewaerden ook de poorten 's daegs en 's nachts, om dat zy hem dooden zouden.
25. En de discipelen hem des nachts nemende, hebben hem over den muer afgelaten, nederdalende in eene mand.
26. En toen hy gekomen was in Jerusalem, poogde hy zich te verzamen met de discipelen, en zy ontzagen hem allegader, niet geloovende dat hy een discipel was.
27. Maer Barnabas hem nemende heeft hem geleyd by de Apostelen : en hy heeft hun verteld hoe dat hy op den weg gezien had den Heere, en dat hy hem gesproken had, en hoe dat hy in Damascus getrouwelyk gedaen had in den naem Jesus.
28. En hy was met hen ingaende en uytgaende in Jerusalem, en getrouwelyk doende in den naem des Heeren.
29. Hy sprak ook tot de heydenen, en hy disputeerde met de Grieken : maer zy zochten hem te dooden.
30. Hetwelk als de broeders vernomen hadden, zoo hebben zy hem voort geleyd tot Cesarea, en laten gaen naer Tharsen.
31. Aldus hadden de kerken over geheel Judeen en Galileen en Samarien vrede, en zy werden gesticht wandelende in de vreeze Gods, en met den troost des Heyligen Geests werden zy vervuld.
32. En het is geschied dat Petrus, toen hy alom doorging, kwam tot de heyligen die te Lydda woonden.
33. En hy heeft daer eenen man gevonden Eneas genaemd, acht jaren liggende te bedde, denwelken was gichtig.
34. En Petrus zeyde tot hem : Eneas, den Heere Jesus Christus maekt u gezond: staet op en maekt uw bedde zelve. En terstond is hy opgestaen.
35. En hebben alle hem gezien die te Lydda woonden, en te Sarona : dewelke zyn bekeerd tot den Heere.
36. En in Joppe was een discipelinne Tabitha genaemd, hetwelk te zeggen is Dorcas. Deze was vol goede werken, en aelmoessen die zy deed.
37. En het is geschied in die dagen dat zy ziek zynde, stierf. Dewelke, als zy ze gewasschen hadden, hebben haer op de opperzael geleyd.
38. En want Joppe by Lydda was, zoo hebben de discipelen, hoorende dat Petrus daerbinnen was, twee mannen gezonden tot hem, biddende : Wilt u niet laten verdrieten tot ons te komen.
39. En Petrus opstaende is met hen gekomen. En toen hy daer gekomen was, hebben zy hem op de opperzael geleyd: en alle de weduwen hebben rondom hem gestaen al weenende, en toonende hem de onderrokken en overkleederen die haer Dorcas maekte.
40. En als zy alle daer uytgeworpen waren, heeft Petrus zyne knieën buy-

gende, gebeden: en tot het ligchaem gekeerd zynde, heeft hy gezeyd: Tabitha, staet op. En zy heeft hare oogen opengedaen, en Petrus gezien hebbende, is zy regt op gezeten.

41. En gevende haer de hand heeft haer opgeregt. En als hy de heyligen en weduwen geroepen had, heeft hy haer levende overgegeven.

42. En dit is kennelyk geworden over geheel Joppe: en daer hebben er velen in den Heere geloofd.

43. En het is gebeurd dat hy veel dagen bleef te Joppe, by eenen Simon eenen leêrtouwer.

HET X. KAPITTEL.

Hoe Cornelius den hoofdman door een engels vermaen heeft Petrus uyt Joppe doen halen, en van het visioen dat Petrus zag. En hoe hy met Cornelius boden gaende, hun het geloof in Jesus geleerd heeft, en hoe zy den Heyligen Geest ontvingen.

1. En daer was een man in Cesarea Cornelius genaemd, een honderdsten man, van de bende die genoemd wordt de Italiaensche,

2. Godvruchtig, en godvreezende met al zynen huyze, veel aelmoessen doende d n volke, en altyd God biddende:

3. Dezen heeft in een visioen gezien openbaerlyk, omtrent de negende ure des dags, eenen engel Gods tot hem inkomende, en hem zeggende: Cornelius.

4. En hy hem aenziende met vreeze bevangen, heeft gezeyd: Wie zyt gy Heere? En hy heeft tot hem gezeyd: Uwe gebeden en aelmoessen zyn in gedenkenisse opgeklommen voor Gods aenzigt.

5. En nu zendt mannen in Joppe, en doet halen eenen Simon, die toegenoemd wordt Petrus:

6. Dezen is geherbergd by eenen Simon den leêrtouwer, wiens huys is by de zee: dezen zal u zeggen wat gy doen moet.

7. En toen den engel weggegaen was, die hem toesprak, heeft hy twee van zyne huysgenooten geroepen, en eenen krygsman die den Heere vreesde, van degenen die hem onderdanig waren.

8. Denwelken als hy het al verteld had, hy heeft die gezonden in Joppe.

9. Maer des anderendaegs toen zy overweg reysden en by de stad kwamen, is Petrus geklommen op het opperste des huys, om te bidden, omtrent de zesde ure.

10. En toen hy honger kreeg, zoo begeerde hy wat te eten. En terwyle dat zy het eten bereydden, zoo is hem overkomen een optrekken des geests:

11. En hy heeft den hemel open gezien, en een vat nederdalen gelyk een groot linnen kleed met vier eynden, en werd nedergelaten van den hemel tot op de aerde,

12. Waerin dat waren allerhande viervoetige beesten, en kruypende dieren der aerde, en vogelen des hemels.

13. En daer is eene stemme tot hem geschied: Staet op Petrus, slaet dood, en eet.

14. En Petrus zeyde: Verre zy dat, Heere, want ik heb nooyt iets gemeyns of onreyns geëten.

15. En de stemme zeyde wederom ten tweedemael tot hem: Hetgene dat God gereynigd heeft, noemt gy dat niet onreyn.

16. En dat is geschied tot dry reyzen: en terstond is het vat wederom genomen in den hemel.

17. En toen Petrus in zich zelven twyfelde wat dit visioen was, dat hy gezien had: ziet, zoo hebben de mannen die van Cornelius gezonden waren, vragende naer Simons huys, voor de deur gestaen.

18. En als zy geroepen hadden, zoo vraegden zy of Simon die Petrus toegenoemd wordt, daer herberge had.

19. En toen Petrus van het visioen dacht, zoo heeft den Geest tot hem gezeyd: Ziet, dry mannen zoeken u.

20. Hierom staet op, en gaet af, en gaet met hen, niet twyfelende: want ik heb ze gezonden.

21. En Petrus afkomende tot de mannen, heeft gezeyd: Ziet, ik ben het die gy zoekt: wat is de zake daerom gy gekomen zyt?

22. Dewelke hebben gezeyd: Cornelius een hoofdman over honderd, een regtveerdig en godvreezende man, en getuygenis hebbende van al het volk der Joden, heeft een antwoord ontvangen van den heyligen engel, dat hy u zou doen halen in zyn huys, om u te hooren spreken.

23. Hierom heeft hy ze binnenleydende ter herberge ontvangen. Maer des anderendaegs opstaende is hy gegaen met hen: en sommige van de broeders van Joppe, hebben hem gezelschap gehouden.

24. En des anderendaegs is hy gekomen in Cesarea. En Cornelius verwachtte hen, hebbende te zamen geroepen zyne magen en naeste vrienden.

25. En het is geschied toen Petrus ingekomen was, dat hem Cornelius te gemoet is gekomen, en vallende hem te voet, heeft hy aenbeden.

26. Maer Petrus heeft hem opgeheven, zeggende: Staet op, ik ben zelve ook een mensch.

27. En sprekende met hem, is hy binnengegaen, en heeft er velen gevonden, die daer vergaderd waren:

28. En hy heeft tot hen gezeyd: Gy weet wel hoe dat het een afgrysselyk ding is, eenen joodschen man verzaemd te worden, of te gaen tot eenen vreemdeling: maer God heeft my getoond dat ik geenen mensch gemeyn of onreyn zoude heeten.

29. Waerom ik zonder eenig vertoeven gekomen ben, als ik geroepen was. Hierom vrage ik, om wat zake dat gy my hebt doen halen?

30. En Cornelius heeft gezeyd: Van den vierden dag voor dezen tot deze ure toe, was ik biddende ter negende ure in myn huys, en ziet, een man stond voor my in een wit kleed,

31. En zeyde: Cornelius, uw gebed is verhoord, en uwe aelmoessen zyn tot gedenkenisse gekomen voor Gods aenschyn.

32. Daerom zendt in Joppe, en doet halen Simon die Petrus toegenoemd wordt: dezen is geherbergd in Simons des leêrtouwers huys, by de zee.

33. Aldus heb ik haestelyk tot u gezonden: en gy hebt wel gedaen, komende. Hierom zyn wy nu allegader tegenwoordig in uw aenschyn, om te hooren al dat u van den Heere geboden is.

34. En Petrus zynen mond opendoende, heeft gezeyd: Ik heb in der waerheyd bevonden, dat God geen uytnemer der persoonen is.

35. Maer in allerley volk, zoo wie God vreest, en regtveerdigheyd doet, die is hem aengenaem,

36. God heeft het woord gezonden den kinderen van Israël, verkondigende vrede door Jesus Christus: (want dezen is den Heere van allen.)

37. Gy weet het woord dat er geschied is over geheel Judeen: want beginnende van Galileen, na het doopsel dat Joannes gepredikt heeft,

38. Hoe dat God Jesus van Nazareth gezalfd heeft met den Heyligen Geest, en met de kracht: denwelken is doorgegaen weldoende, en genezende alle die verdrukt waren van den duyvel: want God was met hem.

39. En wy zyn getuygen van al dat hy gedaen heeft in het landschap der Joden en in Jerusalem, dien zy gedood hebben, hangende hem aen een hout.

40. Dezen heeft God verwekt op den derden dag, en hy heeft hem verleend geopenbaerd te worden,

41. Niet al den volke, maer den getuygen te voren van God geordineerd: ons die met hem geëten en gedronken hebben, na dat hy van de dooden verrezen is geweest.

42. En hy heeft ons geboden den volke te preken, en te getuygen, dat hy het is die van God gesteld is, een regter der levenden en der dooden.

43. Dezen geven alle de Profeten getuygenis, dat zy vergiffenisse van zonden ontvangen zouden door zynen naem, alle die in hem gelooven.

44. Toen Petrus nog deze woorden sprak, zoo is den Heyligen Geest gevallen op alle degene die het woord hoorden.

45. En de geloovigen uyt de besnydenisse, die met Petrus gekomen waren, hebben zich zeer verwonderd, om dat de gratie des Heyligen Geests, op de heydenen uytgestort was.

46. Want zy hoorden ze spreken met tongen, en God grootelyks lovende. Toen heeft Petrus geantwoord:

47. Mag ook iemand het water keeren dat deze niet zouden gedoopt worden, die den Heyligen Geest ontvangen hebben gelyk wy?

48. En hy heeft geboden dat men ze doopen zoude in den naem des Heeren Jesus Christus. Toen hebben zy hem gebeden, dat hy by hen blyven zoude een deel dagen.

HET XI. KAPITTEL.

Hoe eenige discipelen tegen Petrus een geschil hadden, om dat hy tot de heydenen gegaen was : maer zyne redenen gehoord hebbende, zyn zy gepaeyd, en verstrooyd om de heydenen te preken, en hoe Agabus eenen duren tyd voorzegt.

1. En de Apostelen en broeders die in Judeen waren, hebben gehoord dat de heydenen ook het woord Gods ontvangen hadden.

2. En toen Petrus opwaerts gekomen was te Jerusalem, zoo hebben tegen hem geschil gehad die uyt de besnydenisse waren,

3. Zeggende : Waerom zyt gy ingegaen tot de onbesneden mannen, en hebt met hen geëten?

4. Maer Petrus beginnende heeft hun uytgeleyd het vervolg, zeggende :

5. Ik was in de stad Joppe biddende, en heb gezien in de opgehevenheyd myns geests een visioen, dat er nederdalende een vat als een groot linnen kleed, met vier eynde nedergelaten werd van den hemel, en is gekomen tot by my.

6. In hetwelk ik ziende, bemerkte, en bezag viervoetige dieren der aerde, en beesten, en kruypende gedierten, en vogelen des hemels.

7. En ik heb ook gehoord eene stemme tot my zeggende : Staet op Petrus, slaet dood, en eet.

8. Maer ik zeyde : Geenszins Heere : want iets gemeyns of onreyns is nooyt in mynen mond gegaen.

9. En de stemme heeft geantwoord ten tweede mael van den hemel : Wat God gezuyverd heeft, noemt gy dat niet gemeyn.

10. En dit geschiedde drymael : en de dingen zyn alle wederom opgenomen in den hemel.

11. En ziet dry mannen hebben terstond gestaen in het huys daer ik in was, gezonden van Cesarea aen my.

12. En den Geest heeft my gezeyd, dat ik met hen gaen zoude niet twyfelende. En met my zyn ook gekomen deze zes broeders, en wy zyn gegaen in des mans huys.

13. En hy heeft ons verteld hoe dat hy gezien had eenen engel in zyn huys staende, en tot hem zeggende : Zendt tot Joppe, en doet halen Simon, die toegenoemd wordt Petrus,

14. Die zal u woorden spreken, door dewelke gy zult zalig zyn, en uw geheel huysgezin.

15. En toen ik had begonnen te spreken, zoo is den Heyligen Geest op hen gevallen, gelyk hy ook op ons viel in het beginsel.

16. En ik werd gedachtig des woords des Heeren, als hy zeyde : Joannes heeft voorwaer gedoopt met het water, maer gy zult gedoopt worden met den Heyligen Geest.

17. Hierom is het dat hun God dezelfde gratie gegeven heeft, gelyk ons ook, die geloofd hebben in den Heere Jesus Christus : wie was ik, dat ik God zoude hebben mogen verbieden?

18. Deze dingen gehoord hebbende, zy hebben gezwegen, en God geloofd, zeggende : Zoo heeft God dan den heydenen ook penitentie gegeven tot het leven.

19. En degene die verstrooyd waren door de tribulatie die geschied was, ten tyde van Stephanus, zyn doorgereysd tot Phenicen, en Cyprus, en Antiochien, niemanden het woord sprekende dan alleen den Joden.

20. En daer waren er sommigen van hen mannen van Cyprus en Cyrenen, dewelke als zy in Antiochien gekomen waren, spraken tot de Grieken, verkondigende den Heere Jesus.

21. En de hand des Heeren was met hen : en daer is een groot getal van geloovigen tot den Heere bekeerd.

22. En dit woord is gekomen tot de ooren der kerke die te Jerusalem was, van deze dingen : en zy hebben gezonden Barnabas tot Antiochien.

23. Denwelken als hy daer gekomen was, en gezien had de gratie Gods, zoo heeft hy zich verblyd : en hy vermaende ze alle, met een opzet des herten te blyven in den Heere :

24. Want hy was een goed man, en vol van den Heyligen Geest, en van het geloof. En daer is eene groote schare tot den Heere toegevoegd.

25. En hy is gereysd naer Tarsen, om Saulus te zoeken : Denwelken als hy gevonden had, hy heeft hem geleyd tot Antiochien.

26. En zy hebben daer een heel jaer verkeerd in de kerke : en zy hebben eene groote schare geleerd, alzoo dat de discipelen eerstmael in Antiochien Christenen genoemd werden.

27. En in deze dagen zyn er profeten overgekomen van Jerusalem in Antiochien :

28. En opstaende eenen van hen Agabus genaemd, heeft te kennen gegeven door den geest, dat er een grooten duren tyd komen zoude over den geheelen omgang der aerde : welken is geweest onder Claudius.

29. Maer de discipelen, naer dat zy elk hadden, hebben voor zich genomen, elk wat ten behoeve te zenden den broederen die te Jerusalem woonden.

30. Hetwelk zy ook gedaen hebben, zendende tot de ouders, door de handen van Barnabas en Saulus.

HET XII. KAPITTEL.

Hoe Herodes den koning tegen de Christenen opstaende, Jacobus gedood, en Petrus gevangen heeft, maer Petrus wordt door den engel Gods verlost, en Herodes gestraft.

1. En op den zelfden tyd, heeft Herodes den koning eene magt uytgezonden, dat hy kwellen zoude sommigen van de kerke.

2. En hy heeft gedood Jacobus Joannes broeder met den zweerde.

3. Maer ziende dat het den Joden wel behaegde, zoo heeft hy daertoe gedaen, dat hy ook Petrus zoude vangen. En het waren de dagen der ongeheefde brooden.

4. Denwelken als hy gevangen had, heeft hy dien in den kerker gestoken, leverende hem viermael vier ruyteren om te bewaren, willende na Paschen hem voor het volk uytbrengen.

5. En Petrus werd bewaerd in den kerker. Maer het gebed geschiedde zonder ophouden van de kerke tot God, voor hem.

6. En toen hem Herodes zoude uytbrengen, op den zelfden nacht was Petrus slapende tusschen twee ruyters, gebonden met twee ketenen : en de bewaerders voor de deure bewaerden den kerker.

7. En ziet, den engel des Heeren heeft by hem gestaen : en een licht heeft geschenen in de woonstede : en slaende Petrus zyde, hy heeft hem gewekt, zeggende : Staet op rasschelyk. En de ketenen vielen van zyne handen.

8. En den engel heeft tot hem gezeyd : Gordt u om, en doet uwe kousen aen. En hy heeft alzoo gedaen. En hy heeft hem gezeyd : Doet uw kleed om u, en volgt my.

9. En uytgaende volgde hy hem : en hy wist niet dat het waer was dat er gedaen werd door den engel : maer hy meynde dat hy een visioen zag.

10. En gaende door de eerste en de tweede wachte, zy zyn gekomen tot de yzeren poorte die ter stad waert leydt : dewelke is voor hen van zelfs opengegaen. En uytgaende zy zyn eene strate voortgegaen : en terstond is den engel van hem gescheyden.

11. En Petrus tot zich zelven gekomen zynde, heeft gezeyd : Nu weet ik waerachtiglyk dat den Heere zynen engel gezonden heeft, en heeft my verlost uyt Herodes hand, en van al het verwachten des joodschen volks.

12. En dit bedenkende, hy is gekomen tot het huys van Maria Joannes moeder, die toegenoemd is Marcus, daer er veel vergaderd waren, en biddende.

13. En toen hy aen de deur des ingangs klopte, zoo is er eene jonge dochter voortgegaen om te zien, genaemd Rhode.

14. En als zy Petrus stemme gekend heeft, van blydschappe heeft zy de deure niet opengedaen, maer inwaerts loopende, zy heeft geboodschapt dat Petrus voor de deure stond.

15. Maer zy zeyden tot haer : Gy raest. En zy zeyde vast voorwaer dat het alzoo was. Maer zy zeyden : Het is zyn engel.

16. En Petrus bleef gestadiglyk kloppende. En als zy opengedaen hadden, hebben zy hem gezien, en werden verbaesd.

17. En hy een teeken gevende met de hand dat zy zwygen zouden, heeft hun verteld, hoe dat hem den Heere uyt den kerker geleyd had. en hy heeft gezeyd : Boodschapt Jacobus en den broederen deze dingen. En uytgaende is hy weggegaen in eene andere plaetse.

18. En als het dag geworden was, is er eene groote beroerte geweest onder de ruyters, wat van Petrus geschied was.

19. Maer toen Herodes hem had doen zoeken, en niet gevonden had, na dat hy onderzoek gedaen had, van de wachters, heeft hy die doen opleyden : en

nederwaerts gaende van Judeen in Cesarea, hy is daer gebleven.

20. En hy was gram op de Tyriers en Sidoniters. Maer zy zyn eendragtiglyk tot hem gekomen, en hebbende toegemaekt Blastus, die des konings kamerling was, zy begeerden peys, om dat hunne landen van hem gespysd werden.

21. En op eenen gezetten dag heeft Herodes, gekleed met koninklyken habyte, gezeten op den regterstoel, en hy had eene lange rede tot hen.

22. En het volk riep hem toe: Dit zyn Gods stemmen, en geens menschen.

23. Maer terstond heeft hem den engel Gods geslagen, om dat hy Gode de eere niet gegeven had: en verteerd zynde van de wormen, hy is gestorven.

24. En het woord des Heeren wies, en werd vermenigvuldigd.

25. Maer Barnabas en Saulus zyn weder gekeerd van Jerusalem, hebbende den dienst voldaen, hebbende met zich genomen Joannes, die toegenoemd wordt Marcus.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe Paulus geroepen wordt tot het Apostelschap, en van zyn preken in Cyprus, in Antiochien, en hoe de Joden hem verspraken en vervolgden.

1. En in de kerke die te Antiochien was, waren profeten en leeraers, onder dewelke was Barnabas, en Simon die genoemd werd den Zwarten, en Lucius van Cyrenen, en Manahen medevoesterling van Herodes, een van de vier vorsten, en Saulus.

2. En als zy den Heere dienden, en vastten, heeft den Heyligen Geest gezeyd: Scheydt my Saulus en Barnabas uyt, tot den werke daer ik ze toe aengenomen heb.

3. Toen hebben zy vastende en biddende, en hun de handen opleggende, die laten gaen.

4. En zy gezonden van den Heyligen Geest, zyn weggereysd naer Seleucia; en van daer zyn zy te schepe gevaren tot Cyprus.

5. En toen zy gekomen waren tot Salaminen, preekten zy het woord Gods in de sinagogen der Joden. Zy hadden ook Joannes in den dienst.

6. En toen zy al het eyland doorgegaen hadden tot Paphos toe, zy hebben eenen man gevonden, die een toovenaer was, een valschen profeet, een Jode, wiens naem was Barjesus,

7. Denwelken was met den stadhouder Sergius Paulus, een verstandig man. Dezen geroepen hebbende Saulus en Barnabas, heeft begeerd te hooren het woord Gods.

8. Maer Elymas den toovenaer (want alzoo wordt zynen naem beduyd) heeft hun wederstaen, begeerende den stadhouder af te keeren van het geloof.

9. Maer Saulus, die ook Paulus hiet, vervuld met den Heyligen Geest, ziende hem aen,

10. Heeft gezeyd: O gy kind des duyvels, vol van alle bedrog en alle schalkheyd, vyand van alle regtveerdigheyd, gy houdt niet op van te verkeeren de regte wegen des Heeren.

11. En nu ziet de hand Gods op u: en gy zult blind zyn, de zon niet ziende een wyle tyds. En terstond heeft hem overvallen eene donkerheyd en duysternissen, en rondom gaende zocht hy iemand die hem de hand geven zoude.

12. Toen den stadhouder dit werk gezien had, heeft hy terstond geloofd, verwonderende zich van de leeringe des Heeren.

13. En als van Paphos gescheept waren Paulus, en die met hem waren, zoo zyn zy gekomen te Perga van Pamphylien. Maer Joannes van hen scheydende, is wederom gekeerd in Jerusalem.

14. Maer zy gaende door Perga, zyn gekomen in Antiochien van Pisidia: en gegaen zynde in de sinagoge op den sabbatdag, zy hebben gezeten.

15. En na de lesse der wet, en der Profeten, hebben de prinsen der sinagoge tot hen gezonden, zeggende: Gy mannen broeders, is het zake dat in u eenig woord der vermaninge is tot den volke, zegt het.

16. En Paulus opstaende, en met de hand hen doende zwygen, heeft gezeyd: Gy Israëlitische mannen, en zoo wie God vreest, hoort:

17. Des volks van Israëls God heeft onze vaderen verkoren, en ons volk verheven, toen zy vreemdelingen waren in het land van Egypten, en door eenen hoogen arm heeft hy die daeruyt geleyd:

18. En tot den tyd van veertig jaren heeft hy hunne manieren verdragen in de woestyne.

19. En verdervende zeven natien van volke in het land van Chanaan, hy heeft hun met den lote hun land gedeyld,

20. Omtrent na vier honderd en vyftig jaren : en daerna heeft hy hun regters gegeven tot Samuel den profeet.

21. En daerna hebben zy eenen koning begeerd : en hy heeft hun gegeven Saül, Cis zoon, eenen man van Benjamins geslachte, veertig jaren.

22. En toen hy dien afgezet had, heeft hy hun verwekt David den koning: denwelken hy getuygenis gevende, heeft gezeyd: Ik heb gevonden David den zoon van Jesse, eenen man naer myn herte, die alle mynen wille doen zal.

23. Uyt den zade van dezen heeft God naer zyne belofte Israël voortgebragt eenen zaligmaker Jesus,

24. Als Joannes preekte voor het aenschyn van zyne toekomst het doopsel der penitentie al den volke van Israël.

25. Maer toen Joannes zynen loop volbragt, zeyde hy : Ik ben dien niet, denwelken gy my meynt te zyn, maer ziet hy komt na my, van wiens voeten ik niet weerdig ben de schoenen te ontbinden.

26. Gy mannen, gy broeders, kinderen des geslachts van Abraham, en die onder u God vreezen, u is het woord van deze zaligheyd gezonden.

27. Want die te Jerusalem woonden en hare prinsen, dezen niet kennende, en de stemmen der profeten, die tot alle sabbatten gelezen worden, hebben die oordeelende volbragt,

28. En geene zake der dood in hem vindende, zy hebben van Pilatus begeerd dat zy hem dooden zouden.

29. En als zy het al volbragt hadden, dat van hem geschreven was, hebben zy hem van den houte doende, in een graf geleyd.

30. Maer God heeft hem van de dooden verwekt op den derden dag.

31. Denwelken is gezien geweest tot veel dagen dengenen die met hem opgegaen waren van Galileen in Jerusalem: die tot nu toe zyne getuygen zyn, tot den volke.

32. En wy verkondigen u de belofte die tot onze vaderen gedaen is :

33. Want deze heeft God volbragt onzen kinderen, verwekkende Jesus, gelyk ook in den tweeden Psalm geschreven is: Myn Zoon zyt gy, ik heb u heden voortgebragt.

34. Maer dat hy hem heeft verwekt van de dooden, die niet meer wederkeeren zal in de verderfenisse, heeft hy alzoo gezeyd : Want ik zal u de heylige beloften van David getrouw geven.

35. En daerom zegt hy nog elders : Gy zult uwen Heyligen niet geven te zien de verderfenisse.

36. Want als David in zyn geslachte gediend had den wille Gods, is hy ontslapen, en verzaemd tot zyne vaderen, en hy heeft de verderfenisse gezien:

37. Maer denwelken God verwekt heeft, die heeft geene verderfenisse gezien.

38. Hierom zy u kennelyk gy mannen, gy broeders, dat u door dezen vergiffenisse der zonden verkondigd wordt:

39. En van al hetgene waeraf gy in de wet Moyses niet hebt mogen geregtveerdigd worden, in dezen wordt geregtveerdigd alle die daer gelooft.

40. Daerom ziet toe dat u niet overkome hetgene dat er geschreven is in de Profeten :

41. Ziet gy versmaders, en verwondert u, en vergaet: want een werk werke ik in uwe dagen, een werk dat gy niet gelooven zult, als het u iemand vertelt.

42. En als zy uytgingen, baden zy dat zy ten naestkomenden sabbat hun deze woorden spreken wilden.

43. En als de sinagoge gescheyden was, zyn er velen van den Joden en van de godsdienstige uytlanders Paulus en Barnabas gevolgd : dewelke sprekende, rieden hun, dat zy blyven zouden in de gratie Gods.

44. Maer op den naesten sabbat, is byna de geheele stad vergaderd om te hooren het woord Gods.

45. En de Joden ziende de scharen, zyn vol nydigheyd geworden, en zy zeyden tegen die dingen die van Paulus gezeyd werden, blasphemerende.

46. Toen hebben Paulus en Barnabas volstandiglyk gezeyd : U moest eerstmael gesproken worden het woord Gods: maer want gy dat van u stoot, en u zelven onweerdig oordeelt des eeuwigen levens,

ziet, zoo worden wy gekeerd tot de heydenen.

47. Want alzoo heeft ons den Heere geboden : Ik heb u gesteld tot een licht der heydenen, opdat gy moogt wezen tot eene zaligheyd tot het uyterste der aerde.

48. En de heydenen dit hoorende, hebben zich verblyd, en zy prezen het woord des Heeren : en zy hebben geloofd alle die te voren geordineerd waren tot het eeuwig leven.

49. En het woord des Heeren werd verbreyd over al het landschap.

50. Maer de Joden hebben opgemaekt godsdienstige en eerlyke vrouwen, en de oversten van de stad, en zy hebben eene vervolginge verwekt tegen Paulus en Barnabas: en zy hebben ze verdreven van hunne palen.

51. Maer zy schuddende het stof hunner voeten op hen, zyn gekomen te Iconien.

52. En de discipelen werden ook vervuld met blydschap, en met den Heyligen Geest.

HET XIV. KAPITTEL.

Van de afscheydinge die gemaekt werd in Iconien, en hoe Paulus in Lycaonien den kreupelen genas, en hoe zy hem aenbidden wilden, en naderhand steenigen, en hoe hy van daer vertrok.

1. En het is geschied te Iconien dat zy te zamen in de sinagoge der Joden gingen, en spraken, alzoo dat er eene zeer groote menigte van Joden en Grieken geloofden.

2. Maer de Joden die ongeloovig waren, hebben opgerukt, en tot gramschap verwekt de zielen der heydenen, tegen de broeders.

3. Zoo verkeerden zy daer langen tyd, getrouwelyk doende in den Heere, die getuygenis gevende was den woorde zyner gratie, gevende ook dat er teekenen en wonderen gedaen werden door hunne handen.

4. Maer de menigte der stad is twistig geworden : en de sommige waren met de Joden, maer de sommige met de Apostelen.

5. En toen er een oploop geschied was van de heydenen en Joden met hunne prinsen, dat zy hun schande aendoen zouden, en steenigen,

6. Dit verstaende, zy zyn gevloden tot de steden van Lycaonien, Lystren en Derben, en in al het landschap rondom, en daer waren zy het Evangelie prekende.

7. En een man zat te Lystren krank van voeten, kreupel van zyns moeders ligchaem, die nooyt gewandeld had.

8. Dezen hoorde Paulus spreken. Denwelken hem aenziende, en ziende dat hy het geloof had om zalig te worden,

9. Heeft hy gezeyd met luyder stemme: Staet regt op uwe voeten. En hy is opgesprongen, en heeft gewandeld.

10. En als de scharen gezien hadden dat Paulus gedaen had, zy hebben hunne stemme opgeheven in de Lycaonische sprake, zeggende : De goden den menschen gelyk geworden, zyn nedergedaeld tot ons.

11. En zy noemden Barnabas, Jupiter: maer Paulus, Mercurius : om dat hy het woord voerde.

12. En Jupiters priester die voor de stad was, brengende stieren en kroonen voor de deuren, wilde met den volke sacrificie doen.

13. Hetwelk als de Apostelen gehoord hebben, Barnabas en Paulus, zoo zyn zy met hunne gescheurde kleederen uytgesprongen onder de scharen, roepende,

14. En zeggende : Gy mannen, waerom doet gy deze dingen? Wy zyn ook uws gelyk, sterfelyke menschen, verkondigende u, dat gy u bekeeren zoudt van deze ydelheden tot den levenden God, die gemaekt heeft den hemel en de aerde, en de zee, en al dat er in is:

15. Denwelken in de voorledene geboorten alle de heydenen heeft laten wandelen hunne wegen.

16. En hy heeft zich zelven voorwaer zonder getuygenisse niet gelaten, weldoende van den hemel, gevende regen en vruchtbare tyden, vervullende met spyze en blydschap onze herten.

17. En dit zeggende, zy hebben naeuwelyks de scharen kunnen gezwichten, dat zy hun niet zouden sacrificie doen.

18. Maer daer zyn sommige Joden overgekomen van Antiochien en van Iconien : dewelke, na dat zy de scharen overreed hadden, hebben Paulus gesteenigd, en getrokken uyt de stad, meynende dat hy dood was.

19. Maer als hem de discipelen omringelden, is hy opstaende in de stad gegaen, en des anderendaegs is hy met Barnabas gereysd tot in Derben.

20. En als zy dier stad het Evangelie gepredikt hadden, en vele menschen geleerd hadden, zy zyn wederom gekomen te Lystren, en te Iconien, en Antiochien,

21. Versterkende de zielen der discipelen, en vermanende dat zy blyven zouden in het geloof, en dat wy moeten door veel tribulatien komen in het ryk Gods.

22. En als zy hun priesters gesteld hadden tot elke kerke, en gebeden hadden met vasten, zoo hebben zy hen den Heere bevolen, in denwelken zy geloofd hadden.

23. En voort doorgaende door Pisidien, zy zyn gekomen in Pamphilien,

24. En sprekende het woord des Heeren in Perga, zyn zy nederwaerts gegaen in Attalien :

25. En van daer zyn zy te schepe gevaren naer Antiochien, van waer zy overgegeven waren der gratie Gods, tot het werk hetwelk zy volbragt hebben.

26. Maer toen zy gekomen waren, en vergaderd hadden de kerke, hebben zy verteld hoe groote dingen dat God met hen gedaen had, en dat hy den heydenen geopend had de deure des geloofs.

27. En zy hebben daer eenen langen tyd gewoond by de discipelen.

HET XV. KAPITTEL.

Hoe dat er eene kwestie was onder de geloovigen van de onderhoudinge der wet, die ter nedergeleyd werd, en hoe Paulus van Barnabas scheydt.

1. En de sommige wederkomende uyt Judeen, leerden de broeders : Ten zy dat gy besneden wordt naer Moyses wyze, zoo moogt gy niet zalig worden.

2. Als er dan eene groote oproeringe geschied was van Paulus en Barnabas tegen die, zoo hebben zy gesloten dat Paulus en Barnabas en sommige anderen van die anderen, zonden opwaerts reyzen tot de Apostelen en ouders in Jerusalem, om dezer vrage wille.

3. Zoo dan deze van de kerke uytgeleyd zynde, zyn gegaen door Phenicen en Samarien, vertellende de bekeeringe der heydenen : en zy maekten groote blydschap alle den broederen.

4. Maer toen zy te Jerusalem gekomen waren, zyn zy ontvangen geweest van de kerke, en van de Apostelen en ouders, verkondigende hoe groote dingen dat God met hen gedaen had.

5. En daer zyn opgestaen sommige van de sekte der phariseen, die geloovig waren geworden, zeggende : Dat zy moesten besneden worden, en ook hun gebieden te houden de wet van Moyses.

6. En de Apostelen en de ouders zyn vergaderd, om te bemerken deze rede.

7. En toen daer eene groote disputatie geschiedde, zoo heeft Petrus opstaende, tot hen gezeyd : Gy mannen broeders, gy weet dat God over langen tyd onder ons verkoren heeft, dat door mynen mond de heydenen hooren zouden het woord van het Evangelie, en gelooven.

8. En God die de herten kent, heeft getuygenis gegeven, gevende hun den Heyligen Geest, gelyk ons.

9. En hy heeft geen onderscheyd gemaekt tusschen ons en hen, door het geloof hunne herten zuyverende.

10. Nu dan waerom temteert gy God, met een jok te leggen op de halzen der discipelen, hetwelk noch onze vaderen, noch wy hebben kunnen dragen?

11. Maer wy gelooven dat wy zalig worden door de gratie onzes Heeren Jesus Christus, gelyk zy.

12. En alle de menigte heeft gezwegen : en zy hebben gehoord Barnabas en Paulus, vertellende hoe groote teekenen en wonderen dat God gedaen had onder de heydenen, door hen.

13. En na dat zy gezwegen hadden, heeft Jacobus geantwoord, zeggende : Gy mannen broeders, hoort my :

14. Simon heeft verteld, hoe dat God eerstmael bezocht heeft te nemen uyt de heydenen een volk tot zynen name.

15. En met dezen accorderen de woorden der Profeten, alzoo daer geschreven is :

16. Daerna zal ik wederkeeren, en wederom optimmeren Davids tabernakel dat vervallen is : en zyne vervallingen zal ik wederom timmeren, en ik zal dat opregten :

17. Opdat de andere menschen zoeken

mogen den Heere, en alle de heydenen, op dewelke myn naem aengeroepen is, zegt den Heere deze dingen doende.

18. Van het begin der wereld is Gode bekend zyn werk.

19. Waerom zoo oordeel ik dat men ze niet ongerust make, die uyt de heydenen bekeerd worden tot God :

20. Maer dat men tot hen schryve, dat zy zich wachten van de besmettingen der afgoden, en van onkuyschheyd, en versmachte dieren, en van bloed.

21. Want Moyses heeft van de oude tyden in alle steden, die hem verkondigen in de sinagogen, daer hy op alle sabbatten gelezen wordt.

22. Toen heeft het den Apostelen en den ouderen behaegd, met alle de vergaderinge der geloovigen, dat men zoude kiezen mannen uyt hen, en zenden tot Antiochien met Paulus en Barnabas, Judas, die toegenoemd werd Barsabas, en Silas, van de principaelste mannen onder de broeders,

23. Schryvende door de hand van hen : De Apostelen, en de ouders, en de broeders wenschen den broederen uyt de heydenen die in Antiochien, en in Syrien, en Cilicien zyn, zaligheyd.

24. Aengezien dat wy gehoord hebben, dat er sommige uyt ons gaende u ontsteld hebben, met woorden uwe zielen omkeerende, denwelken wy geen bevel hebben gegeven :

25. Zoo heeft het ons, te zamen over een vergaderd zynde, behaegd te kiezen mannen, en die te zenden tot u, met onze allerliefste Barnabas en Paulus,

26. Menschen die hunne zielen overgegeven hebben voor den naem onzes Heeren Jesus Christus.

27. Hierom hebben wy gezonden Judas en Silas, dewelke zullen zelve u ook met de woorden hetzelfde zeggen.

28. Want het heeft den Heyligen Geest, en ons goed gedacht, u anders niet meer last op te leggen, dan deze noodelyke dingen :

29. Dat gy u onthoudt van hetgene dat den afgodenbeelden geofferd is, en van bloed, en versmachte dieren, en van onkuyschheyd : van dewelke gy u zelven bewarende, zult wel doen. Blyft gezond.

30. Deze aldus weggezonden, zyn gekomen te Antiochien : en als de menigte vergaderd was, hebben zy den brief overgeleverd.

31. Denwelken als zy gelezen hadden, zoo waren zy verblyd van den troost.

32. Maer Judas en Silas, want zy ook Profeten waren, hebben met veel woorden de broeders vertroost, en versterkt.

33. En als zy daer geweest waren eenen tyd, zyn zy wedergezonden met vrede van de broeders, tot degene die ze gezonden hadden.

34. Maer het heeft Silas goed gedacht daer te blyven : en Judas is alleen weggegaen.

35. Maer Paulus en Barnabas woonden te Antiochien, leerende en prekende, met veel meer anderen, het woord Gods.

36. En na een deel dagen, heeft Paulus tot Barnabas gezeyd : Laet ons wederom gaende de broeders bezoeken, door alle de steden, in dewelke wy het woord des Heeren gepreekt hebben, hoe dat zy zich hebben.

37. Maer Barnabas wilde ook met zich nemen Joannes, die toegenoemd werd Marcus.

38. Maer Paulus dacht dat men hem niet behoorde te ontvangen, om dat hy van hen gescheyden was uyt Pamphylien, en met hen niet gegaen was in het werk.

39. En daer is een verschil opgerezen, alzoo dat zy van malkander scheydden ; en Barnabas met zich nemende Marcus, is gescheept naer Cyprus.

40. Maer Paulus verkiezende Silas, is gereysd, der genade Gods van de broeders bevolen.

41. En hy doorwandelde Syrien en Cilicien, versterkende de kerken : gebiedende te onderhouden de geboden der Apostelen, en der ouders.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe Paulus met Timotheus predikte in Macedonien, in de Stad Philippi, hoe de vrouwe die eenen waerzeggenden geest in haer ligchaem had van Paulus genezen werd; en hoe hy daerom gegeeseld werd, en in den kerker gestoken werd, en wederom verlost.

1. En hy is voorts gekomen tot Derben en Lystren. En ziet daer was een discipel genaemd Timotheus, eener geloovende joodsche vrouwe zoon, van eenen heydenschen vader.

2. Dezen gaven goede getuygenis de

broeders die te Lystren en te Iconien waren.

3. Dezen heeft Paulus gewild dat hy met hem reyzen zoude: en hem aennemende, hy heeft hem besneden om der Joden wille, die in die plaetsen waren: want zy wisten alle dat zyn vader een heydensch man was.

4. En als zy door de steden gingen, leerden zy hen, dat zy onderhouden zouden de leeringen die geordineerd waren van de Apostelen, en ouderen die te Jerusalem waren.

5. En de kerken werden bevestigd in het geloof, en zy werden dagelyks overvloediger van getalle.

6. En gaende door Phrygien en het land van Galatien, werd hun verboden van den Heyligen Geest het woord te spreken in Asia.

7. Maer toen zy gekomen waren in Mysien, proefden zy te gaen tot Bythinien: en Jesus Geest heeft hun dat niet toegelaten.

8. Maer toen zy Mysien doorgegaen waren, zyn zy nederwaerts gegaen te Troaden:

9. En Paulus is in den nacht een visioen vertoond: Een man van Macedonien was daer staende, en hem zeer biddende, en zeggende: Doorgaende tot Macedonien, helpt ons.

10. En toen hy dat visioen gezien had, hebben wy terstond gezocht te reyzen in Macedonien, verzekerd zynde dat ons God geroepen had om hun het Evangelie te verkondigen.

11. En te schepe varende van Troaden, zyn wy met eenen regten loop gekomen in Samothracien, en des anderendaegs te Neapolen:

12. En van daer te Philippen, welk is de hoofdstad van het land van Macedonien, eene stad der vreemde uytlanders. En wy waren in deze stad een deel dagen te zamen ramende.

13. Maer op den sabbatdag, zyn wy uytgegaen buyten de poorte, omtrent den vloed, daer het scheen dat men plagt te bidden: en zittende spraken wy tot de vrouwen die daer vergaderd waren.

14. En eene vrouwe Lydia genaemd, eene purperverkoopster der stad van Thyatiren, God dienende, heeft het gehoord: wier herte den Heere geopend heeft, om ter herte te nemen hetgene dat er gezeyd werd van Paulus.

15. En toen zy gedoopt was, en haer huysgezin, heeft zy zeer gebeden, zeggende: Zoo gy my geacht hebt den Heere getrouw te zyn, zoo komt in myn huys, en herbergt er. En zy heeft ons gedwongen.

16. En het is geschied, als wy ter bede gingen, dat er eene jonge dochter, hebbende eenen waerzeggenden geest binnen, ons ontmoette, dewelke hare heeren groot gewin deed met waerzeggen.

17. Deze Paulus en ons gevolgd zynde, riep, zeggende: Deze menschen zyn dienaers van den hoogen God, die u verkondigen den weg der zaligheyd.

18. En dit deed zy veel dagen. Maer Paulus wee daeraf hebbende, en zich omkeerende, heeft gezeyd tot den geest: Ik gebied u in den naem Jesus Christus dat gy van haer uytgaet. En hy is uytgegaen op dezelfde ure.

19. En hare heeren ziende dat de hoop van hunne winninge weggevaren was, hebben zy Paulus en Silas vangende gebragt op de markt tot de prinsen:

20. En brengende die voor de wethouders, zy hebben gezeyd: Deze menschen beroeren onze stad, want zy Joden zyn:

21. En verkondigen eene maniere die ons niet geoorloofd is aen te nemen, noch te doen, aengezien dat wy Romeynen zyn.

22. En het volk is tegen hen te zamen geloopen: en de wethouders hunne kleederen scheurende, hebben geboden dat men ze zoude met roeden slaen.

23. En als zy hun veel slagen gegeven hadden, hebben zy ze in den kerker gestoken, gebiedende den bewaerder dat hy ze neerstiglyk bewaren zoude.

24. Denwelken als hy zulk gebod ontvangen had, heeft ze gedaen in den binnensten kerker, en hunne voeten heeft hy gesloten in den stok.

25. Maer ter middernacht loofden Paulus en Silas God, biddende: en zy hoorden ze, die in de gevangenisse waren.

26. Maer onverzienlyk is er eene groote aerdbevinge geschied, alzoo dat de fondamenten des kerkers geroerd werden. En terstond gingen alle de deuren open: en de banden van hen allen werden ontbonden.

27. En den bewaerder des kerkers

ontsprongen zynde, en ziende de deuren des kerkers open, wilde zich zelven met een uytgetrokken zweerd dooden, meynende dat de gevangenen weggevloden waren.

28. Maer Paulus heeft met luyder stemme geroepen, zeggende : Doet u zelven geen kwaed : want wy zyn allegader hier.

29. En als hy licht geëyscht had, is hy daerbinnen gegaen : en verschrikt zynde, is hy Paulus en Silas te voet gevallen :

30. En hen buyten uytleydende, hy heeft gezeyd : O gy Heeren, wat moet ik doen, dat ik zalig mag worden?

31. En zy hebben gezeyd : Gelooft in den Heere Jesus : en zoo zult gy zalig wezen, gy en uw huysgezin.

32. En zy hebben hem het woord des Heeren gesproken met alle degene die in zyn huys waren.

33. En hy hen nemende in de ure des nachts, heeft hunne wonden gewasschen : en hy werd gedoopt, en al zyn huys terstond.

34. En als hy ze geleyd had tot in zyn huys, heeft hy hun de tafel voorgesteld, en hy is blyde geweest met al zynen huyze, lovende God.

35. En als het dag geworden was, hebben de wethouders de stadsdienaers gezonden, zeggende : Laet de menschen vry gaen.

36. En den bewaerder des kerkers heeft deze woorden Paulus geboodschapt: Dat de wethouders gezonden hadden, dat men u zoude vry laten gaen. Hierom nu uytgaende, gaet weg in vrede.

37. Maer Paulus heeft tot hen gezeyd : Zy hebben ons roomsche menschen openbaerlyk geslagen, zonder zake in den kerker gestooten, en dryven zy ons nu heymelyk weg? Alzoo niet : maer laet ze zelve komen, en ons uytleyden.

38. En de dienaers der stad hebben den wethouderen geboodschapt deze woorden. En zy zyn vervaerd geweest, gehoord hebbende dat zy Romeynen waren :

39. En komende zy hebben hen gesmeekt, en uytleydende zy hebben hen gebeden dat zy uyt de stad gaen zouden.

40. En uyt den kerker gaende, zyn zy tot Lydia ingegaen : en ziende de broeders, zy hebben die getroost, en zyn weggereysd.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe Paulus predikte in Thessalonica, en in Bereen, en daer ook vervolgd werd, en hoe hy in Athenen predikte, en St. Dionysius met eenige andere bekeerde.

1. Maer toen zy getogen waren door Amphipolen en Apollonien, zyn zy gekomen te Thessalonica, daer eene sinagoge der Joden was.

2. En naer gewoonte is Paulus tot hen binnen gegaen, en op dry sabbatten sprak hy tot hen van de Schrifturen.

3. Verklarende en bewyzende dat Christus moest lyden, en verryzen van de dooden : en dat dezen is Jesus Christus denwelken ik u verkondig.

4. En de sommige van hen hebben geloofd, en zy zyn toegevoegd met Paulus en Silas, en van de godsdienstigen en heydenen eene groote menigte, en veel edele vrouwen.

5. En de Joden dit benydende, en tot zich nemende sommige kwade mannen van het gemeyne volk, en een gerucht makende, hebben de stad opgerukt : en staende by Jasons huys, zy hebben gezocht hen voort te brengen onder het volk.

6. En toen zy ze niet vonden, zoo trokken zy Jason, en sommige broeders tot de prinsen der stad, roepende : Deze die de stad in roeren stellen, en zyn hier gekomen,

7. Dewelke Jason ontvangen heeft, en deze doen allegader tegen des keyzers ordinantien, noemende eenen anderen koning te zyn Jesus.

8. En zy hebben het gemeyne volk verwekt, en de prinsen der stad dit hoorende,

9. En ontvangen hebbende het verantwoorden van Jason, en van de anderen, zy hebben hen laten vry gaen.

10. Maer de broeders hebben terstond des nachts Paulus en Silas laten gaen in Bereen. Dewelke, als zy daer gekomen waren, zy zyn gegaen in de sinagoge der Joden.

11. En dit waren de edelsten van hen die te Thessalonica zyn, die het woord ontvangen hebben met geheeler begeerte, dagelyks onderzoekende de Schrifturen, of deze dingen alzoo waren.

12. En voorwaer daer hebben er velen van hen geloofd, en van de eerlyke heydensche vrouwen en mannen niet luttel.

13. Maer toen de Joden in Thessalonica vernomen hadden, dat te Bereen van Paulus het woord Gods ook gepreekt was, zoo zyn zy derwaerts ook gekomen, beroerende en in gerucht stellende de menigte.
14. En toen hebben de broeders Paulus terstond laten weggaen, dat hy gaen zoude tot aen de zee: maer Silas en Timotheus zyn daer gebleven.
15. En die Paulus uytleydden, hebben hem voortgeleyd tot Athenen toe, en van hem een bevel ontvangen hebbende aen Silas en Timotheus, dat zy zeer rasschelyk tot hem komen zouden, zoo zyn zy gereysd.
16. Maer toen Paulus hen te Athenen verbeydde, zoo werd zynen geest ontstoken in hem, ziende de stad der afgoderye onderworpen.
17. Hierom zoo disputeerde hy in de sinagoge met de Joden, en met de godsdienstigen, en op de markt te allen dagen, tot degene die daer tegenwoordig waren.
18. Maer sommige epicurische en stoische filozofen disputeerden met hem, en de sommige zeyden: Wat wilt dezen woordzaeyer zeggen? Maer de anderen zeyden: Het schynt te wezen een verkondiger van nieuwe goden: om dat hy hun Jesus en de verryzenisse verkondigde.
19. En hem nemende zy hebben hem geleyd in den Ariopagus, zeggende: Mogen wy weten wat deze nieuwe leeringe is, die van u gepreekt wordt?
20. Want gy brengt sommige nieuwe dingen in onze ooren: Daerom wy willen weten wat deze dingen zyn willen.
21. En al die van Athenen, en de vreemde gasten, verledigden zich nergens toe, dan om te zeggen of te hooren iets nieuws.
22. Maer Paulus staende in het midden van den Areopagus, heeft gezeyd: Gy mannen van Athenen, ik zie u over al te zeer superstitieus te wezen.
23. Want ik voorbygaende, en ziende uwe afgodenbeelden, heb ook gevonden eenen autaer, daer op geschreven was: Den onbekenden God. Daerom dat gy onwetende eert, dat verkondig ik u.
24. God die de wereld gemaekt heeft, en al dat er in is, dezen, want hy Heere is van hemel en aerde, woont in geene tempelen met handen gemaekt.
25. Noch hem wordt dienst gedaen met menschelyke handen, als iets behoevende: want hy eenen iegelyken geeft het leven en den adem, en alle dingen.
26. En hy heeft uyt eenen alle geslachten der menschen gemaekt, om te woonen op den ganschen aerdbodem, ordinerende gezette tyden, en eynden van hunne wooninge:
27. Om God te zoeken, of zy hem by aventure mogten gevoelen, en vinden: al is het zoo dat hy niet verre is van een iegelyk van ons.
28. Want in hem leven wy, en roeren ons, en hebben het wezen: alzoo ook sommige van uwe poëten gezeyd hebben: want wy zyn ook van zyn geslachte.
29. Daerom want wy van Gods geslachte zyn, zoo moeten wy niet meynen, dat het goddelyk wezen den goude of zilver, of den steenen, den gesneden werke der kunsten, en der menschen versieringen gelyk zy.
30. En het is waer, dat God de tyden van deze onwetenheyd ongemerkt latende, verkondigt nu den menschen, dat zy allegader overal zouden penitentie doen.
31. Om dat hy eenen dag gesteld heeft, in denwelken hy de wereld zal oordeelen in regtveerdigheyd, door eenen man in denwelken hy dat geordineerd heeft, allen menschen het geloof biedende, verwekkende dien van de dooden.
32. Maer toen zy gehoord hadden de verryzenisse der dooden, zoo bespotteden hem de sommige: maer de sommige zeyden: Wy zullen u daeraf wederom hooren.
33. Alzoo is Paulus gegaen uyt het midden van hen.
34. Maer sommige mannen hem byblyvende, hebben geloofd: onder dewelke was ook Dionysius een Areopagiter, en eene vrouwe genaemd Damaris, en andere met hen.

HET XVIII. KAPITTEL.

Hoe Paulus in Corinthen predikte, en van de beroerte. En hoe hy in Ephesen was. Hoe Apollo alleen Sint Jans doopsel wetende, zeer te onder bragt de Joden.

1. Daerna uyt Athenen gegaen zynde, hy is gekomen te Corinthen:

2. En vindende daer eenen Jode Aquila genaemd, uyt Ponten geboren, die nu korts uyt Italien gekomen was, en Priscilla zyne huysvrouwe (om dat Claudius geboden had, dat alle de Joden uyt Roomen weggaen zouden) zoo is hy tot hen gegaen.

3. En om dat zy van dezelfde kunste waren, zoo bleef hy by hen, en wrocht: (want zy waren van de kunste van tenten te maken.)

4. En hy disputeerde in de sinagoge alle sabbatten, ondertusschen inbrengende den naem des Heeren Jesus, en hy vermaende de Joden en de Grieken.

5. Maer toen van Macedonien gekomen waren Silas en Timotheus, zoo was Paulus neerstig tot het woord, betuygende den Joden dat Jesus was Christus.

6. Maer toen zy daertegen zeyden, en blasphemeerden, heeft hy zyne kleederen uytschuddende, tot hen gezeyd: Uw bloed zy op uw hoofd: ik zal van nu voorts zuyver tot de heydenen gaen.

7. En van daer vertrekkende, hy is gegaen in het huys van eenen genaemd Titus den Regtveerdigen, die God dienende was, wiens huys was nevens aen de sinagoge.

8. En Crispus den overste der sinagoge heeft den Heere geloofd met al zynen huyze: en velen van den Corinthianen hoorende, hebben geloofd, en werden gedoopt.

9. En den Heere heeft des nachts door een visioen tot Paulus gezeyd: Wilt niet vreezen, maer spreekt, en zwygt niet:

10. Want ik ben met u: en niemand zal toegelaten worden om u te hinderen: want ik heb veel volks in deze stad.

11. En hy is daer stil geweest een jaer en zes maenden, leerende by hen het woord Gods.

12. Maer toen Gallio stadhouder van Achaien was, zyn de Joden eendragtiglyk opgestaen tegen Paulus, en zy hebben hem gebragt voor den regterstoel,

13. Zeggende: Dezen raedt tegen de wet den menschen God te dienen.

14. Maer toen Paulus begon zynen mond open te doen, heeft Gallio gezeyd tot de Joden: Waer het zake dat het iets onregts waer, of eene zeer kwade daed, o gy joodsche mannen, zoo mogt ik u naer regt verdragen:

15. Maer zyn het vragen van woorden of namen, of van uwe wet, daeraf ziet gy toe: Ik wil van deze geen regter zyn.

16. En hy heeft ze gedreven van den regterstoel.

17. En zy alle grypende Sosthenes eenen prins der sinagoge, sloegen hem voor den regterstoel: maer Gallio trok zich geen van deze dingen aen.

18. Maer toen Paulus nog veel dagen gebeyd had, is hy, de broeders Gode bevelende, te schepe gevaren naer Syrien (en met hem Priscilla en Aquila) denwelken had in Cenchrea zyn hoofd geschoren: want hy had eene gelofte.

19. En hy is gekomen te Ephesen, en daer heeft hy ze gelaten. Maer in de sinagoge gaende, disputeerde met de Joden.

20. En toen zy hem baden, dat hy daer nog langer tyd zoude blyven, heeft hy dat niet geconsenteerd,

21. Maer hen te Gode bevelende, en zeggende: Ik zal wederom tot u keeren, by alzoo dat God wilt, zoo is hy gereysd van Ephesen.

22. En nederwaerts gaende in Cesarea, hy is opgeklommen en heeft de kerke gegroet, en is nederwaerts gereysd naer Antiochien.

23. En als hy daer een luttel tyds geweest was, is hy voortgereysd, doorwandelende vervolgens het landschap van Galatien, en Phrygien, versterkende alle de discipelen.

24. En een Jode Apollo genaemd, van Alexandrien geboren, een welsprekend man, is gekomen tot Ephesen, magtig in de Schrifturen.

25. Dezen was geleerd in den weg des Heeren: en wezende vurig van geest, sprak hy, en leerde neerstiglyk hetgene dat Jesus aengaet, wetende alleen het doopsel van Joannes.

26. Aldus heeft dezen begonnen vryelyk te doen in de sinagoge. Denwelken als Priscilla en Aquila gehoord hadden, hebben zy hem tot zich genomen, en hebben hem neerstiglyker verklaerd den weg des Heeren.

27. En toen hy wilde gaen in Achaien, hebben zy de broeders vermaend, en geschreven den discipelen, dat zy hem ontvangen zouden. Denwelken als hy daer gekomen was, heeft veel

behulps gedaen dengenen die geloovig waren.

28. Want zeer sterkelyk verwon hy de Joden in het openbaer, toonende door de Schrifturen dat Jesus is Christus.

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe Paulus sommige van Sint Jans discipelen leert het geloof in Christus, en hoe de menige biechtende, en hunne valsche boeken verbrandende, gelooven : en hoe eene beroerte in Ephesen tegen Paulus opgestaen is.

1. En het is geschied toen Apollo te Corinthen was, dat Paulus hebbende doorreysd alle de overste landen, kwam tot Ephesen, en vond sommige discipelen :

2. En hy heeft tot hen gezeyd : Hebt gy den Heyligen Geest ontvangen geloovende? Maer zy hebben tot hem gezeyd : Wy hebben nog niet gehoord, of er eenen Heyligen Geest is.

3. Maer hy heeft gezeyd : Waerin zyt gy dan gedoopt? Dewelke hebben gezeyd : In Joannes doopsel.

4. En Paulus heeft gezeyd : Joannes heeft met het doopsel der penitentie het volk gedoopt, zeggende : Dat zy gelooven zouden in dengenen die na hem komen zoude, dat is, in Jesus.

5. Dit gehoord hebbende werden zy gedoopt in den naem des Heeren Jesus.

6. En toen hun Paulus de handen opgeleyd had, zoo is den Heyligen Geest op hen gekomen, en zy spraken met tongen, en zy profeteerden.

7. En zy waren allegader omtrent twaelf mannen.

8. En in de sinagoge gaende, sprak hy met betrouwen dry maenden lang, disputerende, en hen onderwyzende van het ryk Gods.

9. Maer toen er sommige verhard werden, en niet geloofden, vermaledydende den weg des Heeren voor de menigte, heeft hy van hen scheydende de discipelen afgescheyden, dagelyks disputerende in eens zekeren Tyrans schole.

10. En dit geschiedde twee jaren lang, alzoo dat al degene die in Asia woonden, hoorden het woord des Heeren, zoo wel de Joden als de heydenen.

11. En God deed krachtige werken, die niet gemeyn waren, door Paulus hand :

12. Alzoo dat ook op de zieken gedragen werden van zyn ligchaem de zweetdoeken of voorkleederen, en de ziekten scheydden van hen, en de booze geesten gingen uyt.

13. En sommige van de omgaende Joden die bezweerders waren, hebben ook beproefd over degene die booze geesten binnen hadden, den naem Jesus aen te roepen, zeggende : Ik bezweer u door Jesus, denwelken Paulus verkondigt.

14. En dit waren de zeven zonen Sceva, des joodschen opperpriesters, die zulks deden.

15. Maer den boozen geest antwoordende, heeft tot hen gezeyd : Jesus ken ik, en Paulus weet ik : maer wie zyt gy?

16. En den mensch daer den allerkwaedsten geest in was, op hen springende, en geweldig wordende over beyde, heeft magt gebruykt tegen hen, alzoo dat zy naekt en gewond ontliepen uyt het huys.

17. En dit is kennelyk geworden alle den Joden, en heydenen die te Ephesen woonden : en daer is eene vreeze op alle die gevallen, en den naem des Heeren Jesus werd grootelyks geprezen.

18. En velen van degenen die geloofden, kwamen belydende, en verkondigende hunne werken.

19. En velen van hen, die met curieuse kunsten omgegaen hadden, hebben de boeken te zamen gebragt, en die verbrand voor alle menschen : en toen zy de pryzen van die gerekend hadden, hebben zy gevonden het geld van vyftig duyzend penningen.

20. Alzoo sterkelyk wies het woord Gods, en werd versterkt.

21. Als deze dingen volbragt waren, heeft Paulus in den Geest voorgenomen, dat hy, Macedonien en Achaien doorgereysd hebbende, zoude gaen naer Jerusalem, zeggende : Na dat ik daer zal geweest zyn, moet ik ook Roomen zien.

22. En zendende in Macedonien twee van degenen die hem dienden, Timotheus en Erastus, hy is een luttel tyds gebleven in Asia.

23. En op dien tyd is geschied eene beroeringe, die niet kleyn was, van den weg des Heeren.

24. Want eenen Demetrius genaemd, een zilversmid, makende zilveren kassen voor Diana, gaf den kunstigen werklieden geen kleyn gewin:

25. Dewelke hy te zamen roepende, met degene die van hetzelfde handwerk waren, heeft gezeyd: Gy mannen weet wel dat wy van deze handteringe gewin hebben:

26. En ziet, en hoort, hoe dat dezen Paulus heeft niet alleen van Ephesen, maer ook byna van geheel Asia, eene groote schare onderwyzende, afgekeerd, zeggende: Dat het geene goden zyn die met de handen gemaekt worden.

27. En niet alleen zal ons dit deel in perykel komen van verworpen te worden, maer ook zal den tempel van de groote Diana voor niet geacht worden, en hare majesteyt zal men ook beginnen te verderven, dewelke geheel Asia en de wereld eert.

28. Deze woorden gehoord hebbende, zyn zy vol gramschap geworden, en hebben geroepen, zeggende: Groot is Diana der Ephesianen.

29. En al de stad is vol werringe geworden, en zy hebben eenen oploop gemaekt eendragtiglyk tot op de gemeyne speelplaetse, hebbende gegrepen Gaius en Aristarchus de Macedonianen, Paulus gezellen.

30. En toen Paulus wilde in het volk gaen, hebben het de discipelen niet toegelaten.

31. Maer ook sommige van de prinsen van Asia, die zyne vrienden waren, hebben tot hem gezonden, biddende dat hy in de speelplaetse niet komen zoude:

32. En de anderen riepen wat anders: want het was eene verwerde vergaderinge, en het meeste deel wisten niet, uyt wat zake dat zy vergaderd waren.

33. Maer zy hebben Alexander uyt de schare getrokken, de Joden hem voortstootende. En Alexander met de hand stilligheyd begeerd hebbende, wilde den volke reden zeggen.

34. Denwelken als zy gekend hadden een Jode te zyn, is er een groot gekrysch geschied van hen allen, omtrent twee uren lang roepende: De groote Diana der Ephesianen.

35. En toen den schryver de schare gestild had, heeft hy gezeyd: Gy mannen van Ephesen, wat mensch is er die niet weet, dat de stad van Ephesen dienende is de groote Diana, en Jupiters kind?

36. Daerom want men hier tegen niet mag zeggen, zoo behoort gy gestild te wezen, en niets onbedachtelyk te doen.

37. Want gy hebt ons deze mans aengebragt, die noch tempelschenders noch blasphemeerders zyn van uwe goddinne.

38. Maer is het dat Demetrius en de kunstige werklieden die met hem zyn, eenige zaken tegen iemand hebben, men houdt gemeynen raed van zaken, en daer zyn wethouders, laet ze malkander voor regt aenspreken.

39. Maer is het dat gy iets anders begeert te weten: dat mag men in de wettelyke vergaderinge beslechten.

40. Want wy zyn in het perykel beschuldigd te worden van den oploop heden: daer niemand schuldig is, door denwelken wy ons mogten verantwoorden, van dezen oploop. En toen hy dit gezeyd had, heeft hy de vergaderinge laten gaen.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe Paulus tot Troaden kwam daer hy eenen die dood was gevallen, verwekte van de dood, en vermaend hebbende de priesters, dat zy waken zouden, en neerstig in God, hy voorzeyde dat zy hem niet meer zien zullen.

1. Maer toen deze beroerte ophield, heeft Paulus de discipelen geroepen, en hen vermanende, Gode bevolen, en is weggereysd om te gaen in Macedonien.

2. En toen hy die landen doorwandeld had, en hen had met veel reden vermaend, is hy gekomen in Griekenland.

3. En als hy daer geweest was dry maenden, zyn hem lagen geleyd van de Joden, tegen dat hy zoude te schepe varen naer Syrien: en hy heeft raed gehad, dat hy wederom keeren zoude door Macedonien.

4. En met hem zyn gegaen Sopater van Pyrrhi Bereen, maer van de Thessalonianen Aristarchus, en Secundus, en Gaius van Derben, en Timotheus: maer van de Asianen Tychicus, en Trophimus.

5. Deze, toen zy voor ons gegaen waren, hebben ons verbeyd te Troaden.

6. En wy scheepten na de dagen

der ongeheefde brooden van Philippen, en zyn tot hen gekomen te Troaden binnen vyf dagen, daer wy gebleven zyn zeven dagen.

7. Maer op eenen van de sabbatten, als wy te zamen gekomen waren om het brood te breken, heeft Paulus met hen gedisputeerd, willende des anderendaegs reyzen, en hy heeft het sermoon getrokken tot den middernacht toe.

8. En daer waren zeer veel lampen in de eetkamer, daer wy vergaderd waren.

9. Maer een jongeling Eutychus genaemd, zittende op eene venster, toen hy in eenen zwaren slaep gevallen was, als Paulus lang preekte, verwonnen zynde van den slaep, is van den derden zolder afgevallen, en hy is dood opgeheven.

10. Tot denwelken als Paulus nedergekomen was, heeft hy op hem gelegen: en hem omvangende, heeft hy gezeyd: Wilt niet ontsteld zyn, want zyne ziele is in hem.

11. En opgaende, en brood brekende, en ontbytende, toen hy hen genoeg aengesproken had tot den dag, is hy weggereysd.

12. En zy hebben den jongeling levende gebragt, en zy zyn getroost geweest niet weynig.

13. Maer wy in een schip klimmende, zyn gevaren in Asson, dat wy van daer Paulus ontvangen zouden: want alzoo had hy het beschikt, willende zelve te lande de reyze doen.

14. En toen hy ons gevonden had in Asson, zyn wy, hem medenemende, gekomen tot Mitylenen.

15. En van daer schepende, zyn wy 's anderendaegs gekomen tegen Chios, en des anderendaegs zyn wy aengekomen te Samos, en den dag daerna zyn wy gekomen te Mileten.

16. Want Paulus had voor zich genomen voor by Ephesen te schepen, om dat hy geen verlet zoude hebben in Asia: want hy haestte zich dat hy, ware het hem mogelyk, den sinksendag zoude te Jerusalem houden.

17. Maer van Mileten zendende tot Ephesen, hy heeft geroepen de ouders van de kerke.

18. Dewelke, als zy tot hem gekomen waren, en te zamen waren, heeft hy hun gezeyd: Gy weet wel van den eersten dag dat ik in Asia gekomen ben, hoe dat ik met u binnen al dien tyd geweest ben,

19. Dienende den Heere met alle ootmoedigheyd, en tranen, en tentatien, die my gebeurd zyn uyt de lagen der Joden:

20. Hoe dat ik u niets oorbaerlyks onttrokken heb, ik en heb het u verkondigd, en u geleerd openbaerlyk, en van huyze te huyze,

21. Betuygende den Joden en den heydenen de penitentie in God, en het geloof in onzen Heere Jesus Christus.

22. En nu ziet, ik gebonden in den geest, reyze naer Jerusalem: niet wetende wat my daer toekomende is:

23. Dan dat den Heyligen Geest my tot alle steden openbaerlyk getuygt, zeggende: dat my banden en tribulatien te Jerusalem toekomende zyn.

24. Maer ik ontzie geene dezer dingen: noch ik acht myne ziel kostelyker dan my zelven, behoudelyk dat ik mynen loop mag volbrengen, en den dienst denwelken ik ontvangen heb van den Heere Jesus, om te betuygen het Evangelie der gratie Gods.

25. En nu ziet, ik weet wel dat gy voorts myn aenzigt niet meer zien zult, gy allegader door dewelke ik gegaen ben, prekende het ryk Gods.

26. Daerom zoo betuyg ik u op den dag van heden, dat ik zuyver ben van u aller bloed.

27. Want ik heb my niet gespaerd dat ik u niet zoude verkondigen al den raed Gods.

28. Ziet wel voor u, en voor alle de kudde, in dewelke u den Heyligen Geest gesteld heeft bisschoppen, om te regeren de kerke Gods, dewelke hy verkregen heeft met zynen bloede.

29. Ik weet wel dat er na myne afscheydinge zullen grypende wolven inkomen onder u, de kudden niet sparende.

30. En uyt u zelven zullen mannen opstaen sprekende verkeerde leeringen, om de discipelen na zich weg te leyden.

31. Daerom zoo waekt, in uwe gedenkenisse onthoudende, hoe dat ik dry jaren lang nacht en dag niet heb opgehouden met tranen vermanende eenen iegelyken van u.

32. En nu beveel ik u Gode, en den woorde zyner gratie, die magtig is te stichten, en te geven de erfenisse in alle de geheyligden.

33. Niemands zilver of goud, of kleed heb ik begeerd.
34. Gy weet dat zelve wel: hoe dat deze handen my gediend hebben tot hetgene dat my van noode was, en dengenen die met my zyn.
35. Ik heb het u in alles getoond dat men alzoo arbeydende moet ontvangen de kranken, en gedenken het woord des Heeren Jesus; want hy heeft gezeyd: Het is zaliger geven dan ontvangen.
36. En toen hy dit gezeyd had, heeft hy met gebogen knieën gebeden met hen allen.
37. En daer is een groot geschrey opgestaen van hen allen: en vallende Paulus om den hals, zy kusten hem,
38. Allermeest bedroefd zynde in het woord, dat hy gezeyd had, dat zy zyn aenzigt niet meer zien zouden. En zy geleydden hem te schepe.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe Paulus naer Jerusalem scheepte, en hoe hy daer ontvangen werd: van de beroerte die te Jerusalem om zynent wille geschied is.

1. En als het nu was dat wy te schepe voeren, van hen vertrokken zynde, zoo zyn wy met eenen regten loop gekomen te Coos, en 's daegs daerna te Rhodos, en van daer te Patara.
2. En toen wy gevonden hadden een schip overvarende tot in Phenicen, zyn wy daerin gegaen, en voeren af.
3. Maer toen wy begonnen gezien te worden van Cyprus, verlatende dat ter slinkerhand, zyn wy gevaren in Syrien, en gekomen tot Tyrus: want daer zoude het schip ontladen.
4. Maer toen wy daer discipelen gevonden hadden, zyn wy daer gebleven zeven dagen: dewelke zeyden Paulus door den Geest, dat hy niet optrekken zoude in Jerusalem.
5. En als de dagen verleden waren, reysden wy en gingen voort, en zy alle geleydden ons met hunne huysvrouwen en kinderen tot buyten de stad: en met gebogen knieën hebben wy op den oever gebeden.
6. En als wy malkander Gode bevolen hadden, zyn wy in het schip geklommen: en zy zyn wederom gegaen tot hunne wooningen.
7. Maer wy, toen de schipvaert voleynd was, zyn van Tyrus nederwaerts gegaen tot Ptolomais: en als wy de broeders gegroet hadden, zyn wy eenen dag by hen gebleven,
8. Maer 's anderendaegs gereysd zynde, zyn wy gekomen te Cesarea: en gaende in het huys van Philippus den evangelist, die eenen van de zeven was, wy zyn by hem gebleven.
9. En dezen had vier dochteren, maegden, profeterende.
10. En toen wy vertoefden een deel dagen, zoo is daer overgekomen van Judeen een profeet Agabus genaemd.
11. Toen dezen tot ons gekomen was, heeft hy Paulus riem genomen, en bindende zich zelven handen en voeten, hy heeft gezeyd: Dit zegt den Heyligen Geest: den man, wiens riem dit is, zullen de Joden in Jerusalem alzoo binden, en leveren hem in de handen der heydenen.
12. Hetwelk als wy gehoord hadden, zoo baden wy, en die van die plaetse waren, dat hy niet opwaerts ginge te Jerusalem.
13. Toen heeft Paulus geantwoord, en gezeyd: Wat doet gy weenende, en myn hert bedrukkende? Want ik ben bereed niet alleen gebonden te worden, maer ook te sterven in Jerusalem om den naem des Heeren Jesus.
14. En toen wy hem dat niet konden ontgeven, hebben wy gerust, zeggende: Den wille des Heeren moet geschieden.
15. En na deze dagen bereyd zynde, zyn wy opwaerts gereysd in Jerusalem.
16. En daer zyn sommige van de discipelen uyt Cesarea met ons gekomen brengende met zich geleyd eenen, by, denwelken wy herbergen zouden, Mnason van Cyprus, eenen ouden discipel.
17. En toen wy te Jerusalem gekomen waren, hebben ons de broeders geerne ontvangen.
18. En des daegs daerna zoo ging Paulus met ons tot Jacobus, en alle de ouders zyn daer vergaderd.
19. Dewelke als hy gegroet had, vertelde hy van stuk tot stuk wat God al gedaen had onder de heydenen door zynen dienst.
20. En toen zy het geboord hadden, loofden zy grootelyks den Heer, en zy hebben hem gezeyd: Broeder, gy ziet wel hoeveel duyzenden dat er geloovig

geworden zyn van de Joden, en zyn algader neerstige onderhouders der wet.

21. Maer zy hebben gehoord van u, dat gy leert eene afscheydinge van Moyses, alle den Joden die onder de heydenen zyn, zeggende: dat zy hunne kinderen niet moeten besnyden, noch ook wandelen naer de gewoonte.

22. Daerom wat is het? de menigte moet immers vergaderen: want zy zullen hooren dat gy overgekomen zyt.

23. Hierom doet dit dat wy u zeggen: Wy hebben vier mannen, hebbende eene gelofte op zich.

24. Deze met u genomen hebbende, heyligt u met hen: en bekostigt dat zy hunne hoofden scheren: en zy zullen alle weten dat hetgene dat zy van u gehoord hebben, valsch is, maer dat gy wandelt ook zelve onderhoudende de wet.

25. Maer van degene die geloofd hebben van de heydenen, hebben wy geschreven, oordeelende dat zy zich zouden onthouden van hetgene dat den afgoden geofferd is, en van bloed, en versmachte dieren, en van onkuyschheyd.

26. Toen is Paulus, de mannen medegenomen hebbende, en gezuyverd met hen, des anderendaegs in den tempel gegaen, en verkondigende de voleyndinge van de dagen der zuyveringe, tot dat voor een iegelyk van hen eene offerande geofferd werd.

27. Maer toen daer zeven dagen verloopen waren, hebben de Joden die van Asia waren, als zy hem in den tempel gezien hadden, al het volk opgerukt, en zy hebben hunne handen aen hem geslagen,

28. Roepende: Gy Israëlitische mannen: helpt, dit is den mensch die tegen het volk en de wet, en deze plaetse, alle menschen op alle plaetsen leerende is, en daertoe heeft hy ook de heydenen in den tempel gebragt, en hy heeft deze heylige plaetse ontzuyverd.

29. Want zy hadden Trophimus den Ephesiaen in de stad met hem gezien, denwelken zy meynden dat Paulus ook in den tempel geleyd had.

30. En de geheele stad is beroerd geweest, en daer is een toeloop des volks geschied: en grypende Paulus, zy trokken hem uyt den tempel: en terstond zyn de deuren gesloten.

31. En toen zy hem begeerden te dooden, zoo is den kapiteyn over duyzend mannen van de bende geboodschapt, dat geheel Jerusalem in verwerringe was.

32. Denwelken terstond met zich nemende de ruyters en honderdste mannen, is afgeloopen tot hen. Dewelke, als zy den kapiteyn gezien hadden, en de ruyters, hebben zy opgehouden van Paulus te slaen.

33. Toen heeft den kapiteyn aenkomende hem aengegrepen, en hy gebood dat men hem binden zoude met twee ketenen: en hy vraegde wie hy was, en wat hy gedaen had.

34. En den eenen riep dit, en den anderen dat, in de menigte. En toen hy niet zekerlyk konde verstaen, om des geruchts wille, heeft hy hem doen leyden in het leger.

35. En toen hy gekomen was aen de trappen, zoo is het geschied dat hy gedragen werd van de ruyters om het geweld des volks.

36. Want hem volgde eene menigte volks, roepende: Doet hem weg.

37. En toen Paulus begon ingeleyd te worden in het leger, zoo zegt hy tot den kapiteyn: Mag ik wat spreken tot u? Denwelken heeft gezeyd: Kunt gy grieksch spreken?

38. Zyt gy niet den Egyptenaer, die voor deze dagen den oploop verwekt hebt, en hebt uytgeleyd in de woestyne vier duyzend heymelyke moordenaren?

39. En Paulus heeft tot hem gezeyd: Ik ben voorwaer een joodsch man van Tharsen in Cilicien, een borger van eene stad die niet onbekend is. Maer ik bid u, laet my spreken tot den volke.

40. En als hy het toegelaten had, heeft Paulus op de trappen staende met de hand een teeken gegeven tot den volke, en als er eene groot stilligheyd gemaekt was, heeft hy ze aengesproken in de hebreeuwsche tale, zeggende:

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe Paulus het Joodsche volk aensprak, verhalende hoe hy bekeerd werd, en hoe hem de Joden geeselen wilden, maer hy ontging het, met dat hy zeyde dat hy een Romeyn was.

1. Gy mannen broeders en vaders,

hoort naer de reden, die ik u nu geef.

2. Maer toen zy gehoord hadden dat hy in de hebreeuwsche tale sprak tot hen, hebben zy nog meerder stilte gehouden. En hy zeyde :

3. Ik ben een joodsch man, geboren te Tharsen in Cilicien, maer opgevoed in deze stad, aen de voeten van Gamaliel geleerd naer de waerheyd van onzer vaderen wet, een vurig navolger der wet, gelyk gy allegader heden zyt :

4. Die dezen weg vervolgd heb tot de dood toe, bindende en leverende in gevangenissen mannen en vrouwen,

5. Gelyk den prins der priesteren my getuygenis geeft, en alle de ouderen, van dewelke ik brieven nemende aen de broeders, reysde naer Damascus, om dat ik van daer de gevangenen brengen zoude te Jerusalem, dat ze gepynigd zouden worden.

6. En het is geschied toen ik reysde, en kwam by Damascus ten middage, dat my rondom onverziens uyt den hemel beschenen heeft een groot licht :

7. En vallende neder ter aerde, heb ik gehoord eene stemme zeggende tot my : Saulus, Saulus, waerom vervolgt gy my?

8. En ik heb geantwoord : Wie zyt gy Heere? En hy heeft gezeyd tot my : Ik ben Jesus van Nazareth, denwelken gy vervolgt.

9. En die met my waren hebben het licht gezien. maer zy hebben de stemme niet gehoord desgenen die met my sprak.

10. En ik heb gezeyd : Wat zal ik doen, Heere? En den Heere heeft tot my gezeyd : Staet op, en gaet in Damascus : en daer zal u van alles gezeyd worden wat gy doen moet.

11. En toen ik niet zag om de groote klaerheyd van dien lichte, ben ik, geleyd met de hand van myne gezellen, gekomen in Damascus.

12. En Ananias, een man naer de wet, getuygenis hebbende van alle de Joden daer woonende,

13. Komende tot my, en by my staende, heeft my gezeyd : Saulus broeder, ziet op. En ik heb hem aengezien op dezelfde ure.

14. En hy zeyde : Onzer vaderen God heeft u te voren geordineerd, dat gy zynen wille zoudt kennen, en zien zoudt den regtveerdigen, en hooren eene stemme uyt zynen mond :

15. Want gy zult zyn getuyge zyn tot alle menschen, van de dingen die gy gezien hebt en gehoord.

16. En nu waerom toeft gy? Staet op, en laet u doopen, en wascht uwe zonden af, aenroepende zynen naem.

17. En het is geschied toen ik wederom kwam in Jerusalem, en bad in den tempel, dat ik werd in eene opgetrokkenheyd des herten,

18. En dat ik hem zag zeggende tot my : Haest u, en gaet haestelyk uyt Jerusalem : want zy zullen uwe getuygenis van my niet ontvangen.

19. En ik heb gezeyd : Heere, zy weten wel, dat ik was sluytende in den kerker, en slaende in alle de sinagogen degene die in u geloofden :

20. En toen gestort werd het bloed van Stephanus uwen getuyge, stond ik daerby, en ik consenteerde het, en ik bewaerde de kleederen dergenen die hem doodden.

21. En hy heeft tot my gezeyd : Gaet henen, want ik zal u tot de heydenen verre zenden.

22. En zy hoorden hem tot dat woord toe, en zy hebben hunne stemme opgeheven, zeggende : Doet weg van de aerde alzulken : want het is niet behoorlyk dat hy leve.

23. En toen zy riepen, en hunne kleederen afwierpen, en het stof in de lucht wierpen,

24. Heeft den kapiteyn geboden, dat men hem leyden zoude in het leger, en met geeselen slaen, en hem pynigen, opdat hy weten zoude, om wat zake dat zy hem alzoo aenriepen.

25. En toen zy hem met banden gebonden hadden, zegt Paulus tot den honderdsten man by hem staende : Is het u geoorloofd eenen roomschen mensch, die niet verwezen is, te geeselen?

26. Hetwelk als den honderdsten man gehoord had, is hy aen den overkapiteyn van de bende gegaen, en heeft hem geboodschapt, zeggende : Wat zult gy doen? want dezen mensch is een borger van Roomen.

27. En den overkapiteyn tot hem komende, heeft hem gezeyd : Zegt my, zyt gy een Romeyn? En hy heeft gezeyd : Ja ik.

28. En den overkapiteyn heeft geantwoord : Ik heb om eene groote somme

gelds dit stadsborgerschap verkregen. En Paulus zeyde : Maer ik ben het geboren.

29. En terstond zyn zy van hem gegaen die hem gepynigd zouden hebben. En den overkapiteyn heeft ook gevreesd na dat hy vernomen had dat hy een borger van Roomen was, en dat hy hem gebonden had.

30. Maer des anderendaegs willende neerstiglyker weten om wat zake dat hy van de Joden beschuldigd werd, hy heeft hem ontbonden, en heeft geboden dat de priesters te zamen komen zouden, en al den raed, en Paulus voortbrengende, hy heeft hem gesteld tusschen hen.

HET XXIII. KAPITTEL.

Hoe Paulus voor den raed meende bewys te doen van zyn leven, maer den oppersten priester belette het. En hoe hem God des nachts versterkte, en hoe hy werd geleverd in de handen van Felix den stadhouder.

1. En Paulus den raed aenziende, heeft gezeyd : Gy mannen broeders, ik heb met eene geheel goede conscientie verkeerd voor God, tot op den dag van heden toe.

2. Maer den prins der priesteren Ananias heeft geboden dengenen die by hem stonden, dat zy hem aen den mond slaen zouden.

3. Toen zeyde Paulus tot hem : God zal u slaen gy gewitten wand : En gy zittende oordeelt my naer de wet, en tegen de wet doet gy my slaen?

4. En die daerby stonden hebben gezeyd : Vermaledydt gy den oversten priester Gods?

5. Maer Paulus zeyde : Ik wist niet broeders dat hy den prins der priesteren is. Want daer is geschreven : Den prins uws volks zult gy niet vermaledyden.

6. Maer Paulus wetende dat het eene deel was van de sadduceen, en het andere van de phariseen, heeft luyde geroepen in den raed : Gy mannen broeders, ik ben een phariseer, een zone der phariseen, van de hoop, en van de verryzenisse der dooden word ik geoordeeld.

7. En toen hy dit gezeyd had, is er een twist gekomen tusschen de phariseen en sadduceen, en de menigte is van een gescheyden,

8. Want de sadduceen zeggen dat er geene verryzenisse is, noch engel, noch Geest : maer de phariseen belyden ze alle beyde.

9. En daer is een groot geroep geschied. En sommige van de phariseen opstaende streden, zeggende : Wy vinden niets kwaeds in dezen mensch : of hem een geest aengesproken heeft, of een engel?

10. En toen daer een grooten twist geworden was, heeft den overkapiteyn, vreezende dat Paulus zoude van hen verscheurd worden, geboden, dat de ruyters afkomen zouden, en hem nemen uyt het midden van hen, en hem geleyden tot in het leger.

11. Maer des nachts daerna heeft den Heere by hem staende tot hem gezeyd : Weest volstandig : want gelyk gy van my hebt getuygd in Jerusalem, alzoo moet gy ook te Roomen getuygen.

12. Maer als het dag geworden was, hebben zich sommige Joden vergaderd, en zich zelven vervloekt, zeggende, dat zy niet eten zouden noch drinken, tot dat zy Paulus gedood hadden :

13. En het waren meer dan veertig mannen die dit gezworen verbond te zamen gemaekt hadden.

14. Dewelke zyn gegaen tot de prinsen der priesteren, en tot de ouders, en hebben gezeyd : Met eenen vloek hebben wy ons zelven vervloekt, dat wy geene spyze proeven zullen, tot dat wy Paulus gedood hebben.

15. Daerom laet gy nu den overkapiteyn weten met den rade, dat hy hem voortbrenge tot u, als of gy iets zekerders wilde van hem weten : Maer wy zyn bereyd hem te dooden, eer dat hy by u komen zal.

16. Maer toen den zoon van Paulus zuster die lagen gehoord had, zoo is hy gekomen en gegaen in het leger, en hy heeft het Paulus te kennen gegeven.

17. En Paulus roepende tot zich eenen van de honderdste mannen, zeyde : Dezen jongeling leydt tot by den overkapiteyn, want hy heeft hem wat te zeggen.

18. En dien heeft hem medenemende geleyd tot den overkapiteyn, en gezeyd : Den gevangen Paulus heeft my gebeden, dat ik dezen jongeling tot by u leyden zoude, die u wat heeft te zeggen.

19. En den overkapiteyn, hem met de hand nemende, is met hem byzonder op eene zyde gegaen, en hy heeft hem gevraegd : Wat is het dat gy my hebt te kennen te geven?

20. En hy heeft gezeyd : De Joden zyn over een gekomen dat zy u bidden zouden dat gy morgen Paulus zoudt voortbrengen in den raed, regt of zy iets zekerders zouden willen onderzoeken van hem :

21. Maer gy gelooft hen niet : Want de sommige van hen meer dan veertig mannen leggen hem lagen, dewelke hebben zich zelven vervloekt niet te eten of te drinken, tot dat zy hem gedood hebben : en zy zyn nu bereed verbeydende uwe belofte.

22. Aldus heeft den overkapiteyn den jongeling laten gaen, gebiedende hem dat hy het niemand zeggen zoude, dat hy hem dit had te kennen gegeven.

23. En als hy twee honderdste mannen te zamen tot hem geroepen had, heeft hy tot hen gezeyd : Bereydt twee honderd krygsknechten, dat zy reyzen mogen tot Cesarea, en zeventig ruyters te peerd, en twee honderd spiesknechten, ter derde ure des nachts,

24. En bereydt de lastdragende beesten, dat zy Paulus daerop zettende mogen ongeschonden brengen tot Felix den stadhouder.

25. (Want hy vreesde dat de Joden hem by aventure grypen zouden en dooden, en dat hy daerna zoude opsprake lyden, als of hy zoude hebben willen geld nemen.)

26. Schryvende eenen brief inhoudende dit : Claudius Lysias wenscht den allerbesten president Felix zaligheyd.

27. Dezen man gevangen zynde van de Joden, toen hy begon van hen gedood te worden, heb ik daer overkomende met den heyre verlost, vernomen hebbende dat hy een Romeyn was.

28. En willende weten de zake die zy hem opleyden, heb ik hem geleyd tot in hunnen raed,

29. Denwelken ik heb bevonden beschuldigd te worden van sommige vragen van hunne wet, maer geen kwaed feyt hebbende dat der dood of der gevangenisse weerdig is.

30. En toen my overgedragen was van de lagen die zy hem bereyd hadden, heb ik hem tot u gezonden : ontbiedende de klagers ook dat zy by u zouden zeggen. Blyft gezond.

31. Maer de ruyters, naer dat hun geboden was, nemende Paulus, hebben hem in den nacht geleyd tot in Antipatris.

32. En des anderendaegs als zy de ruyters te peerd gelaten hadden, dat die met hem reyzen zouden, zyn zy wederom gekomen in het leger.

33. Dewelke als zy te Cesarea gekomen waren, en den brief gegeven hadden den president, hebben zy voor hem Paulus ook gesteld.

34. Maer toen hy het gelezen had, en gevraegd van wat provincie dat hy was: en verstaende dat hy was van Cilicien :

35. Ik zal u, zegt hy, hooren, als uwe beklagers gekomen zyn. En hy heeft hem doen bewaren in Herodes regthuys.

HET XXIV. KAPITTEL.

Hoe Paulus voor Felix regterstoel zich zelven verontschuldigt, belydende dat hy een Christen mensch is, maer loochenende dat hy beroerte maekte, en hoe zyne sententie of vonnisse uytgezet wordt.

1. Maer na vyf dagen kwam af den prins der priesteren Ananias, met sommige ouderen, en Tertullus eenen orateur, dewelke zyn aen den president gegaen tegen Paulus.

2. En als hy Paulus opgeroepen had, begon Tertullus hem te beschuldigen, zeggende : Aengezien dat wy in veel vrede leven door u, en veel dingen gebeterd worden door uwe voorzienigheyd,

3. Dat nemen wy aen tot alle tyden en plaetsen, o gy allerbesten Felix, met alle dankbaerheyd.

4. Maer opdat ik u niet te lang vertrekke, bid ik u dat gy ons in het kort hoort naer uwe goedertierenheyd.

5. Wy hebben dezen man bevonden schadelyk, en verwekkende oploopen alle den Joden in alle de wereld, en den principaelsten verwekker van de sekte der Nazarenen :

6. Die zich ook gepynd heeft den tempel te ontzuyveren, denwelken wy ook gevangen hebbende, wilden naer onze wet oordeelen.

7. Maer den overkapiteyn Lysias overkomende, heeft hem met groot geweld uyt onze handen getrokken,

8. Gebiedende dat zyne betichters tot u komen zouden: van denwelken gy ook oordeelende, moogt van alle deze dingen kennisse nemen, daer wy hem af beschuldigen.

9. En de Joden hebben ook daertoe gedaen, zeggende dat deze dingen alzoo waren.

10. Maer Paulus heeft geantwoord, (den president hem teeken gevende dat hy spreken zoude.) Want ik weet dat gy over veel jaren regter zyt geweest van dit volk, zoo zal ik my goedsmoeds verantwoorden.

11. Want gy moogt vernemen hoe dat my niet meer dan twaelf dagen zyn, van den tyd dat ik opgekomen ben om te aenbidden in Jerusalem:

12. En zy hebben my niet gevonden noch in den tempel met iemand disputerende, of oploop der schare makende, noch in de sinagogen, noch in de stad:

13. Noch zy zullen u niet kunnen betoonen van hetgene daer zy my nu af betygen.

14. Maer ik belyde u dit, dat ik na de maniere van leven, die zy ketterye noemen, den Vader mynen God alzoo dien, geloovende al dat in de wet en Profeten geschreven is:

15. Hope hebbende in God, die deze ook zelve verwachten, de toekomende verryzenisse der regtveerdigen en onregtveerdigen.

16. Daertoe ben ik neerstig om zonder misdaed eene goede conscientie te hebben tot God, en tot de menschen tot allen tyden.

17. En na veel jaren willende aelmoessen doen onder myn volk, en offeranden, en beloften, ben ik gekomen.

18. Met dewelke zy my gevonden hebben gezuyverd in ten tempel: niet met eenige schare of gerucht.

19. Maer daer zyn sommige Joden van Asia, dewelke behoorden by u tegenwoordig te zyn, en klagte te doen, ware het dat zy iets hadden tegen my:

20. Of laet deze zelve zeggen, of zy eenige ongeregtigheyd in my gevonden hebben, want ik sta in den raed,

21. Dan alleen van deze stemme, waermede ik geroepen heb onder hen staende: Ik word heden van de verryzenisse der dooden geoordeeld van u.

22. Maer Felix heeft hen uytgesteld, zekerlyk wetende van dezen weg, zeggende: Als den overkapiteyn Lysias afkomt, dan zal ik u hooren.

23. En hy heeft den honderdsten man bevolen dat hy hem bewaren zoude, en dat hy rust hebben zoude, en dat men ook niemand van de zynen zoude verbieden hem te dienen.

24. Maer na een deel dagen Felix komende met Drusilla zyne huysvrouwe, die eene Jodinne was, heeft Paulus geroepen, en van hem gehoord het geloof dat in Christus Jesus is.

25. En toen hy sprak van de regtveerdigheyd en zuyverheyd, en van den toekomenden oordeele, heeft Felix verschrikt zynde, geantwoord: Aengaende van nu, zoo gaet henen: maer ten bekwamen tyde zal ik u doen roepen:

26. Ook mede hopende dat hem zoude geld gegeven worden van Paulus: waerom dat hy hem ook dikmaels roepende, met hem sprak.

27. Maer als het twee jaren verleden was, is in Felix stede gekomen Portius Festus. Maer Felix willende den Joden believen, heeft Paulus gevangen gelaten.

HET XXV. KAPITTEL.

Hoe Paulus beschuldigd wordt omtrent den feestdag, en waerom dat hy te Roomen gevoerd wordt, om dat hy begeerde te appelleren, en hoe den koning Agrippa hem zelve wilde spreken.

1. Toen Festus dan gekomen was in het landschap, is hy na dry dagen opwaerts gereysd tot Jerusalem van Cesarea.

2. En de prinsen der priesteren, en de principaelste der Joden zyn hem aengegaen tegen Paulus: en zy baden hem,

3. Begeerende gratie tegen hem, dat hy zoude gebieden dat men hem bragt te Jerusalem, lagen leggende dat zy hem zouden dooden op den weg.

4. Maer Festus heeft geantwoord, dat Paulus in Cesarea bewaerd werd: en dat hy korts derwaerts reyzen zoude.

5. Aldus (zegt hy) zoo wie onder u des magtig zyn, laet die nederwaerts

komende hem beschuldigen, is het dat er eenige zware misdaed in den man is.

6. En toen hy daer onder hen geweest was niet meer dan acht of tien dagen, is hy nederwaerts gereysd tot Cesarea : en des anderendaegs heeft hy op den regterstoel gezeten, en geboden dat men Paulus daer brengen zoude.

7. Denwelken als hy daer gebragt was, hebben rondom hem gestaen de Joden die van Jerusalem afgekomen waren, vele en zware zaken hem opwerpende, die zy niet betoonen konden,

8. Paulus zich verantwoordende : Ik heb niet gezondigd, noch tegen der Joden wet, noch tegen den tempel, noch tegen den keyzer.

9. Maer Festus willende den Joden believen, heeft Paulus antwoordende gezeyd : Wilt gy opwaerts gaen tot Jerusalem, en aldaer geoordeeld worden voor my?

10. Maer Paulus heeft gezeyd : Ik sta voor des keyzers regterstoel, daer moet ik gevonnisd worden : den Joden heb ik geene schade gedaen, gelyk gy beter weet.

11. Want heb ik hun schade gedaen, of iets gedaen dat der dood weerdig is, zoo weyger ik niet te sterven : maer is het zake dat het geen van dezen is, daer zy my mede betygen, zoo mag my niemand hun overleveren. Ik beroep aen den keyzer.

12. Toen heeft Festus met den raed gesproken, en geantwoord : Hebt gy aen den keyzer u beroepen? gy zult tot den keyzer gaen.

13. En toen er een deel dagen verleden waren, zyn Agrippa den koning en Bernice tot Cesarea gekomen om Festus te groeten.

14. En toen zy daer veel dagen bleven, heeft Festus den koning te kennen gegeven van Paulus, zeggende : Hier is een man van Felix gevangen gelaten,

15. Om denwelken, toen ik te Jerusalem was, zyn tot my gekomen de prinsen der priesteren, en de ouders der Joden, eyschende tegen hem een vonnis der verdoemenisse.

16. Tot dewelke ik geantwoord heb, Dat de Romeynen geene gewoonte hebben te leveren eenigen mensch, voor dat dengenen die beklaegd wordt tegenwoordig hebbe zyne betichters, en dat hy tyd neme zich te verantwoorden, om de opgeleyde feyten te wederleggen.

17. Hierom toen zy herwaerts gekomen waren, heb ik zonder eenig vertrekken des anderendaegs, zittende op den regterstoel, geboden dat men den man bybrengen zoude.

18. En als de betichters van dezen gestaen hadden, bragten zy geene zake voort, daer ik kwaed af vermoedde :

19. Maer zy hadden sommige vragen van hunne superstitie tegen malkander, van eenen dooden Jesus, denwelken Paulus voorwaer zeyde nog te leven.

20. En ik twyfelende van deze vrage, zeyde, of hy wilde gaen te Jerusalem, en aldaer geoordeeld worden van deze dingen.

21. Maer toen Paulus beriep dat hy zoude bewaerd worden der kennisse van Augustus, heb ik hem doen bewaren, tot dat ik hem zende aen den keyzer.

22. Maer Agrippa heeft gezeyd tot Festus : Ik wilde wel zelve den mensch hooren. Morgen, zegt hy, zult gy hem hooren.

23. En des anderendaegs als Agrippa en Bernice gekomen waren met den grooten staet, en gegaen waren in het raedhuys, met de opperkapiteynen en principaelste mannen van de stad, is Paulus, als Festus gebood, daer gebragt.

24. En Festus zegt : Agrippa koning, en alle gy mannen die te zamen met ons hier tegenwoordig zyt, gy ziet dezen man, van denwelken alle de menigte der Joden my aengeroepen heeft te Jerusalem, begeerende en te zamen roepende, dat hy niet langer behoort te leven.

25. Maer ik heb bevonden, dat hy niets der dood weerdig zynde misdaen heeft. En toen dezen zich zelven beriep aen den keyzer, heb ik besloten hem daer te zenden.

26. Van denwelken ik niets zekers heb, dat ik den heere schryven mogt : waerom zoo heb ik hem voortgebragt tot u, en allermeest tot u gy koning Agrippa, opdat ik, onderzoek gedaen hebbende, iets mag hebben dat ik schryven mogte.

27. Want het dunkt my onredelyk, eenen gevangen te zenden, en zyne zaken niet te kennen te geven.

HET XXVI. KAPITTEL.

Hoe Paulus den koning Agrippa, en al den raed zyn geloof vertoont, verklarende hoe hy tot den geloove gekomen is, en hoe hy de hoorders vermaent tot het Christen geloof.

1. Maer Agrippa heeft tot Paulus gezeyd : U wordt geoorloofd te spreken voor u zelven. Toen heeft Paulus met uytgereykte hand zich begonnen te verantwoorden.

2. Van al hetgene daer ik af beschuldigd word van de Joden, koning Agrippa, acht ik my gelukkig te zyn, aengezien dat ik my heden by u verantwoorden zal :

3. Allermeest want gy wel weet alle de gewoonten en vragen die onder de Joden zyn : waerom zoo bid ik u, dat gy my gedoogzamelyk hoort.

4. En voorwaer myn leven van myne jongheyd, hetwelk van eerst geweest is onder myn volk in Jerusalem, kennen alle de Joden :

5. Kennende my te voren van eerst (wilden zy getuygenis geven) dat ik naer de zekerste maniere van leven van onze religie heb geleefd een phariseer.

6. En nu in de hoop der beloften, die tot onze vaderen gedaen is van God, sta ik het oordeel onderworpen :

7. In dewelke onze twaelf geslachten nacht en dag dienende, hopen te komen. Van welke hoop ik beticht word van de Joden, o koning.

8. Waerom dunkt het by u ongeloofelyk te zyn, is het dat God de dooden verwekt?

9. En ik had voorwaer gemeynd, dat ik tegen den naem Jesus van Nazareth zoude veel hebben moeten doen ter contrarie.

10. Hetwelk ik ook gedaen heb te Jerusalem, en velen van de heyligen heb ik in de kerkers gesloten, hebbende van de prinsen der priesteren magt genomen : en als zy gedood werden, droeg ik het vonnis over.

11. En door alle de sinagogen hen dikmaels pynigende, dwong ik ze te blasphemeren : en nog meer tegen hen razende, vervolgde ik hen tot in de vreemde steden.

12. Om welke zaken toen ik ging naer Damascus, met magt en oorlof van de prinsen der priesteren,

13. Heb ik in den middag op den weg gezien, o koning, dat my uyt den hemel een licht, meerder dan de klaerheyd der zonne, omschenen had, en degene die te zamen met my waren.

14. En toen wy allegader ter aerde nedergevallen waren, heb ik gehoord eene stemme tot my sprekende in hebreeuwsche tale : Saulus, Saulus, waerom vervolgt gy my? het is u hard tegen een steekyzer met de voeten te stooten.

15. En ik zeyde : Wie zyt gy Heere? Maer den Heer zeyde : Ik ben Jesus, denwelken gy vervolgt.

16. Maer regt u op, en staet op uwe voeten : want daerom heb ik u geopenbaerd, om dat ik u maken zoude eenen dienaer en eenen getuyge der dingen die gy gezien hebt, en van hetgene daer ik u in openbaren zal,

17. Verlossende u van de natien en heydenen, tot dewelke ik u nu zend,

18. Om hunne oogen open te doen, dat zy bekeerd mogen worden van de duysternissen tot den lichte, en van satanas magt tot God : opdat zy ontvangen mogen vergiffenisse van zonden, en een deel onder de heyligen door het geloof dat in my is.

19. Daerom, o koning Agrippa, ik ben der hemelsche openbaringe niet ongeloovig geweest :

20. Maer dengenen die te Damascus zyn eerstmael, en te Jerusalem, en over al het landschap van Judeen, en den heydenen verkondigde ik dat zy penitentie doen zouden, en zich bekeeren zouden tot God, doende weerdige werken der penitentie.

21. Om deze zake hebben de Joden, toen ik in den tempel was, my gevangen, en zochten my te dooden.

22. Maer geholpen zynde door de hulpe Gods, sta ik nog tot op den dag van heden, betuygende den minsten en den meesten, niets zeggende buyten hetgene dat de Profeten en Moyses gezeyd hebben toekomende te zyn,

23. Of Christus lyden zoude, of hy den eersten uyt de verryzenisse der dooden het licht zoude verkondigen den volke en den heydenen.

24. Toen hy deze dingen sprak, en zich verantwoordde, heeft Festus met luyder stemme gezeyd : Paulus, gy raest : groote geleerdheyd brengt u tot onzinnigheyd.

25. En Paulus : Ik raze niet, zegt hy, o allerbesten Festus, maer ik spreek woorden der waerheyd en der soberheyd.

26. Want den koning weet hieraf, tot denwelken ik kloekelyk spreek : want ik meyn dat hem van deze dingen niets onbekend is. Want geen van dezen is er in eenigen hoek geschied.

27. Gelooft gy koning Agrippa de Profeten? Ik weet wel dat gy die gelooft.

28. Maer Agrippa zeyde tot Paulus : Op een luttel na beweegt gy my Christen te worden.

29. En Paulus zeyde : Ik wensche by God, in het luttel en in het groote, niet alleen u, maer ook alle die het heden hooren, alzulk te worden als ik ben, uytgenomen deze banden.

30. En den koning is opgestaen, en den president, en Bernice, en die by hen zaten.

31. En toen zy op eene zyde gegaen waren, spraken zy tot malkander, zeggende : Dezen man heeft niets misdaen dat der dood of der gevangenisse weerdig is.

32. Maer Agrippa heeft Festus gezeyd : Dezen man had men mogen laten vry gaen, had hy aen den keyzer niet beroepen.

HET XXVII. KAPITTEL.

Hoe Paulus in een schip gegaen is met den kapiteyn Julius om te Roomen te komen, en hoe het schip brak, maer nogtans niemand verdronk.

1. Maer toen het geordineerd was dat hy in Italien te schepe varen zoude, en dat men Paulus met de andere gevangenen zoude leveren den honderdsten man Julius genaemd, van de keyzerlyke bende,

2. Zyn wy ingegaen in een schip van Adramyttium, en beginnende te varen omtrent de plaetsen van Asia, wy hebben afgestoken van den lande, Aristarchus den Macedoniaen die van Thessalonica was, by ons blyvende.

3. Maer des anderendaegs zyn wy gekomen tot Sidon. En Julius beleefdelyk Paulus tracterende, oorloofde hem te gaen tot zyne vrienden, en zich zelven bezorgen.

4. En toen wy van daer afgestoken waren, hebben wy gescheept onder Cyprus, om dat de winden contrarie waren.

5. En schepende door de zee van Cilicien en Pamphilien, wy zyn gekomen te Lystren, welk is eene stad van Lycien :

6. En den honderdsten man vindende daer een schip van Alexandrien varende naer Italien, heeft ons daerin overgezet.

7. En toen wy veel dagen langzaem voortvoeren, en naeuwelyks gekomen waren tegen over Gnidus, want den wind ons belette, zyn wy gescheept aen Creten by Salmone :

8. En naeuwelyks daernevens varende, zyn wy gekomen tot eene plaetse die genoemd wordt Goedehavens, waerby was de stad Thalassa.

9. Maer als er veel tyds voorby was, en het nu geene vrye schipvaert was, om dat het vasten nu lang te voren geduerd had, zoo troostte ze Paulus,

10. Zeggende tot hen : Gy mannen, ik zie wel dat deze schipvaert begint te zyn met hinder en met veel schaden, niet alleen van den last en van den schepe maer ook van onze zielen.

11. Maer den honderdsten man geloofde meer den stierman, en den piloot, dan hetgene dat van Paulus gezeyd werd.

12. En toen het geene bekwame haven was, om daer te overwinteren, hebben er velen eenen raed gesloten van daer te schepen, opdat zy in eeniger maniere komende te Phenicen, daer zouden mogen overwinteren, welk is eene haven van Creten, ziende tegen den zuydwesten en den noordwesten wind.

13. En toen er eenen zuyden wind waeyde, meynende dat zy nu hun voornemen hadden, toen zy van Asson afgestoken waren, voeren zy voorby Creten.

14. Maer niet lang daerna, heeft zich een stormenden wind tegen hetzelve geheven, die genoemd wordt den noordoosten wind.

15. En toen het schip gegrepen was, en niet konde wederstaen den wind, latende het schip den winden, werden wy gedreven.

16. En tot een eyland afvarende, hetwelk genoemd wordt Clauda, hebben wy naeuwelyks eenen boot kunnen krygen.

17. En dien gekregen hebbende, gebruykten zy hulpe, het schip toebindende, vreezende dat zy in eene zandplate vallen zouden, en eene tonne nederlatende, voeren zy alzoo.

18. Maer als wy krachtiglyk van het onweder herwaerts en derwaerts geworpen waren, hebben zy des anderendaegs eenen uytworp gedaen:

19. En op den derden dag hebben zy des schips gereedschappen met hunne eygene handen weggeworpen.

20. En toen er noch zonne, noch sterren schenen binnen veel dagen, en daer geen kleyn tempeest aenstaende was, zoo was toen alle de hoop onzer zaligheyd benomen.

21. En als zy lang gevast hadden, toen heeft Paulus staende in het midden van hen, gezeyd: O gy mannen, het was voorwaer nood, dat gy, my gehoord hebbende, niet zoudt gevaren hebben van Creten, en verhoeden dit verdriet en verlies.

22. En nu rade ik u goedsmoeds te zyn: want daer zal niemands ziel verlies wezen van u allen, dan alleen des schips.

23. Want dezen nacht heeft den engel Gods by my gestaen, wien ik toebehoore, en wien ik diene,

24. Zeggende: Vreest niet Paulus, gy moet voor den keyzer staen; en ziet, God heeft u gegeven alle die met u te schepe varen.

25. Daerom weest goedsmoeds gy mannen: want ik geloof God, dat dit alzoo zyn zal, gelyk my gezeyd is.

26. Maer wy moeten in een eyland komen.

27. Maer na dat den veertienden nacht overkwam, als wy voeren in de zee van Adria, omtrent den middernacht, zoo docht den schiplieden dat hun eenig landschap vertoonde.

28. Dewelke ook het dieplood nederlatende, hebben gevonden twintig vademen diepte: en een luttel van daer verscheyden zynde, hebben zy gevonden vyftien vademen diepte.

29. Maer vreezende dat wy aen eenige scherpe plaetse komen zouden, werpende uyt het achterste des schips vier ankers, verlangden dat het dag worden mogt.

30. Maer als de schiplieden zochten uyt het schip te vlieden, als zy eenen boot in de zee nedergelaten hadden, onder het deksel als of zy begonnen de ankers van het voorste des schips uyt te werpen,

31. Heeft Paulus gezeyd tot den honderdsten man, en tot de krygsknechten: Ten zy dat deze in het schip blyven, zoo moogt gy niet behouden worden.

32. Toen hebben de krygsknechten de zeelen van den boot afgesneden, en hebben dien laten uytvallen.

33. En toen het begon licht te worden, bad Paulus hen allen, dat zy spyze nemen zouden, zeggende: Het is heden den veertienden dag dat gy zonder eten blyft verwachtende, en hebt niets ingenomen.

34. Daerom bid ik u, dat gy spyze neemt, om uwe welvaert: want daer zal niet een hair van eenig uwer hoofd verloren gaen.

35. En toen hy dat gezeyd had, nemende brood, heeft hy God gedankt, in het aenschyn van hen allen: en toen hy dat gebroken had, heeft hy begonnen te eten.

36. En als zy alle beter gemoed geworden waren, hebben zy ook spyze genomen.

37. En wy waren alle in het schip twee honderd zes en zeventig zielen.

38. En als zy verzaed waren met spyze, hebben zy het schip verligt, werpende tarwe in zee.

39. En toen het dag geworden was, kenden zy het land niet: maer zy bemerkten eene haven hebbende eenen oever, in dewelke dachten zy, ware het dat zy kosten, het schip uyt te stieren.

40. En toen zy de ankers opgetrokken hadden, bevolen zy zich der zee, en maekten de roerbanden los: en den zeylboom opgeheven hebbende, naer het waeyen des winds voeren zy naer den oever.

41. En als wy gedreven waren aen eenen spriet der zee, hebben zy het schip daeraen gestooten, en het voorste deel bleef vast staende onberoerlyk, maer het achterste deel brak af van de kracht der zee.

42. En den raed der krygsknechten was, dat zy de gevangenen zouden dooden: opdat er niemand, als hy uyt gezwommen ware, zoude ontvlieden:

43. Maer den honderdsten man willende Paulus behouden, heeft verboden dat te doen; en hy heeft geboden dat

degene die zwemmen konden, zich zelven eerstmael uytwerpen zouden, en ontvlieden, en ten lande opkomen :

44. En de andere voerden zy op planken : en de sommige op de stukken die van het schip waren. En alzoo is het geschied dat alle de zielen ontkwamen te lande.

HET XXVIII. KAPITTEL.

Hoe Paulus te lande gekomen zynde, en vuer stokende, van eene adderslange gebeten wordt, en Publius vader met nog meer andere van de koortse geneest. En hoe hy te Roomen komt.

1. En toen wy ontkomen waren, hebben wy vernomen dat het eyland Melita genoemd was. Maer de barbaren bewezen ons geene kleyne beleefdheyd.

2. Want een vuer stokende zy hebben ons alle vermaekt, om den regen die over ons kwam, en de koude.

3. En toen Paulus eene menigte van ryzeren vergaderd had, en die geleyd had op het vuer, en daer eene addere van de hitte uytgekomen was, is die aen zyne hand gevaren.

4. En toen de barbaren zagen de beeste hangende aen zyne hand, zeyden zy tot malkander : Voorwaer dezen mensch is een doodslager, denwelken, als hy uyt de zee ontkomen is, de wrake niet laet leven.

5. Maer hy de beest in het vuer afschuddende, heeft geen kwaed gevoeld.

6. Maer zy meynden dat hy zoude gezwollen zyn, en terstond gevallen, en gestorven. Maer toen zy lang verbeydden, en zagen dat hem niets kwaeds geschiedde, hunnen zin veranderende, zy zeyden dat hy God was.

7. En op die plaetsen waren de hoeven van den prins des eylands, Publius genaemd, denwelken ons ontvangende, heeft ons dry dagen vriendelyk getrakteerd.

8. En het gebeurde dat Publius vader, van de koortse en van den rooden loop gekweld, te bedde lag. Tot denwelken is Paulus ingegaen : en toen hy gebeden had, en zyne handen op hem geleyd, heeft hem genezen.

9. Toen dat geschied was, kwamen ook tot hem alle die in het eyland ziekten hadden, en zy werden genezen.

10. Dewelke ons ook met veel eeren geëerd hebben, en toen wy te schepe wegvoeren, hebben zy ons medegegeven dat ons van noode was.

11. En na dry maenden voeren wy in een schip van Alexandrien, hetwelk in het eyland overgewinterd had, hetwelk had eene baniere der Castoren.

12. En toen wy gekomen waren tot Syracusen, zyn wy daer gebleven dry dagen.

13. En van daer rondom aen het land varende, wy zyn gekomen te Rhegium : en toen na eenen dag als den zuyden wind waeyde, zyn wy den tweeden dag gekomen te Puteolen :

14. En toen wy aldaer broeders gevonden hadden, zyn wy gebeden daer te blyven by hen zeven dagen : en alzoo zyn wy te Roomen gekomen.

15. En van daer toen het de broeders gehoord hadden, zyn zy ons te gemoet gekomen tot Appius markt toe, en de dry tavernen. Dewelke als Paulus gezien had, heeft hy God dankende betrouwen genomen.

16. Maer als wy te Roomen gekomen waren, is het Paulus geoorloofd dat hy op zich zelven woonen zoude met eenen ruyter die hem bewaerde.

17. En na den derden dag heeft hy te zamen geroepen de principaelsten der Joden. En als zy te zamen gekomen waren, zeyde hy hun : Gy mannen broeders, ik niets tegen ons volk doende, of tegen onzer vaderen gewoonte, ben gebonden van Jerusalem geleverd in de handen der Romeynen.

18. Dewelke, als zy van my een onderzoek gedaen hadden, hebben my willen vry laten gaen, om dat er geene zake der dood in my was.

19. Maer want de Joden daertegen zeyden, zoo ben ik gedwongen geweest aen den keyzer te beroepen, niet als of ik ergens af myn volk wilde beschuldigen.

20. Aldus om deze zake heb ik gebeden u te zien, en aen te spreken. Want om de hoop van Israël ben ik met deze ketene gebonden.

21. Maer zy hebben tot hem gezeyd : Wy hebben noch brieven van u ontvangen uyt Judeen, noch broeder aenkomende heeft het ons geboodschapt, of iets kwaeds van u gezeyd.

22. Maer wy begeeren van u te hooren wat gy gevoelt : want van deze sekte is

ons kennelyk, dat men die tot alle plaetsen wederzegt.

23. En toen zy hem eenen dag gesteld hadden, zyn er tot hem velen gekomen in de herberge, denwelken hy verklaerde, betuygende het ryk Gods, en hun wys makende van Jesus uyt Moyses wet, en uyt de Profeten, van 's morgens tot den avond toe.

24. En de sommige geloofden hetgene dat er gezeyd werd : maer de sommige geloofden het niet.

25. En toen zy onder malkander niet overeen kwamen, zoo scheydden zy van een, Paulus zeggende een woord : Dat den Heyligen Geest wel gezeyd heeft door Isaias den profeet tot onze vaderen,

26. Zeggende : Gaet henen tot dit volk, en zegt tot hen : Met de ooren zult gy het hooren, en niet verstaen : en ziende zult gy het zien, en niet bekennen.

27. Want het herte van dezen volke is vet geworden, en met de ooren hebben zy zwaerlyk gehoord, en hunne oogen hebben zy toegedrukt : dat zy by aventure niet zien zouden met de oogen, en met de ooren hooren, en met der herte verstaen, en dat zy bekeerd worden, en dat ik ze genaze.

28. Daerom u zy bekend dat den heydenen gezonden is deze zaligheyd Gods, en zy zullen het hooren.

29. En toen hy dit gezeyd had, zyn de Joden van hem uytgegaen, hebbende onder malkander veel vragens.

30. En hy is twee geheele jaren gebleven in zyn geleyde : en hy ontving ze alle die tot hem kwamen,

31. Prekende het ryk Gods, en leerende dat er is van den Heere Jesus Christus met alle vryheyd, onverboden.

DEN EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT DE

ROMEYNEN.

HET I. KAPITTEL.

Paulus toonende zyne liefde tot de Romeynen, verklaert dat de heydenen Gods kennisse, die zy uyt de zienelyke zaken hadden, verwerpende, by redene van God verlaten zyn, en gevallen zyn in veel leelyke zonden.

1. Paulus een dienaer van Jesus Christus, een geroepen Apostel uytgescheyden tot het Evangelie Gods,

2. Hetwelk hy voortyds beloofd had door zyne Profeten in de heylige Schrifturen

3. Van zynen Zone die hem geworden is uyt Davids zade naer den vleesche,

4. En die naer den geest der heyligmakinge, te voren is geordineerd krachtiglyk Gods Zoon, uyt de verryzenisse der dooden onzes Heeren Jesus Christus :

5. Door denwelken wy ontvangen hebben gratie, en het apostelschap, om onderdanig te zyn den geloove in alle de heydenen om zynen naem.

6. Onder dewelke gy ook zyt van de geroepenen van Jesus Christus :

7. Alle die te Roomen zyt, Gods beminden, geroepene heyligen : gratie zy u en vrede van God onzen Vader, en van onzen Heere Jesus Christus.

8. Ten eersten dank ik mynen God door Jesus Christus voor u allen : om dat uw geloof verkondigd wordt over al de wereld.

9. Want God is myn getuyge, denwelken ik dien in mynen geest, in het Evangelie zyns Zoons, dat ik zonder ophouden uwer gedachtig ben,

10. Altyd in myne gebeden biddende, of ik eenigervoegen ten laetste eens eene

gelukkige reyze mogt hebben, door den wille Gods, tot u te komen.
11. Want my verlangt u te zien : opdat ik u mogt iets mededeelen van geestelyke gratie, om u te versterken :
12. Dat is, om mede getroost te worden in u, door uw en myn geloof, dat wy onderlinge hebben.
13. Maer ik wil niet dat u onbekend zy, broeders, dat ik dikmaels heb voorgenomen tot u te komen (en ik ben belet geweest tot nu toe) opdat ik eenige vrucht mogt hebben onder u, gelyk ik ook heb onder de andere heydenen.
14. Den Grieken en Barbaren, den wyzen en onwyzen ben ik een schuldenaer :
15. Aldus (zoo veel als het in my is) ben ik bereed u ook die te Roomen zyt, het Evangelie te verkondigen.
16. Want ik schaem my van het Evangelie niet : want het is eene kracht Gods ter zaligheyd hun allen, die het gelooven, eerstmael den Joden, en ook den Grieken.
17. Want de regtveerdigheyd Gods wordt daerin geopenbaerd uyt den geloove in het geloove, als er geschreven is : maer den regtveerdigen leeft uyt den geloove.
18. Want de gramschap Gods wordt geopenbaerd uyt den hemel over alle ongoddelykheyd en onregtveerdigheyd zulker menschen, die Gods waerheyd in ongeregtigheyd onderhouden :
19. Want hetgene dat kennelyk is van God, dat is openbaer in hen : want God heeft het hun geopenbaerd.
20. Want zyne onzienlyke dingen worden beschouwd uyt het schepsel der wereld, als zy door zulke dingen die gemaekt zyn, verstaen worden : ook mede zyne eeuwige magt, en zyne godheyd : alzoo dat zy geene onschuld hebben.
21. Want als zy God gekend hadden, hebben zy hem als God niet geëerd, of gedankt : maer zy zyn ydel geworden in hunne gedachten, en hun onwys herte is verdonkerd geworden.
22. Want zeggende zich zelven wys te wezen, zyn zy dwazen geworden :
23. En zy hebben de glorie van den onbederfelyken God veranderd, in de gelykenisse van eens bederfelyks menschen beeld, en der vogelen, en der viervoetige beesten, en der kruypende dieren.
24. Daerom heeft ze God geleverd in de begeerten huns herten, in onzuyverheyd : alzoo dat zy hunne ligchamen versmaedheden aendoen zouden in zich zelven :
25. Die Gods waerheyd veranderd hebben in logenen : en hebben geëerd en gediend het schepsel meer dan den Schepper, die gebenedyd is in der eeuwigheyd. Amen.
26. Daerom heeft ze God geleverd in schandelyke lusten : want hunne vrouwen hebben veranderd het natuerlyk gebruyk, in zulk gebruyk dat tegen nature is.
27. Desgelyks ook de mannen, latende het natuerlyk gebruyk der vrouwen, zyn hittig geworden in hunne lusten tot malkander, mans met mans vuyligheyd bedryvende, en den loon, die daertoe behoorde, van hunne dolinge in zich zelven ontvangende.
28. En gelyk zy niet geacht hebben God te kennen, zoo heeft ze God geleverd in eenen verkeerden zin, dat zy doen zouden hetgene dat niet behoort,
29. Vervuld met alle boosheyd, kwaedheyd, onkuyschheyd, gierigheyd, ergheyd, vol nydigheyd, doodslag, twist, bedriegelykheyd, kwaedwilligheyd, oorblazers,
30. Lasteraers, God hatende, schimpers, hoovaerdigen, opgeblazen, kwaedvinders, den ouderen ongehoorzaem,
31. Onverstandig, onvriendelyk, ongetrouw, verbondbrekers, ongenadig.
32. Dewelke, als zy Gods regtveerdigheyd gekend hebben, hebben niet verstaen, dat degene die zulke dingen doen, der dood weerdig zyn ; en niet alleen die ze doen, maer ook die consenteren dengenen die ze doen.

HET II. KAPITTEL.

Den Apostel bestraft de Joden, zeggende dat zy niet alleen in de zonde den heydenen gelyk zyn, maer in eenige maniere erger, en kwader.

1. Daerom zyt gy niet te ontschuldigen, o mensch, zoo wie gy zyt, die oordeelt : want in hetgene daeraf dat gy eenen anderen oordeelt, verdoemt gy u zelven : want gy doet dezelfde dingen die gy oordeelt.

2. Want wy weten dat het oordeel Gods is naer de waerheyd, over degene die alzulke dingen doen.

3. Maer meent gy dit, o gy mensch, die oordeelt degene die zulke dingen doen, en doet dezelve, dat gy ontvlieden zult het oordeel Gods?

4. Of versmaedt gy de rykdommen zyner goedheyd, en lydzaemheyd, en langmoedigheyd: weet gy niet dat de goedertierenheyd Gods u ter penitentie aenleydt?

5. Maer naer uwe hardnekkigheyd, en uw onbuygzaem hert tot de penitentie vergadert gy u eenen schat der gramschappe in den dag der gramschappe, en der openbaringe van Gods regtveerdig oordeel,

6. Die eenen iegelyken zal vergelden naer zyne werken :

7. Dat is te weten, dengenen die met gedurigheyd in goede werken, glorie en eere, en onbederfelykheyd zoeken, het eeuwig leven :

8. En dengenen die zich tot twist geven, en die der waerheyd niet onderdanig zyn, maer gelooven der ongeregtigheyd, gramschap, en onweerdigheyd.

9. Tribulatie en bangigheyd over alle ziele des menschen die kwaed doet, van de Joden eerstmael, en ook der Grieken :

10. Maer glorie, eere, en vrede, allen dengenen die goed doen, den Joden ten eersten, en ook den Grieken :

11. Want daer is geene uytneming van persoonen by God.

12. Want alle die zonder wet gezondigd hebben, zullen zonder wet vergaen : en wie in de wet gezondigd hebben, die zullen door de wet geoordeeld worden :

13. Want de hoorders der wet zyn niet regtveerdig by God, maer de doenders der wet zullen geregtveerdigd worden.

14. Want aengezien dat de heydenen, die geene wet hebben, natuerlyk de dingen der wet doen, zulke de wet niet hebbende, zyn zich zelven eene wet :

15. Die toonen het werk der wet geschreven in hunne herten, hunne eygen conscientie hun getuygenisse gevende, en door de gedachten malkander beschuldigende, of ook ontschuldigende,

16. In den dag als God oordeelen zal de verborgenheden der menschen naer myn Evangelie, door Jesus Christus,

17. Maer is het dat gy een Jode toegenoemd wordt, en rust in de wet, en glorieert in God,

18. En weet zynen wille, en pryst de profytelykste dingen, geleerd zynde door de wet,

19. Betrouwt u zelven te zyn een leydsman der blinden, een licht dergenen die in duysternissen zyn,

20. Een onderwyzer der onwyzen, een meester der onmondige kinderen, hebbende het exemplaer der wetenheyd en waerheyd in de wet.

21. Daerom gy die eenen anderen leert, leert u zelven niet : gy die predikt dat men niet stelen zal, steelt zelve :

22. Gy die zegt dat men geen overspel doen zal, doet zelve overspel : gy die de afgoden versmaedt, rooft het heylige :

23. Gy die in de wet gloriëert, onteert God door de overtredinge der wet.

24. (Want den naem Gods wordt door u gelasterd onder de heydenen, alzoo het geschreven is.)

25. De besnydenisse is voorwaer profytelyk, is het dat gy de wet onderhoudt : maer is het dat gy een overtreder der wet zyt, zoo is uwe besnydenisse eene voorhuyd geworden.

26. Daerom is het dat de voorhuyd de regtveerdigheden der wet bewaert, zal diens voorhuyd niet eene besnydenisse gerekend worden?

27. En zal hetgene dat uyt de nature eene voorhuyd is, de wet volbrengende, u niet oordeelen, die door de letter en besnydenisse een overtreder der wet zyt?

28. Want het is geen Jode, die dat in het openbaer is : noch het is eene besnydenisse, die in het openbaer in den vleesche besnydenisse is :

29. Maer die in het verborgen een Jode is, dat is een Jode : en de besnydenisse des herten is eene besnydenisse in den geest, niet naer de letter : welks lof niet van de menschen, maer van God is.

HET III. KAPITTEL.

Hier betoont hy, waerin de Joden beter waren dan de heydenen, toonende dat de Joden zoo wel als de heydenen Gods gratie gebrek hadden.

1. Wat voordeel heeft dan een Jode? of welk is het profyt der besnydenisse?

2. Veel in alle manieren. Ten eersten, want hun betrouwd zyn de woorden Gods.

3. Want wat legt daer aen, al is het dat de sommige van hen niet geloofd hebben? Zal hunne ongeloovigheyd Gods geloof ydel maken?

4. Dat zy verre. Want God is waerachtig: maer alle mensch is logenachtig, alzoo het geschreven is: Opdat gy moogt geregtveerdigd worden in uwe woorden, en verwinnen als gy geoordeeld wordt.

5. Maer is het dat onze ongeregtigheyd de regtveerdigheyd Gods prysselyk maekt, wat zullen wy zeggen? Is God dan ongeregtig, als hy daerover vergramt? (ik spreek naer den mensche.)

6. Dat zy verre. Anders hoe zal God deze wereld oordeelen?

7. Want is het dat Gods waerheyd door myne logene overvloediger geworden is tot zyne glorie: waerom word ik dan nog als een zondaer geoordeeld?

8. En niet (als wy gelasterd worden, en gelyk de sommige spreken dat wy zeggen) laet ons kwaed doen, dat er goed af kome: derwelker verdoemenisse regtveerdig is.

9. Hoe dan? gaen wy hen te boven? Geenszins: want wy hebben met redenen getoond dat de Joden en Grieken alle onder de zonde zyn,

10. Alzoo het geschreven is: Daer is niemand regtveerdig:

11. Daer is niemand verstandig, daer is niemand God zoekende.

12. Zy zyn alle afgeweken, zy zyn te zamen onnut geworden, daer is niemand die goed doet, daer is er ook niet eenen.

13. Een open graf is hunne keele, hunne tongen hebben zy tot bedrog gebruykt: Venyn der adderen is onder hunne lippen:

14. Derwelker mond is vol vloeken en bitterheyd:

15. Snel zyn hunne voeten om bloed uyt te storten:

16. Verdervinge en onzaligheyd zyn in hunne wegen:

17. En den weg des vredes hebben zy niet gekend:

18. Daer is geene vreeze Gods voor hunne oogen.

19. Maer wy weten wel dat wat de wet spreekt, dat spreekt zy tot degene die onder de wet zyn: opdat alle mond gestopt worde, en dat al de wereld Gode onderworpen worde:

20. Want uyt de werken der wet, zal geen vleesch geregtveerdigd worden voor hem: want door de wet is de kennisse der zonde.

21. Maer nu is de regtveerdigheyd Gods zonder de wet geopenbaerd: betuygd van de wet en van de Profeten.

22. Te weten de regtveerdigheyd Gods door het geloof Jesus Christus in allen en op allen die in hem gelooven: want daer is geen onderscheyd,

23. Want zy hebben allegader gezondigd, en hebben van noode de glorie Gods.

24. Regtveerdig gemaekt om niet door zyne gratie, door de verlossinge, die in Christus Jesus geschied is.

25. Denwelken God voorgesteld heeft tot eene verzoeninge door het geloof in zyn bloed, tot eene vertooninge zyner regtveerdigheyd, om de vergiffenisse der voorgaende zonden:

26. Welke God verdragen heeft om te dezer tyd zyne regtveerdigheyd te bewyzen: opdat hy regtveerdig zy, en regtveerdig make dengenen die daer is uyt den geloove van Jesus Christus.

27. Waer is dan uw roem? Hy is uytgesloten. Door welke wet? Der werken? Neen: maer door de wet des geloofs.

28. Want wy houden voorwaer dat den mensch geregtveerdigd wordt door het geloof, zonder de werken der wet.

29. Of is hy alleen der Joden God? is hy der heydenen God ook niet? Ja, hy is vry ook der heydenen God.

30. Want het is immers een God, die de besnydenisse regtveerdig maekt uyt den geloove, en de onbesnedenheyd door het geloove.

31. Doen wy dan de wet te niet door het geloof? Dat zy verre: maer wy bevestigen de wet.

HET IV. KAPITTEL.

Paulus leert dat de regtveerdigmakinge niet geschiedt uyt de werken der wet, maer uyt het geloof in God, als Abraham regtveerdig geheeten is: en dat de oude wet tot de zaligheyd niet genoeg is.

1. Wat zullen wy dan zeggen, dat Abraham onzen vader gevonden heeft naer het vleesch?

2. Want is Abraham uyt de werken geregtveerdigd, zoo heeft hy glorie, maer niet by God.

3. Want wat zegt de Schriftuer? Abraham heeft God geloofd: en het is hem gerekend ter regtveerdigheyd.

4. Maer dengenen die werkt, wordt den loon niet toegerekend van gratie, maer van schuld.

5. Maer dengenen die niet werkt, maer gelooft in hem, die den ongoddelyken regtveerdig maekt, wordt zyn geloof gerekend ter regtveerdigheyd, naer het voornemen van Gods gratie.

6. Gelyk David ook zegt de zaligheyd des menschen te wezen, denwelken God de regtveerdigheyd toerekent zonder werken:

7. Zalig zyn zy derwelker zonden vergeven zyn, en derwelker zonden bedekt zyn.

8. Zalig is den man denwelken God de zonden niet toegerekend heeft.

9. Hierom deze zaligheyd, blyft die in de besnydenisse, of ook in de voorhuyd? Want wy zeggen dat Abraham het geloof gerekend is ter regtveerdigheyd.

10. Hoe is het dan gerekend? als hy was in de besnydinge, of in de voorhuyd? Niet in de besnydinge, maer in de onbesnedenheyd.

11. En hy heeft het teeken der besnydinge ontvangen, eenen zegel van de regtveerdigheyd des geloofs, dewelke is in de voorhuyd: opdat hy den vader zyn zoude dergenen die gelooven in de voorhuyd, opdat het dien ook zoude gerekend worden ter regtveerdigheyd:

12. En dat hy zyn zoude een vader der besnydinge, niet alleen dengenen die uyt de besnydinge zyn, maer ook dengenen die navolgen de voetstappen des geloofs, welk daer is in de onbesnedenheyd onzes vaders Abraham.

13. Want door de wet is Abraham de belofte niet gedaen, of zynen zade, dat hy erfgenaem der wereld zyn zoude: maer door de regtveerdigheyd des geloofs.

14. Want is het zake dat zy, die uyt de wet zyn, erfgenaem zyn, zoo is het geloof ydel geworden, de belofte te niet gedaen.

15. Want de wet werkt gramschap: want daer geene wet is, daer is ook geene overtredinge.

16. Daerom zyn zy uyt den geloove, opdat de belofte vast zoude wezen naer de gratie alle den zade: niet hem die uyt de wet is alleen, maer hem ook die uyt Abrahams geloof is, die den vader is van ons allen,

17. (Alzoo daer geschreven is: Ik heb u eenen vader van veel volken gesteld) voor God, denwelken hy geloofd heeft, die levende maekt de dooden, en roept de dingen die niet zyn, als degene die zyn.

18. Denwelken tegen hope in de hope geloofd heeft, om dat hy worden zoude een vader van veel lieden, naer dat hem gezeyd is: Alzoo zal uw zaed wezen, gelyk de sterren des hemels, en het zand der zee.

19. En hy is niet krank geworden in het geloof, noch hy heeft aenmerkt zyn verstorven ligchaem, als hy nu byna honderd jaren oud was: en den verstorven buyk van Sara:

20. Ook heeft hy in de belofte Gods niet getwyfeld door wantrouwigheyd, maer is versterkt geweest door het geloof, gevende Gode de glorie:

21. Zeer zekerlyk wetende, dat God al dat hy beloofd heeft, ook magtig is te doen.

22. Daerom is het hem ook gerekend ter regtveerdigheyd.

23. En het is alleen niet geschreven om zynent wille, dat het hem gerekend is ter regtveerdigheyd:

24. Maer ook om onzent wille, denwelken dat zal gerekend worden, als wy in hem gelooven, die Jesus Christus onzen Heere verwekt heeft van de dooden,

25. Die geleverd is om onze misdaden, en verrezen is om onze regtveerdigmakinge.

HET V. KAPITTEL.

Paulus bewyst hoe wy door het geloof geregtveerdigd zynde, ook in onze benaeuwdheyd ons vermaken, aengezien dat Christus voor de boozen is gestorven, zoo zal hy veel te meer zalig maken die in zyn dierbaer bloed geregtnigd zyn: want gelyk wy door Adam alle verloren zyn, zoo zyn wy door Jesus alle behouden.

1. Want wy dan geregtveerdigd zyn uyt den geloove, laet ons vrede hebben met God, door onzen Heere Jesus Christus:

2. Door denwelken wy ook hebben eenen toegang, door het geloof, tot deze gratie, daer wy in staen, en gloriëren in de hope van de glorie der kinderen Gods.

3. En niet alleen dit, maer wy gloriëren ook in de tribulatien: wetende dat de tribulatie patientie voortbrengt:

4. En de patientie proevinge, en de proevinge hope,

5. En de hope beschaemt niet: want de liefde Gods is uytgestort in onze herten door den Heyligen Geest, die ons gegeven is.

6. Want waerom is Christus, toen wy nog krank waren naer den tyd, voor de ongoddelyke gestorven?

7. Want naeuwelyks sterft iemand voor eenen regtveerdigen: maer voor eenen goeden zoude by aventure iemand durven sterven.

8. Maer God pryst ons aen zyne liefde tot ons: want toen wy nog zondaers waren ter dier tyd, zoo is Christus voor ons gestorven.

9. Daerom veel te meer zullen wy nu geregtveerdigd zynde door zyn bloed, verlost zyn van de gramschap, door hem.

10. Want is het dat wy, toen wy vyanden waren, Gode verzoend zyn, door de dood zyns Zoons: veel te meer zullen wy behouden worden in zyn leven, nu wy verzoend zyn.

11. En niet alleen dit, maer wy gloriëren ook in God, door onzen Heere Jesus Christus, door denwelken wy nu de verzoeninge ontvangen hebben.

12. Daerom gelyk door eenen mensch de zonde in deze wereld gekomen is, en door de zonde de dood: en alzoo is de dood in alle menschen voort doorgegaen, in denwelken zy alle gezondigd hebben:

13. Want tot de wet toe was de zonde in de wereld: maer de zonde werd niet geacht, toen de wet niet was.

14. Maer de dood heeft heerschappy gehad, van Adam tot Moyses toe, ook in degene die niet gezondigd hebben, in de gelykenisse van Adams overtredinge, dewelke is eene figure van den toekomenden.

15. Maer de gave is niet gelyk de misdaed. Want is het dat er, door de misdaed van eenen, velen gestorven zyn, veel te meer is de gratie Gods, en de gave door de gratie van eenen mensch Jesus Christus, in veel menschen overvloedig geweest.

16. En niet gelyk door eenen de zonde is, alzoo is de gave: want het oordeel is voorwaer uyt eene zonde ter verdoemenisse: maer de gratie is uyt veel misdaden ter regtveerdigmakinge.

17. Want is het zake dat in eens misdaed de dood heerschappy gehad heeft door eenen: veel te meer zullen degene die de overvloedigheyd der gratie, en der gaven, en der regtveerdigheyd ontvangen, in het leven regeren door eenen Jesus Christus.

18. Aldus gelyk door eens menschen misdaed het oordeel gekomen is in alle menschen ter verdoemenisse: alzoo is ook door eens menschen regtveerdigheyd de gratie gekomen in alle menschen tot regtveerdigmakinge des levens.

19. Want gelyk door eens menschen ongehoorzaemheyd vele zondaren gesteld zyn: alzoo zullen ook door eens menschen gehoorzaemheyd velen regtveerdig gemaekt worden.

20. Maer de wet is hierentusschen ingekomen, om dat de misdaed overvloedig zoude worden. Maer daer de misdaed overvloedig geweest is, daer is de gratie nog overvloediger geweest.

21. Opdat, gelyk de zonde heerschappye gehad heeft ter dood: alzoo ook de gratie zoude regeren door de regtveerdigheyd ten eeuwigen leven, door Jesus Christus onzen Heere.

HET VI. KAPITTEL.

Den Apostel leert dat men in de zonde niet blyven zal, maer datmen deugdelyk werken zal.

1. Wat zullen wy dan zeggen? Zullen wy in de zonde blyven, opdat de gratie mag overvloedig worden?

2. Dat zy verre. Want wy die der zonden gestorven zyn, hoe zullen wy daerin nog leven?

3. Weet gy niet, dat wy alle die gedoopt zyn in Christus Jesus, in zyne dood gedoopt zyn?

4. Want wy zyn met hem te zamen begraven door het doopsel in de dood: opdat gelyk Christus verrezen is van de dooden, door de glorie des Vaders, wy

ook alzoo zouden in nieuwigheyd des levens wandelen.

5. Want is het dat wy mede ingeplant zyn geworden ter gelykenisse van zyne dood : zoo zullen wy ook mede der verryzenisse ingeplant wezen.

6. Dit wetende dat onzen ouden mensch mede gekruyst is, om dat bedorven zoude worden het ligchaem der zonde, en dat wy voortaen der zonde niet dienen zouden.

7. Want die gestorven is, is geregtveerdigd van de zonde.

8. En is het dat wy gestorven zyn met Christus : zoo gelooven wy, dat wy te zamen leven zullen met Christus :

9. Wetende dat Christus verryzende van de dooden, nu voortaen niet meer sterft : de dood zal over hem voortaen geene heerschappy meer hebben.

10. Want dat hy gestorven is, om de zonde is hy eens gestorven : maer dat hy leeft, dat leeft hy Gode.

11. Alzoo ook gy, acht u zelven voorwaer gestorven der zonde, maer Gode levende in Christus Jesus onzen Heere.

12. Daerom laet de zonde niet regeren in uw sterfelyk ligchaem, om onderdanig te zyn zyner begeerlykheden.

13. Maer ook zoo geeft uwe leden niet tot wapenen der boosheyd der zonde : maer geeft u zelven Gode als uyt de dooden levende : en uwe leden tot wapenen der regtveerdigheyd Gode.

14. Want de zonde zal over u geene heerschappye hebben : want gy zyt onder de wet niet, maer onder de gratie.

15. Wat dan? Zullen wy zondigen, om dat wy onder de wet niet zyn, maer onder de gratie? Dat zy verre.

16. Weet gy niet, dat zoo wien gy u zelven tot knechten geeft om onderdanig te zyn, dat gy diens knechten zyt, dien gy onderdanig zyt, het zy of der zonde ter dood, het zy of der gehoorzaemheyd ter regtveerdigheyd?

17. Maer Gode zy dank, dat gy geweest zyt knechten der zonde; maer zyt onderdanig geworden van herte, in die maniere der leeringe, in dewelke gy overgegeven zyt.

18. Maer vry gemaekt van de zonde, zyt gy knechten geworden der regtveerdigheyd.

19. Ik spreek menschelyk, om de krankheyd uws vleesches : want gelyk gy uwe leden overgegeven hebt te dienen der onzuyverheyd en der ongeregtigheyd tot de ongeregtigheyd, alzoo geeft uwe leden nu te dienen der regtveerdigheyd ter heyligmakinge.

20. Want toen gy der zonde slaven waert, waert gy vry van de regtveerdigheyd.

21. Aldus wat vrucht hebt gy toen gehad in zulke dingen daer gy u nu af schaemt? Want het eynde van die is de dood.

22. Maer nu als gy vry gemaekt zyt van de zonde, en geworden Gods knechten, zoo hebt gy uwe vrucht in de heyligmakinge, maer het eynde het eeuwig leven.

23. Want den loon der zonde, is de dood : maer de gratie Gods is het eeuwig leven in Christus Jesus onzen Heere.

HET VII. KAPITTEL.

Paulus beschryft hoe de oude wet te niet gegeen is, en hoe dat zy eene wet der dood is. Na het welk hy zich beklaegt van de erfelyke wet der zonde die in ons is.

1. Weet gy niet broeders (want ik spreek tot degene die de wet weten) dat de wet in den mensche heerschappye heeft, zoo langen tyd als dien leeft?

2. Want eene vrouwe die onder den man is, zoo lang den man leeft, is zy gebonden aen de wet : maer is het dat haer man sterft, zoo is zy ontbonden van de wet des mans.

3. Daerom als den man nog leeft, zal zy eene overspeelster genoemd worden, is het dat zy met eenen anderen man verzaemd is : maer is het dat haer man dood is, zoo is zy los van des mans wet : alzoo dat zy geene overspeelster is, is het dat zy met eenen anderen man is.

4. Aldus myne broeders gy zyt ook gestorven der wet door Christus ligchaem : om dat gy eens anders zyn zoudt, die van de dooden verrezen is, om dat wy Gode zouden vrucht voortbrengen.

5. Want toen wy in het vleesch waren, toen wrochten de lusten der zonden, die door de wet waren, in onze leden, om dat zy der dood zouden vrucht voortbrengen.

6. Maer nu zyn wy ontbonden van de

wet der dood, daer wy in gehouden waren, alzoo dat wy dienen zouden in de nieuwigheyd des geests, en niet in de oudheyd der letter.
7. Wat zullen wy dan zeggen? is de wet zonde? Dat zy verre. Maer de zonde heb ik niet gekend dan door de wet: want de begeerlykheyd zou ik niet geweten hebben, zeyde de wet niet: Gy zult niet begeeren.
8. Maer de zonde eene oorzake genomen hebbende door het gebod, heeft in my gewrocht alle begeerlykheyd: want zonder de wet was de zonde dood.
9. Maer ik leefde voortyds zonder wet. Maer toen het gebod gekomen was, is de zonde wederom levendig geworden.
10. Maer ik ben gestorven: en het is bevonden dat het gebod, hetwelk ten leven was, my geworden is ter dood.
11. Want de zonde eene oorzake genomen hebbende door het gebod, heeft my verleyd, en daerdoor gedood.
12. Aldus is de wet immers heylig, en het gebod is heylig, en regtveerdig, en goed.
13. Is dan dat goed is, my de dood geworden? Dat zy verre. Maer de zonde, om dat zy zoude openbaer worden zonde te wezen, heeft my door het goed de dood gewrocht: om dat de zonde zoude worden bovenmaten zeer zondigende door het gebod.
14. Want wy weten wel dat de wet geestelyk is: maer ik ben vleeschelyk, verkocht onder de zonde.
15. Want dat ik doe, dat versta ik niet: want het goed dat ik wille, dat doe ik niet: maer het kwaed dat ik hate, dat doe ik.
16. En is het dat ik doe hetgene dat ik niet wil, zoo consentere ik der wet dat zy goed is.
17. En alzoo doe ik nu datzelve niet, maer de zonde die in my woont.
18. Want ik weet wel dat er in my, dat is in myn vleesch, geen goed woont: want den wille heb ik wel: maer het goed te volbrengen dat vind ik niet.
19. Want ik doe niet het goed dat ik wille: maer het kwaed dat ik niet wille, dat doe ik.
20. Maer is het dat ik doe hetgene dat ik niet wille, zoo doe ik nu datzelve niet, maer de zonde die in my woont.
21. Aldus vind ik eene wet, my die goed doen wille, want my het kwaed aenkleeft:
22. Want ik heb een behagen in de wet Gods naer den inwendigen mensch:
23. Maer ik zie eene andere wet in myne leden, strydende tegen de wet myns verstands, en my vangende in de wet der zonde, die in myne leden is.
24. Ik onzalig mensch, wie zal my verlossen van het ligchaem dezer dood?
25. De gratie Gods door Jesus Christus onzen Heere. Aldus dien ik zelve met de reden der wet Gods: maer naer het vleesch, der wet der zonde.

HET VIII. KAPITTEL.

Paulus bewyst dat die door het doopsel Christus zyn ingegriffeld, niets verdoemelyks hebben, alzoo lang als zy naer het vleesch niet wandelen, maer den geest des herborenschaps van de kinderen Gods. Daerna leert hy dat eenen geloovenden geene tribulatie scheelt.

1. Aldus is er nu geene verdoemenisse dengenen die in Christus Jesus zyn, die naer den vleesche niet wandelen.
2. Want de wet van den geest des levens in Christus Jesus heeft my verlost van de wet der zonde en der dood.
3. Want dat der wet onmogelyk was, mits dat zy krank was door het vleesch: dat heeft God gedaen, zendende zynen Zone in de gelykenisse des zondigen vleesches, en heeft de zonde in het vleesch verdoemd door de zonde.
4. Om dat de regtveerdigmakinge der wet zoude vervuld worden in ons, die naer het vleesch niet wandelen, maer naer den geest.
5. Want die naer het vleesch zyn, hebben smaek in hetgene dat den vleesche aengaet, maer die naer den geest zyn, hebben gevoelen van hetgene dat den geest aengaet.
6. Want de wysheyd des vleesches is de dood: maer de wysheyd des geests is leven en vrede.
7. Want de wysheyd des vleesches is Gods vyand: want zy is der wet Gods niet onderdanig: want zy dat ook niet vermag.
8. En die in het vleesch zyn, mogen Gode niet behagen.
9. Maer gy zyt in het vleesch niet, maer in den geest: is het nogtans alzoo

dat den geest Gods in u woont. Maer is het dat iemand den geest Christus niet heeft, dezen is zyne niet.

10. Maer is het dat Christus in u is, zoo is het ligchaem voorwaer dood om de zonde, maer den geest leeft om de regtveerdigmakinge.

11. Maer is het dat den geest van hem die Jesus van de dooden verwekt heeft, in u woont : zoo zal hy, die Jesus Christus van de dooden verwekt heeft, ook levende maken uwe sterfelyke ligchamen, om zynen Geest die in u woont.

12. Daerom broeders zyn wy schuldenaers, niet den vleesche, dat wy naer het vleesch zouden leven.

13. Want is het dat gy naer het vleesch leeft, zoo zult gy sterven : maer is het dat gy door den geest de werken des vleesches doodt, zoo zult gy leven.

14. Want alle die door den geest Gods gedreven worden, dat zyn Gods kinderen.

15. Want gy hebt niet ontvangen den geest der slavernye wederom in de vreeze, maer gy hebt ontvangen den geest der opneminge der kinderen, in denwelken wy roepen, Abba (Vader.)

16. Want dien zelfden Geest geeft getuygenis onzen geest, dat wy Gods kinderen zyn.

17. En is het dat wy kinderen zyn, zoo zyn wy ook erfgenamen : te weten erfgenamen Gods, en medeërfgenamen Christus. Is het nogtans alzoo dat wy mede lyden, opdat wy ook mede geglorificeerd worden.

18. Want ik houde dat het lyden van dezen tyd niet weerd genoeg is der toekomende glorie, die in ons zal geopenbaerd wezen.

19. Want het verbeyden van de creature verwacht de openbaringe van Gods kinderen.

20. Want de creature is der ydelheyd onderworpen niet willens, maer om zynent wille, die ze onderworpen heeft op hope :

21. Want dezelfde creature zal ook verlost worden van den dienst der verderfenisse tot de vryheyd der glorie der kinderen Gods.

22. Want wy weten wel dat alle creature verzucht, en als barende arbeydt tot nog toe.

23. En niet alleen zy, maer ook wy zelven, die des geests eerste vruchten hebben, verzuchten zelven ook in ons, het opnemen der kinderen Gods verwachtende, namelyk de verlossinge onzes ligchaems.

24. Want in hope zyn wy zalig geworden. Maer de hope die gezien wordt, is geene hope : want dat iemand ziet, hoe hoopt hy dat?

25. Maer is het zake dat wy hopen hetgene dat wy niet zien, zoo verwachten wy dat door patientie.

26. Maer desgelyks helpt ook den Geest onze krankheyd : want wat wy bidden zouden alzoo het behoort, weten wy niet : maer den geest zelve bidt voor ons, met onsprekelyke zuchtingen.

27. Maer die de herten onderzoekt, weet wat den Geest begeert : dat hy naer God bidt voor de heyligen.

28. En wy weten dat degene die God liefhebben, alle ding helpt tot goed, dengenen die naer het opzet heylig geroepen zyn.

29. Want die hy te voren gekend heeft, heeft hy ook te voren geschikt, dat zy zouden gelyk worden den beelde zyns Zoons, opdat dienzelven zyn zoude een eerstgeboren zone onder veel broeders.

30. En die hy te voren geschikt heeft, die zelve heeft hy ook geroepen : en die hy geroepen heeft, heeft hy ook regtveerdig gemaekt : en die hy regtveerdig gemaekt heeft, heeft hy ook geglorificeerd.

31. Wat zullen wy dan hiertoe zeggen? Is God voor ons, wie mag tegen ons?

32. Denwelken ook zynen eygen Zone niet gespaerd heeft, maer heeft dien voor ons allen geleverd : hoe heeft hy ons dan met dien alle dingen niet gegeven?

33. Wie zal er tegen Gods uytverkorenen klagtig zyn? Het is God die regtveerdig maekt.

34. Wie is hy die verdoemen zoude? Christus Jesus dengenen die gestorven is, ja ook die verrezen is, die ter regterhand Gods is, die ook bidt voor ons.

35. Wie zal ons dan scheyden van de liefde Christus? tribulatie? of benauwdheyd? of honger? of naektheyd? of perykel? of vervolginge? of zweerd?

36. (Gelyk daer geschreven is : Om uwent wille worden wy gedood dagelyks:

wy zyn geacht als schapen die ter dood geschikt zyn.)

37. Maer in alle deze verwinnen wy door hem, die ons bemind heeft.

38. Want ik ben zeker, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch heerschappyen, noch krachten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch sterkheyd,

39. Noch hoogheyd, noch diepte, noch andere creature ons zal mogen scheyden van de liefde Gods, dewelke is in Christus Jesus onzen Heere.

HET IX. KAPITTEL.

Den Apostel bedroeft zich van de verhardheyd der Joden, en hy betoont dat zy niet bedrogen zyn van de belofte der vaderen. En daerna toont hy den roep der heydenen.

1. Ik zeg de waerheyd in Christus, ik lieg niet: myne conscientie my getuygenis gevende in den Heyligen Geest:

2. Dat ik eene groote droefheyd heb, en eenen gestadigen rouwe myn herte.

3. Want ik wenschte zelve verbannen te zyn van Christus voor myne broederen, die myne magen zyn naer den vleesche,

4. Dewelke Israëliten zyn, denwelken toebehoort de aenneminge tot kinderen, en de glorie, en het testament, en het geven der wet, en den dienst Gods, en de beloften:

5. Derwelker vaderen zyn geweest daer Christus uyt is naer den vleesche, die boven al is God gebenedyd in der eeuwigheyd. Amen.

6. Maer niet dat het woord Gods verloren zoude gevallen zyn: want niet alle die van Israël zyn, zyn Israëliten:

7. Noch ook die Abrahams zaed zyn, zyn alle kinderen: maer in Isaac zal u zaed genoemd worden.

8. Dat is, niet die kinderen des vleesches zyn, zyn Gods kinderen: maer de kinderen der belofte worden in het zaed gerekend.

9. Want het woord der belofte is dit: Na dezen tyd zal ik komen en Sara zal eenen zone hebben.

10. En niet alleen die, maer ook Rebecca, bevrucht zynde van een verzamen Isaacs onzes vaders.

11. Want toen de kinderen nog niet geboren waren, of iets goeds gedaen hadden, of kwaeds (opdat Gods opzet naer de verkiezinge blyven zoude,)

12. Zoo is niet uyt de werken, maer uyt dengenen die daer roept, tot haer gezeyd: Den meesten zal den minsten dienen,

13. Alzoo daer geschreven is: Jacob heb ik lief gehad, maer Esau heb ik gehaet.

14. Wat zullen wy dan zeggen? is er ongeregtigheyd by God? Dat zy verre.

15. Want tot Moyses zegt hy: Ik zal ontfermen, wiens ik ontferme: en ik zal bermhertigheyd doen dengenen dien ik ontfermen zal.

16. Daerom is het niet desgenen die het wilt en loopt, maer des ontfermenden Gods.

17. Want de Schrifture zegt tot Pharao: Daertoe heb ik u verwekt, om dat ik in u myne kracht toonen zoude: en opdat myn naem zoude verkondigd worden over geheel aerdryk.

18. Daerom ontfermt hy diens hy wilt, en wien hy wilt dien verhardt hy.

19. Zoo zegt gy dan tot my: Waerom beschuldigt hy dan nog? want wie wederstaet zynen wille?

20. O mensch, wie zyt gy, dat gy God zoudt antwoorden? Zegt eenig maeksel tot dengenen die het gemaekt heeft: Waerom hebt gy my alzoo gemaekt?

21. Heeft den potbakker de magt niet uyt denzelfden klont aerde te maken een vat ter eere, en een ander vat ter schande?

22. Heeft dan God, willende zyne gramschap toonen, en zyne magt bekend maken, verdragen in veel lydzaemheyd de vaten der gramschap bekwaem ter verdoemenisse.

23. Om dat hy toonen zoude de rykdommen zyner glorie in de vaten der bermhertigheyd, die hy te voren bereyd heeft ter glorie.

24. Dewelke hy ook geroepen heeft, te weten, ons niet alleen uyt de Joden, maer ook uyt de heydenen,

25. Gelyk hy in Osee zegt: Ik zal hetgene dat myn volk niet is, noemen myn volk: en die niet bemind is, myne beminde: en die geene bermhertigheyd verkregen heeft, die bermhertigheyd verkregen heeft.

26. En het zal geschieden in de plaetse daer hun gezeyd is: Gy zyt myn volk

niet : daer zullen zy genoemd worden kinderen des levenden Gods.

27. En Isaias roept over Israël : Al ware het getal der kinderen van Israël gelyk het zand der zee, zoo zullen de blevelingen zalig worden.

28. Want het woord is volbrengende en verkortende met geregtigheyd : want een kort woord zal den Heere doen op de aerde.

29. En gelyk Isaias te voren gezeyd heeft : Ten ware dat ons den Heere Sabaoth zaed hadde gelaten, zoo waren wy geworden als Sodoma, en als Gomorrha zouden wy gelyk zyn.

30. Wat zullen wy dan zeggen? Dat de heydenen die niet zochten de regtveerdigheyd, de regtveerdigheyd verkregen hebben: te weten de regtveerdigheyd die uyt den geloove is.

31. Maer Israël volgende de wet der regtveerdigheyd, is niet gekomen tot de wet der regtveerdigheyd.

32. Waerom dat? Want hy niet uyt den geloove, maer als uyt de werken, die achtervolgde : want zy hebben zich gestooten tegen den struykelsteen,

33. Alzoo daer geschreven is : Ziet ik stel in Sion eenen steen des aenstootsels, en eenen steen der verergernisse : en al die in hem gelooft, zal niet beschaemd worden.

HET X. KAPITTEL.

Den Apostel bidt voor de Joden, bewyzende dat de regtveerdigmakinge niet uyt de wet, maer uyt het geloof van Jesus Christus is.

1. Broeders, voorwaer den wille myns herten, en het gebed tot God geschiedt voor hen ter zaligheyd.

2. Want ik geef hun getuygenis, dat zy eene vurige begeerte hebben God na te volgen, maer niet naer de wetenheyd.

3. Want dewyle de regtveerdigheyd Gods hun onbekend is, en willende hunne eygene regtveerdigheyd opregten, zoo zyn zy der regtveerdigheyd Gods niet onderworpen.

4. Want het eynde der wet is Christus, ter zaligheyd alle dengenen die gelooven.

5. Want Moyses heeft geschreven, zoo wat mensch de regtveerdigheyd doet die uyt de wet is, die zal daerin leven.

6. Maer de regtveerdigheyd die uyt den geloove is, zegt aldus : Zegt in uw herte niet : wie zal in den hemel klimmen? dat is, Christus van boven afbrengen :

7. Of wie zal nederdalen in den afgrond? dat is, Christus van de dooden wederroepen.

8. Maer wat zegt de Schrifture? by is het woord in uwen mond, en in uw herte : dat is het woord des geloofs, dat wy verkondigen.

9. Want is het zake dat gy belydt in uwen mond den Heere Jesus, en in uw herte gelooft dat God hem van de dooden verwekt heeft, zoo zult gy zalig worden.

10. Want met der herte gelooft men ter regtveerdigheyd : maer met den mond wordt de belydinge gedaen ter zaligheyd.

11. Want de Schrifture zegt : Al die in hem gelooft, zal niet beschaemd worden.

12. Want daer is geen onderscheyd tusschen de Joden en Grieken : want het is een Heere van allegader, ryk over alle degene die hem aenroepen.

13. Want al die den naem des Heeren aenroept, zal zalig wezen.

14. Hoe zullen zy dan aenroepen dengenen daer zy niet in geloofd hebben? Of hoe zullen zy hem gelooven dien zy niet gehoord hebben? En hoe zullen zy het hooren zonder predikant?

15. En hoe zullen zy preken, ten zy dat zy gezonden worden? alzoo het geschreven is : Hoe schoon zyn de voeten dergenen die den vrede verkondigen, die goede dingen verkondigen !

16. Maer zy zyn alle het Evangelie niet gehoorzaem. Want Isaias zegt: Heere, wie heeft onzen gehoore geloofd?

17. Daerom is het geloof uyt den gehoore, en het gehoor door het woord Christus.

18. Maer ik zeg : Hebben zy het niet gehoord? En voorwaer hun geluyd is uytgegaen tot allen landen, en hunne woorden tot de eynden der wereld.

19. Maer ik zeg : Heeft het Israël niet bekend? Moyses Heeft ten eersten gezeyd : Ik zal u door een volk, dat geen volk is, brengen tot nydige navolginge: door een onwys volk zal ik u brengen tot verstoornisse.

20. Maer Isaias durft ook, en zegt : Ik ben gevonden van degenen die my niet

zoeken: ik heb my openbaerlyk vertoond dengenen die naer my niet vraegden.

21. En tot Israël zegt hy: Den geheelen dag heb ik myne handen uytgereykt tot het volk dat niet gelooft, en my tegenspreekt.

HET XI. KAPITTEL.

God heeft er eenige tot de zaligheyd verkoren van de Joden door het geloof in Jesus Christus, daer de andere in hunne ongeloovigheyd blyven. In wiens stad de heydenen gesteld zyn; maer daerom zullen de heydenen tegen de Joden niet opstaen, want het komt al uyt den onbegrypelyken raed Gods.

1. Zoo zeg ik dan: Heeft God zyn volk verstooten? Dat zy verre. Want ik ben ook een Israëliet uyt Abrahams zade, van Benjamins geslachte.

2. God heeft zyn volk niet verworpen, dat hy te voren gekend heeft. Of weet gy niet wat de Schrifture zegt van Elias: hoe dat hy tot God spreekt tegen Israël?

3. Heere, uwe Profeten hebben zy gedood, uwe autaren hebben zy omgegraven: en ik ben alleen overgebleven, en zy zoeken myne ziele.

4. Maer wat zegt hem het goddelyke antwoord? Ik heb voor my gelaten zeven duyzend mannen, die hunne knieën niet gebogen hebben voor Baal.

5. Alzoo is het ook in dezen tyd, de blevelingen naer de verkiezinge der gratie, zyn zalig geworden.

6. Is het dan uyt gratie, zoo is het nu uyt de werken niet: of anders is de gratie nu geene gratie.

7. Hoe is het dan? dat Israël gezocht heeft, dat heeft hy niet verkregen: maer de verkiezinge heeft het verkregen: maer de andere zyn blind gemaekt,

8. Alzoo daer geschreven is: God heeft hun gegeven eenen nopende geest: oogen dat zy niet zien zouden, en ooren dat zy niet hooren zouden, tot op den dag van heden toe.

9. En David zegt: Laet hunne tafel worden tot eenen strik, en tot eene gevangenisse, en tot eene verergenisse, en tot eene vergeldinge voor hen.

10. Laet hunne oogen verduysterd worden dat zy niet zien: en hunnen rugge maekt altyd krom.

11. Daerom zeg ik: Hebben zy alzoo gestruykeld, dat zy vallen zouden? Dat zy verre. Maer uyt hunne misdaed, is den heydenen zaligheyd geschied, dat zy hen zouden navolgen.

12. Als dan hunne misdaed der wereld rykdom is, en hunne verminderinge den rykdom der heydenen: hoeveel te meer hunne volheyd?

13. Want ik zeg u gy heydenen: Alzoo lang als ik voorwaer ben der heydenen Apostel, zal ik mynen dienst eerlyk maken:

14. Of ik in eeniger maniere myn vleesch mogt verwekken tot navolginge, en dat ik er sommige van die mogt zalig maken.

15. Want is het zake dat het verlies van hen eene verzoeninge der wereld is: wat zal hunne aenneminge zyn, anders dan het leven uyt de dooden?

16. En is het dat het beproefsel heylig is, zoo is den klont ook heylig: en is den wortel heylig, zoo zyn de takken ook heylig.

17. Maer is het dat er sommige van de takken gebroken zyn, en dat gy, als gy een wilden olyfboom waert, daerin gegriffeld zyt, en zyt deelachtig geworden van den wortel en vettigheyd des olyfbooms,

18. Wilt niet gloriëren tegen de takken. Is het dan dat gy gloriëert: gy draegt den wortel niet, maer den wortel u.

19. Gy zult dan zeggen: De takken zyn gebroken, om dat ik daerin zoude gegriffeld worden.

20. Wel: om de ongeloovigheyd zyn zy gebroken. Maer gy staet door het geloof: wilt geen hoog gevoelen hebben, maer vreest.

21. Want is het dat God de natuerlyke takken niet gespaerd heeft: dat hy by aventure u ook niet spare.

22. Daerom ziet aen de goedheyd en de strengheyd Gods: te weten in degene die gevallen zyn, de strengheyd: en in u de goedheyd Gods, is het dat gy blyft in de goedheyd, want anders zult gy ook uytgehouwen worden.

23. Maer ook is het dat de anderen niet blyven in de ongeloovigheyd, zoo zullen zy wederom daerin gegriffeld worden: want God is magtig hen wederom te griffelen.

24. Want is het dat gy uyt eenen natuerlyken wilden olyfboom gesneden, tegen nature gegriffeld zyt in eenen goeden olyfboom; hoeveel te meer zullen

zy, die naer de nature zyn, gegriffeld worden in hunnen eygen olyfboom?

25. Want broeders, ik wil niet dat u onbekend zy deze verborgenheyd: (opdat gy niet zyt by u zelven wys) dat de blindheyd eensdeels geschied is in Israël, tot dat de volheyd der heydenen inkomen zoude,

26. En dat alzoo geheel Israël zoude zalig worden, alzoo daer geschreven is: Hy zal komen uyt Sion, die afnemen zal en afkeeren de ongoddelykheyd van Jacob.

27. En dit zal hun testament zyn van my, als ik hunne zonden zal weggenomen hebben.

28. Naer het Evangelie zyn zy voorwaer vyanden om uwent wille: maer naer de verkiezinge zyn zy de allerliefsten om der vaderen wille.

29. Want de gaven en den roep Gods kunnen hem niet berouwen.

30. Want gelyk gy somtyds ook God niet geloofd hebt, maer hebt nu bermhertigheyd verkregen om hunne ongeloovigheyd:

31. Alzoo hebben deze nu ook niet geloofd in uwe bermhertigheyd: opdat zy ook zouden bermhertigheyd verkrygen.

32. Want God heeft het al besloten onder de ongeloovigheyd, om dat hy hunner allen ontfermen zoude.

33. O diepte der rykdommen van de wysheyd en wetenheyd Gods: hoe onbegrypelyk zyn zyne oordeelen, en hoe onbesporig zyn zyne wegen!

34. Want wie heeft den zin des Heeren gekend? Of wie is zyn raedsman geweest?

35. Of wie heeft hem eerst iets gegeven, en dat men het hem wederom loonen zal?

36. Want uyt hem, en door hem, en in hem zyn alle dingen: hem zy glorie in der eeuwigheyd. Amen.

HET XII. KAPITTEL.

Den Apostel onderwyst de Romeynen hoe zy eerstmael zich hebben zullen, aengaende God, en daerna aengaende hunnen evenchristenmensch.

1. Hierom bid ik u, broeders, door de bermhertigheyd Gods, dat gy uwe lichamen wilt geven tot eene levende, heylige, en God behagende offerande, welke is uw redelyken godsdienst.

2. En wilt niet gelyk worden dezer wereld, maer wordt veranderd in de nieuwigheyd uws zins: opdat gy beproeven moogt, welk dat Gods goeden en behagelyken en volmaekten wille is.

3. Want ik zeg door de gratie die my gegeven is, allen dengenen die onder u zyn: Dat niemand wyzer zy boven hetgene dat hy behoort te zyn, maer dat hy matelyk wys zy, een iegelyk, alzoo hem God gedeeld heeft de mate des geloofs.

4. Want gelyk wy in een ligchaem veel leden hebben, en de leden hebben alle hetzelfde werk niet:

5. Alzoo zyn wy velen een ligchaem in Christus, en elk byzonder zyn wy den eenen des anders lid.

6. En hebbende verscheydene gaven naer de gratie die ons gegeven is: het zy profetie naer de mate des geloofs,

7. Of dienst in het dienen, het zy dat hy leert, in de leeringe;

8. Die vermaent, in het vermanen; die geeft, in simpelheyd; die overste is, in zorgvuldigheyd; die ontfermhertigheyd doet, in vrolykheyd.

9. Liefde zonder geveynsdheyd. Hatende het kwaed, en het goede aenhangende.

10. Met liefde der broederschap malkander liefhebbende. Met eerbiedinge malkander voorkomende.

11. Met zorgvuldigheyd niet traeg. Met den geest vurig. Den Heere dienende.

12. Door de hoop blyde. In tribulatie verduldig. In het bidden neerstig.

13. Der heyligen nooden te hulpe komende. Geerne herbergende.

14. Gebenedydt ze die u vervolgen. Gebenedydt, en wilt niet vermaledyden.

15. Verblydt u met de blyden, weent met de weenenden.

16. Een gevoelen met malkander hebbende. Geen hoog gevoelen hebbende, maer met de ootmoedigen u voegende. Wilt niet wys zyn by u zelven.

17. Niemanden kwaed voor kwaed loonende: bezorgende goede dingen, niet alleen voor God, maer ook voor alle menschen.

18. Is het dat het wezen mag, zoo verre als het in u is, met alle menschen vrede hebbende.

19. Niet u zelven wrekende myne alderliefsten, maer wykt der gramschap: want daer is geschreven: My is de wrake: en ik zal het vergelden, zegt den Heere.

20. Maer is het dat uw vyand honger heeft, spyst hem: is het dat hy dorst heeft, geeft hem te drinken: want dit doende, zult gy vurige kolen vergaderen op zyn hoofd.

21. Wilt u niet laten verwinnen van het kwaed, maer verwint het kwaed door het goed.

HET XIII. KAPITTEL.

Paulus leert dat de minsten en onderzaten hunne oversten onderdanig zyn zullen, en hun geven dat hun toebehoort, te weten hulpe en bystand, en eere, en liefde.

1. Alle ziel zy de overheyd onderdanig: want daer is geene magt dan van God, en wat er is, dat is van God geschikt.

2. Daerom die der magt wederstaet, wederstaet Gods ordinantie. En die ze wederstaen, krygen tegen zich zelven de verdoemenisse.

3. Want de oversten zyn niet tot vreeze den goeden werke, maer den kwade. Maer wilt gy de magt niet vreezen? Doet goed: en gy zult lof van haer hebben.

4. Want zy is Gods dienaer, u ten goede. Maer is het dat gy kwaed doet, zoo vreest: want zy draegt zonder zake het zweerd niet. Want zy is Gods dienaer: een wreker tot straffe dengenen die kwaed doet.

5. Daerom weest onderdanig van noods wegen, niet alleen om de straffe, maer ook om de conscientie.

6. Want daerom geeft gy ook tributen: want zy zyn Gods dienaers, tot dat zelve dienende.

7. Daerom betaelt eenen iegelyken dat gy schuldig zyt: wien gy tribuet schuldig zyt, dien geeft tribuet: wien tol, geeft tol: wien vreeze, geeft vreeze: wien eere, geeft eere.

8. En weest niemanden iets schuldig, dan dat gy malkander liefhebt: want die zynen naesten bemint, heeft de wet volbragt.

9. Want gy zult geen overspel doen. Gy zult niet doodslaen. Gy zult niet stelen. Gy zult geene valsche getuygenis geven. Gy zult niet begeeren: en zoo wat ander gebod dat er meer is, dat wordt in dit woord begrepen: Gy zult uwen naesten liefhebben gelyk u zelven.

10. De liefde des naesten doet geen kwaed. Daerom de vervullinge der wet is de liefde.

11. En zonderlinge wetende den tyd, dat het nu de ure is van den slaep op te staen: want nu is onze zaligheyd nader, dan toen wy eerst geloofden.

12. Den nacht is voorgegaen, en den dag is aengekomen. Daerom laet ons wegwerpen de werken der duysterheyd, en aendoen de wapenen des lichts.

13. Laet ons als in den dag eerbaerlyk wandelen: niet in brasseryen en dronkenschappen, niet in slaepkamers en oneerbaerheden, niet in kyvagien en nydigheden:

14. Maer doet aen den Heere Jesus Christus, en het vleesch bezorgt niet naer de wellustigheden.

HET XIV. KAPITTEL.

Paulus vermaent de oversten en volmaektsten, dat zy niet versmaden zullen noch verwerpen de onvolmaekten, die nog krank in het geloof zyn, maer dat zy ze vriendelyk bewegen zullen, trekkende allengskens tot het geloof.

1. Den kranken in het geloof neemt tot u, niet met werringen der gedachten.

2. Want den eenen gelooft dat hy alle dingen eten mag: maer die krank is, ete moes.

3. Dengenen die eet, versmade niet dengenen die niet eet: en die niet eet, veroordeele niet dengenen die eet: want God heeft hem opgenomen.

4. Wie zyt gy die eens anders knecht oordeelt? Hy staet of valt zynen heere: en hy zal staen: want God is magtig hem op te regten.

5. Want den eenen oordeelt tusschen den eenen dag, en den anderen dag: maer den anderen oordeelt elken dag. Laet eenen iegelyken zynen zin daerin volgen.

6. Die den dag acht, acht dien den Heere. En die eet, eet den Heere: want hy dankt God. En die niet eet, eet niet den Heere, en hy dankt God.

7. Want niemand van ons leeft zich

zelven, en niemand sterft zich zelven.

8. Want het zy of wy leven, zoo leven wy den Heere: het zy of wy sterven, zoo sterven wy den Heere. Daerom het zy of wy leven, of sterven, wy behooren den Heere toe.

9. Want daerom is Christus gestorven en verrezen: om dat hy over de levenden en dooden heerschappy hebben zoude.

10. Maer waerom oordeelt gy uwen broeder? of gy, waerom versmaedt gy uwen broeder? Want wy zullen alle staen voor Christus regterstoel.

11. Want daer is geschreven: Ik leef, zegt den Heere: want my zullen alle knieën gebogen worden: en alle tongen zullen God belyden.

12. Aldus zal een iegelyk van ons voor zich zelven Gode reden geven.

13. Daerom laet ons voorts malkander niet meer veroordeelen: maer oordeelt dat meer, dat gy uwen broeder geen struyksel of ergernisse stelt.

14. Ik weet, en betrouw in den Heere Jesus, dat er niets gemeyn is van zich zelven, dan dengenen die iets gemeyn acht te zyn, dien is het gemeyn.

15. Want is het dat uw broeder om de spyze bedroefd wordt: zoo wandelt gy nu voorts naer de liefde niet. Wilt hem met uwe spyzen niet verderven, voor denwelken Christus gestorven is.

16. Daerom laet ons goed niet geblameerd worden.

17. Want het ryk Gods is noch spyze, noch drank: maer regtveerdigheyd, en vrede, en blydschap in den Heyligen Geest.

18. Want wie daerom Christus dient, die behaegt Gode, en hy is van de menschen geprezen.

19. Daerom laet ons volgen hetgene dat tot den vrede dient: en laet ons tot malkander bewaren, dat tot gestichtigheyd dient.

20. Wilt om de spyze Gods werk niet bederven. Alle dingen zyn voorwaer reyn: maer het is kwaed den mensche die het met verergernisse eet.

21. Het is goed geen vleesch te eten, en geenen wyn te drinken, noch hetgene daer uw broeder zich aen stoot, of daer hy af verergerd wordt, of krank wordt.

22. Hebt gy het geloof? Hebt dat by u zelven, voor God. Zalig is hy die zich zelven niet oordeelt in hetgene dat hy pryst.

23. Maer dengenen die onderscheydt, is het dat hy eet, zoo is hy verdoemd: want hy dat niet uyt den geloove eet. En al dat uyt den geloove niet is, dat is zonde.

HET XV. KAPITTEL.

Hier vervolgt hy het vermaen van boven, en daerna ontschuldigt hy zich zelven, waerom dat hy ligchamelyk de Romeynen niet verzocht had.

1. Maer wy die vromer zyn, moeten de krankheden der kranken verdragen, en niet ons zelven behagen.

2. Een iegelyk van u behage zynen naesten in het goede, tot gestichtigheyd.

3. Want Christus heeft zich zelven niet behaegd, maer als daer geschreven is: De versmaedheden van degenen die u versmaden, zyn op my gevallen.

4. Want al dat er geschreven is, dat is tot onze leeringe geschreven: opdat wy door verduldigheyd en troost der Schrifturen, hoop hebben zouden.

5. En den God der patientie en des troosts geve u, dat gy een gevoelen hebben moogt tot malkander in Jesus Christus:

6. Opdat gy eendragtiglyk met eenen monde moogt God eeren, en den Vader onzes Heeren Jesus Christus.

7. Daerom ontvangt malkander, gelyk Christus u ook ontvangen heeft ter eere Gods.

8. Want ik zeg dat Christus Jesus een dienaer geweest is der besnydenisse voor de waerheyd Gods, om vast te maken de beloften der vaderen:

9. Maer dat de heydenen van de bermhertigheyd God eeren, alzoo daer geschreven is: Daerom zal ik u belyden onder de heydenen, Heere, en uwen naem zal ik zingen.

10. En wederom zegt hy: Verblydt u gy heydenen met zynen volke.

11. En wederom: Looft alle gy heydenen den Heere: en pryst hem grootelyks alle gy natien:

12. En wederom zegt Isaias: Het zal een wortel van Jesse zyn, en die daer opstaen zal om te regeren de heydenen, in hem zullen de heydenen hopen.

13. Maer God der hope wil u vervullen met alle blydschap, en vrede in het geloof: dat gy overvloedig moogt

wezen in de hoop, en kracht des Heyligen Geests.

14. Maer ik zelve ben zeker, myne broeders, van u, dat gy zelve ook vol liefde zyt, vervuld met alle wetenheyd, alzoo dat gy malkander moogt vermanen.

15. Maer ik heb kloekelyker tot u geschreven eensdeels, als u tot gedenkenisse wederom brengende, om de gratie die my gegeven is van God,

16. Dat ik een dienaer zyn zoude van Christus Jesus onder de heydenen, heyligmakende het Evangelium Gods, opdat de offerande der heydenen aengenaem worde, en geheyligd in den Heyligen Geest.

17. Daerom heb ik glorie in Christus Jesus tot God.

18. Want ik durve niet spreken van de dingen die Christus door my niet werkt, ter gehoorzaemheyd van de heydenen, met de woorden en werken :

19. Met kracht van teekenen en wonderlyke werken, in de kracht des Heyligen Geests: alzoo dat ik van Jerusalem al rondom tot Illyricum toe vervuld heb het Evangelie Christus.

20. En ik heb het Evangelie alzoo gepreekt, niet daer Christus genoemd is geweest, om dat ik niet zoude op eens anders fondament timmeren: maer alzoo daer geschreven is :

21. Denwelken van hem niet verkondigd is, die zullen het zien : en die het niet gehoord hebben, zullen het verstaen.

22. Waerom dat ik ook zeer belet ben geweest om tot u te komen, en dat tot nu toe.

23. Maer nu voorts geene plaetse meer hebbende in deze landen, en begeerte hebbende tot u te komen van veel nu voorleden jaren :

24. Als ik in Hispanien zal beginnen te reyzen, hoop ik dat ik voorby gaende u zien zal, en van u derwaerts geleyd worden, is het dat ik my te voren eensdeels met u zal vermaekt hebben.

25. Daerom zal ik nu reyzen in Jerusalem de heyligen te dienen.

26. Want die van Macedonien en Achaien hebben gesloten eene gemeyne aelmoesse te doen tot de armen der heyligen die in Jerusalem zyn.

27. Want dit heeft hun behaegd : en zy zyn het hun schuldig. Want is het dat de heydenen hunner geestelyke goeden deelachtig zyn, moeten zy ook in de lighamelyke goeden hen dienen.

28. Aldus wanneer ik dit zal volbragt hebben, en hun geleverd deze vrucht, zoo zal ik door u reyzen in Hispanien.

29. En ik weet wel dat ik tot u komende, in de overvloedigheyd van Christus benedictie komen zal.

30. Aldus bid ik u gy broeders door onzen Heere Jesus Christus, en door de liefde des Heyligen Geests, dat gy my helpt met uwe gebeden voor my aen God,

31. Dat ik verlost mag worden van de ongeloovigen die in het Joodsche land zyn, en dat myns diensts offerande mag aengenaem zyn in Jerusalem den heyligen,

32. Opdat ik tot u mag komen met blydschap, door den wille Gods, en dat ik met u mag vermaekt worden.

33. En den God des vredes zy met u allen. Amen.

HET XVI. KAPITTEL.

Den Apostel bewyst hier sommige exempelen van goede menschen, om dat de Romeynen die navolgen zouden, hen vermanende valsche leeringen te schouwen.

1. Ik beveel u Phebe onze zuster, die in den dienst is van de kerke die in Cenchris is :

2. Dat gy haer ontvangt in den Heere, alzoo het den heyligen betaemt : en dat gy haer bystaet in wat zake dat zy uws van doen zal hebben : want zy heeft er ook velen bygestaen, en my zelven ook.

3. Groet Prisca en Aquila myne helpers in Christus Jesus :

4. (Die voor myne ziel hunne halzen overgegeven hebben : dewelke niet ik alleen danke, maer ook alle de kerken der heydenen.)

5. En de kerke van hun huysgezin. Groet Epenetus mynen beminden, die de eerste vrucht van Asia is in Christus.

6. Groet Mâria die veel onder u gearbeyd heeft.

7. Groet Andronicus en Junia myne magen en medegevangenen, die edel zyn onder de Apostelen, die ook voor my geweest zyn in Christus.

8. Groet Amplias mynen allerliefsten in den Heere.

9. Groet Urbanus onzen helper in Christus Jesus, en Stachys mynen beminden.

10. Groet Apelles den beproefden in Christus. Groet ze die van Aristobulus huysgezin zyn.

11. Groet Herodion mynen maeg. Groet ze die uyt Narcissus huys zyn, die in den Heere zyn.

12. Groet Tryphena en Tryphosa, die in den Heere arbeyden. Groet Persis myne allerliefste, die veel gearbeyd heeft in den Heere.

13. Groet Rufus den uytverkoren in den Heere, en zyne moeder, en de myne.

14. Groet Asyncritus, Phlegon, Hermas, Patrobas, Hermes, en de broeders die met hen zyn.

15. Groet Philologus en Julia, Nereus en zyne zuster, en Olympas, en alle de heyligen die met hen zyn.

16. Groet malkander met eenen heyligen kusse. U groeten alle de kerken van Christus.

17. En ik bid u broeders, dat gy die waerneemt die tweedragtigheden en ergernissen maken buyten de leeringe die gy geleerd hebt, en wykt van die.

18. Want aldusdanige dienen Christus onzen Heere niet, maer hunnen buyk: en door zoete reden en benedictien, verleyden zy de herten der onnoozelen.

19. Want uwe gehoorzaemheyd is in alle plaetsen vermaerd. Daerom verblyd ik my in u: maer ik wil dat gy zult wys zyn in het goed, en simpel in het kwaed.

20. En den God des vredes vertrede satanas onder uwe voeten haestelyk. De gratie onzes Heeren Jesus Christus zy met u.

21. Timotheus myn helper groet u, en Lucius, en Jason, en Sosipater myne magen.

22. Ik Tertius groet u, die den brief geschreven heb, in den Heere.

23. Caius myn weerd, en alle de kerke groet u. U groet Erastus den tresorier der stad, en Quartus den broeder.

24. De gratie onzes Heeren Jesus Christus zy met u allen. Amen.

25. En dengenen die magtig is u te versterken naer myn Evangelie, en de predicatie van Jesus Christus, naer de openbaringe der verborgenheyd, die den voorleden eeuwigen tyden verzwegen is geweest.

26. (Hetwelk nu geopenbaerd is door de Schrifturen der Profeten, naer het gebod des eeuwigen Gods, om onderdanig te zyn het geloof) onder alle de heydenen bekend,

27. Dezen eenigen wyzen God, door Jesus Christus, zy eere en glorie in der eeuwigheyd. Amen.

Gezonden was dezen brief tot de Romeynen uyt Corinthus, door Phebe, die eene dienaresse was van de kerke van Cenchris.

DEN I. EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT DE

CORINTHEN.

HET I. KAPITTEL.

Den Apostel pryst die van Corinthen, en vermaent ze tot eendragtigheyd, bedrukt zynde dat er twist onder hen was om het beroemen van een iegelyk zynen dooper, en leert dat God de wysheyd der wereld zot gemaekt heeft.

1. Paulus een geroepen Apostel Jesus Christus, door den wille Gods, en Sosthenes den broeder,

2. Der kerke Gods die te Corinthen is, den geheyligden in Christus Jesus, den geroepenen heyligen, met alle degene die den naem onzes Heeren Jesus Christus aenroepen, in alle hunne en onze plaetsen.

3. Gratie zy u, en vrede van God onzen Vader, en den Heere Jesus Christus.

4. Ik danke mynen God altyd voor u, om de gratie Gods, die u gegeven is in Christus Jesus :

5. Dat gy in alles ryk geworden zyt in hem, in allerley woorden, en in alle wetenheyd :

6. Gelyk de getuygenis van Christus in u gevestigd is :

7. Alzoo dat u niet gebreekt in eenige gratie, verwachtende de openbaringe onzes Heeren Jesus Christus.

8. Dewelke u ook zal vestigen tot het eynde, onstraffelyk tot in den dag der toekomste onzes Heeren Jesus Christus.

9. God is getrouw : door denwelken gy geroepen zyt in het gezelschap zyns zoons Jesus Christus onzen Heere.

10. Maer ik bid u broeders door den naem onzes Heeren Jesus Christus, dat gy allegader eendragtiglyk spreekt, en dat gy niet laet tweedragtigheden tusschen u zyn : maer weest volmaekt in eenen zin, en in eene wetenheyd.

11. Want my is te kennen gegeven van u, myne broeders, door degene die te Chloe zyn, dat er twisten onder u zyn.

12. En dat zeg ik, om dat een iegelyk van u zegt : Ik ben Paulus discipel: maer ik Apollos : maer ik van Cephas, maer ik van Christus.

13. Is Christus gedeeld? Is Paulus voor u gekruyst? Of zyt gy in Paulus naem gedoopt?

14. Ik dank God, dat ik niemand van u gedoopt heb, dan Crispus en Caius :

15. Opdat niemand zegge, dat gy in mynen naem gedoopt zyt.

16. Ook heb ik gedoopt het huysgezin van Stephanas: Voorts meer weet ik niet, of ik iemand anders gedoopt heb.

17. Want Christus heeft my niet gezonden om te doopen, maer het Evangelie te preken : niet door wysheyd des woords, opdat het kruys Christus niet verydeld worde.

18. Want het woord des kruyses is dengenen die verloren gaen eene dwaesheyd : maer dengenen die behouden worden, dat is ons, is het de kracht Gods.

19. Want daer is geschreven : Ik zal te niet doen de wysheyd der wyzen, en de voorzienigheyd der voorzienigen zal ik verwerpen.

20. Waer is den wyzen? waer is den schribe? waer is den onderzoeker dezer wereld? Heeft God de wysheyd dezer wereld niet dwaes gemaekt?

21. Want om dat de wereld in Gods wysheyd God niet gekend heeft door hare wysheyd, zoo heeft het God behaegd door de dwaesheyd der predicatien de geloovende zalig te maken.

22. Want de Joden begeeren mirakelen, en de Grieken zoeken wysheyd :

23. Maer wy preken den gekruysten Christus : den Joden eene ergernisse, en den Grieken eene dwaesheyd,

24. Maer den geroepen Joden en Grieken preken wy Christus Gods kracht en Gods wysheyd :

25. Want de goddelyke onwysheyd, is wyzer dan de menschen : en Gods krankheyd is sterker dan de menschen.

26. Want broeders beziet uwen roep, hoe dat er niet veel wyzen naer het vleesch, niet veel magtigen, niet veel edelen geroepen zyn :

27. Maer die dwaes zyn voor de wereld, die heeft God verkoren, opdat hy de wyzen beschamen zoude : en de kranken der wereld heeft God verkoren, om dat hy de sterken beschamen zoude:

28. En de onedelen der wereld, en de versmaden heeft God verkoren, en hetgene dat niet is, opdat hy hetgene dat wat is, te niet doen zoude :

29. Om dat geen vleesch gloriëren zoude voor zyn aenzigt.

30. Uyt denwelken zyt gy in Christus Jesus, die ons geworden is tot wysheyd van God, en tot regtveerdigheyd, en heyligmakinge, en verlossinge:

31. Opdat, gelyk daer geschreven is : Zoo wie gloriëert, in den Heere gloriëren zoude.

HET II. KAPITTEL.

Paulus toont dat hy de Corinthen met alle simpelheyd Jesus heeft gepredikt, en dat hy ook den wyzen en volmaekten gepredikt heeft wysheyd, die alleen door Gods Geest kennelyk is, want een vleeschelyk mensch begrypt geene Goddelyke dingen.

1. En toen ik tot u kwam, broeders, ben ik gekomen niet in hoogheyd van sprake, of wysheyd, verkondigende u de getuygenisse Christus.

2. Want ik heb my niet uytgegeven

iets te weten onder u, dan Jesus Christus, en dien gekruyst.

3. En ik ben ook in veel krankheyd, en vreeze, en angst, by u geweest:

4. En myne sprake, en myne predicatie is niet geweest in beweeglyke woorden der menschelyke wysheyd, maer in het vertoonen des geests en der kracht:

5. Opdat uw geloof niet zy in der menschen wysheyd, maer in de kracht Gods.

6. Maer de wysheyd spreken wy onder de volmaekten: niet de wysheyd dezer wereld, of der prinsen van deze wereld, die te niet gedaen worden:

7. Maer wy spreken Gods wysheyd in verholenheyd, die verborgen is, dewelke God te voren beschikt heeft voor de eeuwen tot onze glorie.

8. Dewelke niemand van de prinsen dezer wereld gekend heeft: want hadden zy die bekend, zy zouden nimmermeer den Heere der glorie gekruyst hebben.

9. Maer alzoo daer geschreven is: Dat geene ooge gezien heeft, noch oore gehoord, noch in des menschen herte opgekomen is, hetgene dat den Heere bereyd heeft dengenen die hem liefhebben:

10. Maer ons heeft het God geopenbaerd door zynen Geest: want den Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods.

11. Want wat mensch weet wat in den mensch is, dan den geest van den mensch die in hem is? alzoo ook dat God aengaet, weet niemand dan den Geest Gods.

12. Maer wy hebben den geest dezer wereld niet ontvangen, maer den Geest die uyt God is, opdat wy weten zouden wat dingen ons van God gegeven zyn:

13. Dewelke wy ook spreken, niet in geleerde woorden der menschelyke wysheyd, maer in de leeringe des Geests, geestelyke dingen tot geestelyke voegende.

14. Want den vleeschelyken mensch begrypt de dingen niet, die den Geest Gods aengaen: want het is hem dwaesheyd, en hy kan die niet verstaen: want die worden door den geest onderzocht.

15. Maer een geestelyk mensch oordeelt alle dingen: en hy wordt van niemand geoordeeld.

16. Want wie heeft des Heeren zin gekend, die hem leeren mogt? Maer wy hebben Christus zin.

HET III. KAPITTEL.

Paulus konde de Corinthen als nog vleeschelyk zynde, niet prediken de bedekte sekreten des geloofs, mits dat zy in geschil waren, om hen die maer dienaers waren: God is het die alleen den wasdom geven mag, en Christus is alleen het fondament des geloofs, op hetwelk iegelyk timmert, maer in den dag des oordeels zal kennelyk zyn een iegelyks werk.

1. En ik broeders heb u niet mogen spreken als geestelyke menschen, maer als vleeschelyke, als kleyne kinderkens in Christus.

2. Ik heb u melk te drinken gegeven, en niet spyze: want gy vermogt het nog niet: maer nog nu ook vermoogt gy het niet: want gy zyt nog vleeschelyk.

3. Want als onder u is nyd en twist, zyt gy dan niet vleeschelyk, en wandelt gy dan niet naer den mensch?

4. Want als den eenen zegt: Ik ben Paulus discipel. En den anderen: Ik ben Apollos: zyt gy dan niet menschen?

5. Wat is dan Apollo? en wat is Paulus? Dienaers desgenen denwelken gy geloofd hebt, en eenen iegelyken, gelyk den Heere gegeven heeft.

6. Ik heb geplant, Apollo heeft gewaterd: maer God heeft den wasdom gegeven.

7. Daerom noch dengenen die plant, is wat, noch dengenen die watert, maer God, die den wasdom geeft.

8. En die plant, en die watert, zyn een: en een iegelyk zal zynen eygen loon ontvangen naer zynen arbeyd.

9. Want wy zyn Gods helpers: gy zyt Gods landwinninge, gy zyt Gods timmeragie.

10. Naer de gratie Gods, die my gegeven is, heb ik als een wys overtimmermeester het fondament geleyd: maer een ander timmert daerop: maer een iegelyk zie hoe hy daerop timmert.

11. Want niemand mag een ander fondament leggen, dan hetgene dat er geleyd is, hetwelk is Christus Jesus.

12. Maer is het dat iemand op dat fondament timmert, goud, zilver, kostelyke steenen, houten, hooy, stoppelen,

13. Een iegelyks werk zal geopenbaerd wezen : want den dag des Heeren zal het verklaren : want het zal in het vuer geopenbaerd worden : en een iegelyks werk hoedanig dat het is, dat zal het vuer toonen.

14. Is het dat iemands werk dat hy daerop getimmerd heeft, blyft, zal hy loon ontvangen.

15. Is het dat iemands werk brandt, zal hy schade lyden : maer hy zal behouden wezen : alzoo nogtans, als door het vuer.

16. Weet gy niet dat gy Gods tempel zyt, en dat den Geest Gods in u woont?

17. Maer is het dat iemand den tempel Gods schendt, dien zal God schenden : want den tempel Gods is heylig, hetwelk gy zyt.

18. Niemand bedriege zich zelven : Is het dat er iemand onder u schynt wys te wezen in deze wereld, die worde zot, opdat hy wys worden mag.

19. Want de wysheyd dezer wereld is dwaesheyd by God : want daer is geschreven : Ik zal de wyzen bevangen in hunne schalkheyd.

20. En wederom : Den Heere kent de gedachten der wyzen, dat zy ydel zyn.

21. Daerom niemand gloriëre in de menschen : want het is al uwe :

22. Het zy Paulus, het zy Apollo, het zy Cephas, het zy de wereld, het zy het leven, het zy de dood, het zy het tegenwoordige, het zy het toekomende : want alle dingen zyn uwe.

23. En gy behoort Christus, en Christus behoort Gode toe.

HET IV. KAPITTEL.

Paulus straft de Corinthen, dat zy de dienaers Gods veroordeelden, en omdat zy ook de Apostelen byna versmaden : en Paulus schryft dat hy ze kortelings zal komen bezoeken, om dat hy de valsche Apostelen straffen en begrypen zoude.

1. Alzoo zal ons een mensch houden als Christus dienaers, en uytdeelers van Gods verholenheden.

2. Hier wordt nu gezocht onder de uytdeelers, dat er iemand getrouw mag gevonden worden.

3. Maer het is my voor het minste dat ik van u geoordeeld worde, of van den menschelyken dage : maer ik oordeel my zelven ook niet.

4. Want ik ken my zelven niet beschuldigd : maer nogtans daerdoor ben ik niet geregtveerdigd, want die my oordeelt, dat is God.

5. Daerom wilt voor den tyd niet oordeelen, tot dat den Heere komt, die ook verlichten zal de verborgenheden der duysternissen, en openbaren de raden der herten : en dan zal eenen iegelyken lof zyn van God.

6. Maer deze dingen broeders heb ik by eene gelykenisse bedied op my en Apollo, om uwent wille : opdat gy in ons zoudt leeren, dat den eenen meer dan het voorschreven is, tegen den anderen niet opgeblazen worde, om eens anders wille.

7. Want wie onderscheydt u? En wat hebt gy dat gy niet ontvangen hebt? En is het dat gy het ontvangen hebt, waerom gloriëert gy, als of gy het niet ontvangen hadt?

8. Gy zyt nu verzaed geworden, gy zyt nu ryk geworden : zonder ons regeert gy : en och of gy regeerdet, opdat wy ook met u mogten regeren.

9. Want ik meyn, dat God ons Apostelen de laetsten getoond heeft, als die der dood toegeschikt zyn : want wy zyn een toonsel geworden der wereld, en den engelen, en den menschen.

10. Wy zyn dwaes om Christus wille, maer gy zyt voorzienig in Christus : wy zyn krank, maer gy zyt sterk : gy zyt edel, maer wy onedel.

11. Tot op deze ure toe zyn wy ook hongerig, en dorstig, en naekt, en wy worden met halsslagen geslagen, en zyn zonder zekere stede.

12. En wy arbeyden werkende met onze handen : wy worden vermaledyd, en wy gebenedyden : wy lyden vervolginge, en wy verdragen het :

13. Wy worden gelasterd, en wy bidden : als vuylnisse van deze wereld zyn wy geworden, aller menschen verworpsel tot nog toe.

14. Dit schryf ik u niet om dat ik u beschamen zoude, maer als myne allerliefste kinderen vermane ik u.

15. Want al hebt gy tien duyzend leermeesters in Christus, maer gy hebt niet veel vaders : want in Christus Jesus heb ik u door het Evangelie voortgebragt.

16. Daerom bid ik u, weest myne navolgers, gelyk ik Christus navolger ben.

17. Daerom heb ik tot u gezonden Timotheus, die myn allerliefsten zoon is, en getrouw in den Heere: denwelken u vermanen zal myne wegen die in Christus Jesus zyn, gelyk ik alom in alle gemeynten der geloovigen leere.

18. Als of ik tot u niet komen zoude, alzoo zyn er sommige opgeblazen.

19. Maer ik zal tot u komen korts, is het dat den Heere wilt: en ik zal kennisse nemen, niet van de woorden dergenen die opgeblazen zyn, maer van de kracht.

20. Want het ryk Gods is in de woorden niet, maer in de kracht.

21. Wat wilt gy? dat ik met de roede tot u kome, of met de liefde, en met den geest der zachtmoedigheyd?

HET V. KAPITTEL.

Hy begrypt de Corinthen, dat zy eenen verdragen, die openbaerlyk zyns vaders huysvrouw had, vermanende dat zy den ouden deesem uytkuyschen zullen, ja al ware het ook een broeder die oneerlyk ware, dat zy met hem geene gemeynschap hebben zullen.

1. Overal wordt gehoord onkuyschheyd onder u, en zulke onkuyschheyd, als ook onder de heydenen niet is: Alzoo dat er eenen zyns vaders huysvrouwe hebben zoude.

2. En gy zyt opgeblazen: en hebt niet meer rouwe gehadt, opdat hy uyt het midden van u zoude weggedaen worden, die dat werk gedaen heeft.

3. Ik van u verscheyden met het lighaem, maer tegenwoordig met den geest, heb nu geoordeeld als tegenwoordig, dengenen die alzoo gedaen heeft:

4. In den naem onzes Heeren Jesus Christus, u te zamen vergaderd zynde met mynen geest, met de kracht onzes Heeren Jesus,

5. Alzulken over te leveren satanas tot verderfenisse des vleesches, opdat den geest behouden zy in den dag onzes Heeren Jesus Christus.

6. Uwe gloriatie is niet goed: weet gy niet dat een luttel heve het geheele deeg verzuert?

7. Zuyvert reyn uyt den ouden heve, opdat gy moogt wezen een nieuw beslag, alzoo gy ongeheefd zyt: want Christus ons Paeschlam is ten offer geslagen.

8. Hierom laet ons feeste houden: niet in den ouden heve, noch in den heve der kwaedheyd, en der ergheyd: maer in de ongeheefde brooden der puerheyd, en der waerheyd.

9. Ik heb u geschreven in eenen brief: Houdt geene gemeynschap met de onkuysche menschen.

10. Niet voorwaer met de onkuyschen dezer wereld, of met de gierigen, of roovers, of de afgoden dienende: want anders hadt gy moeten uyt deze wereld gaen.

11. Maer nu heb ik u geschreven geene gemeynschap te hebben: is het dat zulk die een broeder genoemd wordt, een onkuysch mensch is, of gierig, of de afgoden dienende, of een lasteraer, of een dronkaerd, of een roover: met alzulken zult gy ook geene spyze nemen.

12. Want wat gaet my aen te oordeelen van degene die buyten zyn? Oordeelt gy niet van degene die binnen zyn?

13. Want degene die buyten zyn, zal God oordeelen. Doet dan den boozen weg van u.

HET VI. KAPITTEL.

Paulus berispt de Corinthen, om dat zy dingen en te regte gaen voor eenen heydenschen regter, verhalende sommige zonden, welke wie dat ze doet, het ryk der hemelen niet verkrygen mag: en toont dat om veel zaken de onkuyschheyd te schouwen is.

1. Hoe durft iemand van u, hebbende eene zake tegen eenen anderen, zich laten vonnissen by de ongeregtigen, en niet by de heyligen?

2. Weet gy niet dat de heyligen de wereld oordeelen zullen? En is het dat door u de wereld zal geoordeeld worden, zyt gy dan niet weerdig die van de minste zaken zoudt oordeelen?

3. Weet gy niet dat wy de engelen zullen oordeelen? Hoeveel te meer wereldlyke zaken?

4. Daerom is het dat gy wereldlyke zaken hebt te oordeelen: de allerversmaedsten die in de kerke zyn, die stelt om te oordeelen.

5. Tot uwe schande zeg ik dit : Is er
niemand onder u alzoo wys, die zoude
mogen vonnissen tusschen zynen broe-
der?
6. Maer dingt den eenen broeder met
den anderen broeder in het regt: en dat
by de ongeloovigen?
7. Nu is er voorwaer in alle manie-
ren eene misdaed onder u, dat gy onder
malkander te regte gaet. Waerom lydt
gy niet liever onregt? waerom verdraegt
gy niet liever ongelyk?
8. Maer gy doet onregt, en veronge-
lykt: en dat de broeders.
9. Weet gy niet dat de ongeregtigen
het ryk Gods niet bezitten zullen? Wilt
niet dolen : Noch onkuysche menschen,
noch afgodendienaers, noch overspe-
lers, noch onnatuerlyke onkuyschheyd
bedryvende, noch sodomie doende,
10. Noch dieven, noch gierigen, noch
dronkaerds, noch lasteraers, noch roo-
vers, zullen het ryk Gods bezitten.
11. En aldusdanige zyt gy ge-
weest : maer gy zyt afgewasschen,
maer gy zyt geheyligd, maer gy zyt ge-
regtveerdigd in den naem onzes Heeren
Jesus Christus en in den geest onzes
Gods.
12. Alle dingen zyn my geoorloofd,
maer alle dingen zyn niet oorbaerlyk :
Alle dingen zyn my geoorloofd, maer ik
zal onder niemands magt gebragt wor-
den.
13. De spyze behoort den buyk toe,
en den buyk der spyze : maer God zal
dezen en die verderven; en het lig-
chaem behoort der onkuyschheyd niet,
maer den Heere : en den Heere den lig-
chame.
14. Maer God heeft ook den Heere
verwekt : en hy zal ons verwekken door
zyne kracht.
15. Weet gy niet, dat uwe ligchamen
Christus leden zyn? Zal ik dan nemende
Christus leden, die maken leden van
eene hoere? Dat zy verre.
16. Weet gy niet, dat dengenen die
eener gemeyne vrouwe aenhangt, met
haer een ligchaem wordt? Want zy
twee, zegt hy, zullen in een vleesch zyn.
17. Maer die den Heere aenhangt, is
een geest.
18. Vliedt de onkuyschheyd. Alle
zonde die een mensch doet, is buyten
het ligchaem : maer die onkuyschheyd
bedryft, zondigt in zyn ligchaem.
19. Weet gy niet, dat uwe leden
een tempel zyn des Heyligen Geests,
die in u is, denwelken gy van God hebt,
en zyt uws zelfs niet?
20. Want gy zyt gekocht met eenen
grooten prys. Eert en draegt God in uw
ligchaem.

HET VII. KAPITTEL.

Hier onderwyst Paulus de Corinthen van den huwelyken staet, hoe dat een man van zyne huysvrouwe, noch een wyf van haren man scheyden mag. Hoe den maegdelyken staet boven den huwelyken is; en hoe man of wyf zyn gezelschap verloren hebbende, vry is om wederom te trouwen.

1. Maer van de dingen daer gy my
af geschreven hebt : Het is den mensche
goed geene vrouwe aen te tasten :
2. Maer om der onkuyschheyd wille,
zoo hebbe een iegelyk zyne huysvrouwe,
en elke huysvrouwe hebbe haren man.
3. Der huysvrouwe zal den man de
schuld betalen : desgelyks ook de huys-
vrouwe aen den man.
4. De vrouwe heeft haers ligchaems
geene magt, maer den man : des-
gelyks ook den man heeft zyns ligchaems
geene macht, maer de vrouwe.
5. Wilt malkander niet verkorten,
dan by aventure uyt eendragtig consent
eenen tyd lang, opdat gy u moogt ver-
ledigen ter bede, en dan komt weder
te zamen, opdat u satanas niet bekore,
om uwer ongetydigheyd wille.
6. Maer dit zeg ik uyt toelaten, niet
uyt een gebod.
7. Want ik wilde dat gy alle waert
gelyk ik zelve. Maer een iegelyk heeft
zyne eygen gave van God : den eenen al-
dus, den anderen alzoo.
8. Maer ik zeg den ongehuwden en
der weduwen : het is hun goed, is het
dat zy alzoo blyven, gelyk ook ik.
9. Maer is het dat zy zich niet ont-
houden, zoo laet ze huwen, want het is
beter huwen, dan branden.
10. Maer dengenen die in het hu-
welyk verzaemd zyn, gebied niet ik,
maer den Heere, dat de huysvrouwe
van haren man niet scheyde :
11. En is het dat zy gescheyden
is, dat zy ongehuwd blyve, of met ha-
ren man weder verzoend worde. En

den man verlate zyne huysvrouwe niet.

12. Den anderen zeg ik, niet den Heere : Is het dat eenig broeder eene ongeloovige huysvrouwe heeft, en dat zy consenteert met hem te woonen, dat hy die niet verlate.

13. En zoo wat vrouwe eenen ongeloovigen man heeft, en die consenteert met haer te woonen, dat zy den man niet verlate :

14. Want den ongeloovigen man is geheyligd door eene geloovige vrouwe, en de ongeloovige vrouwe is geheyligd door eenen geloovigen man : want anders zouden uwe kinderen onreyn wezen, maer nu zyn zy heylig.

15. Maer is het dat den ongeloovigen scheydt, zoo laet hem scheyden : want een broeder of zuster is tot de slavernye niet verbonden in aldusdanige dingen : maer in den vrede heeft ons God geroepen.

16. Want waeruyt weet gy vrouwe, of gy den man zult zalig maken? Of waeruyt weet gy man, of gy de vrouwe zult zalig maken?

17. Dan eenen iegelyken alzoo het den Heere gedeyld heeft : Alzoo God eenen iegelyken geroepen heeft, alzoo wandele hy, en gelyk ik in alle kerken leer.

18. Is er iemand besneden geroepen? dien zoeke niet onbesneden te wezen. Is er iemand onbesneden geroepen? dien laet zich niet besnyden.

19. De besnydenisse is niets, en de onbesnedenheyd is niets : maer het onderhouden van Gods geboden.

20. Een iegelyk blyve in den roep daer hy in geroepen is.

21. Zyt gy een slave geroepen? acht dat niet : Maer kunt gy vry worden, zoo gebruykt dat liever.

22. Want die in den Heere geroepen is een knecht, die is een vry gelaten des Heeren : desgelyks wie vry geroepen is, die is een knecht van Christus.

23. Gy zyt met eenen prys gekocht, wilt niet worden der menschen knechten.

24. Een iegelyk, broeders, blyve in God in hetgene daer hy in geroepen is.

25. En van de maegden heb ik geen gebod des Heeren: maer ik geve raed, als die bermhertigheyd verkregen heb van den Heere, om dat ik getrouw zoude zyn.

26. Daerom houd ik dit goed te wezen om des aenstaenden noods wille, dat het goed is den mensch alzoo te zyn.

27. Zyt gy verbonden met eene huysvrouwe? wilt geene ontbindinge zoeken : Zyt gy ongebonden van eene huysvrouwe? wilt geene huysvrouwe zoeken.

28. Maer is het dat gy eene huysvrouwe neemt : gy hebt niet gezondigd : en is het dat eene maegd huwt, zy heeft niet gezondigd : Maer nogtans zullen alzulken het verdriet des vleesches hebben : maer ik spaer u.

29. Aldus dit zeg ik u, broeders: Den tyd is kort: van nu voortaen is het tyd, dat ook degene die huysvrouwen hebben, zyn zullen als geene hebbende:

30. En die weenen, als niet weenende: en die blyde zyn, als niet blyde zynde : en die koopen, als niet bezittende :

31. En die deze wereld gebruyken, als of zy die niet gebruykten : want het wezen van deze wereld gaet voorby.

32. Maer ik wil dat gy zonder zorgvuldigheyd zult wezen. Die zonder huysvrouwe is, is bezorgd voor hetgene dat den Heere aengaet, hoe dat hy Gode behagen mag.

33. Maer die met eene huysvrouwe is, is bezorgd met de dingen die der wereld aengaen, hoe dat hy zyner huysvrouwe behagen mogt, en hy is gedeeld.

34. En eene ongehuwde vrouwe, en eene maegd denkt hetgene dat den Heere aengaet, dat zy mogt heylig zyn aen ligchaem en aen geest : maer die gehuwd is, die peynst op de dingen die der wereld aengaen, hoe zy haren man mogt behagen.

35. Maer dit zeg ik tot uw profyt : niet om dat ik u eenen strik aenwerpen zoude, maer dat ik u vermanen zoude tot hetgene dat eerzaem is, en dat vryheyd geeft den Heere zonder letsel te dienen.

36. Maer is het zake dat iemand dunkt, dat het hem schande schynt te zyn van zyne maegd, om dat zy over hare jaren gekomen is, en dat het zoo moet wezen : zoo doe hy dat hy wilt : zy zondigt niet, is het dat zy huwt.

37. Want die in zyn herte gesteld heeft vast, geenen nood hebbende, maer magt hebbende van zynen wille, en dat hy dit goed geoordeeld heeft in

zyn herte, zyne maegd te behouden, die doet wel.

38. Aldus die zyne maegd ten huwelyk bestelt, doet wel: en die ze niet bestelt, doet beter.

39. Eene vrouwe is aen de wet gebonden, zoo lang als haer man leeft, maer is het dat haer man slaept, zoo is zy vry geworden: zy trouwe denwelken zy wilt: alleenlyk in den Heere.

40. Maer zy zal zaliger zyn, is het dat zy alzoo blyft, naer mynen raed: ik houde voorwaer dat ik ook den Geest Gods heb.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoewel het eten van dat den afgoden is geofferd geene zonde is, nogtans mag men dat niet eten tegen conscientie, of met onstichtigheyd der kranken, want eten daeraf, of niet eten, maekt den mensch noch erg, noch goed.

1. Maer van de dingen die den afgoden tot sacrificie geofferd worden, zoo weten wy, dat wy alle kennisse hebben: de kennisse maekt opgeblazen, maer de liefde sticht.

2. Is het dat er iemand zich laet dunken dat hy wat weet, die heeft nog niet bekend hoe dat hy weten moet.

3. Maer is het dat iemand God liefheeft, dezen is van hem bekend.

4. Van de spyzen die den afgoden ten offer geslagen worden, weten wy dat den afgod niets is in de wereld, en dat er geen ander God is dan eenen.

5. Want al is het dat er sommige zyn die genoemd worden goden, het zy in den hemel, het zy op de aerde (want daer zyn voorwaer veel goden en veel heeren):

6. Maer wy hebben nogtans maer eenen God, den Vader, uyt denwelken dat alle dingen zyn, en wy in hem: en eenen Heere Jesus Christus, door wien alle dingen zyn, en wy door hem.

7. Maer in een iegelyk is de wetenheyd niet: en de sommige eten als afgodenoffer tot nog toe, met eene conscientie van den afgod; en hunne conscientie, want zy krank is, wordt ontzuyverd.

8. Maer de spyze maekt ons Gode niet aengenaem: want al eten wy, daerom zal ons niet overen; noch al eten wy niet, zoo zullen wy niet min hebben.

9. Maer ziet toe, dat by aventure deze uwe vryheyd geene ergernis worde den kranken.

10. Want is het zake dat iemand ziet dengenen die de wetenheyd heeft, ter tafel zittende daer men den afgodenoffer eet: zal zyne conscientie, want zy krank is, niet gesticht worden, om der afgoden offer te eten?

11. En den kranken broeder zal verloren gaen door uwe wetenheyd, om denwelken Christus gestorven is?

12. Maer gy alzoo zondigende tegen de broeders, en slaende hunne kranke conscientie, zondigt in Christus.

13. Daerom is het dat de spyze mynen broeder verergert: zoo zal ik geen vleesch eten in der eeuwigheyd, opdat ik mynen broeder niet verergere.

HET IX. KAPITTEL.

Paulus trekt de Corinthen tot volmaektheyd, door een exempel van zich zelven, en door degene die in de bane loopen.

1. Ben ik niet vry? Ben ik geen Apostel? Heb ik Christus Jesus onzen Heere niet gezien? Zyt gy niet myn werk in den Heere?

2. En al ben ik den anderen geen Apostel, ik ben het nogtans u: want gy zyt den zegel van myn apostelschap in den Heere.

3. Myn verantwoorden by degene die my vragen, is dit:

4. Hebben wy geene magt te eten en te drinken?

5. Hebben wy geene magt eene vrouwe, die eene zuster is, alom mede te leyden, gelyk de andere Apostelen, en de broeders onzes Heeren, en Cephas?

6. Of heb ik alleen, en Barnabas de magt niet dit te doen?

7. Wie strydt op zyns zelfs soldy tot eenige tyden? Wie plant eenen wyngaerd, en eet van diens vruchten niet? Wie voedt eene kudde, en eet van het melk der kudde niet?

8. Zeg ik dit naer den mensch? Zegt ook de wet dit niet?

9. Want daer is geschreven in Moyses wet: Gy zult den muyl van den dorschende osse niet toebinden. Zorgt God voor de ossen

10. Of zegt hy dit voorwaer om onzent wille? Want om onzent wille is er geschreven : Dat dengenen die akkert, akkeren moet op hope : en die dorscht, op hope van vrucht te ontvangen.

11. Is het dat wy u geestelyke dingen gezaeyd hebben, is het groot dat wy uwe vleeschelyke dingen maeyen?

12. Is het dat de anderen uwer magt deelachtig zyn, waerom niet veel te meer wy? Maer wy hebben deze magt niet gebruykt : maer wy verdragen het al, om dat wy geen hinder zouden doen het Evangelie Christus.

13. Weet gy niet, dat degene die in de heylige plaetse werken, ook eten van hetgene dat van de geheyligde plaetse is? En dat die den autaer dienen, ook des autaers deelachtig zyn?

14. Alzoo heeft het den Heere ook geordineerd dengenen die het Evangelie verkondigen, van het Evangelie te leven.

15. Maer ik heb geen van dezen gebruykt. En ik heb deze dingen niet geschreven, om dat my alzoo zoude gedaen worden : want het is my beter te sterven, dan dat iemand myne glorie zoude ydel maken.

16. Want al is het dat ik het Evangelie preke, dat is my geene glorie : want den nood dwingt my daertoe : want wee my, is het dat ik het Evangelie niet preek.

17. En is het dat ik het geerne doe, zoo heb ik loon : maer is het dat ik het noode doe, zoo is my den dienst betrouwd.

18. Welk is dan myn loon? Dat ik het Evangelie prekende, dat doe vry om niet, opdat ik myne magt niet misbruyke in het Evangelie.

19. Want toen ik vry was van allen, heb ik my zelven eenen knecht van allegader gemaekt, om dat ik er meer zoude winnen.

20. En ik ben den Joden geworden als een Jode, om dat ik de Joden zoude winnen.

21. Dengenen die onder de wet waren, als of ik onder de wet ware (daer ik nogtans zelve onder de wet niet was) om dat ik hen die onder de wet waren, zoude winnen : Dengenen die zonder wet waren, als of ik zonder wet geweest ware (daer ik zonder Gods wet niet was : maer was in Christus wet) om dat ik ze winnen zoude, die zonder wet waren.

22. Ik ben krank geworden den kranken, om dat ik de kranken zoude winnen. Eenen iegelyken ben ik het al geworden, om dat ik ze alle zalig maken zoude.

23. En ik doe alle dingen om het Evangelie, opdat ik diens deelachtig mogt worden.

24. Weet gy niet dat degene die in de loopplaetse loopen, allegader loopen, maer eenen ontvangt den prys? Loopt alzoo, dat gy verkrygen moogt.

25. En al die in eenen kamp strydt onthoudt zich zelven van alle dingen, en die doen dat om dat zy eene vergankelyke kroone zouden ontvangen : maer wy eene onvergankelyke.

26. Daerom loop ik alzoo, niet als in het onzekere : ik stryde alzoo, niet als de lucht slaende :

27. Maer ik kastyde myn ligchaem, en breng het onder bedwang : opdat ik by aventure, als ik den anderen gepreekt heb, zelve niet verworpen worde.

HET X. KAPITTEL.

Den Apostel bestraft degene, dewelke zich deelachtig maekten den afgoden, en hy leert in wat manieren dat men gebruyken zal de dingen die den afgoden geofferd zyn.

1. Ik wil niet dat u onbekend zy, broeders, hoe dat onze vaders alle onder de wolke geweest zyn, en alle door de zee gegaen zyn,

2. En alle door Moyses gedoopt geweest zyn in de wolke en in de zee;

3. En hebben allegader eene geestelyke spyze geëten,

4. En alle eenen geestelyken drank gedronken : want zy dronken van den geestelyken steen die hen volgde; en dien steen was Christus.

5. Maer in velen van hen heeft God geen behagen gehad : want zy zyn nedergeworpen geweest in de woestyne.

6. En deze dingen zyn geschied tot eene figuer van ons, dat wy niet zouden zyn begeerende het kwaed, gelyk die ook begeerd hebben.

7. Dat gy ook geene afgodenaenbidders wordt, gelyk de sommige van hen : alzoo daer geschreven is : Het volk heeft gezeten om te eten en te drinken, en zy zyn opgestaen om te spelen.

8. En laet ons geene onkuyschheyd bedryven, gelyk de sommige van hen onkuyschheyd bedreven hebben, en daer zyn er gevallen op eenen dag dry en twintig duyzend.

9. En laet ons Christus niet temteren, gelyk de sommige van hen getemteerd hebben, en zyn van de serpenten vergaen.

10. En murmureert ook niet, gelyk de sommige van hen gemurmureerd hebben, en zyn vernield van den verderver.

11. Want alle deze dingen geschiedden hun in figure : maer zy zyn geschreven tot onze straffinge, op dewelke de eynden der eeuwen gekomen zyn.

12. Daerom zoo wie zich zelven laet dunken dat hy staet, die zie toe dat hy niet valle.

13. Geene bekoringe bevange u dan die menschelyk zy : en God is getrouw, die u niet zal laten temteren boven dat gy vermoogt : maer hy zal ook met de temtatie een uytkomen geven, opdat gy het zoudt kunnen verdragen.

14. Daerom, myne allerliefsten, vliedt van den afgodendienst :

15. Ik spreke als den wyzen, oordeelt gy zelven dat ik zegge.

16. Den kelk der benedictie, denwelken wy gebenedyden, is het niet eene mededeylinge des bloeds Christus? En het brood dat wy breken, is het niet eene mededeylinge van het ligchaem des Heeren?

17. Want onzer velen zyn een brood, een ligchaem, alle die van eenen broode mededeylen.

18. Ziet Israël naer het vleesch : Zyn zy, die de slagtofferanden eten, niet deelachtig des autaers?

19. Wat zeg ik dan? Zeg ik, dat der afgoden offerande iets is? of dat den afgod iets is?

20. Maer dat de heydenen ten offer slaen, dat offeren zy den duyvelen, en niet Gode : maer ik wil niet dat gy medegezellen wordt der duyvelen.

21. Gy moogt des Heeren kelk niet drinken, en den kelk der duyvelen : Gy moogt van des Heeren tafel niet deelachtig worden, en van de tafel der duyvelen.

22. Of willen wy den Heere tergen? Zyn wy sterker dan hy?

23. Alle dingen zyn my geoorloofd, maer alle dingen zyn niet oorbaerlyk : alle dingen zyn my geoorloofd, maer alle dingen stichten niet.

24. Niemand zoeke dat zyne is, maer dat eens anders is.

25. Al wat in het vleeschhuys verkocht wordt, dat eet, niets vragende om de conscientie.

26. Den Heere behoort de aerde toe, en hare volheyd.

27. Is het dat u iemand van de ongeloovigen noodt, en gy daer gaen wilt : zoo eet al dat u voorgesteld is, niets vragende om de conscientie.

28. Maer is het dat er iemand zegt : Dat is den afgoden geofferd geweest : zoo wilt dat niet eten, om dien die het te kennen gegeven heeft, en om de conscientie :

29. Om de conscientie, zeg ik, niet de uwe, maer eens anders : Want waerom wordt myne vryheyd geoordeeld van eens anders conscientie?

30. Is het dat ik met dankbaerheyd mededeyl, waerom word ik gelasterd om hetgene daer ik dankbaer af ben?

31. Daerom het zy of gy eet, of drinkt, of iets anders doet; doet het al ter glorie Gods.

32. Weest zonder verergeren den Joden, en den Grieken, en der kerke Gods:

33. Gelyk ik ook in alle dingen eenen iegelyken behage, niet zoekende dat my profytelyk is, maer dat veel menschen dient om zalig te worden.

HET XI. KAPITTEL.

Paulus straft de Corinthen, om dat zy malkander niet vertoefden in het ontvangen van het heylig Sacrament, en dat zy daerin twistig waren, verhalende hoe dat het heylig Sacrament ingesteld is, en de zonde, en de penitentie van hen die dat onweerdiglyk ontvangen.

1. Zyt myne navolgers, gelyk ik ook van Christus ben.

2. En ik prys u, broeders, dat gy in alle dingen myner gedachtig zyt : en dat gy, als ik u geleerd heb, myne geboden houdt.

3. Maer ik wil dat gy weet dat het hoofd van alle man Christus is : en der vrouwe hoofd is den man : maer het hoofd Christus, dat is God.

4. Alle man biddende of profeteterende met bedekten hoofde, onteert zyn hoofd.

5. Maer alle vrouwe biddende of profeterende met ongedekten hoofde, onteert haer hoofd : want het is zoo veel als of zy geschoren ware.

6. Want is het dat eene vrouwe niet bedekt wordt, zoo laet haer hair afgesneden worden : maer is het eener vrouwe leelyk dat zy geschoren, of kael gemaekt wordt, zoo laet ze haer hoofd bedekken.

7. Den man moet zyn hoofd niet bedekken, want hy is het beeld en de glorie Gods : maer de vrouwe is des mans glorie.

8. Want den man is uyt de vrouwe niet, maer de vrouwe uyt den man.

9. Want den man is ook niet geschapen om de vrouwe, maer de vrouwe om den man.

10. Daerom moet de vrouwe een deksel hebben op haer hoofd, om de engelen.

11. Maer nogtans de vrouwe is zonder den man niet, noch den man zonder de vrouwe, in den Heere.

12. Want gelyk de vrouwe van den man is, alzoo is den man ook door de vrouwe : maer het is al uyt God.

13. Oordeelt gy zelve : betaemt het eener vrouwe onbedekt God te bidden?

14. Leert u de nature dat niet, dat het eenen man schande is, is het dat hy zyn hair lang laet worden?

15. Maer is het dat eene vrouwe het hair lang voedt, dat is haer glorie : want het hair is haer voor een deksel gegeven.

16. Maer is het dat er iemand schynt kyfachtig te wezen : wy hebben alzulke gewoonte niet, noch de kerke Gods.

17. Maer dit gebied ik u : niet pryzende dat gy niet tot verbeteringe, maer tot verergeringe te zamen komt.

18. Want ten eersten als gy in de kerke komt, zoo hoor ik dat er tweedragten onder u zyn : en ik geloof het eensdeels.

19. Want daer moeten ook sekten zyn, om dat degene die regtzinnig zyn, mogen openbaer worden onder u.

20. Aldus wanneer gy by een te zamen komt, zoo eet men daer des Heeren avondmael niet.

21. Want een iegelyk neemt zyn eygen avondmael te voren om te eten ; en den eenen is hongerig, en den anderen is dronken.

22. Hebt gy geene huyzen om te eten en te drinken? of versmaedt gy de kerke Gods, en beschaemt gy degene die het niet hebben? Wat zal ik u zeggen? Pryze ik u daerin? neen ik prys u niet.

23. Want ik heb van den Heere ontvangen hetgene dat ik u ook gegeven heb : hoe dat den Heere Jesus in den nacht als hy geleverd werd, heeft genomen het brood,

24. En dankende heeft hy het gebroken, en gezeyd : Neemt en eet, dit is myn ligchaem, dat voor u zal geleverd worden : doet dit in myner gedenkenisse.

25. Desgelyks ook den kelk, na dat hy het avondmael geëten had, zeggende : Dezen kelk is het Nieuwe Testament in myn bloed : doet dit, zoo dikwyls als gy dien drinken zult, in myner gedenkenisse.

26. Want alzoo dikwyls als gy eten zult dit brood, en dezen kelk drinken : zoo zult gy des Heeren dood verkondigen, tot dat hy komen zal.

27. Daerom zoo wie dit brood eet, of drinkt den kelk des Heeren onweerdiglyk, die zal schuldig wezen des ligchaems en des bloeds des Heeren.

28. Maer den mensch proeve zich zelven : en ete alzoo van dien broode, en drinke van den kelk.

29. Want zoo wie het eet en drinkt onweerdiglyk, die eet en drinkt het oordeel voor zich zelven : niet onderscheydende het ligchaem des Heeren.

30. Daerom zyn er onder u velen ziek en krank, en velen slapen er.

31. Ware het zoo dat wy ons zelven oordeelden, zoo zouden wy niet geoordeeld worden.

32. Maer als wy geoordeeld worden, zoo worden wy van den Heere gestraft, opdat wy met deze wereld niet zouden verdoemd worden.

33. Daerom, myne broeders, als gy te zamen komt om te eten, zoo verbeydt malkander.

34. Is het dat iemand honger heeft, die ete te huys : opdat gy tot het oordeel niet te zamen komt. De andere dingen zal ik beschikken, als ik komen zal.

HET XII. KAPITTEL.

Paulus onderwyst de Corinthen hoe dat God zyne heylige kerk versierd heeft met menige gaven des Heyligen Geests, betoonende dat hy diverschelyk diversche begiftigd heeft: en dat nogtans den eenen des anders hulpe gebrek heeft, en van de staten en hoofden der heylige kerke.

1. Maer van de geestelyke zaken wil ik niet dat u onbekend zy, broeders.

2. Gy weet wel hoe dat gy, toen gy heydenen waert, tot de stomme afgodenbeelden, naer dat gy geleyd werdt, gaende waert.

3. Daerom maek ik u kennelyk, dat niemand in den Geest Gods sprekende, Jesus vervloekt. En niemand mag zeggen, Heere Jesus, dan in den Heyligen Geest.

4. Dan daer zyn menigerley gratien, maer het is een Geest:

5. En daer zyn menigerley diensten, maer het is een Heere:

6. En daer zyn menigerley werken, maer het is een God, die het al werkt in een iegelyke.

7. En eenen iegelyken wordt eene openbaringe des Geests gegeven ten profyte.

8. Den eenen wordt gegeven de sprake der goddelyke wysheyd door den Geest: en den anderen de sprake der wetenheyd, door denzelfden Geest:

9. Den anderen het geloof in denzelfden Geest: den anderen de gratie der gezondmakinge door denzelfden Geest.

10. Den anderen het werken der mirakelen, den anderen de profetie, den anderen het onderscheyden der geesten, den anderen de verscheyde manieren der talen, den anderen het uytleggen der talen.

11. Maer alle deze dingen werkt denzelfden eenigen Geest, deylende eenen iegelyken naer dat hy wilt.

12. Want gelyk het ligchaem een is, en heeft veel leden; maer alle de leden des ligchaems, al zyn zy veel, zyn nogtans een ligchaem: alzoo is Christus ook.

13. Want voorwaer wy zyn in eenen Geest tot een ligchaem gedoopt, het zy of wy Joden zyn, of heydenen, het zy knechten of vrye menschen: en wy zyn alle met eenen Geest gelaefd.

14. Want het ligchaem is niet een lid, maer veel leden.

15. Of den voet zeyde: Ik ben geene hand, zoo ben ik van het ligchaem niet: is dien daerom van het ligchaem niet?

16. En of de oor zeyde: Ik ben de oog niet, zoo ben ik van het ligchaem niet: is zy daerom van het ligchaem niet?

17. Ware het geheele ligchaem eene ooge: waer zou het gehoor zyn? Ware het geheel het gehoor: waer zou den reuk zyn?

18. Maer nu heeft God de leden gesteld, een iegelyk van die in het ligchaem alzoo hy gewild heeft.

19. Maer waren zy alle een lid, waer zoude het ligchaem zyn?

20. Maer nu zyn het veel leden, en een ligchaem.

21. En de oog mag niet zeggen tot de hand: Ik heb uws van geenen doene: of wederom het hoofd den voeten: Gy zyt my niet noodelyk.

22. Maer de leden des ligchaems die de krankste schynen te wezen, zyn veel meer de noodelykste:

23. En die wy houden de onedelste leden onzes ligchaems te zyn, deze leggen wy de meeste eere aen: en die onze oneerlykste leden zyn, hebben de meeste eere.

24. Maer onze eerlykste leden behoeven des geene: maer God heeft het ligchaem alzoo gemengd, gevende de meeste eere dengenen die het meest behoefde.

25. Opdat er geen twist zoude zyn in het ligchaem, maer dat de leden voor malkander zouden eendragtiglyk bezorgd zyn.

26. En is het dat het eene lid iets lydt, zoo lyden alle de leden mede: en is het dat er een lid vereerd wordt, zoo verblyden zich daermede alle de leden.

27. Maer gy zyt het ligchaem Christus, en leden van het lid.

28. En de sommige heeft God in de kerke gesteld, ten eersten Apostelen, ten tweede Profeten, ten derde Leeraers, daerna mirakeldoenders, daerna de gratien der gezondmakingen, behulpzaemheden, regeerders, verscheydene tongen, uytleggingen der talen.

29. Zyn het alle Apostelen? zyn het alle Profeten? zyn het alle Leeraers? zyn het alle mirakeldoenders?

30. Hebben zy alle de gratie van gezond te maken? spreken zy alle met

verscheydene talen? zyn het alle beduyders?

31. Maer volgt de beste gaven: en nog bewys ik u eenen hoogeren weg.

HET XIII. KAPITTEL.

Hier toont Paulus hoe noodzakelyk dat de liefde is, verhalende al haer werk en officie, en hoe dat zy boven hoop of geloof is.

1. Ware het dat ik sprake met der menschen en engelen tongen, en de liefde niet hebbe, zoo ben ik geworden als een luydende metael, of eene klinkende belle.

2. En al had ik de profetie, en dat ik kende alle verborgenheden, en alle wetenheyd: en al had ik al het geloof alzoo dat ik bergen vervoerde: en ik de liefde niet heb, zoo ben ik niets.

3. En is het dat ik tot der armen spyze bedeyle alle myne goeden, en al leverde ik myn ligchaem alzoo dat ik verbrand wierd: en ik de liefde niet heb, zoo baet het my niet.

4. De liefde is verduldig, zy is goedertieren. De liefde benydt niet, zy doet niet kwalyk, zy wordt niet opgeblazen,

5. Zy is niet eergierig, zy zoekt niet dat haer toebehoort, zy wordt niet gekreyt, zy denkt geen kwaed,

6. Zy verblydt zich niet van ongeregtigheyd, maer zy verblydt zich met de waerheyd:

7. Alle dingen verdraegt zy, alle dingen gelooft zy, alle dingen hoopt zy, alle dingen verwacht zy.

8. De liefde vergaet nimmermeer: al zyn het profetien, zy vergaen: of zyn het tongen, zy zullen ophouden: of is het wetenheyd, zy zal te niet gedaen worden.

9. Want eensdeels weten wy, en eensdeels profeteren wy.

10. Maer als komen zal dat volmaekt is, dan zal te niet gedaen worden dat er eensdeels is.

11. Toen ik een kleyn kind was, sprak ik als een kleyn kind, en ik oordeelde als een kleyn kind, en ik dacht als een kleyn kind: maer wanneer ik een man geworden ben, heb ik afgeleyd al dat kinderlyk was.

12. Want wy zien nu door eenen spiegel in eene donkerheyd, maer dan zullen wy zien aenzigt tegen aenzigt: nu ken ik eensdeels, maer dan zal ik kennen alzoo ik ook gekend ben.

13. En nu blyven geloof, hoop en liefde: deze dry, maer de meeste van deze is de liefde.

HET XIV. KAPITTEL.

Paulus verheft hier de gave der profetien boven de gaven der talen, en toont hoe dat men beyde deze gaven gebruyken zal.

1. Staet in de liefde, weest vurig in de geestelyke gaven: maer allermeest dat gy moogt profeteren.

2. Want die met vreemde tale spreekt, spreekt den mensche niet, maer Gode: want niemand hoort het: maer door den Geest spreekt hy verholenheden.

3. Want wie profeteert, die spreekt den menschen tot gestichtigheyd, en vermaninge, en troostinge.

4. Wie vreemde tale spreekt, die sticht zich zelven: maer wie profeteert, die sticht de kerke Gods.

5. En ik wilde dat gy alle spraekt met vreemde talen: maer meer dat gy profeteerde: want hy is meerder die profeteert, dan die met talen spreekt: ten zy by aventure dat hy het verklare, dat de kerke daer mag gestichtigheyd af nemen.

6. Maer nu broeders, is het dat ik tot u kome, met talen sprekende, wat profyt zal ik u doen, ten zy dat ik tot u spreke, of in openbaringe, of in wetenheyd, of in profetie, of in leeringe?

7. Want ook de dingen die zonder ziele zyn, geluyd gevende, het zy eene trompet, of eene harpe: ten zy dat die een onderscheyd der toonen geven, hoe zal men weten wat er geblazen wordt met de trompet, of met de harpe gespeeld?

8. Want is het dat de trompet een onzeker geluyd geeft, wie zal zich ten stryde bereyden?

9. Alzoo ook, ten zy dat gy door de tonge eene bescheydelyke sprake geeft: hoe zal men verstaen dat er gezeyd wordt? want gy zult zyn als in de lucht sprekende.

10. Daer zyn zoo vele, te weten, ma-

nieren van talen in deze wereld : en daer is niets zonder stemme.

11. Aldus is het dat ik de kracht der stemme niet versta, zoo zal ik hem, tot denwelken ik spreke, vreemd van tale wezen : en die my toespreekt, zal ook my vreemd van tale zyn.

12. Alzoo gy ook, aengezien dat gy zeer staet naer geestelyke gaven, zoekt, tot der kerke gestichtigheyd, dat gy moogt overvloedig wezen.

13. En daerom die met talen spreekt, bidde dat hy het mag bedieden.

14. Want is het dat ik bidde met de vreemde tale, zoo bidt mynen geest, maer myn verstand is zonder vrucht.

15. Wat is het dan? Ik zal bidden met den geest, ik zal ook bidden met den verstande : ik zal zingen met den geest, ik zal ook zingen met den verstande.

16. Voorts meer, is het dat gy gebenedydt met den geest : die in de plaetse van den leeken is, hoe zal hy, Amen, zeggen over uwe benedictie? want hy verstaet niet wat gy zegt.

17. Want voorwaer gy dankt wel : maer den anderen wordt niet gesticht.

18. Ik dank mynen God, dat ik met de tale van u allen spreke.

19. Maer in de kerke wil ik liever vyf woorden met verstand spreken, om dat ik ook andere menschen mag onderwyzen : dan tien duyzend woorden in eene vreemde tale.

20. Broeders, wilt geene kinderen worden naer de zinnen, maer naer de kwaedheyd weest kleyne kinderen : maer naer de zinnen weest volmaekt.

21. Want in de wet is geschreven : Ik zal met andere tongen en met andere lippen spreken tot dezen volke, en zy zullen my ook zoo nog niet verhooren, zegt den Heere.

22. Aldus zyn de talen tot een teeken niet den geloovigen, maer den ongeloovigen : maer de profetien zyn niet voor de ongeloovigen, maer voor de geloovigen.

23. Daerom, is het dat de heele kerke der geloovigen te zamen komt, en dat zy alle met talen spreken, en dat er inkwamen leeken of ongeloovigen, zullen die niet zeggen : Gy raest?

24. Maer is het dat zy alle profeteren, en dat er inkomt een ongeloovige of ongeleerde, die wordt van hen allen overwonnen, en van hen allen geoordeeld :

25. De verholenheden zyns herten worden openbaer : en alzoo op zyn aenzigt vallende zal hy God aenbidden, belydende dat waerachtiglyk God in u is.

26. Hoe is het dan, broeders? als gy te zamen komt, een iegelyk van u heeft hy eenen psalm, heeft hy eene leeringe, heeft hy eene openbaringe, heeft hy eene tale, heeft hy eene bediedinge : laet het alle ter gestichtigheyd geschieden.

27. Het zy of iemand met eene tale spreekt, dat doe hy zyn tweede of ten meesten zyn derde, en dat den eenen na den anderen, en laet het eenen beduyden.

28. Maer is het dat er geen bedieder is, zoo zal dien zwygen in de kerke, maer spreken tot zich zelven en tot God.

29. Maer de profeten zullen twee of dry spreken, en de anderen zullen het oordeelen.

30. En is het dat er iemand anders geopenbaerd wordt die daer zittende is, zoo zwyge den eersten.

31. Want gy moogt alle den eenen na den anderen profeteren : opdat zy alle mogen leeren, en alle mogen vermaend worden :

32. En de geesten der profeten zyn den profeten onderworpen.

33. Want God is geen God des tweedragts, maer des vredes : gelyk ik ook in alle kerken der heyligen leere.

34. De vrouwen zullen in de kerke zwygen, want haer wordt niet toegelaten te spreken, maer onderdanig te zyn, alzoo de wet ook zegt.

35. Maer is het dat zy iets willen leeren, zoo laet ze dat t'huys van hare mans vragen : want het is eener vrouwe leelyk te spreken in de kerke.

36. Of is van u het woord Gods voortgekomen? of is het tot u alleen gekomen?

37. Is het dat er iemand schynt een profeet te wezen, of geestelyk, die bekenne dat ik u schryve; want het zyn des Heeren geboden.

38. Maer zoo wie onwetende is, die zal niet geweten worden.

39. Hierom broeders staet naer het profeteren : en met talen te spreken wilt niet verbieden.

40. Maer laet alle dingen eerzamelyk en met geschiktheyd geschieden.

HET XV. KAPITTEL.

Nu leert hy de Corinthen van de verryzenisse Christus, toonende dat wy ook verryzen zullen en in glorie zyn, niet alleen in het ligchaem, maer ook in de ziele, en van de victorie Jesus Christus.

1. Maerik maek u kennelyk, broeders, het Evangelie dat ik u gepreekt heb, hetwelk gy ook ontvangen hebt, daer gy ook in staet,

2. En waerdoor dat gy ook zalig wordt: by wat reden dat ik u gepreekt heb, is het dat gy het onthouden hebt, ten zy dat gy te vergeefs geloofd hebt.

3. Want ik heb u gegeven ten eersten hetwelk ik ook ontvangen heb: dat Christus gestorven is voor onze zonden, naer de Schrifturen:

4. En dat hy begraven is, en dat hy verrezen is ten derden dage, naer de Schrifturen:

5. En dat hy gezien is van Cephas, en daerna van de elf:

6. Daerna is hy gezien geweest meer dan van vyf honderd broeders te zamen: van dewelke de sommige tot nu toe blyven, maer de sommige zyn ontslapen:

7. Daerna is hy gezien van Jacobus, en daerna van alle de Apostelen:

8. Maer ten laetste van al, als van eenen verworpeling, is hy van my ook gezien geweest.

9. Want ik ben den minsten van de Apostelen, die niet weerdig ben een Apostel genoemd te worden, want ik Gods kerke vervolgd heb.

10. Maer door de gratie Gods ben ik dat ik ben, en zyne gratie is in my niet ledig geweest. Maer ik heb meer dan zy alle gearbeyd: immers niet ik, maer de gratie Gods met my:

11. Want het zy ik, of zy: wy preken alzoo, en alzoo hebt gy geloofd.

12. Maer is het dat van Christus gepreekt wordt, dat hy van de dood verrezen is: hoe zeggen de sommige onder u, dat er geene verryzenisse der dooden is?

13. Maer is het dat de verryzenisse der dooden niet is, zoo is Christus ook niet verrezen.

14. En is het dat Christus niet verrezen is, zoo is dan onze predicatie ydel, en uw geloof is ook ydel:

15. En zoo worden wy gevonden Gods valsche getuygen: want wy hebben getuygenis gezeyd tegen God, dat hy Christus verwekt heeft, denwelken hy niet verwekt heeft, is het dat de dooden niet verryzen.

16. Want is het dat de dooden niet verryzen, zoo is Christus ook niet verrezen.

17. En is het dat Christus niet verrezen is, zoo is uw geloof ydel, want gy zyt alnog in uwe zonden.

18. Aldus die in Christus ontslapen zyn, zyn dan ook verloren.

19. Want is het dat wy alleen in dit leven zyn hopende in Christus, zoo zyn wy de ellendigste van alle menschen.

20. Maer nu is Christus verrezen van de dooden, den eersteling van degene die slapen.

21. Want voorwaer door eenen mensch is de dood gekomen, en door eenen mensch de verryzenisse der dooden.

22. En gelyk in Adam alle menschen sterven, alzoo zullen zy ook in Christus alle levendig gemaekt worden.

23. Maer een iegelyk in zyne orden. Den eersteling is Christus, daerna degene die Christus toebehooren, die in zyne toekomste geloofd hebben.

24. Daerna komt het eynde: als hy het ryk zal geleverd hebben Gode en den Vader: als hy zal te niet gedaen hebben alle heerlykheyd, en overheyd, en magt.

25. Maer hy moet regeren, tot dat hy alle de vyanden onder zyne voeten zal geleyd hebben.

26. Maer ten laetste zal vernield worden de vyandelyke dood: Want hy heeft het al onder zyne voeten geworpen. En als hy zegt:

27. Alle dingen zyn hem onderworpen, dat is zonder twyfel, zonder dengenen die hem alle dingen onderworpen heeft.

28. En als hem alle dingen zullen onderworpen wezen, dan zal den Zoon zelve hem ook onderworpen worden, die zich zelven alle dingen onderworpen heeft: opdat God al zy in allen.

29. Of anders wat zullen zy doen die voor de dooden gedoopt worden, is het dat de dooden ganschelyk niet verryzen? waerom worden zy ook voor die gedoopt?

30. Waertoe zyn wy ook tot alle uren in perykel?

31. Dagelyks sterf ik by uwe glorie, broeders, dewelke ik heb in Christus Jesus onzen Heere.

32. Is het dat ik (naer de menschelyke wyze) tegen de wilde dieren gestreden heb te Ephesen, wat baet het my, is het dat de dooden niet opstaen? Laet ons eten en drinken, want morgen zullen wy sterven.
33. Wilt u niet laten verleyden: Booze reden verderven goede zeden.
34. Ontwaekt gy regtveerdigen, en wilt niet zondigen: want de sommige hebben Gods kennisse niet. Ik zeg het tot uwe schande.
35. Maer daer mogt iemand zeggen: Hoe verryzen de dooden? in hoedanig ligchaem zullen zy komen?
36. Gy onwyzen, hetgene dat gy zaeyt, wordt niet levende, ten zy dat het te voren sterve.
37. En hetgene dat gy zaeyt, zaeyt gy het toekomende ligchaem niet, maer een bloot graen, te weten van tarwe of van eenige andere zaden.
38. Maer God geeft dien een ligchaem alzoo hy wilt: en eenen iegelyken van de zaden zyn byzonder eygen ligchaem.
39. Alle vleesch is eenerhande vleesch niet: maer een ander is het vleesch der menschen, een ander der beesten, een ander der vogelen, en een ander der visschen.
40. En daer zyn hemelsche ligchamen, en aerdsche ligchamen: maer eene andere glorie hebben de hemelsche ligchamen, eene andere de aerdsche:
41. Eene andere klaerheyd heeft de zon, eene andere klaerheyd heeft de mane, en eene andere klaerheyd hebben de sterren: want de eene sterre is verscheyden van de andere sterre in klaerheyd:
42. Alzoo is ook de verryzenisse der dooden: het wordt gezaeyd in verderfelykheyd, en het zal opstaen in onbederfelykheyd.
43. Het wordt gezaeyd in onedelheyd, en het zal opstaen in glorie: het wordt gezaeyd in krankheyd, en het zal opstaen in mogendheyd:
44. Het wordt gezaeyd een vleeschelyk ligchaem, en het zal opstaen een geestelyk ligchaem: is er een vleeschelyk ligchaem, zoo is daer ook een geestelyk ligchaem.
45. Alzoo daer geschreven is: Den eersten mensch Adam is gemaekt tot eene levende ziele: den laetsten Adam in eenen levendigmakende geest.
46. Maer is niet eerst hetgene dat geestelyk is, maér dat vleeschelyk is; en daerna dat geestelyk is.
47. Den eersten mensch is van de aerde, aerdsch: den tweeden mensch van den hemel, hemelsch.
48. Zulk als den aerdschen is, zoo zyn de aerdschen: en zulk als den hemelschen is, zoo zyn ook de hemelschen.
49. Hierom gelyk wy gedragen hebben het beeld van den aerdschen, zoo laet ons ook dragen het beeld van den hemelschen.
50. En dit zeg ik, broeders: om dat het vleesch en bloed het ryk Gods niet bezitten mogen: noch de bederfelykheyd zal de onbederfelykheyd bezitten.
51. Ziet ik zeg u eene verholenheyd: Wy zullen alle verryzen, maer wy zullen alle niet veranderd worden.
52. In eenen stond, in eenen oogenblik, in de laetste trompet: want de trompet zal geklank geven, en de dooden zullen opstaen ongeschonden: en wy zullen veranderd worden:
53. Want dit bederfelyk ligchaem moet onbederfelykheyd aendoen: en dit sterfelyk aendoen onsterfelykheyd.
54. En als dit sterfelyk de onsterfelykheyd zal aengedaen hebben, dan zal geschieden het woord dat er geschreven is: De dood is verslonden in de victorie.
55. O dood, waer is uwe victorie? o dood, waer is uw prikkel?
56. Den prikkel der dood is de zonde: maer de kracht der zonde is de wet.
57. Maer Gode zy dank die ons victorie gegeven heeft, door onzen Heere Jesus Christus.
58. Aldus myne beminde broeders, weest gestadig en onberoerlyk: overvloedende in het werk des Heeren altyd: wetende dat uw arbeyd niet ydel is in den Heere.

HET XVI. KAPITTEL.

Hy vermaent om eene aelmoesse te doen te Jerusalem, en hy recommandeert hun Timotheus, en het huysgezin van Stephanas.

1. Maer van de vergaderinge der aelmoessen die gedaen worden den heyligen, doet gy ook alzoo ik geordineerd heb der kerken van Galatien.

2. Op eenen dag van de sabbatten, zal een iegelyk onder u by zich zelven wegleggen, opleggende hetgene dat hem believen zal : opdat de vergaderingen der aelmoessen dan niet geschieden, als ik komen zal.
3. En als ik tegenwoordig zyn zal, zoo zal ik degene die gy met brieven zult weerdig houden, zenden, om uw weldaed over te dragen in Jerusalem.
4. En is het dat het weerd is dat ik ook reyze, zoo zullen zy met my gaen.
5. En ik zal tot u komen, als ik door Macedonien gepasseerd zal wezen : want ik zal door Macedonien gaen.
6. Maer by u zal ik by aventure blyven, of ook overwinteren, opdat gy my geleydet, werwaerts dat ik gaen zal.
7. Want ik wil u nu niet in den doorgang zien, want ik hoop nog een luttel tyds by u te blyven, is het dat het den Heere gehengen zal.
8. Maer ik zal te Ephesen blyven tot sinksen toe.
9. Want my is eene groote en openbare deure opengedaen : en daer zyn veel tegenpartyders.
10. Maer is het dat Timotheus komt, ziet toe dat hy zonder vreeze zy by u : want hy werkt des Heeren werk, zoo als ik.
11. Daerom niemand versmade hem : maer geleydt hem in vrede, dat hy tot my kome : want ik verwacht hem met de broeders.
12. Maer van den broeder Apollo laet ik u weten, dat ik hem veel gebeden heb dat hy tot u komen zoude met de broeders : en het was waerlyk zyn wille niet dat hy nu komen zoude : maer hy zal komen als het hem zal gelegen zyn.
13. Waekt, staet in het geloof, doet mannelyk, en wordt versterkt.
14. Alle uwe dingen laet in de liefde gedaen worden.
15. Maer ik bid u, broeders, gy kent wel Stephanas en Fortunatus huys : want zy zyn de eerste vruchten van Achaien, en tot den dienst der heyligen hebben zy zich zelven geschikt :
16. Opdat gy ook onderdanig zyt alzulken, en eenen iegelyken die medewerkt en arbeydt.
17. En ik verblyde my van de tegenwoordigheyd van Stephanas en Fortunatus en Achaicus : want zy hebben hetgene dat u gebrak, voldaen :
18. Want zy hebben vermaekt mynen geest en ook den uwen. Daerom kent ze die alzulk zyn.
19. De kerken van Asia groeten u. U groeten zeer in den Heere Aquila en Priscilla met de vergaderinge van hare huysgenooten.
20. U groeten alle de broeders. Groet malkander met een heylig kussen.
21. De groete is geschreven met myne hand Paulus.
22. Zoo wie niet liefheeft onzen Heere Jesus Christus, die zy vervloekt, Maran Atha.
23. De gratie onzes Heeren Jesus Christus zy met u.
24. Myne liefde zy met u allen in Christus Jesus. Amen.

DEN II. EPISTEL VAN SINT PAULUS
TOT DE
CORINTHEN.

HET I. KAPITTEL.

Hier bewyst Paulus uyt hoeveel benaeuwdheyd dat hem God getrokken heeft en verlost, om dat hy ook andere vertroosten zoude : en dan toonende de geheelykheyd van zyne leeringe, hy verklaert dat de waerheyd van zyne predicatien vast is.

1. Paulus een Apostel Jesus Christus door den wille Gods, en Timotheus een broeder, der kerke Gods die in Corinthen is, met alle de heyligen die in geheel Achaien zyn.
2. Gratie zy u, en vrede van God onzen Vader, en den Heere Jesus Christus.

3. Gebenedyd zy God, en den Vader onzes Heeren Jesus Christus, den Vader der bermhertigheden, en God van alle vertroostinge.
4. Die ons vertroost in alle onze tribulatie, opdat wy zelve ook hen mogen troosten die in alle verdruktheyd zyn, door de vermaninge waerdoor dat wy zelve ook vermaend worden van God.
5. Want gelyk Christus lyden overvloedig is in ons, alzoo is door Christus onze vertroostinge ook overvloedig.
6. Maer het zy of wy verdrukt worden, het is om uwe vermaninge en zaligheyd; het zy of wy vermaend worden, het is om uwe vermaninge en zaligheyd, dewelke werkt verdragelykheyd derzelfde passien, die wy ook lyden :
7. En onze hope is vast voor u : wetende dat gelyk gy medegezellen des lydens zyt, alzoo zult gy ook wezen der vertroostinge.
8. Want wy willen niet dat u onbekend zy, broeders, van onze tribulatie, die geschied is in Asia, want wy zyn bovenmaten zeer bezwaerd geweest boven kracht, alzoo dat ons ook verdroot te leven.
9. Maer wy hadden in ons zelven een antwoord des doods, opdat wy niet zouden zyn in ons zelven betrouwende, maer in God, die de dooden verwekt :
10. Die ons van zoo groote perykelen verlost heeft, en uyttrekt : in denwelken wy hopen dat hy ons nog zal verlossen.
11. Met uwe hulpe door uwe gebeden voor ons: opdat voor de gave om vele persoonen aen ons bewezen, van velen dank gezeyd worde voor ons.
12. Want dit is onze glorie, de getuygenis onzer conscientie, dat wy in de simpelheyd onzes herten en puerheyd Gods, en niet in vleeschelyke wysheyd, maer in de gratie Gods verkeerd hebben in deze wereld, maer allermeest by u.
13. Want wy schryven u geene andere dingen, dan die gy gelezen hebt, en weet. En ik hoop dat gy het tot het eynde toe bekennen zult,
14. Alzoo gy ons ook gekend hebt eensdeels, dat wy uwe glorie zyn, gelyk gy ook de onze, in den dag onzes Heeren Jesus Christus.
15. En met zulk betrouwen heb ik eerstmael tot u willen komen, dat gy anderwerf eene gratie hebben zoudt :
16. En door u doorgaen in Macedonien, en wederom van Macedonien komen tot u, en van u geleyd worden in Judeen.
17. Daerom toen ik dit voor my had genomen, heb ik eenige ligtveerdigheyd gebruykt? Of dat ik denk, denk ik dat naer het vleesch, alzoo dat by my zoude zyn ja, en neen?
18. Maer God is getrouw, want onze sprake die by u geweest is, daer is niet in ja, en neen.
19. Want Gods Zone Jesus Christus, die onder u door ons gepreekt is, door my en Sylvanus en Timotheus, is niet geweest ja en neen : maer in hem is ja geweest.
20. Want alle de beloften Gods die daer zyn, zyn ja in hem : daerom door hem zy ook Amen Gode tot onze glorie.
21. Maer die ons versterkt met u in Christus, en die ons gezalfd heeft, is God :
22. Denwelken ons ook geteeckend heeft, en heeft den pand des Geests gegeven in onze herten.
23. Maer ik aenroep God tot getuyge op myne ziel, dat ik u sparende, voorts niet meer ben gekomen te Corinthen :
24. Niet om dat wy over uw geloof heerschappy hebben, maer want wy helpers zyn van uwe blydschappe : want door het geloof staet gy.

HET II. KAPITTEL.

Hy leert dat hy daerom gelaten heeft tot hen te komen, uyt vreeze of hy hun eene meerdere oorzake hadde mogen zyn, toonende hoedanigen arbeyd hy in het preken gedaen heeft, en dat er nogtans eenige uyt zynen reuk de dood gehaeld hebben.

1. Maer ik heb dit zelve voor my genomen, dat ik wederom met droefheyd niet zoude tot u komen.
2. Want is het zake dat ik u bedroeve : en wie is het die my mag verblyden, dan dengenen die uyt my bedroefd wordt?
3. En datzelve heb ik u geschreven, opdat ik, als ik komen zal, de eene droefheyd op de andere niet zoude hebben, van dengenen daer ik my had behooren van te verblyden : betrouwende in u allen : dat myne blydschap, u aller blydschap is.
4. Want uyt veel tribulatien en be-

naeuwdheden des herten heb ik u geschreven met veel tranen: niet om dat gy zoudt bedroefd worden, maer om dat gy weten zoudt wat liefde dat ik heb overvloediglyker tot u.

5. Maer heeft er iemand eenige droefheyd aengedaen, die heeft my niet bedroefd, dan een luttel, opdat ik u allen niet bezware.

6. Dengenen die alzulk is, dien is genoeg deze straffinge, die van veel menschen gedaen wordt:

7. Alzoo dat gy het hem ter contrarie te meer vergeeft en vertroost, opdat hy by aventure door de groote droefheyd niet verslonden worde die alzulk is.

8. Daerom bid ik u dat gy in dien wilt de liefde vestigen.

9. Want daerom heb ik ook tot u geschreven, opdat ik uwe beproevinge kennen zoude, of gy ook in alles gehoorzaem zyt.

10. Maer zoo wien gy iets vergeven hebt, dien vergeef ik het ook: want hetgene dat ik vergeven heb, is het dat ik iets vergeven heb, dat heb ik om uwent wille vergeven, in den persoon Christus,

11. Opdat wy niet bedrogen zouden worden van satanas: want zyne gedachten zyn ons niet onbekend.

12. Maer toen ik tot Troaden gekomen was om het Evangelie Christus, en my de deure geopend was in den Heere,

13. Zoo heb ik geene ruste gehad in mynen geest, om dat ik niet gevonden had Titus mynen broeder, maer hen te Gode bevelende, ben ik voortgereysd in Macedonien.

14. Maer Gode zy dank, die ons altyd maekt verwinnaers in Christus Jesus, en maekt openbaer den reuk zyner kennisse door ons in alle plaetsen:

15. Want wy zyn Gode een goeden reuk Christus, in degene die behouden worden, en in degene die verloren gaen:

16. Den anderen zyn wy voorwaer een reuk des doods, ter dood, maer den anderen een reuk des levens, ten leven. En wie is hiertoe zoo bekwaem?

17. Want wy zyn niet gelyk er velen zyn, vervalschende het woord Gods, maer uyt puerheyd, en als uyt God, spreken wy voor God in Christus.

HET III. KAPITTEL.

Paulus heeft geen gebrek eenige recommandatiebrieven, maer dat het profyt van zyne predicatie voor hem getuyge geeft. En hoe de Joden nog het deksel over de oogen hebben.

1. Beginnen wy wederom ons zelven te pryzen? Of behoeven wy ook, gelyk de sommigen, brieven van recommandatie aen u, of van u?

2. Onzen brief zyt gy, geschreven in onze herten, die bekend en gelezen wordt van alle menschen:

3. Geopenbaerd zynde dat gy zyt Christus brief, door ons bediend, en geschreven, niet met inkt, maer met den geest des levenden Gods: niet in steenen tafelen, maer in vleeschelyke tafelen des herten.

4. En wy hebben alzulk betrouwen door Christus tot God:

5. Niet dat wy bekwaem genoeg zyn om iets te denken van ons, als uyt ons zelven: maer alle onze bekwaemheyd is uyt God:

6. Die ons ook gemaekt heeft bekwame dienaers des Nieuwen Testaments: niet naer de letter, maer naer den Geest: want de letter doodt, maer den Geest maekt levende.

7. Is het dan dat het bedienen der dood, met letteren gefigureerd in steenen, geweest is in glorie, alzoo dat de kinderen van Israël niet mogten zien in Moyses aenzigt, om de glorie zyns aenzigts, die te niet gedaen wordt:

8. Hoe zal niet veel meer het bedienen des Geests in glorie zyn?

9. Want is het dat het bedienen der verdoemenisse in glorie is: veel te meer is het bedienen der regtveerdigheyd overvloedig in glorie.

10. Want het is niet geglorificeerd geweest, dat klaer geweest is in dit deel, tegen de overmatige glorie.

11. Want is het dat hetgene dat ydel wordt met glorie is: veel te meer is in glorie hetgene dat er blyft.

12. Daerom alzulke hope hebbende, gebruyken wy groot betrouwen:

13. En niet gelyk Moyses een deksel leyde op zyn aenzigt, dat de kinderen van Israël niet zien zouden in zyn aenzigt, hetwelk ydel gemaekt werd,

14. Maer hunne zinnen zyn bot geworden: want tot op den dag van heden toe, blyft datzelfde deksel in het

lezen des Ouden Testaments niet ontdekt, (want het wordt afgenomen in Christus.)

15. Maer tot op den dag van heden toe, als Moyses gelezen wordt, zoo is er een deksel geleyd op hun hert.

16. Maer als hy zal bekeerd zyn tot den Heere, zoo zal het deksel afgenomen worden.

17. Den Heere is een Geest : En daer den Geest des Heeren is, daer is vryheyd.

18. En wy alle met ontdekt aenzigt de glorie des Heeren als in eenen spiegel beschouwende, worden naer hetzelfde beeld veranderd van klaerheyd tot klaerheyd, als van des Heeren Geest.

HET IV. KAPITTEL.

Paulus bewyst dat door de zuyvere prekinge des woords Gods alle menschen het geloof verkondigd is, uytgenomen dien, wiens herte verduysterd is. En hoe Gods dienaers veel lyden, maer nogtans nimmermeer te onder blyven.

1. Daerom hebbende dezen dienst, naer de bermhertigheyd die wy verkregen hebben, zoo verflaeuwen wy niet,

2. Maer wy werpen weg de dekselen der schande, niet wandelende in looshéyd, noch vervalschende het woord Gods : maer door de openbaringe der waerheyd ons zelven pryselyk makende by alle conscientien der menschen voor God.

3. Is het ook dan dat ons Evangelie bedekt is : zoo is het bedekt in degene die verloren gaen :

4. In dewelke den God van deze wereld verblind heeft de herten der ongeloovigen, opdat hun niet schynen zoude de klaerheyd des Evangeliums der glorie Christus, die Gods beeld is.

5. Want wy preken ons zelven niet, maer Jesus Christus onzen Heere : maer wy uwe knechten door Jesus :

6. Want God die gezeyd heeft, dat uyt de duysternissen het licht zoude schynen, heeft zelve geschenen in onze herten tot verlichten van de wetenheyd der klaerheyd Gods, in het aenzigt Christus Jesus.

7. Maer wy hebben dezen schat in aerden vaten : opdat de hoogheyd zy der kracht Gods, en niet uyt ons.

8. In alles lyden wy tribulatie, maer wy worden niet benaeuwd : wy lyden nood, maer wy worden daerom niet mismoedig :

9. Wy lyden vervolginge, maer wy worden niet verlaten : wy worden verworpen, maer wy gaen niet verloren :

10. Altyd het sterven Jesus in ons ligchaem omdragende, opdat Jesus leven ook geopenbaerd worde in onze ligchamen.

11. Want wy die leven, worden altyd ter dood geleverd om Jesus wille : opdat Jesus leven ook geopenbaerd worde in ons sterfelyk vleesch.

12. Aldus werkt de dood in ons, maer het leven in u.

13. Maer hebbende denzelfden geest des geloofs, alzoo daer geschreven is : Ik heb geloofd, Daerom heb ik gesproken : en wy gelooven, daerom dat wy ook spreken :

14. Wetende dat dengenen die Jesus verwekt heeft, ons ook zal met Jesus verwekken, en stellen met u.

15. Want alle dingen zyn om uwent wille : opdat de overvloedige gratie door veel menschen in dankinge overvloeden mag ter glorie Gods.

16. Daerom verflaeuwen wy niet : want al is het dat onzen mensch die buyten is, verdorven wordt, nogtans die binnen is, wordt vernieuwd van dage te dage.

17. Want onze tribulatie des tegenwoordigen tyds die zeer kort en ligt is, werkt in ons een bovenmaten hoogelyk eeuwig gewigt der glorie,

18. Dewelke niet aenschouwen de dingen die gezien worden, maer die niet gezien worden. Want de dingen die gezien worden, zyn tydelyk : maer die niet gezien worden, zyn eeuwig.

HET V. KAPITTEL.

Den Apostel spreekt hier van den loon der heyligen, en hy doet te niet de hooveerdigheyd der valsche Apostelen.

1. Want wy weten, dat wy, is het dat ons aerdsch huys van deze wooninge ontbonden wordt, eene timmeringe hebben van God, een eeuwig huys niet met handen gemaekt, in den hemel.

2. Want daerom zuchten wy ook, be-

geerende met de wooninge, die in den hemel is, overkleed te worden:

3. Is het nogtans alzoo dat wy gekleed, en niet naekt gevonden worden.

4. Want ook wy die in dit tabernakel zyn, zuchten bezwaerd zynde: om dat wy niet willen ontkleed zyn, maer overkleed worden, opdat verslonden mogt worden hetgene dat sterfelyk is, van het leven.

5. Maer die ons daertoe bereydt, dat is God, die ons gegeven heeft den pand des geests.

6. Daerom altyd goeden moed hebbende, en wetende dat wy als wy in het ligchaem zyn, vreemdelingen van den Heere zyn:

7. (Want wy wandelen door het geloof, en niet door aenschouwen.)

8. Maer welgemoed, hebben wy eenen goeden wille, meer om vreemdelingen te worden van het ligchaem, en tegenwoordig te zyn by den Heere.

9. En daerom zyn wy vlytig, het zy of wy by hem zyn, of van hem, om hem te behagen.

10. Want wy alle vertoond moeten worden voor Christus regterstoel, opdat een iegelyk ontvange zyne eygene behoorte des ligchaems, naer dat hy gedaen heeft, goed of kwaed.

11. Daerom dit wetende, raden wy den menschen de vreeze Gods: maer Gode zyn wy openbaer. Maer ik hoop dat wy ook in uwe conscientien bekend zyn.

12. Wy pryzen ons zelven niet wederom aen u, maer wy geven u oorzake om te gloriëren van ons: opdat gy wat hebben moogt tegen degene die in het aenschyn gloriëren, en niet in het herte.

13. Want het zy of wy in den geest te boven gaen, dat doen wy Gode: Of dat wy magtig zyn, dat doen wy u.

14. Want de liefde Christus dwingt ons, dit achtende: want is het zake dat er eenen voor allen gestorven is, zoo zyn zy alle gestorven:

15. En voor allen is Christus gestorven: opdat ook degene die leven, nu voortaen zich zelven niet leven zouden, maer hem die voor hen gestorven is en verrezen.

16. Daerom voortaen kennen wy niemand naer het vleesch: En al hebben wy Christus naer het vleesch gekend: maer nu voorts kennen wy hem niet.

17. Daerom is er in Christus eenige nieuwe creature, de oude dingen zyn voorbygegaen: ziet alle dingen zyn nieuw geworden.

18. En alle dingen zyn uyt God, die ons verzoend heeft met zich zelven door Christus: en heeft ons gegeven den dienst der verzoeninge.

19. Want God was in Christus de wereld met zich zelven verzoenende, dien niet wytende hunne misdaden, en hy heeft in ons gesteld het woord der verzoeninge.

20. Daerom zyn wy legaten in Christus stede, als of God door ons vermanende ware. Wy bidden hertelyk in Christus stede, laet u verzoenen met God.

21. Hem, die geene zonde kende, heeft hy voor ons zonde gemaekt, om dat wy zouden worden Gods regtveerdigheyd in hem.

HET VI. KAPITTEL.

Hy vermaent hoe zy Gods gratie niet versmaden zullen, maer zich houden zullen als dienaers Gods, wachtende zich van gemeynschap der ongeloovigen.

1. En wy mede helpende vermanen dat gy de gratie Gods te vergeefs niet ontvangt.

2. Want hy zegt: In den aengenamen tyd heb ik u verhoord, en in den dag der zaligheyd heb ik u geholpen. Ziet nu hier den aengenamen tyd, ziet nu hier den dag der zaligheyd.

3. Niemanden gevende eenig letsel, opdat onzen dienst niet misprezen worde:

4. Maer laet ons in alle dingen ons zelven bewyzen als Gods dienaers, in veel lydzaemheyd, in tribulatien, in nooden, in benaeuwdheden,

5. In slagen, in kerkers, in oploopen, in arbeyden, in wakingen, in vastingen,

6. In zuyverheyd, in wetenheyd, in langmoedigheyd, in zoetigheyd, in den Heyligen Geest, in ongeveynsde liefde.

7. In het woord der waerheyd, in de kracht Gods, door de wapenen der regtveerdigheyd, ter regter en ter slinkerhand,

8. Door eere en oneere, door kwade fame en goede fame: als verleyders, en nogtans waerachtigen, als die onbekend zyn, en nogtans bekend,

9. Als stervende, en ziet wy leven: als gekastyd, en niet gedood:
10. Als droevigen, maer altyd blyde zynde: als behoeftigen, maer veel menschen ryk makende: als niet hebbende, en alle dingen bezittende.
11. Onzen mond is geopend tot u, o gy Corinthianen, ons herte is verbreyd.
12. Gy wordt niet benaeuwd in ons: maer gy zyt benaeuwd in uw binnenste:
13. Maer gy denzelfden loon hebbende, ik zeg het u als myne kinderen: wilt ook verbreyd worden.
14. Wilt geen jok trekken met de ongeloovigen: want wat gemeenschap heeft de regtveerdigheyd met de ongeregtigheyd? Of wat gezelschap heeft het licht met de duysternissen?
15. Maer wat gelykenisse heeft Christus met Belial? Of wat deel heeft den geloovigen met den ongeloovigen?
16. En wat eendragtigheyd heeft den tempel Gods met de afgoden? Want gy zyt den tempel des levenden Gods, gelyk God zegt: Want ik zal in hen woonen, en in hen wandelen, en ik zal hun God wezen, en zy zullen myn volk wezen.
17. Daerom gaet uyt het midden van hen, en wordt gescheyden, zegt den Heer, en het onzuyvere wilt niet geraken: en ik zal u ontvangen:
18. En ik zal u wezen tot eenen vader, en gy zult my wezen tot zonen en dochteren, zegt den Heere almagtig.

HET VII. KAPITTEL.

Paulus toont zyne jonste tot de Corinthen, zich verblydende in zyne tribulatie, door dat zy gebeterd waren door zynen brief.

1. Daerom, myne allerliefsten, laet ons deze belofte hebbende, ons zelven zuyveren van alle onzuyverheyd des vleesches en des geests, volmakende de heyligmakinge in de vreeze Gods.
2. Verstaet ons. Niemand hebben wy gekwetst, niemand hebben wy verergerd, niemand hebben wy bedrogen.
3. Ik zeg het tot uwe verdoemenis niet: want ik heb het te voren gezeyd, dat gy in onze herten zyt, om mede te sterven, en om mede te leven.
4. Ik heb veel betrouwens tot u, ik heb grooten roem van u, ik ben vervuld met troost, ik ben zeer overvloedig van blydschappe in alle onze tribulatie.
5. Want toen wy ook gekomen waren in Macedonien, zoo heeft ons vleesch geene ruste gehad, maer wy hebben alle tribulatie geleden: van buyten stryd, van binnen vreeze.
6. Maer God die de ootmoedigen vertroost, heeft ons ook vertroost in de toekomste van Titus.
7. Maer niet alleen in zyne toekomste, maer ook in den troost, waermede hy getroost is geweest in u, vertellende ons uwe begeerte, uw weenen, uwe neerstige zorge voor my, alzoo dat ik nog meer verblyd was.
8. Want al heb ik u bedroefd in den brief, dat is my niet berouwen: en al ware het my berouwen, ziende dat dien brief (al was het maer tot een luttel tyds) u bedroefd heeft;
9. Zoo verblyd ik my nu: niet om dat gy bedroefd zyt geweest, maer om dat gy zyt bedroefd geweest ter penitentie. Want gy zyt bedroefd geweest naer God, opdat gy nergens in zoudt hinder lyden uyt ons.
10. Want de droefheyd die naer God is, werkt penitentie ter gestadige zaligheyd: maer der wereld droefheyd werkt de dood.
11. Want ziet ditzelve dat gy bedroefd zyt geweest naer God, hoe groote zorgvuldigheyd werkt in u: daertoe ook verantwoordingen, daertoe ook verbolgenheyd, daertoe ook vreeze, daertoe ook begeerte, daertoe ook jaloezy, daertoe ook wrake; in alle dingen hebt gy u zelven bewezen onbesmet te zyn in de zake.
12. Daerom, al heb ik u geschreven, dat is niet gedaen om dien die het ongelyk gedaen heeft, noch om hem die het geleden heeft: maer om openlyk te toonen onze zorgvuldigheyd die wy hebben voor u, voor God.
13. Daerom zyn wy vertroost geweest. Maer in onze vertroostinge zoo zyn wy veel overvloediglyker verblyd geweest om Titus blydschap, om dat zynen geest vermaekt was van u allen.
14. En al heb ik by hem my iets beroemd van u, daer ben ik niet in beschaemd geworden: maer gelyk wy u alle dingen in der waerheyd gezeyd hebben, alzoo is ons beroemen, hetwelk tot Titus is geweest, waerachtig geworden.
15. En zyne binnensten zyn overvloe-

diglyker in u, gedenkende uwer gehoorzaemheyd, hoe dat gy met vreeze en angst hem ontvangen hebt.

16. Ik ben blyde dat ik in alle dingen betrouwen heb in u.

HET VIII. KAPITTEL.

Paulus vermaent hier van de aelmoessen, die daer gegeven worden binnen Jerusalem, en van de boden die ze derwaerts dragen zouden.

1. En wy maken u kennelyk, broeders, de gratie Gods, die gegeven is in de kerken van Macedonien :

2. Hoe dat zy in veel proevinge der tribulatie overvloedigheyd van blydschap gehad hebben : en hunne allerdiepste armoede is overvloedig geweest tot de rykdommen van hunne simpelheyd :

3. Want naer hunne magt, ik geef hun getuygenis, ja boven hunne magt zyn zy willig geweest,

4. Met veel vermanens ons hertelyk biddende om de weldaden en mededeylinge des diensts die aen de Heyligen gedaen wordt.

5. En niet gelyk wy gehoopt hebben, maer zy hebben zich zelven gegeven, ten eersten den Heere, daerna ons, door den wille Gods,

6. Alzoo dat wy Titus moesten bidden, dat hy, gelyk hy het begonnen had, alzoo ook zoude volbrengen by u ook deze gratie.

7. Maer gelyk gy in al overvloedig zyt in het geloof, en in het woord, en wetenheyd, en alle zorgvuldigheyd, en daerenboven ook in uwe liefde tot onswaert, opdat gy in deze gratie ook moogt overvloedig wezen.

8. Ik zeg het niet als gebiedende : maer door andere menschen zorgvuldigheyd, ook uwer liefde opregten aerd pryzende.

9. Want gy weet wel de gratie onzes Heeren Jesus Christus, dat hy om uwent wille arm geworden is, toen hy ryk was; opdat gy door zyne armoede ryk zoudt zyn.

10. En ik geef hierin raed : want dit is u profytelyk, die niet alleen hebt begonnen te doen, maer ook te willen van over een jaer :

11. Maer nu volbrengt het ook met de werken : opdat gelyk de begeerte der goedwilligheyd bereyd is, alzoo zy de begeerte ook om die te volbrengen, van hetgene dat gy hebt.

12. Want is het dat den wille bereyd is, zoo is dien aengenaem naer dat hy heeft, niet naer dat hy niet heeft.

13. Want het is niet gedaen om dat den anderen zoude eene verligtinge wezen, en u benaeuwdheyd, maer gelykelyk.

14. Laet uwe overvloedigheyd in dezen tegenwoordigen tyd hunne armoede te hulpe komen : opdat hunne overvloedigheyd uwer armoede eene vervullinge zyn mag,

15. Als er geschreven is : die veel vergaderd had, dien heeft niet geoverd; en die luttel vergaderd had, heeft niet te min gehad.

16. Maer God hebbe dank, die de zelfde zorgvuldigheyd gegeven heeft in Titus herte voor u,

17. Want de vermaninge heeft hy ontvangen : ja zeer zorgvuldig zynde, is hy van zelfs gereysd tot u.

18. Wy hebben ook met hem gezonden eenen broeder, wiens lof is in het Evangelie, door alle de kerken :

19. Maer niet alleen is dit waer, maer hy is ook geordineerd van de kerken een medegezelle onzer pelgrimagie in deze gratie die van ons bediend wordt ter glorie des Heeren, en onzen voorgeschikten wille :

20. Schouwende dit, opdat ons niemand lastere in deze volheyd, die bediend wordt van ons.

21. Want wy bezorgen goede dingen, niet alleen voor God, maer ook voor de menschen.

22. En wy hebben met die ook gezonden onzen broeder, denwelken wy dikmaels bevonden hebben, dat hy in veel dingen zeer zorgvuldig is geweest : maer nu nog veel zorgvuldiger, door het groot betrouwen van u.

23. Het zy van Titus wegen, die myn gezelle is, en onder u een helper, of van wegen onze broeders, die Apostelen zyn der kerken, en der glorie Christus.

24. Daerom de bewyzinge uwer liefde, en onzer glorie van u, wilt in hen betoonen in het aenschouwen van de kerken.

HET IX. KAPITTEL.

Nog vermaent hy hoe men de aelmoessen doen zal, geringe, overvloediglyk, en blydelyk.

1. Want van den dienst, die gedaen wordt den heyligen, is geen nood u daeraf te schryven.

2. Want ik ken uwen bereeden moed: waeraf dat ik van u gloriëre by die van Macedonien. Want Achaien is ook bereyd van het voorleden jaer, en uw vurig exempel heeft er zeer velen verwekt.

3. Maer ik heb de broeders gezonden, opdat hetgene daeraf dat wy gloriëren van u, niet verloren ga in deze zake, op dat gy (gelyk ik gezeyd heb) bereyd mogt wezen:

4. Opdat wy (ik wil niet zeggen gy) niet beschaemd worden, dezen aengaende, als die van Macedonien met my zullen gekomen zyn, en u onbereed zouden vinden.

5. Daerom heeft het my noodelyk gedacht de broeders te bidden, dat zy voren tot u komen zouden, en te voren bereyden deze voorbeloofde benedictie, dat zy zoo mag bereyd wezen als eene benedictie, en niet als eene gierigheyd.

6. En dit zeg ik: Wie spaerlyk zaeyt, die zal ook spaerlyk maeyen: en zoo wie zaeyt in benedictien, die zal van de benedictien ook maeyen.

7. Een iegelyk naer dat hy te voren geschikt heeft in zyn hert, niet uyt droefheyd of nood: want een blyden gever bemindt God.

8. En God is magtig alle gratie overvloedig te maken in u: opdat gy in alles altyd al dat genoeg is hebbende, overvloedig moogt zyn tot alle goede werken,

9. Alzoo daer geschreven is: Hy heeft gedeeld, hy heeft den armen gegeven: zyne regtveerdigheyd blyft in der eeuwigheyd.

10. Maer die het zaed den zaeyer geeft, zal ook brood om te eten geven, en zal uw zaed vermenigvuldigen, en vermeerderen het gewas van de vruchten uwer regtveerdigheyd:

11. Opdat gy in alles ryk gemaekt zynde, moogt overvloedig wezen in alle simpelheyd, dewelke door ons maekt dat God gedankt wordt.

12. Want de bediening van deze weldaed voldoet niet alleen het behoef der heyligen, maer maekt ook overvloediglyk dat den Heere van velen gedankt wordt,

13. Door het genieten van dezen dienst, God glorificerende, in de gehoorzaemheyd van uwe belydinge in Christus Evangelie, en in de opregtigheyd van de mededeylinge tot hen, en tot alle anderen.

14. En in hun gebed voor u, die u begeeren, om de groote gratie Gods die in u is.

15. Dank zy Gode voor zyne onuytsprekelyke gratie.

HET X. KAPITTEL.

Paulus begint te toonen zynen arbeyd die hy voor het Evangelie gedaen heeft.

1. En ik zelve Paulus bid u hertelyk door de zachtmoedigheyd en goedertierenheyd Christus, die naer het uytwendig schynsel kleyn ben onder u, maer niet tegenwoordig wezende ben ik stout op u.

2. En ik bid dat ik tegenwoordig niet moet stout zyn door het betrouwen, waermede ik geacht word stout te wezen tegen de sommige, die ons achten als of wy naer het vleesch wandelden.

3. Want wy in het vleesch wandelende, niet stryden naer den vleesche.

4. Want de wapenen van onzen kryg zyn niet vleeschelyk, maer magtig door God, tot verdervinge der sterkten, vernielende de raden,

5. En alle hoogheyd zich verheffende tegen de wetenheyd Gods, en gevangen nemende alle verstand tot Christus dienst,

6. En gereed hebbende te wreken alle ongehoorzaemheyd, als volbragt zal wezen uwe gehoorzaemheyd.

7. Beziet hetgene dat naer het aenschyn is: Is het dat iemand zich zelven betrouwt, dat hy Christus toebehoort, die denke dit wederom by zich zelven: gelyk hy Christus toebehoort, dat wy ook alzoo Christus toebehooren.

8. Want al is het dat ik nog wat meer gloriëre van onze magt, die ons den Heere gegeven heeft tot gestichtigheyd, niet tot uwe verdervinge: zoo zal ik niet beschaemd worden.

9. Maer opdat ik daervoor niet geacht worde, als of ik u vervaerde door brieven:

10. Want voorwaer de brieven, zeggen zy, zyn zwaer en sterk : maer de tegenwoordigheyd des ligchaems is krank, en de sprake versmadelyk :
11. Hy die alzulk is, denke dit : dat gelyk wy zyn in het woord door brieven niet tegenwoordig, alzulk zyn wy ook tegenwoordig in de daed.
12. Want wy durven ons niet bybrengen, of vergelyken by de sommigen, die zich zelven pryzen: maer wy meten ons in ons zelven, en vergelyken ons zelven tegen ons.
13. Maer wy zullen niet bovenmaten gloriëren, maer naer de mate des regels waermede ons God gemeten heeft, eene mate om aen te reyken tot u.
14. Want wy strekken ons niet te verre over, als of wy tot u niet gekomen waren : want tot u reyken wy in het Evangelie Christus.
15. Niet bovenmaten gloriërende in den arbeyd van iemand anders : maer hope hebbende door het wassen uws geloofs, door u groot gemaekt te worden naer onzen regel in overvloedigheyd,
16. Om ook in de plaetsen, die boven u zyn, het Evangelie te verkondigen : niet om in iemands anders regel in hetgene dat te voren bereyd was te gloriëren.
17. Maer zoo wie gloriëert, die gloriëre in den Heere.
18. Want hy is niet opregt die zich zelven pryst : maer hy denwelken God pryst.

HET XI. KAPITTEL.

Paulus verhaelt zynen arbeyd die hy voor Christus gedaen heeft, om de valsche apostelen hunnen mond te stoppen.

1. Och of gy verdroegt een weynig van myne onwysheyd : maer verdraegt my wat :
2. Want ik ben jaloersch op u met eene goddelyke jaloerschheyd : want ik heb u toebeloofd eenen man, om Christus eene reyne maegd te leveren.
3. Maer ik vrees, dat gelyk het serpent Heva verleyd heeft door zyne listigheyd, dat alzoo uwe zinnen ook zouden verergerd worden, en vallen van de simpelheyd die in Christus is.
4. Want is het zake dat dengenen die daer komt, eenen anderen Christus preekt, denwelken wy niet gepreekt hebben, of dat gy eenen anderen geest ontvangt, denwelken gy niet ontvangen hebt : of een ander Evangelie, dat gy niet ontvangen hebt : zoo zoudt gy die dingen te regte verdragen.
5. Want ik meyn dat ik niet min gedaen heb dan de groote Apostelen.
6. Want al ben ik slecht van woorden, maer niet nogtans in wetenheyd, en in alle dingen zyn wy u openbaer geworden.
7. Of heb ik zonde gedaen, my zelven verootmoedigende, om dat gy zoudt verheven worden? om dat ik zonder loon het Evangelie Gods u gepreekt heb?
8. Andere kerken heb ik gebloot, nemende loon tot uwen dienst.
9. En toen ik by u was, en gebrek had, zoo ben ik niemanden lastig geweest : want hetgene dat my gebrak, dat hebben vervuld de broeders die gekomen zyn van Macedonien : en in alles heb ik my tot u zonder last gehouden, en zal ook houden.
10. De waerheyd Christus is in my : want deze gloriatie zal in my niet gebroken worden in de landschappen van Achaien.
11. Waerom? om dat ik u niet liefheb? Dat weet God.
12. Maer dat ik doe, dat zal ik nog doen : opdat ik zoude beletten de oorzake dergenen die oorzake zoeken, opdat zy, in hetgene daer zy in gloriëren, mogen gevonden worden gelyk wy.
13. Want alzulke valsche apostelen zyn heymelyke bedriegende werklieden, zich zelven in gedaente veranderende in Christus apostelen.
14. En het is geen wonder : want satanas zelve verandert zyne gedaente in eenen engel des lichts.
15. Daerom het is niets groots, is het dat zyne dienaers hunne gedaente veranderen, als dienaers der regtveerdigheyd, derwelker eynde zal wezen naer hunne werken.
16. Ik zeg het wederom, (opdat niemand meyne dat ik onwys ben, maer anders zoo ontvangt my als eenen onwyzen, opdat ik ook een weynig mag gloriëren.)
17. Dat ik spreek, spreek ik niet naer God, maer als in onwysheyd, ter zake van deze glorie.
18. Aengezien dat er velen gloriëren naer den vleesche, zoo zal ik ook gloriëren.

19. Want gy verdraegt geerne de onwyzen, al zyt gy zelve wys.
20. Want gy verdraegt het, is het dat iemand u in slaverny brengt, is het dat u iemand verslindt, is het dat iemand neemt, is het dat zich iemand verheft, is het dat iemand u in het aenzigt slaet.
21. Ik spreek naer de onedelheyd, regt of wy krank geweest waren in dit deel. Waerin dat iemand stout is (ik zeg het in onwysheyd) daer ben ik ook stout in:
22. Zyn zy Hebreeuwen, ik ben het ook; zyn zy Israëliten, ik ook; zyn zy Abrahams zaed, ik ook;
23. Zyn zy Christus dienaers, ik ook, (ja ik zeg het als onwys) ik nog meer: in veel arbeyden, in gevangenissen overvloediglyker, in slagen bovenmaten, in doodsnooden dikmaels.
24. Van de Joden heb ik vyfmael veertig slagen, een min ontvangen.
25. Drymael ben ik met roeden gegeeseld geweest, eens ben ik gesteenigd geweest, drymael heb ik schipbreuk geleden, nacht en dag ben ik in de diepte der zee geweest,
26. In het reyzen dikmaels, in perykelen der wateren, perykelen der moordenaren, perykelen uyt de Joden, perykelen uyt de heydenen, perykelen in de stad, perykelen in woestyne, perykelen in de zee, perykelen in valsche broeders:
27. In arbeyd, en ellendigheyd, in veel wakens, in honger en dorst, in veel vastens, in koude, en naektheyd.
28. Zonder de dingen die van buyten zyn, myne dagelyksche neerstigheyd, de zorgvuldigheyd voor alle de kerken.
29. Wie wordt daer krank, ik en word ook krank? wie wordt daer verergerd, en ik brand niet?
30. Is het dat men moet gloriëren: zoo zal ik gloriëren van hetgene dat myner krankheyd aengaet.
31. God en den Vader onzes Heeren Jesus Christus, die gebenedyd is in der eeuwigheyd, weet dat ik niet lieg.
32. Den provoost van Damascus, van des konings Aretas volk bewaerde de stad van Damascenen, om dat hy my vangen zoude.
33. En door eene venster, in eene mande werd ik nedergelaten over den muer, en alzoo ben ik zyne handen ontvloden.

HET XII. KAPITTEL.

Nog verhaelt Paulus van de openbaringen die hem veertien jaren daer te voren geschied waren, toonende waerom dat hy dit verhaelt, en vreezende nog eenige te vinden, als hy hen bezoeken zal, die nog met twist en met zonden zyn zullen.

1. Is het dat ik my beroemen moet (het is voorwaer niet oorbaerlyk:) zoo zal ik komen tot de visioenen en openbaringen des Heeren.
2. Ik weet eenen mensch in Christus over veertien jaren (het zy in het ligchaem, of uyt het ligchaem, ik weet het niet, God weet) dat zulken opgenomen was tot den derden hemel.
3. En ik weet dat alzulken mensch (het zy in het ligchaem, of uyt het ligchaem, ik weet het niet, God weet.)
4. Dat hy opgenomen is geweest in het Paradys: en heeft gehoord verborgene woorden, die geen mensch spreken kan.
5. Voor alzulken zal ik gloriëren: maer van my zal ik my niet beroemen, dan in myne krankheden.
6. Want is het zake dat ik ook my wil beroemen, zoo zal ik niet onwys wezen: want ik zal de waerheyd zeggen: maer ik wacht my diens, opdat my niemand achte boven hetgene dat hy ziet in my, of iets dat hy hoort van my.
7. En om dat de grootheyd der openbaringe my niet verheffen zoude, zoo is my gegeven het steeksel myns vleesches satanas engel, dat hy my zoude met vuysten slaen.
8. Waerom ik den Heere drymael gebeden heb, dat dien van my gaen zoude:
9. En hy heeft my gezeyd: Myne gratie is u genoeg: want de kracht wordt in de krankheyd volmaekt. Hierom zal ik geerne in myne krankheden gloriëren, opdat in my mag woonen de kracht Christus.
10. Daerom heb ik myn behagen in krankheden, in versmaedheden, in nooden, in vervolgingen, in benaeuwdheden om Christus: Want als ik krank ben, dan ben ik magtig.
11. Ik ben onwys geworden, gy hebt er my toe gedwongen. Want ik behoorde van u geprezen te worden: want ik ben niet min geweest, dan degene die de overste der Apostelen zyn, hoewel ik niets ben.

12. Nogtans zyn de teekenen myns apostelschaps geschied over u in alle verduldigheyd, in teekenen en wonderwerken en mirakelen.

13. Want wat is het dat gy min gehad hebt dan de andere kerken, dan dat ik zelve u niet verlast heb? Vergeeft my dit onregt.

14. Ziet ik ben nu tot deze derde reyze bereyd tot u te komen: en ik zal u niet zwaer wezen. Want ik zoek niet dat het uwe is, maer u: want de kinderen behooren niet te vergaderen voor de ouders, maer de ouders voor de kinderen.

15. Maer ik zal zeer geerne geven, en zelve ook daerenboven gegeven worden voor uwe zielen: hoewel dat ik u meer beminnende, min bemind worde.

16. Maer laet het alzoo zyn: ik ben u niet lastig geweest: maer want ik listig was, zoo heb ik u met bedrog gevangen.

17. Heb ik u verongelykt door iemand van degenen die ik tot u gezonden heb?

18. Ik heb Titus gebeden, en ik heb met hem eenen broeder gezonden. Heeft u Titus verongelykt? hebben wy niet in eenen geest gewandeld? en met eenerley voetstappen?

19. Gy laet u dunken van overlang, dat wy ons ontschuldigen voor u? Wy spreken voor God in Christus: en alle dingen myne allerliefsten om uwe gestichtigheyd.

20. Want ik zorg dat ik by aventure als ik komen zal, u niet vinden zal zulk als ik wil; en dat ik van u zal gevonden worden zulk als gy niet wilt: want er by aventure kyvagien, nydigheden, moedigheden, tweedrachtigheden, achterklappingen, oorblazingen, opgeblazenheden, en oploopen onder u mogten zyn:

21. Dat my God wederom niet verootmoedige by u, als ik zal gekomen zyn, en dat ik er zoude moeten beweenen velen van degene die te voren gezondigd hadden, en geene penitentie gedaen hebben van de onzuyverheyd, en hoereringe, en oneerbaerheyd, die zy bedreven hebben.

HET XIII. KAPITTEL.

Paulus dreygt hen die gezondigd hebben, om dat hy ze tot berouw verwekken zoude. En pryst ze die standvastiglyk de waerheyd gevolgd hebben, zettende achterna eene groete.

1. Ziet ik kom tot u deze derde reyze: In den mond van twee of dry getuygen zal allerley woord staen.

2. Ik heb het te voren gezeyd, en ik zeg het te voren, als tegenwoordig, en nu niet tegenwoordig dengenen die te voren gezondigd hebben, en alle den anderen, dat ik niet sparen zal, is het zake dat ik wederom kome.

3. Begeert gy eens eene bewyzinge te hebben van hem die in my spreekt, Christus? die in u niet krank is, maer magtig is in u.

4. Want al is hy gekruyst uyt krankheyd, hy leeft nogtans uyt de kracht Gods: want wy zyn ook krank in hem, maer wy zullen met hem leven uyt de kracht Gods in u.

5. Onderzoekt u zelven, of gy in het geloof zyt, proeft gy u zelven: of kent gy u zelven niet, dat Christus Jesus in u is? ten zy dat gy by aventure verworpen zyt.

6. Maer ik hoop dat gy wel kennen zult dat wy niet verworpen zyn.

7. En wy bidden God, dat gy niets kwaeds doet, niet om dat wy goed zouden schynen, maer om dat gy dat goed is, doen zoudt: en dat wy zouden als verworpen zyn.

8. Want wy vermogen niets tegen de waerheyd, maer voor de waerheyd.

9. Want wy verblyden ons wanneer wy krank zyn, en gy machtig zyt. Dat bidden wy ook, te weten uwe volkomenheyd.

10. Daerom schryf ik dit in myn afwezen, opdat ik tegenwoordig niet straffelyker doen moet, naer de macht welke den Heer my gegeven heeft ter gestichtigheyd, en niet ter verdervinge.

11. Maer voorts broeders, verblydt u, weest volmaekt, vermaent, hebt een gevoelen, hebt vrede, en den God des vredes en der liefde zal met u zyn.

12. Groet malkander met een heylig kussen. Het groeten u alle de heyligen.

13. De gratie onzes Heeren Jesus Christus, en de liefde Gods, en de gemeynschap des Heyligen Geests zy met u allen. Amen.

DEN EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT DE

GALATEN.

HET I. KAPITTEL.

Paulus berispt die van Galatien dat zy zich hebben laten verleyden van de waerheyd die zy van hem gehoord hadden, dewelke hy van Christus geleerd had, betoonende hoe hy, die te voren een vervolger was, geworden is een dienaer Christus, en uytgescheyden om het Evangelie te preken.

1. Paulus een Apostel, niet van de menschen, noch door eenigen mensch, maer door Jesus Christus, en God den Vader die hem verwekt heeft van de dooden:

2. En die met my zyn alle de broeders, der kerken van Galatien.

3. Gratie zy u, en vrede van God den Vader, en onzen Heere Jesus Christus,

4. Die zich zelven gegeven heeft voor onze zonden, dat hy ons verlossen zoude van deze tegenwoordige booze wereld, naer den wille Gods en onzes Vaders,

5. Denwelken is glorie van de eeuwigheyd der eeuwigheyd. Amen.

6. Ik verwonder my, dat gy zoo haest overgesteld wordt van hem die u geroepen heeft tot de gratie Christus, in een ander Evangelie:

7. Daer nogtans geen ander is, dan dat er sommige zyn die u verwerren, en willen verkeeren het Evangelie Christus.

8. Maer al ware het by alzoo, dat wy, of een engel uyt den hemel, u het Evangelie preekten anders dan hetgene dat wy u gepreekt hebben, die zy verbannen van God.

9. Gelyk wy te voren gezeyd hebben, dat zeg ik nu ook wederom: Is het dat er iemand u het Evangelie preekt anders dan hetgene dat gy ontvangen hebt, die zy verbannen van God.

10. Want rade ik nu om de menschen, of om God? Of begeer ik den menschen te behagen? Waer het dat ik nog den menschen behaegde, zoo zoude ik Christus dienaer niet zyn.

11. Maer ik maek u kennelyk broeders, het Evangelie dat van my gepreekt is, dat dit niet is naer den mensch:

12. Want ik heb dat van geenen mensch ontvangen, noch geleerd, maer door de openbaringe Jesus Christus.

13. Want gy hebt somtyds wel gehoord myne wandelinge in het Joodschap: hoe dat ik bovenmaten vervolgde de kerke Gods, en hoe ik die verstoorde:

14. En ik vorderde in het Joodschap boven velen van mynen ouderdom, in myn geslachte, veel overvloediglyker wezende een navolger van myner vaderen inzettingen.

15. Maer toen het hem beliefde, die my uytgescheyden heeft uyt myns moeders ligchaem, en geroepen door zyne gratie,

16. Om dat hy zynen Zoon openbaren zoude in my, dat ik dien zoude verkondigen onder de heydenen: terstond heb ik niet gevolgd vleesch en bloed,

17. Noch ik ben gekomen te Jerusalem tot myne voorgangers de Apostelen: maer ik ben weggegaen in Arabien, en ik ben wederom gekeerd in Damascus:

18. Daerna, na dry jaren ben ik gekomen te Jerusalem, om te bezien Petrus, en ik ben by hem gebleven vyftien dagen:

19. Anders heb ik niemand van de Apostelen gezien, dan Jacobus onzes Heeren broeder.

20. En hetgene dat ik u schryve, ziet het is voor God, dat ik niet lieg.

21. Daerna ben ik gekomen in de landen van Syrien en Cilicien.

22. Maer ik was van aenzigt onbekend der kerken van Judeen, die in Christus waren :

23. Maer zy hadden alleen gehoord, dat dengenen die ons voortyds vervolgde, nu verkondigt het geloof, hetwelk hy somtyds verstoorde :

24. En in my loofden zy God.

HET II. KAPITTEL.

Paulus betoont hier hoe dat hy de evangelische waerheyd altoos vryelyk onder de heydenen gepredikt heeft, hetwelk de overste der Apostelen geapprobeerd hebben, en hoe hy openbaerlyk Cephas begreep, bewyzende dat niet uyt de werken der wet iemand geregtveerdigd wordt, maer door het geloof in Jesus Christus.

1. Daerna over veertien jaren ben ik wederom opgegaen naer Jerusalem met Barnabas, ook medegenomen hebbende Titus.

2. Maer ik ben opwaerts gereysd naer de openbaringe : en ik heb met hen overleyd het Evangelie dat ik preek onder de heydenen, en byzonder met degenen die schenen wat te zyn : dat ik by aventure niet ydelyk zoude loopen, of geloopen hebben.

3. Maer Titus die met my was, al was hy een heyden, is ook niet gedwongen geweest besneden te worden :

4. Maer om de ingeleyde valsche broeders, die heymelyk ingekomen waren om te onderzoeken onze vryheyd, die wy hebben in Christus Jesus, om dat zy ons in slavernye brengen zouden.

5. Denwelken wy niet eene ure lang hebben geweken ter onderdanigheyd, om dat de waerheyd des Evangeliums by u zoude mogen blyven :

6. Maer van degene die schenen wat te zyn (hoedanig zy voortyds geweest zyn, daer legt my niets aen : God acht het aenzien van den mensch niet) want degene die schenen wat te zyn, hebben my niets gegeven.

7. Maer ter contrarie, toen zy gezien hadden, dat my betrouwd was het Evangelie der onbesnedenheyd, gelyk Petrus der besnedenheyd :

8. (Want die met Petrus gewrocht heeft tot het Apostelschap der besnydenisse, heeft met my ook gewrocht onder de heydenen)

9. En toen zy verstaen hadden de gratie die my gegeven is, Jacobus en Cephas, en Joannes, die schenen kolommen te zyn, zoo hebben zy my en Barnabas gegeven de regter handen der verzelschappinge : dat wy onder de heydenen, en zy onder de besnydenisse preken zouden :

10. Alleenlyk dat wy der armen zouden gedachtig wezen, in hetwelk ik ook zorgvuldig ben geweest, om datzelve te doen.

11. Maer toen Cephas gekomen was in Antiochien, zoo heb ik hem in het aenzigt wederstaen, want hy was berispelyk.

12. Want te voren eer de sommige van Jacobus gekomen waren, zoo at hy met de heydenen : maer toen die gekomen waren, zoo onttrok hy, en scheydde zich zelven af, vreezende degene die uyt de besnydenisse waren.

13. En zyner geveynsdheyd consenteerden de andere Joden, alzoo dat Barnabas ook van hen gebragt werd in die geveynsdheyd.

14. Maer toen ik had gezien dat zy niet te regt wandelden naer de waerheyd des Evangeliums, heb ik Cephas gezeyd voor hen allen : Is het zake dat gy, daer gy een Jode zyt, naer de heydensche maniere leeft, en niet naer de Joodsche maniere : hoe dwingt gy de heydenen op de Joodsche maniere te leven?

15. Wy zyn van nature Joden, en niet uyt de heydenen zondaers.

16. Maer wetende dat geen mensch geregtveerdigd wordt uyt de werken der wet, dan door het geloof Jesus Christus : en wy gelooven in Jesus Christus, opdat wy geregtveerdigd zouden worden uyt Christus geloof, en niet uyt de werken der wet ; waerom dat uyt de werken der wet, geen vleesch zal geregtveerdigd worden.

17. En is het dat wy begeerende geregtveerdigd te worden in Christus, zelve ook gevonden zyn zondaers, is dan Christus een dienaer der zonde? Dat zy verre.

18. Want is het dat ik hetgene dat ik omgeworpen heb, wederom optimmere : zoo maek ik my zelven een overtreder.

19. Want ik ben door de wet, der wet gestorven, opdat ik Gode leven zoude : met Christus ben ik gekruyst.

20. En ik leef, nu voorts niet ik, maer in my leeft Christus : maer dat ik nu leef in het vleesch, dat leef ik in het geloof des Zoons Gods, die my lief gehad heeft, en heeft zich zelven gegeven voor my.

21. Ik verwerp de gratie Gods niet : want is het dat door de wet de regtveerdigheyd is, zoo is Christus dan te vergeefs gestorven.

HET III. KAPITTEL.

Den Apostel leert dat Abraham niet uyt de werken der wet, maer uyt het geloof in Christus den Heyligen Geest ontvangen heeft : en dat de onderzaten der wet, mits dat ze niemand naeuwelyks volbrengt, vermaledyd zyn.

1. O gy onverstandige Galaten, wie heeft u betooverd om der waerheyd niet onderdanig te zyn, voor derwelker oogen Jesus Christus betoond is geweest in u gekruyst?

2. Dit wil ik alleen van u weten : Hebt gy uyt de werken der wet den Geest ontvangen, of uyt het gehoor des geloofs?

3. Zyt gy zoo onverstandig, dat gy nu voleynden wilt naer den vleesche, als gy naer den geest begonnen hebt?

4. Hebt gy zoo veel geleden te vergeefs? Is het anders te vergeefs.

5. Die dan u geeft den Geest, en werkt de werken in u : doet hy dat uyt de werken der wet, of uyt het gehoor des geloofs?

6. Gelyk Abraham God geloofd heeft, en het is hem gerekend ter regtveerdigheyd.

7. Daerom bekent dat degene die uyt den geloove zyn, Abrahams kinderen zyn.

8. En de Schrifture te voren ziende, dat God de heydenen uyt den geloove regtveerdig maekt, heeft te voren Abraham verkondigd : In u zullen gebenedyd worden alle de heydenen.

9. Daerom die uyt den geloove zyn, zullen gebenedyd worden met den geloovigen Abraham.

10. Want alle die uyt de werken der wet zyn, zyn onder de maledictie : want daer is geschreven : Vermaledyd is hy, die niet blyft in alle de dingen die geschreven zyn in den Boek der wet, dat hy die doe.

11. En want in de wet niemand geregtveerdigd wordt by God, zoo is het openbaer, dat den regtveerdigen uyt het geloof leeft.

12. Maer de wet is uyt den geloove niet, maer, Die ze doet, zal daerin leven.

13. Christus heeft ons verlost van de maledictie der wet, voor ons geworden zynde eene vermaledydinge : want daer is geschreven : Vermaledyd is hy zoo wie aen het hout hangt :

14. Opdat in de heydenen de benedydinge van Abraham geschieden zoude in Christus Jesus, opdat wy de belofte des Geests ontvangen zouden door het geloof.

15. Broeders (ik spreek naer den mensch) nogtans eens menschen vastgemaekt testament versmaedt niemand, of niemand ordineert daer iets meer toe.

16. Abraham zyn beloften toegezeyd, en zynen zade. Hy zegt niet : In de zaden, als in velen : maer als in een. En uwen zade, hetwelk is Christus.

17. Maer ik zeg dit : Het testament vastgemaekt van God, maekt de wet niet van onweerde, die na vier honderd en dertig jaren gemaekt is, om te niet te doen de belofte.

18. Want is de erfelykheyd uyt de wet, zoo is zy nu uyt de belofte niet. Maer aen Abraham heeft God die gegeven door de belofte.

19. Wat is dan de wet? Zy is gesteld om de overtredingen, tot dat komen zoude het zaed, denwelken hy dat beloofd had, geordineerd door de engelen in de hand des middelaers.

20. Een middelaer is niet van eenen alleen, maer God is een.

21. Is dan de wet tegen Gods beloften? Dat zy verre : Want ware daer eene wet gegeven die zoude mogen levende maken, zoo ware waerachtiglyk de regtveerdigheyd uyt de wet.

22. Maer de Schrifture heeft het al besloten onder de zonde, opdat de belofte uyt het geloof Jesus Christus gegeven zoude worden den geloovigen.

23. Maer te voren eer het geloof kwam, zoo werden wy onder de wet bewaerd, gesloten tot den geloove hetwelk geopenbaerd zoude worden.

24. Aldus is de wet onzen leyder

geweest tot Christus, opdat wy uyt den geloove zouden geregtveerdigd worden.

25. Maer na dat het geloof gekomen is, zoo zyn wy nu voorts niet meer onder den leyder.

26. Want gy zyt alle Gods kinderen door het geloof in Christus Jesus.

27. Want alle gy die in Christus Jesus gedoopt zyt, hebt Christus aengedaen.

28. Daer is geen Jood, noch Griek: daer is geen knecht, of vry mensch: daer is geen man of vrouwe. Want gy alle zyt een in Christus Jesus.

29. En is het dat gy Christus toebehoort, zoo zyt gy dan Abrahams zaed, naer de belofte erfgenamen.

HET IV. KAPITTEL.

Den Apostel leert, hoe dat voor de geboorte Christus de Joden onder de wet waren, als onder eenen voogd: maer als hy geboren was, dat zy van de wet ontslagen zyn, toonende datzelve door schriftuerlyke gelykenisse.

1. En ik zeg: Alzoo langen tyd als den erfgenaem een kleyn kind is, zoo is er geen onderscheyd tusschen hem en eenen knecht, hoewel hy een heere is van allen:

2. Maer hy is onder momboirs en voogden tot den gestelden tyd van den vader:

3. Alzoo wy ook, toen wy kleyne kinderen waren, zoo waren wy onder de elementen der wereld dienende.

4. Maer toen gekomen is de volheyd des tyds, zoo heeft God zynen Zoon gezonden, geboren uyt eene vrouwe, geworden onder de wet,

5. Opdat hy degene die onder de wet waren, zoude verlossen, opdat wy de aenneminge tot kinderen zouden ontvangen.

6. Maer want gy kinderen zyt, heeft God zyns Zoons Geest gezonden in uwe herten, roepende: Abba, Vader.

7. Daerom is hy nu geen knecht, maer een zoon: En is het dat hy een zoon is, zoo is hy ook een erfgenaem door God.

8. Maer gy, toen voorwaer God niet kennende, diendet degene die van nature geene goden waren.

9. Maer nu als gy God gekend hebt, ja zelven gekend zyt van God: hoe wordt gy wederom gekeerd tot de kranke en arme elementen, dewelke gy wederom wilt dienen?

10. Gy onderhoudt dagen, en maenden, en tyden, en jaren.

11. Ik vrees voor u, dat ik by aventure te vergeefs zal in u gearbeyd hebben.

12. Weest gelyk ik: want ik ben ook gelyk gy: broeders, ik bid u hertelyk: gy hebt my geen leed gedaen.

13. En gy weet wel dat ik door de krankheyd des vleesches u het Evangelie gepreekt heb nu korts geleden:

14. En uwe proevinge in myn vleesch hebt gy niet versmaed noch verworpen: maer gelyk eenen engel Gods hebt gy my ontvangen, gelyk Christus Jesus.

15. Waer is dan uwe zaligheyd? Want ik geef u getuygenisse, dat gy, ware het dat het mogelyk geweest ware uwe oogen zoudt uytgetrokken hebben, en my gegeven.

16. Ben ik dan uw vyand geworden, u de waerheyd zeggende?

17. Zy zyn jaloersch van u niet in het goede: maer zy willen u uytsluyten, dat gy hen zoudt navolgen.

18. Maer volgt het goede altyd in het goede: en niet alleen als ik tegenwoordig ben by u.

19. Myne kinderkens, dewelke ik wederom arbeyde te baren, tot dat Christus in u eene gedaente kryge.

20. Ik wilde nu wel by u zyn, en myne stemme veranderen: want ik word beschaemd in u.

21. Zegt my gy die onder de wet wilt zyn, hebt gy de wet niet gelezen?

22. Want daer is geschreven: Dat Abraham twee zonen heeft gehad: den eenen van de dienstvrouwe, den anderen van de vrye huysvrouwe.

23. Maer dien van de dienstvrouwe, is naer het vleesch geboren: maer dien van de vrye huysvrouwe was, door de belofte.

24. Dewelke woorden zyn door eene gelykenisse gesproken. Want dit zyn de twee testamenten: Het eene van den berg Sina, ter slavernye barende, welke is Agar:

25. Want Sina is een berg in Arabien, die gevoegd is met dien die nu is Jerusalem, en zy is eene slavin met hare zonen.

26. Maer Jerusalem die boven is, is vry, dewelke is onze moeder.

27. Want daer is geschreven : Verblydt u gy onvruchtbare vrouwe, die niet baert : berst uyt, en roept die niet bevrucht zyt : want daer zyn veel kinderen van de verlatene vrouwe, meer dan van die, die eenen man heeft.

28. Maer wy broeders zyn naer Isaac kinderen der belofte.

29. Maer gelyk toen dengenen die naer het vleesch geboren was, hem vervolgde, die naer den geest was : alzoo is het nu ook.

30. Maer wat zegt de Schrifture? Werpt uyt de dienstvrouwe en haren zoon : want den zoon der dienstvrouwe zal geen erfgenaem wezen met den zoon der vrye vrouwe.

31. Aldus, broeders, zyn wy geene kinderen der dienstvrouwe, maer der vrye vrouwe : door welke vryheyd Christus ons vry gemaekt heeft.

HET V. KAPITTEL.

Paulus toont dat noch besnydenisse, noch ook onbesnydenisse iets helpt ter zaligheyd, maer een levende geloof door liefde werkende : en hy verhaelt de spruyten des geests, en de spruyten des vleesches.

1. Staet, en wilt niet wederom met het jok der slavernye gehouden worden.

2. Ziet ik Paulus zegge u : is het dat gy besneden wordt, zoo zal u Christus niet baten.

3. En ik betuyg wederom eenen iegelyken mensch die zich zelven besnydt, dat hy schuldig is de geheele wet te volbrengen.

4. Gy zyt verlaten van Christus, die in de wet geregtveerdigd wordt : gy zyt van de gratie gevallen.

5. Want wy verwachten door den geest uyt het geloof de hoop der regtveerdigheyd.

6. Want in Christus Jesus deugt de besnydenisse niet, noch de onbesnedenheyd : maer het geloof dat door de liefde werkt.

7. Gy liept wel : wie heeft u belet der waerheyd niet onderdanig te zyn?

8. Dit onderwys is uyt hem niet, die u roept.

9. Een luttel heefs verzuert het geheele deeg.

10. Ik heb betrouwen van u in den Heere dat gy anders niet gevoelen zult : maer die u ontstelt, zal het oordeel dragen, zoo wie dat dien is.

11. Maer broeders, is het dat ik nog de besnydenisse preke : waerom lyd ik nog vervolginge? Zoo is dan te niet gedaen de verergernisse des kruys.

12. Och of zy ook afgesneden waren die u ontsteld maken!

13. Want gy zyt tot de vryheyd geroepen broeders : alleenlyk ziet toe dat gy de vryheyd niet gebruykt ter oorzake des vleesches : maer door de liefde des Geests dient malkander.

14. Want de geheele wet wordt in een woord volbragt : Bemint uwen naesten als u zelven.

15. Maer is het dat gy malkander byt en eet : zoo ziet toe dat gy van malkander niet verteerd wordt.

16. Maer ik zeg : Wandelt in den Geest, en gy zult de lusten des vleesches niet volbrengen.

17. Want het vleesch begeert tegen den geest: en den geest tegen het vleesch : want deze zyn malkander tegen : alzoo dat gy niet al doet wat gy wilt.

18. Is het dat gy door den geest geleyd wordt, zoo zyt gy onder de wet niet.

19. Maer de werken des vleesches zyn openbaer : dewelke zyn hoereringe, onreynigheyd, oneerbaerheyd, onkuyschheyd,

20. Afgodery, toovery, vyandschappen, kyvagien, nydige vervolgingen, gramschappen, strydingen, tweedragten, sekten,

21. Nydigheden, doodslagen, dronkenschappen, brasseryen, en dergelyken, dewelke ik u voorzeg, gelyk ik te voren gezeyd heb : dat zoo wie zulke doen, die zullen het ryk Gods niet verkrygen.

22. Maer de vrucht des Geests is liefde, blydschap, vrede, verduldigheyd, goedertierenheyd, goedheyd, langmoedigheyd,

23. Zachtmoedigheyd, getrouwigheyd, zedigheyd, eerbaerheyd, reynigheyd. Tegen alzulke is de wet niet.

24. Maer wie Christus toebehooren, die hebben hun vleesch gekruyst met de gebreken en kwade lusten.

25. Is het dat wy naer den Geest leven, zoo laet ons naer den Geest ook wandelen.

26. Laet ons niet worden ydel glorie begeerende, malkander tergende, malkander benydende.

HET VI. KAPITTEL.

Hier onderwyst Paulus de Galaten hoe zy in ootmoedigheyd hunne broeders verdragen zullen, vermanende te schouwen de bedriegers, die ze onder de wet brengen willen.

1. Broeders, al is het dat er een mensch haestelyk gevallen is in eenigé misdaed, gy die geestelyk zyt, onderwyst alzulken in den geest der zachtmoedigheyd, aenmerkende u zelven, dat gy ook niet getemteerd wordet.
2. Draegt den eenen des anderen last, en alzoo zult gy volbrengen de wet Christus.
3. Want is het dat zich iemand laet dunken, dat hy wat is, daer hy niets is, dezen bedriegt zich zelven.
4. Maer een iegelyk proeve zyn zelfs werk, en alzoo zal hy in zich zelven alleen glorie hebben, en niet in eenen anderen.
5. Want een iegelyk zal zynen last dragen.
6. En wie geleerd wordt met den woorde, die deele mede in alle zyne goeden dengenen die hem leert.
7. Wilt niet dolen : met God is niet te spotten.
8. Want wat een mensch zaeyt, dat zal hy ook maeyen; en die in zyn vleesch zaeyt, zal van den vleesche ook maeyen verdervinge : maer wie in den geest zaeyt, die zal van den geest maeyen het eeuwig leven.
9. Maer goed doende, laet ons niet vertragen : want te zynen tyde zullen wy maeyen zonder ophouden.
10. Daerom als wy tyd hebben, laet ons goed doen tot een iegelyk, maer allermeest tot de huysgenooten des geloofs.
11. Beziet met hoedanige letteren ik u geschreven heb met myne hand.
12. Alle die behagen willen in het vleesch, die dwingen u besneden te worden, alleenlyk opdat zy des kruys Christus vervolginge niet lyden zouden.
13. Want degene die besneden worden bewaren de wet ook niet : maer zy willen dat gy zoudt besneden worden, om dat zy in uw vleesch zouden gloriëren.
14. Maer verre zy van my te gloriëren anders dan in het kruys onzes Heeren Jesus Christus, door wien my de wereld gekruyst is, en ik der wereld.
15. Want in Christus Jesus is niets weerd de besnydenisse, noch de onbesnedenheyd, maer de nieuwe creature.
16. En zoo wie dezen regel volgen, vrede zy op die, en bermhertigheyd, en op Israël Gods.
17. Voortaen zoo zy niemand my meer lastig : want ik draeg de lidteekenen des Heeren Jesus in myn ligchaem.
18. De gratie onzes Heeren Jesus Christus zy met uwen geest, broeders. Amen.

DEN EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT DE

EPHESEN.

HET I. KAPITTEL.

Paulus dankt God van de weldaden den verkorenen bewezen door Jesus Christus, biddende dat zy volmaekte wysheyd zouden mogen verwerven, en toont Christus verheffinge, hoe dat hy is een hoofd over alle kerken.

1. Paulus een Apostel Jesus Christus door den wille Gods, alle den heyligen die te Ephesen zyn, en den geloovigen in Christus Jesus.
2. Gratie zy u, en vrede van God onzen Vader, en den Heere Jesus Christus.
3. Gebenedyd zy God en den Vader onzes Heeren Jesus Christus, die ons gebenedyd heeft in alle geestelyke gebenedydinge in de hemelsche gaven in Christus.

4. Gelyk hy ons verkoren heeft in denzelven voor het maeksel der wereld, dat wy zouden wezen heylig en onbesmet in zyn aenzigt in de liefde.
5. Die ons van te voren geschikt heeft tot de aenneminge der kinderen, door Jesus Christus, in hem, naer het voornemen van zynen wille,
6. Ten love van de glorie zyner gratie, in dewelke hy ons liefgetal heeft gemackt in zynen beminden Zoon.
7. In denwelken wy hebben verlossinge door zyn bloed, vergiffenisse der zonden naer de rykdommen zyner gratie,
8. Die overvloedig is geweest in ons, in alle wysheyd en voorzienigheyd :
9. Dat hy ons zoude kennelyk maken de verborgenheyd van zynen wille, naer zyn welbehagen, hetwelk hy voorgenomen heeft in hem.
10. Tot het bedeylen van de volheyd der tyden, om te vernieuwen alle dingen in Christus, die in de hemelen, en die in de aerde zyn, in hem :
11. In denwelken wy ook by lote geroepen zyn, te voren geschikt naer zyn voornemen, die het al werkt, naer den raed van zynen wille :
12. Opdat wy zouden wezen ten love van zyne glorie, wy die te voren gehoopt hebben in Christus :
13. In denwelken gy ook hooptet, toen gy gehoord hadt het woord der waerheyd (het Evangelie uwer zaligheyd) in hetwelk gy ook geloovende geteekend zyt met den Heyligen Geest der belofte.
14. Die den pand is onzer erfenisse, tot verlossinge des verkrygens, ten love van zyne glorie.
15. Daerom ik ook hoorende uw geloof, welk is in den Heere Jesus, en de liefde tot alle de heyligen,
16. Houde niet op voor u te danken, uwe gedenkenisse houdende in myne gebeden :
17. Opdat God der glorie, den Vader onzes Heeren Jesus Christus, u geve den geest der wysheyd, en der openbaringe in zyne kennisse :
18. Om verlicht te hebben de oogen uws herten, opdat gy weten moogt welke dat de hoop zyns roeps is, en welke de rykdommen van de glorie zyner erfenisse zyn, in de heyligen,
19. En welke die uytnemende grootheyd zyner kracht is in ons, wy die geloovon naer de werkinge der kracht zyner sterkheyd,
20. Dewelke hy gewrocht heeft in Christus, verwekkende hem van de dood, en stellende hem aen zyne regter zyde, in de hemelsche dingen :
21. Boven alle overheyd en magt, en kracht, en heerschappy, en allen naem die genoemd wordt, niet alleen in deze wereld, maer ook in de toekomende.
22. En alle dingen heeft hy gesteld onder zyne voeten : en hy heeft hem gegeven tot een hoofd, over de geheele kerke :
23. Welke zyn ligchaem is, zyne volheyd, die het altemael in alle vervult.

HET II. KAPITTEL.

Paulus toont dat de heydenen die te voren verre waren en vreemd van Gods beloften, nu zyn door het geloof medeborgers der heyligen, en huysgenooten Gods, op het fondament der patriarchen en profeten, en den hoeksteen Christus Jesus.

1. En u, toen gy dood waert door uwe misdaden en zonden,
2. In dewelke gy voortyds gewandeld hebt, naer den loop dezer wereld, naer den prins des magts van deze lucht, des geests die nu werkt in de kinderen der wanhope,
3. Onder dewelke wy allegader voortyds verkeerd hebben in de lusten onzes vleesches, doende den wille des vleesches en der gedachten, en waren van nature kinderen der gramschap, gelyk ook de anderen :
4. Maer God, die ryk is in bermhertigheyd, om de overgroote liefde, waerdoor hy ons lief gehad heeft,
5. Heeft ons ook, toen wy dood waren door de zonden, levende gemaekt in Christus, (door wiens gratie gy zalig geworden zyt)
6. En hy heeft ons mede verwekt, en mede doen zitten in de hemelsche plaetsen in Christus Jesus :
7. Opdat hy toonen zoude in de toekomende tyden, de overvloedige rykdommen zyner gratie, in goedheyd over ons in Christus Jesus.
8. Want door de gratie zyt gy zalig geworden door het geloof, en dat niet uyt u zelven : want het is Gods gave,

9. En niet uyt de werken, op dat niemand gloriëre.

10. Want wy zyn zyne maekselen, geschapen in Christus Jesus in goede werken, die God bereyd heeft dat wy daerin wandelen zouden.

11. Daerom weest gedachtig dat gy voortyds waert heydenen in den vleesche, die genoemd wordt onbesnedenen, van degene die genoemd wordt besnydenisse in het vleesch, met de hand gemaekt :

12. Die in die tyden waert zonder Christus, vervreemd van het borgerschap van Israël, en vreemd van de testamenten, niet hebbende de hoop der belofte, en zonder God in deze wereld.

13. Maer nu in Christus Jesus zyt gy die voortyds verre waert, geworden naby in het bloed Christus.

14. Want hy is onzen vrede, die het beyde een gemaekt heeft, en den middelwand des onderschutsels brekende, te weten de vyandschappen in zyn vleesch :

15. De wet der geboden te niet doende, door vaste oordeelen, opdat hy twee maken zoude in zich zelven eenen nieuwen mensch, vrede makende,

16. En dat hy die beyde zoude vereenigen in een ligchaem, Gode door het kruys, doodende de vyandschappen in zich zelven.

17. En komende, hy heeft vrede verkondigd u die verre geweest zyt; en vrede dengenen die by waren.

18. Want door hem hebben wy eenen toegang beyde in eenen Geest tot den Vader.

19. Daerom zyt gy nu geene gasten en vreemdelingen : maer gy zyt borgers der heyligen, en Gods huysgenooten :

20. Opgetimmerd zynde op het fondament der Apostelen en Profeten, den zelven principalen hoeksteen Jesus Christus :

21. In denwelken alle getimmerde timmeragie wast op tot eenen heyligen tempel in den Heere;

22. In denwelken gy ook mede getimmerd wordt tot een wooninge Gods in den Heyligen Geest.

HET III. KAPITTEL.

Paulus leert hier, dat de heydenen deelachtig zyn der belofte Gods door Christus, hem biddende, dat die in den geest zouden gevestigd en versterkt worden, en geworteld zynde in de liefde, onderwezen worden in alle goddelyke zaken.

1. Ter zake van dezen, ben ik Paulus een gevangen Jesus Christus voor u heydenen :

2. Is het nogtans alzoo dat gy gehoord hebt het bedienen der gratie Gods, hetwelk my gegeven is in u :

3. Want door de openbaringe is my kennelyk geworden de verborgenheyd, alzoo ik boven geschreven heb in het kort :

4. Gelyk gy lezende moogt verstaen myne verstandigheyd in Christus verborgenheyd :

5. Hetwelk in de andere geslachten den kinderen der menschen niet is kennelyk geweest, gelyk dat nu geopenbaerd is zynen heyligen Apostelen en Profeten in den Geest,

6. Dat de heydenen zouden zyn medeerfgenamen en van een ligchaem, en mededeelachtig van zyne belofte in Christus Jesus door het Evangelie :

7. Deswelks dienaer ik geworden ben, naer de gave der gratie Gods, die my gegeven is naer het werk zyner kracht.

8. My den allerminsten der heyligen is deze gratie gegeven, Onder de heydenen te verkondigen de ongrondelyke rykdommen Christus,

9. En alle menschen kennelyk te maken, welk dat het uytdeelen is van de verholenheyd die verborgen is geweest van het begin der wereld in God, die alle dingen geschapen heeft :

10. Opdat de overheyd en magten in de hemelen door de kerke kennelyk zoude worden de menigerhande wysheyd Gods,

11. Naer het eeuwig voornemen der tyden, dat hy gemaekt heeft in Christus Jesus onzen Heere :

12. In denwelken wy betrouwen hebben, en eenen toegang met betrouwen door zyn geloof.

13. Daerom bid ik dat gy niet verflaeuwt in myne tribulatien voor u : welke uwe glorie is.

14. Ter zake van dezen, buyg ik

myne knieën tot den Vader onzes Heeren Jesus Christus,
15. Uyt denwelken alle vaderlykheyd in de hemelen en in de aerde genoemd wordt,
16. Opdat hy u geve naer de rykdommen zyner glorie, kracht, om door zynen Geest versterkt te worden in den inwendigen mensch,
17. Dat Christus in uwe herten mag woonen door het geloof, in de liefde geworteld en gefondeerd;
18. Opdat gy moogt begrypen met alle de heyligen, welk dat is de breedheyd, en langheyd, en hoogheyd, en diepte:
19. Om ook te weten de liefde Christus die de kennisse verre te boven gaet, opdat gy vervuld moogt worden in alle volheyd Gods.
20. Maer dengenen die magtig is alle dingen te doen overvloediglyker dan wy begeeren of verstaen, naer de kracht die in ons werkt:
21. Hem zy glorie in de kerke en in Christus Jesus in alle geslachten van de eeuwigheyd tot de eeuwigheyd, Amen.

HET IV. KAPITTEL.

Paulus vermaent de Ephesen tot eendragtigheyd, betoonende de schoone ordinantien die Christus in zyne kerk gesteld heeft, en leerende hun veel zoete leeringe.

1. Daerom bid u, ik gevangen in den Heere, dat gy weerdiglyk wandelt naer den roep, daerdoor gy geroepen zyt,
2. Met alle ootmoedigheyd en zachtmoedigheyd, met verduldigheyd, verdragende malkander in de liefde,
3. Zorgvuldig om te bewaren de eenigheyd des Geests, in den band des vredes.
4. Een ligchaem en een Geest, gelyk gy geroepen zyt in eene hope van uwen roep.
5. Een Heere, een geloof, een doopsel.
6. Een God en Vader van alle, die daer is boven allen, en door al, en in ons allen.
7. Maer eenen iegelyken van ons is gratie gegeven naer de mate van Christus gifte.
8. Daerom zegt hy: Klimmende in het hooge heeft hy gevangen geleyd de gevangenisse: hy heeft den menschen giften gegeven.
9. Maer dat hy opgeklommen is, wat is dat, dan dat hy ook nedergedaeld is ten eersten in de onderste deelen der aerde?
10. Die nedergedaeld is, dien zelve is het ook die opgeklommen is boven alle de hemelen, om dat hy het al vervullen zoude.
11. En hy heeft voorwaer gegeven de sommige tot Apostelen, en de sommige tot Profeten, maer de andere tot Evangelisten, en de andere tot herders en leeraers,
12. Tot volmakinge der heyligen tot den werke des diensts, ter gestichtigheyd van Christus ligchaem:
13. Tot dat wy alle te zamen over een komen in de eenigheyd des geloofs en der kennisse van den Zone Gods, in eenen volmaekten man, in de mate des ouderdoms van Christus volkomenheyd:
14. Opdat wy niet zouden zyn ongestadige kleyne kinderen, en alom gedreven worden met alle winde van leeringe, in de boosheyd der menschen, in de schalkheyd tot de bedriegelykheyd der dolinge.
15. Maer laet ons de waerheyd doende in de liefde opwassen in hem door alle dingen, die het hoofd is Christus:
16. Uyt denwelken het geheele ligchaem te zamen gevoegd, en aen een gebonden door alle voeginge der bystandigheyd, naer het werken tot de mate van elk lid, wasdom neemt tot zyn zelfs opbouwinge in de liefde.
17. Daerom zeg ik dit, en getuyge in den Heere, opdat gy nu niet wandelt als de heydenen wandelen in de ydelheyd van hunnen zin,
18. Hebbende het verstand met duysternissen bevangen, vervreemd van Gods leven door de onwetenheyd die in hen is, om de blindheyd huns herten,
19. Die mishopende, zich zelven overgegeven hebben ter onkuyschheyd, tot volbrengen van allerley onzuyverheyd ter gierigheyd.
20. Maer gy hebt Christus alzoo niet geleerd:
21. Is het nogtans alzoo dat gy hem gehoord hebt, en in hem onderwezen zyt, gelyk de waerheyd is in Jesus,
22. Legt gy af naer de voorleden wandelinge den ouden mensch, die ver-

dorven wordt naer de begeerten der dolinge.

23. Maer wordt vernieuwd met den geest uws verstands,

24. En doet aen den nieuwen mensch die naer God geschapen is in de regtveerdigheyd, en heyligheyd der waerheyd.

25. Daerom afleggende de logene, spreekt de waerheyd een iegelyk met zynen naesten: want wy zyn onder malkander leden.

26. Weest gram, en wilt niet zondigen: laet de zon niet ondergaen over uwe gramschap.

27. Wilt geene plaetse geven den duyvel:

28. Zoo wie gestolen heeft, die stele nu niet meer: maer hy arbeyde liever werkende met zyne handen dat goed is, opdat hy hebbe waeraf dat hy geven mag dengenen die gebrek lydt.

29. Alle kwade sprake kome niet voort uyt uwen mond: maer is er eenig goed woord ter gestichtigheyd des geloofs, opdat het gratie geve dengenen die het hooren.

30. En wilt niet bedroeven den Heyligen Geest Gods, in denwelken gy geteekend zyt, in den dag der verlossinge.

31. Alle bitterheyd, en gramschap, en onweerdigheyd, en geroep, en blasphemie laet van u weggedaen worden, met allerley kwaedheyd.

32. Maer weest tot malkander goedertieren, bermhertig, vergevende malkander, gelyk ook God in Christus u vergeven heeft.

HET V. KAPITTEL.

Den Apostel vermaent de Ephesen dat zy Christus navolgen in volmaecktheyd, aenhangende nog eenige leeringen voor de gehuwden.

1. Daerom weest Gods navolgers als allerliefste kinderen:

2. En wandelt in de liefde, gelyk Christus ook ons heeft lief gehad, en heeft zich zelven overgeleverd voor ons tot eene offerande en slagtoffer Gode tot eenen reuk der zoetigheyd.

3. Maer alle onkuyschheyd, en alle onzuyverheyd of gierigheyd worde ook niet genoemd onder u, alzoo den heyligen betaemt:

4. Of oneerbaerheyd, of zotte klappernye, of boertelykheyd die nergens toe dient: maer liever dankbaerheyd.

5. Want weet dat verstaende: dat alle onkuyschheyd doende, of onzuyverheyd bedryvende, of die gierig is, hetwelk is der afgoden dienst, geen erfdeel heeft in het ryk Christus, en Gods.

6. Niemand verleyde u met ydele woorden: want hierom komt de gramschap in de kinderen der wantrouwigheyd.

7. Daerom wilt niet worden huns mededeelachtig.

8. Want gy waert voortyds duysternissen: maer nu zyt gy een licht in den Heere. Wandelt als kinderen des lichts:

9. Want de vrucht des lichts is in alle goedheyd, en regtveerdigheyd, en waerheyd:

10. Proevende welk dat het welbehagen Gods is.

11. En hebt geene gemeynschap met de onvruchtbare werken der duysternissen: maer straft ze liever.

12. Want dat in het heymelyk van hen gedaen wordt, dat is ook leelyk om zeggen.

13. Maer al wat gestraft wordt, dat wordt van het licht geopenbaerd: want al dat geopenbaerd wordt, dat is licht.

14. Daerom zegt hy: Ontwaekt die daer slaept, en staet op van de dooden, en Christus zal u verlichten.

15. Daerom ziet toe broeders, hoe dat gy behoedelyk moogt wandelen: niet als onwyzen, maer als wyzen:

16. Uytkoopende den tyd: want de dagen zyn kwaed.

17. Daerom wilt niet worden onwys: maer verstaende welk den wille Gods is.

18. En wilt niet dronken worden van den wyn, daer onkuyschheyd in is: maer wordt vervuld met den Heyligen Geest,

19. Sprekende onder malkander met psalmen en lofzangen, en geestelyke liedekens, zingende en speelende in uwe herten den Heere,

20. Altyd dankende voor allen, in den naem onzes Heeren Jesus Christus, Gode en den Vader.

21. Malkander onderdaen in de vreeze Christus.

22. De vrouwen moeten hare mannen onderdanig zyn, als den Heere:

23. Want den man is der vrouwe

hoofd, gelyk Christus het hoofd is van de kerke : hy zelve is den zaligmaker zyns ligchaems.

24. Maer gelyk de kerke Christus onderdanig is, alzoo moeten de vrouwen hare mannen onderdanig zyn in alle dingen.

25. Gy mannen hebt lief uwe huysvrouwen, gelyk Christus ook lief heeft gehad de kerke, en heeft zich zelven geleverd voor haer,

26. Om dat hy die zoude heylig maken, zuyverende haer in het doopsel des waters, door het woord des levens,

27. Om dat hy voor zich zelven bereyden zoude eene glorieuze kerke, niet hebbende eenige smette of rimpele, of iets desgelyks, maer dat die wezen zoude heylig en onbesmet.

28. Alzoo moeten de mans hunne huysvrouwen liefhebben, als hun ligchaem. Die zyne huysvrouwe liefheeft, heeft zich zelven lief.

29. Want niemand heeft ooyt zyn vleesch gehaet : maer hy voedt en onderhoudt dat, gelyk Christus ook de kerke :

30. Want wy zyn leden van zyn ligchaem, van zyn vleesch, en van zyne gebeenten.

31. Daerom zal den man verlaten zynen vader en moeder, en zal aenkleven zyner huysvrouwe : en zy twee zullen in een vleesch zyn.

32. Dit sacrament is groot, maer ik zeg in Christus, en in de kerke.

33. Maer nogtans zoo hebbe een iegelyk zyne huysvrouw lief, gelyk zich zelven : maer de huysvrouwe vreeze haren man.

HET VI. KAPITTEL.

In het sluyten des briefs vermaent Paulus die van Ephesen tot alle deugden, en hoe zich alle soorten van menschen hebben zullen.

1. Kinderen, weest onderdanig uwe ouders in den Heere : want dat is regtveerdig.

2. Eert uwen vader en uwe moeder : (hetwelk is het eerste gebod in de belofte :)

3. Opdat u wel zy, en dat gy moogt lang levende zyn op de aerde.

4. En gy, vaders, wilt uwe kinderen niet verwekken tot gramschap : maer voedt ze op in onderwyzinge en straffinge des Heeren.

5. Gy knechten, weest onderdanig den vleeschelyken heeren met vreeze en angst, met simpelheyd uws herten, als Christus :

6. Niet alleen voor de oogen dienende, als den menschen behagende, maer als dienaers Christus, doende den wille Gods uyt der herte,

7. Met eenen goeden wille dienende, als den Heere, en niet de menschen :

8. Wetende dat een iegelyk zoo wat goed dat hy doet, dat zal hy van den Heere ontvangen, het zy een eygen knecht, het zy een vry mensch.

9. En gy, heeren, doet hun desgelyks, achterlatende de dreygementen : wetende dat den Heere van hen en van u in de hemelen is : en dat de uytneminge der persoonen by God niet is.

10. Voorts, broeders, wordt versterkt in den Heere, en in de magt zyner sterkheyd.

11. Doet u zelven aen de wapenen Gods, opdat gy staen moogt tegen de listige lagen des duyvels.

12. Want wy hebben geenen kamp tegen vleesch en bloed : maer tegen de prinsen en magtigheden, tegen de regeerders der wereld van deze duysternissen, tegen de geestelyke boosheden in de lucht.

13. Daerom neemt aen de wapenen Gods opdat gy moogt wederstaen in den kwaden dag, en in alle dingen volkomen staende blyven.

14. Aldus staet, uwe lendenen opgeschort hebbende met de waerheyd, en aengedaen hebbende het pansier der regtveerdigheyd,

15. En de voeten geschoend hebbende tot een bereydsel van het Evangelie des vredes :

16. In alle dingen nemende den schild des geloofs, in denwelken gy moogt alle de vurige pylen van den allerboosten uytblusschen.

17. En den helm der zaligheyd neemt aen, en het zweerd des Geests (hetwelk is het woord Gods.)

18. Met alle biddinge en smeekinge biddende altyd met den geest : en in hem wakende met alle neerstigheyd, en smeekinge voor alle de heyligen :

19. En voor my, opdat my gegeven worde het woord in het opendoen myns

monds met betrouwen, om kennelyk te maken de verborgenheyd van het Evangelie.

20. Waervan ik een legaet ben in de ketene : alzoo dat ik daerin derve spreken alzoo het behoort.

21. En opdat gy ook weten moogt dat my aengaet, wat ik doe : dat zal u al te kennen geven Tychicus den allerliefsten broeder en getrouwen dienaer in den Heere :

22. Denwelken ik tot u gezonden heb om deze zelfde zake, om dat gy weten zoudt hetgene dat ons aengaet, en dat hy uwe herten vertroosten zoude.

23. Vrede zy den broederen, en liefde, met den geloove, van God den Vader en den Heere Jesus Christus.

24. Gratie zy met alle degene die liefhebben onzen Heere Jesus Christus in onvergankelykheyd. Amen.

DEN EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT DE

PHILIPPENSEN.

HET I. KAPITTEL.

De Apostel dankt God van den goede dat den Philippensen gedaen is, ontdekkende zynen staet : en hy onderscheydt de predikanten dewelke hy vermaent tot verduldigheyd in tribulatien.

1. Paulus en Timotheus dienaers van Jesus Christus alle den heyligen in Christus Jesus die te Philippen zyn, met de bisschoppen en diakens.

2. Gratie zy u en vrede van God onzen Vader, en den Heere Jesus Christus.

3. Ik dank u mynen God in alle uwe gedenkenisse,

4. (Altyd in alle myne gebeden voor u allen met blydschap biddende.)

5. Van uwe gemeynschappe in het Evangelie Christus, van den eersten dag tot nog toe.

6. Betrouwende datzelve, dat dengenen die in u begonnen heeft het goed werk, dat dien dat ook zal volbrengen tot in den dag Christus Jesus.

7. Gelyk my behoorlyk is dat te gevoelen van u allen : om dat ik u heb in het hert, en in myne banden, en in het verantwoorden, en in het versterken van het Evangelie, dat gy alle medegezellen zyt van myne blydschap.

8. Want God is my getuyge, hoe dat ik u allegader begeere in het binnenste van Jesus Christus.

9. En ik bid dit, dat uwe liefde meer en meer mag overvloedig worden in kennisse, en in alle verstandigheyd :

10. Opdat gy moogt verkiezen de beste dingen, opdat gy moogt wezen onbevlekt en zonder misdaed tot den dag Christus,

11. Vervuld met de vrucht der regtveerdigheyd door Jesus Christus, ter glorie en ten love Gods.

12. Maer ik wil dat gy weet, broeders, dat de dingen die my aengaen, zyn meer gekomen tot vorderinge van het Evangelie :

13. Alzoo dat myne banden kennelyk geworden zyn in Christus, in al het regthuys en in alle de andere plaetsen,

14. Alzoo dat er veel van de broeders in den Heere betrouwen hebbende door myne banden, kloeker geweest zyn om zonder vreeze het woord Gods te spreken.

15. De sommige preken Christus uyt nydigheyd, en uyt twist : maer de sommige uyt eenen goeden wille :

16. De sommige uyt liefde : wetende, dat ik in het beschermen van het Evangelie gesteld ben.

17. Maer de sommige verkondigen Christus uyt twist, niet puerlyk, meynende nog meer te verdrukken myne banden.

18. Maer wat ligt daeraen? Als in alle manieren het zy of door eene occasie, of door de waerheyd Christus verkondigd wordt : daerin verblyde ik my ook, en ik zal er ook nog blyde om zyn.
19. Want ik weet wel dat my dit komen zal ter zaligheyd, door uw gebed, en door de bystandigheyd des Geests Jesus Christus,
20. Naer myne verwachtinge, en myne hope, dat ik nergens in beschaemd zal worden, maer in alle betrouwen, gelyk altyd, zal Christus nu ook groot gemaekt worden in myn ligchaem, het zy door het leven, het zy door de dood.
21. Want Christus is my het leven, en het sterven gewin.
22. Maer is het dat in het vleesch te leven my hier eene vrucht des werks is, zoo weet ik ook niet wat ik kiezen mogt.
23. Want ik word benaeuwd van twee : hebbende begeerte om ontbonden te zyn, en met Christus te wezen, hetwelk is zeer veel beter :
24. Maer te blyven in het vleesch is noodelyk om uwent wille.
25. En dit betrouwen hebbende, weet ik dat ik blyven zal, en gestadiglyk blyven by u allen, tot uwe vorderinge en blydschap des geloofs :
26. Opdat uw medeverblyden mag overvloedig worden in Christus Jesus in my, door myne toekomste wederom tot u.
27. Alleenlyk wandelt weerdiglyk naer het Evangelie Christus: opdat, het zy als ik zal gekomen zyn, en u zien zal, het zy dat ik niet tegenwoordig zynde, mag van u hooren, dat gy staet in eenen geest eendragtig, te zamen arbeydende voor het geloof van het Evangelie :
28. En wordt nergens in vervaerd van de wederpartyders : dewelke hun is eene zake der verdoemenisse, maer u der zaligheyd, en dat van God :
29. Want u is het gegeven om Christus wille, niet alleen dat gy in hem gelooven zoudt, maer ook dat gy voor hem lyden zoudt :
30. Denzelfden stryd hebbende, alzoo gy gezien hebt in my, en nu gehoord van my.

HET II. KAPITTEL.

Den Apostel leert de Philippensen van de eenigheyd des geloofs, van waerachtige ootmoedigheyd, en van waerachtige heyligheyd : en om hen nog meer te leeren, zoo zendt hy hun boden.

1. Daerom is er eenige vertroostinge in Christus, is er eenig solaes der liefde, is er eenige gemeynschap des geests, zyn er eenige hertgrondelyke ontfermingen :
2. Zoo vervult myne blydschap, dat gy een gevoelen moogt hebben, eene liefde hebbende, eendragtig, eenen zin hebbende,
3. Niets doende door twistinge, noch door ydele glorie : maer in ootmoedigheyd den eenen den anderen hooger achtende,
4. Niet elk aenmerkende dat het zyne is, maer hetgene dat der anderen is.
5. Dat gevoelen zy in u, hetwelk ook in Christus Jesus was :
6. Denwelken toen hy in Gods wezen was, heeft voor geenen roof geacht Gode gelyk te zyn :
7. Maer hy heeft zich zelven vernederd, eens knechts gedaente aennemende, der menschen gelyk geworden, en van wezen gevonden als een mensch.
8. Hy heeft zich zelven verootmoedigd, onderdanig geworden zynde tot der dood toe, en dat tot de dood des kruys.
9. Daerom heeft hem God verheven, en heeft hem gegeven eenen naem, die boven alle namen is :
10. Opdat in den naem Jesus zouden gebogen worden alle knieën dergenen die in den hemel, op de aerde, en onder de aerde zyn,
11. En dat alle tonge zoude belyden, dat den Heere Jesus Christus is in de glorie Gods des Vaders.
12. Aldus myne allerliefsten (alzoo gy altyd onderdanig zyt geweest :) niet alleen in myne tegenwoordigheyd, maer veel meer nu in myn afwezen, werkt met vreeze en angst uwe zaligheyd.
13. Want het is God die in u werkt beyde het willen, en het volbrengen naer den goeden wille.
14. En alle dingen doet zonder murmuratien en twyfelingen :
15. Opdat gy wezen moogt zonder klagte, en simpele kinderen Gods, on-

berispelyk, in het midden der kwade en verkeerde natie, onder dewelke gy licht als lichten in de wereld,

16. Het woord des levens inboudende, tot myne glorie, in den dag Christus, dat ik niet te vergeefs geloopen hebbe, noch te vergeefs gearbeyd.

17. Maer is het dat ik tot eene offerande gedood worde, over de offerande en bedieninge uws geloofs, zoo ben ik blyde, en verblyde my met u allen.

18. Desgelyks verblydt u gy ook, en verblydt u met my.

19. Maer ik hoop in den Heere Jesus dat ik Timotheus kortelings tot u zenden zal: opdat ik goedsmoeds mag wezen, wetende hoe het met u is.

20. Want ik heb niemand zoo zeer myns zins, die met pure begeerte voor u zorgvuldig is.

21. Want zy zoeken alle dat het hunne is, en niet dat van Jesus Christus is.

22. En verstaet zyne proevinge, want als een kind zynen vader, alzoo heeft hy met my gediend in het Evangelie.

23. Aldus hope ik dezen te zenden tot u, terstond als ik zal gezien hebben hoe het met my staet.

24. Maer ik heb betrouwen in den Heere, dat ik ook tot u komen zal kortelings.

25. En het heeft my noodelyk gedacht, Epaphroditus mynen broeder en medewerker, en medestryder, en uwen apostel, en eenen dienaer myner nooddruftigheyd, tot u te zenden:

26. Want voorwaer hy begeerde u allen: en hy was droevig, om dat gy gehoord hadt dat hy ziek geweest was.

27. Want hy ook ziek geweest is tot der dood toe: maer God heeft zyner ontfermt: en niet alleen zyner, maer ook myner, op dat ik de eene droefheyd op de andere niet hebben zoude.

28. Daerom heb ik hem te haestelyker gezonden, opdat gy hem gezien hebbende, wederom moogt blyde zyn, en dat ik zonder droefenis zoude wezen.

29. Daerom ontvangt hem met alle blydschap in den Heere, en alzulken hebt in eere.

30. Want om des werks Christus wille was hy tot by der dood gekomen, en waegde zyn leven, opdat hy volbrengen zoude hetgene dat er van uwent wege gebrak aen mynen dienst.

HET III. KAPITTEL.

Paulus toont dat men in de wet zich niet verheffen mag, want hy zelve den edeldom des ligchaems versmaed had, om dat hy Jesus Christus winnen zoude, daerom vermaent hy de Philippensen dat zy hem navolgen zullen, en niet de vyanden des kruys Christus.

1. Voortaen, myne broeders, verblydt u in den Heere: want hetzelfde u te schryven is my voorwaer niet verdrietiglyk, en u is het noodelyk.

2. Ziet de honden, ziet de kwade werklieden, ziet de versnydinge.

3. Want wy zyn de besnydenisse die door den geest God dienen, en gloriëren in Christus Jesus, en niet in het vleesch betrouwen hebbende,

4. Hoewel dat ik ook mogt betrouwen in het vleesch hebben. Is het dat er iemand schynt te betrouwen in het vleesch, dat mag ik beter,

5. Die besneden ben op den achtsten dag, uyt Israëls afkomste, van Benjamins geslachte, een Hebreeuw van de hebreeuwen geboren, naer de wet een Phariseer,

6. Naer den yver vervolgende de kerke Gods, naer de geregtigheyd die in de wet is, hebbende geleefd onstraffelyk:

7. Maer de dingen die my winninge geweest zyn, heb ik gehouden om Christus wille voor verlies.

8. Ja ook acht ik alle dingen verlies te zyn om de overhooge kennisse Jesus Christus onzes Heeren, om denwelken ik alle dingen voor verlies geacht heb, en acht die als drek, om dat ik Christus zoude mogen winnen,

9. En dat ik mag gevonden worden in hem, niet hebbende myne regtveerdigheyd die uyt de wet is, maer degene die uyt Christus geloof is: de regtveerdigheyd die van God is in het geloof:

10. Om hem te kennen, en de kracht zyner verryzenisse, en de gemeynschap zyns lydens, terwyl ik zyner dood gelykvormig word:

11. Of ik eenigzins mogt komen tot de verryzenisse der dooden.

12. Niet dat ik het nu gekregen heb, of dat ik nu volmaekt ben: maer ik dryf daerna, of ik mogt volbegrypen in hetgene daer ik in volbegrepen ben van Christus Jesus.

13. Broeders, ik laet my niet voorstaen dat ik het volbegrepen heb. Maer een ding (zeg ik,) want voorwaer hetgene dat voorby is vergetende, en tot hetgene dat voor is my zelven uytstrekkende,

14. Vervolg ik tot het voorgestelde teeken, tot den prys van den hoogen roep Gods in Christus Jesus.

15. Daerom zoo vele als onzer volmaekt zyn, laet ons dit gevoelen hebben: en is het dat gy iets anders gevoelt, dat zal u God ook openbaren.

16. Maer nogtans hetgene daer wy toe gekomen zyn, dat wy een gevoelen hebben zouden, laet ons in denzelfden regel blyven.

17. Weest myne navolgers, broeders, en neemt ze waer die alzoo wandelen, gelyk gy hebt onze maniere.

18. Want daer wandelen er velen van dewelke ik u dikmaels zeyde (maer nu zeg ik het ook al weenende) dat zy zyn vyanden des kruys Christus:

19. Derwelker eynde is de verdoemenisse: derwelker God is den buyk: en hunne glorie is tot hunne schande, die tot aerdsche dingen gezind zyn.

20. Maer onze wandeling is in de hemelen: van waer wy ook den Zaligmaker verwachten onzen Heere Jesus Christus,

21. Die hermaken zal het ligchaem onzer snoodheyd, dat gelyk-makende den ligchame van zyne klaerheyd, naer de werkinge, waermede hy ook alle dingen zich zelven machtig is onderdaen te maken.

HET IV. KAPITTEL.

Den Apostel versterkt de patientie der Philippensen, hen verwekkende tot geestelyke blydschap, en volstandigheyd der goede werken; en verblydt zich in hunne vryheyd, achterna hen groetende.

1. Aldus, myne allerliefste en uytverkorenste broeders, myne blydschap, en myne kroone, staet alzoo in den Heere myne allerliefsten:

2. Euodias bid ik, en Syntyche bid ik, dat zy eens zins zyn in den Heere.

3. Ook bid ik u gy myn opregt medepaer, helpt ze die met my gearbeyd hebben in het Evangelie, met Clemens en de andere myne helpers, derwelker namen zyn in het boek des levens.

4. Weest blyde in den Heere altyd: wederom zeg ik, weest blyde.

5. Uwe manierlykheyd zy kennelyk alle menschen: den Heere is naby.

6. Weest niet zorgvuldig: maer in alle gebeden en smeekinge met dankzegginge, zoo laet uwe begeerten kennelyk worden voor God.

7. En Gods vrede, die te boven gaet alle verstand, moet bewaren uwe herten, en uw verstand in Christus Jesus.

8. Voortaen, broeders, al wat waerachtig is, al wat kuysch is, al wat regtveerdig is, al wat heylig is, al wat liefelyk is, al wat van goede fame is, is er eenige dougd, is er eenigen lof der leeringe, deze dingen denkt.

9. Dewelke gy ook geleerd en ontvangen, en gehoord en gezien hebt in my, zulke doet: en God des vredes zal met u wezen.

10. En ik ben blyde geweest in den Heere bovenmaten, dat gy ten laetste eens wederom herbloeyd zyt, om voor my te gevoelen, gelyk gy ook wylen gevoeldet: maer gy waert bekommerd.

11. Dit zeg ik niet, als om der armoede wille: want ik heb geleerd my te laten genoegen in hetgene daer ik in ben.

12. Ik kan vernederinge lyden, en ik kan overvloedigheyd dragen (overal en in alle dingen ben ik geleerd) en verzaed te zyn, en honger te lyden, en overvloedig te zyn, en gebrek te lyden:

13. Alle dingen vermag ik door hem die my versterkt.

14. Maer nogtans hebt gy wel gedaen, u deelachtig makende myner tribulatie.

15. Maer gy Philippensen weet wel, dat in het beginsel van het Evangelie, als ik gereysd ben van Macedonien, geene kerke my medegedeyld heeft in maniere van gifte en ontvang, dan gy alleen:

16. Want gy hebt tot Thessalonica eens en anderwerf my tot nooddruft wat gezonden.

17. Niet om dat ik de gifte zoek, maer ik zoek de vrucht, overvloedende in uwe rekeninge.

18. Maer ik heb alle dingen, en ik ben overvloedig: ik ben vervuld, ontvangen hebbende van Epaphroditus dat gy gezonden hadt, eenen reuk der zoe-

tigheyd, eene aengename slagtofferande, God behagende.
19. Maer myn God vervulle alle uwe begeerte, naer zyne rykdommen, in de glorie in Christus Jesus.
20. Maer Gode en onzen Vader zy glorie in de eeuwen der eeuwen. Amen.
21. Groet alle Heyligen in Christus Jesus.
22. U groeten de broeders, die met my zyn. U groeten alle de Heyligen, maer allermeest die van des keyzers huys zyn.
23. De gratie onzes Heeren Jesus Christus zy met uwen geest. Amen.

DEN EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT DE

COLOSSENSEN.

HET I. KAPITTEL.

Den Apostel gehoord hebbende de liefde en het geloof der Colossensen, hy trekt ze tot de volmaekte volstandigheyd des Evangeliums, toonende dat hy is een dienaer des geloofs in Christus Jesus.

1. Paulus een Apostel Jesus Christus door den wille Gods, en den broeder Timotheus,
2. Den heyligen die te Colossen zyn, en den geloovigen broederen in Christus Jesus.
3. Gratie zy u, en vrede van God onzen Vader, en onzen Heere Jesus Christus. Wy danken God en den Vader onzes Heeren Jesus Christus, altyd voor u biddende:
4. Hoorende uw geloof in Christus Jesus, en de liefde die gy hebt tot alle de Heyligen,
5. Om de hope die u bewaerd wordt in den hemel: die gy gehoord hebt in het woord der waerheyd des Evangeliums:
6. Hetwelk tot u gekomen is, gelyk het ook in alle de wereld is, en het brengt vrucht voort en wast, gelyk in u van dien dag, op denwelken gy gehoord hebt, en bekend de gratie Gods in der waerheyd,
7. Gelyk gy geleerd hebt van Epaphras onzen allerliefsten medediener, die een getrouw dienaer Christus Jesus is voor u:
8. Denwelken ons ook heeft verklaerd uwe liefde in den geest.
9. Daerom van dien dag dat wy het gehoord hebben, houden wy ook niet op voor u te bidden, en te begeeren, dat gy vervuld moogt worden met de kennisse van zynen wille, in allerley geestelyke wysheyd, en verstandenisse:
10. Opdat gy moogt wandelen weerdiglyk, Gode over al behagende: in alle goede werken vrucht doende, en wassende in de kennisse Gods:
11. In alle deugd versterkt, naer de magt zyner klaerheyd, in alle verduldigheyd en langmoedigheyd met blydschap:
12. Dankende God den Vader, die ons weerdig gemaekt heeft in het deel van de erfenisse der heyligen in het licht:
13. Die ons verlost heeft uyt de magt der duysternissen, en heeft ons overgevoerd in het ryk van den Zoon zyner liefde:
14. In denwelken wy hebben verlossinge door zyn bloed, vergiffenisse der zonden:
15. Denwelken is het beeld des onzienlyken Gods, den eerstgeboren van alle creature:
16. Want in hem zyn alle dingen gemaekt in de hemelen, en in de aerde, zienlyke en onzienlyke, het zy de troonen, of heerschappyen, of overheden, of krachten: zy zyn alle door hem, en in hem geschapen:

17. En hy is voor allen, en alle dingen blyven staen in hem.

18. En hy is het hoofd van het ligchaem der kerke, denwelken is het beginsel, den eerstgeboren uyt de dooden: om dat hy zyn zoude in alle dingen de eerste overheyd houdende.

19. Want in hem heeft het beliefd alle volheyd te woonen:

20. En door hem te verzoenen alle dingen in hem, in vrede stellende door het bloed zyns kruyses, het zy die op de aerde of in de hemelen zyn.

21. En u, toen gy voortyds waert vervreemd en vyanden, door het verstand in kwade werken,

22. Heeft hy nu nogtans verzoend in het ligchaem zyns vleesches door de dood, om u te leveren heylig en onbesmet, en onberispelyk voor hem:

23. Is het dat gy nogtans blyft in het geloof gefondeerd, en gestadig, en onberoerlyk door de hope des Evangeliums dat gy gehoord hebt, dat gepredikt is onder alle creature die onder den hemel is, van hetwelk ik Paulus een dienaer geworden ben.

24. Die nu my verblyde in het lyden voor u, en ik vervulle hetgene dat er gebreekt aen Christus passien in myn vleesch, voor zyn ligchaem, hetwelk is de kerke:

25. Derwelke ik geworden ben een dienaer naer Gods bedeylinge, die my gegeven is in u, om dat ik vervullen zoude het woord Gods:

26. De verholenheyd die verborgen is geweest van de eeuwen en geslachten, maer is nu geopenbaerd zynen heyligen,

27. Denwelken God heeft willen te kennen geven de rykdommen der glorie van deze verholenheyd in de heydenen, welk is Christus, in u de hope der glorie,

28. Denwelken wy verkondigen, straffende alle menschen, en leerende alle menschen in allerley wysheyd, opdat wy alle menschen volmaekt offeren zouden in Christus Jesus.

29. In denwelken ik arbeyde, strydende naer zyn werk dat hy werkt in my door de kracht.

HET II. KAPITTEL.

Paulus vermaent de Colossensen, dat zy zich wachten voor alle bedriegelykheyd en smeekinge der philosophen, of van hen die de wet aenbrengen, maer dat zy blyven in het geloof Christus, door wien zy verlost zyn van zonden, en van de magt des vyands.

1. Want ik wil dat gy weet wat zorgvuldigheyd dat ik voor u heb, en voor degene die te Laodiceen zyn, en alle die myn aenzigt niet gezien hebben in den vleesche:

2. Dat hunne herten mogten vertroost worden, onderwezen in de liefde, en in alle de rykdommen van de volheyd des verstands, in de kennisse van de verholenheyd Gods des Vaders, en Jesus Christus:

3. In denwelken zyn alle de schatten der wysheyd, en de wetenheyd verborgen.

4. Maer dit zeg ik, opdat u niemand verleyde door hoogheyd der woorden.

5. Want al ben ik met het ligchaem van u verscheyden, nogtans met den geest ben ik met u: verblydende my, ziende uwe ordinantie, en de vastigheyd uws geloofs, welk is in Christus.

6. Daerom gelyk gy ontvangen hebt onzen Heere Jesus Christus, zoo wandelt in hem,

7. Geworteld, en opgetimmerd in hem, en gevestigd door het geloof, gelyk gy ook geleerd hebt, overvloedende in hem met dankzeggingen.

8. Ziet toe dat u niemand bedriege door menschelyke wysheyd en ydel bedrog, naer de leeringe der menschen, naer de elementen der wereld, en niet naer Christus.

9. Want in hem woont alle volheyd der Godheyd ligchamelyk:

10. En gy zyt in hem vervuld, die daer is het hoofd van alle overheyd en magt:

11. Door denwelken gy ook besneden zyt met de besnydenisse, niet met handen gedaen, in het afleggen des ligchamelyken vleesches, maer in Christus besnydenisse.

12. Met hem begraven in het doopsel, in denwelken gy ook verrezen zyt door het geloof van Gods werk, die hem verwekt heeft van de dooden.

13. En u, toen gy dood waert in de misdaden en onbesnedenheyd uws vleesches, heeft hy mede levende ge-

maekt met hem, vergevende u alle uwe misdaden :

14. Uytvegende het handschrift der sententie, welke ons tegen was, en datzelfde heeft hy uyt het midden weggenomen, hechtende dat aen het kruys:

15. En beroovende de heerschappyen en magtigheden heeft hy die openbaerlyk getoond, triomferende van hen door zich zelven.

16. Daerom niemand oordeele u in spyze of in drank, of in een deel des feestdags, of der nieuwe manefeest, of der sabbatten :

17. Die eene schaduwe zyn der nakomende dingen : maer het ligchaem is in Christus.

18. Niemand verleyde u, willende door ootmoedigheyd en dienst der engelen, in hetgene dat hy niet gezien heeft wandelende, te vergeefs opgeblazen door de wysheyd zyns vleesches,

19. En niet houdende het hoofd, waeruyt het geheele ligchaem door aenvoegingen en te zamen bindingen toegediend en te zamen gevoegd opwast met goddelyken wasdom.

20. Is het dan dat gy gestorven zyt met Christus van de elementen dezer wereld : waerom onderscheydt gy nog als levende in de wereld?

21. Raekt niets, en smaekt niets, en handelt niets :

22. Welke alle vergaen met den gebruyke, ja ter dood dienen, naer de geboden en leeringen der menschen :

23. Dewelke zyn hebbende voorwaer eenen schyn der wysheyd in valschen godsdienst en ootmoedigheyd, en niet om het ligchaem te sparen, niet tot eenige eere ter verzadinge des vleesches.

HET III. KAPITTEL.

Den Apostel leert de Colossensen alle goede manierlykheyd, nopende den huwelyken staet, de kinderen en de knechten.

1. Daerom is het dat gy mede verrezen zyt met Christus : zoo zoekt de dingen die boven zyn, daer Christus is aen de regterhand Gods zittende.

2. Smaekt de dingen die boven zyn, niet die op de aerde zyn.

3. Want gy zyt dood, en uw leven is verborgen met Christus in God.

4. Als Christus zich openbaren zal, uw leven : dan zult gy ook openbaren met hem in zyne glorie.

5. Daerom doodt uwe leden die op de aerde zyn : hoereringe, onnatuerlyke onzuyverheyd, kwade lustigheyd, kwade begeerten, en gierigheyd, welke is afgodery :

6. Om dewelke Gods gramschap komt op de kinderen der ongeloovigheyd :

7. In dewelke gy ook somtyds gewandeld hebt, toen gy daerin leefdet.

8. Maer nu legt het gy ook al af : toornigheyd, verbolgenheyd, argheyd, blasphemie, oneerbare sprake van uwen mond.

9. Wilt malkander niet liegen : u zelven ontkleedende van den ouden mensch met zyne werken,

10. En den nieuwen aendoende, dengenen die vernieuwd wordt ter kennisse naer zyn beeld die hem geschapen heeft :

11. Daer noch heyden is, noch Jode, besnydenisse, noch onbesnedenheyd, Barbarus, noch Scytha, eygen knecht, noch vry mensch : maer Christus is het al, en in allen.

12. Daerom doet u zelven aen als uytverkorenen Gods heyligen en beminden, de binnensten der bermhertigheyd, goedertierenheyd, ootmoedigheyd, manierlykheyd, verduldigheyd :

13. Verdragende malkander, en kwytscheldende malkander, is het dat er iemand tegen iemand eenige klagte heeft : gelyk den Heere u ook kwytgescholden heeft, alzoo doet gy ook.

14. Maer boven alle deze, zoo hebt de liefde, dewelke is den band der volmaektheyd :

15. En den vrede Christus houde de overhand in uwe herten, in denwelken gy ook geroepen zyt in een ligchaem; en weest dankbaer.

16. Het woord Christus woone in u overvloediglyk, in alle wysheyd, leerende en vermanende malkander met psalmen, lofzangen, en geestelyke liedekens, in gratie zingende in uwe herten Gode.

17. Al dat gy doet, het zy in woorden of in werken, doet dat al in den naem des Heeren Jesus Christus, dankende God, en den Vader door hem.

18. Gy vrouwen weest onderdanig uwen mannen, alzoo het behoort, in den Heere.

19. Gy mans hebt lief uwe huysvrouwen, en wilt niet bitter zyn tot haer.

20. Gy kinderen weest onderdanig uwen ouderen in alles : want dat is behagelyk in den Heere.

21. Gy vaders wilt uwe kinderen niet tot onweerdigheyd verwekken, dat zy niet kleynmoedig worden.

22. Gy knechten weest in alles onderdanig uwen vleeschelyken heeren, niet schoon voor de oogen dienende, als den menschen behagende, maer in simpelheyd des herten God vreezende.

23. Al dat gy doet, werkt dat uyt der herte als den Heere, en niet den menschen :

24. Wetende dat gy van den Heere zult ontvangen den loon der erfenisse. Den Heere Christus dient.

25. Want die onregt doet, zal het weder ontvangen dat hy onregtelyk gedaen heeft : en daer is geen uytnemen der persoonen by God.

HET IV. KAPITTEL.

Den Apostel beveelt zich zelven in de bede der Colossensen, betoonende hoe zy zich hebben zullen tegen de ongeloovigen, sluytende den brief met eene groetenisse.

1. Gy heeren, doet uwen knechten dat regt en gelyk is : wetende dat gy eenen Heere hebt in den hemel.

2. Geeft u gestadiglyk ten gebede, wakende daerin met dankzegginge :

3. Biddende te zamen ook voor ons, dat God ons opendoe de deure des woords, om te spreken de verborgenheyd Christus (waerom dat ik ook gebonden ben :)

4. Opdat ik het mag openbaren, alzoo ik dat behoore te spreken.

5. In wysheyd wandelt by degene die buyten zyn : den tyd uytkoopende.

6. Uw woord zy altyd liefelyk met zout gemengd, opdat gy weten moogt, hoe dat gy eenen iegelyken antwoorden moet.

7. De dingen die my aengaen, zal u al te kennen geven Tychicus, den allerliefsten broeder en getrouwen dienaer, en medeknecht in den Heere.

8. Denwelken ik tot u gezonden heb, om hetzelfde stuk, opdat hy weten zoude, hoe het met u staet, en dat hy uwe herten zoude vertroosten :

9. Met Onesimus den allerliefsten en getrouwen broeder, die van de uwen is. Al dat hier geschiedt, zullen zy u te kennen geven.

10. Aristarchus myn medegevangen groet u, en Marcus, Barnabas neef, van denwelken gy geboden ontvangen hebt : is het dat hy tot u komt, zoo ontvangt hem :

11. En Jesus, die genoemd wordt den Geregtigen : die uyt de besnydenisse zyn : deze zyn alleen myne medehelpers in het ryk Gods, die my tot solaes geweest zyn.

12. U groet Epaphras, die uyt u is, een dienaer Christus Jesus, altyd zorgvuldig voor u met de gebeden, opdat gy moogt staende blyven volmaekt, en vol in alle Gods wille.

13. Want ik geef hem getuygenis, dat hy veel arbeyds heeft voor u, en voor degenen die te Laodicea zyn, en die te Hierapolis zyn.

14. U groet Lucas den medecyn, den allerliefsten, en Demas.

15. Groet de broeders die te Laodicea zyn, en Nymphas, en de kerke die in zyn huys is.

16. En als by u dezen brief gelezen is, zoo maekt dat dien ook in de kerke van de Laodicensen gelezen worde : en dien brief die den Laodicensen toebehoort, leest gy.

17. En zegt aen Archippus : Ziet aen den dienst denwelken gy ontvangen hebt in den Heere, dat gy dien volbrengt.

18. Myne groete met myne hand Paulus. Weest gedachtig myner banden. De gratie zy met u. Amen.

DEN I. EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT DE

THESSALONICENSEN.

HET I. KAPITTEL.

Paulus dankt God, dat zy in het geloof zoo vast gebleven zyn, en zyne navolgers, en des Heeren geworden : en dat zy een exempel allen geloovigen geworden zyn.

1. Paulus en Silvanus, en Timotheus, der kerke van de Thessalonicensen in God den Vader, en den Heere Jesus Christus : Gratie zy u en vrede.

2. Wy danken God altyd voor u allen, uwer gedenkende in onze gebeden zonder ophouden :

3. Gedachtig wezende des werks uws geloofs, en arbeyds, en der liefde, en van de verduldigheyd der hope onzes Heeren Jesus Christus, voor onzen God en Vader :

4. Wetende, broeders van God bemind, uwe verkiezinge :

5. Dat ons Evangelie niet is geweest tot u alleen in het woord, maer in de kracht en in den Heyligen Geest, en in groote volheden, gelykerwys gy weet hoedanig dat wy geweest zyn onder u, om uwent wille.

6. En gy zyt onze navolgers geworden, en des Heeren, ontvangende het woord in veel tribulatie met de blydschap des Heyligen Geests.

7. Alzoo dat gy geworden zyt een exempel alle den geloovigen in Macedonien en in Achaien.

8. Want van u is het woord des Heeren vermaerd geworden, niet alleen in Macedonien en Achaien, maer in alle plaetsen is uw geloof, hetwelk tot God is, voortgegaen, alzoo dat ons van geenen noode is iets te spreken.

9. Want zy verkondigen van ons hoedanigen ingang dat wy gehad hebben tot u : en hoe dat gy bekeerd zyt tot God van de afgodenbeelden, om te dienen den levenden en waerachtigen God.

10. En te verbeyden zynen Zoon van de hemelen (denwelken hy verwekt heeft van de dooden) Jesus, die ons verlost heeft van de toekomende gramschap.

HET II. KAPITTEL.

Den Apostel vertroost de Thessalonicensen in al hunnen tegenspoed, en dat door zyn exempel en der kerke van Jerusalem.

1. Want gy weet zelve, broeders, onzen ingang tot u, dat dien niet te vergeefs geweest is :

2. Maer als wy te voren geleden hadden, en ons versmaedheyd aengedaen was (gelyk gy wel weet) in Philippen, zoo hebben wy nog betrouwen gehad in onzen God, te spreken tot u het Evangelie Gods, met groote zorgvuldigheyd.

3. Want onze vermaninge was van geene dolinge, noch van eenige onzuyverheyd, noch in bedrog :

4. Maer gelyk wy geproefd zyn van God, dat ons zoude betrouwd worden het Evangelie, alzoo spreken wy dat : niet als den menschen behagende, maer Gode die onze herten proeft.

5. Want wy hebben te geenen tyde omgegaen met de flatteersprake, alzoo gy wel weet : noch in oorzake der gierigheyd : God is des getuyge :

6. Noch zoekende van de menschen glorie, noch van u, noch van de anderen.

7. Als wy u hadden mogen lastig wezen, als Christus Apostelen : maer wy zyn geworden kleyne kinderen in het

midden van u, als of eene voedster voesterde hare kinderen.

8. Alzoo u begeerende met groote begeerte wilden wy u leveren niet alleen het Evangelie Gods, maer ook onze zielen: want gy zyt ons zeer lief geworden.

9. Want gy zyt gedachtig, broeders, onzes arbeyds, en vermoeydheyd: nacht en dag werkende, opdat wy niemand van u verlasten zouden, hebben wy Gods Evangelie u gepreekt.

10. Gy zyt des getuygen, en God, hoe heyliglyk en regtveerdiglyk, en zonder klagte wy tot u, die geloofd hebt, geweest zyn:

11. Gelyk gy wel weet, hoe dat wy eenen iegelyken van u (als een vader zyne kinderen.)

12. Biddende u, en troostende betuygd hebben dat gy wandelen zoudt weerdiglyk Gode, die u geroepen heeft in zyn ryk en glorie.

13. Daerom danken wy ook God zonder ophouden: want toen gy van ons gehoord hadt het woord van Gods gehoor, hebt gy dat ontvangen, niet als een woord der menschen, maer (gelyk het waerachtiglyk is) het woord Gods, die in u werkt, die geloofd hebt.

14. Want gy broeders zyt geworden navolgers van Gods kerken die in Judeen zyn in Christus Jesus: want gy hebt dezelfde dingen ook geleden van uwe magen, gelyk zy ook geleden hebben van de Joden:

15. Dewelke ook den Heere Jesus gedood hebben, en de Profeten, en ons vervolgd hebben, en zy behagen Gode niet, en alle menschen zyn zy contrarie,

16. Verbiedende ons den heydenen te spreken, dat zy zouden zalig worden, om dat zy hunne zonden altyd volbrengen zouden: want de gramschap is overgekomen op hen tot het eynde.

17. Maer wy broeders, beroofd van u een wyle naer het aenzigt, niet naer der herte, hebben overvloediglyker gehaest uw aenzigt te zien, met groote begeerte:

18. Daerom hebben wy willen tot u komen: ik immers Paulus eens en anderwerf, maer satanas heeft ons belet.

19. Want welk is onze hoop, of blydschap, of kroone der glorie? Zyt gy dat niet voor onzen Heere Jesus Christus, in zyne toekomste?

20. Want gy zyt onze glorie en blydschap.

HET III. KAPITTEL.

Den Apostel zendt Timotheus tot Thessalonica, om hen te troosten, en toont hoe hertelyk dat hy begeert hen te bezoeken.

1. Daerom dit niet langer verdragende, heeft het ons beliefd te Athenen te blyven alleen:

2. En wy hebben gezonden Timotheus onzen broeder, en den dienaer Gods in het Evangelie Christus, om u te versterken en te vermanen om uw geloof:

3. Opdat er niemand beroerd worde in deze tribulatien: want gy weet zelve wel dat wy daertoe gesteld zyn.

4. Want toen wy by u waren, zoo zeyden wy u te voren dat wy tribulatien lyden zouden, gelyk het ook geschied is, en gy wel weet.

5. Daerom ik dit niet langer verdragende, heb gezonden om te weten uw geloof: opdat hy u by aventure niet getemteerd had, dengenen die temteert, en dat onzen arbeyd te vergeefs ware geworden.

6. Maer nu als Timotheus tot ons van u gekomen is, en ons verkondigd heeft uw geloof en liefde, en dat gy altyd goede gedenkenisse van ons hebt, begeerende ons te zien, gelyk wy ook u:

7. Daerom hebben wy broeders troost gekregen in u, in allen onzen nood en tribulatie, door uw geloof.

8. Want nu leven wy, is het dat gy staet in den Heere.

9. Want wat dank mogen wy Gode wederom geven voor u, in alle blydschap, waermede wy blyde zyn om u voor onzen God,

10. Nacht en dag overvloediglyker biddende dat wy mogten uw aenzigt zien, en dat wy mogten volbrengen dat uwen geloove gebreekt?

11. Maer hy onzen God en Vader, en onzen Heere Jesus Christus schikke onzen weg tot u.

12. Maer den Heere wil u vermenigvuldigen, en overvloedig maken de liefde tot malkander, en tot allegader, gelyk wy ook tot u zyn:

13. Om te versterken uwe herten zonder klagte, in heyligheyd, voor God en onzen Vader, in de toekomste onzes Heeren Jesus Christus met alle zyne Heyligen. Amen.

HET IV. KAPITTEL.

Hy vermaent dat zy onderhouden de geboden die hy hun heeft gegeven : en hy leert hoe wy verryzen zullen, en hoe wy niet behooren rouwig te zyn om de slapenden.

1. Daerom voortaen, broeders, bidden wy u en smeeken in den Heere Jesus, dat gy gelyk gy van ons ontvangen hebt, hoe dat gy behoort te wandelen, en God te behagen, zoo ook wandelt, opdat gy nog overvloediger moogt worden.

2. Want gy weet wel wat geboden dat ik u gegeven heb door den Heere Jesus.

3. Want dit is den wille Gods, uwe heyligmakinge : dat gy u onthoudet van onkuyschheyd,

4. Opdat een iegelyk van u wete zyn vat te bezitten in heyligmakinge en eere :

5. Niet in beroerten van wellustigheden, gelyk de heydenen doen, die God niet kennen :

6. En niemand overvalle, of bedriege in eenige zake zynen broeder : want den Heere is een wreker van alle dezen, gelyk wy u te voren gezeyd hebben, en betuygd.

7. Want God heeft ons niet geroepen ter onreynigheyd, maer ter heyligmakinge.

8. Daerom zoo wie deze dingen versmaedt, die versmaedt geenen mensch, maer God : denwelken ook zynen Heyligen Geest gegeven heeft in ons.

9. Maer van de broederlyke liefde hebben wy geen nood u te schryven : want gy hebt zelve van God geleerd, dat gy malkander zoudt liefhebben.

10. Want dat doet gy voorwaer aen alle de broeders in geheel Macedonien : maer wy bidden u, broeders, dat gy nog overvloediger wezen moogt,

11. En dat gy neerstigheyd doet om gerust te zyn, en dat gy uwe eygene dingen doet, en werkt met uwe handen, gelyk wy u geboden hebben :

12. En dat gy eerbaerlyk zoudt wandelen tegen degene die buyten zyn : en dat gy van niemand iets begeert.

13. Maer wy willen niet, broeders, dat u onbekend zy van de slapenden, opdat gy niet bedroefd wordet, gelyk de anderen die geene hoop hebben.

14: Want is het dat wy gelooven dat Jesus gestorven is, en verrezen : alzoo zal ook God degene die ontslapen zyn, door Jesus, te zamen brengen met hem.

15. Want dat zeggen wy u door het woord des Heeren, dat wy die leven en overgebleven zyn tot de toekomst des Heeren, niet zullen voorkomen degene die ontslapen zyn.

16. Want den Heere zelve zal in het gebod en in de stemme des Archangels, en in de trompet Gods van den hemel komen : en de dooden, die in Christus zyn, zullen de eerste opstaen.

17. Daerna wy die leven zullen, die overblyven zullen, zullen te zamen opgenomen worden met hen in de wolken te gemoet Christus in de lucht, en alzoo zullen wy altyd met den Heere wezen.

18. Aldus vertroost malkander met deze woorden.

HET V. KAPITTEL.

Den Apostel waerschouwt die van Thessalonica van den toekomenden dag der dood, en van het oordeel Gods in het generael, en vermaent te dat zy zich wel hebben zullen tegen God en hunnen naesten.

1. Maer van de tyden en stonden, broeders, behoeft gy niet dat wy u schryven.

2. Want gy weet zelve wel neerstiglyk, dat den dag des Heeren alzoo komen zal, gelyk een dief in den nacht.

3. Want als zy zeggen zullen, het is vrede, het is zonder zorge : dan zal hun onverzienlyk de bederfenisse overkomen, gelyk de pyne eener bevruchte vrouwe, en zy zullen het niet ontvlieden.

4. Maer gy, broeders, zyt in de duysternissen niet, dat u dien dag als een dief bevange :

5. Want gy zyt alle kinderen des lichts, en kinderen des dags. Wy zyn des nachts of der duysternissen niet.

6. Daerom laet ons niet slapen gelyk ook de anderen : maer laet ons waken en sober zyn.

7. Want die slapen, slapen des nachts : en die dronken zyn, zyn des nachts dronken.

8. Maer laet ons die des dags zyn, sober wezen, gewapend met het pansier des geloofs, en der liefde, en met den helm, de hoop der zaligheyd :

9. Want God heeft ons niet gesteld
ter gramschappe, maer tot een verkry-
gen der zaligheyd, door onzen Heere
Jesus Christus,
10. Die voor ons gestorven is : opdat
wy, het zy of wy waken of slapen, te za-
men met hem mogen leven.
11. Daerom zoo vertroost malkander:
en sticht den eenen den anderen alzoo
gy ook doet.
12. En wy bidden u, broeders, dat
gy kent degene die onder u arbeyden, en
uwe oversten zyn in den Heere, en die
u vermanen,
13. Dat gy die overvloediglyker houdt
in de liefde, om hun werk : hebt vrede
met hen.
14. En wy bidden u, broeders, straft
de ongerustigen, troost de kleynmoedi-
gen, verdraegt de kranken, weest lyd-
zamig tot een iegelyk.
15. Ziet toe dat niemand kwaed voor
kwaed iemanden loone : maer volgt al-
tyd dat goed is tot malkander, en tot een
iegelyk.
16. Weest altyd blyde.
17. Bidt zonder ophouden.
18. Dankt in alle dingen : want dit is
den wille Gods, in Christus Jesus in u
allen.
19. Den geest wilt niet uytblusschen.
20. De profetien wilt niet versmaden.
21. Maer proeft alle dingen : houdt
dat goed is.
22. Van allen kwaden schyn wacht u:
23. En God des vredes wil zelve u ge-
heel heylig maken : opdat uw gehee-
len geest, en ziele, en ligchaem onberis-
pelyk tot de toekomste onzes Heere Jesus
Christus bewaerd mag worden.
24. Hy is getrouw, die u geroepen
heeft : die het ook doen zal.
25. Broeders, bidt voor ons.
26. Groet alle de broeders met eenen
heyligen kusse.
27. Ik bezweer u by den Heere dat
dezen brief gelezen worde alle den hey-
ligen broederen.
28. De gratie onzes Heere Jesus Chris-
tus zy met u. Amen.

DEN II. EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT DE

THESSALONICENSEN.

HET I. KAPITTEL.

Den Apostel dankt God voor de volstandigheyd der Thessalonicensen, biddende dat zy weerdig worden mogen den roep Gods.

1. Paulus en Silvanus en Timotheus
der kerke van de Thessalonicensen in
God onzen vader, en den Heere Jesus
Christus.
2. Gratie zy u en vrede van God on-
zen Vader, en den Heere Jesus Christus.
3. Wy moeten altyd God danken voor
u, broeders, alzoo als het regt is : want
uw geloof wast overlyke zeer, en de
liefde elks van u tot malkander neemt
zeer toe :
4. Alzoo dat wy zelve ook in u glo-
riëren in Gods kerken, van uwe verduldig-
heyd, en geloof, in alle uwe vervolgin-
gen en tribulatien die gy verdraegt,
5. Tot een exempel van Gods regtveer-
dig oordeel, opdat gy moogt weerdig
gehouden worden des ryks Gods, voor
hetwelk gy ook lydt.
6. Is het nogtans regtveerdig voor
God tribulatie te vergelden dengenen die
u lyden aendoen :
7. En u, die getribuleerd wordt,
ruste met ons in de openbaringe onzes
Heeren Jesus van den hemel, met de
engelen zyner kracht,
8. In de vlamme des vuers doende

wrake over degenen die God niet gekend hebben, en die niet onderdanig zyn het Evangelie onzes Heeren Jesus Christus.

9. Die pyne lyden zullen ter dood eeuwiglyk durende van het aenschyn des Heeren, en van de glorie zyner magt:

10. Als hy zal komen om vereerd te worden in zyne heyligen, en wonderlyk te worden in alle degene die geloofd hebben, om dat onze getuygenis geloofd is geweest over u in dien dag.

11. Waerin dat wy ook bidden altyd voor u: dat onzen God u wil weerdig houden tot zynen roep, en dat hy volbrenge alle den wille der goedheyd, en het werk des geloofs in de kracht,

12. Opdat verklaerd mag worden den naem onzes Heere Jesus Christus in u, en gy in hem, naer de gratie onzes Gods, en onzes Heeren Jesus Christus.

HET II. KAPITTEL.

Den Apostel vernielt de opinie van eenige die met den dag des oordeels de Thessalonicensen verveerden, toonende dat den zoon des verlies eerst komen moet, hen vermanende dat zy zyne inzettingen onderhouden.

1. Maer wy bidden u, broeders, door de toekomste onzes Heeren Jesus Christus, en onzer vergaderinge in hem:

2. Dat gy u niet haestelyk laet bewegen van uwen zin, noch laet u vervaren, noch door geest, noch door woorden, noch door eenigen brief als van ons gezonden, regt of den dag des Heeren aenstond.

3. Niemand verleyde u in eenige maniere: want ten zy dat eerstmael den afval kome, en dat geopenbaerd worde den mensch der zonde, den zoon des verlies,

4. Die tegenstrydt en opgeheven wordt boven al dat God genoemd, of voor God geëerd wordt, alzoo dat hy in den tempel Gods zitte, vertoonende zich zelven als of hy God ware.

5. Hebt gy niet onthouden dat ik, toen ik by u nog was, deze dingen u zeyde?

6. En gy weet nu wel wat hem achterwaerts houdt, opdat hy geopenbaerd zoude worden te zynen tyde.

7. Want hy werkt nu de verholenheyd der boosheyd: alleenlyk opdat hy het, die nu houdt, houdende blyve, tot dat hy van het midden weggenomen worde.

8. En dan zal den boozen geopenbaerd worden, denwelken den Heere Jesus dooden zal door den geest zyns monds, en verderven hem door de verlichtinge zyner toekomst:

9. Deswelks toekomst is naer het werken van satanas, in alle leugenachtige kracht en teekenen, en wonderlykheden,

10. En in alle verleydinge der boosheyd dergenen die verloren gaen: om dat zy de liefde der waerheyd niet ontvangen hebben, dat zy mogten zalig zyn.

11. Daerom zal hun God toezenden het werk der dolinge, dat zy gelooven zullen de leugene.

12. Opdat zy alle geoordeeld mogen worden, die de waerheyd niet geloofd hebben, maer consent gegeven hebben der boosheyd.

13. Maer wy moeten God danken altyd voor u, broeders van God bemind, dat u God verkoren heeft de eerste offeranden ter zaligheyd, in de heyligmakinge des geests, en in het geloof der waerheyd:

14. Tot hetwelk hy u ook geroepen heeft door ons Evangelie, tot verkryginge van de glorie onzes Heeren Jesus Christus.

15. Hierom broeders staet: en houdt de inzettingen die gy geleerd hebt, het zy door woorden, het zy door onzen brief.

16. En denzelfden onzen Heere Jesus Christus, en onzen God, en onzen vader die ons bemind heeft, en heeft den eeuwigen troost gegeven, en de goede hoop in de gratie,

17. Die vermane uwe herten, en versterke die in allerley goede werken en woorden.

HET III. KAPITTEL.

Paulus begeert dat de Thessalonicensen voor hem bidden, en hy vermaent dat zy zich wachten zullen van de Christenen die zyne inzettingen niet gadeslaen, en dat zy alzulke als broeders vermanen.

1. Voortaen, broeders, bidt voor ons, dat het woord Gods mag loopen en verklaerd worden, gelyk het ook geweest is by u:

2. En dat wy mogen verlost worden van de kwellyke en kwade menschen : want het geloof is aller menschen niet.
3. Maer den Heere is getrouw, die u vestigen zal, en bewaren van het kwaed.
4. En wy hebben betrouwen van u in den Heere, dat gy hetgene dat wy gebieden, ook doet, en doen zult.
5. Maer den Heere beschikke uwe herten in de liefde Gods, en in de verduldigheyd Christus.
6. Maer wy verkondigen u, broeders, in den naem onzes Heeren Jesus Christus, dat gy u zelven aftrekt van alle broeders die ongeschiktelyk wandelen, en niet naer de inzettinge die zy van ons ontvangen hebben.
7. Want gy zelve weet wel, hoe dat men ons moet navolgen : want wy zyn niet ongerust geweest onder u :
8. Noch wy hebben om niet brood geëten van iemand, maer in arbeyd en vermoeydheyd, dag en nacht werkende, opdat wy niemand van u lastig wezen zouden.
9. Niet als of wy diens geene magt hadden gehad, maer om dat wy u eenen spiegel geven zouden om ons na te volgen.
10. Want toen wy ook by u waren, verkondigden wy u dit : dat wie niet wilt werken, dat die niet ete.
11. Want wy hebben gehoord dat er onder u sommige zyn, die ongerustelyk wandelen niet werkende, maer curieuselyk levende.
12. Maer degenen die alzulk zyn, verkondigen en bidden wy in den Heere Jesus Christus, dat zy met stilligheyd werkende, hun brood eten.
13. Maer gy broeders wilt niet ophouden van wel te doen.
14. Is het dat er iemand niet gehoorzaem is onzen woorde door den brief, teekent dien, en houdt geene gemeynschap met dien, opdat hy beschaemd worde :
15. En wilt dien niet als eenen vyand houden, maer straft hem als eenen broeder.
16. En denzelfden Heere des vredes geve u eeuwigen vrede in alle plaetsen. Den Heere zy met u allen.
17. De groete met myne hand van Paulus : hetwelk is een teeken in alle brieven. Alzoo schryf ik.
18. De gratie onzes Heeren Jesus Christus zy met u allen. Amen.

DEN I. EPISTEL VAN SINT PAULUS
TOT
TIMOTHEUS.

HET I. KAPITTEL.

Paulus vermaent Timotheus, dat hy de valsche leeraers wederstaen zoude : en hy dankt God dat hy hem tot het Apostelschap getrokken heeft : en hy verwekt hem om een kloek ridder te zyn.

1. Paulus een Apostel Jesus Christus naer het gebod Gods onzes zaligmakers, en Christus Jesus onzer hope :
2. Timotheus den beminden zone in het geloof, zy gratie, en bermhertigheyd, en vrede van God den Vader, en Christus Jesus onzen Heere.
3. Alzoo ik u gebeden heb, dat gy te Ephesen blyven zoudt, toen ik ging in Macedonien, opdat gy waerschouwen zoudt de sommigen, dat zy anders niet leeren zouden,
4. Noch letten zouden op de fabelen, of oneyndelyke registers van geslachten : die meer twist aenbrengen dan Gods gestichtigheyd, die in het geloof is.
5. Maer het eynde des gebods is de liefde van een puer herte, en goede conscientie, en ongeveynsden geloove.
6. Van dewelke de sommige afdolende, zyn omgekeerd tot onnutten klap,

7. Willende leeraers der wet zyn, niet verstaende noch hetgene dat zy spreken, noch hetgene dat zy voor waer zeggen.

8. Maer wy weten wel dat de wet goed is, is het dat ze iemand te regt gebruykt :

9. Dat wetende dat de wet niet is gesteld den regtveerdigen, maer den ongeregtigen, en den ongehoorzamen, den ongoddelyken, en den zondaren, den kwaeddoeneren, en den besmetten, den vadermoorderen, en moedermoorderen, den doodslageren,

10. Den hoereerderen, den mansmisbruykeren, den menschendieven, den logenaren, en meyneedigen, en zoo wat anders der zalige leeringe contrarie is,

11. Die naer het Evangelie is, van de glorie des zaligen Gods, hetwelk my betrouwd is.

12. Ik dank hem die my versterkt heeft, Christus Jesus onzen Heere, dat hy my voor getrouw geacht heeft, stellende in den dienst :

13. Die te voren geweest ben een blasphemeerder en een vervolger, een spytdoener : maer ik heb Gods bermhertigheyd verkregen, omdat ik het onwetende gedaen heb in de ongeloovigheyd.

14. Maer de gratie onzes Heeren is overvloedig geweest met den geloove, en liefde die in Christus Jesus is.

15. Het is een geloofelyk woord en weerdig in alle manieren te ontvangen : dat Christus Jesus gekomen is in deze wereld om de zondaers zalig te maken, van dewelke ik den eersten ben.

16. Maer daerom heb ik bermhertigheyd verkregen : omdat Christus in my eerstmael toonen zoude alle verduldigheyd, tot eene onderwyzinge dergenen die hem gelooven zullen ten eeuwig leven.

17. Maer den onsterfelyken koning der eeuwigheyd, den onzienlyken eenigen God zy eere en glorie, van eeuwigheyd tot eeuwigheyd. Amen.

18. Dit gebod beveel ik u, zone Timotheus, naer de voorleden profetien over u, dat gy daerin strydt eenen goeden stryd,

19. Hebbende het geloof en eene goede conscientie, dewelke sommige verstooten hebbende, zyn van het geloof gedoold :

20. Van dewelke is Hymeneus en Alexander : die ik satanas overgeleverd heb, opdat zy leeren zouden niet te blasphemeren.

HET II. KAPITTEL.

Den Apostel leert Timotheus hoe hy bidden zal, en voor wien, en hoe eene vrouwe bidden, en zich toonen zal.

1. Daerom bid ik, dat men ten eersten zal doen gebeden, biddingen, begeeringen, dankzeggingen voor alle menschen :

2. Voor koningen en voor alle die in hoogheyd zyn, opdat wy een gerust en stil leven mogen leyden, in alle goedertierenheyd en zuyverheyd.

3. Want dat is goed en aengenaem voor onzen Zaligmaker God,

4. Die wilt dat alle menschen zouden zalig worden, en ter kennisse der waerheyd komen.

5. Want daer is een God, en een middelaer tusschen God en de menschen, te weten, den mensch Christus Jesus :

6. Die zich zelven tot eene verlossinge heeft gegeven voor een iegelyk, eene getuygenis ten zyne tyden :

7. Waerin ik gesteld ben een predikant en Apostel (ik zeg de waerheyd, ik liege niet) een leeraer der heydenen, in het geloof en in de waerheyd.

8. Daerom wil ik dat de mannen zullen bidden in alle plaetsen, opheffende zuyvere handen zonder toornigheyd en twistigheyd.

9. Desgelyks ook dat de vrouwen zullen zyn in tamelyk habyt, met schamelheyd en soberheyd zich zelven versierende, niet met gevlochten haire, of met goud of peerlen, of met kostelyken kleede :

10. Maer zoo het betaemt der vrouwen die godsdienst openbaerlyk belyden door goede werken.

11. Eene vrouwe leere in stilligheyd, met alle onderdanigheyd.

12. Maer ik laet der vrouwe niet toe te leeren, of de overheyd over den man te hebben : maer te wezen in stilligheyd.

13. Want Adam was den eersten geschapen : daerna Eva.

14. En Adam is niet verleyd geweest : maer de vrouwe is verleyd geweest in de overtredinge.

15. Maer zy zal zalig worden door het voortbrengen der kinderen, is het dat die gestadig blyve in het geloof, en in de liefde, en heyligmakinge, met soberheyd.

HET III. KAPITTEL.

Nu leert Paulus Timotheus het leven van eenen bisschop, en eenen diaken, en van eerbare vrouwen.

1. Het is een geloofelyk woord: Is het dat iemand een bisschops officie begeert, die begeert een goed werk.

2. Daerom moet een bisschop wezen onberispelyk, maer eener huysvrouwe man, sober, verstandig, versierd met goede zeden, eerbaer, geerne herbergende, geleerd,

3. Geen wynzuyper, geen vechter: maer matig, geen kyver, niet gierig,

4. Zyn huys wel regerende: hebbende onderdanige kinderen met alle zuyverheyd.

5. Maer is het dat iemand zyn huys niet kan regeren, hoe zal hy de kerke Gods bezorgen?

6. Geen nieuweling in het geloof: opdat hy opgeheven in hooveerdy niet valle in des duyvels oordeel.

7. Ook moet hy eene goede getuygenis hebben van degenen die buyten zyn, opdat hy niet valle in eenige schandelykheyd, en in des duyvels strik.

8. De diakens moeten desgelyks ook wezen eerbaer, niet met twee tongen sprekende, niet gewend veel wyns te drinken, niet gierig naer eenig schandelyk gewin:

9. Hebbende de verborgenheyd des geloofs in eene pure conscientie.

10. Maer deze laet ook eerstmael onderzocht worden: en alzoo zullen zy dienen, geene groote misdaed hebbende.

11. De vrouwen moeten desgelyks wezen schamel, niet lasterende, sober, getrouw in alle dingen.

12. De diakens laet wezen maer eener vrouwe mans: die hunne kinderen wel regeren, en hunne huyzen.

13. Want zoo wie wel dienen, die zullen eenen graed voor zich zelven krygen, en veel betrouwens in het geloof, hetwelk is in Christus Jesus.

14. Deze dingen schryf ik u, hopende dat ik korts tot u komen zal.

15. Maer is het dat ik vertoeve, opdat gy dan weten zoudt, hoe dat gy moet in het huys Gods verkeeren, welk is de kerke des levenden Gods, eene kolomme en vastigheyd der waerheyd.

16. En openbaerlyk is het eene groote verborgenheyd der goedertierenheyd, dat geopenbaerd is in het vleesch, geregtveerdigd is in den geest, dat den engelen vertoond is, den heydenen gepreekt is, geloofd is in de wereld, opgenomen is in de glorie.

HET IV. KAPITTEL.

Den Apostel voorzegt van valsche leeraers, en leeringen die in de heylige kerke komen zullen, en vermaent Timotheus dat hy zich zelven een exempel den menschen geve ter deugd.

1. Maer den Geest zegt openlyk, dat in de laetste tyden de sommige zullen aftreden van den geloove, luysterende naer de geesten der dolingen, en leeringen der duyvelen,

2. In geveynsdheyd, logenen sprekende, hebbende hunne conscientie met het brandyzer geteekend,

3. Gebiedende niet te huwen, en te derven spyzen die God geschapen heeft, om te nutten met dankbaerheyd den geloovigen, en dengenen die de waerheyd gekend hebben.

4. Want alle Gods creature is goed, en daer is niets te verwerpen dat met dankbaerheyd genut wordt:

5. Want het wordt geheyligd door het woord Gods, en door het gebed.

6. Deze dingen den broederen voorleggende, zult gy wezen een goed dienaer Christus Jesus, opgevoed met de woorden des geloofs, en der goede leeringe die gy nagevolgd hebt.

7. Maer de onnutte en kwenen klappingen schouwt: maer oefent u zelven tot de godsdienstigheyd.

8. Want de ligchamelyke oefeninge is tot luttel bekwaem: maer de godsdienstigheyd is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des levens dat nu is, en desgenen dat toekomende is.

9. Het is een zeker woord, en weerdig dat men het in alle manieren ontvange.

10. Want daerin arbeyden wy, en worden vermaledyd, want wy hopen in den levenden God, die een Zaligmaker

is van alle menschen, maer allermeest der geloovigen.
11. Deze dingen gebiedt en leert.
12. Niemand versmade uwe jongheyd: maer weest een exempel der geloovigen in het woord, in wandelinge, in liefde, in het geloof, in zuyverheyd.
13. Tot dat ik kome zoo weest neerstig in het lezen, in het vermanen, en in het leeren.
14. Wilt niet verzuymen de gratie die in u is, die u gegeven is door de profetie, met het opleggen van de handen des priesterschaps.
15. Deze dingen overdenkt, hiermede gaet om: opdat uw voortgang eenen iegelyken kennelyk zy.
16. Hebt acht op u zelven, en op de leeringe: blyft volhardig daerin. Want dit doende zult gy u zelven zalig maken, en degene die u hooren.

HET V. KAPITTEL.

Hier toont Paulus welk dat de regte weduwen zyn, en hoe men die regeren moet; hoe een priester te eeren is, en hoe de zondaers openbaerlyk moeten berispt zyn, en nog andere veel belastingen.

1. Den ouden straft niet, maer smeekt hem als eenen vader: de jongelingen als broeders:
2. De oude vrouwen, als moeders: de jonge vrouwen, als zusters, in alle zuyverheyd:
3. Eert de weduwen, die waerachtige weduwen zyn.
4. Maer is het dat eenige weduwe heeft kinderen of kinds kinderen: die leere eerstmael haer huys regeren, en den ouderen onderlingen dienst vergelden: want dat is aengenaem voor God.
5. Maer die eene waerachtige weduwe is, en verlaten, die hope in God, en zy gestadig in smeekinge, en biddingen nacht en dag.
6. Want die in wellusten leeft, is levende dood.
7. Dit gebiedt ook, dat zy onberispelyk zyn.
8. Maer is het dat iemand voor de zyne, en allermeest voor zyne huysgenooten geene zorge draegt, die heeft het geloof geloochend, en hy is erger dan een ongeloovigen.
9. Eene weduwe zal men kiezen niet jonger dan van zestig jaren, die geweest zy maer eens mans huysvrouwe:
10. In goede werken getuygenis hebbende, is het dat zy kinderen opgebragt heeft, is het dat zy ter herberge ontvangen heeft, is het dat zy der heyligen voeten gewasschen heeft, is het dat zy degenen die in tribulatien waren gediend heeft, is het dat zy alle goede werken nagevolgd heeft.
11. Maer de jonge weduwen schouwt: want als zy weeldig geworden zyn tegen Christus, zoo willen zy huwen:
12. Hebbende de verdoemenisse, want zy de eerste trouwe van onweerde gemaekt hebben.
13. En daertoe leeren zy ook ledig van huyze te huyze omloopen: niet alleen ledig, maer ook klappig en nieuwsgierig, sprekende dingen die niet noodelyk zyn.
14. Daerom wil ik dat de jonge huwen zullen, kinderen voortbrengen, moeders des huysgezins wezen, dat zy geene oorzake geven den wederpartyder om kwaed te spreken.
15. Want de sommige zyn nu achterwaerts omgekeerd naer satanas.
16. Is het dat eenig geloovig mensch weduwe heeft, die bezorge die, en laet de kerke niet verlast worden: opdat de gene die waerachtige weduwen zyn, genoeg mogen hebben.
17. De priesters die wel regeren, die zyn dubbel eere weerdig: allermeest degene die arbeyden in het woord en in de leeringe.
18. Want de Schrifture zegt: Gy zult den dorschenden osse zynen muyl niet toebinden. En: Een werkman is zyns loons weerdig.
19. Tegen eenen priester wilt geene klagte ontvangen, dan onder twee of dry getuygen.
20. Die zondigen, straft voor hen allen: opdat de andere ook mogen vreeze hebben.
21. Ik betuyge voor God, en Christus Jesus, en de uytverkorene engelen, dat gy deze dingen bewaert zonder onberadelykheyd, niets doende, in de eene of de andere zyde afwykende.
22. Legt niemand haestelyk de hand op, noch maekt u deelachtig van eens anders zonde. U zelven houdt zuyver.

23. Wilt niet meer water drinken, maer gebruykt een luttel wyns om uwer mage wille, en om uwe vele ziekten.
24. Der sommige menschen zonden zyn openbaer, voorgaende ten oordeel: maer de sommigen volgen die na.
25. Desgelyks ook zyn de goede werken openbaer: en die anders zyn, mogen niet verborgen worden.

HET VI. KAPITTEL.

Paulus vermaent de knechten, dat zy hunnen heeren onderdanig zyn, hoe dat zy te schouwen zyn die kwellende vragen leeren, hoe dat men gierigheyd schouwen zal, en de deugd aenveerden, en nog andere leeringen.

1. Alle dienstknechten die onder het jok zyn, zullen hunne heeren aller eere weerdig houden, opdat den naem en leeringe des Heeren niet gelasterd worde.
2. Maer degene die geloovige heeren hebben, zullen die niet versmaden, om dat zy broeders zyn: maer zy moeten die te meer dienen, om dat zy geloovig zyn en bemind, die der weldaed deelachtig zyn. Deze dingen leert, en vermaent.
3. Is het dat er iemand anders leert, en geen gehoor geeft den zaligen woorden onzes Heeren Jesus Christus, en der leeringe die naer de godsdienstigheyd is:
4. Die is hooveerdig, niets wetende, maer kwelende in de vragen en stryden der woorden: uyt dewelke komen nydigheden, kyvagien, blasphemien, kwade vermoeden,
5. Disputatien der menschen die verdorven van verstande zyn, en die van de waerheyd beroofd zyn, meynende dat gewin godsdienstigheyd is.
6. Maer een groot gewin is godsdienstigheyd, met genoegzaemheyd.
7. Want wy hebben niets gebragt in deze wereld: het is ook zonder twyfel dat wy van hier niets wegdragen mogen.
8. Maer hebbende voedsel, en daer wy mede gedekt mogen worden, hiermede laet ons te vrede zyn.
9. Want die ryk willen worden, die vallen in bekoringe, en in den strik des duyvels, en in veel onnutte en schandelyke begeerten, die de menschen doen verzinken in de dood en verdoemenisse.
10. Want den wortel van alle kwaed is de gierigheyd: dewelke sommige menschen begeerende, hebben gedoold van het geloof, en zich zelven gestoken in veel smerten.
11. Maer gy, o mensch Gods, vliedt deze dingen: maer volgt regtveerdigheyd, godsdienstigheyd, geloof, liefde, verduldigheyd, zachtmoedigheyd.
12. Strydt eenen goeden stryd des geloofs, aengrypt het eeuwig leven, waertoe gy geroepen zyt, en hebt beleden eene goede belydinge voor veel getuygen.
13. Ik gebiede u voor God die het al levende maekt, en voor Christus Jesus, die onder Pontius Pilatus getuygd heeft eene goede belydinge:
14. Dat gy onderhoudt het gebod zonder vlekke, onberispelyk tot de aenkomste onzes Heeren Jesus Christus,
15. Denwelken te zynen tyde zal toonen den zaligen en alleen magtigen Koning der koningen, en Heere der heeren:
16. Die alleen heeft de onsterfelykheyd, en woont in het licht daer men niet aen komen kan: denwelken geen mensch gezien heeft, maer ook niet zien mag: denwelken zy eere en eeuwig ryk. Amen.
17. Den ryken van deze wereld gebiedt dat zy geen hooveerdig gevoelen hebben, noch hopen op de onzekerheyd der rykdommen, maer in den levenden God (die ons alle dingen verleent overvloediglyk om te gebruyken)
18. Wel te doen, ryk te worden in goede werken, ligtelyk te geven, mede te deylen,
19. Te vergaderen voor zich zelven een goed fondament tegen den toekomenden tyd, opdat zy verkrygen mogen het waerachtig leven.
20. O Timotheus, bewaert den pand die u betrouwd is, schouwende de vreemde nieuwigheyd der woorden, en de wederzeggingen van de valsche beroemde kunste,
21. Dewelke de sommige belovende, zyn van den geloove gevallen. De gratie zy met u. Amen.

DEN II. EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT

TIMOTHEUS.

HET I. KAPITTEL.

Den Apostel vermaent Timotheus, dat hy sterkelyk Christus preken zal, mits dat er luttel predikanten zyn.

1. Paulus een Apostel Jesus Christus, door den wille Gods naer de belofte des levens, hetwelk is in Christus Jesus :
2. Timotheus mynen allerliefsten zone zy gratie, bermhertigheyd, vrede van God den Vader, en Christus Jesus onzen Heere.
3. Ik dank God, dien ik diene van de voorouderen aen, in eene pure conscientie, dat ik zonder ophouden heb gedenkenisse van u in myne gebeden, nacht en dag,
4. Verlangen hebbende u te zien, gedachtig wezende uwer tranen, opdat ik mogt met blydschap vervuld worden,
5. Nemende een herdenken van het geloof dat in u ongeveynsd is, dat ook te voren gewoond heeft in uwe grootmoeder Lois, en in uwe moeder Eunice, en ik ben ook zeker dat ook in u.
6. Om welke zake ik u vermane, dat gy verwekt de gratie Gods die in u is, door het opleggen van myne handen.
7. Want God heeft ons niet gegeven den geest der vreeze : maer der kracht, en der liefde, en der soberheyd.
8. Daerom wilt u niet schamen van de getuygenis onzes Heeren, noch van my zynen gevangen : maer arbeydt te zamen met het Evangelie naer de kracht Gods :
9. Die ons verlost heeft, en geroepen door zynen heyligen roep, niet naer onze werken, maer naer zyn voornemen en gratie die ons gegeven is in Christus Jesus voor de eeuwige tyden.
10. Maer is nu geopenbaerd door de verlichtinge onzes Zaligmakers Jesus Christus, die de dood vernield heeft, en heeft in het licht gebragt het leven, en de onbederfelykheyd door het Evangelie :
11. In hetwelk ik gesteld ben een predikant en een Apostel, en een meester der heydenen.
12. Om welke zake ik deze dingen ook lyde, maer ik word niet beschaemd. Want ik weet wien ik geloofd heb, en ik ben zeker, dat hy magtig is mynen pand te bewaren tot op dien dag toe.
13. Hebt eene vorme der zalige woorden die gy van my gehoord hebt in het geloof, en in de liefde in Christus Jesus.
14. Den goeden pand bewaert door den Heyligen Geest, die in ons woont.
15. Gy weet dat wel, dat zy alle van my afgekeerd zyn, alle die in Asia zyn, van dewelke is Phygellus en Hermogenes.
16. Den Heere geve bermhertigheyd den huysgezinne van Onesiphorus : want zy hebben my dikmaels vermaekt, en van myne ketenen heeft hy zich niet geschaemd :
17. Maer toen hy te Roomen gekomen was, heeft hy my zorgvuldiglyk gezocht, en gevonden.
18. Den Heere verleene hem bermhertigheyd te vinden van den Heere in dien dag. En in hoeveel dingen dat hy my te Ephesen gediend heeft, dat weet gy beter.

HET II. KAPITTEL.

Paulus vermaent Timotheus, dat hy de menschen zuyverlyk leere, en geerne verdrage voor Christus, hem de toekomende glorie voor oogen leggende, en andere leeringen.

1. Daerom gy myn zoon, wordt ver-

sterkt in de gratie die daer is in Christus Jesus :

2. En de dingen die gy van my gehoord hebt door veel getuygen, deze beveelt den geloovigen menschen, die bekwaem zyn zullen ook andere te leeren.

3. Arbeydt als een goed ridder Christus Jesus.

4. Niemand die Gode strydt, vermengt zich met wereldlyke zaken : opdat hy dien mag behagen, denwelken hy zich zelven overgegeven heeft.

5. Want ook wie in eenen kamp strydt, die wordt niet gekroond, ten zy dat hy wettiglyk gestreden hebbe.

6. Den akkerman arbeydende moet eerst van de vruchten genieten.

7. Verstaet hetgene dat ik zeg : want den Heere zal u in alles verstand geven.

8. Weest gedachtig dat den Heere Jesus Christus verrezen is van de dooden, uyt Davids zaed, naer myn Evangelie.

9. Daer ik in arbeyde tot de banden toe, als kwalyk doende : maer het woord Gods is niet gebonden.

10. Daerom verdraeg ik alle dingen om de uytverkorenen, dat zy ook zouden verkrygen de zaligheyd die daer is in Christus Jesus, met de hemelsche glorie.

11. Het is een zeker woord : Want is het dat wy mede gestorven zyn, zoo zullen wy ook mede leven :

12. Is het dat wy mede verdragen, zoo zullen wy ook mede regeren : is het dat wy het loochenen, zoo zal hy ons ook loochenen :

13. Is het dat wy niet gelooven, hy blyft getrouw, hy mag zich zelven niet loochenen.

14. Dit vermaent, betuygende voor den Heere. Wilt niet stryden met woorden : want het dient nergens toe, dan tot verkeeringe dergenen die het hooren.

15. Zyt neerstiglyk zorgvuldig, u zelven prysselyk te bewyzen voor God eenen onbeschamelyken werkman, opregtelyk handelende het woord der waerheyd :

16. Maer de ongeestelyke en onnutte klappernyen schouwt : want zy vorderen zeer tot de ongoddelykheyd :

17. En hunne sprake kruypt voort als de kankerziekte : onder dewelke is Hymeneus en Philetus,

18. Die van de waerheyd afgevallen zyn, zeggende dat de verryzenisse nu geschied is, en zy hebben verkeerd het geloof van de sommigen.

19. Maer het vast fondament Gods staet, hebbende dezen zegel : Den Heere heeft gekend wie hem toebehooren, en scheyde van de boosheyd al die den naem des Heeren noemt.

20. Maer in een groot huys zyn niet alleen gulden en zilveren vaten, maer ook houten en aerden : en de sommige zyn dienende ter eere, maer de sommige ter oneere.

21. Daerom is het dat zich iemand zuyvert van dezen, die zal zyn een vat ter eere, geheyligd en nut den Heere, tot alle goede werken bereyd.

22. Maer vliedt de lusten der jongheyd, en staet naer de regtveerdigheyd, geloof, liefde, en vrede met degenen die den Heere aenroepen met puren herte.

23. Maer schouwt de dwaze en ongeleerde vragen, wetende dat die kyvagien voortbrengen.

24. Maer een knecht des Heeren moet niet kyven : maer zachtmoedig zyn tot alle menschen, bereyd om te leeren, verduldig,

25. Met manierlykheyd straffende degene die der waerheyd wederstaen : of hun God tot eenigen tyde penitentie verleende, om de waerheyd te kennen,

26. En dat zy mogten wederom keeren van des duyvels strikken, van denwelken zy worden gevangen gehouden tot zynen wille.

HET III. KAPITTEL.

Paulus vermaent Timotheus van de valsche leeraers die opryzen zullen, en dat hy sterk sta en kloek.

1. Maer weet dit, dat in de laetste dagen aenkomen zullen zorgelyke tyden :

2. En daer zullen menschen zyn zich zelven liefhebbende, gierigen, hoogmoedigen, hooveerdigen, lasteraers, den ouderen ongehoorzaem, ondankbaren, booze werken doende,

3. Zonder bewegelykheyd, onvredelyk, beschuldigers, onkuysch, wreed, zonder goedertierenheyd,

4. Verraders, moetwillig, opgeblazen, en liefhebbers der wellusten, meer dan Gods :

5. Hebbende eenen schyn des geestelyken levens, maer de kracht van dien

verloochenende. Deze schouwt ook :
6. Want van deze zyn zy, die in de huyzen insluypen, en leyden gevangen de vrouwkens die met zonden beladen zyn, die geleyd worden van verscheydene begeerten :
7. Altyd leerende, en nimmermeer tot de kennisse der waerheyd komende.
8. Maer gelyk Jannes en Mambres Moyses wederstonden : alzoo wederstaen deze der waerheyd : menschen die verergerd zyn van verstand, verworpen van het geloof:
9. Maer zy zullen voorts niet meer toenemen : want hunne dwaesheyd zal allen menschen openbaer wezen, gelyk der voorzeyden ook geweest is.
10. Maer gy hebt verkregen myne leeringe, inzettinge, voornemen, geloof, langmoedigheyd, liefde, verduldigheyd,
11. Vervolgingen, tribulatien : gelyk my gedaen zyn te Antiochien, te Iconien en te Lystren : welke vervolgingen ik geleden heb, en van alle deze heeft my den Heere verlost.
12. En alle die Goddelyk leven willen in Christus Jesus, zullen vervolginge lyden.
13. Maer de kwade menschen en verleyders zullen vorderen tot erger, dolende en in dolinge brengende.
14. Maer blyft gy in de dingen die gy geleerd hebt, en u bevolen zyn : wetende van wien gy die geleerd hebt.
15. En want gy van uwe kindschheyd de heylige schriften geweten hebt, die u mogen onderwyzen ter zaligheyd, door het geloof dat er is in Christus Jesus.
16. Alle Schrifture van God ingegeven is profytelyk om te leeren, om te berispen, om te straffen, om te onderwyzen in de regtveerdigheyd :
17. Opdat een mensch Gods mag volmaekt zyn, tot alle goede werken onderwezen.

HET IV. KAPITTEL.

Paulus profeteert nog van de toekomende tyden, en van zyne dood die naekte, en begeert dat Timotheus tot hem kome, en groet de vrienden.

1. Ik betuyg voor God en Jesus Christus, die oordeelen zal levenden en dooden, en door zyne toekomste, en zyn ryk :
2. Preekt het woord, weest daer neerstig in, het zy of het gelegen is of ongelegen : berispt, smeekt, straft, met alle lydzaemheyd en leeringe.
3. Want daer zal een tyd komen, dat zy geene zalige leeringe zullen verdragen, maer zy hebbende jeuksel der ooren, zullen naer hunne begeerten voor zich zelven meesters vergaderen :
4. En van de waerheyd zullen zy het gehoor afkeeren, maer zullen tot fabelen gekeerd worden.
5. Maer waekt gy, in alles arbeydt, doet het werk van eenen Evangelist, volbrengt uwen dienst. Weest sober.
6. Want ik word nu ten offer gedood, en den tyd van myn verscheyden is nakende.
7. Eenen goeden stryd heb is gestreden, den loop heb ik volbragt, het geloof heb ik bewaerd.
8. Voortaen wordt my bewaerd de kroone der regtveerdigheyd, die my den Heere wedergeven zal in dien dag, den regtveerdigen regter : en niet alleen my, maer ook dengenen die zyne toekomste beminnen. Haest u tot my te komen geringe.
9. Want Demas heeft my verlaten, beminnende deze wereld, en hy is weggereysd naer Thessalonica :
10. Crescens in Galatien, Titus in Dalmatien.
11. Lucas is met my alleen. Neemt Marcus mede, en brengt hem met u : want hy is my oorbaerlyk ten dienste.
12. Maer Tychicus heb ik gezonden naer Ephesen.
13. Den mantel dien ik te Troaden gelaten heb by Carpus, brengt met u als gy komt, en de boeken, maer allermeest de parkementen.
14. Alexander den kopersmid heeft my veel kwaeds getoond : den Heer zal hem wederloonen naer zyne werken.
15. Denwelken schouwt gy ook : want hy zeer heeft wederstaen onzen woorden.
16. In myn eerste verantwoorden heeft my niemand bygestaen, maer zy hebben my alle verlaten : het moet hun niet toegerekend worden.
17. Maer den Heere heeft my bygestaen, en heeft my versterkt, opdat door my de predikatie zoude volbragt worden, en dat alle de heydenen zouden hooren : en ik ben verlost geweest uyt den muyl des leeuws.

18. Den Heere heeft my verlost van alle kwade werken: en hy zal my zalig maken in zyn hemelsch ryk, den welken zy glorie in de eeuwigheyd der eeuwigheden. Amen.
19. Groet Prisca en Aquila, en Onesiphorus huysgezin.
20. Erastus is te Corinthen gebleven: maer Trophimus heb ik ziek gelaten te Mileten.
21. Haest u voor den winter te komen. U groeten Eubulus, en Pudens, en Linus, en Claudia, en alle de broeders.
22. Den Heere Jesus Christus zy met uwen geest. De gratie zy met u allen. Amen.

DEN EPISTEL VAN SINT PAULUS.

TOT

TITUS.

HET I. KAPITTEL.

Paulus leert Titus hoe hy de bisschoppen ordineren zal, en de kwade berispen.

1. Paulus een dienaer Gods, en een Apostel Jesus Christus, naer het geloof van de uytverkoornen Gods, en naer de kennisse der waerheyd, welke naer de godvruchtigheyd is,
2. Tot de hope van het eeuwig leven, hetwelk God beloofd heeft, die niet liegt, voor de eeuwige tyden:
3. Maer heeft geopenbaerd te zynen tyde zyn woord door de predikatie, die my bevolen is naer het gebod Gods onzes Zaligmakers:
4. Titus den beminden zoon, naer het gemeyn geloof, zy gratie en vrede van God den Vader en van Christus Jesus onzen Zaligmaker.
5. Ter zake van dezen heb ik u te Creten gelaten, om dat gy zoudt beteren hetgene dat er gebreekt, en dat gy van steden tot steden zoudt priesters stellen, gelyk ik u geordineerd heb.
6. Is er iemand zonder misdaed, eener huysvrouwe man, hebbende geloovige kinderen, niet wezende beticht van overdadigheyd, of ongehoorzaem.
7. Want een bisschop moet onberispelyk zyn, als een Gods uytdeyler: niet hooveerdig, niet toornig, niet een wynzuyper, geen vechter, niet gierig naer schandelyk gewin:
8. Maer geerne herbergende, goedertieren, sober, regtveerdig, heylig, zuyver van leven,
9. Vasthoudende het getrouwe woord, dat naer de leeringe is: opdat hy magtig zy te vermanen door regte leeringe, en te verwinnen die daer tegen zeggen.
10. Want velen zyn er ook ongehoorzaem, ydele klappers, en verleyders: allermeest die van de besnydenisse zyn:
11. Dewelke moeten gestraft worden: die geheele huysgezinnen verkeeren, leerende dat niet behoort, om des vuyl gewins wille.
12. Eenen uyt hen, hun eygen profeet, heeft gezeyd: De Cretensen zyn altyd logenachtig, kwade beesten, trage buyken.
13. Deze getuygenis is waerachtig. Daerom zoo straft ze strengelyk, dat zy mogen opregt zyn in het geloof,
14. Niet lettende op de joodsche fabelen, en op de geboden der menschen, die hen afkeeren van de waerheyd.
15. Alle dingen zyn zuyver den zuyveren: maer den besmetten en den ongeloovigen is geen ding zuyver, want hunne gedachte, en hunne conscientie zyn al besmet.
16. Zy belyden dat zy God kennen, maer met de werken loochenen zy het: aengezien dat zy afgrysselyk zyn en ongeloovig, en tot alle goede werken verworpen.

HET II. KAPITTEL.

Paulus geeft Titus eene maniere om allerhande soorten van menschen te leeren.

1. Maer spreekt gy hetgene dat der zalige leeringe betaemt :
2. Den ouderen dat zy sober zyn, eerbaer, voorzienig, gansch in het geloof, in de liefde, en in de verduldigheyd :
3. Desgelyks ook de oude vrouwen dat zy zyn in een heylig habyt, geene lasteraersters, niet zich gevende tot veel wyns te drinken, wel leerende :
4. Opdat zy wysheyd leeren mogen der jonge dochteren, dat zy hare mans liefhebben, hare kinderen beminnen,
5. En wezen voorzienig, eerbaer, sober, hebbende zorge haers huys, goedertieren, haren mannen onderdanig, opdat het woord Gods niet gelasterd worde.
6. De jongelingen zult gy desgelyks vermanen dat zy sober zyn.
7. In alle dingen vertoont u zelven tot een exempel van goede werken, in leeringe, in opregtigheyd, in rypigheyd van maniere,
8. En uw woord zy gansch en onstraffelyk : opdat dengenen die ons tegen is, zich ontzien mag, niets kwaeds hebbende dat hy van ons zoude mogen zeggen.
9. De knechten vermaent dat zy hunnen heeren onderdanig zyn, in alles behagende, niet tegenzeggende,
10. Niet bedriegende, maer in alles goede getrouwigheyd toonende : opdat zy de leeringe Gods onzes Zaligmakers mogen in alles versieren.
11. Want de gratie Gods onzes Zaligmakers heeft zich geopenbaerd allen menschen,
12. Ons onderwyzende, dat wy verzakende de ongoddelykheyd, en de wereldlyke begeerten, soberlyk, en regtveerdiglyk, en godvruchtiglyk leven zouden in deze wereld,
13. Verwachtende de zalige hoop en de toekomste van de glorie des grooten Gods en onzes Zaligmakers Jesus Christus :
14. Die zich zelven heeft gegeven voor ons, om dat hy ons verlossen zoude van alle ongeregtigheyd, en ons voor zich zoude zuyveren een aengenaem volk, gestadiglyk volgende goede werken.
15. Dit spreekt, en vermaent, en straft met alle magt. Niemand versmade u.

HET III. KAPITTEL.

Nog vermaent Paulus Titus tot wat deugden dat hy zyne onderzaten verwekken, en van wat kwaed hy ze afkeeren zal.

1. Vermaent ze den prinsen en der overheyd onderdanig te zyn, en den geboden gehoorzaem, tot alle goede werken bereed te zyn :
2. Niemand te lasteren, niet kyfachtig te zyn, maer manierlyk, toonende alle zachtmoedigheyd tot alle menschen.
3. Want wy waren voortyds ook onwys, ongeloovig, dolende, dienende verscheydene lusten, en wellustigheden, in kwaedheyd en nydigheyd levende, gehaet, malkander hatende.
4. Maer na dat de goedertierenheyd en liefde Gods onzes Zaligmakers tot de menschen geopenbaerd is geweest :
5. Niet uyt de werken der regtveerdigheyd die wy gedaen hadden, maer naer zyne bermhertigheyd heeft hy ons zalig gemaekt, door het wasschen der wedergeboorte en vernieuwingen des Heyligen Geests,
6. Denwelken hy in ons gestort heeft overvloediglyk door Jesus Christus onzen Zaligmaker :
7. Opdat wy geregtveerdigd zynde door zyne gratie, erfgenamen zouden zyn naer de hoop des eeuwigen levens.
8. Het is een zeker woord : en hiermede wil ik dat gy ze vestigen zult : op dat zy die Gode gelooven, neerstig mogen zyn om met goede werken voor te gaen. Deze dingen zyn den menschen goed en nut.
9. Maer zotte vragen, en afkomsten der geslachten, en kyvagien, en disputatien der wet schouwt : want zy zyn onnut en ydel.
10. Eenen ketterschen mensch zult gy na een of twee straffingen schouwen :
11. Wetende dat hy verkeerd is die zulk is, en hy misdoet, mits dat hy door zyn eygen vonnis verdoemd is.
12. Als ik tot u zal zenden Artemas of Tychicus, zoo haest u om tot my te komen tot Nicopolis : want ik heb voor my genomen aldaer te overwinteren.

13. Zenas den wetgeleerden en Apollo zendt zorgvuldiglyk voor, opdat hun niets gebreke.

14. En laet de onze leeren voor te gaen in goede werken tot noodelyk gebruyk : opdat zy niet onvruchtbaer zyn.

15. Alle die met my zyn, groeten u : groet ze die ons liefhebben in het geloof. De gratie Gods zy met u allen. Amen.

DEN EPISTEL VAN SINT PAULUS TOT PHILEMON.

Paulus bidt dat hy Onesimus ontvangen wille, hem groetende.

1. Paulus een gevangen van Jesus Christus, en den broeder Timotheus : aen Philemon onzen beminden en medehelper,

2. En Appia onzer allerliefste zuster, en Archippus onzen medestryder, en der kerke die in uw huys is.

3. Gratie zy u en vrede van God onzen Vader, en van den Heere Jesus Christus.

4. Ik danke mynen God, altyd uwer gedenkenisse houdende in myne gebeden,

5. Hoorende uwe liefde, en geloof, die gy hebt in den Heere Jesus, en tot alle de heyligen :

6. Opdat de gemeynschap uws geloofs mag openbaer worden tot kennisse van al het goed dat in u is in Christus Jesus.

7. Want ik heb groote genoegte gehad, en vertroostinge in uwe liefde : want de herten der heyligen, hebben gerust door u, broeder.

8. Waerom, hoewel ik groot betrouwen hebbe in Christus Jesus, om u te gebieden hetgene dat profytelyk is :

9. Zoo bid ik nogtans liever om der liefde wille, aengezien dat gy zulk zyt als den ouden Paulus, maer nu ook een gevangen van Jesus Christus :

10. Ik bid u voor mynen zoon, denwelken ik gewonnen heb in de banden, Onesimus,

11. Die u somtyds onnut geweest is, maer nu is hy my en u nuttelyk,

12. Denwelken ik u wederom heb gezonden : maer ontvangt hem als myn binnenste :

13. Denwelken ik wel gewild had by my te behouden, om dat hy voor u my dienen zoude in de banden des Evangeliums :

14. Maer zonder uwen raed wilde ik niets doen, opdat uwe deugd niet zyn zoude uyt bedwang, maer gewillig.

15. Want by aventure is hy daerom eenen kleynen tyd van u gescheyden, opdat gy hem in der eeuwigheyd zoudt wederom ontvangen :

16. Nu niet als eenen knecht, maer voor eenen knecht eenen allerliefsten broeder, allermeest my : hoeveel te meer u ook in het vleesch en in den Heere?

17. Daerom is het dat gy my houdt als eenen medegezelle, zoo ontvangt hem als my :

18. Maer is het dat hy u eenige schade gedaen heeft, of u iets schuldig is ; rekent dat op my.

19. Ik Paulus heb het met myne hand geschreven : Ik zal het betalen, opdat ik u niet zegge dat gy ook u zelven my schuldig zyt.

20. Alzoo broeder. Laet my uws met vreugden genieten in den Heere : Vermaekt myne inwendige leden in den Heere.

21. Betrouwende in uwe gehoorzaemheyd, heb ik u geschreven : wetende dat gy meer doen zult dan ik zeg.

22. Daertoe bereydt my de herberge :

want ik hoop dat ik door uwe gebeden u weder gegeven zal worden.

23. Epaphras myn medegevangen in Christus Jesus groet u,

24. Marcus, Aristarchus, Demas, en Lucas myne helpers.

25. De gratie onzes Heeren Jesus Christus zy met uwen geest. Amen.

DEN EPISTEL VAN SINT PAULUS

TOT DE

HEBREEN.

HET I. KAPITTEL.

Hoe het Nieuwe Testament door Christus Jesus gegeven is, die is een levende Gods Zoon, zoo veel volmaeckter is dan het andere, als Christus hooger, magtiger en eerlyker is dan de engelen, die uyt Gods bevel hetzelve gegeven hebben.

1. Na dien dat God hier voormaels menigmael en in menigerley manieren gesproken heeft tot de vaderen door de profeten :

2. Heeft hy ten laetste in deze dagen tot ons gesproken door den Zone, denwelken hy gesteld heeft eenen erfgenaem van alle dingen, door denwelken hy ook de wereld gemackt heeft :

3. Denwelken, want hy het schynsel der glorie is, en de figure zyns wezens, en alle dingen dragende door het woord zyner kracht, zuyveringe der zonden makende, zit ter regter zyde van de majesteyt in het hooge :

4. Zoo veel beter dan de engelen geworden, hoe hy verscheydener naem dan die beërfd heeft.

5. Want wien van de engelen heeft hy tot eenigen tyde gezeyd : Gy zyt myn zoon, ik heb u heden voortgebragt? En wederom : Ik zal hem tot eenen vader wezen, en hy my tot eenen zoon?

6. En als hy wederom zynen eerstgeboren zoon brengt in de wereld, zegt hy : En hem moeten aenbidden alle Gods engelen.

7. En tot de engelen zegt hy : Die zyne engelen geesten maekt, en zyne dienaren eene vlamme des vuers.

8. Maer tot den Zone : God uw troon is van der eeuwigheyd tot de eeuwigheyd : eene roede der geregtigheyd, is de roede uws ryks.

9. Gy hebt bemind de regtveerdigheyd, en gehaet de ongeregtigheyd : daerom heeft God u gezalfd, uw God met de olie der vreugden boven uwe medegezellen.

10. En : Gy Heere hebt in het beginsel de aerde gevestigd : en uwer handen werken zyn de hemelen.

11. Die zullen vergaen : maer gy zult altyd blyven, en zy zullen alle als een kleed verouderen :

12. En gelyd een dekkleed zult gy ze veranderen, en zy zullen veranderd worden; maer gy blyft denzelven, en uwe jaren zullen niet vergaen.

13. Maer tot wien van de engelen heeft hy tot eenigen tyd gezeyd : Zit aen myne regter zyde, tot dat ik uwe vyanden stellen zal tot een voetbankskcn uwer voeten?

14. Zyn zy allegader niet dienstbare geesten, gezonden ten dienste om degenen die de erfenisse der zaligheyd zullen ontvangen?

HET II. KAPITTEL.

Paulus toont dat de overtreders der geboden van Jesus zwaerlyker zullen gestraft zyn, dan die in het Oude Testament zondigden : want hy zich zelven geofferd heeft om te zyn een werker, en beginner der zaligheyd.

1. Daerom moeten wy te meer onder-

houden hetgene dat wy gehoord hebben, dat wy by aventure niet t' eenemael vervloeyen.

2. Want is het zake dat het woord dat door de engelen gezeyd is, vastgemaekt is geweest, en is het dat alle overtredinge en ongehoorzaemheyd, regtveerdige vergeldinge des loons ontvangen heeft :

3. Hoe zullen wy dan ontvlieden, is het dat wy zoo groote zaligheyd verzuymen? dewelke toen zy een beginsel genomen had verteld te worden door den Heere, van degene die het gehoord hebben, zoo is die in ons gevestigd.*

4. Overmits Gods medegetuygenisse door teekenen en wonderlyke werken, en verscheydene mirakelen, en verscheydene deylingen des Heyligen Geests, naer zynen wille.

5. Want God heeft den engelen de toekomende wereld niet onderworpen daer wy af spreken.

6. Maer eenen heeft er getuygenis gegeven op eene plaetse, zeggende : Wat is een mensch, dat gy zyns gedachtig zyt? of een Zoon des menschen, dat gy hem bezoekt?

7. Gy hebt hem gemaekt een luttel minder dan de engelen : met glorie en eere hebt gy hem gekroond : en gy hebt hem gesteld over de werken uwer handen.

8. Alle dingen hebt gy geworpen onder zyne voeten : Want in dien dat hy hem alle dingen onderworpen gemaekt heeft, heeft hy niets achtergelaten dat hem niet onderworpen is. Maer nu zien wy nog niet alle dingen hem onderworpen.

9. Maer dien Jesus, die een luttel beneden de engelen verkleynd was, zien wy, om het lyden der dood, met glorie en eere gekroond : opdat hy door de gratie Gods voor alle menschen de dood zoude smaken.

10. Want het betaemde hem, om denwelken alle dingen zyn, en door denwelken alle dingen zyn, die veel kinderen ter glorie gebragt had, dat hy den werker hunner zaligheyd door het lyden zoude volmaken.

11. Want die heylig maekt, en die heylig gemaekt worden, zyn alle uyt eenen. Om welke zake hy zich niet schaemt hen broeders te noemen,

12. Zeggende : Ik zal uwen naem verkondigen mynen broederen, in het midden der kerke zal ik u loven.

13. En wederom : Ik zal wezen op hem betrouwende. En wederom : Ziet hier ik en myne kinderen, die my God gegeven heeft.

14. Daerom want de kinderen gemeynschap hebben gehad met het vleesch en bloed, zoo is hy ook desgelyks huns deelachtig geworden : opdat hy door de dood hem verderven zoude, die der dood geweld had, dat is, den duyvel :

15. En dat hy hen verlossen zoude, die overmits vreeze der dood in allen hun leven verbonden waren der slavernye.

16. Want hy heeft nergens de engelen aengenomen, maer hy heeft Abrahams zaed aengenomen.

17. Waerom dat hy in alles heeft moeten gelyk wezen zynen broederen, opdat hy bermhertig zoude worden, en een getrouw bisschop voor God, opdat hy verzoenen zoude de misdaden des volks.

18. Want door hetgene daer hy mede gepynigd is geweest en getemteerd, is hy ook magtig degenen die getemteerd worden te helpen.

HET III. KAPITTEL.

Den Apostel bewyst de hoogheyd van Christus boven Moyses; en gelyk zy gestraft worden Moyses niet onderdanig zynde 'die in de woestyne stierven, zoo zullen zy ook gestraft worden die Christus niet hooren, en nog zwaerlyker.

1. Daerom gy heylige broeders, deelachtig van den hemelschen roep, aenmerkt den Apostel en bisschop onzer belydinge Jesus :

2. Die getrouw is dengenen die hem gemaekt heeft, gelyk ook Moyses was in al zyn huys.

3. Want dezen is zoo veel meerder glorie weerdig gehouden geweest boven Moyses, gelyk hy meerder eere heeft dan het huys, dengenen die het getimmerd heeft.

4. Want elk huys wordt van iemand getimmerd : maer die het al geschapen heeft, dat is God.

5. En Moyses was getrouw in al zyn huys, als een dienaer tot eene getuygenisse der dingen die te zeggen waren :

6. Maer Christus is als den Zoon in

zyn huys : welk huys wy zyn, is het zake dat wy het betrouwen en de glorie der hope tot het eynde toe vast behouden.

7. Daerom gelyk den Heyligen Geest zegt : Is het dat gy heden zyne stemme hoort,

8. Zoo wilt uwe herten niet verharden, gelyk in de verbitteringe naer den dag der bekoringen in de woestyne,

9. Daer uwe vaders my getemteerd hebben : zy hebben geproefd en gezien myne werken veertig jaren.

10. Waerom dat ik verbolgen ben geweest op dit geslachte, en heb gezeyd : Zy dolen altyd met der herte. Maer zy hebben myne wegen niet bekend,

11. Denwelken ik gezworen heb in myne gramschap : Dat zy niet zullen in myne ruste komen.

12. Ziet toe, broeders, dat by aventure in iemand van u niet zy een kwaed hert der ongeloovigheyd, om te scheyden van den levenden God :

13. Maer vermaent u zelven dagelyks, zoo lang als men heden noemt, opdat er niemand van u verhard worde door de bedriegelykheyd der zonde.

14. Want wy zyn Christus deelachtig geworden : is het by alzoo nogtans dat wy het beginsel van zyne substantie tot het eynde vast behouden.

15. Als daer gezeyd wordt : Is het dat gy heden zyne stemme hoort, zoo wilt uwe herten niet verharden, gelyk het was in de verbitteringe.

16. Want de sommige hem hoorende hebben zich verbitterd : maer niet alle diegene die gereysd zyn uyt Egypten door Moyses.

17. Maer tegen dewelke is hy verbolgen geweest die veertig jaren lang? Was dat niet tegen degene die gezondigd hebben, derwelker doode ligchamen nedergeworpen zyn in de woestyne?

18. Maer denwelken heeft hy gezworen dat zy niet gaen zouden in zyne ruste, dan dengenen die ongeloovig geweest zyn?

19. En wy zien dat zy daer niet in gaen mogten om de ongeloovigheyd.

HET IV. KAPITTEL.

Mits dat om de ongeloovigheyd de Joden in de ruste niet gekomen zyn, maer andere zullen die bezitten, daerom laet ons toezien, dat wy van die niet falen, maer dat wy geloovende, daerin geraken ; en van het sterk woord Gods.

1. Daerom laet ons vreezen, dat er by aventure iemand van u verlaten hebbende de belofte van te gaen in zyne ruste, niet geacht worde daer te gebreken.

2. Want het is ons ook verkondigd, gelyk het hun was; maer het woord dat zy gehoord hebben, heeft hun niet gebaet, om dat het niet gemengd was met den geloove der dingen, dewelke zy gehoord hebben.

3. Want wy die geloofd hebben, zullen in de ruste gaen, gelyk hy gezeyd heeft : Gelyk ik gezworen heb in mynen toorn : Is het dat zy in myne ruste gaen zullen; en dat was voorwaer als de werken van het eerste maeksel der wereld volmaekt waren.

4. Want hy heeft op eene plaetse van den zevenden dag gezeyd aldus : En God heeft gerust op den zevenden dag van alle zyne werken.

5. En in deze plaetse wederom : Is het dat zy gaen zullen in myne ruste.

6. Aengezien dan dat er staet te komen, dat er sommige in zyne ruste zullen gaen, en dat zy, denwelken dat ten eersten verkondigd is geweest, daer niet in gegaen zyn, om der ongeloovigheyd wille :

7. Zoo ordonneert hy wederom eenen dag, Heden, door David zeggende, na zoo veel tyds, gelyk het voorzeyd is : Is het dat gy heden zyne stemme hoort, zoo wilt uwe herten niet verharden.

8. Want had hun Jesus ruste gegeven, zoo zoude hy nimmermeer daerna van eenen anderen dag gesproken hebben.

9. Hierom zoo wordt er nog eenen rustdag achtergelaten voor Gods volk.

10. Want die in zyne ruste gekomen is, rust ook van zyne werken, gelyk God ook van de zyne.

11. Daerom laet ons haesten om te komen in de ruste : opdat er niemand valle in datzelfde exempel der ongeloovigheyd.

12. Want het woord Gods is levende en krachtig, en scherper doorsnydende,

dan eenig zweerd op beyde zyden snydende : en het gaet door tot het scheyden der ziele en des geests, en der zamenvoegselen, en des mergs, en het is een onderscheyder van de gedachten en meyningen des herten.
13. En daer is geene creature onzienlyk voor zyn aenschyn : maer alle dingen zyn bloot en open voor zyne oogen, van denwelken wy sprake hebben.
14. Nu wy dan hebbende eenen hoogen priester, die gegaen is door de hemelen, Jesus den Zone Gods : zoo laet ons houden de belydinge.
15. Want wy hebben geenen hoogen priester, die niet zoude kunnen medelyden hebben met onze krankheden : maer in alles geproefd naer de gelykenisse zonder zonde.
16. Daerom laet ons toegaen met betrouwen tot den troon der gratie : op dat wy bermhertigheyd mogen verkrygen, en dat wy gratie mogen vinden, als wy de hulpe van doen zullen hebben.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Christus onzen bisschop is : en wat offeranden hy den vader geofferd heeft : en hoe dat hy hun die onderdanig zyn den geloove, is eene oorzake der zaligheyd.

1. Want een iegelyk hoogepriester uyt de menschen genomen, wordt voor de menschen gesteld in de dingen die tot God zyn, dat hy offeren zoude gaven en sacrificien voor de zonden :
2. Die medelyden zoude mogen hebben met degene die onwetende zyn en dolen : want hy ook bevangen is met krankheyd :
3. En daerom moet hy als voor het volk, ook voor zich zelven offeren voor de zonden.
4. En niemand neemt zich zelven de eere aen, maer die van God geroepen wordt als Aaron.
5. Alzoo heeft Christus zich zelven niet heerlyk gemaekt, dat hy hoogepriester zoude worden : maer dengenen die tot hem gesproken heeft : Gy zyt myn Zoon, ik heb u heden voortgebragt.
6. Gelykerwys hy ook op eene andere plaetse zegt : Gy zyt priester in der eeuwigheyd, naer de inzettinge van Melchisedech.
7. Die in de dagen zyns vleesches, gebeden en smeekingen tot dengenen die hem mogt verlossen van de dood, met een krachtig geroep, en met tranen offerende, is verhoord geweest om zyner eerweerdigheyd wille :
8. En hoewel hy den Zone Gods was, hy heeft nogtans uyt hetgene dat hy geleden heeft, onderdanigheyd geleerd :
9. En volmaekt wezende, hy is alle dengenen die hem onderdanig zyn, geworden eene oorzake der eeuwige zaligheyd,
10. Genoemd van God een hoogepriester, naer de ordinantie van Melchisedech.
11. Van denwelken wy eene groote rede hebben, en zwaer om uyt te leggen : want gy zyt krank geworden om te hooren.
12. Want als gy behoordet meesters te zyn om des tyds wille : zoo behoeft gy wederom dat men u leere welke de eerste beginselen zyn der woorden Gods : en gy zyt geworden zulke, denwelken melk van noode is, en geene harde spyze.
13. Want al die melk nut, is niet deelachtig van het woord der regtveerdigheyd : want hy is nog een kleyn kind.
14. Maer den volmaekten hoort toe de harde spyze : hun die door gewoonte hebben geoefende zinnen tot onderscheyden van goed en kwaed.

HET VI. KAPITTEL.

Paulus toont hoe groote wrake op hen komen zal die na het doopsel wederom in zonden vallen, en daerna zoo vertroost hy de Hebreen, dat zy de verduldigheyd van Abraham volgende, zich deelachtig maken in de belofte.

1. Daerom achterlatende het woord van Christus beginsel, laet ons ter volkomenheyd varen, niet wederom leggende het fondament der penitentie, van doode werken, en des geloofs tot God,
2. Van de leeringe der doopselen, en ook van het opleggen der handen, en van de verryzenisse der dooden, en van het eeuwig oordeel.
3. Dit zullen wy ook doen, is het dat het God gehengt.

4. Want het is onmogelyk dat degene die eens verlicht zyn geweest, en hebben ook gesmaekt de hemelsche gave, en zyn deelachtig geworden des Heyligen Geests,

5. En hebben ook niet te min gesmaekt het goede woord Gods, en de krachten der toekomende wereld,

6. En afgevallen zyn; zouden wederom vernieuwd worden ter penitentie, wederom zich zelven kruyssende den Zone Gods, en hem bespottende.

7. Want eene aerde die dikmaels den regen op haer komende drinkt, en is voortbrengende bekwaem kruyd hun van dewelke zy gebouwd wordt: ontvangt de benedictie van God.

8. Maer die voortbrengt doornen en distelen, die is verworpen, en zeer naby der maledictie: wier eynde zal wezen ter verbrandinge.

9. Maer wy betrouwen van u, myne allerliefsten, betere dingen, en nader der zaligheyd: hoewel dat wy alzoo spreken.

10. Want God is niet onregtveerdig, dat hy uws werks zoude vergeten, en uwer liefde die gy getoond hebt in zynen naem, die de heyligen gediend hebt, en nog dient.

11. Maer wy begeeren dat een iegelyk van u vertoont dezelfde zorgvuldigheyd tot het volbrengen der hope tot het eynde toe:

12. Opdat gy niet traeg wordet, maer navolgers dergenen die door het geloof en verduldigheyd de beloften zullen beërven.

13. Want God Abraham belovende, om dat hy niemand meerder had by denwelken hy zweren zoude, heeft gezworen by zich zelven,

14. Zeggende: Ik zal u gebenedydende gebenedyden, en vermenigvuldigende vermenigvuldigen.

15. En alzoo langmoediglyk verdragende, heeft hy de belofte verkregen.

16. Want de menschen zweren by eenen meerderen dan zy zyn: en het eynde van alle hun gekyf ter verzekeringe, is den eed.

17. Waerin God willende den erfgenamen der belofte overvloediglyker toonen de onveranderlykheyd zyns raeds, heeft daer eenen eed tusschen gesteld:

18. Opdat wy door twee onveranderlyke dingen, mits dewelke Gode onmogelyk is te liegen, een allersterkste solaes zouden hebben, die daertoe vlieden om te houden de voorgestelde hoop,

19. Die wy hebben als eenen anker der ziele, zeker en vast, en ingaende tot het binnenste des voorhangsels,

20. Daer den voorlooper Jesus voor ons ingegaen is, geworden zynde hoogepriester naer de ordinantie van Melchisedech in der eeuwigheyd.

HET VII. KAPITTEL.

Aengezien dat Melchisedechs priesterschap volmaekter was dan der wet: Christus priesterschap, dat het Melchisedechs nog te boven gaet, is volmaekter, en doet te niet.

1. Want dezen Melchisedech, koning van Salem, een priester des oppersten Gods, denwelken Abraham tegenging toen hy wederom gekomen was van den slag der koningen, en heeft hem gebenedyd:

2. Denwelken Abraham ook uytgescheyden heeft de tienden van alle dingen: dezen wordt ten eersten bedied koning der regtveerdigheyd: en daerna een koning van Salem, dat is, een koning des vredes,

3. Zonder vader, zonder moeder, zonder afkomste van geslachte, noch begin der dagen, noch eynde des levens hebbende: en hy geleken den Zone Gods, blyft priester in der eeuwigheyd.

4. Maer aenziet hoe groot dat dezen is, denwelken Abraham den patriarch tienden gegeven heeft van de beste dingen.

5. En voorwaer Levis kinderen het priesterschap ontvangende, hebben een gebod de tienden te ontvangen van den volke naer de wet, dat is, van hunne broederen: hoewel dat zy ook gekomen zyn uyt Abrahams lendenen.

6. Maer hy, wiens geslachte niet medegeteld wordt onder hen, heeft tienden ontvangen van Abraham, en hy heeft dezen die de beloften had, gebenedyd.

7. En zonder eenig wederzeggen wordt hetgene dat minder is, gebenedyd van dat beter is.

8. En hier ontvangen de sterfelyke menschen de tienden: maer daer betuygt hy dat hy leeft.

9. En (om alzoo te spreken) door Abraham is Levi die de tiende ontvangen heeft, ook vertiend geweest :

10. Want hy was nog in des vaders lendenen, toen Melchisedech hem te gemoet kwam.

11. Daerom is het dat de volkomenheyd door het Levitische priesterschap was, (want het volk heeft onder hem de wet ontvangen) wat ware het dan nog van noode, dat er een ander priester naer Melchisedechs ordinantie opstaen zoude, en dat dien niet zoude naer de ordinantie van Aaron genoemd worden?

12. Want als het priesterschap veranderd wordt, zoo is het ook van noode dat er ook eene veranderinge der wet geschiede.

13. Want dengenen daer deze dingen af gesproken worden, is van een ander geslachte, waeraf niemand aen den autaer gediend heeft.

14. Want het is openbaer, dat ons Heere is van Judas geslachte : in welk geslachte Moyses van de priesters niet gesproken heeft.

15. En dit blykt nog meer : is het dat er naer de gelykenisse van Melchisedech een ander priester opstaet,

16. Die niet gemaekt is naer de wet des vleeschelyken gebods, maer naer de kracht des oneyndelyken levens.

17. Want hy betuygt : Gy zyt een priester in der eeuwigheyd, naer de ordinantie van Melchisedech.

18. Want voorwaer daer wordt eene verworpinge des voorgaenden gebods gedaen, om zyne krankheyd en onnuttigheyd :

19. Want de wet heeft niets ter volkomenheyd gebragt : maer zy was een inleyden van eene betere hope, door dewelke wy Gode genaken.

20. En in zoo vele als dit niet is zonder eed (want de andere zyn voorwaer zonder eed priesters geworden,

21. Maer dezen met eenen eed door dengenen die tot hem gezeyd heeft : Den Heere heeft het gezworen, en het zal hem niet berouwen : Gy zyt een priester in der eeuwigheyd :)

22. In alzoo vele is Jesus eens beters testaments belover geweest.

23. En die andere zyn voorwaer veel priesters geweest, om dat zy door de dood belet worden altyd te blyven :

24. Maer dezen om dat hy in der eeuwigheyd blyft, heeft een eeuwig priesterschap :

25. Waerom dat hy ook in der eeuwigheyd mag zalig maken, die door hem tot God gaen : altyd levende om te bidden voor ons.

26. Want het betaemde dat wy alzulken hoogepriester zouden hebben, heylig, onnoozel, onbesmet, verscheyden van de zondaers, en hooger dan de hemelen geworden :

27. Die geenen nood heeft alle dagen, gelyk de priesters, eerstmael voor zyne misdaden slagtofferanden te offeren, en daerna voor des volks misdaden : want dat heeft hy eens gedaen, zich zelven offerende.

28. Want de wet stelt tot priesters menschen die krankheyd hebben : maer het woord des eeds, hetwelk na de wet is, den Zone in der eeuwigheyd volmaekt.

HET VIII. KAPITTEL.

Met dat Jesus ter regter hand des Vaders zit, en hoogere secreten beduyd heeft, daerom is zyn priesterschap hooger dan hetgene dat in de oude wet was.

1. De somme van hetgene dat er gezeyd wordt, is dit : Wy hebben zulken hoogepriester die gezeten is ter regterhand des troons zyns majesteyts in de hemelen,

2. Een dienaer der heyligen, en des waerachtigen tabernakels, hetwelk den Heere vast gemaekt heeft, en niet den mensch.

3. Want alle hoogepriester wordt gesteld om giften en slagtofferanden te offeren : daerom is het van noode dat dezen wat hebbe dat hy offeren mag :

4. Want ware hy op de aerde, zoo ware hy geen priester : dewyl dat er waren die naer de wet gaven offerden;

5. Dewelke der gelykenisse en der schaduwe dienen van de hemelsche dingen. Gelyk Moyses geantwoord is, als hy het tabernakel volmaekte : Ziet (zeyde hy) dat gy het al doet naer het voorbeeld hetwelk u getoond is op den berg.

6. Maer nu heeft hy eenen beteren dienst verkregen, zoo veel als hy eens beters testaments middelaer is, hetwelk in betere beloften vastgemaekt is.

7. Want was het eerste onberispelyk

geweest : zoo zou er geene plaetse voor een ander gezocht worden.

8. Want hen mispryzende, zegt hy : Ziet daer zullen dagen komen, spreekt den Heere : en ik zal volmaken over het huys van Israël, en over het huys van Juda een nieuw testament,

9. Niet naer het testament hetwelk ik hunnen vaderen gemaekt heb op den dag als ik hunne hand genomen heb, dat ik ze uytleyden zoude uyt den lande van Egypten : want zy zyn niet gebleven in myn testament : en ik heb ze ongeacht gelaten, zegt den Heere :

10. Want dit is het testament, dat ik maken zal den huyze van Israël na deze dagen, zegt den Heere : Gevende myne wetten in hun verstand, en in hun herte zal ik ze schryven : en ik zal hun tot eenen God zyn, en zy zullen my tot een volk zyn :

11. En een iegelyk zal zynen naesten niet leeren, en een iegelyk zynen broeder, zeggende : Kent den Heere : want zy zullen my allegader kennen, van den minsten tot den meesten van hen :

12. Want ik zal genadig zyn hunner ongeregtigheden, en hunner zonden zal ik nu voorts niet meer gedenken.

13. En zeggende een nieuwe, heeft hy het eerste verouderd. Maer wat verouderd en verjaerd wordt dat is by zyn eynde.

HET IX. KAPITTEL.

Uyt dat er gezeyd is, toont den Apostel de onvolmaektheyd des wettelyken priesterschaps, en de volmaektheyd des nieuwen, in hetwelk Christus een priester en eene offerande is.

1. Het eerste testament had voorwaer ook zyne regtveerdigmakinge des diensts, en een wereldlyk heylig.

2. Want het tabernakel is ten eersten gemaekt, waerin dat waren de kandelaers, en de tafel en de voorlegginge der brooden, hetwelke het Heylige genoemd wordt.

3. Maer achter het tweede voorhangsel was het tabernakel hetwelk genoemd wordt het Heylig der heyligen :

4. Hebbende het gulden wierookvat, en de arke des testaments, rondom overdekt van alle zyden met goud, waerin was de gulden kruyke, houdende het manna, en Aarons roede, die bladeren voortgebragt had, en de tafelen des testaments :

5. En over die waren de Cherubinen der glorie, overlommerende den stoel der genade : waeraf dat nu niet is te zeggen van elk byzonder.

6. Maer als deze dingen aldus bereyd waren, zoo gingen de priesters altyd in het eerste tabernakel, de diensten der sacrificien voldoende :

7. Maer in het tweede ging alleen den oversten priester eens 's jaers, niet zonder bloed, hetwelk hy offert voor zyne, en des volks onwetenheyd :

8. Den Heyligen Geest, dit te kennen gevende, dat den weg tot het heyligdom nog niet geopend was, terwyl dat het eerste tabernakel nog zynen stact had.

9. Hetwelk eene gelykenisse is van dezen tegenwoordigen tyd : naer hetwelk geofferd worden gaven, en slagtofferanden, die naer de conscientie dengenen die dient niet volkomen maken kunnen,

10. Alleenlyk in spyzen en in dranken, en verscheydene wasschingen, en regtveerdigheden des vleesches tot den tyd der beteringe ingesteld.

11. Maer Christus een bystandig hoogepriester der toekomende goeden, is door een meerder en volmaekter tabernakel, niet met handen gemaekt, dat is, niet van dit maeksel,

12. Noch door het bloed der bokken of kalveren : maer door zyn eygen bloed, eens ingegaen in het Heylig, hebbende gevonden de eeuwige verlossinge.

13. Want is het dat het bloed der bokken en der stieren, en de assche van den veerskalve besproeyd zynde, de besmette heyligt door de zuyveringe des vleesches :

14. Hoeveel te meer zal het bloed Christus, die door den Heyligen Geest zich zelven Gode onbesmet geofferd heeft, onze conscientie zuyveren van doode werken, om te dienen den levenden God?

15. En daerom is hy een middelaer des Nieuwen Testaments : opdat degene die geroepen zyn, overmits de dood die daertusschen gekomen is, tot verlossinge van de overtredingen die onder het eerste testament waren, ontvangen zouden de belofte der eeuwige erfelykheyd.

16. Want waer een testament is, daer

is het van noode dat de dood des testamentmakers daerna volge.

17. Want het testament is in de dooden gevestigd: anders zoo is het nog niet van weerde, als hy nog leeft die het testament gemaekt heeft.

18. Daerom, zoo is het eerste voorwaer zonder bloed ook niet geheyligd geweest.

19. Want als alle de geboden der wet van Moyses gelezen waren alle den volke, zoo heeft hy, nemende het bloed der kalveren en bokken met water en purper wolle, en hysope, denzelfden boek ook en al het volk besproeyd,

20. Zeggende: Dit is het bloed des testaments, hetwelk God u geboden heeft.

21. Ook heeft hy het tabernakel en alle de vaten des diensts, desgelyks met den bloede besproeyd:

22. En byna alle dingen worden door het bloed naer de wet gezuyverd: en zonder bloedstortinge wordt geene vergiffenisse gedaen.

23. Aldus dan is het voorwaer van noode de voorbeelden der hemelsche dingen hiermede gezuyverd te worden: maer dezelfde hemelsche dingen moeten door betere slagtofferanden gezuyverd worden dan met deze.

24. Want Jesus is niet gegaen in de heylige plaetsen met handen gemaekt de voorbeelden der dingen die waerachtig zyn: maer in den hemel, opdat hy nu zoude tegenwoordig zyn voor Gods aenzigt voor ons:

25. Noch ook om dat hy zich zelven dikmaels zoude offeren, gelyk den oversten priester gaet in de heylige plaetse alle jaren, met vreemden bloede:

26. Want anders zoo ware het van noode dat hy dikmaels lyden zoude van het beginsel der wereld: maer nu is hy eens geopenbaerd, in de voleyndinge der tyden tot een afnemen der zonde door zyne slagtofferande.

27. En gelyk den menschen gesteld is eens te sterven, en daerna het oordeel:

28. Alzoo is Christus ook eens geofferd geweest, om de zonden van veel menschen geheel af te nemen: ten tweede zal hy openbaren zonder zonde dengenen die hem verwachten, ter zaligheyd.

HET X. KAPITTEL.

Het was van noode een nieuw testament te hebben, om de onvolmaektheyd der oude offeranden: want met eene offerande werden in het nieuwe testament alle zonden vergeven, in de welke wy gelooven en aenhangen moeten.

1. Want de wet hebbende de schaduwe der toekomende goeden, niet het waerachtig beeld der dingen: mag nimmermeer volkomen maken degene die daertoe gaen, met dezelfde slagtofferanden die zy zonder ophouden offeren tot alle jaren:

2. Want anders zoo zouden die opgehouden hebben van geofferd te worden: om dat de dienaers eens gezuyverd zynde, geene conscientie der zonde voorts meer zouden hebben:

3. Maer hierin wordt eene gedenkenisse der zonden tot elken jare gehouden.

4. Want het is onmogelyk dat door der stieren en bokken bloed de zonden zouden afgenomen worden.

5. Daerom hy in de wereld komende, zegt: Geene slagtofferande en gifte hebt gy gewild: maer gy hebt my een ligchaem bekwamelyk toegevoegd:

6. Die heel brandofferen voor de zonde hebben u niet behaegd.

7. Toen heb ik gezeyd: Ziet ik kome: in het beginsel des boeks is van my geschreven: Dat ik God uwen wille doen zoude.

8. Boven zeggende: Dat gy de slagtofferanden, en sacrificien, en heel brandofferen voor de zonde niet gewild hebt, en dat u ook niet behaegd hebben, die naer de wet geofferd worden,

9. Toen heb ik gezeyd: Ziet ik kome, om dat ik God uwen wille doen zoude: daer neemt hy de eerste weg, om het navolgende in te zetten.

10. In welken wille wy geheyligd zyn door de offerande van het ligchaem Jesus Christus eens.

11. En voorwaer elk priester is tegenwoordig alle dagen dienende, en dezelfde slagtofferanden dikmaels offerende, die nimmermeer de zonden mogen afnemen:

12. Maer dezen eene slagtofferande offerende voor de zonden, zit in der eeuwigheyd aen de regter hand Gods,

13. Voortaen verwachtende tot dat zyne vyanden gesteld zullen worden tot eene schabelle zyner voeten.

14. Want door eene offerande heeft hy in der eeuwigheyd volmaekt de geheyligden.

15. En den Heyligen Geest betuygt het ons ook. Want na dat hy gezeyd heeft :

16. En dit is het testament, dat ik tot hen betuygen zal na die dagen, zegt den Heere, Gevende myne wet in hunne herten, en in hunne gedachten zal ik ze schryven :

17. En hunner zonden en ongeregtigheden zal ik nu niet meer gedenken.

18. En waer vergiffenisse is van deze : daer is voorts geene offerande meer voor de zonde.

19. Daerom, broeders, hebbende betrouwen in den ingang des heyligdoms door het bloed Christus door den nieuwen en levenden weg,

20. Denwelken hy ons eerstmael voor gewandeld heeft door het voorhangsel, dat is, zyn vleesch,

21. Hebbende ook den grooten priester over het huys Gods :

22. Laet ons daertoe gaen met een waerachtig herte in de volheyd des geloofs, hebbende de herten gezuyverd van de kwade conscientie, en de ligchamen gewasschen met zuyver water,

23. Laet ons houden de onbewegelyke belydinge onzer hope, (want hy is getrouw die het beloofd heeft.)

24. En laet ons malkander aenmerken tot verwekkinge der liefde, en der goede werken :

25. Niet verlatende onze vergaderinge, gelyk de sommige gewoonlyk zyn : maer troostende, en dat zoo veel te meer als gy ziet den dag naderende.

26. Want als wy al willens zondigen, na dat wy ontvangen hebben de kennisse der waerheyd, zoo wordt daer voor de zonden nu geene slagtofferande meer achtergelaten :

27. Maer een vervaerlyk verwachten des oordeels, en eene krachtige wreedheyd des vuers, welk verslinden zal de vyanden.

28. Zoo wie Moyses wet breekt, die sterft zonder eenige ontferminge door twee of dry getuygen :

29. Hoeveel te meer kwade pynen meynt gy dat zulk lyden zal, die den Zone Gods vertreden heeft, en het bloed des testaments voor onzuyver gehouden, waerin dat hy geheyligd is, en den geest der gratie versmaedheyd aengedaen heeft ?

30. Want wy weten wie dat er gezeyd heeft : Geeft my de wrake, ik zal het vergelden. En wederom : Want den Heere zal zyn volk oordeelen.

31. Het is grouwelyk te vallen in de handen des levenden Gods.

32. Maer weest gedachtig der voorledene dagen, in dewelke gy verlicht zynde eenen grooten stryd des lydens hebt verdragen :

33. Eensdeels als gy door versmaedheden en tribulatien een beziensel zyt geworden : en eensdeels als gy medegezellen zyt geworden dergenen die alzoo wandelen.

34. Want gy hebt ook met de gevangenen medelyden gehad, en de beroovinge van uwe goeden hebt gy met blydschap ontvangen, wetende dat gy nog beter en blyvende goed hebt in den hemel.

35. Daerom wilt uw betrouwen niet verliezen, die eene groote vergeldinge heeft.

36. Want verduldigheyd is u van noode : opdat gy den wille Gods doende, moogt verkrygen de belofte.

37. Want nog een luttel, en een kleyn luttelken, en die toekomende is, zal komen, en hy zal niet vertoeven.

38. Maer myn regtveerdigen leeft uyt den geloove : is het dat hy zich onttrekt, zoo zal hy myner ziele niet behagen.

39. Maer wy zyn geene kinderen des aftrekkens ter verdoemenisse, maer des geloofs tot zaligheyd der ziele.

HET XI. KAPITTEL.

Paulus verheft hier hoogelyk het geloof uyt de werken der vaderen, en hoe zy nog voor hunnen arbeyd den vollen loon niet hebben ontvangen.

1. Maer het geloof is eene vastigheyd der dingen die te hopen zyn, een zeker bewys der dingen die niet gezien worden.

2. Want hierdoor hebben de ouders getuygenis verkregen.

3. Door het geloof verstaen wy, dat de tyden dezer wereld bekwamelyk geschikt zyn door het woord Gods : opdat uyt de onzienelyke dingen gemaekt zouden worden de zienelyke.

4. Door het geloof heeft Abel Gode

eene meerdere slagtofferande geofferd dan Cain, door dewelke hy eene getuygenis verkregen heeft, dat hy regtveerdig was, als God getuygenis gevende was van zyne giften, en daerdoor spreekt hy nog, al is hy dood.

5. Door het geloof is Enoch weggevoerd, dat hy de dood niet zien zoude, en hy werd niet gevonden : want God heeft hem weggevoerd : want voor de vervoeringe heeft hy getuygenis gehad, dat hy Gode behaegd had.

6. Maer zonder geloof is het onmogelyk Gode te behagen : want wie tot God komt, die moet gelooven, dat hy is, en dat hy dengenen die hem zoeken een vergelder is.

7. Door het geloof heeft Noë, na dat hy een antwoord ontvangen had van de dingen die nog niet gezien werden, vreezende, eene arke bereyd ter zaligheyd van zynen huyze, door dewelke hy de wereld verdoemd heeft : en is een erfgenaem gesteld der regtveerdigheyd, die uyt den geloove is.

8. Door het geloof is hy die Abraham genoemd wordt, onderdanig geweest, om uyt te gaen ter plaetse die hy ontvangen zoude tot eene erfenisse : en hy is uytgegaen niet wetende waerhenen dat hy ging.

9. Door het geloof heeft hy gewoond in het land der belofte, als in een vreemd land, woonende in hutten met Isaac en Jacob medeërfgenamen der zelfde belofte.

10. Want hy verwachtte eene stad die fondamenten had, derwelker kunstig maker en schepper God is.

11. Door het geloof heeft de onvruchtbare Sara kracht ontvangen in het ontvangen des zaeds, ook over den tyd des ouderdoms : want zy geloofde dat hy getrouw was, die het beloofd had.

12. Daerom zyn er ook geboren van eenen man (en dien verstorven) als sterren des hemels in menigte, en gelyk het zand, hetwelk aen den kant der zee is, ontellyk.

13. Naer het geloof zyn alle deze gestorven, niet ontvangen hebbende de beloften, maer van verre die aenziende en groetende, en belydende dat zy pelgrims en vreemdelingen zyn op de aerde.

14. Want die deze dingen zeggen, bewyzen dat zy hun land zoeken.

15. En ware het dat zy immers des lands gedachtig waren geweest, daer zy uytgegaen waren, zoo hadden zy voorwaer tyd om weder te keeren.

16. Maer nu begeeren zy een beter land, dat is, een hemelsch land : daerom schaemt zich God niet, hun God genoemd te worden : want hy heeft hun eene stad bereyd.

17. Door het geloof heeft Abraham Isaac geofferd, toen hy geproefd werd, en hy offerde zynen eenigen geboren zoon, die de beloften ontvangen had;

18. Tot denwelken gezeyd is : « In Isaac zal u het zaed genoemd worden :

19. Voorwaer houdende, dat God magtig was ook van de dooden te verwekken : waerom hy dien tot eene gelykenisse heeft wederom ontvangen.

20. Door het geloof heeft Isaac Jacob en Esau gebenedyd van toekomende dingen.

21. Door het geloof heeft Jacob stervende een iegelyk van Josephs kinderen byzonder gebenedyd : en heeft aengebeden het uyterste van zyne roede.

22. Door het geloof heeft Joseph stervende vermaen gedaen van het reyzen der kinderen van Israël : en heeft geboden van zyne gebeenten.

23. Door het geloof Moyses geboren zynde, is geborgen geweest dry maenden van zyne ouders, om dat zy gezien hadden dat het een fraey kindeken was, en zy hebben des konings gebod niet ontzien.

24. Door het geloof heeft Moyses, toen hy groot geworden was, geloochend dat hy Pharaos dochters zoon was,

25. Meer verkiezende gepynigd te worden met Gods volk, dan der tydelyke zonde genoegte te hebben,

26. Achtende het verwyt van Christus meerder rykdommen te wezen, dan den schat van Egypten : want hy zag op de vergeldinge.

27. Door het geloof heeft hy Egypten gelaten, niet ontziende de hoogmoedigheyd des konings : want den onzienlyken heeft hy als ziende verdragen.

28. Door het geloof heeft hy Paschen feestelyk gehouden, en de bloedstortinge : opdat dengenen die het eerst geborene verdorf, hen niet raken zoude.

29. Door het geloof zyn zy door de Roode zee gegaen, als door het drooge land : hetwelk als de Egyptenaren onderzocht hadden, werden zy verslonden.

30. Door het geloof zyn de muren van Jericho nedergevallen, door den omgang van zeven dagen.
31. Door het geloof is Rahab de gemeyne waerdinne niet verloren gegaen met de ongeloovigen, ontvangende de bespieders met vrede.
32. En wat zal ik nog zeggen? Want den tyd zal my ontbreken, vertellende van Gedeon, Barak, Samson, Jephte, David, Samuel, en van de Profeten:
33. Die door het geloof koningryken verwonnen hebben, gewrocht hebben de regtveerdigheyd, verkregen hebben de beloften, gesloten de muylen der leeuwen,
34. Uytgebluscht de kracht des vuers, ontvloden het scherpste des zweerds, uyt krankheyd sterk geworden, vroom in den stryd, hebben vreemde heyrlegers doen wyken:
35. De vrouwen hebben hare dooden ontvangen van de verryzenisse. Maer de andere zyn uytgerekt geweest, niet ontvangende eenige verlossinge, opdat zy eene betere verryzenisse vinden zouden.
36. Maer de anderen hebben bespottingen en slagen geproefd, daertoe ook banden en kerkers:
37. Zy zyn gesteenigd geweest, van een gehouwen geweest, getemteerd geweest, en door het verslaen des zweerds gestorven, zy hebben omgegaen in schaepspelzen, in geyten vellen, gebrek lydende, benaeuwd, gepynigd:
38. Derwelker de wereld niet weerdig was: in woeste plaetsen dolende, op bergen, en in spelonken, en in de holen der aerde.
39. En alle deze door de getuygenis des geloofs geproefd zynde, hebben de belofte niet ontvangen,
40. Mits dien dat God wat beters voor ons voorziende was, dat zy zonder ons niet zouden volmaekt worden.

HET XII. KAPITTEL.

Paulus vermaent dat zy hunne tribulatien met patientie verdragen door het exempel van Christus, toonende hoe zwaer oordeel hun overkomen zal, zyn zy Christus niet onderdanig.

1. Daerom wy ook, hebbende omtrent ons zoo groote wolke der getuygen, afleggende allen last, en de zonde ons omstaende, laet ons door verduldigheyd loopen tot den stryd die ons voorgesteld is:
2. Ziende op den principalen Werker en volmaker des geloofs Jesus, denwelken voor de blydschap die hem voorgesteld was, heeft het kruys verdragen, versmadende de beschaemdheyd, en zit ter regterhand Gods.
3. Want gedenkt zyns, die zulk wederzeggen tegen zich zelven van de zondaers verdragen heeft: opdat gy niet vermoeyd wordet, met uwen gemoede verflaeuwende:
4. Want gy hebt nog tot den bloede niet wederstaen, tegen de zonde strydende:
5. En gy hebt vergeten de vertroostinge die tot u als tot kinderen spreekt, zeggende: Myn zoon, wilt niet verachten de kastydinge des Heeren: noch laet het u verdrieten als gy van hem gestraft wordt.
6. Want wien den Heere liefheeft, dien kastydt hy: en hy geeselt elk kind dat hy ontvangt.
7. In de kastydingen volherdt. Als den kinderen zoo biedt God zich zelven u: want wat kind is er dat den vader niet kastydt?
8. Is het dat gy buyten de kastydinge zyt, derwelker zy alle deelachtig zyn geworden: zoo zyt gy dan bastaerden en geene wettige kinderen.
9. Voorts hebben wy voorwaer vaders onzes vleesches tot onderwyzers gehad, en wy ontzagen die: zullen wy niet veel te meer onderdanig zyn den Vader der geesten, en leven?
10. En die leerden ons voorwaer op eenen tyd van luttel dagen naer hunnen wille: maer dezen tot datgene dat oorbaerlyk is om te ontvangen zyne heyligmakinge.
11. Maer alle kastydinge in de tegenwoordigheyd schynt niet genoeglyk te wezen, maer droevig: maer namaels zal zy eene zeer geruste vrucht der regtveerdigheyd wedergeven dengenen die door haer geoefend zyn.
12. Daerom regt op de slappe handen, en lamme knieën,
13. En maekt regte gangen met uwe voeten: opdat er iemand kreupel gaende niet dwale, maer laet hem meer genezen worden.
14. Volgt den vrede met alle menschen,

en heyligheyd, waer zonder dat er niemand God zien zal :

15. Toeziende dat er niemand der gratie Gods ontbreke : opdat er geen wortel der bitterheyd opwaerts spruytende belet doe, en dat er velen door die besmet worden.

16. Dat er niemand een hoereerder zy, of onheylig gelyk Esau : die om eene spyze, zyn regt der eerste geboorte verkocht heeft :

17. Want gy zult weten, hoe dat hy namaels begeerende de benedictie te beërven, verworpen is geweest : want hy vond geene plaetse der penitentie, hoewel dat hy die met tranen verzocht had.

18. Want gy zyt niet gegaen tot den tastelyken berg, en tot den vure daer men aen komen mag, en tot den stormenden wind, en duysterheyd, en onweder,

19. En het geluyd der bazuyne, en de stemme der woorden, dewelke degene die ze gehoord hebben, weygerden zich, dat hun het woord niet zoude gedaen worden.

20. (Want zy verdroegen niet hetgene dat er gezeyd werd : En ware het dat eene beeste den berg raekte, die zoude gesteenigd worden,

21. En, alzoo vervaerlyk was het dat er gezien werd, Moyses heeft gezeyd : Ik ben verschrikt geworden, en heel bevende :)

22. Maer gy zyt gegaen tot den berg Sion, en de stad des levenden Gods, tot het hemelsche Jerusalem, en tot de menigte van veel duyzende engelen,

23. En tot de kerke der eerstelingen, die beschreven zyn in de hemelen, en tot God den regter van al, en tot de geesten der volmaekte regtveerdigen,

24. En tot des Nieuwen Testaments middelaer Jesus, en tot de besproeyinge des bloeds, beter sprekende dan Abels bloed.

25. Ziet toe dat gy dengenen die spreekt niet verontweerdigt : want is het zake dat zy niet ontvloden zyn, die hem verontweerdigd hebben, die op de aerde sprak, veel te min wy, die verachten dengenen die ons van de hemelen toespreekt.

26. Wiens stemme toen de aerde beroerde : maer nu belooft hy, zeggende : Nog eens, en ik zal beroeren niet alleen de aerde, maer ook den hemel.

27. Maer dat hy zegt, Nog eens : zoo verklaert hy de veranderinge der wandelbare dingen als die gemaekt zyn, opdat die blyven mogen die onbewegelyk zyn.

28. Hierom het onberoerlyk ryk ontvangende, hebben wy de gratie : door dewelke wy Gode behagende, dienen zouden met vreeze en eerweerdigheyd.

29. Want voorwaer onzen God is een verteerend vuer.

HET XIII. KAPITTEL.

Paulus doet hier in het slot een vermaen tot velerhande deugden, en bidt om hun gebed, en belooft ook voor hen te bidden.

1. De broederlyke liefde blyve in u.

2. En herbergzaem te wezen wilt niet vergeten : want hierdoor hebben de sommige de engelen ter herberge ontvangen onwetende.

3. Weest gedachtig der gevangenen, gelyk of gy mede gevangen waert : en dergenen die arbeyden, als die zelve ook mede in het ligchaem woont.

4. Het houwelyk zy eerlyk by iegelyken, en het bedde zy onbesmet. Want de hoereerders en overspelers zal God oordeelen.

5. Laet de manieren zyn zonder gierigheyd, te vrede wezende met de tegenwoordige dingen : want hy heeft gezeyd : Ik zal u niet afgaen noch verlaten.

6. Alzoo dat wy getrouwelyk zeggen mogen : Den Heere is myn helper : ik zal niet vreezen wat my den mensch doet.

7. Weest gedachtig uwer oversten die u gepreekt hebben het woord Gods : derwelker levens uytgang gy aenmerkende, volgt het geloof.

8. Jesus Christus is gisteren en heden : denzelven is ook in der eeuwigheyd.

9. Met verscheydene en vreemde leeringen laet u niet verleyden : want het is de allerbeste door de gratie het herte te vestigen, niet met de spyzen, die niet gebaet hebben dengenen die daerin gewandeld hebben.

10. Wy hebben eenen autaer, waeraf zy geene magt hebben te eten, die het tabernakel dienen.

11. Want welker dieren bloed voor

de zonde gedragen wordt in de allerheyligste plaetse door den oversten priester, dezer ligchamen worden verbrand buyten de legeren.

12. Daerom heeft Jesus ook, om dat hy door zyn bloed het volk heyligen zoude, buyten de poorte geleden.

13. Daerom laet ons tot hem uytgaen buyten de legeren, zyn verwyt dragende.

14. Want wy hebben hier geene blyvende stad, maer wy zoeken eene toekomende.

15. Hierom laet ons door hem de offerande des lofs altyd Gode offeren, dat is, de vrucht der lippen die zynen naem belydende zyn.

16. Maer der weldadigheyd, en der mededeelingen wilt niet vergeten: want door zulke offeranden wordt God vergenoegd.

17. Weest onderdanig uwen oversten, en zyt hun onderworpen. Want zy waken gestadiglyk, als die redenen voor uwe zielen zullen geven, opdat zy dat met blydschap doen mogen, en niet zuchtende: want dat is u niet profytelyk.

18. Bidt voor ons: want wy betrouwen dat wy eene goede conscientie hebben, willende in alles wel leven.

19. Maer te meer begeer ik dat gy dit doen wilt, opdat ik te haestelyker mag u wederom gegeven worden.

20. Maer God des vredes, die uyt de dooden gebragt heeft den grooten herder der schapen, in het bloed des eeuwigen testaments, onzen Heere Jesus Christus,

21. Die make u bekwaem in alle goed, opdat gy zynen wille doen moogt: doende in u dat behagelyk is voor hem door Jesus Christus: denwelken is glorie tot de eeuwigheyd der eeuwigheden. Amen.

22. En ik bid u, broeders, dat gy verdraegt het woord des vertroostens. Want ik heb het u met zeer korte woorden geschreven.

23. Weet dat onzen broeder Timotheus vry gelaten is: met denwelken (is het dat hy haestelyk komt) zal ik u zien.

24. Groet alle uwe oversten, en alle de heyligen. De broeders van Italien groeten u.

25. De gratie zy met u allen. Amen.

DEN EPISTEL

VAN

SINT JACOB.

HET 1. KAPITTEL.

Jacob leert het profyt der bekoringen: en van wien wysheyd te begeeren is, en nog andere goede leeringen.

1. Jacobus een dienaer Gods, en onzes Heeren Jesus Christus, den twaelf geslachten, die in de verstrooydheyd zyn, zaligheyd.

2. Myne broeders, acht het te wezen alle blydschap, als gy zult gevallen zyn in verscheydene bekoringen:

3. Wetende dat de proevinge uws geloofs verduldigheyd werkt,

4. En de verduldigheyd heeft een volmaekt werk: opdat gy moogt wezen volmaekt en geheel, nergens in gebrekende.

5. Maer is het dat iemand van u wysheyd behoeft, die begeere die van God, die allen menschen geeft overvloediglyk, en niet verwyt: en die zal hem gegeven worden.

6. Maer hy bidde in het geloof, niet twyfelende: want die twyfelt, is gelyk de bare der zee, die van den wind geroerd wordt, en omgedreven.

7. Daerom den mensch late zich niet dunken dat hy iets ontvangen zal van den Heere.

8. Een man dubbel van gemoede is ongestadig in alle zyne wegen.
9. Maer een ootmoedig broeder gloriëre in zyne verheffinge:
10. En den ryken in zyne vernederinge: want gelyk eene bloem des hooys zal hy vergaen:
11. Want de zonne is opgestaen met hitte, en heeft het hooy verdord, en zyne bloeme is afgevallen, en de schoonheyd harer gedaente is vergaen: alzoo zal den ryken ook verdwynen in zyne wegen.
12. Zalig is den man die de bekoringe verdraegt: want als hy zal geproefd zyn, zal hy ontvangen de kroone des levens, die God beloofd heeft dengenen die hem liefhebben.
13. Niemand zegge als hy getemteerd wordt, dat hy van God getemteerd wordt: want God is geen temteerder tot kwaed: en hy temteert niemand.
14. Maer een iegelyk wordt getemteerd van zyne begeerlykheyd afgetrokken, en aengelokt.
15. Daerna als de begeerlykheyd ontvangen heeft, baert zy de zonde; en de zonde, als zy volbragt is, brengt voort de dood.
16. Daerom wilt niet dolen, myne allerliefste broeders.
17. Alle beste gave en alle volmaekte gifte is van boven nederdalende van den Vader der lichten, by denwelken geene veranderinge is, noch overlommeringe der verkeeringe.
18. Vrywilliglyk heeft hy ons voortgebragt door het woord der waerheyd, om dat wy zyn zouden eenige eerstelingen zyns schepsels.
19. Gy weet het, myne allerliefste broeders. Maer alle mensch zy rasch om te hooren, maer traeg om te spreken, en traeg tot gramschap.
20. Want de gramschap des mans werkt de regtveerdigheyd Gods niet.
21. Daerom wegwerpende alle onzuyverheyd en overvloedigheyd der kwaedheyd, in zachtmoedigheyd ontvangt het ingeplant woord, hetwelk uwe zielen mag zalig maken.
22. Maer weest doenders des woords, en niet alleen hoorders, u zelven bedriegende.
23. Want is er iemand een hoorder des woords, en geen doender: dezen zal geleken worden by den man die het aenzigt zyner geboorte aenziet in eenen spiegel:
24. Hy heeft zich zelven aengezien, en is weggegaen, en terstond heeft hy vergeten hoedanig dat hy geweest is.
25. Maer wie aenmerkt in de wet der volmaekte vryheyd, en daerin blyft, niet geworden zynde een vergetelyk hoorder, maer een doender des werks: dezen zal zalig wezen in zyn werk.
26. Maer is het dat iemand meynt dat hy godsdienstig is, niet bedwingende zyne tonge, maer verleydende zyn hert, dezen godsdienst is ydel.
27. Den zuyveren godsdienst by God en den Vader is dezen: Te bezoeken de weezen en weduwen in hunne tribulatie, en zich zelven onbesmet te houden van deze wereld.

HET II. KAPITTEL.

Van te schouwen uytneminge der persoonen, hoe zy de werken der bermhertigheyd navolgen zullen, toonende dat het geloof zonder werken dood is.

1. Myne broeders, wilt het geloof van de glorie onzes Heeren Jesus Christus niet hebben in het uytnemen der persoonen.
2. Want is het dat in uwe vergaderinge komt een man met eenen gouden ring, in een wit blinkende kleed, en dat er ook inkomt een arm mensch met een snood habyt,
3. En dat gy aenmerkt op dien die gekleed is met het zeer eerlyk kleed, en zegt tot hem: Zit gy hier wel; maer zegt tot den armen: Staet gy daer; of zit onder het banksken myner voeten:
4. Oordeelt gy dan niet by u zelven, en zyt geworden regters der ongeregtige gedachten?
5. Hoort, myne allerliefste broeders, heeft God de arme menschen niet verkoren in deze wereld, ryk in het geloof, en erfgenamen des ryks, hetwelk God beloofd heeft dengenen die hem liefhebben?
6. Maer gy hebt den armen mensch onteerd. Verdrukken u de ryke lieden niet door geweld, en trekken zy u niet tot de vierscharen?

7. Blasphemeren zy niet den goeden naem die over u aengeroepen is?

8. Is het nogtans dat gy de koninklyke wet volbrengt naer de Schrifturen: Gy zult uwen naesten liefhebben als u zelven: zoo doet gy wel:

9. Maer is het dat gy de persoonen uytneemt, zoo doet gy zonde, wordende gestraft van de wet als overtreders.

10. Maer zoo wie alle de wet onderhoudt, en misdoet in het eene, die is schuldig geworden van alle.

11. Want die gezeyd heeft, Gy zult geen overspel doen, heeft ook gezeyd: Gy zult niet doodslaen. En is het dat gy geen overspel doet, maer doodslaet, zoo zyt gy geworden een overtreder der wet.

12. Alzoo spreekt, en alzoo doet, als die beginnen geoordeeld te worden door de wet der vryheyd.

13. Want regt oordeel zonder bermhertigheyd zal hem geschieden die geene bermhertigheyd gedaen heeft: maer de bermhertigheyd gaet te boven het oordeel.

14. Wat zal het baten, myne broeders, is het dat iemand zegt dat hy het geloof heeft, en de werken niet heeft? Mag het geloof hem zalig maken?

15. En is het dat een broeder of zuster naekt zyn, en gebrek lyden van dagelykschen nooddruft,

16. En dat er iemand van u tot hen zegge: Gaet in vrede, wordt warm, en wordt verzaed: maer dat gy hem niet geeft dat den ligchame noodzakelyk is, wat zal het helpen?

17. Alzoo ook het geloof, is het dat het geene werken heeft, zoo is het dood in zich zelven.

18. Maer iemand zal zeggen: Gy hebt het geloof, en ik heb de werken: Toont my uw geloof zonder werken: en ik zal u uyt de werken myn geloof toonen.

19. Gy gelooft dat er een God is: Gy doet wel: de duyvelen gelooven het ook, en zy verschrikken zich.

20. Maer wilt gy, ydel mensch, weten, dat het geloof zonder werk ydel is?

21. Abraham onzen vader is hy uyt de werken niet geregtveerdigd, offerende Isaac zynen zoon op den autaer?

22. Ziet gy wel dat het geloof medewrocht met zyne werken: en dat uyt de werken het geloof volmaekt is geweest?

23. En de Schrifture is volbragt, zeggende: Abraham heeft Gode geloofd, en het is hem gerekend ter regtveerdigheyd, en hy is Gods vriend genoemd geweest.

24. Ziet gy wel dat een mensch uyt de werken geregtveerdigd wordt, en niet uyt den geloove alleen?

25. Desgelyks ook Rahab de gemeyne weerdinne, is zy niet uyt de werken geregtveerdigd, ontvangende de boden, en die door eenen anderen weg uytzendende?

26. Want gelyk een ligchaem zonder geest dood is, alzoo is het geloof zonder werken ook dood.

HET III. KAPITTEL.

Hier wordt verhaeld het kwaed van eene kwade tonge, en hoe lastig het is die te regeren, en hy stelt verschil tusschen aerdsche en hemelsche wysheyd.

1. Wilt niet veel meesters worden, myne broeders, wetende dat gy meerder oordeel krygt.

2. Want wy misdoen alle in veel dingen. Is het dat iemand met de woorden niet misdoet, dit is een volmaekt man. Hy mag ook met eenen toom het geheele ligchaem omleyden.

3. Maer is het dat wy den peerden de toomen in den muyl steken, om die ons te bewilligen, zoo wenden wy ook al rondom hunne ligchamen.

4. En ziet de schepen, hoewel dat zy groot zyn, en van sterken winde gedreven worden, nogtans worden zy omgevoerd met een kleyn roer, waer dat de beweginge des regeerders wilt.

5. Alzoo is de tonge ook een kleyn lid, en het beroemt groote dingen. Ziet hoe groot bosch dat een kleyn vuer ontsteekt!

6. En de tonge is een vuer, eene wereld der boosheyd. De tonge wordt gesteld in onze leden, dewelke besmet het geheele ligchaem, en zy ontsteekt het rad van onze geboorte, ontstoken zynde van de helle.

7. Want alle nature van beesten en vogelen, en serpenten, en der andere dieren worden getemd, en zyn getemd geweest van de menschelyke nature:

8. Maer de tonge mag geen mensch

temmen : het is een ongerustig kwaed, vol doodelyk venyns.

9. Door haer gebenedyden wy God en den Vader : en met haer vermaledyden wy de menschen, die naer Gods gelykenisse gemaekt zyn.

10. Uyt denzelfden mond komt voort de gebenedydinge en vermaledydinge : Myne broeders, deze dingen moeten alzoo niet geschieden.

11. Vloeyt eene fonteyne uyt een gat zoet en bitter water?

12. Myne broeders, mag een vygeboom wyndruyven voortbrengen, of een wynstruyk vygen? Alzoo mag ook geen gezouten water zoet water maken.

13. Wie is er wys, en geleerd onder u? Die toone uyt zyne goede wandelinge zyn werk in de zachtmoedigheyd der wysheyd.

14. Maer is het dat gy bitteren nyd hebt, en dat er stryden zyn in uwe herten : zoo wilt niet gloriëren, en logenachtig zyn tegen de waerheyd.

15. Want dit is geene wysheyd van boven nederdalende : maer aerdsche, zinnelyke en duyvelsche.

16. Want daer nyd en stryd is, daer is ongestadigheyd, en alle kwaed werk.

17. Maer de wysheyd die van boven is, die is ten eersten eerbaer, daerna vreedzaem, zedig, beradelyk, een gevoelen hebbende met de goeden, vol bermhertigheyd en goede vruchten, niet oordeelende, zonder geveynsdheyd.

18. En de vrucht der regtveerdigheyd wordt in vrede gezaeyd, dengenen die vrede maken.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe dat men de kwade begeerten niet moet genoeg doen, maer men moet den vyand wederstaen, en Gode naken, en de liefde navolgen.

1. Waervan komt den twist en stryd onder u? Is dat niet hieraf, uyt uwe wellusten die in uwe leden stryden?

2. Gy begeert, en hebt niet : gy slaet dood, en benydt : en gy moogt niet verkrygen : gy kyft en strydt, en hebt niet, daerom want gy niet bidt.

3. Gy bidt : en ontvangt niet, om dat gy kwalyk bidt, te weten, om dat gy het in uwe wellusten verdoen zoudt.

4. Gy overspelers, weet gy niet, dat de vriendschap dezer wereld Gods vyandschap is? Daerom zoo wie dezer wereld vriend wilt zyn, die wordt Gods vyand gemaekt.

5. Meynt gy dat de Schrifture ydelyk zegt : Den geest die in u woont, begeert tot nydigheyd?

6. Maer hy geeft meerder gratie. Daerom zegt zy : God wederstaet den hooveerdigen, en geeft gratie den ootmoedigen.

7. Daerom weest Gode onderdanig : maer wederstaet den duyvel, en hy zal van u vlieden.

8. Genaekt Gode, en hy zal u genaken. Zuyvert de handen, u gy zondaers : en maekt puer de herten, gy die dubbel van gemoed zyt.

9. Weest ellendig en maekt rouw, en weent : laet uw lagchen in eene droefenisse verkeerd worden, en uwe blydschap in treuringe.

10. Verootmoedigt u voor het aenschyn des Heeren, en hy zal u verheffen.

11. Wilt malkander niet lasteren achter rugge, myne broeders. Die zynen broeder achter rugge lastert, of zynen broeder oordeelt, lastert de wet, en oordeelt de wet. Is het dat gy de wet oordeelt : zoo zyt gy geen doender der wet, maer een regter.

12. Daer is een wetgever en regter, die verdoemen mag en verlossen.

13. Maer wie zyt gy die uwen naesten oordeelt? Ziet gy die nu zegt : Heden of morgen zullen wy gaen in die stad, en wy zullen daer immers een jaer blyven, en wy zullen koopmanschap doen, en winninge doen :

14. Die niet weet wat morgen wezen zal.

15. Want wat is uw leven? het is een damp die een luttel tyds gezien wordt, en daerna zal hy verdwynen : waervoor gy zeggen zoudt : Is het dat den Heere wilt. En : Is het dat wy leven, zoo zullen wy dit of dat doen.

16. Maer nu verheft gy u in uwe hooveerdyen. Al zulk verheugen is erg.

17. Daerom dengenen die het goed doen kan, en niet doet, dien is het zonde.

HET V. KAPITTEL.

Hy dreygt de ryken die de armen verdrukken, en hy vermaent de armen tot langmoedigheyd, van het heylig olyssel, van de biechte, en hoe krachtig dat het gebed is.

1. Wel aen nu gy ryken, weent, huylende in uwe ellendigheden, die u toekomen zullen.

2. Uwe rykdommen zyn verrot, en uwe kleederen zyn van de motten geëten.

3. Uw goud en zilver is verroest geworden : en hun roest zal u tot eene getuygenis wezen, en het zal uw vleesch eten als een vuer. Gy hebt voor u de gramschap tot eenen schat vergaderd tegen de uyterste dagen.

4. Ziet den loon der werklieden die uwe landschappen gemaeyd hebben, die van u bedriegelyk onthouden is, dien roept : en den roep van die is gekomen in de ooren des Heeren der heyrscharen.

5. Gy hebt gebrast op de aerde, en in uwe overdadigheden hebt gy uwe herten opgevoed in den dag der doodinge.

6. Gy hebt veroordeeld en gedood den regtveerdigen, en hy heeft u niet wederstaen.

7. Daerom broeders weest verduldig tot de toekomste des Heeren. Ziet den akkerman verwacht de kostelyke vrucht der aerde, verduldiglyk lydende, tot dat hy ontvange den vroegen en spaden regen.

8. Weest gy ook verduldig, en versterkt uwe herten : want de toekomste des Heeren zal naken.

9. Broeders, wilt niet verzuchten tegen malkander, opdat gy niet geoordeeld wordet. Ziet den regter staet voor de deure.

10. Broeders, neemt tot een exempel des kwaden uytgangs, des arbeyds en der verduldigheyd, de profeten die gesproken hebben in den naem onzes Heeren.

11. Ziet wy achten ze zalig die verdragen hebben. De verduldigheyd van Job hebt gy gehoord, en des Heeren eynde hebt gy gezien, want den Heere is bermhertig en genade doende.

12. Maer voor al, myne broeders, wilt niet zweren, noch by den hemel, noch by de aerde, noch eenen anderen eed : maer laet uw woord wezen : Ja, dat ja is : en neen, dat neen is : opdat gy onder het oordeel niet valt.

13. Is er iemand van u bedroefd? die bidde : Is er iemand welgemoed? die zinge.

14. Is er iemand onder u ziek? die hale de priesters der kerke, en laet die over hem bidden, zalvende hem met olie in den naem des Heeren :

15. En het gebed des geloofs zal den zieken genezen, en den Heere zal hem verligten : en is het dat hy in zonden is, die zullen hem vergeven worden.

16. Daerom biecht malkander uwe zonden, en bidt voor malkander, dat gy moogt zalig worden : want zeer veel vermag het gestadig gebed van den regtveerdigen.

17. Elias was een lydelyk mensch onzer gelyk : en door een gebed heeft hy gebeden dat het op de aerde niet regenen zoude, en het heeft niet geregend binnen dry jaren en zes maenden.

18. En hy heeft wederom gebeden : en den hemel heeft regen gegeven, en de aerde heeft hare vrucht gegeven.

19. Myne broeders, is het dat iemand van u doolt van de waerheyd, en dat hem iemand bekeert :

20. Die moet weten, dat zoo wie den zondaer doet bekeeren van de dolinge zyns wegs, die zal zyne ziel verlossen van de dood, en hy bedekt de menigte der zonden.

DEN I. EPISTEL

VAN

SINT PETRUS.

HET I. KAPITTEL.

Sint Petrus dankt God van den roep der heydenen tot het geloof, hetwelk door veel tribulatien verkregen wordt, vermanende de heydenen tot een zuyver leven.

1. Petrus een Apostel Jesus Christus den verkorenen vreemdelingen der verstrooydheyd van Ponten, Galatien, Cappadocien, Asia, en Bithynien,

2. Naer de voorwetenheyd Gods des Vaders, tot heyligmakinge des Geests, ter gehoorzaemheyd en besproeyinge des bloeds Jesus Christus: Gratie en vrede worde u vermenigvuldigd.

3. Gebenedyd zy God en den Vader onzes Heeren Jesus Christus, die naer zyne groote bermhertigheyd ons wederom gebaerd heeft tot eene levende hoop, door de verryzenisse van Jesus Christus uyt de dooden,

4. Tot eene onbederfelyke, en onbesmette, en onverganckelyke erfenisse, die daer is bewaerd in de hemelen voor u,

5. Die door de kracht Gods bewaerd wordt, door het geloof ter zaligheyd, bereyd om geopenbaerd te worden in den uytersten tyd.

6. In dewelke gy u verheugen zult, al is het dat gy nu een luttel tyds moet bedroefd zyn in verscheydene temtatien:

7. Opdat de proevinge uws geloofs veel kostelyker dan goud (dat door het vuer geproefd wordt) gevonden worde ten love, en glorie, en eere, in de openbaringe van Jesus Christus:

8. Denwelken gy liefhebt, hoewel gy hem niet gezien hebt: in denwelken gy nu ook hem niet ziende, gelooft: en geloovende gy zult u verheugen met eene onuytsprekelyke en heerlyke blydschap:

9. Medebrengende het eynde uws geloofs, te weten, de zaligheyd der zielen.

10. Van welker zaligheyd de profeten ondervraegd en onderzocht hebben, die van de gratie u toekomende geprofeteerd hebben:

11. Onderzoekende in welken of hoedanigen tyd den Geest van Christus die in hen was beteekenen zoude: te voren betuygende datzelfde lyden dat op Christus komen zoude, en die toekomende glorien:

12. Denwelken geopenbaerd is, dat zy niet voor zich zelven, maer voor u de dingen aenbragten die nu verkondigd zyn u, door degene die u het Evangelie verkondigd hebben, den Heyligen Geest van den hemel gezonden wezende, in denwelken de engelen begeeren te aenschouwen.

13. Waerom omgord zynde aen de lendenen uws herten, sober wezende, hoopt volkomenlyk in de gratie die u gepresenteerd wordt in de openbaringe van Jesus Christus:

14. Als kinderen der gehoorzaemheyd, niet gelyk geworden den voorgaenden wellusten uwer onwetenheyd:

15. Maer naer dien Heyligen die u geroepen heeft, weest gy ook in alle uwe wandelinge heylig:

16. Want daer is geschreven: Gy zult heylig wezen, want ik ben Heylig.

17. En is het dat gy hem Vader aenroept, die zonder uytnemen der persoonen oordeelt naer het werk van een iegelyk, zoo wandelt met vreeze binnen den tyd uwer pelgrimagie.

18. Wetende dat gy niet verlost zyt met vergankelyk goud of zilver van uwe ydele wandelinge, van uwer vaderen leeringe:

19. Maer met den kostelyken bloede van Christus, als van een onbesmet en onbevlekt lam:
20. Die voorzien is geweest voor het schepsel der wereld, maer geopenbaerd in de uyterste tyden om u,
21. Die door hem geloovig zyt in God, die hem van de dooden verwekt heeft, en heeft hem glorie gegeven, om dat uw geloof en hoop in God zyn zoude:
22. Uwe zielen zuyver makende in de gehoorzaemheyd der liefde, in de broederlyke liefde, hebt uyt der ongeveynsde herten malkander zorgvuldiglyk lief:
23. Wederom geboren zynde niet uyt vergankelyk, maer uyt onvergankelyk zaed, door het woord des levenden en in der eeuwigheyd blyvenden Gods:
24. Want alle vleesch is als gras: en alle zyne glorie is als de bloeme des gras: het gras is verdroogd, en zyne bloeme is afgevallen.
25. Maer het woord des Heeren blyft in der eeuwigheyd: en dat is het woord dat door het Evangelie gepreekt is onder u.

HET II. KAPITTEL.

Hoe dat de geloovigen een verkoren volk zyn die te voren waren verworpen, en hy vermaent dat zy als pelgrims van alle wereldlykheden zich wachten zullen.

1. Daerom afleggende alle kwaedheyd en alle bedrog, en geveynsdheden, en nydigheden, en alle achterklappingen,
2. Als nieuw geboren kinderkens, redelyk, zonder bedriegelykheyd, begeert melk: opdat gy daerdoor moogt wassen tot zaligheyd:
3. Is het dat gy nogtans gesmaekt hebt, dat den Heere zoet is.
4. Tot denwelken gy gaende als tot den levenden steen, van de menschen voorwaer verworpen, maer van God verkoren en geëerd:
5. Wordt gy ook als levende steenen daerop getimmerd, tot geestelyke huyzen, tot een heylig priesterdom, om te offeren geestelyke offeranden, Gode aengenaem door Jesus Christus.
6. Daerom houdt de Schrifture in: Ziet ik leg in Sion eenen principalen uytverkoren kostelyken hoeksteen: en wie in hem geloofl, die zal niet beschaemd worden.
7. Daerom hebt gy eere, die geloofl: maer wie niet gelooven, dien is den steen, denwelken de timmerlieden verworpen hebben, geworden tot eenen hoeksteen,
8. En eenen steen des aenstootens, en eenen steen der verergenisse dengenen die zich stooten aen het woord, en niet gelooven daeraen, daer zy ook op gesteld zyn.
9. Maer gy zyt een verkoren geslachte, een koninklyk priesterdom, een heylig volk, een verkregen volk: om dat gy verkondigen zoudt diens deugden, die u van de duysternissen geroepen heeft in zyn wonderlyk licht.
10. Die somtyds geweest zyt geen volk, maer nu zyt Gods volk: die wylen geene bermhertigheyd verkregen hadt, maer nu bermhertigheyd verkregen hebt.
11. Myne allerliefsten, ik bid u, dat gy als vreemdelingen en pelgrims u onthoudt van vleeschelyke lusten, die tegen de ziele stryden,
12. Hebbende uwe wandelinge goed onder de heydenen: opdat zy in hetgene dat zy van u in achterklap spreken als van kwaeddoenders, uyt de goede werken u aenmerkende, God mogen glorificeeren in den dag des verzoekens.
13. Daerom weest onderdanig alle menschelyke creature om God: het zy den koning als den oversten:
14. Het zy den vorsten als van hem gezonden, ter wrake der kwaeddoenders, maer ten love der weldoenders:
15. Want aldus is het den wille Gods, dat gy weldoende stom maken zult der onwyze menschen onwetenheyd:
16. Als vry zynde, en niet als hebbende de vryheyd tot een deksel der kwaedheyd, maer als Gods dienaers.
17. Eert alle menschen: hebt lief de broederschap: vreest God: eert den koning.
18. Gy knechten weest onderdanig met aller vreeze uwen heeren, niet alleen den goeden en beleefden, maer ook den onbeleefden.
19. Want dit is gratie, is het dat iemand om de conscientie tot God droefheden verdraegt, lydende ongeregtiglyk.
20. Want wat prys is het dat gy zondigende, halsslagen ontvangt, en dat verdraegt? Maer is het dat gy weldoende

verduldiglyk lydt : dit is gratie voor God.

21. Want daertoe zyt gy geroepen : want Christus heeft geleden voor ons, u een exempel achterlatende, dat gy zyne voetstappen zoudt volgen.

22. Die geene zonde gedaen heeft, noch daer is bedrog gevonden in zynen mond :

23. Denwelken als hy vermaledyd werd, niet vermaledydde : als hy leed, dreygde hy niet : maer hy leverde zich zelven over dengenen die hem onregtelyk oordeelde :

24. Die onze zonden zelve gedragen heeft in zyn ligchaem op het hout : opdat wy der zonden gestorven, der regtveerdigheyd mogen leven : door wiens stramen gy genezen zyt.

25. Want gy waert gelyk dolende schapen, maer gy zyt nu bekeerd tot den herder en bisschop uwer zielen.

HET III. KAPITTEL.

Hoe man en vrouw in den houwelyken staet leven zullen, leert Sint Petrus; en vermaent tot menigerley deugden, en dat zy door Christus exempel vromelyk de tribulatie verdragen; en hoe wy door het doopsel behouden worden.

1. Desgelyks zullen ook de vrouwen onderdanig wezen haren mannen : opdat de sommige, is het dat zy den woorde niet gelooven, door de wandelinge der vrouwen zonder het woord mogen gewonnen worden,

2. Aenmerkende uwe zuyvere wandelinge in de vreeze.

3. Derwelker sieraed niet zal uytwendig zyn in het vlechten des hairs, of ombangen van goud, of aentrekken van kleederen :

4. Maer den mensch des herten die verborgen is, zal versierd zyn met de onbederfelykheyd, van eenen gerusten en zedigen geest, die in Gods aenzigt ryk is.

5. Want alzoo versierden voortyds zich de heylige vrouwen, hopende in God, onderdanig wezende haren eygenen mannen.

6. Gelyk Sara Abraham onderdanig was, noemende hem heere : wiens dochteren gy zyt, wel doende, en niet ontziende eenige verstooringe.

7. De mans zullen desgelyks wezen met haer woonende met wetenheyd, als den kranksten vrouwelyken vaetje eere bewyzende, als ook den medeërfgenamen van de gratie des levens : opdat uwe gebeden niet belet worden.

8. En eyndelyk weest alle eendragtig, medelydende, liefhebbers der broederlykheyd, bermhertig, zedig, ootmoedig :

9. Niet loonende kwaed voor kwaed, noch vermaledydinge voor vermaledydinge, maer contrarie gebenedydende : want daertoe zyt gy geroepen, dat gy de benedictie erfelyk bezitten zoudt.

10. Want die het leven wilt liefhebben, en goede dagen zien, die bedwinge zyne tonge van het kwaed, en zyne lippen laet geen bedrog spreken :

11. Hy wyke van het kwaed, en doe het goed : hy verzoeke den vrede, en volge dien :

12. Want de oogen des Heeren zyn op de regtveerdigen, en zyne ooren zyn tot hunne gebeden : Maer het aenzigt des Heeren is op de kwaeddoenders.

13. En wie is het die u hinderen mag, is het dat gy navolgers zyt van hetgene dat goed is?

14. Maer is het dat gy ook iets lydt om de regtveerdigheyd, zoo zyt gy zalig. Maer hunne vreeze ontziet niet, en wordt niet verslagen.

15. Maer den Heere Christus heyligt in uwe herten, altyd bereyd om reden te geven alle dengenen die van u reden eyschen, van de hope die in u is.

16. Maer met zedigheyd en vreeze hebbende eene goede conscientie : opdat degene die uwe goede wandelinge in Christus te onregt lasteren, mogen beschaemd worden in hetgene daer zy u af lasteren.

17. Want het is beter dat gy weldoende (is het dat het den wille Gods wilt) lydt, dan kwaed doende.

18. Want Christus is eens voor onze zonden gestorven, regtveerdig voor de onregtveerdigen, opdat hy ons zoude Gode offeren, gedood naer den vleesche, maer levende gemaekt naer den geest.

19. In denwelken hy ook komende gepreekt heeft de geesten die in den kerker waren :

20. Die eertyds ongeloovig geweest waren, als zy Gods verduldigheyd verwachtende in de dagen na Noë, als de arke getimmerd werd ; in dewelke een luttel, dat

is acht zielen, behouden zyn geweest door het water.

21. Alzoo behoudt u nu ook het doopsel van gelyker maniere : niet het afleggen van de vuyligheyd des vleesches, maer het ondervragen van eene goede conscientie tot God, door de verryzenisse van Jesus Christus.

22. Die daer is aen Gods regterhand, verslindende de dood, om dat wy des eeuwigen levens erfgenaem zouden zyn : hy is opgevaren in den hemel, de engelen en magten en krachten hem onderworpen zynde.

HET IV. KAPITTEL.

Den Apostel zegt dat wy onkuyschheyd en gulzigheyd schouwen zullen, en altyd patientie hebben.

1. Daerom want Christus in het vleesch geleden heeft, wapent gy u zelven ook met diezelfde gedachte : want die in het vleesch geleden heeft, heeft opgehouden van zonden :

2. Opdat hy nu voorts den tyd die daer nog overt, in het vleesch leven zoude, niet naer der menschen lusten, maer naer den wille Gods.

3. Want den voorleden tyd is genoeg geweest om den wille der heydenen te volbrengen, dengenen die gewandeld hebben in onkuyschheden, wellustigheden, wynzuypingen, brasseryen, dronkenschappen, en onbehoorlyke diensten der afgoden.

4. Waerin zy zich verwonderen, dat gy daertoe ook niet loopt met hen in de zelfde schandelykheyd der onkuyschheyd, blasphemerende.

5. Dewelke reden zullen geven hem, die bereyd is te oordeelen de levenden en de dooden.

6. Want daerom is den dooden ook het Evangelie gepreekt : opdat zy geoordeeld zouden worden naer de menschen in het vleesch, maer dat zy leven zouden naer God in den Geest.

7. En aller dingen eynde is naby. Daerom weest voorzienig, en waekt in gebeden.

8. Maer vooral onderlinge met malkander gestadige liefde hebbende : want de liefde overdekt de menigte der zonden.

9. Weest geerne herbergende malkander zonder murmuratie.

10. Een iegelyk alzoo hy ontvangen heeft de gratie aen malkander bedienende, als goede bedieners der menigderhande gratie Gods.

11. Is het dat iemand spreekt, die spreke als Gods woorden : is het dat iemand dient, die diene als uyt de kracht die God geeft : opdat in alle dingen God mag geëerd worden door Jesus Christus : wien toebehoort de glorie en heerlykheyd tot de eeuwigheyd der eeuwigheden. Amen.

12. Myne allerliefsten, wilt u niet laten vreemd geven van de hitte, die tot uw onderzoek geschiedt, als of u iets nieuws geschiedde :

13. Maer deelachtig wezende van Christus lyden, weest blyde, opdat gy in de openbaringe zyner glorie moogt blyde wezen, u verheugende.

14. Is het dat gy beschimpt wordt in Christus naem, zoo zult gy zalig wezen : want dat Gods eere, glorie en kracht toebehoort, en die zyn Geest is, zal op u rusten.

15. Maer niemand van u lyde als een doodslager, of dief, of kwaedspreker, of begeerder van andere menschen goeden.

16. Maer is het dat hy lydt als een Christen mensch, die schame zich niet : maer hy glorificeere God in dezen naem.

17. Want het is tyd dat het oordeel zal beginnen van Gods huys : en is het dat het eerst van ons begint : wat eynde zal er wezen van degene die het Evangelie Gods niet gelooven?

18. En is het dat den regtveerdigen naeuwelyks zalig zal worden, waer zullen de ongoddelyken en de zondaers zich vertoonen?

19. Daerom ook deze, die naer Gods wille lyden, die zullen hunne zielen bevelen den getrouwen schepper met goede werken.

HET V. KAPITTEL.

Petrus bidt de priesters dat zy bezorgen de kudde Christus, en de jongens vermaent hy tot onderdanigheyd, toonende hoe zy den vyand wederstaen moeten.

1. Daerom de priesters die onder u zyn, bidde ik ook een medepriester en

een getuyge van Christus lyden : denwelken ook ben mededeelachtig der glorie, die in den toekomenden tyd geopenbaerd zal worden :
2. Voedt de kudde Gods, die onder u is, die bezorgende, niet uyt bedwang, maer van zelfs naer God : noch ook ter zake van schandelyk gewin, maer willigIyk :
3. Noch ook als heerschappy hebbende over de onderzaten, maer geworden zynde een exempel den kudde uyt goeder herte.
4. En als den prins der herders zal geopenbaerd worden, zoo zult gy ontvangen de onverderfelyke kroone der glorie.
5. Desgelyks ook gy jongens weest onderdanig den ouderen. Maer allegader bewyst malkander ootmoedigheyd, want God wederstaet den hooveerdigen : maer den ootmoedigen geeft hy gratie.
6. Daerom verootmoedigt u onder de magtige hand Gods, opdat hy u verheffe in den tyd des verzoekens :
7. Alle uwe zorgvuldigheyd werpende op hem, want hy heeft zorge voor u.
8. Weest sober, en waekt : want uw vyand den duyvel gaet om als een brieschende leeuw, zoekende die hy verslinden mogt :
9. Denwelken wederstaet sterk in het geloof : wetende dat hetzelfde lyden uwer broederschap geschiedt dat in de wereld is.
10. En God aller gratie, die ons geroepen heeft in zyne eeuwige glorie in Christus Jesus, zal ons eenen kleynen tyd lydende zelve volmaken, versterken en bevestigen.
11. Hem zy glorie en heerlykheyd van de eeuwigheyd tot de eeuwigheyd. Amen.
12. Door Sylvanus den getrouwen broeder heb ik u, als ik voorwaer houde, kortelyk geschreven : smeekende en betuygende, dat dit is de waerachtige gratie Gods, daer gy in staet.
13. De kerke die in Babylonien vergaderd is, groet u, en Marcus myn zoon.
14. Groet malkander met een heylig kussen. Gratie zy u allen, die in Christus Jesus zyt. Amen.

DEN II. EPISTEL

VAN

SINT PETRUS.

HET I. KAPITTEL.

Petrus vermaent de Christenen, dat zy Gods weldaden gedachtig, opklimmen in veel deugden, en hy toont dat hy korts sterven zal, biddende dat zy in zyne leeringe blyven.

1. Simon Petrus een dienaer en Apostel Jesus Christus, dengenen die een gelykvormig geloof met ons te deele verkregen hebben, door de regtveerdigheyd onzes Gods, en onzes Zaligmakers Jesus Christus.
2. Gratie en vrede moet in u vervuld worden in de kennisse Gods en Christus Jesus onzen Heeren :
3. Gelyk alle dingen zyner goddelyke kracht, die ten leven en godsdienst ons gegeven, zyn door de kennisse van hem die ons geroepen heeft, door zyne eygen glorie en kracht,
4. Door denwelken hy ons zeer groote en kostelyke beloften gegeven heeft : om dat gy hierdoor zoudt deelachtig worden der goddelyke nature : vliedende de verderfenisse der begeerlykheyd die in de wereld is.
5. Maer gy alle zorgvuldigheyd daertoe doende, bedient in uw geloove deugd, en in de deugd wetenheyd.
6. En in de wetenheyd matigheyd;

en in de matigheyd lydzaemheyd, maer in lydzaemheyd godsdienstigheyd,

7. En in de godsdienstigheyd de broederlyke liefde, en in de broederlyke liefde de liefde Gods.

8. Want is het dat deze dingen u byzyn, en overvloeden, zoo zullen u die niet ydel en zonder vrucht stellen in de kennisse onzes Heeren Jesus Christus.

9. Want wie deze dingen niet heeft, die is blind, en met de hand tastende, vergetende de zuyveringe van zyne oude zonden.

10. Daerom, broeders, weest zoo veel te neerstiger, dat gy door goede werken moogt uwen roep en verkiezinge zeker maken: want deze dingen doende, zult gy ten geenen tyde zondigen.

11. Want alzoo zal u overvloediglyk bereyd worden den ingang in het eeuwig ryk onzes Heeren en Zaligmakers Jesus Christus.

12. Daerom zal ik beginnen u altyd te vermanen hieraf, die nogtans voorwaer wetende en gevestigd zyt in de tegenwoordige waerheyd.

13. En ik houde dat voor regt, zoo lang als ik in dit tabernakel ben, dat ik u zal verwekken met eene vermaninge:

14. Zeker wezende, dat het afleggen van myn tabernakel zeer korts komen zal, naer dat onzen Heere Jesus Christus my heeft te kennen gegeven.

15. En ik zal daer neerstigheyd toe doen, dat ik u in dien ook dikmaels hebben mag na myne dood, dat gy dezer dingen gedachtig moogt wezen.

16. Want wy zyn geene kunstige fabelen gevolgd, als wy u verkondigd hebben onzes Heeren Jesus Christus kracht, en tegenwoordigheyd: maer wy zyn bezienders geweest zyner grootheyd.

17. Want hy van den Vader ontvangende glorie, en eere, als daer eene alzoodanige stemme nederviel tot hem van de heerlyke glorie: Dit is myn beminden Zoon, in denwelken ik my behaegd heb, hoort hem.

18. En deze stemme hebben wy gehoord, gebragt van den hemel, toen wy met hem waren op den heyligen berg.

19. En wy hebben een vaster woord der profeten: hetwelk gy aenmerkende doet wel, als op een licht, dat lichtende is in eene duystere plaetse, tot dat den dag begint klaer te worden, en dat de morgensterre opga in uwe herten:

20. Dit eerst verstaende dat geene profetie der Schrifture geschiedt door eygen verklaringe.

21. Want de profetie is nooyt gebragt geweest door den menschelyken wille: maer na dat hun den Heyligen Geest ingegeven heeft, hebben de heylige menschen Gods gesproken.

HET II. KAPITTEL.

Den Apostel toont de valschheyd der toekomende ketters, die grouwelyk zullen gestraft worden, en hy vertoont hunne kwade zeden, toonende hoe zy onkuysch zyn zullen.

1. Maer daer zyn ook valsche profeten geweest in het volk, gelyk ook in u zullen wezen logenachtige meesters, die inbrengen zullen sekten der bederfenisse, en den Heere die hen gekocht heeft, loochenen zy: brengende over zich zelven eene haestige verderfenisse.

2. En velen zullen hunne overdadigheden volgen, door dewelke den weg der waerheyd zal geblasphemeerd worden:

3. En in gierigheyd zullen zy met geveynsde woorden zich van u generen: denwelken het oordeel nu van langen tyd niet ophoudt: en hunne verdoemenisse slaept niet.

4. Want is het zake dat God de zondigende engelen niet gespaerd heeft, maer heeft ze met de kabelen der helle nedergetrokken in de helle, geleverd om bewaerd te worden ten oordeel gepynigd te zyn,

5. En ook niet gespaerd heeft de eerste wereld, maer heeft den achtsten uytroeper der regtveerdigheyd Noë bewaerd, brengende over de wereld der ongoddelyken den overvloed der wateren.

6. En de steden der Sodomiten en Gomorrhiten tot assche brengende, heeft hy die ook verdoemd ter verderfenisse: stellende die tot een exempel dengenen die ongoddelyk doen zouden.

7. En hy heeft den regtveerdigen Lot, die verdrukt was, van der booze menschen onregt en onkuysche wandelinge verlost:

8. Want hy was van gezigt en gehoor regtveerdig: woonende by degene die de regtveerdige zielen van dage te dage met booze werken kwelden.

9. Den Heere weet de godvruchtigen uyt de bekoringe te verlossen : maer de ongeregtigen tegen den dag des oordeels te bewaren, om gepynigd te worden :

10. En allermeest degene die naer het vleesch in de wellusten der onreynigheden wandelen, en de heerschappy versmaden, stout en eygenzinnig, die niet ontzien sekten in te brengen, blasphemerende :

11. Daer de engelen, die van sterkheyd en kracht meerder zyn, tegen zich zelven niet dragen het lasterlyk oordeel.

12. Maer deze als onredelyke beesten, van nature geboren ter gevangenisse en ter dood, lasterende de dingen daer zy niet van weten, zullen in hunne verderfenisse vergaen,

13. Ontvangende den loon der onregtveerdigheyd, als die de dagelyksche weelde voor genoegte houden : onzuyverheden, en smetten, overvloedende van weelden, in hunne maeltyden overdaed doende met u,

14. Hebbende oogen vol overspels, en der onverzadelyke misdaed : Aenlokkende de ongestadige zielen, hebbende een hert geoefend in gierigheyd, kinderen der vermaledydinge :

15. Dewelke verlatende de regte wegen, hebben gedoold, en zyn gevolgd den weg van Balaam, van Bosor, die den loon der boosheyd heeft liefgehad :

16. Maer heeft tot eene straffinge van zyne dwaesheyd gehad : een lastdragende stomme beeste met eens menschen stemme sprekende, dewelke verhinderde des profeets onwysheyd.

17. Deze zyn fonteynen zonder water, en nevelen met stormende winden gedreven, denwelken de donkere duysternissen bewaerd worden.

18. Want sprekende hooveerdige woorden der ydelheyd, zy trekken tot de lusten des vleesches der onkuyschheyd, degene die een luttel ontvlieden die in dwalingen wandelen :

19. Belovende hun vryheyd, daer zy zelve eygen knechten zyn der verderfenisse : want van wien dat iemand verwonnen wordt, diens knecht is hy.

20. Want is het dat zy vliedende van de besmettingen der wereld, door de kennisse onzes Heeren en Zaligmakers Jesus Christus, hiermede wederom bevangen zynde, verwonnen worden : zoo zyn hunne laetsten erger geworden dan de eersten.

21. Want het was hun beter den weg der regtveerdigheyd niet te kennen, dan na de kennisse achterwaerts gekeerd te worden van het heylig gebod, dat hun gegeven is.

22. Want hun is geschied het waerachtig gemeyne zegwoord : Den hond is wederom gekeerd tot hetgene dat hy uytgespogen heeft : en, De zog, na dat zy gewasschen was, is wedergekeerd tot de wentelinge des slyks.

HET III. KAPITTEL.

Petrus spreekt van de tweede toekomste Christus tegen eenige bedriegers, die dezelve loochenden, tot wiens komste moeten wy ons alle bereyden.

1. Ziet dezen tweeden brief schryf ik tot u, allerliefste broeders, met denwelken ik verwek uwe opregte herten, tot eene gedenkenisse :

2. Opdat gy gedachtig zoudt wezen der woorden die ik u te voren gezeyd heb van de heylige Profeten, en van uwe Apostelen, en der geboden onzes Heeren en Zaligmakers.

3. Dit ten eersten wetende, dat er in de laetste dagen bedriegers komen zullen met bedrog, naer hunne eygene lusten wandelende,

4. Zeggende : Waer is zyne belofte of toekomste? want van dat de vaderen ontslapen zyn, zoo zyn alle dingen alzoo altyd gebleven van het beginsel der scheppinge.

5. Want al willens weten zy niet dat de hemelen hier voortyds waren, en de aerde, uyt het water, en door het water, staende door het woord Gods :

6. Door dewelke de wereld, toen overvloten van het water, vergaen is geweest.

7. Maer de hemelen die nu zyn, en de aerde, zyn door hetzelfde woord wederom gesteld, den vure bewaerd tegen den dag des oordeels, en der verdoemenisse der ongoddelyke menschen.

8. Maer dit eene ding zy u niet verborgen, allerliefsten, dat een dag by den Heere is gelyk duyzend jaren, en duyzend jaren als een dag.

9. Den Heere vertrekt zyne belofte niet, alzoo de sommige meynen : maer hy doet langmoediglyk om uwent wille, niet willende dat er eenige zouden verloren gaen, maer dat zy zouden alle tot penitentie wederkeeren.

10. Maer den dag des Heeren zal aenkomen als een dief : in welken dag de hemelen met een groot gedruysch zullen vergaen, maer de elementen zullen van de hitte smelten, en de aerde, en de werken die op haer zyn, zullen verbrand worden.

11. Daerom als alle deze dingen zullen verdorven worden, hoedanig behoort gy te zyn met heylige wandelingen, en godsdienstigheden,

12. Verwachtende, en haestelyk loopende naer de toekomste van den dag des Heeren, door denwelken de brandende hemelen smelten zullen, en de elementen door den brand des vuers verdwynen?

13. Maer wy verwachten naer zyne beloften nieuwe hemelen, en nieuwe aerde, daer de regtveerdigheyd in woont.

14. Daerom allerliefsten, deze dingen verwachtende, weest neerstig, dat gy moogt onbesmet en ongeschonden voor hem gevonden worden in vrede.

15. En de langmoedigheyd onzes Heeren acht voor uwe zaligheyd : gelyk ook onzen allerliefsten broeder Paulus naer de wysheyd die hem gegeven is, tot u geschreven heeft,

16. Gelyk hy ook in alle zyne epistelen doet, sprekende daerin van deze dingen, in welke epistelen zyn sommige dingen zwaer om te verstaen, welke de ongeleerden en ongestadigen verergeren, gelyk zy ook doen de andere Schrifturen, tot hun zelfs verdoemenisse.

17. Daerom, gy broeders, dit te voren wetende, bewaert u, dat gy, door der dwazen dwalinge verleyd, niet vallet van uwe eygene vastigheyd.

18. Maer wast in de gratie en kennisse onzes Heeren en Zaligmakers Jesus Christus. Hem zy glorie nu ook, en in den dag der eeuwigheyd. Amen.

DEN I. EPISTEL

VAN

SINT JAN APOSTEL.

HET I. KAPITTEL.

Den Apostel Sint Jan bewyst, dat God niemand bemint, dan die zyne geboden onderhoudt. En dat er niemand zonder zonde is.

1. Dat er geweest is van het beginsel, dat wy gehoord hebben, dat wy gezien hebben met onze oogen, dat wy doorzien hebben, en dat onze handen gehandeld hebben van het woord des levens :

2. En het leven is geopenbaerd, en wy hebben het gezien, en wy getuygen het, en wy verkondigen u het eeuwig leven, dat by den Vader was, en is ons geopenbaerd :

3. Dat wy gezien hebben en gehoord, verkondigen wy u, opdat gy ook moogt gezelschap hebben met ons, en dat ons gezelschap zy met den Vader en met zynen Zoon Jesus Christus.

4. En deze dingen schryven wy u, om dat gy blyde zoudt wezen, en dat uwe blydschap mag vol wezen.

5. En dit is de verkondiging die wy van hem gehoord hebben, en verkondigen het u : Dat God het licht is, en dat in hem geene duysternissen zyn.

6. Is het dat wy zeggen dat wy gezelschap met hem hebben, en in de duysternissen wandelen, zoo liegen wy, en doen de waerheyd niet.

7. Maer is het dat wy in het licht wandelen, gelyk hy in het licht is, zoo hebben wy gezelschap tot malkander,

en het bloed Jesus Christus, zyns Zoons, zuyvert ons van alle zonde.

8. Is het dat wy zeggen dat wy geene zonde hebben, zoo bedriegen wy ons zelven, en de waerheyd is in ons niet.

9. Is het dat wy onze zonden belyden: hy is getrouw en regtveerdig om ons onze zonden te vergeven, en ons te zuyveren van alle ongeregtigheyd.

10. Is het dat wy zeggen dat wy niet gezondigd hebben: zoo maken wy hem logenachtig, en zyn woord is in ons niet.

HET II. KAPITTEL.

Hoe Jesus Christus ons advokaet is, en eene verzoeninge voor alle onze zonden, vermanende ons tot deugdelyke werken, en het schouwen der ongeloovigheyd.

1. Myne kinderkens, deze dingen schryf ik u, om dat gy niet zondigen zoudt. Maer is het dat er iemand zondigt, zoo hebben wy eene voorsprake by den Vader, den regtveerdigen Jesus Christus:

2. En hy is de verzoeninge voor onze zonden: en niet alleen voor de onze, maer ook voor der geheele wereld zonden.

3. En daeraen weten wy, dat wy hem gekend hebben, is het dat wy zyne geboden onderhouden.

4. Zoo wie zegt dat hy hem kent, en zyne geboden niet houdt, die is logenachtig, en de waerheyd is in dezen niet.

5. Maer die zyn woord houdt, in dien is waerachtiglyk de liefde Gods volmaekt: daeraen weten wy dat wy in hem zyn.

6. Zoo wie zegt dat hy in hem blyft, die moet zelve ook wandelen, gelyk hy gewandeld heeft.

7. Allerliefsten, ik schryf u geen nieuw gebod, maer het oude gebod, hetwelk gy gehad hebt van den beginne. Het oude gebod is het woord dat gy gehoord hebt, van den beginne.

8. Wederom schryf ik u een nieuw gebod, dat waerachtig is by hem en ook by u: want de duysternisse is vergaen, en het waerachtig licht schynt nu.

9. Zoo wie zegt dat hy in het licht is, en zynen broeder haet, die is in duysternisse tot nog toe.

10. Wie zynen broeder liefheeft, die blyft in het licht, en daer is geene ergernisse in hem.

11. Maer wie zynen broeder haet, die is in de duysternissen, en wandelt in duysternissen, en hy weet niet waer henen dat hy gaet: want de duysternissen hebben zyne oogen verblind.

12. Kinderkens, ik schryf u, dat uwe zonden u vergeven worden om zyns naems wille.

13. Ik schryf tot u gy vaders, want gy hebt gekend dengenen die van het beginsel is. Ik schryf tot u gy jongelingen, want gy hebt den boozen verwonnen.

14. Ik schryf tot u gy kleyne kinderkens, want gy hebt den vader gekend. Ik schryf tot u gy jonge mannen, want gy zyt sterk, en het woord Gods blyft in u, en gy hebt den boozen verwonnen.

15. Wilt niet liefhebben de wereld, noch hetgene dat in de wereld is. Is er iemand die de wereld liefheeft, zoo is de liefde des Vaders in hem niet:

16. Want al dat in de wereld is, dat is begeerlykheyd des vleesches, en begeerlykheyd der oogen, en hooveerdye des levens: die uyt den Vader niet is, maer is uyt de wereld.

17. En de wereld vergaet, en hare wellustigheyd: maer zoo wie den wille Gods doet, die blyft in der eeuwigheyd.

18. Kinderkens het is de laetste ure; en gelyk gy gehoord hebt dat Antichrist komt, zoo zyn er nu veel Antichristen geworden: waeruyt wy weten dat het de uyterste ure is.

19. Uyt ons zyn zy gekomen, maer zy waren van ons niet. Want waren zy van ons geweest, zy zouden voorwaer met ons altyd gebleven zyn: maer om dat zy zouden openbaer wezen, dat zy alle van ons niet zyn.

20. Maer gy hebt de zalvinge van den Heyligen, en gy weet alle dingen.

21. Ik heb tot u niet geschreven als tot degene die de waerheyd niet weten, maer als tot degene die ze weten: en want alle logene uyt de waerheyd niet is.

22. Wie is er logenachtig, dan den genen die loochent dat Jesus is Christus? Dit is Antichrist, die den Vader loochent en den Zoon.

23. Alle die den Zoon loochent, die heeft ook den Vader niet: en wie den Zoon belydt, die heeft den Vader ook.

24. Dat gy van het beginsel gehoord hebt, dat blyve in u: Is het dat in u blyft

hetgene dat gy gehoord hebt van het beginsel, zoo zult gy ook in den Vader en in den Zoon blyven.

25. En dit is de belofte die hy ons beloofd heeft, het eeuwig leven.

26. Dit heb ik u geschreven van degene die u verleyden.

27. En de zalvinge die gy van hem ontvangen hebt, laet blyven in u. En het is u van geenen noode dat u iemand leere : maer gelyk zyne zalvinge u leert van alles, zoo is het ook waerachtig, en het is niet gelogen. En gelyk dien u geleerd heeft, blyft daerby :

28. En nu kinderkens blyft daerby; opdat wy, als hy zich openbaren zal, mogen betrouwen hebben, en dat wy niet beschaemd worden van hem in zyne toekomste.

29. Is het dat gy weet dat hy regtveerdig is, weet ook dat al die regtveerdigheyd doet, uyt hem geboren is.

HET III. KAPITTEL.

Van de liefde Gods tot ons, en hoe zy worden onderscheyden die uyt God zyn, en van den duyvel zyn. Van de liefde en haet onzes naestes, en hoe wy verhoord worden.

1. Ziet wat liefde dat ons den Vader gegeven heeft, dat wy zouden genoemd worden en wezen Gods kinderen. Daerom kent ons de wereld niet : want zy kent hem niet.

2. Allerliefsten, wy zyn nu Gods kinderen : en het is nog niet geopenbaerd wat wy zyn zullen. Wy weten, dat wy hem gelyk zullen wezen, als hy geopenbaerd zal worden : want wy zullen hem zien gelyk hy is.

3. En al die deze hoop heeft in hem, heyligt zich zelven, gelyk hy ook heylig is.

4. Al die zonde doet, die doet ongeregtigheyd : en de zonde is ongeregtigheyd.

5. En gy weet dat hy geopenbaerd is, om dat hy onze zonden afnemen zoude : en in hem is geene zonde.

6. Al die in hem blyft, zondigt niet : en al die zondigt, heeft hem niet gezien noch hem gekend.

7. Kinderkens, niemand verleyde u. Die regtveerdigheyd doet, is regtveerdig : gelyk hy ook regtveerdig is.

8. Die zonde doet, is uyt den duyvel : want van het beginsel zondigt den duyvel. Daertoe is den Zoon Gods geopenbaerd, om dat hy zoude verderven de werken des duyvels.

9. Al die uyt God geboren is, doet geene zonde : want zyn zaed blyft in hem, en hy mag niet zondigen, om dat hy uyt God geboren is.

10. Daerin zyn openbaer Gods kinderen, en des duyvels kinderen. Al die niet regtveerdig is, is uyt God niet, en die zynen broeder niet bemint :

11. Want dit is de verkondiginge die gy gehoord hebt van het beginsel : dat gy malkander zult liefhebben.

12. Niet als Cain, die uyt den boozen was, en heeft zynen broeder gedood. En waerom heeft hy hem doodgeslagen? Om dat zyne werken kwaed waren : maer zyns broeders werken regtveerdig.

13. Wilt u niet verwonderen, broeders, is het dat u de wereld haet.

14. Wy weten dat wy overgevoerd zyn van de dood tot het leven, om dat wy de broeders liefhebben. Wie niet liefheeft, die blyft in de dood :

15. Al die zynen broeder haet, dat is een doodslager. En gy weet wel dat geen doodslager het eeuwig leven heeft in hem zelven blyvende.

16. Daeraen hebben wy Gods liefde gekend, dat hy zyne ziele voor ons gesteld heeft : wy moeten ook onze zielen voor onze broeders stellen.

17. Die het goed der wereld heeft, en ziet zynen broeder nood hebben, en sluyt zyn binnenste toe van hem : hoe blyft de liefde Gods in hem?

18. Myne kinderkens, laet ons niet liefhebben met den woorde, noch met de tonge, maer met de werken en waerheyd.

19. Daeraen kennen wy dat wy uyt de waerheyd zyn : en voor zyn aenschyn zullen wy onze herten wel beraden.

20. Want is het dat ons herte ons wroegt : God is meerder dan ons herte, en hy weet alle dingen.

21. Allerliefsten, is het dat ons herte ons niet wroegt, zoo hebben wy betrouwen aen God :

22. En wat wy begeeren zullen, dat zullen wy ontvangen van hem : want wy zyne geboden bewaren, en doen hetgene dat behagelyk is voor hem.

23. En dit is zyn gebod : Dat wy ge-

looven zonden in den naem zyns Zoons Jesus Christus : en dat wy malkander zouden liefhebben, gelyk hy ons geboden heeft.

24. En die zyne geboden houdt, blyft in hem, en hy in dien : en daeraen weten wy dat hy in ons blyft, van zynen Geest denwelken hy ons gegeven heeft.

HET IV. KAPITTEL.

Aengezien dat God ons te voren bemind heeft, zoo moeten wy ook hem en onzen naesten beminnen : en de volmaekte liefde verjaegt de vreeze.

1. Allerliefsten, wilt alle geesten niet gelooven, maer proeft de geesten of zy uyt God zyn : want veel valsche profeten zyn er uytgegaen in de wereld.

2. Daeraen kent men Gods Geest : Alle geest die belydt dat Jesus Christus in het vleesch gekomen is, is uyt God :

3. En alle geest die Jesus scheurt, is uyt God niet; en dit is Antichrist, daer gy af gehoord hebt, dat hy komt, en hy is nu voorts in de wereld.

4. Gy zyt uyt God, kinderkens, en gy hebt hem verwonnen : want hy is meerder die in u is, dan die in de wereld is.

5. Zy zyn van de wereld : daerom spreken zy van de wereld, en de wereld hoort ze.

6. Wy zyn uyt God. Die God kent, hoort ons : die uyt God niet is, hoort ons niet : daerin kennen wy den Geest der waerheyd, en den geest der dwalinge.

7. Allerliefsten, laet ons malkander liefhebben : want de liefde is uyt God. En al die liefheeft, is uyt God geboren, en hy kent God.

8. Die niet liefheeft, kent God niet : want God is de liefde.

9. Daerin is de liefde Gods is ons geopenbaerd, dat God zynen eenigen geboren Zoon gezonden heeft in de wereld, dat wy door hem leven zouden.

10. Daerin is de liefde : niet dat wy God lief gehad hebben, maer want hy ons eerst lief heeft gehad, en heeft zynen Zoon gezonden tot eene verzoeninge voor onze zonden.

11. Allerliefsten, is het dat God ons alzoo lief heeft gehad : zoo moeten wy ook malkander liefhebben.

12. Niemand heeft ooyt God gezien. Is het dat wy malkander liefhebben, zoo blyft God in ons, en zyne liefde is in ons volmaekt.

13. Daeraen weten wy dat wy in hem blyven, en hy in ons : dat hy van zynen Geest ons gegeven heeft.

14. En wy hebben gezien, en wy getuygen dat den Vader gezonden heeft zynen Zoon tot eenen Zaligmaker der wereld.

15. Zoo wie belydt dat Jesus Gods Zoon is, in dien blyft God, en hy in God.

16. En wy hebben gekend, en geloofd der liefde die God in ons heeft. God is de liefde, en die in de liefde blyft, blyft in God, en God in hem.

17. Daerin is de volmaekte liefde met ons, dat wy betrouwen zouden hebben in den dag des oordeels : want gelyk hy is, alzoo zyn wy in deze wereld.

18. De vreeze is in de liefde niet : maer de volmaekte liefde dryft de vreeze buyten : want de vreeze heeft pyne : maer die vreest, is niet volmaekt in de liefde.

19. Daerom laet ons God liefhebben, want God heeft ons eerst lief gehad :

20. Is het dat iemand zegt, ik heb God lief, en dat hy zynen broeder haet, die is een logenaer. Want die zynen broeder niet liefheeft, dien hy ziet, hoe mag hy God liefhebben, denwelken hy niet ziet?

21. En dit gebod hebben wy van God : dat zoo wie God liefheeft, zynen broeder ook liefhebbe.

HET V. KAPITTEL.

Hoe ons geloof de wereld verwint. Van de dry getuygen op de aerde, die Christus een mensch betuygen, en dry in den hemel die hem Gods Zoon belyden : van de zonde ter dood, en die ter dood niet is.

1. Al die gelooft dat Jesus is Christus, is uyt God geboren. En al die hem liefheeft die gebaerd heeft, die heeft ook lief dengenen die van hem geboren is.

2. Daeraen kennen wy dat wy Gods geboren kinderen liefhebben, als wy

God liefhebben, en zyne geboden doen.
3. Want dit is Gods liefde, dat wy zyne geboden zouden bewaren : en zyne geboden zyn niet zwaer.
4. Want al dat uyt God geboren is, verwint de wereld : en dit is de victorie die de wereld verwint, ons geloof.
5. Wie is er die de wereld verwint, dan die gelooft dat Jesus is den Zoon Gods?
6. Dezen is die gekomen is door het water en het bloed, Jesus Christus : niet in het water alleen, maer in het water en het bloed. En het is den Geest, die betuygt dat Christus de waerheyd is.
7. Want dry zyn er die de getuygenis geven in den hemel : den Vader, het Woord en den Heylige Geest : en deze dry zyn een.
8. En dry zyn er die getuygenis geven op de aerde : Den geest, het water, en het bloed : en deze dry zyn een.
9. Is het dat wy der menschen getuygenis ontvangen, Gods getuygenis is meerder : want dat is Gods getuygenis, dat meerder is, dat hy getuygd heeft van zynen Zoon.
10. Die in Gods Zoon gelooft, heeft Gods getuygenis in zich zelven. Die in den Zoon niet gelooft, maekt hem logenachtig : want hy niet gelooft in de getuygenis die God getuygd heeft van zynen Zoon.
11. En dit is de getuygenis, want ons God het eeuwig leven gegeven heeft. En dit leven is in zynen Zoon.
12. Die den Zoon heeft, heeft het leven : wie den Zoon Gods niet heeft, die heeft het leven niet.
13. Dit schryf ik u, om dat gy weten zoudt, dat gy het eeuwig leven hebt, die gelooft in den naem des Zoons Gods.
14. En dit is het betrouwen dat wy tot hem hebben : Dat hy ons hoort, zoo wat wy begeeren naer zynen wille.
15. En wy weten dat hy ons hoort wat wy begeeren : wy weten dat wy hebben de begeerten die wy van hem bidden.
16. Zoo wie weet dat zyn broeder zondigt eene zonde niet tot de dood, die bidde, en het leven zal hem gegeven worden, die daer zondigt niet tot de dood. Daer is eene zonde ter dood : daervoor zeg ik niet dat iemand bidde.
17. Alle ongeregtigheyd is zonde : en daer is eene zonde ter dood.
18. Wy weten dat al die uyt God geboren is, niet zondigt : maer Gods generatie bewaert hem, en den boozen raekt hem niet.
19. Wy weten dat wy uyt God zyn : en de geheele wereld is in het kwaed gesteld.
20. En wy weten dat den Zoon Gods gekomen is, en hy heeft ons den zin gegeven dat wy kennen zouden den waerachtigen God, en dat wy zyn zouden in zynen waerachtigen Zoon. Dit is den waerachtigen God, en het eeuwig leven.
21. Kinderkens bewaert u zelven van de afgodenbeelden. Amen.

DEN II. EPISTEL

VAN

SINT JAN APOSTEL.

Hy versterkt de verkorene vrouwe, en hare zonen, opdat zy van de ketters niet bedrogen worden.

1. Den ouder der uytverkorene vrouwe, en haren kinderen die ik liefheb in der waerheyd, en niet ik alleen, maer ook alle die de waerheyd gekend hebben.
2. Om de waerheyd die altyd in ons blyft, en met ons zyn zal in der eeuwigheyd.

3. Met u zy gratie, bermhertigheyd, vrede van God den Vader, en van Christus Jesus den Zone des Vaders, in de waerheyd en liefde.

4. Ik ben zeer blyde geweest, dat ik gevonden heb van uwe kinderen wandelende in de waerheyd, gelyk wy een gebod ontvangen hebben van den Vader.

5. En nu bid ik u, vrouwe, niet als een nieuw gebod tot u schryvende, maer dat wy gehad hebben van het beginsel, dat wy malkander zouden liefhebben.

6. En dit is de liefde, dat wy wandelen zouden naer zyne geboden : want dat is het gebod dat gy, gelyk gy gehoord hebt van het beginsel, daerin zoudt wandelen.

7. Want veel bedriegers zyn uytgegaen in de wereld, die niet belyden dat Jesus gekomen is in den vleesche : dit is den verleyder en Antichrist.

8. Ziet voor u dat gy niet verliest hetgene dat gy gewrocht hebt : maer dat gy vollen loon moogt ontvangen.

9. Al die afwykt, en niet blyft in Christus leeringe, heeft God niet. Zoo wie in de leeringe blyft, die heeft den Vader en den Zoon.

10. Is het dat iemand tot u komt, en deze leeringe niet medebrengt, wilt dien in huys niet ontvangen, noch groet hem.

11. Want die hem eene groete zegt, wordt deelachtig zyner kwade werken.

12. Ik hebbende u veel te schryven, heb dat niet willen doen door papier en inkt : want ik hoop by u te zyn, en mond aen mond te spreken : opdat uwe blydschap mag volkomen zyn.

13. De kinderen van uwe uytverkorene zuster groeten u.

DEN III. EPISTEL

VAN

SINT JAN APOSTEL.

Sint Jan vermaent Gaius, dat hy in godvruchtigheyd blyve, en hy verhaelt van de valschheyd van Diotrephes, en de goedheyd van Demetrius.

1. Den ouder Gaius den allerliefsten, dien ik liefheb in der waerheyd.

2. Allerliefsten, ik bid dat gy in alles zoo wel moogt wandelen, en te passe zyn, als uwe ziel welvarende is.

3. Ik ben zeer blyde geweest, als de broeders kwamen, en getuygenis gaven van uwe waerheyd, gelyk gy in de waerheyd wandelt.

4. My is niets aengenamer, dan dat ik hoore dat myne kinderen in de waerheyd wandelen.

5. Allerliefsten, gy doet getrouwelyk al wat gy doet aen de broeders, en dat aen de pelgrims,

6. Zy hebben getuygenis gegeven uwer liefde voor het aenschyn der kerke : gy zult wel doen, die geleydende weerdiglyk voor God.

7. Want om zynen naem zyn zy gereysd, niets ontvangende van de heydenen.

8. Daerom moeten wy zulke ontvangen, opdat wy medewerkers der waerheyd wezen mogen.

9. Ik zoude by aventure der kerke geschreven hebben : maer Diotrephes, die over hen bemint de overheyd te hebben, ontvangt ons niet.

10. Daerom, is het dat ik kome, zoo zal ik zyne werken vermanen, die hy doet, met kwade woorden snaterende tegen ons : en als of hem deze dingen niet genoeg waren, zoo ontvangt hy de broeders niet, en degene die ze ontvangen,

verbiedt by het, en werpt ze uyt de kerke.

11. Allerliefsten, wilt niet navolgen het kwaed, maer dat goed is. Wie wel doet, die is uyt God: wie kwalyk doet, die heeft God niet gezien.

12. Demetrius wordt getuygenis gegeven van een iegelyk, en van de waerheyd zelve, en wy geven ook getuygenis: en gy weet dat onze getuygenis waerachtig is.

13. Ik heb veel gehad u te schryven: maer ik heb het met inkt en penne u niet willen schryven.

14. Ik hope kortelyks u te zien, en dan zullen wy mond aen mond spreken.

15. Vrede zy u. De vrienden groeten u. Groet de vrienden by namen.

DEN EPISTEL

VAN

SINT JUDAS APOSTEL.

Judas maekt sterk de geloovigen die de ketters wederstaen moeten, en sterkt de geloovigen in de waerachtigheyd.

1. Judas een dienaer van Jesus Christus en een broeder van Jacobus, den beminden die in God den Vader zyn, en den behoudenen en geroepenen in Christus Jesus.

2. Bermhertigheyd, en vrede, en liefde zy in u vervuld.

3. Allerliefsten, ik alle neerstigheyd doende, om tot u te schryven van uwe gemeyne zaligheyd, heb moeten tot u schryven: biddende dat gy volstandiglyk stryden wilt voor het geloof, dat eens den heyligen gegeven is.

4. Want daer zyn heymelyk ingekomen sommige ongoddelyke menschen, (die lang te voren beschreven zyn geweest in dit oordeel) die onzes Gods gratie trekken ter onkuyschheyd, en onzen eenigen Heerschapper en Heere Jesus Christus loochenen.

5. Maer ik wil u vermanen, gy die dit eenmael al weet, dat Jesus het volk uyt den lande van Egypten verlossende, ten tweede male vernield heeft degene die niet geloofd hebben:

6. En de engelen die hunne heerlykheyd niet behouden hebben, maer hebben hunne woonsteden verlaten, heeft hy ten oordeel van den grooten dag met eeuwige banden onder de duysterheyd gehouden.

7. Gelyk Sodoma en Gomorrha, en de steden daerby liggende, die in gelyker maniere ook onkuyschheyd bedreven hadden, en weggaende waren naer ander vleesch, zyn geworden tot een exempel, lydende de pynen des eeuwigen vuers.

8. Desgelyks ook deze besmetten voorwaer het vleesch, en versmaden de heerschappy, en lasteren de majesteyt.

9. Toen den Archangel Michaël met den duyvel disputerende keef van Moyses ligchaem, zoo heeft hy hem niet durven het oordeel der blasphemie opleggen: maer hy heeft gezeyd: Den Heere gebiede u.

10. Maer deze lasteren al dat zy voorwaer niet weten: maer al dat zy van nature als stomme beesten weten, daerin worden zy verdorven.

11. Wee degene die in Cains weg gegaen zyn, en door Balaams dolinge om loon uytgestort zyn, en in de wederspannigheyd van Kore vergaen zyn:

12. Deze zyn smetten in hunne brasseryen, brassende zonder vreeze, zich zelven voedende, wolken zonder water, die van de winden alom gedreven worden, herfstsche boomen, onvruchtbaer, tweemael verstorven, uytgewortéld,

13. Wreede golven der zee, uytschuymende hun zelfs schanden, dolende sterren: denwelken het stormende onweder der duysternissen bewaerd is in der eeuwigheyd.
14. En van dezen heeft geprofeteerd den zevenden van Adam, Enoch, zeggende: Ziet den Heere komt in zyne heylige duyzenden.
15. Om te doen oordeel tegen een iegelyk, en om te straffen alle ongoddelyken, van alle de werken hunner ongoddelykheyd, waermede zy ongoddelyk gedaen hebben, en van alle de harde woorden, die de ongoddelyke zondaers tegen hem gesproken hebben.
16. Deze zyn kreunachtige murmureerders, naer hunne lusten wandelende, en hunnen mond spreekt hooveerdy wonderlyk zeer verheffende de persoonen om des profyts wille.
17. Maer gy allerliefsten weest gedachtig der woorden, die voorzeyd zyn van de Apostelen onzes Heeren Jesus Christus,
18. Dewelke u zeyden dat er in de uyterste tyden komen zullen bedriegers, naer hunne begeerten wandelende in ongoddelykheden.
19. Dit zyn zy die zich zelven afscheyden, vleeschelyke menschen, den Geest niet hebbende.
20. Maer gy allerliefsten, timmerende u zelven op uw allerheyligste geloof, in den Heyligen Geest biddende,
21. Houdt u zelven in de liefde Gods, verwachtende de bermhertigheyd onzes Heeren Jesus Christus ten eeuwigen leven.
22. En deze verdoemde straft:
23. Maer de anderen maekt zalig, die uyt het vuer trekkende: maer den anderen weest bermhertig in vreeze, hatende ook den besmetten rok die vleeschelyk is.
24. Maer dengenen die magtig is u te bewaren zonder zonde, en te stellen voor het aenschyn van zyne glorie onbesmet, met verheugen, in de toekomst onzes Heeren Jesus Christus.
25. Den eenigen God onzen Zaligmaker door Jesus Christus onzen Heere, zy glorie en grootdadigheyd, heerlykheyd, en magt voor alle tyden, en nu, en tot alle eeuwen der eeuwen. Amen.

HET BOEK DER OPENBARINGE

VAN

SINT JAN EVANGELIST,

Hetwelk genoemd wordt in het Grieksch Apocalypsis.

HET I. KAPITTEL.

Sint Jan in het Eyland Patmos balling zynde, ontvangt last te schryven der zeven kerken van Asia zyne openbaringe.

1. De openbaringe van Jesus Christus welke hem God gegeven heeft om te verkondigen zynen dienaren, hetgene dat geringe geschieden moet: en heeft het te kennen gegeven, zendende door zynen engel aen zynen dienaer Joannes:
2. Die getuygenis heeft gegeven den woorde Gods, en de getuygenis van Jesus Christus, al wat hy gezien heeft.
3. Zalig is hy die leest, en hoort de woorden dezer profetie: en bewaert de dingen die daerin geschreven zyn: want den tyd is hier naby.
4. Joannes der zeven kerken die in Asia zyn. Gratie zy u en vrede van hem die is, en die was, en die komen zal: en van de zeven geesten die voor het aenschyn van zynen troon zyn:
5. En van Jesus Christus, die een ge-

trouw getuyge is, den eerstgeboren uyt de dooden, en een prins van de koningen der aerde, die ons bemind heeft, en heeft ons gewasschen van onze zonden in zyn bloed.

6. En heeft ons gemaekt een ryk en priesters Gode en zynen Vader: hem zy glorie en heerlykheyd in de eeuwigheyd der eeuwigheden. Amen.

7. Ziet hy komt met de wolken, en hem zullen zien alle oogen, en die hem gestoken hebben: en alle de geslachten der aerde zullen zich zelven over hem beklagen. Het is waer. Amen.

8. Ik ben Alpha en Omega, het beginsel en het eynde, zegt den Heere God: die is, en die was, en die komen zal, den almagtigen.

9. Ik Joannes uw broeder en medegezelle in de tribulatie, en in het ryk, en verduldigheyd in Christus Jesus, ben geweest in het eyland dat genoemd wordt Patmos om het woord Gods en de getuygenis van Jesus:

10. Ik ben geweest in den geest op den zondag, en ik heb achter my gehoord eene groote stemme, als van eene trompette,

11. Zeggende: Wat gy ziet dat schryft in eenen boek: en zendt het der zeven kerken die in Asia zyn: Ephesen, en Smyrna, en Pergamen, en Thyatira, en Sardis, en Philadelphia, en Laodicea.

12. En ik ben omgekeerd dat ik zien zoude de stemme die met my sprak: en omgekeerd zynde heb ik gezien zeven gulden kandelaren:

13. En in het midden der zeven gulden kandelaren eenen gelyk den Zoon des menschen, gekleed met een kleed tot de voeten, en omgord aen zyne borsten met eenen gulden gordel:

14. Maer zyn hoofd en hair waren wit blinkende, gelyk witte wol, en gelyk sneeuw, en zyne oogen als eene vlamme vuers,

15. En zyne voeten gelyk fyn metael in eenen gloeyenden oven, en zyne stemme was als de stemme van veel wateren:

16. En hy had in zyne regterhand zeven sterren: en uyt zynen mond ging een zweerd aen beyde zyden scherp: en zyn aenzigt lichtte gelyk de zonne in hare kracht.

17. En als ik hem gezien had, zoo ben ik gevallen aen zyne voeten als dood: en hy heeft zyne regter hand op my geleyd, zeggende: Wilt niet vreezen: ik ben den eersten en den laetsten,

18. En levende, en ik ben dood geweest, en ziet ik ben levende in de eeuwigheyd der eeuwigheden, en ik heb de sleutelen der dood en der helle.

19. Daerom schryft dat gy gezien hebt, en dat daer is, en dat haestelyk geschieden moet na dezen.

20. Het sacrament van de zeven sterren die gy gezien hebt in myne regter hand, en de zeven gulden kandelaren: de zeven sterren zyn de engelen der zeven kerken: en de zeven kandelaren zyn de zeven kerken.

HET II. KAPITTEL.

Hoe Sint Jan informeert de kerke van Ephesen, van Smyrna, van Pergamen, en Thyatira, en het onderscheyd tusschen het goed en het kwaed.

1. En tot den Engel van de kerke van Ephesen schryft: Dit zegt hy die de zeven sterren houdt in zyne regterhand, die daer wandelt in het midden van de zeven gulden kandelaren:

2. Ik weet uwe werken en uwen arbeyd, en uwe lydzaemheyd, en hoe dat gy de kwade niet verdragen moogt: en gy hebt ze geproefd die zeggen dat zy Apostelen zyn, en zyn het niet: en gy hebt ze logenachtig gevonden:

3. En gy hebt verduldigheyd, en hebt verdragen om mynen naem, en gy zyt niet afgeweken.

4. Maer ik heb tegen u, dat gy uwe eerste liefde verlaten hebt.

5. Daerom weest gedachtig waeraf dat gy gevallen zyt: en doet penitentie, en doet uwe eerste werken, of anders kome ik u, en ik zal uwen kandelaer vervoeren van zyne plaetse, ten zy dat gy penitentie doet.

6. Maer gy hebt dit, dat gy haet de werken van de Nicolaiten, die ik ook hate.

7. Wie ooren heeft, die hoore wat den Geest zegt der kerken: Den verwinner zal ik te eten geven van den houte des levens, dat in het paradys myns Gods is.

8. En tot den engel van de kerke te Smyrna schryft: Dit zegt den eersten en

den laetsten, die dood geweest is, en leeft:
9. Ik weet uwe tribulatie en uwe armoede, maer gy zyt ryk: en gy wordt gelasterd van degenen die zeggen dat zy Joden zyn, en zy zyn het niet, maer zy zyn eene sinagoge van satan.
10. Vreest niet van de dingen die gy lyden zult. Ziet den duyvel zal er sommige van u in den kerker werpen, opdat gy zoudt geproefd worden: en gy zult tribulatie hebben tien dagen: weest getrouw tot der dood toe, en ik zal u geven de kroone des levens.
11. Die ooren heeft, hoore wat den Geest zegt der kerken: Zoo wie verwint die zal niet gekwetst worden van de tweede dood.
12. En tot den engel van de kerke van Pergamen schryft: Dit zegt hy die het zweerd heeft aen beyde zyden scherp:
13. Ik weet waer gy woont, waer satanas stoel is: en gy houdt mynen naem, en gy hebt myn geloof niet geloochend. En in die dagen Antipas myn getrouwen getuyge die by u gedood is, daer satanas woont.
14. Maer ik heb tegen u een luttel: want gy hebt daer sommige houdende Balaams leeringe, die Balak leerde eene verergernisse te stellen voor de kinderen van Israël, eten en onkuyschheyd bedryven:
15. Alzoo hebt gy ook houdende de leeringe van de Nicolaiten.
16. Desgelyks doet penitentie: of anders zal ik u kortelings komen, en ik zal met die vechten met den zweerde myns monds.
17. Zoo wie ooren heeft, die hoore wat den Geest der kerken zegt: Dengenen die verwint, zal ik geven verborgen manna, en ik zal hem eenen witten blinkenden steen geven: en in den steen eenen nieuwen naem geschreven, denwelken niemand weet dan die hem ontvangt.
18. En tot den engel der kerke van Thyatira schryft: Dit zegt den Zoon Gods, die oogen heeft als eene vlamme vuers, en zyne voeten gelyk fyn metael:
19. Ik ken uwe werken en geloof, en uwe liefde en dienst, en uwe patientie, en uwe laetste werken meer in getalle dan de eerste.
20. Maer ik heb tegen u een luttel: want gy laet de vrouwe Jezabel. die zich zegt eene profetesse te zyn, leeren en bedriegen myne knechten, hoereren, en eten van het offer der afgoden.
21. En ik heb haer tyd gegeven dat zy penitentie doen zoude: en zy wilt geene penitentie doen van hare onkuyschheyd.
22. Ziet, ik zal ze leggen in een bedde: en alle die met haer overspel bedryven, zullen in zeer groote tribulatie wezen, ten zy dat zy penitentie van hunne werken doen.
23. En hare kinderen zal ik met de dood slaen, en alle de kerken zullen weten, dat ik ben onderzoekende de nieren en herten: en ik zal eenen iegelyken van u geven naer zyne werken.
24. Maer u zeg ik, en den anderen die te Thyatira zyt: Zoo wie niet hebben deze leeringe, die niet gekend hebben de hoogheyd van satanas, gelyk zy zeggen, ik zal op u geenen anderen last leggen:
25. Maer hetgene dat gy hebt, houdt dat, tot dat ik kome.
26. En zoo wie verwint en bewaert tot het eynde toe myne werken, dien zal ik magt geven over de heydenen,
27. En hy zal ze regeren met eene yzeren roede, en als een potbakkersvat zullen zy heel gebroken worden,
28. Gelyk ik ook ontvangen heb van mynen Vader: en ik zal hem geven de morgensterre.
29. Wie ooren heeft, die hoore wat den Geest zegt der kerken.

HET III. KAPITTEL.

Hoe Joannes onderwyst den engel der kerke van Sardis, den engel van Philadelphia, en van Laodicea.

1. En tot den engel der kerke te Sardis schryft: Dit zegt hy die de zeven Geesten Gods heeft, en de zeven sterren: Ik weet uwe werken, dat gy den naem hebt dat gy leeft, en gy zyt dood.
2. Weest wakker, en versterkt de anderen die sterven zouden: want ik vind uwe werken niet vol voor mynen God.
3. Daerom hebt in uwe gedachte hoe dat gy het ontvangen en gehoord hebt, en bewaert het, en doet penitentie. Daerom is het dat gy niet waekt, zoo zal ik tot u komen als een dief, en gy zult niet weten wat ure dat ik tot u komen zal.

4. Maer gy hebt een luttel namen in Sardis die hunne kleederen niet besmet hebben : en zy zullen met my wandelen in witte kleederen, want zy des weerdig zyn.

5. Zoo wie verwint, die zal alzoo gekleed worden met witte kleederen, en ik zal zynen naem niet uytvegen uyt den Boek des levens, en ik zal zynen naem belyden voor mynen Vader, en voor zyne engelen.

6. Wie ooren heeft, die hoore wat den Geest spreekt der kerken.

7. En tot den engel van de kerke van Philadelphia schryft : Dit zegt den Heyligen en Waerachtigen, die Davidssleutel heeft : die opendoet, en niemand sluyt; die sluyt, en niemand doet open :

8. Ik weet uwe werken. Ziet, ik heb voor u gegeven eene opene deure die niemand sluyten mag : want gy hebt een weynig magt, en gy hebt myn woord gehouden, en gy hebt mynen naem niet geloochend.

9. Ziet ik zal ze geven van satanas sinagoge, die zeggen dat zy Joden zyn, en zy zyn het niet, maer zy liegen. Ziet ik zal ze maken dat zy komen zullen en aenbidden voor uwe voeten : en zy zullen weten dat ik u lief heb gehad.

10. Want gy behouden hebt het woord myner patientie, en ik zal u bewaren van de ure der temtatie, die komen zal in de geheele wereld, om te temteren degene die op de aerde woonen.

11. Ziet ik kome geringe : houdt dat gy hebt, opdat niemand uwe kroone neme.

12. Zoo wie verwint, ik zal hem maken eene kolomme in den tempel myns Gods, en hy zal niet meer buyten gaen : en ik zal op hem schryven den naem myns Gods, en den naem van myns Gods nieuwe stad Jerusalem, die nedergedaeld is van den hemel van mynen God, en mynen nieuwen naem.

13. Wie ooren heeft, die hoore wat den Geest zegt der kerken.

14. En tot den engel der kerke van Laodicea schryft : Dit zegt hy : Amen, den getrouwen en waerachtigen getuyge, die het beginsel is van Gods creature.

15. Ik weet uwe werken : dat gy noch koud zyt, noch heet ; och of gy koud waert, of heet :

16. Maer want gy laeuw zyt, en noch koud, noch heet, zoo zal ik u beginnen uyt te braken uyt mynen mond.

17. Want gy zegt : Ik ben ryk en overvloedig geworden, en ik heb geens dings gebrek : en gy weet niet dat gy onzalig zyt, en ellendig, en arm, en blind, en naekt.

18. Ik rade u dat gy van my koopt goud dat doorvuerd en geproefd is, opdat gy ryk wordet, en dat gy met witte kleederen moogt aengedaen worden, opdat niet gezien worde de schandelykheyd uwer naektheyd, en met oogenzalve bestrykt uwe oogen, opdat gy zien moogt.

19. Die ik liefhebbe, straffe en kastyde ik. Daerom doet uw best, en doet penitentie.

20. Ziet ik sta aen de deure en kloppe : is het dat iemand myne stemme hoort, en de deure opendoet, tot dien zal ik ingaen, en ik zal met dien het avondmael eten, en hy met my.

21. Zoo wie verwint, ik zal hem geven te zitten met my in mynen troon : gelyk ik ook verwonnen heb, en gezeten heb met mynen Vader in zynen troon.

22. Die ooren heeft, hoore wat den Geest zegt der kerken.

HET IV. KAPITTEL.

Hoe Sint Jan de deure des hemels open zag, en eenen stoel gezet, en daer waren rondom nog vier en twintig zitsteden, en vier dieren die God glorie gaven nacht en dag.

1. Hierna heb ik gezien : en ziet, eene opene deure was in den hemel : en de eerste stemme die ik gehoord heb, was als eene trompet sprekende met my, zeggende : Klimt herwaerts op, en ik zal u toonen wat geschieden moet hierna.

2. En terstond ben ik geweest in den geest : en ziet, een stoel was gesteld in den hemel, en op den stoel eenen zittende.

3. En die daer zat was gelyk van aenzien den jaspissteen, en den sardus : en een regenboge was rondom den stoel, gelyk het gezigt van eenen smaragdus.

4. En rondom den stoel vier en twintig zetels : en op de zetels vier en twintig ouderen zittende, alom gekleed met

witte kleederen, en op hunne hoofden gulden kroonen:

5. En van den troon kwamen uyt bliksemen, en stemmen, en donderen: en zeven lampen brandende voor den troon, welke zyn de zeven geesten Gods.

6. En voor het aenschyn des stoels, als eene glazen zee, gelyk den kristalle: en in het midden des stoels, en rondom den stoel vier dieren vol oogen voor en achter.

7. En het eerste dier was gelyk eenen leeuw, en het tweede dier gelyk een kalf, en het derde dier hebbende als eens menschen aenzigt, en het vierde dier was gelyk eenen vliegenden arend.

8. En de vier dieren hadden elk zes vleugelen: en rondom, en binnen zyn die vol oogen: en zy hadden geene ruste nacht en dag, zeggende: Heylig, Heylig, Heylig, Heere God almagtig, die was, en die is, en die komen zal.

9. En als die dieren gaven glorie, en eere, en benedictie dengenen die op den troon zat, die daer leeft in de eeuwigheyd der eeuwigheden,

10. Zoo vielen de vier en twintig ouders neder voor dengenen die in den troon zat, en zy aenbaden dengenen die daer leeft in de eeuwigheyd der eeuwigheden, en zy wierpen hunne kroonen voor den troon, zeggende:

11. Weerdig zyt gy Heere onzen God te ontvangen glorie, en eere, en kracht: want gy hebt het al geschapen, en om uwent wille waren zy, en zyn zy geschapen.

HET V. KAPITTEL.

Hoe Sint Jan schreyde, en hoe het Lammeken weerdig geheeten wordt van de vier en twintig ouders, en duyzendmael duyzend engelen, den boek open te doen.

1. En ik heb gezien in de regter hand desgenen die zat op den troon, eenen boek geschreven binnen en buyten, toegezegeld met zeven zegelen.

2. En ik heb gezien eenen sterken engel sprekende met luyder stemme: Wie is er weerdig open te doen den boek, en open te doen zyne zegelen?

3. En niemand mogt noch in den hemel, noch op de aerde, noch onder de aerde opendoen den boek, noch dien aenzien.

4. En ik schreyde zeer om dat er niemand weerdig gevonden was, om den boek open te doen, noch dien te zien.

5. En een van de ouderen heeft tot my gezeyd: Weent niet: ziet den leeuw van Judas geslachte, den wortel van David heeft verwonnen om open te doen den boek, en te ontsluyten zyne zeven zegelen.

6. En ik heb gezien: en ziet in het midden van den troon en der vier dieren, en in het midden der ouderen, een lam staende, als of het gedood ware, hebbende zeven hoornen, en zeven oogen: welk zyn de zeven geesten Gods, gezonden over alle aerdryk.

7. En het is gekomen: en het heeft genomen uyt de regter hand van dengenen die in den troon zat den boek.

8. En als het den boek opengedaen had, zoo zyn de vier dieren en de vier en twintig ouders gevallen voor het lam, hebbende elk harpen, en gulden schalen vol reukoffers, welk zyn de gebeden der heyligen:

9. En zy zongen eenen nieuwen zang, zeggende: Gy zyt weerdig, Heere, te nemen den boek, en zyne zegelen open te doen: want gy zyt gedood, en hebt ons verlost Gode in uw bloed, uyt alle geslachten, en talen, en lieden, en natien:

10. En gy hebt ons gemaekt onzen Gode tot een koningryk en priesters: en wy zullen regeren op de aerde.

11. En ik heb gezien en gehoord de stemme van veel engelen rondom den troon, en der dieren: en der ouderen, en hun getal was duyzendmael duyzenden.

12. Zeggende met grooter stemme: Weerdig is het Lam dat gedood is, te nemen kracht, en godheyd, en wysheyd, en sterkheyd, en eere, en glorie, en gebenedydinge.

13. En alle de creaturen die in den hemel zyn, en op de aerde, en onder de aerde, en die in de zee zyn, en alle die in haer zyn, heb ik alle gehoord, zeggende: Dengenen die in den troon zit, en den Lamme zy gebenedydinge, en eere, en glorie, en magtigheyd in de eeuwigheyd der eeuwigheden.

14. En de vier dieren zeyden: Amen. En de vier en twintig ouders zyn gevallen op hunne aenzigten: en zy hebben aenbeden den levenden in de eeuwigheyd der eeuwigheden.

HET VI. KAPITTEL.

Water op de aerde geschiedt in het opendoen van elken zegel byzonder.

1. En ik heb gezien dat het Lam opengedaen heeft eenen van de zeven zegelen, en ik heb gehoord een van de vier dieren sprekende als de stemme eens donderslags : Komt, en ziet.

2. En ik heb gezien : en ziet een wit peerd, en die daerop zat had eenen boge, en hem is eene kroon gegeven, en hy is uytgegaen verwinnende, om dat hy verwinnen zoude.

3. En toen het den tweeden zegel opengedaen had, zoo heb ik gehoord het tweede dier, zeggende : Komt en ziet.

4. En daer is een ander rood peerd uytgegaen : en die daerop zat, dien is gegeven dat hy den vrede nemen zoude van de aerde, en dat zy malkander zouden dooden, en hem is gegeven een groot zweerd.

5. En als het den derden zegel opengedaen had, zoo heb ik het derde dier gehoord, zeggende : Komt en ziet. En ziet een zwart peerd, en die daerop zat had eene weegschael in zyne hand.

6. En ik heb gehoord als eene stemme uyt het midden der vier dieren, zeggende : Eene mate van twee pond tarwe om eenen penning, en dry maten van twee pond gerste om eenen penning, en den wyn en olie kwetst niet.

7. En als het den vierden zegel opengedaen had, heb ik gehoord de stemme van het vierde dier, zeggende : Komt en ziet.

8. En ziet een vael peerd : en die daerop zat diens naem was de Dood, en de helle volgde hem, en hem is magt gegeven over de vier deelen der aerde, dood te slaen met den zweerde, honger, en dood, en met de beesten der aerde.

9. En als het den vyfden zegel opengedaen had, heb ik gezien onder den autaer de zielen der gedooden om het woord Gods, en om de getuygenis die zy hadden :

10. En zy riepen met luyder stemme, zeggende : Hoe lange, o Heere (heylig en waerachtig), oordeelt gy noch wreekt gy ons bloed van degene die op de aerde woonen?

11. En eenen iegelyken zyn witte kleederen gegeven : en hun is gezeyd dat zy rusten zouden nog een luttel tyds, tot dat hunne mededienaers zouden vervuld worden, en hunne broeders die gedood zullen worden gelyk zy.

12. En ik heb gezien als het den zesden zegel opengedaen heeft : en ziet, daer is eene groote aerdbevinge geschied, en de zonne is zwart geworden als een hairen zak : en de mane is heel geworden gelyk bloed :

13. En de sterren zyn van den hemel gevallen op de aerde, gelyk een vygeboom af laet vallen zyne vroege vygen, als hy van eenen grooten wind geroerd wordt.

14. En den hemel is weggegaen gelyk eenen opgevouwen boek : en alle bergen en eylanden zyn van hunne plaetse geroerd :

15. En de koningen der aerde, en de prinsen, en hoofdlieden over duyzend, en de ryken, en de sterken, en alle knechten, en vrye menschen hebben zich zelven geborgen in de spelonken, en in de steenrotsen der bergen :

16. En zy zeggen den bergen en steenrotsen : Valt op ons, en verbergt ons van het aenschyn desgenen die daer zit op den troon, en van de gramschap des Lams :

17. Want den grooten dag van hunnen toorn is gekomen : en wie zal mogen staen?

HET VII. KAPITTEL.

Hoe Sint Jan zag de geteekenden Gods uyt alle geslachten van Israël, en uyt de heydenen, en ander volk die van het Lammeken geregeerd worden, en komen uyt alle tribulatien.

1. Hierna heb ik gezien vier engelen staende op de vier hoeken der aerde, houdende de vier winden der aerde, dat zy op de aerde niet waeyen zouden, noch op de zee, noch op eenigen boom.

2. En ik heb gezien eenen anderen engel opklimmende van den opgang der zonne, hebbende het teeken des levenden Gods : en hy heeft geroepen met luyder stemme den vier engelen, denwelken gegeven is hinder te doen der aerde, en der zee,

3. Zeggende : Wilt geen hinder doen der aerde, en der zee, noch den boomen, tot dat wy teekenen onzes Gods dienaers in hunne voorhoofden.

4. En ik heb gehoord het getal van de geteekenden, honderd vier en veertig duyzend geteekenden, uyt alle de geslachten der kinderen van Israël.

5. Uyt den geslachte van Juda twaelf duyzend geteekenden: uyt den geslachte van Ruben, twaelf duyzend geteekenden: uyt den geslachte van Gad, twaelf duyzend geteekenden:

6. Uyt den geslachte van Aser, twaelf duyzend geteekenden: uyt den geslachte van Nephthali, twaelf duyzend geteekenden: uyt den geslachte van Manasse, twaelf duyzend geteekenden:

7. Uyt den geslachte van Simeon, twaelf duyzend geteekenden: uyt den geslachte van Levi, twaelf duyzend geteekenden: uyt den geslachte van Issachar, twaelf duyzend geteekenden:

8. Uyt den geslachte van Zabulon, twaelf duyzend geteekenden: uyt den geslachte van Joseph, twaelf duyzend geteekenden: uyt den geslachte van Benjamin, twaelf duyzend geteekenden.

9. Hierna heb ik gezien eene groote schare, die niemand tellen konde, uyt alle volken, geslachten, lieden en talen: staende voor den troon en voor het aenschyn des Lams, gekleed met witte lange kleederen, en palmen in hunne handen:

10. En zy riepen met grooter stemme, zeggende: Zaligheyd zy onzen God die daer zittende is op den troon, en den Lamme.

11. En alle de engelen stonden rondom den troon, en der ouderen, en der vier dieren: en zy zyn gevallen voor het aenschyn des troons op hunne aenzigten, en zy hebben God aengebeden,

12. Zeggende: Amen. Gebenedydinge, en klaerheyd, en wysheyd, en dankzegginge, eere en kracht, en sterkheyd zy onzen God in de eeuwigheyd der eeuwigheden. Amen.

13. En eenen van de ouderen heeft geantwoord, en tot my gezeyd: Deze, die gekleed zyn met lange witte kleederen, wie zyn zy? en van waer zyn zy gekomen?

14. En ik heb hem gezeyd: Myn Heere, gy weet het. En hy heeft my gezeyd: Dit zyn zy die gekomen zyn uyt groote tribulatie, en hebben hunne lange kleederen gewasschen, en wit gemaekt in het bloed des Lams.

15. Daerom zyn zy voor den troon Gods, en dienen hem dag en nacht in zynen tempel: en die in den troon zit, zal over hen woonen:

16. Zy zullen voorts geenen honger meer lyden, noch dorst hebben, noch de zonne zal op hen niet vallen, noch eenige hitte.

17. Want het Lam, dat in het midden van den troon is, zal ze regeren, en zal ze leyden tot de levende fonteynen der wateren, en God zal alle tranen afvegen van hunne oogen.

HET VIII. KAPITTEL.

Hoe dat er eene groote stilte in den hemel was, in het opendoen des zevenden zegels: en hoe den engel veel wierooks ontving: en daer geschiedden groote donderslagen, en de zeven engelen bereydden zich om te zingen.

1. En als het den zevenden zegel opengedaen had, is er eene groote stilligheyd geworden in den hemel, byna eene halve ure.

2. En ik heb gezien zeven engelen staende voor het aenschyn Gods: en hun zyn gegeven zeven trompetten.

3. En daer is een anderen engel gekomen, en heeft gestaen voor den autaer, hebbende een gulden wierookvat: en hem zyn veel reukofferanden gegeven, om dat hy geven zoude van de gebeden aller heyligen, op den gulden autaer, die voor den troon Gods is.

4. En den rook van de ontstoken reukofferanden is opgeklommen van de gebeden der heyligen, uyt des engels hand voor God.

5. En den engel heeft het wierookvat genomen, en dat gevuld met den vure des autaers, en heeft het geworpen op de aerde, en daer zyn geschied donderen, en stemmen, en bliksemen, en groote aerdbevinge.

6. En de zeven engelen die de zeven trompetten hadden, hebben zich bereyd dat zy met de trompet blazen zouden.

7. En den eersten Engel heeft met de trompet geblazen, en daer is geworden hagel en vuer gemengd in bloed, en het is geworpen op de aerde, en het derde deel der aerde is verbrand geweest, en het derde deel der boomen is verbrand geweest, en al het groene gras is verbrand geweest.

8. En den tweeden engel heeft met de

trompet geblazen : en gelyk eenen grooten berg met den vure brandende is geworpen in de zee : en het derde deel der zee is geworden bloed.

9 En het derde deel der creaturen dergenen die leven hadden in de zee, is gestorven, en het derde deel der schepen is verdorven geweest.

10. En den derden engel heeft met de trompet geslagen : en daer is van den hemel gevallen eene groote sterre brandende als eene fakkel, en die is gevallen in het derde deel der waterstroomen, en in de fonteynen der wateren :

11. En den naem der sterre wordt genoemd Alsem, en het derde deel der wateren is verkeerd in alsem : en veel menschen zyn gestorven van de wateren, want zy zyn bitter geworden.

12. En den vierden engel heeft met de trompet geslagen : en het derde deel der zonne werd geslagen, en het derde deel der mane, en het derde deel der sterren, alzoo dat het derde deel van die verduysterd werd, en dat des dags derdedeel niet lichtte, en des nachts desgelyks.

13. En ik heb gezien en gehoord de stemme van eenen arend, vliegende door het midden van den hemel : zeggende met luyder stemme : Wee, wee, wee, de bewooners der aerde, van de andere stemmen der dry engelen, die met de trompet nog slaen zouden.

HET IX. KAPITTEL.

Hoe dat de sterren uyt den hemel vielen in het zingen des vyfden engels, en hoe den springhanen verboden was dat zy het kruyd der aerde kwetsen zouden, en in het zingen des zesden engels worden ontbonden de gebonden engelen in de groote rivier Euphrates.

1. En den vyfden engel heeft met de trompet geblazen : en ik heb gezien dat er eene sterre van den hemel gevallen was op de aerde, en haer is gegeven den sleutel van den put des afgronds.

2. En zy deed open den put des afgronds : en den rook des puts is opgeklommen, als den rook van eenen grooten oven : en de zonne is verduysterd geweest, en de lucht van den rook des puts.

3. En uyt den rook des puts zyn er springhanen gegaen op de aerde, en hun is magt gegeven gelyk de schorpioenen der aerde magt hebben :

4. En hun is geboden, dat zy niet kwetsen zouden het gras der aerde, noch alle groen gewas, noch boomen : dan alleen de menschen, die Gods teekenen niet hebben in hunne voorhoofden.

5. En hun is gegeven dat zy die niet dooden zouden : maer dat zy gepynigd zouden worden vyf maenden : en hunne pyninge was gelyk de pyninge van eenen schorpioen als hy eenen mensch kwetst.

6. En in die dagen zullen de menschen de dood zoeken, en zy zullen die niet vinden : en zy zullen begeeren te sterven, en de dood zal van hen vlieden.

7. En de gelykenissen der springhanen zyn gelyk peerden, die bereyd zyn ten stryde; en op hunne hoofden als kroonen, gelyk den goude : en hunne aenzigten waren gelyk menschen aenzigten.

8. En zy hadden hair gelyk vrouwen hair : en hunne tanden waren gelyk leeuwen tanden :

9. En zy hadden pansieren als yzeren pansieren, en het geluyd van hunne vleugelen was als het geruysch van wagens met veel peerden, loopende ten stryde :

10. En zy hadden steerten gelyk der schorpioenen, en daer waren haken in hunne steerten : en hunne magt was den menschen hinder te doen vyf maenden :

11. En zy hadden over zich eenen koning den engel des afgronds, denwelken genoemd was in het hebreeuwsch Abaddon, maer in het grieksch Apollyon, in het latyn hebbende den naem Exterminans (dat is, vernielende.)

12. Het eene wee is weggegaen, en ziet, daer komen nog twee weeën hierna.

13. En den zesden engel heeft met de trompet geblazen : en ik heb eene stemme gehoord uyt de vier horens van den gulden autaer, die daer is voor Gods oogen,

14. Zeggende tot den zesden engel die de trompet had : Ontbindt de vier engelen die gebonden zyn in den grooten vloed Euphrates.

15. En de vier engelen zyn ontbonden geweest, die bereyd waren tot de ure, en dag, en maend, en jaer, dat zy dooden zouden het derde deel der menschen.

16. En het getal van het heyr des peerdenvolks was twintig duyzend mael

tien duyzend. En ik heb hun getal gehoord;

17. En alzoo heb ik de peerden gezien in een visioen : en die daerop zaten hadden vurige en jacinthinen en solferachtige pansieren, en de hoofden der peerden waren gelyk der leeuwen hoofden : en uyt hunnen muyl ging vuer, en rook, en solfer.

18. En van deze dry plagen is gedood het derde deel der menschen, van den vure, en van den rook, en van den solfer, die uyt hunnen muyl kwamen.

19. Want der peerden magt is in hunnen muyl, en in hunne steerten; want hunne steerten waren gelyk serpenten, hebbende hoofden : en hiermede doen zy hinder.

20. En de andere menschen, die niet gedood zyn in deze plagen, noch penitentie gedaen hebben van de werken hunner handen, dat zy niet aenbidden zouden de duyvels, en de gulden, en zilveren, en metalen, en steenen, en houten afgodenbeelden, die noch zien mogen, noch hooren, noch wandelen :

21. En zy hebben geene penitentie gedaen van hunne doodslagen, noch van hunne tooveryen, noch van hunne onkuyschheyd, noch van hunne dieveryen.

HET X. KAPITTEL.

Hoe dat Sint Jan zag eenen engel van den hemel komen, hebbende eenen open boek, en hoe hy zwoer dat na dezen tyd geen tyd meer was, en hy gebood Joannes dat hy den boek verslinden zoude.

1. En ik heb gezien eenen anderen engel nederdalende van den hemel, gekleed met eene wolke, en een regenboge was op zyn hoofd, en zyn aenzigt was gelyk de zonne, en zyne voeten waren als vurige pilaren :

2. En hy had in zyne hand een open boeksken : en hy heeft zynen regter voet gesteld op de zee, maer den slinker op de aerde :

3. En hy heeft geroepen met luyder stemme, gelyk als een leeuw brieschet. En als hy geroepen had, hebben de zeven donderslagen hunnen stemmen gesproken.

4. En als de zeven donderslagen hunne stemmen gesproken hadden, zoo zoude ik ze geschreven hebben : en ik heb gehoord eene stemme van den hemel zeggende tot my : Zegelt toe hetgene dat de zeven donderslagen gesproken hebben : en wilt dat niet schryven.

5. En den engel die ik gezien heb, staende op de zee, en op de aerde, heeft zyne hand opgeheven ten hemel :

6. En heeft gezworen by den levenden in de eeuwigheyd der eeuwigheden, die geschapen heeft den hemel, en hetgene dat er in is: en de aerde, en hetgene dat er in is: en de zee, en hetgene dat er in is : Dat er geen tyd meer zyn zal :

7. Maer in de dagen van de stemme des zevenden engels, als dien zal beginnen met de trompet te slaen, dan zal voleynd worden Gods verholenheyd, gelyk hy verkondigd heeft door zyne knechten de Profeten.

8. En ik heb gehoord eene stemme van den hemel wederom sprekende tot my, en zeggende : gaet henen en neemt den open boek van de hand des engels, staende op de zee en op de aerde.

9. En ik ben gegaen tot den engel, zeggende tot hem, dat hy my den boek zoude geven. En hy heeft tot my gezeyd : Neemt den boek en verslindt dien : en hy zal uwen buyk bitter maken, maer in uwen mond zal hy zoet zyn als honig.

10. En ik heb den boek genomen uyt de hand des engels, en ik heb hem verslonden : en hy was in mynen mond zoet als honig : en als ik dien verslonden had, is myn buyk bitter geworden :

11. En hy heeft tot my gezeyd : Gy moet weder profeteren den heydenen, en lieden, en talen, en veel koningen.

HET XI. KAPITTEL.

Joannes profeteert dat den tempel zal vertreden zyn, en van de beeste die van de zee opklimt, en van den zevenden Engel met de trompette, en van de twee getuygen die gedood zullen worden.

1. En my is gegeven een riet gelyk eene roede, en my is gezeyd : Staet op, en meet den tempel Gods, en den autaer, en degene die daer aenbidden.

2. Maer de zale, die buyten den tempel is, werpt buyten, en meet die niet : want zy is den heydenen gegeven,

en de heylige stad zullen zy vertreden twee en veertig maenden :

3. En ik zal het mynen twee getuygen geven, en zy zullen profeteren duyzend twee honderd zestig dagen, gekleed met zakken.

4. Deze zyn twee olyfboomen, en twee kandelaren, in het aenschyn des Heeren van aerdryk staende.

5. En is het dat iemand hun wilt hinderdoen, zoo zal er een vuer uyt hunnen mond gaen, en zal hunne vyanden verslinden : en is het dat iemand hun wilt kwetsen, die moet alzoo gedood worden.

6. Deze hebben magt den hemel te sluyten, dat het niet regene in de dagen van hunne profetie : en zy hebben magt over de wateren, om die te verkeeren in bloed, en de aerde te slaen met alle plagen zoo dikmaels als zy willen.

7. En als zy hunne getuygenis zullen voleynd hebben, dan zal de beeste die van den afgrond opgeklommen is, tegen hen eenen stryd houden, en zal ze verwinnen en dooden.

8. En hunne ligchamen zullen liggen in de straten der groote stad, die geestelyk genoemd wordt Sodoma, en Egyptus, daer hun Heere ook gekruyst is geweest.

9. En van de geslachten, en lieden, en talen, en volken zullen hunne ligchamen zien, dry dagen en eenen halven : en hunne ligchamen zullen zy niet laten begraven.

10. En die op de aerde woonen, zullen over hen blyde zyn, en zy zullen vrolyk zyn : en malkander giften zenden, want deze twee profeten hebben gepynigd degenen die op de aerde woonden.

11. En na dry dagen en eenen halven, is den geest des levens van God in hen gegaen : en zy hebben gestaen op hunne voeten : en eene groote vreeze heeft hen overvallen die ze gezien hebben.

12. En zy hebben eene groote stemme gehoord uyt den hemel, tot hen zeggende : Klimt herwaerts op. En zy zyn in den hemel geklommen in eene wolke : en hunne vyanden hebben ze gezien.

13. En in die ure is er eene groote aerdbevinge geschied, en het tiende deel der stad is gevallen : en in de aerdbevinge zyn zeven duyzend menschen namen gedood : en de andere zyn bevreesd geworden, en zy hebben Gode des hemels glorie gegeven.

14. Het tweede wee is weggegaen : en ziet het derde wee zal geringe komen.

15. En den zevenden engel heeft met de trompet geslagen : en daer zyn groote stemmen in den hemel geschied, zeggende : Het ryk dezer wereld is geworden onzes Heeren, en zyns Christus, en hy zal regeren in de eeuwigheyd der eeuwigheden. Amen.

16. En de vier en twintig ouders die voor het aenschyn Gods zitten in hunne zetelen, zyn gevallen op hunne aenzigten, en hebben God aengebeden,

17. Zeggende : Wy danken u, Heere God almagtig, die is, en die was, en die komen zal : want gy hebt genomen uwe groote magt, en hebt geregeerd.

18. En de heydenen zyn gram geworden, en uw toorn is aengekomen, en den tyd der dooden om geoordeeld te worden, en loon gegeven te worden uwen dienaren den Profeten en heyligen, en dengenen die uwen naem vreezen, den kleynen en grooten, en om te vernielen degene die de aerde verdorven hebben.

19. En den tempel Gods is geopend in den hemel : en de arke zyns testaments is gezien geweest in zynen tempel, en daer zyn geschied bliksemen, en stemmen, en aerdbevingen, en grooten hagel.

HET XII. KAPITTEL.

Als de vrouwe gebaerd heeft, toen is haer zoon tot God van haer opgenomen, en toen een stryd in den hemel geschied zynde, den draek vallende, heeft begonnen het zaed van de vrouwe te vervolgen.

1. En een groot teeken is geopenbaerd in den hemel : Eene vrouwe gekleed met de zonne, en de mane onder hare voeten, en op haer hoofd eene kroone van twaelf sterren :

2. En bevrucht zynde, riep zy, wezende in barensnood, en zy leed pyne om te baren.

3. En daer is een ander teeken gezien in den hemel : en ziet een grooten rooden draek hebbende zeven hoofden en tien hoornen : en op zyne hoofden zeven kroonementen,

4. En zynen steert trok het derdedeel van de sterren des hemels, en heeft die

geworpen op de aerde : en den draeck stond voor de vrouwe die baren zoude : opdat hy, als zy gebaerd had, haer kind zoude verslinden.

5. En zy heeft gebaerd een mannelyk kind, dat regeren zoude alle de heydenen met eene yzeren roede : en haer zoon is opgenomen tot God, en tot zynen troon.

6. En de vrouwe is gevloden in de woestyne, daer zy eene plaetse had van God bereyd, dat men haer daer voeden zoude duyzend twee honderd en zestig dagen.

7. En daer is eenen grooten stryd geschied in den hemel : Michaël en zyne engelen streden tegen den draeck, en den draeck streed, en zyne engelen :

8. En zy zyn niet magtig geweest, noch hunne plaetse is voortsmeer gevonden in den hemel.

9. En dien grooten draeck, het oude serpent, die genoemd wordt den duyvel, en satanas, die al de gansche wereld verleydt, is verdreven : en hy is geworpen in de aerde, en zyne engelen zyn met hem geworpen.

10. En ik heb eene groote stemme gehoord in den hemel, zeggende : Nu is de zaligheyd, en de kracht, en het ryk onzes Gods geworden, en de magt van zynen Christus : want den beschuldiger onzer broederen is verworpen, die ze beschuldigde voor het aenschyn onzes Gods dag en nacht.

11. En zy hebben hem verwonnen door des Lams bloed, en door het woord van zyne getuygenis, en zy hebben hunne zielen niet lief gehad tot der dood toe.

12. Daerom verblydt u gy hemelen, en die daerin woont. Wee der aerde en der zee, want den duyvel is tot u neder gedaeld, hebbende eenen grooten toorn, wetende dat hy luttel tyds heeft.

13. En na dat den draeck gezien had dat hy geworpen was ter aerde, heeft hy vervolgd de vrouwe die het mannelyk kind gebaerd had.

14. En der vrouwe zyn gegeven twee vleugelen van eenen grooten arend, dat zy vliegen zoude in de woestyne in hare plaetse, daer zy gevoed wordt eenen tyd, en tyden, en de helft van eenen tyd, van het aenzigt des serpents.

15. En het serpent heeft uyt zynen muyl naer de vrouwe water geschoten als eenen stroom, om dat hy zoude maken dat zy getrokken worde van den vloed.

16. En de aerde heeft de vrouwe geholpen : en de aerde heeft haren mond opengedaen, en heeft verslonden den vloed, die den draeck uyt zynen muyl geworpen heeft.

17. En den draeck is gram geworden tegen de vrouwe : en hy is weggegaen om te stryden tegen de anderen van haren zade, die Gods geboden bewaren, en hebben de getuygenis van Jesus Christus.

18. En hy heeft gestaen op het zand der zee.

HET XIII. KAPITTEL.

Hoe dat de beest opklom van de zee, met zeven hoofden en tien hoornen, en tien kroonen, blasphemerende den naem Gods, en van de andere beeste die twee hoornen had als een lam.

1. En ik heb gezien uyt de zee eene beeste opklimmende, hebbende zeven hoofden en tien hoornen, en op hare hoornen tien kroonementen, en op hare hoofden namen der blasphemie.

2. En de beest die ik gezien heb, was gelyk eenen pardus, en hare voeten waren gelyk van eenen beer, en haer muyl als een leeuwenmuyl. En den draeck heeft haer zyne kracht gegeven, en groote magt.

3. En ik heb gezien een van hare hoofden, als doodelyk gewond : en hare doodelyke wonde is genezen geweest. En al het aerdryk heeft zich verwonderd na de beeste.

4. En zy hebben den draeck aengebeden, die der beeste magt gegeven heeft : en zy hebben de beeste aengebeden, zeggende : Wie is der beeste gelyk? of wie zal mogen stryden tegen haer?

5. En haer is eenen mond gegeven, sprekende groote dingen en blasphemien : en haer is magt gegeven dat te doen twee en veertig maenden lang.

6. En zy heeft haren mond opengedaen in blasphemien tegen God, om te blasphemeren zynen naem, en zyn tabernakel, en degenen die in den hemel woonen,

7. En haer is gegeven te stryden tegen de heyligen, en die te verwinnen. En

3.

haer is magt gegeven in alle geslachte, en volke, en tale, en lieden,

8. En zy hebben ze alle aengebeden die op de aerde woonen: derwelker namen niet zyn geschreven in den Boek van het leven des Lams, hetwelk gedood is van het beginsel der wereld.

9. Heeft er iemand ooren, die hoore.

10. Die in gevangenisse geleyd heeft, gaet in de gevangenisse: die met den zweerde doodgeslagen heeft, moet ook met den zweerde gedood worden. Hier is de patientie en het geloof der Heyligen.

11. En ik heb gezien eene andere beeste opklimmende van de aerde, en zy had twee hoornen gelyk de hoornen des Lams, en zy sprak gelyk den draek.

12. En zy deed alle de magt van de eerste beeste voor haer aenschyn: en zy heeft de aerde, en die daerop woonen doen aenbidden de eerste beeste, welker doodelyke wonde genezen is geweest.

13. En zy heeft groote teekenen gedaen, alzoo dat zy ook heeft doen vuer van den hemel nederdalen op de aerde, voor het aenschyn der menschen.

14. En zy heeft verleyd de inwooners der aerde, om de teekenen die haer gegeven zyn te doen voor het aenschyn der beeste, zeggende den inwooneren der aerde, dat zy maken zouden een beeld der beeste, die de wonde des zweerds had, en weder leefde.

15. En haer is gegeven dat zy eenen geest zoude geven den beelde der beeste, en dat het beeld der beeste zoude spreken; en dat het doen zoude, dat alle degene die niet aenbaden het beeld der beeste, gedood zouden worden.

16. En zy zal ze alle, kleynen en grooten, en ryken en armen, en vryen, en eygene knechten, doen hebben een teeken in hunne regter hand, of in hunne voorhoofden.

17. En dat niemand zal mogen koopen of verkoopen, dan dengenen die het teeken of den naem der beeste, of het getal van haren naem hebbe.

18. Hier is wysheyd. Wie verstand heeft, die rekene het getal der beeste. Want het is het getal van eenen mensch: en haer getal is zes honderd zes en zestig.

HET XIV. KAPITTEL.

Hoe het Lammeken gezien wordt op den berg van Sion, en met hem honderd vier en veertig duyzend, die met geene vrouwen besmet waren. En hoe den engel leert de vreeze des Heeren, en die van Babylonien verkondigt.

1. En ik heb gezien: en ziet het Lam stond op den berg Sion, en met hem honderd vier en veertig duyzend, hebbende zynen naem, en zyns Vaders naem geschreven in hunne voorhoofden.

2. En ik heb eene stemme gehoord van den hemel, als eene stemme van veel wateren, en als eene stemme van eenen grooten donder: en de stemm die ik hoorde, was als der harpslagers spelende op hunne harpen.

3. En zy zongen als eenen nieuwen zang voor den stoel, en voor de vier dieren, en ouders: en niemand mogt dien zang zingen dan de honderd vier en veertig duyzend, die gekocht zyn van de aerde.

4. Dit zyn zy die met de vrouwen niet besmet zyn geweest: Want zy zyn maegden. Deze volgen het Lam alwaer het gaet. Deze zyn gekocht uyt de menschen, tot eerste vruchten Gode en den Lamme.

5. En in hunnen mond is geene logene gevonden: want zy zyn zonder smette voor den troon Gods.

6. En ik heb gezien eenen anderen engel vliegende door het midden van den hemel, hebbende het eeuwig Evangelie, dat hy zoude het Evangelie preken dengenen die op de aerde zitten, en op alle natien, en geslachten, en talen, en volken:

7. Zeggende met grooter stemme: Vreest den Heere, en geeft hem eere, want de ure zyns oordeels is gekomen: en aenbidt hem, die gemaekt heeft hemel en aerde, de zee, en de fonteynen der wateren.

8. En een ander engel is er gevolgd, zeggende: Gevallen, gevallen is de groote stad Babylon: die van den wyn der gramschappe harer onkuyschheden te drinken heeft gegeven alle lieden.

9. En den derden engel is deze gevolgd, zeggende met luyder stemme: Is het dat iemand de beeste aenbidt en haer beeld, en ontvangt het teeken in zyn voorhoofd, of in zyne hand:

10. Dezen zal ook drinken van den wyn des toorns Gods, die gemengd is

met den puren drank in den kelk van zynen toorn, en hy zal gepynigd worden met den vure en solfer in het aenzigt der heylige engelen, en voor het aenschyn des Lams:

11. En den rook van hunne tormenten zal opklimmen in de eeuwigheyd der eeuwigheden: noch zy hebben ruste dag en nacht, die de beeste en haer beeld aengebeden hebben, en is het dat iemand ontvangen heeft het teeken haers naems.

12. Hier is de patientie der Heyligen, die Gods geboden onderhouden en het geloof Jesus.

13. En ik heb eene stemme gehoord van den hemel, zeggende tot my: Schryft: Zalig zyn de dooden die in den Heere sterven. Van nu voorts zegt den Geest, dat zy rusten zouden van hunnen arbeyd: want hunne werken volgen hen.

14. En ik heb gezien, en ziet eene blinkende wolke: en op de wolke eenen zittende gelyk den Zoon des menschen, hebbende op zyn hoofd eene gulden kroone, en in zyne hand eene scherpe zeyssen.

15. En een ander engel is er uytgegaen uyt den tempel, roepende met luyder stemme tot dengenen die zat op de wolke: Slaet aen uwe zeyssen, en maeyt, want de ure is gekomen dat men het maeyen zoude, want den oogst der aerde is droog geworden.

16. En die op de wolke zat, heeft zyne zeyssen geslagen op de aerde, en de aerde werd afgemaeyd.

17. En een ander engel is uytgegaen uyt den tempel die in den hemel is, ook hebbende eene scherpe zeyssen.

18. En een ander engel is uytgegaen uyt den autaer, die magt had over het vuer: en hy heeft met luyder stemme geroepen tot dengenen die de scherpe zeyssen had, zeggende: Slaet in uwe scherpe zeyssen, en snydt af de druyven van den wyngaerd der aerde: want zyne wyndruyven zyn ryp.

19. En den engel heeft zyne scherpe zeyssene geslagen op de aerde, en hy heeft de druyven afgesneden van den wyngaerd der aerde, en hy heeft ze geworpen in den grooten put van Gods toorn:

20. En dien put is getreden geweest buyten de stad, en daer is bloed geloopen uyt den put, tot de toomen der peerden over duyzend zes honderd stadien.

HET XV. KAPITTEL.

Van zeven engelen, die hadden zeven plagen, en hoe hun worden gegeven zeven glazen vol gramschappe Gods wezende.

1. En ik heb een ander teeken gezien in den hemel, groot en wonderlyk, zeven engelen, hebbende de zeven laetste plagen: Want in die is voleynd geweest Gods gramschap.

2. En ik heb gezien als eene glazen zee met vuer gemengd, en degenen die verwonnen hebben de beeste, en haer beeld, en het getal van haren naem, staende op de glazen zee, hebbende Gods harpe:

3. En zingende het liedeken van Moyses Gods dienaer, en het liedeken des Lams, zeggende: Groot en wonderlyk zyn uwe werken, Heere God almagtig: regtveerdig, en waerachtig zyn uwe wegen, koning der eeuwigheden.

4. Wie zal u niet vreezen, Heere, en niet groot maken uwen naem? want gy zyt alleen goedertieren: want alle de heydenen zullen komen en aenbidden voor uw aenzigt, want uwe oordeelen zyn openbaer.

5. En hierna heb ik gezien, en ziet, den tempel van het tabernakel des getuygenis is opengedaen in den hemel:

6. En de zeven engelen hebbende de zeven plagen, zyn gegaen uyt den tempel, gekleed met zuyver wit blinkende lynwaed, en omgord omtrent de borsten met gulden gordelen.

7. En een van de vier dieren heeft den zeven engelen gegeven zeven gulden schalen, vol van de toornigheyd Gods, die daer leeft in de eeuwigheden der eeuwigheden.

8. En den tempel werd vervuld met den rook van Gods majesteyt, en van zyne kracht: en niemand konde gaen in den tempel, tot dat volbragt waren de zeven plagen van de zeven engelen.

HET XVI. KAPITTEL.

Hoe dat den zeven engelen belast was te storten de gramschappen Gods, en hoe den eersten die storten op de aerde, de andere op de zee, den derden op alle fonteynen der wateren, en van de andere vier.

1. En ik heb gehoord eene groote

stemme van den tempel, zeggende den
zeven engelen : Gaet en stort uyt de ze-
ven schalen van Gods gramschap op de
aerde.
2. En den eersten is weggegaen, en
hy heeft zyne schale uytgestort op de
aerde, en daer is geworden eene wreede
en zeer kwade wonde in de menschen,
die het teeken van de beeste hadden : en
in degenen die haer beeld aengebeden
hadden.
3. En den tweeden engel heeft zyne
schale uytgestort in de zee, en het is
geworden bloed, als van eenen dooden :
en alle levende ziele is gestorven in de zee.
4. En den derden heeft zyne schale
gestort op de vloeden, en op de fontey-
nen der wateren, en het is bloed gewor-
den.
5. En ik heb gehoord den engel der
wateren, zeggende : Gy zyt regtveerdig,
Heere, die zyt, en die waert heylig, dat
gy dit geoordeeld hebt :
6. Want zy het bloed der Heyligen en
der Profeten uytgestort hebben, en gy
hebt hun bloed te drinken gegeven :
want zy des weerdig zyn.
7. En ik heb gehoord eenen anderen
zeggende : Ja ook Heere God almagtig,
waerachtig, en regtveerdig zyn uwe
oordeelen.
8. En den vierden engel heeft zyne
schale uytgestort in de zonne, en hem is
gegeven de menschen met hitte te py-
nigen, en met den vure :
9. En de menschen zyn heet geweest
met groote hitte, en zy hebben ge-
blasphemeerd den naem Gods, die magt
heeft over deze plagen, noch zy hebben
penitentie gedaen, dat zy hem de glorie
zouden geven.
10. En den vyfden engel heeft zyne
schale uytgestort op den stoel van de
beeste : en haer ryk is duyster geworden,
en zy hebben hunne tongen te samen
geëten van pyne :
11. En zy hebben God des hemels ge-
blasphemeerd van hunne pynen en won-
den, en zy hebben geene penitentie ge-
daen voor hunne werken.
12. En den zesden engel heeft zyne
schale uytgestort in den grooten vloed
Euphrates : en hy heeft zyne wateren
uytgedroogd, om dat den weg zoude
bereyd worden den koningen van den
opgang der zonne.
13. En ik heb gezien uyt den muyl
des draeks, en uyt den muyl der beeste, en
uyt den mond van de valsche profeten
uytkomen dry onzuyvere geesten, gelyk
vorschen.
14. Want het zyn geesten der duyve-
len, doende teekenen, en zy gaen voort
tot de koningen van geheel aerdryk, om
die te vergaderen ten stryde, tegen den
grooten dag des almagtigen Gods.
15. Ziet ik kome als een dief. Zalig is
hy die waekt, en bewaert zyne kleede-
ren, dat hy niet naekt wandele, en dat
zy zyne leelykheyd zien.
16. En hy zal ze vergaderen ter plaetse
die in het Hebreeuwsch genoemd is Ar-
magedon.
17. En den zevenden engel heeft zyne
schale uytgestort in de lucht, en daer
is eene groote stemme uytgekomen uyt
den tempel van den troon, zeggende :
Het is gedaen.
18. En daer zyn geschied bliksemen,
en stemmen, en donderen, en daer is
eene groote aerdbevinge geschied, hoe-
danig nooyt geweest is, van dat de men-
schen hebben begonnen te woonen op
aerde : zulke aerdbevinge, zoo groot.
19. En de groote stad is geworden
in dry deelen : en de steden der heyde-
nen zyn gevallen : en de groote Babylon
is gekomen in gedenkenisse voor God,
om haer te geven den kelk van den wyn
van de verbolgenheyd zyner gramschap.
20. En alle eyland is gevloden, en de
bergen zyn niet gevonden.
21. En een grooten hagel gelyk een
pond is gevallen van den hemel op de
menschen : en de menschen hebben God
geblasphemeerd om de plage des hagels :
want dien was zeer krachtiglyk groot ge-
worden.

HET XVII. KAPITTEL.

Hoe Sint Jan eene vrouwe zag zitten, wezende vol blasphemien, op eene beeste met zeven hoofden en tien hoornen, en met zeven kroonen : en op haer voorhoofd stond geschreven Babylon de groote stad.

1. En daer is gekomen eenen van de
zeven engelen, die de zeven schalen had-
den, en hy heeft met my gesproken,
zeggende : Komt, ik zal u toonen het
oordeel van de groote hoere, die op veel
wateren zit :

2. Waermede onkuyschheyd bedreven hebben de koningen der aerde, en die op de aerde woonen zyn dronken geworden van den wyn harer onkuyschheyd.

3. En hy heeft my weggevoerd in den geest in de woestyne: en ik heb gezien de vrouwe zittende op eene roode beeste, vol namen der blasphemien, hebbende zeven hoofden en tien hoornen.

4. En de vrouwe was alom gekleed met purper, en rood scharlaken, en verguld met goude, en met kostelyke gesteente, en peerlen, hebbende eenen gulden kelk in hare hand, vol afgrysselykheyd en onzuyverheyd van hare onkuyschheyd.

5. En in haer voorhoofd eenen naem geschreven: Verholenheyd: de groote Babylon, de moeder der hoereringen, en afgrysselykheden der aerde.

6. En ik heb gezien de vrouwe dronken van den bloede der Heyligen, en van den bloede van Jesus getuygen. En ik ben verwonderd geweest toen ik ze gezien had, met eene groote verwonderinge.

7. En den engel heeft tot my gezeyd: Waerom zyt gy verwonderd? Ik zal u zeggen de verholenheyd der vrouwe, en van de beeste die haer draegt, die zeven hoofden heeft, en tien hoornen.

8. De beeste die gy gezien hebt, is geweest, en zy is niet, en zy zal opklimmen van den afgrond, en zy zal in de verderfenisse gaen: en die op de aerde woonen zullen zich verwonderen (derwelker namen niet geschreven zyn in den Boek des levens van het schepsel der wereld) ziende de beeste, die was, en niet is.

9. En dit is den zin, die wysheyd heeft. De zeven hoofden zyn zeven bergen, daer de vrouwe op zit, en het zyn zeven koningen.

10. De vyf zyn gevallen, den eenen is, en den anderen is nog niet gekomen; en als hy komen zal, zoo moet hy eenen kleynen tyd blyven.

11. En de beeste die was, en niet is: en zy is de achtste: en zy is van de zeven, en zy gaet in de verdoemenisse.

12. En de tien hoornen die gy gezien hebt, zyn tien koningen, die nog geen ryk ontvangen hebben, maer zy zullen magt als koningen op eene ure ontvangen na de beeste.

13. Deze hebben eenen raed en kracht, en hunne magt zullen zy der beeste leveren.

14. Deze zullen tegen het Lam stryden, en het Lam zal ze verwinnen: want het is een Heere der heeren, en een Koning der koningen, en die met hem zyn, geroepenen, en verkorenen, en geloovigen.

15. En hy heeft my gezeyd: De wateren die gy gezien hebt daer de hoere zit, dat zyn volken, en lieden, en talen.

16. En de tien hoornen die gy gezien hebt in de beeste: deze zullen de hoere haten, en zy zullen ze woest maken, en naekt, en zullen haer vleesch eten, en zy zullen haer met den vure heel verbranden.

17. Want God heeft in hunne herten gegeven dat zy doen zouden hetgene dat hem behagelyk is: opdat zy hun ryk zouden geven der beeste, tot dat volbragt worden Gods woorden.

18. En de vrouwe, die gy gezien hebt, is de groote stad, die het ryk heeft over de koningen der aerde.

HET XVIII. KAPITTEL.

Den val van het hooveerdige Babylon, waerom hare minnaers bitterlyk weenen, maer de apostelen en profeten verheugen zich.

1. En hierna heb ik gezien eenen anderen engel nederdalende van den hemel, hebbende eene groote magt: en de aerde is verlicht geweest van zyne glorie.

2. En hy riep uyt zeer krachtiglyk, zeggende: Zy is gevallen, zy is gevallen de groote Babylon: en zy is geworden eene wooninge der duyvelen, en eene bewaringe van alle onzuyvere geesten, en eene bewaringe van alle onreyn gevogelte en hatelyk:

3. Want van den wyn der gramschappe harer onkuyschheyd hebben alle heydenen gedronken: en de koningen der wereld hebben met haer onkuyschheyd bedreven: en de kooplieden der aerde zyn van de kracht harer weeldigheden ryk geworden.

4. En ik heb gehoord eene andere stemme, zeggende: Gaet uyt van haer myn volk: opdat gy niet deelachtig wordet harer misdaden, en dat gy van hare plagen niet ontvanget.

5. Want hare zonden zyn gekomen tot den hemel toe, en God is gedachtig geworden harer boosheden.

6. Betaelt haer wederom gelyk zy u gedaen heeft: en dubbelt haer dubbel naer hare werken: in den kelk daer zy in gemengd heeft, mengt haer dubbel.

7. Zoo zeer als zy zich geglorificeerd heeft en in wellustigheden geweest is, zoo veel tormenten en droefheden geeft haer: want zy zegt in haer herte: Ik zitte eene koninginne: en ik ben geene weduwe: en ik zal geenen rouwe zien.

8. Daerom zullen hare plagen op eenen dag komen, de dood, en den rouwe, en den honger, en zy zal met den vure verbrand worden: want God is sterk, die haer oordeelen zal.

9. En de koningen der aerde zullen weenen, en zich zelven beklagen over haer, die met haer onkuyschheyd bedreven hebben, en in wellustigheden geleefd hebben, als zy zien zullen den rook van haren brand:

10. Van verre staende om de vreeze van hare tormenten, zeggende: Wee, wee gy groote stad Babylon, de sterke stad: want op eene ure is uw oordeel gekomen.

11. En de kooplieden der aerde zullen weenen, en droevig geklag maken over haer: want hunne waren zal niemand voorts meer koopen:

12. Het koopgoed des gouds en zilvers, en der kostelyke gesteenten, en der peerlen, en des kostelyken lynwaeds, en der purperen, en der zyden lakens, scharlakens, en allerhande thyinenhouten, en allerley sieraed van ivoor, en alle gereedschappen van kostelyke gesteente, en van metael, en yzer, en marmersteen,

13. En kaneel, en der welriekende speceryen, en der zalve, en wierook, en wyn, en olie, en tarwebloeme, en tarwe, en behulpige beesten, en schapen, en peerden, en wagens, en slaven, en zielen der menschen.

14. En de appelen der begeerte uwer ziele zyn van u gescheyden, en alle vette en uytnemende dingen zyn van u vergaen, en zy zullen voortaen die niet meer vinden.

15. De kooplieden dezer dingen, die ryk geworden zyn, zullen verre van haer staen, om de vreeze van hare tormenten, weenende en droefelyk klagende,

16. En zeggende: Wee, wee de groote stad, die gekleed was met kostelyk lynwaed, en purper, en scharlaken, en verguld was met goude, en met kostelyke gesteente, en peerlen:

17. Want in eene ure zyn verdorven zoo groote rykdommen, en alle stierman, en alle die in staende wateren te schepe varen, en de scheepslieden, en die in de zee hanteringe hebben, hebben verre gestaen,

18. En hebben geroepen, ziende de plaetse haers brands, zeggende: Wat stad is er gelyk deze groote stad?

19. En zy hebben stof op hunne hoofden geworpen, en hebben geroepen al weenende, en droefelyk klagende, zeggende: Wee, wee de groote stad, waerin dat ryk geworden zyn alle die schepen hadden in de zee, van haren gelde: want op eene ure is zy verwoest geweest.

20. Verheugt u op haer gy hemelen, en gy heylige Apostelen en Profeten: want God heeft uw oordeel geoordeeld van haer.

21. En eenen sterken engel heeft opgenomen eenen steen, gelyk eenen grooten molensteen, en heeft dien in de zee geworpen, zeggende: Met zulken storm zal geworpen worden de groote stad Babylon, en zy zal nu voorts niet meer gevonden worden.

22. En de stemme der harpslagers, en der muzykspelers, en der pypers, en trompetslagers zal in u niet meer gehoord worden: en alle kunstig werkman van allerley kunsten zal in u niet meer gevonden worden: en het geluyd der molens zal in u niet meer gehoord worden:

23. En het licht des lichters zal in u niet meer schynen: en de stemme des bruydegoms en der bruyd zal in u voorts niet meer gehoord worden: want uwe kooplieden waren de prinsen des lands: want in uwe betooveringen hebben alle de heydenen gedoold.

24. En in haer is gevonden het bloed der Profeten en der Heyligen, en van alle degenen die gedood zyn op de aerde.

HET XIX. KAPITTEL.

Hoe Sint Jan den hemel open zag, en wat hy daerin zag.

1. Hierna heb ik gehoord als eene stemme van veel scharen in den hemel, zeggende : Alleluia : Lof, en glorie, en kracht behoort onzen God :
2. Want waerachtig en regtveerdig zyn zyne oordeelen, die regt gedaen heeft van de groote hoere, die de aerde verdorven heeft met hare hoereringe, en heeft het bloed van zyne Heyligen gewroken uyt hare handen.
3. En zy hebben wederom gezeyd : Alleluia. En haren rook klimt tot de eeuwigheden der eeuwigheden.
4. En de vier en twintig ouders, en de vier dieren zyn nedergevallen, en hebben God zittende op den troon aengebeden, zeggende : Amen : Alleluia.
5. En daer is eene stemme van den troon uytgegaen, zeggende : Zegt lof onzen Gode alle zyne dienaers, en die God vreest, kleyn en groot.
6. En ik heb gehoord eene stemme als van eene groote schare, en gelyk eene stemme van veel wateren, en gelyk eene stemme van groote donderen, zeggende : Alleluia : want den Heere onzen God almagtig heeft geregeerd.
7. Laet ons blyde zyn, en hem glorie geven : want de bruyloft des Lams is gekomen, en zyne huysvrouwe heeft zich bereyd.
8. En haer is gegeven, dat zy zich zal kleeden met kostelyk lynwaed, blinkende en wit : want het fyne lynwaed is de regtveerdigmakinge der Heyligen.
9. En hy heeft my gezeyd : Schryft : Zalig zyn zy die tot het avondmael van des Lams bruyloft geroepen zyn : en hy zegt tot my : zegt : Deze Gods woorden zyn waerachtig.
10. En ik ben gevallen voor zyne voeten, om dat ik hem aenbidden zoude. En hy zegt tot my : Ziet toe dat gy dit niet doet : ik ben uw mededienaer, en uwer broederen, die getuygenis hebben van Jesus. Aenbidt God : want Jesus getuygenis is den geest der profetie.
11. En ik heb gezien den hemel open, en ziet een wit peerd, en die daerop zat werd genoemd, Getrouw, en Waerachtig, en met de regtveerdigheyd oordeelt en strydt hy.
12. Maer zyne oogen zyn als eene vlamme vuers, en op zyn hoofd veel kroonementen, hebbende eenen naem geschreven, denwelken niemand kent dan hy.
13. En hy was gekleed met een kleed besproeyd met bloede : en zyn naem wordt genoemd, het Woord Gods.
14. En de heyrkrachten die in den hemel zyn, volgden hem op witte peerden, gekleed met wit en zuyver lynwaed.
15. En uyt zynen mond gaet een scherp zweerd op beyde zyden, dat hy daermede zoude slaen de heydenen : en hy zal ze regeren met eene yzeren roede : en hy treedt de perse van den wyn der razende gramschap van den toorn Gods almagtig.
16. En hy heeft in zyn kleed en in zyne dye geschreven : Den Koning der koningen, en den Heere der heerschappyen.
17. En ik heb gezien eenen engel staende in de zonne, en hy heeft geroepen met grooter stemme, zeggende alle den vogelen die daer vlogen door het midden des hemels : Komt, en vergadert u tot Gods groot avondmael :
18. Dat gy eten moogt het vleesch der koningen, en het vleesch der hoofdlieden, en het vleesch van de sterken, en het vleesch der peerden, en dergenen die daerop zitten, en het vleesch van alle vrye menschen, en der slaven, en der kleynen, en der grooten.
19. En ik heb de beeste gezien, en de koningen der aerde, en hunne heyren vergaderd om eenen stryd te houden tegen dengenen die op het peerd zat, en met zynen heyre.
20. En de beeste is gegrepen, en met haer den valschen profeet, die teekenen gedaen heeft voor hem : door dewelken hy verleyd heeft degenen die het teeken der beeste ontvangen hebben, en die haer beeld aenbeden hebben. Al levende zyn deze twee geworpen in den put des brandende vuers en solfers :
21. En de anderen zyn verslagen met den zweerde dat uyt den mond gaet van dengenen die op het peerd zit : en alle de vogelen zyn verzaed geweest van hunnen vleesche.

HET XX. KAPITTEL.

Hoe den engel den duyvel in den afgrond met eene ketene gebonden heeft.

1. En ik heb gezien eenen engel nederdalende van den hemel, hebbende den sleutel van den afgrond, en eene groote keten in zyne hand.

2. En hy heeft gegrepen den draek, het oude serpent, welk is den duyvel en satanas, en hy heeft hem gebonden tot duyzend jaren :

3. En hy heeft hem geworpen in den afgrond, en hy heeft dien gesloten, en daerop gezegeld, dat hy de heydenen niet meer verleyden zoude, tot dat de duyzend jaren voleynd waren : en daerna moet hy ontbonden worden een luttel tyds.

4. En ik heb de stoelen gezien, en zy hebben daerop gezeten, en het oordeel is hun gegeven : en de zielen der onthoofden om Jesus getuygenis, en om het woord Gods, en die de beeste niet aengebeden hebben, noch haer beeld, noch haer teeken ontvangen hebben in hunne voorhoofden of handen, en zy hebben geleefd en geregeerd met Christus duyzend jaren.

5. De andere dooden zyn niet levende geworden tot dat duyzend jaren geëyndigd waren. Dit is de eerste verryzenisse.

6. Zalig is hy, en heylig, die een deel heeft in de eerste verryzenisse : in deze heeft de tweede dood geene magt : maer zy zullen zyn priesters Gods en Christus, en zy zullen met hem regeren duyzend jaren.

7. En als die duyzend jaren voleynd zullen wezen, dan zal satanas ontbonden worden uyt zynen kerker : en hy zal uytgaen, en verleyden de heydenen die daer zyn op de vier hoeken der aerde, Gog en Magog, en hy zal ze vergaderen ten stryde, derwelker getal is gelyk het zand der zee.

8. En zy zyn opgekomen op de breedheyd der aerde, en zy hebben omringeld de heyrlegeren der heyligen, en de uytverkorene stad.

9. En daer is een vuer nedergedaeld van God uyt den hemel, en dat heeft ze verslonden : en den duyvel die ze verleydde, is geworpen in den poel des vuers en solfers, daer de beeste

10. En den valschen profeet gepynigd zullen worden dag en nacht in de eeuwigheden der eeuwigheden.

11. En ik heb gezien eenen grooten witblinkenden troon, en eenen daerop zittende, voor wiens aenzigt is gevloden de aerde, en den hemel : en daer is geene plaetse gevonden voor hen.

12. En ik heb gezien de dooden kleyn en groot, staende voor het aenschyn des troons, en de boeken zyn opengedaen : en daer is een anderen Boek opengedaen, welk is des levens : en de dooden zyn geoordeeld uyt hetgene dat er geschreven was in die boeken, naer hunne werken.

13. En de zee heeft de dooden gegeven die in haer waren : en de dood en de helle hebben hunne dooden gegeven die in hen waren : en daer is geoordeeld van elken byzonder naer hunne werk n.

14. En de helle en de dood zyn geworpen in den poel des vuers. Dit is de tweede dood.

15. En die niet gevonden is geschreven in het Boek des levens, is geworpen in den poel des vuers.

HET XXI. KAPITTEL.

Hoe Sint Jan zag de nieuwe stad Jerusalem uyt den hemel dalen.

1. En ik heb gezien eenen nieuwen hemel en nieuwe aerde : want den eersten hemel, en de eerste aerde is vergaen : en de zee is nu niet meer.

2. En ik Joannes heb gezien de heylige stad Jerusalem nieuw, nederdalende van den hemel van God, bereyd als eene bruyd versierd voor haren man.

3. En ik heb gehoord eene groote stemme van den troon, zeggende : Ziet het tabernakel Gods met de menschen, en hy zal met hen woonen, en zy zullen zyn volk zyn, en hy God zelve met hen zal hun God zyn.

4. En God zal van hunne oogen alle tranen afvagen : en de dood zal voortaen niet meer wezen, noch jammerlyk geklag, noch geroep, noch pyne zal er meer zyn, want de eerste zyn weggegaen.

5. En die in den troon zat heeft gezeyd : Ziet ik maek het al nieuw. En hy

heeft my gezeyd : Schryft, want deze woorden zyn zeer geloofelyk, en waerachtig.

6. En hy heeft my gezeyd : Het is gedaen. Ik ben Alpha en Omega, het beginsel en het eynde. Ik zal den dorstigen geven uyt de fonteyne van het water des levens, om niet.

7. Zoo wie verwint, die zal deze dingen bezitten, en ik zal hem een God wezen, en hy zal my een zoon zyn.

8. Maer den vervaerden en ongeloovigen, en vervloekten, en den doodslageren, en den hoereerderen, en den toovenaren, en den afgodendienaren, en alle den logenaren, hun deel zal wezen in den brandende poel met vuer en solfer : hetwelk is de tweede dood.

9. En daer is gekomen eenen van de zeven engelen, hebbende de schalen vol van de zeven laetste plagen, en hy heeft met my gesproken, zeggende : Komt, en ik zal u toonen de bruyd des Lams huysvrouwe.

10. En hy heeft my opgeheven in den geest op eenen grooten en hoogen berg, en hy heeft my getoond de heylige stad Jerusalem, nederdalende uyt den hemel van God,

11. Hebbende Gods klaerheyd, en haer licht was gelyk den kostelyken gesteente, als den jaspissteen, gelyk kristalyn.

12. En zy had eenen grooten en hoogen muer, hebbende twaelf poorten; en in de poorten twaelf engelen, en de namen daerop geschreven, welke zyn de namen van de twaelf geslachten der kinderen van Israël.

13. Van het oosten dry poorten : en van het noorden dry poorten : en van het zuyden dry poorten : en van het westen dry poorten.

14. En den muer der stad had twaelf fondamenten, en in die de twaelf namen van de twaelf Apostelen des Lams.

15. En die met my sprak, had eene mate van een gulden riet, dat hy meten zoude de stad, en hare poorten, en den muer.

16. En de stad is in het vierkant gesteld, en hare lengte is zoo groot als hare breedte : en hy heeft de stad gemeten met het gulden riet tot twaelf duyzend stadien : en hare lengte, en hoogte, en breedte zyn al gelyk.

17. En heeft haren muer gemeten van honderd vier en veertig cubitus naer de mate van eenen mensch, welk is des engels.

18. En de timmeragie van haren muer was van den steen jaspis : maer de stad was zuyver goud, gelyk zuyver glas.

19. En de fondamenten van den stadsmuer waren met allerley kostelyke gesteenten versierd : het eerste fondament was jaspis : het tweede saffier : het derde calcedonis : het vierde smaragdus :

20. Het vyfde sardonix : het zesde sardius : het zevende chrysolithus : het achtste berilsteen : het negende topaes : het tiende chrysoprasus : het elfde hyacinthus : het twaelfde ametist.

21. En de twaelf poorten zyn twaelf peerlen, tot elken byzonder : en elke poorte was uyt eene byzondere peerle : en de strate der stad was zuyver goud als doorschynende glas.

22. En geenen tempel heb ik in haer gezien : want den Heere God almagtig is haer tempel, en het Lam.

23. En de stad behoeft zonne noch mane dat die in haer lichten zouden : want Gods klaerheyd heeft haer verlicht, en haer lichter is het Lam.

24. En de heydenen zullen wandelen in haer licht: en de koningen der aerde zullen hunne glorie en eere tot haer brengen.

25. En hare poorten zullen niet gesloten worden in den dag : want daer zal geen nacht zyn.

26. En zy zullen de glorie en eere der heydenen in haer brengen.

27. In haer zal niet komen dat besmet is, of afgrysselykheyd doende is, en logene, dan die geschreven zyn in het boek des levens des Lams.

HET XXII. KAPITTEL.

Hoe dat de nieuwe stad van Jerusalem van de nieuwe rivieren al heel bewaterd is.

1. En hy heeft my getoond eenen stroom des levenden waters, blinkende gelyk kristal, komende voort uyt den stoel Gods en des Lams.

2. In het midden van hare strate en aen beyde de zyden des vloeds den boom

des levens, voortbrengende twaelf vruchten, tot elke maend byzonder gevende zyne vrucht, en de bladeren des booms tot de gezondheyd der heydenen.

3. En geenerley vervloekinge zal voorts meer wezen : en de stoelen Gods en des Lams zullen in haer wezen, en zyne knechten zullen hem dienen.

4. En zy zullen zyn aenzigt zien : en zynen naem in hunne voorhoofden.

5. En den nacht zal voorts niet meer wezen : en zy zullen het licht des lichters niet behoeven, noch het licht der zonne, want den Heere God verlicht ze, en zy zullen regeren in de eeuwigheyd der eeuwigheden.

6. En hy heeft my gezeyd : Deze woorden zyn de allergeloofelykste en waerachtig. En den Heere God van de geesten der profeten heeft zynen engel gezonden om te toonen zynen dienaren hetgene dat er geringe geschieden moet.

7. En ziet ik kome rasschelyk. Zalig is hy die bewaert de profetie van dezen boek.

8. En ik ben Joannes, die deze dingen gehoord en gezien heb. En na dat ik het gehoord en gezien had, zoo ben ik nedergevallen, om dat ik aenbidden zoude voor des engels voeten, die my deze dingen toonde :

9. En hy heeft my gezeyd : Ziet toe dat gy het niet doet : want ik ben uw medeknecht, en uwer broederen der profeten, en dergenen die bewaren de woorden van deze profetie : Aenbidt God.

10. En hy zegt my : Teekent de woorden van de profetie dezes boeks niet : want den tyd is naby.

11. Wie hindert, die hindere alnog : en wie in vuyligheden is, die worde nog vuyl : en die regtveerdig is, worde nog geregtveerdigd : en die heylig is, worde nog geheyligd.

12. Ziet ik kome terstond, en myn loon is met my, om te betalen eenen iegelyken naer zyne werken.

13. Ik ben Alpha en Omega, den eersten en den laetsten, het beginsel en het eynde.

14. Zalig zyn zy die hunne lange kleederen wasschen in het bloed des Lams : opdat hunne magt zyn mag in het hout des levens, en dat zy door de poorten mogen gaen in de stad.

15. Buyten zyn de honden en toovenaers, en de onkuyschen, en doodslagers, en de afgoden dienenden, en alle die bemint en doet de logene.

16. Ik Jesus heb mynen engel gezonden, deze dingen u te betuygen in de kerken. Ik ben den wortel en het geslachte van David, eene blinkende en morgenstondsterre.

17. En den geest en de bruyd zeggen : Komt. En die het hoort, zegge : komt. En wie dorst heeft, die kome : en wie wilt, die ontvange het water des levens om niet.

18. Want ik betuyge eenen iegelyken die de woorden der profetie van dezen boek hoort : Dat zoo wie iets toedoet tot deze dingen, over dien zal God toedoen deze plagen die geschreven zyn in dezen boek.

19. En is het dat iemand vermindert de woorden van den boek dezer profetie, diens deel zal God wegnemen van den boek des levens, en van de heylige stad, en van die dingen die geschreven zyn in dezen boek.

20. Zegt hy die getuygenisse geeft van deze dingen. Ja ook ik kome geringe : Amen. Komt, Heere Jesus.

21. De gratie onzes Heeren Jesus Christus zy met u allen. Amen.

EYNDE VAN HET NIEUWE TESTAMENT.

